ILLVSTRISSIMI, AC REVERENDISSIMI
D. D. F. PETRI
DE GODOY

Ordinis Prædicatorum:
SALMANTICENSIS ACADEMIÆ

IN SACRA THEOLOGIA MAGISTRI:

EIVSDEMQVE VNIVERSITATIS QVONDAM CANCELLARII:

Diù Veſpertinæ, & Primariæ Cathedræ Moderatoris:

Concionatoris Regij: & nunc Epiſcopi Oxomenſis.

DISPVTATIONES THEOLOGICÆ
IN PRIMAM PARTEM DIVI THOMÆ.

Tomus Secundus.

VENETIIS, M. DC. XCVI.

Apud Ioannem Iacobum Hertz.

DE SVPERIORVM LICENTIA, & PRIVILEGIO.

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX DISPVTATIONVM,

Et breuis inſinuatio doctrinæ, quæ illis continetur.

Littera P. ſignificat Paginam. Littera N. Numerum marginalem denotat.

TRACTATVS QVARTVS.

De ſcientia futurorum contingentium.

DISPVTATIO TRIGESIMA TERTIA.

Quid, & quotuplex ſit futurorum contingens?

§. PRIMVS.

Referuntur ſententiæ, & ſtatuitur prima concluſio. *Pag.* 1.

IN *Limine hæc Diſputatio præmittitur, quia omnia, quæ in hoc tractatu dicenda ſunt, ex eius reſultatione pendent.*

Et tria in examen vocantur. Primum, quid ſit futuritio? Secundum, quid ſit contingentia? Tertium, quotuplex ſit futurum contingens? num. 1.

Circa primum, prima ſententia docet futuritionem conſiſtere in mentis repræſentatione, à qua res, quæ nondum exiſtit, futura extrinſecè denominatur.

Secunda: rem futuram pro materiali importare exiſtentiam; de formali vero, aut hoc tempus anteuertens durationem propriæ exiſtentiæ, aut negationem illius durationis, in qua talis exiſtentia erit. Ita Herice. Tertia, futuritionem eſſe quandam quaſi tendentiam, ſeu habitudinem, quam res, prout in cauſa habet ad ſe ipſam, vt erit ſuo tempore præſens, &c. Ita Suarez. Quarta, & vera, futuritionem conſiſtere affirmat in præparatione, aut determinatione cauſarum ad rem extra cauſas ponendum extrinſecè illam denominantem futura. Hæc eſt Thomiſtarum, quam alij ſequuntur. Num. 2. 3. & 4.

Prima concluſio. Rem eſſe futurum dicit de formali præparationem, & determinationem cauſarum ad illius productionem. *Probatur* 1. *ex D. Thom. Secundo ratione ex verbis S. Doctoris deducta. Quia nimirum rem eſſe futuram eſt aliquid reale; ac per conſequens à forma reali debet prouenire; non à forma intrinſeca rei futuræ, quæ tempore futuritionis in ſe nihil eſt: ergo eſt extrinſeca forma rei, quæ futura denominatur, &c.* Num. 5. & 6.

§. II.

Præcluduntur aduerſantium effugia. *Pag.* 2.

P*Rima euaſio aſſerens formam extrinſecam, à qua res futura talis denominatur, eſſe repræſentationem ſcientiæ Diuinæ, vt dicebat prima ſententia, præcluditur,* num. 7. & 8.

Secunda euaſio ex Herice, iuxta id, quod aſſerit ſecunda ſententia, proponitur, & refellitur, à num. 9. vſque ad 12.

Tertia euaſio Vazquez aſſerentis rem eſſe futuram non eſſe aliquid reale præſens, aut præteritum, ſed eſſe quid futurum, vnde non eſt neceſſe, quod ſit præſens forma, à qua conſtituatur in ratione futuræ, præcluditur, n. 13. & 14.

Quarta euaſio ex Suarez iuxta tertiam ſententiam ſupra relatam proponitur, & impugnatur, à nu. 15. vſque ad 18.

Alia ſolutio Recentiorum impugnatur, à num. 19. vſque ad 21.

§. III.

Soluitur primum argumentum contrariæ ſententiæ. *Pag.* 3.

C*Ontra concluſionem arguit Suarez, ex eo, quod cauſam eſſe ordinatam, & præparatam ad rei productionem, idem eſt, ac rem habere eſſe in cauſa; at hoc non eſt idem, ac rem eſſe futuram. Min diuerſimodè probatur,* à num. 22. vſque ad num 24. *Reſpondetur ad argumentum cum omnibus ſuis probationibus,* à num. 25. vſque ad num. 30.

§. IV.

Occurritur ſecundo argumento. *Pag.* 4.

S*Ecundo principaliter arguitur ex eo, quod in hac propoſitione* Antichriſtus eſt futurus *nulla realitas de præſenti enunciatur, ſed ſola exiſtentia illius vt pro determinato tempore habenda, ac per conſequens futuritio non eſt aliquid præſens, neque cauſarum præparatio, &c. Antecedens quatuor probationibus ſuadetur.* Num. 31. & 32.

Reſpondetur, à num. 33. vſque ad num. 38.

§. V.

Vltimo argumento occurritur. *Pag.* 4.

D*Enique principaliter arguitur: quia ex decreto Diuino nihil poteſt tanquam à forma futurum conſtitui; ac per conſequens, nec determinatio aliarum cauſarum. Antecedens autem quadrupliciter probatur,* à num. 39. vſque ad num. 42.

Soluitur argumentum cum ſuis probationibus, à num. 43. vſque ad num. 54.

§. VI.

Duæ aliæ aſſertiones veræ ſententiæ. *Pag.* 6.

S*Ecunda concluſio:* Solum ex ordine ad decretum Diuinum dicitur aliquid futurum ſimpliciter, ideſt, omnibus modis. *Probatur, quia ſolum id poteſt dici, & eſſe futurum omnibus modis, ad cuius productionem omnes cauſæ neceſſariæ ſunt ordinatæ, & diſpoſitæ; quod ſolum à Diuino decreto præſtari poteſt. Proſequitur* à num. 55. vſque ad num. 60.

Digitized by Google

Tertia concluſio. Ex ordine ad cauſas ſecundas neceſſario & immutabiliter ope antes dicitur aliquid futurum ſimpliciter ideſt, abſolutè; ex ordine ad cauſas contingente, propenſas dicitur futurum cum addito: ex ordine tamen ad cauſas contingẽtes ad vtrumlibet, nullatenus dicitur aliquid futurum.

Oſtenditur quoad omnes partes ex D. Thom in 1. diſt. 38. quæſt. 1. art. 1. num. 61. *Ex quibus verbis deducitur ratio probatiua omnium partium*, à nu. 62. vſque ad num. 64.

§. VII.

Occurritur argumentis in contra. *Pag.* 7.

OBijcitur primo aduerſus concluſionem: Nam vel in cauſa naturali neceſſario operante, prout determinata per modum actus primi importatur decretum Diuinum de aſſiſtentia ſui concurſus, vel excluditur? Si primum, eſt omnibus modis futurum. Si ſecundum, non eſt verum, quod effectus talis cauſæ erit infallibiliter, n. 66.

Ad obiectionem cum ſuis replicis notandis. Reſpondetur, à num. 67. vſque ad n. 70.

Obijcitur ſecundo. Mors infirmo euentura ratione infirmitatis præſentis, ſolum habet eſſe in cauſa contingenti naturaliter impedibili, & tamen mors dicitur abſolutè futura, iuxta illud Iſaiæ 34. Diſpone domui tuæ, quia morieris, &c. *Quod etiam authoritate D. Th. ſuadetur*, Num. 71. *Reſp. dupliciter*, n. 72. 73. & 74.

Denique obijcitur ex eo, quod non ſtat aliquid eſſe futurum, & quod de illo non ſit verum, dicere quod infallibiliter erit. Quod ſuadetur ex D. Auguſtino, Num. 75. *Reſp.* num. 76. & 77.

§. VIII.

Reſolutio diſputationis quoad cæteras partes. *Pag.* 8.

NOtatur primo ex Ferrara, effectus neceſſarios, & contingentes dupliciter accipi, Num. 78. *Effectus neceſſarius in ratione effectus, dicitur ille, qui procedit à cauſa neceſſario, & immutabiliter agente, oppoſitum habet effectus contingens*, n. 79. *Ex quibus, & ex antea dictis colligitur primo: diffinitio futuri*. *Futurum* eſt illud, quod non habet eſſe in ſe ipſo, ſed in cauſa præparata, & diſpoſita ad eius productionem. *Diffinitio futuri neceſſarii*, quod, *ſcilicet*, habet eſſe in cauſa neceſſario, & immutabiliter operante. *Diffinitio futuri contingentis*, *ſcilicet*, quod habet eſſe in cauſa impedibili. *Quia tamen poteſt cauſa impedziri ab extrinſeco, vel ab intrinſeco; hinc naſcitur, diuiſio futuri contingentis, in contingens ſpecialiter dictum, & contingens generaliter ſumptum; ſcilicet liberum, quod ſcilicet habet eſſe in cauſa ab intrinſeco impedibili*, Num. 80.

Circa tertium in hac diſput. examinandum, reſolutoriè dicitur futurum primo diuidi in futurum abſolutum, & futurum conditionatum. Primum eſt, cuius futuritio à nulla conditione non futura dependet. Conditionatum vero eſt, quod cum abſolutè non erit; eſſet tamen ſi aliqua poneretur conditio, num. 81.

Rurſus hoc futurum eſt duplex; aliud, quod cum conditione nullam habet connexionem, quod appellatur diſparatum. Aliud quod cum conditione connexionem habet. Et hoc eſt multiplex; aliud quod cum conditione connexione metaphyſicè infallibili connectitur: aliud, quod cum conditione habet connexionem infallibilem ſolum moraliter: aliud quod cum conditione ſolum habet connexionem probabilem. Alia vero ſunt futura conditionata, cum conditione dubiè, & contingenter omnino, connexa, num. 82 & 83.

§. IX.

Recentiorum ſentententia examinatur. *Pag.* 8.

DOctrina in hoc tractatu hucuſque tradita dictata fuit ab Authore Salmanticæ, anno M DC.XLII. Recentiores vero Scientiæ Mediæ profeſſores, qui poſtea ſcripſerunt, toti fuere in explicanda conſtitutione futuri exiſtimantes, & merito, totum Scientiæ Mediæ negotium ad hoc reduci. Et fere omnes conſpirarunt in aſſerendo; quod futurum nihil reale poſitiuum importat futuritionis tempore: ſed ſolum carentiam exiſtentiæ, pro tunc, ex qua, & exiſtentia poſtea, futuritio, aut futurum conſtituitur. Num. 84.

Quæ doctrina impugnatur primo ex dictis ſuperius, num. 85.

Solutio, quæ aſſerit, quod ly futurum *ampliat ad id quod eſt, vel erit, ideoque vt affirmetur de re aliqua eſſe futuram non eſſe neceſſarium, quod adæquata forma futuritionis conueniat futuritionis tempore, impugnatur*, à n. 86. vſque ad num 90.

Secundo impugnatur: nam exiſtentia, poſtea non poteſt futurum ab exiſtere diſtinguere, &c. num. 91. vſque ad num. 95.

Sententia cuiuſdam Recentioris diſtinguentis duplex futurum vel duplicem futuri conſiderationem; nempè in eſſe entitatiuo, & in eſſe veri formaliter, & fundamentaliter, proponitur, & impugnatur, à num. 96. vſque ad num. 104.

Euaſio, quod obiectum ſcientiæ Mediæ non eſt futurum conditionatum, ſed quod eſſet, ſi poneretur conditio, proponitur, & impugnatur à num. 105. vſque ad num. 119.

§. X.

Argumentis recentiorum occurritur. *Pag.* 12.

ARguunt Recentiores primo. Nam per id res aliqua eſt formaliter futura in inſtanti A præſenti, per quod eſt in rerum natura poſterior comparatiuè ad hoc inſtans: poſterior autem comparatiuè ad inſtans A præſens conſtituitur per carentiam exiſtentiæ in inſtanti A, & exiſtentiam in inſtanti B. num. 120. *Reſp.* à num. 121 vſque ad num. 123.

Secundo arguunt ex eo, quod poſita carentia exiſtentiæ in hoc inſtanti, & exiſtentia in inſtanti futuro, implicat quod res in hoc inſtanti non ſit futura: ac per conſequens per hoc præciſſe futura conſtituitur. Proponitur, & ſoluitur. Num. 124.

Replicæ aduerſus ſolutionem proponuntur, & ſoluuntur à num. 125. vſque ad num. 129.

Contrà quam doctrinam obſtat tertium argumentum, quod recentiores magnificant. Nam carentia exiſtentiæ hodie, & exiſtentia heri, ſe ipſis, & omni alio ſecluſo, fundant veritatem propoſitionis de præterito; ac per conſequens carentia exiſtentiæ hodie, & exiſtentia cras ſe ipſis, omni alio ſecluſo, fundant veritatem præpoſitionis de futuro. Quod dupliciter vrgetur. num. 130. 131 & 132.

Hoc argumentum inſtatur in ſententia recentioris vtentis illo. num. 133. *ad illud reſpondetur* à num. 134. vſque ad num. 137.

Replicatur ad verſus ſolutionem. num 138. *Reſpondetur* num. 139. & 140. *Sed adhuc inſtatur dupliciter*, num. 141 & 142. *Reſpondetur* num. 143. & 144. *Replicatur vlterius*. num. 145. *reſpondetur ibidem*.

Quarto principaliter arguunt ex eo, quod malitia formalis peccati eſt ab æterno futura; & tamen non in determinatione cauſarum ab æterno exiſtente: nam cauſa creata ab æterno non exiſtit. Deus autem non eſt cauſa peccati pro formali malitiæ, num. 146. *Quod explicatur, & vrgetur*, num. 147. & 148.

Ad hoc argumentum, quo quidam recens Theologus Valentinus inaniter gloriatur Thomiſtam quendam in publica diſputatione viciſſe, eique ſilentium impoſuiſſe non ſine rubore.

Reſpondetur manifeſtiſſimè, ex doctrina tradita, num. 149. & num. 150.

Et argumentum etiam ab aduerſarijs eſſe ſoluendum oſtenditur, nu. 151. *Aduerſus ſolutionem vero tres replicæ valde notandæ proponuntur, & ſoluuntur*, à nu. 152. vſque ad n. 166.

Denique argumentari poſſumus aduerſus noſtrã ſententiam, ex eo quod futurum conditionatum eſt obiectum ſcientiæ conditionatorum: obiectum autẽ huius ſcientię non conſtituitur formaliter per decretum; cum obiectum ſcientiæ mediæ idem ſit, ac obiectum decreti ſubiectiuè abſoluti, & obiectiuè conditionati: obiectum autem huius decreti non conſtituitur formaliter per ipſum decretum, & num. 167 & 168 *Reſpondetur ad hoc argumentum cum ſuis replicis*, à num. 169. vſque ad n. 175.

DISPVTATIO TRIGESIMA QVARTA.

An Deus certo, & infallibiliter cognoſcat futura contingentia conditionata?

§. PRIMVS.

Quibuſdam præſuppoſitis referuntur ſententiæ. *Pag.* 19.

CErtum eſt apud omnes conditionata cum conditione neceſſario connexa infallibiliter certò per ſimplicem notitiam cognoſci, num. 1. & 2. *Et idem eſt de conditionatis neceſſarijs, quorum conditio non eſt forma, ſed cauſa efficiens conſequentis, contra Alarcon*, à nu. 3 vſque ad n. 6.

Deinde tanquam certum præmittitur, conditionata contingentia, infallibiliter cum ſua conditione connexa, cognoſci à Deo certo, & infallibiliter per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ neceſſarium. num. 7.

Vlterius tanquam certum præmittitur, futura conditionata, habentia

Digitized by Google

bentia conditiones diſparatas omnino, ſi in vi conſequentiæ, & illationis accipiantur non poſſe ab intellectu diuino cognoſci, num. 8.

Tandem conditionata contingentia, ſiue moraliter certò, ſiue coniecturaliter connexa cum conditione, ſi enuncientur, vt futura omnino infallibiliter, non poſſe in vi conſequentiæ, & illationis à diuino intellectu cognoſci.

Vertitur ergo in dubium: An futura contingentia conditionata non connexa omnino infallibiliter cum conditionibus, poſſint certò, & infallibiter à Diuino intellectu, tanquam vera cognoſci, veritate deſumpta ex euentu futuro, aliqua conditione ſuppoſita? num. 9.

In qua difficultate quatuor ſunt ſententiæ. Prima in vniuerſum negat; eo quod in propoſitione conditionali, nulla veritatem agnoſcunt; niſi quæ deſumitur ex bonitate illationis: citantur Authores, & aliqui ex Thomiſtis à calumnia, quam imponit illis P. Alarcon, vindicantur, num. 10.

Secunda per extremum affirmat: Deum certò cognoſcere omnia futura conditionata, ſiue diſparata, ſiue cum ſua conditione connexa, circa omnes combinationes poſſibiles, num. 11.

Tertia docet, ea futura conditionata, quæ in Scriptura Sacra reuelantur, vel cum rebus vniuerſi habent aliquam connexionem, à Deo certò, & infallibiliter cognoſci; de cæteris vero circa omnes combinationes poſſibiles, rem eſſe dubiam; nec poſſe nobis certo conſtare à Diuino intellectu cognoſci, num. 12.

Quarta concedit Deo certam, & infallibilem cognitionem omnium conditionatorum contingentium, quæ cum conditione habent aliquam connexionem; negat tamen de illis, quæ diſparate omnino comparantur cum illis, num. 13.

§. II.

Prima aſſertio veræ ſententiæ. *Pag.* 18.

P*Rima concluſio*. Futura contingentia conditionata connexa moraliter cum conditione cognoſcuntur à Deo ex vi conditionis, certò certitudine phyſica ex parte ſubiecti, & morali ex parte obiecti.

Notatur ante probationem; conditionalem propoſitionem duplicem ſenſum habere poſſe; alterum, quo aſſeratur poſita conditione conſequens futurum re ipſa abſolutè: alterum, quod illa conditione poſita, conditionatum tale futurum non abſolutè; ſed cum infallibilitate morali In priori ſenſu aſſeritur non poſſe cognoſci à Deo, niſi præſuppoſito decreto efficaci: in poſteriori vero ſenſu aſſeritur, cognoſci à Deo cum omni certitudine ante decretum de illorum exiſtentia in ſe ipſis, vt futura certo moraliter, num. 14.

Quo ſuppoſito, probatur primo, quia omnes veritas cuiuſcumque generis ſit cognoſcitur certò à Diuino intellectu, &c. num. 15.

Secundo, quia dato antecedente inferente moraliter, non eſt minus certum conſequens moraliter eſſe futurum; quam quod dato antecedenti inferente euidenter, cõſequens ſit abſolute futurum, n. 16.

Ex quibus infertur contra Granadum, talia futura vt futura non cognoſci ex vi illationis per ſcientiam mediam, ſed per ſcientiam omnino neceſſariam, num. 17.

Obijcitur primo: quia in bona conſequentia non poteſt dari antecedens verum, & conſequens falſum; ſtare autem poteſt poſita conditione non ſubſequi conditionatum ſolum moraliter cum illa connexum, num. 18.

Et inſtatur, quia in bona conſequentia, nec metaphyſicè poteſt dari antecedens verum, & conſequens falſum, num. 19.

Reſpondetur, à num. 20. vſque ad num. 22.

Obijcitur ſecundo, quod conditionatum; quod verè eſt futurum ſub conditione aliqua, tranſit in abſolutum purificata conditione; at etiamſi conditio moraliter cum conditionato connexa, purificetur, non tranſit in futurum abſolutè, &c. Minor quadrupliciter probatur, à num. 23. vſque ad num. 25.

Reſpondetur à num. 26. vſque ad n. 28.

Et num. 29. *notatur decretum de determinatione cauſarum eſſe in quadruplici differentia.*

§. III.

Secunda concluſio veræ ſententiæ. *Pag.* 19.

F*Vtura* conditionata coniecturaliter cum ſua conditione connexa, cognoſcuntur à Deo, ex vi conditionis, cognitione *Metaphyſicè* certa ex parte ſubiecti, & coniecturaliter obiectiuè. *Probatur teſtimonio Sacræ Scripturæ, & auctoritatibus D. Auguſtini, & D. Thom.* à num. 31. vſque ad num. 35.

Deniq; probatur ratione à priori, ex eo quod effectum eſſe coniecturaliter futurum ſub conditione cum qua habet connexionẽ probabilem, eſt veritas infallibilis, & neceſſaria, n. 36. *quod vrgetur, & confirm. duplic.* num. 37.

Contra concluſionem obijciunt recentiores primo cum Vazquio, quod coniecturalis cognitio eſt errori, & falſitati expoſita, num. 38.

Reſpondetur. num. 39.

Obijcitur ſecundo ex Alarcon, quod conditiones ſolum probabiliter cum effectu connexæ, non extrahunt illum à ſtatu puræ poſſibilitatis, num. 40. & 41. *Reſpond.* num. 42. & 43. *& duabus replicis occurritur*, num. 44. vſque ad n. 46.

Tertio obijci poteſt aduerſus concluſionem; nam conſequentia probabilis non eſt bona conſequentia; cum in illa poſſit dari antecedens verum, & conſequens falſum, num. 47. *Reſpond.* num. 48. *& contra ſolutionem duæ replicæ notandæ proponuntur*, num. 49. *ſoluuntur*, num 50. & 51.

Denique arguitur ex D. Thom. cuius authoritas explicatur, nu. 52.

§. IV.

Tertia aſſertio veræ ſententiæ. *Pag.* 21.

T*Ertia Concluſio*. Futura contingentia conditionata diſparata, non poſſunt vt vera à Diuino intellectu cognoſci. *Ratio Vazq. concluſ. probat refertur* num. 53. *& refellitur* à nu. 54. vſque ad num. 58.

Probatur ergo concluſio ex eo, quod conditionalis propoſitio, de conditione omnino diſparata, non eſt vera, ſed falſa, ac per conſequens nequit à Diuino intellectu cognoſci per aſſenſum, num. 59.

Euaſio contrariorum proponitur, num. 60.

Præcluditur vero, num. 61. & 62.

Contra concluſionem obijcitur primo. nam ſuppoſito, quod ſit euenturum, quod Papa dormiente, Petrus audiat concionem, verè affirmatur nunc: Si Papa dormierit, Petrus audiet concionem, &c. num. 63 *Et confirmatur*, num. 64. *Reſpondetur*, nu. 65. *Replicatur.* num. 66 *Soluitur replica*, num 67.

Obijcitur ſecundo illud 4. Regum Eliſei ad Regem Syriæ: Si percuſiſſes quinquies, aut ſexies, &c. num. 68.

Reſpondetur, num. 69. *Duæ replicæ notandæ proponuntur, & ſoluntur*, à num. 70. vſque ad n. 73.

Denique arguitur; ex eo, quod Deus cognoſcit per aſſenſum, futuram ſub conditione retrahente; ac per conſequens, etiam futurum ſub conditione diſparata, num. 74. *Quædam ſolutio, tanquam inutilis in noſtra doctrina refellitur*, num. 75. & 76. *Vera ſolutio aſſignatur*, n. 77. *Et quædam replica ſoluitur*, n. 78.

§. V.

Statuitur quarta concluſio, & examinantur minus efficacia motiua. *Pag.* 23.

Q*Varta Concluſio*. Omnia alia conditionata futura cognoſcuntur à Deo, non ſolum cognitione certa moraliter, aut coniecturaliter, ſed etiam cognitione omnino infallibili, vel vt determinate vera, vel vt determinatè falſa. *Num.* 79.

Oppoſitum huius concluſionis quidam cenſent parum conſonum fidei principijs, & parum tutum in fide; quod ſuadere conantur quibuſdam locis Sacræ Scripturæ, à num. 82. vſque ad num. 83. *Sed ab hac cenſura liberatur oppoſita ſententia; & reſpondetur ad authoritates Sacræ Scripturæ*, à num. 84. vſque ad 90.

Contra quam interpretationem multis infurgunt recentiores, à nu. 91. vſque ad num. 93. *Reſpond* à num. 94. vſque ad n. 97.

Deinde principaliter arguunt ex quadam PP. Doctrina, num. 98. 99 & 100. *Sed reſpondetur.* Ibidem, & num. 101. *Tertio arguunt ex Auguſt* num. 102.

Reſpondetur ibidem. Tandem quidam ex noſtris probant ex eo, quod voluntas Diuina ab omni terminatione libera circa eſſe rerum, vel non eſſe illarum non potuit manere ſuſpenſa, num 103.

Hoc tamen principium impugnatur à nobis tractatu de voluntate Dei, art 10. n. 104.

§. VI.

Suadetur aliter noſtra concluſio, & occurritur argumentis in contra. *Pag.* 25.

P*Robatur ergo* 1 *concluſio, quia teſtimonia Scripturæ, quibus reuelantur futura conditionata, aptius interpretantur de cognitione omnino infallibili, quam de cognitione certa ſolum moraliter*, num. 105. & 106.

Deinde ſuadetur ex D. Auguſt. & D. Th. à n. 107. vſque ad n. 109.

Digitized by Google

Quarto ratione, quia inter eſſe, & non eſſe futurum, non poteſt dari medium pro inſtanti reali; ſed in illo, aut eſt futurum, aut non eſt futurum. Num. 110.

Denique probatur: nam neceſſarium eſt, quod Deus liberè ſuſpenſionem elegerit, vel quod liberè libertate negatiua ab omni decreto ceſſauerit, n. 111.

In contrarium obijciunt Authores oppoſiti quædam teſtimonia Scripturæ, in quibus reuelantur futura conditionata, verbis denotantibus incertitudinem, n. 112. 113. & 114. *Reſp.* n. 115. & 116.

Obijciunt 2. *Auguſtin.* lib. de prædeſtinatione Sanct. cap. 14. num. 117. *Reſpondetur* num. 118. *Eodem modo interpretandi ſunt alij PP.* à num. 119 vſque ad n. 121.

Denique obijciunt, quia propoſitiones conditionales, de conditionato contingenti non ſunt determinatè veræ, veritate infallibili, num. 122. *Reſpondetur*, num. 123.

DISPVTATIO TRIGESIMA QVINTA.

An Deus certo, & infallibiliter conditionata contingentia cognoſcat ante decretum liberum ſuæ voluntatis?

§. PRIMVS.

Aperitur difficultas, & referuntur ſententiæ. *Pag.* 27.

Controuerſiæ punctus non in eo conſiſtit: An hæc futura certo cognoſcantur à Deo; ſed an cognoſcantur ante, vel poſt decretum liberum ſuæ voluntatis, num. 1 & 2.

Tres verſantur ſententiæ. Prima affirmat omnia huiuſmodi futura cognoſci à Deo certo, & infallibiliter ante decretum liberum ſuæ voluntati. Ita Molina, & cum eo communiter Doctores Societatis, Num. 3.

Secunda diſtinguit inter conditionata habentia conditiones diſparatas omnino, & illa, quæ habent connexionem aliquam cum ſuis conditionibus, & affirmat: prima non poſſe cognoſci certo, niſi poſt decretum liberum Diuinæ voluntatis: Secunda vero ante illud certò cognoſci. Authores primæ, & ſecundæ ſententiæ in tres dicendi modos diuiduntur, à n. 4. vſque ad num. 6.

Tertia ſententia in vniuerſum negat poſſe huiuſmodi futura certò, & infallibiliter à Diuino intellectu cognoſci ante decretum liberum ſuæ voluntatis. Ita omnes Thomiſtæ, num. 7.

§. II.

Impugnatur primus modus dicendi. *Pag.* 27.

Primo reijcitur Molina, qui Scientiæ Mediæ primum inuentorem ſe fuiſſe gloriatur, & certam horum futurorum cognitionem ad altiſſimam comprehenſionem Dei, qua liberum arbitrium creatum, non ſolum comprehendit, ſed etiam ſupercomprehendit, reducit. Num 8 & 9.

Contra quem ſtatuitur prima concluſio. Conditionata contingentia non poſſunt certò & infallibiliter cognoſci à Diuino intellectu, in cauſis liberis, ſeu contingentibus, vt præueniunt prædeterminationem Diuinam, *præter Thomiſtas, tenent eam communiter Doctores Societatis. Et probatur primo ex D. Thom.* num 10.

Secundo probatur ratione ex præallegatis locis deſumpta, quia nimirum effectus contingentes, prout in cauſis non habent determinationem ad eſſe, ſed indifferentiam ad eſſe, & non eſſe, n. 11.

Euaſio Molinæ præcluditur, à num. 12. vſque ad n. 16.

Tertio ſuadetur ad hominem contra Molinam. Quia Deus non poteſt cognoſcere certo, & infallibiliter actus liberos, vt conditionatè futuros, niſi ſuum concurſum etiam ſub conditione futurum cognoſcat; at iuxta Molina non poteſt Deus ſuum concurſum, & ſub conditione futurum cognoſcere, &c. à num. 17. vſque ad 19.

Denique alia ratione ad hominem contra ipſum arguitur, à nu. 20. vſque ad 23.

Argumenta Molinæ, quæ nullius roboris ſunt, proponuntur, à n. 24. vſque ad num 26.

Soluuntur vero, à nu. 27. vſque ad num. 29.

§. III.

Secundus modus reijcitur. *Pag.* 29.

Non cognoſcuntur futura conditionata in propoſitionibus contradictorijs ex vi, & lege contradictionis. Probatur manifeſtè: nam vis contradictionis, non magis petit veritatem vnius, v. c. affirmatiuæ, quam alterius ſcilicet negatiuæ.

Quod multipliciter oſtenditur, à num. 30. vſque ad num. 36.

Argumentum quo fidunt contrarij nullius eſſe roboris, oſtenditur, à num. 37. vſque ad num. 42.

§. IV.

Refellitur tertius modus dicendi. *Pag.* 30.

Non cognoſci conditionata futura in illorum determinata veritate obiectiua pro priori ad decretum, oſtenditur primo, quia pro priori ad decretum exercitè exiſtens in Deo nulla eſt determinata veritas in his conditionatis, de quo §. ſeq. num 43.

Secundo, & tertio probatur ex D. Thom. Num. 44 45. & 46.

Quarto probatur: nam contrarij in probatione circulum vitioſum committunt. Num. 47 & 48.

Denique probatur, ex eo, quod ex veritate propoſitiones de ineſſe pro tempore præſenti, non licet colligere veritatem determinatam propoſitionis de futuro conditionato pro omni priori naturæ, à num. 49. vſque ad 51.

Solutio P. Herice reijcitur. Num. 52.

Argumentum contrariorum deſumptum ex eo, quod veritas propoſitionis de futuro, ſiue abſoluto, ſiue conditionato debet per ſuam de ineſſe regulari, proponitur, & ſoluitur cum ſuis replicis, à num. 53. vſque ad num. 62.

§. V.

Reſpondetur directè ad quæſtionem. *Pag.* 31.

Quarta concluſio. Nullum futurum conditionatum poteſt vt verum à Diuino intellectu cognoſci certitudine omnino infallibili; niſi præſuppoſito decreto libero, exiſtente exercitè in Deo.

Concluſionem eſſe expreſſam D Thom oſtenditur, à num. 63. vſque ad num. 66.

Deinde ſuadetur ratione: quia rem eſſe futuram ſub conditione, eſt aliquid reale extrinſecum, nulla autem forma eſt à qua talis denominatio realis deſumi poſſit, niſi decretum. Num. 67. & 68.

Tertio principaliter probatur ex eo, quod implicat rem tranſire de ſtatu poſſibilis ad ſtatum alicuius futuritionis, niſi medio decreto. Num. 69.

Contrariorum effugium proponitur, & præcluditur, à num. 70. vſque ad num. 75.

Quarto principaliter ſuadetur ex eo, quod pro priori ad decretum exercitè exiſtens in Deo, nihil poteſt cognoſci vt abſolutè futurum: ac per conſequens pro priori ad decretum ſubiectiuè abſolutum, & conditionatum obiectiuè, nihil poteſt à Deo cognoſci vt futurum ſub conditione, num. 76.

Solutio P. Suarez, quæ etiam domeſticis diſplicuit, proponitur, & impugnatur, à num. 77. vſque ad 87.

Secunda ſolutio eiuſdem Authoris refertur, & impugnatur, à nu. 88. vſque ad 90.

Aliorum ſolutio, aſſerentium, non repugnare diuinis decretis futuritionem conditionatam, licet illis repugnet futuritio abſoluta, refertur, & refellitur, à num 91. vſque ad 96.

Quinto principaliter probatur concluſio, ex eo quod non ſtat Deum cognoſcere futurum conditionatum, non cognito decreto libero ſuæ voluntatis: quod nequit cognoſci vt ſub conditione futurum, nec vt æternum ſub conditione, nec ſufficit cognoſci, præciſſe vt poſſibile. Num. 97. 98. & 99.

Denique probatur, quia futurum conditionatum non connexum cum conditione, non poteſt cognoſci pro priori ad decretum: ergo nec futurum conditionatum contingens, etiam ſi cum conditione habeat aliquam connexionem, à num. 100. vſque ad num. 104.

§. VI.

Occurritur argumentis in contra. *Pag.* 35.

Primo arguitur, ex eo quod vt aliquid ſit ſub conditione futurum, non eſt neceſſarium decretum ſubiectiuè exercitè exiſtens in Deo ſed ſufficit conditionata futuritio decreti cognita à Deo. A num. 105. vſque ad num. 107.

Reſpondetur dupliciter prima ſolutio, à nu. 108 vſque ad n. 112.

Secunda vero, à num. 113. vſque ad num. 126. *Vbi plures replicæ notabiles diluuntur.*

Secundo arguitur: nam Deus cognoſcit omninò infallibiliter omnia futura conditionata circa omnes conditiones poſſibiles: & non exiſtunt in voluntate Dei decreta ſubiectiuè abſoluta, & conditionata obiectiuè circa tot futura, num. 127.

Prima

Digitized by Google

Prima ſolutio Thomiſtarum, quorundam, & quidem valde probabilis aſſignatur, num.128.
Cæterum defendendo potuiſſe voluntatem diuinam ab omni libero poſitiuo decreto manere ſuſpenſam, de quo infra tract. de voluntate Dei art.9. *tribus prænotatis*, à num. 129. vſque ad num.131.
Reſpondetur aliter ad argumentum, num.132.
Aduerſus quam ſolutionem plures replicæ, & inſtantiæ proponuntur, & ſoluuntur, à n.133. vſque ad n.14.

DISPVTATIO TRIGESIMA SEXTA.

An Deus conditionata contingentia cognoſcat in decreto liberæ ſuæ voluntatis?

§. PRIMVS.

Referuntur ſententiæ, & ſtatuitur prima concluſio. Pag.38.

Q*Vod in dubium vertitur eſt: an talia futura in decreto libero, vel in diuina eſſentia, vt per illud determinata poſſint, ac debeant cognoſci?*
Prima ſententia negatiua eſt omnium Ieſuitarum. Secunda affirmatiua omnium Thomiſtarum Pro cuius explicatione eſt.
Prima concluſio: Decreta ſubiectiuè abſoluta, & conditionata obiectiuè ſunt in diuina voluntate admittenda. Num.2.
Auctores citantur. Num.3.
Oſtenditur concluſionem eſſe de mente D.Thom. à num.4. vſque ad num.6.
Secundo probatur: nam implicat aliquid dici, aut eſſe conditionatim futurum, niſi dependenter à decreto diuino actu exercite præſuppoſito in Deo, ſed non à decreto ſubiectiuè, & obiectiuè abſoluto: à decreto ergo ſubiectiuè abſoluto, & obiectiuè conditionato, num.7.
Tertio probatur, ex eo quod in voluntate humana dantur de facto plures actus ſubiectiuè abſoluti, & conditionati obiectiuè; & in hoc modo tendendi in obiecta nulla apparet imperfectio; ac per conſequens non eſt cur non admittantur in voluntate diuina, à num 8. vſque ad 11.
Et euaſiones præcluduntur, à num.12. vſque ad 14.
Quarto probatur, ex eo quod datur in diuino intellectu actus ſcientiæ ſubiectiuè abſolutus, & conditionatus obiectiuè; ac per conſequens dari poterit in diuina voluntate actus ſubiectiuè abſolutus, & conditionatus obiectiuè; conſequentia probatur, & euaſiones præcluduntur, à n.15. vſque ad n.22.
Quinto probatur, ex eo quod dantur in Deo plures promiſſiones obiectiuè conditionatæ, vt eſt illa qua hominibus promittit gloriam ſub conditione perſeuerantiæ, num.23.
Euaſiones præcluduntur, & argumentum vrgetur, à num. 24. vſque ad num.29.
Ex quibus infertur non ſolum eſſe poſſibilia talia decreta; ſed etiam de facto dari circa omnia quæ ſunt poſitiuè conditionatim futura, à num. 30. vſque ad num. 33.

§. II.

Soluuntur argumenta contraria. Pag 40.

P*Eroratio Alarcon pro Patre Vazq. reprehenditur, & in conſequentia arguitur*, à num. 34. vſque ad num. 36.
Primo arguit Vazquez, ex eo quod in obiecto conditionato, nulla interuenit realis mutatio; decretum autem liberum actu exiſtens, abſque reali mutatione in obiecto nequit intelligi. num.37. & 38.
Solutio P. Arrubal refertur, & impugnatur, à num. 39. vſque ad num. 41.
Solutio aſſerentium ſufficere mutationem tantum moralem in obiecto, vt detur in Deo liberum decretum, refertur, & impugnatur, num. 42. & 43.
Vera ſolutio traditur. num 44. & num. 45.
Triplici inſtantia argumentum factum inſtatur.
Secundo alij arguunt ex eo quod omne decretum purè conditionatum eſt imprudens, otioſum, & inutile; ac per conſequens à Deo relegandum. num. 46. & 47.
Reſpondetur. num. 48. & 49.
Inſtatur argumentum. num. 50.
Ad primam, & ſecundam probationem reſp. num. 51. & 52.
Tertio arguunt: ex eo quod decreto conditionato Dei libero non correſpondet aliquod connotatum ad extra variabile: n. 53.
Reſpondetur. num. 54.
Et inſtatur argumentum. Ibidem.
Replicatur. num. 55.
Soluitur. num. 56.
Denique arguunt, ex eo quod decreto conditionato non correſpondet proprium voluntatis obiectum præſens, adhuc in eſſe obiectiuo. Quod tripliciter confirmans, à num. 57. vſque ad n. 60.
Duæ ſolutiones minus ſufficienter, referuntur, & reijciuntur. num. 61. & 62.
Vera ſolutio argumenti, & confirmationem traditur, à num. 63. vſque ad num 65.

§. III.

De efficacia iſtorum decretorum. *Pag* 43.

S*Ecunda Concluſio.* Hæc decreta conditionata ſunt ex ſe, & ab intrinſeco efficacia, & prædeterminantia efficaciter. *Num.* 66.
Notatur, quod ſi decreta abſoluta omnino efficacia ſunt ab intrinſeco; decreta ſubiectiuè abſoluta, & conditionata obiectiuè, ſunt etiam ab intrinſeco efficacia, num. 67.
Quod autem decreta omnino abſoluta ſint ab intrinſeco efficacia oſtenditur ex D. Auguſt. & D. Thom. à num. 68. vſque ad 71.
Deinde probatur ratione Theologica, quia nimirum decretum diuinum debet eſſe prima ratio diſcernendi conſentientem à non conſentiente; quod nequit illi conuenire, niſi gaudeat efficacia ab intrinſeco prout à Deo. num. 72.
Vlterius: nam decretum debet eſſe tale, quod ſubordinet Deo voluntatem creatam, num. 76.
Tandem ab inconuenientibus, quæ ex contraria ſententia ſequuntur, ſequitur enim primo Deum eſſe Auctorem peccati; nec minus eſſe opus illius perditionem Iudæ, quam vocationem Pauli, num. 77.
Secundo ſequitur, concurſum creatum præcedere concurſum diuinum, & conſequenter, quod non eſſet effectus illius, quod eſt erroneum, num. 78. & num. 79.

§. IV.

Reſpondetur directè ad quæſtionem. *Pag.* 44.

T*Ertia Concluſio.* Hæc conditionata poſitiuè futura cognoſcuntur à Deo in decreto efficaci ſubiectiuè abſoluto, & conditionato obiectiuè. *Concluſionem eſſe de mente D. Auguſt. oſtenditur*, à num. 80. vſque ad num. 91.
Et eandem eſſe expreſſiſſimam mentem D. Thom. oſtenditur, à num 92. vſque ad 95.
Prob. ratione primo, etenim quidquid Deus extra ſe cognoſcit attingit in ſe, & intra ſe ex parte medij cognoſcendi; vt docet D. Thom. num. 96. vſque ad 98.
Secundo: nam ab eiſdem cauſis dependent contingentia in cognoſci à quibus in eſſe dependent, futura autem conditionata dependent in eſſe à decreto libero Dei ſubiectiuè abſoluto. Tertio: nam admiſſo decreto ſubiectiuè abſoluto, & conditionato obiectiuè, efficaci ab intrinſeco, vt neceſſario ad ſtatum futuritionis conditionatæ, neceſſario debet admitti, in illo, & ex illo poſſe, & debere cognoſci conditionata futura: tale autem decretum neceſſario admittendum eſſe, probatum eſt §. 1. & 3. *oſtenſum eſt efficacia intrinſeca gaudere*, num. 99. & 100.
Denique ratio qua Vazquez ad oppoſitum mouetur: quod ſcilicet, decretum liberum per reſpectu rationis conſtituatur, falſitatis, & inefficaciæ conuincitur, num. 101. & 102.

§. V.

Primo argumento contrariorum occurritur. *Pag.* 45.

P*Rimum argumentum, & cui maximè fidunt contrarij, deſumunt ex illo Matth.* 11. Væ tibi Corozaim: Væ tibi Bethſaida: quia ſi in Tyro, & Sydone factæ fuiſſent virtutes, &c *Ex quo loco arguunt, quod Deus cognouit Tyriorum conuerſionem ſub conditionis prædicationis Chriſti omnino infallibiliter: & non in decreto efficaci ſubiectiuè abſoluto, & obiectiuè conditionato: quia aliàs increpatio incredulitatis Iudæorum ſaltim vt comparatiua, friuola, & innanis eſſet*, à num. 103. vſque ad 109.
Reſpondetur, à num. 110. vſque ad 114.
Et argumentum ab omnibus eſſe ſoluendum oſtenditur, num. 115.
Sed inſurgit grauis difficultas: nam decretum, & prædeterminatio ex illo procedens, requiruntur eſſentialiter ad actum, & conſe-

quenter, cui deeſt decretum, & prædeterminatio, deeſt etiam potentia N. 116. 117. & n. 118.
Reſpondetur, à n. 119. vſque ad 121.
Se adhuc quadrupliciter contra ſolutionem inſtatur, à num. 122. vſque ad 124.
Reſpondetur, à num. 125. vſque ad 127.
Et argumentum in omnium ſententia inſtatur n. 128.
Aliæ inſtantiæ notabiles proponuntur, & ſoluuntur, à num. 129. vſque ad 134.

§. V I.

Occurritur ſecundo argumento, & explicatur: an Deus prædeterminet voluntatem creatam ad materiale peccati. *Pag.* 48.

S*Ecundo principaliter arguunt ex pluribus teſtimonijs Scripturæ, in quibus prædicuntur peccata, vt ſub conditione futura: at non in decreto ſubiectiuè abſoluto, & conditionato obiectiuè: aliàs Deo attribuenda eſſet malitia peccati.* Num. 135 & 136.
Reſpondetur communi ſolutione Thomiſtarum diſtinguente in peccato conceptum entitatis, & perfectionis, à conceptu explicito deformitatis, & concedente ad primum decretum prædeſtinatiuum in Deo, ad ſecundum vero decretum permiſſiuum, in quibus decretis cognoſcuntur peccata futura, ſiue abſolutè, ſiue ſub conditionatè. Num. 137.
Quam ſolutionem egerrime ferunt aduerſarij, & contra illam plura obijciunt. Num. 138. 139. & 140.

§. V I I.

Ex decreto efficaci erga materiale peccati non ſequitur Deo attribui malitiam formalem. *Pag.* 48.

D*Atur in Deo decretum efficax ad materiale peccati, à malitia formali præſcindens.* Num. 141.
Probatur ex D. Thom. Num. 142. & 143.
Probatur ſecundo, ex eo quod materiale peccati terminat complacentiam diuinam, quin illam terminet malitia formalis; ac per conſequens terminare poterit volitionem Dei, efficacem, quin Deus velit malitiam, à num. 144. vſque ad 146.
Probatur tertio, ex eo quod Deus vult voluntate inefficaci antecedenti materiale peccati; quin velit voluntate inefficaci malitiam formalem: ac per conſequens etiam poterit velle efficaciter entitatem materialem peccati, præſcindendo à malitia formali. N. 147. 148. & 149.
Solutio contrariorum, aſſerentium voluntatem applicantem omnipotentiam; non eſſe voluntatem poſitiuam, ſed permiſſiuam reſpectu materialis entitatis peccati, refertur, & impugnatur, à num. 150. vſque ad 154. A nu. vero 155. vſque ad 166. *Plures euaſiones excogitatæ ad eludendum efficaciam impugnationum noſtrarum, præcluduntur, quæ omnino videndæ ſunt.*

§. V I I I.

Vlterior aſſumpti probatio à paritate præmotionis efficacis. *Pag.* 50.

Q*Varto principaliter probatur aſſumptum, ex eo quod ſtat Deum præmouere voluntatem ad materiale peccati, non præmouendo, nec determinando ad malitiam; nam Deus de facto concurrit concurſu ſimultaneo, cum voluntate creata ad materiale peccati, & tamen non concurrit cum illa ad malitiam formalem: alias Deo tribueretur malitia formalis, ſicut illi tribuitur entitas materialis peccati: ergo etiam poterit prædeterminare ad entitatem materialem peccati quin prædeterminet ad malitiam formalem*, à num. 167. vſque ad 171.
Argumentum hoc male torquet aduerſarios: quidam illo conuicti auſi ſunt negare Deum etiam per concurſum ſimultaneum cauſare actualitatem actus peccaminoſi; & conſequenter tenentur aſſerere voluntate creata eſſe cauſam primam, non ſolum deformitatis, ſed etiam actualitatis, & entitatis peccati. num. 172.
Hæc tamen doctrina hæreſis nota inuritur à D. Thom. n. 173. *Et efficaciter impugnatur.* à n. 74. vſque ad 179.
Et quod prædicta doctrina rationi naturali aduerſetur, probatur. Num. 180. 181. & 182.
Alij nolentes, aut non volentes percipere Deum concurrere ad materialem entitatem peccati concurſu concomitanti, & præſcindere à formali malitia in cauſando in ſententiam extremà inclinante aſſerentes Deum vtrumque cauſare concurſu indiferenti prout ab ipſo, & determinato à voluntate creata.
Contra quos arguitur, ſequi ex hac doctrina Deum eodem modo cauſare formalem malitiam, quo cauſat entitatem; cumque Deus ſit cauſa prima entitatis, erit vere, & propriè cauſa prima formalis malitiæ. num. 183.
Diuerſimodè reſpondet Quidam in publicis diſputationibus reſpondebat: Deum non eodem modo, & cum eadem proprietate Theologicè, bene tamen cum eadem proprietate Phyloſophicè, ſeu metaphyſicè vtrumque cauſare: quia non cauſat malitiam formalem illam poſitiuè volendo, ſed permittendo. num. 184.
Hæc ſolutio nequit ſuſtineri in principijs Auctorum contrariæ ſententiæ; vt oſtenditur. num 185. & 86.
Alij etiam in publicis diſputationibus abſolutè concedebant Deum eodem modo, & eadem proprietate cauſare malitiam formalem, qua cauſat actualitatem, & entitatem actus peccaminoſi. n. 187.
Hoc tamen non eſt argumentum ſoluere; ſed potius illius oneri ſuccumbere, & falſitas iſtius euaſionis euidenter oſtenditur à n. 188. vſque ad num. 208. *Vbi plura notatur digna adducuntur.*
Denique aſſumptum principale probatur ex eo; quod Deus concurrit ad materiale peccati concurſu determinato vt ab ipſo; cum Deus ſit prima cauſa entitatis materialis peccati; ſed malitiam formalem non cauſat concurſu à ſe determinato; poterit ergo prædeterminare, & à malitia præſcindere. num 209.
Ex quo manifeſtè colligitur, quod vt ſaluetur in Deo ratio primæ cauſæ in ordine ad actus liberos debet ad illos concurrere, non ſolum concurſu determinato, vt ab ipſo, ſed etiam determinante concurſum voluntatis creatæ. num. 210.

§. I X.

Obiectionibus ſupra factis occurritur. *Pag.* 54.

A*D obiectiones factas ſupra §.* 6. num 138. 139. & 140.
Reſpondetur iuxta datam doctrinam, à num. 211. vſque ad num. 217. & num. 218 *Tres manifeſtæ inſtantiæ adducuntur argumento, quo intendebatur probari non poſſe Deum formale malitiæ in decreto, & ex vi decreti cognoſcere.*
Sed aduerſus reſolutionem obijcit quidam Modernus, ſequi ex illa poſſe Deum neceſſitare voluntatem creatam ad materiale peccati materialiter, non neceſſitando illam ad materiale ſumptum formaliter, nec ad malitia formalem: conſequens eſt falſum, &c. num. 220 *Reſp.* num. 221.
Aliter proponitur eadem obiectio. Num. 222. *Et ſoluitur* à num. 223. vſque ad n. 226. *Et* nu. 227. *inſtatur argumentum.*

§. X.

Cætera argumenta diluuntur. *Pag.* 55.

T*Ertio arguunt ex D. Thom.* 3. p. q. 1. art. 3. ad 4. *vbi ait*, quod Prædeſtinatio ſupponit præſcientiam futurorum. Num. 229. *Reſpondetur* n. 230 & 231.
Quarto arguunt: Nam D. Thom. negat gratiam efficacem ab intrinſeco voluntatis noſtræ prædeterminatiuam. Num. 232. vſque ad 234. *Reſp.* à num. 235. vſque ad num. 237.
Reſpondetur à num. 235. vſque ad num. 237.
Denique obijciunt ex eo quod vel actus voluntatis Diuinæ, v. c. de miraculis à Chriſto patrandis qui ſimul cum illis ex parte conditionis ingreditur, eſt ex intentione efficaci conuerſionis Tiriorum, vel ex inefficaci? Si primum, ſuperfluit decretum ſubiectiuè abſolutum: Si ſecundum, repugnat tale decretum: ergo non datur; à num. 238. vſque ad num. 240.
Reſpondetur, Num. 241.
Ex dictis in diſcurſu huius, & præcedentis diſputationis, colligitur primo. Contingentia conditionata cognoſci à Deo in Diuinis Idæis, Num. 242.
Colligitur ſecundo, cognoſci in cauſis liberis, ſeu contingentibus, vt ſubſunt Diuino decreto præſenti, & præmotioni intrinſecæ, vt ſub conditioni futuræ. Num. 243.

DISPVTATIO TRIGESIMA SEPTIMA.

An iſta ſcientia ſit media inter naturalem, & liberam; vel ad aliquam ex illis pertineat?

§. P R I M V S.

Quibuſdam præſuppoſitis referuntur ſententiæ. *Pag.* 57.

T*Ria prænotantur* Num. 1 & 2.
Quod in examen vertitur; & in quo noſtra controuerſia conſiſtit, eſt, an ſcientia conditionatorum media ſit inter naturalem, & liberam; an vero ſub illarum aliqua contineatur? Num. 3.

Tres

Tres verſantur ſententiæ Prima abſolutè affirmat eſſe inter vtrumque mediam. Ita Molina, & cum eo alij ex eadem familiâ n. 4.

Solent etiam referri Curiel, & Baſilius; ſed quid ſentiendum ſit de iſtis videatur num. 5. *Refertur etiam Lorca, ſed hunc Auctorem principijs ſcientiæ mediæ manifeſtè eſſe contrarium oſtenditur*. num. 6. & 7.

Secunda eſt aliorum ex PP. Societatis aſſerentium, ſcientiam iſtam eſſe propriè liberum: licet non ita perfectè ſicut ſcientia viſionis. num. 8.

Tertia docet eſſe liberam ſimpliciter, eo quod ſupponit decretum liberum ſubiectiuè exiſtens in Deo: ita omnes Thomiſtæ. num. 9.

§. I I.

Parum conſequenter ad propria principia ſcientiam mediam dici probatur. *Pag.* 57.

PRima Concluſio: In conſequenter ad propria principia, hæc ſcientia à ſuis profeſſoribus, *Media* appellatur; & maximè in ſententia Molinæ.

Et probatur: nam iuxta principia ſuorum Auctorum nihil libertatis participat. num. 10. 11. & 12.

Duæ ſolutiones, referuntur, & refelluntur, à num. 13. vſque ad 17.

§. I I I.

Eſt Deo libera ſubiectiuè, & perfectè. *Pag.* 61.

SEcunda Concluſio. Scientia conditionatorum contingentium non eſt naturalis, nec media; ſed perfectè, & ſimpliciter libera.

Oſtenditur primo, ex eo quod hæc ſcientia liberum decretum ſupponit, & illi innititur num. 19 & 20.

Oſtenditur ſecundo, ex eo quod hæc ſcientia potuit Deo non conuenire: at non ab extrinſeco; & conſequenter eſt perfectè libera, num. 21.

Tertio, ex eo quod terminatio intellectus diuini ad veritatem conditionatam eſt prouida abſolutè; & conſequenter prouida ſubiectiuè, ac proinde ſubiectiuè libera. num. 22. & 23.

Euaſio contrariorum refertur. num 24

Præcluditur primo, à num 25 vſque ad 28.

Præterea principaliter ſuadetur concluſio, ex eo quod terminatio intellectus diuini ad veritates conditionatas conuenit Deo euitabiliter ab intrinſeco. num. 29.

Solutio contrariorum refertur. Num. 30.

Impugnatur vero, à num. 31. vſque ad 35.

Euaſio iunioris cuiuſdam, refertur. Num. 36.

Præcluditur autem, à num 37 vſque ad 40.

Quinto probatur, ex eo quod prædicta terminatio eſt à Deo, vt à principio abſolute indifferenti: ac per conſequens libera perfectè. Num. 41 *Euaſiones præcluduntur*, à n. 42 vſque ad 46.

Sexto probatur, quia niſi prædicta ſcientia ſit libera, ſequitur deſtrui libertatem diuinam, à n. 47. vſque ad 49.

Denique principaliter probatur, ex eo quod non ſtat ſaluari contingentiam ſcientiæ conditionatæ: quia illi concedatur libertas reſpectu Dei. N. 51.

§. I V.

Argumentis contrariorum occurritur. *Pag* 58.

ARguitur primo, ex eo quod poſito decreto efficaci, infallibiliter ſequitur conditionata futuritio; ac per conſequens admittere tenemur hanc ſcientiam eſſe liberam ſubiectiuè, & neceſſariam obiectiue: ac proinde mediam inter liberam, & naturalem. Num. 52.

Reſpondetur. N. 53 *Replicatur*. N. 54. *Soluitur* replica. N. 55.

Arguitur ſecundo ad probandum, expoſitione ſcientiæ mediæ, non ſequi tolli libertatem diuinam N. 56. *Reſpondetur*. N. 57

Denique arguitur: nam ex ſcientia media non ſequitur per conſequentiam immediatam læſio libertatis creatæ; ac per conſequens, nec deſtructio libertatis diuinæ. N. 58. *Reſpondetur*. N. 59.

DISPVTATIO TRIGESIMA OCTAVA.

An ſcientia media neceſſaria ſit ad conciliandam efficaciam gratiæ cum noſtra libertate?

§. PRIMVS.

Vera ſententia eligitur, & probatur ex Auguſtino. *Pag.* 62.

PRima ſententia affirmat. *Ita omnes profeſſores ſcientiæ mediæ*. num. 1.

Secunda eſt negatiua omnium Thomiſtarum.

Quæ ſuadetur primo; ex eo quod Auguſtinus rectè conciliauit efficaciam gratiæ cum libertate noſtra; & ad hoc ſcientiæ mediæ non meminit, à num. 2. vſque ad 10 *vbi mens Auguſtini apprimè expenditur*.

§. I I.

Alijs argumentis probatur noſtra ſententia. *Pag.* 63.

SEcundo probatur noſtra ſententia, ex eo quod in ſtatu conditionato, in quo obiectum ſcientiæ Mediæ illam intelligatur antecedere, præintelligitur efficax gratia: & tamen in illo ſtatu illæſa manet arbitrij libertas. Quo argumento conuictus eſt doctiſſimus Baſilius. n. 11. *Solutiones aduerſariorum, & earū impugnationes valdè notandæ proponuntur*, à n. 13 vſq; ad nu. 20.

Tertio principaliter ſuadetur impugnando rationem, qua contrarij mouentur, quia nimirum efficacia gratiæ à noſtra voluntate independens non eſt conſequens, ſed antecedens, num 21.

Denique oſtenditur ratione à priori, quia efficacia inferens, & cauſans noſtram libertatem non poteſt illam deſtruere: talis autem eſt efficacia gratiæ præuenientis à ſcientia Media independens Quaſi ratione vſi ſunt D. Auguſt. & D. Thom. à num. 22. vſque ad num. 27.

§. I I I.

Argumentis in contrarium occurritur. *Pag.* 64.

VIs omnium, quæ contrarij aduerſus concluſionem opponunt, ad hoc vnum reducitur: Quod efficacia gratiæ à noſtra voluntate independens, & ab illa ineuitabilis, reddit ineuitabilem actum; eò autem ipſo, quod efficacia gratiæ euitabilis ſit à voluntate noſtra, debet eſſe conſequens, & conſenſum noſtrum ſupponens, cumque nequeat ſupponi vt abſolute futurus, præſupponi debet vt futurus ſub conditione. Et aſſumptum probant* à num. 28. vſque ad num. 33

Reſpondetur à num. 34 *vbi oſtenditur, aſſumptum, cui contrarij innituntur, expreſſe aduerſari D. Thom. & proſequitur ſoluti vſque ad* n 40.

§. I V.

Corollaria præcedentis doctrinæ. *Pag.* 65.

EX dictis præcedentibus colligitur primo; aſſertores ſcientiæ Mediæ teneri negare Deo ſummam, ſupremamque libertatem in prædiffiniendo efficaciter*, à n. 41. vſque ad num. 44.

Secundo ſequitur ex eadem doctrina, Deum non eſſe infinitum in prædiffiniendo, num. 45.

Tertio ſequitur, Deum non ſummè liberum in efficiendo, nec primam cauſam conſenſus liberi voluntatis creatæ, iuxta principia Scientiæ Mediæ, num. 46. 47. & 48.

Quarto infertur, Deum non eſſe ſumme prouidum, illiuſque prouidentiam vniuerſalem non eſſe, n. 49.

Quinto infertur, ſupremum Dei Dominum per ſcientiam mediam euerti, num. 50.

Sexto infertur, in principijs ſcientiæ Mediæ Deum eſſe primam cauſam efficientem peccati pro formali malitiæ, & primum Auctorem illius, num. 51. 52. & 53.

Denique infertur, ſcientiam Mediam non ſolum mediate, ſed etiam immediate, tollere libertatem creatam, à n. 54. vſq; ad 56.

DISPVTATIO TRIGESIMA NONA.

An Deus futura contingentia abſoluta cognoſcat in decreto prædiffinitiuo.

§. PRIMVS.

Quibuſdam præſuppoſitis referuntur ſententiæ. *Pag.* 67.

QVædam certa prænotantur, à num. 1. vſque ad 4. *Quod in examen vertitur eſt: An in decreto libero, vel in Diuina eſſentia, vt determinata per illud, cognoſcat Deus hæc futura tamquam in medio cum illis connexo? Prima ſententia abſolutè negat. Secunda diſtinguit de futuris, & de quibuſdam affirmat, de alijs vero negat. Tertia, & vera affirmat omnia in vniuerſum futura cognoſci in decreto*, num. 5. & 6.

§. I I.

§. II.

Vera ſententia probatur. *Pag.* 68.

Probatur ex D. Auguſt. num. 7. *Deinde ex D. Thom.* num. 8. & 9.
Tertio probatur ratione à priori, quia nimirum futura omnia contingentia cognoſcuntur à Deo in ſua eſſentia, tanquam in cauſa, & obiecto prius cognito; at non in illa ſecundum formalitates neceſſarias: ergo ſecundum aliquam formalitatem liberam, &c. num. 10. & 11.
Duplex ſolutio contrariorum refertur, num. 12. *Sed impugnatur*, vſque ad 15.
Denique probatur, ex eo quod decreto diuino, nihil deeſt, vt ſit medium in quo Deus futura contingentia cognoſcat num. 16. *Solutio* 1. *ex P. Vazq. impugnatur*, num. 17. & 18.
Secunda ſolutio, ex P. Alarcon impugnatur, à num. 19. vſque ad 21. *Alia euaſio præcluditur*, num. 22.

§. III.

Argumentis occurritur. *Pag.* 69.

Arguitur primo, ex eo quod Deus cognoſcit formale peccati futurum; & tamen non in decreto efficaci, quod de illo habeat, &c. num. 23.
Reſpondetur, à num. 24. vſque ad 26.
Secundo arguitur, ex eo quod decretum liberum non eſt prius intelligibile, quam effectus futurus. num. 27.
Reſpondetur, à num. 28. vſque ad 30.
Tertio arguitur, ex eo quod videtur ſequi ex noſtra doctrina ſcientiam futurorum differre virtualiter à ſcientia poſſibilium, quod eſt contra communem Theologorum ſententiam. num. 31.
Reſpondetur dupliciter, primo. num 32.
Secundo. num. 33.
Denique arguitur, ex eo quod Deus cognoſcit futura contingentia in idæis, idæa autem in Deo præcedit omne decretum liberum. num. 34. *Reſpondetur*. num. 35. *Replicatur*. num. 36. *Reſpondetur dupliciter ad replicam; primo.* num. 37.
Secundo. num. 38. & 39.

DISPVTATIO QVADRAGESIMA.

An hæc futura ideò ſint futura, quia ſcita: an è contra ideò ſciantur, quia futura ſunt?

§. PRIMVS.

Præmittuntur, quæ apud omnes ſunt certa. *Pag.* 70.

Idem eſt atque inquirere; an ſcientia viſionis ſit cauſa rerum? num. 1.
Supponitur tanquam fide certum, Deum per intellectum, & voluntatem creaturas producere. Quæ veritas oſtenditur, à n. 2. vſque ad 9.
Deinde explicatur diuiſio ſcientiæ in ſcientiam viſionis, & ſimplicis intelligentiæ num. 10.
Tertio præmittitur, qualiter ad artificiati formationem, ſcientia voluntas, & vis executiua concurrant, num. 11.

§. II.

Referuntur ſententiæ, & ſtatuitur prima concluſio. *Pag.* 71.

Conueniunt Auctores in eo quod ſcientiæ ſimplicis intelligentiæ competat eſſe directiuam in actu primo, & probatur. num. 12. 13. & 14.
Diſſident autem in aſſignando, cui ex prædictis ſcientiis ſit attribuenda actualis directio. Et diuiduntur in duas extremas ſententias. Prima contendit ſoli ſimplici notitiæ talem directionem eſſe adſcribendam, & ſcientiam viſionis nullatenus eſſe practicam, ſed purè ſpeculatiuam. Ita omnes Doctores Societatis. n. 15.
Secunda per oppoſitum docet, ſcientiam viſionis eſſe cauſam rerum in actu ſecundo; ſcientia vero ſimplicis intelligentiæ ſolum in virtute, ſeu in actu primo eſſe cauſatiuam. Ita Thomiſtæ. n. 16.
Prima Concluſio: Scientia ſimplicis intelligentiæ concurrit actualiter ad creaturarum productionem dirigendo remote, & mediate.
Probatur primo, auctoritate D. Thom. & eſt comparatione ſcientiæ Dei reſpectu creaturarum cum ſcientia artificis creati ad artificiata, a num. 17. vſque ad 20.
Plures replicæ, & inſtantiæ aduerſus rationem proponuntur, & ſoluuntur, à num. 21. vſque ad 30.

§. III.

Statuitur prima concluſio. *Pag.* 72.

Secunda concluſio: Scientia libera viſionis eſt cauſa creaturarum, & proxima regula productionis illarum *Eſt expreſſa D. Thom. vt oſtenditur* num. 31. 32. & 33. *Et prob. ex D. Aug.* num. 34. *Solutio P. Vazq. refertur, & reijcitur* num. 35. & 36. *Solutio Arrubalis ad Auctoritatem D. Greg. refertur, & refutatur*, num. 37. 38. 39.
Secundo prob. quia imperium diuinum concurrit ad productionem creaturarum, imperium autem eſt ſcientia viſionis. num. 40.
Solutio aſſerens imperium non eſſe actum intellectus, ſed voluntatis reijcitur. num. 41.
Alia ſolutio aſſerens imperium non eſſe actum diſtinctum à ſcientia ſimplicis intelligentiæ impugnatur, a num. 42. vſque ad 44.
Alia ſolutio, quæ adhiberi poteſt, refertur, & refellitur, a num. 45. vſque ad 47.
Denique oſtenditur concluſio, ex eo quod perfectior modus directionis eſt, qui fit per ſcientiam viſionis, qui proinde debet tribui Deo, num. 48. vſque ad 52.

§. IV.

Diluuntur duo principalia argumenta ſententiæ contrariæ. *Pag.* 74.

Arg. primo auctoritate Patrum paſſim aſſerentium non ideo rem eſſe futuram, quia ſcitur à Deo, ſed è contra, a num. 53. vſque ad 57. *Reſp.* a num. 59 vſque ad 62.
Secundo arguit Vazquez, ex eo quod ſcientia viſionis terminatur ad res futuras, aut exiſtentes; ac per conſequens ſupponere debet illarum futuritionem. num. 63. *Reſp.* num. 64. *Replicatur.* num. 65. *Soluitur replica*, a num. 66. vſque ad 69.

§. V.

Cætera argumenta diluuntur. *Pag.* 75.

Tertio arg. ex eo quod ſcientia ſimplicis intelligentiæ, quæ eſt cauſa creaturarum in actu primo, debet illas in actu ſecundo cauſare, n. 70. *Solutio quædam reijcitur.* nu. 71. *Vera ſolutio traditur.* num. 72.
Quarto arg. quia ad directionem potentiæ executiuæ Dei ſufficit ſcientia ſimplicis intelligentiæ; ac proinde ſcientia viſionis non concurrit, num. 73. & 74. *Reſp.* a num. 75. vſque ad 77.
Denique arg. ex eo quod ſcientia regulans creaturarum productionem debet eſſe illarum quidditatiua cognitio: ſcientia autem viſionis, quatenus à ſcientia ſimplicis intelligentiæ diſtinguitur, non eſt quidditatiua cognitio. num. 78. 79. *Solutio doctiſſimi cuiuſdam Thomiſtæ, refertur.* num. 80. *Et reijcitur*, num. 81. & 82. *Aliter reſp.* num. 83. & 84.

DISPVTATIO QVADRAGESIMA PRIMA.

An omnia futura contingentia Deo ab æterno phyſicè in menſura æternitatis coexiſtant?

§. PRIMVS.

Quibuſdam præſuppoſitis referuntur ſententiæ. *Pag.* 76.

Quæ apud omnes ſunt certa traduntur, a num. 1. vſque ad 5.
Prima ſententia negat, & auctores eius citantur, num. 6.
Secunda affirmans, & eius Auctores. num. 7.

§. II.

Vera ſententia eligitur, & auctoritate probatur. *Pag.* 77.

Sententia aſſerens futura phyſicè coexiſtere Deo in menſura æternitatis eſt omnium Thomiſtarum, & pro concluſione ſtatuitur. Et probatur primo auctoritate Patrum paſſim negantium Deo præſcientiam in rigore, eo quod Deo nihil eſt futurum, ſed omnia ſunt illi præſentia, a num. 8. vſque ad 10.
Euertitur communis contrariorum ſolutio, a n. 11. vſque ad 18.

Aliorum

Digitized by Google

Index Diſputationum.

Aliorum ſolutio aſſerentium Patres ſolum negare præſcientiam imperfectam, & coniecturalem, qualis conuenit intellectui creato, minus ſufficiens eſt vt oſtenditur. num. 19. & 20.

§. III.

Probatur ex D. Thoma. *Pag.* 78.

A*Vctoritates D. Thom. citantur, & expenduntur, & extortæ explicationes refutantur*, à num. 23. vſque ad 28.

§. IV.

Probatur eadem ſententia rationibus. *Pag.* 79.

D*Einde prob. concluſio ratione, ex eo quod æternitas eſt duratio infinita indiuiſibilis, & tota ſimul: ac per conſequens ratione infinitatis continet omnem menſuram durationis inferioris; & ratione ſimultatis omnibus durationibus inter ſe ſuccedentibus, abſque ſucceſſione ab æterno coexiſtit*. num. 29.
Contrariorum ſolutio refertur, & impugnatur, à n. 30. vſq; ad 35.
Quinto prob. nam ſi futura omnia non ſint Deo ab æterno in ſua æternitate præſentia, nulla erit ratio cur abſque phyſica mutatione, non poſſit Deus aliquid in tempore incipere velle: Deum autem fore phyſicè mutandum, ſi aliquid de nouo in tempore vellet docet D. Thom. num. 35.
Denique prob. nam ſequeretur ex oppoſito Deum aliquid de nouo in tempore ſcire, num. 36. *Prima ſolutio refertur, & impugnatur*. num. 37. *Secunda vero*, num. 38.

§. V.

Argumentis contrariorum occurritur. *Pag.* 79.

A*Rguitur primo Auctoritatibus D. Th.* à n. 39. vſque ad 43. *Sed parum vrgent cum de mente D. Thom. clariſſimè conſtet, & explicantur*, à num. 44. vſque ad 48.
Secundo arg. nam implicat alteri coexiſtere quin prius exiſtat in ſe. Anti-Chriſtus autem nunc non exiſtit; nec ab æterno exiſtit in ſe n. 49. *Traditur communis ſolutio*. Ibid. *contra quam multipliciter inſurgunt aduerſarij*. n. 50. & 51. *Reſp.* à n. 52. vſque ad 56. *Obiectio notabilis proponitur*. n. 57. *Reſp.* n. 58. & 59.
Tertio principaliter arguitur, ex eo quod implicat aliquid exiſtere in extrinſeca, & aliena menſura; quin prius exiſtat in menſura intrinſeca, & propria: Anti-Chriſtus autem non exiſtit ab æterno in duratione propria, & intrinſeca. num. 60. & 61. *Reſp.* à num. 62. vſque ad 66.
Denique arg. ex pluribus in conuenientibus, quæ ſequi videntur ex noſtra ſententia. Primum eſt: bis quamcumque creaturam produci. Secundum non poſſe Deum rem ſemel creatam redigere in nihilum. Tertium res omnes creatas phyſicè inter ſe coexiſtere. Quartum duas contradictorias dari ſimul veras in æternitate. Ad tandem dari multitudinem actu infinitum, num. 67. 68.
Reſpondetur à num. 69. vſque ad 74.

§. VI.

Aliter prima ratio formatur, & alia argumenta diluuntur. *Pag.* 82.

A*Liter formari poteſt: prima ratio prouatiua concluſionis, nimirum quod in æternitate non datur ſucceſſio formalis, nec formalis extenſio: ac per conſequens Verbo veniente pro nunc æternitatis, verum eſt dicere Anti-Chriſtus exiſtit de præſenti in æternitate*. Num. 75.
Quæ contra hanc rationem, ſic propoſitam militant, proponuntur, & ſoluuntur, à num. 76. vſque ad 87. *Alia argumenta proponuntur, & ſoluuntur*. à num. 88. vſque ad 96.

DISPVTATIO QVADRAGESIMA SECVNDA.

An phyſica futurorum præſentia in æternitate conducat vt Deus certo illa intuitiuè cognoſcat?

§. PRIMVS.

Relatis ſententijs, ſtatuitur prima concluſio. *Pag.* 84.

T*Res verſantur ſententia prima negat horum futurorum præſentiam ad Dei cognitionem requiri. Secunda aſſerit adeò eſſe neceſſariam; vt ſine illa nec ratio intuitionis, nec ratio certitudinis ſubſiſtere poſſit. Tertia, & inter vtramque media affirmat, eſſe talem præſentiam neceſſariam: non ad certitudinem bene autem ad intuitionem*. Num. 1. & 2.
Prima Concluſio. Reſpectiue ad cauſas contingentes nulla eſſe poteſt ratio certitudinis cognitionis diuinæ, niſi phyſica præſentia futurorum ad æternitatem. Num. 3. *Probatur primo ex D. Thom. & ex illo, ratione*. Num. 4.

§. II.

Non eſſe neceſſariam præſentiam in æternitate ad certitudinem ſcientiæ probatur. *Pag.* 85.

S*Ecunda concluſio*. Ad certitudinem cognitionis Diuinæ futurorum contingentium non eſt medium vnicum præſentia illorum ad æternitatem n. 5. *Prob. 1. ex D. Th.* n. 6 & 7.
Secundo ratione: nam decretum efficax infallibiliter cum futuritione contingentium connexum, eſt ſufficiens ratio infallibilis cognitionis. num. 8.
Obiectiones, quæ contra concluſionem, & eius rationem probatiuam militant; proponuntur, & ſoluuntur, à num. 9. vſque ad num. 15.

§. III.

Ad quid neceſſaria ſit explicatur: *Pag.* 85.

T*Ertia concluſio*. Præſentia phyſica futurorum, ad æternitatem omnino neceſſaria eſt vt cognitio diuina ad illa terminata ſit intuitiua. *Concluſio eſt D. Thom.* num 16. *Illam probat Granados ratione minus efficaci*, à n. 17. vſq; ad num. 19.
Aliter, & fortius ſuadetur, quia nimirum de ratione notitiæ intuitiuæ eſt quod terminetur ad obiectum extra cauſas exiſtens. n. 20 & 21. *Triplex euaſio præcluditur*, à n. 22 vſque ad n. 26.

§. IV.

Argumentis occurritur. *Pag.* 86.

A*Rguunt primo contrarij, ex eo, quod notitia rei habita per propriam ſpeciem, terminata ad eius quiddi tatem, exiſtentiam, & accidentia verè eſt intuitiua*, à num. 28. vſque ad 30. *Reſp.* num. 31. & 32.
Arguunt ſecundo, ex eo, quod cognitio Dei terminata ad futura eſt intuitiua ab æterno adæquatè ſecundum omnem virtualitatem diuinæ æternitatis; futura autem non ſunt præſentia in æternitate ab æterno adæquatè ſecundum omnem virtualitatem æternitatis, num. 33.
Solutio Recentiorum refertur, & refellitur, num. 34. *Vera ſolutio traditur*, num. 35.
Cõtra quam duplex obiectio proponitur, n. 36. *Reſp.* n. 36. 37. & 38.
Tertio arguunt? nam omnia futura ſunt phyſicè præſentia æuo Angelico; & tamen non cognoſcit Angelus futura contingentia intuitiuè, num 39. *Reſp.* num. 40.
Denique arguunt, quod ex noſtra ſententia ſequatur nihil à Deo vt futurum cognoſci; nec cognoſci vnum tanquam prius alio. n. 41. *Et confirm.* num. 42. *Reſp.* num. 43. 44.

TRACTATVS QVINTVS.

De Diuinis Idæis.

DISPVTATIO QVADRAGESIMA TERTIA.

An idæa in Deo ſit Diuina eſſentia, vel creatura obiectiuè exiſtens in Diuino intellectu?

§. PRIMVS.

Idæarum exiſtentia probatur. *Pag.* 88.

D*Ari in Deo idæas etiam Gentiles cognouerunt, & probatur hæc veritas*, num 1. & 2. *Idææ diffinitio traditur*, n. 3.
Forma tripliciter dicitur, ibid. *Operari propter finem dupliciter dicitur*. n. 4. *Obiectio quædam proponitur*, n. 5. *Solutio minus ſufficiens reijcitur*, n. 6. *Vera ſolutio aſſignatur*, n. 7.

§. II.

Vera ſententia, & aliquorum rationes examinantur. *Pag.* 89.

Q*Vod in examen vertitur eſt: an idæa ad quam Deus inſpiciens creaturas producit ſit Diuina eſſentia, vel creatura ipſa obiecta diuino intellectui?*

Prima

Digitized by Google

Index Diſputationum.

Prima ſententia hoc ſecundum affirmat. Vera ſententia primum, num. 9. *Hæc eſt Thomiſtarum*, *& noſtra*, *quam Molina*, *Suarez*, *& Arrubal*, *probant rationibus parum efficacibus*, *vt oſtenditur* à num. 11. vſque ad num. 15.

§. III.

Vera ſententia probatur. *Pag.* 89.

P*Robatur in primis ex modo loquendi Patrum de Diuinis ideis*, num. 17. *Deinde ex D. Thom* num. 18.

Tertio ex eo, *quod inter ideam*, *& ideatum debet interuenire realis diſtinctio*; *creaturæ autem*, *vt obiectiuè cognitæ à Deo non diſtinguuntur realiter à ſe ipſis exiſtentibus*. num. 19.

Hæc ratio diſplicuit Molinæ, *& Suarez*, *& eorum ſolutio aſſignatur*. num. 20. *Sed impugnatur*. num. 21. & 22.

Denique prob. ratione D. Thom. quia nimirum idæa ſeu exemplar eſt finis, *quam ſibi artifex præfigit ſuæ operationis repugnat autem Deum agere propter finem diſtinctum à ſe*. num. 23. *Solutio quæ aſſignari poteſt refertur*. num. 24. & 25. *Sed impugnatur*, n. 26. & 27.

§. IV.

Quinque argumentis occurritur. *Pag* 90.

A*Rguitur primo*, *ex eo quod creaturis cognitis à Deo conuenit idææ diffinitio*, num 28. *Reſp.* a num. 29. vſque ad 32.

Secundo arg. nam ad rationem ideæ ſufficit diſtinctio penes modum eſſendi à parte rei, *& intra intellectum*. num. 33. *Reſp.* num. 34. *Et ad replicam notandam ſit ſatis*. num. 35. & 36.

Tertio arg. ex eo quod creaturis cognitis, *& omni alio ſecluſo*, *poſſet Deus ad illarum productionem procedere*. n. 37. *Reſp.* Ibid.

Quarto arg. nam artificiatum ipſum formandum cognitum ab artifice creato ſortitur reſpectu illius rationem ideæ: *ergo reſpectu Dei creaturæ cognitæ*. num. 38. *Rationes diſcriminis*, *quas Vazquez*, *& Molina aſſignant*, *ſunt inſufficientes*. num. 38. 39. & 40.

Duplex alia ſolutio traditur. num. 40.

Quinto arg. nam Chriſtus vt prædeſtinatus dicitur exemplar prædeſtinationis aliorum. num 42. *Reſpond. Chriſtum dici exemplar prædeſtinationis ex parte effectus*; *non autem reſpectu Dei prædeſtinantis*. num. 43.

§. V.

Occaſione ſexti argumenti explicatur ſub qua ratione diuina eſſentia ſortiatur rationem idææ. *Pag.* 92.

A*Rg. ſexto*: *ex eo quod inter idæam*, *& idæatum debet eſſe ſimilitudo*, *& conuenientia in illo prædicato*, *in quo idæatum imitatur idæam*: *quæ ſimilitudo*, *& conuenientia non datur inter diuinam eſſentiam*, *& creaturas*, à num. 44. vſque ad 48.

Argumentum petit vt explicetur ſub qua ratione diuina eſſentia ſortiatur rationem ideæ. *Qua in re Henricus de Gandauo docuit Verbum diuinum eſſe idæam*, *qua Deus ſupremus artifex ad extra operatur*. num. 49.

Hæc vero ſententia communiter diſplicet Theologis, *& refutatur*, à num. 50. vſque ad 54.

§. VI.

Quæ pro Henrico faciunt diluuntur. *Pag.* 93.

A*Rguitur primo in fauorem Henrici auctoritate Auguſtini*. n. 55. *Reſp.* 1. num. 56. *Secundo*. num. 57. *Inſtatur*. num. 58. *Soluitur replica* num. 59.

Secundo arg. in fauorem eiuſdem Auctoritate D. Thom. aſſerentis Deum patrem operatum eſſe creaturas per ſuum Verbum, *qui eſt Filius*, *& per ſuum amorem*, *qui eſt Spiritus Sanctus*. n. 60. *Reſp.* à n. 61. vſque ad 71. *Vbi pluribus replicis ſit ſatis*, *& explicatur*, *qua ratione Verbum dicatur creaturarum idæa*.

Denique arguitur in fauorem eiuſdem, *ex eo quod Deus eſt creaturarum idæa prout eſt Verbum illas repræſentans proprio intellectui*: *Verbum autem eſt nomen perſonale*, *& ſolum dicitur de ſecunda perſona*. n. 72. vſq; ad 74. *Reſp. primo*. n. 75. vſq; 77. *Contra quam ſolutionem replicatur*. n. 78. vſque ad 81.

Reſp. num. 82. vſque ad 85. *Inſtatur*. num. 86. *Exiſtimatio Magiſtri Bannez*. n. 87. *Relata non placet*, *& reijcitur*, à n. 88. vſque ad 90. *Alijs inſtantijs ſit ſatis* à num. 91. vſque ad 95.

§. VII.

Examinantur alij modi dicendi. *Pag.* 97.

S*Ententia Durandi refertur*. num. 96. & 98. *Cuius ſententia reijcitur primo in eo quod aſſerit*; *quod ea prædicata*, *quæ conueniunt creaturis*, *& non Deo*, *ipſas creaturas*, *quatenus à Deo cognitas habere rationem idææ*. num. 99.

Deinde in eo quod ait, *Deo conuenire imperfectam rationem idææ*, à num. 100. vſque ad 102. *Diſplicet etiam in eo quod aſſerit eſſe cognitum creaturarum*, *in quo rationem idææ conſiſtere docet*, *eſſe reſpectum cognitionis diuinæ ad creaturas* num. 103. 104. & 105.

Denique diſplicet, *in eo quod aſſerit idæam non ſemper eſſe rem ſed aliquando eſſe rationem*. num. 106. & 107.

Tertius dicendi modus eſt aliorum aſſerentium idæam diuinam conſiſtere non in diuina eſſentia vt cognita; *ſed vt eſt actualis cognitio*. *Et ſecundum hanc rationem*; *eſſe ſimilem creaturis non in eſſe entitatiuo*, *ſed in eſſe intentionali*. *Pro hoc modo dicendi refertur D. Bonauentura*, *& illum tenent Vazquez*, *& Suarez*. num. 108. & 109.

Sed iſte modus dicendi eſt contra D. Thom. & impugnatur, à num. 100. vſque ad 127.

Fundamentis, *quibus innititur hic modus dicendi*, *quæ nullius roboris ſunt*, *ſit ſatis* à num. 128. vſque ad 133.

§. VIII.

Vera reſolutio traditur, & ſoluitur argumentum. *Pag.* 100.

C*Oncluſio eſt*: Eſſentiam diuinam ſub ratione eſſentiæ eſſe idæam obiectiuam, ſub ratione Verbi eſſe idæam formalem non abſolutè ſed cognitum, vt comparatam cum creaturis, vt imitabilem diuerſimodè ab illis, num. 134.

Ante probationem primæ partis duo prænotantur. num. 134. & 135. *Et prob. quia exemplar externum in artifici creato ideo obtinet rationem idææ*, *quia vt obiectum cognitum mouet*, *& dirigit ipſum* num. 136.

Secundo, *ex eo quod id*, *quod aliud continet perfectè*, *poteſt accipi vt propria ratio illius*; *at diuina eſſentia continet actu perfectè omnes perfectiones creatas*. *Hæc ratio proſequitur*, a num. 137. vſque ad 153.

Ex quibus obiter colligitur creaturas non ſolum aſſimilari cum Deo, *vt repræſentante*; *ſed etiam aſſimilari cum Deo intra lineam eſſendi* a num. 154. vſque ad 156.

Secunda vero pars concluſionis prob. ex eo quod Verbum in artifice creato ideo eſt formalis idæa, *quia intellectui artificis repræſentat artificiatum formandū*, *& modum formationis illius*: *diuina autē eſſentia vt Verbū perfectiſſimè repræsētat creaturas*. n. 157.

Diſcrimina, *quæ intercedunt inter Verbum creatum*, *& diuinam eſſentiam quantum ad hoc notantur*. num. 158. 159. 160.

Tertia pars concluſionis eſt expreſſa D. Thom. in præſenti vt oſtenditur. num. 161. & 162.

Deinde prob. nam iuxta communem Theologorum ſententiam in Deo ſunt plures idææ; *ſed ſi diuina eſſentia eſſet creaturarum idæa cognita vt imitabilis abſolutè*, *non eſſent plures idææ*. à num. 163. vſque ad 165.

Obiectio notatu digna proponitur. num. 166.

Reſp. dupliciter, *primo*. num. 167.

Secundo. num 168.

Ad Sextum argumentum principale num. 44. *propoſitum reſp. primo*. num. 169.

De qua ſolutione fertur iuditium. num. 170.

Reſp. ſecundo, *& conformiter ad propriam doctrinam*, à num 171. vſque ad 178.

Sed aduerſus dicta inſurgit Vazquez intendens probare, *non ſufficere*, *quod Deus eminenter contineat prædicata creaturarum propria ad hoc vt nam eſſentiam aſpiciens ad illas inſtar illas perfectiones efficiat*. num. 179. 180. & 181.

Obiectiones Vazquez diluuntur, à num. 182. vſque ad 186.

§. IX.

Occaſione vltimi argumenti explicatur pluralitas idæarum *Pag.* 104.

D*Enique principaliter arguitur*, *ex eo quod in Deo dantur plures idææ*; *at ſi eſſentia idææ diuinæ conſiſtit in aliquo increato non poteſt in Deo pluralitas idæarum ſaluari*. *Quod argumentum proſequitur*, *& confirmatur*, a n. 187. vſque ad 191.

Hoc argumentum petit vt expliceemus, *an in Deo ſint plures idææ*: *& qualiter hæc pluralitas poſſit componi cum vnitate diuinæ eſſentiæ*? *A qua difficultate faciliter ſe expediunt*, *qui eſſentiam ideæ in creaturis à Deo cognitis conſiſtere docent*, *& ſimiliter Durand. cuius ſententia ſupra relata eſt*. n. 192. 193. 194.

Aureolus negat pluralitatem idæarum. *Oppoſita ſententia eſt communis Theologorum*, *& probatur ex modo loquendi Patrum*. num. 196. & 197.

Commu-

Digitized by Google

Index Diſputationum.

Communis ſen entia probatur primo ab aliquibus, ex eo quod Angelus, & homo v. c. imitantur diuinam eſſentiam ſecundum gradum vitæ; lapis, & alia eiuſdem generis ſecundum gradum eſſendi, inter quos gradus eſt in Deo virtualis, & rationes diſtinctio, ac proinde imitantur ſecundum diuerſas rationes. n. 198.

Hæc ratio licet contineat veram doctrinam diminuta eſt. num. 19 . & num. 200.

Secundo probatur ab alijs, ex eo quod Diuina eſſentia, vt idæa concipitur vt forma extrinſeca rerum, quas idæaliter cauſat; vnde inferunt, quod Diuina eſſentia, quamuis comparata cum Deo ſit vna, prout tamen comparatur ad creaturas, non vna, ſed plures eſt, à num. 201. vſque ad num. 203.

Sed non placet hæc ratio, & reijcitur à n. 204. vſque ad n. 209.

Tertio alij, & quidem ex D. Thom. diſcipulis non pauci, probant ex eo, quod imitabilitas Diuinæ eſſentiæ à creaturis, & ſi non conſiſtat in reſpectu rationis, vt in ratione formali conſtituente Dij eſſentiam imitabilem, in illo tamen, vt modo complente conſiſtit; ſed reſpectus rationis, quibus Diuina eſſentia reſpicit creaturas, vt ab illis in particulari imitabilis ſunt plures, &c. Quæ ratio proſequitur, & doctrina ex D. Thom. fulcitur à n. 210. vſque ad num. 216.

Quam quidam parum efficaciter impugnant, num. 217.

Et ab illis facili negotio ſe expediunt illius ſententiæ Authores; vt oſtenditur, à num. 218. vſque ad num. 224.

§. X.

Fertur de propoſita ſententia iudicium *Pag.* 107.

Licet prædictus modus dicendi probabilis ſit, vt vidimus §. præced. ab illo tamen recedimus, quia ideæ exiſtuut ab æterno in Deo; reſpectus autem rationis non exiſtunt ab æterno n. 225.

Obijcitur, quod hoc argumentum obiecit ſibi D. Th. & ſoluit. n. 226. *Reſp.* 227. & 228. *Aduerſus ſolutionem, quæ communis eſt replicatur*, num. 229. *Sed reſp.* num. 230. & 231.

Ad argumenta, quibus præfati Authores probare intendunt ideam per reſpectum rationis compleri. Reſp. à num. 82. vſque ad 237.

§. XI.

Probatur idæarum diſtinctio, & vltimum argumentum diluitur. *Pag.* 109.

Diſtinctio idæarum probatur ratione ex doctrina D. Dhom. deſumpta. Quod ſcilicet Diuina eſſentia non ſortitur rationem idææ, niſi cognita vt imitabilis à creaturis in particulari; & cum illis in particulari proportionata: creaturæ autem ſecundum vltimas differentias, diuerſimodè imitantur diuinam eſſentiam, &c.

Hæc ratio expenditur, & roboratur à n. 238. vſque ad num. 251.

Ex quibus duplex ſolutio deducitur ad argumentum Aureoli, prima, num. 252. vſque ad num. 254. *Secunda* à num. 255. vſque ad num. 260. *Sed aduerſus ſolutionem tripliciter inſtatur*, à n. 261. vſque ad num. 263. *Reſp.* à num. 264. vſque ad n. 267.

Ex dictis in diſcurſu diſputationis colligitur primo. Si Diuina eſſentia non contineret eminenter creaturas, non eſſet illarum idęa obiectiua, nec formalis. num. 268.

Colligitur ſecundo, Dei eſſentiam eſſe idæam creaturarum, non ratione attributorum, ſed ratione ſui, prout virtualiter differt ab attributis, à num. 269. vſque ad num 271.

Tertio infertur, quod quamuis Verbum Diuinum procedat ex cognitione, Dei eſſentiam non eſſe idęam reſpectu illius, n. 272. 273.

DISPVTATIO QVADRAGESIMA QVARTA.

An intellectus diuinus poſſit aliqua entia rationis formare.

§. PRIMVS.

Relatis ſententijs ſtatuitur prima concluſio. *Pag.* 112.

Aliqui docuerunt, Deum omne ens rationis efficere, etiam ſine ordine ad intellectum creatum. Alij omnia, quatenus cognoſcis vt fabricabilia ab intellectu creato.

Alij per oppoſitum, nullum. Alij media via incedentes, aliqua negant facere poſſe. Alia vero qualia ſunt relationes, quibus complentur, ideæ, & libera decreta diuinæ voluntatis à Deo formari; affirmant num. 1.

Prima concluſio. Aliqua entia rationis ſunt, quæ Deus efficere non poteſt. *Eſt expreſſa D. Th. & prob. ratione chimericum, v. c.* Montes aureus; *reſultat ex eo, quod extrema iſta, quæ realiter ſunt ſeparata, ab intellectui, vt coniuncta concipiantur; quod repugnat diuino intellectui, hæc ratio expenditur, & effugia præcluduntur*, à num. 1. vſque ad 10.

§. II.

Nullus ens rationis poſſe effici ab intellectu diuino probatur. *Pag.* 113.

Secunda concluſio. Deus nequit efficere relationem rationis: & conſequenter nullum ens rationis fabricare valet: *Non docuerunt contrarium huius concluſionis antiqui Thomiſtæ ſi acuratè inſpiciantur, & probatur primo, & efficaciter, ex eo quod ratio, quæ conuincit non poſſe confingere ens rationis chimericum, etiam probat non poſſe facere hæc entia rationis.* num. 11.

Secundo probatur: quia in communi Thomiſtarum ſententia Deus nequit efficere diſtinctionem rationis: ergo neque relationem, à n. 12. vſq; ad 14.

§. III.

Argumentis contra primam concluſionem occurritur. *Pag.* 114.

Arguitur primo, ex eo quod eſſe entis rationis eſt cognoſci ab intellectu: omne autem ens rationis habet eſſe cognitum ab intellectu diuino, &c à n. 15. vſque ad 18. *Reſpondetur.* n. 19.

Secundo arguitur, ex eo quod intellectus diuinus illud, quod non eſt, concipit ad modum entis, cum omnia cognoſcat ad modum ſui obiecti primarij, quod eſt eſſentia diuina n. 20. *Soluitur hoc argumentum cum pluribus replicis*, à num. 21. vſque ad 24.

Tertio arguitur: nam Deum ens rationis efficere nulla imperfectionem importat, quod multipliciter ſuadetur, à num. 25. vſque ad 27. *Reſpond.* num. 28. 29. & 30.

§. IV.

Soluuntur argumenta contra ſecundam concluſionem, & mens D. Thom. explicatur. *Pag.* 115.

Arguitur primo, ex eo quod Deus poteſt facere ſignum ad placitum, & de facto quam plurima effecit, vt patet ex illo ponam aureum meum, &c. *ſignum autem ad placitum per reſpectum rationis conſtituitur, & ſimiliter poteſt imponere nomina ad ſignificandum*, num. 31. *Reſpondetur*, num. 33. & 34.

Secundo arguitur, ex auctoritatibu D. Thom. quod eſt argumentum hac parte præcipuum, nam in hac quæſt. art. 2. ſolutione ad 3. *docet quod* reſpectus, quibus diſtinguuntur idææ, fiunt ab intellectu diuino comparante ſuam eſſentiam rebus. num. 35.

Communis ſolutio aſſignatur. num. 36. *Quæ contra illam vrgent.* Ibidem & num. 37. *Mens autem D. Th. accuratiſſimè expenditur, & obiectiones ſoluuntur*, à num. 38. vſque ad 48.

TRACTATVS SEXTVS.

De voluntate Dei.

DISPVTATIO QVADRAGESIMA QVINTA.

An ratio, qua D. Thmas probat voluntatem in Deo, ſit efficax demonſtratio?

§. PRIMVS.

Exiſtentia voluntatis in Deo Auctoritate, & ratione probatur. *Pag.* 117.

Eſſe in Deo voluntatem eſt fide certum, & probatur teſtimonijs Sacræ Paginæ n. 1. & 2. *Ratione ex D. Th. quia nimirum omne intelligens non ſolu ens, ſed etiam bonu eſt volens.* n. 3. & 4.

Deinde probatur nam agens propter finem eſt volans finem: Deus autem eſt agens propter finem. num. 5.

Denique: nam voluntas eſt perfectio non claudens imperfectionem, n. 6.

§. II.

Obiectionibus occurritur. *Pag.* 118.

Obijcitur primo. Quod obiectum voluntatis eſt finis perfectio autem exiſtens in Deo nequit habere finem num. 7. *Reſpondetur.* Ibidem, & num. 8. vſque ad 11.

Obijcitur ſecundo, quod voluntas mouetur a volito: Deus autem a nullo mouetur, reſp. num. 12. & 13.

Obijci-

Digitized by Google

Obijcitur tertio, quod voluntas eſt appetitus, in Deo autem non eſt appetitus, quia appetitus eſt boni non habiti, reſpondetur. Num. 14.

§. III.

Eligitur vera ſententia, & probatur. *Pag.* 118.

IN *dubium vertitur: an ratio, qua probat D. Thom. in Deo eſſe voluntatem ſit efficax demonſtratio?*

Negat Vazquez, affirmant Thomiſtæ, & plures alij. num. 15.

Proponitur ratio D. Th. n. 16. *Aliter formatur eadem ratio.* n. 17.

Aliter propoſuit eandem rationem idem D. Thom. in 1. diſt. 45. quæſt. 1. art. 1. in corpore. Num. 18.

§. IV.

Tribus argumentis occurritur. *Pag.* 119.

COntra *rationem D. Thom. arguitur primo; nititur enim eo quod res naturalis quærit formam naturalem non habitam, & in illa habita quieſcit: quod videtur eſſe falſum.* Num. 19.

Duplex ſolutio aſſignatur, prima. num. 20. *Secunda.* num. 21. *Vtraque ſuſtineri poteſt.* Num. 22.

Additur tertia ſolutio. num. 23. & 24.

Secundo arguit Vazquez, quod ex præmiſſis D. Thom. non ſequitur inclinatio ad bonum apprehenſum, ſed tantum ad formam intelligibilem. num. 25. *Difficultatem tetigit Caietanus, & ſoluit, quæ ſolutio defenditur.* num. 26. 27 & 28.

Secundo reſpondetur. num. 29.

Tertio arguitur, ex eo quod ex inclinatione rei naturalis in ſuam formam naturalem ad ſummum colligi poteſt appetitus innatus naturæ intellectualis in formam intelligibilem; non autem appetitus elicitus. num. 30. *Reſpondetur.* num. 31. *Ad replicas ſit ſatis* à num. 32. vſque ad 34.

§. V.

Vltimum argumentum proponitur, & explicatur, an omne intellectiuum debeat eſſe volitiuum *Pag.* 120.

DEnique *arguitur, quia non implicat natura intellectiua non volitiua; ac per conſequens ex intellectu non poteſt demonſtrari voluntas in Deo,* à num. 35 vſque ad 37.

Quidam Recentiores concedunt non repugnare naturam intellectiuam, & non volitiuam, & nihilominus diſcurſum D. Thom. eſſe demonſtratiuum, aſſerentes, D. Thom. non probaſſe ex ratione intellectiui vt ſic, ſed ex ratione intellectiui perfectiſſimi. n. 38.

Alij per extremum docent omne intellectiuum eſſe volitiuum neceſſario; & hoc requiri vt ratio D. Thom. ſit demonſtratiua n. 39.

Inter has duas extremas ſententias media via incedendum eſt; & aſſeritur primo: ſi defectus volitiui in natura intellectuali neceſſario petat ex defectu aliquo in ratione intellectiui prouenire, poteſt abſolutè demonſtrari voluntas per intellectũ in Deo, quamuis admittatur natura intellectiua non volitiua: ſecus verò iuxta mentem D. Thom. & prima pars aſſerti probatur. num. 40.

Secunda. num. 41.

Aſſerendum eſt ſecundo: ſi defectus volitiui in natura intellectiua non proueniat ex defectu in ratione intellectiuæ, neque etiam abſolutè poteſt demonſtrari ex intellectu voluntas, aut ex intellectiuo volitiuum. num. 42.

Aſſerendum eſt tertio, implicare naturam intellectiuam non volitiuam. Ita frequenter Diſcipuli D. Th. probant aliqui rationibus parum efficacibus, quæ proponuntur, & reijciuntur, à num. 34 vſque ad 35.

Probatur ergo efficaciter, ex eo quod implicat natura intellectiua entis, & non intellectiua boni conuenientis ipſi: ſed implicat natura intellectiua boni conuenientis, & non volitiua illius. num. 46. 47. & 48.

§. VII.

Vltimo argumento occurritur. *Pag.* 122.

AD *argumentum principale* n. 35. *propoſitum reſpondetur.* n. 49.

Ad ſecundam probationem maioris. num. 50.

Ad tertiam prima ſolutio conſiſtit in hoc, quod non eſt dabilis cognitio, quam conſequi non poſſit affectio. num. 51.

Ad ſecundam probationem minoris, quidam apud Herice reſpondet poſſe Deum decretum formare de non concurrendo cum Petro ad aliquem actum amoris: non tamen poſſe decretum hoc ipſi Petro reuelare. Quam doctrinam Herice impugnat. n. 52. & 53.

Sed eius ſolutio diſplicet, & inefficacia ſuæ impugnationis oſtenditur manifeſtè, à num 54 vſque ad 56.

Fundamentum Herice proponitur. num. 57.

Sed euellitur. num. 58. 59. & 60.

Aliorum ſolutio eſt prædictum aſſenſum fidei ab intrinſeco ſolum ſupponere reuelationem diuinam, & decretum reuelatum: non autem negationem concurſus, cum voluntate creata num. 60.

Sed nec placet hæc ſolutio, & reijcitur, à n. 26. vſq; ad 64. *Tertia ſolutio aliorum refertur* n. 65. *Sed impugnata manet ex dictis.*

Vera ſolutio traditur à num. 66. vſque ad n. 68. *Quæ contra veram ſolutionem obijci poſſunt, referuntur* a n. 61. vſque ad n. 71.

Sed ſoluuntur ſimul cum alijs replicis, a n. 72. vſque ad n. 78.

§. VIII.

Corollaria præcedentis doctrinæ. *Pag.* 125.

EX *dictis in diſcurſu diſputationis colligitur primo, non dari in Deo appetitum per modum actus eliciti. Et probatur* num. 75. *Quæ contra hanc veritatem obſtare videntur proponuntur, & ſoluuntur* à num 80. vſque ad num. 91.

Secundo colligitur, eſſe in Deo gaudium, & amorem ſpecialiter ſumptum in ordine ad bona intrinſeca. Et quoad ſecundam partem, quam nonnulli negant, probatur, & obiectionibus occurritur, à num 92. vſque ad num. 99.

Deinde infertur, non dari in Deo propriè appetitum innatum, ſiue ad bona intrinſeca, ſiue ad extrinſeca; quidquid ſit de inclinatione innata, de qua in ſequentibus diſputationibus, probatur n. 100. & 101. *Obiectiones enodantur* à n. 102. vſque ad n. 107.

Vltimo infertur, in Diuinis perfectionibus non eſſe propriè inclinationem innatam per ordinem ad ſe ipſas, v. g. in natura Diuina ad ſe ipſam; &c. in voluntatem ad ſe ipſam, Et probatur à n. 108. vſque ad num. 110.

Contrarium tenuit Herice, cuius fundamenta proponuntur, & ſoluuntur à num. 111. vſque ad 117.

DISPVTATIO QVADRAGESIMA SEXTA.

An velle Dei ſit de metaphyſica conſtitutione naturæ Diuinæ?

§ PRIMVS.

Relatis ſententijs ſtatuitur prima concluſio, *Pag.* 128.

DIcitur *conſtituere metaphyſicè aliquam naturam, quod primo in illa intelligitur cum fundamento in re* num. 1.

Duplex versatur ſententia. Prima affirmat, cuius Authores citantur, num. 2. *Secunda negat,* num. 3.

Prima concluſio. Volitio actualis Dei non eſt de metaphyſica conſtitutione Diuinæ naturæ. *Quam probant nonnulli inefficacibus argumentis.* num. 4. & 5.

§. II.

Concluſio noſtra alijs argumentis ſuadetur. *Pag.* 129.

PRobatur *concluſio ex D. Thom.* num. 6 & 7

Deinde ratione, quia nimirum volitio ex proprio conceptu cognitionem ſupponit. num. 8.

Prima ſolutio proponitur, & impugnatur. num. 9 10. & 11.

Secunda vero, à num. 12. vſque ad 13

Tertia, à num. 14. vſque ad 16. *Ac denique quarta,* a num. 17. vſque ad 23.

Denique principaliter probatur ex eo, quod natura Diuina adæquatè communicatur formaliter, non communicata volitione formaliter, num. 24.

Duplex ſolutio, quæ adhiberi ſolet, impugnatur à num. 25. vſque ad 32.

§. III.

Tribus argumentis occurritur. *Pag.* 131.

ARguitur *primo ex illis verbis D. Thom.* Et ſicut ſuum intelligere eſt ſuum eſſe; ita ſuum velle. *At intelligere Dei eſt ipſum eſſe Dei, formaliter, & conſtitutiuè. Hoc argumentum non vrget in noſtra ſententia diſtinguente intelligere Diuinum virtualiter à natura Diuina.* num. 33.

Quid reſpondeant Recentiores affirmantes intelligere actuale Dei naturam metaphyſicè conſtituere, videatur a n. 34. vſq; ad n. 40

Non

Digitized by Google

Non facilè colligitur ex D. Thom. diſcrimen quoad identitatem cum Diuina eſſentia inter intelligere, & velle, num. 41.
Secundo arguitur ex eodem D. Thom. aſſerente Deum agere per modum intellectus, & voluntatis; quia agit per ſuam eſſentiam, n. 42. *Reſp.* à num 43. vſque ad num. 46.
Tertio arguitur, ex eo quod non minus eſt de ratione actionis principium ſupponere, quam de ratione volitionis ſupponere cognitionem: ſed intellectio diuina hoc non abſtante eſt de primario conceptu diuinæ naturæ: ergo ſimiliter volitio, n. 47. vſque ad 48.
Hoc argumentum non militat in noſtra ſententia, in ſententia vero probabili oppoſita, quid reſponderi poſſit, traditur num. 49. vſque ad num. 52.

§. IV.

Cætera argumenta diluuntur. *Pag.* 133.

QVarto arguitur; ex eo quod natura Diuina; niſi intelligatur volens volitione actuali, non intelligitur ſummè perfecta, n. 53. & 54. *Reſp.* a num. 55. vſque ad num. 57.
Cont. a ſolutionem replicatur à num. 58. vſque ad num. 60.
Replicæ cum alijs incidentibus enodantur à n. 61. vſque ad n. 67.
Denique arguitur; ex eo quod vita intellectualis ſumpta completè non ſolum eſt intellectio, ſed etiam volitio; ac perconſequens, natura diuina conſtituitur metaphyſicè non ſolum intellectione ſed etiam volitione, num. 68. & 69.
Hoc argumentum cum pluribus emergentibus replicis ſoluitur iuxta duas ſententias. à num. 70. vſque ad num. 83.

§. V.

Voluntatem per modum actus primi non eſſe de metaphyſica deitatis conſtitutione probatur. *Pag.* 136.

SEcunda concluſio. Voluntas per modum potentiæ, ſeu vt principium proximum volitiuum non eſt de conſtitutione metaphyſica diuinæ naturæ. Num. 84.
Probatur oſtendi ex D. Thom. quod in Deo natura, & facultas proximè volitiua diſtinguantur virtualiter, aut ratione ratiocinata, à num. 86. vſque ad num. 90.
Deinde ratione: nam facultas proxima volitiua diſtinguitur virtualiter à principio radicali volitionis, vt oſtenditur à n. 91. *vſque ad* n. 93. *Solutio P. Arrubal refertur*. n. 94. *Sed impugnatur*. n. 95.
Denique probatur concluſio ad hominem contra P. Arrubal, contra quem procedit concluſio, ipſe namque fatetur voluntatem diuinam per comparationem ad creaturas ſecundario dilectas eſſe attributum naturæ; at in eodem formaliſſime conſiſtit Diuina voluntas per comparationem ad Deum primario dilectum, à num. 96. vſque ad num. 99.

§. VI.

Argumentis in contrarium occurritur. *Pag.* 137.

SEntentia P. Arrubal, proponitur num. 100. *Et pro illa arguitur* 1. *ex eo quod natura Diuina eſt proxime potens ad volendum ſe ipſa, quod ſuadetur* num. 101. & 102.
Reſpondetur, à num. 103. vſque ad num. 106.
Secundo arguitur, & aduerſus ſolutionem, replicatur. n. 107.
Reſpondetur num. 108. *Et argumentum inſtatur*. num. 109.

DISPVTATIO QVADRAGESIMA SEPTIMA.

An detur in Deo voluntas per modum potentiæ.

§. PRIMVS.

Referuntur ſententiæ, & ſtatuitur prima concluſio. *Pag.* 138.

SVpponitur primo non eſſe in Deo potentiam volitiuam ſeparabilem ab actu volendi. num. 1.
Neque ab actuali volitione diſtinctam, num. 2. & 3.
Neque dari potentiam in Deo, quæ ſit principium, reali formali influxu volitionem principians, num. 4. & 5.
Prima ſententia negans eſt. Secundo negat voluntatem in Deo per modum potentiæ realis; concedit tamen per modum potentiæ virtualiter, & ſecundum rationem. Tertia concedit in Deo voluntatem per modum potentiæ realis, num. 6. & 7.
Prima concluſio. In Deo datur potentia volitiua cum proprietate. *Statuitur contra primam Sententiam. Et probatur, quia nomine potentiæ volitiuæ nihil aliud à Theologis intelligitur, quam facultas proxima volitiua: hæc autem Deo competit cum proprietate*, à num 8. vſque ad 11.

§. II.

Argumentis in contrarium occurritur. *Pag.* 139.

ARguitur primo Authoritate D. Thom. num. 12. & 13. *Reſpondetur*, à num. 14. vſque ad num. 16.
Secundo arguit Suarez, nam potentia volitiua eſt facultas ad eliciendam, & recipiendam volitionem: in Deo autem non datur volitio elicita, neque recepta, num. 16. *Reſp. & inſtatur argumentum*, *ibidem* & num. 17.
Denique arguitur ex eo quod potentia vere, & propriè volitiua, eſt potentia realis realiter volitiua; at in Deo non eſt potentia realis realiter volitiua, &c. n. 18. & 19. *Reſp.* à n. 20. vſque ad n. 26. *& in ſententia contrariorum inſtatur argumentum*.

§. III.

Diſtinctio voluntatis ab actuali volitione explicatur *Pag.* 141.

SEcunda concluſio. Voluntas Diuina, prout in actu primo, virtualiter ab actuali volitione diſtinguitur. *Probatur* 1. *ex D. Thom.* num. 27. & 28.
Secundo ex eodem Angelico Magiſtro. num. 29. *Tertio ſimiliter ex eodem D. Thom.* nu. 30 *Quarto probatur, ex eo quod in diuina eſſentia pro priori ad actum volendi ſaluatur facultas proximè volitiua*, num. 31. 32.
Quinto probatur ex eo quod voluntas Diuina influit virtualiter proximè in volitionem, n. 33 & 34 *Solutio huius rationis propoſita*, n. 35 *impugnatur*, n. 36.
Denique probatur, ex eo quod virtualis diſtinctio volitionis actualis à potentia volitiua nullam imperfectionem arguit in Deo num. 37. *Solutio*, nu. 83. *propoſita impugnatur*, *ibidem*, & vſque ad n. 43.

§. IV.

Quatuor argumentis occurritur. *Pag.* 142.

ARguitur primo aduerſus concluſionem ex D. Thom. num. 44. *Reſp.* num. 45.
Secundo, ex eo quod nullum eſt prædicatum competens voluntate, & non volitioni diuinæ, n. 46. *Reſp.* n. 47. vſque ad 49.
Tertio arguitur, ex eo quod virtualis diſtinctio inter perfectiones Diuinas conſiſtit in hoc, quod ſint principia diſtinctionis realis, & quod de illis verificentur prædicata contradictoria; neutrum autem in voluntate, & Diuina volitione reperitur, num. 49. *Reſp.* num. 50.
Quarto arguitur, ex eo quod ſi voluntas Diuina diſtingueretur virtualiter à volitione actuali, actus purus non eſſet, num. 51. & 52. *Reſpondetur primo*, nu. 53. *Inſtando argumentum. Deinde in forma, & ad plures replicas*, à num 54. vſque ad num. 59 *A nu.* autem 60. vſque ad 69 *Pluribus replicis, & inſtantijs notandis occurritur*.

§. V.

Cæteris argumentis ſit ſatis. *Pag.* 145.

QVarto arguitur; quia potentia generatiua, & actualis generatio non differunt virtualiter, alias eſſent ſex notiones, n. 70.
Solutio Illuſtriſs. Araujo, n. 71. *Non placet*, n. 72. *Vera ſolutio*, n. 73.
Sexto arguitur: Diuina volitio non eſt à voluntate Dei, vt à principio virtualiter influente, vt probatur, à n. 74. vſque ad 76.
Solutio negantium in Deo virtualem elicientiam, refertur, n. 77. *Hæc tamen doctrina diſplicet, & impugnatur*, à nu. 78. vſque ad 83.
Reſpondetur ergo ad argumentum, & ad emergentes replicas, à n. 84. vſque ad 89.

DISPVTATIO QVADRAGESIMA OCTAVA.

Per quid decretum liberum Dei conſtituatur?

§. PRIMVS.

Præmittuntur, quæ apud omnes ſint certa. *Pag.* 147.

DVæ extremæ ſententiæ reijciuntur. Prima affirmans nullum eſſe in Deo actum efficacem, & liberum, niſi in ſenſu metaphorico, num. 1. 2 & 3.

Secun-

Digitized by Google

Secunda, ſiue potius error in fide, aſſerit decretum Dei liberum per quoddam accidens realiter à diuina voluntate diſtinctum in tempore incipiens, & à voluntate Dei realiter ſeparabile conſtitui, num. 4. 5. & 6.
Ratio dubitandi in hac parte, & quidem difficillima, eſt: nam actus liber ex proprio conceptu petit, quod deficere poſſit; ſed nihil voluntatis diuinæ intrinſecum deficere poteſt, ergo in nullo intrinſeco, &c.
Quod ſi ad aliquod extrinſecum confugiatur, obſtat non minus efficax argumentum, nimirum quod de ratione actus liberi voluntatem conſtituentis in actu ſecundo volentem eſt; quod immanens ſit: ac per conſequens nequit per formam intrinſecam non immanentem conſtitui, num. 7.

§. II.

Ad extrinſecam denominationem fugientes, referuntur, & reijciuntur. *Pag.* 147.

A*Liqui decretum Dei liberum in forma extrinſeca, & extrinſeca denominatione conſtituunt; impugnantur*, num. 8. & 9.
Secunda ſententia affirmat decretum Dei liberum non conſiſtere adæquatè in aliquo intrinſeco, nec in aliquo extrinſeco, ſed in vtroque ſimul. Ita P. Granados, & alij. Quæ ſententia diuerſimodè à ſuis Authoribus explicata impugnatur, & reijcitur, à n. 10. vſq; ad n. 41.

§. III.

Tertia ſententia ad reſpectu rationis confugiens refellitur. *Pag.* 150.

T*Ertia ſententia decretum Dei liberum conſiſtere docet in actualitate neceſſaria voluntatis Diuinæ, addito reſpectu rationis ad creaturas exiſtentes, vel futuras. Hanc tenet Marcus de la Serra ſequutus Capreolum, & Ferrarienſem. Eam tenet Vazquez, quidquid dicat Alarcon: qui acriter contra illam inuehitur; cuius impugnationes, & aliorum parum efficaces referantur, & probabiliter ſatis ſoluuntur*, a num. 42. vſque ad n. 49.
Aliter, & fortius prædicta ſententia impugnatur, num. 50.

§. IV.

Sententia Caietani, vt communiter explicatur refellitur. *Pag.* 151.

Q*Varta ſententia, decretum Dei liberum conſiſtere affirmat in perfectione quadam extenſiua diſtincta ratione à perfectione neceſſaria, quæ, quia libera, abſque vlla imperfectione potuit à Diuina voluntate deficere. Hæc ſententia ſic explicata Caietano tribuitur à Recentioribus, & grauibus cenſuris eam notant, & leuibus argumentis contra illam inſurgunt, vt oſtenditur*, à num. 51. vſque ad num. 55.
Efficacius reijcitur, n. 56. *quia ſcilicet perfectio defectibilis entitatiuè in ratione perfectionis imperfectionem importat.*
Probabilem iudicarunt Suarez, & Arriaga, ſententiam Caietani ſic explicatam, num. 57.
Vera mens Caietani inferius, explicabitur, num 58. *Salas, & Fonſeca, poſtquam Caietani ſententiam, tamquam parum in fide tutam reiecerunt, in ſuam inciderunt damnationem; quorum ſententia reijcitur*, à num. 59. vſque ad num. 82.

§. V.

Statuitur vera ſententia. *Pag.* 154.

D*Icendum eſt primo*: Actum liberum non ſuperaddere ad perfectiones neceſſarias Dei perfectionem, aut entitatem ratione ab illis diſtinctam. *Ex dictis colligitur, & breuiter oſtenditur*, num. 83.
Dicendum eſt ſecundo: Non ſuperaddere ſolum terminum, nec ſolum reſpectum rationis, num. 84.
Dicendum eſt tertio: Superaddere ad perfectiones neceſſarias terminationem ratione diſtinctam in ratione terminationis, & prout ſic defectibilem; ac proinde actum liberum conſiſtere in actualitate actus neceſſarij, vt ad creaturas liberè terminata. *Quoad rem licet alijs terminis explicata eſt hæc mens omnium Thomiſtarum*, num. 85.
Oſtenditur primo ex D. Thom. num. 86.
Secundo hac ratione: quia conſtitutiuum decreti liberi potuit deficere ſecundum aliquam rationem intrinſecam; ſed non ſub conceptu intrinſecæ perfectionis, nec intrinſecæ entitatis, ergo ſub conceptu intrinſecæ terminationis, à num. 87. vſque ad num. 90.

§. VI.

Traditur vera rationis dubitandi ſolutio. *Pag.* 154.

R*Ationi dubitandi, §. 1. propoſitæ reſpondetur in forma* nu. 91.
Sed aduerſus illam arguitur 1. *ex eo quod terminatio illa, adhuc ſub conceptu terminationis eſt entitas intrinſeca Deo. Solutio Albeldæ*, à n. 92. vſque ad 95. *eſt quidem probabilis; nihilominus diſplicet, & reijcitur ex primo capite*, à n. 96. vſque ad nu. 99. *Deinde ex alio capite*, à num. 100. vſque ad 107.

§. VII.

Cætera argumenta diluuntur. *Pag.* 156.

S*Ecundo arguitur: nam modus realis defectibilis entitatiuè, aut in ratione entitatis, dicit imperfectionem: ergo etiam terminatio intrinſeca in ratione terminationis defectibilis. Proponitur, & ſoluitur*, n. 108. *Replicatur*, n. 109. *Soluitur replica*, ibidem.
Tertio arguitur: nam ſi terminatio intrinſeca potuit deficere Deo, ſequitur potuiſſe Deum aliter intrinſecè realiter ſe habere, num. 110. *Reſpondetur*, ibidem. *Quarto arguitur: nam ſequitur ex noſtra ſententia terminationem liberam realiter diſtingui à terminatione neceſſaria*, n. 111. *Reſp.* ibid. *Replicatur, ſequi terminationem liberam diſtingui diſtinctione reali à terminatione neceſſaria*, num. 112. *Solutio quorundam refertur*, num. 113. *Impugnatur* num. 114. & 115. *Vera ſolutio*, num. 116. *Inſtatur contra illam*, num. 117. *Fit ſatis*, num. 118.
Quinto arguitur, ex eo quod id, quod eſt Deus neceſſario, & eſſentialiter eſt Deus: terminatio autem libera eſt Deus: ac per conſequens non potuit deficere, num. 119. *Reſpondetur*, ibidem. *Replicatur*, num. 120. *vbi reſpondetur ad replicam.*
Denique arguitur, quod terminatio libera ſub conceptu terminationis exprimat perfectionem. Reſpondetur, num. 121. & 122.

DISPVTATIO QVADRAGESIMA NONA.

Quodnam ſit obiectum formale motiuum, aut terminatiuum voluntatis Diuinæ?

§. PRIMVS.

Deum propriam bonitatem diligere neceſſario probatur. *P.* 157.

V*T omnino certum, & extra controuerſiam ſupponitur Deum ſe ipſum, ſuaſque perfectiones diligere non liberè, ſed neceſſario, probatur ratione D. Th.* nu. 1. *An ratio D. Thom. probet de neceſſitate, tam quoad ſpecificationem, quam, quoad exercitium, diſputatur*, num. 2. 3. & 4. *Probabilius cenſetur D. Thom. vtramque neceſſitatem intendiſſe, & probaſſe*, num. 5. *Obijcitur contra hoc, & ſoluitur obiectio*, num. 6. *Formatur ad intentum ratio D. Th. dupliciter*, num. 7. & 8. *Aliter probatur eadem veritas*, num. 9. *obiectionibus fit ſatis*, à num. 10. vſque ad num. 13.

§. II.

Amor creaturarum in Diuina voluntate probatur. *Pag.* 159.

S*Ecundo ſupponitur, Deum diligere creaturas exiſtentes*, n. 14. *Tertio non amare illas neceſſario, ſed liberè*, num. 15. 16. & 17. *Obijcitur contra hoc*, num. 18. *Solutio quorundam*, n. 19. *Quam reijcit Vazquez, inefficaciter*, ibid. *Aliter reijcitur*, n. 20. *Ad obiectionem reſp.* num. 21. *Obiectiones contra ſolutionem proponuntur, & ſoluuntur*, à num. 22. vſque ad num. 25.
Denique arguitur, ex eo quod ſicut Deus intelligendo ſe intelligit alia à ſe, ita amando ſe amat alia à ſe; ſed ſcientia Dei, qua alia à ſe intelligit, eſt neceſſaria: ergo & volitio, qua alia à ſe vult, neceſſaria eſt. Quod argumentum obiecit ſibi D. Thom. & ſoluit, num. 26. *Explicato Caietani*, num. 27. *Non ſatis percipitur, neque menti D. Th. congruit*, n. 28. *Mens D. Tho. aperitur*, num 29. 30. & 31.
Ex quibus obiter colligitur ſumi ex D. Thom. doctrina validum argumentum ad negandum amorem poſſibilium in Deo, n. 32.

§ III.

Relatis ſententijs vera eligitur, & probatur. *Pag.* 162.

N*Onnulla omnino notando præmittuntur*, à n. 33. vſq; ad n. 36. *Sententiæ in hac parte referuntur*, à n. 37. vſq; ad n. 41.
Ad veram ſententiam explicandam eſt concluſio: Obiectum primarium, & formale voluntatis Diuinæ, & omnium actuum illius eſt ſola bonitas increata, bonitas vero creata eſt obiectum ſecundarium illius. *Probatur primo ex D. Thom.* nu. 42. vſque ad num. 44.

Secun-

Digitized by Google

Secundo ratione, quia nimirum obiectum formale primarium dat ſpeciem potentiæ: bonitas autem creata non poteſt ſpeciem dare voluntati Diuinæ, num. 45. *Obijcitur contra rationem*, n. 46. *Reſpondetur dupliciter*, num. 47. & 48.

Tertio probatur, ex eo quod nec voluntas diuina, nec aliquis actus illius poteſt moueri, aut finalizari realiter à bonitate creata, n. 49. *Cui argumento triplex ſolet adhiberi ſolutio*, num. 50. *Sed nulla ſatisfacit, vt oſtenditur*, à n. 51. vſque ad n. 62.

§. IV.

Duobus argumentis in contrarium occurritur. *Pag.* 164.

A*Rguitur primo ex D. Auguſt. D. Bern. & D. Th.* n. 63. & 64. *Reſpondetur explicando prædictos Patres*, à n. 66. vſq; ad n. 68.

Secundo arguitur, ex eo quod creaturæ ſunt amabiles à Deo, & ratione bonitatis propriæ, & bonitatis Diuinæ: ſed Deus diligit creaturas omnimodo, quo diligibiles ſunt, à n. 69. vſque ad n. 71. *Reſp.* à num. 72. vſque ad num. 74. *Contra ſolutionem replicatur*, à n. 75. vſque ad n. 77. *Reſp.* à n. 78. vſq; ad n. 83.

§. V.

Cætera argumenta diluuntur. *Pag.* 166.

T*Ertio arguitur, ex eo quod bonitas increata non alicit voluntatem diuinam ad amorem creaturarum ſecundum conceptum bonitatis increatæ: & conſequenter Deus vt diligens creaturas ab illarum bonitate mouetur*, n. 84. & 85. *Argumentum à contrarijs eſſe ſoluendum oſtenditur*, n. 86. *Duæ ſolutiones ex P. Albiz referuntur, & refutantur*, à n. 87. vſque ad n. 89. *Vera ſolutio traditur, & defenditur*, à nu. 90. vſque ad num. 93.

Quarto arguitur, ex eo quod ſi omnes actus voluntatis Diuinæ ſpecificarentur a bonitate increata non ſubſiſterent in Deo virtutes morales, v. c. iuſtitia, & miſericordia, n. 94. & 95. *Reſp. & replicis emergentibus occurritur*, à num. 96. vſque ad n. 102.

§. VI.

Corollaria præcedentis doctrinæ. *Pag.* 168.

E*X dictis colligitur primo, voluntatis Diuinæ actiud conſideratæ nullam cauſam formaliter poſſe dari probatur diſcurrendo per ſingulas cauſas*, à num. 103. vſque ad num. 107.

Secundo colligitur, actum voluntatis Diuinæ habere cauſam realem; tum efficientem, tum finalem virtualiter influentem, non creatam, ſed increatam, num. 108. & 109.

Tertio colligitur, actum electionis in Deo virtualiter efficienter ab actu intentionis cauſari, num. 109.

Quarto colligitur, ſi finis cui, *aliquem influxum exerceat in finem*, cuius gratia, *vel in actum voluntatis, Deum non poſſe ſuas perfectiones creaturis diligere vt* fini cui; *bene tamen ſi nullum influxum expoſcat, ſed tantum rationem ſubiecti perfectibilis*, num. 110.

Denique infertur, Deum non poſſe ſuas perfectiones intrinſecas propter creaturas vt finem cuius gratia *diligere*, num. 111.

Arguit recentior quidam, num. 112. *Sed ignorans propriam vocem, vt oſtenditur*, num. 113. & 114.

DISPVTATIO QVINQVAGESIMA.

An Dei volitio in varia attributa ſit diſtinguenda?

§. PRIMVS.

Relatis ſententijs, ſtatuitur prima concluſio. *Pag.* 169.

D*Væ verſantur ſententiæ: prima negatiua, quam inſinuat Suarez, & expreſsè tenet Alarcon; ſecunda negatiua, quam tenent Thomiſtæ recentiores*, num. 1.

Prima concluſio. Dei volitio per modum actus primi non eſt diſtinguenda in varia attributa iuxta numerum moralium virtutum. *Probatur manifeſta ratione; quia prædictæ virtutes nequeunt conſtitui in Deo per modum habituum; cum ratio habitus dicat imperfectionem Deo repugnantem*, num. 2. & 3. *obijcitur contra hoc*, num. 4. *reſpondetur, ibidem*, & num. 5.

§. II.

Dari attributa diſtincta intra lineam voluntatis probatur. *Pag.* 169.

S*Ecunda concluſio.* Dei volitio per modum actus ſecundi variatur pœnes miſericordiam, iuſtitiam, liberalitatem, & alias virtutes, quæ formaliter reperiuntur in Deo. *Probatur primo, ex eo quod prædictæ virtutes inter ſe diſtinguuntur ex proprijs conceptibus; ac per conſequens ad Deum translatæ retinent virtualem diſtinctionem*, n. 6. & 7.

Secundo probatur, ex eo quod in Deo in vna natura concedimus plura principia proxima virtualiter diſtincta; & conſequenter in eadem potentia debemus admittere plures actus, virtualiter inter ſe differentes, num. 8. *Solutio, quæ adhiberi poteſt, refertur, & impugnatur*, n. 9. & 10.

Denique probatur; ex eo quod actus miſericordiæ virtualiter ab actu iuſtitiæ diſtinctus nullam imperfectionem ponit in Deo, n. 11.

§. III.

Obiectionibus occurritur. *Pag.* 170.

O*Bijcitur primo; quod actus miſericordiæ diuinæ, v. c. eſt infinitus in linea voluntatis, ac per conſequens attingit omnem bonitatis rationem repertam in Deo. Reſp.* n. 12. *Replicatur*, n. 13. *Soluitur ibid. & inſtatur replica*, num. 14.

Obiicitur ſecundo: quod in bonitate Diuina non ſunt diuerſæ attingibilitates per vnam, & aliam virtutem: ſed eſt eadem indiuiſibilis, adhuc virtualiter per comparationem ad illas, n. 16. *Reſp. ad argumentum, & ad replicas emergentes*, à n. 17. vſq; ad n. 19.

Denique principaliter obijcitur: quod prædeſtinatio non differt virtualiter à reprobatione: ergo nec miſericordia, & iuſtitia virtualiter diſtinguuntur, num. 20. *Reſp.* ibid. *inſtatur dupliciter*, n. 21. *Reſp.* num. 22.

Ex dictis colligitur primo: non eſſe virtualiter multiplicandos actus intra lineam iuſtitiæ, miſericordiæ, &c. Secundo non eſſe ponendum in Deo actum voluntatis abſolutum, diſtinctum virtualiter à particularibus volitionibus, à num. 23. vſque ad num. 26.

DISPVTATIO QVINQVAGESIMA PRIMA.

An Deus amet creaturas poſſibiles?

§. PRIMVS.

Relatis ſententijs, ſtatuitur prima concluſio. *Pag.* 171.

C*Onueniunt omnes in eo, quod Deus non amat creaturas poſſibiles amore efficaci effectiuè. Et patet ratione euidenti*, n. 1.

Diſſidium in eo eſt: An ſcilicet ad creaturas purè poſſibiles terminetur diuina voluntas per amorem ſimplicis complacentiæ?

Prima ſententia affirmans, & eius Authores. Secunda negans, & Authores eius, num. 2.

Prima concluſio. Creaturæ poſſibiles habent bonitatem, non ſimpliciter, ſed ſecundum quid. Prima pars probatur, tum authoritate D. Th. tum ratione, n. 3. & 5. *Et euaſio quædam præcluditur*, num. 6. *Secunda vero pars*, à n. 8. vſque ad num. 10.

§. II.

Argumentis in contrarium occurritur. *Pag.* 172.

A*Rguitur primo ex authoritate D. Th.* num. 11. *Reſp.* num. 12. *Replicatur ex eodem*, n. 13. *Reſpondetur*, num. 14. 15. & 16.

Denique arguitur ad probandam rationem perfecti, adhuc ſecundum quid *talis, ſupponere entitatem exiſtentem, & ad illam conſequi*, num. 17. *Reſp.* num. 18.

§. III.

De amore creaturarum poſſibilium *Pag.* 173.

S*Ecunda concluſio:* Creaturæ poſſibiles nullo modo amantur à Deo. *Oſtenditur ex D Thom.* n. 19. & 20.

Secundo probatur, quia D. Th. vbicumque de amore creaturarum ſermonem inſtituit illum liberum eſſe fatetur; at amor poſſibilium, ſi datur, non eſt liber, ſed neceſſarius, num. 21. & 22.

Denique a priori: quia obiectum voluntatis eſt quidditas rei vt exiſtens exercitè, vt oſtenditur, à n. 23. vſque ad n. 26.

§. IV.

Diluuntur contraria argumenta. *Pag.* 173.

A*Rguunt primo aduerſarij authoritate D. Thom.* num. 27. *Reſpondetur*, à num. 28. vſque ad num. 31.

Arguunt ſecundo. Nam Deus ſuam omnipotentiam intelligens neceſſario intelligit creaturas poſſibiles, prout in ſe ipſis: ergo amando ſuam omnipotentia neceſſario, etiam creaturas poſſibiles, vt in ſe ipſis amat, num. 32. *Reſp. ad argumentum, & ad plures replicas emergentes*, à num. 33. vſque ad num. 37.

Digitized by Google

Index Diſputationum.

Tertio arguunt: nam creaturæ vt in ſtatu poſſibilitatis ſunt bonæ, ſaltim ſecundum quid, & conſequenter terminare poterunt ſimplicem complacentiam, quæ comparatione amoris efficacis dici poteſt ſecundum quid, amor, à n. 38. vſq; ad n. 40. Reſp. n. 41. 42.
Arguunt quarto: ex eo quod Deus ſimplici affectu omnibus hominibus ſalutem deſiderat iuxta illud; qui vult omnes homines ſaluos fieri. Salus ergo reproborum terminat amorem diuinum: & tamen futura non eſt: ſed mere poſſibilis. Reſp num. 43. & 44.
Quinto poſſumus obijcere, quod negatio exiſtentiæ creaturarum terminat actum voluntatis diuinę: ac per conſequens obiectum illius non eſt tantum res, prout exiſtens. n. 45. Reſp. ibid. & n. 46 & 47.

DISPVTAVIO QVINQVAGESIMA SECVNDA.

An detur in Deo formaliter, actus aliquis liber, qui numquam impleatur?

§. PRIMVS.

Relatis ſententijs vera eligitur, & probatur. Pag. 175.

PRima ſententia negat. Secunda, & verior affirmat. Authores citantur, num. 1. & 2.
Secundæ ſententiæ ſubſcribimus, & probatur primo. Ex eo quod Deus omnibus hominibus ſalutem æternam deſiderat: at non omnes illam conſequuntur de facto, num 3. & 4. Solutio Baſilij, n. 5. Contra quem acriter inſurgit Herice, & in verba iniurioſa prorumpit, immerito tamen, vt ibi notatur. Sed temperatius, efficacius tamen ſolutio Baſilij impugnatur, à n. 6. vſque ad 9. Secunda ſolutio, quæ adhiberi poteſt, refertur, & impugnatur, n. 10. & 11.
Secundo probatur concluſio, ex eo quod voluntas antecedens eſt actus liber formaliter exiſtens in Deo, & potens fruſtari, nu. 12.
Denique, ex eo quod volitio libera, quæ numquam impleatur, non ex impotentia agentis, ſed ex ipſius libera voluntate, & ex meritis obiecti, nullam imperfectionem inuoluit, num. 13.

§. II.

Argumentum ab authoritate diluitur. Pag. 176.

ARguit Baſilius ex Auctoritatibus D. Auguſtini, Proſperi, & Chriſoſtomi, à num. 14. vſque ad num. 16. Reſp. à num. 17. vſque ad n. 20.

§. III.

Secundum argumentum proponitur; & examinantur varij modi dicendi. Pag. 177.

ARguit ſecundo Baſilius, ex eo quod voluntas illa, de qua loquitur Paulus, non terminatur ad omnium ſalutem, prout in ſe ipſa, ſed ſolum ad auxilia ſufficientia ad ipſam, reſpectu quorum efficax eſt, num. 21.
Prima ſolutio ex P. Vazquez reijcitur, n. 22. Secunda ex P. Herice, refertur, & reijcitur, à n. 23. vſque ad n. 25. Tertia ſolutio ex P. Alarcon refertur, & reijcitur, à n. 26. vſque ad n. 28. Quarta ſolutio aliorum refertur, & impugnatur, num. 29. vſque ad n 33.

§. IV.

Traditur, & defenditur, & vera ſolutio. Pag. 178.

VEra ſolutio eſt, voluntatem illam terminari etiam ad reproborum gloriam in ſe non vt purè poſſibilem, ſed vt futuram, non quidem futuritione completa, & perfecta, ſed imperfecta, & inchoata, à num. 34. vſque ad num. 36.
Obiectiones, quæ contra ſolutionem militare poſſunt, proponuntur, & enodantur, à num. 37. vſque ad num. 40.
Tertio principaliter poſſumus arguere aduerſus concluſionem; ex eo quod Deus ante præuiſſa hominum demerita voluit efficaciter quibuſdam denegare gloriam; & conſequenter reſpectu illorum non datur in Deo libera volitio terminata ad gloriam in ſe, nu. 41. Reſp. num. 42. & 43.
Ex dictis colligitur primo: voluntatem antecedentem eſſe illam, quæ erga obiectum verſatur non vt veſtitum omnibus circumſtantijs, num. 44. 45. & 46.
Colligitur ſecundo: Deum odio habere prædeſtinatum exiſtentem in peccato mortali odio antecedenti: illum vero amare conſequenti, & efficaci amore, num. 47.
Colligitur tertio: voluntatem, qua Deus vult omnes homines ſaluos fieri, eſſe conditionatam ex parte noſtri modi concipiendi, reuera autem abſolutam eſſe, num. 48.

DISPVTATIO QVINQVAGESIMA TERTIA.

An ex eo quod Deus aliquid in tempore inciperet velle, vel à libera volitione deſiſtat, phyſica mutatio inferatur in illo?

§. PRIMVS.

Ratione dubitandi propoſita referuntur variæ ſententiæ. Pag. 179.

SVpponimus Deum non poſſe aliquid in tempore velle de nouo, nec à decreto ſemel ab æterno habito in tempore deſiſtere. Quod tamquam fide certum omnes admittunt, num. 1. & 2.
Vertitur vero in dubium: An ſequeretur phyſica mutatio in Deo, ex eo quod in tempore incipere velle, vel à libera volitione ceſſaret? Et ratio dubitandi eſt: nam in quocunque conſtituatur actus liber, iuxta varios dicendi modos ſupra recenſitos, non colligitur phyſica mutatio in Deo, ex eo quod aliquid in tempore incipiat velle, vel à libera volitione ceſſet n 3. & 4. Quo argumento plures Theologi conuicti in negatiuam ſententiam inclinant. Ita Molina, & Suarez, cui alij Recentiores adhærent. In aſſignanda autem ratione cur non poſſit Deus aliquid in tempore incipere velle non conueniunt, n. 5. & 6.

§. II.

Eligitur, & probatur vera ſententia. Pag. 180.

SEcunda, & vera ſententia affirmat, quod ſi Deus aliquid in tempore inciperet velle, vel à libera volitione ceſſaret, ſequeretur immediatè phyſica mutatio in ipſo. Ita Thomiſtæ, n. 7 relati.
Et probatur, hæc ſententia, ratione D. Th. ſcilicet. Quod voluntas incipiat aliquid velle de nouo, aut à volitione deſiſtat, ſolum prouenire poteſt, vel ex hoc quod incipiat ſibi eſſe conueniens, et bonum, quod bonum, & conueniens non erat; vel ex hoc quod de nouo, vt bonum cognoſcat, quod prius vt bonum non cognoſcebat: vtrumq; arguit phyſicam mutationem, aut in ſubſtantia, aut in cognitione diuina, num. 8. Solutio Recentiorum, quibus ratio D. Th non placet, refert, num 9. Impugnatur vero, num 10. 11. & 12.
Alia ſolutio aſſerentium non ſequi mutationem in Deo, ex eo quod in tempore incipiat cognoſcere bonitatem obiecti exiſtentis refertur. Num. 13. Impugnatur, ibidem & num. 14. Tertia alia ſolutio refertur, & refutatur, num. 15.
Secundo probatur eadem ſententia, ex eo quod vt denominatio liberè volentis incipiat de nouo, neceſſario requiritur, aut variatio intrinſeca in entitate volitionis diuinę, aut nouitas, & veriatio in obiecto; at in obiecto volitionis liberæ Dei, prout eſt obiectum illius, nequit eſſe in tempore nouitas, n. 16. Minorem probat Vazq. ineſſicaciter, & eius probatio reijcitur. n. 17. Aliter prob. n. 18.

§. III.

Aliæ ſententiæ impugnantur. Pag. 181.

SEntentia Molinæ diſtinguentis inter mutationem, & viciſſitudinis obumbrationem reijcitur. Num. 19.
Modus dicendi P. Suarez refertur, & impugnatur, à n. 20. vſque ad 23.

§. IV.

Ratio dubitandi diluitur. Pag. 181.

AD rationem dubitandi reſp. primo non ſequi ex nouitate decreti temporalis phyſica mutatio a priori: bene autem a poſteriori, & arguitiuè, num. 24. 25.
Secundo reſpondetur, non ſtare de nouo ſuperaddi in tempore reſpectum rationis, aut terminationem liberam ſub conceptu terminationis, quin ſuper addatur noua entitas, & actualitas voluntati diuinæ, num. 26. Obiectionibus aduerſus hanc ſolutionem fit ſatis, à num. 27. vſque ad 32.
Ex dictis colligitur, cur Deus abſque phyſica mutatione poſſit in tempore ſuſpendere denominationem creantis, quamuis iſta denominatio intrinſeca ſit; ſecus vero denominationem volentis, n. 33.

DISPVTATIO QVINQVAGESIMA QVARTA.

An ſi prima cauſa ex neceſſitate naturæ operaretur, poſſet noſtra voluntas liberè operari?

§. PRIMVS.

Relatis ſententijs, ſtatuitur prima concluſio. Pag. 182.

PRima ſentẽtia eſt negatiua, quam tenent diſcipuli Scoti cum ſuo Magiſtro. Secunda ſententia affirmatiua eſt Thomiſtarum Tertia vtramq; ſententiam ad concordiam conatur redigere, n. 1. 2. 3.

Se-

Digitized by Google

Secunda ſententia præfertur, & pro illa eſt prima concluſio. Si Deus operaretur ex neceſſitate naturæ, & præſtaret eundem concurſum, quem modo exhibet arbitrio creato, ſaluaretur in illo libertas creata.

Et probatur prima, ex eo quod effectus procedens a duplici cauſa, altera neceſſario operante, & altera indifferenti, & contingenti, eſt liber, & contingens reſpectu illius, & ſi reſpectu alterius neceſſarius ſit: at in caſu poſito quamuis prima cauſa ageret neceſſario, ſecunda eſſet indifferens, num. 4. *Maiorem probat Suarez parum efficaciter*, num. 5. *Et eius probatio reijcitur.* num. 6.

Aliter ergo probatur, num. 7. & 8.

Secundo probatur, ex eo quod etiam in caſu prædicto, eſſet coniuncta efficacia, & ſuauitas, ſe at temperans cum libertate creata, num. 9. & 10.

Tertio probatur, ex eo quod implicat voluntatem creatam medio iudicio indifferenti operari neceſſario: in caſu autem diſputationis Deus cum illa concurreret medio iudicio indifferenti, num. 11. & 12.

§. II.

Contraria ſententia cum ſuis fundamentis proponitur. *Pag.* 183.

Contra noſtram ſententiam arguitur primo, argumento, quo conuincitur Scotus. Quia nimirum cauſa, quæ ſe mouet, vt mota: ſi neceſſario mouetur, neceſſario ſe moues, n. 13 *Solutio* P. *Suarez, quæ refertur*, n. 14 *Suſtineri nequit in noſtris principijs, & reijcitur*, n. 15. *Reſpondetur aliter iuxta noſtra principia, et ſimul alijs replicis occurritur*, à num. 16. vſque ad num. 18.

Verum contra ſolutionem, & hucuſque dicta militat ſecundum argumentum, quo conuictus fuit Illuſtriſſimus, ac ſapientiſſimus Magiſter Herrera Epiſcopus Tuſcenſis, ſcilicet, ſi talis actus, prout à voluntate eſſet liber, & neceſſarius, prout procedit à Deo, neceſſario exiſteret, prout à Deo, & prout à voluntate creata poſſet non eſſe: quod implicat, num. 19. *Reſp.* num. 20. *Et* à n. 21. vſq; ad n. 29. *pluribus replicis, & inſtantijs valdè notādis occurritur.*

Denique arguitur, quia in bona conſequentia ſi antecedens eſt neceſſarium abſolutè, & ſimpliciter, conſequens debet eſſe neceſſarium abſolutè. *Reſp.* num. 30.

§. III.

In tali hypoteſi manſurum liberum arbitrium creatum probatur. *Pag.* 185.

Secunda concluſio. Si Deus operaretur ad extra de neceſſitate naturæ, adhuc eſſet liberum arbitrium creatum. *Et probatur, quia produceret neceſſario eoſdem effectus, quos modo liberè producit*, num. 31.

Solutio Suarez refertur, n. 32. *Impugnatur*, ibidem.

Argumenta Suarez contra hanc aſſertionem ex dictis ſoluuntur, à num. 34. vſque ad num. 40.

§. IV.

De identitate concurſus Diuini. *Pag.* 185.

Tertia concluſio. Si Deus agere de neceſſitate naturæ, & liberum arbitrium maneret, præberet illi eundem concurſum præuium, & ſimultaneum, quem exhibet modo.

Probatur primo eadem ratione, qua præcedens concluſio, num. 41.

Secundo: nam Deus in hypotheſi facta idem vellet neceſſario, quod modo vult liberè, à n. 42. vſque ad 49.

§. V.

Obiectionibus in contrarium occurritur. *Pag.* 186.

Contra iſtam concluſionem arguit Suarez: Quod Deus ratione ſuæ infinitæ potentia neceſſitatem inferre poteſt voluntati creatæ, & poſſet etiam in hypotheſi facta; at in caſu poſito moueret voluntatem quanta efficacia poſſet, num. 45. *Reſp.* num. 46. *diſtinguendo maiorem: Mouendo medio iudicio indifferenti negatur, medio iudicio neceſſario conceditur; & ſimiliter conceditur, & negatur minor.*

Contra quam ſolutionem acriter inuehitur Suarez. Et plura aduerſus illam opponit; quæ proponuntur, & ſoluuntur, à num 47. vſque ad num 59.

Sed aduerſus dicta replicatur vlterius, num 60 *Reſp.* num. 61.

Ex dictis colligitur veram eſſe abſolutè ſecundam ſententiam, & probatur diſcurſu ex dictis efformato, num. 62.

Colligitur ſecundo, rationem formalem, ad quam vt ad primam radicem libertas, & contingentia ſecundarum cauſarum reducitur, eſſe ſolam efficaciam voluntatis Diuinæ, num. 63.

DISPVTATIO QVINQVAGESIMA QVINTA.

An detur in Deo libertas contra dictionis, ita vt eius voluntas, ab omni actu libero potuerit manere ſuſpenſa?

§. PRIMVS.

Eligitur, & probatur vera ſententia. *Pag.* 187.

Libertatis diuiſio traditur, nu. 1. *Quod vertitur in dubium eſt, an ſicut voluntas noſtra, obiecto ſibi propoſito, manet libera nedum libertate contrarietatis, quatenus illud poteſt velle, vel illius contradictorium per actum poſitiuum: ſed etiam eſt libera libertate contradictionis, taliter, quod poteſt nullum actum erga illud elicere, ſe exercendo per puram omiſſionem liberam libertate negatiua: ita voluntas Dei, &c.* num. 2.

In qua diſputatione tres verſantur ſententia. Prima negatiua communis apud Recentiores etiam Thomiſtas. Secunda docet potuiſſe voluntatem diuinam à terminatione libera ad extra *manere ſuſpenſam: non tamen ab omni actu libero, quia ad minus habere deberet actum, quo vellet talem ſuſpenſionem*, nu 4. *Tertia affirmat potuiſſe ab omni actu libero ſuſpenſam manere: nedum ab actu quo vellet futuritionem rerum, aut negationem futuritionis, verum ab actu quo vellet talem ſuſpenſionem*, ibid.

Quæ ſententia pro concluſione ſtatuitur, & probatur primo, ex D. Thom: erga obiectum ſecundarium voluntatis diuinæ nullum actum neceſſarium agnoſcentem. Secundo ex eodem D. Thom. in hoc art. Ad ſecundum, num. 5.

Tertio ratione: quia nimirum complexum conſtans ex futuritione, & negatione futuritionis, non habet bonitatem neceſſariam, etiam diuiſiuè, nu. 6. *Euaſio*, n. 7. *propoſita præcluduntur*, n. 8. 9.

Denique probatur, ex eo quod nulla eſt imperfectio in voluntate Dei quod ab omni actu libero maneat ſuſpenſa, vt oſtenditur, à n. 10. vſque ad 12. *Et quædam euaſio præcluditur*, num. 13.

§. II.

Occurritur argumentis in contra. *Pag.* 188.

Arguunt Auctores oppoſiti primo, quod rem eſſe futuram, vel non eſſe futuram eſt neceſſarium; & conſequenter etiam neceſſarium eſt Deum amare futuritionem, aut amare negationem futuritionis, n. 14. & 15.

Reſpondetur, à n. 16. vſque ad 19.

Arguunt ſecundo: quod voluntas diuina, vt libera, non minus eſt in vltima actualitate, & actus purus, quam conſiderata, vt natura, n. 20. *Reſp.* ibidem. *Inſtatur*, num. 21. *Reſp.* n. 22.

Arguunt tertio: quod potuit Dei voluntas velle negationem futuritionis: ac per conſequens ſic illam neceſſario voluiſſe, n. 23 *Reſp.* n. 24. & 25.

Arguunt quarto: quod voluntarium purè negatiuum, & interpretatiuum eſt imperfectè voluntarium; & conſequenter repugnans Deo, num. 26. *Reſp.* num. 27.

Quinto arguunt: quod repugnat voluntati diuinæ liberum exercitium non honeſtum, ſuſpenſio autem libera abſque omni actu non eſſet honeſtas, n. 28 *Reſp.* n. 29. *Inſtatur*, num. 30. *Reſpondetur inſtantiæ*, ibid.

Denique arguunt, ex eo quod non potuit Dei ſcientia ſuſpendi ab omni terminatione libera: ergo nec voluntas diuina ab omni libero decreto, n. 31. *Reſp.* n. 32. *Replicatur*, n 33. *Reſp.* vſque ad 35.

TRACTATVS SEPTIMVS.

De Amore Dei.

DISPVTAVIO QVINQVAGESIMA SEXTA.

An Deo cum proprietate competant odium, timor, triſtitia, & ira?

§. PRIMVS.

Timor, & triſtitia excluduntur. *Pag.* 190.

Et probatur, cum communi Theologorum ſententia, ex eo quod timor reſpicit malum proprium futurum, & triſtitia eſt de malo præſenti: Deo autem nihil mali accidere poteſt, num. 1.

Obiectio P. *Herice, qui hanc rationem reputauit ineſſicacem, ex non penetrata vi rationis procedit*, n. 2. & 3.

Secundo probatur, ex eo quod timor eſt fuga, cum depræſſione animi ob arduitatem mali futuri, num. 4. & 5. *Et obiectionibus ſit ſatis*, à n. 6. vſque ad 10.

Digitized by Google

§. II.

Eligitur, & probatur vera ſententia. *Pag.* 191.

Circa odium, & iram an cum proprietate Deo conueniant? Diuiduntur Auctores in quatuor ſententias. Prima vtramque affectionem Deo cum proprietate conuenire affirmat: ita Suarez. Secunda odium cum proprietate conuenire affirmat Deo: ſecus autem iram. Tertia diſtinguens inter odium abominationis, & odium inimicitiæ, primum concedit, ſecundum relegat à Deo, num. 11. *Quarta, & vera ſententia ſolum in metaphorico ſenſu odium, & iram Deo conuenire defendit*, num. 12.

Quæ ſententia pro concluſione ſtatuitur, & oſtenditur quoad primam partem ex D. Thom. num. 13.

Ratione probatur, quia odium propriè dictum petit per ſe primo terminari ad malum: nullus autem actus voluntatis diuinæ poteſt primario ad malum terminari, num. 14. & 15.

Duplex euaſio præcluditur, num. 16 17 & 18.

Tertio probatur ſpecialiter de odio inimicitiæ: quia odio habere aliquem odio inimicitiæ eſt velle alicui malum, vt malum eius eſt ex diſplicentia illius: quod Deo repugnat, à n. 19 vſque ad nu. 23.

Secunda pars concluſionis eſt expreſſa D. Thom. in præſenti vbi duplicem imperfectionem agnoſcit in ira: alteram ex parte illius quod de materiali importat ſcilicet accenſio ſanguinis circa cor: alteram ex parte formalis triſtitia ſcilicet quam ira ſupponit, num. 24 & 25.

§. III.

Obiectionibus occurritur. *Pag* 192.

Obijciunt contrarij primo verba Sacræ Scripturæ, num. 26. *Reſp.* num. 28.

Obijciunt ſecundo: quod Deus non tantum vult homini peccatori pœnam, ſed etiam eam illi vult, vt malum eius ex diſplicentia ipſius: ac per conſequens odit peccatorum ex diſplicentia ipſius, num. 28. *Et ſolutio quæ inſinuatur*, num. 29. *Impugnatur, à Vazquez.* Ibidem, & n. 30 *Reſp.* num. 31. 32. & 33.

Obijciunt tertio: non eſſe de ratione odij inimicitię propriè talis terminari ad malum ſub ratione mali: ac per conſequens ex iſto capite non rectè excludi à voluntate Dei, num. 34. *Reſp.* num. 35 36. & 37 *Replicatur*, num. 38 *Soluitur replica*, num. 39.

Denique obijciunt, quod odium abominationis eſt fuga mali alicuius perſonæ ex complacentia in illa, num 40. *Solutio Magiſtri Albelda non placet*, num. 41. & 42.

Vera ſolutio traditur, & deffenditur, à num. 42. vſque ad n. 45.

Contra ſecundam concluſionis partem quid poſſit opponi videatur, num. 46. & 47.

DISPVTATIO QVINQVAGESIMA SEPTIMA.

Qui ex alijs actibus enumeratis ſupra, diuinæ voluntati conueniant?

§. PRIMVS.

Statuuntur, quæ apud omnes ſunt certa. *Pag.* 194.

Gaudium, & delectatio cum omni proprietate diuinæ voluntati competunt: Ita D. Thom. & apud omnes Theologos eſt certum, n. 1 *Secundo certum eſt non dari in Deo ſpem, nec reſpectu bonitatis propriæ, nec reſpectu bonorum ad extra*, num. 2.

Quæ contra hanc veritatem obijci poſſunt proponuntur, & ſoluuntur, à num. 3. vſque ad 10.

Tertio omnes Theologi conueniunt in eo quod in Deo inueniri non poteſt deſiderium reſpectu bonitatis proprię. Quod conuincit euidenter ratio D. Th. Qua vtens Vazquez in conſequenter loquitur, num. 11. *Alarcon etiam in conſequentiæ redarguitur*, n. 12.

Obijcietur contra communem doctrinam, num. 13.

Reſpondet Alarcon, num. 14. *Sed eius doctrina inuoluit à veritate aliena*, num. 15 vſque ad 18.

§. II.

Referuntur ſententiæ, & ſtatuitur prima concluſio. *Pag.* 195.

Tota difficultas deuoluitur ad deſiderium reſpectu bonitatis extrinſecæ Deo, & ad amorem ſpecialiter dictum Et quoad priorem partem tres verſantur ſententiæ. Prima affirmatiua, quam tenet Vazquez, & Suarez, & Alarcon. Secunda negatiua. Tertia, & media diſtinguit inter bona noſtra, quæ dependent à ſolo Deo, & bona, quæ Deus tribuit dependenter à noſtro conſenſu. Et de bonis primi generis negat deſiderium in Deo; bene tamen de alijs. Sic litem componere conatur Herice, num. 19.

Prima concluſio. Actus deſiderij non conuenit Deo, etiam reſpectu bonorum ad extra. *Eſt D. Thom. & eius diſcipulorum*, num. 20. *Probatur ratione Angelici Magiſtri. Quia nimirum deſiderium petit pro conditione obiecti, quod ſit bonum non habitum, ſed obtinendum: imperfectio autem maxima eſt bonum aliquod non obtineri, & poſſideri à Deo*, num 21. *Euaſiones præcluduntur*, à num. 22. vſque ad 26.

Secundo prob. Ex eo quod ſicut comparatur quies ad motum in phyſicis, ſic in appetibilibus comparatur ad deſiderium gaudium, & delectatio; at obtenta quiete perfecta non datur locus motui vlteriori, num. 27.

Denique, ex eo quod omne bonum eſt Deo præſens in menſura æternitatis, num. 28. & 29.

§. III.

Argumentis in contrarium occurritur. *Pag.* 196.

Arguitur contrarij ex illis verbis Pauli 1. *ad Timotheum* 2. Qui vult omnes homines ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. *Talem voluntatem eſſe propriè actum deſiderij probatur à ſufficienti dinumeratione actuum cæterorum, & negatione illorum*, num. 30. *Reſp. & pluribus replicis occurritur*, à num. 31. vſque ad 38.

Denique arg. ex eo quod Deus non ſolum ſe amat, ſed etiam creaturas, & gaudet de bonis non ſolum proprijs, ſed etiam creaturarum: ergo cum proprietate poterit deſiderare bonum creaturis quando eſt abſens, num. 39. *Reſp.* n. 40.

§. IV.

Statuitur ſecunda concluſio veræ ſententiæ. *Pag* 197.

Secunda cõcluſio. In Deo datur amor ſui ſpecialiter ſumptus. *Ita omnes Theologi, nullo excepto (præter Herice)* num. 41.

Oſtenditur primo ex D. Thom. n. 42.

Explicatio Herice menti D. Thom. non congruit, n. 43.

Secundo probatur, ex eo quod amor bonitatis diuinę ſpecialiter ſumptus nullam imperfectionem dicit ex ſua ratione formali, n. 44.

Solutio P. Herice, n. 45 *propoſita reijcitur* vſque ad 49.

§. V.

Diluuntur argumenta contraria. *Pag.* 198.

Arguit Herice primo: ex eo quod in Deo circa bona intrinſeca repugnat actus deſiderij: vnde infert repugnare etiam circa talia bona amorem ſpecialiter ſumptum, num. 50.

Secundo arguit, ex eo quod non datur in Deo ſcientia ſimplicis intelligentiæ circa ſe ipſum, ſed ſolum modo circa creaturas: ac per conſequens nec amor ſui ſpecialiter ſumptus, n. 51.

Reſpondetur ad hæc duo argumenta, à nu. 52. vſque ad 54.

Probabilius iudicatur gaudium, & amorem ſpecialiter ſumptum diſtingui in Deo ratione ratiocinata, n. 55. 56. & 57.

Ex dictis in diſputatione de alijs actibus repugnantibus diuinæ voluntati fertur iudicium, num. 58. & 59.

DISPVTATIO QVINQVAGESIMA OCTAVA.

An Deus amet rationales creaturas amore amicitiæ?

§. PRIMVS.

Ratio dubitandi proponitur, & ſtatuitur communis ſententia. *Pag.* 199.

Ratio dubitandi, eaque non leuis deſumitur, ex eo quod nullus actus voluntatis diuinæ poteſt terminari ad bonum rationalis creaturæ, quia illius bonum eſt, ex complacentia in ipſa; quod ad amorem amicitiæ, prout diſtinguitur ab amore concupiſcentiæ requiritur, num. 1.

Qua, & alijs non obſtantibus vera, & communi; omnium Theologorum ſententia affirmat Deum rationales creaturas amore amicitiæ diligere, n. 2. *Et probatur primo, ex eo quod inter Deũ, & homines vera amicitia, vt cõſtat ex pluribus locis Sac. Paginæ* n. 3.

Secundo ratione, quia nimirum Deus vult rationali naturæ bonum ex complacentia in ipſa, à qua etiam redamari poteſt, & aliàs, quod tale bonum in ordine ad propriam bonitatem velit non obſtat amori amicabili, num. 4.

§. II.

Referuntur, & reijciuntur duo modi dicendi. *Pag.* 199.

Adſoluendum rationem dubitandi in varios modos dicendi diuiduntur Theologi. Primus modus dicendi diſtinguit in Deo duos

Digitized by Google

duos actus ex æquo diſtinctos; quorum vno vult creaturæ rationali bonum propter eius bonitatem, & altero vult bonitatem Diuinam; hunc tenent Leſſius, Turrianus, & alij, num. 5.
Sed diſplicet communiter Theologis, & reijcitur, n. 6 vſque ad 9.
Secundus modus dicendi aſſerit, eundem actum indiuiſibilem, tam formaliter, quam virtualiter habere duplex motiuum adæquatè diſtinctum, & velle bonum rationale creaturæ propter ſe ipſum, & propter Deum. Ita Puente Hurtado, cui alij ex eadem familia ſubſcribunt, num. 10.
Sed iſte modis Thomiſticis principijs aduerſatur, & reijcitur, à nu. 11. vſque ad 21.

§. III.

Reijciuntur alij modi dicendi. *Pag.* 201.

E*X dictis impugnata relinquitur ſententia Alarcon, diſtinguentis in Dei libera volitione duplex motiuum, commune ſcilicet, & particulare*, num. 22.
Impugnata etiam relinquitur aliorum ſolutio aſſerentium, nullum eſſe inconueniens, quod Diuina volitio ſub conceptu terminationis ab obiecto creato ſpecificetur, vel pro motiuo reſpiciat, num. 23.
Falſitatis etiam conuincitur ſententia Lorcæ aſſerentis, quod licet Deus tandem omnia in ſe ipſum dirigat, vt in vltimum finem, proximè tamen à bonitate rationalis creaturæ moueatur, n. 24 25. 26.
Sexto alij reſpondent, actum quo Deus vult bonum creaturæ rationali, eſſe propter Deum, vt finem cui, *non vt finem* cuius gratia. *Sed reijcitur*, à num. 27. vſque ad num. 32.

§. IV.

Traditur, & defenditur vera argumenti ſolutio. *Pag.* 202.

V*Era rationis dubitandi ſolutio eſt, quod amor amicitiæ terminari debet ad bonum amici propter ſe ipſum, & propter excludente ordinem ad alios particulares fines, non vero excludente ordinem ad vltimum finem*, num. 33.
Contra quam ſolutionem, etſi veriſſimam plura, & non infirma proponuntur argumenta, à nu. 34. vſque ad 38.
Ad quæ, & ad plures replicas emergentes reſpondetur, à num. 39. vſque ad n. 52.

§. V.

Tria corollaria inferuntur ex dictis. *Pag.* 204.

E*X dictis colligitur primo, Deum non amare creaturas irrationales amore amicitiæ; nec illas tali amore potuiſſe diligere; amore tamen beneuolentiæ potuiſſe illas amare, etſi de facto non niſi concupiſcientiæ amore illas diligat*, à n. 53. vſque ad n. 56.
Colligitur ſecundo, inter diuinas perſonas eſſe amorem amicitiæ, cuius contrarium docuit Herice, num. 57.
Colligitur tertio, in nullo vero ſenſu ſubſiſtere poſſe, quod Deus ſe ipſum propter creaturas diligat, cuius contrarium etiam docuit Herice, num. 58.

TRACTATVS OCTAVVS.

De prædeſtinatione.

DISPVTATIO QVINQVAGESIMA NONA.

Quos actus intellectus, & voluntatis requirat prædeſtinatio, vſque ad ſui executionem?

§. PRIMVS.

Quibuſdam præſuppoſitis referuntur ſententiæ. *Pag* 205.

E*Xiſtentia prædeſtinationis indubitata fide tenenda eſt: & ratione probatur*, num. 1. & 2.
Ad prædeſtinationem requiri electionem prædeſtinatorum ad gloriam, & electionem eorundem ad gratiam, ſupponitur, n. 3. & 4.
Vnde colligitur, neceſſario ad prædeſtinationem requiri ex parte diuini intellectus ſcientiam ſimplicis intelligentiæ circa gloriam regulantem electionem ad illam, & conſilium ſeu iudicium regulans electionem ad gratiam, num. 5.
Scientia media ad negotium prædeſtinationis minimè requiritur; & oppoſitum omnipotentiſſimæ voluntati Dei congruum non eſt. num. 6. & 7.
His poſitis ad duos actus, alterum voluntatis, & alterum intellectus difficultas deuoluitur. Primus eſt actus voluntatis, qui executionem immediatè præcedit, & appellatus vſus. *Secundus eſt actus intellectus, qui vocatur* imperium. *Prima ſententia vtrumque actum negat, quam tenet Vazquez. Secunda primum concedit, & negat ſecundum. Hanc tenet Suarez. Tertia, & vera ſententia vtrumque iſtum actum ad negotium prædeſtinationis neceſſarium exiſtimat. Ita omnes Thomiſtæ*, num. 8. & 9.

§. II.

Neceſſitas decreti executiui defenditur. *Pag.* 206.

P*Rima concluſio*. Præter electionem mediorum ad ordinem intentiuum ſpectantem, neceſſario requiritur in voluntate Dei decretum executiuum de eiſdem medijs ab electione aliqua ratione diſtinctum.
Et probatur: nam iuxta Auguſtinum, datur electio ad gloriam omnino liberalis, & gratuita ante præuiſſa noſtra merita, & voluntas merita præuiſſa ſupponens; ſed hoc non poteſt ſubſiſtere niſi diſtinguamus in voluntate diuina duos actus circa gloriam, vnum ſpectantem ad ordinem intentionis, alterum vero ad ordinem executionis, num 10.
Secundo, nam iuxta D. Thom. in voluntate noſtra datur actus, qui dicitur vſus ab electione diſtinctus; & conſequenter in Deo, n. 11.
Solutio P. Vazq. refertur, & impugnatur, num. 12 13. 14.
Denique probatur, ex eo quod omnis actus in noſtra voluntate repertus, ſi in ſua ratione formali imperfectionem non dicat, debet conſtitui in Deo: vſus autem eſt actus, qui in noſtra voluntate reperitur, & imperfectionem non dicit, num. 15.
Minorem, in qua eſt difficultas, minus efficaciter probat Lorca. Cuius probatio reijcitur, a n. 16. vſque ad num. 18.
Probatur ergo efficaciter prædicta minor, & euaſionibus, & obiectionibus incidentibus occurritur, à num. 19. vſque ad n. 27.

§. III.

Quator argumentis in contrarium occurritur. *Pag.* 207.

A*Rguit Vazquez primo ex D Thō.* nu. 28. *Reſp.* n. 29. & 30.
Secundo arguit, ex eo quod vt potentia bruti operetur non indiget nouo actu appetitus, præter affectum, quo fertur in obiectum per modum naturæ: ac per conſequens, vt potentiæ executiuæ noſtræ operentur, non eſt neceſſarius alius actus præter liberam electionem, num. 31. *Reſp.* num. 32.
Tertio arguitur, quia vſus eſt electio eſſentialiter, num. 33. *Reſp.* à num. 34 vſque ad num. 38.
Quarto arguitur, ex eo quod voluntas ſuppoſita intentione finis applicat intellectum ad conſultandum, & ſuppoſita electione mediorum vtitur intellectu ad imperandum, & tamen hic vſus non eſt actus ab intentione, & electione diſtinctus, num. 39. *Prima ſolutio*, num. 40. *relata impugnatur*, à num. 41. vſque ad num. 45. *Vera ſolutio traditur*, num. 46. & 47.

§. IV.

Cætera argumenta diluuntur. *Pag.* 208.

Q*Vinto arguitur, ex eo quod licet in nobis detur vſus ab electione diſtinctus: in Deo tamen neceſſarius non eſt*, num. 48.
Ad argumentum cum replicis incidentibus. *Reſp.* à num. 49. vſque ad num. 54.
Denique argui poteſt aduerſus rationem probatiuam concluſionis. Quod vſus non ſpecificatur à medijs, ſed à fine, num. 56. vſque ad num. 59. *Reſp.* a num. 60. vſque ad num. 64.

§. V.

Imperium à iudicio diſtinctum in diuino intellectu ſtatuitur. *Pag* 210.

S*Ecunda concluſio*: Præter iudicium regulans electionem conſtituendum eſt in Deo imperium regulans vſum, & executionem. *Eſt Thomiſtarum, & aliorum plurimorum. Et oſtenditur primo ex illis verbis Pſalmi* 148. Ipſe dixit, & facta ſunt, &c. num. 65. 66 & 67.
Secundo probatur, ex eo quod in Deo eſt prudentia: propriiſſimus autem actus prudentiæ eſt imperium Monaſticum, num. 68.
Reſpondet Vazquez, num. 69. *Sed impugnatur eius ſolutio*, num. 70. 71. & 72
Tertio probatur, ex eo quod actus practicus intellectus electionem ſupponens obtinet rationem imperij; talis autem actus datur in diuino intellectu, num. 73. *Solutiones, quæ huic rationi tribui poſſunt, impugnantur*, a num. 74. vſque ad num. 78.

Digitized by Google

§. VI.

Argumentis occurritur. Pag. 211.

ARguitur primo, ex eo quod quia oratio eſt inferioris ad ſuperiorem, nemo poteſt ſe ipſum orare; & conſequenter cum imperium ſit ſuperioris ad inferiorem, nemo poteſt ſibi ipſi imperare, n. 79. Reſp. num. 80.

Secundo arguitur, ex eo quod imperium non eſt ſimplex apprehenſio, vel compoſitio, aut iudicium, vel diſcurſus: ergo non continetur inter actus intellectus. num. 81. Reſp. à n. 82. vſque ad n. 85.

Tertio arguunt intendentes probare, actus iſtum imperij ad nihil eſſe neceſſarium, quia non eſt neceſſarius vt moueat voluntatem quoad ſpecificationem; cum ad hoc ſufficiat iudicium electionem præcedens: nec vt moueat illam quoad exercitium, n. 86. & 87.

§. VII.

Examinatur aliquorum ſolutio. Pag. 212.

AD præcedens argumentum Doctiſſimi ex Thomiſtis reſpondent: imperium intellectus non ſolum neceſſarium eſſe ad actum voluntatis, qui dicitur vſus, ſed etiam ad electionem, & ad omnem actum liberum voluntatis, ſiue creatæ, ſiue increatæ. Quibus fauere videtur. D. Thom. num. 88. 89. & 90.

Fauet etiam ratio: nam ſi imperium ad electionem non requiritur, ſequitur principalem actum prudentiæ, qui in imperio conſiſtit, ad actum præcipuum virtutum electiuarum, qui eſt electio, neceſſarium non eſſe, Num. 91. & 92.

Contra quam ſolutionem multipliciter arguunt contrarij, n. 93. Quibus reſpondent Authores ſolutionis. num. 94. 95. & 96.

Cæterum, licet ſubtiliter ſatis reſpondeant, & aliquando doctrina ſolutionis placuerit, modo diſplicet propter argumenta, quæ contra illam opponuntur, à n. 97. vſque ad n. 103. Authoritatibus D. Th. in eius fauorem adductis reſpondetur, n. 104. & 105. Argumento ex ratione petito ſit ſatis, Num. 106.

§. VIII.

Traditur vera ſolutio, & cæteris argumentis occurritur. Pag. 213.

AD argumentum ergo reſpondetur voluntatem indigere imperio per ſe primo, vt moueat illam quoad ſpecificationem ad vſum actiuum, & ex conſequenti, vt moueat quoad exercitium, à num. 107. vſque ad num. 109. Replicatur tripliciter, num. 110. & 111. Reſpondetur, num. 112. & 113.

Denique arguitur, ex eo quod ſi imperium eſſet neceſſarium ad vſum, ſequeretur vſum actiuum non eſſe actum liberum; ſed omnino naturalem, Num. 114. Reſp. n. 115. vſque ad n. 117.

Ex dictis enumerantur actus ad negotium prædeſtinationis requiſiti; & ſuo ordine collocantur. num. 118.

DISPVTAVIO SEXAGESIMA.

In quo ex prædictis actibus prædeſtinationis eſſentia conſiſtat?

§. PRIMVS.

Relatis ſententijs, ſtatuitur prima concluſio. Pag. 214.

CAietanus cenſet controuerſiam hanc eſſe de ſolo nomine, n. 1. Prima ſententia docet in actu voluntatis prædeſtinationis eſſentiam conſiſtere in recto, connotando ordinem ad intellectum ordinantem media. Secunda in actu vtriuſque potentiæ. Tertia, & vera in actu intellectus adæquatè. Sed in quo actu diffident n. 2. 3. 4. & 5.

Pro veritatis explicatione eſt prima concluſio: Prædeſtinatio non conſiſtit eſſentialiter in actu voluntatis, ſed in actu intellectus, connotato, & præſuppoſito actu voluntatis. Eſt quoad vtramque partem D. Th. vt oſtenditur n. 6. & 7. Et quod actum voluntatis ſupponat. Prob. n. 8. Imo, & ſupponere non ſolum voluntatem finis; ſed etiam electionem mediorum, num. 9. & 10.

Prima etiam pars concluſionis. Prob. ex D. Auguſt. n. 11. & 12.

Secundo, ex eo quod prædeſtinatio eſt perfectiſſima prouidentia: prouidentia autem in actu intellectus conſiſtit, num. 13.

Tertio, ex eo quod eſt eſſentialiter ordinatio: ordinare autem ad intellectum pertinet, à nu. 14. vſque ad num. 17.

Euaſio quædam præcluditur, num. 18.

Euaſio alia præcluditur, à num. 19. vſque ad num. 22.

§. II.

Argumentis in contrarium occurritur. Pag. 216.

ARguitur primo ex Damaſceno diffiniente prouidentiam per actum voluntatis, num. 23. Reſp. ſolutione D. Thom. num. 24. Replicatur, num. 25 Reſpondetur, num. 26.

Secundo arguunt; ex D. Thom. num. 27. & 28. Reſp. primo, n. 29. Secundo reſp. à num. 30. vſque ad num. 34

Tertio arguitur, ex eo quod non ſolum intellectus, ſed etiam voluntas ordinatiua eſt, vt probatur à n. 35. vſque ad n. 37. Reſp. à n. 38. vſq; ad n. 44. vbi obiectionibus incidentibus occurritur.

Quarto arguitur, ex eo quod iuxta D. Auguſtinum: Prædeſtinatio eſt præſcientia, & præparatio beneficiorum Dei, at præſcientia ad intellectum pertinet, præparatio autem ad voluntatem, conſiſtit ergo in actibus intellectus, & voluntatis quod intendit ſecunda ſententia, num. 45. Reſp. num. 46.

Denique arguitur, ex eo quod de conceptu prædeſtinationis non ſolum eſt ratio ordinationis, ſed etiam efficacia, & motio quoad exercitium, quod ſpectat ad voluntatem. Reſp. num 47. Replicatur, num. 48. Soluitur replica, num. 49.

§. III.

Conſiſtere in actu imperij probatur. Pag. 218.

SEcunda concluſio: Prædeſtinatio non conſiſtit in actu intellectus præcedente, & regulante electionem ad gratiam, & merita: ſed in iudicio practico ſubſecuto ad electionem, quod imperium vocatur. Ex D. Th. expreſſa, ex cuius doctrina quoad omnes partes probatur, à num. 50. vſque ad num. 55.

§. IV.

Contraria argumenta ſoluuntur. Pag. 218.

ARguitur primo ex D. Th. & reſpondetur n. 56. Secundo arguitur, ex eo quod prouidentia eſt pars prudentiæ; at ſi in imperio conſiſteret non eſſet pars, ſed ipſiſſima prudentia, num. 57. Reſp. num. 58.

Tertio arguitur, ex eo quod prædeſtinatio eſt cauſa ſuorum effectum: at imperium non cauſat effectus prædeſtinationis. num. 59. & 60. Reſpondetur, à nu. 61. vſque ad num. 64.

Denique arguitur: nam ſequitur ex noſtra ſententia prædeſtinationem quoad primum effectum cadere de facto, vel cadere potuiſſe ſub merito operum præuiſſorum. num. 65 Reſp. 66.

Alia ſolutio inſinuatur, num. 67. ſed ſtandum eſt primæ ſolutioni.

§. V.

Corollaria præcedentis doctrinæ. Pag. 219.

EX dictis colligitur primo, prouidentiam à ſcientia practica diſtingui, per hoc quod ſcientia practica eſt de fine, & medijs; prouidentia autem ſolum de medijs, quatenus ordinantur ad finem. Secundo colligitur prudentiam ab arte diſtingui, n. 68. & 69.

Tertio infertur, prouidentiam diuinam non eſſe idem, ac lex æterna Dei, à n. 70. vſque ad num 74.

Quarto colligitur, prouidentiam diſtingui à Diuinis idæis, num. 75. 76. & 77.

Denique infertur contra Suarez, quod ſi prædeſtinatio in actibus voluntatis conſiſtat, conſtituenda non eſt in omnibus actibus voluntatis diuinæ à primo decreto intentiuo finis, vſque ad executiuum, à num. 78. vſque ad num. 81.

DISPVTATIO SEXAGESIMA PRIMA.

Quomodo prædeſtinatio ad prouidentiam comparetur, & qualiter diſtinguatur ab illa?

§. PRIMVS.

Prima pars diſputationis reſoluitur. Pag. 221.

DVo examinanda ſunt: primum, an prædeſtinatio ſit pars ſubiectiua, an vero pars tantum obiectiua prouidentiæ? Secundum; an prædeſtinatio à prouidentia differat per hoc, quod non ſolum ordinis, ſed etiam euentus infallibilitate potiatur, prouidentia autem ſolius ordinis dicat infallibilitatem, num. 1.

Circa primum. Prima ſententia affirmat eſſe prædeſtinationem partem ſubiectiuam prouidentiæ. Ita Magiſter Soto, quem alij ſequuntur, n. 2. Secunda, & vera oppoſitum docet, aſſerens prædeſtinationem ab alijs prouidentiæ partibus non diſtingui eſſentialiter, ſed vnicam eſſe prouidentiam diuinam prout ad omnia prouidenda

Digitized by Google

uidenda ſe extendit, abſque virtuali ſeu attributali diuerſitate. Ita frequenter Thomiſtæ. Quorũ ſententia eſt noſtra concluſio. Et quidem eſſe partem obiectiuam prouidentiæ certiſſimum eſt. n. 3 4.

Quod atiam non ſit pars ſubiectiua prouidentiæ ſtrictè, tanquam vera ſpecies contenta ſub proprio genere, etiam eſt certum, aliàs eſſet compoſita ex genere, & differentia, quod Diuinæ ſimplicitati repugnat, quidquid contendat Vazquez num. 5.

Quod autem non contineatur ſub prouidentia, tanquam inferius eſſentiale ſub ſuperiori analogo cum virtuali diſtinctione ab alijs partibus, colligitur ex D Thom. & ratione probatur. quia nimirum prouidentia eſt actus ſpecificatus à fine, cui poteſt vnicus finis pro ratione formali aſſignari; oſtenſio ſcilicet bonitatis diuinæ, num. 6. & 7.

Secundo probatur, ex eo quod quamuis effectus à Diuina omnipotentia producendi ſint plures; Omnipotentia tamen eſt vna, eo quod omnia reſpicit in ratione communi creabilis, & ſic in pluribus alijs exemplis, Num. 8. 9. & 10.

§. II.

Argumentis in contrarium occurritur. Pag. 221.

Arguitur 1 ex eo quod in Deo dantur plures ideæ, quæ ſunt partes, nedum obiectiuæ, ſed etiam ſubiectiuæ rationis communis ideæ: ergo & plures prouidentiæ, num. 11. Reſp. num. 12. & 13. Aduerſus ſolutionem replicatur, num. 14. & 15. Reſp. ad replicam, num. 16. vſque ad num. 20.

Secundo arguitur, ex eo quod dantur in Deo plures virtutes electiuæ virtualiter diſtinctæ, v. c. iuſtitia, & miſericordia, non obſtante vnitate finis, ad quem ordinantur, ſcilicet, Deus, quatenus eſt Charitatis obiectum, num. 21. Reſp. num. 22. & 23. Vbi retorquetur argumentum in aduerſarios.

Vltimo arguitur, ex eo quod prædeſtinatio, & prouidentia generalis ſupernaturalis differunt pœnes efficacem finis conſequutionem, & inefficacem, quæ ſunt prædicata ſufficientia ad inducendam diſtinctionem virtualem. num. 24. Reſp. ibidem

§. III.

Circa ſecundam partem prima difficultas reſoluitur. Pag. 222.

Diſcrimina inter prædeſtinationem, & prouidentiam ſub conceptu communi prouidentiæ apud omnes certa ſtatuuntur, Num. 25. & 26.

Prima difficultas eſt: An prædeſtinatio differat à prouidentia per hoc, quod illa non ſupponit ſubiectum, quod per prædeſtinationem ad finem dirigitur: prouidentia autem ſubiectum, cui præparantur media ſupponat? Affirmat Suarez, cuius motiua proponuntur, num 27. & 28. Oppoſitum vt verum defenditur, & probatur, à num. 29. vſque ad num. 32.

§. IV.

Secunda difficultas reſoluitur. Pag. 223.

Secunda difficultas eſt: An prædeſtinatio diſtinguatur à prouidentia per hoc quod prædeſtinatio eſt infallibilis, non ſolum quoad ordinem mediorum ad finem, ſed etiam quoad particularis finis aſſequutione? Et in quo omnes diſputantes conueniant, n. 53.

Diſſenſio eſt in aſſequutione finis particularis, an ſcilicet ſit de conceptu prædeſtinationis, non autem de ratione prouidentiæ? Prima ſententia negat, quam tenet Caietanus, & alij. Secunda affirmat, quam tuentur plures alij Thomiſtæ, quæ Nobis magis probatur, num. 34.

Et ſuadetur expreſſo teſtimonio D Th. q 6. de veritate art. 1. Solutiones quæ aſſignari ſolent impugnantur, à n 35. vſque ad 38.

Secundo probatur, ex eo quod reprobi per ſupernaturalem prouidentiam ordinantur ad gloriam, vt conſtat ex illis verbi Pauli ad Timotheum 2. Qui vult omnes homines ſaluos fieri, &c. At reprobi gloriam non conſequuntur, num. 39.

Huic rationi tres ſolutiones adhibentur, num. 40. Sed reijciuntur. à num. 41. vſque ad 43.

Vltimo, & principaliter probatur concluſio, ex eo, quod prouidentia accipit efficaciam ex intentione finis; in Deo autem circa finem datur duplex voluntas, altera conſequens, & efficax, altera inefficax, & antecedens, num. 44. & 45.

§. X.

Argumentis in contrarium occurritur. Pag. 224.

Arguitur 1. authoritatibus D.Th. n. 46. Quibus reſpondetur explicando mentem Sancti Doctoris, n. 47. 48. & 49.

Secundo arguitur, ex eo quod ad perfectiſſimam prouidentiam, qualis eſt diuina, ſpectat, non ſolum ordinatio mediorum ad finem, ſed etiam aſſequutio finis, num. 50. Reſp. num. 51. Replicatur, Num. 52. Diſſoluitur replica, num. 53.

Denique arguitur, ex eo quod licet prouidentia non ſit de fine, ſed tantum de medijs, ſupponit voluntatem conſequentem cuiuſcumque finis, ad quem ordinat media; vt ſuadetur, à num. 54. vſque ad num. 57. Reſp. à num. 58. vſque ad num. 60.

DISPVTATIO SEXAGESIMA SECVNDA.

An ſubſtantia prædeſtinati ſit ſuæ prædeſtinationis effectus?

§. PRIMVS.

Relatis ſententijs ſtatuitur prima concluſio? Pag. 225.

Tanquam indubitatum ſupponitur primo ſubſtantiam prædeſtinati ſecundum ſe inſpectam, vt intra limites puræ naturæ, eſſe non poſſe prædeſtinationis effectum num. 1.

Secundo, non eſſe effectum prædeſtinationis proximum, & elicitum, ſed ad ſummum imperatum, num. 2.

Cum autem eſſe effectum imperatum contingat dupliciter: primo modo quoad ordinationem ſupponentem exiſtentiam ſubiecti præuiſſam: ſecundo quoad exiſtentiam; ita vt prima rei exiſtentia imperetur ex intentione finis prædeſtinationis: ſupponitur tertio tanquam certum, ſaltim primo modo eſſe prædeſtinationis effectum. num. 3.

Difficultas eſt de ſecundo modo imperij, an ſubſtantia prædeſtinati, licet ex vi alterius prouidentiæ ad finem naturalem ordinetur quaſi elicitiuè; non tamen ab illa procedat independenter à prædeſtinatione, & illius fine, num. 4.

Qua in re tres ſunt ſententiæ. Prima negans, quam tenet Vazquez & alij ſuæ familiæ, & ex noſtris Albelda.

Secunda ſubſtantiam prædeſtinati docet eſſe prædeſtinationis effectum, quando aliquam rationem ſupernaturalitatis inducit, ſcilicet quando miraculoſè, & ex vi prouidentiæ ſupernaturalis producitur. Hanc tenet Herice falſo in ſui fauorem adducens Suarez.

Tertia, & vera ſententia abſolutè docet ſubſtantiam prædeſtinati eſſe effectum prædeſtinationis non elicitum, ſed imperatum. Ita communiter Thomiſtæ, & plures alij, num 5.

Prima concluſio: Non repugnat ab intrinſeco, quod ſubſtantia prædeſtinati ſit effectus prædeſtinationis.

Et probatur, ex eo quod non repugnat quod ſubſtantia prædeſtinati quoad ſui exiſtentiam fiat ex vi decreti, quo eligitur ad gloriam; ſicut ex vi decreti, quo eligitur Chriſtus vt ſit Filius naturalis Dei, fuit factus Chriſtus, vt homo, qui eſt prædeſtinationis ſubiectum, à num. 6. vſque ad num. 9.

Tres ſolutiones, quæ adhiberi poſſunt, referuntur, & impugnantur, à num 10. vſque ad num. 15.

§. II.

Obiectionibus in contrarium occurritur. Pag. 227.

Arguunt contrarij Authores primo, ex eo quod non minus præſupponit ſubiectum productum efficax intentio accidentis, quam accidens ipſum; ſed gloria eſt accidens quoddam ſubſtantiæ prædeſtinati neceſſario ſubſtantiam productam, num. 16. Reſp. ibidem Replicæ aduerſus ſolutionem ponuntur, & ſoluuntur? à num. 17. vſque ad num. 20.

Denique poſſumus argumentari aduerſus concluſionem, ex eo quod decretum exequutiuum gratiæ, & gloriæ, vtpotè poſterius decreto executiuo ſubſtantiæ prædeſtinati, non poteſt ad illius executionem concurrere; & conſequenter nec imperium, in quo prædeſtinationis eſſentia conſiſtit, poteſt eſſe cauſa directiua ſubſtantiæ prædeſtinati, &c. num. 21. & 22. Reſp. num. 23. & 24.

§. III.

Quid de facto ſit dicendum reſoluitur. Pag. 127.

Secunda concluſio. Subſtantia prædeſtinati eſt effectus prædeſtinationis cuiuſcumque prædeſtinati. Probatur primo ex D. Auguſtino Secundo ex D Th. à num. 25. vſque ad num. 27.

Secundo probatur ratione: quia nimirum ſubſtantia prædeſtinati conducit ad prædeſtinationem, & alias ſit ex intentione gloriæ, quæ eſt finis prædeſtinationis, num. 28. & 29. Solutio, quę adhiberi poteſt, refertur, num. 30. Reijcitur, num. 31.

Digitized by Google

§. IV.

Tribus argumentis occurritur. *Pag.* 228.

A*Rguunt contrarij primo: nam iuxta Auguſtinum, Prædeſtinatio eſt gratiæ præparatio; ſubſtantia autem prædeſtinati gratia non eſt; cum gratia à ſubiecto, cui fit, debeat diſtingui. Reſp. primo*, num 33 *Secundo*, num. 34.

Secundo arguunt; ex eo quod iuxta Auguſtinum Chriſtus non pro iuſtis, vt homines conderentur, ſed pro impijs mortuus eſt vt iuſtificarentur, num 35. & 36. *Reſp. & inſtatur argumentum*, nu. 37. vſque ad num. 40.

Tertio arguuntur ex authoritatibus D.Thom. num. 41. & 42. *Quæ explicantur*, à num. 43. vſque ad num. 45.

§. V.

Cætera argumenta ſoluuntur. *Pag.* 229.

Q*Varto arguunt, ex eo quod contentio Patrum cum Pelagio, & eius reliquijs, intendentium probare non dari cauſam prædeſtinationis ex parte noſtra intelligitur de cauſa primi effectus prædeſtinationis, at ſi ſubſtantia prædeſtinati eſſe primus effectus, nulla eſſet diſſenſio, cum nullus docuerit ex parte noſtra dari cauſam doni creationis*, num. 46. *confirmatur, & vrgetur*, nu. 47. & 48.

Inſtatur argumentum Vazquij cum ſuis confirmationibus, num. 49. & 50. *& directè ad argumentum reſpondetur*, num. 51. 52. & 53.

Quinto arguitur, ex eo quod prædeſtinatio noſtra ſupponit culpam originalem: cum illam ſupponat prædeſtinatio Chriſti: at peccatum originali ſupponit ſubſtantiam omnium prædeſtinatorum ex vi prouidentiæ naturalis productam, num. 54. *Reſp. ibidem. Replicatur* num. 55. *Reſp.* num. 56.

Sexto arguitur, ex eo quod vt aliquid ſit prædeſtinationis effectus, debet eſſe propriè medium reſpectu gloriæ: at ſubſtantia prædeſtinati non eſt propriè medium, num. 57. *Reſp.* n. 58 & 59.

Septimo argumentari poſſumus, ex eo quod voluntas illa, qua Deus vult omnibus hominibus gloriā eſt prior voluntate efficaci prædeſtinatiua: at hæc, ſubſtātiam prædeſtinati, vel cauſat, vel ſupponit. *Reſp.* num. 60. *Voluntatem illam eſſe priorem voluntate executiua prædeſtinatiua, non autem voluntate intentiua. Contra quam ſolutionem plura, & notabilia obijciuntur*, num 61. & 62. *Quibus occurritur* à num. 63. vſque ad n. 66.

Octauo argui poteſt argumento inducto ex quadam D.Thom. authoritate, quæ proponitur, & explicatur, à num. 67. vſque ad n. 69.

Denique argui poteſt, ex eo quod ſi ſubſtantia prædeſtinatorum, & conſequenter eorum generatio eſſet prædeſtinationis effectus, ſequeretur nullam fore generationem deficiente prædeſtinationis decreto, quod eſt falſum; nam etiam Chriſto non veniente eſſet hominum generatio, iuxta D.Th n. 70. *Reſp.* n. 71. *Inſtatur*, ibid. *Reſp* n. 72. & 73. *Et argumentum tripliciter inſtatur*, num. 74. *Aliter ſoluitur argumentum*, num. 76. *Et replicis aduerſus hanc ſecundam ſolutionem ſit ſatis*, num. 76 & 77.

Ex dictis colligitur primo, omnia bona naturalia in prædeſtinatis eſſe effectus prædeſtinationis, num. 78.

Secundo colligitur, bonam indolem, aut bonum ingenium, non adeò eſſe prædeſtinationis effectus, quia conducant ad facilius credendum, aut ad ſupernaturales actus facilius eliciendum. Sed quid conducunt ad committenda pauciora peccata. num. 79.

Tertio infertur, actus bonos moralium virtutum acquiſitarum eſſe effectus prædeſtinationis, num. 80.

DISPVTATIO SEXAGESIMA TERTIA.

An permiſſio peccati ſit in electis effectus prædeſtinationis illorum?

§. PRIMVS.

Relatis ſententijs, ſtatuitur, & probatur prima concluſio. *Pag* 232.

P*Rima ſententia negat, quam tenet Vazquez. Secunda diſtinguit de permiſſione cognita ante peccatum, & independenter ab illo, & de prima affirmat, de ſecunda negat. Hanc tenet Herice, quem ſequitur Alarcon in eam trahens nolentem Vazquium ſuum. Tertia, & vera aſſerit, permiſſionem peccati in electis eſſe de facto effectum prædeſtinationis illorum. Ita omnes Thomiſta, quos plures alij ſequuntur*, num. 1.

Prima Concluſio. Permiſſio peccati in electis, eſt effectus prædeſtinationis illorum; *loquimur non de permiſſione actiua, quæ in actione Dei permittentis conſiſtit; ſed de paſſiua, conſiſtente in carentia gratiæ efficacis, qua poſita vitaretur peccatum. Probatur concluſio ex D. Auguſtino, & alijs Eccleſiæ Patribus*, num. 2. & 3 *Euaſio P Vazquez præcluditur*, nu. 5.

Secundo probatur, ex eo quod permiſſio peccati eſt effectus volitus à Deo propter aliquem finem: & aliàs ex intentione beatitudinis præparatur à Deo, vt oſtenditur, n. 7. & 8. *Solutio aduerſariorum*, num. 9. *relata impugnatur*, ibid. *Et ad hominem contra Vazquez. Reſponſio Vazq.* n. 11. *relata impugnatur*, n. 12. & 13.

§. II.

Argumentis in contrarium occurritur. *Pag.* 233.

A*Rguit Vazquez primo: quod omnis effectus prædeſtinationis debet eſſe gratia, imò gratia collata per Chriſtum. permiſſio autem peccati non eſt gratia, ſed gratiæ priuatio: neque per Chriſtum; quia Chriſtus non eſt mortuus, vt prædeſtinatis permittatur peccatum, & gratia negetur*, num. 14. *Reſp.* num. 15. *Et argumentum inſtatur. Inſurgitur contra ſolutionem*, num. 16 *Reſp* num. 17.

Secundo arguitur, ex eo quod negotio gratiæ efficacis, in qua permiſſio peccati conſiſtit, nequit ad finem prædeſtinationis conducere, num. 18. & 19. *Reſp.* num. 20. *Replicatur*, num. 21. *Soluitur replica*, n 22.

Tertio arguitur, ex eo quod non eſt prudentis prouiſſoris maius malum ex intentione minoris boni permittere: at peccatum eſt maius malum, quàm beatitudo bonum.

Duplex ſolutio, quæ adhiberi ſolet huic argumento non placet, & impugnatur, num. 24 *Reſp. aliter: primo*, nu. 25. *Secundo*, nu. 26. *Sed contra ſolutionem replicatur*, nu. 27. *Soluitur replica*, nu. 28. *Denique aliter reſp. ad argumentum principale*, n. 29.

Quarto arguitur, ex eo quod peccatum ad finem prædeſtinationis conducit vt materia pœnitentiæ; & tamen effectus prædeſtinationis non eſt; nec ex intentione talis finis procedit, num. 30. *Reſp.* ibidem *& inſtatur argumentum in omnium ſententia. Replicatur*, num. 31. *Duplex ſolutio, quæ huic replicæ adhiberi ſolet, refertur*, ibidem *Sed neutra ſatisfacit, & reijcitur*, n. 32. & 33. *Vera ſolutio traditur*, num. 34. *Et replicis contra illam ſit ſatis*, ibid.

§. III.

Replicatur modus, quo permiſſio peccati eſt effectus prædeſtinationis. *Pag.* 235.

S*Ecunda concluſio.* Permiſſio peccati eſt effectus prædeſtinationis præparatus à Deo ex intentione pœnitentiæ.

Et probatur primo ex Damaſceno, n 36. *Secundo ex D. Th* n. 37. *Tertio ratione Quia nimirum medium remotum non eligitur in ordine ad finem, niſi ex amore, & intentione medij proximioris, ſi hoc ſit amabile; permiſſio autem peccati eſt medium remotum ad finem prædeſtinationis; pœnitentia vero proximus*, num. 38. *Reſponſio, quæ ſolet adhiberi, refertur*, ibidem *impugnatur vero*, num. 39.

Denique probatur, ex eo quod permiſſio peccati poteſt eſſe volita ex intentione gloriæ, & ex intentione humilitatis: at etiam ad bonum pœnitentiæ conducit. Solutio, qua adhibetur huic rationi, num. 40. *Impugnatur* num. 41. vſque ad num. 45.

§. IV.

Diluuntur contraria argumenta. *Pag.* 236.

A*Rguunt contrarij primo. Quod ex intentione ſanitatis mortem permittere non eſt prudentis prouiſſoris: peccatum autem eſt morbus, quod per pœnitentiam ſanatur. Reſp.* num. 45. *Replicatur dupliciter*, num. 46 Et ibidem *reſpondetur.*

Secundo, & vrgentius arguunt, quod intentio pœnitentiæ ante præuiſionem peccati eſt virtualis amor peccati inferens illius formalem amorem Deo autem repugnat virtualis, vel formalis amor peccati. Maior in qua eſt difficultas probatur à num. 47. vſque ad num. 50.

Hoc argumento inaniter gloriatur Alarcon nos vſque ad mortem premere, ad illud, & ad plures replicas emergentes reſp. à n. 51. vſque ad num 61.

Denique arguitur, ex eo quod intentio pœnitentiæ neceſſario præſupponit præuiſionem peccati: at peccatum præuidetur in ſui permiſſione, num 62. & 63.

Duæ ſolutiones adhiberi ſolent, quæ reijciuntur num. 64. 65. & 66.

Vera

Digitized by Google

Vera ſolutio, & doctrina valdè notanda traditur. à num. 67. vſque ad num. 73.

Et n. 74. *reſoluitur difficultas: An ſcilicet de pœnitentia, quatenus deſtructiua poſſit affirmari, quod prius intenditur, vt finis* cuius gratia *ex præuiſione culpæ deſtruendæ, vt* finis effectus? à num. autem 75. vſque ad n. 80. *plures replicæ notabiles aduerſus traditam doctrinam diſſoluuntur.*

§. V.

Corollarium ex dictis. *Pag.* 240.

Ex dictis infertur, permiſſionem peccatorum in reprobis eſſe effectum prædeſtinationis electorum, num. 82.

Et pro complemento diſputationis inquiritur: An permiſſio peccati ſit effectus prædeſtinationis elicitus, vel imperatus?

Sententia Magiſtri Albelda in hac parte, num. 83. *Sententia aliorum*, num. 84.

Verius exiſtimatur permiſſionem conſiſtentem in negatione auxilij ordinis naturalis eſſe elicitiuè à prouidentia naturali; conſiſtentem vero in negatione auxilij ſupernaturalis non eſſe elicitiuè à prouidentia naturali, ſed à ſupernaturali non prædeſtinatiua, ſed generali. Quoad primam, & ſecundam partem probatur ratione Magiſtri Albelda num. 85. *Quoad tertiam vero eadem ratione tantiſper protracta.* num. 86. *Obijcitur contra hanc reſolutionem*, num. 87. *Reſp.* num. 88. & 89.

DISPVTAVIO SEXAGESIMAQVARVA.

An omnia dona ſupernaturalia ſint in prædeſtinatis effectus prædeſtinationis illorum.

§. PRIMVS.

Relatis ſententijs, ſtatuitur prima concluſio. *Pag.* 241.

Durandus glorificationem ab effectibus prædeſtinationis excludit. D. Bonauentura excludit diſpoſitiones ad gratiam, & vocationes etiam efficaces. Vazquez, & Alarcon, vocationes inefficaces, & gratias non congruas, gratiamque habitualem per peccatum interruptam, quatenus primo collatam. Henricus, & Molina aſſerunt actus ſupernaturales, quamuis prout à gratia proueniunt, ſint prædeſtinationis effectus, prout tamen ſunt ex libero arbitrio, non eſſe prædeſtinationis effectus, n. 1.

Sententia affirmans omnia dona ſupernaturalia eſſe prædeſtinationis effectus eſt omnium diſcipulorum D. Thom. quæ ſequentibus concluſionibus explicatur. num, 2.

Prima concluſio. Glorificatio, iuſtificatio non interrupta, & vocationes efficaces, ſunt effectus prædeſtinationis. *Eſt omnium Theologorum, præter citatos* num. 1. *Et prob. primo ex illis verbis Pauli ad Rom.* 8. Quos autem prædeſtinauit, hos, & vocauit, &c. num. 3 & 4.

Secundo prob. ex eo quod prædeſtinatio eſt præparatio mediorum efficaciter inferentium finis conſequutionem, & conſequenter eius cauſalitas etiam attingit finem. num. 5.

Tertio ſpecialiter contra Durandum, quia beatitudo eſt effectus prouidentiæ: non alterius, quam prædeſtinatiuæ, num. 6.

Denique ſpecialiter contra Gabrielem, & Bonauenturam, quia nimirum ſi ſola gloria eſſet prædeſtinationis effectus, daretur ex parte noſtra cauſa meritoria primi effectus prædeſtinationis; quod eſt contra modum loquendi Patrum, & Theologorum.

§. II.

Argumentis contra iſtam concluſionem occurritur. *Pag.* 241.

Primum argumentum eſt Durandi: Nam prædeſtinatio non eſt de fine, ſed de medijs, quibus peruenitur ad finem: glorificatio autem non eſt medium, ſed finis, &c. Et confirmatur tripliciter, num. 8. & 9.

Duæ ſolutiones referuntur, num. 10. *Sed non ſatiſfaciunt. Vera ſolutio traditur*, num. 11. & 12. *Contra illam replicatur dupliciter*, num. 13. *Fit ſatis*, num. 14. 15. & 16.

Secundo arguit Gabriel, ex eo quod effectus prædeſtinationis non poſſunt eſſe reprobis, & prædeſtinatis communes, at ſola viſio beatifica eſt prædeſtinatis propria. Reſp. & argumentum inſtatur, num 17.

§. III.

De gratia per peccatum interrupta. *Pag.* 242.

Secunda concluſio: Gratia per peccatum interrupta eſt effectus prædeſtinationis; non ſolum, vt recuperata per pœnitentiam; ſed etiam, vt primo collata; & quatenus interrupta: non per culpam; ſed à Deo. *Concluſio eſt contra Vazquez, & oſtenditur primo ex D. Thom.* num. 18.

Secundo, ex eo quod gratia interrupta, quatenus primo collata conducit eum effectu ad finem prædeſtinationis, à num. 19. vſque ad num. 23.

Quod autem etiam, prout interrupta à Deo ſit prædeſtinationis effectus; quia talis carentia prout ſic eſt a Deo, & conducit ad finem prædeſtinationis, num. 24. & 25.

Ex hac concluſione ſequitur etiam auxilia ſufficientia, & efficacia, quibus homo ad gratiam interruptam, quatenus primo collatam, diſponitur, eſſe effectus prædeſtinationis, num. 26.

§. IV.

Argumenta ſoluuntur. *Pag.* 243.

Contra ſecundam partem concluſionis opponit Vazquez, primo, quod gratia interrupta per peccatum eſt effectus communis reprobis, & prædeſtinatis, quatenus primo collata, & conſequenter non eſt effectus prædeſtinationis. Reſp. num. 27. *Et inſtatur argumentum.*

Secundo arguit, ex eo quod gratia Adamo collata in ſtatu innocentiæ non eſt effectus prædeſtinationis Adami, num. 28. *Reſp.* num. 29.

Tertio arguit, ex eo quod gratia interrupta non conducit ad finem prædeſtinationis ex vi voluntatis, qua primo confertur à Deo, num. 30. *Reſpond.* num. 31.

§. V.

De vocatione inefficaci. *Pag.* 243.

Tertia concluſio: Vocatio inefficax eſt effectus prædeſtinationis, etiam prout inefficax, non reduplicatiuè; ſed ſpecificatiuè. *Et prob. quia licet non conducant ad gloriam media operatione, ad quam dantur, conducunt tamen diſpoſitiuè mediate.* num. 32. & 33. *Secunda, & tertia pars concluſionis probatur*, num. 34. & 35.

§. VI.

Occurritur argumentis in contra. *Pag.* 244.

Arguunt contrarij primo, ex eo quod iuxta Auguſtinum, ſola vocatio ſecundum propoſitum eſt effectus prædeſtinationis: vocatio autem inefficax non eſt ſecundum propoſitum, num. 36. *Reſp.* num. 37.

Secundo, ex eo quod peccata in memoriam redacta excitant ad humilitatem; & tamen non ſunt effectus prædeſtinationis. num. 38 *Reſp Ibidem.*

Tertio, ex eo quod vocationes inefficaces, nec omnes offeruntur memoriæ, nec omnes paulatim cor hominis liniunt. num. 39. *Duplex ſolutio inſufficiens refertur.* num. 40. *Vera ſolutio traditur.* num. 41.

Quarto, ex eo quod datur prouidentia communis reprobis, & prædeſtinatis: ac per conſequens aliquis effectus huius prouidentiæ: qui nequit eſſe alius quam vocationes inefficaces. Reſp. num 42.

Denique: nam vocationis inefficacia potius retrahit, quam iuuet ad finem prædeſtinationis. num. 43. *Reſp.* num 44.

§. VII.

De actibus ſupernaturalibus. *Pag.* 245.

Quarta concluſio. Actus ſupernaturales ſunt effectus prædeſtinationis: non ſolum prout à gratia procedunt, ſed etiam prout à libero arbitrio. num 45. *Statuitur contra Molinam. Noſtra vero concluſio communis eſt, non ſolum negantibus concurſus partiales gratiæ, & libero arbitrio, ſed etiam adſtruentibus partiales concurſus, & explicatur*, num. 46.

Et prob. 1. *ex eo quod potentiæ noſtræ vitales, & gratia non concurrunt partialiter ad ſupernaturales actiones: ſed adæquata*

quata

Digitized by Google

quata virtus proxima eſt gratia. num. 47.

Secundo: nam actus ſupernaturalis ſub nulla ratione procedit à libero arbitrio, ratione ſuæ virtutis præciſè, num. 48.

Tertio, quia actus ſupernaturalis ſub ea ratione, qua procedit à libero arbitrio eſt effectus gratiæ, num. 49.

Quarto: nam quod actus ſupernaturalis ſit liber, habet à gratia, num. 50. 51. & 52.

§. VIII.

Occurritur fundamentis Molinæ. *Pag.* 245.

F*Vndamentum Molinæ eſt, quod actus ſupernaturalis à gratia, & libero arbitrio partialiter partialitate cauſæ, procedant. Sed oppoſitum latiſſimè monſtrauimus tom. 1. in 1. part. diſp. 6.* num. 53.

Sed adhuc admiſſa partialitate concurſus, defenditur concluſio, & ab impugnationibus liberatur, a num. 54. vſque ad 59.

Ex dictis colligitur, quod etiamſi in actu ſupernaturali aliqua formalitas naturalis reperiretur poſſet eſſe effectus prædeſtinationis improportionatus, num. 60.

§. IX.

Explicatur modus, quo prædicti effectus à prædeſtinatione procedunt, & quinta concluſio ſtatuitur, & probatur. *Pag.* 246.

O*Mnes Auctores ſupponere videntur ea de quibus concluſio loquitur eſſe effectus prædeſtinationis elicitos ad differentiam, permiſſionis peccati, ſubſtantiæ prædeſtinati, & aliorum entium naturalium, ſed pro explicatione huius difficultatis, ſit quinta concluſio*, num. 61.

Sola gloria, & perſeuerantia finalis ſunt effectus prædeſtinationis eliciti; cætera autem in hac diſputatione recenſita, licet ſupernaturalia ſint, ſolum ſunt effectus prædeſtinationis imperati; proportionati tamen cum illius fine: *explicatur concluſio*, num 62.

Et probatur, ex eo quod nullum ex donis gratiæ præter perſeuerantiam finalem, & gloriam, petit per ſe prædeſtinationem pro cauſa ordinante, num. 63. *Solutio quæ adhiberi poteſt refertur, & impugnatur* a num. 64. vſque ad 66.

§. X.

Obiectionibus occurritur. *Pag.* 246.

A*Rguitur primo: ex eo quod auxilia ſupernaturalia efficacia, non poſſunt a generali prouidentia procedere* num. 68. *Reſp.* num. 69.

Secundo: nam multa auxilia gratiæ præparat Deus electis, quæ non pararet niſi eſſent ſpecialiter dilecti; & a Deo prædeſtinati, & conſequenter hæc ſunt effectus prædeſtinationis, num. 70. *Reſp.* num. 71.

Tertio: nam auxilia ſupernaturalia ſunt in eodem ordine cum fine prædeſtinationis, num. 72. *Reſp. & replicis ſit ſatis*, à num. 73. vſque ad 76.

DISPVTATIO SEXAGESIMA QVINTA.

An electio efficax prædeſtinatorum ad gloriam merita præuiſſa ſupponat: an vero merita præuiſſa præcedat.

§. PRIMVS.

Relatis ſententijs ſtatuitur prima concluſio, & auctoritate probatur. *Pag* 247.

P*Ræmittitur Chaterini ſententia communiter reiecta*, n. 1.

Duæ celebres, & extremæ ſententiæ ſunt in hac parte. Prima docet efficacem electionem prædeſtinatorum ad gloriam merita præuiſſa ſupponere: vnde pro priori ad merita ſolum recognoſcit in Deo voluntatem inefficacem reprobis, & prædeſtinatis communem, qua omnibus hominibus ſalutem exoptat. Auctores citantur, num. 2

Secunda docet, electionem efficacem prædeſtinatorum ad gloriam non ſupponere merita præuiſſa, nec illa vt motiuum reſpicere; ſed vt effectus in genere cauſæ finalis: eſt omnium Thomiſtarum, qui citantur. num. 3.

Quam ſententiam non vno modo diffendunt, quibuſdam aſſerentibus nullum dari decretum ab æterno in Deo merita præuiſſa ſupponens: alij affirmantibus decretum intentiuum, meritorum præuiſſionem præcedere: dari tamen decretum exequutiuum ab intentione diſtinctum, merita reſpiciens pro motiuo, num. 4.

Prima concluſio: Electio efficax prædeſtinatorum ad gloriam, per modum intentionis meritorum præuiſſionem vt mouentium præcedit; nec ſub merito cadit. *Hanc concluſionem eſſe expreſſam D. Thom. probatione non indiget. Probatur vero auctoritatibus Sacræ Scripturæ, & Patrum*, a num. 5. vſque ad 25.

§. II.

Vera ſententia probatur ratione. *Pag.* 249.

R*Atione probatur concluſio, quia nimirum electio efficax medij efficaciter conducentis ad finem præſupponit efficacem intentionem finis; at electio prædeſtinatorum ad gratiam, & merita, diſcretiua illorum a reprobis, eſt electio efficax medij efficaciter conducentis ad gloriam. ergo oritur ex efficaci intentione gloriæ*, num. 26.

Hoc eſt firmiſſimum fundamentum noſtræ ſententiæ, quod Vazquez tribus ſolutionibus infringere conatur: ſed fruſtra, vt oſtenditur, à num. 27. vſque ad 39.

Leſius duabus alijs diuerſis ſolutionibus occurrere tentat argumento facto: referuntur, & impugnatur, à num. 40. vſque ad 58.

Tribus alijs ſolutionibus ſolet occurri argumento facto; quæ referuntur, & refutantur, a num. 59. vſque ad 62.

§. III.

Obiectionibus contra iſtam rationem occurritur. *Pag.* 252.

O*Bijcitur primo: quod voluntas illa, qua Deus vult omnes homines ſaluos fieri, eſt voluntas inefficax: & tamen ex illa Deus exibet auxilia ſufficientia ad ſalutem: ergo ex inefficaci intentione poteſt efficax electio procedere, reſp. primo* num 63. *Secundo reſpondetur*, num. 64. & 65

Obijcitur ſecundo, ex eo quod Deus miſſit Filium ſuum ex intentione remittendi peccatum originale omnibus, & omnes beatificandi, & tamen illa intentio efficax non erat ante præuiſſionem meritorum Chriſti, reſp. num. 66.

Replicatur, n. 67. *Duplex ſolutio aſſignatur*, num. 68. & 69.

Tertio obijcitur, & intenditur probari non omnem diſcretionem in electione mediorum, deſumi ex electione. num. 70. *Reſp.* num. 71. *Replicatur dupliciter*, num. 72. *Reſp.* num. 73. & 74. *Vlterius replicatur*. num 75. *Reſp.* num. 76.

Tertio obijcitur: nam gloria vt corona eſt finis meritorum; & tamen prout ſic præintendi non poteſt ante efficacem electionem meritorum, num. 77. *Reſp. & inſtatur argumentum*. Ibidem. *Replicatur*, num. 78. & 79. *Reſp.* Ibidem.

Quinto obijcitur: ex eo quod habitus ab intrinſeco non connexus cum actu efficaci poteſt cum voluntate ad actus elicientiam concurrere; & conſequenter intentio non connexa ratione ſui efficaciter cum fine, poterit cum voluntate ad electionem mediorum efficaciter inſerentium finem, concurrere, num. 80 *Reſp.* n. 81.

Denique obijcitur: ſequi ex noſtra ratione, quod non ſolum de facto, ſed etiam de potentia abſoluta non poſſit Deus efficaciter homines eligere ad gratiam, & merita, abſque præſuppoſita intentione efficaci eorundem ad gloriam, num. 82.

Aliquorum ſolutio notatur, num. 83.

Vera ſolutio traditur, num. 84.

§. IV.

Statuitur in Deo decretum executiuum gloriæ poſt merita præuiſſa. *Pag.* 254.

S*Ecunda concluſio*: Præter decretum intentiuum gloriæ ante merita datur aliud executiuum circa gloriam, merita præuiſſa ſupponens. *Ita plures ex Thomiſtis contra aliquos pauciores creatos*, nu. 85. *Et probatur ex Auguſtino*, a num. 86. vſque ad 90.

Deinde prob. nam media moralia qualia ſunt merita non aliter cauſant finis executionem, quam mouendo voluntatem præmiantis, vt remuneret illa: diuina autem voluntas temporaliter, & de nouo moueri non poteſt: reſpicit ergo ab æterno merita pro motiuo, num. 92.

Prob. vlterius, ex eo quod non ſtat actum exteriorem eſſe honeſtum honeſtate alicuius virtutis ſpecialis; quin actus interior voluntatis, tali gaudeat bonitate; exterior autem gloriæ exhibitio

gaudet

Digitized by Google

gaudet formaliter honeſtate iuſtitiæ, &c. num. 93. *Solutio quæ aſſignari poteſt, refertur,* nu. 94. *Sed impugnatur,* n. 95. 96. & 97.

§. V.

Tribus argumentis in contrarium occurritur. *Pag.* 255.

A*Rguunt primo contrarij ex pluribus authoritatibus Sacræ Scripturæ, quæ proponuntur, & explicantur,* a n. 98. vſque ad num. 105.

Deinde obijciunt plura Patrum teſtimonia, quæ proponuntur, & explicantur, a n. 106. vſque ad n. 110.

Tertio arguunt à priori, vt aiunt, quia in diuinis decretis non aliunde ordinem meditamur, niſi vel ex analogia ad id quod in humanis contingit, vel ratione cauſalitatis inter obiecta; at ex nullo ex his capitibus poteſt conſtitui in Deo electio efficax ante præuiſa merita, a num. 111. vſque ad num. 113. *Reſp.* num. 114. & 115. *Replicatur,* n. 116. 117. & 118. *Reſp.* à nu. 119. vſque ad num. 122. *Vbi etiam inſtatur replica.*

§. VI.

Cæteris argumentis occurritur. *Pag.* 257.

Q*Varto arguunt, ex eo quod gloria in executione non confertur adultis; niſi vt præmium meritorum; & conſequenter ab æterno non aliter Deus illam conferre decreuit. Reſp. ex dictis duplex erga gloriam conſtituendo decretum efficax, alterum intentiuum, executiuum alterum,* num. 123.

Contra quam ſolutionem multis inſurgunt aduerſarij, a n. 125. vſq; ad n. 127. *Sed his obiectionibus, & pluribus alijs, qui emergunt, reſpondetur,* à num. 128. vſque ad n. 139.

Denique opponunt plurima inconuenientia, quæ ex noſtra ſententia ſequi contendunt, à num. 140. vſque ad num. 144.

Reſpondetur nullum ex dictis inconuenientibus ſequi, & pluribus replicis occurritur, à n. 145. vſque ad n. 155.

§. VII.

Corollaria præcedenti doctrinæ. *Pag.* 260.

E*X dictis colligitur primo: electionem efficacem ad gloriam, merita anteuertentem fuiſſe ad gradum determinatum gloriæ, qui confertur in tempore,* n. 156.

Secundo gloriam, & merita non eſſe à Deo volita eodem actu; ſed diſtinctis virtualiter. Probatur, & obiectionibus occurritur, à num. 157. vſque ad num. 165.

Denique infertur intentionem gloriæ, vt coronæ in obliquo attingere merita, & gradus meritorum determinatos quaſi ſpecificè: non autem merita hæc in indiuiduo, & in particulari. Prima pars, & ſecunda probantur, num. 167.

Tertia, Num. 168. *Vltima,* num. 169.

Obiectionibus fit ſatis, à num. 170. vſque ad 173.

DISPVTATIO SEXAGESIMA SEXTA.

An detur ex parte noſtra cauſa prædeſtinationis quantum ad primum effectum vel poſſit dari?

§. PRIMVS.

Quibuſdam præſuppoſitis referuntur ſententiæ. *Pag.* 261.

Q*Vædam apud omnes certa præſupponuntur,* à n. 1. vſque ad 6.

Controuerſia præſens eſt de prædeſtinatione quoad primum effectum prædeſtinationis proportionatum, ſcilicet vocationem ſupernaturalem: an huius detur ex parte noſtra, cauſa meritoria aut diſpoſita, n. 6.

Error origenis refert, num. 7.

Secundus error præcipuus, aliis omiſſis aſſerit opera ex naturæ viribus ab hominibus facta eſſe cauſam meritoriam primæ vocationis. Ita Pelagius, n. 8.

Cui errori adhærere Maſilienſes ex parte, quorum ſententia explicatur, num. 9. & 10.

Secunda ſententia, & inter Catholicos prima operi bono morali virtutis acquiſita meritum congruum, & rationem remotæ diſpoſitionis, reſpectu ſupernaturalium concedit, in hoc à Semipelagianis diſcedens, quod huius modi opera non à libero arbitrio ſine ſpeciali gratia per Chriſtum procedere affirmat. Ita Vazquez, num. 11.

Tertia ſententia docet dari ex viribus naturæ cauſam diſpoſitiuam primi auxilij ſupernaturalis. Auctores, qui pro hac ſententia citantur, referuntur, num. 12.

Quarta docet, quod licet opera bona naturalis ordinis non ſint ratione ſui diſpoſitiones phyſicæ, aut morales ad primam gratiam auxiliantem: ex lege tamen diuina, & pacto inito cum Chriſto de non deneganda gratia facienti, quod eſt in ſe, habere connexionem cum illa. Vnicus Auctor huius ſententiæ eſt Molina, quem alij Moderniores ſequuntur. Alij verò qui pro illa citantur, non tenuere hanc ſententiam, num. 13.

Quinta docet, quod licet prima gratia non cadat ſub merito operum naturalium, cadit tamen ſub merito operum ſupernaturalium ipſam ſubſequentium. Vltima ſententia aſſerit, quod licet prima gratia non cadat de facto ſub merito operum ſubſequentium, potuit tamen de potentia abſoluta cadere: quod de primo prædeſtinationis effectu etiam fateri tenetur, num. 14.

§. II.

Hæreticorum ſententia refellitur. *Pag.* 262.

P*Rima concluſio:* Opera ex viribus naturæ profecta, nec de condigno, nec de congruo primam gratiam auxiliantem, ſeu primum prædeſtinationis effectum merentur. *Prima pars concluſionis eſt veritas fide tenenda,* num. 15.

Et probatur ratione, quia in æſtimatione morali nequit dari æqualitas inter opera naturalia, & ſupernaturale præmium, num. 16. 17. & 18.

Secunda etiam pars oſtenditur teſtimonijs Scripturæ, à num. 19. vſque ad 21. *Secundo probatur teſtimonijs Conciliorum,* num 22. *Tertio teſtimonijs Sanctorum,* num. 23.

Quarto duplici ratione: prima, quia ſi primum auxilium gratiæ daretur intuitu operum naturalium, non daretur purè gratis; ac proinde non eſſet ſimpliciter gratia. Secunda, quia meritum etiam de congruo facit ſibi debitum præmium: at nihil naturale poteſt gratiam ſupernaturalem ſibi debitam facere, n. 24. 25. & 26.

Denique oſtenditur euertendo fundamento Hæreticorum, à num. 28. vſque ad num. 31.

§. III.

Hæreticorum argumentis occurritur. *Pag.* 264.

C*Ontra catholicam veritatem opponunt primo Hæretici plura teſtimonia Scripturæ,* num. 32. *Reſp.* num. 33. *Opponunt ſecundo, quod in poteſtate cuiuſcumque hominis eſt conſtitutum adipiſci ſalutem, quod ſaluari non poteſt niſi per actus bonos naturales auxilia gratiæ poſſit pro mereri. Reſp.* num. 34.

Tertio in fauorem illorum arguitur auctoritate Chriſoſtomi, n. 35.

Reſpondent Vazquez, & Molina, reuera Chriſoſtomum pro Semipelagianis ſteti ſſe, Num. 36. *Sed hæc ſolutione, tanquam parum pia omiſſa, Chriſoſtomus explicatur,* à num 37. vſque ad 43.

Quarto arguitur, ex eo quod magis diſtat ordo hypoſtaticus ab ordine gratiæ, quam ordo gratiæ ab ordine naturæ; & tamen poteſt ordo hypoſtaticus cadere ſub merito congruo actuum pertinentium ad ordinem gratiæ, num. 44.

Reſp num. 45. *& inſtatur argumentum.*

Replicatur, num. 46 *Reſp.* Num. 47 & 48.

Denique arg. ex eo quod ſaluatur gratia ſimpliciter, cum hoc quod eſt dari ex operibus naturæ, vt meritis de congruo, num. 49. & 50. *Reſp.* num. 51. vſq; ad 56.

Fertur iudicium de ſententia Vazquez, num 57.

§. IV.

Reijcitur tertia ſententia. *Pag.* 266.

S*Ecunda concluſio:* Opera bona ex naturæ viribus habita, nec remotè ad primam iuſtificationem diſponunt. *Ita frequenter Theologi contra quartam ſententiam illam diuerſis cenſuris notantes. Et intelligitur non de negatiua diſpoſitione, hoc eſt impediente peccatum, ſed de poſitiua intelligendam eſſe,* n. 58.

Oſtenditur primo ex Sacra Scriptura, n 59. *Secundo ex Tridentino,* num. 60. *Ex quibus formatur ratio efficax pro concluſione,* à n. 61. vſque ad num. 63.

Denique probatur duplici ratione: prima ex D. Thom. quia nimirum finis, & principium alicuius effectus debent proportionari quoad ordinem; at finis omnis diſpoſitionis etiam remota eſt Deus non, vt Author naturæ, ſed gratiæ, Num. 64. & 65.

Secunda: nam omnis diſpoſitio ad formam ſupernaturalem cum illa

Digitized by Google

illa connectitur, & illius poſſibilitatem expoſcit: nihil autem naturale poteſt cum forma ſupernaturali, &c. à num. 66. vſque ad num. 68.

Ex quibus obiter redarguitur ſententia Vazquez, n. 69. *Reſponſio pro Authoribus tertiæ ſententiæ*, n. 70. *refutatur*, n. 71. vſque ad n. 73.

§. V.

Argumentis contrarium occurritur. *Pag.* 267.

Contra iſtam concluſionem ingerunt difficultatem primo plura Angelici Doctoris teſtimonia, quæ referuntur, & explicantur, & mentem D. Thom. manifeſtam eſſe in hac parte oſtenditur, à num. 74. vſque ad num. 87.

Secundo arguitur, ex eo quod cauſalitas diſpoſitiua pertinet ad genus cauſæ materialis; at ad cauſandam materialiter gratiam non indiget natura ſupernaturali forma eleuante, num 88. *Reſp.* num. 89. & 90.

Tertio arguitur, ex eo quod non repugnat actum ſupernaturalem contineri in facultate naturæ actiua mediatè, & remotè, num. 91. *Reſp.* num. 92.

Quarto arguitur, ex eo quod prima gratia auxilians ſupernaturalis indiget ex parte ſubiecti aliqua diſpoſitione; at talis diſpoſitio ſupernaturalis eſſe non poteſt; alias daretur proceſſus in infinitum, num 93. *Reſp. primo*, num. 94. *Secundo*, n. 95. & 96.

Quinto arguitur. Nam diſpoſitio naturalis non exigens ab intrinſeco gratiam, ſed ex parte ſubiecti a gratia petita perfectioni gratiæ non derogat: ac per conſequens ſic debet conſtitui, num. 97. *Reſp. primo*, num. 98. *Secundo*, num. 99.

Denique arguitur, ex eo quod opus impetratorium gratiæ ad vitam æternam conducit, & elicientem a non eliciente aliqua ratione diſcernit; & tamen actus naturales impetratoriè ad primam gratiam concurrunt, num. 100. & 101.

Huic argumento variè à Theologis reſpondetur, tres ſolutiones referuntur, & reijciuntur, à num. 102. vſque ad num. 107. *Vera ſolutio traditur*, à num. 108. vſque ad 111.

§. VI.

Reijcitur ſententia Molinæ. *Pag.* 271.

Sententia Molinæ, & varij modi, quibus illam explicant ſuæ familiæ Doctores, referuntur, à nu. 112. vſque ad n. 115. *Dicendum tamen eſt illud axioma*, facienti, quod in ſe eſt, Deus non denegat gratiam: *Nullo ex prædictis modis explicatum verum tenere*, num. 116.

Nec primum explicandi modum, nec etiam ſecundum eſſe de mente Molinæ conuincitur manifeſtè. n. 117. *Et impugnantur*, à n. 118. vſque ad n. 125. *Denique refutatur tertius modus explicandi ſententiam Molinæ*, à num. 126. vſque ad n. 135.

Tandem ſuadetur concluſio oſtendendo talem legem de annectanda ſupernaturali gratia conanti, quantum poteſt ex viribus naturæ, abſque vllo prorſus fundamento ſtabiliri, a num. 136. vſque ad num. 138.

§. VII.

Occurritur argumentis Molinæ. *Pag.* 273.

Arguit primo Molina ex illis verbis Ioannis 1. Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri, *quæ de omnibus hominibus intendit debere intelligi. Reſp.* n. 139. *Replicatur* n. 40 *Reſpondetur ſimul cum alijs inſtantijs notabilibus*, à n. 141. vſque ad n. 148.

Et interpretationem accipiunt alia teſtimonia Scripturæ, quæ in ſui fauorem inducit Molina, num. 149.

Plures authoritates D. Thom. explicantur, & mens Angelici Magiſtri manifeſtatur, à num. 150. vſque ad num. 158.

Denique arguitur pro Molina, ex eo quod talem legem ſtabilire non eſt contra rationem gratiæ. num. 159. *Reſp.* num. 160.

Ex dictis infertur, neque etiam diſpoſitione negatiua poſſe quempiam ex propriis viribus ſe ad gratiam diſponere, num. 161.

DISPVTATIO SEXAGESIMA SEPTIMA.

Quomodo certitudo prædeſtinationis cum prædeſtinatorum libertate cohæreat?

§. PRIMVS.

Relatis ſententijs vera eligitur, & ex Auguſtino probatur. *Pag.* 275.

Supponitur primo, tamquam certum, & ab omnibus admiſſum, prædeſtinationem eſſe certam certitudinem præſcientiæ, & probatur breuiter, num. 1. & 2.

Secundo ſupponitur, eſſe etiam certam certitudinem ordinis, & cauſalitatis, cuius contrarium D. Thom. affirmat eſſe contra dicta Sanctorum. Et probatur num. 3. & 4.

Tertio ſupponitur, infallibilitatem Diuinæ prædeſtinationis non lædere noſtram libertatem. Et probatur, num. 5. 6. & 7. *Quod igitur in examen vocatur eſt; qualiter cum certitudine, & infallibilitate prædeſtinationis libertas prædeſtinati in bonis operibus ab æterno à Deo per prædeſtinationem præordinatis componatur?*

Qua in re duplex è regione oppoſita verſatur ſententia. Prima docet ideò certitudinem prædeſtinationis cum noſtra libertate componi: quia noſtrum conſenſum ſub conditione per ſcientiam mediam præuiſſum ſupponit, ita vt non poſſit Deus actum liberum prædiffinire, & de illo diſponere, quin prius auſcultetur, quid voluntas creata, ſi vocetur, & diuina gratia tangatur, ſit operatura. Ita omnes profeſſores Scientiæ Mediæ, num. 8.

Licet autem in dependentia à Scientia Media omnes conueniant, quidam vero illa ſuppoſita admittunt in Deo decreta ab intrinſeco efficacia prædiffinitiua noſtrorum actuum; quidam vero negant, num. 9.

Secunda, & vera ſententia ad conciliandam certitudinem prædeſtinationis cum noſtra libertate, ſcientiam Mediam penitus neceſſariam non eſſe defendit. Imò talem ſcientiam pugnare cum ſuprema Dei libertate, & dominio. Ita omnes diſcipuli D. Thom. num. 10.

Quæ ſententia pro concluſione ſtatuitur, & probatur primo, ex eo quod D. Auguſtinus rectè cum noſtra libertate certitudinem prædeſtinationis, & efficaciam gratiæ conciliauit, & tamen, vt hæc componeret, ſcientiæ Mediæ non meminit, nec illa eſt vſus, num. 11. *Minor in qua eſt difficultas, & quam Molina apertè concedit, cæteri vero negant, probatur primo ex eodem D. Auguſtino*, num. 12. & 13.

Secundo: nam iuxta Auguſtinum efficacia vocationis Diuinæ oritur ex omnipotentiſſima poteſtate: qua magis habet Deus voluntates hominum, quam ipſi ſuas; ſed ſi vt efficaciter vocaret, indigeret ſcientia media, qua cognoſceret quid facturum eſſet liberum arbitrium in ſtatu conditionato; nec haberet in ſua poteſtate magis voluntates hominum, quam ipſi ſuas, nec Dei poteſtas inuocando, & decernendo omnipotentiſſima eſſet. Hæc minor oſtenditur primo: nam dum à tali ſcientia ſupponitur voluntas creata ſe determinans ad conſenſum, imò determinans vocationem diuinam cum impotentia in Deo ad determinandam voluntatem creatam, niſi in ſtatu conditionato ipſa velit, n. 14.

Pro ſecunda vero ex parte probatur, ex eo quod mediante cognitione habita per ſcientiam mediam, conſtituitur Deus proximè completè potens ad decernendum de noſtro conſenſu, & ad vocandum vocatione efficaci, cum quo non ſtat omnipotentiſſima libertas inuocando. Quod patet: nam ſi Deus non à ſe, ſed ab alio conſtitueretur proximè potens ad aliquid efficiendum, non eſſet omnipotens in efficiendo; ſed præſcientia conſenſus liberi in ſtatu conditionato non conuenit Deo à ſe, ſed à voluntate creata, alias eſſet Deo libera, quod Authores contrarii, non concedunt, num. 15. *Quod amplius probatur, explicatur, & vrgetur*, num. 16. 17. & 18.

Solutio, quæ ex doctrina contrariorum aſſignari ſolet refertur, num. 19.

Sed refutatur, & in aduerſarios retorquetur arguendo contra illos ad hominem. num. 20. & 21.

Si opponatur, Thomiſtas ſaluare libertatem creatam, quamuis phyſica prædeterminatio ſit neceſſaria ad actum, & in noſtra poteſtate non ſit: ergo pariter poterit ſaluari libertas diuina, & eius poteſtas, etiam ſi talis ſcientia non ſit in libera poteſtate Dei, num. 22. & 23.

Reſpondetur primo, num. 24.

Et triplex ratio diſcriminis aſſignatur, Ibid. & num. 25. & 26.

Nec doctrina, qua contrarii ſe muniunt illis fauet, num. 27.

Nec valet dicere non repugnare ſupremæ poteſtati diuinæ reddi proximè potentem, & expeditam ad prædiffiniendum ab alio; ſibi tamen ſubordinato, vtpotè à voluntate creata, quæ eſt Deo ſubordinata, num. 28.

Non inquam valet: nam talis ſcientia non conuenit Deo à voluntate creata prout Deo ſubordinata alias eſſet libera Deo, & non contingens. Secundo, non eſt à voluntate creata vt ſubordinata Deo vt liberè volenti: neque vt neceſſario volenti. Tertio: nam talis ſcientia eſt libera voluntati creatæ, & non Deo, vt eius Auctores fatentur; & conſequenter poſſe expeditè proximè prædiffinire efficaciter conſenſum liberum voluntatis creatæ conuenit voluntati diuinæ ab aliquo libero creaturæ, & ſibi non libero, quod non compatitur cum omnipotentiſſima poteſtate in

Digitized by Google

in prædiffiniendo, quam Auguſtinus recognoſcit. Quod patet, nam impedibile ad prædiffiniendum, per aliquid liberum creaturæ, & non liberum ſibi non eſt ſummè liberum in prædiffiniendo: cum de ratione libertatis, non ſit minus in impedibilitas; qui in neceſſitabilitas; at ſi Deus per ſcientiam mediam conſtituitur proximè potens ad prædiffiniendum efficaciter: per carentiam ſcientiæ mediæ conſtituitur impotens ad prædiffiniendum: talis autem carentia eſt libera creaturæ, & non libera Deo, vt in principijs contrariorum eſt notum, &c. num. 29. & 30.

Quod explicatur, & vrgetur efficaciter, num. 31. 32. & 33.

§. II.

Fundamentum ſecundum pro noſtra ſententia expenditur, & iterum Auguſtinus illius confirmationem adducitur. *Pag.* 279.

SEcundo principaliter probatur, ex eo quod ſi prædeſtinatio ad ſui certitudinem neceſſario præſupponeret conſenſum humanum in ſtatu conditionato præuiſum: ſequeretur eſſe caſum metaphyſice poſſibilem; in quo Deus aliquem hominem prædeſtinare non poſſet, etiam de abſoluta potentia: conſequens eſt falſum, & contra Auguſtinum, & contra ſupremum Dei dominium, num 34.

Prima ſolutio, negat ſequelam, & quod ſit caſus metaphyſicè poſſibilis in quo homo in ſtatu conditionato præuideatur reſiſtens toti collectioni vocationum, & auxiliorum gratiæ, nu 35.

Hæc tamen ſolutio validiſſimè impugnatur, à nu. 36. vſque ad 56.

§. III.

Aliæ ſolutiones noſtri argumenti excluduntur. *Pag.* 281.

ALiorum ſolutio eſt, dupliciter poſſe Deum ordinare hominem ad gloriam, vno modo per merita, & actus liberos: alio modo, vel ſine vllo actu hominis, vel per actus omnino neceſſarios, & priori modo nullum inconueniens eſſe, quod ſit caſus metaphyſicè poſſibilis, in quo Deus hominem prædeſtinare non poſſit, eſſet vero inconueniens quod in aliquo caſu metaphyſicè poſſibili nullatenus poſſet hominem prædeſtinare. Hunc modum dicendi tenet Suarez, & frequentius, Recentiores Societatis. n. 57.

Sed impugnatur, à num. 58. vſque ad num. 67.

Tertio reſpondetur ab alijs negando metaphyſicam poſſibilitatem caſus, in quo Deus non poſſit liberum extorquere conſenſum à voluntate creata: nam licet in tota collectione auxiliorum non ſit metaphyſica connexio antecedens, eſt tamen connexio moralis, quæ ſufficit vt reſiſtentia ad totam collectionem auxiliorum nunquam ſit de facto extitura, num. 68.

Hæc tamen ſolutio communiter diſplicet, & noſtris, & extraneis, & reijcitur, num 69. & 70.

§. IV.

Alijs argumentis probatur noſtra ſententia. *Pag.* 283.

TErtio principaliter probatur concluſio: nam ſequitur ex contraria ſententia prædeſtinationem, prout à generali prouidentia diſtinguitur, ſolum eſſe certam certitudine præſcientiæ; non autem cauſalitatis: conſequens eſt falſum, & contra dicta Sanctorum, &c. num. 71 & 72.

Prima ſolutio impugnatur, à num. 73. vſque ad 76.

Secunda vero ſolutio, a num. 77. vſque ad 86.

Deinde principaliter probatur concluſio, ex eo quod certitudo, aut efficacia inferens, aut cauſans libertatem conſenſus non poteſt libertatem deſtruere; ſed certitudo, & efficacia diuinæ prædeſtinationis à ſcientia media independens cauſat; & infert libertatem conſenſus, num. 87. 88. & 89.

§. V.

Vltimum fundamentum pro noſtra ſententia expenditur. *Pag.* 285.

DEnique probatur concluſio, ex eo quod præter voluntatem, qua Deus omnipotentiam ſuam applicat voluntati creatæ, eamque in actu primo conſtituit, vt voluntas actu operetur, eſt neceſſaria eſſentialiter ex parte Dei noua, & diſtincta volunias: ſed hæc infallibiliter infert conſenſum, & illius libertatem non ledit: ergo ex determinatione antecedenti infallibiliter inferente conſenſum non leditur eius libertas: & conſequenter corruit vnicum contrariæ ſententiæ fundamentum. Quod ſcilicet principium infallibiliter inferens conſenſum, à ſcientia media independens, illius libertatem euertat, num. 90. 91. & 92.

Effugium quod inter diſputandum a reſpondente, ex cogitatum erat, proponitur, & precluditur, a num. 93 vſque ad 97.

Secundo probatur aſſumptum, ex eo quod voluntatem creatam conſentire eſt nouum beneficium, diſtinctum a conſtitutione illius in actu primo, à num. 98. vſque ad 101.

Denique probatur aſſumptum, ex eo quod ſi non requireretur noua voluntas inutilis eſſet oratio pro conſenſu ſalutari, num. 102. & 104.

§. VI.

Diluuntur contraria argumenta. *Pag.* 286.

PRæter argumenta propoſita, & ſoluta locis, n. 105. citatis. Arguitur ex Tridentino, ſeſſ. 6. de iuſtificatione Can. 4. n 105.

Duæ ſolutiones refferuntur, nec examinantur, num. 106.

Vera ſolutio traditur, num. 107. & 108.

Sed aduerſus ſolutionem inſtant Recentiores ex Bulla Innocentij Decimi contra Ianſenium, num. 109. & 110.

Sed quam temerè, & ſine fundamento oſtenditur, num. 111.

Et in ſententia aduerſariorum argumentum inſtatur. n. 112 & 113.

Secundo principaliter arguitur, ex eo quod de ratione agentis liberi eſt potentia ad ſe determinandum: ſuppoſito autem decreto efficaci prædeterminante voluntatem non ſtat in illa potentia ad ſe determinandum. num. 114.

Reſp. num 115.

Replicatur dupliciter, num. 116. & 117

Reſpondetur ad primam replicam, num. 118.

Et inſtatur replica, num. 119.

Ad ſecundam reſpondetur, num. 120.

Tertio arguunt Recentiores, ex eo quod non ſtat potentia ad diſſenſum, ſine potentia deſtructiua gratiæ præmouentis efficaciter ad conſenſum: ſed hac potentia non conuenit voluntati creatæ, &c. num. 121.

Reſp. & doctrina ſolutionis demonſtratur, num. 122. & 123.

Et quædam replicæ proponuntur, & ſoluuntur, n. 124 125. & 126.

Denique arguitur, ex eo quod coexiſtentia conſenſus cum decreto efficaci non eſt libera voluntati creatæ: eo quod carentia coexiſtentia conſenſus cum decreto efficaci eſt voluntati neceſſaria, neceſſitate non ſolum conſequentiæ, ſed etiam conſequentis, à n. 127. vſque ad num. 129.

Reſpondetur explicando qualiter coexiſtentia conſenſus cum decreto ſit libera, a num. 130. vſque ad num. 137.

Aduerſus doctrinam ſolutionis obijcitur: ſequi ex illa poſſe voluntatem creatam deſtruere coexiſtentiam conſenſus cum decreto efficaci: conſequens eſt falſum, &c. num. 138.

Reſpondetur primo concedendo ſequelam, num. 139. Inſtatur primo, num. 140 Reſp. num. 141. Inſtatur ſecundo, num. 142. Reſp. à num. 143. vſque ad num. 145.

Secundo reſpondetur ad principalem obiectionem negando ſequelam; num 146. Contra ſolutionem replicatur, num. 147. Reſp. num. 148. & 149.

DISPVTATIO SEXAGESIMA. OCTAVA.

An poſſit vnus homo promereri alteri omnes ſuæ prædeſtinationis effectus?

§. PRIMVS.

Quibuſdam præſuppoſitis referuntur ſententiæ. *Pag.* 300.

NOn eſt ſermo de merito de condigno; ſic enim in conmuni Theologorum ſententia, ſaltim de lege ordinaria, nullus homo poteſt alteri promereri gratiam. Sed inquirimus de merito de congruo, num. 1.

Quain re vt certum ſecundo ſupponitur, poſſe vnum hominem promereri alteri aliquos prædeſtinationis effectus, quod etiam breuiter probatur, num. 2.

Tertio, vt certum Nobis ſupponitur, poſſe de potentia abſoluta vnum hominem alteri promereri de congruo totam ſeriem effectuum prædeſtinationis, a primo vſque ad vltimum, num. 3.

Ex quo per bonam conſequentiam deducitur, tunc caſus, nedum prædeſtinationis talis hominis omnes effectus, ſed etiam voluntatem efficacem intentiuam illorum cadere poſſe ſub merito congruo orationis alterius, quod probatur, num. 4.

Difficultatis punctus in eo conſiſtit, An de lege ordinaria, vel de facto contingat, quod vnus homo alteri promereatur totam ſeriem

Digitized by Google

uiem effectuum ſuæ prædeſtinationis de congruo de primo vſque ad vltimum?

Prima ſententia affirmat. Vera tamen ſententia negans eſt. Authores vtriuſque citantur, num. 5.

§. II.

Hæc ſententia pro concluſione ſtatuitur, & probatur. *Pag.* 301.

E*T probatur, ex eo quod oratio illa, qua vnus homo erat pro altero, vt vocetur ad fidem, eſt effectus prædeſtinationis, non ſolum orantis, ſed etiam eius pro qua oratur: at oratio nequit eſſe cauſa meritoria ſui: ergo nec omnium effectuum prædeſtinationis alterius. Maior ſuadetur*, à num. 6. vſque ad 8.

Solutio prima ex doctrina Gabrielis Vazquez refertur, & impugnatur, à num. 9. vſque ad num. 11.

Alia ſolutio refertur, & impugnatur, num. 12. & 13.

§. III.

Argumentis in contrarium occurritur. *Pag.* 302.

A*Rguunt primo contrarij, ex eo quod poteſt vnus homo alteri promereri de congruo primam vocationem, vt ſupponimus: at prima vocatio eſt primus prædeſtinationis effectus*, num. 14. *Reſp.* 15. 16. & 17.

Secundo arguit Vazquez: ſi orationes vnius Sancti petentis vocationem alterius eſſent effectus prædeſtinationis, ſequeretur merita Chriſti Domini eſſe effectus prædeſtinationis hominum: conſequens eſt falſum, alias Chriſtus non meruiſſet, nobis omnes noſtræ prædeſtinationis effectus, num. 18.

Solutio Ruizij de Montoya refertur, & impugnatur, num. 19.

Alia ſolutio Suarez refertur, cuius examen alibi remittitur num. 21.

Vera ſolutio traditur, num. 22. *Contra quam duplex obiectio proponitur*, num. 23. *Et ſoluuntur*, num. 24. & 25. *Inſtatur*, n. 26. & 27. *Occurritur*, num. 28. & 29.

Alia ſolutio eiuſdem principalis argumenti refertur, num. 30. *Sed reijcitur*, num. 31.

Denique arguit Alarcon, ex eo quod Beatiſſima Virgo meruit de congruo omnes, & omnium hominum prædeſtinationis effectus, num. 32. *Reſp.* num. 33.

DISPVTATIO SAXAGESIMA NONA.

An voluntas efficax negandi reprobis gloriam anteuertat in Deo præuiſſionem demeritorum?

§. PRIMVS.

Relatis ſententijs, ſtatuitur, & probatur prima concluſio. *Pag.* 305.

I*N hac diſputatione tres verſantur ſententiæ. Prima eſt negatiua. Secunda affirmatiua. Tertia diſtinguit inter peccata perſonalia, & originale peccatum. Et aſſerit dari in Deo prædictam voluntatem ante omne perſonale peccatum: ſecus vero ante præuiſſionem culpæ originalis, Authores citantur*, num. 1.

Prima concluſio: Ante præuiſſionem omnis demeriti perſonalis voluit Deus efficaciter reprobis negare gloriam, ſeu illos a gloria excludere.

Probatur ex illis verbis Pauli ad Romanos 9. Cum enim nondum nati fuiſſent, aut aliquid boni, aut mali egiſſent, &c. num. 2. *Triplex ſolutio refertur*, nu. 3. *Sed impugnatur*, à num. 4. vſque ad 7.

Secundo probatur concluſio ex D. Thom. num. 8. & 9.

Tertio probatur ratione ex verbis D. Thomæ allegatis deſumpta, quia nimirum Deus eſt ſupremus Dominus gloriæ, quæ nulli hominem eſt debita; & conſequenter abſque illius iniuria, aut crudelitatis nota poteſt efficaciter decernere illam quibuſdam conferre, & alijs denegare; quin ex parte hominum ſupponatur, aut meritum, aut demeritum, num. 10.

Reſpondent contrarij, quod & ſi abſolutè poſſet Deus ita ſe gerere: non tamen ſuppoſita eleuatione hominis ad finem ſupernaturalem; & illa voluntate, qua vult omnes homines ſaluos fieri. n. 11.

Sed hæc ſolutio validè refutatur, à num. 12. vſque ad 18.

Denique oſtenditur concluſio: ex eo quod permiſſio peccati perſonalis numquam remittendi, ſupponit efficacem voluntatem excludendi reprobum a gloria: & conſequenter iſta voluntas anteuertit demerita perſonalis præuiſſa, vt motiua, a num. 19. vſque ad num. 22.

§. II.

Argumentum ab authoritate ſoluuntur. *Pag.* 307.

A*Rguitur primo ex pluribus authoritatibus Sacræ Scripturæ*, num. 23. & 24. *Reſp.* a num. 25. vſque ad num. 29.

Secundo arguitur ex pluribus Sanctorum Patrum teſtimonijs, num. 30. 31. & 32. *Reſpondetur*, a num. 33. vſque ad num. 37.

§. III.

Cæteris argumentis occurritur. *Pag.* 308.

T*Ertio arguitur ratione: quia nimirum Deus ex ſe ante præuiſſa reproborum demerita ſincero affectu, omnibus ſalutem deſiderat: at cum hac voluntate non compatitur efficax voluntas excludendi aliquos a Regno Cælorum, ante præuiſſa eorum demerita. Minor in qua eſt difficultas probatur* a num. 38. vſque ad num. 41. *Argumentum hoc inſtatur*, num. 42. *Et ad probationes minoris fit ſatis*, à num. 42. vſque ad num. 48.

Quarto arguitur, ex eo quod modus connaturalior operandi, eſt vt homines ordinatos ad gloriam, Deus non velit efficaciter a gloria excludere ante præuiſſionem finalis perſeuerantiæ in peccato, num. 49. *Reſp.* num. 50.

Quinto ex pluribus in conuenientibus: nam ſequitur primo ex noſtra ſententia reprobum neceſſario damnari. Secundo ſequitur, Deum æquali cura hominum perditionem inquirere, qua deſiderat, & quærit illorum ſalutem. Tertio, vtramque prædeſtinationem, tam ad mortem, quam ad vitam factam eſſe ex mero beneplacito, citra vllum meritum. Quarto, tolli ab hominibus ſolicitudinem in bene operando. Denique, eſſe falſas, & irriſſorias promiſſiones Diuinas, à num. 51. vſque ad num. 55. *Reſp. negando ſequi aliquod ex prædictis in conuenientibus, vt oſtenditur*, à num. 56. vſque ad num. 65.

§. IV.

Statuitur, & probatur ſecunda concluſio. *Pag.* 311.

S*Ecunda concluſio*: Voluntas iſta efficax excluſionis a gloria anteuertens perſonalia demerita terminatur ad illam non ſolum, vt eſt beneficium indebitum, ſed etiam, vt eſt pœna, non *reduplicatiuè, ſed ſpecificatiuè. Prob. primo authoritate D. Thom. ex qua etiam arguitur ratione: quia, ſcilicet, finis permiſſionis peccati, quæ eſt primus reprobationis effectus, eſt oſtenſio iuſtitiæ, punitiuæ, vt docet D. Thom. ſed ad iſtum finem non conducit permiſſio peccati immediatè, nec mediante excluſione a gloria, vt eſt negatio beneficij indebiti, ſed vt obtinet rationem pœnæ, &c.* num. 66. & 67 *Euaſiones præcluduntur*, ibidem, & num. 68.

Secundo probatur, ex eo quod voluntas intentiua excluſionis a gloria anteuertens merita, vt motiua, eſt efficax: voluntas autem efficax terminatur ad rem cum omnibus accidentibus, cum quibus eſt executioni mandanda, num. 69.

Tertio a puritate: nam quia gloria, vt corona eſt proximius medium ad oſtenſionem iuſtitiæ remuneratiuæ, quam merita, voluntas efficax meritorum ſupponit voluntatem efficacem gloriæ, non ſolum vt beneficium indebitum, ſed etiam vt corona: ergo ſimiliter, num. 70. *Solutio, quæ aſſignari poteſt*, num. 71. *Impugnatur*, à num. 72. vſque ad num. 75.

§. V.

Argumentis in contrarium occurritur. *Pag.* 312.

A*Rguitur primo ex duplici teſtimonis D. Thom.* num. 76. & 77. *Reſp.* num. 78. & 79.

Secundo arguitur, ex eo quod pœna in ſuo eſſentiali conceptu dicit ordinem ad culpam, & conſequenter ante culpam intelligi, nec intendi poteſt. Reſpondetur, num. 80.

Tertio arguitur, ex eo, quod motiuum iuſtitiæ eſt motiuum puniendi; ac per conſequens ſi prædicta voluntas oritur ex motiuo iuſtitiæ, oritur ex motiuo puniendi, & ſupponere debet culpam, vt motiuum, num. 81. *Reſp.* ibidem.

Quarto arguitur ex Concilio Valentino, c. 3. num. 83. *Reſp. primo*; num. 84. *Secundo reſpondetur*, num. 85.

Deniq; arguitur ex quadruplici incõuenienti, quod videtur ſequi ex

noſtra

Digitized by Google

noſtra ſententia. Primum eſt, Deum odio habere hominem abſque vllo peccato. Secundum eſt, Deum ex ſe delectari in perditione viuorum. Tertium, voluntatem diuinam iniuſtiſſimam eſſe. Quartum, dari in Deo voluntatem intentiuam pœnæ ſenſus, & præparatiuam ignis inferni, & ad illum deſtinatiuam ante præuiſſa demerita, n. 86. *Reſp.* à n. 87. vſque ad num 94.

§. VI.

Statuitur, & probatur tertia concluſio. *Pag.* 314.

T*Ertia concluſio*. Probabiliter poteſt defendi peccatum originale fuiſſe motiuum intentionis efficacis excluſionis à Regno, etiam in illis reprobis, quibus fuit originalis culpa remiſſa.

Statuitur ad defenſandam Auguſtini ſententiam, quæ ob ſui difficultatem communiter in hac parte deſeritur. Et probatur primo authoritate Auguſtini, num. 95. *Solutio, quæ adhibetur, refutatur*, num. 96. & 97.

Secundo probatur concluſio ex D. Thom. num. 99.

Tertio ratione; nam voluntas reprobatiua ſignificatur in Scripturis nomine odij; ſed niſi habeat promotiuo peccatum originale, nequit odij nomine ſignificari, à num. 100. vſque ad num. 102.

§. VII.

Argumentis in contrarium occurritur. *Pag.* 315.

A*Rguitur primo ex D. Thom.* num. 103. *Reſp.* ibidem.

Secundo arguitur ex Concilio Tridentino. Reſp. num. 104.

Tertio, ex eo quod vt voluntas excludendi homines à gloria eſſet pœna peccati originalis, deberet Deus illos à gloria excludere propter originale peccatū; at hoc non potuit eſſe reſpectu illorum quibus fuit dimiſſum, n. 105. *Reſp.* à n. 106. vſque ad n. 109.

Quarto arguitur ex D. Thom. Reſp. num. 110.

Quinto arguitur, ex eo quod non ſtat voluntatem efficacem excluſionis à gloria eſſe pœnam peccati originalis, & excluſionem executiuam à gloria, non eſſe pœnam eiuſdem originalis culpæ, num. 111. *Reſp.* 112. & 113.

Denique arguitur, ex eo quod permiſſio peccati originalis eſt effectus reprobationis; & conſequenter peccatum originale nequit eſſe cauſa voluntatis efficacis excluſionis reproborum a gloria, num. 114. *Reſp.* à num. 115. vſque ad num 119.

§. VIII.

Infertur ex dictis quid de cauſa reprobationis, & quid de illius effectibus ſit dicendum. *Pag.* 316.

E*X dictis colligitur primo, peccatum originale, in illis in quibus non fuit dimiſſum, eſſe cauſam primi, & vltimi effectus reprobationis per influxum demeritorium formaliter*, num. 120.

Colligitur ſecundo in illis, quibus fuit remiſſum peccatum originale, eſſe cauſam primi, & vltimi effectus per influxum virtualem: non tamen quia influat in tales effectus demeritoriè ratione ſui formaliter, a num. 121 vſque ad num 132.

Colligitur tertio ſubſtantiam reprobi non eſſe effectum ſuæ reprobationis, nu. 133.

Colligitur quarto, permiſſionem omnis peccati perſonalis; numquam remittendi eſſe reprobationis effectum; ſecus peccata pro formali; & permiſſiones illorum peccatorum, quæ per gratiam remittuntur, num. 134. 135. & 136.

Aduerſus primam partem corollarij arguitur, num. 137. *Reſp.* n. 138. *Replicatur*, num. 139. *Reſp.* ibidem.

Aduerſus ſecundam arguitur, num. 140. & 141. *Reſp.* num. 142. & 143. *Et aduerſus vltimam arguitur. Et reſpondetur*, a num. 144. vſque ad num. 148.

DISPVTATIO SEPTVAGESIMA.

An Deus det omnibus reprobis auxilia ſufficientia ad ſalutem?

§. PRIMVS.

Præmittuntur quæ apud omnes ſunt certa. *Pag.* 319.

Q*Vid ſit auxilium, ſufficiens, & quid auxilium efficax.* num. 1.

Certum eſt auxilia efficacia ad ſalutem conſequendam reprobis à Deo negari. Difficultas tantum eſt de auxilijs, ſeu medijs ſufficientibus. An aliquibus reprobis negentur à Deo, & conſequenter negatio illorum ſit effectus ſuæ reprobationis; an vero omnibus reprobis dentur huiuſmodi auxilia? ibidem.

Quæ certa ſunt apud omnes, & ferè abſque vlla controuerſia præmittuntur. Primo certum eſt omnibus reprobis, tam paruulis, quam adultis, Deum prouidiſſe remedia ſufficientia ad ſalutem, ſaltim in cauſa ſufficienti, & remota, & quantum eſt ex parte medij, & oſtenditur, num. 2. & 3.

Secundo apud omnes eſt certum, & indubitata fide tenendum, quotieſcumque adultos obligat inexcuſabiliter aliquod ſupernaturale præceptum, dari illis à Deo ſupernaturale ſufficiens auxilium, num. 4.

Tertio exploratum eſt apud omnes Theologos non negari à Deo omnibus reprobis auxilia ſufficientia ad ſalutem; nec ſingulis momentis conferri. num. 5.

Denique omnes diſputantes conueniunt in eo quod, ſi dare, *idem ſit quod offerre in communi: Deus omnibus hominibus dat auxilia ſufficientia ad ſalutem. Quia vero* dare *accipitur etiam, prout correlatiuum eſt ad recipere, & remedia iſta de facto prodeſſe nequeunt, niſi applicata, & in illis recepta.*

Ingens inſurgit controuerſia: An Deus det auxilia ſufficientia ad ſalutem omnibus reprobis; ita vt recipiantur in illis, vel eis applicentur re ipſa, vel ſaltim ſint proximè applicabilia per liberam facultatem propriam in adultis, & alienam in paruulis? num. 6.

§. II.

Relatis ſententijs, ſtatuitur prima concluſio. *Pag.* 320.

P*Rima ſententia docet omnibus reprobis, tam paruulis, quam adultis dari a Deo in ſenſu explicato auxilia ſufficientia ad ſalutem. Secunda diſtinguit inter adultos, & paruulos, & affirmat illius dari, ſecus iſtis. Tertia docet non omnibus reprobis, tam adultis, quam paruulis dari auxilia ſufficientia ad ſalutem*, num. 7.

Prima concluſio. Plures ſunt paruuli, quibus Deus non dat remedia ſufficientia ad ſalutem, in ſenſu explicato, id eſt, vt proximè applicabilia per alienam diligentiam *Probatur primo ex D. Auguſtino. Secundo ex D. Thom.* num. 8. & 9. *Tertio probatur, ex eo quod paruulo morienti in vtero, non eſt baptiſmus, humana diligentia applicabilis, cum capax baptiſmi non ſit*, num. 10.

§. III.

Argumentis in contrarium occurritur. *Pag.* 320.

A*Rguitur primo, ex eo quod Deus vult* omnes homines ſaluos fieri, &c. *At ex vi huius voluntatis, quamuis efficacia media ad ſalutem omnibus non conferantur; bene tamen ſufficientia.*

Reſpondet Vazquez: verba Pauli non eſſe extendenda ad paruulos, num. 11.

Sed non placet hæc ſolutio, & reijcitur, num. 12. 13. & 14.

Secunda aliorum ſolutio refertur, & reijcitur, num. 15.

Tertia ſolutio refertur, & refutatur, num. 16. 17. & 18.

Vera ſolutio traditur, num. 19. *Aduerſus illam replicatur*, num. 20. *Reſp.* num. 21.

§. IV.

Explicatur in quo ſenſu non dentur omnibus auxilia ſufficientia ad ſalutem. *Pag.* 321.

S*Ecunda concluſio*. Non dantur à Deo omnibus reprobis auxilia ſufficientia ad ſalutem, prout *dare* correlatiuum eſt ad recipere, *Author. ſ citantur*, num. 22.

Et oſtenditur primo ex Tridentino, n. 23. *Solutio quæ adhiberi ſolet refertur*, n. 24. *Sed impugnatur*, ibidem & num. 25.

Secundo probatur ex Auguſtino, n. 26. *Triplex ſolutio, quæ adhiberi ſolet refertur*, n. 27. *Sed impugnatur*, num. 28.

Tertio probatur ex D. Thom. num. 29.

Quarto probatur, ex eo quod paruulis negat Deus remedia ſufficientia ad ſalutem: ergo etiam adultis, n. 30. *Tres ſolutiones recenſentur*, n. 31. *Et reijciuntur*, à num. 32. vſque ad num. 36.

Denique ſuadetur concluſio ex eo quod fides ſupernaturalis miſteriorum neceſſaria eſt ad ſalutem; at pluribus reprobis denegat Deus auxilia ſufficientia ad credendum, cum dentur plures infideles negatiuè, num. 37.

Huic argumento, quod eſt in hac parte potiſſimum, reſpondent contrarij, num. 38. *Sed efficaciter impugnatur ſolutio*, à num. 39. vſque ad num. 46.

§. V.

Digitized by Google

Index Diſputationum.

§. V.

Argumentis ab authoritate occurritur. *Pag.* 324.

P*Lura, & difficilia quidem opponunt aduerſarij contra concluſionem. Primo arguunt teſtimonijs Sacræ Scripturæ*, num. 47. 48. & 49. *Reſp.* num. 50. 51. & 52.

Secundo arguunt, ex eo quod Deus etiam infidelibus, qui in barbaris, & remotis regionibus nihil fidei noſtræ audiuerunt, Deus confert aliquas ſupernaturales illuſtrationes, quibus ſi bene reſpondeant, paulatim diſponuntur ad fidem; & à Deo, vel miniſterio prædicatorum, vel Angelorum inſtruentur circa credenda, & proximè auxiliabuntur. Quod latè ſuadetur, à num. 53. vſque ad num. 58. *Reſp.* a num. 59. vſque ad num. 68.

§. VI.

Argumenta à ratione ſoluuntur. *Pag.* 326.

T*Ertio arguunt rationibus Theologicis: Prima: nam ſingulis gentibus ſunt præpoſiti Angeli Cuſtodes, vt fert communis Patrum ſententia: at niſi Angeli excitare poſſent Gentilibus, illuſtrationes ſupernaturales, conducentes ad ſalutem, inutilis eſſet Cuſtodia Angelorum. Secunda, quod prouidentia quæ omnibus gentibus ſupernaturalem gratiam largitur, magis commendat Dei miſericordiam, &c. Tertia, quia nullum impedimentum aſſignari poteſt in gentibus, ne recipiant à Deo ſupernaturalem gratiam. Quarta: nam vbi infidelibus ſufficienter proponitur a Miniſtro Euangelico veritas fidei; infunditur ſimul à Deo ſupernaturalis intrinſeca illuſtratio ad credendum ſufficiens: ergo etiam ſufficienter propoſita ex parte obiecti ratione motiua virtutum moralium infuſſarum, excitatur intrinſeca ſupernaturalis illuſtratio.*

Denique: nam Chriſtus Dominus eſt caput infidelium: & conſequenter influit in ſua membra ſupernaturalem gratia, num. 69. 70. & 71. *Reſp.* a num. 72. vſque ad num. 78.

Quarto arguitur, ex eo quod omnis homo quandiù eſt in hac vita poteſt ſaluari: at ſalus hominis peccatoris non eſt poſſibilis niſi per gratiam. Reſp. num. 79. *Replicatur*, num. 80. *Reſp.* num. 81. *Vlterius replicatur*, num. 82. *Reſp.* ibidem & num. 83.

Quinto arguitur, ex eo quod omnis homo quandiù eſt in hac vita poteſt agere pœnitentiam de ſuis peccatis; at ſine gratia ſufficienti non poteſt agere pœnitentiam. Reſp. n. 84. *Replicatur*, num. 85. *Reſpond.* num. 86. & 87. *Inſtatur vlterius*, num. 88. *Reſp.* num. 89.

Denique arguitur, ex eo quod omni homini primo ad vſum rationis venienti, dat Deus auxilium ſufficiens ad ſe conuertendum in Deum conuerſione ſupernaturali; at tale auxilium eſt ſupernaturale ad ſalutem ſufficiens, num. 90. & 91. *Duæ ſolutiones referuntur, & reijciuntur*, à num. 92. vſque ad 94.

Vera ſolutio, num. 95. & 96. *Aduerſus illam replicatur tripliciter*, num. 97. & 98. *Reſp.* num. 99. & 100.

Ex dictis colligitur nulli hominum cui ſupernaturalis lex promulgatur, & illius inuincibili ignorantia non laborat, Deum negare gratiam ſufficientem in occaſione inſtantis præcepti, num. 101.

F I N I S.

TRA-

Digitized by Google

TRACTATVS QVARTVS.

De Scientia Futurorum Contingentium.

D*E quo D. Thomas* in 1. Sentent'. diſt. 35. Ad Annibald. in eadem diſt. de Verit. q. 2. art. 12. 1. Contrag. cap. 50. Et in hac 1. p. q. 14. art. 13. *Et licet D. Thom. ſolum de contingentibus abſolutè futuris expreſſam faciat mentionem; quia tamen Recentiores Theologi, ob controuerſiam non multis ab hinc annis exortam circa ſcientiam, qua Deus futura conditionata prænoſcit, præcipuam curam impendunt in illius conditione indaganda, an ſcilicet decretum Dei liberum ſubiectiue exiſtens, cui vt medio innitatur, ſupponat? An vero omne decretum liberum diuinæ voluntati præcedat? Ideò Nos de his futuris conditionatis, & de illorum forma tractabimus. Nec incongruè ad mentem D. Thomæ: nam licet Angelicus Doctor de his futuris, locis allegatis expreſſam mentionem non faciat; ex his tamen, quæ de alijs futuris, & de efficacia diuinæ voluntatis reſpectu conſenſus liberi arbitrij creati docuit, quid ſenſerit de Scientia Dei Futurorum Conditionatorum manifeſtè colligitur.*

DISPVTATIO XXXIII.

Quid, & quotuplex ſit Futurum contingens.

§. I.

Referuntur ſententiæ, & ſtatuitur prima concluſio.

Num. 1 *Cauſa huius diſputationis redditur.*

DISPVTATIONEM iſtam in limine Tractatus id circò præmitto, quia cuiuſvis ſcientiæ notitia ex illius obiecti cognitione maximè pendet: vnde cum ſcientia conditionatorum illa inſpiciat pro obiecto, ex iſtius difficultatis reſolutione omnia, quæ in tractatus decurſu ſunt diſcutienda, magnam lucem accipiunt. Tria igitur in examen vocantur in illa? Primum eſt, quid ſit futuritio? Secundum, quid ſit contingentia? Tertium, quotuplex ſit futurum contingens? Circa primum, in quo præcipua difficultas verſatur, etſi notiſſimum ſit, futurum nihil aliud eſſe, quam id, quod ad exiſtentiam habendam ordinem dicit, magna tamen difficultas verſatur in explicando formam huius concreti, ſeu rationem formalem à qua prouenit iſta denominatio, & per quam à pure poſſibili, à præſenti, & præterito differt.

2 *Prima ſententia.*

Prima ſententia docet, futuritionem præſentem eſſe ante exiſtentiam rei, quæ futura dicitur, & conſiſtere in mentis repræſentatione, à qua res, quæ nondum exiſtit, futura extrinſecè denominatur. Hanc ſuppreſſo Auctoris in nomine refert, & impugnat Herice *in præſenti diſp. 6. cap. 6.*

Secunda.

Secunda affirmat, rem futuram pro materiali importare exiſtentiam; de formali vero, aut hoc tempus anteuertens durationem propriæ exiſtentiæ, aut negationem illius durationis, in qua talis exiſtentia erit. Hanc tenet Herice *loco allegato*.

3 *Tertia.*

Tertia docet, futuritionem eſſe quandam quaſi tendentiam, ſeu habitudinem, quam res prout eſt in cauſa habet ad ſe ipſam, vt erit ſuo tempore præſens, cuius tendentiæ fundamentum eſt res poſſibilis, prout eſt intra cauſam; terminus vero eſt rei exiſtentia, prout ſuo tempore extra cauſas ponenda. Ita Suarez *Prolegomen. 2. de gratia cap. 7. n. 7. & 25.* Eandem tranſcriptis verbis ſequitur Alarcon *Tractatu 2. diſp. 3. c. 2. n. 7.* pro illa referens Vazquium *in præſenti diſp. 65. c. 4. n. 21.* & Herice *vbi ſupra*; ſed Vaſquez ſolum docet futurum nihil eſſe præſens, aut præteritum, ſed tantum futurum, quibus verbis formam futuritionis non explicat, ſed confuſſam relinquit. Herice vero tenet ſententiam, quam ex ipſo iam retuli.

Suarez. Alarcon. Vaſq. Herice.

4 *Quarta, & vera ſententia.*

Quarta, & vera ſententia futuritionem conſiſtere affirmat in præparatione, aut determinatione cauſarum ad rem extra cauſas ponendam, illam extrinſecè denominantem futuram. Ita Capreolus *in 1. diſt. 38. q. 1. art. 2. concl. 8. & in ſolutione ad 3. ex Aureolo contra 7. concl.* vbi docet, rem eſſe futuram, nihil aliud eſſe, quam quod cauſæ ſint præparatæ ad illius productionem. Caietanus 1. 2. *q. 40. art.* 3. inſinuat. Ferrara 1. *Contra Gentes c. 67 §. ſed tamen aduertendum, non longe ab initio.* Et expreſsè illam docent Magiſt. Ledeſma *Tomo de Auxilij diſp. 2. difficultate 2. fol. 626. & 630* Magiſter S. Thom. *diſp. 19. art. 1. in principio*, Cornejo *art. 13. diſp. 2. dub. 1.* Patres Salmanticenſes *Tract. 3. diſp. 7. dub. 3. n. 37.* Et ex PP. Societatis Peſantius *in hac quæſt. art. 13. diſp. 3.* neſcio an conſequenter ad propriam doctrinam, vt ex dicendis in decurſu tractatus conſtabit. Pro cuius explicatione ſit.

Capreolus. Caietanus Ferrara. Ledeſma S. Thom. Corneja. PP. Salmãt. Peſantius.

5 *Prima concluſio Probatur primo ex D. Th.*

Prima Conclvsio. *Rem eſſe futuram dicit de formali præparationem, & determinationem cauſarum ad illius productionem.* Probatur primo ex D. Thom. *q. 2. de veritate art. 12. in corpore, & in ſolut. ad 7.* illis verbis. *Sed hoc nihil eſt, quia cum dicitur hoc eſt futurum, vel fuit futurum, aſſignatur ordo, qui eſt in cauſis illius rei ad productionem eius.* Idem habet *in ſol. ad 9. & de veritate quæſt. 12. art. 10. ad 2.* docet, ordinem ad euentum, a quo denominatur aliquid futurum, eſſe præſentem futuritionis tempore, etſi ipſe euentus non præſens, ſed futurus ſit, ordo autem ille nihil eſt aliud, quam præparatio cauſarum ad rei productionẽ, docet D. Thom. *in toto illo art.* & præcipuè *ſolut. ad 7.* Idem habet Angelicus Doctor *in 1. ſententiarum diſt. 38. quæſt. 1. art. 5. circa medium corporis articuli. 1. Contra Gentes capitulo 67. 1. Perhyermenias cap. 8. lect. 13. 2. 2. quæſt. 171. art. 6. ad 2. & in hac 1. p. quæſt. 16. art. 7. ad 3. & quæſt. 14. art. 13. in corpore* illis verbis: *Alio modo poteſt conſiderari contingens, vt eſt in ſua cauſa, & ſic conſideratur vt futurum*: ergo ex mente D. Thomæ rem eſſe futuram eſt denominatio, vt à forma proueniens à præparatione, & ordinatione cauſarum ad illius productionem.

S. Th.

6 *Secundo probatur ratione.*

Secundo probatur ratione ex *præallegatis locis* deſumpta: rem eſſe futuram eſt aliquid reale, cum ante omnem confictionem intellectus creati cognoſcatur à Deo: ergo debet ab aliqua reali forma prouenire; at talis forma non eſt intrinſeca rei futuræ, quę vt docet Diuus Thomas, & omnes fatentur, futuritionis tempore in ſe nihil eſt, & conſequenter incapax eſt denominationis ab intrinſeca forma: ergo eſt extrinſeca forma rei, quę denominatur futura plura prout in ſe ipſa, & ſolum ei competens prout eſt in ſuis cauſis, & ab illis proueniens; at talis extrinſeca forma non eſt cauſa prout precisè potens eſt in actu primo; cum prout ſic ſolum tribuat denominationem poſſibilis: ergo debet eſſe preparatio cauſarum, illarumque ordinatio ad rei productionem, quod intendit noſtra concluſio.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

§. II.

Præcluduntur aduerſantium effugia.

7 *Reſpondebis 1. Contra 1.* RESpondebis primo, formam extrinſecam, à qua res futura talis denominatur, eſſe præſentationem ſcientiæ diuinæ, per quam vt futura cognoſcitur, vt dicebat prima ſententia. Sed contra primo: ſcientia Dei repræſentans futurum vt tale, iuxta Auctorem illum innominatum, non eſt practica, ſed purè ſpeculatiua, vt fatentur omnes ſuæ familiæ Doctores, à quibus ipſe diſcordare non poteſt: ergo ſuum obiectum ſupponit, non facit, ad differentiam practicæ ſcientiæ, quæ ſibi ſuum obiectum fabricat: ergo ad illam res futura vt futura ſupponitur; & conſequenter denominatio futuritionis ab illa prouenire non poteſt. Patet hæc conſequentia: ſcientia ſpeculatiua ſuum obiectum ſupponit; at obiectum illius ſcientiæ eſt res vt futura: ergo res, & eius futuritio ante talem ſcientiam, pro priori ſaltim naturæ, ſupponitur; & conſequenter ab illa non prouenit rem eſſe futuram: effectus namque formalis ante formam nequit intelligi, nec illam præcedere.

8 *Secundo.* Secundo: ſcientia ſpeculatiua, qualis eſt diuina, repræſentans futura in ſenſu contrariorum, non dat ſuo obiecto determinationem in veritate, ſicut nec illi tribuit proprium eſſe, alias eſſet practica; atqui futuritio eſt à qua veritas obiectiua propoſitionis de futuro accipit determinationem, ſicuti & ab illa prouenit eſſe futurum: ergo ſcientia Dei repræſentans futura, non dat illis futuritionem, ſed ab alia forma debet prouenire; cumque non ſit alia niſi præparatio cauſarum ad rei productionem, hæc debet vt futuritionis forma concedi.

9 *Reſpondebis 2. Contra 1.* Reſpondebis ſecundo ex Herice *vbi ſupra*, formam determinantem futurum eſſe, vel tempus præſens, vt antecedens propriam durationem, vel negationem durationis, in qua propria exiſtentia erit. Sed contra primo: etſi res poſſibilis dicat ordinem ad exiſtentiam, vt menſurabilem tempore poſſibili cum negatione durationis actu illam menſurantis, non conſtituitur in ratione poſſibilis tanquam per formam, nec per tempus poſſibile, nec per tempus præſens, nec per negationem actualis durationis; ſed vel extrinſecè à potentia cauſæ productiuæ conſtituitur in ratione poſſibilis, vel intrinſecè à non repugnantia, vt in re producatur: ergo etſi res futura ordinem importet ad exiſtentiam habendam tempore futuro pro tempore præſenti, & negationem durationis propriæ, vt actu menſurantis, à nullo iſtorum, nec ab omnibus ſimul conſtituitur in ratione futuri, ſed à cauſa ordinata ad eius productionem.

Contra 2. Secundo in tempore præſenti eſt verum dicere aliquid eſſe poſſibile, eſt etiam negatio exiſtentiæ futuræ pro tempore ſequenti reſpectu illius; & tamen remanet in ratione puræ poſſibilis: ergo nec tempus præſens, vt anteuertens propriam exiſtentiam, nec negatio durationis, in qua res exiſtet, conſtituit aliquid in ratione futuri.

10 *Reſpondebis.* Si dicas, nec tempus præſens abſolutè acceptum, nec negationem propriæ durationis vtcumque, conſtituere aliquid in ratione futuri, ſed tempus præſens cum ordine præcedentiæ ad propriam durationem futuram, & negatio durationis, quæ tamen aliquando menſurabit propriam exiſtentiam; hæc autem prout ſic non conueniunt rei purè poſſibili, quæ non ſolum non durat de facto, ſed nec durauit, nec eſt duratura. *Contra.* In contrarium obſtat, quod tempus præſens, vt præcedens durationem, in qua res exiſtet, eſt tempus præſens cum ordine ad exiſtentiam aliquando habendam in propria duratione; at ordo iſte nihil aliud eſſe poteſt, quam præparatio, & ordinatio cauſarum ad rei productionem, vt ex *infra* dicendis conſtabit: ergo futurum in ratione talis non conſtituitur per tempus præſens cum ordine præcedentiæ ad propriam durationem futuram, ſed prouenit tanquam à forma a præparatione cauſarum.

11 *Tertio reijcitur principalis ſolutio.* Tertio principalis ſolutio reijcitur: nam ab eo aliquid conſtituitur in ratione futuri, à quo determinatur ab ſtatu poſſibilitatis ad ſtatum exiſtentiæ habendæ aliquando; at nec à tempore præſenti, nec à negatione exiſtentiæ propriæ durationis, ſic determinatur, ſed à præparatione, & diſpoſitione cauſarum ad eius productionem: ergo forma determinans futurum non eſt tempus præſens, vt antecedens propriam durationem, nec negatio exiſtentiæ durationis propriæ. Minor eſt certa: nam tam tempus præſens, quam negatio propriæ durationis verificantur de re pure poſſibili: ergo nihil iſtorum determinat, & à pure poſſibili rem futuram diſtinguit. Maior etiam probatur: nam ab eo aliquid conſtituitur in ratione exiſtentis, à quo determinatur ad ſtatum exiſtentiæ: ergo pariter ab eo conſtituetur in ratione futuri, à quo determinabitur, vt de purè poſſibili tranſeat ad ſtatum in quo verificetur aliquando habiturum eſſe exiſtentiam.

12 *Vltimo.* Denique: nam ex iſta ſolutione ſequitur, quod ſi tempus futurum non eſſet, Deus non cognoſceret res eſſe futuras, conſequens videtur abſurdum: ergo futurum non conſtituitur in ratione talis per tempus præſens, vt antecedens propriam durationem, nec per negationem exiſtentiæ propriæ durationis. patet ſequela: nam deficiente tempore præſenti, & futuro, deficeret forma conſtituens in ratione futuri: ergo non poſſet Deus rem eſſe futuram cognoſcere. Falſitas autem conſequentis probatur: quia tunc poſſet Deus cognoſcere rem aliquam habituram eſſe exiſtentiam, & illam non habere de facto: ergo poſſet cognoſcere rem vt futuram, etiam ſi omne tempus tam præſens, quam futurum deſtrueret.

13 *Reſpondebis tertio ex Vaſquez. Reijcitur 1. ex D. Thom.* Reſpondebis tertio, rem eſſe futuram non eſſe aliquid reale præſens, aut præteritum, ſed eſſe quid futurum: vnde neceſſarium non eſt, quod ſit præſens forma, à qua conſtituatur in ratione futuræ. Ita Vaſquez *vbi ſupra* relatus. Sed in contrarium obſtat in primis doctrina Diui Thomæ *quæſtione* 12. *de veritate art.* 10. *ad* 2. illis verbis. *Præſcientia vero Dei ſecundum hoc propriè præſcientiæ nomen habet, quod ad euentum reſpicit, qui futurus eſt: ordo enim ad euentum, eſt in præſenti: vnde de eo magis eſt ſcientia, quam præſcientia. Et ſic illa Prophetia, quæ ordinem reſpicit, non dicitur ſecundum præſcientiam, ſed ſolum illa, quæ eſt ſecundum euentum*: ergo iuxta D. Thomam, etſi in re futura, euentus non ſit præſens, ordo tamen ad euentum præſens eſt in tempore, quo res futura dicitur; cumque talis ordo non ſit quid rationis, nec quid mere poſſibile, cui in ſtatum puræ poſſibilitatis præſentia repugnat, debet eſſe aliquid reale exiſtens; ac proinde rem eſſe futuram eſt aliquid reale, non futurum, ſed de facto exiſtens pro eo tempore, quo res futura dicitur. *Tacita ſolutio reijcitur.* Nec explicari poteſt Diuus Thomas de præſentia obiectiua, prout res futura cognitionem terminat. Nam iſto modo præſentiæ, non ſolus ordo ad euentum, ſed etiam euentus ipſe eſt præſens: ergo Diuus Thomas concedens præſentiam ordini ad euentum, & illam euentui denegans, non loquitur de præſentia obiectiua, ſed de præſentia reali.

14 *Secundo.* Secundo reijcitur ratione ab Angelico Doctore inſinuata: etſi res futura non ſit præſens futuritionis tempore, eius tamen futuritio præſens eſt pro tunc; at non ſolum res ipſa futura eſt aliquid reale, ſed etiam eſt realis eius futuritio: ergo rem aliquam eſſe futuram eſt aliquid reale futuritionis tempore, non futurum, ſed præſens pro formali futuritionis. Minor videtur certa: nam formalis futuritio non eſt quid confictum, nec eſt mera negatio: ergo eſt aliquid reale poſitiuum. Maior autem probatur: eo namque ipſo, quod futuritio ſit aliquid reale, eſt potens aliquando exiſtere; cum omne ens reale, & omnis eius modus, ad exiſtentiam ordinem dicat; at futuritio rei non poteſt exiſtere quando ipſa res exiſtit, tunc namque non eſt res futura, ſed præſens; nec tranſacta exiſtentia, quia tunc eſt præterita: ergo debet exiſtere præſens antequam res exiſtat, & conſequenter futuritionis tempore.

15 *Reſpondebis 4. ex Suarez. Reijcitur.* Denique reſpondebis ex Suarez loco *vbi ſupra*, rei futuritionem eſſe habitudinem, quam res, prout eſt in cauſa, habet ad exiſtentiam vt futuram determinato tempore, ad quam habitudinem, ſtatus rei in cauſa, non vt forma, ſed vt fundamentum, & veluti ſubiectum comparatur, & vt terminus exiſtentia in determinato tempore habenda. Sed etiam hæc ſolutio in ſuo robore argumentum noſtrum relinquit: nam iſta habitudo eſt aliquid reale præſens futuritionis tempore; non intrinſecum rei futuræ, quæ pro tunc in ſe nihil eſt: ergo ſolum ei conuenit, prout contentæ in cauſa; etenim inter hos duos ſtatus non eſt dare medium; at rei prout in cauſa ſolum competit ordo cauſæ ad effectum per modum potentis per modum actus primi, & ordinatio, & præparatio cauſæ, qua determinatur ad rem aliquando extra cauſas ponendam: ergo cum à prima habitudine conſtituatur, & denominetur pure poſſibilis, hæc ſecunda habitudo eſt à qua prouenit rem eſſe futuram, quod aſſerit noſtra concluſio.

16 *Reſpõdet Suarez.* Reſpondet Suarez, iſtum ordinem nec eſſe determinationem cauſæ ad dandam exiſtentiam effectui: nam hæc determinatio tollit contingentiam effectuum, & illorum libertatem; nec eſſe rem aliquam actu exiſtentem; cum ſupponatur res futura in eſſe tantum poſſibili; ſed eſt quædam habitudo rei prout eſt in cauſa ad ſe ipſam, prout erit ſuo tempore præſens, qui ordo ſecundum mentis noſtræ compoſitionem eſt quid rationis: in mente tamen Dei eſt obiectiua præſentia, quam illud eſſe habet in æternitate, ratione cuius veritas illa per modum præſentis cognoſcitur, etſi in ordine ad nos denominetur futura ſecundum varias temporis differentias. Ita ad verbum Suarez *vbi ſupra num.* 25. quæ idcirco litteraliter retuli, quia ſola verba capio, illorum tamen ſenſum non potui percipere.

17 *Contra 1. Secundo.* Contra quam ſolutionem facit in primis ſua ipſius implicata confuſio, quæ non leuiter illius falſitatem ſuadet. Facit ſecundo D. Thomas, qui vt *ſupra* ex ipſo retuli, apertè fatetur ordinem ad euentum futurum re vera eſſe præſentem futuritionis tempore, & ab hoc ordine aliquid futurum conſtitui: ergo Suarez aſſerens iſtum ordinem eſſe quid rationis ſecundum mentis noſtræ compoſitionem manifeſtè D. Thomæ aduerſatur.

17 *Tertio.* Tertio idem Diuus Thoma *de veritate quæſtione* 12. *art.* 10. *circa medium corporis*, & 2. 2. *quæſtione* 171. *art.* 6 *ad* 2. vbi docet, diuinam ſcientiam ſecundum duo futura reſpicere, & prout ſibi ſunt in æternitate præſentia, & ſecundum ordinem cauſarum ad illa,

Digitized by Google

illa, antequam in ſe ipſis exiſtant, & quod licet hæc duo ſemper in diuina mente coniuncta inueniantur, non tamen ſemper coniunguntur in reuelatione Prophetica, ſed aliquando reuelationem fieri ſecundum Dei ſcientiam, qua reſpicit futura in ſe ipſis, & tunc reuelatur Prophetæ euentus quoad executionem futuram, & hæc prophetia dicitur ſecundum præſcientiam: aliquando vero reuelationem factam Prophetæ eſſe impreſſionem diuinæ ſcientiæ, quatenus præciſè terminatur ad ordinem cauſarum ad euentum futurum, & hæc eſt prophetia comminationis, qualis fuit illa Iſaiæ: *Morieris, & non viues*: ſicut Ionæ 3. *Adhuc quadraginta dies & Niniue ſubuertetur*: ergo ordo ad euentum, a quo res aliqua dicitur futura, non eſt rei obiectiua præſentia in æternitate diuina, vt docet Suarez, ſed aliquid exiſtens futuritionis tempore, vt apertè tradit D. Thomas *locis relatis*.

18 *Quarto reijcitur.* Quod ſi parum reputet Auctor contrarius Angelico Doctori aduerſari, quod tamen non credam: reijcitur quarto prælata ſolutio hac ratione ſatis efficaci: nō ſolum cognoſcit intellectus diuinus futura vt præſentia reſpectiuè ad tempus in quo exercite exiſtunt, ſed etiam cognoſcit illa pro tempore anteuertente propriam durationem, vt vere futura; at hæc futuritio vt ſic cognita non habet ſolum eſſe obiectiuum in diuino intellectu: ergo habet extra illum eſſe verum, & reale; & conſequenter non conſiſtit in ſola præſentia obiectiua, quam res cognitæ habent in æternitate. Maior cum conſequentia tenet. Minor autem probatur, quia ſi futuritio ſolum haberet eſſe obiectiue in intellectu Dei, eſſet ens rationis confictum à Deo; etenim ens rationis eſt illud, quod ſolum habet eſſe obiectiue in intellectu; at hoc nullus dicet, cum Deo entis rationis confictio repugnet, ergo futuritio cognita non ſolum vt præſens reſpectiuè ad exiſtentiam exercitam, ſed etiam cognita pro tempore anteuertente propriam durationem, non habet ſolum eſſe obiectiuum in intellectu diuino.

19 *Reſpondent Recentiores.* His conuincti Recentiores quidam, ad vltimam obiectionem reſpondent, habitudinem illam, à qua prouenit denominatio futuritionis, eſſe aliquid reale realitate eſſentiæ, non autem realitate exiſtentiæ; hæc autem realitas eſſentiæ rebus conuenit ratione ſui, non per denominationem à præparatione, & determinatione cauſarum. *Contra.* Sed nec iſti argumento facto ſatis occurrunt: habitudo namque ad exiſtentiam realis, ſolum realitate eſſentiæ conuenit cuiuis enti, vt pure poſſibilis; cum omne ens reale realitate eſſentiæ exiſtentiam reſpiciat: ergo nequit illud conſtituere in ratione futuri. Patet conſequentia: futurum namque in quantum futurum diſtinguitur à pure poſſibili: ergo nequit in ratione talis conſtitui per id quod conuenit pure poſſibili.

20 *Reſpondent.* Reſpondent, ens pure poſſibile dicere habitudinem ad exiſtentiam indeterminatè, & tantum vt poſſibilem, non autem ad illam vt pro determinato tempore habendam, & per habitudinem ad illam hoc ſecundo modo diſtingui futurum à merè poſſibili, & conſtitui in ratione futuri. *Contra 1* Sed contra primo, habitudo ad exiſtentiam, vt pro determinato tempore habendam, non conuenit enti eſſentialiter, cum poſſit illi non conuenire: ergo ſi eſt realis, non gaudet ſola realitate eſſentiæ, ſed etiam realitate exiſtentiæ. Patet hæc conſequentia, quia realitate eſſentiæ, ſolum enuntiantur de ente prædicata eſſentialia.

21 *Contra 2* Secundo, quod ens reſpiciens exiſtentiam, vt purè poſſibilem, reſpiciat illam, vt pro determinato tempore habendam, non habet ex ſe, ſed ab alio; ergo id habet à cauſa; at non ab illa, vt effectiue aliquid intrinſecum in illo cauſante; cum pro tunc in ſe nihil ſit, & conſequenter incapax recipiendi influxum à cauſa efficiente, & intrinſecum aliquid cauſante: ergo id habet à cauſa, vt à forma talem denominationem tribuente; cumque cauſa vt potens in actu primo præciſè, talem denominationem non tribuat; conſequens fit, quod prouenire debeat à cauſa, vt determinata ad eius productionem futuram, quod intendimus in noſtra concluſione.

§. III.

Soluitur primum argumentum contrariæ ſententiæ.

22 *Arg. 1.* Contra illam ſic arguit Suarez: cauſam eſſe ordinatam ad rei productionem, & præparatam per modum actus primi, idem eſt ac rem habere eſſe in cauſa; at rem habere eſſe in ſua cauſa, hoc aut illo modo determinata, non eſt idem ac eſſe futuram: ergo denominatio futuritionis non prouenit formaliter à cauſa præparata, & diſpoſita ad eius productionem. *Minor probatur primo.* Minorem probat primo: nam habere eſſe in cauſa, non eſt futurum, ſed præſens: ergo non eſt idem habere eſſe in cauſa, ac eſſe futurum. *Secundo.* Secundo, quia aliàs poſſet Angelus cognoſcere futura, quantum ipſa cognoſcibilia ſunt, cum poſſit comprehendere eſſe, quod habent in cauſis, & inclinationem illarum; conſequens eſt falſum: ergo & illud ex quo ſequitur. *Tertio.* Tertio, quia aliàs non poſſet Deus certo cognoſcere futura contingentia quoad euentum futurum; conſequens eſt falſum: ergo rem habere eſſe in cauſa, non eſt idem ac eſſe futuram. Patet ſequela, quia ſolum cognoſceret, quod habent eſſe in cauſa, vel indifferenti ad vtrumlibet, vel ad ſummum inclinata, & propenſa magis ad vnam partem, quam ad aliam; at ex vi principii, vel pure indifferentis, vel magis inclinati, non tamen ad vnam partem determinati, non eſt infallibilis euentus futurus: ergo non cognoſceret certo futura contingentia quoad euentum futurum.

23 *Quarto.* Quarto, quia aliàs poſſet aliquid in tempore fieri, quod antecedenter, non fuiſſet futurum, & eſſe aliquid futurum, quod tamen nunquam eſſet præſens; conſequens quoad vtrumque partem falſum videtur: ergo futurum non conſtituitur tanquam per formam per hoc, quod eſt habere eſſe in ſua cauſa determinata, & diſpoſita ad eius productionem. *Sequela quoad 1 partem probatur.* Sequela quoad primam partem patet: nam poteſt aliquid in tempore exiſtere ad quod non præcedat in cauſa inclinatio ad vnam partem magis quam ad aliam; ſed omnimoda indifferentia ad vtramque vt patet in actu libero noſtræ voluntatis, quem præcedit cogitatio obiecti non excedens cogitationem circa obiectum oppoſitum, quod eſſe poſſibile docent plures Teologi 1 2. *quæſt.* 13. ergo ſi futuritio conſiſtit in præparatione, & inclinatione cauſarum poterit dari aliquid, quod ſit præſens, & toto tempore antecedenti non fuerit futurum. *Quoad ſecunda ſuadetur.* Quoad ſecundam vero partem probatur ſequela: nam contingere poteſt cauſam eſſe inclinatam ad aliquid, & tamen quod in re non ponatur, ſed eius oppoſitum, vt in cauſis contingentibus, & liberis multoties contingit, & in naturalibus contingere poteſt Deo ſuſpendentem concurſum, vt fuit in igne fornacis Babilonis: ergo ſi in inclinatione cauſarum conſiſtit rerum futuritio, poterit contingere rem eſſe futuram, & nunquam præſentem exiſtere.

24 *Quinto. Sexto.* Quinto: nam rem eſſe in cauſa, eſt prius natura, quam eſſe futuram: ergo non eſt idem habere eſſe in cauſa præparata, & diſpoſita ad rei productionem, ac eſſe futuram. Sexto: nam duæ: iſtæ propoſitiones. *Res habet eſſe in cauſa præparata, & diſpoſita, & res eſt futura*, non ſunt ſynonomæ: ergo in vtriuſque ſignificatis eſt aliqua diuerſitas; & conſequenter non eſt omnino idem rem habere eſſe in cauſa, ac eſſe futuram. *Septimo probatur minor.* Denique poteſt, & vrgentius illa minor ſuaderi: non eſt idem rem eſſe poſſibilem, ac habere eſſe in cauſa, vt potente producere illam, aliàs poſſibilitas eſſet denominatio extrinſeca à potentia cauſæ, cuius contrarium docet Diuus Thomas *in hac 1. p. quæſt.* 25 *art.* 3. vt vitet circulum vitioſum in omnipotentia diuina: ergo pariter, idem non erit rem eſſe futuram, ac habere eſſe in cauſa præparata, & diſpoſita ad eius productionem.

25 *Reſpondetur. Ad 1. probationem minoris.* Ad hoc argumentum reſpondeo conceſſa maiori, negando minorem. Ad primam probationem conceſſo antecedenti, nego conſequentiam: quia cum futuritio præſens ſit futuritionis tempore, poteſt, & debet à determinatione cauſatum præſenti prouenire. *Ad 2.* Ad ſecundam nego ſequelam: quia cum futuritio multoties conſiſtat in determinatione interna libera intellectualis agentis, & decreto libero voluntatis diuinæ, quorum neutrum poteſt Angelus euidenter cognoſcere, hinc fit, quod non poſſit cognoſcere omnia futura, quantum cognoſcibilia ſunt; concedo tamen libenter poſſe Angelum comprehenſiuè cognoſcere futura naturalia, quæ habent eſſe in ordine ad cauſas naturales, & futura contingentia libera ex vi alicuius inclinationis non exiſtentis in noſtra poteſtate: quia cum iſtas determinationes Angelus comprehendat, cognoſcit talia futura, quantum ipſa cognoſcibilia ſunt, in ordine ad cauſas prædictas, non tamen in ordine ad Deum, cuius decretum Angelo naturaliter non innoteſcit, v. c. in igne fornacis Babilonis aplicato ad comburendos paruulos cognouit Angelus combuſtionem futuram, cum hoc addito, ſcilicet, ex vi determinationis agentis ſecundi, non tamen cognouit illam vt futuram in ordine ad decretum diuinum ſibi non manifeſtatum, aliàs falleretur.

26 *Ad tertiam.* Ad tertiam probationem, concedo ſequelam de futuris contingentibus, in quantum futura contingentia ſunt; nego tamen illam loquendo de prædictis futuris, vel vt ſunt in æternitate præſentia, vel vt ſubſunt efficaci decreto diuino; vt ſic namque certo, & infallibiliter cognoſcuntur à Deo, ſecus autem vt ſunt contingentia futura, qualiter ſubeſſe non poſſunt certæ cognitioni; & conſequenter, nec terminare cognitionem diuinam, vt expreſsè docet Diuus Thomas *in hac quæſt. art.* 13. & locis *vbi ſupra* allegatis De quo plura in ſequentibus.

27 *Ad 4.* Ad quartam, concedo ſequelam pro vtraque parte: pro prima loquendo de futuritione in ordine ad cauſas creatas, non autem de futuritione in ordine ad decretum diuinum: quia cum nihil in tempore fiat, quod ab æterno non ſit decretatum à Deo, conſequens fit, quod nihil poſſit eſſe in tempore præſens, quod antecedenter non fuerit futurum in decreto efficaci diuino; quia tamen poteſt aliquid in tempore fieri, cuius exiſtentiam non præceſſerit tempore determinatio, aut inclinatio in cauſa creata, poteſt optimè aliquid in tempore exiſtere, quod non fuerit tempore antecedenti futurum in ordine ad cauſam ſecundam. Quæ

Digitized by Google

doctrina eſt D. Thomæ expreſſa 1. *Perhyermenias cap. 8. lect. 13. §. ponit duplicem rationem, & in hac 1 p. quæſt. 17. art. 3.*

28 Pro ſecunda parte oppoſita ratione contingit: nam id, quod eſt futurum ex decreto diuino, infallibiliter erit ſuo tempore præſens; id autem, quod futurum dicitur per ordinem ad cauſas ſecundas, poteſt non eſſe pro futuro tempore præſens, vt docet Diuus Thomas locis *ſupra* allegatis, & ex dicendis *concluſ. ſequenti* conſtabit. Quare minor maximè, quod Suarez pro inconuenienti inferat expreſſam D Thomæ doctrinam, forte quia in illius notitiam non venit: nam: etſi aliàs Doctiſſimus, non ideò omnia D. Thomæ ſecreta potuit ſcrutari, hoc domeſticis relinquens.

29 *Ad 5.* Ad quintam probationem, nego antecedens: licèt namque determinatio cauſarum prioritatem obtineat cauſalitatis reſpectu rei, quæ dicitur futura, non tamen reſpectu eiuſdem, quatenus habet rationem futuri: nam cum determinatio illa, vt probaui, ſit ipſa futuritio, ſicut ſe ipſam non cauſat, ita nec futuritionem cauſare poteſt, niſi dicamus eſſe cauſam formalem concreti, nempè futuri: ſicut viſio, vt formalis cauſa, cauſat eſſe viſum, & quæuis alia forma ſuum effectum formalem. De quo *inferius* plura dicemus.

Ad 6. Ad ſextam, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam: rem namque eſſe in cauſa præparata, & diſpoſita, eſt diffinitio explicans eſſentiam futuri: vnde ſicut iſtæ duæ propoſitiones non ſunt ſynonomæ, *homo eſt animal rationale*, & *homo eſt homo*, ita nec prædictæ, quia ſufficit diſtinctio rationis, quæ inter diffinitum, & diffinitionem interuenit, vt duæ propoſitiones ſynonomæ non ſint.

30 *Ad 7. probationem minoris.* Ad vltimam probationem reſpondeo; denominationem poſſibilis duplicem eſſe, alteram intrinſecam conſiſtentem in non repugnantia ad eſſendum, alteram extrinſecam à potentia factiua, & productiua: prima ſuo modo præcedit potentiam tanquam obiectum, veluti ſpecificatiuum illius, & de hac loquitur Diuus Thomas quando negat rem eſſe poſſibilem, quia Deus poteſt illam producere: ſecunda à potentia factiua, vt ab extrinſeca forma deſumitur, ſicut denominatio intelligibilis ab intellectu, volibilis à voluntate, & viſibilis à potentia viſiua. Vnde iuxta hanc diſtinctionem, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam: ratio autem diſcriminis eſt: nam ordo ad exiſtentiam, vt purè poſſibilem, à quo prouenit denominatio poſſibilis, eſt intrinſecus cuilibet enti; atque adeò poteſt dare denominationem intrinſecam diſtinctam ab illa, quæ prouenit extrinſecè a potentia factiua; ordo autem ad exiſtentiam, vt pro determinato tempore habendam, à quo prouenit eſſe futurum, eſt omninò extrinſecus enti futuro, prout eſt in ſe ipſo, vt ſatis oſtendi; atque adeò ſolum illi poteſt competere, quatenus continetur in cauſa, & per extrinſecam denominationem ab illa.

§. IV.

Occurritur ſecundo argumento.

31 *Secundo arguitur.* SEcundo principaliter arguunt: in hac propoſitione, *Anti-Chriſtus v. c. eſt futurus*, nulla realitas de præſenti enunciatur, ſed ſola exiſtentia illius, vt pro determinato tempore habenda: ergo futuritio non eſt aliquid præſens; & conſequenter conſiſtere nequit in præparatione, & inclinatione cauſarum præſenti. Conſequentia tenet ex dictis. Antecedens autem oſtenditur, primo ex Aug. *lib. 11. confeſſionum cap. 20.* vbi negans propriè eſſe tempora tria, ſic ait: *Sed fortaſsè propriè diceretur tempora ſunt tria, præſens de præteritis, præſens de præſentibus, præſens de futuris; ſunt enim hæc in anima tria.* Et alibi: *Ea non video, præſens de præteritis memoria, præſens de præſentibus intuitus, præſens de futuris expectatio.* Quod idem habet *cap. 28.* ergo iuxta Auguſtinum, rem eſſe futuram, nihil eſt de præſenti, nec in ſe ipſa, nec intra cauſam; alias alibi præterquam in anima, ſcilicet, in cauſa, aliquid præſens de futuris videret. Secundo, in hac propoſitione, *Adam eſt præteritus*, nihil de præſenti enunciatur, ſed ſolum negatio exiſtentiæ, quam aliquando habuit: ergo pariter in hac propoſitione, *Anti-Chriſtus eſt futurus*, nihil poſitiuum reale de præſenti enunciatur, ſed ſola negatio exiſtentiæ pro nunc, quam pro determinato tempore habebit.

Antecedens probatur 1.

Secundo.

32 *Tertio.* Tertio, in hac propoſitione, *Anti-Chriſtus erit aliquando exiſtens*, nulla poſitiua realitas de præſenti enunciatur, ſed ſola exiſtentia pro determinato tempore habenda: ergo nec in iſta, *Anti-Chriſtus eſt futurus*, aliquid reale poſitiuum exiſtens de præſenti enunciatur. Patet conſequentia: tùm, quia vtriuſque propoſitionis idem ſenſus videtur. Tùm etiam; nam in ordine ad tempus præteritum idem eſt dicere, *Adam eſt præteritus*, ac dicere, *Adam habuit aliquando exiſtentiam*: ergo etiam propoſitiones de futuro æquipollentes erunt, hoc, aut illo modo formatæ. Tùm denique: nam participium de futuro ampliat ſubiectum ad illud, quod eſt, vel erit, ſicut participium de præterito ad illud, quod eſt, vel fuit: ergo ſicut, ob dictam ampliationem, participium de præterito nullam realitatem tempore præſenti exiſtentem enuntiat de ſubiecto, ob ſimilem modum ampliãdi participium de futuro, nullam realitatem de facto exiſtentem poterit importare; alias quomodo ſubiecto non exiſtẽti verè poterit conuenire, quod tamen vt ampliet ſubiectum requiritur? Deniq; primum antecedens probatur: nam præſens, præteritum, & futurum ſunt differentiæ temporum: ergo ſi eſſe futurũ aliquam formam realem de præſenti exiſtentem importat, illa debet eſſe tẽpus modo præſens; at ab hoc nihil poteſt futurũ cõſtitui, ſed tantũmodo præſens: ergo rem eſſe futuram nullã poſitiuam realitatem importat exiſtentẽ de facto futuritionis tẽpore.

Probatur conſequentia primo. Secundo. Tertio.

Quarto probatur antecedens.

33 *Reſpond. Ad 1. probationem antecedentis.* Ad hoc argumentum reſpondeo, negando antecedens. Ad primam probationem dicatur, Auguſtinum loqui de re ipſa futura, quæ quoad ſuam entitatem nullibi eſt, niſi ſolum in mente per expectationem, non autem negat futuritionem talis rei eſſe præſentem futuritionis tempore. Vel ſecundo dicatur, loqui de tempore futuro, præſenti, & præterito, quæ vulgo dicuntur temporum differentiæ, ac ſi daretur tempus futurum, & præteritum exiſtens re ipſa, cui vulgi opinioni ſe opponens Auguſtinus ait, non poſſe id cum proprietate dici, quia tempus futurum, aut præteritum, nullibi ſunt, niſi ſolùm in mente; vt autem cum proprietate eſſent temporum differentiæ, alicubi ſecundum proprias entitates debebant exiſtere, vel exiſtere poſſe; per hoc autem non negat futura contineri in cauſa, & futuritionem in cauſarum propenſione ad rei productionem conſiſtere.

34 *Ad ſecundam.* Ad ſecundam, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam: & ratio diſcriminis eſt: quia exiſtentia præterita, cum iam fuerit in ſe ipſa determinata, & extra cauſas producta, poteſt per ſe ipſam abſque aliquo reali poſitiuo ab illa diſtincto de facto exiſtenti conſtituere aliquid determinatum in ratione præteriti, & idcirco enuntians de aliquo rationem præteriti, nihil poſitiuum, & reale de præſenti enuntiat, ſed ſolam exiſtentiam, quæ fuit; exiſtentia autem, quæ futura dicitur, cum nec in ſe determinata ſit, nec aliquando fuerit, nequit ante ſe in tempore præſenti determinationem præſtare, ſed ſi aliqua determinatio futuritionis datur, debet à cauſam determinatione præſenti prouenire.

35 *Replicabis.* Si dicas, determinatio exiſtentiæ, quæ fuit cum negatione præſentiæ pro nunc, dat pro *iſto nunc* determinationem ad eſſe præteriti: ergo determinatio exiſtentiæ, quæ erit; cum negatione præſentiæ *pro nunc*, dabit per ſe ipſam determinationem ad eſſe futuri. Patet conſequentia: quia vtraque determinatio conuenit in negatione præſentiæ in tempore determinationis: ergo ſi vna poteſt, etſi non ſit præſens, dare denominationem, & determinationem præſentem, poterit etiam alia denominationem, & determinationem præſentem præſtare.

36 *Reſpond.* Reſpondeo, negando conſequentiam, ratio autem diſcriminis eſt manifeſta: nam actualitas exiſtentiæ eſt prior denominatione præteriti, & ideo poteſt, etſi non exiſtat, iſtam denominationem, & determinationem præſtare; actualitas autem exiſtentiæ, & illius determinatio pro futuro tempore habenda, eſt poſterior tẽpore præſenti, pro quo aliquid dicitur futurum, & ipſa futuritione; atq; adeò nequit ante ſe talem denominationem, & determinationem præſtare ratione ſui, ſed ſolum prout in cauſis contenta, & ratione determinationis cauſarum ad eius productionem.

37 *Ad tertiam.* Ad tertium probationem, omiſſo antecedenti, pro nunc, de cuius veritate ex *inferius* dicendis conſtabit, nego conſequentiam. Nec eſt idem ſenſus vtriuſque propoſitionis, cum D. Thomas locis *vbi ſupra* relatis concedat aliquid verè eſſe futurum, quod tamen non erit, nec eſt eadem ratio in propoſitionibus de præterito, vt conſtat ex dictis. Nec denique ſequitur, quod non poſſit participium de futuro ſubiectum ampliare ad illud, quod eſt, vel erit, ſi importet entitatem præſentem: quia cum talis entitas, extrinſeca ſit entitati futuræ, poteſt illam denominare de facto, etiam ſi non exiſtat; cum res non exiſtens capax ſit denominationis extrinſecæ, vt patet in denominationibus voliti, & intellecti, quæ reales ſunt, & rebus non exiſtentibus competunt.

38 *Ad vltimam.* Ad vltimam probationem, diſtinguo antecedens: quoad id, quod in recto importatur, nego antecedens: quoad id, quod importatur in obliquo, tranſeat antecedens, & nego conſequentiam; vel diſtinguo conſequens eodem modo. Itaque in hac propoſitione, *Anti-Chriſtus eſt futurus*, futuritio, quæ in noſtra ſententia in cauſarum determinatione conſiſtit, importat in recto; tempus autem futurum de connotato ſolum importatur: & in hac, *Petrus extra cauſas exiſtit*, exiſtentia importatur in recto, de connotato vero importatur tempus præſens menſurans exiſtentiam: licet ergo futurum, præſens, & præteritum pro eo, quod important de connotato, ſint differentiæ temporum, pro eo tamen, quod in recto dicunt, temporum differentiæ non ſunt.

§. V.

Vltimo argumento occurritur.

39 *Vltimo arguitur.* DEniq; principaliter arguunt: ex decreto diuino nihil poteſt tanquam à forma futurum cõſtitui: ergo nec determinatio cauſa-

cæterarum cauſarum talem denominationem poteſt præſtare in genere cauſæ formalis. Conſequentia eſt euidens: nam decretum efficax Dei omnipotentiam ad rei productionem ordinat, & determinat infallibili ordinatione: determinatio autem cæterarum cauſarum fallibilis eſt: ergo ſi illud non poteſt denominationem futuri tanquam forma præſtare, multo minus determinatio cæterarum cauſarum præſtare poterit, in genere cauſæ formalis, denominationem futuri. Antecedens autem probat Suarez primo: decretum diuinum præſtat formaliter denominationem voliti; at denominatio futuri diuerſa eſt à denominatione voliti, & amati: ergo ab illo non prouenit in genere cauſæ formalis.

Antecedens probatur.

40 *Secundo.* Secundo efficacius ſuadetur: res vt futura eſt obiectum decreti volitum per ipſum, etenim ab æterno Deus voluit rem eſſe futuram; at obiectum in ratione obiecti nequit conſtitui formaliter per actum, quem terminat, ſicut viſum in ratione obiecti viſionis, ſcitum in ratione obiecti ſcientiæ, cauſatum in ratione termini productionis, per actus prædictos non valent conſtitui; alias actus à ſe ipſo ſpeciem deſumeret, quod eſt inconueniens: ergo rerum futuritio, non eſt denominatio formaliter à diuino decreto proueniens.

41 *Tertio.* Tertio: ſi decretum efficax Dei dictam denominationem præſtaret, etiam ſcientia viſionis ab æterno exiſtens in Deo, præberet formaliter denominationem futuri; conſequens eſt falſum: ergo ex decreto diuino nihil poteſt tanquam à forma futurum conſtitui. Sequela eſt manifeſta in via Thomiſtarum, qui docent, ſcientiam viſionis eſſe cauſam rerum: ergo ſi futuritio in determinatione cauſarum conſiſtat, non decretum efficax tantum, ſed etiam ſcientia viſionis res futuras, in ratione futurum, conſtituet. Falſitas autem conſequentis probatur: quia alias Deus, qui creaturas futuras in ſe prout illarum cauſa intuetur, illas videret, non in ſolo decreto, ſed etiam in ſcientia viſionis; hoc autem eſt falſum; aliàs ſcientia, qua intuetur creaturas, eſſet reflexiua ſupra ſe ipſam, quod nullus dixit: ergo ſcientia viſionis ab æterno exiſtens in Deo, non poteſt præbere formaliter denominationem futuri.

42 *Quarta prob. antecedentis.* Denique primum antecedens probatur: decretum efficax Dei eſt cauſa efficiens futuritionis creaturarum, vt non cauſat efficienter ſe ipſum: ergo non eſt forma dans creaturis rationem futurarum in genere cauſæ formalis. Conſequentia tenet: cauſans namque efficienter effectum formalem, etiam debet efficienter cauſare formam, vel ad minus vnionē formæ cum ſubiecto; vnio autem decreti cū obiecto illius eſt omninò à decreto indiſtincta: ergo, qui cauſat efficienter futuritionem, aut rem eſſe futuram, debet efficienter cauſare decretum, ſi decretum eſt cauſa formalis futuritionis, & è conuerſo, quod non fuerit cauſa efficiens decreti, nec rem vt futuram poteſt efficienter cauſare. Maior autem probatur primum, quia omnis formalis effectus debet cauſam efficientem habere; at rem eſſe futuram, eſt effectus formalis alicuius formæ: ergo debet habere cauſam efficientem; cum autem Deus ſit prima cauſa efficiens per ſuum decretum, neceſſario eſt dicendum, efficax decretum diuinum eſſe cauſam efficientem rei futuræ ſub ratione futuræ. Tùm etiam: nam rem eſſe futuram, eſt veritas creata; cum non ſit increata, & diuina; omnis autem veritas creata eſt efficienter à decreto diuino, ſicuti & omnis entitas creata Deum pro prima efficienti cauſa recognoſcere debet: ergo rerum futuritio eſt efficienter à decreto efficaci diuino.

43 *Reſpond. Ad 1. probationem antecedentis.* Ad hoc argumentum reſpondeo, negando antecedens. Ad eius primam probationem, conceſſa maiori, diſtinguo minorem: eſt diuerſa entitatiuè, nego minorem: eſt diuerſa per rationem, concedo minorem, & negò conſequentiam. Itaque decretum diuinum, & conſtituit Deum amantem creaturas, & conſtituit illum cauſantem, quod non poteſt negare Suarez, cum ſit omninò certum, Deum per intellectum, & voluntatem cauſare creaturas, ſub prima conſideratione reſultat ex decreto ad creaturas denominatio voliti, & amati: ſub ſecunda reſultat ex ipſo ad creaturas denominatio futuritionis: vnde ſicut iſta conſequentia non tenet; *denominatio cauſantis diuerſa eſt à denominatione volentis; hanc præſtat decretum: ergo primam non præbet*: ita conſequentia facta à Suarez eſt prorſus inefficax.

44 *Ad ſecundam.* Ad ſecundam probationem nego antecedens: nec Deus ab æterno voluit rem eſſe futuram: ita vt futuritio ſit obiectum volitum per decretum, ſed voluit ab æterno, quod res eſſent in tempore, & ex hac volitione efficaci reſultat denominatio futuritionis, quam Deus non vult volitione directa in actu ſignato, ſed ſolum in actu exercito, eo modo quo dicimus volentem obiectum velle exercitè ſe velle illud, & intelligentem, exercitè ſuam intellectionem intelligere. Quæ doctrina intelligenda eſt, quando futuritio eſt ſolum ex decreto determinante Deum ad rerum productionem: nam ſi futuritio ex determinatione cauſarum ſecundarum etiam proueniat, eſt prout ſic obiectum per decretum volitum, quatenus Deus per ipſum decreuit, quod cauſæ ſecundæ, ordinatæ eſſent ad rei productionem.

45 *Replicabis.* Si dicas, quidquid Deus ab æterno ſciuit erga futurā, voluit etiam ab æterno, atqui ab æterno ſciuit, non ſolum rem in tempore eſſe, ſed etiam eſſe futuram: ergo non ſolum voluit, ab æterno, quod in tempore eſſet, ſed etiam quod eſſet futura; & conſequenter futuritio eſt obiectum decreti. Reſpondeo, diſtinguendo maiorem: eodem modo, nego maiorem: diuerſo modo, concedo maiorem: & conceſſa minori, diſtinguendum eſt conſequens: exercitè, concedo conſequentiam: ſignatè, nego conſequentiam. Quæ diſtinctio conſtat ex dictis. *Reſp. 1.*

46 *Reſp. 2.* Vel ſecundo reſpondeo, conceſſa maiori, & minori, diſtinguendo conſequens: ergo ab æterno voluit rem eſſe futuram, per decretum: quatenus eſt volitio directa, nego conſequentiam: quatenus virtualiter, aut eminenter eſt volitio reflexa, quæ prout ſic ſe habet pro obiecto, concedo conſequentiam. Pro quo eſt aduertendum, quidquid voluntas creata efficit per actus diſtinctos, præſtare diuinam vnico, & indiuiſibili actu: vnde ſicut creata, & vult obiectum eſſe, & per actum reflexum vult ſuam volitionem iſta creata voluntas; & vult directè obiectum, & reflexè; vult etiam volitionem obiecti; cum hoc tamen diſcrimine, quod voluntas creata id efficit per actus diſtinctos, diuina autem vnico, & indiuiſibili actu (non curo modò, an ille actus ratione ſit multiplex; quia ad rem præſentem parum attinet, ſiuè hoc, ſiuè illud dicatur.) Dico ergo, Deum ab æterno voluiſſe decreto efficaci rem in tempore exiſtere, & etiam rem eſſe futuram, primum volitione directa, ſecundum verò volitione, quatenus virtualiter reflexa: nam cum prout ſic voluerit ſuam volitionem, voluit etiam rerum futuritionem; ſcientia autem viſionis directè terminatur ad futuritionem rerum, quatenus ex decreto diuino, quæ tale decretum ſupponit, & in illo futura cognoſcit.

47 *Ad 3. probationem antecedentis.* Ad tertiam, conceſſa ſequela, nego minorem. Ad eius probationem, nego ſequelam: nam cum ipſa ſcientia ſimul cum voluntate ſit cauſa rerum, non eſt neceſſarium, quod ex parte ipſa ſcientiæ ingrediatur; ſed ſufficit pro medio decretum diuinum; ſecus contingeret, ſi ſcientia viſionis non eſſet practica, ſed præcisè ſpeculatiua: nam in tali caſu, quod ſcientia non cauſaret, deberet vt cognoſceret perſpicuè futura habere ex parte obiecti medio, quod eſt adæquata cauſa rerum futurarum.

48 *Ad 4. Reſpond. Salmanticenſes.* Ad quartam probationem PP. Salmanticenſes *tract. 3. diſp. 7. dub. 3. num. 38.* conceſſa maiori, & minori, negant conſequentiam: quia vt Deus ſit cauſa efficiens alicuius effectus totalis coaleſcentis ex forma, & ſubiecto denominato ab illa, neceſſarium non eſt, quod formam cauſet efficienter, ſicut Pater Æternus eſt principium productiuum Verbi conſtituti ex natura diuina, & relatione Filij, quin producat eſſentiam, & naturam diuinam, & Deus eſt cauſa efficiens Chriſti Domini cōpoſiti ex perſonalitate Verbi, & humanitate, quin efficienter cauſet Verbi perſonalitatē. Ita, inquiunt, Deus eſt cauſa efficiens futuri, vt futuri, coaleſcentis ex decreto efficaci, & re, quæ denominatur futura, etiam ſi efficienter non cauſet decretū, quod eſt formalis cauſa futuritionis.

49 Et rationem reddunt: nam quando forma præſtat ſuū effectum formalem dependenter ab alio, vt à cauſa efficiente: tunc cauſans effectum formalem in genere cauſæ efficientis, debet in eodem genere cauſæ formam cauſare: vnde, quia potentia viſiua, vt forma extrinſeca conſtituit viſibile, cauſa efficiens potentiæ viſiuæ efficienter cauſat viſibile: quando verò forma dans effectum formalem, ab efficiente cauſa non pendet, ipſamet forma efficienter cauſat ſuum effectum formalem, quin cauſet efficienter ſe ipſam; quo circa omnipotentia Dei, quæ vt forma extrinſeca conſtituit creaturas in ratione poſſibilium per denominationem extrinſecam; ipſa ratione ſui efficiēter cauſat poſſibilitatem creaturarum coaleſcentem ex omnipotentia Dei, & non repugnantia ex parte creaturarum; & quia decretum eſt cauſa formalis independens à cauſa efficienti, hinc prouenit, quod efficienter ratione ſui cauſet efficienter rerum futuritionem coaleſcentem ex decreto diuino, vt forma, & creaturarum poſſibilitate, vt ſubiecto.

50 *Iſta ſolutio primo continet vera. Primum eſt.* Sed vt verum fatear PP. iſtos ſapientiſſimos non ſatis percipio. Et quidem libenter admitto, poſſe effectum totalem ab aliquo efficienti cauſari, quin vna vtraque ex ingredientibus eius compoſitionem ab illo efficiatur, ſed tantum altera efficienter cauſetur: conſtat in Chriſto Domino, quem Deus efficienter produxit, quin Verbi perſonaliter efficienter ab illo cauſetur, quia humanitas, quæ eſt altera pars à Deo efficienter fuit facta: ſic etiam Pater Æternus eſt principium productiuum Verbi, quin producat naturam diuinam ex qua perſona Verbi ſimul cum filiatione conſtituitur, producit tamen Verbi perſonalitatem, quæ ſimul cum natura eius conſtitutionem ingreditur.

51 *Secundo.* Fateor ſecundo, poſſe effectum aliquem totalem efficienter ab aliquo cauſari, quin nec pars formalis, nec pars materialis ab illo effectiuè cauſetur, per hoc, quod effectiuè cauſet naturæ & vnionem illarum, vt patet in homine effectiuè hominem producentē, quin producat materiam, nec formam, cum vtraque ſola à Deo per creationem cauſetur, per hoc ſolum, quod efficienter ad vtriuſque vnionem concurrit. Quod autem efficienter cauſet effectum totalem abſque eo quod efficienter producat, nec materiam, nec formam, nec vnionem vtriuſque eſt inintelligibile, nec exemplo, aut ratione aliqua poteſt ſuaderi; at in concreto futuritionis coaleſcentis ex decreto, vt forma, & ex *Quod 2 eſt difficilis.*

Digitized by Google

rerum poſſibilitate, vt ſubiecto, vt fatentur PP. prædicti, diuinum decretum, nec cauſat efficienter ſe ipſum, nec rerum poſſibilitatem, quæ ſe habet tanquam materia, nec vtriuſque vnionem, quæ à decreto eſt omninò indiſtincta: ergo nequit efficienter cauſare rerum futuritionem coaleſcentem ex illis?

52 *Vera ſolutio 4. probationis antecedentis.*

Quare aliter ad quartam probationem reſpondeo, rem aliquam poſſe dici futuram, vel in ordine ad cauſas creatas, vel in ordine ſolum ad Deum: futuritio ſumpta reſpectiuè ad cauſas creatas, eſt effectus decreti in genere cauſæ efficientis: quia cum ſumatur à diſpoſitione, & inclinatione cauſarum, vt à cauſa formali, & talis diſpoſitio ſit efficienter à decreto diuino etiam ratio dictæ futuritionis, eſt ab illo efficienter; at verò futuritio competens rebus in ordine ad Deum, quæ eſt formaliter à diuino decreto, non prouenit efficienter ab illo. Vnde loquendo de hac futuritione, nego majorem.

53 *Ad 1. probationem maioris.*

Ad primam probationem dicatur, maiorem ſolum eſſe veram de effectu formali, qui in rigore eſt effectus formalis, ſecus autem de illo, qui ſolum impropriè, & grammaticaliter dicitur talis: hinc enim non petit cauſam efficientem: creaturas namque eſſe volitas, intellectus à Deo, hoc ſecundo modo, eſt effectus formalis; & tamen nullus dicet dari aliquam cauſam talis effectus, & rem eſſe futuram in ordine ad Deum, ſolum ſecundo modo eſt effectus formalis: quo circa non petit ab aliquo efficienter cauſari, niſi ad ſummum, eo modo quo poteſt dici decretum diuinum eſſe efficienter à Deo, nempè, virtualiter, aut eminenter.

54 *Ad ſecundam.*

Ad ſecundam maioris probationem dicatur, rem aliquam eſſe futuram, ex duobus coaleſcere, nempè, ex rerum poſſibilitate, vt ſubiecto, & decreto diuino tanquam ex forma, & quia rerum poſſibilitas eſt quid creatum, non de facto, & exercitè; cum creationem non terminet, ſed ſignatè, & in potentia, quatenus poteſt terminare creationem, & ad illam ſignatè ordinem dicit, concretum futuritionis, ſeu rem eſſe futuram, eſt veritas creata ſignatè, non tamen exercitè. ex parte vero formæ, nempè decreti, non eſt quid creatum, veritas illa, ſed quid increatum, non tamen neceſſarium, ſed liberum: non enim omnis veritas increata, & diuina, neceſſaria eſt, vt patet in hac: *Deus ab æterno vult creaturas exiſtere in tempore*, quæ eſt increata veritas ex parte volitionis, quæ in illa enuntiatur de Deo, & tamen non neceſſaria, ſed libera eſt.

§. VI.

Duæ aliæ aſſertiones veræ ſententiæ.

55 *Secunda concluſio.*

SIT SECVNDA CONCLVSIO. *Solum ex ordine ad decretum diuinum dicitur aliquid futurum ſimpliciter, ideſt omnibus modis.* Quam vt probem aduerto, poſſe aliquid dici futurum, vel in ordine ſolum ad cauſas ſecundas, quas Deus voluit eſſe diſpoſitas ad rei productionem, non ſtante decreto diuino præuiè, & ſimultaneè concurrendi cum illis: vel in ordine ad illas inuolendo etiam diuinum decretum de præſtando in tempore ſuum ſimultaneum, & præuium concurſum. Dicimus ergo, ex ordine ad cauſas ſecundas, non involuto decreto diuino concurrendi cum illis, non dici aliquid futurum ſimpliciter, ideſt, omnibus modis, benè tamen ſi adſit decretum prædictum.

56 *Prob. 1.*

Hoc ita præmiſſo, ſuadetur ſic primo: ſolum id poteſt dici, & eſſe futurum omnibus modis; ad cuius productionem omnes cauſæ neceſſariæ ſunt ordinatæ, & diſpoſitæ: at non ſtante decreto diuino de præſtando ſuum concurſum, etſi omnes aliæ cauſæ præparatæ ſint, & diſpoſitæ, deeſt præparatio, & diſpoſitio præcipua, quæ eſt primæ cauſæ, illo tamen ſtante influxus cæterarum cauſarum, neceſſario ex ſuppoſitione inferuntur ex illo, & in eo virtualiter continentur: ergo ſolum ex ordine ad decretum diuinum poteſt aliquid conſtitui futurum ſimpliciter, ideſt, omnibus modis. Conſequutio eſt euidens. Maior certa: nam ſi futurum conſtituitur in ratione futuri ex ordine ad diſpoſitionem cauſarum, ſolum id poterit omnibus modis eſſe futurum, ad quod ſupponuntur omnes cauſæ præparatæ, & diſpoſitæ. Minor pro prima parte eſt certa. Pro ſecunda ſuadetur: nam decretum diuinum, vt modo ſuppono, eſt efficax ab intrinſeco, & infallibiter inferens effectum in tempore quoad ſubſtantiam, & modum: ergo infert ex ſe, & virtualiter continet influxus omnes cæterarum cauſarum neceſſarios ad rei productionem.

57 *Secundo probatur.*

Secundo ſuadetur: id ſolum eſt futurum ſimpliciter, de quo eſt verum dicere, quod infallibiliter erit; at ex ordine ad decretum diuinum taliter aliquid dicitur futurum, quod eſt verum dicere, quod infallibiliter erit; ſecus verò ex ordine ad cauſas ſecundas, Dei decreto præciſo: ergo ſolum ex ordine ad decretum diuinum conſtituitur in ratione futuri ſimpliciter, ideſt, omnibus modis. Conſequentia tenet. Maior autem ſuadetur primo ex Auguſtino *tom. 6. lib. 20. contra Fauſtum cap.* 4. illis verbis: *Tam non poſſunt futura non fieri, quam non fuiſſe facta præterita.* Et reddit rationem: *Quia non eſt in Dei voluntate, vt eo ſit aliquid falſum, quo eſt verum quia non idem, & eadem ratione eſſet falſum, & verum:* ergo ſentit Auguſtinus, ſolum illud dici poſſe futurum ſimpliciter, ideſt, omnibus modis, quod infallibiliter, & neceſſario erit, neceſſitate ſuppoſitionis.

Maior prob. 1. ex Aug.

Secundo ex Anſelmo *lib. de concordia præſcientiæ, & prædeſtinationis, & gratiæ cum libero arbitrio cap. 1.* illis verbis: *Rem verò futuram neceſſe eſt eſſe futuram, quoniam futurum nequit eſſe ſimul, & non futurum;* & quantum ad iſtum neceſſitatis modum æquipparat futurum præterito, & præſenti contingenti, vbi Anſelmum loqui de futuro ſimpliciter, ex dicendis conſtabit: ergo ſentit ſolum illud eſſe futurum ſimpliciter, de quo eſt verum dicere, quod infallibiliter, & neceſſario erit, neceſſitate ſuppoſitionis. 58 *Secundo ex Anſelmo.*

Denique ſuadetur ratione: nam omne futurum dicit ordinem ad euentum ponendum, ſiue cum addito, ſcilicet ex vi talium, vel talium cauſarum, ſiue abſolutè: ergo id ſolum erit ſimpliciter, ideſt omnibus modis futurum, quod ordinem dicit ad euentum infallibiter extra cauſas ponendum. *Tertio prob. ratione.*

Deinde minor argumenti principalis ſuadetur, tum ex Diuo Thoma *de veritate quæſtione 2. art. 10. ad 12. argumentum*, his verbis: *Ad 12. dicendum, quod cauſæ ſuperiores, quæ ſunt rerum rationes in diuina præſcientia, nunquam deficiunt ab impletione ſuorum effectuum, ſicut deficiunt cauſæ inferiores, & ideò in cauſis ſuperioribus cognoſcuntur rerum euentus abſolutè, ſed in inferioribus non, niſi ſub conditione.* Vbi per rationes rerum intelligit diuinas ideas, vt determinatas per diuinum decretum, vt docet idem Diuus Thomas *quæſtione 3. de veritate articulo 6.* vbi ait: *Quod ideæ eorum, quæ ſunt, fuerunt, vel erunt, determinatur à propoſito diuinæ voluntatis:* ſentit ergo Angelicus Doctor ſolum ex ordine ad diuinum decretum accipere futurum infallibilitatem euentus. 59 *Minor principalis prob. ex D. Th.*

Tum etiam: nam quantumcumque cauſæ ſecundæ, ſiuè contingentes, ſiuè naturales, ſint in ſe diſpoſitiuæ, & inclinatæ ad actum, ſeu effectum, ſi diuinum decretum concurrendi cum illis non adſit, effectus extra cauſas nunquam exiſtet: quo circa ignis fornacis Babylonis ex ſe ad comburendum determinatus, non combuſit de facto ob defectum diuini decreti, illo tamen illante; cum ex ſe ſit ab intrinſeco efficax iuxta veram ſententiam, non poteſt effectus ex illius ſuppoſitione non eſſe: ergo ex ordine ad diuinum decretum taliter aliquid dicitur futurum, quod infallibiter erit, ſecus vero ex ordine ad cauſas ſecundas, ſiue contingentes, ſiue naturales, Dei decreto præciſſo. 60 *Secundo prob. ratione.*

Tertia concluſio: ex ordine ad cauſas ſecundas neceſſario, & immutabiliter operantes, dicitur aliquid futurum ſimpliciter, ideſt abſolutè, ex ordine ad cauſas contingentes propenſas, dicitur futurum cum addito, ex ordine tamen ad cauſas contingentes ad vtrumlibet, nullatenus dicitur aliquid futurum. Hæc concluſio quantum ad omnes partes oſtenditur primo ex Diuo Thoma *in primo ſententiarum diſtinctione 38. quæſt. 1. art. 5. circa medium corporis*, illis verbis: *Sciendum eſt igitur, quod antequam res ſit, non habet eſſe niſi in ſuis cauſis, ſed quædam ſunt ex quibus neceſſario ſequitur effectus, quæ impediri non poſſunt, & in iſtis habet cauſatum eſſe certum, & determinatum, adeò quod poteſt ibi demonſtrate ſciri, ſicut eſt ortus Solis, & eclipſis, & huiuſmodi: quædam ſunt cauſæ, ex quibus conſequuntur effectus, vt in maiori parte, ſed tamen in minori deficiunt: vnde in iſtis effectus futuri non habent certitudinem abſolutam, ſed quandam, in quantum ſunt cauſæ magis determinatæ ad vnum, quam ad aliud, & ideò per iſtas cauſas poteſt accipi ſcientia coniecturalis de futuris, quæ tanto magis erit certa, quanto cauſæ ſunt magis determinatæ ad vnum, ſicut eſt cognitio Medici de ſanitate, & morte futura, & iudicium Aſtrologi de ventis, & pluvijs: ſed quædam cauſæ ſunt, quæ ſe habent ad vtrumque, & in iſtis effectus de futuro nullam habent certitudinem, vel determinationem, & ideò contingentia ad vtrumlibet, in cauſis ſuis, nullo modo cognoſci poſſunt.* Id ipſum docet 1. *Perhyermenias lectione 13. §. ponit duplicem rationem*, & *quæſt. 2. de veritate art. 12. in corpore.* 61 *Tertia concluſio.* *Prob primo ex D. Thom.*

Ex quibus verbis, ſic ſecundo argumentor: illud eſt futurum, quod in cauſa eſt determinatum vt fiat; at quod habet eſſe in cauſa neceſſariò, & immutabiliter operante, eſt determinatum ſimpliciter, in cauſa autem contingenti ad vnam partem magis inclinata, ſolum habet determinationem ſecundum quid, & in cauſa contingenti omnino indifferenti ad vtrumque nullam habet determinationem: ergo ex prima dicitur futurum ſimpliciter, ex ſecunda ſecundum quid ſolum, ex tertia verò nulla ratione poteſt dici futurum. 62 *Secundo prob. ratione ex D. Thom deſſumpta.*

Tertio ex eiſdem verbis arguitur: id eſt futurum, de quo poteſt aliqua certitudine cognoſci, quod erit; at de illo, quod habet eſſe in cauſa determinata ad vnum, & immutabiliter operante, poteſt cognoſci, quod erit certitudine tali ſimpliciter, nempe ſcientifica; de eo autem, quod habet eſſe in cauſa contingenti magis ad vnam partem propenſa, ſolum poteſt certò cognoſci, quod erit certitudine coniecturali, quæ ſecundum quid tantum eſt certitudo; & in cauſa contingenti ad vtramque, nulla certitudine 63 *Tertio prob. ex eodem.*

id po-

Digitized by Google

id poteſt cognoſci : ergo primum eſt futurum ſimpliciter, ſecundum verò ſolum ſecundum quid, tertium autem nulla ratione poteſt dici futurum.

64 *Denique prima pars concluſionis prob.* Denique eandem concluſionem, quantum ad primam partem, oſtendo: id, quod neceſſario erit attentis omnibus cauſis naturalibus, & ſolum miraculosè poteſt ab executione impediri, abſolutè, & ſimpliciter poteſt dici futurum, ſicut abſolutè dicitur impoſſibile, quod non niſi miraculosè poteſt extra cauſas conſtitui; at id, quod habet eſſe cauſa determinata ad vnum, & immutabiliter operante, reſpectiuè ad cauſas naturales, erit neceſſario attentis cauſis naturalibus, & non niſi miraculosè poteſt ab euentum impediri: ergo eſt futurum abſolutè, & ſimpliciter ex ordine ad cauſam prædictam.

65 *Secunda pars probatur.* Ex qua ratione, per oppoſitum, ſecundam partem eiuſdem concluſionis oſtendo: id, de quo non poteſt abſolutè, & ſimpliciter dici, quod erit, non eſt futurum abſolutè, & ſimpliciter; at de eo quod habet eſſe in cauſa contingenti magis inclinata ad vnam partem, non poteſt dici abſolutè quod erit, ſed ſolum attenta inclinatione cauſæ, cum per cauſas naturales poſſit ab executione impediri, imo ſi cauſa libera ſit, poteſt per ſe ipſam euentum excludere: ergo non poteſt dici futurum abſolutè, & ſimpliciter, ſed ſolum cum addito, ſcilicet, ex vi propenſionis, & inclinationis cauſarum. *Tertia ſuadetur* Et ex his vltima pars concluſionis manifeſtè colligitur: quia de eo quod reſpicit cauſam indifferentem omnino ad vtrumque, nulla ratione poteſt dici quod erit, nec abſolutè, nec ex vi propenſionis cauſæ, quam reſpicit, cum ſupponatur non magis ad vnam, quam ad alteram partem propenſa: ergo ex ordine ad cauſam prædictam nulla ratione poteſt dici futurum.

§. VII.

Occurritur argumentis in contra.

86 *Oppones primo.* Objicies ſic primo: vel in cauſa naturali neceſſario operante, prout determinata per modum actus primi, importatur decretum diuinum de aſſiſtentia ſui concurſus, vel tale decretum excluditur? ſi primum, eſt omnibus modis futurum, & non ſolum ſimpliciter, ideſt abſolutè, in quo non differt inter illam, & cauſam contingentem in noſtra ſententia: nam etiam in iſta, vt ſubditur diuino decreto efficaci ab intrinſeco effectus contingens infallibiliter eſt futurus. Si aſſeratur ſecundum, non eſt verum dicere, quod effectus talis cauſæ erit infallibiliter; cum Deo ſuſpendente concurſum, ab euentu impediatur, etiam ſi cauſa illius ſit omnino determinata per modum actus primi: ergo falſa eſt prima pars concluſionis, quæ aſſerit ex ordine ad cauſam naturalem immutabiliter operantem accipere effectum, futuritionem talem ſimpliciter, ideſt abſolutam.

67 *Reſpond.* Reſpondeo, in prædicta cauſa, prout de illa loquimur in hac cõcluſione, nec importari diuinum decretum, nec poſitiuè excludi, ſed tantum præciſiuè, ideſt non intellecto diuino decreto, & in illa prout ſic, præſcindendo à decreto diuino, dicimus habere effectum, futurum eſſe ſimpliciter, & abſolutè, & ex vi illius iſto modo cognitæ cognoſci de effectu quod erit abſolutè. Nec obſtat, quod Deo ſuſpendente concurſum, talis effectus extra cauſas non erit: nam cum talis ſuſpenſio foret miraculoſa, etiam miraculoſum, eſſet quod effectus ille extra cauſas non conſtitueretur. Ex quo non redditur falſa propoſitio, qua aſſeritur, quod abſolutè erit: quia hæc intelligitur, quod erit naturaliter, & attento cauſarum naturalium concurſu; cum qua veritate compatitur quod miraculosè ab euentu impediatur.

68 *Replicabis.* Si dicas: ergo ex vi talis cauſæ non eſt verum dicere, quod eius effectus abſolutè erit, ſed ſolum cum addito, ſcilicet, quod erit ex vi determinationis, quam habet in cauſa, vel quod erit connaturaliter, vel attento cauſarum naturalium concurſu.

Reſpond. Reſpondeo, negando conſequentiam: nam additamentum iſtud, quod apponitur, non eſt diminuens, nec tollit quod poſſit de illo effectu enuntiari, quod abſolutè erit: id namque, quod taliter erit, quod ſolum per miraculum ab exiſtentia poteſt impediri, verè erit abſolutè: ſicuti Angelus abſolutè dicitur incorruptibilis, eſto per miraculum poſſit deſtrui, Deo ſuſpendente concurſum: & verum eſt abſolutè, quod ſi homo exiſtit, exiſtit riſibilis, eſto poſſit miraculosè exiſtere homo, quin exiſtat riſibilis, ſi Deus ad effluxum riſibilitatis ſuſpendat concurſum: & Phyloſophus demonſtrat abſolutè futuram eclipſim, ex cauſis naturalibus naturaliter cognitis, & Solem cras oriturum, etſi poſſit miraculosè fieri ſtantibus illis cauſis, quod non ſubſequantur effectus demonſtrati.

69 *Inſtabis.* Inſtabis, ſi Deus decernat ſuum concurſum ſuſpendere, eſt vera contradictoria propoſitio, ſcilicet, *Sol abſolutè cras non orietur*, & *eclipſis abſolutè non erit*: ergo affirmatiua propoſitio eſt falſa, Deo ſuſpendente concurſum, ſcilicet, *abſolutè orietur Sol craſtina die*: vel *eclipſis erit abſolutè*. Conſequentia eſt bona. Antecedens autem probatur: nam, Deo volente, concurſum ſuſpendere, cognoſcit intellectus diuinus, in tali decreto, Solem non oriturum, nec eclipſim futuram: ergo tales propoſitiones ſunt infallibilis veritatis, alias poſſet falli intellectus diuinus.

70 *Reſpond.* Reſpondeo negatiuas illas, prout cognitas à Deo, non eſſe contradictoriè oppoſitas affirmatiuis prout demonſtratis: nam ortus Solis, & eclipſis demonſtrantur futura ſecundum curſum naturalium cauſarum, ita vt hoc, vel exprimatur, vel ſubintelligatur, & quia ſufficit, hoc modo, aliquid eſſe futurum, vt abſolutè dicatur futurum; hinc fit, quod demonſtrentur abſolutè futura; negatiuæ autem, quas Deus vt infallibiliter veras cognoſcit, non ſunt ortus Solis, nec eclipſis non futura connaturaliter, ſed non futura miraculosè ex defectu concurſus diuini, qui reſpectu talium cauſarum miraculosè ſolum deficere poteſt: non autem opponuntur contradictoriæ illæ duæ propoſitiones: *Ortus Solis erit ſecundum curſum naturalium cauſarum*: *Ortus Solis non erit Deo extraordinariè, & miraculosè ſuſpendente concurſum*, ſed vtriuſque veritas ſimul ſubſiſtit.

71 *Objicies ſecundo* Objicies ſecundo: mors infirmo euentura, ratione infirmitatis præſentis, ſolum habet eſſe in cauſa contingenti naturaliter impedibili; & tamen mors dicitur abſolutè futura, & quod erit abſolutè: ergo futurum habens eſſe in cauſa contingenti impedibili, eſt futurum abſolutè, & ſimpliciter. Maior cum conſequentia tenet.

Minor probatur primo. Minor autem probatur primo ex illo Iſaiæ 34. vbi Iſaias propheticè abſolutè dixit ad Ezechiam: *Diſpone domui tuæ, quia morieris*; & tamen mors Regis ſolum habebat eſſe in cauſa contingenti impedibili. *Secundo.* Secundo ex Diuo Thoma *quæſt.* 12. *de veritate art.* 10. *ad* 7. illis verbis: *Sic enim Medicus dicit, iſte ſanabitur, & iſte morietur, etſi aliter contingat, non dixit falſum: ſic enim futurum erat ex ordine cauſarum, quod tamen poſſibile eſt impediri.* Sentit ergo D. Thomas futurum in cauſa impedibili eſſe tale abſolutè, & ſimpliciter.

72 *Reſpond. Ad 1. probationem minoris.* Reſpondeo, conceſſa maiori, negando minorem. Ad primam probationem reſpondet D. Thomas *loco allegato ad* 8. *argum.* quod prophetia illa relata ad ordinem cauſarum, abſque vlla conditione intelligitur: abſolutè enim ita erat ordinatum in cauſis; ſi autem reſpiciat euentum, ſic intelligendam eſſe ſub conditione cauſæ, qua conditio licet, non importetur explicitè, docet *ſolut. ad* 10. ſubintelligendam eſſe implicitè, ideſt, *morieris infirmitate, & culpa remanente*; quibus addendum eſt, nec adhuc ſub conditione perſeuerantiæ cauſæ prædici poſſe euentum, vt infallibiliter, ſed ſolum vt conjecturaliter futurum, niſi præſupponatur decretum diuinum, de quo in ſequentibus: *Ad 2.* & ratio eſt manifeſta, quia adhuc perſeuerante cauſa, ex illa non erit infallibiliter effectus: cum ratione ſui non habeat cum illo infallibilem connexionem. Et per hoc conſtat ſolutio ad ſecundam.

73 *Replicabis.* Sed dices, etiam effectus habens eſſe in cauſa naturali, neceſſario, & immutabiliter operante, non cognoſcitur ex illa quoad euentum futurum, niſi ſub conditione concurſus diuini: ſi namque Deus ſuum concurſum ſuſpendat, non eueniet effectus; & tamen à Nobis aſſeritur eſſe futurum abſolutè, & ſimpliciter: ergo quod effectus cauſæ contingentis nequeat prædici quoad euentum futurum, niſi ſub intellecta aliqua conditione, non tollit quominus abſolutè, & ſimpliciter dicatur futurus.

Reſpond. primo. Reſpondeo primo, negando maiorem: nam ea ratione, qua futurus cognoſcitur, nempe ſecundum curſum naturalium cauſarum, abſque vlla conditione, futurus quoad euentum cognoſcitur, iuxta dicta *in ſolutione primæ obiectionis*.

74 *Reſp. 2.* Vel ſecundo reſpondeo diſtinguendo maiorem: ſub conditione exacta ab ipſa cauſa naturali, & quæ ſolum miraculosè poteſt illi negari, concedo maiorem: ſub conditione non exacta ab illa, nego maiorem: & conceſſa minori, nego conſequentiam: nam conditio ſubintellecta ab euentum effectus cauſæ contingentis eſt illi indebita; quando autem conditio ſubintellecta debetur cauſæ abſolutè exiſtenti, futuritio in toto rigore poteſt dici abſolutè. Exemplum habeo manifeſtum in ſententia Patrum Societatis, qui communiter aſſerunt, voluntatem noſtram, v.c. habere abſolutam potentiam reſpectu actuum naturalium, reſpectu vero ſupernaturalium ſolum habere potentiam conditionatam ſub conditione, ſcilicet, quod Deus non deneget ſuum ſupernaturalem concurſum; & tamen reſpectu actuum naturalium etiam indiget aſſiſtentia concurſus diuini; quia tamen iſte concurſus reſpectu actuum naturalium eſt debitus, dicitur potens abſolutè potentia reſpectu illorum, ſecus verò reſpectu ſupernaturalium, ad quos aſſiſtentia diuini concurſus eſt indebita illi: pariter ergo in caſu argumenti.

75 *Oppones vltimo.* Denique objicies: non ſtat aliquid dici futurum, & quod de illo non ſit verum, quod infallibiliter erit: ergo ſi effectus, prout in cauſa contingenti ad vnum propenſa, dicitur futurus, verè poterit affirmari de illo, quod infallibiliter erit; & conſequenter erit futurus abſolutè, & ſimpliciter. Probatur antecedens ex Auguſtino loco vbi ſupra, illis verbis: *Tam non poſſunt futura, non fieri, quam non fuiſſe facta præterita*: ergo ex mente Auguſtini, ſicut non poteſt affirmari de aliquo, quod ſit præteritum, niſi verè affirmetur de illo, quod infallibiliter fuit, pariter nec poterit

Digitized by Google

dici de aliquo eſſe futurum vlla ratione, quia verè affirmetur de illo, quod infallibiliter erit. Et idem videtur conuinci ex verbis Anſelmi relatis pro Nobis in *confirmat one ſecundæ concluſionis*.

76 *Reſpond.* Reſpondeo, Auguſtinum, & Anſelmum loqui de eo quod futurum omnibus modis; de hoc autem veriſſimum eſt, quod ſi ita ſit futurum, non poteſt ex ſuppoſitione futuritionis non fieri.

Solutionem eſſe de mente Auguſtini prob. Quod autem hęc ſit mens Auguſtini conſtat ex illius verbis in eodem capite, vbi ſic ait: *Similiter dicatur poſſe fieri, vt caro huius, aut illius hominis in corpus Cæleſte mutetur, concedo fieri poſſe, ſed vtrum futurum ſit? neſcio, & ideo neſcio, quia quid habeat de hac re Dei voluntas me latet, illud tamen me non latet ſine dubio futurum, ſi hoc Dei voluntas habet*. Quibus in verbis apertè loquitur Auguſtinus, de eo quod eſt futurum ex vi decreti diuini, quod eſt futurum omnibus modis, vt conſtat ex dictis in ſecunda concluſione: cum ergo poſt hæc verba, paucis interpoſitis, inferat illa, quæ in argumento ex ipſo referuntur; fit, vt in eodem ſenſu ſint accipienda.

77 *Eſſe etiã de mente Anſelmi ſuadetur.* Et eadem eſſe mentem Anſelmi conſtat. Tum, quia loquitur de eo futuro, quod à Deo præſcitur eſſe futurum, & iuxta eius ſententiam *ibidem*, præſcientia futurorum in Deo, voluntatem, & decretum ſupponit. Tum etiam, quia paulò inferius explicans quomodo hæc futura habeant ex voluntate Dei, & eſſe futura, & liberè fieri, ſic ait: *Quoniã, quod Deus vult, non poteſt non eſſe, cum vult hominis voluntatem nulla cogi, vel prohiberi neceſſitate ad volendum, vel ad non volendum, & vult effectum ſequi voluntatem, tunc neceſſe eſt, eſſe liberam, & eſſe, quod vult.* Loquitur ergo Anſelmus de futuris ſupponentibus efficacem voluntatem diuinam, de quibus certum eſt eſſe omnino neceſſarium, quod ſuo tempore eueniant ex ſuppoſitione quod ſint futura modo prædicto, non autem negat, nec Anſelmus, nec Auguſtinus, poſſe aliquid eſſe futurum reſpectiuè ad cauſas creatas ad illius productionem diſpoſitas, quod tamen non eueniat in tempore, vt aſſeruimus inter confirmandam noſtram concluſionem, & docet D. Thomas *quæſt. 2. de verit. art. 12. q. 12. art. 10. ad 7. & 8. arg. in 1. diſt. 38. q. 1. art. 5. & alibi* pluries. Et hæc de prima parte diſputationis.

§. VIII.

Reſolutio diſputationis quoad cæteras partes.

78 *Effectus neceſſarius & contingens dupliciter accipiuntur.* SEcunda faciliorem habet expeditionem, aduertendo ex Ferrara *1. Contra Gentes cap. 67. in explicatione 2. arg.* effectum neceſſarium, & effectum contingentem conſiderari poſſe dupliciter, & ſub ratione entis, & ſub ratione effectus: primo modo conſiderantur abſolutè in ſe ipſis: ſecundo autem modo, per comparationem ad cauſam; In priori conſideratione dicitur neceſſarium, id quod quantum eſt ex propria natura, non poteſt deficere, ſicut cœlum, & Angeli, quæ ab intrinſeco petunt conſeruari in eſſe ex ſuppoſitione quod ſiant, quia carent principio corruptionis inclinante ad illorum non eſſe: cum quo tamen ſtat, quod ab extrinſeco poſſint corrumpi; ſeu annihilari, Deo ſuſpendente concurſum, contingens autem dicitur quod quantum eſt ex conditione propriæ naturæ, poteſt deficere, quod etiam corruptibile ab intrinſeco dicitur, ex eo quod eſt intrinſecum illi principium aliquod appetens, & inclinans ad non eſſe illius, quod principium in compoſitis ex materia prima, quæ appetendo formam oppoſitam, ex conſequenti appetit non eſſe illius, qua de facto informatur; & iſta neceſſitas, & contingentia ſunt eſſentialiter, & inuariabiliter conuenientes rebus contingentibus, & neceſſariis, ita vt in quocumque ſtatu res contingens ponatur, ſemper ſit contingens, & res neceſſaria ſemper eſt neceſſaria.

79 *Effectus neceſſarius quis ſit?* In ſecunda autem conſideratione, quæ ad noſtrum tractatum ſpectat, effectus neceſſarius in ratione effectus dicitur ille, qui procedit a cauſa neceſſario, & immutabiliter agente, id eſt, quæ ab alia cauſa impediri non poteſt, & contingens dicitur ille, qui à cauſa, quæ impediri poteſt, procedit, & per conſequens, etſi cauſa aliquando ad eius productionem ſit inclinata, poteſt tamen non euenire. Notat autem *ibi* Ferrara, effectum contingentem in ratione effectus per ordinem ad cauſam, poſſe adhuc conſiderari dupliciter, vel quantum ad naturam effectus, vel quantum ad modum, quem habet: ſub prima conſideratione ſemper illi conuenit contingentia, quia in quocumque ſtatu inueniatur, ſemper eſt effectus cauſæ impedibilis; conſideratus autem quoad modum eſſendi, aliquando habet modum contingentiæ aliquando modum neceſſitatis, modum contingentiæ quandiu eſt intra cauſam: nam quandiu eſt in illa, etſi ſit inclinata ad eius productionem, poteſt non euenire: modum neceſſitatis, quando habet in ſe ipſo eſſe: nam tunc habet neceſſitatem ſuppoſitionis, quia omne quod eſt, dum eſt, neceſſe eſt eſſe, quod intellige de neceſſitate ex ſuppoſitione, & in ſenſu compoſito, non in ſenſu diuiſo.

80 *Diffinitio futuri neceſſarij, & contingentis.* Ex quibus, & ex antea dictis, colligitur primo, diffinitio futuri: futurum *eſt illud, quod non habet eſſe in ſeipſo, ſed in cauſa præparata, & diſpoſita ad eius productionem*. Secundo, diffinitio futuri neceſſarij, ſcilicet, *eſt illud, quod habet eſſe in cauſa neceſſario, & immutabiliter operante*. Tertio, diffinitio futuri contingentis, videlicet, *eſt illud, quod tantum habet eſſe in cauſa impedibili*; quia tamen poteſt cauſa impediri ab extrinſeco ab executione effectus, quem continet, vel ab intrinſeco: hinc naſcitur diuiſio futuri contingentis in contingens ſpecialiter dictum, & contingens generaliter ſumptum, ſcilicet, liberum: primum eſt, quod habet eſſe in cauſa impedibili ab extrinſeco; liberum autem eſt illud, quod habet eſſe in cauſa, quæ ab intrinſeco poteſt impedire euentum effectus.

81 *Futurũ aliud abſolutum, aliud cõditionatum.* Circa tertium, quod in hac diſputatione examinandum reſtat, breuiter, & reſolutoriè eſt dicendum, futurum primo diuidi in futurum abſolutum, & futurum conditionatum. Primum eſt, cuius futuritio a nulla conditione non futura dependet. Dico *non futura*; quia ſi conditio, à qua pendet, futura ſit, non ideo amittit rationem abſolute futuri, vt conſtat in Chriſti Domini Incarnatione, quæ à peccato Adami habuit dependentiam, quia tamen hoc peccatum erat futurum, ideo Incarnatio fuit futura abſolutè. Futurum conditionatum eſt illud, quod abſolutè non erit, eſſet tamen ſi aliqua poneretur conditio, v. c. ſi Iudas ageret pœnitentiam, veniam conſequeretur, fuit conditionatum futurum, quia ſi illa conditio ſtaret, foret veniæ conſequutio, quæ tamen futura non fuit abſolutè, quia conditio ponenda non erat.

82 *Futurũ conditionatum multiplex. Primum eſt.* Rurſus hoc futurum eſt duplex, aliud quod cum conditione nullam habet connexionem, ſed omnino diſparatè comparatur ad illam, quod appellari ſolet diſparatum: aliud eſt, quod cum conditione, aliqua connexione connectitur: exemplum eſt primi, *ſi Turca dormiret Paulus ageret pœnitentiam*, in quo Pauli pœnitentia nullatenus cum Turcæ ſomno connectitur. Secundum, quod non diſperatum vocatur, eſt multiplex, aliud quod *Secundũ.* cum conditione, connexione metaphyſicè infallibili connectitur, quale eſt in noſtra ſententia, ſi Deus voluntatem creatam efficaciter præmouet ad actum pœnitentiæ, voluntas pœnitebit: nam etſi pœnitentia, ſuppoſita præmotione efficaci, poſſit abſolutè, & in ſenſu diuiſo non eſſe, ex ſuppoſitione tamen, & in ſenſu compoſito non poteſt: quo circa cum præmotione habet connexionem omnino infallibilem.

83 *Tertium.* Aliud eſt, quod cum conditione habet connexionem infallibilem ſolum moraliter conſiſtentem in eo quod conditione poſita ſemper erit, etſi metaphyſice poſſit non eſſe adhuc in ſenſu compoſito, v. c. ſi homo graui tentatione pulſetur, & diuina gratia non adſit, tentationi ſuccumbet: nam etſi metaphyſice poſſit tentationi grauiter pulſanti reſiſtere abſque ſpeciali gratia diuina, moraliter tamen non poteſt, ſed ſemper ſuccumbet tentationi graui, niſi ſpeciali Dei adiutorio muniatur, vt docent Theologi *1. 2. quæſt.* 109. *Quartũ.* Aliud eſt, quod cum conditione ſolum habet connexionem probabilem, v. c. ſi mater habuerit filium, diliget illum; ſi Petrus in neceſſitate conſtitutus à Paulo ſibi amiciſſimo eleemoſynam petat, illam conſequetur; in quibus ſolum probabiliter, & coniecturaliter futura conditioni annectuntur: cum quandoque contingat, matrem filium habere, & illum non diligere, & vnum hominem ab alio in illis circunſtantiis eleemoſynam petere, quam tamen non conſequitur, eſt tamen probabile ſub illis conditionibus euentum futurum, & hoc conditionatum probabile ſuſcipit magis, & minus iuxta plura, vel pauciora probabilitatis motiua.

Quintũ. Denique alia ſunt futura conditionata cum conditione dubiè, & contingenter omnino connexa, vt ſi Petrus ſtuduerit doctus euadet; ſi mercaturam exerceat, pecunias lucrabitur.

§. IX.

Recentiorum ſententia examinatur.

84 *Quorumdam Recentiorum expoſitio & ægnæ doctrina.* HÆc Salmanticę è ſuggeſtu diſcipulis dictabamus anno milleſimo ſexceteſimo quadrageſimo ſecundo, quæ à pluribus viſa, & reuiſa, adeò aliquibus ex noſtris placuere, vt fere ad verbum tranſcripſerint. Recentiores autem ſcientiæ mediæ profeſſores, qui poſtea ſcripſerunt, toti fuere in explicanda conſtitutione futuri, exiſtimantes, & merito totum ſcientiæ mediæ negotium ad hoc reduci, & fere omnes conſpirarunt in eo quod futurum nihil reale poſitiuum importat futuritionis tempore exiſtens, ſed ſolum carentiam exiſtentiæ pro tunc, ex qua; & exiſtentia poſtea, futuritio, aut futurum conſtituitur; cumque carentia exiſtentiæ, quæ futuritionis tempore exiſtit, à decreto exiſtente non dependeat, exiſtentia autem, quæ poſtea erit, futuritionis tempore non exiſtat, ſed ſit extituta; fit conſequens, vt abſque decreto Dei ſubiectiuè exiſtente ſaluetur ratio futuri, & obiectum ſcientiæ mediæ abſque decreto ſubiectiuè exiſtente ſubſiſtat.

85 *Reijcitur primo.* Hæc tamen doctrina reijcitur primo ex dictis noſtram concluſionem probando: nam futuritionis tempore verè affirmatur rem aliquam eſſe futuram; ſed hoc non poteſt ſaluari, niſi tempore futuritionis adęquata forma conſtituens futurum ſubſiſtat: ergò futurum non conſtituitur per carentiam exiſtentiæ tempore fu-

re fu-

Digitized by Google

re futuritionis, & per exiſtentiam poſtea. Conſequentia eſt euidens: nam hæc duo non exiſtunt tempore futuritionis. Maior conſtat: nam rem eſſe futuram, aliquando verè enuntiatur; alias non eſſet ens verum, & reale; ſed non affirmatur pro ſigno poſſibilitatis, vt omnibus eſt in confeſſo, nec pro tempore in quo exiſtit; cum iam deſiſtit eſſe futura: ergo affirmatus futuritionis tempore. Minor autem probatur: nam propoſitio affirmatiua petit ad ſui veritatem prædicatum conuenire ſubiecto adæquatè pro tempore importato per copulam, nec ſufficit, quod inadæquata pars prædicari ſubiecto conueniat: vnde hæc propoſitio, *Petrus eſt corpus album*, vera non eſt, ſi albedo non conveniat ſubiecto, quamuis ratio corporis illi conueniat, & hæc propoſitio, *Petrus eſt futurus*, eſt falſa tempore, quo Petrus exiſtit, eſto illi exiſtentia conueniat, quæ in Recentiorum ſententia conſtituit inadæquate futurum: ergo non poteſt vere affirmari de re aliqua eſſe futuram, niſi tempore futuritionis illi conueniat forma adæquata futuri.

86 *Reſpondebis.* Si fortè dicatur, ly *futurum* ampliare ad illud, quod eſt, vel erit, ideoque, vt verè de re aliqua affirmetur eſſe futuram, non eſt neceſſarium, quod adequata futuritionis forma illi conueniat tempore futuritionis, ſed ſufficit quod illi pro tunc conueniat carentia exiſtentiæ, & exiſtentia poſtea tempore futuro. In contrarium obſtat: nam ex eo quod ly *futurum* ampliet ſubiectum ad illud, quod eſt, vel erit, ſicut verbum de futuro tempore ampliat, ſolum ſequitur poſſe affirmari de re aliqua eſſe futuram, abſque eo quod exiſtat pro tempore importato per copulam; non autem, quod poſſit vere affirmari de re, cui pro tali tempore non conueniat eſſe futuram: ergo non ſequitur poſſe vere futuritionem affirmari abſque eo quod forma adæquata futuri verè conueniat tempore futuritionis. Probatur antecedens: *Contra.* ex eo quod ly *cognitum* ampliet ſubiectum vſque ad poſſibile, ſicut ampliat verbum *cognoſco*, ſolum ſequitur poſſe vere affirmari de re, cui exiſtentia ſolum poſſibiliter conuenit, non autem, quod poſſit vere affirmari de aliquo, cui forma conſtituens cognitum non conueniat pro tempore importato per copulam: ergo pariter ex eo quod ly *futurum* ampliet ad illud, quod eſt, vel erit, ſolum ſequitur poſſe vere de re non exiſtente affirmari, non autem quod affirmari poſſit de re, cui forma futuri non conueniat pro tempore importato per copulam nempe tempore futuritionis.

87 *Secundo reijcitur.* Secundo reijcitur: nam forma etiam inadæquatè conſtituens futurum, non eſt indifferens ad eſſe, & non eſſe futurum, vt ex terminis eſt manifeſtum, debetque futurum diſtinguere à purè poſſibili; ſed carentia exiſtentiæ eſt indifferens ad eſſe, & non eſſe futuri, & non diſtinguit futurum à pure poſſibili; cum ſit communis vtrique; prædicatum autem duobus commune non poſſit vnum ab alio diſtinguere, vt conſtat in ratione animalis, quæ quia eſt communis homini, & equo, non poteſt hominem diſtinguere ab equo, nec equum poteſt diſtinguere ab homine: ergo carentia exiſtentiæ non conſtituit futurum vt inadæquata forma.

88 *Tertio reijcitur.* Tertio reijcitur, & explicatur magis præcedens obiectio, non enim alia ratione pro ſigno poſſibilitatis puræ, non poteſt de aliquo vere affirmari, quod ſit futurum, niſi quia pro tali ſigno non conuenit aliquod prædicatum diſtinguens à re puræ poſſibili, & cum ſtatu puræ poſſibilitatis repugnans: ergo vt tempore futuritionis de aliquo vere affirmetur eſſe futurum, debet illi cõuenire prædicatum diſtinguẽs à pure poſſibili, & cum ſtatu puræ poſſibilitatis repugnans: ergo vt tempore futuritionis de aliquo vere affirmetur eſſe futurum, debet illi conuenire prædicatum diſtinguens à pure poſſibili, & cum ſtatu puræ poſſibilitatis repugnans; ſed carentia exiſtentiæ, quæ in Recentiorum ſententia, ſolum conuenit rei futuræ tempore futuritionis, non eſt prædicatum cum ſtatu purè poſſibilitatis repugnans, nec diſtinguens à puræ poſſibili; exiſtentia autem, quæ diſtinguere poſſet, non datur in tali tempore: ergo præter carentiam exiſtentiæ, & exiſtentiam poſtea, debet aliud aſſignari tempore futuritionis, & conſequenter in illo futuritio, vel rem eſſe futuram conſiſtit, non autem in carentia exiſtentiæ, & exiſtentia poſtea.

89 *Si reſpondeas.* Si dicas, quod licet ſola carentia exiſtentiæ non ſit prædicatum diſtinguens futurum à pure poſſibili, carentia tamen exiſtentiæ cum ordine ad exiſtentiam habendam poteſt diſtinctionem iſtam præſtare, cum non conueniat rei in ſtatu puræ poſſibilitatis, & conſequenter ſic ſumpta poteſt futurum in ratione *Contra.* futuri conſtituere. In contrarium obſtat argumentum. §. 2. factum contra ſententiam Suarez: nam ordo iſte eſt aliquid à carentia ſola exiſtentiæ diſtinctum; cum præſtet, quod ſola carentia exiſtentiæ non præſtat, eſt etiam aliquid diſtinctum ab exiſtentia poſtea habenda; cum conueniat tempore futuritionis, in quo non conuenit exiſtentia; diſtinguitur etiam à pure poſſibili; cum transferat de purè poſſibili ad ſtatum futuritionis: ergo tempore futuritionis exiſtit aliquod prædicatum ab his omnibus diſtinctum, quod aliud eſſe non poteſt, niſi diuinum decretum, vt *ibidem* manifeſtè monſtrauimus.

90 *Reſpondebis.* Reſpondebis id, quod additur ſupra carentiam exiſtentiæ non eſſe ordinem aliquem poſitiuum terminatum ad exiſtentiam, ſed eſſe ipſam exiſtentiam non vt habitam, ſed vt habendam. Sed contra ex iam dictis: exiſtentia vt habenda eſt aliquid ab *Contra.* exiſtentia diſtinctum, eſt etiam diſtinctum à ſola carentia exiſtentiæ: ergo ſi tempore futuritionis conuenit rei, quæ futura dicitur, exiſtentia vt habenda, conuenit in tali tempore prædicatum ab vtroque diſtinctum, quod non poteſt aliud eſſe, quam ordo ad exiſtentiam habendam. Antecedens pro ſecunda parte conſtat ex dictis: nam exiſtentia vt habenda diſtinguit rem futuram à purè poſſibili, quam diſtinctionem non præſtat ſola carentia exiſtentiæ: ergo eſt prædicatum diſtinctum à ſola carentia exiſtentiæ. Pro prima parte probatur: nam exiſtentia vt habenda conuenit rei futuræ tempore futuritionis; exiſtentia autem ipſa non conuenit; aliàs illam exiſtentem conſtitueret: ergo exiſtentia vt habenda eſt prædicatum ab ipſa exiſtentia diſtinctum; non poteſt enim de vno, & eodem prædicato affirmari, quod conueniat, & quod non conueniat.

91 *Doctrina reijcitur Recentiorum doctrina. Confirmatur.* Præterea doctrina Recentiorum reijcitur: nam exiſtentia poſtea, non poteſt futurum ab exiſtente diſtinguere; cum rei exiſtenti conueniat; ſed futurum, non ſolum diſtinguitur à purè poſſibili, ſed etiam ab exiſtente; cum ſit inter vtrumque medium: ergo exiſtentia non poteſt futurum, vt inadæquata forma conſtituere. Quod amplius vrgetur: nam forma inadæquatè conſtituens, debet conuenire conſtituto, vt conſtat ex terminis; ſed exiſtentia non conuenit futuro, vt futuro; cum eo ipſo, quod exiſtentia conueniat, & de aliquo verè affirmetur, deſinat eſſe futurum; id enim quod exiſtit non eſt futurum, ſed præſens: ergo exiſtentia non conſtituit futurum, vt inadæquata forma.

92 *Si reſpondeatur.* Si reſpondeas, diſtinguendo vltimum conſequens, & concedas conſequentiam de exiſtentia vt exercitè exiſtente; ſic enim non conſtituit futurum, ſed potius futuritionem abſoluit; neges autem de exiſtentia non habita, ſed habenda: ſic enim futuro conuenit, illudque inadæquatè conſtituit ſimul cum carentia exiſtentiæ. In contrarium obſtat argumentum proximè factum: *Contra arguitur.* exiſtentia namque vt habenda diſtinguitur à carentia exiſtentiæ; cum repugnet purè poſſibilitati, cum qua componitur carentia exiſtentiæ; diſtinguitur etiam ab exiſtentia, vt exercita, & habita; cum conueniat tempore futuritionis; ſecus autem exiſtentia, vt exercita, & habita, & conueniat futuro, vt futuro, non autem exiſtentia, vt exercita, quæ futuritionem abſoluit: ergo præter carentiam exiſtentiæ, & exiſtentiam, vt habitam, datur aliud prædicatum conueniens rei futuræ tempore futuritionis, & futuram conſtituens vt forma; cumque aliud eſſe non poſſit, quam decretum diuinum omnipotentiam determinans ad dandam exiſtentiam in tempore, vt manifeſtè §. 2. monſtrauimus, aſſerendum eſt illud eſſe formam conſtituentem futurum, quod ab æterno eſt futurum, & infallibiliter tale.

93 *Confirmatur ex D.Th.* Quæ omnia confirmantur ex Angelico Doctore *in hac 1. p. q. 16. art. 7. ad 3. argum.* quo intendebatur probare veritatem creatam eſſe æternam, hoc modo: *Id quod eſt verum in præſenti, ſemper fuit verum eſſe futurum; ſed ſicut veritas propoſitionis de præſenti eſt veritas creata: ita veritas propoſitionis de futuro: ergo aliqua veritas creata eſt æterna.* Cui argumento ita reſpondet. *Ad tertium dicendum, quod illud quod nunc eſt, ex eo futurum fuit antequam eſſet; quia in cauſa ſua erat vt fieret: vnde ſublata cauſa, non eſſet futurum illud fieri; ſola autem cauſa prima eſt æterna: vnde ex hoc non ſequitur, quod ea, quæ ſunt, ſemper fuerit verum eſſe futura, niſi quatenus in cauſa ſempiterna fuit vt eſſent futura, quæ quidem cauſa ſolus Deus eſt.*

94 *Senſus verborũ D. Thomæ aperitur.* Ex quibus verbis tale argumentum contra Recentiorum doctrinam conſurgit, animaduertendo prius argumentum cui D. Thomas occurrit non procedere de veritate formali, ſed de veritate obiectiua; cum enim formalis veritas in intellectu ſolum exiſtat, & nullus intellectus præter diuinum æternus ſit, manifeſtiſſimum eſt nullam veritatem formalem eſſe æternam, præter illam, quæ eſt in diuino intellectu, quæ non creata, ſed increata eſt. Hoc ita præmiſſo, argumentor in hunc modum: ſi *Ex illis formatur ratio.* rem aliquam eſſe obiectiue futuram, nihil poſitiuum importaret futuritionis tempore exiſtens, ſed ſolam carentiam exiſtentiæ, vt ſaluaret D. Thomas ab æterno eſſe verum rem aliquam eſſe futuram, abſque eo quod aliquid creatum exiſteret ab æterno, neceſſarius non eſſet recurſus ad determinationem cauſæ increatæ ab æterno exiſtentem; ſed D. Thomas, vt ſaluet rem eſſe ab æterno futuram, abſque eo quod aliquid creatum, exiſteret ab æterno, neceſſarius non eſſet recurſus ad determinationem cauſæ increatæ ab æterno exiſtentem; ſed D. Thomas, vt ſaluet rem eſſe ab æterno futuram, abſq; eo quod aliquid creatum ſit æternum, recurrit ad determinationem primæ cauſæ exiſtentem ab æterno, ex qua habet eſſe futuram, & eſt aliquid increatum, vt conſtat ex verbis adductis: ergo iuxta D. Thomam, vt de aliquo verificetur eſſe futurum, non ſufficit carentia exiſtentiæ, ſed præter illam exigitur aliquid poſitiuum tempore futuritionis exiſtens.

Maior

Digitized by Google

95 *Maior probatur.* Maior, in qua ſola poteſt eſſe difficultas, conſtat clarè in terminis contrariæ ſententiæ; iuxta quam nihil poſitiuum exiſtens tempore futuritionis requiritur, ſed ſufficit carentia exiſtentiæ in tali tempore exiſtens, & exiſtentia poſtea vt de aliquo vere affirmetur eſſe futurum; ſed carentia exiſtentiæ ab æterno conuenit rebus creatis, & aliquibus exiſtentia conuenit in tempore: ergo vt verum ſit de illis eſſe ab æterno futuras, non eſt neceſſarium aliquid creatum eſſe exiſtens ab æterno, & conſequenter vt rerum futuritio eſſet ab æterno vera, abſque aliquo creato exiſtente ab æterno, non eſſet neceſſarius recurſus ad determinationem primæ cauſæ increatæ exiſtentem ab æterno, ex qua habeant eſſe futuras.

96 *Cuiuſdam Recentioris euaſio.* Et his reijcenda venit cuiuſdam Recentioris ſententia diſtinguentis duplex futurum, vel duplicem futuri conſiderationem, nempe in eſſe entitatiuo, & in eſſe veri formaliter, & fundamentaliter. Qua præmiſſa diſtinctione docet, futurum in eſſe entatiuo conſiſtere in carentia exiſtentiæ tempore futuritionis, & exiſtentia poſtea: futurum in eſſe veri formaliter in iudicio vero intellectus, quo affirmatur eſſe futurum; in eſſe autem veri fundamentaliter, in prædicato exiſtente tempore futuritionis connexo infallibiliter cum exiſtentia poſtea, quod prædicatum non eſt ſolum decretum diuinum, ſed vel decretum, vel ſcientia media coexiſtens tempore futuritionis, vel aliud prædicatum tunc temporis exiſtens, & connexum cum exiſtentia poſtea habenda.

97 *Reijcitur primo.* Quæ ſententia, etſi ad veritatem proximus, quam præcedens accedat, quatenus recognoſcit prædicatum, futuritionis tempore exiſtens cum re extituta connexum, vt neceſſarium ad veram futuritionem; in alijs tamen, quæ docet, non minus quam illa à veritate recedit. Et reijcitur primo: nam id quod conſtituit futurum in ratione futuri præbet fundametum ad iudicandum verè aliquid eſſe futurum; ſed ſolum prædicantum exiſtens tempore futuritionis connexum infallibiliter cum exiſtentia poſtea habenda, illud fundamentum præſtat, aliàs futurum in ratione veri fundamentaliter, non conſiſteret in prædicato tunc exiſtente, & cum exiſtentia habenda connexo, cuius contrarium docet præfata ſententia: ergo in ſolo prædicato exiſtente tempore futuritionis connexo infallibiliter cum exiſtentia habenda conſiſtit ratio futuri. Probatur major: nam id quod conſtituit album præſtat fundamentum ad verum iudicium de conuenientia albedinis, & conſtituens hominem præſtat fundamentum ad verum iudicium de conuenientia humanitatis, vel ad verè iudicandum aliquem eſſe hominem, & ſic de alijs: ergo conſtituens futurum in ratione futuri præbet fundamentum ad iudicandum verè aliquid eſſe futurum.

98 *Secundo.* Secundo reijcitur: nam futuritio entitatiua, prout à prædicto Auctore ſtatuitur, conſiſtens in carentia exiſtentiæ tempore futuritionis, & exiſtentia poſtea, non eſt vera futuritio: ergo ſolum in prædicato exiſtente tempore futuritionis connexo infallibiliter cum exiſtentia habenda conſiſtit vera futuritio; ac proinde diſtinctio illa duplicis futuritionis eſt falſa. Probatur antecedens ex dictis: nam vera futuritio conſtituit verè futurum; ſed futuritio entitatiua à prædicto Auctore aſſignata, non conſtituit verè futurum: ergo vera futuritio non eſt. Conſequentia eſt euidens. Maior præterquamquod ex terminis nota videtur, conſtat exemplis: etenim vera albedo conſtituit verè album, & vera humanitas verè conſtituit hominem: ergo vera futuritio conſtituit verè futurum. Minor autem probatur: nam verè conſtituere hominem eſt præbere fundamentum ad verum iudicium enuntians de conſtituto, eſſe hominem, & verè conſtituere album eſt præſtatè fundamentum ad iudicium verum de albedine: ergo conſtituere verè futurum eſt præbere fundamentum ad verum iudicium enuntians futuritionem; ſed futuritio entitatiua, prout à prædicto Auctore ſtatuta, non præſtat hoc fundamentum; alias in illa conſiſteret futurum in ratione veri fundamentaliter, & non in prædicato exiſtente tempore futuritionis connexo infallibiliter cum exiſtentia poſtea habenda, cuius contrarium à prædicto Auctore docetur: ergo futuritio entitatiua non conſtituit verè futurum, ſed ſolum prædicatum tempore futuritionis exiſtens connexum infallibiliter cum exiſtentia habenda, quod aſſerit noſtra ſententia.

99 *Futuritio non datur ſine diuino decreto. Prob. 1.* Quod autem ſine decreto diuino nequeat futuritio conſiſtere, probatur primo ex D. Thoma *in hac 1. p. infra q. 16. art. 7. ad* 3. verbis *ſuperius* adductis, quibus docet D. Thomas, illud quod nunc eſt, ex eo fuiſſe ab æterno futurum, quatenus in cauſa ſempiterna fuit, vt eſſet futurum; ſed non fuit vt eſſet futurum in cauſa ſempiterna ſumpta prout in actu primo, & in differenti ad dandam exiſtentiam effectui; alias futuritio in ſigno poſſibilitatis conueniret, nec fuiſſet libera Deo: ergo fuit vt eſſet futurum in cauſa ſempiterna, vt determinata liberè ad exiſtentiam communicandam in tempore; at ſine decreto libero voluntatis diuinæ nulla in Deo eſſe poteſt, aut intelligi libera determinatio: ergo ſine decreto libero voluntatis diuinæ, non poteſt rerum futuritio ſubſiſtere.

100 *Secundo.* Secundo probatur: nam ab eo rebus conuenit futuritio, à quo ſumitur illarum poſſibilitas, & à quo illarum exiſtentia cauſatur (loquimur de futuritione phyſica) ſed poſſibilitas rerum ſumitur à prima cauſa, vel denominatiuè, vel terminatiuè, & à Deo, vt cauſa prima rerum exiſtentia cauſatur: ergo à Deo, vt prima cauſa rebus creatis conuenit futuritio; ſed non conuenit à Deo, vt in actu primo, & omninò indifferenti; alias vt *proximè* arguebamus, illarum futuritio non eſſet libera Deo, ſed neceſſario eueniret: ergo conuenit illis à Deo, & ab omnipotentia diuina, vt liberè applicata, & liberè determinata ad exiſtentiam communicandam; at ſine libero diuinæ voluntatis decreto, nequit ſtare in Deo libera determinatio, vt omnibus eſt conſpicuum: ergo conuenit futuritio rebus à Deo, & omnipotentia diuina, vt per decretum liberum applicata, & determinata; & conſequenter ſine libero decreto voluntatis diuinæ, non poteſt futuritio ſubſiſtere, quidquid ſit, an alia prædicata diuina cum exiſtentia habenda connexa ingrediantur ad dandam futuritionem, vel ad illam conſtituendam.

Quod autem Scientia Media coexiſtens tempore futuritionis, non poſſit conſtituere futurum, vt in ſententia, quam impugnamus, aſſeritur, probatur primo: nam Scientia Media prout à ſuis Auctoribus traditur, non eſt practica in ordine ad proprium obiectum, ſed purè ſpeculatiua; & conſequenter non cauſat, nec conſtituit illud, ſed conſtitutum ſupponit; at obiectum Scientiæ Mediæ eſt futurum conditionatum: ergo hoc futurum non poteſt per Scientiam Mediam in ratione futuri conſtitui. Secundo: nam ſcientia Dei libera terminata ad abſolutè futurum, quia in ſententia contrariorum non eſt practica, ſed ſpeculatiua, non cauſat, nec conſtituit futurum abſolutè, ſed conſtitutum ſupponit: vnde in illorum ſententia, non ideò obiecta creata exiſtunt, vel ſunt futura, quia ſciuntur à Deo, ſed ideò ſciuntur à Deo, quia exiſtunt, vel ſunt futura, vt *infra* videbimus; ſed Scientia Media terminata ad futura conditionatè, non eſt practica reſpectu illorum, ſed pure ſpeculatiua: ergo non cauſat, nec præſtat illis futuritionem, ſed conſtituta ſupponit in ratione futuri conditionatè. 101 *Scientia Media tempore futuritionis coexiſtens, nō poteſt cōſtituere futurū. Prob. 1. Secundo.*

Tertio probatur: nam ex oppoſito fieret, vt hæc propoſitio eſſet vera; *Ideò aliquid eſt futurum conditionatè, quia ſcitur a Deo vt futurum*: non autem è contra; *ideò ſcitur, quia futurum eſt*; conſequens eſt falſum: ergo Scientia Media non conſtituit futurum ſub conditione, ſed ſupponit conſtitutum. Probatur minor: vt enim communiter PP. Societatis docent, non ideò aliquid eſt abſolutè futurum, quia ſcitur à Deo, ſed è contra, ideò ſcitur, vt futurum abſolutè, quia futurum eſt: ergo pariter fateri tenetur Recentior, quem impugnamus, non ideò aliquid eſſe futurum ſub conditione, quia ſcitur per Scientiam Mediam; ſed è contra, ideò per Scientiam Mediam ſciri, quia futurum ſub conditione ſupponitur, vel à communi ſuorum ſententia recedere. Patet conſequentia: nam ideò prædicta doctrina in ſcientia abſolutorum eſt vera, quia non eſt practica, ſed ſpeculatiua in ordine ad proprium obiectum; ſed etiam Scientia Media cum ſuo obiecto comparata non eſt practica, ſed purè ſpeculatiua: ergo etiam de illa eſt verum, non ideò aliquid eſſe futurum ſub conditione, quia per Scientiam Mediam cognoſcitur, ſed ideò ſcitur, quia futurum eſt ſub conditione, & vt tale ſupponitur. 102 *Prob. 3.*

Præterea, idem aſſumptum probatur ex Recentioris doctrina: vt enim à prædicto Auctore docetur, futurum in ratione veri formaliter conſiſtit in iudicio vero de futuritione formato; in ratione autem veri fundamentaliter conſiſtit in prædicato exiſtente futuritionis tempore; cum exiſtentia habenda annexo, præbente fundamentum ad veritatem iudicij, quod de futuro formatur; ſed quamuis ſcientia media exiſtat tempore futuritionis, & ſit cum exiſtentia conditionatè habenda connexa, non tamen præbet fundamentum ad veritatem iudicij, quod de rerum futuritione formatur: ergo non conſtituit futurum in eſſe veri fundamentaliter, de quo illius ſententia procedit: nam loquendo de futuro in ratione veri formaliter, ſi forte poteſt futurum cum proprietate appellari, ſi Scientia Media admittatur, certum eſt illa conſtitui. Conſequentia eſt euidens. Maior continet Recentioris doctrinam. Minor autem oſtenditur primo: nam Scientia Media eſt iudicium verum, quod Deus format de futuris conditionatis, ſed fundamentum ad iudicij veritatem non conſiſtit in ipſo iudicio, ſed ex parte obiecti ſe tenet, & ab obiecto præſtatur: ergo fundamentum ad verum iudicium à Deo de futuris conditionatis formatum, nō conſiſtit in Scientia Media, ſed eſt aliquid ab illa diſtinctum; & conſequenter non conſtituit futurum conditionatum in ratione veri fundamentaliter. 103 *Prob. 4. Minor prob. 1.*

Secundo probatur minor: nam fundamentum ad veritatem iudicij determinat obiectiuè intellectum ad aſſenſum veritatis; ſed determinans obiectiuè, ex parte obiecti ſe tenet, & ab aſſenſu intellectus à ſe determinato diſtinguitur, vt ex terminis ipſis apparet: ergo fundamentū, quod à futuro præſtatur, vt Deus per Scientiam Mediam verè iudicet eſſe futurum, ſe tenet ex parte futuri, & à Scientia Media diſtinguitur; & conſequenter Scientia Media non conſtituit futurum in ratione veri fundamentaliter. 104 *Prob. 2.*

Reſpon-

Digitized by Google

105 *Reſpondebis.* Reſpondebis: obiectum Scientiæ Mediæ non eſſe futurum conditionatum, quod per ipſam conſtituitur, nec per illam iudicari aliquid eſſe futurum ſub conditione, ſed obiectum illius eſt, quod eſſet, ſi poneretur conditio, & hoc per ſcientiam mediam iudicari: vnde ſcientia media non conſtituit ſuum obiectum, ſed conſtitutum ſupponit; nec ſui veritatem fundat, ſed ad illam obiectiuè fundata ſupponitur.

106 *Contra 1.* Sed contra primo: nam iudicium diuinum enuntians de aliquo obiecto eſſe futurum conditionatè, non eſt ſcientia Deo libera, nec omninò neceſſaria: ergo eſt ſcientia media, quæ ideò media vocatur, quia nec libera, nec neceſſaria eſt, ſed media inter liberam, & neceſſariam, cum neceſſaria conueniens in non ſupponendo decretum liberum ſubiectiuè, & cum libera, in eo quod potuit Deo non conuenire. Conſequentia eſt euidens. Antecedens pro prima parte conſtat: nam ſcientia Deo libera eſt illa, quæ decretum ſubiectiuè exiſtens ſupponit, ſed iudicium illud non ſupponit decretum ſubiectiuè exiſtens in Deo, ſed ſcientiam mediam, per quam conſtituitur futurum conditionatum, iuxta præfatam ſententiam; ſcientia autem media non eſt libera Deo, ſed contingens: ergo iudicium, quo Deus iudicat de aliquo obiecto eſſe futurum ſub conditione, non eſt ſcientia Deo libera. Quod autem ſcientia neceſſaria non ſit, etiam conſtat: nam potuit non conuenire Deo; cum ſcientia media illius obiectum conſtituens potuerit non exiſtere; ac proinde, etiam iudicium ſcientiam mediam præſupponens, & illi obiectiuè innitens: ergo hoc iudicium non eſt ſcientia neceſſaria Deo, ſed media inter liberam, & neceſſariam.

107 *Contra 2.* Contra ſecundo: nam iudicium, quo Deus cognoſcit de aliquo obiecto, quod eſſet, ſi talis poneretur conditio, eſt futurum in ratione veri formaliter; cum non terminetur ad obiectum, vt exiſtens, ſed vt exiturum ſub aliqua conditione, in quo futuritio in ratione veri formaliter poteſt conſiſtere; ſed ad futurum in ratione veri formaliter præſupponitur, iuxta Recentioris ſententiam, futurum in ratione veri fundamentaliter conſiſtens in prædicato exiſtente tempore futuritionis connexo infallibiliter cum exiſtentia poſtea habenda: ergo iudicium affirmans de re aliqua, quod eſſet, ſi hæc, aut illa poneretur conditio, ſupponit prædicatum exiſtens tempore futuritionis cum exiſtentia habenda connexum; ſed hoc prædicatum non eſt ipſa ſcientia media, aliàs ſe ipſam ſupponeret, & ſui ipſius veritatem obiectiuè fundaret, quod implicat: ergo eſt decretum liberum exiſtens tempore futuritionis. Patet conſequentia: nam præter decretum, & ſcientiam mediam, non eſt aſſignabile prædicatum exiſtens in Deo tempore futuritionis conditionatæ connexũ infallibiliter cum exiſtentia habenda: ergo excluſa ſcientia media, neceſſario eſt aſſerendum eſſe diuinum decretum, quod exiſtit tempore futuritionis, & cum exiſtentia habenda connectitur.

10 *Contra 3.* Contra tertio: nam quod res aliqua eſſet, ſi hæc, aut illa poneretur conditio, vel eſt idem formaliſſimè, ac eſſe futuram conditionatè, vel eſſe futuram conditionatè ſupponit: ſicut quod res aliqua erit abſolutè, vel eſt formaliſſimè idem, ac eſſe abſolutè futuram, vel futuritionem abſolutam ſupponit: ergo ſi ſcientia media habet pro obiecto, quod res aliqua eſſe, ſi hæc, aut illa poneretur conditio, vel habet pro obiecto futurum conditionatum, vel aliquid futurum conditionatum conſtitutum ſupponens; & conſequenter non poteſt futurum conditionatum per ſcientiam mediam conſtitui. Conſequentia eſt euidens: ſicut enim obiectum ſcientiæ mediæ non poteſt conſtitui per illam, ita id, quod ab obiecto ſcientiæ mediæ ſupponitur, per ipſam ſcientiam mediam repugnat conſtitui. Antecedens autem probatur: nam futurum conditionatum non eſt quid conſequutum ad exiſtere conditionatum, aut illo poſterius, ſicut futurum abſolutum non eſt quid conſequens ad abſolutè exiſtere, aut poſterius illo; ergo vel eſt formaliſſimè idem cum exiſtere conditionatè, vel ad illud præſupponitur; & conſequenter, quod res aliqua eſſet, ſi hæc, aut illa poneretur conditio, vel eſt formaliſſimè futurum conditionatum, vel ſupponit futurum conditionatè conſtitutum.

109 *Confirmatur.* Quod amplius vrgetur: quia namque ſcientia libera terminata ad abſolutè futura cognoſcens de illis, quod abſolutè erunt, non poteſt conſtituere futurum abſolutum in ratione futuri, ſed conſtitutum ſupponit; aliàs vt *proximè* arguebam, ideò aliquid eſſet abſolutè futurum, quia ſcitur à Deo, non autem è contra; ideò à Deo ſciretur, quia eſſet abſolutè futurum, quod communi ſententiæ Doctorum Societatis aduerſatur: ergo ſi ſcientia media cognoſcit de obiectis creatis, quod eſſent, ſi talis poneretur conditio, non poteſt conſtituere futurum conditionatum, ſed neceſſario ſupponit illud conſtitutum in ratione futuri.

110 *Quarto reijcitur ſolutio.* Præterea tradita ſolutio reijcitur: nam de re omninò indifferenti ad eſſe, & non eſſe futuram, non poteſt verè affirmari quod eſſet, ſi hæc, aut illa poneretur conditio; ſed res creata tempore futuritionis, prout ſcientiam mediam vt illius obiectum, præcedit, eſt omninò indifferens ad eſſe, & non eſſe futuram, ſecluſo decreto diuino: ergo de illa, prout ſic, non poteſt verè affirmari, quod eſſet, ſi hæc, aut illa poneretur conditio. Conſequentia tenet. Maior videtur certa: non enim alia ratione non poteſt de aliqua re pro ſigno poſſibilitatis verè affirmari, quod eſſet ſi aliqua poneretur conditio, niſi quia pro tali ſigno eſt indifferens ad eſſe, & non eſſe futuram: ergo in quocumque ſtatu dicta indifferentia detur, non poterit verè affirmari. Minor autem probatur: nam tempore futuritionis, ſi præſcindatur decretum, nihil remanet exiſtens pro priori ad ſcientiam mediam, niſi carentia exiſtentiæ; ſed hæc eſt omninò indifferens ad rei futuritionem, & negationem illius: ergo res creata tempore futuritionis, prout ſcientiam mediam præcedit tanquam obiectum illius, eſt omninò indifferens ad eſſe, & non eſſe futuram ſecluſo decreto diuino.

Reſpondebis, quod licet res creata de ſe indifferens ſit ad eſſe, & non eſſe futuram, ex ſuppoſitione tamen quod eſſet, ſi aliqua poneretur conditio, manet determinata ad exiſtendum conditionate, ſicut enim quod eſt, neceſſe eſt eſſe ex ſuppoſitione quod ſit; ita ex ſuppoſitione quod res aliqua eſset conditionate, necesſarium eſt quod eſſet, & conſequenter ſicut res exiſtens, ex ſuppoſitione quod ſit, poteſt certò cognoſci vt exiſtens; ita res, quæ eſſet, ſi aliqua poneretur conditio, ex hac ſuppoſitione poteſt ſcientiam terminare affirmantem de illa quod eſſet. 111 *Reſpondebis.*

Sed contra primo: vt enim neceſſitas ex ſuppoſitione detur, debet tempore, quo datur, exiſtere ſuppoſitio, & id quod neceſſitatem inducit; ſed ſi ſecludatur decretum, nihil datur tempore futuritionis præſens, quod poſſit prædictam neceſſitatẽ inducere; cum ſecluſo Dei decreto, omnia, quæ exiſtunt tempore futuritionis pro priori ad ſcientiam mediam, ſint omninò indifferentia ad futuritionem, & negationem illius: ergo Dei decreto ſecluſo, non poteſt res creata exiſtere neceſſariò exiſtentia conditionata, nec eſſe determinata ad eſſendum ſub aliqua conditione. 112 *Contra 1.*

Contra ſecundo: nam hæc neceſſitas ex ſuppoſitione non conuenit rei creatæ eſſentialiter, nec conuenit illi à ſe: ergo illi conuenit ab omnipotentia diuina, & per ordinem ad illam; ſed non conuenit ab omnipotentia, vt in actu primo, & in ſtatu indifferentiæ; aliàs eſſet neceſſariò ab illa: ergo conuenit hæc ſuppoſitio ab omnipotentia vt *liberè* applicata ad agendum; ſed hæc applicatio libera eſt decretum voluntatis diuinæ omnipotentiam applicans, & determinans: ergo hoc decreto ſecluſo non poteſt tempore futuritionis talis ſuppoſitio dari; & conſequenter non poteſt neceſſitas illa ex ſuppoſitione ſubſiſtere. 113 *Secundo*

Contra tertio, & explicatur magis ratio præcedens ſuppoſitio, ex qua res creata de ſe indifferens, neceſſitatur ad exiſtendum conditionatè tempore futuritionis, debet eſſe Deo libera; ſed abſque decreto exiſtente nequit eſſe actu libera Deo: ergo abſque decreto exiſtente tempore futuritionis, non poteſt talis ſuppoſitio ſubſiſtere. Minor cum conſequentia tenet. Maior autem oſtenditur primo: nam prædicta ſuppoſitio debet eſſe actu libera creaturæ: alias ſcientia media, quæ Deo neceſſario conuenit facta illa ſuppoſitione, non eſſet creaturæ libera; ſed implicat liberum creaturæ non liberum Deo; ſicut implicat liberum creaturæ, non ſubordinatum Deo; alias tale liberum eſſet à creatura, vt à primo libertatis principio: ergo illa ſuppoſitio debet eſſe Deo libera. Secundo probatur maior: nam ſuppoſitio illa non eſt Deo neceſſaria; aliàs poſſet Deo nolente contingere, quod eſt abſurdum: ergo eſt Deo libera. 114 *Tertio* *Maior prob. 1* *Secundo*

Denique probatur maior: nam prædicta ſuppoſitio eſt diuinæ prouidentiæ ſubiecta; ſed prouidentia diuina eſt actus liber intellectus, decretum liberum diuinæ voluntatis ſupponens, à quo efficaciam, & libertatem accipit: ergo talis ſuppoſitio eſt actu libera Deo. Maior, in qua eſt difficultas, probatur: prædicta ſuppoſitio eſt quid neceſſario præ requiſitum, vt Deus poſſit conſenſum liberum voluntatis creatæ in ſtatu abſoluto cauſare, & de illo prouidere, vt abſolutè futuro; vt enim Auctores ſententiæ contrariæ docent, niſi voluntas creata ſupponatur conſentiens liberè in ſtatu conditionato, non poteſt Deus illam conſentientem liberè in ſtatu abſoluto efficere, nec ab illa conſenſum liberũ extorquere: ergo debet eſſe prouidentiæ diuinæ ſubiecta. Probatur conſequentia: nam prouidentia, cui non ſubiacent omnia neceſſario requiſita ad exiſtentiam actus, vel effectus prouiſi, non eſt prouidentia perfecta: ſicut cauſa, cuius efficientiæ non ſubiacent omnes cauſæ alicuius effectus perfecta, & ſuprema cauſa nõ eſt; ſed prouidentia diuina, circa actus liberos voluntatis creatæ, vt abſolutè futuros, eſt perfecta, & ſuprema prouidentia: ergo debet ſe extendere ad prædictam ſuppoſitionem, quæ, vt vidimus, eſt neceſſaria in contrariorum ſententia, vt Deus de conſenſu libero voluntatis creatæ in ſtatu abſoluto prouideat. 115 *Tertio*

Denique principalis ſolutio reijcitur: vt enim Deus tempore futuritionis cognoſcat de conſenſu libero, quod eſſet, ſi hæc, aut illa poneretur conditio, etſi non requiratur, quod futuritionis tempore exiſtat conſenſus abſolutè entitatiuè, obiectiua tamen veritas Dei cognitionem terminans, illamque obiectiuè determinans, debet futuritionis tempore exiſtere; ſed hoc non poteſt abſque decreto libero voluntatis diuinæ tunc exiſtente ſaluari: ergo nec diuina cognitio veritatem illam enuncians, poteſt abſque decreto libero ſubiectiuè exiſtente ſubſiſtere. Conſe- 116 *Denique reijcitur principalis ſolutio.*

quentia

Digitized by Google

quentia eſt euidens. Præmiſſæ autem indigent probatione.

117 *Maior probatur* Maior conſtat: nam veritas formalis ſubiectiue exiſtens in intellectu, & cognitioni conueniens, non poteſt exiſtere, niſi terminata ad veritatem obiectiuam, & determinata ab illa: ſed futuritionis tempore exiſtit veritas formalis cognitionis diuini intellectus enunciantis de conſenſu creato, quod eſſet ſi hæc, aut illa poneretur conditio: ergo debet futuritionis tempore exiſtere veritas obiectiua, Dei cognitionem terminans, & determinans, aliàs erit cognitio terminata, & determinata abſque terminante, & determinante talem cognitionem, quod implicat. *Minor probatur* Minor etiam probatur; nam veritas hæc obiectiua, quæ conſenſus creatus terminat, & determinat cognitionem diuinam, eſt prædicatum non conueniens neceſſario, ſed contingenter conſenſui; ſed nullum prædicatum contingens poteſt conuenire creaturæ, niſi dependenter à decreto libero voluntatis diuinæ: ergo veritas hæc obiectiua non poteſt futuritionis tempore exiſtere abſque decreto libero voluntatis diuinæ futuritionis tempore abſolutè exiſtente.

118 *Vltimo probatur principale aſſumptum.* Denique principale aſſumptum probatur, quod nempe, ſcientia media tempore futuritionis exiſtens, non poſſit conſtituere futurum conditionatum in eſſe veri fundamentaliter: nam vera futuritio non eſt contingens, & caſualis Deo; ſed ſcientia media eſt Deo contingens, & caſualis: ergo nequit eſſe forma conſtituens futurum, nec in eſſe cogitatiuo, nec in eſſe veri fundamentaliter. Conſequentia tenet. Minor pro prima parte eſt certa: nam ſcientia media taliter conuenit Deo, quod potuit non conuenire, & non ab intrinſeco, aliàs eſſet Deo libera, ſed ab extrinſeco, nempe, ex libertate creata, in quo contingentia conſiſtit. Pro ſecunda parte etiam conſtat: id enim caſuale dicitur reſpectu alicuius, quod euenit præter intentionem illius; ſed ſcientia media conuenit Deo, præter eius intentionem: ergo eſt caſualis Deo, & à caſu reſpectu illius.

119 *Maior prob. 1. Secundo.* Maior autem oſtenditur primo: non tantum creaturarum eſſe, & futuritio abſoluta, non poſſunt eſſe contingentes, aut caſuales Deo: ergo futuritio conditionata nequit eſſe Deo caſualis, aut contingens. Secundo probatur: ſi namque futuritio conditionata conſenſus liberi voluntatis creatæ eſſet contingens, & caſualis Deo, etiam eſſet ipſi caſualis, & contingens futuritio conditionata negationis conſenſus, ſed huiuſmodi futuritio nequit eſſe Deo contingens, & caſualis: ergo nec futuritio conditionata conſenſus. Maior cum conſequentia tenet. Minor autem probatur: nam ſuppoſita negatione conſenſus in ſtatu conditionato, non eſt Deo poſſibilis conſenſus liber voluntatis creatæ in ſtatu abſoluto: ergo ſi negatio conſenſus in ſtatu conditionato eſt contingens, & caſualis Deo, erit etiam caſualis, & contingens in ſtatu abſoluto, quod non minus inconueniens videtur, quam quod aliqua entitas poſitiua creata, Deo ſit contingens, & caſualis, & quod præter illius intentionem, & libertatem exiſtat. De quo plura infra.

§. VLTIMVS.

Argumentis Recentiorum occurritur.

120 *Arg. 1.* TAmetſi, ex dictis occurrendo argumentis Patris Suarez, facile eſſet Recentiorum argumentis occurrere, placuit tamen illa breuiter proponere. Arguunt primo: per id enim res aliqua eſt formaliter futura in inſtanti A præſenti, per quod eſt in rerum natura poſterior comparatiuè ad hoc inſtans; ſed poſterior comparatiuè ad inſtans A præſens conſtituitur formaliter per carentiam exiſtentiæ in inſtanti A præſenti, & exiſtentiam in inſtanti B futuro: ergo & futura formaliter. Maiorem nô probant, ſed vt ex terminis notam ſupponunt. Minorem autem ſic probant. Anti-Chriſtum enim eſſe poſteriorem comparatiuè ad hoc tempus, nihil eſt aliud formaliter, quam nunc non exiſtere, & exiſtere poſtea: ergo per carentiam exiſtentiæ in inſtanti A præſenti, & exiſtentiam in inſtanti B futuro, conſtituitur formaliter Anti-Chriſtus poſterior comparatiuè ad hoc inſtans.

121 *Reſpondetur. Auct. contrarios falſum ſupponere, probatur primo.* Reſpondeo negando maiorem, quam non eſſe ex terminis veram, ſed manifeſtè falſam, conſtat, primo: nam id, quo Anti-Chriſtus hodie eſt futurus, debet exiſtere hodie, vt ſupra monſtrauimus; id autem, quo in rerum natura eſt poſterior, reſpectiuè ad hoc tempus eſt exiſtentiam, quam ſuo tempore habebit, connotata, & ſuppoſita carentia exiſtentiæ hodie: ergo falſum eſt conſtitui, & eſſe futurum, eo quo eſt in rerum natura poſterior reſpectiuè ad inſtans, vel tempus præſens.

122 *Secundo.* Secundo: nam Anti-Chriſtus hodie eſt, & dicitur verè futurus; hodie autem non dicitur, nec eſt poſterior reſpectiuè ad hoc tempus, nec comparatiuè ad inſtans, vel tempus præcedens: ergo non eſt idem Anti-Chriſtum eſſe futurum, ac eſſe in rerum natura poſteriorem reſpectiuè ad tempus, vel inſtans præſens; & conſequenter eſt falſum, eo conſtitui, & eſſe futurum, quo eſt in rerum natura poſterior reſpectiuè ad inſtans, vel tempus præſens. Secunda conſequentia ex prima euidenter colligitur: ſi namque effectus formales differunt, non poteſt forma eſſe eadem. Prima ex præmiſſis infertur: ſi namque, hodie verè de Anti-Chriſto enunciatur eſſe futurum, & non enunciatur verè eſſe poſteriorem reſpectiuè ad hoc inſtans, non ſunt idem eſſe futurum, & eſſe poſteriorem reſpectiuè ad inſtans præſens.

123 *Maior probatur* Maior conſtat: nam aliquando verè enunciatur de Anti-Chriſto eſſe futurum; ſed non tempore in quo exiſtit: ergo hodie verè enunciatur. Minor autem probatur: nam id quod hodie eſt poſterius, debet exiſtere hodie, connotando carentiam exiſtentiæ in iſto tempore, vel inſtanti, reſpectiuè ad quod eſt poſterius, vt ex terminis eſt notum; ſed Anti-Chriſtus non exiſtit hodie: ergo non eſt hodie poſterior reſpectiuè ad tempus præſens, vel comparatiuè ad tempus præteritum; & conſequenter non eſt idem eſſe futurum, ac eſſe in rerum natura poſteriorem, reſpectiuè ad inſtans præſens; nec eadem forma præſtans prædictos effectus.

124 *Secundo arguunt.* Secundo ſic arguunt: poſita carentia exiſtentiæ in hoc inſtanti, & exiſtentia in inſtanti futuro, implicat quòd res in hoc inſtanti non ſit futura: ergo his præcisè poſitis futura conſtituitur. Reſpondeo, quidquid ſit de antecedenti, negando conſequentiam, ſicut iſta conſequentia non valet: *poſito effectu dependente à cauſa eſſentialiter, implicat non poni cauſam: ergo cauſa conſtituitur per effectum*; cuius antecedens eſt verum, conſequens autem falſiſſimum: ergo pariter, ex eo quod poſitis carentia exiſtentiæ hodie, & exiſtentia craſtina, implicet rem non eſſe futuram; non ſequitur futuram conſtitui per carentiam exiſtentiæ hodie, & exiſtentiam cras; nec ideò illis poſitis implicare, quod res futura non ſit, quia per illas conſtituitur futura, ſed quia eo ipſo, quod hodie res non exiſtat, & exiſtat cras, implicat quod in Deo non præceſſerit decretum de exiſtentia communicanda, per quod eſt ab æterno futura: vnde ſi poſſet res aliqua non exiſtere hodie, & exiſtere craſtina die ſine decreto ab æterno exiſtente decernente craſtinam exiſtentiam, ſaluarentur carentia exiſtentiæ hodie, & exiſtentia cras, ſine eo quod res hodie non exiſtens, & exiſtens cras, eſſet hodie futura: vt enim ſupra vidimus ex Diuo Thoma; ideò id, quod exiſtit in tempore, fuit ab æterno futurum, quia in cauſa ſempiterna fuit ab æterno, vt fieret; & conſequenter, ſi in cauſa ſempiterna non fuiſſet determinatum, vt fieret, quamuis in tempore exiſteret, non fuiſſet ab æterno futurum, ex quo fit, vt per ordinem ad cauſas creatas hæc conſequentia non teneat; *Hodie res non exiſtit, & cras exiſtit: ergo hodie eſt futura reſpectiuè ad cauſam creatam*: ſi namque hæc ſupponatur omnino indifferens hodie ad cauſandam cras exiſtentiam, quamuis illam cauſet cras, non dicitur effectus futurus per comparationem ad illam; vt ex D. Thoma vidimus.

125 *Replicabis I.* Sed inſtant primo: poſitis carentia exiſtentiæ hodie, & exiſtentia cras, quolibet alio ſecluſo, hodie eſt certa, & infallibilis exiſtentia craſtina: ergo hæc duo ſe ipſis conſtituunt rem aliquam in ratione futuræ. Conſequentia eſt euidens. Antecedens autem probant: licet exiſtentia craſtina ſit in ſuis cauſis contingens, non tamen eſt contingens ex ſuppoſitione quod ſit: ergo ex ſuppoſitione, quod cras ſit, hodie eſt certum, quod cras erit.

126 *Secundo.* Secundo: licet exiſtentia Petri ſit hodie antecedenter contingens in ſuis cauſis, ex ſuppoſitione tamen, quod hodie ſit, eſt certum, quod eſt, & vt talis cognoſcitur: ergo quamuis exiſtentia Petri craſtina ſit contingens abſolutè in ſuis cauſis, ex ſuppoſitione tamen quod cras exiſtet, erit hodie extitura, & vt talis certò cognoſcetur: ſicut enim, quod eſt, dum eſt, neceſſe eſt eſſe; ita id quod futurum eſt, ex hac ſuppoſitione, eſt neceſſario futurum.

127 *Ad 1. replicam reſpond.* Reſpondeo ad primam replicam, negando antecedens: vt enim hodie ſit certum, quod cras erit, præter carentiam exiſtentiæ hodie, & exiſtentiam craſtinam, eſt neceſſarium, quod hodie ſit aliquid infallibiliter connexum cum exiſtentia craſtina, ac proinde poſitis carentia exiſtentiæ hodie, & exiſtentia craſtina, quolibet alio ſecluſo, non eſt certum hodie, quod cras erit: nam prædicatum hodie exiſtens cum exiſtentia craſtina connexum, diſtinctum quid eſt à carentia exiſtentiæ hodiè, & exiſtentia craſtina. Ad probationem antecedentis, concesso antecedenti, diſtinguo conſequens: ſi hodie ſit prædicatum connexum cum ſuppoſitione exiſtentiæ craſtinæ, concedo conſequentiam: ſi tale prædicatum hodie non detur, nego conſequentiam; eo autem ipſo, quod tale prædicatum exiſtat hodie, iam datur aliquid à carentia exiſtentiæ hodie, & exiſtentia craſtina diſtinctum, & in hoc prædicato conſiſtit futuritio; ſi autem tale prædicatum non detur, non poterit hodie exiſtentia vt futura cognoſci, quia vt hodie cognoſcatur, debet hodie ſuppoſitio dari, vel aliquid cum tali ſuppoſitione connexum infallibiliter.

128 *Ad ſecundam.* Et ex his ad ſecundam replicam, concesso antecedenti, & conceſſa conſequentia, nihil contra Nos infertur: vt enim hodie ſupponatur, quod cras erit, debet hodie dari prædicatum inferens craſtinam exiſtentiam, cumque carentia exiſtentiæ, quæ hodie exiſtit, cum exiſtentia craſtina non connectatur, & exiſtentia craſtina hodie non ſit, debet dari prædicatum hodie exiſtens ab illis diſtinctum; vt hodie ſupponatur quod cras erit, & hoc ſit ex ſuppoſitione neceſſarium, & vt certum cognoſcatur, & in hoc præ-

Digitized by Google

prędicato conſiſtit futuritio, non autem in carentia exiſtentiæ pro nunc, & exiſtentia craſtina, vt contrarij contendunt.

129 *Retorquetur argumentum.* Contra quos poteſt argumentum retorqueri: vt enim hodie cognoſcatur Petrus, v. c. vt exiſtens, debet hodie ſupponi exiſtentia: ergo vt hodie cognoſcatur, quod cras exiſtet, debet hodie ſupponi futuritio, & neceſſitas ex tali ſuppoſitione; ſed poſita hodie ſola carentia exiſtentię, non datur hodie futuritio, nec neceſſitas ex illa proueniens; cum carentia exiſtentię ſit indifferens ad eſſe, & non eſſe, ad futuritionem, & negationem futuritionis; & conſequenter ſit inſufficiens ad inducendam futuritionem, & neceſſitatem prouenientem ex illa: ergo niſi aliud addatur exiſtens tempore futuritionis, non poteſt futuritio ſubſiſtere, nec neceſſitas ex ſuppoſitione futuritionis; ac proinde vt hodie ſit exiſtentia craſtina neceſſario futura, neceſſitate ſuppoſitionis, non ſufficiunt carentia exiſtentiæ hodie, & exiſtentia craſtina, ſed prædicatum ab illis diſtinctum hodie exiſtens neceſſarium eſt, in quo aſſerimus futuritionem conſiſtere.

130 *Tertio arguitur & replicatur cõtradicta.* Sed contra doctrinam iſtam obſtat tertium argumentum, quod Recentiores magnificant: carentia exiſtentiæ hodie, & exiſtentia heri, ſe ipſis, omni alio ſecluſo, fundant veritatem propoſitionis de præterito, & conſtituunt rem præteritam: ergo carentia exiſtentiæ hodie, & exiſtentia cras, ſe ipſis, omni alio ſecluſo fundant veritatem propoſitionis de futuro, & cõſtituunt rem futuram. Probant conſequentiam: nam exiſtentia, quę fuit, & exiſtentia, quæ erit, conueniunt in carentia exiſtentiæ hodie: ergo ſi exiſtentia, quæ fuit, quamuis hodie non ſit, conſtituit rem præteritam, & fundat veritatem propoſitionis de præterito, exiſtentia, quæ erit, quamuis hodie non ſit, fundare poterit veritatem propoſitionis de futuro, & rem conſtituere futuram: ex terminis enim notum videtur, quod cum conuenientia in carentia exiſtentiæ hodie, non poteſt ſtare diſcrimen in fundanda, & non fundanda determinata veritate, in conſtituendo rem præteritam, & non conſtituendo futuram.

131 *Confirm. 1.* Quoad amplius confirmari poteſt: rem namq; eſſe præteritam conſtituitur per carentiam exiſtentiæ nunc, & exiſtentia quæ fuit; & tamen, exiſtente ſola carentia exiſtentiæ nunc, verè de aliquo affirmatur eſſe præteritum: ergo quamuis futurum conſtituatur per carentiam exiſtentiæ nunc, & exiſtentiam poſtea, poterit de aliquo verè affirmari eſſe futurum, exiſtente ſola carentia exiſtentiæ tempore futuritionis. Patet conſequentia: nam affirmatur de aliquo eſſe præteritum, non affirmata, aut non exiſtente adæquata forma conſtituente præteritionem, aut rem in ratione pręteritæ. ergo ad veritatem propoſitionis affirmantis concretu, non requiritur exiſtentia formæ adæquatæ talis concreti pro tempore importato per copulam; & conſequenter, quamuis exiſtentia habenda, inadæquate conſtituat futuritionẽ, aut rem in ratione futuræ, & non exiſtat tempore futuritionis, poterit verè affirmari de re aliqua eſſe fututam per hoc ſolum, quod futuritionis tempore exiſtat carentia exiſtentiæ.

132 *Confirm. 2.* Explicatur, & vrgetur ſecundo: carentia exiſtentiæ rei præteritæ, ſolum inadæquatè conſtituit illam in ratione præteritę; & tamen exiſtente ſolum carentia exiſtentiæ tempore præteritionis, affirmatur verè de aliquo eſſe præteritum: ergo quamuis carentia exiſtentiæ futuræ, ſolum inadæquatè conſtituat futurum poterit verè de aliquo affirmari eſſe futurum, quamuis tempore futuritionis ſolum detur carentia exiſtentiæ.

133 *Inſtatur argumentum.* Reſpondeo, hoc argumentum neceſſario eſſe ſoluendum à Recentiore, illo vtente, in cuius ſententia futurum in ratione veri fundamentaliter non conſiſtit in carentia exiſtentiæ nunc, & exiſtentia habenda, ſed in prædicato exiſtente tempore futuritionis connexo infallibiliter cum exiſtentia poſtea. Ex quo ſic arguitur, & argumentum euidenter inſtatur: carentia exiſtentiæ nunc, & exiſtentia, quæ fuit, ſe ipſis conſtituunt præteritum in ratione veri fundamentaliter, quandoquidem ſe ipſis fundant veritatem determinatam propoſitionis de præterito, & veritatem iudicij enunciantis rem eſſe præteritam, & tamen carentia exiſtentiæ nunc, & exiſtentis poſtea, non conſtituunt ſe ipſis futurum in ratione veri fundamentaliter: ergo ex eo quod per carentiam exiſtentiæ, & exiſtentiam, quæ fuit, conſtituatur præteritum, non ſequitur per carentiam exiſtentiæ nunc, & exiſtentiam poſtea, conſtitui futurum.

134 *Ad illud reſp.* Vnde, concеſſo antecedenti, nego conſequentia: ratio autem diſcriminis eſt: nam carentia exiſtentiæ rei contingentis, quæ aliquando fuit, non eſt indifferens ad eſſe, & non eſſe pręteritam, ſed determinatè connotat exiſtentiam, quæ fuit, & intrinſecè illam ſupponit; ideoque poteſt ſe ipſa fundare veritatem propoſitionis de præterito, & rem aliquam præteritam conſtituere, ingrediente conſtitutionem in recto carentia exiſtentię, & exiſtentia, quæ fuit, in obliquo, & de connotato; carentia autem exiſtentię futuritionis tempore exiſtens eſt indifferens ad eſſe, & non eſſe futuri; cum conueniat in ſtatu puræ poſſibilitatis: vnde non connotat ab intrinſeco exiſtentiam poſtea habendam, nec cum illa connectitur; ac proinde nõ poteſt ſe ſola, nec ſimul cum exiſtentia poſtea, ingrediente in obliquo, fundare veritatem determinatam propoſitionis de futuro, nec futurum conſtituere.

135 *Confirm. ſolutio ex Ariſt. & D. Th.* Et quidem iuxta D. Th. 1. *Perhier. c. 8. lect.* 13 & Ariſt. *ibidem*, propoſitiones de præſenti, & de preterito, etiam in materia contingenti, habent determinatam veritatem, aut falſitatem; propoſitiones autem de futuro in materia contingenti determinatã veritatem, aut falſitatem non habent, quod diſcrimen, in nullo alio poteſt conſiſtere, quam in hoc, quod determinata veritas propoſitionum de pręſenti, & de pręterito, in ipſa re contingenti ratione ſui fundatur; veritas autem propoſitionis de futuro non fundatur in re cõtingenti ratione ſui, ſed ratione decreti ipſi extrinſeci: nam in inſtanti reali, & decreto ſuppoſito, etiam propoſitiones de futuro ſunt determinatè verę, aut determinatè falſę, non minus, quam propoſitiones de pręſenti, aut de pręterito; & conſequenter ex eo quod carentia exiſtentię nunc, & exiſtentia, quę fuit, ſe ipſis rem pręteritam conſtituant, perperam à contrarijs infertur carentiam exiſtentię nunc, & exiſtentiam, quę erit, ſe ipſis, omni alio ſecluſo, conſtituere futurum.

136 *Ad 1. cõfirm.* Et ex his ad primam, & ſecundam confirmationem conſtat ſolutio. Ad primam diſtinguendo maiorem: vtraque ingrediente in recto conſtitutionem pręteriti, nego maiorem: ingrediente in recto ſola carentia exiſtentię, & exiſtentia, quę fuit, in obliquo, & de connotato, concedo maiorem, & conceſſa minori, nego conſequentiam: nam in ſententia contraria, carentia exiſtentię nunc, & exiſtentia habenda, conſtituunt futurum, ingrediente vtraq; in recto, & ideo non poteſt futuritionis tempore verè de re affirmari eſſe futuram: nam veritas propoſitionis affirmatiuę petit conuenientiam prædicati cum ſubiecto ſecundum formam adęquatè in recto conſtituentem; in conſtitutione autem rei in ratione pręteritę ſola carentia exiſtentię ingreditur in recto; & ideò poteſt verè de aliquo affirmari eſſe pręteritum, quamuis pręteritionis tempore ſola exiſtat carentia exiſtentię: quod enim in obliquo ſolum, & terminatiuè conſtituit, nõ requiritur, quod exiſtat pro differentia temporis importata per copulã, vt conſtat in propoſitione enunciante de aliquo eſſe cognitum ad cuius veritatem ſufficit, quod exiſtat cognitio quæ importatur in recto, licet obiectum cognitum in obliquo importatum non exiſtat.

137 *Ad ſecundam.* Ad ſecundam, diſtinguo maiorem: ſolum inadæquatè in recto, nego maiorem: ſolum inadæquatè in recto, & in obliquo, concedo maiorem: & conceſſa minori, diſtinguo primum conſequens diſtinctione maioris, & nego ſecundam conſequentiam: nam in ſententia contraria, carentia exiſtentiæ nunc, & exiſtentia poſtea, in recto ingrediuntur conſtitutionem futuri: ex quo rectè intulimus, non poſſe verè de aliquo affirmari futuritionem, eo quod in tempore importato per copulam, non exiſtit illius forma adæquata. Et iuxta hanc doctrinam accipiendum eſt, quod *ſupra* docuimus ſoluentes argumenta Patris Suarez; quod nempè exiſtentia quæ fuit, conſtituit præteritum.

138 *Replicabis.* Sed dices, ſequitur ex hac ſolutione non poſſe futurum conſtitui per carentiam exiſtentiæ nunc ingredientem in recto, & per exiſtentia poſtea terminatiuè, & in obliquo ingredientem; conſequens non admittemus; aliàs non conſiſteret futuritio in determinatione cauſarum ad dandam exiſtentiam effectui, cuius contrarium in noſtra concluſione docuimus: ergo ſolutio tradita non ſubſiſtit. Probatur ſequela: vt iſto modo conſtituatur futurum per carentiam exiſtentiæ, & exiſtentiam poſtea, non eſt neceſſarium, quod vtraque exiſtat futuritionis tempore ad veritatem propoſitionis affirmantis de aliquo eſſe futurum: ergo poſſunt iſto modo conſtituere futurum, vel ſaltim argumento noſtro non conuincitur iſto modo non conſtituere.

139 *Reſpondetur.* Reſpondeo, negando ſequelam. Ad probationem, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam pro prima parte; & diſtinguo conſequens pro ſecunda: argumento ſumpto ex veritate propoſitionis affirmantis futuritionem, concedo conſequentiam: aliis argumentis factis pro noſtra concluſione, nego conſequentiam. Itaque argumentum, quo probauimus non poſſe conſtitui futurum per carentiam exiſtentiæ tempore futuritionis, & exiſtentiam poſtea, eo quod aliàs non poſſet verè affirmari de re, quod eſſet futura, quia tempore importato per copulam non exiſtit adæquata forma futuri, quod ad veritatem propoſitionis affirmatiuæ requiritur, procedit contra conſtitutionem in recto per vtrumque prædicatum, qualiter à contrarijs adſtruitur conſtitutio: vnde non mirum, quod illo non conuincatur, quod prædicta prædicata non conſtituant rem futuram, vno illorum ingrediente in recto, & altero in obliquo illam conſtitutionem.

140 Quod autem, nec iſto modo ſufficiant ad conſtituendum futurum, aliunde probandum eſt, nempè, quia ad hoc neceſſarium erat, quod carentia exiſtentiæ, conueniens rei tempore futuritionis, intrinſecè connotaret, & inferret exiſtentiã poſtea habendam, quod carentiæ exiſtentiæ exiſtenti tempore futuritionis non conuenit; cum ſit omnino indifferens ad exiſtentiam, & negationem illius, *vt ſupra* arguebamus; & ideò non poteſt futurum conſtitui per carentiam exiſtentiæ in recto, & per exiſtentiam habendam in obliquo, cuius contrarium oppoſita de cauſa in conſtitutione præteritionis contingit.

141 *Inſtab. 1. primo.* Inſtabis primo: carentia exiſtentiæ tempore futuritionis exiſtens, non connotat intrinſecè exiſtentiam, quę fuit; & tamen conſti-

Digitized by Google

conſtituit pręteritum vt forma adæquata in recto, ingrediente exiſtentia, quæ fuit, in obliquo: ergo quamuis carentia exiſtentiæ conueniens tempore futuritionis, non connotet intrinſecè exiſtentiam, quæ erit, nec cum illa intrinſecè connectatur, poterit vt forma adæquata in recto conſtituere futurum, ingrediente in obliquo, & de connotato exiſtentia, quæ erit. Minor cum conſequentia tenet. Maior autem probatur: nam carentia exiſtentiæ, quæ fuit, eadem eſt cum carentia exiſtentię, quæ erit: ergo non poteſt illi conuenire connotatio aliqua intrinſeca, quæ non conueniat carentiæ exiſtentiæ, quæ erit; ſed huic non conuenit connotatio intrinſeca exiſtentiæ, quæ fuit, nec quæ erit: ergo illi conuenire non poteſt connotatio intrinſeca exiſtentiæ, quæ fuit. Patet conſequentia: nam cum identitate vtriuſque non ſtat conuenire vni prædicatum intrinſecum, quod alteri non conueniat.

142 *Inſtabis ſecundo.* Inſtabis ſecundo: nam ſaltim ſequitur, exiſtentiam, quę erit, conſtituere in obliquo futurum, licet non vt connotata à carentia exiſtentiæ, nec cum illa connexa, bene tamen vt connotata à decreto diuino, & vt connexa cum illo; conſequens eſt contra doctrinam à Nobis traditam ſoluendo argumenta P. Suarez: ergo ſolutio eſt inconſequens in noſtra doctrina. Maior patet: nam ideò non poteſt in obliquo conſtituere, vt connotata à carentia exiſtentiæ conueniente tempore futuritionis, quia hæc cum illa non connectitur intrinſecè, nec illam intrinſecè connotat; ſed decretum intrinſecè cum exiſtentia habenda connectitur, illamque intrinſecè connotat: ergo poteſt conſtituere in obliquo futurum, vt connotata à decreto. Minor autem probatur: *ibi* enim docuimus præteritum conſtitui per exiſtentiam, quæ erit; ſed vt modò aſſerimus, conſtitutio præteriti per exiſtentiam, quæ fuit, ſolum eſt vt per formam in obliquo ingredientem conſtitutionem præteriti: ergo adhuc iſtum modum conſtitutionis negauimus exiſtentiæ, quæ erit; ſed vt modo aſſerimus, conſtitutio præteriti per exiſtentiam, quæ fuit, ſolum eſt vt per formam in obliquo ingredientem conſtitutionem præteriti: ergo adhuc iſtum modum conſtitutionis negauimus exiſtentiæ, quæ erit, reſpectu futuri, vel diſcrimen nullum fuit; & conſequenter aſſerere exiſtentiam, quę erit, ingredi conſtitutionem futuri in obliquo, doctrinæ *ibi* à Nobis traditæ aduerſatur.

143 *Ad 1 replicam reſp.* Reſpondeo ad primam replicam, negando maiorem. Ad illius probationem, nego antecedens: nam res contingens, antequam ſit, eſt indifferens ad eſſe, & non eſſe, & conſequenter nihil horum illi repugnat; poſtquam tamen exiſtit, & exiſtere deſinit, non manet indifferens ad exiſtendum, & non exiſtendum; ſed illi repugnat naturaliter exiſtere; & conſequenter carentia exiſtentiæ præteritæ eſt cum repugnantia ad eſſendum; carentia autem exiſtentiæ futuræ talem repugnantiam non dicit; quæ ſubſiſtere non poſſunt cum indentitate vtriuſque carentiæ; ac proinde ex eo quod carentia exiſtentiæ futuræ non connotet intrinſecè exiſtentiam, quæ fuit, vel quæ erit, non ſequitur carentiam exiſtentiæ, quæ fuit, non connotare intrinſecè exiſtentiam vt habitam.

144 *Ad ſecundam.* Ad ſecundam, concedo ſequelam, & nego minorem. Ad probationem, conceſſis maiori, & minori, diſtinguo conſequens: negauimus iſtum modum exiſtentiæ, quæ erit, præciſo decreto Dei, concedo conſequentiam: non præciſo, ſed incluſo vt forma ad conſtitutionem futuri, vt cum exiſtentia habenda connexo, nego conſequentiam: & in hoc ſtat diſcrimen à Nobis ſtatutum inter exiſtentiam, quæ erit, & exiſtentiam, quæ fuit, quod hæc ſe ipſa in obliquo conſtituit præteritum, vt connotata à carentia exiſtentiæ conſtituente illud in recto, præciſo decreto Dei, ſecus autem exiſtentia, quæ erit: hæc enim, nec in obliquo, & de connotato ingreditur futuri conſtitutionem, niſi vt terminus decreti, & vt connotata ab illo.

145 *Vrgebis.* Sed vrgebis adhuc: nam præteritio exiſtentiam habitam eſſentialiter ſupponit; ſed exiſtentia habita ſupponit decretum diuinum: ergo præteritio eſſentialiter ſupponit decretum: & conſequenter non conſtituit præteritum, Dei decreto præciſo. *Reſpond.* Reſpondeo, conceſſa maiori, & minori, & prima conſequentia, diſtinguendo conſequens ſubſumptum: non conſtituit præciſo decreto, vt forma conſtituente, nego conſequentiam: vt antecedenter, & præſuppoſitiuè ſe habente, concedo conſequentiam. Itaque nec in noſtra, nec in contrariorum ſententia, poteſt dari præteritio abſque decreto ſuppoſito; cum tamen Auctores oppoſiti, futuritionem admittant non ſupponentem decretum; ex hoc autem ſolum ſequitur ad rationem præteritionis ſe habere decretum liberum Dei antecedenter, & præſuppoſitiuè; non autem quod ad illam conſtitutiuè ſe habeat; reſpectu autem futuritionis conſtitutiuè ſe habet: ratio autem diſcriminis conſtat ex dictis, quia nempe futurum contingens, tempore futuritionis non eſt ſe ipſo determinatum intrinſecè ad exiſtentiam habendam, ſed ſolum ratione decreti; & quia futuritio in hac determinatione conſiſtit; hinc fit, quod decretum non pręſuppoſitiuè, ſed conſtitutiuè ad futuritionem ſe habeat; contingens autem pręteritum eſt intrinſecè determinatum ad exiſtentiam, quę fuit, ratione carentię exiſtentię exiſtente pręteritionis tempore intrinſecè connotantis pręteritam exiſtentiam; & ideò quamuis decretum diuinum ad illam pręrequiratur, non conſtitutiuè, ſed pręſuppoſitiuè ſolum ad pręteritionem ſe habet; ſicut futurum contingens exiſtens, quia ratione exiſtentię pręſentis eſt intrinſecè ad exiſtendum determinatum, etſi decretum, vt exiſtat, pręſupponat, non tamen conſtituitur per illud.

146 *Quarto arguitur.*
Quartò obijciunt: malitia formalis peccati eſt ab ęterno futura; & tamen non in determinatione cauſarum ab ęterno exiſtente: ergo non omnis futuritio conſiſtit in determinatione cauſarum; cumque eadem ratio ſit de vna futuritione, ac de omni, nulla futuritio in determinatione cauſarum conſiſtit. Conſequentia tenet. Maior eſt certa: nam Deus ab ęterno cognoſcit, quod malitia formali peccati exiſtet in tempore, & quod ab ęterno non eſt: ergo eſt ab ęterno futura. Minor autem probatur: nam determinatio cauſę createę non exiſtit ab ęterno, ſicut nec cauſa creata; Deus autem ab ęterno exiſtens, non eſt cauſa peccati pro formali malitię: ergo non exiſtit ab ęterno in determinatione cauſarum ab ęterno exiſtente.

147 *Confirm. 1.*
Explicatur, & vrgetur primo: ab ęterno eſt verum dicere, malitia formalis peccati nunc non eſt, & in tempore erit: ergo malitia peccati eſt ab ęterno futura, ſed non conſtituitur futura per decretum; cum non ſit cauſa peccati pro formali malitię: ergo pręciſo, & excluſo decreto, illius futuritio ſubſiſtit, & conſequenter aliarum rerum futuritio ſubſiſtet decreto pręciſo. Ex quo vlterius ſequitur, futuritionem rerum æternam non conſtitui formaliter per decretum.

148 *Confirm. 2.*
Explicatur, & vrgetur ſecundo: carentia exiſtentię malitię formalis peccati exiſtens ab ęterno, & exiſtentia in tempore habenda, ſe ipſis omni alio ſecluſo conſtituunt malitiam peccati ab ęterno futuram: ergo carentia exiſtentię cuiuſuis alterius entitatis createę tempore futuritionis, & exiſtentia poſtea habenda, ſe ipſis, omni alio ſecluſo, illam conſtituunt futuram; & conſequenter decretum non eſt forma conſtituens futurum. Secunda conſequentia ex prima euidenter infertur. Prima ex antecedenti à paritate rationis. Antecedens autem probatur: nam pręter carentiam exiſtentię, & exiſtentiam poſtea, nihil aliud poteſt aſſignari, a quo proueniat futuritio peccati pro formali malitię: ergo hęc duo, omni alio ſecluſo, conſtituunt formaliter futurum peccatum pro formali malitię. Probatur antecedens: ſi enim poteſt aliquid aſſignari eſſet decretum diuinum; ſed hoc non pręſtat, nec pręſtare poteſt futuritionem malitię; cum non ſit cauſa illius; futuritio autem in noſtra ſententia conſiſtat in determinatione cauſarum ad dandam exiſtentiam effectui: ergo ab illis omni alio ſecluſo conſtituitur peccatum ab ęterno futurum pro formali malitię.

149 *Reſpondetur.*
Ad hoc argumentum, quo recens quidam Theologus Valentinus ſibi blanditur, inaniterque gloriatur, Thomiſtam quendam in publica diſputatione viciſſe, illique ſilentium non ſine rubore impoſuiſſe; reſpondeo ex doctrina à Nobis tradenda *infra Tract. de Prædeſtinatione*, agendo de permiſſione peccati, an ſit prędeſtinationis effectus, diſtinguendo maiorem: eſt ab ęterno futura *phyſicè*, nego maiorem: *logicè*, concedo maiorem, & diſtinguo minorem: & non in determinatione cauſę *phyſicè* cauſantis, concedo minorem: *logicè* inferentis, nego minorem, & diſtinguo conſequens per eandem diſtinctionem: ſolum enim ſequitur, non omnem futuritionem conſiſtere in determinatione cauſę phyſicè cauſantis, aut cauſaturę effectum; non autem quod non conſiſtat in determinatione cauſę aliquo ex prędictis modis: nam futuritio phyſica conſiſtit in determinatione cauſę phyſicè cauſantis, vel cauſaturę; futuritio autem logica conſiſtit in determinatione cauſę, non cauſantis, vel cauſaturę phyſicè, ſed logicè inferentis exiſtentiam ſuo tempore habendam

150 *Explicatur quomodo peccatū ſit ab æterno futurū.*
Itaque peccatum conſideratur dupliciter, nempe pro materiali, & pro formali malitię: priori modo cauſatur in tempore à Deo vt à cauſa prima poſitiuè, & phyſicè influente: ſecundo modo eſt in tempore à Deo, non vt à cauſa poſitiuè influente, ſed tantum permittente, & negante gratiam efficacem, qua poſita vitaretur peccatum, & vtrique modo cauſandi reſpondet decretum ęternum, ſcilicet poſitiuum, quo Deus decernit cauſare in tempore poſitiuè materiale peccati, & decretum permiſſiuum, quo ab ęterno decernit permittere in tempore formalem malitiam, & negare gratiam efficacem, qua poſita vitaretur peccatum, & qua negata infallibili illatione conſequitur: ex vi primi decreti eſt materiale peccati ab ęterno futurum phyſica futuritione: quia illius fieri eſt ab ęterno per efficax decretum à prima illius cauſa diſpoſitum: per ſecundum decretum eſt ab ęterno futura malitia formalis peccati, non phyſica futuritione, quia cauſa illius phyſica non ſupponitur ab ęterno determinata; bene tamen futuritio ne logica ſumpta à decreto permiſſiuo, quo Deus ab ęterno decreuit permittere malitiam in tempore, & gratiam efficacem ad illam vitandam negare, quod decretum, etſi in malitiam non influat, eſt tamen cum illa infallibiliter connexum; & ideò illam conſtituit futuram infallibiliter, non futuritione phyſica, ſed logica conſiſtente in hac connexione.

Quomo-

Digitized by Google

Quomodo autem cum connexione infallibili decreti permiſiui cum malitia peccati in tempore extitura, ſtet Deum non eſſe cauſam poſitiuam illius, alterius negotij eſt. De quo diſcipuli D. Thom. *in Tract. de Auxilijs*, Noſque breuiter *in hoc Tractatu* nodum iſtum diſſoluemus. Et ex his ad vtramque confirmationem conſtat ſolutio.

Ad vtramq; confir.

151 *Hoc arg. cõtra aduerſarios etiã militat.* Et quidem hoc argumentum etiam ab aduerſarijs eſt ſoluendum: nam licet reſpectu futuritionis conditionatæ decretum ſubiectiuè exiſtens in Deo præſuppoſitum non admittant, reſpectu futuri abſoluti tale decretum ab æterno exiſtens neceſſario præſupponi fatentur: ergo etiam ad futuritionem abſolutam peccati debet neceſſario ſupponi; alias ſcientia peccat in ſtatu abſoluto non eſſet ſubiectiuè libera Deo: hoc ergo decretum in ſententia illorum neceſſario præſuppoſitum ad futuritionem abſolutam peccati pro formali malitiæ antecedenter ſe habens ad illam, conſtituit in noſtra ſententia futuram ab æterno malitiam formalem peccati.

152 *Inſtabis primo.* Sed inſtabis primo ex D. Thom. in hac 1. *p. infra q.* 16. *art.* 7. *ad* 3. ibi: *Ad tertium dicendum, quod illud, quod nunc eſt, ex eo futurum fuit antequam eſſet, quia in cauſa ſua erat vt fieret: vnde ſublata cauſa non eſſet futurum illud fieri.* Ex qua doctrina *ſupra* contra Recentiores monſtrauimus, rerum futuritionem conſiſtere in determinatione cauſarum ad dandam exiſtentiam effectui; ſed Deus non eſt cauſa malitiæ formalis peccati: ergo quod malitia nunc exiſtens, fuerit ab æterno futura, non ideò eſt, quia Deus ab æterno decreuit illam permittere in tempore. Ex quo vlterius fit, vt non conſtituatur futura per decretum permiſiuum.

153 *Secundo.* Secundo. nam malitia formalis peccati, non ſolum *logicè*, ſed etiam *phyſicè*, eſt ab æterno futura; & tamen non eſt futura phyſicè à decreto permiſiuo, vt fatemur, nec ab alterius cauſæ determinatione ab æterno exiſtente, vt tanquam certum ſupponimus: ergo conſtituitur futura per carentiam exiſtentiæ exiſtentem ab æterno, & exiſtentiam in tempore habendam omni alio ſecluſo. Conſequentia tenet. Minor pro vtraque parte eſt certa. *Maior probatur 1.* Maior autem oſtenditur primo: nam ab æterno eſt verum dicere, nunc non eſt phyſicè malitia peccati, & in tempore phyſicè erit; ſed in nullo alio conſiſtit phyſica futuritio: ergo ab æterno eſt futura, nedum logicè, ſed etiam phyſicè. *Secundo.* Secundo: non enim eſt minus vera prædicta propoſitio, quam iſta: *Anti-Chriſtus nunc non eſt phyſicè, & erit phyſicè ſuo tempore;* ſed hæc vera eſſe non poteſt, niſi Anti-Chriſtus nunc phyſicè ſit futurus, & ex eius veritate phyſicam futuritionem Anti-Chriſti colligimus: ergo veritas prædictæ propoſitionis formatæ de malitia peccati, non poteſt ſubſiſtere, ſine eo quod malitia peccati ſit phyſicè ab æterno futura.

154 *Tertio probatur, & conf.* Confirmatur, & vrgetur: materiale peccati eſt phyſicè ab æterno futurum; ſed non ſtat phyſica futuritio materialis peccati abſque phyſica futuritione malitiæ formalis illius: ergo hæc eſt ab æterno futura, nedum logicè, ſed etiam phyſicè. Maior cum conſequentia tenet. *Minor prob. 1.* Minor autem oſtenditur primo: non ſtat phyſica exiſtentia materialis peccati abſq; phyſica exiſtentia malitiæ: ergo non ſtat phyſica futuritio materialis abſque futuritione phyſica malitię formalis. *Secundo.* Secundo: non ſtat poſſibilitas phyſica materialis abſq; phyſica poſſibilitate malitiæ formalis: ergo nec ſtare poteſt phyſica futuritio materialis abſq; phyſica futuritione malitiæ formalis. *Tertio.* Denique: non enim ſtat præteritio phyſica vnius abſque præteritione phyſica alterius: ergo idem eſt de phyſica futuritione dicendum.

155 *Ad 1. replicam reſp. 1.* Ad primam replicam reſponderi poteſt primo, doctrinam D. Tho. explicando de futuritione phyſica, ex qua ſic explicata, & ex eo quod Deus cauſa peccati non ſit pro formali malitiæ, ſolum infertur, malitiam formalem peccati non eſſe phyſicè ab æterno futuram, quod libenter fatemur, non autem, quod ideò ab æterno logicè futura non fuerit, quia Deus ab æterno decreuit, illam permittere in tempore. *Tacitæ obiectioni occurritur.* Nec ſequitur D. Thom. diminute proceſſiſſe non explicando modum futuritionis peccati pro formali malitiæ. Nam ex his, quæ docet circa futuritionem phyſicam aliarum entitatum, facile intelligitur modus futuritionis malitiæ formalis, & à quo formaliter debeat præſtari, quod ſufficit, vt D. Thomas diminutus non fuerit.

156 *Reſp. 2.* Reſpondetur ſecundo, admittendo loqui Angelicum Doctorem de futuritione in communi, prout abſtrahit à futuritione Phyſica, & Logica: vnde cum docet id, quod modo exiſtit, eatenus fuiſſe futurum, quatenus antequam eſſet, fuit in illius cauſa, vt fieret, accipiendus, & explicandus eſt de cauſa in eadem abſtractione, prout, ſcilicet, eſt communis cauſæ cauſanti phyſicè, & cauſæ cauſanti Logicè, & loquendo de cauſa in hac abſtractione negandum eſt Deum non eſſe cauſam peccati pro formali malitiæ: nam licet Deus in peccatum pro formali malitiæ non influat, nec illud phyſicè cauſet, illud tamen Logicè cauſat, quatenus decernit malitiam peccati permittere negando gratiam efficacem, ex quo per euidentem conſequentiam infertur exiſtentia malitiæ formalis in tempore, & ab illo decreto permiſſiuo conſtituitur malitia futura: & licet Deus ab æterno non diſpoſuerit influere in tempore in malitiam peccati, ab æterno tamen decreuit concurrere ad materiale, & formalem malitiam permittere, & in Deo ſic diſponente, & ab iſta diſpoſitione dicitur, & eſt ab æterno futura, futuritione Logica, malitia formalis.

157 *Ad 2. replicam reſp. Ad 1 probat. minoris.* Ad ſecundam, nego maiorem. Ad primam probationem, diſtinguo maiorem pro ſecunda parte: ly *phyſicè* determinante verbum ſecundum id quod connotat, nego maiorem: determinante prædicatum, nempè exiſtentiam, quam in tempore habebit, concedo maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam: in hac enim propoſitione, *malitia peccati erit*, enunciatur exiſtentia, quam habebit in tempore, & connotatur per verbum futuritio de facto conueniens; licet autem exiſtentia phyſicè in tempore malitiæ conueniat futuritio, quæ illi ab æterno conuenit, & de connotato importatur per verbum, non eſt phyſica, ſed logica, eo quod prædicatum exiſtens tempore futuritionis cum exiſtentia habenda connexum, in quo veritas prædictæ propoſitionis fundatur, non phyſicè, ſed tantum Logicè infert exiſtentiam malitiæ, & illius conuenientiam in tempore, ideoque prædicta propoſitio eſt falſa ly *phyſicè* determinante verbum; pro eo quod de connotato importat, & ſolum eſt vera ly *phyſicè* determinante prædicatum, & ſupra illud cadente: ex hoc tamen non colligitur, quod ſit phyſice ab æterno futura.

158 *Ad 2.* Ad ſecundam probationem maioris, conceſſis maiori, & minori, nego conſequentiam: nam licet vtraque propoſitio ſit vera; & æqualiter vera; in veritate namque non poteſt dari inæqualitas: prædicata tamen, quæ enunciantur in vna & in alia propoſitione, non ſunt eiuſdem conditionis, nec eodem modo comparantur in ratione effectus ad Deum: exiſtentia namque Anti-Chriſti eſt à Deo, vt à prima cauſa poſitiuè in illam influente, ideoque, vt exiſtat in tempore, neceſſum eſt, quod detur ab æterno in Deo decretum omnipotentiam determinans ad communicandam Anti-Chriſto exiſtentiam in tempore, in qua determinatione conſiſtit phyſica futuritio, & ob hanc cauſam ex veritate iſtius propoſitionis, *Anti-Chriſtus erit*, rectè colligitur Anti-Chriſti phyſica futuritio: malitia autem peccati non eſt à Deo, vt poſitiuè influente, ſed vt permittente: vnde vt conueniat in tempore, non petit decretum æternum determinans Deum ad illam cauſandam in tempore, ſed ſolum ad illam permittendam, quod decretum, quia infallibiliter cum exiſtentia malitiæ in tempore habenda connectitur, conſtituit illam logicè futuram, quia in malitiam non influit, nec omnipotentiam ad influendum in malitiam in tempore, ab æterno determinat, non reddit malitiam phyſicè futuram, & ideò ex veritate æterna iſtius propoſitionis, *malitia peccati erit*, non colligitur, quod ab æterno phyſicè ſit futura.

159 *Ad confirmationem. Ad 1. probationem minoris.* Ad confirmationem, conceſſa maiori, nego minorem. Ad primam probationem minoris, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam; ratio autem diſcriminis eſt: nam exiſtentia entitatis peccati eſt eadem cum exiſtentia malitiæ; ideoque non poteſt vna exiſtere, & non alia; cauſa autem malitiæ non eſt eadem cum cauſa materialis entitatis; & conſequenter determinatio cauſæ entitatis non eſt eadem cum determinatione cauſæ malitiæ; & quia futuritio phyſica in determinatione cauſæ conſiſtit, poteſt materiale peccati eſſe phyſicè futurum à determinatione cauſæ exiſtente, quin ſit phyſicè futura malitia.

160 *Ad 2.* Ad ſecundam probationem, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam: ratio autem differentiæ eſt: nam poſſibilitas ſumitur dupliciter: primo pro non repugnantia ad exiſtendum: ſecundo denominatiuè à cauſa efficiente: primo modo ſumpta, eſt eadem poſſibilitas entitatis cum poſſibilitate malitiæ, ſicut vtriuſque exiſtentia eſt eadem: ſecundo modo, quamuis cauſæ ſint diuerſæ, ſunt tamen connexa: nam omnipotentia diuina; quæ eſt cauſa entitatis materialis, eſt connexa cum poſſibilitate voluntatis creatæ defectibilis, à qua malitia denominatur poſſibilis, ideoque non ſtat poſſibilitas vnius, ſine alterius poſſibilitate, in vtraque poſſibilitatis acceptione; determinatio autem cauſæ vnius non eſt identificata cum determinatione cauſæ alterius, nec cum illa vt exiſtente connexa, & ideo poteſt vna eſſe phyſicè futura, quin alia futura phyſicè ſit.

161 *Ad 3.* Et ex his ad tertiam probationem, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam; & diſparitas habetur ex dictis: nam præteritio conſiſtit in carentia exiſtentiæ, quę fuit: & quia carentia exiſtentię materialis peccati eſt eadem cum carentia exiſtentię malitiæ formalis, & eadem eſt vtriuſque exiſtentia; fit conſequens, vt non poſſit vna ſine alia eſſe pręterita; futuritio autem phyſica conſiſtit in determinatione cauſę pręſenti futuritionis tempore, intrinſecè connexa cum exiſtentia habenda, poteſt autem exiſtere determinatio cauſę entitatis, non exiſtente determinatione cauſę deformitatis, & de facto exiſtit illa ab æterno, ita non exiſtente, & idcirco poteſt entitas peccati eſſe phyſicè futura, abſque eo quod ſit futura phyſicè malitia.

162 *Inſtabis 1.* Sed replicabis primo, in hac ſolutione peti principium, & conſequenter eſt nulla. Probatur antecedens: argumentum contendit probare, futuritionem phyſicam, non conſiſtere

in de-

Digitized by Google

in determinatione cauſæ ad dandam exiſtentiam effectui; at ſolutio à Nobis tradita ſupponit futuritionem phyſicam in phyſica cauſę determinatione conſiſtere, & hinc diſcrimen ſtatuimus inter exiſtentiam, poſſibilitatem, & futuritionem ex vna parte, & futuritionem phyſicam ex alia, quoad connexionem inter malitiam formalem peccati, & entitatem materialem illius: ergo petimus principium reddendo pro ratione diſcriminis concluſionem, quam defendimus, & quę argumento facto impugnatur.

163 *Secundò* Secundo: quia namque omnipotentia, à qua materiale peccati denominatur poſſibile, eſt connexa cum voluntate creata, vt poſſibili, à qua denominatur poſſibilis malitia formalis, aſſerimus vtriuſq; poſſibilitatem eſſe connexam; ſed decretum circa materialem entitatem peccati, à quo redditur futurum, eſt connexum cum determinatione voluntatis creatæ ad peccandum, vt futura, à qua malitia formalis futura phyſicè conſtituitur: ergo futuritio phyſica entitatis materialis peccati eſt connexa cum futuritione phyſica malitiæ formalis illius.

164 *Ad 1. inſtantiam reſp.* Reſpondeo ad Primam replicam negando antecedens, Ad illius probationem conceſſa maiori, diſtinguo minorem: ſupponit vt efficaciter a nobis probatum, concedo minorem: ſupponit ſine probatione, nego minorem, & conſequentiam. nam licet vt ſtatuamus diſcrimen, recurramus ad hoc, quod futuritio in determinatione cauſæ conſiſtit, & inter determinationem cauſæ entitatis, & determinationem cauſæ malitię connexionem non eſſe; id autem non ſupponimus ſine probatione, quod neceſſum erat, vt peteremus principium, ſed vt efficaciter demonſtratum, ex eo quod futuritio conſiſtit in predicato exiſtente futuritionis tempore connexo infallibiliter, cum exiſtentia ſuo tempore habenda, tale autem prædicatum aliud eſſe non poteſt, quem determinatio cauſæ ad dandam exiſtentiam effectui, vt fusè monſtrauimus.

165 *Ad 2. reſp.* Ad ſecundam, conceſſa maiori, nego ſecundam partem minoris: nam licet decretum æternum entitatis peccati determinans omnipotentiam ad cauſandam illam in tempore ſit connexum cum determinatione voluntatis, vt defectibilis, ad dandam exiſtentiam malitiæ; hæc tamen determinatio eſt ſimul tempore cum malitia; & ideo non conſtituitur futura per illam: nam ad hoc neceſſum erat, quod determinatio efficax voluntatis creatæ ad peccandum præcederet tempore exiſtentiam malitiæ: nam licet futuritio non conſiſtat formaliter in carentia exiſtentiæ rei, quæ futura dicitur, illam tamen præſupponit, ac proinde, vt malitia conſtitueretur futura per determinationem voluntatis creatæ ad peccandum; oportebat vt hæc determinatio exiſteret in aliquo tempore, vel inſtanti, in quo non exiſteret malitia peccati, quod ita non accidit: nam determinatio voluntatis à ſe ipſa ad peccandum eſt ſimul cum negatione gratiæ efficacis diuinę: hęc autem eſt ſimul tempore cum exiſtentia malitię, & conſequentes determinatio, quà voluntas ſe determinat ad peccandum, & malitia peccati, ſunt ſimul tempore, ideoq; ab illa non poteſt futura conſtitui.

166 *Reſp. 2.* Secundo reſponderi poteſt, conceſſa maiori, negando minorem pro ſecunda parte: futuritio namque non ſumitur a determinatione cauſæ vt futura futuritionis tempore, ſed vt præſenti pro tunc: vnde vt decretum à quo entitas materialis peccati conſtituitur futura, connecteretur cum futuritione phyſica malitiæ formalis, oportebat vt connecteretur cum determinatione cauſæ cauſantis malitiam, vt exiſtente quando exiſtit decretum, quod ita non accidit: nam decretum exiſtit ab æterno; determinatio autem voluntatis creatæ ad peccandum exiſtit in tempore: vnde ab æterno eſt futurum phyſicè materiale peccati; malitia autem formalis non eſt phyſicè futura ab æterno, ſed in tempore poterit eſſe futura, ſi determinatio voluntatis creatæ ad peccandum præcedat tempore exiſtentiam malitiæ.

167 *Vltimo arg.* Denique argumentari poſſumus contra noſtram ſententiam, vt enim ſæpè aſſeruimus, futurum conditionatum eſt obiectum ſcientiæ conditionatorum, quam contrarij mediam vocant; ſed obiectum huius ſcientiæ non conſtituitur formaliter per decretum: ergo futurum conditionatum non conſtituitur per decretum formaliter; cumque eadem ratio ſit de futuris abſolutis, nullum futurum formaliter per decretum conſtituitur. Maior, & vtraque conſequentia probatione non indigent. Minor autem probatur: obiectum ſcientiæ conditionatorum eſt idem, quod obiectum decreti ſubiectiuè abſoluti, & conditionati obiectiue: ſed obiectum huius decreti non conſtituitur per ipſum decretum formaliter: ergo obiectum illius ſcientiæ non conſtituitur formaliter per decretum. Conſequentia eſt bona. Minor a Nobis *ſupra* non ſemel aſſerta, & conſtat: nam licet actus practicus poſſit ſuum obiectum efficere, mutua inter illa intercedente cauſalitate, quod autem actus aliquis ſuum obiectum, vt forma conſtituat, eſt omnino implicatorium: ergo obiectum decreti, etſi poſſit efficienter ab illo cauſari, non tamen poteſt per ipſum vt formam conſtitui.

168 *Maior Prob.* Maior autem probatur: nam obiectum decreti ſubiectiuè abſoluti, & conditionati obiectiuè, eſt exiſtentia conditionata, v. grat. exiſtentia conſenſus ſub conditione vocationis, hoc enim eſt, quod Deus per id decretum decernit, & conſequenter eſt obiectum illius, ſed obiectum ſcientiæ conditionatorum eſt etiam exiſtentia conditionata, v. g. exiſtentia prædicta conſenſus ſub conditione vocationis diuinæ; hoc enim à Deo per iſtam ſcientiam cognoſcitur, ac proinde eſt eius obiectum: ergo obiectum ſcientiæ conditionatorum eſt idem quod obiectum decreti, ſolum cum hac differentia, quod ſcientia illud reſpicit ſub ratione veri, decretum autem ſub rationi boni.

Reſpondeo, conceſſa maiori in ſenſu *mox* explicando, negando minorem. Ad probationem, diſtinguo maiorem: obiectum terminatiuum eſt idem, concedo maiorem, obiectum motiuum vtriuſque, nego maiorem: & conceſſa minori, nego conſequentiam; vel diſtinguo conſequens diſtinctione maioris: ſolum enim ſequitur obiectum terminatiuum ſcientiæ conditionatorum non conſtitui formaliter per decretum, quod libenter concedimus, etſi neceſſario decretum liberum ſubiectiuè exiſtens ſupponat; non autem, quod obiectum motiuum prædictæ ſcientię non conſtituatur formaliter per decretum, & hoc eſt, quod nos aſſeruimus, & aſſerimus. 169 *Reſp.*

Itaqua res cognita per ſcientiam conditionatam eadem eſt cum re volita per decretum ſubiectiue abſolutum, & conditionatum obiectiuè; medium autem, cui innititur ſcientia conditionatorum, non eſt idem cum medio, cui decretum innititur: ſcientia namque innititur decreto; decretum autem non innititur obiectiue in ſe ipſo, & id circo, quamuis habeant idem obiectum terminatiuum, non habent idem obiectum motiuum: ex quo vlterius fit, vt quamuis obiectum terminatiuum ſcientiæ conditionatæ non conſtituatur formaliter per decretum, ſed ſolum fit ab illo effectiuè, obiectum illius motiuum per decretum conſtituatur formaliter. 170 *Explicatur ſolut.*

Ratio autem, cur ſcientia inniti debeat decreto, eſt: nam terminatur ad futurum conditionatum in eſſentia diuina; hæc autem non poteſt futura repræſentare, niſi connectatur cum illis, nec cum eis poteſt connecti, niſi ratione decreti, ideoque diuina cognitio non poteſt ad futura terminari, niſi innitendo decreto, vt medio talis terminationis, vt autem Deus vellit exiſtentiam conditionatam, ratione eſſentiæ diuinæ, non eſt neceſſarium, quod eſſentia, quæ eſt ratio volendi, ſit ratione ſui connexa cum exiſtentia conditionata, ſicut nec vt velit exiſtentiam producere in ſtatu abſoluto, neceſſarium eſt quod bonitas diuina, quæ eſt Deo ratio volendi, ſit connexa cum illa in ſtatu abſolutio, & ideò decretum ſubiectiuè abſolutum, & conditionatum obiectiuè abſque medio à diuina eſſentia diſtincto terminatur ad exiſtentiam conditionatè futuram. 171 *Ratio doctrinæ traditæ redditur.*

Sed dices, obiectum terminatiuum ſcientiæ conditionatorum non conſtituitur per decretum, vt admiſſimus *in ſolutione tradita*; ſed obiectum terminatiuum huius ſcientiæ eſt res, vt diſtincta à ſe ipſa vt purè poſſibili: ergo diſtinctio rei futuræ à ſe ipſa, vt purè poſſibili, non præſtatur à decreto; & conſequenter male ex hoc principio *ſupra* arguebamus pro neceſſitate decreti. Maior cum conſequentia tenet. Minor autem probatur: vt enim *proximè* dicebamus, obiectum terminatiuum ſcientiæ conditionatorum, eſt idem cum obiecto terminatiuo decreti ſubiectiuè abſoluti, & conditionati obiectiuè; ſed obiectum terminatiuum huius decreti eſt res creata, vt diſtincta à ſe ipſa, vt puræ poſſibili; creaturæ namque poſſibiles, in veriori ſententia, non poſſunt amari a Deo, & in omnium ſententia, non poſſunt terminare actum efficacem voluntati diuinæ: ergo obiectum terminatiuum ſcientiæ conditionatorum eſt res creata, vt diſtincta à ſe ipſa, vt purè poſſibili. 172 *Replicatur.*

Reſpondeo, conceſſa maiori diſtinguendo minorem: diſtinctione pręſenti tempore futuritionis, nego minorem: diſtinctione tempore futuritionis futura, concedo minorem, & diſtinguo conſequens: diſtinctio præſens tempore futuritionis, nego conſequentiam: diſtinctio futura tempore futuritionis, ſubdiſtinguo conſequens: non præſtatur à decreto formaliter, concedo conſequentiam: non præſtatur à decreto efficienter, nego conſequentiam. Itaque ſicut res, quæ futura dicitur, non eſt præſens tempore futuritionis, ſed futura, ita illius diſtinctio intrinſeca à ſe ipſa, vt purè poſſibili, non eſt præſens tempore futuritionis, ſed futura: cæterum ad hoc, quod res ipſa, & illius diſtinctio ſit futura tempore futuritionis debet dari aliquid præſens cum illius exiſtentia connexum, & hoc etiam diſtinguit rem creatam ab ipſa vt purè poſſibili, non diſtinctione ipſi intrinſeca, ſed extrinſeca, & hæc diſtinctio præſens tempore futuritionis præſtatur à decreto formaliter, diſtinctio autem intrinſeca, quæ tunc non eſt, ſed erit, prouenit a decreto effectiuè, non executiuè, ſed applicatiuè quatenus per illud determinatur omnipotentia diuina ad dandam exiſtentiam in tempore, vel abſolutè, vel ſub conditione, iuxta conditionem decreti; ratio huius doctrinæ habetur ex ſæpè dictis: quia nempè de ſubiecto omnino indifferenti ad eſſe, & non eſſe futurum, non poteſt affirmari, quod erit, nec abſolutè nec ſub conditione: vt ergo de illo affirmetur, quod erit aliquo ex prædictis modis, debet tempore futuritionis dari aliquid, per quod dicta indiffe- 173 *Reſpond.*

Digitized by Google

differentia tollatur, & ſututum conſtituatur, quod aliud eſſe non poteſt; niſi decretum diuinum, vt probatum manet.

174 *Inſtabis.* Replicabis: vt Deus tempore ſuturitionis cognoſcat de conſenſu noſtro, v. gr. quod erit ſub conditione vocationis diuinæ, & hoc verè de conſenſu enuncietur, non eſt neceſſarium quod ſuturitionis tempore ſupponatur actu diſtinctus à ſe ipſo vt purè poſſibili: ergo pro hac diſtinctione præſtanda ſruſtra adſtruitur decretum. Conſequentia tenet ex dictis. Antecedens autem probatur: vt Deus vellit, & decernat exiſtentiam conſenſus ſub conditione vocationis, non eſt neceſſarium quod conſenſus ſuturitionis tempore ſupponatur ad decretum actu diſtinctus, à ſe ipſo, vt purè poſſibili: ergo pariter, vt ſciatur, neceſſarium non eſt præſupponi actu diſtinctum.

175 *Reſpond.* Reſpondeo, negando antecedens: ob ea quæ *proximè* dicebamus, Ad probationem, concedo antecedens, & nego conſequentiam; ratio autem diſcriminis eſt manifeſta: nam ſcientia conditionata cum ſit purè ſpeculatiua, non eſt cauſa ſui obiecti, nec omnipotentiam determinat ad dandam illi exiſtentiam conditionatam, ideoque non poteſt diſtinctionem à pure poſſibili rei à ſe cognitæ præſtare, & conſequenter debet illam præſupponere; decretum autem eſt cauſa exiſtentiæ conditionatæ; & omnipotentiam determinat ad illam cauſandam in tempore, in qua determinatione conſiſtunt ſuturitio, & diſtinctio conſenſus à ſe ipſo vt purè poſſibili, quam debere exiſtere tempore ſuturitionis monſtrauimus, ideoque neceſſarium non eſt prædictam diſtinctionem ad decretum præſupponi. Et hæc de iſta diſputatione.

DISPVTATIO XXXIV.

An Deus certò & infallibiter cognoſcat futuri contingentia conditionata?

§. I.

Quibuſdam præſuppoſitis referuntur ſententiæ.

1 *Futura conditionata eſt conditione neceſſario cōnexa cognoſcit Deus infallibiliter. Probatur* ANTEQVAM varia Auctorum placita referam, placuit ea, in quibus, vel omnes conueniunt, vel parum diſſidium verſatur præmittere. Primo indubitatum eſt apud omnes conditionata cum conditione neceſſario connexa, à Deo infallibiliter certo per ſimplicem notitiam cognoſci, qualia ſunt, *ſi homo volat, habet alas: ſi homo eſt, animal eſt*; imo & alia quæ conſtant ex propoſitionibus ab intrinſeco falſis, & quibus veritas omnino repugnat, qualia ſunt, *ſi homo eſt aſinus, eſt irrationalis: ſi homo eſſet Angelus, eſſet materia, & forma incompoſitus.* Quod patet manifeſtare ratione: Deus namque per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ cognoſcit omnino infallibiliter omnem veritatem neceſſariam independentem ab eius libertate; at propoſitiones conditionales, quæ conſtant ex conditionato, & conditione neceſſario connexis, ſunt neceſſario veræ independenter à libertate Dei, etiam ſi propoſitiones ex quibus componuntur, ſint neceſſariò falſæ: ergo illas Deus omnino infallibiliter per ſimplicem notitiam neceſſario cognoſcit.

2 Minor probatur ex communi Dialecticorum ſenſu cum D. Thom. *Opuſc. 48 tract. de enunciatione cap.* 14. aſſerentium; conditionalem propoſitionem, ſi ſit bona conſequentia, eſſe neceſſario veram, quod ad minus eſt certum, quando talis conſequentia non vtcumque eſt bona, ſed eſt neceſſaria, etiam ſi propoſitiones, ex quibus componitur, ſint in ſe falſæ; quia *propoſitio conditionalis nihil ponit in eſſe*, ſed ſolum enunciat rectam illationem vnius ex alio, quod ſtare poteſt, etiam ſi antecedens, & verum, & conſequens falſum; tales ſunt conditionales importantes conditionatum, & conditiones neceſſario connexas: ergo gaudent neceſſaria, & infallibili veritate; & conſequenter cognoſcibilia ſunt à Deo omnino infallibiliter per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ neceſſariam.

3 *Secundū præſuppoſitum. Prima pars probatur.* Ex quibus colligo, & præmitto ſecundo contra Alarcon *Tract. 2. diſp. 4. cap.* 3. conditionata neceſſaria, quorum conditio non eſt forma, ſed cauſa efficiens conſequentis, neceſſario a diuino intellectu cognoſci vnica, & indiuiſibili cognitione: exemplum eſt in hoc conditionato, *ſi homo exiſtat, exiſtet riſibilis*. Primum probatur: nam propoſitiones cōditionales conſtantes ex his conditionatis, & conditionibus, ſunt neceſſario veræ; cum hæc ſit bona conſequentia; *eſt homo: ergo eſt riſibilis*, aliàs paſſio non poſſet demonſtrari de eſſentia, quod eſt omnino falſum: ergo cognoſcuntur a Deo ſcientia infallibili, & neceſſaria.

4 *Reſpondebis.* Si dicas, paſſionem demonſtrari de eſſentia mediante verbo importante connexionem prædicati ad ſubiectum, non vero mediante verbo importante exiſtentiam: vnde hæc propoſitio per ſcientiam cognoſcitur, *homo eſt riſibilis*, non autem iſta, *homo exiſtit riſibilis*; propoſitio autem conditionalis, de qua loquimur importat conditionatum, & conditionem medio verbo dicente exiſtentiam, & id circo neceſſaria non eſt: In contrarium obſtat: *Contra.* nam connexio neceſſaria, vel conſiſtit in hoc, quod vnum ex alio inferatur, & illo dato conſequatur neceſſario, vel ſaltim explicatur per talem illationem, v. c. neceſſaria connexio animalis cum homine conſiſtit in hoc, quod dato aliquem eſſe hominem, rectè inferatur quod ille ſit animal, vel ſi in hoc, non conſiſtit, per illud explicatur, & ex connexione neceſſaria, ſequitur vno dato, conſequi & aliud: ergo ſi hæc propoſitio, *homo eſt riſibilis*, eſt neceſſaria, & inter hæc extrema interuenit neceſſaria connexio, rectè valebit, *eſt homo: ergo eſt riſibilis*, ly *eſt* importante exiſtentiam; & conſequenter propoſitio conditionalis, talem illationem enuncians, erit infallibilis, & neceſſariæ veritatis.

5 *Secunda pars probatur.* Quod autem vnica, & indiuiſibili cognitione, cognoſcantur à Deo, probatur: nam cognitio illa non terminatur ad veritatem conditionis, & conſequentis, quæ diſtinctæ ſunt, ſed ad veritatem conditionalis, quæ vnica, ſimplex, & indiuiſibilis eſt: ergo etiam ſi veritates illas non vnica, ſed duplici cognitione cognoſcat, de quo modò non curo, veritas tamen conditionalis bonam illationem vnius ex alio enuncians, vnica, & indiuiſibili cognitione à diuino intellectu cognoſcitur.

6 *Opponit Alarcon.* Nec refert quidquam fundamentum Auctoris oppoſiti conſiſtens in eo, quod ſtat hominem exiſtere, & Deo ſuſpendente concurſum ad effluxum paſſionis, non exiſtere riſibilem: ergo veritas conſequentis ſeparabilis eſt à veritate antecedentis; & conſequenter niſi ponatur pro conditione decretum diuinum de non ſuſpendendo concurſum, non erit vera dicta conditionalis, veritate neceſſaria, & omnino infallibili. *Reſp. 1.* Nam reſponderi poteſt primo, diuinum decretum *implicitè* in conditione importari, eo quod talis eſt naturæ conditio, vt petat ab intrinſeco aſſiſtentiam diuini concurſus, ex ſuppoſitione quod ponatur in eſſe, ita vt non niſi miraculosè, poſſit concurſus, ſuſpendit iuxta dicta *diſp. precedenti §. 7. in ſolut. 2. obiectionis*. Vel ſecundo *ex ibid. dictis in ſolut. ad* 1. *Reſp. 2.* reſpondeo ex homine exiſtente inferri riſibilitatem extituram connaturaliter, verum eſt autem hoc modo extituram, etiam ſi non exiſtat, Deo miraculosè ſuſpendente concurſum.

7 *Tertium præſuppoſitum.* Tertio tanquam certum, & indubitatum præmitto, conditionata contingentia, infallibiliter cum ſua conditione connexa, cognoſci à Deo certo, & infallibiliter per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ neceſſariam, quale eſt in noſtra ſententia hoc conditionatum: *ſi Deus præmotione efficaci voluntatem hominis prædeterminat ad amorem, homo talem actum eliciet*, & in contraria doctrina, *ſi Deus hominem vocatione congrua vocauerit, homo reſpondebit*; hæc, & alia aſſerimus à diuino intellectu neceſſario cognoſci. *Probatur.* Et probatur: nam in his conditionatis, conſequentia eſt neceſſaria, & omnino infallibilis, etſi conſequens contingens ſit: ergo conditionalis propoſitio illationem ſolum enuncians, eſt omnino neceſſaria; & conſequenter terminans infallibilem, & neceſſariam cognitionem diuinam. Quomodo autem cum neceſſitate conſequentiæ ex vi conditionis omnino antecedentis, ſtare poſſit contingentia, aut libertas conſequentis, quod aduerſarij non poſſunt, aut nolunt percipere, ex dicendis conſtabit.

8 *Quartū præſuppoſitum. Probatur.* Quarto vt omnino certum præmitto futura conditionata habentia conditiones diſparatas omnino, ſi in vi conſequentiæ, & illationis accipiantur, non poſſe ab intellectu diuino cognoſci. Quod patet: nam conditionalis propoſitio conſtans ex illis, eſt mala conſequentia; cum ad illationis bonitatem, in omnium ſententia, ſaltim connexio aliqua conſequentis cum antecedenti ſit omnino neceſſaria: ergo in vi conſequentiæ acceptæ ſunt falſæ: & conſequenter obiecta talium propoſitionum non poſſunt à diuino intellectu tanquam vera cognoſci.

9 *Quintū præſuppoſitum. Probatur. Punctus difficultatis aperitur.* Quinto, vt mihi certum, præmitto conditionata contingentia, ſiue moraliter certò, ſiue coniecturaliter connexa cum conditione, ſi enuncientur vt ſutura omnino infallibiliter, non poſſe in vi conſequentiæ, & illationis à diuino intellectu cognoſci. Quod patet: nam talia ſutura non inferuntur infallibiliter ex vi conditionis appoſitæ, ſed vel certò moraliter, vel coniecturaliter ſolum: ergo ſic enunciata, vt infallibiliter ſutura, in vi conſequentiæ, falsò enuntiantur, & conſequenter nequeunt vt vera à diuino intellectu cognoſci. His ita præmiſſis, in quibus nemo, vt iudico, poteſt hærere, quod in dubium vertimus eſt, an ſutura contingentia conditionata non connexa omnino infallibiliter cum conditionibus, poſſint certò, & infallibiliter à diuino intellectu tanquam vera cognoſci, veritate deſumpta ex euentu ſuturo, aliqua conditione ſuppoſita.

10 *Prima ſententia.* In qua difficultate quatuor reperio ſententias. Prima illarum in vniuerſum negat poſſe ſutura conditionata certò, & infallibiliter à diuino intellectu cognoſci, ex eo quod in conditionali propoſitione nullam aliam veritatem agnoſcunt, niſi quæ deſumitur ex bona illatione, quæ in his conditionatis contingentibus non inuenitur: vnde ſolum poſſunt cognoſci à Deo vt ſutura certò moraliter, aut coniecturaliter ſolum, iuxta connexionem cognitionis cum conditionato ſuturo. Ita quidam quos ſuppreſſo nomine referunt Magiſter Zumel *lib. 3. de auxilijs dub.* 5. Curiel *lib. 1. controuerſiarum controu. 7. art.* 1. Cornejo ad *hunc art. diſp. 3. dub.* 2. pro qua refert Alarcon *Tractat. 2. diſ. 4. cap.* 4. Cabreram 3. *p. diſp. 1. num.* 338. & 349. Zumel ad *hunc art.* *Zumel. Curiel. Cornel. Alarcon.*

Digitized by Google

Calvera. Zumel. Ledeſma S.Thom. *articulum diſp.* 8. *concluſ.* 3. Ledeſma *diſput.* 2. *de ſcientiam conditionalium diffic.* 2. *concluſ.* 2. & 5. alioſque quos vocat ignobiliores Thomiſtas. Illos tamen ab illius nobiliſſimi Theologi impoſtura doctè vendicat noſter Sancto Thoma *diſp.* 20. *artic.* 1. § *quod aliqui Thomiſtæ negauerint.* Vbi clare demonſtrat Auctorem iſtum Thomiſtas, quos refert, feſtinanter legiſſe; cum expreſsè fateantur aliqua ex conditionatis futuris certò a diuino intellectu cognoſci in decreto efficaci *ſubiectiuè* abſoluto, & conditionato *obiectiuè*; quia tamen, hoc decretum non admittunt circa omnes combinationes poſſibiles, ideò affirmant non omnia huiuſmodi futura cognoſci à Deo certò, & infallibiliter, ſed certitudine ſolum morali, aut coniecturaliter obiectiuè, qualiter ſolum ex vi connexionis ſecundarum cauſarum, præciſſo decreto efficaci, poſſe cognoſci tenent omnes Thomiſtæ.

11 *Secunda.* Secunda per extremum affirmat, Deum certo cognoſcere omnia futura conditionata, ſiue diſparata, ſiue cum ſua conditione connexa, circa omnes combinationes poſſibiles. Hanc tenent *Suarez. Fonſeca. Granadus. Albelda. Machin. Herice. PP.Salmant. Molina. Valentia Peſantius.* Suarez *Opuſc. de Scientia Dei lib.* 2. *capit.* 6. Fonſeca 6. *metaphyſica cap.* 2. *quæſt.* 4. *ſect.* 10 Granadus *tract.* 5. *diſputat* 3. *ſect.* 2. Albelda 1. *part. diſput.* 44. Machin *diſput.* 33. *ſect.* 2. Herice *tractat.* 1. *diſputat* 7. *capit.* 10. Et PP. Salmanticenſes *Tract.* 3. *diſp.* 9. *à dub.* 1. vſque ad 4. eandem amplecti videntur Molina *in concordia diſp.* 50. & ad *hunc artic. diſputat.* 17. Valentia *punct.* 5. Peſantius *diſput.* 5. quatenus indiſcriminatim affirmant, Deum futura conditionata certò cognoſcere, quin excludant diſparata ab hac certa cognitione.

12 *Tertia. S.Th.* Tertia docet, ea futura conditionata, quæ in Scriptura ſacra reuelantur, vel cum rebus vniuerſi habent aliquam connexionem, à Deo certò, & infallibiliter cognoſci; de cæteris circa omnes combinationes poſſibiles remeſſe dubiam, nec poſſe nobis certo conſtare à diuino intellectu cognoſci. Hanc tenent noſter S. Tho. *ad iſtum art. diſp.* 20. *art.* 2. *in ſolut. ad vltimum*, & alij ex Thomiſtis in manuſcriptis ad *iſtum art.*

13 *Quarta ſententia Vazquez. Leſius. Albert. Arrubal. Alarcon. Faſolis. Aluarez. Cornejo.* Quarta concedit, Deo certam, & infallibilem cognitionem omnium conditionatorum contingentium, quæ cum conditione habent aliquam connexionem, negat tamen de illis, quę diſparatè omnino comparantur cum illa. Ita Vazquez 1. *p. diſput.* 67. Leſius *Opuſc. de auxilijs cap.* 19. Albertinus *tom.* 1. *fol.* 294. *aſſert.* 2. Arrubal *diſp.* 45. *capit.* 4. & *diſp.* 56. *cap.* 2. Si conditiones antecedentes ſint determinatæ, ſecus ſi conditiones non ſint determinatæ. Alarcon *tract.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 2. & *à cap.* 4. *vſque ad* 10. Faſolis ad *iſtum art. dubitat.* 13. ex noſtris Aluarez *libro* 2. *de auxilijs diſp.* 7. Cornejo *ad hunc art. diſp.* 3. *dub.* 1. & 3 & alijquam plures.

§. II.

Prima aſſertio veræ ſententiæ.

14 *Prima tenet Leſio Granadus. Ruizius. Alarcon. Nazar.* VT veram explicem ſententiam, ſit prima concluſio. *Futura contingentia conditionata, connexa moraliter cum conditione, cognoſcuntur à Deo ex vi conditionis certo, certitudine phyſica ex parte ſubiecti, & morali ex parte obiecti.* Ita quoad priorem partem tenet Granadus *tract.* 5. *diſput.* 2. *ſectione* 2. & Ruizius *diſputat.* 61. *ſectione* 1. *diſp.* 70 *ſectione* 1. & *diſputat.* 80. *ſect. etiam* 1. vt refert Alarcon *ſupra capitul.* 4. *num.* 28. Nazarius *ad iſtum articulum controuerſia* 1. *concluſione* 3. nec ab illa diſcordare poſſunt noſtri Thomiſtæ. *Notandum.* Ante cuius explicationem aduerto, conditionalem propoſitionem, in qua talia futura enunciantur duplicem ſenſum habere poſſe, alterum, quo aſſeratur, poſita conditione conſequens futurum re ipſa abſolutè, alterum, quo aſſeratur illa conditione poſita, conditionatum eſſe futurum, non abſolutè, ſed cum infallibilitate morali: in priori ſenſu, non poſſunt cognoſci à Deo, niſi præſuppoſito efficaci decreto, vt ex *infra* dicendis conſtabit; in ſenſu autem poſteriori aſſerimus in concluſione, cognoſci à Deo cum omni certitudine ante omne decretum de illorum exiſtentia in ſe ipſis, v. c. hoc futurum conditionatum, *ſi Petrus graui tentatione pulſetur tentationi ſuccumbet*, cognoſcit Deus cum omni certitudine, præciſo decreto, vt futurum certò moraliter, non vt abſolutè futurum: & ſimiliter hoc, *ſi Paulus manſerit multo tempore in peccato mortali, incidet in alia peccata.*

15 *Prob.1. concluſio.* Quo ſuppoſito probatur concluſio primo: omnis veritas, cuiuſcumq; generis ſit, cognoſcitur certo à diuino intellectu; at conditionatum illud futurum eſſe certò moraliter, eſt omnino verum: ergo vt ſic futurum à diuino intellectu cognoſcitur. Maior eſt certa; alias infinitus in intelligendo non eſſet, ſi ipſum aliqua veritas lateret. Minor autem probatur: nam illud conditionatum, conditione ſuppoſita, etſi poſſit *phyſicè* non euenire, *moraliter* tamen non poteſt: ergo eſt futurum taliter ex vi conditionis, quod oppoſitum nunquam eueniet: in hoc namque impoſſibilitas moralis conſiſtit, quod licet abſolutè poſſit aliquid eſſe, nunquam tamen eueniet.

16 *Secundo probatur.* Probatur ſecundo, & explicatur amplius ratio præcedens: non minus eſt certum, dato antecedenti inferente moraliter, conſequens moraliter eſſe futurum quam quod dato antecedenti inferenti euidenter, conſequens ſit abſolutè futurum; at ſub conditione antecedentis euidenter inferentis, cognoſcitur cum omni certitudine conſequens abſolutè futurum: ergo ſub conditione antecedentis inferentis certò moraliter, poteſt certò cognoſci illius conſequens vt futurum moraliter. Tertio probatur, & explicatur ratio præcedens; *Tertio prob.* conſequentiam moralem habere vim ad inferendum moraliter, non minus eſt verum, quam quod conſequentia metaphyſica inferendum; at ob hanc rationem cognoſcitur certiſſime à Deo propoſitio conditionalis enuncians futurum ſub conditione inferente metaphyſicè certo: ergo ob eandem, certiſſime cognoſcetur à Deo propoſitio conditionalis enuncians futurum moraliter ſub conditione inferente moraliter.

17 *Corollarium contra Granadum. Probatur.* Ex quibus probationibus infero, falſo Granadum aſſeruiſſe prædicta futura, vt futura, certò moraliter, & ex vi illationis, cognoſci à diuino intellectu per ſcientiam mediam inter liberam, & naturalem; quod eſſe falſum patet manifeſte: nam conditionalis propoſitio enuncians hæc futura ſub conditione, eſt bona conſequentia, vt ipſe fatetur; de ratione autem bonæ conſequentiæ eſſe, vt ſemper ſit bona, probat idem Auctor contra Vazquez *ibi num.* 3. ergo dicta propoſitio eſt veritatis omnino neceſſariæ. Patet hæc conſequentia: nam veritas conditionalis conſiſtit in bonitate illationis; at conſequentia bona, ſemper, & neceſſario eſt bona: ergo veritas conditionalis in bonitate illationis conſiſtens eſt neceſſaria tum ſic, ſed veritates omnes neceſſarias cognoſcit Deus per ſcientiam naturalem, & neceſſariam: ergo conditionales illæ in ſenſu explicato cognoſcentur, non per ſcientiam mediam, ſed naturalem, vt fatetur Ruizius apud Alarcon *vbi ſupra.*

18 *Oppoſitio primo.* Sed objicies primo: in bona conſequentia non poteſt dari antecedens verum, & conſequens falſum; at ſtare poteſt, conditione poſita, non ſubſequi conditionatum cum illa moraliter ſolum connexum; aliàs non ſolum moraliter, ſed etiam metaphyſicè certum eſſet: ergo conditionalis, dequa in præſenti loquimur, bona conſequentia non eſt; & conſequenter, nec neceſſario vera, veritate illationis. *Reſpond.* Reſpondeo, conceſſa maiori, diſtinguendo minorem: poteſt metaphyſicè, concedo minorem: poteſt moraliter, nego minorem, & diſtinguo conſequens: non eſt bona conſequentia moralis, nego conſequentiam: metaphyſica, concedo conſequentiam.

19 *Inſtatio.* Inſtabis, in bona conſequentia nec metaphyſicè poteſt dari antecedens verum, & conſequens falſum; ſiquidem nulla potentia poteſt eſſe, non bona conſequentia, quę ſemel eſt bona; at in conditionali importante ſolam connexionem moralem poteſt metaphyſicè dari antecedens verum, & conſequens falſum: ergo talis conſequentia bona non eſt. Probatur minor: poteſt metaphyſicè poſita, & verificata conditioni, non poni futurum cum illa connexum: ergo poteſt metaphyſicè antecedens eſſe verum, & conſequens falſum. Patet hæc conſequentia: nam ſi in re poneretur conditio, & futurum non poneretur, daretur in re antecedens verum; & conſequens falſum: ergo ſi poteſt metaphyſicè exiſtere conditio, & non poni futurum cum illa connexum, poteſt metaphyſicè dari antecedens verum, & conſequens falſum.

20 *Reſpond.* Reſpondeo, conceſſa maiori, negando minorem. Ad cuius probationem, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam: quia conſequens ex vi conditionis non infertur vt certò futurũ, certitudine metaphyſica, ſed ſolũ vt futurũ certò moraliter; licet autem poſſit metaphyſicè, exiſtente conditione, non exiſtere tale futurũ abſolutè, non tamen poteſt verificari conditio, quin conſequens illatũ ex illa ſit moraliter certò futurum, qualiter ſolũ infertur ex illa: vnde etſi poſſit phyſica potentia verificari conditio, & falſificari conſequens illud in eſſe rei, non tamen poteſt falſificari quatenus infertur ex illa, nec morali potentia, nec metaphyſica. Quæ ſolutio ex dicendis *concluſione ſequenti* manifeſtior fiet. Nec probatio conſequentiæ conuincit: nam cum futuritio certa moraliter conſiſtat in hoc, quod licèt metaphyſicè poſſit non euenire, ſemper tamen eueniet, eo ipſo quod verificata conditione, non exiſteret conditionatum, fieret, quod ex illa non inferretur eſſe futurum certò moraliter; quia tamen futuritio certa moraliter non excludit potentiam metaphyſicam ad non exiſtendum, non infertur ex tali potentia poſſibilitas falſificationis conſequentis illati ex conditione quatenus infertur ex illa.

21 *Solutio Ruizij reijcitur.* Mitto ſolutionem Ruizij aſſerentis (teſte Alarcon) non ſequi ex eo quod in re poneretur conditio abſque conditionato futuro, non eſſe bonam conſequentiam moralem, aut non eſſe moraliter certo futurum. Quia vt dixi certitudo moralis euentus futuri, etſi admittat ſecum potentiam antecedentem metaphyſicam ad oppoſitum eius, quod futurum dicitur, non tamen admittit non euentum actualem illius, cum conſiſtat in hoc, quod licet abſolutè poſſit non euenire, ſemper tamen eueniet: ſicuti impoſſibilitas moralis, qua homo lapſus impotens eſt ad victoriam grauis tentationis abſque ſpeciali auxilio, conſiſtit in hoc, quod licet poſſit potentia antecedenti vincere illam, nunquam tamen eueniet vt vincat, niſi ſpeciali Dei adiutorio muniatur, vt communiter explicatur *tractatu de gratia* 1. 2. *quæſt.* 109.

22 *Objicies.* Nec refert ſi objicias, ex poſſibili poſito in actu nullum ſequi inconueniens; ſed eſt poſſibile, quod verificata conditione non ponatur futurum moraliter connexum cum illa: ergo ex eo quod

Digitized by Google

eo quod ita contingat nullum ſequitur inconueniens; cumque inconueniens maximum ſit, quod in bona conſequentia detur antecedens verum, & conſequens falſum, ſit manifeſte conſequentiam bonam non eſſe.

Reſpond. Etenim maior ſolum eſt vera quando eſt poſſibile abſque vlla impotentia, ſecus autem, quando etſi ſit poſſibile phyſicè, eſt tamen impoſſibile impotentia morali, & in noſtro caſu ſolum eſt poſſibile phyſicè, & moraliter impoſſibile data conditione non poni futurum: vnde inconueniens eſſet quod ita de facto non eueniret.

23 *Opponẽs ſecundo.* Opponens ſecundo: conditionatum quod verè eſt futurum ſub conditione aliqua, tranſit in abſolutum purificata conditione; at etiam ſi purificetur conditio moraliter cum conditionato connexa, non tranſit in futurum abſolutè, ſed manet intra limites pure poſſibilis: ergo ſub illa conditione cognoſci nequit à Deo certa cognitione vt futurum, ſed præciſè vt poſſibile.

Minor prob. 1. Minor, in qua eſt difficultas, probatur ſic primo: nam ſi conditione re ipſa exiſtente futurum eſſet abſolutè certò moraliter, taliter eſſet futurum, quod ſemper eueniret, etſi poſſet non euenire: ergo in illa, & ex illa poſſet euentus futurus cum omni infallibilitate cognoſci præciſo decreto prædeterminatiuo efficaci noſtrorum Thomiſtarum. Patet conſequentia: ideo in noſtra ſententia in decreto prædeterminatiuo cognoſcit Deus omnino infallibiliter euentum futurum, quia etſi illo poſito poſſit non euenire, ſemper tamen eueniet: ergo ſi conditione moraliter connexa poſſita, ſemper eueniet conditionatum cum illa connexum, cognoſcetur à Deo cognitione infallibili, tam *ſubiectiuè*, quam *obiectiuè*, etiam ſi poſſit non euenire.

24 *Secundo probatur minor.* Secundo minor principalis ſuadetur, adhuc purificata conditione poteſt Deus non decernere efficaciter eius futuritionem, quo decreto non dato, non eſſet futurum: ergo illa conditione data, manet indifferens, vt ſit futurum, & non ſit futurum. Patet hæc conſequentia: nam id eſt indifferens ad eſſe, & non eſſe futurum, quod vtrumque poteſt habere; at id quod eſt indifferens ad eſſe, & non eſſe futurum, eſt purè poſſibile: ergo purificata conditione manet intra limites purè poſſibilis. *Tertio.* Tertio probatur, quia in noſtra ſententia non ſtat tranſitus de pure poſſibili ad aliquam rationem futuri, abſque decreto efficaci diuino ſubiectiuè exiſtente in Deo, vt conſtabit ex *infra* dicendis: ergo adhuc purificata conditione niſi adſit efficax decretum diuinum, non tranſit de purè poſſibili ad aliquam rationem futuri; & conſequenter in illa, & ex illa nequibit ſub aliqua ratione futuri certo cognoſci, ſed ſolum ſub ratione purè poſſibilis.

25 *Quarto probatur minor.* Denique illa minor ſuadetur, quia in illa conditione exiſtente, nec poteſt cognoſci vt futurum per ſcientiam viſionis; cum ex vi illius præciſè, non ſit extra cauſas, nec in propria menſura, nec in menſura æternitatis, nec poteſt congnoſci vt futurum per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, quæ eſt neceſſaria, & ſolum terminatur ad purè poſſibilia: ergo nullatenus poteſt vt futurum cognoſci ex vi illius; & conſequenter ex illa nullam accipit rationem futuri, ſed manet intra limites pure poſſibilis.

26 *Reſpond. Ad 1. probationem minoris.* Ad hoc argumentum reſpondeo conceſſa maiori, negando minorem. Ad primam probationem conceſſo antecedenti, nego conſequentiam; ratio autem diſcriminis inter decretum efficax, & conditionatum, de quo loquimur, eſt: nam poſito decreto efficaci, etſi poſſit non euenire res decretata in ſenſu diuiſo, attamen in ſenſu compoſito, nec metaphyſicè poteſt non euenire, ita vt omnino implicet coniungi negationem euentus rei, quæ decernitur, cum decreto prædeterminatiuo efficaci, & idcirco in illo, & ex illo poteſt Deus euentum cognoſcere ſub ratione futuri cognitione omnino infallibili, tam *ſubiectiuè*, quam *obiectiuè*; at vero conditione poſita, quæ ſolum moraliter cum euentu connectitur, non ſolum in ſenſu diuiſo, ſed etiam in ſenſu compoſito poteſt non euenire futurum cum illa connexum potentia phyſica, ita vt negatio euentus poſſit cum tali conditione coniungi, & ideò in hac conditione exiſtente nequit Deus cognoſcere euentum futurum cognitione infallibili, *ſubiectiuè* & *obiectiuè* infallibilitate metaphyſica, ſed ſolum cognitione *ſubiectiuè methaphyſicè* certa, & *obiectiuè* certo moraliter.

27 *Ad 2.* Ad ſecundam minoris probationem diſtinguo antecedens: poteſt id non decernere potentia phyſica, concedo antecedens: potentia morali nego antecedens, & nego conſequentiam: quia vt eſſet indifferens ad eſſe, & non eſſe futurum, debebat habere potentiam phyſicam, & moralem vt non eſſe futurum; & quia non poteſt moraliter non eſſe futurum etſi phyſicè poſſit, hinc ſit, quod non habeat omnimodam indifferentiam ad vtrumque, & conſequenter quod non maneat intra limites purè poſſibilis, ſed habeat rationem futuri certò moraliter.

28 *Ad 3. probationem minoris.* Ad tertiam minoris probationem diſtinguo antecedens: niſi adſit decretum terminatum ad futurum in ſe, vel in cauſa, concedo antecedens: terminatum ad illud in ſe, nego antecedens, quod hoc requiratur ad omnem rationem futuri, & nego conſequentiam: quia in eo ipſo, quod Deus decernat purificare conditionem iam adeſt efficax decretum diuinum terminatum ad futurum, nõ in ſe ipſo, ſed in cauſa moraliter cum illius futuritione connexa.

Itaque ad omnem rationem futuri requiritur decretum diuinum, hoc tamen decretum, vel poteſt eſſe de futuro in ſe ipſo, vel de determinandis cauſis ad eius futuritionem: primum decretum ſolum requiritur ad futuritionem omnino infallibilem, ſecundum ſufficit ad alios modo futuritionis.

Quadrupliciter autem poteſt eſſe decretum de determinatione cauſarum: primo, de determinatione omnino infallibili cum euentu futuro connexa, qualis eſt in noſtra ſententia determinatio per auxilium efficax phyſicè prædeterminans, & ex tali decreto accipit effectus, futuritionem omnino infallibilem. Secundo, de determinatione non omnino infallibili, ſed ſolum infallibilitate morali, qualiter determinat cauſam ſecundam conditio, de qua loquimur, & ex hoc decreto accipit effectus futuritionem, non omnino infallibilem, ſed ſolum moraliter. Tertio, determinatione ſolum coniecturaliter, aut probabiliter cum euentu connexa, de qua *concluſione ſequenti*, & ex hac accipit effectus futuritionem certam ſolum coniecturaliter. Quarto, de determinatione contingenter omnino cum effectu connexa, & ex hoc decreto accipit effectus aliqualem rationem futuritionis, etſi non certam, aliquo ex modis recenſitis. Ex quibus manifeſtum eſt omnem modum futuritionis abſolutæ indigere decreto diuino, vel ad euentum in ſe, vel in cauſa terminato; ſolum autem ex decreto euentus in ſe, vel in determinatione cauſæ omnino infallibili, accipit futuritionem infallibilem omnino. 29 *Decretũ de determinatione cauſarũ, quadruplex eſt.*

Ad vltimam probationem reſpondeo, cognitionem diuinam prout terminatur ad futurum certò moraliter, ex vi conditionis iam exiſtentis, eſſe ſcientiam ſimplicis intelligentiæ: vnde negandum eſt ſcientiam ſimplicis intelligentiæ adæquatè eſſe neceſſariam, quia vt ex dicendis *infra* conſtabit, ſcientia futurorum purè conditionalium libera eſt, & ſcientia ſimplicis intelligentiæ. 30 *Ad quartam probationẽ.*

§. III.

Secunda concluſio vera ſententiæ.

SIT SECVNDA CONCLVSIO. *Futura conditionata, coniecturaliter cum ſua conditione connexa, cognoſcuntur à Deo, ex vi conditionis, cognitione* metaphyſicè *certa ex parte ſubiecti, & coniecturaliter obiectiuè.* Ita Ledeſma, Ruitius *vbi ſupra* relati, & communiter omnes Thomiſtæ, Suadeturq; primo: nam Deus aliquando enunciat futura ſub conditione aliqua, quę ſolum coniecturaliter, & probabiliter ſunt futura: ergo illa cognoſcit, vt futura coniecturaliter; & conſequenter cognitione *ſubiectiuè* omnimodo certa, & coniecturali *obiectiuè*. Conſequentia eſt euidens: nam omne, quod enunciatur à Deo cognoſcitur etiam ab illo. Antecedens autem conſtat ex illis verbis Dei ad Moyſem Exodi cap. 4. *Si non crediderint tibi, neque audierint ſermonem ſigni prioris, credent verbo ſigni ſequentis: quodſi nec duobus his ſignis crediderint, nec audierint vocem tuam, ſume aquam fluminis, & effunde eam ſuper aridam, & quidquid hauſeris de fluuio vertetur in ſanguinem.* 31 *Secunda cõcluſio.* *Prob. 1.*

32 Ex quibus tale formo argumentum, Deus prænuncians Moyſi populum crediturum duobus ſignis, ſi fierent ſigna priora, & illis non crederent, cognouit certò, hoc conditionatum futurum, non vt futurum certo ſub illa conditione: ergo vt futurum coniecturaliter; & conſequenter datur in Deo cognitio *ſubiectiuè* certa, & coniecturalis *obiectiuè*. Minor probatur: ſi Deus cognoſceret illud futurum ſub conditione vt certò futurum, non prouideret de ſignis ſequentibus, & purificata conditione certò eueniret; at Deus prouidebat de ſignis ſequentibus, & conditio fuit purificata, vt quidquid ſub illa prænunciabatur, eueniret: ergo non cognoſcebatur à Deo, nec prænuntiabatur vt *obiectiuè* certò futurum, ſed *coniecturaliter, dubie, & probabiliter.*

33 *Secundo probatur ex D. Auguſtino.* Secundo ſuadetur ex Auguſtino, *lib. de prædeſtinatione Sanctorum cap.* 14. vbi explicans verba illa Sapientiæ 4. *Raptus eſt, ne malitia mutaret intellectum eius*, affirmat, quod illud eſt dictum ſecundum pericula vitæ huius: ergo cognouit Deus infantem illum, ſi non raperetur, in malum mutandum, ſecundum huius vitæ pericula; at ex his periculis non infertur peruerſio iuſti, vt certo futura, ſed ſolum probabiliter: ergo Deus cognouit illam certò ex parte ſubiecti, & connaturaliter *obiectiuè*.

34 *Tertio probatur ex D. Th.* Tertio ex D. Thom. *in 1. diſt. 38. q. 1. art. 5. in corpore*, illis verbis: *Quædam autem ſunt cauſæ ex quibus conſequuntur effectus, vt in maiori parte, ſed tamen in minori deficiunt: vnde in iſtis cauſis effectus futuri non habent certitudinem abſolutam, ſed quandam, in quantum ſunt magis determinatæ ad vnum, quam ad aliud, & ideo per illas cauſas poteſt accipi ſcientia coniecturalis de futuris.* Et paucis interpoſitis infert: *Dico igitur, quod intellectus diuinus intuetur ab æterno vnumquodque contingentium, non ſolum prout eſt in cauſis ſuis, ſed etiam prout eſt in eſſe ſuo determinatum, &c.* Quam doctrinam repetit 2. 2. *quæſt. 171. art. 6. ad ſecundum*, & alibi ſæpè.

35 Ex qua doctrina ſic formo argumentum pro noſtra concluſione: Deus cognoſcit futurum contingens ſecundum quod habet eſſe in ſuis cauſis; at ex illis habet effectus coniecturalem futuritionem: ergo Deus certo ſubiectiuè cognoſcit eſſe ex vi illarum

probabiliter, ſeu coniecturaliter futurum; & conſequenter etiam ſub conditione talium cauſarum cognoſcet cognitione ſubiectiue certa effectum eſſe futurum coniecturaliter, ſeu probabiliter.

36 *Quarto probatur ratione.* Denique hac ratione à priori: effectum eſſe coniecturaliter futurum ſub conditione cum qua habet connexionem probabilem, eſt veritas infallibilis, & neceſſaria: ergo cognoſcitur a diuino intellectu; aliàs infinitus in cognoſcendo non eſſet, ſi aliqua veritas ipſum lateret. Antecedens probatur: quia non minus eſt certum ſyllogiſmum probabilem inferre probabiliter, quam quod demonſtratiuus inferat euidenter, quo circa vtrumque demonſtratur à logica: ergo ſicut eſt certum effectum eſſe euidenter futurum ſub conditione, ſeu antecedenti inferente euidenter, ita eſt veritas certa, & infallibilis eſſe coniecturaliter futurum ſub conditione, ſeu antecedenti, ipſum probabiliter inferente.

37 *Conf. 1.* Confirmatur hoc, & explicatur amplius: non minus eſt bona conſequentia probabilis ad probabiliter inferendum, quam conſequentia euidens ad inferendum euidenter: ergo ſicut conditionalis conſtans ex antecedenti euidenter inferente, & enuncians euidentem illationem, eſt neceſſariæ veritatis, ita conditionalis de conditione inferente coniecturaliter enuncians coniecturalem illationem, eſt veritatis infallibilis, & neceſſariæ.

Conf. 2. Confirmatur ſecundo: cognitio *ſubiectiuè* certa, & coniecturalis *obiectiuè*, eſt perfecta abſque vlla imperfectione: ergo concedi debet intellectui diuino. Conſequentia eſt bona. Antecedens autem conſtat: quia non eſt errori, aut falſitati expoſita, quæ ſunt imperfectiones propriæ cognitionis: ergo nullam eaudit imperfectionem.

38 *Opponit Vazquez primo.* Contra illam concluſionem objiciunt primo Recentiores quidam cum Vazqnio *vbi ſupra cap.* 2. coniecturalis cognitio eſt errori, & falſitati ex poſita; at qui abſurdum eſt talem cognitionem Deo attribuere, quæ errori, aut falſitati expoſita ſit: ergo repugnat Deo coniecturalis cognitio. *Respond.* Reſpondeo, maiorem eſſe veram de cognitione, quæ coniecturalis eſt *ſubiectiuè*, falſam verò de illa, quæ *ſubiectiuè* eſt omnino infallibilis, & ſolum *obiectiuè* coniecturalis, quia ſcilicet obiecti coniecturas, & probabiles connexiones cognoſcit: ſicut namque cognitio falſitatis vera eſt, & quandoque omnino certa, ita & potiori iure cognitio coniecturę obiectiuè certa eſſe poteſt, & hanc ſecundam diuino intellectui attribuimus abſque vlla abſurditate, imò illa non vacat talem cognitionem ab eius intellectu reijcere.

39 *Replicatis.* Si dicas: certitudo cognitionis ex certitudine, obiectiua deſumitur, vel ad minus illam expoſcit: ergo obiectum ſolum verum dubiè, & coniecturaliter, terminare nequit certam cognitionem; & conſequenter ſtare nequit cognitionem eſſe *ſubiectiuè* certam, & coniecturalem *obiectiuè*. *Respond.* Reſpondeo, certitudinem cognitionis deſumi ex obiecto formali, non ex materiali; licet autem obiectum illud ſit materialiter dubium, & probabile, formaliter tamen eſt certum; eſt namque certum, illud eſſe futurum coniecturaliter, licet non abſolute, & primum eſt quod formaliter per diuinam cognitionem attingitur.

40 *Secundo arguit. Alarcon.* Objicit ſecundo Alarcon: conditiones probabiliter ſolum cum effectu connexæ non extrahunt illum ab ſtatu puræ poſſibilitatis ad ſtatum futuritionis: ergo etſi ex illis cognoſci poſſit ſub ratione poſſibilis, non tamen ſub ratione futuri. Conſequentia tenet.

Antecedens probatur 1. Secundo. Antecedens autem probatur, tum, quia illis poſitis ſtat non poni effectum extra cauſas: ergo tunc falſo de tali effectu enunciabitur eſſe futurum; cum ad veritatem de futuro requiratur neceſſario habere in tempore venienti ſcientiam Dei neceſſariam. Tum etiam: nam demus effectum illum re vera non eſſe habiturum euentum, vt poteſt contingere, & multoties contingit, tunc falſum erit de illo dicere, *iſte effectus erit*, & conſequenter Deus hanc propoſitionem cognoſcens falleretur: ergo manet poſitis illis conditionibus in ſtatu puræ poſſibilitatis.

41 *Tertio.* Tum denique: nam illæ duæ propoſitiones, *cauſæ ſunt inclinatæ ad effectum ponendum*, & *effectus erit*, faciunt diuerſum ſenſum; primam namque cognoſcit Deus per ſcientiam viſionis, & per verum aſſenſum, effectum vero ſub ratione poſſibilis per aſſenſum ſimplicis notitiæ, & ſecundam propoſitionem per diſſenſum cognoſcere debet, in caſu, quo re vera ita non ſit euenturum; at conditio ſolum probabiliter cum euentu connexa, ſolum reddit cauſas magis inclinatas ad euentum, non autem ſufficiunt, vt ex vi illarum ſit verum dicere, quod erit effectus; v. c. ex eo quod voluntas magis inclinet ad mentiendum, quam ad verum dicendum, verificari nequit, *iſte homo mentietur*; cum poſſit homo inclinationem vincere verum dicendo: ergo relinquunt illum intra ſtatum puræ poſſibilitatis, nec extrahunt ad rationem futuri.

42 *Respond. Ad 1. probationem antecedentis.* Reſpondeo negando antecedens. Ad primam probationem conceſſo antecedenti, nego conſequentiam: quia vt conſtat ex dictis *diſputatione præcedenti* §. 6. ſtat aliquid eſſe futurum, quin in tempore habiturum ſit exiſtentiam: vnde etiam ſi nunquam verificanda ſit propoſitio de ineſſe, adhuc conditione verificata poteſt ex vi illius habere rationem futuri.

Ad 2. Ad ſecundam diſtinguo antecedens: ſi abſolutè enuncietur, concedo antecedens: ſi cum addito modificante, ſcilicet, *probabiliter*, aut *coniecturaliter* erit, nego antecedens, & nego conſequentiam: nam puræ poſſibilitati non ſolum opponitur euentus abſolutè futurus, ſed etiam illi opponitur euentus *probabiliter*, aut *coniecturaliter* futurus: de re namque poſſibili neutrum poteſt verificari, nec quod erit abſolutè nec quod erit coniecturaliter; cum ex cauſis omnino indifferentibus, à quibus ſuſcipit denominationem purè poſſibilis, nec certo, nec coniecturaliter poſſit colligi euentus futurus.

Ex quibus ad tertiam probationem conſtat ſolutio: nam etſi ex cauſis magis inclinatis ad mendacium, non tamen omnino determinatis ad illud verificari nequeat abſolutè, quod homo mentietur bene autem verum eſt ex vi illarum, quod probabiliter mentietur. Ex quo ſolum ſequitur non habere ex illis futuritionem talem *ſimpliciter*, non autem colligitur, quod non habeat ex illis futuritionem talem *ſecundum quid*, quæ vt talis debeat à diuino intellectu cognoſci, quem ratione ſuæ infinitatis nulla veritas latere poteſt. 43 *Ad tertiam.*

Si opponas, conditio inclinans cauſam, non tamen determinans illam ad dandam exiſtentiam effectui, relinquit cauſam in ſtatu indifferentiæ; at à cauſa indifferenti, vt tali, effectus recipit denominationem purè poſſibilis: ergo ex vi illius non conſtituitur in ratione illo modo futuri. 44 *Explicabis.* Reſpondeo, diſtinguendo maiorem: in ſtatu indifferentię æqualiter ad vtrumque ſe habentis, ſcilicet, ad eſſe, & non eſſe effectus, quem reſpicit, nego maiorem: inæqualiter reſpicientis vtrumq; concedo maiorem, & diſtinguo minorem: à cauſa indifferenti æqualiter ad vtrumq;, concedo minorem: inęqualiter, nego minorem, & nego conſequentiam. *Respond.* Itaq; denominatio purè poſſibilis conuenit effectui ex cauſa omnino ęqualiter ad vtrumque ſe habente, ſcilicet, ad illius eſſe, & non eſſe; à cauſa omnino determinata ad illius exiſtentiam prouenit denominatio futuri ſimpliciter, & à cauſa inclinata magis ad eſſe effectus, etſi non omnino determinata ad illud, prouenit denominatio futuri, non ſimpliciter, ſed ſecundum quid, iuxta dicta *Diſput. præcedenti* §. 6. *concl.* 2. & 3. & licet futuritio iſta non ſit ſufficiens vt verificetur de effectu, quod erit abſolutè, ſufficit tamen, vt verificetur de illo, quod erit ex vi propenſionis cauſarum, vel quod erit coniecturaliter, ſeu probabiliter.

Sed inſtabis adhuc: à cauſa purè indifferenti prouenit effectui denominatio purè poſſibilis: ergo ab illa indifferenti, magis tamen inclinata ad eſſe, quam ad non eſſe effectus, proueniet denominatio non futuri, nec purè poſſibilis, ſed magis poſſibilis. Patet conſequentia: nam cauſæ in differentia eſt forma extrinſeca poſſibilitatis: ergo magis, vel minus de indifferentia in cauſa, erit forma tribuens magis, vel minus de poſſibilitate, nunquam tamen dabit denominationem futuritionis. 45 *Inſtabis.*

Reſpondeo retorquendo argumentum in hunc modo determinatio cauſæ eſt forma extrinſeca futuritionis rerum, vt oſtendi *Diſp. præcedenti*: ergo maior, vel minor determinàtio cauſæ, erit forma extrinſeca maioris, vel minoris futuritionis; at conditio inclinans cauſam ad eſſe effectus magis, quam ad non eſſe, eſt aliqua determinatio cauſæ: ergo ſufficit dare denominationem aliqualem futuri: quia ergo conditio cauſam inclinans, aliqualiter illam determinat, transfert effectum ab ſtatu puræ poſſibilitatis, & cum inter ſtatum puræ poſſibilitatis, & ſtatum exiſtentiæ, præteritionis, & futuritionis, non detur medium; conſequens ſit, quod conſtituat illum intra ſtatum futuritionis, non quidem certæ, nec quæ ſit talis *ſimpliciter*, bene tamen futuritionis *ſecundum quid* talis, & coniecturalis, quatenus ex cauſa taliter inclinata cum fundamento illius futuritionem, magis quam non futuritionem poſſumus coniectari. 46 *Respond.*

Tertio contra eandem concluſionem obijci poteſt, conſequentia probabilis, bona conſequentia non eſt: ergo conditionalis propoſitio de conditione coniecturaliter ſolum cum conditionato connexa non eſt vera; & conſequenter nequit certò, & infallibiliter à diuino intellectu cognoſci ex vi conditionis, & in vi conſequentiæ, qualiter de illa loquimur *in hac concluſione*. Conſequentia tenet. Antecedens autem probatur: poteſt dari ad illa antecedens verum, & conſequens falſum, vt conſtat in hac, *ſi Petro occurrerit amicus neceſſitate maxima affectus ab eo eleemoſynam petens, porriget illam*, cuius conditio, ſeu antecedens, poteſt verificari, quin Petrus porrigat eleemoſ nam, quod ex tali antecedenti infertur; at in bona conſequentia non poteſt dari antecedens verum, & conſequens falſum, vt docet commune Dialecticorum axioma: ergo conſequentia probabilis, bona conſequentia non eſt. 47 *Tertio arguitur.*

Reſpondeo negando antecedens, quia licet non inferat conſequens vt futurum certo euidenter, colligit tamen bene vt futurum probabiliter. Ad probationem dicatur conſequentiam bonam duplicem eſſe alteram inferentem conſequens, vt in re verum, alteram ſolum inferentem conſequens, vt probabiliter verum; prima exigit ad ſui bonitatem, quod nunquam detur antecedens verum, quin conſequens in re ſit verum: ſecunda vero ſolum deſiderat quod non poſſit antecedens eſſe verum in re, quin conſequens ſit probabiliter verum, quia ſolum iſto modo continetur conſequens in illius antecedenti, & ſolum iſto modo infertur ex illo. Qua doctrina ſuppoſita diſtin- 48 *Reſpondetur.*

Digitized by Google

diſtinguo maiorem : poteſt dari in illa antecedens verum, & conſequens falſum falſitate oppoſita veritati conſequentis in re, concedo maiorem : falſitate oppoſita veritati probabili conſequentis illati, nego maiorem, & diſtinguo minorem: in bona conſequentia euidenti, concedo minorem : in bona probabili, ſubdiſtinguo minorem : falſitate oppoſita veritati conſequentis in re, nego minorem : oppoſita veritati probabili conſequentis illati, concedo minorem, & nego conſequentiam : quia vt conſequentia probabilis ſit bona conſequentia, ſufficit quod ſemper, atque antecedens ſit verum conſequens ſit probabiliter verum, quod ſtare poteſt cum falſitate eiuſdem in re.

49 Replica. 1. Sed oppones primo : ſtat antecedens illius conſequentiæ eſſe verum in re, & conſequens eſſe euidenter falſum; at cum falſitate euidenti non ſtat veritatem eſſe probabilem, ſicuti cum cognitione euidenti falſitatis alicuius opinionis, non ſtat illi aſſentiri vt probabili: ergo conſequens conſequentiæ probabilis poteſt non eſſe probabiliter verum, ſuppoſita veritate antecedentis. (*-cundo.*) Secundo, conſequens eſſe probabiliter verum, ita euidens eſt, ſicut conſequens neceſſarium eſſe euidenter verum : ergo ſi in conſequentia probabiliter verum ; erit euidens, & non tantum probabilis ; & conſequenter, vt conſequentia probabilis ſit, debet inferri conſequens vt verum in re, & non ſolum vt verum probabiliter : iſto autem modo non bene infertur conſequens ex antecedenti, cum poſſit eſſe falſum, exiſtente veritate antecedentis : ergo conſequentia probabilis, bona conſequentia non eſt.

50 Ad 1. inſtantiam reſpond. Reſpondeo ad primam inſtantiam, cum falſitate euidenti neceſſaria non ſtare ſimul probabilitatem veritatis, benè tamen cum falſitate contingenter conuenienti, etſi euidenter, vt talis cognoſcatur, & cum veritate antecedentis inferentis probabiliter, non ſtat falſitas neceſſaria conſequentis, ſed ſolum contingens, etſi euidenter cognita; ratio autem cur ſtet ſimul cum falſitate contingenti alicuius propoſitionis, etſi euidenter cognita, veritas probabilis, ſecus vero cum falſitate neceſſaria eſt : quia probabilitas ſumitur ex motiuis, & cauſis; poſſunt autem cauſæ inclinare, ac proinde mouere ad aſſenſum probabilem alicuius propoſitionis, etſi in re ſit falſa contingenter, non vero ſi ſit falſa falſitate neceſſaria, & ideo cum prima falſitate cognita euidenter compatitur bene probabilitas veritatis, ſecus cum falſitate neceſſaria.

51 Ad 2. Ad ſecundam, conceſſo antecedenti diſtinguo conſequens: ſi totum illud inferretur in actu ſignato, concedo conſequentiam: ſi ſolum exercite quoad probabilitatem, & ſignatè quoad veritatem, nego conſequentiam : & hoc ſecundo modo infertur conſequens vt verum probabiliter conſequentia probabili; aſſenſus autem, quo Deus aſſentitur conſequenti probabilis conſequentiæ, ne errori, aut falſitati exponatur, terminatur ad illud vt verum probabiliter probabilitate ſignata ex parte obiecti vt terminatis cognitionem diuinam.

52 Vlt. arguitur. Denique argui poteſt ex D. Thoma *in corp. huius art.* illis verbis : *Alio modo poteſt conſiderari contingens vt eſt in ſua cauſa, & ſic conſideratur vt futurum, & vt contingens, nondum determinatum ad vnum, quia cauſa contingens ſe habet ad oppoſita, & ſic contingens non ſubditur per certitudinem alicui cognitioni.* Ex quibus tale formo argumentum : ex cauſa contingenti in re poſita non poteſt accipi certa futuri contingentis cognitio in ſtatu abſoluto : ergo ex illa ſub conditione non poteſt conditionatum contingens per certitudinem ſubdi alicui cognitioni, ſed omne obiectum cognitum à diuino intellectu ſubditur illi per certitudinem : ergo ex vi conditionis contingentis, etſi probabiliter inferentis, non poteſt diuinus intellectus conditionatum futurum cognoſcere.

Reſpond. Reſpondeo, D. Thomam debere intelligi de certitudine tam ſubiectiuè, quam obiectiuè tali, non autem de cognitione certa ſubiectiuè, & coniecturali obiectiuè; iſta namque haberi poteſt de futuro contingenti ex vi propenſionis cauſarum, etſi contingentium, & non repugnat diuino intellectui cognitio certa hoc genere certitudinis, vt ſatis oſtendi.

§. IV.

Tertia aſſertio vera ſententia.

53 ertia ncluſio lam obat az- ez. TERTIA CONCLVSIO. *Futura contingentia conditionata diſparata non poſſunt vt vera à diuino intellectu cognoſci.* Ita Auctores quartæ ſententiæ. Quam probat Vazquez vbi ſup. *cap. 4. num.* 25. eo quod vt conditionalis propoſitio ſit vera, debet eſſe bona conſequentia ; at illa quæ importat conditionem non antecedentem, ſed cum conſequenti diſparatè omnino ſe habentem, bona conſequentia non eſt : ergo vera eſſe non poteſt, ſed neceſſario eſt falſa ; & conſequenter per diſſenſum ſemper, & nunquam per aſſenſum poteſt à Deo cognoſci.

54 ius ratio eſt inefficax. Hæc tamen ratio merito diſplicet, non ſolum exteris, ſed etiam domeſticis, & impugnatur breuiter: nam cætera conditionata contingentia cognoſcuntur à Deo cognitione certa, non ſolum ſubiectiuè, ſed etiam obiectiuè, vt concedit Vazquez, & omnes ſuæ familiæ, conſtabitq; ex dicendis concluſione ſequenti ; & tamen conditionales propoſitiones conſtantes ex illis non ſunt bonæ conſequentiæ euidentes, ſed ſolum probabiles : ergo vt conditionalis propoſitio ſit vera, non petit eſſe bona conſequentia. Explicatur hoc amplius : Deus certo cognoſcit hoc futurum conditionatum, ſi vocauero Petrum conſentiet, cognitione omnino infallibili ; & tamen ex vi vocationis non ſequitur conſenſus per bonam conſequentiam euidentem: ergo idem quod prius. Probatur minor : quia in bona conſequentia non poteſt dari antecedens verum, & conſequens falſum; at ſtare poteſt veritas vocationis quin exiſtat conſenſus : ergo non ſequitur per bonam conſequentiam ex vi vocationis.

Reſpondet Vazquez primo, bonam conſequentiam, quæ eſt talis ratione formæ ſyllogiſticæ conſtans ex propoſitionibus vni- 55 Reſpond. Vazq. primo.
uerſalibus, aut ratione materiæ neceſſariæ, petere vt nec detur de facto, nec dari poſſit antecedens verum, & conſequens falſum, quia in illa denotatur conſequens neceſſario inferri ex vi antecedentis ; ſecus autem, quando conſequentia eſt in materia contingenti, & non vniuerſales propoſitiones aſſumit, ſed infert ex antecedenti ſingulari : nam hæc non denotat conſequens ex antecedenti neceſſario inferri, ſed ſolum quod de facto inferatur: vnde ad eius bonitatem neceſſarium non eſt, quod taliter ſequatur quod non poſſit non ſequi, ſed tantum, quod re vera conſequens ex antecedenti de facto ſequatur.

Secundo reſpondet *ibi num.* 26. in caſu, quo conſequentis veritas non coniungeretur cum antecedenti, dari variationem ali- 56 Secundo reſpond.
quam in antecedenti, v. c. in hac conſequentia : *ſi Petrus tali præueniatur cogitatione, reſpondebit*, ſi re vera cogitatione poſita non ſequatur reſponſio, aliqua variatio in cogitatione daretur, quia talis cogitatio, eo in caſu, congrua non eſſet, ſicut foret in caſu reſponſionis, quare non ſeruaretur eadem omnino forma, quia non eſſet eadem omnino cogitatio, hoc eſt, cum omnibus circunſtantijs : quo circa etiam in ſingulari poteſt dici eſſe determinatam formam, qua ſeruata, nunquam poteſt dari antecedens verum, & conſequens falſum.

Sed neutra ſolutio ſatisfacit. Et contra primam facit, tum, 57 Prima ſolutio reijcitur. 1. Secundo.
quod deſtruit commune principium, quod tanquam naturali lumine notum, & omnibus perſpicuum, ſupponunt, nec probant Dialectici. Tum etiam: nam ſequitur iſtas eſſe bonas conſequentias : *Deus exiſtit : ergo creat mundum*, ſuppoſito, vt ſupponitur, exiſtere, & mundum creaſſe : *voluntas exiſtit in homine : ergo elicit liberum amoris actum* : quod ſi Vazquez concedat, impugnandus non erit. Patet ſequela : nam diuina exiſtentia ad creationem requiritur, & ad illam de facto concurrit, & exiſtentia voluntatis in homine neceſſaria eſt, tanquam conditio intrinſeca, ad amoris elicientiam, ad illamque de facto aliquando concurrit : ergo ſi hoc ſufficit ad bonam conſequentiam, conſequentiæ factæ erunt bonæ. Tum denique : nam (*Tertio.*) vt aliqua ſit bona conſequentia requiritur, quod inferatur conſequens ex vi antecedentis, nec ſufficit quod ab extrinſeco principio illi coniungatur ; at eo ipſo quod ex vi antecedentis, præciſſo omni extrinſeco, conſequens inferatur, non poteſt ſtare antecedentis veritas cum conſequentis falſitate : ergo in bona conſequentia, ſiue in materia contingenti, ſiue neceſſaria, non poteſt dari antecedens verum, & conſequens falſum.

Secunda ſolutio facilius reijcitur : nam congruitas, quæ deeſt cogitationi, quando conſenſus non ſequitur : & adeſt, quando 58 Secunda ſolutio impugnatur.
infertur conſenſus, non ſe tenet ex parte antecedentis, ſeu conditionis : ergo antecedens illius conditionalis invariatum manet in vtroque caſu. Probo antecedens, tum, quia in iſtius Auctoris ſententia congruitas gratiæ, ſeu cogitationis in ſtatu conditionato, eſt ab ipſo conſenſu, & non ab aliquo ipſum præueniente, (*Antecedens probatur 1.*) quod ſi oppoſitum doceat Vazquez laudabo, cæterum non video quomodo in ſuæ Societatis principijs poſſit ſuſtineri ; at conſenſus ſe tenet ex parte conſequentis, etiam in ſtatu conditionali : ergo congruitas ex parte conſequentis ſe tenet, & non ingreditur in antecedenti. Tum etiam : nam iſta conſequentia *ſi Petrus cogitatione congrua præueniatur, reſpondebit, & conſentiet*, eſt omnino (*Secundo.*) neceſſaria, & conſequenter conditionalis propoſitio neceſſariæ veritatis eſt : ergo cognoſcitur per ſimplicem ſcientiam, & non per ſcientiam mediam; at prædictus Auctor affirmat cognoſci per ſuam ſcientiam mediam illud conditionatum : ergo in ipſius principijs nequit congruitas importari ex parte antecedentis in prædicta conditionali.

Miſſa igitur hac Vazquij ratione, aliter eſt ſuadenda noſtra concluſio : nam conditionalis propoſitio, de conditione omnino 59 Aliter probatur concluſio
diſparata, non eſt vera, ſed falſa : ergo conditionatum ſub conditione, ad quam omnino diſparatè ſe habet, nequit à diuino intellectu per aſſenſum cognoſci. Probo antecedens : quia in primis non eſt vera in vi conſequentiæ; vt ſupponimus, & eſt per ſe notum; cum neque euidenter, neque probabiliter inferat, neque eſt vera ex euentu conditionatim futuro : ergo nulla gaudet veritate. Probatur antecedens pro ſecunda parte conditionalis namque propoſitio petit ad ſui veritatem, quod euentus futurus ſit dependenter à conditione ; at conditionatum omnino diſparatum, futurum non eſt dependenter à conditione, aliàs non eſſet omnino in connexum cum alia : ergo conditionalis propoſitio de conditione omnino diſparata, falſa eſt.

Reſpondebis ex contrarijs Auctoribus conditionalem, & parti- 60

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Reſpondetur. culam *ſi*, per quam conſtituitur, denotare poſſe illationem, & connexionem, ſeu cauſalitatem, & poſſe etiam denotare ſolam concomitantiam, ſeu ſimultatem: in prima, & ſecunda acceptione, non eſt vera conditionalis de conditione diſparata ad effectum; in tertia autem, quam patitur particula *ſi*, poſſe eſſe veram, ſi effectus contingat ſimul cum conditione, & falſam, ſi non ita contingat.

61 *Contra 1.* Sed contra primo: nam ſi multas duorum in futurum enunciatur per vnam hypotheticam copulatiuam, v. c. per hanc; *Turca dormiet, & Paulus pœnitebit*, at conditionalis conſtans ex particula *ſi*, diuerſum ſenſum facit à copulatiua: ergo non denotat ſimultatem ſolam, ſed etiam dependentiam. *Secundo.* Secundo: nam conditionalis propoſitio non eſt ſynonoma, nec æquipollens cum temporali, cum hæc ad conditionales reducatur, teſte D. Thoma *Opuſc. 48. tract. de enunciatione cap.* 14. illa autem ſit conditionalis directè, & ſimpliciter; at ſi multas euentuum importatur per temporalem propoſitionem, v. c. per iſtam, *cum Petrus ſederit, Paulus audiet concionem*: ergo conditionalis amplius importat, nempè cauſalitatem, & dependentiam.

2 *Tertio.* Denique: nam ex hoc, quod duo ſimul exiſtant, vel ſimul currant, ſimultate temporis, aut loci, non dicitur verè vnum eſſe, vel currere, ſub conditione alterius exiſtentis, aut currentis, niſi vnum ab alio dependeat: ergo ex hoc, quod duo ſint futura ſimul tempore, vel loco, non verè dicetur vnum fore ſub conditione alterius, niſi vnum ſit futurum dependenter ab alio. Conſequentia eſt euidens.

Antecedens probatur 1. Secundo. Tertio. Antecedens autem conſtans videtur, niſi terminis abuti vellimus, tum quia aliàs vtrumque eſſet conditionatum, exiſtens, & currens; cum non ſit maior ratio vnius, quam alterius, quod videtur ridiculum. Tum etiam: nàquis dicet me exiſtere ſub cōditione exiſtentiæ Franciſci, à qua mea exiſtentia nullatenus pendet? Tum denique: nam ex hoc, quod dicitur exiſtentiam eſſe conditionem, vt cauſa efficiens agat, inferimus actionem ab exiſtentia cauſæ dependere, & quia cauſa finalis poteſt finalis poteſt finalitare, abſque eo quod exiſtat, dicimus exiſtentiam non eſſe conditionem ad influxum cauſæ finalis, etiam ſi, quando ſuum influxum exercet, exiſtat de facto: ergo id, quod eſt conditio reſpectu alicuius petit neceſſario, quod ab illo dependeat.

63 *Contra iſtam concluſionem arg. 1.* Contra illam concluſionem objicies ſic primo, ſuppoſito, quod ſit euenturum, quod Papa dormiente, Petrus audiat concionem, vere nunc affirmatur, *ſi Papa dormierit, Petrus audiet concionem*: ergo cognoſcitur à Deo per certum aſſenſum. Probatur antecedens: ex hoc, quod tempore futuro ita ſit euenturum, quod Paulus à Deo, vocatus illi conſentiat, ſequitur eſſe verum pro nunc, & per aſſenſum cognitum à Deo, *ſi Deus vocauerit Paulum conſentiet*: ergo pariter in noſtro caſu. Patet conſequentia: nam hoc ſecundum non ideò cognoſcitur, quia conſenſus neceſſario ex vocatione infertur, vel neceſſario connectatur cum illa, ſed quia eſt euenturum; at etiam in caſu antecedentis ita euenturum ſupponitur: ergo verè enunciatur de futuro, & a Deo tanquam verum cognoſcitur.

64 *Confirm.* Et confirmatur: nam futurum conditionatum, à ſua conditione dependens, non terminat certam cognitionem diuinam in conditione, ratione connexionis cum effectu futuro; cum conditio ratione ſui indifferens ſit, vt ponat, vel non ponat effectum, ſed quia ita eſt euentum in re, vt conditio coniungatur cum illo; at etiam in noſtro caſu ita eueniet: ergo etiam ſi inter conditionem, & effectum nulla interueniat connexio, eſt vera conditionalis; & conſequenter per aſſenſum certum, & euidentem eſt à Deo cognoſcibilis.

65 *Reſpondetur.* Reſpondeo negando antecedens. Ad probationem, nego antecedens: ſed quia decretatum eſt vnum: euenturum dependenter ab alio, conſenſum, ſcilicet, dependenter à vocatione; in caſu autem noſtro etiam ſi ſimul conditio, & effectus ſint euentura, non tamen vnum cum dependentia ab alio, & ideo, etſi poſſit verè vtrumque de futuro enunciari copulatiuè, non *Ad conf.* tamen poteſt verè conditionatim. Ad confirmationem, conceſſa maiori, & minori, nego conſequentiam: nam licet non cognoſcatur conditionatum contingens in conditione ex vi connexionis, ſed in vera ſententia, in decreto de euentu futuro, & in ſententia aliorum in ſua veritate obiectiua; vt tamen verè ſit conditionatum futurum, neceſſariò requiritur, quod vnum ſit futurum dependenter ab alio, quod ita contingit in conditionato habente connexionem cum conditione, non autem in conditionato diſparato, & ideò primum vt verum cognoſcitur, ſecundum autem non ita.

66 *Replic.* Dices, conditionalis propoſitio ſumpta rigoroſè, non petit ad ſui veritatem ſolam dependentiam effectus à conditione, ſed etiam neceſſariam connexionem cum illa; at hoc non obſtante, conditionata, quæ à ſua conditione dependent, cognoſcuntur vt vera, eſto inter illa non adſit neceſſaria connexio: ergo pariter, etſi inter conditionem, & effectum dependentia non adſit, poterit conditionatum vt futurum cognoſci, ratione euentus. Conſequentia videtur bona: nam ſi non obſtante, quod rigor conditionalis neceſſariam connexionem petat, patitur particula *ſi*, quæ conditionalem conſtituit, ſenſum non ita ſtrictum, ita vt verificetur ratione euentus ob ſolam dependentiam, cur etiam alium ſenſum, adhuc minus ſtrictum, non compatietur, in quo vera ſit ab euentu futuro, non interueniente, dependentia. Maior autem probatur: nam dependentiam id circo deſiderat, quia eſt bona conſequentia; ſed ad bonitatem conſequentiæ requiritur neceſſaria connexio, ita vt non poſſit dari antecedens verum, & conſequens falſum: ergo conditionalis accepta cum toto rigore petit ad ſui veritatem, non ſolam dependentiam effectus à conditione, ſed etiam neceſſariam connexionem cum illa.

Reſpondeo omiſſa maiori, & minori, negando conſequentiam: quia licet verum ſit, quod poſſit conditionalis propoſitio ab illo ſtricto rigore deſcendere, & accipi in alio, in quo ſolam dependentiam importet, non tamen adeò eſt extendenda, vt a conditionali ſenſu à copulatiuo, & temporali diſtincto, priuetur; quia tunc non conditionalis, ſed copulatiua, aut temporalis erit; eo autem ipſo quod nec importetur per illam neceſſaria connexio, nec dependentia effectus à conditione, non manet in ſenſu à copulatiuo, & temporali diſtincto, bene vero ſi quamuis neceſſariam connexionem non dicat, dependentiam tamen importet, & ideò poteſt manens conditionalis deſcendere à connexione neceſſaria importata, non tamen poteſt non importare vnius ab altero dependentiam. 67 *Reſpond.*

Objicies ſecundo, *illud 4. Regum* 13. Elyſei ad Regem Syriæ enunciatum futurum: *Si percuſſiſſes quinquies, aut ſexies, ſiue ſepties, percuſſiſſes Syriam vſque ad conſumptionem: nunc autem tribus vicibus percuties eam.* Quod fuiſſe certo cognitum à Deo, conſtat ex eo quod fuit reuelatum Prophetæ: & tamen percuſſio Syriæ vſque ad conſumptionem, non dependet à repetita percuſſione terræ quinquies, ſexies, aut ſepties, ſed omninò diſparatè comparatur cum illa: ergo futurum conditionatum diſparatum omninò, terminat diuinum aſſenſum certum, & euidentem. 68 *Secundo argumentum.*

Reſpondeo, minorem eſſe veram, loquendo de effectu, & conditione ex natura rei, non autem de illis ſuppoſito diuino decreto: nam licet inter percuſſionem Syriæ vſque ad conſummationem, & repetitam percuſſionem terræ, non ſit connexio intrinſeca ex natura rei, connectuntur tamen extrinſecè, ratione diuini decreti, quo voluit vt Rex non percuteret conſumatè Syriam, niſi dependenter ab illa conditione, & hoc decreto ſuppoſito iam non eſt conditionatum diſparatè ſe habens reſpectu conditionis, ſed ab illa dependens, & conſequenter poteſt tanquam verum cognoſci. 69 *Reſpond.*

Sed oppones primo, etiam conditionatum connexum cum conditione non eſt determinatè verum, ſicut nec eſt determinate futurum ante diuinum decretum, vt ex dicendis *diſputatione ſequenti* conſtabit: nam licet ante decretum ſit verum vt futurum moralitèr, aut probabilitèr ex vi propenſionis cauſarum, non tamen eſt verum vt futurum abſolutè, & ſimpliciter, niſi Dei decreto ſuppoſito: ergo ſi conditionatum diſparatum, ſuppoſito diuino decreto, eſt verè futurum, & vt tale cognoſcitur, nullum inter vtrumque ſtat diſcrimen. Patet hæc conſequentia: neutrum ex illis habet veritatem determinatam omnino infallibilem antecedenter ad diuinum decretum: vtrumque illam habet, decreto ſuppoſito: ergo vtrumque eodem modo eſt verum; & conſequentèr, in nullo diſcriminantur quod ad veritatem. 70 *Replicabis. 1.*

Secundo, conditionatum diſparatum poteſt ratione diuini decreti eſſe verum, vt admittimus in hac ſolutione: ergo eſt ex ſe indifferens vt ſit verum, vel falſum; & conſequenter non differt in aliquo à conditionato habente conditionem antecedentem, quod etiam indifferens eſt vt ſit verum, vel falſum, & neutrum habet veritatem determinate. Secunda ſubſumptio eſt nota. Antecedens à Nobis conceſſum. Prima autem conſequentia probatur: nam id eſt indifferens ad verum, & falſum, quod vtrumque poteſt habere. 71 *Secundo.*

Reſpondeo ad primam obiectionem, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam. Ad probationem, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam: ratio autem diſcriminis eſt, quod in conditionato diſparato, vt ſit verum, requiritur quod decretum transferat illud de diſparato in non diſparatum, ponendo connexionem inter effectum, & conditionem: vnde ſemper verificatur, conditionatum diſparatum non cognoſci vt verum à diuino intellectu; quia quando vt verum cognoſcitur, iam non manet diſparatum conditionatum autem habes connexionem cum ſua conditione, talem mutationem non petit, ſed ſolum quod Deus decernat futuritionem effectus ſub illa conditione, non dans, ſed ſupponens connexionem inter vtrumque. 72 *Ad 1. obiectionem reſpond.*

Ad ſecundam, conceſſo antecedenti, diſtinguo conſequens pro prima parte: eſt indifferens vt ſit verum, commutata conditione de diſparata in non diſparatam, concedo conſequentiam: conditione inuariata manente, nego conſequentiam: & in hoc diſcriminatur à conditionato habente conditionem antecedentem, quod vt ſit verum mediante decreto, neceſſarium non eſt, quod decretum adueniens conditionem immutet, ſed ſolum, quod effectus futuritionem ſub tali conditione decernat. 73 *Ad 2.*

Ex quo

Digitized by Google

Ex quo conſtat propoſitionem conditionalem de conditione diſparata eſſe determinate falſam, ſi enunciet dependentiam intrinſecam, & ex natura rei effectus à conditione; ſi autem ſolam dependentiam enunciet, ſiue ab intrinſeco, ſiue ab extrinſeco, eſſe indifferentem ad veritatem, & falſitatem, quia poteſt eſſe vera, ſi decretum adueniat dans dependentiam, & falſa, ſi oppoſitum decretum contingat, ſemper tamen veritas noſtræ concluſionis ſubſiſtit affirmans conditionata diſparata vt vera non cognoſci, quia ſi cognoſcuntur vt vera, diſparata non manent, ſed mutatur conditio ratione decreti.

74 *Vltimo arguitur.* Denique objicies: Deus cognoſcit per aſſenſum, futurum ſub conditione retrahente: ergo etiam futurum ſub conditione diſparata. Conſequentia certa videtur: nam multo minus pendet futurum à conditione, quę retrahit ab exiſtentia illius, quàm à conditione omnino diſparata, quæ nec iuuat, nec impedit eius exiſtentiam. Antecedens autem probatur; nam cognoſcit vocationem ſufficientem non congruam; at hanc cognoſcere non poteſt, niſi cognoſcendo, quod ſi Petrus in tali occaſione vocetur ab ipſo, diſſentiet, & reſiſtet ſuæ vocationi: ergo cognoſcit certo futurum diſſenſum ſub conditione ſuæ vocationis, quæ cum ad aſſenſum inclinet, eſt conditio retrahens à diſſenſu.

75 *Si reſp.* Si forte dicatur, incongruitatem gratiæ ſuæ cognoſcere Deum, non cognoſcendo futurum diſſenſum ſub conditione vocationis diuinæ, ſed per hoc, quod cognoſcit, ſi Petrus in tali occaſione praua cogitatione tangatur illi conſenſurum, etiam ſi eodem tempore per Dei vocationem ad bonum inuitetur, quod futurum non eſt ſub conditione retrahenre, ſed antecedente.

76 *In contrarium obſtat.* In contrarium obſtat; nam ſequitur ex hac ſolutione, quod vt Deus ex certa ſcientia tangat hominem vocatione non congrua, neceſſarium ſit, quod pręuideat abſolutè futurum affectum reſiſtentem in voluntate illius, & idcirco illum vocet, alias non vocaturus, quod indecens, & incongruum videtur: cum valdè diminuat gratiam vocationis, imo & tollat ab illa omnem rationem gratiæ: nam quę gratia eſſe poteſt, quod Deus decernat vocare hominem in occaſione, in qua videt futurum impedimentum, ſub quo illi reſpondere non poteſt, non vocaturus aliàs, ſi tale impedimentum non præuideret? Sequela autem probatur: nam iuxta hanc ſolutionem, nequit cognoſcere, incongruitatem gratiæ per hoc, quod prænouerit Petrum vocatum non conſenſurum, ſed per hoc, quod præuideat, quod ſi tangatur cogitatione turpi, ſequentur illam: ergo vt ex certa ſcientia cognoſcat ſe vocare hominem, vocatione non congrua, eſt omnino neceſſarium, quod præuideat cogitationem turpem impedituram ſanctam cogitationem, & quod illa præuiſſa tangat hominem ſancta cogitatione.

77 *Vera argumenti ſolutio.* Miſſa hac ſolutione, vt inutili in noſtra ſententia, ad argumentum factum, reſpondeo negando antecedens. Ad probationem, conceſſa maiori, nego minorem: nam cum in noſtra ſententia gratia ſufficiens, & efficax ab intrinſeco differant, penetrando perfectè naturam vocationis, qua hominem inuitat, illius congruitatem, aut incongruitatem cognoſcit, abſque eo quod recurrat ad illam conditionalem de conditione retrahente ab effectu Imo addiderim, quod in noſtra ſententia, ſicut Deus hanc conditionalem, *ſi vocauero Petrum vocatione efficaci, conſentiet*, cognoſcit per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ neceſſariam, quia conſequentia eſt omnino infallibilis, etſi conſequens contingens ſit; ita & hanc conditionalem, *ſi vocauero Petrum vocatione ſufficienti præciſè, non reſpondebit*, ſcientia neceſſaria cognoſcit, quia euidenter infertur libera negatio conſenſus ex vocatione præciſè ſufficienti.

78 *Inſtabis.* Sed dices, hoc conditionatum, *ſi vocauero Ioannem vocatione præciſè ſufficienti, diſſentiet*; cognoſcitur à Deo in noſtra ſententia, ſcientia neceſſaria; & tamen eſt futurum ſub conditione retrahente: ergo Deus cognoſcit futurum diſſenſum ſub conditione trahente. Probatur minor: eſt futurus diſſenſus ſub conditione gratiæ ſufficientis; at gratia ſufficiens; ad aſſenſum inclinat, & a diſſenſu retrabit: ergo diſſenſus eſt futurus ſub conditione retrahente. *Reſpond.* Reſpondeo, gratiam præciſè, aut purè ſufficientem importare duo, nempe, entitatem poſſitiuam gratiæ, quæ dat poſſe, & negationem gratiæ efficacis applicantis ad actum; & licèt quoad primum ſit conditio retrahens à diſſenſu; quoad ſecundum tamen non conditio retrahens, ſed conducens ad illum debet cenſeri, non quia carentia gratiæ efficacitèr extrahentis aſſenſum ſit cauſa diſſenſus, (alias culpa verteretur in Deum,) ſed quia eſt conditio neceſſaria omnino, vt diſſenſus exiſtat: nam cum gratia efficaci non compateretur diſſenſus, ac proinde carentia illius neceſſaria conditio eſt, vt diſſentia voluntas Deo ſufficienti gratia vocanti.

§. V.

Statuitur quarta concluſio, & examinantur minus efficacia motiua.

79 QVARTA CONCLVSIO SIT. *Omnia alia conditionata futura cognoſcuntur a Deo, non ſolum cognitione certa moraliter, aut coniecturaliter, ſed etiam cognitione omnino infallibili, vel vt determinate vera, vel vt determinate falſa.* *Quarta concluſio* Diximus in prima, & ſecunda aſſertione, Deum cognoſcere futura connexione moralitèr certa cum ſua conditione connexa, cognitione *ſubiectiuè metaphyſicè* certa, *obiectiuè* autem certa moralitèr, & futura ſub conditione inferente coniecturalitèr, cognitione *ſubiectiuè* certa, & coniecturali *obiectiuè*, modò aſſerimus in hac concluſione omnia hæc futura, & alia quæ gaudent conditionibus non diſparatis; ſed antecedentibus, cognoſci à diuino intellectu cognitione omninò infallibili ideſt non ſolum *ſubiectiuè*, ſed etiam *obiectiuè*, abſtrahendo pro nunc à medio talis cognitionis, de quo fusè agendum eſt *infra*.

Concluſionem iſtam tenent omnes Auctores quartæ ſententiæ, & adeò acriter à quibuſdam defenditur, vt oppoſitam cenſeant parum conſonam fidei principijs, & parum in fide ſecuram, à qua nota doctè ſatis inter alios eam vendicauit Magiſter Curiel *vbi ſupra*. 80 *Illā probant aliqui ex teſtimonijs Scripturæ. Primum eſt.* Mouentur primo ex pluribus Sacræ Paginæ teſtimonijs, in quibus prædicuntur à Deo hæc conditionata futura. Primum eſt illud 1. Regum cap 23. vbi Dauid Dominum conſulenti: *Si tradent me viri Ceila in manus eius; et ſi deſcendet Saul, ſicut audiuit ſeruus tuus? indica ſeruo tuo, dixit Dominus, deſcendet; Dixitque Dauid, ſi tradent me viri Ceila, & viros, qui ſunt mecum in manus Saul? & dixit Dominus tradent.* Quibus verbis, & Saulis deſcenſus, & traditio Ceilanorum Dauidis in manus eius prædicuntur à Deo ſub conditione permanentiæ Dauidis in Ceila. *Secundū 3. Reg. 11.* Secundum deſumunt ex illo 3. Regum cap. 11. *Non ingrediemini ad eas, nec de illis ingredientur ad veſtras, certiſſimè enim auertent corda veſtra vt ſequamini Deos eorum:* vbi ſub conditione, quod filij Iſrael acciperent ſibi in vxores filias alienigenarum Idolatria tanquam certo futura prænoſcitur. *Tertium Ier. 38.* Tertium ex Ieremiæ cap 38. illis verbis: *Et dixit Rex Sedecias ad Ieremiam: ſollicitus ſum propter Iudæos, qui transfugerunt ad Caldeos ne forte tradar in manus eorum, & illudant mihi; reſpondit autem Ieremias, non te tradent.* *Quartū Ezec. 3.* Quartum ex Ezechielis cap. 3. illis verbis: *Non ad populum profundi ſermonis, & ignotæ linguæ tu mitteris, & ſi ad illos mitteris ipſi audirent te.*

81 *Quintū.* Quintum eſt illud Sapientiæ cap. 4. *Raptus eſt ne malitia mutaret intellectum eius*; vbi iuſti peruerſio futura prædicitur ſub conditione vitę durantis.

Sextum. Denique ſextum, vt alia omittam, illudque celeberrimum ſumunt ex Matthæo cap. 11. illis verbis: *Væ tibi Corozain, væ tibi Bethſaida, quia ſi in Tyro, & Sydone factæ eſſent virtutes, quæ factæ ſunt in vobis, olim in cilitio, & cinere pœnitentiam egiſſent.* Quibus à Tyros, & Sydonios pœnitentiam acturos ſub conditione ſignorū, quę apud Iudæos fuerunt patrata, Chriſtus Dominus prædicit, vt Iudæorum duritiam exprobaret. Ex his, & alijs pluribus, tale argumentum deducunt. Quod à Deo, aut Prophetis, vt futurum prædicitur, eſt certo futurum, & vt tale cognoſcitur, alias prędictioni Propheticæ poſſet falſum ſubeſſe; at hæc, & alia plura conditionatim futura prædicuntur à Deo ergo certò cognoſcuntur ab ipſo.

82 *Si reſpondeatur illis.* Si reſpondeatur, ex hoc ſolum colligi, aliqua conditionatim futura, quæ in Scripturis ſunt reuelata à Deo infallibili cognitione cognoſci, non autem inferri, quod de omnibus conditionatim futuris habeat omnino certam cognitionem.

Opponunt primo. In contrarium objiciunt primo: nam eſt eadem ratio de his, ac de alijs quoad terminare cognitionem diuinam certam omnino: ergo ſi hæc cognoſcuntur certa cognitione, etiam alia certò cognoſcentur.

83 *Secundo.* Secundo: nam hæc non ideò ſunt vera quia reuelata, ſed ideò reuelata quia vera: ergo etiam alia, & ſi non reuelentur veritatem habebunt, & à Deo vt talia debent cognoſci.

84 *Hoc arg. peccat dupliciter.* Hoc tamen argumentum non vrget, & dupliciter peccat: primo, in eo quod ex particularibus adæquatè non numeratis ad vniuerſale diſtributum procedit, & ex eo quod aliqua vt vera cognoſcantur à Deo, colligit omnia vt vera debere cognoſci: à qua illatione facili negotio ſe expediunt Auctores contrarij aſſerendo: ea quæ prædicuntur a Deo cognoſci ab ipſo certo, & infallibiliter ratione decreti, quo illorum exiſtentiam ſub aliqua conditione decreuit, quod decretum circa alia non reuelata negabunt: vnde diſparem rationem inter hæc, & illa aſſignabunt. *Ad 1. impugnationē ſolutionis datæ reſpōdebūt cōtrarij.* Ad primam impugnationem huius ſolutionis negabunt maiorem, ſcilicet eſſe eandem rationem de his, & de alijs.

85 *Ad ſecundam.* Ad ſecundam, conceſſo antecedenti, negabunt conſequentiam: nam licet non ideò ſint vera quia reuelata; ſunt tamen ideò vera quia decretata à Deo, quod decretum ex reuelatione ſufficienter colligitur eo quod abſque illo ſtare nequeat obiectiua veritas futurorum, quæ ad reuelationem diuinam neceſſario ſupponitur; & quia hoc decretum erga alia non poteſt euidenter oſtendi, cum Deus liberè hoc, vel illud decernat, & ab omni libero decreto potuerit manere ſuſpenſus, vt ex *infra* dicendis conſtabit, hinc fit, diſparem rationem poſſe aſſignari, ob quam, & ſi conditionata reuelata in Scriptura, certò cognoſcantur à Deo, non rectè inferatur omnia alia, de quibus in Scriptura nulla fit mentio, debere vt vera à diuino intellectu cognoſci.

86 *Secundo.* Secundo peccat in eo, quod ex Prophetica prædictione veritatem omnino infallibilem horum futurorum in ſe ipſis colligere intendit.

Digitized by Google

intendit. Cuius illationis malitia conſtans eſt in doctrina Diui Thomæ *quæſtione 12. de veritate articulo decimo*, *& ſecunda ſecundæ quæſtione 179. articulo primo*, vbi & aliis locis, triplicem Prophetiam Angelicus Doctor diſtinguit: aliam præſcientiæ: aliam prædeſtinationis, & aliam comminationis: inter quas hoc ad noſtrum intentum verſatur diſcrimen, quod prima, & ſecunda ſpecies prophetiæ terminatur ad futura prout in ſe ipſis: vnde ex illis veritas futurorum in ſe euidenti illatione colligitur: tertia autem, non futura prout in ſe reſpicit, ſed diſpoſitionem, & ordinem cauſarum ad ipſa; ac proinde ſtante hac diſpoſitione cauſarum, & ſi euentus veritas non extet, ſubſiſtit veritas propheticæ reuelationis, quæ primum, non ſecundum attendit; ſicut fuit vera Prophetia Iſaiæ ad Regem Ezechiam, qua illius mortem per comminationem prædixit his verbis: *Morieris, & non viues*, quod ita erat iuxta diſpoſitionem cauſarum, quam propheticum dictum reſpexit, etſi rei euentus non ita contigerit, quem non reſpiciebat. Qua doctrina ſuppoſita, ad omnia teſtimonia Scripturæ, & alia, quæ magno armorum ſtrepitu congerunt iſti Auctores, ſatis probabiliter poteſt occurri vnica ſolutione, ea futura prædici, non vt in ſe ipſis futura, ſed iuxta diſpoſitionem præſentem cauſarum, vel probabiliter, vel certè moraliter ad id inclinatium.

87 *Ad 1. teſtimonii quo vtitur.* Et quidem primum *ex primo Regum 23. cap.* eſſe intelligendum de futuritione non omnino infallibili, ſed iuxta diſpoſitione præſentem cauſarum, nempè, quia Ceilani ita erant diſpoſiti, vt Dauidem traderent, & Saul ad deſcenſum paratus, doctè probat Magiſter Curiel ex Paraphraſi Caldaica, iuxta quam Regis interrogatio, & diuina reſponſio exprimuntur: *Num cogitantes tradere me habitatores Ceila in manu illius? Num cogitans deſcendere, iuxta id quod audiuit ſeruus tuus?* & dixit Dominus: *Cogitat deſcendere, & cogitant tradere.* Vbi verbo *deſcendet*, & verbo *tradent*, quibus vertit noſtra Vulgata, reſpondet verbum *cogitant* in verſione Caldaica; ex hoc autem, quod Saul cogitaret deſcendere in Ceilam, & Ceilani cogitarent Dauidem tradere in manus illius, ſolum denotatur futurus deſcenſus, & futura traditio, non cum omnimoda infallibilitate, ſed iuxta præſentem diſpoſitionem, & præparationem cauſarum.

88 *Oppones.* Nec refert ſi obijcias, lectionem Vulgatæ, omnibus debere præferri; at iuxta Vulgatam reſponſio explicatur per verbum *deſcendet*, & *tradent*, quæ denotant infallibilitatem euentus: ergo ſic debet reſponſio interpretari. Nam, conceſſa maiori, diſtinguo *Reſpond.* minorem: ita vt alium ſenſum in Vulgata non inuſitatum admittant; quo denotetur non infallibilitas futuri quoad euentum, ſed ſolum quoad diſpoſitionem cauſarum, concedo minorem: ita vt ſolum in illo ſenſu poſſint interpretari, nego minorem, & conſequentiam. Quod autem ſenſus iſte in ſimilibus ſit vſitatus, conſtat ex illo Iſaiæ 38. cap. *Morieris, & non viues*: vbi non minus euentus mortis denotatur futurus, quam in noſtro teſtimonio euentus traditionis, & deſcenſus, & tamen non infallibilitatem euentus, ſed futuritionem mortis, iuxta præſentem diſpoſitionem cauſarum prædicit Propheta.

89 *Ad ſecundum.* Secundum ex *tertio Regum 11. cap.* interpretari poteſt, non de futuritione idolatriæ ſub illa conditione omnino infallibili, quoad euentum, ſed ſolum moraliter certa. *Oppones.* Nec obſtat ad verbium *certiſſimè*: *Reſpond.* quia ad illius veritatem hoc ſufficit: ſicut neceſſarium dicitur, quod eſt neceſſarium moraliter; & impoſſibile, quod moraliter ſolum eſt impoſſibile, iuxta illud: *Neceſſe eſt vt veniant ſcandala*, & *impoſſibile eſt, vt non veniant ſcandala*: qualiter etiam ſatis probabiliter cætera teſtimonia explicari poſſe, rectè probat Sapientiſſimus Magiſter Curiel vbi ſupra *numero vigeſimo nono, & ſequentibus*, præcipuè illud Sapientiæ quarto capitulo: *Raptus eſt ne malitia mutaret intellectum eius*, hanc interpretationem admittere conſtat ex Sancto Auguſtino lib. de Prædeſtinatione Sanctorum decimo quarto capitulo, vbi explicans allegata verba, ſic habet: *Dictum eſt ſecundum pericula huius vitæ, non ſecundum præſcientiam Dei, &c.*

Ad tertium. Et illud Matthæi *cap. 11.* non vt omnino certò, ſed ad ſummum certitudine morali futurum à Chriſto prædici, videtur colligi ex verbis paulò inferius ſequentibus: *Quod ſi in Sodomis factæ fuiſſent virtutes, quæ factæ ſunt in te, fortè manſiſſent vſque in hanc diem.* In quibus particula *fortè* metaphyſicam certitudinem ex parte euentus videtur excludere.

90 *Oppones.* Si opponas verba illa Sancti Auguſtini libro de Dono perſeuerantiæ cap. 9. *Sed nunquid poſſumus dicere etiam Tyrios, & Sydonios talibus apud ſe virtutibus factis credere noluiſſe, aut credituros non fuiſſe ſi fierent, cum eis, ipſe Dominus atteſtatur, quod acturi eſſent magnæ humilitatis pænitentiam, ſi in eis facta eſſent diuinarum illa ſigna virtutum.* At ſi futurum illud non prædiceretur à Chriſto, vt omninò certo euenturum, poſſet quis dicere Tyrios, & Sydonios ſub prædicta conditione non acturos pœnitentiam; cum id, quod omninò certum non eſt, poſſit non euenire: ergo ex mente Sancti Auguſtini teſtimonium illud intelligendum eſt de futuritione conditionata, quoad euentum omnino infallibilem.

Reſpond. Reſponderi poteſt, quod id, quod eſt futurum certò moraliter, & ſi metaphyſicè poſſit non euenire; moraliter tamen non poteſt, quæ impotentia moralis conſiſtit in hoc, quod licet poſſit non euenire, tamen ſemper euenit: vnde cum Tyriorum pœnitentia ſub illa conditione eſſet moraliter certò futura, numquam poſſemus dicere, verificata conditione, non acturos pœnitentiam, vt docet Parens Sanctus Auguſtinus.

91 *Inſtant Recentiores primo.* Contra iſtam interpretationem multis inſurgunt Recentiores quidam, primo ex Deuteronomij decimo octauo capitulo, vbi tradens Dominus regulam dignoſcendi verum à falſo Propheta, ſic ait: *Hoc habebis ſignum, quod in nomine Domini Propheta ille prædixerit, & non euenerit, hoc Dominus non eſt loquutus, ſed per tumorem animi ſui Propheta confinxit, & idcirco non timebis eum.* At ſi verus Propheta reuelare poſſet aliquid ſub conditione futurum, ſolum ſecundum diſpoſitionem cauſarum, quod tamen, conditione impleta, poſſet ab euentu fruſtrari, hæc regula inter verum, & falſum Prophetam diſtinguens non ſubſiſteret; cum poſſet, quamuis euentus non ita contingeret, verus Propheta cenſeri, ex hoc quod cauſæ eſſent præparatæ ad euentum: ergo interpretatio tradita non poteſt ſubſiſtere.

92 *Secundo.* Secundo: vbi nullum eſt verbum moralem ſolum denotans certitudinem, non adeſt fundamentum ad limitandam prædictionem diuinam ad minorem infallibilitatem, quam præſeferunt verba; at in multis ex illis prædictionibus circa futura conditionata, nullum eſt verbum innuens certitudinem ſolum moralem: ergo abſque fundamento limitantur à Nobis *infra* metaphiſicam certitudinem.

Tertio. Tertio: quia non minus frequenter prædicuntur hæc conditionatim futura, quam futura abſoluta; at prædictio abſolutorum interpretari non licet de coniecturali cognitione, aut de cognitione obiectiuè ſolum moraliter certa; alias Gentiles, & Hæretici negantes Deo omnino certam futurorum abſolutorum notitiam, non poſſent ex Scripturis conuinci: ergo nec prædictio diuina circa conditionata poteſt cum fundamento interpretari de cognitione coniecturali, aut ſolum moraliter certa.

93 *Quarto.* Quarto: nam iudicium affirmans abſolutè rem fore ſub conditione aliqua, ſi ſolum ſit futura iuxta diſpoſitionem cauſarum, exponitur falſitatis periculo; at in pluribus ex prædictis conditionatis datur Dei prædictio de illorum euentu abſque limitatione; & conſequenter iudicium in Deo abſolutè affirmans eſſe futura ſub conditione: ergo ſi ſolum eſſent futura iuxta diſpoſitionem præſentem cauſarum, falſitati eſſet expoſitum iudicium diuinum.

Quinto. Quinto: ſi Dei prædictiones circa conditionata oriantur ex certa præſcientia terminata, non ſolum ad diſpoſitionem cauſarum, ſed etiam ad ipſum conditionatum euentum, maiori cum proprietate explicantur; at oriri ex iſta præſcientia nullum eſt inconueniens: ergo debent ſic interpretari: nam Scripturæ verba debent accipi cum maiori proprietate poſſibili, ſi ex illa nullum inconueniens ſequatur.

94 *Ad 1. inſtantiam reſpondere poterunt contrarij Auctor.* Hæc tamen, & ſi benè excogitata ſint: non adeò vrgent Auctores contrarios, vt ad illa ſatis probabiliter non poſſint occurrere. Ad primum, verum Prophetam prædicentem abſoluta futura à falſo diſtinctum probari per executionem euentus; prædicentem verò conditionata non per euentum poſita conditione, quia non prædicit, vt omnino certò futurum, ſed per præſentem diſpoſitionem cauſarum, quam reſpicit, & in qua fundatur coniecturalis cognitio, aut cognitio moraliter certa. Quod autem illa regula non ſit vniuerſalis pro omni prædictione prophetica, conſtat in Prophetia comminationis, quæ non eſt cum euentu connexa infallibiliter, demus ergo verum, & falſum Prophetam aliquid futurum comminatoriè prædicere, certè rei euentus non poterit vtrumque diſtinguere, cum vterque prædicat rem non euenturam: diſtinguentur ergo inter ſe penes hoc, quod verus prædicit iuxta præſentem diſpoſitionem, quam verè prænoſcit, & reuera exiſtit; alter autem iuxta diſpoſitionem, vel quæ non eſt, vel quam ipſe perfectè non callet: pariter ergo poterunt ad obiectionem factam contrarij Auctores reſpondere.

95 *Ad ſecundum.* Ad ſecundum negabunt maiorem: nam etſi non ſit verbum, moralem ſolum denotans certitudinem, ſi tamen obiectum reuelatum aliam non ſuſtineat, poterit, & debebit prædictio interpretari de certitudine ſolum morali; conditionata autem aliam non admittere, defendunt contrarij: nec ab his Auctoribus poterunt conuinci; cum nec iſti admittant decreta *ſubiectiuè* abſoluta, & conditionata *obiectiuè*, quibus ſublatis manifeſtè conuincitur in futuris conditionatis non eſſe veritatem determinatam cognoſcibilem cum omni certitudine.

96 *Ad 3.* Ad tertium, conceſſa maiori, & minori, negabunt conſequentiam: quia circa futura abſoluta dantur ab æterno in Deo decreta *exercitè* exiſtentia, quibus ſuppoſitis determinatam habent veritatem omninò infallibiliter cognoſcibilem, cuius decreti coeterna exiſtentia contra Hæreticos, & Gentiles manifeſtè conuincitur; & ideò abſque vllo fundamento illorum prædictio de congnitione ſolum certa moraliter poteſt interpretari; at circa contingentia conditionata negant decreta ab æterno exiſtentia, & Auctores Nobis contrarij in hac concluſione, & etiam illi qui has obiectiones fulminant contra imaginatos Thomiſtas: quare cum ſublato decreto veritas determinata futurorum pro radice euellatur, niſi euidenter probetur huius generis decretorum æterna exiſtentia, quod Recentiores iſti non facient,

Digitized by Google

facient, ſufficiens diſcrimen inter vtraque futura, & illorum prædictiones ſubſiſtit.

97 *Ad 4.* Ad quartum reſpondere poterunt, conceſſa maiori, diſtinguendo minorem: abſque limitatione explicata per verba, concedent minorem: ſubintellecta in illis, & explicitè cognita à Deo, negabunt minorem, & conſequentiam.

Ad vltimum. Ad vltimum, negabunt minorem: quia cum negent decreta abſoluta circa hæc futura, quæ Auctores iſti his argumentis vtentes etiam recuſant, magnum eſſet inconueniens abſque his decretis contingentia conditionata terminare cognitionem diuinam infallibilem, etiam obiectiuè; cum ex hoc ſequeretur eſſe aliquid aliqua ratione futurum independenter à voluntate Dei De quo *inferius* plura.

98 *Secundo arguunt ex PP.* Secundo principaliter arguunt ex quadam communi PP. doctrina, quibus cum infidelibus eſt controuerſia, an Deus omnia futura prænoſcat? Et rationem in contra ex Hæreticis his verbis proponit C. rillus libro 9. in Ioannem cap. 10. *Si omnia ſcire Chriſtus creditur, cur Iudam, qui futurus proditor erat, elegit? Cur Saulem elegiſti, quem ſciebas gratiam tuam ſpreturum? Cur primum hominem de terra formaſti, quem ſciebas mandatum non ſeruaturum? Cur Angelorum naturam creaſti, cum vt Deus prauideris futuram nonnullorum reuelsionem*? Eandem quæſtionem mouent Hieronymus *lib. 3. contra Pelagianos cap. 2.* Tertulianus *lib. 2. aduerſus Marcionem cap. 5. 6. & 7.* Damaſcenus *lib. aduerſus Manicheos propè medium*; & alij.

Cui difficultati C,rillus ab inconuenienti ſatisfacit: nam ex his, quæ obijciuntur, conſequitur, quod, aut nihil omninò creare debuerit, aut ſolum inſenſatam naturam Hieronymus, & Tertulianus occurrunt, & dicunt; idcirco creaſſe, quas nouit malas futuras, quia Deus præſentia iudicat, non futura, nec condemnat ex præſcientia, quem nouerit talem fore, qui ſibi poſtea diſpliceat, ſed tantæ bonitatis eſt, vt eligat eum, quem interim malum cernit, & ſcit bonum futurum. Denique Damaſcenus reſpondet, fuiſſe in cauſa bonitatem diuinam, quæ vicit præſcientiam; at ſi in Deo non eſſet præſcientia de Angelorum lapſu, ſi illos creaſſet de peccato primi Parentis, ſi illum condidiſſet, &c. facilior eſſet reſponſio negata præſcientia: ergo PP. non ſic difficultati poſitæ reſpondentes, ſed modo iam dato, manifeſtè ſupponunt in Deo certam præſcientiã futurorum ſub conditione.

100 *Hoc argumentum non eſſe ad rem prob. 1* Hoc argumentum exagerat, & vrget Herice *diſp. 7. cap. 4.* ſed ad rem non eſſe, rectè probat Mag. Curiel *ſup. à num 44.* quia præſcientia, quam PP. ſupponunt, lapſus Angelorum, & hominum, non eſt conditionata, ſed abſoluta, quæ iam ſupponebat voluntatem creandi homines, & Angelos, & ſolam executionem anteceſſit.

Secundo. Et præter ea, quibus iſte Magiſter hanc PP. intelligentiam confirmat, ita eſſe intelligendos præcipue Hieronymum, probo ad hominem contra Herice: etenim hic Auctor *in eadem diſp. cap. 11. num 69.* hoc inter ſcientiam, & præſcientiam cognoſcit diſcrimen ex PP. quod ſcientia eſt vniuerſalior præſcientia: nam hæc dicit ſcientiam durantem, & obiectum durans, & anteceſſionem ſcientiæ ad obiectum, ſecus autem ſcientia: vnde præſcientia ſolum dicitur propriè reſpectu futurum abſolutorum, quod latè *ibi* probat ex Damaſceno, Auguſtino, Hugone, Magiſtro Sententiarum, & alijs; at Hieronymus ſatisfaciens difficultati poſitæ vtitur nomine præſcientiæ: ergo fateri debet Herice fuiſſe loquutum de ſcientia abſoluta, non de conditionata, & illa reſpectu lapſus Angelorum, & hominum, ſuppoſuiſſe. Quod etiam de alijs PP. eſt manifeſtum: quia illorum controuerſia cum gentibus, de abſoluta ſcientia futurorum erat, non de conditionata: ergo difficultas propoſita de abſoluta ſcientia lapſus hominum, & Angelorum procedebat.

101 *Opponit Herice.* Nec refert, quod opponit Herice: nam ſi præſcientia lapſus creaturæ decretum creandi illam ſupponebat, facilius PP. difficultati poſitæ occurrerent, dicendo, ideò illam creaſſe poſt lapſum præuiſum, quia ante præuiſionem iam erat decretum, & hoc immutabile; & ideò illam creaſſe ratione immutabili-
Reſpond. tatis decreti. Non inquam refert: nam rationem iſtam ſuppoſuerunt PP. & alias addiderunt, vt difficultati poſitæ vberius ſatisfacerent.

102 *Tertio probant ex Aug.* Tertio principaliter arguunt ex Auguſtino *libr. de correctione, & gratia cap. 8.* illis verbis: *Reſpondeant, ſi poſſunt, cur illos Deus, cum fideliter, & piè viuebant, non tunc de vita huius periculis rapuit, ne malitia mutaret intellectum eorum? Vtrum hoc in poteſtate non habuit, an eorum mala futura neſciuit? nempe, nihil horum niſi perverſiſſime dicitur*: ergo ex mente Auguſtini, tam certum eſt præſcire peccata, quæ comiſiſſent, ſi diu viuerent, quos rapuit, quam potuiſſe auferre de vita.

Hoc etiã argumentum ineſficax eſt. Cæterum hoc teſtimonium ad rem non eſſe conſtat: nam loquitur de peccatis abſolutè futuris hominum, qui ante illa ab hac vita non fuerunt erepti, non de futuris, quæ commiſiſſent illi, qui anticipatè ex hac vita eripiuntur.

103 *Quarto alij probant.* Denique, vt alia minus efficacia omittam, quidam ex Noſtris nec ratione concluſionem poſitam confirmant: nam licet Deus ſit liber in decernendo hoc, aut illud eſſe futurum ſub conditione, aut decernendo, quod non ſit futurum, in aliquo tamen illorum vagè, & in confuſo liber non eſt, ſed neceſſario debet hoc, aut illud decernere; at decreto poſito reſultat determinata veritas, aut falſitas; primum, ſi decretum affirmatiuum ſit; ſecundum vero, ſi negatiuum: ergo omnia conditionata futura cognoſcuntur certò & infallibilitèr à Deo, vel vt determinatè vera, vel vt determinatè falſa.

Hæc tamen ratio, & ſi pluribus ex noſtris arrideat, mihi tamen placere non poteſt, quia innititur cuidam principio, quod 104 *Diſplicet iſta ratio.* *infra tract. de Voluntate Dei art. 10.* ſatis improbabimus, videlicet, voluntatem diuinam ab omni terminatione libera circa eſſe rerum, vel non eſſe illarum, non potuiſſe manere ſuſpenſam. Cuius contrarium docebimus *loco allegato* cum Durando, Ferrara, Catherino, Curiel, & Sapientiſſimo Mag. Herrera *in hac 1. p. q. 19. in manuſcriptis an. art. 3.*

§. VLTIMVS.

Suadetur aliter noſtra concluſio, & occurritur argumentis in contra.

ETſi Concluſio noſtra non poſſit euidenter oſtendi, poteſt tamen vrgentius ſuaderi primo in hunc modum. Teſtimonia Scripturæ, quibus reuelantur futura conditionata, aptius interpretantur, & in ſenſu magis rigoroſo, de cognitione omninò infallibili, quam de cognitione certa ſolum moralitèr, aut coniecturali obiectiuè; at poſſunt abſque vllo inconuenienti ſic interpretari: ergo ad minus conditionata, de quibus in Scriptura ſit mentio, terminant, vt vera, cognitionem diuinam omninò infallibilem. 105 *Aliter prob. concl. primo.*

Maior eſt certa, ſaltim de illis futuris, quæ reuelantur abſque vllo verbo denotante minorem certitudinem, quæ paſſim in Scriptura Sacra inueniuntur. Conſequentia eſt nota: nam Scripturæ verba debent accipi in ſenſu ſtrictiori, ſi nullum inconueniens ſequatur. Minor autem oſtenditur: nam admiſſo decreto *ſubiectiuè* abſoluto, & conditionato *obiectiuè*, poſſunt ita interpretari; at in hoc decreto admittendo nullum eſt inconueniens, imò ab omnibus admitti debere oſtendam *Diſp. ſeq.* ergo in prædicta interpretatione nullum eſt inconueniens.

Quod ampliùs confirmo: prædictiones namque abſolutæ debent interpretari de cognitione omninò infallibili, eo quod ſupponunt abſoluta decreta; at conditionatas ſupponere decreta conditionata *obiectiuè*, conſtabit ex *infra* dicendis: ergo interpretari debent de ſcientia Dei omninò infallibili. Confirmatur ſecundo ex doctrina D. Thom. *quæſt. 12. de veritate art. 10.* & 2. 2. *quæſt. 171. art. 6. ad 2.* vbi ait, quod quamuis Prophetæ quandoque ſolum reueletur futurum, quantum ad ordinem cauſarum ad ipſum, cognitio tamen Dei non ſolum terminatur ad diſpoſitionem cauſarum, ſed etiam infallibiliter ad euentum futurum, vel non futurum: ergo futura conditionata reuelata in Scriptura, etiamſi aliquando Prophetæ ſolum innoteſcant quoad ordinem cauſarum ad ipſa, tamen cognitio, & præſcientia diuina, non ſolum ad ordinem cauſarum terminari debet, ſed etiam ad euentum futurum; aut eius negationem ſub tali conditione, & conſequentèr certò, & infallibiliter cognoſcentur à Deo, vel vt vera, vel vt falſa determinatè. 106 *Confir. 1.* *Confir. 2.*

Secundo ſuadetur ex Auguſtino, qui pluribus in locis videtur adſtruere in diuino intellectu certam horum futurorum notitiam *lib. de ſex quæſtionibus Paganorum epiſtola 49. quæſt. ſecunda libr. de bono perſeuerantiæ cap. 9 & cap. 17.* & alibi ſæpè, eſſe autem interpretandum de cognitione illorum omnino infallibili, conſtat ex dictis Conſonant Eccleſiæ Patres, Niſenus *in lib. de his, qui præmaturè abripiuntur*. Chriſoſtomus *homilia 65. in Matthæum*, Magnus Gregorius *lib. 23. Moralium cap. 23.* & alij paſſim, certam horum conditionatorum notitiam in diuino intellectu conſtituunt; cum autem nulla ſit neceſſitas ipſos interpretandi de certitudine ſolum morali, accipi debent de cognitione omnino infallibili. 107 *Secundo prob. ex D. Aug.*

Tertio ex D. Thoma *3. p. quæſt. 1. art. 5. ad 2.* illis verbis: *Apoſtolus ait, non eſt volentis, neque currentis, ſed miſerentis Dei, qui his, quos prauidit, ſi apud eos facta eſſent ſuis miraculis credituros, quibus voluit ſubuenit, alijs autem non ſubuenit.* Et *quæſt. 12. de verit. art. 10. ad 8.* vt ſaluet in prophetia comminationis veritatem, affirmat, quod ſi referatur ad ordinem cauſarum, eſt abſque conditione, ſi autem ad euentum, quem reſpicit indirectè, ſic intelliganda eſt ſub conditione cauſæ: ergo quia ſentit euentum non eſſe abſolutè certò futurum, bene tamen ſub conditione. 108 *Tertio probatur ex D. Th.*

Mitto aliud teſtimonium, quo Herice vtitur ex D. Thoma *quæſt. 24. de veritate art. 15. in corp.* illis verbis. *Omnes autem exteriores motus à diuina prouidentia moderantur, ſecundum quod ipſe iudicat, aliquem eſſe excitandum ad bonum his, vel illis actionibus.* In quibus Diuus Thomas nullatenus fauet noſtræ ſententiæ: nam iudicium, quo iudicat aliquem eſſe excitandum ad bonum his, vel illis actionibus, non eſt vnde conſtet eſſe conditionatum: poteſt namque prouidentia diuina moderari motus exteriores propter excitationem ad bonum, quam vult, & abſolutè ſcit eſſe futuram, ſicuti ex gloria abſolutè cognita vt futura, diſponit de medijs. 109 *Alia duo teſtimonia D. Th. ad rem non eſſe, probatur.*

Digitized by Google

medijs. Mitto etiam aliud, quod ex D. Thoma ſolet adduci 3. p. quæſtione 1. art. 3. ad 4. vbi docet, quod prædeſtinatio præſupponit præſcientiam futurorum: nam apertè loquitur de præſcientia abſoluta; cum ex illa colligat prædeſtinationem Chriſti ſupponere præſcientiam peccati, quæ præſcientia abſoluta eſt ex mente D. Thomæ.

110 *Quarto prob. concluſio.* Quarto hac ratione: quia inter eſſe & non eſſe futurum, ſiue abſolutum, ſiue conditionatum, etſi poſſit medium dari pro priori rationis, non tamen pro inſtanti reali, ſed in illo, aut eſt futurum, aut eſt non futurum, vt ex *infra* dicendis conſtabit; at ſi ſit re vera futurum ſub conditione, propoſitio affirmans eſt vera, & negans eſt falſa; ſi autem futurum non ſit, affirmatiua eſt falſa, & negatiua vera: nam ab eo, quod res eſt, vel non eſt, propoſitio dicitur vera, vel falſa: ergo omnia conditionata circa quamuis combinationem poſſibilem certò cognoſcuntur à Deo, vel vt determinatè vera, vel vt determinatè falſa.

111 *Quinto probatur.* Denique ſuadetur concluſio: nam licèt Deus non ſit neceſſitatus ad decernendum poſitiuo decreto rem fore, aut non fore, ſiue abſolutè, ſiue conditionatè, eſt tamen neceſſarium, vel quod aliquod ex illis poſitiuè decreuerit, vel quod liberè ſuſpenſionem elegerit, vel quod libere, libertate negatiua, ab omni decreto ceſſauerit; cum ceſſatio ab omni decreto nequeat eſſe neceſſaria Deo. Si primum, res erit, aut non erit, iuxta qualitatem decreti, & conſequenter propoſitiones conditionales affirmatiuæ erunt determinatè veræ, vel determinatè falſæ. Si ſecundum, & tertiũ omnes affirmatiuè erunt determinatè veræ: ergo omnia conditionata futura certò cognoſcuntur à Deo, vel vt determinatè vera, vel vt determinatè falſa. Minor quoad primam partem eſt certa. Quoad ſecundã probatur: quia ad veritatem cuiuſcumq; propoſitionis affirmatiuæ, neceſſario exigitur diuinum decretum, quo decernat rem eſſe, vel abſolutè, vel ſub conditione: ergo deficiente hoc decreto redditur falſa, & eius cõtradictoria vera: ſicut quia ad exiſtentiam actus vitalis, requiritur exiſtentia principij vitalis, ex defectu huius principij ponitur negatio exiſtentiæ actus: & in vniuerſum, ex negatione cauſæ, à qua eſſentialiter dependet effectus, ſequitur negatio exiſtentiæ in effectu.

112 *Opponũt oppoſiti Author. 1. plura Scripturæ teſtimonia. Geneſ. 3. Septuag. Caldarea. Vatablus Deut. 4. Et cap. 7* In contrarium obijciunt oppoſiti Auctores primo, quædam teſtimonia Scripturæ, in quibus reuelantur futura conditionata verbis denotantibus incertitudinem. Geneſis cap. 3. *Nunc ergo ne fortè mittat manum ſuam, & ſumat etiam de ligno vitæ, & comedat, & viuat in æternum.* Vbi per particulam *fortè*, clarè denotari videtur hoc conditionatum futurum, nempè, *Adamum*, ſi in Paradiſo maneret, ſumpturum de ligno vitæ, non eſſe certum, nec vt tale cognoſci. Conſonant Septuaginta ſic transferentes: *Et nunc ne quando extendat manum ſuam, & ſumat de ligno vitæ.* Et Paraphraſis Caldaica ſic legens: *Et non fortè extendet manum ſuam, &c.* Expreſſius hanc dubitationem explicuit Vatablus, ſic dicens: *Et nunc periculum eſt, ne fortè mittat manum ſuam.* Deuteronomij cap. 4. *Cuſtodite igitur ſolicitè animas veſtras, &c. ne fortè decepti faciatis vobis ſculptam ſimilitudinem.* Et cap. 7. *Non poteris eas delere pariter: ne fortè multiplicentur contra te beſtiæ terræ.* Et pluribus alijs in locis. Vbi hæc futura prædicuntur cum particula *fortè*, quæ ſi ſtrictè accipiatur, incertitudinem, & dubitationem importat.

113 *Si illis reſpondeatur. 1. Gieron. Iere. 26. Ioan. 5. Et 8.* Si reſpondeatur ex Hieronymo Ieremiæ *cap. 26.* vbi ait: *Verbum ambiguum forſitam maieſtati Dei non poteſt conuenire, ſed noſtro loquitur affectu, vt liberum hominis ſeruetur arbitrium.* Quod etiam repetit Ezechielis 2. c. docetque Theodoretus *in eiſdem locis*: vnde in ſacris literis multoties apponitur, vbi nulla eſt dubitatio, ſed certiſſimè aliquid enunciatur futurum, vt Ioannis 5. *Si crederetis Moyſi, crederetis forſitam & mihi.* Et Ioannis 8. *Si me ſcitetis forſitam, & Patrem meum ſciretis*: & alibi paſſim; ac proinde, ex eo quod in præallegatis locis apponatur, non licet colligere prædicta futura, non prædici tanquam certò futura.

114 *In contrarium vrgent.* In contrarium ſic vrgent: poteſt particula *fortè* ſumi propriè, & rigoroſè, ita vt importet dubitationem aliquam abſque vllo inconuenienti: ergo in prædictis teſtimonijs ſic eſt accipienda. Conſequentia tenet ex communi regula interpretandi ſacram Scripturam. Antecedens autem probatur: nam etſi repugnet Deo cognitio dubia *ſubiectiuè*, & *formaliter*, non tamen ei repugnat cognitio, quæ *obiectiuè* ſit dubia, vt conſtat ex dictis *concluſ.* 2. ergo poteſt illa particula accipi in rigore importante dubitationem aliquam abſque vllo inconuenienti: nec Hieronymus, & alij Eccleſiæ PP. obiectiuam, ſed ſolum ſubiectiuam dubitationem excludunt à Deo.

115 *Ad argumentũ reſp.* Ad hoc argumentum reſpondeo, conditionata futura cognoſci dupliciter, vel per reſpectum ad cauſas creatas, vel per ordinem ad decretum diuinum: priori modo cognoſcuntur à Deo cognitione *ſubiectiuè* omnino infallibili, *obiectiuè* autem certa moraliter, vel coniecturaliter, vt conſtat ex dictis *in prima, & ſecunda aſſertione*; ſecundo autem modo cognoſcuntur ab ipſo cognitione *ſubiectiuè*, & *obiectiuè* infallibili: quando ergo in Scriptura reuelantur mediante particula *fortè*, inſinuatur dubitatio non ſubiectiua, quæ vt docet Hieronymus, & eſt certum omnino, maieſtati diuinæ non congruit, ſed obiectiua, non reſpectu illorum per ordinem ad decretum diuinum, ſed per ordinem ad cauſas ſecundas, reſpectiuè ad quas contingentia dicuntur.

Eſt tamen aduertendum, non ſemper id quod à Deo reuelatur 116
futurum reſpectiuè ad cauſas creatas, ab ipſo cognoſci vt futurum per ordinem ad proprium decretum, ſed quandoque vt non futurum per ordinem ad decretum cognoſci, vt conſtat ex illo *Iſaiæ 38.*
Iſaiæ 38. cap. *Morieris, & non viues*: vbi mors Ezechiæ futura prædicitur reſpectiuè ad cauſas creatas, & tamen non erat futura per reſpectum ad decretum diuinum. Quod docet D. Thomas *quæſt. 12. de veritate art. 10. & 2. 2. quæſt. 171. art. 6.*

Obijciunt ſecundo Auguſtinum *lib. de prædeſtinatione Sanctorum* 117 *Opponũt ſecundo D. Aug.*
cap. 14. vbi explicans illud Sapientiæ 4. *Raptus eſt, ne malitia mutaret intellectum eius*, ſic ait: *Hoc dictum eſt ſecundum pericula huius vitæ, non ſecundum præſcientiam Dei, qui hoc præſciuit, quod futurum erat, non quod futurum non erat*, ideſt, *quod ei mortem immaturam fuerat largiturus vt tentationum ſubſtraheretur incerto, non quod peccaturus eſſet, qui manſurus in tentationem non eſſet.* Et lib. de anima, & eius origine *cap. 12.* ſic habet: *Ipſa exinanitur omnino præſcientia, ſi quod præſcitur non erit, quomodo enim rectè dicitur præſciri futurum, quod non eſt futurum*: ergo ex mente Auguſtini, Deus non cognoſcit certò, & infallibiliter futura conditionata, ſed ſolum cognitione certa *ſubiectiuè*, & coniecturali *obiectiuè*.

Reſpondeo, Auguſtinum ſatis frequenter horum futurorum 118 *Reſpond.*
certam cognitionem in Deo conſtituiſſe; in loco autem in contrarium adducto, prioribus verbis cognitionem *ſubiectiuè* certam, & coniecturalem *obiectiuè*, quæ ex vitæ huius periculis poterat haberi, diuino intellectui concedere, poſterioribus autem non negat certam horum futurorum conditionatam notitiam, ſed ſolum abſolutam præſcientiam, quam ſolum ad retributionem ad pœnam, & præmium ſufficere, docet idem Auguſtinus *in eodem lib. capit. 8. & lib. de dono perſeuerantiæ cap. 9.* & *alibi* paſſim; hanc autem eſſe Auguſtini mentem conſtat, ex eo quod colligit non ſciri peccaturum eſſe, quia in tentatione manſurus non erat, ex eo autem quod conditio non ſit verificanda, non tollitur futuritio conditionata, ſed ſolum abſoluta.

Et de interpretandi ſunt alij PP. quando horum futurorum 119 *Eodem modo interpretãdi ſunt alij Eccleſiæ Patres.*
notitiam denegant Deo. Loquuntur namque de cognitione, quæ vere eſt præſcientia de cuius ratione eſt, quod ipſa exiſtat, & res cognita exiſtat, & illa rem futuram duratione præcedat, vt docet Damaſcenus *lib. aduerſus Manichæos propè finem*, vbi ait, prænotione eſſe circa ea, quæ futura ſunt, antequam in ortum prodeant; ac proinde ſolum poteſt cum proprietate dici præsciri, quod abſolutè futurum eſt.

Tertio ſic obijciunt: nam iuxta D. Thomam *in hoc art. & quæſt.* 120 *Opponũt tertio D. Thom.*
12. *de veritate art. 10. in ſentent. diſt. 38. quæſt. 1. art. 5. 3. Contra Gentes cap. 67.* & *alibi* ſæpè, futura contingentia conſiderari poſſunt in duplici ſtatu, vel prout in ſuis cauſis, vel prout iam in ſe ipſis, qualiter conſiderantur non vt futura, ſed vt exiſtentia; & ſub priori ſtatu ſolum terminare poſſe coniecturalem cognitionem, ſub alio tamen certam poſſe terminare notitiam; at futura conditionata conſiderari nequeunt prout in ſe ipſis ſunt exiſtentia, cum numquam habitura ſint illam, ſed ſolum prout in ſuis cauſis: ergo non poſſunt certò, & infallibiliter à diuino intellectu cognoſci, ſed coniecturaliter ſolum.

Reſpondeo, D. Thomam fuiſſe loquutum de futuris contin- 121 *Reſpond.*
gentibus reſpectiuè ad cauſas creatas ſecundum ſe, & vt non ſubordinatas diuino decreto, nec omninò completas, & ſub hac conſideratione docuiſſe, terminare non poſſe certam cognitionem; ſi autem conſiderentur reſpectiuè ad cauſam primam, vel ad ſecundas, vt ſubordinatas diuino decreto efficaci, terminare poſſe certam cognitionem non negauit, ſed docuit, vt ex dicendis *diſputatione ſequenti* conſtabit, traduntque omnes Thomiſtæ *ad iſtum articulum*, loquendo de futuris abſolutis: vnde hæc futura cognoſcuntur à Deo certò, & infallibilitèr, & ratione decreti, & ratione coexiſtentiæ in æternitate diuina; licet autem conditionata non poſſint hoc ſecundo modo certò cognoſci poſſunt tamen certam cognititionem terminare, ratione decreti *ſubiectiuè* abſoluti, & conditionati *obiectiuè*. De quo fusè *diſputationi ſequenti*.

Denique obijciunt: propoſitiones conditionales de conditio- 122 *Opponũt quarto.*
nato contingenti non ſunt *determinatè* veræ, veritate infallibili: ergo non poſſunt certo à Diuino intellectu cognoſci. Conſequentia eſt euidens: nam quamuis cognitio ſit infinita, nequit certò attingere id, quod in ſe non eſt verum veritate infallibili, vt *diſputatione ſequenti* manifeſtè conſtabit.

Antecedens autem probatur, tum ex D. Thoma *Opuſc. 48.* *Antecedens probatur 1.*
tract. de enuntiatione cap. 14. aſſerente, veritatem conditionalis in bonitate illationis conſiſtere, & conſequenter, ſi vera ſit, eſt neceſſaria; at conditionalis propoſitio de conditionato contingenti, bona conſequentia non eſt; aliàs eſſet neceſſario vera: ergo non gaudent determinata veritate, infallibili cognitione attingibili. Tum etiam ex eodem D. Thoma 1. *perhyermenias lect. 13.* *Secundo.*
ex mente Phyloſophi, & propria, docente, propoſitiones de futuro contingenti non eſſe determinatè veras, nec determinatè falſas: ergo conditionales de conditionato contingenti non habent determinatam veritatem, & conſequenter incapaces ſunt, vt terminent congnitionem certam, & omnino infallibilem.

Reſpon-

Digitized by Google

123 *Reſpond.* Reſpondeo, negando antecedens. Ad primam probationem conſtat ex dictis, conditionales accipi poſſe dupliciter ſcilicet, in vi illationis, vel quoad concomitantiam euentus dependentis à conditione: priori modo, aut ſunt neceſſario veræ, aut non ſunt veræ; ſecundo autem modo poſſe eſſe veras, & poſſe eſſe falſas, ratione conformitatis, aut difformitatis ad proprium obiectum. *Ad 1. probationem antecedentis.* Ad ſecundam, quæ eodem modo de futuris abſolutis procedit, *Ad 2.* cum tamen ſit de fide à diuino intellectu futura abſoluta ab æterno cognoſci, dicatur, propoſitiones de futuro, ſiue abſoluto, ſiue conditionato, reſpectiuè ad cauſas ſecundas contingentes, & ex vi illarum, non eſſe determinatè veras, nec determinatè falſas quoad euentum futurum; & in hoc ſenſu loquutos fuiſſe. Phyloſophum, & D. Thomam; reſpectiuè autem ad diuinum decretum, & ratione illius, veritate determinata, aut determinata falſitate gaudere, & conſequenter poſſe à diuino intellectu cognoſci. Et hæc de iſta diſputatione.

DISPVTATIO XXXV.

An Deus certò, & infallibiliter conditionata contingentia cognoſcat ante decretum liberum ſuæ voluntatis.

§. I.

Apperitur difficultas, & referuntur ſententiæ.

1 *Primum præſuppoſitum.* VIDIMVS, *præcedentibus diſputationibus* dari in diuino intellectu certam horum futurorum notitiam, in quo nonnihil diſſidij inter noſtros Thomiſtas aduertimus, eo quod, quidam illorum decreta *ſubiectiuè* abſoluta, & conditionata *obiectiuè* tenuebant, omnibus in hoc conſentientibus, quod ſi talia decreta admittantur: poterunt hæc futura certam terminare notitam, non minus quam futura abſoluta: iam tamen ferè omnes Thomiſtæ, hæc decreta concedunt, & conſequenter diuinam cognitionem omnino infallibilem conditionatorum contingentium admittunt, non vi argumentorum PP. Societatis coacti, vt inaniter gloriatur Alarcon *Tract. 2. diſp. 4. cap. 4. n. 5.* cum omnia illorum argumenta non difficilem ſolutionem accipiant, vt vidimus *diſp. præcedentis §. 5.* ſed quia in hoc non erat inter Societatis Doctores, & noſtros, præcipuum controuerſiæ diſſidium, vt doctè probat Magiſter S. Thoma, *in præſenti diſp. 20. art. 1 in principio*, & quia in his decreti *ſubiectiuè* abſolutis, & conditionatis *obiectiuè*, nullum inconueniens aduertunt.

2 *Secundū* Quod autem hæc decreta non à nouioribus Thomiſtis inuenta, vt falſo prædictus Auctor exiſtimat, ſed ab Antiquioribus fuerint tradita, in initio huius controuerſiæ, rectè, vt cætera, conuincit noſter Sancto Thoma *vbi proximè*, ex eo, quod Vazquez, cui ſoli Alarcon triumphum contra noſtros concedit, eo quod hæc decreta impugnauerit, *Tomum 1 p.* in quo hæc decreta conatur expungere, propè initium huius controuerſiæ compoſuit: iam ergo prædicti decreta à Thomiſtis erat admiſſa; ſiquidem Vazquez conabitur illa expugnare, niſi vellimus hoſtem confinxiſſe, quem fortius ſuo iudicio feriret. *Punctus difficultatis.* Punctus ergo huius grauis controuerſiæ non in eo conſiſtit, an ſcilicet hæc futura certo cognoſcantur à Deo, ſed an cognoſcantur ante, vel poſt decretum liberum ſuæ voluntatis, licet ægre ferre videantur contrarij, quod ad hoc difficultatis cardo vertatur, eo quod ad certam horum futurorum notitiam ſuadendam fundamenta non pauca in ſcripturis inueniant, cum tamen, vt probent hanc ſcientiam, decretum præcedere, nullum reperiant, niſi per longiſſimas conſequentias deductum.

3 *Prima ſententia.* Igitur in re noſtra tres verſantur ſententiæ. Prima illarum affirmat, omnia huiuſmodi futura cognoſci à Deo certò, & infallibiter ante decretum liberum ſuæ voluntatis. *Molina.* Ita Molina *in concordia diſp. 50.* & *in præſenti diſp. 10.* *Suarez.* Suarez *libr. 2. de ſcientia futurorum cap. 6.* & *prologomeno 2. de gratia cap. 5.* *Fonſeca.* Fonſeca *lib. 6. metaphyſica quæſt. 4. cap. 2. ſect. 10* *Vazquez* Vazquez *diſp. 67. cap. 2. & 3.* *Becanus.* Becanus *in hac 1. p. cap. 10. à q. 6. vſque ad 9.* *Herice.* Herice *tract. 1. diſp. 7. per totam* *Alarcon.* Alarcon *tract. 2. diſp. 4. cap. 6.* & communiter Societatis Doctores.

4 *Secunda* Secunda diſtinguit inter conditionata habentia conditiones diſparatas omnino, & illa, quæ habent connexionem aliquam cum ſuis conditionibus, & affirmat prima non poſſe certò cognoſci, niſi poſt decretum liberum voluntatis diuinæ, ſecunda tamen illud certò a diuino intellectu cognoſci. *Arrubal.* Ita Arrubal *diſp. 45. cap. 4.* & *diſp. 46. cap. 1. 2. & 3.* *Faſolis.* Faſolis *dubitat. 15. num. 272.* pro qua refertur *Vazquez* Vazquez *vbi ſupra*, immerito tamen: nam hic Auctor omnino impoſſibilia reputat decreta diuina ſubiectiuè abſoluta, & conditionata obiectiuè: vnde non potuit aſſerere huiuſmodi futura per talia decreta cognoſci, ſed illorum certam cognitionem omnino negauit, vt retuli *diſputatione præcedenti §. 1.*

5 *Primus* Licet autem hi Auctores inter ſe conueniant in eo quod conditionata contingentia, ſaltim ſecundi generis, ante omne decretum certò cognoſcantur à Deo, in medio tamen talis cognitionis inter ſe diſconueniunt, & in tres modos dicendi inter ſe diuiduntur. *modus explicandi ſecundam ſententiam.* Primus eſt aſſerentium, cognoſci in cauſis ſecundis liberis, aut contingentibus, vt eminentiſſime ſupercomprehenſis à Deo: hunc tenent Molina *vbi proximè*, cui adhæſit Becanus *loco allegato*. *Molina Becanus.*

Secundus eſt aliorum, qui aſſerunt, cognoſci hæc futura in propoſitionibus contradictoriè oppoſitis, de quarum ratione eſt, vt 6 *Secūdus.* vna ſit determinatè vera, & altera determinatè falſa, ac proinde in illis ex vi, & lege contradictionis, poteſt vnius veritas, & alterius falſitas ab infinito intellectu cognoſci. Pro hoc modo dicendi neminem vidi ipſum expreſsè docentem; poteſt tamen adſcribi pluribus, ex contrarijs Auctoribus, qui hoc fundamento nituntur, vt certam futurorum horum cognitionem ſuadeant. *Tertius.* Tertius, & qui apud Recentiores iam inualuit communiter, aſſerit, prædicta futura cognoſci in illorum veritate obiectiua, quæ illis competit ante omne actuale decretum ex ordine ad exiſtentiam pro futuro tempore habendam, ſi purificetur conditio.

Tertia ſententia in vniuerſum negat, poſſe huiuſmodi futura certò, & infallibiliter à diuino intellectu cognoſci ante decretum 7 *Tertia ſententia.* liberum ſuæ voluntatis, à quo omnis veritas, ſiue abſoluta, ſiue conditionata eſſentialiter pendet. Ita omnes Thomiſtæ *ad iſtum articulum*, Bannez *concluſione 2.* Nazarius *controuerſia 1. concluſ. 2.* Cornejo *diſp. 3. dub. 4.* Albelda *diſp. 43. ſect. 3.* Ripa *dub. 1. cap. 4.* Zanardus *quæſt. 6* Machin. *diſp. 34 ſect. 1.* Salmanticenſes *tract. 3. diſp. 9. dub. 5.* S. Thom. *diſp. 20. art. 3.* Ledeſma *vbi ſupra concl. 1. 3. & 4.* Aluarez *lib. 2. de auxilijs diſp. 7.* & communiter Theologi, præter Societatis Doctores. *Bannez. Nazar. Cornejo. Albelda. Ripa. Zanard. Machin. Salmant. S. Thom. Ledeſm. Aluarez.* Quæ ſuadenda eſt in primis impugnando recenſitos modos dicendi prout inter ſe diſcrepant, vt illis refutatis, id in quo omnes conueniant, facilius reijciatur, & noſtræ ſententiæ veritas clarius innoteſcant.

§. II.

Impugnatur primus modus dicendi.

PRIMVS reijciendus venit Molina, qui ſcientiæ mediæ primum inuentorem ſe fuiſſe gloriatur, & omnium illius ſequatim ſe ducem, & anteſignanum conſtituit, vt ex ipſo conſtat in concordia Vliſiponæ, edita anno Domini 1588. *quæſt. 23. art. 4. & diſp. 3.* 8 *Molina reijcitur.* Igitur hic Auctor in eadem concordia *q. 14. art. 13. diſp. 50. §. triplicem ſcientiam*, certam conditionatorum contingentium cognitionem ad altiſſimam & immutabilem comprehenſionem diuini intellectus, qua in ſua eſſentia ſupercomprehendit arbitrium creatum, & in illo, quid eſſet acturum, ſi in hoc, vel illo ordine conderetur, reducit.

Ex quo infert, nec Deum in ſe ipſo vt à ſe comprehenſo, nec Angelum in voluntate propria comprehenſa, ſuos actus liberos, 9
nec vt abſolutè, nec conditionatè futuros certo cognoſcere, quia nec Deus ſe ipſum, nec Angelus propriam voluntatem ſupercomprehendunt, ſed tantum comprehendunt, vt autem in, & ex cauſa libera, certo cognoſcantur actus liberi futuri, non ſufficit comprehenſio, ſed ſupercomprehenſio requiritur Molinam ſequitur Becanus *vbi ſupra quæſt. 6.* cæteri ſuæ familiæ Doctores, etſi in ſcientia media defendenda cum illo conſentiant, eius tamen modum dicendi vniformi conſenſu reijciunt, vel ad alium ſenſum reducunt.

Contra illum ſtatuitur prima noſtra concluſio, qua aſſerimus 10
conditionata contingentia non poſſe certò, & infallibiliter à di- *Prob. 1. ex D. Th.*
uino intellectu cognoſci in cauſis liberis, ſeu contingentibus, præueniunt prædeterminationem diuinam. Illam, præter vniuerſos Thomiſtas, amplectuntur communiter Societatis Doctores. Et ſuadetur in primis ex D. Thoma *1. Perhyermenias lect. 13. in 1. ſentent. diſt. 38 quæſt. art. 5. quæſt. 2. de veritate artic. 12. & quæſt. 11. art. 10. 1. Contra Gentes cap. 67. 2. 2. quæſt. 171. art. 6. in hac 1. p. quæſt. 57. art. 3. quæſt. 86. art. 3.* ac tandem *in hoc noſtro art. 13.* quibus in locis, & paſſim *alibi*, expreſſe affirmat Doctor Angelicus, in cauſis contingentibus prout in actu primo conſideratis non poſſe futura contingentia cognoſci certò, & infallibiliter, ſed coniecturaliter ſolum: ergo modus dicendi Molinæ menti Doctoris Sancti manifeſtè aduerſatur.

Secundo ſuadetur ratione ex præ allegatis locis de ſumpta: nam 11
effectus contingentes prout in ſuis cauſis non habent determina- *Secundo prob. ratione.*
tionem ad eſſe, ſed indifferentiam ad eſſe, & non eſſe, ſiue abſolutè, ſiue ſub conditione: ergo in illis, ſeu ex illis, non poſſunt certò, & infallibiliter vt futuri cognoſci, ſiue abſoluta, ſiue conditionata futuritione. Antecedens eſt certum in ſenſu, in quo de illis in præſenti loquimur, ſcilicet prout præueniunt præmotionem efficacem diuinam, & magis certum in ſententia Auctoris contrarij, qui talem præterminationem implicatoriam cenſet. Conſequentia autem manifeſta videtur: effectus namque in cauſa, & ex cauſa, eodem modo ſe habet ad cognoſci, quo ſe habet ad eſſe; cum ſit medium cognoſcendi illum, quia eſt medium, ſeu cauſa eſſendi: ergo ſi in illa non habet determinationem quoad eſſe, non poterit in illa, aut ex illa prout determinatè futurum infallibiliter certò cognoſci.

Reſpon-

Digitized by Google

12 *Reſpõdet Molin.* Reſpondet Molina, conſequens eſſe verum, loquendo de cauſa contingenti, & arbitrio creato prout comprehenſis, non autem loquendo de illis prout ſupercomprehenſis à diuino intellectu: nam prout ſic non ſolum cognoſcuntur, quæ in illis ſuapte natura, & ex vi entitatis illorum ſunt cognoſcibilia, ſed etiam alia ſupra illorum naturam, ex vi eminentiæ ſupercomprehenſiuæ cognitionis.

13 *Secundo.* Sed contra primo: nam de ratione comprehenſionis eſt, quod nihil obiecti lateat cognoſcentem, & conſequenter petit in obiecto cognoſcere, quidquid in illo cognoſcibile, ergo ſi in arbitrio creato, quatenus comprehenſo, nequeunt actus liberi certo cognoſci vt futuri, tales actus prout ſic non ſunt ipſo cognoſcibiles; & conſequenter, quantumcumque ſupercomprehendatur, non poterunt in illo cognoſci. Secundo, id eſt cognoſcibile in aliquo, quod ex vi illius poteſt cognoſci: ergo ſi ſuper comprehenſio diuina non tranſit ad actiones liberas, vt determinatè futura, ex vi entitatis arbitrij creati, ſed ex vi eminentiæ ſuæ prefectionis, non cognoſcet illas in arbitrio creato, cuius contrarium docet Molina.

14 *Tertio.* Tertio, cognitio non præſtat obiecto vim motiuam, ſeu quaſi motiuam, qua ducere poſſit in alterius cognitionem, ſed illam ſupponit: ergo ſi arbitrium creatum non habet ex ſe, & ex propria entitate vim quaſi motiuam, qua ducat obiectiuè in ſuos actus, vt determinatè futuros, non ſolum non ducet ſui comprehenſorem, ſed nec etiam ipſam ſupercomprehendentem mouebit in cognitionem certam illorum prout ſic.

15 *Quarto.* Quarto, non poteſt cauſa, etiam vt ſupercomprehenſa, eſſe medium, in quo cognoſcantur effectus quoad ſubſtantiam, ſi prout ſic illa non contineantur, nec cum illa connectantur, v. g. in igne non poteſt, etiam vt ſupercomprehenſo cognoſci formica, nec in voluntate creata intellectio, nec in intellectu volitio, quia iſti effectus quantum ad ſubſtantiam cum prædictis cauſis non connectuntur, nec in illis prout ſic continentur: ergo pariter modus effectus non contentus in cauſa, & cum quo cauſa connexionem non habet, non poterit in illa cognoſci; at determinatio quoad eſſe actuum liberorum, non continetur in arbitrio creato, nec hoc cum illorum determinatione connectitur: ergo nequeunt in illo vt futuri cognoſci, ſiue abſolutè, ſiue conditionatè.

16 *Quinto.* Denique reijcio traditam ſolutionem: ſi Deus diſcurſiuè cognoſceret effectum per cauſam, non poſſet ex arbitrio creato etiam vt ſupercomprehenſo, certò colligere determinatum fore liberorum actuum: ergo etiam non vtens diſcurſu nequit in illo, vt ſupercomprehenſo, actus liberos, vt conditionatè futuros, cognoſcere. Conſequentia videtur bona: nam etſi Deus non vtatur formali diſcurſu, virtualiter tamen diſcurrit, ſeu ſaltim eminenter, ac proinde, quod in obiecto non poſſet per formalem diſcurſum cognoſcere, nec etiam poterit cognoſcere in illo, virtuali, ſeu eminentiali diſcurſu. Antecedens autem probatur, quia vt per diſcurſum certo vnum ex alio inferatur, ſiue comprehenſio, ſiue ſupercomprehenſio intercedat, debet infallibiliter cum illo connecti, & per bonam conſequentiam inferri; at ex arbitrio creato ad eſſe determinatum liberorum actuum conſequentia infallibilis confici, nequit: ergo etiam ex illo, prout ſupercomprehenſo, non poſſet à Deo per formalem diſcurſum illorum determinata futuritio certò cognoſci.

17 *Tertio prob. concluſio.* Tertio principaliter ſuadetur concluſio ad hominẽ contra Molinam: non poteſt Deus cognoſcere certò, & infallibiliter actus liberos, vt conditionatè futuros, niſi ſuum concurſum, etiam ſub conditione futurum cognoſcat; at iuxta Molinam non poteſt Deus ſuum concurſum vt ſub conditione futurum cognoſcere: ergo nec actus liberos vt conditionatè futuros in libero arbitrio creato poteſt certò cognoſcere. Diſcurſus eſt euidens. Maior omnino certa: nam cognitio Dei terminata ad quodlibet obiectum debet eſſe comprehenſio prefectiſſima illius, nequeunt autem actus liberi comprehendi vt futuri, quin omnes illorum cauſæ cognoſcantur, à quibus eſſentialiter pendent, ex quibus præcipua eſt concurſus diuinus, vtpotè cauſæ primæ, & conſequenter non poteſt Deus illos ſub quouis ſtatu cognoſcere, ignorato, aut non cognito proprio concurſu.

18 *Minor prob. 1.* Minor autem non minus manifeſta videtur, tum: nam concurſus diuinus, aut eſt actus liber voluntatis diuinæ, aut ab actu libero voluntatis eſſentialiter pendens, & conſequenter nequit à Deo vt conditionatè futurus cognoſci, ignorato, aut non cognito actu libero propriæ voluntatis; at iſtum in ſententia Molinæ, non cognoſcit diuinus intellectus, nec vt abſolutè, nec vt conditionatè futurum: ergo nec proprium concurſum. *Secundo.* Tum etiam; nam concurſus, aut eſt actus liber immanens Dei, aut eſt actio externa libera; at non minus repugnat in principijs Molinæ Deum præcognoſcere vt futuram actionem externam, ſibi liberam, quam actionem internam: ergo ſi hanc non poteſt certo cognoſcere, ne lædatur libertas, qua ratione Molina *Tertio.* conuincitur, nec illam vt futuram cognoſcere poterit. Tum denique, quia proprium concurſum non cognoſcit in arbitrio creato; cum non ſit cauſa illius, nec cognoſcit in ſua eſſentia, vel omnipotentia: cum non ſupercomprehendat illa, ſed tantum comprehendat; in cauſa autem non ſupercomprehenſa non poſſunt actus vt futuri cognoſci, iuxta iſtius Auctoris principia: ergo nullatenus poteſt ſuum concurſum, vt conditionatè futurum cognoſcere.

Et confirmatur ab inconuenienti maximo, quod ſequitur ex ſententia Molinæ, videlicet, actus liberos eſſe futuros independenter à diuino concurſu: conſequens eſt erroneum: ergo & falſa prædicta ſententia. Probo ſequelam: nam ab eiſdem cauſis dependet aliquid in cognoſci, maximè ſi cognitio comprehenſiua ſit, à quibus dependet in eſſe; at iuxta Molinam actus liberi noſtri non dependent in cognoſci a concurſu, & decreto diuino, ſi quidem illis nos cognitis à Deo, cognoſcuntur actus liberi vt ſub conditione futuri: ergo nec dependent a concurſu diuino quoad eſſe, iuxta iſtius Auctoris ſententiam. 19 *Confirm.*

Denique argumentor ad hominem contra iſtum Auctorem, qui ex inde probat non poſſe Deum ſua decreta vt futura cognoſcere, nec abſolutè, nec ſub conditione, quia aliàs non poſſet liberè velle, & hoc ideò, quia quod talis ſcientia exiſteret, non penderet ex libertate Dei, illa autem poſita infallibiliter extiturum eſſet prædictum decretum; ex quo colligit ſcientiam futuritionis decretorum in Deo inducere neceſſitatem omnino antecedentem, videatur hic Auctor *in concordia vbi ſupra*, at hæc ratio, ſi quid probat, pari, imo & maiori cum efficacia conuincit non poſſe Deum certo cognoſcere actus liberos, vt conditionatè futuros in arbitrio creato: ergo inconſequenter Molina primum negat, & concedit ſecundum. Probo minorem manifeſta, ni fallor, ratione: pro priori, quo Deus ſcit liberum arbitrium creatum ſub hac, vel illa conditione in hanc partem flectendum, non eſt in poteſtate arbitrij, quod oppoſitum ſciat, & hac ſcientia ſuppoſita implicat, quod non fiat ſicut ſcitur a Deo: ergo ſi ratio Molinæ quid probat reſpectu actuum liberorum Dei, conuincit etiam tolli libertatem ab actibus arbitri; creati ex diuina præſcientia. 20 *Vltimo reijcitur.*

Maiorem, in qua ſola poteſt difficultas conſiſtere, probo in hunc modum: etenim non alia ratione, ſi Deus ſciat ſua decreta futura, non erit in eius poteſtate, quod oppoſitum ſciat, niſi quia talis ſcientia præcedit actualem volitionem diuinam, (ſic arguit Molina;) at præſcientia Dei, qua cognoſcit noſtros liberos actus, vel vt abſolutè, vel conditionatè futuros, præcedit illos, vt de facto exiſtentes; cum pro tunc non exiſtant, ſed ſint extituri: ergo eadem de cauſa non eſt in poteſtate noſtra, quod Deus oppoſitum ſciat. 21 *Maior prob.*

Confirmatur hoc, & explicatur primò. quod diuina præſcientia inuoluat *obiectiuè* exercitium libertatis Dei vt conditionatim futurum, & illud ſupponat, non facit in ſententia Molinæ, quod neceſſitas ex ſcientia proueniens ſit neceſſitas conſequens, libertati non obſtans, quia non præſupponit exercitium libertatis in Deo, vt exiſtens de facto; at etiam Dei ſcientia qua cognoſcit noſtros actus liberos, vt ſub conditione futuros, etſi *obiectiuè* noſtram libertatem vt futuram ſupponat, non tamen ſupponit volitionem noſtram vt de facto exiſtentem: ergo neceſſitas ex diuina ſcientia procedens non erit conſequens, ſed antecedens, iuxta iſtius Auctoris principia, & conſequenter noſtram libertatem euertet. 22 *Confir. 1.*

Confirmatur ſecundo: nam, iuxta iſtius Auctoris principia, plus obſtat libertati ſuppoſitio exiſtens in vno ſuppoſito connexa infallibiliter cum actu alterius, quam ſuppoſitio exiſtens in ſuppoſito, cui competit actus; cum ipſe, & omnes ſuæ familiæ Doctores conſtanter aſſerant prædeterminationem tollere libertatem, quia non eſt in nobis à nobis, ſed in nobis à Deo: ſi namque à nobis eſſet, quamuis connecteretur cum actu futuro, libertatem non læderet: ergo ſi præſcientia actus voluntatis futuri, & infallibiliter inferens illum, ſi ſit in ſuppoſito eliciturо actum, lædit libertatem illius, vt fatetur Molina, à fortiori libertatem actus euertet præſentia exiſtens, in alieno ſubiecto infallibiliter inferens actum in alieno; & conſequenter minus ſtare poterit præſcientia infallibilis Dei actuum voluntatis creatæ cum libertate illorum, quam præſcientia diuina proprij decreti vt futuri, cum illius libertate. 23 *Confir. 2.*

Nec argumenta Molinæ alicuius ponderis ſunt. Primo arguit ex D. Thom. 1. *Contra Gentes, cap. 67. ratione*; vbi docet, quod ſicut ex cauſa neceſſaria, certo cognoſcitur effectus neceſſarius, ita ex cauſa contingente non impedita cognoſcitur certo effectus contingens, quare cum Deus non ſolum cognoſcat cauſas contingentes, ſed etiam ea, quibus poſſunt impediri, ſit, vt ex ſuis cauſis cognoſcat futura contingentia: ergo etiam in libero arbitrio creato non impedito poterit certo cognoſcere in quam partem ſit inclinandum ſub hac, vel illa conditione. 24 *Opponit Molina 1.*

Secundo alij ſic arguunt: nam multoties contingit, vt pater ex indole filij ſibi nota coniecturaliter cognoſcat in quam partem liberè inclinabitur: ergo Deus illius inclinationem infinitè perfectius cognoſcens, non coniecturaliter, ſed euidenter in illo cognoſcit in quam partem propendet, hac vel illa oblata occaſione. 25 *Secundo arguunt alij.*

Tertio: nam comprehenſio arbitrij creati terminatur ad omne, cum quo habet neceſſariam connexionem: ergo ſupercomprehenſio non ſiſtet in effectibus neceſſario connexis, ſed ad actus liberos euidenter cognoſcendos pertinget. Patet conſequentia; *Tertio.*

etenim

Digitized by Google

etenim ſupercomprehenſio plura debet in obiecto cognoſcere quam comprehenſio; cum perfectior cognitio ſit.

26 *Quarto.* Denique obijciunt, quia in noſtra ſententia Deus certò cognoſcit in libero arbitrio, vt efficaci præmotione applicato, actus liberos vt futuros; & tamen adhuc vt ſic præmotum indifferenter cum illis connectitur, aliàs præmotio libertatem euerteret, ſi illud indifferens non relinqueret ad actum, & eius negationem: ergo in medio indifferenti poteſt effectus certam terminare notitiam; & conſequenter in arbitrio creato, etſi indifferens ſit, poterunt certo cognoſci actus liberi futuri.

27 *Ad 1. obiectionem reſp.* Hæc nihil vrgent. Ad primum reſpondeo ex Ferrarienſi *ibidem*, loqui D. Thomam de cauſis naturalibus, quæ ſi ab extrinſeco non impediantur, ita determinatæ ſunt ad proprios effectus, ac cauſæ neceſſariæ, & in iſtis, ſi negatio impedimentorum certo innoteſcat, qualiter contingit in Deo, rectè inquit D. Thom. cognoſci illarum effectus certa cognitione vt futuros; ſecus autem in libero arbitrio creato, quod etiam omni extrinſeco impedimento excluſo, poteſt ab intrinſeco indifferenter agere, vel non agere; ac proinde; etſi omnium impedimentorum negatio euidenter cognoſcatur à Deo, nequit in illo infallibiliter cognoſcere actus liberos, vt determinatè futuros.

28 *Ad ſecundum.* Ad ſecundum concedo antecedenti, neganda eſt conſequentia: nam quantumcumque creſcat liberæ inclinationis cognitio, non poteſt pertingere ad hoc, quod in illa cognoſcatur vt determinatè futurum, quod non eſt in illa determinatum, ſed indifferens ad eſſe, & non eſſe qualiter actus liberi in ea præhabentur; ſed ad ſummum peruenit, vt perfectius illo cognoſcat intra limites coniecturalis cognitionis.

Ad tertium. Ad tertium, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam; Ad eius probationem, nego antecedens: nam exceſſus ille non eſt ex parte obiecti cogniti, ſed tantum ex modo cognoſcendi: vnde non ſequitur, quod debeat plura in arbitrio creato cognoſcere, ſed eadem modo perfectiori, ſicut Deus, & Angelus comprehendentes formicam, eaſdem formalitates ex parte obiecti attingunt. Deus tamen perfectiori modo, ſcilicet infinito, & clariori.

29 *Ad quartum.* Ad vltimum, conceſſa maiori, diſtinguo minorem: connectitur vt ſic præmotum cum actu libero indifferenter, indifferentia liberati, concedo minorem: indifferentia ſuſpenſionis, nego minorem, & nego conſequentiam: quia arbitrium creatum, vt efficacem præmotionem præcedit, eſt indifferens ad actum, & non actum, indifferentia ſuſpenſionis, omnem determinationem excludens, qua ad vnum infallibiliter referatur, præmotione tamen ſuppoſita, etſi maneat indifferens indifferentia libertatis, hoc eſt taliter agens, quod poſſit non agere *in ſenſu diuiſo*, non tamen eſt indifferens indifferentia ſuſpenſionis, ideſt, ſuſpenſum, & abſque vlla determinatione, ſed determinatè reſpicit actum, vt infallibiliter ex vi præmotionis futuram. Quomodo autem cum hac determinatione libertas ſubſiſtat, pertinet ad *Tract. de Auxilijs*, *& inferius* à Nobis pro præſenti materia explicabitur.

§. III.

Secundus modus reijcitur.

30 *Secūdus modus dicendi impugnatur. 1.* NOn cognoſci futura conditionata in propoſitionibus contradictoriè oppoſitis, ex vi, & lege contradictionis, vt ſecundus modus dicendi aſſerebat, manifeſtè oſtenditur primo ex iam dictis: nam vis contradictionis non magis petit veritatem vnius, v. c. affirmatiuæ, quam alterius, ſcilicet negatiuæ, ſed indifferenter ſe habet ad hoc, at in medio indifferenti non poteſt certò ſciri aliquid determinatum, *vt §. præcedenti* probaui: ergo in propoſitionibus contradictorijs non poſſunt, ex vi contradictionis, conditionata contingentia, vt determinatè vera, vel vt determinatè falſa, cognoſci. *Secundo.* Secundo: nam prius eſt rem eſſe, ſicut enunciatur per propoſitio enuncians ſit vera, vt conſtat ex communi axiomate aſſerente, *ab eo quod res eſt, vel non eſt, propoſitionem dici veram, aut falſam*: ergo veritas propoſitionis contradictoriè cum altera oppoſitæ nequit eſſe medium à priori, in quo aliquid vt determinatè futurum cognoſcatur a Deo.

31 *Tertio.* Tertio: nam vis contradictionis non petit, quod vna propoſitio: ſit determinatè vera, & altera determinatè falſa propriori ad decretum; ſed ad ſummum expoſcit, quod pro inſtanti reali vna determinatè ſit vera, & altera determinatè ſit falſa: ergo in propoſitionibus contradictoriè oppoſitit ex vi, & lege contradictionis, cognoſci non poſſunt conditionata contingentia, vt futura pro priori ad decretum. Conſequentia eſt euidens. *Antecedens probatur 1.* Antecedens autem oſtenditur primo; nam conditio, & vis contradictionis, eadem eſt in propoſitionibus contradictorijs de futuro abſoluto, ac in contradictorijs de futuro conditionato; at in iſtis non petit vt una ſit determinatè vera, & altera determinatè falſa propriori ad decretum diuinum, ſed tantum quod pro inſtanti reali vna ſit vera, & altera falſa, vt contra Suarez vniformiter docent contrarij, de quo ſuſius *infra*: ergo pariter non expoſcet, quod vna ex contradicentibus de conditionato futuro ſit determinatè vera, & altera determinatè falſa pro priori ad decretum.

32 *Secundo.* Secundo idem antecedens probatur; vis contradictionis non petit, quod vna propoſitio ſit determinatè vera, & altera determinatè falſa pro omni priori: ergo nec etiam pro priori ad decretum. Antecedens eſt certum, aliàs propoſitiones de futuro conditionato, imò & de futuro abſoluto, eſſent determinatè veræ pro priori ad rerum poſſibilitatem; & conſequenter prius à Deo cognoſceretur aliquid vt futurum, quam vt poſſibile; imò & quod magis eſt, ſequeretur, quod pro priori ad exiſtentiam Dei, & ad prædicata neceſſaria illius, deberent verificari: ex quo vlterius fieret, vt prius aliquid creatum eſſet futurum, quam Deus exiſteret, prioritate rationis, quo nihil abſurdius. Conſequentia autem manifeſtè probatur, quia nulla eſt ratio probans veritatem determinatam in propoſitionibus de futuro pro priori ad diuinum decretum, ex vi, & lege contradictionis, quæ pari efficacia non militet pro omni priori, vt conſtabit ſtatim quando motiua contrariorum expendam: ergo ſi non probant verificari debere pro omni priori, nec ſuadere poſſunt verificandas eſſe pro priori ad decretum.

33 *Quarto reijcitur iſte modus dicendi.* Quarto principaliter arguo: ſi ob aliquam cauſam ex vi contraditionis vna eſſet determinatè vera, & altera determinatè falſa, maximè quia diſiunctiua propoſitio ex contradictorijs compoſita, v. c. iſta, *Petrus in hac occaſione operabitur, vel non operabitur*, habet pro illo priori veritatem determinatam, ſic arguunt contrarij; at hæc ratio eſt nulla: ergo ex vi contradictionis non exigitur in propoſitionibus contradictoriè oppoſitis, quod vna ex illis ſit determinatè vera, & altera determinatè falſa. Probo minorem: illa propoſitio non ſolum eſt vera, ſed etiam eſt omnino neceſſaria; at nulla ex ſuis partibus neceſſariæ veritatis eſt: ergo veritas dictæ propoſitionis non ſumitur ex veritate partium, ex quibus componitur; & conſequenter, ex eo quod ipſa ſit determinatè vera, non rectè colligitur aliquam ex ſuis partibus pro omni priori debere eſſe determinatè veram.

34 *Confir. 1.* Confirmatur hoc primo: ex hoc quod prædicta propoſitio ſit neceſſaria, non ſequitur aliquam ex ſuis partibus neceſſariam eſſe; at ſi talis propoſitio conditiones communes, aliarum diſiunctiuarum ſortiretur quoad dependentiam a ſuis partibus in veritate, deberet vt neceſſaria eſſet, aliquam ſui partem neceſſariam habere, vt conſtat in hac, *Petrus currit, vel Paulus legit*, quæ ideò neceſſaria non eſt, quia nulla ex ſuis partibus eſt neceſſaria, & idem eſt de alijs: ergo illa propoſitio quoad ſui veritatem, aliarum diſiunctiuarum leges non imitatur; & conſequenter, ex eo quod in alijs non ſtet determinata veritas abſque determinatione in veritate alicuius propoſitionis, ex quibus componitur, non licet colligere id ipſum expoſcere prædictam propoſitionem, nec alias ſibi ſimiles ex contradictorijs extremis diſiunctiuè compoſitis.

35 *Confir. 2.* Confirmatur ſecundo: nam illa propoſitio non ſolum eſt vera pro priori ad decretum ſubſequuto ad ſignum poſſibilitatis, ſed etiam pro ſigno poſſibilitatis rerum; & tamen pro iſto ſigno nulla ex ſuis partibus determinatè eſt vera, vt fatentur contrarij: ergo veritas illius propoſitionis, à ſuarum partium veritate non pendet; & conſequenter, ex eo quod ſit vera pro priori ad decretum, non rectè colligitur aliquam ex illis, ex quibus componitur, debere pro eodem priori determinata veritate gaudere.

Minor cum conſequentia tenet. Maior autem conſtans videtur: nam illa propoſitio eſt veritatis omnino neceſſariæ, & æternæ, non minus, quam iſta, *homo eſt animal rationale*, imò eſt veritas primorum principiorum, ſicut hæc, *quodlibet eſt, vel non eſt*, quod eſt vnum ex primis principijs per ſe ex terminis manifeſtis: ergo ſicut iſta, *homo eſt animal rationale*, quia eſt neceſſaria, gaudet veritate pro ſigno poſſibilitatis, ita etiam illa propoſitio pro ſigno poſſibilitatis veritate gaudebit.

36 *Confir. 3.* Denique arguitur ex Philoſopho, & Doctore Angelico 1. *Perhyermenias lectione* 13. vbi docent, propoſitiones de futuro contingenti non eſſe determinatè veras, nec determinatè falſas. Quæ doctrina vera eſſe non poteſt, niſi dicatur non eſſe determinatè veras ex ſe, ſed ad ſui veritatem, cauſæ primæ determinationem factam per decretum ſupponere: ergo etiam ex vi contradictionis gaudere nequeunt determinata veritas pro priori ad decretum, in via Diui Thomæ, & ex mente Philoſophi.

37 *Argum. cōtrariorum proponitur.* Ex his probationibus manifeſtè conſtat quam inerme, & nullius roboris ſit argumentum, cui fidunt contrarij ex vi contradictionis deſumptum in hunc modum arguentes: vis, & conditio contradictionis petit, vt vna ex contradicentibus ſit determinatè vera, & altera determinatè falſa; at iſtæ duæ propoſitiones: *Si vocauero Petrum in tali occaſione, conſentiet: non ſi vocauero Petrum in tali occaſione, conſentiet*, ſunt contradictoriæ pro priori ad decretum diuinum: ergo in illo, & pro illo priori, vna illarum determinatè eſt vera, & altera determinatè falſa; & conſequenter poteſt diuinus intellectus vnam illarum, vt determinatè veram, & alteram vt determinatè falſam cognoſcere.

38 *Confirm.* Quod amplius confirmant: propoſitio diſiunctiua conſtans ex illis contradictorijs eſt vera pro priori ad decretum, veritate determinata; at veritas diſiunctiuæ ex veritate alicuius partis deſumitur, & conſequenter determinata veritas illius ex determinata veritate alicuius partis dependet: ergo aliqua pars prædictæ diſiun-

Digitized by Google

diſiunctiuæ debet eſſe determinatè vera pro priori ad decretum, & conſequenter poterit à diuino intellectu vt determinatè vera cognoſci pro priori ad omne decretum.

39 *Prima aliquorũ ſolutio.* Ad hoc argumentum, quidam ex Noſtris reſpondent primo, conceſſa maiori, negando minorem, ſcilicet, quod pro priori ad decretum illæ propoſitiones ſint contradictoriæ: nam pro illo priori non ſunt propoſitiones eo quod Deus nihil de futuritione, aut non futuritione pro illo priori concipit; propoſitio autem non poteſt ſignificare, niſi mediente conceptu: quo circa voces iſtæ, *homo eſt animal*, à Pſitaco prolatæ, propoſitio non ſunt quia Pſitacus proferens nihil de re concipit; cum autem ad contradictionem neceſſario debeat ſupponi eſſentia propoſitionis; conſequens fit; quod inter illas pro priori ad decretum non ſit contradictio. *Secundo reſp. alij.* Secundo reſpondent, conceſſa maiori, & minori diſtinguendo conſequens, & illud concedunt de veritate determinata contingenti, & fallibili, ſecus de infallibili veritate; vt autem à diuino intellectu poſſent cognoſci, veritate obiectiuè infallibili gaudere debebant.

40 *Iudiciũ de iſtis ſolutionibus.* De quibus ita ſentio: primam iudico probabilem, ſecundam verò non ſatis percipio: etenim eo ipſo quod aliqua propoſitio ſit determinatè vera, eſt neceſſario vera neceſſitate ſuppoſitionis, etſi non abſolutè. Quod patet, tùm nam omne quod eſt, dum eſt, neceſſe eſt eſſe. Tùm etiam exemplo propoſitionis enunciantis curſum de Petro, quæ licet ſit veritatis contingentis; ex ſuppoſitione tamen, quod currat, eſt neceſſario vera neceſſitate ſuppoſitionis; at hæc neceſſitas ſufficiens eſt ad determinandam cognitionem diuinam, vt conſtat in eodem exemplo: ergo conceſſa in aliqua ex illis propoſitionibus veritate determinata, etſi contingenti pro priori ad decretum, debet concedi, quod pro illo priori cognoſcatur à Deo ſcientia omnino infallibili.

41 *Vera ſolutio.* Quare, hac ſolutione in ſua probabilitate relicta ad argumentum factum reſpondetur ex dictis, diſtingendo maiorem: pro inſtanti reali, concedo maiorem: pro omni priori rationis, aut naturæ, nego maiorem: & omiſſa minori, nego conſequentiam. *Inſtatur arg. 1.* Inſtoque argumentum in ſigno poſſibilitatis, & in ſigno antecedenti, nempè, prædicatorum quæ Deo neceſſario conueniunt, in quibus nulla ex his propoſitionibus poteſt eſſe vera, aut falſa determinatè; & tamen poteſt idem argumentum pro illis ſignis formari. *Secundo.* Inſto etiam in propoſitionibus de præſenti: hæ namque propoſitiones, *voluntas diligit*, *voluntas non diligit*, ſunt contradictoriæ; & tamen licet vna ſit vera, & altera falſa determinatè pro inſtanti reali, neutra tamen determinatè eſt vera, aut falſa pro priori naturæ, quo in eodem inſtanti voluntas vt indifferens per modum actus primi volitionem aut non volitionem præcedit.

42 *Ad confirmationem.* Ad confirmationem conſtat ex dictis. Cæterum claritatis gratia diſtinguo duplicem conſiderationem prædictæ propoſitionis, exempli gratia, hæc propoſitio, *Petrus currit*, *vel non currit*, poteſt conſiderari dupliciter, vel in vi, & rigore diſiunctiuæ, vel prout æquiualet propoſitioni cathegoricæ, qua aſſeritur implicare, vt ſimul ſit currens, & non currens in priori ſenſu ſequitur leges aliarum diſiunctiuarum, & conſequenter petit vt determinatè ſit vera, aliquam partem determinatè veram: in ſecundo autem illas non ſequitur, vt conſtat *ex tertio argumento*, vnde ad ſui veritatem non poſtulat, vt aliqua ex ſuis partibus ſit determinatè vera, ſed quod non poſſint ambæ ſimul veritate gaudere. Quæ doctrina ſuppoſita ad confirmationem, diſtinguo maiorem. eſt vera in ſenſu diſiunctiuo pro priori ad decretum, nego maiorem: in ſenſu cathegorico æquiualenter iam explicato, concedo maiorem: & conceſſa minori, nego conſequentiam, & inſto argumentum eiſdem inſtantijs. Cætera, quæ huic veritati poſſunt obſtare §. ſequenti diluentur.

§. IV.

Refellitur tertius modus dicendi.

43 *Tertius modus dicendi impugnatur 1.* NOn cognoſci conditionata futura in illorum determinata veritate obiectiua pro priori ad decretum, vt tertius modus dicendi aſſerebat, oſtenditur primo: quia vt ex dicendis §. ſequenti conſtabit pro priori ad decretum exercitè exiſtens in Deo, nulla eſt determinata veritas in his conditionatis: ergo non poſſunt pro priori ad decretum exercitè exiſtens cognoſci in ſua veritate obiectiuè determinata.

44 *Secundo.* Secundo, quia D. Thom. 1. *Contra Gentes cap.* 66. *art.* 5. expreſsè fatetur, Deum non entia, id eſt, non exiſtentia cognoſcere in ſe ipſo tanquam in cauſa. Et *cap.* 68. loquendo de actibus liberis noſtræ voluntatis, docet apertè, Deum illos in ſe ipſo, vt illorum cauſa cognoſcere. Et *quæſt.* 3. *de verit. art.* 5. *in argum. ſed contra*, docet D. Thom. Deum habere cognitione de rebus per ideas. Et *in corpore articuli*, ideam reſpectu eorum, quæ ſunt, fuerunt, vel erunt, determinari a propoſito voluntatis diuinæ: ergo ſentit D. Thom. in diuina eſſentia, quatenus per decretum determinata cognoſci a Deo omnia, quæ ſunt, fuerunt, vel erunt; & conſequenter non poſſe obiectum aliquod ſub quauis ratione futuri a Deo in ſe ipſo cognoſci.

45 Si dicas, loqui Diuum Thomam de futuris abſolutis, non de conditionatis. *Reſpond.* In contrarium obſtat: nam ratio mouens D. Thomam, vt aſſerat, Deum in ſe ipſo futura abſoluta cognoſcere, eſt, tùm, quia eſt cauſa illorum. *Contra.* Tùm etiam, quia cum non poſſit a rebus cognitionem accipere, nihil extra ſe ipſum poteſt cognoſcere, niſi in ſe ipſo, vt in medio, & obiecto prius cognito; at hæc duplex ratio pari efficacia militat reſpectu conditionatorum: ergo iuxta D. Thomam, etiam hæc futura cognoſcuntur a Deo, non in ſe ipſis, ſed in ſe ipſo.

Tertio probatur: quia, vt docet idem Diuus Thomas *in* 1. *ſententiarum diſtinct.* 38. *quæſt.* 1. *artic.* 5. *quæſt.* 12. *de veritate artic.* 10. *quæſt.* 16. *de malo artic.* 7. *in hoc noſtro articulo*, *& alibi pluries*, futura contingentia abſoluta, idcirco poſſunt in ſe ipſis certò cognoſci, *In ſe ipſis* dicente obiectum cognitum, non medium cognoſcendi, quia ſunt Deo in æternitate præſentia, & quia habet rationes rerum apud ſemetipſum; at conditionata non ſunt Deo ab æterno in æternitate præſentia; cum numquam ſint in propria duratione extituta: ergo ſolum poterunt a diuino intellectu cognoſci, quia habet rationes rerum apud ſe præſentes, id eſt, rerum ideas per decretum determinatas ad rerum futuritionem, vt explicat Angelicus Doctor *quæſt.* 3. *de veritate artic. ſexto*; & conſequenti pro priori ad decretum diuinum non poterunt hæc futura in ſua veritate obiectiua cognoſci. 46 *Tertio impugnatur.*

Quartò: nam Auctores contrarij, dum tentant ſuadere determinationem veritatis obiectiuæ in prædictis futuris pro priori ad decretum, circulum vitioſum committunt: ergo vt ineptè arguentes ſunt reijcienda. Probo antecedens: etenim determinationem veritatis obiectiuæ ſuadere nituntur, vt probent determinationem veritatis formalis exiſtentis in diuino intellectu. Hoc patet: nam ad id ſuadent determinationem obiecti, vt certò cognoſcantur à Deo cognitione omnino infallibili, & quæ falſitati non ſit expoſita; hoc autem idem eſt ac probare determinationem veritatis formalis ex determinatione obiectiua. Tùm ſic; at in ſua probatione determinationem veritatis obiectiuæ colligunt ex determinatione veritatis formalis: ergo petunt principium, & circulum vitioſum committunt. Probo minorem clarè: nam pro illa determinatione ſic arguunt: propoſitio illa eſt vera determinatè, quæ rem ſignificat, ſicuti eſt; hoc habet propoſitio de conditionato futuro: ergo eſt determinatè vera; at propoſitio ſignificans, non eſt propoſitio obiectiua; hæc namque non ſignificat, ſed ſignificatur, ſed eſt propoſitio formalis: ergo ex veritate determinata propoſitionis formalis conantur inferre, & probare determinationem in veritate obiectiua, & illam ex iſta; ac proinde principium petunt, & circulum vitioſum committunt. 47 *Quarto.*

48 *Reſpondebis.* Si dicas, ex obiectiua colligi formalem illatione à priori, & ex formali obiectiuam a poſteriori; ſic autem arguere, non eſt principium petere, nec vitioſum circulum committere: nam ex proprietatibus rerum illarum eſſentias argumento à poſteriori venamur, & proprietates ex eſſentijs a priori colligimus, quia in hoc modo arguendi vitium aliquod committatur.

Contra. In contrarium obſtat, quia hoc verum eſt, quando aliud argumentum a priori extat ſuadens veritatem intentam; at in tota aduerſantium doctrina nullum argumentum priori pro hac ſua ſententia inuenitur, vt probent hæc futura certò à diuino intellectu cognoſci, niſi quod ſumunt ex illorum veritate obiectiua, nec ad iſtam ſuadendam aliud argumentum inuenies, niſi a Nobis factum: ergo aut fateri debent ſuam ſententiam omni argumento a priori deſtitutam eſſe, aut tenentur concedere argumentum, quod ex ipſis retuli, eſſe à priori; ac proinde vitioſum, vtpotè idem probans a priori per idem.

49 *Vltimo reijcitur iſte modus dicendi.* Denique modus iſte dicendi reijcitur: nam ſi propoſitiones de conditionato futuro eſſent determinatè veræ pro priori ad decretum, maximè eſſet, quia in tempore futuro habent ſuam de ineſſe determinatè veram, verbi cauſa, iſta propoſitio: *Si Petrus in tali occaſione fuerit vocatus*, *conſentiet*, adueniente tempore, pro quo illius conſenſus dicitur futurus, & purificata conditione Petrus conſentit determinatè; at ex veritate propoſitionis de ineſſe pro tempore præſenti, non licet colligere veritatem determinatam propoſitionis de futuro conditionato pro omni priori naturæ, ſed ad ſummum pro omni inſtanti reali antecedenti: ergo non cognoſcuntur à Deo in illorum veritate obiectiua pro priori ad decretum.

Probo minorem primo, quia ex tali veritate de præſenti, non ſequitur fuiſſe futurum pro omni priori naturæ; aliàs ex eo quod Petrus modò conſentiret, vocatione ſuppoſita, liceret inferre fuiſſe conſenſurum ſub conditione, quod vocaretur pro ſigno poſſibilitatis rerum, & pro ſigno antecedenti ad exiſtentiam Dei, quod nullus concedit: ergo nec colligitur conditionata futuritio pro priori ad decretum. 50 *Minor prob. 1.*

Secundo, ex veritate propoſitionis de præſenti non infertur veritas propoſitionis de futuro abſoluto pro priori ad decretum exercitè exiſtens in Deo, ſed ſolum pro inſtanti reali anteuertente durationem præſentem: ergo pariter non infertur ex illa veritas propoſitionis de futuro conditionato pro priori ad decretum exercitè exiſtens in Deo, ſed ſolum pro omni inſtanti reali antecedenti. *Secundo.*

Tertio

Digitized by Google

51 *Tertio.* Tertio, quia propoſitio de futuro conditionato non redditur vera immediatè obiectiuè ex veritate propoſitionis de præſenti, ſed ex ordine obiectiuo, quem dicit ad illam, ipſa ingrediente ſolum terminatiuè; at ordo iſte, cum realis ſit, vel efficienter a decreto prouenit, vel eſt formalis denominatio ab illo, vt latè oſtendi *Diſputatione* 33. ergo ex veritate præſenti non licet inferre veritatem determinatam propoſitionis de futuro conditionato pro priori ad decretum exercitè exiſtens in Deo, ſed ſolum pro omni inſtanti poſteriori ad decretum.

52 *Reſpondebis.* Reſpondet Herice *ſupra cap.* 8. *num.* 44. ſe, & alios ſuæ Familiæ Doctores non intendere, quod in illis propoſitionibus ſit veritas pro priori naturæ, ſed pro inſtanti reali. Cæterum hæc ſolutio ſtare nequit in iſtius Auctoris, & ſuorum principijs: nam ad hoc ſuadent veritatem obiectiuam futurorum conditionatorum, vt terminent certam cognitionem diuinam pro priori ad decretum: nam quod cognoſcantur a Deo certò, & infallibiter libenter fatentur Thomiſtæ, & ſolum contendunt cognoſci non poſſe pro priori ad decretum exercitè exiſtens in Deo; at ex illorum veritate pro omni inſtanti reali ſolum colligitur debere pro omni inſtanti reali a diuino intellectu cognoſci, non autem quod terminent certam Dei notitiam pro priori ad decretum: ergo, vt hoc ſecundum conuincant, debent probare veritatem determinatam horum futurorum, non ſolum pro inſtanti reali, ſed etiam pro priori ad decretum exercitè exiſtens in Deo, & ſi hoc non præſtant, nihil contra noſtros conuincunt.

53 *Proponitur argumentum aduerſariorum.* Et ex his probationibus manifeſta eſt ſolutio ad argumentum, cui fidunt contrarij, deſumptum, ex eo quod veritas propoſitionis de futuro, ſiue abſoluto, ſiue conditionato, debet per ſuam de ineſſe regulari, & ex illa cognoſci; at omnis propoſitio de futuro conditionato in futuro tempore habebit ſuam de ineſſe, aut determinatè falſam, aut determinatè veram: ergo omnis propoſitio de futuro gaudere debet veritate, aut falſitate determinata. Illatio eſt legitima. Minor videtur certa: nam pro hoc tempore verum eſt determinatè *Petrus vocatus conſentit*, aut determinatè falſum; at hæc propoſitio eſt de ineſſe iſtius, *ſi vocauero Petrum conſentiet*: ergo pro omni prioritate antecedenti habitura erat hæc propoſitio, ſuam de ineſſe, aut veram determinatè, aut determinatè falſam. Maior autem apud ipſos eſt notum principium.

54 *Reſpond.* Reſpondeo ex dictis, diſtinguendo maiorem: regulatur per propoſitionem de ineſſe formaliter, nego maiorem: terminatiuè ex illa, & ex ordine determinato ad illam formaliter, concedo maiorem, & diſtinguo minorem: habebit pro futuro tempore ſuam de ineſſe veram, aut falſam, pro priori ad decretum, nego minorem: decreto ſuppoſito, & ex vi illius, concedo minorem, & diſtinguo conſequens: ergo eſt vera, pro priori ad decretum, nego conſequentiam: pro poſteriori ad ipſum, concedo conſequentiam.

55 *Doctrina ſolutionis explicatur.* Itaque propoſitio de futuro, vt ſit vera, non ſufficit, quod in ſequenti ſigno ſuade in eſſe ſit de præſenti vera, quod in doctrina D. Thomæ eſt clarius, quam probatione indigeat, cum vt vidimus *Diſp.* 33. *in ſolut. primi argumenti* admittat, aliquid exiſtens in tempore, de quo reſpectiuè ad cauſas creatas nunquam fuit verum dicere de illo, quod erit, eo quod cauſæ ſecundæ non præceſſerint tempore cum ordine determinato ad communicandam illi exiſtentiam: ſumitur ergo veritas propoſitionis de futuro ex ordine determinato ad exiſtentiam habendam pro futuro tempore; & quia talis ordo non poteſt alicui competere pro priori ad decretum: hinc fit nullam propoſitionem de futuro poſſe habere determinatam veritatem pro tali priori: vnde quando aſſeritur, quod propoſitio de futuro habebit ſuam de in eſſe determinatè veram, negandum eſt, quod habebit pro illo priori: quia cum idem ſit dicere, quod habebit ſuam de in eſſe veram, ac quod dicit determinatum ordinem ad exiſtentiam pro tempore futuro, & iſtum ordinem pro priori ad decretum non dicat: hine fit, quod nec poſſit verè affirmari pro illo priori, quod habebit pro poſteriori ſigno, ſeu inſtanti ſuam de ineſſe determinatè veram.

56 *Replicabis 1.* Sed oppones primo, propoſitionem eſſe veram, eſt eſſe ſuo obiecto conformem, & falſam, eſt non eſſe conformem ſuo obiecto; at inter eſſe, & non eſſe conformem, non datur medium: ergo etiam pro quouis priori debet eſſe determinatè vera, aut determinatè falſa, quæuis propoſitio de conditionato futuro.

Replicabis 2. Secundo: nam ſequitur ex hac ſolutione, propoſitionem affirmatiuam eſſe falſam pro illo priori, & negatiuam eius contradictoriam eſſe veram; conſequens eſt falſum: ergo prædicta ſolutio nequit ſubſiſtere. Falſitas conſequentis exinde videtur ſuaderi: nam ſi negatiua eſt vera pro priori ad decretum, erit vera veritate neceſſaria; cum omnis veritas, ſi contingens ſit, debeat eſſe libera Deo, non autem poſſit eſſe libera pro priori ad decretum.

Prima pars ſequelæ prob. 1. Sequela autem pro prima parte ſuadetur: tum, quia propoſitio affirmatiua, tunc eſt falſa, quando deeſt ei aliquid ex requiſitis ad eius veritatem; at ad veritatem propoſitionis affirmatiuæ de futuro deeſt pro illo priori decretum, quod per Nos ad illius veritatem exigitur: ergo eſt falſa pro illo priori.

Tum etiam: nam propoſitionis affirmantis falſitas conſiſtit in hoc, quod affirmata aliquid aliter ac eſt, at dicta propoſitio affirmat pro illo priori rem eſſe futuram, quod ita non eſt, vt fatemur: ergo eſt falſa. *Secund.*

Tertio: nam affirmare pro priori ad decretum, quod Deus decernit aliquid, eſt falſum; ſed propoſitio affirmans rem eſſe futuram, affirmat ſaltim virtualiter Deum decerneret rei futuritionem; cum rei futuritio à denominatione à decreto proueniat, vel neceſſario decretum ſupponat, & in illo fundetur in noſtra ſententia: ergo eſt falſa talis propoſitio. Et ex his probata manet ſequela pro ſecunda parte: nam id ipſum, quod ſufficit ad falſitatem affirmatiuæ, ſufficit etiam ad veritatem contradictoriæ illius; cum eo ipſo quod affirmans ſit falſa, negatiua ſit vera. 57 *Tertio.*

58 *Reſp. ad 1 replicã.* Ad primam ex his obiectionibus reſpondeo, diſtinguendo maiorem pro ſecunda parte: eſt non eſſe conformem purè præciſiuè, nego maiorem: negatiuè, ſeu contrariè, concedo maiorem, & diſtinguo minorem: non datur medium inter eſſe, & non eſſe conformem: ly *non eſſe* accepto præciſiuè, concedo minorem: accepto contrariè, nego minorem, & nego conſequentiam: quia pro illo priori, nec eſt conformis, nec non conformis negatiuè, aut contrariè, ſed ſolum eſt non conformis purè præciſiuè, quod non ſufficit vt ſit falſa dicta propoſitio: ſicut in inſtanti, quo voluntas amat, ſi conſideretur voluntas pro priori naturæ ad elicientiam amoris, nec eſt amans, nec non amans negatiuè, aut contrariè, ſed eſt non amans puræ præciſiuè, & tamen hoc non ſufficit, vt ſit falſum pro illo priori dicere, quod amat, alias in eodem inſtanti reali eſſet verum, & falſum, quod voluntas amat, quod omnino repugnat.

59 *Ad 2. Ad 1. probationem ſequelæ reſp. 1.* Ad ſecundam obiectionem reſpondeo, negando ſequelam. Ad primam probationem, diſtinguo maiorem: ſi deſit aliquid ex requiſitis poſitiuo defectu, concedo maiorem: ſi defectu purè præciſiuo, nego maiorem: & minori ſub eadem diſtinctione conceſſa, nego conſequentiam, quæ inſtatur in inſtanti, quo quiſpiam elicit actum amoris: nam propoſitio affirmans elicientiam amoris petit ad ſui veritatem amoris exiſtentiam, & pro ſigno indifferentiæ, in quo ante eius elicientiam voluntas conſideratur, deeſt amor purè præciſiuè, quo non obſtante pro illo priori non eſt falſa propoſitio affirmans, aliàs in eodem reali inſtanti eſſet falſa, & vera eadem propoſitio, quod eſt omnino falſum.

60 *Secundo Reſpond.* Vel aliter poteſt illa maior diſtingui: ſi deſit requiſitum, taliter quod in eodem reali inſtanti poſſit adeſſe, nego maiorem: ſi deſit taliter, quod non poſſit pro reali inſtanti ad eſſe, concedo maiorem: & minori admiſſa ſub eadem diſtinctione, nego conſequentiam, quia etſi pro priori ad decretum deſit decretum, hoc eſt, non intelligatur pro illo priori, poteſt tamen eſſe pro illo reali inſtanti, & conſequenter poteſt propoſitio affirmans in eodem inſtanti veritatem habere: vnde etſi pro illo dicta propoſitio ſit non vera, non tamen eſt falſa, ſed nec vera, nec falſa.

61 *Ad 2. probationem.* Ad ſecundam ſequelæ probationem, conceſſa maiori, diſtinguo minorem: affirmat aliquid, quod pro illo priori non eſt, ly *non eſt* accepto præciſiuè, id eſt, quod pro illo priori non intelligitur eſſe, concedo minorem: ly *non eſt* accepto repugnanter, ſeu contrariè, nego minorem, & nego conſequentiam: quia vt eſſet falſa neceſſarium erat, quod affirmaret aliquid, quod pro illo priori non eſſet contrariè, aut repugnaret, id eſt, quod haberet ex vi illius prioris, aliquid repugnans futuritioni, quam affirmat pro reali illo inſtanti.

62 *Ad 3. probationem.* Ad tertiam probationem, diſtinguo maiorem: affirmare pro priori ad decretum, quod Deus decernit aliquid pro illo priori eſt falſum, concedo maiorem: affirmare pro illo priori, quod Deus decernit aliquid pro alio poſteriori in eodem reali inſtanti eſt falſum, nego maiorem: & conceſſa minori, diſtinguo conſequens: ſi affirmetur pro illo priori, quod eſt futurum pro eodem priori, concedo conſequentiam: ſi affirmetur pro illo priori quod eſt futurum pro alio poſteriori in eodem reali inſtanti, nego conſequentiam, quod hoc ſit falſum determinatè pro tali priori, ſed eſt indifferens ad verum, & falſum, & tantum eſt non verum.

Inſtatur argumentum. Et quidem, tam argumentum, quam omnes eius replicationes, euidenter inſtantur in ſigno poſſibilitatis, in ſigno priori ad prædicata neceſſaria Dei & in priori ſigno indifferentiæ noſtræ voluntatis in inſtanti, quo amat, vt tantiſper meditanti conſtabit. Mitto alia argumenta, quia ex dictis claram ſolutionem accipiunt omnia, quæ contra iſtam concluſionem poſſunt opponi.

§. V.

Reſpondetur directè ad quæſtionem.

63 *Quarta Concluſio. Eſſe de mente D.* SIT QUARTA CONCLUSIO. *Nullum futurum conditionatum poteſt vt verum à Diuino intellectu cognoſci certitudinem omnino infallibili, niſi præſuppoſito decreto libero exiſtente exercitè in Deo.* Concluſionem iſtam eſſe D. Thomæ expreſſam, præterquam *diſputatione ſequenti* manifeſtè apparebit conſtat, tum primo, quia omnes modi

Digitized by Google

Thomæ prob. 1. modi dicendi huiuſque impugnati, illius menti manifeſtè aduerſantur, vt vidimus; at non reſtat alius, quo poſſit defendi cognitio infallibilis horum futurorum anteuertens exiſtentiam decreti: ergo adſtruere talem cognitionem eſt apertè Angelico Doctori aduerſari.

64 *Secundo.* Tum etiam: nam vt oſtendimus *diſp.* 33. ex Angelico Doctore, rem eſſe futuram eſt denominatio ſumpta à decreto: ergo omnino implicat intelligere rei futuritionem, ſiue abſolutam, ſiue conditionatam, pro priori ad diuinum decretum. Patet hæc conſequentia, quia nihil poteſt ante ſuam formam præ intelligi: ergo ſi rerum futuritio eſt effectus formalis decreti, repugnat omnino intelligi aliquam rationem futuri pro priori ad decretum. *Tertio.* Tum tertio: quia vt vidimus *in eadem diſputatione in ſolut. ad* 1. admittit Angelicus Doctor aliquid poſſe in tempore exiſtere, de quo numquam verum fuerit tempore antecedenti, quod erit reſpectiuè ad cauſas ſecundas, eo quod non præceſſerint ad effectum determinatæ: ergo ex illius mente, ſi nec in cauſa prima determinatio per decretum præcedat, repugnat intelligi aliquam rationem futuri.

65 *Vltimo.* Tum denique id ipſum oſtenditur ex D. Thoma 1. *p. quæſt.* 16. *art.* 7. *ad* 3. illis verbis: *Ad tertium dicendum quod illud, quod nunc eſt, ex eo futurum fuit, antequam eſſet, quia in cauſa ſua erat, vt fieret: vnde ſublata cauſa non eſſet futurum illud fieri, ſola autem cauſa prima eſt æterna: vnde ex hoc non ſequitur quod ea, quæ ſunt, ſemper fuerint verum ea eſſe futura, niſi quatenus in cauſa ſempiterna fuit, vt eſſent futura, quæ quidem cauſa ſolus Deus eſt.*

66 *Formatur ratio ex verbis D. Tho.* Ex quibus verbis tale formo argumentum: eatenus ſolum aliquid eſt futurum ab æterno, quatenus in cauſa ſempiterna fuit, vt eſſet futurum; at non fuit, vt eſſet futurum in cauſa ſempiterna, nempe in Deo, ratione omnipotentiæ ſolius, prout in actu primo conſideratæ, quia prout ſic ſolum dat effectibus denominationem poſſibilis: ergo fuit, vt eſſet futurum in cauſa prima, vt per decretum liberum determinata ad dandam effectui exiſtentiam in tempore; & conſequenter non præ intellecto diuino decreto nihil poteſt eſſe, aut intelligi ſub ratione futuri.

67 *Secundo probatur concluſio ratione.* Deinde ſuadetur concluſio hac ratione: rem eſſe futuram ſub conditione eſt aliquid reale; at non eſt aliquid reale intrinſecum rei, quæ futura ſub conditione dicitur, quæ pro tunc nihil eſt; & conſequenter incapax denominationis intrinſecæ: ergo eſt aliquid reale ab extrinſeca forma proueniens; at hoc reale extrinſecum nihil aliud eſſe, aut intelligi poteſt, niſi decretum liberum voluntatis diuinæ: ergo ab hoc decreto conſtituitur in ratione futuri; & conſequenter illo non præintellecto nihil poterit ab intellecto Dei, vt ſub conditione futurum cognoſci. Conſulite *ſupra diſput.* 23. inter confirmandam primam concluſionem, vbi aduerſariorum ſolutiones, quibus huic argumento tentant occurrere, ſatis reiecimus.

68 *Confir. 1.* Quod amplius vrgetur: nam conditionata futuritio conuenit rei creatæ, non ex ſe ipſa, ſed per reſpectum ad cauſam primam, at non per reſpectum ad illam, vt præcisè potentem, à qua prout ſic ſolum ſumitur ratio poſſibilis: ergo per reſpectum ad illam vt per decretum liberum applicatam ad agendum in tempore; & conſequenter nequibit intelligi conditionata futuritio non præintellecto decreto diuino. Confirmatur, & vrgetur ſecundo, omnis realis entitas, ſeu modus entis realis competens rebus, illis *Confir. 2.* conuenit dependenter à Deo tanquam à cauſa prima; at futuritio iſta conditionata eſt realis entitas, aut modus entis realis: ergo nequit rei creatæ competere niſi per reſpectum ad cauſam primam. Tunc vltra: omne quod à cauſa prima dependet, eſt ab illa, vt agente per intellectum, & voluntatem, & conſequenter medio decreto libero: ergo implicat intelligi conditionata futuritio non præintellecto diuino decreto vt applicante, & determinante ad agendum cauſam primam. *Confir. 3.* Confirmatur, & vrgetur tertio, implicat intelligi rem vt poſſibilem, non præintellecta omnipotentia Dei, à qua conſtituitur potens in ordine ad productionem rerum: ergo implicat intelligi rem vt futuram, non præintellecto diuino decreto. Patet conſequentia: nam ſicut poſſibilitas rei dicit ordinem ad omnipotentiam diuinam, ita futuritio dicit ordinem ad decretum liberum, vel ab illo deſumitur.

69 *Tertio probatur cõcluſio.* Tertio principaliter ſuadetur concluſio: implicat rem tranſire de ſtatu poſſibilis ad ſtatum alicuius futuritionis, niſi medio diuino decreto; at futuritio conditionata transfert rem, cui competit, ab ſtatu purè poſſibilitatis ad ſtatum aliqualis futuritionis: ergo præcedere debet decretum diuinum, ac proinde ante illud intelligi non poterit conditionata rerum futuritio. Conſequentia, cum minori, liquet. Maior autem probatur: nam ille tranſitus non competit rei ratione ſui, ſed dependenter ab influxu cauſæ primæ; at hæc non agit niſi medio decreto: ergo nequit intelligi tranſitus iſte, niſi mediante decreto diuino.

70 *Reſpondent aduerſarij.* Hoc argumentum male torquet Auctores contrarios, quamuis Doctiſſimos, nec vnquam ſatis ab illo ſe expediunt, ſed nec poſſunt: omnium ſolutio ſic, vel ſic explicata reducitur ad hoc, quod cum res conditionatim futura non ſit effectus abſolutè exiſtens, ſed extitura ſub conditione, non requirit influxum diuinum præſentem realiter, ſed obiectiuè, & eodem modo requirit decreti exiſtentiam non exercitam, ſed obiectiuam.

Sed hoc effugium facile præcluditur primo, quia decretum, quod dicunt obiectiuè exiſtere, non obijcitur menti diuinæ pro illo priori, ſolum vt poſſibile, nec obijcitur pro tunc vt futurum, vtrumque *inferius* monſtrabo: ergo debet obijci, vt exercitè exiſtens pro illo priori; & conſequenter, cum diuinus intuitus ſit omnino infallibilis, verè pro tunc exercitè exiſtet. 71 *Cõtra 1.*

Secundo: nam licèt res futura ſub conditione non tranſeat ab ſtatu puræ poſſibilitatis abſolutè ad exiſtentiam, tranſit tamen abſolutè ad conditionatam futuritionem; at hæc conditionata futuritio, cum quid reale ſit, vel eſt denominatio à decreto proueniens, vt *ſuperius* oſtendi, vel eſt modus realis, ac proinde decreti exiſtentiam expoſcens, vt paulò ante arguebam: ergo neceſſario requiritur decretum exiſtens exercitè ad tranſitum de poſſibili ad conditionatim futurum. Tertio: nam licet res poſſibilis non ſit effectus exiſtens de facto, ſed tantum poſſibiliter, nihilominus tamen requirit eſſentialiter omnipotentiam, vt de facto exiſtentem: ergo quamuis effectus ſub conditione futurus exiſtens non ſit de facto, ſed futurus ſub conditione, expoſcet eſſentialiter decretum diuinum exercitè exiſtens. 72 *Cõtra 2.* *Cõtra 3.*

Si fortè dicatur, eſſe diſcrimen. nam omnipotentiæ repugnat ſtatus poſſibilitatis, & idcircò ab illa vt poſſibili non poteſt res creata poſſibilis denominari, ſed neceſſario exigitur omnipotentia exiſtens; decreto autem non repugnat conditionata futuritio, & ideò ab illo vt futuro conditionatè poteſt dici effectus ſub conditione futurus. 73 *Dicen.*

In contrarium obſtat, tum, quia non minus repugnat decreto diuino conditionata futuritio, quam omnipotentiæ ſtatus poſſibilitatis, vt *inferius* conſtabit. Tum etiam, quia etiam ſi omnipotentiæ non repugnaret ſtatus poſſibilitatis, non poſſet ab illa ſumi denominatio poſſibilis, niſi tandem ſiſteremus in aliquo exiſtente, cum quo poſſibilitas omnipotentiæ connexionem haberet: ergo pari ratione repugnauit omnino decretum eſſe conditionatim futurum, niſi præſupponatur aliquid exiſtens, cum quo decreti conditionata futuritio habeat connexionem; at hoc eſſe nequit prædicatum neceſſarium Dei, aliàs conditionata decreti futuritio non libera, ſed neceſſaria eſſet: ergo eſſe debet aliquid liberè competens Deo, & conſequenter aliquod decretum diuinum. *Cõtra 1.* *Cõtra 2.*

Denique principalem ſolutionem reijcio: rem eſſe futuram ſub conditione pro tunc futuritionis eſt liberum Deo: ergo pro illo tunc debet eſſe volitum ab ipſo; & conſequenter debet exiſtere decretum diuinum exercitè. Conſequentia eſt nota, quia non ſtat, nec intelligi poteſt obiectum actu liberè volitum, abſque actu exercitè ad illud terminato. Antecedens autem probatur, tum: quia pro quouis priori res ſit ſub conditione futura eſt amabilis à Deo, non minus quam ſcibilis: ergo ſicuti non poteſt non ſciri à Deo pro illo priori, ita non poterit non eſſe actu volita ab ipſo. Tum etiam: nam rem eſſe ſub conditione futuram, non eſt Deo neceſſarium, nec eſt illi contingens: ergo eſt actu liberum pro quouis priori reſpectu illius, & conſequenter actu ab ipſo volitum. Antecedens pro prima parte notum videtur: quia nihil eſt neceſſarium reſpectu Dei niſi eſſentiæ rerum, & illarum connexiones eſſentiales. Pro ſecunda etiam non minus appertum apparet: id namque eſt contingens, quod euenit ab extrinſeco præter intentionem agentis, ſic autem aliquid reſpectu Dei euenire, ſiue abſolutè, ſiue ſub conditione derogat ſummæ perfectioni prouidentiæ, & libertatis diuinæ. 74 *Vltimo reijcitur principalis ſolutio.* *Antecedens probatur 1.* *Secundo.*

Si dicas, rem eſſe ſub conditione futuram eſſe liberum Deo, non abſolutè, ſed conditionatè, ideſt, quod ſi ponatur conditio, effectus ponetur dependentur à decreto libero voluntatis diuinæ. In contrarium obſtat: nam licet in hac ſolutione ſaluetur abſolutam rei futuritionem eſſe Deo liberam libertate conditionata ſtatus tamen futuritionis conditionatæ nequit ſic dependere à libertate Dei: ergo de illo loquendo manet in ſuo robore argumentum factum. Patet antecedens: nam licet ſolum ſub conditione ſi res extitura in ſtatu abſoluto, quod tamen ſub conditione ſit res futura, eſt verum abſolutè pro tunc futuritionis: ergo licet primum poſſit eſſe liberam Deo, non abſolutè, ſed conditionatè, ſecundum tamen abſolutè debet eſſe liberum, Deo vel contingens, vel neceſſarium. 75 *Dicen.* *Contra.*

Quarto principaliter ſuadetur cõcluſio, & ſimul impugnatur ſolutio præcedens: pro priori ad decretum diuinum exercitè exiſtens in Deo, nihil poteſt cognoſci, vt abſolutè futurum: ergo pariter pro priori ad decretum ſubiectiuè abſolutum, & conditionatum obiectiuè nihil poteſt à Deo cognoſci, vt futurum ſub conditione. Patet conſequentia, tum: nam ſic comparatur abſolutum decretum ad futurum abſolutè, ſicut conditionatum ad futurum ſub conditione: ergo ſi res vt futura abſolutè cognoſci non poteſt pro priori ad decretum abſolutum vt exercitè exiſtens in Deo, nec futurum ſub conditione terminare poterit certam cognitionem pro priori ad decretum conditionatum vt exercitè exiſtens in ipſo. Tum etiam, quia in re abſolutè futura non datur pro tunc futuritionis, aliquid exercitè terminans Dei cauſalitatem, ſed quod terminabit in poſterum; & hoc non obſtante intelligi nequit niſi præintellecto decreto, vt exercitè exiſtente in Deo: 76 *Quarto probatur concluſio & aſſerti. plica præcedentis ſolutionis.* *Conſequentia probatur primo.* *Secundo.*

ergo

Digitized by Google

ergo etiam ſi in futuro conditionato non detur aliquid pro tunc futuritionis terminans de facto cauſalitatem Dei, nequibit intelligi conditionata futuritio abſque præintellecto decreto diuino exiſtente exercitè in Deo.

77 *Reſpondet Suarez primo.* Ad hoc argumentum dupliciter reſpondet Suarez, primo negando antecedens: nam licet non poſſit cognoſci aliquid vt futurum pro priori ad decretum vt cognitum, bene tamen pro priori ad decretum, vt exercitè exiſtens: vnde in aliquo ſigno rationis priori ad decretum vt exercitè exiſtens cognoſcitur à Deo vt futurum obiectiuè prædictum decretum, & in illo vt ſic cognito cognoſcitur res creata vt futura abſolutè, nec quantum ad hoc aliquod diſcrimen verſatur inter res abſolutè futuras, & futuras ſub conditione. Ita Suarez *in opuſc. lib. 2. de ſcientia conditionatorum cap. 7. 8.* cui adhæſit Faſolis *in hac 1. p. quæſt. 14. art. 13. dubitat. 18.*

78 *Illam reijcit Vazquez.* Hæc tamen ſolutio diſplicuit, & merito cæteris ſuæ familiæ Doctoribus. Illam ſuppreſſo Auctoris nomine reijcit Vazquez *diſp. 65. in fine num. 24. & 25.* quia inquit pro priori ad decretum ad ſummum conſtitui poſſet futuritio futuritionis, non ipſarum rerum, ſed fore futuri ſtultè aſſignatur. Illam etiam impugnant, Arrubal *diſp. 47.* & Herice, *vbi ſupra cap. 9.*

79 *Reijcitur primo.* Et reijcitur breuiter primo: nam futuritio eſt carentia exiſtentiæ cum habitudine ad illam habendam; at decreto diuino, vtpotè æterno, huiuſmodi carentia exiſtentiæ, ſiue pro tempore, ſiue pro aliquo inſtanti repugnat: ergo & repugnat illi ratio futuri. *Confirm.* Quodamplius confirmo: nam prioritas tantum *à quo* non ſufficit vt dicatur aliquid futurum pro alio poſteriori; aliàs Verbum diuinum pro priori *à quo* originis, quo Pater intelligitur vt principium illius, obtineret rationem futuri, & cognitio pro priori, *à quo* virtualiter volitionem neceſſariam præcedens daret pro illo priori denominationem futuræ volitioni neceſſariæ Dei, & omne attributum virtualiter radicatum in alio diceretur futurum pro illo priori, à quo aliud vt radicem ſupponit, quod nullus dixit; at decretum liberum ab æterno exiſtens in Deo ſolum poteſt prioritate *à quo*, alias diuinas perfectiones ſupponere, non autem prioritate aliqua inſtantis *in quo*: ergo nec eſſe, nec intelligi poteſt ſub aliqua ratione futuri.

80 *Secundo reijcitur.* Secundo reijcitur: nam ſi poſſet diuinum decretum cognoſci vt futurum, maxime eſſet pro illo ſigno rationis, quo diuina voluntas intelligitur, vt indifferens ad hoc, vel illud decretum habendum, vel decreti negationem, (ita Suarez *vbi ſupra num. 7.*) at pro illo priori intelligi nequit decretum ſub ratione futuri, ſed ſolum ſub ratione poſſibilis, omni imperfectione poſſibilitatis creatæ ſecluſa: ergo pro nullo ſigno poteſt decretum ab æterno exiſtens in Deo obtinere rationem futuri. *Minor prob. 1.* Probo minorem primo: nam pro ſigno poſſibilitatis rerum nulla res creata intelligitur vt determinatè futura, vt fatentur omnes contrarij: ergo nec pro ſigno poſſibilitatis decreti poteſt decretum obtinere rationem futuri; at ſignum indifferentiæ, voluntatis diuinæ eſt ſignum poſſibilitatis decreti: ergo pro illo priori nequit intelligi decretum ſub ratione futuri, ſed ſolum ſub ratione poſſibilis. *Secundo.* Secundo: nam pro illo ſigno intelligitur diuina voluntas vt omnino indifferens, non ſolum ad eſſe, & non eſſe decreti, ſed etiam ad fore, & non fore: ergo pro tali ſigno intelligi nequit decretum ſub ratione futuri.

81 *Contra. Dices.* Si dicas, præter ſignum indifferentiæ voluntatis diuinæ, & ſignum exiſtentiæ decreti, dari aliud ſignum inter vtrumque medians, poſterius primo, & præcedens ſecundum, pro quo intelligi poteſt decretum ſub ratione futuri. In contrarium obſtat: nam pro hoc ſigno inter vtrumque medio, vel intelligitur diuina voluntas vt omnino indifferens ad velle, & non velle, vel vt determinata ad volendum? ſi primum, non poteſt intelligi decretum vt futurum magis quam vt non futurum? Si ſecundum: ergo antecedenter ad decretum vt exercitè exiſtens intelligitur aliquid diuinam voluntatem determinans, quod eſt implicatorium: quia diuina voluntas per nihil ad decretum præuium poteſt determinari, ad differentiam voluntatis creatæ, quæ quia eſt in potentia ad elicientiam actus, indiget aliquo præuiè ipſam applicante ad actum: ergo ſignum illud medium eſt omnino fictitium. *Confirm.* Explicatur hoc amplius, ideo pro ſigno indifferentiæ voluntatis diuinæ intelligi nequit decretum vt futurum, quia eſt omnino indifferens ad decretum, & eius negationem; at hæc indifferentia, non niſi per decretum poteſt auferri: ergo pro nullo ſigno priori ad decretum, vt exercitè exiſtens poteſt intelligi decretum vt futurum.

82 *Reſpond. ad contr.* Dices, pro illo ſigno medio eſſe decretum non vt exercitè exiſtens, ſed vt exiſtens obiectiuè, & per illud prout ſic determinari voluntatem diuinam. Sed contra, ideò pro antecedenti ſigno intelligi nequit decretum vt exiſtens etiam obiectiuè, quia voluntas diuina eſt omnino indifferens ad illud, & eius negationem; at pro omni ſigno priori ad decretum, vt exercitè exiſtens manet omnino indifferens: ergo pro nullo ſigno præcedente exiſtentiam decreti poteſt intelligi decretum vt obiectiuè exiſtens, ſeu obiectiuè futurum.

83 *Tertio.* Tertio principalis ſolutio reijcitur: ſcientia futuritionis decreti abſoluti, nec eſt prior exiſtentia decreti prioritate *in quo*, nec prioritate ſubſiſtendi conſequentia, nec prioritate rationis *à quo*: ergo nec futuritio decreti gaudet aliqua ex his prioritatibus reſpectu ſui vt exiſtentis exercitè; & conſequenter nulla eſt prioritas inter futuritionem, & exiſtentiam exercitam decreti abſoluti. Illatio, & ſubillatio perſpicuæ ſunt. *Reijcitur principalis ſolutio.* Antecedens pro prima parte conſtat: nam cum illa ſcientia ſit intuitiua reſpectu decreti, debet in eodem inſtanti cum illo coexiſtere. *Prima pars antecedentis probatur.* Pro ſecunda euidentius apparet; etenim à prædicta ſcientia ad decreti exiſtentiam valet conſequentia, & è contra; ac proinde ſcientia, prædicta prioritate non gaudet. *Secunda pars probatur.* Tertia pars eiuſdem antecedentis etiam manifeſta videtur, nam prioritas *à quo* cognitionis ad actum voluntatis eſt prioritas regulæ proponentis obiectum; at ſcientia decreti abſoluti non eſt regula proponens voluntati diuinæ obiectum amandum in aduerſariorum ſententia negantium ſcientiam viſionis eſſe cauſam rerum: ergo non eſt prior decreto prioritate rationis *à quo*. *Tertia pars etiam probatur.*

84 *Quarto reijcitur.* Quarto reijcitur: nam ſi ob aliquam cauſam hæc ſcientia, & futuritio decreti abſoluti illius exiſtentiam præcederet, maximè quia ſi per impoſſibile non eſſet decretum ab æterno præſens, & aliquando Deus ipſum eſſet habiturus, nihilominus ſemper cognouiſſet fore vt illud decretum haberet, (ita arguit Suarez *vbi ſupra num. 6.*) at hæc ratio, & falſum ſupponit, & nihil concludit: ergo in nullo ſigno rationis priori ad decretum: nedum vt cognitum, verum etiam vt exercitè exiſtens, poteſt à Deo vt futurum cognoſci obiectiuè decretum. Probo minorem quoad primam partem, ſcilicet, quod ſupponat falſum: nam ſcientia, qua Deus ſuum decretum cognoſcit, eſt intuitiua reſpectu decreti, & conſequenter ab illius exiſtentia, tanquam à ratione à priori dependens: ergo ex hypotheſi, quod præſens ab æterno non eſſet decretum, talis ſcientia per locum à priori deſineret eſſe.

85 *Prob. minor pro ſecunda parte.* Secunda pars minoris, nempe, quod nihil concludat, probatur: nam eadem ratione cognoſceret Deus Verbum diuinum ſub ratione futuri; conſequens eſt falſum: ergo ratio Suarez ſubſiſtere nequit. Probatur ſequela: ſi Verbum ab æterno non eſſet, & eſſet futurum in tempore, Deus ab æterno ſciuiſſet, quod eſſet futurum, hoc non poteſt negare Suarez, ſi vera eſt hypoteſis, quam circa decretum confingit: ergo ſi ex illa hypotheſi facta circa decretum, rectè colligitur Deum cognoſcere decretum vt futurum antequam intelligatur vt exercitè exiſtens, id ipſum fateri tenetur reſpectu diuini Verbi, quod nempè, vt futurum cognoſcatur à Deo, antequam intelligatur exercitè exiſtens.

86 *Vltimo reijcitur principalis ſolutio ab inconuenienti.* Denique ſolutionem iſtam impugno ex duplici inconuenienti, quod ex illa manifeſtè conſequitur. Primum eſt, ſcientiam iſtam eſſe mediam inter liberam, & naturalem, non minus quam ſcientia conditionatam aduerſariorum ſententia; conſequens non admittunt, ergo nec ſolutio debet admitti. Patet ſequela; ſcientia conditionatorum obiectiuè inuoluit liberum decretum, vt iam fatentur fere omnes Contrarij; & tamen, quia non ſupponat illud ſubiectiuè, vt exercitè exiſtens non eſt perfectè libera, ſed vel media, vel libera imperfectè iuxta diuerſas illorum ſententias: ergo ſi ſcientia iſta non ſupponit decretum ſubiectiuè, ſed obiectiuè ſolum inuoluit, non erit libera perfectè, ſed media non minus quam ſcientia conditionata.

87 *Secundũ inconueniens.* Secundo ſequitur, ſcientiam conditionatam eſſe omnino ſuperfluam; conſequens numquam deuorabunt contrarij: ergo prædicta ſolutio eſt inſufficiens. Probo ſequelam: nam ſcientia media ad hoc potiſſimum à contrarij adſtruitur vt Deus non cæco, & ignoranti modo circa rationalem creaturam abſolutè decernat, & ſua auxilia impertiatur; at ſemel conceſſo Deum pro priori ad decretum abſolutum illud, & creaturas futuras cognoſcere, non cæcò, & ignoranti modo decerneret omni alia ſcientia ſecluſa: ergo ad hunc finem neceſſaria non erit ſcientia conditionata. Probo minorem: pro priori ad inſtans in quo Deus abſolutè decerneret, cognoſceret, quid eſſet voliturus, & qui effectus eſſent abſolutè futuri. ergò ex iſta præcognitione decerneret ſummè ſapienter abſque vlla ignorantia, etiam ſi omnem aliam præuiam notitiam ſecludamus a Deo.

88 *Secundo reſpondet Suarez.* Secundo idem Suarez *prolegomeno 2. de gratia c. 6. n. 15. & 16.* re melius inſpecta ſententiam mutaſſe videtur, & ad argumentum factum reſpondet conceſſo antecedenti de decreto abſoluto non prædifinitiuo, & cui ſoli abſoluta ſcientia innitatur negãdo conſequentiam, rationem autem diſcriminis reddit: nam ſcientia abſoluta terminatur ad realem exiſtentiam rei aliquando futuræ; & quia talis exiſtentia pendet ab efficientia Dei, & hæc à voluntate ipſius: conſequens fit, quod neceſſario decretum liberum voluntatis ſupponat; at vero ſcientia conditionata non dicit habitudinem ad effectum aliquando futurum, & ideò ex hac parte non pendet à decreto libero, quod de facto ſupponat, ſed ad effectum ſub conditione futurum ad quod ſatiſeſt vt in conditione includatur decretum, non quod iam ſit, ſed quod ſi ponatur ſufficiet, vt voluntas humana operetur de facto, Deo ſimultaneè concurrente cum illa, & quia conditionalis nihil ponit in eſſe: hinc fit quod non ponat in eſſe decretum, nec illud de facto ſupponat, ſed ſolum illud in conditione inuoluit.

C Sed

Digitized by Google

89 *Sed contra primo.* Sed iſta ſolutio ſatiſfacit, primo: quia ſi non obſtante, quod res abſolutè ſutura non exiſtat de facto, ſed ſit extitura, petit decretum exiſtens de facto, iam non eſt eadem ratio de diuinis decretis, ac de alijs cauſis ſiquidem iſtæ ſolum vt futuræ exiguntur ad futuritionem effectus; & conſequenter etiam ſi cauſæ creatæ exigantur ſolum ſub conditione ad futuritionem conditionatam ſuorum effectuum, non licet colligere, quod hoc ipſum ſufficiat in diuino decreto. *Cõtra 2.* Secundo, quia admiſſo antecedenti, iam omnia illorum argumenta ex vi contradictionis, & ex propoſitionibus de in eſſe deſumpta inſtantiam manifeſtam accipiunt in propoſitionibus de futuro abſoluto, vt arguebam ſupra §. 3. & 4. & conſequenter in efficacia omnino redduntur vt veritatem in conditionatis ſuadeant pro priori ad decretum.

90 *Cõtra 3.* Tertio: nam ad hoc quod aliquid ſit ſub conditione futurum præter conditionem requiritur diuinus concurſus, ſaltim ſimultaneus in omnium ſententia: ergo præter decretum conditionis quod in illa inuoluitur, & tanquam conditio ſupponitur, neceſſario exigitur decretum ſimultanei concurſus ad minus obiectiue ingrediens cognitionem futuri. Patet conſequentia: nam ſimultaneus concurſus eſſentialiter pendet à diuino decreto; at non à decreto conditionis tantum, cum adhuc illa poſita ſtet, non poni concurſum ſimultaneum: ergo à decreto diſtincto; & conſequenter abſque illo cognoſci non poterit. Ex quo vlterius ſequitur contra illum Auctorem falſo aſſeruiſſe ſufficere ad ſcientiam conditionatam decretum inuolutum in conditione; cum præter illud aliud deſideretur. Quod ſi etiam hoc decretum admittat, & aſſerat eſſe futurum, impugnabitur ſimul cum tertia ſolutione.

91 *Tertio reſpõdent alij.* Tertio alij ad argumentum factum reſpondent, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam; & rationem diſcriminis reddunt: nam diuinis decretis repugnat futuritio abſoluta, cumque ad futuritionem effectuum neceſſario exigantur, debent præſupponi vt de facto exiſtentia ſubiectiuè in Deo ad ſcientiam abſolutam; non autem eis repugnat conditionata futuritio, & idcirco ſufficit ſi vt conditionatim futura ingrediantur ſcientiam conditionatam, vt terminetur ad conditionata futura.

92 *Hæc ſolutio eſt inſufficiens.* Sed nec iſti argumento facto ſufficienter occurrunt: nam diuinis decretis non minus repugnat conditionata futuritio, quam abſoluta: ergo falſo innititur fundamento præfata ſolutio. Probo antecedens: ideo repugnat illis futuritio abſoluta, quia repugnat Deo abſoluta mutatio; ſi autem decretum abſolutè futurum eſſet mutaretur diuina voluntas; cum tranſiret de non volente pro aliquo inſtanti *in quo*, in volentem in alio; at etiam repugnat voluntatis diuinæ conditionata realis mutatio: ergo repugnat diuinis decretis conditionata futuritio. Maior eſt certa, pro qua videatur Theologi *infra q. 19. art. 7.* Minor conſtat: nam diuinæ voluntati ſub quacumq; conditione repugnat mutari. Conſequentiam autẽ ſic probo: conditionata futuritio decreti conſiſtit in eo quod decretũ futurum ſit, ſi aliqua conditio ponatur; at futurũ eſſe ſub conditione aliqua, arguit diuinam voluntatem ſub tali cõditione mutandam, ſicut eſſe abſolutè futurum, arguit illam mutandam eſſe abſolutè: ergo ſi repugnat diuinæ voluntati conditionata realis mutatio, repugnabit decreto diuino conditionata futuritio.

93 *Cõfirmo.* Confirmo, & explico factum diſcurſum: futuro conditionato repugnare nequit tranſitus in futurum abſolutum, ſi purificetur conditio; at, quãuis purificetur conditio repugnat diuinis decretis, quod ſint abſolutè futura, ſicuti & repugnat diuinam voluntatem ſub aliqua conditione mutari: ergo nequeunt diuina decreta eſſe futura ſub conditione, non minus quam eſſe futura abſolutè.

94 *Quarto alij reſpond.* Quarto alij ad noſtrum argumentum reſpondent, aliud tradendo diſcrimen conſiſtens in eo quod prioritas ſcientiæ ad decretum non eſt *in quo*, ſed *à quo*; & quia ſcientia abſoluta, hac prioritate non gaudet reſpectu decreti abſoluti, cum non requiratur vt Deus abſolutè decernat, bene tamen conditionata, ſine qua præſuppoſita Deus cæco, & ignoranti modo procederet: hinc fit, quod Deus pro priori ad decretum cognoſcat conditionata futura, ſecus vero abſoluta.

95 *Reijcitur hæc ſolutio.* Sed præterquamquod, hæc neceſſitas ſcientiæ conditionatæ, vt Deus ſapienter, & non cæco modo abſolutè decernat, *diſput. 33.* impugnabitur, modò traditam ſolutionem hac ratione reijcio: nam dato, & non conceſſo, quod ſcientia conditionata gaudeat prioritate aſſignata reſpectu decreti abſoluti obiectiuè, non tamen poteſt illa gaudere reſpectu decreti ſubiectiuè, abſoluti, & conditionati obiectiuè, quod eſſe admittendum, demonſtrabitur *diſp. ſequenti*: ergo Deus per hanc ſcientiam non cognoſcit futura conditionata pro priori ad prædictum decretum, eſtò concedamus illa cognoſcere pro priori ad decretum abſolutum ex parte ſubiecti, & eſt pariè obiecti. Conſequentia eſt euidens iuxta principia iſtius ſolutionis.

96 *Antecedẽs prob. primo.* Antecedens autem probatur primo: nam decreto iſto ſubiectiuè abſoluto, & conditionato obiectiuè ſemel conceſſo, dependent ab illo eſſentialiter ſtatus futuritionis conditionatæ, non minus quam à decreto abſoluto ſtatus futuritionis abſolutæ; at ſcientia media ſuum obiectum non facit, ſed factum ſupponit, vt fatentur profeſſores illius: ergo præſupponit prædictum decretum à quo eſſentialiter ſuum obiectum dependet; & conſequenter neceſſaria non erit vt Deus ſapienter decernat rem aliquam eſſe ſub conditione futuram. Secundo idem antecedens probatur, quia non alia ratione ſcientia abſoluta non poteſt prærequiri ad decretum abſolutum, niſi quia alias decretum, illam ſcientiam ſupponens, etiam ſuum obiectum ſupponeret, & conſequenter decretum ſuperflueret; at hæc ratio pari efficacia probat ſcientiam conditionatam præcedere, non poſſe decretum conditionatum obiectiuè; vt tantiſper meditanti euidenter conſtabit: ergo ſcientia conditionata gaudere nequit dicta prioritate reſpectu illius decreti. *Secu[ndo]*

97 *Quinto probatur cõcluſio.* Quinto principaliter ſuadetur concluſio: non ſtat Deum cognoſcere futurum conditionatum, non cognito decreto libero ſuæ voluntatis; at hoc decretum non poteſt cognoſci vt ſub conditione futurum, nec vt æternum ſub conditione, nec ſufficit cognoſci vt poſſibile: ergo debet neceſſario cognoſci vt exercitè exiſtens in Deo. Conſequutio eſt euidens. Maiorem, quam negat Molina, oſtendit *in hac diſputat. §. 2.* illamque admittunt, præter Molinam, omnes Societatis Doctores, nullo, quem viderim, excepto. *Prima pars minoris probatur.* Minor pro prima parte, quam negant Arrubal, & Faſolis *vbi ſupra* relati, conſtat ex dictis: cum namque repugnet decreto conditionata futuritio, vt *proximè* oſtendi, repugnat etiam illi vt ſub conditione futurum cognoſci, maximè à diuino intellectu omnia vt ſunt cognoſcente.

98 *Secunda pars probatur.* Pro ſecunda, quam nonnulli negat videntur, probatur: nam cognitio decreti vt æterni ſub conditione, nec eſt ſcientia viſionis, quæ terminari petit ad rem ſibi in eodem inſtanti phyſicè coexiſtentem, in veriori ſententia, & in omnium conſenſu petit terminari ad rem aliquando abſolutè extituram, quod non conuenit decreto ſub conditione æterno: nec eſt ſcientia ſimplicis intelligentiæ neceſſaria, quæ ſolum terminatur ad purè poſſibile: nec eſt ſcientia media, cuius obiectum eſt futurum ſub conditione, vt fatentur Auctores contrarij: ergo talis cognitio in diuino intellectu non eſt poſſibilis.

99 *Prob. minor quo ad 3. partem.* Denique pro tertia, quam negat Herice *vbi ſupra cap. 7. num. 57.* probatur, tum, quia exiſtentia cauſæ debet eſſe ad minus iuxta conditionem exiſtentiæ effectus; at futurum conditionatum non eſt mere poſſibile: ergo pendere nequit à decreto purè poſſibili. Tum etiam: nam à decreto vt purè poſſibili ſumitur denominatio poſſibilis in effectibus voluntatis diuinæ: ergo ab illo prout ſic prouenire nequit; nec formaliter, nec effectiue ratio futuri, adhuc ſub conditione.

100 *Vltimo prob. concluſio.* Denique ſuadetur concluſio: futurum conditionatum non connexum ex natura rei cum conditione, ſed diſparatè comparatum ad illam, non poteſt cognoſci pro priori ad decretum ſubiectiuè abſolutum exercitè exiſtens in Deo: ergo nec futurum conditionatum cum ſua conditione connexum poterit à diuino intellectu cognoſci pro priori ad decretum. *Antecedens probatur.* Antecedens concedunt Arrubal, & Faſolis locis *vbi ſupra* relatis, & probatur, tum: nam ad veritatem propoſitionis conditionalis neceſſario requiritur, præter ſimultatem euentus, connexio illius cum conditione, vt oſtendi *diſp. 33.* at illis futuris non conuenit prædicta connexio ex natura rei, alias diſparata non eſſent: ergo petunt neceſſario diuinum decretum ratione cuius inter ſe connectantur.

101 *Secundo prob. antecedens.* Tum etiam ad hominem contra Herice: quia, vt ipſe fatetur *cap. 10. num. 63.* conditionales diſparatæ compoſitam veritatem ſignificant, id eſt copulatiuam coaleſcentem ex duabus cathegoricis, v. g. iſta, *ſi Rex cras equitauerit, cras cælum tonabit*, ſignificat, inquit ille Auctor, & Regem cras equitaturum, & cælum cras tonaturum; at ſimplex cathegorica, prærequirit decretum ſubiectiuè exercitè exiſtens in Deo, teſte eodem Herice *cap. 10. num. 81.* ergo etiam conditionalis diſparata, ſignificans veritatem complexam abſolutè cum ſimultate temporis futuram, petet ad ſui veritatem decretum ſubiectiuè exercitè exiſtens in Deo: ſi namque iſta propoſitio, *Petrus leget*, præſupponit decretum, & iſta ſimiliter, *Paulus cras curret*, à fortiori illud præſupponere debet veritas copulatiuæ coaleſcentis ex illis.

102 *Principalis conſequentia prob.* Conſequentia autem principalis ſuadetur; nam ad veritatem cuiuſcunque propoſitionis de conditionato futuro, præter connexionem, requiritur ſimultas euentuum; at ſicut connexio non competit diſparatis ex ſe, ita coexiſtentia euentuum nulli contingenti ex ſe competit: ergo ſi ratione connexionis neceſſario ſupponunt conditionata diſparata decretum ſubiectiuè exiſtens in Deo, omnia futura illud præſupponere debent ratione ſimultatis euentuum.

103 *Confir.* Explicatur hoc amplius: decretum obiectiuè ſolum exiſtens, non ſufficit dare connexionem conditionatis diſparatis ex ſe, vt fatentur Auctores prædicti: ergo decretum obiectiuè ſolum exiſtens, non ſufficiet dare ſimultatem euentus effectui futuro, ſed neceſſario requiretur decretum ſubiectiuè exercitè exiſtens, (nec video, quæ diſparitas poſſit ab his Auctoribus aſſignari;) at omne futurum conditionatum petit ad ſui veritatem, quod futurum ſit, ſi ponatur conditio: ergo omne conditionatum, vt verum ſit, neceſſario ſupponit decretum ſubiectiuè exiſtens in Deo.

104 *Confir. 2.* Explicatur, & vrgetur ſecundo: vt id, quod ex ſe non eſt cum ſua conditione connexum, connectatur cum illa, neceſſario requiritur decretum ſubiectiuè exercitè exiſtens in Deo, nec ſufficit decretum obiectiuè ſolum exiſtens: ergo vt id, quod ex ſe non ha-

Digitized by Google

habet rationem futuri, futurum ſit, ſi ponatur conditio, neceſſario exigetur decretum diuinum ſubiectiuè exercitè exiſtens; at nullum conditionatum contingens eſt ex ſe futurum, ſi ponatur conditio; cum adhuc illa poſita ſit omnino contingens, quod ſit, aut non ſit futurum: ergo omne conditionatum petit, vt habeat rationem futuri, decretum diuinum ſubiectiuè exercitè exiſtens in Deo, quod aſſerit noſtra concluſio.

§. VI.

Occurritur argumentis in contra.

105 *Arg. 1.* MVlta poſſunt contra iſtam concluſionem opponi, quæ tamen *infra* commodius diluentur, modò contra illam arguitur primo: vt aliquid ſit ſub conditione futurum, non eſt neceſſarium decretum ſubiectiuè exiſtens in Deo, ſed ſufficit conditionata futuritio decreti cognita à Deo: ergo futurum ſub conditione cognoſcitur à Deo cognitione omnino infallibili pro priori ad decretũ ſubiectiuè exercitè exiſtens in ipſo. Conſequentia eſt euidens: eatenus namq; exigi poteſt decretum ad cognitionem alicuius futuri, quatenus exigitur ad futuritionem illius.

106 *Antecedens probatur 1.* Antecedens autem ſuaderi poteſt primo: nam exiſtentia cauſæ ſufficit, quod ſit talis, qualis eſt exiſtentia effectus; at effectus ſub conditione futurus non exiſtit de facto, ſed exiſteret, ſi purificaretur conditio: ergo non requirit decretum actu exiſtens, ſed decretum, quod eſſet purificata conditione.

Secundo. Secundo, & explicatur magis præcedens probatio: futurum conditionatum non eſt aliquid præſens pro tunc futuritionis, ſed quod eſſet ſi conditio poneretur: ergo non requirit decretum exiſtens, ſed quod eſſet ſub conditione.

Tertio. Tertio idem antecedens ſuadetur: actus v. c. vitalis non ſolùm pendet eſſentialiter à decreto diuino, ſed etiam à principio vitali; at vt ſit ſub conditione futurus non requirit principium vitale actu exercitè exiſtens, ſed ſufficit futuritio conditionata illius: ergo pariter ſufficiet futuritio conditionata decreti; & conſequenter non exigetur exiſtentia exercita illius.

107 *Vltimo prob. idẽ antecedens.* Denique idem antecedens probatur: effectus futurus non ſolum dependet à decreto libero voluntati diuinæ, ſed etiam à concurſu omnipotentiæ Dei, quo præuiè in noſtrorum ſententia, & ſimultaneè in omnium iudicio, cum cauſa ſecunda concurrit; at vt ſit ſub conditione futurus, non requirit prædictos concurſus, vt de facto exiſtentes; cum Deus reſpectu futurorum nihil influat de facto, ſed influeret, ſi verificaretur conditio: ergo nec exiget actualem exiſtentiam decreti, ſed tantum conditionatam futuritionem.

108 *Ad arg. reſp. 1.* Ad hoc argumentum reſpondeo dupliciter: primo, negando antecedens.

Ad 1. probationem antecED. Ad primam probationem omiſſa maiori, diſtinguo minorem: non exiſtit de facto quoad ſuam entitatem, vel quoad aliquod prædicatum intrinſecum, concedo minorem: quoad rationem futuritionis, quæ eſt illi extrinſeca, nego minorem, & nego conſequentiam.

Ad 2. Per quod ad ſecundam probationem conſtat ſolutio. Quid autem ſit futuritio, & in quo illius eſſentia conſiſtat, conſtat partim ex dictis *§. præcedenti*, & ex his quæ ſuſius tradimus *Diſputat.* 33. vbi aſſeruimus conſiſtere in determinatione, & propenſione cauſarum, & præcipuè cauſæ primæ, quæ fit per decretum ad dandam exiſtentiam effectui, vel abſolutè, vel ſub conditione. Recolite *ibi*.

109 *Ad 3.* Ad tertiam probationem, conceſſa maiori: diſtinguo minorem: vt ſit futurus, reſpectiuè ad principium vitale creatum: non requirit exiſtentiam illus, nego minorem: vt ſit futurus reſpectiuè ad cauſam primam, concedo minorem, & nego conſequentiam. Itaque quando non exiſtit principium vitale aliqualiter determinatum ad dandam exiſtentiam actui vitali, vel abſolute, vel ſub conditione, non dicitur talis actus futurus reſpectiuè ad tale principium, nec per denominationem ab illo, ſed reſpectiuè ad cauſam primam, quæ ab æterno eſt determinata per decretum liberum ad producendum in tempore, tum principium ipſum vitale; tum etiam actum. Quæ eſt expreſſa Diui Thomæ doctrina *in hac prima parte infra quæſtione 16. articulo ſeptimo, in ſolutione ad tertium*, verbis *§. præcedenti* in principio relatis.

110 *Ad vltimam.* Ad vltimam probationem dicatur, effectus futuros non pendere à concurſu actuali diuino, vt à principio, vel determinatione principii, ſed tanquam à cauſalitate primæ cauſæ, eo modo quo effectus ſecundarum cauſarum dependent ab illarum actionibus; cum autem futuritio ſit denominatio à determinatione cauſarum, vt *ſuperius* oſtendi, quæ determinatio actualem influxum præcedit. hinc fit, quod vt effectus aliquis dicatur futurus, ſiue abſolute, ſiue ſub conditione, non requiratur præſentia, actualis influxus, ſed ſolum futuritio, vel abſoluta, vel conditionata illius, benè tamen exigitur exiſtentia decreti, quia per illud determinatur omnipotentia Dei ad influxum præſtandum in tempore, vel abſolutè, vel ſub conditione, iuxta qualitatem decreti.

111 *Obijcies.* Plura, quæ contra iſtam ſolutionem poſſunt obſtare, diluimus *Diſp.* 33. modò aduerſus illam hoc vnum obijcio; & ſi in hac propoſitione, *ſi vocauero Petrum futurum eſt, vt conſentiat*, aliquid de præſenti enuncietur, nempè futuritio: in hac tamen, *ſi vocauero Petrum, conſentiet*, nihil de præſenti enunciatur: ergo vt iſta ſecunda ſit vera non requiritur præſentia decreti. Conſequentia videtur bona ex dictis. Antecedens autem probatur: nam iuxta D. Th. *q. 2. de veritate art. 12. & q. 12. art. 10.* ſtat verè dici de aliquo, quod eſt futurum, de quo non ſit verum dicere, quod erit: ergo diuerſum ſenſum facit propoſitio enuncians futuritionem per participium de futuro, ab illo quem facit propoſitio Verbi de futuro; at iſta diuerſitas in nullo alio conſiſtere poteſt, niſi in hoc, quod prima enunciat futuritionem, vt de facto præſentem; ſecunda autem non ita, ſed conſenſum pro futuro tempore habendum: ergo in tali propoſitione nihil de præſenti enunciatur, ſed ſola veritas, quæ pro futuro tempore erit.

Reſpondeo diſtinguendo hoc vltimum conſequens: non enunciatur aliquid de præſenti ſignatè, & formaliter, concedo conſequentiam: fundamentaliter, & exercitè, nego conſequentiam. Itaque in hac propoſitione, v. c. *Anti-Chriſtus eſt futurus*, futuritio præſens enunciatur ſignatè tanquam prædicatum illius; in hac autem, *Anti-Chriſtus erit*, non enunciatur ſignatè futuritio, ſed exiſtentia pro futuro tempore, enunciatur tamen exercitè futuritio per verbum *erit*, & requiritur vt fundamentum veritatis prædictæ, quia niſi Anti Chriſtus dicat pro tunc determinatum ordinem ad exiſtentiam pro ſuo tempore habendam, non poterit verè de illo affirmari, quod erit; & cum hic ordo, in quo futuritio conſiſtit, nihil aliud eſſe poſſit niſi præparatio, & determinatio cauſæ primæ, vt det illi exiſtentiam, quæ determinatio fit per decretum: hinc fit, quod pro fundamento expoſcat decretum, & illo ſecluſo prædictæ propoſitionis veritas pro radice tollatur. 112 *Reſpond.*

Secundo ad idem argumentum reſpondeo, negando iterum antecedens. Ad primam probationem, diſtinguo maiorem: quando cauſæ repugnat futuritio, nego maiorem: quando illi non repugnat, tranſeat maior: & omiſſa minori, nego conſequentiam: quia diuinis decretis omnis futuritio, ſiue abſoluta, ſiue conditionata repugnat, vt conſtat ex dictis inter confirmandam noſtram concluſionem, & fatentur plures ex aduerſarijs, vt *ſupra* vidimus. 113 *Secundò reſpond.*

Et ex his ad omnes probationes antecedentis conſtat ſolutio: nam in principio vi tali creato non repugnat futuritio, nec abſoluta, nec conditionata, nec etiam repugnat concurſui diuino; cum verè affirmetur abſque læſione immutabilitatis diuinæ, quod Deus incipit aliquid producere in tempore: cur autem ex eo quod Deus velle inciperet, ſequeretur in ipſo mutatio; ſecus autem ex eo quod incipiat in tempore producere, non eſt huius loci: videantur Theologi *infra quæſt. 19. art. 7.* Noſque *ibi* latè examinabimus agentes de immutabilitate voluntatis diuinæ. Et quidem hoc argumentum æquè probat poſſe futura abſoluta abſque præſuppoſito decreto cognoſci, ac reſpectu conditionatorum, vt conſideranti illius probationes conſtabit; cum ergo ex aduerſarijs ferè omnes fateantur futura abſota non poſſe cognoſci ante decretum liberum voluntatis diuinæ, inefficax debet cenſeri. 114 *Ad omnes probationes antecedentis reſp.*

Cæterum aduerſus iſtam ſolutionem obijciet quis primo: nam eſt illa ad minus ſequitur, quod ſi decretis diuinis, non repugnaret ratio futuri, poſſent futura conditionata ante decretum exercitè exiſtens cognoſci; at hoc iuxta noſtra principia ſuſtineri non poteſt: ergo nec tradita ſolutio. Sequela manifeſta videtur. Minor autem probatur: nam hoc admiſſo, inſtantur omnia argumenta, quibus noſtri aduerſarios impugnant: nam tunc daretur tranſitus de poſſibili ad rationem futuri abſque decreto libero voluntatis diuinæ, quod noſtri ex terminis reputant impoſſibile: daretur etiam veritas aliqua pro tunc futuritionis non libera, vtpotè non liberè exercitè volita: ac denique daretur modus aliquis, nempè, futuritionis competens rebus abſque cauſalitate exercita cauſæ primæ, quæ omnia vt ex terminis repugnantia reputantur à Noſtris Thomiſtis: ergo non poteſt iuxta noſtra principia ſuſtineri, futura conditionata non poſſe ante decretum exercitè exiſtens cognoſci. 115 *Replicabis primo.*

Reſpondeo, diſtinguendo conſequens: ante omne decretum, nego ſequelam: ante decretum immediatè decernens futuritionem rerum, concedo ſequelam. & iuxta hanc diſtinctionem, nego minorem, quam non conuincunt probationes factæ: tùm, quia argumenta noſtra procedunt ſuppoſito, quod decretis diuinis repugnet futuritio, vt de facto repugnat. Tùm etiam quia admiſſo decreto reflexo de decreto futuro, in illo, & ex illo prouenire poſſet tranſitus de poſſibili ad rationem futuri, non futuritione immediata rerum creatarum, ſed decreti diuini, quod ex vi alterius decreti ſortiretur rationem futuri immediatè, & mediatè in illo res creatæ dicerentur futuræ. 116 *Reſpondetur.*

Itaque etſi admittamus decretis diuinis non repugnare rationem futuri, non poſſet ſaluari in rebus creatis ratio futuritionis, niſi præſupponeretur in voluntate Dei aliquod decretum reflexum actu exiſtens in illa, quo decerneret, quid in tali, vel tali occaſione decretura foret diuina voluntas: quia, cum voluntas diuina ex ſe indifferens eſſet, tam ad eſſe, & non eſſe decreti, quam 117 *Etiam ſi diuinis decretis nõ repugnet ra-*

tio futuritio, nihil contra Nos conuincitur. ad fore, & non fore illius, niſi conſtitueremus in illa aliquid exercitè exiſtens, ratione cuius magis connectatur cum futuritione decreti, quam cum non futuritione illius, in intelligibilis eſſet futuritio alterius decreti, magis quam non futuritio, hoc autem actu exiſtens, cum non ſit ipſa voluntas ratione ſui, & prout in actu primo, ſub qua ratione omnino indifferenter reſpicit fore, & non fore neceſſario deberet eſſe, aliquo decretum diuinum, quo reflexè de facto decerneret, quid decretura foret in tali, vel tali occaſione, & in hoc decreto haberet rationem futuri decretum aliud de rerum futuritione immediatè, & mediatè ex illo res creatæ dicerentur futuræ.

118 *Replicabis ſecundo.* Obijcies ſecundo: quia cauſæ creatæ non repugnat futuritio, poteſt effectus dici futurus, nulla cauſa creata exiſtente: ergo ſi non repugnet decretis diuinis futuritio, poterunt effectus creati dici, & eſſe futuri, nullo exiſtente decreto libero voluntatis diuinæ.

Reſpondetur. Reſpondeo, diſtinguendo antecedens: præcisè ex illa cauſa, nego antecedens: ex illa, & quia aliàs, nulla cauſa creata exiſtente, datur aliquid inferens exiſtentiam illarum, & connexum cum illis, nempè, decretum primæ cauſæ liberum, concedo antecedens, & nego conſequentiam: quia niſi exiſtat præſens, aliquod diuinum decretum nihil poteſt conſtitui, cum quo cætera decreta per ſe connectantur, & ex quo inferantur; & conſequenter tollitur omnis futuritio.

119 *Tertio inſtat Suarez.* Tertio arguit Suarez: pro priori ad decretum eſt verum dicere, *Deus non decernit*, & *Deus immediatè decernet*: ergo pro illo priori datur futuritio decreti. Conſequentia eſt bona, & antecedens probatur: Deus pro alio poſteriori in eodem inſtanti decernit: ergo fuit verum dicere pro omni antecedenti priori Deus decernet pro alio poſteriori. Patet conſequentia: quia de omni de quo in præſenti verificatur eſſe, fuit verum pro omni prioritate antecedenti dicere, quod erit.

120 *Reſpondetur.* Ad hanc obiectionem, qua prædictus Auctor contendit probare Dei decretum poſſe à Deo concipi ſub ratione futuri, reſpondeo, negando antecedens: aliud namque eſt pro illo priori intelligitur præciſiuè negatio decreti, aliud verò dicere pro illo priori Deus non decerni; primum eſt verum, & ſolum denotat prioritatem virtualem *à quo* voluntatis diuinæ reſpectu decreti: ſecundum verò eſt falſum, quia denotat prioritatem *in quo* reſpectu decreti, quam non habet diuina voluntas: ſicut ſolet dici de notitia ex qua Verbum procedit eſſe priorem prioritate ſolum *à quo* reſpectu productionis Verbi, non autem prioritate *in quo*; nullum enim eſt inſtans *in quo*, etiam rationis in quo exiſtat notitia, & non exiſtat Verbum per illam productum: vnde ſicut ex hac prioritate non poteſt inferri Verbum eſſe, aut concipi poſſe ſub ratione futuri: ita nec ſufficit, vt poſſit decretum eſſe, aut intelligi ſub ratione futuri.

121 *Dices.* Si dicas, pro priori *à quo* Verbi, cognoſcitur Verbum diuinum notitiam intuitiua, quia exiſtit in eodē inſtanti reali, in quo exiſtit cognitio, & ſi non obtineat rationem futuri ergo pariter pro priori, a quo diuini decreti cognoſci poterit decretum liberum ratione, coexiſtentiæ in eodem inſtanti cum diuina cognitione eſto non ſortiatur rationem futuri; & conſequenter cognitio decreti, & rerum futurarum in illo præcedet decretum, ſaltim prioritate naturæ, quod ſolum videtur à contrarijs intendi.

122 *Reſpond.* Reſpondeo, negando conſequentiam ob duplicem rationem diſcriminis. Prima eſt: nam notitia à qua procedit Verbum eſt principium illius, & ideò eſt prior, à quo reſpectu Verbi; cognitio autem intuitiua decreti, & rerum futurarum in illo non eſt principium decreti, vt fatentur contrarij, & ideò nequit eſſe prior à quo reſpectu illius. Secunda, & in qua præcedens innititur eſt: nam Verbum non ſolum in illo inſtanti exiſtit, ſed etiam in illo priori, & ex vi illius datur medium cum exiſtentia Verbi eſſentialiter connexum, & ideò poteſt pro illo priori, & ex vi illius terminari ad Verbum diuina cognitio; cæterum pro priori ad decretum nihil intelligitur in voluntate Dei ratione cuius cum decreti exiſtētia infallibiliter cōnectatur: cum ſolū pro illo priori objiciatur diuina voluntas in ſtatu indifferentiæ, & id circo non poteſt pro illo priori cognoſci decretum cognitione omnino infallibili.

123 *Quarto inſurgit idem Suarez.* Quarto arguit Suarez: non obſtante, quod diuinum decretum æternum ſi poteſt cognoſci ſub ratione poſſibilis: ergo obſtabit decreti æternitas, quo minus cognoſcatur ſub ratione futuri. Antecedens videtur certum: nam pro priori indifferentiæ voluntatis diuinæ concipitur cum fundamento in re, vt potens decernere: ergo concipitur decretum liberum vt poſſibile pro eodem priori. Conſequentia autem probatur: quia poſſibilitas magis diſtat ab exiſtentia, quam futuritio: ergo ſi non obſtante æterna decreti exiſtentia poteſt concipi in eodem inſtanti ſub ratione poſſibilis, poterit etiam concipi ſub ratione futuri.

124 *Reſpond.* Reſpondeo, conceſſo antecedenti de poſſibilitate decreti ſub conceptu terminationis liberæ ad obiectum creatum abſque vlla dependentia, & cauſalitate, negando conſequentiam; ratio autem diſcriminis eſt: nam de conceptu poſſibilitatis in dicta acceptione ſolum eſt non repugnantia ad exiſtendum, & quia hæc non repugnantia compatitur cum actuali exiſtentiam, imò & de re exiſtenti verificatur; conſequens fit, quod non repugnet diuinis decretis ab æterno exiſtentibus ratio iſta poſſibilis; futuritio autem dicit carentiam exiſtentiæ pro inſtanti reali, & quia hæc repugnat cum decreto exiſtente ab æterno: hinc fit, quod repugnet illi futuritio.

Si dicas, de conceptu poſſibilitatis non eſt ſola non repugnantia ad de facto exiſtendum, ſed etiam eſt carentia determinationis ad actualem exiſtentiam; & hoc non obſtante poteſt decretum liberum in inſtanti, in quo exiſtit, obtinere rationem poſſibilis pro alio priori: ergo etiam non obſtante, quod ſit de ratione futuritionis carentia exiſtentiæ cum habitudine ad illam habendam, poterit decretum in inſtanti, in quo exiſtit, pro aliquo priori naturæ habere rationem futuri. Illatio videtur legitima. Minor ſupponitur, & maiorem probo: nam ſi ſola non repugnantia ad exiſtendum de facto conſtitueret aliquid in ratione poſſibilis, ſequeretur Verbum diuinum, & prædicata neceſſaria Dei, ſortiri rationem poſſibilis; & conſequenter terminare poſſe notitiam abſtractiuam Dei, ſicut de facto creaturas exiſtentes cognoſcit intellectus diuinus, non ſolum notitia intuitiua terminata ad illas, vt de facto exercitè exiſtunt, ſed etiam notitia abſtractiua terminata ad illas ſub ratione poſſibilis; conſequens autem aduerſatur communi Theologorum ſententiæ: ergo quia ad conceptum poſſibilitatis non ſufficit dicta non repugnantia, niſi etiam ad datur carentia determinationis ad actualiter exiſtendū. 125 *Dices.*

Reſpondeo, diſtinguendo maiorem pro ſecunda parte: carentia determinationis eſſentialis ad exiſtendum, concedo maiorem: carentia determinationis non eſſentialis, nego maiorem, & conceſſa minori, nego conſequentiam: quia ad rationem futuri requiritur carentia exiſtentiæ pro inſtanti reali *in quo*, ſi realis futuritio ſit, vel pro inſtanti *in quo* rationis, ſi ſit per rationem, quorum neutrum euenit cum fundamento in re decreto ab æterno exiſtenti, ad rationem autem poſſibilis terminatis abſtractiuam notitiam, ſolum requiritur non repugnantia ad exiſtendum, & quod non ſit obiectum, quod poſſibile dicitur, eſſentialiter determinatum vt exiſtat, quod totum competit decreto ab æterno exiſtenti ſub conceptu terminationis liberæ, & ideo poteſt concipi ſub ratione poſſibilis, & quia Verbum diuinum, etſi habeat non repugnantiam ad exiſtendum, eſt tamen ad exiſtentiam eſſentialiter determinatum, vel vt melius dicamus, exiſtentia eſt illi eſſentialis, ideò non eſt poſſibile ea poſſibilitate, quæ ſufficiat ad terminandā abſtractiuam notitiam. De quo fuſius egi *ſup. Tract. de Scientia Dei.* 126 *Reſpond.*

Secundo principaliter contra noſtram concluſionem arguitur. Deus cognoſcit omnino infallibiliter omnia futura conditionata circa omnes conditiones poſſibiles; at non exiſtunt in voluntate Dei decreta ſubiectiuè abſoluta, & conditionata obiectiuè circa tot futura: ergo aliqua futura cognoſcuntur à Deo abſque præſuppoſito decreto libero ſubiectiuè exercitè in ipſo exiſtente; & conſequentur per ſcientiam mediam. Conſequutio eſt euidens. Minor ſupponitur; & minorem probant contrarij: tum quia tot decreta ſuperfluunt, vtpotè ad nullum finem neceſſaria. Tum etiam, quia nullo firmo fundamento innituntur. 127 *Secundo arguitur.*

Ad hoc argumentum quidam ex Noſtris reſpondent, conceſſa maiori, negando minorem. Ad cuius primam probationem negant, quod ſuperfluant prædicta decreta, ſicut nec ſuperfluit illorum cognitio. Ad ſecundam, negant antecedens, quia ad illa ſuadenda duplex fundamentum inueniunt, aliud a priori, & aliud à poſteriori. Primum deſumunt ex ſumma actualitate voluntatis diuinæ, ratione cuius, ſicuti quia eſt ſummè actualis ſub conceptu naturæ, petit eſſe in actu ſecundo amoris erga obiectum primarium: ita quia gaudet ſumma actualitate in ratione liberæ, petit eſſe in actu ſecundo terminationis ad obiecta ad extra, vel per volitionem erga obiecta poſitiua, vel per nolitionem erga negatiua, & ſi indifferens ſit ad illorum quodlibet in particulari. Secundum ex diuina cognitione deducunt; cum namque diuina cognitio nequeat ad obiectum aliquod terminari ſub ratione futuri, abſque præſuppoſito diuino decreto, eo ipſo quod Deus omnia futura conditionata erga omnes combinationes poſſibiles infallibili cognitione cognoſcat, à poſteriori clarè colligitur, circa illa omnia debere præcedere liberum decretum voluntatis diuinæ. 128 *Reſpondent aliqui Thomiſtæ.*

Hæc ſolutio abſque dubio eſt valde probabilis, & continet Thomiſticam, & ſatis acutam Doctrinam. Cæterum, *Tract. de Voluntate Dei art. 9.* vt probabilius cum alijs ex Noſtris defendam potuiſſe voluntatem diuinam ad omni libero poſitiuo decreto manere ſuſpenſam, nec volendo poſitiuè aliquid creatum in tempore exiſtere, nec per actum poſitiuum nolendo negationes exiſtentiæ rerum: ideò, vt conſequenter procedam, aliter ad argumentum factum reſpondeo, animaduertendo prius, ex *ibidem* dicendis, voluntatem diuinam conſiderari poſſe dupliciter, vel vt liberam libertate contrarietatis, penes velle hoc, & velle eius oppoſitum; vel vt liberam libertate contradictionis, penes velle, & non velle: ſub prima conſideratione, reſpicit extrema poſitiua: ſub ſecunda verò determinari poteſt, & per poſitiuum decretum, & per decretum negatiuum, id eſt, per negationem omnis decreti liberam Deo; cuius ratio eſt: nam omne extremum libertatis poteſt illam ad actum reducere, ſeu liberè determinare, voluntas autē Dei, vt libera libertate purè cōtradictionis, reſpi- 129 *Hæc ſolutio probabilis, vt non conformis noſtræ doctrinæ omittitur. Ad ſolutionem argumenti occurritur primò.*

reſpicit tanquam extrema ſui decretum poſitiuum, & liberam negationem illius; & conſequenter poteſt determinari, & exerceri, non ſolum per decretum poſitiuum, ſed etiam per illius liberam negationem.

130 *Secundo notatur.* Præmitto ſecundo: propoſitiones conditionales de futuro contingenti eſſe in duplici differentia, alias affirmatiuas, & negatiuas alias, inter, quas hoc verſatur diſcrimen, quod cum affirmatiuæ enuncient aliquid poſitiuè futurum ſub aliqua conditione, requirunt ad ſui veritatem poſitiuum influxum diuinum ſub eadem conditione; & quia ad poſitiuum influxum requiritur poſitiuum decretum, & hoc nequit eſſe futurum: conſequens fit, quod neceſſario petat poſitiuum decretum exercitè exiſtens ab æterno in Deo; negatiuæ autem, cum poſitiuum non enunciet, ſed ſolum negant rem eſſe futuram ſub conditione aliqua, & ad negationem futuritionis rei, ſufficiat negatio concurſus, & ad negationem concurſus ſufficiat negatio decreti: hinc fit, quod propoſitiones negatiuæ ad ſui veritatem non expoſcant poſitiuum decretum, ſed ſufficiat decreti negatio.

131 *Tertio animaduertitur.* Animaduerto tertio, negationem iſtam decreti eſſe liberam Deo libertate contradictionis. Quod patet, tum primo, quia taliter conuenit Deo, quod potuit illi non conuenire, nempe, ſi decerneret futuritionem rei ſub tali conditione: ergo iſta negatio eſt libera Deo. Tum etiam, quia eſt extremum libertatis contradictionis voluntatis diuinæ, non minus quam decretum poſitiuum: ergo ſicuti poſitiuum decretum determinat voluntatem diuinam tanquam exercitium libertatis illius, & eſt illi liberum: ità negatio decreti illam determinabit, & erit illi libera.

132 *Reſp. ad argum.* His ita præmiſſis, de quibus fuſius *loco allegato*, reſpondeo ad argumentum, diſtinguendo maiorem: cognoſcit omnia futura conditionata tamquam verè futura poſitiuè, nego maiorem ſiue vt futura, ſiue vt non futura, concedo maiorem, & diſtinguo minorem: decretum poſitiuum, concedo minorem: poſitiuum, vel negatiuum, id eſt, liberam negationem decreti, nego minorem, & nego conſequentiam: quia circa omne poſitiuè futurum habet Deus poſitiuum decretum, & circa non futura liberam negationem decreti: vnde omnis cognitio infallibilis, ſiue affirmatiua, ſiue negatiua, circa futuritionem conditionatam rerum, eſt libera, & non media inter naturalem, & liberam.

133 *Obijcies primo.* Sed obijcies primo, negatio decreti competit voluntati diuinæ prout in actu primo ſuæ indifferentiæ: ergo ex vi illius non determinatur diuina voluntas ad exercitium ſuæ libertatis. Antecedens videtur certum: nam pro ſigno indifferentiæ nihil decernit diuina voluntas: ergo pro illo ſigno intelligitur ſub negatione decreti. Conſequentia verò probatur: nam exercitium libertatis debet transferre voluntatem de actu primo ad actum ſecundum, & conſequenter nequit illi prout in actu primo competere.

Secundo. Secundo, negatio nequit eſſe medium cognoſcendi aliquid: ergo libera negatio decreti nequit eſſe medium, in quo diuina ſcientia ad non futura poſſit terminari.

Tertio. Tertio, quia vt docet D. Thomas *ſupra art.* 10. Deus cognoſcit mala per bona creata, quibus opponuntur: ergo etiam negationes rerum per formas, quarum ſunt negationes, debet cognoſcere; & conſequenter liberam negationem decreti cognoſcere, non aliter poterit, quam mediante decreto.

134 *Quarto.* Quartò: nam licet poſſit omiſſio actus eſſe libera libertate contradictionis abſque obligatione non omittendi; effectus autem ad omiſſionem ſubſequutus liber eſſe non poteſt, niſi ad ſit obligatio euitandi talem effectum, vt communiter docet a Theologis 1. 2. *quaſt* 6. *art.* 3. quo circa ſubmerſio nauis, quæ eſt gubernatori illius libera propter obligationem illi incumbentem gubernandi nauem, non eſt libera alijs, quibus non incumbit illius gubernatio: & peccatum, quod quis non committeret, ſi adeſſet Dei gratia, non eſt voluntarium Deo neganti, ſeu nondanti gratiam, eadem de cauſa: ergo etſi admittatur negationem decreti eſſe liberam Deo, negatio tamen futuritionis rerum, quæ ad illam conſequitur, nequit eſſe Deo libera, niſi per poſitiuum actum Deus terminetur ad illam; & conſequenter, niſi adſit talis actus, ſcientia terminata ad propoſitiones negatiuas libera non erit, ſed vel neceſſaria, vel media.

135 *Ad primam reſpõdetur.* Ad primam ex his obiectionibus, reſpondeo, diſtinguendo antecedens: negatio decreti competit voluntati diuinæ pro ſigno indifferentiæ, purè præciſiuè, concedo antecedens: negatio accepta repugnanter, nego antecedens, & nego conſequentiam, quod ſcilicet hoc ſecundo modo accepta negatio, non ſit exercitium liberum voluntatis diuinæ. Itaque voluntas diuina pro ſigno indifferentiæ, eſt non decernens purè præciſiuè, id eſt, non intelligitur pro illo priori poſitiuè decernere, non autem eſt non decernens cum repugnantia ad decernendum: quia poteſt pro eodem reali inſtanti decernere, pro alio tamen ſigno complente illud inſtans, ſi non decernat, eſt ſub repugnantia decreti poſitiui, ſicuti, ſi decernat, eſt ſub repugnantia negationis decreti, & per iſtam negationem repugnanter acceptam exercetur libertas contradictionis voluntatis diuinæ. De quo plura 1. 2 *quaſt* 6. *art.* 3. & *quaſt.* 71. *art.* 6. vbi agitur de libertate puræ omiſſionis.

Ad ſecundam, diſtinguo antecedens: aliquid poſitiuum, concedo antecedens: aliquid natiuum, nego antecedens, & nego conſequentiam. Vel aliter diſtinguo antecedens: negatio in abſtracto, tranſeat antecedens: concretinè accepta, nego antecedens, & diſtinguo conſequens eodem modo: negatio autem decreti non eſt Deo medium cognoſcendi negationem futuritionis rerum, ſed omnipotentia, ſeu voluntas diuina, ſeu diuina eſſentia, vt per illam determinata, ad non dandam exiſtentiam effectibus ſiuè abſolutè, ſiue ſub conditione. 136 *Ad ſecundam.*

Ad tertiam, conceſſo antecedenti, diſtinguendum eſt conſequens: per decretum quaſi terminatiuè, & in ſtatu poſſibilis, concedo conſequentiam: tanquam per medium, & prout exiſtens, nego conſequentiam, id eſt, cognoſcitur à Deo negatio decreti, quaſi per ordinem ad decretum, quod negat, non tamen in decreto tanquam in medio, & ad primum non requiritur, quod negatio decreti illud ſupponat exiſtens, imò potius omnino id repugnat, ſed ſufficit cognoſci decretum tantum vt poſſibile. 137 *Ad tertiam.*

Ad vltimam obiectionem, diſtinguo antecedens: quando effectus eſt poſitiuus habens alias cauſas, & non per ſe annexus liberæ omiſſioni, concedo antecedens: quando eſt negatiuus, ſed potius negatio effectus, eſſentialiter annexus omiſſioni, ſed negationi actus, nego antecedens, & nego conſequentiam: quia negatio futuritionis rerum, ſiue in ſtatu abſoluto, ſiue in ſtatu conditionato, eſſentialiter eſt annexa negationi liberæ decreti, & ad illam adæquatè ſequitur, & id circo, eo ipſo quod negatio decreti ſit libera Deo, etiam negatio futuritionis rerum eſt Deo libera. 138 *Ad vltimã obiectionem reſp.* 1.

Vel ſecundo idem antecedens diſtinguo: quando effectus ſequutus eſt in genere cauſæ efficientis, tranſeat antecedens: quando effectus ſequutus eſt in genere cauſæ formalis, nego antecedens, & nego conſequentiam: quia ſicut decretum non eſt cauſa efficiens, ſed formalis futuritionis rerum, ſeu rei creatæ ſub ratione futuræ, vt probaui *diſput.* 33. ita negantio decreti eſt formalis cauſa, vel ratio rei creatæ, quatenus non futuræ; & id circo, eo ipſo quod negatio decreti ſit Deo libera, & negatio futuritionis rerum debet ei libera eſſe. 139 *Secundo.*

Sed inſtabis adhuc, negatio futuritionis abſolutæ rerum non habetur ex vi præciſè negationis decreti abſoluti, ſed ex vi decreti poſitiui, quo Deus vult, quod nunquam exiſtant: ergo pariter negatio futuritionis conditionatæ non erit ex vi negationis decreti, ſed ex vi decreti poſitiui. Conſequentia videtur bona. Antecedens autem probatur ex communi Thomiſtarum ſententia *infra quaſt.* 23. *art.* 5. non admittentium reprobationem purè negatiuam, ex vi cuius reprobi infallibiliter excludantur à regno, qui omnes reprobationem in actu libero voluntatis diuinæ conſtituunt, quo poſitiuè voluit illius negare gloriam per modum beneficij indebiti: ergo negatio futuritionis gloriæ reproborum non eſt infallibilis ex vi negationis decreti dandi gloriam, ſed ex vi poſitiui decreti, quo voluit non dare illius gloriam, ſeu illos excludere à regno; cumque eadem ſit ratio de alijs ſit conſequens, omnem negationem futuritionis abſolutæ præſupponere poſitiuum decretum. 140 *Inſtabis.*

Reſpondeo, negationem futuritionis abſolutæ non petere poſitiuum decretum, imo nec poſſe illud terminare, niſi ratione alterius, ad quod ordinetur, quia cum ratione ſui bona non ſit, nequit ratione ſui actum voluntatis terminare, quando autem ordinatur a Deo ad aliquem finem, & ex vi huius ordinationis media ad illius aſſequutionem eliguntur, tunc neceſſario petit actum poſitiuum, quo ametur; & quia excluſio reproborum à gloria ordinatur à Deo ad altiſſimos fines, nempè oſtenſionem ſui ſupremi dominij, ſeu iuſtitiæ vindicatiuæ, & ex illa monetur Deus ad aliqua media eligenda, nempe illa, quæ in reprobis ſunt effectus ſuæ probationis: hinc fit, quod terminet actum poſitiuum, & non ſolum ſupponat liberum negationem decreti; licet autem negatio futuritionis conditionatæ rerum poſſit etiam à Deo poſitiuè appeti ex finibus tantum ſibi notis, & fortè multas illarum ita ordinauit, quia tamen nobis non conſtat ex reuelatione Scripturæ, quod ita ſe habuerit, nec id poteſt aliqua efficaci ratione ſuaderi, ideo aſſero ſufficere ad non eſſe futuritionis conditionatæ liberam negationem decreti. 141 *Reſpond.*

Sed vrgebis, id nobis conſtare ex eo quod eſt perfectior modus libertatis, quæ ſit per actum, ea quæ ſit per liberam actus negationem; at Deo perfectiſſimus libertatis modus eſt adſcribendus: ergo ad non eſſe futuritionis conditionatæ non ſufficit libera negatio decreti, ſed requiritur poſitiuum decretum. 142 *Replicabis.*

Reſpondeo, quod etſi modus libertatis poſitiuæ perfectior ſit, dummodo tamen in libertate purè contradictionis nulla imperfectio inuoluatur, ſolum colligitur, quod vterque Deo conueniat, non autem, quod alter debeat ab illo excludi: ſicuti etſi libertas per actum efficacem perfectior ſit libertate inefficaci, non ſequi- *Reſpond.*

Digitized by Google

ſequitur ſolum primam diuinæ voluntati competere, quæ in ſecunda nulla imperfectio inuenitur: quia vt cum communi Theologorum *infra Tract. de volunt. Dei art.* 6. diximus, formaliter datur in Deo voluntas ineffícax, quæ numquam impletur. Et hæc de iſta diſputatione.

DISPVTATIO XXXVI.

An Deus conditionata contingentia cognoſcat in decreto libero ſuæ voluntatis.

§. I.

Referuntur ſententiæ, & ſtatuitur prima concluſio.

1 *Punctus controuerſiæ accommodatur. Prima ſententia. Secunda ſententia.* VIſo iam *in præcedenti diſputatione* veritates conditionatas terminare non poſſe certam cognitionem, niſi præſuppoſito decreto diuino, reſtat examinandum, an in decreto libero, vel in diuina eſſentia, vt per illud determinata, poſſint ac debeant cognoſci? In qua diſputatione, duæ verſantur ſententiæ. Prima eſt negatiua, quam tenent omnes Societatis Doctores, quos *præcedenti diſputatione* retuli pro prima, & ſecunda ſententia. Secunda affirmans eſt, quam tuentur omnes Thomiſtæ, & alij, quos referam, cuius veritas ex duobus dependet: primo, ex eo quod dentur in voluntate Dei decreta ſubiectiuè abſoluta, & conditionata obiectiuè. Secundo, ex eo quod hæc decreta efficacia intrinſeca gaudeant: & licet de his ex profeſſo tractare ſpectet ad *materiam de auxilijs, & de voluntate Dei art.*8. breuiter tamen hæc duo examinanda ſunt, vt ex eis noſtræ ſententiæ veritas clarius appareat. Igitur pro illius explicatione ſit.

2 *Prima concluſio. Notabis.* PRIMA CONCLVSIO. *Decreta ſubiectiuè abſoluta, & conditionata obiectiuè ſunt in diuina voluntate admittenda.* Quam vt intelligatis aduerto, dupliciter poſſe dici decretum aliquod conditionatum: primo ex parte obiecti, quod tunc contingit, quando conditio non cadit ſupra actum, ſed ſupra obiectum actus, vt ſi dicam, *volo religionem ingredi, ſi ab hac infirmitate liber euaſero*: ſecundo ex parte ſubiecti, quod tunc contingit, quando conditio non ſolum ſupra obiectum, ſed etiam ſuper actum cadit, vt ſi dicam modo, *ſi Deus ab hac infirmitate me liberauerit, decernam religionis ingreſſum*: In primo caſu actus abſolutè exiſtit, obiectum actus erit ſub conditione; in ſecundo autem non eſt actus, ſed erit ſi purificetur conditio.

3 *Dantur in Deo decreta ſubiectiuè abſoluta, & conditionata obiectiuè. Lorca. Monteſ. Aluarez. Albelda. Salmant. Suarez. Faſolis. Arrubal. Ruizius. Tanerus. Valent. Molina. Herice.* Hoc ſuppoſito, aſſerimus, dari Deo decreta abſoluta ex parte ſubiecti, & conditionata ex parte obiecti, & neceſſario eſſe admittenda reſpectu omnium, quæ ſunt poſitiuè futura ſub aliqua conditione. Ita Lorca 1. 2. *diſput.* 17. *membro* 2. Monteſinos *diſp.* 17. *quæſt.* 4. *num.* 87. Aluarez *lib.* 2. *de auxilijs diſput.* 7. *& lib.* 1. *reſponſionum cap.* 4. Mag. Luna Nuño, Nauarrete, Doctor Ram. & Mag. Ledeſma ab ipſo relati. Albelda *in præſenti diſp.* 44. *ſect.* 2. *dicto* 3. Salmanticenſes *diſp.* 9. *dub.* 5. & communiter Recentiores Thomiſtæ in manuſcriptis, & in publicis diſputationibus. Conſentiunt ex parte, ex alijs, Suarez *lib.* 2. *de ſcientia conditionatorum cap.* 7. *num.* 10. docens, non repugnare Deo prædicta de decreta *lib.* 4. *de prædeſtinatione cap.* 2. *num.* 11. *& prolegomeno* 2. *de gratia cap.* 8. vbi docet, dari plura ex his decretis de facto in voluntate Dei, licet non dentur in illa de facto omnia, quæ poſſunt eſſe. Faſolis *dub.* 19. Arrubal *in hac* 1. *p. diſp.* 45. *cap.* 4. dummodo, etſi ex parte alicuius obiecti conditionata ſint, ex parte alterius, ſint efficacia, & cum eadem limitatione Ruizius apud Alarcon *vbi infra*. Tenet etiam Tanerus *diſp.* 2. *de Deo quæſt.* 10. *dub.* 4. *num.* 6. vbi docet, actum illum voluntatis diuinæ, quo vult omnes homines ſaluos fieri, eſſe abſolutum ex parte ſubiecti, & ex parte obiecti conditionatum: referens pro eadem ſententia Gregorium de Valentia, & Molinam: ac tandem Herice *tract.* 1. *diſp.* 7. *cap.* 7. *prope finem*, admittit poſſibilitatem talium decretorum, & de facto dari, cum conditio eſt ab humana voluntate ponenda, etſi illorum exiſtentia, nec reuelata ſit, nec prouidentia generalis, aut particularis cogant illa concedere: diſcriminantur Auctores iſti à noſtris Thomiſtis; quia etſi hæc decreta eſſe poſſibilia concedant, nullus tamen illorum affirmat eſſe neceſſaria ad omnia poſitiuè futura, quod Doctores noſtri defendunt, & aſſerit noſtra concluſio.

4 *Probatur concl. 1. ex D. Th.* Quam oſtendo primo ex Diuo Thoma *in* 1. *diſt.* 46. *quæſt.* 1. *art.* 3. *ad* 2. illis verbis: *Ad ſecundum dicendum, quod voluntas antecedens poteſt dici conditionata, nec tamen eſt imperfectio ex parte voluntatis diuinæ, ſed ex parte voliti, quod non accipitur cum omnibus circunſtantijs, quæ exiguntur ad rectum ordinem ad ſalutem;* ſed voluntas antecedens non eſt voluntas ſigni, ſed voluntas beneplaciti, vt docent idem Diuus Thomas *quæſt.* 23 *de veritate artic.* 3. *in corpore*, illis verbis: *Inuenitur propriè ratio voluntatis, & ſic voluntas de Deo propriè dicitur, & hæc eſt voluntas beneplaciti, quæ per antecedentem, & conſequentem diſtinguitur:* ergo ex mente Diui Thomæ dantur in Deo actus liberi ſubiectiuè abſoluti, & conditionati obiectiuè.

Deinde ſuadetur ex eodem Diuo Thoma *quæſt.* 12. *de veritate art.* 10. *ad* 8. illis verbis: *Ad octauum dicendum, quod ſi prophetia comminationis referatur ad ordinem cauſarum, quem directè reſpicit, ſic eſt abſque omni conditione: abſolutè enim eſt ita ordinatum eſſe in cauſis; ſi autem referatur ad euentum, quem indirectè reſpicit, ſic intelligenda eſt ſub conditione cauſæ.* Ex quibus verbis tale formo argumentum; obiectum prophetiæ comminationis ex vi ordinis, & diſpoſitionis cauſarum, habet eſſe futurum ſub conditione cauſæ; at talis ordo, & diſpoſitio cauſarum, terminat decretum liberum voluntatis diuinæ: ergo hoc decretum, eſto abſolutum ſit comparatiuè ad diſpoſitionem cauſarum, eſt tamen obiectiuè conditionatum comparatione facta ad euentum. 5 *Secundo probatur ex eodem D. Th.*

Denique, & Vrgentius hanc eſſe D. Thomæ mentem oſtendo: nam vt ex ipſo manifeſtè monſtraui *diſp.* 33. §. 1. *& diſputatione præcedenti*, rem eſſe ab æterno futuram eſt primam cauſam eſſe præparatam, & per liberum decretum diſpoſitam ad dandam exiſtentiam effectibus creatis in tempore: ergo rem eſſe ſub conditione futuram conſiſtere debet in præparatione æternæ cauſæ primæ per liberum decretum ad dandam ei exiſtentiam in tempore ſub aliqua conditione; at hoc decretum nequit non eſſe ſubiectiuè abſolutum, & conditionatum obiectiuè: ergo talia decreta admittenda ſunt in Deo ex mente Diui Thomæ. 6 *Tertio ex eodem D. Th. probatur.*

Secundo ſuadetur ex dictis *diſput. præcedenti* §. 5. implicat aliquid dici, aut eſſe conditionatim futurum, niſi dependenter à decreto diuino actu exercitè præſuppoſito in Deo; at futurum conditionatum in ſtatu conditionatæ futuritionis dependere nequit à decreto ſubiectiuè, & obiectiuè abſoluto: ergo debet ſupponere decretum actu exiſtens ſubiectiuè abſolutum, & conditionatum obiectiuè; & conſequenter huiuſmodi decreta admitti debent in diuina voluntate. Minor cum conſequentia tenet. Maior autem manifeſta eſt ex dictis *diſput. præcedenti*, *& diſp.* 33. 7 *Secundo probatur ratione.*

Tertio principaliter ſuadetur concluſio: in voluntate humana dantur de facto plures actus ſubiectiuè abſoluti, & conditionati obiectiuè, vt potè non tendentes in obiectum, niſi ſuppoſitis quibuſdam conditionibus; at in hoc modo tendendi in obiecta nulla apparet imperfectio: ergo huiuſmodi actus admitti debent in voluntate Dei. Conſequutio eſt legitima: nam quidquid conuenit voluntati creatæ, poteſt formaliter diuinæ competere, niſi ſit perfectio dicens imperfectionem. Minor ex ſolutione argumentorum manifeſtè conſtabit. 8 *Tertio probatur concluſio.*

Maiorem autem, quam negant Vazquez, & Alarcon *vbi infra*, docent Capreolus, Scotus, Gabriel, Corduba, Ioannes à Medina, Adrianus, Durandus, Bonauentura, Catherinus, & alij quos refert, & ſequitur Monteſinus *vbi ſupra num.* 83. affirmans eſſe omnium, tam Theologorum, quam Iuriſperitorum doctrinam, vno excepto Vazquio, cuius ſententiam. Lorca *vbi ſupra* reijcit tanquam communi Theologorum ſenſui aduerſantem. Probantque iſti Auctores, tum ex votis ſub conditione elicitis, v. c. quando aliquis votum religionis emittit ſub conditione, quod ab infirmitate aliqua liber euadat, quod votum obligare, conditione completa, quin ſit neceſſum, quod iteretur, eſt communis Theologorum doctrina; at votum eſto actus intellectus ſit in via D. Thomæ, includit tamen, & ſupponit actum voluntatis, & propoſitum adimplendi promiſſum: ergo dicatur in voluntate humana actus aliqui ſubiectiuè abſoluti, & conditionati obiectiuè. 9 *Maior prob. 1.*

Tum etiam, ex contractibus, qui fiunt mutuo contrahentium conſenſu verbis expreſſo, quorum plures conditionati ſunt, vt conſtat in contractu ſponſalium, qui multoties celebratur ſub conditione, v. c. *ſi Pater voluerit, ſi tantum dotem conſignauerit*: & in contractu emptionis, & venditionis, qui ſæpè ſub conditione aliqua celebratur; at ſic contrahentes de facto volunt obligari, ſi purificetur conditio, cuius ſignum eſt, quod illa impleta abſque iteratione voluntatis, manent obligati, quod abſque voluntatis actu ſubſiſtere nequit: ergo dantur in voluntate humana huiuſmodi actus ſubiectiuè abſoluti, & conditionati obiectiuè. 10 *Secundo probatur maior.*

Tum denique id ipſum oſtenditur in miniſtratione Sacramentorum facta ſub conditione, vt quando Sacerdos aliquem baptizat, ſi non eſt baptizatus, eo quod dubitatur prudenter de baptiſmo alicuius: nam in hoc caſu verè datur de facto voluntas baptizandi, at non abſoluta obiectiuè, aliàs ſacrilegium committeret, ita baptizans: ergo eſt iſta voluntas conditionata obiectiuè. 11 *Tertio probatur eadem maior.*

Dices ad primum, in vouente dari actu voluntatem vouendi, & voluntatem inſuper ſe obligandi, quæ ad valorem voti ſufficiunt, & vtraque abſoluta eſt, tam ſubiectiuè, quam obiectiuè, non tamen dari actu voluntatem adimplendi promiſſum ſub conditione aliqua, nec iſtam eſſe de eſſentia promiſſionis, ſeu voti, licet requiratur, vt licite fiat, virtualis voluntas ad implendi promiſſum, ſeu ad minus, quod non adſit voluntas oppoſita: vnde in his votis non interuenit aliqua voluntas, quæ ſit ſubiectiuè abſoluta, & conditionata obiectiuè. Et eodem 12 *Reſpond. ad 1. maioris probationem.*

dem

Digitized by Google

Ad 2. Ad 3. dem modo inter contrahentes contingere. In caſu autem miniſtrantis Sacramentum ſub conditione, non adeſt voluntas obiectiuè conditionata, ſed vndequaque abſoluta conficiendi rem ſacram iuxta naturam ſuam; & quia illius natura petit vt ſupra eandem materiam forma non repetatur: ideo miniſtrans intendit verum Sacramentum conficere, vult tamen ſuſpendere effectum talis voluntatis, ſcilicet Sacramenti confectionem, & illius effectum, ſi reuera a parte rei datum eſt Sacramentum.

13 *Solutioni primæ probationis obſtat primo.* Sed contra primam facit, tunc enim re vera datur in ſic vouente voluntas ſe obligandi; at obligatio non ſtatim reſultat, ſed reſultabit poſita conditione, ſicuti nec in illo, cui vouet, reſultat ius de facto in vouentem; ſed reſultabit conditione purificata: ergo datur de facto voluntas obligationis, abſolutè non exiſtentis, ſed exituræ ſi purificetur conditio. *Secundo.* Tum etiam: nam ſic vouens vult de facto exequutionem ſuæ obligationis ſuſpendi vſque ad impletionem conditionis, vt fatetur Auctor ſolutionis, quam impugnamus: ergo de facto vult exequutionem talis obligationis ſi purificetur conditio. Patet conſequentia: nam idem eſt velle exequutionem ſuſpendi vſq; ad conditionis adimpletionem, ac velle, quod reſultet conditione purificata; at exequutio obligationis præſens non eſt, ſed erit poſita conditione: ergo talis voluntas eſt conditionata obiectiuè.

14 *Contra ſolutionẽ tertiæ probationis facit 1.* Contra ſecundam facit primo: nam ſic miniſtrans vult de facto Sacramentum conficere; at illius confectionem non vult independenter à conditione: ergo dependenter ab illa, & conſequenter obiectum illius voluntatis, quæ de facto datur, non eſt abſolutum, ſed conditionatum. *Secundo.* Secundo: nam de facto datur voluntas, qua miniſter vult Sacramenti confectionem; at multoties continget, vt Sacramenti confectio non exiſtat de facto, nec ſit abſolutè extitura, nempè in caſu, quo non verificetur conditio: ergo obiectum voluntatis prædictæ, nec eſt, nec abſolutè erit, ſed eſſet ſi verificaretur conditio, quod idem eſt ac illam voluntatem eſſe ſubiectiuè abſolutam, & conditionatam obiectiuè.

15 *Quarto probatur concluſio.* Quarto ſuadetur concluſio: datur in diuino intellectu actus ſcientiæ ſubiectiuè abſolutus, & conditionatus obiectiuè, quem aduerſarij ſcientiam mediam appellant. Nos autem ſcientiam liberam futuri ſub conditione: ergo etiam poteſt dari in voluntate Dei actus ſubiectiuè abſolutus, & conditionatus obiectiuè, quo ſcilicet velit rem aliquam eſſe non abſolutè, ſed purificata aliqua conditione. Patet conſequentia ad hominem contra Vazquez, qui ex eo negat iſtos actus in voluntate Dei, quia ſolum addunt reſpectum rationis ſupra obiecti creati mutatione fundatum, quæ mutatio in obiecto purè conditionato non intercedit; at hæc ratio ſuppoſita veritate antecedentis, prorſus eſt nulla: ergo tenetur etiam admittere actus in voluntate diuina ſubiectiuè abſolutos, & conditionatos obiectiuè.

Prob. minorem. Probo minorem: ſcientia conditionata non addit ſupra ſcientiam omnino neceſſariam perfectionem aliquam realem, aliàs, cum potuerit non eſſe in Deo, potuiſſet aliqua perfectio intrinſeca diuino intellectui deficere, ſed ſolum addit, vel conceptum terminationis realis intrinſecæ, vt docebimus de actu libero Dei *infra tract. de voluntate art.* 3. vel reſpectum rationis, vt contendit Vazquez in conſtitutione decreti liberi voluntatis diuinæ; at ad iſtum reſpectum, quem ſuperaddit ſcientia conditionata, ſufficit ex parte rerum conditionata realis obiectiua mutatio: ergo etiam ad reſpectum rationis, ſeu conceptum terminationis, quem ſuperaddit decretum, ſufficiet mutatio realis obiectiua conditionata.

16 *Reſpondebit.* Reſpondet Alarcon *Tract.* 3. *de volunt. Dei diſp.* 5. *cap.* 9. ſequutus Vazquez, in obiecto conditionato, v. c. in iſto, *ſi vocauero Petrum, conſentiet*, reperiri veritatem præſentem, ſcilicet, connexionem, quæ inter vocationem, & conſenſum futurum intercedit; cumque obiectum intellectus ſit verum prout in ſe: ſit conſequens, quod poſſit terminare cognitionem abſolutè de facto exiſtentem; non tamen inuenitur in illo bonitas præſens: nam cum bonitas non conſiſtat in obiecto, quatenus in ſe ipſo, ſed vt conuenienti ſubiecto appetenti, & prædicta connexio voluntati conueniens non ſit, nulla eſt bonitas præſens in tali connexione; ac proinde non poteſt terminare voluntatis actum de facto exiſtentem, nam ad hoc, præſens bonitas de facto requiritur.

17 *Hæc ſolutio reijcitur 1.* Hæc tamen doctrina in primis non congruit cum alia iſtius Auctoris, *in eodem tract. diſput.* 3. *cap.* 3. vbi ſequutus Vazquez, & alios ſuæ familiæ Doctores, affirmat, Deum ſimplici amore diligere creaturas poſſibiles, eo quod in poſſibilitate illarum inuenitur aliqua bonitas: ergo in rerum poſſibilitate, quæ in prædicatorum connexione cum non repugnantia ad exiſtendum conſiſtit, eſt conuenientia ad voluntatem Dei: ergo etiam in connexione vocationis cum conſenſu vt futuro, aliqua conuenientia ad diuinam voluntatem interuenit; & conſequenter terminare poterit actum voluntatis diuinæ. Prima conſequentia euidens eſt in doctrina Alarcon conſtituentem bonitatem in connenientia rei ad ſubiectum, quæ doctrina veriſſima eſt, loquendo de bonitate formali, prout à tranſcendentali diſtincto. Secunda manifeſtè probatur: nam ſi in connexione vocationis cum conſenſu vt poſſibili eſt conuenientia cum voluntate Dei, cur in connexione eiuſdem vocationis cum conſenſu vt futuro non adderit conuenientia cum illa?

18 *Dices.* Si dicas, connexionem iſtam habere conuenientiam, cum voluntate Dei vt amantis ſimplici, & inefficaci amore, non autem vt amantis amore efficaci, ex quo ſolum ſequitur poſſe terminare primum amorem, non autem ſecundum. *Contra.* In contrarium obſtat; nam ſimplex amor inefficax, & neceſſarius Dei ſolum terminantur ad bonitatem omnino neceſſariam, quo circa in veriori ſententia dato, quod Deus diligat creaturas poſſibiles, non amore libero, ſed neceſſario erga illas verſatur; quia illarum bonitas neceſſaria eſt; at bonitas connexionis inter vocationem, & conſenſum ſub ratione futuri, non eſt neceſſaria, cum potuerit non connecti cum illo, vt futuro: ergo non eſt conuenientia cum voluntate Dei vt diligente ſimplici, & neceſſario amore, ſed amore libero, & efficaci. *Confirm.* Quod amplius confirmo: ſuppoſito namque, quod illa connexio bonitas, & conuenientia ſit, poteſt terminare actum voluntatis diuinæ; at non actum neceſſarium, cum bonitas neceſſaria non ſit: ergo actum liberum; & conſequenter dabitur actus in voluntate Dei ſubiectiuè abſolutus, & conditionatus obiectiuè.

19 *Secundo reijcitur principalis ſolutio.* Secundo principalis ſolutio reijcitur: nam prædicta connexio vocationis cum conſenſu vt futuro, quam præſentem eſſe fatetur Alarcon, non conuenit vocationi ex ſe; cum potuerit illi non conuenire: ergo conuenit illi dependenter ab actu libero voluntatis diuinæ, de facto exiſtente, & conſequenter eſt bona bonitate actuali, non minus, quam vera, & terminat efficacem actum diuinæ voluntatis de facto exiſtentem, non minus quam actum diuini intellectus. Patet conſequentia, quia omne, quod creaturis actu liberè conuenit, conuenit illis dependenter à voluntate Dei exiſtente de facto.

20 *Tertio reijcitur.* Tertio reijcitur: quia intellectus diuinus non ſolum cognoſcit, quod vocatio cum conſenſu connectitur, quæ eſt veritas præſens, ſed etiam quod ſi vocauerit Petrum, conſentiet, quod non eſt, ſed erit, purificata conditione: ergo actus intellectus diuini exiſtens de facto, habet pro termino, & obiecto veritatem non exiſtentem, ſed exituram ſub conditione; & conſequenter, etiam actus liber voluntatis diuinæ exiſtens de facto terminari poterit ad obiectum non habens actu bonitatem, ſed habiturum, ſi purificetur conditio.

21 *Vltimo reijcitur.* Denique reijcitur, in obiecto abſolutè futuro, v. c. in iſto, *Anti-Chriſtus erit*, non eſt bonitas præſens de facto, ſed bonitas abſolutè futura; & tamen terminat actum voluntatis diuinæ de facto exiſtentem, non minus quam actum diuini intellectus: ergo etiam ſi in obiecto futuro ſub conditione non ſit bonitas præſens, ſed futura, ſi purificetur conditio, terminare poterit actum liberum voluntatis diuinæ de facto exiſtentem, non minus quam actum diuini intellectus. Minor eſt manifeſta. Maior conſtat: nam bonitas terminans actum efficacem ſumitur ab exiſtentia rei, hæc autem exiſtentia in obiecto abſolutè futuro non eſt, ſed erit, maximè in aduerſariorum ſententia negantium creaturas ab æterno exiſtere in æternitate diuina. Conſequentia autem probatur: nam ſi res non exiſtens, ſed extitura, terminat actum liberum de facto exiſtentem: ergo obiectum actus voluntatis de facto exiſtentis non petit bonitatem præſentem, ſed ſolum bonitatem futuram; & conſequenter ex defectu bonitatis exiſtentis de facto in obiecto conditionato, perperam inferunt Auctores contrarij terminare non poſſe actum liberum de facto exiſtentem.

22 *Reſpond.* Si dicas, obiectum futurum abſolutè, habere bonitatem præſentem actu, non phyſicè, ſed in eſſe obiectiuo. *Contra.* In contrarium obſtat, quod etiam bonitas obiecti conditionati eſt obiectiuè præſens, nempè in intellectu diuino: ergo ſi obiectiua bonitatis præſentia ſufficit terminare actum liberum voluntatis de facto exiſtentem, illum terminabit obiectum, non abſolutè, ſed ſub conditione futurum.

23 *Quinto probatur concluſio.* Quinto principaliter ſuadetur concluſio: dantur in Deo promiſſiones plures obiectiuè conditionatæ, vt eſt illa, qua hominibus gloriam promittit ſub conditione perſeuerantiæ finalis in gratia. *Qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit.* ergo admitti debent in Deo decreta ſubiectiuè abſoluta, & conditionata obiectiuè. Patet conſequentia, tum, quia promiſſio includit animum adimplendi promiſſum, & tale propoſitum neceſſarium eſt, licet non vt validè fiat, nec vt licitè ſimpliciter, bene tamen vt perfectè fiat: ergo promiſſio aliquid faciendi ſub conditione includit propoſitum illud ſub eadem conditione efficiendi. Tum etiam, nam promiſſio abſoluta includit abſolutum propoſitum, vt communiter docetur à Theologis: ergo conditionata includere, aut ſupponere debet conditionatum voluntatis propoſitum: ſic namque ſe habet conditionata promiſſio ad propoſitum conditionatum, ſicuti abſoluta ad abſolutum.

24 *Reſpond. Alarcon.* Reſpondet Alarcon *Tract.* 3. *diſput.* 5. *cap.* 10. & *Tract.* 4. *diſp.* 1. *cap.* 7. ad promiſſionem non eſſe neceſſarium propoſitum voluntatis formale adimplendi promiſſum, ſed ſufficere virtuale propoſitum adimpletionis, quod in voluntate formali promittendi

tendi continetur, & quod non adſit voluntas oppoſita, ſcilicet non adimplendi rem promiſſam: vnde ad conditionatam Dei promiſſionem ſufficit voluntas formalis promittendi exiſtens in Deo, in qua virtualiter clauditur voluntas adimplendi promiſſum, & quod non adſit voluntas contraria, ſcilicet non adimplendi, & in ſuper decretum conditionatum ex parte ſubiecti, quod erit, ſi purificetur conditio.

25 *Reijcitur primo.* Sed contra primo: nam eſto verum ſit non requiri propoſitum formale faciendi, quod quiſpiam promittit, nec vt licitè promiſſio fiat abſolutè, & ſimpliciter, ſed ad eius valorem voluntas promittendi ſufficiat, & ad honeſtatem, quod non adſit contraria voluntas, cæterum vt fiat omnino perfectè, nemo poteſt negare, quod requiratur formale propoſitum adimplendi promiſſum; at Dei promiſſionibus non ſolum debemus concedere, quæ ad illarum valorem, & illarum honeſtatem ſunt neceſſaria, ſed etiam, quæ exiguntur, vt cum omni perfectione fiant: ergo includere debent, non ſolum virtuale, ſed etiam formale propoſitum adimplendi promiſſum.

26 *Secundo.* Secundo, etſi ad honeſtatem promiſſionis abſolutæ ſufficiat virtuale propoſitum adimplendi promiſſum, de quo modò non curo, nullus tamen Theologorum negabit promiſſionem abſolutam Dei includere, aut ſupponere formale abſolutum decretum adimplendi promiſſum, quidquid ſit, an præcedat, an vero ſubſequatur ad promiſſionem, quod ad rem nihil facit; at non alia de cauſa, niſi quia exigitur ad perfectiſſimum modum promittendi, qualis condecet Deum: ergo eadem ratione promiſſio Dei conditionata includere debet formale propoſitum, ſeu decretum adimplendi promiſſum.

27 *Tertio. Caietan. Sotus. Azor. Sanch. Torre. Suarez.* Tertio, iuramentum promiſſorium factum ſine animo formali adimplendi rem iuratam, eſt periurium ex defectu veritatis præſentis, vt docent Caietanus 2. 2. *quæſt.* 89. *art.* 7. Sotus *lib.* 8. *de iuſtitia quæſt.* 1. *art.* 7. *ad* 1. Azor. *Tom.* 1. *lib* 10. *cap* 4. Thomas Sanchez *lib.* 3. *ſummæ c.* 4. *n.* 2. Raphael de la Torre *ad art.* 7. *citatum diſp.* 4. *in principio*, Suarez *lib.* 3. *de iuramento*, & tradit D. Tho. *ibi in ſolut. ad* 1. at ſi promiſſionis veritas ſubſiſtere poſſet ſine animo formali adimplendi promiſſum, iuramentum cadens ſupra illam, periurium non eſſet defectu veritatis: ergo promiſſio neceſſario includit formale propoſitum adimplendi promiſſum vt vera ſit; & conſequenter omnis Dei promiſſio formale propoſitum includere debet, ſi abſoluta fuerit, abſolutum, etſi conditionata, conditionatum. *Quarto.* Denique traditam ſolutionem reijcio: promiſſio eſt actus liber, aut voluntatis Dei, aut diuini intellectus, & ſubiectiuè exiſtit circa obiectum conditionatim ſolum futurum: ergo actus liber voluntatis diuinæ poteſt ſubiectiuè formaliter exiſtere erga obiectum purè conditionatum.

28 *Reſpond.* Si dicas: promiſſionem, iuxta D. Thomam, eſſe actum intellectus, ac proinde quamuis ſit liber, poteſt erga obiectum conditionatum purè verſari: eo quod in illo veritas de præſenti inuenitur, ex quo non colligitur poſſe dari actum voluntatis præſentem circa obiectum purè conditionatum, quia obiectum voluntatis eſt bonum, in obiecto autem purè conditionato non inuenitur bonitas de præſenti.

29 *Contra.* In contrarium ſic vrgeo: promiſſio eſt actus liber intellectus diuini, & actus virtutis vndequaque honeſtus; & actus intellectus, qui ſpectant ad virtutes morales, non reſpiciunt pro obiecto tantum modo verum, ſed verum veſtitum bonitate honeſta ſpecificante virtutem: ergo Dei conditionata promiſſio habet pro obiecto bonum; & conſequenter in obiecto purè conditionato non datur ſola veritas, ſed etiam bonitas ſufficiens ad terminandum actum voluntatis præſentem.

30 *Corollarium. Probatur.* Ex quibus infero, non ſolum eſſe poſſibilia decreta ſubiectiuè abſoluta, & conditionata obiectiuè, vt volebat Suarez, & alij Recentiores Societatis *ſupra* allegati, ſed etiam dari de facto talia decreta circa omnia, quæ ſunt poſitiuè conditionatim futura. Quod probo manifeſta ratione: ſuppoſito namque quod poſſibilia ſint, connotatum illorum, per modum obiecti eſt obiectum futurum ſub conditione; at poſito connotato decreti, & ipſum decretum debet exiſtere, ergo admiſſa poſſibilitate talium decretorum, debent concedi vt de facto exiſtentia circa omnia, quæ poſitiuè ſunt futura ſub conditione. Conſequentia cum minori liquet.

31 *Maior prob.* 1. Maior autem probatur: tum, quia decretum, vel addit ſolum ſupra actum neceſſarium reſpectum rationis, vel extrinſecam denominationem ab effectu deſumptam, vel conceptum terminationis realis intrinſecæ, vt docebimus *infra tract. de voluntate art.* 3. Si primum, reſultat reſpectus ad poſitionem termini connotati. Si ſecundum, connotato poſito adeſt denominatio extrinſeca. Si tertium, ſtatim, atque intelligitur connotatum, adeſt terminatio ad illud, vel vt verius ſentio, terminatio, connotatum præcedit, ex illo tamen à poſteriori arguitur: ergo in quacumque ſententia ex his, quæ circa decreti liberi conſtitutionem verſantur, poſito connotato extrinſeco diuini decreti, neceſſum eſt, & ipſum intelligi exiſtens.

32 *Secundo.* Tum etiam: nam poſito connotato decreti abſoluti, non poteſt non præexiſtere abſolutum decretum: ergo poſito connotato extrinſeco decreti conditionati, præexiſtere debet conditionatum decretum. *Tertio.* Tum denique: nam decretum liberum intelligitur competere Deo ex mutatione reali, non Dei, ſed creaturæ terminantis illud: ergo ſi mutatio realis purè conditionata eſt ſufficiens vt Deo competat liberum decretum, data, aut intellecta hac mutatione, intelligitur adeſſe decretum, & exercitè exiſtere.

Quod amplius confirmo: nam ſi data mutatione iſta purè conditionata non adeſſet decretum, ſequeretur, quando conuenit Deo, competere illi ex mutatione ſui; conſequens eſt abſurdum: ergo data mutatione iſta, debet adeſſe decretum. Probo ſequelam: non competere illi ex mutatione reali conditionatà obiecti; cum hæc eſſe poſſet abſque exiſtentia exercita decreti; at non adeſt alia mutatio ad extra: ergo conuenit ratione mutationis intrinſecæ, quod eſt abſurdum. 33 *Confirm.*

§. II.

Soluuntur argumenta contraria.

Contrarium noſtræ concluſionis docuit Vazquez *in hac* 1. *p. diſputat.* 67. *cap.* 4. *num.* 20. *diſp.* 83. *cap.* 4 *per totum* 1. 2. *diſp.* 42. *cap.* 3. & 4. Granadus *controuerſia* 3. *generali tract.* 4. *diſput.* 2. Alarcon *Tract.* 2. *diſput.* 4. *cap* 6. & *tract.* 3. *diſp.* 5. *à cap.* 8 valde exagerans Vazquij ingenuitatem, eo quod huiuſmodi decreta ſubiectiuè abſoluta, & conditionata obiectiuè expugnauerit: quare ſoli Vazquio triumphum contra noſtros Thomiſtas canendum cenſet: non ita Suarez, & alijs ſuæ Familiæ Doctoribus, quos, cum horum decretorum poſſibilitatem conceſſerint, parum feliciter contra noſtros pugnaſſe, & cum illis manus conſeruiſſe deplorat, nec ſine lachymis. 34 *Peroratio Alarcon pro P. Vazquez.*

Sed antequam illorum argumenta proponam, placuit ex iſtius Auctoris verbis hanc ratiocinationem elicere: ſolus Vazquez animo ingenuo, vt genuinus Societatis filius, feliciter pro ſuorum ſententia contra noſtros Thomiſtas certauit, eo quod ſolus ille totus fuit in expungendis iſtis decretis, in quibus noſtræ ſententiæ veritas immota ſubſiſtit; at, vt iſte Auctor *Tract.* 3. *de Voluntate Dei diſputat* 5. *cap.* 8. *num.* 7. at, vt iſte Auctor ingenuè fatetur, rationes, quibus Vazquez horum decretorum impoſſibilitatem conatur oſtendere, parum ſunt efficaces, & nihil vt gentes: ergo non ſtrenuè, ſed omnino infeliciter pro ſuæ Societatis ſententia pugnauit: ſiquidem quamuis cauſam bonam aſſumpſerit, in probatione tamen defecit. 35 *Inconſequentia conuincitur primo.*

Rurſus ſi argumenta, quibus Vazquez decertat, ſunt inefficacia, vt prædictus Auctor *vbi proximè* affirmat, quomodo aperto Marte hoſtibus terrorem incuſſit, illoſque intra ſuam cauſam coegit, & vix aquatum exire permiſſit, vt rhetoricè magis, quam ſoliditate Theologica vtens Modernus prædictus inaniter iactat *Diſput.* 4. *de ſcientia Dei cap.* 6. *num.* 9. Numquid argumenta oculo cæcutienti, & amoris oleo delinito, viſa inefficacia, lynceos oculos obnubilare poſſunt, & ab hoſtibus ſtrenuis hebetata ſpicula reportare victoriam? Cæterum, his miſſis, ad argumentorum ſolutionem veniamus. 36 *Secundo.*

Primo arguit Vazquez: Decretum liberum ſupra actum neceſſarium ſolum addit rationis reſpectum ex reali termini mutatione prouenientem, & in illa fundatum; at in obiecto purè conditionato nulla interuenit realis mutatio; cum numquam ſit extra cauſas conſtituendum: ergo ad illud terminari nequit decretum liberum ſubiectiuè exiſtens in Deo. 37 *Argum Vazq.* 1.

Vel aliter, abſtrahendo à reſpectu rationis, per quem decretum liberum conſtitui docet Vazquez, quod latè refutabimus *infra Tract. de Voluntate Dei cap.* 3. poteſt argumentum proponi: non poteſt intelligi decretum liberum actu exiſtens in voluntate Dei, abſque reali mutatione in obiecto decreti; at in obiecto purè conditionato non adeſt aliqua realis mutatio: ergo ad illud terminari nequit liberum decretum diuinum; & conſequenter non poterit dari decretum ſubiectiuè abſolutum, & conditionatum obiectiuè. Hoc eſt argumentum, quo Vazquez, ſi placet Alarcon, ſuis hoſtibus terrorem incuſſit, licet poſtea parum efficax illud reputauerit. Idem cenſet Granadus *vbi proximè num.* 10. & communiter alij tam exteri, quam propriæ Familiæ, vt omnino inefficax illud reijciunt. 38 *Aliter proponitur idem argumentum.*

Reſpondent Arrubal: ſemper in caſu conditionati decreti ſequi aliquem realem effectum, nempè comminationem promiſſionem, aut reuelationem, & mutationem iſtam ſufficere. Sed non ſatisfacit hac reſponſione, primo: quia in iſtius Auctoris ſententia circa omne conditionatum diſparatum, vt verum ſit, exigitur neceſſario decretum; at poſſet Deus aliquod futurum decernere ſub conditione omnino diſparata, quin ſequeretur promiſſio, comminatio, aut reuelatio: ergo mutatio ex illis proueniens non ſaluat vniuerſaliter exiſtentiam decreti. 39 *Reſpõdet Arrubal. Sed contra primo.*

Si fortè dicatur: falſam eſſe minorem, maximè in iſtius Auctoris ſententia, qui non admittit poſſibile in Deo decretum aliquod purè conditionatum, ſed neceſſario debere eſſe ex aliqua parte abſolutum, vt ſaluetur requiſita mutatio. In contrarium facit ſecundo: nam externa promiſſio, reuelatio, aut comminatio ſupponit in obiecto futuritionem, ſiue abſolutam, ſiue conditio- 40 *Si reſpõdeatur. Cõtra* 2.

Digitized by Google

ditionatam; non enim ideò aliquid erit, quia verè reuelatur, aut verè promittitur; ſed ideò verè reuelatur, quia erit, ſiue abſolutè, ſiue ſub conditione: ergo reuelatio (& idem de promiſſione intellige) præſupponit decretum, ſiue abſolutum, ſiue conditionatum; & conſequenter potuiſſet Deus aliquid decernere ſub conditione, quin aliquod illorum ſubſequeretur.

41 *Contra 3* Tertio: nam externa reuelatio eſt effectus decreti abſoluti: ergo mutatio ex illa proueniens eſt inſufficiens ad obiectiuam mutationem ad decretum conditionatum exactam, ſicuti non ſufficit mutatio circa vnum obiectum, vt aliud terminet abſolutum decretum, v. g. mutatio in Paulo ad abſolutum decretum terminatum ad Petrum.

Contra 4 Denique: nam promiſſio externa non eſt obiectum decreti conditionati; at mutatio exacta ad decretum in illius obiecto requiritur; cum vel ſit denominatio extrinſeca ab illo, vel reſpectum rationis ad terminationem ad illud importet: ergo mutatio, quæ in promiſſione fit, inſufficiens eſt ad ſtatuendum decretum ſubiectiuè abſolutum, & conditionatum obiectiuè.

42 *Secundo reſp. alij.* Secundo alij ad argumentum factum reſpondent: non ſemper requiri, vt liberum decretum detur in Deo, phyſicam mutationem in obiecto, ſed moralem ſufficere, vt conſtat, ſi Deus decerneret ab æterno diſpenſare aliquem à voti obligatione: tunc namque, decretum ſolam induceret in obiecto mutationem moralem: patet etiam in decreto remiſſiuo culpæ, quam remitti poſſe abſque phyſica mutatione peccatoris eſt multorum Theologorum ſententia 1. 2. *quæſt.* 113. *art.* 2. Ita Suarez *in Opuſculo de ſcientia Dei libro* 2. *cap.* 7. *num.* 10. Noſter Albelda *in præſenti diſput.* 32. *ſect.* 2 *§.* 4.

43 *Reijcitur primo.* Sed nec placet iſtorum ſolutio: tum, quia communiter noſtri Thomiſtæ realem mutationem phyſicam in obiecto decreti liberi eſſe neceſſariam defendunt, ac proinde vt decreta conditionata, quæ omnes Thomiſtæ tuentur, defendamus in Deo, non eſt recurrendum ad mutationem ſolum moralem parum familiarem Thomiſtis. *Secundo* Tum etiam: nam, nec voti diſpenſatio poteſt in hominem voto ligatum moralem mutationem inducere, niſi illa dicta diſpenſatio innoteſcat, nec condonatio extrinſeca in hominem peccatum infectum, moralem mutationem per non eſſe culpæ inducere poteſt, niſi ad minus talis condonatio peccatori innoteſcat, quod abſque reali mutatione non fit. *Tertio.* Tum denique: nam adhuc admiſſa ſolutionis doctrina, ad rem, de qua in præſenti, nequit accommodari: nam inquiram ab illis, quæ moralis mutatio aduenit obiecto purè conditionato ex decreto de eius futuritione, aut in quo conſiſtit prædicta moralitas? Ergo adhuc admiſſo ſufficere ad decreti exiſtentiam mutationem præciſè moralem, non ſoluitur factum argumentum.

44 *Vera argumenti ſolutio.* Quare his omiſſis, ad illud reſpondeo cum Aluarez *lib.* 1. *reſponſionum cap.* 4. *numer.* 10. *ad* 4 *& diſp.* 7. *de Auxilijs numer.* 32. cui frequentius adhærent Recentiores noſtri, diſtinguendo maiorem; abſque reali mutatione præſenti, nego maiorem: futura abſolutè, vel conditionatè, concedo maiorem, & diſtinguo minorem: non eſt realis mutatio præſens, aut futura abſolutè, concedo minorem: futura ſub conditione, quod verificaretur conditio, nego minorem, & nego conſequentiam: quia mutatio debet eſſe iuxta qualitatem decreti, quando decretum fuerit abſolutum ſufficit, & requiritur realis obiectiua mutatio abſolutè futura, quando vero eſt conditionatum obiectiuè, ſufficit mutatio realis obiectiuè, non quæ fit, nec quæ futura ſit abſolutè, ſed quæ ſit futura, ſi purificetur conditio, ex vi illius decreti.

45 *Inſtatur arg. 1.* Et inſto argumentum in ſcientia conditionata, quæ ſolum addit reſpectum rationis ſupra ſcientiam neceſſariam Dei, cum potuerit illi non conuenire, ſi verum eſt, quod liberum decretum ſolum addat reſpectum rationis, quod Vazquez admittit; & tamen cum ſola mutatione obiectiua conditionali conuenit Deo. *Secundo.* Inſto etiam in decreto libero, quod erga reproborum gloriam admittit Vazquez *in hac* 1. *part. diſput.* 84. quamuis non efficax, ſed inefficax ſit; & tamen non inducit realem gloriæ reproborum mutationem abſolutè futuram.

Tertio. Inſto denique in decreto abſoluto, quod præſens ab æterno eſt; & tamen non inducit mutationem obiecti præſentem, ſed tantum futuram: pariter ergo poterit dari decretum ſubiectiuè abſolutum, & conditionatum obiectiuè, ob mutationem realem obiecti non præſentem, nec futuram abſolutè, ſed futuram conditionatim.

46 *Secundo arguitur.* Secundo alij ſic arguunt: repugnat Deo decretum imprudens, otioſum, & inutile: at omne decretum purè conditionatum eſt imprudens, otioſum, & inutile: ergo repugnat Deo omne tale decretum. Minorem, in qua eſt difficultas, verboſè ſatis oſtendunt, ſed relicto verborum tumultu talis decreti imprudentiam, *Minor quoad 1. p. prob.* ſic probant: nam Deus habuit abſolutum decretum, quo non exiſtentiam conditionis decreuit, v. c. quod Chriſtus Tyrijs non prædicaret, quo decreto ſuppoſito, impoſſibilis redditur Chriſti ad illos prædicatio; ergo non niſi imprudenter decernere potuit illorum conuerſionem ſub conditione prædicationis Chriſti redditæ impoſſibilis per aliud decretum, & cognitæ vt talis. Patet conſequentia, quia ridiculum videtur adſtruere decretum hoc in Deo: *Si chimera producatur, conſeruabo illam decem annis: volo vt Tyrij conuertantur, ſi ego non fuerim Deus*: & in humanis ſtultum eſſet ita decernere; *Volo dare tibi librum, ſi per aera volabero*: non alia de cauſa, niſi quia ſunt decreta ſub conditione omnino impoſſibili: ergo cum ſuppoſito decreto abſoluto de non exiſtentia conditionis, impoſſibilis reddatur conditio, ſtultum, & imprudens erit decretum aliud ſubiectiuè abſolutum, quo Deus poſitiuè decernat rei futuritionem ſub tali conditione, v. c. conuerſionem Tyriorum ſub conditione prædicationis Chriſti nunquam extituræ, imò iam impoſſibilis ex vi alterius decreti abſoluti.

47 *Quoad reliquas partes probatur 1. Secundo.* Deinde probant decreti otioſitatem, & inutilitatem: tum, quia ad futuritionem ſub conditione, ſufficit decretum obiectiuè futurum: ergo id etiam ſufficiet vt ſaluetur veritas promiſſionis; & conſequenter otioſè, & inutiliter ſtatuetur decretum ſubiectiuè exiſtens. Tum etiam: nam ex vi decreti conditionati obiectiuè, non poteſt fieri res abſolutè futura, ſi purificetur conditio, ſed neceſſario exigitur aliud decretum: ergo admitti debet decretum conditionatim futurum ex parte actus; & conſequenter ratione illius res erit ſub conditione futura, & aliud decretum ſubiectiuè abſolutum erit otioſum. Probatur antecedens: purificata conditione, res erit abſolutè futura: ergo in vi decreti tunc abſoluti; at decretum primum conditionatum non poteſt tranſire in abſolutum, etiam ſi purificetur conditio, ſicuti nec ſcientia conditionata tranſiret in abſolutam purificata conditione, ſed ſuccederet ſcientia viſionis: ergo primum decretum non poteſt dare abſolutam futuritionem, ſi purificetur conditio, ſed aliud abſoluto deberet ſuccedere, & in vi illius redderetur obiectum abſolutè futurum.

48 *Reſp. ad prob. 1. p. minor.* Ad hoc argumentum reſpondeo, negando minorem. Ad primam probationem, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam: nam exempla *ibi* adducta important conditiones omnino impoſſibiles; cum autem, vt conditionatum ſit verum, requiratur neceſſario, quod conditio, vel ex natura rei cum conditionato connectatur, vel ad minus ex decreto diuino, quod in conditionatis omnino diſparatis contingit: quorum neutrum poteſt conditio ab intrinſeco repugnans habere reſpectu futuri; bene tamen conditio, quæ ſolum ex ſuppoſitione aliqua accidentali redditur impoſſibilis: hinc fit, quod licet decreta illa de conditionibus ex ſe repugnantibus ſtulta videantur, non debeant ſtulta, & imprudentia cenſeri decreta ſubiectiuè abſoluta de conditione, non ex ſe repugnante, ſed ex ſuppoſitione aliqua accidentali.

49 *Explicatur ſolutio.* Itaque hoc conditionatum: *Si exiſtat chimera, conſeruabo illam decem annis*, non poteſt veritatem habere, eo quod ad veritatem conditionati exigitur connexio aliqua, vel ex natura rei, vel ex decreto extrinſeco, cum conditionato exiſtentia autem chimeræ non poteſt ex natura rei, cum ſui conſeruatione connexionem habere: nam, quod ab intrinſeco repugnant, implicatorium eſt, quod ex natura rei cum ſui conſeruatione connexionem obtineat; nec poteſt illam habere ex decreto diuino: quia tale decretum, & ſi poſſit dare connexionem extremis ex ſe non connexis, nequit autem efficere vt id, cui eſſe omnino repugnat, connexionem habeat cum aliquo: prædicatio autem Chriſti v. c. etiam ſi ex ſuppoſitione decreti reddatur impoſſibilis, poteſt ex ſe connexionem habere cum Tyriorum conuerſione, & ideò ſub prima conditione nihil poteſt prudenter decerni, bene tamen ſub conditione prædicationis Chriſti poteſt ſummè prudenter Tyriorum conuerſio decerni.

50 *Inſtatur argumentum.* Et quidem prudenter poteſt Deus promittere Tyriorum conuerſionem ſub conditione prædicationis Chriſti, & de facto prudenter promittit hominibus gloriam ſub conditione meritorum, & perſeuerantiæ finalis; & tamen, vt fatetur prædictus Auctor non poteſt Deus prudenter promittere Tyriorum conuerſionem ſub conditione, quod ipſe non ſit Deus, nec chimeræ conſeruationem per decem annos ſub conditione exiſtentiæ chimeræ: ergo diſpar eſt inter vtramque conditionem ratio; & conſequenter ex eo quod Deus non poſſit prudenter decernere ſub conditionibus illis ex ſe repugnantibus, non rectè colligitur non poſſe prudenter decernere ſub conditionibus impoſſibilibus non ab intrinſeco, ſed ex ſuppoſitione accidentali decreti.

51 *Ad 1 probationem 2. p. min.* Nego etiam decretorum otioſitatem. Ad primam probationem, nego antecedens: nam decretis diuinis repugnat omnis futuritio, vt *Diſput præcedenti* monſtraui: ac proinde ab illo vt futuro ſub conditione prouenire nequit veritas promiſſionis, aut conditionata rerum futuritio. Dato etiam, quod decretis diuinis non repugnaret conditionata futuritio, non tamen poſſent eſſe futura, niſi in vi alicuius præcedentis decreti, vt *Diſputat. præced. §. vltimo* aſſerebam; & ideò decretum conditionatum non eſſet otioſum; cum ex vi illius abſolutum decretum obtineret rationem futuri ſua conditione, nec aliter poſſet rationem futuri ſortiri.

52 *Ad 2. probationem.* Ex quo ad ſecundam probationem conſtat ſolutio. Vel ſecundo, ad illam dicatur, obiectum ſub conditione futurum tranſiturum fore in futurum abſolutè, ſi purificetur conditio, non in vi ſola decreti conditionati, ſed in vi decreti abſoluti illati ex conditionato, non quod habeat rationem futuri, ſed
quod

Digitized by Google

quod ab æterno fuiſſet, ſi Deus ab æterno decreuiſſet purificare conditionem. Itaque prius noſtro modo intelligendi decreuit Deus, quod, ſi Chriſtus Tyrijs prædicaſſet, Tyrij conuerterentur, ex vi huius decreti fuit futura Tyriorum conuerſio ſub conditione, & ex vi illius inferebatur pro alio poſteriori decretum abſolutum de conuerſione illorum, ſi in illo Deus decerneret purificare conditionem: quia tamen in ſequenti ſigno decreuit non purificare conditionem, manſit Tyriorum conuerſio futura purè conditionatim, & impoſſibilis illius futuritio abſoluta, impoſſibilitate orta ex ſuppoſitione decreti.

53 *Tertio arguitur.* Tertio ſic obijciunt: nullum poteſt dari decretum actu exiſtens in Deo, cui non correſpondeat aliquod connotatum ad extra variabile; at in decreto conditionato Dei libero non eſt tale connotatum: ergo non datur in Deo decretum ſubiectiuè abſolutum, & conditionatum obiectiuè. Probatur minor: nam tale decretum non connotat effectum abſolutè futurum, quia nunquam erit, nec conditionem, quæ nunquam extitura, nec connotare poteſt effectum ſub conditione futurum, quia hic non eſt magis actu poſt decretum, quam ſi tale decretum non eſſet; connotatum autem decreti debet eſſe effectus illius: ergo nullum connotatum variabile ad extra illi correſpondere poteſt.

54 *Reſpond.* Reſpondeo, negando minorem. Ad illius probationem, nego tertiam antecedentis partem: nam connotatum huius decreti eſt effectus ſub conditione futurus: nego etiam quod non ſit magis actu poſt tale decretum, quam ſine illo: nam ſine illo ſolum erat in ſtatu poſſibilitatis; poſt decretum autem conſtituitur in ſtatu futuritionis conditionatæ: ita vt implicet eſſe, aut intelligi, niſi præſuppoſito iſto decreto, ſicut nec futuritio abſoluta ſine præſuppoſito decreto abſoluto.

Inſtatur argumentum. Et inſto argumentum: tùm in promiſſione conditionati, quæ eſt actus liber diuini intellectus, aut diuinæ voluntatis, cuius tamen connotatum non eſt abſolutè futurum, ſed ſolum ſub conditione. Tum etiam, in ſcientia conditionata Dei, quæ in omnium ſententia potuit non eſſe in illo, & tamen connotatum variabile huius ſcientiæ ſolum eſt conditionatum futurum.

55 *Replicatio.* Sed opponunt in contra: ſcientia conditionata non eſt libera, aut contingens abſolutè, ſed libera, aut contingens ex præſuppoſita conditione; & ideò non petit connotatum ad extra abſolutè variabile, ſed ſolum ſub conditione; at decretum eſt liberum, ſeu contingens abſolutè: ergo petit connotatum abſolutè variabile. Patet conſequentia: nam variabilitas connotati debet eſſe iuxta conditionem variabilitatis decreti, aut è contra variabilitas decreti iuxta conditionem variabilitatis in connotato.

56 *Reſpond.* Reſpondeo negando antecedens: nam ſcientia conditionata taliter competit Deo, quod potuit abſolutè illi non conuenire: nam ſicut potuit abſolutè Deus ſcire Anti-Chriſtum eſſe futurum; aut non eſſe futurum; ita potuit abſolutè ſcire Petrum vocatum fore conſenſurum; & potuit abſolutè, hoc non ſcire. Quod patet: nam talis ſcientia, eſto conditionata ſit obiectiuè, ſubiectiuè tamen abſolutè exiſtit: ergo, vel ita, vt potuerit abſolutè non eſſe, vel ita, vt fuerit neceſſario abſolutè; non hoc ſecundum: ergo primum; & conſequenter potuit abſolutè non competere Deo, & hoc ideò eſt, quia licet obiectum ſit ſub conditione futurum, abſolutè tamen habet futuritionem conditionata, quam abſolutè potuit non habere, & idem quod in ſcientia, in decreto contingit.

57 *Vltimo arguitur.* Denique ſic obijciunt: actui voluntatis actu exiſtenti in Deo debet correſpondere proprium voluntatis obiectum præſens, ſaltim in eſſe obiectiuo; at decreto conditionato non correſpondet proprium voluntatis obiectum præſens, adhuc in eſſe obiectiuo: ergo non eſt actus actu exiſtens in Deo, ſed eſſet, ſi conditio purificaretur, quod eſt eſſe conditionatum ex parte ſubiecti. Probatur minor: obiectum voluntatis eſt bonum; at effectus ſub conditione futurus non eſt actu bonus, ſed eſſet bonus, ſi purificaretur conditio: ergo non datur actu obiectum voluntatis præſens, adhuc in eſſe obiectiuo. Probatur minor: bonitas, quæ eſt obiectum actus efficacis, eſt bonitas exiſtentiæ; at effectus ſub conditione futurus non habet exiſtentiam actu, nec in eſſe phyſico, nec in eſſe obiectiuo: ergo non habet bonitatem terminantem actum efficacem actu, nec in eſſe phyſico, nec in eſſe obiectiuo.

58 *Confirm. primo.* Confirmatur primo: obiectum, quod actu coloratum non eſt, ſed eſſet coloratum ſub aliqua conditione, non poteſt terminare actum potentiæ viſiuæ de facto exiſtentem, ſed terminaret illum, ſi purificaretur conditio: ergo obiectum quod actu non eſt bonum, ſed eſſet bonum ſub aliqua conditione terminare nequit actum voluntatis actu exiſtentem, ſed terminaret illum, ſi purificaretur conditio. Patet conſequentia: nam ſicut obiectum viſus eſt lucidum coloratum, ita obiectum voluntatis eſt bonum.

59 *Confirm. ſecundo.* Confirmatur ſecudo: obiectum impoſſibile ſub conditione, ſi eſſet poſſibile, terminare non poteſt actum voluntatis, ſaltim efficacem: nam de ſimplici complacentia alia eſt quæſtio, de qua 1. 2. *q.* 13. at non alia de cauſa, niſi quia actu bonum non eſt abſolutè, ſed ſolum eſt bonum ſub conditione: ergo obiectum ſub conditione futurum terminare non poteſt actum efficacem de facto exiſtentem. Patet conſequentia: quia tale obiectum bonum non eſt, ſed erit bonum, ſi purificetur conditio.

60 *Confirm. tertio.* Confirmatur tertio: obiectum impoſſibile ſub conditione, quod eſſet poſſibile, non terminat ſimplicem complacentiam diuinam, v. c. chimera ſub conditione, quod poſſibilis eſſet, terminare nequit amorem ſimplicis complacentiæ diuinæ: ergo effectus abſolutè non futurus, ſed ſolum ſub conditione terminare nequit actum efficacem voluntatis diuinæ actu exiſtentem in Deo. Patet conſequentia: nam ſicut bonitas entis poſſibilis eſt obiectum amoris ſimplicis, ita bonitas exiſtentiæ eſt obiectum actus efficacis: ergo ſi prima, ſolum ſub conditione cognita, terminare nequit ſimplicem amorem: ita exiſtentia, ſub conditione ſolum conueniens, terminare nequit actum efficacem.

61 *Prima ſolutio. Reijcitur.* Ad hoc argumentum reſpondeti ſolet primo, quod licet res futura præſens non ſit, eſt tamen præſens pro tunc futuritionis eius futuritio, quæ eſt obiectum decreti. Hæc tamen ſolutio ſtare nequit cum his, quæ diximus *Diſp.* 33. nimirum, futuritionem eſſe denominationem, deſumptam à decreto vt à forma; at nullus actus poteſt ſuum obiectum vt forma conſtituere: ergo futuritio conditionata non eſt obiectum decreti conditionati; & conſequenter, quamuis præſens ſit futuritionis tempore, non ſaluatur per hoc, quod prædictum decretum habeat obiectum præſens pro tunc.

62 *Secundo alij reſp.* Secundo alij reſpondent, quod licet exiſtentia effectus futuri ſub conditione non ſit præſens, eſt tamen præſens obiectiuè pro tunc futuritionis bonitas illius, per quam conſtituitur in ratione obiecti voluntatis diuinæ. Sed nec iſta ſolutio ſatisfacit: nam bonitas, quam præſentem conſtituunt in prædicto effectu pro tunc futuritionis, vel eſt bonitas exiſtentiæ illius, vel futuritionis, vel quid ditatis ſub eſſe poſſibilis. *Diſplicet iſta ſolutio.* Non prima, quia cum exiſtentia præſens non ſit, nec illius bonitas præſens eſſe poteſt. Non ſecunda, vt contra primam ſolutionem probaui. Non tertia: tùm, quia vt cum communiori Thomiſtarum ſententia docebimus *Tract. de volunt. Dei ar.* 2. bonitas rerum in eſſe poſſibili non ſufficit terminare actum voluntatis diuinæ.

63 *Vera ſolutio.* Tum etiam: nam dato, quod terminet actum diuinæ voluntatis, terminat actum neceſſarium ſimplicis complacentiæ, vt communiter docent illi, qui in creaturis poſſibilibus amabilitatem agnoſcunt; actus autem, de quo in præſenti loquimur, neceſſarius non eſt. Tum denique: nam eſto poſſet terminare actum liberum, eſſet actus ſimplicis complacentiæ, non actus efficax; decretum autem conditionatum; de quo in præſenti, actus efficax eſt, vt ex dictis *§. ſequenti* conſtabit: ergo non aſſignatur in effectu conditionato futuro bonitas præſens pro tunc futuritionis ſufficiens terminare decretum ſubiectiuè abſolutum, & conditionatum obiectiuè.

64 Quare, his prætermiſſis, ad argumentum factum reſpondeo, conceſſa maiori, negando minorem: ad cuius probationem, diſtinguo maiorem: eſt bonum bonitate præſenti, nego maiorem; præſenti, aut futura, ſiue abſolutè, ſiue ſub conditione, concedo maiorem: & conceſſa minori, nego conſequentiam, quia bonitas futura ſub conditione, ſufficit terminare actum voluntatis præſentem. Itaque voluntas non limitatur ad amorem bonitatis præſentis ſed poteſt etiam per deſiderium ferri in bonitatem futuram, & quando tale deſiderium eſt efficax, & abſolutum, petit pro obiecto bonitatem abſolutè futuram; ſi verò conditionatum fuerit, petit pro obiecto bonitatem futuram, non abſolutè, ſed ſub conditione, & hæc bonitas ſub conditione, futura eſt præſens in eſſe obiecti pro tunc futuritionis voluntati diuinæ.

Ad 1. confirm. Ad primam confirmationem, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam: nam potentiæ viſiuæ obiectum, ob ſui materialitatem, eſt tantum coloratum præſens: vnde, niſi præſens ſit actu, terminare nequit actum eius præſentem, ſecus in voluntate oppoſita de cauſa contingit.

Ad ſecundam. Ad ſecundam confirmationem, conceſſo antecedenti, diſtinguo conſequens: ſub conditione, quod eſſet futurum, concedo conſequentiam: ſub conditione futurum, nego conſequentiam. Itaque non eſt idem obiectum ſub conditione, quod eſſet futurum, & obiectum futurum ſub conditione: nam in primo ſenſu non eſt obiectum futurum, adhuc ſub conditione, ſed conditio cadit ſupra futurionem ipſam, quam de facto non habet; in ſecundo autem conditio non cadit ſupra futuritionem, ſed ſupra exiſtentiam; & ideò in primo terminare nequit actum efficacem præſentem, bene tamen in ſecundo.

65 *Ad tertiam.* Ad tertiam confirmationem, de cuius antecedenti variè ſentiunt Theologi, breuiter pro nunc reſpondetur ex Caietano *in hac* 1. *p. quæſt.* 63. *art.* 3. quem ſequitur Aluarez 1. 2. *quæſt.* 13. *art.* 5. diſtinguendo antecedens: circa impoſſibile ab intrinſeco tale, tranſeat antecedens: ſi ſolum ſit impoſſibile ex ſuppoſitione aliqua accidentali, nego antecedens, & nego conſequentiam: quia id quod abſolutè futurum non eſt, bene tamen ſub conditione, non habet repugnantiam aliquam ab

intrinſeco

Digitized by Google

intrinſeco vt ſit abſolutè futurum, ſed ſolum ei repugnat abſoluta futuritio ex ſuppoſitione accidentali, nempè diuini decreti.

§. III.

De efficacia iſtorum decretorum.

66 *Secunda concluſio.* SIt ſecunda concluſio. *Hæc decreta conditionata ſunt ex ſe, & ab intrinſeco efficacia, & prædeterminantia efficaciter.* Ita omnes Thomiſtæ *in præſenti, & tract. de auxilijs, & in hac 1. p. q. 19. art. 5.* quibus in locis fusè huiuſmodi efficacia ſuadetur; breuiter tamen inſinuabo argumenta pro re, de qua agimus, quia ſine illius efficaciæ aliquali notitia percipi nequit, quomodo in decretis poſſint contingentia cognoſci.

67 *Notabile.* Ante cuius probationem aduerto, quod ſi decreta omnimodò abſoluta non ſunt indifferentia prout à Deo, ſed efficacia ab intrinſeco, & prædeterminantia voluntatem creatam ad liberum conſenſum, decreta etiam ſubiectiuè abſoluta, & conditionata obiectiuè, efficacia intrinſeca, & voluntatis noſtræ prædeterminatiua debent gaudere. *Probatur.* Quod probo manifeſta ratione: nam ab eiſdem cauſis vt futuris ſub conditione dependet effectus in ſtatu conditionato, à quibus vt abſolutè futuris dependet in ſtatu abſoluto: ergo ſi actus contingentes, & liberi voluntatis creatæ, vt futuri ſint abſolutè, eſſentialiter pendent à prædeterminatione phyſica efficaci ab intrinſeco vt futura abſolutè, & idcirco petunt decretum diuinum exercitè exiſtens, quo Deus decernat dare abſolutè huiuſmodi prædeterminationem, dependebunt etiam in ſtatu conditionato ab illa, vt ſub conditione futura, atque ex conſequenti à decreto exercitè exiſtente in Deo, quo decernat ſub aliqua conditione, prædeterminando efficaciter cum illa concurrere, quod decretum non poteſt non efficacia ab intrinſeco, & omnimoda infallibilitate gaudere: quare ſi ſemel ex Auguſtino, Doctore Angelico, & ratione monſtrauerimus, decreta abſoluta, a quibus futura contingentia abſolutè futura dependent, eſſe intrinſecè efficacia, id ipſum de decretis conditionatis demonſtratum manebit.

68 *Decreta abſoluta eſſe ab intrinſeco efficatia: Probatur primo ex Auguſt.* Quod autem decreta abſoluta ab intrinſeco ſint efficacia, docent Capreolus *in 1. diſt. 45. q. 1. art. 2.* & *in 2. diſt. 28. q. 1. art. 3. ad. 12.* Ferrara 3. *Contra Gentes cap. 89.* Bannez, Nazarius, & Albelda *infra q. 19. art. 8.* & omnes Thomiſtæ cum alijs, quos referunt PP. Salmanticenſes *Tract. de voluntate Dei diſp. 10. dub. 3.* Et ſuadetur in primis ex Parente Auguſtino *lib. de gratia, & libero arbitrio cap. 5.* & 16. *lib. de correctione, & gratia cap. 10. 12. 14. & 15. lib. de præſtinatione Sanctorum cap. 6. Epiſtola. 107.* & *lib. 1. ad Simplicianum quæſt. 2.* Quibus in locis, & paſſim alibi, recognoſcit gratiam ab intrinſeco efficacem, qua Deus hominum corda conuertit, quando voluerit, quomodo voluerit, & vbi voluerit, cuius verba breuitatis cauſa prætermitto, ſufficiant illa Sanctiſſimi Doctoris libro de Prædeſtinatione Sanctorum cap 8. *Hac itaque gratia* (ſcilicet efficax) *quæ occultè humanis cordibus diuina largitate tribuitur, à nullo duro corde reſpuitur; ideò quippe tribuitur vt cordis duritia primitus auferatur: quando ergo Pater intus auditur, & docet vt veniatur ad Filium, aufert cor lapideum, & dat cor carneum.*

69 Quæ verba ſolum de gratia ex ſe efficaci, & vt præuenit noſtrum conſenſum poſſunt verificari; at ſemel admiſſa gratia intrinſecè ab intrinſeco efficaci, & infallibili, prout venit à Deo, neceſſario debet concedi decretum abſolutum independenter à noſtro conſenſu ab intrinſeco efficax, vt in confeſſo eſt apud omnes contrarios Doctores, & per ſe manifeſtum: ergo talia decreta ab intrinſeco, & ex propria natura, efficacia ſunt de mente Auguſtini.

70 *Secundo probatur ex D.Th.* Deinde ſuadetur ex Doctore Angelico, qui vt Auguſtinianus in omnibus, vel vt melius dicam, ipſiſſimamens Auguſtini, non potuit in rebus de gratia ab Auguſtini mente recedere. Igitur D. Thom. 2. *Phyſicorum lect. 8. ad textum 48. q. 3. de Potentia art. 7. ad 7. in hac 1. p. q. 19. art. 3. ad 5 q. 105. art. 5. 1. 2. q. 6. art. 1. ad 3. q. 9. art. 4. quæſt. 109. art. 1. quæſt. 111. art. 2.* & alibi ſæpè, in omni cauſa ſecunda, ſiue naturali, ſiue libera agnoſcit, præter virtutem receptam à Deo, quandam motionem præuiam à prima cauſa, qua ad operandum infallibiliter applicetur. Videndus eſt Angelicus Doctor præcipuè *q. illa 3. de Potentia art. 7. in corpore, & ſolut. ad 7.* vbi ita expreſſe præmotionem phyſicam tradit, etiam in libero agente, vt nonnulli ex contrarijs nullam aliam fugam inuenerint, niſi quod D. Tho. ſententia, quam ibi docuit, in Summa retractauerit: falluntur tamen: nam Doctor Angelicus, locis ex Summa allegatis, nec verbum inſinuat, quo ſententiam ibi traditam deſſetat, ſed ſummè cum illa concordat, vt conſtabit legenti.

71 *Ex doctrina D. Th. formatur argum.* Ex quo tale formo argumentum: Deus in tempore concurrit cum agentibus liberis, nedum ſimultaneo concuſſu in effectum; ſed etiam præuio in cauſam, quo illam vltimo complet, & ad operandum præmouet, & infallibiliter applicat: ergo habuit ab æterno decretum non ſolum ſimultaneè, ſed etiam præuiè concurrendi, prædeterminando, & applicando illam ad efficaciter operandum. Hæc conſequentia eſt euidens: nam, quod Deus in tempore exequitur, ab æterno decreuit. Tunc vltra; ſed decretum concurrendi præuiè eſt efficax ab intrinſeco, & infallibiliter cum conſenſu connexum: ergo decretum abſolutum diuinum eſt ab intrinſeco efficax, & infallibile vt præuenit noſtrum conſenſum ex mente D. Thomæ. Conſequentia eſt nota. Minorem non negant contrarij, quod ſi negauerint, manifeſtè illam probo: præmotio, & applicatio cauſæ ad operandum complet illam vltimo, & completè ad operandum determinat: ergo eſt infallibiliter cum operatione connexa; & conſequenter decretum præmotionem præparans ab æterno, efficacia ab intrinſeco, & omnimoda infallibilitate debet gaudere.

Quod amplius confirmo ex alia doctrina Doctori Angelico familiari, videlicet libertatem noſtrorum actuum ad ſummam efficaciam diuinæ voluntatis reducendam eſſe, qua non ſolum ſubſtantiam actus, ſed etiam libertatis modum decernit. Ita habetur apud D. Thomam *in hac 1. part. quæſt. 19. art. 8. quæſt. 22. art. 4. quæſt. 23. art. 6. quæſt. 83. art. 1. ad 3. 1. 2. quæſt. 10. art. 4. ad 1. in 1. ad Annib. diſt. 47. q. 1. art. 4. ad 4. 3. Contra Gentes cap. 89. & cap. 94. circa finem. 1. Perhyermenias lect. 14.* quibus in locis, & paſſim alibi, ad efficaciam diuinæ voluntatis decernentis, nedum ſubſtantiam, verum etiam modum libertatis in actibus voluntatis creatæ, illorum libertatem reducit; at negantes prædiffinitiones ab intrinſeco efficaces in Deo, non ad efficaciam voluntatis diuinæ, ſed ad præſcientiam conditionatam fugiunt, vt noſtram libertatem cum efficacia gratiæ componant: ergo longè à D. Thoma diſtant, & Angelicus Doctor, qui ad ſummam efficaciam voluntatis diuinæ libertatem noſtram reducit, manifeſtè ſentit prædiffinitiones diuinas eſſe ab intrinſeco ex propria natura efficaces. 72 *Confir. 1.*

Confirmatur ſecundo ex eodem D. Thoma *infra quæſt. 23. art. 1. ad 1.* vbi ſoluens argumentum ex auctoritate Damaſceni aſſerentis: *Omnia quidem præcognoſcit Deus, ſed non omnia prædeterminat.* Reſpondet, *quod Damaſcenus nominat prædeterminationem, impoſitionem neceſſitatis, ſicut in rebus naturalibus, quæ ſunt prædeterminatæ ad vnum.* Et eodem modo reſpondet ad illam auctoritatem, & ad aliam Gregorij Niſeni 3. *Contra gentes cap. 90.* ſentit ergo prædiffinitionem prędeterminantem voluntatem creatam, non ad vnum per modum naturæ, ſed per modum libertatis cum omnimoda infallibilitate, eſſe neceſſario admittendam, aliàs fruſtra Angelicus Doctor ſic explicuiſſet PP. auctoritates. 73 *Confir. 2.*

Confirmatur tertio: nam efficacia intrinſeca decreti vt à Deo à ſcientia media independens, ideò ab Auctoribus contrarijs negatur, quia principium à nobis ineuitabile cum conſenſu noſtro connexum, illius lædit libertatem; ſed hoc expreſsè ab Angelico Doctore negatur *infra quæſt. 19 art. 8. ad 2.* vt *diſp. 28.* clarè monſtrabimus: ergo efficacia ex præſcientia menti D. Thomæ aduerſatur, & intrinſeca efficacia decreti eſt illius menti conformis, & ab ipſo clarè tradita. *Confir. 3.*

Denique id ipſum conſtat ex eodem Diuo Thoma *q. 12. de veritate art. 10. ad 12.* illis verbis: *Ad vndecimum dicendum, quod cauſæ ſuperiores; quæ ſunt rerum rationes in diuina præſcientia, numquam deficiunt ab impletione ſuorum effectuum, ſicut deficiunt cauſæ inferiores, & ideo in cauſis ſuperioribus cognoſcuntur rerum euentus abſolutè*; at rerum rationes in diuina mente exiſtentes nihil aliud ſunt, quam diuina eſſentia, vt per decretum liberum determinata ad rerum productionem, vt expreſsè habetur apud Diuum Thomam *quæſt. 3. de veritate art. 6.* ergo ex illius mente decretum abſolutum eſt efficax ex ſe, & ab intrinſeco, aliàs in illo, & ex illo non poſſent rerum euentus abſolutè cognoſci omnino infallibiliter, vt fatentur Auctores contrarij, qui hoc ipſo, quod decretis diuinis negant efficaciam intrinſecam, conſequenter negant poſſe in illis futura contingentia abſolutè cognoſci. 74 *Confir. 4.*

Tertio ſuadetur hac ratione Theologica: nam decretum diuinum tale debet eſſe, vt ſit prima ratio diſcernendi, conſentientem à non conſentiente, iuxta illud Pauli: *Quis te diſcernit? quid habes, quod non accepiſti? ſi autem accepiſti, quid glorilaris quaſi non acceperis?* at niſi gaudeat efficacia ab intrinſeco, prout venit à Deo, non eſſet prima diſcernendi ratio inter conſentientem, & non conſentientem, ſed primum diſcrimen ad voluntatem creatam deberet reduci; & conſequenter poſſet homo gloriari, & aduerſus alium inflari, vt eruditè ponderant, & inefficaciſſimè oſtendunt noſtri Thomiſtæ *ad Tract. de auxilijs*, eo quod diſcrimen effectus, non ad id in quo cauſæ conueniunt, qualiter in decreto prout à Deo veniente inter ſe conuenirent conſentiens, & non conſentiens, ſi ſemel prout ab illo non gaudeat efficacia ab intrinſeco, ſed ad id in quo diſcriminantur debet reduci: ergo neceſſario debent admitti decreta efficacia ab intrinſeco, & prędeterminantia voluntatem creatam. 75 *Tertio probatur aſſumpti ratione Theologica.*

Quarto: nam decretum debet eſſe tale, quod ſubordinet Deo voluntatem creatam; at decretum non prædeterminans, ſed ſimultaneè cum illa concurrens, non ſubordinat Deo vt primæ cauſæ voluntatem creata: ergo debet eſſe prædeterminatiuum voluntatis creatæ; & conſequenter efficax ab intrinſeco: Probo minorem: ex duabus cauſis, quarum vna non agit in aliam, nec illam ad agendum applicat, ſed vtraq; ſimul ad effectum concurrit, neutra ſubordinatur alteri, licet vna ab alia in productione effectus 76 *Quarto probatur*

Digitized by Google

effectus dependeat, vt conſtat in duobus portantibus lapidem, aut trahentibus currum; at ſi decretum diuinum non præpararet præuium, ſed ſolum ſimultaneum concurſum, non ageret Deus in arbitrium creatum, ſed ſimul cum illo ad actum concurreret: ergo non ſubordinaret Deo vt primæ cauſæ voluntatem creatam.

77 *Quinto prob. ab inconuenientibus. Primum eſt.* Quinto ab inconuenientibus, quæ ſequuntur ex contraria ſententia: ſequitur primo Deum eſſe Auctorem peccati, nec minus eſſe opus illius perditionem Iudæ, quam vocationem Pauli; conſequens eſt hæreticum: ergo decretum abſolutum Dei eſt efficax ab intrinſeco. Patet ſequela: nam ſi decretum concurrendi non eſſet efficax prout à Deo, & præpararet concurſum indeterminatum, quatenus procedit ab ipſo, concurſus voluntati oblatus eſſet prout à Deo indifferens ad bonum, & malum, à voluntate autem pro nutu ad vnam partem determinaretur: ergo quandoq; determinaretur ad malum, & quandoq; ad bonum; & conſequenter æquè vtrumque cauſaret. Patet hæc conſequentia: nam vtrumq; ex ſe indifferenter omnino reſpiceret, & ad vtrumq; media voluntatis determinatione tranſiret: ergo æqualiter vtrumque cauſaret.

78 *Secundũ* Secundo ſequitur, concurſum creatum præcedere concurſum diuinum; & conſequenter, quod non eſſet effectus illius, quod eſt erroneum. Patet ſequela: nam determinans, in quantum tale, debet præcedere id, quod determinatur; cum prout ſic ad illud comparetur vt forma: ergo ſi concurſus creatus determinat concurſum diuinum, illum præcedit; & conſequenter illius cauſalitatem neceſſario ſub aliqua formalitate ſubterfugit.

79 *Tertium* Denique, omiſſis alijs, id ipſum oſtenditur: efficacia intrinſeca prædiffinitionis diuinæ non lædit, ſed potius firmat libertatem creatam: ergo non debet Deo negari. Conſequentia eſt euidens: cum hac ſola ratione à contrarijs negetur, quia non ſtat cum illa creata libertas. Antecedens autem conſtabit ex dicendis *diſput.* 38. vbi hæc argumenta vrgebuntur.

§. IV.

Reſpondetur directè ad quæſtionem.

80 *Tertia concluſio. Aluarez. Albelda. Salmant. S. Tho. S. Aug.* SIT TERTIA CONCLVSIO. *Hæc conditionata poſitiuè futura cognoſcuntur à Deo in decreto efficaci ſubiectiuè abſoluto, & conditionato obiectiuè.* Concluſionem iſtam eſſe de mente Auguſtini multis oſtendunt noſtri Thomiſtæ, Aluarez *diſp. 7. de auxilijs*. Albelda *in præſenti diſput.* 45. *ſect.* 2. Salmanticenſes *diſp* 10. *dub.* 2. & Magiſter S. Thoma *diſp.* 20. *art.* 3. ex quibus vnum, vel alterum teſtimonium expendam. Primum ſit ex *lib. de prædeſtinatione Sanctorum cap.* 10. illis verbis: *Prædeſtinatione Deus ea præſciuit, quæ fuerat ipſe facturus.* Et paulò infra: *Quando promiſſit Deus Abrahæ fidem gentium, non de noſtra voluntatis poteſtate, ſed de ſua prædeſtinatione promiſſit: promiſſit enim quod ipſe facturus erat, non quod homines, &c.*

81 *Ex his teſtimonijs duplex argumentum deducitur.* Ex quibus verbis duplex ſumo argumentum: primum; quod Deus eſt facturus, in ſua prædeſtinatione prænoſcit; at Deus omnes actiones noſtras quantumcumque liberas eſt facturus: ergo eas in ſua prædeſtinatione cognoſcit, ideſt in decreto efficaci. Secundum; quod Deus promittit, de ſua prædeſtinatione, non de noſtra poteſtate promittit; at Deus multoties noſtras actiones liberas promittit, iuxta illud: *Faciam vt in præceptis meis ambuletis*: ergo illas promittit de ſua prædeſtinatione, & eaſdem in ſua prædeſtinatione cognoſcit.

82 *Reſpond. contra 1.* Dices, Auguſtinum in vtroque teſtimonio loqui de futuris abſolutis, non de conditionatis. Sed contra primo: nam Auctores, qui negant conditionata in decreto cognoſci, etiam id negant de abſolutè futuris in decreto abſoluto vt conſequenter loquantur: nam ſi abſolutè futura in decreto cognoſcuntur à Deo, neceſſario eſt dicendum illud eſſe infallibile, & ab intrinſeco cum illis connexum; dato autem, decretum ab intrinſeco efficax noſtras voluntates liberas præuenire ſcientia media euaneſcit: ergo Auguſtinus docens, Deum abſolutè futura in ſua prædeſtinatione cognoſcere, ideſt in ſuo prædiffinitiuo decreto, ſcientiam mediam excludit, & id ipſum fatetur de conditionatis futuris.

83 *Secundo.* Secundo: nam ſi futura abſoluta cognoſcit Deus in ſua prædeſtinatione, vt apertè Auguſtinus fatetur, eſt propter dependentiam, quam habent ab illa; at ab eiſdem cauſis in ſtatu conditionato dependent conditionata futura, à quibus in ſtatu abſoluto dependent futura abſolutè: ergo etiam conditionata futura cognoſcit Deus in ſua prædeſtinatione. *Tertio.* Tertio: nam iuxta Auguſtinum *in eodem lib. cap.* 19. ad omne id extenditur diuina prædeſtinatio, ad quod pertingit diuina efficientia; ſed ad effectus in ſtatu conditionato extenditur diuina efficientia: ergo etiam eius prædeſtinatio. Minor cum conſequentia tenet. Maior autem conſtat: nam contra Maſilienſes, qui omnia, præter fidem, Deo prædeſtinanti attribuebant, ſic arguit: *Audiant, & ipſi in hoc teſtimonio, vbi dicit ſortem conſequuti ſumus prædeſtinati ſecundum propoſitum eius, qui vniuerſa operatur: ipſe ergo vt credere incipiamus operatur, qui vniuerſa operatur.* Vbi ex eo quod Deus operatur in nobis non ſolum fidei augmentum, ſed etiam fidei initium, infert vtrumque Deum prædeſtinaſſe: ſentit ergo Auguſtinus æquè latè prædeſtinationem, ideſt prædiffinitiuum decretum extendi, ac extenditur diuina efficientia.

Denique: nam, vt conſtat ex dictis *in hac diſp.* §. 1. ſic comparatur promiſſio conditionata ad conditionatum decretum, ſicuti abſoluta ad abſolutum: ergo ſi ex Auguſtino, quiquid Deus abſolutè promittit, de ſua prædeſtinatione abſolutè promittit, & conſequenter in ſua prædeſtinatione id prænoſcit, etiam quidquid conditionatè promittit de ſua conditionata prædeſtinatione promittit, & in eadem illud cognoſcit. 84 *Quarto.*

Si dicas, ſufficere prædeſtinationem, ſeu quod idem eſt, decretum non ſubiectiuè exiſtens, ſed obiectiuè ſub conditione futurorum. In contrarium eſt primo: nam in abſolutè futuris non ſufficit decretum obiectiuè futurum, ſed requiritur exiſtens ſubiectiuè: ergo etiam in futuris ſub conditione. Quæ conſequentia conſtat ex dictis *diſp. præcedenti* §. 5. Secundo: quia prædeſtinationi, ſeu decreto diuino repugnat conditionata futuritio non minus quam abſoluta, vt conſtat ex *ibidem* dictis. 85 *Reſpondebis. Cõtra 1. Secundo.*

Tertio, nam prædeſtinatio ex mente Auguſtini eſt decretum efficax in ſtatu præuenienti; at eo ipſo quod ad futurum ſub conditione decretum infallibile, & in ſtatu præuenienti efficax requiratur, ſcientia media, & illius neceſſitas non poſſunt ſubſiſtere vt ex dicendis *infra* conſtabit: ergo ſi prædeſtinatio debet ad minus obiectiuè ingredi ad futura ſub conditione ex mente Auguſtini, ſcientia media illius menti neceſſario aduerſatur. 86 *Tertio*

Denique: nam ſi prædeſtinatio obiectiuè ingrediatur ad conditionata futura, vel intra vt ſe tenens ex parte antecedentis, & tunc conſequentia eſt omnino infallibilis, & conſequenter non per ſcientiam mediam, ſed per ſcientiam naturalem cognoſcetur à Deo, vel ingreditur ex parte conſequentis, & tunc, cum non præſupponatur alia ſcientia media, eo modo ingreditur prout venit à Deo, ſiſtandum ſit principijs ſcientiæ mediæ: quod eſt inconueniens. Quæ impugnatio ex dicendis *infra* amplius innoteſcet. 87 *Quarto.*

Secundum teſtimonium, illudque manifeſtum, & quo præcedens ſolutio falſitatis conuincitur, habetur apud Auguſtinum in eodem *lib. c.* 9. illis verbis: *Quid enim eſt verius, quam præſciſſe Chriſtum, qui, & quando, & quibus locis in eum fuerant credituri. Sed vtrum prædicato ſibi Chriſto à ſe ipſis habituri eſſent fidem, an Deo donante ſumpturi: ideſt vtrum tantummodo eos præſcierit: an etiam prædeſtinauerit Deus? quærere, & diſſere tunc neceſſarium non putaui, proinde quod dixi, &c.* 88 *Secundũ Auguſtini teſtimonium.*

Ex quibus verbis duplex argumentum pro noſtra ſententia deſumo: idem eſt apud Auguſtinum, Deum tantum præſciſſe fidem hominum, ac homines illam habituros à ſe, & idem eſt homines Deo donante fidem ſumpturos, ac Deum illorum fidem prædeſtinaſſe. Patet hoc manifeſtè: quia Auguſtinus vnum per aliud exponit, & vt terminos æquiualentes accipit, vt conſtat ex illis verbis: *Sed vtrum prædicato ſibi Chriſto à ſe ipſis habituri eſſent fidem, an Deo donante ſumpturi, ideſt, vtrum tantummodo eos præſcierit?* Ecce explicat, & pro æquiualenti accipit Deum tantum præſciſſe hominum fidem ſub conditione prædicationis Chriſti, ac homines illam habituros à ſe ipſis: *an etiam prædeſtinauerit Deus?* Ecce pro eodem accipit Deum prædeſtinaſſe hominum fidem, ac illam Deo donante fore ſumpturos; at homines nec in ſtatu abſoluto, nec in ſtatu conditionato, fidem ſunt à ſe ipſis habituri, ſed in vtroque ſtatu Deo donante ſumpturi, quod ſcientiæ mediæ profeſſores negare non poſſunt: ergo in vtroque ſtatu, non ſolum præſcitur, ſed etiam prædeſtinatur illorum fides; & conſequenter in vtroq; ſtatu media prædeſtinatione, id eſt efficaci decreto, cognoſcitur. 89 *Ponderatur 1*

Secundum argumentum eſt: futurum, de quo *in præſenti* loquitur Auguſtinus eſt conditionatum; at de illo aſſerit præſcitum eſſe, & prædeſtinatum à Deo, & ideo quia prædeſtinatum, præſcitum: ergo ex illius mente omnia alia conditionata futura in ſua prædeſtinatione, ſeu prædiffinitiuo decreto præſciuntur à Deo. Maior probatur, tum nam de eodem futuro loquitur Auguſtinus, de quo interrogatio fit ab Hylario; at Hylarius interrogat de futuro conditionato, nempè de eo quod *in ſex quæſtionibus Paganorum* Auguſtinus docuerat, Chriſtum ſcilicet, tunc voluiſſe hominibus apparere, & apud eos prædicari doctrinam ſuam quando ſciebat, & vbi ſciebat eſſe, qui in eum fuerant credituri, ex quibus verbis Maſilienſes ſuam confirmabant doctrinam, & male inferebant, ex fide in ſtatu conditionato præuiſa Deum moueri ad præmiandum, ſicuti ex de meritis conditionatè præuiſſis ad puniendum quandoque Deum moueri aſſerebant: ergo reſponſio Auguſtini de eodem futuro debet intelligi. 90 *Secunda ponderatio. Maior prob. 1.*

Tum etiam: nam homines prædicato ſibi Chriſto Deo donante eſſe fidem ſumpturos, idem eſt, ac ſub conditione prædicationis Chriſti eſſe conſenſuros; at hoc eſt futurum conditionatum, & de eo aſſerit Auguſtinus præſcitum eſſe, & prædeſtinatum: ergo loquitur de futuro conditionato. Tum denique, nam hic loquitur Auguſtinus de eodem futuro, de quo *in ſex quæſtionibus Paganorum* fuerat loquutus, *ibi* ſermo erat de fide hominum ſub conditione prædicationis Chriſti, cum vnum ex 91 *Secundo*

præci-

Digitized by Google

præcipuis teſtimonijs, quo ex Auguſtino colligunt aduerſarij certam conditionatorum notitiam ex prædicto loco deſumant: ergo fateri debent loqui *in præſenti* de eodem futuro, nempè de fide gentium ſub conditione prædicationis Chriſti.

92 *Deinde probatur concluſio ex D. Th. primo.* Deinde ſuadetur concluſio ex D. Thoma, qui in omnibus Auguſtino ſemper adhæſit. Et quidem hanc eſſe expreſſiſſimam mentem illius conſtat apertè ex diſcurſu totius tractatus. Tum: nam iuxta D. Thomam, rem aliquam eſſe futuram eſt denominatio a decreto deſumpta, vt ex ipſo manifeſtè monſtraui *diſp.* 33. ergo non poterit vt futura cognoſci, etiam ſub conditione, niſi in decreto diuino, & ex illo. *Secundo.* Tum etiam, quia vt oſtendi ex ipſo *in hac diſp.* §. 1. dantur in Deo decreta ſubiectiuè abſoluta, & conditionata obiectiuè, quæ decreta intrinſeca efficacia gaudere ex eodem monſtraui §. 3. ergo ex illius mente non aliter poterunt cognoſci, niſi in decreto iſto ſubiectiuè abſoluto.

93 *Tertio.* Tum tertio, vt ex D. Thoma probaui *diſputationis præcedenti* §. 4. futura contingentia non poſſunt infallibili cognitioni ſubeſſe, niſi vel vt ſunt in ſe ipſis in diuina æternitate contenta, vel in diuinis rationibus, id eſt rerum ideis, vt determinatis per diuinum propoſitum; at reſpectu conditionatorum primus cognitionis modus non adeſt; cum in æternitate non contineantur: ergo ſolum terminare poſſunt cognitionem omnino infallibilem in ideis, & ratione illarum, id eſt in diuina eſſentia, vt per decretum liberum determinata, vt det illis exiſtentiam in tempore ſub aliqua conditione.

94 *Quarto.* Tum quarto ex D. Thom. *in hac 1. p. quæſt. 19. art. 7. ad 2.* illis verbis: *Vtramque eorum Deus vult, ſcilicet quod aliquid ſit futurum ſecundum cauſam inferiorem, quod tamen futurum non ſit ſecundum cauſam ſuperiorem;* at iuxta Diuum Thomam *quæſt. 12. de veritate art. 10. ad 8.* ex ordine ſecundarum cauſarum habet effectus conditionatam futuritionem: ergo conditionata futuritio eſt effectus diuini decreti; & conſequenter in illo, & ex illo poterit, & debebit cognoſci.

95 *Quinto.* Denique hanc eſſe vtriuſque Doctoris ſententiam, hoc argumento apertè ſuadetur: fatentes namque neceſſitatem gratiæ ab intrinſeco, & ex propria natura efficacis ad actus liberos voluntatis creatæ, cognitioni illorum pro priori ad efficax decretum, quę eſt ſcientia media, è regione ſe opponunt, quod non negabunt profeſſores illius; at vt vidimus §. *præcedenti*, talis gratiæ neceſſitatem docent Auguſtinus, & Thomas: ergo cognitionem futurorum pro priori ad decretum excludunt, & ſolum admittunt poſſe in diuino decreto cognoſci.

96 *Tertio probatur concluſio rationibus. Prima.* Tertio principaliter ſuadenda eſt concluſio manifeſtis rationibus Prima in hunc modum: quidquid Deus extra ſe cognoſcit, attingit in ſe, & intra ſe ex parte medij cognoſcendi, vt docent D. Thomas *in hac 1. p. q. 14. art. 6.* præcipuè *ſolut. ad 1. 1. Contra Gentes cap. 66. ratione 5. & q. 68. quæſt. 3. de veritate art. 6.* quibus in locis, & alibi ſæpè hanc doctrinam ad contingentia extendit: ergo conditionata futura in ſe ipſo cognoſcit, id eſt in propria eſſentia tanquam in medio, & obiecto prius cognito; at diuina eſſentia nequit eſſe ratio cognoſcendi hæc futura ſecundum formalitatem aliquam neceſſariam; cum prout ſic non connectatur infallibiliter cum illis, quod eſt neceſſarium vt per modum medij, & obiecti illorum cognitioni deſeruiat: ergo ſecundum aliquam formalitatem liberam; & conſequenter ratione decreti erit medium cognitionis illorum.

97 *Confirm.* Quod amplius confirmo: nam diuina eſſentia eſt medium in quo cognoſcuntur creaturæ tanquam illarum cauſa, vt prællegatis locis docent D. Thomas, & latè oſtendi *ſupra diſputat.* 6. ergo vt determinetur in ratione repræſentantis aliquid, quod ex ſe ipſa non repræſentabat, debet in ratione cauſæ determinari; at in ratione cauſæ non aliter determinari poteſt, quam per decretum liberum: ergo in ratione repræſentantis conditionata futura, non niſi per decretum poteſt determinari, & conſtitui; & conſequenter non niſi in illo poterunt à diuino intellectu cognoſci.

98 *Si dicas. In contrarium obſtat primo.* Si dicas, ſufficere decretum, quod eſſet, ſi purificaretur conditio. In contrarium obſtat; tum primo: nam hæc conditionata decreti futuritio omnino repugnat, vt conſtat ex dictis *diſputatione præcedenti*. *Secundo.* Tum etiam: nam voluntatem Dei decreturam fore, ſi purificaretur conditio, nec eſt formalitas neceſſaria, nec libera Dei; at diuina eſſentia debet in ratione medij cognitionis futurorum conſtitui per formalitatem aliquam liberam: ergo non per decretum, quod foret, ſed quod iam ſit, poteſt in ratione talis medij conſtitui.

99 *Secundo prob. concluſio ratione.* Secunda ratio ſit: nam ab eiſdem cauſis, dependent contingentia in cognoſci, à quibus in eſſe dependent, maximè ſi cognitio ſit comprehenſiua, qualis eſt diuina cognitio; at conditionata futura dependent in eſſe à decreto libero Dei ſubiectiuè abſoluto, vt manifeſtè conſtat ex dictis *diſputatione præcedenti*: ergo ab illo in cognoſci dependent; & conſequenter cognoſcuntur à Deo in ſua eſſentia vt determinat per illud.

100 *Tertio.* Tertia ratio ſit: nam admiſſo decreto ſubiectiuè abſoluto, & conditionato obiectiuè efficaci ab intrinſeco, vt neceſſario ad ſtatum futuritionis conditionatæ, neceſſario debet admitti in illo, & ex illo poſſe, & debere cognoſci conditionata futura; at huiuſmodi decretum fore neceſſario admittendum probaui §. 1. & §. 3. oſtendi intrinſeca efficacia gaudere: ergo neceſſario eſt fatendum poſſe, & debere in illo conditionata contingentia cognoſci.

101 *Quarto.* Denique ſuadetur concluſio impugnando rationem, qua Vazquez *diſp. 45. cap. 2. num. 11.* ad oppoſitum noſtræ concluſionis conuincitur, nempè, quia decretum liberum per reſpectum rationis conſtituitur, ac proinde à diuino intellectu cognoſci non poteſt vt medium in quo attingat futura; aliàs diuinus intellectus entitates rationis confingeret; at hæc ratio friuola eſt, & prorſus inefficax: ergo ob illam non eſt defferenda veritas noſtræ concluſionis. *Minor prob. 1.* Probo minorem primo: nam falſum eſſe id, quod Vazquez ſupponit, oſtendemus *infra tract. de voluntate Dei art.* 3. *Secundo.* Tum etiam; nam etiam illo admiſſo negare non poteſt Vazquez Deum per ſuum liberum decretum cauſare creaturas: ergo ſicut non obſtat reſpectus rationis, decretum in illius ſententia conſtituens, quo minus ad creaturarum productionem vt vera, & realis cauſa concurrat, nec obſtare pariter poterit, quo minus ſit medium cognitionis illarum.

102 *Tertio Quarto.* Tum, quia Deus vt cauſa repreſentat creaturas, & conſequenter per illud ipſum debet repræſentare, per quod in ratione cauſæ conſtituitur. Tum etiam, quia quid realius eſt, vt ſic dicam, creaturas cauſare, quam vt medium illorum cognitioni inſeruire: ergo ſi conſtitui per reſpectum rationis, non obſtat quominus decretum conſtitutum ſit cauſa illarum, obſtare non poterit, quominus ſit medium in quo cognoſcantur. *Quinto.* Quinto, quia ſi hæc ratio aliquid probaret, conuinceret non poſſe Deum ſua decreta cognoſcere, & conſequenter numquam Deus ſciret ſe velle liberè, quo nihil abſurdius. Patet ſequela euidenter: quia ideò negat Deum in decreto cognoſcere futura, quia aliàs Deus ſuum liberum decretum cognoſcens fabricaret reſpectum, per quem conſtituitur: ergo ſi Deus ſuum liberum decretum cognoſcat, confinget reſpectum rationis, ſi præfata ratio, quid probat.

§. V.

Primo argumento contrariorum occurritur.

103 *Arguitur primo ex Scriptura.* OMiſſis pluribus teſtimonijs Scripturæ, quibus contrarij Auctores contra noſtram ſententiam vtuntur, quia ex illis tantum colligitur certa conditionatorum notitia, quam non negamus, & hoc non euidenter, ſed magna cum probabilitate, vt vidimus *diſp.* 34. vnum eſt, & cui totum ſuæ ſententiæ robur committunt, quod habetur apud Matthæum cap. 11. Lucam cap. 10. illis verbis: *Væ tibi Corozain: væ tibi Bethſaida: quia ſi in Tyro, & Sydone facta fuiſſent virtutes, quæ in te facta ſunt, olim in cilicio, & cinere pœnitentiam egiſſent.*

104 Ex hoc teſtimonio ſic arguunt: Deus cognouit omnino infallibiliter Tyriorum conuerſionem futuram ſub conditione prædicationis Chriſti, & non in decreto efficaci ſubiectiuè abſoluto, & conditionato obiectiuè prædeterminandi illos ad pœnitentiam, ſi apud eoſdem patrata fuiſſent miracula Chriſti: ergo cætera futura certo cognoſcuntur à Deo abſque præſuppoſito efficaci decreto ſubiectiuè abſoluto, & conditionato obiectiuè. Conſequutio eſt euidens. Maiorem damus, vt probabiliorem ſententiam ad minus. Minorem autem probant ſic: nam in hoc teſtimonio continetur non ſimplex prædictio, ſed obiurgatio incredulitatis Iudæorum, & non abſoluta, ſed comparatiua ad Gentiles, qui viſis eiſdem ſignis ſigna magna pœnitentiæ, egiſſent; at increpatio iſta, ſaltim vt comparatiua, foret inanis, ſi pœnitentia Gentilium in ſtatu conditionato in decreto prædicto cognita fuiſſet à Deo: ergo non in decreto, ſed propriori ad illud fuit cognita.

105 *Maior prob. 1.* Minor probatur primo: nam increpatio eſt inanis, cui poteſt adhiberi iuxta reſponſio; at ſi Deus decreuiſſet Gentiles ad pœnitentiam ſub illa conditione vocare, & prædeterminare, poſſent Iudæi reſponſionem iuſtam præſtare, videlicet, ideò nos pœnitentiam viſis Chriſti miraculis non fecimus, quia non habuiſti decretum illud efficax voluntatis noſtræ prædeterminatiuum, quo decreuiſti Gentiles ad pœnitentiam mouere, quod ſi illud habuiſſes, & nos etiam pœnitentiam magnam ageremus: ergo pœnitentia Gentilium ſub conditione prædicationis Chriſti non fuit cognita in decreto, ſed pro priori ad illud.

106 *Secundo.* Secundo: nam, vt comparatiua increpatio ſit iuxta, debet æqualitas inter comparationis extrema ſeruari, quo citra iniuſtè increparetur vnus ſeruus præ alio, eo quod ille mille argenteos recipiens alios mille lucraſſet, & iſte accipiens centum non lucraſſet mille; at ſuppoſito efficaci decreto erga pœnitentiam Gentilium, & negato erga Iudæos, non ſeruaretur inter illos æqualitas: ergo iniuſta foret increpatio iſtorum præ illis, eo quod Iudæi pœnitentiam non egerunt, quam tamen agerent ſub conditione miraculorum Chriſti Gentiles.

107 *Tertio.* Tertio: nam ſi prædicatio, & miracula Chriſti non eſſent in ordine ad vtrumque extremum æqualia, ſed maiora reſpectu Gentilium, quam reſpectu Iudæorum, non foret increpatio compara-

Digitized by Google

comparatiua iuſta, eo quod Iudæi minoribus miraculis coram illis patratis non conuerterentur, bene tamen Gentiles vilis maioribus; at inæqualitas orta ex efficaci decreto his conceſſo, & illis negato, maior eſt, quam quæ naſcitur ex inæqualitate miraculorum Chriſti; cum fortius pœnitendum moueat decretum, vt potè prædeterminans voluntatem intrinſecè, quam miracula ſolum inducentia perſuaſiuè, & moraliter: ergo vt prudens, & iuſta ſit comparatiua illorum reprehenſio, debent omnino æquales, quoad decretum ſupponi: & conſequenter, cum non habuerit decretum efficax prædeterminandi iudæos ſub conditione miraculorum Chriſti; nec illud habuit reſpectu Gentilium.

108 Denique illa minor ſuadetur: nam increpatio iſta fuit argumentum, quo à paritate Gentilium contendit Chriſtus arguere, & conuincere Iudæorum duritiam, eo quod non fuerant conuerſi viſis tot miraculis, quæ ſi apud Gentiles fuiſſent patrata pœnitentiam egiſſent; at vt argumentum à paritate factum ſit efficax, debet inter vtrumq; extremum ſeruari paritas omnimoda, aliàs diſparitate reddita euidentem ſolutionem accipiet: ergo niſi Iudæi omnino æquales ſupponantur Gentilibus tam in his, quæ concurrunt per modum actus primi, quam in decreto, erit omnino inefficax argumentum Chriſti contra Iudæos ab exemplo Gentilium.

109 *Confirm.* Explicatur hoc amplius: Chriſtus Dominus per hanc obiurgationem intendit conuincere duritiam Iudæorum hoc argumento: *Væ tibi Corozain: væ tibi Bethſaida*, &c. ideſt ò Bethſaida? auxilia, quibus reſiſtis, talia ſunt vt illis cederent Gentiles: ergo ciues tui illis obduratè reſiſtentes obſtinati ſunt, & rebelles; at vt hoc argumentum efficax ſit, debuiſſent eiſdem auxilijs, nullo alio iuuante ſuperaddito, Gentiles ſuccumbere: ergo ſi decretum ſuperaddatur reſpectiuè ad illos inducens prædeterminationem intrinſecam, in efficax erit argumentum Chriſti. Probatur minor: nam tunc conſequentia iſtum ſenſum efficeret: auxilia, quibus reſiſtis, talia ſunt vt illis ſuperaddita phyſica præmotione Gentiles non obſiſterent: ergo ciues tui illis reſiſtentes non audita præmotione phyſica obſtinati ſunt, & rebelles; at conſequentia illa omnino irrationabilis eſt: ergo vt vim habeat Chriſti argumentum debent induci Gentiles conuertendi vi eorumdem auxiliorum nullo ſuperaddito, ſiue intrinſeco, ſiue etiam extrinſeco.

110 *Reſpond. Ad 1. probationem minoris.* Ad hoc argumentum communi ſolutione, reſpondeo conceſſa maiori, negando minorem: ad cuius probationem, nego etiam minorem. Ad primam eius probationem, conceſſa maiori; nego minorem: nam cum ex defectu decreti efficacis non colligatur defectus potentiæ ad pœnitendum viſis miraculis: hic eſt quod non ſit iuſta prædicta reſponſio: potenti enim bonum facere, & non facienti quando adeſt obligatio, peccatum eſt illi, atque adeò Iudæi potentes conuerti, & obligati, & hoc non facientes nullam ſui peccati veram excuſationem habere potuerunt, nec iuſtam reſponſionem obiurgationis Chriſti.

111 *Inſtatur argumentum in oppoſita ſententia.* Et quidem cum in contrariorum ſententia præuiderit Deus in ſtatu conditionato Iudæos in pluribus occaſionibus conuertendos fore, audita prædicatione Chriſti, ſecus vero in illa in qua Chriſtus illis prædicauit, & è contra Gentiles in quibuſdam occaſionibus non reſponſuros, nec acturos pœnitentiam, bene vero in alijs, & Deus decreuerit prædicationem Chriſti ad illos in occaſionibus in quibus vidit fore teſtituros, reſpondere etiam poſſent Iudæi, ſi nos conſtituiſſes in illis occaſionibus, in quibus nos vidiſti conuertendos pœnitentiam ageremus, audita prædicatione Chriſti, quod ſi non fecimus, ideò eſt, quia non in illis nos conſtituiſti, ſed in alijs in quibus præuidiſti nos reſiſtentes. Quæ reſponſio non aliter poteſt ſtultitia conuinci, niſi quia in hac, & quauis alia occaſione habuerunt auxilium ſufficiens, & obligationem agendi pœnitentiam, quam non egerunt: pariter ergo in noſtra ſententia.

112 *Ad 2. probationem.* Ad ſecundam minoris probationem, diſtinguo maiorem: debet ſeruari æqualitas quantum ad actum primum, ſupra quem obligatio fundatur, concedo maiorem: quoad actum ſecundum, vel applicationem ad illum, quæ obligationem ſupponit, nego maiorem, & diſtinguo minorem: quoad actum primum, nego minorem: quoad applicationem ad actum ſecundum, quæ ſit per decretum, concedo minorem, & nego conſequentiam: cuius ratio eſt, quia vt iuſte vnus increpetur præ alio, ſufficit, quod æqualiter ſint obligari, & vnus tranſgrediatur, altero adimplente obligationem, obligatio autem ſupra poſſe fundatur, non ſuper actum, vel applicationem ad illum; & quia decretum prædeterminatiuum in noſtra ſententia non dat poſſe ſed illud ſupponit, & ad actum efficaciter applicat: hinc eſt, quod inæqualitas ex illo proueniens, non obſtet iuſtæ increpationi, etiam comparatiuæ, dum modo in potentia æqualia ſupponantur extrema; qualiter in præſenti contingit. Nec exemplum ſeruorum ad rem adducitur: quia inter illos eſt inæqualitas, etiam in actu primo: non enim poteſt vnus centum argenteis eundem effectum lucrationis præſtare, quem alius mille.

113 Ad tertiam probationem, nego maiorem, ſi non obſtante inæqualitate miraculorum ſupponantur æquales quoad poſſe; ſecus autem ſi inæqualitas in potentia ponatur. *Ad tertiam.*

Ad quartum. Ad vltimam probationem, conceſſa maiori, diſtinguo minorem: debet ſeruari paritas in eo, in quo argumentum fundatur, concedo minorem: in alijs non ad rem argumenti, nego minorem, & nego conſequentiam: quia argumentum Chriſti fundatur in obligatione pœnitendi vtriſque communi, & potentia ad pœnitendum, quæ æqualis foret, aut fortè maior ex parte Iudæorum, & quia in his ſeruatur æqualitas, vel ſi eſt exceſſus aliquis ex parte illorum ſe tenet: conſequens ſit, quod non poſſit ei diſparitas aſſignari, qua inefficaciæ redarguatur.

114 *Ad confirmationem.* Ad confirmationem, omiſſa maiori, diſtinguo minorem: nullo alio ſuperaddito requiſito ad poſſe expeditum per modum actus primi, concedo minorem: requiſito vt applicatione ad actum ſecundum, nego minorem, & nego conſequentiam: quia decretum, quod ſuperadditur, non exigitur ad poſſe, ſed ad applicationem ad actum; impotentia autem ſupponuntur æquales: vnde in ſuo robore manet Chriſti argumentum ita formandum: *Viſis miraculis, quibus vos reſiſtetis potentes in vi illorum conuerti, Gentiles agerent pœnitentiam: ergo vos obſtinatè reſiſtentes rebelles eſtis; & durè ceruicis*; nec eſt neceſſarium phyſicam præmotionem adiungere: nam, cum hæc ad omnem actum neceſſaria ſit, ſemper ſubintelligitur.

115 *Hoc arg. euã contra aduerſarios militat.* Et quidem argumentum hac ab omnibus eſſe ſoluendum, loquendo de futuris in ſtatu abſoluto, manifeſtè hac ratione conuincitur: nam in omni caſu, quo vnus adimplet præceptum, maximè ſi ſupernaturale ſit, & alter non adimplet, illo recipit maiorem gratiam, in noſtra ſententia phyſicè maiorem; in aliorum autem iudicio maiorem moraliter: ergo inæquales ſunt prout à Deo vndecunque veniat hæc inæqualitas; & tamen in aliquo caſu eſt increpabilis vnus præ alio, & non ſolum abſoluta obiurgatione, quod nemo poterit negare: ergo ſtat iuſta increpatio, etiam comparatiua cum inæqualitate aliqua inter extrema comparationis, per hoc quod in auxilijs per modum actus primi inueniantur æquales; ac proinde iuſta erit increpatio Chriſti Iudæorum præ Gentilibus, etiam ſi detur decretum de illorum conuerſione ſub conditione prædicationis Chriſti, quod tamen non datur de pœnitentia Iudæorum, per hoc præcisè, quod in auxilijs per modum actus primi æquales ſupponantur, vt eos conſtituit noſtra ſententia.

116 *Inſtabis.* Sed inſurgit grauis difficultas: nam decretum illud, & prædeterminatio ex illo procedẽs requiruntur eſſentialiter ad actum: ergo cui deeſt decretum, & prædeterminatio, deeſt etiam ipotentia, & conſequenter nequit cum alio adæquari, etiam in actu primo. Patet conſequentia: nam potentia expedita per modum actus primi, dicitur illa, cui nihil deeſt ex requiſitis ad operationem: ergo ſi decretum eſſentialiter ad illam exigitur, non ſtat potentia cum illius defectu proximè expedita.

117 *Confir. 1.* Confirmatur primo: implicat actum poni ſine decreto, & auxilio efficaci: ergo voluntas ſine decreto, & efficaci auxilio, non habet potentiam ad actum. Antecedens communiter docetur à noſtris Thomiſtis. Conſequentia vero probatur, quia in nobis non datur potentia, nec antecedens, nec conſequens ad id, quod ex terminis implicat: ergo ſi eſt implicatorium poni actum ſine decreto, & efficaci auxilio, non adeſt potentia in voluntate noſtra ſine decreto ad illum ponendum.

118 *Confir. 2.* Confirmatur ſecundo: defectus requiſiti, etiam per modum conditionis ad aliquem actum, redit excuſabilem omiſſionem illius, vt conſtat in illo, cui deeſt Breuiarium ad recitandas horas Canonicas, ſi namque defectus Breuiarij voluntarius non ſit, inculpabiliter omittit illarum recitationem: ergo ſi decretum neceſſarium eſt, vt aſſerit noſtra ſententia, quamuis ſit per modum conditionis, excuſabilis erit, cui deeſt; ac proinde Iudæi, de quorum pœnitentia Deus non habuit prædeterminatiuum decretum, iniuſtè reprehenduntur à Chriſto, quia non pœnituerint.

119 *Reſpond.* Obiectio iſta longa diſcuſſione indigebat, quæ tamen ſpectat ad *Tractatum de Auxilijs*, vbi variè à Noſtris Thomiſtis diluitur, breuiter pro nunc reſpondetur, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam. Ad illius probationem, diſtinguo antecedens: ex requiſitis per modum actus primi, concedo antecedens: per modum applicationis ad actum ſecundum, nego antecedens, & nego conſequentiam: nam decretum, & præmotio phyſica, etſi eſſentialiter requirantur ad actum, non exiguntur tamquam dantia poſſe, ſed vt applicationes ad actum, & inchoationes illius, vnde ex defectu illorum non arguitur defectus potentiæ expeditæ per modum actus primi.

120 *Ad 1. confirmationem.* Ad primam confirmationem, conceſſo antecedenti, diſtinguendum eſt conſequens: ly *ſine auxilio efficaci* determinante potentiam, nego conſequentiam: determinante actum, concedo conſequentiam; quod alijs terminis ſolet explicari, in ſenſu compoſito, & in ſenſu diuiſo, ideſt, voluntas ſine decreto, potens eſt ad actum, non ſine decreto, ſed medio decreto ponendum, ſicuti homo non ſedens, poteſt ſedere, id eſt, ſine ſeſſione potentiam habet, vt ſedeat, non vt ſedeat, & ſimul non ſedeat, quia hæc duo contingere eſt implicatorium: voluntas ſine

a mote,

Digitized by Google

amore, eſt potens amare, non coniungendo amorem cum eius negatione, quia hoc omnino implicat, ſed deſtructa negatione amoris: ita in noſtro caſu, voluntas ſine auxilio, poteſt elicere amorem, non ſine auxilio, ſed cum illo: ita tamen, quod decretum, aut auxilium non requirantur vt voluntas poſſit, ſed ſolùm vt de facto operetur.

121 *Ad ſecundam* Ad ſecundam, diſtinguo antecedens: ſi ſit requiſitum vt conditio ad poſſe, concedo antecedens: ſi ſolum ad actum, nego antecedens, & nego conſequentiam: quia decretum requiritur; non vt voluntas poſſit, ſed vt de facto ad actum procedat: Breuiarium autem ad recitationem requiritur vt complens potentiam vt poſſit, quia concurrit, vel vt loco ſpecierum, ſine quibus homo, nec in actu primo poteſt recitare; cum ſpecies conſtituat intellectum completè potentem ad intellectionem; & quia ſine Breuiario homo non habet ſpecies in memoria ordinatas illius, quod recitare debet: hinc fit, quod ſine illo non poſſit, ac proinde, quod nec teneatur.

122 *Vrgebis.* Sed inſtabis adhuc: voluntas exiſtens ſub negatione auxilij, & decreti efficacis non eſt potens ad ponendum actum ſine illis, vt fatemur, nec eſt potens ad ponendum actum cum illis: ergo nulla gaudet potentia, ſi ſemel exiguntur ad actum.

Antecedens pro 2. p. prob. 1. Antecedens pro ſecunda parte ſuadetur: tum, quia non eſt potens remouere à ſe negationem decreti, ſiquidem decretum non habet in ſua poteſtate, per cuius poſitionem remoueretur decreti negatio; at remotio negationis decreti eſſentialiter petitur ab actu in noſtrorum ſententia: ergo non poteſt ponere actum eum decreto.

123 *Secundo* Secundo, quod non habet potentiam ad omnia eſſentialiter requiſita ad actum, nec actum continet in ſua poteſtate; at voluntas creata non habet potentiam ad ponendum in ſe ipſa decretum, quod per Nos eſſentialiter petitur ab actu, & à quo eſſentialiter actus dependet; ergo voluntas non eſt potens ad ponendum actum, etiam cum decreto.

Tertio. Tertio: non enim habet potentiam ad actum, vt pendentem eſſentialiter à decreto: quandoquidem non habet in ſua poteſtate decretum, nec vt independentem ab illo eſſentialiter, quia hæc dependentia eſt impreſcindibilis ab actu in noſtra ſententia: ergo nullo modo habebit actum in ſua poteſtate.

124 *Quarto.* Denique: non ſtat potentia in voluntate ad actum, niſi ſit potens ſe applicare ad illum; at non eſt in voluntate noſtra poteſtas vt ſe applicet: ergo nec ad actum. Patet minor: non eſt illi poteſtas ad cauſandam in ſe formam, per quam applicatur, nempè, decretum applicans extrinſecè, & auxilium intrinſecè applicans: ergo nec poteſt cauſare ſe eſſe applicatam, quod eſt effectus formalis talis formæ: & conſequenter nequit ſe ipſam applicare.

125 *Reſpond. Ad 1. probationem anteced.* Reſpondeo, negando antecedens pro ſecunda parte. Ad primam probationem, concesſa maiori, & minori, diſtinguo conſequens: potentia omnis ordinis abſoluta, & independenti, concedo conſequentiam: potentia agentis ordinis ſecundi, ſubordinata, & dependenti, nego conſequentiam: ſicut enim ſine continentia actiua auxilij requiſiti ad actum, ſaluatur continentia actus, quia auxilium requiritur ex parte cauſæ primæ; continentia autem actus noſtri voluntati conueniens, eſt continentia cauſæ ſecundæ, de cuius ratione non eſt continentia actiua omnis requiſiti ad actum: ita ſine continentia actiua negationis auxilij, aut decreti, ſaluatur continentia actiua actus, & eadem ratione, quia nempè ablatio negationis decreti, & auxilij requiritur ex parte primę cauſæ; cum fiat poſitione auxilij, quod ex parte cauſæ primæ ſe tenet ad ſubordinandum ſibi cauſam ſecundam.

126 *Ad 2.* Ad ſecundam probationem diſtinguo maiorem: non continet actum in ſua poteſtate, continentia omnis ordinis abſoluta, & independenti, concedo maiorem: continentia agentis ſecundi ſubordinata, & dependeti à prima, nego maiorem: & conceſſa minori, diſtinguo conſequens eodem modo. Quæ ſolutio eſt expreſſa Diui Thomæ *quæſtione tertia de Potentia articulo ſeptimo ad decimum tertium argumentum*, & *prima ſecundæ quæſt. 9. art. 4. ad tertium*.

Ad 3. Ad tertiam probationem dicatur, habere in ſua poteſtate actum, vt dependentem eſſentialiter à decreto, ly *vt* accepto ſpecificatiuè, non reduplicatiuè, nec hoc ſecundum neceſſarium eſt, nam cum Deus, & voluntas ad actum concurrant, licet ſit neceſſarium, quod omnis formalitas in actu reperta vtrique reſpondeat, non tamen requiritur, quod ſub reduplicatione omnis formalitatis correſpondeat vtrique.

127 *Ad quartam.* Ad vltimam probationem dicatur: in ordine ad primum actum, ſiue abſolutè, ſiue in quouis negotio, non concurrere voluntatem applicatiuè, ſed elicitè tantùm, vt docetur à noſtris Thomiſtis 1. 2. *quæſt. 9.* & *in hac* 1. 2. *q.* 63. vnde tales actus continet in ſua poteſtate, quin ſui applicationem ad illos contineat, ſed adæquatè applicatur è Deo per motionem præuiam: in ordine autem ad cæteros actus applicando ſe ipſam concurrit: cæterum forma applicans adæquatè, non eſt decretum, ſeu auxilium diuinum, ſed actus aliquis ipſius voluntatis: & quia hunc continet in ſua poteſtate: hinc fit, quod poſſit ſe ipſam applicare, quin poſſit in ſe Dei decretum, aut ipſius præmotionem efficere. Sed de his fuſius *in Tractatu de Auxilijs*, dum agitur de imputabilitate peccati carenti efficaci auxilio.

Modò verò ſufficiat obiectionem inſtare: quia in omni ſententia, aliquid ſe tenens ex parte Dei eſſentialiter concurrit ad actum, quod in noſtra poteſtate non eſt, nempè, concurſus ſimultaneus Dei, & decretum præparans illum; tamen actus in poteſtate noſtra continetur; non quidem vt in cauſa omnis ordinis, & à prima independenti; bene tamen vt in cauſa ſecunda ſubordinata primæ, & dependenti ab illa: pariter ergo dicimus in noſtra ſententia, quod licet nec præuius concurſus, nec decretum Dei præparans illum in noſtra ſit poteſtate, contineri poteſt actus in illa, non vt in agente primo, & independenti, ſed ſecundo dependenti ab illo, de cuius ratione eſt, vt non contineat omnia, à quibus actus eſſentialiter pendet. 128 *Inſtatur arg. in omni ſententia.*

Sed vrgebis adhuc: non minus requiritur præmotio phyſica ad actum in noſtra ſententia, quam actio requiritur ad effectum, v. g. calefactio ad calorem; ſed quia actio eſt requiſita eſſentialiter ad effectum cauſandum, implicat in aliqua cauſa continentia actiua effectus ſine actiua continentia actionis ergo implicabit continentia actiua actus in voluntate creata ſine actiua continentia auxilij. 129 *Vrgebis.*

Reſpondeo, diſtinguendo maiorem: non minus, & eodem modo, nego maiorem: diuerſo modo, concedo maiorem, & diſtinguo minorem: præcisè, quia requiritur, nego minorem: quia tali modo requiritur, concedo minorem, & nego conſequentiam: nam actio ad effectum requiritur vt cauſalitas cauſæ ſecundæ, & ex parte illius ſe tenet; & ideò non ſtat continentia actiua effectus ſine continentia actiua actionis eidem cauſæ conuenienti; decretum autem prædeterminatiuum, & phyſica prædeterminatio voluntatis creatæ ſe tenent ex parte primæ cauſæ ad ſubordinandum ipſi voluntatem creatam plena, & perfecta ſubordinatione, & vt perfectum primæ cauſæ dominium ſupra actus omnes voluntatis creatę ſubſiſtat; & ideò quamuis eſſentialiter ſit neceſſarium ad omnem operationem creatam, poteſt ſaluari in noſtra voluntate continentiâ actiua ſuæ operationis ſine continentia actiua decreti, aut phyſicæ prædeterminationis, qua Deus voluntatem noſtram præmouet ad operandum. 130 *Reſpond.*

Sed inſiſtes adhuc: quia namque implicat exiſtere determinationem prouenientem à Deo ſine determinatione noſtra ab actu libero præſtita, non poteſt Deus actiuè continere determinationem ſuam, quin actiuè noſtram determinationem contineat; & tamen noſtra determinatio non ſe tenet ex parte Dei, vt cauſalitas illius, ſed ſe tenet ex parte creaturæ: ergo ſi implicat exiſtere determinationem noſtram ſine determinatione, aut prædeterminatione diuina, non poterit noſtra voluntas continere determinationem propriam actiuè, quin actiuè contineat prædeterminationem diuinam, quamuis hæc non ſe teneat ex parte voluntatis noſtræ, ſed ex parte Dei. 131 *Replicatur adhuc.*

Reſpondeo, negando cauſalem maioris vt adæquatam, cuius falſitas conſtat in voluntate noſtra, ſine qua non poteſt illius actus exiſtere; & tamen actiuè continet proprium actum, quin actiuè contineat ſe ipſam: conſtat etiam in apprehenſione proponente obiectum amandum, ſine qua implicat exiſtere amorem; & tamen voluntas continet actiuè amorem, quin actiuè contineat apprehenſionem: conſtat deinque in ſpecie impreſſa, ſine qua implicat exiſtere intellectionem; & tamen intellectus noſter poſſibilis continet actiuè intellectionem ſine continentia actiua ſpeciei, quæ non ab ipſo cauſatur, ſed vel ab intellectu agente, vel à Deo per infuſionem: non ergo ideò Deus continens actiuè prædeterminationem debet continere actiuè noſtram determinationem, quia prædeterminatio non poteſt exiſtere ſine noſtra determinatione, ſed ideò quia continentia Dei eſt continentia cauſæ primæ, de cuius ratione eſt continere omnem effectum, & omne requiſitum eſſentialiter ad illum; continentia autem voluntatis creatæ propriæ determinationis, eſt continentia cauſæ ſecundæ, de cuius ratione non eſt continentia actiua omnis requiſiti ad exiſtentiam actus, vel effectus, quem continet, ſed potius oppoſitum, & ideò quamuis propria voluntatis determinatio non poſſit exiſtere ſine prædeterminatione diuina, non ſequitur, quod vt actiuè contineat propriam determinationem, debeant continere actiuè prædeterminationem diuinam. 132 *Reſpond.*

Sed dices: ſequi ex doctrina à Nobis tradita, quod ſine phyſica prædeterminatione exiſtente in voluntate non contineat voluntas propriam determinationem; conſequens eſt falſum, alias in abſentia prædeterminationis non imputaretur voluntati non agere, vel non adimplere præceptum: ergo deficit ſolutionis doctrina. Probatur ſequela: quia namque ſine apprehenſione obiecti implicat exiſtentia amoris, & voluntas non continet actiuè apprehenſionem, ſine apprehenſione actu exiſtente, non eſt in voluntate proxima potentia ad amorem: & quia ſine ſpecie impreſſa implicat exiſtere intellectionem, & intellectus non continet actiuè ſpeciem, ſine ſpecie actu exiſtente, non continet intellectus actiuè proximè intellectionem: ergo ſi determinatio voluntatis per proprium actum non poteſt exiſtere ſine phyſica præde- 133 *Inſtabis.*

Digitized by Google

prædeterminatione, & voluntas illam actiuè non continet, non continebit actiuè proximè propriam determinationem, niſi actu in illa exiſtat phyſica prædeterminatio.

134 *Reſpond.* Reſpondeo, negando ſequelam: ad illius probationem, nego cauſalem maioris vt adæquatam, ſed inſuper eſt adendum, quod apprehenſio obiecti requiritur ad amorem vt complens voluntatem ad illum complemento actus primi: & idem de ſpecie impreſſa eſt dicendum reſpectu intellectus, quod nempè illum complet ad intelligendum complemento actus primi; & ideò voluntas ſine apprehenſione actu exiſtente, non eſt completè proximè potens ad amorem, nec intellectus ſine ſpecie actu exiſtente eſt completè potens proximè in ordine ad intellectionem; præmotio autem phyſica non complet voluntatem vt poſſit, ſed poſſe proximum completum ſupponit, & ſolum complet illam ad de facto operandum; & ideò in defectu, vel abſentia phyſicæ prædeterminationis ſaluatur in voluntate creata continentia actiua proxima propriæ determinationis, etiam ſi actiuè non præcontineat phyſicam prædeterminationem: defectus namque non complentis voluntatem, vt proximè poſſit, non poteſt ab illa tollere præcontinentiam proximam.

§. VI.

Occurritur ſecundo argumento, & explicatur, an Deus prædeterminet voluntatem creatam ad materiale peccati?

135 *Secundo principaliter argum.* SEcundo principaliter arguunt ex pluribus teſtimoniis Scripturæ, in quibus prædicuntur peccata vt ſub conditione futura. Geneſis 11. *Cœperunt hoc facere, nec deſiſtent à cogitationibus ſuis, donec eas opere compleant:* vbi ſubintelligitur iſta conditio, *niſi impediantur*. Exodi 34. vbi inter alia præcepta. Moyſi reuelata iubentur Iudæi non accipere vxores filias Gentilium, ne poſtquam ipſæ fuerint fornicatæ, fornicari faciant, & filios tuos in Deos ſuos. Primo Reg. c. 23. *Si tradent me viri Ceila, & viros, qui ſunt mecum in manus Saulis? Et dixit Dominus, tradent.* Tertio Reg. c. 11. *Non ingrediemini ad eas, nec de illis ingrediantur ad veſtras: certiſſimè enim auertent corda veſtra, vt ſequamini Deos earum.* Quibus in locis, & alibi ſæpè, à Deo prædicuntur peccata vt ſub conditione futura, & conſequenter certò cognoſcuntur à Deo; at non in decreto ſubiectiuè abſoluto, & conditionato obiectiuè, quod habeat de illis: ergo datur in diuino intellectu certa cognitiò, non præſupponens efficax decretum, cui vt medio innitatur; & conſequenter omnia alia futura abſque præſuppoſito efficaci decreto certò cognoſcuntur à Deo. Maior cum conſequentia tenet.

136 *Minor prob. 1.* Minor autem probatur, tum ex Auguſtino libro de Prædeſtinatione Sanctorum cap. 10. illis verbis: *Prædeſtinatio ſine præſcientia eſſe non poteſt; poteſt autem eſſe ſine prædeſtinatione præſcientia, prædeſtinatione quippe Deus ea præſciuit, quæ fuerat ipſe facturus: vnde dictum eſt fecit, quæ futura ſunt, præſcire autem potens eſt, etiam quæ ipſe non facit, ſicut quæcumque peccata.* Vbi prædeſtinationis nomine non prædeſtinationem, quæ ſpeciallis prouidentia eſt prædeſtinatis propria, ſed diuinum decretum præuium, & efficax fore intelligendum eſt communis Thomiſtarum ſententia: ſentit ergo Auguſtinus peccata vt futura à Deo non cognoſci in decreto præuio efficaci.

Secundo. Tum etiam ratione Auguſtini; nam id ſolum cadit ſub diuino decreto, quod illius cauſalitatem terminat: ergo peccata, quæ illam ſubterfugiunt, non cadunt ſub diuino decreto.

Tertio. Tum denique, quia aliàs Deo decernenti efficaciter peccati exiſtentiam attribuenda foret malitia, quo nihil abſurdius.

137 *Comunis & vera Thomiſtarum ſolutio.* Communis Thomiſtarum ſolutio ad hoc argumentum diſtinguit in peccato conceptum entitatis, perfectionis, & actualitatis à conceptu explicito deformitatis, ſiue hæc in priuatione rectitudinis debitæ conſiſtat, ſiue intendentia poſitiua ad obiectum vt rationi diſſonum: ad primum concedit decretum prædeterminatiuum in Deo: ad ſecundum autem decretum permiſſiuum, & in his decretis cognoſcuntur peccata vt futura, ſiue abſolutè, ſiue ſub conditione. Iuxta quam diſtinctionem conſtat argumenti ſolutio. Nec Diuus Auguſtinus decretum prædeterminatiuum negauit reſpectu materialis peccati, id eſt, formalitatum non exprimentium deformitatem, ſed ſolum reſpectu iſtius, quam ſcit Deus omnino infallibiliter; non tamen prædeſtinat, ſed tantum permittit, illas autem præſcit, & prædeſtinat, id eſt, prædecernit decreto prædeterminante, ſicuti, & illa efficit per ſuum concurſum. Nec ex hoc ſequitur fore Deo attribuendam peccati malitiam, vt iam explico.

138 *Contra illam opponunt 1. aduerſarij.* Hanc tamen ſolutionem egrè ferunt contrarij Auctores, & nimis iniurioſè tractant: contra illam multa objiciunt, primo: nam Caluinus, & Beza negabant Deo decretum prædeterminans formale peccati, & ſolum illud concedebant reſpectu materialis, vt teſtantur Belarminus *lib. 2. de amiſſione gratiæ cap. 2.* Franciſcus Belcarius Epiſcopus Metenſis *in opuſc. contra Caluinum*, & Becanus *tomo 1. opuſculorum opuſc. 3. de Auctore peccati*; & tamen damnantur à Concilio Tridentino *ſeſſionem 6. de iuſtificatione canone 6.* ergo prædeterminantes materiale malitiæ in eadem ſunt damnatione.

Secundo. Secundo, quia non alia ratione homini peccanti malitia attribuitur, niſi quia ſuo concurſu attingit materiale illius; non enim niſi ſecundario, & ex conſequenti attingit malitiam: ergo ſi Deus prædeterminat materiale malitiæ, hanc in illum refundi eſt neceſſarium.

139 *Tertio.* Tertio: nam eo ipſo quod voluntas creata ratione impeccabilitatis non poſſit malitiam attingere, nec etiam poteſt materiale malitiæ, ſed hoc extrahitur ab ſphæra eius cauſalitatis: ergo è contra, eo ipſo, quod concedatur Deo prædeterminatio ad materiale culpæ, in ipſum refundetur malitia, & illam ſuo concurſu pertingit.

Quarto. Quarto, quia id quod eſt conforme voluntati diuinæ nequit eſſe peccatum; at materiale malitiæ ſi prædeterminetur à Deo, erit conforme voluntati diuinæ: ergo homo illud cauſans non peccabit, vtpotè ſe conformans cum Dei voluntate.

Quinto. Quinto, ratione connexionis inter materiale, & formale malitiæ nequit Deus ſuo conſilio, aut præcepto ad vnum concurrere, quin etiam concurrat ad aliud; at prædeterminatio efficacius concurrit, quam præceptum, aut conſilium: ergo ratione eiuſdem connexionis non poterit Deus ad vnum concurrere, quin attingat aliud.

140 *Sexto.* Sexto: nam poſito decreto prædeterminante ad materiale, non ſtat permiſſiuè Deum ſe habere reſpectu formalis: ergo cum ſit certum Deum permiſſiuè ſe habere reſpectu malitiæ, negari debet decretum prædeterminans materiale illius; patet antecedens: nam permiſſiuè concurrere ad aliquid eſt non euitare illud cum poſſit; at poſito decreto prædeterminante ad materiale culpæ, non poteſt Deus vitare ſequelam malitiæ: ergo non ſe habebit permiſſiuè ad illam.

Septimo. Denique: nam Deus cognoſcit malitiam formaliter, vt futuram ſub conditione: ergo cognoſcit malitiam, vt cum tali conditione connexam; at non eſt connexa cum illa ratione ſui ad minus infallibiliter: ergo connectitur cum illa ratione decreti; & conſequenter decretum eſt de ipſa malitia formaliter.

§. VII.

Ex decreto efficaci ergo materiale peccati, non ſequitur Deo attribui malitiam formalem.

141 *Datur in Deo decretũ efficax ad materiale peccati, ſine malitia formali præſcindens.* HÆc ideò apposui, etſi videantur extraneam materiam concernere, quia oppoſiti Auctores Nos cogunt, exinde vnum ex præcipuis argumentis pro ſua ſententia petentes, quia ſi materiale peccati efficaciter decernatur à Deo, neceſſario ſit illi formalis malitia adſcribenda: ſi autem tale decretum erga materiale peccati non datur, & aliàs a Deo in ſtatu conditionato infallibiliter cognoſcitur per conſequentiam ipſis euidentem & meritò, infertur, decretum efficax ſubiectiuè abſolutum, & conditionatum obiectiuè, neceſſarium non eſſe vt futura conditionata terminetur infallibilem cognitionem diuinam: Sed antequam obiectionibus factis occurramus, breuiter eſt oſtendendum ex decreto efficaci terminato ad materialem entitatem peccati, neutiquam inferri Deo attribui malitiam formalem, ſed potius oppoſitum.

142 *Prob. 1 ex D. Th.* Quod probo primo teſtimonio expreſſo D. Thom. *quæſt. 3. de Pot. art. 7. ad 15. arg.* quod ita procedebat: *Cauſa prima plus eſt influens in cauſatum, quam cauſa ſecunda: ſi ergo Deus influit in voluntate, & natura, ſicut cauſa prima, & ſecunda, ſequeretur, quod defectus, qui accidunt in operatione voluntatis, & naturæ, magis Deo, quam naturæ, vel voluntati attribuerentur, quod eſt inconueniens.* Cui argumento ita reſpondet. *Dicendum, quod quia cauſa prima magis influit in effectum, quam ſecunda, ideò quidquid perfectionis eſt in effectu principaliter reducitur in primam; quod autem eſt de defectu, reducendum eſt in cauſam ſecundam, quæ non ita efficaciter operatur, ſicut cauſa prima.* Hæc D. Thom. Ex quibus ita arguitur: quia influxu cauſæ ſecundæ, ideò defectus, qui in effectu reperitur, non reducitur in cauſam primam, ſed in cauſam ſecundam: ergo ex efficacia decreti diuini erga materiale peccati, non ſequitur malitiam formalem in actu noſtræ voluntatis repertam in diuinam voluntatem reduci, ſed potius oppoſitum.

143 *Reſpondetur.* Nec ſufficit reſpondere verba illa D. Thom. *quia cauſa prima magis influit in effectum, quam cauſa ſecunda*, accipienda non eſſe de exceſſu perfectionis, ita vt ſenſus ſit: quia cauſa prima perfectiori modo influit, ex quo non colligitur, efficaciam voluntatis diuinæ eſſe in cauſa, vt in illam non reducatur malitia formalis actus voluntatis creatæ.

Contra. Non inquam ſufficit: nam D. Thom. rationem reddens cur cauſa prima magis influit, quam ſecunda, & cur in cauſam ſecundam referendus ſit defectus, qui in effectu reperitur, ait eſſe, *quia cauſa ſecunda non ita efficaciter operatur, ſicut cauſa prima*; ſed exceſſus cauſæ primæ in operando reſpectu cauſæ ſecundæ, quia hæc non ita efficaciter operatur ac illa, eſt exceſſus efficaciæ: ergo de hoc exceſſu loquitur Diuus Thomas.

Secun-

Digitized by Google

144 Secundo probatur: materiale peccati terminat complacentiam diuinam, quin illam terminet malitia formalis: ergo etiam terminare poterit volitionem Dei efficacem, quin Deus efficaciter velit malitiam; & conſequenter ex decreto Dei efficaci erga materiale peccati, non ſequitur Deo attribuendum eſſe peccatum pro formali malitia. Hæc ſecunda conſequentia ex prima euidenter colligitur. Prima ex antecedenti in hunc modum: homo ſibi complacens in materiali entitate peccati, neceſſario complacet in malitia formali, quia vtraque continetur intra obiectum voluntatis humanæ: ergo ſi complacentia diuina terminata ad materiale peccati non tranſit neceſſario ad formale, ideò eſt quia materiale continetur intra obiectum voluntatis diuinæ; ſecus autem formalis malitia; ſed hac ratione admiſſa, nulla poteſt ratio aſſignari, cur idem non dicatur de volitione efficaci diuina: ergo poteſt terminari ad entitatem materialem peccati, & præſcindere à malitia formali.

145 Antecedens autem probatur primo: non obſtante connexione eſſentiali actus pœnitentiæ cum peccato præterito, terminat complacentiam diuinam, quin ex hoc inferatur Deo placere peccatum: ergo pariter obſtare nequit connexio entitatis peccati cum malitiâ formali, vt illa terminet complacentiam diuinam, quin illam terminet malitia formalis.

Secundo probatur: nam omne, quod eſt honeſtè factibile, eſt etiam honeſtè amabile; ſed entitas materialis peccati eſt à Deo honeſtè factibilis; cum ad illam ſaltim concurſu ſimultaneo concurrat: ergo eſt amabilis honeſtè à Deo, ſaltim per ſimplicem complacentiam, cum quo non ſtat terminari ad malitiam formalem peccati.

146 Denique probatur: nam actus peccati, vt ab omnipotentia influente terminat actum voluntatis diuinæ; ſed non terminat actum diſplicentiæ: ergo terminat complacentiam diuinam; cumque in malitia formali non poſſit complacere diuina voluntas verum eſt primum antecedens, quod ſcilicet materiale peccati terminat complacentiam diuinam, quin illam terminat malitia formalis. Maior cum conſequentia tenet. Minor autem probatur: ſi actus peccati prout ab omnipotentia terminaret diſplicentiam diuinam, ſequeretur omnipotentiam vt influentem in actum peccati diſplicere Deo, ſicut diſplicet homo peccans, quia peccatum diſplicet Deo, conſequens eſt abſurdum: ergo materiale peccati non terminat diſplicentiam diuinam.

147 Tertio principaliter ſuadetur aſſumptum: Deus vult voluntate inefficaci antecedenti materiale peccati, quin velit voluntate inefficaci malitiam formalem: ergo etiam poteſt velle efficaciter entitatem materialem peccati præſcindendo a malitia formali; & conſequenter ex decreto efficaci Dei terminato ad materiale, non ſequitur attribuendam eſſe Deo formalem malitiam. Hæc ſecunda conſequentia ex prima colligitur. Prima conſtat, tum à paritate rationis. Tum etiam: nam homo volens inefficaciter materiale peccati neceſſario vult malitiam; & tamen Deus poteſt velle inefficaciter vnum, & præſcindere ab alio: ergo pariter, quamuis homo volens efficaciter materiale peccati, vellit neceſſario formale, Deus volendo efficaciter vnum poteſt ab alio præſcindere. Tum denique nam ideo datur præciſio in voluntate inefficaci Dei, quia vnum, & non aliud continetur intra obiectum voluntatis diuinæ; ſed hæc ratio pari efficacia militat in voluntate efficaci: ergo poteſt voluntas Dei efficax terminari ad materiale peccati, & præſcindere a malitia formali.

148 Antecedens autem oſtenditur primo: quia namque materiale peccati continetur intra obiectum diuinæ omnipotentiæ, ſecus autem malitia, Deus ſua omnipotentia cauſat materiale peccati, quin cauſet malitiam formalem, vt infra monſtrauimus; ſed hæc ratio pari efficacia militat in voluntate diuina; cum non minus ſancta, nec minus præſciſiua ſit, quam diuina omnipotentia: ergo poteſt Deus velle materiale peccati, quin vellit malitiam formalem. Confirmatur: non læditur ſanctitas omnipotentiæ per hoc quod influat in materiale peccati, nec ex hoc infertur influere in malitiam formalem: ergo pariter contra ſanctitatem, & ſummam rectitudinem diuinæ voluntatis non erit terminari ad entitatem actus peccaminoſi, nec ex hoc infertur terminari ad malitiam formalem.

149 Secundo probatur antecedens: materiale peccati terminat voluntatem Dei applicantem omnipotentiam vt ad illud concurrat; ſed voluntas applicans omnipotentiam eſt voluntas antecedens: ergo terminat voluntatem antedentem. Minor cum conſequentia tenet. Maior autem probatur: materiale peccati prout terminans concurſum omnipotentiæ fit liberè à Deo: ergo fit ab omnipotentia vt per voluntatem applicata ad influendum; ſed voluntas non aliter applicat omnipotentiam ad agendum niſi volendo vt agat: ergo terminat voluntatem diuinam applicantem omnipotentiam; & conſequenter amatur a Deo voluntate antecedenti.

150 Reſpondebis cum contrarijs Auctoribus, voluntatem applicantem omnipotentiam non eſſe voluntatem poſitiuam, ſed permiſſiuã reſpectu materialis entitatis peccati: vnde eſt ab omnipotentia vt applicata a Deo, non vt poſitiuè volente, ſed vt permittente, & non poſitiuè, ſed permiſſiuè eſt libere à Deo, ex quo non ſequitur Deum velle voluntate antecedenti materiale peccati.

Sed contra primo: nam voluntas applicans omnipotentiam vt concurrat cum voluntate creata; aliter comparatur ad formalem malitiam, atque ad entitatem materialem peccati, alias vtramque Deo eodem modo attribuendum eſſet; ſed ad formalem malitiam comparatur permiſſiuè: Deus namque illam liberè permittit, & conſequenter terminat habitudinem voluntatis diuinæ, vt permittentis: ergo ad entitatem materialem peccati, & ad illius actualitatem comparatur poſitiuè; & conſequenter eſt à Deo non vt permittente, ſed vt poſitiuè volente, & per poſitiuam voluntatem applicante omnipotentiam. 151 *Cotra 1.*

Contra ſecundo: quod enim ab aliquo ſolum permiſſiuè cauſatur, non fit propriè ab ipſo, vt conſtat ex Anſelmo lib. de caſu Diaboli cap. 1. illis verbis: *Quippe non tantum ille dicitur facere aliquem nudum, qui eum diſpoliat, ſed & qui ſpoliantem, cum prohibere poſſit non prohibet, ſed ille dicitur propriè facere, iſte impropriè*. 152 *Secundo.*

In quibus apertè docet Anſelmus, ſpoliantem aliquem permiſſiuè, quia nempè cum prohibere poſſit ſpoliationem non prohibet, impropriè dici facere ſpoliationem; ſed materiale peccati prout ab omnipotentia diuina, propriè fit à Deo: ergo non eſt ab ipſo permiſſiuè, ſed poſitiuè; & conſequenter eſt ab omnipotentia diuina vt applicata per voluntatem diuinam, non vt permittentem, ſed vt poſitiuè volentem.

Contra tertio: nam iuxta Auguſtinum in Enchiridione cap. 95. voluntas permiſſiua eſt voluntas ſinendi vt aliquid fiat, voluntas autem poſitiua eſt voluntas faciendi: verba Auguſtini ſunt: *Non ergo fit aliquid niſi omnipotens velit vt fiat, vel ſinendo vel ipſe faciendo*; ſed voluntas Dei applicans omnipotentiam non eſt voluntas vt omnipotentia ſinat voluntatem creatam efficere, ſed vt ipſa omnipotentia faciat entitatem materialem peccati, & illius actualitatem, aliàs non fieret ab omnipotentia, ſed ſolum à voluntate creata, quod eſt abſurdum: ergo non eſt permiſſiua, ſed poſitiua voluntas; & conſequenter entitas materialis peccati eſt ab omnipotentia vt applicata per voluntatem poſitiuam Dei, & Deo libera non permiſſiuè, ſed poſitiuè. 153 *Tertio.*

Denique tradita ſolutio reijcitur: nam concurſus omnipotentiæ in materiale peccati prout ab illa, eſt terminus voluntatis Dei antecedentis cum prout ſic ſit liber Deo, & conſequenter ab ipſius voluntate imperatus; ſed non eſt terminus voluntatis permittentis, ergo voluntatis poſitiuè volentis; cumque iſte concurſus ſit ipſum materiale peccati ſumptum materialiter; ſic ſumptum terminat voluntatem Dei antecedentem: Maior cum conſequentia tenet. Minor autem probatur: voluntas permiſſiua Dei formaliter eſt reſpectu peccantis; ſed omnipotentia vt concurrens ad materiale peccati non peccat, vt eſt fide certum: ergo concurſus omnipotentiæ in materiale peccati, vt ab illa, non terminat voluntatem antecedentem permiſſiua; & conſequenter eſt terminus voluntatis Dei poſitiuæ antecedentis. 154 *Quarto impugnatur ſolutio.*

Reſpondebis, omnipotentiam applicari à voluntate diuina vt concurrat cum voluntate creata, non concurſu determinato prout ab omnipotentia, ſed concurſu indifferenti prout ab ipſa, determinando à voluntate creata, ex quo ſolum ſequitur Deum velle poſitiuè concurſum indifferentem, non autem quod poſitiuè vellit voluntate antecedenti materiale peccati. Ita Mihi arguenti quondam reſpondebatur. Sed contra primo: nam voluntas, qua Deus vult ſuam omnipotentiam applicare vt concurrat cum voluntate creata, non eſt permiſſiua, ſed poſitiua: nam poſitiuè Deus vult prædictam applicationem: ergo ſi materiale peccati eſt terminus iſtius voluntatis, terminat voluntatem Dei poſitiuam antecedentem; cumque formalis malitia voluntatem Dei poſitiuam non terminet, iam admittitur voluntas antecedens in Deo terminata ad materiale peccati præſcindens à malitia formali: quo admiſſo perſeuerat vis argumenti. 155 *Reſpond.* *Contra 1.*

Contra ſecundo: voluntas vnius hominis, qua vellet cum alio concurrere indifferenter ad bonum, & malum, non præſcinderet à malitia formali, ſed illam involueret, quo circa eſſet peccaminoſa; & tamen voluntas, qua Deus vult per omnipotentiam concurrere cum voluntate creata indifferenter ad bonum, & malum, præſcindit à formali malitia, vnde ab illa non vitiatur: ergo licet voluntas hominis concurrendi determinatè cum alio ad opus peccaminoſum non præſcindat à malitia formali, & ab illa vitietur, voluntas Dei concurrendi, cum voluntate creata determinatè ad entitatem materialem peccati poterit à malitia præſcindere, & ab illa non vitiari. 156 *Secundo.*

Tertio: Deo danti homini conſilium indifferens ad bonum, & malum attribueretur malitia formalis; & tamen Deo danti, & offerenti homini concurſum indifferentem ad bonum & malum, & concurſum indifferentem poſitiuè volenti, non adſcribitur malitia formalis: ergo licet Deo conſilianti determinatè materiale attribuatur formalis malitia, Deo 157 *Tertio.*

volenti determinatè concurſum ad materiale peccati non attribuetur malitia ; & conſequenter dari poterit in Deo voluntas poſitiua antecedens erga materiale peccati præſcindens à malitia formali, quod noſtro argumento contendimus. Patet conſequentia : vnum enim ex præcipuis argumentis, quo vtuntur contrarij Auctores contra voluntatem Dei erga materiale peccati, vt ex illa inferant Deo attribui malitiam formale, ſumitur à paritate conſilij, quia nempè ſi Deus conſiliaretur homini materiale peccati, Deo attribueretur, formale, ex hoc a paritate inferentes idem eſſe dicendum, ſi Deus velit materiale peccati, vel ad illud prædeterminet ; ſed hoc argumentum euidenter inſtatur, ſi Deus poſitiuè velit concurſum indifferentem, vt vidimus : ergo hoc admiſſo, debet etiam admitti voluntas poſitiua antecedens in Deo erga materiale peccati determinatè, quin ex illa inferatur Deo attribuendam eſſe malitiam formalem, neceſſe amandam ab iſpo.

158 *Quarto.* Denique tradita ſolutio reijcitur : nam concurſus omnipotentiæ ad materiale peccati, prout hic, & nunc egreditur ab illa, terminat voluntatem Dei antecedentem ; ſed prout hic, & nunc egreditur ab omnipotentia, non eſt indifferens, ſed determinatus : ergo concurſus determinatus ad materiale peccati amatur à Deo amore antecedenti, ſaltim inefficaci. Conſequentia tenet. Minor eſt certa : nam concurſus omnipotentiæ in materiale odij Dei v. g. eſt ipſe actus odij prout ab illa ; ſed actus odij non eſt indifferens ad odium, & amorem, ſed determinatus ad odium : ergo concurſus, quo hic, & nunc omnipotentia concurrit ad odium, non eſt indifferens, ſed determinatus. Maior autem probatur : nam concurſus omnipotentiæ, quo hic, & nunc concurrit ad entitatem odij Dei v. g. eſt Deo voluntarius, & liber : ergo eſt ab omnipotentia vt per voluntatem diuinam applicata ad illud ; & conſequenter terminat voluntatem Dei antecedentem.

159 *Reſpondebis.* Si dicas concurſum iſtum, prout hic, & nunc, ab omnipotentia egreditur, eſſe Deo liberum permiſſiuè, non poſitiuè : ex quo ſolum ſequitur terminare voluntatem Dei antecedentem permiſſiuam, non autem, quod terminet voluntatem antecedentem poſitiuam. Præter ea, quibus doctrinam iſtam *proximè* reiecimus, obſtat contra illam primo : vt enim ſolutio, quam modò impugnamus, aiebat, concurſus omnipotentiæ eſt Deo liber ratione voluntatis, qua ſuam omnipotentiam applicuit voluntati creatæ, vt cum illa concurreret, quando ipſa vellet ; ſed hæc voluntas non permiſſiua, ſed poſitiua eſt, vt monſtrauimus : ergo eſt Deo liber poſitiuè. *Reijcitur ſolutio.*

160 *Secundo.* Secundo : nam eſt à Deo vt operante propter ſe ipſum vt finem ; ſed, quod à Deo ordinatur ad ſe ipſum vt finem, eſt Deo liberum poſitiuè, & poſitiuè amatum ab ipſo : ergo eſt Deo poſitiuè liber ; & conſequenter terminat voluntatem Dei antecedentem poſitiuam. Conſequentia tenet. Minor eſt certa : nam ordinari ad finem eſt propter finem amari : ergo quod à Deo ordinatur ad ſe ipſum vt finem, amatur à Deo propter ſe vt finem.

161 *Maior prob. 1.* Maior autem oſtenditur primo ; *vniuerſa enim propter ſemetipſum operatus eſt Dominus* ; ſed Deus media omnipotentia verè, & propriè operatur materiale peccati ; ergo concurſus omnipotentiæ ad illud eſt à Deo vt operante propter ſe ipſum vt finem. *Secundo.* Secundo : nam, quod honeſtè fit, ad Deum ordinatur vt finem ; ſed concurſus omnipotentia in materiale peccati honeſtè procedit à Deo : ergo eſt à Deo operante propter ſe ipſum vt finem. *Tertio.* Tertio : nam concurſus iſte prout ab omnipotentia procedit, ordinatur ad aliquem finem ; alias à caſu, & præter intentionem ab omnipotentia procederet, quod videtur abſurdum ; ſed non ordinatur ad creaturam vt vltimum finem ; in hoc enim peruerſitas hominis peccantis conſiſtit : ergo ordinatur ad Deum ; & conſequenter eſt à Deo vt operante propter ſe ipſum vt finem.

162 *Quarto.* Denique probatur maior ; nam ex oppoſito ſequitur concurſum omnipotentiæ in materiale peccati eſſe inordinabilem ad Deum tanquam ad finem ; conſequens abſurdum videtur : ergo concurſus omnipotentiæ in materiale peccati eſt à Deo vt operante propter ſe ipſum vt finem. Sequela conſtat : nam ſi eſſet concurſus iſte ordinabilis ad Deum, de facto ordinaretur ad ipſum ; ergo ſi non ordinatur, ordinabilis non eſt. Minor autem probatur, quod enim ad Deum ordinabile non eſt, turpe, & inhoneſtum eſt ; ſed abſurdum eſt concedere, concurſum hic, & nunc ab omnipotentia egredientem, eſſe inhoneſtum, & turpem : ergo aſſerendum non eſt eſſe inordinabilem ad Deum tanquam ad vltimum finem.

163 *Reſpond.* Si fortè dicatur, concurſum omnipotentiæ in materiale peccati, vt ab illa, non eſſe Deo liberum immediatè ; & formaliter, ſed tantum in radice, & virtualiter, nempe ratione voluntatis, qua Deus liberè decreuit aſſiſtere per ſuam omnipotentiam voluntati creatæ, & cum illa ad omnem ſuum actum concurrere, ex quo modo libertatis ſolum infertur eſſe à Deo volitum propter ſe ipſum, & ad ipſum vt finem ordinatum, non formaliter, ſed virtualiter, & in radice, nempe in prædicta voluntate, & ratione illius.

164 In contrarium obſtat primo : nam iuxta iſtam doctrinam eſt volitum à Deo materiale peccati voluntate antecedenti, ſaltim virtualiter, & illo modo ordinatur ad Deum vt vltimum finem ; ſed formalis malitia peccati, nec formaliter, nec virtualiter amatur à Deo, nec ad ipſum virtualiter ordinatur : ergo datur voluntas antecedens in Deo terminata ad materiale peccati præſcindens à malitia formali ; & conſequenter poterit etiam amari voluntate antecedenti formaliter materiale peccati, quin à Deo ametur malitia formalis. *Con.*

165 *Secund.* Secundo : nam materiale peccati, vt ab omnipotentia procedit, eſt immediatè ſub dominio libero Dei : ergo eſt immediatè liberum Deo ; & conſequenter formaliter. Conſequentia euidens eſt : nam dominium conſiſtit in facultate libera vtendi re ſua in quoſlibet vſus : ergo quod immediatè ſubiacet dominio diuino, immediatè ſubiacet illius libertati ; & conſequenter eſt ipſi liberum immediatè. Antecedens autem probatur : etenim diuinum dominium æquè patet ac illius omnipotentia ; ſed materiale peccati immediatè ſubiacet omnipotentiæ, quandoquidem cauſatur ab illa immediatè, vt contra Durandum tenet communis ſententia : ergo immediatè ſubiacet dominio diuino.

166 *Confirm.* Quod amplius vrgetur : nam Deus eſt ſupremus Dominus actualitatis, & entitatis actus peccaminoſi ; ſed niſi ſubiaceat immediatè dominio diuino, eſſe nequit ſupremus Dominus illius : ergo immediatè ſubiacet dominio Dei. Maior cum conſequentia tenet. Minor autem probatur : non ſaluatur ſuprema efficientia Dei abſque efficientia immediata cuiuſuis entitatis creatæ ; quo circa ſententia Durandi negantis concurſum Dei immediatum in effectus ſecundarum cauſarum erronea cenſetur à Theologis : ergo nec ſaluari poteſt ratio ſupremi dominij abſque dominatione immediata ſupra omnem entitatem creatam ; & conſequenter ſi entitas materialis peccati non ſubiacet dominio diuino immediatè, non erit Deus ſupremus Dominus talis entitatis. Sed de his plura *diſput. 38. & Tract. de prædeſtinatione.*

§. VIII.

Vlterior aſſumpti probatio à paritate præmotionis efficacis.

167 *Quarto principaliter probatur concluſio.* QVARTO principaliter probatur aſſumptum : ſtat Deum præmouere voluntatem ad materiale peccati, non præmouendo, nec prædeterminando ad malitiam : ergo decernere efficaciter poterit entitatem materialem peccati, non decernendo malitiam ; & conſequenter, quin ipſi attribuatur. Conſequentia tenet. Tum à paritate rationis. Tum etiam, quia prædeterminatio efficax ſupponit efficax decretum, & ex illo procedit. Antecedens autem probatur : Deus de facto concurrit concurſu ſimultaneo cum voluntate creata ad materiale peccati ; & tamen non concurrit cum illa ad malitiam formalem, aliàs Deo attribueretur malitia formalis, ſicut etiam illi attribuitur entitas materialis peccati : ergo etiam prædeterminare, & præmouere poteſt ad entitatem materialem peccati, quin prædeterminet ad malitiam formalem.

168 *Conſequentia prob. primo.* Patet conſequentia primo : quia non minus præciſiua eſt omnipotentia diuina, vt prædeterminans, quam vt ſimultaneè cum voluntate concurrens : ergo ſi vt concurrens ſimultaneè attingit actualitatem actus peccaminoſi, & præſcindit à malitia formali, poterit etiam prædeterminando præſcindere. *Secundo.* Secundo : nam ideò ſimultaneè concurrendo præſcindit, quia vnum, & non aliud continetur intra ſphæram omnipotentiæ diuinæ, ſed hæc ratio pari efficacia militat in concurſu præuio, & prædeterminatiuo : ergo ſi concurſus ſimultaneus Deus attingit entitatem, & præſcindit à deformitate peccati, etiam concurſus præuius, & prædeterminatiuus præſcindere poterit, & attingere entitatem peccati, non attingendo illius deformitatem.

169 *Reſpond.* Nec ſufficit reſpondere, ideò Deum concurſu ſimultaneo præſcindere, quia concurſus iſte eſt indifferens, nec per illum Deus determinat voluntatem creatam, ſed potius ab illa determinatur, concurſus autem præuius, & prædeterminatiuus non determinatur à voluntate creata, ſed illam determinat : cumque à voluntate creata non poſſit entitas actus mali procedere, quin etiam formalis malitia procedat ab illa : fit conſequens, quod non poſſit à Deo prædeterminari ad entitatem actus peccaminoſi, quin etiam prædeterminetur ad malitiam formalem.

170 *Contra.* Non inquam ſufficit : nam iuxta ſolutionis doctrinam, voluntas creata determinat concurſum diuinum ad entitatem actus peccaminoſi ; & tamen non determinat illum ad formalem malitiam : ergo etiam Deus determinare poterit voluntatem creatam ad entitatem, non determinando ad malitiam ; & conſequenter etiam poterit prædeterminare ad vnum, & non prædeterminando ad aliud. Secunda conſequentia ex prima euidenter colligitur : non enim poteſt aſſignari, vel apparens diſcrimen inter concurſum determinantē, & concurſum prædeterminantem, vt vnus, & nō alius poſſit præſcindere. Prima nō minus euidenter ex præmiſſis infertur non enim aſſignari poteſt ratio, cur voluntas creata ſit magis præciſiua in determinando concurſum diuinū, quam omnipotentia, & vo-

Digitized by Google

& voluntas diuina in determinando concurſum voluntatis creatæ: ergo ſi hæc determinat concurſum diuinum ad entitatem actus peccaminoſi præſcindendo à malitia formali, ideſt, non determinando Dei concurſum ad illam, poterit etiam Deus determinare concurſum voluntatis creatæ ad entitatem actus præſcindendo à malitia formali, & non determinando ad malitiam. Certè non video, quæ ratio poſſit aſſignari diſcriminis.

171 *Minor diſcurſus facti probatur.* Quod autem concurſus omnipotentiæ, nec vt determinatus per concurſum voluntatis creatæ attingat deformitatem peccati, vt aſſeritur in minori diſcurſus facti probatur; ſi namque concurſus Dei, vt determinatus per concurſum voluntatis creatæ, cauſaret efficienter malitiam, cauſaret illam eodem modo, quo cauſat entitatem actus peccaminoſi; ſed hoc aſſerendum non eſt; alias Deus eſſet cauſa prima malitiæ, ſicut eſt cauſa prima entitatis actus peccaminoſi: ergo concurſus diuinus etiam vt determinatus per concurſum noſtræ voluntatis non cauſat formalem malitiam; & conſequenter noſtra voluntas determinat concurſum diuinum ad materiale peccati, non determinando ad formale. Probatur ſequela: cauſaret efficienter vtrumquè vt determinatus à nobis, & neutrum vt determinatur à Deo: ergo vtrumque eodem modo, & eadem proprietate cauſaret.

172 *Quorumdam Recentiorũ ſolutio.* Hoc argumentum male torquet contrarios Auctores. Quidam, eo conuicti, & neſcientes, aut nolentes ſcire, quomodo poſſit Deus cauſare materiale peccati, & præſcindere à malitia formali, auſi ſunt negare Deum, etiam per concurſum ſimultaneum, cauſare actualitatem actus peccaminoſi; & conſequenter tenentur aſſerere voluntatem creatam eſſe cauſam primam, non ſolum deformitatis, quæ formaliter peccatum conſtituit, ſed etiam entitatis, & actualitatis illius.

173 *Hæc ſolutio vt hæretica reijcitur 1.* Hæc tamen doctrina communi Theologorum ſententiæ aduerſatur, nec ſcio ab aliquo ex Doctoribus Societatis defendi, & meritò ſanè: nam D. Thomas 2. ad Annibaldum diſt. 37. quæſt. vnica art. 1. illam reijcit vt hæreticam his verbis: *Reſpondeo dicendum, quod hæreticum eſt dicere aliquod ens, non eſſe à Deo, nec ſolum fidei contrarium eſt, ſed etiam rationi.* Et 2. *ſententiarum diſt. 37. q. 2. art. 2.* docet, ſententiam negantem Deum eſſe cauſam actionis peccaminoſæ in quantum ens, & actus eſt, eſſe proximam duplici errori.

174 *Secundo.* Et quod prædicta ſententia hæretica, vel erronea ad minus ſit, in hunc modum probatur: nam ex illa ſequitur hanc propoſitionem, *Omnia per Verbum facta ſunt*, eſſe falſam ex vi terminorum; conſequens eſt hæreticum: ergo ſententia, ex qua ſequitur, eſt hæretica, vel ad minus erronea. Sequela probatur: nam ex illa ſequitur veritas ſuæ contradictoriæ ex vi terminorum: ergo ſequitur falſitas prædictæ propoſitionis. Conſequentia eſt euidens ex lege contradictionis, ex qua, ſi vna ex contradicentibus eſt vera, alia debent eſſe falſa; cum non poſſint eſſe ſimul veræ: ergo ſi vna propoſitio ex vi terminorum eſt vera, ſua contradictoria ex vi terminorum eſt falſa. Antecedens autem probatur, hæc namque eſt bona conſequentia. *Actus peccati eſt aliquod ens; ſed actus peccati non eſt factus per Verbum: ergo aliquod ens per Verbum factum non eſt*; ſed minor eſt contraria ſententia, & maior eſt euidens; cum actus peccaminoſus ſit in prædicamento actionis, vel qualitatis, omne autem, quod in prædicamento continetur, ſi ens phyſicum, & reale: ergo conſequens eſt verum; ſed conſequens contradictoriè opponitur huic propoſitioni, *Omne ens per Verbum factum eſt*: ergo ex ſententia negante Deum, ſaltim per concurſum concomitantem cauſare materiale peccati, ſequitur veritas contradictoriæ iſtius propoſitionis; & conſequenter ſequitur hanc propoſitionem, *Omnia per Verbum facta ſunt*, aſſertam in Euangelio Ioannis, eſſe falſam in vi terminorum; quod eſt hæreticum.

175 *Reſpond.* Reſpondebis, actum peccati eſſe ens in ſenſu phyloſophyco, & metaphyſico, non autem in ſenſu Theologico: vnde Auguſtinus *lib. de perfectione iuſtitiæ cap. 3.* ait, peccatum non eſſe rem, ſed actum. Et *lib. 1. Hypognoſticon cap. 5. in fine*, loquendo de Diabolo, docet, Diabolum natura eſſe opus Dei, *Opera verò eius mala, quæ vitia dicuntur, actus ſunt*, inquit Auguſtinus, *non res.* *Motiuũ ſolutionis.* Ex quo tantum ſequitur, aliquod ens phyſicum, aut metaphyſicum per Verbum factum non eſſe, non autem, quod aliquid, quod eſt ens in ſenſu Theologico, & in PP. conſideratione, per Verbum factum non ſit.

176 *Contra 1.* Sed contra primo: nam ſequitur ex hac ſolutione propoſitionem iſtam, *Omnia per Verbum facta ſunt*, eſſe in ſenſu phyloſophyco, & metaphyſico falſam; conſequens eſt hæreticum: ergo & tradita ſolutio. Patet ſequela: eius contradictoria, nempè, *aliquod ens per Verbum factum non eſt*, eſt in ſenſu metaphyſico, & phyloſophyco vera, vt in ſolutione conceditur; ſed in eodem ſenſu, in quo vna propoſitio eſt vera, eſt falſa contradictoria illius: ergo ex ſolutione tradita ſequitur propoſitionem iſtam, *Omnia per Verbum facta ſunt*, eſſe falſam in ſenſu phyloſophyco, & metaphyſico, quod nullus verè catholicus audebit concedere. *Secundo.* Secundo: nam omnes Theologi docent, actionem peccaminoſam eſſe in aliquo prædicamento, & conſequenter cenſent eſſe ens verum phyſicum; & reale: ergo ſi non cauſatur à Deo, ſequitur aliquid, quod in conſideratione Theologica eſt ens, non cauſari a Deo, nec per Verbum factum eſſe. Patet conſequentia: nam id eſt ens in conſideratione Theologica, quod à Theologis cenſetur ens.

177 *Tertio.* Tertio ex Anſelmo *lib. de caſu Diaboli cap. 20.* vbi docet, Deum facere omnes naturas ſubſtantiales, & accidentales, & loquendo de mala voluntate, qua Angelus peccauit, hæc verba ſubiecit: *In quantum enim voluntas, conuerſio, ſiue motus voluntatis eſt, aliquod bonum eſt, & Dei, in quantum verò iuſtitia caret, non ſimpliciter malum, ſed aliquod malum eſt, non Dei, ſed volentis, ſiue mouentis voluntatem*: ergo iuxta Anſelmum peccatum pro materiali, aliquod bonum eſt, & à Deo. *Quidam obiectioni occurritur.* Nec obſtat in præcedentibus verbis docuiſſe Anſelmum malam voluntatem Dæmonis eſſe à Deo permiſſiuè. Loquitur enim Anſelmus de peccato Dæmonis pro formali malitia, & ſic verum eſt ſolum permiſſiuè eſſe a Deo. Et quod ſic ſit accipiendus patet: quia aliàs non ſtaret diſtinctio, quam Anſelmus verbis à Nobis adductis ſtatuit inter voluntatem malam prout motus eſt, & prout iuſtitia caret, & mala eſt, affirmans ſub prima conſideratione eſſe à Deo, non autem ſub ſecunda; cum non poſſit Anſelmus negare peccatum pro formali malitiæ eſſe a Deo permiſſiuè.

178 *Ad motiuum ſolutionis reſpond.* Nec Auguſtinus contrarium docet, vt enim explicat D. Thomas 1 2. *quæſt. 79. art. 2. ad 1.* Auguſtinus negat peccatum eſſe rem, ideſt ſubſtantiam, & ſic accipiendum eſſe, conſtat ex ipſo Auguſtino: nam *lib. de perfectione iuſtitiæ, vbi proximè*, ponit exemplum in claudicatione, quam ait, non eſſe rem, ſed malum; pes autem, corpus, vel homo res eſt: quæ verba non aliter poſſunt accipi, niſi quod negauerit claudicationem eſſe ſubſtantiam, ſicut pes, corpus, vel homo, aliàs ſentiret Auguſtinus nullum motum eſſe rem, nullumque motum eſſe a Deo, cuius contrarium apertè docet *lib. de Trinit. cap. 4.* his verbis: *Voluntas Dei eſt prima, & ſumma cauſa omnium corporalium ſpecierum, atque motionum.* Quod etiam docet *Tract. 1. in Ioannem*, explicans illa verba, *Omnia per ipſum facta ſunt*; & alibi paſſim.

179 *Reijcitur ſolutio.* Denique tradita ſolutio reijcitur: etenim ex illa ſequitur, quod ſiquis proteruè contenderet eſſe aliquam ſubſtantiam malam ex natura ſua, atque per Verbum non factam, non poſſet ex prædicto Ioannis teſtimonio conuinci, nec illi ſe opponeret; conſequens eſt hæreticum: ergo & tradita ſolutio. Probatur ſequela: nam licet ex prædicto Ioannis teſtimonio, iuxta intelligentiam Theologorum, vt PP. habeatur vt fide certum omnem naturam, vel entitatem accidentalem bonam, eſſe factam per Verbum, non tamen conuincitur, iuxta ſolutionem traditam, naturam, vel entitatem accidentalem malam, eſſe factam per ipſum, & hoc ideo, quia non eſt ens in ſenſu Theologico propter malitiam ipſi annexam; ſed etiam talis ſubſtantia eſſet ab intrinſeco mala, & conſequenter in ſenſu Teologico ſubſtantia non eſſet, ſi vera eſt ſolutionis doctrina: ergo euidenter infertur ex illa, quod ſi quiſpiam proteruè defenderet, dari aliquam ſubſtantiam ab intrinſeco malam, & ideò non factam per Verbum, non ſe opponeret Ioanni aſſerenti, *Omnia per Verbum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil*, nec poſſet ex teſtimonio falſitatis conuinci.

180 *Deinde prob. ſolutionem datam eſſe rationi naturali cõtrariã.* Quod autem rationi naturali prædicta ſententia aduerſetur, vt aſſerit D. Thomas, probatur ratione illius: nam quod eſſe a ſe non habet, non poteſt habere operationem a ſe; ſed entitas hominis peccantis non conuenit illi a ſe: ergo nec entitas actualis peccati poteſt illis à ſe conuenire. Minor cum conſequentia tenet. Maior autem eſt Anſelmi *Dialogo de caſu Diaboli cap. 1. in principio*, ibi: *Nulla creatura habet aliquid à ſe, quod enim ſeipſum à ſe non habet, quomodo habet à ſe aliquid?* Et oſtenditur primo à paritate durationis: quod enim non habet eſſe à ſe, non poteſt habere durationem a ſe: ergo nec operationem. *Maior prob. 1. Secundo.* Secundo: nam operari ſequitur ad virtutem, & hæc ſequitur ad entitatem: ergo non habenti a ſe entitatem, non poteſt virtus, aut operatio conuenire a ſe.

181 *Confir. 1.* Confirmatur primo: nam ſi entitas materialis actionis peccaminoſæ conueniret homini a ſe, & non fieret a Deo, ſequeretur aliquam ſubſtantiam non eſſe factam a Deo; ſed hoc rationi naturali aduerſatur: ergo & prædicta ſententia. Probatur ſequela: terminus, vel effectus operationis non cauſatæ a Deo non cauſatur ab ipſo; ſed aliqua ſubſtantia eſt terminus operationis non cauſatæ a Deo, nempè illa, quæ fit per concubitum illicitum, & generationem peccaminoſam, quæ iuxta prædictam ſententiam non cauſatur a Deo: ergo ex illa ſequitur dari aliquam ſubſtantiam, quæ non fit a Deo, quod rationi naturali aduerſatur.

182 *Confir. 2.* Quod amplius vrgetur ſecundo: ſi enim entitas peccati conueniret homini a ſe, & non a Deo, ſequeretur, effectum cauſarum ab entitate phyſica peccati non cauſari a Deo, v. g. ſpecies efficienter cauſata ab entitate phyſica peccati; conſequens eſt abſurdum, & rationi naturali contrarium: ergo etiam illi aduerſatur aſſerere entitatem phyſicam peccati conuenire homini a ſe, & nõ a Deo. Probatur manifeſtè ſequela: nam ſubordinatio in cauſando prouenit ex ſubordinatione in eſſendo, & in illa fundatur; ſed eo ipſo, quod entitas phyſica peccati conueniat homini peccanti a ſe, & non cauſetur a Deo, non ſubordinatur Deo in eſſendo: ergo nec ſubordinatur ipſi in cauſando, & conſequenter effectus a

Digitized by Google

tali entitate cauſatus non habebit eſſe a Deo. Eſt ergo firmiter aſſerendum, entitatem materialem peccati fieri a Deo ſimul cum voluntate creata per concurſum ſimultaneum, in quo, vt dixi, omnes Doctores Societatis conſentiunt, nullo excepto, quem viderim.

183 *Recenſio rerum cauſſo.* Nolentes autem, aut non valentes percipere Deum concurrere ad materialem peccati entitatem concurſu concomitante, & præſcindere a formali malitia in cauſando, & videntes, quod prędicta præciſſione admiſſa, fit euidens argumentum, vt idem poſſit in prædeterminando contingere, quod nempè Deus prædeterminet voluntatem creatam ad materiale peccati pręſcindendo a malitia formali, & non prædeterminando ad illam, in ſententiam extremam inclinant aſſerentes, Deum vtrumque *Reijcitur* cauſare concurſu indifferenti prout ab ipſo, & determinato a voluntate creata; cum autem vrgentur à Nobis, ſequi ex illorum doctrina, Deum eodem modo cauſare formalem malitiam, quo cauſat entitatem, & actualitatem peccati, & eadem proprietate; cumque Deus ſit cauſa prima, verè, & propriè entitatis, erit verè, & propriè cauſa prima malitiæ formalis. Non eſt vna omnium reſponſio.

184 *Reſpondent primo.* Quidam Mihi publicè diſputanti, & hoc pro inconuenienti inferenti, reſpondebant diſtinguentes: eodem modo, & eadem proprietate Tholologicè, negabant ſequelam: eodem modo, & eadem proprietate phyloſophicè, aut metaphyſicè, concedebant ſequelam; & ideò aſſerebant, non cauſare Deum formalem malitiam eadem proprietate Theologicè, qua cauſat entitatem peccati, quia non cauſat malitiam formalem illam poſitiuo volendo, ſed permittendo.

185 *Impugnatur ſolutio ſuis met principijs.* Hæc tamen ſolutio non poteſt in principijs Auctorum contrariæ ſententiæ ſuſtineri: vt enim ipſi vniformiter docent, Deus parans concurſum omnipotentiæ cum voluntate creata, non intendit materiale peccati; aliàs (vt illi inferunt) intenderet malitiam formalem, & non permiſiuè, ſed poſitiuè cauſaret materiale peccati, quod vniformiter negant: ergo ſi malitiam formalem non cauſat propriè proprietate Theologica, quia illam non intendit, ſed tantum permittit, non cauſat materiale peccati propriè Theologicè; aliàs, vt in ſolutione aſſeritur, in proprietate phyſica, aut metaphyſica æquiparantur: ergo in omni proprietate conueniunt, & in nulla diſcriminantur.

186 *Confirm.* Explicatur amplius: ideò non cauſatur à Deo malitia formalis peccati propriè Theologicè, quia illam poſitiuè non vult, & ad proprietatem in cauſando Theologicam, requiritur cauſalitas volita poſitiuè, & non tantum permiſſa: ergo vbi non datur poſitiua voluntas, non interuenit propria cauſalitas in ſenſu Theologico; ſed Deus non cauſat entitatem materialem peccati poſitiuè illam volendo, ſed tantum permittendo in ſententia omnium, qui oppoſitam ſententiam tuentur: ergo non cauſat illam propriè in ſenſu Theologico; & aliàs vtrumque à Deo cauſatur propriè in ſenſu phyloſophico: ergo vtrumque cauſatur à Deo eodem modo, & eadem proprietate, abſque vllo diſcrimine in modo cauſandi.

187 *Secundo reſpondent alij.* Alios in diſputationibus publicis vidi concedentes abſolutè ſequelam, nimirum, Deum eodem modo, & eadem proprietate cauſare malitiam formalem, qua cauſat entitatem, & actualitatem actus peccaminoſi; & cum Deus ſit prima cauſa cum proprietate entitatis, & actualitatis actus, aſſerebant, eſſe etiam primam cauſam cum proprietate deformitatis, & malitiæ formalis formaliter conſtituentis peccatum; & conſequenter erit abſolutè aſſerendum: *Deus propriè cauſat peccatum*.

188 *Hæc ſolutio nimis dura & intolerabilis eſt.* Hoc tamen effugium, non tam eſt argumentum ſoluere, quàm illius oneri ſuccumbere: concedere namque abſolutè, Deum eſſe propriè primam cauſam peccati, & deformitatis illud conſtituentis formaliter, nimis durum apparet, nec ſcio Antiquioribus Societatis Sapientibus placiturum, quorum ſtudium (& meritò) ſemper fuit ſuas ſententias ea ſuauitate defendere, vt neceſſarium non eſſet inconueniens aliquod deuorare in illarum defenſione; aſſerere autem, Deum propriè cauſare peccatum, & eſſe cauſam primam propriè deformitatis, non leue inconueniens eſt.

189 *Reijcitur eſt cõtra Anſel. & D. Tho.* Et in primis aduerſatur Anſelmo *lib. de caſu Diaboli c.* 20. vbi docet, malam voluntatem, in quantum voluntas, motus, & actus eſt, eſſe Dei, in quantum verò iuſtitia caret, non Dei, ſed volentis, quæ diſtinctio cum ſolutionis doctrina ſtare non poteſt; cum ſub vtraque ratione eodem modo a Deo efficienter cauſetur; & conſequenter ſub vtraque ratione, eodem modo ſit Dei. Aduerſatur etiam expreſsè Angelico Præceptori diſtinguenti cum Anſelmo in actu peccaminoſo actualitatem, vel entitatem, & deformitatem: & ſub prima conſideratione Deo vt primæ cauſæ attribuenti; ſecus autem ſub ſecunda: ſi namque ſub vtraque ratione eodem modo cauſatur à Deo, ſub vtraque Deo eodem modo attribuitur: Deo namque aliquid creatum attribui, idem eſt quod ab illo cauſari. Videatur Diuus Thomas *prima ſecundæ quæſtione 79. articulo primo, & ſecundo, præcipuè ſolut. ad* 2. vbi iſtam conſequentiam negat: *Deus eſt cauſa actualitatis, & entitatis actus peccaminoſi: ergo etiam eſt cauſa defectus, qui reperitur in actu.* Si autem Deus vtrumque eodem modo cauſaret, non negare, ſed concedere conſequentiam deberet.

190 *Reijcitur 1. ab Anſelmo.* Et reijcitur primo: vt enim *ſupra* vidimus ex Anſelmo *lib. de caſu Diaboli c.* 20. quod eſt ab aliquo tantum permiſiuè, impropriè dicitur ab illo cauſari; ſed malitia formalis ſolum permiſiuè eſt à Deo, vt docent oppoſiti Auctores, & fatentur omnes Theologi: ergo non cauſatur cum proprietate à Deo, nec Deus eſt propriè cauſa peccati pro formali malitiæ.

Secund. Secundo ex illo Sapientiæ 11. *Nihil odiſti eorum, quæ feciſti*; ſed ſi Deus vt prima cauſa propriè cauſaret peccatum pro formali malitiæ, Deus odio haberet, aliquid ab ipſo factum, & propriè cauſatum; Deus enim odio habet peccatum, iuxta illud Sapientiæ 14. *Odio eſt Deo impius, & impietas eius:* ergo non cauſat peccatum pro formali malitiæ, nec in illud ita ſumptum influit tamquam prima cauſa.

191 *Confir.* Confirmatur, & vrgetur primo: hæc propoſitio eſt de fide: *Nihil, de quo eſt verum abſolutè, quod eſt factum à Deo, odio habetur ab ipſo*; ſed ſi Deus propriè cauſaret peccatum pro formali malitiæ, dicta propoſitio eſſet falſa: ergo Deus non cauſat propriè peccatum pro formali malitiæ. Maior negari non poteſt; nam eſt ipſa propoſitio, quæ habetur *Sapientiæ* 11. Minor autem probatur: illius contradictoria eſſet vera: ergo dicta propoſitio eſſet falſa. Probatur antecedens: ſi peccatum propriè cauſaretur à Deo, eſſet abſolutè factum ab ipſo; cui enim propriè conuenit, aliquod prædicatum, abſolutè de ipſo dicitur, ſicut ille, cui propriè conuenit eſſe hominem, abſolutè dicitur homo, & ſic de alijs; ſed peccatum odio habetur à Deo: ergo ſi propriè cauſaretur ab ipſo aliquid, de quo eſt verum abſolutè, quod eſt factum à Deo, odio haberetur à Deo; & conſequenter propoſitio contradictoria, illi quæ habetur Sapientiæ 11. *Nihil odiſti, eorumque feciſti*, eſſet vera.

192 *Confir.* Confirmatur, & vrgetur ſecundo: nam ſequeretur, omnipotentiam, vt verè, & propriè efficientem, terminare odium, & diſciplicentiam diuinam, conſequens eſt abſurdum: ergo ſententia oppoſita eſt falſa. Probatur ſequela: cui namque opus diſplicet, etiam diſplicet influens in illud: vnde quia peccatum diſplicet Deo, & peccator etiam diſplicet, iuxta illud Sapientiæ 14. *Odio eſt Deo impius, & impietas eius*; ſed peccatum pro formali malitiæ diſplicet Deo, & odio habetur ab ipſo: ergo ſi omnipotentia verè, & propriè cauſat peccatum pro formali malitiæ, omnipotentia vt propriè efficiens, diſplicet Deo, & terminat odium diuinum.

193 *Tertio reijcitur.* Tertio reijcitur pręfata ſententia, & præcedens argumentum amplius vrgetur: ſi Deus vt prima cauſa influeret verè, & propriè in peccatum pro formali malitiæ, ſequeretur deformitatem & malitiam formalem conſtituentem peccatum formaliter, magis in Deum, quam in hominem peccantem reduci; conſequens abſurdum eſt: ergo ſententia oppoſita eſt falſa. Minor cum conſequentia tenet. Maior autem, aut ſequela probatur: effectus à cauſa prima, & à cauſa ſecunda procedens, magis à cauſa prima, quam a ſecunda dependet; & conſequenter magis in cauſam primam, quam in ſecunda reducitur; cum reductio effectus in cauſam ſit dependentia effectus à cauſa, vel in illa fundetur: ergo ſi malitia peccati à Deo efficienter vt prima cauſa procedit, magis reducetur in Deum, quam in hominem peccantem.

194 *Confirm.* Quod amplius vrgetur: entitas materialis peccati magis in Deum, quam in hominem reducitur, ſicut alij effectus, qui à Deo, & à cauſis ſecundis procedunt; & hoc ideò, quia procedunt à cauſis ſecundis, vt cauſæ primæ ſubordinatis, ſed ſi malitia formalis propriè cauſatur à Deo, procedit à voluntate creata ſubordinata Deo: ergo magis in Deum, quam in voluntatem creatam reducitur, quod videtur abſurdum. Et vlterius ex hoc ſequitur, quod ſecundo argumento inferebamus, nempè omnipotentiam, vt cauſantem peccatum pro formali malitiæ, terminare odium diuinum: ſi namque homo, cui minus malitia attribuitur, terminat diuinum odium, & illius diſplicentiam ratione malitiæ, quam cauſat, à fortiori omnipotentia, cui magis attribuitur malitia, terminabit ratione illius odium, & diſplicentiam diuinam.

195 *Quarto reijcitur.* Præterea reijcitur: quod enim non eſt à Deo vt vltimo fine, non poteſt eſſe ab ipſo vt à primo principio efficiente; ſed malitia formalis peccati non eſt à Deo vt vltimo fine: ergo non cauſatur efficienter à Deo vt à primo principio. Conſequentia eſt euidens. Minor conſtat primo: nam peccatum pro formali malitiæ eſt auerſio, vel deordinatio à Deo vt fine, & conſequenter non poteſt à ſe ipſo vt fine vltimo cauſari. Secundo: nam ſolum quod eſt bonum, & Dei bonitatem participat, eſt à Deo vt fine vltimo; at peccatum pro formali malitiæ, nec bonum eſt, nec Dei bonitatem participat: ergo non eſt ab ipſo tamquam ab vltimo fine.

196 *Maior prob. 1. Secund.* Maior autem oſtenditur primo ex illo Prouerbiorum 16. *Vniuerſa propter ſemetipſum operatus eſt Dominus:* ergo omne quod à Deo efficitur, ad Deum ordinatur vt finem, & ab illo vt fine procedit. Secundo: nam Deus in omni ſua efficientia finem aliquem intendit; aliàs à caſu, & irrationabiliter ageret; cum agere propter finem diſtinguat rationalem ab irrationali creatura, vt docet Diuus Thomas *prima ſecundæ quæſtione prima articulo ſecundo*. Sed non poteſt intendere creaturam vt finem vltimum: ergo ſe

intendit

Digitized by Google

intendit vt vltimum finem; & conſequenter omne quod à Deo prima cauſa, & vt primo principio cauſatur, à Deo vt fine vltimo procedit.

197 *Confirm.* Quod amplius vrgetur: ſi Deus vt prima cauſa efficeret malitiam peccati, cauſaret illam propter malum finem; conſequens abſurdum eſt: ergo non efficit formalem malitiam. Minor cum conſequentia tenet. Maior autem probatur: efficeret illam propter aliquem finem, aliàs irrationabiliter ageret; ſed non propter finem bonum, ad quem ordinabilis non eſt: ergo propter finem malum, ad quem intrinſecè malitia ordinatur.

198 *Vltimo reijcitur ſolutio.* Denique reijcitur ad hominem contra Auctores oppoſitos: ipſi namque exinde phyſicam prædeterminationem ad materiale peccati reijciunt, quia Deo phyſicè prædeterminanti eſſet attribuenda malitia; ſed aſſerendo, Deum vt primam cauſam verè, & propriè cauſare malitiam formalem, incidunt in hoc inconueniens; vt enim proximè arguebam, quidquid à Deo vt à prima cauſa procedit, ipſi vt primæ cauſæ attribuitur: ergo inconſequanter procedunt, hoc pro inconuenienti contra phyſicam præmotionem inferentes, & illud in concurſu indifferenti deuorantes.

199 *Confirm.* Quod amplius vrgetur: nam aſſertores phyſicæ prædeterminationis ad materiale peccati, conſtanter tuentur, Deo non attribui malitiam formalem, & eſto id euidenter non probent, euidenter tamen contraria argumenta diluunt; ſed aſſerentes concurſum indifferentem, fatentur, Deum vt primam cauſam influere, non ſolum in entitatem materialem peccati, ſed etiam in malitiam formalem, & conſequenter tenentur fateri, Deo vt primæ cauſæ attribui, & hoc euidenter infertur ex concurſu indifferenti: ergo ſtandum eſt Auctoribus phyſicæ prædeterminationis, & illorum ſententia tenenda.

200 *Reſpond.* Reſpondebis, inconueniens quod ab Auctoribus contrariæ ſententiæ infertur, ex eo quod Deus prædeterminet noſtram voluntatem ad materiale peccati, non eſſe quod Deo attribueretur malitia formalis vt cauſæ primæ (hoc enim inconueniens non reputant) ſed quod Deo attribueretur vt primo malitiæ Auctori, illam intendenti, & volenti, facere autem Deum primum Auctorem malitiæ, impium, & hæreticum eſt, à Patribus, & Concilijs damnatum.

201 *Contra 1.* Sed contra primo: nam Auctores phyſicæ prædeterminationis ad entitatem materialem peccati, non ſolum non faciunt Deum primum Auctorem malitiæ, ſed nec etiam primam cauſam illius; Auctores autem oppoſiti, & ſi negent primum, ſecundum tamen concedunt, nec illud poſſunt negare: ergo plus diſtant Auctores phyſicæ prædeterminationis ab eo quod damnatur à Concilijs, & Patribus, quam Auctores concurſus indifferentis.

202 *Secundo.* Contra ſecundo: non enim ſtat Deum eſſe primam cauſam malitiæ, & non eſſe primum Auctorem illius: ergo primum concedentes, debent ſecundum concedere; & conſequenter incidere in inconueniens, quod inferunt ex phyſica præmotione ad materiale peccati.

Probo antecedens primo: non enim poteſt Deus eſſe prima cauſa malitiæ, nec illam efficere, niſi poſitiuè efficientiam volendo, vt *ſupra* monſtrauimus; ſed eo ipſo, quod efficiat, illam volendo, non ſolum eſt cauſa, ſed etiam eſt Auctor malitiæ: ergo non poteſt efficere malitiam vt prima cauſa, niſi etiam ſit primus Auctor.

Secundo: nam ſi Deus eſſet prima cauſa, & non primus Auctor malitiæ, ſubordinaretur voluntati creatæ, quæ eſſet primus Auctor illius: nam primo Auctori alicuius effectus ſubordinatur omnis alia cauſa, quæ non eſt primus Auctor illius; ſed Deus non poteſt in efficientia alicuius effectus alteri ſubordinari: ergo non poteſt eſſe prima cauſa malitiæ, niſi etiam ſit primus Auctor illius.

203 *Tertio.* Tertio reijcitur prædicta ſolutio: vt enim *ſuperius* vidimus in ſecunda ſolutione iuxta illius Auctores, Deus cauſat eodem modo malitiam, quo cauſat materiale illius; ſed Deus non ſolum eſt prima cauſa, ſed etiam primus Auctor entitatis, & actualitatis actus peccaminoſi: ergo non ſolum eſt prima cauſa, ſed etiam primus Auctor peccati pro formali malitiæ. Conſequentia tenet. Maior conſtat ex dictis, & inſuper: nam ſi vt primus Auctor cauſaret materiale peccati, & ſic non cauſaret malitiam, in aliquo modo cauſandi attingeret materiale, & præſcindere à malitia formali.

Minor prob. 1. Minor autem probatur primo: etenim materiale peccati phyſice conſideratum eiuſdem rationis, eſt cum materiali actus boni, v.c. comeſtio carnium in die prohibito Veneris, eiuſdem rationis eſt phyſicè conſiderata cum comeſtione carnium in die, in quo non prohibetur; ſed comeſtionis non prohibitæ phyſicè conſideratæ, Deus, non ſolum prima cauſa, ſed etiam primus Auctor exiſtit: ergo comeſtionem prohibitam phyſicè conſideratam, cauſat Deus, non ſolum vt prima cauſa, ſed etiam vt primus Auctor.

204 *Secundo.* Secundo probatur minor: nam ſi Deus non eſt primus Auctor entitatis materialis peccati, primus illius Auctor erit voluntas peccantis; ſed efficere creaturam primum Auctorem entitatis, quę bonâ phyſicè eſt, & participatio bonitatis diuinæ, maximum eſt inconueniens: ergo Deus non ſolum eſt prima cauſa, ſed etiam primus Auctor entitatis materialis peccati, & actualitatis illius.

Tertio. Denique probatur: nam Deus eodem modo cauſat entitatem materialem peccati, quo cauſaret actum indifferentem in indiuiduo, ſi daretur; ſed ſi daretur de facto actus in indiuiduo indifferens, Deus non ſolum eſſet prima cauſa, ſed etiam primus Auctor illius, nec vidi aliquem oppoſitum aſſerentem: ergo etiam eſt non ſolum prima cauſa, ſed etiam primus Auctor entitatis materialis peccati.

205 *Confirm.* Quod amplius vrgetur: implicat Deum non eſſe primum Auctorem actus boni, & honeſti; ſed non implicat Deum actum bonum, & honeſtum cauſare concurſu indifferenti, quo cauſat entitatem materialem peccati, ſuppoſito quod concurſus indifferens ad entitatem peccati ſufficiat: ergo iſto concurſu admiſſo, ſufficit vt Deus ſit, non ſolum prima cauſa, ſed etiam primus Auctor illius. Maior cum conſequentia tenet. Minor autem probatur: concurſui indifferenti ad actum bonum, & malum, ſolum additur de facto ex parte Dei conſilium, vel præceptum, quibus vel præcipit, vel conſiliatur actum honeſtum; ſecus autem actum turpem; ſed non implicat, quod Deus nec præcipiat, nec conſilietur actum honeſtum: ergo non implicat eodem concurſu abſque vlla differentia ex parte Dei actum bonum ab ipſo cauſari, quo cauſat materiale peccati.

206 *Reſpond.* Dices: præter conſilium, & præceptum, quibus Deus actum honeſtum ſuadet, dari ex parte Dei intentionem inefficacem, qua fertur in actum honeſtum: Deus enim volens per omnipotentiam aſſiſtere voluntati creatæ, & offerre concurſum indifferentem, intendit intentione inefficaci vt voluntas inclinet in actum bonum, & ad illum ſe determinet: vnde adhuc præcepto, & conſilio ſecluſis, vt poſſunt de potentia abſoluta, manet ex parte Dei ſufficiens differentia, vt reſpectu actus honeſti ſit primus Auctor, & non ſolum prima cauſa, reſpectu autem entitatis materialis peccati ſolum prima cauſa ſit.

207 *Contra.* Sed contra: ideò poteſt Deus de potentia abſoluta non conſiliari, nec præcipere actum honeſtum, quia liberè conſiliatur, & præcipit; ſed etiam intentio inefficax, qua inclinat in actum honeſtum, eſt libera: nulla enim bonitas creata poteſt neceſſitare voluntatem diuinam: ergo poteſt de potentia abſoluta concurſum indifferentem parare ſine prædicta intentione.

208 *Confirm.* Quod amplius vrgetur: ſuppoſito namque quod iura libertatis creatæ petant ex parte Dei concurſum indifferentem, poteſt Deus de potentia abſoluta velle vt ſua omnipotentia concurrat cum voluntate creata, parando prædictum concurſum ſolum propter bonitatem, quæ elucet in ſeruando illæſa iura libertatis creatæ; ſed in hoc modo operandi non datur intentio inefficax operis honeſti eliciendi: ergo poteſt Deus ſine prædicta intentione ad actum honeſtum concurrere, in caſu de potentia abſoluta; & tamen in tali caſu eſſet primus Auctor, & non ſolum prima cauſa actus honeſti: ergo ſuppoſito, concurſum indifferentem ſufficere ad rationem primæ cauſæ, aſſerendum eſt ſufficere abſque aliquo ſuperaddito ad rationem primi Auctoris; & conſequenter fatendum, Deum reſpectu entitatis materialis peccati, non ſolum eſſe primam cauſam, ſed etiam primum Auctorem.

209 *Vltimo probatur principale aſſumptum.* Denique aſſumptum principale probatur: Deus concurrit ad materiale peccati concurſu determinato vt ab ipſo; ſed malitiam formalem non cauſat concurſu vt à ſe determinato: ergo poteſt etiam prædeterminando occurrere, & à malitia præſcindere; & conſequenter poterit velle efficaciter materialem entitatem peccati, illamque efficaciter decernere, non decernendo malitiam, ſed ab illa præſcindendo. Maior in qua ſola poteſt eſſe difficultas, probatur: Deus eſt prima cauſa entitatis materialis peccati; ſed concurſus indifferens prout à Deo, & à nobis determinandus, non ſufficit ad rationem primæ cauſæ: ergo non concurrit concurſu vt a ſe indifferenti à nobis determinando, ſed concurſu determinato vt ab ipſo. Minor, quam fusè oſtendunt Diſcipuli Diui Thomæ *in Tractatu de Auxilijs*, breuiter in hunc modum probatur: concurſus in quo Deus magis ſubordinatur creaturę, quam creatura Deo, non ſufficit ad rationem primæ cauſæ; ſed in concurſu indifferenti vt à Deo, & à nobis determinato, magis ſubordinatur Deus creaturæ, quam creatura Deo: ergo ad rationem primæ cauſæ non ſufficit. Conſequentia tenet. Maior eſt certa: eſt enim contra primæ cauſæ perfectionem ſubordinari ſecundæ. Minor autem probatur: quia namque voluntas creata non poteſt actum liberum elicere ſine concurſu diuino, ſubordinatur Deo in efficientia actus liberi; ſed Deus non poteſt actum liberum cauſare ſine concurſu voluntatis creatæ, & alias voluntas creata determinat concurſum diuinum, ſi concurſus eſt indifferens prout ab ipſo: ergo in hoc modo concurrendi magis ſubordinatur Deus voluntati creatæ, quam voluntas creata Deo, & conſequenter tali modus concurrendi, ad rationem primæ cauſæ non ſufficit.

210 *Corollarium. Probatur.* Ex quo manifeſtè colligitur, quod vt in Deo ratio primæ cauſæ ſaluetur in ordine ad actus liberos, debeat ad illos concurrere concurſu, non ſolû determinato vt ab ipſo, ſed etiam determinantè concurſum voluntatis creatæ. Quod probo: vt enim Deus tam-

Digitized by Google

tali entitate cauſatus non habebit eſſe a Deo. Eſt ergo firmiter aſſerendum, entitatem materialem peccati fieri a Deo ſimul cum voluntate creata per concurſum ſimultaneum, in quo, vt dixi, omnes Doctores Societatis conſentiunt, nullo excepto, quem viderim.

183 *Recentiorum euaſio.* Nolentes autem, aut non valentes percipere Deum concurrere ad materialem peccati entitatem concurſu concomitante, & præſcindere a formali malitia in cauſando, & videntes, quod prędicta præciſſione admiſſa, fit euidens argumentum, vt idem poſſit in prædeterminando contingere, quod nempè Deus prædeterminet voluntatem creatam ad materiale peccati pręſcindendo a malitia formali, & non prædeterminando ad illam, in ſententiam extremam inclinant aſſerentes, Deum vtrumque cauſare concurſu indifferenti prout ab ipſo, & determinato a voluntate creata; *Reijcitur* cum autem vrgentur à Nobis, ſequi ex illorum doctrina, Deum eodem modo cauſare formalem malitiam, quo cauſat entitatem, & actualitatem peccati, & eadem proprietate; cumque Deus ſit cauſa prima, verè, & propriè entitatis, erit verè, & propriè cauſa prima malitiæ formalis. Non eſt vna omnium reſponſio.

184 *Reſpondent primo.* Quidam Mihi publicè diſputanti, & hoc pro inconuenienti inferenti, reſpondebant diſtinguentes: eodem modo, & eadem proprietate Thologicè, negabant ſequelam: eodem modo, & eadem proprietate phyloſophicè, aut metaphyſicè, concedebant ſequelam; & ideò aſſerebant, non cauſare Deum formalem malitiam eadem proprietate Theologicè, qua cauſat entitatem peccati, quia non cauſat malitiam formalem illam poſitiuo volendo, ſed permittendo.

185 *Impugnatur ſolutio ſuiſmet principijs.* Hæc tamen ſolutio non poteſt in principijs Auctorum contrariæ ſententiæ ſuſtineri: vt enim ipſi vniformiter docent, Deus parans concurſum omnipotentiæ cum voluntate creata, non intendit materiale peccati; aliàs (vt illi inferunt) intenderet malitiam formalem, & non permiſiuè, ſed poſitiuè cauſaret materiale peccati, quod vniformiter negant: ergo ſi malitiam formalem non cauſat propriè proprietate Theologica, quia illam non intendit, ſed tantum permittit, non cauſat materiale peccati propriè Theologicè; aliàs, vt in ſolutione aſſeritur, in proprietate phyſica, aut metaphyſica æquiparantur: ergo in omni proprietate conueniunt, & in nulla diſcriminantur.

186 *Confirm.* Explicatur amplius: ideò non cauſatur à Deo malitia formalis peccati propriè Theologicè, quia illam poſitiuè non vult, & ad proprietatem in cauſando Theologicam, requiritur cauſalitas volita poſitiuè, & non tantum permiſſa: ergo vbi non datur poſitiua voluntas, non interuenit propria cauſalitas in ſenſu Theologico; ſed Deus non cauſat entitatem materialem peccati poſitiuè illam volendo, ſed tantum permittendo in ſententia omnium, qui oppoſitam ſententiam tuentur: ergo non cauſat illam propriè in ſenſu Theologico; & aliàs vtrumque à Deo cauſatur propriè in ſenſu phyloſophico: ergo vtrumque cauſatur à Deo eodem modo, & eadem proprietate, abſque vllo diſcrimine in modo cauſandi.

187 *Secundo reſpondent alij.* Alios in diſputationibus publicis vidi concedentes abſolutè ſequelam, nimirum, Deum eodem modo, & eadem proprietate cauſare malitiam formalem, qua cauſat entitatem, & actualitatem actus peccaminoſi; & cum Deus ſit prima cauſa cum proprietate entitatis, & actualitatis actus, aſſerebant, eſſe etiam primam cauſam cum proprietate deformitatis, & malitiæ formalis formaliter conſtituentis peccatum; & conſequenter erit abſolutè aſſerendum: *Deus propriè cauſat peccatum.*

188 *Hac ſolutio nimis dura & intollerabilis eſt.* Hoc tamen effugium, non tam eſt argumentum ſoluere, quàm illius oneri ſuccumbere: concedere namque abſolutè, Deum eſſe propriè primam cauſam peccati, & deformitatis illud conſtituentis formaliter, nimis durum apparet, nec ſcio Antiquioribus Societatis Sapientibus placiturum, quorum ſtudium (& meritò) ſemper fuit ſuas ſententias ea ſuauitate defendere, vt neceſſarium non eſſet inconueniens aliquod deuorare in illarum defenſione; aſſerere autem, Deum propriè cauſare peccatum, & eſſe cauſam primam propriè deformitatis, non leue inconueniens eſt.

189 *Reijcitur eſt cõtra Anſel. & D. Tho.* Et in primis aduerſatur Anſelmo *lib. de caſu Diaboli c.* 20. vbi docet, malam voluntatem, in quantum voluntas, motus, & actus eſt, eſſe Dei, in quantum verò iuſtitia caret, non Dei, ſed volentis, quæ diſtinctio cum ſolutionis doctrina ſtare non poteſt; cum ſub vtraque ratione eodem modo a Deo efficienter cauſetur; & conſequenter ſub vtraque ratione, eodem modo ſit Dei. Aduerſatur etiam expreſsè Angelico Præceptori diſtinguenti cum Anſelmo in actu peccaminoſo actualitatem, vel entitatem, & deformitatem: & ſub prima conſideratione Deo vt primæ cauſæ attribuenti; ſecus autem ſub ſecunda: ſi namque ſub vtraque ratione eodem modo cauſatur à Deo, ſub vtraque Deo eodem modo attribuitur: Deo namque aliquid creatum attribui, idem eſt quod ab illo cauſari. Videatur Diuus Thomas *prima ſecundæ quæſtione 79. articulo primo, & ſecundo, præcipuè ſolut. ad* 2. vbi iſtam conſequentiam negat: *Deus eſt cauſa actualitatis, & entitatis actus peccaminoſi: ergo etiam eſt cauſa defectus, qui reperitur in actu.* Si autem Deus vtrumque eodem modo cauſaret, non negare, ſed concedere conſequentiam deberet.

Et reijcitur primo: vt enim *ſupra* vidimus ex Anſelmo *lib. de caſu Diaboli c.* 20. quod eſt ab aliquo tantum permiſiuè, impro- 190 *Reijcitur ab initio.*
priè dicitur ab illo cauſari; ſed malitia formalis ſolum permiſiuè eſt à Deo, vt docent oppoſiti Auctores, & fatentur omnes Theologi: ergo non cauſatur cum proprietate à Deo, nec Deus eſt propriè cauſa peccati pro formali malitiæ.

Secundo. Secundo ex illo Sapientiæ 11. *Nihil odiſti eorum, quæ feciſti*; ſed ſi Deus vt prima cauſa propriè cauſaret peccatum pro formali malitiæ, Deus odio haberet, aliquid ab ipſo factum, & propriè cauſatum; Deus enim odio habet peccatum, iuxta illud Sapientiæ 14. *Odio eſt Deo impius, & impietas eius*: ergo non cauſat peccatum pro formali malitiæ, nec in illud ita ſumptum influit tamquam prima cauſa.

Confirmatur, & vrgetur primo: hæc propoſitio eſt de fide: 191 *Confir. 1.*
Nihil, de quo eſt verum abſolutè, quod eſt factum à Deo, odio habetur ab ipſo; ſed ſi Deus propriè cauſaret peccatum pro formali malitiæ, dicta propoſitio eſſet falſa: ergo Deus non cauſat propriè peccatum pro formali malitiæ. Maior negari non poteſt; nam eſt ipſa propoſitio, quæ habetur *Sapientiæ* 11 Minor autem probatur: illius contradictoria eſſet vera: ergo dicta propoſitio eſſet falſa. Probatur antecedens: ſi peccatum propriè cauſaretur à Deo, eſſet abſolutè factum ab ipſo; cui enim propriè conuenit, aliquod prædicatum, abſolutè de ipſo dicitur, ſicut ille, cui propriè conuenit eſſe hominem, abſolutè dicitur homo, & ſic de alijs; ſed peccatum odio habetur à Deo: ergo ſi propriè cauſaretur ab ipſo aliquid, de quo eſt verum abſolutè, quod eſt factum à Deo, odio haberetur à Deo; & conſequenter propoſitio contradictoria, illi quæ habetur Sapientiæ 11. *Nihil odiſti, eorumque feciſti*, eſſet vera.

Confirmatur, & vrgetur ſecundo: nam ſequeretur, omnipo- 192 *Confir. 2.*
tentiam, vt verè, & propriè efficientem, terminare odium, & diſciplicentiam diuinam, conſequens eſt abſurdum: ergo ſententia oppoſita eſt falſa. Probatur ſequela: cui namque opus diſplicet, etiam diſplicet influens in illud: vnde quia peccatum diſplicet Deo, & peccator etiam diſplicet, iuxta illud Sapientiæ 14. *Odio eſt Deo impius, & impietas eius*; ſed peccatum pro formali malitiæ diſplicet Deo, & odio habetur ab ipſo: ergo ſi omnipotentia verè, & propriè cauſat peccatum pro formali malitiæ, omnipotentia vt propriè efficiens, diſplicet Deo, & terminat odium diuinum.

Tertio reijcitur pręfata ſententia, & præcedens argumentum 193 *Tertio reijcitur.*
amplius vrgetur: ſi Deus vt prima cauſa influeret verè, & propriè in peccatum pro formali malitiæ, ſequeretur deformitatem & malitiam formalem conſtituentem peccatum formaliter, magis in Deum, quam in hominem peccantem reduci; conſequens abſurdum eſt: ergo ſententia oppoſita eſt falſa. Minor cum conſequentia tenet. Maior autem, aut ſequela probatur: effectus à cauſa prima, & à cauſa ſecunda procedens, magis à cauſa prima, quam a ſecunda dependet; & conſequenter magis in cauſam primam, quam in ſecunda reducitur; cum reductio effectus in cauſam ſit dependentia effectus à cauſa, vel in illa fundetur: ergo ſi malitia peccati à Deo efficienter vt prima cauſa procedit, magis reducetur in Deum, quam in hominem peccantem.

Quod amplius vrgetur: entitas materialis peccati magis in 194 *Confirm.*
Deum, quam in hominem reducitur, ſicut alij effectus, qui à Deo, & à cauſis ſecundis procedunt; & hoc ideò, quia procedunt à cauſis ſecundis, vt cauſæ primæ ſubordinatis, ſed ſi malitia formalis propriè cauſatur à Deo, procedit à voluntate creata ſubordinata Deo: ergo magis in Deum, quam in voluntatem creatam reducitur, quod videtur abſurdum. Et vlterius ex hoc ſequitur, quod ſecundo argumento inferebamus, nempè omnipotentiam, vt cauſantem peccatum pro formali malitiæ, terminare odium diuinum: ſi namque homo, cui minus malitia attribuitur, terminat diuinum odium, & illius diſplicentiam ratione malitiæ, quam cauſat, à fortiori omnipotentia, cui magis attribuitur malitia, terminabit ratione illius odium, & diſplicentiam diuinam.

Præterea reijcitur: quod enim non eſt à Deo vt vltimo fine, 195 *Quarto reijcitur.*
non poteſt eſſe ab ipſo vt à primo principio efficiente; ſed malitia formalis peccati non eſt à Deo vt vltimo fine: ergo non cauſatur efficienter à Deo vt à primo principio. Conſequentia eſt euidens. Minor conſtat primo: nam peccatum pro formali malitiæ eſt auerſio, vel deordinatio à Deo vt fine, & conſequenter non poteſt à ſe ipſo vt fine vltimo cauſari. Secundo: nam ſolum quod eſt bonum, & Dei bonitatem participat, eſt à Deo vt fine vltimo; at peccatum pro formali malitiæ, nec bonum eſt, nec Dei bonitatem participat: ergo non eſt ab ipſo tamquam ab vltimo fine.

Maior autem oſtenditur primo ex illo Prouerbiorum 16. *Vni-* 196 *Maior prob. 1 Secun*
uerſa propter ſemetipſum operatus eſt Dominus: ergo omne quod à Deo efficitur, ad Deum ordinatur vt finem, & ab illo vt fine procedit Secundo: nam Deus in omni ſua efficientia finem aliquem intendit; aliàs à caſu, & irrationabiliter ageret; cum agere propter finem diſtinguat rationalem ab irrationali creatura, vt docet Diuus Thomas *prima ſecundæ quæſtione prima articulo ſecundo*. Sed non poteſt intendere creaturam vt finem vltimum: ergo ſe

intendit

Digitized by Google

intendit vt vltimum finem; & conſequenter omne quod à Deo prima cauſa, & vt primo principio cauſatur, à Deo vt fine vltimo procedit.

197 *Confirm.* Quod amplius vrgetur: ſi Deus vt prima cauſa efficeret malitiam peccati, cauſaret illam propter malum finem; conſequens abſurdum eſt: ergo non efficit formalem malitiam. Minor cum conſequentia tenet. Maior autem probatur: efficeret illam propter aliquem finem, aliàs irrationabiliter ageret; ſed non propter finem bonum, ad quem ordinabilis non eſt: ergo propter finem malum, ad quem intrinſecè malitia ordinatur.

198 *Vltimo reijcitur ſolutio.* Denique reijcitur ad hominem contra Auctores oppoſitos: ipſi namque exinde phyſicam prædeterminationem ad materiale peccati reijciunt, quia Deo phyſicè prædeterminanti eſſet attribuenda malitia; ſed aſſerendo, Deum vt primam cauſam verè, & propriè cauſare malitiam formalem, incidunt in hoc inconueniens; vt enim proximè arguebam, quidquid à Deo vt à prima cauſa procedit, ipſi vt primæ cauſæ attribuitur: ergo inconſequenter procedunt, hoc pro inconuenienti contra phyſicam præmotionem inferentes, & illud in concurſu indifferenti deuorantes.

199 *Confirm.* Quod amplius vrgetur: nam aſſertores phyſicæ prædeterminationis ad materiale peccati, conſtanter tenentur, Deo non attribui malitiam formalem, & eſto id euidenter non probent, euidenter tamen contraria argumenta diluunt; ſed aſſerentes concurſum indifferentem, fatentur, Deum vt primam cauſam influere, non ſolum in entitatem materialem peccati, ſed etiam in malitiam formalem, & conſequenter tenentur fateri, Deo vt primæ cauſæ attribui, & hoc euidenter infertur ex concurſu indifferenti: ergo ſtandum eſt Auctoribus phyſicæ prædeterminationis, & illorum ſententia tenenda.

200 *Reſpond.* Reſpondebis, inconueniens quod ab Auctoribus contrariæ ſententiæ infertur, ex eo quod Deus prædeterminet noſtram voluntatem ad materiale peccati, non eſſe quod Deo attribueretur malitia formalis vt cauſæ primæ (hoc enim inconueniens non reputant) ſed quod Deo attribueretur vt primo malitiæ Auctori, illam intendenti, & volenti, facere autem Deum primum Auctorem malitiæ, impium, & hæreticum eſt, à Patribus, & Concilijs damnatum.

201 *Contra 1.* Sed contra primo: nam Auctores phyſicæ prædeterminationis ad entitatem materialem peccati, non ſolum non faciunt Deum primum Auctorem malitiæ, ſed nec etiam primam cauſam illius; Auctores autem oppoſiti, & ſi negent primum, ſecundum tamen concedunt, nec illud poſſunt negare: ergo plus diſtant Auctores phyſicæ prædeterminationis ab eo quod damnatur à Concilijs, & Patribus, quam Auctores concurſus indifferentis.

202 *Secundo.* Contra ſecundo: non enim ſtat Deum eſſe primam cauſam malitiæ, & non eſſe primum Auctorem illius: ergo primum concedentes, debent ſecundum concedere; & conſequenter incidere in inconueniens, quod inferunt ex phyſica præmotione ad materiale peccati.

Probo antecedens primo: non enim poteſt Deus eſſe prima cauſa malitiæ, nec illam efficere, niſi poſitiuè efficientiam volendo, vt *ſupra* monſtrauimus; ſed eo ipſo, quod efficiat, illam volendo, non ſolum eſt cauſa, ſed etiam eſt Auctor malitiæ: ergo non poteſt efficere malitiam vt prima cauſa, niſi etiam ſit primus Auctor.

Secundo: nam ſi Deus eſſet prima cauſa, & non primus Auctor malitiæ, ſubordinaretur voluntati creatæ, quæ eſſet primus Auctor illius: nam primo Auctori alicuius effectus ſubordinatur omnis alia cauſa, quæ non eſt primus Auctor illius; ſed Deus non poteſt in efficientia alicuius effectus alteri ſubordinari: ergo non poteſt eſſe prima cauſa malitiæ, niſi etiam ſit primus Auctor illius.

203 *Tertio.* Tertio reijcitur prædicta ſolutio: vt enim *ſuperius* vidimus in ſecunda ſolutione iuxta illius Auctores, Deus cauſat eodem modo malitiam, quo cauſat materiale illius; ſed Deus non ſolum eſt prima cauſa, ſed etiam primus Auctor entitatis, & actualitatis actus peccaminoſi: ergo non ſolum eſt prima cauſa, ſed etiam primus Auctor peccati pro formali malitiæ. Conſequentia tenet. Maior conſtat ex dictis, & inſuper: nam ſi vt primus Auctor cauſaret materiale peccati, & ſic non cauſaret malitiam, in aliquo modo cauſandi attingeret materiale, & præſcindere à malitia formali.

Minor prob. 1. Minor autem probatur primo: etenim materiale peccati phyſice conſideratum eiuſdem rationis, eſt cum materiali actus boni, v.c. comeſtio carnium in die prohibito Veneris, eiuſdem rationis eſt phyſicè conſiderata cum comeſtione carnium in die, in quo non prohibetur; ſed comeſtionis non prohibitæ phyſicè conſideratæ, Deus, non ſolum prima cauſa, ſed etiam primus Auctor exiſtit: ergo comeſtionem prohibitam phyſicè conſideratam, cauſat Deus, non ſolum vt prima cauſa, ſed etiam vt primus Auctor.

204 *Secundo.* Secundo probatur minor: nam ſi Deus non eſt primus Auctor entitatis materialis peccati, primus illius Auctor erit voluntas peccantis; ſed efficere creaturam primum Auctorem entitatis, quæ bona phyſicè eſt, & participatio bonitatis diuinæ, maximum eſt inconueniens: ergo Deus non ſolum eſt prima cauſa, ſed etiam primus Auctor entitatis materialis peccati, & actualitatis illius.

Denique probatur: nam Deus eodem modo cauſat entitatem materialem peccati, quo cauſaret actum indifferentem in indiuiduo, ſi daretur; ſed ſi daretur de facto actus in indiuiduo indifferens, Deus non ſolum eſſet prima cauſa, ſed etiam primus Auctor illius, nec vidi aliquem oppoſitum aſſerentem: ergo etiam eſt non ſolum prima cauſa, ſed etiam primus Auctor entitatis materialis peccati. *Tertio.*

Quod amplius vrgetur: implicat Deum non eſſe primum Auctorem actus boni, & honeſti; ſed non implicat Deum actum bonum, & honeſtum cauſare concurſu indifferenti, quo cauſat entitatem materialem peccati, ſuppoſito quod concurſus indifferens ad entitatem peccati ſufficiat: ergo iſto concurſu admiſſo, ſufficit vt Deus ſit, non ſolum prima cauſa, ſed etiam primus Auctor illius. Maior cum conſequentia tenet. Minor autem probatur: concurſui indifferenti ad actum bonum, & malum, ſolum additur de facto ex parte Dei conſilium, vel præceptum, quibus vel præcipit, vel conſiliatur actum honeſtum; ſecus autem actum turpem; ſed non implicat, quod Deus nec præcipiat, nec conſilietur actum honeſtum: ergo non implicat eodem concurſu abſque vlla differentia ex parte Dei actum bonum ab ipſo cauſari, quo cauſat materiale peccati. 205 *Confirm.*

Dices: præter conſilium, & præceptum, quibus Deus actum honeſtum ſuadet, dari ex parte Dei intentionem inefficacem, qua fertur in actum honeſtum: Deus enim volens per omnipotentiam aſſiſtere voluntati creatæ, & offerre concurſum indifferentem, intendit intentione inefficaci vt voluntas inclinet in actum bonum, & ad illum ſe determinet: vnde adhuc præcepto, & conſilio ſecluſis, vt poſſunt de potentia abſoluta, manet ex parte Dei ſufficiens differentia, vt reſpectu actus honeſti ſit primus Auctor, & non ſolum prima cauſa, reſpectu autem entitatis materialis peccati ſolum prima cauſa ſit. 206 *Reſpond.*

Sed contra: ideò poteſt Deus de potentia abſoluta non conſiliari, nec præcipere actum honeſtum, quia liberè conſiliatur, & præcipit; ſed etiam intentio inefficax, qua inclinat in actum honeſtum, eſt libera: nulla enim bonitas creata poteſt neceſſitate voluntatem diuinam: ergo poteſt de potentia abſoluta concurſum indifferentem parare ſine prædicta intentione. 207 *Contra.*

Quod amplius vrgetur: ſuppoſito namque quod iura libertatis creatæ petant ex parte Dei concurſum indifferentem, poteſt Deus de potentia abſoluta velle vt ſua omnipotentia concurrat cum voluntate creata, parando prædictum concurſum ſolum propter bonitatem, quæ elucet in ſeruando illæſa iura libertatis creatæ; ſed in hoc modo operandi non datur intentio inefficax operis honeſti eliciendi: ergo poteſt Deus ſine prædicta intentione ad actum honeſtum concurrere, in caſu de potentia abſoluta; & tamen in tali caſu eſſet primus Auctor, & non ſolum prima cauſa actus honeſti: ergo ſuppoſito, concurſum indifferentem ſufficere ad rationem primæ cauſæ, aſſerendum eſt ſufficere abſque aliquo ſuperaddito ad rationem primi Auctoris; & conſequenter fatendum, Deum reſpectu entitatis materialis peccati, non ſolum eſſe primam cauſam, ſed etiam primum Auctorem. 208 *Confirm.*

Denique aſſumptum principale probatur: Deus concurrit ad materiale peccati concurſu determinato vt ab ipſo; ſed malitiam formalem non cauſat concurſu vt à ſe determinato: ergo poteſt etiam prædeterminando occurrere, & à malitia præſcindere; & conſequenter poterit velle efficaciter materialem entitatem peccati, illamque efficaciter decernere, non decernendo malitiam, ſed ab illa præſcindendo. Maior in qua ſola poteſt eſſe difficultas, probatur: Deus eſt prima cauſa entitatis materialis peccati; ſed concurſus indifferens prout à Deo, & à nobis determinandus, non ſufficit ad rationem primæ cauſæ: ergo non concurrit concurſu vt à ſe indifferenti à nobis determinando, ſed concurſu determinato vt ab ipſo. Minor, quam fusè oſtendunt Diſcipuli Diui Thomæ *in Tractatu de Auxilijs*, breuiter in hunc modum probatur: concurſus in quo Deus magis ſubordinatur creaturæ, quam creatura Deo, non ſufficit ad rationem primæ cauſæ; ſed in concurſu indifferenti vt à Deo, & à nobis determinato, magis ſubordinatur Deus creaturæ, quam creatura Deo: ergo ad rationem primæ cauſæ non ſufficit. Conſequentia tenet. Maior eſt certa: eſt enim contra primæ cauſæ perfectionem ſubordinari ſecundæ. Minor autem probatur: quia namque voluntas creata non poteſt actum liberum elicere ſine concurſu diuino, ſubordinatur Deo in elicientia actus liberi; ſed Deus non poteſt actum liberum cauſare ſine concurſu voluntatis creatæ, & alias voluntas creata determinat concurſum diuinum, ſi concurſus eſt indifferens prout ab ipſo: ergo in hoc modo concurrendi magis ſubordinatur Deus voluntati creatæ, quam voluntas creata Deo, & conſequenter tali modus concurrendi, ad rationem primæ cauſæ non ſufficit. 209 *Vltimo probatur principale aſſumptum.*

Ex quo manifeſtè colligitur, quod vt in Deo ratio primæ cauſæ ſaluetur in ordine ad actus liberos, debeat ad illos concurrere concurſu, non ſolù determinato vt ab ipſo, ſed etiam determinantè concurſum voluntatis creatæ. Quod probo: vt enim Deus tam- 210 *Corollarium. Probatur.*

Digitized by Google

tamquam prima cauſa influat in conſenſum liberum voluntatis creatæ, debet voluntas creata ſubordinari Deo in illius elicientia; ſed niſi ab ipſo vt determinante dependeat, non ſubordinatur Deo: ergo vt Deus tamquam prima cauſa concurrat, debet determinando voluntatem creatam concurrere. Maior eum conſequentia tenet. Minor autem probatur: quod voluntas creata non poſſit actum liberum efficere ſine concurſu diuino, non ſufficit vt ſubordinetur Deo in illius elicientia: ergo vt hæc ſubordinatio ſaluetur, debet dependere à Deo, vt illius concurſum determinante. Probatur antecedens: Deus non poteſt efficere actum liberum voluntatis creatæ ſine concurſu illius; & tamen Deus non ſubordinatur voluntati creatæ in efficientia actus liberi; eſt enim contra rationem primæ cauſæ ſubordinari ſecundæ: ergo quo voluntas creata non poſſit actum liberum efficere ſine concurſu diuino, non ſufficit vt illum eliciat vt ſubordinata Deo; & conſequenter vt Deus tamquam prima cauſa influat in materiale peccati, oportet vt ad illum concurrat concurſu determinante concurſum voluntatis creatæ; cumque ad malitiam formalem iſto modo non poſſit concurrere, admittendus eſt concurſus in materiale peccati à malitia formali præſcindens. Ex quo vlterius infertur, idem poſſe in prædeterminando, & efficaciter decernendo contingere; & conſequenter ex decreto efficaci terminato ad materiale peccati, non ſequitur malitiam formalem efficaciter decerni, nec Deo vt cauſæ, vel vt Auctori attribuendam.

§. IX.

Obiectionibus ſupra factis occurritur.

211 *Ad 1. argumentum in principio poſitum reſpondetur.* Standum ergo eſt ſolutioni Thomiſtarum, & obiectionibus in contra occurrendum. Ad primam obiectionem, diſtinguenda eſt maior: negabant verbo tenus, & non ſine dolo, & cum inconſequentia in propria doctrina, concedo maiorem: reuera, & conſequenter cum proprijs principijs, nego maiorem: & conceſſa minori, nego conſequentiam: quia Nos in veritate, & cum omni conſequentia id negamus; ſecus autem Hæretici, qui cum faterentur ratione decreti noſtras libertates euerti, reuera quidquid eſt in peccato Deo tenebatur adſcribere.

212 *Ad ſecundam.* Ad ſecundam, diſtinguo antecedens: quia attingit materiale reduplicatiuè, concedo antecedens: ſpecificatiuè, nego antecedens, & nego conſequentiam: quia Deus non attingit materiale malitiæ reduplicatiuè prout ſubſternitur illi: nam prout ſic in obliquo, ſaltim deformitatem explicat, quæ cum ſit extra ſphæram cauſalitatis diuinæ, etiam materiale prout ſubeſt malitiæ extra illius ſphæram exiſtit, ſed ſolum attingit materiale malitiæ ſub conceptu entitatis, & actualitatis, ſub quo non explicat deordinationem aliquam ab vltimo fine: homo autem attingit materiale, non ſolum ſpecificatiuè, ſed etiam reduplicatiuè, quia ſub vtraque ratione ſub illius obiecto continetur, ſub prima ſub obiecto illius, quatenus eſt actiuus; ſub ſecunda verò ſub eiuſdem obiecto, prout eſt defectibilis. Quæ ſolutio ſumitur ex D. Tho. *q.* 3. *de Potentia art.* 7. his verbis: *Quia cauſa prima magis influit in effectum, quam ſecunda, ideò quidquid perfectionis eſt in effectu principaliter reducitur ad primam; quod autem eſt de defectu reducendum, eſt in cauſam ſecundam, quæ non ita efficaciter operatur, ſicut cauſa prima.*

213 *Ad tertiam.* Ad tertiam, diſtinguo antecedens: præciſè ex illo capite, nego antecedens: ex illo, & quia aliàs non attinet ad illam generalis concurſus attingens effectum ſub ratione entis, concedo antecedens, & nego conſequentiam. Et quidem voluntas creata, eo ipſo quod ſit impeccabilis, non poteſt attingere materiale malitiæ, etiam ſimultaneo concurſu, quin attingat formale; & tamen oppoſitum in voluntate diuina contingit: diſpar ergo ratio inter vtramque inuenitur.

Ad quartam. Ad quartam, conceſſa maiori in ſenſu reduplicatiuo, & formali, diſtinguo minorem: ſub conceptu actualitatis, ſub quo prædeterminatur, concedo minorem: vt materiale eſt reduplicatiuè, ſub quo non prædeterminatur à Deo, nego minorem, & diſtinguo conſequens eodem modo.

214 *Ad quintam.* Ad quintam, conceſſa maiori, diſtinguo minorem: efficaciùs, & cum eadem extenſione, nego minorem: cum minori extenſione, concedo minorem, & nego conſequentiam: ratio autem diſtinctionis eſt: nam conſilium, & præceptum reſpiciunt actum prout à voluntate creata exercendum cum omnibus, quæ hic, & nunc in illo inueniuntur, ſiue ad lineam phyſicam, ſiue ad lineam moralem ſpectantibus: & ideò ſi de facto intercedat malitia, non præſcindunt ab illa; concurſus autem Dei, ſiue præuius, ſiue ſimultaneus, ſolum attingit, quæ perfectionis ſunt, & ab imperfectionibus moralibus inuentis in actu præſcindunt.

Ad ſextam. Ad ſextam, nego antecedens. Ad eius probationem, conceſſa maiori, diſtinguo minorem: non poteſt in ſenſu compoſito, concedo minorem: in ſenſu diuiſo, nego minorem, & nego conſequentiam: quia potentia ad vitandum hoc ſecundo modo, ſufficit vt Deus permiſſiuè ſe habeat reſpectu formalis malitiæ.

215 *Inſtab. 1.* Si dicas, voluntariè ponens cauſam inferentem mortem hominis infallibiliter, ſolum eſt impotens ex ſuppoſitione, & in ſenſu compoſito ad euitandam mortem; & tamen non dicitur permiſſiuè concurrere ad illam: ergo Deus tribuens phyſicam præmotionem, ad quam ſequitur formale malitiæ non dicetur permiſſiuè comparari ad illam, eſto impotentia ad illam vitandam ſit ex ſuppoſitione, & in ſenſu compoſito.

Conceſſa maiori, & minori, nego conſequentiam: quia mors ſubſequuta eſt intra ſphæram actiuitatis dantis cauſam ineuitabilem, ac proinde ab illo cauſatur, & idcirco non dicitur permiſſiuè ad eam comparari; ſecus reſpectu Dei oppoſita de cauſa contingit, comparatione facta ad formale malitiæ. *Reſpondetur.*

Ad vltimam, conceſſo antecedenti, & prima conſequentia, & minori ſubſumpta, diſtinguendum eſt conſequens: ratione decreti vt cauſantis ipſam malitiam, nego conſequentiam: ratione decreti vt cauſantis materiale malitiæ, & inferentis ipſam malitiam, concedo conſequentiam. Itaque diuinum decretum ſolum connectit cum conditione materiale malitiæ: & quia formale ad materiale ſequitur, non prout à Deo, ſed prout à voluntate creata deficiente, poſito diuino decreto permittente: hinc fit, quod decretum diuinum infallibiliter inferat malitiam illatione logica, non illatione phyſica, & ex vi decreti ſic illam inferentis cognoſcatur à Deo. 216 *Ad ſeptimam.*

Sed dices: ergo non poteſt Deus cognoſcere formale malitiæ in decreto, & ex illo. Patet conſequentia: nam in vi decreti nihil poteſt cognoſci, niſi quod in illo continetur tanquam in cauſa, & ex illo vt cauſa ſequitur; at formale malitia non continetur in illo, vt in cauſa, nec materiale prout ſub eſt formali: ergo nequit in illo cognoſci. 217 *Replicatur.*

Reſpondeo, negando conſequentiam. Ad probationem, nego maiorem, ſed ſufficit contineri in decreto aliquid, ad quod, licet ex alio capite, malitia ſequatur, & decretum permiſſiuum illatione logica inferens malitiam, & cum illa connexum, vt à Deo in prædictis decretis malitia infallibiliter cognoſcatur, ſicut Deus cognoſcit in ſua omnipotentia voluntatem creatam, etiam vt defectibilem, licet in ſententia ſatis probabili in illa non contineatur formaliter vt defectibilis, eo quod in omnipotentia continetur illud, quod perfectionis eſt in voluntate creata, ad quod ſubſequitur ratio defectibilis. *Reſpondetur.*

Et quidem argumentum hoc, & omnes obiectiones contra ſolutionem, quam dedimus, æque probant reſpectu futurorum in ſtatu abſoluto, ac reſpectu conditionatorum, & inſtantiam manifeſtam habent. Tum in decreto obiectiuè futuro, quod neceſſarium eſſe vt Deus conditionata contingentia cognoſcat, fatentur Auctores contrarij, nec id poſſunt negare reſpectu materialis malitiæ in ſtatu conditionato; & tamen decretum illud non attingit formale. Tum etiam, in concurſu ſimultaneo diuino attingente materiale peccati, non autem formale. 218 *Inſtantia arg.*

Nec ſufficit dicere, decretum illud, & concurſum ſimultaneum, eſſe indifferentia de ſe, ſecus autem decretum prædeterminans. Nam eſto ex ſe indifferentia ſint, tamen hic & nunc attingunt materiale ſecundum vltimam differentiam illius; & tamen hic & nunc non attingunt formale malitiæ: ergo ex indifferentia non aſſignatur diſcrimen alicuius momenti. Mitto alia plura, quæ contra reſolutionem iſtam poſſunt opponi, quia de his ex profeſſo tractatur *in Materia de Auxilijs.* 219 *Si reſp. In contrarium obſtat.*

Vnicam tamen obiectionem, quam Recens quidam Theologus contra reſolutionem noſtram opponit, non omittam: etenim ex illa ſequitur, poſſe Deum neceſſitate voluntatem creatam ad materiale peccati materialiter, non neceſſitando illam ad materiale ſumptum formaliter, nec ad malitiam formalem; conſequens eſt falſum: ergo & noſtra reſolutio, & doctrina. Falſitas conſequentis conſtans videtur: nam ex eo quod Caluinus docebat, Deum neceſſitate voluntatem creatam, inferunt noſtri Thomiſtæ, Deum feciſſe cauſam, & Auctorem, non ſolum entitatis peccati, ſed etiam deformitatis, & malitiæ formalis; ſed ſi poſſet Deus neceſſitare voluntatem creatam ad materiale peccati, materialiter ſumptum, non neceſſitando ad materiale acceptum formaliter, nec ad malitiam formalem, hæc conſequentia eſſet nulla; poſſet enim Caluinus aſſerere, Deum neceſſitare ad materiale peccati, non autem ad malitiam formalem; ac proinde non attribui Deo malitiam: ergo non ſtat Deum neceſſitare ad materiale peccati, & non neceſſitare ad malitiam formalem. Sequela autem probatur: ideò in noſtra ſententia poteſt ad vnum prædeterminare, non prædeterminando ad aliud, quia vnum, & non aliud eſt intra ſphæram Dei, vt prædeterminantis; ſed etiam vnum, & non aliud eſt intra ſphæram Dei vt neceſſitantis: ergo poteſt Deus neceſſitare ad vnum, non neceſſitando ad aliud. 220 *Opponit Recens quidam Theologus.*

Reſpondeo, concedendo ſequelam, & negando minorem: poteſt enim dari odium Dei omnino indeliberatum, & omnino neceſſarium, & caſu in quo detur, Deus neceſſitat voluntatem ad odium, & cauſat quidquid in illo inuenitur, non cauſando malitiam formalem, quæ in tali caſu in odio non datur: actus enim non liber, non poteſt eſſe malus moraliter. Nec in hoc, delirium Caluini conſiſtebat, ſed in eo quod cum neceſſitate, qua voluntatem creatam a Deo agi exiſtimabat, in actibus à voluntate noſtra 221 *Reſpondetur.*

Digitized by Google

noſtra elicitis neceſſario, moralem malitiam agnoſcebat; cum antem hæc in voluntatem creatam non poſſet reduci; cum non liberè, ſed neceſſario ageret in ſententia Caluini, neceſſario debebat in Dei voluntatem reduci, quæ liberè voluntatem creatam ad prędictos actus mouebat.

222 *Aliter argumentum proponitur.* Sed poteſt aliter argumentum proponi in hunc modum: ſequitur ex noſtra reſolutione, & doctrina, quod Deus poſſit neceſſitare voluntatem creatam ad materiale odij Dei ſumptum materialiter, quin neceſſitet voluntatem creatam ad malitiam formalem exiſtentem in illo materiali, nec ad materiale ſumptum formaliter; conſequens eſt falſum: ergo & noſtra reſolutio, & doctrina. Probatur ſequela: ideò in noſtris principijs poteſt prędeterminare ad materiale peccati ſumptum materialiter, pręſcindendo à malitia formali exiſtente in tali actu à voluntate creata vt deficiente, quia primum, & non ſecundum eſt intra ſphęram Dei vt prędeterminantis; ſed etiam primum, & non ſecundum eſt intra ſphæram Dei vt neceſſitantis voluntatem creatam: ergo poteſt Deus neceſſitare illam ad materiale odij ſumptum materialiter pręſcindendo à malitia formali exiſtente in eodem actu a voluntate creata tanquam à deficiente.

223 *Reſpond.* Reſpondeo, negando ſequelam. Ad probationem, diſtinguo maiorem: ly *ideò* dicente rationem præſciſſionis ex parte Dei vt præmouentis ſuppoſita poſſibilitate coexiſtentiæ materialis prędeterminati, & malitiæ formalis, concedo maiorem: dicente cauſam poſſibilitatis coexiſtentiæ, nego maiorem, & conceſſa minori, nego conſequentiam: nam cum concurſu Dei neceſſitante voluntatem creatam ad materiale odij ſumptum materialiter, non ſtat in actu odij malitia formalis; hæc namque, vel ratione ſui libera non eſt, vel ſi eſt libera libertate morali, hæc libertas petit ſupra libertatem phyſicam actus fundari, illamque eſſentialiter præſupponit, ideoque poſito concurſu Dei neceſſitante ad materiale odij, etſi non ponatur neceſſitas ad malitiam formalem, tollitur malitia formalis, quia tollitur libertas phyſica, ſupra quam malitia formalis fundatur. Cęterum cum concurſu Dei prędeterminante ad materiale odij ſtat libertas phyſica in hoc materiali, quam præexigit malitia formalis, & hoc ſupponitur à Doctoribus, cum diſputant de præmotione phyſica ad materiale peccati, qua poſſibilitate coexiſtentiæ ſuppoſita, dicimus poſſe Deum prædeterminare ad materiale præſcindendo à malitia formali, ob rationem aſſignatam, quia nempè vnum, & non aliud eſt intra ſphæram Dei, vt prædeterminantis.

224 *Replicabis.* Sed vrgebis: ſtat in actu odij formalis malitia, cum concurſu Dei neceſſitante voluntatem: ergo ſolutio tradita eſt nulla. Probatur antecedens; vt detur malitia in actu, ſufficit libertas voluntatis vt fundantis malitiam; ſed ſtat libertas in voluntate vt fundante malitiam, cum concurſu Dei neceſſitante illam ad materiale odij ſumptum materialiter: ergo ſtat cum concurſu Dei neceſſitate voluntatem creatam ad materiale odij malitia formalis in actu. Maior cum conſequentia tenet. Minor autem probatur voluntas non fundat malitiam ſubordinata Deo, ſed vt eſt primum deficiens; ſed Deus neceſſitat voluntatem, quatenus ſibi ſubordinatam: ergo cum concurſu Dei neceſſitante voluntatem ſtare poteſt libertas in eadem voluntate, prout formaliter fundat malitiam. Probatur conſequentia: quia namque voluntas non fundat malitiam formaliter, vt Deo ſubordinata, poteſt prædeterminari à Deo vt ipſi ſubordinata, quin prædeterminetur vt fundans malitiam formaliter: ergo eadem ratione poterit neceſſitari vt ſubordinata Deo, quin neceſſitetur vt fundans formaliter malitiam.

225 *Confirm.* Quod amplius vrgetur: libertas namque vnius formalitatis non tollitur per neceſſitatem alterius formalitatis eiuſdem actus, niſi hæc illam fundet; poſſunt enim in vno, & eodem actu reperiri neceſſitas ſub vna ratione, & libertas ſub alia, vt conſtat in actu dilectionis beatificæ Chriſti; at formalitas voluntatis vt deficientis fundamentaliter non fundatur ſuper actum, vt eſt è voluntate, quatenus efficiente, & Deo ſubordinata: ergo ſtare poteſt cum neceſſitate voluntatis vt efficientis, & ſubordinatæ Deo, libertas eiuſdem voluntatis vt deficientis fundamentaliter, vel fundantis malitiam.

226 *Ad replicam reſp.* Reſpondeo negando antecedens. Ad probationem, concedo maiorem, & nego minorem. Ad illius probationem, conceſſis maiori, & minori, nego conſequentiam: licet enim ex concurſu Dei neceſſitante voluntatem vt ſibi ſubordinatam, non ſequatur neceſſitari eandem voluntatem vt fundantem malitiam; ſequitur tamen non manere malitiam in actu, nec in voluntate, quod fundet malitiam: quia licet voluntas vt fundans malitiam, non fundetur formaliter in ipſa voluntate vt ſubordinata Deo, nec in illius libertate prout ſic, fundatur tamen materialiter: eo quod libertas voluntatis vt deficientis formaliter, aut fundamentaliter, neceſſario præſupponit libertatem ſui vt efficientis: vnde ſublata per concurſum diuinum libertate voluntatis, vt efficientis, & vt ſubordinatæ Deo, non poteſt manere in ipſa libertas vt deficientis formaliter, nec vt malitiam fundantis.

227 *Inſtatur.* Et inſto argumentum in voluntate prout in actu primo conſiderata, in qua prout ſic diſtinguitur à Diſcipulis D. Thomæ ratio defectibilis, & ratio principij effectiui, & in priori conſideratione eſt prima, & nulli ſubordinata, in poſteriori eſt ſecunda, & ſubordinata Deo, & licet ratio defectibilis non fundetur formaliter in ratione principij effectiui, quia tamen illam præſupponit, non eſt dabilis voluntas libera vt defectibilis, vel vt defectiua, quæ non ſit libera vt effectiua, alias poſſet Deus producere naturam ſolum liberam in deficiendo, quod nullus concedet: ita in præſenti licet ratio deficientis formaliter, vel fundantis actu malitiam, non fundetur formaliter in ratione efficientis, quia tamen fundatur materialiter, hoc eſt neceſſario illam rationem præexigit, non ſtat libertas in voluntate in ratione deficientis formaliter, vel fundantis malitiam, ſine libertate in eadem voluntate in ratione efficientis, & ſubordinatæ Deo; ac proinde concurſus neceſſitans voluntatem vt ſubordinatam Deo, licet non neceſſitet ad malitiam formalem, nec voluntatem vt fundantem malitiam formaliter, tollit malitiam formalem, & à voluntate rationem fundantis illam, quia non poteſt liberè illam fundare, quod neceſſum erat vt de facto fundaret. Et ex his ad probationem conſequentiæ conſtat ſolutio.

Ad confirmationem, diſtinguo maiorem: niſi hæc illam fundet formaliter, aut materialiter, concedo maiorem: niſi ſolum fundet formaliter, nego maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam. Quæ diſtinctio ex dictis conſtat. Sed de his plura *in Tract. de auxilijs*, vbi à Diſcipulis D. Thomę fuſè neceſſitas phyſicæ prædeterminationis ad materiale peccati materialiter ſumptum monſtratur, quin ex hoc inferatur Deo attribui malitiam formalem: Nobis autem breuiter id attigiſſe fuit neceſſarium pro argumenti ſolutione, quod vrgentiſſimum cenſetur à contrarijs Auctoribus. 228 *Ad confirmationem occurritur.*

§. VLTIMVS.

Cætera argumenta diluuntur.

TERTIO arguunt ex Diuo Thoma. Tum 3. *p. quæſt.* 1. *artic.* 3. *ad* 4. vbi ait, quod prædeſtinatio ſupponit præſcientiam futurorum; at non futurorum in ſtatu abſoluto; alias prædeſtinatio haberet cauſam meritoriam in nobis: ergo in ſtatu conditionato. Tum etiam 2. 2. quæſt. 165. art. In 2. argum quod ita proponit: *Deus præſcius futurorum ſciebat, quod homo per tentationem Dæmonis in peccatum deijceretur, & ſic bene ſciebat, quod non expediebat, quod tentaretur: ergo videtur, quod nec fuerit conueniens, quod permitteret eum tentari.* In cuius antecedenti loquitur D. Thomas de ſcientia lapſus hominis ſub conditione tentationis Dæmonis, & non de ſcientia innitente decreto de tentatione Dæmonis permittenda, alias male inferret non fuiſſe conueniens, quod eum tentare permitteret, ſi decretum diuinum, quod eſt immutabile, de tentatione permittenda ſupponeret; & tamen D. Thomas antecedens huius argumenti non negat, ſed eius conſequentiam; eo quod etiam ſciebat Deus hominem tentationi poſſe reſiſtere: ergo datur iuxta D. Thom. ſcientia conditionatorum in Deo non innitens decreto ſubiectiuè exiſtenti. 229 *Tertiò argumentum ex doctrina D. Th.*

Reſpondeo, in primo loco ſermonem eſſe de abſolutè futuris, vt conſtat ex intento argumenti, & eius ſolutione, qua intendit prædeſtinationem Chriſti fuiſſe poſt præuiſionem peccati primi hominis, illamque ſuppoſuiſſe; præuiſio autem peccati, quam ſupponit prædeſtinatio Chriſti, non eſt conditionata, ſed abſoluta, vt compertum eſt in via Diui Thomæ, aliàs non eſſet verum Adamo non peccante Chriſtum non venturum, cuius oppoſito nihil notius in doctrina Diui Thomæ inuenitur. Nec ex hoc ſequitur dari cauſam meritoriam prædeſtinationis in nobis: quia vt acure *ibi* Caietanus notauit, futura, quæ ad prædeſtinationem ſupponuntur, ſunt illa, quæ per prædeſtinationem non conſtituuntur, ideſt, quæ in ſui eſſe à prædeſtinatione non eliciuntur, nec imperantur, vt ſubſtantia prædeſtinati, quæ in multorum ſententia effectus prædeſtinationis non eſt, & permiſiones multorum defectuum, iuxta Caietanum *ibidem*; & quia omne meritum noſtrum eſt effectus per prædeſtinationem conſtitutus: hinc fit non dari cauſam prædeſtinationis in nobis: etſi aliqua futura abſoluta ad prædeſtinationem ſupponantur præuiſa. Omitto, quod licet Diuus Thomas de futuris in ſtatu conditionato loqueretur, cum non aſſeruerit cognoſci abſque præuio decreto ſubiectiuè abſoluto, nihil contra noſtram aſſertionem infertur. 230 *Mens D. Thom. explicatur.*

In ſecundo teſtimonio loquitur D. Thomas de ſcientia, quæ eſt conditionata obiectiuè, non autem præcedente ad decretum, ſed ſupponente decretum, non quidem permittendi tentationem Dæmonis, quæ eſt conditio illius conditionis, benè tamen decretum permittendi hominis lapſum ſub conditione quod tentaretur. Ex quo benè infertur ad rem argumenti, non videri conueniens, quod ipſum tentari permitteret: quia huiuſmodi decretum non ſupponit notitiam, de qua in antecedenti fit ſermo. Nec video, qua apparentia efficaciæ gaudeat hoc teſtimonium, quod valdè exagerant Docti Recentiores. 231

Quarto ex eodem D. Thoma ſic arguunt: negata gratia efficaci ab intrinſeco, & voluntatis noſtræ prædeterminatiua, 232 *Quartò.*

argumēti ex varijs teſtimonijs D. Thom. deſumpti. Primo, non poſſunt contingentia conditionata in decreto cognoſci; at Diuus Thomas negat huiuſmodi prædeterminationem: ergo contra illius mentem adſtruitur cognitio conditionatorum innitens efficaci decreto. Conſequentia eſt euidens. Maior communis noſtrorum Thomiſtarum ſententia. Minorem probant primo ex Diuo Thoma *quæſt. 22. de veritate art. 6. in corpore*, illis verbis: *Ex hoc dicitur aliquid eſſe neceſſarium, quod eſt immutabiliter determinatum ad vnum*. Et *quæſt. 6. de malo art. 1.* vbi ait, non eſſe liberum, quod voluntas vitale non poteſt. Quæſt. 24. de veritate art. 1. ad 14. illis verbis: *Et ideo non oportet, quod mentes humanæ ſint determinatæ ad aliquos effectus, ſed reſpectu multorum efficaciam habent, ratione cuius conuenit eis libertas*; at ratione prædeterminationis Thomiſticæ, voluntas immutabiliter determinatur ad vnum, & ineuitabiliter à libero arbitrio: tollitur efficacia voluntati noſtræ reſpectu omnium effectuum: ergo gratia ab intrinſeco efficax, voluntatemque prædeterminans, menti Diui Thomæ aduerſatur.

233 *Secundo.* Secundo ex 1. 2. *quæſt. 9. art. 6. ad 3.* ibi: *Deus mouet voluntatem hominis vt vniuerſalis motor ad vniuerſale obiectum, quod eſt bonum, ſed homo per rationem ſe determinat ad volendum, hoc vel illud*. Idem docet *in hoc 1. p. quæſt. 105. art. 4.* Et 2. *ſententiarum diſtinct. 25. quæſt. 1. art. 1. ad 3.* illis verbis: *Dicendum, quod Deus operatur in omnibus, ita tamen, quod in vnoquoque ſecundum eius conditionem; vnde in rebus naturalibus operatur ſicut miniſtrans virtutem agendi, & ſicut determinans naturam ad talem actionem; in libero autem arbitrio hoc modò agit, vt virtutem agendi ſibi miniſtret, & ipſo operante liberum arbitrium agat, ſed tamen determinatio actionis, & finis, in poteſtate liberi arbitrij conſtituitur: vnde remanet ſibi dominium ſui actus, licet non ita ſicut primo agenti*: Sentit ergo D. Thomas liberum arbitrium non determinari à Deo, ſed ſe ipſum determinare; & conſequenter excludit phyſicam prædeterminationem illud determinantem.

234 *Tertio.* Denique, omiſſis alijs prorſus inutilibus, & ſolius multiplicationis confundentis cauſa adinuentis, illa minor ſuadetur ex Doct. Angelico quæſt. 6. de verit. art. 3. circa finem corporis, vbi poſtquam præmiſſerat ordinem certum alicuius ad finem conſequibilem eſſe dupliciter, vno modo ratione alicuius particularis cauſæ, ratione diuinæ prouidentiæ producentis effectum: alio modo ratione plurium contingentium, & deficere poſſibilium, quarum vnamquamque ordinat Deus ad conſequutionem effectus loco eius, quæ deficit, vel ne altera deficiat, ſicut perpetuitas ſpeciei ſaluatur per ſucceſſionem plurium indiuiduorum, quorum quodlibet eſt corruptibile, ita concludit corpus articuli: *Hoc modo eſt in prædeſtinatione, liberum enim arbitrium deficere poteſt à ſalute, tamen in eo, quem Deus prædeſtinat, tot adminicula præparat, quod vel non cadat, vel ſi cadat, quod reſurgat, ſicut exortationes, & ſuffragia, &c.* at ſi daretur prædeterminatio ab intrinſeco efficax, quodlibet auxilium gratiæ in prædeſtinato, efficaciam, & effectum haberet: ergo iſta prædeterminatio efficax ab intrinſeco menti D. Thomæ non congruit.

235 *Explicatur 1. teſtimonium.* Ad hoc argumentum, conceſſa maiori, nego minorem. Ad primam probationem dicatur, determinatione ad vnum per propriam formam, & per modum naturæ libertati opponi ex mente D. Thomæ: ſecus autem determinationem ad vnum extremum per motionem diuinam perficientem voluntatem creatam, iuxta conditionem ſuæ naturæ, quæ conſiſtit in agendo liberè; hæc namque ſuſpenſioni opponitur, non libertati, quam potius perficit, ſtabilit, & firmat, & hoc voluit Angelicus Doctor in primo teſtimonio, ſicut & ipſe explicuit Damaſcenum *2. q. 25. art. 1. ad 1.* & 3. *Contra Gentes cap. 90.* *Explicatur 2.* In ſecundo autem docet, non eſſe liberum, quod voluntas vitare non poteſt, nec in ſenſu compoſito, nec in ſenſu diuiſo, nec potentia antecedenti, nec conſequenti; id vero, quod vitare poteſt in ſenſu diuiſo, ſeu potentia antecedenti, hoc eſt attenta voluntate ſecundum ſe, non negat, quod liberum ſit; & licet voluntas præmota vitare non poſſit actū ad quem datur præmotio, potentia conſequenti, & in ſenſu compoſito, poteſt tamen potentia antecedenti, & in ſenſu diuiſo. Et eodem modo reſpondetur ad tertium: quia ſolum negat determinationem ad aliquos effectus ex propria forma, & per modum naturæ, non autem determinationem ex motione diuina.

236 *Ad bonū in communi non ſe determinat noſtra voluntas; bene tamen ad bona particularia.* Ad ſecundam probationem, conceſſo antecedenti neganda eſt conſequentia: quia D. Thomas in illis teſtimonijs ſolum vult diſcrimen conſtituere inter motionem Dei in ordine ad bonum, & ad tale bonum, quod ad primum voluntas nullo modo ſe applicat, ſed adæquatè applicatur à Deo, ipſa elicitiuè ſolum da actum concurrente in ordine vero ad peculiaria bona voluntas ſe determinat non tamen vt primum determinans, ſed vt ſecundum, & conſequenter non ſolum ſe applicat, ſed etiam applicatur à Deo. Ex quo non ſequitur, quod non prædeterminetur à Deo; ſed potius oppoſitum, Videatur D. Thomas *quæſt. 3. de potentia art. 7. ad 14.* 1. 2. *q. 9. art. 4. ad 3.* vbi ex eo quod voluntas non eſt domina ſui actus, dominio cauſæ primæ, ſed cauſæ ſecundæ, infert, quod non excludat, ſed petat potius determinationem diuinam. Et merito quidem: nam ſi de ratione dominij eſt, quod illo gaudens ſe ipſum determinet, ſolum de ratione dominij ſupremi eſſe debet, ſe primo determinare, ac proinde dominium ſecundum, hoc non expoſcet, ſed potius petit alterum determinans prius.

Ad vltimam probationem dicatur, loqui D. Thomam de libero arbitrio comparato cum fine prædeſtinationis, ad quem aſſequendum veriſſimum eſt non eſſe efficaciam in quolibet particulari auxilio, ſed in tota collectione, quam præparat ex efficaci gloriæ intentione, non autem negat quodlibet diuinæ gratiæ auxilium efficaciam intrinſecam habere ad actum in particulari, ad quem datur, ſed potius oppoſitum ex exemplo D. Thomæ colligitur: ſi namque in quolibet indiuiduo naturæ corruptibilis non eſſet efficacia ad conſeruationem aliquam naturæ, non poſſet etiam in omnibus indiuiduis perpetuitas ſaluari, quo exemplo vſus eſt D. Thomas; ergo pariter niſi in aliquibus auxilijs gratiæ efficacia eſſet ad particulares actus, quibus peruenitur ad beatitudinem, non poſſet finis aſſecutio ex illis haberi. 237 *Vltimū teſtimonium explicatur.*

Denique relictis alijs, in quibus nec apparens efficacia inuenitur, in hunc modum obijciunt: in obiecto futuro ſub conditione debet ex parte conditionis ingredi actus voluntatis diuinæ, v. g. in conuerſione Tyriorum futura ſub conditione miraculorum Chriſti debet in antecedenti importari diuina voluntas de miraculis à Chriſto patrandis; at iſta voluntate ſic importata non ſtat decretum efficax ſubiectiuè abſolutum de prædicto futuro, & eadem ratio eſt de alijs: ergo conditionata non terminant cognitionem diuinam in decreto ſubiectiuè abſoluto efficaci. Conſequentia cum maiori tenet. Minor autem probatur: nam vel actus voluntatis diuinæ de miraculis à Chriſto patrandi, qui ſimul cum illis ex parte conditionis ingreditur, eſt ex intentione efficaci conuerſionis Tyriorum, vel ex inefficaci intentione? Si primum, ſuperfluit decretum ſubiectiuè abſolutum. Si ſecundum, repugnat prædictum decretum: ergo non ſtat decretum ſubiectiuè abſolutum de tali futuro, ſi ex parte conditionis ingreditur, vt ingredi debet, actus voluntatis diuinæ. 238 *Vltimū argumentum proponitur,*

Minor pro prima parte eſt certa: nam ſi talis actus ſit ex intentione efficaci conuerſionis per miracula Chriſti obtinendæ, conſequentia ex tali conditione ad futura eſt neceſſaria omnino, & æternæ veritatis conditionalis propoſitio, vt conſtat ſi in hac formetur: *Si miracula Chriſti fierent apud Tyros ex intentione efficaci conuerſionis illorum, Tyrij conuerterentur*, quæ eſt conſequentia omnino infallibilis, non minus quam iſta: *Si præmouero efficaciter Petrum ad pœnitentiam, Petrus pœnitebit*; at ad cognitionem propoſitionis conditionalis veritate neceſſaria gaudentis ſuperfluit decretum ſubiectiuè abſolutum, vt omnes fatentur: ergo ſi actus voluntatis diuinæ ex parte conditionis ſe tenens, ſit ex efficaci intentione, ſuperfluit decretum ſubiectiuè abſolutum. 239 *Minor prob. pro 1. parte.*

Pro ſecunda probatur; nam iuxta Thomiſtarum ſententiam, vt medium conducat ad finem de facto, debet ex efficaci finis intentione procedere: ergo miraculis Chriſti factis ex intentione in efficaci conuerſionis repugnat conducentia ad illam, & eius efficientia; at decretum ſubiectiuè abſolutum non poteſt eſſe de conditione, cui repugnat effectus; cum potius petat effectum cum illa connecti, & ex conditione procedere: ergo ſi præfata voluntas ex inefficaci finis intentione procedat, repugnat decretum efficax ſubiectiuè abſolutum de conuerſione Tyriorum ſub conditione miraculorum Chriſti. 240 *Pro 2. parte prob.*

Reſpondeo, actum illum, qui ex parte conditionis ſe tenet, procedere ex intentione ſufficienti finis, ſcilicet conuerſionis Tyriorum, quæ eſt inefficax præciſiuè, non priuatiuè, ideſt, quæ ex ſe tantum habet ſufficientiam ad finis aſſecutionem, non autem excludit actualem aſſecutionem finis, nec repugnat cum illa coniungi, ſi ſuperaddatur efficax voluntas, ſicuti de facto in illo conditionato coniungitur, non ex parte antecedentis, aliàs conſequentia foret irrefragabilis, & neceſſaria conditionalis propoſitio, ſed inconſequenti. Nec video, quid poſſet aduerſus ſolutionem iſtam obſtare, quod in contrariorum ſententia loquendo de concurſu ſimultaneo non obſtet. 241 *Reſpond.*

Ex dictis in diſcurſu huius, & præcedentis diſputationis, colligo primo, contingentia conditionata cognoſci à Deo in diuinis ideis. Quod patet: nam idæa reſpectu futurorum eſt diuina eſſentia vt determinata per decretum liberum ad dandam exiſtentiam in tempore: ita Diuus Thomas *q. 3. de verit. art. 6. in corpore*, at conditionata cognoſcuntur à Deo in ſua eſſentia vt determinata per liberum decretum ad dandam illis exiſtentiā in tempore non abſolutè, ſed ſub conditione: ergo cognoſcuntur in diuinis ideis. 242 *Coroll. 1.*

Colligo ſecundo, cognoſci in cauſis liberis, ſeu contingentibus vt ſubſunt diuino decreto præſenti, & præmotioni intrinſecæ vt ſub conditione futuræ. Quod patet; nam cauſa contingens ita conſiderata habet infallibilem connexionem cum conditonatis futuris: ergo in illis prout ſic poſſunt terminare infallibilem cognitionem; cum hoc tamen diſcrimine, quod decretum eſt prima ratio, & medium cognoſcendi, præmotio autem vt ſub conditione futura eſt ſecunda ratio: quia nihil 243 *Secundò*

creatum

Digitized by Google

creatum poteſt eſſe Deo prima ratio, ſeu medium cognitionis alicuius ad extra. Nec D. Thomas *in præſenti articulo* docuit oppoſitum, aſſerens in cauſis contingentibus non poſſe futura cognoſci: loquitur namque de illis prout in actu primo, qualiter indifferenter ſe habent ad fore, & non fore ſuorum effectuum, non autem de illis vt infallibiliter applicatis ad actum, qualiter comparantur cauſæ contingentes vt ſubſunt decreto efficaci, & præmotioni intrinſecæ ad proprios effectus: nam in illis prout ſic poſſe contingentia cognoſcis, iuxta D. Thom. conſtat ex diſcurſu tractatus.

DISPVTATIO XXXVII.

An iſta ſcientia ſit media inter naturalem, & liberam, vel ad aliquam ex illis pertineat.

§. I.

Quibuſdam præſuppoſitis referuntur ſententiæ.

1 *Duo præmiſſa.* AB hac difficultate facili negotio me expediam, quia ex dictis plane conſtat eius reſolutio. Ante illam præmitto primo, comparationem iſtam effici poſſe dupliciter: primo inter ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, & viſionis, de qua diuiſione agit D. Thoma *ſupra art.* 9. Secundo inter ſcientiam naturalem, & liberam. Præmittendum eſt ſecundo, non coincidere formaliter vtramque iſtam comparationem. Quod patet, quia ſcientia libera non eſt omnino idem re, & ratione, cum ſcientia viſionis. Tum, quia ſcientia conditionatorum libera eſt in omnium Thomiſtarum ſententia; & tamen multi illorum affirmant non eſſe viſionis, ſed ſimplicis notitiæ. Tum etiam: nam illi, qui docent eſſe ſcientiam viſionis, defendunt non directè hoc habere, ſed ad illam reduci, & tamen docent non reductiuè, ſed directè eſſe liberam, quod ſtare non poſſet ſi re, & ratione adæquatè eſſent idem ſcientia libera, & ſcientia viſionis. Tum denique, nam ſcientia, quam Deus habet de ſe ipſo, eſt viſionis; & tamen non libera, ſed neceſſaria eſt: ergo non coincidit, coincidentia ad minus formali, comparatio ſcientiæ conditionatorum inter ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, & viſionis, & inter naturalem, & liberam.

2 *Præmittitur 3.* *Molina.* Præmittendum eſt tertio, controuerſiam celebrem inter Doctores Societatis, & noſtros non eſſe, an prædicta ſcientia ſit media inter ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, & viſionis. Quod patet: nam Molina, qui inter Auctores ſcientiæ mediæ primum locum prætendit, *ſupra art.* 9. fatetur diuiſionem ſcientiæ in ſimplicem notitiam, & viſionis eſſe adæquatam, quod etiam fatentur Suarez *in opuſc. lib.* 2. *de ſcientia conditionatorum cap.* 3. Vazquez *diſp.* 67. *cap.* 4. *num.* 27. Belarminus *lib.* 2. *de amiſſione gratiæ cap.* 17. Valentia *hic punct.* 5. Leſſius *lib. de auxilijs cap.* 19 quos refert Herice *vbi infra*, & communiter Societatis Doctores, exceptis Herice, Faſolis, Becano, & Alarcon referendis *infra*, qui ſcientiam iſtam mediam inter viſionis, & ſimplicem notitiam conſtituunt, & conſequenter adæquationem dictæ diuiſionis negabunt. *Suarez. Vazqu. Belarm. Valent. Leſſius.*

3 Ex quibus aliqui ſcientiam viſionis eſſe defendunt, alij ſub ſimplici notitia conſtituunt, quibus magis aſſentior: eo quod ſcientia ſimplicis intelligentiæ idem eſt ac notitia abſtractiua, id eſt, non attingens rem vt exiſtentem in propria menſura, nec in alia eleuatiori, futura autem conditionata, nec in propria, nec in aliena menſura exiſtunt, & conſequenter terminant, non ſcientiam viſionis, ſed ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, non quidem neceſſariam, ſed liberam, de quo fuſius *ſupra art.* 9. Igitur, quod in examen vertimus, & in quo noſtra controuerſia conſiſtit, eſt, an ſcientia conditionatorum media ſit inter naturalem, & liberam, an vero ſub illarum aliqua contineatur? *Senſus, quæſiti aperitur.*

4 *Prima ſententia.* *Molina. Fonſeca. Becanus Faſolis. Herice. Alarcon.* In qua difficultate tres verſantur ſententiæ. Prima illarum abſolutè affirmat, eſſe inter vtramque mediam. Ita Molina *in præſenti diſp.* 17. *§. triplicem ſcientiam*, & *in concordia diſp.* 52. qui teſte Herice, primus ei hoc nomen impoſuit. Fonſeca *lib* 6. *metaphyſicæ cap.* 2. *quæſt.* 4. *ſect.* 8. *§. alia* Becanus *cap.* 10. *quæſt.* 1. *concluſ.* 1. Faſolis *in præſenti dub.* 20. *concluſ.* 7. Herice *diſput.* 7. *cap.* 10. *num.* 64. & *diſp* 9. *cap.* 1. *num.* 10. Alarcon *Tract.* 2. *diſp.* 5. *cap.* 5. *num.* 8. pro illa referens Suarez, Maſcarennam, Leſium, Albertinum, & alios, quæ ſcientia idcirco media inter vtramque conſtituitur, quia aliquid ab vtroque extremo participat, à naturali quidem omne liberum decretum ſubiectiuè exiſtens præcedere, à libera vero, quod potuit Deo non conuenire, ſi nimirum aliter voluntas humana foret decretura, & in ſententia illorum, exceptis Molina, & Becano, decretum liberum Dei inuoluit obiectiuè. Ex quo Faſolis colligit, magis participare de ſcientia naturali, quam de libera: eo quod iſtæ denominationes, ſi in rigore accipiantur, proueniunt ex parte ſubiecti, non ex parte obiecti: ſcientia autem iſta ex parte ſubiecti neceſſaria eſt, & ſolum obiectiuè libera, ac proinde magis dicenda eſt naturalis, quam libera.

5 *Curiel, & Baſilius retractarunt ſententiam.* Pro eadem ſententia referri ſolent Magiſter Curiel, & Baſilius, Magiſtri Doctiſſimi, & in Salmantina vniuerſitate Primarij. Vterque tamen, poſtquam ſuo curſui finem impoſuere, prætenſioni vale dederunt, & laborum ſuorum litterarium vltimum præmium obtinuere feliciter, ſententiam, quam docuerant, retractarunt, & ſententiæ noſtræ adhæſere, quod quidem illius veritatem vehementer ſuadet; viros enim toto orbe celebres, doctrina illuſtres, & in prædicta Vniuerſitate Primarios, ſententiam toties defenſatam, & in lucem publicam editam, ab altero prælo mandatam, & ab alio dictatam publicè, quid, aliud quam veritatis cupidus amor ad illam retractandam potuit inducere?

6 *Refertur pro hac ſententia Lorca, ſed de illius mente dubitatur.* Solet etiam referri Lorca 3. *parte diſput.* 10. *membro* 2. *num.* 27. Sed de iſtius Doctiſſimi Magiſtri mente valde dubito, imò inclinor maximè à noſtra eſſe ſententia. Tum, quia 1. 2. *diſput.* 17. *membro* 2. admittit in Deo decreta ſubiectiuè abſoluta, & conditionata obiectiuè, & *diſput.* 47. *§. vltimo*, Peripateticum ſine controuerſia eſſe; & à maiori Theologorum parte approbatum, fatetur in enunciationibus de futuro determinatam veritatem, aut falſitatem in non eſſe, & acriter in Vazquez inuehitur, quia oppoſitum aſſerat, eſſe autem in illius determinatam veritatem, præter Molinam, fere omnes Sectatores ſcientiæ mediæ defendunt, & neceſſarium indicant pro ſua ſententia tuenda. Et *Tomo* 2. *diſput.* 19. *de gratia*, concedit auxilium gratiæ efficax ex ſe, & non a conſenſu præuiſo. Et *diſput.* 20. *in dub. appendice* fatetur, non eſſe in noſtra poteſtate reddere efficax primum auxilium gratiæ, nec alia, præter primum, aliter quam impetratiuè, ſiue diſpoſitiuè in noſtra poteſtate quod efficaciam eſſe, cuius contrarium à ſcientiæ mediæ profeſſoribus vnanimi conſenſu defenditur, vt illius fundamentum. Et *diſput.* 21. *concluſ.* 2. admittit poſſibile, & ſæpè contingens, vt Deus hominem phyſica motione efficaciter ad actum determinet, licet non prædeterminet. Quod probat: quia aliàs non eſſet in Dei poteſtate vt fieret actio libera, quando ipſe vellet, niſi illam in ſtatu conditionato præuiſam ſupponat, quod pro magno habet abſurdo, & a profeſſoribus ſcientiæ mediæ eſt neceſſario admittendum, vt tandem, tandem faſſus eſt Suarez referendus *infra*.

7 *Plura docet Lorca principijs ſcientiæ mediæ contraria.* Cum ergo Lorca his omnibus principijs, quæ fundamenta ſunt, quibus ſcientia media fulcitur, manifeſtè ſe opponat illi contrarium fuiſſe pro comperto habeo. Nec loco *tertiæ partis* vbi pro illa refertur ei patrocinatur: quia expreſsè loquitur de ſcientia media inter ſimplicis intelligentiæ, & viſionis, ſcientiam poſſibilium, & abſolutè futurorum, nec Verbum inſinuat de mediatione inter naturalem, & liberam, de qua noſtra diſputatio procedit. Præterquam quod *Tomus* 3. *p.* poſt mortem Lorcæ in lucem fuit editus à quodam Complutenſi Magiſtro Fratre Dyoniſio Cucho ſcientiæ mediæ affecto: quare cum locis relatis ſcientiæ mediæ, & ipſius principijs, adeò aduerſum ſe exibeat, vehementèr ſuſpicor à Dyoniſio Cucho potius quam a Lorca fuiſſe *ibi* ſuppoſitam. Referuntur etiam pro hac ſcientia media vno agmine omnes, qui certam conditionatorum notitiam admittunt in Deo, quo circa, & omnes Thomiſtas aggregare poſſent pro illa.

8 *Secunda ſententia.* Secunda ſententia eſt aliorum ex Societatis PP. quibus nomen hoc ſcientiæ mediæ diſplicuit, licet res ipſa non diſplicuerit, aſſerentium, ſcientiam iſtam propriè eſſe liberam licèt non ita perfectè ſicut ſcientia viſionis. Ita expreſsè Arrubal *diſp.* 39. *cap.* 2. Granadus *controuerſia* 3. *generali Tract.* 5. *diſput.* 5. *concluſ.* 2. Etſi etiam defendat non incongruè poſſe cum Molina mediam appellari. Eandem docuit Suarez *libr.* 2. *de ſcientia conditionata cap.* 3. *num.* 5. poſtea tamen *prolegomeno* 2. *de gratia cap.* 6. *num.* 8. diſtinguit: nam ſi ſcientia libera dicatur illa, cuius obiectum potuit non eſſe, affirmat dicendam eſſe liberam, ſi vero reſtringatur ad illam, quæ verſatur erga obiectum futurum à libero decreto dependens; dicendam fore ſcientiam naturalem.

9 *Tertia ſententia.* Tertia ſententia docet, ſcientiam iſtam contingentium conditionatorum eſſe liberam ſimpliciter, non minus quam ſcientia viſionis; eo quod decretum liberum ſubiectiuè exiſtens ſupponit, & illi innititur. Ita omne Thomiſtæ, & plures extra noſtram Scholam, quos lato calamo referunt PP. Salmanticenſes *diſput.* 10. *dub.* 8. & noſter S. Thoma, *diſput.* 20. *art.* 6. tam ex Schola Doctoris ſubtilis, quam ex familia PP. Societatis, ex quibus Enriquez *libro. vltimo de fine hominis cap.* 5. vbi poſtquam noſtræ adhæſit ſententiæ hæc verba ſubiecit: recte communis Theologorum ſententia docet, Deum habere prædeterminationem bonorum efficacem ex prouidentia perfecta ab æterno, in qua, & per quam tanquam per rationem omnia ſciat. Quæ verba ideò retuli vt teſtimonio omni fide digniſſimo concordem Theologorum conſenſum ad noſtram ſententiam habeamus. Pro cuius explicatione duplex concluſio ſtatuitur.

§. II. Pa-

Digitized by Google

§. II.

Parum conſequenter ad propria principia ſcientiam mediam dici, probatur.

10 *probatur cōcluſio.* PRima Concluſio. *In conſequentèr ad propria principia, hæc ſcientia à ſuis profeſſoribus* Media *appellatur, & maximè in ſententia Molinæ.* Concluſio iſta hac vnica ratione ſuadetur: nam ab iſtis Auctoribus vocatur *Media*, quia aliquid ab vtroque extremo participat; at iuxta illorum principia nihil participat libertatis: ergo inconſequenter media conſtituitur inter ſcientiam naturalem, & liberam. *Minor prob. 1.* Minor probatur primo ex Molina, qui vt vidimus *Diſp.* 33. §. 1. ex eo quod per iſtam ſcientiam Deus ſua decreta videret, infert tolli libertatem diuinam, eo quod neceſſitas ex hac ſcientia proueniens, non eſt conſequens, ſed antecedens; at ſi aliquid libertatis haberet, neceſſitas proueniens ex illa non eſſet antecedens, ſed conſequens; & conſequenter libertatem decretorum non tolleret; ergo iuxta principia Molinæ nihil libertatis participat.

11 *Secundo.* Secundo ex eodem Molina, qui, vt *ibidem* vidimus, aſſerit, iſtam ſcientiam non habere pro obiecto diuina decreta: ergo nec ſubiectiuè, nec obiectiuè eſt libera Deo; & conſequenter nullatenus eſt dicenda libera. Patet conſequentia, quia non poteſt libera dici, niſi, vel ſubiectiuè, obiectiuè; at iuxta Molinam ſubiectiuè libera non eſt, quia non præſupponit decretum exiſtens, nec etiam obiectiuè, quia non inuoluit ex parte obiecti libertatem actualem Dei, ſed ſolum creaturæ: ergo nullatenus eſt libera Deo.

12 *Tertio.* Tertio illa minor ſuadetur: nam prædicta ſcientia non eſt elicitiuè libera, vt omnes fatentur; hoc enim nulli actui intellectus competere poteſt; nec etiam imperatiuè, cum nullum actum voluntatis liberum, à quo imperetur, ſupponat: nec eſt in libera poteſtate voluntatis diuinæ obiectiuè; ergo nullatenus habet libertatem. Antecedens pro tertia parte in hunc modum ſuadetur: nam eatenus aliqua ſcientia eſt in poteſtate voluntatis, quatenus eſſe ſui obiecti ab actu libero voluntatis dependet, vt conſtat in ſcientia abſolutorum, quæ eatenus eſt in poteſtate voluntatis diuinæ, quatenus eſſe obiecti, quod reſpicit, eſt ab illo dependens; at veritas conditionata ab actu libero voluntatis diuinæ non dependet, vt fatentur contrarij Auctores: ergo non eſt in poteſtate voluntatis diuinæ obiectiuè.

13 *Reſpondebis 1.* Reſpondebis primo, eſſe obiectiuè liberam, quia ex parte obiecti inuoluitur decretum liberum diuinæ voluntatis, & ſi non actu exiſtens; bene tamen futurum ſub aliqua conditione.

Secundo. Secundo reſpondebis, eſſe liberam, non quidem perfectè, quod argumentum noſtrum conuincit, & contrarij fatentur: benè tamen imperfectè, & reductiuè, quatenus taliter Deo conuenit, quod potuit non conuenire.

Sed contra primam facit: tum, quia denominatio libertatis 14 *Prima ſolutio reijcitur 1.* non conuenit actui ex obiecto, ſed ex parte ſubiecti, imò ex actu conuenit obiecto iſta denominatio: ergo quod inuoluat obiectiuè liberum decretum diuinum, non probat poſſe ſubire denominationem liberæ. *Secundo.* Secundo: nam etiam ſi obiectiuè inuoluat liberum decretum diuinum, non tamen ex hoc conſtituitur ipſa ſcientia in poteſtate Dei quoad eſſe, & non eſſe: ergo ex hoc capite nihil libertatis participat.

15 *Tertio.* Tertio: nam etiam ſi obiectum ratione decreti futuri ſit futurum dependenter à Deo in ſtatu abſoluto, attamen quoad hoc, quod eſt eſſe ſub conditione futurum non pendet à voluntate Dei; at iuxta aduerſarios vt ſub conditione futurum eſt obiectum ſcientiæ conditionatæ: ergo formaliter vt obiectum illius non eſt dependens a libera poteſtate voluntatis diuinæ; & conſequenter ſolum habebit pro obiecto materiali libertatem diuinam non tamen obiectum eius erit formaliter ſub poteſtate Dei, ac per conſequens nec ipſa ſcientia.

16 *Cōtra 2. ſol. facit.* Contra ſecundam facit: nam quod hæc ſcientia taliter ſit, quòd potuerit non eſſe, non ſufficit ad conceptum libertatis, niſi poſſit eſſe, & non eſſe ab intrinſeco, hoc eſt, ratione propriæ voluntatis; at licet ſcientia conditionata potuerit non conuenire Deo, non tamen hoc habet ratione voluntatis diuinæ ab intrinſeco, ſed ratione libertatis creatæ, vt contrarij Auctores fatentur: ergo ex hoc capite nihil libertatis participat. Minor cum conſequentia tenet. Maior autem probatur: nam in hoc differt contingens à libero, quod contingens taliter eſt, quod poteſt non eſſe ratione alicuius extrinſeci: liberum autem poteſt non eſſe ratione intrinſeci principij: quo circa, & ſi Deus libere creaturas producat, quia potuit ratione proprie voluntatis illas non producere, non tamen contingenter illas producit, quia à nullo extrinſeco principio poteſt ab illarum productione impediri: ergo quod non ſubeſt quoad non eſſe principijs intrinſecis, ſed ſolum extrinſecis, & ſi poſſit dici contingens, non tamen poteſt aliqua ratione liberum dici.

Quod amplius confirmo: nam ſequitur ex hac ſolutione om- 17 *Confir. 1.* nes contingentes effectus eſſe medios inter liberos, & neceſſarios per participationem vtriuſque extremi; conſequens eſt falſum, & à nemine aſſertum: ergo & prædicta ſolutio. Probo ſequelam: nam omnis effectus contingens conuenit cum libero in hoc, quod potuit non eſſe, & cum neceſſario in hoc, quod ex ſuppoſitione, quod impedimentum non adſit, neceſſario exiſtit: ergo ſi conuenientia iſta ſcientiæ conditionatæ cum neceſſaria, & libera, ſufficit vt ſit inter vtramque media per participationem vtriuſque, ſufficit etiam in omni effectu contingenti.

Et vrgetur amplius: nam viſio mea Petri currentis, non eſt 18 *Confir. 2.* mihi vlla ratione libera, ſi oculi ſupponantur aperti, ſed actio naturalis, vel ad ſummum contingens, non alia ratione, niſi quia licet potuerit non eſſe ex voluntate Petri, qui liberè poteſt à curſu ceſſare: hoc tamen à mea voluntate non dependet, & ex ſuppoſitione, quod me præſente currat, neceſſario illum video: ergo ſi ex ſuppoſitione, quod voluntas creata à ſe ipſa ſit determinanda, neceſſario Deus illius determinationem cognoſcit, quæ determinatio à libertate Dei actu non dependet, etiam ſi talis ſcientia non eſſe potuerit, nulla ratione poteſt Deo libera dici.

§. III.

Eſt de libera ſubiectiuè, & perfectè.

SEcunda Concluſio: *Scientia conditionatorum contingentium non* 19 *Oſtenditur primo.* *eſt naturalis, nec media, ſed perfectè, & ſimpliciter libera.* Hanc ſtatuo contra vtramque ſententiam relatam. Illamque oſtendo primo: ſcientia præſupponens liberum decretum diuinum, illique vt medio innitens, eſt perfectè, & ſimpliciter libera, vt omnes fatentur; at ſcientia conditionatorum contingentium liberum decretum ſupponit; & in illo ſuum obiectum attingit: ergo perfectè, & ſimpliciter eſt libera. Conſequentia cum maiori tenet. Minor autem pro prima parte conſtat ex dictis *Diſputatione* 33. & pro ſecunda ex dictis *Diſputatione* 34. & præter dicta *ibi*, hac ratione ſuadetur: nam ſcientia iſta non poteſt attingere proprium obiectum, niſi ingrediatur diuinum decretum de concurrendo præuiè, aut ſimultaneè ad minus cum voluntate creata; at non poteſt ingredi vt futurum obiectiuè: ergo debet ſubiectiuè vt exercitè exiſtens ſupponi. Probo minorem: nam prædictum decretum, vel ingreditur ex parte conditionis, vt iſte ſenſus fiat, *ſi vocauero Petrum, & decreuero ſimultaneè, cum illo concurrere, Petrus conſentiet;* vel ex parte conſequentis, vt fiat ſenſus iſte: *Si vocauero Petrum, decernam ſimul cum illo concurrere, & ipſe conſentiet*; at neutro ex his modis: ergo nullo.

20 Minor prima parte conſtat: nam à decreto Dei de dando ſimultaneo concurſu ad concurſum ſimultaneum, eſt euidens conſequentia: ergo ingrediente decreto ex parte antecedentis, conditionalis propoſitio eſt neceſſaria; & conſequenter deſtruitur obiectum ſcientiæ mediæ, quod debet eſſe contingens, aut liberum. Pro ſecunda probatur: nam decretum ſub illa conditione ingrediens ex parte conſequentis, niſi efficax ſit ab intrinſeco, cæco modo ingredietur, & abſque certitudine Dei de euentu futuro; at hoc diuinæ perfectioni repugnat: ergo non ſtat decretum ingredi ex parte conſequentis.

21 *Secundo.* Secundo ſuadetur concluſio: ſcientia iſta potuit Deo non conuenire; at non ab extrinſeco: ergo ex parte propriæ voluntatis; & conſequenter eſt ſimpliciter, & perfectè libera. Maior cum conſequentia tenet. Minorem autem probo: nam ſi ſolum ab extrinſeco potuiſſet non eſſe, ſequeretur, non ſolum eſſe contingentem Deo, ſed etiam a caſu, & fortuitam; conſequens videtur abſurdum: ergo potuit non eſſe ab intrinſeco. Probo ſequelam: id conuenit alicui fortuito, quod euenit præter intentionem illius; at ſi quod iſta ſcientia non eſſe potuerit, eſſet ab extrinſeco, nempè ratione voluntatis creatæ, conueniret Deo præter intentionem illius, ſiquidem conueniret ex ſuppoſitione veritatis obiecti, quæ ab intentione Dei non dependeret: ergo eueniret illi à caſu, & fortuitò.

22 *Tertio.* Tertio ſuadetur concluſio, & efficacia præcedentis argumenti explicatur: terminatio intellectus diuini ad veritatem conditionatam eſt prouida abſolutè, & conſequenter prouida ſubiectiuè: nam prouidentia obiectiua conditionata non poteſt prouidum abſolutè denominare: ergo eſt ſubiectiuè libera Deo; & conſe- 23 quenter ſupponit decretum ſubiectiuè exiſtens: prouidentia namque decretum liberum diuinæ voluntatis includit. Conſequentia patet, & antecedens probatur: non eſt abſolutè improuida: ergo eſt prouida abſolutè. Probatur antecedens: ſi eſſet abſolutè improuida, eſſet Deo caſualis, & fortuita; hoc aſſerendum non eſt: ergo nec dicendum, quod ſit abſolutè improuida. Probatur ſequela: nam caſuale, & fortuitum idem atque improuidum eſt: dicitur enim caſuale, quod euenit præter intentionem, aut ſcientiam: ergo ſi terminatio intellectus diuini ad veritates conditionatas, eſt improuida abſolutè per negationem abſolutæ prouidentiæ, erit Deo fortuita, & caſualis, quod eſt inconueniens.

24 *Reſpondebis.* Reſpondebis, caſuale dici tripliciter: primo, quod euenit contra ſcientiam, aut contra intentionem efficacem ſubiecti: ſecundo, quod euenit non contra intentionem, aut ſcientiam ſed præter intentionem, & ſcientiam: tertio, quod euenit non præter ſcientiam, ſed præter intentionem. Caſuale primo, & ſecun-

do

Digitized by Google

do modo, dicitur caſuale ſimpliciter, & dicit imperfectionem: caſuale tertio modo, nec eſt ſimpliciter caſuale, nec imperfectionem dicit: & ſolum hoc modo poteſt dici caſualis Deo terminatio intellectus diuini ad veritates conditionatas: quia ſcilicet eſt præter intentionem diuinam. Ex quo ſolum ſequitur eſſe caſualem negatiue, non poſitiue, aut priuatiuè; cum enim omne decretum liberum ſubiectiue exiſtens præcedat, repugnat illi, Deo ex ipſius intentione conuenire.

25 *Reijcitur primo.* Sed contra primo: nam de ratione prouidentiæ, non ſolum eſt ſcientia, ſed etiam voluntas; ſed non ſolum eſſet imperfectio in Deo in ratione prouiſſoris, quod aliquid accidentaliter contra illius ſcientiam eueniret, ſed etiam ſi præter ſcientiam: ergo imperfectio maxima erit, quod eueniat aliquid accidentaliter præter eius intentionem.

Secundo. Secundo, non ſolum eſſet imperfectio prouidentiæ, quo aliquid extra Deum præter illius ſcientiam accideret, ſed etiam quod aliquid creaturis accideret præter eius intentionem: ergo pariter non minoris imperfectionis erit, quod aliquid poſſit Deo accidere præter eius intentionem, quam præter illius ſcientiam. Patet conſequentia; tum à paritate rationis: ſi namque perfectio ſummæ prouidentiæ Dei petit extendi ad omne quod extra ipſum accidere poteſt, & oppoſitum, illius perfectioni in ratione prouiſoris repugnat: cur etiam id ipſum non petet in ordine ad ea, quæ ipſi Deo accidere poſſunt? Præterea: nam in prouiſore creato non minorem imperfectionem arguit, quod poſſit illi aliquid accidere præter eius intentionem, quam quod poſſit ſibi ſubditis præter eius intentionem aliquid euenire: ergo idem dicendum in Deo.

26 *Tertio.* Tertio, quod enim aliquid, ſiue intrinſecum, ſiue extrinſecum Deo, ſubſit prouidentiæ creaturæ, & non ſubijciatur prouidentiæ diuinæ eſt contra rationem ſupremæ prouidentiæ, de cuius conceptu eſt quod illi ſubordinetur omnis alia prouidentia, ſicut eſt de conceptu primi, & ſupremi efficientis, quod omne aliud efficiens ſubordinetur ipſi in efficiendo ſed ſi terminatio intellectus diuini ad veritates conditionatas accideret Deo præter eius intentionem, ſubeſſet prouidentiæ creaturæ, & non prouidentiæ diuinæ: ergo iſta terminatio non accidit præter intentionem Dei, Maior cum conſequentia tenet. Minor pro ſecunda parte conſtat: nam diuina prouidentia, vel eſt actus liber voluntatis, vel quod verius eſt, actum liberum voluntatis ſupponit: ergo quod accidit præter Dei voluntatem, illius prouidentiæ non ſubeſt. Pro prima parte probatur: nam dicta terminatio eſt libera voluntati creatæ; ſed omne liberum creaturæ ſubeſt prouidentiæ illius: ergo ſi accideret præter intentionem diuinam, ſubeſſet prouidentiæ creaturæ, & non prouidentiæ Dei.

27 *Vrgetur primo.* Quod amplius vrgetur primo, & tacita ſolutio præcluditur: dari aliquam entitatem, vel formalitatem creatam ſubiectam prouidentiæ creaturæ, cui repugnaret ſubijci prouidentiæ diuinæ poſitiue, aut permiſiue, eſſet imperfectio Dei in ratione vniuerſalis prouiſſoris. ergo quod formalitas Deo intrinſeca ſubſit prouidentiæ creaturæ, & repugnet illi ſubijci prouidentiæ diuinæ, perfectioni, & vniuerſitalitati diuinæ prouidentiæ repugnat, ſed conceſſo terminationem intellectus diuini eſſe liberam creaturæ, & accidere præter intentionem diuinam, datur formalitas Deo intrinſeca ſubiecta prouidentiæ creaturæ, cui repugnat ſubijci prouidentiæ diuinæ, cum illi repugnet ex præſuppoſito decreto libero diuinæ voluntatis procedere; & conſequenter non poſſit Dei prouidentia imperari: ergo admittere terminationem Deo intrinſecam, liberam voluntati creatæ, & euenientem præter intentionem diuinam, eſt contra perfectionem prouidentiæ diuinæ.

28 *Secundo.* Confirmatur, & vrgetur ſecundo: implicat liberum creaturæ, non liberum Deo; ſed nihil Deo liberum poteſt euenire præter eius intentionem: ergo implicat aliquid creaturæ liberum, præter diuinam intentionem eueniens; & conſequenter ſi terminatio diuini intellectus ad veritates conditionatas eſt libera voluntati creatæ, vt ſupponitur, non poteſt Deo euenire præter eius intentionem. Minor cum conſequentia tenet. Maior autem probatur: implicat liberum creaturæ non ſubordinatum Deo, aliàs reſpectu illius liberi, creatura eſſet cauſa prima; ſed non poteſt ſubordinari Deo vt neceſſario volenti: ergo ſubordinatur Deo vt volenti libere; ſed quod ſubordinatur Deo vt volenti libere, eſt Deo liberum: ergo implicat liberum creaturæ, non liberum Deo.

29 *Suadetur concluſio.* Præterea principaliter ſuadetur noſtra concluſio: quod Deo conuenit euitabiliter ab intrinſeco abſolutè, eſt ipſi abſolutè liberum; ſed terminatio intellectus diuini ad veritates conditionatas conuenit Deo euitabiliter ab intrinſeco abſolutè: ergo eſt Deo abſolutè libera; & conſequenter decretum ſubiectiuè exiſtens ſupponit. Conſequentia eſt bona. Maior videtur certa: nam contingens & liberum conueniunt in eo, quod vtrumque taliter conuenit, quod poteſt non conuenire; cum hac tamen differentia, quod contingens eſt impedibile ab extrinſeco, liberum verò ab intrinſeco, ſcilicet à ſubiecto, cui conuenit: ergo ſi terminatio ad veritates conditionatas conuenit Deo euitabiliter, ſeu impedibiliter ab intrinſeco abſolutè, eſt Deo abſolutè libera. Minor autem probatur: quod enim aliquid Deo intrinſecum, ſit à creatura impedibile, & non ſit euitabile, aut impedibile à Deo, imperfectio maxima eſt, ſicut imperfectio maxima eſſet, quod aliquid à creatura factibile ex his, quæ moralem imperfectionem non dicunt, non eſſet à Deo factibile; ſed terminatio intellectus diuini ad veritates conditionatas, eſt à voluntate creata impedibilis vt contrarij Auctores docent: ergo debet eſſe euitabilis, & impedibilis à Deo; & conſequenter conuenit Deo impedibiliter, & euitabiliter ab intrinſeco. Maior probatur: ideò eſſet imperfectio, quod aliquid à creatura factibile, non eſſet factibile à Deo, quia Deus à creatura in faciendo excederetur, & quia non eſſet Deo ſubordinata in efficiendo, ſed etiam ſi creatura poſſet aliquid Deo intrinſecum impedire non poſſet, Deus à creatura in impediendo excederetur, nec illi ſubordinaretur in impediendo: ergo eſſet maxima imperfectio, quod terminatio intellectus diuini ad veritates conditionatas eſſet à creatura euitabilis, & non eſſet euitabilis à Deo.

30 *Reſpond.* Reſpondebis: creaturam non niſi in ſtatu abſoluto habere abſolutam potentiam vitandi, aut impediendi terminationem ſcientiæ conditionatæ, & hanc potentiam eſſe ſubordinatam Deo, non quidem vt determinanti, ſed vt offerenti concurſum indifferentem, quo pro ſua libertate poſſit vti creata voluntas: ac proinde inuitando, aut impediendo prædictam terminationem ſubordinatur voluntas creata Deo, quia non niſi Deo aſſiſtente, & concurſum offerente, poteſt illam impedire, & vitare. Ita in publicis diſputationibus Mihi arguenti reſpondebatur.

31 *Excluditur.* Sed contra primo: nam in ſtatu abſoluto etiam Deus eſt potens terminationem ſcientiæ conditionatæ vitare, vel impedire: ergo ſi eſt impedibilis a voluntate creata, quia in ſtatu abſoluto habet abſolutam potentiam impediendi, erit etiam impedibilis à Deo: & conſequenter illi conuenit impedibiliter, & euitabiliter ab intrinſeco. *Antecedens prob. 1.* Probatur antecedens primo: nam ſi Deus non poſſet, & creatura poſſet terminationem illam in ſtatu abſoluto vitare, excederetur Deus à creatura in impediendo, ſicut excederetur in efficiendo, ſi creatura aliquid poſſet efficere, quod non poſſe effici ab ipſo; ſed creatura in ſtatu abſoluto habet abſolutam potentiam vitandi, & impediendi terminationem ſcientiæ conditionatæ: ergo etiam Deus poteſt illam impedire, & vitare.

32 *Secundo.* Secundo idem antecedens probatur: ideò namque voluntas creata eſt abſolutè potens in ſtatu abſoluto impedire dictam terminationem, quia eſt potens liberè conſentire; ſed etiam Deus eſt potens liberè conſenſum creatæ voluntatis efficere, aliàs conſenſus liber creaturæ, non liberè, ſed neceſſario efficeretur à Deo: ergo in ſtatu abſoluto eſt Deus abſolutè potens vitare, & impedire ſcientiam conditionatam: *Tertio.* Tertio: nam voluntas creata non aliter poteſt in ſtatu abſoluto impedire, niſi efficiendo; ſed eſt Deo liberum quod efficiat ergo eſt Deo liberum quod impediat; & conſequenter eſt Deus potens impedire. Patet hæc conſequentia: nam potens liberè efficere impedimentum, eſt potens liberè impedire; ſed eo ipſo quod ſit Deo liberum; quod impediat voluntas creata, eſt potens liberè efficere impedimentum: ergo eſt potens liberè impedire.

33 *Secunda reijcitur.* Deinde impugnatur ſolutio: ideò terminatio ſcientiæ conditionatorum, eſt libera voluntati creatæ, quia eſt ipſi libera veritas obiectiuè illam terminans; ſed veritas obiectiuè terminans ſcientiam conditionatam, non eſt veritas abſoluta, ſed conditionata ergo non ideò eſt libera voluntati creatæ terminatio ſcientiæ conditionatæ, quia veritas abſoluta eſt ipſi libera, ſed quia eſt illi libera veritas conditionata; ſed potentia, quam voluntas habet in ſtatu abſoluto ad vitandum, vel non ponendum conſenſum, non conſtituit liberam voluntati veritatem conditionatam; hæc enim eſt prior potentia voluntatis in ſtatu abſoluto, & poteſt exiſtere quamuis voluntas numquam abſolutè exiſtat: ergo vitabilitas, vel impedibilitas ſcientiæ conditionatæ non eſt à voluntate vt in ſtatu abſoluto illam potente vitare, ſed ſi ſumitur à voluntate creata, eſt ab illa vt in ſtatu conditionato. Patet hæc conſequentia: nam ab eadem potentia, & in eodem ſtatu, à qua redditur libera voluntati creatæ veritas obiectiuè terminans ſcientiam, habet voluntas poſſe impedire ſcientiam: ergo ſi veritas conditionata non eſt libera voluntati ratione potentiæ, quam habet in ſtatu abſoluto, ſed ab ea quam habet in ſtatu conditionato, ab hac, & non ab illa eſt impedibilis ſcientia conditionata.

34 *Tertio reijcitur.* Et ex his tertio tradita ſolutio reijcitur: nam prædicta terminatio eſt abſolutè impedibilis pro ſigno præcedente ad ſtatum abſolutum; ſed non à voluntate creata potente abſolutè impedire: ergo à voluntate diuina; & conſequenter conuenit Deo impedibiliter, ſeu euitabiliter ab intrinſeco. Secunda conſequentia ex prima euidenter colligitur. Prima ex præmiſſis infertur. Minor conſtat: nam voluntas, quæ abſolutè non eſt, nequit eſſe potens abſolutè ad aliquid efficiendum; & conſequenter nec ad impediendum; ſed pro illo ſigno non exiſtit abſolutè voluntas creata: ergo nequit eſſe abſolutè impeditiua; & conſequenter terminatio ſcientiæ conditionatæ non eſt ab illa abſolutè impedibilis: Maior

autem

Digitized by Google

autem probatur: nam terminatio ſcientiæ conditionatæ conuenit Deo in ſigno antecedente ad ſtatum abſolutum; ſed in illo ſigno eſt abſolutè impedibilis: ergo eſt abſolutè impedibilis in ſigno præcedente ad ſtatum abſolutum. Probatur minor: nam terminatio v. g. affirmatiua ad veritatem iſtam, *ſi vocauero Petrum, conſentiet*, taliter conuenit Deo, quod potuit abſolutè non conuenire; cum potuerit abſolutè exiſtere terminatio negatiua, illi oppoſita: ergo pro ſigno, in quo exiſtit, eſt abſolutè impedibilis. Patet conſequentia: nam pro illo ſigno eſt abſolutè poſſibilis oppoſita terminatio; ſed hac abſolutè exiſtente, illa impediretur abſolutè: ergo ſi terminatio oppoſita eſt abſolutè poſſibilis, terminatio affirmatiua eſt abſolutè impedibilis.

35 *Explicatur.* Explicatur, & vrgetur: nam pro ſigno indifferentiæ voluntatis diuinæ, & pro ſigno poſſibilitatis rerum, eſt poſſibilis abſolutè terminatio affirmatiua intellectus diuini ad hoc futurum conditionatum, *ſi vocauero Petrum, conſentiet*, & etiam eſt poſſibilis terminatio negatiua: ergo affirmatiua pro ſequenti ſigno exiſtens, taliter eſt, quod potuit pro oppoſitam impediri; & conſequenter exiſtit impedibiliter impedibilitate abſoluta. Patet hæc conſequentia: ſi namque de facto exiſteret oppoſita terminatio, de facto impediretur terminatio affirmatiua: ergo ſi potuit abſolutè non eſſe, potuit abſolutè impediri; & conſequenter exiſtit impedibiliter impedibilitate abſoluta.

36 *Reſpondebis.* Reſpondebis cum quodam Iuniori, terminationem illam eſſe impedibilem formaliter pro oppoſitam terminationem, ſcilicet, per terminationem negatiuam; à nullo autem, nec à Deo, nec à creatura eſſe effectiuè impedibilem: vnde quærenda non eſt cauſa effectiua impeditiua ſicuti non eſſe Dei per ipſius eſſe, eſt impeditum formaliter; à nullo tamen eſt impeditum effectiuè.

37 *Contr. 1.* Sed contra primo: nam prædicta terminatio in ſententia aduerſariorum eſt creaturæ libera, & conſequenter eſt impedibilis ab ipſa; cum non poſſit aliter illi ſubijci quoad non eſſe, quod neceſſarium eſt vt illi libera ſit; ſed non eſt impedibilis à creatura formaliter, hoc enim ſolum præſtari poteſt, ab oppoſita terminatione, quæ eſt aliquid increatum: ergo eſt impedibilis à creatura effectiuè, directè, vel indirectè; ac proinde, quæri debet cauſa effectiua impeditiua prædictæ terminationis.

38 *Secundo.* Contra ſecundo: impedibile per formam cauſabilem effectiuè formaliter, aut virtualiter, eſt etiam impedibile effectiuè per efficientiam formalem, aut virtualem; ſed oppoſita terminatio, quæ eſt impeditiua formaliter prædictæ terminationis, & ſi non ſit cauſabilis effectiuè formaliter, eſt tamen cauſabilis effectiuè virtualiter: ergo terminatio cuius eſt impeditiua, eſt impedibilis virtualiter effectiuè. Maior cum conſequentia tenet. Minor autem probatur: nam terminatio actiua intellectus diuini eodem modo comparatur ad illum, quo ad voluntatem Dei comparantur terminationes liberæ quantum ad egreſſum formalem, aut virtualem; ſed terminatio actiua libera voluntatis diuinæ, eſt ab illa actiuè virtualiter, aut eminentialiter, & idcirco eſt impedibilis actiuè, aut effectiuè aliquo ex prædictis modis per oppoſitam terminationem: ergo terminatio actiua intellectus diuini ad veritatem conditionatam, eſt ab illo actiue, aut effectiue virtualiter, aut eminentialiter; & conſequenter erit ab ipſo impedibilis actiue, aliquo ex prædictis modis.

39 *Confirmatur.* Quod amplius vrgetur: impeditio vnius terminationis per aliam non eſt proprie impeditio formalis; & tamen dicitur vna per aliam formaliter impedibilis: ergo quamuis efficientia Dei reſpectu terminationis impedientis formaliter, non ſit proprie efficientia, dicetur terminatio actiua Dei ab ipſo effectiue impedibilis. Maior probatur: terminatio impediens non eſt proprie forma, nec proprie cauſa formalis; cum ad hoc requireretur realiter à ſubiecto diſtingui: ergo impeditio vnius terminationis per aliam, non eſt proprie impeditio formalis.

40 Ex his conſtat, exemplum in confirmationem ſolutionis inductum eſſe omnino præter rem: nam eſſe Dei, per quod illius non eſſe formaliter impeditur, nullo modo habet cauſam effectiuam, & ideò non eſſe Dei, non eſt effectiue impedibile, cuius oppoſitum in terminatione actiua intellectus diuini ad veritatem conditionatam oppoſita de cauſa contingit; habet enim cauſam in Deo virtualem, aut eminentialem, & ideò, quod illa poteſt præſtare formaliter, poteſt Deus effectiue præſtare, aliquo ex prædictis modis.

41 *Quinto probatur concluſio.* Quinto probatur concluſio: quod eſt à principio indifferenti ad vtrumlibet, actu, & abſolute eſt liberum; ſed prædicta terminatio actu abſolute eſt à Deo vt à principio abſolute indifferenti: ergo eſt abſolute libera; ac per conſequens libera ſubiectiue. Secunda conſequentia ex prima euidenter colligitur: nam libertas abſoluta non poteſt ab actu conditionato præſtari: ſi namque decretum, quod foret, non poteſt obiectum conditionatum liberum abſolute, vel abſolute volitum conſtituere, nec terminationem ad tale obiectum abſolute liberam reddere poterit; & conſequenter ſi terminatio eſt actu abſolute libera, debet eſſe à decreto ſubiectiue exiſtente. Prima verò ex præmiſſis infertur: id enim liberum dicitur, quod à principio indifferenti procedit. Minor autem conſtat ex dictis: nam terminatio illa eſt à Deo vt potente in oppoſitam terminationem: ergo taliter eſt à Deo, quod potuit ab ipſo non eſſe; & conſequenter eſt à Deo vt à principio indifferenti ad vtrumlibet.

Reſpondebis, non omne quod eſt à principio indifferenti, eſſe liberum, niſi ex electione procedat, vnde agens liberum dicitur, quod ex electione operatur; terminatio autem ſcientiæ conditionatæ non conuenit Deo ex electione ipſius, ac proinde non eſt libera Deo. 42 *Reſpondebis.* Sed contra primo: nam ideò agens ex electione libere agit, quia agit vt principium ad vtrumlibet indifferens: ergo omne principium operans cum indifferentia ad vtrumlibet operatur liberè. *Sed contra primo.* Secundo, quia agens liberum id dicitur: quod poſitis omnibus requiſitis ad agendum, poteſt agere, & non agere; ſed omne agens cum indifferentia ad vtrumlibet, poſitis omnibus requiſitis ad agendum poteſt agere, & non agere: ergo omne ſic agens eſt liberum. *Secundo.*

43 *Reſpondebis.* Reſpondebis: ex hac doctrina potius oppoſitum colligi, quam id quod à Nobis intenditur: vnum enim ex requiſitis vt exiſtat ſcientia conditionata, eſt obiectum illius, nempè veritas obiectiua, hac autem poſita non poteſt non eſſe terminatio diuini intellectus ad illam; ac proinde terminatio iſta non eſt à Deo vt à principio indifferenti, & conſequenter Deo libera non eſt.

Sed contra. Sed contra: nam terminatio diuini intellectus ad futurum abſolutè, non poteſt non eſſe in Deo, ſuppoſito obiecto, & illius veritate obiectiua; & tamen eſt à Deo vt à principio indifferenti; cum ſcientia futuri abſolutè, ſit libera Deo: ergo quod terminatio ſcientiæ conditionatæ non poſſit non exiſtere ſuppoſita veritate obiectiua, non tollit, quod à Deo vt à principio indifferenti procedat, & quod ipſi libera ſit.

44 *Dices.* Dices, ſcientiam rerum in ſtatu abſoluto non eſſe Deo liberam formalitèr, ob rationem aſſignatam, quia nempe ſuppoſita veritate obiectiua non potuit non eſſe in Deo, ſed ſolum eſt Deo libera antecedentèr, eo quod fuit Deo liberum, quod illius obiectum eſſet; terminatio autem ſcientiæ conditionatæ non eſt Deo libera formaliter, quia poſita veritate obiectiua non poteſt non exiſtere in Deo, nec eſt Deo libera antecedenter, quia quod exiſtat illius veritas obiectiua Deo liberum non eſt.

45 *Rejicitur primo.* Sed contra primo ex iam dictis: nam quod exiſtat veritas conditionata eſt liberum voluntati creatæ, aliàs terminatio ad illam, nobis libera non eſſet, cuius oppoſitum à contrarijs docetur; ſed implicat liberum creaturæ non liberum Deo, ſicut implicat liberum creaturæ non ſubordinatum Deo, aliàs non ſecundum, ſed primum liberum eſſet: ergo quod exiſtat veritas obiectum terminans ſcientiam conditionatam eſt liberum Deo.

46 *Secundo.* Contra ſecundo: nam terminatio ſcientiæ conditionatæ eſt ab ipſo Deo euitabilis, aut impedibilis actiuè, vt monſtrauimus; ſed non eſt impedibilis ſuppoſita veritate obiectiua: ergo illius veritas obiectiua eſt à Deo actiue impedibilis; & conſequenter ſcientia ad illam terminata eſt Deo antecedentèr libera. Secunda conſequentia conſtat ex dictis. Prima vero probatur: ſcientiam enim Dei non poteſt alitèr impediri niſi illius obiecto impedito: ergo nec aliter eſſe poteſt impedibilis, niſi ratione impedibilitatis obiecti; conſequentèr ſi Deus poteſt actiue impedire terminationem ſcientiæ conditionatæ, ideò eſt, quia poteſt actiue impedire veritatem obiectiuam conditionatam, ad quam terminatur.

47 *Sexto probatur concluſio.* Sexto ſuadetur concluſio: quia niſi prædicta ſcientia ſit libera, & ſupponat decretum, ſequitur deſtrui libertatem diuinam; conſequens eſt abſurdum: ergo falſum eſt antecedens. Probo ſequelam: nam quod Deus ſciret me in tali occaſione vocatum non reſponſurum, non eſſet in poteſtate Dei, cùm talis ſcientia libera non eſſet; nec libera decretum ſupponeret; at ſuppoſito, quod hoc ſciret, non poſſet meum extorquere conſenſum in illa occaſione: ergo non gauderet Deus ſuprema libertate reſpectiuè ad concurſum meum contra illud Auguſtini lib. de correptione, & gratia *cap. 14. Magis habet in poteſtate ſua voluntates hominum, quam ipſi ſuas*. Probo hanc conſequentiam: nam libertas conſiſtit in potentia expedita ad actum, & eius negationem; at ex ſuppoſitione quod ſciret me vocatum non reſponſurum, non poſſet meum extorquere conſenſum, quæ in potentia veniret ex ſuppoſitione, diuinæ voluntati non libera: ergo non eſſet indifferens ad cauſandum meum conſenſum, ſed neceſſitatus ad illum non cauſandum, & conſequentèr liber non eſſet.

48 *Confir. 1.* Confirmatur hoc primo: nam contrarij Auctores ex eo quod ſuppoſita phyſica præmotione independente à noſtra libertate, non poſſimus ad negationem actus amoris v. g. inferunt lædi libertatem creatam reſpectiuè ad amorem, quæ conſiſtit in indifferentia ad illum, & eius negationem; at ſuppoſitio ſcientiæ, qua Deus videt me ſub conditione vocatum non conſenſurum, non eſt libera Deo, vtpote non ſupponens eius decretum, & ex hac ſuppoſitione non poteſt Deus meum conſenſum cauſare: ergo quod non cauſet talem conſenſum non eſt illi liberum, ſed neceſſarium neceſſitate illius libertatem lædente. Patet hæc conſequentia: quia non minus requiritur vt libera ſit negatio, potentia expedita ad actum, quam vt liber ſit actus potentia expedita ad negationem. *Confir. 2.* Confirmatur, & vrgetur ſecundo: nam in caſu prædicto, etiam ſi Deus vellet me vocare ita vt conſentirem non

Digitized by Google

non poſſet : ſed hoc eſt falſum, & contra Auguſtinum *lib.* 1. *ad Simplicianum quæſt.* 2. vbi docet, non eſſe dicendum fruſtra Deum miſereri, ſi homo nollit : ergo in tali caſu non gauderet Deus ſuprema libertate reſpectu conſenſus mei.

49 *Si dicas.* Si dicas, quod etſi Deus iſtum hominem in ſtatu conditionato vni, aut alteri vocationi non conſentientem, & reſultentem præuiderit, præuidit tamen illum alijs reſpondentem, ac proinde eſſe in Dei poteſtate conſenſum illius, ſi Deus velit alijs vocationibus vti. *In contrarium arg.* In contrarium arguitur : nam ſi negetur gratiæ intrinſeca efficacia, dabilis erit caſus in quo homo præuideatur non ſolum vni, aut alteri vocationi, ſed etiam omnibus ſimul; & in omni occaſione reſiſtens : ergo in tali caſu non erit in poteſtate Dei illum hominem conſentientem facere & conſequentèr non libera, ſed neceſſaria erit reſpectu Dei negatio conſenſus. Conſequentia eſt bona.

50 Antecedens autem probatur : ſuppoſito quod gratia non ſit ab intrinſeco efficax, non ſolum vna vocatio non vincit reſiſtentiam arbitrij, ſed nec omnes ſimul illam vincere poſſunt, alias ſi in omnibus collectiue ſumptis eſſet efficacia infallibilis ſupra reſiſtentiam arbitrij, deſtrueretur libertas illius, non minus quam ſi in vna vocatione reperiretur talis efficacia : ergo etſi non moralitèr, metaphyſicè tamen dabilis erit homo aliquis ita duræ ceruicis, vt non vni ſoli, aut in vna occaſione, ſed omnibus vocationibus ſupponatur in ſtatu conditionato reſiſtens; ac per conſequens in tali caſu non erit in poteſtate libera Dei iſtum hominem conuertere, quod licet tandem concedat Suarez *lib.* 3. *de auxilijs cap.* 14. *num.* 16. ſatis tamen abſurdum apparet, & contra Auguſtinum loco nuper citato, & lib. de correctione, & gratia cap. 14. vbi ait, quod *Deus magis habet in poteſtate ſua voluntates hominum, quam ipſi ſuas* : & contra illius ſupremum dominium, ratione cuius, vt inquit Auguſtinus in Enchiridim cap. 97. *Et vbi eſt illa omnipotentia, qua in Cœlo, & in terra, omnia quæcumque voluit, fecit, ſi colligere filios Hieruſalem voluit, & non potuit?* Et cap. 98. *Quis tam impiè deſipiat vt dicat, Deum malas hominum voluntates, quas voluerit, quando voluerit, vbi voluerit non poſſe in bonum conuertere?* Ne ergo impiè deſſipiamus in Deum, aſſerendum eſt omnino eſſe impoſſibile dari aliquam hominem, quam Deus in omni occaſione ratione ſui ſupremi dominij non poſſit in bonum conuertere : quod negans Suarez, videat alius an impie deſſipiat.

51 *Denique prob. concluſio.* Denique principaliter ſuadetur concluſio : non ſtat ſaluari contingentiam ſcientiæ conditionatæ, quin etiam illi concedatur libertas reſpectiuè ad Deum, at contingentiam tenentur admittere omnes profeſſores ſcientiæ mediæ : ergo etiam libertatem. Probatur maior : omne id, quod eſt reſpectu alicuius contingens, debet eſſe liberum reſpectu alteri : ergo ſi ſcientia conditionata eſt contingens Deo, debet eſſe ratione libertatis humanæ; & conſequentèr eſt libera homini; at eo ipſo quod dicatur libera reſpectu hominis, debet eſſe libera etiam reſpectu Dei : ergo non ſtat ſaluari contingentiam in illa, quin ei concedatur libertas reſpectiue ad Deum, & eſſe in libera poteſtate illius. Probo minorem : ideò eſt libera reſpectu hominis, quia illius libertatem inuoluit obiectiuè, vt ſub conditione futuram, & illam hoc modo ſupponit; non enim inuoluit libertatem creatam vt futuram abſolutè, cum prout ſic non ſit obiectum talis ſcientiæ; at vt omnes Doctores Societatis, exceptis Molina, & Beccano, fatentur, etiam inuoluit obiectiuè liberum decretum diuinum vt ſub conditione futurum, & illud hoc modo ſupponit : ergo eadem ratione, qua eſt libera reſpectu hominis, eſt etiam libera reſpectu Dei. Quod amplius explico & confirmo : quod Deus ſciat me reſponſurum fore vocationi ſuæ eſt in mea poteſtate, eo quod talis ſcientia non facit me conſentientem, ſed ſupponit in ſtatu conditionato; at etiam non facit, ſed ſupponit diuinum decretum in eodem ſtatu : ergo ratione illius vt ſub conditione futuri erit prædicta ſcientia in libera poteſtate Dei; & conſequentèr erit libera perfectè.

§. VLTIMVS.

Argumentis contrariorum occurritur.

52 *Recentiorum arg.* CONTRA iſtam concluſionem militant omnia argumenta *diſp.* 35. propoſita ad probandum, poſſe conditionata contingentia pro priori ad decretum cognoſci, & non poſſe in illo cognoſci. Deinde obijciunt : quia in noſtra ſententia cognoſcuntur prædicta futura in decreto efficaci; at illo poſito infallibiliter ſequitur conditionata futuritio : ergo admittere tenemur hanc ſcientiam eſſe liberam ſubiectiuè; & neceſſariam obiectiuè; & conſequentèr eſſe mediam inter liberam, & naturalem. Secunda conſequentia ex prima colligitur. Prima autem in hunc modum probatur : a decreto efficaci ad conditionatam futuritionem eſt infallibilis conſequentia : ergo ſi cognoſcuntur medio efficaci, decreto obiectum iſtius ſcientiæ erit neceſſarium; & conſequentèr ipſa erit neceſſaria obiectiuè, & ſi ſubiectiuè ſit libera.

53 *Reſpond.* Reſpondeo, conceſſis maiori, & minori, negando conſequentiam. Ad cuius probationem, conceſſo antecedenti, diſtinguo conſequens : ſi decretum ſit ſolum medium ex parte ſubiecti, qua ratione à Nobis conſtituitur, nego conſequentiam : ſi ingrederetur ex parte conditionis, vel antecedentis, concedo conſequentiam. Itaque obiectum per iſtam ſcientiam cognitum eſt conditionatum contingens, v. c. iſtud, *ſi vocauero Petrum, conſentiet*, quia antecedens huius conſequentiæ non eſt vocatio, & efficax decretum, ſed vocatio ſola, cum qua prout ſic non connectitur neceſſario, ſed contingenter conſenſus; decretum autem à Nobis conſtituitur vt medium ex parte ſubiecti, quia niſi ratione illius non poteſt conſenſus habere rationem futuri ſub conditione vocationis diuinæ; & quia hoc decretum eſt de conſenſu futuro, & futuro contingentèr, ſit, quod licet infallibilitèr inferat illum, non tollat, ſed inferat, quod ſit futurus contingentèr ſub tali conditione. Et quidem hoc argumentum non ſolum probat de ſcientia conditionata, quod media ſit, ſed etiam id probat de ſcientia abſoluta.

54 *Obijcies primo.* Sed obijcies primo : conſenſus ſub conditione futurus non eſt obiectum iſtius ſcientiæ, niſi vt ſubeſt decreto; at prout ſic eſt omnino infallibile, & neceſſarium : ergo prædicta ſcientia eſt neceſſaria obiectiuè. *Secundo.* Secundo : ſi decretum efficax requiritur ad futuritionem conſenſus, debet ingredi vt conditio ex parte antecedentis; at in noſtra ſententia eſſentialitèr eſt neceſſarium : ergo importari debet ex parte conditionis. Maior probatur : etenim vt conditionalis propoſito ſit vera, debent importari vt conditio omnia neceſſaria ad effectum, quo circa hæc propoſitio eſt falſa, *ſi eſt animal, eſt homo*, *ſi Petrus exiſtit, erit*, quia animal non ſufficit ad conſtituendum hominem, eandem de cauſa; ergo ſi decretum efficax prædeterminans neceſſarium eſt ad futuritionem conſenſus, debet ingredi ex parte antecedentis.

55 *Reſp. ad 1. replicam.* Reſpondeo ad primam obiectionem, conceſſa maiori, diſtinguendo minorem : neceſſitate ſuppoſitionis, concedo minorem : neceſſitate abſoluta, quæ contingentiæ opponitur, nego minorem : & diſtinguo conſequens eodem modo. Et quidem in hoc non eſt inter contrarios Auctores, & noſtros diſſidium : omnes namque fatentur obiectum huius ſcientiæ eſſe neceſſarium neceſſitate ſuppoſitionis, cum hoc tamen diſcrimine, quod ſuppoſitio noſtra antecedit conſenſum, in contraria autem ſententia conſequitur illum. *Ad 2.* Ad ſecundam nego maiorem. Ad probationem diſtinguo antecedens : vt ſit vera in vi conſequentiæ, concedo antecedens : per concomitantiam effectus cum conditione, nego antecedens, & nego conſequentiam : quam etiam contrarij tenentur negare; cum requirant concurſum ſimultaneum diuinum, quem non ponunt ex parte antecedentis, aliàs conſequentia foret neceſſaria, ſed ex parte conſequentis.

56 *Secundo arguitur.* Secundo in contrariorum fauorem obijcio : expoſitione ſcientiæ mediæ non ſequitur tolli libertatem diuinam : ergo male à Nobis ab hoc inconuenienti impugnatur. Probo antecedens : neceſſitas ex ſcientia media non eſt antecedens in Deo, ſed neceſſitas conſequens; at hæc non officit libertati : ergo ex poſitione ſcientiæ mediæ non tollitur libertas diuina. Probatur maior : ex ſuppoſitione quod Deus me videat non amantem, quia mihi non dedit auxilium phyſicè prædeterminans, non poteſt me vocare ad amorem; & tamen hæc neceſſitas non eſt antecedens obſtans libertati diuinæ, ſed conſequens cum illa compoſita : ergo quod Deus ex ſuppoſitione quod videat me ſub conditione ſuæ vocationis non reſpondentem, non poſſit meum extorquere conſenſum, non arguit neceſſitatem antecedentem, quæ officiat eius libertati.

57 *Reſpond.* Reſpondeo, negando antecedens. Ad cuius probationem, nego maiorem. Ad illius probationem, conceſſa maiori, & minori, nego conſequentiam : ratio autem diſcriminis eſt duplex. Prima : nam ſcientia, qua videt me non amantem ex defectu auxilij efficacis, eſt libera Deo, atque adeò neceſſitas prouenien ex illa non eſt antecedens, ſed conſequens; ſcientia autem, qua videt me non reſponſurum ſub conditione ſuæ vocationis, non eſt Deo libera, ſed naturalis, & neceſſaria in aduerſariorum ſententia : ac proinde neceſſitas quæ ex illa procedit antecedens eſt, & non conſequens. Secunda : quia taliter Deus me videt non amantem, quod ſi vellet potuiſſet me amantem conſpicere præbendo auxilium efficax infallibiliter cum amore connexum; at in aduerſariorum ſententia taliter videt voluntatem non conſentientem ſub conditione ſuæ vocationis, quod non habet in ſua omnipotentia media infallibiliter cum conſenſu connexa, quibus illum extorquere poſſit, ſi velit, ideo in primo caſu neceſſitas conſequens eſt, in ſecundo vero antecedens.

58 *Denique arg.* Denique argumentari poſſumus in eorundem fauorem : ex ſcientia media non infertur per conſequentiam immediatam læſio libertatis creatæ : ergo nec deſtructio libertatis diuinæ. Probo hanc conſequentiam : ideò primum immediatè non ſequitur, quia etſi ſcientia media non ſupponat conſenſum noſtrum, vt futurum abſolutè, illum tamen vt ſub conditione futurum ſupponit; at quamuis non ſupponat decretum Dei liberum abſolutè futurum, illud tamen vt ſub conditione futurum ſupponit : ergo eadem ratione non infertur læſio libertatis diuinæ. Patet conſequentia : nam ſi ſupponere libertatem creata in ſtatu conditionato,

Digitized by Google

tionato eſt ſufficiens vt neceſſitas ex ſcientia media orta ſit conſequens, illam non deſtruens, cur etiam ſimilis ſuppoſitio libertatis diuinæ, ſufficiens non erit vt neceſſitas orta ex ſcientia media ſit ad illam conſequens; & conſequenter illam non deſtruens.

39 *Duplex ſolutio.* Reſpondeo negando conſequentiam. Ad cuius probationem primo, omiſſa maiori, neganda eſt minor in ſententia Molinæ, qui decreta Dei negat obiectiuè ingredi reſpectu ſcientiæ mediæ. Secunda iuxta illorum ſententiam, diſtinguo maiorem: quia ſupponit libertatem noſtram vt determinantem indifferentiam decreti, & concurſus diuini, concedo maiorem: quia vtcumque ſupponit, nego maiorem, & diſtinguo minorem: ſupponit in ſtatu conditionato decretum diuinum indifferens, concedo minorem: determinatum, ſeu determinans noſtrum concurſum, nego minorem, & nego conſequentiam: quam etiam tenentur contrarij negare; cum aſſerant eſſe in poteſtate noſtra, quod Deus ſciat noſtros actus liberos, vel negationes illorum, & tamen negent id eſſe in poteſtate Dei, aliàs ſcientia media eſſet abſolutè, & ſimpliciter libera, quod à vero diſtat in illorum ſententia: nec aliud diſcrimen poſſunt aſſignare, niſi iam inſinuatum, quia nempè conſenſus noſter ſupponitur vt ſub conditione futurus, non ex determinatione decreti diuini, ſed ex noſtra libera voluntate determinante indifferentiam concurſus, & decreti diuini: hoc autem non determinat noſtrum conſenſum, ſed ab illo determinatur: vnde ſicut hac ratione fatentur eſſe in noſtra poteſtate caſſam reddere gratiam diuinam in ſtatu conditionato, vel illam efficacem conſtituere, & negant eſſe id in poteſtate voluntatis diuinæ; ita etiam concedunt eſſe in poteſtate noſtra, quod Deus ſciuerit hoc, vel contrarium, & negant id eſſe in poteſtate Dei, non obſtante quod ex parte obiecti ingrediatur decretum diuinum, & illius concurſus. Et hæc de iſta diſputatione.

DISPVTATIO XXXVIII.

An ſcientia media neceſſaria ſit ad conciliandam efficaciam gratiæ cum noſtra libertate?

§. I.

Vera ſententia eligitur, & probatur ex Auguſtino.

1 BREVIVS, quam par erat, hanc difficultatem abſoluam, longiorem illius diſcuſſionem remittens ad *tractatum de auxilijs*. *Prima ſententia.* Prima ſententia affirmat, ita eſſe neceſſariam hanc ſcientiam ad conciliandam arbitrij libertatem cum efficacia gratiæ, vt ſine illa noſtra libertas penitus euertatur. Ita omnes eius profeſſores, ex hoc principio potiſſimum illam confirmantes, ſequuti Molinam *in concordia quaſt.* 23. *art.* 4. & 5 *diſp.* 1. præcipuè *membro vltimo*, licet in modo efficaciæ gratiæ præuenientis in ſtatu abſoluto tantiſper ab illo poſtea receſſerint. De quo *in Tractatu de auxilijs*.

2 *Secunda. Noſtra concluſio prob.* 1. Secunda eſt negatiua, quam tenent omnes Thomiſtæ, & alij, quos ad longum referunt Salmanticenſes, & noſter S. Thoma, *vbi ſupra*. Quorum placitum ſit noſtra concluſio. Quam in primis oſtendo hoc diſcurſu: rectè Auguſtinus conciliauit efficaciam gratiæ cum libertate noſtra; & tamen ad hanc conciliationem, ſcientiæ mediæ non meminit nec illa fuit vſus: ergo ad iſtum finem neceſſaria non eſt. Conſequutio eſt euidens: non enim eſſe poteſt medium neceſſarium ad finem, illud, ſine quo finis aſſequutio obtinetur. Maiorem negare non poſſunt viri Catholici; cum doctrina Auguſt. in materia de gratia a Celeſtino Papa *in Epiſt. ad Epiſcop. Galliæ*, & a Leone III. poſt Cæleſtinum Pontif. laudata, & approbata fuerit, vt refertur *in præfatione ad librum de prædeſtinatione ſanctorum*, illamque ſemper Romanam Eccleſiam fuiſſe ſequutam, conſtat ex Hormiſda Papa *Epiſtola ad poſſeſſorem Epiſcopum*, & Ioanne Papa ſecundo *in Epiſtola ad Albinum Senatorem*, quorum verba refert noſter S. Thoma *diſp.* 20. *art* 6.

3 *Minor ſuadetur primo.* Tota ergo difficultas ad minorem deuoluitur, quam primo oſtendo ex aperto teſtimonio Molinæ vbi ſupra in concordia Oliſiponæ edita anno Domini 1588. folio 487. vbi apertè fatetur, crediſſe Auguſtinum cum his, quæ aduerſus Pelagianam hæreſim rectiſſime ex Scripturis docuerat, coniunctum eſſe prædeſtinationem Dei æternam, non fuiſſe ſecundum merita, qualitatemque vſus liberi arbitrij à Deo præuiſi, ſed ſolum ſecundum Dei electionem, & beneplacitum. *Teſtimonium Molinæ.* Et folio 489. §. *Nos pro noſtra tenuitate*, loquens de conciliatione iſta ex præſcientia, hæc verba ſubiecit: *Quæ ſi data, explanataque ſemper fuiſſent, fortè, nec Pelagiana hæreſis fuiſſet exorta, nec Luterani tam impudenter arbitrij noſtri libertatem fuiſſent auſi negare, ob tendentes cum diuina gratia, præſcientia, & prædeſtinatione cohærere non poſſe: nec ex Auguſtini opinione, concertationibuſque cum Pelagianis tot fideles fuiſſent turbati, ad Pelagianoſque defeciſſent, &c.* Et folio 491. hæc addit: *Neque vero dubito quin ab Auguſtino, & cæteris PP. vnanimi conſenſu approbata fuiſſet, hæc noſtra de prædeſtinatione ſententia, ratioque conciliandi libertatem arbitrij cum diuina gratia, præſcientia, & prædeſtinatione, ſi eis propoſita fuiſſet.* Ac tandem diſputationem totam ita concluſit: *Longior fui quam optatam quia tamen res eſt magni momenti, & hæc noſtra ratio conciliandi libertatem cum diuina prædeſtinatione à nemine, quem viderim, hucuſque tradita, ideò ſatius hæc duxi paulò fuſius explicare.* Hæc ibi in ſui commendationem, non ſine Auguſtini iniuria; Molina.

4 *Ex iſto euidenter prob. ſcientiam mediam latuiſſe Auguſtinum.* Ex quibus conſtant quatuor. Primum, Auguſtinum cum his quæ docuerat contra hæreſim Pelagianam, coniunctum cenſuiſſe prædeſtinationem æternam non fuiſſe ſecundum qualitatem vſus liberi arbitrij à Deo præuiſi. Secundum, ideò ex Auguſtini doctrina plures ex fidelibus fuiſſe turbatos, & in Pelagianiſmum incidiſſe, quia mediante hac ſcientia efficaciam gratiæ, prædeſtinationis, ac ſcientiæ certitudinem cum noſtra libertate non compoſuit. Tertium, Auguſtino modum iſtius conciliationis non fuiſſe propoſitum, & ideò illum non fuiſſe amplexatum. Ac denique Molinam iſtius conciliationis primum fuiſſe inuentorem: ergo Auguſtinus abſque iſta ſcientia media, noſtram libertatem cum efficacia gratiæ compoſuit; & conſequentèr abſque illa, dicta conciliatio ſubſiſtit; alias liceret non rectè de Auguſtini doctrina in materia de gratia, ſentire, & vſque ad Molinam in hoc puncto cæcutijſſet Catholica Eccleſia, quo nihil abſurdiùs.

5 *Si reſpondeatur. Excluditur inſtaurando argumentum.* Si forte dicatur, conciliationem iſtam non fuiſſe explanatam ab Auguſtino, & hoc docere Molinam, in illius tamen ſcriptis inbibitam contineri, & implicitam, & à Molina, & Aſſeclis ex ipſius dictis explicatiuis traditam: In contrarium obſtat argumentum factum, quod ita reſtauro: Auguſtinus non confuſſe, & implicitè, ſed expreſsè, vt Eccleſiæ lumini, fulgentiſſimo ad hunc potiſſimum finem deſtinato a Deo, decebat; libertatem noſtram cum efficacia gratiæ compoſuit; & tamen modum iſtum non expreſſit, vt fatentur hac ſolutione vtentes: ergo ad explicitam gratiæ conciliationem cum libertate arbitrij expreſſio ſcientiæ mediæ neceſſaria non eſt; & conſequenter nec ad abſolutam conciliationem neceſſaria eſt cenſenda.

6 *Secundo prob. minor ex Auguſtino.* Secundo minor argumenti ſuadetur: nam iuxta Auguſtinum *lib. de gratia Chriſti cap.* 47. & lib 4. contra Iulianum cap. 8. *Iſta quæſtio, vbi de arbitrio voluntatis, & Dei gratia diſputatur, ita eſt ad diſcernendum difficilis, vt quando defenditur liberum arbitrium, negari Dei gratia videatur; quando autem aſſeritur Dei gratia, liberum arbitrium putetur auferri;* verba ſunt Auguſtini: quo circa fere ſemper, vt arbitrij libertatem, & ſimul Dei gratiam defenderet, ad ſcientiæ altitudinem, ac iudicij Dei inſcrutabilitatem cum Paulo fugiebat: at iuxta aduerſarios conciliatio iſta mediante hac ſcientia, facillima eſt, nec quando illa mediante, gratia defenditur, liberum arbitrium auferri, adhuc aparentèr putatur, nec ab inſenſatis hæreticis vnquam fuit viſum: ergo Auguſtini conciliatio libertatis cum efficacia gratiæ, per hoc mediū non eſt.

7 *Tertio.* Tertio, ex modo conciliandi libertatem cum efficacia gratiæ tradito ab Auguſtino plures ex fidelibus fuerunt turbati, quia Auguſtinus vocationem adſtruebat ſecundum propoſitum, ex qua vocatione inferebant, noſtram libertatem euerti, & occaſionem torporis, & negligentiæ hominibus dari, vt *in ſuis Epiſtolis* aperte teſtantur Hylarius, & Proſper, & de hoc ab Auguſtino petunt edoceri, quomodo ſcilicet ex illo vocationis modo, occaſio negligentiæ, vocatis non detur, nec deſperationis, illis, qui iſta vocatione vocati non ſunt. Videatur Proſper *prope finem Epiſtolæ*, & Hylarius *paulò ante medium*, vbi hæreticorum nomine infert ex vocatione ſecundum propoſitum, & perſeuerantiæ dono prout ab Auguſtino edocetur, inutilem exortationem fore & correctionem; at hæc omnia ex efficacia gratiæ non ab intrinſeco, ſed ex ſola præſcientia conſenſus noſtri præuiſi, qualitèr à modernis adſtruitur, nemo vnquam intulit iſta inconuenientia, imò ad illa vitanda hunc conciliationis modum inuenerunt, eadem pro abſurdis ex efficacia prout à Nobis traditur, inferendo, vt in illorum libris clariſſimè conſtat: ergo conciliatio Auguſtini non eſt per ſcientiam mediam, ſed qualiter à Nobis adſtruitur.

8 *Quarto.* Quarto probatur: nam iuxta Auguſtinum, efficacia in vocatione Dei oritur ex omnipotentiſſima poteſtate, qua magis habet voluntates hominum in ſua poteſtate quam ipſi ſuas, ita habet *lib. de correctione, & gratia cap.* 14. at efficacia gratiæ ex præſcientia, talis non eſt, ſiquidem voluntas in ſtatu conditionato, ita pro ſuo nutu ad vnum ſe determinat, vt non ſit in poteſtate Dei illam determinare ad oppoſitum: ergo longe diſtat à mente Auguſtini hoc efficaciæ genus.

9 *Quinto.* Quinto: nam iuxta hunc modum, gratia, non ſibi ſubijcit voluntatem humanam, ſed potius voluntas hominis diuinæ gratiæ ſibi parit opem, at iuxta Auguſtinum oppoſitum eſt aſſerendum, vt contra Maſilienſes primum docentes apertè teſtatur Proſper *in Epiſtola ad Auguſtinum prope finem*: ergo conciliatio libertatis noſtræ cum efficacia gratiæ non eſt per ſcientiam mediam ex mente Auguſtini. Probo maiorem: nam iuxta aduerſarios, gratia in ſtatu conditionato non determinat voluntatem ad conſenſum, ſed potius voluntas gratiam determinat: ergo ad minus in prædicto ſtatu diuina gratia non ſibi

ſubijcit

Digitized by Google

ſubijcit voluntatem, ſed voluntas diuinæ gratiæ parit opem.

10 *Denique prob. minor.* Denique illa minor ſuadetur: nam efficacia gratiæ, talis eſt ex mente Auguſtini, vt de nolentibus faciat volentes, ita Auguſtinus expreſsè *lib. 1. contra duas Epiſtolas Pelagianorum cap.* 19. at conceſſa efficacia gratiæ ex ſola præſcientia media, non faceret homines de nolentibus volentes, ſed de volentibus in ſtatu conditionato, illos faceret volentes in ſtatu abſoluto: ergo iſta efficacia, & modus conciliandi libertatem arbitrij cum illa, non eſt de mente Auguſtini, ſed iuxta illum ſine ſcientia media debet defendi noſtra libertas ſimul cum efficacia gratiæ.

§. II.

Alijs argumentis probatur noſtra ſententia.

11 *Secundo principaliter probatur concluſio.* SEcundo principaliter ſuadetur concluſio: in ſtatu conditionato, in quo obiectum ſcientiæ mediæ illam intelligitur antecedere, vtpotè cum ſit ſcientia ſpeculatiua ſuum obiectum non faciens, ſed præſupponens, præintelligitur efficax gratia: quandoquidem præſupponitur gratia cum conſenſu coniuncta, ac proinde habens effectum; & tamen in illo ſtatu illæſa manet arbitrij libertas: ergo ad conciliandam gratiæ efficaciam cum libertate noſtra, neceſſaria non eſt ſcientia media. Quo argumento conuictus eſt celebris noſtro ſæculo Doctiſſimus Magiſter Baſilius, vt prorſus cenſeret inutilem ſcientiam iſtam mediam pro conciliandis efficacia gratiæ, ac prædeſtinationis certitudine, cum libertate arbitrij.

12 *Reſpondent contrarij. In contrarium arguitur.* Reſpondent contrarij Auctores, in ſtatu conditionato ſupponi, gratiam efficacem efficacia concomitanti, à conſenſu deſumpta, non efficacia præuenienti, & antecedenti conſenſum, & hanc ſecundam aſſerunt, libertatem deſtruere, niſi a ſcientia media dependeat, ſecus vero primam. Sed contra: efficacia gratiæ in ſtatu conditionato nec dependet à conſenſu vt præuiſo; ſiquidem omnem præuiſionem præcedit, niſi velimus vſque in infinitum procedere in conditionatis præuiſionibus, nec dependet ab illo vt conditionatis futuro: ergo eſt efficacia præueniens. Conſequentia eſt bona. Antecedens autem pro ſecunda parte probatur: efficacia gratiæ reſpectu futuri abſoluti non dependet ab illo, vt abſolutè futuro, ſed ſi dependet, eſt ab illo vt præuiſo per ſcientiam vt ſub conditione futuro, vt contra Molinam, & Leſium fatentur Belarm. *lib. 1 de grat. & lib. arb. cap.* 12. Suarez *lib. 3. de aux. cap.* 7. Vazquez *in hac 1. part. diſput.* 98. *cap.* 6. & frequentius cæteri Recentiores ex eadem familia: ergo efficacia gratiæ in ſtatu conditionato nequit a conſenſu pendere, vt ſub conditione futuro.

13 *Contrariorum ſolutio.* Reſpondent reſpectu futuri abſoluti duplicem diſtinguendam eſſe efficaciam in gratiam, aliam præuenientem, & in actu primo, ex qua infallibiliter eſt futurus conſenſus, & iſtam independentem eſſe ab illo vt futuro abſolutè, dependere tamen ab illo vt præuiſo in ſtatu conditionato: alteram concomitantem, & in actu ſecundo, & hanc à conſenſu vt futuro abſolutè pendere, & ab illo deſumi: in ſtatu autem conditionato ſolum hanc ſecundam efficaciam eſſe concedendam in gratia, per quam libertas non læditur, quia non eſt antecedens, ſed conſequens libertatem.

14 *Reijcitur primo.* Sed contra primo: nam ratio concedendi gratiæ in ſtatu abſoluto efficaciam præuenientem, & in actu primo, & non ſolum illam, quæ à conſenſu deſumitur, ſcilicet concomitantem, eſt, quia aliàs conſentiens à non conſentiente per liberum arbitrium ſe diſcriminaret, contra illud Pauli 1. ad Cor. 4. *Quis te diſcernit*, neceſſe Dei miſerentis, ſed volentis, & currentis hominis, contra Paulum *ad Rom.* 9. nec gratia efficaciſſimas vires voluntati præberet, contra Aug. *lib. de gratia, & lib. arb. cap.* 16. vt contra Molinam arguunt Belarm. & Suarez *ubi ſupra* relati; at hæc inconuenientia non minus ſequuntur ſi gratia in ſtatu conditionato ſola efficacia concomitanti gaudeat, & non præuenienti: ergo vtramque debet habere, vel argumenti inefficaciam fateri tenentur. Probo minorem: nam efficacia concomitans gratiæ à conſenſu deſumpta, vel ſufficit vt diſcretio principaliter attribuatur Deo, vel non? Si primum: ergo etiam ſi gratia in ſtatu abſoluto ſola gaudeat efficacia concomitanti, diſcretio conſentientis à non conſentiente attribuetur Deo, eritque miſerentis Dei, non currentis, & volentis hominis. Si ſecundum: ergo conceſſa gratia in ſtatu conditionato, ſola efficacia concomitante, diſcretio in illo ſtatu non erit Deo, ſed libero arbitrio attribuenda, quod eſt inconueniens, alias in illo ſtatu liceret conſentienti aduerſus, non conſentientem inflari, & verificaretur in illo, non eſſe miſerentis Dei, ſed currentis, & volentis hominis, contra Paulum *loco allegato*.

15 *Secundo.* Contra ſecundo: nam ab eiſdem cauſis vt futuris ſub conditione dependet conſenſus in ſtatu conditionato, a quibus vt abſolutè futuris dependet in ſtatu abſoluto: ergo ſi conſenſus in ſtatu abſoluto dependet à gratia efficaci efficacia præuenienti, ab eadem vt ſub conditione futura dependebit in ſtatu conditionato. Quod amplius vrgetur: nam conditionatum tranſit in abſolutum purificata conditione: ergo ſi conſenſus eſt futurus ſub conditione gratiæ ex ſe ſufficientis tantum, & a conſenſu redditæ efficacis, per hoc ſolum, quod purificetur conditio, nempè, quod concedatur gratia ex ſe ſufficiens, & efficax efficacia ex conſenſu, erit abſolutè futurus; ac per conſequens, velint nolint, incident allegati Auctores in ſententiam Molinæ ab ipſis impugnatam.

16 *Contrariorum effugium.* Sic arguebam olim contra quoſdam ex aduerſarijs, publicè cum illis diſputans, qui reſpondebant conſenſum ab intrinſeco, & ex natura rei ſolum pendere à gratia efficaci efficacia effectiua, & iſtam in quocumque ſtatu, ſiue abſoluto, ſiue conditionato, per ſe poſtulare, efficacia autem infallibilitatis, qua gaudet in ſtatu abſoluto, prout in actu primo præuenit conſenſum, non exigitur à conſenſu abſolutè futuro ex dependentia intrinſeca, ſeu ex propria natura, ſed ne Deus cæco, & ignoranti modo procedat decernens vocare abſque certa ſcientia euentus futuri; vnde ſi per impoſſibile Deus ſuum generalem concurſum offerret omnibus in ordine gratiæ abſque præuiſione conſenſus finalis in ſtatu conditionato, ſtare poſſet, & de facto eueniret, vt alter finalem ageret pœnitentiam, & ſaluaretur; & alius illam non ageret, & ſubiret damnationem æternam.

17 *Excluditur primo.* Cæterum hæc ſolutio ſuſtineri nequit a Belarmino, Suarez, Vazquez, & alijs, qui ad hoc deſiderant efficaciam infallibilitatis præuenientem in gratia, vt diſcretio conſentientis à non conſentiente refundatur in Deum, & non in arbitrium creatum: at quod Deus cæco, vel non cæco modo procedat, niſi cauſalitas ſpecialis in conſenſum ſe explicet, diſcretionem non ponit; cum hæc eſſe debeat per cauſalitatem, quam non immutat cæcitas, aut ſcientia gratiam impertientis: ergo ſi ex hoc capite ſolum exigatur, non ſaluatur diſcretio ad quam conſtituitur. Et confirmatur: nam etiam in caſu, quo Deus abſque conditionata præſcientia ſuum offerret generalem concurſum, deberet diſcretio conſequentis ſalutem a non conſequente, in diuinam gratiam refundi; & tamen iuxta hanc ſolutionem non gauderet in prædicto caſu efficacia infallibilitatis, vt præueniens conſenſum: ergo dicta efficacia non deſideratur vt diſcretio refundatur in Deum; cuius contrarium docent præallegati Auctores contra Molinam.

18 *Secundo.* Deinde reijcitur: nam ſequitur ex hac ſolutione, prædeſtinationem prout eſt ſpecialis prouidentia, non gaudere certitudine ordinis, ſeu cauſalitatis, ſed ſolius præſcientiæ, contra Diuum Thomam *in hac prima parte quæſtione* 23. *articulo* 6. & *quæſtione* 6. *de veritate articulo* 3. & contra communem Theologorum ſententiam. Patet ſequela: nam eatenus prædeſtinatio eſt prouidentia ſpecialis, quatenus præparat beneficia gratiæ infallibiliter cum fine connexa; vt conſtat ex diffinitione Auguſtini, ſcilicet: *Prædeſtinatio eſt præſcientia, & præparatio beneficiorum Dei, quibus certiſſimè liberantur, quicumque liberantur*; at hæc beneficia prout infallibiliter cum conſenſu connexa, nullam cauſalitatem exercent in conſenſum, quam abſque tali infallibilitate non exercerent; ſiquidem ab illis prout ſic non dependet conſenſus: ergo prout ſunt effectus prædeſtinationis, prout à generali prouidentia diſtinctæ, non cauſant conſenſum; & conſequenter, nec prædeſtinatio prout ſic, cauſalitate aliqua in conſenſum gaudebit.

19 *Tertio.* Tertio reijcitur: nam ſequitur ex hac ſolutione ſine magno perſeuerantiæ dono, poſſe hominem adipiſci æternam ſalutem, cuius contrarium à Concilio Tridentino diffinitum habemus. Probo ſequelam: nam ſpecialitas doni perſeuerantiæ conſiſtit in medijs efficacibus efficacia infallibilitatis coniungentibus gratiam cum morte; at iuxta hanc ſolutionem ſine iſta efficacia mediorum poteſt abſolutè homo ſaluari: ergo ſinè magno perſeuerantiæ dono, poteſt æternam adipiſci ſalutem.

20 *Denique reijcitur.* Denique traditam ſolutionem reijcio: nam in ſtatu conditionato ſupponitur gratia cum conſenſu coniuncta mediante diuino concurſu futuro ſub conditione, vt fatentur Auctores contrarij, & hoc abſque vlla cæcitate, aut ignorantia Dei ſuam impertientis gratiam; & dantis ſuum ſimultaneum concurſum: ergo nec vt Deus abſolutè decernat gratiam conferre abſque omni ignorantia, & ſimultaneè cum creata voluntate concurrere, iſta ſcientia requiritur. Patet hæc conſequentia: nam ſtatus conditionatus non dependet à ſcientia media cum ſit eius obiectum: & tamen in illo abſque vlla ignorantia impertiatur diuina gratia cum conſenſum coniuncta, & concurſus Dei ſimultaneus: ergo etiam in ſtatu abſoluto omnis ignorantia abſque illa à Dei prouidentia excluderetur.

21 *Tertio ſuadetur concluſio.* Tertio principaliter ſuadetur concluſio: ſi eſſet neceſſaria hæc ſcientia ad conciliandam efficaciam gratiæ cum libertate arbitrij, maximè quia efficacia intrinſeca gratiæ ab illa independens, non eſſet conſequens noſtram libertatem, ſed illam antecedens, & conſequenter illam deſtrueret; at hæc ratio eſt nulla: ergo ſcientia media ad conciliandam gratiæ efficaciam cum noſtra libertate neceſſaria non eſt. Probo minorem: eſto efficacia gratiæ conſequatur libertatem noſtram in ſtatu conditionato, vt contendunt contrarij Auctores; non tamen eſt conſequens illam vt futuram abſolutè; & tamen conſenſus noſter vt abſolutè futurus, eſt liber: ergo efficacia non conſequens, ſed antecedens ſtat cum libertate conſenſus. Minor cum conſequentia tenet. Maior au-

tum

Digitized by Google

tem probatur: eatenus efficacia gratiæ noſtram libertatem conſequitur, quatenus libertas noſtra eſt obiectum ſcientiæ conditionatæ; at non eſt obiectum illius vt futura abſolutè, ſed ſolum vt futura ſub conditione: ergo efficacia gratiæ non eſt conſequens ad libertatem noſtri conſenſus vt abſolutè futuram, ſed ſolum vt futuram ſub conditione, adhuc iuxta aduerſariorum principia.

22 *Denique ſuadetur concluſio.* Denique concluſionem oſtendo ratione à priori: efficacia inferens, & cauſans libertatem conſenſus, non poteſt eius libertatem deſtruere; at efficacia intrinſeca gratiæ præuenientis à ſcientia media independens, cauſat, & infert libertatem conſenſus: ergo illam non deſtruit, ſed illam ſimul compatitur; & conſequentèr vt ſtent ſimul efficacia gratiæ, & libertas arbitrij, ſcientia media neceſſaria non eſt. Maior cum conſequentia tenet. Minor autem probatur: efficacia gratiæ eſt effectus efficaciæ voluntatis diuinæ; at ſumma efficacia voluntatis diuinæ expoſcit vt non ſolum inferat ſubſtantiam conſenſus, verum etiam modum libertatis illius, quando vult vt fiat, & vt liberè fiat: ergo efficacia gratiæ, quæ eſt effectus illius, non ſolum infert, cauſat conſenſum quoad ſubſtantiam, ſed etiam, quoad modum libertatis.

23 *Ratione iſta vtitur D. Thom.* Qua ratione vſus eſt D. Thom. vt efficaciam gratiæ cum noſtra libertate conciliet 1. p. q. 19. art. 8 & pluribus alijs in locis *relatis ſupra diſp.* 36. ſ. 3. ex Anſelmo *lib. de concordia præſcientiæ, prædeſtinationis, & gratiæ cum libero arbitrio cap* 1. illis verbis: *Quoniam quod Deus vult, non poteſt non eſſe, cum vult hominis voluntatem nulla cogi, vel prohiberi neceſſitate ad volendum, vel ad non volendum, & vult effectum ſequi voluntatem; tunc neceſſe eſt eſſe liberam, & eſſe quod vult.*

24 *Et D. Auguſtinus.* Eadem ratione vſus eſt Auguſtinus *lib. de correctione, & gratia cap.* 8. illis verbis: *Quando rogauit ergo* (ſcilicet, Chriſtus) *ne fides eius deficeret* (ſcilicet Petri) *quid aliud rogauit, niſi vt haberet in fide liberrimam, fortiſſimam, inuictiſſimam, perſeuerantiſſimam voluntatem? Ecce quemadmodum ſecundum gratiam Dei, non contra eam, libertas defenditur voluntatis, voluntas quippe humana non libertate conſequitur gratiam, ſed gratia potius libertatem, & vt perſeueret delectabilem perpetuitatem, & inſuperabilem fortitudinem.* Ecce vbi Auguſt. libertatem componit cum gratia efficaci, quia Chriſtus orans pro fide Petri, petit in fide liberrimam voluntatem. Et cap. 14. illis verbis *Magis habet Deus in poteſtate ſua voluntates hominum, quam ipſi ſuas*: ergo ſicut homines non lædunt propriam libertatem; ita poteſtas Dei, in qua magis quam in propria continentur, non poteſt ſua efficacia lædere voluntatis hominis libertatem.

25 *Contrariorum effugium.* Reſpondent oppoſiti Auctores, implicare omninò, quod Deus ex ſe, & abſque præuiſione conditionata determinationis voluntatis noſtræ, velit efficaciter fieri conſenſum, & liberè fieri; quia hoc ipſo, quod ex ſe efficaciter velet, neceſſium eſt, quod fiat; & conſequenter nequit liberè fieri.

Excluditur primo. Sed contra primo: nam Anſelmus vtrumque concordat, & quod ſit neceſſarium quod fiat, & quod liberè fiat, vt ex illius verbis manifeſtè conſtat: ergo ex eo quod ſit neceſſarium, non ſequitur non eſſe liberum.

26 *Secundo.* Contra ſecundo: nam id ex quo arguitur maior efficacia non poteſt non cum ſumma efficacia componi; at ex hoc, quod conſenſus fiat infallibiliter, & infallibiliter liberè fiat, maior efficacia in diuina voluntate colligitur: ergo libertas conſenſus futuri infallibiliter, cum ſumma efficacia componitur, & ab illa cauſatur. Probo minorem: etenim maior eſt efficacia, quæ valet ad ſubſtantiam, & modum effectus, quam illa, quæ ſolum attingit ſubſtantiam illius; at ex hoc, quod conſenſus infallibiliter liberè fiat, arguitur in voluntate Dei efficacia attingens, & inferens, non ſolam ſubſtantiam conſenſus, verum etiam modum illius: ergo ex infallibilitate libertatis conſenſus futuri, arguitur maior efficacia voluntatis diuinæ; ac proinde cum illa componitur.

27 *Tertio.* Tertio: nam eo ipſo quod aliquid connotet ex parte obiecti libertatem, etiam ſi infallibiliter inferat illud, nec in noſtra ſit poteſtate, libertatem non deſtruit, ſed arguit: ergo quamuis ex efficacia voluntatis diuinæ infallibiliter inferatur conſenſus, & talis efficacia noſtram libertatem non conſequatur, dummodo illius obiectum ſit conſenſus, & illius libertas, hæc non deſtruitur, ſed potius firmatur. Antecedens, in quo eſt difficultas, in hunc modum oſtendo: ſuppoſita Chriſti impeccabilitate, præceptum de morte ſubeunda infallibiliter infert in illo voluntatem moriendi, & tale præceptum in voluntate Chriſti non fuit; & tamen quia præceptum connotat ex parte materiæ libertatem in actu, non deſtruxit illam in Chriſto: ergo verum eſt antecedens. Scio plures ex Recentioribus Nobis aduerſantibus, præceptum moriendi ſubordinare Chriſti voluntati, nec aliter libertatem Chriſti intelligere valent: alios confugere ad hoc, quod mors non fuit illi præcepta quoad omnes circunſtantias intenſionis, loci, & motiui: alios ad hoc, quod præcepti conſeruatio fuit dependens à Chriſti voluntate. De quo 3. *p. Diſput.* 49. *num.* 14. *& ſeqq.* Sed Nobis ſufficiat Patrem Suarez inter profeſſores ſcientiæ mediæ doctiſſimum, modò explicato abſque aſſignatis effugijs, libertatem Chriſti in moriendo cum præcepto, & illius impeccabilitate componere, vt argumentum noſtrum ſuo robore gaudeat, quidquid alij velint, quod non minoribus difficultatibus ſubeſt, vt *aſſignato in loco* poteſt apud Recentiores videri. Noſque ibi ſatis monſtrauimus.

§. III.

Argumentis in contrarium occurritur.

Plura aduerſus reſolutionem noſtram opponunt contrarij Auctores: omnium tamen efficacia ad hoc vnum reducitur, quo efficacia gratiæ à noſtra voluntate independens, & ab illa ineuitabilis, reddit ineuitabilem actum; & conſequenter non liberum: eo autem ipſo quod efficacia gratiæ euitabilis ſit à voluntate noſtra, & illi quoad non eſſe ſubijciatur; debet eſſe conſequens noſtram libertatem, & conſenſum eius ſupponere; cumque nequeat ſupponi vt abſolutè futurus, præſupponi debet vt futurus ſub conditione, & præuiſus prout ſic, quod fit per ſcientiam mediam: ex quo per bonam conſequentiam deducunt eius neceſſitatem pro concilianda efficacia gratiæ cum libertate arbitrij. 28 *Primum eorum argumentum contraria ſententia explicatur.*

Aſſumptum autem oſtendunt ſic primo: vt voluntas conſentiat liberè, debet habere potentiam ad non eſſe conſenſus; at non ſtat habere potentiam ad non eſſe conſenſus, quin habeat potentiam ad non eſſe gratiæ ſub ratione efficacis: ergo niſi gratiæ efficacia voluntati noſtræ quoad non eſſe ſubdatur, & ab illa ſit euitabilis, non eſſe actus in illius poteſtate contineri; & conſequenter ineuitabilitas efficaciæ gratiæ inferet euidenter ineuitabilitatem conſenſus, & illius neceſſitatem. Vtraque conſequentia cum maiori tenet. Minor autem probatur: non ſtat potentia in voluntate noſtra ad negationem conſenſus, quin in illa detur potentia ad negationem alicuius prædicati eſſentialis, gratiæ ſub ratione efficacis; at non ſtat potentia ad tollendum aliquo prædicatum eſſentiale gratiæ ſub ratione efficacis, ſine potentia ad negationem efficaciæ gratiæ: ergo non ſtat potentia ad negationem actus, abſque potentia ad deſtructionem efficaciæ. Minor cum conſequentia tenet. Maior autem probatur: coniunctio cum actu eſt eſſentialis gratiæ ſub ratione efficacis; at potentia ad negationem actus non ſtat abſque potentia ad deſtructionem coniunctionis gratiæ cum illo: qui enim deſtruit extremum coniunctionis, & alterius extremi coniunctionem cum illo, neceſſario deſtruit: ergo non ſtat potentia in voluntate noſtra ad negationem actus, quin habeat potentiam ad deſtructionem alicuius prædicati eſſentialis gratiæ ſub ratione efficacis. 29 *Aſſumptum oſtendunt primo.*

Secundo principale aſſumptum probatur: qui poteſt deſtruere terminum reſpectus tranſcendentalis, poteſt etiam ipſum tranſcendentalem reſpectum deſtruere; at gratia prout efficax eſſentialem reſpectum dicit ad actum vt de facto exiſtentem: ergo voluntas potens deſtruere exiſtentiam actus, poteſt reſpectum efficaci gratiæ eſſentialem deſtruere, & è conuerſo, ſi efficacia gratiæ à noſtra voluntate ſit inauferibilis, nec exiſtentia actus, quem reſpicit, deſtruibilis erit; & conſequenter non erit liber. Minor cum conſequentia tenet. Maior autem probatur, diſcurrendo per alios reſpectus: qui namque terminum ab actione inſpectum deſtruere poteſt, & actionem, illum reſpicientem valet deſtruere: qui poteſt deſtruere ſubiectum eſſentialiter inſpectum ab aliquo modo, modi etiam deſtructionem in ſua continet poteſtate: qui poteſt deſtruere obiectum potentiæ, poteſt etiam potentiam deſtruere: imò & quod magis eſt, ſi quis poſſet poſſibilitatem alicuius creaturæ deſtruere, cum qua omnipotentia connectitur, omnipotentiam Dei valeret deſtruere: ergo vera eſt maior facti diſcurſus. 30 *Secundo idem aſſumptum probatur.*

Tertio: voluntas efficaciter præmota ad amorem, eſt potens omittere illum; at non poteſt omittere coniungendo omiſſionem cum præmotione, quatenus efficaci, cum ſit implicatoria talis coniunctio: ergo eſt potens ponere omiſſionem amoris cum negatione efficaciæ præmotionis. Patet hæc conſequentia: quia non eſt poſſibilis omiſſio amoris, niſi vel vt coniungenda cum præmotione efficaci, vel vt coniungenda cum eius negatione. Tunc vltra; ſed niſi poſſit ponere negationem præmotionis vt efficacis, non poterit componere omiſſionem cum tali negatione: ergo vt potentiam liberam habeat ad omiſſionem, debet habere potentiam ad euitandam præmotionis efficaciam. Patet hæc minor: nam poſſe componere omiſſionem amoris cum negationem efficacis præmotionis, eſt poſſe ponere vtrumque. 31 *Tertio probant.*

Denique id probant: nam omnis neceſſitas ad actum liberum eſt conſequens ipſum, etſi antecedens ſit, deſtruit libertatem illius; at efficacia gratiæ eſt quædam neceſſitas ad actum liberum: ergo non eſt antecedens, ſed conſequens: ac proinde voluntati noſtræ quoad non eſſe ſubijcitur, eſtque ab illa euitabilis. Conſequentia tenet. Minor videtur certa: nam efficacia gratiæ neceſſariò connectitur cum exiſtentia actus liberi; cum hæc propoſitio neceſſaria ſit, *ſi voluntas efficaciter mouetur ad actum, ille erit*: ergo efficacia gratiæ eſt quædam neceſſitas ad actum libe- 32 *Denique probant.*

Digitized by Google

liberum. Maior autem probatur ex Anſelmo *libro de concordia prædeſtinationis, præſcientiæ prædeſtinationis, & gratiæ cum libero arbitrio*, illis verbis, quæ in cap. 1. eiuſdem libri habentur. *Cum dico, ſi præſcitur aliquid, neceſſe eſt illud eſſe futurum, idem eſt ac ſi dicam, ſi erit, ex neceſſitate erit, ſcilicet, hæc neceſſitas non cogit, aut prohibet aliquid eſſe, aut non eſſe: ideò enim, quia ponuntur res eſſe, dicuntur ex neceſſitate eſſe, aut quia ponuntur non eſſe, affirmantur non eſſe ex neceſſitate, non quia neceſſitet, aut prohibeat rem eſſe, aut non eſſe: nam cum dico, ſi erit, ex neceſſitate erit, hic ſequitur neceſſitas, quæ rei poſitionem non præcedit, idem valet ſi ſic pronuncietur, quod erit, ex neceſſitate erit: non enim aliud ſignificat hic neceſſitas, niſi quod erit, non poterit ſimul non eſſe.*

33 *Ex verbi Anſelmi ſic inferunt.* Ex quibus verbis, ſuppoſito idem eſſe iudicium de neceſſitate ex præſcientia, ac de neceſſitate ex efficaci gratia, ſic probatur maiori facti diſcurſus primo: quia apud Anſelmum neceſſitas, quæ rem præcedit, & facit, libertatem euertit: ergo omnis neceſſitas ad actum liberum non eſt præcedens, ſed conſequens ipſum. Secundo: neceſſitas ad actum liberum, eſt neceſſitas, quæ ſequitur rem, nempè illa, quæ ex ſuppoſitione quod aliquid ſit, neceſſe eſt ipſum eſſe; at hæc eſt neceſſitas conſequens: ergo omnis neceſſitas ad actum liberum eſt neceſſitas conſequens.

34 *Aſſumptum cui contrarij nitltur. Angelico Doctori aduerſatur expreſſè.* Hæc tamen non vrgent: & in primis, aſſumptum, quod probant menti Angelici Doctoris apertè contradicit *infra quæſtione 19. articulo octauo*, vbi ſecundo loco ſic arguit: *Omnis cauſa, quæ non poteſt impediri, ex neceſſitate ſuum effectum producit; ſed voluntas Dei non poteſt impediri: ergo rebus volitis neceſſitatem imponit.* Cui argumento reſpondet Diuus Thomas his verbis: *Dicendum, quod ex hoc ipſo, quod nihil voluntati diuinæ reſiſtit, ſequitur, quod non ſolum fiant ea, quæ Deus vult fieri, ſed quod fiant contingenter, vel neceſſario, quæ ſic fieri vult.* Quo nihil expreſſius afferi potuit contra aſſumptum contrariorum: nam cum minor argumenti aſſerat, voluntatem efficacem Dei a nobis impediri non poſſe, illam Diuus Thomas non negat, ſed ea conceſſa, argumentum diluit; imò ineuitabilitatem voluntatis diuinæ pro fundamento ſuæ ſolutionis aſſumit, cuius oppoſitum, nempè, euitabilitatem illius ſentiunt contrarij Auctores, vt ſuæ doctrinæ vnicum fundamentum.

Igitur ad primum argumentum, quo probant aſſumptum, conceſſa maiori, nego minorem: ad eius probationem, nego maiorem: ad cuius probationem, conceſſa maiori diſtinguenda eſt minor: potentia ad non eſſe actus ex ſuppoſitione exiſtentiæ gratiæ efficacis, cum illo coniunctæ, & compoſitiuè cum hac ſuppoſitione, non ſtat abſq; potentia ad deſtructionem talis coniunctionis, concedo minorem: potentia ad negationem actus ſecundum ſe acceptam, non ſtat abſque potentia ad non eſſe talis coniunctionis, nego minorem, & nego conſequentiam.

35 *Ad 1. aſſumpti prob.*

36 *Ad 2.* Et ex hoc ad ſecundum argumentum, conceſſa maiori, & minori, diſtinguendum eſt conſequens: ſi ſit potentia ad deſtructionem actus ex ſuppoſitione quod ſit, & compoſitiuè cum hac ſuppoſitione, concedo conſequentiam: ſi ſit potentia ad deſtructionem actus ſecundum ſe, & diuiſiuè ab hac ſuppoſitione, nego conſequentiam. Itaque ſicut potentia ad odium, quam habet voluntas pro inſtanti, quo amat, non arguit potentiam ad coniungendum odium cum amore, quia non eſt potentia ad odium, vt coniungendum cum hac ſuppoſitione, nempè cum amore ſuppoſito, quæ ſuppoſitio accidentaliter voluntati; & odio etiam accidit, quod cum amore coniungendum eſſet, ſi in illo inſtanti fieret, ſed eſt potentia ad odium ſecundum ea, quæ ſibi ſunt eſſentialia: ita ſimiliter potentia, quam habet ad negationem amoris in inſtanti quo amat, non eſt potentia ad deſtructionem coniunctionis gratiæ cum amore, ſeu reſpectus tranſcendentalis, quem dicit ad illud, quia non eſt potentia ad talem negationem ponendam, ſeu componendam cum hac ſuppoſitione, ſcilicet, coniunctionis gratiæ cum amore, ſeu reſpectus, quem ad amorem dicit, ſed eſt potentia ad talem negationem ſecundum ſe acceptam, ſecundum ea quæ ſibi ſunt eſſentialia.

37 *Sed dices.* Sed dices: potentia ad deſtructionem amoris v. c. non eſt ſola potentia ad non eſſe illius negatione ſecundum ſe accepta, ſed eſt potentia ad non eſſe amoris ſuppoſitione facta, quod ſit; at amor ex ſuppoſitione quod ſit, eſt terminus reſpectus tranſcendentalis eſſentialis gratiæ efficacis, quæ etiam ſupponitur: ergo eſt potentia ad deſtructionem termini reſpectus tranſcendentalis, qui eſſentialiter conuenit gratiæ; & conſequenter deſtructiua gratiæ ſubratione efficacis.

38 *Reſpondetur.* Reſpondeo, diſtinguendo maiorem: eſt potentia ad non eſſe amoris ex ſuppoſitione quod ſit, negatione coniungenda cum hac ſuppoſitione pro eodem inſtanti, nego maiorem negatione præſcindente ab hac coniunctione, concedo maiorem, & diſtinguo minorem: eſt terminus prædicti reſpectus pro inſtanti, quo eſt amor, concedo minorem: eſt terminus illius reſpectus ſecundum ſe, & pro omni inſtantur, nego minorem, & nego conſequentiam. Itaque gratia efficax non dicit eſſentialem reſpectum ad amoris exiſtentiam pro omni inſtanti, ſed ſolum pro illo, quo durat, & perſeuerat amor: quo circa præmotio ad amorem pro inſtanti B. non connectitur eſſentialiter cum amore pro inſtanti ſequenti, ac proinde nec cum amore ſecundum ſe: in noſtra autem voluntate, & ſi detur potentia ad non eſſe amoris in inſtanti, quo amat, non tamen ad negationem iſtam, vt in hoc inſtanti ponendam, ſecundum quod hoc inſtans menſurat exiſtentiam amoris, & præmotionis connexę cum illo, ſed ad talem negationem ponendam in hoc inſtanti, vt menſurante voluntatem ſecundum ſe: vnde non eſt potentia in illa ad deſtructionem amoris prout terminus eſt *reduplicatiuè* reſpectus, quem eſſentialiter ad illum dicit efficax gratia.

Inſtabis. Sed inſtabis adhuc: amor ex ſuppoſitione quod ſit, non poteſt deſtrui, niſi deſtructa gratia prout efficaci: ergo voluntas nequit habere potentiam deſtructiuam illius, niſi gaudeat potentia deſtructiua gratiæ efficacis prout efficax eſt.

Reſpondeo, conceſſo antecedenti, diſtinguendo conſequens: potentiam deſtructiuam omnis ordinis, & independentem, concedo conſequentiam: ordinis agentis ſecundi dependentis à primo, nego conſequentiam. Itaque ſicut diximus *diſputat.* 36. §. 5. *num.* 128. dari in voluntate potentiam cauſatiuam actus abſque potentia cauſatiua phyſicæ præmotionis, etiam ſi hæc eſſentialiter requiratur ad cauſatum, quia non eſt potentia omnis ordinis, ſed agentis ſecundi ſubordinati primo, de cuius ratione non eſt quod poſſit in omnia requiſita ad effectum: ita in præſenti dicimus dari in voluntate noſtra potentiam deſtructiuam amoris ex ſuppoſitione exiſtentiæ gratiæ efficacis, abſque potentia deſtructiua gratiæ efficacis, etiam ſi iſtius deſtructio ad amoris deſtructionem deſideretur, quia eſt vis deſtructiua, non omnis ordinis, ſed agentis ſecundi, de cuius conceptu non eſt poſſe deſtruere omnia, quorum non eſſe exigitur vt deſtruatur amor. Et quidem hæc omnia inſtari poſſunt vt *ſupra* in concurſu ſimultaneo, Dei cuius non eſſe exigitur ad deſtructionem amoris, & in noſtra poteſtate non continetur, & tamen deſtructio amoris in noſtra eſt poteſtate. 39 *Reſpond.*

Ad tertium argumentum, conceſſa maiori, & minori, nego conſequentiam: quia vltra illas duas conſiderationes, datur alia, ſcilicet poſſibilitas negationis amoris ſecundum ſe acceptæ, & ad illam prout ſic datur potentia in voluntate creata; ac proinde eſt potens ad eam, non in ſenſu compoſito, ſed in ſenſu diuiſo, non diuiſione accepta poſitiuè, ſed negatiuè. De quo plura dicemus *infra Tractat. de voluntate Dei art. 8.* Ad vltimum argumentum, diſtinguo maiorem: debet eſſe conſequens ipſum formaliter, aut æquiualenter, concedo maiorem: ſemper formaliter, nego maiorem: & conceſſa minori, nego conſequentiam, vel diſtinguatur conſequens eodem modo: conſequi libertatem noſtram formaliter, eſt formaliter illam ſupponere, conſequi ipſam æquiualenter, eſt conſequi ad aliquid, quod noſtram voluntatem infert, & cauſat: & quia neceſſitas infallibilitatis, quam habet præmotio reſpectu conſenſus, connotat cauſat, & infert libertatem illius, neceſſitas, quæ oritur ex illa, eſt æquiualenter conſequens noſtram libertatem. Quæ ſolutio fundamentum accipit ex D. Thoma *infra quæſt. 19. art. 8. ad 3.* illis verbis: *Poſteriora habent neceſſitatem à prioribus ſecundum modum priorum: vnde & ea, quæ fiunt à voluntate diuina talem neceſſitatem habent, qualem Deus vult ea habere, vel abſolutam, vel conditionalem tantum: & ſic non omnia fiunt neceſſario abſolutè.* Et ſic interpretandus venit Anſelmus. Videatur noſter Albelda *diſp. 57. ſect. 3. numer. 54.* vbi clarè oſtendit Anſelmum à noſtra eſſe ſententia. 40 *Ad 3. argumentu.*

§. VLTIMVS.

Corollaria præcedentis doctrinæ.

Ex dictis in præcedentibus colligo primo, aſſertores ſcientiæ mediæ, teneri Deo ſummam, ſupremamque libertatem in prædiffiniendo efficaciter. Quod probo: nam impedibile ad prædiffiniendum ab aliquo creaturæ libero; & ſibi non libero, ſummè liberum in prædiffiniendo non eſt; ſed iuxta aſſertores ſcientiæ mediæ Deus eſt impedibilis ad efficaciter prædiffiniendum ab aliquo libero creaturæ, & ſibi non libero: ergo fateri tenentur, Deum ſummè liberum non eſſe in prædiffiniendo efficaciter. Conſequutio eſt euidens. Præmiſſæ autem indigent probatione. Maior probatur: nam indifferentiæ ad oppoſita extrema, in qua libertas conſiſtit, non minus opponitur neceſſitabilitas, quam impedibilitas ad aliquid efficiendum, v. g. libertati mei brachij, vt moueatur, non minus opponitur neceſſitas ab extrinſeco ad motum, quam impedimentum ab extrinſeco ad illum; ſed neceſſitabile ad prædiffiniendum ab aliquo libero creaturæ, & ſibi non libero, ſummè liberum in prædiffiniendo non eſſet: ergo impedibile ad prædiffiniendum ab aliquo libero creaturæ, & ſibi non libero, ſummè liberum in prædiffiniendo non eſt. 41 *Primum corollarium ex dictis. Prob efficaci arg.*

Minor etiam ſuadetur: ſuppoſita ſcientia negationis conſenſus liberi voluntatis creatæ in ſtatu conditionato, neceſſitatur Deus ad non prædiffiniendum illum; cum ſcientia conſenſus in ſtatu conditionato, indiſpenſabiliter requiratur, iuxta illius profeſſores, vt Deus efficaciter prædiffiniat, imo & vt poſſit proxi- 42

Digitized by Google

proximè prædiffinire;ſed ſcientia negationis conſenſus in ſtatu cõditionato,eſt libera creaturæ,& non libera Deo:ergo Deus eſt impedibilis ad prædiffiniendum efficaciter conſenſus liberum voluntatis creatæ ab aliquo libero creaturæ, & ſibi non libero.

43 *Confir. 1.* Explicatur, & vrgetur primo: ſcientia media conſenſus liberi voluntatis creatæ conſtiuit Deum proximè, & completè potentem illum prædiffinire efficaciter: ergo carentia prædictæ ſcientiæ redditur impotens illum prædiffinire; ſed carentia ſcientiæ mediæ non eſt Deo libera, bene tamen creaturæ: ergo redditur impotens proximè ad diffiniendum; & conſequenter neceſſitatus ad non prædiffiniendum conſenſum liberum voluntatis creatæ per aliquid liberum creaturæ, & non liberum ſibi; & conſequenter ſummè liber in prædiffiniendo non eſt. Prima conſequentia eſt euidens: quod enim ab aliqua forma præſtatur, per illius carentiam, aut negationem excluditur: ergo ſi ſcientia media conſtituit Deum proximè potentem prædiffinire efficaciter, per illius carentiam excluditur hæc potentia. Minor ſubſumpta eſt nota: vt enim aduerſarij docent, ſcientia media eſt libera creaturæ, & non libera Deo; ergo etiam carentia illius. Conſequentia ſubillata probatione non indiget. Antecedens autem probatur: vt enim Auctores oppoſiti docent, ſcientia media eſt neceſſaria in Deo vt regulet voluntatem diuinam ad prædiffiniendum efficaciter actum liberum voluntatis creatæ; ſed cognitio regulans actum voluntatis complet voluntatem vt ſit potens proximè ad illum: ergo ſcientia media conſenſus liberi voluntatis creatæ conſtituit voluntatem diuinam potentem proximè ad illum efficaciter prædiffiniendum.

44 *Confir. 2.* Explicatur, & vrgetur ſecundo; prædiffiniens actum dependenter ab aliquo ſibi non libero, non eſt perfectè; & conſequenter nec ſummè liber in prædiffiniendo; ſed iuxta Auctores oppoſitos, Deus in prædiffiniendo efficaciter conſenſum liberum voluntatis creatæ dependet à ſcientia media, quæ Deo libera non eſt: ergo in prædiffiniendo efficaciter, ſummè liber non eſt. Maior probatur: efficiens aliquam entitatem dependenter ab aliquo præſuppoſito, à ſe non effecto, non eſt perfectè liber in efficiendo: ergo prædiffiniens dependenter ab aliquo ſibi non libero, ſummè, & perfectè liber in prædiffiniendo non eſt.

45 *Tollitur à Deo infinitas in prædiffiniendo.* Secundo ex eadem doctrina colligitur, Deum non eſſe infinitum in prædiffiniendo. Quod probo; nam accipiens ab alio vim proximam ad prædiffiniendum, non eſt in prædiffiniendo infinitum; ſed Deus accipit à creatura vim proximam ad prædiffiniendum, in principijs ſcientiæ mediæ: ergo non eſt in prædiffiniendo infinitus. Conſequentia tenet. Maior eſt certa: infinito namque per eſſentiam repugnat ab alio accipere vim ad aliquid efficiendum, quod circa Deus infinitus in intelligendo non eſſet, ſi ab alio acciperet vim proximam ad intelligendum, nec eſſet in efficiendo infinitus, ſi ab alio acciperet vim proximam ad efficiendum: ergo accipiens ab alio vim proximam ad prædiffiniendum, non eſt in prędiffiniendo infinitus. Maior autem probatur; Deus namque conſtituitur potens proximè prędiffinire conſenſum liberum voluntatis creatæ per ſcientiam illius in ſtatu conditionato, nec aliter poſſe illum prædiffinire efficaciter, ſalua illius libertate, eſt inter ſcientiæ medię profeſſores quaſi principium; ſed ſcientia conſenſus liberi voluntatis creatæ in ſtatu conditionato non conuenit Deo à ſe, aliàs eſſet Deo libera, ſed illam accipit à creatura, cui eſt libera ſcientia media: ergo vis proximè, & completè prædiffinitiua conſenſus liberi voluntatis creatæ, non conuenit Deo à ſe; ſed illam accipit à creatura.

46 *Suprema in efficiendo libertas deſtruitur. 1. p. prob.* Tertio colligitur, Deum non eſſe ſummè liberum in efficiendo, nec primam cauſam conſenſus liberi voluntatis creatę iuxta ſcientię medię principia. Primum probatur ex dictis: impedibile ad aliquid efficiendum ab aliquo libero creaturę, & non libero ſibi: non eſt ſummè liberum in efficiendo; ſed in principijs ſcientiæ mediæ Deus eſt impedibilis ad aliquid efficiendum ab aliquo libero creaturæ, & ſibi non libero: ergo ſummè liber in efficiendo non eſt. Conſequentia tenet. Maior conſtat paritate *ſupra* facta: etenim neceſſitabile ad aliquid efficiendum ab aliquo creaturæ libero, & ſibi non libero, ſummè liberum in efficiendo non eſt; vnde ſi Deus poſſet neceſſitari à creatura ad aliquem effectum cauſandum, ſummè liber in efficiendo non eſſet; ſed non minus opponitur libertati impedibilitas, quam neceſſitabilitas ab aliquo extrinſeco: ergo impedibile ad efficiendum ab aliquo creaturę libero, & ſibi non libero, ſummè liber in efficiendo non eſt.

47 *Tollitur ratio primæ cauſæ à Deo. p. ob. 1. Secundo.* Et ex his probatur ſecundum, quod nempè in eiſdem principijs, Deus non ſit prima cauſa conſenſus liberi voluntatis creatę: nam de ratione primę cauſę eſt ſumma, & ſuprema libertas in efficiendo: ergo ablata ſumma libertate à Deo reſpectu conſenſus liberi voluntatis creatæ, ratio primæ cauſæ deſtruitur.

Deinde; nam de ratione primę cauſę eſt ſumma in efficiendo efficacia; ſed impedibile ad aliquid efficiendum ab aliquo à ſe diſtincto, ſummè efficax in efficiendo non eſt: ergo prima cauſa eſſe nequit; at in ordine ad conſenſum liberum voluntatis creatę eſt Deus impedibilis ad illius efficientiam ab aliquo à ſe diſtincto, nempè à voluntate creata, vt non conſentiente, vel poſitiuè diſſentiente in ſtatu conditionato: ergo prima cauſa, talis conſenſus non eſt.

48 *Tertio.* Pręterea id ipſum ex alio principio probatur: nam effectus magis dependens à creatura, quam à Deo, non eſt à Deo vt à prima cauſa; ſed in principijs ſcientia medię, magis dependet conſenſus liber à voluntate creata, quam à Deo, & à voluntate diuina: ergo in illis, Deus non eſt cauſa prima conſenſus liberi voluntatis creatæ. Maior cum conſequentia tenet. Minor autem probatur. vnum enim ex principijs, cui innititur ſcientia media, eſt, quod Deus non concurrit cum voluntate creata in ordine ad actum liberum concurſu determinato, ſed indifferenti vt à Deo, & ab ipſa determinando; at ex hoc infertur magis à voluntate creata, quam à Deo dependere: ergo in principijs ſcientię medię, actus liberi voluntatis creatæ magis dependent ab ipſa, quam à Deo, & illius voluntate. Maior eſt certa. Conſequentia bona: & minor probatur: etenim in hac ſententia, actus liber dependet à Deo, & à voluntate creata, vt concurrentibus ſimul, taliter, quod ſine vtriuſque concurſu non poteſt extra cauſas exiſtere; & alias dependet à concurſu voluntatis creatę, vt determinante concurſum omnipotentiæ diuinæ: ergo magis à voluntate creata, quam à Deo, & illius omnipotentia dependet.

49 *Deſtruitur prouidentia diuina.* Quarto infertur, Deum non eſſe ſummè prouidum, illiuſque prouidentiam vniuerſalem non eſſe. Quod probo: nam de ratione vniuerſalis prouiſoris eſt, vt nihil præſupponat ad effectus à ſe prouidendos, quod ſub illius prouidentia non cadat; ſed in principijs ſcientię medię, aliquid ad effectus à Deo prouidendos ſupponitur, quod ſub Dei prouidentia non cadit: ergo in illis, Deus ſummè prouidus non eſt, nec prouiſſor vniuerſalis. Conſequentia tenet. Maior conſtat paritate efficientis vniuerſalis, de cuius conceptu eſt vt nihil ad effectus à ſe efficiendos ſupponat, quod ſub illius efficientia non cadat, nec Deus vniuerſalis cauſa eſſe poſſet, ſi aliquid à ſe non dependens ad effectus à ſe efficiendos ſupponeret: ergo pariter vniuerſalis prouiſor non erit ſi aliquid à ſe non prouiſſum ſupponat ad prouidendum. Minor autem probatur: nam in principijs ſcientię mediæ, non poteſt Deus de conſenſu libero voluntatis creatę efficaciter diſponere, & conſequenter nec de illo poteſt prouidere, niſi illum in ſtatu conditionato à ſe ſcitum preſupponat; ſed prout in illo ſtatu terminans ſcientiam diuinam, ſub Dei prouidentia non cadit; cum Deo liber non ſit, alias ipſi eſſet libera ſcientia ad illum terminata: ergo in his principijs aliquid ſub Dei prouidentia non cadens ad aliquid à ſe prouidendum ſupponitur; & conſequenter ſummè prouidus non eſt, nec prouiſſor vniuerſalis. Ea, quibus poſſunt Auctores oppoſiti occurrere, ex dictis in præcedentibus manent præcluſa.

50 *Læditur ſupremum dominium.* Quinto infertur, ſupremum Dei dominium per ſcientiam mediam euerti. Quod probo: nam de ratione ſupremi dominij eſt, quod illi omnina immediatè ſubijciantur, ſed actus liberi voluntatis creatę ſub dominio Dei immediatè non cadunt in principijs ſcientię mediæ: ergo per illum ſupremum Dei dominium deſtruitur. Conſequentia tenet. Maior conſtat: non enim minus eſt de ratione ſupremi dominij, quod illa omnia ſubijciantur, quam de ratione ſupremi, & primi efficientis, quod omnia efficiantur ab illo; ſed de ratione primi efficientis eſt, quod omnia ab illo immediatè efficiantur: vnde Deus prima cauſa efficiens non eſſet, ſi aliquid ſubterfugeret immediatam efficientiam illius: ergo de ratione ſupremi Domini, & ſupremi dominij, eſt, quod omnia illi immediatè ſubijciantur, nec Deus ſupremus Dominus erit, ſi alquid ſubterfugiat immediatam ſubiectionem ad illum. Minor autem probatur: quod enim Deo non eſt liberum immediatè, ſub illius dominio immediatè non cadit: nam dominium in facultate libera conſiſtit; ſed in principijs ſcientiæ medię conſenſus liberi voluntatis creatę, non ſunt Deo liberi immediatè, & formaliter, ſed ſolum virtualiter, & mediatè, quatenus libere ſuam omnipotentiam illi applicuit, vt pro ſua libertate, in quam partem vellet, exiret: ergo in iſtius ſcientię principijs actus liberi voluntatis creatæ non ſubiacent Dei dominio immediatè; & conſequenter immediatam ſubiectionem ad Deum, & illius immediatam dominationem effugiunt.

51 *Scientia media facit Deum primam cauſam & primum Auctorem peccati. Primum prob.* Sexto infertur, in principijs ſcientię medię Deum eſſe primam cauſam efficientem peccati pro formali malitiæ, & primum Auctorem illius. Primam partem corollarij plures ex contrarijs admittunt, vt vidimus *diſput.* 36. §. 8. nec alij id videntur poſſe negare, vt *ibidem* manifeſtè monſtrauimus: cum enim ſcientia media ſupponat concurſum indifferentem prout à Deo, determinandum à voluntate creata pro ſua innata libertate, & hæc quandoque ad bonum, & quandoque ad malum inclinet, ad vtrumque extremum, Dei concurſum pro ſua libertate determinat; & conſequenter concurſus Dei vt à voluntate creata determinatus, & bonum, & malum cauſat pro formali malitiæ, quod ſufficere vt Deus ſit prima cauſa illius cum proprietate ex ipſorum principijs intulimus; cum reſpectu peccati pro

mate-

Digitized by Google

materiali Deum eſſe primam cauſam fateantur, & tamen concurſus diuinus non niſi vt à nobis determinatus illud cauſat, vt ipſi fatentur.

32 *Secundo prob. I.* Quod autem ſequatur, non ſolum eſſe primam cauſam, ſed etiam primum Auctorem pro formali malitiæ, probo primo: vt enim *loco vbi proximè* vidimus, plures ſcientiæ mediæ profeſſores fatentur, Deum eodem modo, & eadem proprietate eſſe cauſam malitiæ formalis, quo eſt cauſa actualitatis, & entitatis phyſicæ actus peccaminoſi, & hoc non poſſe negari iuxta ſcientiæ mediæ principia, *ibidem* fusè monſtrauimus; ſed actualitatis phyſicè actus peccaminoſi, Deus non ſolum eſt prima cauſa, ſed etiam eſt primus Auctor; cum ſit eiuſdem rationis phyſicè conſiderata cum alijs entitatibus phyſicis, quarum Deum eſſe primum Auctorem, negari nequit: ergo in principijs ſcientiæ mediæ Deus non ſolum eſt prima cauſa, ſed etiam eſt primus Auctor peccati pro formali malitiæ.

33 *Secundo probatur.* Secundo, ſi non eſſet primus Auctor malitiæ, maximè quia concurrit ad illam concurſu indifferenti prout à ſe intendendo, non malitiam, ſed honeſtatem actus oppoſiti; at hæc ratio eſt nulla: ergo admiſſo eſſe primam cauſam malitiæ, aſſerendum eſt, conſequenter eſſe primum Auctorem illius. Maior cum conſequentia tenet. Minor autem probatur primo: ſi daretur actus in indiuiduo indifferens, Deus eſſet primus Auctor illius; ſolum enim reſpectu peccati poteſt voluntas creata rationem primæ cauſæ, aut primi Auctores ſortiri; & tamen actus indifferens non intenderetur à Deo, nec ſub præcepto caderet, vel conſilio: ergo intentio illa ad rationem primi Auctoris neceſſaria non eſt. Secundo, vt enim *diſp.* 36. *§.* 8 monſtrauimus, non implicat actum honeſtum cauſari à Deo ſine prædicta intentione, ſed implicat actum honeſtum non cauſari à Deo tanquam à primo Auctore: ergo intentio illa ad rationem primi Auctoris neceſſaria non eſt; & conſequenter Deus eſt prima cauſa malitiæ per concurſum indifferentem, erit primus Auctor illius quamuis illam non intendat.

34 *Per ſcientiam mediam tolliter libertas creata. Oſtenditur 1.* Denique infertur, ſcientiam mediam non ſolum mediatè, ſed etiam immediatè tollere libertatem creatam. Et quidem, quod mediatè illam deſtruat, conſtat ex dictis: vt enim probauimus, deſtruit diuinam libertatem; ſed hac deſtructa non poteſt libertas creata ſubſiſtere: ergo mediatè deſtruit libertatem creatam. Quod autem immediatè illam deſtruat oſtenditur primo: id quod voluntatem creatam facit primum liberum, deſtruit eius libertatem, de cuius eſſentia eſt eſſe liberum ſecundum; ſed ſcientia media voluntatem creatam primum liberum conſtituit: ergo immediatè illis libertatem euertit. Maior cum conſequentia tenet. Minor autem probatur: quod eſt liberum creaturæ, & non liberum Deo, eſt à creatura tanquam à primo libero; ſed ſcientia media, & obiectum illius, taliter conſtituuntur, quod ſunt libera creaturæ, & non libera Deo: ergo reſpicitur creaturam tanquam primum liberum.

35 *Secundo prob.* Secundo probatur ex alio principio illius profeſſoribus certo, quod nempè, principium infallibiliter inferens actum voluntatis creatæ deſtruit eius libertatem, ſi ab illa ineuirabile, & inimpedibile eſt; ſed conflatum ex ſcientia media, conſenſus voluntatis creatæ, & decreto Dei conferendi gratiam in occaſione præuiſa, infallibiliter infert conſenſum in ſtatu abſoluto, & aliàs eſt inimpedibile, & ineuitabile à voluntate creata: ergo deſtruit eius libertatem. Conſequentia tenet. Maior continet aduerſariorum doctrinam ex illo principio inferentium, gratiam ab intrinſeco efficacem lædere libertatem creatam, & illam euertere, quia nempè infallibiliter infert conſenſum, & à nobis euitari, aut impediri non poteſt. Minor pro prima parte eſt certa: nam hæc conſequentia eſt euidens: *ſi Deus vocauerit Petrum in hac occaſione, conſentiet, ſed Deus illum vocat: ergo conſentiet*; at in conflato ex ſcientia media, conſenſu, & decreto Petrum vocandi in occaſione præuiſa, continetur veritas præmiſſarum: ergo hoc conflatum infert infallibiliter conſenſum in ſtatu abſoluto, & infallibiliter cum illius exiſtentia in ſtatu abſoluto connectitur.

36 Pro ſecunda parte probatur: non enim poteſt voluntas creata vitare illud conflatum inſpecta in ſtatu conditionato; cum in illo ſtatu voluntas non ſit, & quod non eſt, non poſſit euitabilitatem præſtare, nec inſpecta in ſtatu abſoluto: tum, quia futuritio abſoluta eſt poſterior ſcientia media; & conſequenter non poteſt voluntas in ſtatu abſoluto ſcientiam mediam, quam ſupponit, vitare. Tum etiam: nam euitabilitas ſcientiæ; ſicut libertas illius, ſumitur ex eius obiecto, voluntas autem in ſtatu abſoluto obiectum ſcientiæ mediæ non eſt, ſicut nec futuritio abſoluta conſenſus obijcitur ſcientiæ mediæ, ſed ſcientiæ abſolutæ: ergo voluntas creata in nullo ſtatu poteſt ſcientiam mediam vitare; & conſequenter conflatum ex illa, & decreto Dei abſoluto euitabile non eſt à voluntate creata, nec impedibile ab illa. Sed de his plura *Tractat. de prædeſtinatione*, cum illius efficaciam examinemus. Et hæc de iſta diſputatione.

DISPVTATIO XXXIX.

An Deus futura contingentia abſoluta cognoſcat in decreto prædiffinitiuo?

§. I.

Quibuſdam præſuppoſitis referuntur ſententiæ.

IN hac diſputatione exploratum eſt apud omnes Catholicos, & fidei certitudine notum, Deum futura contingentia abſoluta omnino certò cognoſcere. Quam veritatem pluribus teſtimonijs Scripturæ Moderniores confirmant: Nobis tamen illam comprobare ſufficiat ex Pſalmo 138. illis verbis: *Intellexiſti cogitationes meas de longe, & omnes vias meas prævidiſti*. Et Eccleſiaſtici cap. 23. *Domino enim Deo antequam crearentur, omnia ſunt agnita*. Et Danielis 13. illis verbis: *Deus æterne, qui abſconditorum es cognitor, qui noſti omnia antequam fiant*. 1 *Deum certo cognoſcere futura abſoluta prob. primo.*

Deinde ex omnibus ſacris oraculis, quibus à Deo prædicuntur abſolutè futura: nam cui Dei prædictio certam cognitionem ſupponat, nec abſque fundamento ad coniecturalem liceat effugere, & circa abſolutè futura nullum poſſit adeſſe ad coniecturalem cognitionem nos cogens: hinc eſt, quod ex omnibus teſtimonijs Scripturæ, in quibus hæc futura prædicuntur à Deo, colligatur certa illorum cognitio: quo circa rectè Tertullianus lib. 2. aduerſus Marcionem cap. 5. aiebat: *Præſcientia Dei tot habet teſtes, quot fecit Prophetas*. 2 *Secundo.*

Conſtat etiam hæc veritas naturali ratione: Dei namque cognitio, cum infinita ſit, non poteſt non ad omne cognoſcibile extendi; at futura antequam fiant, ſunt certo cognoſcibilia: ergo Deus illa certo cognoſcit. Conſequutio eſt legitima. Maior adeò certa, vt à nemine niſi inſenſato poſſit negari. Minorem autem probo, tum: nam futuritio in cauſæ ordinatione ad dandam exiſtentiam effectui in futuro tempore conſiſtit; at omnia cauſæ, ſiue ſecundæ, ſiue primæ ordinatio, certo eſt cognoſcibilis à diuino intellectu; cum prima in aliquo illius effectu conſiſtat, & ſecunda in diuino decreto, quorum quodlibet determinata gaudet cognoſcibilitate: ergo futura, vt talia, ſunt certò cognoſcibilia. Tum etiam: nam futura contingentia vt præſentia certam poſſunt terminare notitiam; at eſſe Deo præſentia in ſua æternitate ex dicendis *infra* conſtabit: ergo gaudent certa cognoſcibilitate reſpectu intellectus diuini. Et confirmatur amplius: Deus namque cognoſcit futura poſtquam exiſtunt in propria menſura; at tunc non incipit diuina cognitio, vt ex illius immutabilitate probant omnes Theologi *infra in hac quæſt. art.* 13. *& quæſt.* 19. *art.* 7. ergo fuit ab æterno; & conſequenter terminata ad futura. 3 *Tertia naturali ratione.*

Secundo apud omnes, per paucis exceptis, eſt certum, decretum diuino eſſe cauſam remotam cognitionis horum futurorum. Quod patet, tum primo: nam eo modo ſe habet aliquid ad cognoſci, quo ſe habet ad eſſe, at decretum diuinum eſt cauſa vt ſint futura: ergo ad minus eſt cauſa remota vt prout ſic cognoſcantur. Tum etiam: nam ſcientia futurorum in ſtatu abſoluto non eſt naturalis, nec media ſed perfectè, & ſimpliciter libera; at niſi decretum liberum voluntatis diuinæ in terminatione ad illa ſupponeret, non libera, ſed vel naturalis foret, vel media: ergo ſupponit prædictum decretum; & conſequenter erit cauſa ad minus remota talis cognitionis. 4 *Decretũ præſupponi ad iſtã cognitionẽ, prob.*

His igitur ita ſtatutis, quod in diſcrimen vertimus eſt, an in decreto libero, vel in diuina eſſentia vt determinata per illud, cognoſcat Deus iſta futura tanquam in medio cum illis connexo. Prima ſententia negat, quam tenent Belarminus *lib.* 2. *de amiſſione gratiæ cap.* 2 4. *&* 7. Molina *in concordia diſputatione* 28. *&* 32. Fonſeca 6. *Metaphyſicæ cap.* 2. *quæſt.* 4. *ſect.* 6. Vazquez *diſputatione* 65. *cap.* 2. *&* 3. Alarcon *tract.* 1. *diſput.* 2. *cap.* 6. Herice *tract.* 1. *diſput.* 6. *cap.* 3. vbi ait, ita ſentire fere omnes ſuæ Societatis Doctores. Secunda docet, omnia illa futura, quæ prædiffinitione abſoluta efficaci a Deo prædiffiniuntur, poſſe in tali prædiffinitione certo cognoſci; quia tamen non omnia contingentia futura ſic prædiffiniuntur, ideò non omnia poſſunt in tali prædiffinitione cognoſci. Hanc tenet Suarez *lib.* 1. *de ſcientia abſolutionem cap.* 6. *lib.* 2. *de concurſu Dei cap.* 13. 5 *Prima ſententia. Berlarm. Molina. Fonſeca. Vazquez. Alarcon. Herice. Secunda ſententia, Suarez.*

Tertia, & vera ſententia defendit, omnia in vniuerſum futura cognoſci in decreto, ſiue in diuina eſſentia vt determinata per illud. Ita Caietanus, Bannez, Zumel, Nazarins, Albelda, Cornejo, Machin, PP. Salmaticenſes, Marcus de la Serra, & noſter Sancto Thoma *in præſenti* Albarez *lib.* 2. *de auxilijs diſput.* 10. Ledeſma *diſputatione de ſcientia futurorum dub.* 3. Doctor Ram. *relect. de infallibilitate cognitione diuinæ*, & omnes Thomiſtæ. Quibus in hac parte conſentiunt Diſcipuli Doctoris ſubtili ſecuti ſuum Magiſtrum *in* 1. *diſtinct.* 39 *quæſt. vnica*, & ex PP. Societatis Granadus, & Ruizius, quos refert Alarcon *vbi* proximè? 6 *Tertia ſententia. Caietan. Bannez. Zumel. Nazar. Albelda. Cornejo. Machin. PP. Sal. Serra. S.Thom. Albarez. Ledeſma Ram.*

Digitized by Google

§. II.

Vera ſententia probatur.

7 *Prob. 1. ex Patre Auguſt.* QVæ ſententia ſuadetur in primis ex Parente Auguſtino *lib. de prædeſtinatione Sanctorum cap.* 10. ibi: *Prædeſtinatione quippe Deus ea præſciuit, quæ fuerat ipſe facturus.* Vbi prædeſtinationis nomine, non illam voluntatem, quæ prædeſtinatis eſt propria, intelligit, ſed decretum liberum voluntatis diuinæ æquè latè ac diuina omnipotentia ſe extendens: ſentit ergo Auguſtinus Deum omnia futura, quæ ab eius voluntate dependent, in ſuo decreto cognoſcere. Idem habet Hilarius *lib. 9. de Trinitate*, his verbis: *Quæ Deus facere decreuit in ſua voluntate cognouit.*

8 *Secundo ex D. Th.* Deinde ſuadetur ex Doctore Angelico *lib. 1. Contra Gentes cap. 68. ad finem*, illis verbis: *Et ſic remanet cauſalitas in cauſa prima, quæ eſt Deus reſpectu motuum voluntatis, vt ſic Deus ſe ipſum cognoſcendo huiuſmodi cognoſcere poſſit.* Quam doctrinam ſæpè repetit toto illo cap. & præcipuè in tertia ratione, illis verbis: *Sicut igitur Deus cognoſcendo ſuum eſſe, cognoſcit eſſe cuiuslibet rei, ita cognoſcendo ſuum intelligere, & velle, cognoſcit omnem cognitionem, & volitionem;* at hæc non cognoſcit in ſuo velle neceſſario, vtpotè non habente cum illis neceſſariam connexionem: ergo in ſuo decreto libero, vel in ſua eſſentia vt determinata per illud.

9 *Euaſio præcluditur.* Si dicas, loqui Diuum Thomam de motibus voluntatis non ſub eſſe futuro, ſed tantum ſub poſſibili. In contrarium obſtat, tum primo: nam ratio qua probat, nempè, quia eſt cauſa prædictorum motuum, de illis ſub vtroque ſtatu conuincit; cum ſub vtroque ſit illorum cauſa. Secundo, & vrgentius facit contra hanc ſolutionem idem Diuus Thomas *quæſtion. 12. de veritate artic.* 10 *ad* 12. vbi ſic ait: *Ad decimũ ſecundum dicendum, quod cauſæ ſuperiores, quæ ſunt rerum rationes in diuina præſcientia, nunquam deficiunt ab impletione ſuorum effectuum, ſicut deficiunt cauſæ inferiores, & ideò in cauſis ſuperioribus cognoſcuntur rerum euentus abſolutè, ſed inferioribus non niſi ſub conditione:* ſentit ergo expreſsè Diuus Thomas effectus contingentes futuros cognoſci à Deo in ſe ipſo, nedum vt poſſibiles, verum etiam vt futuros.

10 *Tertio ſuadetur ratione.* Et ex his ſuadetur tertio hac ratione à priori: futura omnia contingentia cognoſcuntur a Deo in ſua eſſentia tanquam in cauſa, & obiecto cognito prius, at non illa ſecundum formalitates neceſſarias: ergo ſecundum aliquam formalitatem liberam; & conſequenter prout per liberum decretum determinata. Illatio tenet. Minor eſt certa: medium namque, quod cognitum eſt ratio cognoſcendi alterum, debet cum illo infallibili connexione connecti, diuina autem eſſentia ſecundum prædicata neceſſaria, tali connexione cum futuris non gaudet; bene tamen vt per decretum determinata; & conſequenter non niſi vt ſic affecta poteſt vt medium eſſe ratio cognoſcendi futura. Maiorem dedit Diuus Thomas *quæſt. 3. de veritate artic. 6. 1. Contra Gentis cap.* 38. & *cap. 66. ratione 5. in hac quæſt. art.* 6. quibus in locis, & alibi ſæpè, docet, vniuerſaliter, quidquid Deus extra ſe cognoſcit, cognoſcere in ſe vt in medio, & ratione cognoſcendi.

11 Et inſuper ſuadetur ratione, tum: nam creaturas in ſtatu poſſibili cognoſcit in ſe ipſo vt in cauſa, & obiecto primario: ergo etiam exiſtentes, ſeu futuras in ſe ipſo vt in cauſa, & obiecto primario cognoſcit. Tum etiam: quia aliàs aliqua formalitas cognitionis diuinæ a creaturis ſpeciem deſumeret, & conſequenter ab illis penderet. Probo ſequelam: nam terminatio ſcientiæ Dei ad creaturas futuras, eſt aliqua formalitas intrinſeca illi, vt cum frequentiori Theologorum ſententia docebimus *tract. de voluntate Dei art.* 3. loquendo de actu libero voluntatis diuinæ; at hæc niſi in diuina eſſentia vt in obiecto motiuo terminetur ad illas, ſpeciem ab illis deſumet cum omnis actus ſpecificetur ab obiecto ſui primario: ergo vt hoc inconueniens vitetur, concedi debet, Deum futura contingentia in ſe ipſo vt in cauſa, & primario obiecto cognoſcere.

12 *Duplex reſponſio.* Reſpondebis primo, conceſſa maiori, negando minorem: nam diuina eſſentia abſque decreto libero poteſt repræſentare futura, ex ſuppoſitione quod futura ſint, & conſequenter data hac ſuppoſitione, poteſt eſſe ratio, & medium cognitionis illorum abſque ſuperadditione decreti. Secundo reſpondebis, negando maiorem: licet namque inconueniens ſit, quod prædicata neceſſaria Dei ab aliquo creato ſpeciem deſumant, quia indefectibilia: nullum tamen inconueniens apparet in eo quod terminatio cognitionis ad obiecta futura a creaturis ſpecificetur, ſicuti nec eſt inconueniens, quod quamuis ſit intrinſeca ſit defectibilis.

13 *Prima reijcitur 1.* Sed neutra ſolutio ſatisfacit, & contra primam facit, tum: nam diuina eſſentia repræſentat creaturas vt illarum cauſa: ergo per id ſolum determinari poteſt in eſſe repræſentantis futura contingentia, per quod determinatur in ratione cauſæ illarum; at ſolum decretum, illam ad cauſandum determinat: ergo per ſolum decretum liberum determinari poteſt vt illa repræſentet. *Secundo.* Tum etiam: nam continentia creaturarum in eſſe intelligibili, ſeu repræſentatiuo, in eſſentia diuina, fundatur in continentia illarum in eſſendo; at non niſi vt per decretum determinata continet in eſſendo creaturas ſub eſſe exiſtentiæ, ſeu futuritionis: ergo non niſi quatenus determinata per illud poteſt illas repræſentare, ſeu continere in eſſe intelligibili, & repræſentatiuo.

Tum denique: nam ad hoc quod vnum obiectum alterum repræſentet, & illo cognito cognoſcatur, neceſſario exigitur connexio inter vtrumque; at etiam data ſuppoſitione futuritionis rerum, non adeſt in diuina eſſentia connexio infallibilis cum illis, niſi ratione liberi decreti: ergo adhuc in præfata hypoteſi nequit repræſentare futura contingentia niſi ratione liberi decreti: ergo adhuc in præfata hypoteſi nequit repræſentare futura contingentia niſi ratione decreti. Maior cum conſequentia tenet. Minor autem probatur: nam connexio cum creaturis futuris non eſt formalitas neceſſaria Dei, ſed formalitas libera; at omnis libera formalitas competens à Deo, vel illi conuenit à decreto formaliter, vel liberum decretum pro radice ſupponit, ergo quacumque ſuppoſitione facta nequit diuina eſſentia repræſentare contingentia futura, niſi vt determinata per decretum liberum. 14 *Tertio.*

Deinde ſecunda ſolutio reijcitur: nam formalitas diuinæ cognitionis terminatæ ad creaturas, eſto libera, & defectibilis ſit ſub conceptu terminationis, eſt tamen increata, & diuina: ergo non poteſt à creatura in aliquo genere cauſæ dependere; at ſpecificatio genus eſt dependentiæ: ergo nequit ſpeciem à creatura deſumere. Quod amplius confirmo: quamuis dicta formalitas libera, & defectibilis ſit, quia increata eſt, nequit à creatura, vt ab efficiente dependere: ergo eadem ratione dependere nequit ab illa vt ab ſpecificante, & tanquam à fine, quod tamen neceſſarium eſſet ſi ſpecificaretur ab obiecto creato; cum omne obiectum primarium ſit finis actus, quem primo terminat, & forma extrinſeca illum ſpecificans. 15 *Secunda ſolutio reijcitur.*

Denique, omiſſis alijs, de quibus fusè *in præcedentibus*, ſententiam iſtam in hunc modum oſtendo: decreto diuino nihil deeſt vt poſſit eſſe medium in quo Deus cognoſcat futura contingentia: ergo Deus in illo contingentia cognoſcit. Probo antecedens: id namque, quod cum alio neceſſario connectitur, poteſt eſſe medium in quo cognitionis illius; at decretum liberum Dei neceſſario cum creaturis connectitur: ergo nihil deeſt ille vt poſſit eſſe medium in quo cognoſcantur. 16 *Denique probatur cõ luſe.*

Reſpondebis primo cum Vazquez *vbi ſupra*, decretum liberum ſecundum id quod addit ſupra actum neceſſarium, conſtitui per reſpectum rationis, ac proinde non poſſe à diuino intellectu cognoſci, vt medium in quo cognoſcantur futura, aliàs Deus entitates rationis conſingeret. 17 *Reſp. t. cũ Vazquez.*

Cæterum hæc ſolutio eſt omnino inſufficiens, & reijcitur primo: nam falſum eſt decretum liberum per reſpectum rationis conſtitui, vt cum communiori Theologorum ſententia monſtrabimus *Tractatu de voluntate Dei articulo tertio:* & ex admiſſis ab iſto Auctore clarè poteſt oſtendi: decreti namque conſtitutio eſt æterna, ſicuti, & denominatio liberè volentis, quam ab æterno præſtat voluntati, diuinæ: reſpectus autem rationis æternus non eſt; cum diuinus intellectus illum fabricare, aut conſingere nequeat, vt iſte Auctor concedit, & intellectus creatus ab æterno non ſit vt illum conſingat: ergo nequit per reſpectum rationis liberum decretum conſtitui; & conſequenter ex iſto capite non poteſt illi repugnare, quod ſit medium in quo cognoſcantur futura. *Reijcitur primo.*

Secundo: nam quidquid ſit de hoc, an conſtituatur, vel non conſtituatur per reſpectum rationis, negari non poteſt, Deum per ſuum decretum eſſe cauſam liberam futurorum; at id, quod ſufficit ad cauſanda futura, ſufficit etiam vt per modum medij ſeruiat illorum cognitioni: ergo ſi conſtitutio per reſpectum rationis cauſationi futurorum non obſtat, minus poteſt obſtare vt ſit medium in quo cognoſcantur. 18 *Secundo.*

Tertium: quia certum eſt, Deum ſua libera decreta cognoſcere, etiam ſi per reſpectum rationis conſtituantur, abſque eo quod ex hoc colligatur fabricare diuinum intellectum reſpectum rationis: ergo etiam abſque illius confictione poterit in illo futura cognoſcere. Patet hæc conſequentia, tum: nam ſi poteſt illa vt ſic cognoſcere abſque confictione reſpectus rationis, ſicut etiam non poterit illa cognoſcere, veluti vt *quo*, ideſt, vt media in quibus cognoſcat futura: nec video cur ex iſto ſecundo modo cognitionis decreti ſequatur confictio reſpectus rationis conſtituentis ipſum, non vero ex primo. Tum etiam: nam decretum cognitum ducit in euidentem futurorum notitiam: ergo ſi cognoſcitur à diuino intellectu, quin reſpectum conſingat, erit medium in quo cognoſcantur futura abſque talis reſpectus confictione à diuino intellectu. *Tertio.*

Reſpondebis ſecundo ex Alarcone *vbi ſupra* relato: decretum conſtitui ex entitate actus neceſſarij, & denominatione extrinſeca ab effectu futura deſumpta; cumque non poſſit eſſe medium in quo ratione primi, cum prout ſic cum futuris non connectatur infallibiliter; nec ratione ſecundi, quia inter medium in quo cognitionis, & extremum cognitum debet eſſe di- 19 *Secunda ſolutio.*

ſtinctio:

Digitized by Google

ſtinctio: decretum, autem ſecundum denominationem extrinſecam, ab effectu futuro non diſcriminatur: hinc eſt, quod ſub nulla ratione poſſit eſſe medium in quo cognitionis futurorum.

20 *Reijcitur primo.* Sed nec iſta ſolutio ſatisfacit, & in primis reijcitur: quia falſum eſt decretum liberum per extrinſecam illam denominationem conſtitui, vt oſtendimus *loco allegato*. Tum, quia denominatio adæquata decreti eſt æterna, ſecus autem effectus creatus; & conſequenter nequit ab illo, decreti denominatio deſumi. Tum etiam, quia decretum, ſecundum quod liberum, eſt cauſa effectus futuri: cauſa autem in ratione cauſæ nequit per effectum conſtitui, aliàs idem à ſe ipſo penderet, eſſetque prius, & poſterius ſe ipſo: ergo ex iſto capite nulla eſt repugnantia quominus eſſe poſſit medium, in quo cognoſcantur futura.

21 *Secundo.* Secundo reijcitur: nam quomodocumque conſtituatur decretum, ſic debet conſtitui, vt quatenus liberum, ſit Deo ratio cauſandi futura; at quod eſt ratio eſſendi, poteſt eſſe ratio, & medium cognoſcendi; cum hoc ſecundum oriatur ex primo: ergo ſi conſtitutio per denominationem illam extrinſecam, cauſalitati decreti reſpectu futurorum non obſtat, vt tenetur fateri Alarcon, nec obſtare poterit quominus ſit ratio, & medium illa cognoſcendi.

22 *Tertia ſolutio.* Denique reſpondebis, decretum Dei liberum non habere nexum infallibilem cum futurus contingentibus; quod tamen neceſſarium erat vt eſſet medium in quo Deus illa cognoſceret.

Reijcitur primo. Sed contra primo: nam inter voluntate antecedentem, & conſequentem, hoc extat diſcrimen, quod prima non habet annexam infallibilitatem euentus; bene tamen ſecunda, vt cum Diuo Thoma tradit communis Theologia *infra quaſt.* 19. *artic.* 6. ergo decretum ad voluntatem conſequentem ſpectans, connexione infallibili gaudet cum effectu futuro; & conſequenter poterit in illo cognoſci.

Secundo. Secundo: nam id, ex quo per diſcurſum euidentem poteſt eſſe medium in quo per ſimplicem intuitum abſque imperfectione diſcurſus Deus illud cognoſcat; at ex eo quod Deus aliquid efficaciter velit, per euidentem conſequentiam inferimus eius futuritionem, iuxta illud: *Ipſe dixit, & facta ſunt*: & illud Pſalmi 113. *Omnia, quæcumque voluit, fecit*: ergo in voluntate ſua cognita poteſt Deus contingentia futura abſque vllo diſcurſu cognoſcere.

§. VLTIMVS.

Argumentis occurritur.

23 *Arguunt primo.* MVltipliciter arguunt contrarij, potiſſimum tamen argumentum illorum à læſione libertatis, & contingentiæ, ſi in Dei decreto efficacia ſit infallibilis, ſumitur, de quo *ſupra Diſp.* 36. plura diximus, & fuſius tractatur *in Materia de Auxilijs*: vnde neceſſarium non eſt vt in eius ſolutione in præſenti immoremur. Deinde ſic arguunt: Deus cognoſcit formale peccati futurum; & tamen non in decreto efficaci, quod habeat de illo: ergo non omnia contingentia futura cognoſcuntur à diuino intellectu in decreto efficaci.

Reſpondetur. Reſpondeo, conceſſa maiori, negando minorem: nam licet formale peccati non terminet decretum diuinum factiuum ſui; terminat tamen decretum permiſſiuum, in quo adiuncto decreto efficaci poſitiuo, quod habet Deus erga materiale peccati, poteſt cognoſci formale malitiæ.

24 *Si obijcias.* Si dicas, diuina eſſentia non poteſt repræſentare, niſi illud quod cauſare poteſt; cum continentia illius in eſſe intelligibili, & repræſentatiuo, ſupra continentiam in eſſe entitatiuo fundetur, vt *ſupra* arguebamus; at nec ratione decreti poſitiui erga materiale peccati, nec ratione decreti permiſſiui formalis continet formale malitiæ, cum nulla ratione ſit, aut eſſe poſſit, cauſa illius: ergo nequit vt determinata per talia decreta eſſe medium in quo cognoſcatur formale malitiæ.

25 *Reſpondetur.* Reſpondeo, repræſentationem diuinæ eſſentiæ reſpectu alicuius ab illa diſtincti prouenire poſſe, vel ex eius continentia effectiua, vel ex continentia alicuius, cum quo connectatur; & quia licet formale malitiæ non contineatur in diuina eſſentia, vt in cauſa, continetur tamen in illa materiale, cum quo formalis malitia infallibili connexione connectitur: hinc eſt, quod poſſit illud repræſentare, & eſſe medium in quo Deus cognoſcat non ſolum materiale, verum etiam formale peccati.

26 *Inſtabis.* Sed inſtabis adhuc, materiale peccati ſolum vt materiale reduplicatiuè eſt medium in quo cognoſcatur formale; at prout ſic non continetur in diuina omnipotentia, nec prout ſic cauſatur ratione decreti: ergo diuina eſſentia vt determinata per decretum nequit eſſe medium, in quo mediatè cognoſcatur materiale malitiæ. Patet conſequentia: quia vt ſic eſſet medium, deberet continere, & cauſare materiale peccati, quatenus cauſat, & fundat formale.

Reſpondetur. Reſpondeo, quod licet materiale peccati reduplicatiuè vt materiale, non cauſetur ratione decreti, nec prout ſic contineatur in omnipotentia diuina, quia tamen continetur *identicè*, hoc eſt, ſecundum aliam formalitatem ſibi identificatam: hinc fit, quod materiale acceptum formaliter cognoſcatur à Deo ratione decreti, atque ex conſequenti ratione eiuſdem cognoſcatur formale.

27 *Secundò obijciunt.* Secundo ſic obijciunt: id quod eſt medium in quo aliud cognoſcatur, debet eſſe prius intelligibile; at decretum liberum non eſt prius intelligibile, quam effectus futurus: ergo nequit eſſe medium in quo cognoſcatur. Minor probatur primo: nam decretum liberum ſolum addit ſupra actum neceſſarium reſpectum rationis, vel denominationem extrinſecam ab effectu deſumptam; at nec reſpectu rationis, nec extrinſeca denominatio poſſunt prius intelligi, quam effectus futurus; cum relatiua ſimul ſint cognitione, & denominatio ab effectu, ipſum, vt denominantem formam importet: ergo decretum liberum, ſecundum id quod addit ſupra actum neceſſarium, nequit eſſe cognitum prius quam effectus futurus.

Secundo probatur: nam quamuis decretum per quid reale intrinſecum conſtituatur, non poteſt non involvere pro termino effectum futurum; at reſpectus, vel connexio cum termino, nequit pro aliquo priori cognoſci, pro quo ex vi eiuſdem cognitionis terminus non cognoſcatur: ergo nequit eſſe prius cognoſcibile decretum liberum, quam effectus futurus.

28 *Reſp. negando minorē. Ad 1. prob. neg. maior.* Reſpondeo, conceſſa maiori, negando minorem. Ad primam probationem, nego maiorem, pro vtraque parte, cum frequentiori Theologorum ſententia, conſtituente decretum liberum in aliquo intrinſeco reali, aut eminenter ſolum defectibili Deo, aut formaliter defectibili, non ſub concepu entitatis, ſed ſub concepu terminationis, de quo *infra quaſt.* 19. *artic.* 3. vbi hoc ſecundo modo libertatem actualem diuinam defendemus.

Quod ſi cum aliquibus ex Thomiſtis teneamus, decretum liberum per reſpectum rationis conſtitui, adhuc ſuſtineri poteſt in illo, vt in medio cognoſci futura contingentia: nam ille reſpectus non eſt prædicamentalis, de cuius ratione eſt ſimultas naturæ cum termino, ſed tranſcendentalis, quod licet non poſſit cognoſci, quin illius terminus cognoſcatur, quia tamen naturæ ordine terminum præcedit, poteſt eſſe prius cognoſcibile, non quidem prioritate *in quo*, ſed *à quo*.

29 *Ad ſecundum.* Ad ſecundam probationem, conceſſa maiori, diſtinguo minorem: pro priori inſtantis *in quo*, concedo minorem: pro priori *à quo*, nego minorem, & nego conſequentiam: nam de ratione medij, in quo cognitionis non eſt prius cognoſci prioritate *in quo*, adhuc rationis, ſed ſolum prioritate *à quo*, ſeu *naturæ*, ideſt, quod licet ſimul tempore cognoſcatur cum termino, cognitio tamen ad terminum tranſeat, ratione illius, propter connexionem inter vtrumque repertam, vt conſtat in omnipotentia, diuina, quæ non poteſt cognoſci, quin ſimul tempore, & ex vi eiuſdem cognitionis cognoſcantur creaturæ, & tamen eſt medium, in quo cognoſcuntur creaturæ: conſtat etiam in diuina eſſentia, quæ eſt medium in *quo*, ſeu ratio à priori cognoſcendi attributa, & relationes diuinas, & tamen cognoſci non poteſt, quin ex vi eiuſdem cognitionis, ſimulque cognoſcantur.

30 *Obijcies.* Sed dices, non alia ratione non poteſt vnum relatiuum in alio cognoſci tamquam in medio, niſi quia non poteſt vnum cognoſci, quin ſimul ex vi eiuſdem notitiæ alterum cognoſcatur: ergo ſi decretum liberum nequit cognoſci, quin ſimul ex vi eiuſdem cognitionis cognoſcatur effectus futurus, nequibit eſſe medium in quo reſpectu illius.

Reſpondetur. Reſpondeo, vnum relatiuum ideò eſſe non poſſe medium in quo alterum cognoſcatur, quia vtrumque cognoſcitur ſimul ſimultate, non ſolum *in quo*, verum etiam *à quo*, ſeu *naturæ*; cuius ratio eſt, quia vt tenet commune proloquium, *relatiua ſunt ſimul natura*, ideſt, vnum non eſt cauſa alterius, quod autem non eſt cauſa alterius in eſſendo, nequit eſſe medium, in quo à priori alterum cognoſcatur; in decreto autem oppoſitum, oppoſita de cauſa contingit: quia nempè, cum ſit cauſa eſſendi reſpectu effectus futuri, quamuis ſimul tempore cognoſcatur cum illo, poteſt eſſe medium à priori reſpectu cognitionis illius.

31 *Tertio arguitur.* Tertio argumentari poſſumus: ſequitur namque ex noſtra ſententia, ſcientiam futurorum differre virtualiter à ſcientia poſſibilium; conſequens eſt contra communem Theologorum ſententiam: ergo decretum diuinum non eſt medium in quo Deus cognoſcit futura. Probatur ſequela: nam diſtinctio in ſcientijs ſumitur à medijs, ſeu obiectis motiuis; at aſſignato pro medio ſcientiæ futurorum decreto diuino; haberet motiuum virtualiter adæquatè diuerſum à motiuo, ſeu medio ſcientiæ poſſibilium: ergo eſſet inter vtramque virtuale diſcrimen. Probatur minor: motiuum, ſeu medium in quo Deus poſſibilia cognoſcit, eſt omnipotentia; at hæc à libero decreto virtualiter, intrinſecè differt; cum iuxta communem Thomiſtarum ſententiam, omnipotentia, vel ſit intellectus practicus Dei connotans voluntatem, vel attributum à voluntate, & intellectu virtualiter diſtinctum: & conſequenter differat virtualiter à decreto libero: ergo ſi hoc eſt medium in quo Deus futura cognoſcit, habebit ſcientia libera motiuum diſtinctum à

Digitized by Google

ſcientia poſſibilium; & conſequenter erit inter vtramque virtuale diſcrimen.

32 *Reſpondetur 1.* Reſpondeo primo, decretum liberum non eſſe motiuum, ſeu medium in quo Deus futura cognoſcit per modum rationis formalis, ſed ſolum per modum applicationis omnipotentiæ, in qua vt per decretum liberum applicata cognoſcuntur futura, ingrediente omnipotentia vt ratione formali obiectiua, & decreto tamquam conditione applicante, cuius ratio eſſe poteſt: nam cum repræſentatio creaturarum in Deo ſupra illarum continentiam fundetur; decretum autem non ſit ratio continendi creaturas futuras, ſed applicatio omnipotentiæ, ratione cuius Deus continet proximè illas: conſequens fit, vt nec eſſe poſſit decretum ratio formalis ex parte obiecti, illas repræſentandi. Iuxta quam doctrinam facilis eſt argumenti ſolutio: nam vt inter ſcientias prædictas intercederet virtuale diſcrimen, deberet virtualis diſtinctio intercedere, non in conditione applicante, ſed inter media, ſeu motiua illarum, quod iuxta hanc ſolutionem in præſenti non contingit.

33 *Reſpondetur 2.* Secundo, admittendo decretum eſſe medium, & non ſolam conditionem, ad argumentum factum reſpondeo, negando ſequelam. Ad illius probationem, conceſſa maiori, nego minorem: ad cuius probationem, conceſſa maiori, diſtinguo minorem: differt virtualiter à decreto libero in eſſe entis, concedo minorem: in eſſe medij, ſeu obiecti cognitionis diuinæ, nego minorem, & nego conſequentiam: quia diſtinctio ſcientiarum non ab entitatiua diſtinctione obiectorum deſumitur, ſed à diſtinctione illorum formaliter in ratione obiecti: ratio autem cur inter decretum, & omnipotentiam non intercedat diſtinctio formaliter in ratione obiecti, eſt, quia hæc prouenit ex diuerſa immaterialitate: decretum autem, & omnipotentia diuina in eadem immaterialitate conueniunt, & idcirco in ratione obiecti non differunt: ſicuti hac de cauſa non dantur in Deo diuerſæ ſcientiæ virtualiter attributaliter reſpectu diuerſorum attributorum: quia licet attributa inter ſe virtualiter differant: omnia tamen in eadem immaterialitate conueniunt.

34 *Denique arguitur.* Denique arguitur: Deus cognoſcit futura contingentia in idæis, quas habet de illis; at idæa in Deo omne liberum decretum præcedit; cum Deus habeat idæas reſpectu poſſibilium, vt docet Diuus Thomas *quæſt. 3. de veritate articulo ſexto:* ergo non cognoſcit futura contingentia in decreto. Maior eſt Diui Thomæ *loco allegato in argumento primo ſed contra*, & *quæſtione ſecunda de veritate articulo quarto ad ſextum*, illis verbis: *Ad ſextum dicendum, quod Deus cognoſcit res in propria natura, ſi iſta determinatio referatur ad cognitionem ex parte cogniti; ſi autem loquamur de cognitione ex parte cognoſcentis, ſic cognoſcit res in idæa, id eſt, per idæam, quæ eſt ſimilitudo omnium, quæ ſunt in re, & accidentalium, & eſſentialium.*

35 *Reſpond.* Reſpondeo, idæam conſiderari poſſe dupliciter, vel prout repræſentatiua idæati, & cauſatiua ſolum in actu primo, vel prout practica in actu ſecundo: ſub prima conſideratione præcedit decretum, & in illa prout ſic ſolum poſſibilia cognoſcuntur à diuino intellectu: ſecundo autem modo conſiderata non præcedit decretum ſed per illud determinatur ad cauſandum exemplariter in actu ſecundo, & in illa, vt ſic conſiderata, Deus cognoſcit effectus futuros, quod in idem venit, atque illa in decreto cognoſcere.

36 *Obijcies.* Dices, Deus cognoſcit futura contingentia in idæa ſecundum eſſentiam idææ; at id, quod accedit idææ poſt decretum, eſt extra totam eſſentiam illius: ergo ante decretum cognoſcuntur à Deo. Maior neceſſaria videtur, vt ſubſiſtat doctrina Diui Thomæ in teſtimonio adducto. Minor autem probatur: idææ namque ſunt diuina exemplaria, ad quorum imitationem Deus producit creaturas; at de ratione exemplaris non eſt vt in ipſo repræſentetur res efficienda vt re ipſa futura, vt conſtat in creato exemplari, de cuius ratione, ſeu eſſentia non eſt, niſi quòd repræſentet clarè effectum producendum: ita vt artifex, ſi velit, poſſit artificiatum ad illius inſtar, ſeu imitationem producere, quin rem vt futuram repræſentet: ergo quod idæis additur poſt decretum, eſt extra illarum eſſentiam.

37 *Reſpond. 1.* Reſpondeo dupliciter: primo diſtinguendo maiorem: ſecundum eſſentiam ideæ, vt ab omni alio præciſam, nego maiorem; ſecundum eſſentiam idææ adiuncto aliquo extra eſſentiam illius, per quod determinatur ad actuale exercitium ſuæ cauſalitatis, concedo maiorem: & omiſſa minori, nego conſequentiam: nec amplius Diuus Thomas *in allegato loco* contendit: & ſicut dicebamus *in prima ſolutione tertij argumenti*, quod in omnipotentia cognoſcuntur futura ingrediente decreto, vt conditione applicante omnipotentiam ad effectum producendum: ita de idæis diſcurrere poſſumus, cognoſci in illis effectus futuros ingrediente decreto tanquam conditione: nam ſicut decretum omnipotentiam applicat ad exercitium ſuæ cauſalitatis: ita etiam ad ſuum exercitium applicat idæam.

38 *Reſpond. 2.* Secundo reſpondeo, conceſſa maiori, negando minorem: nam ſicuti terminatio ſcientiæ ad creaturas futuras, non eſt extra eſſentiam ſcientiæ diuinæ, ſed conſtituit ſcientiam viſionis ſuo modo diſtinctam à ſcientia ſimplicis notitiæ quæ, terminatur ad poſſibilia: ita repræſentatio per modum exemplaris actus vt futuri, conſtituit in Deo diſtinctam idæam ab idæa, quæ reſpicit purè poſſibilia: vnde repræſentatio effectus vt futuri non eſt extra eſſentiam diuinarum idæarum.

Ad minoris probationem, conceſſa maiori, nego minorem, nec exemplum ex creatis deſumptum conuincit: nam cum ſupremus artifex petat perfectiſſimum exemplar habere, ad cuius inſtar effectum producat; perfectius autem exemplar ſit, quod non ſolum repræſentat effectum vt poſſibilem, ſed etiam vt futurum, ſeu vt de facto exiſtentem: hinc eſt, quod Deo id debeamus concedere, dummodo non repugnet. Quod autem modus ille exemplaris repræſentantis effectum, nedum vt poſſibilem, ſed etiam vt futurum, quod Deus inſpiciens, effectus producat, nullam repugnantiam inuoluat, conſtabit ex dicendis *Diſput. ſequenti.* 39

DISPVTATIO XXXX.

An hæc futura ideò ſint futura, quia ſcita, an è contra, ideò ſciantur, quia futura ſunt?

§. I.

Præmittuntur quæ apud omnes ſunt certa.

IDEM eſt, atque inquirere, an ſcientia, qua Deus producit creatura, ſit ſcientia libera, ſeu viſionis, quam habet de illis? Si namque ſcientia viſionis Dei practica ſit, & Deo ratiò producendi creaturas, ideò erunt futuræ, quia ſciuntur à Deo: ſi autem ſpeculatiua ſit, & non practica, non ideò erunt futuræ, quia ſcitæ, ſed potius è contra, ideò ſcitæ, quia futuræ: ly *quia* non dicente cauſam cognitionis diuinæ quoad ſuam entitatem, quod nullus Theologorum admiſſit, ſed ſolum dicente conditionem præuiam ad diuinam ſcientiam viſionis, & independentem ab illa. 1 *Aperitur difficultas.*

In qua diſputatione ſic explicata, tanquam fide certum ex omnium Theologorum ſententia ſuppono, Deum per intellectum, & voluntatem creaturas producere, ſcientiam illius cauſatricem rerum exiſtere. Quam veritatem multis Sacræ Paginæ teſtimonijs Recentiores confirmant: Nobis tamen illam comprobare ſufficiat ex Pſalmo 103. illis verbis: *Omnia in ſapientia feciſti:* & Pſalmo 135. *Qui fecit cælos in intellectu:* nec non Sapientiæ 8 vbi de diuina Sapientia ſic dicitur: *Quis omnium, quæ ſunt, magis quam illa, eſt artifex?* ac tandem ex illo Pauli ad Epheſ. 2. *Qui operatur omnia ſecundum conſilium voluntatis ſuæ.* vbi & intellectus, & voluntatis ad rerum formationem declaratur concurſus. 2 *Dei cauſare creaturas per intellectum, eſt communior ſententia.*

Eandem veritatem tetigit, & docuit Angelicus Doctor multis ſuæ doctrinæ locis, *in hac quæſtione art. 8. in corpore, art. 9. ad 3 art. 16. ad 1. quæſt. 19. artic. 4. quæſt. 27. artic. 1. ad 3 in 1. ſententiarum diſtinct. 38. quæſt 1. art. 1. 1. Contra Gentes cap. 61. & cap. 62. quæſt. 3. de Potentia art. 15. quæſt. 7. art. 10. ad 5. quod lib. 5. quæſt 1. art. 2.* & alibi ſæpè: quibus in locis, varijs, ſatiſque efficacibus rationibus illam oſtendit. Et quidem Deum creaturas producere per intellectum, & voluntatem, oſtendit Angelicus Doctor 2. *Contra Gentes cap. 2.* nouem rationibus, ex quibus hanc colligo: agens namque liberum, quod liberè ſuum effectum producit, agit per intellectum, & voluntatem; at Deus in creaturarum productione, non per modum naturæ, ſed liberè agit: ergo per intellectum, & voluntatem illas producit. Illatio eſt legitima. Maior certa: voluntas namque eſt primum libertatis principium per modum mouentis quoad exercitium; intellectus autem per modum obiectiuè mouentis: ergo agens liberum, ſi liberè producat effectum, debet illum producere media voluntate, & intellectu. Minorem autem multis oſtendit Diuus Thomas *loco allegato*, primo: nam virtus omnis naturalis agentis determinatur ad vnum effectum: ex quo fit, quod naturalia vniformiter, & vno modo ſemper eueniunt; at Dei virtus non alligatur ad vnum effectum, ſed omnium non implicantium eſt vniuerſaliſſima cauſa: ergo non agit ex neceſſitate naturæ, ſed per ſuæ voluntatis arbitrium. 3 *S. Th.* *Prob. ratione D. Thom.*

Quod ſiquis dicat, maiorem ſolum eſſe veram de agente naturali finito, non autem de infinito: quia cum iſtius virtus infinita ſit alligari nequit vni effectui finito. In contrarium obijcio ex Ferrara, explicando maiorem Diui Thomæ in hunc modum: omne agens, cuius agendi principium eſt ſola natura, ſolum ſibi ſimile in natura producit: ergo ſi principium agendi in Deo eſt ſola diuina natura, eſto agens ſit infinitæ virtutis, ſolum ſibi ſimile in natura valebit producere; cumque in natura ſolus æternus Filius ſit ſimilis Patri, nihil ad extra producere poterit. 4 *Si aliquis dicat. In contrarium arguitur.*

Secundo illa minor ſuadetur: nam agens, quod operatur ex neceſſitate naturæ, ſtatim niſi impediatur, explicat totam ſuam 5 *Secundo.*

Digitized by Google

prob. minor. ſuam virtutum producendo totum, quod poteſt; at Deus vndique expeditus exiſtens, non ſtatim produxit totum, quod potuit; cum multa, quæ non implicant; ac proinde ſub illius actiuitatis ſphæra continentur, de facto non ſint extra cauſas: ergo non agit ex neceſſitate naturæ, ſed per ſuæ voluntatis electionem.

Tertio. Tertio: agens naturale agit propter finem ſibi præſtitutum ab illo, ſicuti motui ſagittæ à ſagittario finis præſtituitur; at iſte modus operandi omnino indecet ſupremum principium: ergo nequit primæ cauſæ competere.

6 *Confirm.* Quod amplius confirmo: Deo namque, vtpotè perfectiſſimo agenti, debetur perfectiſſimus modus agendi; at modus agendi perfectiſſimus ad extra non eſt agere ex neceſſitate naturæ, ſed liberè: ergo iſte ſecundus modus operandi attribuendus eſt illi. Probo minorem: agens per modum naturæ, cum non operetur à caſu debet agere propter finem, non à ſe præſtitutum, cum per intellectum non agat: ergo præſtitutum ab alio; agens vero liberè agit propter finem ſibi præſtitutum à ſe ergo: iſte ſecundus modus operandi, eſt perfectior, vtpotè independentior; ac proinde Deo neceſſario adſcribendus.

7 *Si obijcias contra rationem primo.* Si quis obijciat contra rationem iſtam ſic primo: Verbum æternum non liberè, ſed ex neceſſitate naturæ ab æterno Patre procedit: ergo perfectiſſimus modus agendi non eſt liberè, ſed ex neceſſitate naturæ operari.

Secundo. Secundo in eodem exemplo inſiſtendo: Verbum ex neceſſitate naturæ ab æterno Patre procedit; & tamen non propter finem ſibi præſtitutum ab alio: ergo non omne agens ex neceſſitate naturæ, agit propter finem ſibi ab alio præſtitutum; & conſequenter vis noſtræ rationis infringitur.

8 *Reſpond. ad 1.* Reſpondeo ad primam obiectionem ex Caietano *ſupra artic.* 8. negando conſequentiam, quia Verbum procedit, non tamen cauſatur, & Diuus Thomas non aſſerit illum eſſe perfectiſſimum modum procedendi, ſed perfectiſſimum modum cauſandi; ratio autem quare non repugnet Deo proceſſio naturalis ad intra, bene tamen ad extra, ea eſt, quia videlicet; adæquari infinitam virtutem cum infinito termino, nullam imperfectionem Deo repugnantem præſefert; cum termino autem finito adæquari, magna eſt imperfectio.

9 *Ad 2.* Ad ſecundam reſpondeo ex D. Thoma *quæſt. 3. de Potentia art.* 15. diſtinguendo conſequens: agens, quod producit terminum infinitum, qui ad nullum finem ordinatur, ſed eſt omnium finis, concedo conſequentiam: quod producit terminum finitum, ad finem ordinatum, nego conſequentiam. Itaque Pater, Verbum producens, non producit illud propter finem, quia Verbum productum, non eſt propter finem, ſed eſt omnium finis; & ideò non agit nec propter finem præſtitutum à ſe, nec ab alio; in productione autem effectuum ad extra, agit propter finem ex parte effectus, & conſequenter, vel propter finem ſibi præſtitutum à ſe, vel ab alio, eſt neceſſum quod agat.

10 *Diuiſio ſcientiæ ſupponitur.* Suppono ſecundo, diuiſionem ſcientiæ in ſcientiam viſionis, & ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, quæ potius quam diuiſio, eſt quædam continentia diuerſarum terminationum, ſeu diuerſorum terminorum, qui à Deo cognoſcuntur: ſcientia viſionis eſt illa, qua Deus rem vt exiſtentem cognoſcit, quæ tam ad intra, quam ad extra ſe extendit: ſe namque intuitiuè cognoſcit, & pariter creaturas exiſtentes: ſcientia vero ſimplicis intelligentiæ, & neceſſaria, eſt illa, qua cognoſcit creaturas vt intra ſtatum puræ poſſibilitatis contentas, non attenta ex vi huius terminationis exiſtentia exercita illarum.

11 *Quæ ad artificiati effectiuam concurrunt.* Tertio præmitto, vt planius difficultas innoteſcat, quod ad artificiati formationem, ſcientia, voluntas, & vis executiua concurrunt, ſcientia dirigendo, voluntas mouendo, & vis executiua exequendo, quod in artifice creato conſpicitur, in quo ſi domum v. c. ſit ædificaturus, prius ſcientia præſtituit finem, quem voluntas appetit, ſtatim conſulit intellectus de medijs, illorum, & domus formandæ meditando naturas, voluntas eligit media præconſiliata, mouet intellectum, vt imperet: ad imperium ſequitur vſus applicans vim executiuam ad opus: ac tandem ſequitur executio, quæ in creato artifice per diſtinctos actus, diſtinctaſque potentias præſtantur. Inquirimus ergo, ſuppoſito iam, quod ſcientia diuina directiuum præſtat concurſum, ad quam ex dictis ſcientijs pertineat, an ad ſcientiam viſionis, an vero ad ſcientiam ſimplicis notitiæ?

§. II.

Referuntur ſententiæ, & ſtatuitur prima concluſio.

12 *Scientia ſimplicis intelligentiæ dirigit ſaltè in actu 1.* IN qua difficultate in vno omnes Auctores vniformes reperio, in alio autem in duas extremas ſententias diuiſos: conueniunt in eo quod ſcientiæ ſimplicis intelligentiæ Dei competat eſſe directiuam in actu primo. Quod expreſsè docet Angelicus Doctor *in hac quæſt. art.* 16. *ad* 1. illis verbis: *Scientia Dei eſt cauſa non ſui, ſed aliorum, quorundam quidem actu, ſcilicet eorum, quæ ſecundum aliquod tempus fiunt, quorundam vero virtute, ſcilicet eorum, quæ poteſt facere, & tamen numquam fiunt.* Et infra quæſt. 15. art. 3. ad 2. illis verbis: *Eorum quæ neque ſunt, neque fuerunt, neque erunt, Deus non habet practicam cognitionem niſi in virtute tantum*; at ſcientia quam habet de illis, eſt ſimplex notitia: ergo eſt practica, & directiua in virtute, ſeu in actu primo.

13 *Suadetur ratione.* Et ſuadetur manifeſta ratione: ſcientia, quæ anteuertit omne liberum decretum, non eſt viſionis, ſed ſimplex notitia; at vis directiua per modum artis in actu primo competit Deo ratione ſcientiæ anteuertentis omne liberum decretum, & independenter ab illo: ergo talis vis directiua in ſimplici notitia inuenitur. Maior cum conſequentia tenet. Minor autem oſtenditur primo: *Minor ſuadetur primò.* nam eſto actualis rerum productio competat Deo dependenter à libero ſuæ voluntatis decreto, vis tamen productiua ei conuenit omnino independenter ab illo: ergo pariter quamuis actualis directio, liberum decretum ſupponat, vis tamen directiua per modum actus primi, omne liberum decretum præcedit.

14 *Secundo.* Secundo, in artifice creato datur ſcientia directiua in actu primo per modum artis ante omnem actum liberum ſuæ voluntatis, quamuis illius ſcientiæ actualis directio media voluntate liberè operante debeat præſtari: ergo ſimiliter continget in Deo, quod quamuis actualis directio medio actu libero voluntatis diuinæ exerceatur, vis tamen directiua per modum artis omne liberum decretum præueniet. *Tertio.* Tertio, Deus reſpectu purè poſſibilium habet vim directiuam, tametſi de facto non dirigentem, ſicuti & vim productiuam, de facto tamen non producentem; at quidquid Deo competit reſpectu purè poſſibilium eſt independens ab omni libero ſuæ voluntatis decreto, omneque decretum præueniens: ergo vis directiua per modum artis omne liberum præuenit decretum, in quo, vt dicebam, vtriuſque partis Doctores conſentiunt.

15 *Prima ſententia.* Cui autem ex prædictis ſcientijs ſit attribuenda actualis directio, eſt in quo diſſidium inter illos non mediocre verſatur, & in duas extremas partiuntur ſententias. Prima illarum contendit ſoli ſimplici notitiæ talem directionem eſſe adſcribendam, ſcientiam autem viſionis, futura iam facta ſupponere, nec vllatenus practicam, ſed adæquatè eſſe ſpeculatiuam. In quam ſententiam vniformi plauſu omnes PP. Societatis conſpirant, Molina 1. *p. quæſt.* 14. *art.* 8. Vazquez *diſp.* 68. *cap.* 6. Suarez *lib.* 3. *de attributis poſitiuis cap.* 4. Becanus *de ſcientia Dei quæſt.* 15. Arrubal *diſput.* 32. *cap.* 3. & ſequentibus, contendens in eam; vellit nollit, Angelicum Doctorem adducere. Herice *diſput.* 10. *cap.* 1. Et Alarcon *Tract.* 2. *diſput.* 5. *cap.* 4.

16 *Secundo.* Secunda per oppoſitum docet, ſcientiam viſionis eſſe cauſam rerum in actu ſecundo, ſcientiam vero ſimplicis intelligentiæ, ſolum in virtute, ſeu in actu primo eſſe cauſatiuam, ſeu directiuam reſpectu creaturarum. Ita noſter Albelda *diſp.* 38. *ſect.* 2. & 3. Referens illa Capreolum *in* 1. *diſt.* 38. *quæſt.* 1. *art.* 3. *ad argumenta Scoti.* Magiſter Cornejo *art.* 8 *diſp.* 2. *dub. vltimo.* PP. Salmanticenſes *tract.* 3. *diſp.* 5. *dub.* 2. & noſter S. Thoma *diſp.* 18. Sed pro veritatis explicatione ſit.

17 *Prima concluſio. prob. 1. ex D. Th.* PRIMA CONCLVSIO. *Scientia ſimplicis intelligentiæ concurrit actualiter ad creaturarum productionem dirigendo remotè, & mediatè.* Moueor ad illam primo ex D. Thoma *in* 1. *ſent. diſt.* 38. *quæſt.* 1. *art.* 1. vbi hæc habet verba: *Sicut eſt cauſalitas artificis per artem ſuam, ita eſt conſideranda cauſalitas diuinæ ſcientiæ: eſt ergo iſte proceſſus in productione artificiati: primo ſcientia artificis oſtendit finem: ſecundo voluntas eius intendit finem illum. Tertio voluntas imperat actum, per quem educitur opus, circa quod opus ſcientia artificis ponit formam conceptam: vnde ſcientia ſe habet, vt oſtendens finem, & vt dirigens actum, & informans opus.* Et in hac quæſt. art. 8 in principio corporis, ſic ait: *Scientia Dei ſe habet ad res creatas, ſicut ſcientia artificis ad artificiata.*

18 *Secundo prob. ratione.* Ex quibus verbis ſic formatur prima ratio pro noſtra concluſione: ita comparatur ſcientia Dei reſpectu creaturarum, ſicut ſcientia artificis creati ad artificiata; at in artifice creato, non ſolum concurrit ad opus efficiendum imperium, quod ad electionem ſequitur, ſed etiam concurrit dirigendo ſaltim remotè ſcientia artificiati factibilis electionem præcedens: tum, quia electionem regulat: tum etiam, quia modum, quo opus eſt factibile, oſtendit: ergo pariter in diuino intellectu, non ſolum imperium electionem ſupponens, ſed etiam ſcientia, quæ illam antecedit, & creaturas vt factibiles tantum cognoſcit, quæ eſt ſimplex notitia, ad opus efficiendum dirigendo remotè concurrit.

19 *Tertio.* Tertio, non ſolum imperium diuinum, ſed etiam conſilium ad creaturarum productionem concurrit, iuxta illud Pauli ad Epheſios 1. *Qui operatur omnia ſecundum conſilium voluntatis ſuæ*; at conſilium non pertinet ad ſcientiam viſionis, ſed ad ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, cum electionem præcedat vt regula illius, teſte D. Thoma 1. 2. *quæſt.* 14 *artic.* 1. ergo ſcientia ſimplicis intelligentiæ concurrit ad creaturarum productionem; non immediatè, vt ſtatim videbimus: ergo concurrit mediatè, & remotè.

20 *Quarto.* Quarto, ideo electio eſt cauſa remota futuritionis rerum, quia mouet, & applicat intellectum vt imperet, intimetque potentijs executiuis, operis productionem, ex quo imperio, media

Digitized by Google

media executione producuntur creaturæ, ſed ſcientia ſimplicis intelligentiæ regulat electionem, à qua inchoatur rerum futuritio: ergo remotè regulat operis executionem. Conſequentia cum maiori tenet. Minorem autem probo, tum ex Diuo Thoma 1. 2. *quæſt.* 14. *artic.* 1. *in corpore*, illis verbis: *Electio ſequitur iudicium de rebus agendis*. Et in ſolut. ad 2. ibi: *Conſilium attribuitur Deo quantum ad certitudinem ſententiæ, ſeu iudicij*; ergo diuina electio ſequitur hoc iudicium. Secundo, quia omnis actus voluntatis diuinæ habet pro regula actum aliquem diuini intellectus; at electio regulari non poteſt per ſcientiam viſionis, cum illam præcedat: ergo regula illius eſt ſcientia ſimplicis intelligentię.

21 *Opponet.* Si objiciatur in contra ex Diuo Thoma 1. *p. quæſt.* 15. *art.* 2. illis verbis: *Eorum, quæ nec ſunt, nec fuerunt, nec erunt, Deus non habet practicam cognitionem niſi virtute tantum*: ergo ex mente D. Thomæ ſcientia purè poſſibilium, quæ eſt ſimplex notitia, virtute ſolum, & non in actu eſt practica; & conſequenter ſolum in virtute, & in actu primo cauſatiua. *Si dicatur.* Si dicatur, veriſſimum eſſe reſpectu purè poſſibilium virtute ſolum eſſe cauſatiuam, & practicam, nec amplius D. Thomam aſſerere, reſpectu tamen futurorum, ſeu exiſtentium, non ſolum virtute, ſed etiam in actu eſſe cauſam dirigentem directione mediata.

22 *In contrarium obſtat.* In contrarium obſtabit, quod ſcientia ſimplicis intelligentiæ prout liberum decretum procedit, omnino indifferenter ſe habet ad poſſibilia, quæ decreuit fore diuina voluntas, & ad illa, quæ nunquam exiſtunt: ergo in illo priori conſiderata, non magis eſt cauſa reſpectu futurorum, quam reſpectu purè poſſibilium; & conſequenter, cum iſtorum ſolum in actu primo ſit cauſa, nec reſpectu illorum erit cauſa in actu ſecundo. Antecedens videtur certum, quia non propoſuit iſta cum maiori bonitate, quam illo, imo in pluribus ex illis maiorem bonitatem agnouit; cum plura ex purè poſſibilibus in perfectione excedant illa, quæ exiſtunt, & ſunt extitura. Conſequentia probatur: à principio namque omnino indifferenti nequit determinatus effectus prouenire.

23 *Reſpond.* Reſpondeo iuxta ſolutionem datam; ad cuius impugnationem, omiſſo antecedenti, nego conſequentiam, quam non conuincit probatio facta: nam principium aſſumptum ſolum eſt verum de principio effectiuo, non tamen de eo quod obiectiuè tantum, aut regulatiuè ad aſſequendum effectum concurrit, qualiter Nos dicimus ſimplicem notitiam concurrere ad productionem rerum: hoc enim neceſſarium non eſt, quod ante actum ſecundum per aliquid præuium actioni determinatum ſupponatur, vt patet in fine, qui vt indifferenter amandus voluntati proponitur: hinc enim ante amorem, qui vt ab ipſo intelligitur egredi eſt eius cauſalitas, non ſupponitur determinatus vt hoc, vel illo amore diligatur, per amorem autem tanquam per cauſalitatem determinatur: ſic in præſenti, ſcientia ſimplicis intelligentiæ ante decretum, indifferenter ſe habet in actu primo, per decretum autem determinatur vt iſtorum futurorum ſit cauſa in actu ſecundo dirigens, directione non proxima, ſed mediata, & remota.

24 *Inſtabis primo.* Sed inſtabis primo; ergo ſcientia ſimplicis intelligentiæ vt dirigens in actu ſecundo directione remota ſupponit decretum; ſiquidem determinatur per illud. Tum ſic: ergo non concurrit directiuè ad tale decretum; cum iam illud ſupponat; & conſequenter nec remotè ad rerum productionem concurret. Patet hæc conſequentia: quia eatenus diximus remotè ad futuritionem rerum concurrere, quatenus concurrit directiuè ad decretum.

25 *Secundo.* Secundo, ſcientia ſupponens liberum decretum, eſt ſcientia viſionis; ſed per nos ſimplex notitia prout in actu ſecundo remotè concurrens ad creaturam futuritionem, liberum decretum ſupponit: ergo prout ſic erit ſcientia viſionis. Probatur maior: nam idcirco imperium eſt ſcientia viſionis, vt ſtatim videbimus, quia ſupponit liberum decretum diuinum, nempè electionem.

26 *Reſpond. ad 1.* Reſpondeo ad primam inſtantiam, diſtinguendo conſequens primum: ſupponit decretum prout a voluntate, nego conſequentiam: ſupponit decretum conſideratum prout a fine concedo conſequentiam: ſicut ſolet dici *in tract. de cauſis*, quod actus voluntatis prout à fine eſt cauſalitas determinans finem, & prout à voluntate eſt effectus illius.

27 *Ad 2. reſpond. dupliciter.* Ad ſecundam, diſtinguo maiorem dupliciter, primo: ſi decretum adæquatè acceptum ſupponat, concedo maiorem: ſi inadæquatè ſolum, nego maiorem: & minori ſub eadem diſtinctione admiſſa, nego conſequentiam. Itaque imperium ideò eſt ſcientia viſionis, quia decretum adæquatè acceptum ſupponit, hoc eſt, non ſolum prout a fine, ſed etiam prout a voluntate intelligitur egredi: ſimplex autem notitia vt cauſans in actu ſecundo, quamuis illud ſupponat ſecundum quod a fine intelligitur egredi, non tamen prout à voluntate procedit, ſed prout ſic intelligitur regulari per illam, & ideò non eſt ſcientia viſionis. Vel ſecundo, diſtinguo maiorem: ſcientia, quæ ſupponit decretum vt repræſentet, eſt ſcientia viſionis, concedo maiorem: quæ illud ſupponit ſolum vt cauſet, nego maiorem: & minori ſub eadem diſtinctione, nego conſequentiam: quia ſcientia ſimplicis intelligentiæ non ſupponit decretum vt repræſentet, ſed ſolum vt cauſet.

28 *Inſtabis.* Sed inſtabis adhuc: non poteſt Dei ſcientia ſupponere decretum vt cauſet, & non vt repræſentet: ergo ſolutio eſt nulla. Probatur antecedens, tum: quia ſcientia alitter eſt repræſentatio: ergo ad nihil poteſt niſi per repræſentationem terminari. Tum etiam: quia ſcientia ad nihil terminari poteſt niſi tanquam ad ſcitum, ſicut corporalis viſio ſolum ad viſum terminari valet. Tum denique: quia aliàs ſcientia Dei pro illo priori terminaretur ad rem vt futuram tanquam ad effectum, & ſolum vt poſſibilem illam cognoſceret, ex quo duo abſurda ſequuntur: primum eſt Deum pro tunc ignoranter procedere: ſecundum, eius cognitionem eſſe falſam pro tunc, ſi quidem terminaretur vt poſſibile ad aliquid, quod pro tunc iam eſſet futurum.

29 *Reſpond. negando antecedens.* Reſpondeo, negando antecedens. Ad primam probationem, diſtinguo antecedens: eſt repræſentatio adæquatè, nego antecedens: & ſimul cauſa, concedo antecedens, & nego conſequentiam. Ad ſecundam, diſtingo antecedens: ad ſcitum, quod eodem modo ſit ſcitum, quo terminat cauſalitatem, nego antecedens: ſub alio modo, concedo antecedens, & nego conſequentiam: quia vt rem cauſet, & ad illam ſua cauſalitate vt futuram terminetur, ſufficit quod futuritionem vt poſſibilem repræſentet, & vt ſic voluntati proponat, cuius exemplum habemus in ſcientia creata, quæ vt cauſa ad rem vt exiſtentem terminatur, & tamen illam non repræſentat, quatenus exiſtentem.

30 *Nullum ſequitur inconueniens.* Ad tertiam probationem, concedo ſequelam, nec ſequitur aliquod ex prædictis inconuenientibus. Non primum: quia vt ignoranter non cauſet, ſufficit omnem illum modum vt poſſibilem perfectiſſimè cognoſcere, quia aliter pro tunc cognoſcibilis non eſt, ex eo quod intelligitur præcedere decretum voluntatis diuinæ ſecundum quod à voluntate procedit, à quo res accipiunt ſuam futuritionem. Nec ſecundum: quia cognitio illa non negat futuritionem in eodem inſtanti conuenire, ſed ſolum pro tunc vt exercitam illam non attingit, in quo nulla falſitas eſt.

§. III.

Statuitur ſecunda concluſio.

31 *Secunda concluſio. Prob. ex D. Th.* SECVNDA CONCLVSIO, *Scientia libera viſionis eſt cauſa creaturarum, & proxima regula productionis illarum.* Hæc concluſio eſt expreſſa D. Thom. pluribus in locis, *in* 1. *diſt.* 39. *quæſt.* 1. *art.* 1. *ad* 5. illis verbis: *Eſſe Dei non ſubiacet libertati voluntatis, ſicut ſcire operatiuum creaturæ*; at ſcientia, quæ ſubiacet libertati voluntatis, non eſt purè poſſibilium, ſed futurorum: ergo iſta ex mente D. Thomæ eſt creaturarum cauſa.

32 *Et art.* 8. *huius quæſtionis in corpore, & in ſolutione ad* 1. deſumptum ex Origene aſſerente, non ideò rem eſſe futuram, quia ſcitur à Deo, ſed ideò ſciri quia futura eſt reſpondens Angelicus Doctor his verbis: *Ad primum dicendum, quod Origenes loquutus eſt attendens rationem ſcientiæ, cui non competit ratio cauſalitatis, niſi adiuncta voluntate*; at ſi D. Thomas ſentiret ſolam ſcientiam ſimplicis intelligentiæ eſſe cauſam rerum, & non cauſari per ſcientiam viſionis, qua futura cognoſcuntur futura, non ſic explicaret Origenis verba, ſed illa admitteret vt abſolutè vera: ergo ſcientia libera viſionis eſt cauſa creaturarum ex mente D. Thomæ. Probo minorem: nam hæc propoſitio, *non propterea aliquid erit, quia id ſcit Deus eſſe futurum*, quam D. Thomas ex Origene opponit, eſt vera vt iacet abſque vlla explicatione, ſi ſola ſcientia ſimplicis intelligentiæ ſit cauſa futuritionis rerum; quia ſcientia ſimplicis intelligentiæ non terminatur ad rem vt futuram, ſed tantum vt poſſibilem: ergo licet per illam ſint res futuræ, quia ſciuntur poſſibiles non tamen, quia ſciuntur futuræ; & conſequenter, cum D. Thomas dictam propoſitionem non admiſerit vt abſolutè veram, ſed Origenem explicuerit loquutum de ſcientia, cui non competit ratio cauſalitatis, niſi adiuncta voluntate, manifeſtè ſentit ſcientiam, cui adiuncta voluntate competit ratio cauſalitatis repræſentare futura, vt futura.

33 *Expiſcatio excluditur.* Per quod euertitur explicatio Arrubalis ad verba D. Thomæ contendentis, non obſtante teſtimonio ita expreſſo, Angelicum Doctorem in ſuum patrocinium adducere, & contra omnes Thomiſtas extorquere: melius Vazquez loco ſupra allegato vi iſtius teſtimonij conuictus fatetur D. Thomam à noſtra eſſe ſententia, licet poſtea aliqualiter ipſum explicare contendat, cuius explicatio planè ex dictis exploditur.

34 *Prob. 1. ex Patre Auguſt.* Probatur primo noſtra concluſio ex Auguſtino relato à D. Thoma in argumento, ſed contra, illis verbis *Vniuerſas creaturas, & ſpirituales, & corporales, non quia ſunt ideò nouit Deus, ſed ideò ſunt quia nouit*. Et ex Magno Gregorio lib. 20. Moralium cap. 24. ibi: *Quæcumque ſunt, non ideò ab æternitate videntur quia ſunt, ſed ideò ſunt quia videntur*: ergo ex mente Auguſtini, & Gregorij, ſcientia qua Deus cognoſcit creaturas exiſtentes, quæ eſt ſcientia viſionis, eſt illarum exiſtentiæ cauſa.

Reſpon-

Digitized by Google

35 *Reſp. 1.* Reſpondebis primo, cum Vazquez *num.* 42. allegatos PP. in illa cauſali non loqui de ſcientia viſionis terminata ad creaturas vt futuras, aut quatenus exiſtentes, ſed de ſcientia practica, qua vt poſſibiles cognoſcuntur, & de hac recte dicitur, ideò res eſſe futuras, quia à Deo cognoſcuntur. Quia interpretatione occurrit Arrubal *cap.* 8. *num.* 29. ad verba Auguſtini.

38 *Sed contra I.* Sed contra primo: nam iuxta hanc interpretationem propoſitio Auguſtini faceret iſtum ſenſum, *ideò creaturæ ſunt exiſtentes, quia nouit Deus illas vt poſſibiles*; at in iſto ſenſu eſt falſa propoſitio: ergo inepta eſt prædicta interpretatio. Probo minorem, propoſitio cauſalis petit ad ſui veritatem quod ſit bona conſequentia; at hæc conſequentia non tenet; *Deus cognoſcit res vt poſſibiles: ergo erunt exiſtentes*: ergo hæc cauſalis eſt falſa, *ideò res ſunt exiſtentes, quia à Deo vt poſſibiles cognoſcuntur*. *Secundo.* Secundo, hæc propoſitio eſt falſa in ſenſu formali, *creaturæ exiſtentes cognoſcuntur à Deo per ſimplicem notitiam*, quia in formali ſenſu fit reduplicatio ſupra exiſtentiam: ergo pariter iſta erit falſa in ſenſu formali, *ideò ſunt creaturæ, quia Deus nouit*, ſi intelligatur de notitia ſimplici. Patet conſequentia: quia verbum *nouit* cadit ſupra creaturas exiſtentes. *Denique* Denique: nam hæc interpretatio adhiberi nequit verbis Gregorij expreſsè loquentis de notitia, quæ vocatur viſio, hæc autem non eſt ſimplex notitia, ſed ſcientia viſionis.

37 *Reſp. 2.* Reſpondebis ſecundo ex Arrubale ad verba Gregorij, illis ſolum ſignificari, non ideò res cognoſci à Deo, quia illæ in tempore ſunt realiter præſentes; ſic enim Deus deberet à rebus ſcientiam accipere, quod eſt falſum; ac proinde potius res ſecundum ſuam præſcientialitatem, quam habent in tempore, eſſe Deo præſentes, quia illas vidit ab æterno in præſentialitate, quam habent in ſuo tempore.

38 *Reijcitur primo.* Verum hæc interpretatio non eſt minus inſufficiens, quam prima, quod patet, tum, quia intuitus Dei nequit eſſe cauſa quare creaturæ ſint Deo præſentes in æternitate, niſi etiam ſit cauſa vt ſint in ſuo tempore; cum ratio immediata quare in æternitate continentur ſit propria duratio: ergo ſi ſcientia Dei eſt cauſa coexiſtentiæ creaturarum ad Deum in menſura æternitatis, eſt etiam cauſa exiſtentiæ in propria duratione.

39 *Secundo.* Secundo, quia quando inquit Gregorius, *ideò res ſunt præſentes, quia videntur à Deo*, nequit interpretari de præſentia obiectiua, vt inſinuat Auctor prædictus: ergo intelligi debet de phyſica præſentia; & conſequenter phyſica præſentia, quam res habent in æternitate, & in tempore, erit effectus ſcientiæ viſionis. Probo antecedens: res eſſe præſentes obiectiuè Deo, eſt videri ab ipſo: ergo ſi loqueretur Gregorius de præſentia obiectiua, illius propoſitio redderet iſtum ſenſum, *ideò videntur, quia videntur*; & conſequenter eſſet identica, & inepta propoſitio. *Denique.* Denique reijcitur: nam etiam ſi explicetur de præſentia obiectiua, fauet Nobis Gregorius, quod probo: nam illa obiectiua præſentia eſt obiectum ſcientię viſionis: ergo ſi rebus conuenit, quia videntur à Deo, iam ſcientia viſionis ſuum obiectum cauſabit; & conſequenter ruit fundamentum pręcipuum ſententiæ contrarię, deſumptum ex eo quod obiectum debet ſcientiam præcedere ſub ea ratione, qua eſt obiectum illius.

40 *Secundo prob. concluſio.* Secundo probatur concluſio: imperium diuinum concurrit ad creaturarum productionum, iuxta illud Pſalmi 148. *Ipſe dixit, & facta ſunt: ipſe mandauit, & creata ſunt*; ſed imperium eſt ſcientia viſionis: ergo ſcientia viſionis eſt cauſa rerum. Conſequentia cum maiori tenet, & minorem probo: nam imperium ſequitur efficacem rerum electionem in Deo; ſed actus ſupponens efficacem electionem, eſt ſcientia viſionis: ergo imperium eſt ſcientia viſionis. Probo maiorem primo ex D. Thoma 1. 2. *quæſtione* 17. *art.* 1. *in fine corporis*, illis verbis: *Vnde relinquitur, quod imperare ſit actus rationis præſuppoſito actu voluntatis, in cuius virtute ratio mouet per imperium ad exercitium actus*: ergo imperium diuinum præſupponit efficacem rerum electionem. Secundo, imperium eſt actus practicus, & liber intellectus; ſed omnis intellectus libertas ex actu voluntatis originatur, & illum ſupponit; cum voluntas ſit primum liberum, & prima libertatis radix: ergo imperium eſt actus intellectus ſupponens efficacem electionem voluntatis.

41 *Reſp. 1. Sed contra I.* Reſpondebis primo, imperium non eſſe actum intellectus, ſed voluntatis. Sed contra primo: nam imperium eſt intimatio, ordinatio, & præceptum; ſed ordinare vnum ad aliud pertinet ad intellectum practicum, ſicut vnum ex alio inferre ad intellectum ſpeculatiuum, præcipere etiam eſt actus ſuperioris, & conſequenter ad ſupremam potentiam, qualis eſt intellectus, debet pertinere: ergo imperium eſt actus intellectus. *Secundo.* Secundo: nam diuinum imperium explicatur per illa verba Pſalmi, *Ipſe dixit, & facta ſunt*; ſed dicere eſt loqui, locutio autem eſt actus intellectus, & non voluntatis: ergo imperium eſt actus intellectus, & non voluntatis. Mitto alia plura contra iſtam ſolutionem, quia non eſt huius loci eius plena impugnatio. Videantur Thomiſtæ *in hac* 1. *p. quæſt.* 23. *&* 1. 2. *quæſt.* 17.

42 *Reſp. 2.* Reſpondebis ſecundo, imperium non eſſe actum diſtinctum a ſcientia ſimplicis intelligentiæ, ſed eſſe cognitionem rerum poſſibilium adiuncto actu voluntatis diuinæ, qui actus eſt liber in cauſando creaturas, non in illarum repræſentatione: ſola autem illa ſcientia eſt viſionis, quæ actum voluntatis ſupponit vt repræſentatiuè ſuum obiectum attingat, non vero quæ ſolum actum liberum ſupponit vt cauſet.

43 *Reijcitur I.* Sed contra primo: præter efficacem electionem, quæ datur in ordine intentionis, datur etiam alius actus diſtinctus, qui vocatur *vſus* reſpiciens obiectum vt exequibile, & applicans potentias executiuas ad exequutionem: ergo præter conſilium, quod eſt iudicium certum regulas electionem, debet dari in diuino intellectu aliud iudicium a primo diſtinctum ſubſequutum ad electionem, præcedens, & regulans vſum, quod vocamus *imperium*. Conſequentia tenet: nam quia præter intentionem finis ponimus in Deo alium actum voluntatis, nempè electionem, ponitur etiam in diuino intellectu actus electionem regulans diſtinctus ab illo, qui eſt intentionis regula: ergo ſi præter electionem datur vſus actiuus ab electione diſtinctus, debet etiam dari diſtinctus actus diuini intellectus, qui ſit regula illius. Antecedens autem probo: ille actus datur in nobis: tum, quia id expreſsè docet D. Thomas 1. 2. *quæſt* 17. *art.* 3 *in corpore*, & clarius *ſolutione ad* 1. Tum etiam, quia adhuc electione ſuppoſita, eſt noua difficultas in applicando executiuas potentias ad opus. Tum denique; quia in obiecto eſt diſtincta ratio obiectiua exequibilis, à ratione obiectiua eligibilis: ergo debet etiam admitti in Deo; cum nulla in hoc imperfectio inuoluatur.

44 *Secundo reijcitur.* Secundo traditam ſolutionem reijcio: imperium eſt actus perfectè, & intrinſecè liber, ſed ſcientia ſimplicis intelligentiæ non reddatur perfectè, & intrinſecè libera ex additione decreti liberi voluntatis diuinæ; cum tale decretum nihil ei intrinſecum ſuperaddat, in data ſolutione: ergo in illa non conſiſtit imperium, etiam adiuncto decreto. Conſequutio cum minori tenet, & maiorem probo: eſt poſſibilis actus practicus intellectus perfectè; & intrinſecè liber: ergo illo debet imperium conſiſtere. Probo antecedens, eſt poſſibilis actus ſpeculatiuus intellectus perfectè, & intrinſecè liber: ergo, & actus practicus intrinſecè liber erit poſſibilis.

45 *Denique reſpond.* Denique reſpondebis, noſtro argumento ad ſummum conuinci, ſcientiam viſionis eſſe cauſam rerum per modum ordinantis, ſeu imperantis, applicando, ſcilicet, imperatiuè vim executiuam ad opus, non tamen quod dirigat illam in creaturarum productione, eo modo quo ſcientia artificis ipſum dirigit in formatione artificiati, ſicut ſi Dominus imperet ſeruo vt artificiatum aliquod formet, tale imperium erit quidem applicatiuum ſerui ad operandum, non tamen eius mentem, ſeu potentias exequutiuas diriget, vt modo artificioſo in artificiati formatione procedat; ſe iſto modo adæquatè dirigetur ſeruus per propriam ſcientiam, & propriam ideam: ſic ergo continget in Deo, quod quamuis ſcientia viſionis imperet creaturarum productionem, & conſequenter applicatiuè ad illam concurrat, non tamen directiuè ſed directio adæquatè erit per ſimplicem notitiam.

46 *Impugnatur ſolutio.* Cæterum, præterquamquod hoc admiſſo, iam ſaluatur ſcientiam viſionis eſſe cauſam rerum, quod aduerſarij negant, contra iſtam ſolutionem in hunc modum obijcio: imperium diuinum eſt cognitio perfecta creaturæ exiſtentis, vt probatum relinquo: ergo non ſolum applicatiuè, ſed etiam regulatiuè ad illius productionem concurrit. Patet conſequentia: quia ob hanc cauſam in aduerſariorum ſententia directiuè concurrit ad creaturam productionem ſimplex notitia, quia eſt perfectiſſima cognitio creaturæ vt poſſibilis: ergo ſi imperium eſt perfecta cognitio creaturæ producendæ vt exiſtentis, cum aliàs præcedat executionem prioritate naturæ, directiuè ad illam concurret.

47 *Confirm.* Quod amplius vrgetur retorquendo exemplum adductum: ſi Dominus ſit peritus in arte pingendi, fabricandi domum, aut dolandi ligna, & non ſolum imperet ſeruo, quod formet picturam ſeu domum, ſed etiam modum inſinuet ſeruandum in formatione illorum, non ſolum concurret per ſuum imperium applicatiuè reſpectu ſerui, ſed etiam directiue, illum dirigendo in ordine ad executionem; at diuinum imperium, cum ſit perfectiſſima rei fabricandæ cognitio, & modi, quo debet produci, inſinuat vi executiuæ, nedum creaturæ productionem, ſed etiam modum, quo eſt producenda: ergo non ſolum applicatiuè, ſed etiam directiuè concurrit ad eius productionem.

48 *Denique prob. concluſio.* Denique eandem concluſionem oſtendo: Deo vtpotè perfectiſſimo artifici, concedi debet perfectiſſimus modus directionis inter imaginabiles, ſi poſſibilis ſit; at perfectior modus directionis eſt: qui fit per ſcientiam viſionis effectus producendi, quam per ſolam notitiam ſimplicem, ſeu abſtractiuam illius, & aliàs non repugnat: ergo Deo debet adſcribi. Diſcurſus cum maiori tenet. *Minor prob. I. parte conſtat.* Minor pro prima parte nota videtur: eatenus namque directio eſt perfectior, quatenus clarius, & perfectius attingit obiectum; at ſcientia viſionis perfectius attingit obiectum exiſtens, quam abſtractiua eiuſdem obiecti cognitio: ergo illius directio eſt perfectior.

49 *Pro ſecunda prob.* Pro ſecunda vero, quam Auctores oppoſiti inficiari videntur, ſic oſtendo minorem; ſi repugnaret, vel eſſe ex eo quod ſcientia

viſionis

Digitized by Google

viſionis repræſentat creaturas vt de facto exiſtentes, & conſequenter illarum exiſtentiam ſupponit, vel quia ſupponit decretum efficax voluntatis diuinæ, à quo res accipiunt ſuam futuritionem; at ex neutro capite redditur repugnans directio per ſcientiam viſionis: ergo nullatenus repugnat talis directio. *Minor prob. 1.* Probo minorem: quia in primis non redditur repugnans ex primo capite. Tum à priori: quia de ratione ſcientiæ viſionis non eſt ſupponere obiectum exiſtens, ſed ſolum ad illud vt exiſtens pro eadem durationis menſura terminari; at ſimultas durationis duorum ſtat bene cum prioritate naturæ, ſeu cauſalitatis vnius ad illud: ergo ſtat bene ſcientiam viſionis ſuum obiectum directiuè cauſare, quin rationem intuitionis amittat.

50 *Secunda.* Tum etiam: quia vt contrarij Auctores fatentur, decretum efficax voluntatis diuinæ terminatur ad creaturas futuras vt ad effectum, cum dicant ab illo ſuam futuritionem accipere, ſaltim loquendo de futuris non liberis; & tamen prædictum decretum ad eaſdem vt ad obiectum terminari debet: ergo ſtat bene actum aliquem ſuum obiectum cauſare; & conſequenter ex illo capite repugnare nequit ſui obiecti directiua cauſatio. Probo minorem: nam electio efficax eſt amor creaturarum; at non terminatur ad illas vt poſſibiles vt ad obiectum, aliàs non eſſet efficax: ergo terminatur ad illas vt futuras tanquam ad obiectum.

51 *Tertio.* Tum tertio: nam Verbum diuinum ex ſui ipſius intuitiua notitia procedit: ergo ſimul eſt terminus per illam productus, & obiectum talis notitiæ; & conſequenter ex eo quod res creata vt exiſtens ſit obiectum ſcientiæ viſionis, non rectè colligitur non poſſe eſſe effectum ex illius directione productum. *Alio exēplo prob.* Tum denique: nam ens rationis eſt obiectum cognitionis humanæ, vt exercitè exiſtens; & tamen ſimul eſt effectus illius: non enim cauſatur per cognitionem, qua vt poſſibile attingitur, ſed per notitiam per quam exercitè exiſtens apprehenditur: ergo idem quod prius.

52 *Aliud repugnãtia cap. ex cluditur.* Quod autem ex ſecundo capite non repugnet directio per ſcientiam viſionis, probatur: nam eſto electio, ſeu decretum efficax ſit cauſa futuritionis creaturarum, & antecedat vim executiuam, non tollit quominus vis executiua, quamuis electione poſterior ſit, effectiuè ad creaturarum productionem concurrat, ergo pariter quamuis ſcientia viſionis efficax decretum, quod eſt futuritionis cauſa ſupponat, non impedit quin prædicta ſcientia directiuè influat in illarum futuritionem. Et ratio eſt: quia licet decretum ſit efficax cauſa, non tamen ſe ſolo, ſed ſimul cum alijs, quæ antecedunt, & ſubſequuntur, inter quæ à Nobis anumeratur ſcientia viſionis.

§. IV.

Diluuntur duo principalia argumenta ſententia contraria.

53 *Obijcitur primo.* Contra iſtam concluſionem obijciunt oppoſiti Auctores ſic primo: res vt futuræ præcedunt ſcientiam viſionis Dei: ergo talis ſcientia non eſt cauſa futuritionis rerum. Conſequentia tenet. Antecedens autem probat Vazquez ex auctoritate PP. paſſim, aſſerentium, non ideò rem eſſe futuram, quia ſcitur à Deo, ſed è contra, ideò ſciri quia futura eſt. Ita ex Græcis, Origenes in illud ad Romanos 8. *Quos autem prædeſtinauit*. Chryſoſtomus homilia 60. in Matthæum explicans illum locum: *Neceſſe eſt vt veniant ſcandala*. Damaſcenus *libro contra Manichæos non longè à fine*. Cyrillus *lib. 9. in Ioan. cap.* 10. Et ex Latinis Hieronymus in illud Ezechielis 2. *Hæc dices ad eos*. Beda *Tomo* 8. *q.* 113. Auguſtinus 5. *de Ciuitate Dei cap.* 10. quos refert Vazquez loco *vbi ſupra*; ſed illorum verba non refert, ſolius Iuſtini verba commemorat id aſſerentis ſuo iudicio expreſsè lib. 5. quæſtionum à Gentibus, & Paganis propoſitatum q. 58. vbi ſic ait: *Nec enim prænotionem ſequitur, quod futurum eſt, ſed quod futurum eſt prænotio*. Ex quibus Chryſoſtomum, & Cyrillum excluſſit Arrubal vt parum vrgentes, quia, inquit, loquebantur de Dei prædictione per os Prophetarum, non de ſcientia Dei æterna: additque alios ſuo iudicio vrgentius Thomiſtarum oppugnantes ſententiam.

54 *Solutio D. Tho.* Quod ſi cum Doctore Angelico reſpondeatur, prædictos PP. quando affirmant, non ideò rem eſſe futuram, quia ſcitur à Deo, loqui de ſcientia Dei ſecundum ſe, quatenus non habet voluntatem adiunctam, qua ratione cauſa rerum non eſt; & idcirco non eſt cauſa peccati quamuis a Deo præſciatur; non vero loqui de diuina ſcientia, quatenus habet adiunctam voluntatem, & quando affirmant ideò ſciri quia futura eſt, loqui de cauſalitate conſequentiæ; non autem de cauſalitate in eſſendo, id eſt, quod benè valet, res eſt futura: ergo ſcitur à Deo.

55 *Cōtra explicationē D. Th. inſtantit* Contra hanc reſponſionem in hunc modum inſurgit Vazquez primo: conſequentia cauſalis ſupra purè illatiuam addit, quod antecedens ſit cauſa conſequentis; at prædicti Patres loquuntur in ſenſu cauſali, & non purè illatiuo, vt denotat particula *ideò* quæ eſt nota conſequentiæ cauſalis: ergo ineptè explicantur de cauſa conſequentiæ, in qua cauſalitate, purè illatiua, & cauſalis conueniunt. Explicatur hoc amplius; hæc propoſitio eſt falſa, *quia homo eſt riſibilis, ideò eſt rationalis*, eſto antecedens ſit cauſa conſequentis in inferendo, quia non eſt cauſa illius in eſſendo: ergo ſi futuritio rerum non eſt cauſa niſi in inferendo huius, quod eſt aliquid vt futurum cognoſci à Deo, propoſitio iſta, *quia aliquid eſt futurum, ideò ſcitur à Deo*, erit omnino falſa.

56 *Secundo.* Secundo, quia PP. loquentes de peccatis futuris, iſtam contrapoſitionem efficiunt, non ideò ſunt futura, quia ſciuntur à Deo, ſed ideò ſciuntur quia futura ſunt: ergo ne æquiuocè nimis loquantur, in eodem ſenſu accipere debent particulam *ideò* in vtroque extremo contrapoſitionis prædictæ, at ſi accipiatur in purè illatiuo, non minus erit verum, quia ſcitur peccatum, ideò erit futurum, quam ideò ſciri quia futurum eſt; cum non minus benè inferatur ex præſcientia futuritio peccati, quam ex futuritione præſcientia: igitur vtrumque deberent concedere; cum ergo vnum concedant, & alterum negent, per bonam conſequentiam infertur, loquutos fuiſſe in ſenſu cauſali, non in purè illatiuo. Explicatur hoc amplius: hæc propoſitio, *ideò peccatum erit, quia ſcitur à Deo*, nequit concedi in aliquo vero ſenſu Theologico; at ſi particula *ideò* explicari permitteret in ſenſu illatiuo, iam aliquem Theologicum verum ſenſum admitteret: ergo particula *ideò* nequit accipi niſi in ſenſu cauſali.

57 *Tertio.* Tertio, quia inter alios Iuſtinus expreſſius affirmat, rei futuritionem cauſam eſſe diuinæ præſcientiæ, his verbis: Prædictam interpretationem neutiquam admittentibus, *nec cauſa eſt eius, quod futurum, eſt prænotio, ſed quod futurum eſt cauſa prænotionis*: ergo ex illius mente rei futuritio non ſolum in inferendo, ſed etiam in eſſendo cauſa eſt diuinæ præcognitionis.

58 *Quarto.* Quarto aduerſus eandem interpretationem inſurgit Arrubal ex verbis Origenis, qui reddens cauſam cur Dei prænotio non ſit cauſa futuritionis rerum, ſic ait: *Nam etſi fingamus, Deum non prænoſcere aliquid futurum, futurum tamen ſine dubio erat*. Quibus in verbis ea ratione probat Origenes, Dei præſcientiam non eſſe cauſam futuritionis rerum, quia quamuis illam ſeparemus à Deo, non inde compellimur rei futuritionem negare: quo argumento ſolemus Nos vti ad probandum, vnum non eſſe cauſam alterius, quia videlicet illo ſublato, adhuc alterum remanet; at ſi diuina ſcientia, adiuncta voluntate, cauſa eſſet rerum, ſublata ſcientia in re, futuritio in te auferretur, & per imaginationem ablata, deberet ſimiliter rerum futuritio per imaginationem auferri; cum remotio cauſæ per locum à priori inferat remotionem effectus, nec effectus intelligi valeat ſublata cauſa, à qua eſſentialem dependentiam importat: ergo ſentit Origenes, Dei ſcientiam, adhuc etiam voluntate adiuncta, cauſam non eſſe futuritionis rerum.

59 *Defenditur D. Thom.* Ad hoc argumentum reſpondeo, negando antecedens Ad probationem ex auctoritate PP. petitam benè *ibi* ex Diuo Thoma. *Ad 1. impugnationem reſp.* Ad primam impugnationem dicatur, prædictos PP. parum curaſſe rigorem Dialecticum, in ſenſu autem Theologico variè accipitur particula *ideò*: & inter alios ſenſus accipi ſolet in ſenſu illatiuo, vt rectè obſeruauit noſter Albelda *loco allegato*. *Ad 2. & tertiam.* Ad ſecundam reſpondeo, neceſſarium non eſſe, quod in vtraque propoſitione in eodem ſenſu accipiatur particula *ideò*, ſed in vna poteſt accipi in ſenſu illatiuo; in alia autem in ſenſu cauſali, quia diuerſitas iſta acceptionis, ad illorum intentum deſeruit, quod erat ſaluare, Deum non eſſe cauſam peccati, maximè quia PP. Eccleſiæ multoties quando vnum errorem impugnant, ſolent in apparientia, & verborum ſonitu, in oppoſitum inclinare, & ſic in præſenti non mirum, quod intendentes ſaluare Dei ſcientiam non eſſe cauſam peccati, vtantur verbis præſeferentibus cauſalitatem peccati in diuinam præſcientiam: Nec Iuſtini verba vrgentius Nos præmunt: debent namque iuxta dicta explicari. *Ad quartam.* Ad quartam impugnationem dicatur, Origenem in illis verbis loquutum fuiſſe de peccatis futuris, quorum quia non eſt cauſa diuina præſcientia, rectè docet, quod etiam ſi fingamus Deum non prænoſcere illa, nihilominus eſſent futura.

60 *Si obijciatur.* Nec refert ſi obijcias, Origenem in verbis prioribus, abſolutè, & vniuerſaliter docuiſſe, Dei præſcientiam non eſſe cauſam futuritionis rerum, his verbis: *In præſcientia Dei nec ſalutis, nec perditionis noſtræ cauſa exiſtit*, cuius aſſignans rationem aſſerit eam eſſe, *quia etſi fingamus, &c.* ergo in illis vltimis verbis, debet loqui de futuritione rerum vniuerſaliter, & abſolutè, & non ſolum de futuritione peccati.

61 *Reſpond.* Non inquam refert, reſpondeo namque, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam, quia eius ratio ſubſiſtit quamuis in prioribus verbis loquatur de futuritione rerum abſolutè, & in poſterioribus de futuritione peccati, ac ſi in hunc modum argueret: Deus præſcit peccatum, & tamen non eſt cauſa futuritionis eius: quod conſtat: nam etſi fingamus Deum illud non præſcire, nihilominus eſſet: ergo diuina præſcientia ſecundum ſe inſpecta non eſt cauſa futuritionis rerum, ſed voluntate adiuncta, & quia non habet adiunctum voluntatem de futuritione peccati; bene tamen de futuritione aliarum rerum: ideò illarum eſt cauſa, ſecus verò peccati. Et auuertatur obiter prædictum Auctorem nimio zelo ductum impugnandi Thomiſtas inferre aduerſus illos ex verbis Origenis, Dei ſcientiam non eſſe cauſam futuritionis rerum, etiam adiuncta voluntate, cum tamen id expreſsè fateatur *in eadem diſput. cap. 8. num. 32. & 34.*

62 Poterat ſecundo reſponderi, Origenem loquutum fuiſſe de di-

uina

Digitized by Google

Aliter explicatur Origenes. uina prænotione, vt temporaliter manifeſtata per os Prophetarum, non verò de diuina ſcientia increata, & æterna ſecundum ſe, qualiter docet Arrubal *num.* 13. rectè à Thomiſtis interpretari poſſe Athanaſium, Chryſoſtomum, & Cyrillum Alexandrinum relatos à Vazquio vbi ſupra, quibus noluit adiungere Origenem, fortè quia in illius verbis maiorem apparientiam inuenit; cum tamen huic interpretationi non leue fundamentum præſtet Origenes verbis paulo inferius ad relata ſubiunctis: *Non ergo quia Prophetæ prædixerunt, id circò prodidit Iudas, ſed quia futurus eſſet proditor, ea, quæ ille ex propoſiti ſui nequitia geſturus erat, prædixerunt Prophetæ.*

63 *Secundo arguit Vazquez ratione.* Secundo arguit Vazquez ratione: quæuis namque ſcientia ſuum obiectum ſupponit, non quod facit, ſed quod cognoſcit; at ſcientia viſionis terminatur ad res futuras, vel vt exiſtentes: ergo ſupponit illarum futuritionem: ac proinde non eſt cauſa illius. Maiorem probat primo ex magno Auguſtino *libro quarto de Geneſi ad litteram*, illis verbis: *Nec enim cognitio fieri poteſt niſi cognoſcenda præcedant.* Secundo: quia intellectus ideò dicitur verus, quia intelligit rem eſſe ſicuti eſt, & non eſſe, quæ non eſt: ergo præſupponit ad ſui veritatem rem eſſe ſicuti cognoſcit. Tertio: nam ideò ſcientia ſimplicis intelligentiæ rerum poſſibilitatem ſupponit, quia ad illam terminatur vt ad proprium obiectum: ergo omnis cognitio ſuum obiectum ſupponere debet ſub eadem ratione, ſub qua illud attingit; & conſequenter ſcientia viſionis, quę pro obiecto habet creaturas exiſtentes, illarum exiſtentiam ſupponet, nec illam cauſabit. Quo argumẽto communiter iſtius ſententiæ Auctores vtuntur, præter Arrubal, qui illud meritò reputauit inefficax.

64 *Reſp. argumento.* Ad hoc argumentum reſpondeo: maiorem ſolum eſſe veram ſi ſcientia non ſit practica, & factiua ſui obiecti, ſecus verò ſi ſit practica, & factiua illius; ſcientia autem viſionis non eſt purè ſpeculatiua, vt probaui, ſed practica, cuius oppoſitum non probat, ſed ſupponit Vazquez. Ex quo conſtat ſolutio ad omnes maioris probationes: Auguſtinus namque loquitur de cognitione purè ſpeculatiua, & ſcientia poſſibilium, ideò illorum poſſibilitatem ſupponit, quia non eſt cauſa poſſibilitatis creaturarum, ſed ſpeculatiua tantum, comparata ad illas.

65 *Inſtabis primo, & Secundo.* Sed inſtabis primo: cauſa debet ſuum effectum præcedere, at notitia intuitiua nequit præcedere ſui obiecti exiſtentiam: ergo non eſt cauſa, nec practica reſpectu illius, ſed tantum ſpeculatiua. Secundo: ſcientia viſionis ſupponit efficax decretum voluntatis diuinę; at ex vi huius decreti res creatæ conſtituuntur futurę: ergo ſcientia viſionis, quæ ad decretum ſequitur, non eſt practica, & factiua futuritionis rerum, ſed illam ſupponit.

66 *Reſp. ad 1. inſtantiam.* Reſpondeo ad primam inſtantiam, de ratione cauſæ non eſſe quod pręcedat ſuum effectum prioritate *in quo* temporis, ſed ſolum prioritate naturę, & *à quo*; de ratione autem notitię intuitiuę, ſolum eſt ſimultas *in quo*, non autem ſimultas excludens prioritatem *à quo*, vt conſtat in notitia ex qua Verbum diuinum procedit, quę eſt prior prioritate *à quo* reſpectu verbi producti, & eſt intuitiua reſpectu illius.

Ad 2. Ad ſecundam, conceſſa maiori, diſtinguo minorem: conſtituuntur res creatæ futurę inchoatiuè, & ordine intentionis ex vi decreti, concedo minorem: completè, & executione, nego minorem, & nego conſequentiam: quia cum ex vi illius non reddantur completè futurę, poteſt mediate ſcientia viſionis; vt det completam futuritionem.

67 *Replicabis.* Dices, Deus cognoſcit intuitiuè futura in decreto efficaci tanquam in medio; at ſolum id poteſt eſſe medium ad cognoſcenda intuitiuè futura quod eſt cauſa adæquata futuritionis illorum: ergo decretum eſt adæquata cauſa.

Reſpond. Reſpondeo, Deum non cognoſcere futura in decreto vt in medio adæquato, ſed in illo, & in alijs, ex quibus adæquata cauſa futuritionis conflatur.

68 *Sed vrgebis.* Inſtabis: ergo cognoſcit futura in ſcientia viſionis tanquam in medio ſimul cum alijs; conſequens eſt falſum: ergo & tradita ſolutio. Falſitas conſequentis exinde colligitur: quia aliàs ſcientia viſionis practica creaturarum non eſſet directa, ſed reflexa cognitio. Sequela autem probatur, quia vt diximus, in cognitione creaturarum debet vti pro adæquato medio, adæquata cauſa futuritionis illarum; at vna ex cauſis in noſtra ſententia eſt ſcientia viſionis: ergo debet ingredi ex parte medij.

69 *Duplex ſolutio.* Reſpondeo negando conſequentiam: quia cum ſcientia viſionis ſit ipſa cognitio, & ſimul ſit cauſa, non eſt neceſſarium, quod ſit medium *in quo*, ſed ſolum id debet eſſe medium *in quo*, quod eſt cauſa, non tamen cognitio. Præter quamquod ſi ſcientia viſionis per ſe ipſam videatur poterit eſſe medium in quo attingat creaturas; ſi autem non ſe ipſa, ſed alia cognitione diſtincta ratione attingatur, reſpectu huius erit medium in quo cognoſcantur futura.

§. VLTIMVS.

Cætera argumenta diluuntur.

70 *Tertio obijciunt.* TErtio principaliter arguunt: illa ſcientia, quæ eſt cauſa creaturarum in actu primo, debet illas in actu ſecundo cauſare; at ſcientia ſimplicis intelligentiæ eſt cauſa creaturarum in actu primo: ergo illas cauſat in actu ſecundo; & conſequenter ſcientia viſionis, cauſa creaturarum non eſt.

Reſpondent nonnulli: debet illas cauſare in actu ſecundo, perſeuerando in eodem ſtatu, negant maiorem: variato ſtatu, & ſuperaddita noua terminatione, concedunt maiorem, & negant conſequentiam: vnde aſſerunt, ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, quæ eſt in actu primo cauſatiua, etiam cauſare in actu ſecundo: non quidem manens in ratione ſimplicis notitiæ, ſed ſuperaddita terminatione ad creaturas exiſtentes, per quam conſtituitur ſcientia viſionis. Et quidem, inquiunt ipſi, argumentum conuinceret ſi ſimplex notitia, & ſcientia viſionis eſſent diuerſæ ſcientiæ, non tamen cum diuerſæ ſcientiæ non ſint. Ita occurrunt huic argumento noſter Albelda, & Salmanticenſes *vbi ſupra* relati. *Quorũdã ſolutio.*

Verum contra iſtam ſolutionem obſtare videtur primo, quod ſcientia ſimplicis intelligentiæ non dicit ſolam actualitatem ſcientiæ diuinæ, ſed inſuper addit connotationem, ſeu terminationem ad poſſibilia, per quam inadæquatè à ſcientia viſionis diſtinguitur: Inquiro ergo ab iſtis Auctoribus, ſecundum hanc terminationem eſt cauſatiua, vel non: Si ſecundum dicatur, iam non defenditur in ſenſu formali ſimplicem notitiam eſſe cauſatiuam, ſed ſolum quod ſcientia Dei ſecundum ſuam actualitatem cauſatiua eſt, & ſub terminatione intuitionis eſſe actu cauſantem. Si dicatur primum, tum ſic arguitur: ergo quamuis vt actu cauſet debeat ſuperaddi terminatio ad creaturas exiſtentes, quæ conſtituit ſcientiam viſionis; illa tamen ſuperaddita, non ſolum notitiæ intuitiuæ in quantum tali, ſed etiam ſimplici notitiæ, quatenus à viſione diſtinctæ, debet effectus in actu ſecundo correſpondere: ſicuti quamuis potentia productiua requirat actionem, vt cauſet in actu ſecundo; illa tamen poſita, non ſolum actioni, verum etiam, & præcipuè, potentiæ vt diſtinctæ ab actione correſpondet effectus, quod tamen allegati Magiſtri negare videntur. Secundo, quia videntur confundere cauſalitatem in actu ſecundo ſcientiæ ſimplicis intelligentiæ cum vi cauſatiua in actu primo intellectus diuini, qui concurrit vt principium intellectionis, quæ dirigit in actu ſecundo, quod ſtando in principijs *alibi* à Me traditis de diſtinctione intellectus ab intellectione diuina ſuſtineri non poteſt. 71 *Diſplicet iſta ſolutio.*

Vnde aliter iuxta dicta in prima concluſione ad argumentum factum reſpondeo, eodem modo, quo eſt cauſatiua in actu primo; cauſare etiam in actu ſecundo, vnde ſicut in actu ſecundo, ſolum cauſat dirigendo mediatè, & remotè, ſolum eſt cauſatiua in actu primo directione mediata, & remota. Ex quo non colligitur ſcientiam viſionis non cauſare creaturas in actu ſecundo: quia cum directione mediata per ſimplicem notitiam ſtat directio proxima, & immediata per ſcientiam viſionis. 72 *Aliter reſpõdetur.*

Quarto ſic obijciunt: ad directionem potentiæ executiuæ Dei ſufficit ſcientia ſimplicis intelligentiæ: ergo ſcientia viſionis non concurrit directiuè ad creaturarum productionem. Antecedens probat Arrubal primo à poſteriori: quia artifex creatus ſufficienter dirigitur in productione artificiati per notitiam illius vt factibilis: ergo increatus ſufficienter dirigetur per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ rerum poſſibilium in illarum productione. Probat conſequentiam ex Diuo Thoma *ſupra articulo* 8. *& infra quæſtione* 22. *articulo* 2. & *in primo diſtinctione* 38. *quæſtione prima articulo primo*, aſſerente, ſic ſe habere ſcientiam Dei reſpectu creaturarum, ſicut ſcientia artificis creati reſpectu artificiatorum. Tum etiam à paritate: ſi namque vt artifex creatus artificiatum aliquod formet, ſufficit pro regula dirigente, illius abſtractiua notitia, cur etiam id ipſum non ſufficiet in Deo? 73 *Quarto obijcitur probãdo, ſufficere ſimplicẽ notitiam pro regula. Primo.*

Secundo probat antecedens ſuo iudicio à priori: quia ad directionem virtutis cuiuſcumque exequentis ſufficit cognitio illius vt factibilis, & omnis modi, quo id fieri debet; at totum hoc habetur per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ Dei: ergo hæc ſufficit regulare potentiam exequentem diuinam in creaturarum productione. 74 *Secundo.*

Denique idem antecedens probatur: ſuppoſita in Deo finis intentione, ſufficienter dirigitur eius voluntas per notitiam rerum, vt poſſibilium ad illarum electionem, quamuis per electionem vt futuræ attingantur, & in ſtatu futuritionis conſtituantur, ſaltim inchoatiuè: ergo pariter ſuppoſita electione mediorum ſufficienter dirigetur diuina voluntas in ordine ad vſum per ſimplicem notitiam illorum vt poſſibilium, nec erit neceſſaria intuitiua mediorum notitia; & cum ad vſum immediatè exequutio ſequatur, ſufficit prædicta ſimplex notitia ad rerum exequutionem. *Denique.*

Reſpondeo, negando antecedens, quia vt vidimus præter ſimplicem notitiam, requiritur imperium, quod in Deo pertinet ad ſcientiam viſionis, licet in nobis, quia ex ſe non eſt efficax, nec efficacem mediorum electionem ſupponit, non ſit intuitiua notitia. Ad primam probationem, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam, ad cuius primam probationem explico Diuum Thomam: ſic ſe habet ſcientia Dei, ſicut ſcientia 75 *Reſp. negando aſſumptũ. Ad 1. probationem*

artificis

Digitized by Google

reſp. explicando D.Th. artificis quantum ad omnia, quæ circa rem producendam exercet, concedo antecedens: quantum ad modum, quo exercet illa, nego antecedens, & nego conſequentiam.

76 Itaque ſicut ſcientia artificis creati primo oſtendit finem, quem intendit voluntas, deinde imperat operis executionem, & informat opus: ita ſcientia diuina hæc omnia præſtat, vt conſtat ex diſcurſu diſputationis, & in hoc voluit Diuus Thomas paritatem ſeruare, non tamen voluit, quod teneret in omnibus, ſcilicet in modo, quo exercet illa quantum ad rationem intuitiuæ vel abſtractiuæ notitiæ, alias etiam liceret inferre, quod ſicut voluntas creata, & imperium humanum efficacia non ſunt, efficacia infallibili, pariter nec voluntas, nec imperium diuinum tali efficacia gauderent. Stat ergo diſcrimen primo in hoc, quod ſcientia artificis creati, adhuc illa quæ voluntatem eius iam determinatam ſupponit, cum non ſupponat electionem efficacem efficacia infallibili ad conſtituendum artificiatum in linea futuri, non eſt intuitiua reſpectu artificiati: diuinum autem imperium cum iam ſupponat electionem efficacem Dei, qua res conſtituuntur futuræ, & alias ipſi ſimili efficacia gaudeat, terminatur ad res vt futuras; & conſequenter eſt ſcientia viſionis. Secundo conſiſtit in eo quod creato artifici non debetur perfectiſſimus modus directionis poſſibilis, ſecus verò artifici ſupremo, qualis eſt Deus, cumque, vt oſtendi, directio per ſcientiam viſionis poſſibilis ſit, & perfectior, debet ſupremo artifici concedi. Per quod patet diſparitas, & ſolutio argumenti, quod tanti facit prædictus Auctor.

77 *Ad 2. probationem.* Ad ſecundam probationem, diſtinguo maiorem, & illam concedo reſpectu virtutis exequentis finitæ; ſecus autem reſpectu infinitæ, qualis eſt diuina: & conceſſa minori, nego conſequentiam, cuius ratio conſtat ex dictis.

Ad tertiam. Ad tertiam, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam; ratio autem diſcriminis eſt, quod Deus, adhuc ſuppoſita intentione finis, & non ſolum eſt liber in eligendo abſolutè, ideſt, abſolutè potens non eligere, ſed etiam eſt liber ex ſuppoſitione intentionis finis; ſi autem electio ſupponeretur iudicium intuitiuum medij eligendi pro regula, quamuis abſolutè poſſet non eligere, eſſet tamen neceſſitatus neceſſitate ſuppoſitionis ad electionem medij iam intuitiuè præcogniti: ſuppoſita autem efficaci electione, etſi ſit libera diuina voluntas in vſu applicatiuo potentiæ executiuæ ad opus, quatenus abſolutè poteſt non vti; eſt tamen neceſſitata ad illum actum neceſſitate ſuppoſitionis, quæ non obſtat libertati: vnde non repugnat huic actui habere pro ſui regula intuitiuum iudicium; & cum alias ſit perfectius modus regulandi, vt ſuperius arguebam: hinc fit, quod tali actui debeat concedi.

78 *Denique arg.* Denique arguitur: ſcientia viſionis, quatenus viſio, & intuitio eſt, nequit regulatiuè ad creaturarum productionem concurrere: ergo ſola ſcientia ſimplicis intelligentiæ concurrit vt regula. Antecedens probatur primo: nam ſcientia regulans creaturarum productionem debet eſſe quidditatiua illarum cognitio; at ſcientia viſionis prout viſio, & intuitio eſt, quatenus à ſimplici notitia diſtinguitur, non eſt quidditatiua creaturarum cognitio; cum prout ſit attingat creaturam vt exercitè exiſtentem, quod exercitium nequit eſſe de eſſentia alicuius creaturæ: ergo vt viſio, & intuitio nequit eſſe regula productionis creaturarum.

Secundo. Secundo: actus regulans prout ſic præcedere debet, ſaltim prioritate naturæ productionem rei regulatę; at hæc præcedentia viſioni, ſeu intuitioni repugnat: ergo ſcientia viſionis ſecundum quod viſio, & intuitio, eſt nequit regulatiuè ad creaturarum productionem concurrere.

79 Minor probatur, tum quia nequit intelligi viſio in quantum viſio non intellecto illius obiecto pro quouis priori; at obiectum viſionis, vt intuitio eſt, eſt phyſicè præſens: ergo nequit illius phyſicam præſentiam pro aliquo priori præcedere. Tum etiam: nam in intellectione, qua verbum producitur, quamuis ratio dictionis ſit prior verbo; ratio tamen contemplationis, nec prioritate naturæ verbi productionem præcedit, ſed verbum productum ſupponit: ergo pariter quamuis ſcientia viſionis vt productio ad creaturas ſupponatur: ſub conceptu tamen intuitionis, ſeu contemplationis, illas præcedere nequit, adhuc prioritate naturæ, ſed potius illas ſupponere debet.

80 *Quorũdã ſolutio.* Ad hoc argumentum doctiſſimus quidam ex noſtris reſpondet, in ſcientia viſionis duplicem eſſe diſtinguendum conceptum, cauſalitatis ſcilicet, & intuitionis, quorum iſte ſecundus in primo fundatur, & illum ſupponit: vnde quamuis ſub formalitate intuitionis non præcedat ordine naturæ creaturas productas; præcedit tamen illas ſub alio inadæquato conceptu, ſcilicet productionis, ſeu cauſalitatis.

81 *Hæc ſolutio non placet. 1.* Sed licet hæc ſolutio ſubtilis ſit, Mihi tamen non placet, & vt bene vidit Arruba', qui illam tradunt ſecum pugnare videntur: tum, quia iam erit falſum creaturas exiſtere, ſeu eſſe futuras, quia videntur à Deo, quod eſt vnum ex præcipuis motiuis ex auctoritate PP. deſumptum, vt noſtram firmemus ſententiam. Patet ſequela: nam creaturæ videntur per diuinam ſcientiam, quatenus formaliter eſt intuitio: ergo ſi formalitas intuitionis non eſt prior prioritate naturæ creaturis exiſtentibus, falſa erit cauſalis prædicta, videlicet creaturas exiſtere, quia videntur à Deo, ſicut falſum eſt dicere, verbum produci, quia cognoſcitur à noſtro intellectu, ea, nempè, de cauſa: quia non ſit per notitiam, quatenus eſt cognitio, ſed ſub conceptu productionis.

Tum etiam, quia iam non ſaluatur ſcientiam viſionis Dei regulatiuè ad creaturarum productionem concurrere, quod tamen contendit Thomiſtarum ſententia. Probo antecedens: etenim ſcientia regulare nequit effectus productionem, niſi ipſum repræſentando: ergo ſi ſub ea ratione, qua repræſentat creaturas exiſtentes, non præcedit illarum productionem, nequit regulatiuè ad talem productionem concurrere. 82 *Secundo.*

Tum denique: quia iuxta hanc ſolutionem, ratio, & formalitas productionis mediat inter ſimplicem notitiam, & formalitatem intuitionis: qua ergo de cauſa ſcientiæ viſionis attribuitur ratio cauſalitatis, & negatur ſimplici notitiæ? Imò potiori iure iſti, quam illi attribuenda videtur; cum ad iſtam ſubſequatur, & illam præcedat. *Denique.*

Prætermiſſa igitur hac ſolutione, ad argumentum factum reſpondeo, negando antecedens. Ad primam probationem, conceſſa maiori, diſtinguo minorem: non eſt quidditatiua rerum cognitio quoad eſſentialia præcisè, concedo minorem: rerum vt exiſtentium, nego minorem, & nego conſequentiam. Ad ſecundam, conceſſa maiori, nego minorem. Ad cuius primam probationem dicatur, verum eſſe, quod in omni priori in quo intelligitur ſcientia viſionis, debet intelligi obiectum illius, non tamen pro omni priori *à quo*, ſeu cauſalitatis, & benè ſtat cum coexiſtentia pro omni priori *in quo*, etiam rationis, prioritas originis, naturæ, ſeu cauſalitatis, cuius inſtantia in diuini Verbi productione conſpicitur. 83 *Reſp. aſſer. neg. antec. Ad 1. probat.*

Ad ſecundam minoris probationem, omiſſo antecedenti, nego conſequentiam: & ratio diſcriminis eſt, quod noſtra cognitio producit Verbum ex indigentia quam habet, vt in illo vt in ſpecificatiuo primario contempletur obiectum, ac proinde non mirum, quod illud ſupponat: cæterum diuina intuitio ex tali indigentia, non producit creaturas: tum, quia ab illis non ſpecificatur. Tum etiam, quia non ſunt medium in quo Deus illas cognoſcit: vnde neceſſarium non eſt, quod ſub formalitate intuitionis, illas propriori naturæ productas ſupponat: ſicut quia diuina cognitio non producit Verbum ex neceſſitate, ſed ex fœcunditate, nedum vt dictio, verum vt contemplatio præcedit illud prioritate *à quo*, ſeu originis. Ex dictis colligitur, veram eſſe iſtam cauſalem, quia creaturæ vt futuræ cognoſcuntur à Deo, ideò futuræ ſunt, & falſum eſſe aſſerere, ideò vt futuras à diuino intellectu cognoſci, quia ſunt futuræ, ſi ly *quia* dicat cauſam in eſſendo. Et hæc de iſta Diſputatione. 84 *Ad ſecundam.*

DISPVTATIO XXXXI.

An omnia futura contingentia, Deo ab æterno phyſicè in menſura æternitatis coexiſtant?

§. I.

Quibuſdam præſuppoſitis referuntur ſententiæ.

IN hac Diſputatione omnes Auctores in tribus conuenientes reperio: primo in eo quod futura contingentia non coexiſtunt phyſicè ab æterno Deo in ſua propria, & adæquata menſura, quod vt fide certum, nemo ex Catholicis poteſt negare: conſtatque ex Articulo Fidei, quo credimus, Deum omnia in tempore creaſſe: & ex illo Geneſis 1. *In principio creauit Deus cœlum, & terram*: cum enim res creatæ, vt in propria, & adæquata duratione exiſtentes ſui creationem ſupponant, & hanc in tempore incœpiſſe ſit veritas fidei, manifeſtum eſt nihil creatum Deo ab æterno in propria duratione coexiſtere. 1 *Supponitur primo.*

Secundo, apud omnes eſt certum: & ex primo colligitur, futura contingentia, non coexiſtere phyſicè ab æterno Deo in menſura æternitatis ſecundum omnem ſui virtualitatem. Quod patet: Anti-Chriſtus namque v. c. non coexiſtit Deo ab æterno pro iſto nunc noſtri temporis, vt in propria menſura: ergo nec coexiſtit ab æterno Deo in menſura æternitatis vt æquiualenti iſti nunc noſtri temporis; & conſequenter non coexiſtit illi in menſura æternitatis ſecundum omnem ſui virtualitatem. Patet conſequentia: æternitas namque vt æquiualens iſti nunc noſtri temporis, non extenditur per modum ſuperioris menſuræ, niſi tantum ad ea, quæ ab iſto nunc temporis vt ab immediata, & propria menſura continentur: ergo ſi Anti-Chriſtus in hoc nunc vt in menſura propria non continetur, pariter nec contineri poterit in æternitate diuina, vt in ſuperiori, & ſuperexcedenti menſura, ſub ea ratione, qua huic nunc noſtri temporis æquiualet. 2 *Secundo Probatur.*

Poteſt etiam exemplo immenſitatis ſuaderi: nam licet omnia, quæ exiſtunt in loco, diuinæ immenſitati coexiſtant, non tamen omnia coexiſtunt immenſitati, ſecundum quod hæc, cuius 3 *Secundo probatur ab exempl. immẽſitatis*

loco

Digitized by Google

loco coexiſtit, v. c. exiſtens Matriti, non coexiſtit immenſitati Dei ſub ea ratione, qua Romæ coexiſtit, non obſtante quod diuina immenſitas ſit formaliter indiuiſibilis: pari ergo ratione, etiam ſi omnia, quæ menſurantur tempore, ab æternitate menſurentur in illa contineantur, eique coexiſtant, non tamen omnia in illa, ſub omni virtualitate, & æquiualentia continentur, ſed ſolum ſub illa, quæ æquiualet propriæ durationis menſuræ, quod à nullo ex Thomiſtis negari Mihi eſt perſpicuum, & cuiuis ipſos ſine contentionis zelo legenti manifeſtum fiet.

4 *Supponitur 3. & prob.* Tertio omnes fatentur, creaturas quando exiſtunt in propria menſura, toti æternitati realiter, formaliterque coexiſtere, & ab illa tota contineri. Quod patet manifeſta ratione: æternitas namque eſt indiuiſibilis realiter, & formaliter; at indiuiſibile, vel totum attingitur, vel nihil attingitur: ergo res creatæ exiſtentes in propria menſura, vel coexiſtunt toti æternitati formaliter realiter, vel illi non coexiſtunt.

5 *Confirm. Punctum difficultatis aperitur.* Quod amplius confirmo: nam indiuiſibile cognitum vt in ſe, vel totum cognoſcitur, vel nulla ratione cognoſcitur: ergo æternitas, quæ prout eſt in ſe, eſt omnino indiuiſibilis, vel tota rebus creatis coexiſtere debet, vel ſecundum nihil ſui, illis poteſt coexiſtere, quod non negant Auctores contrarij, vt videre eſt apud Alarcon *vbi infra num.* 2. Quod igitur in diſcrimen vertitur eſt, an futura contingentia tunc primo diuinæ æternitati coexiſtere incipiant, & ab illa contineri, quando incipiunt eſſe extra cauſas in propria temporis menſura; an vero non ita, ſed ab æterno phyſicè coexiſtant Deo, non in propria duratione, ſed in æternitate vt in menſura ſuperexcedenti, & inadæquata?

6 *Prima ſententia. Alenſis. Bonauēt. Durand. Gabriel. Arim. Scotus. Aureolus. Egidius. Hiſpal. Herueus Vazquez Suarez. Valētia. Arrubal. Becanus. Herice. Alarcon.* Prima ſententia, negat ab æterno Deo in æternitate coexiſtere phyſicè, ſed ſolum intentionaliter, & obiectiuè in diuina cognitione. Hanc tenent Alenſis 1. *p. ſumma quæſt.* 23. *membro* 4. *art.* 3. Bonauentura *in* 1. *diſtinct.* 35. *in commentario dub.* 6. *quæſt.* 3. *& diſtinct.* 39. *artic.* 2. *quæſt.* 3. Durand. *ibid. q.* 3. Gabtiel *diſt.* 38. *quæſt.* 1. *art.* 2. Arim. *q.* 2. *art.* 2. Scotus, & Aureolus apud Capreolum *in* 1. *diſtinct.* 38. *quæſtione* 1. Egidius Romanus *in Opuſc. contra corruptorem doctrinæ Sancti Thomæ art.* 3. Hiſpalenſis *in* 1. *diſt.* 38. *quæſt.* 2. *art.* 2. Herueus *ibi quæſt.* 5. Vazquez *in præſenti diſputat.* 64. *capit.* 3. Suarez *lib.* 1. *de ſcientia futurorum cap.* 7. Valentia *in hoc artic. puncto* 5. Arrubal *diſputat.* 41. *cap.* 4. Becanus *cap.* 10. *quæſt.* 10. Herice *tract.* 1. *diſp.* 6. *cap.* 4. Alarcon *tract.* 2. *diſput.* 2. *cap.* 8. & cæteri Societatis Recentiores communiter.

7 *Secunda ſententia. Capreolus. Ricardus Ferrara. Caietan. Bannez. Zumel. Ripa. Zanard. Nauar. Albelda. Cornejo. Salmāt. S. Thom. Serra. Aluarez. Ledeſ. Molina. Fonſeca. Granad. Gilius. Ruizius.* Secunda, per oppoſitum docet, quod licet res omnes creatæ, in tempore in propria, & ſibi adæquata duratione incipiant exiſtere, ac proinde in illa Deo ab æterno phyſice non coexiſtant, tamen in æternitate, ab æterno illi coexiſtere phyſicè, & non ſolum in eſſe obiectiuo reſpectu cognitionis diuinæ. Hanc tenent Capreolus *in* 1. *diſt.* 38. *quæſt.* 1. *art.* 2. *concl.* 2. Ricardus *quodlibeto* 3. *quæſt.* 1. Ferrara 1. *Contra Gentes cap.* 66. Caietanus, Bannez, Zumel, Ripa, & Zanardus *in præſenti artic.* 13. Nazarius *controuerſia* 3. Nauarrete *controuerſia* 52. Albelda *diſput.* 43. *ſect.* 3. Cornejo *diſp.* 1. *dub.* 3. Salmanticenſes *diſp.* 8. *dub.* 3. noſter Sancto Thoma *diſp.* 9. *art.* 3. Marcus de la Serra *dub* 5. Aluarez *lib.* 2. *de auxilijs diſp.* 8. Ledeſma *diſp.* 2. *de ſcientia futurorum dub.* 1. ex PP. Societatis Molina *in præſenti diſp.* 13. nec oppoſitum docuit *ſequenti diſputatione*, vt Salmanticenſes referunt, cuius contrarium manifeſtè conſtabit Molinam legenti. Conſtanter Fonſeca 6. *Metaphyſica cap.* 2. *quæſt.* 4. *ſect.* 2. Granadus *tract.* 4. *de ſcientia Dei diſp.* 3. Gilius *lib.* 2. *de eſſentia Dei tract.* 10. *cap.* 15. Ruizius *diſp* 28. *ſect.* 3. quos refert Alarcon *vbi ſupra*, & neſcio in quem ſenſum connatur adducere, ſed certè Granadus, quem præ manibus habui, adeò apertè noſtram tenet ſententiam vt non niſi violenter, & ignoranter in oppoſitam poſſit adduci.

§. II.

Vera ſententia eligitur, & auctoritate probatur.

8 *Prob. hęc ſententia ex Aug.* QVorum ſententiam pro concluſione ſtatuens oſtendo illam primo auctoritate PP. paſſim negantium Deo præſcientiam in rigore, eo quod Deo nihil eſt futurum, ſed omnia ſunt illi præſentia. Ita Auguſtinus 11. *de Ciuitate Dei capitul.* 21. & *lib.* 2. *ad Simplicianum quæſtion.* 2. illis verbis: *Quid eſt præſcientia niſi ſcientia futurorum? Quid autem futurum eſt Deo, qui omnia ſupergreditur tempora? ſi enim in ſcientia res ipſas habet, non ſunt futura, ſed præſentes, ac per hoc non iam præſcientia, ſed tantum ſcientia dici poteſt: ſi autem ſicut in ordine temporalium, ita et apud Deum nondum ſunt, quæ futura ſunt, ſed ea præuenit ſciendo: bis ergo ea ſentit, vno quidem modo ſecundum futurorum præſcientiam; altero vero modo ſecundum præſentium ſcientiam: aliquid ergo temporaliter accedit ſcientiæ Dei, quod abſurdiſſimum, & falſiſſimum eſt.*

9 *Ex Greg.* Idem docet Gregorius Magnus *lib.* 20. *Moralium cap* 23. his verbis: *Quomodo eſt præſcius, dum nulla, niſi quæ futura ſunt, præſciantur, & ſcimus, quia Deo futurum nihil eſt?* Id ipſum docet *lib.* 12. *Moralium cap.* 1. ſuper illud, *numerus menſium eius apud te eſt*. *Ex Anſ.* Et Anſelmus *lib. de caſu Diaboli cap.* 21. ſic dicens: *Præſcientia Dei non propriè dicitur præſcientia: cui enim omnia ſunt præſentia, non habet futurorum præſcientiam, ſed præſentium ſcientiam*. *Ex Boet.* In eadem ſententia eſt Boetius 5. *de conſolatione proſa vltima*, affirmans, in Deo propriè non eſſe dicendum præſcientiam eſſe, ſed prouidentiam.

10 *Ex Hug. de S. Victore.* Et Hugo de S. Victore in ſumma ſententiarum tract. 1. cap. 12. *Præſcientia impropriè dicitur de Deo; apud Deum namque nihil futurum, nihil præteritum, imo nec prius, nec poſterius eſt, ſed quantum ad res, quæ nobis futura ſunt, dicimus eum futura præſcire, quod quantum ad eum, eſt ea tanquam præſentia ſcire;* at ex eo quod omnia eſſent Deo obiectiuè ſolum præſentia, non rectè probatur ei non conuenire præſcientiam in toto rigore; cum Prophetarum mentibus multa ſint obiectiuè præſentia, de quibus tamen habent in rigore præſcientiam: ſentiunt ergo præallegati PP. Deo ab æterno eſſe omnia quomodo libet futura, non ſolum obiectiuè, verum etiam phyſicè in ſua æternitate præſentia.

11 *Effugiū cōtrariorum euertitur 1.* Per quod euertitur communis contrariorum ſolutio, aſſerentium, PP loqui de præſentia obiectiua: eo quod ab æterno omnia perfectè cognoſcit, nedum vt poſſibilia, verum etiam vt exiſtentia in ſuis proprijs durationibus. Verum hæc ſolutio eſt omnino inſufficiens, & reijcitur primo: nam vel illa cognoſcit vt exiſtentia, & ſibi phyſicè in æternitate coexiſtentia, vel ſolum illa vt exiſtentia cognoſcit, non tamen coexiſtentia phyſicè ſibi? Si primum, habemus intentum. Si ſecundum, non ſufficit vt Deo non competat cum proprietate ratio præſcientiæ: exiſtentia namque rerum vt cognita, etiam Prophetarum mentibus adeſt, qui non de purè poſſibilibus ſed futuros rerum euentus prænuntiant, & conſequenter illorum exiſtentias attingunt, quo non obſtante illorum cognitio cum omni proprietate eſt præſcientia: ergo vt conſequentia PP. ſit bona, qua inferunt Deo propriè non conuenire, eo quod omnia ſunt illi præſentia, neceſſario ſunt intelligendi de præſentia phyſica, & non de obiectiua.

12 *Secundo.* Secundo, quia Auguſtinus *ibi* ſic arguit: ſi res futura Deo præſens non eſſet, ſequeretur bis à diuino intellectu cognoſci, ſemel quando adhuc eſſet futura, & iterum quando iam eſſet præſens; at hæc argumentatio non habet locum loquendo de præſentia obiectiua; cum res etiam cognita vt futura ſit obiectiue præſens diuino intellectui: ergo loquitur Auguſtinus de phyſica præſentia.

Tertio. Tertio, quia prædicti PP. in cauſali facta non ſolum affirmant omnia eſſe Deo præſentia, ſed etiam abſolutè negant eſſe Deo aliquid futurum; at ex obiectiua præſentia non tollitur ratio abſolutæ futuritionis, bene tamen ex phyſica: ergo de iſta, & non tantum de prima loquuntur.

13 *Auguſt. teſtimonium vrgetur.* Et quidem non poſſe verba Auguſtini intelligi de præſentia obiectiua, ſic probo: illa vetba, *ſi apud Deum nondum ſunt, quæ futura ſunt*, neceſſario intelliguntur de præſentia phyſica: ergo iuxta Auguſtinum, futura ſunt Deo phyſicè præſentia ab æterno in menſura æternitatis. Probo antecedens: ex negata præſentia obiectiua futurorum ad Deum ab æterno, non ſequitur bis ea ſentire, nempè ſecundum futurorum præſcientiam, & ſecundum præſentium ſcientiam; ſed hoc infert Auguſtinus: ergo id non colligit ex negata præſentia obiectiua futurorum ad Deum ab æterno, ſed ex negatione præſentiæ phyſicæ futurorum ad Deum ab æterno in æternitate. Probo antecedens: ex negata præſentia obiectiua futurorum ad Deum ab æterno, non ſequitur præſcientia futurorum: ergo ex tali negatione non ſequitur bis ea ſentire, nempè ſecundum futurorum præſcientiam, & ſecundum præſentium ſcientiam. Probo antecedens: implicat præſcientia futurorum abſque præſentia obiectiua: ergo ex negatione præſentiæ obiectiuæ futurorum ab æterno, non ſequitur futurorum præſcientia. Probo antecedens: implicat præſcientia futurorum, quin futura ſint præſcita; ſed eſſe præſcita eſt eſſe obiectiuè præſentia: ergo implicat futurorum præſcientia abſque illorum præſentia obiectiua.

14 *Aliter idem teſtimonium expenditur.* Vel aliter poteſt eadem auctoritas indui: ex negata præſentia futurorum ad Deum ab æterno, infert Auguſtinus, bis Deum futura cognoſcere, nempè ab æterno vt futura, & in tempore vt præſentia, ex quo infert aliquid in tempore acreſcere ſcientiæ Dei, quod abſurdiſſimum, & falſiſſimum cenſet; at hoc inconueniens non ceſſat niſi in antecedenti loquatur de præſentia phyſica futurorum ad Deum in menſura æternitatis, nec vitatur ſi accipiatur de ſola obiectiua: ergo loquitur de præſentia phyſica futurorum ad Deum. Probo minorem: hoc iudicium *Anti-Chriſtus eſt mihi præſens*, vel hoc, *Anti-Chriſtus mihi coexiſtit*, eſt diſtinctum ab hoc, *Anti-Chriſtus mihi erit præſens*, vel *Anti-Chriſtus mihi coexiſtet*; cum vnum ſit per verbum de præſenti, aliud autem per verbum de futuro, quorum diuerſitas patet: nam vno exiſtente vero, aliud poteſt eſſe falſum, vt conſtat in nobis ptoferentibus illas propoſitiones, quarum prima a nobis prolata eſt falſa, & ſecunda vera; ſed primum illud iudicium non poteſt ab æterno exiſtere in Deo ſine præſentia phyſica futurorum ad Deum in menſura æternitatis: ergo hac præſentia negata, & conceſſa ſolum obiectiua præſentia, hoc iudicium incipiet in Deo in tempore; & conſequenter aliquid temporaliter acreſcet ſcientiæ diuinæ, quod eſt inconueniens ab Auguſtino illatum: ex quo

vlte-

Digitized by Google

vlterius ſit non vitari inconueniens, quod infert Auguſtinus, per ſolam præſentiam obiectiuam quamuis perfectam.

15 *Hoc iudicium Anti-Chriſtus mihi eſſe præſens adeò formatum petit phyſicam ab æterno præſentiam.*

Probo minorem: iudicium illud non poteſt ab æterno exiſtere in Deo niſi ab æterno ſit verum; ſed non poteſt ab æterno eſſe verum niſi Anti-Chriſtus exiſtat in æternitate ab ęterno, & ab ęterno ſit diuinæ æternitati præſens: ergo non poteſt ab æterno exiſtere in Deo, niſi Anti-Chriſtus Deo ab æterno in æternitate coexiſtat. Maior cum conſequentia tenet. Minor autem probatur: propoſitio affirmatiua conſtans verbo de præſenti importante exiſtentiam, non poteſt eſſe vera, niſi extrema exiſtant pro aliqua duratione præſenti, ſicut propoſitio de futuro non poteſt eſſe vera niſi extrema extitura ſint de futuro, & propoſitio affirmatiua conſtans verbo de præterito, non poteſt eſſe vera, niſi extrema extiterint pro aliqua differentia præterita; ſed iudicium hoc, *Anti-Chriſtus mihi coexiſtit*, eſt propoſitio affirmatiua conſtans verbo de præſenti importante exiſtentiam: ergo non poteſt ab æterno eſſe verum, niſi Anti-Chriſtus ab æterno, Deo in aliqua duratione coexiſtat; cumque non exiſtat ab æterno in propria duratione, debet ab æterno in æternitate exiſtere.

16 *Reſpond.*

Reſpondebis, illud iudicium ab æterno exiſtere in Deo, & ab æterno eſſe verum; cæterum non affirmare Anti-Chriſtum coexiſtere Deo pro nunc æternitatis menſurantis cognitionem, ſed quod affirmat eſt coexiſtere Deo pro ſuo tempore, & pro ſua propria duratione, & ideo ad ſui veritatem non petere coexiſtentiam Anti-Chriſti in nunc æternitatis exiſtentem ab æterno, ſed ſufficere coexiſtentiam exercendam pro tempore, in quo extiturus eſt Anti-Chriſtus.

17 *Sed contra*

Sed contra: nam coexiſtentia Anti-Chriſti affirmata per verbum de præſenti in propria Anti-Chriſti duratione, erit falſa propoſitio, & falſum iudicium; hoc aſſerendum non eſt: ergo non affirmatur coexiſtentia Anti-Chriſti ad Deum in propria Anti-Chriſti duratione. Probo maiorem: coexiſtentia Anti-Chriſti ad Deum in propria duratione non eſt, ſed futura eſt; at propoſitio affirmatiua Dei, ſeu iudicium affirmatiuum, non affirmat futuram eſſe coexiſtentiam, ſed eſſe: ergo falſum eſt iudicium. Conſequentia patet: nam ab eo quod res eſt, vel non eſt, propoſitio dicitur vera, vel falſa: ergo propoſitio affirmans coexiſtentiam præſentem, non eſt vera niſi coexiſtentia ſit præſens, quamuis ſit futura præſens. Minor autem probatur: nam aliter importatur exiſtentia, vel coexiſtentia per verbum de præſenti, ac importatur per verbum de futuro; ſed per verbum de futuro importatur, & enunciatur coexiſtentia futura: ergo per verbum de præſenti enunciatur exiſtentia præſens.

18 *Confirm.*

Confirmatur, & vrgetur: hæc propoſitio à nobis prolata, eſt falſa, *Anti-Chriſtus exiſtit*, & hæc vera, *Anti-Chriſtus exiſtet*; at non alia ratione, niſi quia ſecunda, vtpotè conſtans copula de futuro, affirmat exiſtentiam futuram, quæ verè futura eſt, prima autem exiſtentiam præſentem, quæ non eſt: ergo ſi iudicium Dei affirmans verbo de præſenti coexiſtentiam Anti-Chriſti ad Deum in æternitate eſt verum: ideo eſt quia in inſtanti, in quo iudicium exiſtit, coexiſtit Anti-Chriſtus Deo in menſura æternitatis.

19 *Aliorum euaſio excluditur.* 5.

Secundo alij reſpondent, PP. ſolum negare diuino intellectui talem præſcientiam, qualis competit intellectui creato; nos enim imperfectè, & coniecturaliter futura præſcimus, Deus autem omnino perfectè. Cæterum hæc ſolutio multo minus ſatisfacit, primo: quia eadem ratione poſſunt Deo ſcientiam negare; cum hæc etiam illi non competat cum his imperfectionibus, quibus in noſtro intellectu reperitur, diſcurſus, nempè, & limitationis; ac ſcientiam Deo concedunt, & negant præſcientiam: ergo ineptè in prædicto ſenſu explicantur.

20 *Secundò.*

Secundo: nam Prophetæ non coniecturaliter, ſed omnino certò, futura cognoſcunt; & tamen illis competit ratio præſcientiæ, quam PP. negant diuino intellectui: ergo præſcientia ab illis negatur diuino intellectui, non ratione certitudinis, qua gaudet diuina cognitio, ſed ratione phyſicæ præſentiæ, qua res cognitæ Deo in æternitate coexiſtunt. Tertio, quia aliàs non ideò deberent diuino intellectui negare præſcientiam, quia Deo nihil eſt futurum, ſed ideò quia futura perfectè cognoſcit; at PP. non ex iſto capitè, ſed ex primo colligunt ei non conuenire cum proprietate præſcientiam: ergo explicationem iſtam non ſuſtinent.

21 *Ex alia PP. locutione probatur concluſio.*

Secundo principaliter illam oſtendo ex alia PP. loquutione, qui de diuina æternitate, non de Dei cognitione loquentes, affirmant nihil ei eſſe futurum, ſed omnia præſentia. Ita Magnus Gregorius explicat illud Iob. 10. *Numquid ſicut dies hominis dies tui, & anni tui ſicut humana ſunt tempora* de diuina æternitate: *Cuius*, inquit, *immenſitas, quia vltra, citraque nos tendit ut ſine inchoatione, & termino eius æternum eſſe dilatatur, eoque, neque tranſacta prætereunt, neque adhuc ventura, quaſi non appareant, deſunt.*

22 Idem docet Anſelmus *in Opuſc. de concordia liberi arbitrij, & præd. cap. 1.* vbi probat Deo tantum competere: *Eſt ſiquidem*, inquit, *quem admodum præſens tempus continet omnem locum, & quæ in omni loco ſunt, ita æterno præſenti ſimul clauditur omne tempus, & quæ ſunt in quolibet tempore.* Et denique Hilarius 12. de Trinitate loquens de creatione Cœli, & terræ ſic ait: *Non tamen Cœli, terræ, cæterorumque elementorum creatio leui ſaltem momento operationis diſcernitur, quia eorum præparatio æquabilis penes Deum æternitate conſtiterat, & omnis horum præparatio Deo eſt coæterna*: ſentiunt ergo apertè futura non ſolum eſſe diuinæ cognitioni ab æterno obiectiuè præſentia, ſed etiam phyſicè diuinæ æternitati coexiſtere.

§. III.

Probatur ex Diuo Thoma.

Tertio ſuadetur ex D. Thoma *in hac 1. part. quæſt. 57. artic. 3. quæſt. 86. art. 4. & in hac quæſt. art. 9. & 13. 2. 2. quæſt. 171. artic. 6. ad 1. & 2. 1. Contra Gentes cap. 66. ratione 6. & cap. 67. in 1. ſentent. diſt. 38. quæſt. 1. art. 5. in corpore quæſt. 2. de veritate art. 12.* quibus in locis, & paſſim alibi, adeò expræſsè noſtram docuit ſententiam, vt nullam, niſi extortam, poſſit interpretationem admittere. 23 *Probatur D. Th.*

Sed dicunt contrarij Angelicum Doctorem loqui de præſentia obiectiua, non de phyſica præſentia, quod ſibi perſuadent ex eo quod non probat futura contingentia intuitiuè à Deo videri, quia ſunt illi præſentia, ſed è contra, ideò eſſe præſentia, quia videntur à Deo, præſentia autem, quæ ex viſione prouenit, tantum eſt obiectiua, & conſequenter ex D. Thoma non probatur futura eſſe Deo phyſicè in æternitate præſentia. 24 *Contrariorum explicatio.*

Verum hæc interpretatio violenta eſt contextui, & non niſi ab his, qui illius effugiendi doctrinam, animo legitur, poteſt adhiberi. Quod probo, tum: quia D. Thomas non probat, futura eſſe Deo pręſentia, quia videntur à Deo niſi ad ſummum argumento ſumpto à poſteriori, à priori autem probat intuitiuè videri, quia ſunt diuinę ęternitati pręſentia; at in hac cauſali loqui non poteſt de pręſentia obiectiua, tum, quia id libenter fatentur contrarij, tum etiam, quia per ſe eſt manifeſtum, aliàs, cum pręſentia obiectiua in videri conſiſtat, probans ideò videri, quia ſunt pręſentia, idem per idem probaret, & iſtum ſenſum efficeret, ideo videntur, quia videntur, quod eſt ridiculum: ergo neceſſario intelligendus eſt de phyſica pręſentia. Maiorem, ad quam in conſenſu aduerſariorum difficultas devolvitur, probo ex D. Thoma *quæſt. 2. de veritate art. 12.* illis verbis: *Vnde cum viſio diuinæ ſcientiæ æternitate menſuretur, quæ eſt tota ſimul, & totum tempus includit, nec alteri parti temporis deeſt, ſequitur, vt quidquid in tempore geritur, non vt futurum, ſed vt præſens videat.* Vbi vt clarè conſtat, ex eo quod viſio diuina ęternitate menſuratur, quę quidem ęternitas tota ſimul eſt, & totum tempus includit, probat Diuus Thomas omnia, quę nobis futura ſunt, eſſe diuinę viſioni pręſentia: ergo ex pręſentia futurorum ad ęternitatem, quę phyſica eſt, probat obiectiuam pręſentiam reſpectu cognitionis intuitiuę. 25 *Reijcitur primo.*

Eodem argumento vſus eſt Sanctus Doctor 1. *Contra Gentes cap 66.* illis verbis: *Rerum, quæ apud nos nondum ſunt, Deus videt, non ſolum eſſe, quod habent in ſuis cauſis, ſed etiam illud quod habent in ſe ipſis, in quantum eius æternitas eſt præſens ſua indiuiſibilitate omni tempori* Vbi, vt clarè conſtat, inde probat res nobis futuras à Deo videri in ſe ipſis, quia ęternitas illius ſua indiuiſibilitate omni tempori eſt pręſens; at pręſentia ęternitatis ad tempus, vt condiſtincta à pręſentia viſionis ad viſa, non eſt obiectiua ſed phyſica: ergo ex præſentia phyſica futurorum ad Deum infert ab ipſo intuitiuè videri. Eandem conſequentiam facit D. Thomas 3. *Contra Gentes cap. 154.* vbi ait, quod futura contingentia ſoli diuinę cognitioni ſubiunt, quia ea in ſe ipſis videt, cum ſint ei pręſentia ratione ſuę ęternitatis. 26 *Aliud testimonium expenditur.*

Imò in hoc articulo, ex quo aduerſarij occaſionem ſuę interpretationis ſumpſere, eandem conſequentiam format illis verbis: *Et licet contingentia fiant in actu ſucceſſiuè, non tamen Deus ſucceſſiuè cognoſcit contingentia prout ſunt in ſuo eſſe, ſicut nos, ſed ſimul, quia ſua cognitione menſuratur æternitate, ſicut etiam ſuum eſſe, æternitas autem tota ſimul exiſtens ambit totum tempus, vt ſupra dictum eſt: vnde omnia, quæ ſunt in tempore, ſunt Deo ab æterno præſentia.* Vbi, ex eo quod ęternitas tota ſimul exiſtens ambit totum tempus, infert omnia, quę ſunt in tempore eſſe Deo ab ęterno pręſentia, & ex hac pręſentia ſubinfert, à Deo intuitiuè videri; at pręſentia futurorum illata, ex eo quod ęternitas tota ſimul toti tempori adeſt, non eſt intentionalis, & obiectiua, ſed phyſica: ergo hanc concedit Angelicus Pręceptor futuris contingentibus ad ęternitatem diuinam ab ęterno. 27 *Ex doctrina huius articuli prob.*

Secundo dicta interpretatio reijcitur: nam Angelicus Doctor expreſsè diſtinguit duplicem futurorum pręſentiam, alteram reſpectu cognitionis diuinę, & alteram reſpectu diuinę ęternitatis; at hęc ſecunda vt à prima diſtincta, obiectiua non eſt; cum ęternitas vt à cognitione virtuali diſtinctione diſtincta, perfectio cognoſcitiua non ſit: ergo manifeſtè concedit futuris contingentibus vtramque pręſentiam. Antecedens, præterquamquod ex *locis allegatis* manifeſtum apparet, vbi vnam probat ex alia, pręter hus, inquam, conſtat expreſsè ex Doctore Angelico 28 *Secundo reijcitur.*

in 1.

Digitized by Google

in 1. *ſentent. diſt.* 38. *quæſt.* 1. *art.* 5. illis verbis: *Diuina enim cognitio modum æternitatis habet, qui eſt eſſe totum ſimul ſine ſucceſſione: vnde ſicut quamuis tempus ſit ſucceſſiuum, tamen æternitas eſt præſens omnibus temporibus vna, & eadem, & indiuiſibilis, vt nunc ſtans, ita cognitio ſua intuetur omnia tempora, quamuis inter ſe ſuccedentia, vt præſentia ſibi.* Vbi apertè duplicem pręſentiam diſtinguit, & vtramque inter ſe comparat; alteram temporum ad ęternitatem, alteram futurorum ad ſcientiam; imò, quod cognitioni diuinę omnia ſint pręſentia, quamuis inter ſe ſuccedentia, probat ex eo quod modum ęternitatis habet, qui eſt vt vna tota ſimul exiſtens, omnibus temporibus, etſi ſucceſſiuis, ſit pręſens: ergo ſicut omnia Deo ſunt ſimul obiectiuè pręſentia vt cognoſcenti, omnia etiam tēpora futura, ſunt ſimul in ęternitate Deo ab ęterno phyſicè pręſentia. Mitto alia plura teſtimonia Diui Thomę, ne tempus in re manifeſta inſumamus, vt fatentur Molina *vbi ſupra*, & cum illo plures ex aduerſarijs, quidquid alij contendant cęcutientes in meridiana luce, & Doctorem Angelicum pro ſua aduerſus noſtram retorquentes ſententiam abſque vllo fundamento, vt iam vidimus, & infra amplius videbimus.

§. IV.

Probatur eadem ſententia rationibus.

29 *Suadetur ratione a priori.* QVARTO principaliter ſuadetur concluſio hac ratione à priori: ęternitas eſt duratio infinita indiuiſibilis, & tota ſimul, vt conſtat ex diffinitione ęternitatis, quia dicitur *eſt tota ſimul, & perfecta poſſeſſio*: ergo ratione infinitatis continet omnem inferiorem durationis menſuram, ratione indiuiſibilitatis continet ſecundum ſe totam, & ratione ſimultatis omnibus durationibus inter ſe ſuccedentibus abſque ſucceſſione ab ęterno coexiſtit; ac proinde omnia tempora, & omnia tempore menſurata, etſi inter ſe inuicem ſuccedentia, Deo ab ęterno in æternitate coexiſtunt.

30 *Contrariorum ſolutio exploditur* 1. Reſpondent Auctores oppoſiti, ex indiuiſibilitate ęternitatis ſolum inferri, quod careat ſucceſſione entitatiua, & intrinſeca ſibi, non autem ſucceſſione, & indiuiſibilitate ęternitati extrinſeca, deſumpta ex rebus creatis inter ſe ſuccedentibus, & ſucceſſiuè diuinę ęternitati coexiſtentibus. Sed contra iſtam ſolutionem facit in primis, quod quando in diffinitione ęternitatis dicitur, quod eſt tota ſimul, & perfecta poſſeſſio, non debet intelligi de ſimultate in ratione entitatis omni diuinę perfectioni communis, ſed in ratione menſurę durationis reſpectu cuiuſcumque ab ipſa menſurati: ergo excluditur nedum ſucceſſio intrinſeca in propria entitate, quę alijs durationibus creatis competit, verum etiam extrinſeca in his, quę menſurat, quatenus menſurantur ab ipſo. Probo hanc conſequentiam: nam ex quocumque capite defectus actualis poſſeſſionis proueniat, ſiue ab intrinſeco, ſiue ex defectu extrinſeci, quod eſt poſſidendum, non ſaluatur ratio perfectę poſſeſſionis, vt patet in illo, qui diuitias non poſſidet, ex illarum defectu: ergo niſi excludatur à diuina ęternitate ſucceſſio, etiam extrinſeca reſpectu illorum, quę ab ipſa menſurantur, non ſaluatur, quod ſit tota ſimul, & perfecta poſſeſſio, & quod prout talis comparetur reſpectu durationis creatę.

31 *Secundo.* Secundo: nam corpus infinitum in ratione extenſionis, omnibus alijs quantumque diſtantibus inter ſe ſimul adeſſet: ergo ęternitas, quæ eſt infinita in ratione durationis, omnibus durationibus quantumque diſtantibus in ratione durationis, ſimul, & abſque ſucceſſione adhuc extrinſeca coexiſtere debet; at diſtantia in ratione durationis attenditur penes præteritum, futurum, & præſens: ergo omnibus his temporum differentijs, ſimul, & abſque vlla ſucceſſione coexiſtit æternitas.

32 *Tertio.* Tertio: nam ex eo quod præſentia, prætetita, & futura ſibi inuicem ſuccedant, non arguitur, quod omnibus illis non coexiſtat æternitas, ſimul, & ab æterno: ergo omnia hæc ſunt in ęternitate Deo ab æterno, & ſimul præſentia abſque ſucceſſione, non ſolum intrinſeca, verum etiam extrinſeca. Conſequentia tenet: nam ſucceſſio temporum ad æternitatem, quæ illi eſt extrinſeca, non aliunde poteſt ab aduerſarijs ſuaderi, niſi ex eo quod inter ſe ſunt ſibi ſuccedentia. *Antecedentis prob.* 1. Antecedens autem probatur ſic primo: ex eo quod hæc omnia ſibi inuicem ſint ſuccedentia, non ſequitur ſucceſſiuè ſe habere reſpectu diuinæ intuitionis: ergo nec reſpectu diuinæ æternitatis. Patet conſequentia: quę diuina intuitio ad illa prout in ſe terminatur, id eſt, prout in propria, vel communi menſura exiſtentia: ergo ſi ex terminatione ſimultanea diuinę intuitionis ad illa vt exiſtentia, non ſequitur illorum coexiſtentia inter ſe, pariter nec ex ſimultanea coexiſtentia diuinę eternitatis ad illa, ſequetur ſimultanea illorum coexiſtentia inter ſe nec è contra, ex ſucceſſione illorum inter ſe inferri poterit ſucceſſio reſpectu diuinę ęternitatis.

33 *Secundo antecedens prob.* Secundo probatur idem antecedens: ex diſtantia locali duorum inter ſe, non infertur illorum diſtantia reſpectu diuinę immenſitatis: ergo pariter ex ſucceſſione futurorum ad inuicem, non poteſt inferri ſucceſſio illorum reſpectu ęternitatis Dei. *Tertio prob.* Tertio probatur: ex coexiſtentia futurorum ad ęternitatem diuinam, non ſequitur illorum coexiſtentia inter ſe: ergo è contra ex ſucceſſione futurorum inter ſe, non licet inferre ſucceſſionem eorundem reſpectu diuinę ęternitatis.

34 *Denique ſolutio reijcitur.* Denique traditam ſolutionem reijcio: eatenus namque hęc inferiora ab ęternitate menſurantur, quatenus continentur in illa; at quidquid continetur in alio, continetur ad modum illius: ergo cum ęternitas ſucceſſione intrinſeca non gaudeat, quæ ab illa menſurantur, etſi inter ſe inuicem ſuccedentia, indiuiſibiliter, & abſque vlla ſucceſſione menſurantur ab illa. Explicatur hoc amplius: quia intellectus intelligit trahendo res ad ſe, quod ab illo intelligitur, etſi in ſe ſit materiale, immaterialiter eſt in intellectu: ergo cum æternitas menſuret creaturas per modum illas in ſe continentis, eſto ſuccedentia ſint inter ſe, prout ab æternitate menſurantur nulla ſucceſſione gaudebunt, ſed ſimul eius menſurationem terminabunt.

35 *Quinto ſuadetur cõcluſio.* Quinto principaliter ſuadetur concluſio: ſi futura omnia non ſint Deo ab æterno in ſua æternitate præſentia, nulla eſt aſſignabilis ratio cur abſque phyſica mutatione non poſſit Deus aliquid in tempore incipere velle; at Deum fore phyſicè mutandum ex eo quod in tempore nouiter vellet, docet D. Thomas *infra quæſt.* 19. & cum illo Theologi frequentius: ergo futura omnia Deo ab æterno in ſua æternitate coexiſtunt. Probo maiorem: nouitas denominationis creantis ex eo in Deo non arguit phyſicam mutationem, quia eſt denominatio deſumpta ex mutatione creaturæ; prout in propria menſura exiſtentis: ergo ſi denominatio volentis liberè efficaciter aliquid nouiter incipiens, arguit phyſicam mutationem in Deo, ideò erit, quia eſt denominatio deſumpta ex connotatione creaturæ, prout in æternitate contentæ; at ſi hæc continentia in tempore inciperet poſſet denominatio volentis ex illius connotatione deſumpta abſque voluntatis diuinæ phyſica mutatione incipere in tempore: ergo ſi non poteſt, ideò ſolum erit quia continentia creaturæ in æternitate, in tempore non incipit, ſed eſt ab æterno; & conſequenter hoc principio negato, nullum remanebit, ex quo poſſit colligi phyſica mutatio in Deo, ex eo quod in tempore inciperet aliquid velle.

36 *Denique prob.* Denique principaliter concluſionem oſtendo: ſi creaturæ omnes nobis futuræ, non eſſent Deo phyſice in æternitate præſentes, ſequeretur aliquid in tempore ſcire de nouo; conſequens eſt abſurdum, aliàs illius ſcientia foret mutabilis: ergo falſum eſt antecedens. Qua ratione vſi ſunt Auguſtinus *lib.* 2. *ad Simplicianum quæſt.* 2. Et D. Thomas *in* 1. *ſententiarum diſt.* 38. *quæſt.* 1. *art.* 5. Probo ſequelam: rem, dum eſt, cognoſceret vt ſibi phyſicè præſentem; antequam eſſet illam cognoſceret vt ſibi futuram: ergo aliquid in tempore ſciret de nouo.

37 *Reſpõd.* 1 *Sed contra.* Reſpondebis primo, totam hanc mutationem eſſe omnino extrinſecam ſcientiæ diuinæ, vtpote ab extrinſeca forma, vel reſpectu rationis deſumptam. Sed contra: nam quantum ad conſtitui per reſpectum rationis, vel denominationem extrinſecam, eadem eſt ratio de ſcientia libera Dei, ac de actu libero voluntatis diuinæ, at Deum ſuſcipere in tempore nouam denominationem liberè volentis, communi Theologorum conſenſu reijcitur *infra quæſt.* 19. *art.* 7. ob mutationem phyſicam, vel ad minus moralem, quæ in Deo ſequitur ex tali inceptione: ergo eadem de cauſa, quidquid ſit de hac conſtitutione per reſpectum rationis, vel denominationem extrinſecam, in ſcientia Dei libera falſum debet cenſeri.

38 *Reſpõd.* 2 Reſpondebis ſecundo, Deum ab æterno ſcire creaturas pro diuerſis temporibus ſibi eſſe futuras, præſentes, & præteritas; atque adeò ex eo quod quando incipiunt exiſtere, Deo coexiſtere incipiant, nulla nouitas, ſeu mutatio in diuina ſcientia colligitur.

Sed contra primo. Sed contra: nam in primis ſequitur argumentum, quo vſus eſt Auguſtinus, inefficax eſſe, inferens ex eo quod aliquid eſſet reſpectu Dei futurum, fore illius ſcientiam mutandam.

Secundo. Deinde: quia ab æterno ſolum cognoſceret futuram eſſe in tempore creaturam ſibi præſentem; at creaturæ exiſtentia accedente, cognoſceret illam vt de facto ſibi præſentem: ergo aliquid in tempore ſciret de nouo.

Denique. Denique: nam illius ſcientia tranſiret de abſtractiua in intuitiuam, vt *ſequenti Diſputatione* monſtrabo; at ex hoc tranſitu ſequitur in diuina ſcientia mutatio, non minus quam infertur mutatio in voluntate Dei, ſi tranſeat in tempore de deſiderio in gaudium: ergo ex non præſentia phyſica creaturarum ad Deum in æternitate ab æterno, infertur in ſcientia Dei nouitas, & mutatio.

§. V.

Argumentis contrariorum occurritur.

39 *Primum teſtimonium D. Th.* CONTRA noſtra ſententiam, obijciunt contrarij Auctores primo aliqua teſtimonia. Primum deſumunt ex hoc Articulo illis verbis: *Vnde omnia, quæ ſunt in tempore, ſunt Deo ab æterno præſentia, non ſolum ea ratione, qua habet rationes rerum apud ſe præſentes, vt quidam dicunt, ſed quia eius intuitus fertur ab æterno ſuper omnia, prout ſunt in ſua præſentialitate.* Vbi duplicem præſentiam

Digitized by Google

ſentiam agnoſcere videtur, aliam in idæis repræſentantibus res vt poſſibiles; aliam ratione ſcientiæ viſionis; at vtraque hæc præſentia, intentionalis eſt: ergo ex mente Diui Thomæ nulla eſt præſentia phyſica futurorum ad Deum in æternitate ab æterno. Minorem pro priori parte ſupponunt. Pro ſecunda ſic probant: nam D. Tho. ideò ait creaturæ ſunt præſentes, quia illius intuitus fertur ſuper omnia, prout ſunt in ſua præſentialitate, non verò dicit à contrario, ideò Deus intuetur futura, quia coexiſtunt Deo: ergo ratio formalis qua re ſunt præſentes, eſt diuinus intuitus; at præſentia ex intuitu, vt ex ratione formali proueniens, obiectiua eſt: ergo hanc, & non aliam, agnoſcit Diuus Thomas in creaturis futuris ad Deum ab æterno.

40 *Secundum teſtimonium.* Secundum deſumunt ex *q.* 16. *art.* 7. vbi inquirit, vtrum veritas creata ſit æterna? & in corpore hæc habet verba: *Vnde ſi nullus intellectus eſſet æternus, nulla veritas eſſet æterna, ſed quia ſolus intellectus diuinus eſt æternus, in ipſo ſolo veritas æternitatem habet, nec propter hoc ſequitur, quod aliquid aliud ſit æternum quam Deus, quia veritas intellectus diuini eſt ipſe Deus*; at ſi creaturæ Deo ab æterno coexiſterent aliqua creata veritas Deo eſſet coæterna; & conſequenter æterna, nempè veritas exiſtens in creato intellectu: ergo creaturæ extra Deum non coexiſtunt illi phyſicè ab æterno.

41 *Tertium* Tertium deſumunt ex *q.* 20 *art.* 2. vbi cum ſibi obieciſſet, Deum non amare niſi ſe ipſum, quia amor Dei eſt æternus, creaturæ autem non ſunt ab æterno, niſi prout in Deo, qua ratione non ſunt aliud à Deo, reſpondet: *Quod licet creaturę ab æterno non fuerint niſi in Deo, tamen per hoc, quod ab æterno in Deo fuerunt, ab æterno cognouit Deus res in proprijs naturis.* In quibus verbis ſolum duplex eſſe creaturæ, diſtinguit, alterum in Deo, alterum creaturæ in ſe ipſa; at ſi ſentiret eſſe alterum membrum, ſcilicet eſſe creaturarum in menſura æternitatis, illud ſuperadderet, & facilius argumento occurreret: ergo talis exiſtentia de mente D. Thom. non eſt.

42 *Quartum teſtimonium.* Quartum deducunt ex 1. 2. *quæſt.* 91. *art.* 1. *ad* 1. vbi inquirit, an ſit aliqua lex ęterna, & cum ſibi obieciſſet, *quia non eſt ab æterno, cui lex imponatur: ergo nec lex poteſt eſſe ab æterno*, non reſpondit creaturas futuras coexiſtere æternitati, ſed dixit, *ea quæ in ſe ipſis non ſunt apud Deum exiſtunt, in quantum tamen ſunt ab ipſo cognita, & præordinata*; at ſi ſentiret creaturas ab æterno diuinæ ęternitati phyſicè coexiſtere, facilius argumento occurreret per hanc coexiſtentiam: ergo ſolum agnoſcit obiectiuam futurorum exiſtentiam ad Deum; phyſicam autem coexiſtentiam excludit.

43 *Confir.* Quæ omnia vrgent, & amplius confirmant teſtimonio Ægidij Romani acerrimi Diui Thomæ propugnatoris, & auditoris ipſius, qui *in Opuſculo contra corruptorem doctrinæ Diui Thomæ articulo tertio*, referens calumniatoris verba continentia doctrinam Diui Thomæ *in præſenti Articulo*, prout à Caietano explicatur, hanc intelligentiam excludens, verba Diui Thomæ interpretatur de præſentia obiectiua. Deinde auctoritate Heruei *in primo diſtinctione* 38. *quæſtione quinta*. Syluestri *prima parte conflati quæſtione* 14. *articulo* 16. Hiſpalenſis *in primo diſtinctione* 38 *quæſtione ſecunda articulo ſecundo*. Qui eodem modo Diuum Thomam intelligunt de præſentia obiectiua, phyſicam excludentes prout à Caietano explicatur: ergo cum illi ſint Antiqui Thomiſtæ, Diui Thomæ diſcipuli, & ex noſtra Familia, ſtandum eſt illorum teſtimonijs in mente Diui Thomę venanda, & non Caietano, qui primum ſe huius opinionis Auctorem introduxit

44 *Primum teſtimonium explicatur.* Hæc tamen teſtimonia nihil poſſunt vrgere, cum de mente Diui Thomæ iam conſtet. Primum eſt pro Nobis, quia, *vt vidimus ſupra*, ex præſentia rerum ad æternitatem colligit Diuus Thomas *in præſenti articulo*, Deum illas intuitiuè videre: vnde intuitus non eſt ratio formalis præſentiæ, ſed è contra, rerum phyſica præſentia, ad diuinum intuitum in ratione obiecti ſupponitur, etſi in alio genere ſit effectus illius, vt dicebamus *in præcedenti diſputatione*. Præterquamquod, cum notitia intuitiua ad rem prout phyſicè exiſtentem terminari deſideret, vt *ſequenti diſputatione* videbimus, ex eo quod Deus futura omnia intuitiuè cognoſcat, bene colligitur illorum phyſica præſentia ab æterno, non in propria, ſed in ſuperiori, & ſuperexcedente menſura: mens ergo Diui Thomæ *in præſenti Articulo*, eſt, quod creaturæ non ſolum ſunt Deo obiectiuè præſentes in rationibus idæalibus, ſed etiam phyſicè in proprijs naturis, ratione cuius terminant intuitiuam notitiam.

45 *Secundum teſtimonium explicatur.* Ad ſecundum dicatur, ex illo ſolum colligi nullum ens creatum eſſe æternum adæquatè, quod libenter fatemur; non autem colligitur creaturas futuras, non eſſe ab æterno in diuina æternitate, prout hæc æquiualet, & in ſe continet vniuſcuiuſque entis creati propriam durationem præteritam, præſentem, ſeu futuram, quod aſſerit noſtra concluſio.

Tertium potius eſt pro nobis Ad tertium dicatur potius eſſe pro Nobis: nam Diuus Thomas aſſerens, Deum ab æterno res in proprijs naturis cognoſcere, quod eſt illas intuitiuè videre manifeſtè recognoſcit illarum exiſtentiam phyſicam in menſura æternitatis; quia cum intuitiua notitia ad rem, vt phyſicè præſentem, petat terminari, & creaturæ ab æterno non exiſtant in proprijs menſuris, debent in ſuperiori exiſtere, vt terminent intuitionem diuinam.

Si dicas, docere ibi Diuum Thomam creaturas ab æterno non eſſe, niſi in Deo: ergo ſentit in ſe ipſis non eſſe ab æterno. Reſpondeo, creaturas in ſe ipſis non eſſe ab æterno adæquatè, ſed hoc modo ſolum in Deo ſunt ab æterno, qualiter creaturæ ſunt ipſe Deus; at verò in ſe ipſis ſunt in æternitate ab æterno, non adæquate, ſed inadæquatè, vt *inferius* videbimus. 45 *Si dic. Reſpon.*

In quarto teſtimonio nullum eſt verbum nobis apparenter aduerſum: quia per hoc, quod Diuus Thomas ibi recognoſcat obiectiuam creaturarum præſentiam, neſcio vnde inferatur, quod phyſicam neget, nec præſentia iſta phyſica, ad æternitatem legis conducit, magis quam præſentia obiectiua; & ideò neceſſarium non fuit Angelicum Doctorem illam exprimere, vt argumentum illud dilueret. 47 *Quartum nobis nullo modo aduerſatur*

Ad confirmationem reſpondeo primo, quod cum mens Diui Thomæ adeò ſit manifeſta, credendum eſt magis illius apertis teſtimonijs, quam Ægidio, Herbeo, Hiſpalenſi, & Syluestro, quatumuis Doctiſſimis, & Doctoris Angelici doctrinæ addictis: nec Caietanus primum huius ſententiæ inuentorem ſe præbuit, vt quidam Recentiores falsò illi imponunt, ſed pro intelligentia doctrinæ Diui Thomæ, quæ poſt tot annos illius menti ope Angelici Doctoris illuxit, gratus gratias retulit. 48 *Cõfirmatio diluitur.*

Vel ſecundo reſpondeo, Doctiſſimos illos Thomiſtas ſolum negaſſe coexiſtentiam phyſicam futurorum cum Deo in diuina æternitate ab æterno adæquatè, & ſyncathegorematicè, non autem coexiſtentiam illorum in æternitate ab æterno ſecundum inadæquatam æternitatis virtualitatem, prout *inferius* amplius explicabimus, quod maximè verum eſt de Hiſpalenſi, ſi credendum eſt Gilio *vbi ſupra* relato, qui illum retulit pro noſtra ſententia.

Secundo ſic arguunt: implicat aliquid alteri coexiſtere, quin prius exiſtat in ſe; at Anti-Chriſtus v. c. nunc non exiſtit, nec ab æterno exiſtit in ſe: ergo non poteſt nunc, nec ab æterno coexiſtere Deo: & idem eſt dicendum de alijs futuris. 49 *Secunda obiectio*

Communis ſolutio huius argumenti eſt, eodem modo, quo vnum alteri coexiſtit, debere exiſtere in ſe; Anti-Chriſtus autem, etſi tunc non exiſtat in ſe, copula vniente pro nunc noſtri temporis, & in ordine ad propriam durationis menſuram; exiſtit tamen tunc in ſe ipſo, copula vniente pro nunc æternitatis, & in menſura iſta inadæquata, & ſuperexcedenti: ac proinde, etſi non coexiſtat Deo in propria durationis menſura, & in nunc noſtri temporis, coexiſtit tamen Deo in menſura æternitatis *Cõmunis ſolutio.*

Cæterum contra hanc ſolutionem multipliciter inſurgunt, primo: futura in ęternitate coexiſtere Deo importat exiſtentiam futuris intrinſecam, & menſuram extrinſecam, nempè æternitatem; at creaturæ ab æterno non habent exiſtentiam intrinſecam: tum, quia alias verum eſſet dicere de illis, quod ab æterno exiſtunt, quod eſt contra fidem. Tum etiam: quia exiſtentia nequit illis communicari, niſi media creatione, quæ ab ęterno non eſt, ſed incipit in tempore, vt conſtat de fide: ergo nequeunt futura, Deo ab ęterno in menſura ęternitatis coexiſtere. 50 *Contra illam inſurgunt* 1.

Secundo: quia in terminis implicat aliquid creatum habere propriam exiſtentiam, & non propriam durationem; cum hæc ab exiſtentia, vel omnino ſit indiſtincta, vel ſolum addat modum intrinſecum ab illa inſeparabilem; at ab æterno non habent propriam durationem: ergo nec exiſtentiam intrinſecam. *Secundo*

Tertio: nam ex hac ſolutione ſequitur, omnes res creatas Deo ab æterno in propria durationis menſura coexiſtere; conſequens eſt falſum, vt libenter fatemur: ergo & illud ex quo ſequitur. Patet ſequela: ideò res creatæ Deo ab æterno coexiſtunt, quia cum æternitas partes non habeat, neceſſario debent, vel toti illi coexiſtere, vel nulla ratione coexiſtere, at etiam propria rei creatæ durato, cum ens creatum ſit, æternitati coexiſtere debet; & conſequenter toti ęternitati: ergo hęc non minus quam illius ſubiectum Deo ab æterno coexiſtere debet; cum non aliter, quam in ſui ſubiecto coexiſtere poſſit, ſicut nec poteſt aliter, quam in illo exiſtere; conſequens fiet, quod illius ſubiectum in propria duratione, & hęc in ſui proprio ſubiecto Deo phyſicè ab ęterno coexiſtant. 51 *Tertio.*

Ad hoc argumentum reſpondeo iuxta ſolutionem traditam. Pro cuius explicatione aduerto ex Caietano, & Ferrara *vbi ſupra*, verbum in hac propoſitione, *Anti-Chriſtus Deo ab æterno coexiſtit*, poſſe vnire extrema propoſitionis pro nunc noſtri temporis, vel pro nunc æternitatis ſemper præſenti. Aduerto ſecundo, poſſe vnire pro nunc ęternitatis, vt correſpondenti, ſeu æquiualenti huic nunc noſtri temporis, vel pro nunc ęternitatis, non vt huic nunc ęquiualet, ſeu illud virtualiter continet, vel prout ęquiualenti durationi futuræ, in qua Anti-Chriſtus pręſens exiſtet. Si verbum vniat pro nunc noſtri temporis, vel pro nunc ęternitatis, vt ęquiualenti huic nunc, propoſitio affirmans coexiſtentiam Anti Chriſti cum Deo, eſt omnino falſa; ſicut etiam eſt falſa illa, quę illius exiſtentiam abſolutè affirmaret verbo ſic vniente: ſi autem verbum vniat extrema pro nunc ęternitatis, vt ęquiualenti durationis Anti-Chriſti futurę, in qua exiſtet phyſicè, propoſitio illius coexi- 52 *Explicatur argumenti ſolutio.*

ſtentiam

Digitized by Google

ſtentiam cum Deo in menſura æternitatis affirmans eſt vera; ſicuti etiam illa, quæ illius exiſtentiam affirmat pro eadem menſura.

53 *Reſp. in forma.* Quibus poſitis, ad argumentum principale in forma reſpondeo, conceſſa abſolutè maiori, diſtinguendo minorem: Anti-Chriſtus nunc in ſe non exiſtit verbo vniente pro nunc noſtri temporis, concedo minorem: pro nunc æternitatis, vt æquiualenti, & continenti propriam durationem futuram, nego minorem, & diſtinguo conſequens eodem modo.

Ad impugnationem. Ad primam impugnationem, conceſſa maiori, diſtinguo minorem: non habent exiſtentiam intrinſecam in propria duratione, concedo minorem: in menſura æternitatis, nego minorem, & diſtinguatur conſequens eodem modo. Nec ex hoc ſequitur, verum eſſe de illis, quod exiſtunt ab æterno abſolutè: quia verbum *exiſtunt* abſolutè prolatum, vnit pro menſura durationis propria; bene tamen ſequitur, quod ab æterno exiſtunt in menſura æternitatis modo explicato. Nec infertur ex hoc, creationem non incœpiſſe in tempore in propria menſura; bene tamen colligitur non incœpiſſe creationem, prout in menſura æternitatis; ad hoc autem, quod futura ab æterno in æternitate exiſtant, ſufficit creatio prout in æternitate contenta.

54 *Si oppones.* Si dicas, hæc propoſitio eſt falſa, *futura ab æterno in æternitate creantur*: ergo & erit falſa abſolutè, *futura ab æterno in æternitate exiſtunt*. Conſequentia videtur bona: quia exiſtentia in quocumque ſtatu ſit, non niſi media creatione communicari poteſt. Antecedens autem probatur: nam creari eſt tranſire de non eſſe ad eſſe: ergo futura in æternitate creari, eſt tranſire de non eſſe in æternitate, ad eſſe in æternitate; & conſequenter vt ſit verum dicere, futura in æternitate creantur, neceſſarium erit, quod ab æterno in æternitate non fuerint.

55 *Reſpond.* Reſpondeo negando antecedens: nec ad illius veritatem neceſſarium eſt, quod aliquando in æternitate non fuerit. Tum: quia de eſſentia creationis ſolum eſt, quod eius terminus ex nihilo fiat, non autem quod habeat eſſe poſt non eſſe in aliqua durationis menſura, vt conſtat ſi Deus aliquid ab æterno crearet, vt potuit. Tum etiam: quia licet eſſet de ratione creationis, vt illius terminus, eſſe poſt non eſſe reciperet, deberet intelligi poſt non eſſe in tempore, vel alia duratione creata; non autem poſt non eſſe reſpectu æternitatis, in qua cum non detur ſucceſſio, nec in eſſe entis, nec in eſſe menſuræ, nequit aliquod ens creatum habere eſſe poſt non eſſe in illa, licet habeat eſſe, & etiam non eſſe

56 *2. & 3. impugnatio diluitur.* Ad ſecundam impugnationem, conceſſa maiori, diſtinguo minorem: non habent ab æterno propriam durationem in nunc noſtri temporis, concedo minorem: in nunc æternitatis, nego minorem, & diſtinguo conſequens eodem modo. Et ex his ad tertiam impugnationem, nego ſequelam. Ad cuius probationem, conceſſis maiori, & minori, diſtinguo conſequens: ergo propria futurorum duratio Deo ab æterno coexiſtit pro nunc æternitatis, concedo conſequentiam: pro omni nunc noſtri temporis, nego conſequentiam. Ex quo non ſequitur, quod futura Deo ab æterno in ſua propria duratione coexiſtunt, quia ad hoc neceſſum erat vt propria duratio non eſſet ſolum extremum ab æternitate menſuratum, ſicut alia futura, ſed quod eſſet medium, ſeu menſura coexiſtentiæ creaturarum ad Deum, quod quidem ab æterno non habet.

57 *Sed in urges.* Sed inſurget aliquis aduerſus hæc omnia: futura non coexiſtunt phyſicè Deo in æternitate pro nunc noſtri temporis, nec pro alijs menſuris, quæ anteuertunt propriam: & intrinſecam durationem: ergo nec coexiſtunt phyſicè Deo in æternitate ab æterno. Patet conſequentia: nam ly *ab æterno* dicit æternitatem vt coexiſtentem omni tempori vero, vel imaginario ab initio æternitatis protracto, ſicut ly *in æternum* dicit eandem æternitatem, vt æquiualentem, ſeu coexiſtentem omni tempori vero, vel imaginario verſus finem ſine termino protrahendo; at Anti-Chriſtus v.c. futurus, non coexiſtit phyſicè Deo in æternitate pro nunc noſtri temporis, nec pro tempore vera, vel imaginatio ab initio æternitatis protracto: ergo nec coexiſtit phyſicè Deo in æternitate ab æterno.

58 *Notatur duplex acceptio pro ſolutione obiectionis.* Reſpondeo, notando, ly *ab æterno* poſſe ſumi dupliciter, ſcilicet, identicè, aut formaliter: in priori ſenſu idem ſonat particula *ab æterno*, ac particula *æternitas*: vnde idem eſt creaturas ab æterno coexiſtere Deo, ac illi in æternitate coexiſtere; ac proinde eadem veritate, qua hoc ſecundum defendimus, primum etiam tueri tenemur; in poſteriori autem ſenſu, nempè formali, ly *ab æterno*, dicit æternitatem vt æquiualentem, ſeu coexiſtentem omni tempori vero, vel imaginario ſine principio, ſicut ly *vſque in æternum* dicit in ſenſu formali eandem æternitatem, vt correſpondentem omni tempori vero, aut imaginario ſine fine. Aduerto ſecundo, ly *ab æterno*, ſumptum formaliter, poſſe in propoſitione importari, vel vt menſurans coexiſtentiam extremorum, vel vt menſurans veritatem propoſitionis.

59 *Obiectio diluitur.* His ita præmiſſis, ad impugnationem reſpondeo, diſtinguendo antecedens: non coexiſtunt phyſicè Deo pro nunc noſtri temporis, vt menſurante illorum coexiſtentiam ad Deum, concedo antecedens: vt menſurante veritatem propoſitionis, in qua vniuntur extrema pro nunc æternitatis, nego antecedens, & diſtinguo conſequens: ergo non coexiſtunt phyſicè Deo in æternitate ab æterno: ly *ab æterno*, ſumpto identicè, nego conſequentiam: ſumpto formaliter, ſubdiſtinguo conſequens: accepto ly *ab æterno*, vt menſurante coexiſtentiam extremorum, concedo conſequentiam: vt menſurante veritatem propoſitionis enunciantis talem coexiſtentiam, nego conſequentiam. Quod in idem venit, ac dicere, nullum tempus verum, vel imaginarium præceſſiſſe, in quo propoſitio enuncians phyſicam coexiſtentiam extremorum ad Deum pro nunc æternitatis vera non fuerit, ac proinde, quod eſt vera ab æterno, & vſque in æternum, & nunquam incœpit veritas illius, nec vnquam deſinet eſſe vera.

Tertio principaliter arguunt: implicat, aliquid exiſtere in extrinſeca, & aliena menſura, quin prius exiſtat in menſura intrinſeca, & propria; at Anti-Chriſtus v.c. futurus, non extitit ab æterno in duratione propria, & intrinſeca: ergo nec extitit ab æterno in æternitate, quæ extrinſeca eſt illi. Illatio cum minori tenet. Maiorem autem probant ſic primo: prius eſt aliquid exiſtere in ſe, quam in alio extrinſeco ſibi: ergo prius eſt quod exiſtat in menſura propria, & intrinſeca, quam in menſura extrinſeca, & aliena. 60 *Tertio obijciunt.* *Maior prob. 1.*

Secundo ab exemplo loci, qui non eſt minus extrinſecus corpori locato, quam æternitas diuina creaturæ in ea realiter exiſtenti; at omnino implicat vt corpus in ſe ipſo non exiſtens intrinſecè, in externo ſibi loco realiter ſit: ergo pariter implicat vt ens creatum non exiſtens in duratione intrinſeca ſibi, ſit in æternitate, quæ extrinſeca eſt. *Secundo.*

Tertio ab exemplo durationis creatæ v. c. motus regulariſſimi primi mobilis menſurantis extrinſecè hæc inferiora: implicat namque motum ſublunarem realiter exiſtere, aut coexiſtere in duratione motus primi mobilis, quin prius exiſtat in duratione intrinſeca, & propria: ergo idem quod prius. *Tertio.*

Quarto: implicat Deum extrinſecæ durationi coexiſtere, quin prius intelligatur exiſtens in propria, & intrinſeca: ergo pariter implicat creaturam diuinæ æternitati coexiſtere, quin prius ſit in duratione propria, & intrinſeca; etenim quoad hoc eadem eſt ratio de vno, ac de altero coexiſtentiæ extremo. 61 *Quarto.*

Denique exemplo immenſitatis, quæ non minus infinita, & indiuiſibilis eſt, quam æternitas, & vtraque ad creaturas comparatur extrinſecè; at omnino implicat corpus creatum diuinæ immenſitati coexiſtere, aut exiſtere in illa, quin prius exiſtat in ſe, & in loco ſibi peculiari, etſi extrinſeco: ergo pariter implicabit omnino rem creatam in duratione extrinſeca exiſtere, quin prius exiſtat phyſicè in ſe, & in duratione intrinſeca ſibi. *Denique prob. maior.*

Ad hoc argumentum reſpondeo, maiorem abſolutè eſſe veram, ſi menſura extrinſeca, finita, & limitata ſit; ſi autem ſit infinita neceſſarium non eſſe, quod prius aliquid exiſtat in propria duratione prout in ſe ipſa; bene autem vt in ſuperiori contenta; hoc autem modo res omnes creatæ in propria duratione ſunt ab æterno, non in illa vt in ſe, bene tamen in illa vt in æternitate contenta, vt dicebam *in ſolutione ſecundi argumenti*. Per quod conſtat ſolutio ad primam probationem maioris. 62 *Reſpond.* *Ex hoc cõſtat ad 1. prob.*

Ad ſecundam dicatur, locum corpori extrinſecum non eſſe infinitum, ac proinde non poſſe ad corpora, niſi prius in ſe ipſis exiſtentia, protendi; æternitas autem, cum infinita ſit in ratione durationis, poteſt per modum menſuræ res creatas, nondum in proprijs durationibus exiſtentes, continere. Eodem modo reſpondetur ad tertiam: duratio namque primi mobilis, etſi menſura ſit inferiorum durationum, quia tamen finita, & limitata eſt, non poteſt illas continere niſi ſucceſſiuè prout in ſe exiſtunt, ac proinde prius debent inferiores motus in proprijs durationibus eſſe, quam in duratione motus primi mobilis, ſecus verò in æternitate oppoſita de cauſa contingit. 63 *Ad 2. & 3. prob.*

Ad quartam, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam: ratio autem diſcriminis: eſt nam creata duratio nequit anticipatè continere durationem diuinam; imò nec vllo modo illam continet, & idcirco non poteſt Deus illi coexiſtere, niſi prius in æternitate exiſtens intelligatur æternitas autem ratione infinitatis, & indiuiſibilitatis, qua gaudet, continet durationes creatas per modum ſuperioris menſuræ, prius quam illæ in ſe ipſis exiſtant quoad nos, atque adeò poteſt res creata in æternitate Deo coexiſtere, quæ anticipatè continet durationem intrinſecam ſibi, prius quam exiſtat in hac duratione quoad nos. 64 *Ad quartum.*

Ad vltimam, conceſſis maiori, & minori, nego conſequentiam: ratio autem diſcriminis poteſt eſſe duplex. Prima: nam immenſitas ratione ſui non eſt infinita in ratione durationis, & idcirco nequit præcontinere ratione ſui loca futura, ac proinde corpus non præſens phyſicè, nequit diuinæ immenſitati coexiſtere; æternitas autem, cum infinita ſit in ratione menſuræ durationis, continet durationes creatas prius quam exiſtant in ſe ipſis, & apud nos, & idcirco res nondum exiſtens in propria duratione apud nos, poteſt, ac debet, Deo in menſura æternitatis coexiſtere. Secunda ratio diſcriminis eſt, quod immenſitas ſolum eſt extremum coexiſtentiæ creaturarum ad Deum, non 65 *Ad vltimã aſſignatur duplex ratio diſcriminis.*

Digitized by Google

verò ratio continendi creaturas, nec enim creaturæ dicuntur exiſtere in immenſitate diuina: æternitas autem non ſolum eſt extremum coexiſtentiæ creaturarum ad Deum, ſed etiam menſura, in qua continentur creaturæ, & in qua coexiſtunt phyſicè Deo: & ideò, quæ non dum exiſtunt in propria duratione apud nos, coexiſtunt Deo in menſura ſuperiori, nempè in æternitate, in qua continentur.

66 *Aliud inter æternitatem, & immẽſitatem diſcrimen.*

Et ex hoc naſcitur aliud diſcrimen, nempè, quod poſſit Deus in tempore ratione immenſitatis coexiſtere rebus creatis, quin ex hoc inferatur mutatio in illo, non verò quod poſſit ratione ęternitatis nouiter in tempore rebus creatis coexiſtere abſque ſui mutatione. Cuius ratio conſtat ex dictis: quia, ſcilicet, res Deo phyſicè in æternitate coexiſtentes continentur in illa; cumque vnumquodque contineatur in alio ad modum illius: conſequens fit, quod hoc ipſo quod non contineatur immutabiliter, incontinente ſequatur mutatio; in immenſitate autem non continentur, ſed Deus ratione illius rebus creatis coexiſtit per contactum virtutis, qui contactus, cum operatio ſit, ad illas prout in proprijs durationibus extra Deum terminatur: vnde ratione mutationis rerum abſque vlla mutationis ſpecie ex parte Dei poteſt nouiter cum creaturis localiter coexiſtere.

67 *Primum inconueniens.*

Denique argunt ex pluribus inconuenientibus, quæ ex noſtra ſententia videntur inferri. Primo ex illa ſequitur, bis quamcumque creaturam produci, ſemel in æternitate, ac deinde in propria menſura. Probatur ſequela: nam in æternitate eſt producta ab æterno, in propria menſura in tempore producitur: ergo bis producitur quodlibet ens creatum.

Secundũ inconueniens.

Sequitur ſecundo, non poſſe Deum de abſoluta potentia rem ſemel creatam redigere in nihilum; conſequens illius omnipotentiæ aduerſari videtur: ergo futura non exiſtunt Deo phyſicè in menſura æternitatis. Patet ſequela: ſuppoſito namque, quod res ſit futura, non poteſt non in æternitate exiſtere; at nec de potentia abſoluta poteſt Deus facere vt res ſemel futura, ſi ſemel extitit præterita, aut futura non ſit: ergo nec valet ſua vtens abſoluta potentia facere quod in æternitate phyſicè non exiſtat; & conſequenter nequit illam redigere in nihilum.

Tertium

Sequitur tertiò: res omnes creatas præteritas, præſentes, & futuras phyſicè inter ſe coexiſtere ſimul, quod eſt abſurdum. Probatur ſequela: nam, quæ vni tertio coexiſtunt, neceſſario debent coexiſtere inter ſe; at per Nos omnia præterita, præſentia, & futura diuinæ æternitati coexiſtunt: ergo etiam phyſicè coexiſtunt inter ſe.

68 *Quartũ.*

Quarto ſequitur, duas contradictorias ſimul in æternitate de eadem re verificari; conſequens eſt abſurdum: ergo pręſentia futurorum ad Deum in ęternitate non eſt phyſica. Patet ſequela: nam de Anti-Chriſto verificatur, quod exiſtit phyſicè in æternitate, vt fatemur, & ſimul verum eſt de illo dicere, quod non exiſtit in æternitate. Quod probo: nam bene valet, *Anti-Chriſtus non eſt exiſtens in æternitate: ergo Anti-Chriſtus in æternitate non exiſtit*, iuxta regulam Dialecticorum, ab affirmatiua ad negatiuam variato prædicato penes finitum, & infinitum; at antecedens eſt verum: ergo & conſequens.

Vltimũ inconueniens.

Denique ſequitur: vari multitudinem actu infinitam; conſequens eſt falſum: ergo & noſtra reſolutio, & doctrina. Patet ſequela: etenim multitudo cogitationum hominis, aut Angeli, ſucceſſiuè futura, eſt infinita; at tota hæc multitudo exiſtit ſimul phyſicè in ęternitate: ergo datur in ęternitate actu, & ſimul multitudo infinita.

69 *Aliquorum ſolutio.*

Ad primum inconueniens; quidam reſpondent negando ſequelam, eo quod licet cuiuſuis entis creati productio conſiderata per modum actionis ſit ab ęterno in ęternitate diuina, paſſiue tamen accepta ab ęterno non eſt, ſed in tempore in propria menſura, ac proinde non ſequi bis idem produci; etenim ad hoc exigebatur vt paſſiuè, etiam accepta creatio ab ęterno eſſet in eternitate.

70 *Reijcitur dupliciter.*

Cęterum contra hanc ſolutionem facit in primis, quod exiſtentia nequit rei createę communicari in aliquo ſtatu, qualiſcumque ſit, niſi media creatione paſſiuè etiam accepta; at exiſtentia communicatur rei createę in ęternitate ab ęterno, aliàs non poſſet in ęternitate coexiſtere Deo: ergo media creatione accepta paſſiuè, quę in ęternitate ab ęterno terminetur ad illam. Secundo contra illam facit: nam creatio accepta paſſiuè eſt ens creatum; at omne ens creatum, ſiue pręteritum, ſiue pręſens, ſiue futurum, ab ęterno Deo in ęternitate coexiſtit, ac proinde exiſtit: ergo creatio accepta paſſiuè coexiſtit Deo in ęternitate ab ęterno, & eodem modo exiſtit in illa.

71 *Primo inconueniẽti occurritur.*

Vnde aliter ad primum inconueniens reſpondeo, negando ſequelam: nam productio rei createę in ęternitate, & in tempore non eſt duplicata productio, ſed illamet, quę in tempore apud nos non eſt de facto producta, ſed producenda, producenda, prout pręſens iam Deo in menſura ſuperiori, & extrinſeca.

Ad 2. reſpõdetur.

Ad ſecundum inconueniens reſpondeo, diſtinguendo conſequens: reſpectiuè ad ęternitatem, in qua continetur vt in menſura ſuperiori, & extrinſeca, concedo ſequelam, quod, ſcilicet, non poſſit in nihilum redigi reſpectiuè, ad tempus pręſens, in quo vt in menſura intrinſeca exiſtit, nego ſequelam: nam reſpectiuè ad tempus noſtrum poteſt Deo ſuſpendente concurſum quoad materiam, & formam perire, ſi ſit res compoſita ex illis; & conſequenter anihilari, ſeu in nihilum redigi, iuxta quam diſtinctionem minor argumenti admittatur.

72 *Ad 3.*

Ad tertium reſpondeo, negando ſequelam, quam non conuincit probatio *ibi* facta: nam prædictum axioma intelligendum eſt, quando aliqua coexiſtunt vni tertio, quod eſt vnum tam formaliter, quam virtualiter; ſecus autem quando, etſi ſit formaliter vnum, eſt tamen virtualiter multiplex, æternitas autem cum formali vnitate, gaudet multiplicitate virtuali, quatenus æquiualet diuerſis durationibus noſtris, & res creatæ non exiſtunt illi ſecundum vnam, & eandem virtualitatem, ſed ſecundum diuerſas, quælibet, ſcilicet, ſecundum quod æquiualet propriæ, & intrinſecę durationi.

73 *Ad quartum.*

Ad quartum nego ſequelam. Ad eius probationem dicatur, Dialecticorum regulam eſſe intelligendam, quando propoſitio affirmatiua de prædicato infinito enunciat media copola vniente pro duratione indiuiſibili, tam formaliter quam virtualiter, vt in hac; *Petrus eſt non legens: ergo Petrus non legit*, tunc namque nullum in hoc modo arguendi vitium committitur, ſecus autem ſi copula vniat pro menſura aliqua, quæ quamuis ſit indiuiſibilis, & vna formaliter, eſt tamen diuiſibilis, & multiplex virtualiter: tunc enim arguitur à non diſtributo ad diſtributum ex parte copulę: nam cum in affirmatiua, negatio infinitanter accepta non cadat in copulam, non diſtribuit illam; in negatiua autem copulam diſtribuit, quia ſuper illam cadit; & quia ęternitas eſt huius conditionis, vt conſtat ex dictis; ideò in propoſitionibus, quarum copulæ vniunt pro illa, non tenet Dialecticorum regula: nam perinde eſt, ac ſi ita argueremus; *Anti-Chriſtus habet non eſſe in aliqua virtualitate æternitatis: ergo in nulla virtualitate illius habet eſſe*, in quo manifeſtè deprehenditur prędictus defectus.

74 *Ad vltimum.*

Ad vltimum inconueniens dicatur, ſimultatem in ęternitate eſſe talem *ſecundum quid*, & extrinſecam rebus creatis: vnde non repugnat multitudinem infinitam, eſſe ſimul, hac ſimultate, ſicut quia cognitio eſt extrinſeca rebus creatis, nulla eſt repugnantia, quod ſimul in cognitione Dei detur multitudo cognitionum infinita, & vtriuſque ratio eadem eſt, nempè, quia ea, quæ ſolum in ęternitate, vel in cognitione ſunt ſimul, habent ſimultatem tantum *ſecundum quid*, & ſimpliciter ſucceſſionem, vnde claudi non debent in vna ſpecie numeri, ſed in pluribus prędicta ſimultate gaudentibus.

§. VLTIMVS.

Aliter prima ratio formatur, & alia argumenta diluuntur.

75 *Aliter formatur ratio prior.*

ALITER poteſt prima ratio ſic formari, in æternitate non datur ſucceſſio formalis, nec formalis extenſio, & conſequenter nec præteritum, & futurum formalitèr, ſed tantum formalitèr præſens: ergo verbo vniente pro nunc æternitatis, ſumpto formaliter, verum eſt dicere, Anti-Chriſtus exiſtit de præſenti in æternitate, falſum autem, quod eſt futurus in illa.

76 *Opponens primo.*

Oppones primo: eſto æternitas non ſit extenſa formaliter, nec formaliter ſucceſſiua; eſt tamen extenſa, & ſucceſſiua virtualiter: ergo datur in illa præteritum, & futurum virtualiter, & conſequenter, eſto Anti-Chriſtus non ſit futurus æternitati ſumptæ formaliter, nec in illa formalitèr ſumpta, eſt tamen futurus virtualiter in æternitate. Explicabis Anti Chriſtus non eſt præſens æternitate vt æquiualenti huic nunc noſtri temporis: ergo ſumpta æternitate vt huic nunc æquiualenti Anti-Chriſtus eſt futurus. Patet conſequentia: dicit namque Anti-Chriſtus aliquam habitudinem ad æternitatem vt æquiualentem huic nunc: ſed non habitudinem præſentis ad illam prout ſic: ergo habitudinem futuri.

77 *Reſpondet argumento, & veritas ſolutionis monſtratur.*

Reſpondeo, concedendo conſequentiam: nec in hoc aliquod inconueniens apparet, imò videtur neceſſario dicendum, tum: quia iuxta qualitatem extenſionis duratiuę debet concedi ſucceſſio; ſed ſucceſſio conſiſtit in præterito, præſenti, & futuro: ergo extenſio virtualis dicit pręſens, præteritum, & futurum virtualiter; & conſequenter ſi ęternitas eſt extenſa virtualiter, datur in illa pręteritum, & futurum virtuale. Tum etiam: nam diſtantia in duratione, eſt penes pręteritum, pręſens, & futurum, ſed Anti-Chriſtus diſtat duratione ab ęternitate vt æquiualenti huic nunc noſtri temporis: ergo non eſt pręſens illi prout ſic, ſed vel pręteritus, vel futurus. Maior cum conſequentia tenet. Minor autem probatur primo: quia non eſt ſimul duratione cum ęternitate vt ęquiualenti huic nunc noſtri temporis, aliàs eſſet ſimul duratione cum noſtro tempore: ergo diſtat duratione ab illa ſic inadęquate ſumpta. Secundo: nam exiſtens Salmanticę diſtat loco ab exiſtẽte Matriti formaliter, & virtualiter ab immenſitate, ſecũdum virtualitatem, qua eſt pręſens Matriti, aliàs exiſtens Salmanticę eſſet pręſens toti immenſitati, nedum ſumptę formalitèr, ſed etiam omni illius virtualitati: ergo pariter Anti-Chriſtus nõ exiſtens in hoc nunc noſtri tẽporis, diſtat duratione ab ęternitate vt

ęquiua-

Digitized by Google

æquiualenti, & præſenti huic nunc noſtri temporis. Denique: nam Anti-Chriſtus eſt futurus noſtræ durationi præſenti: ergo etiam eſt futurus æternitati, vt æquiualenti huic nunc.

78 *Replicabis.* Sed oppones: ergo Anti-Chriſtus non poteſt in hoc nunc noſtri temporis verè enunciari præſens Deo in æternitate; conſequens aduerſatur noſtræ ſententiæ: ergo ſolutio à Nobis traddita nequit ſuſtineri. Probatur conſequentia: non poteſt in hoc nunc noſtri temporis enunciari præſens Deo in æternitate vt æquiualenti huic nunc, nec in æternitate vt æquiualenti durationi Anti-Chriſti futuræ: ergo nullo modo. Conſequentia tenet. Antecedens pro prima parte eſt certum, & pro ſecunda probatur: æternitas vt æquiualens durationi Anti-Chriſti non eſt præſens, ſed futura, vt conceſſimus: ergo non poteſt nunc enunciari Anti-Chriſtus præſens in æternitate.

79 *Reſpond.* Reſpondeo, negando conſequentiam: ad probationem: nego antecedens pro ſecunda parte: ad illius probationem, diſtinguo antecedens: dicta æquiualentia non eſt præſens in æternitate vt æquiualenti huic nunc, concedo antecedens: non eſt præſens in æternitate ſumpta formaliter, nego antecedens, & conſequentiam: nam licet æquiualentia ad durationem futuram non ſit ſimul cum æquiualentia ad durationem præſentem ſumptam reduplicatiuè, & ſimultate virtuali vtraque tamen æquiualentia ſumpta formaliter eſt præſens, & neutra eſt futura æternitati ſumptæ formaliter, & ſic verum eſt de Anti-Chriſto in hoc nunc noſtri temporis enunciare, quod exiſtit in ęternitate, verbo vniente pro nunc æternitatis ſumpto formaliter, quamuis non ſit verum, quod exiſtit in æternitate vt æquiualenti huic nunc noſtri temporis.

80 *Vrgebis.* Sed inſtabis: ergo abſoluta non eſt concedendum, nec aſſerendum, in hoc nunc noſtri tempori Anti-Chriſtus exiſtit in æternitate, ſed quod exiſtet in illa. Probatur conſequentia: quia paternitas vt virtualiter diſtincta ab eſſentia, non communicatur filio, quamuis ſumpta realiter filio, quamuis ſumpta realiter, & formaliter communicetur filio, hæc eſt falſa abſolutè, *paternitas communicatur filio*, & hæc abſolutè vera, *paternitas non communicatur*: ergo licet Anti-Chriſtus ſit præſens æternitati ſumptæ formaliter, quia tamen non eſt præſens ætetnitati ſumptæ virtualiter, prout æquiualet huic nunc noſtri temporis, non eſt abſolutè aſſerendum in hoc nunc noſtri tempori Anti-Chriſtus eſt præſens æternitati, ſed abſolutè dicendus eſt futurus.

81 *Reſpond.* Reſpondeo, negando conſequentiam: ad probationem, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam, ratio autem diſcriminis eſt: nam nomine *paternitatis* ſignificatur entitas diuina vt virtualiter ab eſſentia diſtincta, & quia prout ſic non communicatur, ideò abſolutè dicitur *paternitas non communicatur*, nomine autem æternitatis non ſignificatur diſtinctio virtualitatum, ſed æternitas ſecundum eſſe formale, & ideò abſolutè aſſeritur, *Anti-Chriſtus eſt præſens Deo in æternitate*, & vt negetur addendus eſt terminus explicans diſtinctionem virtualitatem, v. g. aſſerendo, *non eſt præſens æternitati vt æquiualens huic nunc noſtri temporis*: nam per huiuſmodi additamentum denotatur diſtinctio virtualitatum, ſecundum quas Anti-Chriſtus non coexiſtit Deo in æternitate.

82 *Sed adhuc vrgebis.* Sed adhuc vrgebis: ergo ad minus concedendum eſt dari aliquam formalitatem in æternitate, cui Anti-Chriſtus non coexiſtat, quod non admittunt Auctores noſtræ ſententiæ. Probatur conſequentia: quia paternitas, & diuina eſſentia virtualiter diſtinguuntur, hæc eſt vera, *aliqua diuina formalitas non communicatur filio*, nempè paterniras; ſed æternitas vt correſpondens nunc noſtri temporis virtualiter diſtinguitur à ſe ipſa, vt æquiualenti tempori Anti-Chriſti: ergo concedendum eſt dari aliquam formalitatem in æternitate, cui Anti-Chriſtus non coexiſtat.

83 *Reſpond.* Reſpondeo, negando conſequentiam: ad probationem, nego conſequentiam: ratio autem diſcriminis eſt: nam inter paternitatem, & eſſentiam datur diſtinctio virtualis formalitatum, ita vt quamuis diſtinctio ſit virtualis, extrema tamen ſunt formalitas, & formalitas, & ideò verificatur vnam formalitatem communicari, & alteram non communicari, æternitas autem non diuiditur, adhuc ratione noſtra in plures formalitates, ſed eſt vna, & indiuiſibilis, tam formaliter, quam virtualiter, propter ſui eminentiam continens omnes temporum differentias, & illis æquiualens: ſicut vnica omnipotentia continet omnes creaturas, & vnica ſcientia in Deo attingit omnia ſcibilia, & ideò non datur in æternitate formalitas, cui Anti-Chriſtus non coexiſtat, ſicut nec datur in omnipotentia formalitas non cognita ab intellectu Beati, etſi non cognoſcatur adæquatè.

84 *Replicabis.* Sed dices, diſtinctio virtualis, aut rationis formalitatum, probatur ex verificatione duarum contradictoriarum, quia non poſſunt de eodem re, & ratione verificari: vnde quia iſtæ ſunt veræ, *eſſentia communicatur*, *paternitas non communicatur*, inferimus paternitatem, & eſſentiam, ſaltim ratione diſtingui; ſed iſtæ ſunt veræ, *æternitas vt continens durationem hodiernam, non continet Anti-Chriſtum, nec illi coexiſtit*, *æternitas vt continens durationem Anti-Chriſti futuram coexiſtit Anti-Chriſto, & eſt illi præſens*; ergo inter æternitatem vt continentem durationem hodiernam, & ipſam vt continentem durationem futuram, eſt diſtinctio ſaltim rationis ratiocinatæ.

Reſpondeo, diſtinguendo minorem pro prima parte: æternitas vt continens durationem hodiernam, non continet durationem Anti-Chriſti futura, ly *vt* cadente ſupra rectum continentiæ ſumptum formaliter, nego minorem: cadente ſupra rectum, & obliquum, concedo minorem, & nego conſequentiam: ſicut enim quilibet Beatus per beatificam viſionem attingit omnipotentiam, & omnem illius continentiam ſumptam formaliter, vnde videt omnipotentiam vt continentem equum, reduplicato eo quod continentia equi dicit in recto: non tamen omnis viſio attingit omnipotentiam vt continentem equum, ly *vt* cadente ſupra rectum, & obliquum: ita duratio futura coexiſtit æternitati vt continenti durationem hodiernam, ly *vt* cadente ſupra id, quod continentia durationis hodiernæ importat in recto, non tamen ſi cadat ſupra rectum, & obliquum, & ſicut hæc eſt vera, *omnipotentia vt continens hominem, continet equum*, ly *vt* cadente ſupra rectum, falſa autem determinante, vel ſpecificante rectum, & obliquum: ita de æternitate vt continente durationem hodiernam, & durationem futuram, eſt diſcurrendum. 85 *Reſpond.*

Inſtabis: ergo quamuis duratio hodierna, & craſtina inter ſe non coexiſtant, vtraque tamen coexiſtit æternitati toti, & totalitèr. Patet conſequentia: nam coexiſtit vtraque toti æternitati ſecundum omnem continentiam ſumptam in recto, & ſolum non coexiſtunt illi ſecundum adæquatam continentiam, pro eo quod continentia importat in obliquo, ſed obliquus continentiæ durationis hodiernæ, eſt hodierna duratio: ergo duratio craſtina coexiſtens æternitati vt continenti durationem hodiernam ſecundum id, quod dicit in recto, non autem pro eo quod in obliquo importat, coexiſtit toti æternitati, & totaliter, quamuis non coexiſtat omni durationi creatæ importatę in obliquo. 86 *Inſtabis.*

Reſpondeo, diſtinguendo conſequens toti, & totaliter totalitate formali, concedo conſequentiam: totalitate eminentiali, nego conſequentiam: nam licet duratio craſtina coexiſtat ęternitati vt continenti durationem hodiernam, continentia durationis hodiernę ſumpta formaliter, non tamen coexiſtit illi continentię eminentiali eminenter, ideſt, prout eſt Deo ratio coexiſtendi durationi hodiernæ: ſicut Beatus videns omnipotentiam, videt omnem continentiam actiuam omnipotentiæ, ſumptam formaliter; & conſequenter videt illam adequatè, & totaliter totalitate formali, non tamen videt omnem continentiam eminentialem eminentialiter: quia non videt omnipotentiam vt ex ratio videndi, & cognoſcendi omnem creaturam; & ſicut nihil recti omnipotentiæ latet videntem, ſumpta omnipotentia formaliter, latet tamen continentia aliqua ſumpta eminenter, quia non attingitur prout eſt ratio cognoſcendi omnem creaturam, ſed aliquam: ita nihil recti ęternitatis formaliter non coexiſtit durationi craſtinę, eminenter tamen non omnis virtualitas ęternitatis illi coexiſtit, quia ęternitatis vt eſt Deo ratio continendi durationem hodiernam, & illi coexiſtendi, non coexiſtit durationi craſtinæ. 87 *Reſpond.*

Secundo arguitur: ſi Anti-Chriſtus eſſet pręſens ęternitati Dei, ſequeretur poſſe Deum abſolutè affirmare Anti-Chriſtus nunc eſt pręſens phyſicè; conſequens eſt falſum: ergo futura contingentia non ſunt Deo ab ęterno phyſicè in ęternitate pręſentia. Falſitas conſequentis patet: nam ſi poſſet Deus nunc abſolutè affirmare Anti-Chriſtus eſt phyſicè pręſens, hęc propoſitio, *Anti-Chriſtus eſt phyſicè exiſtens* abſolutè à Deo prolata eſſet vera; hoc autem admitti non poteſt, alias etiam hęc propoſitio, *Anti-Chriſtus exiſtit*, à nobis abſoluta prolata eſſet vera; cum non varietur propoſitionum veritas ex diſtinctione proferentium; eſt autem falſa vt à nobis prolata, vt omnes fatentur, & conſequenter etiam eſt falſa abſolutè à Deo prolata: ergo Deus non poteſt hodie abſolutè affirmare Anti-Chriſtus eſt phyſicè pręſens. 88 *Secundo principaliter arg.*

Sequela autem probatur: ſi Anti-Chriſtus eſſet præſens æternitati diuinæ, poſſet Deus hodiè abſolutè affirmare, *ego ſum præſens Anti-Chriſto*, cum re-vera ita ſit, vt ſupponimus: ergo etiam poſſet abſolutè affirmare, *Anti-Chriſtus mihi eſt præſens*. Patet conſequentia: nam idem eſt Deum eſſe præſentem Anti-Chriſto, & Anti-Chriſtum eſſe Deo præſentem: ergo ſi hæc eſt vera abſolutè à Deo prolata, *ego ſum præſens Anti-Chriſto*, hæc eſt etiam vera abſolutè prolata, *Anti-Chriſtus mihi eſt præſens*. Tum ſic: ergo etiam hæc propoſitio, *Anti-Chriſtus eſt præſens*, eſt vera abſolute à Deo prolata. Patet conſequentia primo a paritate rationis. Secundo: quia bene valet, *eſt præſens Deo: ergo eſt præſens*; & conſequenter ſi hæc propoſitio, *Anti-Chriſtus eſt præſens Deo*, eſt vera abſolutè prolata, hæc etiam, *Anti-Chriſtus eſt præſens*, abſolutè a Deo prolata erit vera. Tertio: nam illa propoſitio eſt vera abſolutè, cuius extrema exiſtunt in duratione proferentis propoſitionem; ſed Anti-Chriſtus exiſtit, & eſt præſens in duratione Dei: ergo hæc propoſitio, *Anti-Chriſtus eſt præſens*, *Anti-Chriſtus eſt exiſtens*, abſolutè a Deo prolata eſt vera. Denique: nam a coexiſtentia duorum ad illorum exiſtentiam eſt bona conſequentia: ergo ſi hæc, *Anti-Chriſtus mihi* 89

Digitized by Google

coexiſtit, vel *mihi eſt præſens*, à Deo abſolutè prolata eſt vera; hæc etiam, *Anti-Chriſtus eſt præſens*, vel *Anti-Chriſtus eſt exiſtens*, abſolutè à Deo prolata eſt vera.

90 *Respond.* Reſpondeo, negando ſequelam. Ad probationem, conceſſo antecedenti, & prima conſequentia, nego ſecundam conſequentiam; ratio autem diſcriminis eſt: nam verbum *ſum*, *eſt*, *fui*, habet tria, nempè ſignificare cum tempore, vnire extrema pro tempore, quod ſignificat, & reſtringere extrema vt exiſtant pro differentia temporis importati per copulam: à primo, & ſecundo non poteſt abſolui intra propoſitionem: bene tamen à tertio: nempè à reſtrictione extremorum, ita vt exiſtant pro differentia temporis, quod importat, vt patet in hac propoſitione, *homo eſt animal*, in qua, vt docetur *in Summulis*, verbum *eſt* abſoluitur à tempore, hoc eſt, non exigitur ad veritatem propoſitionis, quod extrema exiſtant in tempore præſenti: nam illa propoſitio ab æterno eſt vera, & in hac, *Petrus poſſibiliter currit*, ratione aduerbij ampliatis, copula non reſtringit; vt autem verbum *eſt* de præſenti non petat ad veritatem propoſitionis exiſtentiam extremorum, neceſſum eſt, quod in propoſitione aliquis terminus ingrediatur impediens reſtrictionem, & faciens illud vnire pro alia duratione, licet ad modum temporis ſignificata: cum enim de ſe petat extrema pro tempore præſenti exiſtentia, vt hæc exigentia impediatur, oportet vt in propoſitione aliquis terminus ingrediatur faciens verbum ſtare pro diuerſa menſura; quia ergo Deo aſſerente, *ego ſum præſens Anti-Chriſto*, vel *Anti-Chriſtus mihi eſt præſens*, ingreditur Deus propoſitionem vt extremum coexiſtentię: fit vt ratione illius, verbum impediatur ad reſtringendum pro tempore præſenti, & trahatur vt ſtet pro menſura æternitatis, in qua Anti-Chriſtus eſt præſens; ac proinde quod propoſitiones iſtæ abſolutè à Deo prolatę ſint veræ; in hac autem *Anti-Chriſtus eſt præſens*, quamuis proferatur à Deo, nullus terminus ingreditur impediens reſtrictionem verbi pro menſura temporis, quam ſignificat: & trahens ad ſtandum pro menſura altiori, & ideò petit ex modo ſuæ ſignificationis ad ſui abſolutam veritatem, quod Anti-Chriſtus exiſtat, & ſit præſens in nunc noſtri temporis, quod eſt falſum, & ideò eſt falſa prolata abſolutè.

91 *Ad 1. & ſecunda* Et ex his ad primam conſequentię probationem conſtat ſolutio. Ad ſecundam, nego antecedens: arguitur enim ab amplo ad non amplum affirmatiuè ſine deſtributione ampli, ſicut iſta non valet, *Anti-Chriſtus exiſtit in æternitate: ergo Anti-Chriſtus exiſtit*, ob talem defectum. *Ad tertiam.* Ad tertiam, nego maiorem, quando verbum abſolutè prolatum, & aliam durationem importat, vt in præſenti contingit ob rationem datam. *Ad vltimam* Ad vltimam probationem dicatur, conſequentiam iſtam tenere, *Anti-Chriſtus coexiſtit Deo: ergo exiſtit in æternitate*, quia verbum in antecedenti, & in conſequenti vnit pro eadem menſura; hæc autem, *Anti-Chriſtus Deo coexiſtit: ergo Anti-Chriſtus exiſtit*, abſolutè prolata non valet: quia in antecedenti verbum ſtat pro menſura æternitatis, eo quod Deus ingrediens vt extremum coexiſtentiæ, illud impedit vt reſtringat pro menſura inferiori; in conſequenti autem verbum ſtat pro menſura noſtra præſenti, eo quod nullus terminus ingreditur propoſitionem, illud trahens ad ſtandum pro alia duratione.

92 *Vltimo arguitur.* Denique arguitur: quando primo Anti-Chriſtus extra cauſas exiſtat, primo coexiſtet æternitati Dei: ergo nunc non coexiſtit Deo in æternitate. Probatur antecedens: aliter coexiſtit Anti-Chriſtus æternitati diuinæ quando extra cauſas exiſtit, ac nunc, quando futurus eſt; ſed hæc alietas in nullo alio conſiſtere poteſt, quam in eo quod extra cauſas exiſtens coexiſtit de præſenti æternitati, modo verò non de præſenti, ſed de futuro: ergo quando primo Anti-Chriſtus extra cauſas exiſtat, coexiſtet phyſicè primo æternitati.

93 *Respond.* Reſpondeo, negando antecedens. Ad probationem, diſtinguo maiorem: alitèr verbo vniente pro nunc æternitatis, vt menſura, vtriuſque extremi inuicem coexiſtentis, nego maiorem: verbo vniente pro nunc noſtri temporis, vt menſurante Anti-Chriſti exiſtentiam, concedo maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam: ſi namque verbum vniat pro nunc æternitatis, nulla eſt differentia in hoc nunc, & in tunc Anti-Chriſti exiſtentis, bene tamen verbo vniente pro nunc noſtri temporis: nam verbo ſic vniente, falſa eſt propoſitio enuncians nunc Anti-Chriſti coexiſtentiam ad Deum, & exiſtente Anti-Chriſto erit vera: hoc autem non probat inceptionem in coexiſtentia ad Deum in æternitate, ſed in coexiſtentia prout menſurata per nunc noſtri temporis ex parte Anti-Chriſti.

94 *Dubium pro complemento* Inquires pro complemento diſputationis, an ſicut iſta propoſitio conceditur, *futura coexiſtunt Deo in æternitate ab æterno*, poſſit etiam hæc concedi, *futura coëxtiterunt Deo in æternitate ab æterno*, vel hæc, *futura fuerunt præſentia phyſicè Deo in æternitate ab æterno*, *& erunt illi in æternitate præſentia*. Negatiuè reſpondet Molina *vbi ſupra*, quem alij ex noſtra Schola ſequuntur, ducti ex eo quod verbum præteriti, & futuri temporis dicunt ſucceſſionem, quæ futuris vt in æternitate exiſtentibus conuenire non poteſt.

95 Affirmatiuè tamen reſpondeo, ductus ex eo quod verbum præteriti, aut futuri temporis non dicunt ſucceſſionem ex parte rei cognitæ, ſed ſolum ex parte modi ſignificandi; at æternitati non repugnat concipi ad modum præteritæ, aut ad modum futurę: ergo non repugnat illi ſignificari per verba præteriti, & futuri temporis, & illis mediantibus in propoſitione importari. Et confirmatur: quia teſte D. Tho. *in hac 1. p. q. 10. art. 2. ad 4.* verbum præteriti temporis enunciatur de Deo, vnde hæc eſt vera propoſitio, *Deus fuit*, quia ęternitas ſignificari poteſt ad modum præteritę: ergo verbum *fuit*, non dicit ſucceſſionem, aut imperfectionem ex parte rei ſignificatę, ſed ſolum ex parte modi ſignificandi. Patet conſequentia: quia vt Docet D. Tho. *ſupra q. 13. art. 3.* verba, ſeu nomina importantia imperfectionem ex parte rei ſignificatę nequeunt cum proprietate dici de Deo. *Reſpond. affirmatiue, & probatur.*

Quod amplius vrgetur: nam vt cum pluribus Thomiſtis *in Dialectica cap. de verbo* defendimus, hęc propoſitio eſt ęternę veritatis, *homo fuit animal*, non minus quam iſta, *homo eſt animal*, eo quod connexioni eſſentiali non repugnat concipi ad modum pręteritę, etſi illi pręterito repugnet: ergo verbum *fuit* non importat pręteritionem, aut ſucceſſionem ex parte rei ſignificatę, ſed ſolum ex parte modi ſignificandi; & conſequenter poterit iſta propoſitio concedi, *futura, & præterita ſunt, fuerunt, & erunt phyſicè Deo in æternitate præſentia*. Et hęc de iſta diſputatione. 96

DISPVTATIO XXXXII.

An phyſica futurorum pręſentia in ęternitate conducat, vt Deus iſta certò intuitiuè cognoſcat.

§. I.

Relatis ſententijs, ſtatuitur prima concluſio.

IN hac difficultate tres verſantur ſententię. Prima abſolutè negat horum futurorum pręſentiam ad Dei cognitionem, quam de illis habet, requiri. Ita omnes Auctores *diſputatione præcedenti* pro prima ſententia relati, imò illorum aliqui ex tali pręſentia tolli à Deo futurorum ſcientiam contendunt, quod fusè proſequitur Alarcon *vbi ſupra cap. 9.* Tenet etiam illam Molina *vbi ſupra diſp. 14. concl. 2.* etſi nobiſcum in futurorum phyſica pręſentia ad ęternitatem conſentiat. 1 *Prima ſententia.*

Secunda per oppoſitum docet, adeò eſſe neceſſariam phyſicam futurorum pręſentiam, vt ſine illa, nec ratio certitudinis, aut infallibilitatis in Dei cognitione ſubſiſtere poſſit. Hanc tenent, & doctès, vt ſolent, ſuadent PP. Salmanticenſes *vbi ſupra dub. 4.* Tertia inter vtramque media defendit, pręſentiam phyſicam futurorum ad ęternitatem neceſſariam non eſſe ad certitudinem cognitionis diuinę ad iſta terminatę, bene tamen vt prędicta cognitio ſit intuitiua. Ita patet Granadus *vbi ſupra diſp. 4.* & noſter S. Tho. *in præſ. diſp. 19. art. 4.* veram ſententiam tribus concluſionibus explico. 2 *Secunda.* *Tertia.*

Prima ſit: *Reſpectiuè ad cauſas contingentes nulla eſſe poteſt ratio certitudinis cognitionis diuinæ, niſi phyſica præſentia futurorum ad æternitatem.* Conſtat primo hęc concluſio ex D. Tho. in pręſenti art. vbi de futuris contingentibus aſſerit, non poſſe certę cognitioni ſubeſſe, quandiu conſiderantur intra cauſas, bene tamen prout extra illas in ſe ipſis exiſtentia; verba D. Thomę ſunt hęc: *Contingens aliquod dupliciter poteſt conſiderari, vno modo in ſe ipſo ſecundum quod iam in actu eſt, & ſic non conſideratur vt futurum, ſed vt præſens, nec ad vtrumlibet contingens, ſed vt determinatum ad vnum, & propter hoc ſic infallibiliter ſubdi poteſt certæ cognitioni: alio modo poteſt conſiderari contingens vt eſt in ſua cauſa, & ſic conſideratur vt futurum, & vt contingens nondum determinatum ad vnum: quia cauſa contingens ſe habet ad oppoſita, & ſic contingens non ſubditur per certitudinem alicui cognitioni.* Quibus verbis non ſolum docuit noſtram concluſionem, ſed etiam rationem efficacem dedit. 3 *Prima concluſio prob. 1.*

Secundo eandem concluſionem oſtendo: cauſa contingens ſecundum ſe eſt indifferens ad eſſe, & non eſſe effectus, quem in ſe continet; at in medio indifferenti non poteſt aliquid cognoſci determinatum: ergo contingens prout intra cauſas contingentes non poteſt certo à diuino intellectu cognoſci, ſed ſolum poteſt ſui certam cognitionem terminare prout iam extra illas exiſtit; at ab ęterno non exiſtit extra illas in propria menſura, benè tamen in ęternitate: ergo reſpectiuè ad cauſas contingentes, nulla eſſe poteſt ratio certitudinis cognitionis diuinę terminatę ad futura contingentia, niſi pręſentia phyſica illorum ad ęternitatem. Idem docuit Angelicus Doctor *1. Perhyermenias lect. 13. in 1. ſent. 38. quæſt. 1. art. 5. quæſt. 12. de verit. art. 12. & quæſt. 12. art. 10. 1. Contra Gentes cap. 67. 2. 2. quæſt. 171. art. 6. in hac 1 p quæſt. 57. art. 3. & q. 86. art. 4.* Et pluribus alijs in locis. 4 *Secundo prob. concluſio.*

§. II. Non

Digitized by Google

§. II.

Non eſſe neceſſariam præſentiam in æternitate ad certitudinem ſcientiæ, probatur.

5 *Secunda concluſio.* SECVNDA CONCLVSIO. *Ad certitudinem cognitionis diuinæ futurorum contingentium non eſt medium vnicum præſentia illorum ad æternitatem*. Ita Caietanus *in præſenti art. §. contra ſecundam autem rationem*, quem Auctores tertiæ ſententiæ ſequuntur. Suadetur primo ex D. Th. in corpore huius articuli illis verbis: *Vnde omnia, quæ ſunt in tempore, ſunt Deo ab æterno præſentia non ſolum ea ratione, qua habet rationes rerum apud ſe præſentes, vt quidam dicunt, ſed quia eius intuitus fertur ab æterno ſuper omnia, prout ſunt in ſua præſentialitate*: ſentit ergo Diuus Thomas rationem certitudinis cognitionis diuinæ reſpectu contingentium non eſſe ſolam præſentialitatem phyſicam illorum ad æternitatem, ſed etiam poſſe a diuino intellectu certo cognoſci ratione idæarum, vt Caietanus explicat, quas intelligit Angelicus Doctor nomine rationum rerum, quas habet apud ſe præſentes.

6 *Confirm.* Et confirmatur ex Diuo Thoma *de verit. quæſt. 3. art. 6.* vbi docet, omnia à diuino intellectu cognoſci in idæis, cum hoc tamen diſcrimine, quod idæa reſpectu pure poſſibilium, eſt ſola diuina eſſentia vt imitabilis à creaturis: reſpectu autem illorum, quæ ſunt, fuerunt, vel erunt determinatur ex propoſitio diuinæ voluntatis, non autem ad ea, quæ nec ſunt, nec fuerunt, nec erunt, & ſic huiuſmodi habent quodammodo in determinatas idæas. Sentit ergo apertè D. Thom. omnia quæ ſunt, fuerunt, vel erunt, poſſe certo cognoſci à diuino intellectu ratione idæarum, ſuper addito diuinæ voluntatis propoſito.

7 *Vrgetur.* Quod amplius vrgetur ex doctrina eiuſdem D. Thomę *infra quæſt. 19. art. 8.* vbi docet, omnia quæ Deus vult infallibiliter euenire eo modo quo vult. Quod etiam docet *q. 22. art. 4. q. 23. art. 6. q. 83. art. 1. ad 3. 1. 2. q. 10. art. 4. ad 2. in 1. ad Annibaldum diſt. 47. q. 1. art. 4. ad 4. 3. Contra Gentes cap. 89. 1. Perihyerm. lect. 14.* & alibi paſſim: ergo ratione huius voluntatis poſſunt certo à diuino intellectu futura contingentia cognoſci.

8 *Probatur ratione.* Secundo probatur ratione ex præallegatis locis deſumpta: medium namque infallibiliter connexum cum alio, eſt ſufficiens ratio infallibilis cognitionis illius; at decretum efficax diuinæ voluntatis infallibiliter cum futuritione contingentium connectitur: ergo ratione illius poſſunt certò cognoſci futura contingentia abſoluta, & conſequenter præſentia phyſica illorum ad æternitatem, non eſt medium vnicum, & neceſſarium certitudinis cognitionis diuinæ ad illa terminatæ. Quod amplius confirmo: nam conditionata contingentia certò cognoſcuntur a diuino intellectu ratione decreti; & tamen hæc futura non ſunt phyſicè diuinæ æternitati præſentia: ergo hæc præſentia neceſſaria non eſt ex ſolo capite certitudinis cognitionis diuinæ.

9 *Obijcies primo.* Obijcies primo: ſi futura contingentia abſoluta non menſurarentur ab æternitate ab æterno, tranſiret diuina cognitio de abſtractiua in intuitiuam in tempore, vt *infra* videbimus, imò & variaretur diuina cognitio; cum ab eterno cognoſceret Deus hanc propoſitionem, *contingentia ſunt mihi futura*, & in tempore cognoſceret iſtam, *futura ſunt mihi præſentia*: ergo præſentia phyſica futurorum ab ęterno negata, diuina ſcientia variabilis conſtituitur, & conſequenter illius infallibilitas ſubſiſtere nequit.

10 *Reſpondetur.* Reſpondeo, conceſſo antecedenti, & prima conſequentia, negando ſecundam, quæ ſubinfertur: nam ſtat cum variabilitate cognitionis, illius omnimoda certitudo, vt conſtat in cognitione prophetica, aſſenſu fidei, & ſcientiæ infuſæ, qui actus variabiles ſunt; cum æternitate non menſurentur, & tamen gaudent certitudine omnino infallibili: vnde ex eo quod ſcientiæ Dei inuariabilitas ſubſiſtere nequeat, abſque phyſica futurorum præſentia in æternitate ab æterno, non licet colligere præſentiam iſtam neceſſario exigi ex capite certitudinis in ſenſu formali, ſed ſolum in ſenſu identico, & materiali, eo quod certitudo, & inuariabilitas in diuina cognitione identificata inueniuntur; cæterum ex diuerſis capitibus: inuariabilitas quidem ex ſumma actualitate, ex qua immutabilitas diuina probatur: certitudo verò ex infallibili connexione medij, cui innititur, cum obiecto ad quod terminatur.

11 *Obijcies ſecundo.* Obijcies ſecundo: æternitas cognitionis diuinę eſt omnino neceſſaria ad illius certitudinem; at æternitas in cognitione ſubſiſtere nequit, niſi illius obiectum ſit inuariabile, nec inuariabilitas ex parte obiecti ſubſiſtere poteſt, niſi menſuretur æternitate ab æterno, ſi huius menſurationis ſit capax: ergo cum futura contingentia capacia ſint talis menſurationis, neceſſario exigitur illorum coexiſtentia cum Deo in æternitate ab æterno, vt terminent certam cognitionem diuinam. Minor conſtat *ex ſolutione primæ obiectionis.* Maior autem probatur: ſi decretum efficax Dei non menſuraretur æternitate, non poſſet certitudo in Dei cognitione ſaluari reſpectu futurorum: ergo ſi iſta cognitio æterna non eſſet, illius certitudo neutiquam ſubſiſtere poſſet. Conſequentia tenet à paritate rationis: ſi namque decreti æternitas neceſſaria eſt ad certitudinem cognitionis, ipſi vt medio innitentis, à fortiori ęternitas cognitionis neceſſaria erit, vt illius certitudo exiſtat. Antecedens autem probatur: nam eo ipſo quod decretum, æternum non eſſet, nec eſſet infallibilis eius duratio, vſque ad tempus v. c. Anti-Chriſti; at niſi decreti duratio infallibilis ſit vſque ad prædictum tempus, nequit eſſe infallibilis pro tali tempore exiſtentia Anti-Chriſti; cum hæc à decreto dependeat: ergo niſi decretum efficax ſit æternum, ſtare non poteſt certitudo infallibilis cognitionis diuinæ de exiſtentia Anti-Chriſti pro illo tempore.

Reſpondeo, negando maiorem, ad cuius probationem, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam: ratio autem diſcriminis eſt: nam decretum eſt medium, cui innititur diuina cognitio, ac proinde debet eſſe infallibiliter cum re cognoſcenda connexum, vt cognitio ei innitens infallibilis ſit; & quia hæc connexio ſubſiſtere nequit, niſi æternum ſit, vt in argumento probatur: conſequens ſit, quod decreti æternitas ſit neceſſaria ad infallibilitatem diuinę cognitionis, quæ ratio non militat ex parte cognitionis, & idcirco diſpar eſt ratio. 12 *Reſpondetur.*

Dices: ideò æternitas decreti eſt neceſſaria, quia decretum eſt cauſa rerum futurarum, ac proinde nequit eſſe infallibilis rerum futuritio abſque infallibili permanentia decreti; at etiam diuina intuitio eſt cauſa futurorum: ergo illius æternitas eſt neceſſaria ad infallibilitatem euentus illorum; & cum hæc neceſſaria ſit ad ſcientiæ certitudinem: ſit de primo ad vltimum, quod æternitas diuinæ cognitionis ſit neceſſaria ad eius certitudinem. 13 *Replicabis.*

Reſpondeo, conceſſa maiori, & minori, diſtinguendo conſequens: requiritur ratione cauſalitatis, qua gaudet diuina cognitio, concedo conſequentiam; ratione certitudinis in ſenſu formali, nego conſequentiam. *Reſpondetur.*

Inſtabis: certitudo ſcientiæ diuinæ petit decreti æternitatem, quia eſt cauſa futurorum, quæ habet pro obiecto: ergo ſi ipſa ſcientia, cauſa eſt futurorum, certitudo ſcientiæ ratione ſui petet ſcientiæ æternitatem. 14 *Inſtabis.*

Reſpondeo, diſtinguendo cauſalem: præcisè, quia eſt cauſa, nego antecedens: quia eſt cauſa, & medium, cui innititur, concedo antecedens, & nego conſequentiam: quia diuina cognitio non innititur in ſe ipſa, vt in medio, loquendo de cognitione omnino directa, quod ſi de reflexa loquamur, quæ in ſcientia viſionis cognita, futura cognoſcit, fateor exigere ſcientię æternitatem ad ſui certitudinem, non minus quam certitudo ſcientiæ directæ petit æternitatem in decreto, cui innititur. *Reſp.*

Denique obijcies, Diuum Thomam *in prima diſtinctione 38. quæſtione prima articulo quinto ad ſecundum*, illis verbis: *Ad ſecundum dicendum, quod futurorum contingens non eſt determinatè verum antequam fiat, quia non habet cauſam determinatam, & ideò eius certa cognitio haberi non poteſt ab intellectu noſtro, cuius cognitio eſt in tempore determinato, & ſucceſſiuè, ſed dum eſt in actu determinatè, verum eſt; & ideò à cognitione, quæ eſt præſens illi actui, poteſt certitudinaliter cognoſci: & quia cognitio diuina æternitate menſuratur, quæ eadem manens omni tempori eſt præſens; ideò vnumquodque contingentium videt, prout eſt in ſuo actu*. Ergo ex mente Diui Thomæ, pręſentia contingentium ad ęternitatem, neceſſaria eſt ad certitudinem cognitionis diuinæ. Reſpondeo, Diuum Thomam loqui de futuris contingentibus comparatiuè ad cauſas contingentes, in quarum reſpectu, ſubeſſe non poſſunt certæ cognitioni, niſi ſint in actu; & conſequenter in æternitate contineantur, iuxta ſenſum primæ concluſionis. 15 *Vltima obiectio ex D. Th. diluitur.*

§. III.

Ad quid neceſſaria ſit; explicatur.

TErtia Concluſio. *Præſentia phyſica futurorum ad æternitatem, omnino eſt neceſſaria, vt cognitio diuina ad illa terminata ſit intuitiua*. Concluſionem iſtam docet D. Thom. locis *Diſput. præced.* pro noſtra ſententia allegatis, in quibus affirmat, ideò futura videri à diuino intellectu, quia ſunt eius æternitati præſentia. Et *1. ſent. diſt. 38. q. 1. art. 5. ad 2.* illis verbis: *Quia cognitio diuina æternitate menſuratur, quæ eadem manens omni tempori eſt præſens; ideò vnumquodque contingentium videt, prout eſt in ſuo actu*, ergo quod ſcientia Dei ab æterno ſub conceptu viſionis, & intuitionis, terminetur ad creaturas futuras, prouenit ex eo quod ſunt phyſicè diuinæ æternitati pręſentes. 16 *Tertia concluſio. prob. ex D. Th.*

Ratione illam probat Granadus: nam vt Deus intuitiuè cognoſcat futura, neceſſe eſt, quod exiſtant in aliqua temporis differentia; at eo ipſo, quod in aliqua differentia temporis eſt iſtant, neceſſe eſt, quod coexiſtant diuinæ æternitati: ergo hæc illorum coexiſtentia, aut præſentia, exigitur vt terminent intuitiuam notitiam. 17 *Ratio Granad.*

Hæc tamen ratio, niſi prematur magis, non conuincit intentum: tum, quia ad ſummum probat requiri ex conſequenti præſentiam futurorum in æternitate, vt terminent intuitiuam notitiam, quatenus infertur prædicta præſentia, ex eo quod exiſtant in propria duratione. *Excluditur prima.*

Tum etiam: nam ſequitur eodem modo exigi ad certitudinem cognitio-

Secundo. cognitionis diuinæ, quo deſideratur ad conceptum intuitionis, quod negat Granadus. Probo ſequelam: nam ad certitudinem diuinæ cognitionis neceſſario requiritur decretum inferens illorum exiſtentiam in tempore; eo autem ipſo, quod ponatur diuinum decretum, neceſſario infertur, quod in æternitate contineantur: ergo ſi ad conceptum intuitionis ſolum exigitur præſentia in æternitate illata ex exiſtentia in aliqua differentia temporis, eodem modo deſiderabitur ad ſcientiam viſionis ex conceptu certitudinis, quo ex conceptu intuitionis.

19 *Reſponſio illius auctoris. Reijcitur primo.* Reſpondent Granadus, ad conceptum intuitionis requiri futurorum præſentiam per modum motiui, non autem ad certitudinem, ad quam vt motiuum ſolum concurrit efficax decretum. Sed non ſatisfacit, primo: quia vel mouet præſentia in duratione propria, vel præſentia in æternitate? Primum eſt falſum, & aliàs non ſaluat præſentiam in æternitate ad conceptum intuitionis, aliter atque ad conceptum certitudinis concurſum præſtare; cum non moueat, ſed ex conſequenti ſe habeat. Si ſecundum dicatur: ergo non debet neceſſitas præſentiæ in æternitate ex neceſſitate præſentiæ in propria duratione probari; cum motiuum cognitionis ſub quauis formalitate per ſe primo, & ratione ſui exigatur ad illam.

Secundo. Secundo nam motiuum, & medium in quo cognitiones ſunt idem; at diuina æternitas non eſt medium, in quo à diuino intellectu cognoſcuntur futura intuitiuè, ſicut nec duratio creata, ſeu creata exiſtentia, eſt medium in quo intuitiuè aliquid ab intellectu creato cognoſcitur: ergo non ſubſiſtit præfatum diſcrimen.

20. *Aliter probatur concluſio.* Aliter ergo eſt probanda noſtra concluſio: etenim de ratione notitiæ intuitiuæ, vt ab abſtractiua diſtinctæ, eſt quod terminetur ad obiectum extra cauſa exiſtens; & conſequenter in aliqua duratione; at futura ab æterno non exiſtunt in propria durationis menſura: ergo vt ab æterno terminent intuitiuam notitiam, omnino eſt neceſſarium, quod exiſtant in menſura æternitatis. Conſequutio cum minori tenet. Maior autem conſtat: tum *Probatur ex D. Th. 1.* ex D. Thoma *q. 3. de veritate articulo 3. ad 8.* illis verbis: *Ad octauum, quod ſimplex notitia dicitur non ad excludendum reſpectu ſcientiæ ad ſcitum, qui inſeparabiliter omnem ſcientiam committatur, ſed excludendum admixtionem eius, quod eſt extra genus notitiæ, ſicut eſt exiſtentia rerum, quam addit ſcientia viſionis.* ergo ex mente Diui Thomæ, ſcientia viſionis, ſeu notitia intuitiua, petit terminari ad obiectum actu extra cauſas exiſtens.

21 *Secundo.* Secundo probatur maior: quia notitia abſtractiua per hoc conſtituitur, quod abſtrahat ab exercitio exiſtentiæ in obiecto, quod inſpicit: ergo intuitiua notitia, vt illa diſtincta, petit obiectum actu exercitè exiſtens extra cauſas.

Tertio. Tertio, ex diffinitione notitiæ intuitiuæ, qua dicitur, quod *eſt notitia rei præſentis, vt præſens eſt*; at hæc diffinitio debet neceſſario intelligi de præſentia phyſica, & non ſolum de obiectiua; cum etiam abſtractiua notitia in ſui obiecto inſpiciat obiectiuam præſentiam: ergo de ratione intuitiuæ notitiæ eſt terminari ad obiectum actu exercitè extra cauſas exiſtens.

22 *Prima ſolutio reijcitur.* Reſpondebis primo: ſufficere ad rationem notitiæ intuitiuæ terminari ad obiectum præſens, præteritum, aut futurum, quia quouis ex his modis ad aliud terminetur, non præſcindit ab exiſtentia; & conſequenter non eſt abſtractiua. Sed contra primo: cognitio terminata ad obiectum vt futurum, abſtrahit, aut præſcindit ab illius exiſtentia, vt exercitè præſenti: ergo non eſt intuitiua; cum ei non competat intuitiuæ notitiæ diffinitio. Secundo: obiectum futurum non eſt præſens phyſicè, ſed phyſicè abſens: ergo cognitio terminata ad illud, non eſt intuitiua, ſed abſtractiua.

23 *Secundo.* Reſpondebis ſecundo: ſufficere ad conceptum intuitionis terminari ad rem in ſe ipſa, etſi præſens phyſicè non ſit. Sed contra: nam Deus poſſibilia in ſe ipſis cognoſcit ex parte rei cognitæ; & tamen non eſt viſio, ſed ſimplex notitia, niſi velimus vtramque Dei notitiam omnino confundere: ergo ad rationẽ notitiæ intuitiuæ, non ſufficit terminari ad rem in ſe ipſa ex parte rei cognitæ.

24 *Dices. Contra.* Dices: debere terminari ad rem exiſtentem in ſe ipſa, vt ſit notitia intuitiua. Sed contra: nam hæc terminatio, vel eſt ad rem exiſtentem exiſtentia exercita in reali duratione, vel exiſtentia poſſibili, vel præterita, aut futura? Si primum, habemus intentum. Secundum non ſufficit, vt conſtat in cognitione ſimplicis notitiæ, quæ terminatur ad exiſtentias rerum, vt poſſibiles in ſe ipſis, & tamen intuitiua non eſt. Nec tertium, & quartum ſufficiunt, vt probaui impugnando primam ſolutionem: ergo vt aliqua notitia ſit intuitiua, debet terminari ad rem exiſtentem in ſe ipſa.

25 *Reſpondebis.* Denique reſpondebis, de ratione notitiæ ſolum eſſe, quod ſit cognitio obiecti per propriam ſpeciem mouentem ad rem cognoſcendam ſecundum eſſentiam exiſtentiam, & alia accidentia, & quia Dei cognitio, ab æterno ſic terminatur ad obiecta creata: hinc fit, quod ſit intuitiua notitia, eſto ab æterno ſic terminatur ad obiecta creata: hinc fit, quod ſit intuitiua notitia, eſto ab æterno in æternitate non ſint.

Sed contra primo. Sed contra primo: nam exiſtentia, & cætera accidentia; adhuc per propriam ſpeciem poſſunt cognoſci ſub eſſe futuro, aut præterito, & ſubeſſe futuro, aut præterito, ſub actuali exercitio exiſtentiæ extra cauſas in aliqua duratione præſenti; tres priores modi terminationis non conſtituunt intuitiuam notitiam, vt probatum relinquo, vltimus autem eſt quem intendimus: ergo ſolutio tradita non ſubſiſtit.

Contra ſecundo: quia non minus eſt de ratione intuitionis terminari ad obiectum præſens, quam de ratione gaudij terminari ad bonum poſſeſſum: at ad rationem gaudij non ſufficit terminari ad obiectum poſſeſſum poſſeſſione poſſibili, futura, aut præterita, nec poſſeſſione actuali obiectiua, ſed phyſica, & reali: ergo ad rationem notitiæ intuitiuæ, ſufficiens non erit præſentia poſſibili, præterita, aut futura, nec actualis in eſſe obiectiuo, ſed neceſſario exigitur phyſica actualis præſentia. 26 *Secundo.*

Denique impugnatur prædicta ſolutio: Deus in tempore cognoſcit creaturas vt præſentes, & ſibi coexiſtentes phyſicè, & ab æterno non cognoſcit illas, niſi vt futuras, ſi ſemel in æternitate ab æterno non coexiſtunt; at hæc eſt ſufficiens diſtinctio vt prima cognitio, intuitiua dicatur, & ſecunda abſtractiua: ergo cognitio habita ab æterno, intuitiua non erit, niſi phyſica rerum præſentia in æternitate ab æterno admittatur. 27 *Denique.*

§. VLTIMVS.

Argumentis occurritur.

Contra iſtam concluſionem obijciunt contrarij Auctores primo: notitia rei habita per propriam ſpeciem terminata ad eius quidditatem, exiſtentiam, & accidentia, verè eſt intuitiua, quamuis duratione, ſui obiecti exiſtentiam præcedat; talis notitia poteſt ſic terminari abſque præſentia phyſica extra cauſas in propria vel aliena duratione: ergo phyſica futurorum præſentia in æternitate ab æterno, non eſt neceſſaria vt Dei notitia ad illa terminata, ab æterno ſit intuitiua. Conſequentia cum minori tenet. Maiorem autem probant primo: nam talis notitia non eſt abſtractiua; cum non abſtrahat ab exiſtentia obiecti, nec ab eius duratione: ergo eſt intuitiua. 28 *Arguitur primo. Maior prob. 1.*

Secundo: nam talis notitia perſeuerare poteſt vſque dum obiectum ſit præſens phyſicè in propria duratione; cum non habeat repugnantiam cum illius phyſica præſentia, vtpotè illam durationem repræſentans, at obiecto reddito præſenti, erit intuitiua: ergo etiam ante illius præſentiam intuitiua erat: eadem namque notitia tranſire non poteſt de abſtractiua in intuitiuam; cum diuiſio notitiæ in iſta duo membra ſit eſſentialis. 29 *Secundo.*

Tertio: cognitio infuſa Petro exiſtenti Salmanticæ de Paulo exiſtente Romæ repræſentans illum quoad exiſtentiam, & cætera accidentia, foret intuitiua, etiam ſi non ſit obiecti localiter præſentis: ergo pariter cognitio rei ſic ad illam terminata erit intuitiua, non obſtante diſtantia, ſeu non coexiſtentia in eadem duratione. *Tertio.*

Ad hoc argumentum reſpondeo, negando maiorem. Ad primam illius probationem, nego antecedens: quia licet non abſtrahat omnino ab exiſtentia rei, abſtrahit tamen ab illa vt actu extra cauſas exercita, quod ſufficit vt ſit abſtractiua: ſicut actus voluntatis, quo deſideratur aliquid poſſidere, ab illius poſſeſſione non abſtrahet omnino; cum eius poſſeſſionem deſideret; quia tamen non terminatur ad illud vt actu poſſeſſum, ideò non gaudium, ſed deſiderium eſt. 30 *Reſponſio maiori. Ad 1. probationem.*

Ad ſecundam, conceſſa maiori, nego minorem: nam quamuis obiectum mihi ſit præſens, ſi tamen cognitio ad illud vt præſens non terminetur, intuitiua non erit, vt conſtat in notitia intellectuali, quam Petrus clauſis oculis habet de Paulo ſibi coexiſtente, & præſente, quæ intuitiua non eſt: eo quod quamuis obiectum ſit præſens, eſt ſolum materialiter præſens, ſecus formaliter reſpectu notitiæ. Quod ſi teneamus diuiſionem notitiæ in intuitiuam, & abſtractiua eſſe accidentalem, & denominationem intuitionis extrinſecam eſſe à præſentia obiecti deſumptam, vt multi probabiliter docent, in hac ſententia, conceſſa maiori, & minori, nego conſequentiam, quam probatio facta non conuincit; cum falſum aſſumat, nempè, quod prædicta diuiſio ſit eſſentialis. 31 *Ad ſecundam.*

Ad tertiam maioris probationem, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam: & ratio diſcriminis eſt: nam abſque coexiſtentia locali ſaluatur terminatio notitiæ ad obiectum, vt extra ſuas cauſas exiſtens, quod ſufficit vt notitia ſit intuitiua, quod tamen non ſaluatur abſque coexiſtentia in duratione: nam eo ipſo, quod aliquid extra cauſas actu exercitè exiſtat, debet in duratione exiſtere, & conſequenter omni alteri exiſtenti in duratione coexiſtere. 32 *Ad tertiam.*

Obijciunt ſecundo: cognitio Dei terminata ad futura eſt intuitiua ab æterno adæquatè ſecundum omnem virtualitatem diuinæ æternitatis; at futura nõ ſunt præſentia in æternitate ab æterno adæquatè ſecundum omnem æternitatis virtualitatem: ergo præſentia phyſica futurorum in æternitate, neceſſaria non eſt ad Dei cognitionem ex conceptu intuitionis. Conſequentia videtur bona: ſi namque abſque præſentia phyſica futurorum in æternitate pro omni illius virtualitate, ſaluatur in cognitione diuina ratio intuitionis ſecundum omnem virtualitatem æternitatis, cur 33 *Secundò arguit.*

abſque

Digitized by Google

abſque phyſica præſentia in æternitate abſolutè, non poterit conceptus intuitionis in Dei cognitione abſolutè ſubſiſtere ? Minor conſtat ex dictis *in principio præcedentis diſputationis*. Maior autem probatur : nam cognitio , qua Deus Anti-Chriſtum cognoſcit in hoc inſtanti , eſt intuitiua reſpectu illius , & eadem eſt ratio de omni alia duratione præcedente , hoc inſtans : ergo eſt intuitiua ab æterno adæquatè ſecundum omnem virtualitatem ęternitatis.

34 *Recentioris ſolutio impugnatur.* Ad hoc argumentum reſpondent Recentiores quidam, dicendo veram eſſe maiorem ; ly *ab æterno* menſurante veritatem propoſitionis , in qua de Deo enunciatur intuitiua futurorum cognitio, ſecus autem menſurante cognitionem ipſam ſub conceptu intuitionis , & in eodem ſenſu futura in ęternitate ab ęterno exiſtunt. Sed non ſatisfaciunt: nam ſi ab ęterno eſt vera prędicta propoſitio : ergo ab ęterno eſt cognita à Deo ; at non cognitione abſtractiua : ergo cognitione , quę ſit intuitio ab ęterno.

35 *Vera ſolutio.* Quare aliter ad argumentum factum reſpondeo , veram eſſe maiorem in ſenſu ſpecificatiuo , ſecus in re duplicatiuo , ideſt , quod licet diuina cognitio , quatenus intuitio eſt , menſuraretur ęternitate , vt coexiſtente omni durationi verę , aut imaginarię , non tamen habet quod ſit intuitio ex coexiſtentia eternitatis ad omnem durationem , ſed ſolum ad illam , in qua erit pręſens phyſicè obiectum , ad quod terminatur. Iuxta quam diſtinctionem , admiſſa maiori , & minori , nego conſequentiam : ratio autem diſcriminis eſt : nam pręſentia phyſica obiecti ſolum eſt neceſſario pro illa duratione , ex qua cognitio habet conceptum intuitionis , non autem pro illa , in qua habet intuitionis rationem , ſed non ex illa ; & quia Dei cognitio non habet ex ęternitate ſecundum omnem ſui virtualitatem , quod intuitiua ſit , bene tamen ex ęternitate ſecundum aliquam eius virtualitatem : hinc fit , quod non requiratur pręſentia phyſica futurorum in ęternitate ab ęterno ſecundum omnem ſui virtualitatem , bene tamen pro aliqua.

36 *Obijcies primo.* Sed obijcies primo: creata cognitio nequit eſſe intuitiua alicuius obiecti in duratione , ex qua non habeat conceptum intuitionis : ergo pariter cognitio diuina ; & conſequenter ſi in omni virtualitate ęternitates eſt intuitiua reſpectu creaturarum , ex omni ęternitatis virtualitate conceptum intuitionis debere.

Secundo. Secundo : in omni virtualitate ęternitatis , in qua obtinet diuina cognitio conceptum intuitionis , debet ei correſpondere obiectum , ad quod terminatur : ergo , vel ſecundum eſſe cognitum , & obiectiuum tantum , & ſic erit abſtractiua cognitio , vel ſecundum eſſe phyſicum , & reale , & ſic obtinere non poterit conceptum intuitionis , quin pro omni ęternitatis virtualitate futura Deo in ęternitate ab ęterno coexiſtant.

37 *Diluitur prima obiectio.* Reſpondeo ad primam ex his obiectionibus , conceſſo antecedenti , negando conſequentiam ; & ratio diſcriminis eſt: nam duratio menſurans creatam cognitionem continere nequit anticipatè obiectum , ad quod cognitio terminatur , & ideò non poteſt eſſe intuitiua in duratione aliqua , niſi reſpectu obiecti ſibi in eadem duratione coexiſtentis ; eo autem ipſo , quod in eadem duratione creata obiectum , & cognitio coexiſtant , obtinet cognitio conceptum intuitionis ex tali duratione; duratio autem menſurans cognitionem diuinam , quia infinita eſt , continet anticipatè durationes creatas ſecundum diuerſas ſui virtualitates ; & quia eo ipſo quod ſecundum vnam , alicuius rei createę durationem contineat diuina cognitio in omni ęternitatis virtualitate ad illud intuitiuè terminatur : conſequens fit , quod poſſit in aliqua virtualitate obtinere conceptum intuitionis, quin ex tali virtualitate ei competat , quod ſit intuitiua , ſed ex alia , ratione cuius talis rei durationem continet , & illi coexiſtit.

38 *Ad 2. reſpondetur* Ad ſecundam , conceſſo antecedenti , diſtinguo conſequens : ſecundum eſſe obiectiuum pro illa virtualitate , & phyſicum pro alia einſdem durationis , concedo conſequentiam : ſecundum eſſe obiectiuum tantum in tota illa duratione , nego conſequentiam. Ex quo non infertur , quod diuina cognitio , ad huc pro illa virtualitate , ſit abſtractiua : quia ad hoc exigebatur, quod non eſſet pręſens ſecundum eſſe phyſicum in ęternitate , nec ſecundum vnam virtualitatem , nec ſecundum aliam.

Tertio ſic obijciunt : omnia futura ſunt phyſicè præſentia æuo Angelico ; & tamen cognoſcit Angelus futura contingentia intuitiuè : ergo præſentia futurorum ad ęternitatem ſufficiens non eſt vt Deus illa intuitiuè cognoſcat Probatur maior: ideò omnia ſunt diuinę ęternitati pręſentia , quia cum æternitas ſit indiuiſibilis , nihil poteſt illi eſſe pręſens quin toti æternitati ſit pręſens ; at æuum Angeli eſt duratio omnino indiuiſibilis: ergo non poteſt aliquid eſſe illi præſens , quin ſit illi præſens adæquatè ; & conſequenter omnia futura ſunt phyſicè præſentia æuo , quod menſurat Angelorum ſubſtantiam. 39 *Tertio arguitur*

40 *Reſpondetur.* Reſpondeo , negando maiorem. Ad cuius probationem, nego etiam maiorem : ly *ideò* dicat cauſam adæquatam , ſed ideò, quia æternitas eſt indiuiſibilis per modum , ſuperioris menſurę continentis omnes inferiores , & quia vnumquodque ad modum continentis continetur , omnes alię durationes in ęternitate ſimul continentur , & ſi inter ſe ſucceſſiuè ſe habeant , & quia ęternitas non poteſt non omni durationi creatæ eſſe pręſens ; æuum autem Angelicum non comparatur ad alias durationes per modum ſuperioris illas continentis , ſed per modum perfectioris menſuræ diſparatè ſe habentis ad illas; nec eſt neceſſarium, quod omni durationi createę ſit præſens; cum poſſit de potentia abſoluta deſinere eſſe, quo in caſu, illis pręſens nō eſſet: ac proinde non ſtatim, & ſimul omnia ſūt pręſētia, ſed ſucceſſiuè prout inter ſe ſucceſſiuè ſe habent.

41 *Denique arguitur* Denique obijciunt: ſi futura cognoſcuntur à Deo prout in ęternitate pręſentia , ſequitur , nihil à Deo vt futurum cognoſci, nec cognoſci vnum tanquam prius alio ; conſequens eſt falſiſſimum : ergo phyſica pręſentia futurorum in ęternitate , non ſolum non iuuat , verum etiam repugnat cognitioni futurorum a Deo Probatur ſequela : in ęternitate omnia ſunt ſimul , nec vnum poſt aliud: ergo ſi à Deo cognoſcuntur futura, prout in ęternitate pręſentia , nihil à Deo vt futurum cognoſcitur , nec vnum tanquam prius alio , ſed omnia vt ſimul exiſtentia cognoſcetur.

42 *Confirm.* Et confirmatur : ſi duo corpora cognoſcantur vt perfectè inter ſe penetrata , non poteſt vnum cognoſci vt prius alio ſecundum locum , nec vt occupans diuerſum locum ; at omnia , quę ſunt diuinę ęternitati pręſentia , cum ęternitate ſunt penetrata; cum nihil ęternitatis ſit , cui vtrumque non ſit præſens: ergo ſi futura cognoſcuntur à Deo prout in ęternitate pręſentia , non poteſt, cognoſci vnum , vt prius alio ſecundum durationem , ſed vt omnino ſimul cum illo.

43 *Reſpond. argumento.* Reſpondeo , diſtinguendo conſequens: vt futurum reſpectu ęternitatis, concedo ſequelam : ſit futurum reſpectu noſtrę durationis , nego ſequelam ; & eodem modo ad illud de prioritate vnius ad aliud dicatur , reſpectu ęternitatis non eſſe prioritatem, bene tamen in propria duratione, & in hoc ſenſu minor argumenti eſt neganda. Nec conuincit amplius probatio ibi facta : nam cum ęternitas, & ſi in ſe ſit indiuiſibilis , & abſque omni ſucceſſione formaliter , ſit tamen ſucceſſiua , & diuiſibilis virtualiter : conſequens ſit , quod licet reſpectu illius , nihil ſit futurum , nec vnum prius alio ; reſpectu tamen durationum creaturum , quas virtualiter continet , & quibus coexiſtit , detur futuritio , pręteritio , & prioritas.

44 *Ad confirmationem.* Ex quo ad confirmationem reſpondeo , conceſſo antecedenti , negando conſequentiam : nam duo corpora inter ſe perfectè penetrata occupant eundem locum , tam formaliter , quam virtualiter ; ac proinde nulla poſſunt gaudere prioritate, nec diuerſitate locali ; ęternitas autem , cum etſi vna formaliter ſit , virtualiter tamen ſit multiplex , vtpotè continens plures durationes , & illis coexiſtens ſecundum diuerſas virtualitates, illa, quę ęternitatem penetrant ſecundum eſſe formale, non penetrant omnem eius virtualitatem ; ac proinde poſſunt diuerſis durationibus ab ęternitate contentis menſurari, & in ordine ad iſtas , prioritates, futuritione , ac diuerſitate gaudere.

Et hæc de iſta Diſputatione , & Tractatu.

TRACTATVS QVINTVS.

DE DIVINIS IDÆIS.

Apud Diuum Thomam Prima Parte Quæſtione quintadecima:

TRACTAT Doctor Angelicus de Idæi Diuinis quæſt. 3. de veritate per octo articulos. In primo diſtinct. 36. quæſtione 2. Primo contra Gentes cap. 54. quod libero octauo articulo 2. Et prima parte quæſtione 15. per tres articulos. In quorum primo docet, dari in Diuina mente ideas ab æterno. In ſecundo, eſſe plures ideas. Et in tertio, determinat reſpectu quarum rerum Deus habeat ideas. Pro quorum explicatione ſit.

DISPVTATIO XXXXIII.

An Idæa in Deo ſit diuina eſſentia, vel creatura obiectiuè exiſtens in diuino intellectu?

§. I.

Idæarum exiſtentia probatur.

1 *Dari in Deo ideas etiam Gentiles cognouerunt.* IN qua diſputatione vt indubitatam ſupponimus idæarum exiſtentiam, quæ adeò explorata eſt apud omnes Catholicos, vt D. Thomas *in 1. ſententiarum diſt. 36. quæſt. 2. art. 1. in argumento 1. ſed contra*, refert ex Auguſtino *lib. 83. quæſtionum q. 48.* quod qui negat idæas eſſe, negat filium eſſe, quod eſt hæreticum: & *q. 3. de veritate art. 1 in arg. 1. ſed contra*, ex eodem Auguſtino *lib. de Ciuitate Dei*, quod qui negat idæas eſſe, infidelis eſt; quia negat filium eſſe. Quam veritatem etiam Phyloſophi Gentiles agnouerunt. Plato in Tymeo, qui iuxta Auguſtinum primus ideæ nomen inuenit, rem tamen ipſam Antiquiores cognouere, vt de Socrate refert Euſebius *lib. 11. de præparatione Euangelica cap. 1.* Id ipſam de Phylone, & Plotino, & Magno Trimegiſto referunt alij. In eandem conſpirarunt ſententiam Seneca *Epiſtola* 66. Tulius *lib. 1. Tuſculanarum quæſtionum*. Ariſtoteles *7. metaphyſicæ*, & alibi ſæpè imponens Platoni idæas à ſingularibus extra intellectum ſeparatas poſuiſſe, quod tamen negat Auguſtinus *lib. 83. quæſtionum quæſt. 46.* vbi veram de idæis ſententiam attribuit Platoni, dicens rationes rerum in diuina mente ab æterno exiſtentes, idæas appellaſſe, atque in hoc ſenſu Platonis ſententiam, præter Auguſtinum, acceperunt Cælius Rodiginus *lib. 16. lectionum antiquarum cap. 16.* Clemens Alexandrinus *lib. 4. Stromatum ad finem*. Et Eugubinus ex Plutarcho *lib. 1. de perenni phyloſophia*. Quod omnes ſequuti Scholaſtici Doctores *in 1. diſtinct. 36* & Theologi cum D. Tho. in præſenti tanquam certam veritatem ſtatuerunt, ideas eſſe admittendas, in Deo quidem reſpectu omnium rerum, quas cauſat; in creaturis autem ſolum reſpectu rerum arte factibilium..

2 *Probatur ratione.* Et ſuadetur breuiter, quia res eſt manifeſta, hac ſola ratione ex præallegatis locis D. Thomæ de ſumpta; nam omne agens per intellectum, apud ſe habet rationem ſui operis, niſi ignoret quid agat; ſed Deus agit per intellectum, & non ignoranter: ergo ſunt apud ipſum rationes rerum, quę dicuntur ideæ. Qua ratione vſus eſt D. Thomas *quæſt. 3. de veritate art. 1.* ex Auguſtino *lib. 83. quæſtionum quæſt. 46.* illis verbis: *Quis audeat dicere Deum irrationabiliter omnia condidiſſe? quod ſi rectè dici, & credi non poteſt, reſtat vt omnia ratione ſint condita, &c.* Et paucis interpoſitis, *atque has rerum rationes, principales appellat ideas Plato, non ſolum ſunt ideæ, ſed ipſæ veræ ſunt, &c.* Quæ ratio fere eſt eadem, ac illa, qua vſus eſt D. Thomas *in 1. articulo huius quæſtionis*, ad hanc formam redacta. Agens per intellectum debet in ſe habere formam rei, quam cauſat in eſſe intelligibili, quæ appellatur idæa, & ratio rei fiendæ; ſed Deus per intellectum producit creaturas: ergo neceſſe eſt ponere in illius mente formas omnium rerum, ad quarum ſimilitudinem fiant, quæ vocantur idæ. Maiorem probat D. Thomas; nam in omnibus, quæ à caſu non fiunt forma debet eſſe finis generationis; at agens nequit formam intendere, niſi in ſe habeat formæ ſimilitudinem, quam exprimere intendat in effectu, vel in eſſe intelligibili, vel in eſſe naturali: ergo agens per intellectum, debet in ſe habere in eſſe intelligibili formam rei efficiendæ, ad cuius ſimilitudinem ipſam efficiat, ac proinde in illius mente idæa rei faciendæ neceſſario eſt ponenda.

3 *Duplex ideæ diffinitio.* Idææ autem definitio varie ſolet conſtitui, Seneca *in quadam Epiſtola* ſic illam diffinit: *Idea eſt exemplar ad quod artifex inſpiciens operatur, quidquid operatur*; qua diffinitione vſus eſt Ariſtoteles *ſeptimo metaphyſicæ cap. 7. text. 32.* Diuus Thomas *in hac quæſt. art. 1.* ſic diffinit idæam: *Idea eſt forma alterius res præter ipſam exiſtens. Et quæſt. 3. de veritate art. 1.* ſic illius diffinitionem tradit: *Idea eſt forma, quam aliquid imitatur ex intentione agentis determinantis ſibi finem*. Pro cuius explicatione aduertit, formam alicuius rei poſſe accipi tripliciter: *Forma tripliciter dicitur.* primo pro forma à qua, ideſt, pro illa à qua efficienter procedit effectus, ſicut à forma ignis, quæ eſt in agente, alius ignis procedit. Secundo pro forma per quam intrinſecè res conſtituitur, ſicut homo per animal rationale. Tertio modo pro forma ad quam, ideſt ad cuius imitationem aliquid formatur. Quia tamen vnum alterum imitari contingit dupliciter, ſcilicet, per ſe, & ex intentione agentis, ſicut imago à pictore formatur ex intentione vt ſuum prothotypum imitetur, & per accidens ideſt à caſu, præter intentionem agentis, ſicut multoties in pictoribus accidit vt imaginem alicuius depingant, cuius ſimilitudinem non intendebant: notat D. Thomas ad rationem ideæ, non ſufficere habere ſecundum imitationis modum, ſed primum neceſſario exigit. Quod denotatur per particulam *ad cuius imitationem*, quæ importat habitudinem effectus ad finem.

4 *Operari propter finem fiat dupliciter.* Et quia operari propter finem contingit dupliciter: primo ab intrinſeco, ita vt ipſum agens ſibi finem determinet: ſecundo ab extrinſeco per determinationem ab alio ſuperiori agente, vt contingit in operibus naturæ, propter quod dicitur quod *opus naturæ eſt opus intelligentiæ*. notat inſuper Angelicus Doctor, non ſufficere ad rationem ideæ, quod ipſam imitetur effectus, niſi ex intentione agentis, qui determinetur ſibi finem procedat: vnde non dicitur forma hominis generantis idæa, aut exemplar hominis geniti, quamuis illam imitetur per ſe. Ex quibus colligitur, *formam* poni in prædicta diffinitione pro genere, in in quo conuenit forma exemplaris cum forma intrinſeca, quæ eſt principium agendi, *quam aliquid imitatur*, vt differentia, non tamen infima, ſed ſubalterna; cum in hac conueniat forma exemplaris cum forma, quæ eſt principium effectiuum alicuius effectus. Cæteræ autem particulæ explicant vltimam differentiam athomam.

5 *Opponitur.* Sed dices, ſi Deus inſtrumentum creati artificis ad opus artificioſe fiendum neceſſitaret, vere in tali caſu ageret per idæam, & tamen non determinaret ſibi finem: ergo vltima particula poſita à Diuo Thoma redundat in diffinitione ideæ. Probatur minor, non ſe determinaret ad finem; cum non ageret libere: ergo non determinaret ſibi finem. *Reſpondent aliqui.* Ad hoc argumentum reſpondent aliqui, negando maiorem, eo quod ad rationem ideæ requiri exiſtimant, quod effectus imitetur formam ex intentione agentis libere operantis. Et videtur fundamentum habere in D. Thoma *quæſt. 3. de veritate art. 1. prope finem corporis articuli*, vbi dicit, quod ſi Deus ageret ex neceſſitate naturæ, non haberet idæam.

6 *Reijcitur 1. Secundo.* Hæc tamen ſolutio non placet; tum, quia in tali caſu inſpicerit ad exemplar artificiati formaliter; at idæa iuxta Ariſtotelem, *eſt exemplar, quod aſpiciens artifex operatur*: ergo etiam ſi neceſſario ageret, ageret per ideam. Tum etiam; nam ſi artifex peritus in arte pingendi incidens in amentiam, imaginem depingat iuxta regulas artis, in mente habens prothotypum, cuius ſimilitudinem in imagine exprimat, ſaluabitur ratio exemplaris; & tamen non aget libere, ſed neceſſario iuxta frequentiorem Thomiſtarum ſententiam 1. 2. *quæſt. 18. art. 1.* qui nullam libertatem in amentibus recognoſcunt, ſicut nec in pueris

ante

Digitized by Google

ante vſum rationis : ergo agentis libertas non eſt de ratione exemplaris. Probo maiorem, imago depicta ab amente eſſet effectus artis, eſto non ageret libere, ſed naturaliter : ergo etiam eſſet effectus idææ. Patet conſequentia ; nam ars concurrit *regulatiuè* ex parte ſubiecti, ſicut idæa regulando *obiectiuè* : ergo ſi cauſalitas artis, abſque agentis libertate ſaluatur, etiam regulatio obiectiua, in qua idææ cauſalitas conſiſtit, abſque agentis libertate ſubſiſtet.

7 *Vera obiectionis ſolutio.* Quare hac ſolutionem omiſſa, ad obiectionem factam reſpondeo, conceſſa maiori, negando minorem. Ad cuius probationem, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam ; nam determinare ſibi finem, prout à D. Thoma ponitur in diffinitione idææ, ſolum denotat, quod finem imitandum per intellectum ſibi proponat, ſiue neceſſario, ſiue liberè agat, quod etiam in agente per intellectum ſaluatur, etſi operetur per modum naturæ. Quod patet, nam per illam particulam ſolum excludit Diuus Thomas à ratione exemplaris formas naturalium agentium, vt formam ignis, media qua alius ignis generatur, eo quod licet ignis genitus euadat ſimilis generanti in forma, quia tamen hæc forma non inſpicitur, nec apprehenditur ab igne generante, ideò non obtinet rationem idææ : ergo non intendit excludere à ratione idææ formam inſpectam, quando agens per intellectum naturaliter ageret.

8 Nec obſtat doctrina D. Thomæ inter reſpondendum adducta ; nam vt bene obſeruauit Sapientiſſimus Magiſter Bañez in commentario huius articuli, intelligenda eſt, ſi Deus ageret ex neceſſitate naturæ, vel per emanationem naturalem creaturarum à Deo, vel per productionem, vt potentiæ non intellectiuæ, ſecus autem ſi quamuis naturaliter ageret creaturas produceret per intellectum, & voluntatem, tunc namque eſto naturaliter ageret, eſſent ponendæ neceſſario idææ in diuino intellectu.

§. II.

Eligitur vera ſententia, & aliquorum rationes examinantur.

9 *Prima ſententia.* *Scotus.* *Occamus* *Gabriel.* *Aliac.* *Ricardus* *Maior.* *Rada.* *Arriaga.* *Durand.*

HIs igitur ita ſuppoſitis circa exiſtentiam, & diffinitionem idææ, in quibus nihil controuerſiæ verſatur, quod in examen vertimus eſt, an idæa ad quam Deus inſpiciens creaturas producit, ſit diuina eſſentia, vel creatura ipſa obiecta diuino intellectui ? Prima ſententia hoc ſecundum affirmat. Ita Scotus *in 1. diſtinct. 35. quæſt. 1. §. ad iſta*, Occamus *Ibidem quæſt. 5.* Gabriel *articul. 2. notabili 1.* Aliacenſis *quæſt. 6. articul. 3.* probabiliter Ricardus *diſtinct. 36. art. 1. quæſt. 2.* Et Maior *diſtinct. 35. quæſt. 1. in fine.* Rada *tom. 1. controuerſia 29. art. 3. concluſione 5.* Et nouiſſime Arriaga *in metaphyſica diſ. 8.* Eandem ſententiam tenet Durandus *in primo diſtinct. 36. quæſt. 3.* differt tamen ab Scoto in eo quod recognoſcit in diuina eſſentia rationem exemplaris, ſeu idææ reſpectu creaturarum, quantum ad perfectiones Deo, & creaturis communes, vt ſunt, eſſe viuere, & intelligere, & ſi imperfectam ob imperfectam ſimilitudinem : Scotus autem, & eius diſcipuli nullam exemplaris rationem in diuina eſſentia reſpectu creaturarum videntur agnoſcere, ſed ſolum in creaturis prout in eſſe diminuto, ſeu cognito ab æterno productis.

10 *Secunda & vera ſententia.* *Caietan.* *Bannez.* *Zumel.* *Nazar.* *Zanard.* *Ripa.* *Serra.* *Capreol.* *Ferrara.* *Molina.* *Vazqu.* *Arrubal.* *Faſolus.* *Merattius.* *Suarez.*

Vera tamen ſententia defendit, non in creaturis, vt obiectiuè cognitis à Deo, ſed in aliquo increato rationem diuinarum idæarum conſiſtere. Hanc tenet Caietanus, Bañez, Zumel, Nazarius, Zanardus, Ripa, & Serra circa iſtum articulum, Capreolus *in 1. diſtinct. 36. quæſt. 1.* Ferrara *1. Contra Gentes cap. 54.* Quos ex alienis ſequuntur Molina *in præſenti diſputat. 2.* Vazquez *diſputat. 71. capitul. 2.* Arrubal *diſputatio vnica.* Faſolis *concluſione ſecunda.* Merattius *de Deo diſp. 30.* Suarez *in metaphyſica diſputatione 25. ſectione 1.* Et præter Scotiſtas, omnes quos viderim, vno excepto Arriaga, qui in hac parte contra communem ſuorum Theologorum ſententiam voluit magis Scotiſta, quam Thomiſta apparere, verum licet noſtra ſententia communis & veriſſima in ſit ; plures tamen rationes, quibus ſolet oſtendi, parum ſolidæ apparent.

11 *Illam probat Molina.* *Confirm.* Primo illam probat Molina, ex eo quod prius eſt rem aliquam eſſe poſſibilem, quam rationem entis habere, & conſequenter rationem cognoſcibilis, cum ideò ſit ens, quia poteſt fieri : ergo exemplar primum, in quo à Deo fieri poſſe conſpicitur, non eſt ipſa natura creata ſub ratione entis, ſed diuina eſſentia in qua continetur, & a qua obtinet rationem poſſibilis. Quod ita confirmat ; Deus cognoſcit creaturas in ſua eſſentia tanquam in cauſa, in qua virtute continentur : ergo prius videt ſuam virtutem, in qua continentur, & modum, quo poſſunt ab illa emanare, quam videat creaturas : ergo diuina eſſentia prout ſic prius viſa oſtendit Deo modum productionis illarum ; & conſequenter non creaturæ cognitæ, ſed diuina eſſentia, & virtus continens illas erit exemplar, quod Deus inſpiciens, producit creaturas.

12 *Secundo probat Suarez.* Secundo illam probat Suarez ; nam idæa debet eſſe ſubiectiuè in mente at res creatæ ſolum habent eſſe obiectiuè in diuino intellectu : ergo nequeunt eſſe diuina exemplaria. Maiorem probat ; tum, quia munus idææ eſt determinare actionem externam intellectualis agentis, ac proinde gerit munus formæ, & ſicut res naturales determinantur per naturales formas, vel qualitates, ita agens intellectuale per formam intellectualem ſibi proportionatam : ergo debet eſſe ſubiectiue in agente intellectuali. Tum etiam, ex alio munere idææ, quod eſt dirigere actionem agentis intellectualis, vt in certum terminum, & ſcopum tendat ; at hæc determinatio ſolum poteſt fieri per actualem mentis repræſentationem, quæ eſt propria conceptionis formalis ſubiectiuè intra intellectum exiſtentis : ergo.

13 *Tertio arguit Arrubal.* *Quarto ſuadent alij.* Tertio arguit Arrubal ; creaturæ vt obiectiuè cognitæ à Deo, eſſentialitèr ſunt quædam imitatio alterius : ergo etiam vt ſic cognitæ præſupponere debent cauſam exemplarem ; & conſequenter prout ita cognitæ, nequeunt eſſe ideæ, quibus Deus in operando vtatur. Denique aliqui ex noſtris Doctoribus ſic arguunt : creaturę vt obiectiuè cognitæ à diuino intellectum non ſunt aliquid reale, ſed quid rationis ; at idęa forma realis, ſicuti, & realis cauſa ideati : ergo creaturę vt cognitę à Deo non ſortiuntur rationem ideæ.

Confirm. Quod ita confirmant ; idęa eſt cauſa finalis reſpectu ideati ; at res vt obiectiuè cognitę nequeunt eſſe finis alicuius realis actionis, cum prout ſic ſolum dicant denominationem rationis, quę nequit actum realem finalizare : ergo creaturæ vt cognitę non obtinent rationem ideę.

14 *Iſta argumenta non vrgent.* *Ad 1. reſpõdetur.* *Ad confirmationem.* Hęc tamen argumenta parum poſſunt contrarios Auctores vrgere, non primum ; nam aſſumit falſum, ſcilicet prius eſſe, rem aliquam eſſe poſſibilem, quam habere rationem entis ; cum iuxta Diuum Thomam *infra quæſt. 25 art. 3.* ratio abſolutè poſſibilis, quę obiectum diuinę omnipotentiæ eſt, idem ſit quod ratio entitatis, vel in ratione entitatis fundetur, ſicut & ratio impoſſibilitatis in non ente, ſeu negatione entitatis fundatur, vel eſt idem cum illa. Nec amplius confirmatio conuincit ; nam eſto Deus pro illo priori videat ſuam potentiam actiuam, & modum illius, non tamen probat Molina, quod prius quam videat creaturas intueatur modum producibilitatis paſſiuæ, in quo contrarij Auctores conſtituunt rationem ideæ, cuius falſitatem ſuo argumento non probat Molina.

15 *Ad 2.* Nec magis vrget argumentum Suarez, cuius maior eſt falſa ; nam in diuina eſſentia vt obiectiuè cognita à Deo reperiri rationem ideæ, conſtat clare ex D. Thoma *art. 1. & 2.* nec illam probationes factæ conuincunt ; nam licet res cognita nequeat determinare, aut dirigere, determinatione, aut directione formali, bene tamen determinatione, aut directionē obiectiua, quam ad rationem ideæ ſufficere docent contrarij Auctores.

Ad 3. Nec tertium argumentum aliquid conuincit ; nam licet conſequentia ſit bona, antecedens autem aſſumit probandum, ſcilicet inter idæam, & idæatum debere eſſe alietatem, & diſtinctionem realem, quam non probat, ſed ſupponere videtur Arrubal, ſi namque idem poteſt idæare ſeipſum, non eſt cur creaturæ cognitæ à Deo debeant ſupponere cauſam exemplarem ; cum ipſæ prout ſic cognitæ idæare poſſint ſe ipſas ſub alia ratione, nempe vt extra cauſas futuras.

16 *Ad vltimum.* Nec vltimum argumentum plus roboris habet ; falſum enim eſt creaturas vt obiectiuè cognitas à diuino intellectu eſſe aliquid rationis ; tum, quia vt ſic habent eſſe obiectuum in diuino intellectu, quem nullum ens rationis poſſe fabricare, veritati eſt conformius, tum etiam, nam prout ſic ſunt obiectum diuinæ omnipotentiæ, quod eſſe aliquid reale realitate eſſentiæ, licet non realitate exiſtentiæ, multo probabilius eſt, de quo videatur Theologi *infra quæſt. 25. art. 3.* Tum denique, nam finis vt in apprehenſione ſolum exiſtens non eſt aliquid rationis, ſed reale poſſibile, aut futurum, cum prout ſic exerceat finalem cauſalitatem : ergo creaturæ vt obiectiuè cognitæ à Deo aliquid reale ſunt realitate eſſentiæ poſſibilis, & ſi non realitate exiſtentiæ.

§. III.

Vera ſententia probatur.

17 *Probatur 1. concl. ex PP.* HIs ergo, & alijs argumentis omiſſis, probanda eſt in primis noſtra concluſio ex modo, quo Patres loquuntur de diuinis idæis. Dionyſius *cap 5. de diuinis nominibus, idæas*, ait, *quod exemplaria ſunt, diuinæ voluntatis determinatiua, & effectiua rerum.* Damaſcenus oratione prima de imaginibus : *Sunt*, inquit, *in Deo imagine & exemplar eorum, quæ ab ipſo futura ſunt, nempè conſilium eius æternum, quod ſe habet ſemper eodem modo.* Auguſtinus tract. 1. in Ioannem ad illa verba, *quod factum eſt in ipſo, vita erat*, ait : *Ideò dictum ; quia quod factum eſt, in Deo habet rationem, quæ vita eſt* : per rationem autem intelligere idæam, conſtat ex eodem Auguſtino *libr. 83. quæſtionum quæſt. 46.* vbi ait : *Ideas, formas, ſpecies, ſeu rationes appellari* ; at hęc omnia rectè verificantur, ſi idææ diuinæ ſint aliquid increatum, quaſi ſubiectiuè exiſtens in Deo, ſecus autem, ſi creaturas à Deo obiectiuè cognitas idæas eſſe aſſeramus : ergo non creaturæ cognitæ

Digitized by Google

gnitæ à Deo, ſed ipſa increata eſſentia obtinet rationem ideæ, qua Deus vtitur in rerum formatione.

18 *Secundo prob. ex D.Th.* Deinde ſuadetur ex D. Thoma, qui perpetuus eſt in hac doctrina *quæſt. 3. de veritate articul. 1. ad ſextum*, ex Dionyſio aſſerente, Deum non cognoſcere per idæam, reſpondet, loqui Dionyſium de idæa, quæ accipiatur à rebus, non autem excludere à diuina mente increatam idæam. Idem docet *in ſolutione ad ſeptimum*, & clarius *ſolutione ad octauum*, his verbis: *Dicendum, quod ſicut Deus, quia non poteſt non eſſe non indiget eſſentia, quæ ſit aliud, quam ſuum eſſe; ita quia non poteſt deficere in cognoſcendo, vel ſperando, non indiget alia regula à ſe ipſo.* Nomine autem *regulæ* intelligere idæam, conſtat manifeſtè, ſi conferatur ſolutio cum argumento. Id ipſum expreſsè docet *in 1. diſt. 36. quæſt. 2. art. 1. ad. 3.* his verbis: *Dicendum, quod ſi Deus indigeret reſpicere in aliquod exemplar extra ſe, eſſet imperfectum agens, ſed hoc non contingit, ſi eſſentia ſua exemplar omnium rerum ponatur; quia ſic intuendo eſſentiam ſuam, omnia producit.* Ac tandem *in hac quæſtione artic. 1. ſolutione ad 1. 2. & 3.* expreſſiſſimè docet, diuina exemplaria non eſſe aliquid extra Deum, ſed ipſam diuinam, & increatam eſſentiam.

19 *Tertio probatur ratione.* Tertio ſuadetur concluſio; inter idæam, & ideatum debet interuenire realis diſtinctio; at creaturæ, vt obiectiuè cognitæ à Deo, à ſe ipſis vt exiſtentibus non diſtinguuntur realiter: ergo vt ſic cognitæ nequeunt eſſe idææ ſui ipſarum, vt exiſtentium. Maior, in qua ſola poteſt eſſe difficultas, probatur; idæa namque eſt vera, & realis cauſa idæati, & menſura, & regula illius, & idæatum, illam realiter imitatur; at inter cauſam, & effectum, inter menſuram, & menſuratum, debet eſſe realis diſtinctio, & nihil poteſt realiter ſe ipſum imitari, ſicuti, nec eſſe realiter ſimile ſibi ipſi, cum inter duo realiter ſimilia interueniat realis relatio, quæ eiuſdem ad ſe ipſum eſſe non poteſt: ergo inter idæam, & idæatum realis diſtinctio debet interuenire.

20 *Reſpondent aliqui.* Ratio iſta, quam vſque ad ſatietatem proſequitur Vazquez *vbi ſupra num. 7.* diſplicuit Molinæ, Suarez, & quibuſdam alijs eiuſdem familiæ, & ad illam reſpondent, negando maiorem; nam licet inter cauſam, quæ realem exiſtentiam ad cauſandum expoſcit, & eius effectum debeat eſſe realis entitatiua diſtinctio, cauſa autem, quæ ſolum vt in cognitione exiſtens ſuam cauſalitatem exercet, diſtinctionem iſtam non petit, vt conſtat in cauſa finali, ſed ſufficit diſtinctio penes modum eſſendi realiter, aut obiectiuè, & quia idea eſt cauſa huius ſecundi generis, conſequens fit, quod non petat realiter entitatiuè à ſuo effectu diſtingui. Nec petit, inquiunt, cauſa exemplaris rigoroſè imitari ab effectu, ſed ſolum quod agens ad illam aſpiciens illum operetur.

21 *Reijcitur 1.* Verum hæc ſolutio eſt omnino inſufficiens, & contra illam facit primo, quod dependentia ideati ab idea non eſt tantum penes modum eſſendi, ſed penes ſubſtantiam; effectus namque eſſentialiter à ſua cauſa exemplari dependet: ergo in ſubſtantia debet eſſe diſtinctio, & non tantum penes modos eſſendi. Patet conſequentia; nam idem in quantum idem nequit à ſe ipſo dependere: ergo ſi effectus, quoad ſubſtantiam dependet ab idea vt ſic, debet ab illa diſtingui. *Secundo.* Deinde, nam ſi talis diſtinctio neceſſaria non eſſet, nulla ratio eſſe poteſt, cur filius æternus non habeat pro idea diuinam eſſentiam, imò & ſe ipſum; cum ex eſſentiæ, & ſui ipſius cognitione procedat; at hoc eſt abſurdum: ergo inter ideam, & ideatum neceſſario debet realis diſtinctio intercedere. *Tertio.* Denique reijcitur; nam ſi ad ideam non requiritur rigoroſa imitatio, ſed ſufficit quod agens ad illam aſpiciens effectum producat, ſequitur creaturas poſſibiles eſſe ideas Verbi diuini; conſequens eſt abſurdum: ergo aſſerendum eſt rigoroſam petere imitationem, quæ eiuſdem ad ſe ipſum eſſe non poteſt. Patet ſequela; nam Pater æternus producit Verbum cognitione eſſentiæ, & omnium creaturarum poſſibilium, vt tenet frequentior Theologorum ſententia *infra quæſt. 34.* ergo ſi ſolum requiritur iſte modus imitationis ad rationem ideæ, creaturæ poſſibiles idea erunt ad verbi productionem.

22 *Si reſpondeatur. Obſtat in contrarium 1.* Si dices ad rationem ideæ exigi libertatem in agente, Verbum autem non liberè, ſed neceſſario à Patre procedit, & ideò nec eſſentiam, nec ſe ipſum, nec creaturas poſſibiles habere poteſt pro idæa. In contrarium obſtat primo, quod Molina, qui Auctor eſt ſolutionis, quam impugnamus, libertatem in agente non poſtulat ad rationem idææ. *Secundo.* Tum etiam; quia negari non poteſt probabile eſſe non requiri talem libertatem; at Verbum diuinum, Dei eſſentiam, aut creaturas habere pro idæa, eſt omnino improbabile: ergo ſolutio tradita non ſubſiſtit. *Tertio.* Tum deinque; nam vt ars ſuam cauſalitatem exerceat, libertatem in agente non requirit, vt ſupra vidimus: ergo nec ad idææ cauſalitatem requiritur; & conſequenter ex hoc capite repugnare non poterit Verbo diuino habere pro idæa, illa, ex quorum cognitione procedit.

23 *Vltimo prob. concl. ratione D.Th.* Denique principaliter ſuadetur concluſio ratione D. Thomæ locis iam allegatis, & præcipuè *quæſtion. 3. de veritate articul. 1. in corpore*, quod ita concludit: *Sed quia forma exemplaris, vel idæa habet quodammodo rationem finis, & ab ea accipit artifex formam, qua agit, ſi ſit extra ipſum, non eſt autem conueniens ponere Deum, agere propter finem alium à ſe, & accipere aliunde, vnde ſit ſufficiens ad agendum, ideò non poſſumus ponere ideas eſſe extra Deum, ſed in mente diuina tantum.* Ex quibus verbis tale argumentum pro noſtra concluſione conficio; exemplar, ſeu idæa eſt finis, quem ſibi artifex ſuæ operationis præfigit; at repugnat Deum agere propter finem diſtinctum à ſe: ergo etiam repugnat aliquid diſtinctum à Deo obtinere rationem idææ reſpectu illius. Et Auguſtinum *lib. 83. quæſtionum quæſt. 46. prope finem*, eſt loquitur de diuinis idæis: *Has autem vbi arbitrandum eſt eſſe, niſi in ipſa mente creatoris? Non enim extra ſe quidquam poſitum intuebatur, vt ſecundum id conſtitueret, quod conſtituebat; nam hoc opinari ſacrilegum eſt:* quibus verbis oppoſitam ſententiam damnaſſe, quibuſdam ex noſtris viſum eſt, ſed non omnino huic damnationi conſentio; nam reſpondere poterunt contrarij Auctores, non improbabiliter; quantum ad verba Auguſtini attinet; illis ſolum excludi idæas extra intellectum diuinum ab æterno realiter exiſtentes, qualiter illas conſtituiſſe Platonem, arbitrantur plures.

24 *Reſpondebis.* Si fortè ad hoc argumentum aliquis dicat, ſufficere ad rationem idææ, quod ſit finis effectus; non autem requiri eſſe finem actionis agentis, nec inconueniens eſſe, quod aliquid diſtinctum à Deo, ſit finis effectuum procedentium ab ipſo: *Contra.* in contrarium obſtabit, quod eodem modo forma exemplaris eſt finis agentis per artem, quo forma naturalis eſt finis agentis per naturam; at forma naturalis, nedum eſt finis effectus agentis naturalis, verum etiam actionis prout ab ipſo: ergo forma exemplaris finalem cauſalitatem exercere debet, non ſolum reſpectu effectuum agentis per artem, ſed etiam actionis; cumque actionum Dei prout ab ipſo, nihil creatum poſſit eſſe finis; ſit conſequens, quod nec ſortiri poſſit rationem idææ.

25 *Confir. 1.* Et confirmatur primo principale argumentum, ab idæa quando eſt ab agente diſtincta, & extra ipſum, recipit agens formam, qua potens agere conſtituitur; at à nullo creato potens Deus ſufficientiam ad agendum recipere: ergo nihil creatum poteſt eſſe idæa reſpectu illius. Maior, in qua ſola eſt poſita difficultas, conſtat in artifice creato, reſpectu cuius id ſolum poteſt rationem exemplaris extranei ſortiri, à quo accipit idolum internum, nempè conceptum, quo potens redditur ad artificioſè operandum.

Confir. 2. Confirmatur ſecundo, idæa eſt regula actionis artificioſæ, media qua agens artefactum attingit; at nihil creatum poteſt eſſe regula diuinarum actionum; cum ſicut eſt ſuum eſſe, ita ſit ſua regula, ratione cuius identitatis, indefectibilis eſt in operando: ergo nihil à Deo diſtinctum eſſe poteſt idæa, qua Deus in ſuis actionibus vtatur.

Confir. 3. Denique confirmatur; nam ab idæa dependet artifex in ſuis operationibus; at maximum inconueniens eſt, Deum in ſuis actionibus, ab aliquo creato dependere: ergo inconueniens etiam debet cenſeri, quod aliquod creatum ſit idæa reſpectu illius.

26 *Si reſp. 1.* Reſpondebis primo, inconueniens non eſſe, quod Deus abſque idæa creata non poſſit ſuos effectus cauſare ratione dependentiæ effectuum ab ipſa; ſicut nec poteſt producere actionem vitalem abſque influxu principij vitalis, ratione dependentiæ actionis ab illo.

Contra 1. Sed contra; nam quod artifex abſque idæa non poſſit producere effectum, non naſcitur per ſe primo ex dependentia effectus ab idæa; ſed potius è contra, quod effectus abſque idæa non poſſit produci, oritur ex eo quod artifex indiget idæa tanquam regula, qua manuducatur, & reguletur in productione effectus: ergo imperfectio maxima Deo attribuitur, ſi pro idæa ſuarum actionum conſtituatur aliquid diſtinctum ab ipſo.

27 *Si reſp. 2.* Reſpondebis ſecundo, Deum non poſſe creaturas producere, niſi illas inſpiciendo, quin hoc aliquam imperfectionem ponat in ipſo, nec aliam dependentiam requiri.

Contra 1. Sed contra iſtam ſolutionem obſtat primo; nam quod Deus nequeat creaturas producere niſi illas inſpiciendo, non oritur ex dependentia Dei à creaturis, vt à regula ſui operationis, ſed ex fœcunditate intellectionis diuinæ; at vt creaturæ ſint idææ reſpectu Dei, primum eſt neceſſarium, quod eſt imperfectio: ergo imperfectio maxima Deo attribuitur, ſi aliquid creatum reſpectu illius rationem idææ ſortiatur.

Secundo. Secundo; nam Pater æternus non poteſt producere Verbum, niſi illud inſpiciendo, & cognoſcendo, & iuxta veriorem ſententiam non poteſt illud producere, niſi cognoſcendo creaturas; & tamen nec Verbum, nec creaturæ ſunt idæa reſpectu productionis Verbi: ergo non poſſe Deum creaturas producere, niſi illas cognoſcendo, non ſufficit vt ſint idææ, quibus Deus vtatur in illarum productione; ſed maior aliqua dependentia requiritur.

§. IV. Qui-

Digitized by Google

§. IV.

Quicumque argumentis occurritur.

28 *Arg. 1. Ant. probatur 1.* CONtra iſtam concluſionem obijciunt contrarij Authores primo: creaturæ cognitæ à Deo conuenit ideæ diffinitio: ergo obtinet rationem ideæ. Antecedens probant primo; nam lapis cognitus à Deo eſt ratio ſui ipſius vt factibilis ad extra, ſicut Arca in mente eſt propria ratio ſecundum quam in materia formatur; & aliàs ab æterno cognoſcitur: ergo creatura cognita eſt ratio æterna in mente diuina, ſecundum quam aliquid eſt ad extra factibile, in quo conſiſtit ideæ diffinitio, prout ab Scoto traditur. *Secundo.* Secundo idem antecedens probatur; nam idæa iuxta vulgarem ſui diffinitionem eſt *id, ad quod aſpiciens artifex operatur:* at Deus creaturam aſpiciens illam ad extra produeit: ergo creaturæ cognitæ conuenit ideæ diffinitio.

29 *Reſp. Ad 1. probationem.* Reſpondeo, negando antecedens. Ad primam probationem, nego antecedens: lapis enim cognitus à Deo non eſt ratio cognoſcendi ſe ipſum, cum Deus cognoſcat creaturas, non ratione illarum, ſed ratione ſuæ eſſentiæ, vt cauſæ, medij, & obiecti prius cogniti. Nec eſt ratio producendi, cum non ſit ratio producendi per modum principij effectiui, nec per modum formæ extrinſecæ, quæ imitanda proponitur, vt iam dicam.

Ad ſecundam. Ad ſecundam probationem, diſtinguo minorem dupliciter: primo inſpiciendo creaturas vt finem, & regulam ſuę operationis, nego minorem: præciſè vt effectum, concedo minorem, & nego conſequentiam: quia ad rationem ideæ primus modus inſpectionis requiritur, vt denotat illa particula *ad quam* poſita in diffinitione ideæ. Secundo, diſtinguo minorem: inſpiciendo creaturas vt imitandas, nego minorem: præciſè vt cauſandas, concedo minorem, & nego conſequentiam, quia vt eſſent ideæ deberet iſto ſecundo modo inſpici.

30 *Replicabis primo.* Sed oppones primo: id cuius imitatio ab artifice intenditur, eſt idæa reſpectu artificiati: ergo etiam obtinet rationem ideæ, id cuius identitas eſt ab artifice intenta. Patet conſequentia; quia maior eſt vnitas identitatis, quam imitationis. Tunc vltra; ſed identitas creaturæ productæ cum creatura cognita, eſt identitas à Deo intenta: ergo creatura vt cognita obtinet rationem ideæ reſpectu ſui vt ad extra productæ. *Secundo.* Secundo; nam multoties Deus producens vnam creaturam, intendit illam aſſimilare alteri; vt quando concurrit cum artifice creato, ad imaginis formationem: ergo tunc ſaltim creatura à Deo cognita ſortietur rationem ideæ.

31 *Ad 1. replicam reſpondetur.* Reſpondeo ad primam obiectionem, negando conſequentiam, nec exceſſus ille vnitatis iuuat, imò potius impedit rationem ideæ; quia inter ideam, & idæatum; cum ſint cauſa & effectus, requiritur vnitas cum reali diſtinctione; ac proinde identatis, quæ maior vnitas eſt; quam aſſimiliatio euertit rationem ideæ, ſicut quia inter cauſam efficientem, & effectu requiritur entitatiua diſtinctio in natura, cum aliqua ſimilitudine, quando principiatum eſt idem cum principio in natura, non obtinet principium rationem cauſæ efficientis, vt conſtat in Patre diuino reſpectu filij.

32 *Ad ſecundam.* Ad ſecundam, diſtinguo antecedens intendit per ſe primo, nego antecedens: ſecundario, concedo antecedens, & nego conſequentiam: quia vt eſſet idæa reſpectu Dei deberet illius imitatio per ſe primo intendi: nam ſicut obiectum ſecundarium non obtinet rationem menſuræ ſpecificantis potentiam, vel actum: ita ad cuius imitatio ſecundario intenditur, non habet rationem cauſæ exemplaris reſpectu ſecundario intendentis; & quia Deus in cuiuſcumque effectus productione, per ſe primo intendit ſui imperfectam ſimilitudinem; hinc fit, quod quæuis alia imitatio, ſecundario ab ipſo inſpiciatur; ac proinde, quod nec in caſu in argumento poſito habeat prothotypus rationem ideæ reſpectu Dei; bene tamen reſpectu artificis creati, qui per ſe primo intendit imagini imprimere eius ſimilitudinem.

33 *Secundo arg.* Secundo principaliter arguunt: ſufficit ad rationem ideæ diſtinctio penes modum eſſendi a parte rei, & intra intellectum; ſed hæc datur inter creaturam, vt à Deo cognitam, & ipſam, vt exercitè extra cauſas exiſtentem: ergo poteſt creatura prout a Deo cognita eſſe idæa ſui vt exercitè realiter exiſtentis. Maior, in qua ſola eſt difficultas, probatur: ad cauſalitatem finalem ſufficit diſtinctio penes modum eſſendi à parte rei, & intra intellectum: ergo etiam ſufficiet ad cauſalitatem ideæ.

34 *Reſpond.* Reſpondeo, negando maiorem. Ad cuius probationem, nego conſequentiam: & ratio diſcriminis eſt: nam finis exercet ſuam cauſalitatem, non reſpectu ſui, ſed in media, quibus executioni mandatur, in ſui deſiderium, intentionem, & aſſecutionem, v.c. forma geniti finis eſt generationis ſui, & mediorum ad generationem tendentium, non verò ſui ipſius: vnde ſufficit realiter ab illis diſtingui. Idea verò ſua cauſalitate non ſolum attingit actionem, qua fit, ſed etiam idæatum & exemplatum, quod eſt res artificialis exterius facta; cum autem nihil poſſit ſe ipſum cauſare, aut ſe imitari: conſequens fit, quod debeat neceſſario inueniri, realis, & entitatiua diſtinctio.

Sed dices: non ſtat finem cauſare finaliter actionem, qua fit, & non cauſare conſequenter ſe ipſum: ergo ſolutio tradita eſt nulla. Probo antecedens ab exemplo cauſæ efficientis; non enim poteſt aliquid efficienter cauſare actionem, quin efficienter cauſet actionis terminum: vnde, quia nihil poteſt ſe ipſum cauſare effectiuè, nec etiam poteſt effectiuè attingere actionem, qua fit: ergo idem eſt de fine dicendum. 35 *Inſtabis.*

Reſpondeo, negando antecedens: ad cuius probationem, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam: & ratio diſcriminis eſt: nam actio cauſat effectiuè ſuum terminum, & effectiuè à principio cauſatur; & quia quod eſt cauſa cauſę in eodem genere cauſæ quo cauſat, in cauſatum etiam in eodem genere influit: conſequens fit, quod non poſſit aliquid efficienter in actionem influere, quin efficienter in illius terminum influat; actio autem, qua finis in executione producitur, eſt ab illo finaliter, influit verò efficienter, & quia non eſt neceſſarium, quod cauſans cauſam, cauſet etiam effectum, qui ab illo in diuerſo genere cauſæ procedit, vt conſtat in gratia efficienter cauſante actus, qui ad gratiam diſponunt, quin cauſet efficienter ſe ipſam, & in obiecto actus ſpecificante actum, à quo cauſatur, quin ſe ipſum ſpecificet, ideò non eſt neceſſum, quod ſi finis in intentione cauſat media, & actionem per quę in executione cauſatur, ſe ipſum cauſet in genere cauſæ finalis. *Reſpond.*

Sed inſtabis adhuc: quando finis eſt diſtinctus realiter ab effectu cauſato, non ſolum influit finaliter in intentionem, In media, & actionem, qua fit, ſed etiam cauſat finaliter ipſum effectum, quia eſt terminus actionis; at non aliter hanc cauſalitatem exercet in terminum, niſi finaliter influendo in actionem: ergo ſi cauſat finaliter actionem, quando terminus eſt à fine indiſtinctus, etiam tunc cauſat in genere cauſæ finalis terminum actionis. 36 *Vrgebis.*

Reſpondeo, conceſſa maiori, negando minorem: nam quando terminus actionis eſt à fine diſtinctus, non ſolum eius fieri eſt propter finem, ſed etiam eius eſſe propter finem eſt, & ideò tunc finalis cauſalitas in actione non ſiſtit, ſed tranſit ad terminum, quando autem actionis terminus eſt à fine indiſtinctus, etſi fieri illius propter finem ſit, eſſe tamen termini propter finem non eſt: quia nihil poteſt eſſe propter ſe ipſum, & ideò tunc finalis cauſalitas non tranſit in terminum, ſed ſiſtit in actione. *Reſpond.*

Tertio ſic arguunt: illud, quo cognito, & omni alio ſecluſo poteſt artifex ad operationem procedere, & ſine cuius cognitione non poteſt, obtinet rationem ideæ; at ſi per impoſſibile Deus ignoraret ſe ipſum; cognoſceret tamen creaturas, poſſet illas producere, etſi illas ignoraret, non poſſet quamuis ſuam eſſentiam cognoſceret: ergo non diuina eſſentia, ſed creaturę cognitę obtinent rationem ideę reſpectu intellectus diuini. 37 *Tertio arg.*

Reſpondeo, negando minorem pro prima parte: nam cum creaturę eſſentialiter ſint participationes, & imitationes eſſentię diuinę, hoc, in caſu impoſſibili, non cognito à Deo, ſubterfugeret ipſum cauſa exemplaris, quam eſſentialiter imitantur creaturę; ac proinde non poſſet vt ſupremus artifex illas producere: ſi autem Deus ſe ipſum cognoſcendo, non cognoſceret creaturas, non ideò non poſſet illas producere, quia creaturę ſortiantur rationem ideę, ſed quia in tali caſu, nec diuina eſſentia foret idęa: nam cum idęa cognoſci non poſſit omnino perfectè non cognito idęato, quod continet, dato, quod diuina eſſentia cognoſcatur, non cognitis creaturis, hoc ipſo, ab illa tollitur ratio idęę; ac proinde infertur, non poſſe Deum illam inſpiciendo creaturas producere. *Reſpond.*

Quarto obijciunt: artificiatum ipſum formandum, cognitum ab artifice creato ſortitur reſpectu illius rationem idæę: ergo creaturæ cognitæ à Deo obtinebunt rationem ideæ reſpectu intellectu diuini. Probatur antecedens: in nullo caſu poteſt artifex creatus opus ſuum artificioſè efficere, abſque idæa, quam habeat pro regula; at poteſt in aliquo caſu artificiatum formare, quin exemplar diſtinctum ab illo contempletur, vt conſtat in artifice valdè perito, qui abſque ductu exemplaris ab artificiato diſtincti, ſola illius contemplatione format artificiatum: ergo tunc ſaltim artificiatum ipſum ſortitur rationem ideæ. 38 *Quarto arg.*

Reſpondet Vazquez *Diſput. 31. num. 7.* conceſſo antecedenti, negando conſequentiam: & rationem diſcriminis reddit: nam artifex creatus non concipit perfectè eandem numero rem, quam formaturus eſt, ſed vel aliam diſtinctam, vel rem faciendam, vagè, & in confuſo: Deus autem perfectiſſimè concipit, & diſtinctè creaturam fiendam in indiuiduo; & id circo poteſt res efficienda ſortiri rationem ideæ reſpectu artificis creati; ſecus autem reſpectu Dei. 39 *Reſpõdet Vazqu.*

Cæterum hoc diſcrimen nullius eſſe momenti, hac ratione ſuadetur: nam diſtinctio, quæ inter idęam, & idęatum debet interuenire, debet eſſe realis, ſi ratio, qua vſi ſumus, & quam prolixè ſatis iſte Auctor vbi ſupra proſequitur, aliquid probat; at res vt confuſè, & in communi concepta, non differt realiter à ſe ipſa, prout in indiuiduo efficienda: ergo ex diſtincto modo, quo creatus artifex artificiatum formandum conſpicit, ac Deus concipit creaturam fiendam, non bene infert Vazquez *Reijcitur ſolutio.*

poſſe

Digitized by Google

poſſe reſpectu illius ſortiri tationem idææ, & non reſpectu Dei.

40 *Secundo reſpondet Molina.* Molina vbi ſupra, *§. quod ſi petas*, conceſſo etiam antecedenti, negat conſequentiam: & rationem aliam diſcriminis redit, nempè, quia creaturas artifex accipit ſcientiam à rebus, Deus autem omnia in ſua eſſentia cognoſcit; & ideò poteſt res ipſa efficienda eſſe idæa reſpectu artificis creati; ſecus autem reſpectu Dei.

Diſplicet etiā eius ſolutio. Sed licet hoc diſcrimen ad veritate proximus accedat, & rectè probet, non poſſe Deum habere creaturam pro idæa, non tamen vniuerſaliter probat reſpectu omnium artificum creatorum; nam poteſt artifex creatus non accipere ſcientiam à rebus, ſed à Deo infuſam; imò de facto Angeli non accipiunt ſcientiam à rebus, ſed ſpeciebus vtuntur à Deo à principio conditionis congenitis, vt cum D. Thom. tenet contra Scotum frequentior Theologorum ſententia 1. *p. q. 55. art* 2. ergo diſcrimen à Molina traditum tenere non poteſt reſpectu omnis artificis creati.

41 *Ad arg. reſp. 1.* Quare his ſolutionibus omiſſis, ad argumentum factum reſpondeo primo, omiſſo antecedenti, negando conſequentiam: & ratio diſcriminis eſt: nam Deo repugnat aliquid à ſe diſtinctum habere pro fine, & regula ſuæ operationis; ſecus autem artifici creato: & id circo non mirum, quod reſpectu iſtius res ipſa efficienda ſortiatur rationem idææ, non autem reſpectu Dei.

Secundo. Secundo, & conſequenter ad primam rationem, quam pro noſtra concluſione formauimus, reſpondeo, negando antecedens. Ad cuius probationem, conceſſa maiori, diſtinguo minorem, & illam concedo de exemplari exteriori, ſecus de interiori, ſcilicet, conceptu rei formandæ, quem in omni caſu debet contemplari, & in caſu poſito ſortiretur rationem idææ.

42 *Quinto arg.* Quinto obijciunt; Chriſtus vt prædeſtinatur, dicitur exemplar prædeſtinationis aliorum; & conſequenter totius gratiæ, & gloriæ quæ alijs confertur, vt docet D. Thom. 3 *p. q. 24. art.* 3. Alenſis 3. *p. q.* 3. *memb.* 5. Durandus *in* 3. *diſtin.* 10. *q.* 3. & communiter cęteri Theologi. Conſtatque ex Paulo *ad Romanos* 8. illis verbis: *Quos præſciuit, & prædeſtinauit, conformes fieri imagini Filij ſui, vt ſit ipſe Primogenitus in multis fratribus.* Et ad Philippenſes. *Reformabit corpus humilitatis noſtræ configuratum corpori claritatis ſuæ.* Colligiturque ex Auguſtino *libro de prædeſtinatione Sanctorum cap.* 15. & *de bono perſeuerantiæ cap.* 14. Ergo ſaltim vna res creata ab alia diſtincta, poteſt in ordine ad illam exercere idęę reſpectu intellectus diuini.

43 *Reſpondetur.* Reſpondeo; Chriſtum Dominum dici, & eſſe exemplar prędeſtinationis aliorum ex parte effectus, quatenus omnes iuſti Chriſto aſſimilantur, non autem reſpectu Dei prędeſtinantis: quia nec eſt finis actionis prędeſtinatiuę, nec regula illius, ſicut vna res creata eſt finis reſpectu alterius, quatenus conuenit, vnam eſſe propter aliam; nulla tamen eſſe poteſt finis Dei prout operantis ex parte actionis; vt autem eſſet exemplar in rigore vtrumque deberet habere; nempè, & quod alij iuſti illi aſſimilarentur, & formarentur ad exemplar illius, regulando, & finalizando, nedum dona creata, quibus ornantur iuſti, verum etiam actionem diuinam.

§. V.

Occaſione ſexti argumenti explicatur ſub qua ratione diuina eſſentia ſortiatur rationem idææ.

44 *Sexto arguitur.* SExto arguitur: inter idæam, & idæatum debet eſſe ſimilitudo, & conuenientia in illo prædicato, in quo idæatum imitatur idæam; ſed inter eſſentiam diuinam, & creaturas non datur ſimilitudo: ergo diuina eſſentia non eſt idæa creaturarum. Conſequentia eſt legitima: minor conſtat ex doctrina D. Thom. *ſupra q.* 13. *art.* 5. vbi docet: *Impoſſibile eſſe aliquid prædicari de Deo, & creaturis vniuocè*: ſimilitudo autem inter duo extrema vniuocationem poteſt fundare: ergo inter Deum, & creaturas non datur ſimilitudo. Maior autem oſtenditur primo: nam idæa eſt forma, quam aſpiciens artifex ad illius inſtar aliquid operatur; ſed vnum fieri ad inſtar alterius, idem eſt atque fieri ad eius ſimilitudinem: ergo inter idæam, & idæatum debet eſſe ſimilitudo. Secundo; nam idæatum imitatur idęam; ſed vnum imitari alterum eſt illi aſſimilari: ergo ſine ſimilitudine inter idæam, & idæatum non ſaluatur ratio idææ. Tertio: nam idęa eſt idem quod exemplar; ſed inter exemplar, & exemplatum neceſſario datur ſimilitudo, vt conſtat in exemplaribus creatis: non enim poſſet res omnino diſſimilis alteri vt illius exemplar artifici creato inſeruire: ergo inter idæam, & idæatum dari debet ſimilitudo.

45 *Si reſpondeatur.* Si reſpondeatur: inter Deum, & creaturas, etſi non poſſit dari ſimilitudo, aut conuenientia vniuoca, datur tamen ſimilitudo analoga: omnis enim creatura conuenit cum Deo analogicè in ratione entis, viuentia conueniunt cum Deo analogicè in prædicato vitæ, & cognoſcentia conueniunt analogicè cum Deo in prædicato intellectualitatis, & iſtam conuenientiam ſufficere vt diuina eſſentia ſit idæa creaturarum.

46 *In contra-* In contrarium obſtat primo: nam ſequitur ex hac ſolutione, non ſaluari in Deo perfectam rationem idææ, ſed imperfectam; conſequens non admittemus, omne namque prædicatum, quod formaliter in Deo reperitur, debet eſſe in ſua linea perfectum: *viti obſ. primo.* ratio autem idææ formaliter conuenit Deo; & conſequenter oportet vt illi perfectè conueniat: ergo ſolutio tradita eſt nulla. Probatur ſequela, vt enim argumento probatur de ratione idææ eſt ſimilitudo inter ipſam, & idæatum: ergo de ratione idææ, quæ perfectè obtinet rationem idææ eſt perfecta ſimilitudo; ſed ſimilitudo analoga eſt ſimilitudo imperfecta: ergo ſi hæc ſolum interuenit inter Deum, & creaturas, ſolum imperfectè eſt idæa creaturarum.

Obſtat contra eandem ſolutionem ſecundo, ſequi ex illa 47 Deum ſolum eſſe creaturarum idæam ſecundum illa prædicata, *Obſtat* in quibus cum illis analogicè conuenit; conſequens eſt falſum: *ſecundo.* ergo & tradita ſolutio. Falſitas conſequentis conſtans eſt in noſtra ſententia: homo enim non ſolum cauſatur exemplariter à Deo ſecundum rationem intellectiui, Deo, & homini communem, ſed etiam ſecundum vltimam differentiam, per quam ſpecificè conſtituitur, & idem eſt de quauis alia creatura dicendum; & conſequenter Deus eſt idæa hominis, & cuiuſvis alterius creaturæ ſecundum vltimas ſuas differentias; ſed in his prædicatis non conueniunt analogicè cum Deo, ſed ſolum in illis, quæ de Deo, & creaturis prædicantur: ergo falſum eſt, Deum ſolum eſſe creaturarum idæam ſecundum illa prædicata, in quibus cum illis analogicè conuenit. Sequela autem probatur: vt enim in ſolutione tradita admittitur, de ratione idęę eſt, quod inter illam, & idęatum ſit ſimilitudo, ſaltim analoga: ergo ſolum ſecundum illa prędicata, in quibus Deus conuenit analogicè cum creaturis, eſſe poteſt illarum idęa; & conſequenter non erit idęa hominis, & aliarum creaturarum ſecundum vltimas differentias: quod eſſe falſum conſtat ex dictis: & inſuper: nam cauſalitas idæalis in Deo ęquè extenditur, atque illius effectiua cauſalitas: Deus autem efficienter cauſat creaturarum vltimas differentias; & conſequenter etiam eſt illarum idęa.

Quod amplius vrgetur: nam prędicatum, in quo vnum imitatur alterum, debet eſſe vtrique commune, & de vtroque prędicari; 48 *Confirm.* ſed idęatum imitatur idęam in illo prędicato, ſecundum quod ab illa cauſatur: ergo illud prędicatum ſecundum quod idęatum cauſatur ab idęa, debet eſſe idęę, & idęato commune, & de vtroque prædicari; ſed ſolum illa prædicata, in quibus Deus, & creatura analogicè conueniunt, ſunt communia Deo, & creaturis: differentiæ autem, quibus conſtituuntur creaturæ, Deo communes non ſunt, nec de illo prædicantur: ergo ſolum ſecundū prędicata primi generis poteſt Deus eſſe creaturarū idęa.

Hoc argumentum petit vt explicemus, ſub qua ratione Dei 49 eſſentia reſpectu creaturarum ſortiatur rationem idęæ. Qua in *Sententia* re teſte Bañez *infra quæſt.* 45. *in commentario articuli* 6. *Henricus de* *Henrici.* *Gandauo quodlibeto* 6. *quæſt.* 2. docuit, Verbum diuinum eſſe idæam, qua Deus vt ſupremus Artifex ad extra operatur. Iuxta quam ſententiam argumento facto occuritur, conceſſa maiori, diſtinguendo minorem, illamque concedendo de eſſentia ſub conceptu eſſentiæ: negando autem de illa prout Verbo communicata: ſic enim licet in eſſe entis non aſſimiletur creaturis, nec cum illis conueniat in prędicatis creaturarum proprijs; ſed ſolum in illis, quę Deo, & creaturis ſunt communia, & non vniuoca conuenientia, ſed tantum analoga: in eſſe tamen intelligibili repręſentatiuo, & intentionali, creaturis aſſimilatur, & propria illarum prędicata repręſentat, & hæc conuenientia eſt ſufficiens vt ſortiatur rationem idęæ, vt conſtat in idæa, per quam creatus artifex operatur, quę eſt verbum mentis, in quo artificiatum ad extra formandum contemplatur; verbum autem, ſeu conceptus non aſſimilatur artificiato in eſſe entis, ſed ſolum in eſſe intentionali, & repręſentatiuo; & conſequenter huiuſmodi aſſimilatio ſufficit ad rationem idææ.

Hęc tamen ſententia diſplicet communiter Theologis, ex 50 quibus aliqui illam cenſent erroneam, & Magiſter Bañez parum *Reſpond.* conſonam fidei exiſtimat: & reijcitur primo: nam Deus ſecun- *primo.* dum prędicata abſoluta eſt completè potens in ordine ad creaturarum productionem; ſed ſine idęa creaturarum completè potens non eſt: ergo ratio idęæ eſt prędicatum abſolutum in Deo; & conſequenter verbum prout perſonaliter ab alijs diſtinctum perſonis non eſt creaturarum idęa. Conſequentia eſt bona: minor conſtat ex dictis: artifex enim non eſt completè potens producere artificiatum ſine idęa artificiati; Deus autem vt ſupremus artifex cauſat creaturas; & conſequenter completè potens ſine idæa creaturarum non eſt. Maior autem probatur; nam eſſe completè potens, & completum creaturarum principium eſt commune tribus perſonis, aliàs aliqua illarum non eſſet completum, & perfectum creaturarum principium, quod hæreticum eſt; ſed ſolum prędicata abſoluta ſunt communia tribus perſonis: ergo ſecundum ſola prædicata abſoluta ſaluatur in Deo eſſe completum, & perfectum creaturarum principium; & conſequenter Deus ſecundum prædicata abſoluta, & vt eſt tribus perſonis communis, eſt completè potens creaturas producere.

Secundo reijcitur: in eo conſiſtit idæa, quod eſt Deo ratio 51 obiectiua operandi, & cauſandi creaturas; ſed Verbum vt perſo- *Secundo* naliter diſtinctum ab alijs perſonis, non eſt Deo ratio obiectiua operan-

Digitized by Google

operandi, & cauſandi creaturas: ergo ſic ſumptum non obtinet rationem ideæ. Maior cum conſequentia tenet: minor autem probatur: Id ipſum eſt Deo ratio operandi, & cauſandi creaturas, quod eſt ipſi ratio obiectiua cognoſcendi illas; ſed Verbum diuinum ratione proprietatis perſonalis non eſt Deo ratio obiectiua cognoſcendi creaturas, ſed diuina eſſentia omnibus perſonis communis: ergo ratio obiectiua operandi non eſt Verbum, ſed eſſentia diuina. Maior cum conſequentia tenet: minor autem probatur: Id ipſum eſt Deo ratio obiectiua cognoſcendi creaturas, quod eſt ipſi ratio cognoſcendi ſe ipſum; ſed ratio obiectiua cognoſcendi ſe ipſum non eſt Verbum, ratione proprietatis perſonalis, ſed diuina eſſentia, alias propriori originis ad Verbum Deus non cognoſceret ſe ipſum; & conſequenter Verbum non procederet ex cognitione eſſentiæ diuinæ, & non ex ſola fœcunditate produceretur a Patre, ſed ex neceſſitate, vt per ipſum, & in ipſo cognoſceret, quod communi Theologorum ſententiæ aduerſatur: ergo non Verbum, ſed diuina eſſentia eſt Deo ratio obiectiua cognoſcendi creaturas.

52 *Tertio.* Tertio reijcitur: nam repræſentatio obiectiua creaturarum ſecundum omnia illarum prædicta conuenit Deo ratione continentiæ eminentialis talium prædicatorum, vt inferius oſtendemus; ſed continentia perfectionum creaturarum non conuenit Deo ratione proprietatis perſonalis Verbi, aliàs non eſſet communis tribus perſonis; & conſequenter nec diuina omnipotentia de omnibus prædicaretur, quod eſt contra fidem: ergo repræſentatio obiectiua perfectionum creaturarum non conuenit Deo ratione proprietatis perſonalis Verbi, ſed ratione eſſentiæ tribus perſonis communis; & conſequenter eſſe creaturarum ideam non conuenit Deo ratione proprietatis perſonalis Verbi. Prima conſequentia ex præmiſſis colligitur: ſecunda probatur: eatenus namque Deo conuenit eſſe creaturarum ideam, quatenus obiectiuè repræſentat illarum perfectiones, vt infra explicabimus: ergo ſi Verbum diuinum ratione propietatis perſonalis non eſt Deo ratio obiectiua repræſentandi huiuſmodi perfectiones, non eſt Deo creaturarum idea.

53 *Denique.* Denique reijcitur; nam ſequitur ex ſententia Henrici, poſſe exiſtentiam Verbi diuini vt perſonaliter ab alijs perſonis diſtinguitur, ratione naturali euidenter, & demonſtratiuè cognoſci; conſequens eſt falſum, aliàs Trinitas perſonarum poſſet euidenter demonſtrari, & cognoſci per rationem naturalem contra communem Theologorum ſententiam, de qua *infra quaeſt.* 32. ergo ſententia Henrici ſuſtinenda non eſt. Minor cum conſequentia tenet; ſequela autem probatur: ſi Verbum diuinum ratione proprietatis perſonalis eſſet creaturarum idea, creaturæ dependerent a proprietate perſonali Verbi per ſe in quarto modo perſeitatis, hoc eſt, perſeitate cauſæ: ergo ex illis naturaliter cognitis poſſet à poſteriori perſonalitas Verbi demonſtrari; & conſequenter poſſet euidenter ratione naturali cognoſci. Antecedens patet: nam creaturæ per ſe dependent a Deo, non ſolum vt principio effectiuo, & finali, ſed etiam vt à cauſa exemplari; & conſequenter per ſe a Deo vt illarum idea dependent: ergo ſi Verbum ratione proprietatis perſonalis, eſſet creaturarum idea, dependerent per ſe ab illa quarto modo perſeitatis, hoc eſt, perſeitate cauſæ.

54 *Conſequentia oſtenditur primo.* Conſequentia autem oſtenditur primo: quia namque per ſe dependent à Deo vno, vt à principio effectiuo, & finali, Deus vt vnus poteſt ex creaturis naturaliter cognitis euidenter cognoſci, & illius exiſtentia demonſtrari a poſteriori, vt conſtat ex his, quæ tractatu primo cum communi ſententia duximus: ergo ſi per ſe hoc genere perſeitatis dependet a propria perſonalitate Verbi, poterit ex illis vt cognitis naturaliter cognoſci euidenter, & à poſteriori illius exiſtentia demonſtrari.

Secundo. Secundo: nam quod creaturæ repræſentent Deum, & idcirco poſſint vt cognitæ ducere in illius cognitionem fundatur in dependentia, quam habent a Deo: ergo ſi per ſe dependent a proprietate perſonali Verbi, per ſe repræſentant illam; & conſequenter vt cognitæ ducent in euidentem cognitionem Verbi, vt perſonaliter ab alijs diſtincti, & ſic ſumptum poterit quoad exiſtentiam, ex creaturis vt cognitis, naturaliter demonſtrari à poſteriori.

§. VI.

Quæ pro Henrico faciunt, diluuntur.

55 *In fauorem Henrici arguitur primo.* TAmetſi Henrici ſententia falſiſſima ſit, & communi Theologorum ſenſui contraria: in illius tamen fauorem argumentari poſſumus primo ex Auguſt. relato a D. Thom. *quæſt.* 3. *de veritate art.* 1. *in argumento ſed contra*, *lib. de Trinitate Dei*, aſſerente, *qui negat ideas eſſe, infidelis eſt: quia negat Filium eſſe*; ſed ſi Verbum non eſſet creaturarum idea, cauſalis Auguſtini eſſet nulla: ergo iuxta Auguſtinum Verbum ratione proprietatis perſonalis eſt idea creaturarum. Probatur minor: qui negat ideas in Deo, ſolum negat illud prædicatum ratione cuius Deo conuenit eſſe creaturarum ideam: ergo ſi Deo non conuenit ratione Verbi eſſe creaturarum ideam, qui negat ideas eſſe, non negat Filium eſſe; & conſequenter non ideò infidelis erit, quia negat Filium eſſe, quæ eſt cauſalis Auguſtini; & conſequenter Auguſtinus damnans infidelitatis negantes ideas eſſe, quia negat Filium eſſe; inepta cauſali eſt vſus.

Reſpondeo admiſſa vt iacet auctoritate Auguſtini, negando minorem: ad illius probationem, diſtinguo antecedens: immediatè, concedo antecedens: mediatè, & ex conſequenti, nego antecedens, & conſequentiam: nam licet, qui negat ideas in Deo, ſolum neget immediatè prædicatum, ex quo Deo conuenit, quod ſit idea: mediatè autem, & ex conſequenti etiam negat, quod tale prædicatum neceſſario ſupponit, vel tanquam principium ſui, vel tanquam obiectum principij: licet autem filius non ſit Deo ratio producendi creaturas; quia tamen procedit ex cognitione, non ſolum eſſentiæ, & relationum, ſed etiam ex cognitione creaturarum, & ex cognitione eſſentiæ diuinæ, prout eſt ratio cognoſcendi creaturas, qua ratione obtinet conceptum ideæ; ſit conſequens, vt qui negat ideas, neget ex conſequenti filium eſſe, non quia filius ſit Patri idea, ſed quia rationem ideæ neceſſario in Deo ſupponit, vt obiectum cognitionis, ex qua filius procedit, & quidem, qui negaret Deo ſapientiam, negaret ex conſequenti filium eſſe, non quia filius ſit ſapientia, qua Deus, vel Pater eſt ſapiens ſed quia filius in quantum Verbum ex ſapientia Patris procedit; quia vt docet D. Thomas 4. *Contra Gentes cap.* 11. Verbum dicitur ſapientia Patris, non vt principium ſapientiæ, nec vt ſapientia Patris formaliter, ſed terminatione, quia nempè eſt terminus ex ſapientia Patris procedens. 56 *Reſpondetur.*

Vel ſecundo reſponderi poteſt ad probationem minoris, negando antecedens; nam qui negat ideam in Deo, non ſolum negat prædicatum, ex quo Deo conuenit ratio ideæ, ſed etiam negat omne, cui tale prædicatum eſſentialiter conuenit: licet autem Filius non ſit Patris idea ratione proprietatis perſonalis, eſt tamen illi eſſentialis ratio ideæ, non ratione relationis, ſed ratione eſſentiæ: vnde Auguſtinus *lib.* 6. *de Trinitate cap.* 10. ait: *Quod Filius eſt ars Patris plena omnium rationum viuentium*, ideſt, omnium idearum, vt exponit Diuus Thomas *quæſt.* 3. *de veritate art.* 1. *in argumento* 9. *ſed contra*: & ideò, qui negat ideas eſſe, negat etiam Filium eſſe, non quia Filius ratione proprietatis perſonalis ſit idea creaturarum, ſed quia ratione eſſentiæ in ſe continet omnium rerum rationes. 57 *Reſp.* 2.

Si dicas, ratione eſſentiæ etiam Pater, & Spiritus Sanctus ideæ creaturarum, & conſequenter ſi ob hanc cauſalem, qui negat ideas negat filium, etiam negat Patrem, & Spiritum Sanctum; ſed Auguſtinus non de Patre, aut Spiritu Sancto, ſed ſolum de Filio aſſerit, quod qui negat ideas eſſe, negat etiam Filium eſſe: ergo non ob id doctrina Auguſtini eſt vera, quia filio ratione eſſentiæ competat eſſe creaturarum ideam, ſed quia id habet ratione proprietatis perſonalis. 58 *Si opponas.*

Reſpondeo, conceſſis maiori, & minori, negando conſequentiam: non enim ideò Auguſtinus id docuit ſpecialiter de Filio, quia ratione proprietatis perſonalis ei competat ratio ideæ, ſed ideò, quia ideam eſſe licet ſit prædicatum tribus perſonis commune appropriatur tamen filio, eo quod idea eſt in genere intelligibili, & ad intellectum pertinet, & omnia, quę ad intellectum pertinent, licet ſint prædicata communia tribus perſonis per appropriationem ſpecialiter dicuntur de Filio, quia per intellectum procedit, ſicut ea quæ pertinent ad voluntatem appropriantur Spiritui Sancto, quia eſt terminus per voluntatem productus, & quæ pertinent ad omnipotentiam appropriantur Patri, quia eſt principium ſine principio: ſicut ergo eſſe ideam licet tribus perſonis conueniat, dicitur ſpecialiter per appropriationem de Filio; ita qui negat ideas licet re vera neget Patrem, & Spiritum Sanctum eſſe, ſpecialiter per appropriationem negat exiſtentiam Filij, & in hoc ſenſu Auguſtinus ſpecialiter fuit loquutus de Filio, ſpecialitate nempè, non proprietatis, ſed appropriationis. 59 *Reſpond.*

Secundo argui poteſt in fauorem Henrici ex D. Thoma *infra quæſt.* 45. *art.* 6. *in corpore*, vbi probat, creationem non eſſe propriam alicui perſonæ, ſed tribus perſonis communem: *Quia Deus eſt cauſa rerum per ſuum intellectum, & voluntatem, ſicut artifex rerum artificiatarum; artifex autem per Verbum in intellectu conceptum, & per amorem ſuæ voluntatis ad aliquid relatum operatur: vnde, & Deus Pater operatus eſt creaturas per ſuum Verbum, quod eſt Filius, & per ſuum Amorem, qui eſt Spiritus ſanctus*: ergo iuxta Diuum Thomam Verbum diuinum eſt idea per quam Deus creaturas producit. Probatur conſequentia; nam probat D. Thomas, Deum Patrem operatum eſſe creaturas per Verbum ſuum, quod eſt Filius; quia Deus eſt cauſa creaturarum, vt artifex rerum artificiatarum: artifex autem per Verbum operatur artificiatum; ſed artifex operatur per Verbum vt ideam artificiati: ergo Deus Pater operatus eſt creaturas per ſuum Verbum, vt ideam creaturarum. 60 *Secundo arguitur.*

Reſpondeo ex Caietano ibidem in commentario articuli ad finem, diſtinguendo conſequens: per Verbum ſecundum propria Verbi, nego conſequentiam: per Verbum ſecundum ea, quæ appropriantur Verbo, concedo conſequentiam: vel alijs terminis, 61 *Reſpond.*

Digitized by Google

nis, diſtinguo conſequens: per Verbum ratione proprietatis perſonalis, nego conſequentiam: per Verbum ratione prædicatorum communium, quæ Verbo appropiantur, concedo conſequentiam: & quod hæc ſit mens D. Thomæ, conſtat clarè ex illis verbis, quibus concludit corpus articuli: *Et ſecundum hoc proceſſiones perſonarum ſunt rationes productionis creaturarum, in quantum includunt eſſentialia attributa, quæ ſunt ſcientia, & voluntas.* Ex quibus ſine interprete habetur, Verbum non eſſe Patri rationem operandi creaturas per modum ideæ ratione proprietatis perſonalis, per quam à Patre, & Spiritu Sancto diſtinguitur, ſed ratione ſcientiæ, quam includit, quæ licet ſit tribus perſonis communis, appropriatur tamen filio, ſicut Patri appropriatur potentia, & Spiritui Sancto amor, & quæ ad bonitatem ſpectant, vt explicat D. Thom. *art. 4. relato ad ſecundum argumentum*, & prius docuerat *quæſt. 19. art. 8.* Vbi obiter

62 eſt aduertendum, cum aſſerimus Verbum eſſe idæam Patris ratione ſcientiæ, non ſumi ſcientiam pro cognitione, & prout ab obiecto diſtinguitur, ſed prout obiectum ſcibile includit; cum enim vt infra explicabimus, non cognitio, ſed obiectum cognitionis ſortiatur rationem idææ in Deo, non conuenit Verbo eſſe idæam ratione cognitionis diuinæ prout diſtinguitur ab obiecto, ſed prout includit rationem obiecti: vnde dici poteſt Patrem producere creaturas per Verbum vt artem, ratione cognitionis practicæ Verbo appropriatæ; cum vt ſupra vidimus Auguſtinus *lib. 6. de Trinitate cap. 10* dicat de Filio, quod *eſt ars Patris plena omnium rationum viuentium*, & per Filium vt idæam, ratione diuinę eſſentię cognitę vt imitabilis à creaturis, ſub qua conſideratione diuina eſſentia eſt idæa; & quamuis communis ſit tribus diuinis perſonis, Filio tamen appropriatur, ſicut & omina alia, quæ ſpectant ad intellectum.

Explicatur ſolutionis doctrina.

63 Sed dices; Diuus Thomas probat Deum Patrem operatum eſſe creaturas per Verbum, quia operatur vt artifex, artifex autem per Verbum in intellectu conceptum operatur artificiata; ſed Verbum in intellectu conceptum ſecundum ſibi propria eſt artifici creato idæa, per quam operatur artificiatum: ergo diuinum Verbum ſecundum ſibi propria eſt Deo Patri idęa, per quam cauſat creaturas.

Replicabis.

64 Reſpondeo, conceſſis maiori, & minori, negando conſequentiam; ratio autem diſcriminis eſt; nam artifex creatus producit verbum ex neceſſitate, vt in illo contempletur obiectum, & quia id obtinet rationem idææ, quod eſt ratio obiectiua concipiendi artificiatum, fit conſequens vt in artifice creato verbum in mente conceptum ſecundum ſibi propria ſit illi idæa per quam operatur; Verbum autem diuinum non ex neceſſitate ad intelligendum producitur, ſed ex fœcunditate diuinæ naturæ, vnde ſupponit Patrem ſe, & omnia intelligentem, & ex omnium cognitione procedit; ac proinde ſecundum ſibi propria non eſt Patri ratio obiectiua intelligendi creaturas, ſed ſolum ſecundum prædicata communia. Ex quo vlterius colligitur non eſſe ſecundum ſibi propria idæam, per quam, & ratione cuius Deus Pater operetur creaturas, ſed ſolum ſecundum prædicata communia ſibi propria.

Reſpond.

65 Sed inſtabis primo; nam ſequitur ex hac ſolutione nihil probaſſe D. Thomam de Verbo quoad rationem idęę, quod Patri, & Spiritui Sancto commune non ſit; ſed hoc eſt falſum cum diſtinguat inter Filium, & Spiritum Sanctum, & Filio attribuat concurſum idæalem, & Spiritui Sancto concurſum per modum amoris: ergo ſolutio tradita eſt nulla. Probatur ſequela: eſſe idæam ratione prędicati abſoluti, conuenit omni, cui conuenit abſolutum prędicatum; & conſequenter conuenit tribus perſonis, quibus omnia prędicata abſoluta conueniunt; ſed iuxta ſolutionis doctrinam D. Thomas ſolum dat Verbo eſſe idęam creaturarum ſecundum prædicata communia: ergo iuxta illam nihil tribuit D. Thomas Verbo, quantum ad rationem idææ, quod Patri, & Spiritui Sancto non competat.

Inſtabis 1.

66 Secundo; nam ſequitur ex eadem doctrina non probaſſe D. Thomam, quod Verbum vt ab aliis diſtinctum ad rerum productionem concurrat; conſequens eſt falſum, aliàs D. Thom. non probaſſet intentum articuli, quod erat creationem rerum eſſe communem tribus perſonis; & conſequenter tres perſonas diſtinctas ad creationem concurrere: ergo ſolutio tradita ad mentem D. Thomæ non eſt. Probatur ſequela; nam D. Thomas probat, quod diuinum Verbum ad creationem rerum concurrat; quia artifex per verbum in intellectu conceptum operatur artificiata, qui concurſus eſt idæalis; ſed iuxta ſolutionis doctrinam concurſus idæalis non præſtatur à Verbo diuino ratione propriorum, ſed vt includit prædicata communia, & ratione illorum: ergo D. Thomas non probat Verbum diuinum vt ab aliis perſonis diſtinctum ad creationem rerum concurrere.

Inſtabis ſecundo.

67 Tertio; nam ex ſolutione ſequitur poſſe dici de Patre per ſe ipſum vt idæam operatum eſſe creaturas, ſicut D. Thomas docet, Deum Patrem operatum eſſe creaturas per Filium; conſequens non admittemus: ergo nec ſolutioni traditæ acquieſcere poſſumus. Probatur ſequela: ea ratione aſſerimus Deum Patrem operatum eſſe creaturas per filium vt idæam; quia filius ſecundum prædicata abſoluta pertinentia ad intellectum ſortitur rationem idææ; ſed etiam Pater ſecundum prædicata abſoluta eſt idæa creaturarum: ergo poteſt dici de Patre per ſe ipſum vt idæam operatum eſſe creaturas, ſicut de illo dicitur operatum eſſe creaturas per Filium.

Tertio.

68 Reſpondeo ad primam replicam, diſtinguendo conſequens: nihil quod aliis perſonis non ſit commune quoad conuenientiam abſolutè, concedo ſequelam: quoad appropriationem, nego ſequelam: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam. Nec contra hanc diſtinctionem obſtat probatio ſequelæ; nam licet prædicata abſoluta, ratione quorum Filio conuenit eſſe idæam, ſint communia tribus perſonis, & conſequenter eſſe idæam creaturarum tribus perſonis conueniat, ſoli tamen filio appropriantur, quia ſpectant ad intellectum, per quem Filius procedit; & conſequenter eſſe creaturarum idæam ſoli Filio conuenit per appropriationem.

Reſpond. ad 1. inſtantiam

69 Ad ſecundam, diſtinguo conſequens: ly *vt* dicente rationem concurrendi ad creaturarum productionem, concedo ſequelam: ly *vt* denotante concurrens vt *quod* mediatum, nego ſequelam: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam: nec D. Thomas intendebat probare tres perſonas diuinas vt inter ſe diſtinctas concurrere ad rerum productionem, ita vt id, in quo diſtinguuntur eſſet illis ratio concurrendi vt principium *quo* effectiuum, directiuum, motiuum, aut regulatiuum obiectiuè; nam omnipotentia, quę eſt principium *quo* effectiuum, ſcientia, quæ eſt principium *quo* directiuum, voluntas mouens, & idæa, regulans obiectiuè, ſunt prædicata tribus perſonis communia; & conſequenter ratio, qua perſonæ ad creaturarum productionem concurrunt, non poteſt eſſe id, quod eſt proprium perſonis, ſed ſolum intendebat probare tres perſonas vt diſtinctas concurrere ad creaturarum productionem, vt principium *quod* virtualiter mediatum, ſimul explicans ſpecialem modum concurrendi quantum ad appropriationem, quod intentum aſſequutus eſt D. Thomas; nam eo ipſo quod ratio, vel principium *quod* influendi tribus perſonis conueniat, neceſſario conuenit illis vt *quod* ad rerum productionem concurrere, & quia ſcientia, quæ eſt principium dirigens appropriatur Filio, & voluntas mouens appropriatur Spiritui Sancto, conſequenter appropriatur Filio concurrere directiuè, & Spiritui Sancto motiuè.

Ad 2.

70 Ad tertiam obiectionem dicatur, quod iuxta D. Thomam infra quæſt. 45. art. 6. ad ſecundum: *Hæc præpoſitio per ſolet denotare cauſam mediam, ſiue principium de principio*, & in hoc ſenſu non poteſt de Patre dici per ſe ipſum vt idæam operatum eſſe creaturas, quia non diſtinguitur à ſe ipſo, nec à ſe ipſo procedit; in alio tamen ſenſu prout applicata ſupra *ſe ipſum*, denotat immediationem, verè poteſt dici de Patre per ſe ipſum vt idæam cauſare creaturas, etſi hoc de Patre per appropriationem non dicatur, ſicut nec ſcientia, nec voluntas Patri appropriatur, quamuis verè Patri conueniant. Ex qua doctrina conſequitur poſſe de Patre, & filio dici producere creaturas per Spiritum Sanctum vt idæam in ſenſu proprio, cum Spiritus Sanctus ab vtroque procedat, & aliàs ratione eſſentiæ idæa ſit creaturarum; non tamen in ſenſu appropriatiuo; quia illa, quæ ad intellectum ſpectant non appropriantur Spiritui Sancto, bene tamen ea, quæ ſpectant ad voluntatem: Vnde in ſenſu appropriatiuo dicitur Patrem, & Filium per Spiritum Sanctum vt amorem creaturas producere.

Ad 3.

71 Nec obſtat, quod Pater immediatè cauſet creaturas vt non poſſit dici illas per Filium cauſare; quia cum Filius à Patre procedat, & ab illo realiter diſtinguatur, ſtat bene quod immediatè a Patre procedant, quatenus virtus, per quam Pater, & Filius cauſant creaturas, eſt eadem, & vna in vtroque; & conſequenter attenta virtute, qua cauſant, non datur mediatio, & quod procedant à Patre mediatè, ſcilicet mediante Filio perſonaliter a Patre diſtincto, & ab illo accipiente virtutem, ſicut in ſimili docet Diuus Thomas *infra quæſt. 36 art. 3. ad 2.* Spiritum Sanctum procedere a Patre immediatè propter vnitatem virtutis, & mediatè, ſcilicet mediante filio, a quo Spiritus Sanctus procedit, realiterque a Patre diſtinguitur, & procedit ab illo.

Tacita obiectio diluitur.

72 Denique argumentari poſſumus in fauorem Henrici; Deus namque eſt idæa creaturarum prout eſt Verbum illas repræſentans proprio intellectui; ſed Verbum eſt nomen perſonale, & ſolum dicitur de ſecunda perſona, vt docet D. Thomas *infra quæſtione trigeſimaquarta articulo primo, & 2.* ergo eſſe idæam creaturarum eſt aliquid perſonale, & ſoli Filio conueniens: & conſequenter Filius ſecundum ſibi propria, & prout ab aliis perſonis diſtinctus eſt Patri idæa, per quam producit creaturas. Minor cum conſequentia tenet. Maior autem probatur, vt enim docet D. Thom. *infra quæſt. 45. art. 6. in corpore*, idæa in artifice creato eſt verbum in intellectu conceptum repræſentans artificiatum ab illo formandum: ergo pariter in Deo verbum repræſentans proprio intellectui creaturas, eſt idæa, per quam vt ſupremus artifex creaturas producitur. Probatur conſequentia, primo a paritate rationis. Secundo: nam id ipſum, quod 73 in intellectu creato obtinet rationem artis, & ſcientiæ, depuratum ab omni imperfectione rationem artis, & ſcientiæ ſortitur

Denique argum. in fauorem Henrici.

Conſequentia prob.

Digitized by Google

titur in Deo: ergo id ipſum, quod in intellectu artificis creati obtinet rationem ideæ, deputatum ab imperfectionibus obtinet rationem ideæ intellectu diuino; & conſequenter ſi Verbum in intellectu conceptum eſt idæa in artifice creato, etiam in artifice increato, & ſupremo Verbum eſt idæa per quam ad extra operatur. Tertio; ideò namque Verbum in intellectu conceptum eſt idæa in artifice creato; quia repræſentatione continet artificiatum, & in illo concipit artificiatum ad extra formandum, & modum, quo formandum eſt; ſed etiam Verbum diuinum continet repræſentatiuè creaturas, quoad ſubſtantiam, & modum, & in illo intellectus diuinus creaturas cognoſcit, alias Verbum creaturarum non eſſet, contra Diuum Thomam *infra quæſt.* 34. *art.* 3. ergo Verbum diuinum eſt idæa prout eſt Verbum illas repræſentans.

74 Confirm. Quod amplius vrgetur, vt enim docet D. Thomas *in* 1. *diſt.* 32. *quæſt.* 2. *art.* 1. *ad* 4. *& diſtinct.* 27. *quæſt.* 2. *art.* 2. *ad* 4. *Nullo modo eſt concedendum, quod Pater intelligat à filio, vel quod intelligat in filio, ſicut in obiecto, vel ſpecie, qua cognoſcitur; quia hoc poneret filium habere aliquam rationem principij ad Patrem, ſed tamen concedendum eſt, quod Pater intelligit in filio, & ſe ipſum, & alia in quantum videt filium eſſe ſimilitudinem ſuam, & omnium aliorum, & quamuis Pater ſe ipſum videat in ſe, & omnia alia, tamen omnia poteſt videre in filio, & ſe ipſum*; ſed Verbum in intellectu artificis creati conceptum, ideò obtinet rationem idææ, quia in illo concipit artificiatum à ſe ipſo formandum: ergo diuinum Verbum in Paterno intellectu productum, eſt Patri idæa, per quam producit, & cauſat creaturas.

75 Reſp. 1. Huic argumento reſponderi poteſt primo, negando maiorem: ad probationem, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam: ratio autem diſcriminis eſt; nam Verbum eſt intellectui artificis creati, id in quo primo concipit artificiatum à ſe formandum, non enim poteſt illud intelligere niſi in Verbo à ſe producto; & conſequenter eſt idæa per quam format artificiatum; nam idæa eſt id quod obiectiuè regulando ad artificiati formationem concurrit; Verbum autem diuinum non eſt, in quo primo Deus intelligit creaturas, nec prima ratio obiectiua cognitionis illam, ſed diuina eſſentia ſecundum prædicata abſoluta; aliàs Pater produceret Verbum, non ex ſola fœcunditate, ſed etiam ex neceſſitate ad intelligendum, quod eſt contra communem Theologorum ſententiam, & conſtat; nam Verbum diuinum procedit ex cognitione eſſentiæ, & creaturarum; & conſequenter pro priori originis ad filium, ſupponitur Pater intelligens in actu ſecundo eſſentiam, & creaturas, quod eſſe non poſſet ſi Filius eſſet intellectui Patris ratio obiectiua cognoſcendi illas, ideòque Verbum diuinum ratione proprietatis perſonalis, & vt ab alijs perſonis diſtinctum non poteſt eſſe idæa per quam Deus operatur creaturas. Ex quibus ad primam conſequentiæ probationem conſtat ſolutio.

76 Ad 2. probationem conſequentiæ. Ad ſecundam, conceſſo antecedenti, diſtinguo conſequens: ſi poſſit ab imperfectionibus deputari, concedo conſequentiam: ſi non poſſit, nego conſequentiam: quod autem Verbum diuinum ſit Patri idæa, per quam primo producat creaturas; neceſſario includit Verbum eſſe intellectu Paterno rationem obiectiuam cognoſcendi ſe, & creaturas; & conſequenter includit, quod non ex ſola fœcunditate; ſed etiam ex neceſſitate ad intelligendum procedat, quod eſt imperfectio; nam ex hoc ſequitur Patrem ſecundum prædicata abſoluta, & pro priori originis ad filium non eſſe intelligentem perfectiſſimè, & ideò ex eo quod Verbum in intellectu artificis creati conceptum ſortiatur rationem ideę per quam format artificiatum, non ſequitur idem de diuino Verbo dicendum.

77 Ad 3. probationem. Ad tertiam, diſtinguo ſecundam partem maioris; quia in illo concipit artificiatum, & modum formationis, vt in prima ratione obiectiua illud concipiendi, concedo maiorem: præcisè, quia in illo concipit artificiatum, nego maiorem; & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam: vt enim Verbum diuinum vt diſtinctum ab alijs perſonis eſſet ideą, per quam Deus cauſaret creaturas, debeat eſſe id, quo primo Deus creaturas cognoſceret, ſicut Verbum creatum eſt artifici creato id in quo, & ratione cuius obiectiuè concipit artificiatum: Verbum autem diuinum non eſt Deo ratio obiectiua prima, nec in quo primo creaturas intelligit, ſed diuina eſſentia ſecundum prædicata abſoluta, & id circo non eſt Deo idęa per quam operatur creaturas; quia tamen in illo non primo, ſed ſecundo creaturas cognoſcit obtinet rationem verbi: repræſentat enim ſe ipſum, eſſentiam, & creaturas intellectu diuino, non tanquam id in quo primo cognoſcuntur eſſentia, & creaturæ, ſed tanquam id, in quo ſecundo cognoſcuntur, & hoc non conuenit Verbo ratione proprietatis relatiuæ, ſed ratione eſſentiæ, ſufficitque vt rationem Verbi obtineat. Et ex his ad confirmationem conſtat ſolutio.

78 Sed oppones. Sed oppones primo; Pater in ſe ipſo vt diſtincto ab alijs perſonis cognoſcit ſe, eſſentiam, Filium, & Spiritum Sanctum; & tamen non eſt Verbum reſpectu ſui, nec reſpectu eſſentię, nec reſpectu Spiritus Sancti; quia non eſt in quo primo prędicta obiecta cognoſcit: ergo quod in Filio, ſe, & creaturas cognoſcat ſecundo, non ſufficit vt ſit Verbum; & conſequenter requiritur, quod ſit primum in quo intellectus concipiat obiectum.

Si dicatur, Patrem non eſſe Verbum in cognitione ſui, & aliorum obiectorum, quia non procedit a ſe ipſo, quod ad rationem Verbi requiritur. 79 Si dicatur. In contrarium obſtat: nam Pater, & Filius ſe ipſos in Spiritu Sancto cognoſcunt, & ab illis Spiritus Sanctus procedit; & tamen non eſt Verbum in prędicta cognitione, nomen enim Verbi eſt proprium ſecundę perſonę, vt docet Diuus Thomas *infra quæſt.* 34. *artic.* 1. *&* 2. ergo ideò quia non eſt id quo primo, ſed tantum in quo ſecundo dicta obiecta cognoſcuntur; & conſequenter vt filius ſit Verbum, debet eſſe id in quo primo Paternus intellectus cognoſcit. Ex quo vlterius ſequitur eſſe ideam, per quam Deus Pater operatur creaturas. 80 In contrarium obſtat.

Oppones ſecundo; non minus eſt de ratione Verbi prout à Thomiſtis adſtruitur, eſſe obiectum intrinſecum, in quo obiectum cognoſcatur, quam de ratione ideę eſſe rationem obiectiuam cognoſcendi artificiatum, & modi, quo formandum eſt; ſed quia non eſt prima ratio cognoſcendi creaturas reſpectu intellectus diuini, non eſt Deo idæa, per quam operatur creaturas, vt in ſolutione noſtra aſſeruimus: ergo ſi non eſt id in quo primo Deus intelligit creaturas, non obtinet rationem Verbi reſpectu diuini intellectus: vel ſi vt ſit Verbum, ſufficit eſſe obiectum, in quo ſecundo intelligit intellectus Diuinus, id ipſum ſufficit vt obtineat rationem idææ. 81 Secundo oppones.

Reſpondetur ad primam replicam ſolutione aſſignata, vt enim docet Diuus Thomas *infra quæſt.* 34. *art.* 1. Verbum in diuinis dicitur perſonaliter, quia in conceptu Verbi importatur realis proceſſus ab intelligente, realis autem proceſſus relatiuam fundat oppoſitionem, quæ in Deo non datur inter prædicata abſoluta, ac proinde vt Pater à ratione Verbi excludatur, etſi in ſe ipſo, ſecundo, ſe, & omnia contempletur, ſufficit quod à nullo procedat. 82 Reſpond. ad 1. inſtantiam

Ad replicam contra iſtam ſolutionem reſpondeo, conceſſis maiori, & minori, negando conſequentiam; nam ad rationem Verbi in diuinis non ſufficit eſſe id in quo ſecundo cognoſcatur obiectum, & eſſe terminum procedentem ab alio; ſed inſuper eſt neceſſarium, vt eſſe repræſentationem actualiſſimam obiecti ex vi proceſſionis termino procedenti conueniat; licet autem, & Filius, & Spiritus Sanctus ratione diuinæ eſſentiæ repræſentent omnia obiecta, quæ cognoſcuntur à Deo, & Deus iſta obiecta in Filio, & in Spiritu Sancto ſecundo cognoſcat; hæc tamen repræſentatio conuenit filio formaliter ex vi proceſſionis, quia per intellectum procedit; Spiritui Sancto non ita, ſed materialiter, & identicè, ſicut ſolum identicè eſt Deus, non formaliter ex vi proceſſionis, & ideò filius eſt Verbum reſpectu intellectus diuini: ſecus autem eſt Verbum Spiritus Sanctus. 83 Ad replicam contra ſolutionem.

Nec refert ſi opponas; id ſolum conuenit Verbo ex vi proceſſionis, ratione cuius per ſe primo proceſſionem terminat; ſed vt *infra diſput.* 75. in vno modo diſcurrendi docebimus, Verbum non terminat per ſe primo proceſſionem ratione repræſentationis, nec ratione eſſentiæ vt repræſentatiuæ, ſed ratione eſſentiæ, & naturæ diuinæ ſecundum modum eſſendi naturalem: ergo non habet eſſe repræſentatiuum formaliter ex vi proceſſionis. Conſequentia eſt bona. Minor continet noſtram doctrinam. Maior autem probatur, non enim alia ratione Spiritus Sanctus non procedit vt repræſentatiuus formaliter ex vi proceſſionis, niſi quia non terminat per ſe primo proceſſionem ratione eſſentiæ vt repræſentatiuæ: ergo id ſolum conuenit procedenti ex vi proceſſionis, ratione cuius per ſe primo illam terminat. 84 Si opponas.

Reſpondeo, negando maiorem: ſed etiam conuenit Verbo ex vi proceſſionis formaliter, id quod per ſe ſecundo formaliter illi communicatur ex vi proceſſionis; licet autem in illo modo dicendi, quem probabiliter defendemus loco allegato, non terminet proceſſionem per ſe primo ratione naturæ vt repræſentatiuæ, hoc tamen prædicatum per ſe ſecundo formaliter communicatur Verbo ex vi proceſſionis, aliàs rationem Verbi non obtineret, & ideò Verbum ex vi proceſſionis eſt repræſentatiuum. Ad probationem maioris, nego cauſalem vt adæquatam; ſed ideò Spiritus Sanctus non procedit vt repræſentatiuus formaliter ex vi proceſſionis; quia nec terminat per ſe primo illam vt repræſentatiuus, nec eſſe repræſentatiuum illi communicatur, etiam per ſe ſecundo formaliter ex vi proceſſionis, ſed ſolum identicè illi conuenit per proceſſionem, ex eo quod identificatur cum illo prædicato ratione cuius per ſe primo terminat proceſſionem, & ideò quamuis ratione naturæ diuinæ repræſentet omnia obiecta cognita à Deo, & à Patre, & Filio procedat rationem Verbi non obtinet. Sed de his plura *infra quæſt.* 27. *&* 34. 85 Reſpond.

Sed adhuc inſtabis; nam ſequitur ex iſta reſolutione, non ſolum eſſe proprium ſecundæ perſonæ, quod ſit Verbum creaturarum, ſed etiam quod ſit idæa, & exemplar quaſi ſecundum illarum; conſequens eſt contra ea, quæ ſupra diximus, nempè rationem idææ eſſe tribus perſonis communem: ergo & tradita reſolutio. Probatur ſequela, ideò eſt proprium ſecundæ perſonæ eſſe Verbum; quia eſſe repræſentatiuum in actu ſecundo, 86 Sed inſtabis.

do,

Digitized by Google

do, in quo ratio Verbi conſiſtit, ſoli ſecundę perſonę conuenit ex vi proceſſionis, ſed etiam ratio exemplaris ſoli ſecundę perſonę conuenit ex vi proceſſionis: ergo eſſe exemplar quaſi ſecundum, ideſt, in quo vel ratione cuius practicè cognoſcuntur creaturę, eſt ſecundę perſonę proprium.

87 *Doctrina Magiſter Bannez.* Magiſter Bañez *infra quæſt. 45. art. 6. in commentario articuli ſolutione ad* 1. ex argumentis factis pro Henrico, cenſet concedendum eſſe, quod pro inconuenienti inferimus, nempè, quod eſſe principium creaturarum per modum exemplaris, ſi intelligatur de exemplari primario cognitionis diuinę practicę, conuenit ſecundę perſonę, non propriè, hoc eſt, illi ſoli, ſed appropriatiuè, & per accommodationem; quoniam hoc eſt commune tribus perſonis, ſicut eſſentia diuina, quę eſt primarium exemplar, eſt communis illis; cęterum ſi intelligatur de exemplari quaſi ſecundario; non per accommodationem, ſed per proprietatem conuenit ſecundę perſonę, quia non conuenit alijs perſonis, ſed dumtaxat Verbo, quia ex vi ſuæ productionis producitur per modum ſimilitudinis, & exemplaris omnium creaturarum, quod alijs perſonis non conuenit.

88 *Non placet prædicta doctrina.* Huius tamen viri exiſtimationi non acquieſcimus, eo quod de ratione ideæ, vel exemplaris non eſt ab alio procedere: ergo vt eſſe idæam, vel exemplar creaturarum conueniat formaliter perſonis diuinis, non eſt neceſſarium quod illis ex vi proceſſionis conueniat. Antecedens eſt certum, aliàs idæa, vel exemplar creaturarum eſſet aliquid perſonale, ſicut eſſe Verbum perſonale eſt in Deo, quia de ratione Verbi eſt ab intelligente procedere; ſed idæa, vel exemplar non eſt perſonale in Deo: ergo de ratione illius non eſt procedere ab alio. Conſequentia autem probatur primo; quia ideò de ratione Filij eſt ſimilitudo in natura ex vi proceſſionis; & de ratione Verbi ſimilitudo repræſentatiua ex vi proceſſionis; quia de ratione filij eſt procedere vt ſimilem ſimilitudine naturali, & de ratione Verbi eſt procedere ſimile ſimilitudine repræſentatiua, vt conſtat ex illorum diffinitionibus, quæ à Diuo Thoma explicantur in ſenſu formali: ergo ſi de ratione idææ, & exemplaris non eſt procedere ab alio, vt conueniat formaliter alijs perſonis, non eſt neceſſarium, quod illis ex vi proceſſionis conueniat. Secundo; quia namque de ratione Deitatis, & de ratione omnipotentiæ non eſt procedere ab alio, Pater eſt Deus, & omnipotens formaliter, quamuis à nullo procedat, & Spiritus Sanctus eſt Deus formaliter, & formaliter omnipotens, quamuis eſſe Deum, & eſſe omnipotentem non conueniat illi formaliter ex vi proceſſionis; ſed de ratione idææ, vel exemplaris non eſt proceſſus realis ab alio: ergo conuenit Patri, & Spiritui Sancto formaliter, quamuis non conueniat illis formaliter ex vi proceſſionis.

89 *Reſpond.* Reſpondebis fortè ex doctrina ſupra tradita, quod licet exemplar primarium non petat procedere ab alio, exemplar autem ſecundarium petit ab alio procedere; & conſequenter vt de termino procedente formaliter prædicetur, petit conuenire formaliter ex vi proceſſionis. *Sed contra.* Sed contra; nam id dicitur, & eſt exemplar ſecundarium, cui non per ſe primo, ſed per ſe ſecundo conuenit ratio exemplaris; ſed vt per ſe ſecundo ratio exemplaris conueniat, non petitur proceſſus ab alio: ergo de ratione exemplaris ſecundarij non eſt ab alio procedere. Maior cum conſequentia tenet. Minor autem probatur; quia namque de ratione omnipotentiæ, in eo cui primo conuenit non eſt proceſſus ab alio, nec in eo cui ſecundo conuenit petit ab alio procedere, nec formaliter per proceſſionem haberi, vt prædicetur formaliter: vnde non ſolum hic Deus, cui per ſe primo conuenit omnipotentia, eſt omnipotens formaliter, ſed etiam tres perſonæ diuinæ, quibus conuenit omnipotentia ſecundo, ſunt omnipotentes formaliter, quamuis Pater à nullo procedat, & Spiritus Sanctus, licet ab alio procedat non habeat omnipotentiam ex vi proceſſionis formaliter, ſed ſolum per proceſſionem identicè, & materialiter; ſed ratio idææ, vel exemplaris in eo, cui conuenit per ſe primo, non petit ab alio procedere: ergo nec in illo, cui per ſe ſecundo conuenit petit procedere ab alio; & conſequenter quamuis Spiritui Sancto non conueniat ex vi proceſſionis, erit ſecundum exemplar formaliter, quamuis non cum tanta formalitate, ac prædicatur de Verbo, de quo prædicatur formaliter, tam in eſſe rei, quam in eſſe termini proceſſionis, eo quod eſſe repræſentatiuum practicè communicatur Verbo formaliter ex vi proceſſionis.

90 *Vera ſolutio.* Ex qua doctrina ad vltimam inſtantiam reſpondeo, negando ſequelam: ad illius probationem, diſtinguo maiorem: ly *ideò* cauſam adæquatam dicente, nego maiorem: ob id, & quia de ratione Verbi eſt procedere ab intelligente vt repræſentatiuum obiecti, concedo maiorem: & conceſſa maiori, nego conſequentiam; nam de ratione idææ, non eſt procedere ab alio, & ideò vt formaliter de aliquo prædicetur, non petit, quod formaliter ex vi proceſſionis habeatur; de ratione autem Verbi eſt procedere ab intelligente vt repræſentatiuum obiecti, & quia verba in diffinitione formaliter accipiuntur: hinc fit, quod vt de aliquo ratio Verbi prædicetur, ſi neceſſarium vt eſſe repræſentatiuum conueniat ex vi proceſſionis formaliter, quin ex hoc rectè inferatur ad eſſe exemplar formaliter requiri, quod ex vi proceſſionis ratio exemplaris conueniat, ſicut iſta conſequentia non tenet: *Ideò ſola ſecunda perſona eſt Verbum, quia eſſe repræſentatiuum, illi ſoli conuenit ex vi proceſſionis; ſed etiam eſſe Deum ſoli ſecundæ perſonæ conuenit ex vi proceſſionis: ergo ſola ſecunda perſona eſt Deus:* cuius præmiſſæ ſunt veræ, conſequens autem falſum; nam Pater eſt Deus formaliter, & etiam Spiritus Sanctus, & tamen Pater non eſt Deus per proceſſionem, & Spiritus Sanctus licet ſit Deus per proceſſionem, non tamen ex vi proceſſionis, cuius conſequentiæ defectus nullus alius eſſe poteſt, niſi quia de ratione Verbi eſt procedere ab alio, non autem de ratione Dei.

Ad ſecundam replicam *num.* 81. propoſitam, reſpondeo, diſtinguendo maiorem: non minus, & eodem modo, nego maiorem: non minus, & diuerſo modo, concedo maiorem: & conceſſa minori, nego conſequentiam: differentia autem conſiſtit in hoc: nam de ratione verbi non eſt produci ex neceſſitate ad intelligendum; cum enim in hoc imperfectio involuatur, ſi eſſet de ratione verbi, repugnaret Verbum in Deo: ſi autem eſſet de ratione verbi, eſſe id, in quo primo intelligeretur obiectum, omne Verbum produceretur ex neceſſitate ad intelligendum: ac pro inde neceſſario debemus aſſerere de ratione verbi vt abſtrahit à creato, & increato non eſſe, quod ſit primum, in quo cognoſcatur obiectum, ſed ſufficere, quod obiectum in illo cognoſcatur, ſiue primo, ſiue ſecundo; in hoc autem, quod idæa neceſſaria ſint in omni artifici ad concipiendum, & intelligandum practicè obiectum, nulla imperfectio importatur; ac proinde, nec in eo, quod ſit prima ratio obiectiua concipiendi artificiatum aliqua imperfectio relucet: vnde licet ad vtrumque neceſſarium ſit eſſe rationem obiectiuam intelligendi, non tamen in vtroque, eſt eodem modo neceſſarium. 91 *2. inſtantia diluitur.*

Si autem rationem petas iſtius differentiæ, ea eſt; nam de ratione verbi eſt procedere realiter ab intellectu, in hoc autem, quod Paternus intellectus aliquo realiter diſtincto indigeret, vt obiectum intelligeret, imperfectio maxima eſt: nempè Deum ſecundum prædicata abſoluta non eſſe in linea intellectiua perfectum, & ſummè actualem de ratione autem idææ non eſt procedere ab alio: vnde in Deo poteſt ratio idææ in linea abſoluta ſaluari: ex quo vlterius fit, vt ex illius neceſſitate ad intellectionem practicam nulla, imperfectio inferatur, cum poſſit Deus pro priori ad relationes ſummè perfectus intelligi ſecundum prædicata abſoluta intra lineam intellectiuam, quamuis idæa ſit omnino neceſſaria ad intelligendum practicè obiectum. Hæc videntur neceſſario docenda in ſententia aſſerente, Verbum in diuinis ſolum perſonaliter dici. 92 *Ratio doctrina aſſignatur.*

Quia tamen *ſupra diſt. 24. num* 201. aſſeruimus, Verbum poſſe ſumi dupliciter, ſcilicet propriè, id eſt adæquatè, & communiter, id eſt inadæquatè, & in priori acceptione eſſe de ratione illius realiter ab intelligente procedere; & conſequenter in Deo ſolum perſonaliter dici, & ſoli ſecundæ perſonę rationem verbi competere: in ſecunda vero acceptione ſolum eſſe de ratione Verbi, quod ſit repræſentatio actualiſſima, & vltima actualitas in linea intelligibilitatis paſſiuæ, & ſic Verbum dici eſſentialiter, Deoque pro priori ad relationes ſecundum prædicata abſoluta rationem verbi conuenire: ideò iuxta iſtam doctrinam argumento vltimo formato in fauorem Henrici aliter eſt occurrendum, diſtinguendo maiorem: prout eſt Verbum propriè, & adæquatè acceptum, nego maiorem: accepto verbo communiter, & inadæquatè, concedo maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam; nam licet Verbum propriè, & adæquatè acceptum, qua ratione dicit repræſentationem, & proceſſionem realem ab alio, perſonaliter ſolum dicatur in Deo, acceptum tamen inadæquatè, & communiter prout ſolum dicit actualitatem repræſentatiuam obiecti, eſſentialiter dicitur: Deus autem non eſt prima idæa creaturarum vt Verbum in prima, ſed in ſecunda acceptione; ac proinde eſſe primam creaturarum idæam, non conuenit verbo diuino vt perſonaliter ab alijs diſtinctio: prout autem argumentum probare contendit, Verbum propriè, id eſt adæquatè acceptum eſſe idæam, qua Deus operatur creaturas, ſolutum manet ex dictis in priori ſolutione. 93 *Aliter principale argumentum diluitur.*

Sed contra ſecundam oppones, Verbum propriè, & adæquatè ſumptum dicitur perſonaliter, & eſt proprium ſecundæ perſonæ: ergo idæa ſumpta propriè, & adæquatè perſonaliter dicitur, & ex ſecundæ perſonæ propria, quamuis ſumpta communiter, & inadæquatè eſſentialiter dicatur, & ſit tribus perſonis communis; & conſequenter ſententia Henrici erit vera de idæa propriè, & adæquatè ſumpta. Reſpondeo, negando conſequentiam: ratio autem diſcriminis conſtat ex dictis; quia nempè Verbum adæquatè ſumptum dicit repræſentationem actualiſſimam obiecti, & ordinem producti ad intelligentem, & ideò propriè, id eſt adæquatè ſumptum perſonaliter dicitur: de ratione autem idææ ordo producti ad intelligentem, non eſt, ſed ſolum quod ſit ratio obiectiua practicæ cognitionis artificiati, & ideò propriè, id eſt adæquatè ſumpta, non dicitur perſonaliter, 94 *Replicabis.* *Reſpond.*

Digitized by Google

liter, ſed eſſentialiter; & ſecundum prędicata eſſentialia adęquatè ſumpta, ſaluatur in Deo.

95 *Inſtabis.* Inſtabis; idęa idem eſt quod Verbum practicè repręſentans obiectum, ſeu artificiatum ab artifice formandum; ſed Verbum practicè repræſentans, propriè acceptum perſonaliter dicitur in Deo, non minus quam Verbum ſpeculatiuè repręſentans: ergo idęa propriè ſumpta dicitur perſonaliter.

Reſpond. Reſpondeo negando maiorem; nam licet Verbum practicum includat rationem idęæ, non tamen eſt de ratione idęæ, quod Verbum practicum ſit; nam Verbum practicum dicit ordinem producti ad dicentem, & rationem repręſentantis practicè obiectum: idæa autem ordinem producti ad dicentem non importat, ſed ſolum ordinem repræſentantis, & ideò quamuis omne Verbum practicum idæa ſit, non tamen omnis idæa Verbum practicum eſt, nec eſſe Verbum practicum eſt de ratione idææ.

§. VII.

Examinantur alijs mod. dicendi.

96 *Prima ſententia Durandi* DVrandus *in 1. diſt. 36. quaſt. 3.* conuictus argumento facto, diſtinguit tria genera perfectionum: quędam enim ſunt communes Deo, & creaturis, vt eſſe, viuere, cognoſcere: quędam ſunt ſolum in Deo, vt eſſe omnipotentem, infinitum, & huiuſmodi: aliæ creaturarum proprię, vt eſſe finitum, creatum, & huiuſmodi, & præter hęc, quidditates rerum creatarum, vt eſſe hominem, bouem, &c. Qua diſtinctione poſita, docet, quoad illas perfectiones, quę ſunt Deo, vel creaturis propriæ, non poſſe diuinam eſſentiam habere rationem idęæ: quia non poteſt comparari ad illas, vt imitabile ad imitatiuum, quod requiritur ad rationem idęæ; & hoc ideò, quia in quo vnum imitatur alterum, debet in vtroque inueniri: perfectiones autem, quæ ſunt Deo propriæ, non conueniunt creaturis, quæ ſunt proprię creaturis, non inueniuntur in Deo; & conſequenter quoad iſtas perfectiones, non poteſt creatura Deum imitari. Ex quo vlterius fit, vt diuina eſſentia quantum ad has perfectiones non ſit creaturarum idęa. *Secunda pars.* Quoad illas verò, quæ ſunt Deo, & creaturis communes, poteſt diuina eſſentia rationem idęæ ſortiri, non perfectè, ſed imperfectè: quia vbi non eſt perfecta ratio imitationis, non eſt perfecta ratio idęæ: ſed hic non eſt perfecta ratio imitationis: ergo nec ratio perfecta idææ. Maior patet; inquit Durandus: quia idæa, & idæatum dicunt imitabile, & imitatiuum: ergo vbi non eſt perfecta imitatio, non eſt perfecta ratio idææ. Minorem autem probat; nam imitatio Dei à creatura quantum ad quaſcumque perfectiones non eſt ſecundum identitatem ſpeciei, & dicitur eſſe quædam imitatio Dei à creaturis quoad prædicata communia, per oppoſitum ad illa, quæ ſic conueniunt Deo, quod non creaturis, vel ſic creaturis, quod non Deo in quibus nulla eſt imitatio, quin potius oppoſitio: ergo quoad prædicata communia Deo, & creaturis, eſt imitatio Dei à creatura imperfecta; & conſequenter imperfecta ratio idææ, quoad propria vero Deo, vel creaturis, nullatenus diuina eſſentia ſortitur rationem idææ: quia in illis nullatenus creatura Deum imitatur.

97 *pars.* Ex quo infert Durandus, quoad illa prædicata, quæ conueniunt creaturis & non Deo, ipſas creaturas quatenus à Deo cognitas habere rationem idææ, nec eſt inconueniens, quod creatura vt cognita ſit exemplar ſui ipſius vt realiter exiſtentis. Cum autem ſibi obieciſſet, nam creatura cognita non eſt æterna: idęæ ſecundum Auguſtinum ſunt æternæ: ergo creatura cognita non eſt idæa. Reſpondet, quod licet creaturæ ſecundum eſſe proprij generis non ſint æternæ, ſunt tamen æternæ ſecundum eſſe cognitum à Deo, & ſecundum hoc eſſe cognitum habent rationem idææ. Inquirens autem Durandus, quid ſit hoc eſſe cognitum? Reſpondet, *quaſt. citata numero* 17. per hoc eſſe cognitum ſe intelligere; non Dei cognitionem, nec eſſe creaturæ ſecundum proprium genus, quia prout ſic non eſt æternum, ſed habitudinem cognitionis diuinæ ad creaturam cognitam, ſecundum quam habitudinem ipſa dicitur eſſe in mente diuina obiectiuè à Deo cognita, & hæc habitudo non eſt res, ſed ratio, nec neceſſe eſt idęam eſſe ſemper rem, ſed ſufficit quod ſit ratio rei apud intellectum artificis, ſicut ſanitas in anima eſt idęa ſanitatis in re ad extra, & domus in mente artificis eſt idęa domus materialis, quę fit extra per artificem. Hęc Durandus, pręter morem ſolitum ſatis obſcura.

98 *Sententia reijcitur primo ex dictis.* Cuius ſententia reijcitur primo ex his, quibus ſupra oſtendimus, inter idęam, & idęatum realem diſtinctionem debere interuenire eo quod nihil poteſt realiter imitari ſe ipſum, idęatum autem realiter imitatur idęam. Secundo ex alio principio: quia idęa eſt finis, & regula actionis, per quam artificiatum ab artifice formatur, nihil autem creatum poteſt eſſe finis, aut regula actionis diuinę, & conſequenter nihil creatum poteſt eſſe idęa reſpectum intellectus diuini. Pręterea: nam idæa eatenus eſt ratio formandi artificiatum, quatenus eſt ratio obiectiua illud practicè cognoſcendi; ſed creatura nequit eſſe Deo ratio obiectiua practicę cognitionis, vt *Diſput. 26. §. 8.* fusè monſtrauimus: ergo nequit eſſe idęa, per quam Deus operetur ad extra.

Deinde impugnatur, diſcurrendo per illa, quæ docet Durandus. Primo diſplicet in eo, quod ait, Deo conuenire imperfectam rationem idææ, cuius falſitas oſtenditur primo: omne enim quod dicitur propriè de Deo, & de creaturis, propriùs de Deo dicitur; & conſequenter perfectius, quam de creaturis; ſed ratio idęę non metaphoricè, ſed propriè dicitur de Deo: ergo proprius, & perfectius, quam de creaturis dicitur ratio idęæ, & conſequenter non imperfectè, ſed perfectè conuenit Deo eſſe creaturarum idęam. Conſequentia cum minori tenet. 100 *Deum non eſſe imperfectè idęam ſed propriè Prob. I.*

Maior autem eſt Diu Thomę expreſſa *ſupra quaſtione 13. articul. ſexto*, & conſtat: id enim quod cauſę conuenit, & effectui, proprius de cauſa dicitur, quam de effectu; Deus autem eſt cauſa omnis perfectionis repertę in creaturis: ergo id quod dicitur de Deo, & de creaturis, proprius de Deo dicitur, quam de creaturis: ex quo vlterius fit, vt perfectius Deo conuenire debeat, quam creaturis: licet enim cauſa vniuoca non petat effectum excedere in perfectione: cauſa autem, quę equiuoca eſt, petit effectum excedere in perfectione vtrique communi, & maximè cauſa prima: Deus autem non eſt cauſa vniuoca, ſed æquiuoca, & prima omnis effectus creati: ergo perfectio, quę Deo, & creaturis conuenit, perfectius reperitur in Deo.

Secundo probatur: ex eo quod de ratione idęę ſit eſſe imitabilem ab idęato, non ſequitur vbi eſt imperfecta imitatio, eſſe imperfectam rationem idęę; ſed hæc eſt ratio Durandi: ergo ratio, qua dictum illud ſuadet, eſt nulla, & conſequenter illius aſſertio eſt falſa. Probatur maior, de ratione agentis eſt intendere ſibi aſſimilare effectum; & tamen ex hoc non ſequitur vbi perfecta aſſimilatio effectus ad agens non eſt, eſſe agens imperfectum, Deus namque eſt perfectiſſimum agens, & perfectiſſima cauſa; & tamen ſimilitudo creaturarum ad Deum, ſimilitudo perfecta non eſt: ergo ex eo quod de ratione idææ ſit eſſe imitabilem, non ſequitur idęam, quam idęatum non imitatur perfectè, eſſe imperfectam idęam. 101 *Secundo probatur*

Confirmatur: de ratione effectus cauſę efficientis eſt ſuę cauſę aſſimilari: & tamen ex eo, quod effectus non aſſimiletur ſuę cauſę perfectè, non ſequitur eſſe imperfectè effectuum illius; nam effectus cauſati à Deo non aſſimilantur illi perfectè: & tamen non ſunt imperfecti in ratione effectus Dei, quin potius in ratione effectus excedunt effectus omnium aliarum cauſarum: ergo ex eo quod de ratione effectus cauſę exemplaris ſit eſſe imitatiuum illius, non ſequitur, quod ſi imperfectè imitatur, deficiat à perfectione idæati, vel à perfectione effectus in illo genere cauſę; & conſequenter non ſequitur ex eo, quod idęa non ſit perfectè ab idęato imitata, non eſſe perfectè idęam. 102

Diſplicet ſecundo Durandus in eo quod ait, eſſe cognitum creaturarū, in quo rationem idææ conſiſtere docet, eſſe reſpectum cognitionis diuinæ ad creaturas, cuius falſitas oſtenditur primo: nam relatio cogniti non refert cognoſcentem ad cognitum, ſed cognitum ad cognoſcentem, ſicut relatio viſi non refert videntem ad obiectum viſum, ſed obiectum viſum ad videntem: at relatio cognitionis refert cognoſcentem ad cognitum: ergo relatio cogniti non eſt relatio cognitionis: & conſequenter ſi eſſe cognitum creaturarum conſiſtit in relatione, non conſiſtit in relatione cognitionis diuinę ad creaturas, ſed in relatione creaturarum ad Deum vt cognoſcentem. 103 *Eſſe cognitum creaturarum non eſſe reſpectum cognitionis diuinæ ad creaturas Prob. I.*

Deinde: nam hæc relatio nec eſt rationis, nec realis: ergo talis relatio non datur. Antecedens pro prima parte patet; nam in relatione rationis, non poteſt conſiſtere ratio idææ; ſed in prędicta relatione eſt poſita ratio idææ in ſententia Durandi: ergo nequit eſſe relatio rationis. Pro ſecunda parte probatur primo; nam Dei ad creaturas non datur relatio realis, vt docet Diuus Thomas *ſupra quaſt. 13. art. 7.* ergo relatio cognitionis diuinę ad creaturas non poteſt eſſe realis. Secundo; nam relatio realis cognitionis diuinæ ad creaturas, non poteſt non identificari cum cognitione diuina, aliàs eſſet accidens diuinę cognitionis, quod implicat; ſed in relatione identificata cum diuina cognitione non poteſt conſiſtere ratio idęæ, alias in ipſa cognitione conſiſteret, cuius contrarium docet Durandus: ergo relatio realis cognitionis diuinæ ad creaturas non eſt. 104 *Secundo.*

Denique: nam ly *in quantum* cadens ſupra aliquod concretum, neceſſario debet deſignare, vel formam talis concreti, vel ſubiectum denominatum ab illa, vt conſtat diſcurrendo per omnia concreta; ſed cognitum eſſe creaturarum à Deo, eſt concretum conſtans ex cognitione diuina, vt forma denominante, & ex creaturis vt ſubiecto denominato: ergo ſi creaturæ in quantum cognitæ obtinent rationem idęæ, vt docet Durandus, ly *in quantum* deſignare debet, vel cognitionem diuinam, quæ eſt forma, & conſequenter diuina cognitio erit creaturarum idęa, quod negat Durandus, vel deſignare debet creaturas, quæ ſunt ſubiectum denominatum, prout à cognitione diuina diſtinctas; & conſequenter creaturæ vt in proprio genere ſortiuntur rationem idęę quod Durandus recuſat. Quod ſi recurrat ad relationem cognitionis diuinę ad creaturas vt cognitas, hoc effugium ex dictis proximè manet excluſum. 105 *Denique.*

Digitized by Google

106 *Idæam ſemper eſſe rem prob. 1.* Denique diſplicet Durandus in eo, quod eſſerit, idæam non ſemper eſſe rem; ſed aliquando eſſe rationem. Cuius falſitas probatur primo; nam idea ſemper eſt aliquid reale, aliàs cauſa realis non eſſet; ſed ratio, quæ non eſt res, non eſt aliquid reale, ſed rationis: ergo idæa ſemper eſt res, & nunquam eſt ſola ratio.

107 *Secundò.* Secundo: nam vel eſt ratio formalis, hoc eſt exiſtens ſubiectiuè in intellectu, vel eſt ratio obiectiua, hoc eſt, intellectui obiecta: ſi primum, ſemper eſt res, nam cognitio, aut Verbum in quibus poteſt ratio formalis conſiſtere; ſemper ſunt aliquid reale: ſi ſecundum dicatur; cum non ſit ratio obiectiua conficta, aliàs eſſet ens rationis, neceſſario eſt dicendum eſſe rationem obiectiuam realem, & veram; & conſequenter eſſerendum eſt, eſſe rem.

108 *Tertius modus dicendi.* Tertius modus dicendi aſſerit, idæam diuinam conſiſtere, non in diuina eſſentia vt cognita, ſed vt eſt actualis cognitio, & ad ſextum argumentum reſpondet, quod licet eſſentia diuina vt eſſentia, & vt obiectum cognitum, non ſit ſimilis creaturis, prout tamen cognitio, eſt illis ſimilis, non ſimilitudine entitatiua, ſed intentionali, & repræſentatiua: repræſentat enim intellectui diuino omnia prædicata creaturarum, & modum, quo ſunt formandæ, quam ſimilitudinem ſufficere ad rationem idææ conſtat in artifice creato, in quo idæa interiori, eſt cognitio, ſeu Verbum mentis, cum tamen, nec cognitio, nec Verbum aſſimilentur artificiato formando ſimilitudine entitatiua, ſed tantum repræſentatiua, & intentionali.

109 Pro hac ſententia refertur Bonauentura *in 1. diſtinct. 35. quæſt. 1. artic. 1.* illam tenent Vazquez, *diſp. 72. cap. 2.* Suarez *lib. 3. de attributis cap. 5. & tom. 1. metaphyſicæ diſput. 35.* quibus ex parte adhæſit Granadus *Tract. 7. diſp. 2. ſect. 3.* Duplicem diſtinguens idæam, vnam formalem, & aliam obiectiuam, & aſſerens, idæam formalem conſiſtere in cognitione diuina, obiectiuam autem in diuina eſſentia, vt diuinæ menti obiecta: referens pro hac ſententia Molinam; & in hoc ſenſu mentem Diui Thomæ accipiens, cui ſententiæ aliqui Recentiores adhærent.

110 *Reijcitur 1. ex D. Thom.* Nobis tamen placere non poteſt, eſt enim contra D. Thomam *in hac quæſt. artic. 1. ad tertium*, illis verbis: *Vnde idæa in Deo, nihil eſt aliud, quam Dei eſſentia*, & expreſſius *artic. 2. ad 2.* Vbi docet dari in Deo plures idæas; ſecus autem plures ſapientias, & artes: *Quia ſapientia, & ars ſignificantur* vt quo *Deus intelligit, ſed idæa* vt quod *Deus intelligit, Deus autem vno intellectu intelligit multa;* ſed cognitio diuina non ſignificatur vt quod à Deo intelligitur, ſed vt quo Deus intelligit, & cognoſcit: ergo idæa diuina non conſiſtit in actu cognitionis.

111 *Explicatio [illegible] reijcitur.* Nec explicatio adhibita à Patre Granados, quod nempè Diuus Thomas loquatur de idæa obiectiua, non autem de idæa formali, difficultatem euacuat. Tum: quia Diuus Thomas idæam contraponit arti, & ſapientiæ; & conſequenter ſentit artem, & ſapientiam diuinam, non ſortiri rationem ideæ, ſed cognitio diuina eſt ars, & ſapientia: ergo nullatenus eſt idæa iuxta mentem Angelici Præceptoris. Tum etiam: nam ſequitur ex tradita explicatione, quod loquendo de idæa formali D. Thomas argumentum inſolutum reliquerit: hoc autem admittendum non eſt, maximè à Patre Granados doctrinæ Diui Thomæ addictiſſimo: ergo explicatio tradita eſt inſufficiens. Probatur ſequela: argumentum contendebat probare, non eſſe plures idæas in Deo: quia in illo non ſunt plures artes, nec plures ſapientiæ. Cui argumento reſpondet Diuus Thomas, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam, & rationem diſcriminis reddit: quia ars, & ſapientia ſignificantur vt quo Deus intelligit; idæa autem ſignificatur vt *quod* à Deo intelligitur; ſed hæc doctrina non poteſt cognitioni applicari, cognitio namque in Deo non ſignificatur vt *quod* à Deo intelligitur; ſed vt quo Deus intelligit: ergo ſi cognitio diuina eſt formalis idæa, loquendo de idæa formali, argumentum à Diuo Thoma relinquitur inſolutum.

112 *Secundò impugnatur.* Deinde reijcitur, ideo namque aliqui ex præfatis Authoribus idæam diuinam in intellectione Dei conſiſtere docent, quia Verbum mentis in artifice creato eſt idæa, per quam format artificiatum, Verbum autem idem eſt quod intellectio; ſed Verbum in artifice creato ab intellectione diſtinguitur, vt expreſsè docet Diuus Thomas *Quæſt. 8. de Potentia artic. 1. quæſt. 3. de veritate artic. 2. quæſt 4. artic. 1. & 2. Primo Contra Gentes cap. 11. & in hac prima parte infra quæſt. 34. artic. 1. ad 2.* Ergo præfata ſententia in principijs contrarij Diui Thomæ doctrinæ fundatur: & conſequenter illius menti contradicit.

113 *Confir. 1.* Confirmatur, & vrgetur: inde namque mouentur præfati Authores, vt diuinæ intellectioni attribuant rationem ideæ: quia eſt ſimilis creaturæ in eſſe præſentatiuo, quod ſufficit ad rationem ideæ: & hoc ideò, quia intellectio creata eſt ſuo obiecto ſimilis intentionaliter; ſed intellectio creata non eſt ſimilitudo intentionalis obiecti: ergo nec diuina intellectio. Probatur minor, quod enim intellectio creata ſit ſimilitudo intentionalis obiecti, colligunt præfati Authores, ex eo quod Verbum in intellectione conſiſtit, Verbum autem eſt intentionaliter ſimile obiecto: at Verbum ab intellectione creata diſtingui, eſt doctrina expreſſa Diui Thomæ: ergo ſaltim in doctrina D. Thomæ, intellectio non eſt intentionalis ſimilitudo obiecti: & conſequenter iuxta Angelici Doctoris doctrinam non eſt in illa conſtituenda ratio idææ, nec in Deo, nec in nobis.

Confirmatur, & vrgetur ſecundo; inde Vazquez, & Suarez excludunt eſſentiam diuinam à ratione idææ; quia non eſt creaturis ſimilis, de ratione autem idææ eſt ſimilitudo cum idæato; at hæc ratio etiam probat cognitionem diuinam idæam non eſſe; ergo inconſequenter negant eſſentiæ rationem idææ, & illam Dei cognitioni concedunt. Probatur minor, ſimilitudo, quam negant eſſentiæ diuinæ reſpectu creaturarum, eſt ſimilitudo vniuoca, analogam enim ſimilitudinem inter eſſentiam diuinam, & creaturas non poſſunt negare; ſed cognitio diuina non poteſt eſſe creaturis ſimilis ſimilitudine vniuoca: nam inter Deum, & creaturas in nullo prædicato poteſt dari conuenientia, aut ſimilitudo vniuoca, vt docent communiter Theologi, & modò ſupponimus ex Diuo Thoma *ſupra quæſt. 13. art. 5.* ergo ratio illa ſi probat de eſſentia, conuincit etiam de diuina cognitione, quod idæa creaturarum eſſe non poſſit. 114 *Vrgetur ſecundo.*

Reſpondebis ex Patre Vazquez vbi ſupra *cap.* 2. ſimilitudinem requiſitam ad rationem idææ inter ipſam, & rem cuius eſt idæa, non eſſe ſecundum vnitatem eiuſdem naturæ, qualis eſt inter duo alba, ſed ſecundum repræſentationem, ſicut ſpecies, ſeu verbum alicuius rei dicitur ſimilitudo illius; cum tamen interdum longè diuerſæ naturæ ſint, & qualitatis, & hanc ſimilitudinem conuenire cognitioni Dei: ſecus autem eſſentiæ, ſeu naturæ diuinæ. Ita Vazquez *vbi proximè num.* 6. & explicans *num.* 8. iſtum modum ſimilitudinis, ait, ſecundum illum perfectiſſimè creaturas Deum imitari, ſic enim omnino producuntur re ipſa, ſicut eſſentia diuina eas repræſentat. 115 *Reſpond. Vazqu.*

Sed contra primo: nam ratio repræſentationis non conuenit cognitioni, ſed verbo per cognitionem producto, in quo intellectus contemplatur obiectum, vt ex D. Thoma vidimus, & fusè oſtendimus *tom. 1. tract. 2. diſp.* 12. Sed cognitio diuina ſub ratione cognitionis non eſt verbum creaturarum, nec ſpecies expreſſa illarum, ſed aliquid à verbo diſtinctum in ſententia D. Thomæ diſtinguentis cognitionem à Verbo: ergo diuina cognitio, ſub ratione cognitionis non eſt ſimilis creaturis ſimilitudine intentionali, & repræſentatiua; & conſequenter ſi hæc ſimilitudo exigitur ad rationem idææ, diuina cognitio ſub ratione cognitionis idæa creaturarum non eſt. 116 *Sed contra 1.*

Secundo: non enim omnis repræſentatio eſt ſimilitudo, nec omnis repræſentatio ſupra ſimilitudinem petit fundari, vt vidimus *Diſput.* 11. cauſa namque repræſentat effectum, & effectus repræſentat cauſam, non ſolum ſecundum id, in quo cauſa, & effectus conueniunt, ſed etiam ſecundum illa, in quibus, & per quæ diſtinguuntur; & tamen ſecundum illa prædicata non ſunt inter ſe ſimilia, ſumus etiam repræſentat ignem, & creaturæ repræſentant creatorem, prout creator à creatura diſtinguitur; cum ex illis veniamus in cognitionem Dei; & tamen ſumus non eſt ſimilis igni, nec creaturæ ſunt ſimiles Deo ſecundum id, in quo diſtinguuntur: ergo ex eo quod Dei cognitio repræſentet creaturas, non ſequitur illis eſſe ſimilem, etiam in eſſe repræſentatiuo. 117 *Cont.*

Quod amplius vrgetur: nam ſi repræſentatio eſſet ſimilitudo, perfecta repræſentatio eſſet perfecta ſimilitudo; ſed nullum prædicatum diuinum poteſt eſſe ſimile creaturis perfecta ſimilitudine, cum quodlibet prædicatum diuinum infinitè diſtet à creatura: ergo nullum prædicatum Dei repræſentare poterit perfectè creaturam; & conſequenter ſi ad rationem ideæ requiritur perfecta repræſentatio idæati, non poterit Dei cognitio eſſe idæa creaturarum. Si dicas: argumentum conuincere de ſimilitudine entitatiua, non autem de ſimilitudine in eſſe repræſentatiua: in contrarium obſtat: nam eſſe repręſentatiuum non eſt aliquid fictum, ſed aliquid eſſe verum, & reale, ſed in nullo eſſe reali poteſt dari perfecta ſimilitudo inter Deum, & creaturam, cum in omni eſſe reali ſit infinita diſtantia: ergo nullum prędicatum diuinum poteſt eſſe ſimile creaturis perfecta ſimilitudine, nec in eſſe entitatiuo, nec in eſſe repræſentatiuo. Recolantur dicta, *Diſput. 11. & 12.* vbi ex hoc principio inter alia monſtrauimus implicationem formæ creatæ repræſentantis Deum quidditatiuè, eo quod nulla forma creata poteſt eſſe ſimilis Deo, nec eiuſdem quidditatis cum illo, nedum in eſſe entis, ſed nec etiam in eſſe repręſentatiuè. 118 *Confir.*

Tertiò, vt enim multis oſtendimus *Diſput.* 26. Deus cognoſcit creaturas in ſe ipſo, vt in cauſa, & obiecto prius cognito & conſequenter diuina eſſentia vt obiectum repręſentat perfectè creaturas, non enim poteſt vnum in alio, vt in obiecto cognoſci, niſi in ipſo, repręſentatiuè contineatur, & ab illo repręſentetur: ergo ſi repręſentatio ſufficit ad rationem ideę, diuina eſſentia vt obiectum, & vt cognita a diuino intellectu eſt idea creaturarum. Quod autem docet Vazquez *num.* 8. relato, quod nempè creaturę imitantur perfectè Dei eſſentiam, vt habet rationem ideę, eſt expreſsè contra D. Thomam *in hac quæſtione art. 2. & quæſt. 3. de veritate artic.* 2. Et reijcitur: ſi namque ob aliquam rationem creatura perfectè imitaretur diuinam eſſentiam, prout obtinet rationem ideę, maximè propter illam, 119 *Contra.* 120 *Creaturæ non imitantur perfectè diuinam eſſentiam.*

Digitized by Google

illam, quam Vazquez aſſignat; quia nempè creaturæ producuntur re ipſa, eo modo, quo à diuina eſſentia repræſentantur; ſed hac ratione non concluditur perfecta imitatio: ergo talis imitatio non datur. Probo minorem, creaturas produci in eſſe eo modo, quo in diuina eſſentia eminenter continentur, non ſufficit vt creaturæ perfectè Dei eſſentiam imitentur, vt eminenter continentem: ergo creaturas produci in eſſe, eo modo, quo à diuina eſſentia repræſentantur, non ſufficit vt creaturæ perfectè imitentur diuinam eſſentiam vt repræſentatiuam.

121 *Ita quo rejicitur.* Denique modus iſte dicendi reijcitur: nam idea eſt forma, ad quam reſpiciens artifex ad illius inſtar aliquid operatur; ſed cognitio non eſt forma, ad quam aſpiciens artifex operatur, ſed forma, qua aſpicit ideam, & in illa artificiatum, cognitio namque non ex parte obiecti ſe tenet, ſed ex parte cognoſcentis, nec ſpectat ad genus intelligibile paſſiuum, ſed ad genus intelligibile actiuum tanquam vltima actualitas, per quam intellectus transfertur de actu primo ad actum ſecundum, & actu intelligens conſtituitur, actuque obiectum percipiens: ergo cognitio actualis nulla ratione obtinet rationem ideæ, nec in Deo, nec in nobis.

122 *Reſpond. Granadus.* Reſpondet Granadus *vbi ſupra num.* 14. maiorem argumenti eſſe veram, de idæa, vel exemplari obiectiuo, hoc enim obiectum concurrit, & obiectiuè dirigit artificem ad formandum artificiatum; ac proinde illud aſpiciens ad ſui inſtar artificiatum efformat, non autem de idæa formali, hæc namque, & ſi poſſit reflexè ab artifice cognoſci, & aliquando id contingat, maximè cum artifex à nullo exemplari extrinſeco dirigatur obiectiuè; hoc tamen neceſſarium non eſt vt experientia ipſa conſtat, vt autem exerceat munus ideæ, ſufficit eſſe repræſentationem exemplaris obiectiui; quia eo ipſo artificem dirigit, & ad eius ſimilitudinem, & imitationem efficitur opus.

123 *Sed contra I.* Sed contra primo: nam prædicta diffinitio communiter acceptatur à Theologis de idæa in ſua vniuerſalitate: ergo vel idæa formalis non datur, vel debet illi aſſignata diffinitio conuenire. *Secundo.* Secundo: nam directio ideæ eſt diſtincta à directione artis, aliàs idæa non diſtingueretur ab arte, quod eſt contra D. Thomam, & contra communem Theologorum ſententiam; ſed directio ſubiectiua, & formalis eſt directio propria artis: ergo ad rationem ideæ neceſſaria eſt directio obiectiua, at niſi ad illam vt *quo*, vel vt *quod* obiectiuè aſpiciens artifex operetur artificiatum, non datur directio obiectiua: ergo ſine tali inſpectione non ſaluatur ratio ideæ.
124 *Tertio.* Tertio ex Diuo Thoma *quæſt.* 3. *de veritate art.* 1. *in corpore*, illis verbis: *Si ergo aliquid fiat ad imitationem alterius per agens, quod non determinat ſibi finem, non ex hoc forma imitata habet rationem exemplaris, vel ideæ: non enim dicimus, quod forma hominis generantis ſit idæa, vel exemplar homini generati, ſed ſolum hoc dicimus quando agens propter finem, determinat ſibi finem, ſiue illa forma ſit in agente, ſiue extra agentem: dicimus enim formam artis in artifice eſſe exemplar artificiati, & ſimiliter etiam formam, quæ eſt extra artificem, ad cuius imitationem artifex aliquid facit: hæc ergo videtur ratio ideæ, quod idæa ſit forma, quam aliquid imitatur ex intentione agentis, qui determinat ſibi finem.* Hæc Diuus Thomas: ex quibus tale argumentum conficio: vt aliqua forma ſit idæa, ſiue interior, ſiue exterior, non ſufficit eſſe imitationis extremum, niſi illius imitatio intendatur ab agente; ſed idæa formalis idem eſt, quod idea interior, & forma intra intellectum artificis exiſtens: ergo vt hæc forma ſortiatur rationem idææ, debet illius imitatio eſſe ab artifice intenta: at niſi talis forma obiectiuè ad intellectionem ſe habeat, nequit artifex illius imitationem intendere: ergo niſi obiectiuè ad artificiatum formandum concurrat, non obtinet rationem idææ.

125 *Aliter reſpondet Vazquez.* Vazquez *diſput. allegata num.* 10. reſpondet, quod licet artifex creatus, vt dicatur operari per idæam interiorem, non debeat ſuam cognitionem, in qua verbum conſiſtit aſpicere, ſed ſolum rem ipſam, quam apprehendit inſtar, cuius opus externum efficitur: Deus autem vt cognoſcat creaturas, quas facturus eſt, prius intuetur ſuam eſſentiam, qua veluti verbo expreſſæ ſunt, eo quod eſſentia diuina ſimul eſt obiectum primarium, & Verbum, ſeu ſpecies obiecti ſecundarij, ſcilicet creaturarum; cumque ex eo, quod eſſentia diuina conſtituit Deum intelligentem ſui ipſius, reddat etiam intelligentem creaturarum, vt *art.* 6. ipſe Vazquez docuerat, fit vt aſpectus ille, quo Deus ſuam eſſentiam intuetur, conducere videatur ad rationem idææ vt ad eam primum aſpiciens, dicatur deinde facere creatura inſtar illius quoad expreſſionem, & repræſentationem.

126 *Sed contra I.* Sed contra primo: nam aſpectus requiſitus in artifice ad formandum artificiatum, debet terminari ad idæam formaliter vt idæam; ſed cognitio diuinæ eſſentiæ prærequiſita in Deo ad cognoſcendas, & cauſandas creaturas in ſententia Patris Vazquez, non terminatur formaliter ad diuinam cognitionem, quæ in illius ſententia ſortitur rationem idææ: ergo cognitio iſta non ſufficit vt ſaluetur Deum aſpicientem ad idæam formare creaturas, quod iuxta idææ diffinitionem neceſſarium cenſetur. Conſequentia tenet: maior eſt certa: nam verba in difficitionibus formaliter ſunt accipienda; ſed idæa diffinitur per hoc, quod eſt forma, ad quam aſpiciens artifex operatur: ergo aſpectus iſte debet ad idæam formaliter terminari. Minor autem probatur, quod namque cognitio eſſentiæ diuinę debeat cognitionem creaturarum præcedere, probat Vazquez ex eo quod diuina eſſentia eſt obiectum primarium, & creaturæ ſecundarium obiectum diuini intellectus: obiectum autem primarium debet priuſquam ſecundarium cognoſci; ſed obiectum primarium intellectus diuini non eſt eſſentia Dei prout eſt creaturarum cognitio, ſed ſub alia ratione; actus enim alicuius potentiæ, & virtus nequit eſſe obiectum primarium illius: ergo cognitio eſſentiæ præcedens cognitionem creaturarum, non terminatur in Deo ad idæam formaliter vt idæam.

Secundo: nam quod idæa terminet aſpectum artificis vt per illam formetur artificiatum, petitur ab illa formaliter vt idea, & ex vi exercitij exemplariter cauſandi, vt fatentur omnes vtentes prædicta diffinitione; ſed quod creaturarum cognitio ſupponat in Deo cognotionem ſui non patitur ab illa vt idæaliter cauſante creaturas: ergo quod eſſentiæ cognitio in Deo præcedat cognitionem creaturarum, non ſufficit vt creaturarum cognitio ſortiatur rationem ideæ. Probatur minor, diuina cognitio exercet rationem ideæ apprehendendo, & cognoſcendo creaturas; ſed munus apprehenſionis non exercet quatenus cognita: ergo quod à Deo cognoſcatur non petitur à cognitione diuina vt idæaliter cauſante creaturas. 127 *Cōtra 1.*

Nec motiua huius ſententiæ alicuius ponderis ſunt: arguunt primo auctoritate Pattum; nam Dionyſius cap. 5. de diuinis nominibus, *ideas vocat prædeſtinationes*, Damaſcenus *rationes, & conſilia diuina*, Clemens Alexandrinus lib. 5. Stromatum ait: *Idæam eſſe diuinam intelligentiam*, Auguſtinus tract. 1. in Ioannem, explicans illa verba: *Quod factum eſt in ipſo, vita erat*, ſic ait: *Facta eſt terra, ſed ipſa terra, quæ facta eſt, vita non eſt: eſt autem in ipſa ſapientia ſpiritualiter ratio quadam, qua terra facta eſt, hæc vita eſt, qua viuit anima artificis, vbi ſunt hæc omnia antequam proferantur*; ſed ratio illa, de qua Auguſtinus ait, quod illa facta eſt terra, eſt idæa per quam Deus terram formauit, & de illa ait, quod eſt vita: ergo idæa diuina vita eſt; & conſequenter actus vitalis, ſcilicet intellectio diuina. 128 *Arguunt Auctoritate PP.*

Reſpondeo, Dionyſium appellare idæas prædeſtinationes, id eſt prædiffinitiones diuinas; quia idææ rerum futurarum decretis efficacibus prædiffinitiuis complentur, & rationem illorum cum futuris connectuntur, nec aliter in idæis poſſe futura cognoſci, niſi per decretum liberum determinatis, docuimus *tract.* 4. *diſp.* 16. Clemens Alexandrinus vocat idæam diuinam intelligentiam, vel quia intellectio diuina mediante diuina eſſentia, vt idæa ad creaturas terminatur, vel quia vt §. ſequenti ex D. Thoma videbimus, diuina eſſentia non obtinet rationem ideæ, niſi vt cognita à Deo, vt diuerſimodè imitabilis à creaturis: vnde diuina eſſentia vt idæa intellectionem diuinam importat, etſi in illa non conſiſtat. Auguſtinus autem cum ait, quod ratio illa, qua terra facta eſt, vita eſt, explicari poteſt primo in ſenſu non omnino formali, ſed identico, qua ratione omnia, quæ in Deo ſunt, vita ſunt, vel quod ratio illa eſt vita non formaliter, ſed obiectiuè; qua eſt obiectiua ratio artis, & ſapientiæ diuinæ, quæ formaliter eſt vita. Vel denique illam vitam appellat; quia diuina eſſentia obtinet rationem idææ, quatenus cognita à Deo, & quia cognitio Dei eſt formaliſſimè vita diuina, eſſentia, & idæa, quantum ad id per quod in ratione idææ completur, eſt etiam vita formaliter: & quidem teſtimonium Dionyſij ſi aliquid probat, conuincit in actu voluntatis diuinæ conſiſtere rationem ideæ, quod non contendunt contrarij: quod autem ſequatur patet; nam diuinæ prædiffinitiones, de quibus Dionyſius loquitur, cum idæas prædeſtinationes vocat, in actu voluntatis conſiſtunt. 129 *Explicatur PP.*

Secundo ſic arguunt; nam cognitio diuina, eſto non ſit ſimilis entitatiuè rebus cognitis, eſt tamen illis ſimilis repræſentatiuè, & virtualiter; ſed hæc ſimilitudo ſufficit ad rationem idææ: ergo eſt creaturarum idæa. Confirmatur; in artifice creato cognitio, qua artificiatum cognoſcit, eſt idæa artificiati: ergo diuina cognitio eſt idæa creaturarum. Conſequentia patet à paritate rationis: antecedens autem probatur, vt enim docet Diuus Thomas *quæſt.* 3 *de veritate art.* 1. *in corpore*, conceptus in mente artificis creati eſt idæa, per quam format artificiatum; ſed conceptus in artifice creato eſt ipſa cognitio: ergo hæc obtinet in artifice creato rationem idææ. 130 *Secundū argum.*

Reſpondeo, negando maiorem, vt enim oſtendimus, diuina eſſentia in nullo eſſe reali poteſt eſſe creaturis ſimilis ſimilitudine vniuoca, eſſe autem intentionale, eſt eſſe reale. Nec obſtat, Diuum Thomam docere in Deo eſſe ſimilitudinem omnium rerum; hoc enim intelligendum eſt eminenter, quatenus diuina eſſentia ratione continentiæ eminentialis omnis perfectionis creatæ, illas perfectiſſimè repræſentat. 131 *Reſpond.*

Ad confirmationem, nego antecedens: non enim cognitio artificiati, ſed conceptus, ſeu Verbum per cognitionem prout eſt dictio productum, in quo vt in obiecto intrinſeco artificiatum cognoſcit, obtinet rationem idææ in artifice creato: Verbum autem ab intellectione diſtingui, vidimus ex D. Thom. vnde ad antecedenten- 132 *Ad confirmationem.*

Digitized by Google

tecedentis probationem, conceſſa maiori, neganda eſt minor, quod nempè Verbũ in intellectione conſiſtat; hoc enim falſum eſt in doctrina D. Thomæ. Sed dices, Verbum in doctrina D. Thomę eſt idęa interior in artifice creato; ſed in ſententia contrariorum, Verbum in intellectione conſiſtit: ergo eadem ratione, qua Verbum ab intellectione diſtinctum obtinet rationem ideæ, in doctrina D. Thomæ, & conſequenter ad illam, dicendum eſt Verbum ab intellectione indiſtinctum, ſeu ipſam intellectionem eſſe idæam interiorem in artifice creato. *Replicabis.*

133 *Respond.* Reſpondeo, negando conſequentiam, ratio autem diſcriminis eſt; nam Verbum ab intellectione diſtinctum, qualiter adſtruitur in doctrina Diui Thomæ, ſe tenet ex parte obiecti, & eſt obiectum interius, in quo artifex creatus cognoſcit artificiatum, & ideò iuxta hanc doctrinam ſaluatur, quod ſit forma ad quam aſpiciens artifex operatur artificiatum, quæ eſt diffinitio ideæ. In ſententia autem non diſtinguente Verbum ab intellectionem, & eſſentiam Verbi in ipſa intellectione conſtituente, Verbum non ſe tenet ex parte obiecti, nec eſt, id in quo intellectus contemplatur obiectum, ſed id quo illud contemplatur, ac proinde non poſſunt diffinitionem ideæ Verbo ab intellectione indiſtincto adaptare; ac per conſequens, nec eſſentiam ideæ in Verbo ab intellectione in diſtincto poſſunt ſaluare.

§. VIII.

Vera reſolutio traditur, & ſoluitur argumentum.

134 His ergo modis dicendi relictis, aſſerendum exiſtimo, eſſentiam diuinam ſub ratione eſſentiæ eſſe idęam obiectiuam, ſub ratione Verbi eſſe idæam formalem, non abſolutè, ſed cognitam vt comparatam cum creaturis, vt imitabilem diuerſimodè ab illis. Concluſionem iſtam cenſeo quoad vtramque partem eſſe. Thomiſtis communem, etſi non his terminis explicatam, ante cuius probationem aduerto primo: in artifice creato duplicem idæam diſtingui, vnam interiorem, quæ dicitur formalis, aliam exteriorem, quæ dicitur obiectiua, quæ doctrina eſt Diui Thomæ *quæſt. tertia de veritate articulo primo in corpore*, illis verbis: *Si ergo aliquid fiat ad imitationem alterius per agens, quod non determinat ſibi finem, non ex hoc forma imitata habet rationem exemplaris, vel ideæ; non enim dicimus, quod forma hominis generantis ſit idea hominis generati, ſed ſolum hoc dicimus quando agens propter finem determinat ſibi finem, ſiue illa forma ſit in agente, ſiue extra agentem; dicimus enim formam artis in artifice eſſe exemplar artificiati, & ſimiliter etiam formam, quæ eſt extra artificem, ad cuius imitationem artifex aliquid facit*; vbi eſt aduertendum verba illa, *formam artis in artifice*, non accipi pro ipſa arte, ſed pro forma concepta, id eſt pro concepta, quem interius artifex format, vt faciat artificiatum, qui dicitur forma artis; quia artem dirigit obiectiuè. *Præmittitur 1.*

135 *Secundo.* Aduerto ſecundo, quod licet in Deo Verbum propriè, id eſt adæquatè ſumptum, perſonaliter ſolum dicatur, eo quod de ratione illius, ſic ſumpti, eſt ordo ad intellectum vt dicentem, & vt realiter producentem, quod repugnat prædicatis Dei eſſentialibus: communiter autem, & inadæquatè ſumptum, dicitur in Deo eſſentialiter, & in hac acceptione conſiſtit in repræſentatione actualiſſima per modum obiecti intellecti, ſicut ratio ſpeciei impreſſę in repræſentatione obiecti ſe tenente ex parte actus primi, eſſe autem repræſentationem actualiſſimam vt obiectum intellectum, conuenit diuinæ eſſentiæ pro priori ad relationes: ſic enim ſumpta actualiſſimè repræſentat creaturas; & conſequenter Verbum in hac acceptione, non perſonaliter, ſed eſſentialiter dicitur: de quo ſupra *diſputat. 24. num. 201.*

136 *Prima pars oſtenditur 1.* His poſitis, prima pars noſtræ aſſertionis oſtenditur primo; nam exemplar externum in artifice creato, ideò obtinet rationem ideæ, quia vt obiectum cognitum mouet, & dirigit ipſum, vt formet conceptum practicum artificiati formandi; ſi namque independenter ab exemplari exteriori poſſet artifex formare perfectum rei fabricandæ conceptum, illamque perfectè cognoſcere, nec indigeret illo, nec illud aſpiceret vt artificiatum formaret, vt conſtat in pictoribus; & in ſcriptoribus in arte pingendi, & ſcribendi peritis, qui ſine aſpectu ad exemplar externus imagines pingunt, & caracteres formant; ſed diuina eſſentia, vt obiectiuè cognita à Deo, dirigit obiectiuè, & mouet intellectum diuinum ad cognitionem practicam creaturarum, & modi productionis illarum; vt enim diſputatione vigeſimaſexta docuimus, diuina eſſentia eſt obiectum adæquatè motiuum diuini intellectus; & conſequenter obiectiuè mouet, & dirigit ad cognitionem ſpeculatiuam, & practicam creaturarum: ergo eſt idæa obiectiua, per quam Deus vt ſupremus artifex operatur creaturas.

137 *Secundo.* Secundo probatur; nam id, quod aliud continet perfectè, poteſt accipi vt propria ratio illius, illudque repræſentare; ſed diuina eſſentia continet actu perfectè omnes perfectiones creatas, non ſolum ſecundum rationes communes, eſſe, viuere, & intelligere, ſed etiam ſecundum rationes particulares, quibus inter ſe diſtinguuntur: ergo poteſt accipi à diuino intellectu vt propria ratio omnium perfectionum, quæ in creaturis reperiuntur, non ſolum ſecundum rationes communes; ſed etiam ſecundum rationes particulares, per quas diſtinguuntur inter ſe: & conſequenter eſt idæa creaturarum ſecundum omnem perfectionem tam communem, quam particularem conuenientem creaturis. Secunda conſequentia ex prima colligitur; nam idæa obiectiua idem eſt quod ratio obiectiua dirigens intellectum artificis: ergo ſi diuina eſſentia poteſt accipi à diuino intellectu, vt propria ratio obiectiua cuiuslibet perfectionis, eſt idęa obiectiua omnis perfectionis creatæ. Prima ex præmiſſis infertur: præmiſſæ autem indigent probatione.

138 *Maior prob.* Maior probatur; quia namque homo actu continet animal, poteſt accipi vt ratio illius: & animal in homine, & per ſpeciem hominis poteſt cognoſci; imo & omne animal ſub ratione animalis per ſpeciem hominis cognoſci poteſt, non tamen ſecundum vltimas differentias, quibus inter ſe, & ab homine diſtinguuntur; quæ iſtæ differentiæ non continentur in homine, numerus etiam ſenarius poteſt accipi vt propria ratio numeri ternarij, & hic in illo cognoſci; quia actu continetur in illo. Quibus exemplis vſus eſt Diuus Thomas *prima parte quæſtione 14. articulo ſexto*, vt probaret Deum per ſuam eſſentiam propriam omnium rerum cognitionem habere: *Quia diuina eſſentia comparatur ad eſſentias omnium rerum, non ſicut commune ad propria, ſed ſicut actus perfectus ad imperfectos*: ergo in vniuerſum eſt verum, quod omne continens aliud perfectè poteſt accipi vt ratio illius.

139 *Minor etiam prob. D.Th.* Minor etiam probatur à Diuus Thomas *prima parte quæſtione quarta artic. 2. Quidquid enim perfectionis eſt in effectu, oportet inueniri in cauſa effectiua, vel ſecundum eandem rationem ſi ſit agens vniuocum, vt homo generat hominem, vel eminentiori modo ſi ſit agens æquiuocum, ſicut in Sole eſt ſimilitudo eorum, quæ virtute illius generantur; ſed Deus eſt prima cauſa effectiua rerum omnium: ergo rerum omnium perfectiones præexiſtunt in Deo ſecundum eminentiorem modum.*

140 *Confir. ex eius doctrina D.Th.* Hinc infert Angelicus Doctor *in hac prima parte infra quæſtione quinquageſimaquinta articulo primo ad 3.* differentiam inter Angelos, & Deum, quod illi per ſuam eſſentiam non poſſunt de rebus à ſe diſtinctis habere cognitionem propriam, ſed tantum communem, Deus autem per ſuam eſſentiam, perfectam omnium rerum, & propriam habet cognitionem: *Quia in Angelo non continentur alia ſecundum proprias rationes, in eſſentia autem Dei ſunt omnia perfectè, & ſecundum propriam rationem, ſicut in prima, & vniuerſali virtute operatiua, à qua procedit quidquid eſt in quacumque re proprium, vel commune, & ideò Deus per ſuam eſſentiam habet propriam cognitionem de rebus omnibus, non autem Angelus, ſed ſolam communem.* Hæc Diuus Thomas: ex quibus ſic argumentor, quia Angelus in ſe continet omnia à ſe diſtincta ſub ratione communi, omnia illa ſub hac ratione cognoſcit per propriam eſſentiam; ſed Deus perfectiſſimè continet omnes perfectiones creatas ſecundum particulares, & proprias illarum rationes: ergo per ſuam eſſentiam omnes illas cognoſcit; & conſequenter diuina eſſentia eſt ratio obiectiua reſpectu intellectus diuini reſpectu omnium creaturarum, non ſolum ſecundum prædicata communia, ſed etiam ſecundum illa, quibus inter ſe diſtinguuntur.

141 *Reſpo.* Reſpondebis primo, Diuus Thomas loco proximè allegato, loqui de eſſentia Angeli, & de diuina eſſentia prout ſortiuntur rationẽ ſpeciei impreſſæ, & prout ſic proprijs intellectibus vniuntur, eſſentia autem diuina ſub conceptu ſpeciei non eſt creaturarum idæa, vt nos cum Angelico Præceptore fatemur, & conſequenter ex prædicto teſtimonio minus bene argumentamur inferentes Dei eſſentiam eſſe idæam obiectiuam, per quam Deus, vt ſupremus artifex operatur creaturas.

142 *Sed contra 1.* Sed contra primo; nam ideò eſſentia Angeli vnitur proprio intellectui vt ſpecies in ordine ad cognitionem aliorum, quæ ab Angelo diſtinguuntur ſecundum rationem communem; quia primario repræſentat Angelo ſe ipſam, in qua continentur ſecundum prædictam rationem, & idem de diuina eſſentia eſt dicendum, quod nempè, ideò vt ſpecies repræſentat creaturas; quia primo repræſentat ſe ipſam, in qua continentur creaturę: ergo doctrina Angelici Preceptoris non ſolũ eſt accipienda de diuina eſſentia vt ſpecie, ſed etiam de diuina eſſentia vt obiecto.

143 *Cõtra 2.* Secundo; nam ideò diuina eſſentia vt ſpecies repræſentat creaturas, quia illas continet eminenter, cum enim non repræſentet illas ratione formalis ſimilitudinis, nec ratione dependentiæ, ſolum poteſt illas repræſentare vt ſpecies ratione continentiæ eminentialis, ſed nulla eſt ratio aſſignabilis cur eminentialis continentia ſufficiat vt repræſentet creaturas, vt ſpecies, & non ſufficiat ad illas repræſentandas vt obiectum: ergo admiſſo diuinam eſſentiam vt ſpeciem repræſentare creaturas, neceſſario eſt admittendum illas obiectiuè, & vt obiectum repræſentare. Tertio: nam diuina eſſentia vt ſpecies non repræſentat primario, & immediatè creaturas, ſed mediatè, & ſecundario, primario autem ſolum repræſentat ſe ipſam: ergo repræſentat vt ſpe- 144 *Tertio.*

cies

Digitized by Google

cies creaturas in ſe ipſa vt obiecto prius cognito; & conſequenter diuina eſſentia vt obiectum repræſentat creaturas, & omnes illarum perfectiones: ex quo vlterius fit, vt ſit Deo ratio obiectiua cognoſcendi creaturas, & modum productionis illarum, in quo eſt poſita ratio ideæ obiectiuæ creaturarum.]

145 *Reſp. 2.* Reſpondebis ſecundo exempla adducta à Diuo Thoma in probationem maioris, non eſſe ad rem: nam homo continet actu formaliter animal; & numerus ſenarius actu formaliter continet ternarium, Deus autem non continet formaliter actu perfectiones creatas; & conſequenter ex eo quod in homine cognoſcatur animal, & numerus ſenarius poſſit accipi vt ratio ternarij, & hic in illo cognoſci, non bene infert D. Thom. poſſe perfectiones creatas in diuina eſſentia cognoſci, & Dei eſſentiam poſſe accipi vt rationem propriam illarum.

146 *Sed contra.* Sed contra; nam continentia eminentialis eſt perfectior continentia formali reſpectu perfectionis non ſimpliciter ſimplicis, id eſt dicentis aliquam imperfectionem: ergo ſi continens actu perfectè, formali continentia, poteſt accipi, vt ratio obiectiua reſpectu contenti, & hoc in illo cognoſci, à fortiori idem eſt dicendum de continente aliud actu perfectè continentia eminentiali; & conſequenter exempla à Diuus Thoma adducta faciunt ad rem, & efficaciter ſuadent intentum argumento à fortiori. Conſequentia eſt bona. Antecedens autem probatur, vt enim in confeſſo eſt apud omnes Philoſophos, perfectio omnis, quæ in effectu inuenitur, contineri debet in cauſa efficiente principali, vel æquè perfectè, vel perfectiori modo, alias effectus excederet cauſam efficientem principalem, quod bonæ Philoſophiæ aduerſatur; ſed Deus eſt cauſa principalis, & prima omnis perfectionis creatæ: ergo continet actu perfectè omnem perfectionem creatam; ſed non per æqualitatem, ſicut cauſa vniuoca continet proprium effectum; cum Deus non ſit cauſa vniuoca, ſed æquiuoca vniuerſalis, & prima: ergo continet cum exceſſu; & conſequenter continentia eminentialis perfectior eſt continentia formali reſpectu perfectionis dicentis imperfectionem.

147 *Confirm.* Explicatur, & vrgetur, perfectiori modo continentur in Deo omnes perfectiones creatæ, quam in cauſis ſecundis vniuocis; ſed in cauſis ſecundis vniuocis continetur perfectio effectus continentia formali; in Deo autem continetur continentia eminentiali: ergo continentia eminentialis perfectior eſt continentia formali. Conſequentia cum minori tenet. Maior autem patet; nam Deus in ratione cauſæ longè excedit omnem cauſam ſecundam; ſed cauſa efficiens conſtituitur per continentiam effectus in actu: ergo perfectiori modo continentur omnes perfectiones creatæ in Deo, quam in cauſis ſecundis vniuocis.

148 *Reſp. 3.* Reſpondebis tertio, ex eo quod Deus contineat eminenter creaturas tanquam prima cauſa illarum, ſolum ſequi quod in illo cognoſcantur creaturæ tanquam in cauſa efficiente, non autem quod in illo cognoſcantur tanquam in cauſa exemplari, & hoc erat neceſſarium vt diuina eſſentia eſſet creaturarum idæa; nam idæa idem eſt quod exemplar; & conſequenter ſi diuina eſſentia non eſt cauſa exemplaris, aut exemplar creaturarum, non eſt illarum idæa.

149 *Sed contra.* Sed contra: nam eo ipſo quod Deus ratione eſſentiæ contineat eminenter creaturas tanquam prima cauſa illarum, poſſunt creaturæ in diuina eſſentia cognoſci vt obiecto prius cognito, vt fusè contra Vazquez monſtrauimus tom. 1. diſput 26. & nobiſcum tenet Suarez in hac parte nobis contrarius: ergo ratione continentiæ eminentialis repræſentat diuina eſſentia vt obiectum omnes perfectiones creatas, & modum producibilitatis illarum. Patet hæc conſequentia, non enim poteſt vnum in alio vt in obiecto prius cognito cognoſci, niſi in illo, & ab illo vt obiecto repræſentetur: ergo ſi omnes perfectiones creatæ cognoſcuntur à Deo in ſe ipſo vt in obiecto, Deus vt obiectum omnes illas repræſentat. Tunc vltra; ſed repræſentans aliud obiectiuè, & modum, quo formandum, & fabricandum eſt, ſortitur reſpecta illius rationem idææ obiectiuæ: ergo diuina eſſentia repræſentans vt obiectum creaturas, & modum formationis illarum, repræſentatione in eminentiali continentia fundata, eſt creaturarum idæa.

150 *Minor oſtenditur primo.* Minor in qua eſt difficultas oſtenditur primo; nam obiectum ſic repræſentans poteſt obiectiuè dirigere intellectum artificis vt formet artificiatum; ſed in hoc conſiſtit eſſe idæam obiectiuam: ergo taliter repræſentans obiectum ſortitur reſpectu illius rationem idææ obiectiuæ. *Secundo.* Secundo probatur ad hominem contra Patrem Suarez; quia namque in illius ſententia cognitio diuina eſt formaliter repræſentans creaturas, eſt idæa formalis creaturarum; ſed nulla eſt ratio aſſignabilis, cur repræſentatio formalis ſufficiat ad rationem formalis ideæ, & repræſentatio obiectiua non ſufficiat ad rationem obiectiuæ idææ: ergo repræſentans aliud obiectiuè, eſt idæa obiectiua illius.

151 *Reſpond.* Reſpondebis fortè, non ideò præciſè cognitionem diuinam eſſe creaturarum idæam; quia illas formaliter repræſentat, ſed quia in eſſe intentionali aſſimilatur creaturis, & illam creaturæ imitantur, quod petitur ad rationem idææ, & diuinæ eſſentiæ non conuenit; non enim creaturis aſſimilatur, nec creaturæ illam imitantur perfectè, ideoque non eſt creaturarum idæa.

152 *Sed contra 1.* Sed contra primo, Deus namque in nullo eſſe reali poteſt creaturis aſſimilari perfecta aſſimilatione, cum in omni eſſe reali infinitè diſtet ab illis; ſed eſſe intentionale non eſt eſſe fictum, ſed eſſe verum, & reale: ergo diuina cognitio non aſſimilatur creaturis perfecta ſimilitudine, etiam in eſſe intentionali; & conſequenter ſi obtinet rationem idææ, non eſt ratione ſimilitudinis, ſed ratione repræſentationis; quia nempè repræſentat perfectè omnes perfectiones creatas, & modum producibilitatis illarum, quæ ratio, vt vidimus, militat in eſſentia diuina vt obiecto; & conſequenter eſt idæa obiectiua creaturarum.

153 *Contra 2.* Contra ſecundo; nam ſimilitudo cognitionis diuinæ cum creaturis in eſſe intentionali, & imitatio creaturarum reſpectu cognitionis diuinæ, conſiſtit in hoc, quod eo modo producuntur, quo cognoſcuntur à Deo; ſed etiam eo modo extra cauſas producuntur creaturę, quo à diuina eſſentia obiectiuè repræſentantur: ergo ſi creaturę imitantur perfectè cognitionem diuinam, etiam perfectè imitantur eſſentiam, vel ſi abſque imitatione perfecta cognitionis diuinę ſaluatur in illa ratio ideę creaturarum, ſaluabitur in eſſentia diuina, quod ſit idęa obiectiua creaturarum, etiam ſi illi creaturę non aſſimilentur perfecta ſimilitudine, nec illam perfectè imitentur, & ita aſſerendum eſt, cum enim creaturę in omni eſſe reali infinitè diſtent, in nullo eſſe reali poſſunt illi aſſimilari perfectè, nec Deum perfectè imitari, vt docet D. Thom. *quæſt. 2. de veritate art. 11. & in hac prima parte quæſt. 13. art. 5.* quod non obſtat vt in Deo ratio ideę creaturarum perfectiſſimè ſaluetur, vt ſupra contra Durandum monſtrauimus.

154 *Obiter ex dictis infertur.* Ex quibus obiter colligo, creaturas non ſolum aſſimilari cum Deo vt repræſentante, quę aſſimilatio dicitur intentionalis; ſed etiam aſſimilari cum Deo intra lineam eſſendi. Quod probo, non enim ideò aſſimilantur cum Deo vt repræſentante, quia conueniant cum ipſo in prędicato repræſentandi, ſed quia quod creaturis conuenit in eſſe reali, repræſentatur, & cognoſcitur à Deo. Vnde Vazquez, quem alij ſequuntur, ideò ait, creaturas perfectè imitari cognitionem diuinam; quia producuntur, & in eſſe conſtituuntur cum eiſdem prędicatis, quæ diuina cognitio repræſentat; ſed etiam, quod creaturis conuenit in eſſe reali formali, continetur eminenter in Deo, & eo modo conſtituuntur in eſſe, quo in diuina eſſentia eminenter continentur: ergo quamuis non conueniant cum diuina eſſentia in prędicato continendi eminentialiter, aſſimilantur illi, vt eminentialiter continenti.

155 *Confir. 2.* Explicatur, & vrgetur: homo ſecundum vltimam differentiam, per quam ſpecificè conſtituitur, & ab omni, quod non eſt homo diſtinguitur, aſſimilatur cum Deo vt cognoſcente, & repræſentante; quia hęc vltima differentia homini conueniens realiter, eſt in Deo cognoſcente, & repræſentante, hoc eſt cognoſcitur, & repræſentatur à Deo; ſed etiam ipſa vltima differentia, quę homini conuenit in eſſe formali, eſt in Deo vt eminentialiter continente; hoc eſt in Deo eminentialiter continentur: ergo homo ſecundum vltimam ſuam differentiam aſſimilatur diuinę eſſentię vt eminentialiter continenti, & in illa, eſſentiam diuinam imitatur, vt continentem eminenter creaturas, etſi non conueniat cum illa in prędicato continendi eminentialiter. Et ratio eſt; nam iſta ſimilitudo non eſt pro-
156 *Aſſignatur ratio ex D. Th.* portionis, quę petit conuenientiam extremorum in prędicato, in quo aſſimilantur; ſed proportionalitatis, quę abſque prędicta conuenientia ſaluatur, & iſtam ſimilitudinem ſufficere ad rationem ideę, eſt doctrina D. Thomę *quæſt. 3 de veritate artic. 1. ad ſeptimum.* Quod ita procedebat: *Omne exemplatum eſt proportionatum ſuo exemplari; ſed nulla eſt proportio creaturæ ad Deum, ſicut nec finiti ad infinitum: ergo in Deo non poteſt eſſe exemplar creaturarum: ergo cum ideæ ſint formæ exemplares, videtur quod ideæ rerum non ſint in Deo.* Cui argumento reſpondet Diuus Thomas: *Ad ſeptimum dicendum, quod quamuis non poſſit eſſe aliqua proportio creaturæ ad Deum, tamen poteſt eſſe proportionalitas:* ſentit ergo Diuus Thomas ſimilitudinem proportionalitatis ſufficere ad rationem ideę, & vt Deus ſit idęa creaturarum: maneat ergo Dei eſſentiam vt à cognitione diſtinctam eſſe idęam obiectiuam creaturarum, quod in prima parte noſtrę aſſertionis adſtruimus.

157 *Secunda pars aſſertionis probatur.* Quod autem diuina eſſentia vt Verbum, ſit idęa formalis illarum, vt in ſecunda parte concluſionis aſſerimus, ſuppoſito quod eſſe Verbum diuinę eſſentię conueniat, facili ratione probatur; Verbum namque in artifice creato ideò eſt formalis idęa, quia intellectui artificis repræſentat artificiatum formandum, & modum formationis illius, ex quo naſcitur vt dirigat intellectum artificis in artificiati formatione, & quod artifex intendat illud Verbo aſſimilare; ſed diuina eſſentia vt Verbum perfectiſſimè repræſentat creaturas, & modum, quo fieri petunt: ergo dirigit intellectum diuinum in formatione creaturarum, eſtque idęa illarum formalis.

158 *Diſcrimẽ.* Eſt tamen notandum diſcrimen, quod inter Verbum creatum, & diuinam eſſentiam, vt Verbum verſatur; nempè, quod

Digitized by Google

inter Verbum creatum, & diuinam eſſentiam vt Verbum. Verbum in artifice creato poteſt immediatè repræſentare artificiatum, & ab illo immeditè moueri; hoc enim nullam repugnantiam habet, vt experientia conſtat in artifice perito, qui multoties abſque exemplari extrinſeco mouente ad formandum conceptum artificiati efficiendi, ipſum immediatè concipit, & mediante hoc conceptu efficit artificiatum: cæterum diuina eſſentia prout rationem Verbi obtinet non repræſentat, nec poteſt immediatè repræſentare creaturas, ſed prius repræſentat ſe ipſam, & in ſe vt obiecto prius cognito, & repræſentato, ſecundario repræſentat creaturas. Quod Patet; nam diuina eſſentia vt obiectum eodem ordine repræſentat, quod repræſentat vt ſpecies, & quo ſe ipſum, & creaturas cognoſcit intellectus diuinus; ſed diuina eſſentia vt ſpecies non poteſt immediatè repræſentare creaturas, nec intellectus diuinus illas poteſt immediatè cognoſcere, ſed mediante diuina eſſentia prius cognita, & repræſentata, vt fusè diſputat. 25. & 26. docuimus: ergo vt Verbum non repræſentat immediatè creaturas: ſed medio ſe ipſo, vt obiecto prius repræſentato.

159 *Aliud diſcrimē prob.* Ex quo naſcitur aliud diſcrimen, nempè, concurſum exemplaris extrinſeci in artifice creato non eſſe per ſe, ſed per accidens; concurſus autem diuinæ eſſentiæ vt obiecti, & vt eſt idæa obiectiua, non per accidens exigitur, ſed per ſe, & omnino neceſſario: primum patet; nam exemplar extrinſecum in artifice creato, ſolum deſideratur vt formet conceptum artificiati; ſed ad conceptum artificiati formandum, non per ſe requiritur exemplar extrinſecum, ſed per accidens, & ob imperitiam artificis: artificiatum enim poteſt in ſe ab artifice cognoſci, & ratione ſui illius intellectum mouere ad ſui conceptum formandum, & multoties ita contingit: ergo concurſus exemplaris extrinſeci in artifice creato vt formet artificiatum, non eſt per ſe, ſed per accidens.

160 *Cōcurſus diuinæ eſſentiæ vt obiecti per ſe exigitur in Deo.* Quod autem concurſus diuinæ eſſentiæ vt obiecti, & vt eſt idæa obiectiua, non per accidens, ſed per ſe deſideretur, patet ex proximè dictis; Deus enim vt ſupremus artifex non poteſt creaturas cauſare, niſi concipiendo, & intelligendo creaturas, & modum producibilitatis illarum; ſed non poteſt immediatè creaturas concipere, aut intelligere, ſed media diuina eſſentia vt obiecto prius cognito, & immediatè repræſentato, concipiendo, & intelligendo in illa, mediante, & ſecundario creaturas, & modum formationis illarum: ergo concurſus diuinæ eſſentia vt obiectum, & vt eſt idæa obiectiua, eſt per ſe ex actus ab intellectu diuino ad formandas, & cauſandas creaturas.

161 *Tertia pars aſſertionis probatur.* Tertia pars noſtræ aſſertionis; quod nempè diuina eſſentia non niſi vt cognita ſortiatur rationem idææ, eſt D. Thom. expreſſa *in præſenti artic. 1. & 2. quæſt. 3. de verit. artic. 1. & 2.* & probatur; nam idæa non eſt forma, aut ſimilitudo quomodolibet imitabilis, ſed imitabilis exemplariter: vnde forma generantis, quamuis à forma geniti ſit imitabilis; quia tamen exemplariter imitabilis non eſt, non obtinet rationem idææ; ſed non poteſt eſſe exemplariter imitabilis, niſi vt cognita; eatenus enim exemplariter imitabilis eſt, quatenus inſpecta ab artifice ad illius inſtar aliquid operatur: inſpici autem ab artifice, idem eſt, quod ab illo vt imitabilis cognoſci: ergo diuina eſſentia non niſi vt cognita ſortitur rationem idææ.

162 *Vltima pars aſſertionis.* Quod autem cognoſci debeat vt diuerſimodè imitabilis à creaturis, etiam eſt Diui Thomæ *in hac quæſt. art. 2. in corpore ad finem*, illis verbis: *Sic igitur in quantum Deus cognoſcit ſuam eſſentiam vt imitabilem à tali creatura, cognoſcit eam, vt propriam rationem, & ideam huius creaturæ, & ſimiliter de alijs:* ergo iuxta Diuum Thomam eſſentia diuina non eſt idæa hominis, niſi vt cognita vt imitabilis ab homine vt ab equo diſtincto, nec idæa equi niſi cognita vt imitabilis ab equo, vt diſtincto ab homine; & conſequenter non ſortitur rationem idææ cognita vt imitabilis abſolute, ſed cognita vt diuerſimodè imitabilis à diuerſis creaturis.

163 *probatur ratione.* Deinde probatur; non iuxta communem Theologorum ſententiam, in Deo ſunt plures idææ; ſed ſi diuina eſſentia eſſet creaturarum idæa cognita vt imitabilis abſolutè, non eſſent plures idææ in Deo, ſed vna; nam in diuina eſſentia vt abſolutè imitabili nulla diſtinctio importatur: ergo non eſt creaturarum idæa cognita vt abſolutè imitabilis, ſed cognita vt imitabilis diuerſimodè, & ſecundum diuerſam rationem à diuerſis creaturis. Et ratio eſt, quam aſſignat Diuus Thomas *in hac quæſtione articulo ſecundo, & quæſtione tertia de veritate articulo ſecundo*: Nam idæa debet eſſe propria idæati per ipſam formandi, & vt talis accipi ab artifice debet, vt per ipſam obiectiuè dirigatur ad formandum artificiatum.

164 *probatur ex Aug.* Vnde Auguſtinus *libro 83. quæſtionum quæſtione 46.* de Deo vt ſupremo artifice loquens, ait: *Reſtat vt omnia ratione ſint condita, nec eadem ratione homo, qua equus; hoc enim eſt abſurdum exiſtimari, ſingula igitur proprijs ſunt creata rationibus.* Et epiſtola 115. ad Nebridium docet idem Auguſtinus: *Quod ſicut inconueniens eſt dicere, quod eadem ſit ratio anguli, & quadrati: ita inconueniens eſt dicere, quod eadem ſit ratio in Deo hominis, & huius hominis.* Ergo vt Deus media diuina eſſentia vt idæa cauſet creaturas, oportet vt illam intelligat vt propriam rationem creaturarum, verbi cauſa, vt propriam rationem hominis ad cauſandum hominem, & vt propriam rationem equi, ad cauſandum equum; ſed diuina eſſentia abſolutè non eſt propria ratio hominis, aut equi, aut cuiusvis alterius creaturæ, ſed ratio eminens, aut communis: ergo vt reſpectu diuini intellectus exerceat munus idææ, debet accipi, & cognoſci, vt diuerſimodè imitabilis à creaturis in particulari, verbi cauſa, ab homine vt ab equo diſtincto, & ab equo quatenus diſtincto ab homine, qualiter non eſt communis, ſed propria ratio creaturarum in particulari.

Et eodem argumento probatur, diuinam eſſentiam vt Verbum, ſub qua ratione eſt idæa formalis creaturarum, nec accipi vt Verbum abſolutè, nec vt abſolutè imitabilem, ſed vt imitabilem diuerſimodè a creaturis in particulari. Tum, quia vt Verbum abſolutè, & vt abſolutè imitabilis, non eſt multiplex, ſed vna, dantur autem in Deo plures idææ formales. Tum etiam, quia vt idæa formalis debet accipi vt propria ratio creaturæ, cuius eſt idæa, ſolum autem ſumpta in diuerſimodè imitabilis à creaturis in particulari, poteſt accipi vt illarum propria ratio; ac proinde ſolum ſic ſumpta obtinere poteſt rationem idææ formalis. 165 *Idipſum de idæa formali.*

Sed obijcies; diuina eſſentia non eſt idæa obiectiua creaturarum ſumptam abſolutè vt eſſentia, ſed cognita vt imitabilis, vt in ſecunda parte noſtræ aſſertionis docuimus, & ex D. Thoma conſtat; ſed diuina eſſentia vt cognita eſt Verbum, Verbum ſumpto eſſentialiter; eſſe enim verbi conſiſtit in cognoſci paſſiuo, hoc eſt, in ratione termini terminantis actualem intellectionem: ergo non datur in Deo idæa obiectiua diſtincta ab idæa formali, cuius contrarium docuimus. 166 *Obijcies.*

Reſpondeo dupliciter: primo, diſtinguendo maiorem: cognita habitu, vel actu, concedo maiorem: vt cognita actu præcisè, nego maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam; nam diuina eſſentia ſub conceptu ideæ obiectiuæ non explicat actu cognoſci, ſed habitu, hoc eſt, poſſe terminare cognitionem, ſub ratione tamen verbi eſſentialiter ſumpti explicat actu terminare cognitionem; nam conſiſtit in repræſentatione actualiſſima, & in vltima actualitate lineæ intelligibilitatis paſſiuæ; ſicut autem vltima actualitas lineæ actiuæ intelligendi, conſiſtit in actu intelligere; ita vltima actualitas lineæ paſſiuæ conſiſtit in actu terminare intellectionem; & conſequenter eſſentia diuina, vt Verbum, explicat actu cognoſci: ſecus autem vt idæa obiectiua; nam licet illi ſit eſſentiale terminare cognitionem actu, hoc tamen ſub prædicta ratione non explicat, ſicut quamuis intellectui diuino eſſentiale ſit actu intelligere: hoc tamen ſub ratione intellectus non explicat, & ſicut hoc ſufficit, vt intellectus in Deo diſtinguatur ab intellectione actuali, vt docuimus *Tractatu primo Diſputatione quinta*: ita ſufficit ad diſtinguendum inter diuinam eſſentiam, & obiectum, vt verbum, & diſtinguendum in Deo ideam obiectiuam ab idæa formali. 167 *Reſpond.*

Secundo reſpondeo, diſtinguendo maiorem; ita vt eſſe cognitam eſſentiam ſit ratio formalis conſtituens illam in ratione idææ obiectiuæ, nego maiorem: ita vt ſit conditio, vel complementum illius ſub prædicta ratione, concedo maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam; nam eſſe actu cognitum, hoc eſt, actu terminare cognitionem ſe habet vt ratio formalis conſtitutiua eſſentiæ, vt eſt Verbum, reſpectu autem eſſentiæ prout eſt entitatiuè imitabilis à creaturis, ſub qua conſideratione eſt idæa obiectiua illarum, non eſt ratio formalis, ſed vt conditio, aut complementum comparatur: ratio enim formalis eſſentiæ diuinæ, prout ſic, ſpectat ad lineam entitatiuam; eumque in præſenti ſupponamus diſtinctionem lineæ entitatiuæ a linea intelligibili paſſiua, ſit vt ea, quæ ad iſtam lineam ſpectant, quale eſt actu cognoſci, non poſſint ad illam prout ſic comparari vt ratio formalis; ac per conſequens, quamuis diuina eſſentia non niſi vt cognita exercere poſſit rationem idææ obiectiuæ, nihilominus diſtinguitur a ſe ipſa prout eſt formalis idæa. 168 *Reſp. 2.*

Reſtat modò ſexto argumento *num. 44. propoſito*, cuius occaſione dicta ſunt hæc, reſpondere. Quidam ex noſtris reſpondent inter idæam, & idæatum non requiri ſimilitudinem ſecundum conuenientiam in natura, ſed ſolum ſecundum repræſentationem: licet autem inter diuinam eſſentiam, & eſſentias creaturarum non detur ſimilitudo ſecundum conuenientiam in natura: datur tamen ſimilitudo ſecundum repræſentationem, vt expreſsè docet Diuus Thomas *quæſtione ſecunda de veritate, articulo 13. ad primum*, quod ita procedebat: *Scientia eſt aſſimilatio ſcientis ad ſcitum; ſed ſcientia Dei eſt perfecta: ergo perfectè aſſimilatur rebus ſcitis; ſed ſcita à Deo ſunt variabilia: ergo & ſcientia Dei variabilis.* 169 *Prima ſolutio ad 6. arg. principale.*

Cui argumento ita reſpondet: *Ad primum dicendum, quod aſſimilatio ſcientis ad ſcitum non eſt ſecundum conformitatem naturæ, ſed ſecundum repræſentationem: vnde non oportet, quod rerum variabilium ſit ſcientia variabilis.*

In qua

Digitized by Google

In qua ſolutione cum argumento compatata, admittit Diuus Thomas ſimilitudinem in Deo cum creaturis ab ipſo cognitis ſecundum repræſentationem; aliàs ſuperflueret diſtinctio maioris inter vnam, & aliam ſimilitudinem.

Vbi obiter aduerto, non docere Diuum Thomam ſcientiam eſſe ſimilitudinem, ſed in ſciente dari aſſimilationem ad ſcitum, quod longè diuerſum eſt: nam ſcientia conſiſtit in actu, vel habitu, quorum neuter aſſimilatio eſt, licet ſimilitudinem in ſciente ſupponat per ſpeciem, & ad illam terminetur in Verbo.

170 *Fertur de ſolutione iudicium.* Hæc ſolutio veram continet doctrinam, & ad ſolutionem argumenti eſt ſufficiens, ſi in Deo ſolum conſtituatur idæa formalis creaturarum conſiſtens in diuina eſſentia vt Verbo: quia tamen Nos in Deo conſtituimus idæam formalem, & obiectiuam, & hæc eſt diuina eſſentia prout in linea entitatiua formaliter conſtituta, ingrediente linea paſſiuæ intelligibilitatis, & repræſentatione obiecti, non vt ratione formali, ſed tantum vt conditione, aut complemento, illius conſtitutionem, vt argumentum vndique maneat ſolutum aliter eſt illi occurrendum.

171 *Reſpõdetur aliter 6. arg.* Ad illud reſpondeo, diſtinguendo maiorem: ſimilitudo formalis, aut eminentialis, concedo maiorem: ſimilitudo formalis determinatè ſemper, nego maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam; nam licet in exemplari vniuoco, & eiuſdem ordinis cum exemplato, requiratur formalis ſimilitudo cum illo: in exemplari autem æquiuoco, & altionis, rationis qualis Deus eſt, non requiritur formalis ſimilitudo; imo hæc ſimilitudo repugnat, ſed ſufficit ſimilitudo eminentialis; ſicut ſimilitudo cum effectu exacta in cauſa efficiente, non eſt determinatè formalis, ſed diſiunctim, formalis, aut eminentialis, prima pro cauſa vniuoca; & eiuſdem rationis, ſecunda pro cauſa æquiuoca, & ſuperiori: licet autem in Deo non detur ſimilitudo formalis cum creaturis ſecundum prædicata propria creaturarum, ſed tantum ſecundum prædicata communia, nempè eſſendi, viuendi, & intelligendi, & quidem non vniuoca, ſed analoga, datur tamen ſimilitudo eminentialis in Deo cum creaturis ſecundum prædicata ipſis propria; cum enim hæc prædicata à Deo vt à prima cauſa efficiantur, debent contineri in illo, vt ſuperius arguebamus, cumque non contineantur formaliter, continentur eminentialiter, Deuſque eminenter eſt homo, equus, &c. & conſequenter datur in Deo ſimilitudo eminentialis cum creaturis, ſecundum prædicata illis propria.

172 *Diluitur 1. prob. maioris.* Neque huic diſtinctioni, & doctrinæ obſtant probationes maioris: non prima, vt enim Deus ſe ipſum aſpiciens ad ſui inſtar formet creaturas, ſufficit eminentialis ſimilitudo, quam cum illis habet: per hoc enim formantur creaturæ ad inſtar Dei, non formaliter, ſed eminenter, id eſt, producuntur in ſuo eſſe formali eodem modo, quo in Deo eminenter continentur: ſi namque, vt ſupra contra Patrem Vazquez arguebamus, creatura aſſimilatur ſcientiæ Dei, vt repræſentanti, & ad inſtar illius vt repræſentantis, fit, quia eodem modo extra cauſas conſtituitur, quo repræſentatur in ſcientia diuina: cur vt fiant ad inſtar Dei vt eminentialiter continentis creaturas, non ſufficit eodem modo extra cauſas in ſuo eſſe formali conſtitui, quo in diuina eſſentia eminentialiter continentur?

173 *Diluuntur 2. Et tertia.* Nec magis obſtat ſecunda probatio minoris: ideatum namque imitari idæam, eſt fieri ad inſtar illius, ad quod ſufficere eminentialem ſimilitudinem conſtat ex proximè dictis.

Ad tertiam, conceſſa maiori, nego minorem, nec ex eo quod in exemplari creato requiratur formalis ſimilitudo, ſequitur in omni exemplari requiri, ſicut nec ſequitur in omni cauſa efficiente requiri formalem ſimilitudinem cum effectu, ex eo quod in cauſis creatis talis ſimilitudo inueniatur.

174 *Non ſequitur, Deũ eſſe imperfectam ideam.* Nec ſequitur, Deum imperfectè eſſe idęam creaturarum, vt arguitur *num.* 46. nam licet ſimilitudo eminentialis deficiat à ratione perfectę ſimilitudinis, quia tamen fundat perfectiſſimam repręſentationem idęati ſecundum ſuam eſſentiam, & modum formationis ipſius, & aliàs in ratione continendi prędicata effectus excedit exemplaria, quibus aſſimilantur ſua exemplata formali ſimilitudine. conſequens fit, quod ex defectu perfectionis in ratione ſimilitudinis, non colligatur defectus perfectionis in ratione exemplaris, aut in ratione idęæ; nam ſimilitudo inter idęam, & idęatum ſolum petitur pro continentia idęati, & repręſentatione illius, ac proinde ſi vtrumque perfectius ſaluatur in exemplari æquiuoco, & ſuperioris ordinis per ſimilitudinem eminentialem, quam in exemplari vniuoco per ſimilitudinem formalem, perfectius in illo, quam in iſto ratio exemplaris ſaluatur, & ſi in ratione ſimilitudinis excedatur ab illo.

Et quidem vt ſupra *num.* 91. arguebamus contra Durandum, à quo alij argumentum factum ſumpſerunt, ex eo quod de

175 *Inſtatur 1. argum.* ratione cauſæ efficientis ſit aſſimilare ſibi effectum, non ſequitur cauſam aſſimilantem ſibi effectum ſimilitudine ſolum eminentialis, quia deficit à ratione perfectæ ſimilitudinis, deficere etiam à perfectione cauſæ, nec quod in ratione cauſæ efficientis excedatur à cauſa efficiente vniuoca ſibi aſſimilante effectum ſimilitudine formali, & perfecta; aliàs Deus, cui ſolum analogicè, & imperfectè aſſimilantur effectus, non eſſet perfectus in ratione cauſæ effectiuæ, & in hac ratione excederetur à cauſa ſecunda vniuoca, cui aſſimilatur effectus in ſpecie, & à quauis cauſa creata, inter quam, & ſuum effectum eſt maior ſimilitudo, quam inter creaturam, & Deum, quod Durandus non audebit concedere.

176 *Inſtatur ſecundo.* Et ſimiliter iſta conſequentia non tenet: cognitio fit per aſſimilationem cognoſcentis ad rem cognitam: ergo vbi aſſimilatio, perfecta non eſt in ratione ſimilitudinis, non eſt perfecta cognitio in ratione cognitionis: inſtatur enim in Deo, cuius cognitio in ratione cognitionis perfectiſſima eſt, & tamen Dei ad creaturas perfecta ſimilitudo, & aſſimilatio in nullo prædicato reali eſſe poteſt, imo docet D. Thomas in hac prima parte ſupra, quæſtione quarta, articulo tertio, ad quartum: *Licet aliquomodo concedatur, quod creatura ſit ſimilis Deo: nullo tamen modo concedendum eſt, quod Deus ſit ſimilis creaturæ:* Cuius alia ratio eſſe nequit, niſi quia ſimilitudo cognoſcentis ad cognitum, ſolum exigitur vt cognitum intra cognoſcentem ſit per ſpeciem ipſum repræſentantem, & quia diuina eſſentia, quæ eſt ſpecies, abſque ſimilitudine formali cum creaturis, perfectius illas intellectui diuino repræſentat, quam ſpecies creata ſua repræſentat obiecta, & ſi ſimilis ſit illis formali ſimilitudine: fit vt Deus perfectiſſimè cognoſcat creaturas, & illius cognitio in ratione cognitionis, infinitè excedat omnem cognitionem creatam, quamuis perfecta ſimilitudo Dei cum creatura non ſit.

177 *Ad 2. replica reſpõdetur.* Ad ſecundam replicam *num* 47. factam contra ſolutionem ibi datam, dicatur, quod licet conuenientia analoga creaturarum cum Deo in prædicato Deo, & creaturis communi neceſſaria ſit, vt Deus exemplariter, cauſet creaturas, non tamen inde colligitur Deum eſſe creaturarum idæam ſolum ſecundum illa prædicata, in quibus dicta conuenientia ſaluatur, ſicut ex eo quod conueniẽtia analoga in illis prædicatis neceſſaria ſit vt Deus efficienter cauſet creaturas, non ſequitur creaturas ſolum effici à Deo ſecundum prædicata ipſi, & creaturis analogicè communia, nempè ſecundum prædicatum eſſendi, in quo conuenit cum omni creatura, ſecundum prædicatum viuendi, in quo conuenit cum viuentibus, & ſecundum prædicatum intelligendi, in quo conuenit cum creaturis intellectualibus: non enim hæc tantum prædicata efficiuntur à Deo, ſed etiam illa, in quibus creaturæ à Deo diſtinguuntur, & in quibus non communicant cum ipſo: & hoc ideo; quia huiuſcemodi prędicata, & ſi non contineantur in Deo formaliter, eminenter continentur in ipſo, quę ratio ſicut ſufficit vt à Deo effectiuè proueniant, ſufficit etiam vt ab ipſo exemplariter, & idęaliter cauſentur.

178 *Ad cõfirmationẽ.* Ex his ad confirmationem *num.* 48. factam dicatur; prędicatum in quo vnum imitatur, alterum debere eſſe vtrique commune ſecundum eundem, aut diuerſum modum conueniendi, non autem requiri, quod ſit vtrique commune ſecundum eundem modum. Iuxta quam doctrinam, diſtinguo maiorem, & ſub eadem diſtinctione minoris, neganda eſt conſequentia; nam prędicata creaturis propria, & ſi non conueniant Deo formaliter, conueniunt illi eminenter, & hoc ſufficit vt ſaluetur communitas, quę requiritur vt creaturæ in illis prędicatis Dei eſſentiam imitentur.

179 *Cõtra hucuſq; dicta inſtat Vazq. 1.* Sed contra hucuſque dicta inſtat Pater Vazquez primo; nam imitatio, & cauſalitas idæalis conſiſtit in eo quod artifex aſpiciens idæam ad illius inſtar aliquid operetur; ſed quod Deus eminenter contineat prædicata creaturarum propria, non ſufficit vt Deus ſuam eſſentiam aſpiciens, ad illius inſtar illas perfectiones efficiat: ergo eminentialis continentia prædictarum perfectionum, non ſufficit vt creaturæ ſecundum prædicata ſibi propria, idæaliter Dei eſſentiam imitentur, nec vt Dei eſſentia ſortiatur rationem idææ.

Probat minorem; nam vel Deus aſpiceret id, quod formale eſt in ipſo, vel id quod eminenter continetur in illo: non primum; nam creaturæ non imitantur id quod formale eſt in Deo: nec ſecundum; nam contentum eminenter in Deo eſt ipſa eſſentia creaturæ, ſe autem ipſam creatura imitari non poteſt, aliàs eſſet ſui idæa: ergo quod Deus eminenter creaturas contineat, non ſufficit vt ſit creaturarum idæa.

180 *Secundo.* Inſtat ſecundo; nam lux Solis eminenter continet calorem: & tamen lux Solis non poteſt eſſe idęa ad cuius inſtar calor efficiatur: ergo quod Deus eminenter contineat perfectiones creaturarum, non ſufficit vt ad illius inſtar efficiantur creaturæ, & conſequenter non ſufficit vt diuina eſſentia ſit creaturarum idęa.

181 *3. alij obijciunt.* Tertio alij obijciunt; imitatio namque exacta ad rationem idęæ debet eſſe artificialis non naturalis; ſed imitatio, qua creaturæ imitantur Dei eſſentiam vt eminenter continentem prędicata illarum propria, non artificialis, ſed naturalis eſt, ſicut imitatio, qua forma geniti imitatur formam generantis: ergo non ſufficit vt diuina eſſentia ſit creaturarum idęa.

182 *Reſp. ad* Hęc tamen nihil vrgent: ad primam reſpondèo, conceſſa maiori, negando minorem: ad illius probationem dicatur,

Digitized by Google

ſ. inſtantiam. Deum formando creaturas aſpicere ſuam eſſentiam ſecundum prædicata formalia, vt eminenter continentia perfectiones creaturarum, & ad inſtar ſuæ eſſentiæ, vt eminenter continentis prędictas perfectiones, illas formare, & hoc ſufficit vt diuina eſſentia ſit creaturarum idæa, nec requiritur vt creatura Dei eſſentiam imitetur vt continentem eminenter perfectiones proprias illius, quod conueniat cum diuina eſſentia in prædicato continentiæ eminentialis, ſed quod creatura habeat formaliter perfectiones, quæ in Deo eminenter continentur, quod patet dictis *ſupra num.* 143. ad hominem contra Patrem Vazquez.

183 *probatur ſolutionis doctrina.* Ipſe enim docet, creaturas ſecundum proprias perfectiones imitari Dei eſſentiam vt cognitio eſt creaturarum, quia eo modo producuntur in eſſe, quo à Deo cognoſcuntur: ergo ideo cognitionem Dei imitantur, quia quod creaturis conuenit realiter, cognitioni diuinæ conuenit repræſentatiuè, vel alijs terminis: quia quod creaturis realiter conuenit, Dei cognitio repręſentat: non autem quia creaturæ in prædicato repręſentandi, aut cognoſcendi cum diuina cognitione conueniant: ergo vt creaturæ imitentur Dei eſſentiam, prout eminenter illorum perfectionis continentem, ſufficit, quod Dei eſſentia eminenter continenter contineat, quod creaturis conuenit formaliter, etiam ſi creaturæ in prædicato continendi eminentialiter non conueniant cum diuina eſſentia.

184 *Retorquetur argumentum.* Et ex hac doctrina retorqueo argumentum in ipſum; nam Dei eſſentia vt cognitio, eſt idea creaturarum in ſententia iſtius Authoris: ergo Deus aſpiciendo ſuam eſſentiam vt cognitio, & ad illius inſtar cauſat creaturas. Inquiro ab ipſo, quid aſpicit Deus in hac cognitione ad cuius inſtar operatur creaturas, aſpicit formalia cognitionis diuinæ, vel obiectum cognitum per ipſam? Hoc ſecundum reſpondere non poteſt; alias obiectum cognitum eſſet idea, non autem diuina cognitio: ergo primum debet reſpondere, quod nempè formalia cognitionis aſpiciat, non entitatiuè ſumpta, ſed repręſentatiuè; ſed vt Deus ſuam cognitionem vt repræſentantem aſpiciat, & vt ad illius inſtar vt repręſentantis formet creaturas, non eſt neceſſarium quod cum diuina cognitione conueniat in prędicato cognitionis, & repręſentationis, ſed quod illis conueniat realiter, quod cognitio diuina repræſentat: ergo vt Deus ſuam eſſentiam aſpiciens vt eminenter continentem creaturas, illas formet ad inſtar ſuæ eſſentiæ vt eminenter continentis, neceſſarium non eſt quod creaturæ cum diuina eſſentia conueniant in prędicato continentiæ eminentialis, nec in alijs prędicatis Dei eſſentię continentibus formaliter, ſed ſufficit quod creatura habeat formaliter, quod Deus continet eminenter.

185 *Ad 2.* Ad ſecundam dicatur, quod ſi lux Solis, aut Sol ipſe eminenter continet calorem, poterit calor in Sole, aut in luce ipſius vt in obiecto cognito, & ad inſtar illius vt eminenter calorem continentis cauſari, an autem Soli dicta continentia eminentialis caloris conueniat, non eſt præſentis loci examinare.

186 *Ad 3.* Ad tertiam, conceſſa maiori, nego minorem; nam licet illa imitatio ſit creaturis intrinſeca, & entatiuè naturalis, vt tamen effectus Dei, & in ratione effectus à Deo cauſabilis, non naturalis, ſed artificialis eſt, non enim cauſatur naturaliter a Deo, ſed liberè ab illo efficitur, & vt ab agente intellectuali vt determinante ſibi finem, quod ſufficit vt diuina eſſentia vt terminans dictam imitationem ſortiatur rationem idææ; Imitatio autem, qua forma generi imitatur formam generantis, eſt vtroque modo naturalis, & nullatenus artificialis, nec intellectualis; cauſatur enim naturaliter à generante, nec ab illo vt determinante ſibi finem procedit, vt autem docet Diuus Thom. *quæſt. 3. de veritate artic. 1. in corpore: Si aliquid fiat ad imitationem alterius per agent, quod non determinat ſibi finem, non ex hoc forma imitata habet rationem exemplaris, vel idea: non enim dicimus*, inquit Diuus Thomas, *quod forma hominis generantis ſit idea hominis generati, ſed ſolum hoc dicimus quando agens propter finem determinat ſibi finem*: cum ergo creaturæ, entitatiuè Dei eſſentiam imitentur, & hæc imitatio à Deo vt determinante ſibi finem cauſetur, habet quidquid requiritur vt Dei eſſentia ſortiatur rationem ideę ſumpta prout in linea, entis, etſi vt munus idææ exerceat debeat rationem obiecti ſubinduere, vt enim ſupra docuimus, non niſi vt cognita poteſt rationem idææ exercere.

§. IX.

Occaſione vltimi argumenti explicatur Pluralitas idearum.

187 *Vltimũ argumẽtũ principale.* Denique principaliter arguitur; nam iuxta communem Theologorum ſententiam cum D. Thoma in hac *q. art.* 2. in Deo dantur plures ideę; ſed ſi eſſentia ideę diuinę in aliquo increato conſiſtit, non poteſt in Deo pluralitas ideatum ſaluari; cum nihil increatum quod relatiuum non ſit multiplicari poſſit in Deo: ergo eſſentia ideę non conſiſtit in perfectione increata, ſed in creaturis obiectiuè cognitis a Deo, quę cum plures ſint conſtituunt plures ideas.

Quod amplius vrgetur primo; nam D. Thomas in hac *q. artic.* 2. ſolutione ad ſecundum argumentum, in Deo aſſerit plurificari idæas, ſecus autem ſapientiam, & artem: *quia ſapientia, & ars ſignificantur vt quo Deus intelligit; idæa autem vt* quod *intelligitur, & quia Deus vno intelligit multa; hinc fit, quod ſapientia, & ars non multiplicantur in Deo, benè tamen idea*: Sed doctrina iſta ſubſiſtere nequit niſi idææ ſint obiectum ſecundario vt *quod* intellectum à Deo; & conſequenter in aliquo creato conſiſtant, nempè in creaturis ſecundario à Deo intellectis: ergo iuxta Diuum Thomam idæa, per quam Deus cauſat creaturas, non conſiſtit in diuina eſſentia primario *vt quod* intellecta, nec in aliqua perfectione increata, ſed in creaturis ſecundario *vt quod* intellectis. 188 *Confirm. primo.*

Minor oſtenditur primo; nam multiplicato obiecto primario intellecto à Deo, non poteſt non multiplicari diuina intellectio ab illo ſpecificata; ſed D. Thomas non multiplicat diuinam intellectionem, hæc enim eſt ars, & ſapientia, & eſt id, quo Deus intelligitur, & conſequenter eſt vna: ergo differentia à D. Thoma aſſignata inter *quo*, & *quod* intellectum, vt hoc ſecundum multiplicetur, illud autem vnum ſit, non poteſt ſubſiſtere intellecta de *quod* primario intellecto. *Minor probatur primo.*

Secundo, nam ſicut Deus vno *quo* intelligit multa, in vno obiecto omnino in multiplicato plura obiecta ſecundario cognoſcit: ergo æqua repugnantia eſt in multiplicatione obiecti vt quod primario intellecti, atque in multiplicatione principij *quo* intelligendi, & actus *quo* Deus intelligit. Tertio; nam Verbum in Deo non ſignificatur vt principium, vel actus; quo Deus intelligit, ſed vt *quod* intellectum ab ipſo; & tamen quia non ſignificatur vt quod ſecundario, ſed vt quod primario intellectum, non multiplicatur in Deo, ſed vno verbo omnia intelligit, non minus quam vna ſpecie, vt expreſſè docet D. Thomas infra *quæſt.* 34. *art.* 3. *ad* 4. ergo ſi idææ multiplicantur in Deo, quia ſignificantur vt *quod* intellectum ab ipſo, vt aſſerit D. Thom. accipienda eſt eius doctrina de *quod* ſecundario intellecto. 189 *Secundo.* *Tertio.*

Confirmatur ſecundo ex alia doctrina D. Thom. in eodem articulo in corpore, quod ita concludit: *Sic igitur in quantum Deus cognoſcit ſuam eſſentiam, vt ſit imitabilem à tali creatura, cognoſcit eam vt propriam rationem, & ideam huius creaturæ, & ſimiliter de alijs; & ſic patet, quod Deus intelligit plures rationes proprias plurium rerum, quæ ſunt plures ideæ*: ergo iuxta D. Thomam plures rationes propriæ plurium rerum ſunt plures idææ; ſed non plures rationes propriæ increatæ: ergo plures rationes propriæ creaturæ ſunt plures idææ; & conſequenter creaturæ obiectiuè cognitæ à Deo ſunt idææ, quibus Deus illas producit. Conſequentia prima ex doctrina Diui Thomæ manifeſtè colligitur. Minor ſubſumpta probatur: nam ratio obiectiua increata cognoſcendi creaturas in Deo, eſt diuina eſſentia; ſed hæc eſt vna in ratione entis, & in ratione obiecti, nec in eſſe obiecti multiplicatur, ex hoc quod ſit ratio cognoſcendi plures creaturas: ergo ex hoc quod Deus intelligat ſuam eſſentiam vt propriam rationem plurium creaturarum, non conſtituuntur plures rationes increatæ. 190 *Confir. 2.*

Confirmatur tertio ex alia doctrina Diui Thomæ in corpore eiuſdem articuli, vbi docet, pluralitatem idæarum non repugnare diuinæ ſimplicitati: *quia idea operati eſt in mente operantis, ſicut quod intelligitur, non autem ſicut ſpecies, quæ intelligitur, quæ eſt forma faciens intellectum in actu, non eſt autem contra ſimplicitatem diuini intellectus, quod plura intelligat: vnde plures ideæ ſunt in mente diuina vt intellecta ab ipſo*: ſed loquendo de primo *quod* intellecto, falſum eſt quod non ſit contra diuinam ſimplicitatem quod multa intelligat; hæc enim eſt diuina eſſentia, vel entitas increata, cuius multiplicitas repugnat diuinæ ſimplicitati: ergo loquitur Diuus Thomas de obiecto *quod* ſecundario intellecto, cum docet multa *quod* intellecta non repugnare diuinæ ſimplicitati; & conſequenter plures idææ, quas Diuus Thomas ſtatuit in diuino intellectu, ſunt plures res ſecundario intellectæ: ex quo vlterius ſequitur creaturam ſecundario a Deo cognitam eſſe idæam in diuino intellectu. 191 *Confir. 3.*

Hoc argumentum petit vt explicemus, an in Deo ſint pluræs idææ, & qualiter hæc idæatum pluralitas poſſit componi cum vnitate diuinæ eſſentiæ, in qua rationem idææ in diuina mente exiſtentis conſiſtere cum Angelico Doctore defendimus. Qui namque eſſentiam ideæ in creaturis à Deo cognitis conſiſtere docent, cum creaturæ à Deo intellectæ eſſentialiter ſint plures, abſque vlla difficultate multiplicant idæas in diuina mente exiſtentes cum non ſubiectiuè, ſed obiectiuè in diuina mente exiſtant, quin ex hoc præiudicium aliquod diuinæ ſimplicitati inferatur: vnde conſequenter docent, eſſe plures idæas realiter; nam creaturæ cognitæ à Deo realiter plurificantur. 192 *In ſententia Scoti ceſſat præſens difficultas.*

Durandus etiam, qui vt vidimus imperfectam rationem ideę eſſentiæ diuinæ attribuit ſecundum gradus eſſendi, viuendi, & intelligendi, in quibus Deum creaturæ imitantur imperfectè, rationem autem ideę perfectæ ſolum creaturis a Deo cognitis attribuit, conſequenter ad iſtam ſententiam docet, ideam priori modo acceptam ratione plurificari, eſſeque in Deo plures ideas, aut plures rationes idæales, non realiter, ſed ſecundum rationem; ſecundo 193 *Et in ſententia Durandi.*

autem

Digitized by Google

autem modo acceptam realiter plurificari, cum creaturæ à Deo intellectæ realiter plurificentur.

194 *Vrget in ... ſtantia.* Suſtinendo autem Dei eſſentiam eſſe idæam omnium creaturarum perfectam, non ſolum ſecundum illos gradus, Deo, & creaturis communes, in quibus Deum imperfectè imitantur creaturæ, omnes quidem in gradu eſſendi, aliquæ in gradu viuendi, & aliæ in gradu intelligendi: ſed etiam ſecundum omnes perfectiones, quæ ſunt creaturarum propriæ: quia illas continet eminenter: hanc inquam ſuſtinendo ſententiam, reſtat vt examinemus, an in Deo ſint plures idææ.

195 *Aureolus illi ſuccubuit.* Sententiam negatiuam defendit Aureolus apud Capreolum *in primo diſt.* 36. *quæſt.* 1. cum enim diuina eſſentia vna, & omnino indiuiſibilis ſit, non poteſt eſſe vnius creaturæ idæa ſecundum vnam rationem, & alterius ſecundum aliam, indiuiſibile namque, aut totum, aut nihil accipitur; hoc autem neceſſarium erat vt in diuina eſſentia eſſent plures creaturarum idææ: ergo ſemel conſtituto eſſentiam diuinam eſſe idæam creaturarum, non dantur plures idææ.

196 *Sententia affirmatiua prob. ex PP.* Sententia tamen affirmatiua eſt communis Teologorum cum Magiſtro *in* 1 *diſtinct.* 36 & cum Diuo Thoma in hac *quæſt. art.* 2. cuius præcipuum fundamentum conſiſtit in modo loquendi Patrum, qui de idæis diuinis in numero plurali loquuntur, illaſque vt plures ſignificant. Dionyſius *cap.* 5. de diuinis nominibus: *Ideas*, ait, *ſecundum diuinas ſcripturas eſſe prædeſtinationes; diuinaſque, ac bonas voluntates.* Damaſcenus oratione prima de imaginibus: *Sunt*, inquit *in Deo imagines, & exempla rerum, quæ ab ipſo futura ſunt.* Ac tandem Auguſtinus *lib.* 83. *quæſtionum quæſt.* 46. ſic ait: *Reſtat vt omnia ratione ſint condita, nec eadem ratione homo, qua equus; hoc enim eſt abſurdum exiſtimari, ſingula igitur propriis ſunt creata rationibus*: vbi de idæis diuinis loqui Auguſtinum, conſtat ex eodem in epiſtola relata, vbi ait: *Ideas, formas ſpecies, ſeu rationes appellari*, qui modus loquendi in ſcriptura inuenitur, ad Hebræos vndecimo, ait Paulus: *Fide credimus aptata eſſe ſæcula Verbo Dei, vt ex inuiſibilibus viſibilia fierent*, ideſt, *ex diuinis ideis*, vt explicat Diuus Thomas *quæſt.* 3. *de veritate art.* 2. *in argumento* 3. *ſed contra*; ſed ſi idæa diuina eſſet vna, & non plures, non deberent Patres loqui in numero plurali, ſed in ſingulari de illa, ſicut de omnipotentia, de intellectu, & voluntate diuina in numero ſingulari loquuntur, quia in Deo non plurificantur, ſed quod libet illorum eſt vnum: ergo iuxta mentem Patrum idææ diuinæ ſunt plures.

197 *Prob. etiam ex communi modo loquendi.* Conſonat etiam communis modus loquendi, quo aſſerimus eſſe in Deo idæam hominis, idæam equi, & ſic de alijs, quæ terminant efficientiam diuinam; ſi autem idæa hominis non eſſet ab idæa equi diſtincta, ſed vna, & eadem idæa, Deus hominem, & æquum efficeret, non inuoluiſſet modus iſte loquendi communia: vnde quamuis Deus per omnipotentiam hominem, & equum producat; quia omnipotentia vna eſt, non dicimus eſſe in Deo omnipotentiam hominis, & omnipotentiam equi, & quamuis hominem, & equum intelligat; quia tamen vno intellectu hominem, equum, & omnes alias creaturas intelligit, non dicimus tamen eſſe intellectum hominis, & intellectum equi, ſed eſſe intellectum in Deo: ergo vt ſaluetur modus communis loquendi, aſſerendum eſt, non eſſe vnam omnium rerum idæam, ſed plures, iuxta pluralitatem rerum, quæ à diuina omnipotentia cauſantur.

198 *Aliquorum ratio à priori.* Licet autem communis iſtà ſententia vera, ſit illius rationem à priori aſſignare eſt difficile. Quidam ſic arguunt; etenim diuina eſſentia eſt idæa creaturarum vt imitabilis ab illis in particulari; ſed creaturę in particulari imitantur Dei eſſentiam ſecundum diuerſas rationes: Angelus enim, & homo imitantur illam ſecundum gradum vitæ, lapis, & alia eiuſdem generis, ſecundum gradum eſſendi, inter quos gradus in Deo eſt virtualis, & rationis diſtinctio: ergo diuina eſſentia ſub diuerſis rationibus eſt idæa creaturarum; & conſequenter, etſi in ratione eſſentiæ ſit vna, plurificatur in ratione idææ.

199 *Prædicta ratio impugnatur.* Hæc tamen ratio etſi veram contineat doctrinam, eſt tamen diminuta: quod probo; nam in Deo ſunt plures idæę, non ſolum reſpectu rerum diuerſum gradum participantium, ſed etiam reſpectu rerum diuerſarum ſpecificè, & numericè, communicantium in eodem gradù; omnes enim Angeli, & homines etſi in gradu intellectualitatis conueniunt, diuerſas habent idæas, animalibus etiam, & plantis, etſi in gradu viuendi conueniant, diſtinctæ correſpondent idæę; ſed ratione ſic formata ſolum conuincitur diuerſitas idæarum reſpectu rerum pertinentium ad diuerſos gradus, non autem reſpectu rerum pertinentium ad eundem gradum, quæ intra illum diſtinguuntur ſpecificè, aut numericè: ergo ratio ſic formata, etſi veram contineat doctrinam, eſt tamen diminuta ad communem ſententiam probandum prout à Theologis defenditur. Maior cum conſequentia tenet.

200 *Minor prob.* Minor autem probatur; etſi inter gradum eſſendi, gradum viuendi, & gradum intelligendi in Deo detur diſtinctio rationis; nullus tamen ex his gradibus, adhuc ratione in Deo multiplicatur, nullus enim Theologorum aſſeruit dari in Deo plures gradus intelligendi, etiam ratione diſtinctos, ſicut nec plures intellectus, aut plures voluntates, etiam ratione diſtinctas aliquis Theologorum hucuſque aſſeruit in Deo: ergo ex diſtinctione rationis inter illos gradus reperta, etſi probetur idęarum diſtinctio reſpectum rerum ad diuerſos gradus pertinentium, non tamen probatur pluralitas idæarum reſpectu rerum, quæ intra eundem gradum eſſendi, viuendi, aut intelligendi, ſpecie, aut numero diſtinguuntur.

Secundo ab alijs probatur: nam diuina eſſentia vt idæa non concipitur vt forma intrinſeca Deo, ſed vt forma extrinſeca rerum, quas idæaliter, & exemplariter cauſat; ſed idæata à diuina eſſentia ſunt plura, nempè diuerſæ, & diſtinctæ creaturæ: ergo diuina eſſentia, quamuis vt identificatur cum Deo ſit vna, prout tamen ad creaturas vt idæa comparatur, non vna, ſed plures eſt. Probatur conſequentia; cum namque effectus formalis non ſit aliud, quam forma communicata, non ſtat effectus formales eſſe plures, & non multiplicari formam tales effectus præſtantem; ſed creaturæ à diuina eſſentia idæatę, & extrinſecus formatæ, ſunt plures: ergo diuina eſſentia in ratione formę extrinſecè illas idęantis, & formantis, eſt multiplex. 201 *Aliorum ratio à priori.*

Quod ſi illis opponatur, ſolum forma intrinſeca petit multiplicari iuxta multiplicationem effectus formalis; ſed idæę non eſt forma intrinſeca, ſed extrinſeca: ergo ex eo quod idæata ſint plura; non ſequitur eſſe plures idæas. Probatur maior, ideò petit forma multiplicari ad multiplicationem effectus formalis, quia effectus formalis formæ eſt ipſa forma ſubiecto communicata; ſed hoc ſolum eſt verum loquendo de forma intrinſeca, quę cauſat per ſui communicationem, & vnione cum ſubiecto, non autem de forma extrinſeca, hæc namque non vnitur ſubiecto; nec illi communicatur; aliàs non forma extrinſeca, ſed intrinſeca eſſet; & conſequenter effectus illius formalis non poteſt eſſe ipſa formæ communicata: ergo ex multiplicatione effectuum, non ſequitur multiplicatio formę extrinſecę, ſed tantum formę, quę intrinſeca eſt, cauſatque effectum formalem per ſui vnionem cum ſubiecto; & conſequenter ex eo quod creaturæ a diuina eſſentia idæatę, & extrinſecè formatè ſint plures, non ſequitur diuinam eſſentiam in ratione idææ eſſe plures. 202 *Si contra rationem iſtam opponas.*

Reſpondent ex hoc, quod forma extrinſeca non cauſet per ſui communicationem ſicut forma intrinſeca, ſolum inferri, quod hæc entitatiuè ſit multiplex quando effectus formales ſunt plures, forma autem extrinſeca non per entitatiuè multiplicari quamuis cauſet plures effectus formales, non vero infertur, quod forma, etſi extrinſeca ſit non debeat multiplicari in officio, & munere formæ, cum plures effectus cauſet. Quod probant, nam forma; quamuis extrinſeca ſit præbere debet ſpeciem, & diſtinctionem ſpecificam rei, quam extrinſecè format; ſed ſpecies adęquatur ipſi ſpecificato, nec extra illud inueniri poteſt: ergo id, quod exercet munus formę ſpeciem, etſi extrinſece dantis, debet etiam cum re ſpecificata adequari, etſi plures ſpecificationes pręſtat, gerit munera plurium formarum; & conſequenter multiplicatur iuxta multiplicationem effectuum formalium, etſi non entitatiuè, bene tamen ſecundum officium, & ſecundum munus formæ: ex quo ſolum ſequitur, quod diuina eſſentia entitatiuè vna ſit, non autem, quod in ratione idææ non multiplicetur; nam idæa ſignificat diuinam eſſentiam, non quoad ſuam entitatem, ſed prout exercet munus formæ extrinſecè formantis creaturas; illiſque præſtantis ſpeciem. 203 *Reſpondetur.*

Sed contra primo; nam ratio, in qua fundatur, iuxta ſolutionis doctrinam, quod forma debeat multiplicari cum effectus formales ſint plures, eſt, quia effectus formalis non diſtinguitur à forma communicata; ſed effectus formales extrinſeci non ſunt idem cum forma extrinſeca, nec entitatiuè ſumpta, nec etiam accepta ſecundum munus, & officium formę; ergo ex multiplicatione effectuum formalium prouenientium ab aliqua forma extrinſeca, non ſequitur illius multiplicatio, etiam ſub officio, & munere formæ. Patet conſequentiam: nam medium probans multiplicationem formę ad multiplicationem effectuum formalium, eſt identitas effectus formalis cum forma communicata ergo ſi effectus formalis præſtitus à forma extrinſeca, non eſt idem cum illa vt communicata, nec entitatiuè ſumpta, nec ſumpta in ratione formæ, illius multiplicatio non arguit multiplicationem formæ extrinſecę ſumptę aliquo ex prædictis modis. 204 *Sed contra* 1.

Secundo; nam ex eo quod forma extrinſeca prębeat ſpeciem rei ab illa extrinſecè ſpecificatæ, & ſpecies adæquetur rei ſpecificatæ, non ſequitur formam extrinſecam ſecundum munus, & exercitium formæ cum reſpecificata debere adæquari: ergo nec ſequitur debere multiplicari ſecundum prædictum munus, ſi pręſtat plures ſpecificationes. Probatur antecedens, vt enim docet D. Thom. quæſt. 3. de veritate arti. 1. in principio corporis articuli: *Forma alicuius rei poteſt dici tripliciter: vno modo à qua formatur res, ſicut à forma agentis procedit effectus formatio: alio modo dicitur forma alicuius ſecundum quam aliquid formatur, ſicut anima eſt forma hominis: tertio modo dicitur forma alicuius illud ad quod aliquid formatur, & hæc eſt forma exemplaris, ad cuius ſimilitudinem aliquid conſtituitur, & in hac ſignificatione conſuetum eſt accipi nomen ideæ*; ſed forma à *qua*, licet det ſpeciem non multiplicatur, etiam ſecundum munus formę ad multiplicationem ſpecificationum, quas cauſat, 205 *Secundo.*

quia

Digitized by Google

quia forma extrinſeca eſt; vna enim forma agentis æquiuoci non ſolum entitatiuè, ſed etiam ſecundum munus formæ; eſt principium plurium effectum diſtinctorum ſpecificè, & conſequentèr præſtat plures ſpecificationes, nec cum aliqua illarum ſecundum munus formæ adæquatur: ergo licet forma *ad quam*, præbeat ſpeciem; quia extrinſece illam præſtat, non petit eum reſpecificata adæquari; & conſequenter nec petit multiplicari ad multiplicationem ſpecificationem; quas præſtat.

206 *Cōtra 3.* Contra tertio; nam munus forma idęantis, & ſpecificantis extrinſece non eſt extrinſecam diuinæ eſſentię, ſed prędicatum ipſi intrinſecum, at nihil Deo intrinſecum poteſt multiplicari ad multiplicationem creaturarum: ergo ex multitudine ſpecificationum, quas diuina eſſentia pręſtat vt idęa, & forma extrinſeca non multiplicatur, etiam ſub munere formæ. *Si dicas.* Si dicas, non multiplicari realitèr, bene tamen virtuali èr ſecundum prędictum, munus, & hanc multiplicationem ſufficere vt in Deo dentur plures idęę, nec aliam intendi ab Auctoribus prędicta ratione vtentibus. *In cōtrarium arg.* In contrarium obſtat; nam ſequitur ex hac ſolutione, quemlibet beatum in Verbo cognoſceres omnes creaturas poſſibiles ſumptas in particulari; conſequens eſt falſum contra Diuum Thomam, & contra communem Theologorum ſententiam: ergo falſum etiam eſt Dei eſſentiam multiplicari virtualiter ſecundum munus, & officium formę idęantis, & ſpecificantis extrinſecè.

207 *Prob. ſequela.* Probatur ſequela, quilibet beatus neceſſario videt omnes formalitates intrinſecas, & neceſſarias Dei, vt ſuppono ex communi ſententia ſupra *quæſt.* 12. *art.* 6. & 7. ſed ſi diuina eſſentia vt idęa, & forma extrinſeca hominis diſtingueretur virtualiter à ſe ipſa vt idęa, & forma extrinſeca equi, non poſſet videri ſecundum formalitates illas, non viſis homine, & equo, & idem erit de omni alia creatura dicendum propter eandem rationem: ergo quilibet beatus videns diuinam eſſentiam, neceſſario cognoſceret omnes creaturas poſſibiles. Maior cum conſequentia tenet. Minor autem probatur; vt diuina eſſentia quatenus idęa hominis diſtinguatur virtualiter a ſe ipſa vt idęa, & forma equi, neceſſarium eſt vt homo ſit formale extremum connexiones eſſentię diuinę cum ipſo ſub ratione idęę illius, & quod equus ſit ſimiliter formale extremum connexionis; qua diuina eſſentia cum illo, vt idęa connectitur; ſed non poteſt connexio aliqua cognoſci, non cognito extremo connexionis formali: ergo non poteſt diuina eſſentia ſecundum illas formalitates videri, non cognitis homine, & equo; cumque idem argumentum militet de omni creatura, non poterit diuina eſſentia videri, quin illa viſa cognoſcantur omnes creaturę. Maior eſt certa; nam extrema materialia habitudinis, vel connexionis non diſtinguunt virtualiter formam cum illis connexam: vnde quamuis Dei omnipotentia connectatur cum creaturis in particulari vt illas continens eminenter; quia tamen non formaliter, ſed materialiter, comparantur ad illam, non diſtinguitur virtualiter continentia vnius creaturę, a continentia alterius creaturę, ſed ſolum terminatiuè, & extrinſecè; & id circo poteſt omnipotentia cognoſci quidditatiuè, quin in illa cognoſcantur omnes creaturę poſſibiles, vt fusè docuimus tractatu de viſione Dei, & tractatu de ſcientia beata Chriſti: & ergo non poteſt diuina eſſentia prout idęa, & forma hominis diſtingui virtualiter ab ipſa, prout eſt forma extrinſeca equi, niſi homo, & equus ſint extrema formalia connexionis, qua diuina eſſentia cum illis vt idæa illorum in particulari connectitur. Minor autem ab eodem exemplo probatur, vt enim locis citatis cum communi Thomiſtarum ſententia docuimus, licet poſſit diuina eſſentia videri, & quidditatiuè cognoſci nulla creaturę in particulari viſa; quia creaturæ in particulari ſunt extrema materialia connexionis omnipotentiæ cum illis, non tamen poteſt quidditatiuè omnipotentia cognoſci, & intuitiue videri, non cognita ratione communi creaturę ſub ratione poſſibilis, & hoc ideò; quia ratio creaturę poſſibilis eſt extremum formale omnipotentię vt continentis creaturas, & vt connexę cum illius: ergo ſi homo, ſi & equus ſunt formalia extrema connexionis, qua diuina eſſentia cum illis vt idęa, & forma extrinſeca illarum connectitur, non poterit Dei eſſentia videri, & quidditatione ſecundum illas formalitatiuè ſecundum illas formalitates cognoſci, non cognitis homine, & equo idem erit de omnibus creaturis in particulari dicendum.

208 *Si forte dicatur.* Si fortè dicatur, creaturas poſſibiles in particulari eſſe de his, quæ latent in omnipotentia diuina, ideoque debere à quolibet beato cognoſci, ſed plures, vel pauciores cognoſcunt beati, iuxta maiorem, aut minorem penetrationem eſſentiæ, & omnipotentię, etiam ex maiori, aut minori intenſione luminis gloriæ, vt communiter docent diſcipuli Diui Thomæ *ſupra quæſt.* 12. *art.* 6. *&* 7. *&* 3. *p. quæſt.* 10. *art.* 4. *In cōtrarium obſtat.* In contrarium obſtat; nam ideò creaturæ ſub ratione communi non latent in diuina omnipotentia; quia ſub hac ratione ſunt formale extremum connexionis alicuius prædicati diuini, aut formalitatis Deo intrinſecæ: ergo ſi creaturæ in particulari ſunt formale extremum alicuius formalitatis intrinſecæ Deo, non erunt de latentibus in diuina eſſentia, ſed cuilibet beato neceſſario patebunt, nec poterit diuina eſſentia videri, & quidditatiuè cognoſci, illis in particulari non cognitis. Probatur conſequentia: non enim poteſt diuina eſſentia videri, & quidditatiuè cognoſci, non cognita omni entitate, & formalitate intrinſeca, & neceſſaria; ſed formalitas connexa cum homine tanquam cum extremo formali eſt formalitas neceſſaria: ergo non poteſt non videri à beato Deum vidente; ſed eo ipſo quod formalitas illa videatur, neceſſario cognoſcitur homo, cum quo connectitur tanquam cum extremo formali, ſicut viſa omnipotentia, neceſſario creatura ſub ratione communi cognoſcitur; quia omnipotentia connectitur cum illa formaliter: ergo ſicut ratio communis creaturæ non eſt ex his, quę latent in omnipotentia; ita homo, & alię creaturę in particulari non erunt in diuina eſſentia latentes, ſed neceſſario patentes cuilibet videnti eſſentiam, & illam quidditatiuè cognoſcenti.

Quod amplius vrgetur, ſi continentia effectiua eminentialis equi eſſet virtualiter diſtincta à continentia effectiua eminentiali hominis, non poſſet omnipotentia videri, non cognitis homine, & equo: ergo ſi continentia idæalis hominis virtualiter diſtinguitur à continentia idęali equi, non poterit diuina eſſentia videri, & quidditatiuè cognoſci, niſi cognitis homine, & equo prout inter ſe diſtinguuntur; & conſequenter non poterit videri diuina eſſentia, aliqua creatura in particulari non cognita. Secunda conſequentia ex prima euidenter colligitur, & prima ex antecedenti à paritate rationis. Antecedens autem conſtat; nam ideò continentia effectiua eminentialis creaturę ſub ratione communi non poteſt videri, creatura in communi non cognita, quia formaliter cum illa connectitur; ſed continentia effectiua equi formaliter connectitur cum equo, & continentia eminentialis formaliter cum illo connectitur, eo ipſo quod ſtatuantur virtualiter diſtinctę: ergo hac diſtinctione admiſſa non poterunt iſtę continentię videri, non cognitis homine, & equo ſecundum particulares rationes, per quas inter ſe diſtinguuntur. 209 *Confirm.*

Tertio ab alijs ſic probatur; nam diuina eſſentia ſortitur rationem idęę, cognita vt imitabilis à creaturis in particulari, ſed quamuis diuina eſſentia ſub conceptu eſſentię ſit vna, imitabilitates ſunt plures: ergo quamuis ſub ratione eſſentię ſit vna, idęę diuinę ſunt plures. Maior cum conſequentia tenet. Minorem autem probant, imitabilitas diuinę eſſentię à creaturis, etſi non conſiſtat in reſpectu rationis, vt in ratione formali conſtituente Dei eſſentiam imitabilem, in illo tamen vt modo complente cōſiſtit; ſed reſpectus rationis, quibus diuina eſſentia reſpicit creaturas vt ab ipſis in particulari imitabilis, ſunt plures ergo imitabilitates diuinę eſſentię à creaturis in particulari, ſunt plures. 210 *Aliorum ratio proponitur.*

Vel aliter poteſt prædicta ratio formari; etſi diuina eſſentia non conſtituatur in ratione idęæ per reſpectum rationis ad creaturas in particulari, per illud tamen completur; ſed reſpectus rationis, quibus diuina eſſentia ad creaturas in particulari refertur vt ab illis imitabilis, ſunt plures: ergo licet diuina eſſentia entitatiuè, & in ratione eſſentiæ ſit vna, plurificatur in ratione idęæ, & conſequenter ſunt plures idęæ in Deo. Minor eſt certa; nam multiplicatis terminis, multiplicantur reſpectus ſpecificati ab illis: ſed creaturæ in particulari ſunt plures: ergo ſunt plures reſpectus, quibus diuina eſſentia ad illas in particulari refertur. Conſequentia principalis eſt bona, vt enim aliquid plurificetur, ſufficit multiplicatio, aut pluralitas vnius ex ingredientibus ad eius conſtitutionem: ergo ſi reſpectus rationis pertinent ad conſtitutionem idęæ, multiplicatis reſpectibus, idæa multiplicatur. 211 *Aliter eadem ratio formatur.*

Maior autem oſtenditur primo ex D. Thoma *quæſt.* 3. *de veritate articul.* 2. *ad* 2. illis verbis: *Ad ſecundum dicendum, quod non eſt ſimile de idæis, & eſſentialibus attributis, attributa enim eſſentialia non habent aliquid de principali intellectu ſuo, præter eſſentiam Creatoris: vnde non plurificantur, quamuis ſecundum ea Deus ad creaturas comparatur; ſed idæa de ſuo principali intellectu habet aliquid aliud, in quo etiam completur formaliter ratio idæa, ratione cuius dicuntur plures idæa;* ſed hoc quod eſt de principali intellectu idęæ, pręter eſſentiam Creatoris, non eſt aſſignabile quid ſit, niſi reſpectus rationis ad creaturas in particulari: ergo iuxta D. Thomam reſpectus iſti complent rationem idęæ, & ideò multiplicatur idęa; quia reſpectus iſti ſunt plures. 212 *Maior oſtenditur primo.*

Secundo ex eodem D. Thoma *in hac* 1. *p. infra quæſt.* 34. *articul.* 3. *ad* 4. ibi: *Nomen idæa principaliter eſt impoſitum ad ſignificandum reſpectum ad creaturas, & ideò pluraliter dicitur; ſed nomen Verbi principaliter impoſitum eſt ad ſignificandum reſpectum ad dicentem, & ex conſequenti ad creaturas, & propter hoc in diuinis eſt vnicum tantum Verbum;* ſed quod nomen principaliter ſignificat, conſtituit ſignificatum illius, vel vt forma, vel ſaltim vt complementum formæ: ergo reſpectus rationis diuinæ eſſentiæ ad creaturam, ſaltim completiuè pertinet ad rationem idęæ, & quia reſpectus ille multiplicatur in Deo, plurificantur idęę iuxta mentem Angelici Pręceptoris. 213 *Secundo probatur maior.*

Denique probant maiorem; nam ſi reſpectus rationis ad creaturas in particulari non pertinent ad conſtitutionem idęę, non poteſt ſaluari pluralitas idęarum in Deo; ſed hęc datur in communi Theologorum ſententia: ergo reſpectus rationis, quibus diuina eſſentia ad creaturas in particulari refertur, vt ab illis imitabilis, 214 *Denique prob.*

Digitized by Google

tabilis, pertinent ad conſtitutionem ideæ, & ideò ideæ multiplicantur, quia reſpectus rationis ſunt plures. Probant maiorem; nam præter reſpectum rationis, quo diuina eſſentia refertur, nihil aliud datur in Deo niſi entitas eſſentiæ diuinæ, & cognitio illius vt imitabilis à creaturis, ſupra quam cognitionem reſpectus idæales fundantur, ſed entitas eſſentiæ diuinæ eſt vna, & ſimiliter eius cognitio: ergo ſi reſpectus rationis non pertinent ad conſtitutionem ideæ, non poteſt ſaluari pluralitas idæarum in Deo.

215 *Explicatur, & vrgetur.*

Explicatur, & vrgetur, nam idea ſignificat diuinam eſſentiam vt imitabilem exemplariter; ſed non vt imitabilem fundamentaliter, qua ratione eſt quid abſolutum: ergo vt imitabilem formaliter, qua ratione reſpectum importat; & conſequenter reſpectus pertinet ad conſtitutionem diuinæ eſſentię vt ideæ. Maior cum conſequentia tenet. Minorem autem probat Caietanus; nam fundamentum imitabilitatis eſt vnum omnino, eſt enim ipſa ſimpliciſſima eſſentia diuina, in qua non poteſt diſtingui abſolutum imitabile à lapide ab abſoluto imitabili à Leone: ergo ſi nomen ideę ſignificat diuinam eſſentiam vt imitabilem fundamentaliter, non poteſt ſuſtineri pluralitas idęarum in Deo. Patet conſequentia, non enim poſſunt intelligi plures ideæ; niſi ſignificatum ideæ pluriſicatum intelligatur.

216 *Prædicta ſententia fundatur in D. Th.*

Ratione iſta vtuntur plures diſcipuli Diui Thomæ vt probent pluralitatem idearum in Deo cum Caietano *in hac quæſtione art. 2. verſu, in reſponſione ad 2. & 3.* & quidem magno cum fundamento in doctrina Angelici Præceptoris, locis relatis in probatione maioris, & *in hac quæſt. art. 2. ſolutione ad 3.* illis verbis: *Dicendum, quod huiuſmodi reſpectus, quibus multiplicantur ideæ, non cauſantur à rebus, ſed ab intellectu diuino comparante eſſentiam ſuam ad res.* Et *ſolutione ad 4.* illis verbis: *Dicendum, quod reſpectus multiplicantes ideas non ſunt in rebus creatis, ſed in Deo, non tamen ſunt reales reſpectus, ſicut illi, quibus diſtinguuntur perſonæ, ſed reſpectus intellecti à Deo*; at reſpectus, qui ſunt in Deo non realiter, ſed vt intellecti, ſunt reſpectus rationis: ergo iuxta Diuum Thomam reſpectibus rationis multiplicantur, & diſtinguuntur ideæ.

217 *Contra illam obijciunt aliqui primo. Secundo, Tertio.*

Contra quam doctrinam obijciunt aliqui primo; nam cauſa realis non poteſt per reſpectum rationis conſtitui, nec per illum compleri; ſed idæa eſt cauſa realis: ergo non conſtituitur per reſpectum rationis, nec per illum in ratione ideæ completur. Secundo; nam idæa eſt forma, quam idæatum imitatur; ſed creaturę non imitantur reſpectum rationis, quo diuina eſſentia ad illas refertur: ergo reſpectus iſte non conſtituit diuinam eſſentiam in ratione ideæ. Tertio; nam idæa eſt aliquid in re vere exiſtens: ergo adæquatum eius conſtitutiuum eſt verè exiſtens in re. Patet conſequentia; nam conſtitutum non poteſt exiſtere, non exiſtente adæquato conſtitutiuo illius: ergo nec poteſt in re verè exiſtere, quin verè in re exiſtat eius conſtitutiuum adæquatum; ſed reſpectus rationis non exiſtit verè in re, cum ſit aliquid ab intellectu confictum: ergo nequit pertinere ad conſtitutionem ideæ.

218 *Hæc argumenta non vrgent non nimium.*

Ab his tamen facili negotio ſe expediunt iſtius ſententię Auctores. Ad primum, negando maiorem pro ſecunda parte; nam licet reſpectus rationis non poſſit vt forma cauſam realem conſtituere, non enim poteſt eſſe ratio formalis continendi effectum realem, quod neceſſarium erat vt tanquam forma cauſam realem conſtitueret; in eo autem, quod non vt forma, ſed vt complementum formæ concurrat ad conſtitutionem cauſę realis, nulla repugnantia inuenitur; nam demonſtratio formalis eſt realis cauſa concluſionis demonſtratæ, & tamen per reſpectum rationis compleri, eſt communis ſententia Thomiſtarum in Prooemialibus Logicæ.

219 *Ad ſecundum.*

Ad ſecundum, conceſſa maiori, & minori, diſtinguendo conſequens: tanquam ratio formalis, concedo conſequentiam: vt complementum, nego conſequentiam; cum enim de ratione ideæ ſit, quod illam idæatum imitetur, & quod ſit propria ratio illius, poteſt reſpectus rationis pertinere ad eius conſtitutionem, quamuis non pręſtet imitabilitatem illam idæato appropriando, & hoc eſt, quod Auctores iſtius ſententię defendunt, cum enim diuina eſſentia ſit de ſe commune omnium creaturarum exemplar, non poteſt aliter vni creaturę appropriari, quam per hoc quod cum illa comparetur, cognoſcaturque vt imitabilis ab homine, v. c. ſub diuerſa ratione ab illa, ſub qua eſt imitabilis ab equo, ex qua comparatione reſultat reſpectus rationis, & licet reſpectus rationis effectus ſit cognitionis comparantis Dei eſſentiam ad creaturas in particulari, non tamen poteſt cognitio iſta ſine reſpectu rationis exiſtere, quia ſimul eſt obiectum illius, & complementum obiecti, ſicut cognitio comparatiua naturę ad ſua inferiora, per quam fieri vniuerſale Logicum cum communi Thomiſtarum ſententia in Logica defenſauimus, etſi cauſet reſpectum vniuerſalitatis, non poteſt ſine illo exiſtere, eo quod habet pro obiecto naturam, non abſolutè, ſed vt exercitè ad ſua inferiora relatam, & ſicut impoſitio vocis ad ſignificandum, etſi cauſet reſpectum rationis, per quam vox conſtituitur in ratione ſigni ad placitum, non poteſt exiſtere ſine prædicto reſpectu, illum inuoluit ex parte obiecti; terminatur enim ad vocem, illam ordinando ad ſignatum, non formaliter per ſe ipſam, ſed effectiuè per terminum ab impoſitione productum, quem ſimul habet pro obiecto, cum entitas quæcumque rationis, non aliter fieri poſſit, quam per cognitionem, illam habentem pro obiecto.

Ad tertium, diſtinguendo antecedens: inadæquatè ſumpta quoad id, quod eſt illi ratio formalis continendi idæatum, in re verè exiſtit, concedo antecedens: ſumpta adæquatè, & completè, ſubdiſtinguo antecedens: in re, ideſt, realiter, nego antecedens: in re vt obiecta intellectui, concedo antecedens: & ſub eadem diſtinctione primi conſequentis, diſtinguo minorem ſubſumptam: reſpectus rationis non exiſtit verè in re, id eſt, realiter, concedo minorem: non exiſtit verè in re vt obiectus intellectui, nego minorem, & conſequentiam: nam licet reſpectus rationis non exiſtat verè realiter; aliàs non eſſet ens rationis, ſed reale, verè tamen exiſtit in re vt obiectus intellectui, ſuppoſita cognitione ei communicante exiſtentiam; & quia in ſententia horum Auctorum, cognitio, qua Deus ſuam eſſentiam cognoſcit comparatiuè ad creaturas, & quæ efficienter cauſat reſpectus rationis quibus conſtituuntur, & diſtinguuntur ideæ, & huiuſmodi cognitio eſt æterna, verè exiſtunt reſpectus in re, vt obiecti intellectui diuino, quamuis non exiſtant realiter. 220 *Ad tertium.*

Si opponas primo, vera exiſtentia idem eſt, quod exiſtentia realis: ergo ſi reſpectus rationis realiter non exiſtunt, non exiſtunt vera exiſtentia; & conſequenter non exiſtunt verè. Prima conſequentia ex antecedenti infertur, ſecunda ex prima colligitur; nam verè exiſtere, non poteſt, niſi à vera exiſtentia præſtari: ergo ſi reſpectus rationis non exiſtunt vera exiſtentia, non exiſtunt verè. 221 *Si opponas 1.*

Antecedens autem probatur: vera exiſtentia idem eſt quod exiſtentia non conficta ab intellectu; ſed exiſtentia non conficta ab intellectu eſt exiſtentia realis: ergo vera exiſtentia idem eſt quod realis exiſtentia. Secundo: nam idæa, adæquatè ſumpta, verè, & realiter exiſtit: ergo adæquatum eius conſtitutiuum debet exiſtere realiter; & conſequenter reſpectus rationis non ingreditur eius conſtitutionem, quandoquidem, etſi exiſtat in re vt obiecta intellectui, non tamen exiſtit realiter vt proximè dicebamus. Antecedens, in quo ſolo eſt poſita difficultas, probatur; idæa namque adæquatè ſumpta; eſt ens reale: ergo adæquatè exiſtit realiter. Probatur antecedens; adæquatè ſumpta eſt cauſa realis: ergo adæquatè ſumpta eſt ens reale. Probatur antecedens: eſt enim cauſa realis; ſed non eſt cauſa realis ſumpta inadæquatè; nam ſic ſumpta nihil cauſat: ergo eſt cauſa realis ſumpta adæquatè; & conſequenter adæquatè ſumpta eſt ens reale. 222 *Secundo.*

Reſponderi poteſt ex doctrina Auctorum huius ſententiæ, negando antecedens: ad probationem, conceſſa maiori, negando minorem: ipſi enim docent reſpectus idæales verè exiſtere obiectiuè in intellectu diuino, ab illoque fabricari; & tamen non poſſunt Deo fictionem attribuere: ergo exiſtentia reſpectuum idæalium non eſt conficta; & tamen realis non eſt, ſed rationis, eo quod ſolum habet eſſe obiectiuè in intellectu diuino: non ergo omnis exiſtentia non conficta eſt exiſtentia realis, ſed ſolum illa, quæ alicui rei conuenit extra intellectum. 223 *Ad 1. replicam reſpondetur.*

Ad ſecundam, negando antecedens; nam licet idæa ſecundum id, quod eſt illi ratio formalis continendi idæatum exiſtat realiter, non tamen exiſtit realiter ſecundum id per quod in ratione ideæ completur. Ad probationem, diſtinguo antecedens: idæa adæquatè ſumpta eſt ens reale adæquatè, nego antecedens: adæquatè ſumpta, eſt ens reale inadæquatè, concedo antecedens, & nego conſequentiam; quia vt adæquatè exiſteret realiter, neceſſum erat, quod idæa ſumpta adæquatè, eſſet adæquatè ens reale, licet autem de idæa ſumpta adæquatè prædicetur eſſe ens reale, non tamen prædicatur de illa adęquatè ſumpta, quod ſit ens reale adæquatè, ſicut de homine ſumpto adæquate prædicatur eſſe materialem, non tamen prædicatur verè de homine ſumpto adæquatè, quod ſit adæquatè materialis: ad hoc enim neceſſarium, erat, quod nulla parte immateriali conſtaret, idem de idæa dicent Auctores iſtius ſententiæ, quod nempè adęquatè ſumpta eſt ens reale, non adæquatè ſincathegorematicè, hoc eſt, ſecundum omne illud, per quod conſtituitur, ſed inadęquatè ſyncathegorematicè, hoc eſt, ſecundum aliquid ex conſtituentibus ipſam. Nec amplius probatione conuincitur, vt enim de illa ſumpta adęquatè verificetur eſſe cauſam realem, ſufficit quod ſit ens reale inadæquatè, nempè quantum ad id, quod eſt illi ratio formalis continendi idæatum, licet quantum ad id per quod in ratione ideæ completur, ens reale non ſit, ſed rationis. 224 *Ad 2.*

§. X.

Fertur de propoſita ſententia iudicium.

LIcet hæc ſententia probabilis ſit, & argumentis contra illam factis ſufficienter illius Auctores occurrant, ab illa tamen recedo hoc argumento; nam ideæ exiſtunt ab æterno in Deo, vt omnibus eſt in confeſſo, & conſequenter ab ęterno exiſtere debent omnia, quæ pertinent ad illarum conſtitutionem, 225 *Prædicta ſententia impugnatur.*

ſiue

Digitized by Google

ſiue vt ratio formalis, ſiue vt complementum ingrediantur ad conſtituendum; ſed reſpectus rationis, quibus diuina eſſentia ad creaturas in particulari refertur, non exiſtunt ab æterno; nam intellectus creatus ab æterno non eſt, & conſequenter non poteſt illis dare exiſtentiam æternam: intellectus autem diuinus non poteſt illis dare exiſtentiam, vel illas efficere, vt diſputatione ſequenti monſtrauimus: ergo non pertinent ad conſtitutionem ideæ, nec vt ratio formalis, nec vt complementum illius; & conſequenter multiplicitas, aut pluralitas idæarum non poteſt à reſpectibus rationis præſtari, cum enim conſtitutiuum, & diſtinctiuum ſint vniuerſaliter idem, id quod ad ideæ conſtitutionem non pertinet, non poteſt idæam diſtinguere, aut plurificare.

226 *Objicies.* Sed dices; hoc argumentum oppoſuit contra ſe D. Thomas, & ad illud reſpondet: ergo non poteſt nobis fauere, nec illo vti poſſumus ad impugnandam conſtitutionem ideæ, illiuſque multiplicationem per reſpectus idæales. Conſequentia eſt bona, argumentum enim a D. Thoma inefficax reputatum, & ſolutum, non poteſt à nobis efficax reputari. Antecedens autem probatur; nam *in hac quæſtione art. 2. ſolutionem ſecundi argumenti*, in qua docuit: *Quod ideæ multiplicantur ſecundum reſpectus ad diuerſas creaturas*, impugnauit his verbis: *Sed contra pluralitas idearum eſt ab æterno: ſi ergo ideæ ſunt plures, creaturæ autem ſunt temporales: ergo temporales erit cauſa æterni.* Quod argumentum idem eſt cum eo, quod nos formauimus. Illudque D. Thomas diluit his verbis: *Ad tertium dicendum, quod huiuſmodi reſpectus, quibus multiplicantur ideæ, non cauſantur à rebus, ſed ab intellectu diuino comparante eſſentiam ſuam ad res*: ergo argumentum à nobis factum ſoluitur à Diuo Thoma; & conſequenter non poteſt nobis fauere, nec efficax à nobis reputari.

227 *Reſpond.* Reſpondeo, negando antecedens: ad cuius probationem dicatur; cum D. Thom. docet *in ſolutione ad 2.* idæas multiplicari ſecundum reſpectus ad diuerſas creaturas, non loqui de reſpectibus ſecundum eſſe formale, ſed ſecundum eſſe fundamentale, ideſt de fundamento reſpectuum, vt diſputatione ſequenti videbimus; vt enim reſpectus ſumpti fundamentaliter conſtituant, & diſtinguant idæas ab æterno, eſt neceſſarium, quod fundamentum proximum talium reſpectuum ab æterno exiſtat, & huius fundamenti exiſtentiam æternam ſtatuit Diuus Thomas in allegata ſolutione ad ſecundum, illamque argumento tertio impugnabat, vnde verba allegata in ſolutione argumenti ſic ſunt accipienda: *Huiuſmodi reſpectus, quibus multiplicantur ideæ*, ideſt, per quorum fundamentum proximum, ideæ multiplicantur, *non cauſantur à rebus*, intellige, fundamentaliter, *ſed ab intellectu diuino comparante eſſentiam ſuam ad res*, quod idem eſt atque aſſerere, non fundatur proximè in ipſis rebus creatis vt exiſtentibus, ſed in diuino intellectu cognoſcente ſuam eſſentiam comparatiuè ad creaturas.

228 *Explicatio fundatur in D. Th.* Et quidem ſi Diuus Thomas loqueretur de cauſatione efficienter dante exiſtentiam formalem reſpectibus idæalibus, non debebat contra ponere res creatas ad intellectum diuinum, ſed ad intellectum creatum, aſſerendo, *non cauſantur ab intellectu creato, ſed ab intellectu diuino*, cum nulla alia res creata poſſit ens rationis efficere, niſi ſolus intellectus; at Diuus Thomam non contraponit intellectum creatum ad intellectum diuinum, ſed res creatas: ergo cum illis negat cauſationem prædictorum reſpectuum, illamque attribuit intellectui diuino, non loquitur de cauſatione efficiente, per quam ens rationis accipit exiſtentiam formalem, ſed de cauſatione fundamentali, ratione cuius non formaliter, ſed fundamentaliter ens rationis exiſtit, & quæ alijs rebus diſtinctis ab intellectu poteſt conuenire reſpectu entis rationis; nam licet nihil præter intellectum poſſit ens rationis efficere: poſſunt tamen res ab intellectu diſtinctæ entia rationis fundare. Noſtrum autem argumentum non procedit contra cauſalitatem fundamentalem reſpectuum idæalium, ſed contra cauſalitatem efficientem, per quam exiſtunt ab æterno formaliter, ex eo quod intellectus creatus non exiſtit ab æterno, diuinus non poteſt ens rationis efficienter cauſare. Hæc interpretatio verborum Angelici Præceptoris eſt apud Thomiſtas communis, aliam fortè nos dabimus diſputatione ſequenti.

229 *Contra explicationem objicies.* Modò contra communem interpretationem objicies, nam fundamentum reſpectuum idæalium, eſt aliquid ab illis diſtinctum: ergo ſi conſtitutio, & diſtinctio idæarum non præſtatur à reſpectibus rationis, ſed ab illorum fundamento, quod eſt aliquid abſolutum, male aſſerit Diuus Thomas idæas diuinas diſtingui per reſpectus idæales.

Confirm. Et vrgebis; nam verba Angelici Præceptoris ab illius diſcipulis ſunt in rigore accipienda, niſi aliquod inconueniens ex rigoroſa acceptione ſequatur; ſed nomine reſpectus accipere fundamentum, non eſt propriè, & rigoroſè prædictum nomen accipere, & aliàs ex eo quod pro reſpectu propriè, & ſecundum eſſe formale accipiatur, nullum ſequitur inconueniens: ergo ſic eſt à diſcipulis Diui Thomæ accipiendum; & conſequenter aſſerendum eſt iuxta mentem Diui Thomæ idæas diuinas conſtitui, & multiplicari per reſpectus idæales ſecundum eſſe formale.

230 Reſpondeo, negando conſequentiam; nam licet mens D. Thomæ fuerit illa, quam explicuimus, nempè, diſtinctionem idæarum prout ab æterno exiſtentium præſtari à reſpectibus idealibus, non formaliter, ſed fundamentaliter ſumptis, ideſt, à fundamento illorum, vſus fuit prædicto modo loquendi; tum, quia diſtinctio reſpectuum notior eſt, quam diſtinctio fundamenti. Tum etiam; nam fundamentum proximum reſpectuum idealium eſt diuina eſſentia cognita vt connexa cum creaturis in particulari, & illas in particulari connotans vt ab illis imitabilis, & quia connexio diuinæ eſſentiæ cum creaturis in particulari, quamuis relatio non ſit, nec à Deo vt relatio cognoſcatur, à nobis tamen ad inſtar relationis concipitur, ideò D. Thomas nomine reſpectuum fuit vſus explicando conſtitutionem ideæ, & illius multiplicationem. *Reſp.*

Ad confirmationem, conceſſa maiori, nego ſecundam partem minoris: vt enim diſputatione ſequenti videbimus, non poſſe intellectum diuinum entia rationis formare, eſt D. Thomæ, non autem poteſt conſtitutio, & multiplicatio idearum præſtari à reſpectibus rationis, ſecundum eſſe formale, niſi ab intellectu diuino efficiantur; & conſequenter vt iſta contradictio in illius doctrina vitetur, eſt neceſſario accipiendus de reſpectibus pro fundamento, cum docet per illos conſtitui, & multiplicari idæas, eſto loquutio priora non ſint. 231 *Diluit. confirmatio.*

Nec vrgent ea, quibus præfati Auctores vtuntur ad probandum idæam per reſpectum rationis compleri in ratione ideæ ad primum teſtimonium *num.* 212 deſumptum ex D. Thom. *quæſt. 3. de veritate art. 2. ad* 2. admiſſa D. Thomæ doctrina in maiori contenta nego minorem; nam quod addit idea præter eſſentiam Creatoris non eſt reſpectus rationis ſed creatura in particulari vt cognita à diuino intellectu, per quam vt ſic cognitam diuina eſſentia in ratione ideæ completur, vt dabimus *diſputatione ſequenti*, vel licet non per illam, per connexionem cum illa, vel illius connotationem. Vnde quando Diuus Thomas docet, idæam habere de ſuo principali intellectu aliquid aliud præter eſſentiam Creatoris, aſſerendum eſt, hoc aliquid eſſe creaturas in particulari cognitas, & ſi teneamus non compleri diuinam eſſentiam in ratione ideæ per creaturas, vt cognitas ab intellectu diuino, verba illa: *In quo etiam completur formaliter ratio ideæ, ratione cuius dicuntur plures ideæ*, ſic ſunt accipienda: *In quo*, ideſt, *in cuius connotatione; vel in connexione, cum quo completur formaliter ratio ideæ*: non enim intelligitur diuina eſſentia completa in ratione ideæ hominis, niſi intelligatur vt connexa cum homine, & illum in particulari connotans, nec in ratione ideæ equi, niſi intelligatur vt connexa cum equo in particulari, & vt equum in particulari connotans vt ab illo diuerſo modo imitabilis, ab eo, quo eſt imitabilis ab homine. 232 *Exponitur primum ſimonia*

Si dicas, iuxta hanc intelligentiam aliud præter eſſentiam Creatoris non eſt de principali intellectu idææ in recto, ſed in obliquo; at hoc non eſt peculiare ideæ, ſed etiam attributis eſſentialibus conuenit: ergo iſta intelligentia menti Angelici Doctoris non congruit. Conſequentia eſt euidens; nam D. Thomas diſtinguit inter ideam, & eſſentialia attributa; quo ad hoc, quod de principali intellectu ideæ eſt aliud præter eſſentiam creatoris: ſecus autem de principali intellectu attributorum eſſentialium: ergo ſi aliud præter eſſentiam Creatoris eſt in obliquo de principali intellectu alicuius attributi eſſentialis, & ſolum hoc modo eſt de principali intellectu ideæ, non ſaluatur diſcrimen à D. Thomas ſtatutum. Maior conſtat ex doctrina à nobis tradita, nempè creaturam eſſe aliud præter eſſentiam creatoris, quod eſt de principali intellectu ideæ, creatura autem non in recto, ſed in obliquo poteſt eſſe de intellectu principali ideæ, & conſequenter iuxta intelligentiam, qua verba D. Thomæ explicuimus, aliud præter eſſentiam Creatoris non in recto, ſed in obliquo principalem ideæ intellectum ingreditur. Minor autem probatur; nam omnipotentia, pro eo quod addit ſupra intellectum; conſtituitur per connotationem entis creabilis; ſed de intellectu iſtius connotationis ſunt in obliquo creaturæ: ergo aliud præter eſſentiam Creatoris eſt in obliquo de principali intellectu alicuius attributi eſſentialis. 233 *Objicies.*

Reſpondeo prætermiſſa maiori, negando minorem: ad illius probationem, conceſſa maiori, diſtinguo minorem: creaturæ ſub ratione communi, concedo minorem: creaturæ in particulari, nego minorem, & diſtinguo conſequens per eandem diſtinctionem: ſolum enim ſequitur, aliquid creatum, ſub ratione communi creati, eſſe in obliquo de principali intellectu alicuius attributi eſſentialis, non autem ſumptum in particulari, & hoc eſt quod D. Thomas tribuit ideæ: nam idea non conſtituitur per connotationem creaturæ creaturæ in communi, ſed per connotationem in particulari: Deus enim non eſt idæa hominis cognitus vt imitabilis à creatura ſub conceptum communi creaturæ, ſed cognitus vt imitabilis in particulari, & ſic de alijs creaturis. Et hoc ſufficit ad intentum D. Thom. quod erat, multiplicari idæas: ſecus autem eſſentialia attributa, non enim datur in Deo multiplex omnipotentia, etſi creaturæ in illa contentæ ſint plures; quia connotatum primarium, & formale ab omnipotentia importatum, non ſunt creaturæ in particulari, ſed ſub conceptu communi creaturæ. 234 *Reſpon.*

Inſta-

Digitized by Google

235 *Inſtabis.* Inſtabis; nam ideò creaturę in particulari non connotantur ab omnipotentia formalitèr; quia omnipotentia non connectitur cum illis ſumptis in particulari vt cum extremo primario, & formali, ſed ſolum cum ratione communi creatura; ſed diuina eſſentia vt imitabilis à creaturis, non connectitur cum illis ſumptis in particulari, vt cum extremo ſuæ connexionis formali: ergo non connotantur ab illa vt idæa formalitèr; & conſequenter creaturæ in particulari non ſunt de principali intellectu diuinæ vt ideæ. Illatio, & ſub illatio probatione non indigent. Maior eſt certa, non enim poteſt alia ratio aſſignari. Minor autem probatur: ſi diuina eſſentia vt imitabilis connecteretur cum creaturis ſumptis in particulari vt cum extremo ſuæ connexionis formali, connexio diuinæ eſſentiæ cum homine vt ab illo imitabilis diſtingueretur virtualitèr à connexione cum equo; ſed hoc aſſerendum non eſt, vt conſtat ex dictis *ſupra num.* 196 & ſequentibus, aliàs quilibet beatus videret neceſſario omnes creaturas poſſibiles ſumptas in particulari, vt ibidem arguebamus: ergo eſſentia diuina vt imitabilis à creaturis connectitur cum illis ſumptis in particulari vt cum extremo ſuæ connexionis formali.

236 *Reſpond.* Reſpondeo, diſtinguendo maiorem: nec in eſſe rei, nec in eſſe obiecti ſignificati, concedo maiorem: in eſſe rei tantum, nego maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam nam licet creaturæ in particulari non ſint extremum primarium, & formale connexionis diuinę eſſentiæ cum illis, vt ab eis imitabilis connexione iſta in eſſe rei accepta, ſumpta vero hac connexione in eſſe obiecti ſignificabilis nomine ideæ, creaturæ ſumptæ in particulari ſunt formale extremum illius, ſaltim negatiuè, eo quod nomen idæa non ſignificat diuinam eſſentiam vt imitabilem à creaturis in communi, ſed vt imitabilem ab illis in particulari: v. c. idæa hominis ſignificat diuinam eſſentiam vt imitabilem ſolum ab homine & ſic de alijs creaturis in particulari ſumptis. Et ideò quamuis reſpectu diuinæ eſſentiæ vt connexæ cum creaturis vt ab illis imitabilis, connexione ſumpta in eſſe rei, materialitèr comparentur creaturæ in particulari; ſumpta vero hac connexione in ratione obiecti ſignificati, formaliter comparantur reſpectu autem connexionis omnipotentiæ vtroque modo de materiali ſe habent, ideoquè creaturæ in particulari non ſunt de principali intellectu omnipotentiæ diuinæ, ſunt autem de principali intellectu diuinæ eſſentiæ vt ideæ.

237 *Secundū teſtimonii duplicitèr explicatur.* Ad ſecundam probationem ex *numero* 213. reſpondetur explicando D. Thomam de reſpectu ad creaturas fundamentalitèr ſumpto; quia nempè idæa principalitèr ſignificat diuinam eſſentiam vt connexam cum creaturis vt ab illis imitabilem, quę connexio vt cognita à Deo fundat reſpectum rationis, per quod ſaluatur diſcrimen à nomine Verbi, quod non ſignificat principalitèr connexionem cum creaturis, & connotationem illarum, ſed ordinem ad dicentem. Vel dicatur, nomine reſpectus intelligi, non relationem rationis, ſed connexionem diuinæ eſſentiæ cum creaturis particulari, quæ connexio, etſi in re relatio non ſit; à nobis tamen ad inſtar relationis concipitur, ſicut 1. *Contra Gentes cap.* 82. *ad finem*, explicuit. D. Thomas conſtitutiuum decreti liberi voluntatis diuinæ, nomine habitudinis voluntariæ, ad bonitatem creatam, non intelligens ſub prædicto nomine habitudinem veram tranſcendentalem, aut prædicamentalem, realem, vel rationis, ſed realem terminationem liberam ad creaturas, quæ fundat habitudinem rationis ad illas, & à nobis ad inſtar habitudinis concipitur, & ſignificatur; ſicut nomine habitudinis volitionis Dei ad ſuam bonitatem, non intelligit veram habitudinem realem, vel rationis, ſed terminationem volitionis Dei ad illam; ſupra quam habitudo rationis fundatur, & à nobis ad inſtar habitudinis concipitur, aliàs volitio neceſſaria Dei conſtitueretur per reſpectum rationis, quod nullus dixit: paritèr ergo in præſenti Ad rationem, qua ideam aſſumptum probatur ex dicendis §. *ſequenti* conſtabit, & ad argumentum Aureoli.

§. VLTIMVS.

Probatur idearum diſtinctio, & vltimum argumentum diluitur.

238 *Prob. ex D.Tho.* HIS igitur probationibus diſtinctionis idæarum in ſua probabilitate relictis, probanda eſt diſtinctio idæarum ratione ex doctrina D. Thomæ deſumpta, & ad hanc formam redacta; etenim diuina eſſentia non ſortitur rationem ideæ, niſi cognita vt imitabilis à creaturis in particulari, & cum illis in particulari proportionata; ſed creaturæ ſumptæ in particulari, & ſecundum vltimas ſuas differentias, diuerſimode imitantur eſſentiam diuinam, & diuerſimode proportionantur cum illa: ergo diuina eſſentia non eſt vna, ſed multiplex creaturarum idæa Conſequentia videtur bona. Minor certa: homo namque ſecundum vltimam differentiam, per quam ab equo diſtinguitur, non poteſt eodem modo imitari Dei eſſentiam, aut eodem modo proportionari cum illa; quo equus imitatur illam, & cum illa proportionatur ſecundum ſuam vltimam differentiam, aliàs non differrent ſpecifice: ergo creaturæ ſumptæ in particulari diuerſimode imitantur Dei eſſentiam, & diuerſimode proportionantur cum illa.

Minor autem eſt D. Thomæ *in hac quaeſt. art.* 2. *ad finem corporis, & quaeſt. de veritate art.* 2. *in corpore ad finem*; & probatur primo; idæa namque eſt propria ratio idæati, cum ad illius inſtar, & ſimilitudinem ab artifice efficiatur; & conſequentèr debet vt propria ratio idæati ab artifice cognoſci; ſed diuina eſſentia cognita vt imitabilis a creaturis in communi non eſt propria creaturarum, bene tamen cognita vt ab illis in particulari imitabilis: ergo ſortitur rationem idææ cognita vt imitabilis, non à creaturis in communi, ſed cognita vt ab illis in particulari imitabilis. 239 *Minor oſtēditur primo.*

Secundo: nam eatenus diuina eſſentia eſt creaturarum idæa, quatenus obiectiuè regulat actiones, quibus Deus operatur creaturas; ſed Deus ad producendum hominem non regulatur obiectiue per diuinam eſſentiam cognitam vt imitabilem à creatura in communi, ſed cognitam vt imitabilem ab homine in particulari; & idem eſt de alijs creaturis dicendum; ergo diuina eſſentia non eſt creaturarum idæa cognita vt imitabilis a creaturis in communi, ſed cognita vt ab illis imitabilis in particulari. Qua ratione vſus eſt Diuus Thomas *quaeſt* 2. *de veritate art.* 2. *& in hac quaeſtione art.* 2. *in corpore*, quod ita concludit: *Vnaquaque autem creatura habet propriam ſpeciem ſecundum quod aliquomodo participat diuinæ eſſentiæ ſimilitudinem: ſic igitur in quantum Deus cognoſcit ſuam eſſentiam vt ſic imitabilem à tali creatura, cognoſcit eam vt propriam rationem, & ideam huius creaturæ, & ſimiliter de alijs, & ſic patet quod Deus intelligit plures rationes proprias plurium rerum, quæ ſunt plures ideæ.* 240 *Secundo.*

Reſpondebis ex diſcurſu Diui Thomæ vt à nobis explicato, non probari diſtinctionem ex parte diuinæ eſſentiæ vt imitabilis eſt à creaturis, ſed ſolum diſtinctionem ex parte creaturarum, prout in particulari, & ſecundum ſuas differentias ſpecificas, Dei eſſentiam imitantur, vt autem ideæ multiplicentur, & diuina eſſentia ſit in ratione ideæ multiplex, primum neceſſarium erat, creaturæ namque Dei eſſentiam imitantes ſunt extra ideæ conſtitutionem, ac proinde illarum multiplicatio non multiplicat; nec diſtinguit idæas, ſi diuina eſſentia vt ab illis imitabilis vna, & non multiplex ſit. 241 *Reſpond.*

Sed contra primo: *Nam eſſentia non accipitur abſolutè ab intellectu diuino vt idea rerum, ſed cum proportione creaturæ fiendæ, ad ipſam diuinam eſſentiam, ſecundum quod deficit ab ea, vel imitatur eam: ergo diuina eſſentia non abſolutè, ſed cointellectis diuerſis proportionibus rerum ad eam eſt idea vniuſcuiuſque rei; ſed ſunt diuerſæ proportiones rerum ad eſſentiam diuinam: ergo ſunt plures ideæ quamuis diuina eſſentia ſit vna, quia eſt pluralitas ex parte diuerſarum proportionum rerum ad ipſam.* Verba ſunt D. Thomæ *quaeſt* 3. *de veritate artic.* 2. *in corpore*; cui conſonat ſolutio ad 8. & 9. argumentum eiuſdem articuli. Ex qua doctrinâ colligitur, eſſentiam diuinam in ratione idææ compleri per reſpectus creaturarum ad ipſas, prout ab æterno intellectos à Deo; & conſequenter vt diuina eſſentia; & diſtinctio ſit multiplex, ſufficit multiplicitas, & diſtinctio creaturarum ipſam diuerſimodè imitantium, quamuis ex parte diuinæ eſſentiæ imitabilis, multiplicitas, aut diſtinctio non detur. 242 *Sed contra primo ex D.Th.*

Poteſtque doctrina, & argumentum Diui Thomæ ad hanc formam reduci: diuina eſſentia non eſt creaturarum idæa ſe ſola, ſed cointellecta proportione creaturæ illam imitantis, prout ab ea deficit, & illam imitatur: ergo creatura cognita ſub hac proportione complet diuinam eſſentiam in ratione idææ: & conſequēter multiplicatis proportionibus creaturarum vt Dei eſſentiam imitantium, multiplicatur diuina eſſentia in ratione ideæ, etſi in ſe vna, & immultiplicata ſit. Secunda conſequentia ex prima colligitur; id enim per quod Dei eſſentia completur in ratione ideæ, pertinet ad conſtitutionem idææ; & conſequenter illo multiplicato, multiplicatur, & purificatur idæa; ſicut multiplicatis reſpectibus idæalibus, plurificantur ideæ in ſententia aſſerentium, per reſpectus illos compleri eſſentiam diuinam in ratione idææ. Prima conſequentia ex antecedenti infertur; id enim, ſine quo nequit aliquid conſtitutum intelligi aliquomodo pertinet ad illius conſtitutionem: ergo ſi diuina eſſentia intelligi nequit conſtituta in ratione ideæ, non cointellecta proportione creaturæ illam imitantis, creatura ſub hac proportione intellecta, pertinet ad conſtitutionem eſſentiæ diuinæ, vt eſt creaturarum idæa. 243 *Reducitur ad formam argum. D.Th.*

Antecedens autem: præterquam quod eſt à Diuo Thoma expreſſum, probatur primo; non intelligitur diuina eſſentia conſtituta in ratione ideæ hominis v.c. niſi intelligatur vt propria ratio hominis, & idem de alijs creaturis dicendum; ſed non cointellecta proportione hominis illam imitantis diuerſo modo, quo aliæ creaturæ imitantur eſſentiam diuinam, non intelligitur vt propria ratio hominis, reſpectu enim rationis appropriantem iam excluſimus, illo autem excluſo quidquid remanet eſt homini, & alijs creaturis commune: ergo diuina eſſentia non eſt creaturarum idæa ſe ſola, ſed cointellecta proportione creaturę illam imitantis prout ab ea deficit, & illam imitatur. 244 *Antecedens probatur* 1.

Secundo probatur; nam diuina eſſentia eſt creaturarum idæa prout obiectiuè regulat actionem, qua Deus operatur creaturas; ſed hanc non regulat eſſentia diuina ſe ſola, ſed cognita vt imitabilis 245 *Secundo probatur*

Digitized by Google

tabilis ab homine ſecundum ſuam vltimam differentiam: Deus enim non producit hominem cognoſcendo eſſentiam ſuam abſolutè, nec cognoſcendo illam vt imitabilem a creaturis in communi, ſed vt imitabilem ab homine ſecundum ſibi propria, quibus diſtinguitur ab alijs creaturis: ergo non eſt ſe ſola idæa hominis, ſed cointellecto homine vt illam peculiariter imitante, & cointellecta proportione, qua homo cum illa proportionatur ſecundum ſibi propria, quibus ab alijs diſtinguitur.

246 *Confir. 1.* Quod amplius vrgetur primo ad hominem contra aliquos ex noſtris Thomiſtis, aſſerentes, diuinam eſſentiam in ratione ideę per reſpectum rationeis compleri, quamuis cauſa realis ſit: ergo pariter quamuis diuina eſſentia ſecundum ſibi intrinſeca exemplariter cauſet creaturas, poterit per aliquid ſibi extrinſecum in ratione ideę compleri. Probatur conſequentia primo; nam plus diſtat ens rationis a cauſa reali, quam ens reale extrinſecum diſtet a cauſa influente ſecundum intrinſeca ſibi: ergo ſi poteſt diuina eſſentia vt idęa, quamuis cauſa realis ſit, compleri per reſpectum rationis poterit etiam quamuis ſecundum ſibi intrinſeca exemplariter cauſet creaturas, per illas, etſi extrinſecæ ſint, in ratione ideę compleri. Secundo; nam ideò poteſt per reſpectum rationis in eſſe ideæ compleri, quia non accipit ab illis continentiam ideali, nec vim cauſatiuam illius, ſed ſolum appropriationem: ergo ob eandem rationem poterit in ratione ideę compleri per ipſas creaturas vt cognitas, quamuis extrinſecæ ſint.

247 *Confir. 2.* Confirmatur ſecundo; nam ratio quare non poteſt diuina eſſentia per reſpectus idęales compleri in ratione ideę, ceſſat in ſententia aſſerente compleri in ratione ideæ per ipſas creaturas vt cognitas: ergo aſſerendum eſt non per reſpectus idęales, ſed per creaturas vt cognitas compleri in ratione idęæ. Probatur antecedens, ratio primi eſt; quia exiſtit ab ęterno diuina eſſentia vt idęa, reſpectus autem rationis non exiſtunt ab ęterno; ſed creaturę, etſi in ſe non exiſtant ab ęterno, ſunt tamen ab ęterno cognitę a Deo: ergo ratio quare non poteſt diuina eſſentia per reſpectus idęales compleri in ratione idęę, ceſſat in ſententia aſſerente compleri in ratione idęę per creaturas vt a Deo cognitas, & cointellectas.

248 *Confir. 3.* Confirmatur, & vrgetur tertio ad hominem contra plures extra Scholam D. Thom. aſſerentes, decretum Dei liberum non eſſe adęquatè Deo intrinſecum, ſed conſtitui ex actualitate volitionis neceſſarię Dei, & effectibus creatis, vel actione, qua cauſantur; & tamen Deus per decretum liberum cauſat creaturas: ergo licet diuina eſſentia vt idęa exemplariter cauſet creaturas, poterit per illas quatenus a Deo cognitas compleri in ratione idęę. Scio doctrinam iſtam de conſtitutione decreti poſſe contra nos retorqueri, cui obiectioni reſpondebimus *diſput. ſequenti*.

249 *Secundo aliter ſolutio impugnatur* Secundo aliter prędicta ſolutio impugnatur; diuina eſſentia non eſt exemplar hominis vt diſtincti ab equo, & equi vt diſtincti ab homine ſub eandem omnino ratione: ergo non ſolum datur diſtinctio ex parte creaturarum imitantium diuinam eſſentiam, ſed etiam ex parte eſſentię prout eſt illarum idęa; & conſequenter ex diſtinctis proportionibus, quibus creaturę comparantur ad Deum, bene a D. Thoma colligitur idęarum diſtinctio. Probatur antecedens, ſub ea ratione diuina eſſentia eſt exemplar hominis, & equi, ſub qua homo, & equus aſſimilantur cum illa; ſed non aſſimilantur homo, & equus cum eſſentia diuina ſub eadem omnino ratione: ergo non eſt exemplar hominis, & equi prout inter ſe diſtinguuntur, ſub ratione omnino eadem. Maior cum conſequentia tenet. Minor autem probatur: quę namque vni, & eidem ſub eadem ratione aſſimilantur, aſſimilantur etiam inter ſe; ſed homo, & equus ſecundum ſuam vltimam differentiam non aſſimilantur inter ſe; aliàs per illas non diſtinguerentur ſpecificè: ergo ſecundum illas non aſſimilantur eſſentię diuinę ſub eadem omnino ratione; & conſequenter ſub diuerſa ratione eſt exemplar hominis, & equi, idemque de alijs creaturis dicendum prout inter ſe diſtinguuntur.

250 *Confir. et vrget.* Explicatur, & vrgetur, ſi duratio Anti-Chriſti futura contineretur in diuina ęternitate, ſecundum eandem virtualitatem, ſecundum quam duratio hodierna continetur in illa, duratio Anti-Chriſti futuri, & duratio hodierna coexiſterent neceſſario inter ſe, vt conſtat ex dictis *ſupra diſput.* 41. §. 4. *& vltimo*: ergo ſi homo ſecundum ſuam vltimam differentiam aſſimilaretur diuinę eſſentię, & imitaretur illam ſecundum eandem omnino virtualitatem, ſub qua illi aſſimilatur, eamque imitatur equus ſecundum ſuam vltimam differentiam, homo, & equus ſecundum vltimas differentias, quibus eſſentialiter diſtinguuntur, aſſimilantur inter ſe, cumque hoc ſit implicatorium, neceſſario eſt aſſerendum, ex parte diuinę eſſentię dari aliquam diſtinctionem prout terminat diuerſas creaturarum proportiones, & ſic ſaluabitur doctrina Auguſtini *lib. 83. quæſtionum quæſt. 46.* aſſerentis: *Singula proprijs eſſe creata rationibus, nec eadem ratione conditos hominem, & equum*, cuius contrarium aſſerere, abſurdum cenſetur ab Auguſtino.

251 *Confir. 2.* Confirmatur, & vrgetur ſecundo; nam diuina eſſentia eſt idęa hominis prout eſt ratio obiectiua cognoſcendi hominem, & idæa equi, prout eſt ratio obiectiua cognoſcendi equum; ſed non eſt ratio cognoſcendi equum ſub eadem omnino ratione, ſub qua eſt ratio cognoſcendi hominem: ergo non eſt idæa vtriuſque ſub eadem omnino ratione; & conſequenter vt idæa equi diſtinguitur à ſe ipſa vt idæa hominis. Maior cum conſequentia tenet: & minor probatur: poteſt namque videri diuina eſſentia prout eſt ratio cognoſcendi equum, & non videri prout eſt ratio cognoſcendi hominem: ergo non eſt ratio cognoſcendi hominem ſub eadem omnino ratione, ſub qua eſt ratio cognoſcendi equum. Probatur antecedens, etenim non cognito equo, non cognoſcitur, nec videtur diuina eſſentia prout eſt ratio cognoſcendi ipſum, & ſimilitèr non cognito homine, non cognoſcitur, nec videtur diuina eſſentia prout eſt ratio hominem cognoſcendi, ſed poteſt equus in diuina eſſentia cognoſci, non cognito homine; & è conuerſo, poteſt cognoſci homo, non cognito equo: ergo poteſt diuina eſſentia videri vt eſt ratio cognoſcendi equum, & non videri vt eſt ratio cognoſcendi hominem; & è conuerſo, poteſt videri vt eſt ratio cognoſcendi hominem, & non videri, vt eſt ratio cognoſcendi equum. Et ratio omnium à priori eſt; nam licet diuina eſſentia vt imitabilis eſt a creaturis, ſit vna, & indiuiſſibilis formalitèr, eſt tamen multiplex eminenter: vnde quamuis homo imitetur totam Dei eſſentiam formalitèr, non tamen illam imitatur totalitèr, nec totam eminentèr, & idem eſt de equo, & alijs creaturis dicendum; & quia hæc diſtinctio eminentialis ſignificatur nomine idææ; hinc ſit vt idæa multiplicetur, denturque plures idææ.

252 *Prima ſolutio.* Ex dictis inter probandum diſtinctionem idæarum duplex ſolutio colligitur ad argumentum Aureoli num. 185. propoſitum, prima aſſerendo quod licet ex parte diuinæ eſſentiæ imitabilis multiplex ratio non ſit; quia tamen proportiones creaturarum ſunt plures, & per illas vt ab æterno cognitas ab intellectu diuino, eſſentia diuina in ratione idææ completur; ſit conſequens, vt eſſentia diuina in ratione idęæ ſit multiplex, & quod dentur plures idææ. *Secunda ſolutio.* Secundo aſſerendo, quod licet diuina eſſentia non ſit idæa vnius creaturæ ſecundum vnam rationem, & alterius ſecundum aliam alietate formalitatum; bene tamen alietate eminentialiter vnius, & eiuſdem formalitatis. Contra quam doctrinam non obſtat probatio Aureoli; nam licet indiuiſſibile, aut totum tangatur formalitèr, aut nihil illius tangatur, poteſt tamen non attingi totum eminentèr, quando, & ſi ſit formalitèr vnum, eſt tamen eminenter multiplex. Et ita in pręſenti contingit; non enim datur in diuina eſſentia vna formalitas imitata ab vna creatura, & alia formalitas ab alia creatura imitata, ſed omnes imitatur eandem diuinæ eſſentiæ formalitatem, non tamen ſub eadem eminentia; nam equus imitatur illam prout eminentèr continentem hominis naturam, & omnes creaturę imitantur Dei eſſentiam totam totalitate formali non tamen totalitate eminentiali. Ex his etiam duplici ſolutione occurritur ad ea, quæ pro ſententia Caietani adducuntur num. 204 & deinceps.

253 *Prima ſolutio ad principale argumentum.* Reſtat modò vltimo argumento principali num. 177. propoſito occurrere, & quidem iuxta primam ſolutionem abſque vlla difficultate illi occurritur; nam licet creaturæ vt obiectiue cognitæ à Deo non ſint idęa, per quam Deus operetur creaturas, cum tamen diuinam eſſentiam compleant in ratione idęę, ſufficit, vt illis multiplicatis plurificentur idęę. Et in forma applicando hanc doctrinam reſpondeo, conceſſa maiori, diſtinguendo minorem: ſi eſſentia idęæ adęquate in aliquo increato conſiſtit, concedo minorem: ſi ſolum inadęquate, nego minorem, & conſequentiam, vel diſtinguo conſequens: ergo conſiſtit idæa in creaturis cognitis à Deo formalitèr, aut tanquam in ratione formali conſtitutiua, nego conſequentiam: completiuè, & vt id in quo diuina eſſentia in ratione idęę completur, concedo conſequentiam.

254 *Ad confirmationem.* Et ex his ad confirmationem primi argumenti dicatur, loqui D. Thom. de *quod* ſecundario intellecto, cum docet multiplicari, & ex hoc infert multiplicari idæas, non quia in creaturis ſecundario intellectis conſiſtat idęa diuina formalitèr, ſed quia per illas Dei eſſentia in ratione idęę completur. Quam doctrinam etiam amplectuntur, qui idęas diuinas multiplicant per reſpectus idæales: iſti namque cum in aliquid rationis non poſſunt pertinere ad obiectum primarium intellectionis diuinę, & tamen idęas diuinas multiplicant in ſententia Caietani, non quia obiectum primarium diuinę intellectionis multiplicent; ſed quia primarium diuinę intellectionis obiectum in ratione idęę per illos reſpectus completur, ideo quem multiplicant diuinas idęas, & non multiplicant obiectum diuinę cognitionis primarium.

255 *Reſpond. ſecundo argumento primo principali.* Quia tamen ſententia, hęc de conſtitutione idęarum per creaturas vt complentes Dei eſſentiam in ratione ideæ, non eſt grata noſtris Thomiſtis, reſpondetur ſecundo, argumento principali, conceſſa maiori, negando minorem: nam licet increatum non poſſit realitèr multiplicari, poteſt tamen eſſe multiplex eminenter, & ſub hac diſtinctione eminentiali concipi à noſtro intellectu, & vt ſic ſignificari, & hæc diſtinctio concepta, & ſignificata, ſufficit ad plurificandas idæas: v. c. idęa hominis diſtinguitur ab idæa equi; nam licet diuina eſſentia ſit vna, noſter tamen intellectus concipit diuinam eſſentiam prout eminenter continentem hominem, illudque connotantem in par-

Digitized by Google

ticulari, non concepta vt continente, & connotante equum, & cum hac præciſſione ſignificat idæam hominis, & idæam equi, indeque, idæa hominis ab idęa equi diſtinguit, diſtinctione rationis formali per noſtri intellectus operationem, & eminentialiter in re, ad quod neceſſarium eſt, quod diuina eſſentia ſortiatur rationem idæ, non vt cognita abſolutè, ſed vt imitabilis à creaturis in particulari.

256 *Ad 1. confirmationem.* Et ex his ad primam confirmationem admiſſa doctrina D. Thomæ, nego minorem: ſubſiſtit enim doctrina Angelici Præceptoris quamuis creaturæ non ſortiantur ratione ideæ, per hoc quod diuina eſſentia ſit idæa creaturarum, non vt abſolutè cognita, ſed vt connotans creaturas in particulari. Ad primam probationem minoris, conceſſis maiori, & minori, diſtinguo conſequens: intellecta de *quod* primario intellecto accepto ſecundo ſe, concedo conſequentiam: accepto de *quod* primario intellecto vt connotante obiectum ſecundario intellectum ſumptum in particulari, nego conſequentiam; itaque mens D. Thomæ non eſt quod obiectum primarium intellectionis diuinæ multiplicetur in Deo: hoc enim multiplicari non poteſt, non multiplicata intellectione, nec multiplicatio iſta exigitur ad multiplicationem idææ; nam idæa non ſignificat obiectum primario intellectum abſolutè, & prout cum intellectione diuina comparatum, ſed ſignificat diuinam eſſentiam per comparationem ad creaturas, & vt illas in particulari connotantem; ac proinde vt ideæ multiplicentur, ſufficit multiplicari obiecta ſecundario intellecta, quas in particulari connotat diuina eſſentia, & ſi entitatiuè inuariata ſubſiſtat, & etiam in ratione obiecti prout comparata cum cognitione diuina; prout tamen connotatis creaturis eſt ratio illas cognoſcendi, & producendi, concipitur vt multiplex, eminenter prout in re, & per noſtros conceptus formaliter.

257 *Ad 2. probationē minoris.* Ad ſecundam minoris probationem diſtinguo antecedens: in vno obiecto omnino immultiplicato per comparationem ad intrinſeca, nempè ad diuinam cognitionem, concedo antecedens: omnino immultiplicato per comparationem ad extra, nempe ad creaturas exemplatas, & ſecundario intellectas, ſubdiſtinguo antecedens: omnino immultiplicato realiter, concedo antecedens: immultiplicato eminenter, nego antecedens, & nego conſequentiam; nec vt ſint plures idææ requiritur multiplicatio obiecti primo intellecti vt comparato cum diuina cognitione, ſed ſufficit multiplicitas eminentialis illius vt comparati cum creaturis, eo quod idæa non ſignificat obiectum primo intellectum vt comparatum cum cognitione diuina, ſed ſub connotatione ad creaturas vt ab illis imitabilem.

258 *Ad 3.* Et ex his ad tertiam probationem, diſtinguo maiorem: ſecundum ordinem ad principium, concedo maiorem: ſecundum ordinem ad creaturas, nego maiorem: & conceſſa minori, nego conſequentiam, vt enim docet D. Thomas *infra quæſt. 4. art. 3. ad 4. Nomen ideæ principaliter eſt impoſitum ad ſignificandum reſpectum ad creaturas, & ideò pluraliter dicitur, ſed nomen verbi principaliter impoſitum eſt ad ſignificandum reſpectum ad dicentem:* quæ doctrina vt ſupra explicuimus non eſt accipienda de reſpectu ad creaturas, qui vere reſpectus ſit, ſed de connexione cum creaturis, & connotatione illarum à nobis ad inſtar reſpectus conceptam, & hoc ſufficit vt ideæ ſint plures in Deo, Verbum autem

259 vnum ſit: quia licet vtrumque ſignificetur vt quod intellectum, diuerſo modo ſignificatur: nomine enim verbi ſignificatur per ſe primo ordo ad dicentem, qui vnus eſt, tam formaliter, quam eminenter: nomine autem ideæ ſignificatur per ſe primo connexio cum creaturis, quæ eminenter eſt multiplex, & a nobis ad inſtar reſpectus formaliter multiplicati concipitur.

260 *Ad 2. confirm.* Ad ſecundam confirmationem, diſtinguo conſequens: plures rationes propriæ pluralitate reali formali, nego conſequentiam: plures rationes propriæ pluralitate in re eminentiali, & per rationem noſtram formali, concedo conſequentiam; & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam; nam licet in Deo non dentur plures rationes increatæ pluralitate reali formali, dantur tamen plures rationes increatæ pluralitate in re eminentiali, & per rationem noſtram formali, ſignificatæ nomine *ideæ*, & ſic dantur plures ideæ, & ſi non in creaturis cognitis, ſed in eſſentia diuina ſit poſita ratio ideæ; vt enim argumentabamur ſupra, diuina eſſentia vt eſt ratio cognoſcendi hominem aliquomodo diſtinguitur à ſe ipſa, vt eſt ratio cognoſcendi equum, quandoquidem poteſt ſub vna ratione cognoſci, ſub alia manente non cognita, & cum non poſſit inter vnam, & aliam rationem intercedere diſtinctio formalis in re, eſt adſtruenda diſtinctio eminentialis in re, & per noſtram rationem formalis.

Ad 3. Ad tertiam confirmationem conſtat ex dictis, nempè, Diuum Thomam loqui de primo *quod* intellecto, non accepto ſecundum ſe, & abſolutè, ſed vt connotante obiectum ſecundo intellectum, ſub qua connotatione ſignificatur nomine ideæ, & multiplicatur in Deo, non multiplicatione reali formali, vel virtuali, ſed multiplicatione in re eminentiali, & per rationem noſtram formali.

261 *Inſtabis primo.* Sed inſtabis primo, diſtinctio eminentialis inter diuinam eſſentiam vt imitabilem ab homine, & vt imitabilem ab equo, non ſufficit vt eſſentia diuina in ratione ideæ ſit multiplex; & conſequenter nec ſufficit vt in Deo ſint plures idęæ; ſed pluralitas à Diuo Thoma ſtatuta eſt ſufficiens ad plurificandas idæas: ad hoc enim illam Angelicus Doctor ſtatuit, vt in Deo ſint plures idęæ: ſecus autem plures ſapientiæ, vel artes: ergo pluralitas, de qua D. Thomas loquitur, maior eſt quam eminentialis. Maior in qua ſola eſt poſita difficultas probatur; nam in diuina eſſentia vt effectiuè participabili ab homine, & equo, eſt diſtinctio eminentialis in ratione effectiuè participabilis, & tamen hoc non ſufficit, vt diuina eſſentia ſit multiplex in hac ratione, nec ad multiplicandas omnipotentias in Deo: ergo diſtinctio eminentialis, quæ diuinæ eſſentiæ conuenit in ratione imitabilis ab homine, & equo, non ſufficit vt diuina eſſentia ſit multiplex in ratione imitabilis, nec ad plurificandas idæas.

Secundo, & explicatur magis, quod homo, & equus ſecundum ſuas vltimas differentias diuerſimodè participent diuinam eſſentiam vt principium efficiens, non ſufficit ad multiplicandam participabilitatem diuinam: ergo quod homo, & equus ſecundum ſuas vltimas differentias diuerſimodè imitentur diuinam eſſentiam, non ſufficit ad multiplicandam imitabilitatem diuinam, nec ad hoc quod diuina eſſentia in ratione imitabilis, & in ratione exemplaris ſit multiplex. Conſequentia videtur bona à paritate rationis. Antecedens autem probatur, ſi ſufficeret ad multiplicandam participabilitatem diuinam, ſufficeret ad multiplicandam omnipotentiam in Deo; ſed ad hoc non eſt ſufficiens, alias deberemus concedere plures omnipotentias, ſicut ponimus plures ideas, quod eſt abſurdum: ergo diuerſitas, qua homo, & equus participant Dei eſſentiam vt principium efficiens, non ſufficit ad multiplicandam participabilitatem diuinam effectiuam. 262 *Inſtabis ſecundo.*

Tertio inſtabis; nam ex doctrina tradita ſequitur, ideas diuinas diſtingui diſtinctione virtuali, conſequens eſt contra ea, quę diximus *num.* 206. & ſequentibus impugnando modum ſecundum probandi pluralitatem idæarum: ergo doctrina tradita eſt falſa. Probatur ſequela; vt enim, *tom. 1. diſp. 5.* docuimus, diſtinctio virtualis attributorum in Deo in nullo alio conſiſtit, quam in fundamento diſtinctionis rationis factibilis à noſtro intellectu; ſed, vt ſoluentes argumentum principale docuimus, ideæ diſtinguuntur diſtinctione in re eminentiali, & per rationem noſtram formali, quæ diſtinctio à nobis facta ſupra diſtinctionem eminentialem fundatur: ergo diſtinguuntur diſtinctione virtuali. 263 *3. inſtabis.*

Explicatur, & vrgetur; ideò intellectus diuinus diſtinguitur virtualiter à diuina voluntate, quia fundat prout eſt in re diſtinctionem rationis, qua, prout à nobis conceptus, formaliter ab illa diſtinguitur; ſed diſtinctio, qua idæa hominis vt à nobis concepta, diſtinguitur formaliter ab idæa equi, fundatur in diuina eſſentia, vt in re exercet munus ideæ: ergo eſt virtualis diſtinctio. *Confirm.*

Reſpondeo ad primam inſtantiam, negando maiorem: ad illius probationem, conceſſa maiori, & minori, negando conſequentiam; ratio autem diſcriminis eſt; nam diſtinctio eminentialis effectiua, non ſignificatur nomine *omnipotentiæ*, non enim ſignificatur hoc nomine vis productiua creaturarum in particulari, ſed ſolum in communi, & ideò, quamuis detur prædicta diſtinctio in Deo, non dicitur omnipotentia pluraliter, nec omnipotentia multiplicatur; diſtinctio autem eminentialis exemplaris competens diuinæ eſſentiæ, ſignificatur nomine ideæ: quia hoc nomen non ſignificat diuinam eſſentiam ſecundum ſe, nec vt abſolutè imitabilem à creaturis, ſub conceptu communi creaturæ, ſed vt imitabilem à creaturis in particulari, & ideò nomen *ideæ* pluraliter dicitur, & ideæ multiplicantur in Deo; vt enim nomen aliquod dicatur pluraliter, non ſufficit quæcumque diſtinctio, ſed requiritur diſtinctio per nomen ſignificata. 264 *Reſpondeo ad 1. inſtantiam.*

Et ex his ad ſecundam inſtantiam reſpondeo, negando antecedens; nam re vera participabilitas effectiua diuina eſt multiplex eminenter, & continentia actiua, qua Deus continet creaturas, quamuis ſit vna formaliter, & vnicum attributum in Deo, eſt tamen eminenter multiplex, ex quo non ſequitur eſſe in Deo plures omnipotentias; nam omnipotentia non conſiſtit in continentia actiua hominis, vt ab equo diſtincti, aut è contra, nec aliarum creaturarum in particulari, ſed in continentia actiua omnium creaturarum, vt ſtant ſub ratione communi entis creabilis; & ideò quamuis continentiæ actiuæ creaturarum ſint eminenter plures, non ſunt plures omnipotentiæ in Deo, nec omnipotentia pluraliter dicitur, cuius oppoſitum in idæa oppoſita de cauſa *proxime* explicata contingit Per quo ad antecedentis probationem conſtat ſolutio: & ratio eſt, nam diuina eſſentia ſignificatur nomine idææ eo modo, quo à Deo cognita exercet rationem ideæ; & quia exercet hanc rationem cognita à Deo vt imitabilis à creatura in particulari, ideò prout ſit imitabilis, ſignificatur nomine *ideæ*, quæ ratio in omnipotentia non militat. 265 *Ad 2.* *Omnipotentia nō dicitur pluraliter de Deo ſicut idea dicitur I. ratio.*

Secunda ratio eſſe poteſt; nam omnipotentia diuina concipitur à nobis per ſpeciem potentiæ creatæ, quæ vna manens ſe extendit ad omnia, quæ continentur ſub ratione ſpecificante illam, & quia omnes creaturæ continentur ſub ratione formali ſpecificante, vel quaſi ſpecificante omnipotentiam, concipit illam 266 *Secunda*

Digitized by Google

lam vt vnam ex comparatione cum ratione communi creaturæ, non autem vt multiplicè ex comparatione cum creatoris in particulari, & vt ſic illam ſpecificat; at verò eſſentiam diuinam vt idæam concipit per ſpeciem idææ creatę, quę multiplicatur, iuxta numerum idæatorum, vel ſi vnum exemplar cauſat exemplariter plura, non cauſat illa, niſi vt comparatiuè ſingulis in particulari, & reſpectiuè ad illa in particulari cognitum, & ideò diuinam eſſentiam concipimus vt idæam, non ſub reſpectu, aut connexione imitabilitatis à creaturis ſub conceptu communi creaturæ, ſed à ſingulis in particulari, & quia nomina imponuntur ab hominibus ad ſignificandum res, eo modo, quo illas concipiunt, id circo nomen *idea* ſignificat eſſentiam diuinam vt imitabilem à creaturis in particulari, & vt illas vt ſic connotantem. Ex quo naſcitur, quod licet creaturæ in particulari materialiter comparentur ad imitabilitatem diuinam in eſſe rei, ad illam tamen ſumptam in eſſe obiecti à nobis ſignificabilis formaliter comparantur.

267 *Ad tertiam.* Ad tertiam inſtantiam reſpondeo, diſtinguendo conſequens: diſtinctione virtuali plurium formalitatum, nego ſequelam: diſtinctione virtuali vnius formalitatis continentis plura eminenter, concedo ſequelam: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam. Contra quam diſtinctionem non vrget probatio minoris: Nos enim *num.* 206. impugnauimus diſtinctionem virtualem idæarum penes formalitates plures virtualiter, qualis eſt, quæ reperitur inter intellectum, & voluntatem, inter quæ, & alia attributa, licet non ſit formalis realis diſtictio; eſt tamen diſtinctio virtualis formalitatum; quia fundant diſtinctionem rationis factam à noſtro intellectu concipiente formalitatem intellectus, vt diſtinctam formaliter à formalitate voluntatis, ita vt ex parte obiecti diſtinctæ formalitates noſtro intellectui reſpondeant, eo quod vt *ibi* arguebamus, ſi ideæ ſic diſtinguerentur quilibet beatus videndo diuinam eſſentiam, neceſſario cognoſceret omnes creaturas poſſibiles ſomptas in particulari. Diſtinctio autem idæarum non eſt huiuſmodi, non enim imitatur homo vnam Dei formalitatem, aut vnum Dei prædicatum, & aliam formalitatem, aut prædicatum imitatur equus, ſed equus, homo, & omnes aliæ creaturæ imitantur vnam, & eandem formalitatem diuinam, non tamen omnis creatura imitatur illam adæquatè eminenter, ſed eminenter inadæquatè, & quia *idea hominis* ſignificat diuinam eſſentiam, vt inadęquatè eminenter imitatam, & ſimiliter *equi, & aliarum creaturarum*: ſit conſequens, quod eſſentia diuina vt à nobis concepta, vt ideas hominis, diſtinguatur ratione à ſe ipſa vt concepta, & ſignificata vt idæa equi, non vt alia, & alia formalitas, ſed vt vna formalitas eminenter inadęquatè concepta, & quia beati Dei eſſentiam videntes, licet neceſſario videant omnes Dei formalitates, non tamen neceſſario illas vident adæquatè eminenter; ſit conſequens, vt ex diſtinctione idæarum prout à nobis conſtituta, non inferatur, quod beatus videns Deum, neceſſario debeat omnes creaturas videre. Pro cuius doctrinæ claritate videantur, quæ in ſimilis diximus *ſupra diſput.* 41. §. 4. & 5.

268 *Primum Corollarium. Probatur* Ex dictis in diſputationis diſcurſu colligo primo; ſi diuina eſſentia non contineret eminenter creaturas, non fore idæam illarum obiectiuam, nec formalem. Quod probo: nullo enim ex prædictis modis eſſet creaturarum idæa, niſi illas repræſentaret; cum idæa formalis ſit quatenus Verbum eſt, & eſſe Verbi in repręſentatione actualiſſima conſiſtat, & idæa obiectiua ſit, quatenus vt obiectum primarium, eſt ratio obiectiua cognoſcendi creaturas, & modum producibilitatis illarum: quod munus exercere non poſſet, niſi illas repræſentaret; ſed ſi non contineret eminenter creaturas, non repræſentaret illas: ergo non eſſet idæa creaturarum formalis, nec obiectiua. Probo minorem; nam omnis repræſentatio fundatur, vel in ſimilitudine cum obiecto repræſentato, ſicut imago repræſentat ſuum Prothotypum, vel in dependentia, ſicut effectus repræſentat ſuam cauſam, quia dependet ab illa, vel ſupra continentiam obiecti repræſentati, ſicut cauſa repręſentat ſuum effectuum, quia illum continet in ſe continentia formali, aut eminentiali; ſed diuina eſſentia non poteſt repræſentare creaturas ratione ſimilitudinis formalis cum illis, vt conſtat ex dictis, nec quia dependeat à creaturis, vt omnibus eſt conſpicuum: ergo ſolum poteſt illas repræſentare ratione continentię creaturarum; cumque illas non contineat continentia formali, loquendo de creaturarum proprijs prędicatis, ſolum poteſt illas repręſentare ratione continentiæ eminentialis; & conſequenter ſi non contineret creaturas eminenter, nullatenus illa repræſentare poſſet.

269 *2. Corollarium.* Colligo ſecundo, Dei eſſentiam eſſe idæam creaturarum, non ratione attributorum, ſed ratione ſui prout virtualiter differt ab attributis. Quod docuit Capreolus *in 1. diſtinctione* 36. *quæſt.* 1. *in ſolutione ad* 1. *ex argumentis Aureoli ſecundo loco poſitis contra prima concluſionem.* Et quidem loquendo de idæa formali, facili ratione

Pro I. p. probatur probatur: vt enim docuimus, *ſupra diſp.* 25. *num.* 80. *& ſequentibus*, ſola diuina eſſentia prout ab attributis diſtincta, eſt ſpecies, qua intellectus diuinus fœcundatur ad intelligendum, & cum illo ex parte principij ad intellectionem concurrit: ergo ſola diuina eſſentia, vt virtualiter ab attributis diſtincta, eſt verbum, ſumpto verbo eſſentialiter, non notionaliter ex parte obiecti terminans intellectionem; & conſequenter ſic ſumpta eſt idæa formali creaturarum. Secunda conſequentia ex prima colligitur; nam eſt idæa formalis, prout Verbum: ergo ſi ſe ſola vt ab attributis diſtincta obtinet rationem verbi, ſe ſola vt ab attributis diſtincta, eſt formalis idæa. Prima autem conſequentia probatur primo à paritate rationis. Secundo; nam ideò ſe ſola eſt ſpeciei infinita, & conſequenter ſufficiens ad omne obiectum, quod a diuino intellectu intelligitur; ſed etiam eſt infinita in ratione verbi eſſentialis: ergo ſe ſola, vt diſtincta ab attributis, obtinet rationem verbi eſſentialis, non ſolum reſpectu ſui, ſed etiam reſpectu attributorum, & creaturarum.

Quod autem diuina eſſentia, vt diſtincta ab attributis, ſit etiam idæa obiectiua, probatur; vt enim docuimus *diſp.* 25. *citata*, diuina eſſentia vt diſtincta ab attributis, eſt obiectum formale primarium, motiuum & terminatiuum diuini intellectus, & conſequenter eſt prima ratio obiectiua cognoſcendi attributa, relationes, & creaturas; ſed id ipſum quod eſt prima ratio obiectiua cognoſcendi creaturas, eſt quod obiectiuè regulat operationem, qua Deus illas operatur, & conſequenter obtinet rationem idęæ obiectiuæ: ergo diuina eſſentia, vt attributis diſtincta, ſe ſola eſt idæa obiectiua. Præterea; nam eſſe idæam obiectiuam creaturarum conuenit Deo ratione continentiæ eminentialis illarum, vt conſtat ex ſæpè dictis, ſed diuina eſſentia ſe ſola, vt diſtincta ab attributis, continet radicaliter omnia attributa, & eminenter creaturas: ergo ſe ipſa, vt ab attributis diſtincta, eſt idæa obiectiua creaturarum. 270 *Pro 2. ſuadetur I.* *Secundo.*

Si opponas: gratia habitualis eſt formalis participatio naturæ diuinæ ſub conceptu naturæ lumen gloriæ eſt formalis participatio diuini intellectus, & charitas eſt participatio formalis diuinæ voluntatis: ergo gratia imitatur eſſentiam, vt ab attributis diſtinctam; lumen gloriæ non eſſentiam, ſed intellectum, & charitas non eſſentiam, ſed voluntatem diuinam; ſed Deus eſt creaturarum idæa prout illum imitantur creaturæ: ergo licèt diuina eſſentia, vt diſtincta ab attributis, ſit idæa gratiæ habitualis, non tamen eſt idæa luminis, & charitatis; & conſequenter ſe ſola non eſt omnium creaturarum idæa. 271 *Opponet.*

Reſpondeo, eſſentiam diuinam, vt ab attributis diſtinctam, continere eminentialiter, non ſolum gratiam, ſed etiam charitatem, & lumen; ac proinde lumen, & charitas ſufficienter Dei eſſentiam imitantur, vt ſit illarum idæa: intellectus autem diuinus, & diuina voluntas, & ſi participentur formaliter à lumine, & charitate; quia tamen à Deo non ratione ſui, ſed ratione eſſentiæ cognoſcuntur *motiuè*; & *terminatiuè*, non ſunt Deo ratio cognoſcendi creaturas: ac proinde ratione ſui non regulant *obiectiuè* actionem, qua Deus cauſat charitatem, & lumen, quod tamen neceſſarium erat vt eſſent idææ obiectiuæ, per quas Deus illa cauſaret. *Reſpond.*

Tertio infertur, & ſi verbum diuinum procedat ex cognitione, Dei eſſentiam non eſſet idæam reſpectu illius. Quod patet; nam idæa eſt vera, & realis cauſa, & conſequenter petit realiter a ſuo effectu diſtingui; ſed diuina eſſentia non diſtinguitur realiter a verbo: ergo idææ illius non eſt, quamuis ex illius cognitione procedat. Quod amplius vrgetur, vt enim docet Diuus Thomas *quæſt.* 3. *de veritate art.* 2. *in corpore*, idæa præter cauſalitatem exemplarem exercet etiam cauſalitatem finalem reſpectu idæati, & actionis qua formatur; ſed diuina eſſentia non eſt finis verbi, nec actionis per quam Verbum producitur: ergo idæa illius non eſt. 272 *Tertium corollarium. Probatur. Confirmatur.*

Denique infertur: pro illis, quæ vna actione tantum fiunt, vnam tantum idæam practicam dari. Quod patet; nam idæa practica eſt regula actionis, per quam idæatum formatur; ſed pro vna actione regulanda ſufficit vna regula: ergo reſpectu illorum, quæ fiunt vnica actione, vna idæa practica ſufficit. Quæ autem ſint illa, quæ petunt per vnam actionem produci, & quibus repugnet duas terminare actiones non, eſt noſtrum in præſenti examinare, eſt enim phyloſophica, aut metaphyſica quæſtio. Et hæc de iſta Diſputatione. 273 *Quartũ. corollarium Probatur.*

DISPVTATIO XLIV.

An intellectus diuinus poſſit aliqua entia rationis formare?

§. I.

Relatis ſententijs, ſtatuitur prima concluſio.

POSSE Deum omne ens rationis efficere, docuerunt ex antiquis Scotus *in* 1. *diſtinct.* 36. *quæſt.* 1. Durandus *in* 1. *diſtinct.* 2. *quæſt.* 37 ſequitur Molina 1. *p. quæſt.* 12. *art.* 8. *diſp.* 3. quibus conſentiunt aliqui moderni, aſſerentes, diuinum intellectum poſſe ens rationis efficere illud intelligendo, etiam ſine ordine ad intellectum creatum, nec vt confictum, nec vt confingibile ab ipſo. 1 *Prima ſententia. Scotus. Durand. Molina.*

Alij

Digitized by Google

Secunda. Alij licet concedant, Deum efficere poſſe omnia entia rationis, non autem abſolute ea intelligendo, id poſſe contingere docent, ſed quatenus illa intelligit vt factibilia, vel fabricabilia ab intellectu noſtro. Ita Arrubal 1. *parte diſp.* 34. *cap.* 7. Salabranca *in ſua Logica tract. ſtu de ente rationis*.

Arrubal. Salabl. Tertia. Alij per oppoſitum docent, Deum nullum ens rationis efficere poſſe, ſic ſentit Suarez, conſentit Vazquez, & Moderni Thomiſtæ communiter eadem ſequuntur ſententiam.

Suarez. Vazq. Quarta. Alij media incedentes via aſſerunt, aliqua entia rationis Deum efficere non poſſe, qualia ſunt figmenta, relationes generis, ſpeciei, & huiuſmodi: alia vero, qualia ſunt relationes quibus complentur ideæ, & libera decreta voluntatis diuinæ, abſque vlla imperfectione efficere poſſe defendunt. Sed pro veritatis explicatione ſit.

2 *Prima concluſio.* Prima concluſio: *Aliqua entia rationis ſunt, quæ Deus efficere non poteſt*. Hæc concluſio eſt expreſſa Diui Thomæ *in 1. ſententiarum diſtinct. 2. quæſt. 1. artic. 3. in fine corporis*, vbi attributorum diſtinctionem, & multiplicitatem, in intellectum creatum, tanquam in cauſam efficientem refundit, Deo ſolum concedens fundamentum talis diſtinctionis. Illam inſinuat Capreolus *in 1. diſtinc. 8. q. 4. artic.* 3. Tradidit eam Caietanus 1. *parte q.* 13 *artic.* 6. quibus Thomiſtæ communiter ſubſcribunt, & multis omiſſis,

Probatur. probatur In ente rationis chimerico. v. g. *Mons aureus*, hoc ens rationis reſultat ex eo quod extrema iſta, quæ realiter ſunt ſeparata, ab intellectu, vt coniuncta concipiantur; ſed huiuſmodi conceptio repugnat intellectui diuino: ergo & iſtius entis rationis fabricatio. Diſcurſus tenet: maior eſt certa: & minor probatur: rem aliter ac eſt concipere, fictionem dicit, & imperfectionem intellectui diuino repugnantem; ſed concipere, vt coniuncta, quæ realiter ſunt ſeparata, eſt concipere rem aliter ac eſt: ergo talis conceptio omnino repugnat intellectui diuino.

3 *Confirm.* Confirmatur, & vrgetur omnis falſitas repugnat diuino intellectui; ſed ſi conciperet illa extrema vt coniuncta, falſo conciperet: ergo ſic concipere illa non poteſt. Probatur minor: in diuino intellectu non datur ſimplex apprehenſio, ſicuti in nobis, vtpote imperfectionem inuoluens, ſed ſolum iudicium: ergo ſi illa extrema vt coniuncta cognoſceret, eſſet iudicando illorum coniuncta non ſint, ſine falſitate non poteſt contingere.

4 *Reſpõdet Arrubal.* Dices cum Arrubale, loco allegato, hoc argumentum, ſolum concludere contra Scotum, Durandum, & alios, aſſerentes, Deum iſta entia rationis fabricare poſſe illa primo, & per ſe concipiendo, nullo habito reſpectu ad intellectum creatum; non autem conuincit, quod Deus illa conficere non valeat, ea concipiendo vt iam ab humano intellectu fabricata, in quo nulla indicij falſitas interuenit, cum non iudicet illa eſſe abſolute coniuncta, ſed ſolum coniuncta intelligi à noſtro intellectu, in quo, vt

Contra. clare conſtat, nulla interuenit falſitas. Sed contra iſtam ſolutionem ſic argumentor: actio ſupponens ſuum obiectum factum, non facit illud; at cognitio, qua Deus cognoſcit ens rationis à me fabricatum, illud factum, & exiſtens ſupponit, ex vi meæ intellectionis: ergo talis cognitio ens rationis non facit, nec illi exiſtentiam communicat.

5 *Reſpond.* Reſpondebis, ex vi intellectionis diuinæ non communicari prædicto entis rationis exiſtentiam, quam antea habeat, ſed nouam, & diſtinctam; cum namque eſſe entis rationis ſit ab intellectu cognoſci, tot exiſtentijs poteſt exiſtere, quot cognitiones

Contra 1. valet terminare. Sed contra primo, nulla entitas exiſtere poteſt duplici exiſtentia ſibi adæquata, nec ab adæquatis cauſis, ſaltim connaturaliter, poteſt dependere, at ens rationis à me fabricatum eſt exiſtit adæquate per exiſtentiam ex vi meæ cognitionis illi communicatam, & adæquate à mea intellectione dependet: ergo nequibit ab intellectu diuino pendere, & ab illo nouam exiſtentiam recipere.

Secundo. Secundo, vt Deus dicatur ens rationis efficere non ſufficit, quod ei præexiſtenti nouam exiſtentiam communicet, niſi eius entitatem etiam efficiat; at omnino repugnat, quod Deus eandem entitatem à me confictam, iterum eficiat: cum fieri, ſit tranſitus de non eſſe ad eſſe: ergo repugnat etiam Deum illud ens rationis formare. Conſequentia eſt bona. Minor certa videtur: & maior probatur, nam humanitas Chriſti Domini redditur exiſtens ex vi actionis vnitiuæ: & tamen quia ex vi talis actionis non fit ſecundum ſuam entitatem, non dicitur ex vi talis actionis produci: ergo vt Deus dicatur ens rationis efficere, non ſufficit, quod ei nouam exiſtentiam comuniter, niſi etiam eius entitatem efficiat.

6 *Reſpond.* Si dicas, non eſſe idem ens rationis, quod fit à Deo, & quod fabricatum ſupponitur ab intellectu creato, ſed diſtinctum numero: in contrarium obſtat; in iſta ſolutione incidere prædi-

Contra. ctos Authores in idem inconueniens quod vitare contendunt, & fatentur ſequi ex ſententia Molinæ, nempe, quod Deus ens rationis confingat, quod omnino repugnat intellectui diuino. Aſſumptum probo; illud namque ens rationis numero à præexiſtenti diſtinctum, non habet eſſe verum, ſed confictum cum non vere exiſtat, ſed exiſtens appareat: ergo à confingente proueniens, ſicut mendacium habet eſſe a mentiente; at non ab intellectu creato: ergo ab intellectu diuino; & conſequenter intellectus diuinus illud confingit, quod inconueniens in propria ſententia contendebant vitare.

7 *Reſpond.* Si propter hæc aliter ad argumentum factum reſpondeas, ſaltim Deum ens rationis efficere poſſe, quando illud cognoſcit vt fabricabile ab intellectu creato: in contrarium argumentor dupliciter.

Contra 1. Primo à priori: ens rationis nequit exiſtere ex vi cognitionis, qua vt poſſibile tantum cognoſcitur, ſed cognitio terminata ad illud vt fabricabile ab intellectu creato, terminatur ad illud tantum vt poſſibile: ergo non poteſt ens rationis efficere, nec illi exiſtentiam communicare. Conſequentia tenet: minor eſt certa: & maior probatur. Exiſtentia entis rationis non poteſt ei vniri, & communicari, niſi cognoſcatur; at ex vi cognitionis terminatæ ad illud tantum vt poſſibile, non cognoſcitur eius exiſtentia: ergo ex vi illius non redditur exiſtens. Maior eſt certa: & minor probatur exiſtentia entis rationis ab illius eſſentia diſtinguitur, *poſitiuè* quidem in Thomiſtica, & vera ſententia, & in omnium doctrina, ſaltim *negatiuè*: ergo poteſt illius eſſentia cognoſci, nondum cognita eius exiſtentia, maximè cum non habeat neceſſariam connexionem cum illa, nec ſit de eius intrinſeca ratione; at ex vi cognitionis, qua vt poſſibile tantum cognoſcitur, præciſè cognoſcitur quoad ſuam eſſentiam: ergo ex vi illius non cognoſcitur eius exiſtentia; & conſequenter nequit exiſtere ex vitalis intellectionis

8 *Secundo.* Secundo impugnatur prædicta ſolutio ab inconuenienti; ſequitur namque ex illa Deum non libere, ſed neceſſario ens rationis efficere; conſequens abſurdum videtur: ergo tradita ſolutio ſuſtinenda non eſt. Probo ſequelam; cognitio, qua Deus ens rationis cognoſcit vt fabricabile, & poſſibile fieri ab intellectu creato, non eſt in libera poteſtate illius: tum, quia ad ſcientiam ſimplicis intelligentiæ ſpectat, quæ anteuertit omne decretum liberum diuinæ voluntatis: tum etiam, quia eſt eadem cum illa, qua vt poſſibile vim fabricatiuam intellectus noſtri cognoſcit, quæ libera non eſt, ſed omnino neceſſaria: ergo ſi ens rationis exiſtit ex vi illius, non liberè, ſed neceſſario exiſtit, nec eſt in poteſtate Dei illi exiſtentiam non communicare.

9 *Effugium quoddam præcluditur.* Quod ſi contrarij admittant ſequelam; nec inconueniens indicent totum, quod infertur: ſequitur exinde intellectum creatum, nullum ens rationis efficere; conſequens eſt abſurdum, & vt tale ab eiſdem Authoribus reputatur: ergo & antecedens. Probo ſequelam, quodcumque ens rationis, quod ab intellectu creato poteſt confingi, ſupponitur exiſtens ex vi cognitionis diuinę: ſiquidem omnia entia rationis ab æterno, & neceſſario, ſaltim vt poſſibilia cognoſcit; ſed illud, quod exiſtens ſupponitur, nequit ab intellectu creato confingi: ergo ſequitur ex tradita ſolutione intellectum creatum nullum ens rationis efficere. Minorem, in qua eſt difficultas, probo: fieri entis rationis eſt tranſire de non eſſe ad eſſe, non minus quam fieri entis realis in ſimili tranſitu conſiſtit; ſed ens rationis, quod exiſtens ſupponitur, nequit tranſire de non eſſe ad eſſe, cum iam ſupponatur ſub exiſtentia: ergo ſi exiſtens ſupponitur nequit ab intellectu creato confingi.

10 *Si dicas.* Si dicas: non confingere illud quod exiſtens ſupponitur, ſed aliud numero ab illo diſtinctum: obſtat in contrarium: quia hoc

In contrarium obſtat. ens rationis numero, quod ab intellectu creato modo confingitur, ſupponitur exiſtens; cum ſupponatur cognitum à Deo, vt fabricabile ab intellectu creato, ex vi cuius actionis ens rationis exiſtit: ergo ſolutio iſta inſufficiens eſt, & vim argumenti facti non penetrat.

§. II.

Nullum ens rationis poſſe effici ab intellectu diuino probatur.

11 *Secunda concluſio.* Secunda concluſio: *Deus nequit efficere relationem rationis, & conſequenter nullum ens rationis fabricare valet*. Contrarium huius concluſionis videntur docuiſſe antiqui Thomiſtæ, ſi ſuperficialiter inſpiciantur; ſecus ſi vt debent, intelligantur, & nos ipſos poſtea interpretabimur, & in verum noſtræ concluſionis ſenſum rediſſemus. Illam defendunt moderni Thomiſtæ, paucis exceptis, quibus conſentiunt Suarez, Vazquez, & alij ſupra allegati. Et probatur primo, meo videri ſatis efficaciter: Deus non

Prob. 1. poteſt efficere ens rationis chimericum in omnium Thomiſtarum ſententia, quia nequit vt coniuncta concipere extrema realiter inter ſe ſeparata; cum talis intelligendi modus fictionem inuoluat, & imperfectionem diuino intellectui repugnantem: ergo eadem ratione nequibit, vt relata cognoſcere illa, quæ re vera relata non ſunt; hoc enim eſt fingere non minus quam primum, & rem aliter ac eſt cognoſcere, nec cum illa in cognoſcendo adæquari, quæ omnia repugnant perfectioni ſummæ diuini intellectus, omnia ſicuti ſunt cognoſcentis: tum ſic, ſed relatio rationis, quæcumque illa ſit, reſultat ex eo quod ea, quæ reuera relata non ſunt, vt ad inuicem relata cognoſcantur: ergo nullam relationem rationis Deus valet efficere.

12 *Secundo.* Secundo: ſi aliquam relationem rationis Deus poſſet efficere, maximè reſpectus idæales, quibus diſtinguuntur ideæ; ſed iſtas

Digitized by Google

illas non: ergo nullam relationem rationis Deus poteſt efficere. *Minor prob. 1.* Maior eſt certa, & minor probatur: tum ratione facta, Deus namque ſuam eſſentiam cognoſcit, vt eſt in ſe; at eſſentia diuina nullum reſpectum dicit ad creaturas: ergo Deus nequit illam vt ad creaturas relatam cognoſcere: & conſequenter idæales reſpectus non poteſt efficere: tum etiam: quia in communi *Secundo.* Thomiſtarum ſententia, Deus nequit efficere diſtinctionem rationis, diſtinguendo illa, quæ re vera diſtincta non ſunt: quo circa Diuus Thomas vt *ſupra* notauimus attributorum diſtinctionem, quia rationis eſt, & non realis, à diuino intellectu relegauit, & ſoli intellectui creato illius efficientiam conceſſit; at ſi reſpectus idæalis efficeret, ſuam eſſentiam diſtingueret in diuerſas idæas, ſola diſtinctione rationis; cum ex vi talium reſpectuum diſtinguantur idææ: ergo Deus non facit relationem rationis, ſeu reſpectus idæales, quibus diſtinguuntur idææ.

Tertio. Tum denique, quia ex iſta ſententia ſequitur, Deum prædictos reſpectus neceſſario conficere; conſequens a mente Thomiſtarum videtur alienum: ergo & antecedens. Sequela probatur, ſi namque Deus efficit prædictos reſpectus, illos efformat ex vi cognitionis, qua ſuam eſſentiam, vt imitabilem a creaturis cognoſcit; at prædicta cognitio eſt omnino neceſſaria in Deo: non minus quam illa qua creaturas cognoſcit vt potentes imitari diuinam eſſentiam: ergo non liberè, ſed neceſſario efficit prædictos reſpectus.

13 *Reſpondebis.* Reſpondebis, quod licet diuina eſſentia abſolutè, & in ſe conſiderata reſpectum ad creaturas non dicat, cæterum vt imitabilis ab hac, & illa creatura in particulari reſpectus diuerſos ad illas importat, & cum Deus illam cognoſcat, non ſolum abſolutè, ſed etiam vt imitabilem a qualibet creatura in particulari; conſequens fit, quod illam concipiat vt dicentem reſpectum rationis, & illud efficiat, nec ex talis modo cognoſcendi ſequitur fictio: quia licet ante cognitionem non dicat reſpectum, ex vi tamen cognitionis reſpectum dicit: vnde talis cognitio adæquatur cum illa, vt non antecedit cognitionem, ſed vt relata ex vi cognitionis.

14 *Reijcitur ſolutio.* Sed contra: imitabilitas diuinæ eſſentiæ, etiam ab hac, & illa creatura non conuenit ei ex vi cognitionis, ſed veluti antecedenter ad illam: ergo etiam in ratione imitabilis, nullum reſpectum rationis ad creaturas importat. Patet conſequentia, quia reſpectus rationis ſi daretur, deberet poni ex vi cognitionis, tum ſic: ergo nec etiam cognita vt imitabilis, cum reſpectu, vel vt relata cognoſcitur. Patet conſequentia: quia talis cognitio adæquatur cum illa vt eſt imitabilis: ergo ſi vt imitabilis reſpectum non dicit, quando cognoſcitur vt imitabilis, non cognoſcitur vt relata. Nec ſufficit, quod ibi dicebatur ad tollendam fictionem: quia aliàs quodlibet ens rationis poſſet abſque fictione conficere, quod ipſi non admittent. Patet ſequela: quia eo ipſo quod efficiatur ens rationis, quamuis ante cognitionem non competat fictio: conuenit tamen ex vi cognitionis: ergo per hoc omnis fictio tolletur in efficientia cuiuslibet entis rationis. Maneat ergo firmum, Deum nullum ens rationis efficere poſſe. Quod ſi Antiquiores Thomiſtæ oppoſitum videantur docuiſſe, interpretandi ſunt de ente rationis pro fundamento, non vero pro formali, quemadmodum poſtea Diuum Thomam interpretabimur.

§. III.

Argumentis contra primam concluſionem occurritur.

15 *Cõtra 1. cõcluſionem arg. primo.* SEd contra primam concluſionem arguitur primo: eſſentiæ rationis eſt cognoſci ab intellectu; ſed omne ens rationis habet eſſe cognitum ab intellectu diuino: ergo omne ens rationis habet ab illo propriam exiſtentiam. *Reſpond.* Dices, eſſe entis rationis non conſiſtere formaliter in eſſe cognito, quantum ad extrinſecam cogniti denominationem; cum namque hæc ſit aliquid reale nequit eſſe formalis exiſtentia alicuius entis rationis: ſolum ergo in hoc eſſe cognito conſiſtit conſequutiuè, formaliter vero in aliquo intrinſeco conſequuto ex illo ſupra quod cadit denominatio cogniti: vnde licet Deus omne ens rationis cognoſcat, inde non ſequitur omnibus illis exiſtentiam tribuere. *Replicabis.* Sed contra, Deus cognoſcit omnia entia rationis: ergo non ſolum illis communicat extrinſecam cogniti denominationem, ſed etiam quod conſequitur ex vi cognitionis: cum ergo ens rationis in aliquo conſequuto ex vi cognitionis conſiſtat, exiſtentiam illis communicabit.

16 *Reſpond.* Reſpondebis, concedendo antecedens, & negando ſuppoſitum conſequentis, quod videlicet ex vi cognitionis diuinæ aliquid intrinſecum conſequantur in ente rationis, quod in ſe non habeat, hoc namque ſolum præſtat intellectus creatus, qui ob ſui imperfectionem poteſt illa quæ non ſunt coniuncta, nec relata, vt coniuncta, & relata cognoſcere, & conſequenter illis tribuere aliquid, quod non habeant in ſe: ſecus intellectus diuinus, qui omnia cognoſci ſicuti ſunt.

17 *Inſtabis.* Sed contra; in ente rationis cognito à Deo, non ſolum datur extrinſeca denominatio cogniti, ſed etiam eſſe obiectiuum intrinſecum: at hoc eſſe obiectiuum non habet ex ſe, nec ex vi cognitionis creatæ, quæ ab æterno non exiſtit: ergo ex vi intellectus diuini; & conſequenter aliquid intrinſecum in ente rationis reſultabit ex vi cognitionis diuinæ, per quod exiſtat ens rationis cognitum à Deo.

Reſpondetur, quod non omnis cognitio dat enti rationis illud eſſe intrinſecum, quo exiſtit, ſed ſolum illa, quæ practica eſt, non vero illa, quæ ſolum ſpeculatiuè ens rationis contemplatur. 18 *Reſpond.* Tunc ens rationis ſpeculatiuè cognoſcitur, quando per modum quidditatis attingitur, vel vt tantum poſſibile, vel vt exiſtens cognoſcitur ex vi alterius præcedentis cognitionis: quando vero cognoſcitur vt exiſtens exercitè non ex vi prioris cognitionis, tunc dicitur practicè cognoſci, & ex vi huius cognitionis communicatur aliquid intrinſecum, quo exiſtat: quod autem detur cognitio non dans exiſtentiam enti rationis, præter ſupradicta conſtat, ex eo quod quando quis audit hanc diffinitionem: *oratio verum, vel falſum ſignificans*, eſſentiam propoſitionis clarè cognoſcit, cum tamen propoſitionem nullatenus faciat.

Reſpondemus ergo ad argumentum factum iuxta traditam ſolutionem vſque ad vltimam replicam, ad quam reſpondeo, quod ſi Deus ens rationis vt exiſtens cognoſcit, habet eſſe intrinſecum actu exercitè exiſtens, & illud habet ex vi actionis intellectus creati illud effingentis, ſi vero vt poſſibile tantum cognoſcatur habet eſſe obiectiuum intrinſecum, non actuale, ſed potentiale, & hoc habet ex ſe, per ordinem tamen ad intellectum creatum potentem confingere, ad modum, quo creaturis poſſibilibus conuenit ipſa rei eſſentia per ordinem ad omnipotentiam diuinam vt potentem eaſdem producere.

Si dicas; actu cognoſcitur: ergo actu habet eſſe obiectiuum, non ſolum extrinſeca denominatione, ſed etiam intrinſecum. 19 *Vrgebis. Reſpond.* Reſpondetur, diſtinguendo conſequens: habet eſſe obiectiuum exercitè exiſtens, nego conſequentiam: eſſe obiectiuum intrinſecum potens exiſtere, ex vi actionis confingentis intellectus creati, concedo conſequentiam, nec vt actu poſſit terminare cognitionem amplius requiritur.

20 *Secundo argum.* Secundo arguitur, ideò intellectus humanus ens rationis efformat, quia illud, quod non eſt ens concipit ad modum entis; ſed etiam intellectus diuinus ens rationis, quod in ſe nihil eſt ad modum entis intelligit: ergo intellectus diuinus ens rationis efficit. Probatur minor, quidquid attingit aliqua potentia, debet attingere ad modum ſui obiecti primarij; & ſpecificatiui, & idcirco intellectus creatus ens rationis ad modum realis entis cognoſcit, quia ab illo ſpecificatur; ſed obiectum intellectus diuini ens diuinum eſt: ergo quidquid cognoſcit, debet ad modum entis diuini cognoſcere.

21 *Reſpondebis 1.* Dices primo, verum eſſe hoc vltimum conſequens ſi intelligatur ex parte cognoſcentis, & obiecti motiui: ſecus ex parte obiecti terminatiui: nam hoc ſecundo modo potius ad perfectionem ſummam diuini intellectus pertinet illa, quæ non ſunt entia, vt non entia cognoſcere, & vt ens rationis formetur, debet cognoſci vt ens, etiam ex parte obiecti.

22 *Contra 1.* Sed contra dupliciter: primo eſſentia diuina non ſolum eſt obiectum adæquatum motiuum intellectus diuini, ſed etiam terminatiuum: ergo ſicuti quia adæquat in ratione motiui, debet omnia cognoſcere ad modum illius vt obiecti motiui: ita quia adæquat in rationi obiecti terminatiui debet omnia cognoſcere ad modum eiuſdem ex parte obiecti terminatiui.

Contra 2. Secundo, cognoſcere omnia ad modum entis ex parte intelligentis, non ſufficit vt ens ſit obiectum adæquatum intellectus diuini: ergo ſi eſt adæquatum obiectum, omnia debent cognoſci ad modum entis diuini obiectiuè. Probo antecedens: intellectus noſter, adhuc pro hoc ſtatu, omnia cognoſcit modo ſpirituali ex parte cognoſcentis; & tamen eius adæquatum obiectum pro hoc ſtatu non eſt ens ſpirituale, ſed materiale potius: ergo quod Deus cognoſcat omnia ad modum entis ex parte intelligentis, non ſufficit vt ens ſit obiectum adæquatum intellectus diuini.

23 *Reſpond. ſecundo.* Dices ſecundo, in diuino intellectu duplicem actum eſſe diſtinguendum ratione ratiocinante noſtra, vnum proſequutiuum, & affirmatiuum, alterum negatiuum, & per modum fugæ, & adæquatum obiectum primi, eſſe ens; ſecus vero ſecundi: Deus autem, ens rationis, non affirmatiuè, & proſequutiuè, ſed per modum fugæ, & negatiuè cognoſcit.

Contra. Sed contra arguitur; de ente rationis poſſunt formari, & de facto formantur multæ propoſitionis affirmatiuæ veræ, vt quod ſit ens ab intellectu humano fabricatum, aut fabricabile: ergo Deus illas iudicio vero attinget, & proſequutiuo.

24 *Profitetur argum. noſtr. aſſ.* Ad hoc argumentum reſpondetur iuxta vtramque ſolutionem, nec illas diuerſas iudico, pro quarum concordia aduerto, quod ens rationis dupliciter ab intellectu diuino cognoſci poteſt, vel abſolute, vel habito ad intellectum noſtrum reſpectu, primo modo negatiuè, & per modum fugæ ſecundo modo proſequutiuè, & affirmatiuè cognoſcitur, quod conuincit obiectio contra ſecundam ſolutionem facta, nec ad hoc quod ab intellectu diuino attingatur, neceſſarium eſt quod cognoſcatur ad inſtar entis diuini.

Vnde

Digitized by Google

I argumentum ſ. in forma. Vnde in forma ad argumentum principale reſpondeo, negando minorem: ad probationem, diſtinguo maiorem: debet cognoſci ad modum obiecti primarij, id eſt, per ſpeciem illius, concedo maiorem: id eſt, ad eius ſimilitudinem, ſeu illi attribuendo entitatem diuinam, vel ſimpliciter, vel compoſitiuè, nego maiorem: & conceſſa minori nego conſequentiam, vel diſtinguatur conſequens eodem modo; ad hoc autem, quod ens rationis formaretur à Deo, hoc ſecundo modo debebat circa ipſum verſari, quod neutiquam facit: bene tamen intellectus noſter, qui ob ſui imperfectionem poteſt ei, quod entitatem non habet, illam tribuere, nec contra ſolutionem ſic explicatam, conuincunt aliquid obiectiones factæ.

25 *Tertio arguitur. Antecedens probatur 1.* Tertio arguitur: Deum ens rationis efficere nullam imperfectionem importat: ergo non eſt deneganda Deo entis rationis fabricatio. Conſequentia eſt euidens: & antecedens probatur multipliciter: primo, entia quantumcumque imperfecta producit Deus ſine vlla imperfectione ex parte ſui: ergo & ſi ens rationis confictum, & imperfectum ſit, abſque perfectione poterit Deus ipſum efficere.

Secundo. Secundo, Deus ſimul cum intellectu creato efficit ens rationis ſine vlla imperfectione: ergo & ſe ſolo abſque vlla imperfectione illud efficere poterit. Conſequentia, licet non ſit formalis, cum inſtantiam manifeſtam patiatur in actu vitali, tenet tamen ratione materiæ: ſi namque Deus ſimul cum intellectu noſtro ad ens rationis formandum concurrit, non ſolum præuio concurſu, ſed etiam ſimultaneo, immediate in effectum concurrere debet; non concurſu vero, & reali; cum illum terminare, repugnet effectui: ergo id facit per cognitionem qua ſimul cum creatura, illud, quod non eſt, ac ſi eſſe cognoſcit, cumque non alia imperfectio à nobis ponatur in eius immediata efficientia; conſequens ſit, quod ab intellectu diuino effici poſſit. Et antecedens probatur, Deus cauſa ſimul cum intellectu noſtro actionem intelligendi, etiam vt confingentem, cum non ſit malum culpæ, nec illi repugnet ad Deum ordinari, vt patet in Chriſto, qui omnes ſuas actiones ad finem vltimum direxit, & tamen entia rationis confinxit: ergo & terminum talis confictionis ſimul cum intellectu cauſabit abſque vlla imperfectione.

26 *Tertio probatur antecedens. Minor prob. 1.* Tertio: ſi aliqua imperfectio daretur, maxime confictio; ſed hæc non requiritur ad ens rationis fabricandum: ergo nulla imperfectio in eius efficientia reperitur. Maior eſt manifeſta, & minor, probatur dupliciter. Primo, ſuppoſito Chriſti etiam in natura aſſumpta repugnat fingere; & tamen in illa multa entia rationis formauit: ergo ad illarum formationem confectio non requiritur. Minor eſt certa, & maior probatur: repugnat illi in natura aſſumpta rem aliter ac eſt in ſecunda operatione cognoſcere, in quo conſiſtit error ſpeculatiuus quem communis Theologorum ſententia, etiam de potentia abſoluta, denegat Chriſto: ergo etiam repugnabit illi rem aliter ac eſt in prima operatione cognoſcere, in quo conſiſtit fictio a nobis exacta ad formationē entis rationis.

27 *Secundo probatur.* Secundo minor principalis probatur: vt aliquod ens rationis, relatio, v.g. efficiatur, non eſt neceſſarium cognoſcere extrema vt relatione reali, ſed ſufficit illa cognoſcere vt relata relatione rationis; ſed in hoc nulla interuenit fictio, ſed omnimoda cum obiecto adæquatio: ergo idem quod prius. Maior videtur certa, quando namque intellectus noſter relationem vniuerſalis, naturę communicat per comparationem, non cognoſcit naturam vt relatam relatione reali: ergo id neceſſarium non eſt. Et minor probatur: quando id quod per intellectum cognoſcitur in aliquo obiecto, ponitur in illo ex vi eiuſdem actionis: etiam ſi ante illa non conueniat obiecto, nulla interuenit fictio; ſed eſt cum obiecto adæquata talis cognitio: at ſi ponamus diuinum intellectum ens rationis efficere, quod in obiecto cognoſcit, ponitur in illo ex vi eiuſdem actionis: ergo talis cognitio adęquabitur cum obiecto; & conſequenter non erit fictio. Minor eſt certa: & maior conſtat in cognitione practica Dei, qua creaturis exiſtentiam communicat, quæ quidem cum obiecto adæquatur, quia licet exiſtentia quam attingit, ante illam creaturis competat, ponitur tamen ex vi eiuſdem actionis.

28 *Reſpond. ad 1. probationem antecedẽtis.* Ad hoc argumentum reſpondetur, negando antecedens: ad cuius primam probationem, conceſſo antecedenti, negatur conſequentia, quia entis rationis fabricatio non denegatur, quia imperfectum ſit ens rationis, ſed quia petit imperfectionem ex modo producendi, Deo repugnantem: alia vero licet ſint imperfecta non petunt imperfectionem in modo agendi, & producendi cauſæ, ſicuti vitalis actio imperfectionem in principio proxime effectiuo ſui, homo vero, & ſi imperfectis, in ſui tamen productione, nullam imperfectionem exigit repugnantem Deo.

29 *Ad 2.* Ad ſecundam antecedentis probationem reſpondeo, negando antecedens: ad cuius probationem, nego antecedens; cum namque Deus nō poſſit ens rationis cauſare; nec etiam valet actionem intelligendi vt cōfictio eſt ſua cauſalitate attingere. Et ratio eſt, quia adęquata Dei cauſalitas, eſt vera cauſalitas, & cum nequeat ens rationis veram cauſalitatē terminare, nō continetur intra limites cauſalitatis diuinę, & licet non auertat à Deo, nec illi repugnat ab extrinſeco in Deum ordinari, qualiter in Chriſto Domino contingit; cæterum ab intrinſeco, Deum ſicuti vt principium primum non inſpicit, ita nec illum vt finem ordinatur.

Ad tertiam reſpondeo, concedendo maiorem, & negando minorem: ad cuius primam probationem, nego maiorem: ad eius probationem, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam: & ratio diſparitatis eſt: quia error ſpeculatiuus ſecundæ operationis, tendit mediate in deſtructionem veritatis diuinæ, cum immediate deſtruat illius obiectum aſſerendo ita non eſſet, quod vt verum attingitur a Deo, & idcirco, ſuppoſitum Verbi in natura aſſumpta, illum non poterat elicere: fictio autem primæ operationis non ita: atque adeò ſicuti non repugnant Verbo in natura aſſumpta alię imperfectiones naturę, ita nec fictio iſta primę operationis. 30 *Ad tertiã. Ad 1. probationem minoris.* Ad ſecundam minoris probationem, reſpondeo, negando maiorem: licet namque ſignare non cognoſcatur vt relata relatione reali, cæterum in exercitio cognoſcitur ac ſi realiter refferretur, & licet illud, quod exercetur ſit relatio rationis, cæterum realis in exercitio apparet, in hoc namque illius efficientia conſiſtit, quod id, quod non eſt, ac ſi eſſet attingatur: ſicuti quando voluntas appetit bonum apparens, quod terminat actum eius, re vera bonum non eſt, cæterum attingitur ac ſi bonum eſſet, & vt apparens re vera bonum: vnde ad exemplum ibidem oppoſitum, nego antecedens. *Ad 2.*

§. VLTIMVS.

Soluuntur argumenta contra ſecundam concluſionem, & mens Diui Thomæ explicatur.

CONtra ſecundam concluſionem arguitur primo: ſignum ad placitum in noſtra ſententia per relationem rationis conſtituitur; ſed Deus poteſt efficere ſignum ad placitum, & de facto quam plurima effecit, vt patet ex illo: *Ponam arcum meum in nubibus cæli, vt ſit ſignum fæderis*, &c. ergo Deus poteſt reſpectum rationis efficere. Minor, præter authoritatem adductam, ratione probatur: Deus poteſt imponere nomina ad ſignificandum: at ex vi diuinæ impoſitionis conſtituuntur ſigna: ergo Deus poteſt efficere ſigna ad placitum. Probatur minor: ex vi impoſitionis humanæ conſtituuntur voces in ratione ſigni: ergo à fortiori id habere poterunt ex vi impoſitionis diuinæ. 31 *Cõtra 2. concluſionem arguitur 1.*

Reſpondetur, concedendo maiorem, & negando minorem, & licet Deus arcum vt ſignum fœderis poſuerit, non autem vt ſignum per ipſum conſtitutum formaliter, ſed per actionem hominis acceptantium ipſum vt ſignum, eo ipſo quod imponeret arcum ad ſignificandum, talis namque acceptatio reſpectum cauſauit, per quem formaliter in ratione ſigni conſtituitur. Ad eius probationem ex ratione deſumptam, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam: qui impoſitio humana reſpectum cauſat, ſecus vero impoſitio diuina. 32 *Reſpond.*

Sed oppones: ex eo impoſitio humana in noſtra ſententia reſpectum cauſat, quia eſt imperium practicum ordinans vocem ad ſignificandum, & cum ipſa non ordinet ſe ipſa formaliter, debet vocem in ordine ſignatum concipere, & conſequenter ordinem rationis cauſare; ſed etiam impoſitio diuina eſt imperium practicum ordinans vocem ad ſignificandum: ergo debet illam cum ordine, quem re vera non habet concipere; & conſequenter reſpectum cauſabit. 33 *Replicabis.*

Reſpondeo, conceſſa maiori, negando minorem: cum enim diuina impoſitio, nequeat vocem aliter ac eſt in ſe cognoſcere, non poteſt ipſam vt relatam concipere, & conſequenter nec reſpectum cauſare, ſed ſolum habet, ſe ipſa vocem cum ſignato connectere: atque adeo illa impoſitione cognita, & nulla mentione facta reſpectus rationis, venire quis poterit in cognitionem rei, ex quo tamen non ſequitur, quod vox ſit ſignum ratione illius, quia ad rationem ſigni, præter hoc, quod eſt ducere in cognitionem ſignati, requiritur, quod hoc fiat ex vi ſubordinationis ſigni ad ſignatum, quam tamen non habet vox ex vi impoſitionis diuinæ. 34 *Reſpond.*

Secundo arguitur argumento in hac parte præcipuo ex authoritatibus D. Thomæ deſumpto; primo; nam in hac quæſtione articulo 2. in ſolutione ad 3 expreſſè docet, *quod reſpectus, quibus diſtinguuntur ideæ fiunt: ab intellectu diuino, comparante ſuam eſſentiam rebus*: cum ergo reſpectus iſti, quid rationis ſint manifeſtè ſentit D. Thomas intellectum diuinum, relationem rationis efficere. Id ipſum docuit *quæſt. 3. de veritate artic. 2. in ſolutionibus argumentorum. Et in 1. ad Annibaldum diſtinct. 30. quæſt. 2 art. 2. ad 3.* & alijs in locis. 35 *Secundo arguitur auctoritatibus D. Thom.*

Communis huius argumenti ſolutio eſt, Diuum Thomam debere intelligi de cauſalitate pro fundamento, non vero de cauſalitate efficienti. Sed contra primo, Deus non cauſat fundamentum iſtorum reſpectuum: ergo nequit intelligi D. Thom. de cauſalitate pro fundamento, ſed de cauſalitate reſpectuum. Secundo, fundamentum iſtorum reſpectuum preuenit cognitionem diuinã comparantem, ſcilicet imitabilitas diuina, vt virtute multiplex, quæ non minus fundare valet plures reſpectus, quam eminentia diuina diſtinctionem attributorum; at D. Thomas ad cauſandos 36 *Communis ſolutio. Opponitur primo. Secundo.*

Digitized by Google

reſpectus recurrit ad intellectum diuinum vt comparantem: ergo quia ſentit per illum efficienter cauſari. *Tertio.* Tertio: quia Diuus Thomas aſſeruit reſpectus iſtos cauſari à Deo, vt ſaluet plures idæas in Deo ab æterno; at niſi ab æterno exiſtant actu, & actu cauſentur ab intellectu diuino, non ſaluat, quod intendit defendere: ergo interpretari non poteſt de cauſalitate pro fundamento, ſed de cauſalitate ipſos reſpectus efficiente.

37 *Quarto.* Quarto: quia Diuus Thomas duo aſſeruit de iſtis reſpectibus, & cauſari à Deo, & non cauſari ab intellectu creato: at ſi cauſarentur ab intellectu creato efficienter, eſſet falſa iſta negatiua: ergo non ab intellectu creato, ſed ab intellectu diuino, cauſantur efficienter, iuxta mentem Diui Thomæ. *Quinto.* Quinto; nam Diuus Thomas vt defendat, quod cauſantur à Deo, aſſerit ab intellectu diuino cognoſci reſpectus rationis: at vt pro fundamento cauſentur, neceſſarium non erat, quod cognoſcerentur: ergo idem quod prius. *Sexto.* Sexto, ex vi comparationis; qua vnum extremum comparatur ad aliud, quod non reſpicit, ex natura ſua, non ſolum ponitur reſpectus rationis pro fundamento, ſed etiam efficienter; at Diuus Thomas aſſerit, cauſari ex vi comparationis eſſentiæ diuinæ ad creaturas, quas non reſpicit ex natura ſua: ponuntur ergo tales reſpectus ex vi illius, non ſolum pro fundamento, verum etiam efficienter.

38 *Loqui D. T. de cauſalitate ſolum pro fundamento. Prob. 1.* Vrget abſque dubio hoc argumentum, ſi verba Diui Thomæ ſuperficialiter inſpiciantur, ſed intelligenda non eſſe de cauſalitate efficienti illorum reſpectuum, probo clare: primo, quia Diuus Thomas opuſculo 52. artic. 1. docet expreſsè: *Tunc fieri ens rationis* (intellige efficienter) *quando noſter intellectus nititur apprehendere quod non eſt, & confingit illud ac ſi eſſet*: quæ propoſitio doctrinalis cum ſit, eſt vniuerſaliter intelligenda, quod videlicet ad cuiuſcunque entis rationis efficientiam, neceſſaria ſit fictio, quæ cum Deo repugnet, non eſt aſſerendum D. Thomam intellectui diuino aliquando conceſſiſſe efficientem cauſalitatem reſpectus rationis.

39 *Secundo.* Secundo, & vrgentius ad rem præſentem faciunt verba D. Thomæ *in 1. ad Annibaldum diſtinct. 2. quæſt. 1. artic. 2. in corpore*, vbi vt probet attributorum diſtinctionem non poſſe fieri à Deo, hanc propoſitionem aſſumit: *propter perfectionem naturæ diuinæ, & imperfectionem intellectus creati, quod in Deo eſt per modum ſimplicitatis, & vnitatis, concipitur ab intellectu per modum diuerſitatis, & multiplicatis.* Ex quibus, ſic argumentor; ſed imitabilitas diuina eſt in Deo per modum ſimplicitatis, & vnitatis: ergo quod per modum diuerſitatis concipiatur prouenit ex imperfectione intellectus creati; & conſequenter ab intellectu diuino ſic concipi non poterit; at ſi reſpectus illos efficeret intellectus diuinus, ſuam imitabilitatem in plures diſtingueret, & per modum diuerſitatis conciperet: ergo aſſerendum non eſt ex mente Diui Thomæ, diuinum intellectum iſtos reſpectus efficienter cauſare.

40 *Tertio.* Tertio, quia Diuus Thoma *in hac primam parte quæſt. 85. art. 2.* in ſolutione ad ſecundum, aſſeruit, quod intentio vniuerſalitatis, ſequitur ad abſtractionem, qua natura ſine conditionibus indiuiduantibus apprehenditur, quo non obſtante communiter affirmant Thomiſtæ, non fieri vniuerſalitatem Logicam efficienter per abſtractionem, ſed per actionem comparatiuam, & D. Thomam interpretantur, quod ſequatur, ad abſtractionem fundamentaliter: pari ergo ratione præſens authoritas de cauſalitate fundamentali intelligi poterit; cum maxime verbum *ſequitur* expreſſius cauſalitatem explicet, vt pote cum per ipſam cauſa diffiniatur.

41 *Ad argumentum reſpondetur 1. Ad 1. obiectionem Ad ſecundam.* Ad argumentum: ergo reſpondeo primo, iuxta ſolutionem ibi aſſignatam: ad cuius primam impugnationem dicatur, aliud eſſe fundamentum reſpectuum cauſari à Deo; aliud vero reſpectus ipſos cauſari fundamentaliter: hoc ſecundum aſſerit ſolutio noſtra: ſecus vero primum. Ad ſecundam, diſtinguatur maiorem: fundamentum proximum, nego maiorem: & conceſſa minori, nego conſequentia: & diſparitas inter attributa, & idæas conſiſtit in eo quod ratio idææ non ſaluatur ante cognitionem, ſed conſiſtit in eſſentia diuina vt cognita à Deo vt imitabili: & cum reſpectus iſti ſint reſpectus idææ petunt pro fundamento eſſentiam vt cognitam: cætera vero attributa ante cognitionem ſupponuntur conſtituta, & ideò ante illam proximum fundamentum diſtinctionis attributorum inuenit intellectus creatus. Quod ſi intellectus creatus accederet, & imitabilitatem illam vt diuerſam cognoſceret, confingeret plures imitabilitatis reſpectus, non vero plures reſpectus idææ: quia ad hoc exigebatur, quod eſſent plures reſpectus imitabilitatis cognitæ à Deo.

42 *Ad tertiam. Ad 4. Ad 5.* Ad tertiam dicatur, D. Thomam ſolum intendiſſe fundamentalem diſtinctionem idæarum ab æterno, non vero formalem. Ad quartam, reſpondeo, negaſſe D. Thomam intellectui creato cauſalitatem fundamentalem, quam intellectui diuino conceſſit. Ad quintam, quod nomine *reſpectuum*, fundamentum illorum intellexit, & illius cognitionem D. Thomam exigere. Nec nouum eſt, D. Thomam nomen effectus cauſæ accommodare, & fundamentum per reſpectum fundatum explicare: ſicuti conſtitutiuum actus liberi voluntatis diuinæ per reſpectum rationis fundatum explicuit *1. p. quæſt. 19 artic. 2. in ſolutione ad primum.* Ad ſextam impugnationem, diſtinguo maiorem dupliciter: primo, quando extremum, quod non refertur, comparatur vt terminus reſpectus realis alterius ad ipſum, nego maiorem: quando vt ſubiectum comparatur, concedo maiorem: & minori ſub eadem diſtinctione negata, & conceſſa, nego conſequentiam. Secundo: ſi comparatio reſpectiua ſit, concedo maiorem: & ad minorem eadem diſtinctione applicata, nego conſequentiam. Itaque quando Diuus Thomas aſſeruit intellectum diuinum ſuam eſſentiam comparare ad creaturas, non ideò hoc dixit, quia illam vt relatam concipiat, quæ eſt reſpectiua comparatio, ſed quia illam vt connexam cognoſcat, quæ appellatur comparatio connexiua, & quia è vera connexa eſt, nullus reſpectus per illam efficitur. *Ad 6.*

Secundo ad argumentum factum reſponderi poteſt, reſpectus, quibus diſtinguuntur idææ, non eſſe reſpectus rationis, ſed reſpectus reales creaturarum ad eſſentiam diuinam, quibus extrinſece complentur idææ, non quidem per illos vt realiter exiſtentes, ſed vt obiectiuè cognitos ab intellectu diuino, & quia ab æterno illas intellectus diuinus cognoſcit, ab æterno diſtinguuntur idææ, non realitèr intrinſece, nec per diſtinctionem rationis, ſed per diſtinctionem realem extrinſecam, non vt realiter exiſtentem, ſed vt obiectiuè cognitam per diuinum intellectum. Quæ ſolutio, & doctrina videtur D. Thomæ expreſſa *quæſt. 3. de veritate art. 2. in corpore*, vbi aſſerit, quod eſſentia diuina non habet rationem idææ vt cognita abſolutè, ſed vt cognita à Deo cum proportione creaturarum ad ipſam. Et ſolutione ad 8. id expreſſius tradidit dicens; reſpectus, quibus diſtinguuntur idææ, non eſſe realiter in Deo, ſed in creatura, eſſe tamen obiectiue intellectu diuino quatenus cognoſcit diuerſos reſpectus creaturarum ad eſſentiam diuinam. 43 *2. reſponſio ad principale argumentum.*

Iuxta quam ſolutionem, reſpondetur in forma ad argumentum, diſtinguendo maiorem: fiunt reſpectus illi quoad eſſe ab intellectu diuino ab æterno, nego maiorem: fiunt in eſſe cognito, concedo maiorem, & negando minorem, quæ ibi implicatur, videlicet reſpectus illos eſſe quid rationis, ſunt enim aliquid reale. Nec mirum ſi dicamus, reſpectus illos fieri quoad eſſe cognitum, cum creaturæ bis à Deo factæ dicantur, & in tempore quoad ſuum eſſe reale, & ab æterno quoad eſſe cognitum à diuino Intellectu. Sed contra ſolutionem iſtam videtur obſtare, quod D. Thomas locis citatis docuit, idæas diſtingui per reſpectus, quibus eſſentia diuina ad creaturas refertur. Sed facillimo negotio diluitur, aſſerendo, quod cum fundamentum reſpectuum rationis, quibus eſſentia diuina ad creaturas refertur, ſint reſpectus creaturarum ad ipſam vt cogniti à Deo, Diuus Thomas eſt intelligendus, quod idææ diſtinguantur per reſpectus, quibus eſſentia ad creaturas refertur, non formaliter; ſed fundamentaliter, hoc eſt, per fundamentum prædictorum reſpectuum. 44 *Reſpectus idæales non ſunt aliquid rationis ſed quid reale, & Deo non conueniunt ab æterno. Oppones. Reſpond.*

Alia D. Thomæ teſtimonia adduci ſolent contra noſtram ſententiam, cæterum omnia ex dictis lucem, & explicationem accipiunt, vnum tantum referam, vt noſtra ſententia amplius confirmetur. Quod habetur *in 1. ad Annibaldum, diſtinct. 30. quæſt. vnica art 4.* in quo Diuus Thomas inquirit, *verum nomina importantia relationem, de Deo ab æterno dicantur*, reſpondet affirmatiuè, & probat ex eo quod hoc nomen *idæa* ab æterno dicitur de diuina natura, quod tamen relationem importat: ergo ſentit Angelicus Doctor relationem importatam in hoc nomine *idæa*, Deo ab æterno conuenire. 45 *Inſtatur ex D. Th.*

Reſpondeo, articulum citatum D. Thomæ potius pro nobis eſſe: nam eodem modo, quo ibi concedit idæam relationem importare, id etiam aſſeruit de ſcientia diuina. Quam doctrinam repetit etiam *p. quæſt. 13. art. 7. ad 2.* & de actu libero Dei id etiam docuit *1. p. q. 19 art. 2. in ſolutione ad 2.* & tamen certum eſt, iſta nomina, *ſcientia*, & *actus liber*, non formaliter, ſed fundamentaliter ſolum relationes importare: ergo etiam *idæa* ſolum fundamentaliter reſpectum rationis importabit: ſolum ergo voluit differentiam apponere inter iſta nomina, & alia, quæ important reſpectum in aliquo eſſe reali exiſtentiæ creaturarum fundatum, quod illa; quia non fundantur in eſſe exiſtentiæ creaturarum, ſed in illis vt cognitis, ab æterno dicuntur de Deo pro fundamento, non vero formali reſpectus: illa vero, vt *Creator Dominus*, & alia huiuſmodi, nec ſecundum eſſe formale reſpectuum, nec pro fundamento dicuntur ab æterno de Deo. 46 *Reſpond.*

Sed contra ſecundum modum dicendi, duplex obſtat difficultas. Prima eſt, vt enim tractatu de voluntate cum frequentiori Theologorum, & communi Thomiſtarum ſententia docebimus, quia actus liber Dei eſt cauſa creaturarum, & actionis per quam producuntur creaturæ, non poteſt, nec per creaturas, nec per actionem, qua producuntur conſtitui; ſed idæa diuina eſt cauſa creaturarum: ergo per illas nullo modo poteſt conſtitui. 47 *Contra ſecundum modum arg. 1.*

Reſpondeo, negando conſequentiam, ob manifeſtam rationem diſcriminis. Creaturæ namque, ſi ingrediuntur decreti conſtitutionē, eſt prout in ſuo eſſe reali: & quia ſub hoc eſſe cauſantur, rectè ibi argumentabimur non poſſe decretum conſtituere; nam idem ſub eodem eſſe, non poteſt pertinere ad cauſæ conſtitutionem, & ab ea- *Reſpond.*

Digitized by Google

ab eadem cauſa cauſari. In ordine autem ad conſtitutionem ideę conſiderantur creaturæ, & reſpectus creaturarum ad Deum, prout ab æterno cognita ab ipſo; cauſantur, autem, prout ſubſunt reali exiſtentię non aliqua repugnantia inuenitur in eo quod ſub vno ſtatu compleant, & ſub alio cauſentur.

48 *Secundo arg.* Secunda difficultas eſt: nam ſequitur ex iſto modo dicendi, diſtinctionem idæarum eſſe realem; conſequens eſt falſum: ergo & ſecundus modus dicendi. Sequela eſt manifeſta; nam diſtinguentia ſunt realiter diſtincta. Minor autem probatur: nam idæa eſt attributum diuinum, ſed attributa diuina non multiplicantur realiter

Respond. multiplicari. Reſpondeo concedendo ſequelam, negando minorem. Ad probationem, diſtinguo maiorem: eſt attributum ſolum, nego maiorem: eſt attributum cum aliquo ſuperaddito, quod eſt extra eſſentiam diuinam, concedo maiorem: & conceſſa minori, nego conſequentiam. Quæ ſoluto eſt expreſſa. D. Thom. *quæſt. 3. de veritate art. 2. ad 2. arg.* Et quidem hac obiectione vti nequeunt, qui idæas diuinas per reſpectus idęales rationis diſtinguunt; nam licet reſpectus diſtinguentes ſint aliquid rationis, inter ſe tamen, non ratione, ſed realiter negatiuè diſtinguuntur: ergo idęis non poſſunt præſtare diſtinctionem rationis, ſed realem negatiuam, quæ non minor eſt quam illa, quæ à creaturis ipſis præſtatur; tantum enim diſtinguuntur inter ſe duo reſpectus rationis terminati ad duas creaturas, quantum diſtinguuntur ipſi creaturæ. Et hæc de iſta Diſputatione, & Tractatu.

TRACTATVS SEXTVS.

DE VOLVNTATE DEI.

DE QVO D. Thomas in primo ſententiarum diſtinct. 45. ad Annibaldum eadem diſtinctione quæſt. 23. de veritate per octo articulos. Primo Contra Gentes à capite 72. vſque ad 96. Et in hac prima parte quæſt. 19. Quam in duodecim articulos diuidit: docens in primo, eſſe in Deo voluntatem identificatam cum eſſe, & ſubſtantia Dei in ſe. Secundo, Deum non ſolum ſe ipſum, ſed etiam alia à ſe velle, ſe vt finem; alia vero, vt ad ſe ipſum tanquam finem ordinata. In tertio docet, Deum bonitatem ſuam velle neceſſario abſolutè, alia vere a ſe, non velle neceſſario abſolutè, ſed ſolum ex ſuppoſitione, quod velit, ratione ſuæ immutabilitatis. In quarto, per voluntatem cauſare creaturas. In quinto, volitionis diuinæ non poſſe aſſignari cauſam; quia licet velit vnum ordinari ad aliud, vt medium ad finem, volitio finis non eſt cauſa volitionis medij, quia vno, & eodem actu vult finim, & media; ſicut vno & eodem actu intelligit cauſam, & effectum. In ſexto, voluntatem Dei conſequentem, quæ eſt voluntas ſimpliciter, ſemper impleri, ſecus autem voluntatem antecedentem, quæ eſt voluntas ſecundum quid. In ſeptimo, Dei voluntatem eſſe omnino immutabilem, ſicut eius ſcientia, & ſubſtantia; vnde quod ſemel voluit, non poteſt non velle, & quidquid vult, ab æterno vult, nec poteſt in empore aliquid de nouo velle. In octauo, voluntatem diuinam, quibuſdam volitis neceſſitatem imponere, nempè illis, quæ vult fieri neceſſario, non tamen omnibus; vult enim aliqua fieri contingenter, quæ licet neceſſario fiant, neceſſitate ſuppoſitionis, non tamen fiunt neceſſario abſolutè. In articulo nono docet, Deum non velle malum culpæ; malum autem pœnæ vult, & malum naturalis defectus, non per ſe, ſed per accidens; hoc eſt, ratione alicuius boni. In decimo docet, in Deo dari liberum arbitrium, non per ordinem ad ſe, ſed per comparationem ad creaturas, quas liberè vult. In vndecimo diſtinguens voluntatem ſigni, quæ eſt metaphoricè voluntas, à voluntate beneplaciti, quæ propriè voluntas eſt: vtramque docet conſtituendum eſſe in Deo. Ac tandem in vltimo articulo, quinque ſigna diuinæ voluntatis diſtinguit, ſcilicet probibitio, & permiſſio, reſpectu mali, præceptum, conſilium, & operatio reſpectu boni. Hæc Diuus Thomas. Pro quorum explicatione ſequentes diſputationes ſubijcimus.

DISPVTATIO XLV.

An ratio qua D. Thom. probat voluntatem in Deo, ſit efficax demonſtratio?

§. I.

Exiſtentia voluntatis in Deo Auctoritate, & ratione probatur.

1 *Prob. 1. ab auctoritate.* ESSE in Deo voluntatem, fide certum eſt, & adeò conſonum lumini naturalis rationis, vt nullus ex Phyloſophis, qui Deum cognouere, illius voluntatem negauerit; conſtatque ex Paulo Rom. 12. illis verbis: *Vt probetis, quæ ſit voluntas Dei*. Pſalm. 113. *Omnia quæcumque voluit fecit.* Matthæi 6. *Fiat voluntas tua.* Quibus in locis, & paſſim alibi Deo voluntas attribuitur. Eſſe autem non in methaphoricæ, ſed proprio, & rigoroſo ſenſu accipienda, conſtat ex doctrina Auguſtini ab omnibus accepta, quod nempè verba Scripturæ non ſunt ad methaphoricum ſenſum trahenda, quando, ex illorum rigoroſa acceptione, nullum inconueniens ſequitur; quod in præſenti contingit; ex eo namque, quod Deo voluntas cum omni rigore attribuatur, nullum ſequitur abſurdum.

2 *Secundo.* Conſtat ſecundo, ex illis teſtimonijs Conciliorum, in quibus duplex in Chriſto diffinitur voluntas, humana ſcilicet, & diuina.

Tertio: Tertio: nam voluntas eſt principium libertatis, vt docet D. Tho. *q. 24. de verit. art. 6. p. 1. q. 83. art 4.* & alibi paſſim; ſed Deus liber eſt, tum in volendo, tum etiam in agendo, vt docet idem D. Thomas *q. 1 lata de verit. art. 3. & in hac q art.* 10. vbi probat, eſſe in Deo liberum arbitrium, & *art.* 4 vbi probat, Deum agere, non ex neceſſitate, ſed libere; conſtatque, aliàs mundum non in tempore, ſed ab æterno cauſaſſet, quod eſt contra fidem: ergo in Deo voluntas.

Deinde veritatem illam demonſtrat D. Thomas 1 *libro Contra Gentes cap. 72.* pluribus argumentis. Primo ſuadetur ratione, 3 *Primo prob. ratione.* nam omne intelligens, non ſolum ens, ſed etiam bonum, eſt volens, id eſt, potens velle; ſed Deus eſt intelligens, non ſolum ens, ſed etiam bonum; cum ſit perfectiſſimum intelligens, & conſequenter non ſiſtat illius cognitio in ente, ſed etiam entis bonitatem attingat ergo Deus eſt volens, id eſt, potens velle; & conſequenter voluntate præditus. Maiori, in qua ſola eſt poſita difficultas, probatur: nam qualiter inter ſe comparantur potentiarum obiecta, comparantur etiam potentiæ; ſed omne bonum intellectum, eſt neceſſario volibile, cum bonum intellectum ſit obiectum voluntatis: ergo omne intelligens bonum eſt volens, ideſt, potens velle.

Si dicas, voluntas poteſt eſſe ab intellectu ſeparata, aut illo permanente deſtrui de potentia abſoluta; ſed volibile proximè, 4 *Si dicas.* nequi de potentia abſoluta non eſſe, ſuppoſito bono intellecto: ergo non ſit comparantur voluntas, & intellectus, qualiter bonum intellectum, & volibile. Reſpondeo conceſſa maiori, & minori, diſtinguendo conſequens: quoad exigentiam ſaltim connaturalem, nego conſequentiam: quoad eſſentialem coexiſtentiam, *Respond.* concedo conſequentiam; ratio autem, quare non aſſimilentur in coexiſtentia eſſentiali, ea eſt, quia inter voluntatem, & intellectum intercedit realis diſtinctio, ſecus autem inter volibilitatem, & bonitatem intellectam; vbi autem realis diſtinctio entitatiua intercedit, non coexiſtentia eſſentialis; quæ vero realiter identificantur

Digitized by Google

ficantur ſeparabilia non ſunt ; & ideò voluntas, & intellectus non aſſimilantur in coexiſtendo cum bonitate intellecta, & illius amabilitate.

5 *Secundo probatur ratione.* Secundo probatur, nam agens propter ſe finem, eſt volens ſe finem; ſe Deus eſt agens propter ſe finem: ergo eſt volens ſe finem, & conſequenter in illo exiſtit voluntas. Maior conſtat, nam finis eſt proprium voluntatis obiectum: ergo directio in finem prouenit à voluntate, & conſequenter agens propter ſe finem, eſt volens ſe finem. Minor probatur, nam Deus non agitur, ſed agit, aliàs primum agens non eſſet: ergo agit propter finem; ſed non propter finem diſtinctum à ſe aliàs vltimus finis non eſſet: ergo agit propter ſe finem.

6 *Vltimo prob.* Denique omiſſis alijs, quæ poſſunt apud Diuum Thomam videri, probatur prædicta veritas, nam in Deo eſt conſtituenda omnis perfectio, quæ in ſui conceptu formali non dicit imperfectionem; ſed voluntas eſt perfectio, non claudens imperfectionem in ſuo conceptu formali: ergo eſt concedenda in Deo. *Confir. 1.* Confirmatur, omnis perfectio, quæ in creaturis reperitur, eſt formaliter in Deo ſi poſſit ab omni imperfectione denudari; ſed voluntas conuenit naturæ intellectuali creatæ, & aliàs poteſt ab omni imperfectione ſecerni, non minus, quam intellectus: ergo inuenitur in Deo. Confirmatur, & vrgetur *Secundo.* ſecundo: natura intellectiua ſimul, & volitiua perfectior eſt natura intellectiua, & non volitiua, dato quod poſſibilis ſit, de quo infra; ſed natura diuina eſt perfectiſſimè intellectiua: ergo eſt volitiua ſimul; & conſequentèr voluntas eſt in Deo conſtituenda, quæ conſiſtit in facultate proximè volitiua; cui namque radix alicuius operationis conuenit, debetur facultas proxima, & ſine illa connaturaliter nequit exiſtere.

§. II.

Obiectionibus occurritur.

7 *Opponet 1.* SI opponas primo, obiectum voluntatis eſt finis, ſed perfectio formalis exiſtens in Deo non poteſt finem habere, cum finis ſit realis cauſa, nihil autem competens formaliter Deo poſſit dependere a cauſa: ergo in Deo voluntas non eſt. *Reſp. 1.* Reſpondeo primo, diſtinguendo maiorem: obiectum voluntatis eſt finis, volitorum à voluntate, vel ipſius voluntatis, concedo maiorem: voluntatis ſemper, nego maiorem: & conceſſa minori, nego conſequentiam: nam licet voluntatis diuinæ non ſit aliquis finis, volitorum tamen ab ipſa finis eſt, nam diuina bonitatis quę eſt obiectum diuinæ voluntatis eſt finis vltimus creaturarum, quas ſecũdario voluntas diuina attingit, & hoc ſufficit, vt in Deo ſi voluntas.

8 *Secundo.* Secundo reſpondeo, diſtinguendo maiorem: obiectum voluntatis eſt finis, aut ratio finalis cauſans formali, aut virtuali cauſalitate finali, concedo maiorem: finis cauſans formaliter ſemper, nego maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam: nam licet volitio diuina, non finalicetur a bonitate diuina formaliter, quia eſt ab illa realiter indiſtincta; cauſatur tamen cauſalitate finali virtualiter, eo quod inter volitionem Dei, & diuinam bonitatem eſt virtualis diſtinctio; ſolum autem requiritur finis cauſans per influxum formalem, cum voluntas a primario volito diſtinguitur realiter.

9 *Si dicas. Conſequentia prob. 1.* Si dicas: ergo in Deo non eſt voluntas formaliter, ſed tantum virtualiter. Patet conſequentia primo: nam voluntas habet pro obiecto finem: ergo ſi finis ſolum virtualiter reperitur in Deo reſpectu propriæ voluntatis, ſolum virtualiter reperietur voluntas in Deo. Secundo, nam cui non conuenit formaliter obiectum potentiæ, non conuenit potentia formaliter, ſed obiectum voluntatis non conuenit formaliter Deo: ergo voluntas non eſt in illo formaliter, ſed tantum virtualiter. *Secundo.* Patet minor, obiectum voluntatis eſt finis; ſed ratio finis reſpectu propriæ voluntatis non conuenit formaliter Deo, ſed tantum virtualiter: ergo obiectum voluntatis, non formaliter, ſed tantum virtualiter reperitur in Deo.

10 *Reſpond. Ad 1. probationem conſequẽtia.* Reſpondeo, negando conſequentiam. Ad primam probationem dicatur, quod ſicut intellectio formaliter reperitur in Deo, quamuis non ſpecificetur ab obiecto, formali ſpecificatione, ſed tantum virtuali, & quamuis non egrediatur à principio, formali egreſſu, ſed virtuali tantum ita ſimiliter voluntas formaliter reperitur in Deo, licet non formali, ſed tantum virtuali cauſalitate à fine cauſetur. Et ſicut illa conſequentia non valet: *intellectio ſpecificatur ab obiecto; ſed intellectio diuina non ſpecificatur formaliter: ergo non eſt intellectio formaliter;* eo quod, de ratione intellectionis vt ſic, non eſt ſpecificatio formalis, ſed diſiunctim, formalis, aut virtualis; ita ſimiliter conſequentia iſta non tenet: *voluntas erga finem verſatur; ſed diuina non habet finem ſui formaliter talem: ergo non eſt voluntas formaliter;* & ex eadem radice, quia nempè, de conceptu voluntatis, vt ſic, non eſt finis formaliter finalizans determinatè; ſed diſiunctiuè finalizans, formali, aut virtuali cauſalitate. Ratio autem cur finis ſub hac diſiunctione conſtituatur pro obiecto voluntatis vt *ſic*, eſt, quia de conceptu voluntatis vt ſic, non eſt aliqua imperfectio; eſſet autem, ſi pro obiecto illius aſſignaretur finis vt cauſans determinatè per influxum formalem.

Et ex his ad ſecundam conſequentiæ probationem, conceſſa maiori, nego minorem. Ad probationem diſtinguo maiorem: obiectum voluntatis, eſt finis cauſans determinatè per influxum formalem, nego maiorem; diſiunctiuè per influxum formalem, aut virtualem, concedo maiorem: & conceſſa minori, nego conſequentiam ob rationem proximè aſſignatam: quia nempè obiectum voluntatis, vt abſtrahit a creata, & increata, eſt bonum finalizans per influxum formalem, aut virtualem; licet autem ratio finis non competat diuinæ bonitati formaliter reſpectu propriæ voluntatis, conuenit tamen illi formaliter ratio bonitatis influentis influxu virtuali; ac proinde obiectum voluntatis vt ſic formaliter reperitur in Deo. 11 *Ad 2.*

Si opponas ſecundo, voluntas mouetur à volito, vt conſtat ex Ariſtotele *lib. 3. de anima textu* 54. ſed Deus à nullo mouetur; cum ſit primum mouens; aliàs eſſet in potentia, cum vnumquodque moueatur, in quantum eſt in potentia, quod ſummæ actualitati repugnat: ergo in Deo non eſt voluntas. Reſpondeo, ex D. Thom. *in hoc articulo ad* 3. diſtinguendo maiorem; voluntas diſtincta realiter à volito, mouetur ab illo, concedo maiorem: voluntas realiter indiſtincta à volito, nego maiorem: & conceſſa minori, nego conſequentiam: quia voluntas Dei non diſtinguitur realiter à diuina eſſentia, quæ eſt illius obiectum; & ideò Deus vult, & amat propriam bonitatem, quin moueatur ab illa. Quæ doctrina intelligenda eſt per excluſionem motionis realis formalis, non autem realis virtualis, nam iſtum modum motionis non negat D. Thomas, ſed potius illum inſinuat; cum doceat, Deum volendo ſe, à ſe ipſo moueri, eo modo loquendi, quo intelligere, & velle dicitur motus; quibus verbis clarè docet intelligere, & velle in abſtractione à creato, & increato, aliquomodo dici motum; cum non dicatur motus formalis, infertur in abſtractione, dici motum diſiunctim, motione formali, vel virtuali, formali quidem, intelligere, & velle creatum, virtuali, intelligere, & velle increatum. 12 *Oppon. ſecun. Reſp.*

Sed dices, ſi adſtruitur voluntas in Deo, non ſolum eſt reſpectu bonitatis diuinæ, ſed etiam reſpectu bonitatis creatæ; ſed ab illa realiter diſtinguitur: ergo ab illa realiter mouetur. Patet conſequentia, nam voluntas mouetur realiter à volito, a quo reali diſtinctione diſtinguitur; ſed diuina voluntas realiter diſtinguitur a bonitate creata: ergo ab illa realiter mouetur; cumque hoc admitti non poſſit, nec poteſt voluntas conſtitui in Deo. Reſpondeo conceſſis maiori, & minori, negando conſequentiam. Ad probationem, diſtinguo maiorem: à volitio vt obiectum primario, concedo maiorem: vt obiecto purè ſecundario, nego maiorem: & conceſſa minori, nego conſequentiam: ſolum enim mouet, obiectum primario volitum, à voluntate diſtinctum; bonitas autem creata non comparatur ad diuinam voluntatem primario, & formaliter, ſed purè ſecundario, & materialiter, & ideò, quamuis realiter diſtinguatur ab illa, non mouet illam. Ita D. Thomas art. ſequenti ad ſecundum. 13 *Dices. Reſp.*

Si opponas tertio, voluntas idem eſt quod appetitus; ſed in Deo non eſt appetitus: ergo in Deo non eſt voluntas: probatur minor, appetitus eſt boni non habiti; ac proinde ſupponit carentiam boni, appetitum terminantis; ſed in Deo carentia boni non eſt; cum carentia bonitatis ſit carentia perfectionis, quæ Deo conuenire non poteſt; aliàs ſummè perfectus non eſſet: ergo in Deo non eſt appetitus. Reſpondeo ex D. Thoma in hoc articulo ad ſecundum. Et *in 1. diſtinct. 45. q. 1. art. 1. ad* 1. non omnem actum voluntatis eſſe appetitum, ſed ſolum volitio rei non habitæ propriè dicitur appetitus, vt docet Auguſtinus, *Pſalmo* 118. cum ergo bonum diuinum perfectiſſimè habeatur à Deo, ſit conſequens, vt in eo appetitus non ſit, bene tamen voluntas; eo perfectior, quo magis cum obiecto ſuo coniuncta. 14 *Oppon. tertio. Reſpon.*

§. III.

Eligitur vera ſententia, & probatur.

SVppoſito ergo, eſſe in Deo voluntatem, quod in dubium vertimus, eſt, an ratio, qua illam probat D. Thomas, ſit efficax demonſtratio? Negat Vazquez in Commentario huius articuli, docens Diuum Thomam ratione huius articuli, non tam voluiſſe concluſionem demonſtrare, quam debita quadam proportione explicare appetitum rationalem in natura intelligente, ex naturali appetitu. Cæterum, rationem D. Thomæ, eſſe efficacem demoſtrationem exiſtentiæ voluntatis in Deo, tuentur Capreolus *in 1. diſtinct.* 45. Ferrara *lib. 1. Contra Gentes cap.* 72. Caietanus *in præſenti art.* 1 Nazarius *controuerſia vnica.* Illuſtriſſimus Arauio *dub.* 1. Patres Salmanticenſes *tract. 4. diſp. 1. dub.* 2. Sancto Thoma *diſp. 4. art. 2.* Serra, Zanardus, alijq; Recentiores Thomiſtæ circa eundem articulum. Tenent etiam ex Patribus Societatis, Molina in Commentario huius articuli, Suarez *in metaphyſica diſp.* 30 *ſectione* 16. Granados *Tomo* 1. *in primam partem tractatur primo diſputatione prima.* Faiolis *in 1. artic. con-* 15 *Senten. Vazqu. Vera ſent. Capreol. Ferrar. Caietan. Nazar. Araujo Salmant. S. Thom. Serra. Zanard. Molin.*

cluſione

Digitized by Google

Suarez. Granad. Zaſolis. Herice. *cluſione prima*. Herice *tract.* 2 *diſp.* 11. *cap.* 2. & ſequentibus, frequentiuſque alij Recentiores ex eadem familia. Quorum ſententia non aliter poteſt probari, quam proponendo rationem D. Thomæ & obiectionibus occurendo; ratio D. Thomæ in præſenti articulo, hęc eſt.

16 *Ratio D. Th. proponitur 1.* Nam voluntas ſequitur intellectum; ſed in Deo eſt intellectus, vt demonſtratum eſt *ſupra quæſt.* 14. *art.* 1. ergo eſt in ipſo voluntas. Maiorem probat, nam ſicut res naturalis habet eſſe in actu per ſuam formam naturalem: ita intellectus intelligens conſtituitur in actu per formam intelligibilem; ſed res naturalis, ad ſuam formam naturalem, & ad bonum naturale taliter comparatur, quod in illis habitis quieſcit, & non habita inquirit appetitu naturali: ergo natura intellectualis, ab bonum intelligibile taliter comparatur, quod in illo habito quieſcat, & ipſum non habitum quærat appetitu rationali; ſed quies in bono apprehenſo habito, & deſiderium illius, dum non habetur, pertinet ad voluntatem: ergo voluntas conſequitur intellectum.

17 *Secundo.* Rationem iſtam aliter propoſuit *infra quæſt.* 80. *art.* 1. *in corpore*, vbi ita oſtendit maiorem, & quod nempè voluntas intellectum conſequatur; nam omnem formam ſequitur aliqua inclinatio ad bonum conueniens ratione illius, vt conſtat in forma ignis, ad quam ſequitur inclinatio ad locum ſurſum, & in graui ad locum deorſum: ergo ad formam intelligibilem ſequitur inclinatio in bonum conueniens ratione illius; ſed huiuſmodi inclinatio eſt voluntas: ergo in natura intellectuali, quæ per intellectum poteſt fieri intelligibiliter alia, atque bonum apprehendere, eſt conſtituenda voluntas. Minor probatur, nam inclinatio ſequuta ad formam, debet cum illa proportionari: ergo vbi forma altiori modo inuenitur, altiori etiam modo reperietur inclinatio, ſed in habentibus cognitionem, forma altiori modo inuenitur, quam in rebus naturalibus carentibus cognitione; hæc namque taliter per formam ad ſuum eſſe determinantur quod non poſſunt alia fieri, cognoſcentia verò non ſic, ſed poſſunt alia a ſe fieri per receptionem ſpecierum: ergo in illis reperitur inclinatio ſupra modum inclinationis rerum naturalium; ſed exceſſus iſte quoad modum inclinationis, non poteſt in alio conſiſtere, quam in hoc, quod inclinatio in cognitione carentibus, eſt per appetitum innatum, in habentibus autem cognitionem per appetitum elicitum: ergo in habentibus cognitionem datur appetitus elicitus, & conſequenter voluntas.

18 *Tertio:* Aliter eandem rationem propoſuit D. Thomas *in* 1. *diſtinct.* 45. *quæſt.* 1. *art.* 1. *in corpore*, vbi in hunc modum oſtendit, quod voluntas conſequitur intellectum; omne namque, quod habet virtutem cognoſcitiuam, poteſt bonum proponere vt conueniens; ſed bonum vt conueniens apprehenſum, eſt neceſſario volibile ab eo, cui vt conueniens proponitur; cum bonum vt intellectum, ſit obiectum voluntatis: ergo omne quod habet virtutem cognoſcitiuam, habet etiam facultatem volitiuam, ac proinde voluntas ad intellectum conſequitur.

§. IV.

Tribus argumentis occurritur.

19 *Arg. 1.* Contra rationem iſtam, prout ſic ab Angelico Doctore proponitur, arguitur primo; nititur namque in eo, quod res naturalis quærit formam naturalem non habitam, & in illa habita quieſcit; ſed hoc eſt falſum: ergo ex principio falſo procedit; & conſequenter demonſtratio non eſt. Probatur minor, inclinatio per inquiſitionem, ſiue per dilectionem, ſupponit rem conſtitutam; ſed forma naturalis rem naturalem conſtituit, ac proinde nequit illa conſtitutam ſupponere: ergo falſum eſt, rem naturalem in ſuam formam naturalem per inquiſitionem tendere, vel illam non habitam quærere.

20 *Reſpõderi poteſt 1. Contra inſurges.* Huic argumento reſponderi poteſt primo nomine formæ naturalis accepiſſe Diuum Thomam, non formam rei conſtitiuam, ſed formam accidentalem, hæc autem rem conſtitutam ſupponit. Sed contra iſtam ſolutionem obſtat, duo enumeraſſe, in quæ res naturalis inclinat, nempè, formam naturalem, & quoduis bonum naturæ: ſed ſi nomine formæ naturalis intellexiſſet Diuus Thomas formam accidentalem, ſuperfluiſſet illud additum de quodliber bono naturæ: ergo explicatio iſta menti minor, nomine boni naturæ non poteſt aliud intelligi, niſi forma accidentalis: ergo ſi nomine formæ intellexiſſet formam accidentalem, ſuperfluiſſet illiud additum, de quolibet bono naturæ.

21 *Reſpõderi poteſt 2.* Secundo reſponderi poteſt, loqui Diuum Thomam de forma naturali, non in ſe, ſed in ſui complemento; licet autem forma naturalis in ſe rem naturalem non ſupponat conſtitutam; in ſui tamen complemento illam conſtitutam ſupponit, verbi cauſa, forma ignis, prout in loco naturali, ignem ſupponit conſtitutum ſubſtantialitèr, & in igne ſic conſtituto eſt inclinatio naturalis ad locum connaturalem, in quo propria forma habet eſſe terminatum, & completum. *Contra inſurges.* Sed contra hanc explicationem obſtat eadem difficultas; nam complementum formæ conſtituentis rem naturalem, eſt illius naturalis perfectio; ſed Diuus Thomas docet, rem naturalem inclinari in ſuam formam naturalem, & in quamlibet perfectionum naturæ: ergo nomine formæ naturalis non intellexit complementum illius, ſed ipſam ſubſtantialiter ſumptam.

22 *Vtraque Solutio ſuſtineri poteſt, & duplici obiectioni fit ſatis.* Hæc tamen obiectio non vrget, & ad illam reſpondetur, perfectiones naturales accidentaliter conuenientes naturæ, eſſe in duplici differentia; aliæ namque rem ſupponunt conſtitutam, & completam; vnde adueniunt accidentaliter tam conſtitutiue, quam completiuè. Aliæ vero, licet rem conſtitutam ſupponant, nõ ſupponunt illam completam, vnde adueniunt accidentaliter conſtitutiue, non completiue: quando ergo addidit D. Tho. *& idem eſt de qualibet perfectione naturali*, intellexit perfectionem naturalem accidentalem vtroque modo, contra poſitiue ad formam accidentalem ſolum conſtitutiue, quam nomine formę naturalis intellexit, quia ſumpſit formam naturalem conſtitutam, & completam: & eadem ſolutione poteſt prima explicatio ſuſtineri.

23 *Tertio reſpõdetur.* Vel tertio reſponderi poteſt, loqui Diuum Thomam de re naturali compoſita ex materia, & forma, & de forma realiter conſtituente, quæ realis conſtitutio in rigore, ſolum in rebus compoſitis inuenitur: nam in ſimplicibus realis conſtitutio formalis rigoroſa non eſt; in compoſitis autem hæc habitudo inuenitur in ordine ad propriam formam; eo quod ratione materiæ, illa habita quieſcunt, & illam non habitam quærunt per appetitum innatum; & inſuper ad bonum conueniens ratione formæ totum ipſum naturaliter inclinat, per quietem in illo habito, & quærendo illud non habitum per appetitum innatum. Ex quo rectè ab Angelico doctore colligitur, naturam intellectualem conſtitutam in actu per formam intelligibilem, ratione vnius partis, ſcilicet ratione naturæ, inclinari in formam intelligibilem inquirendo illam non habitam, & quieſcendo in illa habita; & inſuper in toto conſtituto ex natura, & forma intelligibilitèr informante, eſſe aliam inclinationem in bonum conueniens ratione formæ, ſcilicet in bonum apprehenſum, quod per ſpeciem intelligibilem, & actualem cognitionem, vt ſubiecto conueniens proponitur, quærendo illud nondum habitum, & in habito quieſcendo, quæ quies, & inquiſitio pertinent ad voluntatem.

24 *Si dicas.* Si dicas; Diui Thomæ doctrina vniuerſalis eſt, conſtat ex illis verbis: *Qualibet autem res ad ſuam formam naturalem, hanc habitudinem, &c.* ergo contra illius mentem limitatur à nobis ad rem naturalem compoſitam. *Reſpondeo.* Reſpondeo, diſtinguendo antecedens, vniuerſalitate completa, nego antecedens, vniuerſalitate reſtricta ad rem naturalem conſtituibilem reali conſtitutione, & per formam realiter conſtituentem, potentemque haberi, & non habere ratione alicuius partis, concedo antecedens, & nego conſequentiam. Ratio autem, cui à nobis ſic limitetur, eſt; nam aliter non poteſt veritas propoſitionis ſubſiſtere, cum loquatur de forma naturali, quæ haberi poteſt, forma autem conſtituens rem ſimplicem per omnimodam identitatem, & ſimplicitatem, non poteſt à re quam conſtituit, non haberi, nec ratione ſui, nec ratione alicuius partis, cum partibus careat; & conſequenter limitanda eſt propoſitio D. Thomæ ad rem naturalem compoſitam, quę licet ratione ſui nequeat ſine forma exiſtere, poteſt tamen ratione alicuius partis.

25 *Arg. 2.* Secundo arguitur à Patre Vazquez: ex appetitu rei naturalis ad ſuam formam naturalem, & conſtitutione naturæ intellectualis in actu per formam intelligibilem, quæ ſunt præmiſſæ rationis D. Thomæ, non ſequitur inclinatio ad bonum apprehenſum, ſed tantum ad formam intelligibilem, quæ eſt ſpecies, cognitio, aut verbum conſtituentia intellectum in actu in linea intelligibili; ſed D. Thomas non infert inclinationem in formam intelligibilem in natura intellectuali, ſed in bonum apprehenſum: ergo illatio bona non eſt; ac per conſequens demonſtratio eſſe non poteſt. Minor conſtat ex diſcurſu D. Thomæ. Maior autem ſic probatur: vt enim rectè inferatur concluſio, debet in præmiſſis contineri, ſed in præmiſſis adductis non continetur bonum apprehenſum, ſed forma intelligibilis, & proportio illius cum forma naturali: ergo vt rectè inferatur concluſio, non debet colligi inclinatio naturæ intellectualis in bonum apprehenſum, ſed tantum in formam intelligibilem.

26 *Reſpõdet Caietanus.* Hanc difficultatem excitauit Caietanus in commentario articuli, & reſpondet, formam intelligibilem conſiderari dupliciter, in eſſe rei, & in eſſe intelligibilis: priori modo, à bono apprehenſo diſtinguitur: ſecundo autem modo, idem eſt cum bono apprehenſo, & eatenus intellectum informat, quatenus illum facit eſſe obiectum intellectum; ac proinde Diuus Thomas inferens appetitum boni apprehenſi ex conſtitutione intellectus in actu per formam intelligibilem, & appetitu rei naturalis ad formam naturalem, rectè, & artificioſè argumentatur. Iuxta quam doctrinam ad argumentum factum reſpondeo, negando maiorem: ad probationem conceſſa maiori, nego minorem; nam cum forma intelligibilis in hac linea idem ſit cum bono apprehenſo, & illa contineatur in præmiſſis, & etiam bonum apprehenſum, cuius, vel ad quod inclinatio pro concluſione colligitur, in præmiſſis continetur.

Digitized by Google

27 *Objicies.* Sed contra doctrinam iſtam obijcies, bonum apprehenſum non eſt idem cum forma intelligibili in eſſe, rei, & ſecundum ſuum eſſe naturale, ſed tantum in eſſe intelligibili intentionali: ergo ex præmiſſis aſſumptis à D. Thoma, nequit inferri inclinatio ad bonum apprehenſum, vt in eſſe rei habendum, vel habitum, ſed tantum ad habendum, vel habitum in eſſe intelligibili, ideſt, ad illud intelligendum; ſed Diuus Thomas non infert inclinationem in natura intellectuali ad habendum bonum in eſſe intelligibili, & intentionali, ſed ad illud habendum in eſſe rei: ergo non bene concludit. Minor eſt certa: tum, quia in eſſe intelligibili iam præſupponitur habitum per ſpeciem, verbum, & intellectionem, quæ omnia præſupponitus ad inclinationem affectiuam elicitam. Tum etiam, nam inclinatio ad intellectionem boni, eſt innata, quæ vero à Diuo Thoma probatur, non innata, ſed elicita eſt. Prima autem conſequentia probatur, vt enim rectè inferatur concluſio, debet contineri in præmiſſis; ſed in præmiſſis aſſumptis ſolum continetur bonum apprehenſum prout in eſſe intelligibili, non autem prout in eſſe rei habendum: ergo ex illis ſolum infertur inclinatio ad bonum apprehenſum prout in eſſe intelligibilis. Probatur minor, in præmiſſis ſolum continetur bonum apprehenſum, prout eſt idem cum ſpecie intelligibili; ſed ſolum eſt idem cum illa in eſſe intelligibili: ergo ſolum prout ſic continetur præmiſſis.

28 *Respond.* Reſpondeo, diſtinguendo antecedens: non eſt idem cum forma intelligibili ſecundum eſſe naturale ſubiectiue, concedo antecedens: obiectiue, nego antecedens, & conſequentiam, ad cuius probationem, conceſſa maiori, nego minorem: ad probationem, diſtinguo maiorem: prout eſt idem ſubiectiuè, nego maiorem: obiectiuè, concedo maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam; nam licet bonum apprehenſum ſubiectiuè ſolum ſit idem cum ſpecie intelligibili in eſſe intentionali: obiectiuè tamen, etiam in eſſe rei, & naturali eſt idem cum ſpecie intelligibili, nam ſpecies obiectiuè terminatur ad bonum apprehenſum ſumptum in eſſe rei, & ſic illud repræſentat, & voluntati vt bonum proponit; ſufficit autem obiectiuè identificari cum ſpecie, vt in præmiſſis ſufficienter contineatur, recteque ex illis inferatur inclinatio in bonum apprehenſum, prout in eſſe rei habendum.

29 *Secunda ſolutio argumenti principalis.* Secundo reſponderi poteſt ad ſecundum argumentum, præmiſſas aſſumptas à Diuo Thoma, non eſſe inclinationem rei naturalis ad formam naturalem ſolum, ſed ad formam naturalem, & ad bonum conſonum ratione illius; & inſuper conſtitutionem intellectus in actu per formam intelligibilem ſimilem conſtitutioni rei naturalis per formam naturalem; ex quibus rectè colligitur inclinatio ad bonum apprehenſum, hoc modo, ſicut res naturalis habet eſſe in actu per formam naturalem, ita intellectus actu intelligens habet eſſe in actu per formam intelligibilem; ſed res naturalis naturaliter inclinatur in ſuam formam naturalem; & in bonum naturale conſonum ratione illius: ergo natura intellectualis inclinatur etiam in formam intelligibilem, & in bonum conueniens ratione illius; ſed bonum apprehenſum eſt naturæ intellectuali conueniens ratione formæ intelligibilis, quia vt conueniens proponitur: ergo in illud inclinatur natura intellectualis. Licet autem iſte modus proponendi argumentum D. Thomæ non exprimatur ab ipſo, continetur tamen in modo, quo fuit ab Angelico Doctore propoſitum; ideò autem primum conſequens à nobis illarum prætermiſit D. Thomas, inferens immediatè inclinationem in bonum apprehenſum; quia inclinatio ad formam intelligibilem, non eſt elicita, ſed innata: inclinatio autem ad bonum apprehenſum, eſt elicita, & hæc ſecunda inclinatio eſt, quæ ad intentum faciebat.

30 *Arg. 3.* Tertio arguitur: ex inclinatione rei naturalis in ſuam formam naturalem, ad ſummum colligi poteſt appetitus innatus naturæ intellectualis in formam intelligibilem, vel in bonum apprehenſum: ſed D. Thomas non infert appetitum innatum, ſed elicitum in natura intellectuali ad bonum vt apprehenſum: ergo illatio non eſt bona, ac proinde eſſe nequit demonſtratio. Minor conſtat, nam appetitus innatus naturæ intellectualis, non eſt voluntas, quam D. Tho. demonſtrare intendit in Deo. Maior autem probatur, nam ex appetitu innato non colligitur elicitus, ſed appetitus rei naturalis in ſuam formam naturalem, ex quo infert D. Thomas appetitum naturæ intellectualis in bonum vt apprehenſum, eſt appetitus innatus: ergo ex inclinatione rei naturalis in ſuam formam naturalam, non infertur appetitus elicitus, ſed innatus in natura intellectuali.

31 *Respond.* Reſpondeo, negando maiorem. Ad probationem diſtinguo maiorem: ex ſolo appetitu innato non poteſt probari elicitus, concedo maiorem: ex appetitu innato, & proportione ſeruanda inter appetitum, & formam, ad quam conſequitur, nego minorem: & conceſſa minori, diſtinguo conſequens diſtinctione maioris: non enim probatur appetitus elicitus naturæ intellectualis ad bonum apprehenſum adæquatè ex appetitu innato rei naturalis ad formam naturalem, ſed ex illo, alio comprincipio aſſumpto; quod nempè appetitus proportionari debet cum forma. Vnde ſicut formam conſtituentem naturaliter, ſequitur appetitus naturalis innatus: ita formam apprehenſam, & intelligibiliter conuenientem, ſequi debet appetitus rationalis elicitus. Tum, quia forma ad quam conſequitur, actus elicitus eſt. Tum etiam, quia non naturaliter, ſed intelligibiliter conuenit. Tum etiam tertio, quia appetitus indifferens eſt, non naturalis, aut ad vnum determinatus. Tum denique, nam vt arguit Diuus Thomas *infra quæſtione 80. articulo primo*, cum in natura intellectuali forma altiori modo inueniatur, quam in rebus naturalibus, appetitus conſequutus debet etiam altiori modo inuenire ſupra modum appetendi conuenientem rei naturali, ac proinde quamuis res naturalis appetitu innato in ſuam formam inclinetur, natura intellectualis bonum apprehenſum appetit appetitu rationali elicito.

Sed dices, cum forma intelligibili proportionatur appetitus innatus: ergo ex proportione neceſſario ſeruanda inter appetitum, & formam, ad quam conſequitur, non probatur in natura intellectuali appetitus rationalis elicitus. Probatur antecedens: intellectus naturali appetitu, & innato, fertur in ſpeciem intelligibilem, in verbum, & in intellectionem: ergo appetitus innatus proportionatur cum illis, quæ ſunt formæ intelligibiles. 32 *Dices.*

Reſpondeo, appetitum innatum per modum deſiderij in formam intelligibilem conſequi ad intellectum ratione propriæ entitatis, non autem ad formam intelligibilem; appetitum autem innatum, vel innatam inclinationem per modum gaudij conſequi ad intelligibilem formam, prout actuat intellectum, naturaliter, & in eſſe rei; ac proinde proportionatur cum illa ſecundum quod actuat, & perficit intellectum naturaliter; vltra hos appetitus eſt alius in natura intellectuali ad bonum repræſentatum, & vt conueniens propoſitum, qui cum non conſequatur ad formam intelligibilem, prout entitatiuè, & naturaliter actuantem, ſed vt proponentem bonum vt conſonum naturæ intellectuali, debet cum illa non vt in eſſe, rei, & naturaliter actuante, ſed prout repræſentatiuè bonum proponente proportionari; ac proinde debet eſſe non innatus, & naturalis, ſed elicitus & rationalis. Et iſte appetitus eſt, quem ratio Angelici Doctoris conuincit, & ex qua probat exiſtentiam voluntatis in Deo. *Respond.*

Sed inſtabis, non ſolum in formam intelligibilem, vt in eſſe rei actuantem, ſed etiam vt repræſentantem, & proponentem obiectum fertur intellectualis natura per innatum appetitum ergo appetitus innatus, & naturalis proportionatur cum forma intelligibili, non ſolum, vt in eſſe rei actuante, ſed vt repræſentatiuè obiectum proponente; ac per conſequens ex proportione neceſſario ſeruanda inter appetitum, & formam, non ſequitur appetitus elicitus rationalis in natura intellectuali. Probatur antecedens, in bonum repræſentatum datur appetitus innatus: ergo etiam in ſpeciem repræſentantem, & proponentem ipſum. Antecedens oſtenditur primo, voluntas namque naturali appetitu innato fertur in proprium actum, à quo ſpecificatur, & perficitur: ergo etiam in bonum apprehenſum, a quo actus ſpecificatur. Secundo, nam bonum apprehenſum, eſt verè conueniens intellectuali naturæ, & quandoque proportionatum; ſed in omne conueniens proportionatum datur inclinatio, vel appetitus innatus: ergo natura intellectualis fertur in bonum apprehenſum per innatum appetitum. 33 *Inſtabis.* *Antecedens oſtenditur 1.* *Secundo.*

34 *Respond.* *Ad 1. probationem.* Reſpondeo, negando antecedens: ad probationem, nego antecedens: ad cuius primam probationem, conceſſo antecedenti, diſtinguo conſequens: in bonum apprehenſum, quatenus immediatè ſpecificat actum voluntatis, & mediatè voluntatem, concedo conſequentiam: prout appetibile appetitu indifferenti ſecuto ad apprehenſionem, ſiue ad formam intelligibilem, nego conſequentiam. Ex quo ſolum ſequitur, appetitum innatum proportionari cum bono apprehenſo, prout voluntatem ſpecificat, cæterum hic appetitus non conſequitur ad apprehenſionem, ſed ad ipſam voluntatis naturam.

Ad 2. Ad ſecundam, diſtinguo maiorem: conuenientia apprehenſa, concedo maiorem: conuenientia naturali præueniente apprehenſionem, nego maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam: nam appetitus innatus non eſt reſpectu omnis conuenientis, conuenientia proportionata, ſed tantum in id quod conuenientis eſt conuenientia proportionata non ſequuta ad apprehenſionem.

§. V.

Vltimum argumentum proponitur, & explicatur, an omne intellectiuum debeat eſſe volitiuum.

35 *Vltimum arg.* Denique arguitur: vt ex intellectu demonſtretur exiſtentia voluntatis in Deo, deberet omne intellectiuum neceſſario eſſe volitiuum: ita vt natura intellectiua non volitiua implicaret; ſed hæc connexio non datur, nec implicat natura intellectiua non volitiua: ergo ex intellectu nequit demonſtrari exiſtentia voluntatis in Deo. Illatio eſt legitima. Maior videtur certa; nam demonſtratio vnius prædicati per aliud, petit inter vtramque neceſſariam connexionem, in radice indiſpenſabilem, etiam

Digitized by Google

etiam de potentia abſoluta: quo circa intellectiuum nequit ex gradu vitæ demonſtrari, nec viuens per gradum ſubſtantiæ, quia poteſt dari viuens, quod intellectiuum non ſit, & poteſt dari ſubſtantia non viuens: ergo ſi eſt dabilis de potentia abſoluta natura intellectiua, non volitiua, non poterit volitiuum demonſtrari per intellectiuam.

36 *Minor oſtenditur 1.* Minor autem oſtenditur primo, nam intellectiuum eſt prius volitiuo; ſed omne prius poteſt, ſaltim de potentia abſoluta, ſine poſteriori inueniri: ergo non datur connexio; & conſequenter non implicat natura intellectiua non volitiua. *Secundo.* Secundo, quia ex eo quod detur natura intellectualis, non volitiua, non ſequitur verificari duas propoſitiones contradictorias: ergo non implicat prædicta natura. *Tertio.* Tertio, nam eadem eſt proportio intellectionis cum volitione, ſaltim poſſibili, & non repugnante, quæ eſt intellectiui cum volitiuo; ſed non implicat cognitio, ad quam repugnet conſequi volitionem: ergo non implicat intellectiuum non volitiuum. Diſcurſus tenet. Maior conſtat, nam Diuus Thomas probat voluntatem conſequi ad intellectum, quia ad intellectionem ſequitur, vel nata eſt ſequi volitio: ergo eadem eſt proportio.

37 *Iſta minor prob. 1.* Minor autem oſtenditur primo: ſicut enim intellectionem ſequitur rationalis appetitus, ita ſenſationem ſequitur animalis; ſed dabilis eſt ſenſatio impotens excitare appetitum animalem, quam proinde nequit ſequi: ergo erit dabilis cognitio impotens excitare appetitum rationalem, ad quam conſequi nequeat. *Secundo.* Secundo probatur minor, nam poteſt Deus apud ſe ipſum decernere, negare Petro concurſum ad omnem actum voluntatis, & decretum Petro reuelare, & huic reuelationi poſſet Petrus aſſentiri; ſed huiuſmodi aſſenſus exhibitus prædictæ reuelationi, eſſet impotens excitare rationalem affectum: ergo dabilis eſt cognitio, cui repugnet coniungi cum affectu rationali. Minor probatur: aſſenſus prædictæ reuelationi exhibitus, eſt ab intrinſeco cum reuelatione connexus, reuelatio cum decreto, decretum cum negatione concurſus, & hæc cum negatione affectus: ergo de primo ad vltimum, aſſenſus exhibitus præfatæ reuelationi eſſet ab intrinſeco connexus cum negatione affectus rationalis in Petro; & conſequenter repugnaret illi aſſenſui, excitare affectum in voluntate.

38 *Prima ſolutio.* Huic argumento variè occurritur ab Auctoribus noſtræ ſententiæ. Prima ſolutio eſt quorundam Recentiorum aſſerentium, non repugnare naturam intellectiuam, quæ volitiua non ſit, & nihilominus diſcurſum D. Thomæ efficacem, & demonſtratiuum eſſe; non enim arguit ex conceptu intellectiui, vt ſic, ſed ex conceptu intellectiui perfectiſſimi; licet autem intellectiuum vt ſic, non ſit neceſſario cum volitiuo connexum, intellectiuum perfectiſſimum, neceſſario infert volitiuum; ac proinde, quamuis poſſit intellectiuum ſine volitiuo inueniri; nihilominus ratio D. Thom. rectè volitiuum in Deo ex intellectiuo demonſtrat: iuxta quam doctrinam ad argumentum reſpondetur in forma, negando maiorem, ſed ſufficit intellectiuum perfectum, neceſſario volitiuum inferre, vt ratio Diui Thomæ ſit efficax ad inferendam voluntatem in Deo ex illius intellectu.

39 *Secunda.* Alij per extremum docent, omne intellectiuum eſſe neceſſario volitiuum: & hoc neceſſarium eſſe vt voluntas per intellectum demonſtretur in Deo, ita videntur ſupponere noſtri Thomiſtæ, & ex Patribus Societatis, Suarez, Valentia, Herice, Faſolis, Granados: & cæteri, quos pro noſtra ſententia citauimus.

40 *Pro vera ſolutione aſſeritur primo.* Inter has duas ſententias, media via incedendum exiſtimo, & aſſerendum primo; ſi defectus volitiui in natura intellectuali, neceſſario petat ex defectu aliquo in ratione intellectiui prouenire, poteſt abſolutè demonſtrari voluntas per intellectum in Deo eſto admittatur poſſibilis natura intellectiua, non volitiua: ſecus autem iuxta mentem D. Thomæ. *Prob. prima pars aſſerti.* Prima pars huius aſſerti probatur, nam in hac ſuppoſitione, quod intellectiuum non inferat volitiuum, prouenit ex imperfectione intellectiui: ergo in intellectiuum perfectum neceſſario cum volitiuo connectitur: & conſequenter poteſt eſſe principium demonſtrationis illius; ſed in Deo eſt perfectiſſima ratio intellectiui, & intellectus Dei perfectiſſimus eſt: ergo ex illo poteſt demonſtrari voluntas, quamuis admittatur poſſibilis natura intellectiua non volitiua ex defectu rationis intellectiui.

41 *Secunda.* Secunda pars eiuſdem aſſerti probatur, nam ratio D. Thomæ non procedit ex intellectiuo Dei, ſed ex intellectiuo vt ſic: ergo ſentit, non poſſe intellectiuum non inferre volitiuum; & conſequenter, ſi admittatur poſſibilis natura intellectiua, non volitiua, non ſubſiſtit demonſtratio D.Thom. iuxta veram intelligentiam illius. Antecedens probatur: nam ratio Diui Thomæ hæc eſt: *voluntas ſequitur intellectum; ſed in Deo eſt perfectiſſimus intellectus: ergo eſt in illo perfectiſſima voluntas.* Sed maior huius diſcurſus non eſt de intellectu diuino, ſed de intellectu in communi: ergo ratio D. Thomæ non procedit ex intellectiuo Dei, ſed ex ratione intellectiui in communi.

42 Aſſerendum eſt ſecundo, ſi defectus volitiui in natura intellectiua non proueniat ex defectu in ratione intellectiuæ, neque etiam abſolutè poteſt demonſtrari ex intellectu voluntas, aut ex intellectiuo volitiuum in Deo. *Aſſeritur ſecundo.* Quod patet, nam vt volitiuum demonſtretur per intellectiuum, debet hoc eſſe cauſa, vel ratio illius, ſed in hypoteſi admiſſa, intellectiuum, nec eſt cauſa, nec ratio volitiui: ergo in illa, nequit volitiuum Dei per intellectiuum demonſtrari, neque ex intellectu voluntas. Diſcurſus eſt euidens, maior certa, nam demonſtratio à priori, de qua in præſenti fit ſermo, petit per cauſam, vel ſaltim rationem à priori procedere.

Minor oſtenditur 1. Minor autem oſtenditur primo, quando namque affirmatio cauſa eſt, vel ratio affirmationis, negatio etiam eſt cauſa, vel ratio negationis, ſicut quia affirmatio rationalitatis eſt cauſa affirmationis riſibilitatis, negatio rationalitatis cauſa negationis riſibilitatis eſt: ergo dato defectum, aut negationem perfectionis in ratione intellectiui, non eſſe cauſam, vel rationem negationis volitiui, nequit affirmatio intellectiui eſſe cauſa, vel ratio volitiui. *Secundo.* Secundo, nam eo ipſo quod perfectius intellectiuum eſſet cauſa, vel ratio volitiui, quod perfectum intellectiuum eſt, neceſſario eſt volitiuum; ergo negatio volitiui neceſſario debet in negationem intellectiui reduci; & conſequenter, ſi negatio, aut defectus volitiui, non naſcitur ex defectu intellectiui, hoc illius cauſa eſſe nequit, nec ratio à priori.

43 *Aſſeritur tertio.* Aſſerendum eſt tertio: implicare naturam intellectiuam non volitiuam. Ita frequenter Diſcipuli Diui Thomæ, tum in præſenti, tum etiam in libris de anima, & ex Patribus Societatis Suarez 1 *p. lib. 3. de attributis Dei poſitiuis cap. 6.* Valentia *in præſenti puncto primo*, Herice, Granadus, & Faſolis *vbi ſupra allegati*, quos frequentius alij Recentiores ſequuntur. *Prob. 1. Recentiores.* Aſſertionem probant aliqui apud Recentiores: primo; nam intellectus ordinatur ad voluntatem: ergo intellectiuum ſine volitiuo nequit ſubſiſtere.

Secundo. Secundo: nam creatura rationalis ab irrationali diſtinguitur, ex eo quod, illa habet appetitum elicitum, iſta vero ſolum innatum: ergo implicat rationalis creatura incapax appetitus eliciti, & conſequenter implicat natura intellectualis non volitiua. *Tertio.* Denique illam probant, nam finis principij cognoſcitiui, & illorum actuum, eſt, proponere cognoſcenti obiecta appetenda, & fugienda ad ſui conſeruationem: fruſtra enim videret animal cibum, quem non poſſet appetere, fruſtraque ouis lupum videret, audiretque leonis rugitum, ſi non poſſet fugere, neque timere; ſed reddito impoſſibili fine, ordinata ad finem non remanent poſſibilia: ergo cui repugnat appetitus elicitus, repugnat cognitio; & conſequenter implicat natura potens cognoſcere, & impotens velle.

44 *Primum fundamentum aſſeritur.* Hæc tamen argumenta non vrgent, non primum: nam falſum eſt, intellectum eſſe propter voluntatem: natura namque id quod perfectius eſt, non ordinat ad imperfectius vt finem: intellectus autem eſt perfectior voluntate, vt cum Diuo Thoma 1. *part. quæſt.* 82. *artic.* 3. docent omnes eius diſcipuli, & frequentius alij Metaphyſici, & Theologi: ergo propter voluntatem non eſt. *Secundo.* Nec ſecundum, vt enim docet Diuus Thomas 1. *parte quæſt.* 78. *artic.* 1. *ex Phyloſopho lib.* 2. *de anima Textu* 27 appetitiuum non conſtituit ſpecialem gradum vitæ, ſed conſequitur ad intellectiuum: ergo appetitus elicitus non poteſt creaturam rationalem ab irrationali diſtinguere. *Confirm.* Quod amplius vrgetur, quia namque appetitus innatus conſequitur formam, non poteſt primo diſtinguere, ſed primam rei conſtitutionem, & diſtinctionem ſupponit; ſed etiam appetitus elicitus, ſeu vis appetitiua formam conſequitur: ergo nequit primam conſtitutionem, nec diſtinctionem præſtare.

45 *Ad vltimum reſpondetur.* Et ex his ad vltimum argumentum reſpondeo, negando maiorem: finis namque principij cognoſcitiui non eſt proponere voluntati obiecta fugienda, vel proſequenda, ſed veritatis cognitio: vnde ſuprema fœlicitas in cognitione conſiſtit, vt cum Diuo Thoma 1 2. *quæſt.* 3. *artic.* 4. docent omnes eius diſcipuli, & frequentius alij Theologi; ſuprema autem fœlicitas propter ſe quæritur, nec ad aliud ordinatur vt finem: ergo finis intellectus, vel principij intellectiui non eſt proponere obiecta fugienda, vel proſequenda, ſed veritatis contemplatio.

46 *Probatur noſtrum aſſertum.* Vnde his rationibus omiſſis, probatur noſtra, & communis aſſertio hoc argumento: implicat natura intellectiua entis, & non intellectiua boni conuenientis ipſi; ſed implicat natura intellectiua boni vt conuenientis ipſi naturæ, & non volitiua: ergo implicat natura intellectiua non volitiua. Diſcurſus legitimus eſt: præmiſſæ autem indigent probatione. Maior probatur: implicat natura intellectiua entis, & non intellectiua omnis contenti ſub ratione entis; ſed bonum vt conueniens naturæ intellectiuæ, continetur ſub ratione entis: ergo implicat natura intellectiua entis, & non intellectiua boni, vt conuenientis naturæ intelligenti. *Vrgetur.* Quod amplius vrgetur: bonum enim vt conueniens naturæ intelligenti, non eſt maioris abſtractionis, vel immaterialitatis, quam ens; ſed implicat natura intellectiua entis, & non intellectiua illius, quod non excedit entis immaterialitatem: ergo implicat natura intellectiua entis, & non intellectiua boni, vt conuenientis naturæ intelligenti.

Dein-

Digitized by Google

47 *Minor oſtenditur primo.* Deinde minor diſcurſus facti oſtenditur primo: ſic enim inter ſe comparantur principia, ſicut principiorum obiecta; ſed implicat bonum intellectum, quod non ſit volibile: ergo implicat principium intellectiuum boni, quod non ſit volitiuum. *Secundo.* Secundo, nam implicat cognitio boni vt conuenientis, quæ non ſit excitatiua amoris erga tale obiectum: ergo implicat principium cognoſcitiuum boni vt ſibi conuenientis, quod non ſit excitatiuum ad amorem talis boni, ſed non poteſt eſſe excitatiuum alterius niſi ſui ipſius: ergo implicat principium cognoſcitiuum boni, vt ſibi conuenientis, quod non ſit excitatiuum ſui ad amorem talis boni; ſed excitatiuum implicat, ſi implicet excitabile: ergo implicat principium cognoſcitiuum boni vt ſibi conuenientis non excitabile ad amorem illius: & conſequenter implicat principium cognoſcitiuum boni vt ſibi conuenientis non volitiuum illius.

48 *Confirm.* Quod amplius vrgetur: implicat cognitio boni vt conuenientis, ad quam nequeat conſequi appetitus elicitus erga bonum cognitum vt conueniens: ergo implicat principium cognoſcitiuum boni vt conuenientis, quod non poſſit tale bonum appetere appetitu elicito: conſequentia patet, nam ſic comparatur vis appetitiua cum vi cognoſcitiua, ſicut appetitio actualis poſſibilis, cum actuali cognitione. *Antecedens probatur 1.* Antecedens autem probatur primo: nam cognitio boni vt conuenientis, quæ de facto datur, eſſentialiter habet annexam poſſibilitatem appetitus eliciti erga bonum cognitum; ſed connexio iſta non aliunde illi conuenit, niſi quia ergo bonum vt conueniens verſatur: ergo omnis cognitio boni vt conuenientis, habet eſſentialem connexionem cum poſſibilitate amoris boni cogniti vt conuenientis; & conſequenter implicat cognitio boni vt conuenientis, ad quam conſequi non poſſit amor boni cogniti.

Secundo. Secundo probatur: implicat forma naturalis, ad quam non ſequatur appetitus innatus boni naturalis conuenientis ratione formæ: ergo implicat forma intelligibilis terminata ad bonum vt conueniens, ad quam conſequi non poſſit appetitus aliquis talis boni; ſed ad boni apprehenſionem nequit conſequi appetitus innatus, iſte namque neceſſarius eſt, & formam naturalem conſequitur: ergo elicitus: & conſequenter implicat cognitio boni vt conuenientis, ad quam nequeat conſequi appetitus elicitus boni vt conuenientis cogniti.

§. VI.

Vltimo argumento occurritur.

49 *Reſpond. ad argumentum principale: & ad primam probationem.* QVa doctrina præſuppoſita, ad vltimum argumentum reſpondeo, conceſſa maiori negando minorem. Ad primam illius probationem, conceſſa maiori, nego minorem; nam quod prius eſt, ſi ſit cum poſteriori connexum, non poteſt ſine poſteriori ſubſiſtere, quod autem prioritas, connexioni non obſtet: conſtat primo in actione, quæ prior eſt termino, vtpotè illius cauſa, & tamen connexionem eſſentialem habet cum termino. Secundo, in eſſentia, quæ prior eſt proprietatibus, & tamen cum his connexionem habet connaturalem in omnium ſententia, & in aliquorum ſententia eſſentialem. Tertio, in omnipotentia, quæ prior eſt poſſibilitate creaturarum, & tamen in veriori ſententia habet eſſentialem connexionem cum illa. Quarto, in decreto libero Dei, quod ſub denominatione libertatis actualis, eſſentialiter connectitur cum obiecto liberè volito, & tamen eſt prius illo. Ac denique in appetitu innato, qui poſterior eſt forma naturaliter conueniente, & tamen forma naturalis ſine appetitu innato ad bonum naturale repugnat. Sicuti ergo iſta conſequentia non valet: *forma naturalis eſt prior appetitu innato boni conſoni ratione formæ: ergo poteſt dari forma naturalis ſine appetitu innato:* ita pariter hæc conſequentia non tenet: *cognoſcitiuum eſt prius volitiuo: ergo poteſt dari natura intellectiua non volitiua.*

50 *Ad 2. probationem minoris.* Ad ſecundum, nego antecedens: contradictoriæ autem, quarum veritas conſequitur ex natura intellectiua non volitiua, ſunt iſtæ, nempè: *hæc natura eſt intellectiua: hæc natura non eſt intellectiua*: veritas primæ ſupponitur veritas autem ſecundæ probatur, quia non ſtat eſſe intellectiuam entis, & non intellectiuam boni; ſed non eſt intellectiua boni: ergo nec eſt intellectiua entis, & conſequenter intellectiua non eſt. Probatur minor: non enim ſtat eſſe intellectiuam boni, & non eſſe excitatiuam ſui ad amorem talis boni; ſed non eſt excitatiua ſui ad amorem boni apprehenſi; cum non eſt excitabilis, vtpotè non volitiua: ergo non eſt cognoſcitiua boni.

51 *Ad 3. reſpond. 1.* Ad tertiam probationem minoris, non vno modo reſpondetur ab Authoribus noſtræ ſententiæ. Prima ſolutio concedit maiorem, & negat minorem: non enim eſt dabilis cognitio, quam conſequi non poſſit affectio, vel appetitus elicitus. Et ad primam probationem minoris reſpondent, ſenſationem ſenſuum exteriorum conſequi appetitum internum. Ad ſecundam multiplex adhibetur reſponſio. Quidam apud Heriee *ſupra cap. 5. num.* 17. reſpondent, poſſe Deum decretum illud fomare de non concurrendo cum Petro v. g. ad aliquem actum amoris; non tamen poſſe decretum hoc ipſi Petro reuelare: eo quod aſſenſus illi reuelationi repugnat, repugnante autem aſſenſu ad reuelationem, & reuelatio repugnat, repugnantiam autem aſſenſus probant, quia ex illo ſequentur duo contradictoria, nempè, excitare poſſe ad effectum, & non poſſe ad illum excitare.

52 *Contra inſurgit Herice.* Quam doctrinam impugnat Herice; quia ex tali aſſenſu non ſequeretur duæ contradictoriæ: ergo non repugnat aſſenſus; & conſequenter nec reuelatio prædicti decreti. Antecedens probat; nam eſſe excitatiuum amoris remotè, & quantum eſt de ſe, & & non eſſe excitatiuum proximè ex defectu concurſus parati ad affectum non ſunt contradictoriæ. Tum, quia non eſt affirmatio, & negatio eiuſdem prædicati, ſed diuerſi; affirmatur namque vis remota, & negatur proxima vis ad excitandum affectum, quæ diuerſa ſunt prædicata. Tum etiam, quia non ſunt de eodem ſecundum eandem rationem; nam vis excitatiua affirmatur de prædicto aſſenſu ratione propriæ entitatis, negatur autem vis proxima ratione defectus concurſus parati a Deo; ſed ex illo aſſenſu dato, ſolum ſequitur, eſſe excitatiuum, quantum eſt de ſe, & remotè, & non eſſe proximè excitatiuum ob negatum Dei concurſum: ergo ex illo non ſequentur contradictoriæ, ac proinde non repugnat.

53 *Solutio ipſius Authoris* Iuxta quam doctrinam, illa ſolutione reiecta, reſpondet Herice, conceſſa maiori diſtinguendo minorem: eſſet impotens proximè ad excitandum affectum, concedit minorem: eſſet impotens impotentia remota, negat minorem, & diſtinguit conſequens; conſequentiamque concedit de repugnantia negante vim proximè excitatiuam: negat autem de repugnantia excludente vim excitatiuam remotè. Vnde iudicium illud præſtitum reuelationi diuinæ proponenti decretum non concurrendi ad aliquem voluntatis affectum, eſſet remotè amabile, *vt quod*, & *vt quo* ratione propriæ entitatis, & ratione obiecti cogniti per ipſum; eſſet autem impotens proximè amari; quia proxima amabilitas præter bonitatem obiecti addit paratum concurſum omnipotentiæ diuinæ: ſuppoſito autem decreto non concurrendi ad aliquem voluntatis affectum, non adeſt paratus, ſed potius negatus concurſus: ac per conſequens iudicium illud non eſſet proximè amabile, nec vt *quod* per modum obiecti, nec vt *quo* per modum approximationis obiecti, vel boni apprehenſi.

54 *Reijcitur primo.* Diſplicet autem iſtius Authoris ſolutio, ex cuius impugnatione conſtabit debilitas fundamenti, quo primam ſolutionem reiecit: fateor quidem, poſſe ſtare vim remotam alicuius actionis abſque proxima virtute, vt conſtat in caſu, in quo Deus ſtatueret non concurrere cum intellectu creato ad actum aliquem intelligendi. Tunc enim, omnis entitas creata maneret remotè intelligibilis, non vero eſſet intelligibilis proximè, dato quod proxima intelligibilitas conſurgat ex entitate, & ex concurſu diuinæ omnipotentiæ parato; quod autem habenti virtutem remotam virtus proxima ab intrinſeco eſſentialiter repugnet, eſt omnino implicatorium, poteſt quidem natura intellectiua remotè, virtute proxima ad intelligendum carere; implicat autem, quod naturæ remotè intellectiuæ, ab intrinſeco repugnet vis proximè intellectiua: hoc enim perceptibile non eſt, & ſic in pluribus alijs exemplis, quod non attendit, vel noluit prædictus Auctor attendere: ſed aſſenſui præſtito diuinæ reuelationi, de decreto non concurrendi cum Petro ad aliquem voluntatis affectum, ab intrinſeco repugnat vis proxima excitatiua amoris in voluntate, vt fatetur Herice, & ex dicendis conſtabit: ergo in illo aſſenſu nequit eſſe vis remota ad excitandum affectũ.

55 *Confirm.* Quod argumentum, mihi euidens, poteſt amplius declarari, & vrgeri; non ſtat vis remota ad effectum, vel actum cum repugnantia eſſentiali ab intrinſeco virtutis proximæ in ordine ad talem actum; ſed prædicto aſſenſui, vel iudicio eſſentialiter repugnat vis proxima ad excitandum affectum, vt fatentur Herice, & ex dicendis fiet manifeſtum: ergo in tali aſſenſu, aut iudicio eſſe nequit vis remota ad affectum excitandum. Illatio cum minori tenet.

Maior oſtenditur primo. Maior autem oſtenditur primo, non ſtat vis remota intellectiua cum repugnantia eſſentiali ab intrinſeco virtutis intellectiuæ proximæ, nec vis radicaliter, aut remotè viſiua cum repugnantia eſſentiali ab intrinſeco, virtutis proximæ ad videndum, & ſic de alijs: ergo in vniuerſum eſt verum, non ſtare virtutem radicalem, aut remotam in ordine ad effectum, vel actum cum repugnantia eſſentiali ab intrinſeco virtutis proximæ ad illos. *Secundo.* Secundo probatur, nam id quod ab aliquo exigitur, nequit illi ab intrinſeco repugnare; ſed vis remota petit connaturaliter proximam: ergo non ſtat vis remota cum repugnantia eſſentiali ab intrinſeco, proximæ.

56 *Secundo impugnatur Herice.* Secundo impugnatur ſolutio; nam dato in prædicto aſſenſu eſſe virtutem remotam ad excitandum affectum cum repugnantia eſſentiali vis proximæ excitatiuæ, adhuc argumentum non ſoluitur: ergo eſt inſufficiens ſolutio. Probo antecedens, vt enim prædictus Author fatetur, ſic comparatur poſſibilitas amoris ad iudicium actuale, ſicut vis volitiua ad intellectiuam: ergo ſi eſt poſſibile iudicium actuale cum repugnantia eſſentiali poſſibilitatis proximæ amoris, erit poſſibilis intellectualis natura cum repugnantia eſſentiali virtutis proximæ volitiuæ; & conſe-

quenter

Digitized by Google

quenter licet remota vis volitiua demonſtrari poſſit ex intellectiuo remotè, non tamen demonſtrari poterit per intellectum voluntas, cuius contrarium defendere conatur Herice.

57 *Inſurgit pro ſua ſolutione.* Sed arguit prædictus Author; ſtat aliquid remotè intelligibile ab intellectu creato, cum repugnantia eſſentiali proximæ intelligibilitatis ab ipſo: ergo ſtare poterit in prædicto iudicio vis remota ad excitandum affectum cum repugnantia eſſentiali virtutis proximæ excitatiuæ. Conſequentia tenet à paritate rationis. Antecedens autem probat: poteſt Deus apud ſe ipſum decernere, numquam concurrere cum intellectu creato ad aliquem actum; ſed hoc decretum eſt remotè intelligibile ab intellectu creato cum repugnantia eſſentiali proximæ intelligibilitatis ab ipſo: ergo verum eſt antecedens. Maior conſtat, Deus namque eſt liber in concurrendo cum cauſa ſecunda creata, & conſequenter poteſt apud ſe ipſum decernere, numquam cum illa concurrere.

Minor pro 2. parte eſt nota. Minor pro ſecunda parte nota videtur; nam decretum illud habet eſſentialiter annexam negationem concurſus diuini: at ſine concurſu parato ad concurrendum cum intellectu creato, non ſtat proxima intelligibilitas: ergo decretum illud habet eſſentialiter annexam negationem proximæ intelligibilitatis. *Pro 1. probatur.* Pro prima vera parte probatur; nam decretum illud eſt ens, & verum; ſed omne contentum ſubente, eſt intelligibile ab intellectu creato, ſaltim remotè: ergo tale decretum eſt intelligibile remotè ab intellectu creato.

57 *Reſpond.* Reſpondeo, diſtinguendo primum antecedens: remotè intelligibile per non repugnantiam, vt intelligatur ex conceptu differentiali, concedo antecedens: per poſitiuam exigentiam intellectionis ſui ab intellectu creato, nego antecedens, & conſequentiam. Cui diſtinctioni non obſtat antecedentis probatio; nam decretum illud diuinum ex ratione communi entis, & veri non habet remotam intelligibilitatem poſitiuam; ſed negatiuam, id eſt, non repugnantiam, vt intelligatur, ex conceptu illo communi; ſtat autem cum non repugnantia alicuius prædicati ex conceptu communi repugnantia eiuſdem prædicati ex conceptu differentiali, vt conſtat in homine, cui ex conceptu entis non repugnat diuinitas, nec ex conceptu animalis irrationalis: quæ tamen prædicata repugnant homini ex alijs conceptibus; diuinitas quidem ex conceptu entis creati; & irrationalitas ex vltima differentia, nempè, rationalitate; & conſequenter poteſt prædicto decreto ex differentiali conceptu eſſentialiter repugnare intelligi ab intellectu creato, quod eidem non repugnat ex conceptu entis, & veri.

59 *Explicatur amplius ſolutio.* Secus contingit in poſitiuis prædicatis: non enim poteſt repugnare ex vno conceptu, quod ex alio conuenit poſitiuè, vt quia homini ex conceptu animalis competit poſitiuè vis ad ſentiendum, nequit eidem hominis vis ſenſitiua repugnare ex quovis alio conceptu differentialis; vis autem excitatiua affectus, quam contendit Herice inuenire in omni iudicio intellectus, vt ex illa inferat vim volitiuam in omni natura intellectuali, non eſt per non repugnantiam ex conceptu communi, ſed per poſitiuam exigentiam remotam; aliàs non concluderet vim volitiuam in omni natura intellectuali; ſed tantum non repugnantiam ad volendum ex communi conceptu naturæ intellectualis, quam nullus ex Auctoribus contrarijs negat, nec poteſt negare; etenim naturæ intellectiuæ non volitiuæ, quam oppoſiti Auctores cenſent poſſibilem, non repugnat velle ex conceptu naturæ intellectualis ſibi, & cæteris communi: aliàs omnibus repugnaret, ſed ex aliquo differentiali conceptu, quo diſtingueretur à naturis intellectualibus datis de facto. Vnde argumentum illius inefficax eſt.

60 *Vlterius confirm.* Ex dictis manifeſtè apparet inefficacia argumenti, quo prædictus Auctor primam ſolutionem reiecit; ſi namque de eſſentia omnis iudicij intellectualis, eſt habere vim ad excitandum affectum in voluntate, implicat iudicium illud; cuius non implicatio perperam ab Herice probatur, per virtutem remotam cum repugnantia virtutis proximæ, vt demonſtrauimus. Vnde impugnatio illius ſolutionis ex dicendis eſt petenda.

61 *Secunda ſolutio.* Aliorum ſolutio eſt, prædictum aſſenſum fidei, ab intrinſeco, ſolum ſupponere reuelationem diuinam, & decretum reuelatum, non autem negationem concurſus cum voluntate creata: hæc namque habetur ex vi decreti, non autem ex natura aſſenſus fidei; quia ſi per impoſſibile cum reuelatione Dei, & cum decreto efficaci de non concurrendo, poſſet coniungi concurſus prædictus, aſſenſus ſubſiſteret; ac proinde talis aſſenſus vim habet ad excitandum affectum in voluntate. Ita Ouiedo in Metaphyſica, *tom. 2. controuerſia 5. punct.* 6.

62 *Cōtra 1.* Sed nec placet iſta ſolutio, & reijcitur primo; nam aſſenſus ille fidei eſſentialiter petit reuelationem veram (ſupponimus namque cum communi ſententia, actum fidei eſſe eſſentialiter verum; & conſequenter eſſentialiter exigere diuinam relationem, non apparentem, ſed veram: de quo in materia de fide) reuelatio eſſentialiter ſupponit decretum de non concurrendo, decretum eſſentialiter petit negationem concurſus diuini: & conſequenter negationem actus voluntatis futuri: ergo de primo ad vltimum, aſſenſus prædictus fidei eſſentialiter petit ſaltim mediatè, non futuritionem diuini concurſus, & affectus voluntatis; ſed habens ſufficientiam proximam, vel remotam ad effectum, vel actum, nec immediatè, nec mediatè poteſt ab intrinſeco exigere non exiſtentiam illius: ergo in tali aſſenſu eſſe nequit vis proxima, vel remota ad excitandum affectum in voluntate.

63 *Secundo reijcitur.* Secundo reijcitur; demus namque, Deum Petro reuelare, numquam illi præſtiturum concurſum ad aliquem voluntatis affectum, & Petrum huic reuelationi aſſenſum præſtare, quod, eſſe poſſibile, non negabunt Recentiores primum caſum admittentes; tum ſic argumentor: iſte aſſenſus eſſentialiter expoſcit negationem concurſus diuini: cum ſit eſſentialiter verus, & conſequenter eſſentialiter petat veritatem obiectiuam, quæ in negatione concurſus conſiſtit, & per affirmationem concurſus deſtruitur: ergo petit ab intrinſeco negationem affectus in voluntate, taliter, quod ſi per impoſſibile affirmaretur affectus, ille aſſenſus deſtrueretur.

64 *Confirm.* Et augetur difficultas, demus, Deum Petro v. g. reuelare, nullum in illo extiturum eſſe affectum, nec per modum fugæ, nec per modum proſecutionis: & Petrum huic reuelationi aſſentiri, iſte aſſenſus eſt ratione ſui eſſentialiter verus: ergo ratione ſui eſſentialiter exigeret ſui obiecti veritatem; at hæc veritas conſiſteret in negatione omnis affectus in voluntate: ergo ratione ſui eſſentialiter exigeret huiuſmodi negationem; & conſequenter cum oppoſita affirmatione nequit talis aſſenſus componi.

65 *Tertia ſolutio.* Denique alij Recentiores reſpondent, in prædicto aſſenſu eſſe vim excitatiuam affectus in actu primo, quia quod affectus futurus non ſit, non eſt ob repugnantiam, aut implicationem affectus; ſed quia Deus non vult concurrere ad illum; licet autem non ſit poſſibilis vis excitatiua affectus non futuri, quia implicantis, non repugnat in cognitione vix excitatiua affectus non futuri, ratione nolitionis diuinæ: Ita Fuſter Præpoſitus Valentinus *diſputat. 1. de voluntate Dei, cap. 2 part. 2. num.* 47. *Contra.* Verum hi Recentiores non videntur efficaciam argumenti caluiſſe: vndecumque namque non futuritio affectus proueniat, repugnat vis remota, vel proxima ad excitandum affectum in forma ab intrinſeco eſſentialiter exigente non futuritionem affectus, ſed aſſenſus, de quo diſputamus, ab intrinſeco eſſentialiter expoſcit non futuritionem affectus in voluntate: ergo in tali aſſenſu repugnat vix proxima, vel remota ad affectuum excitandum.

66 *Vera ſolutio ad 3. probationem minoris.* Vnde omiſſis his ſolutionibus, ad tertiam illam probationem minoris reſpondeo, diſtinguendo maiorem; eadem eſt proportio intellectionis boni vt conuenientis cum volitione vt poſſibili, quæ intellectui cum volitiuo, concedo maiorem: omnis intellectionis, nego maiorem, & diſtinguo minorem: cognitio boni vt conuenientis, nego minorem: alia cognitio, concedo minorem, & nego conſequentiam. *Ad 1. probationem minoris.* Contra quam diſtinctionem non obſtant probationes minoris: non prima; nam ſenſationes exteriores, quia in gradu immaterialitatis infimo exiſtunt, taliter terminantur ad ſua obiecta ſenſibilia, quod bonitatem vt ſubiecto conuenientem non attingunt; ac proinde ad illas non eſt natus conſequi ſenſitiuus affectus, ſaltim immediatè, quidquid ſit de illa mediata conſecutione affectus ſenſitiui interioris.

67 *Ad 2.* Et ex his corruit ſecunda probatio: nam eſto, poſſit Deus reuelare decretum de non concurrendo cum Petro ad affectum voluntatis, & Petrus poſſit huic reuelationi aſſentiri, non tamen poterit decretum illud, vt conueniens hic, & nunc, nec vt his, & nunc diſconueniens propriæ voluntati proponere; ac proinde non mirum, quod ad aſſenſum illum nequeat conſequi affectus in voluntate; non enim omne iudicium intellectus poteſt excitare affectum, ſed iudicium practicum terminatum ad obiectum vt bonum, & vt hic, & nunc conueniens, aut diſconueniens, vt docet Diuus Thomas 1. 2. *quæſt. 9. art. 1. ad 2.* illis verbis: *Dicendum, quod ſicut imaginatio formæ ſine æſtimatione conuenientis, vel nociui non mouet appetitum ſenſitiuum: ita nec apprehenſio veri ſine ratione boni, & appetibilis, vnde intellectus ſpeculatiuus non mouet; ſed intellectus practicus, vt dicitur in tertio de anima.*

68 *Explicatur hoc amplius.* Quo circa Diuus Thomas 1. *Contra Gentes cap.* 72. vt probaret voluntatem in Deo, non ſumpſit pro medio intellectionem vtcumque, ſed intellectionem boni, ſic arguens: *omne intelligens non ſolum ens, ſed etiam bonum, eſt volens; ſed Deus intelligit non ſolum ens, ſed etiam bonum, cum ſit perfectiſſimum intelligens: ergo eſt volens*, id eſt, potens velle. Non ergo omnis intellectio nata eſt voluntatem mouere, ſed intellectio practica boni; quod eſt voluntatis obiectum vt hic, & nunc conuenientis, ac proinde ex eo quod ſit aliqua cognitio poſſibilis impotens ad excitandum affectum, non ſequitur eſſe poſſibilem naturam intellectiuam non volitiuam, quia Diuus Thomas non omnem cognitionem, ſed tantum illam, quæ terminatur ad bonum vt conueniens ſubiecto, æquiparat cum principio intellectiuo quo ad connexionem cum volitione poſſibili.

69 *Contra iſtam ſolutionem.* Sed contra iſtam ſolutionem oppones primo; nam Diuus Thomas *infra quæſt* 80 *art* 1. loquitur vniuerſaliter, docens, ad quamlibet formam ſequi aliquam inclinationem, vt inde inferat ad

Digitized by Google

Intionem ... ad formam intelligibilem conſequi appetitum elicitum; ſed quodlibet iudicium intellectus, eſt forma intellectualis: ergo ad omne iudicium intellectus aptus eſt conſequi appetitus elicitus, vel deficit doctrina D. Thomæ.

Secundo. Secundo, nam in præſenti articulo, exinde probat, ad formam intelligibilem conſequi appetitum rationalem, quia per illam conſtituitur intellectus in actu intelligibiliter, ſicut res naturalis conſtituitur per formam naturalem in actu in eſſe naturali; ſed omnis forma intelligibilis conſtituit intellectum in actu intelligibiliter: ergo ad omnem natus eſt conſequi appetitus rationalis.

70 *Tertio.* Tertio, nam docet Diuus Thomas ad formam intelligibilem conſequi appetitum elicitum, ſicut innatus ad formam naturalem conſequitur; ſed ad omnem formam naturalem conſequitur appetitus innatus: ergo ad omnem formam naturalem conſequitur appetitus innatus: ergo ad omnem formam intelligibilem, & conſequenter ad omnem intellectionem conſequitur appetitus elicitus. *Quartum* Quarto, nam ſi eſſet poſſibilis cognitio, ad quam conſequi non poſſet appetitus rationalis elicitus, ſequeretur, eſſe poſſibilem naturam intellectiuam nullatenus volitiuam; conſequens noſtræ doctrinæ aduerſatur: ergo & tradita ſolutio.

Sequela prob. 1. Probatur ſequela primo, quia non implicat natura intellectualis adæquata cum illa cognitione, cui repugnat appetitus elicitus, non enim poteſt huius implicationis ratio aſſignari; ſed naturæ adæquatæ cum cognitione, cui repugnaret excitare affectum in voluntate, eſſentialiter repugnaret volitio, vt per ſe eſt manifeſtum: ergo conceſſa cognitione, cui repugnet excitare appetitum, concedenda eſt poſſibilis natura intellectualis nullatenus volitiua.

71 *Secundo.* Secundo probatur ſequela, vt enim in noſtra ſolutione docuimus, ad nullam cognitionem purè ſpeculatiuam, quamuis terminatam ad bonum, poteſt conſequi appetitus elicitus, ſed non poteſt aſſignari implicatio naturæ intellectiuæ tantum ſpeculatiuè cum repugnantia ad intelligendum practicè: ergo admiſſa cognitione impotente ad excitandum affectum in voluntate, admitti debet poſſibilis natura intellectiua non volitiua.

Tertio. Tertio probatur, quia namque de facto dantur ſenſationes exteriores non valentes regulare appetitum ſenſitiuum, debet neceſſario admitti poſſibilis natura ſenſitiua non appetitiua: ergo pariter, conceſſis actibus intellectus non valentibus excitare appetitum rationalem, concedi debet poſſibilis natura intellectualis non appetitiua appetitu rationali. Antecedens probatur: non enim poteſt aſſignari implicatio naturæ ſenſitiuæ, tantum ſenſatione exteriori; ſed eo ipſo quod ſenſationi exteriori, repugnet excitare appetitum ſenſitiuum, naturæ ſenſitiuæ, ſolum ſenſationi exteriori repugnauit appetere: ergo quia de facto dantur ſenſationes exteriores, non valentes excitare appetitum debet neceſſario admitti poſſibilis natura ſenſitiua non appetitiua.

72 *Respond. ad 1.* Hæc tamen argumenta non vrgent, nec veritatem traditæ ſolutionis infringunt. Et quidem de mente Diui Thomæ dubitari non poteſt, vt enim ex ipſo vidimus, non omnis actus intellectus eſt potens excitare, aut regulare volitionem, ſed ſolum iudicium practicum de bono vt hic, & nunc conueniente. Vnde ad primum reſpondeo, explicando maiorem: vniuerſaliter per diſtributionem completam pro ſingulis generum, nego maiorem: per diſtributionem incompletam, pro generibus ſingulorum, concedo maiorem: & conceſſa minori, nego conſequentiam: nam licet ad formam naturalem ſequatur inclinatio innata, ad formam intelligibilem inclinatio elicita rationalis, & ad formam ſenſibilem inclinatio, ſeu appetitus elicitus ſenſitiuus, per quod verificatur, ad omnem formam conſequi proportionatam inclinationem, ly *omne* diſtribuente incompletè pro generibus ſingulorum, non tamen ad omnem formam intelligibilem ſequitur appetitus rationalis, nec ad omnem formam ſenſibilem ſequitur appetitus ſenſitiuus, quod neceſſarium erat, vt vera eſſet propoſitio per diſtributionem completam: eſſe autem ſic explicandam mentem Angelici Præceptoris, conſtat; nam ſi intelligeretur diſtributiuè completè, ſequeretur in illius doctrina manifeſta contradictio.

Ad 2. Ad ſecundam, explico maiorem: quia per illam conſtituitur in actum ordine ad bonum, quod eſt voluntatis obiectum, concedo maiorem: ſine tali ordine, nego maiorem; & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam: quia licet omnis forma intelligibilis conſtituat intellectum in actu intelligibiliter, non tamen omnis proponit bonum, quod eſt voluntatis obiectum; & quod ſolum poteſt terminare appetitum; & D. Thomas non loquitur de quauis conſtitutione in eſſe intelligibili; ſed de forma conſtituente in actu, & bonum obiectiuè proponente; quod ſic eſſe intelligendum, conſtat ex conſequentia doctrinæ, quam in D. Thoma ſemper ſaluare debemus.

Ad 3. Ad tertiam explico maiorem, ly *ſicut* dicente omnimodam ſimilitudinem, nego maiorem: aliquam, concedo maiorem, & conceſſa minori, nego conſequentiam. Et quidem Diuum Thomam non intendere omnimodam paritatem, conſtat; nam ad formam naturalem neceſſario ſequitur appetitus innatus, item eſt ab illa indiſtinctus; elicitus autem non neceſſario conſequitur, ſed contingenter, vel liberè ad formam intelligibilem, & realiter ab illa diſtinguitur: ſicuti ergo ſimilitudo non tenet in neceſſitate, & identitate: ita nec tenet in omnimoda vniuerſalitate.

Si dicas, nullam poſſe aſſignari rationem, cur appetitus innatus ad omnem formam naturalem ſequatur, & non conſequatur ad omnem formam intelligibilem, ſaltim poſſibiliter, appetitus elicitus; ſed innatus ſequitur ad omnem formam naturalem diſtributiuè completè: ergo appetitus elicitus poteſt conſequi ad omnem formam intelligibilem. 73 *Si dicas.*

Reſpondeo, negando maiorem: ratio autem eſt, nam appetitus conſequutus ad formam, eſt circa bonum conſonum rationi formæ: eſt autem hæc differentia inter formam naturalem, & formam intelligibilem, quod ratione omnis formæ naturalis eſt conſonum, & conueniens aliquod naturale bonum, non vero ratione omnis formæ intelligibilis, eſt conueniens bonum intelligibiliter, ſed ſolum ratione illius, per quam bonum apprehenditur, & vt conueniens proponitur; & ideò ad omnem formam naturalem diſtributione completa, conſequitur appetitus innatus, elicitus autem non eſt natus conſequi ad omnem formam intelligibilem. *Reſpond.*

Inſtabis, omni formæ intelligibili eſt conueniens ſuum obiectum, cum ab illo habeat ſpeciem: ergo ratione omnis formæ intelligibilis eſt aliquod bonum conſonum, & conueniens naturæ intelligenti, & conſequenter eſt nulla ratio aſſignata diſcriminis. 74 *Inſtabis.* Reſpondeo, diſtinguendo antecedens: eſt conueniens naturaliter, concedo antecedens: intelligibiliter, nego antecedens, & conſequentiam: nam ex conuenientia naturali obiecti cogniti ad formam intelligibilem ſolum colligitur appetitus innatus circa bonum ſic conueniens; non autem appetitus elicitus, qui ſolum eſt aptus conſequi ad formam intelligibilem ratione boni conuenientis intelligibiliter: licet autem omni formæ intelligibili ſit conueniens ſuum obiectum, vtpotè dans illi eſſe; & conſequenter hoc genere conuenientiæ, etiam ſit conueniens ipſi naturæ intelligenti, quæ eſt naturalis; conuenientia, non autem ratione omnis formæ intelligibilis, eſt conueniens bonum aliquod intelligibiliter, ſed ſolum ratione illius, qua bonum, vt conueniens apprehenditur, & vt ſic voluntati proponitur, & ideò non eſt aptus conſequi appetitus rationalis ad omnem formam intelligibilem. *Reſpond.*

Ad vltimam obiectionem nego ſequelam: ad primam illius probationem nego maiorem: ratio autem implicationis eſt, nam eo ipſo, quod cognitio ſpiritualis, & immaterialis ſit, petit principium ſpirituale, & immateriale, id eſt, non includens eſſentialiter materiam; eo autem ipſo, quod natura ſit immaterialis, eſt nata fieri omnia intelligibiliter, & conſequenter omnia intelligere. 75 *Ad vltimã obiectionem.* Tum, quia vt docet D. Thomas *in hac prima parte quæſt.* 14. *art.* 1. materia eſt principium limitationis; ac proinde excluſa materia, limitatio extenſiua in eſſe intelligibili tolitur. Tum etiam, quia non alia ratione natura intellectiua, quæ de facto datur, non eſt vni cognitioni adæquata, ſed nata fieri intelligibiliter omnia: quia materiam excludit vt ſui conſtitutiuam: cum ergo quæcumque natura elicitiua vnius cognitionis, neceſſario debeat materiam excludere à ſui conſtitutione, non poteſt dari natura intellectualis, vni cognitioni finitæ adæquata. Et ex his ad ſecundam probationem conſtat ſolutio: cum enim natura intellectiua ſpeculatiuè, neceſſario petat eſſe immaterialis, petit etiam eſſentialiter poſſe bonum practicè cognoſcere; cum bonum, vt practicè cognoſcibile, non ſit ſupra immaterialitatem, & abſtractionem ſui vt cognoſcibile ſpeculatiuè; ac proinde natura, aut potentia potens ipſum attingere ſpeculatiuè, poteſt etiam illud attingere practicè. *Ad 2. probationem.*

Sed dices, quamuis bonum vt practicè cognoſcibile, non ſit ſupra immaterialitatem ſui vt cognoſcibilis purè ſpeculatiuè: & habitus immaterialis ſit per excluſionem materiæ vt ſui conſtitutiuæ, poteſt dari habitus adæquatus cognitioni ſpeculatiuæ, impotenſque practicam cognitionem elicere: ergo pariter, his rationibus non obſtantibus, poterit dari natura intellectualis, cum cognitione ſpeculatiua adæquata, & impotens elicere practica. 76 *Dices.* Reſpondeo, conceſſo antecedenti negando conſequentiam: ratio autem diſcriminis eſt; nam habitus cum ſint determinationes potentiæ; & naturæ, reſpiciunt rationes formales obiectiuas magis limitatas, & modo limitatiori; ac proinde quamuis ſint immateriales, poſſunt vni cognitioni adæquari cum impotentia ad aliam eliciendam; potentia autem eſt habitu extenſior, & natura extenſior potentia. *Reſpond.* Vnde vna potentia plures habitus amplectitur, & natura, vna manens, pluribus potentijs perficitur: ac proinde, ex eo quod habitus vni generi cognitionis adæquetur, non ſequitur ſimilis adæquatio poſſibilis in potentia, vel natura. Et quidem, ſicut non quæuis immaterialitas, eſt ratio intellectualitatis, ſed immaterialitas ſubſtantialis, & primæ potentiæ illius, nec non etiam habituum perficientium ipſam: ita non quæuis immaterialitas eſt ratio extenſionis ad omnia intelligibilia, ſed ſola immaterialitas ſubſtantialis naturæ, & potentiæ, quæ ad illam immediatè conſequitur.

Ad

Digitized by Google

77 *Ad 3. probationem reſpond. 1.* Ad vltimam probationem ſequelæ reſponderi poteſt primo, negando antecedens: ad probationem, negando maiorem. Ratio autem implicationis eſt, quia ſenſus exteriores ab intrinſeco ordinantur ad ſenſus interiores; & conſequenter implicat natura ſenſitiua adæquata ſenſatione exteriori; eo autem ipſo quod natura ſenſitiua ſit, ſenſatione interiori, poteſt bonum ſenſibile æſtimare vt ſibi conueniens; & conſequenter illud appetere. *Contra.* Sed contra hanc rationem obſtat, nam eſto, ſenſus exteriores, qui de facto dantur, ab intrinſeco ordinentur ad ſenſus interiores, non tamen poteſt implicationis ratio aſſignari ſenſuum exteriorum, qui propter interiores non ſint, nec ad illos ordinentur; & quidem ſenſus interiores in homine intellectui ſubordinatur, & ad inſeruiendum illi ordinantur, & tamen in brutis talem ordinem non habent; ſed data poſſibilitate ſenſuum exteriorum, abſque ſubordinatione ad ſenſus interiores, dabilis eſt natura ſenſitiua adæquata ſenſatione exteriori: ergo huiuſmodi natura non implicat.

78 *Reſpõd. 2.* Quidquid tamen de hoc ſit, reſponderi poteſt ſecundo, prætermiſſo antecedendi, negando conſequentiam: ratio autem diſcriminis eſt, nam ſenſatio exterior non petit eſſentialiter principium potens ſenſationem interiorem elicere, quæ poſſit apprehendere bonum ſenſibile vt conueniens; & ideò poteſt dari natura ſenſitiua adæquata ſenſatione exteriori; quælibet tamen ſpiritualis cognitio petit eſſentialiter principium immateriale per excluſſionem materiæ, vt ſui conſtitutiuæ; & conſequenter aptum fieri omnia intelligibiliter; ac proinde quod repugnet eum tali cognitione adæquari.

§. VLTIMVS.

Corollaria præcedentis doctrinæ.

79 *Infertur primo.* EX dictis in diſcurſu huius diſputationis colligo primo, non dari in Deo appetitum per modum actus eliciti. Ita D. Thom. *in præſenti articulo ad ſecundum, & in 1. diſt. 45. quæſt. 1. artic. 1. ad 1.* Et ratio eſt; nam iuxta Auguſtinum ſuper Pſal- *Probatur* mum 118. appetitus propriè eſt circa bonum non habitum; vnde nec nos propriè dicimur appetere bona, quæ nobis coniuncta ſunt, ſed de illis gaudium, vel delectationem habemus; ſed Deus totum bonum in ſe habet, nec poteſt bonitate carere, ſicut neque perfectione: aliàs nec ſummè bonus, nec ſummè perfectus eſſet: ergo in Deo appetitus non eſt. *Confirm.* Quod amplius explicari poteſt nam appetitus idem eſt, quod ſpes, aut deſiderium; ſed in Deo neque ſpes inuenitur, nec deſiderium: ergo in Deo appetitus non eſt. Minor pro prima parte eſt omnium Theologorum ſententia; nam ſpes habet pro obiecto arduum; Deo autem nihil eſt arduum, quod idem eſt ac difficilè: ergo in Deo ſpes non eſt. Pro ſecunda parte traditur à Diuo Thoma *quæſt. 23. de veritate artic. 1. ad 7. 1. Contra Gentes cap. 89. ratione 6. & in hac 1. parte quæſt. 20. artic. 1. ad 2.* & conſtat; nam deſiderium eſt boni non habiti, nec poſſeſſi; Deus autem perfectiſſimè poſſidet bonum: ergo in Deo deſiderium non eſt.

80 *Oppones primo.* Si opponas primo, Spiritus Sanctus procedit ex amore ſui; ſed talis amor deſiderium eſt: ergo datur deſiderium in Deo in ordine ad bona intrinſeca. Minor probatur, talis amor non eſt gaudium de Spiritu Sancto: ergo eſt deſiderium illius. Probatur antecedens: gaudium eſt de bono poſſeſſo, & habito; ſed amor, ex quo Spiritus Sanctus procedit, non eſt de Spiritu Sancto vt poſſeſſo, vel habito, ſed vt habendo; cum ex illo Spiritus Sanctus procedat; & conſequenter illum non ſupponat habitum, vel poſſeſſum: ergo amor ille gaudium de Spiritu Sancto non eſt. *Reſpond.* Reſpondeo, negando minorem: ad probationem diſtinguo maiorem: de bono poſſeſſo, & habito præuiè ad amorem, nego maiorem: aut præuiè ad amorem, aut in vi illius pro eodem inſtanti *in quo*, concedo maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam. Nam ſicut de ratione notitiæ intuitiuæ non eſt præſentia obiecti pro priori ad cognitionem, ſed ſufficit præſentia in eodem inſtanti reali, & ſi habita ex vi cognitionis: quo circa Verbum ex intuitiua ſui cognitione procedit, vt docuimus *quæſt.* 34. quia pro eadem menſura durationis exiſtit, quamuis eius exiſtentia, ex tali cognitione procedat. Ita de ratione gaudij non eſt poſſeſſio ad amorem præhabita, ſed poſſeſſio pro eodem inſtanti reali, etſi ex vi amoris habeatur; quod in amore, ex quo Spiritus Sanctus procedit, contingit, & id circo gaudium eſt.

81 *Dices.* Sed dices, ad rationem gaudij non ſufficit terminari ad bonum poſſeſſum, ſed petit terminari ad illud, quia poſſeſſum eſt; ſed amor, ex quo Spiritus Sanctus procedit, licet ſit de illo poſſeſſo in eodem inſtanti, non tamen eſt de illo, quia poſſeſſus, & habitus: ergo non eſt gaudium de Spiritu Sancto. Maior conſtat, nam in Deo datur amor ſpecialiter ſumptus circa propria bona, vt ſtatim videbimus; quia licet ſint à Deo perfectiſſimè poſſeſſa, non tamen terminatus ad illa, quia poſſeſſa ſunt, ſed quia bona; ergo ad rationem gaudij, prout ab amore diſtinguitur, non ſufficit eſſe de bono poſſeſſo, ſed debet eſſe de illo, quia poſſeſſo, & habito. Minor autem probatur, amor de bono poſſeſſo, quia poſſeſſo, præſupponit illud poſſeſſum, & habitum; cum ab illo vt poſſeſſio moueatur; ſed amor; ex quo Spiritus Sanctus procedit, non præſupponit illum poſſeſſum; cum ex tali amore procedat Spiritus Sanctus; & conſequenter ex vi illius exiſtat, & poſſideatur: ergo amor ille, licet de Spiritu Sancto poſſeſſo, non tamen eſt de illo, quia poſſeſſo, & habito.

Reſpondeo, conceſſa maiori, negando minorem: ad illius probationem, nego maiorem: vt enim bonum poſſeſſum moueat ad ſui amorem, quia poſſeſſum, ſufficit, quod in inſtanti *in quo* amoris habeatur, & poſſideatur, poteſt autem in inſtanti *in quo* exiſtit amor, exiſtere, & ex ipſo amore procedere; vt conſtat in notitia intuitiua ſuum obiectum cauſante, quæ quidem exiſtit in eodem inſtanti, *in quo* exiſtit obiectum, & tamen ab illo cauſatur. Ac proinde, vt bonum poſſeſſum moueat ad ſui amorem, quia poſſeſſum, non petitur, quod amorem præcedat, ſed poteſt ad ipſum ſubſequi. 82 *Reſpond.*

Si opponas ſecundo, ſaltim reſpectu boni creati datur in diuina voluntate appetitus: ergo falsò a Diuo Thoma negatur appetitus in Deo. Conſequentia bona videtur: antecedens autem probatur: ex eo negat Diuus Thomas appetitum in Deo, quia appetitus propriè, eſt boni non habiti: Deus autem perfectiſſimè poſſidet bonum, & oppoſitum imperfectio eſſe; ſed quamuis Deus perfectiſſimè poſſideat bona ſibi intrinſeca, illiſque aliquando carere maxima imperfectio foret, non tamen ſemper poſſidet bona creata; nec illis aliquando carere, aliqua imperfectio eſſet: ergo quamuis in ordine ad bona intrinſeca non ſit appetitus in Deo, in ordine ad bona creata, Deoque extrinſeca, appetitus inuenitur in ipſo. 83 *Oppones ſecundo.*

Hoc argumento conuicti. Vazquez *diſp. 84. cap. 1.* Suarez *de attributis poſitiuis, cap. 7.* & Alarcon *tract. 3. diſput. 7. cap. 2.* docent, quod licet in Deo non ſit appetitus, vel actus deſiderij in ordine ad bona intrinſeca, vtpotè eſſentialiter poſſeſſa, & quorum non poſſeſſio eſſet imperfectio in ipſo; per ordinem tamen ad bona extrinſeca Deo, actus deſiderij datur; & per conſequens appetitus quaſi elicitus. Alij adhuc inter bona extrinſeca diſtinguentes, docent, bona noſtra Deo extrinſeca, eſſe in duplici differentia, quædam dependentia a ſolo Deo, & quæ ab illo ſolo tribuuntur independenter a noſtro conſenſu libero alia quæ Deus nobis confert dependenter a noſtro concurſu libero, vt ſalus æterna, actus vitalis, & alia: in ordine ad bona primi generis excludunt appetitum, & deſiderium a Deo: in ordine verò ad bona ſecundi generis, & appetitum, & deſiderium admittunt. Ita Herice *tract. 2. diſp. 13. cap. 1.* 84 *Sententia Suarez, & Vazquij.* *Sentẽtia P. Herice.*

Vera tamen ſententia oppoſitum docet, affirmans, nec etiam in ordine ad bona extrinſeca cuiuſvis generis, ſiue cõditionis ſint, eſſe admittendum appetitum, vel deſiderium in diuina voluntate. Ita Capreolus *in 1. diſtinct. 45. quæſt.* 1. Ferrara 1. *Contra Gentes cap.* 89. Natar. *infra quæſt.* 20 *controu. vnica 2. concluſ.* Albelda *diſputat.* 62. *concluſ.* 3 alijque recentiores cui adhærent ex Patribus Societatis, Granados *tractatu ſexto diſput. 4. num.* 3. & Arrubal *quæſtione vigeſima numero quinto.* 85 *Vera ſententia.*

Illamque eſſe menti Angelici Doctoris conſonam; conſtat ex eo quod licet expreſsè non fuerit loquutus de appetitu in ordine ad bona extrinſeca: quia tamen abſolutè appetitum excluſſit, & deſiderium à diuina voluntate videtur in ordine ad quodcumque bonum, ſiue intrinſecum, ſiue extrinſecum excluſſiſſe. Tum, quia aliàs proceſſiſſet diminutè. Tum etiam, quia eo modo deſiderium excluſit, quo ſpem, triſtitiam, & iram hæc autem à diuina voluntate excluduntur per reſpectum ad intrinſeca, & ad extrinſeca: ergo pariter deſiderium, & appetitus. *Ex mẽte D. Th. deprompta.*

Vnde ad argumentum reſpondeo negando antecedens: ad illius probationem, conceſſa maiori, diſtinguo minorem: non ſemper poſſidet bona creata eminenter, illiſque ſic carere, imperfectio non eſt, nego minorem: non poſſidet ſemper formaliter, & ſic illis aliquando carere imperfectio non eſt, concedo minorem, & nego conſequentiam: nam ad appetitum, vel deſiderium non ſufficit, bonum non haberi formaliter, ſed requiritur, nec haberi formaliter, nec haberi eminenter: licet autem bonis creatis carere per formalem poſſeſſionem, non arguat imperfectionem in Deo: illis tamen carere per poſſeſſionem virtualem, & eminentialem, imperfectio maxima foret; & ideò deſiderium in ordine ad bona extrinſeca, in Deo admittendum non eſt. 86 *Reſpond. in forma.*

Ratio autem, cur appetitus, vel deſiderium petat carentiam boni per negationem continentiæ eminentialis, eſt, nam affectus iſte in ordine appetibili, eſt ſicut motus in linea phyſica: motus autem in hac linea; cum ſit actus imperfecti, petit ſubiectum eſſe in potentia per negationem, nedum continentiæ formalis termini, verum etiam continentiæ eminentialis. De quo *lib. 8. Phyſicorum*, vbi ex hoc principio probatur, non poſſe idem eſſe mouens, & motum: quia idem non poteſt eſſe in actu, & in potentia; ac per conſequens appetitus, vel deſiderium petit, non haberi obiectum deſideratum, nec formaliter, nec eminenter. 87 *Ratio ſolutionis.*

Sed dices: ſicut gaudium eſt de bono poſſeſſo, & habito, ita deſiderium eſt de bono non habito, vel poſſeſſo; ſed ad gaudium 88 *Dices.*

peti-

Digitized by Google

petitur poſſeſſio formalis boni, nec eminentialis ſufficit: ergo deſiderium non petit carentiam poſſeſſionis eminentialis boni, ſed ſufficit, non haberi per negationem poſſeſſionis formalis.

Confirm. Et confirmabis; nam actus diuinæ voluntatis, prout terminatus ad bonum creatum non habitum, vel poſſeſſum formaliter, ſed ſolum eminentialiter, non eſt gaudium de tali bono, neque eſt amor ſpecialiter ſumptus: ergo eſt deſiderium illius.

Reſpond. Reſpondeo, conceſſa maiori, negando minorem: de bono enim eminenter, & in virtute poſſeſſo, non deſiderium, ſed gaudium habetur; ac ſi eſſet poſſeſſum formaliter; nec niſi impropriè poteſt quis dici deſiderare ea bona, quæ perfectè continet in ſua virtute, & ideò non habet formaliter; quia non vult illa habere. Et ex his ad confirmationem conſtat ſolutio, *Ad confirmationem.* negando antecedens: vt enim gaudium ſit, ſufficit illa bona perfectiſſimè à Deo haberi, licet non formaliter, in virtute, & eminenter.

89 *Inſtabis.* Inſtabis, Deus non ſolum ſibi, ſed etiam creaturis vult bonum; ſed bonum creaturis volitum, quandoque non habetur, vel poſſidetur ab illo, nec formaliter, nec virtualiter, aut eminenter: ergo ſaltim creaturis deſiderat, & appetit bonum; & conſequenter datur appetitus in Deo, & deſiderium, licet non reſpectu ſui, bene tamen reſpectu creaturarum. *Reſp. 1.* Reſpondeo, conceſſa maiori, & minori, omittendo pro nunc conſequens, loquendo de actu ineſficaci; nam actus abſolutus, & efficax infert bonum volitum efficaciter. Vnde eo ipſo, quod Deus velit efficaciter bonum creaturis, bonum illud poſſidetur ab illis pro tempore ab eo determinato. ac proinde non eſt deſiderium, ſed gaudium iuxta dicta ſolutione ad primum; actus vero ineſficax non infert obiectum volitum, ac proinde poteſt terminari ad bonum, à creaturis non poſſeſſum, nec numquam poſſidendum. Vnde ſi ſufficit, à creaturis non poſſideri, nec formaliter, nec eminenter, vt ſub terminatione ad illas rationem deſiderij ſortiatur, nulla erit imperfectio in Deo deſiderium de bono illis volito; cum in ipſo nullam arguat in perfectionem carentia poſſeſſionis boni à creaturis, formalis, aut virtualis.

90 *Secundo.* Vel ſecundo, & melius reſpondetur, conceſſa maiori, & minori, negando conſequentiam: quia vt docet D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 17. *artic.* 3. ſpes, & deſiderium, cum in motu conſiſtant, & nihil niſi ad proprium terminum moueatur, fit, vt nemo poſſit alijs ſperare, aut deſiderare bonum, niſi in quantum alij vnum ſunt cum deſiderante, & in quantum ex aliorum bonis ipſi aliquid bonitatis accreſcit; vnde propriè non deſiderat aliquis alijs, ſed tantum ſibi: cumque reſpectu Dei non verificetur conditio non habiti, non poteſt propriè creaturis deſiderare.

91 *Infertur primo.* Ex quibus obiter infero, diſtinctionem illam de bonis datis à Deo dependenter, aut independenter à noſtro conſenſu, ſolido fundamento carere; ideò namque bona independentia à noſtro conſenſu Deus propriè non deſiderat, quia illa continet in ſua poteſtate, & virtute; ſed etiam bona dependentia à nobis perfectiſſimè continet in ſua virtute: ergo propriè illa non poteſt deſiderare. Quod amplius vrgetur, nam ſequitur, poſſe illa bona non ſolum deſiderare, ſed etiam propriè ſperare: conſequens non admittunt traditæ diſtinctionis Authores: ergo nec antecedens admittere poſſunt. Patet ſequela, nam ideò poteſt talia bona deſiderare, quia ſic ſe gerit Deus in ordine ad illa, ac ſi totaliter eſſentia noſtra poteſtate dependentia; ſed arduitas, quam ad obiectum ſpei prædicti Authores expoſcunt, conſiſtit in eo, quod obiectum expectatum in alterius ſit poteſtate: ergo ſi poteſt Deus illa bona propriè deſiderare, propriè etiam poterit illa ſperare.

92 *Secundo.* Secundo colligo ex dictis, eſſe in Deo gaudium, & amorem ſpecialiter ſumptum in ordine ad bona intrinſeca. Ita D. Thom. *quæſt. ſequenti artic.* 1. *Prob. quo ad 1. p.* Et quoad primam partem à nullo Theologorum negatur: gaudium namque eſt amor boni poſſeſſi, quia poſſeſſi, ſed Deus bona ſibi intrinſeca perfectiſſimè poſſidet, & quia à ſe poſſeſſa, illa amat; cum in iſto modo amandi nulla imperfectio importetur: ergo habet gaudium de illis.

Secunda pars probatur 1. Secundam partem, quam non nulli negant, probo ratione D. Thomæ, vbi proximè: non enim ſtare poteſt gaudium ſine amore ſpeciali; ſed in Deo datur gaudium de bonis intrinſecis, vt proximè dicebamus, & à nullo Theologorum negatur: ergo etiam datur amor ſpecialiter ſumptus in ordine ad bona intrinſeca. Maior in qua ſola eſt poſita difficultas, probatur; nam omnes alij affectus voluntatis præſupponunt amorem ſpecialiter ſumptum; ideò namque deſideratur bonum non habitum, quia amatur vt bonum; & ideò gaudet quis in bono habito, & poſſeſſo, quia illud bonum amat vt bonum; ſed ablato primo, non poteſt ſecundum manere: ergo gaudium ſine amore non poteſt ſtare; & conſequenter ſi Deus gaudet de bonis intrinſecis, amat illa bona ſibi, amore ſpecialiter ſumpto.

93 *Secundo.* Secundo probatur: nam bonitas Deo intrinſeca, eſt amabilis ab ipſo, non ſolum quia poſſeſſa, ſed etiam quia abſolutè ſed actus attingens bonitatem poſſeſſam, quia abſolutè bonam, abſolutèque conuenientem, eſt amor ſpecialiter ſumptus: ergo Deus amat bonitatem ſibi intrinſecam, amore ſpecialiter ſumpto. Minor conſtat: tum, quia amor ſpecialiter ſumptus, in hoc deficit à deſiderio, & gaudio, quod deſiderium eſt boni non habiti, gaudium verò boni habiti, & poſſeſſi: amor autem ſpecialiter ſumptus eſt de bono, quia abſolutè bonum eſt.

Tum etiam: nam gaudium eſt de bono poſſeſſo quia poſſeſſo; atqui amor ille, etſi ſit de bonitate poſſeſſa, non tamen in illam fertur, quia poſſeſſam; ſed quia bonam abſolutè: ergo amor bonitatis poſſeſſæ, quia bona abſolutè, non eſt gaudium; aliàs deſiderium non eſt; cum hoc petat carentiam poſſeſſionis boni: ergo eſt amor ſpecialiter ſumptus. Maior etiam probatur; nam in amore bonitatis diuinæ poſſeſſæ, quia abſolutè bona, nulla imperfectio importatur: ergo bonitas diuina poſſeſſa poteſt ab ipſo amari, quia abſolutè bona.

Si opponas, in Deo circa bona intrinſeca repugnat deſiderium, vt proximè dicebamus cum communi Theologorum ſententia: ergo etiam repugnat circa talia bona amor ſpecialiter ſumptus. 94 *Si opponas.* Probatur conſequentia, ideò deſiderium repugnat, quia conditio abſentiæ, & non poſſeſſionis à deſiderio ex parte obiecti petita, repugnat bonis Deo intrinſecis, vtpotè eſſentialiter poſſeſſis; ſed etiam repugnat illis conditio, quam ex parte obiecti petit amor ſpecialiter ſumptus: ergo repugnat Deo amor ſpecialiter ſumptus in ordine ad iſta bona. Probatur minor: obiectum amoris ſpecialiter, eſt bonum abſtrahens, à præſentia, & abſentia, à poſſeſſione, & non poſſeſſione; ſed bonis Deo intrinſecis hæc abſtractio repugnat, non minus, quam realis abſentia, vel realis poſſeſſionis negatio: ergo conditio petita ab amore ſpeciali in obiecto, prædictis bonis repugnat. Probatur minor: bonum abſtrahens à poſſeſſione, & non poſſeſſione, eſt indifferens, vt poſſideatur, & non poſſideatur; ſed hæc indifferentia repugnat bonis intrinſecis Deo; cum ſit illis eſſentiale actu poſſideri à Deo; cum quo ſtare nequit indifferentia ad non poſſeſſionem: ergo abſtrahere à poſſeſſione, & non poſſeſſione, repugnat bonis intrinſecis Deo.

Reſpondeo, negando conſequentiam: ad probationem nego minorem. Ad illius probationem, diſtinguo maiorem: eſt bonum abſtrahens à poſſeſſione, & non poſſeſſione, abſtractione 95 *Reſpond.* poſitiua, & in eſſendo, & terminando obiectiuè, nego maiorem: abſtractione purè præciſiua in mouendo, concedo maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam: nam obiectum amoris ſpecialiter ſumpti, non eſt bonum abſtrahens à poſſeſſione in eſſendo, vel terminando obiectiuè; ſed ſolum in mouendo: & licet bonum, quod terminat talem actum, poſſeſſum de facto ſit, & illius poſſeſſio ametur, non tamen mouet ad illum, quia poſſeſſum, ſed quia bonum, quod optimè conuenire poteſt bono, cui eſſentiale eſt poſſideri; cum enim in tali bono, & ratio bonitatis, & ratio poſſeſſionis reperiantur, & vtraque illam terminet, poteſt mouere ad amorem ſui, quia bonum, non mouendo quia poſſeſſum, & hoc eſt abſtrahere à poſſeſſione præciſiuè motiuè: ac proinde quamuis bonis Deo intrinſecis eſſentiale ſit, poſſideri ab ipſo Deo, poteſt Deus ſibi illa amare amore ſpecialiter ſumpto.

Et quidem verum diuinum eſſentialiter eſt bonum, & tamen mouet intellectum diuinum præciſiuè à bonitate in mouendo; 96 *Inſtatur* mouet namque, non quia bonum, ſed quia verum; & ſimiliter bonum diuinum eſſentialiter eſt verum, & tamen in mouendo voluntatem diuinam, à veritate præſcindit: pariter ergo in præſenti, quamuis ſit eſſentialiter poſſeſſum, poteſt in mouendo à poſſeſſione præſcindere.

Sed dices, ideò bonum diuinum eſſentialiter poſſeſſum, non poteſt a poſſeſſione in terminando præſcindere, quia terminat 97 *Dices.* vt in ſe, & in ſe poſſeſſum eſt eſſentialiter; ſed etiam mouet prout in ſe ipſo: ergo non poteſt a poſſeſſione motiuè, ſeu in momento præſcindere. *Reſpond.* Reſpondeo diſtinguendo maiorem: quia terminat vt in ſe, & in terminando bonitas, & poſſeſſio conueniunt, concedo maiorem: præciſè quia terminat prout in ſe, nego maiorem: & conceſſa minori, nego conſequentiam: quia in mouendo non conueniunt bonitas, & illius poſſeſſio, ſed potius ſub hac ratione opponuntur; non enim poteſt poſſeſſio mouere ad amorem ſpecialem; poteſt tamen illum terminare; nec bonitas, quia bona abſolutè, poteſt ad gaudium mouere, licet *vt quod* poſſit gaudium terminare; & ideò nec gaudium poteſt terminatiuè à bonitate præſcindere, bene tamen motiuè, nec amor ſpecialiter ſumptus, poteſt terminatiuè præſcindere a poſſeſſione, motiuè tamen poteſt præſcindere ab illa.

Sed inſtabis, ideò poſſeſſio, & bonitas in terminando conueniunt, quia conueniunt in ratione amabilis, & amabile eſt obie- 98 *Inſtabis.* ctum terminatiuum amoris; ſed etiam obiectum motiuum ad amorem, habet rationem amabilis: ergo conueniunt poſſeſſio, & bonitas abſoluta in mouendo, & conſequenter non poteſt vna ab altera, motiuè, ſeu in mouendo præſcindere, ſicut nec terminatiuè, vel in terminando. *Reſpond.* Reſpondeo, poſſeſſionem, & bonitatem diuinam conuenire in mouendo, & in terminando, cum hac tamen differentia, quod in terminando, conueniunt quaſi ſpecificè: vnde poſſunt eundem actum voluntatis terminare cæterum in mouendo ſolum conueniunt genericè,

aut

Digitized by Google

aut quaſi genericè; ac proinde non poſſunt ad eundem actum diuinæ voluntatis mouere.

99 *Ratio diſcriminis* Et ratio iſtius diſcriminis, eſt quia ratio motiua eſt ratio formalis *ſub qua*, ratio terminatiua, eſt ratio *quæ*; omnis autem ratio *quæ* induta eadem ratione ſub *qua*, poteſt per vnum actum attingi: diuerſæ autem rationes *ſub quibus* non poſſunt amplius formalizari; & conſequenter nec adunari in ordine ad vnum, & eundem actum voluntatis; & ideò bonitas, & poſſeſſio, conueniunt athomè in terminando; ſecus autem in mouendo, ſed tantum quaſi genericè.

100 *Tertio infertur. Prima pars probatur.* Denique infero, non dari in Deo propriè appetitum innatum, ſiue ad bona intrinſeca, ſiue ad extrinſeca, quidquid ſit de inclinatione innata, de qua in ſequentibus diſputationibus. Ita Granados *vbi ſupra num. 5.* Et quoad primum probatur: nam iuxta Diuum Thomam *in 1. diſt. 45. quæſt. 1. articul. 1. in præſenti articulo ad ſecundum:* licet detur in Deo actus voluntatis, qui eſt elicita inclinatio in bonum, non datur in ipſo appetitus elicitus propriè, in ordine ad bona intrinſeca; eo quod appetitus elicitus in rigore ſumptus, eſt boni non habiti, nec poſſeſſi, quod ex Auguſtino probat Diuus Thomas: ergo pariter, & eadem ratione, eſto concedatur in Deo inclinatio innata in perfectiones intrinſecas; non tamen eſt concedendus per ordinem ad illas appetitus innatus in rigore.

Patet conſequentia; nomen namque *appetitus* fuit translatum ad innatum ex analogia ad elicitum: ergo ſi appetitus elicitus in rigore acceptus, eſt circa bonum non habitum, etiam appetitus innatus, ſi propriè accipiatur, petit pro conditione in ſuo termino, vel obiecto conditionem non habiti, vel poſſeſſi; & conſequenter in ordine ad bona Deo intrinſeca, quibus hæc conditio repugnat, appetitus innatus non datur.

101 *Secunda pars probatur.* Secunda pars eodem argumento probatur; nam appetitus innatus petit in termino conditionem non habiti, modo, quo illam petit appetitus elicitus; ſed iſte petit pro conditione obiecti rationem non habiti, nec formaliter, nec eminenter: & ideò illum excluſimus à voluntate diuina per ordinem ad bona creata; quia eminenter poſſidentur à Deo, & ſi non ſemper formaliter: ergo etiam appetitus innatus propriè acceptus, petit terminum non habitum, nec formaliter, nec eminenter; ac proinde non eſt conſtituendus in Deo in ordine ad bona creata eminenter in ipſo contenta.

Confirm. amplius. Quod amplius vrgetur; nam in communi Theologorum ſententia, non datur in humanitate Chriſti terminata ſubſiſtentia Verbi, appetitus innatus propriæ perſonalitatis: aliàs eſſet in ſtatu violento, illa carens: & hoc ideò, quia licet non habeatur, nec poſſideatur formaliter, poſſidetur tamen, & habetur eminenter in ſubſiſtentia Verbi: ergo appetitus innatus petit propriè terminum, nec eminenter, nec formaliter habitum; & conſequenter non datur in Deo in ordine ad bona creata, quæ licet quandoque à Deo non habeantur formaliter, ſemper tamen eminenter habeantur.

102 *Si oppones 1.* Si opponas primo Diuum Thomam *in hoc articulo in corpore*, vbi poſtquam docuerat, in qualibet re naturali in ordine ad propriam formam, naturalemque perfectionem, hanc eſſe habitudinem, vt in illam non habitam tendat, & in illa habita quieſcat, ita ſubiunxit: *Et hæc habitudo ad bonum in rebus carentibus cognitione, vocatur appetitus naturalis*: ergo ſentit Diuus Thomas, habitudinem ad bonum naturale, ſiue habitum, ſiue non habitum, eſſe naturalem appetitum; & conſequenter appetitus innatus non petit in termino conditionem non habiti. Ex quo vlterius fit, non eſſe excludendum à Deo in ordine ad bona intrinſeca, nec in ordine ad extrinſeca, vt ex ratione noſtra colligitur.

103 *Reſpond.* Reſpondeo, illam habitudinem, terminum reſpicere in duplici ſtatu, nempè vt habitum, & vt non habitum: duplexque habere exercitium, vel quietis in illo habito, vel tendentiæ in illum non habitum: cum ergo aſſerit Diuus Thomas iſtam habitudinem dici appetitum innatum; & naturalem, intelligendus eſt, non adæquatè reſpectu omnis ſtatus termini, & omnis exercitij habitudinis; ſed in adæquatè, ſcilicet, per comparatione ad terminum, vt non habitum, & ad exercitium tendentiæ in illum: ſicut ſolutione ad ſecundum docuit D. Thom. voluntatem creatam dici, & denominari appetitum, non adæquatè, & in ordine ad omnem actum, ſed inadæquatè, & per ordinem ad actum deſiderij, boni non habiti. Iuxta quam doctrinam, explicata Authoritate Angelici Doctoris, nego conſequentiam.

104 *Si oppones 2.* Si opponas ſecundo, appetitus naturalis nihil aliud eſt, quam naturalis exigentia boni, & perfectionis naturalis; ſed exigentia iſta datur in Deo; etenim natura diuina naturaliter exigit attributa: intellectus etiam exigit intellectionem, & voluntas volitionem: ergo datur in Deo appetitus naturalis in ordine ad bona intrinſeca, & intrinſecas perfectiones. *Reſpond.* Reſpondeo ex doctrina tradita, diſtinguendo maiorem: exigentia perfectionis naturalis non habitæ, nec poſſeſſæ, concedo maiorem: ſine conditione non habitæ, nego maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam: nam Deus eſſentialiter poſſidet omnes ſuas perfectiones; & conſequenter quamuis illas exigat, non appetit illas appetitu propriè innato; ſicut quamuis illas amet, non tamen deſiderat, nec appetit appetitu elicito propriè, ob defectum conditionis, non habiti, nec poſſeſſi, quam vterque appetitus ex parte obiecti requirit, vt propriè appetitus ſit. Quod ſi comparatio fiat cum bonis Deo extrinſecis, deeſt proprietas appetitus, ſiue innati, ſiue eliciti; quia licet non poſſideantur formaliter, poſſidentur eminenter.

Inſtabis, in natura diuina concepta pro priori ad attributa, datur exigentia illorum, & non poſſeſſio pro illo priori: ergo datur appetitus propriè innatus. Antecedens pro prima parte ſupponitur & pro ſecunda parte probatur; nam pro illo priori ſolum competunt naturæ diuinæ, quæ ſunt de metaphyſica illius conſtitutione in ratione naturæ ab attributis diſtinctæ; ſed attributa non pertinent ad eius metaphyſicam conſtitutionem: ergo non competunt naturæ pro illo priori; ac per conſequens non poſſideutur. 105 *Inſtabis.*

Reſpondeo primo, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam: ſicut namque ad appetitum elicitum, & ad rationem deſiderij non ſufficit, bonum volitum, non haberi pro aliquo priori naturæ, vel originis, ſed requiritur negatio poſſeſſionis pro boni pro inſtanti menſurante appetitum; quo circa amor, ex quo Spiritus Sanctus procedit, propriè deſiderium non eſt nec appetitus; quia inter ſe coexiſtunt pro inſtanti, quamuis non exiſtant pro omni priori originis; ita ad rationem appetitus innati, non ſufficit, bonum non poſſideri pro aliquo priori originis, vel naturæ, ſed petitur, non haberi pro inſtanti menſurantem appetitum. *Reſp. 1.*

Secundo reſpondeo, diſtinguendo ſecundam partem antecedentis: non poſſeſſio formalis, concedo antecedens: eminens, ſeu virtualis, nego antecedens, & conſequentiam: quia ad appetitum innatum non ſufficit negatio poſſeſſionis in eſſe formali, ſed etiam in eſſe virtuali, vel eminentiali; licet autem attributa pro priori naturæ, ſub conceptu naturæ non poſſideantur formaliter, poſſidentur tamen virtualiter; & ideò pro illo priori non ſaluatur in natura diuina propriè appetitus innatus in ordine ad attributa. 106 *Secundo.*

Dices, in cauſa creata virtualiter continentur effectus; & tamen illum non habitum in eſſe formali appetit appetitu innato propriè: ergo haberi virtualiter non obſtat proprietati appetitus innati. Reſpondeo, diſtinguendo maiorem: continentia virtuali perfecta, & actuali, nego maiorem: imperfecta, & potentialis, concedo maiorem: & conceſſa minori, nego conſequentiam: nam virtualis continentia attributorum in diuina eſſentia, actualiſſima, & perfectiſſima eſt, per implicitam incluſionem illorum, & hæc virtualis continentia, ſicut tollit ſtatum potentialitatis reſpectu formalitatis contentæ, ita obeſt proprietati deſiderij, & appetitus innati. 107 *Dices.* *Reſpond.*

Vltimo infero, in diuinis perfectionibus non eſſe propriè inclinationem innatam per ordinem ad ſe ipſas, v. g. natura diuina in ſe ipſam, in voluntate, & in intellectu per ordinem ad ſe ipſa, non ſaluatur propriè ratio inclinationis innatæ. Ita Theologi frequenter. Quod probant aliqui Recentiores; eo quod habens inclinationem, debet terminum habere; nam inclinatio non eſt ſine termino; ſed ſubiectum, & terminus neceſſario debent diſtingui; aliàs in inclinatione non eſſet, niſi ſubiectum ipſius, & conſequenter inclinatio ſine termino eſſet: ergo in diuinis perfectionibus non datur in ſe ipſas naturalis inclinatio. Patet conſequentia; nam à ſe ipſis nullo modo diſtinguuntur. 108 *Illatio vltima.* *Prob. à Recentioribus.*

Verum Recentiores iſti non probant minorem: etenim defendentes contrarium, non negant ſubiectum, & terminum in inclinatione; ſed dicunt non eſſe neceſſarium, quod ſubiectum, & terminus diſtinguantur; benè enim poteſt idem abſque vlla diſtinctione eſſe ſubiectum; & terminus; arguentes autem, ex eo quod ſubiectum habens inclinationem non diſtinguatur à termino, inferunt carentiam termini in inclinatione; cum tamen ſolum inferre deberent carentiam termini diſtincti à ſubiecto, quod Auctores oppoſiti in ipſa ſua aſſertione fatentur; non enim eſt idem, inclinationem carere termino, & carere termino diſtincto à ſubiecto inclinationem habente. 109 *Contra.*

Melius alij doctrinam corollarij ſuadent; nam in communi modo concipiendi, & loquendi, idem in ſeipſum non dicitur inclinari, v. c. non dicitur materia inclinari in ſe ipſam, volitio, aut intellectio in ſe ipſas, & ſic de alijs perfectionibus creatis, ſed perfectiones increatæ, & diuinæ nullo modo à ſe ipſis diſtinguuntur: ergo nequit dici propriè inclinari in ſe ipſa per inclinationem innatam. 110 *Prob. illatio.*

Contrarium ſentit Herice *tract. 2. diſp. 12 cap. 4. num. 43.* ductus primo auctoritate D. Thom. in præſenti articulo, vbi docet, in re naturali dari inclinationem in ſuam formam naturalem, vel habitam, vel non habitam: ergo idem in ſe ipſum habere poteſt inclinationem naturalem; & conſequenter perfectiones diuinæ in ſe ipſas inclinantur. Secundo, quia in appetitu elicito eſt affectus complacentiæ, non ſolum comparatione perfectionum diſtinctarum, ſed etiam comparatione ſui; ſicut enim intellectio diuina eſt ſui intellectio, ita Dei volitio, eſt ſui amor: ergo pariter 111 *Contra inſurgit Herice 1 ex D. Th. Secundo.*

Digitized by Google

ter appetitus innatus eſt in Deo concedendus, non ſolum per comparationem ad perfectiones diſtinctas, ſed etiam comparatione ſui, hoc eſt, non ſolum in vna perfectione diuina reſpectu alterius perfectionis, ſed etiam reſpectu ſui ipſius. Probat conſequentiam, nam appetitus innatus dicitur per analogiam ad appetitum elicitum: ergo ſi non eſt repugnantia, in eo quod intelligamus ipſam volitionem vt volitam abſque vlla diſtinctione, pariter, in eo quod vna diuina perfectio ſe ipſam abſque vlla diſtinctione appetat innato appetitu, vel in ſe ipſam inclinet per inclinationem innatam, nulla repugnantia inuenietur.

112 *D. Thom. non rectè adduci à P. Herice prob. 1. Secundo.* Primum tamen argumentum inefficax prorſus eſt, & D. Thom. omnino extra rem adducitur ab Herice in confirmationem ſuæ doctrinæ. Tum, quia res naturalis compoſita, de qua loqui D. Thom. reſpondebamus ſupra, à ſua forma realiter diſtinguitur, diſtinctione includentis ab incluſo, quæ diſtinctio, ſicut ſufficit, vt cauſetur à forma, & illam realiter cauſet, in genere cauſæ finalis: ita ſufficit, vt res naturalis innatè inclinetur in illam. Tum etiam: nam ſi D. Thom. loquitur de re naturali abſtrahenti à ſimplice, vel compoſita, non loquitur de forma ſubſtantiali, ſed de forma accidentali, quæ realiter ab illa diſtinguitur, vel ſi nomine formæ formam ſubſtantialem intelligit, ſumit illam, prout in ſuo eſſe terminato, & completo; complementem autem formæ naturalis, realiter diſtinguitur à conſtituto per illam, vt ſuperius explicuimus: ergo in quocumque ſenſu doctrina D. Thom. accipiatur, male adductus ad probandum inclinationem eiuſdem rei ad ſe ipſam abſque vlla diſtinctione.

113 *Tertio.* Tum denique; nam inclinatio, quam Diuus Thomas conſtituit in re naturali in ordine ad propriam formam, non ſolum eſt per quietem in illa vt habita, ſed etiam per tendentiam, vel deſiderium in illam non habitam: ergo ſi ex inclinatione rei naturalis in propriam formam, colligitur inclinatio eiuſdem ad ſe, colligetur inclinatio eiuſdem ad ſe ipſum, non ſolum per modum quietis, aut gaudij, ſed etiam per modum tendentiæ, vel deſiderij, quod non intendit Herice, nec poteſt intendere; cum idem eſſe nequeat ſine ſe ipſo, & conſequenter, nec in ſe ipſum inclinare inclinatione per modo deſiderij.

114 *Ad 2. argumentum Herice reſpondent aliqui.* Ad ſecundum argumentum Recentiores quidam reſpondent, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam: & rationem diſcriminis reddunt: nam appetitus elicitus conſiſtit in pondere, quod eſt realis affectus, non quod ſit exigentia illius; & ideò poteſt, non ſolum ad alia à ſe, ſed etiam ad ſe ipſum terminari. Appetitus verò innatus, vel innata inclinatio conſiſtit in exigentia; & quia idem ſe ipſum non poteſt exigere; nam exigentia petit ſubiectum exigens, & terminum exactum, aliqua ratione diſtinctum; fit conſequens, quod idem in ſe ipſum nequeat inclinari per innatam inclinationem, vel innatum appetitum. Ita Fuſter Præpoſitus Valentinus *diſput. 1. de voluntate Dei, cap. 1. parte 4. num. 28.*

115 *Contra.* Hæc tamen eſt, ratio diſcriminis falſo fundamento nititur; falſum enim eſt, appetitum elicitum eſſe pondus, aut affectum, non vero exigere obiectum. Quod probo; nam appetitus innatus, ideò exigit terminum, quia in illum inclinat; ſed appetitus elicitus eſt elicita inclinatio in obiectum: ergo exigit illud, non minus quam appetitus innatus, vel innata inclinatio.

Confirm. Quod amplius vrgetur: non enim aliunde probari poteſt, inclinationem innatam ſuum terminum exigere, niſi quia in creatis ita contingit, quod inclinatio innata illum exigit; ſed etiam inclinatio elicita, vel appetitus creatus elicitus exigit obiectum ſuum, ea ratione, qua terminatur ad ipſum: ergo inclinatio elicita vt *ſic* exigit obiectum ſuum; & conſequenter etiam illud exigit inclinatio elicita, vel affectus elicitus diuinus, omni imperfectione ſecluſa.

116 *Reſpond. ad argumentum ſecundũ P. Herice.* Vnde relicta hac ratione diſcriminis, ad ſecundum argumentum reſpondeo diſtinguendo antecedens; primario nego antecedens: ſecundario realiter, aut virtualiter, concedo antecedens: & ſub eadem diſtinctione conſequentis, concedo, & nego conſequentiam. Itaque volitio diuina non eſt volitio ſui tanquam obiecti primarij, ſed eſt obiecti, veluti ſecundarij, vel ſaltim per modum materialis obiecti, nam obiectum primarium voluntatis, ſeu volitionis diuinæ non eſt ipſa volitio, ſed vel natura diuina, vel bonum diuinum tranſcendens; à quocumque autem iſtorum, virtualiter, aut ratione diſtinguitur diuina volitio; quod vero ſecundario, aut materialiter ad ſe ipſam terminetur, non obſtat; nam diſtinctio volitionis ſolum debet eſſe ab obiecto formali, & primario; non autem ab obiecto ſecundario, aut immateriali.

117 *Probatur* Quod patet: nam in creatis, volitio petit realiter diſtingui ab obiecto, & hoc tamen hoc ſolum eſt verum, loquendo de obiecto primario, & formali, non autem de obiecto ſecundario, aut materiali; nam illo modo, creata, volitio, eſt volitio ſui ipſius; volens namque bonum in communi, eadem volitione, ipſam volitionem vult: ergo pariter, diſtinctio virtualis, aut rationis ratiocinatæ, quæ exigitur inter increatam intellectionem, & obiectum illius, ſolam eſt reſpectu obiecti primarij, aut formalis; non autem reſpectu obiecti materialis, vel ſecundarij; ac proinde materialiter, vel ſecundario nihil obſtabit; quo minus increata volitio, ſit volitio ſui ipſius. Ex quo tantum ſequitur, quod aliqua perfectio diuina poſſit inclinare in ſe ipſam ſecundario, aut materialiter, quod non inficiabor concedere; nam voluntas diuina, quæ fertur per inclinationem innatam in naturam diuinam, vel in bonum diuinum primario, & formaliter, ſecundario, aut materialiter in ſe ipſam innatè inclinatur; & idem de diuino intellectu. Et hæc de iſta diſputatione, applicando litteræ Magiſtri *in 1. diſtinct. 45 §. 1.* ad illa verba: *Iam de Voluntate Dei, &c.*

DISPVTATIO XLVI.

An velle Dei, ſit de conſtitutione metaphyſica diuinæ naturæ?

§. I.

Relatis ſententijs, ſtatuitur prima concluſio.

1 *Explicatur titulus diſputationis.* NOn loquimur, de phyſica Dei conſtitutione, nam ſic certũ eſt *velle Dei*, ſiue per modum actus primi, ſiue per modũ actus ſecundi pertinere ad Dei conſtitutionẽ, nam phyſica Deitatis conſtitutio coaleſcit ex omnibus prædicatis diuinis; vtpotè, cum omnia prædicata Dei ſint re ipſa cum Deo identificata. Quod verum eſt non ſolum de perfectionibus abſolutis; ſed etiam de relationibus; cum etiam relationes cum Deo identificentur, non ſolum realiter entitatiuè, quod eſt de fide, ſed etiam realiter formaliter, abſque vlla diſtinctione formali actuali præueniente confictionem noſtri intellectus, vt contra Scotum, & Durandum *infra quæſt. 28.* docet communis ſententia. Procedit ergo diſputatio noſtra in præſenti de conſtitutione metaphyſica diuinæ naturæ, quo genere conſtitutionis id dicitur, conſtituere alicuius rei naturam, quod primo in illa intelligitur cum fundamento in re ipſa.

2 *Prima ſententia. Aluiz. Suarez.* In quo ſenſu duplex è regione oppoſita verſatur ſententia prima affirmans eſt, quam expreſsè docet Aluiz *Tract. de ſcientia Dei diſp. 2. ſectione* 6. Fauet Suarez *diſput. 30. metaphyſicæ, ſect. 16. num. 13.* vbi docet, volitionem à natura diuina ſolum ex modo ſignificandi differre; nam ſi nullum obiectiuum diſcrimen in re fundatum, inter volitionem Dei, & illius naturam admittit, fateri conſequenter tenetur, ſpectare ad primum Deitatis conceptum; ac proinde, pertinere ad illius metaphyſicam conſtitutionem. Cui ſententiæ ex Recentioribus adhæret Martinus Perez *Tract. de Trinitate diſput. 11 ſect. 6 num* 4. pro illa referens *Perez. Zuñiga.* Zunigam *de Trinitate diſput. 2. dub. 20 memb. 8. & dubitatione 4. memb 2. num* 3. & Becanus *1. p. capitul. 1. quæſt. 1* quia docet, attributa in diuina eſſentia includi. Falſo tamen Becanus, & leui *Becanus.* fundamento pro hac ſententia refertur: nam *in eodem cap. concluſione* 3. admittit virtualem diſtinctionem inter eſſentiam, & attributa diuina, & quæſt. 2. agnoſcit diſtinctionem rationis ratiocinatæ inter illa. Ac proinde, ex eo quod docet, includi in eſſentia Dei non ſequitur ipſum ſentire, quod pertineat ad metaphyſicam Deitatis conſtitutionem, niſi velit, fere omnes Thomiſtas eidem ſententiæ adiungere, cum quibus *Tractatu de Trinitate*, non ſolum de attributis, ſed etiam de relationibus, docuimus, in diuina eſſentia includi.

3 *Secunda ſententia. Capreolus. Caietanus. Salmãt. Herice. Alarcon.* Secunda, negans eſt, quam tuentur Capreolus *in 1. diſt. 8 quæſt. 4 art* 2. Caietanus *infra quæſt. 41. art 5. §. circa poſitionem:* Vbi docet, diuinam naturam eſſe principium *quo* radicale diuinarum proceſſionum; intellectum autem, & voluntatem obtinere rationem principij *quo* proximi. Patres Salmanticenſes *Tract. 4. diſputat. 2. dub* 3. & frequenter cæteri diſcipuli D. Thomæ *in præſenti, & ſupra quæſt. 14 art. 1.* Tenent etiam ex Patribus Societatis, Herice *diſp. 12. cap* 2. Alarcon *tract. 3. diſp. 3. cap* 6. & frequenter Recentiores ex eadem familia; non tamen vno modo defenditur; quibuſdam aſſerentibus, volitionem actualem eſſe extra conſtitutionem metaphyſicam Deitatis; voluntatem autem per modum actus primi, eſſe de metaphyſica conſtitutione illius; alijs autem de voluntate, & volitione id negantibus. Pro quo ſit.

4 *Prima concluſio Probant aliqui 1.* PRIMA CONCLVSIO. *Volitio actualis Dei, non eſt de metaphyſica conſtitutione diuinæ naturæ.* Concluſionem iſtam probant aliqui primo: nam D. Thomas in hoc articulo demonſtrat voluntatem per intellectum in Deo; demonſtratio à priori, petit per principium, vel cauſam virtualem, falſum procedere: ergo iuxta D. Thomam, intellectus diuinus eius voluntatem præcedit, ad minus virtualiter; & conſequenter voluntas, non erit de prædicatis primo Deo conuenientibus, quod neceſſarium erat vt ad illius metaphyſicam conſtitutionem ſpectaret.

Contra. Sed hoc argumentum non vrget: nam D. Thom. *ſupra quæſt. 14. art. 1.* demonſtrauit intellectualitatem diuinam per illius immaterialitatem; & quidem demonſtratione à priori, vt frequentius à Tho-

Digitized by Google

à Thomiſtis docetur; & tamen in frequentiori Thomiſtarum ſententia, diuina intellectualitas, eſt de metaphyſica Deitatis conſtitutione, ergo ex eo quod voluntas à priori demonſtretur per intellectum in Deo, non ſequitur, voluntatem non eſſe de metaphyſica Dei conſtitutione. Et ratio eſt; nam demonſtrationi à priori ſufficit præcedentia prædicati, quod eſt medium ad prædicatum demonſtratum; ſtat autem inter duo prædicata inadæquata ingredientia alicuius rei conſtitutionem, quod vnum aliud præcedat: & conſequenter cum hoc, quod vtrumque ad rei conſtitutionem pertineat, ſtare poteſt, vnum demonſtrati per aliud, & ita de facto contingere in intellectualitate, & in materialitate diuina, docent frequentius Thomiſtæ.

5 *Secundo probant alij.* Secundo ab alijs arguitur ex eodem D. Thoma *infra quæſt. 78. artic. 1 ad finem corporis*, illis verbis: *Appetitus autem non conſtituit aliquem gradum viuentium*: cuius propoſitionis veritas nequit ſubſiſtere, ſi volitio Dei naturam conſtitueret; cum iam aliquod appetitiuum conſtitueret ſupremum gradum viuentium: ergo volitio diuina non eſt de conſtitutione metaphyſica naturæ diuinæ.

Contra. Sed nec premit hoc argumentum, niſi aliunde iubetur; nam ex verbis D. Thom. ſolum colligitur appetitiuum non conſtituere ſpecialem gradum vitæ; non autem quod ſimul cum intellectiuo non conſtituat gradum vitæ intellectiuæ. Quod patet ex cauſali D. Thomæ, qua id probat, *quia nempè in quibus vis eſt ſenſus, eſt appetitus, vt dicitur in 2. de anima.* Quæ cauſalis non probat, non conſtituere ſimul cum intellectiuo, ſed tantum quod non conſtituat ſpetialem gradum viuentium, diſtinctum a viuente intellectiuo; nam in quocumque eſt appetitus, reperirii ſenſum, vel intellectum, non obſtat ad conſtituendum ſimul cum intellectiuo; ſicut nec obſtat neceſſaria coexiſtentia libertatis, & naturæ, quominus ex vtroque conceptu noſtra conſtituatur voluntas. Et ſimiliter, quod diſcurſiuum neceſſario reperiatur ſimul cum intellectiuo non obſtat; quominus ex intellectiuo, & diſcurſiuo conſtituatur intellectus humanus.

§. II.

Concluſio noſtra alijs argumentis ſuadetur.

6 *Probatur 1. noſtra concluſio ex D.Th.* VNde omiſſis his argumentis, ſuadenda eſt noſtra concluſio: primo ex Diuus Thoma *quæſt. 4. de veritate art. 3. ad 3.* illis verbis: *Dicendum, quod notitia eſt de ratione Verbi, quaſi importans eſſentiam Verbi; ſed amor eſt de ratione Verbi, non quaſi pertinens ad eſſentiam Verbi, ſed quaſi concomitans ipſum*; ſed ſi amor, aut velle actuale, eſſet conſtitutiuum metaphyſicum diuinæ naturæ, eſſet de eſſentia Verbi diuini, cui primo, & per ſe communicatur natura diuina: ergo iuxta Diuum Thomam, amor, ſeu volitio actualis non conſtituit metaphyſicè diuinam naturam.

7 *Secundo ex eodem D.Th.* Secundo ex eodem D. Thom. *infra quæſt. 27. art. 2. & 4.* vbi docet, ideò Verbum in diuinis procedere vt genitum, ſecus autem Spiritus Sanctus, quia Verbum ex vi ſuæ proceſſionis euadit ſimilis ſuo principio in natura, Spiritus Sanctus non ita; at ſi velle Dei illius naturam metaphyſicè conſtitueret, Spiritui Sancto ex vi ſuæ proceſſionis communicaretur natura diuina; cum illi communicetur ex vi proceſſionis, in multorum ſententia volitio, quæ vt ſupponitur, conſtituit naturam diuinam, & in ſententia aliorum paſſiuum appeti, vel amari, quod etiam Dei naturam metaphyſicè conſtituit, ſi ſemel volitio actiua eſt de conſtitutione metaphyſica illius: ergo iuxta D. Thom. volitio actualis non conſtituit metaphyſicè diuinam naturam.

8 *Tertio probatur ratione.* Tertio probatur ratione, volitio ex proprio conceptu cognitionem ſupponit, iuxta illud commune axioma, *nihil volitum, quin præcognitum*: fundatum in eo, quod voluntas, cum potentia cæca ſit, indiget ducatu intellectus, vt exeat in volitionem; ſed cognitio Dei, vel naturam diuinam conſtituit, vt plures volunt, vel vt melius alij docent, naturam diuinam metaphyſicè conſtituitam per radicalem intellectualitatem ſupponit: ergo volitio actualis ſupponit conſtitutam metaphyſicè diuinam naturam; & conſequenter, ad hanc conſtitutionem non pertinet.

9 *Reſp. 1.* Reſpondebis primo, negando maiorem: nam quod volitio cognitionem ſupponat, non habet ex conceptu volitionis, communi creatæ, & increatæ, ſed ex conceptu creatæ, quo, ab increata cognitione diſtinguitur.

Contra. Sed contra: volitio creata realiter ſupponit creatam cognitionem, volitio etiam notionalis diuina, & illius terminus ſupponunt notionalem intellectionem, & terminum eius: ergo volitio increata eſſentialis, virtualiter ſupponit increatam eſſentialem cognitionem. Patet conſequentia, primo à paritate rationis. Secundo, quia ex creatis manuducti contemplamur, & rimamur diuina, omni imperfectione ſecluſa; ſed quod volitio eſſentialis diuina ſupponat virtualiter eſſentialem cognitionem, non dicit imperfectionem: ergo ſupponit virtualiter illam.

10 *Dices.* Dices, eſſe manifeſtum diſcrimen; nam volitio creata, & increata notionalis, diſtinguuntur realiter à cognitione, ac proinde neceſſario illam ſupponunt; volitio autem eſſentialis in creata, omnino identificatur cum cognitione eſſentiali; ac proinde non poteſt illam ſupponere. Sed contra primo: etſi volitio *Contra 1* notionalis paſſiua realiter differat à cognitione notionali paſſiua, ſpiratio actiua non diſtinguitur realiter à cognitione actiua notionali; & tamen ſpiratio actiua cognitionem notionalem actiuam ſupponit: ergo pariter volitio eſſentialis cognitionem eſſentialem ſupponet; quamuis ab illa realiter non diſtinguatur. Minor cum conſequentia tenet. Maior autem conſtat; nam cognitio notionalis actiua, vel conſiſtit in cognitione eſſentiali vt modificata paternitate, vel in ipſa paternitate, & ſpiratio actiua in volitione eſſentiali connotata relatione ſpiratoris, quæ eſt Patri, & Filio communis, vel in ipſa relatione; at hæc relatio non diſtinguitur realiter a paternitate: ergo volitio notionalis actiua non differt realiter a cognitione actiua notionali.

Contra ſecundo, inter cognitionem creatam, & creatam volitionem interuenit realis ſuppoſitio; quia realiter diſtinguuntur; ſed inter volitionem eſſentialem, & eſſentialem cognitionem intercedit virtualis diſtinctio, vt ex dicendis conſtabit: ergo etiam intercedit virtualis ſuppoſitio. 11 *Secundo.* Tertio, ſi namque volitio eſſentialis non ſupponit virtualiter eſſentialem cognitionem, non eſt aſſignabilis ratio ordinis proceſſionum in diuinis; cur, ſcilicet, Spiritus Sancti proceſſio, Verbi proceſſionem ſupponat? hoc autem abſurdum eſt: ergo debet neceſſario admitti virtualis ſuppoſitio inter volitionem eſſentialem, eſſentialemque cognitionem. *Tertio.*

12 *Reſp. 1.* Reſpondebis ſecundo, volitionem, vel non ſupponere cognitionem eſſentialem, vel etiam ſupponi ad illam; ac proinde ex ſuppoſitione cognitionis ad volitionem, non poſſe colligi, quod non ſit de primo Deitatis conceptu. Aſſumptum autem probat Zuñiga vbi ſupra; nam volitio, ideò cognitionem ſupponit, quia cognitio volitionem regulat ex parte obiecti tanquam propoſitio, & applicatio illius; ſed volitio eſt etiam obiectum cognitionis eſſentialis, cum comprehenſiua ſit, & conſequenter omnem Dei perfectionem attingat: ergo cognitionem præcedit; vel cognitio non præcedit volitionem. Patet conſequentia; nam ſi conditio obiecti petit præcedere, à fortiori etiam obiectum, vel è contra: ergo ſi cognitio præcedit volitionem; quia proponit obiectum, & applicat illud, a fortiori volitio præcedet cognitionem, vtpotè obiectum illius, vel ſi volitio quamuis ſit cognitionis obiectum, non præcedit cognitionem, nec cognitio volitionem præibit, quamuis ſit regula illius per modum proponentis, & applicantis obiectum.

13 *Contra 1* Sed contra primo; nam præcedentia obiecti ad actum, ſolum petitur ab obiecto motiuo; volitio autem non eſt obiectum motiuum cognitionis diuinæ, ſed tantum terminatiuum: ergo quantuis cognitio diuina habeat Dei volitionem pro obiecto, non ſequitur, quod volitio cognitionem eſſentialem præcedat. Secundo: nam Verbum diuinum ex ſui cognitione procedit, *vt tenet communis ſententia contra Scotum infra quæſt. 34.* & tamen non præcedit ad illam: ergo ex eo quod volitio obijciatur cognitioni eſſentiali, non ſequitur, illam præcedere. *Secundo.* Tertio, nam ſi ex ratione obiecti æquè infertur præcedentia, atque ex ratione regulæ menſurantis volitionem, non poterit vlla ratio aſſignari ordinis proceſſionum in Deo: cur ſcilicet proceſſio Spiritus Sancti ſupponat proceſſionem Verbi, & non è conuerſo? hoc non poteſt prædictus Auctor admittere: ergo fateri tenetur, diuerſam eſſe rationem. *Tertio.*

14 *Reſp. 3.* Reſpondebis tertio: tunc ſolum cognitionem debere ad volitionem præcedere, quando volitio a cognitione diſtinguitur; cum autem volitio eſt ipſa cognitio, non petit hanc præſuppoſitionem; imo impoſſibilem eſſe; volitio autem diuina eſt ipſiſſima cognitio; & ideò non petit præſupponere cognitionem. Sed contra primo; quia nullus, quem viderim, ex oppoſitis Auctoribus, eſt, qui neget inter volitionem, & cognitionem diuinam diſtinctionem aliquam intercedere. *Cōtra 1.*

Secundo. Secundo, quia vt docet Diuus Thomas, cognitio diuina aſſimilatiua eſt; ſecus autem diuina volitio: quo circa terminus per intellectionem productus, ſimilis eſt ſuo principio in natura; & ideò Filius, & Genitus: ſecus autem impulſus productus per voluntatem, vt docet Diuus Thomas *infra quæſt 27. art. 2. & 4* & ex eadem ratione terminus productus per intellectum, eſt imago; ſecus verò terminus productus per volitionem, vt docet idem D. Thomas *infra quæſt 35. art. 1 & 2.* ſed hæc abſque aliqua diſtinctione inter cognitionem, & volitionem diuinam ſubſiſtere nequeunt: ergo volitio diuina non eſt cognitio eſſentialis abſque aliqua diſtinctione.

15 *Tertio.* Tertio; nam volitio notionalis actiua, à cognitione actiua notionali virtualiter diſtinguitur, & ratione ratiocinata; cum illa in relatione ſpiratoris, & iſta in Paternitate, vel in recto, vel in obliquo ſaltim conſiſtant, inter quas relationes nullus Theologorum negat virtualem diſtinctionem, & rationis ratiocinatæ: ergo pariter, volitio eſſentialis, & eſſentialis cognitio virtualiter diſtinguuntur, & ratione ratiocinata formaliter.

Quarto. Denique, nam virtualis diſtinctio, vel conſiſtit in æquiualentia ad prædicata realiter diſtincta in creaturis, vel in eo quod ſi ali-

Digitized by Google

ſi aliqua realiter identificata ſe gerant, ac ſi realiter diſtinguerentur, vel in fundamento verificationis duarum propoſitionum, quæ contradictoriè opponuntur. Vel denique in fundamento præſtito intellectui noſtro ab aliqua entitate realiter indiuiſibili, vt propter eminentiam illius, & intellectus imbecilitatem, duas formalitates ratione noſtra diſtinguat, & in plures partiatur; ſed omnia hæc in diuina volitione, & intellectione eſſentiali inueniuntur: ergo diſtinguuntur virtualiter, & ratione ratiocinata, vel hæc diſtinctio remoueri debet a Deo contra communem Theologorum ſententiam, imò & veriorem, excepto tantùm Aureolo. In maiori recenſentur omnes modi, quibus a Theologis virtualis diſtinctio explicatur.

16 *Minor prob.* Minor autem oſtenditur per ſingulos diſcurrendo; etenim cognitio, & volitio diuina, æquiualent cognitioni, & volitioni creatis, quæ realiter diſtinguuntur, & in ordine ad conſtituendum Deum volentem, & intelligentem, ſic ſe gerunt, ac ſi realiter diſtinguerentur, de illiſque verificantur propoſitiones contradictoriæ, aut contradictoria prædicata; nempè, quod Filius per cognitionem, & non per volitionem procedat, & Spiritus Sanctus è contra, per volitionem, non autem per cognitionem. Ac denique intellectus noſter fundamento ſumpto ex eminentia perfectionis diuinæ diuerſis conceptionibus volitionem, & intellectionem concipit: ergo volitio diuina, non ita eſt diuina cognitio, vt ab illa non diſtinguatur diſtinctione virtuali, & rationis ratiocinatæ.

17 *Quarto reſpondebis principali fundamento pro noſtra ſententia.* Denique reſpondebis, conceſſis maiori, & minori, negando conſequentiam: vt enim in limine diſputationis aſſeruimus, ſtat vnum prædicatum per alterum demonſtrari; & conſequenter illud ſupponere, quod ad demonſtrationem vnius per aliud exigitur, & tamen vtrumque inadæquatè ingredi ad naturæ, vel eſſentiæ conſtitutionem: vt conſtat in diuina intellectualitate, quæ, *vt ibi aſſeuerabamus*, ex communi Thomiſtarum ſententia, demonſtrata fuit a D. Thom. *ſupra quæſt.* 14. *art.* 1. per immaterialitatem diuinam: & conſequenter, illam aliqua ratione ſupponit; & nec ſola immaterialitas, nec ſola intellectualitas Deitatem conſtituit metaphyſicè, ſed ex vtraque, vt inadæquatè ingrediente, metaphyſicè conflatur, ac proinde ex eo quod volitio cognitionem præcedat, & hæc Deitatem metaphyſicè conſtituat, non ſequitur volitionem eſſe a conſtitutione metaphyſica diuinæ naturæ excludendam. Nam inſtatur argumentum in ſimili arguendo; intellectualitas Dei illius immaterialitatem ſupponit; ſed immaterialitas Deitatem conſtituit: ergo intellectualitas non eſt de metaphyſica Deitatis conſtitutione, cuius ſyllogiſmi vtraque præmiſſa eſt vera; concluſio tamen eſt falſa.

18 *Contra 1* Sed contra primò; nam ex duabus formalitatibus adæquatè diſtinctis, non poteſt vna natura metaphyſicè conſtitui conſtitutione virtuali; ſed cognitio ſupponitur ad volitionem, vt formalitas virtualiter adæquatè ab illa diſtincta: ergo non poteſt ingredi conſtitutionem metaphyſicam diuinæ naturæ. Maior cum conſequentia tenet. Minor autem oſtenditur primo: nam ſpi- *Minor ſuadetur 1.* ratio actiua ſupponit intellectionem notionalem actiuam, vt formalitatem virtualiter adæquatè diſtinctam; relatio namque ſpiratoris adæquatè virtualiter a Paternitate diſtinguitur: ergo volitio eſſentialis ſupponit intellectionem eſſentialem, vt virtuali- *Secundo.* ter adæquatè diſtinctam. Secundo nam cognitio ex ſe eſt forma completa, & ſimiliter volitio; vt conſtat in cognitione, & volitione creatis, quæ ſunt completa accidentia: ergo ſicut in creatis adæquatè realiter diſtinguuntur, ita in Deo diſtinguuntur virtualiter adæquatè.

19 *Tertio.* Tertio, ex eo quod cognitio, & volitio in Deo adæquate virtualiter diſtinguantur, nulla ſequitur imperfectio, ſed naſcitur ex ſumma eminentia: ergo adæquatè virtualiter diſtinguuntur.

Quarto. Quarto, nam ſi ſemel illa, quæ de cognitione, & volitione diuina affirmantur, ſcilicet per cognitionem procedere Verbum, & non per volitionem, & è contra, Spiritum Sanctum per volitionem, & non per intellectionem procedere, ſaluantur abſque diſtinctione virtuali adæquata, poterit etiam defendi, relationes diuinas ſolum inadæquatè virtualiter diſtingui ab eſſentia; ſed hoc non concedunt contrariæ ſententiæ Auctores: ergo nec primum poſſunt concedere.

20 *Contra 2 & impugnatur 4. ſolutio.* Contra ſecundo; nam volitio ſupponit cognitionem, vel vt conſtituentem naturam, vel vt ſupponentem conſtitutam naturam; ſed eo ipſo, quod iſto modo cognitionem ſupponat, ſupponit adæquatè conſtitutam naturam: ergo ipſa, nec inadæquatè naturam conſtituit. Minor pro ſecunda parte probatur: nam ſi cognitio ſupponitur volitioni, vt ſupponens conſtitutam naturam, ſupponitur vt vitalis operatio egrediens virtualiter a natura; ſed vitalis operatio virtualiter egrediens a natura, ſupponit virtualiter illam adæquatè conſtitutam in ratione naturæ; ſicut operatio vitalis realiter a natura egrediens, ſupponit realiter naturam conſtitutam adæquatè: ergo volitio præſupponens ſic cognitionem, ſupponit virtualiter diuinam naturam, adæquatè conſtitutam in ratione naturæ. Et eadem ratione ſuadetur minor pro ſecunda parte; nam eo ipſo, quod cognitio ſupponatur volitioni, vt conſtituens naturam diuinam, comparatur ad volitionem, vt ad actum ſecundum vitalem, virtualiter ab ipſa egredientem; ſed ad actum vitalem virtualiter egredientem ſupponitur virtualiter natura conſtituta adæquatè, *vt proximè oſtendebamus*: ergo eo ipſo quod ſupponatur ad volitionem cognitio vt conſtituens Dei naturam, præſupponitur volitioni, natura adæquatè conſtituta.

21 *Dices.* Dices, operationem creatam præſupponere naturam, vt completè conſtitutam; quia cum natura finita, & limitata ſit, non petit vltima actualitate conſtitui; natura autem diuina vtpotè illimitata, infinita, & actus purus, petit conſtitui per vltimam actualitatem, & omnem perfectionem ſui conſtitutione importare; ac proinde, quamuis ad operationem, ſiue intellectus, ſiue voluntatis vt radix præſupponatur, non præſupponitur adæquatè conſtituta, ſed tantum inadæquatè, & idcirco vterque actus ingreditur adæquatam illius conſtitutionem.

22 *Contra* Sed contra primo nam radix operationum conſtituit naturam vt ſic: ergo radix increata, & perfectiſſima in linea radicis conſtituit naturam increatam, & perfectiſſimam; ſed eo ipſo, quod ſupponatur natura diuina radicans, vel vtramque operationem, intelligendi, & volendi, vel aliquam illarum, ſupponitur vt radix perfectiſſima in ratione radicis: ergo ſupponitur adæquatè conſtituta in ratione naturæ increatæ perfectiſſimæ. Secundo; *Secundo* quia natura diuina, vt natura, non eſt formaliter infinita in omni linea, ſed tantum in linea naturæ, in alijs autem identicè, & virtualiter; ſed eo ipſo, quod volitio ſit operatio virtualiter egrediens à natura diuina, non ſpectat formaliter ad lineam naturæ, ſicut nec ad lineam radicis: ergo ſaluabitur natura diuina infinita in ratione naturæ, abſque eo quod ſit infinita in linea volitionis formaliter, ſed tantum identicè, & virtualiter; & conſequenter pro illo priori, pro quo intelligitur radix volitionis, intelligetur adæquatè conſtituta in ratione naturæ diuinæ. Patet conſequentia; nam pro illo priori concipitur vt infinita in linea radicis volitionis, formaliter, & identicè, & virtualiter in linea volitionis actualis: ergo concipitur infinita linea naturæ.

23 *Tertio* Tertio: nam ſequitur ex hac ſolutione, relationes pertinere ad metaphyſicam conſtitutione naturæ diuinæ; conſequens non admittunt contrariæ ſententiæ Auctores: ergo ſolutio tradita eſt nulla. Probatur ſequela; ideò iuxta hanc ſolutionem, ad volitionem non ſupponitur natura diuina conſtituta adæquatè; quia licet ſupponatur natura vt radicans volitionem, non intelligitur vltimo actuata, ſed actuabilis per volitionem, nec ſummè perfecta formaliter; quia non intelligitur volens; ſed etiam pro priori relationes intelligitur natura diuina, vt per illas actuabilis, & non vt perfecta formaliter perfectione relatiua, quam diuinæ relationes in ſententia contrariorum important: ergo quamuis præintelligatur radix relationum, non præſupponetur conſtituta adæquatè in ratione naturæ; ac proinde pertinebunt relationes ad illius conſtitutionem.

24 *Vltimo principaliter ſuadetur concluſio.* Denique principaliter ſuadetur concluſio, & vrgetur argumentum præcedens; natura diuina adæquatè communicatur formaliter, non communicata volitione formaliter: ergo adæquatè conſtituitur, non ingrediente volitione conſtitutionem illius. Conſequentia eſt euidens; non enim poteſt communicari adæquatè natura, non communicato adæquato illius conſtitutiuo. Antecedens autem probatur; nam proceſſio Spiritus Sancti ſupponit naturam diuinam communicata Filio adæquatè formaliter ſub ratione naturæ; ſed non ſupponit volitionem communicatam Filio ex vi proceſſionis formaliter: ergo adæquatè formaliter communicatur natura non communicata formali- *Confirm.* ter volitione. Et augetur difficultas; inde namque potiſſimè probant Theologi, Paternitatem, v. c. non eſſe de conſtitutione metaphyſica naturæ diuinæ ſub conceptu naturæ expreſſo, quia ex vi generationis communicatur Filio natura, non communicata Filio Paternitate: ergo ſi diuina natura communicatur Filio adæquatè formaliter, ex vi proceſſionis, non communicata Filio formaliter volitione, non eſt volitio de conſtitutione metaphyſica illius ſub conceptu naturæ.

25 *Reſp.* 1. Huic argumento duplex adhibetur ſolutio. Prima negat antecedens, & maiorem probationis; non enim eſt neceſſarium ad rationem generationis, quod ex vi illius communicetur formaliter natura ſub conceptu adæquato naturæ, ſed ſufficit, formaliter communicari primum naturæ conceptum radicantem cæteros; & quia intellectio volitionem radicat, & ſecum affert, ex conſequenti ſit, vt quamuis Filio ex vi proceſſionis non communicetur volitio, ſed tantum intellectio formaliter, ſaluetur ratio generationis, quamuis etiam volitio ſit de metaphyſico conceptu naturæ diuinæ. Ita quidam quos ſine nomine referunt Herice, & Salmanticenſes ſupra.

26 *Contra 1* Sed contra primo: nam de ratione Filij, eſt aſſimilari ſuo principio in natura ſub conceptum naturæ adæquatè; ſed aſſimilatio iſta, eſt in eo quod per generationem communicatur formaliter ad principium *quo* illius ergo eſt de ratione Filij, quod per *Maior probatur primo.* generationem accipiat naturam ſub conceptu naturæ adæquatè formaliter. Minor cum conſequentia tenet. Maior autem probatur primo: nam Filius in creatis aſſimilatur Patri in natura ſub con-

Digitized by Google

conceptu naturæ adæquatè : ergo etiam Filius diuinus debet Patri aſſimulari adæquatè in natura ſub conceptu naturæ ; & conſequenter eſt de ratione Filij vt ſic.

27 *Secundo.* Secundo, nam Spiritui Sancto communicatur formaliter, ex vi ſuæ proceſſionis conceptus inadæquatus naturæ diuinæ, in ſententia, quam impugnamus: & tamen illius proceſſio generatio non eſt : ergo ad generationem non ſufficit, illam terminare ſub inadæquato conceptu naturæ. Minor cum conſequentia tenet. Maior autem conſtat ; nam Spiritui Sancto communicatur ex vi proceſſionis formaliter volitio diuina, aut diuinum amari paſſiuum; ſed velle diuinum, eſt conceptus inadęquatus naturę diuinę in præſata ſententia, & conſequenter diuinum appeti, vel amari: ergo communicatur Spiritui Sancto formaliter ex vi proceſſionis natura diuina ſecundum inadæquatum conceptum naturæ.

28 *Dices.* Dices, conceptum inadæquatum naturæ communicatum Spiritui Sancto formaliter, ex vi proceſſionis, eſſe quaſi ſecundarium, ſupponentum vt priorem rationem intellectionis, illamque non radicantem, & ideo eſſe inſufficientem, vt ratione illius Spiritus Sanctus ſit Filius, & illius proceſſio ſit generatio ; cuius oppoſitum in proceſſione Verbi oppoſita de cauſa contingit, vt iam explicatum eſt. *Contra.* Sed contra ; nam volitio affert ſecum alias formalitates ratione identitatis cum illis, licet non ratione prioritatis: ergo ſi adſtruitur pertinens ad conſtitutionem naturæ, vt conceptus inadæquatus illius, & aliàs quod de ratione geniti non eſt accipere ex vi proceſſionis naturam adæquatè formaliter, Spiritus Sanctus erit genitus, & Filius, & illius & proceſſio generatio.

29 *Si dicas.* Si dicas, volitionem ſupponere diuinam intellectionem iam communicatam Filio, per ſe ex vi ſuæ proceſſionis ; & ideò non afferre ſecum diuinam intellectionem, per ſe perſeitate termini, ſed tantum perſeitate materiali, & in eſſe rei. *Contra.* In contrarium obſtat, nam ſi volitio vt communicata Spiritui Sancto, non petit, formaliter in ratione termini, illi communicari intellectionem ; quia ſupponit illam per ſe communicatam ex vi alterius proceſſionis, pariter intellectio communicata filio, non petit formaliter formalitate termini, quod illi communicetur volitio ; quia per ſe eſt communicanda ex vi alterius proceſſionis ; & hoc non obſtante proceſſio Filij eſt generatio : ergo proceſſio Spiritus Sancti non debet ex hoc principio à ratione generationis excludi.

30 *Secundo reſpondent alij argumento principali proceſſus ſententia.* Secundo reſpondetur ab alijs, negando antecedens : & ad probationem, negata minori ; Verbo namque ex vi ſuæ proceſſionis non ſolum communicatur intelligere diuinum, ſed etiam velle diuinum. *Contra.* Sed contra hanc ſolutionem in hunc modum argumentor : in generatione Filij volitio non ſe tenet formaliter ex parte principij: ergo nec per ſe ingreditur terminum formalem illius ; ille namquè, & principium proportionari debent, & adæquari. Probo antecedens, in termino producto nulla ratio reperitur impulſus ; aliàs darentur duo impulſus in diuinis, quod eſt hæreticum : ergo volitio non ſe tenet formaliter ex parte principij. Patet conſequentia ; nam impulſus nihil eſt aliud, quam terminus productus per voluntatem, ſicut Verbum eſt terminus productus per intellectum ; ſed ſi volitio ſe tenet formaliter ex parte principij productiui Verbi, procedet non ſolum per intellectum, ſed etiam per voluntatem : ergo erit non ſolum Verbum, ſed impulſus ſimul, & è contra ſi adæquatè eſt Verbum, & nullatenus impulſus, volitio non ſe tenet formaliter in principio productiuo Verbi.

31 *Si dicas.* Si dicas, impulſum eſſe terminum productum per volitionem vt amatum ; Verbum autem, etſi per volitionem procedat, non procedere vt amatum ; & ideò impulſum non eſſe. *Contra.* In contrarium obſtat, nam amor nequit vt principium concurrere, niſi ad terminum per modum amati ; cum amor, & amatum correlatiuè ſe habeant, ſicut actus cum adæquato obiecto : ergo eo ipſo quod principium ſit amor, debet terminus amatus produci. *Confir. 1.* Quod amplius vrgetur, quando principium ſolus eſt amor, terminus eſt ſolum amatus : ergo ſi principium eſt amor, & intellectio ſimul, terminus erit non ſolum intellectus, ſed etiam amatus. *Secundo.* Confirmatur, & vrgetur ſecundo, ex eo Verbum in hac ſolutione procedit vt amor, & non ſolum vt intellectio ; quia ratio amoris eſt Patri eſſentialis, & omnino ab illius natura indiſtincta ; ſed etiam ratio eſt Patri eſſentialis, & omnino à Patris natura indiſtincta ; cum nulla ſit ratio in diſtinctionis à natura diuina in amore, aut volitione actiua, quæ in ratione amati, pari efficacia non militet : ergo Verbum procedit non ſolum vt amor, ſed etiam per modum amati, & conſequenter tanquam impulſus.

32 *Si reſp.* Si reſpondeatur, ex parte principij ingredi rationem amati, non notionaliter, ſed eſſentialiter, ex quo tantum ſequitur, Verbum communicari rationem amati eſſentialiter ; vt autem impulſus eſſet, deberet procedere vt amatus notionaliter. *Contra.* In contrarium objicio, eſſe amatum notionaliter, conſiſtit in procedere per modum amatis ; ſicut ratio notionaliter intellecti conſiſtit in procedere per modum intellecti : ergo ſi Verbum ex vi proceſſionis procedit per modum amati, amatum notionaliter erit, & conſequenter impulſus.

§. III.

Tribus argumentis occurritur.

Contra iſtam concluſionem arguitur primo ex verbis Diui Thomæ, quibus concludit corpus præſentis articuli : *Et ſicut ſuum intelligere, eſt ſuum eſſe, ita ſuum velle* ; ſed intelligere eſt eſſe Dei formaliter, & conſtitutiuè, conſtitutione metaphyſica : ergo velle Dei, non ſolum identicè, ſed etiam formaliter, & conſtitutiuè, eſt natura diuina. Hoc argumentum in mea ſententia, diſtinguente intelligere actuale diuinum virtualiter obiectiuè à diuina natura conſtituta per radicem intellectionis, nullius roboris eſt, nam conceſſa, vt iacet, doctrina D. Thom. minor argumenti eſt neganda : Dei namque natura, non in actuali intelligere, ſed in radice intellectionis, & volitionis metaphyſicè conſiſtit. Imo *ſupra diſp.* 4. hoc argumento inter alia ex D. Thom. probaui identitatem à D. Thom. aſſertam *quæſt.* 14. *art.* 4. inter intelligere diuinum, & eſſe, non eſſe virtualem, ſed tantum realem formalem ; eo quod D. Thom. in hoc articulo, & vbicumque de intelligere, & velle inſtituit ſermonem, eiſdem verbus identitatem intellectionis, & volitionis cum diuino eſſe adſtruit, & illa quod identitatem illam æquiparat ; cum ergo identitas volitionis cum Dei natura, non ſit virtualis, ſed tantum formalis realis, idem dicendum erit de identitate intellectionis, cum diuina, eſſentia, & natura. 33 *Arg. 1.*

Docti tamen Recentiores Thomiſtæ affirmantes, intelligere actuale diuinum Dei naturam metaphyſicè conſtituere, & ab illa virtualiter non diſtingui, nec ratione ratiocinata obiectiuè, ſed tantum ex modo ſignificandi. Ad argumentum reſpondent, comparationem factam à D. Thom. non intelligi quoad omnia, ſed ſolum, quoad identitatem realem formalem, & diſtinctionem ex modo ſignificandi, non verò quoad identitatem virtualem, & diſtinctionem rationis ratiocinatæ. Itaque intelligere, & velle identificantur realiter formaliter cum diuina natura, & diſtinguuntur ex modo ſignificandi ab illa, & quoad hoc, in quo conueniunt, fuit æquiparatio facta ab Angelico Doctore ; in hoc tamen diſcriminantur, quod actuale intelligere, non diſtinguitur virtualiter, nec ratione ex parte obiecti à diuina natura, volitio autem virtualiter, & obiectiuè ab illa diſtinguitur, quod diſcrimen non excluditur verbis adductis ex D. Thoma: nam particula *ſicut* non ſemper importat omnimodam ſimilitudinem, ſed aliquam tantum, illa autem cum conuenientia in aliquo, in alio diſcriminari. 34 *Reſpondent Recentiores Thomiſtæ.*

Quod ſi contra iſtam ſolutionem opponas, Diuum Thomam eiſdem verbis adſtruere identitatem volitionis, & intellectionis cum diuina natura, alijs locis, & in præſenti articulo illa quoad identitatem iſtam æquiparat : ergo abſque fundamento adſtruitur inter illa diſcrimen, & ſimilitudo cum limitatione explicatur. 35 *Si oppones.* Reſpondebunt negando antecedens : nam D. Thom. *ſupra quæſt.* 14 *art.* 4. *in corpore*, docet intellectum diuinum, id quod intelligitur ſpeciem intelligibilem, & ipſum intelligere, eſſe omnino vnum ; de velle autem, ſeu diuina volitione nuſquam identitatem explicuit cum particula *omninò*. *Reſpondent Recentiores.*

Sed contra primo, ibi aſſeruit eſſe omnino idem intelligere, & Deum intellectum, in præſenti autem docet velle Dei eſſe ipſum Deum, ſicuti intelligere, eſt Deus : ergo ſentit eſſe omnino idem, ſenſu, in quo diuinum intelligere identificatur omnino cum Deo. 36 *Contra 1.* *Secundo.* Secundo nam intelligere diuinum, eſſe omnino vnum, & idem cum Deo non excludit diſtinctionem rationis ex modo ſignificandi, vt præfati Recentiores fatentur : ergo nec excludit diſtinctionem rationis obiectiuam, & virtualem ex parte obiecti ſignificati. *Tertio.* Tertio : nam omnimoda illa identitas adſtruitur à D. Thoma, vt à diuino intellectu excludatur potentialitas ; ſed ad iſtam excludendam non petitur omnimoda identitas per excluſionem diſtinctionis virtualis, & rationis ratiocinatæ, ſed tantum per excluſionem diſtinctionis realis formalis : ergo ly *omninò* aſſertum à D. Thom hanc ſolam diſtinctionem excludit. Maior conſtat ex diſcurſu articuli.

Minor autem oſtenditur ex D. Thom in cuius doctrina eſt manifeſta ; nam *primo Contra Gentes cap.* 73. *ratione quarta*, inde probat, voluntatem Dei eſſe idem cum diuina eſſentia ; quia aliàs eſſentia Dei compararetur ad ipſam, quaſi potentia ad actum, & eſſet compoſitio in Deo : ergo ſentit D. Thom. identitatem voluntatis cum diuina ſubſtantia eſſe talem, vt excludat potentialitatem, & compoſitionem in Deo ; & tamen non eſt identitas omnimoda per excluſionem diſtinctionis virtualis, & rationis ratiocinatæ obiectiuæ, ſed tantum realis formalis : ergo ad excludendam potentialitatem, & compoſitionem à Deo, ſufficit omnimoda identitas per excluſionem diſtinctionis formalis, non autem virtualis, & rationis ratiocinatæ obiectiuæ. 37 *Minor conſtat ex D. Th.*

Secundo reſpondere poſſunt, diſtinctionem virtualem, & rationis obiectiuam inter voluntatem, & intellectum, tradi à D. Thom. *infra quæſt.* 27. *art.* 2. & 4. vbi docet, intellectum aſſimilatiuum eſſe, ſecus verò voluntatem diuinam, Verbumque per intellectum procedere, non per voluntatem ; & è contra, tertiam Trinitatis perſonam per voluntatem, & non per intellectum ; quæ doctrina abſque diſtinctione virtuali obie- 38 *Secundo reſpondere poſſunt Recentiores.*

Digitized by Google

ſi aliqua realiter identificata ſe gerant, ac ſi realiter diſtinguerentur, vel in fundamento verificationis duarum propoſitionum, quæ contradictoriè opponuntur. Vel denique in fundamento præſtito intellectui noſtro ab aliqua entitate realiter indiuiſibili, vt propter eminentiam illius, & intellectus imbecilitatem, duas formalitates ratione noſtra diſtinguat, & in plures partietur; ſed omnia hæc in diuina volitione, & intellectione eſſentiali inueniuntur: ergo diſtinguuntur virtualiter, & ratione ratiocinata, vel hæc diſtinctio remoueri debet e Deo contra communem Theologorum ſententiam, imò & veriorem, excepto tantùm Aureolo. In majori recenſentur omnes modi, quibus a Theologis virtualis diſtinctio explicatur.

16 *Minor prob.* Minor autem oſtenditur per ſingulos diſcurrendo; etenim cognitio, & volitio diuina, æquiualent cognitioni, & volitioni creatis, quæ realiter diſtinguuntur, & in ordine ad conſtituendum Deum volentem, & intelligentem, ſic ſe gerunt, ac ſi realiter diſtinguerentur, de illiſque verificantur propoſitiones contradictoriæ, aut contradictoria prædicata; nempè, quod Filius per cognitionem, & non per volitionem procedat, & Spiritus Sanctus è contra, per volitionem, non autem per cognitionem. Ac denique intellectus noſter fundamento ſumpto ex eminentie perfectionis diuinæ diuerſis conceptionibus volitionem, & intellectionem concipit: ergo volitio diuina, non ita eſt diuina cognitio, vt ab illa non diſtinguatur diſtinctione virtuali, & rationis ratiocinatæ.

17 *Quarto reſpondebis principali fundamento pro noſtra ſententia.* Denique reſpondebis, conceſſis maiori, & minori, negando conſequentiam: vt enim in limine diſputationis aſſeruimus, ſtat vnum prædicatum per alterum demonſtrari; & conſequenter illud ſupponere, quod ad demonſtrationem vnius per aliud exigitur, & tamen vtrumque inadæquatè ingredi ad naturæ, vel eſſentiæ conſtitutionem: vt conſtat in diuina intellectualitate, quæ, *vt ibi aſſeverabamus*, ex communi Thomiſtarum ſententia, demonſtrata fuit e D. Thom. *ſupra quæſt. 14. art. 1.* per immaterialitatem diuinam: & conſequenter, illam aliqua ratione ſupponit; & nec ſola immaterialitas, nec ſola intellectualitas Deitatem conſtituit metaphyſicè, ſed ex vtraque, vt inadæquatè ingrediente, metaphyſicè conflatur, ac proinde ex eo quod volitio cognitionem præcedat, & hæc Deitatem metaphyſicè conſtituat, non ſequitur volitionem eſſe a conſtitutione metaphyſica diuinæ naturæ excludendam. Nam inſtatur argumentum in ſimili arguendo; intellectualitas Dei illius immaterialitatem ſupponit; ſed immaterialitas Deitatem conſtituit: ergo intellectualitas non eſt de metaphyſica Deitatis conſtitutione, cuius ſyllogiſmi vtraque præmiſſa eſt vera; concluſio tamen eſt falſa.

18 *Contra 1.* Sed contra primò; nam ex duabus formalitatibus adæquatè diſtinctis, non poteſt vna natura metaphyſicè conſtitui conſtitutione virtuali; ſed cognitio ſupponitur ad volitionem, vt formalitas virtualiter adæquatè ab illa diſtincta: ergo non poteſt ingredi conſtitutionem metaphyſicam diuinæ naturæ. Maior cum conſequentia tenet. *Minor ſuadetur 1.* Minor autem oſtenditur primo: nam ſpiratio actiua ſupponit intellectionem notionalem actiuam, vt formalitatem virtualiter adæquatè diſtinctam; relatio namque ſpiratoria adæquatè virtualiter a Paternitate diſtinguitur: ergo volitio eſſentialis ſupponit intellectionem eſſentialem, vt virtualiter adæquatè diſtinctam. *Secundo.* Secundo nam cognitio ex ſe eſt forma completa, & ſimiliter volitio; vt conſtat in cognitione, & volitione creatis, quæ ſunt completa accidentia: ergo ſicut in creatis adæquatè realiter diſtinguuntur, ita in Deo diſtinguuntur virtualiter adæquatè.

19 *Tertio.* Tertio, ex eo quod cognitio, & volitio in Deo adæquatè virtualiter diſtinguantur, nulla ſequitur imperfectio, ſed naſcitur ex ſumma eminentia: ergo adæquatè virtualiter diſtinguuntur. *Quarto.* Quarto, nam ſi ſemel illa, quæ de cognitione, & volitione diuina affirmantur, ſcilicet per cognitionem procedere Verbum, & non per volitionem, & è contra, Spiritum Sanctum per volitionem, & non per intellectionem procedere, ſaluentur abſque diſtinctione virtuali adæquata, poterit etiam defendi, relationes diuinas ſolum inadæquatè virtualiter diſtingui ab eſſentia; ſed hoc non concedunt contrariæ ſententiæ Auctores: ergo nec primum poſſunt concedere.

20 *Contra 2. & impugnatur 4. ſolutio.* Contra ſecundo; nam volitio ſupponit cognitionem, vel vt conſtituentem naturam, vel vt ſupponentem conſtitutam naturam; ſed eo ipſo, quod iſto modo cognitionem ſupponat, ſupponit adæquatè conſtitutam naturam: ergo ipſa, nec inadæquatè naturam conſtituit. Minor pro ſecunda parte probatur: nam ſi cognitio ſupponitur volitioni, vt ſupponens conſtitutam naturam, ſupponitur vt vitalis operatio egrediens virtualiter a natura; ſed vitalis operatio virtualiter egrediens a natura, ſupponit virtualiter illam adæquatè conſtitutam in ratione naturæ; ſicut operatio vitalis realiter a natura egrediens, ſupponit realiter naturam conſtitutam adæquatè: ergo volitio præſupponens ſic cognitionem, ſupponit virtualiter diuinam naturam, adæquatè conſtitutam in ratione naturæ. Et eadem ratione ſuadetur minor pro ſecunda parte; nam eo ipſo, quod cognitio ſupponatur volitioni, vt conſtituens naturam diuinam, comparatur ad volitionem, vt ad actum ſecundum vitalem, virtualiter ab ipſa egredientem; ſed ad actum vitalem virtualiter egredientem ſupponitur virtualiter natura conſtituta adæquatè, *vt proximè oſtendebamus*: ergo eo ipſo quod ſupponatur ad volitionem cognitio vt conſtituens Dei naturam, præſupponitur volitioni, naturæ adæquatè conſtituta.

21 *Dices.* Dices, operationem creatam præſupponere naturam, vt completè conſtitutam; quia cum natura finita, & limitata ſit, non petit vltima actualitate conſtitui; natura autem diuina vtpotè illimitata, infinita, & actus purus, petit conſtitui per vltimam actualitatem, & omnem perfectionem ſui conſtitutione importere; ac proinde, quamuis ad operationem, ſiue intellectus, ſiue voluntatis vt radix præſupponatur, non præſupponitur adæquatè conſtituta, ſed tantum inadæquatè, & id circo vterque actus ingreditur adæquatam illius conſtitutionem.

22 *Contra.* Sed contra primo nam radix operationum conſtituit naturam vt ſic: ergo radix increata, & perfectiſſima in linea radicis conſtituit naturam increatam, & perfectiſſimam; ſed eo ipſo, quod ſupponatur natura diuina radicans, vel vtramque operationem, intelligendi, & volendi, vel aliquam illarum, ſupponitur vt radix perfectiſſima in ratione radicis: ergo ſupponitur adæquatè conſtituta in ratione naturæ increatæ perfectiſſimæ. *Secundo.* Secundo; quia natura diuina, vt natura, non eſt formaliter infinita in omni linea, ſed tantum in linea naturæ, in alijs autem identicè, & virtualiter; ſed eo ipſo, quod volitio ſit operatio virtualiter egrediens à natura diuina, non ſpectat formaliter ad lineam naturæ, ſicut nec ad lineam radicis: ergo ſaluabitur natura diuina infinita in ratione naturæ, abſque eo quod ſit infinita in linea volitionis formaliter, ſed tantum identicè, & virtualiter; & conſequenter pro illo priori, pro quo intelligitur radix volitionis, intelligetur adæquatè conſtituta in ratione naturæ diuinæ. Patet conſequentia; nam pro illo priori concipitur vt infinita in linea radicis volitionis, formaliter, & identicè, & virtualiter in linea volitionis actualis: ergo concipitur infinita linea naturæ.

23 *Tertio.* Tertio: nam ſequitur ex hac ſolutione, relationes pertinere ad metaphyſicam conſtitutione naturæ diuinæ; conſequens non admittunt contrariæ ſententiæ Auctores: ergo ſolutio tradita eſt nulla. Probatur ſequela; ideò iuxta hanc ſolutionem, ad volitionem non ſupponitur natura diuina conſtituta adæquatè; quia licet ſupponatur natura vt radicans volitionem, non intelligitur vltimo actuata, ſed actuabilis per volitionem, nec ſummè perfecta formaliter; quia non intelligitur volens; ſed etiam pro priori relationes intelligitur natura diuine, vt per illas actuabilis, & non vt perfecta formaliter perfectione relatiua, quam diuinæ relationes in ſententia contrariorum important: ergo quamuis præintelligatur radix relationum, non præſupponetur conſtituta adæquatè in ratione naturæ; ac proinde pertinebunt relationes ad illius conſtitutionem.

24 *Vltimo principaliter ſuadetur concluſio.* Denique principaliter ſuadetur concluſio, & vrgetur argumentum præcedens; natura diuina adæquatè communicatur formaliter, non communicata volitione formaliter: ergo adæquatè conſtituitur, non ingrediente volitione conſtitutionem illius. Conſequentia eſt euidens; non enim poteſt communicari adæquatè natura, non communicato adæquato illius conſtitutiuo. Antecedens autem probatur; nam proceſſio Spiritus Sancti ſupponit naturam diuinam communicata Filio adæquatè formaliter ſub ratione naturæ; ſed non ſupponit volitionem communicatam Filio ex vi proceſſionis formaliter: ergo adæquatè formaliter communicatur natura non communicata formaliter volitione. *Confirm.* Et augetur difficultas; inde namque potiſſimè probant Theologi, Paternitatem, v. c. non eſſe de conſtitutione metaphyſica naturæ diuinæ ſub conceptu naturæ expreſſo, quia ex vi generationis communicatur Filio natura, non communicata Filio Paternitate: ergo ſi diuina natura communicatur Filio adæquatè formaliter, ex vi proceſſionis, non communicata Filio formaliter volitione, non eſt volitio de conſtitutione metaphyſica illius ſub conceptu naturæ.

25 *Reſp. 1.* Huic argumento duplex adhibetur ſolutio. Prima negat antecedens, & maiorem probationis; non enim eſt neceſſarium ad rationem generationis, quod ex vi illius communicetur formaliter nature ſub conceptu adæquato naturæ, ſed ſufficit, formaliter communicari primum naturæ conceptum radicantem cæteros; & quia intellectio volitionem radicat, & ſecum affert, ex conſequenti fit, vt quamuis Filio ex vi proceſſionis non communicetur volitio, ſed tantum intellectio formaliter, ſaluetur ratio generationis, quamuis etiam volitio ſit de metaphyſico conceptu naturæ diuinæ. Ita quidam quos ſine nomine referunt Herice, & Salmanticenſes ſupra.

26 *Contra 1.* Sed contra primo: nam de ratione Filij, eſt aſſimilari ſuo principio in natura ſub conceptum naturæ adæquatè; ſed aſſimilatio iſta, eſt in eo quod per generationem communicatur formaliter ad principium *quo* illius ergo eſt de ratione Filij, quod per generationem accipiat naturam ſub conceptu naturæ adæquatè formaliter. Minor cum conſequentia tenet. *Maior probatur primo.* Maior autem probatur primo: nam Filius in creatis aſſimilatur Patri in natura ſub con-

Digitized by Google

conceptu naturæ adæquatè: ergo etiam Filius diuinus debet Patri aſſimilari adæquatè in natura ſub conceptu naturæ; & conſequenter eſt de ratione Filij vt ſic.

27 *Secundo.* Secundo, nam Spiritui Sancto communicatur formaliter, ex vi ſuæ proceſſionis conceptus inadæquatus naturæ diuinæ, in ſententia, quam impugnamus: & tamen illius proceſſio generatio non eſt: ergo ad generationem non ſufficit, illam terminare ſub inadæquato conceptu naturæ. Minor cum conſequentia tenet. Maior autem conſtat; nam Spiritui Sancto communicatur ex vi proceſſionis formaliter volitio diuina, aut diuinum amari paſſiuum; ſed velle diuinum, eſt conceptus inadęquatus naturę diuinę in pręfata ſententia, & conſequenter diuinum appeti, vel amari: ergo communicatur Spiritui Sancto formaliter ex vi proceſſionis natura diuina ſecundum inadæquatum conceptum naturæ.

28 *Dices.* Dices, conceptum inadæquatum naturæ communicatum Spiritui Sancto formaliter, ex vi proceſſionis, eſſe quaſi ſecundarium, ſupponentum vt priorem rationem intellectionis, illamque non radicantem, & ideo eſſe inſufficientem, vt ratione illius Spiritus Sanctus ſit Filius, & illius proceſſio ſit generatio; cuius oppoſitum in proceſſione Verbi oppoſita de cauſa contingit, vt iam explicatum eſt. *Contra.* Sed contra; nam volitio affert ſecum alias formalitates ratione identitatis cum illis, licet non ratione prioritatis: ergo ſi adſtruitur pertinens ad conſtitutionem naturæ, vt conceptus inadæquatus illius, & aliàs quod de ratione geniti non eſt accipere ex vi proceſſionis naturam adæquatè formaliter, Spiritus Sanctus erit genitus, & Filius, & illius& proceſſio generatio.

29 *Si dicas.* Si dicas, volitionem ſupponere diuinam intellectionem iam communicatam Filio, per ſe ex vi ſuæ proceſſionis; & ideò non afferre ſecum diuinam intellectionem, per ſe perſeitate termini, ſed tantum perſeitate materiali, & in eſſe rei. *Contra.* In contrarium obſtat, nam ſi volitio vt communicata Spiritui Sancto, non petit, formaliter in ratione termini, illi communicari intellectionem; quia ſupponit illam per ſe communicatam ex vi alterius proceſſionis, pariter intellectio communicata filio, non petit formaliter formalitate termini, quod illi communicetur volitio; quia per ſe eſt communicanda ex vi alterius proceſſionis; & hoc non obſtante proceſſio Filij eſt generatio: ergo proceſſio Spiritus Sancti non debet ex hoc principio à ratione generationis excludi.

30 *Secundo reſpõdent alij argumento principali pro noſtra ſententia.* Secundo reſpondetur ab alijs, negando antecedens: & ad probationem, negata minori; Verbo namque ex vi ſuæ proceſſionis non ſolum communicatur intelligere diuinum, ſed etiam velle diuinum. *Contra.* Sed contra hanc ſolutionem in hunc modum argumentor: in generatione Filij volitio non ſe tenet formaliter ex parte principij: ergo nec per ſe ingreditur terminum formalem illius; iſte namquè, & principium proportionari debent, & adæquari. Probo antecedens, in termino producto nulla ratio reperitur impulſus; aliàs darentur duo impulſus in diuinis, quod eſt hæreticum: ergo volitio non ſe tenet formaliter ex parte principij. Patet conſequentia; nam impulſus nihil eſt aliud, quam terminus productus per voluntatem, ſicut Verbum eſt terminus productus per intellectum; ſed ſi volitio ſe tenet formaliter ex parte principij productiui Verbi, procedet non ſolum per intellectum, ſed etiam per voluntatem: ergo erit non ſolum Verbum, ſed impulſus ſimul, & è contra ſi adæquatè eſt Verbum, & nullatenus impulſus; volitio non ſe tenet formaliter in principio productiuo Verbi.

31 *Si dicas.* Si dicas, impulſum eſſe terminum productum per volitionem vt amatum; Verbum autem, etſi per volitionem procedat, non procedere vt amatum; & ideò impulſum non eſſe. *Contra.* In contrarium obſtat, nam amor nequit vt principium concurrere, niſi ad terminum per modum amati; cum amor, & amatum correlatiuè ſe habeant, ſicut actus cum adæquato obiecto: ergo eo ipſo quod principium ſit amor, debet terminus amatus produci. *Confir. 1.* Quod amplius vrgetur, quando principium ſolus eſt amor, terminus eſt ſolum amatus: ergo ſi principium eſt amor, & intellectio ſimul, terminus erit non ſolum intellectus, ſed etiam amatus. *Secundo.* Confirmatur, & vrgetur ſecundo, ex eo Verbum in hac ſolutione procedit vt amor, & non ſolum vt intellectio; quia ratio amoris eſt Patri eſſentialis, & omnino ab illius natura indiſtincta; ſed etiam ratio eſt Patri eſſentialis, & omnino à Patris natura indiſtincta; cum nulla ſit ratio in diſtinctionis à natura diuina in amore, aut volitione actiua, quæ in ratione amati, pari efficacia non militet: ergo Verbum procedit non ſolum vt amor, ſed etiam per modum amati, & conſequenter tanquam impulſus.

32 *Si reſp.* Si reſpondeatur, ex parte principij ingredi rationem amati, non notionaliter, ſed eſſentialiter, ex quo tantum ſequitur, Verbum communicari rationem amati eſſentialiter; vt autem impulſus eſſet, deberet procedere vt amatus notionaliter. *Contra.* In contrarium obijcio, eſſe amatum notionaliter, conſiſtit in procedere per modum amatis; ſicut ratio notionaliter intellecti conſiſtit in procedere per modum intellecti: ergo ſi Verbum ex vi proceſſionis procedit per modum amati, amatum notionaliter erit, & conſequenter impulſus.

§. III.

Tribus argumenta occurritur.

33 *Arg. 1.* Contra iſtam concluſionem arguitur primo ex verbis Diui Thomæ, quibus concludit corpus præſentis articuli: *Et ſicut ſuum intelligere, eſt ſuum eſſe, ita ſuum velle*; ſed intelligere eſt eſſe Dei formaliter, & conſtitutiuè, conſtitutione metaphyſica: ergo velle Dei, non ſolum identicè, ſed etiam formaliter, & conſtitutiuè, eſt natura diuina. Hoc argumentum in mea ſententia, diſtinguente intelligere actuale diuinum virtualiter obiectiuè à diuina natura conſtituta per radicem intellectionis, nullius roboris eſt, nam conceſſa, vt iacet, doctrina D. Thom. minor argumenti eſt neganda: Dei namque natura, non in actuali intelligere, ſed in radice intellectionis, & volitionis metaphyſicè conſiſtit. Imo *ſupra diſp. 4.* hoc argumento inter alia ex D. Thom. probaui identitatem à D. Thom. aſſertam *quæſt. 14. art. 4.* inter intelligere diuinum, & eſſe, non eſſe virtualem, ſed tantum realem formalem; eo quod D. Thom. in hoc articulo, & vbicumque de intelligere, & velle inſtituit ſermonem, eiſdem verbis identitatem intellectionis, & volitionis cum diuino eſſe adſtruit, & illa quod identitatem illam æquiparat; cum ergo identitas volitionis cum Dei natura, non ſit virtualis, ſed tantum formalis realis, idem dicendum erit de identitate intellectionis, cum diuina, eſſentia, & natura.

34 *Reſpõdent Recentiores Thomiſtæ.* Docti tamen Recentiores Thomiſtæ affirmantes, intelligere actuale diuinum Dei naturam metaphyſicè conſtituere, & ab illa virtualiter non diſtingui, nec ratione ratiocinata obiectiuè, ſed tantum ex modo ſignificandi. Ad argumentum reſpondent, comparationem factam à D. Thom. non intelligi quoad omnia, ſed ſolum, quoad identitatem realem formalem, & diſtinctionem ex modo ſignificandi, non verò quoad identitatem virtualem, & diſtinctionem rationis ratiocinatæ. Itaque intelligere, & velle identificantur realiter formaliter cum diuina natura, & diſtinguuntur ex modo ſignificandi ab illa, & quoad hoc, in quo conueniunt, fuit ęquiparatio facta ab Angelico Doctore; in hoc tamen diſcriminantur, quod actuale intelligere, non diſtinguitur virtualiter, nec ratione ex parte obiecti à diuina natura, volitio autem virtualiter, & obiectiuè ab illa diſtinguitur, quod diſcrimen non excluditur verbis adductis ex D. Thoma: nam particula *ſicut* non ſemper importat omnimodam ſimilitudinem, ſed aliquam tantum, ſtat autem cum conuenientia in aliquo, in alio diſcriminari.

35 *Si oppones.* Quod ſi contra iſtam ſolutionem opponas, Diuum Thomam eiſdem verbis adſtruere identitatem volitionis, & intellectionis cum diuina natura, alijs locis, & in præſenti articulo illa quoad identitatem iſtam æquiparat: ergo abſque fundamento adſtruitur inter illa diſcrimen, & ſimilitudo cum limitatione explicatur. *Reſpondent Recentiores.* Reſpondebunt negando antecedens; nam D. Thom. *ſupra quæſt. 14. art. 4. in corpore*, docet intellectum diuinum, id quod intelligitur ſpeciem intelligibilem, & ipſum intelligere, eſſe omnino vnum; de velle autem, ſeu diuina volitione nuſquam identitatem explicuit cum particula *omninò*.

36 *Contra 1.* Sed contra primo, ibi aſſeruit eſſe omnino idem intelligere, & Deum intellectum, in præſenti autem docet velle Dei eſſe ipſum Deum, ſicuti intelligere, eſt Deus: ergo ſentit eſſe omnino idem, ſenſu, in quo diuinum intelligere identificatur omnino cum Deo. *Secundo.* Secundo nam intelligere diuinum, eſſe omnino vnum, & idem cum Deo non excludit diſtinctionem rationis ex modo ſignificandi, vt præfati Recentiores fatentur: ergo nec excludit diſtinctionem rationis obiectiuam, & virtualem ex parte obiecti ſignificati. *Tertio.* Tertio: nam omnimoda illa identitas adſtruitur à D. Thoma, vt à diuino intellectu excludatur potentialitas; ſed ad iſtam excludendam non petitur omnimoda identitas per excluſionem diſtinctionis virtualis, & rationis ratiocinatæ, ſed tantum per excluſionem diſtinctionis realis formalis: ergo ly *omninò* aſſertum à D. Thom. hanc ſolam diſtinctionem excludit. Maior conſtat ex diſcurſu articuli.

37 *Minor cõſtat ex D. Th.* Minor autem oſtenditur ex D. Thom. in cuius doctrina eſt manifeſta; nam *primo Contra Gentes cap. 73. ratione quarta*, inde probat, voluntatem Dei eſſe idem cum diuina eſſentia; quia aliàs eſſentia Dei compararetur ad ipſam, quaſi potentia ad actum, & eſſet compoſitio in Deo: ergo ſentit D. Thom. identitatem voluntatis cum diuina ſubſtantia eſſe talem, vt excludat potentialitatem, & compoſitionem in Deo; & tamen non eſt identitas omnimoda per excluſionem diſtinctionis virtualis, & rationis ratiocinatæ obiectiuæ, ſed tantum realis formalis: ergo ad excludendam potentialitatem, & compoſitionem à Deo, ſufficit omnimoda identitas per excluſionem diſtinctionis formalis, non autem virtualis, & rationis ratiocinatæ obiectiuæ.

38 *Secundo reſpondere poſſunt Recentiores.* Secundo reſpondere poſſunt, diſtinctionem virtualem, & rationis obiectiuam inter voluntatem, & intellectum, tradi à D. Thom. *infra quæſt. 27. art. 2. & 4.* vbi docet, intellectum aſſimilatiuum eſſe, ſecus verò voluntatem diuinam, Verbumque per intellectum procedere, non per voluntatem; & è contra, tertiam Trinitatis perſonam per voluntatem, & non per intellectum; quæ doctrina abſque diſtinctione virtuali obie-

Digitized by Google

ctiua nequit ſaluari: de intelligere autem cum diuina eſſentia, aut natura comparato, nihil horum tranſitum ab Angelico Doctore inuenitur.

Sed contra primo: nam *infra quæſt. 26. art. 2. ad* 1. comparando intellectum cum eſſentia, docet Angelicus Doctor; quod
39 *Contra 1*
licet beatitudo conueniat Deo ſecundum ſuam eſſentiam, ideſt, ſit illi eſſentialis: non autem ei conuenit ſecundum rationem eſſentiæ, ſed magis ſecundum rationem intellectus. Ex qua doctrina tale argumentum conficio: vt verificetur, intellectum eſſe aſſimilatiuum, non autem voluntatem, Verbumque per intellectum, & non per voluntatem procedere, exigitur inter illa virtualis diſtinctio, & ratiocinatæ, vt in ſolutione aſſeritur: ergo pariter, vt verum ſit, Deo conuenire beatitudinem ſecundum rationem intellectus, & non ſecundum rationem eſſentiæ, neceſſaria erit diſtinctio virtualis, & rationis ratiocinatæ obiectiuè inter intellectum, & eſſentiam diuinam, vel ſi ad hoc verificandum ſufficit diſtinctio ex modo ſignificandi, pariter ad primum ſufficiet.

Nec obſtat D. Thomam vti particula *magis*, quo inuerer videtur, beatitudinem Deo conuenire, ſecundum eſſentiam, & ſecundum intellectum: nam comparatio abſolutam conuenientiam prædicari comparationi ſupponit. Non inquam obſtat. Tum,
40 *Si obijcias.*
quia in doctrina D. Thomæ particula *magis* non ſemper eſt comparatiua; ſed multoties negatiuè ſumitur. Tum etiam: nam licet comparatiuè ſumatur, ſolum colligitur, conuenire Deo beatitudinem ſecundum eſſentiam identicè, non autem formaliter. Vel ad ſummum, quod conueniat ſecundum eſſentiam radicaliter, & proximè ſecundum intellectum.
Reſpond.

41 *Reſpond. pro Recentioribus probabiliter.*
Propter hæc, & alia fateor, non facilè colligi ex Diuo Thoma diſcrimen, quoad identitatem cum diuina eſſentia inter intelligere, & velle; quia tamen intellectio eſt primus actus naturæ intellectualis, volitio vero ſecundus; fit vt ad excludendam potentialitatem in natura diuina exigatur probabiliter identitas re, & ratione ratiocinata intellectionis cum diuina natura, ſecus autem volitionis, intellecta namque natura præciſa à prima actualitate; potentialis intelligitur, ſi tamen primum actum, vt ſui conſtitutiuum importet, quamuis à ſecundo conſtitutiuè præſcindat nulla inducitur potentialitas, etiam ſecundum rationem, ſed comparantur vt actus puriſſimus ad puriſſimum. Et ob iſtam differentiam, licet eiſdem verbis vtriuſque actus identitas cum diuina eſſentia explicetur, non in eodem ſenſu accipiantur, ſed ita, vt de intellectione loquendo, accipiatur de identitate virtuali, & rationis ratiocinatæ, cum ſola diſtinctione ex modo ſignificandi; cum autem de diuina volitione loquitur, accipiatur de identitate reali formali, cum diſtinctione virtuali, & rationis ratiocinatæ obiectiuæ, quod diſcrimen, etſi nobis non placeat, pluribus grariſſimum eſt.

42 *Secundo arguitur ex dicto D. Thom.*
Secundo arguitur ex D. Thom. *in hac quæſt. art. 4. ad 2.* illis verbis: *Ad ſecundum dicendum, quod quia eſſentia Dei eſt eius intelligere, & velle, ex hoc ipſo, quod per eſſentiam ſuam agit, ſequitur, quod agat per modum intellectus, & voluntatis.* Ex quibus verbis tale argumentum conficitur. Apud Diuum Thomam, hæc eſt bona conſequentia: *Deus agit per eſſentiam ſuam; ſed eſſentia Dei eſt velle, aut voluntas diuina: ergo agit per voluntatem;* ſed niſi velle Dei, ſit illius eſſentia conſtitutiue virtualiter, & ratione ratiocinata, conſequentia iſta non tenet: ergo iuxta Diuum Thomam, velle Dei, eſt ipſius eſſentia, & natura, non ſolum identicè, aut formaliter realiter, ſed etiam virtualiter conſtitutiuè, & ratione ratiocinata. Maior conſtat ex verbis D. Thomæ allegatis. Minor autem probatur: nam iſta conſequentia non vale: *Deus agit per eſſentiam ſuam; ſed ſua eſſentia eſt Paternitas diuina: ergo agit per Paternitatem;* at non alia ratione, niſi quia relatio non eſt eſſentia diuina virtualiter, & conſtitutiuè: ergo niſi velle Dei, ſit diuina eſſentia virtualiter, & conſtitutiuè, non ſequitur, agere per voluntatem.

43 *Reſpond.*
Reſpondeo, conceſſa maiori, negando minorem. Ad illius probationem, nego minorem: ſed ideò ſecunda conſequentia non tenet, quia Paternitas, aliæque relationes non ſunt eſſentia diuina identicè identitate potentiæ intellectualis, ſed identitate modificantis eſſentiam, intelligere autem, & velle identificantur cum diuina eſſentia tanquam potentiæ naturæ intellectualis; ex eo autem quod iſto modo identificentur cum eſſentia diuina, rectè colligitur, quod ſi per eſſentiam agit, quod agat per intellectum, & voluntatem; nam quæuis eſſentia influens radicaliter in effectum, vel actum, influit proximè in illa per potentias, quæ ſunt proxima principia operandi.

44 *Infertur ex hac doctrina.*
Ex qua doctrina, licet obiter colligo, male à quibuſdam diſcipulis D. Thomæ ex hac auctoritate probari, quod intelligere Dei, ſit de illius metaphyſica conſtitutione; nam conſequentia facta à D. Thoma procedit de intelligere, & velle, inferens ex illorum identitate cum eſſentia diuina, & ex eo, quod Deus per eſſentiam ſuam agit, agere per intellectum, & voluntatem; ſed ipſi fatentur, ex hac auctoritate non colligi virtualem identitatem voluntatis cum diuina natura, ergo male ex illa colligunt virtualem identitatem intellectus cum natura diuina.

Sed dices, iuxta hanc explicationem, vt Deus operetur per voluntatem, nihil conducit identitas illius cum eſſentia diui- 45 *Dices.*
na; ſed Diuus Thomas infert ex hac identitate, quod per voluntatem operetur; & conſequenter ſentit, identitatem illam, ad hoc quod Deus per voluntatem operetur, conducere: ergo explicatio tradita menti Diui Thomæ non congruit. Minor cum conſequentia tenet.

Maior autem probatur: quamuis voluntas non identificaretur cum eſſentia diuina, dummodo eſſet potentia illius, per illam operaretur, vt conſtat in agente creato intellectuali, quod per voluntatem agit: tum, operationes immanentes: tum, etiam aliquos effectus ad extra, eo quod voluntas eſt potentia naturæ intellectuali, quamuis realiter ab illa diſtincta: ergo iuxta explicationem noſtram, identitas voluntatis cum diuina eſſentia ad intentum D. Thom. non conducit.

Reſpondeo, negando maiorem. Ad illius probationem, di- 46
ſtinguo antecedens: operaretur per voluntatem actus imma- *Reſpond.*
nentes, & effectus artificiales, concedo antecedens: effectus naturales, nego antecedens, & conſequentiam; nam caſu, in quo voluntas diſtingueretur realiter à natura, eſſet limitata, & finita; ac proinde, quamuis per illam poſſet Deus elicere volitionem, & mediante illa vt mouente & applicante effectus artificiales cauſaret, vt contingit in agente creato, effectus autem naturales, quos Deus vt artifex ſupremus per intellectum, & voluntatem producit, non produceret per voluntatem realiter à natura diſtinctam; ſicut nec agens creatum tales effectus per voluntatem operatur, ſed medijs naturalibus potentijs. Vnde Angelus, etſi voluntatem habeat, non producit per illam effectus aliquos naturales, & ad hoc quod Deus omnes effectus, quos cauſat, per intellectum, & voluntatem cauſet, conducit identitas intellectus, & voluntatis cum natura diuina, nam ex hoc naſcitur infinitas in his attributis, & vniuerſalis extenſio in cauſando.

Tertio arguitur: non minus eſt de ratione actionis principium ſupponere, quam de ratione volitionis ſupponere cognitionem; 47
ſed intellectio quamuis actio ſit, & in creatis non conſtituat prin- *Tertio*
cipium, ſed realiter illud ſupponat, intellectio tamen diuina *arg.*
non ſupponit principium, neque etiam virtuali ſuppoſitione, ſed eſt de primario conceptu naturæ diuinæ, illamque metaphyſicè conſtituit: ergo licet volitio in creatis cognitionem ſupponat, & naturam conſtitutam, diuina tamen volitio, nec cognitionem ſupponet, nec naturam conſtitutam, ſed illam metaphyſicè conſtituit.

Et confirmabis primo: licet intellectio, quæ eſt accidens, rea- *Confir. 1.*
liter principium ſupponat, & naturam non conſtituat; intellectio tamen quæ ſubſtantia eſt, & ſubſiſtit ſubſtantialiter, nec etiam virtualiter ſupponit principium, ſed metaphyſicè naturam conſtituit, & pertinet ad illius primum conceptum: ergo pariter, licet volitio, quæ eſt accidens, præſupponat realiter cognitionem, & naturam conſtitutam; volitio tamen, quæ ſubſtantialis eſt, & ſubſiſtens, nec virtualiter præſupponit cognitionem, aut naturam conſtitutam, ſed pertinet ad metaphyſicam illius conſtitutionem.

Confirmatur, & vrgetur ſecundo: non minus eſt de ratione 48
actionis, ab obiecto diſtingui, illudque præſupponere, quam de *Secundo.*
ratione volitionis diſtingui a cognitione, & præſupponere illam; ſed cognitio diuina, quia ſubſtantialis eſt, & ſubſiſtens, non diſtinguitur ab obiecto ſuo primario, nec illud etiam virtualiter ſupponit: ergo diuina volitio, quia ſubſtantialis eſt, & ſubſiſtens, nec erit a diuina cognitione diſtincta, nec virtualiter illam ſupponet. Conſequentia tenet. Minor conſtat; nam obiectum primarium diuinæ cognitionis eſt diuina natura; ſed natura diuina, in ſententia frequentiori apud Thomiſtas, non diſtinguitur virtualiter a cognitione diuina, nec ad illam præſupponitur; cum per illam conſtituatur metaphyſica conſtitutione: ergo diuina cognitio non diſtinguitur à ſuo obiecto primario, nec ſupponit virtualiter illud. Maior autem probatur: nam cognitio non eſt ratio formalis ſpecificandi volitionem, ſed tantum conditio obiecti ſpecificantis illam; obiectum autem in ſe continet rationem formalem ſpecificandi actionem; ſed maior diſtinctio exigitur, maiorque præſuppoſitio in ratione formali ſpecificandi, quam in conditione tantum: ergo magis petitur diſtinctio obiecti ab actione, & præſuppoſitio ad illam, quam diſtinctio, & anteceſſio cognitionis reſpectu volitionis.

Ad hoc argumentum facile etiam reſpondetur in ſententia, 49
quam ſupra diſputatione 4. defendi, & paritate volitionis, effi- *Facile*
caciter confirmaui, nempè, diuinam eſſentiam, & naturam *reſpond.*
non in intellectione actuali, ſed in illius radice metaphyſicè con- *in ſenten-*
ſiſtere. Iuxta quam doctrinam, minor argumenti eſt neganda. *tia Au-*
Quia tamen Docti Recentiores Thomiſtæ ſententiæ oppoſitæ *ctoris.*
adhærent, docentes, diuinam naturam metaphyſicè conſtitui per actualem intellectionem. Iuxta illorum doctrinam, ad ar- *Reſpond.*
gumentum dicatur, veram eſſe maiorem de actione, quæ obie- *in ſenten-*
ctiuè eſt actio; hæc namque principium præſupponere debet, reali- *tia Recen-*
ter quidem ſi realiter ab illo diſtinguitur, vel virtualiter, ſi virtua- *tiorum*
liter ſolū ab illo diſtinguatur: ſecus autem ſi ſolū ſit grāmaticali- *Thomi-*
ter, aut dialecticè actio, hoc eſt, ſolum ex parte modi ſignificandi; *ſtarum.*
intelle-

Digitized by Google

intellectio autem diuina in ſententia, quam ſupponimus, non eſt actio obiectiuè, & metaphyſicè, ſed ſolum grammaticaliter, dialecticè, & ex parte modi ſignificandi; quia nempè à nobis concipitur per ſpeciem intellectionis creatæ, quæ eſt actio, & ad inſtar illius ſignificatur. Ex quo ſolum ſequitur, non conſtituere diuinam naturam ex modo ſignificandi, & concipiendi, ſed vt ſic illam conſtitutam ſupponere; non vero quod obiectiuè ſupponat principium, & naturam non conſtituat. Volitio autem diuina non tantum ex modo ſignificandi, ſed obiectiuè, & ex parte rei ſignificatæ, obtinet rationem inclinationis affectiuè in obiectum; ac proinde non ſolum ex parte modi ſignificandi, & concipiendi, ſed etiam ex parte obiecti, & rei ſignificatæ præſupponit cognitionem, obiectum, & naturam conſtitutam. Vnde non poteſt obiectiuè illam metaphyſicè conſtituere.

50 *Ad 1. confirmationem.* Et ex his ad primam confirmationem, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam: nam intellectio ſubſiſtens, ſolum grammaticaliter, & ex modo ſignificandi, eſt actio, & operatio, non autem obiectiuè: & ideò poteſt obiectiuè conſtituere naturam, & pertinere ad primum illius conceptum; volitio vero quamuis ſit increata, & ſubſiſtens, non ſolum ex parte modi ſignificandi, ſed etiam ex parte obiecti, eſt inclinatio in obiectum; & ideò etiam obiectiuè ſupponit directionem intellectionis; ac proinde eſt incapax conſtituendi metaphyſicè naturam.

Ad 2. Ad ſecundam, diſtinguo maiorem: de ratione actionis, quæ obiectiuè eſt operatio, concedo maiorem: quæ ſolum grammaticaliter, & ex modo ſignificandi obtinet rationem actionis, nego maiorem: & conceſſa minori, nego conſequentiam: nam ſicut, quia obiectiuè non eſt operatio, caret obiectiuè principio diſtincto, ita caret obiecto diſtincto, & ſpecificante.

51 *Si dicas.* Si dicas intellectio diuina non ſolum ex parte modi ſignificandi, ſed atiam ex parte obiecti, eſt actus vitalis; ſed de ratione actionis vitalis, eſt, egredi à principio; & conſequenter illud præſuponere: ergo diuina intellectio, non ſolum ex parte modi ſignificandi, ſed etiam ex parte obiecti ſignificat principium ſupponit; at, hoc non obſtante, conſtituit diuinam naturam: ergo quamuis diuina volitio obiectiuè cognitionem ſupponat, conſtituet metaphyſicè diuinam naturam.

Minor prob. 1. Minor probatur primo; nam viuere eſt, ſe mouere: ergo viuens, actu vitaliſe mouet; ſed non poteſt ſe mouere per actum, niſi actus ab intrinſeco egrediatur: ergo de ratione actus vitalis eſt ab intrinſeco egredi.

Secundo. Secundo; nam actus vitalis à non vitali diſtinguitur quia viuens habet illum, non ſolum in ſe, ſed etiam à ſe; ſed non poteſt viuenti, à ſe conuenire, niſi ab illo aliqua ratione egrediatur: ergo de ratione illius eſt egreſſio.

52 *Respondent Recentiores.* Reſpondent, negando minorem; nam de ratione actus vitalis vt ſic, ſolum eſt, quod viuens illud habeat ſe, vel per identitatem, vel per egreſionem, vt autem viuenti à ſe conueniat, per identitatem, non eſt neceſſaria egreſio; nam identitas oppoſita diſtinctioni virtuali nullam rationem egreſionis admittit. Ad primam minoris probationem dicunt, diffinitionem illam eſſe de vita creata, non de abſtrahente à creata, & increata. Ad ſecundam diſtinguunt maiorem: à ſe per identitatem, vel per egreſionem, concedo maiorem: per egreſionem ſemper, negant maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, negant conſequentiam. Ita diſcrrunt Authores ſententiæ oppoſitæ conſtituentis naturam diuinam in intellectione actuali; cuius veritatem alibi examinauimus; ſed re vera ſemper vrget argumentum à paritate volitionis petitum.

§. IV.

Cætera argumenta diluuntur.

53 *Quarto arguitur.* Quarto arguitur: vt natura diuina intelligatur metaphyſicè conſtituta, debet intelligi vt ſummè perfecta; ſed niſi intelligatur volens volitione actuali, non intelligitur ſummè perfecta: ergo niſi intelligatur volitione actuali, non intelligitur metaphyſicè conſtituta; & conſequenter actualis volitio eſt metaphyſica illius conſtitutionem. Maior conſtat; nam Deus eſt ens, adeò perfectum, vt illo ens perfectius, nec eſſe, nec intelligi poſſit: ergo illius natura eſt ita ſummè perfecta, vt nihil poſſit illa perfectius intelligi, & conſequenter non poterit intelligi metaphyſicè conſtituta, niſi intelligatur ſummè perfecta. Minor autem oſtenditur primo: id eſt realiter ſummè perfectum, quod realiter claudit omnem perfectionem ſimpliciter ſimplicem: ergo id intelligitur ſummè perfectum, quod intelligitur habens omnem talem perfectionem; ſed actualis volitio, eſt perfectio ſimpliciter ſimplex: ergo, niſi natura diuina intelligatur volens volitione actuali, non poteſt intelligi ſummè perfecta.

54 *Secundo.* Secundo, id, quo poteſt eſſe aliquid perfectius, non eſt realiter ſummè perfectum: ergo id, quo poteſt aliquid perfectius intelligi, non intelligitur vt ſummè perfectum; ſed, niſi intelligatur natura diuina volens volitione actuali, poteſt intelligi aliquid perfectius illa: ergo niſi intelligatur volens, non intelligitur ſummè perfecta. Minor probatur: perfectius enim eſt, quod eſt intelligens ſimul, & volens, intelligente præciſè; cum dicat perfectionem intelligentis; & addat perfectionem volentis; ſed ſi natura diuina non intelligatur volens, concipitur ſolum intelligens: ergo niſi intelligatur volens volitione actuali, poteſt intelligi aliquid illa perfectius.

Reſpondeo, diſtinguendo maiorem: debet intelligi ſummè perfecta, formaliter in linea naturæ, & in omni linea identicè, & radicaliter, concedo maiorem in omni linea formaliter, nego maiorem; & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam: quia, vt natura diuina intelligatur metaphyſicè conſtituta, non debet intelligi vt ſummè perfecta; imo nec vt perfecta formaliter perfectione omnis lineæ; ſed ſufficit, intelligi ſummè perfectam, formaliter in linea naturæ: ita vt intelligatur omnem naturam excedens, habenſque omnem perfectionem pertinentem ad lineam naturæ, & perfectam, & ſummè perfectam identicè, & virtualiter, perfectione omnis alterius lineæ: ſicut diuina miſericordia, & idem eſt de quocunque alio attributo iudicium, vt concipiatur metaphyſice conſtituta, non petit intelligi formaliter infinita, & formaliter perfecta perfectione alterius lineæ, v. g. perfectione formali iuſtitiæ, liberalitatis, &c Sed ſolum petit intelligi ſummè perfecta in linea miſericordiæ, hoc eſt, omnem aliam miſericordiam excedens in infinitum, & exprimens omnem perfectionem ad lineam miſericordiæ ſpectantem. Volitio autem diuina tametſi perfectio ſit, & perfectio ſimpliciter ſimplex: non tamen eſt perfectio pertinens ad lineam naturæ, ſed ad lineam attributi; ac proinde, vt natura diuina concipiatur conſtituta metaphyſicè in ratione naturæ, non eſt neceſſarium, quod intelligatur volens volitione formaliter, ſed identicè tantum, incluſiuè, & radicaliter. 55 *Respond.* *Instantia.*

56 *Ad 1. probationem minoris.* Contra quam doctrinam non obſtant duæ probationes minoris, non prima, nam in ente ſummè perfecto, non poſſunt dari lineæ, aut perfectiones realiter diſtinctæ inter ſe; ac proinde ad ſummè perfectum realiter, neceſſarium eſt, eſſentialiter omnem perfectionem, non dicentem imperfectionem; compatiuntur tamen in ente ſummè perfecto, lineæ, & perfectiones virtualiter, & ratione diſtinctæ: ac proinde, quarum aliæ, alias virtualiter, & ratione præſupponant; eo autem ipſo, quod lineæ ſic diſtinguantur, vt vna ſit infinita in ſuo genere, non petit formaliter per rationem alias lineas importare, ſed ſolum identicè, aut in radice.

57 *Ad 2.* Ad ſecundam, conceſſo antecedenti, & prima conſequentia, diſtinguo minorem: niſi intelligatur natura diuina volens volitione actuali, poteſt intelligi aliquid perfectius illa per modum naturæ, nego minorem: per modum collectionis ex natura, & attributo naturæ, concedo minorem, & diſtinguo conſequens: non intelligitur ſummè perfecta, in linea, & conceptu naturæ, nego conſequentiam: In omni linea, concedo conſequentiam: vt enim natura Dei intelligatur formaliter ſummè perfecta in ratione naturæ, ſufficit, quod non poſſit intelligi natura perfectior illa; licet autem conſtatum ex natura, & volitione, ſit quid perfectius, quam natura diuina, non tamen eſt perfectior natura, & hoc ſufficit, vt natura pro priori ad volitionem, concipiatur metaphyſicè conſtituta.

58 *Opponet 1.* Sed oppones primo: Deus eſt ita perfectum ens, vt illo, nihil eſſe, nec intelligi poſſit perfectius: ergo metaphyſicum eius conſtitutiuum, debet eſſe ita perfectum, vt nihil poſſit intelligi neque eſſe perfectius; ſed natura intelligens tantum, huius conditionis non eſt, etenim natura volens volitione actuali, intelligitur perfectior, natura tantum intelligente: ergo intellectio, vel radix intellectionis pro priori ad volitionem, non eſt metaphyſicum adæquatum Dei conſtitntiuum, ſed volens actualiter.

Secundo. Secundo; nam ad minus, eſt neceſſarium, quod formalitas conſtituens metaphyſicè diuinam naturam, excedat omnes alias formalitates, ſeorſim conſideratas; ſed ſi conſtituatur diuina natura per radicem volitionis, hoc non ſaluatur in illa: ergo non conſtituitur per radicem volitionis, ſed volitione actuali. Maior cum conſequentia tenet. Minor autem probatur ex D. Thom 1. *Contra Gentes cap. 45. ratione 3.* vbi probat, intelligere diuinum eſſe diuinam eſſentiam: quia cum actus ſecundus ſit perfectior actu primo, ſi eſſentia Dei non eſſet ſua intellectio, hæc compararetur ad illam, vt actus ſecundus ad primum; & conſequenter eſſet perfectior, quam eſſentia diuina. Ex quo ſic arguitur: ſi volitio realiter à diuina eſſentia differret, eſſet realiter illa perfectior, vt de intellectione docet D. Thomas: ergo ſi virtualiter ab illa diſtinguitur virtualiter illam excedit; ſed diuina eſſentia conſiſtat in radice volitionis, virtualiter ab illa diſtinguitur: ergo virtualiter exceditur à volitione actuali; & conſequenter non excedit omnes alias formalitates, ſeorſim conſideratas.

59 *Tertio.* Tertio: nam formalitas conſtituens metaphyſicè diuinam naturam nec formaliter, nec virtualiter, eſſe poteſt propter aliud; ſed ſi conſtituatur aliquo præcedente actualem volitionem, ſaltim virtualiter eſſet propter aliud: ergo non poteſt radice volitio-

Digitized by Google

nis metaphyſicè conſtitui, ſed neceſſario ingreditur illius conſtitutionem actualis volitio. Maior conſtat, quia natura, vt proximè dicebamus, debet conſiſtere in aliquo excedente omnes alias diuinas formalitates, & ſeorſim conſideratas per exceſſum virtualem; quod autem perfectius eſt, nequit ad minus perfectum, vt ad finem ordinari: ergo natura diuina, nec formaliter, nec virtualiter, eſſe poteſt propter aliud. Minor autem probatur: etenim natura diſtincta realiter à ſua operatione, realiter eſt propter illam, vt docet Diuus Thomas 1. *Contra Gentes cap.* 45. *ratione* 5. vbi ex hoc principio probat, diuinam eſſentiam, eſſe ſuam operationem, quia alias eſſet propter illam, & aliquid aliud à Deo eſſet illius finis; cum omnis ſubſtantia ſit propter ſuam operationem: ergo natura diſtincta virtualiter à ſua operatione, erit virtualiter propter illam vt finem; & conſequenter ſi natura diuina conſtituitur metaphyſicè, aliquo præcedente volitionem actualem, erit virtualiter propter ſuam volitionem.

60 *Confirm.* Et augetur difficultas; quia namque operatio realiter à natura diſtincta, realiter ab illa egreditur, vt à principio efficiente, operatio, quæ virtualiter diſtinguitur à natura, virtualiter oritur ab illa, vt à principio effectiuo: ergo ſi natura, vel ſubſtantia realiter diſtincta à ſua operatione, vel actu, eſt realiter ab illa, vt à fine, & propter illam vt finem; natura diſtincta virtualiter à ſua operatione, erit ab illa vt à fine, & propter illam vt finem virtualiter: & conſequenter, ſi natura diuina non conſtituitur actuali volitione, ſed formalitate illam virtualiter præcedente, ab illaque virtualiter diſtincta, erit propter actualem volitionem, vt finem.

61 *Reſpond. ad* 1. Hæc tamen non vrgent, nec veritatem traditæ ſolutionis infringunt; ad primam diſtinguo maiorem: Deus eſt ita perfectum ens, vt nihil poſſit intelligi illo perfectius, nihil ab illo realiter diſtinctum, concedo maiorem: nihil ratione diſtinctum, ſubdiſtinguo maiorem: perfectius perfectione naturæ, concedo maiorem: exceſſu reſultante, ex collectione naturæ, & attributi nego maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam. Itaque petit ſumma Deitatis, & Dei perfectio, quod nihil realiter ab ipſo diſtinctum, poſſit eſſe, vel intelligi perfectius, & hoc ſaluatur quamuis attributa non ingrediantur naturæ conſtitutionem; nam conflatum ex natura, & volitione, vel alio quocumque attributo, non eſt realiter diſtinctum à Deo, nec ab eius natura; ac proinde quamuis excedat naturam ſeorſim conſideratam, nihilominus ſubſiſtit, nihil realiter diſtinctum à Deo, eſſe, vel intelligi perfectius; petit etiam Deus, quod eſt concretum naturæ, eo quod eſt naturæ perfectiſſimæ, quod nihil etiam ratione diſtinctum, eſſe, vel intelligi poſſit perfectioris naturæ: quod etiam ſubſiſtit, quamuis conflatum ex Deitate, & volitione, ſit perfectius Deitate per rationem; quia non eſt perfectius exceſſu præſtantioris naturæ, ſed exceſſu reſultante ex incluſſione naturæ, & ſuperaddita perfectione attributi, & exceſſus iſte non excluditur à ſumma perfectione Dei; nam eo ipſo, quod in illo diſtinguantur virtualiter perfectiones, & vna aliam præſupponat, & omnes vnam communem radicem, debet vna aliam virtualiter, & per rationem excedere, & conflatum ex duabus, ſingulas virtualiter, & per rationem ſuperare.

62 *Ad* 2. Ad ſecundam, conceſſa maiori, nego minorem. Ad probationem, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam. Ratio autem diſcriminis eſt; nam caſu, in quo natura diuina realiter ab intellectione, aut volitione differret, eſſe realiter potentialis: & conſequenter excederetur in actualitate ab illis; ac proinde etiam in perfectione; diſtinctio autem virtualis naturæ diuinæ ab intellectione, & volitione, non reddit potentialem naturam, ſed cum tali diſtinctione remanet ſummè actualis; ac per conſequens illo genere diſtinctionis non redditur inferior perfectione; & actualitate, intellectione, & volitione.

63 *Dices.* Sed dices, natura diuina realiter ab intellectione, & volitione diſtincta, excederetur realiter ab illis in perfectione, quia eſſet realiter in potentia; ſed eo ipſo, quod virtualiter diſtinguatur ab intellectione, aut volitione, eſt virtualiter in potentia: ergo eo ipſo exceditur virtualiter ab illis. Illatio tenet à paritate rationis. Maior eſt certa, & minor probatur: natura realiter diſtincta ab actu, ideò eſt realiter in potentia ad illum; quia illum realiter non importat, & poteſt illi ſubeſſe, & ab illo denominari; ſed natura diuina virtualiter diſtincta à volitione non importat illam virtualiter; & aliàs poteſt cum illa coniungi, & ab illa volens denominari: ergo eſt in potentia virtualiter ad illam.

64 *Reſpond.* Reſpondeo, diſtinguendo maiorem, quia eſſet realiter in potentia ad illos actus, in eſſe formali, & non includens illos actu virtuali perfectè, concedo maiorem: præcisè ex ratione potentiæ ad illos in eſſe formali, nego maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam: nam eo ipſo, quod natura diuina realiter diſtingueretur ab intellectione, & volitione, non ſolum eſſet in potentia ad iſtos actus habendos in eſſe formali; ſed nec illos contineret in actu perfecto virtuali. Sicut natura creata non continet proprios actos continentia in actu virtuali perfecta, ſed indiget motione ſuperioris agentis, vt tranſeat de potentia ad actum: & ex hoc prouenit, quod in actualite, & perfectione excedatur ab illis. Cæterum virtualis diſtinctio naturæ diuinæ ab actibus intelligendi, & volendi, & ſi arguat, quod ſit in potentia ad illos, vt habendos in eſſe formali, non tamen tollit: quominus in natura diuina, vt virtualiter ab illis diſtincta, contineantur in actu eminentiali perfectiſſimo abſque indigentia alicuius, quod de potentia reducatur ad actum, & ideò non arguit exceſſum in actualitate, aut perfectione prædictorum actuum ſupra naturam diuinam.

Vel ſecundo reſponderi poteſt ad ſecundam obiectionem, diſtinguendo maiorem: quod excedat omnes aliàs formalitates ſeorſim conſideratas, exceſſu ſimpliciter, concedo maiorem: exceſſu ſimpliciter, & ſecundum *quid*, nego maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam. Ad probationem minoris, quatenus diſtinctioni traditæ obſtare poteſt, diſtinguo antecedens: volitio realiter diſtincta à natura diuina, eſt realiter illa perfectior, exceſſu ſimpliciter, nego antecedens: exceſſu ſecundum quid, concedo antecedens: & diſtinguo conſequens per eandem diſtinctionem. Itaque certum eſt, caſu in quo volitio, aut intellectio realiter à natura diuina diſtinguerentur, non aliter illam exceſſura, quam excedit intellectio creata naturam creatam; hæc autem ſolum illam excedit, exceſſu ſecundum *quid*, non verò exceſſu ſimpliciter; nullus enim Phyloſophorum concedet, ſubſtantiam creatam intellectiuam, ſimpliciter excedi ab intellectione, ſed tantum ſecundum *quid*, quia, nempè, eſt illa actualior: licet autem maior actualitas arguat exceſſum ſimpliciter, ſi cætera paria ſint; quando autem non ſeruatur paritas in omni alio, non argui exceſſum ſimpliciter; & quia ſubſtantia creata pertinet ad genus ſubſtantiæ, intellectio autem eſt in genere accidentis, quamuis illam in actualitate excedat, non ſequitur, eſſe perfectiorem illa ſimpliciter, ſed tantum ſecundum *quid*. Ex quo ad ſummum ſequitur, volitionem virtualiter a natura diſtinctam, illam excedere virtualiter exceſſu ſecundum *quid*; nempè in maiori expreſſione actualitatis; quia tamen ex alio capite ſuperatur virtualiter ab illa, nempè, quia natura diuina eſt à ſe per excluſionem cauſæ, & principij virtualis; ſecus autem diuina volitio: & quia eſt radix actualiſſima continens omnis perfectiones diuinas, quod volitioni non competit, fit vt abſolutè, & ſimpliciter natura ſit virtualiter volitione perfectior. 65 *Secund. reſpond. ad obiectionem.*

66 *Ad* 3. Ad tertiam, conceſſa maiori, nego minorem, ad cuius probationem dicatur, naturam diſtinctam realiter à ſua operatione poſſe dupliciter ſumi: primo ſecundum ſe, prout eſt radix potentiarum; & operationum, & ſic eſſe propter ſuas operationes, non vt finem *cuius gratia*, ſed vt finem effectus; perfectius namque ad imperfectius non ordinatur naturaliter, vt ad finem *cuius gratia*; natura autem creata radicaliter ſumpta, ſimpliciter eſt perfectior ſuis operationibus; & conſequenter ſic ſumpta, non eſt propter illas tamquam finem *cuius gratia*; ſed ſolum vt finem effectus. Secundo ſumi poteſt, prout ſubeſt potentijs proximis dantibus poſſe proximè operari, & ſic eſt propter operationes, tanquam finem *cuius gratia*: ex quo rectè colligit Diuus Thomas, quod ſi intellectio diuina realiter diſtingueretur à diuina natura, hæc vt potens proximè intelligere, quod habet ab intellectu, eſſe propter aliquid creatum, & à ſe realiter diſtinctum, vt finem, quod eſt maximum inconueniens, nam iam eſſet verum, aliquid diuinum, quale eſt diuinus intellectus identificatus realiter cum diuina natura, habere finem creatum, quod abſurdum reputatur; & merito à Diuo Thoma.

67 *In forma* Et ſic explicata illius authoritate, diſtinguo conſequens: ergo natura diſtincta virtualiter à volitione eſt propter illam, vt finem, ſumpta, vt ſubeſt facultati proxima, concedo conſequentiam: ſumpta vt radix potentiarum, & operationum nego conſequentiam, vel diſtinguo conſequens: vt finem effectus, concedo conſequentiam: vt finem *cuius gratia*, nego conſequentiam: nam ſicut natura creata ſumpta, radicaliter, non eſt propter ſuas operationes vt finem *cuius gratia*, ſed vt finem effectuum: ita natura virtualiter diſtincta à ſuis operationibus, ſi ſumatur radicaliter, non eſt propter illas virtualiter vt finem *cuius gratia*, ſed ſolum vt finem effectus: ſumpta autem, vt ſubeſt facultatibus proximè operatiuis virtualiter ab illa diſtinctis, erit virtualiter propter ſuas operationes vt finem *cuius gratia*: quod, an verum ſit, in conſequenti diſputatione videbimus.

68 *Quinto arguitur.* Denique arguunt Recentiores, natura Dei conſtituitur metaphyſicè vita intellectuali perfecta, & completa; ſed vita intellectuali ſumpta completè, non ſolum eſt intellectio, ſed etiam volitio: ergo natura diuina conſtituitur metaphyſicè, non ſolum intellectione, ſed etiam volitione. Maior conſtat primo, nam Deus eſt viuens intellectuale completum, & perfectum: ergo illius natura conſtituitur vita intellectuali perfecta, & completa. *Maior conſtat.* Secundo; nam conſtitutiuum in ſpecie, aut quaſi ſpecie completa debet eſſe completum: natura autem diuina, eſt ſpecies, vel quaſi ſpecies completa; & conſequenter illius conſtitutiuum debet eſſe in propria linea completum. *Secundo.* Tertio, nam quia apprehenſiuum, compoſitiuum, & diſcurſiuum, quodlibet ſumptum ſeorſim, eſt aliquid incompletum in linea intel- *Tertio.*

lectiua

Digitized by Google

lectiua humana, nullum illorum ſeorſim hominem adæquatè conſtituit; ſed omnia illa ſimul ſumpta: quia vt ſic aliquid completum importans: ergo pariter, & à fortiori conſtitutiuum metaphyſicum Deitatis, debet eſſe vita intellectualis perfecta, & completa. Minor autem probatur; volitio actualis Dei eſt vita intellectualis, ergo vita intellectualis ſumpta completè, non eſt ſola intellectio, ſed etiam actualis volitio.

Antecedens oſtenditur primo, nam volitio actualis, eſt vita;
69 *Antecedens ſuadetur 1.* ſed non vegetatiua, vel ſenſitiua, vt omnibus eſt manifeſtum: ergo eſt vita intellectualis. *Secundo.* Secundo, nam volitio actualis diuina eſt formaliter, & eſſentialiter vita, puriſſima, & perfectiſſima: ergo pertinent ad ſupremum gradum vitæ; ſed ſupremus gradus vitæ, eſt ita intellectualis: ergo volitio diuina eſt vita intellectualis. *Confirm. primo.* Confirmant, & vrgent primo, omnipotentia diuina, conſtituitur adæquatè continentijs omnium creaturarum; non autem hac vel illa continentia: ergo natura diuina, quæ in vita intellectuali conſiſtit, petit conſtitui omni eo, quod rationem vitæ intellectualis ſortitur: volitio autem vita intellectualis eſt: *Secundo.* ergo petit volitione conſtitui. Confirmant ſecundo, natura creata intellectualis quæ non in actu, ſed in radice operationum conſiſtit, conſtituitur adæquatè, non per radicem intellectionis, ſed per radicem intellectionis, & volitionis: ergo ſi natura diuina non conſiſtit in radice viuendi, ſed in vltimo actu vitæ, petit non ſolum actuali intellectione, ſed etiam actuali volitione conſtitui.

70 *Reſpond. ad probationem minoris.* Reſpondeo, conceſſa maiori, negando minorem: ad illius probationem, diſtinguo antecedens: volitio actualis, eſt vita intellectualis, ſumpta vita pro operatione viuentis, concedo antecedens: ſumpta pro eſſentia viuentis, nego antecedens, & diſtinguo conſequens: ſumpta vita primo modo, concedo conſequentiam: ſumpta ſecundo modo, ſcilicet pro eſſentia viuentis intellectualis, nego conſequentiam: vt enim docet D. Thomæ *quæſt. præcedenti articul. 2. in corpore:* nomen vita fuit impoſitum à motu exteriori vitali, non tamen ipſum motum ſignificat, ſi rigorosè ſumatur, ſed eſſentiam ipſam, & naturam viuentis conſiſtentem in radice talis motus, quandoque tamen accipitur pro ipſa operatione vitali. Dicimus ergo, volitionem actualem eſſe vitam intellectualem, ſumpta vita pro operatione viuentis, non autem pro eſſentia, vel natura viuentis. Ex quo non ſequitur, naturam diuinam quæ eſt vita intellectualis perfecta, & completa, in volitione actuali conſiſtere, ſed potitus oppoſitum; nam operatio, ſi realiter diſtinguitur natura, realiter illam ſupponit; ſi autem virtualiter diſtinguitur à natura, virtualiter naturam ſupponit: ac proinde actualis Dei volitio, quæ vt oſtendimus, virtualiter diſtinguitur à diuina natura, debet illam virtualiter præſupponere.

71 *Ad 1. confirmationem.* Et ex his ad primam confirmationem, conceſſo antecedenti, diſtinguo conſequens: omni eo quod ſortitur rationem vitæ intellectualis per modum naturæ, concedo conſequentiam: per modum operationis naturæ, nego conſequentiam: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam: nam volitio Dei actualis, non eſt vita per modum naturæ viuentis, ſed per modum operationis ſupponentis naturam. *Ad 2.* Ad ſecundam confirmationem, nego ſuppoſitum conſequentis, quod nempè natura Dei, non in radice viuendi, ſed in actu vitæ conſiſtat; etenim ſicut natura creata conſiſtit in radice operationum realiter diſtincta ab illis: ita natura diuina in radice virtuali operationum diuinarum conſiſtit diſtincta ab illis, non realiter, ſed virtualiter. Vnde nec intellectio actualis, nec actualis volitio, ſed radix vtriuſque virtualis conſtituit naturam Dei.

72 *Dices.* Sed dices, quod intellectio actualis diuinam naturam conſtituat, eſt ſententia valdè probabilis inter Diſcipulos D. Thomas ergo debet eadem probabilitate defendi, quod conſiſtat in volitione actuali. Patet conſequentia primo: nam iuxta hanc *Conſequentia prob. primo.* ſententiam, natura diuina non conſiſtit in radice operationum intellectualium vitalium, ſed in vita intellectuali actuali; ſed non ſolum intellectio, ſed etiam actualis volitio, eſt vita intellectualis actualis: ergo non ſolum in Intellectione actuali; ſed *Secundo.* etiam in actuali volitione conſiſtit. Secundo, natura intellectualis conſiſtens in radice operationum, non conſiſtit adæquatè in radice intellectionis, ſed etiam in radice volitionis: ergo natura diuina conſiſtens, non in radice viuendi intellectualiter, ſed in actuali vita, petit, non ſolum intellectione actuali, ſed etiam actuali volitione metaphyſicè conſtitui.

Reſpondeo, admiſſo antecedenti, negando conſequentiam.
73 *Reſpond. ad 1. conſequentiæ probationem.* Ad primam probationem diſtinguo maiorem: in radice omnium operationum intellectualium, concedo maiorem: in radice alicuius, nego maiorem: & conceſſa minori, nego conſequentia: nam conſtituentes Dei naturam in intellectione actuali, negant in Deo radicem intellectionis, non autem radicem volitionis, & aſſerunt conſiſtere in actu intelligendi, & radice actus volendi. Ratio autem differentiæ ab ipſis in hoc conſtituitur; nam actus intelligendi, eſt primus actus naturæ intellectualis, & in hac linea perfectus, & adæquatus; volitio autem eſt actus ſecundus intellectionem vt primarium actum ſupponens. Vnde natura intellectualis non concepta vt actu intelligens, potentialis intelligitur, vt pote ſine vltima actualitate, & primaria illius lineæ; concepta vero vt intelligens, abſque vlla potentialitate intelligitur tamquam volitionis radix comparata ad illam, vt actus puriſſimus ad puriſſimum; quia actus, a quo præſcindit, etſi ſit vita intellectualis actualis, hoc habet tanquam ſecundatio pertinens ad lineam intellectiuam.

Si opponas; ante actualem intellectionem intelligitur diuina 74
exiſtentia, quæ etiam eſt actus vltimus: ergo ſi poteſt concipi vt *Si opponas.* radix volitionis abſque potentialitate, quia concipitur vt intelligens, & intellectio eſt actus prior volitione, poterit etiam concipi abſque vlla potentialitate vt radix intellectionis, per hoc quod intelligatur in vltima actualitate exiſtendi. Reſpondebunt, exiſtentia eſſe vltimam actualitatem in linea eſſentiæ, non autem *Reſpond.* in linea naturæ. Vnde per hoc, quod Deitas concipiatur ſub actualitate exiſtendi, non tollitur potentialitas in linea naturæ, ſed tantum in linea eſſentiæ; ac proinde vt Deitas concipiatur vt actus purus in linea eſſentiæ; & naturæ, oportet, vt concipiatur, non ſolum vt actu exiſtenti, ſed etiam vt actu intelligens.

Sed adhuc poteſt contra iſtam ſolutionem inſtari; ideò per 75
exiſtentiam non vitatur potentialitas naturæ ſub conceptu naturæ: quia non eſt vltima actualitas illius ſub hoc conceptu; ſed *Inſtabis.* etiam actualis intellectio, non eſt vltima actualitas naturæ intellectualis ſub conceptu volitiuæ: ergo per actum intelligendi non vitatur potentialitas naturæ ſub hoc conceptu. Probatur minor, vltima actualitas naturæ ſub conceptu volitiuæ, eſt, qua redditur actualiter volens: ſicut vltima actualitas naturæ vt intellectiuæ, eſt, qua intelligens conſtituitur; ſed per intellectionem non redditur actu volens; ergo actualis intellectio non eſt vltima actualitas naturæ intellectualis ſub conceptu volitiuæ.

Quod amplius vrgeri poteſt; nam ideò natura exiſtens, con- 76
cipitur potentialis, ſi intelligatur, non vt actu intelligens, ſed *Confirm.* vt radix actualis intellectionis; quia concipitur non exprimens actualem intellectionem, & potens illi ſubeſſe, & ab illa denominari; ſed etiam natura actu intelligens, concipitur, vt non exprimens formaliter actualem volitionem, & potens illi ſubeſſe, & denominari ab illa: ergo concipitur vt potentialis in ordine ad volitionem, vel ſi hoc abſque vlla imperfectione, & potentialitate concipitur, poterit etiam abſque vlla potentialitate, & abſque vlla imperfectione, Deitas exiſtens concipi, vt radix intellectionis.

Huic obiectioni reſpondebunt præfatæ ſententiæ Autho- 77
res, negando cauſalem maioris, vt adæquatam; ſed inſuper, *Reſp. Recentiores.* quia natura vt radicans intellectionem, pertinet ad lineam intellectionis; vnde intelligi ſine intellectione actuali, eſt concipi ſine vltima propriæ lineæ actualitate; concipi autem ſine actualitate vltima pertinente ad propriam lineam, eſt concipi vt potentiale: radix autem volitionis, non pertinet ad lineam illius; & ideò concipi ſine illius expreſſione, potentialitatem, aut imperfectionem non arguit. Et ratio aſſignati diſcriminis eſt; nam radix intellectionis, & volitionis, non comparatur primario ad vtramque iſtam actionem, ſed primo ad intellectionem, & ſecundo ad volitionem; radix autem conſtituitur in linea radicati primo inſpecti, ideò radix intellectionis eſt in linea intellectionis, non autem in linea volitionis. Per quod ad confirmationem conſtat ſolutio.

Ad ſecundæ conſequentiæ probationem, Recentiores, qui- 78
dam reſpondent, negando antecedens; nam licet natura intelle- *Ad 2. cõſequẽtiæ prob. reſpond. 1.* ctualis, ſit realiter radix intellectionis, & volitionis, formaliter autem, & metaphyſicè non conſiſtit in radice vtriuſque, ſed in radice intellectionis; eſſe autem radicem volitionis, & proprietas naturæ intellectualis ſupponens illam conſtitutam metaphyſicè per rationem radicis intellectionis. Sed non placet hæc ſolutio, & reijcitur primo; nam iuxta comunem metaphyſicorum *Contra 1* ſententia, prima proprietas naturæ intellectualis, eſt potentia intellectiua; at ſi eſſe radicem volitionis, eſſet proprietas naturæ intellectualis, eſſe prior intellectu; & conſequenter intellectus non eſſet prima proprietas: ergo eſſe radicem volitionis, non eſt proprietas naturæ intellectualis, ſed pertinet ad conſtitutionem illius. Secundo; quia conceptus naturæ, prout diſtinctus à *Secundo.* conceptu eſſentiæ, conſiſtit in radice vniuerſali omnium actuum, & potentiarum pertinentium ad talem naturam: ergo conceptus naturæ intellectualis, conſiſtit in radice intellectionis, & volitionis, intellectus, & voluntatis.

Tertio; nam ſi radix volitionis eſſet proprietas naturæ intel- 79
lectualis, radicaretur in illa; cum omnis proprietas radicetur in *Tertio.* eſſentia, & natura: ergo eſſe radicem radicis volitionis, pertinet ad conſtitutionem metaphyſicam naturæ intellectualis formaliter; ſed eadem ratio eſt de radice volitionis, ac de radice radicis volitionis, vt pertineat, vel non pertineat ad conſtitutionem metaphyſicam naturæ intellectualis: ergo eſſe radicem volitionis eſt de conſtitutione metaphyſica illius. Denique; nam ſequeretur, *Quarto.* tot eſſe multiplicãdas proprietates alicuius natura radicales, quot eſſent in illa potentiæ, & operationes; hoc autem à nemine aſſertũ eſt: ergo falſa eſt doctrina traditę ſolutionis. Patet ſequela, quia nam-

namque volitio eſt operatio ab intellectione diſtincta, & voluntas potentia diſtincta ab intellectu, eſſe radicem volitionis, diſtinguitur à præfatis Recentioribus, ab eſſe radicem intellectionis, & adſtruitur proprietas naturæ intellectualis: ergo ſi detur alia operatio diſtincta a volitione, eſſe radicem illius, erit etiam naturæ proprietas; & conſequenter, tot erunt multiplicandæ proprietates in radice, quot fuerint operationes, & potentiæ alicuius naturæ.

80 *Reſp. 2.* Quare prætermiſſa hac ſolutione, ad ſecundæ conſequentiæ probationem conceſſo antecedenti, nego conſequentiam. Ratio autem diſcriminis eſt; nam à radice intellectionis, non diſtinguitur obiectiuè a radice volitionis; ſed eadem formalitas abſque diſtinctione obiectiua eſt vtriuſque operationis radix: eo quod non comparatur ad vtramque æquè primo, ſed primo ad intellectionem, & ſecundo ad volitionem; & ideò eſſe vtriuſque operationis radicem, pertinet ad metaphyſicam conſtitutionem naturæ intellectualis, volitio autem ab intellectione diſtinguitur virtualiter, & ratione ratiocinata obiectiua, & volitio intellectionem, vt priorem ſupponitur, tamquam operatio naturæ intellectualis; ac proinde præſupponit illa metaphyſicè conſtitutam.

81 *Inſtabis.* Sed inſtant contrarij Authores; ideò intellectio, & volitio virtualiter diſtinguuntur, & ratione ratiocinata obiectiuè; quia de illius verificantur contradictoria, nempè, verbum per intellectionem procedere, & non per volitionem, & Spiritum Sanctum è contra; ſed etiam de radice intellectionis, & de radice volitionis verificantur contradictoria: ergo diſtinguuntur virtualiter, & ratione ratiocinata obiectiua. Probant minorem: principium radicale intelligendi, in quantum tale, eſt principium verbi mentalis, non autem amoris, & principium radicale, volendi; in quantum tale, formaliter eſt principium amoris creati, non autem verbi: ergo de radice intelligendi, & volendi radice, verificantur contradictoria; & conſequenter diſtinguuntur virtualiter, & ratione ratiocinata.

82 *Reſpond.* Reſpondeo, admiſſa maiori, negando minorem. Ad probationem diſtinguo antecedens: ly *in quantum* reduplicante id, quod radix intellectionis, & volitionis dicit *in recto*, nego antecedens: reduplicante id, quod dicit *in obliquo*, & *deconnotate*, concedo antecedens: & ſub eadem diſtinctione conſequentis, concedo, & nego conſequentiam: nam ſicut in omnipotentia diuina continentia hominis non diſtinguitur virtualiter à continentia æqui *pro recto*, ſed tantum pro connotato *in obliquo*. Vnde, in quantum continet hominem, continet equum, ly *in quantum* determinante rectum, non vero determinante obliquum: ita radix volitionis, & radix intellectionis non diſtinguuntur virtualiter, pro eo, quod radix importat *pro recto*, ſed tantum pro importato *in obliquo*. Ac proinde ly *in quantum* determinante id, quod radix dicit *in recto*, principium radicale intelligendi, in quantum tale, eſt principium, non ſolius verbi, ſed etiam amoris, & principium radicale volendi, in quantum tale, non ſolum eſt principium amoris, ſed etiam verbi; ſecus autem, ly *in quantum tale*, cadente ſupra rectum, & obliquum; & ſicut ex eo, quod omnipotentia, vt continens hominem, non contineat equum, ly *ut* cadente ſupra id, quod continentia dicit *in obliquo*, non ſequitur virtualis diſtinctio in omnipotentia pront continente hominem, & equum; nec ſequitur virtualis diſtinctio in natura intellectuali vt radice intellectionis, & volitionis.

83 *Tertia Reſp.* Secundo reſponderi poteſt ad ſecundam probationem conſequentiæ, aliam rationem diſcriminis conſtituendo; nam radix intellectionis, & radix volitionis, dato, quod inter ſe diſtinguantur obiectiuè, non eſt cur adæquatè diſtinguantur, ſed tantum inadæquatè. Quæ diſtinctio non obſtat, quominus vterque conceptus ingrediatur metaphyſicam naturæ conſtitutionem, vt conſtat in ratione eſſentiæ, & ratione naturæ, quæ diſtinguuntur ratione ratiocinata; quia tamen non diſtinguuntur adæquatè, ſed inadæquatè tantum, ex vtraque conſtat metaphyſicè Deitas: diſtinctio autem volitionis ab intellectione eſt virtualis adæquata. Tum, quia inter actus maior diſtinctio intercedit, quam inter radices actuum. Tum etiam, quia obiecta formalia illarum, ſunt formaliter diſtincta. Tum etiam, quia intellectio, & volitio creata, quibus æquiualent, & per quarum ſpecies à nobis concipiuntur, ſunt forma iter adæquatè diſtinctæ. Tum denique; nam ſi intellectio diuinam naturam conſtituit, volitio comparatur ad illam; tamquam operatio virtualiter egrediens ab illa, inter principium autem virtuale, & operationem egredientem à principio virtuali adæquata diſtinctio intercedit: ſicut inter principium reale, & realem operationem, realis adæquata diſtinctio inuenitur; & ideò per vtrumque actum, intellectionem, ſcilicet, & volitionem nequit metaphyſicè diuina natura conſtitui.

§. V.

Voluntatem per modum actus primi non eſſe de metaphyſica Deitatis conſtitutione, probatur.

84 *Secunda concluſio.* Sit ſecunda concluſio: *Voluntas per modum potentiæ, ſeu vt principium proximum volitiuum, non eſt de conſtitutione metaphyſica diuinæ naturæ.* Hæc concluſio eſt de mente Caietani *infra quæſt. 41. artic. 5.* vbi docet, naturam diuinam eſſe principium; radicale *quo* diuinarum proceſſionum intellectum autem, & voluntatem obtinere rationem principij *quo* proximi. Quæ doctrina nequit ſubſiſtere, niſi natura diuina ab intellectu, & voluntate diſtinguatur ratione, & in radice illorum conſiſtat; ac proinde ad intellectum, & voluntatem ratione noſtra conſtituta ſupponatur.

85 *Nota.* Ante cuius probationem aduerto, quod ſi voluntas, vt eſt proxima facultas, à radice volitionis diſtinguatur virtualiter, aut ratione ratiocinata, non erit conſtitutiuum metaphyſicum diuinæ naturæ, ſed illam conſtitutam ſupponit, quod non negabit Arrubal, contra quem ſpecialiter noſtra concluſio procedit, & colligitur ex dictis; nam eo ipſo, quod hæc diſtinctio inter voluntatem, & radicem volitionis intercedat, conſiſtit natura diuina in radice, non ſolius volitionis, ſed etiam facultatis proximæ volitiuæ; ſed quia in radice volitionis conſiſtit, præſupponitur ad illam virtualiter, & ratione conſtituta: ergo ſi virtualiter diſtinguitur a facultate proximè volitiua, ad illam præſupponetur metaphyſicè conſtituta. Quod autem in Deo natura, & facultas proximè volitiua diſtinguantur virtualiter, aut ratione ratiocinata.

86 *Prob. concluſio 1. ex D.Th.* Probo primo ex D. Thoma *in 1. diſtinct. 7. quæſt. 1. articulo 1. ad ſecundum*, illis verbis: *Dicendum, quod natura, vel eſſentia comparatur ad duo, ad habentem, & ad id cuius natura eſt principium; inter eſſentiam igitur, & habentem eſſentiam, non cadit aliqua potentia media, quantum ad actum ipſius eſſentiæ, in habentem, qui eſt eſſe, ſed ipſa eſſentia dat eſſe habenti, & ille actus eſt, quaſi actus primus; egreditur etiam ab eſſentia, alius actus, qui eſt etiam actus habentis eſſentiam, ſicut agentis, & eſſentia ſicut principij agendi, & iſte actus ſecundus dicitur operatio, & inter eſſentiam, & talem operationem, cadit virtus media differens ab vtroque, in creaturis etiam realiter, in Deo ratione tantum, & talis actus eſt generare.* Hæc D. Thom. ex quibus ſic argumentor; inter actum ſecundum, qui eſt operatio, & eſſentiam, mediat virtus, ſeu potentia ratione diſtincta ab eſſentia, & actu ſecundo, vt expreſsè docet Diuus Thomas; ſed volitio eſt actus ſecundus, qui eſt operatio: ergo inter illam, & eſſentiam mediat virtus, ſeu potentia ab vtroque extremo ratione noſtra diſtincta; ſed hæc virtus eſt voluntas per modum actus primi; ergo ſic ſumpta voluntas diſtinguitur ratione ab eſſentia, vel natura diuina.

87 *Secundo ex eodem D.Th.* Secundo, ex eodem Diuo Thoma *in 1. diſtinct. 22. quæſt. 1. artic. 3. ad 4.* illis verbis: *Dicendum, quod differunt nomina attributorum ſecundum rationem, non tamen, quæ ſit ſolum in ratiocinante, ſed quæ ſaluatur in ipſa re ſecundum veritatem, & proprietatem rei: omnia enim huiuſmodi dicuntur de Deo, & creaturis, non æquiuocè, ſed ſecundum vnam rationem analogiè: vnde cum in creatura ratio ſapientiæ non ſit ratio bonitatis, oportet, quod etiam hoc in Deo ſit verum: ſed in hoc differt, quod in Deo idem ſunt re, in creaturis differunt re.* Quod etiam docuerat *diſtinct. 2. quæſt. 1. artic. 2. in corpore*, & *quæſt. 7. de potentia artic. 6.* Ex quibus verbis tale argumentum conficio; quia ſapientia, & bonitas, dicuntur de Deo, & creaturis, non æquiuocè, ſed analogicè, & in creaturis ratio ſapientiæ non eſt ratio bonitatis, bonitas, & ſapientia diſtinguuntur in Deo ratione ratiocinata; ſed natura intellectiua, & facultas proxima volitiua, dicuntur de Deo, & creaturis, non æquiuocè, ſed ſecundum rationem analogam, & ratio naturæ intellectualis, non eſt in creaturis ratio voluntatis, ſeu facultata proxima volitiua: ergo natura intellectualis, & voluntas, ſeu facultas proxima volitiua ratione ratiocinata diſtinguuntur in Deo.

88 *Si opponas.* Si opponas: perſonalitas, & relatio dicuntur de Deo, & creaturis, ſecundum vnam rationem analogam: & in creaturis ratio perſonalitatis, non eſt ratio relationis; & tamen perſonalitas, & relatio, non diſtinguuntur in Deo ratione ratiocinata: ergo ex eo quod natura, & voluntas dicantur de Deo, & creaturis, ſecundum vnam rationem analogam, & in illis ratio naturæ, non ſit ratio voluntatis, non ſequitur, quod in Deo diſtinguantur ratione ratiocinata.

89 *Reſpond.* Reſpondeo, conceſſis maiori, & minori, negando conſequentiam: ratio autem diſcriminis eſt, nam quæ in creaturis, ex illarum limitatione proueniunt, tranſlata ad Deum, in quo non habet locum limitatio, non manent. Eſt autem hæc differentia inter perſonalitatem, & relationem ex vna parte, & ſapientiam, & bonitatem, naturam, & bonitatem ex alia; quod in relatione, & perſonalitate, non ſolum realis diſtinctio, ſed etiam diſtingui ratione ratiocinata, & diffinitione adæquata, proueniet ex limitatione; in ſapientia autem, & bonitate, in natura, & voluntate, tametſi realis diſtin-

Digitized by Google

diſtinctio ex limitatione proueniat, diſtinctio rationis, & diffinitionis adæquata, non procedit ex limitatione, ſed ex proprijs illorum conceptibus; & ideò perſonalitas, & relatio in Deo, nec retinent realem diſtinctionem, nec rationis obiectiuæ adæquatæ; at vero ſapientia, & bonitas, natura, & voluntas in Deo excluſa reali diſtinctione, retinent diſtinctionem rationis ratiocinatæ obiectiuæ, & adæquatæ.

90 *Ratio doctrinæ traditæ.* Si autem huius rationem inquiras? Reſpondeo, eam eſſe; nam quod ratio perſonalitatis in creaturis, non ſit ratio relationis, prouenit ex eo, quod perſonalitas creata ſub conceptu abſoluto, præſtat incommunicabilitatem; quod vero conceptus abſolutus præbeat realem diſtinctionem, ex limitatione prouenit; inente namque infinita, ſola relatio multiplicat, & diſtinguit realiter; & ideò quod in creatis ratio perſonalitatis, non ſit ratio relationis, ſed differant diffinitione adæquata, prouenit ex limitatione. Quod autem facultas proxima, & natura intellectiua, differant diffinitione, & ratio vnius non ſit ratio alterius, prouenit ex conceptu principij radicalis, & principij proximi volitiui; in eo autem quod principium proximum differat virtualiter à principio radicali, limitatio non importatur; ac proinde quod ratio naturæ, non ſit ratio voluntatis, non oritur ex limitatione, licet ex illa proueniat, quod realiter diſtinguuntur. Ex quo vlterius fit, ſemota reali diſtinctione, manere in Deo diſtinctionem rationis ratiocinatæ adæquatam inter naturam, radicaliter volitiuam, & facultatem proximam volitiuam.

91 *Tertio probatur cõcluſio. Minor ſuadetur primo.* Tertio probatur, voluntas diuina conſiſtit in facultate proxima volitiua, natura autem diuina in radice volitionis; ſed facultas proxima volitiua, diſtinguitur virtualiter à principio radicali volitionis: ergo inter voluntatem, & naturam diuinam, eſt virtualis diſtinctio. Minor, in qua eſt poſita difficultas, oſtenditur primo: principium radicale volitionis non reſpicit immediate volitionem, ſed intellectionem immediate, & ſecundario, & mediate volitionem; facultas autem proxime volitiua, immediate, & primario reſpicit volitionem: inter quos actus, eſt virtualis adæquata diſtinctio; ſed diſtinctio, & vnitas principiorum, ſumitur ex actibus, in ordine ad quos immediate comparantur: ergo radix volitionis, & facultas proximè volitiua virtualiter diſtinguuntur.

92 *Secundo.* Secundo probatur minor; nam facultas proxima volitiua, & facultas proxima intellectiua diſtinguuntur virtualiter adæquate, ſicut intellectio, & volitio, à quibus ſpecificantur, virtualiter diſtinguuntur; ſed radix intellectionis non diſtinguitur virtualiter, ſaltim adæquate à radice volitionis, vt conſtat ex dictis: ergo facultas proxima volitiua à radice volitionis virtualiter diſtinguitur.

Tertio. Tertio; nam formalitas virtualiter dimanans, virtualiter diſtinguitur à principio, à quo dimanat; ſicut dimanans realiter, diſtinguitur realiter a principio dimanationis, & actus virtualiter elicitus, virtualiter diſtinguitur à principio virtuali elicientiæ; ſed facultas proxime volitiua, virtualiter dimanat à radice volitionis; eſt enim vitalis *vt quod*; de ratione autem potentiæ *vt quod* vitalis, eſt conuenire ab intrinſeco dimanatiue; ſicut de ratione vitæ actualis, eſt conuenire ab intrinſeco elicitiue: ergo differt virtualiter à radice volitionis.

93 *Quarto.* Quarto probatur, actualis volitio diſtinguitur virtualiter à radice volitionis: ergo potentia proximè volitiua virtualiter à radice volitionis diſtinguitur. Tum, quia nulla eſt ratio aſſignabilis, cur diſtinctio actus volendi à radice volitionis ſit ex conceptibus illorum formalibus, & non diſtinctio facultatis proximæ volitiuæ à radice volitionis. Tum etiam, nam identitas principij proximi, potius eſt cum actu ſecundo, quam cum principio radicali actus; vt in creaturis videmus, in quibus potentia proxima eſt in eodem genere cum actu, nempè, in genere accidentis; non autem cum principio radicali, quod eſt in genere ſubſtantiæ: ergo ſi actualis volitio diſtinguitur virtualiter à principio radicali volendi, facultas proxima volitiua diſtinguitur virtualiter a radice volitionis.

Quinto. Denique probatur minor, omnipotentia; quæ eſt facultas proximè producendi *ad extra*, eſt attributum virtualiter diſtinctum a natura diuina, vt radice operationis virtualiter tranſeuntis: ergo pariter facultas proximo volitiua, diſtinguitur virtualiter à radice volitionis.

94 *Reſpond. Arrubal.* Reſpondet Arrubal, negando conſequentiam: & rationem diſcriminis reddit; naturá namque diuina non ſumitur immediate per comparationem ad actiones *ad extra*, ſed per comparationem ad actionem *ad intra* atque adeò ſe ipſa, eſt potens proxime ad actiones intelligendi, & volendi, ad operationes autem *ad extra*, non ſe ipſa, ſed mediante attributo virtualiter ab illa diſtincto potens proxime conſtituitur.

Contra 1. Sed contra primo, non minus eſt infinita diuina natura in ratione productiuæ *ad extra*, quam in ratione volitiuæ; ſed infinitas in ratione productiuæ, non obſtat, quominus facultas proxime productiua, virtualiter diſtinguatur ab illa: ergo pariter, non obſtabit infinitas in ratione volitiuæ, quominus facultas proxime volitiua, à natura diuina diſtinguatur virtualiter. Patet conſequentia; nam ratione infinitatis naturę; quatenus volitiuę, mouetur Arrubal, vt facultatem proximè volitiuam adſtruat indiſtinctã virtualiter à radice volitionis.

95 *Secundo.* Secundo; non enim eſt minus eſſentiale naturæ diuinæ, eſſe radicaliter productiuam *ad extra*, quam eſſe radicaliter volitiuam: ergo ſi non identificat ſibi re, & ratione vim proxime productiuam *ad extra*; pariter nec ſibi virtualiter identificat vim proxime volitiuam. Tertio, natura diuina non comparatur cum volitione primario, ſed ſolum cum intellectione, quæ eſt primus actus naturæ intellectualis: ergo quamuis, ſtando in doctrina traditæ ſolutionis, potentia intellectiua non differat virtualiter à natura diuina, non ſequitur, idem de diuina voluntate dicendum, ſed potius oppoſitum.

96 *Vltimo probatur concluſio.* Denique principaliter ſuadetur concluſio ad hominem contra iſtum Authorem; ipſe namque fatetur, voluntatem diuinam per comparationem ad creaturas ſecundario dilectas, eſſe attributum naturæ, virtualiter diſtinctum ab illa; ſed in eodem formaliſſime conſiſtit diuina voluntas per comparationem ad Deum primo dilectum, & ad creaturas ſecundario dilectas: ergo etiam vt comparata cum Deo primo dilecto, eſt attributum naturæ virtualiter ab illa diſtinctum. Minor oſtenditur primo intellectus, & voluntas creata, in eodem formaliſſime conſiſtunt, per comparationem ad obiectum primarium, & ſecundarium: ergo diuina voluntas per comparationem ad vtrumq; obiectum, eſt eadem. Secundo, nam eo in ipſo, quod natura diuina intelligatur potens velle obiectum primarium, etiam intelligitur potens ad obiectum ſecundarium: ergo in eodem formaliſſime conſiſtit diuina voluntas ad vtrumque obiectum comparata.

97 *Dices.* Dices, ad obiectum ſecundarium, non eſſe potentem proxime, niſi mediante actu terminato ad primarium: & id circo in tali actu conſiſtit facultas proxime volitiua obiecti ſecundarij; cumque actus, quo Deus obiectum primarium diligit, diſtinguatur virtualiter à diuina natura; fit conſequens, quod voluntas diuina cum ſecundario obiecto comparata, differat virtualiter à natura.

Contra. Sed contra, quod inter obiectum primarium, & obiectum ſecundarium mediet actus, quo Deus primarium obiectum diligit, non tollit quominus ante illum ſit potens proximè, & immediatè immediatione potentiæ ad obiectum primarium amandum: ergo hæc mediatio non tollit, quominus ante actum quo attingitur obiectum primarium, ſaluetur diuina voluntas, etiam per comparationem ad obiectum ſecundarium. Conſequentia patet: nam voluntas diuina conſiſtit in potentia proxime, & immediate volitiua immediatione potentiæ.

98 *Antecedens oſtenditur 1.* Antecedens autem oſtenditur primo; nam in voluntate creata ante amorem obiecti ſecundarij antecedit amor obiecti primarij, ſed hæc mediatio non tollit, quominus ante actum terminatum ad obiectum primarium, ſaluetur potentia proxime, & immediate volitiua immediatione potentiæ, etiam per comparationem ad obiectum ſecundarium: ergo pariter, quod ante attingentiam obiecti ſecundarij detur in voluntate diuina amor obiecti primarij, non tollit, quominus ante illum ſit potens proxime, & immediatè immediatione potentiæ.

Secundo. Secundo, nam in voluntate creata ante electionem mediorum intentio finis neceſſario præcedit; & tamen ante intentionem ſaluatur facultas proxime volitiua erga media: ergo idem quod prius.

99 *Tertio.* Denique: nam immediatio potentiæ, & facultatis proxime volitiuæ non excludit omne medium, ſed tantum medium, per modum facultatis proxime volitiuæ; ſed amor obiecti primarij non habet rationem facultatis proximè volitiuæ reſpectu obiecti ſecundarij: ergo illius mediatio tollit ante talem actum facultatem immediatione potentiæ. Minor patet in creaturis, amor namque obiecti primarij, quamuis antecedat ad amorem ſecundarij, non tamen habet rationem facultatis proximæ ad illum; & ſimiliter quamuis intentio antecedet electionem, non eſt facultas proxime volitiua reſpectu electionis: ergo pariter in Deo amor obiecti primarij, eſtò ab amore ſecundarij diſtinguatur, & illum præcedat, non tamen habet rationem facultatis, aut potentiæ proximæ reſpectu talis amoris.

§. VLTIMVS.

Argumentis in contrarium occurritur.

100 *Sententia P. Arrubal explicatur.* Contrariam noſtræ concluſioni ſententiam tenet Arrubal *diſput. 49. cap. 1. 2. & 3.* vbi diſtinguit inter voluntatem diuinam, prout in actu ſecundo, & prout in actu primo, & hoc ſecundum membrum duplici conſideratione partitur, ſcilicet, per comparationem ad Deum primario dilectum, & per comparationem ad creaturas ſecundario dilectas: aſſerit ergo voluntatem Dei, prout in actu ſecundo, hoc eſt, volitionem diuinam, non eſſe de conſtitutione metaphyſica diuinæ naturæ; conſideratam vero, prout in actu primo, per comparationem ad Deum primario dilectum, eſſe ipſa naturam diuinam abſque virtuali diſtinctione; ac proinde eſſe de metaphyſica conſtitutione illius; prout vero ad creaturas ſecundario dilectas comparatur, eſſe attributum naturę diuinæ; conſiſtens in volitione Dei, vt terminata ad obiectum primarium, quatenus in illa, prout ſic terminata, eſt indifferens, vt terminetur, vel non terminetur ad creaturas.

101 Pro cuius ſententia, contra noſtram concluſionem arguitur primo;

Digitized by Google

Arguitur 1. contra noſtram concluſionem pro hac ſententia. Antecedens probatur 1. Secundo. primò ; natura diuina eſt proximè potens ad volendum ſe ipſa : ergo voluntas non diſtinguitur virtualiter à natura diuina;& conſequenter eſt de metaphyſica conſtitutione illius . Antecedens oſtendirur primo ; inde namque in creaturis conſtituimus potentias à natura diſtinctas , quia operatio eſt accidens , natura vero ſubſtantia, & hæc nequit eſſe principium proximum operationis, quæ eſt accidens , eo quod potentia proxima , & actus debent eſſe in eodem genere ; ſed diuina volitio non eſt accidens , ſed ſubſtantia : ergo natura diuina , eſt proximè potens velle ſe ipſa . Secundo , eſſentia diuina , eſt potens proximè exiſtere per ſe ipſam abſque potentia proxima ad exiſtendum virtualiter ab illa diſtincta ; quia exiſtentia , eſt actus ſubſtantialis ; ſed etiam diuina volitio actus ſubſtantialis eſt : ergo natura diuina ſub conceptu naturæ , eſt potentia proxima ad illam abſque aliquo virtualiter ab illa diſtincto .

102 *Tertio Conſequentia prob. primo.* Denique probat antecedens Arrubal ; etenim natura diuina eſt infinita in ratione volitiuæ : ergo abſque aliquo ab illa diſtincto eſt potens proximè velle. Probat conſequentiam primo; nam in creaturis , ideò ponimus potentias diſtinctas ab eſſentia , & natura ; quia hæc limitata eſt , & finita : ergo cum eſſentia diuina , ſit in ratione volitiuæ infinita , non indiget ad volendum facultate proxima diſtincta .

Secundo. Secundo; nam perfectio in aliqua linea infinita , ſe ipſa abſque aliquo ab illa diſtincto, continet omnem perfectionem talis lineę; ſed facultas proxima ad volendum, eſt in linea volitiua: ergo ſi natura diuina eſt in ratione volitiuæ infinita , ſe ipſa abſque aliquo ab illa diſtincto eſt potens proximè velle .

103 *Respond. ad 1. prob. antecedentis.* Reſpondeo , negando antecedens : ad cuius primam probationem dicatur , rationem diſtinguendi realiter potentias à natura in creaturis , eſſe illam , quæ in *maiori* aſſignatur ; non autem diſtinguendi potentias à natura ratione , aut diffinitione , ſed propria vniuſcuiuſque eſſentia , & natura . Vnde conceſſa minori , nego conſequentiam , vel diſtinguo conſequens : eſt proximè potens velle ſe ipſa , per excluſionem potentiæ realiter ab illa diſtinctæ , concedo conſequentiam : per excluſionem potentię , virtualiter , & ratione diſtinctæ , nego conſequentiam .

Ad 2. Ad ſecundam , nego cauſalem maioris , vt adæquatam , ſed ideò eſt potens proximè exiſtere abſque aliquo ab illa virtualiter diſtincto ; quia eſſentia ex proprio conceptu , eſt potentia proxima ad exiſtendum , vt conſtat in eſſentijs creatis , quæ ſe ipſis ſunt in potentia proxima ad exiſtendum ; natura autem non conſiſtit in potentia proxima ad operandum , ſed in radice operationis, vt cõſtat in naturis creatis, quibus competit ratio naturæ, & tamen non ſunt potentiæ proximæ ad operandum . Vnde natura indiget , vt poſſit proximè, formalitate diſtincta diſtinctione reali in creaturis, & diſtinctione virtuali, & rationis in Deo.

104 *Inſtatur* Et ſicut ex eo quod in creaturis potentia proxima ad exiſtendum , non diſtinguatur realiter ab eſſentia , non licet colligere , potentiam proximè operatiuam eſſe realiter à natura indiſtinctam : ita ex eo quod in Deo potentia proxima ad exiſtendum , ſit virtualiter indiſtincta ab eſſentia, non licet inferre , potentiam proximè volitiuam ſimili indiſtinctione à natura gaudere . Poteſt etiam aliud diſcrimen conſtitui ; potentia namque proxima ad exiſtendum non eſt vitalis : vnde nec indiget dimanare ab eſſentia ; potentia autem proximè volitiua , eſt vitalis *vt quod* ; ac per conſequens petit ſaltim virtualiter dimanare à natura ; cumque virtualis dimanatio virtualem petat diſtinctionem à principio , à quo dimanat ; ſicut realis dimanatio realem diſtinctionem expoſcit : fit conſequens , quod potentia proximè volitiua petat virtualiter diſtingui à natura ; potentia autem proxima ad exiſtendum , non petat ſic diſtingui ab eſſentia .

105 *Ad 3. Ad 1. conſequentiæ prob.* Ad tertiam probationem antecedentis , conceſſo antecedenti , nego conſequentiam . Ad cuius primam probationem , diſtinguo antecedens : potentias realiter à natura diſtinctas concedo antecedens : potentias diffinitione , & ratione diſtinctas , nego antecedens , vel cauſalem antecedentis, & conſequentiam ; nam licet ratio diſtinguendi realiter potentias à natura increatis , ſit limitatio naturæ : & conſequenter realis releganda ſit hæc diſtinctio potentiarum à natura diuina , quia illimitata , & infinita eſt; ratio tamen diſtinguendi ratione potentias a naturis creatis , non eſt limitatio naturæ , ſed quia gaudent diſtinctis diffinitionibus; natura namque diffinitur per radicale poſſe, potentiæ autem per poſſe proximum , & ideò quamuis natura diuina infinita ſit , potentia proxima volitiua virtualiter ab illa diſtinguitur .

106 *Ad 2.* Ad ſecundam conſequentiæ probationem, conceſſa maiori, diſtinguo minorem : eſt in linea volitiua radicali , & per modum naturæ , nego minorem : in linea volitiua proxima , & per modum potentiæ , concedo minorem , & nego conſequentiam ; naturam namque diuina , licet realiter , & identicè formaliter ſit in omni linea infinita ; cæterum ſub conceptu naturæ , prout ab attributis diſtincta , non eſt ratione formaliter infinita , in omni linea , ſed tantum in linea naturæ , & radicis operandi ; facultas autem proxima ad volendum , etſi ſit in linea volitiua ſumpta veluti genericè , non tamen eſt in linea ſpecifica naturæ , & radicis , ſed in linea proximæ potentiæ , ac proinde quamuis natura diuina petat identificari realiter , entitatiuè , & formaliter cum potentia proximè volitiua, non tamen petit identificari cum illa, ratione, vel virtualiter; ſicut quamuis petat cum volitione actuali realiter identificari , non tamen petit virtualem , & rationis identitatem cum illa ; eo quod actualis volitio , quamvis ſit in linea generica volitiua , non tamen pertinet ad ſpeciem, vel quaſi ſpeciem , naturæ , vel radicalis principij .

Secundo arguitur , & inſtatur contra iſtam ſolutionem : inde namque virtualiter diſtinguimus actualem volitionem à natura diuina , quia cum ſit actio vitalis , virtualiter à principio vitæ egreditur , egreſſus autem virtualis abſque virtuali diſtinctione non datur ; ſed hæc ratio in potentia volitiua non militat : ergo non eſt cur illam diſtinguamus virtualiter à natura diuina . Reſpondeo , prætermiſſa maiori tamquam cauſali adæquata diſtinguendi volitionem à natura diuina , & conceſſa minori , negando conſequentiam : nam licet ratio iſta in potentia volitiua non militet , militant aliæ , quibus noſtram concluſionem probauimus , & inter alias militat ratio huic maximè affinis , nempè , virtualis dimanatio : nam ſicut virtualis egreſio petit diſtinctionem virtualem inter principium, & actum: ita virtualis dimanatio virtualem diſtinctionem inter principium & formalitatem dimanantem expoſcit ; licet autem facultas proximè volitiua , non egrediatur à natura Dei vt actio , ab illa tamen vt potentia dimanat , & ideò petit virtualiter à natura diſtingui . 107 *Secundo arguitur* *Respond.*

Sed dices , ſi virtualiter dimanaret à natura , hoc haberet ex conceptu vitalis vt *quod* ; ſed ex hoc non probatur virtualis dimanatio à natura : ergo talis dimanatio non datur . Maior cum conſequentia tenet . Minor autem probatur , etenim natura ſub conceptu naturæ eſt vitalis, nedum vt *quo* , verum etiam vt *quod* ; & tamen non dimanat realiter , nec virtualiter , ab aliquo principio vitali , vt conſtat in natura creata , & in natura diuina : ergo ex conceptu vitalis , non probant virtualis dimanatio . Reſpondeo , diſtinguendo maiorem : ex conceptu vitalis , vt ſic , nego maiorem : ex conceptu vitalis per modum principij proximi , concedo maiorem : & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam . Nec obſtat probatio in contra ; natura namque non eſt vitalis per modum principij proximi , ſed per modum primæ radicis viuendi , licet autem de conceptu vitę primæ , & radicalis , non ſit egredi à principio vitæ , aliàs daretur proceſſus in infinitum; de ratione tamen vitalis per modum principij proximi , eſt eſſe à principio vitali per realem dimanationem , vel ſaltim per virtualem . 108 *Dices.* *Respond.*

Et inſto in creaturis argumentum ; etenim natura creata , tamet ſi vitalis ſit , non egreditur , nec realiter dimanat ab aliquo; & tamen actiones vitales realiter à principio egrediuntur , & potentiæ vitales realiter à principio primo vitæ dimanant; & ſi non dimanarent , non eſſent vitales vt *quod* . Pariter ergo in præſenti , natura diuina , quia eſt vitalis per modum principij radicalis, & primordialis vitæ , à nullo egreditur , nec dimanat virtualiter, actualis autem volitio , quia eſt vitalis per modum operationis , egreditur virtualiter , & facultas proxima volitiua , quia eſt vitalis per modum principij proximi , virtualiter à principio radicali vitæ , quod eſt natura , dimanat . Et hæc de iſta diſputatione applicanda litteræ Magiſtri *in 1. diſtinct. 45. §. 2. ibi : Et licet idem ſit Deo velle , quod eſſe .* 109 *Inſtatur* *M. Sent.*

DISPVTATIO XLVII.

An detur in Deo voluntas per modum potentiæ?

§. I.

Referuntur ſententiæ , & ſtatuitur prima concluſio .

VIdimus diſputatio præcedenti , volitionem , & voluntatem diuinam diſtingui metaphyſice à natura Dei, nec eſſe illius metaphyſica conſtitutione ; modò in examen vocamus an ſit conſtituenda in Deo , non ſolum actualis volitio, ſed etiam volitiua potentia aliqua ratione ab actuali volitione diſtincta? Qua in re , vt extra controuerſiam ſupponimus, non eſſe in Deo potentiam volitiuam ſeparabilem ab actu volendi. Quod probant : tum ſuprema actualitas : tum etiam omnimoda immutabilitas , quæ neceſſario Deo conueniunt; potentia namque realiter ſeparabilis eſt actu ſumme actualis non eſt; nec etiam eſt immutabilis; cum eo ipſo, quod ab actu ad non eſſe actus tranſiret , neceſſario mutaretur ; Deus autem eſt omnino immutabilis , & omnis illius perfectio eſt ſumme actualis : ergo nequit eſſe in ipſo potentia volitiua realiter ſeparabilis ab actu volendi . 1 *Titulus explicatur.* *Supponitur 1.*

Secundo , exploratum eſt aliud omnes , non dari in Deo potentiam volitiuam, realiter ab actuali volitione diſtinctam. Quod patet primo ; nam potentia realiter ab actu diſtincta limitata eſt, & finita , vtpote non ſibi identificans realiter omnem perfectionem ſimpliciter : voluntas autem diuina infinita eſt per eſſentiam : ergo nequit ab actuali volitione realiter eſſe diſtincta . Secundo: 2 *Secundo ſupponitur.* *Prob. 1.* *Secundo.*

Digitized by Google

cundo: nam potentia realiter diſtincta ab actu, eſt in potentia reali ad ipſum, & cum illo realiter componit; ſed primum repugnat ſummæ actualitati omnis perfectionis diuinæ, ſecundum ſummæ Dei ſimplicitati: ergo voluntas diuina nequit realiter diſtingui ab actuali volitione.

3 *Tertio.* Tertio: nam actualis volitio à potentia volitiua diſtincta, neceſſario eſſet creata, vtpote realiter producta ſecundum perfectionem abſolutam; ſed volitioni diuinæ repugnat eſſe creatam: ergo, & quod ſit à potentia volitiua realiter diſtincta. Denique;

Quarto. nam potentia realiter diſtincta ab actu realiter, eſt propter illum, & ab illo realiter ſpecificatur; ſed repugnat perfectionibus diuinis, eſſe propter aliud à ſe, & ab aliquo diſtincto à ſe ipſis ſpecificationem ſumere; cum illis omnis realis dependentia repugnet; aliàs neceſſent a ſe, neceſſent vltimus finis: ergo potentia volitiua Dei nequit realiter diſtingui ab actuali volitione.

4 *Tertio ſupponitur.* Ex quibus manifeſtum fit tertio, non dari potentiam in Deo, quæ ſit principium reali formali influxu volitionem principians; nam inter principium realiter formaliter influens, & id, quod eſt è principio, neceſſario interuenit diſtinctio realis, nec aliunde inter diuinas perſonas realis diſtinctio probatur, niſi quia filius realiter à Patre procedit, & tertia perſona à Patre, & Filio realiter; ſed diuina volitio non diſtinguitur realiter à diuina voluntate: ergo voluntas non eſt reale illius principium.

5 *Quarto ſupponitur. Scotus. Mairon. Villegã. Araujo.* Ex iiſdem etiam manifeſte colligitur, non dari voluntatem in Deo, quæ ſit reale formale principium volitionis diuinæ. Cuius contrarium docuiſſe Scotum *in 2. diſtinct. 25. quæſt. vnica.* Maironium *in 1. diſtinct. 36. quæſt. 3. art. 2. & diſtinct. 46. quæſt. 3. art. 3.* & Villegam *controuerſia 9. cap. 1.* refert Illuſtriſſimus Araujo *in præſenti dub. 2.* eo quod inter voluntatem, & volitionem Dei ſtatuunt diſtinctionem realem formalem: qua poſita, reali formali egreſſione egredietur à voluntate volitio, & voluntas erit reale formale volitionis principium. Noſtra tamen

Probat. ſuppoſitio communis eſt apud Theologos; conſtatque ex oppoſito principio; nam inter principium reale formale, & id quod eſt à principio, neceſſario interuenit diſtinctio reali formalis; at inter volitionem, & voluntatem, non datur diſtinctio realis formalis, vt de omni attributo Dei comparato cum eſſentia; & cum aliis attributis, & derelationibus collatis cum diuina eſſentia, ſentiunt Theologi extra Scholam Scoti communiter: ergo voluntas diuina nequit eſſe reale formale principium volitionis diuinæ.

6 *Prima ſententia.* His igitur præſuppoſitis, circa id, quod in examen in præſenti vocamus, prima ſententia negat in Deo voluntatem per modum potentiæ virtualiter; & ſecundum rationem. Hanc tenent omnes Auctores diſputatione præcedenti relati, aſſerentes, diuinam naturam volitione actuali conſtitui; abſque vlla diſtinctione virtualis; aut rationis inter naturam diuinam, actualemque volitionem; qui ex conſequenti negant potentiam proximè volitiuam virtualiter, aut ratione diſtinctam actu volendi Ita Sua-

Suarez. Herice. Aureo. Gabriel. Lugo. P.Salm. rez *diſp. 30 metaphyſicæ ſect. 16.* Tenent etiam Herice *Tract. 1. diſp. 5. cap. 3. §. 2. & tract. 2. diſp. 12 cap. 1.* pro ſe referens Aureolum, & Gabrielem. Lugo *lib. 1. de Deo vno diſp. 16. cap. 4. concluſ. 1. & 2.* citans Ferraram, Faſolum, & alios. Et ex noſtris Patres Salmanticenſes *tract. 4. diſp. 1. dub. 1. §. 2.*

7 *Secunda ſententia. Arrubal* Secunda ſententia, negat in Deo voluntatem per modum potentiæ realis reſpectu volitionis eſſentialis, concedit tamen per modum potentiæ, & actus primi virtualis, & ſecundum rationem ratiocinatam habentem fundamentum in re. Hanc tenet Arrubal

Tertia. Alarcon. Henriquez. Durand. Alenſ. Vazquez Ruizius. Albeldam. Araujo. *diſp. 49. cap. 2.* & plures, quos in præſenti referunt Recentiores. Tertia concedit, in Deo voluntatem per modum potentiæ, non ſolum virtualis, aut ſecundum rationem, ſed etiam potentiæ realis. Ita Alarcon *tract. 3. de voluntate Dei diſp. 1. cap. 1.* pro ſe referens Henriquez. *1. p art. 36. quæſt. 1. & 2.* Durandum *in 1. diſtinct. 35. quæſt. 1. nu. 8.* Alenſem *1. p. q. 19. num. 1.* Vazquez *1. p quæſt. 13. art. 2. num. 29. & 30* Ruizium, Albeldam, & alios: in eadem inclinare videtur Illuſtriſſimus Araujo *in præſenti art. dub. 2.*

8 *Prima concluſio.* Sit Prima Concluſio. *In Deo datur potentia volitiua cum proprietate.* Hanc ſtatuo contra primam ſententiam, & quia videtur quæſtio de nomine, illam oſtendo breuiter, hac dumtaxat ratione: nomine potentiæ volitiuæ nihil aliud à Theologis intelligitur, quam facultas proxima volitiua; hæc Deo competit cum proprietate: ergo & volitiua potentia. Illatio eſt bona. Maior certa: nam quæuis alia huius nominis vſurpatio voluntaria erit. Minor autem probatur: datur in Deo actualis volitio cum proprietate: ergo etiam datur cum proprietate in ipſo facultas pro-

Conſequentia prob. 1. Secundo. xima volitiua. Antecedens eſt certum, & conſequentiam probo primo: nam actualis volitio, & facultas proxime volitiua, ſibi inuicem correſpondent, & conſequenter cui conceditur cum proprietate actualis volitio, debet cum eadem proprietate concedi, facultas proxime volitiua. Secundo, nam qui de facto vult, poteſt velle de facto: ergo qui de facto vult, habet potentiam proximam ad volendum.

9 *Reſpond.* Reſpondebis ex doctrina Auctorum contrariæ ſententiæ, potentiam volitiuam non importare ſolam potentiam Logicam, ſeu non repugnantiam ad volendum, quæ ſola ex actuali volitione colligitur: ſed inſuper dicere, facultatem ad eliciendam realiter, & realiter recipiendam in ſe volitionem, quæ facultas in Deo reperiri non poteſt, & conſequenter, nec potentia proxima volitiua. Sed contra primo; volitio actualis *Contra 1* rigoroſe accepta, non importat realem egreſſionem, nec realem receptionem ſui in ſubiecto, vel principio volente, aliàs repugnaret Deo volitio accepta in rigore: ergo potentia volitiua rigoroſe accepta, non dicit realem elicientiam, nec realem receptionem volitionis actualis. Patet conſequentia, quia in creatis, ex quibus contrarij Auctoris prædictam acceptionem potentiæ volitiuæ, potuerunt deducere, non minus dicit actualis volitio, realiter egredi, & recipi, quam potentia volitiua eſſe realiter elicitiuam, & realiter receptiuam: ergo ſi ex hoc non colligitur, egreſſionem realem, & realem receptionem eſſe de conceptu actualis volitionis vt ſic abſtrahentis à creata, & increata, nec ſimiliter infertur, rationem elicitiuæ, & receptiuæ, realiter, eſſe de conceptu potentiæ volitiuæ, *vt ſic*, abſtrahentis a creata, & increata.

Contra ſecundo: nam in Deo datur cum proprietate, natura 10 *Contra 2* intellectiua, & volitiua; & tamen non eſt radicatiua realiter intellectionis, & volitionis: ergo etiam datur cum proprietate in Deo potentia proxime volitiua, ſeu facultas proxima ad volendum, quamuis non ſit realiter elicitiua, nec receptiua realiter volitionis actualis. Patet conſequentia; non enim eſt minus de ratione naturæ, conceptus radicis, quam de ratione potentiæ conceptus principij proximi: ergo ſi ſaluatur cum proprietate, natura intellectiua, & volitiua, abſque reali formali radicatione potentiæ, & operationis, ſaluabitur etiam proprie ratio potentiæ proximè volitiuæ abſque reali formali elicientia, & receptione operationis actualis.

Tertio: ad rationem potentiæ proxime volitiuæ cum proprie- 11 *Tertio.* tate, ſufficit virtualis elicientia volitionis; hæc non repugnat in Deo: ergo nec potentia proximè volitiua cum proprietate, diuinæ perfectioni repugnat. Minor ex dicendis ſequenti concluſione conſtabit. Maior autem probatur; ad proprietatem actualis volitionis, ſufficit virtualis egreſſio, & ad proprietatem naturæ volitiuæ, ſufficit virtualis radicatio proprietatum, & operationum, vt conſtat ex dictis: ergo ad proprietatem potentiæ proximæ volitiuæ, ſufficit virtualis elicientia volitionis, nec requiritur realis formalis. Patet conſequentia, nam de potentia, vel facultate proxima loquendum eſt, ſicut de natura, & actu, inter quæ mediat potentia, & facultas proxima: ergo ſi ad proprietatem naturæ, & actus ſecundi, ſufficit virtualis radicatio in natura, & virtualis egreſſio in actu, ad proprietatem potentiæ volitiuæ ſufficiet virtualis elicientia.

§. II.

Argumentis in contrarium occurritur.

Contra iſtam concluſionem arguitur primo ex Diuo Thoma 12 *Arg. 1.* *infra quæſt. 41. art. 4. ad 3.* illis verbis: *Actio ab agente non diſtinguitur in Deo, niſi ſecundum rationem tantum; alioquin actio eſſet accidens in Deo; & ideò reſpectu illarum actionum; ſecundum quas aliquæ res procedunt diſtinctæ à Deo, vel eſſentialiter, vel perſonaliter; poteſt Deo attribui potentia ſecundum propriam rationem principij: vnde ſicut ponimus in Deo potentiam creandi, ita ponimus potentiam generandi; ſed intelligere, & velle non ſunt tales actiones, quæ deſignant proceſſionem alicuius rei à Deo diſtinctæ: vnde reſpectu iſtorum, actuum non poteſt ſaluari ratio potentiæ, niſi ſecundum modum intelligendi, & ſignificandi tantùm:* ergo ex mente D. Thomæ non datur in Deo vere, & proprie potentia votiua. Pa- *Conſequentia patet 1.* tet conſequentia primo, quia potentia, quæ ſolum eſt talis ſecundum modum ſignificandi, non eſt verè, & proprie potentia, ſed reſpectu actus volendi ſolum admittitur a D. Thoma potentia ſecundum modum ſignificandi: ergo non eſt in Deo vere, & proprie potentia volitiua.

Secundo: nam eſſe potentia ſecundum modum ſignificandi, 13 *Secundo.* contraponitur à Diuo Thoma huic, quod eſt eſſe potentiam, ſecundum propriam rationem principij, vt ex contextu conſtat: ergo ſentit, potentiam ſecundum modum ſignificandi tantum, quæ ſola à Diuo Thoma conceditur reſpectu volitionis eſſentialis, non eſſe potentiam ſecundum veram, & propriam rationem principij; & conſequenter, nec ſecundum veram, & propriam rationem potentiæ.

Tertio: in eo ſenſu negatur a D. Thoma potentia reſpectu vo- *Tertio.* litionis eſſentialis, in quo conceditur potentia reſpectu volitionis notionalis, & reſpectu generationis: at reſpectu iſtarum actionum non concedit D. Thomas potentiam reali et productiuam, ſed ſolum ſecundum rationem: ergo comparatione volitionis eſſentialis, negat potentiam, etiam virtualiter, & ſecundum rationem elicitiuam, & conſequenter negat veram, & propriam rationem potentiæ volitiuæ.

Reſpondeo: Diuum Thomam reſpectu actionum eſſentia- 14 *Reſp. & explicatio* lium intelligendi, & volendi, negare potentiam realiter productiuam, per realem formalem influxum; non autem potentiam

Digitized by Google

tur D. Thom. tiam veram, vere intellectiuam, & vere volitiuam per influxum in re virtualem, qui formalis redditur noſtra conſideratione, quatenus in Deo cum fundamento in ipſo, apprehendimus voluntatem, vt principium eliciens, volitionemque vt actum à voluntate egredientem. Iuxta quam doctrina, explicata Angelici Præceptoris auctoritate, nego conſequentiam. *Ad 1. conſequentia probationem.* Ad cuius primam probationem, conceſſa maiori, diſtinguo minorem: potentia productiua per formalem influxum in actum, concedo minorem: potentia volitiua per influxum virtualem, nego minorem, & nego conſequentiam: vel diſtinguo conſequens: non eſt verè volitiua potentia, productiua per influxum formalem, concedo conſequentiam: volitiua per elicientiam, aut influxum virtualem, nego conſequentiam.

15 *Ad 2.* Ad ſecundam, conceſſo antecedenti, diſtinguo conſequens: ſecundum veram, & propriam rationem principij formali influxu influentis, concedo conſequentiam: influentis influxu virtuali, & per rationem formali, nego conſequentiam. *Ad 3.* Ad tertiam conſequentiæ probationem dicatur, generationem, & idem de ſpiratione dicendum, dupliciter poſſe conſiderari, nempè formaliter, & ratione ſui, pro eo quod dicit in recto, & terminatiuè, ideſt, ratione ſui termini; & quamuis Deus non influat in illam ratione ſui per influxum realem formalem; ſed tantum realem virtualem, & per rationem formalem; cum ab illa vt ſic realiter non diſtinguatur, ſed tantum virtualiter, & ratione ratiocinata; eius tamen terminum per realem influxum producit perſona generans, & ab illo realiter diſtinguitur; ſecus contingit reſpectu volitionis eſſentialis, & idem eſt de eſſentiali intellectione dicendum, non enim habet terminum realiter ab illa productum. Vnde diſcrimen intentum à D. Thoma, non eſt inter actiones eſſentiales, & notionales, ratione ſui pro eo quod important in recto, ſed terminatiuè ſumptas, vt acutè notauit Caietanus loco in argumento relato. *In forma* Iuxta quam doctrinam, conceſſa maiori diſtinguo minorem: conſideratis actionibus notionalibus ratione ſui, concedo minorem: ratione terminorum, nego minorem, & conſequentiam; ſed tantum infertur, quod reſpectu actionum eſſentialium non detur in Deo potentia realiter productiua, nec formaliter, nec terminatiuè; qualiter à D. Thoma conceditur potentia realiter productiua reſpectu actuum notionalium; quia licet ipſos ratione ſui realiter non producat, terminatiuè tamen realiter producuntur à Deo per influxum realem formalem.

16 *Secundo arg.* Secundo arguit Suarez: potentia volitiua, eſt facultas ad eliciendam, & recipiendam volitionem; ſed in Deo non datur volitio recepta, aut elicita: ergo nec verè datur volitiua potentia. *Reſpond.* Reſpondeo ex dictis diſtinguendo maiorem: ad eliciendum, elicientia reali formali, nego maiorem: formali, vel virtuali, concedo maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam. *Inſtatur primo argumentum.* Et inſto argumentum in natura diuina, quæ verè, & propriè obtinet rationem naturæ intellectualis; & tamen non radicat formali reali radicatione proprietates, attributa, aut operationes; quamuis natura creata in operationes, & proprietates ſuas realiter radicaliter influat. *Secundo.* Tum etiam in volitione actuali, quæ verè, & cum proprietate ſaluatur in Deo; & tamen non elicitur reali elicientia formali, ſed tantum virtuali. *Tertio.* Tum tertio, in vita actuali, quæ verè conuenit Deo; & tamen non egreſſione reali formali, ſed tantum virtuali, egreditur à principio, quamuis in creaturis, tam volitio, quam actus vitalis realiter à principio egrediantur, & eliciantur.

17 *Quarto.* Tum denique, in intellectione diuina, quæ verè, & propriè dicitur, & eſt intellectio, eſſentiæ diuinæ vt obiecti; quamuis ab illa non ſpecificetur ſpecificatione reali formali, ſed tantum virtuali. Et ſimiliter diuina volitio verè, & propriè dicitur volitio bonitatis diuinæ vt obiecti; quamuis ab illa non finalizetur per influxum formalem finalem, ſed tantum per virtualem; & tamen in creaturis intellectio realiter ab obiecto ſpecificatur, & volitio realiter finalizatur. Ita in præſenti, quamuis potentia volitiua creata, quæ realiter eſt productiua, petat realem formalem influxum in volitionem, potentia volitiua, vt ſic, iſtum influxum non petit, ſed formalem, aut virtualem; & ſaluatur cum proprietate, & veritate in Deo, quamuis non formaliter, ſed tantum virtualiter influat in actum volendi.

18 *Tertio arguitur* Denique arguitur: potentia verè, & propriè volitiua, eſt potentia realis realiter volitiua; ſed in Deo non eſt potentia realis realiter volitiua: ergo in Deo non datur verè, & propriè volitiua potentia. Maior videtur certa; nam potentia, quæ realis non eſt, eſt potentia per intellectum conficta; potentia autem per intellectum conficta, non eſt verè, & propriè potentia; ſicut ens fictum per intellectum, non eſt verè, & propriè ens: ergo potentia verè, & propriè volitiua, eſt potentia realis realiter volitiua. *Minor prob. 1.* Minor autem probatur primo, nam de ratione potentiæ, eſt diſtingui ab actu: ergo de ratione potentiæ realis, eſt diſtingui realiter ab actu; ſed voluntas diuina, non eſt realiter diſtincta ab actuali volitione: ergo non eſt potentia realis realiter volitiua.

19 *Secundo.* Secundo; quia namque de ratione compoſitionis, eſt extremorum diſtinctio, quamuis extrema ſint realia, ſi tamen realiter non diſtinguuntur, non conſurgit ex illis realis compoſitio: ergo ſi de ratione potentiæ eſt diſtingui ab actu, non poteſt abſque reali diſtinctione ab actu realis potentia ſaluari. Tertio, potentia idem eſt, quod principium proximum actus, vel operationis; ſed voluntas diuina, non eſt principium reale proximum volitionis: ergo non eſt potentia realis realiter volitiua. *Tertio.* Et confirmatur, potentia idem eſt, quod actus primus, in ordine ad actum ſecundum; ſed in Deo non eſt actus primus realis in ordine ad volitionem actualem: ergo nec eſt potentia realis realiter volitiua. *Vrgetur.* Probatur minor, actus enim primus diſtinguitur ab actu ſecundo; ſed in Deo non eſt voluntas diſtincta realiter ab actu ſecundo: ergo non eſt in Deo actus primus realis in ordine ad volitionem.

20 *Reſp. ad primum.* Reſpondeo, conceſſa maiori, negando minorem. Ad primam probationem, diſtinguo antecedens: de ratione potentiæ eſt diſtingui ab actu diſtinctione formali determinatè, nego antecedens: diſtinctione formali, aut virtuali, concedo antecedens, & diſtinguo conſequens: de ratione potentiæ realis eſt diſtingui realiter ab actu, diſtinctione reali formali, nego conſequentiam: diſtinctione reali formali, vel virtuali, concedo conſequentiam: & ſub eadem diſtinctione minoris ſubſumptæ, nego conſequentiam: ſicut iſta conſequentia non tenet: *De ratione naturæ, eſt diſtingui à ſuis proprietatibus: ergo de ratione naturæ realis, eſt diſtingui realiter ab illis; ſed diuina natura, non diſtinguitur realiter ab attributis, quæ ſunt eius proprietates: ergo natura realis non eſt.* Sicut ergo, vt in Deo detur realis natura, realiter intellectiua, & intellectiua vitaliter, ſufficit diſtingui virtualiter ab actuali intellectione, & ab alijs attributis: ita vt detur in Deo realis potentia, realiter volitiua, ſufficit quod facultas proximè volitiua diſtinguatur virtualiter à volitione. Et ſimiliter iſta conſequentia non tenet: *de ratione volitionis eſt, diſtingui ab obiecto volito primario; ſed diuina volitio à Deo primario volito non diſtinguitur realiter: ergo non eſt realis volitio.* Et ſicut maior iſtius ſyllogiſmi debet diſtingui, concedique de diſtinctione formali, aut virtuali diſiunctim, & negari de diſtinctione, determinatè reali formali: ita antecedens aſſumptum in prima probatione minoris, diſtinguendum eſt, & concedendum de diſtinctione diſiunctim formali, vel virtuali, negandum autem de diſtinctione reali determinatè formali.

21 *Ad 2.* Ad ſecundam, diſtinguo cauſalem antecedentis: quia de ratione compoſitionis eſt diſtinctio determinatè formalis, concedo antecedens: formalis, aut virtualis, nego antecedens, & conſequentiam: nam de ratione potentiæ abſtrahentis, à creata, & increata non eſt diſtingui ab actu diſtinctione formali, ſed diſtinctione formali, vel virtuali; & ideò ex negatione diſtinctionis realis formalis, non colligitur negatio potentiæ realis formaliter; ſicut quia de ratione volitionis, non eſt diſtingui ab obiecto diſtinctione reali formali, ſed formali, aut virtuali, ex negatione diſtinctionis realis formalis volitionis diuinæ ab obiecto primo volito, non ſequitur negatio volitionis realis formaliter. Et ſimiliter, quia de ratione perſonalitatis, non eſt diſtingui à natura diſtinctione determinatè formali, ſed diſiunctim formali, vel virtuali, ex negatione diſtinctionis realis formalis perſonalitatis à natura diuina, non licet argumentari negationem perſonalitatis realis formaliter; aliàs diuina perſonalitas, realis non eſſet: & conſequenter, nec Pater, Filius, & Spiritus Sanctus eſſent realiter perſonæ.

22 *Dices. Contra.* Si dicas, falſum eſſe, quod in inſtantijs aſſumitur, nempè, de ratione volitionis eſſe, diſtingui ab obiecto primo volito, aut ſpecificari ab illo, & de ratione perſonalitatis, diſtingui à natura, quam terminat. In contrarium obſtat, non enim poteſt aliunde probari, eſſe de ratione potentiæ diſtingui ab operatione, vel actu, niſi quia potentia creata, realiter differt ab illo, & potentia diuina virtualiter: ex quo infertur, eſſe de conceptu potentiæ in communi, à propria actione diſtingui; ſed volitio creata, realiter diſtinguitur ab obiecto primario, realiterque ab illo ſpecificatur, volitio diuina virtualiter diſtinguitur ab obiecto primo volito, & ab illo virtualiter ſpecificatur: ergo de ratione volitionis vt ſic, eſt diſtingui ab obiecto primo volito, & ab illo ſpecificari. Idemque argumentum de perſonalitate procedit; nam creata diſtinguitur à natura, quam terminat realiter, diuina diſtinguitur virtualiter: ergo de ratione perſonalitatis, vt ſic, eſt diſtingui à natura, cuius eſt perſonalitas. Sicut ergo, quamuis hoc ita ſit, argumentum iaculatorium non tenet: *eſt de ratione volitionis, vt ſic, diſtingui ab obiecto: ergo de ratione volitionis realis diſtingui realiter. Eſt de ratione perſonalitatis, vt ſic, diſtingui à natura: ergo de ratione perſonalitatis, eſt realis diſtinctio*: pariter in noſtro caſu, argumentum factum non vrget. Secus in compoſitione; compoſitio namque petit determinatè diſtinctionem in eſſe formali; & ideò vbi diſtinctio in eſſe formali non datur, non eſt compoſitio formaliter, & vbi non inuenitur formaliter realis diſtinctio, non datur compoſitio realis formaliter.

23 *Ad 3.* Ad tertiam probationem minoris diſtinguo maiorem: potentia idem eſt quod principium formale, vel virtuale, concedo maiorem: determinatè formale, nego maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam: nam licet

de ra-

de ratione potentiæ creatæ realiter diſtinctæ ab actu, ſit eſſe principium reale influens per influxum realem formalem; de ratione autem potentiæ abſtrahentis a creata, & increata, non eſt ratio principij determinate formalis, ſed diſiunctim formalis, aut virtualis. Vnde per hoc quod in Deo ſaluetur facultas proxima ad actum, illum virtualiter principians, ſaluatur realis potentia formaliter.

Ad confirmationem. Ad confirmationem dicatur non eſſe idem, eſſe actum primum, ac eſſe in actu primo; ratio actus prima ſaluatur in eſſe formali in diuina voluntate: ſicuti ratio potentiæ, & facultatis proximæ volitiuæ; eſſe autem in actu primo, non ſaluatur, niſi tantum virtualiter realiter, & per rationem formaliter: nam eſſe in actu primo, dicit carentiam actus ſecundi, hæc autem carentia non datur realiter in voluntate diuina, ſed tantum virtualiter; & ideò non eſt in actu primo realiter formaliter ad actualem volitionem.

24 *Inſtabis 1.* Sed inſtabis primo: ſequitur ex hac ſolutione, ſaluari diuina voluntate rationem principij realis actualis volitionis formaliter; conſequens admitti nequit: ergo nec ſolutio tradita. Probatur ſequela: ſicut diffinitur principium per influxum in effectum, vel actum, ita diffinitur potentia per rationem principij; ſed iuxta noſtram ſolutionem, ſaluatur in voluntate diuina ratio potentiæ realis formaliter, per eſſe principium, non formale, ſed virtuale: ergo ſaluabitur etiam in illa ratio principij realis formaliter per influxum realem, non formalem, ſed virtualem.

Secundo. Secundo inſtabis: nam ex ſolutione tradita ſequitur, eſſe in Deo realem prædicamentalem relationem formaliter, vnius perfectionis ad aliam, virtualiter tantum diſtinctam; conſequens admitti non poteſt: ergo deficit noſtra ſolutio. Probatur ſequela: ſicut diffinitur relatio per hoc, quod reſpiciat terminum, ita potentia diffinitur per rationem principij; ſed ſaluatur potentia realis formaliter per eſſe virtuale principium: ergo ſaluabitur relatio prædicamentalis realis, formaliter, per virtualem reſpicientiam termini.

25 *Reſpond. ad 1.* Reſpondeo, negando ſequelam: non enim ita exprimitur ratio principij in potentia, ſicut in principio exprimitur ratio influxiui; imò non intellecta ratione influxiui in principio nihil remanet in illo: in potentia autem, non expreſſa ratione principij, manet aliquid, quod intelligatur, nempè ratio facultatis proximæ ad actum, & ideò non ſaluatur principium reale formaliter per influxum virtualem, bene tamen ſubſiſtit potentia realis formaliter per rationem principij virtualis. Et ex his ad ſecundam replicam conſtat ſolutio. Et quidem Auctores negantes Deo potentiam realem volitiuam formaliter, vrgentur eadem difficultate, illamque tenentur ſoluere: fatentur namque eſſe in Deo realiter voluntatem. Contra quod poteſt idem argumentum formari: *voluntas eſt potentia ad volendum: ergo realis voluntas eſt realis potentia*: Sicut ipſi de potentia ſic arguunt; *potentia eſt principium actus: ergo realis potentia, eſt reale principium actus*; ſicuti ergo ipſi ſaluant voluntatem realem formaliter per rationem potentiæ, & actus primi non realis formalis, ſed realis virtualis: ita & Nos potentiam realem formaliter per rationem principij realis virtualis. *Ad 2.*

26 Secundo fatentur vitam actualem in Deo. Contra quod idem argumentum conficitur: vita actualis conſtituitur per egreſſum à principio vitæ: ergo vita realis actualis formaliter per egreſſum realem formalem à principio viuente: ſicuti ergo ſubſiſtit in Deo vita actualis realis formaliter, abſque egreſſu reali formali à principio viuente, per egreſſum ſolum virtualem, ita ſubſiſtit potentia proxima realis vitalis abſque ratione principij realis formaliter, per rationem principij realis virtualis. Et ſicut diffinito vitæ actualis data per egreſſum à principio viuenti, vt ambiat ſub ſe vitam actualem creatam, & increatam, eſt accipienda, & explicanda de egreſſu formali, aut virtuali diſiunctim, non autem de egreſſu determinatè formali: ita diffinitio potentiæ, ſi detur per rationem principij, explicari debet de principio formali, aut virtuali diſiunctim, non autem de principio determinatè formali. Ac tandem ſicut iſta conſequentia non tenet; *ſaluatur vita realis actualis formaliter, per egreſſum virtualem: ergo poterit ſaluari egreſſus realis formaliter per elicientiam virtualem*; eo quod expreſſius in egreſſu importatur elicientia, quam egreſſus importatur in vita actuali: Ita pariter non tenet; *ſubſiſtit potentia realis formaliter abſque principio reali formali: ergo ſubſiſtet principium reale formaliter per virtualem realem influxum*; ob rationem iam explicatum.

§. III.

Diſtinctio voluntatis ab actuali volitione explicatur.

27 *Secunda concluſio notatur.* SECVNDA CONCLVSIO. *Voluntas diuina prout in actu primo virtualiter ab actuali volitione diſtinguitur.* Ante cuius probationem aduerto, Me pro nunc pro eodem ſumere diſtinctionem virtualem, ac fundamentalem rationis ideſt, fundamentum, ſe tenens ex parte, rei, vt intellectus inter duas perfectiones conſtituat diſtinctionem actualem, vnamque vt ab alia diſtinctam concipiat.

Qua animaduerſione ſuppoſita, ſuadetur concluſio prima ex D. Thoma *in 1. diſtinct. 7. quæſt. 1. art. 1. ad 2.* illis verbis: *Egreditur etiam ab eſſentia alius actus, qui eſt etiam actus habentis eſſentiam, ſicut agentis, & eſſentia, ſicut principij agendi, & iſte actus ſecundus dicitur operatio, & inter eſſentiam, & talem operationem cadit virtus media differens ab vtroque, in creaturis etiam realiter, in Deo ratione tantum, & talis actus eſt generare.* Ex quibus verbis tale argumentum conficitur. *Suadetur 1. ex D. Th.*

28 *Formatur argumentum.* Inter actum, qui eſt operatio, & eſſentiam, quæ eſt operationis principium radicale, mediat virtus differens ab eſſentia, & ab actu, ratione, vt perſpicuis verbis docet Diuus Thomas loco citato: ſed volitio eſt actus, qui operatio eſt: ergo inter illam, & diuinam eſſentiam mediat virtus diſtincta in Deo ratione ab eſſentia, & volitione; ſed hęc virtus, eſt voluntas, aut volitiua potentia: ergo voluntas diuina differt ab actu volendi ratione, ac per conſequens virtualiter, iuxta id, quod proximè aduertebamus.

Confirm. Quod amplius vrgetur; nam iuxta D. Thomam verbis proximè relatis, potentia generatiua eſt virtus media inter eſſentiam diuinam, & actualem generationem virtualiter ab illis diſtincta; ſed hoc conceſſo, non eſt cur ſimilis diſtinctio inter potentiam volitiuam, & actualem volitionem non conſtituatur: ergo potentia volitiua Dei diſtinguitur virtualiter ab actuali volitione.

29 *Secundo probatur D. Tho.* Secundo probatur: nam iuxta Diuum Thomam *in prima diſtinctione 22. quæſtione prima articulo tertio ad quartum*; quia ſapientia, & bonitas dicuntur de Deo, & creaturis, non æquiuocè, ſed ſecundum vnam rationem analogam, & in creaturis ratio ſapientiæ non eſt ratio bonitatis, ſapientia, & bonitas differunt in Deo ratione, ideſt, diffinitione, & virtualiter; verba retulimus *diſputatione præcedenti §. quinto in ſecunda probatione ſecundæ concluſionis*; ſed voluntas, & actualis volitio dicuntur de Deo, & creaturis, non æquiuocè, ſed ſecundum vnam rationem analogam, & in creaturis ratio voluntatis non eſt ratio volitionis actualis: ergo voluntas, & actualis volitio diſtinguuntur ratione, & diffinitione in Deo; ac proinde virtualiter.

30 *Tertio ex eodem D. Tho.* Tertio probatur ex eodem D. Thoma *prima parte quæſtione 25. articulo primo in ſolutione ad tertium*, illis verbis: *in Deo ſaluatur ratio potentiæ, quantum ad hoc, quod eſt principium effectus; non autem, quo ad hoc, quod eſt principium actionis, niſi ſecundum modum intelligendi, prout diuina eſſentia poteſt intelligi ſub ratione actionis, & ſub ratione potentiæ, ſicut etiam intelligitur ſub ratione ſuppoſiti habentis naturam, & ſub ratione naturæ.* Ex quibus verbis tale argumentum conficio; ſecundum D. Thomam, diuina eſſentia intelligitur ſub ratione actionis, & ſub ratione potentiæ, ſicut intelligitur ſub ratione naturæ, & ſub ratione ſuppoſiti habentis naturam; ſed diuina eſſentia, vt habet rationem naturæ, differt à ſe ipſa, vt habet rationem ſuppoſiti habentis naturam ratione ratiocinata obiectiuè, & virtuali diſtinctione; cum perſonalitas, & ſuppoſitalitas diſtinguantur à natura diuina virtuali diſtinctione, & rationis ratiocinatæ obiectiuæ, in communi Theologorum ſententia: ergo diuina eſſentia, vt habet rationem potentiæ, diſtinguitur virtualiter, & ratione ratiocinata, à ſe ipſa, vt habet rationem actualis volitionis.

31 *Quarto prob. ratione.* Quarto probatur, vt enim diſp. antecedenti oſtendimus, eſſentia, & natura diuina virtualiter diſtinguitur à volitione actuali, in illamque virtualiter influit, & virtualiter illam præcedit; ſed in illa vt volitione actuali priori ſaluatur ratio voluntatis, & potentiæ volitiuæ: ergo voluntas diuina prout in actu primo, & per modum potentiæ virtualiter diſtinguitur à volitione actuali. Minor, ad quam difficultas reducitur, in hunc modum probatur; voluntas per modum actus primi, & potentiæ, nihil aliud eſt, quam facultas proxima volitiua; ſed in diuina eſſentia pro priori ad actum volendi ſaluatur facultas proximè volitiua: ergo in illa vt ſic ſaluatur ratio voluntatis, & potentiæ volitiuę. Probatur minor primo: id habet facultatem proximam ad aliquem actum, quod in illum influit immediatè, virtualiter, aut formaliter; ſed diuina eſſentia influit virtualiter in volitionem diuinam immediatè: ergo diuina eſſentia vt ſic influens, habet facultatem proximam ad actualem volitionem. *Minor prob. 1.*

32 *Secundo.* Secundo probatur: id habet facultatem proximam ad actum, inter quod, & actum non mediat aliquid per modum proximæ facultatis; ſed inter diuinam eſſentiam, vt potentem proximè velle, & actualem volitionem Dei, nihil mediat præſtans facultatem proximè volitiuam: ergo diuina eſſentia propriori ad volitionem habet facultatem proximè volitiuam. *Tertio.* Tertio: nam diuina eſſentia, non ſolum eſt potens radicaliter velle, ſed etiam eſt potens proximè, ſed hanc potentiam proximam ad volendum non habet ab actuali volitione: ergo pro priori ad actualem volitionem, conuenit diuinæ eſſentiæ facultas proximè volitiua.

33 *Quinto prob. concluſio.* Quinto ſuadetur concluſio: voluntas diuina influit virtualiter proximè in volitionem: ergo virtualiter ab illa diſtinguitur: conſequentia tenet: ſicut namque influxus realis formalis petit realem extremorum diſtinctionem; ita influxus virtualis virtualem diſtinctionem expoſcit. Antecedens autem probatur primo:

natura

natura diuina influit virtualiter , non ſolum radicaliter , ſed etiam proximè in volitionem ; ſed id ratione cuius proximè virtualiter influit , eſt voluntas , & potentia proximè volitiua : ergo voluntas influit in volitionem virtualiter proximè.

Secundo : nam voluntas diuina habet rationem potentiæ proximè volitiuæ ; ſed ratio potentiæ proximè volitiuæ in nullo alio poteſt conſiſtere , niſi in hoc , quod eſt , eſſe elicitiuam virtualiter proximè volitionis : ergo id habet diuina voluntas . Minor
Minor prob. 1. oſtenditur primo : eſſe proximè volitum , in creatis , conſiſtit in vi proxima elicitiua realiter volitionis : ergo in diuinis , conſiſtit in vi proxima elicitiua virtualiter.

34 *Secundo* Secundo : eſſe radicaliter volitiuum in Deo , conſiſtit in radicatione , virtuali , mediata volitionis : ergo eſſe proximè volitiuum , conſiſtit in vi proximè elicitiua illius , non formali , ſed virtuali elicientia .
Tertio. Tertio : non repugnantia ad tendendum affectiuè in obiectum , non ſufficit ad ſaluandam cum proprietate voluntatem in Deo , ſeu potentiam proximè volitiuam : ergo neceſſario debet conſtitui , vt cum proprietate exiſtat in Deo , in vi proximè elicitiua virtualiter volitionis.

Probo antecedens : in actu voluntatis creatæ datur non repugnantia ad tendendum affectiuè in obiectum ; & tamen volitio creata propriè voluntas non eſt ; alias daretur in nobis duplex voluntas , duplexque potentia volitiua , quod inauditum eſt : ergo hæc non repugnantia , non ſufficit , vt ſaluetur propriè voluntas , ſeu potentia volitiua in Deo .

35 *Respond.* Reſpondebis : præter non repugnantiam ad tendendum affectiuè in obiectum , requiri , vt ſaluetur propriè voluntas ; non expreſſionem actualis tendentiæ affectiuæ , & quia hæc tendentia explicatur in volitione creata , ſecus autem in voluntate diuina , prout hoc nomine ſignificatur : hinc fit , quod ſaluetur in Deo ratio voluntatis propriè , ſecus autem in volitione creata.

Contra 1 Sed contra primo , in volitione creata , præter tendentiam differentialem in obiectum , datur tendentia ipſi , & voluntati communis , cui tendentiæ non repugnat tendentia affectiua actualis , & illam non explicat : ergo ſi non repugnantia ad tendendum affectiuè cum non expreſſione illius , ſufficit ad rationem voluntatis propriè , ſaluabitur in volitione creata propriè ratio voluntatis.

Secundo. Secundo ; vel datur fundamentum in Deo ad concipiendam voluntatem , vt non explicantem actualem tendentiam , vel non : ſi hoc ſecundum dicatur : ergo abſque fundamento concipimus voluntatem in Deo : ſi primum : ergo datur fundamentum in ipſo ad diſtinguendam voluntatem diuinam à volitione actuali penes implicitum , & explicitum : conſequenter erit inter illas diſtinctio virtualis , & rationis ratiocinatæ , quod à nobis intenditur.

36 *Dices.* Dices : eſſe fundamentum non intrinſecum , deſumptum ab ipſa perfectione diuina ; ſed extrinſecum , ſumptum ex limitatione noſtri intellectus , non valentis vno conceptu intelligere volitionem , & voluntatem diuinam ; eo quod illa intelligit per ſpecies voluntatis , & volitionis creatæ , & ad inſtar illarum. Sed
Contra 1 contra primo ; nam ſi ſemel hoc admittitur in voluntate , & volitione diuina ; ſequitur , poſſe id ipſum affirmari de omnibus alijs perfectionibus attributalibus Dei , nempè , diſtingui ratione ratiocinante abſque fundamento intrinſeco , cum ſolo extrinſeco fundamento ſumpto ex limitatione noſtri intellectus non valentis illas vno conceptu intelligere ; quia concipit perfectiones diuinas per ſpecies creaturarum , in quibus ſimiles perfectiones realiter inter ſe diſtinguuntur ; conſequens non admittent contrariæ ſententiæ Auctores : ergo ſolutio tradita fuit. Secundo : nam ex illa ſequitur , ſolum cum fundamento extrinſeco conſtitui voluntatem propriè in Deo ; conſequens eſt falſum : ergo
Secundo. idem quod prius. Probo ſequelam ; eatenus ſaluant huius ſolutionis Auctores voluntatem propriè in Deo , quatenus datur in illo non repugnantia ad tendendum affectiuè in obiectum non explicans actualem tendentiam (prout enim exprimit tendentiam actualem , fatentur , non voluntatis , ſed actualis volitionis rationem ſortiri ;) ſed ad concipendam in Deo hanc non repugnantiam , vt non explicantam actualem tendentiam , ſolum adeſt fundamentum extrinſecum : ergo ſolum cum fundamento extrinſeco ſtatuunt voluntatem propriè in Deo.

37 *Sexto probatur concluſio* Denique probatur concluſio : virtualis diſtinctio volitionis actualis à potentia volitiua , nullam imperfectionem arguit in Deo : ergo admittenda eſt inter illa virtualis diſtinctio . Conſequentia tenet ; antecedens autem oſtenditur primo : per hoc quod voluntas diuina ſibi identificet realiter actualem volitionem , illamque obiectiuè actu implicitè includat , omnis imperfectio excluditur ; ſed totum hoc ſtare poteſt cum virtuali diſtinctione : ergo virtualis diſtinctio nullam arguit imperfectionem . Secundo , quod radicale principium volitionis , virtualiter diſtinguatur ab illa , non eſt imperfectio in Deo , vt diſputatione præcedenti monſtrauimus , docentque plures ex contrarijs Auctoribus : ergo pariter , virtualis diſtinctio facultatis proximè volitiuæ à volitione actuali , nullam infert imperfectionem.

Reſpondebis , negando conſequentiam ; diſparitas autem 38 *Reſpond.*
eſt ; nam volitio non eſt vltima actualitas in linea naturæ , & ideò poteſt abſque vlla imperfectione virtualiter à natura , ſeu principio radicali diſtingui , eſt tamen actualitas vltima volitiuæ potentiæ , & ideò , & re , & ratione , formaliter , & virtualiter cum illa identificari , & oppoſitum maxima imperfectio erit .
Sed contra primo ; nam volitio , etſi ſit vltima potentiæ actuali- *Cõtra 1.*
tas , non tamen eſt vltima actualitas exiſtens intra lineam potentiæ , ſed extra illam ; at eſſe vltimam potentiæ actualitatem , dummodo non ſit intra lineam potentiæ , non obeſt , vt abſque vlla imperfectione virtualiter , & ratione ratiocinata à potentia diſtinguatur : ergo virtualis iſta diſtinctio nullam infert imperfectionem . Conſequutio tenet . Minor conſtat . Tum , quia etiam eſt vltima actualitas naturæ vt radicaliter volitiuæ ; & tamen , quia non eſt intra lineam naturæ , abſque vlla imperfectione virtualiter à natura diſtinguitur . Tum etiam : nam eo ipſo , quod ſit extra lineam potentiæ , ſaluantur omnia pertinentia ad lineam potentiæ abſque illius expreſſione ; potentia autem , vt perfectiſſima ſit , ſolum petit pertinentia ad propriam lineam .
Maior autem oſtenditur primo ; nam ideò , ad lineam naturæ 39 *Maior oſtenditur 1.*
non ſpectat , quia non eſt radicale principium volendi ; ſed nec eſt proximum volitionis principium ergo non pertinet ad lineam potentiæ . Secundo ; nam ideò non ſpectat ad lineam na- *Secundo.*
turæ quatenus volitiuæ , quia eſt operatio radicaliter egrediens ab illa ; ſed etiam eſt operatio virtualiter proximè egrediens à potentia volitiua : ergo non pertinet ad lineam potentiæ . Patet conſequentia , quia non minus repugnat , idem à ſe ipſo procedere proximè , quam radicaliter .

Contra ſecundo , linea volitiua , eſt diuiſibilis in principium 40 *Cõtra 2.*
radicale volendi , principium proximum , & actualem volitionem : ergo quamuis ſit vltima actualitas intra lineam volitiuam quaſi genericè , non tamen eſt vltima actualitas intra ſpeciem , aut quaſi ſpeciem potentiæ : & conſequenter negatio identitatis virtualis volitionis à potentia proximè volitiua , nullam infert imperfectionem in Deo . Tertio , particulares rationes volitio- *Tertio.*
num ſunt vltimæ actualitates in linea volitiua ; & tamen virtualiter diſtinguuntur à diuina voluntate , vt fatentur plures , contra quos diſputatio noſtra procedit , diſtinguentes virtualiter in Deo miſericordiam , iuſtitiam , charitatem , & alias affectiuas virtutes : ergo quod volitio actualis ſit vltima actualitas in hac linea , non tollit , quin abſque vlla imperfectione virtualiter diſtinguatur à diuina voluntate .

Quarto impugnatur ſolutio : nam exiſtentia eſt vltima actua- 41 *Quarto.*
litas diuinæ eſſentiæ , per modum eſſentiæ ; & tamen virtualiter diſtinguitur ab illa , vt docent plures ex illis , contra quos diſputamus : ergo quod volitio ſit vltima actualitas potentiæ volitiuæ , non impedit , quin ab illa virtualiter diſtinguatur abſque vlla imperfectione . Et augetur difficultas , ſuppoſitalitas eſt vltima , *Confirm.*
vel penultima eſſentiæ actualitas ; & tamen virtualiter à diuina eſſentia diſtinguitur in communi Theologorum ſententia : ergo idem quod prius .

Si dicas , ſuppoſitalitatem eſſe ex proprio conceptu terminum 42 *Si dicas.*
eſſentiæ , & naturæ , ideòque non poſſe re , & ratione cum il- *Contra.*
la identificari . In contrarium arguitur : non enim minus petit actio à ſuo principio proximo , aut remoto diſtingui , quam terminus à terminato per ipſum : ergo ſi perſonalitas , quia terminus eſt , nequit re , & ratione cum diuina eſſentia identificari , quia volitio obtinet rationem actionis , non poterit re , & ratione identificari cum principio proximo volitiuo , quod eſt proxima potentia .

Deuique impugnatur ſolutio : actualis generatio , eſt vltima 43 *Quinto.*
actualitas potentiæ generatiuæ ; & tamen virtualiter ab illa diſtinguitur , quin ex hoc inferatur aliqua imperfectio in Deo , aut defectus perfectiſſimæ actualitatis in potentia generatiua : ergo ex eo quod actualis volitio , ſit vltima actualitas potentiæ volitiuæ , non ſequitur , imperfectionem eſſe , virtualiter ab illa diſtingui . Illatio tenet . Maior eſt certa . Minorem autem admittunt plures ex contrarijs Auctoribus , illamque docuit Diuus Thomas verbis adductis in prima probatione noſtræ concluſionis : eſt que omnino certa , ſi cum pluribus aſſeratur ; potentiam generatiuam conſiſtere in abſoluto pro recto , generationem autem in relatione : nam relatio , & abſolutum virtualiter diſtinguuntur .

§. IV.

Quatuor argumentis occurritur.

Contra iſtam concluſionem argumentari poſſumus primo ex 44 *Arg. 1.*
D. Thoma *Primo Contra Gentes cap.* 92. vbi dicit , non eſſe in Deo virtutes ſecundum habitum , ſed ſolum ſecundum actum , quia habitus eſt actus imperfectus medians inter potentiam , & actum ; ſed magis diſtat ab actu potentia , quam habitus ; cum iſte ſit medium , potentia autem extremum ; extrema autem magis diſtant inter ſe , quam à medio : ergo potentia eſt

actus

Digitized by Google

actus imperfectus; & conſequenter relegari debet à Deo.

45 *Reſpond.* Reſpondeo, explicando cauſalem Diui Thomæ, quia mediat inter potentiam, & actum, cum diſtinctione reali ab extremis, ſcilicet potentia, & actu, concedo maiorem: quia eſt actus ratione medians, nego maiorem, & diſtinguo minorem: potentia realiter diſtincta ab actu, concedo minorem: ratione ſolum diſtincta, nego minorem, & conſequentiam: quia potentia volitiua, quam in Deo conſtituimus, non eſt realiter diſtincta à volitione actuali, ſed tantum virtualiter, & ratione. Ratio autem, cur habitus realiter à potentia, & actu diſtinguitur, eſt, quia habitus conſiſtit in facilitate, non qualibet, ſed ſupponente difficultatem in potentia, & illam vincente: vnde in communi Logicorum, & Phyloſophorum ſententia, potentiæ naturales ad vnum determinatæ, & omnino ad operandum complete, ſunt incapaces habituum v. g. potentia viſiua, eo quod in his potentijs non ſupponitur difficultas per habitum ſuperanda; eo autem ipſo, quod habitus non diſtinguatur realiter à potentia, non poteſt in illa difficultatem ſupponere, & conſequenter habitus petit realiter ab actu, & potentia diſtingui. Quod autem D. Thom. loquatur de actu mediante inter vtramque cum reali diſtinctione, conſtat ex illis verbis, quibus probat, non eſſe in Deo virtutes ſecundum habitum: *Vnde, & habentes habitum dormientibus comparantur*. Quæ verba ſolum de habentibus habitum realiter mediantem inter potentiam, & actum poſſunt verificari.

46 *Secundo arg.* Secundo arguitur; diſtinctio inter duo non poteſt prouenire ex prædicato vtrique communi, ſed nullum eſt prædicatum competens voluntati, & non volitioni diuinæ: ergo inter voluntatem, & volitione actualem in Deo nequit eſſe virtualis diſtinctio. Maior eſt certa. Minor autem probatur: nam volitio actualis diuina, eſt ſubſtantialis, & per ſe ſubſiſtens, non minus quam diuina voluntas: ergo nihil poteſt voluntati per modum actus primi conuenire, quod volitioni actuali non competat.

Reſpond. Reſpondeo, conceſſa maiori, negando minorem: ad probationem dicatur, quod licet volitio diuina, ſit ſubſtantialis, & per ſe ſubſiſtens, eſt tamen operatio vitalis à voluntate per modum actum primi virtualiter procedens: vnde, eſſe principium virtuale proximum volitionis, conuenit voluntati diuinæ, & non volitioni; ac proinde hoc prædicatum voluntatem à volitione actuali virtualiter diſtinguit.

47 *Dices.* Sed dices, nullum eſt fundamentum in Deo, vt illi attribuamus rationem virtualis principij volitionis actualis: ergo ſolutio eſt nulla. Antecedens probat Herice: nam fundamentum hoc, vel eſt aliqua formalis efficientia, & receptio actualis volitionis, vel eminentia diuina æquiualens volitioni creatæ effectæ, & receptæ, & voluntati efficienti, & recipienti intrinſecè volitionem, neutrum poteſt dici: ergo tale fundamentum non datur. Minor pro prima parte conſtat: nam formalis efficientia; & formalis receptio, ſunt imperfectiones repugnantes Deo, vt in principio diſputationis probauimus, & per ſe eſt manifeſtum. Pro ſecunda probatur, nam Deus eminenter continet equum, & hominem, tamen abſque virtuali aliqua diſtinctione inter cōtinentias vtriuſque, & quin ex hoc Deo cum fundamento attribuamus denominationem hominis, aut equi: ergo eminentia diuina, ratione cuius æquiualet voluntati creatæ elicienti, & recipienti in ſe volitionem, & volitioni creatæ receptæ, & elicitæ, non eſt fundamentum ſufficiens, vt Deo attribuamus rationem virtualis principij proximi volitionis.

48 *Reſpond.* Reſpondeo, negando antecedens. Ad probationem dicatur, nec realem formalem receptionem volitionis actualis, nec ſolam æquiualentiam illam, eſſe fundamentum ad concipiendam in Deo voluntatem, vt elicientem, & volitionem vt elicitam; ſed rationem potentis velle, & actualiter volentis, rationem voluntatis, & volitionis actualis, quæ cum proprietate Deo conueniunt, quorum propria conuenientia ſubſiſtere, & ſaluari non poteſt abſque virtuali elicientis. Et quidem, ſi concedat Herice, radicationem virtualem attributorum in natura diuina, obiectione facta præmittitur, illamque tenetur ſoluere, ſi autem illam neget, ſtatim negare non poteſt, naturam eſſe volitone, & attributis virtualiter priorem, quo admiſſo, vt tenetur admittere; inquiram ab ipſo? Hæc virtualis prioritas; vel eſt aliqua præcedentia formalis naturæ reſpectu attributorum, vel æquiualentia ad naturam, & proprietates creatas, inter quæ datur præcedentia formalis: non primum, quia præcedentia formalis maxima imperfectio eſt: non ſecundum, vt probat exemplum adductum: ergo virtualis præcedentia, aut prioritas inter naturam diuinam, & attributa non datur: quod ergo prædictus Auctor obiectioni reſpondeat, erit obiectionis à ſe factæ contra noſtram doctrinam, ſolutio.

49 *Tertio arguitur.* Tertio arguitur: virtualis diſtinctio inter perfectiones diuinas, conſiſtit in hoc, quod ſint principia diſtinctionis realis, & quod de illis verificentur contradictoria prædicata; ſed nihil horum in voluntate, & actuali volitione inuenitur: ergo inter voluntatem, actualemque volitionem, non interuenit virtualis diſtinctio. Minor conſtat: nam voluntas, & actualis volitio non ſunt principia alicuius realis diſtinctionis in Deo, & nihil de voluntate affirmatur, quod de volitione negetur. Maior autem probatur, ideò namque voluntas, & intellectus diſtinguuntur virtualiter, quia intellectus eſt principium *quo* generationis Verbi, voluntas principium *quo* proceſſionis Spiritus Sancti, & inter Verbum, & Spiritum Sanctum interuenit realis diſtinctio. Natura autem, & Paternitas, ideò virtualiter diſtinguuntur, quia de natura verificatur, eſſe tribus perſonis communem, illiſque communicari, quod prædicatum de Paternitate negatur: ergo ſolum inter illas perfectiones intercedit virtualis diſtinctio, quæ ſunt principia diſtinctionis realis in Deo, aut de quibus verificantur prædicata contradictoria.

50 *Reſpond.* Reſpondeo, negando primam partem maioris, & concedendo ſecundam; hoc autem in voluntate, & volitione actuali diuina inuenitur; nam Deus ratione voluntatis, eſt potens proximè velle, & virtualiter proximè volitionem eliciens, non autem ratione actualis volitionis, quod ſufficit, vt diſtinguantur inter ſe virtualiter, & ratione ratiocinata: ſicut miſericordiam eſſe id, quo Deus miſeretur, ſecus autem iuſtitiam, & iuſtitiam eſſe id, quo Deus punit; ſecus autem miſericordiam, ſufficit, ad diſtinguendam virtualiter iuſtitiam à miſericordia. Quod autem non requiratur ad diſtinctiones virtualem in Deo, quod perfectiones virtualiter diſtinctæ, ſint principia diſtinctionis realis in Deo, patet in eodem exemplo miſericordia namque, & iuſtitia virtualiter interſe diſtinguuntur; & tamen non ſunt principia diſtinctionis, aut oppoſitionis realis: ſimiliter intellectus, ſapientia, & prudentia, quæ ſunt virtutes ad intellectum ſpectantes, diſtinguuntur virtualiter, & tamen non ſunt principia realis diſtinctionis, & oppoſitionis. Quod ſi hoc Auctor contrarius negauerit, ſufficit nobis, eſſe æquè probabilem diſtinctionem virtualem volitionis à voluntate, ac miſericordiæ à iuſtitia, & inter aſſignatas virtutes.

51 *Quarto arg.* Quarto arguitur: voluntas diuina, eſt actus puriſſimus omnem potentialitatem excludens; ſed ſi diſtingueretur virtualiter à volitione actuali, actus purus non eſſet, nec omnem potentialitatem excluderet, ſed potentialis eſſet virtualiter, & ſecundum rationem: ergo non diſtinguitur virtualiter ab illa. Minor, in qua ſola eſt poſita difficultas, oſtenditur primo: *Minor oſtenditur 1.* ſi realiter à volitione actuali differret, eſſet realiter potentialis: ergo ſi diſtinguitur virtualiter, & ſecundum rationem à volitione actuali, erit potentialis virtualiter, & ſecundum rationem. *Secundo.* Secundo, diuina voluntas concepta, vt principium proxime eliciens volitionem, concipitur vt determinabilis tamquam per actum: ergo vt potentialis. Patet conſequentia: nam actui correſpondet potentia: ergo ſi concipitur vt determinabilis per volitionem vt actum, vt potentialis concipitur.

52 *Tertio.* Tertio probatur: nam voluntas diuina diſtincta virtualiter à volitione actuali, non ſolum erit principium virtualiter illam eliciens, ſed etiam recipiens; ſed potentia rectius actus, eſt potentialis in ordine ad illum: ergo ſi voluntas virtualiter à diuina volitione diſtinguitur, erit potentialis virtualiter. *Quarto.* Denique probatur minor: nam volitio actualis, eſt vltima actualitas potentię volitiuæ; ſed quod concipitur ſine vltima actualitate, intelligitur vt imperfectum, & potentiale: ergo diuina voluntas concepta ſine volitione actuali, qualiter concipi debet, vt virtualiter, & ratione diſtinguatur à volitione actuali, concipitur vt potentialis, & imperfecta.

53 *Reſpond. inſtando primo.* Huic argumento, cui præcipuè fidunt Recentiores Thomiſtę oppoſitæ ſententiæ adhærentes, reſpondeo, inſtando illud primo in eſſentia diuina virtualiter, & ratione ratiocinata ab exiſtentia diſtincta in ſententia plurium Thomiſtarum; quin ex hoc colligatur, eſſe virtualiter, & ratione potentialem; & tamen ſi realiter ab exiſtentia differret, abſque dubio eſſet potentialis realiter. *Secundo.* Secundo, in eadem eſſentia comparata cum perſonalitate, à qua virtualiter, & ratione differre, eſt communis Theologorum ſententia; quin liceat ex eo inferre, concipi vt potentialem, & imperfectam, & tamen ſi eſſet realiter diſtincta a perſonalitate, realiter eſſet potentialis. *Tertio.* Tertio, in natura diuina cum attributis collata, à quibus virtualiter, & ratione diſtinguitur, in communi & ferre omnium Theologorum ſententia, quin ob hanc diſtinctionem imperfecta, & potentialis intelligatur; & tamen ſi inter attributa, & eſſentiam intercederet realis diſtinctio, non poſſet negari, quod eſſet realiter potentialis: ſicuti ergo omnis potentialitas à diuina eſſentia excluditur per hoc, quod realiter identificetur cum exiſtentia, perſonalitate, & attributis, illaque actu implicite per rationem includat: ita pariter per hoc, quod diuina voluntas realiter identificetur cum volitione actualis, & per rationem illam implicite includat, omnis potentialitas in diuina voluntate vitatur.

54 *Reſpond. in forma.* Vnde in forma ad argumentum reſpondeo, conceſſa maiori, negando minorem. Ad cuius primam probationem, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam: nam eo ipſo, quod realiter, ſibi identificet volitionem actualem, & illam implicite per rationem includat, concipitur vt infinita, & ex conſequenti actus purus omnem potentialitatem excludens. *Si dicas.* Si dicas, non ſtare hęc duo, nempe, quod ſit infinita, & quod virtualiter differat à volitione actuali. *Reſpond.* Reſpondeo, negando aſſumptum; nam ſicut hæc

hæc

Digitized by Google

hæc compatiuntur in eſſentia collata cum exiſtentia, cum perſonalitate, & attributis; ita etiam in voluntate comparata cum volitione actuali.

55 Ad ſecundam probationem minoris, diſtinguo antecedens; concipitur vt determinabilis per actum ſibi realiter identificatum, & in illa actu implicite incluſum, concedo antecedens: per actum diſtinctum realiter, & non incluſum actu implicitè in illius conceptu obiectiuo, nego antecedens, & conſequentiam: quia vt potentialis eſſet, vel vt talis conciperetur, deberet concipi vt determinabilis per actum, non ſibi identificatum, nec actu implicitè incluſum, cuius oppoſitum in diuina voluntate contingit; & ideò, quamuis potentia ſit, concipiaturque vt potentia, non tamen eſt potentialis, nec vt talis intelligitur in ordine ad volitionem: quæ doctrina manifeſta redditur per inſtantias nuper adductas.

56 *Si dicas.* Si dicas, gradus genericus concipitur, vt potentialis, in ordine ad differentias contractiuas illius; & tamen intelligitur, vt determinabilis per actum, ſibi realiter identificatum: ergo quod diuina voluntas identificetur realiter cum volitione actuali, non impedit, quin concepta vt per illam determinabilis, vt potentialis intelligatur.

Reſpond. Reſpondeo, negando conſequentiam: diſparitas autem eſt: nam gradus genericus præſcindit adæquatè à differentijs contrahentibus ipſum, ita vt illas, nec explicet, nec actu implicitè includat, & ideò potentialis eſt; ſaltim ſecundum rationem; voluntas autem diuina, non ſolum realiter identificatur cum volitione actuali, ſed etiam actu implicitè includit in ſuo conceptu obiectiuo, & ex hac actuali incluſione cum identitate reali, inſertur à nobis excluſio omnis potentialitatis ab illa.

57 *Inſtabis.* Inſtabis, gradus entis conceptus vt determinabilis per modos contrahentes ipſum, intelligitur vt potentialis in ordine ad illos, ſaltim ſecundum rationem; & tamen illos actu implicitè includit in communi Thomiſtarum ſententia, cum illiſque identificatur realiter: ergo nec realis identitas, nec actu implicita incluſio actualis volitionis in diuina voluntate, obſtant, quominus concipiatur vt potentialis, ſaltim ſecundum rationem, ſi ſemel ab illa virtualiter, & ratione diſtinguitur.

Reſpond. Reſpondeo, negando conſequentiam: diſcrimen autem conſiſtit in diuerſo modo incluſionis implicitæ: nam modi clauduntur implicitè in ente, non ratione actualitatis entis, ſed potius ratione potentialitatis, ob quam eſt contrahibile per omnes modos, in quibus propter tranſcendentiam includitur; volitio autem actualis clauditur actu implicitè in diuina voluntate ratione ſummæ, & infinitæ actualitatis, & tanquam in principio actualiſſimo, à quo egreditur virtualiter, & in quo virtualiter continetur; & ideò incluſio modorum contrahentium ens in ente non tollit, quin concipiatur, vt potentiale per rationem; incluſio autem actualis volitionis in diuina voluntate, tollit ab illa, quod intelligatur vt potentialis.

58 *Ad 3. probationem minoris.* Ad tertiam probationem minoris, diſtinguo maiorem: eſt receptiua illius per omnimodam identitatem realem, & incluſionem actualem implicitam per rationem, concedo maiorem: abſque tali identitate, & actuali incluſione, nego maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam; nam licet potentia receptiua actus realiter diſtincti, nec actu, implicitè incluſi, ſit in potentia, & potentialis, vel vt talis concipiatur; potentia per rationem, aut virtualiter receptiua actus cum omnimoda identitate reali, & actuali implicita incluſione actus, nec eſt potentialis, nec vt talis intelligitur, & quia ita in diuina voluntate reſpectu volitionis contingit, fit vt nec ſit potentialis, nec vt talis concipiatur.

59 *Ad vltimam.* Ad vltimam minoris probationem, conceſſa maiori, diſtinguo minorem: quod concipiatur ſine vltima actualitate, tam implicitè, quam explicitè, tranſeat minor: explicitè ſolum, nego minorem, & conſequentiam: nam diuina voluntas, licet non explicet actualem volitionem, illam tamen actu implicitè includit, & ideò abſque vlla imperfectione concipitur vt ab illa diſtincta. Et inſto, vt ſuperius inſtabam, in diuina eſſentia, quæ quamuis concipiatur, ſine exiſtentia explicata, & exiſtentia ſit vltima eſſentiæ actualitas, quia tamen illam actu implicitè claudit, nec potentialis, nec imperfecta concipitur.

60 *Inſtabis primo.* Sed inſtabis primo, actualior, & perfectior conciperetur diuina voluntas, ſi intelligeretur vt exprimens actualem volitionem, quam concepta vt implicans tantum illam; ſed Deo attribui debet, quod perfectiſſimum eſt: ergo petit concipi, vt exprimens rationem actualis tendentiæ, & volitionis. *Secundo.* Secundo, voluntas concepta ſine actualitate volitionis expreſſæ, concipitur vt potentialis, ſecundum conceptum explicitum; ſed hoc inconueniens videtur: nam eſt concipi vt imperfectam; cum omnis potentialitas ſit imperfectio: ergo non ſolum implicitè, ſed etiam explicitè importare debet voluntas actualitatem volitionis. Maior oſtenditur primo, voluntas concepta ſine intellectione implicata, conciperetur vt potentialis ſecundum conceptum implicitum: ergo concepta ſine intellectione explicata, intelligitur vt potentialis ſecundum rationem explicitam. Secundo, aliquid intelligi potentiale, eſt intelligi ſine actu, & cum capacitate ad illum; ſed voluntatis concepta ſine volitionem explicata intelligitur ſine illa, vt explicitè habita, & eſt potens illam explicitè habere: ergo intelligitur, vt potentialis ſecundum conceptum explicitum.

61 *Inſtabis Tertio.* Tertio: nam ſequitur ex hac ſolutione, eſſe aliquam entitatem creatam actualiorem voluntate diuina; conſequens videtur abſurdum: ergo & ſolutio. Probatur ſequela, id quod exprimit vltimam actualitatem in aliqua linea, actualius eſt, implicante tantum illam; ſed volitio creata exprimit vltimam actualitatem lineæ volitiuæ: ergo ſi voluntas diuina illam non explicat, ſed tantum implicitè importat, aliqua entitas creata erit actualior voluntate diuina. *Quarto.* Quarto: nam ſequitur ex hac ſolutione, volitionem diuinam, eſſe perfectiorem voluntate Dei; conſequens eſt falſum: ergo idem quod prius. Sequela patet: nam vltima actualitas in aliqua linea eſt perfectior omni, eo quod ad talem lineam ſpectat, ſi diſtinguitur ab illo. Præterea; nam volitio actualis, actualior eſt voluntate diuina, ſi tantum implicitè importat illius actualitatem; ſed actualitas eſt perfectio: ergo eſt perfectior. Minor autem probatur: nam volitio actualis, ſi eſt à voluntate diſtincta, eſt ab illa, vt à principio effectiuo, perfectiſſimo, & actualiſſimo: ergo perfectiſſimè continetur in illa; ſed excedens aliud in perfectione, non poteſt in illo contineri perfectè: ergo volitio non poteſt voluntatem excedere.

62 *Quinto.* Denique obijcies, omnis diuina perfectio, vtpote actus purus, & ſummè actualis, petit exprimere vltimam propriæ lineæ actualitatem; ſed actualitas vltima lineæ volitiuæ, eſt actualis volitio: ergo vt diuina voluntas concipiatur ſine imperfectione, petit concipi, non vt implicans, ſed vt exprimens illam, ita vt ſi concipiatur ſine illius expreſſione imperfectè concipiatur.

63 *Ad 1. inſtantiã reſp. 1.* Ad primam ex his obiectionibus, reſpondeo, conceſſa maiori, diſtinguendo minorem debet Deo attribui, quod perfectiſſimum eſt ſub omni conceptu, & ratione, nego minorem: ſub aliquo concedo minorem, & nego conſequentiam: vt enim docet D. Thom. *quæſt. 1. de potentia artic. 1. ad 2. Licet omne perfectiſſimum ſit Deo attribuendum, non tamen oportet, quod omne illud, quod Deo attribuitur ſit perfectiſſimum; ſed oportet, quod ſit conueniens ad deſignationem perfectiſſimi, ad quod competit aliquid ratione ſuæ perfectionis, quod habet aliquid ſe perfectius, cui tamen deeſt illa, quam aliud habet.* Verba ſunt D. Thomæ: ex quibus habetur, quod licet exprimere actualem operationem, perfectius quid ſit, quam illam implicare; & inuoluere; & conſequenter hæc expreſſio Deo concedenda ſit, non tamen eſt neceſſarium, quod illam exprimat, ſub conceptu potentiæ operatiuæ, volitiuæ, aut intellectiuæ, ſed ſub conceptu actualiter operantis.

64 *Reſp. 2.* Vel ſecundo reſponderi poteſt, diſtinguendo maiorem: conciperetur actualior, & perfectior, exceſſu fundato in re, nego maiorem: exceſſu impoſſibili, & chimerico, concedo maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam: quam inſto in natura Dei attributis comparata, quæ abſque dubio perfectior conciperetur, vt exprimens perfectiones attributales, quam concipiatur, vt illas implicitè importans; & tamen ex hoc non infertur, quod debeat illas exprimere, & ſimiliter inſtari poteſt in quolibet attributo, vt comparato cum alijs, & cum natura diuina; miſericordia namque v. g. perfectior conciperetur; vt exprimens naturam, & alia attributa, quam concipiatur, illa tantum inuoluens; & tamen ex hoc non infertur, quod ſub conceptu miſericordiæ illa debeat explicare: pariter ergo in præſenti.

65 *Ad 2.* Ad ſecundam diſtinguo maiorem: vt potentialis potentialitate negatiua concedo maiorem: priuatiua, nego maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam: nam potentialitas priuatiua, quæ imperfectio priuatiua eſt, releganda ab omni diuina formalitate, conſiſtit in carentia actus cum debito; voluntas autem diuina ſub conceptu voluntatis, & ſi non exprimat actualitatem volitionis, non debetur illi expreſſio, ſed tantum implicatio illius: & ideò quamuis potentialis ſit negatiuè, non tamen eſt potentialis priuatiuè; potentialitas autem negatiua, non dicit priuatiuam, ſed tantum negatiuam imperfectionem, quæ non repugnat diuinis formalitatibus; nam quodlibet attributum, prout ab alio virtualiter diſtinctum, eſt negatiuè imperfectum, per negationem expreſſionis perfectionis naturæ, aliorumque attributorum.

66 *Ad 3.* Ad tertiam nego ſequelam: ad probationem dicatur, veram eſſe maiorem, ſi cætera paria ſint, falſam autem; ſi paritas non ſeruetur in alijs, & conceſſa minori, nego conſequentiam: quia licet volitio actualis creata exprimat actualem tendentiam, quam non exprimit diuina voluntas, illa tamen eſt in potentia ad exiſtendum, & non exiſtendum, nec eſt eſſentialiter cum actu primo connexa & realiter illo cauſatur, quorum nihil competit voluntati diuinæ; & ideò quamuis hæc non exprimat actualem tendentiam, infinitè excedit actualitatem volitionis creatæ.

Ad

67 *Ad 4.* Ad quartam tranſeat conſequens, & nego minorem, quam non conuincit probatio; nam actus non eſt à potentia, tamquam à cauſa adæquata ſed vt à virtute cauſæ, quæ reſultat ex natura, vt radice operationis, & potentia proxima vt principio proximo illius; licet autem effectus, vel actus nequeat de ſupra cauſam, poteſt tamen virtutem, aut potentiam proximam ſuperare in perfectione realiter, aut virtualiter: plures enim probabiliter docent, actum in creatis eſſe realiter perfectiorem potentia, à qua tamen, vt à principio proximo prouenit; ratio autem, cur potentia excedatur ab actu in perfectione, ſumitur ex dictis ſupra, & ex D. Thoma adductis; quia nempè potentia eſt propter actum, vt finem, natura autem, non ordinat perfectiora ad imperfectiora, vt finem. Vnde ſicut ob hanc cauſam potentia creata realiter ab actu exceditur, ita potentia increata exceditur virtualiter, quia ad proprium actum virtualiter ordinatur vt finem.

68 *Ad vltimum.* Ad vltimam diſtinguo maiorem: vltimam actualitatem pertinentem ad lineam ſpecificam, concedo maiorem: ad lineam genericam, aut quaſi genericam, nego maiorem, & diſtinguo minorem: lineæ volitiuæ ſumptæ veluti genericè, concedo minorem: lineæ ſpecificæ potentiæ, nego minorem, & conſequentiam; nam volitio, & ſi actuet potentiam, non tamen pertinet ad lineam ſpecificam potentiæ, ſed extra illam conſtituitur, vt potè actio, & operatio, de cuius conceptu eſt, præſupponere principium, tam proximum, quam remotum. Vnde ſicut attributa quamvis ſiat actualitates actuantes, perficienteſque naturam; quia tamen non pertinent ad lineam naturæ, non ſunt de expreſſo conceptu illius: ita quamuis actualis volitio, actuet, & determinet potentiam, & in hoc ſenſu ſit vltima actualitas illius; quia tamen non pertinet ad lineam potentiæ, non eſt neceſſum, vt à potentia volitiua exprimatur, nec ex hoc, quod non explicetur, ſequitur aliqua imperfectio priuatiua, ſed tantum negatiua in potentia.

69 *Dices.* Sed dices, præter actualem volitionem, nihil aliud poteſt ex parte potentiæ concipi, quod ſit vltima actualitas: ergo niſi exprimatur à potentia, ratio actualis tendentiæ, non concipitur in vltima actualitate; & conſequenter potentialis intelligitur. *Reſpond.* Reſpondeo, negando antecedens; nam potentiam eſſe actualiſſimum operationis principium, & ab illa inſeparabile, eſt vltima potentiæ actualitas pertinens ad lineam potentiæ, per quam ab alijs potentijs diſtinguitur, quæ non ſunt eſſentialiter principia actu inferentia operationem, ſed ab illa ſeparabilia, & indifferentia ad actu inferendum, non inferendum illam: ſicut eſſe radicem actualiſſimam proprietatum, eſſentialiter cum illis connexam, eſt vltima actualitas naturæ per modum naturæ, diſtinguens naturam diuinam ab omni natura creata in ratione actualitatis.

§. VLTIMVS.

Cæteris argumentis fit ſatis, & ſimul aliqua ex dictis inferuntur.

70 *Quinto arguitur* QVinto arguitur: potentia generatiua, & actualis generatio, non differunt virtualiter: ergo nec voluntas, & actualis volitio. Conſequentia tenet ex dictis: antecedens autem probatur ex Diuo Thoma *infra quæſt.* 32. *articul.* 3. vbi docet, eſſe tantum quinque notiones in Deo; ſed ſi potentia generatiua, & generatio actualis virtualiter differrent, eſſent plures, quam quinque notiones: ergo non diſtinguuntur virtualiter potentia generatiua, & generatio actualis. Minor probatur, quia tam potentia generatiua, quam generatio actualis ſunt Patris notiones: ergo ſi diſtinguuntur virtualiter, erunt duæ notiones; & conſequenter erunt plures quam quinque.

71 *Si reſp. ex doctrina Illuſtriſſimi Araujo.* Huic argumento facile reſponderi poſſet ex doctrina Illuſtriſſimi Araujo *vbi ſupra*, aſſerentis, potentiam volitiuam, & actualem volitionem non diſtingui virtualiter, & ratione adæquata, ſed inadæquatè tantum, eo modo quo Paternitas, vt conſtituens Patris perſonam, à ſe ipſa, vt referente, ſolum in adæquatè diſtinguitur, idem dicturus de potentia generatiua, & generatione actuali; iuxta quam doctrinam peruia eſt argumenti ſolutio, negando ſequelam; cum enim non differant actualis generatio, & potentia generatiua, diſtinctione virtuali adæquata, ſed tantum in adæquata, non multiplicant notiones.

72 *Contra* Diſplicet tamen doctrina; & conſequenter ſolutio: etenim eo ipſo, quod intercedat ratio virtualis principij, & ratio actionis egredientis à principio, interuenit virtualis diſtinctio adæquata; ſed volitio actualis, à voluntate virtualiter procedit, & voluntas eſt principium proximum virtuale illius: ergo virtualiter adæquatè diſtinguuntur. Minor ab ipſo conceditur, & à nobis probata relinquitur. Maior autem probatur: etenim realis proceſſio, eſt euidens argumentum diſtinctionis realis adæquatæ: ergo virtualis vnius ab alio proceſſio, argumentum *Confir.* euidens eſt diſtinctionis virtualis adæquatæ. Quod amplius confirmo: nam ſi non obſtante virtuali elicientia volitionis actualis à potentia volitiua, non adſtituitur inter illa, niſi tantum virtualis inadæquata diſtinctio, idem poterit de natura diuina, & voluntate affirmari: imò de Deo, omnibuſque attributis. Quod nempe, ſolum inadæquatè diſtinguantur inter ſe. Conſequens non admittet Magiſter, quem impugnamus: ergo nec ſolutionem traditam poteſt admittere.

73 *Reſpond. ad argumentum* Quare ad argumentum factum, reſpondeo, negando ſequelam; nam generatio, & potentia generatiua, eandem Patris indicant dignitatem, nempè, eſſe principium Filij, & quia notio eſt indicans dignitatem perſonæ, fit conſequens, vt quamuis inter ſe diſtinguantur virtualiter, non ponant in numero in ratione notionis; ac proinde, quod notionum numerum non multiplicent.

74 *Sexto arguitur.* Sexto arguitur; diuina volitio non eſt à voluntate Dei, vt à principio virtualiter influente: ergo non diſtinguitur virtualiter ab illa conſequentia patet primo; nam ex virtuali elicientia, diſtinctionem virtualem oſtendimus. Secundo: nam vt virtualiter inter ſe diſtinguantur, debent inter ſe comparari, vt actus primus virtualis, & actus ſecundus, quæ comparatio abſque egreſſione virtuali à voluntate nequit ſubſiſtere. *Antecedens oſtenditur 1.* Antecedens autem oſtenditur primo; nam perfectius concipitur diuina volitio, ſi concipiatur vt *à ſe* realiter, & virtualiter, quam concepta *à ſe* realiter, & ab alio virtualiter; ſed debetur illi perfectiſſimus conceptus: ergo eſt à ſe vtroque modo; & conſequenter non elicitur virtualiter à diuina voluntate. *Secundo.* Secundo; nam ſi volitio eſſet à voluntate diuina egreſſiuè virtualiter, vel eſſet eductio virtualis, vel virtualis creatio? Non primum, aliàs eſſet accidens virtualiter; cum intelligeretur aduenire eſſentiæ ſubſiſtenti, & completæ. Nec ſecundum, aliàs eſſet virtualiter ex nihilo, quod falſum eſt; cum ex voluntate, vt actu primo, & quaſi ſubiecto virtualiter fiat: ergo nullatenus eſt à voluntate diuina, vt principio virtuali virtualiter eliciente.

75 *Tertio.* Tertio: nam ſi volitio eſſentialis virtualiter à voluntate per modum actionis procederet, ſequeretur, terminum talis actionis, nempè diuinam eſſentiam, quæ obtinet inadæquatè rationem impulſus; etiam procedere virtualiter à diuina voluntate, conſequens eſt falſum; aliàs eſſet virtualis perſona, ſicut realiter procedens eſt perſona realiter formaliter: ergo diuina volitio non egredietur à voluntate Dei per egreſſum virtualem. *Quartò.* Quartò; nam virtualis egreſſio, eſt virtualis dependentia; ſed virtualis dependentia repugnat perfectionibus diuinis, non minus quam virtualis compoſitio: ergo repugnat volitioni actuali diuinæ, virtualiter egredi, vel elici à diuina voluntate.

76 *Quinto.* Denique principale antecedens probatur: nam ſi virtualiter à diuina voluntate eliceretur; eſſet formaliter actio, ſed non eſt formaliter actio: ergo nec virtualiter egreditur à voluntate diuina. Maior conſtat: nam voluntas eſt formaliter potentia ex ſola ratione principij virtualiter influentis, vt conſtat ex dictis: ergo egreſſus virtualis ſufficiens erit ad rationem formalis actionis. Minor autem probatur, ſicut enim de ratione relationis eſt *ad*, vel reſpectus ad terminum ita de ratione actionis eſt *ab*, vel egreſio à principio; ſed relatio relationis formaliter, non ſaluatur per *ad* virtuale: ergo ratio actionis formaliter non ſaluatur per *ab* virtuale, vel virtuale egreſſum.

77 *Solutio Recentiorum.* Hoc argumento Recentiores quidam conuicti negant in Deo virtualem elicientiam, aut virtualem egreſſum volitionis, & intellectionis à natura diuina, & voluntate, & intellectu, nec non virtualem radicationem attributorum in eſſentia: vt autem in eſſentia ſaluent rationem naturæ, & ratione attributi in alijs perfectionibus, quæ naturam præſupponunt, recurrunt ad hoc, quod licet natura diuina non ſit radix attributorum, eſt tamen prior illis per modum ſubiecti informationis per vnionem virtualem, & realem identitatem, & hæc prioritas ſubiecti per vnionem virtualem informabilis cum exigentia cæterarum perfectionum ſufficit ad ſaluendam rationem naturæ, & attributorum in Deo; & conſequenter ſufficiet ad ſaluandam rationem volitionis, & voluntatis, & rationem actus primi, & ſecundi virtualis. Ita Antonius Perez. *ſelectarum diſputationum p.* 1. *diſp.* 2. *cap.* 1. *§* 1. *à numero* 7.

78 *Reijcitur hæc ſolutio 1.* Hæc tamen doctrina diſplicet, & reijcitur primo: ſicut enim realis elicientia, & radicatio realis dicunt imperfectionem, quo circa relegantur à Deo: ita realis informatio, eſt imperfectio diuinæ perfectioni repugnans; & tamen informatio per vnionem virtualem perfectionum cum eſſentia, & realem identitatem, imperfectionem non dicit, vt præfati Recentiores fatentur: ergo pariter virtualis radicatio attributorum in eſſentia diuina, & virtuali egreſſio actuum vitalium ab illa cum identitate reali, nullam dicet imperfectionem; & conſequenter non eſt, cur excludatur à Deo. *Secundo.* Secundo, realis formalis prioritas vnius perfectionis ad aliam, importat imperfectionem, & id circo non admittitur inter perfectiones diuinas; & tamen virtualis prioritas abſque imperfectione conſtituitur in Deo.

ergo pariter, quamuis realis radicatio, dimanatio, & elicientia imperſectionem importent, & relegentur à Deo, virtualis radicatio, dimanatio, & elicientia abſque vlla imperfectione poſſunt, & debent admitti.

79 *Tertio.* Tertio, non enim negari poteſt prioritas virtualis eſſentiæ in ordine ad attributa, & actus primi virtualis ad ſecundum virtualem in Deo; ſed non eſt prioritas virtualis *in quo*, cum neceſſario coexiſtant pro eodem inſtanti reali; imò, & pro inſtant rationis, nec prioritas ſubſiſtendi conſequentia, vt omnibus eſt manifeſtum: ergo eſt prioritas virtualis *à quo*; & conſequenter debet eſſe prioritas *à quo* dependentiæ, vt à ſubiecto; ſed admiſſa hac dependentia virtuali, non eſt cur admittatur dependentia virtualis, vt à principio efficiente, & eliciente; cum non maior in vna, quam in alia dependentia, importetur imperfectio: & aliàs melius ſaluatur ratio naturæ ineſſentia, proprietatiſque in attributis, & vitalitatis in actibus: ergo debet dependentia hęc *Confirm.* virtualis inter perfectiones diuinas admitti. Et augetur difficultas, prioritas *à quo* ſubiectiua realis, imperfectio maxima eſt, Dei perfectioni repugnans; & tamen virtualis prioritas *à quo* ſubiectiua imperfectionem non dicit, & admittitur in Deo: ergo pariter, quamuis prioritas *à quo* effectiua, realis, formalis inter formalitates abſolutas; ſit imperfectio, Dei perfectioni repugnans, virtualis tamen, nullam dicet imperfectionem; & conſequenter admitti debet in Deo.

80 *Quarto reijcitur.* Quarto reijcitur: exigentia ſubiectiua abſque virtuali dimanatione, non ſufficit ad ſaluandam in perfectione creata rationem proprietatis, aut paſſionis virtualis; ſed attributa diuina ſunt virtuales proprietates, aut paſſiones eſſentiæ diuinæ: ergo præter exigentiam ſubiectiuam, dicit rationem principij virtualis dimanationis. Minor cum conſequentia tenet: maior autem probatur, exigentia realis ſubiectiua abſque reali actiua dimanatione, non ſufficit ad ſaluandam in perfectione petita rationem proprietatis, & propriæ paſſionis realis, vt conſtat in ſpeciebus Angelicis, quæ quia ſolum ſubiectiuè à natura Angelorum petuntur, & non dimanant ab illa, non ſunt proprietates reales: conſtat etiam in motu circulari cæli, qui propria paſſio cæli non eſt; quia licet ſubiectiuè petatur, non tamen dimanat à cælorum natura: ergo pariter per ſolam ſubiectiuam virtualem exigentiam, & prioritatem, abſque virtuali actiua radicatione, & dimanatione, non ſubſiſtit ratio proprietatis virtualis.

81 *Quinto.* Denique reijcitur: volitio actualis diuina, eſt actus ſecundus virtualis vitalis: ſed ratio actus ſecundi virtualis vitalis, nequit abſque virtuali egreſſione per ſolam vnionem virtualem ſubſiſtere: ergo diuina volitio, non ſolum virtualiter vnitur cum voluntate diuina, ſed etiam elicitur, vel egreditur virtualiter ab illa. Maior cum conſequentia non indigent probatione. Minor autem probatur: in hoc namque actus vitalis, à non vitali diſtinguitur, quod iſte conuenit ſubiecto, non *à ſe*, ſed *in ſe*, ille autem viuenti conuenit *in ſe*, & *à ſe*, vt conſtat ex diffinitione viuentis, nempe, *habens perfectionem à ſe*: ergo ad rationem vitæ actualis in volitione diuina, non ſufficit vniri virtualiter cum voluntate, vt ſubiecto, ſed inſuper, eſt neceſſarium eſſe à voluntate vt à virtuali principio.

82 *Dices.* Dices, inter hæc dari medium, nempe vniri virtualiter cum formali reali identitate: nam intimius conuenit *à ſe* alicui, quod cum illo identificatur, quam quod ab illo elicitur, vel egreditur; actualis autem volitio virtualiter vnitur cum voluntate diuina, illique identificatur; ac per conſequens conuenit illi *à ſe* modo ſufficienti, vt diſtinguatur à perfectione, aut formalitate non *Contra 1.* vitali. Sed contra primo; nam diuinæ relationes conueniunt naturæ Dei per vnionem virtualem, & realem identitatem; & tamen non ſunt vita actualis: ergo conuenientia per vnionem virtualem, & realem identitatem, non ſaluat conuenientiam *à ſe* à ratione vitæ petitam.

83 *Secundo.* Secundo: nam attributa entis diuini tranſcendentaliter ſumpti, vt communis communitate rationis ad attributa, & naturam, nempe vnitas realitas, &c. conueniunt ipſi per vnionem virtualem, & realem identitatem; & tamen non ſunt actualis vi- *Tertio.* ta: ergo idem quod prius. Tertio: nam eo modo debet actus ſecundus vitalis conuenire viuenti, non ſolum intrinſece, ſed etiam ab intrinſeco, quo ſortitur rationem actus ſecundi vitalis; ſed actualis volitio, eſt actus ſecundus vitalis virtualis, vt præfati Recentiores fatentur: ergo debet Deo conuenire *à ſe*, & non ſolum *in ſe* virtualiter; ſed non conuenit Deo *à ſe* virtualiter per identitatem cum potius virtualiter diſtinguatur ab illo: ergo conuenit Deo *à ſe* per egreſſum, elicientiamque virtualem, vel actis vitalis non eſt.

84 Vnde ad argumentum factum reſpondeo negando antecedens: ad cuius primam probationem, diſtinguo maiorem: perfectius concipitur exceſſu volitioni poſſibili, nego maiorem: perfectius concipitur exceſſu repugnante volitioni, concedo maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam: illamque inſto in ſententia Recentiorum, aſentium, concipi volitionem naturæ poſteriorem vt ſubiecto in formationis per vnionem virtualem; perfectius namque volitio conciperetur, ſi nullo modo præſupponeret naturam diuinam, quam illam præſupponendo vt ſubiectum informationis; & tamen exceſſus iſte, non conceditur volitioni: ergo pariter non debet illi concedi exceſſus reſultans ex negatione virtualis principij. Et ratio eſt: nam negatio virtualis principij, eſt proprius conceptus inadæquatus naturæ Dei, vt diſtinctæ ab attributis; ac proinde attributis inter quæ comparatur volitio, concedenda non eſt.

Ad ſecundam probationem dicatur, volitionem diuinam, **85** *Ad 2. probationi.* eſſe virtualiter eductionem, quia à nobis cum ſundamento concipitur, vt egrediens à voluntate diuina, & ex illa; nec ſequitur eſſe accidens; quia ad hoc erat neceſſarium, vt non exigeretur eſſentialiter à voluntate, nec in illa implicitè includeretur. Nec obſtat aduenire eſſentiæ ſubſiſtenti, & completæ, quia intelligitur aduenìens, vt incluſa in eius conceptu, & vt terminata per eandem exiſtentiam: attributa namque exiſtunt exiſtentia naturæ in ſententia D. Thomæ. Vnde ſicut ob hanc cauſam humanitas Chriſti Domini non eſt illi vnita, tanquam accidens ſubiecto, ſed vnione ſubſtantiali, quia nempe exiſtit per exiſtentiam verbi: ita à fortiori, in noſtro caſu contingit. Et quidem Recentiores argumento facto vtentes, illud ſoluere tenentur, imò fortius ipſos præmit; nam docent, volitionem vniri voluntati, & naturæ diuinæ per vnionem virtualem, abſque egreſſu ab illa vt in principio, contra quos idem argumentum conficitur: volitio aduenit eſſentiæ vnitiuè; vt completè ſubſiſtenti, & exiſtenti: ergo aduenit illi vt accidens. Patet conſequentia: nam rationi accidentis, non conuenit eſſentialiter, quod adueniat egreſſiuè: ergo ſi aduenit per vnionem, quamuis non per egreſſionem, adueniet naturæ vt accidens.

Ad tertiam, conceſſa maiori, nego minorem: nec ſequi- **86** tur, eſſe virtualiter perſonam, quia eſſentia diuina, ſi forte *Ad 3.* obtinet rationem inadæquatam impulſus, ſub iſto conceptu, clauditur actu implicitè in voluntate diuina, pertinetque ad illius complementum; vna autem perſona non includitur actu implicitè in alia, nec ad eius pertinet complementum intrinſecum. Ad quartam, conceſſa maiori, nego minorem: nam *Ad 4.* virtualis dependentia; conſiſtit in fundamento præſtito intellectui noſtro, vt concipiat volitionem, vt dependentem à voluntate, vt à principio vitali, in quo nulla imperfectio diuinæ volitioni reſultat, ſed ex parte intellectus ſe tenet non valentis volitionem, & voluntatem diuinam vno conceptu intelligere, ſed pluribus conceptionibus, ſecundum quarum vnam, intelligitur vt in principium, & ſecundum aliam, vt actus vitalis egrediens à tali principio. Ad illud de compoſitione dicatur, compoſitionem duplicem eſſe, aliam rationis cum mutua excluſione conceptuum ex parte obiecti: aliam autem, cum incluſione mutua conceptuum, qui ad inuicem comparantur, & diſtinguuntur, penes rationes explicitas: prima compoſitio diuinæ ſimplicitati repugnat, ſecus ſecunda.

Sed dices, conceptui noſtro, quo Dei volitionem, vt egredien- **87** tem, & dependentem concipimus, vel reſpondet in re dependen- *Dices.* tia, vel non; ſi ſecundum: ergo ille conceptus eſt falſus: ſi primum: ergo volitioni diuinæ conuenit in re dependentia, & conſequenter conuenit illi imperfectio. Reſpondeo, ex parte rei rea- *Respond.* liter conſideratæ, non conuenire diuinæ volitioni dependentiam realem formalem, ſed tantum virtualem: ſumpta vero Dei volitione, vt obiecta conceptui noſtro, conuenit dependentia formalis, non realis, ſed tantum rationis, non antecedens, ſed conſequens conceptionem confingentem: quæ doctrinam ſumitur ex Diuo Thoma, *quæſtione prima de potentia articulo primo ad decimum argumentum.* Et quidem obiectio iſta æquè contra diſtinctionem volitionis à voluntate militat, atque contra dependentiam, vt conſideranti conſtabit.

Ad vltimam probationem, quæ magis contra primam con- **88** cluſionem, quam contra ſecundam militat, conceſſa maiori, *Ad vltimam.* nego minorem. Ad illius probationem, nego maiorem: nam de ratione actionis, abſtrahentis à creata, & increata, non eſt *ab* formale, aut formalis egreſſus, ſed diſiunctim formale, vel virtuale: de ratione autem relationis abſtrahentis à creata, & increata, eſt *ad*, & reſpectus realis formali: vnde non eſt eadem ratio.

Quod ſi rationem huius diſcriminis petas? Reſpondeo dupli- *Ratio diſcriminis.* cem eſſe: prima, quia diffinitio relationis ſic ab omnibus accipitur, ſecus autem diffinitio actionis vitalis. Secunda eſt, quia cum actio ſit intrinſeca principio, taliter debet illi conceptus egreſſionis concedi, quod non pugnet, cum identitate, cum ſuo principio in Deo: repugnaret autem reali cum principio identitati, ſi illi adſcriberetur egreſſus realis determinatè formalis; relatio autem non perficit ſuum correlatiuum, nec eſt eius actualitas: vnde, quod ab illo realiter diſtinguatur, etiam in Deo, nullum inconueniens eſt; & idcirco abſque inconuenienti, relationi vt abſtrahenti, à creata, & increata, conceditur reale *ad*, vel realis reſpectus formalis

Sed dices, ratio iſta diſcriminis, ſupponit dari conce- **89**
ptum

Digitized by Google

Dicti. Reſpond. ptum realis actionis in Deo ; ſed argumentum conceptum iſtum impugnat : ergo ſoluitur petitione principij ſupponendo concluſionem. Reſpondeo, conceſſis maiori, & minori, negando conſequentiam: nam id, quod ſupponimus, nempè, dari conceptum realis actionis in Deo, efficaciter oſtendimus, ex conceptu realis naturæ, & realis actus vitalis : quando autem, quod ſupponitur ſoluendo, efficaciter probatur, non committitur vitium petitionis principij.

90 *Infertur 1. ex dictis.* Ex dictis ſequitur primo, rationem habitus, non eſſe in voluntate diuina admittendum. Quod patet, tum ex Diuo Thoma, *Primo Contra gentes cap.* 92. vbi negat in Deo virtutes ſecundum habitum. Tum etiam, nam habitus non in quauis facilitate conſiſtit, ſed in facilitate ſupponente in potentia difficultatem, quam vincat : vnde potentia, verbi cauſa, viſiua, quia difficultatem non patitur incapax habitus eſt ; ſed in voluntate diuina nulla difficultas ſupponitur ſuperanda : ergo quamuis de ſe facilis, & prompta ſit, non tamen eſt capax habitus.

91 *Secundo.* Secundo ex dictis colligitur, dari in voluntate diuina inclinationem innatam reſpectu volitionis actualis. Quod patet: nam inclinatio ſupra rationem potentiæ ſolum addit in termino perfectionem, & proportionem, id eſt, quod actio, vel terminus ſit perfectio proportionata potentiæ : defectu perfectionis negatur, inclinatio in voluntate creata ad peccatum pro formali ; quia ſcilicet peccatum ſic ſumptum, non perficit, ſed imperficit, læditque voluntatem : defectu proportionis, negatur inclinatio naturæ intellectualis creatæ ad ſupernaturalem beatitudinem, & humanitati, ad verbi perſonalitatem, quia nempè, licet beatitudo valde perficiat naturam intellectualem, & ſubſiſtentia verbi humanitatem: non tamen proportionantur cum illis, ſed excedunt exigentiam illarum ; ſed volitio actualis diuina eſt perfectio voluntatis, cum illa proportionata : ergo datur in voluntate diuina reſpectu volitionis actualis, non ſolum ratio potentię, ſed etiam ratio inclinationis ; cumque non ſit inclinatio elicita, erit inclinatio innata. Et hæc de iſta Diſputatione applicanda

M. Sent. litteræ Magiſtri *in* 1. *diſtinct.* 45. §. *primo, & tertio*, ad illa verba : *Vbicumque Deus dicitur ſcire, vel ſciens, vel velle, vel volens, hæc duo ſecundum eſſentiam dicuntur.*

DISPVTATIO XLVIII.

Per quid decretum liberum Dei conſtituatur.

§. I.

Præmittuntur, quæ apud omnes ſunt certa.

1 *Aureoli ſententia proponitur.* DVÆ extremæ ſententiæ, in huius arduæ difficultatis limine ſunt reijciendæ, vt mediam tenendo viam, Scyllamque, & Carybdem vitantes, ad veritatis portum veniamus. Prima illarum affirmat, nullum eſſe in Deo actum voluntatis efficacem, & liberum, niſi in metaphorico ſenſu, & eatenus Deum voluntariè creaturas producere, quatenus producit, cum poſſet non producere illas, ſicut ſi ignis combureret, potens à ſe non comburere diceretur voluntariè comburens ita ſenſiſſe Aureolum *in* 1 *diſtinct.* 40. *artic.* 1. *propoſitione* 2. & 3. referunt Theologi

Reijcitur 1. ex Scriptura Recentiores in præſenti, illiuſque ſententiam, vt parum principijs fidei conſonam, merito reijciuntur primo, Deum namque velle creaturas paſſim in ſacra pagina habetur, Pſalmo 112. *Omnia quæcumque voluit fecit.* Ad Epheſios primo : *Operatur omnia ſecundum conſilium voluntatis ſuæ.* Ioannis 3. *Sic Deus dilexit mundum, vt filium ſuum vnigenitum daret*, & alibi pluries, ſed verba ſacræ Scripturæ debent accipi abſque metaphora, & in ſenſu rigoroſo & proprio, niſi Sanctorum Patrum, aut interpretum obſtet authoritas, vel abſurdum aliquod manifeſtè ex rigoroſo ſenſu inferatur. Quorum neutrum in præſenti inuenitur : ergo fateri tenemur eſſe verè, & propriè in Deo actum quo creaturas vult cumque neceſſarius non ſit, neceſſario eſt admittendus in

2 *Secundo reijcitur.* Deo, actus liber efficax voluntaris. Secundo : nam ſi Deum liberè creaturas diligere, nihil aliud eſt, quam producere creaturas cum potentia ad non producendum, propoſitio illa ex Pſalm. 113. relata : *Omnia quæcumque voluit Dominus fecit*, efficere iſtum ſenſum, omnia quæ potuit producere, & non producere, de facto produxit, quod eſt hæreticum: cum ſit de fide, multa Deum potuiſſe producere, quæ de facto non produxit ; vel iſtum, omnia, quæ fecit, cum poſſet non facere, fecit, quod eſt ridiculum.

3 *Tertio.* Tertio : nam Deus in ſenſu rigoroſo, & proprio intelligit creaturas exiſtentes : ergo etiam in ſenſu rigoroſo illas diligit ; cumque poſſit illas non diligere, concedi debet cum omni proprietate voluntati diuinæ amor liber creaturarum. Conſequentia eſt bona ; idem namque, quod Aureolum potuit mouere, vt negaret Deo actum voluntatis liberum, militat etiam in cognitione creaturarum exiſtentium; cum talis cognitio potuerit non eſſe in Deo, nempè ſi creaturæ non fuiſſent productæ. Antecedens autem conſtat ex teſtimonijs Scripturæ, in qua paſſim creaturarum cognitio diuino Intellectui attribuitur, & ratione naturali conuincitur : vim namque infinitam cognoſcendi nulla veritas poteſt latere ; Deus autem habet vim cognoſcendi infinitam, & creaturas exiſtere, eſt verum ex ſuppoſitione quod ſint : ergo neceſſario Deus exiſtentiam creaturarum cognoſcit.

Secunda ſententia, ſeu potius error in præſenti vitandus, fuit Vorſtij Caluiniſtæ, qui vt refert Beccanus *prima parte capit.* 1. *quæſt.* 4. & 5. decretum Dei liberum per quoddam accidens realiter a diuina voluntate diſtinctum, in tempore incipiens, & a voluntate Dei realiter ſeparabile, conſtitui, aſſerebat. Cuius ſententia meritò vt hæretica damnatur ab omnibus: ſequitur namque ex illa, dari in voluntate diuina realem compoſitionem, quod illius ſummæ ſimplicitati repugnat. Patet ſequela ; etenim compoſitio realis, eſt vnio realiter diſtinctorum ; ſed diuina voluntas, & illud reale accidens realiter diſtinguuntur, & ad Deum conſtituendum liberè volentem vniuntur : ergo ex illis realis compoſitio reſultat. 4 *Secunda ſententia. Damnatur 1. ab inconuenienti.*

Sequitur ſecundo, dari in voluntate diuina potentiam realiter receptiuam, & realiter paſſiuam, contra illius ſummam actualitatem. Patet ſequela ; nam illud accidens, cum realiter diſtinctum a diuina voluntate aſſeratur, & non extrinſecè, ſed intrinſecè volentem liberè conſtitueret realiter intrinſecè illam informare deberet : ergo voluntas diuina eſſet in potentia reali paſſiua ad illud in ſe recipiendum. 5 *Secundo.* Sequitur tertio, potuiſſe voluntatem diuinam aliter realiter intrinſecè ſe habere, & intrinſecè realiter mutari, quod illius immutabilitati aduerſatur. *Tertio.* Patet ſequela : nam mutatio realis intrinſeca, eſt tranſitus de non eſſe reali intrinſeco, ad eſſe intrinſecum reale; ſed voluntas diuina poſſet in tempore de non eſſe illius accidentis, ad illius eſſe tranſire, & de illius eſſe, ad non eſſe : ergo eſt realiter tranſmutatione reali aquiſitiua, & deperditiua.

Denique ſequitur, Deum actuari poſſe intrinſecè per aliquam formam creatam, & perfici intrinſecè ab illa, quod ſummæ illius perfectioni repugnat. Patet ſequela: nam illud accidens non eſſet a ſe, ſed ab alio ; cauſetur namque à Deo, à quo realiter eſſet diſtinctum : ergo eſſet forma creata, & aliàs Deum actuaret intrinſecè; & conſequenter perficeret : ergo ex poſitione iſta manifeſtè colligitur, Deum poſſe intrinſecè actuari, & intrinſecè perfici per aliquam formam creatam. 6 *Quarto* Et ex his aliter prædictus error conuincitur: illud namque accidens, cum non ſit a ſe, ſed ab alio, debet eſſe Dei effectus ; at non neceſſario, ſed liberè ab ipſo cauſatus: ergo ſupponeret Deum liberè cauſantem, & conſequenter volentem : ex quo vlterius fit, non poſſe, Deum liberè volentem conſtituere. *Quinto prædictus error reijcitur.*

His ita ſuppoſitis, antequam varia Recentiorum placita in medium aducam, placuit rationem dubitandi proponere, quæ ad hanc formam poteſt reduci. 7 *Ratio dubitandi opponitur* Actus liber ex proprio conceptu petit, quod deficere poſſit ; ſed nihil voluntati diuinæ intrinſecum docuit deficere: ergo in nullo intrinſeco volũtati diuinæ, decretum liberũ Dei conſiſtere poteſt. Quod ſi ob hanc rationem, ad aliquod extrinſecum confugiatur, in contrarium militat non minus efficax argumentum. De ratione namque actus liberi voluntatem conſtituentis in actu ſecundo volentem eſt, quod immanens ſit: ergo nequit per formam extrinſecam, & non immanentem conſtitui, quæ dubitandi ratio, adeò Theologorum torſit ingenia, vt illos in tot ſententias, quot capita, abire coegerit.

§. II.

Ad extrinſecam denominationem, fugientes referuntur, & reijciuntur.

QVidam, quos refert Baſilius Legionenſis *quæſt* 6. *Scholaſtica variarum diſputationum cap.* 3. priori parte rationis dubitandi coniuncti, decretum Dei liberum in forma extrinſeca, & extrinſeca denominatione adæquatè conſtituunt, per actionem, ſcilicet, tranſeuntem ad extra, qua Deus creaturas procurit, ita vt ſicut denominatur agens ab actione tranſeunte, quæ in paſſo conſtituitur, v. g. ignis a calefactione in paſſo recepta : ita Deus denominatur volens liberè creaturas extrinſecè, ab actione tranſeunte, qua creaturas producit. 8 *Quædam ſententia proponitur.* Quæ ſentia reijcitur primo : nam iuxta illam, non niſi in metaphorico ſenſu ſaluatur, Deum liberè velle creaturas, actio namque extrinſeca, non niſi metaphoricè dicitur voluntas ; ſed decretum liberum conſiſtere debet in aliquo cum proprietate Deum conſtituere volentem : ergo nequit in actione tranſeunte adæquatè conſiſtere. *Reijcitur primo.*

Digitized by Google

9 *Secundo.* Secundo, quia Deum eſſe volentem creaturas exiſtentes, eſt denominatio immanens: ergo ab actione non immanenti, qualis eſt actio tranſiens, nequit præſtari. *Tertio.* Tertio, quia aliàs abſque vllo inconuenienti poſſet Deus in tempore incipere velle; conſequens eſt abſurdum: ergo & ſententia. Patet ſequela: Deus namque de facto producit creaturas in tempore: ergo ſi hac ab actione denominatur volens, abſque vllo incouenienti poterit in tempore denominationem volentis ſubire. *Quarto.* Denique prædicta ſententia reijcitur; Deus namque ab æterno eſt, & dicitur, volens creaturas: ergo ab æterno eſt forma illum volentem conſtituens; ſed actio, qua ad extra creaturas producit non eſt ab æterno in Deo in ſententia, quæ aſſerit eſſe tranſeuntem formaliter: ergo decretum liberum Dei nequit per illam conſtitui Quibus argumentis conuicti fere omnes Theologi prædictam ſententiam reijciunt, vel ad alium ſenſum trahunt mox explicandum.

10 *Secunda ſententia.* Secunda ſententia huic proximè affinis, affirmat, decretum Dei liberum non conſiſtere adæquatè in aliquo intrinſeco, nec in aliquo extrinſeco, ſed in vtroque ſimul. Ita Patet Granadus Tractat. de voluntate Dei *diſputatione 5. ſectione 3.* Artubal *diſputatione 53. capit. 3. & ſequentibus* M. Baſilius *vbi ſupra cap. 5. & 6.* Herice *tractat. 2. diſput. 16. cap. 10 num. 81.* & Alarcon *tract. 3. diſputat. 4. capit. 12.* Ex quibus non omnes ſatis explicant an illud extrinſecum ad conſtituendum decretum Dei liberum Ingrediatur in recto, vt forma partialis, an verò in obliquo ſolum, & terminatiuè: ſi enim hoc ſecundum affirment, vt fateri videntur Granadus *ſectione 5. nu 35.* & expreſſius Alarcon loco allegato, *num. 9. & 11* cum alijs erunt computandi. Si verò primum doceant, vt cæteri Authores relati, in præſenti ſunt impugnandi.

11 *Hæc ſententia diuerſimodè defenditur.* Sententiam iſtam non omnes vno modo defendunt. Arrubal enim loco allegato *num. 9.* decretum Dei liberum affirmat conſiſtere imperfectione neceſſaria actus voluntatis diuinæ, & cauſalitate contingénte, qua producit creaturas. Baſilius verò in aggregato, ex actione vitali diuina, quæ neceſſaria eſt, & termino, ſeu obiecto talis actionis, decretum liberum conſiſtere docet. Ac denique Herice, iſtius doctiſſimi viri ſententia, Innominato Authore reiecta, in illam incidit, aſſerendo, conſiſtere in ipſa volitione ſubſiſtente, non quatenus comparatur ad Deum, quia prout ſic, inquit, eſt neceſſaria; ſed vt comparata ad creaturas, vt eſt amor ſufficiens omnium amabilium, & ſufficiens odium omnium odibilium quam prout ſic appellat libertatem ſufficientem, ſeu in actu primo, vt coniunctam cum aliquo effectu poſitiuo, aut priuatiuo, vel aliqua dependentia rei in ordine ad exiſtentiam, quam prout ſic vocat libertatem efficacem, ſeu in actu ſecundo.

12 *Baſilij Legitimè ſenſus explicatur.* Hæc iſtius Authoris ſententia, in qua, vt ab alijs recedere, & aliquid noui ſe addidiſſe videatur, Arrubalis, & Baſilij ſententias *in 11. cap* reijcit, cum tamen doctiſſimi Baſilij placitum, minus benè explicatum ſequatur, *vt caput illud 5.* legenti conſtabit; nec enim Baſilius in volitione Dei, vt eſt amor neceſſarius, bonitatis diuinæ, decretum liberum partialiter conſtituit, vt falſo illi imponit Herice, ſed in illa prout ad creaturas tanquam in actu ſecundo liberè comparata, adiuncto termino, ſeu effectu, vt liberi in actu ſecundo denominationem recipiat. Quod & nihil aliud affirmat Herice. Vt quid ergo impugnat Magiſtrum, quem ſequitur? Niſi fortè vt ſe primum ducem, & anteſignanum, prædictæ ſententiæ conſtituat. Quod de more habet, proprios, & extraneos, hinc inde ſemper contundens, ne aliorum inhærere veſtigijs, ſed proprios ingenij partus edere in lucem videatur.

13 *Hæc ſententia impugnatur.* Quorum ſententia, quomodocumque explicetur reijcitur primo; etenim volitio Dei libera, eſt cauſa cuiuſcumque entitatis creatæ: ergo per nullam entitatem creatam poteſt adhuc inadæquatè in ratione liberæ conſtitui; & conſequenter nec inadæquatè, & partialiter in extrinſeca denominatione conſiſtere. Conſequentia tenet; cauſa namque ſuum effectum præcedit; & conſequenter per illum in ratione cauſæ non poteſt conſtitui. Antecedens autem perſpicuum videtur ex teſtimonijs Sacræ pagine ſuperius adductis, in quibus pro cauſa futuritionis rerum redditur, libera volitio diuina, vt conſtat ex illo: *omnia quæcumque voluit fecit*. Et ex illo ad Epheſios primo: *operatur omnia ſecundum conſilium voluntatis ſuæ*. Ac denique *ex Pſalmo 17* illis verbis: *Saluum me fecuit, quoniam voluit me*.

14 *Reſp. Granadi, & Arrubal.* Huic argumento triplici ſolutione occurrunt contrarij Authores. Granadus, & Arrubal reſpondent, conceſſo antecedenti, diſtinguendo conſequens: illudque concedunt de effectu cauſato, negant autem de cauſalitate, ſeu productione effectus: itaque aſſerunt, volitionem Dei liberam non conſurgere, nec conſtitui ex effectu ad extra cauſato, & perfectione intrinſeca Dei, ſed ex actione tranſeunte, qua producit effectum, & intrinſeca perfectione; cumque cauſalitas, ſeu actio, qua Deus producit creaturas, ſit prior creaturis productis: conſequens fit, quod volitio Dei libera conſtituta per talem cauſalitate, illas præcedat, ſitque ab eis independens; ac proinde, quod verè affirmetur, creaturas eſſe exiſtentes, & futuras, quia Deus liberè voluit.

15 *Baſilius.* Secundo aliter reſpondet Baſilius, diſtinguendo antecedens noſtri argumenti, illudque concedens de actu libero ſumpto inadæquate, negans vero ſi adæquate ſumatur. Ex quo, inquit, inferre non licet, effectum productum ad extra, non pertinere ad conſtitutionem actus liberi Dei ſecundum ſui adæquatam rationem, licet bene inferatur illud non conſtituere ſub illa ratione, qua cauſatur ab ipſo. Cuius doctrinæ aliquale exemplum ſe arbitratur inuenire, in actione noſtri intellectus, qua fit ens rationis; quod quidem ab intellectione cauſatur, eſt tamen illam complet, ſimulque cum illa noſtrum intellectum intelligentem reddit.

16 *Herice.* Tertio denique P. Herice, poſt quam nihil amplius quam huius argumenti ſolutionem per tot capita ſe paraſſe fatetur, ad illud reſpondet, verum eſſe antecedens, ſi de volitione ſubſiſtente Dei, quæ eſt volitio in actu primo omnium volibilium, & ſufficiens libertas, intelligatur, de qua ſic accepta, verum eſt dicere in ſenſu cauſali effectiuo, Deum producere creaturas, quia vult, & creaturas eſſe productas, quia volitas: ſecus vero ſi de eadem volitione vt in actu ſecundo, & efficienter libera intelligatur; vt ſic namque creaturarum cauſa non eſt, nec illas præcedit, ſed per eas in ratione efficaciter liberæ conſtituitur.

17 *Reijcitur 1. ſolutio.* Nulla tamen ex his ſolutionibus argumento facto ſatisfacit, & contra primam in hunc modum objicio; non ſolum creaturę, ſed etiam cauſalitas, ſeu actio exterior, qua creaturæ cauſantur, eſt effectus volitionis liberæ Dei, ſi ſemel Deus agit per actionem tranſeuntem formaliter, vt ſupponit ſolutio prædicta: ergo non minus per actionem illam, quam per effectum productum repugnat conſtitui in ratione liberæ in actu ſecundo. Conſequentia eſt bona: antecedens autem probatur. Tum, quia etiam de illa cauſalitate eſt verum dicere, exiſtere, ſeu futuram eſſe, quia Deus vult illam eſſe futuram, ſed non quia vult neceſſario: ergo quia vult liberè; & conſequenter etiam illa cauſalitas eſt effectus volitionis liberæ Dei. Tum etiam ex illis verbis Pſal. *Saluum me fecit, quoniam voluit me*, quibus, etiam ipſius efficientiæ, in qua conſiſtit prædicta cauſalitas, redditur pro cauſa, velle liberè diuinum.

18 *Reſp. Arrubal.* Reſpondet Arrubal, veram eſſe illam cauſalem, ſi Verbum *vult* referatur ad perfectionem intrinſecam liberæ volitionis, quæ prout ſic à cauſalitate effectus nullatenus pendet, illamque vt cauſam præcedit; ſi vero ad liberam terminationem volitionis liberæ ad creaturas referatur, ſolum eſſe veram in ſenſu cauſali negatiuo, per quod denotatur, nullum aliud principium cauſalitatem rerum præcedere, præter libertatem voluntatis diuinę; non autem in ſenſu cauſali poſitiuo, quia inter liberam terminationem ad creaturas, & cauſalitatem prædictam, non intercedit ordo cauſalitatis, ſicut nec diſtinctio interuenit.

19 *Contra 1.* Sed contra primo; nam ſi cauſalis illa, quæ in ſacra pagina paſſim habetur, nec ab aliquo poteſt negari comparatione actionis, qua cauſantur creaturæ, rectè in ſenſu negatiuo explicatur, etiam comparatione effectuum poſſet eodem modo, & eadem proprietate explicari, hoc non admittit Arrubal: ergo nec primum poteſt admittere. *Secundò.* Secundò; nam prædicta cauſalitas eſt à voluntate diuina vt à cauſa prima; non ab illa vt volente ſolum in actu primo, neque in actu ſecundo neceſſario: ergo eſt ab illa vt volente liberè in actu ſecundo; & conſequenter volitio libera in actu ſecundo, ante talem cauſalitatem conſtituta ſupponitur. Diſcurſus tenet. Maiorem nemo negare poteſt, ſicut nec ſecundam partem minoris: alias non liberè, ſed neceſſario à diuina voluntate emanaret, ab actu namque neceſſario vt tali, nihil poteſt procedere liberè. Pro prima verò parte, in qua poteſt difficultas conſtitui, in hanc modum oſtenditur: à voluntate vt in actu primo volente, non niſi volitio, vel actio volitionem producens poteſt immediatè procedere; cum voluntas, vt in actu primo immediatè volitiua ſit; & conſequenter petens à volitione, vel actione productiua volitionis immediatè determinari; ſed cauſalitas illa non eſt volitio; cum immanens actio non ſit, nec eſt volitionis productiua, eadem de cauſa: ergo nequit à voluntate diuina, vt in actu primo volente immediatè procedere.

20 *Tertio.* Tertio, cauſalitas illa non eſt à voluntate diuina vt à principio eliciente; hoc enim modo ſolum à potentia executiua procedit; à voluntate autem procedere debet tanquam amouente, & applicante potentiam executiuam: ergo cauſatur à potentia executiua vt mota, & applicata per voluntatem; & conſequenter illam vt applicatam, & voluntatem vt applicantem debet ſupponere; ſed diuina voluntas non applicat potentiam exequentem, vt eſt amor neceſſarius; aliàs neceſſario applicaret; nec vt in actu primo liberè volens; quia vt ſic non eſt applicans, ſed potens applicare: ergo applicat illam vt volens liberè in actu ſecundo; & conſequenter vt volens in actu ſecundo libere, ad cauſalitatem ſupponitur; ac proinde illam neutiquam conſtituitur.

21 Si reſpondeatur, cauſalitatem illam non procedere à potentia

Digitized by Google

Si reſp. tentia executiua vt applicata, ſed vt indifferenti, vt potè, quia libera eſt. In contrarium obſtat: ſequi ex iſta ſolutione, voluntatem diuinam vt à potentia executiua, ſiue inadæquatè diſtinctam, nullum influxum exercere in prædictam cauſalitatem; & conſequenter nec in effectus media illa cauſalitate productos; conſequens abſurdum eſt: ergo & ſolutio. Probatur ſequela, voluntas diuina prout ſic diſtincta, non concurrit ad illam cauſalitatem executiuè, ſeu elicitiuè; cum hoc ſit munus potentiæ exequentis; aliàs iuxta ſolutionem datam non concurrit applicatiuè, cum nihil ab ipſa applicetur: ergo nullatenus prout ſic inſpecta concurrit.

22 *Reſpond.* Reſpondebis, potentiam exequentem applicari à voluntate diuina, non quidem ad cauſalitatem effectuum, ſed ad effectus ipſos, & ad illos per cauſalitatem applicari: vnde, & potentia exequens in ratione applicatæ, & voluntas diuina applicans, in ratione applicantis conſtituuntur per cauſalitatem illam.

Contra. Sed contra, voluntas diuina eſt vera cauſa actionis tranſeuntis, qua cauſantur creaturæ; ſed non cauſa exequens, ſeu eliciens; hoc namque eſt munus potentiæ executiuæ: ergo applicatiuè ad actionem illam concurrit; ſed non eſt quod applicet niſi executiuam potentiam: ergo etiam ad actionem prædictam concurrit potentia exequens; & conſequenter etiam illa cauſalitas à potentia exequente, vt per voluntatem ad ipſam applicata procedere debet. Et vrgetur amplius, quia namque intellectus diuinus directiuè ad actum diuinæ voluntatis concurrit, nequit in ratione dirigentis, & proponentis actu obiectum voluntati per actum ipſius voluntatis conſtitui: ergo pariter, quia diuina volnntas applicatiue concurrit ad actionem potentiæ exequentis, nequit in ratione applicantis actu conſtitui per talem actionem.
Confirm.

23 *Solutio M. Baſilij impugnatur.* Et ex his impugnata manet ſolutio ſecunda, qua vtebatur Magiſter Baſilius, ſi namque per actionem, ſeu cauſalitatem, qua cauſantur creaturæ, nequit conſtitui actus liber in ratione liberi, à fortiori conſtitui non poterit per effectus, qui poſteriores ſunt prędicta cauſalitate. Quæ amplius aduerſus iſtam ſolutionem confirmo; nam effectus cauſati à voluntate Dei, liberè procedunt ab illa: ergo vt libera prædictos effectus præcedit; & conſequenter per illos in ratione volentis liberè non conſtituitur.
Confirm.

24 *Reſp. Baſilius.* Reſpondet Baſilius; præcedere voluntatem diuinam vt liberam, non in actu ſecundo; denominatio namque liberi in actu ſecundo, eſt extrinſeca ab effectu cauſato deſumpta; ac proinde nihil ad cauſalitatem conducens; ſed ſolum vt liberam in actu primo; id eſt, vt facultatem habet agendi, & non agendi, ſub qua ratione per effectus non conſtituitur; ſicuti in ſententia aſſerente, denominationem liberi in actu voluntatis creatæ eſſe extrinſecam, & ſi actus, qui liber eſt, ad actum imperatum concurrat, non autem concurrit, vt liber in actu ſecundo; quia cum iſta denominatio extrinſeca ſit, ad elicientiam actus imperati, neutiquam concurrere poteſt; quo non obſtante, actus imperatus, à voluntate liberè operante procedit, id eſt, ab illa ſecundum facultatem agendi, & non agendi: qua ſolutione, & doctrina totam reddi difficultatem exhauſtam cenſet Baſilius.

25 *Contra 1.* Cæterum inexhauſtam omnino, & in ſuo robore relinqui, oſtendo ſic primo: voluntas diuina non ſolum præcedit effectus vt potens cauſare, ſed etiam vt cauſans in actu ſecundo: ergo præcedit illos, non vis cauſatiua tantum, ſed etiam actualitas cauſalitas; at hæc actualis cauſalitas nequit Deo neceſſario competere: alias in actu ſecundo neceſſario cauſaret: ergo potuit non conuenire; & conſequenter aliquid intrinſecum Deo, & ab effectibus cauſatis diſtinctum, deeſſe potuit ab ipſo, quod vitare contendit Baſilius. Explicatur hoc amplius: ſi voluntas creata ad actus imperatos actu concurreret per formam non potentem deficere, non liberè, ſed neceſſario ad prædictos actus concurreret, & idcirco liberè concurrit ad illos, quia imperans conſtituitur per actum, qui potuit non eſſe, vt actum imperatum præcedit: ergo vt voluntas diuina, ſit cauſans liberè effectus creatos, debet ante tales effectus aliquid in illa conſtitui, quod potuerit non eſſe in Deo, illique non conuenire. Si dicas, hanc eſſe eminentiam voluntatis diuinæ, vt quamuis forma, qua conſtituitur cauſans in actu ſecundo, ſit neceſſaria, quo ad eſſe; tamen libera ſit in ratione cauſantis. Verum quidem dices; ſed habemus intentum, videlicet, non eſſe confugiendum, vt miſterium hoc explicetur, ad formas extrinſecas, ſeu extrinſecas denominationes, ſed ad eminentiam voluntatis diuinæ.
Confirm.
Si dicas.
Contra.

27 *Secundo impugnatur ſolutio.* Secundo traditam ſolutionem impugno, nam voluntas diuina eſt cauſa creaturarum in actu ſecundo, prout terminata ad illas: ergo talis terminatio præcedit creaturas productas; & conſequenter nequit in extrinſeca denominatione ab illis ſumpta cõſiſtere; cumque talis terminatio potuerit non eſſe in Deo, non conſtituitur per illas in ratione liberæ. Conſequentiæ ſunt notæ. Antecedens autem oſtenditur primo *ex Pſalmo 17.* illis verbis: *ſaluum me fecit, quoniam voluit me:* quibus, non ſola actualitas volitionis diuinæ, ſed etiam illius terminatio redditur pro cauſa ſalutis. Secundo; nam creaturæ procedunt à voluntate Dei, vt eſt actualis volitio; ſed non vt eſt actualis volitio ſolius bonitatis diuinæ: ergo vt eſt actualis creaturarum volitio. Probo minorem; vt volitio bonitatis diuinæ eſt neceſſaria: ergo ab illa ſolum prout ſic nequeunt creaturæ procedere.

28 *Tertio impugnatur ſolutio.* Tertio impugnatur ſolutio: nam ex illa ſequitur, Deum non producere creaturas liberè, ſed neceſſario; conſequens abſurdum eſt: ergo idem quod prius. Probo ſequelam, non cauſantur à decreto libero ſecundum denominationem extrinſecam liberam ſumptam ab ipſis, ſed ſecundum perfectionem neceſſariam, quam dicit, vt fatetur Baſilius: ergo Deus conſtituitur in ratione cauſantis actu creaturas per id, quod neceſſarium eſt in decreto; ſed à perfectionem neceſſaria non poteſt ſumi, in ſententia huius Magiſtri, alias ſuperfluit, & abſque vlla neceſſitate ad extrinſecam denominationem confugeret, vt ſaluaret libertatem decreti: ergo erit non liberè, nec neceſſario cauſans creaturas.

29 *Tertia ſolutio P. Herice impugnatur.* Deinde contra tertiam ſolutionem, qua vtebatur Herice, in hunc modum obijcio; aut volitio diuina ſubſiſtens, quam futuritionem rerum præcedere, iſte Author fatetur, præcedit illas, & eſt cauſa illarum, vt actualis creaturarum volitio, vel non? Si primum: ergo vt libera in actu ſecundo creaturas præcedit, & conſequenter in ratione liberæ in actu ſecundo non conſtituetur per denominationem extrinſecam à creaturis deſumptam. Si ſecundum dicatur: ergo non ſaluat, Deum producere creaturas, quia vult creaturas, ſed ſolum quia vult abſolutè, nec creaturas, ideò eſſe productas quia volitas, cuius contrarium fatetur prædictus Author, continetur que in teſtimonijs Scripturæ ſæpius adductis. Probo hanc conſequentiam; Deum velle creaturas, non dicit actualitatem volitionis diuinæ à terminatione actuali præciſam, ſed vt actualiter terminatam ad illas: ergo niſi præcedat ſub hac terminatione, nequit in rigore ſaluari, ideò Deum creaturas producere, quia illas vult, nec eſſe productas, quia volitas.

30 *Reſpondebis.* Reſpondebis ex præfato Authore, volitionem illam eſſe ſufficientem volitionem omnium volibilium ſe ipſa, & ratione ſuæ actualitatis: vnde cum præcedat creaturas, prout ſic verificari poteſt, Deum ideò producere, quia vult ſufficienter creaturas, & ſi non quia vult efficaciter. Sed contra primo, Deum velle ſufficienter creaturas, non eſt actu illas velle, ſed poſſe: ergo ratione præcedentiæ illius volitionis vt ſufficientis non verificatur, cauſare creaturas, quia vult, illas eſſe, ſed quia eſt potens velle: vnde ſenſus illius propoſitionis, *ſaluum me fecit, quoniam voluit me*, erit iſte, *ſaluum me fecit, quia potuit velle me.* Quod amplius vrgetur, de facto eſt in Deo volitio ſufficiens de ſe ad conſtituendum Deum volentem in actu ſecundo alterius mundi productionem; & tamen non eſt verum dicere, Deus vult productionem alterius mundi: ergo pariter, quod dicta volitio vt ſufficiens præcedat, & cauſet creaturas, non ſufficit, vt verificetur, Deum vt volentem creaturas, illarum productionem præcedere, & producere creaturas, quia vult.
Contra 1.
Confirm.

31 *Contra 2.* Secundo; creaturæ non accipiunt futuritionem, ſeu exiſtentiam à voluntate diuina, vt indifferenti ad volendum, & nolendum illas, ſed vt determinatè volente: ergo non ſolum præcedit illas, vt amor ſufficiens, ſed etiam vt actualis, & efficax amor illarum. Conſequentia eſt bona. Antecedens autem probatur primo, non procedunt ab omnipotentia diuina vt indifferenti ad cauſandum, & non cauſandum, ſed vt determinatè cauſante: ita vt etiam cauſalitas, & non ſolum vis cauſatiua, illarum exiſtentiam præcedat: ergo pariter non cauſantur à voluntate Dei, vt indifferenti, & volitiua tantum, ſed vt actu volente; ita vt non ſolum ratio volitiuæ, vel ſufficienter volentis, ſed etiam actualis illarum volito illarum exiſtentiam præcedat.
Antecedens probatur 1.

32 *Secundo.* Secundo, ab indifferenti in quantum tale, non poteſt effectus determinationem accipere: ergo determinatum eſſe futuritionis, præ non futuritione, nequit à voluntate Dei vt indifferenti deſumi. Si dicas, procedere à voluntate Dei, vt determinata ad volendum, non determinatione antecedenti futuritionem rerum, ſed determinatione concomitante, vel ab illa proueniente. Obſtat in contra primo; nam determinatio cauſæ, eſt cauſa determinationis effectus: ergo nequit ſumi formaliter ab effectu deſumi. Secundo; nam effectus de ſe ſunt indifferentes, vt ſint, & non ſint futuri: ergo ab illis nequit ſumi determinatio voluntatis diuinæ: nec valet dicere, eſſe determinatos ex ſuppoſitione futuritionis: nam hæc ſuppoſitio non conuenit illis neceſſario, ſed ex libera voluntate diuina; at non ex illa vt indifferenti, nec per talem ſuppoſitionem determinata; cum determinatio ſuppoſitionis ſit effectus determinationis voluntatis diuinæ: ergo ſunt ab illa vt pro illo priori determinatè volente.
Si dicas.
Contra 1.
Secundo.

33 *Tertio.* Tertio, effectus omnipotentiæ diuinæ ſunt ab illa, vt determinata per cauſalitatem ipſos antecedentem: ergo pariter, erunt à voluntate diuina, vt determinata per aliquid antecedens illorũ exiſtentiam, & futuritionem. Quod ſi ob hæc reſpondeat Herice, per cauſalitatem, vel actionem tranſeuntem determinari volun-

Digitized by Google

voluntatem, & omnipotentiam diuinam. In contrarium obſtat, tum, quod iam incidit in ſententiam Arrubalis, quam latè impugnat *cap.* 10 Tum etiam obſtant, quæ contra iſtum Authorem obiecimus ſupra.

34 *Tertio principaliter impugnatur Herice.* Tertio principaliter reijcitur data ſolutio: etenim vt fatetur Herice, volitio diuina ſubſiſtens, eſt ſufficiens amor omnium amabilium ſe ſola; at non per modum principij actionis, quæ volitio ſit: hoc namque in illius principijs ſuſtineri non poteſt; cum non admittat in Deo voluntatem per modum actus primi: ergo eſt ſufficiens per modum formæ conſtituentis volentem. Tunc vltra; ergo poſito effectu, ipſa per modum formæ adæquatè conſtituit Deum volentem illum, effectu ingrediente, non vt forma, ſed terminatiuè, & obiectiuè. Patet hæc conſequentia: nam ſi effectus poſitus non ſolum terminatiuè, ſed etiam formaliter præberet Deo denominationem volentis, vt partialis forma, diuina volitio ratione ſui non eſſet ſufficiens amor per modum formæ omnium amabilium; ſiquidem alia compartiali forma indigeret, vt Deo præſtaret denominationem amantis reſpectu alicuius volibilis.

35 *Secundo principaliter reijcitur hæc ſententia, et modus dicendi.* Secundo principaliter reijcitur iſta ſententia: Deus non conſtituitur actu volens creaturas exiſtentes per ipſas creaturas: ergo volitio diuina in ratione liberæ nequit conſiſtere in denominatione extrinſeca à creaturis deſumpta. Conſequentia eſt bona. Antecedens autem probatur: in ratione volentis bonitatem ſuam, non conſtituitur per ipſam bonitatem amatam tanquam per formam; nec in ratione actu intelligentis ſuam eſſentiam, conſtitui poteſt directè formaliter per ipſam eſſentiam: ergo nec in ratione diligentis creaturas exiſtentes, per illas tanquam per compartialem formam poteſt conſtitui.

36 *Reſp. 1. eſt Mag. Baſilio. Cõtra 1.* Reſpondebis primo cum Mag. Baſilio, negando antecedens: Deum namque velle neceſſario ſe ipſum, eſt denominatio ab amore, & obiecto deſumpta, & idem dicendum eſt de intellectione neceſſaria ſui. Sed contra primo: nam etſi obiectum neceſſarium ſit ad denominationem volentis, & intelligentis per modum termini extrinſeci, non tamen per modum formæ partialiter dictam denominationem tribuentis: ergo diuina bonitas neceſſario amata ingredietur quaſi in obliquo terminatiuè ad denominationem neceſſario amantis, non vero in recto, & formaliter. *Secundo.* Secundo: intellectus creatus non conſtituitur in ratione intelligentis per obiectum intellectum formaliter, ſed per actionem, ſiue diſtincta, ſiue indiſtincta ſit à Verbo producto: ergo idem de intellectu diuino, & diuina voluntate eſt dicendum.

37 *Tertio.* Tertio, licet terminus actionis productiuæ requiratur ad illam, denominatio tamen agentis non ſumitur à termino tanquam à forma, ſed adæquatè ab actione terminum producente: ergo pariter, quamuis obiectum intellectionis Dei, & diuinæ volitionis neceſſario requiratur, vt Deum conſtituat intelligentem, & volentem, non tamen tribuit formaliter dictas denominationes, ſed formaliter adæquatè prouenient ab intellectione, & volitione. *Quarto.* Denique; per id conſtituitur diuina voluntas amans neceſſario bonitatem Dei, per quod quaſi affectiuè tendit ad illam; ſed bonitas amata, non eſt ratio tendendi, ſed terminus tendentiæ affectiuæ: ergo nec eſt per modum formę ratio veluti partialis amandi.

38 *Reſp. 2.* Reſpondebis ſecundo, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam, quia cum amor ſui neceſſarius ſit, & ſimiliter intellectio, nullum eſt inconueniens, quod in perfectionibus Deo intrinſecis, adæquatè conſiſtant; denominatio autem amantis creaturas, libera eſt, & potens deficere: cumque Deo nihil intrinſecum de eſſe potuerit, neceſſario aſſignari debet aliquid extrinſecum Deo, quod potuerit de eſſe, ingrediens vt compartialis forma ad præſtandam dictam denominationem. *Contra 1* Sed præterquamquod hoc potius videtur difficultati ſuccumbere, quam ipſam diluere, in contrarium obſtat primo; nam licet obiectum amoris neceſſarij, tam neceſſarium ſit ſicut amor: denominatio tamen amantis non ſumitur ab illo vt à forma: ergo pariter, etſi obiectum amoris liberè defectibile ſit, denominatio liberè amantis, quæ deficere potuit, non poteſt deſumi ab illo, vt à forma adhuc partiali.

39 *Secundo.* Secundo, ideò primum eſt verum, quia obiectum neceſſarium non eſt amor, ſed obiectum amoris; ſed etiam creatura exiſtens non eſt volitio, ſed obiectum volitionis: ergo nec partialiter denominare poteſt vt forma voluntatem diuinam volentem. *Tertio.* Tertio, ideò Deus non conſtituitur neceſſario amans per obiectum amatum, quia conſtitui debet per tendentiam affectiuam in ipſum, obiectum autem neceſſarium, non eſt tendentia affectiua, ſed tendentiæ terminus; at etiam in ratione liberè amantis, debet conſtitui per tendentiam liberam in amatum, & obiectum tendentia non eſt, ſed tendentiæ terminus: ergo nequit conſtitui in ratione amantis liberè per obiectum liberè amatum.

40 *Tertio principaliter reijcitur iſta ſententia.* Tertio principaliter reijcitur hæc ſententia: diuina voluntas non ſolum eſt indifferens ad cauſandum, & non cauſandum creaturas, ſed etiam eſt indifferans ad volendum, & non volendum illas: ergo per ordinem ad volitionem indifferentem; ſed effectus cauſati, & actio qua cauſantur, non ſunt volitio: ergo neque inadæquatè præſtare poſſunt denominationem volentis.

Vltimo reijcitur. Denique reijcitur, denominatio volentis liberè, ab æterno conuenit Deo; ſed nequit exiſtere denominatio abſque forma adæqua, ſicut neque effectus formalis abſque forma adæquata exiſtere poteſt: ergo ab æterno eſt forma adæquatè præbens talem denominationem; creaturæ autem ab æterno eſſe non poſſunt, & conſequenter, nec partialiter poſſunt illam per modum formæ præſtare.

41 *Hæc ratio eſt efficax ad hominem contra Baſilium* Quæ ratio abſolutè efficax eſt, efficacior tamen ad hominem contra Baſilium, qui ex eo quod actio exterior temporalis eſt, denominatio autem volentis æterna, intulit, non poſſe iſtam denominationem ab exteriori actione deſumi. Nec valet dicere, hac ratione rectè probari, denominationem prædictam non poſſe ab actione exteriori præſtari vt a forma adæquata, non tamen quod inadæquatè ab illa non deſumatur. Nam in contrarium obſtat, vt exiſtat denominatio, non ſufficere exiſtentiam formæ inadæquatæ, & partialis, ſed neceſſario requiri, quod exiſtat forma adæquata: ſed denominatio liberè volentis ab æterno exiſtit in Deo: ergo ab æterno exiſtit forma illius adæquata; & conſequenter nihil ab æterno non exiſtens, poterit per modum formæ ad talem denominationem requiri.

§. III.

Tertia ſententia ad reſpectum rationis confugiens, refellitur.

42 *Tertius modus dicendi.* TErtia ſententia, decretum Dei liberum conſiſtere, docet, in actualitate neceſſaria volitionis diuinæ addito reſpectu rationis ad creaturas exiſtentes, vel futuras. Ita Marcus de la Serra circa articulum primum, ſequutus Capreolum *in 1. diſtinct. 45. q. 1. ad primum contra ſecundam concluſionem*, & Ferrarienſum *1. Contra Gentes capitulo* 82. quam ex Patribus Societatis ſequitur Vazquez *diſput.* 82 *cap.* 2. illis verbis: *Voluntas libera Dei eſt ipſa eſſentia diuina per modum actus eliciti; includit tamen habitudinem quandam rationis ad res futuras;* quæ verba, ideo retuli, vt appareat, quam irrationabiliter, Alarcon *vbi ſupra cap.* 9. malè animato pectori attribuat, ſuum Magiſtrum trahere in iſtam ſententiam, ita diſonam rationi, vt ſtatum catholicorum naribus fœteat, quaſi foret poſſibile, inquit *cap* 4. tantum ingenium haſce arcanarum telas in diuina voluntate contexere. Quam tamen, etſi ita fœtidam, principibus Thomiſtarum ingenio, antiquitate, doctrina, & eruditione præclaris, Capreolo, & Ferrarienſi, non tenuit adſcribere; cum tamen, non de reſpectu rationis, quoad eſſe formale, ſed pro fundamento ſuiſſe loquutos, ipſos ſine liuore legenti ſit manifeſtum: qualiter explicari poſſe Vazquez non dubito, etſi in fundamento aſſignando, à Thomiſtis diſſideat, pro illius reſpectus fundamento, extrinſecam denominationem conſtituens. Vnde inter Auctores §. præcedenti relatos, & reiectos anumerandus erit.

43 *Contra iſtam ſententiam inſurgit Alarcon.* Contra illam hoc vnico argumento, communis ſatis, ſolum aculeis verborum additis, agit prædictus Modernus; ens rationis ſolum habet eſſe obiectiuè in intellectu fingente; ſed actus liber Dei exiſtit à parte rei independenter a fictione intellectus creati; cum exiſtat ab æterno, intellectus autem creatus in tempore inceperit, increatus autem huiuſmodi entitates rationis non facit? ergo exiſtit actus liber in voluntate diuina independenter ab omni reſpectu rationis. *Confirm.* Quod amplius confirmat: nam eſto, daremus, poſſe intellectum diuinum fabricare entitates rationis; voluntas autem non redditur liberè volens per intellectum, vel effectum illius, ſed per aliquid quaſi ab ipſa procedens: ergo niſi dicatur formam illam rationis à voluntate fieri, quod falſiſſimum eſt, nequit actus liber per formam rationis conſtitui. Quo argumento conuictus, prædictam ſententiam, merum ſomnium, & imaginatiuæ potius, quam intellectus idolum audacter appellat.

44 *Secundo inſurgit Baſilius.* Secundo aduerſus illam arguit Baſilius, hoc entimemate, cuius ſolutionem ſe nunquam audiuiſſe, nec vidiſſe gloriatur: Deus in re eſt actu volens: ergo in re eſt, quidquid eſt neceſſarium, vt actu ſit volens; at in re non exiſtit reſpectus rationis formaliter: ergo reſpectus iſte neceſſarius non eſt, vt Deus ſit volens actu. *Tertio alij.* Tertio alij obijciunt, decretum liberum eſt realis cauſa creaturarum, vel ad minus cauſalitas; ſed cauſa realis nequit per formam rationis conſtitui: ergo nec decretum liberum per formam rationis. *Quarto.* Quarto, reſpectus rationis, cum relatio ſit, eſt ſimul natura cum creaturis terminantibus ipſum; ſed decretum liberum, præcedit creaturas exiſtentes prioritate naturæ; cum ſit illarum cauſa: ergo nequit per reſpectum rationis conſtitui. Denique; nam reſpectus rationis fundamentum ſupponit; ſed non fundatur ſupra diuinam eſſentiam, nudè conſideratam ſecundum formalitates neceſſarias: ergo ſupra illam, vt liberè terminatam ad creaturas, & conſequenter ſupponit, non conſtituit decretum. Patet hæc conſequentia, non enim fundamentum conſtituit, ſed ſupponit.

His

Digitized by Google

45 *Reſpōdetur poſt ad primum.* His argumentis grauiter præfata ſententia vrgetur; non autem adeò opprimitur, vt vir doctus tot oprobrijs in illam agere poſſit, niſi paſſionis pondere ductus; qui namque illi adhærere deſideret, apparenter ſatis illis occurrere poterit. Ad primum, negando minorem, pro ſecunda parte; nec illam Alarcon, niſi tantum ab admiratione probat, quod genus argumentandi per non admirationem diluitur; cum tamen illam deberet euidenter ſuadere, vt tot notis ſententiam iſtam inureret, maximè cum viri doctiſſimi *ſupra quæſt. 5. art. 2.* de reſpectibus, quibus conſtituuntur ideæ, affirment, & rationis eſſe, & formari à diuino intellectu, nec ſine graui fundamentum in verbis Diui Thomæ ſolutione ad ſecundum illius articuli.

46 *Ad cōfirmationē.* Confirmatio facilius ſoluitur, aſſerendo, quod licet affectus non à voluntate, ſed ab intellectu cauſatus, nequeat eſſe forma conſtituens voluntatem volentem, non tamen repugnat, quod ſit complementum formæ. Et quidem non minus eſt de ratione formæ, conſtituentis voluntatem volentem intrinſecè, in illa manere, quam egredi ab illa; cum ſit actus immanens, de cuius conceptu eſt, non ſolum egredi a potentia, ſed etiam recipi in illa; quo non obſtante plures ex contrarijs docent, Deum conſtitui liberè volentem creaturas vt per formam inadæquatam per actionem tranſeuntem extrinſecam voluntati diuinæ: Multo ergo melius poterit conſtitui volens per reſpectum ab ipſa non egredientem, nec formaliter conſtituentem, ſed completiuè.

47 *Ad 2.* Ad ſecundum, conceſſo antecedenti, diſtinguendo conſequens: in re, ideſt, realiter nego conſequentiam: in re, ſiue realiter, ſiue obiectiuè, concedo conſequentiam: nec repugnat, quod denominatio ſit realis, & realiter exiſtens, & à forma rationis non realiter, ſed obiectiuè exiſtente, vt à complemento pendere: ſicut nec repugnat, effectum poſitiuum per aliquid negatiuum compleri, vt obiectum fidei, quod poſitiuum eſt, per rationem non viſi completur, & obiectum ſpei per rationem non habiti.

48 *Ad 3.* Et ex his reſpondetur ad tertium: nam licet cauſa realis nequeat per reſpectum rationis tanquam per formam conſtitui, non tamen repugnat per illam compleri; demonſtratio namque, realis cauſa eſt aſſenſus ſcientifici; & tamen per reſpectum rationis ordinantem conceptus, completur in ſententia probabili. Et Sacramenta, quæ ſunt cauſa realis, & phyſica gratiæ in ſententia Thomiſtarum, per rationem ſigni ad placitum complentur in ratione cauſæ; cum tamen ſignificatio ad placitum aliquid rationis ſit in communi ſententia Thomiſtarum.

49 *Ad 4.* Ad quartam, nego maiorem: nam ſimultas naturæ ſolum conuenit relationi prædicamentali, reſpectus autem conſtituens decretum liberum, tanquam eius complementum non eſt prædicamentalis, ſed tranſcendentalis relatio. Et ex his reſpondetur *Ad vltimum.* ad vltimum, negando maiorem: ſolum enim reſpectus prædicamentalis, neceſſario fundamentum ſupponit; reſpectus autem decretum liberum complens, non eſt prædicamentalis; & ideò non petit ſupponere fundamentum.

50 *Aliter ab ſtria tradita impugnatur 1.* Hæc dicta ſufficiant in gratiam prædicti Auctoris, & pro defenſione non veritatis, ſed probabilitatis præfatæ ſententiæ: à qua tamen recedo. Tum, quia probabilius ſemper iudicaui, intellectum diuinum nullum ens rationis poſſe formare; eo quod, ad formationem cuiuſcumque entis rationis eſt neceſſarium, rem aliter concipere, ac eſt: quo circa fabricatio entis rationis confictio dicitur, quod perſectioni diuini intellectus repugnat, *Secundo.* omnia concipienti vt ſunt. Tum etiam: nam eſto admittamus, poſſe intellectum diuinum aliquod ens rationis formare; non tamen fabricare poteſt reſpectum complentem decretum liberum. Quod probo, nam vel illud fabricaret per actum liberum, vel per actum neceſſarium; non ſecundum, aliàs reſpectus ille neceſſarius eſſet Deo; & conſequenter decretum non eſſet liberum: nec primum, nam omnis actus liber intellectus diuini decretum liberum ſupponit conſtitutum; cum libertas intellectus ex libertate voluntatis oriatur: ergo nullatenus poteſt decretum liberum Dei compleri per reſpectum rationis fabricatum à diuino intellectu; cumque compleri non poſſit per reſpectum ab intellectu noſtro confictum; exiſtit namque ab æterno, intellectus autem noſter incipit in tempore exiſtere; conſequenter eſt aſſerendum, à nullo ente rationis in ſui conſtitutione pendere.

§. IV.

Sententia Caietani, vt communiter explicatur, refellitur.

51 *Quartus modus dicendi.* QVarta ſententia præcedentibus per extremum oppoſita, decretum liberum conſiſtere affirmat in perfectione quadam extenſiua, diſtincta ratione à perfectione neceſſaria, quæ quia libera eſt, abſque vlla imperfectione potuit à diuina voluntate deficere. Sententiam iſtam ſic explicatam, Caietano attribuunt communiter Recentiores, eamque varijs notant cenſuris Valentia, & Vazquez abſurdam, Molina parum in fide ſecuram, pias aures offendentem. Fonſeca parum tutam appellat, quorum omnes cenſuras, refert, & ſilendo approbat Salas 1. 2. *quæſt.* 6. *art.* 2. *&* 3. *tract.* 3. *diſp.* 3 *ſect.* 8. *§.* 3. Contra quam Valentia, & Vazquez obijciunt primo; nam ſi diuina voluntas perficitur extenſione ad creaturas: ſequitur, extenſiuè prædicta extenſione actuari; actus namque, & perfectio ſunt idem: ex quo vlterius ſequitur, quod ſit modo in potentia paſſiua ad perfectionem, quam potuit habere, & conſequenter non eſſe actum purum, quod eſt error in Phyloſophia, & Theologia. *Valentia & Vazquez impugnant 1. Caietani ſententiam.*

Secundo; nam extenſio voluntatis diuinæ ad eſſe reale creaturarum eſt in Deo cauſalitas, ſeu ratio cauſandi, ſed illa cauſalitas, vt diſtincta à diuina natura, nulla addit perfectionem, etiam extenſiuam in Deo: ergo nec decretum liberum. Tertio, nam ratio, ob quam agentia creata ex ordine ad ſuos effectus extenſiuè perficiuntur, eſt, quia in illis aliquomodo obtinent, quod ipſis deeſt, nec loco illius habent aliquid excellentius; ſed Deus infinitè excellentius continet in ſe ab æterno, quicquid perfectionis poſſet aſſequi ex ordine ad res futuras: ergo ex ordine ad illas, neque etiam extenſiuè perficitur. 52 *Secundo.* *Tertio.*

Tandem Salas hæc omnia confirmat: quia ſequeretur, Deum eſſe modo extenſiuè perfectiorem, quam ſi hunc mundum creare voluiſset; conſequens eſt falſum: ergo deſerenda ſententia. Probat ſequelam, volitio creandi mundum perfectior eſt nolitione ipſum creandi; ſed modo volitionem habet, tunc autem nolitionem haberet: ergo modo eſt ſaltim extenſiuè perfectior. Probat maiorem: etenim perfectio actus ſumitur, & penſatur ex fine; ſed finis volitionis eſt perfectio poſitiua extrinſeca, quæ ex mundi productione conſequitur, quæ maior eſt perfectione extrinſeca negatiua ex negatione productionis mundi ſequuta: quam pro fine habet volitio creandi: ergo volitio eſt nolitione perfectior. 53 *Quarto impugnat Salas.*

Hæc tamen leuia ſunt, vt ob illa præfata ſententia aliquam mereatur cenſuram: ad primum namque reſponderi poteſt, negando ſequelam de actuatione reali, quia cum illa extenſio non diſtinguatur realiter a diuina voluntate, non poteſt illam realiter actuare, ſed ſolam per rationem: ex quo nec ratio potentiæ paſſiuæ, nec defectus ſummæ actualitas in diuina voluntate colligitur; cum de facto actualitate actus neceſſarij actuetur, vt diſputationibus proximè antecedentibus docuimus. Ad ſecundum, conceſſa maiori, negando minorem: ſuperaddit namque in iſta ſententia extenſiuam perfectionem ratione diſtinctam à voluntate Dei. 54 *Reſpond 1.* *Ad 2.*

Ad tertiam, negando illam eſſe cauſalem adæquatam, cur ex ordine ad effectus, agentibus creatis accreſcat aliqua perfectio extenſiua; bene tamen eſt ratio adæquata, cur indigeant illa extenſiua perfectione, & cur ex indigentia operentur: ex quo ſolum ſequitur, Deum non ex indigentia, ſed ex fœcunditate, & libertate operari, & quod tali perfectione extenſiua non indigeat; eo quod talis perfectio extenſiua in perfectionibus neceſſarij eminenter continetur. Ad vltimum, nego ſequelam: cum enim in hac ſententia, volitio creandi mundum, & nolitio ipſum creandi, non realiter, ſed rationem tantum diſtinguantur, vna non eſt altera perfectior realiter, ſed ſolum ſecundum rationem: vnde quidquid perfectionis in vna realiter eſt, etiam in alia realiter reperitur: ex quo ad ſummum ſequitur, Deum modo eſſe perfectiorem ſecundum rationem noſtram, quam foret, ſi noluiſſet creare, & hoc extenſiuè tantum, non intenſiuè, quod inconueniens non eſt. 55 *Ad 3.* *Ad vltimum.*

His igitur argumentis refutatis: abſque cenſuris à præfata ſententia recedo, ductus primo: nam in Deo admittenda non eſt perfectio imperfectione admixta; ſed perfectio defectibilis entitatiuè in ratione perfectionis, imperfectionem importat: ergo Deo concedenda non eſt. Secundo, nam eo ipſo, quod perfectio iſta extenſiua, entitatiuè ſit defectibilis, debet entitatiuè diſtingui à voluntate diuina, vt ſtatim oſtendam; hoc admitti non poteſt, vt patet ex dictis §. 1 contra ſecundam ſententiam; aliàs entitatiuè realiter actuaret, & perficeret diuinam voluntatem: ergo actus liber voluntatis diuinæ non poteſt in extenſiua perfectione defectibili conſiſtere. 56 *Sententia iſta ſic explicata deſeritur 1.* *Secundo.*

Ne autem alicui videatur, Caietani affectu duci ad vitandas cenſuras in ipſum, aduerto, P. Suarez. *tom. 2. in metaphyſicam diſp. 30. ſect. 9. num.* 11. de ſententia Caietani cenſuiſſe, ſpectata ſolum naturali ratione veriſimilem eſſe, & probabilem: ſi tamen dignè ſentiamus de Deo, & vt fide docemur, non poſſe illius ſententiæ aſſentiri. In quo parum conſequenter loquutum, notauit, & bene Arriaga *tom. 1. in 1. part. diſp. 28. ſect. 5. num.* 90. nam quæ contra Caietani ſententiam obijci poſſunt, non tam ex fide, quam ex ratione naturali ſumuntur: imo, quæ ex fide obijciuntur ſoluit Arriaga eo loco; ipſe tamen ſentit per ſententiam Caietani declarari penitus difficultatem libertatis diuinæ, nec in hac vita aliam clariorem viam pro illius ſolutione apparere: nihilominus etiam ſtando rationi naturali veriſimilem non eſſe. In quo iudicio parum conſequenter loquutus videtur: nam libertas voluntatis diuinæ defendi, & declarari debet, prout ratione naturali dictata, vel cognita: ergò ſi difficultas circa libertatem diuinam penitus ſententia Caietani euacuatur, 57 *Quid Suarez, & Arriaga ſentiant de Caietani ſententia*

Digitized by Google

euatur, & declaratur, non poteſt illius ſententia opponi his, quæ ratio naturalis de libertate diuina cognoſcit: ac proinde ſtare nequeunt hæc duo, nempè, ſententia Caietani penitus declarari libertatem voluntatis diuinæ, & eſſe improbabilem ratione naturali ſpectata.

58 *Probabilitas huius ſententia oſtenditur.* Habemus tamen ex his duobus auctoribus eſſe ſententiam Caietani probabilem, cum Suarez doceat, eſſe veriſimilem ratione naturali conſulta, & Arriaga, ſolui, quæ contra illam ex Scriptura, aut Concilijs poſſunt opponi. Patet Granadus *Tom. 1. in 1. part. Tract. 3. diſp. 5. ſect. 1 num 2.* etſi à ſententia Caietani recedat, docet tamen niti firmiſſimis ſundamentis, & illi doctos Recentiores aſſentiri: ex quo ſequitur, illam cenſuiſſe probabilem, cum probabilitas alicuius ſententiæ à ratione, & auctoritate ſumatur, & vtrumque fateatur Granadus, ſententiæ Caietani fauere. Tandem Martinon *Tom. 1. diſp. 14. ſect. 4. num. 22.* cenſet, Caietani ſententiam eſſe alijs probabiliorem, & magis ſibi cohærentem, pro qua refert Fonſecam, Salas, Zumel, Enriquez, Zunnigam, & alios plures. *Mens Caietani inferius explicabitur.* Hæc dixerim, vt ſciatis, quid alij ſentiant de ſententia Caietani: quod ego exiſtimo, eſt illam prout à nobis fuit explicata, non defendi à Caietano, ſed modò explicando inferius.

59 *Sententia PP. Salas, & Fonſeca.* Salas *vbi ſupra* §. 7. & Fonſeca *tom. 3. metaphyſicæ lib. 7. cap 8. concluſione* 10. poſtquam ſententiam Caietani, vt proximè explicatam, tanquam parum in fide tutam reiecerunt, in ſuam inciderunt damnationem, eandem ſententiam ſequentes, ſolo mutato nomine perfectionis in nomine realitatis modalis. Itaqua aſſerunt præfati Auctores, actum liberum addere ad neceſſarium, non quidem perfectionem extenſiuam potentem deficere, in quo à ſententia Caietani, prout ab ipſis intellecta recedunt, ſed modum realem, ſeu realem extenſionem, ſola ratione ab actu neceſſario diſtinctam, quæ potuit realiter deficere Deo, quoad ſuam realitatem modalem; licet poſtquam ſemel exiſtit, non potuerit non eſſe.

60 *Reijcitur 1.* Quorum ſententia reijcitur primo: nulla entitas imperfectione admixta, poteſt in Deo formaliter repetiri; ſed entitas modalis, defectibilis, quoad entitatem realiter entitatiuè, in perfectionem defectibilitatis importat: ergo in Deo concedenda non eſt. *Minor oſtenditur 1.* Minor oſtenditur primo: poſſe aliquid non eſſe, imperfectio maxima eſt; cum ſit poſſe eſſe nihil, quod eſt ſupremus gradus imperfectionis; ſed entitas entitatiuè defectibilis, potuit non eſſe: ergo entitas entitatiuè defectibilis, imperfectio maxima eſt. *Secundo.* Secundo, poſſe eſſe poſt non eſſe, aut non eſſe poſt eſſe, eſt imperfectio: quo circa; nullus Theologorum Deo concedit entitatem, quæ poſtquam ſemel eſt, poſſit non eſſe, aut è contra: ergo pariter, poſſe abſolutè non eſſe, imperfectio debet cenſeri; ſed entitas defectibilis entitatiuè, talis conditionis eſt, vt potuerit abſolutè non eſſe: ergo entitas entitatiuè defectibilis, imperfectio maxima eſt.

61 *Tertio.* Tertiò: nam entitas, quæ taliter eſt, quod potuit realiter entitatiuè non eſſe, non habet eſſe à ſe, ſed ab alio; ſed habere eſſe ab alio, & negatio eſſendi à ſe, maxima imperfectio eſt: ergo entitas entitatiuè realiter defectibilis, imperfecta eſt. Minor cum conſequentia tenet: Maior autem conſtat: nam Deus non alia ratione, neceſſario eſt, niſi quia non habet eſſe ab alio, ſed à ſe: & attributa, & relationes, ideò neceſſario ſunt ſine potentia ad non eſſendum, quia omnia conueniunt in ratione entis à ſe per excluſionem cauſæ: ergo omnis entitas, quæ taliter eſt, quod potuit non eſſe realiter, non eſt à ſe per excluſionem cauſæ, ſed ab alio vt à cauſa vera, & reali.

Confirm. Quod amplius vrgetur: attributa namque, & relationes ſunt ab alio virtualiter, nempè ab eſſentia in qua virtualiter radicantur, & conſequenter habet virtualiter cauſam, ſeu cauſantur virtualiter, & tamen quia ſunt à ſe per excluſionem cauſæ cauſantis per formalem influxum, non poſſunt non eſſe realiter: ergo vt aliquid poſſit realiter entitatiuè non eſſe, non ſufficit eſſe ab alio virtualiter, ſed neceſſario requiritur eſſe ab alio, vt à cauſa reali formali influxu cauſante; & conſequenter imperfectio maxima eſt.

62 *Secundo reijcitur hic modus dictus.* Secundo reijcitur: nam ſequitur ex iſta ſententia, entitatem modalem conſtituentem actum liberum, realiter modaliter à diuina voluntate diſtingui. Conſequens abſurdum eſt: ergo actus liber non conſtituitur per entitatem modalem entitatiuè realiter defectibilem. Ab ſurditas conſequentis eſt nota. Tum, quia alias realiter cum diuina voluntate componeret, illam realiter actuaret, de potentia reali, ad actum realem reduceret, eſſetque entitas creata intrinſicè diuinam voluntatem afficiens, quæ omnia abſurda ſunt: & quod inferantur ex reali diſtinctione illius entitatis à diuina voluntate, conſtat ex dictis. §. 1. impugnando ſecundam ſententiam. *Sequela prob. 1.* Sequela vero probatur primo: nam, quia Deus eſt à ſe per excluſionem cauſæ, implicat aliquid identificari cum Deo, quod entitatiuè realiter poſſit ab alio cauſari; ſed voluntas diuina eſt entitatiuè realiter indefectibilis: ergo implicat cum illa identificari realiter entitatem realiter entitatiuè defectibilem; & conſequenter entitas defectibilis realiter entitatiuè, non poteſt diſtingui realiter à voluntate diuina.

63 Secundo; quia namque Deus eſſentialiter eſt immutabilis, ideſt, impotens habere non eſſe, poteſt eſſe, aut eſſe poſt non eſſe, implicat, identificari cum Deo entitatem realiter mutabilem, ideſt, potentem tranſire de eſſe ad non eſſe, aut de non eſſe pro aliquo reali inſtanti ad eſſe, ſed Deus etiam eſt indefectibilis realiter entitatiuè: ergo implicat, realiter identificari cum ipſo entitatem entitatiuè realiter defectibilem. Patet conſequentia; non enim minus diſtant, realiter defectibile, & realiter indefectibile, quam realiter mutabile, & realiter immutabile: ergo ſi mutabile realiter non poteſt identificari cum realiter immutabili, defectibile realiter, non poterit realiter identificari cum realiter indefectibili. *Secundo.*

Tertio: nam, quia Deo conuenit realis immutabilitas ex conceptu ſummæ actualitatis, & omne identificatum cum Deo, debet eſſe ſummè actuala, implicat, identificari cum ipſo entitatem realiter mutabilem; ſed Deo ratione ſummæ actualitatis, ſeu ex ratione actus puri conuenit realis indefectibilitas, & omnis entitas cum Deo identificata debet eſſe ſummè actualis, & actus purus: ergo omnis entitas cum Deo realiter identificata debet eſſe realiter indefectibilis; & conſequenter entitas, quæ realiter entitatiuè defectibilis eſt, non poteſt cum Deo, cum voluntate diuina, aut cum quauis alia intrinſeca perfectione diuina realiter identificari. 64 *Tertio.* Denique; nam realis entitatiua ſeparabilitas, ſignum euidens eſt actualis realis diſtinctionis; cum idem à ſe ipſo ſeparari realiter nequeat; ſicut nec idem à ſe ipſo poteſt realiter produci: ergo ſi entitas modalis actum liberum conſtituens fuit realiter ſeparabilis à voluntate diuina, ideſt, realiter potuit non eſſe, diuina voluntate neceſſario exiſtente, realiter ab illa diſtinguitur. *Quarto.*

Reſpondebis, maiorem ad ſumum veritatem obtinere in creaturis, in quibus ob ſuam limitationem non poſſunt in vna, & eadem entitate duo prædicata contradictoria identificata inueniri: ſecus in Deo: ſicut namque ob diuinam infinitatem, relatiuum, & abſolutum in Deo realiter identificantur, & ſimiliter realiter communicabile, & realiter incommunicabile, quorum primum affirmatur de eſſentia, & de Paternitate negatur, & ſecundum verificatur de Paternitate, & negatur de Eſſentia: ita ob eandem cauſam poſſunt realiter indefectibile, & realiter defectibile, in vna, & eadem entitate diuina inueniri, interuentu ſolius diſtinctionis virtualis; & conſequenter poterit entitas realiter ſeparabilis à voluntate diuina realiter identificari cum illa. 65 *Reſpond.*

Sed contra primo, vt enim proximè argumentabamur, realiter mutabile, & realiter immutabile: & realiter cauſabile, & incauſabile realiter, non poſſunt ratione ſolius diſtinctionis virtualis in vna, eademque entitate identificatæ inueniri: ergo pariter diſtinctio ſola virtualis, non ſufficit, vt in vna entitate conueniant, realiter defectibila, realiterque indefectibile, & vt idem à ſe ipſo realiter ſit ſeparabile. Secundo; nam ſequitur, poſſe realem mutuam ſeparationem abſque diſtinctione reali exerceri, propter ſolam virtualem; conſequens admitti non poteſt; imo nec poteſt intelligi, quod duo mutuo ſeparata, realiter non diſtinguantur: ergo idem quod prius. Probo ſequelam, diſtinctio virtualis extenditur, vt ſufficiat ad ſeparabilitatem realem entitatiuam non mutuam: ergo pariter extendi adeò poterit, vt ſufficiat ad mutuam realem entitatiuam ſeparationem, ita vt duo ſeparata ſint realiter, & realiter non diſtinguantur. 66 *Cõtra 1.*

Tertio; nam ſeparatio, aut ſeparabilitas includit diſtinctionem, & ſupra illam addit negationem eſſentialis connexionis; non enim omnia diſtincta poſſunt ſeparari ſeparatione mutua, aut non mutua; omnia tamen ſeparabilia diſtincta aliquomodo ſunt: ergo implicat ſeparabilitas formali formalitatum, & ſeparabilitas realis entitatiua abſque diſtinctione reali entitatiua. 67 *Tertio.* Denique, non enim minus pugnans cum ratione naturali videtur, vt idem à ſe ipſo ſeparetur, quam quod idem à ſe ipſo procedat, ſed ſola diſtinctio virtualis non ſufficit ad ſaluandam realem proceſſionem; aliàs non daretur in diuinis realis perſonarum diſtinctio; cum talis diſtinctio ſolum propter realem proceſſionem adſtruatur, & ex illa probetur: ergo nec etiam ſufficit ad realem ſeparabilitatem ſaluandam. *Quarto.*

Denique principaliter arguitur contra iſtam ſententiam; nam entitas iſta modalis ratione diſtincta ab entitate voluntatis diuinæ, neceſſario debet eſſe perfectio ratione diſtincta à perfectione actus neceſſarij, ergo ſi potuit entitatiuè deficere in ratione entitatis, poterit etiam deficere in ratione perfectionis: & conſequenter potuit Deo aliqua perfectio deeſſe, quod renuunt præfati Auctores concedere; imo id reputant abſurdum, & pluſquam abſurdum, vt vidimus. Conſequentia eſt bona; nam iſta entitas potuit Deo non conuenire ſecundum totum id, quo decretum liberum conſtituit, & ab actu neceſſario diſtinguitur: ergo ſi diſtinguitur ab actu neceſſario, non ſolum in ratione entitatis, ſed etiam in ratione perfectionis, potuit ſub vtraque ratione non eſſe. 68 *Vltimo principaliter impugnatur hæc ſententia.*

Antecedens autem probant aliqui Recentiores; eo quod entitas illa petit identificari, cum perfectione diuina; ſed petere identitatem cum diuina perfectione, maxima perfectio 69 *Antecedens pro*

Digitized by Google

[illegible] à Re- [illegible] bus. fectio eſt, ſicut petere viſionem beatam, vnionem hypoſtaticam, & quamcumque perfectionem creatam, perfectionem importat: ergo entitas illa modalis ratione ſui perfectionem importat; & conſequenter ratione diſtinguitur ſub conceptu perfectionis ab actu neceſſario.

70 Contra 1 Hæc tamen ratio non vrget: inſtatur enim primo in diuinis relationibus, quæ vt diſtinctæ ab eſſentia, exigunt cum illa identificari; & tamen prout ſic diſtinctas, ratione illius, quod eſſentiæ ſuperaddunt, non dicere perfectionem, eſt communis Thomiſtarum doctrina: ergo ſtat exigentia identitatis cum perfectione diuina, abſque eo quod exigens prædictam identitatem, ratione illius, ratione cuius exigit, perfectionem dicat.

Secundo. Deinde: nam eſtò demus, relationes diuinas ratione illius, quod addunt ad eſſentiam, dicere perfectionem, non tamen ratione illius dicunt perfectionem ſimpliciter ſimplicem: & tamen petunt identificari cum perfectionibus abſolutis, quæ ſunt perfectiones ſimpliciter ſimplices: ergo ſtat exigentia identitatis cum perfectione ſimpliciter ſimplici, quin exigens talem identitatem, ſit perfectio ſimpliciter ſimplex; & conſequenter, ſtabit exigentia identitatis cum perfectione, quin exigens ratione illius, quod explicat, ſit formaliter perfectio.

71 Tertio. Præterea, formalitas potentiæ peccandi pro explicito, non eſt perfectio, ſed potius imperfectio; & tamen petit identificari cum formalitate operatiua bonæ operationis, quæ perfectio eſt. Et ſimiliter tendentia moralis poſitiua ad obiectum diſſonum legi, & rationi in qua peccatum commiſſionis conſiſtere, tenet frequentior ſententia, non eſt perfectio, ſed imperfectio; & tamen petit identificari cum entitate phyſica actus, quæ perfectio eſt: ergo exigentia identitatis cum aliqua perfectione non arguit in exigente rationem perfectionis formaliter. Quare hac probatione vt inefficaci relicta.

Aliter probandum eſt antecedens, primo: nam omnis entitas realis abſoluta ſub conceptu entitatis eſt formaliter perfectio; ſed entitas illa modalis eſt entitas abſoluta: ergo perfectio formaliter. Secundo; nam entitas iſta modalis eſt actualitas voluntatis diuinæ, vt liberè in actu primo, illam in actum ſecundo liberè volendi conſtituens; ſed actualitas vt talis, eſt perfectio formaliter: ergo entitas iſta modalis formaliter eſt perfectio.

72 Antecedens aliter prob. 1. Secundo.

73 Reſp. 1. Reſpondebis primo, negando antecedens: nam relationes originis ſunt entitates, & tamen non perfectiones ratione illius, quod addunt ad lineam abſolutam; ſed ſolum ratione eſſentiæ incluſæ, vt cum frequentiori Thomiſtarum ſententia docuimus *Tractatu de Trinitate quæſtione* 28.

Contra. Sed contra: nam in entitatibus relatiuis id ſpeciale inuenitur, quod non exprimunt ordinem ad exiſtentiam, & ideò relatiuas perfectiones non dicunt; ſed nulla eſt, aut dari poteſt entitas abſoluta, ſiue modalis, ſiue completa, quæ ordinem ad exiſtentiam non exprimat, vel completam, vel modalem: ergo modalis illa entitas, cum ſit abſoluta, non poteſt non eſſe ratione ſui perfectio formaliter.

74 Reſp. 2. Reſpondebis ſecundo ex contrarijs, modalem iſtam entitatem, eſſe quidem perfectionem formaliter, non tamen ratione diſtinctam à perfectione actus neceſſarij, vt plures non improbabiliter docent de diuinis relationibus, quod nempè, ratione ſui dicunt perfectionem, non tamen diſtinctam in ratione perfectionis à perfectione abſoluta diuinæ naturæ, etſi in ratione entitatis diſtinguatur ab illa. Cuius rationem reddit Salas ſequutus Fonſecam; quia ſcilicet, modus iſte realis ſupponit naturam diuinam infinitè perfectam, & ideò quamuis perfectionem dicat, non dicit perfectionem ſuperadditam, & diſtinctam.

75 Contra 1 Sed contra primo: eſto diuina eſſentia ſupponatur infinitæ entitatis, modus ille realis ſuperaddit entitatem ratione diſtinctam ab entitate eſſentiæ: ergo eſto ſupponatur infinitæ perfectionis, modus ille ſuperaddit perfectionem. Secundo: nam modalis iſta entitas ſuperaddit actualitatem; eſt namque actualitas vltima voluntatis diuinæ prout liberæ; ſicut entitas actus neceſſarij, eſt actualitas vltima voluntatis diuinæ ſub conceptu naturæ; ſed actualitas idem eſt quod perfectio: ergo ſuperaddit perfectionem. Tertio, natura namque diuina, licet realiter ſit perfectione omnis lineæ, formaliter tamen ſecundum quod virtualiter, & ratione ratiocinata ab attributis diſtincta, non eſt perfectio omnis lineæ, ſed tantum lineæ naturæ; ſed eſſe identicè ſummè perfectam perfectione omnis lineæ, non obſtat quominus entitas illa modalis ſuperaddat perfectionem, vt conſtat in attributis addentibus perfectionem eſſentiæ, & naturæ diuinæ, quamuis ſit identicè in omni linea ſummè perfecta, & in genere perfectionis: ergo entitas iſta modalis ſi ſemel addit entitatem, addit etiam perfectionem.

Secundo. Tertio.

76 Reſpond. Reſpondebis, quod licet natura diuina, vt diſtincta ab attributis, ſolum realiter ſit perfectio omnis lineæ; natura autem, & omnia neceſſaria attributa ſunt formaliter omnis perfectio, non dicens imperfectionem, & inter alia attributa volitio neceſſaria Dei, cum ſit formaliter infinita in linea volitionis, debet formaliter eſſe omnis perfectio huius lineæ, ac proinde nihil illi virtualiter ſuperadditum, & ab illa virtualiter diſtinctum poteſt ratione ſui exprimere, vel addere perfectionem; entitas autem modalis actum liberum conſtituens, eſt virtualiter diſtincta a volitione Dei neceſſaria, & illi ſuperaddita, ac proinde quamuis entitatem addat, perfectionem non ſuperaddit.

Sed contra primo, non ſtat, decretum liberum conſtitui entitate ſuperaddita volitioni neceſſariæ, & quod non ſuperaddat virtualiter perfectionem: ergo ſi hæc ſuperadditio obſtat infinitati formali volitionis neceſſariæ in omni linea volitionis; eo ipſo quod ſuperaddatur entitas, tollitur a volitione Dei neceſſaria, quod ſit formaliter perfecta iſto modo. Probo antecedens: non ſtat, ſuperaddere entitatem, & non ſuperaddere actualitatem; ſed actualitas idem eſt quod perfectio: ergo non ſtat addere entitatem, & non addere perfectionem. Probo maiorem: entitas modalis additur vt Deum conſtituat in actu ſecundo volentem creaturas exiſtentes, quod non præſtat volitio neceſſaria formaliter; ſed Deus conſtituitur volens per tendentiam actualem vitalem affectiuam in obiectum volitum: ergo entitas illa addit actualem tendentiam vitalem in obiectum; ſed actualis tendentia vitalis, eſt actualitas: ergo non ſtat ſuperadditio entitatis abſque ſuperadditione actualitatis. 77 Contra 2

78 Secundo. Secundo: eo ipſo, quod decretum liberum Dei conſtituatur entitate ſuperaddita, qua reddatur voluntas diuina volens liberè creaturas, volitio neceſſaria Dei non eſt infinita in linea volitionis vt ſic, ſed tantum in linea volitionis neceſſariæ: ergo eo ipſo non eſt ratione ſui formaliter infinitè perfecta in omni genere volitionis. Conſequentia tenet: nam ideò aſſeritur, continere formaliter omnem perfectionem volitionis, quia eſt formaliter infinita in omni linea volitionis: nec aliunde poteſt probari. Antecedens autem probatur, infinitum formaliter in omni linea volitionis, eſt formaliter omnis volitio; ſicut infinitum formaliter in linea intellectus, eſt omnis intellectus non dicens imperfectionem formaliter, & ſic de alijs prædicatis; ſed eo ipſo quod hæc modalis entitas ſuperaddita ad perfectiones neceſſarias aſſignetur pro forma conſtituente decretum liberum, volitio neceſſaria non eſt ratione ſui formaliter omnis volitio, non dicens imperfectionem: ergo eo ipſo volitio neceſſaria non eſt ratione ſui formaliter infinita in omni linea volitionis. Probatur minor; volitio neceſſaria non eſt ratione ſui formaliter entitas illa modalis; cum diſtinguatur virtualiter ab illa, & per rationem formaliter; ſed entitas iſta modalis, eſt actualis volitio, non dicens imperfectionem: ergo volitio neceſſaria non eſt ratione ſui formaliter omnis volitio.

79 Tertio. Tertio reijcitur, argumentum è conuerſo formando: volitio neceſſaria Dei, iuxta ſolutionis doctrinam, eſt formaliter infinita in genere volitionis, & non tantum in genere volitionis neceſſariæ, alias non deberet formaliter continere omnem perfectionem generis, ſed tantum ſpeciei, aut quaſi ſpeciei, in qua infinita aſſereretur; & tamen infinitas illa non obſtat, quin entitas illa modalis ſuperaddat rationem volitionis ſupra volitionem neceſſariam: ergo pariter, quod infinita ſit formaliter in ratione perfectionis generis volitionis actualis, nequit obſtare, quominus entitas illa modalis ſuperaddat perfectionem.

80 Dices. Si dicas, probabilis eſt ſententia docens, relationes originis eſſe, vnam intellectionem notionalem formaliter, & alteram formaliter volitionem, & conſequenter tendentiam affectiuam ſuperadditam volitioni abſolutæ; & tamen probabiliter etiam docetur, relationes diuinas non addere relatiuam perfectionem, nec ratione illius, quod addunt ad lineam abſolutam exprimere perfectionem: ergo ex eo quod entitas modalis libera, & defectibilis addat ad volitionem neceſſariam rationem actualis tendentiæ affectiuæ ad creaturas exiſtentes, non ſequitur, addere perfectionem.

Confir. 1. Quod amplius vrgetur: nam in ſententia ſuppoſita, relatio ſpiratoris v. c addit ad lineam abſolutam, actualitatem; & tamen non addit perfectionem: ergo ex additione actualitatis non ſequitur perfectionis additio. Et vrgetur ſecundo: nam in quacumque ſententia, origines actiuæ, cum in actione conſiſtant, addunt actualitatem ſupra lineam abſolutam; & tamen in probabili, & frequentiori ſententia Thomiſtarum, perfectionem non addunt: ergo ex eo quod entitatis modalis actum liberum conſtituens, addat actualitatem ſupra volitionem, non ſequitur addere perfectionem. Secundo.

81 Reſp. 1. Reſpondeo, poſſe duas ſententias, eſſe ſeorſim probabiles, & ſimul ſumptas incompoſſibiles in probabilitate, nec ſententia negans perfectiones relatiuas, eſt adeo certa, vt cum omnia alia ſententia debeat componi: vnde quamuis ſic probabile, quod Paternitas v. c. ſit intellectio relatiua notionalis, & ſit etiam probabile, quod non dicat perfectionem diſtinctam à perfectionibus abſolutis, non ſequitur, vtramque ſententiam eſſe copulatiuè probabilem Et per hoc ad primam cofirmationem conſtat ſolutio. Ad 1. conf. conſtat ſolutio.

Ad 2 Ad ſecundam, nego maiorem: nam licet origines actiuæ conſiſtant in actione, non tamen in actione diſtincta pro recto ab actibus abſolutis, ſed in actibus abſolutis, connotatis relationibus: vnde quamuis ſint operationes, non tamen ſunt opera-

Digitized by Google

operationes diſtinctæ ab actibus abſolutis, nec ſupra illos addunt actualitatem.

81 *Secundo reſpondetur ipſeſt.* Vel ſecundo reſponderi poteſt, quod ſicut peculiare eſt in linea relatiua, quod entitatem addat, & addat perfectionem; quia non exprimit ordinem ad exiſtentiam: ita eſt peculiare in hac linea, vt nec tendentia actualis intellectiua, aut volitiua, nec ſimiliter actualitas, dummodo ſint relatiuæ, ratione illius, quod addunt ad lineam abſolutam perfectionem dicant. Et ſicut iſta conſequentia non valet. *Entitas relatiua ratione ſui perfectionem non dicit: ergo neque entitas neceſſaria abſoluta*: ita ſimilis conſequentia non tenet; *tendentia affectiua relatiua, vel relatiua actualitas ratione ſui perfectionem non dicit: ergo nec illam dicit tendentia affectiua abſoluta*.

§. V.

Statuitur vera ſententia.

83 *Prima concluſio.* Refutatis iam aliorum modis dicendi, quod in hac parte haud difficile eſt, ad id quod difficillimum, & fere impoſſibile Theologis ſemper fuit viſum; nempe, veram pronuntiare ſententiam, illamque propugnare, oportet accedamus. Pro cuius explicatione dicendum eſt primo: *Actum liberum non ſuperaddere ad perfectiones neceſſarias Dei perfectionem, aut entitatem, ratione ab illis diſtinctam.* Concluſio iſta ex dictis in diſcurſu diſ- *Probatur* putationis apertè colligitur, & oſtenditur breuiter: id quod actus liber ſuperaddit ad perfectiones neceſſarias, potuit Deo non conuenire; ſed nulla perfectio, aut entitas potuit Deo non conuenire: ergo non addit ad perfectiones neceſſarias perfectionem, aut entitatem. Diſcurſus tenet. Minor conſtat ex dictis §. præcedenti. Maior autem probatur: id quod actus liber ſupra neceſſarium addit, vel eſt denominatio volentis creaturas, vel forma vt tribuens talem denominationem; ſed tam denominatio, quam forma vt illam tribuens, potuerunt deficere Deo, nempè, ſi voluiſſet, quod noluit, aut noluiſſet quod voluit, aut à volitione & nolitione libera ſuſpenſus maneret, quod plures docent poſſibile: ergo id quod actus liber addit ad neceſſarium, potuit Deo non conuenire.

84 *Secunda concluſio. Probatur* Dicendum ſecundo: *Non ſuperaddere ſolum terminum; nec ſolum reſpectum rationis.* Probatur, ſuperaddit id, à quo, vt à forma, vel vt à complemento formæ prouenit denominatio liberè volentis creaturas; at hæc denominatio, nec à termino, ſeu obiecto liberè volito, nec à reſpectu rationis ſumitur tanquam à forma, vel complemento formæ directò: ergo actus liber non ſupreaddit ad perfectiones neceſſarias ſolum terminum, vel obiectum, nec ſolum reſpectum rationis.

85 *Tertia concluſio.* Dicendum eſt tertio: *Actum liberum ſuperaddere ad perfectiones neceſſarias terminationem ratione diſtinctam in ratione terminationis, & prout ſic defectibilem, ac proinde actum liberum conſiſtere in actuatitate actus neceſſarij vt ad creaturas liberè terminata.* Subſtentiam huius concluſionis, etſi non ita explicatam tenent omnes Diſcipuli D. Thomæ circa præſentem articulum, & docuerunt Ca- *Mens Diſcipulorum D. Thomæ explicatur.* preolus, & Ferrara vbi ſupra, aſſerentes, conſtitui per reſpectum rationis, non pro formali, ſed pro fundamento, quod quidem fundamentum nihil aliud eſſe poteſt, quam actualitas actus neceſſarij prout ad creaturas liberè terminata, quod Ferrara expreſsè docuit illis verbis: *Licet enim velle diuinum ſit in ſe neceſſarium, quod tamen ad creaturas terminetur, eſt voluntarium, & liberum.* Iuxta illam etiam explico ſententiam Caietani, qui licet aſſeruerit, conſiſtere in perfectione libera, interpretandus eſt de perfectione libera, & potente deficere, non in ratione perfectionis, ſed in ratione terminationis. Denique eandem ſententiam ſequuntur Suarez *diſputatione trigeſima metaphyſica, ſectione ſeptima, numero trigeſimoquinto, & ſequentibus.* Et Illuſtriſſimus Araujo *lib. 12. metaphyſica quæſt. 4. art. 1* quibus, omnes illos adiungere poſſumus, qui etſi ad extrinſecum obiectum confugiant, non tamen pro forma, adhuc partiali diuini decreti, conſtituunt, ſed ſolum in obliquo, & terminatiuè docent ingredi decreti conſtitutionem.

86 *Prob. 1. ex D. Th.* Illam oſtendo primo ex Diuo Thoma *lib. 1. Contra Gentes cap. 82. ad finem*, illis verbis: *Voluntas namque ſua vno, & eodem actu, vult ſe, & alia, ſeu habitudo eius ad ſe eſt neceſſaria, & naturalis, habitudo autem eius ad alia, eſt ſecundum conuenientiam quandam, non quidem neceſſaria, & naturalis, neque violenta, aut in naturalis, ſed voluntaria, &c.* Vbi nomine *habitudinis* non intelligit habitudinem veram, aut tranſcendentalem, aut prædicamentalem, ſed realem terminationem, quæ a nobis ad inſtar habitudinis concipitur, & ſignificatur. Quod probo: nomine namque habitudinis volitionis Dei ad ſuam bonitatem, non intelligit habitudinem veram, ſed terminationem volitionis Dei ad illam, adinſtar habitudinis a nobis conceptam, & ſignificatam; alias volitio neceſſaria Dei conſtitueretur per reſpectum rationis, quod nullus dixit: ergo pariter, nomine habitudinis volitionis Dei ad creaturas, non intelligit veram habitudinem, ſed veram terminationem adinſtar habitudinis a nobis conceptam, & de hac aſſerit voluntariam eſſe, & conſequenter potuiſſe deficere: ſentit ergo actum liberum ſupra neceſſarium addere realem terminationem, defectibilem ſub conceptu terminationis; & in hac terminatione terminatiuè defectibili, & indefectibili entitatiuè conſiſtere.

Secundo hac ratione: conſtitutiuum decreti liberi Dei potuit deficere ſecundum aliquam rationem intrinſecam; ſed non ſub conceptu intrinſecæ perfectionis, nec intrinſecæ entitatis, vt probatum relinquo: ergo ſub conceptu intrinſecæ terminationis; & conſequenter illam addit ſupra perfectiones neceſſarias Dei, & in illo conſiſtit. Maiorem oſtendo primo, potuit Deo deficere ſub ea ratione, qua ipſum conſtituit volentem creaturas exiſtentes, aut futuras; ſed Deum ſic volentem conſtituere, eſt aliquid intrinſecum ipſi, vt manet probatum: ergo potuit deficere ſecundum aliquam rationem intrinſecam Deo. Secundo, effectus, ſeu quaſi effectus diuini decreti potuit non eſſe in Deo ſecundum aliquam rationem intrinſecam: ergo forma nempè, decretum præſtans prædictum effectum, vel quaſi effectum formalem, deficere potuit ſecundum aliquam rationem intrinſecam. Antecedens conſtat, Deum namque eſſe liberè volentem creaturas, quod eſt effectus, vel quaſi effectus formalis decreti, eſt aliquid Deo intrinſecum, & potuit, non eſſe in Deo. 87 *Secundo prob. ratione.*

Conſequentia autem oſtenditur primo: nam ſi iſte effectus, vel quaſi effectus formalis, non obſtante, quod ſit aliquid diuinum, & cum perfectionibus neceſſarijs intimè identificatum, potuit deeſſe Deo ſecundum aliquam rationem intrinſecam, nec etiam obſtare poteſt in forma præſtare illum, quod diuina, & increata ſit, & identificata cum alijs perfectionibus diuinis, quominus deeſſe potuerit ſecundum aliquem conceptum intrinſecum. Secundo: nam a forma ſub omni conceptu intrinſeco neceſſaria non poteſt præſtari effectus formalis voluntarius, liber, & potens deficere ſecundum conceptum intrinſecum. Tertio; quia effectus formalis nihil aliud eſt, quam forma ſubiecto communicata: ergo ſi effectus formalis, eſt potens deficere ſecundum aliquam rationem intrinſecam, forma vt ſubiecto communicata, ſecundum aliquid intrinſecum debet deficere. 88 *Conſequentia prob. 1. Secundo. Tertio.*

Et augetur difficultas, decretum liberum, eſt Deo ratio cognoſcendi creaturas exiſtentes, aut futuras, ſecundum aliquam rationem intrinſecam, ſed non ſecundum rationem intrinſecam, quoad intrinſeca neceſſariam: ergo quoad intrinſeca liberam, & conſequenter potentem, quoad intrinſeca deficere. *Confirm.*

Dices, quod licet ratio cognoſcendi creaturas exiſtentes, & futuras ſit intrinſeca Deo, non requiritur eſſe liberam, & defectibilem ſecundum rationem intrinſecam, ſed ſufficit eſſe defectibilem, ex parte illius, quod terminatiuè, & in obliquo importat. Sed contra, ratio cognoſcendi creaturas exiſtentes, & futuras, debet eſſe libera ſub ea ratione, & conceptu; ſub quo eſt ratio cognoſcendi illas; ſed non eſt ratio cognoſcendi formalitas intrinſeca ſecundum id quod in obliquo, & extrinſecè importat; ſed ſecundum id, quod dicit in recto, & intrinſecè: ergo vt ſic debet eſſe libera, & defectibilis. Maior conſtat, nam quod in obliquo importat, eſt creatura exiſtens, vel futura; ſed hæc non eſt Deo ratio cognoſcendi, ſed tantum obiectum cognitum: ergo decretum liberum non eſt Deo ratio cognoſcendi creaturas, ſecundum id, quod in obliquo, & extrinſecè importat. Maior etiam non minus nota videtur, ſi namque ſub ea ratione, qua eſt medium cognoſcendi creaturas, non ſit libera, ſed neceſſaria, non erit medium liberæ, ſed neceſſariæ cognitionis. 89 *Dices. Contra.*

Denique ſuadetur concluſio, defectibilitas terminationis intrinſecæ ſub conceptu intrinſecæ terminationis abſque defectu entitatis, & perfectionis, nullam ponit imperfectionem in Deo, & aliàs illa admiſſa, ſaluatur optimè libertas volitionis diuinæ: ergo admitti debet iſta defectibilitas. Conſequentia cum minori tenet. Maior autem præterquamquod ex obiectionum ſolutione conſtabit, probatur: ſolus enim perfectionis defectus imperfectio eſt: ſed defectibilitas illa, vt ſic conſtituta, nec perfectionis, nec entitatis defectum importat: nullam ergo imperfectionem Deo repugnantem includit; & conſequenter eſt admittenda. 90 *Tertio prob. concluſio.*

§. VI.

Traditur vera rationis dubitandi ſolutio.

Ratio dubitandi §. 1. propoſita, erat: actus liber ex proprio conceptu petit, quod deficere poſſit, nihil Deo intrinſecum potuit deficere: ergo in prædicato Deo intrinſeco, non poteſt adæquatè conſiſtere. Cui argumento variè occurritur ab Auctoribus noſtræ ſententiæ: verior tamen illius ſolutio ex dictis habetur ſuo hac forma tradenda, conceſſa maiori, diſtinguendo minorem: nihil Deo intrinſecum potuit non eſſe, aut deficere ſub conceptu entitatis, & perfectionis, concedo minorem: ſub conceptu terminationis, nego minorem, & conſequentiam; quæ ſolutio ex dictis manifeſta videtur. Cæterum contra illam, validum argumentorum agmen occur- 91 *Rationis dubitandi reſp. in forma.*

Digitized by Google

occurrit, ex quorum ſolutione magis illius, veritas illuſtrabitur.

92 *Obj. 1.* Primo ſic arguitur: terminatio illa, adhuc ſub conceptu terminationis, eſt entitas diuina intrinſeca Deo; ſed potuit deficere, aut non eſſe in Deo ſub conceptu terminationis: ergo etiam potuit deficere ſub conceptu intrinſecæ entitatis, vel ſi ſub conceptu entitatis non potuit deficere, aut non eſſe in Deo, neque etiam ſub conceptu terminationis deficere potuit. Vidit hoc argumentum noſter Albelda, & reſpondet, terminationem illam potuiſſe non eſſe in Deo, non pro eo quod importat in recto, ſed ſolum ex parte obiecti materialis de connotato importati. *Reſpõdet Albelda.*

93 *Si obijciatur illi.* Quod ſi illi objiciatur primo: deficiente obiecto, deficit etiam terminatio ad illud pro eo quod importat in recto: ergo non ſtat potuiſſe deficere obiectum terminationis liberæ, conſtituentis decretum, & non potuiſſe terminationem deficere ſecundum aliquid, quod importat in recto.

Reſpõdet. Reſpondet, verum eſſe antecedens, quando obiectum eſt primarium, ſecus autem quando eſt ſecundarium, materiale, & inadæquatum: creatura autem, quæ deficere potuit, eſt: ſecundarium materiale, & inadæquatum obiectum prædictæ terminationis; & ideò ex defectu illius non arguitur defectus, aut potentia deficiendi talis terminationis, pro eo quod dicit in recto.

94 *Si obijciatur 2.* Si opponatur ſecundo, denominatio liberè volentis non prouenit ab obiecto, ſed ab actu voluntatis diuinæ, ſecundum ſibi intrinſeca, & quæ importat in recto: ergo ſi nihil deficit, aut poteſt deficere ex his, quæ importat in recto, nec denominatio poteſt deficere. *Reſpõdet.* Reſpondet, quod licet dicta denominatio non proueniat ab obiecto vt à forma, prouenit tamen ab illa, vt à connotato extrinſeco neceſſario requiſito, vt talis denominatio detur; ac proinde illo deficiente, non ſtat, denominationem ſubſiſtere, non ex defectu alicuius intrinſeci, nec eſt defectu extrinſeci concurrentis ad denominationem illam vt forma, ſed per modum termini connotati ad denominationem illa exacti.

95 *Si opponatur 3.* Si opponatur tertio, denominatio ab aliqua forma proueniens, nihil aliud eſt, quam affectus formalis; ſed non ſtat, adæquatam formam exiſtere in ſubiecto capaci abſque omni ſuo effectu formali: ergo ſi adæquata forma denominationis liberæ volentis in Deo, eſt aliquid ipſi intrinſecum, vt deficiat, aut poſſit denominatio deficere, neceſſarium eſt, quod deficiat, aut poſſit deficere aliquid intrinſecum in Deo, vel ſi poteſt denominatio deficere abſque defectibilitate alicuius intrinſeci, ſolo deficiente extrinſeco, non eſt adæquata forma dictæ denominationis prædicatum Deo intrinſecum, ſed conflatum intrinſeco, & extrinſeco. *Reſpond.* Reſpondebit, in effectibus formalibus abſolutis, poſita forma adæquata in ſubiecto capaci, neceſſario explicari in omnem ſuum effectum formalem quando verò effectus connotatiuæ ſunt alicuius extrinſeci, non ita contingere, ſed præter formam, & ſubiectum capax, requiri connotatum extrinſecum, non vt formam, nec vt partem formæ, ſed vt connotatum creatum, vt forma in omnem ſuum effectum formalem, & denominationem ſe explicet.

96 *Solutio repugnatur 1. ſecundo.* Hæc ſolutio abſque dubio eſt probabilis, mihi tamen difficilis redditur primo, propter ea quæ diximus confirmantes tertiam concluſionem. Secundo, nam terminatio illa libera ſub conceptu terminationis intrinſecæ, eſt connexa cum obiecto materiali: ergo illa deficiente, debet deficere, quoad aliquid ſibi intrinſecum. Probo conſequentiam: creaturæ namque non ſunt obiectum formale primarium, aut ſpecificatiuum omnipotentiæ diuinæ in communi Thomiſtarum ſententia, ſed ſecundarium, & materiale; & tamen quia omni potentia eſt intrinſecè cum illis connexa, qualibet creatura poſſibili, reddita repugnante, omnipotentia deficeret ſecundum intrinſeca prædicata, vt docent omnes Thomiſtæ *ſupra quæſtione decimaquarta articulo quinto, & ſexto*: ergo quod creaturæ exiſtentes ſint obiectum materiale terminationis liberæ actus voluntatis diuinæ, non impedit, quominus ex illarum defectu inferatur defectus prædictæ terminationis, ſecundum aliquid ſibi intrinſecum.

97 *dices.* Nec refert ſi dicas, omnipotentiam eſſe intrinſecè connexam cum poſſibilibus in particulari, nedum quoad denominationem potentiæ, verum etiam quoad eſſe entitatiuum: terminatio verò liberæ actus voluntatis diuinæ ſolum eſt connexa cum creaturis exiſtentibus, quoad denominationem abſque connexione entitatiua; & ideò defectus poſſibilium argueret defectum omnipotentiæ ſecundum prædicata intrinſeca; defectus autem exiſtentiæ creaturarum non arguit defectum alicuius prædicati intrinſeci in decreto Dei libero.

98 *ratio 1* Non inquam refert, primo, quia non ſtat, decretum liberum connecti cum creaturis exiſtentibus quoad denominationem volentis, & non connecti cum illis, quoad aliquid ſibi intrinſecum: ergo ex illarum defectu colligitur defectus decreti, quo ad aliquid illi intrinſecum. Probo antecedens, denominatio volentis eſt denominatio realis intrinſeca: ergo connexio, quoad denominationem volentis, eſt connexio quoad intrinſecum: & conſequenter non ſtabit, decretum liberum connecti cum ſuo obiecto, quoad denominationem volentis, & non connecti cum illo, quo ad aliquid ſibi intrinſecum.

Secundo, non enim aliunde colligi poteſt, omnipotentiam eſſe neceſſario connexam cum creaturis poſſibilibus in Particulari ſecundum aliquid ſibi intrinſecum in recto importatum, niſi quia eſt cum illis neceſſario connexa quoad denominationem potentiæ, quæ eſt denominatio intrinſeca; ſed decretum Dei liberum, eſt neceſſario connexum cum ſuo obiecto materiali quoad denominationem volentis, quæ eſt denominatio intrinſeca: ergo eſt cum illis connexum quoad aliquid ſibi intrinſecum importatum in recto. 99 *Secundo.*

Deinde doctrina ſolutionis traditæ, ex alio capite mihi redditur difficilis nempè, quia denominatio liberè volentis, in Deo prior eſt obiecto liberè volitio; cum ſit cauſa illius, & cauſa, ſit prior effectu: ergo pariter defectus denominationis volentis liberè in Deo, prior eſt defectu obiecti liberè voliti. Tum ſic: ergo defectus denominationis liberè volentis in Deo non ſumitur à priori ex defectu exiſtenti, aut futuritionis creaturæ terminantis liberam volitionem. Patet hæc conſequentia: nam defectus cauſæ non ſumitur à priori ex defectu effectus; ſicut nec ſumitur à prior ab exiſtentia effectus affirmatio exiſtentiæ cauſæ; ſed defectus talis denominationis habet rationem aliquam à priori: ergo ad defectum denominationis adſtruendum, vel illius poſſibilitatem, non benè recurritur, vel ſaltim non ſufficienter, ad defectum, aut defectibilitatem, obiecti terminantis decretum liberum Dei. 100 *Tertio ex alio capite impugnatur ſolutio Magiſtri Albelda.*

Vnde hac ſolutione in ſua probabilitate relicta, ad argumentum factum reſpondeo, claritatis gratia, diſtinguendo maiorem: eſt entitas diuina explicitè abſque diſtinctione virtuali ab illa, nego maiorem: implicitè, & ab illa virtualiter diſtincta, concedo maiorem: & conceſſa minori, nego conſequentiam: itaque quamuis terminatio libera ſub conceptu terminationis ſit implicitè entitas diuina, non tamen explicat conceptum entitatis diuinæ, ab illaque diſtinguitur virtuali diſtinctione, quæ diſtinctio ſufficiens eſt, vt quamuis deficiat, vel poſſit deficere ſub conceptu terminationis, non deficiat, nec poſſit deficere ſub conceptu entitatis; ſicut quamuis deformitas peccati implicitè importet conceptum entitatis poſitiuæ, quia tamen prædictum conceptum non explicat, ab illoque diſtinguitur penes implicitum, & explicitum ſtat optimè, deformitatem peccati cauſari à Deo ſub conceptu entitatis, quin ab illo cauſetur ſub conceptu deformitatis; vnde ſicut iſta conſequentia non tenet; *deformitas peccati ſub conceptu deformitatis eſt entitas poſitiua; ſed omnis entitas poſitiua cauſatur à Deo: ergo deformitas ſub conceptu deformitatis cauſatur à Deo*; ita & ob ſimilem defectum, non tenet conſequentia facta. 101 *Vera ſolutio argumenti.*

Sed dices; terminatio iſta libera, eſtò non explicet, implicat tamen conceptum entitatis realis, vt prædicatum ſuperius per tranſcendentiam: ergo non ſtat, deficere ſub conceptu terminationis, & non deficere ſub conceptu entitatis. Antecedens videtur certum; nam ſicut ens creatum tranſcendit omnes entitas, formalitates, & modos in creaturis repertos: ita ens diuinum in omni diuino prædicato per tranſcendentiam includitur. Conſequentia autem probatur primo: nam deficiente ratione inferiori, neceſſarium eſt, quod deficiant omnia prædicata ſuperiora. Secundo: nam filiatio diuina non explicat; ſed tantum implicat conceptum entitatis diuinæ: & tamen quia ſub conceptu filiationis deficit Patri, deficit etiam illi ſub conceptu entitatis: ergo ſi terminatio libera includit per tranſcendentiam: conceptum entitatis diuinæ, non ſtat, poſſe deficere ſub conceptu terminationis, & non deficere ſub conceptu entitatis. 102 *Dices.*

Reſpondeo, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam: ad primam probationem, diſtinguo antecedens: quando prædicatum ſuperius finitum eſt, & multiplicatum in inferioribus, concedo antecedens: quando eſt finitum, & non multiplicatum in illis; nego antecedens, & conſequentiam: nam entitas diuina, quæ in terminatione libera implicata inuenitur, infinita eſt, & eadem re, & ratione cum entitate diuina in terminatione neceſſaria implicata: & ideò licet deficiat libera terminatio implicans, manet omnino indeficiens ſub conceptu entitatis in terminatione neceſſaria. Ad ſecundam diſtinguo maiorem: implicat, & multiplicat, concedo maiorem: implicat abſque multiplicatione, nego maiorem: & conceſſa minori, nego conſequentiam: itaque in filiatione diuina implicatur entitas diuina, & multiplicatur, ratione oppoſitionis relatiuæ, & ideò non ſtat, filiationem non conuenire Patri, quin ei non conueniat entitas diuina in filiatione implicata; in noſtro autem caſu implicatur, & non multiplicatur, adhuc per rationem entitas diuina in terminatione neceſſaria, & terminatione libera; ſed eadem diuina entitas, etiam ratione, in vtraque terminatione implicata inuenitur; & ideò ex defectibilitate terminationis liberæ ſub conceptu terminationis, non ſequitur defectibilitas ſub conceptu entitatis. 103 *Reſpond. ad 1. probationem* *Ad 2.*

Dices, non ſtat multiplicari per rationem differentias contractiuas, quin ratio communis per rationem in ipſis multiplicetur; 104 *Dices.*

Digitized by Google

cetur; ſed terminatio libera differt ratione à terminatione neceſſaria: ergo entitas diuina in terminatione libera incluſa, ratione diſtinguitur ab entitate diuina in terminatione neceſſaria incluſa.

Reſp. 1. Reſpondeo primo, conceſſa maiori, diſtinguendo minorem: terminatio libera differt ratione à terminatione neceſſaria, diſtinctione ſpecifica, aut quaſi ſpecifica, & diſtinctæ differentiæ, nego minorem: diſtinctione ſecundarij exercitij à primario ab eadem forma prouenientium, concedo minorem, & nego conſequentiam: non enim differunt terminatio libera; & neceſſaria tanquam duæ differentiæ conſtituentes duas ſpecies, ſed quaſi duo exercitia, quorum primarium eſt terminatio neceſſaria, ſecundarium, terminatio libera, & vtrumque ab eadem forma; & conſequenter ab eadem entitate præſtatur.

105 Reſp. 2. Secundo reſpondeo, diſtinguendo maiorem: quando ratio communis infinita non eſt, concedo maiorem: quando infinita eſt, nego maiorem: & conceſſa minori, nego conſequentiam: nam ſicut natura diuina propter ſui infinitatem identificatur realiter, imò & ratione noſtra includitur in diuinis relationibus, quæ realiter diſtinguuntur, quin in illis realiter multiplicetur: ita ratio entitatis diuinæ poterit per tranſcendentiam in terminationibus ratione diſtinctis includi, quin in illis multiplicetur ratione.

106 Inſtabis. Sed inſtabis, ſequitur ex hac ſolutione, attributa diuina non diſtingui in ratione entitatis, nec entitatem diuinam ratione in illis multiplicari; conſequens eſt falſum; ergo & ſolutio. Falſitas conſequentis conſtat. Tum, quia attributa addunt entitatem, imo, & perfectionem, ad diuinam eſſentiam, quæ entitatis, & perfectionis additio, non ſtat abſque multiplicatione entitatis. Tum etiam: nam entitas diuina tranſcendens multiplicatur realiter in diuinis relationibus, quia relationes realiter diſtinguuntur; ſed diuina attributa diſtinguuntur virtualiter, & ratione ratiocinata: ergo entitas diuina tranſcendens multiplicatur virtualiter in illis. Sequela probatur, nam terminatio libera virtualiter, & ratione diſtinguitur à terminatione neceſſaria; & tamen aſſerimus, entitatem diuinam tranſcendentem non multiplicari in illis terminationibus virtualiter, & ratione, quia eſt infinita: ergo quamuis attributa diſtinguantur inter ſe virtualiter, & ratione ratiocinata, entitas diuina in attributis incluſa, ratione ſuæ infinitatis non multiplicabitur virtualiter in illis.

107 Reſpond. Reſpondeo, negando ſequelam: nam licet infinitas rationis tranſcendentis ſit ſufficiens ratio, vt quandoque multiplicatis differentijs, aut modis contractiuis, ratio ipſa tranſcendens, non multiplicetur in illis; non tamen poſitiuè petit numquam multiplicari, ſed quandoque etiam multiplicari permittit. Ratio autem cur attributa addant entitatem ratione diſtinctam ab entitate naturæ diuinæ, & ratio entis diuini in illis per rationem multiplicetur, ſecus autem in noſtro caſu contingat, eſt, quia attributa v. c. intellectus, & voluntas ſunt neceſſaria naturæ diuinæ: vnde illis deficientibus aliqua ratio entis naturæ diuinæ deficeret: ex quo infertur, addere entitatem ratione diſtinctam ab entitate naturæ diuinæ: terminatio autem liberæ, neceſſaria non eſt ad eſſe, aut ad bene eſſe diuinæ entitatis, & inde colligimus, non addere entitatem ſupra entitatem actus neceſſarij, nec rationem entis diuini in terminatione libera, & neceſſaria multiplicari virtualiter, & per rationem.

§. VLTIMVS.

Cætera argumenta diſſoluuntur.

108 Secundo arguitur. Secundo contra reſolutionem noſtram arguitur, modus realis defectibilis entitatiuè, aut in ratione entitatis, dicit imperfectionem: quo circa illum relegauimus à conſtitutione decreti §. 4. ergo etiam terminatio intrinſeca, in ratione terminationis intrinſecæ defectibilis, imperfecta debet cenſeri; & conſequenter releganda erit à conſtitutione decreti.

Reſpond. Reſpondeo, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam: & ratio diſcriminis eſt: nam eo ipſo, quod modus realis, quoad ſuam entitatem deficere poſſet, non eſſet identificatus cum ſua exiſtentia, neque eſſet ens à ſe, ſed ab alio; & conſequenter creatura, vt contra Fonſecam, & Salas arguebamus ſupra. Ex eo autem, quod terminatio intrinſeca poſſit deficere ſub conceptu intrinſecæ terminationis, non deficiente ſub conceptu entitatis non ſequitur, non eſſe ens à ſe, nec cum ſua exiſtentia non identificari; ac proinde nulla imperfectio colligitur ex illa defectibilitate.

109 Dices. Sed dices: ex eo quod modus, quem Fonſeca, & Salas ſuperaddebant, debeat eſſe entitatiuè ens à ſe, colligimus, fore entitatiuè indefectibilem, & è contra, ex eo quod eſſent entitatiuè defectibilis, non fore ens à ſe, ſed ab alio: ergo ratio entis à ſe defectibilitatem excludit; ſed terminatio libera ſub conceptu terminationis eſt ens a ſe, identificatum cum ſua exiſtentia: ergo eſt indefectibilis etiam ſub conceptu terminationis, vel ſi ſub iſto conceptu poteſt deficere, ſub illo non eſt à ſe, ſed ab alio; & conſequenter imperfectionem dicit.

Reſpond. Reſpondeo, conceſſo antecedenti, diſtinguendo conſequens: excludit defectibilitatem ſub conceptu entitatis, concedo conſequentiam: ſub omni conceptu implicante conceptum entitatis nego conſequentiam: ſicut enim ex eo, quod omnis formalitas extra Deum ſit ens ab alio, rectè colligitur, debere cauſari à Deo ſub conceptu entitatis; non verò infertur, debere cauſari a Deo ſub omni conceptu implicante conceptum entitatis: ita ex eo quod omnis diuina formalitas ſit ens a ſe, bene infertur, debere eſſe indefectibilem ſub conceptu entitatis; non autem colligitur debere eſſe indefectibilem ſub omni conceptu implicante conceptum entitatis a ſe: ex quo ſolum infertur, terminationem liberam eſſe indefectibilem entitatiuè; non autem quod ſit indefectibilis terminatiue, & ſub conceptu terminationis.

110 Tertio arguitur. Tertio arguitur, ſi terminatio intrinſeca potuit deficere Deo, ſub conceptu intrinſecæ terminationis, ſequitur, potuiſſe Deum aliter intrinſecè realiter ſe habere; & conſequenter mutari; conſequens eſt falſum: ergo & noſtra reſolutio. Probatur ſequela: alietas intrinſeca conſiſtit, vel in acquiſitione formæ intrinſecæ, vel in eius carentia; ſed potuit Deus terminatione intrinſeca libera, quam de facto habuit, carere, ſi mundum v. c. noluiſſet producere: ergo potuit aliter intrinſecè ſe habere; & conſequenter realiter intrinſecè mutari.

Reſpond. Reſpondeo, negando ſequelam: ad probationem diſtinguo maiorem: in acquiſitione, aut carentia formæ ſub conceptu entitatis, concedo maiorem: ſub conceptu implicante conceptum entitatis, nego maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam: nam mutatio eſt tranſitus de non eſſe ad eſſe; & conſequenter petit conuenientiam, vel carentiam formæ ſub conceptu eſſendi, ac proinde ſub conceptu entitatis: cum ergo terminatio libera conſtituatur a nobis defectibilis ſub conceptu terminationis, & indefectibilis ſub conceptu entitatis: conſequens fit, ex tali poſitione, nec mutationem colligi, nec poſſibilitatem intrinſecæ alietatis in Deo; qualiter autem phyſica mutatio inferatur ex eo, quod Deus de nouo in tempore inciperet velle, conſtabit ex dicendis circa articulum ſeptimum.

111 Quarto arguitur. Quarto arguitur; nam ſequitur ex noſtra ſententia, terminationem liberam realiter diſtingui a terminatione neceſſaria; conſequens eſt falſum: ergo & eius doctrina. Sequela probatur; ſeparabilitas eſt ſignum diſtinctionis: ergo ſeparabilitas realis eſt ſignum diſtinctionis realis, ſed terminatio libera, eſt ſeparabilis realiter quoad intrinſeca, a terminatione neceſſaria; cum potuerit realiter, quoad intrinſeca Deo non conuenire, & terminatio neceſſaria eſſentialiter ipſi conueniat: ergo realiter ab illa diſtinguitur.

Reſpond. Reſpondeo, negando ſequelam: ad probationem, conceſſo antecedenti, diſtinguo conſequens: ſeparabilitas realis entitatiua; vel ſub conceptu entitatis, concedo conſequentiam: non entitatiua ſed terminatiua, vel conceptu terminationis implicantis conceptum entitatis, nego conſequentiam: & ſub eadem diſtinctione minoris ſubſumptæ, nego ſecundam conſequentiam.

112 Dices. Sed dices, ſequi ex iſta ſolutione terminationem liberam, diſtingui diſtinctione reali formali a terminatione neceſſaria; conſequens eſt falſum. Tum, quia diſtinctio iſta frequentius a Diſcipulis D. Thomæ negatur. Tum etiam, quia eſtò admittatur poſſibilis, non tamen conceditur inter prædicata diuina: ergo ruit noſtra ſolutio. Probatur ſequela, ſeparabilitas realis entitatiua, eſt ſignum diſtinctionis realis entitatiuæ: ergo ſeparabilitas realis formalis arguit diſtinctionem realem formalem; ſed terminatio libera, eſt ſeparabilis a terminatione neceſſaria, ſeparatione reali formali: ergo diſtinguitur ab illa diſtinctione reali formali.

113 Reſpondent. Non deſunt, qui concedentes actum liberum addere ad neceſſarium formalitatem realem, quamuis non entitatem, aut realitatem, obiectioni reſpondeant, ad realem formalem ſeparabilitatem ſufficere virtualem diſtinctionem formalitatum: vnde ex hoc, quod formalitas libera ſit ſeparabilis ſub conceptu formalitatis à terminatione neceſſaria, tantum ſequitur, diſtingui ab illa diſtinctione virtuali formalitatem, non autem diſtinctione actuali formali, ſicut ex hoc, quod natura diuina entitatiuè Patri conueniat, & filiatio entitatiuè negetur de Patri, tantum infertur inter eſſentiam, & filiationem diſtinctio virtualis entitatina, vel entitatum, non autem diſtinctio actualis entitatiua.

114 Contra. Sed contra iſtam ſolutionem, obſtat, ſequi ex illa, ſufficere ad ſeparabilitatem realem entitatiuam diſtinctionem virtualem entitatum, nec requiri diſtinctionem realem actualem; conſequens eſt falſum: ergo & tradita ſolutio. Falſitas conſequentis conſtat primo; nam ad hoc præfati Authores aſſerunt, terminationem liberam addere formalitatem, non vero entitatem, ne cogantur fateri, entitatiuè actualiter diſtingui à terminatione neceſſaria; nam quod virtuali diſtinctione entitatiua ab illa diſtingueretur, nullum eſt inconueniens. Secundo, quia

quia alias, vt vnum ab alio procederet, non eſſet neceſſaria realis diſtinctio; conſequens eſt falſum; aliàs poſſet realis perſonarum proceſſio in diuinis abſque reali illarum diſtinctione defendi: ergo implicat realis entitatiua ſeparabilitas abſque diſtinctione reali actuali; cum ſola virtuali entitatum diſtinctione. Patet ſequela: non enim videtur requiri maiorem diſtinctionem, vt ſaluetur realis proceſſio, quam realis entitatiua ſeparatio: ergo ſi hæc poteſt ſtare abſque entitatiua diſtinctione actuali, per ſolam diſtinctionem virtualem, poterit realis proceſſio ſubſiſtere abſque reali diſtinctione.

115 *Sequela prob. 1.* Sequela vero probatur primo; nam vt communicetur entitas naturæ filio, & de illo negetur entitas Paternitatis, ſufficit virtualis entitatiua diſtinctio: ergo ſi ab hoc exemplo rectè argumentamur ad realem ſeparabilitatem formalitatum, cum virtuali ſolum formalitatum diſtinctione, debemus etiam colligere ad realem entitatiuam ſeparabilitatem ſufficere virtualem entitatiuam, aut entitatum diſtinctionem.

Secundo. Secundo: non enim minus arguit ſeparatio formalis diſtinctionem formalitatum, quam ſeparatio entitatiua diſtinctionem entitatum: ergo ſi ex ſeparabilitate reali formalitatum, non colligitur diſtinctio formalitatum actualis, ſed tantum virtualis, ex ſeparabilitate reali entitatiua non colligetur diſtinctio entitatum actualis, ſed tantum virtualis.

116 *Vera ſolutio obiectionis.* Vnde hac ſolutione omiſſa, ad obiectionem reſpondeo, negando ſequelam. Ad probationem, conceſſo antecedenti, & prima conſequentia, nego minorem ſubſumptam; non enim addit actus liber ſupra neceſſarium formalitatem aliquam defectibilem ſub conceptu formalitatis, ſed ſolum terminationem defectibilem ſub conceptu terminationis, & indefectibilem ſub conceptu entitatis realis, & formalitatis. Tum ob nuper dicta. Tum etiam, quia formalitas idem eſt quod realitas, & entitas. Vnde cum non addat entitatem, aut realitatem defectibilem ſub conceptu entitatis, & realitatis, vt contra Fonſecam, & Salas oſtendimus, nec etiam addit formalitatem defectibilem ſub conceptu formalitatis, ſed eſt ipſa entitas, realitas, & formalitas actus neceſſarij, vt liberè terminata ad creaturas cum defectibilitate in ratione terminationis, & indefectibilitate in ratione perfectionis, entitatis, realitatis, & formalitatis.

117 *Vrgebis 1.* Sed adhuc vrgebis primo: actus liber addit ſupra neceſſarium aliquid reale: ergo addit aliquam quidditatem realem: ergo aliquam eſſentiam & conſequenter, aliquam entitatem, vel ſaltim formalitatem. *Secundo.* Secundo, id quod addit, non eſt nihil: ergo id quod addit eſt aliquid; non conſictum: ergo reale: ergo id, quod addit eſt aliqua eſſentia realis; & conſequenter eſt entitas addita ſub conceptu entitatis, vel ſaltim formalitas addita ſub ratione formalitatis. *Tertio.* Tertio: nam id quod addit, eſt aliqua eſſentia; aliàs eſſet nihil; ſed id, quod addit, potuit deficere Deo: ergo potuit Deo aliqua eſſentia deficere; & conſequenter potuit Deo deficere aliqua intrinſeca formalitas. *Quarto.* Quarto; nam id quod additur, diſtinguit actum liberum ab actu neceſſario: ergo conſtituit actum liberum in ratione liberi: nam idem eſt conſtitutiuum, & diſtinctiuum; ſed quod aliquid conſtituit, debet eſſe aliqua eſſentia: ergo additur aliqua eſſentia; & conſequenter entitas, vel ſaltim formalitas.

118 *Reſp. ad primum.* Reſpondeo ad primam obiectionem, *aliquid* eſſe paſſionem entitatis: vnde qualiter prædicatur de aliquo *ens*, prædicatur etiam *aliquid*: ſicut ergo terminatio libera eſt ſuperaddita terminatio; & non ſuperaddit entitas: quamuis illa terminatio, entitas, & realitas ſit: ita etiam terminatio ſuperaddita, eſt quidditas, non tamen quidditas ſuper addita ſub ratione quidditatis, ex quo tantum ſequitur, deeſſe potuiſſe Deo aliquam realem quidditatem non ſub conceptu quidditatis; ſed ſub conceptu terminationis. *Ad 2.* Et ex his ad ſecundam dicatur, *nihilo* non ſolum opponi exprimens, ſed etiam imbibens quidditatem realem: quia ergo terminatio ſuperaddita imbibit quidditatem realem, quamuis illam non explicet, nec ſuperaddat, non ſequitur eſſe nihil. *Ad 3.* Ad tertiam, diſtinguo maiorem: eſt aliqua eſſentia ſuperaddita, & diſtincta ſub conceptu eſſentiæ ab eſſentia actus neceſſarij, nego maiorem: eſt aliqua eſſentia ſuperaddita, & diſtincta ſub conceptu terminationis, concedo maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris; diſtinguo ſimiliter conſequens.

Ad vltimum. Ad vltimam, diſtinguo antecedens: diſtinguit actum liberum à neceſſario diſtinctione eſſentiæ ab eſſentia, nego antecedens: diſtinctione diuerſi exercitij eiuſdem eſſentiæ, concedo antecedens, & diſtinguo conſequens: conſtituit actum liberum in ratione eſſentiæ, nego conſequentiam: in ratione diuerſi exercitij eiuſdem eſſentiæ, concedo conſequentiam, & diſtinguo minorem ſubſumptam: quod conſtituit in eſſentia, concedo minorem: in exercitio eſſentiæ, nego minorem, & conſequentiam.

119 *Quinto arguitur. Reſpond.* Quinto arguitur: id quod eſt Deus, neceſſario, & eſſentialiter eſt Deus; ſed terminatio libera, eſt Deus: ergo eſt Deus eſſentialiter, & neceſſario; & conſequenter non potuit deficere etiam ſub conceptu terminationis. Reſpondeo diſtinguendo maiorem: ſub conceptu entitatis; concedo maiorem: ſub omni conceptu implicante conceptum entitatis, nego maiorem: & conceſſa minori, diſtinguo conſequens: ſub conceptu entitatis, concedo conſequentiam: ſub conceptu terminationis, nego conſequentiam. Sed dices, ſub conceptu terminationis, eſt eſſentialiter Deus: ergo ſub conceptu terminationis, eſt neceſſario Deus; ſed quod eſt neceſſario Deus, neceſſario exiſtit: ergo ſub conceptu terminationis neceſſario exiſtit. *Dices.* Reſpondeo, diſtinguendo conſequens: neceſſario exiſtit entitatiuè prædicta terminatio, concedo conſequentiam; neceſſario exiſtit terminatio terminatiuè, nego conſequentiam. *Reſp.*

120 *Inſtabis.* Inſtabis, terminatio terminatiuè accepta, neceſſario eſt Deus: ergo etiam terminatiuè accepta, neceſſario exiſtit. Et confirmatur; nam ſequitur, aliquid, de quo modò falſum eſt dicere, eſſe Deum, potuiſſe eſſe Deum; conſequens videtur abſurdum: ergo idem quod prius. Probatur ſequela: hæc propoſitio: *terminatio libera proſequutiua alterius mundi poſſibilis, eſt Deus*, modò eſt falſa, & potuit eſſe vera: ergo aliquid, de quo modo falſum eſt dicere, quod ſit Deus, potuit eſſe Deus. Antecedens pro prima parte probatur, hæc eſt falſa propoſitio: *terminatio libera proſequutiua alterius mundi poſſibilis, exiſtit*: ergo hæc eſt falſa: *dicta terminatio eſt Deus*. *Reſpond.* Ad replicam reſpondeo, diſtinguendo antecedens: eſt Deus explicitè, nego antecedens: implicitè, concedo antecedens, & diſtinguo conſequens: neceſſario exiſtit terminatiuè, nego conſequentiam: entitatiuè, concedo conſequentiam. *Ad conf.* Ad confirmationem, nego ſequelam: ad probationem, nego antecedens: ad illius probationem, diſtinguo antecedens: entitatiuè ſumpta, nego antecedens: ſumpta terminatiuè, & exercitè concedo antecedens, & diſtinguo conſequens eodem modo.

121 *Denique arguitur.* Denique arguitur: terminatio libera ſub conceptu terminationis, exprimit perfectionem: ergo ſi potuit deficere ſub conceptu terminationis, potuit deficere ſub conceptu perfectionis. Probatur antecedens: exprimit exercitium voluntatis Dei, vt liberæ; ſed Deum liberè velle, perfectio eſt: ergo exprimit perfectionem. *Reſpond.* Reſpondeo, negando antecedens: ad probationem, diſtinguo minorem: Deum liberè velle, eſt perfectio ex parte actualitatis formæ conſtituentis Deum volentem liberè, concedo minorem: ex conceptu liberæ terminationis, nego minorem, & conſequentiam.

122 *Dices.* Sed dices, ex conceptu terminationis, eſt exercitium voluntatis Dei, vt liberæ, reducens illam de actu primo ad actum ſecundum: ergo ex conceptu terminationis, exprimit actualitatem vltimam voluntatis Dei vt liberæ; & conſequenter exprimit perfectionem. *Reſpond.* Reſpondeo, diſtinguendo antecedens: de actu primo ad actum ſecundum entitatiuum, nego antecedens: terminatiuum, & denominatiuum, concedo antecedens, & diſtinguo conſequens: exprimit actualitatem entitatiuam, nego conſequentiam: terminatiuam, & denominatiuam, concedo conſequentiam: nam quando potentia libera non terminatur actu ad obiectum, non ex defectu entitatis, perfectionis, & actualitatis, ſed ex defectu ſolius terminationis ſub conceptu terminationis, terminatio, vt terminatio, licet exprimat rationem actualitatis denominatiuæ, non exprimit actualitatem entitatiuam, quæ perfectio eſt. Et hæc de iſta Diſputatione applicanda litteræ Magiſtri vbi præcedentes Diſputationes.

DISPVTATIO XLIX.

Quodnam ſit obiectum formale motiuum, aut terminatiuum voluntatis diuinæ?

§. I.

Deum propriam bonitatem neceſſario diligere, probatur.

1 *Deum ſe diligere, prob. 1.* IN hac diſputatione, vt omnino certum, & extra controuerſiam ſupponimus, Deum ſe ipſum, ſuaſque perfectiones diligere, non liberè, ſed neceſſario. Primam partem docuit D. Tho. *art. 2.* conſtatque manifeſta ratione: Deus namque diligit omnia, quæ ſunt, iuxta illud: *Diligis omnia, quæ ſunt, & nihil odiſti eorum, quæ feciſti*; ſed Deus ipſe, maximè eſt, iuxta illud: *Ego ſum, qui ſum*, illique eſſe conuenit per eſſentiam: ergo ſe ipſum maximè diligit. *Secundo.* Deinde: nam quod eſt Deo ratio diligendi alia, etiam ab ipſo diligitur; ſed diuina bonitas, eſt Deo ratio diligendi cætera, vt docet D. Thom. ſolutione ad ſecundum, & ex dicendis conſtabit: ergo diligit ſuam bonitatem. *Tertio.* Denique, nam amabile eſt bonum vnicuique proprium: ergo propria Dei bonitas, maximè amabilis eſt, & maximè ab illo diligitur.

2 *Qui ſentiant Albelda, &* Secundam partem docet D. Thom. *art. 3.* eſſeque intelligendum de neceſſitate, non ſolum quoad ſpecificationem, ſed etiam quoad exercitium; docent Albelda, Salmanticenſes, & Illuſtriſs. Araujo: idque ratione D. Thomæ conuinci, ad hanc for-

Digitized by Google

alij de ratione D. Th. formam redacta; quælibet namque potentia ad ſuum obiectum primarium debitè applicatum, omnique impedimento ſecluſo, fertur neceſſario non ſolum quoad ſpecificationem, ſed etiam quoad exercitium, & conſtat in viſu reſpectu coloris, & in voluntate noſtra reſpectu noſtræ beatitudinis; ſed obiectum formale primarium voluntatis diuinæ, eſt diuina bonitas, illique cognitione clara intuitiua, & comprehenſiua applicata, ipſique identificata, nec poteſt impedimentum: ergo ſuam bonitatem Deus neceſſario diligit vtraque neceſſitate.

3 *Quid Caietanus & Ferrara?* Cæterum Diuum Thomam, vtramque iſtam neceſſitatem non intendiſſe ratione facta concludere, docent Caietanus *in præſenti artic.* 3. Ferrara 1. *Contra Gentes cap.* 80. Et Bañez *circa iſtum articulum*, quos refert, & ſequitur Nazarius controuerſia vnica, eo quod illam neceſſitatem probat D. Thomas in diuina voluntate erga bonitatem propriam ex neceſſaria habitudine voluntatis noſtræ ad ſuum obiectum formale primarium, & ſpecificatiuum; ſed voluntas noſtra ad ſuum obiectum primarium formale, & ſpecificatiuum, etſi debitè applicatum, & omni impedimento ſecluſo, non fertur neceſſario neceſſitate exercitij ſed ſolius ſpecificationis: ergo ex vi iſtius rationis, non concludit D. Thomas; & conſequenter nec intendit concludere neceſſitatem exercitij, ſed tantum ſpecificationis in amore propriæ bonitatis.

4 *Si dicas.* Nec refert ſi dicas, exemplum à Diuo Thoma poſitum in noſtra voluntate, non intelligi de beatitudine formali in communi, ſed de beatitudine ſupernaturali conſiſtente in Beatifica viſione, & de Deo clarè viſo, qui eſt noſtra beatitudo obiectiua; licet autem circa beatitudinem in communi non ſit voluntas noſtra neceſſitata, quoad exercitium, ſed tantum quoad ſpecificationem, erga Deum clarè viſum vtramque neceſſitatem ſortitur; & conſequenter rectè illam Diuus Thomas in diuina voluntate concludit. *Respond.* Non inquam refert: nam Diuum Thomam loqui de beatitudine noſtra in communi, non autem de Deo clarè viſo conſtat ex verbis adiunctis, ibi: *Sicut, & qualibet alia potentia neceſſariam habitudinem habet ad proprium, & principale obiectum, vt viſus ad colorem; quia de ſui ratione eſt, vt in illud tendat*: ergo loquitur Diuus Thomas de illa beatitudine, ad quam de ſui ratione fertur voluntas creata; ſed non fertur de ſui ratione in beatitudinem ſupernaturalem, vt in ſui proprium obiectum; bene tamen in beatitudinem, vt in communi: ergo de iſta loquitur D. Thom.

5 *Mens authoris: Et prob. 1* Cenſeo tamen probabilius, Diuum Thomam vtramque neceſſitatem intendiſſe, & probaſſe. Tum, quia vtraque neceſſitas in amore Dei erga ſuam bonitatem reperitur: ergo D. Thomas, ſolam vnam intendens, & probans, diminutè *Secundo.* proceſſiſſet. Tum etiam: nam loquitur de neceſſario abſolutè, quod autem neceſſarium eſt, neceſſitate ſolius ſpecificationis, non dicitur propriè neceſſarium abſolutè: ergo loquitur de vtraque neceſſitate. *Tertio.* Tum tertio: nam infra *art.* 10. probat, Deum reſpectu bonitatis propriæ liberum arbitrium non habere, quia neceſſario illam diligit, vt probauerat in præſenti *art.* 3. vbi ſe Angelicus Doctor remittit; ſed niſi in præſenti vtramque neceſſitatem in amore ſui intendiſſet, non bene liberum arbitrium à Deo reſpectu bonitatis propriæ excluſiſſet; cum ad libertatem arbitrij ſufficiat libertas, quoad exercitium: ergo in præſenti vtramque neceſſitatem in amore Dei reſpectu ſuæ bonitatis intendit.

6 *Si dicas.* Si dicas, Diuus Thomas *artic.* 10 negat in nobis liberum arbitrium erga fœlicitatem propriam; & tamen circa illam, noſtra voluntas non eſt neceſſitata, quoad exercitium, ſed ſolum quoad ſpecificationem: ergo ſola neceſſitas, quoad ſpecificationem liberum arbitrium excludit; & conſequenter ex eo quod Diuus Thomas in Deo reſpectu propriæ bonitatis liberum arbitrium negauerit ratione neceſſitatis, quam habet reſpectu illius, malè infertur, eſſe neceſſitatem ſpecificationis, & exercitij. *Respond.* Reſpondeo, liberum arbitrium poſſe dupliciter ſumi: primo pro libero vtraque libertate, contrarietatis nempè, & contradictionis. Secundo pro libero hac ſecunda libertate: primo modo non ſumus liberi arbitrij erga propriam fœlicitatem, bene tamen ſecundo modo; cum autem D. Thomas in *art.* 10. liberum arbitrium in Deo erga propriam bonitatem omnimodo negauerit, & ex neceſſitate in præſenti *art.* 3. probata, id oſtendat, fit conſequens, vt in illo articulo vtramque neceſſitatem in amore ſui docuerit, & conſequenter probauerit.

7 *Ratio D. Tho. ad formam reducitur I.* Vt autem ratione D. Thomæ id probetur, poteſt ad hanc formam reduci: quæuis potentia circa proprium, & ſpecificatiuum obiectum, habet habitudinem neceſſariam per inclinationem in ipſum, iuxta propriam conditionem, ſcilicet per modum actus primi, quæ ſummè actualis non eſt, & per modum actus ſecundi, potentia ſummè actualis, ſed diuina bonitas eſt proprium, & ſpecificatiuum obiectum voluntatis diuinæ, & hæc eſt ſummè actualis: ergo habet ad illam neceſſariam habitudinem per inclinationem actualem per modum actus ſecundi; & conſequenter neceſſario illam diligit, non ſolum quoad ſpecificationem, ſed etiam quoad exercitium: contra quam rationem ita explicatam non militat facta obiectio.

Vel aliter poteſt ratio D. Thomæ proponi: quæuis potentia, ſi operatur, neceſſario attingit ſuum obiectum principale, quod eſt ei ratio operandi, ſicut viſus in omni colore, videt lumen, quod eſt ei ratio videndi, ſed voluntas diuina non poteſt non eſſe in actu ſecundo volendi; aliàs eſſet potentialis: ergo neceſſario in actu ſecundo amat bonitatem diuinam, quæ eſt illius obiectum formale, & ſpecificatiuum, & ratio volendi alia; qua ratione vſus eſt D. Thomas 1. *Contra Gentes cap.* 80. in principio. Si dicas, vt potentia aliqua operetur, non eſt neceſſarium, quod in omni ſuo actu obiectum ſpecificatiuum attingat *vt quod*, ſed ſufficit illud attingere *vt quo*: intellectus namque in cognitione hominis, ſolum *vt quo* verſatur erga rationem entis, quæ eſt illius ſpecificatiuum obiectum: ergo ex hac ratione ſolum conuincitur, Deum ſuam bonitatem, neceſſario *vt quo* diligere. Reſpondeo diſtinguendo antecedens: formaliter, concedo antecedens præſuppoſitiuè, nego antecedens, & conſequentiam: nam licet omnis intellectus attingat rationem enti *vt quod*, ſupponit tamen illam attactam *vt quod*, & conſequenter, vt Deus bonitatem aliquam diligat, neceſſario debet ſuam bonitatem diligere, quæ eſt illi ratio diligendi alia. 8 *Secundo.* *Si dicas.* *Respond.*

9 *Veritas probatur 1.* Poteſt etiam eadem veritas alijs argumentis ſuaderi, primo: nam Spiritus Sanctus procedit ex amore, quo Pater, & Filius ſe diligunt; ſed Spiritus Sancti proceſſio non eſt contingens, ſed omnino neceſſaria: ergo amor, quo Pater, & Filius ſe diligunt, non eſt contingens ſed omnino neceſſarius neceſſitate exercitij. *Secundo.* Secundo: nam Deus neceſſario eſt beatus completè, & perfectè, ita vt non poſſit non eſſe omnino perfectè beatus; ſed amor bonitati diuinæ ad diuinam beatitudinem pertinet, etſi non conſtitutiuè, bene tamen completiuè: ergo amor, quo Deus ſe diligit, neceſſarius eſt neceſſitate exercitij.

Tertio. Tertio, nam omnis perfectio, quæ in creaturis reperitur, ſi imperfectionem in ſuo conceptu non dicat, eſſentialiter conuenit Deo: aliàs ſummè perfectus eſſentialiter non eſſet; ſed amor bonitatis diuinæ in creatura intellectuali inuenitur, & in ſuo conceptu formali non dicit imperfectionem: ergo eſſentialiter conuenit Deo; & conſequenter non poteſt non conuenire: ex quo vlterius ſequitur, eſſe neceſſarium, nedum quoad ſpecificationem, ſed etiam quoad exercitium. Quo argumento vſus eſt D. Thomas 1. *Contra Gentes cap.* 8 *in fine*.

10 *Si opponas.* Si opponas, ſequi ex iſta probatione, Deo neceſſario conuenire, non ſolum amorem ſui, ſed etiam creaturarum amorem; conſequens eſt falſum: ergo & fundamentum. Probatur ſequela, amor creaturarum reperitur in creatura rationali, & imperfectionem non dicit; aliàs nec liberè poſſet Deo conuenire: conuenit eſſentialiter Deo; & conſequenter non poteſt non conuenire, quod eſt eſſe neceſſarium, neceſſitate exercitij. Patet conſequentia, vt enim in probatione vltima aſſumitur pro maiori, omnis perfectio, quæ in creaturis reperitur, ſi imperfectionem in ſuo conceptu non dicat, eſſentialiter conuenit Deo; & conſequenter, non liberè, ſed neceſſario; ſed amor creaturarum reperitur in creatura rationali, & imperfectionem in ſuo conceptu non dicit: ergo eſſentialiter conuenit Deo.

11 *Resp. 1.* Reſpondeo, negando ſequelam: ad illius probationem reſpondeo primo, diſtinguendo ſecundam partem antecedentis: non dicit imperfectionem in abſoluta ſui conuenientia, concedo antecedens: in ſui conuenientia neceſſaria, & eſſentiali, nego antecedens, & conſequentiam: vt enim perfectio conueniens creaturæ, Deo conueniat neceſſario, & eſſentialiter, petitur, quod nec dicat imperfectionem in conuenientia abſoluta, nec in conuenientia ſui neceſſaria; licet autem amor liber creaturarum, non dicat imperfectionem in conueniendo abſolutè, & id circo reperiatur in Deo; in eo autem quod neceſſario conueniat, maxima imperfectio importatur, nempè, ſubiectum neceſſitati ad amorem ab obiecto limitato, & finito, quæ imperfectio non ſolum repugnat Deo, ſed etiam repugnat creaturæ, ſi obiectum vt eſt, cognoſcatur; in amore autem bonitatis diuinæ, nec in conueniendo abſolutè, nec in eo, quod neceſſario conueniat importatur imperfectio; non enim imperfectio eſſe poteſt ab obiecto infinito, & per eſſentiam bono, & clarè cognito neceſſitati ad amorem; & ideò rectè, ex eo quod in creatura rationali inueniatur, infertur, Deo eſſentialiter, & neceſſario conuenire.

12 *Secundo.* Reſpondeo ſecundo, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam: ad illius probationem, diſtinguo minorem: ſi perfectio talis conditionis non ſit, vt illi repugnet eſſentialis conuenientia, concedo maiorem: ſi illi ex proprio conceptu repugnet conuenientia eſſentialis, nego maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam: nam amori libero, vt tali repugnat, neceſſario conuenire ſubiecto; quod autem eſſentialiter conuenit, neceſſario conuenit; & conſequenter amori libero ex conceptu libertatis repugnat; eſſentialiter conuenire; in eo autem, quod amor bonitatis diuinæ neceſſario conueniat, non importatur negatio, eſſentialis conuenientiæ, & ideò

Digitized by Google

ideò ex eo quod in creaturis reperiatur, & imperfectionem non dicat, rectè refert Diuus Thomas Deo conuenire neceſſario, & eſſentialiter.

13 *Tertio.* Vel tertio reſponderi poteſt ad probationem ſequelæ, diſtinguendo ſecundam partem antecedentis: amor liber creaturarum non dicitur imperfectionem ex conceptu liberæ terminationis, concedo antecedens: ex conceptu liberæ perfectionis; nego antedens, & conſequentiam: vt enim deberet Deo conuenire neceſſario, oportebat, vt ea ratione, qua perfectionem importat, imperfectionem non dicat; amor autem creaturarum, qui in creatura rationali inuenitur, ex conceptu terminationis liberæ affectiuæ ad obiectum, non importat perfectionem, ſed abſtrahit a perfectione; & non perfectione; ex conceptu autem actualitatis potentis entitatiuè deficere, dicit perfectionem admixtam imperfectioni, & ideò non oportet, quod Deo eſſentialiter conueniat.

§. II.

Amor creaturarum in diuina voluntate, probatur.

14 *Supponitur 2. Prob. I.* SEcundum, quod ſupponimus eſt, Deum diligere creaturas exiſtentes, quod docet D.Thom. *in præſenti artic.* 2. eſſeque veritatem Catholicam, & fide certam conſtat ex illo Pauli primo ad Theſalonicenſes 4 *Hæc eſt voluntas Dei, ſanctificatio veſtra*. Et ex illo Pſalmi: *Omnia quæcumque voluit, fecit*, & alibi ſæpè, quam probat D.Thom. *art. relato* hac ratione: nam res naturales, in quantum ſunt perfectæ, inclinatur ad ſe in alia diffundendum: quod patet ab effectu; nam omne agens perfectum agit ſibi ſimile: ergo voluntas quæ appetitus rationalis eſt, non ſolum inclinatur in proprium bonum, ſed etiam ad illud alijs communicandum; & conſequenter diuina voluntas, quæ perfectiſſima eſt, & à qua omnis deriuatur perfectio, inclinationem habet ad communicandam Dei bonitatem creaturis; ac proinde illas diligit. Quæ ratio demonſtratio non eſt, vt cum Caietano notarunt alij Recentiores Thomiſtæ, cum enim Deo velle creaturas, non neceſſario, ſed liberè illi conueniat, non poteſt a priori demonſtrari, ſed tantum ab effectu, & ex diuina reuelatione; conuincit autem ratio Angelici Doctoris, amorem creaturarum eſſe conſonum, & congruentem voluntati diuinæ, ſicut Dei bonitati conſonum, & congruum eſt, ſe communicare creaturis. *Secundo.* Deinde probatur; nam amare eſt velle alicui bonum; ſed Deus vult creaturis exiſtentibus, omne bonum quod habent; cum omnis bonitas creaturis conueniens, ſit effectus Dei vt agentis per intellectum dirigentem, & per voluntatem applicantem, & mouentem: ergo Deus amat creaturas exiſtentes.

15 *Supponitur 3. Prob. I. ex Paulo. Secundo.* Tertio præmittendum eſt, non amare illas neceſſario, ſed liberè. Quod eſſe veritatem de fide, conſtat primo ex illo Pauli ad Epheſios primo: *Operatur omnia ſecundum conſilium voluntatis ſuæ*; ſed quod ex conſilio operamur, non volumus neceſſario, vt ſubſumit Diuus Thomas *artic. 3. in argumento ſed contra*: ergo Deus non ex neceſſitate, ſed liberè vult creaturas exiſtentes. Deinde ex verbis antecedentibus, in quibus etiam: *Et nos ſorte vocati ſumus ſecundum propoſitum eius, qui operatur, &c.* Ex quibus apertè colligitur libertas Dei in amore, quo Deus non prædeſtinauit. Tum, quia prædeſtinatio, eſt ſecundum propoſitum Dei: propoſitum autem, actum liberum voluntatis importat, nec id quod agitur neceſſario, dicitur ſecundum propoſitum agi. Tum etiam, quia Paulus profert allegata verba, gratias agens Deo de ſua prædeſtinatione, & noſtra, vt conſtat ex illis verbis: *Benedictus Deus qui elegit nos, &c.* Gratiarum autem actio, non debetur niſi pro beneficio liberaliter exhibito; & conſequenter libero: Deus ergo liberè vult hominibus gratiam, & gloriam, & conſequenter liberè etiam vult exiſtentiam creaturis.

16 *Tertio.* Præterea conſtat eadem veritas ex Paulo primo ad Chorintios 12. *Hæc omnia operatur vnus, atque idem ſpiritus diuidens ſingulis, prout vult*; ſed vt Ambroſius explicat ſecundo de fine ad Gratianum *cap. 3. Pro libero voluntatis arbitrio, non pro neceſſitatis obſequio*. *Quarto.* Ac denique; nam de fide eſt, Deum non ex neceſſitate, ſed liberè creaturas producere, vt conſtat ex Pſalmo 134. illis verbis: *Omnia quæcumque voluit fecit*: & ad Epheſios primo: *Operatur omnia ſecundum conſilium voluntatis ſuæ*, & alibi paſſim; aliàs mundus ab æterno extitiſſet, nec incœpiſſet in tempore, contra illud Geneſis primo: *In principium creauit Deum cælum, & terram*, id eſt, in principio temporis; ſed ſi Deus non liberè, ſed neceſſario creaturas exiſtentes amaret, non liberè, ſed neceſſario produceret. Tum, quia libertas creationis ſumitur ex libertate voluntatis, quæ eſt primum liberum, & ex qua ad alias potentias omnis deriuatur libertas. Tum etiam; quia Dei potentia exequens, non poteſt efficaci Dei voluntati reſiſtere; & conſequenter ſi neceſſario vellet voluntas, neceſſario exequetur potentia Dei operatiua: ergo Deus non neceſſario abſolutè, ſed liberè amat creaturas exiſtentes.

17 *Quarto.* Quod D.Thomas in præſenti *artic.* 3. probat efficaci ratione; nam ea, quæ ſunt ad finem, volentes finem, non volumus neceſſario, niſi talia ſint vt ſine illis finis ſubſiſtere nequeat; quia namque ad conſeruationem vitæ cibus neceſſarius eſt; volentes conſeruationem vitæ, neceſſario volumus cibum, & è contra: quia ad iter agendum equus non eſt neceſſarius ſimpliciter, volens iter agere, non ideò neceſſario vult equum; ſed bonitas diuina, quæ à Deo amatur vt finis, à creaturis non dependet, ſine illis poteſt ſubſiſtere eum nihil Deo perfectionis ex creaturis accreſcat: ergo Deum velle creaturas, non eſt neceſſarium abſolutè, ſed liberum; eſt tamen neceſſarium, addit D. Thomas, *ad finem corporis articuli*, neceſſitate ſuppoſitionis: quia ex ſuppoſitione quod velit, non poteſt à volitione ceſſare ratione ſuæ immutabilitatis. *ratione D.Th.*

18 *Opponet. primo.* Sed oppones primo, volens finem, vt finem, ex ſuppoſitione talis volitionis, neceſſario vult media; ſed Deus neceſſario ſe diligit vt eſt finis creaturarum: ergo ex hac ſuppoſitione neceſſario vult creaturas. Minor conſtat: nam Deum eſſe creaturarum finem, eſt perfectio infinita per eſſentiam, non minus, quam eſſe creaturarum principium; ſed Deus neceſſario diligit omnem ſuam perfectionem intrinſecam, quia infinita eſt per eſſentiam: ergo neceſſario ſe diligit, vt eſt creaturarum finis. Maior autem probatur: nam finis in quantum talis, dicit comparationem ad media, vt per ipſa aſſequibilis: ergo non ſtat amor finis, vt finis, abſque amore mediorum, per quæ finis eſt aſſequendus; & conſequenter volens finem, vt finem, ex ſuppoſitione huius volitionis, neceſſario vult media.

19 *Solutio aliquorū.* Quidam, quos ſine nomine referunt Vazquez *in commentariis articuli* 3. & Albelda *diſp. 52. ſect. 1. num* 4. argumento conuicti, fatentur ex ſuppoſitione, quod Deus ſe ipſum velit tanquam finem creaturam, neceſſum eſſe, quod velit aliquas creaturas, quibus eius bonitas communicetur, & de neceſſitate ex iſta ſuppoſitione, cenſent, fuiſſe D. Thomam loquutum. *Vazquez reijcit hunc ſolutionem.* Quam interpretationem, ex eo reijcit Vazquez: nam ex amore Dei, vt finis eſt creaturarum, ſolum ſequitur neceſſario amor creaturarum vage, non tamen amor creaturarum exiſtentium in particulari; Diuus autem Thomas loquitur de amore iſtarum creaturarum, quæ exiſtent determinatè, & non ſolum creaturarum in communi: ergo non loquitur de neceſſitate amoris ex iſta ſuppoſitione.

Contra. Verum hac impugnationem inſufficientem iudicauit Albelda, & merito: nam Deus non ſolum ſe diligit vt finem creaturarum vagè, ſed etiam vt finem iſtarum in particularis; cum modus iſte diligendi finem, vt finem, perfectior ſit, & diſtinctior; & conſequenter diuinæ voluntati attribuendus: ergo ſi ex ſuppoſitione quod Deus diligat bonitatem propriam, vt finem, neceſſario diligit media, non ſolum neceſſitatus erit ex iſta ſuppoſitione, ad amorem creaturarum vagè, ſed etiam determinatè; ac proinde ex hoc principio inefficaciter refutat Vazquez dictam interpretationem, quam quibuſdam Thomiſtis innominatis attribuit.

20 *Aliter ſolutio reijcitur.* Vnde aliter prædicta interpretatio reijcitur primo: nam D. Thom. loquitur de neceſſitate ſuppoſitionis actus voluntatis diuinæ orta ex illius immutabilitate: ergo loquitur de neceſſitate volitionis creaturarum orta ex ſuppoſitione, quod ſeme velit creaturas, & non ex ſuppoſitione volitionis ſui, vt finis. *Secundo.* Secundo: nam poſtquam docuerat, Deum velle neceſſario ſe ipſum, & ſuam bonitatem, exinde probat, non velle neceſſario creaturas, quia neceſſariæ non ſunt ad conſiſtentiam bonitatis diuinæ; volens autem finem, ſolum neceſſario vult media, quando fini ſunt neceſſaria: ergo ſentit, etiam ſuppoſita volitione bonitatis diuinæ vt eſt finis creaturarum, non velle illas neceſſario.

Tertio. Denique, nam volitio bonitatis diuinæ, vt eſt finis creaturarum, eſt neceſſaria abſolutè, vt ex Diuo Thoma vidimus: ergo ſi ex hac ſuppoſitione eſt neceſſaria creaturarum volitio, non erit ſimpliciter libera; neceſſarium namque ex ſuppoſitione, quæ neceſſaria eſt ex habitudine terminorum, liberum eſſe non poteſt; ſicut neceſſarium homini ex ſuppoſitione, quod ſit rationalis, non poteſt eſſe homini liberum.

21 *Vera ſolutio obiectionis.* Relicta igitur, & reiecta prædicta interpretatione: ad obiectionem reſpondeo, diſtinguendo maiorem: volens finem dependentem à medijs, concedo maiorem: finem independentem à medijs in ſuo eſſe, ſubdiſtinguo maiorem: ſi illum vellit vt conſequendum per media, & vt actu finalizantem concedo maiorem: ſi velit illum, vt conſequibilem, & vt potentem finalizare, nego maiorem, & diſtinguo minorem: Deus neceſſario ſe diligit vt finem conſequibilem, & in actu primo finalizantem creaturas, concedo minorem; vt actu conſequendum, & in actu ſecundo finalizantem, nego minorem, & conſequentiam. Itaque finis in ſuo eſſe dependens à medijs, non poteſt intendi efficaciter, quin ex tali intentione ſequatur amor mediorum; finis autem independens à medijs, dupliciter poteſt attingi: vno modo vt conſequibilis, & in actu primo finalizans: alio modo, vt conſequendus, & finalizans in actu ſecundo: priori modo amatus, non infert neceſſario amorem mediorum: bene tamen ſi ſecundo modo attingatur, bonitas autem diuina non indiget creaturis, vt ſit, nec ab

illis

Digitized by Google

illis in ſuo eſſe dependet ; & ideò poteſt amari, vt finalizans in actu primo quin ex tali amore, amor creaturarum ſequatur ; vt verò finalizans in actu ſecundo, & de facto conſequutus, non poteſt efficaciter diligi, quin amor creaturarum ſequatur ; licet autem vt conſequibilis, & in actu primo finalizans, neceſſario ametur à Deo ; vt conſequendus, & finalizans in actu ſecundo, non neceſſario amatur, ſed liberè : ſicut & ipſæ creaturæ ; & ideò ex amore, quo Deus diligit bonitatem diuinam, non ſequitur neceſſario amare creaturas.

22 *Objicies ſecundo.* Objicies ſecundo : Amor, quo Deus diligit decreta efficacia libera, etiam vt libera ſunt, neceſſarius eſt abſolutè ; ſed non poteſt decretum efficax diligi, quin creatura exiſtens illud terminans diligatur : ergo neceſſario abſolutè diligit creaturas exiſtentes. Minor cum conſequentia tenet. *Maior prob. 1.* Maior autem probatur primo, Deus neceſſario diligit honeſtatem ſuarum virtutum moralium ; ſed honeſtas virtutum moralium Dei conſiſtit in actibus liberis reduplicatiuè, vt liberis ; nam ſine libertate non datur moralis bonitas : ergo neceſſario abſolutè diligit actus liberos, vt liberos.

Secundo. Secundo, nam terminatio intrinſeca defectibilis ſub conceptu terminationis, in qua liberum decretum conſiſtere *diſputatione præcedenti* docuimus, imbibit per tranſcendentiam formalem bonitatem Dei neceſſariam, quæ neceſſario à diuina voluntate diligitur, ſed cui conuenit intrinſecè bonitas infinita, Dei neceſſario à Deo diligitur : ergo decreta libera vt talia, neceſſario amantur a Deo.

23 *Reſp. ad 1. prob.* Reſpondeo, negando maiorem : ad primam probationem dicatur, honeſtatem, v. c. iuſtitiæ conſiderari poſſe dupliciter : primo prout terminata ad diuinam bonitatem, prout in actu primo eſt ratio præmiandi. Secundo vt terminata ad eundem bonitatem, vt eſt ratio præmiandi, vel puniendi in actu ſecundo : priori modo ſumpta, neceſſario amatur à Deo, ſed vt ſic non infert creaturarum amorem : ſumpta ſecundo modo infert amorem creaturarum, vt ſic autem non neceſſario, ſed liberè a Deo diligitur, & ſumpta iſto modo conſtituit decretum liberum. Sub priori autem conſideratione in actu neceſſario conſiſtit ; & licet bonitas moralis meritum in nobis fundans libertatem neceſſario ſupponat ; honeſtas tamen virtutum non fundatur neceſſario in illa : nam amor beatorum in Patria honeſtus eſt honeſtate charitatis ; & tamen non liber, ſed neceſſarius eſt.

Ad 2. Ad ſecundam probationem, conceſſa maiori, diſtinguo minorem : cui conuenit, neceſſaria conuenientia, concedo minorem : conuenientia non neceſſaria, nego minorem, & conſequentiam ; qualiter autem terminatio illa non ſit neceſſaria ; & conſequenter non includat neceſſario, ſed liberè, & defectibiliter perfectiones diuinas diſputatione præcedenti explicuimus.

24 *Objicies tertio.* Objicies tertio, ratio *ſub qua* creaturæ exiſtentes terminant amorem diuinum, eſt bonitas increata Dei : ergo quamuis illarum bonitas limitata ſit, & infinita, terminant neceſſarium amorem. Antecedens ex dicendis conſtabit. *Conſequentia oſtenditur 1.* Conſequentia autem oſtenditur primo : quia namque amor creaturarum poſſibilium, ſi datur in Deo, terminatur ad illas ratione bonitatis diuinæ, non eſt liber, ſed neceſſarius. Vt frequentius docent Theologi, non alia ratione, niſi quia ratio illas amandi eſt bonitas increata : ergo ſi creaturæ exiſtentes terminant amorem Dei ratione bonitatis diuinæ, quamuis limitatæ ſint, & finitæ, terminant neceſſarium amorem.

Secundo. Secundo ; nam excellentia diuina, vt eſt ratio *ſub qua* adoratur humanitas Chriſti, & vt ratio adorandi Deum, terminat adorationem eiuſdem rationis, nempè Latriæ : ergo pariter, infinita bonitas Dei, vt ratio *ſub qua* amandi creaturas exiſtentes, & vt eſt ratio diligendi Deum, terminat amorem eiuſdem rationis, ſed vt eſt ratio diligendi Deum terminat amorem neceſſarium : ergo etiam terminat neceſſarium amorem, vt eſt ratio *ſub qua* diligendi creaturas exiſtentes.

25 *Reſp. ad 1. conſequentia prob.* Reſpondeo, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam : ad primam probationem, conceſſa maiori, nego cauſalem minoris, vt adæquatam ; ſed inſuper, quia creaturæ poſſibiles, neceſſario ſunt, cum Dei bonitate connexæ, quæ connexio neceſſaria cum bonitate diuina, non conuenit creaturis exiſtentibus, & ideò, quamuis diuina bonitas ſit ratio diligendi creaturas exiſtentes, non amantur neceſſario a Deo.

Ad 2. Ad ſecundam, conceſſo antecedenti, & omiſſo primo conſequenti, & conceſſa minori, nego conſequentiam : ſtat namque amorem liberum, & neceſſarium eſſe eiuſdem quidditatis, & ſpeciei, vt conſtat in dilectione Dei, quam habemus in via, quæ libera eſt, & tamen eſt eiuſdem ſpeciei cum dilectione beatorum, quæ eſt neceſſaria : vnde ex eo quod amor, quo Deus diligit ſe, ſit eiuſdem rationis, cum amore, quo diligit creaturas exiſtentes, non ſequitur, quod ſi amor, quo ſe diligit, eſt neceſſarius, non ſit liber amor creaturarum.

26 *Objicies quarto.* Denique arguit : ſicut Deus intelligendo ſe, intelligit alia a ſe : ita amando ſe, amat, & vult alia a ſe ; ſed ſcientia Dei, qua alia a ſe intelligit, eſt neceſſaria : ergo volitio aliorum a ſe neceſſaria eſt, & non libera. Quod argumentum propoſuit Diuus Thomas *in præſenti artic.* 3 hoc modo : *Quidquid Deus ſcit, ex neceſſitate ſcit ; ſed ſicut ſcientia diuina eſt eius eſſentia, ita voluntas diuina : ergo quidquid Deus vult ex neceſſitate vult.* Cui argumento reſpondet. *Ad ſextum dicendum, quod ſicut diuinum eſſe, in ſe eſt neceſſarium, ita diuinum velle, & diuinum ſcire ; ſed diuinum ſcire habet neceſſariam habitudinem ad ſcita ; non autem diuinum velle ad volita ; cuius ratio eſt ; quia ſcientia habetur de rebus ſecundum quod ſunt in ſciente ; voluntas autem comparatur ad res, ſecundum quod ſunt in ſe ipſis ; quia igitur omnia alia habent neceſſarium eſſe, ſecundum quod ſunt in Deo, non autem ſecundum quod ſunt in ſe ipſis, habent neceſſitatem abſolutam : ita quod ſint per ſe ipſa neceſſaria, propter hoc Deus quæcumque ſcit, ex neceſſitate ſcit, non autem quæcumque vult, ex neceſſitate vult.* Quam doctrinam etiam tradit 1. *Contra Gentes cap.* 82. *ad finem.*

Illamque intelligendam eſſe in ſenſu formali reſpectu ſcibilis, & amabilis, notat Caietanus in commentario articuli, ita vt ſenſus prædictæ doctrinæ ſit : omne ſcibile eo ipſo quod ſit ſcibile, neceſſario a Deo ſcitum : non autem omne amabile, eo ipſo quod ſit amabile, eſſe a Deo neceſſario amatum ; quia ſcitur, vt in Deo, amatur vt in ſe ipſo ; in Deo autem neceſſarium eſt, eo ipſo quod ſcibile ſit, non autem neceſſario eſt, aut futurum eſt in ſe ipſo, & ideò neceſſario ſcitur a Deo omne ſcibile, quomodocumque ſciatur, non autem neceſſario amatur omne quod a Deo amatur. 27 *Caietanus explicat D. Thom.*

Sed certè, non bene iſta differentia ſic explicata percipitur, nec menti Diui Thomæ videtur congruere. Primum patet ; nam ſcibile contingens ſolum continetur in Deo neceſſario ex ſuppoſitione, non autem neceſſario abſolutè ; ſed etiam ex ſuppoſitione quod ſit in ſe ipſo, neceſſario eſt in ſe ipſo ; omne enim quod eſt, dum eſt, neceſſario eſt, neceſſitatis ſuppoſitionis, licet non neceſſitate abſoluta : ergo quoad neceſſitatem ſcibilis contingentis, nulla eſt differentia inter modum eſſendi in Deo, & modum eſſendi in ſe ipſo ; & conſequenter, quod ſciri, vel amari nulla differentia in neceſſitate inuenitur. Patet conſequentia : nam in vtroque modo eſt neceſſitas ex ſuppoſitione, in neutro eſt abſoluta neceſſitas : ergo nulla differentia inter vtrumque modum, quoad neceſſitatem reperitur. *Doctrina Caietani eſt imperceptibilis*

Et ex his etiam probatur, explicationem iſtam menti Diui Thomæ non congruere ; nam D. Thomas loquitur de neceſſitate abſoluta, & quoad hoc ſtatuit differentiam, quod in Deo neceſſario ſunt, non autem neceſſario ſunt in ſe ipſis, vt conſtat ex illis verbis : *Quia igitur omnia alia habent neceſſarium eſſe, ſecundum quod ſunt in Deo ; non autem ſecundum quod ſunt in ſe ipſis, habet neceſſitatem abſolutam :* quibus, vt clare conſtat, neceſſitatem abſolutam, quam negat rebus creatis, ſecundum quod ſunt in ſe ipſis, concedit illis, ſecundum quod ſunt in Deo ; at loquendo de rebus creatis, ſecundum ſuum eſſe exiſtentiæ vt exercitum, quale terminant notitiam Dei intuitiuam, neque etiam continentur in Deo neceſſario neceſſitate abſoluta ; ſed ſolum neceſſitate ſuppoſitionis, quia nempè ex ſuppoſitione, quod in Deo contineantur, non poſſunt non contineri : ergo iuxta Diuum Thomam loquendo de rebus creatis ſecundum eſſe exiſtentiæ, præſentis, aut futuræ vt exercitum, nulla differentia in neceſſitate inuenitur inter modum eſſendi in ſe ipſis, & modum eſſendi in Deo. 28 *Mens D. Th. non congruit*

Mens ergo D. Thomæ eſt omne quod Deus ſcit, neceſſario ſcire, non ſecundum omnem rationem, ſed ſecundum aliquam ; nam ſe ipſum neceſſario cognoſcit, creaturas autem, quas ſcit, & ſi non cognoſcat illas ſub ſtatu exiſtentiæ, neceſſitate abſoluta, ſub ſtatu autem poſſibilitatis, neceſſario illas abſolutè cognoſcit ; non autem omne quod amet, neceſſario amat ſub aliqua conſideratione ; nam licet ſe ipſum neceſſario diligat neceſſitate ſpecificationis, & exercitij ; creaturas verò non diligit neceſſario, quoad exercitium neceſſitate abſoluta, nec vt exiſtentes, nec vt poſſibiles : non primo modo, quia vt ſic non habent abſolutam neceſſitatem ; non ſecundo modo, quia vt ſic amabiles ab ipſo non ſunt. 29 *Mens D. Th. aperitur.*

Et ratio huius differentiæ a D. Thoma aſſignatur : quia nempè Deus amat creaturas prout in ſe ipſis ; illas verò intelligit prout in ſe ipſo, & quia creaturæ in Deo neceſſario exiſtunt ; at verò in ſe ipſis non exiſtunt neceſſario abſolutè ; ideò neceſſario abſolutè ſciuntur a Deo ſub aliqua conſideratione, nempè ſub ratione poſſibilium ; ſub nulla autem a Deo neceſſario amantur abſoluta neceſſitate.

Sed dices, creaturæ a Deo cognoſcuntur in ſe ipſis ex parte rei cognitæ, & terminatiuè ; non autem in ſe ipſis, vt in medio, & motiuè ; ſed etiam in ſe ipſis amantur, non vt in medio, & motiuè, ſed ex parte rei amatæ, & terminatiuè : ergo reſpectu Dei nulla eſt differentia per reſpectum ad creaturas, quoad hoc quod eſt in ſe ipſis amari, & intelligi. Conſequentia tenet. Maior eſt expreſſa Diui Thomæ *ſupra quæſt.* 14. *artic.* 5 & 6. illis verbis : *Sicut alia à ſe intelligit, intelligendo eſſentiam ſuam, &c. ita alia à ſe vult, volendo bonitatem ſuam.* Et inſuper : nam creatura volita, non eſt motiuum volitionis diuinæ, ſed adæquatè eius volitio a diuina bonitate mouetur : ergo licet 30 *Dices.*

Digitized by Google

cet creaturas amet in ſe ipſis ex parte rei amatæ, non tamen illas diligit in ſe ipſis vt in medio amandi, ſed ſic illas diligit in ſe ipſo, id eſt, in bonitate diuina, vt in medio, ſeu motiuo amandi creaturas.

31 *Reſpond.* Reſpondeo, conceſſis maiori, & minori, negando conſequentiam: nam licet creaturæ, nec moueant ratione ſui ad amorem, nec ad cognitionem diuinam, ſed ratione bonitatit Dei amentur: & intelligantur à Deo ratione ſuæ eſſentiæ vt monentis ad intellectionem, illamque ſpecificantis, adhuc tamen ſubſiſtit diſcrimen intentum à Diuo Thoma; conſiſtens in co, quod intelligantur à Deo prout in ipſo continentur; amantur autem, non vt continentur in Deo, ſed quatenus ſunt in ipſis, eo qnod intellectus intelligit trahendo res ad ſe; voluntas autem non amat trahendo obiectum, ſed proponendo per inclinationem in ipſum. Ex quo oritur, vt intellectus non petat in ſuo obiecto exiſtentiam, nec præſentem, nec præteritam, nec futuram; voluntas autem ſui obiecti exiſtentiam aliquo ex prædictis modis ad amandum illud petat.

32 *Ex dictis infertur.* Ex dictis obiter colligo, ſumi ex doctrina tradita ab Angelico Doctore, validum argumentum ad negandum amorem poſſibilium in Deo; nam Diuus Thomas docet in loco allegato, ſcientiam Dei per reſpectum ad creaturas eſſe abſolutè neceſſariam; ſecus autem creaturarum amorem, cui tantum concedit neceſſitatem ſuppoſitionis: at conceſſo amore in Deo terminato ad creaturas poſſibiles, nequit hoc diſcrimen ſubſiſtere: ergo debet talis amor negari, vt veritas doctrinæ Diui Thomæ ſaluetur. Probatur minor: conceſſo prædicto amore, Deus amat creaturas ſub ſtatu poſſibilitatis neceſſario neceſſitate abſoluta, illas autem vt præſentes, vel futuras, licet non diligat neceſſario abſolutè, diligit tamen illas neceſſario neceſſitate ſuppoſitionis; ſed eodem modo ſe habent in ordine ad cognitionem diuinam; eſt enim ſub terminatione ad illas in ſtatu poſſibilitatis neceſſaria abſolutè, in terminatione autem ad eaſdem in ſtatu futuritionis, vel exiſtentiæ, ſolum eſt neceſſaria neceſſitate ſuppoſitionis, abſolutè autem libera: ergo illo amore conceſſo, nullum diſcrimen quoad neceſſitatem inter amorem creaturarum, & illarum cognitionem ſubſiſtit.

§. III.

Relatis ſententijs, vera eligitur, & probatur.

33 *Senſus difficultatis aperitur.* SVppoſito ergo, Deum diligere ſe, & etiam amare creaturas: quod in examen vertimus eſt; qnodnam, ſit primarium formale, & ſpecificatiuum obiectum voluntatis diuinæ, an bonitas abſtrahens à creata, & increata, an verò bonitas in increata, & diuina. Et quia bonitas diuina poteſt dupliciter ſumi, primo, vt communis per tranſcendentiam ad attributa, & naturam. Secundo, pro bonitate naturæ vt virtualiter ab attributis diſtinctæ. Tertio pro bonitate diuina, vt collectiuè amplectente bonitates naturæ, & attributorum virtualiter diſtinctas. Inquirimus in præſenti, ſub qua ex prædictis rationibus ſit primarium ſpecificatiuum, & formale diuinæ voluntatis obiectum?

34 *Obiectũ in cõmuni diuiditur 1.* Pro cuius maioris luce, animadnertendum eſt, obiectum primo diuidi, in obiectum per ſe, & in obiectum per accidens tale: illud eſt, quod per ſe attingitur, vel quia formale, vel quia contrahens formale obiectum, vel quia per ſe dicens habitudinem ad illud: obiectum autem per, accidens eſt, quod nullo ex prædictis modis per ſe attingitur à potentia, ſed tantum in ſe habet obiectum a potentia attactum: ſicut ſubſtantia corporea eſt obiectum per accidens tantum viſibile; quia ipſa non obijcitur potentiæ viſiuæ, ſed habet in ſe colorem per ſe a tali potentia attactum.

35 *Secundo.* Rurſus, obiectum per ſe diniditur in obiectum formale ſpecificatiuum potentiæ, & in obiectum materiale, & obiectum extenſiuum: obiectum formale, eſt quod ratione ſui attingitur à potentia, & eſt alijs ratio, vt a tali potentia attingantur, vt ens eſt obiectum formale noſtri intellectus: quia eſt ſibi, & alijs ratio vt ab illo cognoſcantur: materiale eſt illud, quod in ſe contractam habet rationem illam formalem, vt. homo eſt obiectum materiale intellectus, quia habet in ſe contractam rationem entis: obiectum verò extenſiuum ambit ſub ſe obiectum formale ſpecificans primarium, & obiectum ſecundarium, quod idcò ſecundarium dicitur; quia non habet in ſe contractam rationem formalem obiecti; ad illud tamen refertur, & ob iſtam relationem attingitur à potentia, v. c. ens rationis eſt obiectum ſecundarium reſpectu noſtri intellectus, quia non contrahit ens reale, quod eſt obiectum primarium; dicit tamen ordinem ad ens reale.

36 *Tertio diuiditur.* Rurſus, obiectum formale ſubdiniditur à Logicis in obiectum formale *quo*, & obiectum formale *quod*: illud primum, eſt formalius, quia formalizat ſecundum, & ſecundum dicitur materiale, reſpectu formalis *quo*, & formale reſpectu obiecti materialis; quia reſpectu huius eſt ratio, vt à potentia attingatur, v. c. ens eſt obiectum formale *quod* intellectus; abſtractio autem a materia, eſt obiectum *quo* formale; quia abſtractione conſtituitur ens potens ab intellectu attingi, & illum ſpecificare. Vnde ens comparatum abſtractioni, dicitur, & eſt materiale; comparatum vero homini, Angelo, & alijs ſibi inferioribus, quæ quia entia ſunt, ab intellectu attinguntur, dicitur reſpectu illorum, obiectum formale intellectus. Solet etiam diuidi obiectum alicuius potentiæ, in motiuum, & terminatiuum: illud eſt, quod mouet potentiam: iſtud vero, quod illius habitudinem terminat. *Vltimo.*

37 *Prima ſententia.* His ita ex Logica, & Metaphyſica breuiter animaduerſis, circa id, quod in præſenti diſquirimus, quatuor verſantur ſententiæ. Prima docet, obiectum primarium, & motiuum actuum voluntatis diuinæ, & ipſius voluntatis non eſſe bonitatem diuinam, & increatam, ſed à creata, & increata abſtrahentem, & vtrique bonitati communem. Pro hac referuntur Sotus *in 4. diſtinct. 46. quæſt. 1. §. Sic primo, & quæſt. 4. §. non improbando.* Durandus *in 1. diſtinct. 45. quæſt. 1. num.* 8. Capreolus *quæſt. 1. artic. 2. concluſ. 1.* Ferrara 1. *Contra Gentes cap.* 91. §. *aduertendum*: eo quod doceant, Deum amare creaturas ob illarum bonitatem. Falſo tamen Durandus, Capreolus, & Ferrara pro hac ſententia referuntur: nam Capreolus, & Ferrara expreſſe oppoſitum docent, ille *concluſione* 1. & Ferrara 1. *Contra Gentes cap. 74. §. aduertendum.* Durandus etiam loquitur de fine *cui* vtilitatis, & fine *cuius gratia* ex parte effectuum, non autem de fine, aut motiuo actus voluntatis diuinæ. *Scotus. Durand. Capreol. Ferrara.*

38 *Alij Auctores pro eodem ſententia.* Referuntur etiam Suarez relectione de libertate diuinæ voluntatis *diſp. 1. ſect. 2. num.* 20. Peſancius 1. *p. quæſt. 19. artic. 5. diſp. vnica*, & Torres *opuſc. 5. diſp. 3. dub* 2. Cæterum de mente Suarez non ſatis conſtat; *numero enim* 21. fatetur, formalem, & primariam rationem volendi eſſe Deo propriam bonitatem: illam expreſsè tenent Albiz *Tract 2. diſput. 8 ſect.* 2. Herice *Tract.* 3. *diſp. 18. cap.* 5. & Hurtado 2. 2. *diſput. 121. ſect. 6 ſubſectione* 1. quos alij Recentiores ſequuntur docentes, Deum amare poſſe creaturas: tum propter bonitatem diuinam: tum etiam propter bonitatem creatam ipſis intrinſecam: Imo plures addunt, Deum ſe ipſum amare poſſe; tum propter ſe, tum etiam propter creaturas vt finem *cui*, & *cuius gratia*; Quia tamen inter ſe diuiduntur, quibuſdam aſſerentibus, actum voluntatis diuinæ terminatum ad creaturas propter bonitatem diuinam diſtingui adæquatè virtualiter ab actu, quo illas diligit ob ipſarum bonitatem. Alijs è contra docentibus, non poſſe abſque imperfectione: tum Phyſica, tum morali admittit actum in voluntate diuina terminatum adæquatè ad creaturas propter bonitatem ipſarum, ſed in omni actu diuinæ voluntatis, etſi terminato formaliter ad bonitatem creatam, ſi ſumatur adæquatè, neceſſario importati pro motiuo inadæquato bonitatem diuinam. Alijs denique adſtruentibus, poſſe bonitatem diuinam, & bonitatem creatam attingi formaliter, & motiuè, & per actus virtualiter diſtinctos, & per vnum actum vnitate virtuali; ſemper tamen ratione eſſe diſtinguendam duplicem terminationem per reſpectum ad vtramque bonitatem, primum modum tenet Herice, ſecundum Albiz, & Hurtado, tertium ſequitur Arriaga *Tract. de voluntate Dei diſp. 26. ſect.* 4. *Suarez. Peſant. Torres. Albiz. Herice. Hurtad. Diuiduntur Auctores in varios modos dicendi. Arriaga.*

39 *Secunda ſententia.* Secunda ſententia docet, obiectum primarium motiuum voluntatis diuinæ in omnibus ſuis actibus, eſſe bonitatem increatam, obiectum autem primarium terminatiuum, à creata, & increata bonitate præſcindere. Hanc tenent Recentiores quidam, quos ſine nomine referunt Salmanticenſes *tract. 4. diſp. 3. dub. 2. §. 2. num.* 19. Tertia ſententia diſtinguit conceptum perfectionis, & conceptum liberæ terminationis in actibus voluntatis diuinæ, & docet, ſub conceptu perfectionis formale illorum obiectum eſſe increatam bonitatem; ſub conceptu vero terminationis, formale illorum obiectum, non eſſe bonitatem diuinam, ſed creatam bonitatem. Hanc tenet Arrubal *diſp. 54. capit. 4. & diſp. 57. cap* 3. *Salm. Tertia.*

40 *Vera ſententia. S.Th.* Vltima, & vera ſententia defendit, obiectum formale primarium, tam motiuum, quam terminatiuum, actum voluntatis diuinæ, & ipſius voluntatis, eſſe ſolam bonitatem increatam; bonitatem autem creatam, eſſe obiectum ſecundarium: ita D. Thomas *opuſc 7. cap. 101 quæſt. 23. de veritate art. 1 ad 3. & ſextum, & ſeptimum argumentum. In 1. ſententiarum diſt. 45. q. vnica art. 2. in corpore, & ſolutione ad primum, & ſecundum*, & ad Annibaldum *ibi art. 1. ad 2. 1. Contra Gentes cap. 74. 75. &* 76. & in hac *quæſtione art* 1. *ad 3. & art. 2. in corpore, & ſolutione ad 2. & 3. argumentum.* D. Thomam ſequuntur Capreolus *in 1. diſt 45. quæſt vnica art. 2. concluſ. 1.* Ferrara 1. *Contra Gentes cap.* 74. Caietanus *in præſenti art. 2. §. quoad ſecundum.* Nazarius *art. 5. controuerſia vnica.* Illuſtriſſimus Araujo *art. 2. & 3. dub.* 1. Salmanticenſes *Tract. 4. diſp 3. dub.* 1 §. 3. Tenent etiam ex Patribus Societatis Molina *art. 2. diſp.* 3. Vazquez *diſp. 82. cap. 2.* pro illa referens Alexandrum 1. *p. quæſt 28. memb. 3. art. 3. & quæſt. 35. memb. 3.* Enriquum *quodlibeto 4. q. 19. littera b.* Gabrielem *in 1. diſtinct 14. quæſt. 1. art. 2 poſt tertiam concluſionem*, & Driedo *de concordia liberi arbitrij, & prædeſtinationis 1. parte cap 4. ad 4.* Tenent etiam Suarez *lib. 3. de attributis poſitiuis cap* 6. *num* 3. Granadus *Tom. 2. tract 1. diſp. 3. num.* 2. docens, eſſe ſententiam communem, & certiſſimam, Faſolis *art. 2. in commentario articuli num.* 5. *Capreol. Ferrara. Caietan. Nazar. Araujo. Salm. Molina. Vazqu. Suarez. Granad. Faſol. Alarc.*

Digitized by Google

num. 5 & Alacon *Tract.* 3. *diſp.* 2. *cap.* 1. & 3. Pro illa referens Ruizium *diſp.* 3 *ſect.* 1 & 2.

41 *Huius ſententiæ Auctores etiam diuiduntur*

An autem bonitas mouens, & ſpecificans diuinam voluntatem, ſit bonitas diuina communis per tranſcendentiam omni Dei prædicato; an bonitas ſolius naturæ diuinæ, vt ab attributis, & relationibus virtualiter diſtinctæ, an vero prout in re omnes iſtas bonitates amplectitur collectiuè, non omnes vno modo declarant: quidam, nihil de hoc puncto attigerunt; qui autem illud in dubium vocaruot in tres modos dicendi diuiduntur: quibuſdam aſſerentibus, eſſe bonitatem diuinam vt communem per tranſcendentiam omni Dei perfectioni; alijs è contra docentibus, ſolam bonitatem eſſentiæ vt diſtinctæ ab attributis, eſſe formale obiectum voluntatis diuinæ: alijs denique affirmantibus, eſſe bonitatem diuinam, vt amplectitur collectiuè omnem Dei perfectionem.

42 *Concluſio. Oſtenditur primo ex D. Th.*

Vt veram ſententiam explicem ſit noſtra concluſio: *Obiectum primarium, & formale voluntatis diuinæ, & omnium actuum illius, eſt ſolâ bonitas increata; bonitas vero creata eſt obiectum ſecundarium illius*. Ita Auctores quartæ ſententiæ; & oſtenditur primo ex D. Thom. 1. *Contra gentes cap.* 74. vbi docet, principale volitum Dei eſſe diuinam eſſentiam, idemque docet locis vbi ſupra relatis, ſed nomine principalis voliti non intelligit obiectum principalitatis, ſed obiectum formale, & primarium: ergo obiectum formale, & primarium voluntatis diuinæ, eſt ſola diuina bonitas. Probatur minor; nam D. Thom ex eo aſſignat ſolam bonitatem diuinam pro volitio principali in diuina voluntate, quia diuina voluntas non poteſt ab aliquo creato moueri; principale autem volitum, mouet voluntatem, & eſt ei cauſa volendi; ſed volitum, quod mouet volentem, non ſolum eſt obiectum principalitatis potentiæ, ſed etiam quodcumque aliud; quamuis minus principale, dummodo contineatur intra ſphæram obiecti ſpecificantis: ergo D. Thomas, nomine principalis voliti à diuina voluntate, non intelligit obiectum principalitatis, ſed obiectum formale ſpecificans, & ſeotit hoc ſolum eſſe bonitatem diuinam. Maior nota eſt in doctrina D. Thomæ; minor autem probatur: nam volitum voluntatem mouere, eſt ratione bonitatis propriæ attingi, & voluntatem alicere; ſed hoc non ſolum conuenit obiecto principalitatis, ſed etiam cuicumque obiecto, etſi minus principali, dummodo ſecundarium non ſit; ſed ſub primario contentum, vt conſtat in obiectis ſcientiarum, virtutum, & cuiuſvis potentiæ: ergo volitum mouens volentem, non ſolum eſt obiectum principalitatis potentiæ, ſed etiam quodcumque volitum, quamuis minus principale intra obiectum ſpecificatiuum contentum.

43 *Reſpond.*

Reſpondebis: D Thomam aſſignando pro principali volito Dei, ſolam bonitatem diuinam, loqui de obiecto primario voluntatis, vt potentia volitiua eſt, ſeu per modum actus primi. Ex quo ſolum ſequitur, primarium actum diuinæ voluntatis, adæquatè à diuina bonitate moueri; non autem, quod alij actus ſecundarij à diuina bonitate moueantur, & non à bonitate creata; licet enim actus primarius potentiæ petat pro obiecto, & motiuo primarium obiectum potentiæ, actus ſecundario eliciti, poſſunt ab obiecto ſecundario moueri, & ab illo ſpecificari, vt conſtat in ente rationis, quod eſt obiectum ſecundarium noſtri intellectus; & tamen cognitio entis rationis ſecundario elicita ab intellectu noſtro, ab illo ſpecificatur vt à ratione formali, & in electione mediorum, quæ in ſententia probabili, ſpecificatur à mediorum bonitate; quamuis primarium obiectum noſtræ voluntatis ſit finis; quia electio non eſt actus primarius, ſed ſecundarius voluntatis.

44 *Contra.*

Sed contra: nam ratio D. Thom. æquè probat de omni actu voluntatis diuinæ: ergo ſentit nullum actum diuinæ voluntatis habere pro motiuo, & ratione formali obiectiua, bonitatem creatam, ſed ſolum bonitatem diuinam. Probo antecedens; ratio D. Thomæ eſt, quia volitum per ſe primo, & ratione ſui attractum, mouet volentem, eſt ei cauſa volendi, & dat ſpeciem volitionis; ſed hæc ratio probat æquè de omni actu voluntatis diuinæ; omni enim actui voluntatis diuinæ repugnat ſpeciem ab aliquo creato recipere, & ab illo dependere, moueri, aut finalizari; cum omnis ſit increatus, & ex ratione increati proueniat perfectionibus diuinis independentia à creaturis: ergo ratio D. Thomæ æquè probat de omni actu voluntatis diuinæ, & conſequenter, &c.

45 *Secundo prob. concluſio.*

Et ex his ſuadetur ſecundo concluſio hac ratione; obiectum formale primarium dat ſpeciem potentiæ, vel actui, cuius eſt obiectum primarium; ſed bonitas creata non poteſt ſpeciem dare voluntati diuinæ, nec alicui actui illius: ergo bonitas creata non poteſt eſſe obiectum primarium voluntatis diuinæ, nec alicuius actus illius. Maior conſtat: nam obiectum primarium, ideò dicitur ſpecificatiuum, quia ſpecificat potentiam, vel actum, cuius eſt obiectum primarium. Minor autem probatur; nam ſpecificari, eſt dependere; ſed voluntate diuinæ, & omnibus eius actibus omnis dependentia repugnat: ergo nec voluntas diuina, nec aliquis eius actus poteſt ſpeciem ſumere à bonitate creata.

46 Si dicas, ſequi ex hac ratione, bonitatem creatam, non poſſe etiam materialiter attingi à voluntate diuina; conſequens eſt falſum: ergo & fundamentum. Probatur ſequela, obiectum materiale dat ſpeciem: ergo ſi repugnat actibus voluntatis diuinæ ſpecificari à bonitate creata, repugnabit illam habere pro materiali obiecto. Maior probatur primo; nam cognitio hominis ſpecificatur ab homine; & tamen homo non eſt obiectum eius formale, ſed materiale; cum homo non ſit obiectum formale, ſed materiale intellectus; & conſequenter, nec cognitionis elicitæ ab intellectu: ergo obiectum materiale dat ſpeciem. Secundo: nam obiectum dare ſpeciem, eſt, quod potentia, vel actus ſine illo vt termino nequeant exiſtere; ſed repugnat actum exiſtere, ſine obiecto materiali, & formali ergo ſpeciem ſumit ab vtroque. *Si dicas.*

47 *Reſp.* 1.

Reſpondeo primo, concedendo ſequelam, & negando minorem; non enim eſt idem obiectum ſecundarium, quod obiectum materiale, vt §. 3. aduertimus; bonitas autem creata eſt obiectum ſecundarium cuiuſuis actus voluntatis diuinæ; & conſequenter, nec eſt obiectum formale, nec materiale. Secundo reſpondeo, negando ſequelam: ad illius probationem, nego antecedens: ad primam probationem, conceſſa maiori, nego minorem: cognitio enim hominis, etſi non reſpiciat hominem, vt obiectum formale *quo*, ſed abſtractionem à materia; illum tamen reſpicit vt obiectum formale *quod*; & ſpecies actus ſumitur ab vtroque obiecto formali, nec eſt idem obiectum formale *quo* potentiæ, & omnium actuum illius; ſed obiectum *quod* formale reſpectu actus, eſt reſpectu potentiæ materiale, quia habet in ſe contractam rationem formalem ſpecificantem potentiam, v. c. homo ſub ratione hominis eſt obiectum materiale intellectus, quia per intranea contrahit rationem entis, quę eſt obiectum illius formale; cęterum ratio hominis materialiter ſe habens comparatione intellectus, formaliter comparatur ad ſui cognitionem, ſecundum quod à cognitione equi, & aliorum diſtinguitur. *Secundo. Ad* 1. *probationem maioris.*

48 *Ad* 2.

Ad ſecundam, nego maiorem: nam actum, vel potentiam ſpecificari ab obiecto, eſt ab illo dependere, vt à cauſa extrinſeca formali: non autem omne, quod ſine alio nequit exiſtere, dependet ab illo vt à cauſa; vnum enim correlatiuum ſine alio nequit exiſtere; & tamen correlatiua ab inuicem non dependent; omnipotentia non poteſt ſine poſſibilitate creaturarum exiſtere, & tamen non dependet ab illarum poſſibilitate. Et ratio eſt, quia vt vnum ſine alio nequeat exiſtere, ſufficit illorum connexio, quæ latius patet, quam dependentia: ac proinde, ex eo quod actus nequeat exiſtere, ſine obiecto materiali, non ſequitur, ſpecificari ab illo, vt patet in diuina omnipotentia, quæ non poteſt ſine poſſibilitate creaturarum exiſtere, & tamen non ſpecificatur ab illis.

49 *Tertio prob. concluſio.*

Tertio probatur: obiectum primario volitum realiter à voluntate diſtinctum, eſt motiuum reale illius per influxum realem finalem; ſed nec voluntas diuina, nec aliquis actus illius poteſt moueri, aut finalizari realiter à bonitate creata: ergo bonitas creata non eſt obiectum primario, & ratione ſui volitum à diuina voluntate. Conſequentia tenet. Maior conſtat: nam obiectum primarium voluntatis eſt finis: ergo obiectum realiter à voluntate diſtinctum, eſt finis realiter; & conſequenter eſt motiuum reale illius per realem influxum finalem. Minor autem oſtenditur primo: nam finis eſt vera, & realis cauſa, ſed nulla perfectio diuina poteſt realiter cauſari: ergo nec finalizari, vel formaliter moueri. Secundo: nam quod cauſatur finaliter, habet cauſam efficientem; ſed nulla diuina perfectio poteſt cauſam efficientem habere: ergo nec cauſam finalem. Tertio, quod enim nulla diuina formalitas poſſit efficienter cauſari, eſt, ex eo quod omnis formalitas Dei eſt identice primum principium; ſed etiam eſt identice ſaltim vltimus finis: ergo non poteſt finaliter ab aliquo dependere.

50 *Prima ſolutio contrariorum.*

Huic argumento triplex adhibetur ſolutio. Primo reſpondet Herice, obiectum voluntatis primarium, non aliter in actum voluntatis influere, niſi media cognitione, & quia in creaturis cognitio realiter à volitione diſtinguitur, fit, vt obiectum volitionis creatæ realiter influat in illam: cognitio vero diuina, eſt indiſtincta realiter à volitione; ac proinde non poteſt realiter in illam influere. Ex quo vlterius fit, vt quamuis bonitas creata ſit obiectum primo volitum; & ratione ſui amatur à diuina voluntate, realiter in illius actus non influat. Secundo reſpondet Arrubal, hoc argumento conuinci, actus voluntatis diuinæ ſecundum entitatem, & intrinſecam perfectionem, non poſſe primario à creata bonitate moueri; non autem quod ſecundum conceptum terminationis nequeat ad bonitatem creatam ratione ſui, & primario comparari. Tertio, reſpondent Auctores ſecundæ ſententiæ, conuinci facto argumento, non poſſe bonitatem creatam eſſe obiectum formale motiuum actum voluntatis diuinæ; non autem quod nequeat eſſe obiectum formale primarium præciſe terminatiuum. *Secundo.* *Tertio.*

51 *Reijcitur ex D. Th. omnes ſolutiones*

Sed nulla ex his ſolutionibus argumento facto ſatisfacit. Et in primis contra omnes militat auctoritas D. Thomæ cum enim in præſenti articulo ſecundo in ſecundo argumento obiceiſſet: *Volitum mouet voluntatem; ſed nihil aliud à Deo poteſt illius voluntatem mouere: ergo nihil aliud à Deo poteſt eſſe volitum à Deo;* quod etiam alijs locis obiecit, reſpondet, veram eſſe maiorem

rem de volito vt fine; non autem de eo qnod amatur ſolum vt medium, creaturæ autem vt medium ſolum comparantur reſpectu voluntatis diuinæ; & ideò non mouet illam: ergo ſentit *Prima.* D. Thom. contra primam ſolutionem, omne quod ratione ſui, & vt finis amatur exercere in voluntatem rationem cauſæ finalis repugnantem voluntati diuinæ, & ideò creaturas à Deo non poſſe diligi niſi ratione bonitatis diuinæ. Contra ſecundam, nec *Secunda.* etiam ſub conceptu terminationis poſſe primo, & per ſe terminari ad bonitatem creatam, nec ab illa vt à fine moueri; aliàs non terminaretur ſolum vt medium ad creatam bonitatem, ſed *Tertia.* aliquo modo vt finem. Et contra tertiam, omne quod primario, & ratione ſui actum voluntatis terminat, debere mouere ad illum, & illam finalizare; nam primo volitum, id eſt, primum obiectum voluntatis eſt finis.

52 *Prima ſolutio reijcitur ratione 1.* Deinde prima ſolutio reijcienda venit primo: nam eſto cauſalitas effectiua, quam aliqui probabilem concedunt obiecto volito, in ordine ad volitionem ſui, ſolum illi conueniat mediatè, media ſcilicet cognitione; cauſalitas tamen finalis conuenit obiecto volito ratione bonitatis ſuæ: ergo quamuis ob identitatem cognitionis Dei, cum diuina volitione vitetur influxus effectiuus mediatus bonitatis creatæ in actum voluntatis diuinæ, non tamen vitatur influxus realis finalis, ſi ſemel amatur à voluntate diuina primario, & ratione ſui.

Secundo. Secundo: nam in frequentiori Phyloſophorum ſententia, cognitio non eſt fini ratio *quæ*, aut ſub *qua* influendi, ſed ſolum requiſita conditio; bonitas autem finis, eſt illi ratio formalis ad finaliter cauſandum; ſed indiſtinctio conditionis, nequit reali influxui obſtare, ſi ratio formalis cauſandi diſtinguitur ab effectu: ergo quamuis cognitio diuina non diſtinguatur realiter à volitione, exercebit bonitas creata realem in illam influxum, ſi ſemel ratione ſui à diuina voluntate diligitur.

53 *Reſp. Herice.* Reſpondebis cum Herice, verum eſſe præter influxum effectiuum mediatum conuenientem fini in ordine ad volitionem mediante cognitione, etiam illi conuenire influxum finalem per modum mouentis, & alicientis amantem ad ſui amorem; cæterum iſtum influxum in nullo alio conſiſtere, quam in terminando amorem, & in comparatione ad illum præciſè per modum termini: quæ comparatio actibus voluntatis diuinæ reſpectu bonitatis creatæ non repugnat; ac proinde ſublata priori cauſalitate nullum inconueniens eſt, quod actus voluntatis diuinæ à bonitate creata moueantur, & ab illa finalizentur.

54 *Contra 1. Secundo.* Sed contra primo: nemo enim vſquam aſſeruit, vnum ex correlatiuis eſſe finem alterius; & tamen vnum ad alterum, vt terminus comparatur: ergo ad rationem finis pura terminatio non ſufficit. Secundo: nam in communi Phyloſophorum ſententia finis, licet tantum metaphoricè moueat, eſt vera cauſa realis diſtincta ab efficienti: imo intra genus cauſæ ſolet præferri efficienti, eo quod cauſat cum maiori independentia: ergo ſi actus voluntatis diuinæ à bonitate creata dependet tamquam à fine, cum proprietate cauſantur ab illa. *Tertio.* Tertio, nam ad minus ſequitur, ea proprietate, qua finis eſt cauſa realis, cauſari actus voluntatis diuinæ a bonitate creata, quod graue inconueniens videtur.

55 *Quarto.* Denique; nam Deo, & illius perfectionibus, non quia eſt primum efficiens, loquendo in ſenſu formali, ſed quia eſt vltimus finis, repugnat ab aliquo extra ſe finalizari; ſed ſi actibus voluntatis diuinæ ſolum repugnaret mediata finis cauſalitas, ſcilicet mediante cognitione, non illis repugnaret ex ratione vltimi finis, ſed ex ratione primi principij effectiui: ergo non ſolum illis repugnant cauſalitas mediata, quam finis in volitionem media cognitione exercet, ſed etiam cauſalitas obiectiua, quam exercet immediatè ratione bonitatis propriæ. Probatur minor: hæc cauſalitas mediata pertinet ad genus cauſæ efficientis; ſed independentia ab alio in genere cauſæ efficientis conuenit perfectionibus diuinis ex conceptu primi principipij cum quo identitatem habens: ergo repugnantia terminandi cauſalitatem iſtam mediatam, conuenit perfectionibus diuinis ex conceptu primi principij effectiui.

56 *Secunda ſolutio reijcitur 1.* Deinde ſecunda ſolutio reijcitur primo; vt enim ex dictis diſputatione præcedenti conſtat, terminatio libera ſumpta actiuè, non conſiſtit in denominatione extrinſeca, ſed in prædicato intrinſeco Deo; ſed nihil Deo intrinſecum poteſt dependere a creatura, nec ab illa realiter finalizari: ergo terminatio libera, vel liberum decretum Dei ſecundum conceptum terminationis actiuæ, non poteſt primario ad bonitatem creatam terminari, nec ab illa moueri.

Secundo. Secundo, Deo namque non minus conuenit ratio vltimi finis, quam eſſe primum principium, ſed quia eſt primum principium, & terminatio libera cum illo identificatur, non poteſt ab aliquo dependere in genere cauſæ efficientis: ergo ex eadem ratione, non poteſt dependere à creatura in genere cauſæ finalis. *Tertia reijcitur.* Et ex his reijcitur tertia, quod enim caret principio efficiente, caret etiam principio, aut cauſa finali; cum eatenus aliquid ſit ab alio, vt à fine, quatenus ab efficiente, vt propter finem agente, procedit; ſed terminatio libera intrinſeca cauſam efficientem non habet: ergo neque etiam finalem.

57 Si dicas, non minus dicit imperfectionem deffectibilitas, aut *Si dicas.* potentia ad non eſſendum, quam dependentia finalis; ſed quod terminatio libera, ſit defectibilis ſub conceptu intrinſecæ terminationis; imperfectionem non dicit, quia manet indefectibilis ſub conceptu entitatis, & perfectionis: ergo quod ſpecificetur à bonitate creata, & ab illa dependeat in genere cauſæ finalis ſub conceptu terminationis; dummodo non ſpecificetur, nec dependeat ſub conceptu entitatis, & perfectionis, imperfectio non erit. Quod amplius vrgeri poteſt: quod terminatio libera intrinſeca, *Confirm.* ſit identificata cum Deo, Deuſque ſit indefectibilis realiter, non tollit, quominus ipſa ſit defectibilis ſub conceptu terminationis: ergo pariter identitas prædictæ terminationis cum Deo realiter independente, & realiter incauſabili in genere cauſæ finalis, non obſtabit, vt ſub conceptu terminationis poſſit dependere à voluntate creata, ab illaque finalizari, & ſpecificari.

Reſpondeo, conceſſis maiori, & minori, negando ſuppoſitum conſequentis: non enim poteſt dependere in genere cauſæ 58 *Reſpond.* finalis, & extrinſecè ſpecificantis ſub conceptu terminationis, & non dependere ſub conceptu entitatis: & ideò non ſtat dependentia prædictæ terminationis, abſque imperfectione, ſtat autem defectibilitas ſub conceptu terminationis, abſque defectibilitate ſub conceptu entitatis: & idcirco poteſt defectibilitas terminationis intrinſecæ abſque imperfectione ſaluari. Ratio autem cur primum repugnet, eſt, quia ſpecificari, eſt recipere ſpeciem: ſpecies autem alicuius rei, eſt ipſius quidditas, & entitas: ac proinde non ſtat dependentia ab aliquo, vt ab extrinſeco ſpecificante, & independentia in entitate. Inſuper; dependentia finalis non ſtat abſque dependentia effectiua: cauſa autem efficiens, dat eſſe, & conſequenter non ſtat dependere ab aliquo vt efficiente abſque dependentia in eſſe: ac proinde, nec ſtare poteſt dependentia finalis abſque dependentia in eſſe; defectibilitas autem terminationis terminatiuè, ſtare poteſt abſque defectibilitate entitatiua; poteſt namque denominatio deficere denominatiuè, abſque defectu entitatiuo; poteſt etiam exercitium deficere exercitè abſque defectu entitatis, vt conſtat in Paternitate ad ſecundum Filium de nouo relata, cuius terminatio, *Ad cõfir.* denominatio, & exercitium deficere poteſt, & deficit mortuo illo Filio abſque defectu entitatis, & ideò defectibilitas terminationis imperfectionem non arguit. Et ex his ad confirmationem conſtat ſolutio.

Denique vltima ſolutio reijcitur primo; nam obiectum formale terminatiuum ſpecificat realiter actum à quo realiter di- 59 *Vltima ſolutio reijcitur 1.* ſtinguitur; cum ratione ſui, & non ratione alterius terminatiuè attingatur; ſed repugnat actibus voluntatis diuinæ realis ſpecificatio à bonitate creata, vt relinquimus probatum; cum ſpecificatio realis, realis dependentia ſit: realis autem dependentia imperfectionem importet: ergo bonitas creata non ſolum non eſt obiectum formale motiuum, ſed nec etiam formale terminatiuum actum voluntatis diuinæ. Secundo reijcitur: ad hoc *Secunda.* enim Auctores oppoſiti conſtituunt bonitatem creatam pro obiecto primo, & per ſe attracto per actus voluntatis diuinæ; vt Deus ab illa aliciatur, & ex complacentia illa operetur; ſed alicientia voluntatis non eſt à bono, vt à termino tantum, ſed etiam vt à motiuo: nam obiectum voluntatem mouere, nihil aliud eſt, quam illam ad operandum alicere: ergo vt conſequenter loquantur, tenentur aſſererè, bonitatem creatam, non ſolum terminare per ſe primo actum voluntatis diuinæ, ſed etiam mouere ad illum.

Denique reijcitur: ad hoc enim adſtruitur à contrarijs Aucto- 60 *Tertio.* ribus bonitas creata pro obiecto primario, & per ſe attracto à diuina voluntate, vt ſaluetur in Deo amor amicitiæ reſpectu creaturæ rationalis de cuius conceptu, eſt velle amico bonum, quia bonum eius eſt ex complacentia in illo, ſed hæc ratio, qua præcipuè contrarij Auctores mouentur, & ſuam ſententiam ſuadent, vel probant bonitatem creatam, eſſe obiectum motiuum voluntatis diuinæ vel non conuincit eſſe obiectum formale terminatiuum: ergo vel tenentur aſſerere, bonitatem creatam, per ſe, & ratione ſui mouere voluntatem diuinam, vel negare, illam per ſe, & ratione ſui formaliter terminare. Maior cum conſequentia tenet. Minor autem oſten- *Minor oſtenditur 1.* ditur primo, velle alicui bonum; quia bonum eius eſt, & ex complacentia in ipſo, non ſolum importat bonitatem amici, vt terminum amoris, ſed etiam vt amoris motiuum: ergo ſi adſtruitur bonitas creata pro obiecto primario inſpecto a voluntate diuina, vt ſaluetur in Deo amor amicitiæ erga rationalem creaturam, de cuius conceptu eſt velle amico bonum ex complacentia in illius bonitate, conſtitui debet non ſolum pro obiecto formali terminatiuo voluntatis diuinæ, ſed etiam pro obiecto formali motiuo.

Secundo probatur: inde namque poteſt illa conditio in amici- 61 *Secundo.* tia Dei erga rationalem creaturam ſuaderi, quia ita in amicitia creata contingit: quod nempe homo amicabiliter hominem diligens, vult illi bonum ex complacentia in bonitate amici; ſed amicitia creata, non ſolum reſpicit bonitatem propriam amici, vt obiectum formale terminatiuum, ſed etiam vt formale motiuum: ergo ſi bonitas creata conſtituitur pro obiecto primario alicuius actus voluntatis diuinæ, vt in illo ratio amicitiæ ſaluetur, debet ad-

Digitized by Google

adſtrui, non ſolum pro obiecto formali terminatiuo, ſed etiam pro obiecto formali motiuo.

62 *Confirm.* Quod amplius vrgetur: etenim amicitia vnius hominis ad alium, non ſubſiſtit, ſi amor terminetur ad alium ex complacentia in bonitate amantis, illumque propter ſe diligat; & tamen iuxta hanc ſolutionem ſubſiſtit amicitia Dei ad creaturam rationalem; quamuis amor Dei à diuina bonitate moueatur: ergo pariter, quamuis amicitia creata deſtruatur per non terminationem ad bonitatem amici, vt ad obiectum formale terminatiuum, amicitia Dei ad homines, non tolletur ex hac non terminatione. Maior cum conſequentia tenet. Minor autem probatur, vt enim Auctores huius ſolutionis fatentur, amor amicabilis Dei, non reſpicit bonitatem creatam pro obiecto formali motiuo; ſed tantum pro obiecto formali terminatiuo; ſed amor iſte debet ab aliqua bonitate moueri: omnis enim actus voluntatis petit habere obiectum formale motiuum, & terminatiuum: ergo mouetur à bonitate increata.

§. IV.

Duobus argumentis in contrarium occurritur.

63 *Arg. I. ex Auguſt.* CONtra iſtam concluſionem arguunt Auctores oppoſiti primo ex Auguſtino *lib. 11. de Ciuitate Dei cap. 21.* vbi circa illa verba: *Dixit Deus fiat lux, & facta eſt lux:* & illa: *Vidit lucem quod eſſet bona*, ſic ait: *Si quærimus, quis fecerit, Deus eſt: ſi per quid fecerit, dixit fiat, & facta eſt, ſi qua refecerit, quia bona eſt.* Ex quibus verbis tale argumentum conficitur. Iuxta Auguſtinum Deus fecit lucem, quia bona eſt; ſed ly *quia* non poteſt aliud genus cauſalitatis importare, quam alicientis, & mouentis: ergo ex mente Auguſtini, bonitas creata alicit, & mouet voluntatem diuinam, & conſequenter obiectum formale mo-

Confir. I. ex Bern. tiuum diuinæ voluntatis, non eſt ſola bonitas increata, ſed etiam creata, & abſtrahens ab vtraque. Vrgent primo ex Bernardo ſermone tertio in die Penthecoſtes, vbi circa illud Prouerbiorum 16. *Vniuerſa propter ſemetipſum operatus eſt Dominus*, ait, pro eorum vtilitate, ideſt, vt ille quidem efficiens ſit, hæc finis: ergo ſentit, finem Dei benefacientis creaturis eſſe illis benefacere propter creaturarum vtilitatem.

64 *Secundo ex D. Th.* Confirmant, & vrgent ſecundo ex D. Thoma *lib. 1. Contra Gentes cap. 91.* vbi docet, Deum amare creaturas non per accidens, ſed amari per ſe, vt ibi explicat D. Thomas, eſt amari, non ſolum ratione alterius: ergo ſentit creaturas à Deo amari, non ſolum propter bonitatem diuinam, ſed etiam propter propriam, & intrinſecam bonitatem. Et *cap. 93.* illis verbis: *Dare autem, non propter aliquod commodum ex datione ſpectatum, ſed propter ipſam bonitatem, & conuenientiam dationis, eſt actus liberalitatis; Deus igitur eſt maximè liberalis:* ſentit ergo D. Thoma, Deum in largiendo bona creaturis, ab honeſtate largitionis mo-

Tertio ex eodem D. Thom. ueri; ſed hæc honeſtas aliquid creatum eſt: ergo mouetur à bonitate creata. Et in præſenti *art. 2. ad 2.* docet D. Thomas, id, quod amatur præciſè propter aliud, non amari propriè; vt autem docet *lib. 1. Contra Gentes cap. 91* Deus propriè amat creaturas: ergo ſentit non amari à Deo præciſè propter aliud; & conſequenter ſentit illas propter ipſarum bonitatem amare.

65 *Reſp. I.* Reſpondeo, explicando maiorem: fecit Deus lucem, quia bona eſt, ly *quia* dicente conditionem, vt a Deo fieret, concedo maiorem: ly *quia* dicente finem amoris, aut efficientiæ actiuæ diuinæ, nego maiorem, & nego minorem, aut ſuppoſitum illius, quod nempe, ly *quia* in ſenſu Auguſtini aliquod genus cauſæ importet reſpectu amoris diuini; nullum enim genus cauſalitatis importat in hac comparatione, ſed conditionem tantum, vt à Deo poſſet fieri; cum enim Deus Auctor mali eſſe non poſſit, vt aliquid fiat à Deo, bonitas neceſſario

Aliter explicatur Aug. requiritur. Vel aliter explicari poteſt propoſitio Auguſtini, Deum nempe feciſſe lucem, quia bonam, ideſt, quia vtilem ad bonum vniuerſi, & ad creaturam rationalem, ad quam omnia ordinabat, non ita vt bonitas vniuerſi, vel rationalis creaturæ ſit finis amoris Dei, vel actionis ſumptæ actiuè, ſed finis efficientiæ paſſiuæ, & effectus a Deo facti.

66 *Explicatur Bern.* Ad primam confirmationem dicatur, nomine finis non intellexiſſe Bernardum finem *cuius gratia* volitionis diuinæ, ſed finem effectum, & finem *cui* vtilitatis; licet enim Deus creaturas omnes diligat ratione bonitatis diuinæ, nulla tamen vtilitas ſtricta Deo ex creaturis reſultat, ſed tota vtilitas eſt ad creaturas productas. Ad ſecundam confirmationem, conceſſa maior diſtinguo minorem: amari per ſe, eſt amari non ſolùm ratione alterius finis particulari, concedo minorem: ratione alterius finis vltimi, & vniuerſalis, nego minorem, & conſe-

Ratio prima diſtinctionis. quentiam; ratio autem diſtinctionis traditæ eſt multiplex: prima, quia in ordinatione ad finem particularem, non conſiſtit perfectio creaturæ amatæ, v.c. in ordinatione vnius hominis ad alium, non conſiſtit hominis dilecti perfectio; perfectio autem maxima creaturarum conſiſtit in ordinatione ad Deum finem vltimum, & vniuerſalem.

67 Secunda: nam homo diligens hominem v. c. ratione ſui, non diligit hominem, vt finem *cui* vtilitatis, ſed ſe ipſum; Deus *Secunda* autem diligens hominem ratione bonitatis diuinæ, diligit hominem, vt finem *cui* vtilitatis; cum Deo nulla ſtricta vtilitas ex creaturis accreſcat; & ideò terminatio amoris Dei ad bonitatem creatam ratione ſolius bonitatis diuinæ, non tollit, quin creata bonitas per ſe ametur, bene tamen terminatio amoris ad vnum bonum creatum præciſè ratione alterius, quia vt aliquid per ſe ametur, ſaltim requiritur, quod amans illum reſpiciat vt finem *cui* vtilitas. *Tertia* Tertia, quia bonitas diuina continet eminenter bonitatem creatam; bonitas autem creata non continet aliam eminenter; & ideò amari ratione bonitatis diuinæ, *Ad vltimum D. Th. conſtat ſolutio.* non reddit bonitatem creatam amatam, non per ſe, ſed per accidens; amari autem vnum bonum creatum ratione alterius præciſè, reddit obiectum creatum amatum, non per ſe, ſed per accidens. Et ex his conſtat ſolutio ad vltimum teſtimonium Diui Thomæ.

Ad ſecundum, quod ſumitur ex *1. Contra Gentes cap. 93.* reſpon- 68
deatur, largitionem diuinam, eſſe actionem formaliter immanen- *Ad 2. D. Thom.*
tem; ac per conſequens increatam: vnde honeſtas moralis in Dei largitione reperta, non eſt quid creatum, ſed aliquid increatum; ex quo vlterius fit, vt quamuis voluntas largiendi ab honeſtate largitionis moueatur, non moueatur ab aliqua forma creata. Vel ſi admittatur largitionem Dei conſiſtere in actione formaliter tranſeunte, & illius honeſtatem eſſe aliquid creatum, conſequenter eſt aſſerendum, non moueri voluntatem Dei liberaliter largientis ab honeſtate in largitione reperta, ſed à bonitate diuina, quam concedet largitionis honeſtas: quod D. Thomas allegato loco explicuit, illis verbis: *Vnde non vult alicui ſuam bonitatem communicari, ad hoc vt ſibi exinde aliquid accreſcat; ſed quia ſe ipſum communicare eſt ſibi conueniens, ſicut fonti bonitatis:* bonitas ergo diuina quatenus fons bonitatis, & quatenus illi eſt conformis bonitas largitionis, eſt quæ mouet voluntatem diuinam ad elargiendum liberaliter.

Secundo ſic arguunt: creaturæ ſunt amabiles a Deo, & ratione 69
bonitatis propriæ, & bonitatis diuinæ; ſed Deus diligit creaturas *Secundo arg.*
omni modo, quo ſunt diligibiles: ergo amantur ab ipſo, non ſolum ratione bonitatis diuinæ, ſed etiam ratione bonitatis creatæ. Illatio eſt legitima. Minor conſtat ex infinitate dilectionis diuinæ, quæ, quia infinita eſt in ratione dilectionis; petit, non ſolum terminari ad omne obiectum, ſed etiam omni modo, & ſub omni ratione, qua diligibile eſt.

Maior autem oſtenditur primo; non enim repugnat, creatura *Maior oſtenditur primo.* intellectualem vnum, atque idem obiectum amare ex duplici motiuo, vel totali, vel partiali: ergo pariter, nulla repugnantia erit in eo quod creaturæ diligantur a Deo: tum ratione bonitatis diuinæ: tum etiam ratione bonitatis creatæ, vt ex duplici motiuo, vel totali, vel partiali. Secundo: nam creaturæ *Secundo.* habent propriam bonitatem, diſtinctam a bonitate diuina, quamuis ab illa participatam, & vt ab illa diſtincta eſt cum proprietate bonitas: ergo vt ſic diſtincta, eſt ratione ſui amabilis a diuina voluntate.

Tertio, & explicatur magis: vbi adeſt obiectum, potentia, 70
& debita obiecti applicatio, nihil aliud deſideratur, vt à poten- *Tertio.*
tia poſſit attingi; ſed ex parte creaturarum adeſt bonitas intrinſeca, & propria, quæ eſt obiectum voluntatis, adeſt debita applicatio ad diuinam voluntatem, nempe diuina cognitio bonitatis creatæ: ergo adeſt quidquid requiritur, vt ratione ſui ametur à diuina voluntate. Quarto creaturæ cognoſcuntur à Deo, non ſolum in ſe ipſo, & ratione veritatis in- *Quarto.* creatæ, ſed etiam in ſe ipſis ratione veritatis creatæ: ergo pariter ſunt amabiles à diuina voluntate, non ſolum in Deo, & ratione bonitatis diuinæ, ſed etiam in ſe ipſis ratione propriæ, & intrinſecæ bonitatis. Patet conſequentia primo à paritate *Conſequentia prob. I.* rationis. Secundo, quia ſicut veritas eſt obiectum intellectus, ita bonitas eſt obiectum voluntatis: ergo ſi intelliguntur à *Secundo.* Deo ratione ſui, quia habent propriam veritatem, amabuntur etiam à Deo ratione ſui, quia habent propriam, & intrinſecam bonitatem.

Denique: quia nullum inconueniens poteſt fingi intermina- 71
tione amoris Dei ad bonitatem creatam ratione ſui, quod pari *Tertio.*
efficacia non militet in terminatione diuinæ intellectionis ad veritatem creatam, vt ad obiectum immediatum, & formale: ergo ſi hoc ſecundum abſque inconuenienti conceditur, debet, & primum concedi. Denique poteſt maior argumenti probari: *Quinto prob. maior principalis.* omnis enim perfectio phyſica, vel moralis, quæ in creaturis reperitur, conuenit formaliter Deo, ſi in ſuo conceptu formali non dicit imperfectionem; ſed honeſtas ſumpta à bonitate creata amata ratione ſui, reperitur in creatura rationali; & aliàs in ſuo conceptu formali non dicit imperfectionem: ergo reperitur in Deo; & conſequenter bonitas creata eſt amabilis à Deo ratione ſui.

Reſpondeo, negando maiorem: licet enim creaturæ amabi- 72
les ſint à Deo; non tamen poſſunt amari per actum voluntatis di- *Reſpon.*
uinæ primo ad illas terminatum: ac proinde non poſſunt ratione ſui amari à voluntate diuina, ſed ſolum ratione diuinæ & increatæ bonitatis. Ad primam probationem maioris, prætermiſ- *Ad I.*

ſo

Digitized by Google

probationem maioris. ſo antecedenti, nego conſequentiam: repugnantia namque in amore creaturarum à Deo ratione propriæ bonitatis, non ſumitur ex eo, quod vnus, atque idem actus nequeat duplex motiuum adæquatum, aut inadæquatum habere, ſed quia diuinæ formalitates nequeunt ſpecificari, aut finalizari ab entitate creata.
Ad 2. Ad ſecundam, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam: nam eſto bonitas creata petat eſſe ratione ſui amabilis ab aliqua voluntate; non tamen petit, nec poteſt amari ratione ſui à voluntate diuina ob rationem aſſignatam.

73 *Ad 3.* Ad tertiam diſtinguo maiorem: vt poſſit attingi à potentia primario, vel ſecundario, ratione ſui, vel ratione alterius, concedo maiorem: primario, & ratione ſui, ſubdiſtinguo maiorem: ſi obiectum ſit proportionatum, vt ratione ſui, & primario à tali potentia attingatur, concedo maiorem: ſi hac proportione careat, nego maiorem & conceſſa minori, nego conſequentiam; quia licet bonitas creata ſit attingibilis à voluntate creata primario, & ratione ſui, tanquam obiectum formale, à diuina voluntate non poteſt primario amari motiuè, aut terminatiuè, ob rationem aſſignatam, ſed tantum; vt obiectum ſecundarium; & ideò, quamuis bonitas creata applicetur diuinæ voluntati per diuinam cognitionem, non poteſt ab illa diligi ratione ſui, ſed tantum ratione bonitatis diuinæ; quia ſic, & non aliter eſt amabilis ab ipſa.

74 *Ad 4.* Ad quartam; nego antecedens, vt enim voluntas diuina ſolum poteſt à bonitate increata moueri, & ad bonitatem creatam, non niſi ratione diuinæ bonitatis poteſt terminari, ita intellectus diuinus ſolum poteſt ab increata veritate moueri, ad creatam autem veritatem ſolum ſecundario ratione increatæ veritatis primario cognitæ terminari.

Ad 5. Ad vltimam probationem, conceſſa maiori, nego ſecundam partem minoris: honeſtas enim immediatè terminata ad creatam bonitatem, vt ad obiectum formale motiuum, aut terminatiuum, finalizatur, ſpecificatur, & dependet ab illa; dependentia autem, maxima imperfectio eſt; ac per conſequens reperiri nequit in Deo honeſtas moralis ad bonitatem creatam terminata, vt ad obiectum formale, & primarium.

75 *Obijcies.* Sed contra iſtam ſolutionem obijciunt: quod diuinus amor terminetur ad bonitatem creatam, vt ad obiectum formale, & primarium, motiuum, aut terminatiuum non dicit aliquam imperfectionem: ergo falſo nititur fundamento tota ſolutionis doctrina; & conſequenter bonitas creata poterit primario, & ratione ſui formaliter amari à diuina voluntate. Conſequentia ex dictis tenet. Antecedens autem oſtenditur primo: nam
Antecedens oſtenditur 1. etiam ſi Deus amet creaturas ſolum ratione bonitatis diuinæ, eius tamen amor dependet à creaturis ad minus terminatiuè; cum talis amor abſque creaturis dilectis exiſtere nequeat in Deo; & tamen hæc dependentia imperfectionem non dicit: ergo quamuis primo per ſe formaliter, & ratione ſui terminetur ad bonitatem creatam; ac proinde ab illa dependeat, non ſequitur imperfectio.

76 *Secundo.* Secundo, nam vbi dependentia in entitate non eſt, nulla imperfectio inuenitur; ſed quamuis amor diuinus primario terminetur ad bonitatem creatam, & ab illa moueatur ratione ſui, nihilominus non ponitur dependentia in entitate, ſed tantum in terminatione ſubconceptu terminationis; nam quamuis Deus amet creaturas ob illarum bonitatem, nihil entitatis accreſcit illius amori: ergo in eo quod amor diuinus terminetur formaliter, & primario ad bonitatem creatam, & ab illa ratione ſui moueatur, nulla in amore diuino conſtituitur imperfectio. Tertio:
Tertio. nam dependentia amoris ab obiecto, vt à fine, non eſt propriè dependentia ab illo, vt a cauſa proprie tali, ſed eſt largè dependentia ab illo, vt a puro termino; ſed dependentia hæc impropria a creatura tanquam a termino puro, nulla eſt imperfectio: ergo terminatio primaria ad bonitatem creatam, vt ad obiectum formale motiuum, & terminatiuum, non dicit imperfe-
Quarto ctionem. Quartò, nam primario terminari ad bonitatem creatam, non aliam dependentiam importat, niſi tantum vt a conditione; ſed quod aliquid creatum ſit conditio, vt aliquid diuinum exiſtat, imperfectionem non dicit; etenim poſſibilitas creaturarum eſt neceſſaria conditio, vt exiſtat omnipotentia diuina: ergo in eo quod amor Dei a bonitate creata moueatur, & ad illam primo, per ſe, & formaliter terminetur, non dicit imperfectionem.

77 *Quinto.* Denique idem antecedens probatur: omnipotentia diuina habet pro obiecto formali primario motiuo, aut terminatiuo creaturas vt non implicantes; & tamen hoc imperfectio in omnipotentia non eſt: ergo pariter, non erit in amore imperfectio, primario terminari ad bonitatem creatam; vt ad obiectum formale. Illatio tenet a paritate rationis: ſi namque imperfectio non quod, diuina potentia aliquid creatum habeat pro obiecto formali, cur debet imperfectio cenſeri in amore diuino, bonitatem creatam habere pro obiecto formali?

Maior prob. 1. Maior autem probatur primo: nam omnipotentia diuina, vtpotè potentia effectiua, reſpicit pro formali obiecto factibile in quantum tale; ſed nihil increatum habet rationem factibilis: ergo nihil increatum eſt illius obiectum formale; & conſequenter illius obiectum formale, erunt creaturæ poſſibiles, quatenus non implicantes.

Deinde ſuaderi poteſt: etenim quæcumque potentia poteſt *Secundo.* cognoſci quidditatiuè, non cognito niſi tantum illius obiecto formali, & primario, licet ad ſui compreſionem etiam termini materialis cognitionem expoſcat; ſed omnipotentia vt talis, non poteſt cognoſci quidditatiuè, non cognitis poſſibilibus, ſaltim ſub ratione communi poſſibilis, aut non implicantis: ergo creaturæ ſub hac ratione ſunt obiectum Omnipotentiæ formale.

Reſpondeo, negando antecedens. Ad primam illius proba- 78 tionem nego maiorem: nec ex eo, quod amor terminatus ad *Reſp. ad 1. prob.* creaturas materialiter ſine illius eſſe nequeat, ſequitur, quod dependeat ab illis: vnum namque non poſſe exiſtere ſine alio, non ſemper ex dependentia prouenit, ſed quandoque ex ſola connexione, vt conſtat in Relatiuis, quorum vnum ſine alio nequit exiſtere. Et tamen relatiuum a correlatiuo non dependet; cum ſint ſimul natura, & cognitione. Conſtat etiam in diuina omnipotentia, quæ non poteſt exiſtere ſine poſſibilitate creaturarum, vt frequentior, & vera ſententia tenet; & tamen non dependet ab illis: ac proinde ex eo, quod amor liber, efficax creaturarum ſub ratione amoris liberi, ſine creaturis non detur, male à contrarijs infertur, quod dependeat a creaturis, ad quarum bonitatem materialiter terminatur.

Ad ſecundam, conceſſa maiori, nego minorem: non enim 79 ſtat, amorem ab obiecto moueri ratione ſui, & ab illo non *Ad 2.* dependere in entitate, & realitate. Tum: quia moueri ab obiecto, eſt finalizari ab illo; finis autem non influit, niſi in id, quod ab efficiente cauſatur; cauſalitas verò efficiens, eſt ad dandum eſſe effectui; ac proinde non ſtat, dependere à fine, & non dependere in eſſe. Tum etiam; quia actus, qui mouetur ab obiecto ratione ſuæ bonitatis, ſpecificatur ab illo; ſpecificari autem, eſt accipere ſpeciem, & conſequenter eſt accipere entitatem.

Ad tertium nego maiorem: etenim cauſa finalis, eſt cum pro- *Ad 3.* prietate cauſa, vt ſuperius arguebamus: imò in ſententia probabili, inter omnia cauſarum genera præcipuum obtinet locum: cum ergo actum voluntatis ab obiecto moueri, ſit ab illo finalizari, eſt propriè ab illo dependere, & cauſari. Quod autem concurſus puri termini ad rationem finis non ſufficiat, conſtat in correlatiuis, quorum vnum ad alterum comparatur vt terminus; & tamen vnum alterius finis non eſt: aliàs ſimul natura non eſſent.

Et ex his, ad quartam probationem nego maiorem: exiſten- *Ad 4.* tia namque conditio eſt ad efficiendum, applicatio agentis ad paſſum, conditio eſt, vt agens agat, apprehenſio boni conditio eſt, vt bonum moueat; & tamen nihil horum obtinet rationem finis: concurſus ergo finalis non eſt tantum conditionis.

Ad vltimam, nego maiorem: etenim in veriori ſententia, om- 80 nipotentia diuina, non eſt attributum diſtinctum ab intellectu *Ad vltimam, & 5. prob.* diuino, aut diuina voluntate; & conſequenter non poteſt habere obiectum formale diſtinctum ab obiecto intellectus diuini, aut diuinæ voluntatis; voluntas autem, & intellectus diuinus non ſpecificantur a veritate, & bonitate creatis: ac proinde, nec omnipotentia diuina poteſt ab illarum poſſibilitatem ſpecificationem recipere.

Ad primam probationem maioris, nego maiorem: nam *Ad 1. probationem maioris.* diuina omnipotentia non habet rationem factiuæ, ex conceptu ſuo eſſentiali, & ſpecifico, ſed rationem volitiuæ, ſi eſt idem cum voluntate, vel rationem intellectiuæ, ſi eſt idem cum intellectu. Vnde ratio factiuæ, & productiuæ eſt quædam denominatio ſecundaria præſtita ab entitate intellectus, aut voluntatis; denominatio autem ſecundaria ab aliqua entitate prouenienſ, non habet ſpecificatiuum diſtinctum ab ſpecificatiuo entitatis: alias eſſet non eadem, ſed diſtincta eſſentia: ac proinde, quamuis potentia effectiua, quæ ex ſuo primario conceptu rationem effectiuæ ſortitur; ſpeciem ſumat a factibili, & producibili, hæc ſpecificatio diuinæ omnipotentiæ non competit.

Ad ſecundam, diſtinguo maiorem: ſi potentia habeat vt ſibi eſ- 81 ſentialem denominationem primario cum aliquo extremo con- *Ad 2.* nexam, nego maiorem: ſi talem denominationem non habeat, concedo maiorem: & conceſſa minori, nego conſequentiam: nam omnipotentia diuina habet vt ſibi eſſentialem denominationem factiuæ, ſine qua cognita, non poteſt illius eſſentia cognoſci; hæc autem denominatio primario, & per ſe connectitur cum creaturis poſſibilibus ſub communi ratione poſſibilis; & conſequenter non poteſt cognoſci ſine illi cognitis ſub hac communi ratione. Ex quo vlterius fit, vt non poſſit omnipotentia quidditatiuè cognoſci, non cognitis poſſibilibus ſub ratione communi poſſibilis, & non implicantis fieri.

Sed inſtabis primo, omnipotentia ſub denominatione facti- 82 uæ, & productiuæ comparatur ad rationem communem poſſibi- *Inſtabis 1.* lis, & non repugnantis primario, & vt ad terminum formalem, vt admittitur in hac ſolutione: ergo ſub hac denominatione ſpecificatur a creaturis ſub ratione illa communi, & conſe-

Digitized by Google

quenter etiam amor creaturarum ſub hac denominatione ſpeciem ſumet ab illis. Secundo, nam ſententia docens, omnipotentiam diuinam eſſe attributum ab intellectu, & voluntate diſtinctum, eſt in via Diui Thomæ probabilis, vt conſtat ex Diuo Thoma *infra quaſtione 25. articulo 1. ad quartum* in prima argumenti ſolutione; ſed iſta ſententia admiſſa, debet neceſſario concedi, ſpecificari à creaturis poſſibilibus, vt ab obiecto formali: ergo eadem probabilitate, qua gaudet præfata ſententia, concedenda eſt huiuſcemodi ſpecificatio. Probatur minor: in allegata ſententia, omnipotentia eſt attributum ex primario conceptu productiuum, & factiuum: ergo debet ſpecificari a factibili, & producibili; ſed nihil increatum habet rationem factibilis: ergo à nullo increato poteſt ſpecificari; & conſequenter ſpecificatur a creaturis poſſibilibus ſub entione communi poſſibilis, aut non implicantis. *(Secundo.)*

83 *Reſpond. ad 1.* Reſpondeo ad primam replicam, diſtinguendo antecedens: primario,& vt ad terminum formalem denominatiuum,concedo antecedens: vt ad terminum formalem entitatis omnipotentiæ, nego antecedens, & conſequentiam: quia vt ab illo termino omnipotentia ſumeret ſpeciem, debebat comparari ad illum primario ſub conceptu eſſentiæ, & entitatis, & non ſolum ſub conceptu, & munere denominationis.

Ad 2. Ad ſecundam, conceſſa maiori, nego minorem. Ad probationem, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam; nam licet factiuum per ſe ordinatum ad terminum vt factibilem, ſpecificetur ab illo; factivum tamen non ordinatum ad terminum, nec illi, vt fini ſubordinatum; ſed illum ſibi ſubordinans, non ſpecificatur à termino producibili: & quia omnipotentia diuina, non ordinatur ad creaturas producibiles, nec illis ſubordinatur, ſed creaturæ ſubordinantur ipſi: fit conſequens, quod non ſpecificetur ab illis; ſed ſpecificatur virtualiter à diuina eſſentia, vt eſt ratio producendi creaturas, & prout eſt finis illarum, qua ratione poteſt dici producibilis vt *quo*; & quamuis reſpectu huius denominationis comparetur eſſentia diuina vt *quo*, in ordine tamen ad ſpecificandam omnipotentiam vt *quo*, & vt *quod* comparatur: & ratio eſt; nam creaturæ producibiles, poſſunt, & petunt ſubire denominationem producibilis vt quod, non tamen poſſunt à diuina eſſentia conſtituit vt *quod* ſpecificantes diuinam omnipotentiam, quæ ex conceptu entis à ſe habet, quod ſit incauſabilis; & ideò, quoad rationem ſpecificationis ſiſtit in diuina eſſentia, vel eſt ratio producendi creaturas, vt in ſpecificante, nedum vt *quo*, ſed etiam vt *quod*.

§. V.

Cætera argumenta diluuntur.

84 *Tertio arguit.* Tertio: arguitur bonitas increata non alicit voluntatem diuinam ad amorem creaturarum ſecundum conceptum bonitas increatæ: ergo vt ſic non eſt obiectum motiuum voluntatis diuinæ vt diligentis creaturas; & conſequenter Deus vt diligens creaturis ab illarum bonitate mouetur. Prima conſequentia ex antecedenti colligitur. Secunda eſt manifeſta: prout enim creaturas diligit, habet aliquod motiuum: ergo ſi non mouetur à bonitate increata ſecundum conceptum bonitatis increatæ, neceſſario eſt aſſerendum, moueri à bonitate creata. Antecedens autem probatur: eatenus bonitas Dei mouet ipſum ad amorem creaturarum, quatenus ad creatura comparatur vt finis, & creaturæ ad ipſum vt media; ſed creaturæ non comparantur vt media, nec rationem medij ſortiuntur in ordine ad bonitatem increatam ſecundum conceptum intrinſecum increatæ bonitatis: ergo ſub hoc conceptu non alicit voluntatem diuinam ad amorem creaturarum. Maior conſtat ex D. Thoma *in præſenti art. 2. ad ſecundum*, vbi inde probat, voluntatem diuinam, nullatenus à creaturis moueri, ſed adæquatè à propria bonitate, quia in his, quæ volumus propter finem, tota ratio mouendi eſt finis; creaturæ autem à Deo ſolum amantur vt media; & ideò ab illis non mouetur, ſed ſolum à bonitate increata, quæ eſt finis; & ratio eſt clara: nam motiuum voluntatis eſt finis: ergo ſi diuina bonitas mouet Deum in amore creaturarum, comparatur ad hunc amorem vt finis, & creaturæ attinguntur vt media.

85 *Minor ſuadetur primo.* Minor autem oſtenditur primo nam creaturæ eatenus ſortiuntur rationem medij in ordine ad Deum, quatenus ordinantur ad illius gloriam, & honorem extrinſecum; ſed gloria extrinſeca Deo, vel illius honor extrinſecus, non eſt aliquid increatum, ſed creatum: ergo creaturæ non habent rationem medij in ordine ad diuinam bonitatem, ſecundum conceptum intrinſecum. Secundo, nam eatenus aliquid ſortitur rationem medij, quatenus conducit ad finis conſequutionem aut illius aſſecuti perfectionem, aut conſeruationem, ſed creaturæ non conducunt ad aſſecutionem bonitatis increatæ ſecundum conceptum intrinſecum, nec ad eius prout ſic conſeruationem, aut perfectionem; nam bonitas increata Dei non dependet à creaturis, nec in ſui prima exiſtentia, nec in ſui conſeruatione, nec in aliqua intrinſeca perfectione: ergo non habent rationem medij in ordine ad increatam bonitatem ſecundum conceptum intrinſecum; & conſequenter bonitas increata prout ſic non alicit, nec mouet voluntatem diuinam ad amorem creaturarum. Denique ſuadetur minor: etenim amor mediorum, neceſſarius eſt ſuppoſito amore finis, vt finis, vel media ad illum finem non ſunt; ſed Deo neceſſario amanti bonitatem increatam ſecundum conceptum intrinſecum non conuenit amor creaturarum neceſſariò, ſed liberè: ergo creaturæ non habent rationem medij reſpectu diuinæ bonitatis ſecundum conceptum intrinſecum. *(Secundo.)* *(Tertio.)*

86 *Hoc argumenti etiam premit aduerſarios.* Hoc argumentum non ſolum à nobis, ſed etiam à contrarijs eſt ſoluendum; nam quamuis contrarij teneant, Dei bonitatem non eſſe adæquatum motiuum omnis volitionis diuinæ, ſed aliquem actum voluntatis diuinæ adæquatè, vel ſaltim inadæquatè moueri a bonitate creata: omnes tamen fatentur, Deum quidquid vult, velle propter ſuam bonitatem vt finem ſaltim mediatum, & per modum imperantis: nam amor creaturarum, quamuis ab illarum bonitate moueatur, non tamen tanquam ab vltimo fine, ſed tanquam à fine proximo ordinato ad diuinam bonitatem tanquam ad vltimum finem; ac proinde neceſſario eſt aſſerendum, Deum in omni actu voluntatis propter ſe operari vt finem. Conſtatque ex illo Prouerbiorum 16. *Vniuerſa propter ſemetipſum operatus eſt Dominus*. Cæterum in explicando qualiter diuina bonitas, & ſub qua ratione, rationem finis ſortiatur per reſpectum ad creaturas, non eſt vna omnium ſententia.

87 *Prima argumenti ſolutio eſt Patris Albiz.* Albiz *tract. 2. diſput. 8. ſect. 1. num. 15.* cenſet, eatenus Deum propter ſe operari vt finem quatenus vult omni, quæ ad extra producit, ordinari tanquam ad vltimum finem ad diuinam bonitatem, non quia bonitas diuina Dei voluntatem ad amorem omnium aliciat, refertque in ſui fauorem D. Thomam *in 2. diſtinct. 2. quaſt. 2. art. 2.* in arg. *ſed contra*, & *in hac 1. p. q. 44. art. 4. quaſt. 65. articul. 2.* & in hac quæſtione *art. 5.* vbi negat, voluntati diuinæ eſſe aſſignabilem cauſam efficientem, vel finalem, niſi tantum obiectiuè; non enim vult vnum, quia vult aliud, vult tamen, vnum eſſe propter aliud. Et ex his ad argumentum reſpondet, Deum non ideò velle creaturas, quia vult ſibi ſuam bonitatem intrinſecam, ſed quia ſe, & bonitatem ſuam vult creaturis, & aſſequi ab illis; licet autem Deus ſibi neceſſario velit bonitatem increatam, ad illamque vt bonam Deo nihil creaturæ conducant; non tamen vult neceſſario ſuam bonitatem creaturis, & ad illam quatenus creaturis bonam, & vt aſſequendam ab illis ipſæ creaturæ conducunt.

88 *Contra.* Hæc tamen ſolutio non euacuat difficultatem poſitam: nam licet voluntas diuina ex parte ſui non habeat cauſam efficientem, nec finalem, ſed ſolum ex parte effectuum, vt docet D. Thomas in allegatis locis; habet tamen rationem finalem, idest obiectum talis conditionis, quod ſi ab illa realiter diſtingueretur, realiter illam finalitaret, & moueret, quod docet D. Thomas *in præſenti artic. 2 ad ſecundum*, illis verbis: *Vnde, cum Deus alia à ſe non velit niſi propter finem, qui eſt ſua bonitas, vt dictum eſt, non ſequitur, quod aliquid aliud moueat voluntatem eius, niſi bonitas ſua;* ſed doctrina traditæ ſolutionis non aſſignat motiuum virtuale, aut rationem finalem voluntatis diuinæ ex parte ſui, ſed tantum cauſam finalem, ex parte effectuum volitorum ab ipſa: ergo non euacuat argumenti difficultatem, quæ de ratione motiua non ſolum ex parte effectuum, ſed etiam ex parte diuinæ voluntatis procedit.

89 *Alia ſolutio eiuſdem Auctoris* Secundo reſpondet, Deum ſibi ipſi eſſe finem, & non ſolum creaturis, non quidem vt conſequendum à ſe per ipſum, ſic enim reſpectu ſui non eſt finis, ſed vt conſequendum à ſe per creaturas, quod explicat exemplo patris intendentis filio beneficium: nam beneficium intentum non ſolum eſt finis filio; ſed etiam eſt finis patri, non ab ipſo per ſe conſequendum, ſed conſequendum à Patre medio filio. Sed non placet hæc ſolutio; aduerſatur enim doctrinæ D. Thom. *infra quaſt. 44. articul. 4. ad finem corporis*, ibi: *Sed primo agenti, qui eſt agens tantum, non conuenit agere propter acquiſitionem alicuius finis, ſed intendit ſolum communicare ſuam perfectionem, quæ eſt eius bonitas:* & in ſolutione ad primum illis verbis: *Ideo Deus ſolus eſt maximè liberalis, quia non agit propter ſuam vtilitatem, ſed ſolum propter ſuam bonitatem*: ergo iuxta D Thom. Deus, qui eſt agens primum, & nullo indigens ad ſui exiſtentiam, non agit propter ſe finem, vt acquirendum, ſed propter ſe finem vt communicandum creaturis. *(Contra.)*

90 *Vera ſolutio argumenti.* Quare his omiſſis ſolutionibus, vel ad reſolutionem noſtram reductis. Ad argumentum reſpondeo, negando antecedens. Ad probationem diſtinguo maiorem: vt finis conſequendus, aut perficiendus per creaturas, nego maiorem: vt finis participandus, cōmunicandus,& imitandus, concedo maiorem:& ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam: nam licet bonitas increata, non ſit finis conſequendus per creaturas, aut per illas intrinſecè perficiendus; eſt tamen finis communicandus creaturis, ab illis participandus,& imitandus, & bonitas increata vt participanda à creaturis, non vt ab illis perficienda eſt, quæ mouet voluntatem diuinam, vt docet Diuus Thomas verbis proximè allegatis.

Et

Digitized by Google

91 *Ad 1. minoris prob.* Et ex his primam minoris probationem, quatenus diſtinctionis traditæ obſtare poteſt, dicatur; quod licet creaturæ ſortiantur rationem medij in ordine ad gloriam, & honorem Dei extrinſecum; iſte tamen honor à Deo diligitur ratione bonitatis increatæ vt participabilis, & imitabilis: ac proinde licet ex parte effectus creaturæ ordinentur ad illum, non tamen mouet interiorem Dei affectum, ſed tota ratio mouendi eſt bonitas increata.

Ad 2. Ad ſecundam minoris probationem dicatur, veram eſſe maiorem de fine dependente à medijs, & per illa conſequendo; falſum autem de fine participando, & imitando.

Ad 3. Ad vltimam diſtinguo maiorem: ſuppoſito amore finis dependentis à medijs, concedo maiorem: independentis ab illis, nego maiorem: & conceſſa minori, diſtinguo conſequens diſtinctione maioris; ſolum enim ſequitur, Deum non eſſe finem creaturarum, dependentem à creaturis, aut indigentem illis; non autem ſequitur non eſſe finem imitandum, communicandum, & participandum.

92 *Inſurges primo.* Sed opponas aduerſus ſolutionem iſtam primo; nam de ratione medij, eſt, quod conducat ad finem: ergo ſi creaturæ nullam habent conducentiam ad Deum, non ſunt media in ordine ad illum, nec Deus illarum finis. *Secundo.* Secundo, nam Deus, vt in noſtra ſolutione fatemur, mouet ad amorem creaturarum vt illis communicandus, & ab illis participandus; ſed Dei communicatio, aut eius participatio aliquid creatum eſt: ergo non mouet Deus ad amorem creaturarum ratione bonitatis in creaturæ, ſed ratione alicuius creati.

93 *Reſp. ad 1. replicam.* Reſpondeo ad primam replicam, in medijs duplicem reſpectum ad finem reperiri, dependentiæ à fine in ordine intentionis, quatenus in illo ordine amantur ratione finis, & conducentiæ, & cauſalitatis finis in ordine executionis: creaturæ autem in ordine ad Deum non ſunt media ſub vtraque ratione, ſed tantum ſub prima: quatenus diliguntur ratione bonitatis diuinæ; quia tamen bonitas diuina eſt omnino à creaturis independens, non habent reſpectu illius habitudinem conducentiæ, aut habitudinem cauſæ.

Ad 2. Ad ſecundam dicatur, communicationem Dei ſumptam actiuè, hoc eſt, ex parte creaturæ Deum participantis, eſſe aliquid creatum: acceptam autem paſſiuè, hoc eſt, ex parte Dei communicati, eſſe aliquid increatum, & ſumptam ſecundo modo mouere voluntatem diuinam.

Quarti argumentum. Quarto arguitur: in Deo non ſolum inuenitur amor ſui, ſed etiam virtutes morales, v. c. iuſtitia, & miſericordia; ſed ſi omnis actus voluntatis diuinæ ſpecificaretur a bonitate increata, tales virtutes non ſubſiſterent in ipſo, ſed ſolum dilectio ſui: ergo non omnis actus voluntatis diuinæ ſpecificatur à bonitate increata, ſed aliquis à bonitate creata. Minor, in qua ſola eſt poſita difficultas, oſtenditur primo: nam obiectum miſericordiæ eſt aliena miſeria vt ſubleuanda; obiectum autem iuſtitiæ eſt alienum ius vt ſeruandum: ergo ſi inuenitur in Deo honeſtas miſericordiæ, & iuſtitiæ, actus voluntatis diuinæ ius alienum vt ſeruandum, & miſeriam alienam vt ſubleuandam reſpiciunt. Secundo probatur: nam diuina bonitas ſpecificat amorem, quo Deus ſe diligit, ergo ſi omnis actus voluntatis diuinæ Dei bonitatem habet pro obiecto formali, & ſpecificatiuo, omnis actus voluntatis diuinæ erit dilectio Dei, & conſequenter in diuina voluntate non erunt honeſtates aliarum virtutum formaliter.

95 *Confirm.* Confirmatur, merita vt remuneranda mouent voluntatem diuinam: ergo actus remuneratorius diuinus ſpecificatur à meritis. Conſequentia tenet primo: nam actus remuneratiuus ſpecificatur ab eo, quod mouet voluntatem præmiantis. Tum etiam, quia ſi aliqua repugnantia inuenitur in eo, quod voluntas diuina ſpecificetur à bonitate creata, etiam militat in eo, quod ab illa meritoriè moueatur. Antecedens autem ſuadetur: nam cauſalitas meritoria non refertur immediatè ad præmium, ſed ad voluntatem præmiantis illam inclinando ad præmiandum, & illa mediante ad præmium: ergo merita noſtra apud Deum mouent eius voluntatem.

96 *Ad 1. probationem minoris reſp.* Reſpondeo, conceſſa maiori, negando minorem. Ad cuius primam probationem dicatur, reſpectu iuſtitiæ, & miſericordiæ creatæ obiectum motiuum, & formale, eſſe miſeriam alienam, & ius alienum ſeruandum; quia ob ſui limitationem non repugnat ab illis ſpecificari, & moueri à bonitate creata; reſpectu autem miſericordiæ, & iuſtitiæ diuinæ non ita, ob rationes aſſignatas, ſed miſericordia diuina mouetur à diuina bonitate, prout eſt ratio miſerendi, & iuſtitia ab eadem bonitate, prout eſt Deo ratio præmiandi, quod præſtat diuina bonitas, prout continet eminenter honeſtates obiectiuas miſericordiæ, & iuſtitiæ. *Ad 2.* Et ex his ad ſecundam minoris probationem dicatur, bonitatem diuinam ſpecificare dilectionem Dei prout Deo bonam, & conuenientem abſolutè. Cum quo bene ſtat, vt conſiderata, prout eſt ratio miſerendi, ſpecificet actum miſericordiæ, & conſiderata prout ratio remunerandi, actum iuſtitiæ ſpecificet.

97 *Ad confir. reſp. PP.* Ad confirmationem PP. Salmanticenſes *in præſenti artic. 5.* animaduerſione prima, reſpondent, negando antecedens. Ad cuius probationem diſtinguunt antecedens, illudque concedent in ordine ad voluntatem creatam, negant autem in ordine ad voluntatem diuinam: reſpectu Dei vt præmiantis, & illius volitionis actiuè conſideratæ nulla a meritis creatis cauſalitas exercetur, ſed tota illorum cauſalitas eſt comparatione præmij, quatenus Deus vult, quod gloria, v. c. ſit effectus meritorum. *Salmanticenſes.* Hæc tamen ſolutio, niſi ad noſtram reducatur, non placet. *Contra 1.* Tum, quia cauſa moralis non poteſt exerceri, niſi aliquo modo moueat voluntatem præmiantis: ergo vel reſpectu Dei cauſa meritoria non datur, vel aliqua ratione mouet eius voluntatem. *Secundo.* Tum etiam: nam largitio præmij, vt præmij, eſt actus iuſtitiæ in Deo, vel commutatiuæ, vel diſtributiuæ; ſed niſi aliqua ratione voluntas moueatur à meritis, non poteſt honeſtas iuſtitiæ ſubſiſtere: ergo diuina voluntas a meritis noſtris aliqua ratione mouetur.

98 *Tertio.* Tum denique: vt enim tractatu de prædeſtinatione docuimus cum frequentiori Thomiſtarum ſententia, in ordine prædeſtinationis datur duplex actus in voluntate diuina, vnus ſpectans ad ordinem intentionis omnino liberalis, & gratuitus, alter pertinens ad amorem executionis, qui formaliter liberalis non eſt, ſed iuſtitiæ; ſed duplex iſte actus ſaluari nequit in Deo, niſi actus executionis aliqua ratione a meritis iuſtorum moueatur: ergo actus voluntatis diuinæ aliqualiter mouetur a meritis. Probatur minor: actus pertinens ad ordinem intentionis obiectiuè terminatur ad gloriam vt coronam, & effectum meritorum, vt ibidem cum frequentiori ſententia docuimus; & tamen quia merita non ſupponit, nec ab illis vlla ratione mouetur, actus iuſtitiæ non eſt: ergo ſi actus executiuus nullatenus mouetur a meritis, actus iuſtitiæ non erit, quamuis obiectiuè attingat gloriam vt coronam, & effectum meritorum.

99 *Vera ſolutio.* Vnde ad confirmationem reſpondeo, merita conſiderari poſſe dupliciter, primo in ſe ipſis, ſecundo vt in diuina bonitate contenta, quatenus eſt ratio præmiandi: primo modo inſpecta, non influunt in actum voluntatis diuinæ actiuè conſideratam, ſed tantum obiectum illius: ſub ſecunda autem conſideratione virtualiter mouent voluntatem diuinam; & ideò diuina voluntas mota a meritis, vt contentis in diuina bonitate ſortitur honeſtatem iuſtitiæ, quod allegati Patres meo iudicio non negabunt, ſed tantum, quod merita in ſe ipſis inſpecta aliqua ratione cauſent actum voluntatis diuinæ, quod veriſſimum eſt: nam actus voluntatis Dei actiuè conſideratus a meritis dependere tamquam a cauſa morali, maxima imperfectio eſt, quidquid in contrarium aliqui Recentiores exiſtiment; etenim cauſa moralis verè, & propriè cauſa eſt: ergo dependentia ab illa, verè, & propriè eſt dependentia; ac per conſequens imperfectio.

100 *Oppones primo.* Sed oppones primo, merita noſtra non ſolum vt in Dei bonitate contenta eminenter, ſed etiam vt in ſe ipſis moraliter influunt in præmium; & tamen vt in ſe ipſis in diuinam voluntatem actiuè inſpectam non influunt: ergo datur influxus, in præmium abſque influxu in voluntatem præmiantis. *Secundo.* Secundo, merita vt in Dei bonitate contenta, non habent rationem meriti; cum diuina bonitas meritum eſſe non poſſit: ergo ſi ſolum mouent, vt in Dei bonitate contenta, non mouent diuinam voluntatem vt merita; conſequenter non ſaluatur honeſtas iuſtitiæ in diuina voluntate.

Tertio. Tertio: nam ſicut merita mouent Dei voluntatem, vt præmiet: ita demerita mouent diuinam voluntatem, vt puniat; ſed demerita non mouent, vt in Dei bonitate contenta, ſed in ſe ipſius inſpecta: ergo idem eſt dicendum de meritis. Probatur minor, demerita, vtpotè moraliter mala, non continetur in diuina bonitate: ergo mouere non poſſunt vt in Dei bonitate contenta.

101 *Reſp. ad primam.* Reſpondeo ad primam inſtantiam, conceſſit maiori, & minori, diſtinguendo conſequens: abſque influxu in voluntatem præmiantis præſtito ab eodem ſub eadem conſideratione ob incapacitatem in tali voluntate repertam, concedo conſequentiam: præſtito ab eodem ſaltim ſub conſideratione diuerſa, nego conſequentiam: nam iſtius influxus non eſt in tali voluntate incapacitas. *Ad 2.* Ad ſecundam diſtinguo antecedens: formaliter, concedo antecedens: eminenter, nego antecedens: & ſub eadem diſtinctione conſequentis, concedo, & nego conſequentiam: vt autem in diuina voluntate honeſtas iuſtitiæ ſaluetur, ſufficit moueri à bonitate diuina, vt eminenter merita continente, cum ex hac ſola motione ſufficienter diſtinguatur à quanis alia virtute.

102 *Ad 3.* Ad tertiam, conceſſa maiori, nego minorem: ad illius probationem dicatur, dupliciter poſſe conſiderari demerita, vno modo entitatiuè, alio modo ſecundum honeſtatem obiectiuam, ſub qua iuſtitiam punitiuam ſpecificant: primo modo inſpecta, ſunt mala; ac per conſequens non contenta in diuina bonitate: ſecundo autem modo ſumpta, non ſunt mala, ſed bona obiectiuè: nam ſicut Deus entitatiuè ſuprema bonitas eſt, prout autem terminat odium, obiectiuè malus eſt; ita demerita entitatiuè ſunt mala; prout autem iuſtitiam punitiuam ſpecificant, obiectiuè bona ſunt: ac per conſequens ſic ſumpta, poſſunt in diuina bonitate eminenter contineri, & prout ſic contenta Deum ad vniendum mouere. Maneat ergo adæquatum obie-

Digitized by Google

obiectum primarium, & ſpecificatiuum voluntatis diuinæ tam motiuum, quam terminatiuum, eſſe ſolam bonitatem increatam. Sub qua autem conſideratione voluntatem Dei ſpecificet, an ſcilicet prout eſt bonitas ſolius naturæ diuinæ, an verò prout ambit copulatiuè naturam, & cæteras perfectiones diuinas: an autem prout eſt per tranſcendentiam rationis, naturæ, & attributis communis? Quod reſoluendum reſtabat, tria hæc poſſunt ſuſtineri probabiliter, quia tamen *ſupra quæſt.* 14. eadem quæſtio diſputatur, de ſpecificatiuo intellectus diuini, ideò ab illius diſolutione abſtinemus.

§. VLTIMVS.

Corollaria præcedentis doctrinæ.

103 *Infertur primo. Probatur de cauſa efficienti Phyſica.*

EX dictis in diſcurſu diſputationis colligo primo, voluntatis diuinæ actiuè conſideratæ, nullam cauſam formaliter poſſe dari, quod docet D. Thom. *in hac quæſtione art* 5. Et patet de cauſa efficiente Phyſica, etenim voluntas diuina, vt potentia, & actus primus ſolum poſſet efficienter a natura diuina cauſari per realem dimanantionem; ab hac autem non poteſt cauſari realiter, cum ab illa non diſtinguatur: ergo à nullo poteſt phyſicè efficienter cauſari. Deinde ſumpta pro actu ſecundo, ſi cauſam efficientem haberet, illa eſſet diuina voluntas, ſumpta vt potentia, & actus primus, vel vnus actus eſſet cauſa alterius actus, quemadmodum in nobis contingit; nam electio ab intentione cauſatur, & intentio, & electio realiter à voluntate noſtra eliciuntur; ſed actus voluntatis in Deo non cauſatur realiter à diuina voluntate, nec electio ab intentione, vel vnus actus ab alio: ergo voluntas diuina per modum actus ſecundi cauſam Phyſicam efficientem non habet.

104 *Minor pro vtraque parte ſuadetur primo. Secundo.*

Minor pro prima parte conſtat ex dictis, nam inter effectum, & cauſam realiter influentem, realis diſtinctio requiritur; ſed actus, & potentia volitiua in Deo realiter non diſtinguuntur; ergo actus voluntatis à diuina voluntate non poteſt cauſari realiter. Pro ſecunda parte eadem ratione ſuadetur: vnus enim actus voluntatis in Deo non diſtinguitur ab altero realiter: ergo vnus ab altero non cauſatur realiter efficienter. Deinde probatur ratione Diui Thomæ in articulo citato; ſic enim comparantur intentio, & electio in voluntate, ſicut aſſenſus principiorum, & aſſenſus concluſionem ſe habent in intellectu; ſed intellectus, diuinus vnico, & eodem actu cognoſcit concluſiones, & principia, & ideò aſſenſus concluſionis non cauſatur realiter ab aſſenſu principiorum: ergo voluntas diuina vnico, & eodem actu attingit finem, & media; ac per conſequens electio mediorum, non poteſt realiter ab intentione finis cauſari.

105 *Probatur de cauſa finali. Antecedens pro 1. parte ſuadetur Pro 2. oſtenditur 1. Secundo.*

Quod autem voluntas diuina, aut per modum actus primi, aut per modum actus ſecundi cauſam finalem realiter cauſantem non habeat. Probatur, non enim cauſatur finaliter à bonitate diuina, nec à bonitate creata: ergo à nullo cauſatur in genere cauſæ finalis. Antecedens pro prima parte ratione facta ſuadetur: nam inter cauſam finalem, & effectum realis diſtinctio requiritur; cum cauſa finalis ſit verè, & propriè realis cauſa; ſed voluntas diuina non diſtinguitur realiter à diuina bonitate: ergo non cauſatur ab illa realiter in genere cauſæ finalis. Pro ſecunda parte oſtenditur primo: nam dependere ab aliquo creato vt à fine, maxima imperfectio eſt: ergo talis dependentia relegari debet à diuina voluntate. Secundo; nam finis, & cauſa efficiens ſibi inuicem correſpondent, & in effectu coincidunt; ſed voluntas diuina cauſam efficientem non habet: ergo nec cauſam finalem.

106 *Tertio.*

Tertio; quia namque omnis diuina formalitas eſt identicè primum principium efficiens, nulla poteſt à creatura vt ab efficiente procedere; ſed omnis diuina formalitas eſt identicè vltimus finis: ergo nulla poteſt à creatura cauſari finaliter. *Quarto* Denique; nam ratio entis à ſe non minus cauſam finalem, quam efficientem excludit; ſed voluntas diuina, tam per modum actus primi, quam per modum actus ſecundi, eſt formaliter ens à ſe: ergo ſicut hac rationem non poteſt ab aliquo creato, vt ab efficiente producere, ob eandem, non poteſt finaliter à creatura cauſari.

107 *Prob. illatio de cauſa morali.*

Quod denique voluntas diuina cauſam realem moraliter cauſantem non habeat, ſi de diuina voluntate per modum actus primi accipiatur, non indiget probatione: nam ens omnimodo neceſſarium, cauſam moraliter cauſantem non habet: voluntas autem diuina ſumpta per modum actus primi, eſt ens neceſſario exiſtens; & conſequenter cauſam moraliter efficientem non habet. Quod autem, nec actus liberi diuinæ voluntatis actiuè conſiderati poſſint à cauſa morali procedere, conſtat ex dictis; nam cauſa meritoria, & moralis, eſt verè, & propriè cauſa: ergo dependentia ab illa, eſt propriè dependentia; ac per conſequens imperfectio in Deo non admittenda.

108 *Secundo infertur.*

Secundo colligitur, actum voluntatis diuinæ habere cauſam realem: tum efficientem: tum finalem virtualiter influentem, non creatam, ſed increatam. Quod probo; nam actus voluntatis diſtinguitur virtualiter à voluntate diuina, & ab obiecto primario, nempè ab eſſentia diuina: ergo cauſatur virtualiter realiter à diuina voluntate efficienter, & a diuina eſſentia finaliter. Patet conſequentia, nam ad rationem cauſæ, & effectus per influxum virtualem, ſufficit virtualis diſtinctio. Quod amplius vrgetur, nam actus voluntatis realiter à voluntate, & ab obiecto primo volito diſtinctus, realiter formaliter à voluntate cauſatur in genere cauſæ efficientis, & ab obiecto in genere cauſæ finalis: ergo actus virtualiter diſtinctus à voluntate, & ab obiecto primario, virtualiter à voluntate efficitur, & virtualiter ab obiecto finalizatur. Quod autem non dependeat in aliquo ex his generibus cauſæ ab entitate creata, probatur; nam illa inter quæ influxus virtualis interuenit, taliter inter ſe comparantur, quod ſi realiter diſtinguerentur, intercederet realis influxus formaliter; ſed actus voluntatis diuinæ realiter diſtinguitur ob omni entitate creata, & non cauſatur ab illa per influxum formalem efficientem, vel finalem: ergo non cauſatur ab illa efficienter, aut finaliter per influxum virtualem.

Tertio colligitur, actum electionis in Deo virtualiter efficienter ab actu intentionis cauſari: quod patet; nam electio realiter ab intentione diſtincta, realiter cauſatur ab illa in genere cauſæ efficientis; ſicut aſſenſus concluſionis realiter diſtinctus ab aſſenſu principiorum, realiter ab illo efficitur: ergo electio diſtincta virtualiter ab intentione, virtualiter cauſatur ab illa; ſed actus electionis in Deo virtualiter ab actu intentionis diſtinguitur: ergo virtualiter ab illo cauſatur. Probatur minor: ſic comparantur in ordine volitiuo intentio, & electio, ſicut in ordine intellectiuo aſſenſus concluſionis, & aſſenſus principiorum; ſed aſſenſus concluſionis, & aſſenſus principiorum virtualiter diſtinguuntur in Deo: ergo electio, & intentio virtualiter diſtinguuntur in ipſo. 109 *Tertio infertur.*

Quarto colligitur, ſi finis *cui* aliquem influxum exerceat in finem *cuius gratia*; vel in actum voluntatis; Deum non poſſe ſuas perfectiones creaturis diligere vt fini *cui*; bene tamen ſi nullum influxum expoſcat, ſed tantum rationem ſubiecti perfectibilis. Prima pars huius Corollarij probatur; nam creaturæ, nec in actum voluntatis diuinæ, nec in eius perfectiones poſſunt influxum habere finalem, vel effectiuum, vt conſtat ex dictis: ergo ſi de ratione finis *cui* ſit influxus aliquis, vel in actum voluntatis, vel in finem *cuius gratia*, non poteſt Deus ſuas perfectiones propter creaturas diligere vt finem *cui*. Secunda pars eiuſdem Corollarij probatur: nam perfectiones diuinæ ſunt conſonæ, & conuenientes creaturis, omnipotentia vt exiſtant, & ad idem intellectus, & diuina voluntas: ergo poteſt Deus tales perfectiones diligere, vt conuenientes creatusis vt ſubiecto *cui* conueniunt; & conſequenter, ſi ad rationem finis *cui* iſte modus dilectionis eſt ſufficiens, abſque aliquo reali influxu, poteſt Deus creaturis vt fini *cui* ſuas perfectiones diligere. 110 *Quarto infertur.*

Denique infertur, Deum non poſſe ſuas perfectiones intrinſecas propter creaturas vt finem *cuius gratia* diligere. Quod patet; nam finis *cuius gratia* eſt vera cauſa finalis actus voluntatis, vel ſaltim obiecti voliti; ſed creaturæ non ſunt cauſæ finales actus voluntatis diuinæ, nec perfectionum diuinarum, vt manet probatum: ergo Deus non poteſt ſuas perfectiones propter creaturas vt finem *cuius gratia* diligere. Quod amplius vrgetur; nam quod amatur propter aliud tanquam finem *cuius gratia*, amatur vt medium; ſed diuinæ perfectiones non poſſunt amari vt media per ordinem ad creaturas: ergo non poteſt Deus ſuas perfectiones propter creaturas vt finem *cuius gratia* diligere. Patet minor; etenim medium vt medium, eſt ordinatum ad finem, & illius ſubordinatum; perfectiones autem diuinæ, nec ordinatur ad creaturas, nec illis ſubordinantur: ergo nequeunt eſſe media per ordinem ad creaturas. 111 *Quinto infertur.*

Sed arguit Recentior quiddam oppoſitam tenens ſententiam: Deum amare ſuas intrinſecas perfectiones propter creaturas vt finem *cuius gratia*, nullam dicit imperfectionem: ergo iſte amor conſtituendus eſt in Deo. Conſequentia tenent: nam Deo concedenda eſt omnis perfectio non dicens imperfectionem. Antecedens autem probat: nam Deum ſe amare eo modo, quo ſe habet ad creaturas, nullam dicit imperfectionem; ſed Deus ſe habet ad creaturas vt verum medium; & conſequenter creaturæ comparantur ad ipſum vt finis *cuius gratia*: ergo Deum ſe amare vt medium propter creaturas vt finem *cuius gratia*, imperfectionem non dicit. Probat minorem: nam id ſe habet vt verum medium ad aliquid, per quod ponitur à parte rei; ſed per omnipotentiam diuinam homo v.c ponitur a parte rei: ergo Deus vt omnipotens, vt verum medium ſe habet reſpectu hominis. 112 *Opponis quiddam Recētior.*

Hoc tamen argumentum nullius roboris eſt, & ex non penetratione naturæ medij procedit; non enim omne per quod aliquid extra cauſas conſtituitur, reſpectu illius rationem medij ſortitur, niſi talis ſit naturæ, vt ad illud, vt ad finem ordinetur, illique ſub ordinetur, & ab eo amabilitatem accipiat, & propoſitum aſſerere eſt vocibus impropriſſimè vti: quia ergo omnipotentia diuina non ſub ordinatur creaturis, nec ad illas vt ad finem ordinatur, ſed potius finis eſt creaturarum, & cum eis vt cauſa cum effectu connectitur conſequens fit, quod rationem medij 113 *Hæretictio rationem medij ē caluit.*

non

Digitized by Google

non obtineat per ordinem ad creaturas. Etquidem omnis cauſa reduplicatiuè vt cauſa, ad effectus exiſtentia conducit; & tamen reduplicatiuè vt cauſa, non habet rationem medij, ſed prout rationem effectus in genere cauſæ finalis reſpectu ſui effectus ſortitur: non ergo omne id per quod aliquid obtinetur eſt verum medium ad illud.

114 *Reſpond.* Et ex his ad argumentum, reſpondeo negando antecedens. Ad probationem, nego minorem. Ad illius probationem diſtinguo maiorem: ſi ad illud a parte rei conſtituendum vt ad finem ordinetur, concedo maiorem: ſi tali ordinatione non gaudet, nego maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam: nam diuina omnipotentia, & ſi ad hominis exiſtentiam conducat, non tamen ordinatur ad hominem, nec illi ſubordinatur, & ideò medium non eſt ad hominis exiſtentiam. *M.Sent.* Et hæc de iſta Diſputatione applicanda litteræ Magiſtri *in 1. diſtinct.* 45. §. 4. ad illa verba: *Et ideò cauſa ipſius*, ſcilicet voluntatis diuinæ, *quærenda non eſt*.

DISPVTATIO L.

An Dei volitio in varia attributa ſit diſtinguenda?

§. I.

Relatis ſententijs, ſtatuitur prima concluſio.

1 *Prima ſentētia. Suarez. Alarcon.* IN hac diſputatione duæ verſantur ſententiæ: prima eſt negatiua, quam inſinuat Suarez *Diſputat.* 30. *Metaphyſicæ ſect.* 16. *num.* 57. Illamque apertè ſequitur Alarcon *tract.* 3. *diſput.* 1. *cap.* 3. affirmans, volitionem diuinam in ordine ad ſuum adæquatum obiectum vnicam, & indiuiſibilem eſſe, nedum realiter, in quo omnes conueniunt, verum etiam virtualiter. *Secunda. Salmant.* Secunda affirmans eſt, quam doctè tuentur Patres Salmanticenſes *tract.* 4. *diſput.* 2. *num.* 31. & alij Recentiores Thomiſtæ. Pro cuius explicatione ſit.

2 *Prima concluſio Probatur.* Prima concluſio: *Dei volitio per modum actus primi, non eſt diſtinguenda in varia attributa iuxta numerum moralium virtutum.* Probatur manifeſta ratione; eatenus prædictæ virtutes diſtinguuntur in nobis per modum actus primi, quatenus ante actu ſecundum ponuntur in voluntate noſtra per modum habituum, vel ad ſuperandas difficultates, vel ad eleuandam potentiam; at prædictæ virtutes nequeunt conſtitui in Deo per modum habituum; cum ratio habitus imperfectionem dicat repugnantem Deo, vt communiter fatentur Theologi; ergo non ſunt multiplicandæ in illo, adhuc virtualiter per modum actus primi.

3 *Confirm.* Confirmatur hoc, & explicatur amplius: omnes illæ virtutes per modum actus primi non diſtinguuntur virtualiter à voluntate Dei, quæ obtinet rationem potentiæ: ergo nec inter ſe attributaliter diſtinguuntur. Conſequentia tenet; quia diuina voluntas per modum potentiæ eſt vnicum, & indiuiſibile attributum in Deo: ergo ſi omnes illæ virtutes per modum actus primi non diſtinguuntur attributaliter à voluntate diuina, nec attributaliter inter ſe diſtinguentur. Antecedens autem probatur: illæ virtutes per modum actus primi non obtinent rationem habitus: ergo obtinent rationem habitus: ergo obtinent rationem potentiæ; at non rationem potentiæ virtualiter diſtinctæ à voluntate diuina; aliàs multiplicaremus virtualiter volitiuam potentiam in Deo, quod eſt pluſquam falſum; cum nec in nobis multiplex volitiua potentia aſſignetur: ergo ſunt vnica, & indiuiſibilis potentia; & conſequenter per modum actus primi attributaliter non diſtinguuntur.

4 *Si oppo-nas.* Si opponas, ratio habitus in facilitate conſiſtit; at diuina voluntas non ſolum eſt potens, ſed etiam ſummè facilis, & prompta in ordine ad proprium obiectum: ergo ratio habitus ſaluatur in illa; & conſequenter prædictæ virtutes virtualiter diſtingui poterunt per modum actus primi. *Reſpond.* Reſpondeo diſtinguendo maiorem: in facilitate diſtincta a potentia difficultatem aliquam ſuperante in illa, concedo maiorem: in facilitate innata potentiæ, nego maiorem, & diſtinguo minorem: eſt facilis facilitate illi innata, concedo minorem ab illa diſtincta, & difficultatem vincente, nego minorem, & nego conſequentiam: itaque ratio habitus non conſiſtit in facilitate vtcumque, ſed in facilitate, quæ difficultatem in potentia ſupponat, illamque ſuperet, quod manifeſtè conſtat: potentia namque viſiua, prompta, & facilis eſt in ordine ad proprium obiectum; & tamen in illa nullus Phyloſophorum habitum admittit; quia dicta facilitas nullam difficultatem, quam vincat, ſupponit, ſed eſt innata viſiuæ potentiæ, & ab illa indiſtincta: quia ergo in voluntate Dei nulla difficultas vincenda ſupponitur, idcirco facilitas illa non obtinent rationem habitus.

5 *Inſtabis.* Inſtabis, non minus eſt de ratione ſpeciei impreſſæ, quod determinet potentiæ indifferentiam, quam de ratione habitus difficultatem vincere; & tamen ſaluatur in diuino intellectu ratio ſpeciei cum proprietate, quamuis nullam indifferentiam in illo ſupponat: ergo ſaluabitur etiam ratio habitus in voluntate Dei, & ſi in illa nulla difficultas vincenda ſupponatur.

Reſpond. Reſpondeo, negando maiorem: ratio namque ſpeciei ſecundum rationem communem ſubſiſtit per hoc, quod vniat obiectum potentiæ, & cum illa ad cognitionem concurrat, quod autem indifferentiam potentiæ determinet, conuenit ex imperfectione creata, imò in creatis inuenio ſpeciem aliquam, quæ indifferentiam potentię non aufert, nempè ſubſtantia Angelica, quę ſpeciei rationem obtinet in ordine ad cognitionem ſui; cum tamen nullam indifferentiam in Angelico intellectu ſupponat.

§. II.

Dari attributa diſtincta intra lineam voluntatis, probatur.

6 *Secunda cōcluſio. Prob. 1.* SEcunda concluſio: *Dei volitio per modum actus ſecundi variatur penes miſericordiam, iuſtitiam, liberalitatem, & alias virtutes, quæ formaliter reperiuntur in Deo.* Probatur hæc concluſio primo. Prædictæ virtutes inter ſe diſtinguuntur ex proprijs conceptibus: ergo ad Deum tranſlatæ retinent virtualem diſtinctionem. Conſequentia tenet: ideò namque inter alias perfectiones diuinas interuenit virtualis diſtinctio; quia diſtinguuntur ex proprijs conceptibus. Antecedens autem probatur. Tum ex illarum diffinitionibus, ex quibus colligitur rerum diſtinctio. Tum etiam, quia illi actus differunt ex proprijs conceptibus, quorum formalia obiecta formaliter differunt; at obiectum iuſtitiæ, nempè alienum ius, differt ab obiecto miſericordiæ, nempè aliena miſeria: ergo & ipſæ virtutes inter ſe differunt ex proprijs conceptibus.

7 *Dices.* Dices, diuerſitatem illam eſſe materialem reſpectu actuum voluntatis diuinæ, etto formalis ſit reſpectu actuum voluntatis creatæ; eo quod iſti ob ſui limitationem per ſe reſpiciunt illam diuerſitatem, ſecus verò actus voluntatis diuinæ, qui ob ſui infinitatem non attendunt per ſe illam diuerſitatem, ſed tendunt in obiecta prædicta ſub communiori, & eleuatiori ratione. *Contra.* Sed contra, ſequitur namque ex iſta ſolutione, actum diuini intellectus non diſtingui virtualiter ab actu voluntatis diuinæ; conſequens eſt falſum: ergo & ſolutio. Probo ſequelam: ideò actus prædictarum virtutum virtualiter non diſtinguuntur, quia ob ſui infinitatem, quilibet illorum non reſpicit obiectum peculiare, ſed omnia illa obiecta, vt ſtant ſub aliqua communi ratione: ergo eadem de cauſa dicere quis poterit, vnicum, & virtualiter indiuiſibilem actum diuinum attingere bonum, & verum, vt ſtant ſub aliqua communi ratione. Sequelam videtur concedere P. Soarez, cum aſſerat, actum voluntatis ad diuinæ naturæ conſtitutionem pertinere; cæterum ex hac ſolutione ſequeretur vlterius, nullum attributum eſſe ab alio virtualiter diſtinguendum in Deo.

8 *Secunda prob. concluſio.* Secundo probatur concluſio; ſic comparatur actus ad principium proximum, ſicut proximum ad radicale; at ſic eſt, quod in Deo in vna natura concedimus plura principia proxima virtualiter diſtincta: ergo etiam in eadem potentia debemus admittere plures actus virtualiter inter ſe differentes; & conſequenter prædictæ virtutes morales virtualiter inter ſe diſtinguuntur. Diſcurſus tenet. Minor eſt certa in ſententia Alarcon, qui concedit in Deo voluntatem, & intellectum virtualiter inter ſe, & à proprijs actibus, nec non, & a principio radicali diſtincta, quod diſputationibus præcedentibus ſatis oſtendimus. *Maior ſuadetur primo.* Maior ſuadetur dupliciter: primo in creatis, vbi inter omnia illa interuenit realis diſtinctio, comparatur eodem modo quoad extenſionem, & limitationem, actus ad principium proximum, ſicut proximum ad radicale: vnde ſicuti ſtante vnitate in radice, ponimus plures potentias realiter inter ſe diſtinctas, ita in eadem potentiæ plures actus realiter diſtinctos agnoſcimus: ergo in diuinis debent comparari proportionali modo cum virtuali diſtinctione. *Secundo.* Secundo, nulla poteſt aſſignari ratio, cur extenſio potentiæ non adæquet extenſionem radicis, quæ pari efficacia non inferat, extenſionem actus non poſſe adæquare extenſionem proximæ potentiæ: ergo ſic comparatur actus ad potentiam, ſicut iſta ad radicem.

9 *Reſpondebis.* Reſpondebis forte ex doctrina Authoris contrarij, in creatis hoc ita contingere, quod ſcilicet plures actus in vna potentia inueniantur; quia cum actus ſint limitati, & finiti, nullus extenſionem potentiæ valet adæquare: & id circo realiter multiplicantur in illa; in diuinis autem non ita oppoſita de cauſa, quia ſcilicet actus miſericordiæ, v. g infinitus eſt, & id circo Dei bonitatem exæquat: quo circa alius actus ab illo diſtinctus, neceſſarius non eſt. *Contra.* Verum contra ſolutionem iſtam in hunc modum inſurgo: ex limitatione actus creati, & illimitatione actus diuini, v. c. miſericordiæ Dei, ſolum modo ſequitur non eſſe ponendos in Deo plures actus realiter diſtinctos; ſicuti in creatis contingit, non verò colligitur, quod non ſint admittendi plures actus diſtincti virtualiter: ruit ergo tradita ſolutio.

Antecedens probatur 1. Conſequentia tenet, & antecedens ſic oſtendo primo, etſi actus miſericordiæ Dei in re infinitus ſit ſimpliciter, & in omni genere, attamen ſecundum formalem conceptum non eſt infinitus, niſi tantum in linea propria, nempè miſericordiæ: ergo ſolum

expo-

Digitized by Google

expoſcit realem identitatem cum alijs actibus voluntatis diuinæ, non vero formalem cum excluſione virtualis diſcriminis.

10 *Secundo.* Secundo, quamuis diuinæ potentiæ ſint infinitæ, non ſequitur non dari plures virtualiter diſſidentes in eadem natura, & radice: ergo pariter infinitas actus voluntatis diuinæ non poteſt obeſſe, quominus in illa virtualiter multiplicentur, etſi illorum reali *Confirm.* multiplicitati repugnet. Vrgetur, & explicatur amplius, etſi verum, & bonum diuinum attingi poſſint ab eadem radice, & ab eadem potentia identitate reali, non tamen ab eadem proxima potentia virtualiter, ſed ad verum ponitur intellectus, & ab bonum voluntas virtualiter inter ſe differentes: ergo etſi obiecta miſericordiæ, & iuſtitiæ diuinæ poſſint attingi ab eadem volitiua potentia, & ab eodem actu identitate reali, non tamen ab eodem actu cum virtuali identitate, ſed ad illa attingenda neceſſario exigentur actus inter ſe diſtincti virtualiter. Tenet conſequentia ex paritate rationis repetita.

11 *Tertio ſuadetur concluſio.* Denique ſuadetur concluſio; actus miſericordiæ virtualiter ab actu iuſtitiæ diſtinctus, nullam imperfectionem ponit in Deo: debet ergo ſic diſtinctus admitti. Conſequentia tenet. Et antecedens probo: omnis imperfectio amouetur ab illo per identitatem realem: ergo virtualis diſtinctio nullam imperfectionem ponit. Conſequentia eſt legitima, & antecedens oſtenditur primo, poſita in illo identitate reali, & formali cum alijs, ponitur in eodem infinitas, & ratio actus puri: ergo amouetur omnis imperfectio. Secundo ad hominem contra Authorem prædictum: ipſe namque fatetur, omnem imperfectionem à voluntate diuina ſecludi per hoc, quod realiter cum radicali principio, & intellectu identificetur: ergo pariter in noſtro propoſito per hoc præciſè, quod actus miſericordiæ in Deo realiter cum voluntate, & alijs eius actibus identificetur, omnis imperfectio auferetur, etſi virtualiter, tam à voluntate, quam ab alijs voluntatis actibus diſcernatur.

§. VLTIMVS.

Obiectionibus occurritur.

12 *Obijcitur primo.* OBijcies primo, actus miſericordiæ diuinæ, v. c. eſt infinitus in linea voluntatis: ergo ſe ipſo formaliter attingit omnem bonitatis rationem repertam in Deo; & conſequenter non reſtat aſſignabilis alius actus voluntatis diuinæ, à quo virtualiter diſtinguatur. Tenet conſequentia: quia volitio infinita adæquari debet cum obiecto volibili infinito; & conſequenter omnem illius bonitatem attingere.

Reſpond. Reſpondeo, actum miſericordiæ diuinæ prout in re, habere infinitatem adæquatam in linea voluntatis; & idcirco vt in re non diſtinguitur ab alijs actibus diuinæ voluntatis, cæterum ſi conſideretur formaliter, prout per noſtros conceptus cum fundamento in re ab alijs attributis diſtinguitur, non eſt infinitus in linea volitionis vt ſic adæquate, ſed ſolum in ſpecie, ſeu quaſi ſpecie actus miſericordię: vnde prout ſic ſolum petit attingere bonitatem diuinam, prout eſt ratio ſubleuandi miſeriam alienam, non verò eandem, prout eſt ratio puniendi; & conſequenter non expoſcit adæquari cum obiecto infinito, ſecundum omnem rationem bonitatis, quam habet, ſed ſolum ſecundum peculiarem rationem talis bonitatis, nempè prout eſt ratio ſubleuandi alienam miſeriam.

13 *Inſtabis.* Inſtabis, actu miſericordię diuinę, eſt formaliter in linea volitionis; at non vt finitus: ergo vt infinitus in tali linea. Pręmiſſę ſunt notę, & conſequentia tenet; quia inter finitum, & infinitum non datur medium.

Reſpond. Reſpondeo, conceſſis pręmiſſis, negando conſequentiam: quia licet non poſſit medium conſtitui inter finitum, & infinitum in re: vnde omne, quod in re eſt, debet eſſe, vel in re finitum, vel in re infinitum; inter finitum autem, & infinitum, ſub reduplicatione alicuius rationis communis, medium inuenitur, nempè non finitum, quod infinitum negatiuè poteſt appellari, & ſic actus prædictus in ratione volitionis in genere, nec finitus, nec infinitus erit, ſed non finitus, quod eſt idem, atque negatiuè infinitus.

14 *Inſtatur.* Et inſto manifeſtè argumentum: in omnium ſententia, natura diuina virtualiter ſaltim differt à relationibus; & conſequenter, eſtò ſit infinita formaliter in genere entitatis abſolutæ, in ratione tamen entis abſtrahentis à relatiuo, & abſoluto, formaliter infinita non eſt; cum non complectatur formaliter rationes relatiuas, abſque virtuali diſtinctione ab illis. Facias argumentum: *Natura diuina eſt formaliter in linea entitatis; at non eſt formaliter finita: ergo eſt infinita formaliter.* Sicuti in hoc diſcurſu præmiſſis conceſſis, debet conſequentia negari, & medium conſtitui, nempè ſub prædicta ratione, nec finitam, nec infinitam eſſe poſitiuè, ſed non finitam, ſeu negatiuè infinitam: ita pariter in noſtro propoſito.

15 *Secundo obijcitur.* Secundo obijcies, obiectum miſericordiæ diuinæ, v. c. non eſt creata bonitas, ſed increata, & idem eſt de obiecto iuſtitiæ diuinæ; cum nullus actus voluntatis diuinæ ab obiecto creato poſſit ſpecificari in veriori ſententia; at in bonitate diuina non ſunt diuerſę attingibilitates per vnam, & aliam virtutem, ſed eadem indiuiſibilis eſt adhuc virtualiter per comparationem ad illas: ergo nec illi actus virtualiter inter ſe diſtinguuntur. Tenet conſequentia: quia actuum diuerſitas etiam in Deo ex obiectis debet deſumi. Si reſpondeatur: obiectum miſericordiæ Dei non eſſe bonitatem diuinam vtcumque, ſed prout eſt ratio ſubleuandi alienam miſeriam, & obiectum iuſtitiæ, eandemmet bonitas, prout eſt ratio puniendi, vnde iam in obiecto inuenitur ſufficiens diuerſitas. *Si Reſpondeatur.*

16 *Contra opponitur.* In contrarium arguitur, diuina bonitas, vt eſt ratio ſubleuandi alienam miſeriam, non differt virtualiter à ſe ipſa, vt eſt ratio puniendi: ergo nequibit prout ſic prædictis actibus virtualem diuerſitatem tribuere. Tenet conſequentia, quia ex obiectiua diuerſitate, debet diuerſitas ad actus transfundi: ergo ſi inter obiecta non eſt virtuale diſcrimen, nec inter actus poterit inueniri. Antecedens autem conſtat, ex eo quod bonitas diuina eſt ratio ſubleuandi alienam miſeriam, prout eminenter continet honeſtatem obiectiuam miſericordiæ creatæ, & ratio puniendi, vt eminenter continens honeſtatem obiectiuam creatæ iuſtitiæ; at inter continentias illas eminentiales non interuenit virtuale diſcrimen; ſicuti nec in omnipotentia diuina inuenitur virtualis diuerſitas inter continentiam eminentialem hominis, & eminentialem continentiam equi: ergo inter obiecta prædictarum virtutum, quatenus reperiuntur in Deo, non interuenit virtuale diſcrimen; & conſequenter nec inter ipſos actus poterit inueniri.

17 *Reſp. ad impugnationem.* Ad hoc argumentum reſpondeo iuxta traditam ſolutionem. Ad cuius impugnationem, conceſſa maiori, nego minorem. Ad illius probationem, conceſſa maiori, diſtinguatur minor: non differunt virtualiter prædictę rationes veluti in eſſe entis, concedo minorem: in ratione obiecti ſpecificantis, nego minorem, & nego conſequentiam: quia vt in actus transfundatur diſtinctio, ſufficit, in obiecto in ratione obiecti ſpecificantis diſtinctionem inueniri: bonitas autem Dei, vt eſt ratio ſubleuandi alienam miſeriam, & eminenter continens honeſtatem obiectiuam iuſtitiæ creatę, etſi in eſſe entis à ſe ipſa non differat, vt eſt ratio puniendi: in ratione tamen obiecti, differt ſufficienter, vt actus prędicti virtualiter diſtinguantur: tum ob diuerſitatem modi tendendi prędictorum actuum: tum etiam ob diuerſum modum mouendi ex parte obiecti, ſicut in veritate diuina, vt eſt ratio intelligendi eſſentiam, & vt eſt ratio attingendi attributa, & creaturas, eſt diuerſitas in ratione obiecti ſufficiens ad hoc, quod lumen principiorum attingens eſſentiam, virtualiter differat à lumine ſcientię attingente attributa, & creaturas, eſto in eſſe entis eadem veritas ſit.

18 *Oppones.* Oppones, eſſentia diuina vt eminenter continens res ordinis naturę, nedum in eſſe entis, verum etiam nec in ratione obiecti omnipotentię differt à ſe ipſa vt eminentialiter continente res ordinis ſupernaturalis, & diuini; cum eadem omnipotentia Dei abſque virtuali diſcrimine ad illa extendatur: ergo pariter continentię eminentiales honeſtatis obiectiuę iuſtitię, & honeſtatis obiectiuę miſericordię non diſtinguuntur, adhuc in ratione obiecti; & conſequenter actus prędicti virtualiter non diſtinguuntur.

Fit ſatis. Reſpondetur, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam: & ratio diſcriminis manifeſta eſt ex dictis: quia nempè omnipotentia Dei obtinet rationem principij; & idcirco illas peculiares rationes non attendit primo, & per ſe, ſed vt ſtant ſub ratione communi entis, videlicet a Deo producibilis: vnde tota illa diuerſitas omnino eſt materialis reſpectu omnipotentiæ; actus autem iuſtitiæ diuinæ per ſe primò reſpicit diuinam eſſentiam ſecundum continentiam prædictam, & idem eſt de actu miſericordiæ ob rationes ſuperius traditas: vnde diſpar eſt ratio.

19 *Inſtabis adhuc.* Sed adhuc inſtabis: in omnipotentia diuina non ſolum datur ratio productiui per modum principij, ſed etiam ratio actualis productionis; & tamen illæ eminentiales continentiæ non differunt in ratione obiecti, adhuc reſpectu illius, vt habet rationem actus actualiter producentis; alias tot actus productiui eſſent ponendi in Deo, quot creaturæ producuntur ab illo, quod nullus dixit: ergo ſolutio eſt nulla.

Reſpond. Reſpondeo, quod ſi omnipotentia diuina virtualiter differat a diuino intellectu, & voluntate, vt aliqui volunt, tunc actualis productio erit actio formaliter tranſiens, & multiplicabitur iuxta numerum rerum productarum. Vnde argumentum ſtat pro Nobis. Si verò ab intellectu, & voluntate non diſtinguatur vt verior tenet ſententia, actualis productio non diſtinguetur adhuc virtualiter ab actu intellectus, ſeu voluntatis Dei, ſed erit quædam veluti ſecunda formalitas prædictorum actuum; cumque ſecunda ſpecificationem accipiat ab illo, a quo illam prima accipit, & actus intellectus diuini, ſeu diuinæ voluntatis ſecundum primam rationem non ſpecificetur à particularibus rationibus producibilium: conſequens fit, quod nec formalitas illa actus productiui à prædictis rationibus ſpeciem deſumat. Vnde ſolutio noſtra manet inconcuſſa.

20 *Tertio* Denique principaliter obijcis; prædeſtinatio non differt virtualiter à reprobatione, ſed ſub vna ratione prouidentiæ adhuc virtualiter

tualiter

Digitized by Google

principaliter obijcitur. tualiter indiuiſibili vtraque continetur, vt communiter docent Thomiſtæ *infra quæſtione 23. articulo primo*: ergo nec miſericordia, & iuſtitia virtualiter diſtinguuntur. Patet conſequentia; reprobatio namque pro fine reſpicit oſtenſionem iuſtitiæ, & prædeſtinatio oſtenſionem miſericordiæ Dei: ergo ſi non obſtante hac diuerſitate, non diſtinguuntur inter ſe virtualiter, pariter etiam diuerſitas a nobis conſtituta inter obiecta miſericordiæ, & iuſtitiæ diuinæ obſtare non poterit omnimodæ vnitati miſericordiæ, & iuſtitiæ diuinæ.

Reſpond. Reſpondeo, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam; fines namque illi particulares inſpiciuntur a prouidentia, vt ſtant ſub alia ratione communi, nempè oſtenſione bonitatis diuinæ: vnde tota illa diuerſitas materialis eſt in ordine ad rationem prouidentiæ diuinæ; at vero motiuum peculiare iuſtitiæ per ſe comparatur ad illam: vnde eam virtualiter a miſericordia diſtinguit.

21 *Oppones.* Oppones, etiam motiuum iuſtitiæ reſpicitur, vt ſtat, ſub communi ratione bonitatis diuinæ, & idem intellige de motiuo miſericordiæ: ergo illa diuerſitas comparabitur merè materialiter. *Reſpond.* Reſpondeo diſtinguendo antecedens: reſpicitur ſub illa ratione a voluntate Dei, concedo antecedens: ab actu iuſtitiæ, nego antecedens, & nego conſequentiam.

22 *Inſtabis.* Inſtabis, etiam oſtenſio iuſtitiæ diuinæ per ſe comparatur ad reprobationem, & ſi non per ſe comparetur ad prouidentiam ſub ratione communi; & tamen illam non diuerſificat adhuc virtualiter a prædeſtinatione, per ſe reſpiciente oſtenſionem miſericordiæ: ergo miſericordia, & iuſtitia non diſtinguuntur virtualiter.

Reſpond. Reſpondeo, negando antecedens; quia cum non detur prouidentia per modum principij, & prouidentia per modum actus, ſed ſolum actus prouidentiæ, & iſte reſpiciat per ſe finem illum communem, nempè oſtenſionem bonitatis diuinæ, non datur locus alteri actui inſpiciendi per ſe fines illos particulares; ſicut nec intra lineam iuſtitiæ plures actus ſunt admittendi, quorum vnus aliquod particulare obiectum inſpiciat, & alius ad aliud obiectum particulare per ſe comparetur; ſed omnia inſpiciuntur ſub ratione communi iuris ſeruandi; at verò in noſtro caſu voluntas obtinet rationem principij, & idcirco illa particularia motiua reſpicit ſub altiori ratione: vnde virtualiter non multiplicatur; actus verò, quia ſub limitatiori ratione ſua inſpiciunt obiecta, per ſe attendunt peculiaria motiua, vnde ab illis virtualem capiunt diuerſitatem. Quod ſi reprobatio, & prædeſtinatio per ſe primo inſpicerent fines illos particulares, idem dicerem, ac de actibus miſericordiæ, & iuſtitiæ diuinæ, quod ſcilicet virtualiter inter ſe diſtinguantur.

23 *Infertur primo.* Ex dictis in diſcurſu huius diſputationis, colligo primo, non eſſe virtualiter multiplicandos actus intra lineam iuſtitiæ, miſericordiæ, &c. ſed in qualibet ex dictis rationibus vnicum eſſe, & indiuiſibilem adhuc virtualiter. *Probatur.* Quod patet: nam quilibet ex prædictis actibus infinitatem obtinet in propria ſpecie, ſeu quaſi ſpecie: ergo multiplicari nequit adhuc virtualiter.

24 *Secundo colligitur probatur primo.* Secundo colligo, contra quoſdam Recentiores Thomiſtas, non eſſe ponendum in Deo actum voluntatis abſolutum diſtinctum virtualiter a particularibus volitionibus.

Probatur primo: nam ſi iſte actus daretur, haberet pro obiecto bonitatem diuinam ſub communi ratione: ergo non eſſet cur multiplicari deberent alij actus peculiarium virtutum attingentes bonitatem diuinam ſub alijs rationibus magis determinatis: ſicuti hac ratione non multiplicantur actus prouidentiæ circa fines particulares, vt paulò ante dicebam.

25 *Secundo.* Secundo à poſteriori ſuadetur ex eo quod in voluntate noſtra non datur actus aliquis exiſtens in re, qui ad aliquam rationem particularis virtutis, aut vitij non ſpectet: ergo in Deo nequibit conſtitui actus aliquis in re exiſtens, qui non ſpectet ad aliquam peculiarem rationem virtutis, nempè charitatis, iuſtitiæ, liberalitatis, &c. Patet conſequentia, quia ſi talis actus in diuina voluntate inueniretur, non eſt cur ſicut alij in creatis participati inueniuntur, ille etiam participatus non inueniatur: cum ergo in noſtra voluntate nullus actus inueniatur illum participans, ſignum eſt manifeſtum, in diuina voluntate non inueniri.

26 *Oppones.* Si opponas, præter peculiaria motiua virtutum datur in Deo bonitas communis omnibus illis ſpecificans voluntatem diuinam: ergo ſpecificare poterit aliquem actum diſtinctum virtualiter ab actibus omnium virtutum. *Reſpond.* Reſpondetur conceſſo antecedenti, negando conſequentiam, ſed tantum ſequitur, ſpecificare rationem actus voluntatis diuinæ communem per prædicationem omnibus actibus in illa repertis; ſicut in nobis etiam contingit, non autem colligitur, quod ſpecificet aliquem particularem actum ab alijs diſtinctum; quia vt ſpecificet voluntatem diuinam, ſufficit eſſe ſignatè attingibilem, vt autem ſpecificaret particularem actum, deberet eſſe exercitè attingibilis ſub aliqua ratione ab alijs diſtincta, quod non eſt poſſibile, quia vel attingitur diuina bonitas vt in ſe, & propter ſe, & tunc ſpecificat actum charitatis, vel vt continens honeſtates creatas, & tunc ſpecificabit actum illius virtutis, cuius continet honeſtatem, miſericordiæ nempè, vel iuſtitiæ, &c. Vnde non eſt dabilis aliquis actus in re exiſtens in Deo virtualiter ab omnibus illis diſtinctus.

DISPVTATIO LI.

An Deus amet creaturas poſſibiles?

§. I.

Relatis ſententijs ſtatuitur prima concluſio.

IN qua diſputatione vnum apud omnes eſt certum, & in alio diſſidium non modicum adhuc inter noſtros verſatur. Et quidem omnes tanquam certum ſupponunt, Deum poſſibilia non velle amore efficaci effectiuè, hac euidenti ratione conuicti: Deus namque id diligit amore prædicto, cui vult bonum aliquod per actus liberos ſuæ voluntatis communicare; at purè poſſibilibus nullam bonitatem diuina voluntas liberè communicat; cum decreuerit illa nunquam extra cauſas producere: ergo illa non diligit amore efficaci effectiuo. Diſcriminantur autem in eo, an ſcilicet ad creaturas purè poſſibiles terminetur diuina voluntas per amorem ſimplicis complacentiæ. Et in duas diuiduntur ſententias. 1 *Senſus diſputationis aperitur.*

Affirmatiuum tenent Scotus *in 3. diſt. 32. quæſt. vnica* Fonſeca *tom. 3. Metaphyſicæ lib. 7 quæſt. 8 ſect. 5.* Vazquez *diſp 79 cap. 2.* Arrubal *diſp. 53. cap. 2.* Ruicius *diſp. 6. ſect. 2* Herice *diſp 18. c. 1.* Alarcon *tract. 3. diſt 3. c. 3. n. 3.* Becanus *tract. 1. c. 1. q. 6. concl 2.* Faſolus *q. 19. ar. 3. dubit. 2.* Machin *diſp. 40. ſect. 2.* Et aliqui Recentiores Thomiſtæ. Negatiuam defendunt Alenſis *1. p quæſt. 34 memb. 4.* Caietanus *1. p quæſt. 34. art. 3. §. poſſet etiam.* Ferrara *4. Contra Gentes cap. 13. §. dicitur ſecundo.*; qui etiam in eiſdem locis primæ ſententiæ tantiſper adhærere videntur, Bannez, Zumel, Nauarrete, & M. Gonçalez, quos referunt, & ſequuntur Patres Carmelitani *tract. 4. diſt. 5. dub. 1. §. 4.* Eandem ſententiam tuentur Suarez in Metaphyſia *diſp. 30. ſect. 16. num. 41. lib 4. de attributis poſitiuis cap. 6. lib. 15. de Trinitate cap. 2.* & Molina *1. parte quæſt. 44. circa articulum tertium*: quam quia veriorem, & Doctrinæ D. Thomæ conformiorem iudico, pro illius explicatione ſit. 2 *Prima ſententia Scotus. Fonſeca Vazq. Arrub. Herice. Alarcon. Becanus Faſolus. Machin. Secunda Alenſis. Caiet. Ferrara. Carm. Suarez. Molina.*

Prima concluſio: *Creaturæ poſſibiles bonitatem habent, non ſimpliciter, ſed ſecundum quid.* Priorem partem do Authoribus primæ ſententiæ, nec ab illa diſſentiunt Authores ſecundæ, niſi verbis tantum. Moueor ad illam primo ex D. Thoma *lib 3. Contra Gentes cap. 20. non longe à fine*, illis verbis: *In quo apparet, quod bonum quodammodo amplioris eſt ambitus, quam ens, propter quod Dionyſius dicit 4. c. de diuinis nominibus, quod bonum ſe extendit ad exiſtentia, & non exiſtentia*: ergo ex mente Doctoris Angelici, & ex mente Magni Dionyſij, in non exiſtentibus bonitas inuenitur: fauet etiam Doctor Angelicus *in hac quæſt. articul. 6. ad ſecundum*, cuius verba, confirmans ſecundam concluſionem adducam. 3 *Prima cõcluſio. Prior pars prob. ex D. Th.*

Secundo, hac ratione: vnumquodque dicitur bonum, ſecundum quod eſt perfectum; at creaturæ poſſibiles ſunt perfectæ perfectione eſſentiali: ergo ſunt bonæ bonitate eſſentiali. Maior eſt certa, & expreſſa Doctoris Angelici *ſupra quæſt. 6. articul 3. in corpore*. Et minor probatur, creaturis poſſibilibus nihil deeſt ex prædicatis illis eſſentialibus: ergo ſunt perfectæ perfectione eſſentiali. Antecedens eſt certum, & conſequentia tenet ex diffinitione perfecti, quod eſt illud, cui nihil deeſt in proprio genere. 4 *Secundo ratione.*

Tertio, bonitas entitatem conſequitur; at poſſibilibus conuenit entitas; cum prædicatio iſta, *homo eſt ens*, ſit æternæ veritatis; & conſequenter pro omni ſtatu vera: ergo etiam conuenit illis bonitas conſequuta. Dices, creaturas poſſibiles non eſſe actu entia, ſed in potentia tantum; & conſequenter non actu, ſed in potentia tantum ſunt bonæ. Sed contra ex iam dictis, hæc prædicatio, *homo eſt ens*, non minus eſt æternæ veritatis, quam iſta, *homo eſt animal*, *viuens*, *ſubſtantia*, *&c.* At homo ab æterno non ſolum in potentia, ſed etiam actu eſt animal, viuens, &c. Ergo non ſolum in potentia, ſed etiam actu eſt ens. Diſcurſus tenet: maior eſt certa: & minor probatur: aliàs hæc propoſitio, *homo eſt animal*, vt eſſet vera, iſtum ſenſum facere deberet, homo in potentia eſt animal, id eſt, poteſt eſſe animal quod falſiſſimum eſt. 5 *Tertio.* *Dices.* *Contra.*

Reſpondebis, hæc omnia eſſe vera ſumpto ente *nominaliter*, prout ſcilicet importat eſſentiam, non verò ſi accipiatur *participialiter*, qua ratione importat exiſtentiam: bonitas autem non ad ens nominaliter, ſed ad ens participialiter ſumptum conſequitur. Sed contra primo, obiectum Metaphyſicæ, eſt ens *nominaliter* ſumptum, prout eſt concretum eſſentiæ; at de illo inter alias paſſiones bonitatem demonſtrat: ergo bonitas non ad ens, ſumptum participialiter, ſed ad ens nominaliter ſumptum conſequitur. Secundo, enti *nominaliter* ſumpto conuenit ſua integritas, & 6 *Reſpond.* *Cõtra 1.* *Secundo*

Digitized by Google

tas, & perfectio eſſentialis: ergo & eſſentialis bonitas in perfectione, & integritate conſiſtens, eidem conuenit. *Tertio.* Tertio, quia nulla eſt ratio cur ſicuti ens duplici illa gaudet acceptione, ſecundum quarum vnam ſumitur *nominaliter* vt concretum eſſentiæ, & ſecundum aliam *participialiter* exiſtentiam importat; pariter etiam bonum eadem duplici acceptione ſumi non poſſit: ergo ſicut eſt bonitas ſecuta ad ens ſumptum *participialiter*, ita etiam conſtituenda erit bonitas conſequuta ad ens *nominaliter* ſumptũ.

7 *Quarto.* Denique, contra eandem ſolutionem ſtare videtur Angelicus Doctor *ſupra quæſt. 6. artic. 3. in corpore*, vbi triplicem perfectionem, & conſequenter triplicem bonitatem diſtinguit: primam prouenientem à forma, ſecundum quam in ſuo eſſe conſtituitur: ſecundam, conuenientem rei ſecundum quod ei aliqua accidentia ſuperadduntur: ac denique tertiam, ſecundum quod res aliqua ſuum finem aſſequitur: ergo ex illius mente, ad formam conſtituentem aliquid in ſuo eſſe eſſentiali bonitas conſequitur; ac proinde ſequitur ad ens nominaliter ſumptum.

8 *Secunda pars concluſionis ſuadetur primo.* Secunda concluſionis pars expreſsè videtur Angelici noſtri Doctoris loco allegato in ſolutione ad primum, vbi inter vnum, & bonum hoc conſtituit diſcrimen, quod vnumquodque eſt vnum ſecundum ſuam eſſentiam, non autem ſecundum ſuam eſſentiam eſt bonum; at ſi eſſentię creatæ, vt ſuam exiſtentiam præueniunt, eſſent bonæ ſimpliciter, hoc diſcrimen non poſſet ſubſiſtere: ergo bonitas ſimpliciter talis, illis in ſtatu poſſibilitatis non competit. Probo minorem: conueniret illis eſſe bonæ ſimpliciter ratione ſuæ eſſentiæ: ergo eſsent bonæ ſecundum ſuam eſſentiam, ſicuti, & vnæ.

9 *Si dicas.* Per quod euertitur aliquorum effugium, qui verba Diui Thomæ ita interpretari conantur, quod ſcilicet ideò Angelicus Doctor negauit creaturis bonitatem ſecundum eſſentiam, quia non conuenit eis niſi ex participatione bonitatis diuinæ. *Contra.* Quorum fallacia aperte conuincitur ex diſcrimine adducto, nam vel loquitur de participatione cum dependentia actuali exercita, vel cum dependentia ſolum ſignata, primum eſt falſum, ſecundum non ſaluat diſcrimen inter vnum, & bonum: ergo interpretatio prædicta aduerſatur menti D. Thomæ. Conſequentia eſt legitima. Minor pro prima parte cuilibet nota; dependentia namque exercita ſolummodo creaturis exiſtentibus competit. Pro ſecunda autem probatur manifeſtè: ſicuti namque bonitas creata in ſtatu poſſibilitatis accepta, dicit dependentiam ſignatam in genere cauſæ exemplaris à bonitate Dei: ita etiam vnitas creata à diuina vnitate exemplatur, nec exiſtere poteſt, niſi cum dependentia ab illa: ergo non ſubſiſtit Angelici Doctoris diſcrimen.

10 *Secundo ſuadetur 2. pars concluſionis.* Deinde manifeſta ratione ſuadetur: bonum idem eſt, quod perfectum; at creaturæ poſſibiles non ſunt ſimpliciter, & abſolutè perfectæ: ergo nec ſimpliciter bonæ. Probo minorem; quandiu res aliqua eſt in ſtatu incompleto, non eſt perfecta abſolutè, & ſimpliciter; at creaturæ poſſibiles ſunt in ſtatu incompleto; cum eis exiſtentia deficiat, quæ illas in ſuo genere complet: ergo non ſunt perfectæ abſolutè, & ſimpliciter; ac proinde nec bonæ.

Illatio. Ex quo obiter colligo, creaturas exiſtentes eſſe bonas ſimpliciter ſumpto *ſimpliciter* pro abſolutè tali, etſi eis aliqua accidentia deficiant, nec ſuum finem ſint conſequutæ: quia etſi non ſint vndequaque perfectæ, & completæ, complementum tamen illis deficiens, eſt extra illarum genus: non tamen erunt ſimpliciter bonæ, & perfectæ, prout ſimpliciter eſt idem, quod omnibus modis.

§. II.

Argumentis in contrarium occurritur.

11 *Obijcitur 1. ex D. Thom.* OBijcies contra primam partem primo, verba illa D. Thom. ſupra quæſt. 6. articul. 3. *Vnumquidque dicitur bonum, ſecundum quod eſt perfectum; perfectio autem alicuius rei eſt triplex; prima ſecundum quod conſtituit rem in ſuo eſſe; ſecunda, prout eidem ſuper adduntur aliqua accidentia. Tertia, prout eadem res conſequitur ſuum finem*: ergo ſentit Doctor Angelicus, primam bonitatem cuiuslibet rei, illam in ſuo eſſe conſtitutam ſupponere, & conſequenter ante exiſtentiam, nec perfectionem, nec bonitatem aliquam poſſe ſaluari. *Confir. ex eodem D. Thom.* Et confirmabis ex eodem Doctore Angelico *ſupra quæſtione 5. articul. 4.* vbi ex eo quod obiectum Mathematicæ non ſubſiſtit ſeparatum à materia ſenſibili, intulit abſtrahere à fine, & motu, & conſequenter à ratione boni: ergo ratio boni ſubſiſtentiam ſupponit ex illius mente.

12 *Reſpond.* Reſpondeo ad argumentum diſtinguendo conſequens: ſupponit rem conſtitutam in ſuo eſſe eſſentiæ, concedo conſequentiam: in eſſe exiſtentiæ, nego conſequentiam; exiſtentiam namque ſupponere, ſolum competit bonitati ſimpliciter. Et quod D. Thomas non debeat intelligi de eſſe exiſtentiæ, conſtat ab exemplo ſtatim ſubiuncto illis verbis: *Vt pote prima perfectio ignis conſiſtit in eſſe, quod habet per ſuam formam ſubſtantialem*; at ſic eſt, quod eſſe, quod recipit ignis per ſuam formam ſubſtantialem, non eſt eſſe exiſtentię, ſed eſſentię: ergo eſſe quod ſupponitur à prima perfectione, non eſt eſſe exiſtentiæ, ſed eſſe eſſentiæ.

13 *Inſtatur 1.* Sed inſtabis primo ex verbis, quæ ſtatim ſubiungit: *Hæc autem triplex perfectio nulli creato competit ſecundum ſuam eſſentiam, ſed ſoli Deo, cuius ſolius eſſentia, eſt ſuum eſſe, &c.* ergo eſſe quod ſupponit prima perfectio cuius libet rei, eſt eſſe exiſtentiæ. Probatur conſequentia: eſſe eſſentiæ cuilibet creato conuenit ſecundum ſuam eſſentiam; at eſſe quod ſupponit prima perfectio cuiuslibet rei, nulli creato conuenit ſecundum ſuam eſſentiam, vt ait D. Thomas: ergo eſſe, quod ſupponit, non eſt eſſe eſſentiæ, ſed eſſe exiſtentiæ.

Secundo. Secundo: ſi eſſe quod ſupponit prima perfectio, & bonitas, eſſet eſſe eſſentiæ, quodlibet creatum, eſſet bonum prima bonitate ſecundum ſuam eſſentiam; at D. Thomas ibi concludit, nullum ens creatum eſſe bonum ſecundum ſuam eſſentiam: ergo eſſe quod ſupponitur à prima perfectione, non eſt eſſe ſolius eſſentiæ, ſed eſſe exiſtentiæ.

14 *Reſp. ad 1. inſtantiam.* Reſpondeo ad primam, quod quando D. Thomas aſſeruit, illam triplicem perfectionem nulli creato ſecundum ſuam eſſentiam competere, loquutus fuit de illis, non diuiſiuè, ſed collectiuè, id eſt, quod omnes illæ perfectiones ſimul nulli creato ſecundum ſuam eſſentiam conueniunt. Quod patet ex modo, quo concluſit corpus articuli, his verbis: *Vnde manifeſtum eſt, quod ſolus Deus habet omnimodam perfectionem ſecundum ſuam eſſentiam.* Ad quod probandum rectè aſſumpſit pro medio nullius creati eſſentiam eſſe ſuum eſſe, ſcilicet, exiſtentiæ; quia ex hac rectè colligitur: tum, quod nec etiam ſit ſua accidentia, à quibus ſecunda conſequitur bonitas: tum etiam, quod perfectio ſimpliciter, quæ exiſtentiam ſupponit, nulli enti creato ſecundum ſuam eſſentiam conueniat. *Ad 2.* Quod autem bonitas eſſentialis, & ſecundum quid entibus creatis ſecundum ſuam eſſentiam conueniat, non negauit Angelicus Doctor, per quod ad ſecundam obiectionem, ſeu inſtantiam, conſtat ſolutio.

15 *Ad confirmationem argumenti principalis.* Ad confirmationem principalis argumenti reſpondeo, quod cum obiecta mathematicæ ſint quantitatis continua, & diſcreta, prout abſtrahunt à materia ſenſibili, & ſub hac abſtractione, non ſolum non exiſtunt, verum etiam nec poſſunt exiſtere; ideò de illis prout ſic rectè aſſeruit Angelicus Doctor bona non eſſe, non quia non exiſtant, ſed etiam quia prout ſic non poſſunt exiſtere; quia etſi de ratione boni exiſtentia non ſit, eſt de ratione illius ordo, & capacitas ad exiſtendum. Vel ſecundo ad argumentum poteſt reſponderi, loqui ſanctum Doctorem de bono ſimpliciter, non autem de bono *ſecundum quid*, vnde nobis non aduerſatur.

16 *Secundo arg.* Obijcies ſecundo; bonum idem eſt, atque perfectum; at creaturæ poſſibiles non ſunt perfectæ: ergo non ſunt bonæ. Diſcurſus tenet: maior eſt D. Thomæ loco iam allegato, & alibi ſæpè. Minor autem probatur: vnum quodque eſt perfectum, in quantum eſt in actu, teſte D. Thoma vbi ſupra; at creaturæ poſſibiles non ſunt in actu, ſed in potentia: ergo non ſunt perfectæ. *Reſpond.* Reſpondetur, conceſſa maiori, negando minorem, loquendo de perfectione *ſecundum quid*; ad illius probationem, diſtinguo maiorem, in quantum eſt in actu eſſentiæ, vel exiſtentiæ, concedo maiorem: exiſtentiæ tantum, nego maiorem, & diſtinguo minorem; non ſunt in actu exiſtentiæ, concedo minorem; eſſentiæ, nego minorem, & conſequentiam. Itaque perfectum ſimpliciter in tantum eſt aliquid, in quantum habet actum exiſtentiæ, vt autem ſit bonum ſolum *ſecundum quid*, ſufficit eſſe in actu eſſentiæ, & iſto modo ſunt in actu creaturæ poſſibiles, quia actu competunt ipſis ſua prædicata eſſentialia, quæ ab eſſentiali forma proueniunt, vt ſuperius arguebamus. Et quidem ſicut aſſeruit Angelicus Doctor, eſſe aliquid perfectum, & bonum, in quantum eſt in actu; ita pluribus in locis aſſeruit, eſſe aliquid verum, in quantum eſt in actu, quo non obſtante, creaturis poſſibilibus conuenit veritas obiectiua: ſicuti ergo hoc ſecundum bene explicatur de actu eſſentiali, vel exiſtentiæ pariter etiam primum explicari poterit.

17 *Tertio argut.* Denique obijcies, & aduerſus iſtam ſolutionem inſtabis: ratio perfecti, ad huc *ſecundum quid* talis entitatem exiſtentem ſupponit, & ad illam conſequitur: ergo creaturis pure poſſibilibus nulla competit bonitas, nec perfectio. Conſequentia tenet. Antecedens autem probatur: ſi ſequeretur ad ens nominaliter, prout concretum eſſentiæ, ad diuerſam entitatem ſequeretur bonitas, & perfectio diuerſa; at hoc eſt falſum: ergo non ad ens nominaliter, ſed ad entitatem exiſtentem conſequitur. Sequela eſt manifeſta, & minor probatur: relationes namque diuinæ ſunt tres entitates, ſumpto ente nominaliter, & habent entitatem relatiuam ratione diſtinctam ab entitate diuinæ naturæ; & tamen non ſunt tres perfectiones relatiuæ, neque gaudent relatiua perfectione, à perfectione diuinæ naturæ diſtincta, vt magis communiter à Thomiſtis docetur *infra quæſt.* 28 ergo multiplicata entitate non multiplicatur perfectio, quia exiſtentia non multiplicatur; & conſequenter omnis perfectio exiſtentiam ſupponere debet.

19 *Reſpond.* Reſpondeo, rationem boni, & perfecti ſimpliciter ſupponere exiſtentiam intrinſecè; rationem autem boni, *ſecundum quid* talis, terminatiuè ad minus ab illa deſumi, id eſt, ab actu eſſentię, vt exprimente ordinem ad exiſtentiam: quia ergo relationes di-

uinæ

Digitized by Google

uinæ vt à diuina natura diſtinctæ, non exprimunt ordinem ad exiſtentiam, ſed ſolum ad ſua correlatiua, id circo non gaudent relatiua perfectione, à perfectione abſoluta eſſentiæ diſtincta, ſed ſunt perfectæ eadem indiuiſibili perfectione diuinæ naturæ. Vnde in forma, nego antecedens: ad cuius probationem diſtinguo maiorem: ad diuerſam entitatem exprimentem ordinem ad exiſtentiam, concedo maiorem; illum ordinem non exprimentem, nego maiorem: iuxta quam diſtinctionem, minor argumenti eſt neganda, nec illam conuincit probatio ibi adducta, vt ex dictis conſtat. *Argumentum in contrarium ſoluitur.* Contra quam ſolutionem nonnulla poſſunt opponi, cæterum quæ alterius ſunt loci: quo circa illa omitto, ſolum aduerto, hoc argumentum non aduerſari ſpecialiter noſtræ doctrinæ; omnes namque fatentur, ad entitatem eſſentiæ exiſtentem, bonitatem conſequi ratione ſui, exiſtentia ſe tenente ſolum vt conditione; & tamen relationes diuinæ exiſtentes, bonitate relatiua non gaudent ratione ſuæ entitatis relatiuæ in prædicta ſententia; omnes ergo argumentum factum ſoluere tenentur, vt illam ſententiam defendant, etiam ſi creaturis purè poſſibilibus nullam bonitatem concedant.

§. III.

De amore creaturarum poſſibilium.

19 *Secunda concluſio. Probatur ex D. Th. 1.* SEcunda concluſio: *Creaturæ poſſibiles nullo modo amantur à Deo*. Quam in primis oſtendo ex D. Thoma *infra art. 6. ad 2.* quod ita procedebat: *Sicut ſe habet ſcientia ad verum, ita voluntas ad bonum; ſed Deus ſcit omne verum: ergo vult omne bonum; ſed non omne bonum fit; multa enim bona poſſunt fieri, quæ non fiunt: non ergo voluntas Dei ſemper impletur*. Cuius argumenti ſolutionem, ſic concluſit Angelicus Doctor: *Et ideò Deus cognoſcit omne verum, non tamen vult omne bonum, niſi in quantum vult ſe, in quo virtualiter omne bonum exiſtit*. Ergo expreſſe ſentit Doctor Angelicus creaturas poſſibiles eſſe bonas, quod docet noſtra prima concluſio, & tamen non diligi à Deo, quod affirmat ſecunda.

20 *Dices. Contra 1.* Dices, loquutum fuiſſe non de amore ſimplicis complacentię, ſed de amore efficaci effectiuo. Sed contra primo; quia creaturas poſſibiles, non diligi à Deo, & ſi intelligantur ab ipſo, intulit ex diſcrimine, quod inter intellectum, & voluntatem verſatur in modo proprio obiecta attingendi; quia nempè intellectus trahit res ad ſe, & obiectum in ſe ipſo cognoſcit; voluntas autem fertur ad res prout ſunt in ſe ipſis; at diſcrimen hoc in modo tendendi non ſolum ſaluatur in actu efficaci effectiuo, ſed etiam in ſimplici complacentia affectiua, vt eſt omnibus notum: ergo vel illius ratio efficacia non gaudet, vel etiam iſtum amorem excluſit. *Secundo.* Secundo: quia ſequitur, nullum diſcrimen eſſe inter voluntatem, & intellectum Dei in ordine ad creaturas poſſibiles; conſequens eſt contra mentem Doctoris Angelici diſcrimen agnoſcentis: ergo & ſolutio. Probo manifeſtè ſequelam: quia iuxta illam, Deus non amat creaturas poſſibiles amore efficaci effectiuo, bene tamen ſimplici amore; at etiam illas non intelligit Deus intellectione efficaci effectiua, ſed ſolum ſimplici notitia, ſeu per ſcientia ſimplicis intelligentiæ: ergo non ſubſiſtit aliquod diſcrimen inter intellectum, & voluntatem in ordine ad creaturas poſſibiles.

21 *Secunda prob. concluſio.* Secundo principaliter ſuadetur concluſio, quia D. Thomas vbicumque de amore creaturarum ſermonem inſtituit, illum liberum eſſe fatetur, nec alicubi amorem neceſſarium agnouit, præter illum, quo ſe ipſum diligit; at qui amor poſſibilium, ſi datur, liber eſſe non poteſt, ſed neceſſarius, & quoad ſpecificationem, & quoad exercitium: ergo talis amor non eſt ponendus. Illatio videtur legitima; quia namque in intellectu diuino datur ſcientia, & neceſſaria reſpectu creaturarum, illas pluribus in locis Angelicus Doctor diſtinxit. Et quidem mirum eſſet, quod amor iſte neceſſarius reſpectu creaturarum, Angelici Doctoris mentem tranſiret, ſi verè in diuina voluntate daretur. Maior conſtat ex *art. 3. ſequenti, & 1 Contra Gentes à c. 80 vſque ad 83. lib. 2. cap. 27. & lib. 3 c. 97. de veritate quæſt. 23. art. 4. de potentia quæſt. 3. art. 1.* & alibi ſæpè: quibus in [illegible] ſemper affirmat, Deum extra ſe nihil velle ex neceſſitate [illegible].

22 *Minor prob.* Minor autem, etſi ab Scoto, & Valentia [illegible] referrente Alarcon, *diſp. 30. cap. 4* communiter tamen [illegible] admittitur, & facili negotio ſuadetur; ideò namque in præallegatis locis Docet D. Thomas, Deum creaturas non neceſſario, ſed libere amare, quia illius bonitas ratione cuius diliguntur ab ipſo, poteſt ſine illis ſubſiſtere, nec neceſſario cum illis connectitur; at cum poſſibilibus neceſſario connectitur bonitas, & omnipotentia diuina, vt ſentiunt, & efficaciter ſatis confirmant Thomiſtę *ſupra quæſt. 14. articul. 6.* ergo ſi illas diligit, neceſſario diligit. *Vrgetur.* Quod amplius confirmo; Deus namque ſe intelligens, neceſſario intelligit creaturas poſſibiles; quia ſunt cognoſcibiles, & aliàs cum Deo primo intellecto neceſſario connexę: ergo eadem de cauſa, ſi ſunt diligibiles, neceſſario diligentur ab ipſo.

23 *Tertio probatur concluſio à priori.* Denique à priori concluſionem confirmo: obiectum voluntatis eſt quidditas rei, vt exiſtens exercitè: ergo quidditates pure poſſibiles nullum voluntatis actum poſſunt terminare. Conſequentia eſt nota. *Antecedens oſtenditur 1.* Antecedens autem oſtenditur primo ex D. Thoma 1. *part. quæſt. 82. articul. 2. in corpore*, illis verbis: *Obiectum enim intellectus eſt ſimplicius, & magis abſolutum, quam obiectum voluntatis; nam obiectum intellectus eſt ipſa ratio boni appetibilis; bonum autem appetibile, cuius ratio eſt in intellectu eſt obiectum voluntatis*; ideſt, vt ibi interpretatur Caietanus, obiectum intellectus eſt quidditas rei ſub conceptu quidditatis, voluntatis verò obiectum, eſt res prout exiſtens: & quod hęc ſit mens D. Thomę patet: tum primo, quia affirmat, obiectum intellectus abſtractius eſſe obiecto voluntatis: ergo abſtrahit ab aliquo, quod concernit voluntatis obiectum; ſicut obiectum metaphyſicę, id circo eſt abſtractius obiecto phyſicę, quia illud abſtrahit à materia ſenſibili, quam ſecundum concernit; at illud, à quo abſtrahit intellectus obiectum; & concernit voluntatis obiectum nihil aliud eſſe poteſt, quam exiſtentia exercita: ergo iſtam includit voluntatis obiectum. Tum: quia illa propoſitio D. Thomę obiectum intellectus eſt ratio boni, voluntatis vero ipſum bonum, nullum congruum ſenſum efficere poteſt, niſi iam aſſignatum: ergo idem quod prius.

24 *Secundo.* Secundo primum antecedens probatur ratione D. Thomę loco allegato, quo aliqua potentia nobilior eſt, & immaterialior, eo abſtractius obiectum reſpicit: ergo cum intellectus nobilior, & conſequenter immaterialior ſit voluntate, abſtractius, & nobilius obiectum debet reſpicere; at hęc maior abſtractio obiecti intellectus ſubſiſtere nequit, niſi abſtrahat ab exiſtentia exercita, illamque concernat, & expoſcat obiectum voluntatis, vt paulo antea arguebam: ergo illam expoſcit; & conſequenter creaturę poſſibiles nequeunt eſſe obiectum illius. *Tertio.* Tertio probatur ex diſcrimine ab omnibus noto, & ab Angelico Doctore locis ſupra citatis conceſſo, inter modum tendendi intellectus, & voluntatis, nempe, quod voluntas fertur ad res prout ſunt in ſe ipſis; intellectus vero non ita, ſed in ſe ipſo res contemplatur: ergo & ſi intellectus res purè poſſibiles cognoſcere poſſit quia illas intra ſe meditatur; voluntas autem illas amare non poterit, quia ad illas fertur vt in ſe ipſis.

25 *Dices.* Dices, voluntatem etiam res appetere, vt ſunt per intellectum propoſitę, & cum intellectus rem non exiſtentem vt exiſtentem poſſit falſo concipere, vt ſic propoſita actum voluntatis terminare valebit; & conſequenter res pure poſſibiles poterit voluntas amare. *Contra.* Sed contra: nam toto hoc admiſſo, vt debet admitti, noſtrum argumentum magis roboratur; quia ſicut intellectus meditatur obiectum, vt in ſpecie repręſentatum, ly *intra ſpeciem* dicente conditionem, ita voluntas attingit ſuum obiectum vt intra intellectum, ly *intra intellectum* dicente conditionem: ergo non ſaluatur diſcrimen inter intellectum, & voluntatem in modo tendendi, niſi voluntas feratur ad res, prout ſunt in ſe ipſis, ly *in ſe ipſis* dicente exiſtentiam exercitam, conceptam ad minus, quod non petitur à modo tendendi intellectus, qui nudas quidditates conſiderat; cumque Deus rem non exiſtentem vt exiſtentem non valeat concipere; conſequens fit, quod illius voluntas nequeat ad rem, niſi vt verè exiſtentem terminari.

26 *Quarto prob. antecedens principale.* Denique primum antecedens ſuadetur: quia vt inquit Caietanus, manifeſtè experimur, nihil nos impedire, quod non exiſtat ſanitas, vt intelligatur, in voluntate autem non ita; nullus namque ſanitatem deſiderat, vt poſſibilis ſit, ſed vt in re ſit, nec in ſanitate vt tantum poſſibili quiſpiam delectatur, ſed in illa vt exiſtente, vel in re, vel in proxima ſpe: ergo ſignum manifeſtum eſt, obiectum intellectus eſſe quidditatem, voluntatis vero rem vt exiſtentem exercitè, quod in tantum eſt verum, vt acutè ſatis Caietanus aduertit, quod etſi intellectus exiſtentiam attingat, & voluntas quidditates rerum; cum hoc tamen diſcrimine, quod intellectus exiſtentiam exercitam per modum quidditatis agnoſcit; voluntas vero quidditatem ipſam non niſi vt exiſtentem attingit.

§. VLTIMVS.

Diluuntur contraria argumenta.

27 *Arg. 1.* COntra iſtam concluſionem objiciunt aduerſarij primo Sanctum Doctorem 1. *p. quæſt. 37. art. 2. ad 3.* illis verbis: *Sicut Pater dicit ſe, & omnem creaturam Verbo quod genuit, in quantum Verbum genitum ſufficienter repræſentat Patrem, & omnem creaturam: ita diligit ſe, & omnem creaturam Spiritu Sancto, in quantum Spiritus Sanctus procedit, vt amor bonitatis primæ, ſecundum quam Pater amat ſe, & omnem creaturam*; at Verbum procedit ex cognitione eſſentiæ, & creaturarum poſſibilium, non ſolum prout in omnipotentia continentur, qua ratione ſunt creatrix eſſentia, ſed etiam ex cognitione illarum, prout à diuina eſſentia diſtinguuntur: ergo Spiritus Sanctus procedit ex amore poſſibilium, ſecundum quod diſtinguuntur ab eſſentia diuina; & conſequentur prout ſic diſtinctæ amantur à Deo.

28 *Reſpond.* Ad hoc argumentum reſpondeo, creaturas poſſibiles ſumi poſſe dupliciter; vel vt contentæ virtualiter in omnipotentia diuina, qua ratione ab illa non diſtinguuntur: vel ſecundum proprias entitates ab omnipotentia diſtinctas, illiuſque connexionem

Digitized by Google

nem terminantes; priori modo diliguntur à Deo: ſecus verò ſecundo modo acceptæ: nec D. Thomas quo ad hoc proceſſionem verbi cum proceſſione Spiritus Sancti æquiparauit, quod ſicut prima eſt ex cognitione poſſibilium in ſe, ita ſecunda ſit ex amore illorum prout in ſa ipſis, ſed quoad hoc, quod ſicut Pater dicit ſe, & omnem creaturam Verbo ſufficienter repræſentante omnem creaturam, ita ſe, & omnem creaturam diligit Spiritu Sancto ſufficienter impellente in amorem creaturarum, quod D. Th. inde probauit; nam ideò Verbum repræſentat omnem creaturam, quia procedit per intellectionem eſſentiæ diuinæ, ſecundum quam Deus creaturas intelligit; at Spiritus Sanctus procedit vt amor bonitatis primæ, ſecundum quam, ſeu ratione cuius Deus creaturas diligit: ergo Spiritus Sanctus importat habitudinem ad creaturas, tamquam id, quo Pater, & Filius diligunt illas.

29 *Dices.* Dices, ſi Verbum non procederet ex cognitione poſſibilium prout in ſe ipſis, Pater non diceret creaturas poſſibiles Verbo, nec ad illas vt in ſe ipſis habitudinem diceret: ergo ſi Spiritus non procedit ex amore creaturarum vt in ſe ipſis, ſed ſolum prout in omnipotentia continentur, non dicet Spiritus Sanctus habitudinem ad illas prout in ſe, ſed ſolum prout in prima bonitate continentur; & conſequenter Pater, & Verbum non diligent Spiritu Sancto creaturas vt in ſe, ſed ſolum vt in diuina eſſentia contentas, cuius contrarium videtur docere Angelicus Doctor.

30 *Reſpond.* Reſpondeo, diſtinguendo antecedens: non diceret habitudinem illam per ſe ex vi ſuæ proceſſionis per ſe, concedo antecedens: concomitanter, nego antecedens. Ex quo ſolum ſequitur, quod Spiritus Sanctus non procedat per ſe, vt amor creaturarum in ſe ipſis; non autem ſequitur, quod concomitanter non dicat reſpectum ad creaturas, non quidem poſſibiles, ſed futuras, aut exiſtentes; ad quod ſufficit, quod procedat per ſe, vt amor bonitatis primæ, quæ eſt Deo ratio diligendi illas, ſicuti Verbum non per ſe, & ex vi proceſſionis, ſed concomitanter tantum dicit ordinem repræſentantis ad creaturas exiſtentes, ſeu futuras.

31 *Si inſurges.* Si opponas Diuum Thomam aſſerere, Patrem, & Filium diligere omnes creaturas Spiritu Sancto, ſicut dicit omnes creaturas Verbo; at Verbum non ſolum exiſtentes creaturas, ſed etiam poſſibiles repræſentat: ergo Spiritus etiam ad poſſibiles inclinat per modum impulſus; & conſequenter diliguntur à Deo.

Reſpondetur. Reſpondeo, explicando maiorem: omnes creaturas capaces terminandi amorem, concedo maiorem: incapaces illum terminandi, quales ſunt creaturæ poſſibiles, nego maiorem: & conceſſa minori, nego conſequentiam: itaque ſicut Pater intelligit omne intelligibile: Verbo, ita diligit omne amabile Spiritu Sancto; creaturæ autem poſſibiles ſunt intelligibiles, non tamen amabiles: & id circo illas Pater in Verbo intelligit, non tamen illas diligit Spiritu Sancto.

32 *Secundo arg.* Obijciunt ſecundo; Deus ſuam omnipotentiam intelligens, neceſſario intelligit creaturas poſſibiles prout in ſe ipſis: ergo amando ſuam omnipotentiam, neceſſario etiam creaturas poſſibiles vt in ſe ipſis amat. Antecedens eſt certum, & conſequentia ex ſe nota videtur; nam primum id circo contingit; quia intellectio illa eſt comprehenſiua; & conſequenter petit terminari ad omnem terminum, cum quo omnipotentia Dei neceſſario connectitur; at etiam amor omnipotentiæ ſuæ comprehenſiuus eſt in ratione amoris, ideſt, illam diligens, quantum diligibilis eſt: ergo petit terminari ad creaturas poſſibiles, cum quibus neceſſario connectitur.

33 *Reſpond.* Reſpondeo, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam: ad cuius probationem, diſtinguo maiorem: præcisè ex illo capite, nego maiorem: & quia aliàs creaturæ poſſibiles ſunt intelligibiles in illo ſtatu, concedo maiorem: & conceſſa minori, nego conſequentiam: quia vt ſaluetur eſſe comprehenſiuum prædictum amorem, ſufficit amare in obiecto ex vi illius, quidquid amabile eſt; creaturæ autem poſſibiles vt in ſe ipſis, non ſunt amabiles, vnde neceſſarium non eſt, quod terminent prædictum amorem, ſicuti Deus pœnitentiam diligens, non eſt neceſſarium, quod amet peccatum, cum quo, vt cum materia neceſſario pœnitentia connectitur, quia non eſt capax terminandi amorem diuinum. Et quidem hoc argumentum probat plus, quam contendit; amor namque omnipotentiæ Dei amor efficax eſt; & tamen vt efficax ad poſſibilia non terminatur, vt fatentur contrarij; cum tamen ſi illorum ratio vllius roboris eſſet, conuinceret, etiam efficacem amorem terminare debere. Si reſpondeant, non colligi hoc; quia ſunt incapaces terminandi efficacem amorem. Nos etiam dicemus, neque etiam colligi, quod terminent illum amorem; quia ſunt incapaces illum terminandi.

34 *Oppones primo.* Oppones primo: creaturæ poſſibiles ſunt conuenientes omnipotentiæ Dei: ergo ſunt amabiles à Deo illo amore, quo eligit ſuam omnipotentiam. Conſequentia videtur bona; quia omne conueniens per intellectum propoſitum, poteſt terminare appetitum elicitum. Antecedens autem probatur, negatio poſſibilitatis creaturarum, eſſet diſconueniens omnipotentiæ, cum ex illa inferretur de ſitio illius, vt fatentur Thomiſtæ *ſupra quæſt.* 14. *art.* 6. ergo affirmatio poſſibilitatis creaturarum conueniens eſt illi.

Secundo, Deus diligens ſuam omnipotentiam, neceſſario odio habet negationem poſſibilitatis creaturarum: ergo diligit neceſſario illarum intrinſecam poſſibilitatem. Conſequentia tenet: quia odio habens neceſſario vnum contradictorium, neceſſario diligit aliud. Antecedens autem probatur: Deus neceſſario diligens omnipotentiam ſuam, neceſſario odio habet illius non eſſe: ergo neceſſario odio habet quidquid infert non eſſe omnipotentiæ, at negatio poſſibilitatis creaturarum infert nō eſſe omnipotentiæ Dei, vt ſuppono; ergo Deus neceſſario diligens omnipotentiam ſuam, neceſſario odio habet negationem poſſibilitatis creaturarum. 35 *Secundo.*

Reſpondeo ad primum, negando antecedens: ad eius probationem, nego etiam antecedens: quia ex negatione poſſibilitatis intrinſecæ creaturarum, ſolum a poſteriori colligitur negatio omnipotentiæ, non vero a priori: vnde ipſa ratione ſui diſconueniens nō eſſet, ſed ſolum ratione illius, quod ex illa inferretur, nēpè, negationis ipſius omnipotentiæ quoad ſuum eſſe intrinſecum. 36 *Reſp. ad primum.*

Ad ſecundum, nego antecedens: ad cuius probationem. Reſpondeo primo, conceſſo antecedenti diſtinguendo conſequens ſi inferat a priori, tranſeat conſequens: ſi a poſteriori ſolum, nego conſequentiam, quæ ſolutio ex iam dictis conſtat. Vel ſecundo aliter illud conſequens diſtinguatur: ſi illud quod ſic infert, ſit capax terminandi odium, concedo conſequentiam: ſin minus, nego conſequentiam; negatio autam poſſibilitatis intrinſecæ creaturarum, non eſt capax terminandi odium, quia contradictorium negatiuum terminat odium ratione amoris ſui contradictorij affirmatiui; ſicut non eſſe Petri odio habetur; quia Petrus diligitur, cum autem creaturæ poſſibiles non poſſint amari, nec illarum negatio poteſt odio haberi. Et ideò, ſicut ex amore omnipotentiæ non infert amor creaturarum poſſibilium, quia ſunt incapaces illum terminandi; ita ex odio negationis omnipotentiæ, non infertur odium negationis poſſibilitatis creaturarum; quia talis negatio eſt incapax illud terminandi. 37 *Ad 2. Reſp. 1. Secundo.*

Tertio ſic obijciunt: creaturæ, vt in ſtatu poſſibilitatis, ſunt bonæ, ſaltim *ſecundumquid*: ergo ſunt appetibiles ſaltim *ſecundumquid*; & conſequenter terminare poterunt ſimplicem complacentiam, quæ comparatione amoris efficacis dici poteſt *ſecundumquid* amor. Antecedens dedimus in prima parte primæ concluſionis. Conſequentia vero oſtenditur primo: quia bonum eſt aliquid ſecundum quod eſt appetibile, teſte D. Thoma *ſupra quæſt.* 6. *art.* 1. *in initio corporis articuli*: ergo bonum ſimpliciter, erit ſimpliciter appetibile, & bonum *ſecundumquid*, erit appetibile *ſecundumquid*. 38 *Tertio arguitur.*

Secundo, quia bonum per intellectum apprehenſum, mouet appetitum, teſte D. Thoma 2. *Contra Gentes cap.* 27. ergo ſi creaturæ poſſibiles ſunt ſecundumquid bonæ, per intellectum cognitæ, & voluntati propoſitæ, illam ad amorem excitabunt. 39 *Secundo.*

Tertio ex eodem D. Thoma in præſenti quæſtione art. 1. aſſerente, quod ſicut ad formā naturalē, ſequitur appetitus naturalis, ita ad formam, ſeu bonum apprehēſum ſequitur appetitus rationalis: ergo ad poſſibilia per intellectū cognita, & cum ſua bonitate voluntati propoſita, appetitus elicitus, & rationalis conſequetur. *Tertio.*

Denique principalis conſequentia ſuadetur, bonitas namque poſſibilibus a nobis conceſſa, eſt paſſio ad illorum entitatem conſequuta: ergo non conſiſtit in rei integritata, ſed in ratione perfectiui alterius per modum finis, & conſequenter appeti poterunt. Hæc vltima conſequentia eſt aperta; omne namque perfectiuum per modum finis, appetibile eſt. Primam autem ſic probo, bonitas in rei integritate conſiſtens, nihil eſt aliud, quam cuiuſuis rei intima conſtitutio; at forma vt conſtituens intrinſecè, pertinet ad eſſentiam, & primum conceptum rei, quam conſtituit: ergo forma vt integrans, & conſequenter integritas ipſa, non eſt paſſio conſecuta ad ens, ſed ſpectat ad illius eſſentiam; & primum conceptum. 40 *Quarto.*

Ad hoc argumentum reſpondeo, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam: ad primam illius probationem, diſtinguo antecedens: bonum tranſcendentaliter, prout eſt idem, quod integrum in ſuo proprio genere, nego antecedens: bonum bonitate formali, prout idem eſt, ac conueniens alteri, & illius perfectiuum, concedo antecedens, & diſtinguo conſequens eodem modo. Creaturæ autem poſſibiles ſolum primo modo ſunt bonæ, quia ſunt integræ ſua integritate eſſentiali, ſecus vero in ſecunda acceptione boni, quia prout in illo ſtatu non ſunt perfectiuæ alicuius, quod neceſſarium erat, vt eſſent appetibiles. 41 *Reſp. ad argumentum, & ad primā conſequentiæ probationem.*

Ad ſecundam eiuſdem conſequentiæ probationem, diſtinguo antecedens: bonum bonitate formali conuenientiæ ad alterum, illiuſque perfectiui, concedo antecedens: bonitate tranſcendentali integritatis, nego antecedens, & nego conſequentiam. 42 *Ad 2.*

Ad 3. Per quod ad tertiam probationem conſtat ſolutio: debet namque D. Thomas intelligi de bono bonitate formali, ideſt, de eo quod conueniens eſt alteri, non vero de apprehenſione boni tranſcendentalis, ideſt, integri in ſe. Ad vltimam conſequentiæ probationem, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam: quia licet integritas propria cuius rei ſit eſſentialis abſolutè accepta; prout tamen fundat negationem defectus perfectionum, quæ alicui debentur, paſſio eſt entitatis: ſicuti vnitas eſt paſſio entis; *Ad 4.*

Digitized by Google

tis; quia non importat entitatem vtcumque, ſed prout fundantem negationem diuiſionis in ſe, & identitatis cum alio.

43 Arg. 4. Obijciunt quarto; Deus ſimplici affectu omnibus hominibus ſalutem deſiderat, iuxte illud, *qui vult omnes homines ſaluos fieri*: ergo ſalus etiam reproborum terminat amorem diuinum; & tamen futura non eſt, ſed mere poſſibilis: ergo Dei voluntas ſimplici amore erga poſſibilia verſatur. Hoc argumentum, quod quidam ex contrarijs Auctoribus valdè magnificant, nequit illis fauere, ſolum namque probare contendunt amorem ſimplicis complacentiæ neceſſarium erga poſſibilia; eum tamen amor ille, quo omnibus hominibus ſalutem exoptat, ſimplex complacentiæ neceſſaria non ſit, vt inferius circa articulum ſextum ex communi Theologorum ſententia conſtabit: illius ergo longiorem diſcuſſionem ad articulum ſextum remittens, breuiter ad illud

Reſpond. reſpondeo, conceſſo entecedenti, & prima conſequentia, negando minorem: quia licet ſalus æterne non ſit abſolutè futura reſpectu reproborum; eſt tamen future ex vi illius voluntatis ſub conditione, quod per ipſos non ſteterit: vnde non eſt tantum poſſibilis; quia inter mere poſſibile, & abſolutè futurum, datur medium, ſcilicet futurum conditionatum, quod numquam erit; hoc autem conditionatim futurum terminare poteſt voluntatem diuinam: imo nequibit eſſe futurum, niſi terminet illam.

44 Dices. Sed dices: ergo iam voluntatis obiectum non eſt ſolum entitas exiſtens, cuius contrarium dicebamus ſupre; & conſequenter ex defectu exiſtentiæ non rectè colligitur, non poſſe creaturas poſſibiles terminare amorem diuinum. Patet conſequentia; ſalus namque æterna reproborum exiſtens non eſt; & tamen terminat

Reſpond. amorem diuinum. Reſpondeo, diſtinguendo conſequens: non eſt ſolum exiſtens de præſenti, concedo conſequentiam; de præſenti, vel de futuro abſolutè, vel ſub conditione, nego conſequentiam; creaturæ autem purè poſſibiles, nec de præſenti, nec de futuro ſunt exiſtentes.

45 Arg. 5. Quinto obijcere poſſumus: negatio exiſtentiæ creaturarum terminat actum voluntatis diuinæ: ergo obiectum illius, non eſt tamen res prout exiſtens. Conſequentie videtur bona. Antecedens autem probatur: Deus namque non ſolum habuit decretum de productione mundi, qui de facto eſt productus, ſed etiam de non producendo alios mundos poſſibiles: ergo negatio exiſtentiæ alterius mundi, qui poſſibilis erat terminet liberum decre-

Reſpond. tum voluntatis diuinæ.

Reſpondeo conceſſo entecedenti, etſi non deſint Theologi illud negantes, & diſtinguo conſequens; reſpectu actus proſecutiui, nego conſequentiam: reſpectu actus fugæ, concedo conſequentiam: actus eutem qui erga poſſibilia daretur, proſecutiuus eſſe deberet, & de iſto aſſeruimus terminari ad rem exiſtentem.

46 Si dicas. Si dicas: ergo creaturæ poſſibiles vt non exiſtentes terminant poſitiuum actum voluntatis diuinæ, quod videtur nobis aduer-

Reſpond. ſari. Concedo conſequentiam, loquendo de actu fugæ, quo Deus voluit, quod numquem exiſterent; nec aduerſatur nobis, qui tantum aſſeruimus, erga illas non verſari actum ſimplicis complacentiæ proſequutiuum.

Si dicas. Si opponas ſecundo, ideò nos probaſſe, actum voluntatis terminari debere ad rem exiſtentem, quia voluntas fertur ad res prout ſunt in ſe ipſis, & modo minus immateriali, quam intellectus ſuum obiectum attingit; at hæc ratio non minus de actu fugæ, quam de proſequutiuo procedit, eum in vtroque eundem modum tendendi obtineat voluntas: ergo ſi hoc non obſtante actus fugæ non petit pro conditione ſui obiecti exiſtentiam, pariter nec proſequutiuus illam expoſcet.

47 Reſpond. Reſpondeo, obiectum actus fugæ, v.g. quo Deus voluit non eſſe Petri, qui exiſtere poterat, non eſſe Petrum ipſum, ſed negatio exiſtentiæ illius; hæc autem negetio non terminat actum prædictum, vt mere poſſibilis, ſed vt exiſtens eo modo, quo negatio capax eſt exiſtentiæ. Pro quo eſt aduertendum, quod antequam Deus decreuerit non producere Petrum, nec illum producere, tam Petrus, quam negatio illius erant poſſibiles: poſtquam verò decreuit, ipſum non producere, negatio futuritionis eius redditur exiſtens, & prout ſic exiſtens, eſt obiectum prædicti decreti: vnde iam omnis actus voluntatis ad ſuum obiectum vt exiſtens terminatur, ſiue exiſtentia poſitiua, ſi ſuum obiectum ſit poſitiuum, ſiue negatiua, ſi ſuum obiectum ſit negatiuum. Et hæc de iſta diſputatione ſufficiant.

DISPVTATIO LI.

An detur in Deo formaliter actus aliquis liber, qui numquam impleatur.

§. I.

Relatis ſententijs, vera eligitur, & probatur.

1 Difficul. HVic difficultati anſam præbuere verba illa Pauli 1. ad Thimotheum 2. *Deus vult omnes homines ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*: in quibus cum agnoſcat Paulus in voluntate Dei actum, quo omnibus hominibus ſalutem exoptat, & aliàs non omnes conſequantur illam; meritò occaſionem præbuit Theologis dubitandi, an agnoſcendus ſit actus aliquis liber in Deo, qui inefficex ſit, & numquam effectum ſortiatur? in qua diſputatione duas reperio præcipuas ſententias. Prima eſt negatiua, quam tenet Magiſter Baſilius variarum diſputationum p. 1. q. 6. *Scholaſtica cap.* 12. pro illa referens Alexandrum, Bonauenturam, Scotum, Maiorem, Marſilium, & alios Antiquos, cui vt probabiliori adhæſere ex Thomiſtis, Zumel, Bannez, & Nauarete, circa iſtum articulum. tas aperitur. Prima ſententia.

Secunda, & verior oppoſitum docet, affirmans dari in Deo formaliter actum aliquem liberum, qui numquam impletur, & ſuum effectum ſortitur: ita M. Aluarez *diſp.* 34. *de auxilijs*, etſi ab Alarcon *diſp.* 6. *de voluntate Dei c.* 3 *num.* 2. falſo propriori ſententia relatus, Nazarius, Albelda, & Salmanticenſes circa iſtum articulum, Suarez *lib.* 4. *de prædeſtinatione cap.* 1. & 2. Granadus *Tract.* 4. *diſp.* 1. Arrubal *diſp.* 60. *cap.* 2. Faſolis *in præſenti dubitatione* 1. *concl.* 2. Herice *Tr.* 2. *diſp.* 17. *cap.* 3. & alij Moderniores Societatis communiter. 2 Secunda & vera. Aluarez. Alarcon. Suarez. Granad. Faſolis. Herice.

Quæ ſuadetur ſic primo: Deus omnibus hominibus ſalutem æternam deſiderat; at non omnes illam conſequuntur de facto: ergo datur in Deo actus aliquis liber, qui numquam ſuum effectum ſortitur. Maior in qua ſola poteſt difficultas conſiſtere, probetur ex verbis Pauli ſuperius adductis, quæ debere intelligi de ſingulis hominibus per diſtributionem completam pro ſingulis generum, & non per diſtributionem accommodam pro generibus ſingulorum, docent Demaſcenus *lib.* 1. *de fide cap.* 29. illis verbis: *Neque latendum eſt, Deum præcedenter velle, omnes ſaluari*. Chriſoſtomus Homilia 1. in epiſtolam ad Epheſios, illis verbis: *Hoc eſt, quod mirum in modum capit, vehementerque deſiderat noſtram ipſorum ſalutem*: id ipſum *Homilia* 7. *in Epiſtolam Pauli ad Epheſios*. Hieronymus *in caput primum Epiſtolæ ad Epheſios*. Clemens Romanus, *lib.* 2. *conſtitutionum Apoſtolicarum cap.* 59. Proſper *lib.* 2. *de vocatione gentium cap.* 19. & 25. & *lib. ad capita Gallorum ſententia* 8 vbi oppoſitum docentes, durius, quam par eſt de altitudine gratiæ diuinæ loqui fatetur; idque diffinitum eſſe *in Concilio Moguntino* 2. *contra Godeſcalcum*, negantem, Deum omnes velle ſaluari, ſed ſolum illos, qui de facto ſaluantur, docet Baſilius ad finem capitis ſupra relati. 3 Suadetur primo. Minor prob. ex PP.

Et inſuper ſuadetur ſic primo: quia ex eo quod Deus omnibus hominibus vult æternam ſalutem intulit Paulus eſſe orandum pro omnibus; at orandum eſt pro ſingulis hominum: ergo ſingulis ſalutem deſiderat. Secundo, quia ſinguli hominum ad finem ſupernaturalem ſunt ordinati; at ordinantur per illam voluntatem: ergo ad omnes extenditur. Tertio: quia pro ſingulis hominum mortuus eſt Chriſtus; et mors Chriſti ex illa voluntate duxit originem: ergo idem quod prius. 4 Prob. ratione 1. Secundo. Tertio.

Reſpondet Baſilius, Deum omnibus hominibus velle æternam ſalutem, non in ſe ipſa, ſed ſolum in cauſa, nempè in auxilijs ſufficientibus, quæ Deus omnibus ſua benignitate impertitur; cumque hæc auxilia omnibus conferantur, iam ille voluntas eſt efficax reſpectu ſui obiecti, nullaque datur volitio libera in Deo, quæ efficax non ſit, & effectum non ſortiatur. Contra quam ſolutionem acriter inuehitur P. Herice, ita abſurdam, & audacem exiſtimens, vt ſi ex ſententia, qua decretum liberum in extrinſeca denominatione conſtituit neceſſario inferretur dicta verborum Pauli interpretatio, potius à prædicta ſententia recederet, quam talem interpretationem admitteret, Deoque actus inefficaces negaret. Contra illam inducit verba Demaſceni, Proſperi, Chriſoſtomi, & aliorum Petrum, iam à nobis relata. Verum ex illis, etſi benè inferetur verba Pauli intelligenda eſſe per diſtributionem completam, pro ſingulis generum, quod libenter fatetur Baſilius, quod autem prædicta voluntas ad gloriam prout in ſe terminetur, quod Baſilius negat, non video, qua efficacia inferatur, cum tamen maxima eſſe debere, vt in verba irrueret, ita iniurioſa. 5 Reſpõdet Baſilius. Inſurgit Herice in contra. Mentem Baſilij nõ ſaluit

Aduerſus illam in hunc modum obijcio primo: ex illa voluntate infert Paulus orandum eſſe pro omnium ſalute; at orandum eſt, nedum pro auxilijs ſufficientibus, verum etiam pro omnium hominum ſalute in ſe ipſa: ergo volitio libera Dei, de qua loquitur Paulus, ad omnium ſalutem prout in ſe terminatur. Secundo, velle Deum omnes ſaluari, eſt cum proprietate velle illorum ſalutem; at velle auxilia ſufficientia ad ſalutem non eſt cum proprietate, illam velle: ergo dicta interpretatio non ſaluat verborum Pauli proprietatem; quam tamen ſaluari debere, conſtet ex eo quod ex illa nullum abſurdum, ſeu inconueniens ſequitur. Maior eſt certa. Et minorem oſtendo ſic primo: Deus de facto vult homini potentiam, qua poteſt peccare & tamen concedi non poteſt, velle illius peccatum: ergo velle Deum auxilia ſufficientia, quibus poſſit homo adipiſci ſalutem, ſufficiens non eſt, vt dicatur velle illorum ſalutem. 6 Baſilius impugnatur 1. Secundo. Minor oſtēditur 1.

Secundo, Deus amat neceſſario omnipotentiam ſuam, quæ eſt ſufficiens cauſa productionis alterius mundi, & tamen nequit cum proprietate dici velle alterius mundi productionem: ergo velle auxilia ſufficientia ad ſalutem, non eſt illam cum proprie- 7 Secundo.

tate

Digitized by Google

Tertio. ſate velle. Tertio, volitio de qua loquitur Paulus, eſt deſiderium de hominum ſalute, iuxta intelligentiam Chriſoſtomi ſuperius relati: ergo debet ad illam, non vt poſſibilem, ſed vt futuram terminari. Tenet conſequentia, quia obiectum deſiderij non eſt res vt poſſibilis, ſed tantum vt futuras; at ſalus hominum ex vi auxiliorum ſufficientium, tantum eſt poſſibilis, non vero futura: ergo prout in illis deſiderium non terminat; & conſequenter volitio, de qua loquitur Paulus; cum deſiderium ſit ad illam prout in ſe terminatur.

8 *Tertio reijcitur Baſilius.* Tertio principaliter reijcitur illa ſolutio: volitio mediorum quatenus conducentium ad finem, neceſſario oritur ex volitione finis; at volitio, de qua loquitur Paulus, terminatur ad auxilia ſufficientia, vt conducentia ad ſalutem; aliàs nec virtualiter poſſet in illis velle æternam ſalutem: ergo exiri debet ex amore æternæ ſalutis prout in ſe ipſa. Conſequentia cum minori tenet. Maior autem conſtat: tum quia velle media, & non ex intentione finis, eſt præter intentionem, & veluti a caſu operari, quod perfectiſſimo agenti repugnat. Tum etiam: nam electio, & intentio ſic comparantur in appetibilibus, ſicut aſſenſus concluſionis, & aſſenſus præmiſſarum in ſpeculabilibus; at aſſenſus neceſſario oritur ex aſſenſu præmiſſarum: ergo & electio medij ex intentione finis. Tum denique: volitio namque efficax medij efficacis ſupponit neceſſario efficacem intentionem finis, vt latè probant Thomiſtæ *infra quæſtione 23. articulo quinto*: ergo volitio medij ſufficientis, neceſſario ſupponit volitionem ineſſicacem finis, & ex illa neceſſario oritur.

9 *Dices I. Cõtra I.* Dices, ſufficere quod procedat ex volitione finis virtuali, non autem requiri, quod ex formali volitione finis procedat. Sed contra primo: volitio virtualis finis, eſt volitio, illius, quatenus continetur in medijs; at ex illa prout ſic, nequit oriri mediorum ſufficientium volitio: ergo non ex virtuali, ſed ex formali finis volitione procedere debet. Probo minorem: volitio finis vt in medijs contenti, eſt volitio, quatenus terminatur ad media; at volitio mediorum nequit oriri ex volitione prout terminata ad media, aliàs ex ſe ipſa oriretur: ergo nequit oriri ex virtuali volitione finis. *Secundo.* Secundo, volitio efficax medij efficacis oriri nequit ex efficaci volitione virtuali finis, vt modo ſuppono ex his quæ a Thomiſtis docentur *infra quæſt. 23. artic. 5.* ergo nec volitio mediorum ſufficientium oriri poterit ex virtuali volitione finis, ſed neceſſario ſupponere debet formalem.

10 *Reſp. 2.* Secundo reſponderi poteſt argumento facto, volitionem illam de qua loquitur Paulus, etſi ad ſalutem omnium in ſe terminetur, non tamen eſſe liberam, ſed neceſſariam ſimplicis complacentiæ; ac proinde non ſequitur dari aliquem actum liberum, qui nunquam impleatur. Sed præterquamquod ſuperius oſtendimus, non dari in voluntate Dei actum aliquem ſimplicis complacentiæ neceſſarium erga poſſibilia. *Contra I.* Contra iſtam ſolutionem obſtat in primis communis Patrum conſenſus de prædicta voluntate, vt de beneficio gratuito hominibus impenſo loquentium; recolite Proſperi verba in libro illo ad capita Gallorum ſententia octaua quæ ſupra retulimus.

11 *Secundo.* Obſtat ſecundo, quod ex vi voluntatis illius ordinati ſunt homines ad ſupernaturalem finem; at non ſunt ordinati neceſſario, ſed libere: ergo volitio ineſſicax ad vniuerſalem ſalutem terminata, non neceſſaria, ſed libera eſt. *Tertio.* Tertio, amor neceſſarius, ſi datur in Deo, tantum verſatur erga poſſibilia; at volitio, de qua loquitur Paulus, terminatur ad ſalutem hominum vt futuram: ergo idem quod prius. Maior eſt certa. Minor autem conſtat, ex eo quod iuxta gloſſam Chriſoſtomi ſuperius adductam, eſt deſiderium de ſalute omnium hominum: deſiderium autem non habet pro obiecto rem vt poſſibilem, ſed vt futuram.

12 *Secundo prob. noſtra ſententia.* Secundo principaliter ſuadetur noſtra concluſio; voluntas antecedens eſt actus liber formaliter exiſtens in Deo, & potens fruſtrari: ergo datur in Deo formaliter actus liber aliquis, qui numquam impleatur. Minor eſt D. Thomæ *in præſenti in ſolutione ad primum*. Maior autem ipſius D. Thomæ expreſſa *quæſt. 23. de veritate art. 3. in corpore*, illis verbis: *Inuenitur propriè ratio voluntatis, & ſic voluntas in Deo propriè dicitur, & hæc eſt voluntas beneplaciti, quæ per antecedentem, & conſequentem diſtinguitur*: ergo ſenſit Doctor Angelicus, voluntatem antecedentem, eſſe beneplaciti, formaliter inuentam in Deo, poſſeque non impleri, ſeu poſſe fruſtrari.

13 *Tertio probatur.* Denique eadem ſententia ſuadetur: volitio libera, quæ numquam impleatur, non ex impotentia agentis, ſed ex ipſius libera voluntate, & ex obiecti meritis, nullam imperfectionem Deo repugnantem inuoluit: ergo debet admitti vt formaliter exiſtens in Deo. *Explicatur amplius.* Confirmatur, & explicatur amplius: in Deo dantur volitiones liberæ ſubiectiuè abſolutæ, & conditionatæ obiectiuè de conditione numquam ponenda, vt latè probant noſtri Thomiſtæ *ſupra q. 14. art. 3.* Et conſtat ex illis verbis Matthæi 11. *Væ tibi Corozaym: væ tibi Bethſaida; quia ſi in Tyro, & Sydone factæ fuiſſent virtutes, quæ factæ ſunt in te, olim in cilicio, & cinere pœnitentiam egiſſent*. In quibus pœnitentiam Tyriorum prænuntiatur futura, & conſequenter volita à Deo ſub conditione ſignorum, quæ apud Corozaytas, & Bethſayditas fuerunt patrata; quæ tamen conditio numquam fuit impleta; cum numquam apud illos prædicta ſignat patrata fuerint; at iſtæ volitiones numquã impleantur ex defectu conditionis: ergo datur abſque imperfectione formaliter in Deo volitio libera, quæ numquam impletur.

§. II.

Argumentum ab Auctoritate diluitur.

Contra noſtram ſententiam inſurgit Baſilius primo ab Auctoritate; in primis Parentis Auguſtini, qui aliquoties verſans locum Pauli ſuperius adductum, numquam illum de ſimplici actu fuit interpretatus, ſed de actu efficaci aliquando explicans in hunc modum; velle, ſcilicet Deum conſequi ſalutem omnes, non abſolutè, ſed quotquot illam conſequuntur de facto: ita exponit *lib. 4. contra Iulianum cap. 8. lib. de correctione, & gratia cap. 14. lib. de prædeſtinat. Sanctorum cap. 8.* Aliquando vero illum explicat per diſtributionem accommodam pro generibus ſingulorum, non pro ſingulis generum; quia ſcilicet ex omni natione, & ſtatu hominum aliquos vult adipiſci ſalutem: ita exponit *in Enchyridione cap. 103. lib. de correctione, & gratia cap. 15.* Aliam interpretationem adhibuit, nimirum, Deum velle omnes ſaluos fieri, quia facit Sanctos velle vt omnes ſalui fiant: cum ergo in explicationem verborum Pauli toties Auguſtinus inciderit, & nunquam actus ineſſicacis fecerit mentionem, ſignum eſt manifeſtum, talem actum in diuina voluntate non agnouiſſe. 14 *Arg. 1. Auctoritatis. Ex Auguſtino.*

Quod amplius confirmat ex verbis eiuſdem Auguſtini *in Enchyridione cap. 103.* vbi poſtquam duas priores explicationes adhibuit, ita concluſit: *Et quocumque alio modo; dum tamen credere non cogamur, aliquid omnipotentem Deum voluiſſe fieri, factumque non eſſe*: ergo planè ſentit Auguſtinus, nullum eſſe actum in diuina voluntate, qui effectum non habeat. 15 *Secundo ex eodem.*

Secundo adducit Proſperum in omnibus Auguſtini diſcipulum, *lib. 2. de vocatione gentium cap. 2. & 3.* vbi prædictas Auguſtini interpretationes admittit, nulla mentione facta actus ineſſicacis. *Et cap. 4. 5. 13. & 19.* eiuſdem libri docet idem Proſper, hanc Dei voluntatem, qua vult omnes homines ſaluos fieri, non eſſe aliud, quam præparationem mediorum ſufficientium, vt ſalui fieri poſſint: *& cap. 25.* his verbis concludit: *Sine igitur nouiſſima contemplentur ſæcula, ſeu prima, ſeu media, rationabiliter, & piè creditur omnes homines ſaluos fieri, Deum velle, ſemperque voluiſſe, & hoc non aliunde monſtratur, quam de his beneficijs, atque prouidentia Dei quam vniuerſis generationibus communiter, atque indifferenter impendit*, &c. ergo ſenſit Proſper, eatenus ſolum Deum deſiderare ſalutem hominibus, quatenus vult illis ſufficientia auxilia: ac proinde non agnoſcit actum aliquem liberum ad æternam reproborum ſalutem prout in ſe terminatum, nec aliquem liberum actum, qui numquam impleatur. *Ex Proſpero.*

Tertio in ſuæ ſententiæ confirmationem expendit verba Chriſoſtomi in fauorem noſtræ ſuperius relata: *Hoc eſt quod mirum in modum cupit, vehementerque deſiderat noſtram ipſorum ſalutem*. Ex quo ſic format argumentum pro ſua ſententia: reſpectu gloriæ prout in ſe, non eſt in Deo vehemens deſiderium, ſed ſimplex affectus; at Chriſoſtomus verba Pauli nomine vehementis deſiderij declarat: ergo ſenſit non ad reproborum ſalutem prout in ſe, ſed ſolum prout in medijs ſufficientibus terminari: ac proinde nullum actum liberum, qui numquam impleatur agnoſcit. Denique in eiuſdem ſententiæ ſuffragium adducit Ambroſium, Anſelmum, & alios, quorum verba non refero; nam ex aliorum explicatione, illorum etiam intelligentia manifeſte conſtabit. 16 *Ex Chriſoſtom. Ex alijs PP.*

Ad hoc argumentum reſpondeo, Auguſtinum in præallegatis locis fuiſſe loquutum de voluntate conſequenti, & efficaci; ſic autem intellecta verba Pauli, vno ex illis tribus modis debent interpretari; alibi verum actum ineſſicacem agnouit, nempè, *libro de Spiritu, & litera cap. 33. & in libro ad articulos falſos ſibi impoſitos*, quorum ſecundus erat, quod Deus nollit omnes ſaluari, cui Auguſtinus his verbis reſpondet: *Sinceriſſimè credendum eſt, atque profitendum, Deum velle, vt homines ſalui fiant, ſi quidem Apoſtolus, cuius iſta ſententia eſt, ſolicitè præcepit, vt Deo pro omnibus hominibus ſupplicetur*. In quibus verbis admittit Auguſtinus ſententiam Apoſtoli in ſenſu vniuerſali completo; cumque, vt arguebam ſupra, in ſenſu proprio nequeant prædicta verba Pauli interpretari, niſi Dei voluntas ad omnium ſalutem prout in ſe terminetur, iam agnoſcit Auguſtinus, voluntatem ad omnium hominum ſalutem prout in ſe terminatam, & conſequenter actum liberum, qui nunquam ſuum effectum ſortiatur. 17 *Auguſt. explicatur.*

Et quidem cum Baſilius fateatur, verba Pauli intelligenda eſſe per diſtributionem completam, pro ſingulis generum, vt ſupra dicebam: vel fateri debet, Auguſtinum talem ſenſum nunquam agnouiſſe, vel alicubi illum tradidiſſe. Vnde tenetur ſoluere argumentum, quod nobis opponit ex mente Auguſtini interpretantis verba Pauli in locis præallegatis in ſenſu limitato, nec plenè vniuerſali. 18 *Inſtans argumentum contra Baſilium.*

Et ex his ad primum, quod ex Proſpero opponit conſtat ſolutio. Ad id, quod ſecundo opponebat *ex cap. 25.* dicatur, collegiſſe Proſperum ex auxilijs ſufficientibus, quæ omnibus impertiuntur, voluntatem de omnium hominum ſalute, non tanquam ex obiecto talis voluntatis, ſed à poſteriori, & tanquam ex eſſe- 19 *Reſp. ad Proſperum.*

Digitized by Google

ex effectu ; cum enim executio medij ſit effectus intentionis finis , rectè ex mediorum ſufficienti collatione , ab effectu colligitur voluntas ad finem prout in ſe terminata , vt arguebam contra Baſilium ſupra.

20 *Ad Chryſoſtom. Ad alios PP.* Ad Chryſoſtomum dico, quod etſi non detur in Deo vehemens deſiderium abſolutum ſalutis omnium hominum in ſe ipſa; bene tamen datur vehemens deſiderium antecedens , & conditionatum. Et ex his ſatis conſtat intelligentia Ambroſij; Anſelmi, & aliorum Patrum , quos in ſuum fauorem adducit, qui ſi aliquando verba Pauli in ſenſu vniuerſali in completo ſunt interpretari, loquuntur de voluntate conſequenti Dei, non excludentes, ſed admittentes potius ſenſum vniuerſalem completum, loquendo de voluntate antecedenti, & inefficaci.

§. III.

Secundum argumentum proponitur, & examinantur varij modi dicendi.

21 *Secundo arguitur ratione.* INſurgit ſecundo contra reſolutionem noſtram Baſilius hac ratione: volitio illa, de qua loquitur Paulus, non terminatur ad omnium ſalutem prout in ſe ipſa, ſed ſolum ad auxilia ſufficientia ad illam; at reſpectu talium auxiliorum eſt efficax diuina voluntas; cum omnibus hominibus impertiatur illa: ergo ex verbis Pauli non rectè colligitur actus liber in voluntate Dei, qui numquam ſuum effectum ſortiatur. Conſequutio eſt legitima. Minor ſupponenda modo. Maior autem probatur; quia ſalus v. c. Iudæ prout in ſe ipſa, vel terminat illam voluntatem vt præciſè poſſibilis, vel vt futura: non primum; quia prout ſic ſolum terminat ſimplicem complacentiam neceſſariam: nec ſecundum; quia futura non eſt: ergo non terminat Dei voluntatem prout in ſe ipſa.

22 *Prima ſolutio.* Huic argumento non vno modo reſpondetur ab his, qui nobiſcum conueniunt. Primo reſponderi poteſt ex doctrina Gabrielis Vazquez *diſp.83.cap.2. num.22.* obiectum illius voluntatis eſſe ſalutem hominum, non vt poſſibilem, nec vt mere futuram, ſed vt futuram futuritione cognita; glorificari enim hominem, inquit Auctor prædictus, conſideratum, ac ſi ita futurum eſſet, non poteſt non Deo placere. *Contra.* Hæc tamen ſolutio ſuſtineri non poteſt: intellectus namque diuinus omnia, vt ſunt, cognoſcit; cognoſcere enim res aliter ac ſunt, eſt imperfectio ſoli intellectui creato poſſibilis, & repugnans diuino: ergo æternam reproborum ſalutem, quæ re vera futura non eſt, non poteſt vt futuram concipere, nec illam vt ſic voluntati diuinæ proponere, & conſequenter gloria vt futura futuritione non vera, ſed cognita, nequit eſſe obiectum prædictæ voluntatis, de qua loquitur Paulus.

23 *Secunda ſolutio.* Secundo reſpondet Herice, volitionem iſtam poſſe conſiderari dupliciter: vel vt volitio eſt: vel vt libera eſt: primo modo inſpecta, immediatè comparatur ad æternam hominum ſalutem in ſe; in ratione autem liberæ, vel ſecundum exercitium libertatis in actu ſecundo comparatur immediatè ad auxilia ſufficientia ad ſalutem, ad illam vero ſolùm mediatè. Ex quo colligit Auctor prædictus, non poſſe dari in Deo actum inefficacem adæquatè, & reſpectu omnis obiecti; bene tamen inadæquatè, & reſpectu alicuius obiecti.

Contra 1 Sed nec iſta ſolutio argumento facto ſatisfacit. Primo, quia vt admittit Herice, ſalus æterna reproborum in ſe immediatè comparatur ad illam volitionem, vt volitio eſt: ergo vel vt poſſibiles, vel vt futura; ſi primum: ergo illam volitionem, vt volitio eſt, terminat neceſſario; & conſequenter erit ſimplex complacentia neceſſaria, quod extra rem eſt. Si ſecundum: ergo terminat immediatè illam voluntatem vt liberam, cuius oppoſitum contendit Herice. Probo hanc conſequentiam ex principijs ipſius in quibus denominatio liberi in diuino decreto ab obiecto deſumitur non neceſſario cum diuina voluntate connexo; at gloria vt futura, eſt obiectum immediatum illius volitionis, vt volitio eſt non neceſſario connexum cum illa: ergo immediatè, & ratione ſui illam conſtituit in ratione liberæ.

24 *Secundo.* Secundo: quia terminatio libera volitionis diuinæ ad reproborum gloriam in ſe, eſt prior terminatione eiuſdem ad auxilia ſufficientia ad illam: ergo nequit in ratione liberè terminatæ ad reproborum gloriam per auxilia ſufficientia conſtitui. Conſequentia tenet. Antecedens autem conſtat ex dictis ſupra contra Baſilium: intentio namque prior eſt electione; atqui volitio illa vt terminata ad gloriam, obtinet rationem intentionis, vt vero terminatur ad ſufficientia media rationem electionis ſortitur: ergo prior eſt terminatio ad ſalutem, quam terminatio ad media ſufficientia ad illam. *Confirmo.* Et vrgetur hoc amplius; quia ad minus intentio nequit eſſe electione poſterior; ſed volitio illa vt liberè terminatur ad gloriam, intentio eſt, vt vero terminatur ad media, eſt electio: ergo nequit ad media immediatè, & ad gloriam mediatè terminari.

25 *Tertio.* Tertio reijcitur, quia in illa incidit in ſententiam Baſilij, quam ſatis iniurioſè reiecerat. Quod probo; nam vel æterna reproborum ſalus terminat illam voluntatem mediatè vt poſſibilis, vel vt futura: non ſecundum; aliàs in ſe ipſa immediatè terminaret. Primum, nec negat, nec in ſuis principijs negare poteſt Magiſter Baſilius: ergo incidit in ſententiam illius. Minor probatur: Baſilius namque admittit actum voluntatis diuinæ primo ad omnipotentiam terminatum, ſecundo ad poſſibilia terminari: ergo negare nequit actum, quo Deus amat auxilia ſufficientia ad ſalutem ſecundo ad illam vt poſſibilem terminari. *Quarto.* Denique reijcitur, quia in iſtius Auctoris ſententia, denominatio liberi in decreto diuino ſumitur ab effectu vt futuro: ergo denominatio liberè volentis non ſolum auxilia ſufficientia, ſed etiam æternam ſalutem, nequit ab auxilijs ſufficientibus vt futuris adæquatè deſumi, ſed etiam à ſalute vt futura; & conſequenter niſi in ipſa rationem aliquam peculiarem inueniat, ſub qua terminet voluntatem illam, non ſoluit argumentum factum.

26 *Tertio. ſolutio.* Tertio alij reſpondent, gloriam vt poſſibilem eſſe obiectum illius voluntatis: nam etſi gloria ſecundum ſe vt poſſibilis terminet complacentiam neceſſariam, comparata vero ad ſubiectum exiſtens, terminare poteſt liberam complacentiam. Solutionem iſtam indicat Alarcon *diſp. 3. cap. 4 num. 5. & 6 & diſp. 6. cap. 3. num. 21.* *Contra 1* Illius tamen inſufficientiam, oſtendo ſic primo: voluntas namque, de qua loquitur Paulus, eſt deſiderium de omnium hominum ſalute in ſe ipſa, vt fatetur Alarcon, & communiter alij; at obiectum deſiderij non eſt res vt poſſibilis, ſed vt futura: ergo gloria vt poſſibilis nequit eſſe obiectum talis voluntatis; & conſequenter ruit iſta ſolutio.

27 *Secundo.* Secundo; gloria vt poſſibilis Petro exiſtenti, non poteſt Deo diſplicere, ex ſuppoſitione exiſtentiæ Petri, ſed neceſſario in illa prout ſic complacet diuina voluntas, ſuppoſita ſententia de amore rerum poſſibilium; at voluntas, de qua loquitur Paulus, eſt libera, nedum abſolutè, ſed etiam ex ſuppoſitione exiſtentiæ Petri; cum per illam ordinetur ad æternam ſalutem, quæ ordinatio potuit non eſſe in Deo, adhuc Petro producto: ergo obiectum illius voluntatis non eſt gloria vt poſſibilis ſubiecto exiſtenti.

Tertio. Tertio, quia quando Deus amat gloriam Petro exiſtenti amore libero inefficaci, vel terminus talis amoris eſt Petrus exiſtens, & gloria poſſibilis, vel ſolummodo gloria poſſibilis: non primum, quia Petrus exiſtens eſt terminus efficacis amoris: ergo non eſt terminus adhuc inadæquatus amoris ſimplicis; nec ſecundum, quia prout ſic terminat neceſſarium amorem: ergo idem quod prius.

28 *Si dicas. Contra.* Si dicas, eſſe gloriam Petri vt poſſibilem, non remotè in vi ſolius omnipotentiæ Dei, ſed proxime in vi auxiliorum ſufficientium, quæ Deus impertitur, vt homo poſſit illam adipiſci. In contrarium obſtat, quod gloria vt poſſibilis in vi auxiliorum ſufficientium ad illam, non amatur in ſe, & immediatè, ſed mediatè in auxilijs ſufficientibus immediatè amatis: ergo vtentes hac ſolutione incidunt in ſententiam Baſilij. Probo antecedens, amor gloriæ vt remotè poſſibilis in vi omnipotentiæ diuinæ, non terminatur immediatè ad illam, ſed media omnipotentia primo terminante: ergo pariter vt poſſibilis proximè in vi auxiliorum ſufficientium, non terminabit immediatè voluntatem diuinam, ſed mediatè, & in alio, nempè in auxilijs ſufficientibus primo terminantibus.

29 *Quarta ſolutio.* Quarto reſpondent alij, gloriam prout in ſe terminare voluntatem illam, non vt purè poſſibilem, nec vt abſolutè futuram, ſed vt futuram ſub conditione, quod non ſtet per homines, nec ſe ſuis peccatis illa reddant indignos. Ita inſinuaui ſupra, longiorem diſcuſſionem ad hunc locum remittens. Diſplicet tamen iſta ſolutio, niſi intelligatur iuxta à nobis dicenda. *Contra 1* Et aduerſus illam oppono ſic primo; Deus vt ſupremus Dominus gloriæ ante præuiſa hominum demerita, & merita eligit efficaciter quoſdam ad gloriam, & voluit alijs efficaciter denegare illam, vt latè probant noſtri Thomiſtæ *infra quæſt. 23. artic. 3.* & conſtat ex illis verbis Pauli ad Romanos *c. 9. Non ex operibus, ſed ex vocante dictum eſt, antequam quidquam boni, vel mali egiſſent, Iacob dilexi, Eſau autem odio habui;* at cum voluntate efficaci excludendi reprobos à gloria ante præuiſa demerita illorum, non eſt compatibilis voluntas conditionata conferendi illis gloriam, ſi per ipſos non ſteterit, vt de ſe eſt manifeſtum: ergo voluntas, de qua loquitur Paulus, non habet pro obiecto gloriam vt futuram, ſub conditione, quod non ſtet per homines.

30 *Secundo.* Secundo, decretum ſubiectiuè abſolutum, & conditionatum obiectiuè ſe ipſo producit effectum, per hoc præciſè, quod purificetur conditio; at voluntas de qua loquitur Paulus, etiam ſi poneretur conditio, nempè hominum non reſiſtentia, non haberet effectum ſe ipſa abſque adiuncta efficaci voluntate gloriæ: ergo non terminatur ad gloriam, ſub prædicta conſideratione futuram. Conſecutio eſt legitima. Maior certa, & minor oſtenditur, voluntas illa eſt voluntas antecedens; vt docet D. Tho. in præſenti articulo in ſolutione ad primum, & cum eo communiter Theologi; at voluntas antecedens non habet effectum, niſi conſequens adiungatur, vt expreſsè docet Angelicus Doctor *in 1. ad Annibaldum diſtinct. 46. artic. 2. ad 2.* ergo voluntas, de qua loqui-

Digitized by Google

loquitur Paulus, non reſpicit gloriam adhuc ſub prædicta conditione futuram.

31 *Tertio.* Tertio; quia alias totum prædeſtinationis negotium in purificatione conditionis conſiſteret; & conſequenter per hoc præcisè, quod Deus decerneret homines adiuuare, ne ſuis peccatis prædictæ voluntati reſiſterent, de facto gloriam conſequerentur, nec efficax electio abſoluta ad gloriam præuiſionem meritorum præcederet; ſed ſolum illa conditionata voluntas; conſequens eſt falſum, vt latè oſtendunt noſtri Thomiſtæ *infra quæſt. 23. artic. 4.* ergo talis voluntas non terminatur ad gloriam, vt futuram ſub prædicta conditione. Probo ſequelam: quia iuxta ſolutionem, quam impugnamus, ex vi voluntatis illius conſtituitur gloria futura ſub conditione, quod non ſtet per homines: ergo purificata conditione, nempè, quod homines ſuis peccatis illi non reſiſterent, ex vi eiuſdem voluntatis erit abſolutè, & infallibiliter futura; conditionatum namque tranſit in abſolutum conditione purificata; & conſequenter per hoc præcisè, quod Deus decernat homines adiuuare, vt ſuis peccatis ſe indignos non redderent, prædeſtinati intelligerentur, & diſcreti à reprobis.

32 *Dices.* Dices: eſto Deus de facto non habuerit decretum conditionatum de conferenda gloria ſub conditione, quod non ſtet per homines; potuit tamen illud habere, & tamen non potuit in prædeſtinationis negotio incipere à medijs merita eligendo, ſed neceſſario præſupponi debuit efficax intentio finis, nempè electio ad gloriam, vt ibidem docent Thomiſtæ: ergo ex eo quod fuerit in Deo de facto prædicta voluntas terminata ad gloriam, vt conditionatè futuram, non rectè colligitur, in electione ad merita ſtetiſſe prædeſtinationis negotium, ab illaque incœpiſſe diſcretionem prædeſtinati à reprobo. 33 *Reſpond.* Reſpondeo, conceſſa maiori, negando minorem; nam etſi electio mediorum efficacium ad gloriam, vt efficacia ſunt, neceſſario ſupponat intentionem efficacem gloriæ, quod Thomiſtæ fatentur; ſi tamen merita non eligantur, vt efficaciter conducentia, ſed ſecundum ſufficientiam, quam habent ad illam, non præſupponunt neceſſario efficacem gloriæ intentionem; cumque hoc contingere potuerit contingere potuit, vt electio à meritis inciperet, & noſtrum argumentum contendit ita contigiſſe de facto, ſi ſemel admittatur, præcisè in Deo voluntas conditionata gloriæ ſub conditione non reſiſtentię hominis; nam tali voluntate ſuppoſita, & purificata conditione, nempè, quod homines non reſiſterent, redderetur gloria abſolutè futura: vnde in non reſiſtendo, prędeſtinationis negotium conſiſteret, & per non reſiſtentiam prædeſtinatus à non prædeſtinato differret.

§. VLTIMVS.

Traditur, & defenditur vera ſolutio.

34 *Vera ſolutio.* His omiſſis, ſolutio, quam veriorem reputo, huius difficultatis eſt, quam tradidere Patres Salmanticenſes *in præſenti diſp. 4. dub. 3. num* 26. & Marcus de la Serra *circa iſtum articulum*, ſequuti Magiſtrum Albelda *diſp. 56. ſect. 3. num. 37.* voluntatem illam terminari etiam ad reproborum gloriam in ſe, non vt purè poſſibilem, ſed vt futuram, non quidem futuritione completa, & perfecta, ſed imperfecta, & inchoata. *Notatur primo.* Quam vt intelligatis, eſt aduertendum primo, rerum futuritionem à cauſis deſumi, non vt præcisè in actu primo conſideratis, à quibus prout ſic poſſibilitas illarum deſumitur, ſed vt determinatis ad præſtandam illis exiſtentiam.

35 *Notatur ſecundo.* Aduerto ſecundo, hanc determinationem duplicem eſſe poſſe, vnam perfectam, & imperfectam, & inchoatam illam: illa in cauſis ſecundis inuenitur, vt præuentis, aut præueniendis efficaci auxilio infallibiliter cum futuritione effectus connexo, & in prima cauſa, nempè voluntate diuina vt per decretum efficax noſtro intelligendi modo determinata. Secunda vero inuenitur in cauſis ſecundis, vt munitis auxilijs ſufficientibus, & in cauſa prima, vt per actum liberum inefficacem obiectum amante; cumque iſta conſideratio non ſit cauſæ primæ, & ſecundæ vt omnino indifferentibus, ſed vt iam ſunt aliquomodo determinatæ; conſequens fit, quod ab illis prout ſic deſumi poſſit denominatio, non præcisè poſſibilitatis, ſed aliqualis futuritionis, licet quia talis determinatio efficax non eſt, & completa, nequeat ab illis prout in tali ſtatu rerum futuritio deſumi.

36 *Reſp. ad argumentum.* Ad rem ergo veniendo, gloria reproborum terminans actum voluntatis diuinæ liberæ inefficacis, eſt imperfectè, & inchoatè futura; quia per talem actum diuina voluntas, quodammodo ad illius productionem afficitur, & ex tali intentione oriuntur ſufficientia media, quibus voluntas hominum aliqualiter ad illam manet determinata; licet quia hæc determinatio tam in cauſa prima, quam in cauſa ſecunda efficax, & perfecta non eſt, non ſit perfectè, & completè futura: vnde gloria terminat voluntatem prædictam, vt inchoatiuè, & imperfectè futura. Ex quo inferre non licet, reprobos de facto eſſe glorificandos: quia licet id, quod futurum eſt perfectè, & completè ſit aliquando verum, quod de facto ſit; de illo vero quod imperfectè ſolum, & inchoatiuè eſt futurum, neceſſarium non eſt, quod aliquando verificetur eſſe præſens.

Verum contra ſolutionem iſtam obijcies ſic primo, æterna reproborum ſalus ex vi illius voluntatis nullam accipit mutationem: ergo incapax eſt ad actum liberum terminandum. 37 *Obijcies primo.* Patet conſequentia: quia actus liber petit aliquam mutationem; cumque non ſit poſſibilis ex parte Dei, neceſſario requiritur ex parte obiecti terminantis illum. Reſpondeo, quod *Reſpond.* etſi phyſicè non moueatur, obiectiuè tamen mutatur, quatenus cum antea indifferens eſſet ad futuritionem imperfectam, atquę negationem illius, redditur ex vi illius voluntatis inchoatiuè determinatè futura; quod autem obiectiua mutatio ad liberum actum terminandum ſufficiat, conſtat in futuris conditionatis.

Obijcies ſecundo: auxilia ſufficientia, quæ oriuntur ex illa voluntate ſaluandi omnes homines relinquunt voluntatem indifferentem, vt aſſequantur, vel non aſſequantur ſalutem: ergo ex vi illorum; & conſequenter ex vi etiam intentionis, ex qua originantur, etſi reddatur gloria proximè poſſibilis, non tamen redditur vllo modo futura. 38 *Obijcies ſecundo.* Probo hanc conſequentiam; quia futuritio rei deſumi non poteſt à cauſis omnino indifferentibus, vt ſit, & non ſit. Reſpondeo, diſtinguendo antecedens: relinquunt illam indifferentem, quoad inclinationem, nego antecedens: quoad aſſequibilitatem, concedo antecedens, & diſtinguo conſequens: non redditur futura perfectè, & completè, concedo conſequentiam inchoatiuè, & imperfectè, nego conſequentiam. *Reſpond.* Itaque ſicut voluntas auxilio ſufficienti munita, manet indifferens, quoad elicientiam ad actum, & negationem actus, quoad inclinationem autem, determinatè reſpicit actum; quia auxilium ſufficiens determinatè inclinat in actum, ita: ſimiliter ex vi auxiliorum ſufficientium, quæ oriuntur ex illa intentione, homo, quoad inclinationem determinatè reſpicit æternam ſalutem, etſi quoad aſſecutionem, & veluti elicientiam indifferens ſit ad gloriam, & illius carentiam, & hæc eſt ſufficiens vt ex vi illorum reddatur gloria inchoatiuè futura, & ſi non perfectè, & completè.

39 *Dices.* Sed dices, ſequi ex hac ſolutione, eſſe debitam gloriam alicui ex hominibus *vagè* ex vi generalis prouidentiæ Dei; conſequens eſt falſum: aliàs prædeſtinatio ſpecialis prouidentia non eſſet: ergo deſerenda ſolutio. Probatur ſequela, voluntati potenti proximè, & aliàs inclinatæ ad operandum bonum, debetur in aliquo indiuiduo efficax concurſus ad operandum illud: quo circa prædictus concurſus, ſpecialis gratia non eſt *vt 1. 2. quæſt. 109. artic. 2.* contra Vazquez docet maior pars Theologorum: ergo ſi homo ex vi auxiliorum ſufficientium, quæ oriuntur ex tali voluntate, potens, & inclinatus redditur ad aſſequutionem ſalutis, debitus erit alicui in indiuiduo concurſus efficax ad actualem eius aſſequutionem.

40 *Reſpond.* Reſpondeo, negando ſequelam. Ad cuius probationem, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam. Cuius ratio eſt; quia inclinatio auxiliorum ſufficientium non eſt primo ad gloriam, ſed ad exercitium bonorum actuum, & præceptorum ad impletionem; vt autem inclinatio aliqua fruſtranea non ſit, ſufficit; quod in aliquo indiuiduo reducatur ad aliquem actum ex illis, qui intra terminum primarium ſuæ inclinationis continentur: non vero requiritur, quod ad perfectiſſimum terminum in aliquo indiuiduo reducatur: vnde concurſus ad aliquem actum debitus eſt: ſecus vero concurſus, quo finem perfectiſſimum aſſequatur.

41 *Tertio obijcies.* Tertio principaliter argumentari poſſumus contra iſtam ſententiam: Deus ante præuiſa hominum demerita voluit efficaciter quibuſdam denegare gloriam: ergo reſpectu illorum non datur in Deo libera volitio terminata ad gloriam in ſe. Antecedens ſuppono; & conſequentia probatur: Tum, quia voluntas iſta ſuperfluit, ſemel prima conceſſa. Tum etiam: quia vtraque voluntas eſt de eodem obiecto, eodem modo ſe habente, ergo ſunt inter ſe incompatibiles. Tum denique, quia aliàs prima eſſet in Deo aliquomodo involuntaria, quod diuinæ perfectioni repugnat. Probatur ſequela, volens proijcere merces in mare tempeſtate ſuborta, etſi proijciat voluntariè ſimpliciter, ſecundum quid tamen involuntarius eſt; quia talis proiectio eſt contra voluntatem inefficacem, quam habet conſeruandi illas: ergo volitio, quam Deus habet excludendi quoſdam à regno, erit involuntaria ſaltim ſecundum quid, ſi ſemel admittitur voluntas contraria inefficax, terminata ad illorum gloriam in ſe.

42 *Reſp. ad 1. conſequentiæ prob.* Reſpondeo, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam. Ad primam probationem, nego antecedens: quia ex illa voluntate conceduntur omnibus auxilia ſufficientia ad ſalutem; non autem ſuperfluit, quod homo poſſit ſalutem adipiſci, & ſi de facto non conſequatur illam. *Ad 2.* Ad ſecundam, nego antecedens: quia licet ſint de eodem obiecto materialiter ſumpto, verſantur tamen circa illud ex diuerſo motiuo, inefficax ex motiuo oſtendendi ſuauitatem prouidentię, & magnitudinem miſericordię ſuę, ordinando homines ſaltim quoad ſufficientiam ad ſupernaturalem, & indebitum finem: efficax vero terminatur ad

negatio-

Digitized by Google

negationem gloriæ ex motiuo oſtendendi ſupremum dominium, quatenus concedendo quibuſdam gloriam, & alijs illam denegando, manifeſtat nulli illam debere.

43 *Ad 3.* Ad tertiam, negatur ſequela. Ad cuius probationem conceſſo antecedenti, nego conſequentiam; & ratio diſcriminis eſt, quia proijciens merces in mare, id circo in voluntarius eſt, ſaltim ſecundum quid: quia proijcit ob impotentiam ſaluandi vitam, niſi illas proijciat: vnde ex metu vitam amittendi, operatur; metus autem in voluntarium cauſat ſaltim ſecundum quid, vt docetur 1. 2. *quæſt.* 6. Deus autem non ideò vult reprobis denegare gloriam: quia non poſſit illos ſaluare, ſed quia cum omnes ſaluare poſſit, vt ſe oſtendat ſupremum gloriæ dominum, quoſdam ad illam efficaciter eligit, & alios efficaciter ab eadem excludit.

44 *Infertur 1. ex dictis.* Ex dictis in diſcurſu huius diſputationis, colligo primo, voluntatem antecedentem, eſſe illam, quæ erga obiectum verſatur, non vt veſtitum omnibus circumſtantijs, cum quibus executioni debet mandari; conſequentem vero, quæ obiectum inſpicit, vt omni ſua circumſtantia veſtitum, v. c. voluntas, quam Deus habet ſaluandi reprobos, eſt voluntas antecedens gloriæ; quia tendit ad illam ſecundum ſe, non attentis omnibus circunſtantijs; & quia conſideratio illius ſecundum ſe, eſt prior, & veluti antecedens conſiderationem eiuſdem ſecundum omnes eius circunſtantias: id circo dicitur antecedens voluntas; voluntas vero, qua efficaciter vult illos excludere a gloria, eſt voluntas conſequens; quia omnes circunſtantias attendit, maioris ſcilicet conducentiæ ad manifeſtationem attributorum Dei.

45 *Dices.* Si dicas, electio efficax prædeſtinatorum ad gloriam, eſt voluntas conſequens; & tamen non reſpicit gloriam cum omnibus circunſtantijs, cum quibus de facto eſt executioni mandanda: ergo deficit prædicta explicatio. Probatur minor, gloria de facto eſt concedenda adultis per modum coronæ; at voluntas illa non tendit ad gloriam per modum coronæ, vt probabiliter docent plures Thomiſtæ: ergo non terminatur ad illam vt veſtitam omnibus circunſtantijs, quibus de facto executioni mandatur.

46 *Reſp.* Reſpondeo, conceſſa maiori, negando minorem. Ad illius probationem, conceſſa maiori, & omiſſa minori, diſtinguo conſequens: non inſpicit gloriam cum omni circunſtantia ex pertinentibus ad ordinem intentionis, nego conſequentiam: ex non pertinentibus ad talem ordinem, concedo conſequentiam: itaque in illorum Theologorum ſententia, id circo in illa voluntate intentiua non relucet gloria vt corona; quia ratio coronæ, merita præuiſa ſupponit, ac proinde ad ordinem intentionis, qui merita præcedit, non ſpectat: vnde, & ſi vt ſic ab electione non attingatur, non ſequitur non attingi gloriam cum omni circunſtantia ex his, quæ ad intentionis ordinem ſpectare poſſunt.

47 *Infertur ſecundo.* Colligo ſecundo, prædeſtinatum exiſtentem in peccato mortali odio habere Deum, odio antecedenti, illum vero amare conſequenti, & efficaci amore, probatur vult illi damnationem æternam voluntate antecedenti: ergo odio illum habet antecedenti odio. Probo antecedens, hominem exiſtentem in peccato damnari, eſt bonum quoddam amabile a Dio: ergo de facto amatur ab ipſo; at non conſequenter, & efficaciter; cum de facto damnandus non ſit: ergo inefficaciter, & antecedenter.

48 *Infertur tertio.* Colligo tertio, voluntatem, qua Deus omnes homines vult ſaluos fieri, eſſe conditionatam, ſolum quo ad nos, & ex parte noſtri modi concipiendi, quatenus nos voluntatem diuinam ita ad reproborum gloriam affectam concipimus, quod ſi negatio illius ad altiores fines non conduceret, Deus omnes vellet ſaluari. Re tamen vera, prædicta voluntas eſt abſoluta, tam ex parte obiecti, quam ex parte actus, vt ex impugnatione quartæ ſolutionis ſecundi argumenti colligitur. Et hæc de iſta Diſputatione.

DISPVTATIO LIII.

An ex eo quod Deus aliquid in tempore inciperet velle, vel à libera volitione deſiſtat, phyſica mutatio inferatur in illo?

§. I.

Rationes dubitandi propoſita, referuntur variæ ſententiæ.

1 *Certum ab incerto ſeparatur.* IN qua diſputatione vnum tanquam certum ſupponimus, & alterum in diſcrimen vocamus: quod ſupponimus eſt, Deum non poſſe aliquid in tempore velle de nouo, nec à decreto ſemel ab æterno habito poſſe in tempore deſiſtere: quam ſuppoſitionem omnes Theologi tamquam fide creatam admittunt contra Ioannem Antonium Delphinum, *lib. de rerum euentu pag.* 23. vt refert Arrubal *diſp.* 61. *cap.* 1. etſi Pater Herice *diſp.* 20. *cap.* 1. illum ad ſanum ſenſum conetur adducere; quidquid tamen de illius mente ſit noſtra ſuppoſitio ex pluribus Sacræ Paginæ teſtimonijs colligitur, Numerorum 23. *Non eſt Deus quaſi homo, vt mentiatur, nec vt filius hominis, vt mutetur* Prouerbiorum 19. *Multæ cogitationes mortalium; voluntas autem Domini in æternum manet.* *Prob. ex Sacra Pagina 1.*

2 *Secundo.* Ac denique Malachiæ 3. *Ego Deus, & non mutor*, in quibus verbis vbi nos legimus, *ego Deus*, in Hebræo habeatur, *Iehoba*, quod ſignificat fontem eſſendi, ſcilicet, ipſum eſſe omnino immutabilem; vbi autem legimus, *& non mutor*, in Hebræo habetur, *Quod ad*, quod ſignificat non eſſe inconſtantem: ita quod modò velit aliquid, à cuius volitione poſtea deſiſtat: de quo videatur Pater Ribera ſuper illum locum. Ac ſi Propheta diceret iuxta Hebraicam lectionem, Deum in ſuis decretis id circo inconſtantem non eſſe, ita vt illa poſſit mutare; quia illius ſubſtantia eſt omnino immutabilis, quæ eſt ratio Diui Thomæ in præſenti articulo; vbi ex immutabilitate ſubſtantiæ diuinæ, voluntatis immutabilitatem demonſtrat. Hoc ita præmiſſo, quod in diſſidium vertimus eſt, an ex eo quod Deus in tempore inciperet velle, vel à libera volitione ceſſaret, phyſica mutatio in ipſo ſequatur, vel per oppoſitum, ex phyſica immutabilitate diuina; rectè, & immediatè inferatur, id non poſſe contingere?

3 *Ratio dubitandi proponitur.* Ratio dubitandi, eaque non leuis, deſumitur ex his, quæ ſupra diximus agentes de actu libero Dei: nam actus liber, vel addit ſupra neceſſarium, ſolam denominationem extrinſecam ab obiecto, vel actione illius productiua deſumptam, vel ſolum reſpectum rationis, vel terminationem intrinſecam indefectibilem ſub conceptu entitatis, & defectibilem ſub conceptu terminationis, vel nihil: quidquid horum dicatur, non colligitur phyſica mutatio, ex eo quod Deus aliquid incipiat in tempore velle, aut à libera volitione deſiſtat: ergo ex eo quod incipiat velle, vel deſiſtat à volitione, non mutabitur Deus. Minor quoad primam, & ſecundam partem nota videtur. *Minor quoad 1. & 2. partem probatur 1.* Tum, quia abſque phyſica ſui mutatione ſuſcipit denominationem extrinſecam, & reſpectum rationis Domini, & Creatoris: ergo & extrinſecam denominationem, ſeu reſpectum rationis volentis abſque phyſica ſui mutatione de nouo ſuſcipere poterit. *Secundo.* Tum etiam, quia mutatio phyſica, ex noua acquiſitione, ſeu deperditione formæ realis intrinſecæ petit prouenire: ergo ex noua acquiſitione denominationis extrinſecæ, ſeu reſpectus rationis, phyſica mutatio inferri non poteſt.

4 *Quoad 3. partem probatur minor 1.* Quod tertiam verò partem ex ibidem dictis oſtenditur primo: quia ab æterno potuit Dei voluntas libera terminatione carere; & tamen habere non potuit alietatem intrinſecam realem: ergo etiam ſi in tempore ab illa deſiſteret, vel illam acquireret, phyſica mutatio, ſeu intrinſeca alietas non inferretur. *Secundo.* Secundo, quia vt ibi aſſeruimus, ad mutationem, & alietatem phyſicam requiritur tranſitus de non eſſe ad eſſe, ſeu de eſſe ad non eſſe formæ intrinſecæ ſub conceptu entitatis: ergo ſi præciſè addatur, vel tollatur de nouo terminatio libera ſub conceptu terminationis, phyſica mutatio non ſequitur. *Si dicat.* Si forte dicatur, non poſſe ſuperaddi, aut deperdi de nouo terminationem liberam ſub conceptu terminationis, quin ſuperaddatur, vel amittatur ſub conceptu entitatis. *Contra.* In contrarium in hunc modum objicio. Potuit in in *nunc* æternitatis, non eſſe terminatio intrinſeca libera ſub terminationis conceptu, quin de eſſe potuerit ſub conceptu entitatis: ergo poterit etiam in tempore incipere, vel deſinere eſſe ſub priori conceptu, quin ſub ſecundo incipiat, vel deſinat eſſe. *Quoad vltimã partem probatur minor.* Denique quoad vltimam partem ſuadetur, mutatio namque eſt tranſitus de non eſſe ad eſſe reale, & intrinſecum, & intrinſecè ſuper additum: ergo ſi actus liber nihil addit ad actum neceſſarium, ex eo quod Deus de nouo ſuſcipiat denominationem liberè volentis, non infertur in ipſo phyſica mutatio.

5 *Prima ſententia.* Quo argumento conuicti plures Theologi in negatiuam ſententiam inclinant, docentes, ex temporali variatione decretorum in Deo, non ſequi immediatè phyſicam mutationem. Ita Pater Molina *ſupra q.* 14. *art.* 15 *ad* 2. *arg.* & P. Suarez *diſp.* 30 *Metaphyſica ſect.* 9. quibus alij Moderniores adhærent. In aſſignanda autem ratione, cur ſcilicet Deus non poſſit incipere velle aliquid in tempore, vel à libera volitione deſiſtere, inter ſe non conueniunt. *Mens Molina.* Molina id ſibi perſuadet ex eo quod, quamuis non inferatur phyſica mutatio, ſequi tamen viciſitudinis obumbratio, quæ non minus quam mutatio, diuinæ naturæ repugnat, iuxta illud Iacobi 2. *Apud quem non eſt tranſmutatio, nec viciſitudinis obumbratio.*

6 *Mens P. Suarez.* Suarez vero ad veritatem proximius accedens, id alia ratione ſuadet: quia nimirum ex tali variatione colligitur inconſtantia in decretis, quæ eſt imperfectio moralis; cumque voluntati phyſicè immutabili omnis moralis imperfectio repugnet, per mediatas conſequentias infertur, non fore voluntatem diuinam phyſicè immutabilem; ipſum ſequuntur Machin circa *artic.* 3. *diſp.* 31. *ſect.* 9. & Faſolis in præſenti eadem vtentes ratione. Quod autem inconſtantia in Dei voluntate inferatur, in hunc modum oſtendunt: Deus namque circa quodlibet obiectum ab æterno cognitum, & diuinæ voluntati propoſitum, non potuit manere ſuſpenſus, quoad velle, vel nolle, ſed neceſſario habuit, vel actum volitionis, quo illius exiſtentiam decreuit, vel

Digitized by Google

nolitionis, quod decreuit non eſſe: ergo vel *nunc* æternitatis, quo decreuit fore, prænouit ſe deſtitutum à tali decreto, vel non: ſi hoc ſecundum dicatur, imperfectio maxima diuinæ cognitioni attribuitur: ſi primum, ſequitur, *tunc* in efficaciter decreuiſſe, quod imperfectio eſt. Tum etiam ſe geſiſſe inconſtanter, decernendo aliquid *tunc*, cuius oppoſitum poſtea decreturum prænouit, vel ad minus à tali decreto poſtea ceſſaturum, quod imperfectio maxima adhuc in humanis ſolet cenſeri.

§. II.

Eligitur, & probatur vera ſententia.

7 *Secunda ſententia, quæ eſt noſtra concluſio. Albelda. Salm. Serra. Arauio. S.Th.* SEcunda, & verior ſententia oppoſitum docet, affirmans, ex eo quod Deus aliquid in tempore inciperet velle, vel à libera volitione ceſſaret, ſequi immediatè phyſicam mutationem in ipſo, & conſequenter ex phyſica immutabilitate diuina rectè concludi, non poſſe libera decreta variari, nec in tempore incipere, vel deſinere eſſe. Ita noſter Albelda, Patres Salmanticenſes, Marcus de la Serra circa iſtum articulum, Illuſtriſſimus M. Araujo *lib.* 12. *Metaphyſica quaſt.* 4. *artic.* 2. *in ſolutione ad.* 3. Et Recentiores Thomiſtæ in præſenti, *& ſupra quaſt.* 14. *artic.* 15. eam docuit Angelicus Doctor *primo Contra Gentes cap.* 83. *de veritate quaſt.* 23. *artic.* 4. *ad* 2. *& in hac quaſt. ſupra artic.* 2. In quibus locis, & alibi ſæpè docet Doctor Angelicus, Deum de neceſſitate velle creaturas, non abſolutè, ſed ex ſuppoſitione ratione ſuæ immutabilitatis, & in præſenti articulo, vbi ex immutabilitate diuina colligit non poſſe Dei voluntatem incipere velle de nouo, aut à volitione deſiſtere. Qua ratione vſus eſt *Aug.* D. Auguſtinus *lib.* 12. *confeſſ. cap.* 5.

8 *Prob.* 1. *ratione D.Th.* Et ſuadetur primo ratione D. Thom. in præſenti articulo ad hanc formam redacta; quod voluntas incipiat aliquid velle de nouo, aut à volitione deſiſtat, ſolum prouenire poteſt, vel ex hoc, quod incipiat ſibi eſſe conueniens, & bonum, quod bonum, & conueniens non erat, vel ex hoc, quod de nouo, vt bonum cognoſcat, quod prius vt bonum non cognoſcebat: primum arguit phyſicam mutationem in diuina ſubſtantia: ſecundum in eius cognitione: ergo immediatè ſequitur phyſica mutatio in Deo ex hoc, quod aliquid incipiat in tempore velle, aut à libera volitione deſiſtat. Conſequutio tenet. Maior ex eo conſtans videtur, quod voluntas verſatur circa bonum cognitum tanquam circa proprium obiectum: ergo nouitas volitionis, aut ex nouitate cognitionis eius debet prouenire. Minorem pro ſecunda parte ſupponit Angelicus Doctor ex dictis *ſupra quaſt.* 14 *artic.* 5. Pro prima vero illam explicat, & oſtendit exemplo illius, cui incipit eſſe conueniens ad ignem ſedere; cum tamen prius diſconueniens eſſet; quod non aliunde prouenit, niſi quia mutatus eſt de calido in frigidum: homini etiam irato bona apparet inimici vindicta: cui tamen iam pacato diſconueniens apparet.

9 *Reſp.* 1. Reſpondebis primo ex Valencia *in præſenti punct.* 4. *aſſertione* 3. Suarez *vbi ſupra num.* 57. Vazquez in commentario huius articuli, & alijs Recentioribus, quibus ratio iſta D. Thomæ non placet, falſam eſſe maiorem, nec in illa numerari omnes cauſas, ob quas poteſt voluntas incipere de nouo, poteſt namque id contingere ratione libertatis inuariato bono, & cognitione illius; ſicut namque adhuc bono cognito, & voluntati vt tali propoſito, poteſt voluntas ob ſuam libertatem non prorumpere in amorem illius; ita etiam poterit abſque nouitate cognitionis, aut boni nouiter incipere illud amare.

10 *Contra.* Sed contra; nam licet imprudens voluntatis mutatio abſque nouitate boni, aut cognitionis eius poſſit euenire; illa tamen, quæ ſecundum prudentiam debet fieri, non niſi bono, aut illius cognitione veriata, prouenire poteſt: ergo ſuppoſita, vt debet ſupponi, ſumma Dei prudentia in volendo, omnes cauſas aſſumit Angelicus Doctor; & conſequenter rectè concludit, ex veriatione decretorum in Deo ſequi phyſicam mutationem in ipſo.

11 *Dices.* Dices, abſque vlla imprudentia poſſe contingere veriationem decreti, ſeu volitionis liberæ propter bonum, quod in exercitio libertatis inuenitur: quin nec in bono amato, nec in illius cognitione aliqua variatio intercedat. *Contra* 1. Sed contra, & ſuppono, id potuiſſe contingere dupliciter: vel ſuſpendendo decretum, v. c. futuritionis Petri vſque ad tempus: vel decreto exiſtente ab æterno, ceſſando in tempore ab illo. Hoc ita ſuppoſito, dupliciter aduerſus iſtam ſolutionem inſurgo, primo: quia in ſuſpenſione decreti vſque ad tempus, & in ceſſatione temporali ab illo, potius negatio exercitij libertatis, quam libertatis exercitium inuenitur: ergo in hoc, quod eſt in tempore incipere velle, aut à volitio deſiſtere, nulla ratio boni, vt poſſit Deus prudenter ſe gerens nouiter incipere velle, aut à volitione deſiſtere inuenitur.

12 *Secundo.* Secundo, aut exercitium libertatis diuinæ per decretum poſitiuum productionis, v. c. Petri, aut per ceſſationem ab illo, incipit in tempore eſſe bonum, & conueniens Deo, aut fuit bonum ab æterno; non tamen prout ſic cognitum niſi in tempore; aut denique ab æterno fuit bonum, & cognitum, ob libertatem tamen, vſque ad tempus non habitum; ſi primum, & ſecundum, phyſica mutatio ſequitur in ſubſtantia, vel in cognitione diuina, vt ſupra arguebamus: ſi tertium, ſequitur dilationem decreti, aut ceſſationis ab illo vſque ad tempus, irrationabilem, & imprudentem eſſe; cum abſque rationabili cauſa ponatur: ergo decretorum variatio prudens eſſe non poteſt, niſi vel in bono, vel in eius cognitione aliqua variatio contingat.

13 *Reſp.* 2. Reſpondebis ſecundo, non ſequi mutationem phyſicam in Deo ex eo quod in tempore incipiat cognoſcere bonitatem obiecti exiſtentis; cum namque cognitio intuitiua obiecti futuri, non ſuperaddat ſupra cognitionem neceſſariam rerum poſſibilium, niſi ſolum reſpectum rationis, aut denominationem extrinſecam; conſequens fit, quod ex illius temporali inceptione, non ſequatur phyſica mutatio. *Contra* 1. Sed contra primo; nam iudicium regulans primam volitionem liberam Dei, non eſt liberum, ſed neceſſarium; at cognitio neceſſaria non poteſt in tempore incipere abſque phyſica Dei mutatione, vt omnes fatentur: ergo loquendo de prima libera volitione, non poteſt in tempore incipere abſque phyſica mutatione cognitionis diuinæ. Patet conſequentia: nam prima libera volitio non poteſt incipere abſque nouitate in bonitate obiecti, vel in cognitione regulante illam; cumque de alijs volitionibus liberis eadem ratio ſit ac de prima: conſequens fit, quod nulla libera volitio diuina in tempore incipere poſſit abſque phyſica mutatione iudicij.

14 *Secundo.* Secundo, nam etſi cognitio libera ſupra neceſſariam non addat, niſi ſolum reſpectum rationis, talis reſpectus non poteſt reſultare de nouo, niſi vel in entitate cognitionis diuinæ, vel in termino, & obiecto cognito nouitas, & variatio intercedat; at nequit in tempore obiectum cognitionis diuinæ, vt eſt illius obiectum incipere: ergo noua reſultantia reſpectus exigit variationem intrinſecam in entitate cognitionis. Conſequentia tenet. Maior eſt certa: reſpectus namque non poteſt incipere eſſe, niſi ad inceptionem, aut variationem alicuius extremi. Minor autem probatur ratione D. Thomæ *ſupra quaſt.* 14. *art.* 15. in ſolutione ad primum; id namque, quod in Deo continetur, inuariabiliter continetur: nam ſicuti vnumquodque recipitur ad modum recipientis: ita etiam contineri debet ad modum continentis: vnde cum Deus inuariabilis ſit, quidquid continetur in illo, inuariabiliter continetur; at cognitio diuina terminatur ad obiectum creatum, vt contentum in Deo; cognitio namque fit per hoc, quod cognitum eſt in cognoſcente: ergo obiectum diuinæ cognitionis, vt eſt obiectum eius, variationem non ſuſcipit; & conſequenter reſpectus ille nouiter reſultare non poteſt propter variationem obiecti.

15 *Reſp.* 3. Denique reſpondebis, poſſe obiectum creatum incipere in tempore eſſe bonum Deo, abſque variatione in ſubſtantia diuina, per variationem ſui; cum namque in creaturis poſſibilibus, non ſit bonitas ſufficiens ad terminandam voluntatem diuinam; ſed ſolum in illis prout exiſtentibus: & exiſtentiam recipiant in tempore; conſequens fit, quod etiam in tempore bonitatem recipiant, ac proinde incipiant eſſe bonæ abſque variatione in ſubſtantia diuina. *Contra.* Sed contra, etſi obiectum creatum incipiat eſſe bonum in ſe in ordine ad propriam menſuram, non tamen incipit in tempore eſſe bonum in ſe, in ordine ad menſuram æternitatis, vt à Thomiſtis docetur *ſupra quaſt* 14 *art.* 13. Noſque fusè oſtendimus diſputatione 41. at voluntas diuina non terminatur ad bona creata, prout in ſe bona per ordinem ad propriam menſuram, ſed vt in menſura æternitatis contenta: ergo non incipiunt eſſe bona in ſe, prout ſunt obiecta voluntatis diuinæ: & conſequenter ſi incipiunt eſſe bona, & conuenientia Deo, erit per variationem ſubſtantiæ diuinæ.

16 *Secundo ſuadetur noſtra concluſio.* Secundo principaliter ſuadetur iſta ſententia; vt denominatio liberè volentis incipiat de nouo, neceſſario requiritur, aut variatio intrinſeca in entitate volitionis diuinæ, aut nouitas, & variatio in obiecto, atqui in obiecto volitionis liberæ Dei, prout eſt obiectum illius, nequit eſſe in tempore nouitas, & variatio: ergo neceſſario requiritur variatio intrinſeca in entitate volitionis diuinæ. Conſequutio tenet: maior certa videtur.

Minorē probat Vazq. & alij. Minorem autem probat Vazquez in commentario huius articuli, Arrubal *diſp.* 61. *cap.* 2. quia obiectum creatum, & operatio Dei non ſunt fundamentum habitudinis, & denominationis liberæ voluntatis diuinæ ſecundum exiſtentiam præſentem, ſed ſecundum exiſtentiam futuram; at quamuis incipiant de nouo ſecundum exiſtentiam præſentem, non tamen incipere, aut variari poſſunt ſecundum exiſtentiam futuram, quia quod eſt in tempore, neceſſario ab æterno eſt futurum: ergo denominatio liberè volentis in Deo incipere nequit ob mutationem, & nouitatem obiecti creati.

17 *Hæc probatio deſeritur* 1. Hæc tamen probatio parum roboris habet:tum, quia obiectum creatum futuritionē accipit à decreto diuino: quo circa pro priori ad decretum non poteſt intelligi rerum futuritio, vt latè probant noſtri Thomiſtæ *ſupra q.* 14. *art.* 13. & Nos fusè oſtendimus diſput. 41. ergo probare, quod decretum non poſſit incipere in tempore, quia futuritio rerum debet eſſe ab æterno, eſt idem ac ſuadere, non poſſe decretum incipere in tempore; quia neceſſario exiſtit ab æterno. *Secundo.* Tum etiam: nam ſequitur, poſſe voluntatem diuinam

Digitized by Google

uinam incipere in tempore velle exiſtentiam præſentem. Probo ſequelam: nam denominatio liberè volentis exiſtentiam præſentem, non ſumitur ab ipſa vt futura, ſed vt præſenti: ergo cum in illa vt præſenti cognoſcant mutationem Authores prædicti; tenentur admittere, potuiſſe voluntatem diuinam incipere velle exiſtentiam rerum præſentem.

18 *Minor prob.* 1. Quare omiſſa hac probatione, aliter prædicta minor ſuadetur. Primò, quia bonitas creata non terminat volitionem diuinam, vt exiſtens in propria menſura, ſed in menſura ſuperexcedenti, nempè in æternitate; at vt in æternitate contenta, nullam accipit variationem, aut ſucceſſionem, vt docetur à Thomiſtis *ſupra quæſt.* 14. *art.* 13. ergo vt eſt obiectum volitionis diuinæ; nullius variationis eſt capax.

Secundo. Secundo, quia eſt obiectum volitionis liberæ, vt cognita à Deo; atqui omnis bonitas creata in tempore exiſtens, ab æterno eſt cognita à Deo, nec poteſt in tempore de nouo cognoſci, vt docet D. Thom. *ſupra quæſt.* 14 *art.* 15. & paulò ante probauimus; quia aliàs Dei cognitio in ſua entitate variationem ſuſciperet: ergo vt obiectum volitionis liberæ nequit variationem ſuſcipere.

§. III.

Aliæ ſententiæ impugnantur.

19 *Sententia Molinæ reijcitur* 1. Denique ſuadetur noſtra reſolutio, euertendo duas ſententias ſupra relatas: & in primis ſententia Molinæ deficit propter duo. Tum, quia inter mutationem, & viciſitudinis obumbrationem abſque fundamento diſtinguit; cum pro eodem accipiantur à Patribus, vt conſtat ex Gregorio *lib.* 12. *Moralium cap.* 17. illis verbis: *Ipſa enim mutabilitas vmbra eſt, quæ quaſi obſcuraret lucem, ſi hanc per aliquas viciſitudines permutaret; ſed quia in Deo mutabilitas non venit, nulla eius lumen vmbra viciſitudinis intercidit.*

Secundo. Tum etiam: nam viciſitudinis obumbratio, vel eſt mutatio denominationis extrinſecæ, aut reſpectus rationis, vel eſt mutatio intrinſecæ entitatis: ſi hoc ſecundum dicatur, iam erit idem quod mutatio phyſica; ſi primum, reſtat Molinæ rationem reddere; cur alias extrinſecas denominationes, & reſpectus rationis poſſit Deus ſuſcipere in tempore, & non iſtam liberè volentis.

20 *Sententia Suarez reijcitur* 1. Secundus modus dicendi reijcitur primo, quia eſt ſententia ſatis probabilis, voluntatem diuinam ab omni actu libero potuiſſe manere ſuſpenſam: ergo Suarez in ſententia appoſita fundans immutabilitatem voluntatis diuinæ rem certam ad principia incerta reducit.

Secundo. Secundo: nam eſto mutare in tempore decretum ſemel ab æterno habitum, inconſtantia ſit; quod autem ab æterno decreuerit, differre vſque ad tempus decretum de producendo, v. c. Petrum cur inconſtantiæ debet adſeribi?

Tertio. Denique in eo maxime diſplicet ſententia Suarez, quod abſque fundamento inter ſcientiam, & volitionem liberam agnoſcit diſcrimen; concedens ex eo quod in tempore Deus cognoſceret aliquid de nouo, inferri phyſicam mutationem in ſcientia, idque negans in voluntate.

21 *Dices.* Dices, rationem diſcriminis eſſe, quod ſcientia Dei, vtpotè infinita naturaliter repræſentat omne repræſentabile; eo autem ipſo quod aliquod obiectum in tempore ſit, eſt ab æterno repræſentabile: vnde ſi à ſcientia Dei non repræſentaretur ab æterno, non eſſet ex defectu repræſentabilitatis obiecti, ſed deberet eſſe ex defectu entitatis, & infinitatis in ſcientia; ac proinde vt in tempore illud repræſentaret, fieri oporteret additio entitatis in ſcientia; de voluntate autem diſpar eſt ratio, cum namque libera ſit intendentia ad obiectum; adhuc obiecto ſibi propoſito, poteſt ad illud non terminari; ac proinde, quod ad illud non terminetur, non defectui entitatis, ſed voluntatis libertati debet adſcribi.

22 *Contra* 1 Hoc tamen diſcrimen nullum eſſe, oſtendo ſic primo: quia repræſentabilitas per ſcientiam diuinam nequit veritati creatæ competere, niſi medio decreto, vt demonſtratur à Thomiſtis *ſupra quæſt.* 14. *art.* 13. & fusè à Nobis ibi eſt oſtenſum: ergo ſi decretum ab æterno non eſt, ſed poteſt incipere in tempore, non erit ab æterno repræſentabilis; & conſequenter non repræſentabitur ab æterno; ſed in tempore cognoſcetur à Deo.

Secundo. Secundo, ſicut Dei voluntas libere amat creaturas exiſtentes, ita ipſius ſcientia liberè repræſentat illas; non enim neceſſario eum illis connectitur: ergo ſi non obſtante libertate ſcientiæ diuinæ in repræſentando, mutaretur phyſicè, ſi in tempore inciperet illas repræſentare: ita non ſtabit libertas voluntatis diuinæ in amando creaturas exiſtentes, quominus ſequatur phyſica mutatio, ſi in tempore incipiat amare.

23 *Dices.* Dices, repræſentationem ſcientiæ diuinæ reſpectu exiſtentium, ſeu futurorum, eſſe neceſſariam, licet non abſolutè: benè tamen ex ſuppoſitione exiſtentiæ, ſeu futuritionis illorum. Sed contra: nam etiam ex ſuppoſitione exiſtentiæ, ſeu futuritionis bonitatis creatæ, neceſſario amatur à Deo: ergo eadem neceſſitas, & libertas eſt in ſcientia, atque in voluntate. Probo antecedens, ex eo ſuppoſita veritate creata, neceſſario repræſentatur per ſcientiam diuinam, quia cum infinita, & illimitata ſit in repræſentando, eſt ratione ſui ſufficiens repræſentatio omnis repræſentabilis; & conſequenter ſuppoſita repræſentabilitate in obiecto, neceſſario ab ipſa repræſentatur; ac etiam voluntas diuina infinita eſt; & conſequenter ratione ſui ſufficiens amor omnium amabilium: ergo ſuppoſita bonitate, & amabilitate in obiecto neceſſario amatur à Deo.

§. VLTIMVS.

Ratio dubitandi diluitur.

24 *Reſp.* 1. *ad rationem dubitandi.* Ex iam dictis haud difficile erit, rationem dubitandi diluere: dupliciter ad illam reſpondeo: primo iuxta rationem primam D. Thomæ, diſtinguendo minorem: non ſequitur ex nouitate temporali decreti phyſica mutatio à priori tanquam ex forma immutante, concedo minorem: à poſteriori, & arguitiuè ratione illius, quod præſupponitur, nego minorem, & nego conſequentiam. Itaque iuxta hanc ſolutionem, ex eo quod in tempore inciperet velle, non infertur phyſica mutatio, quæ per decretum fiat tanquam per formam immutantem, ſed quæ præſupponitur neceſſario facta, vel in ſubſtantia, vel in cognitione diuina; quia cum prudens voluntatis mutatio fieri non poſſit, niſi, vel ex eo quod obiectum incipiat eſſe bonum, vel incipiat, vt tale cognoſci, vt arguebam ſupra, & neutrum poſſit de nouo contingere abſque variatione in ſubſtantia, vel in cognitione; hinc eſt, quod ex variatione temporali decreti inferatur phyſica mutatio in Deo non à priori, quæ fieri debeat per decretum, vt per formam immutantem, ſe à poſteriori ratione illius, quod ad mutationem prudentem decreti debet neceſſario ſupponi.

25 *Dices.* Dices: eſto ſequatur arguitiuè, & à poſteriori phyſica mutatio, non ſequitur immediatè: ergo ſolutio eſt nulla. Antecedens probatur, ex eo colligitur phyſica mutatio, quia prudens mutatio voluntatis contingere nequit niſi ob nouitatem bonitatis obiecti, aut cognitionis illius: ergo ex nouitate decreti immediatè colligitur imprudentia, & mutatio phyſica ſolum mediatè.

Reſpond. Reſpondeo, non ſequi immediatè phyſicam mutationem abſolutè, & nulla ſuppoſitione facta, ſtando in vi prædictæ rationis, facta tamen, vt debet fieri, ſuppoſitione ſummæ prudentiæ voluntatis diuinæ in volendo, immediatè ſequitur phyſica mutatio, vt ſuperius arguebam.

26 *Secundo reſp.* Secundo conſequenter ad ſecundam rationem, qua noſtram ſententiam probauimus, reſpondeo ad rationem dubitandi, negando minorem: quia non ſtat in tempore ſuperaddi de nouo reſpectum rationis, aut terminationem liberam ſub conceptu terminationis, quin ſuperaddatur noua entitas, & actualitas voluntati diuinæ; & conſequenter quin phyſicè mutetur. Cuius ratio eſt, quam tetigimus ſupra: quia nempè terminatio libera, aut reſpectus rationis incipere non queunt de nouo in tempore, niſi vel ad nouitatem obiecti, vel ad nouitatem entitatis actus, cumque in obiecto nequeat eſſe nouitas; quia terminat prout in menſura æternitatis, contentum, in quo prout ſic ſucceſſio, aut variatio non cadit: conſequens fit, quod debeat neceſſario eſſe nouitas, & variatio in entitate actus, vt de nouo, & in tempore reſultet reſpectus, vel incipiat libera terminatio.

27 *Oppones primo.* Sed oppones primo; prius in *nunc* æternitatis intelligitur cum fundamento in re voluntas diuina vt indifferens ad terminationem liberam, & negationem eius, quam intelligatur liberè terminata; & tamen pro alio poſteriori rationis, liberè terminata intelligitur, per additionem reſpectus rationis, aut terminationis liberæ ſub conceptu terminationis: quin ſuperaddatur voluntati diuinæ aliqua entitas: ergo etiam in tempore poterit ſuperaddi, vel reſpectus rationis, vel terminatio libera, quin ſuperaddatur voluntati Dei aliquid entitatis.

28 *Secundo.* Secundo, peti in hac ſolutione principium; & conſequenter eſſe nullam. Probatur antecedens: nam inde probamus, non poſſe in obiecto volitionis liberæ cadere nouitatem, quia prout terminat illam, debet æternitate menſurari; at quod obiectum æternitati commenſurari debeat, non aliunde poteſt oſtendi, niſi quia libera volitio æternitate menſuratur, de quo noſtra diſputatio procedit, an videlicet actus liber incipere poſſit in tempore: ergo vitioſum circulum, & petitionem principij committimus.

Tertio. Tertio, nullam poſſe aſſignari rationem, cur ſicut Deus in tempore abſque phyſica mutatione per ſuam immenſitatem coexiſtit rebus in loco, non poſſit etiam abſque phyſica mutatione rebus coexiſtere in tempore; & conſequenter cur non poſſit obiectum de nouo in tempore æternitate menſurari.

29 *Reſp. ad primum.* Reſpondetur ad primum, conceſſa maiori, & minori, negando conſequentiam: & ratio diſcriminis eſt, quod pro illo poſteriori rationis intelligitur obiectum intra æternitatem conſtitui, vnde terminatio pro eodem poſteriori intelligitur addita, non ratione additionis entitatis actus, ſed ratione additionis obiecti; in tempore autem, non poteſt terminatio incipere ratione obiecti, vt in æternitate incipientis; cum in illo prout in æternitate menſurato, nequeat dari temporanea inceptio, ſicut nec ſucceſſio, vt ſtatim dicemus.

30 Sed dices, terminatio libera eſt cauſa obiecti prout menſurat

Digitized by Google

Dices. ſurati quauis menſura: ergo prius intelligitur libera terminatio, quam intelligatur obiectum, adhuc prout æternitate menſuratum; & conſequenter non intelligitur ſuperaddi ratione illius.

Reſpond. Reſpondeo, terminationem liberam eſſe priorem prioritate *à quo*, non tamen *in quo*, ſicut de cognitione, à qua procedit Verbum, & amore, à quo Spiritus Sanctus procedit, doceri ſolet; cum de illorum proceſſionibus agitur, eſſe ſcilicet priores ſuis terminis, prioritate originis, & *à quo*, non tamen *in quo*; cum Verbum ex notitia intuitiua ſui, & Spiritus Sanctus ex ſui ipſius amore procedant; ac proinde, nec cognitio, à qua procedit Verbum, nec amor, ex quo Spiritus Sanctus procedit, ſine illis pro vllo priori poſſint intelligi: id ipſum dicimus de volitione libera, qua cauſantur creaturæ, ſcilicet præcedere illas prioritate *à quo*, non tamen *in quo*: vnde non ſequitur poſſe intelligi terminationem liberam, non intellecto obiecto creato ipſam terminante.

31 Ad 2. Ad ſecundam obiectionem, nego antecedens. Ad cuius probationem, conceſſa maiori, & minori, nego conſequentiam; nam etſi verum ſit nos probare obiectum menſurari debere æternitate; quia volitio libera æternitate menſuratur, huius autem non petimus principium, ſed rationem reddimus, deſumptam ex D. Thoma *ſupra quæſt.* 14. *artic.* 15. ad ſecundum; quia ſcilicet, terminatio libera voluntatis diuinæ, non intelligitur per modum actionis tranſeuntis *ad extra*, ſed manentis in Deo, & veluti in illo receptæ; cum autem vnumquodque ad modum recipientis recipiatur; conſequens fit, quod ſicut entitas voluntatis diuinæ æternitate menſuratur, etiam terminatio libera æternitate menſurari debeat: ex quo clarè colligitur, etiam ipſius obiectum, prout terminat illam, æternitate menſurari debere.

32 Ad 3. Ad tertiam, nego antecedens: ratio autem diſcriminis eſt manifeſta; quia nempè æternitas menſurat durationes creatas per modum continentis ipſas: & quia vnumquodque ad modum continentis continetur; hinc fit, quod æternitas durationes creatas indiuiſibiliter, & abſque ſucceſſione menſurari debeat; & conſequenter, quod ſi inciperet aliquid creatum ab æternitate menſurari in tempore, phyſica mutatio ſequeretur in illa: in coexiſtentia autem ad res prout in loco, non ſic comparatur immenſitas diuina, per modum ſcilicet menſuræ continentis loca, ſed per modum extremi coexiſtentiæ: vnde abſque phyſica mutatione in illa, poteſt ob mutationem rei creatæ, de nouo incipere illi coexiſtere. De quo videantur noſtri Thomiſtæ *ſupra quæſt.* 14. *artic.* 13. Et ea quæ diximus diſputatione 41.

33 Infertur ex dictis. Ex dictis colligitur, cur Deus abſque phyſica mutatione poſſit in tempore ſuſcipere denominationem creantis; quamuis iſta denominatio intrinſeca ſit, vt communiter docent Theologi, ſecus vero denominationem volentis; cuius ratio eſt: quia denominatio creantis ſumitur ab actu voluntatis, vel intellectus diuini, vt virtualiter tranſeunte, & connotante obiectum prout in propria menſura exiſtens; cum autem obiectum prout ſic de nouo incipiat in tempore; conſequens fit, quod abſque nouitate in entitate actus poſſit denominatio illa in tempore incipere; denominatio vero volentis liberè non connotat obiectum propria duratione, ſed prout in menſura æternitatis contentum, in quo prout ſic nouitas eſſe nequit: ac proinde, nec in denominatione volentis, niſi entitas actus in ſe varietur. Et hæc de iſta Diſputatione dicta ſufficiant.

DISPVTATIO LIV.

An ſi prima cauſa ex neceſſitate naturæ operaretur, poſſet noſtra voluntas liberè operari?

§. I.

Relatis ſententijs, ſtatuitur prima concluſio.

1 Notatur. CONſulto. Titulum diſputationis ſub his terminis propoſui, illam ad liberum actum reſtringens: Tum, quia non vacat modos contingentiæ explanare: Tum etiam: quia cum actus liber maximè contingens ſit, vt docet D. Thomas *in 1. diſtinct.* 38. *quæſt.* 1. *art.* 5. quod de actu libero dixerimus, id ipſum de effectu contingenti dictum intelligatur. Igitur in hac

Prima ſententia. Scot. diſputatione tres reperio ſententias. Prima eſt negatiua, quam cum ſuo Doctore tenent Scoti diſcipuli *in* 1. *diſtinct.* 1. *quæſt.* 1. *diſtinct.* 4. *quæſt.* 4. *diſt.* 38 *ad* 1. *& in* 2. *diſt.* 1. *quæſt.* 3. Ita libertati diuinę eſſe primā radicem libertatis creatę adſcribentes, vt libertate voluntatis diuinę ſublata, & Deo ex neceſſitate naturę operante, nec contingentia, nec libertas in cauſis ſecundis maneret.

2 Secunda. Secunda per extremum oppoſita, eſt affirmatiua, ita libertatem creatam ad efficaciam voluntatis diuinæ reducens, vt illa manente, quamuis Deus non liberè, ſed ex neceſſitate naturæ in cauſas ſecundas, & illarum effectus influeret, adhuc poſſet in illis contingentia, & libertas manere. Ita Antiquiores Thomiſtę, Capreolus *in* 1. *diſt.* 38 Ferrara 1. *Contra Gentes c.* 67. *circa quintam rationem*. Caietanus circa iſtum articulum, *& ſupra quæſt.* 14. *artic.* 13. Bannez *in præſenti*. Zumel *ſupra quæſt.* 14. *art.* 13. *diſp.* 4. Aluarez *lib.* 3. *de Auxilijs diſp* 26. Nazarius in præſenti *controuerſia* 2. Marcus de la Serra circa iſtum articulum, & Illuſtriſſimus Araujo *lib.* 9. *Metaphyſica quæſt.* 3. *art.* 3. ſuppoſito ſolū, quod Deus in mundi prima productione liberè ſe geſſiſſet. Eandem ex alienis tuentur Vazquez *diſp.* 100. *cap* 3. & Arrubal *diſp.* 62. *c.* 3. Capreol. Ferrara. Caiet. Bānez. Zumel. Albarez. Nazar. Serra. Araujo. Vazq. Arrubal.

Tertia ſententia vtramque præcedentem ad concordiam reducens, præmittit, præfatam hypotheſim poſſe tripliciter fieri: primo ſupponendo ſolum vnum impoſſibile, nempe, Deum agere ex neceſſitate naturæ. Secundo, ſupponendo, Deum agere ex neceſſitate naturæ, & nihilominus liberum arbitrium creatum manere. Tertio, ſupponendo, Deum ex neceſſitate naturę operari, & arbitrium creatum manere, & inſuper, Deum eundem illi præſtare concurſum, quem exhibet modo. Hoc ita præmiſſo, defendit hæc ſententia, ſi fiat ſuppoſitio primo, & ſecundo modo, veram eſſe Scoti ſententiam; ſi vero tertio modo fiat ſuppoſitio, eſſe veram Caietani ſententiam. Ita Suarez 1. *tom. Metaph. diſp.* 19. *ſect.* 3. Machin, & Faſolis circa iſtum articulum: ex quibus ſecundam ſententiam, quam veriorem reputo, tribus concluſionibus explico. 3 Tertio.

Prima concluſio ſit: *Si Deus operaretur ex neceſſitate naturæ, & præſtaret eundem concurſum, quem modo exhibet arbitrio creato, ſaluaretur in illo libertas creata*. In hac nobis conſentiunt Suarez, & Recentiores ipſum ſequuti. Et ſuadetur ſic primo: effectus procedens à duplici cauſa, altera neceſſario operante, & altera indifferenti, & contingenti, eſt liber, & contingens reſpectu illius, etſi reſpectu alterius neceſſarius ſit; at in caſu poſito, etſi prima cauſa ageret neceſſario, ſecunda eſſet indifferens, & vt talis per concurſum diuinum ad agendum applicata, & completa: ergo actus ab ea egrediens eſſet liber reſpectu illius. Diſcurſus tenet. Minor videtur certa: ſupponimus namque, Deum præſtare eundem concurſum voluntati creatæ, quem exhibet modo; at concurſus, quem modo illi præſtat, applicat, & complet ad operandum voluntatem creatam vt indifferentem: ergo & ille, quem tunc exhiberet, eam vt indifferentem compleret. 4 Prima cōcluſio. Prob. 1.

Maiorem verò probat Suarez triplici exemplo; cognitio namque in ſententia probabili effectiuè ad actum voluntatis concurrens, ex neceſſitate naturæ concurrit, & ſimiliter habitus voluntatem adiuuans, neceſſario operatur, quo non obſtante, actus euadit liber ob libertatem alterius principij, nempe voluntatis: Deus etiam cum cauſis naturalibus libere operatur, vnde actio eſt naturalis, prout à proximo agente, libera verò prout comparata ad Deum. 5 Maiorem probat Suarez triplici exemplo.

Hæc tamen exempla parum poſſunt vrgere: nam primum, & ſecundum falſum aſſumunt; quia etſi habitus, & cognitio non ſint agentia libera vt *quod*, ſunt tamen principia vt *quo* libera, vt alibi à Thomiſtis docetur: vnde falſum eſt, quod aſſumit Suarez, nempe actum voluntatis, prout ab illis, egredi naturaliter. Ad tertium facile reſpondere poſſunt Authores contrarij, Deum poſſe impedire effectus naturalium agentium: vnde etſi ipſa naturaliter agant, Deus liberè ad effectus illorum concurrit: cauſæ verò creatæ; ſicut modò non poſſunt efficacem Dei voluntatem impedire, ita nec poſſunt in caſu ſuppoſito; cum in illo non eſſet minoris efficaciæ voluntas diuina: ac proinde diſpar eſt ratio. 6 Exempla nō vrgēt.

Quare aliter eſt confirmanda maior noſtri diſcurſus; & in primis Authoritate Doctoris Angelici, qui illam expreſsè tradidit *quæſt.* 2. *de veritate art.* 4. *ad* 5. Deinde ratione, quam facit ibidem: quando duo ad eſſe alicuius effectus ſunt neceſſaria, quolibet deficiente, vel potente deficere, effectus deficit, vel deficere poteſt; at qui ad actum voluntatis creatæ neceſſario exiguntur, & concurſus ipſius voluntatis, & concurſus diuinus, & concurſus voluntatis creatæ poſſet deficere: ergo quamuis diuinus concurſus eſſet neceſſarius, actus tamen poſſet deficere: & conſequenter foret liber, & contingens. 7 Maior diſcurſus noſtri probatur.

Dices, in caſu poſito non poſſe deficere concurſum voluntatis creatæ; quia cum motio, qua tunc moueretur à cauſa prima, non minus infallibiliter cum illius concurſu connecteretur, quam modo connectitur, & aliàs talis motio neceſſario manaret à Deo, vtpote agente ex neceſſitate naturæ; conſequens fieret, quod concurſus à voluntate tunc exhibendus, neceſſarius eſſet, & conſequenter non poſſet deficere. 8 Dices.

Sed contra, talis motio, vt ſupponimus, eſſet eiuſdem rationis cum illa, quam de facto confert voluntas diuina voluntati creatæ, vt liberè agat: ergo præſtaret illi eundem effectum formalem, quem exhibet modo. Tenet conſequentia; quia in variata forma quoad prædicata intrinſeca, non poteſt illius effectus formalis variari, quantumcumque effectiua principia diuerſificentur in modo agendi; ſicuti ab eadem albedine, & ab eadem anima rationali idem formalis effectus præſtatur, & ſi agens tales formas producens in modo agendi diuerſificetur; tum vlterius procedo, ſed formalis effectus, quem modo præſtat efficax præmotio, eſt, applicare voluntatem creatam ad liberè operandum cum infallibilitate futuritionis actus, quoad ſubſtantiam, & modum libertatis, & relinquendo potentiam ad carentiā Contra

actus,

Digitized by Google

actus, & ponendum contrarium: ergo in caſu poſito talis præmotio eundem effectum formalem præſtaret: & conſequenter relinqueret in voluntate per ipſam præmota potentiam ad non præſtandum concurſum, quem præſtat de facto, & ad præſtandum concurſum contrarium, & ſi de facto infallibiliter eſſet ipſum exhibitura.

9 *Secundo probatur concluſio* Secundo principaliter ſuadetur concluſio; ratio obquam modo cum efficacia voluntatis diuinæ componitur libertas actualis voluntatis creatæ, eſt, quia cum efficacia iungitur ſuauitas, qua ſe attemperat modo, quem agentia libera expoſcunt; at etiam in caſu prædicto eſſet cum efficacia adiuncta ſuauitas, qua ſe attemperaret cum illa: ergo liberè ageret. Maior eſt communis Doctrina Thomiſtarum, quam etiam Scotiſtæ tenentur admittere, qui non conciliant libertatem arbitrij cum efficacia gratiæ per recurſum ad ſcientiam mediam. Minor verò probatur, nam exhiberet eundem concurſum tam præuium, & ſimultaneum, quem exibet modo, & ſola eſſet diuerſitas in modo conferendi ipſum, & in actu interno voluntatis diuinæ, qui neceſſarius eſſet, modo vero eſt liber: ergo ſe attemperaret, & eadem ſuauitate procederet.

10 *Confirm.* Et vrgetur hoc amplius; nam in tali caſu idem vellet neceſſario voluntas diuina, quod modo vult liberè; at modo vult liberè, & efficaciter actum voluntatis creatæ fieri, & liberè fieri: quo pacto à Thomiſtis cum Doctore Angelico creata libertas ad efficaciam voluntatis diuinæ reducitur: ergo tunc neceſſario vellet voluntas diuina actum voluntatis noſtræ fieri; & liberè fieri: & conſequenter eſſet infallibile ratione efficaciæ diuinæ, actum voluntatis noſtræ eſſe liberè exequendum.

11 *Tertio probatur concluſio.* Tertiò probatur concluſio: implicat voluntatem creatam medio indifferenti iudicio operari neceſſario; at in caſu noſtræ diſputationis, Deus cum illa concurret medio iudicio indifferenti: ergo liberè moueretur. Diſcurſus tenet, minor ſupponitur; aliàs non eſſet idem concurſus; ac modo exhibetur à Deo. Maior autem eſt communis Thomiſtarum Doctrina in tractatu de auxilijs, & ſuadetur primo à paritate; voluntas namque regulata iudicio neceſſario non poteſt liberè operari: ergo regulata iudicio indifferenti, non poteſt neceſſario operari.

12 Secundo: quia actus voluntatis eſſentialiter pendet à iudicio rationis: ergo actus neceſſarius à iudicio neceſſario, & actus liber, a iudicio libero eſſentialiter pendent. Tertio; quia implicat, poni actum voluntatis, niſi illius adſit obiectum; ſed obiectum actus neceſſarij eſt bonum cognitum iudicio neceſſario: ergo implicat ferri in ipſum cognitum iudicio indifferenti. Deinque illa minor ſuadetur: voluntas vt libera reduplicatiuè non poteſt elicere actum neceſſarium: ergo obiectum vt obiectiuè liberum, regulare non poterit ipſum; at obiectum iudicio indifferenti propoſitum, eſt obiectiuè liberum: ergo regulare nequit prout ſic actum neceſſarium.

§. II.

Contraria ſententia cum ſuis fundamentis proponitur.

13 *Arg. 1.* CONtrarium huius concluſionis tenent Scotiſtæ loco ſupra allegato, tenuit etiam Sapientiſſimus ille Magiſter bis in noſtra Vniuerſitate Primarius Frater Petrus de Herrera Epiſcopus Tuycenſis in manuſcriptis ad iſtum articulum. Contra illam arguitur primo, argumento, quo conuincitur Scotus: cauſa, quæ ſe mouet vt mota, ſi neceſſario mouetur, neceſſario ſe mouet; at voluntas creata, ſe mouet vt mota, & applicata à Deo, & in caſu poſito neceſſario moueretur ab ipſo: ergo neceſſario ſe ipſam moueret; & conſequenter liberè non ageret.
Confirm. Et vrgetur hoc amplius: nam quia modo præmotio diuina eſt neceſſaria neceſſitate ſuppoſitionis, & alias infallibiliter connexa cum actu, infert in illo neceſſitatem ex ſuppoſitione; at tunc præmotio eſſet æque infallibiliter cum actu connexa, & aliàs foret neceſſaria ſimpliciter; cum Deus illam neceſſario exhiberet: ergo inferret in actu neceſſitatem abſolutam, & ſimpliciter talem, cum qua ſtare non poteſt libertas.

Huic argumento reſpondet Suarez loco *vbi ſupra num.* 19. falſam eſſe minorem, quam Scotus aſſumit, ſi velit, quod in tali
14 *Suarez. reſpondet* caſu motio diuina eſſet abſolutè, & ſimpliciter neceſſario ponenda; quia cum talis motio à voluntate creata penderet, & aliàs ipſa non influeret neceſſario: conſequens fieret, quod talis motio non eſſet neceſſario extitura abſolutè, ſed ſolum eſſet neceſſaria prout ex parte Dei agentis naturaliter: ex quo inferre non licet, voluntatem tunc neceſſario fore mouendam, neceſſitate libertati oppoſita.

15 *Contra.* Cæterum hæc ſolutio, etſi in principijs illius Auctoris ſuſtineri poſſit, qui denegat concurſum diuinum præuium in cauſam, & ſolum agnoſcit ſimultaneum, vel ad ſummum præuium non efficacem ex natura ſua, ſed efficacia ex præſcientia; in noſtris tamen ſuſtineri non valet, & reijcitur breuiter hac vnica efficaci tamen ratione: Deus de facto mouet voluntatem creatam motione efficaci præuia in ipſa recepta, & dependenti ſolum à Deo, voluntate paſſiuè ſe habente reſpectu illius: ergo etiam motio, qua Deus tunc illam moueret, eſſet efficax, & ab ipſo ſolum dependens; cumque ex neceſſitate naturæ exhiberet prædictam motionem; conſequens fieret, quod eſſet neceſſario extitura neceſſitate abſoluta, & ſimpliciter. Illatio, ſubillatio ſunt manifeſtæ. Antecedens autem modo non probandum, ſed ſupponendum ex his, quæ à Thomiſtis in Tractatu de auxilijs docentur.

In noſtris ergo principijs, in quibus abſque dubio vrget Scoti argumentum, reſpondeo ad illud, diſtinguendo maiorem: ſi mo- 16 *Reſp. ad argumentum.*
uetur neceſſario motione neceſſaria vt *quod*, & vt *quo*, concedo maiorem: ſi mouetur neceſſario motione vt *quo* libera inferente efficaciter, nedum ſubſtantiam actus, ſed etiam modum libertatis ipſius, nego maiorem: & diſtinguo minorem eodem modo, & nego conſequentiam. Itaque ſicut de facto præmotio ab intrinſeco efficax libertatem non tollit, ſed potius ſtabilit, & firmat, quia eſt libera vt *quo*, & efficax non ſolum ad ſubſtantiam actus, ſed etiam ad modum libertatis illius: ita in caſu noſtræ diſputationis, talis præmotio libertatem non læderet eadem de cauſa, ſolumque eſſet diſcrimen, quod tunc talis præmotio, ex neceſſitate naturæ conferetur à Deo: vnde neceſſitates eſſet ad præmo- *Ad cõfir.*
uendam voluntatem noſtram, vt liberè vellet, modò tamen liberè confertur ab ipſo. Per quod ad confirmationem conſtat ſolutio, diſtinguendo minorem: foret neceſſaria ſimpliciter vt *quod* tantum, concedo minorem: vt *quo*, & vt *quod* nego minorem, & nego conſequentiam: quia cum foret libera vt *quo*, applicaret voluntatem ad operandum liberè.

Sed dices, in tali caſu præmotio illa neceſſario conferretur à 17
Deo: ergo voluntas neceſſario, etiam illam; & conſequenter il- *Dices.*
lius formalem effectum reciperet; at formalis eius effectus, eſt voluntatem eſſe ad operandum applicatam, & motam: ergo voluntas neceſſario moueretur à Deo, & conſequenter non poſſet voluntas ſe liberè mouere per actum.

Reſpondeo, conceſſo antecedenti, & prima conſequentia, di- *Reſpond.*
ſtinguendo minorem: ad operandum liberè, concedo minorem; ad operandum neceſſario, nego minorem, & diſtinguo conſequens: neceſſario moueretur à Deo ad operandum liberè, concedo conſequentiam: ad operandum neceſſario, nego conſequentiam: ex quo ſecunda conſequentia non ſequitur: nam ſicut modo voluntas merè paſſiuè ſe habet ad hoc, quod eſt moueri, & applicari per phyſicam præmotionem; ad moueri verò per actum ſecundum elicitiuè, & liberè comparatur; ita in caſu poſito ad effectum formalem motionis, & applicationis à Deo venientis, neceſſario, & paſſiuè ſe haberet, ad hoc verò, quod eſt eſſe motam per actum ſecundum quem elicit, vitaliter, & liberè procederet.

Inſtabis, etiam per actum elicitum ſe moueret voluntas vt mo- 18
ta à Deo neceſſario mouente: ergo ſe moueret neceſſario per il- *Inſtabis.*
lum. Conſequentia videtur bona. Antecedens autem probatur: nam ad illum actum concurreret Deus præuio, & ſimultaneo concurſu: ergo etiam ad illius effectum formalem, nempe volun-
tatem eſſe motam per illum. Reſpondeo, conceſſo antecedenti, *Reſpond.*
diſtinguendo conſequens: ſe moueret neceſsario per illam, neceſſitate infallibilitatis, concedo conſequentiam: neceſſitate per modum naturæ, nego conſequentiam: Itaque talis actus conſideratus tunc prout à Deo, eſset neceſsarius neceſſitate per modum naturæ, prout verò à voluntate noſtra, eſset neceſsarius neceſſitate infallibilitatis, hoc eſt, taliter eſset, quod voluntas infallibiliter ipſum erat elicitura, non tamen neceſsarius neceſſitate per modum naturæ: quia voluntas ipſum taliter eliceret, quod poſset non elicere.

Verum contra hæc omnia militat ſecundum argumentum, quo 19
Illuſtriſſimus Herrera conuincitur; ſi talis actus prout à volunta- *Arg. 2.*
te eſset liber, & neceſſarius prout procedit à Deo, neceſſario exiſteret prout à Deo, & prout à voluntate poſſet non eſſe; at hoc implicat: ergo implicat etiam noſtra ſolutio. Maior eſt certa. Minor autem probatur: ſi poſſet non eſſe prout à voluntate creata, & prout à Deo neceſſario exiſteret, poſſet voluntas noſtra impedire effectum efficaciter intentum à voluntate Dei; at hoc eſt impoſſibile, & contra dignitatem, perfectionem, & efficaciam cauſæ primæ, vt docet D. Thom. in præſenti articulo, & de ſe eſt manifeſtum: ergo, & quod neceſſario manet à Deo, & liberè à voluntate creata ad eſſendum, & non eſſendum. Patet ſequela, poſſet ponere negationem actus, quam efficaciter intendit voluntas diuina: ergo effectum efficaciter intentum ab ipſa poſſet impedire.

Reſpondeo, conceſſa maiori, negando minorem. Ad cuius 20
probationem, nego ſequelam: ad illius probationem, diſtin- *Reſpond.*
guo antecedens: poſset ponere talem negationem in ſenſu compoſito, nego antecedens: in ſenſu diuiſo, concedo antecedens, & nego conſequentiam: quia poſse impedire, ſicut poſſe fruſtrare; dicit ſenſum compoſitum: Itaque non poſset voluntas ponere negationem actus in ſenſu compoſito, ideſt, componendo illam cum concurſu diuino præuio, & ſimultaneo: poſset tamen in ſenſu diuiſo, ideſt, poſset ponere talem negationem ſecundum ſe expectatam, & non inſpectatam vt cum illis concurſibus coniungendam: ex quo modo potentiæ non ſequitur

poſſet impedire : quia poſſe impedire dicit poſſet coniungere negationem actus cum concurſibus Dei præuio, & ſimulraneo;ſicut modo ſimilis conſequentia non tenet : *voluntas efficaciter præmota ad amandum , poteſt non amare : ergo poteſt & efficacem Dei gratiam fruſtrare* : quia antecedens ſonat ſenſum diniſum , conſequens verò ſenſum compoſitum.

21 *Dices.* Dices , qui poteſt ponere vnum extremum , altero neceſſario exiſtente , poteſt illa duo extrema coniungere ; at voluntas vt tunc premota , poſſet ponere negationem actus, & præmotio neceſſario exiſteret , imo & actus idem prout venit à Deo: ergo poſſet coniungere negationem actus cum præmotione Dei , imo , & cum actu prout venit à Deo .

Reſpond. Reſpondeo , diſtinguendo maiorem : qui poteſt vnum extremum potentia conſequenti , & vndique expedita , concedo maiorem : potentia antecedenti , & non expedita , nego maiorem : & diſtinguo minorem eodem modo , & nego conſequentiam . Cuius ratio eſt : quia potentia conſequens , & vndique expedita,tendit ad tale extremum, v.e. ad negationem actus amoris eum omnibus circunſtantijs , cum quibus de facto eſt ponendum ; & quia præmotione ſuppoſita , vna ex circunſtantijs , ſeu accidentibus negationis actus amandi , eſt coniunctio eum præmotione ; conſequens fit , quod qui poſſet ad negationem potentia conſequenti , & vndique expedita , poſſet etiam ad coniunctionem ; potentia verò antecedens , eſt non vndequaque expedita , nec vltimate completa ; cum non ſit perfectè , & completè practica , & ideò non reſpicit ſuum terminum , v. e. negationem illam , vt ſubeſt omnibus accidentibus , ſed ſecundum ſe , & id circo ex eo quod voluntas præmota efficaciter , præmotione neceſſario exiſtente , poſſet ad negationem actus , non ſequitur , poſſe talem negationem ponere , vt cum præmotione iungendam .

22 *Inſtabis 1.* Sed inſtabis primo : quando impedimentum ad extremum aliquod eſt neceſſarium , & ab intrinſeco inauferibile , tollit potentiam , nedum conſequentem , & in ſenſu compoſito , verum etiam antecedentem , & in ſenſu diuiſo ; at in tali caſu præmotio impediens negarionem actus , eſſet neceſſaria , & ab intrinſeco inauferibilis: ergo non relinqueret in voluntate noſtra potentiam adhuc antecedentem , & in ſenſu diuiſo ad talem negationem . Minor cum conſequentia tenet . Maior autem ab exemplo monſtratur : ſiquis namque neceſſario eſſet carceri addictus , ita vt incarceratio neceſſaria foret , & ab intrinſeco inauferibilis , non maneret in illo adhuc antecedens potentia ad eundum in Eccleſiam : ergo impedimentum neceſſarium , & inauferibile potentiam antecedentem euertit.

23 *Secundo.* Secundo , impotens ad effectum per accidens , eſt etiam impotens ad effectum per ſe ; at in tali caſu , vt fatemur voluntas eſſet impotens ad coniunctionem negationis cum præmotione,quę coniunctio eſſet effectus ſaltim per accidens ſubſequens negationem : ergo etiam eſſet impotens ad effectum per ſe, nempe ad negationem ſecundum ſe inſpectam . Et vrgebis hoc ipſum ; quia ad minus impotentia ad effectum per ſe alteri adiunctum , infert impotentiam ad illum , cui eſt per ſe coniunctus ; at in tali caſu coniunctio negationis cum præmotione Dei , eſſet per ſe cum ipſa negatione coniuncta ; cum præmotio neceſſario exiſteret : ergo ſi eſſet impotens voluntas noſtra ad talem coniunctionem , eſſet etiam impotens ad negationem.

Confirm.

24 *Tertio.* Tertio , ideò non poſſet ponere negatioeem actus in ſenſu compoſito ; quia non poſſet talem negationem cum diuina præmotione coniungere ; atqui etiam non poſſet talem negationem à Dei præmotione diuidere : ergo eſſet impotens in ſeniu diuiſo. Probatur minor , qui poteſt ponere vnum extremum , & non poteſt aliud auferre , non poteſt vnum ab alio diuidere ; at in caſu poſito poſſet voluntas noſtra ponere negationem actus , & præmotionem auferre non poſſet : ergo non poſset negationem actua à diuina præmotione diuidere .

25 *Reſp. ad 1. inſtantiam.* Ad primam obiectionem reſpondeo claritatis gratia , diſtinguendo maiorem : quando impedimentum eſt neceſſarium , & non ſe accommodans modo agendi libero , concedo maiorem : quando ſe accommodat modo libero agendi , & libertatem inuolnit , & infert , nego maiorem , & diſtinguo minorem : eſſet in tali caſu neceſſario præmotio impediens , & ſe accommodans modo libero agendi , libertatem inuoluens, & inferens , concedo minorem : non ſe accommodans , nego minorem , & nego conſequentiam ; itaque non ſufficit impedimentum eſſe neceſſarium , vt auferat potentiam in ſenſu diuiſo , ſed inſuper requiritur , quod ſit talis naturæ , quod non ſe accommodet cum principio libero , nec inuoluat , & inferat libertatem in actu , ad quem datur , & cuius oppoſitum impedit ; nam ſi quamuis neceſſarium ſit quoad exiſtere , ſi tamen cum principio libero ſe accommodet,& libertatem inferat & cauſet in actu , ad quem datur,etſi inferat neceſſario neceſſitate infallibilitatis actum ad quem datur ; quia tamen infert etiam , & cauſat modum libertatis illius,etſi auferat potentiam ad negationem actus in ſenſu compoſito , quæ ad libertatem neceſſaria non eſt ; non tamen aufert potentiam ad talem negationem antecedentem in ſenſu diuiſo , ſine qua potentia non ſubſiſtit libertas , quam inuoluit , & infert . Quia ergo præmotio , quæ in noſtro caſu neceſſaria eſſet , & negationem actus impediret , ſe accommodaret cum principio libero , & libertatem actus cauſaret , & inferret , vt ex dictis conſtat : conſequens fit , quod non tolleret potentiam antecedentem, & in ſenſu diuiſo ad negationem actus , ſine qua non ſubſiſtit libertas in actu ; bene tamen auferret potentiam conſequentem , & in ſenſu compoſito , quæ ad libertatem actus neceſſaria non eſt . Ex quibus conſtat, exemplum adductum ad rem non eſſe : incarceratio namque , & eſſet impedimentum neceſſarium & alias non ſe accommodans cum principio libero , nec libertatem connotans , & inſerens in negatione eundi ad Eccleſiam : quo circa non relinquit potentiam antecedentem ad eundum ad illam .

Ad ſecundam , diſtinguo maiorem : eſt etiam impotens ad effectum per ſe vt coniunctum cum effectu per accidens , concedo maiorem ; ſecundum ſe inſpectum , nego maiorem , & conceſſa minori, diſtinguo conſequens ; eſſet etiam impotens ad negationem actus , vt coniunctam cum præmotione, concedo conſequentiam : ſecundum ſe inſpectam , nego conſeqnentiam . Et quidem hæc obiectio eodem modo eſt ſoluenda , etiam ſi præmotio liberè conferatur à Deo . 26 *Ad 2.*

Ad confirmationem , conceſſa maiori , diſtinguo minorem : perſeitate ab intrinſeco ex parte negationis , nego minorem : ab extrinſeco ex modo agendi Dei , concedo minorem , & nego conſequentiam : quia negatio non exigeret ab intrinſeco , nec per ſe annexam haberet talem coniunctionem , ſed ſi neceſſario eſſet cum Dei præmotione coniungenda, hoc proueniret illi ab intrinſeco , nempè , quia Deus ageret ex neceſſitate naturæ ; & conſeqnenter non poſſet non conſerre talem præmotionem . *Ad conf.*

Ad tertiam , conceſſa maiori , & minori , diſtinguo conſequens ; non poſſet in ſenſu diuiſo , diuiſione accepta poſitiuè , concedo conſequentiam : diuiſione negatiuè accepta : nego conſequentiam : diuiſio poſitiua conſiſtit in hoc , quod eſt ponere vnum auferendo aliud , hoc modo non poſſet ; ſenſus verò diniſus negatiuè accepta diuiſione , conſiſtit in hoc , quod eſt poſſe ponere illam negationem ſecundum ſe inſpectam , & ſecundum ea , quæ ab intrinſeco petit , non conſiderata coniunctione cum præmotione , quæ non eſt illi ab intrinſeco annexa . 27 *Ad 3.*

Si dicas , ablatio præmotionis ad actum , neceſſaria eſſet ad ponendam negationem actus ; at voluntas creata non eſſet potens ad auferendam præmotionem ad actum : ergo nec ad ponendam negationem actus . Secundo , conceſſa maiori , & minori , diſtingnendo conſequens : non eſſet potens ad negationem ponendam potentia primi agentis omnino independentis , concedo conſequentiam : potentia per modum agentis ſecundi , & ſubordinati , nego conſequentiam : itaque ſicut ad ſaluandam in voluntate potentiam ad actum per modum agentis ſecundi , non eſt neceſſarium , quod detur in illa potentia ad cauſandam in ſe præmotionem , quæ neceſſaria eſt ad poſitionem actus : ita ad ſaluandam in illa potentiam ad negationem actus per modum agentis ſecundi , neceſſarium non eſt , quod detur in illa potentia ad auferendam à ſe præmotionem , cuius ablatio neceſſaria eſt , vt actus negatio ponatur : & rato omnium eſt , quia eo ipſo , quod ſit potentia agentis ſecundi , non eſt potentia vndequaque completa , vnde non exigitur , quod poſſit omnia neceſſaria cauſare. 28 *Si dicas.* *Reſpond.*

Vrgebis: ideò in voluntate ſaluatur poteſtas ad actum per modum agentis ſecundi : quia poteſt recipere præmotionem à Deo , & ſi non poſſit illam cauſare in ſe ipſa ; at in tali caſu , nec poſſet voluntas auferre præmotionem Dei , nec talis ablatio poſſet à Deo fieri ; cum eſſet per modum naturæ ad præmouendum determinatus : ergo cum talis ablatio ad negationem actus ſit neceſſaria , non poterit voluntas ponere negationem actus , adhuc per modum agentis ſecundi . Reſpondeo , quod etſi Deus eſſet ad præmouendum determinatus per modum naturæ ; non tamen eſſet determinatus ad præmouendum ſemper , ſed iuxta exigentiam voluntatis creatæ, quæ cum non peteret ſemper eſſe præmota , nec Deus ſemper illam ad talem actum præmoueret : vnde illa præmotio poſſet deficere ob ceſſationem concurſus diuini , qui non ſemper durare deberet . 29 *Vrgebis.* *Reſpond.*

Denique contra eandem concluſionem arguitur ; in bona conſeqnentia , ſi antecedens eſt neceſſarium ; conſequens etiam eſt neceſſarium : ergo ſi antecedens eſt neceſſarium abſolutè , & ſimpliciter , conſequens etiam abſolute , & ſimpliciter neceſſarium erit ; at iſta conſequentia eſt bona : *Deus præmouet voluntatem creatam : ergo voluntas creata operatur* ; & in tali caſu antecedens eſt neceſſarium abſolutè , & ſimpliciter : ergo & conſequens abſolutè , & ſimpliciter neceſſarium eſſet ; & conſequenter actus liber eſſe non poſſet . 30 *Vltim. arg.*

Reſpondeo , conceſſo antecedenti; diſtinguendo conſequens: ſi antecedens , quod neceſſarium ponitur , cauſet , & inferat libertatem in conſequenti illato, nego conſequentiam: libertatem non inferat , concedo conſequentiam : & quia præmotio Dei , quæ in tali caſu neceſſaria ſupponitur, connotat, & infert libertatem in actu, qui importatur ex parte conſequentis: conſequens fit *Reſpond.*

quod

quod in conſequenti non ſit neceſſitas per modum naturæ, quæ vocatur neceſſitas ſimpliciter, & opponitur libertati, ſed ſolum neceſſarium, neceſſitate infallibilitatis, quæ cum libertate compatitur.

§. III.

In prædicta hypotheſi manſurum liberum arbitrium creatum, probatur.

31 *Secunda concluſio.* SEcunda concluſio: *Si Deus operaretur ad extra de neceſſitate naturæ, adhuc eſſet liberum arbitrium creatum.* Ita Noſter Nazarius *concluſione* 3. & Arrubal *ubi ſupra concluſione* 2. Et probatur: ſi Deus ageret de neceſſitate naturæ, produceret neceſſario eoſdem effectus, quos modo liberè producit; ſed modo producit liberè liberum arbitrium creatum: ergo tunc illud neceſſario produceret. Minor cum conſequentia tenet. Maior autem probatur: contineret eoſdem effectus poſſibiles, quos continet modo: ergo illos neceſſario produceret. Patet conſequentia; quia cauſa naturaliter operans, neceſſario operatur totum, quod poteſt.

32 *Reſ. Suarez.* Reſpondet Suarez, in tali caſu non manſuram libertatem creatam intra ſtatum poſſibilitatis, ſed reddituram fore implicantem omnino: vnde non contineretur in omnipotentia diuina, & rationem reddit; quia cum libertas creata ſit participata à libertate Dei, illa ſemota, vt in caſu ſupponitur, per locum à priori auferretur poſſibilitas arbitrij creati.

Contra. Sed contra: eſto tunc Deus non maneret liber formaliter, maneret tamen liber eminenter; ſicut de facto, & ſi non ſit equus formaliter, eſt tamen eminenter equus; at hoc ſufficit, vt libertas creata maneret poſſibilis, & participare potens libertatem eminenter exiſtentem in Deo, vt in exemplo adducto conſpicitur: ergo non redderetur implicans arbitrium creatum, nec eius libertas.

33 *Reſ. cum eodem Authore.* Reſpondebis cum eodem Authore, libertatem eſſe perfectionem ſimpliciter ſimplicem, nullam in ſuo conceptu dicentem imperfectionem; perfectio autem ſimpliciter, eo ipſo quod formaliter non exiſtat in Deo, nequit in ipſo eminenter manere: ſecus autem in exemplo equi adducto, & in alijs contingit, quæ quia non ſunt perfectiones ſimpliciter ſimplices poſſunt eſſe, & de facto ſunt eminenter in Deo; cum illis repugnet eſſe in ipſo formaliter.

34 *Contra.* Sed contra: nam eo modo quo caſus ſupponitur, libertas non eſſet perfectio ſimpliciter ſimplex: ergo in tali ſuppoſitione poſſet Deus manere liber eminenter, & ſi non eſſet liber formaliter. Conſequentia ex contrarij Authoris doctrina, & omnibus conſpicua, manifeſtè colligitur. *Antecedens probatur 1.* Antecedens autem probatur dupliciter: tùm, quia ſupponitur manere Deum; cum ſupponatur, ipſum naturaliter operari; operatio autem ad eſſe ſequatur: ergo ſupponitur vt ſummè perfectus exiſtens; implicat enim ex primario conceptu terminorum, Deum eſſe, & ſummè perfectum non eſſe; atque ex conſequenti formaliter conſtituimus in illo omnem perfectionem ſimpliciter ſimplicem, in quo conſiſtit ratio ſummè perfecti; at ſupponitur non continens libertatem formaliter: ergo eo modo quo caſus ſupponitur, libertas non eſſet perfectio ſimpliciter ſimplex. Patet conſequentia euidenter: nam ſupponitur Deus continens omnem perfectionem ſimpliciter ſimplicem continentia formali; & ſupponitur non liber formaliter: ergo ſupponitur libertatem non eſſe perfectionem ſimpliciter ſimplicem.

35 *Secundo.* Secundo primum antecedens probatur: eſſe perfectionem ſimpliciter ſimplicem, ſoli competit libertati abſtrahenti à creata, & increata: libertas namque creata vt talis, perfectio eſt imperfectioni admixta; atqui eo modo, quo caſus ponitur, non manet libertas ſub illo conceptu abſtrahenti; cum ſupponatur enti increato libertatem non conuenire; & conſequenter libertatem increatam eſſe impoſſibilem: ergo eo modo quo ſupponitur caſus, non eſſet libertas perfectio ſimpliciter ſimplex: & conſequenter ex eo quod non eſſet in Deo formaliter, male colligitur, non manſuram eminenter in ipſo.

36 *Arguit 1 Suar.* Et ex his ſolutum manet primum argumentum Suarij: arguit enim primo in hunc modum: ſi in Deo non eſt libertas, non eſt vnde illam participare poſſit creatura; at in tali caſu non maneret libertas in Deo; ergo nec in creatura poſſet manere.

Reſp. Reſpondeo ex dictis, diſtinguendo maiorem: ſi nec ſit libertas in Deo formaliter, nec eminenter, concedo maiorem: ſi ſit eminenter, eſto non formaliter, nego maiorem, & diſtinguo minorem eodem modo, & nego conſequentiam.

37 *Inſtabis.* Sed inſtat, ſi in Deo non eſſet ſapientia formaliter, nec in creaturis poſſet ſapientia manere: ergo pariter, ex eo quod non eſſet formaliter libertas in Deo, à priori colligitur non poſſe manere in creaturis. Antecedens ſupponit, & conſequentiam probat: nam idcirco primum colligitur: quia ſapientia eſt perfectio ſimpliciter ſimplex, quæ eo ipſo, quod non ſit formaliter in Deo, nequit eminenter in ipſo inueniri; at hæc ratio pari efficacia in libertate militat; cum etiam ſit perfectio ſimpliciter ſimplex: ergo etiam in libertate ſimilis conſequentia tenet.

38 *Reſp.* Reſpondeo, diſtinguendo antecedens: ſi ſupponatur, manere Deum, & non eſſe ſapientem formaliter, nego antecedens: ſi non ſupponatur manere Deum, concedo antecedens, & diſtinguo conſequens eodem modo: itaque ſicuti iſta conſequentia eſt bona; *non eſt ſapientia formaliter in Deo: ergo non eſt ſapientia in creatura* ita bene valet; *non eſt libertas formaliter in Deo: ergo nec in creatura eſt libertas*: & ſicut hæc non valet: *ſi Deus maneret, & non eſſet liber formaliter, non eſſet libertas creata*: ita nec iſta: *ſi Deus maneret, & non eſſet formaliter ſapiens, non eſſet in creaturis ſapientia*: quia cum ſupponatur, manere Deum; & conſequenter ſummè perfectum eſſe, & omnem perfectioñem ſimpliciter ſimplicem continentem, abſque eo quod ſit formaliter ſapiens, fit conſequenter, quod ſupponatur ſapientiam non eſſe perfectionem ſimpliciter ſimplicem; ac proinde poſſe in Deo contineri eminenter, quin inueniatur in illo formaliter, vt de libertate arguebamus.

39 *Secundo arguitur Suarez.* Secundo ſic arguit: ſi aliqua creatura eſt capax libertatis, maximè creatura intellectualis; ſed ſi in Deo non eſt libertas, nec in creatura intellectuali eſſe poteſt: ergo in hypoteſi, quod Deus ad extra operans neceſſario confingitur, impoſſibile apparet manere arbitrium, & libertatem creatam. Probat minorem, Deus eſt intellectualis per eſſentiam, creatura verò per participationem: ergo quidquid perfectionis imaginari poteſt, vnde oriatur libertas, perfectiſſimo modo inuenitur in Deo; & conſequenter ſi in ipſo libertas non manet, nec in creatura intellectuali poterit inueniri.

40 *Reſp.* Reſpondeo, hoc argumentum probare, quod de facto non inueniretur in creaturis libertas ſi formaliter non competeret Deo; quia ſi Deus non eſſet liber, non maneret Deus; non autem probare in hypoteſi impoſſibili, quod Deus maneret, & non eſſet formaliter liber; quia cum in tali hypoteſi, libertas non eſſet perfectio ſimpliciter, ſed perfectio imperfectioni admixta, repugnaret Deo ob ſummam perfectionem diuinam: vnde in tali caſu radix libertatis non eſſet perfectio intellectualis naturæ prout ſic, ſed perfectio talis: nempè intellectualitatis creatæ, quæ eſt perfectio, cum imperfectione inuoluta.

§. IV.

De identitate concurſus diuini.

41 *Tertia concluſio. ſuadetur primo.* TErtia concluſio: *Si Deus ageret de neceſſitate naturæ, & liberum arbitrium maneret, præberet illi, eundem concurſum præuium, & ſimultaneum, quem exhibet modò.* Ita Nazarius ad mentem Caietani. Et oſtenditur primo ratione pro concluſione præcedenti facta: ſi namque Deus ageret de neceſſitate naturæ, neceſſario produceret eoſdem effectus, quos modo liberè ad extra producit; at de facto liberè cauſat in voluntate noſtra præuiam motionem, qua illam efficaciter applicat, vt liberè velit, & ſimultaneè ad actum volitionis cum illa concurrit: ergo in tali caſu eoſdem etiam concurſus neceſſario exhiberet.

42 *Secundo.* Secundo ſuadetur, Deus namque in hypoteſi facta idem vellet neceſſario, quod modo vult liberè; at de facto vult liberè, voluntatem creatam operari, & liberè operari: quo circa illi exhibet præuium, & ſimultaneum concurſum, quibus liberè velit: ergo tunc etiam vellet neceſſario, voluntatem creatam operari, & liberè operari; & conſequenter vellet neceſſario præſtare concurſum ſimultaneum, & præuium accommodatos liberæ volitioni.

Reſp. Reſponderi poteſt, in tali caſu non manſuros poſſibiles, concurſus ſimultaneum, & præuium eiuſdem rationis cum illis, qui de facto exhibentur, vt concluſione præcedenti vidimus reſpondere Suarez.

43 *Contra 1.* Sed præterquamquod hæc ſolutio ex ibidem dictis manet ſufficienter exploſa. Contra illam obijcio ſic primo: adhuc in illa hypoteſi maneret poſſibilis actus liber voluntatis creatæ: ergo etiam poſſibiles; & conſequenter à Deo volibiles eſſent concurſus ſimultaneus, & præuius, quibus voluntas liberè vellet. Conſequentia eſt euidens: nam actus voluntatis eſſentialiter pendet ab illis concurſibus: ergo non poteſt manere poſſibilis, imo nec prout talis intelligi abſque illorum poſſibilitate. Antecedens autem probatur; nam modo ſupponimus, Deum operari ex neceſſitate naturæ, & manere liberum arbitrium creatum, & in hac hypoteſi negat Suarez fore, vt liberè operaretur; at implicat intelligi liberum arbitrium manere, & non eſſe poſſibilem actum liberum: ergo actus liber maneret poſſibilis. Probo minorem: implicat intelligi, liberum arbitrium manere, & non manere potens ad operandum liberè; cum in hac potentia illius primarius conceptus conſiſtat; ſed implicat intelligi liberum arbitrium potens ad operandum liberè, quin libera operatio ſit, & intelligatur poſſibilis: ergo de primo ad vltimum, implicat manere liberum arbitrium creatum, & non manere poſſibilem liberam operationem.

44 *Secundo.* Secundo, eo ipſo quod liberum arbitrium maneret, peteret aliquando applicari ad liberè operandum, ergo Deus aliquando cum illo ad liberè operandum concurret per ſimultaneum, & præ-

præuium concurſum. Antecedens eſt certum: nam cuilibet potentiæ connaturale eſt petere aliquando ad ſuum actum reduci. Conſequentia vero probatur, quia Deo in nulla ſuppoſitione poteſt eſſe connaturale euertere, & deſtruere rerum naturas; cum in quauis ſuppoſitione ſit primus fons eſſendi, & prima bonitatis origo ad ſe communicandum proclinis: ergo etiam ſi operaretur ad extra ex neceſſitate naturæ, aliquando præberet arbitrio creato ſimultaneum concurſum, & præuium, quibus ad liberè operandum illud applicaret, & conſequenter prædicti concurſus manerent poſſibiles, & à Deo volibiles. Patet conſequentia; quia ſi operaretur de neceſſitate naturæ, operari deberet iuxta ſuæ naturæ inclinationem; at diuina natura non inclinaret ad mouendum arbitrium creatum, vt vellet neceſſario, aliàs inclinaret ad eius deſtructionem ergo inclinaret ad illud applicandum, vt aliquando liberè vellet, & conſequenter ſic de facto applicaret, etſi naturaliter ageret.

§. VLTIMVS.

Obiectionibus in contrarium occurritur.

45 *Arguit I Suarez contra iſtam concluſionem.* Contra iſtam concluſionem arguit Suarez; Deus rationæ ſuæ infinitæ potentiæ neceſſitatem inferre poteſt voluntati creatæ, & poſſet etiam in hypoteſi facta; cum non ſupponatur in illa minoris efficaciæ, & potentiæ, ſed ſolum minoris indifferentiæ; at in caſu poſito, illam, quanta efficacia poſſet, moueret: ergo illam neceſſitaret; & conſequenter non præberet illi concurſum eiuſdem rationis, ac exhibet modò. Maior cum conſequentia tenet. Minor autem probatur: quia agens naturale agit in quantum poteſt; at in tali caſu ageret naturaliter: ergo ageret totum quod poſſet, & tota efficacia, qua poſſet; & conſequenter tota efficacia ſibi poſſibili voluntatem creatam moueret.

46 *Reſp.* Reſpondeo, diſtinguendo maiorem: mouendo medio iudicio indifferenti, nego maiorem: medio iudicio neceſſario, concedo maiorem, & diſtinguo minorem: moueret illud tota efficacia, qua poſſet, medio iudicio indifferenti, concedo minorem; tota, qua poſſet, medio iudicio neceſſario, nego minorem, & nego conſequentiam: itaque poteſt de facto Deus, & tunc etiam poſſet neceſſitare voluntatem creatam ad aliquem actum, proponendo obiectum abſque indifferentia; ſi verò obiectum iudicio indifferenti proponatur, non poteſt illam neceſſitare: alias illi violentiam inferret, quod eſt impoſſibile, vt docetur communiter 1. 2. *quæſt.* 6. voluntas autem in tali caſu peteret aliquando ad obiectum medio indifferenti iudicio propoſitum ferri, & conſequenter Deus, etſi naturaliter ageret, ad tale obiectum applicaret, & tunc operaretur, quantum poſſet, non abſolutè, ſed mediante tali iudicio; & quia illo mediante non poſſet voluntatem neceſſitare: conſequens fit, quod illam non neceſſitaret, ſed applicaret ad liberè operandum.

47 *Contra inſurgit Suarez.* Contra iſtam ſolutionem acriter Suarez inuehitur, aſſerens præbere maximam occaſionem errandi in hac parte, quod viro aliàs docto, & modeſto indignum putauerim: quia illa rectè perpenſa tota argumentorum machina, qua gratiam ab intrinſeco efficacem Authores ſcientiæ mediæ conantur expungere, penitus euaneſcit. In illam opponit ſic primo: voluntas regulata iudicio indifferenti, ſolum habet facultatem liberam in actu primo; at poteſt contingere, vt habens facultatem in actu primo liberam exercitio libertatis priuetur, non ſolum non agendo, ſed etiam agendo per actum neceſſarium: ergo voluntas regulata iudicio indifferenti, poteſt neceſſitari in actu ſecundo. Maior eſt certa: iudicium namque regulans, & proponens obiectum, relinquit voluntatem in actu primo. Minor

48 *Minor probatur primo.* autem ſuadetur. Tum, quia etſi facultas in actu primo libera, neceſſaria ſit ad actum liberum in actu ſecundo, non tamen ſufficit, ſed vlterius requiritur aliud comprincipium, nempè concurſus diuinus, in noſtra ſententia præuius, & ſimultaneus; in ſententia aliorum, ſolum ſimultaneus: ergo ſicut ex defectu talis comprincipij, poteſt facultas, aliàs libera, non operari: ita etiam poterit per talem concurſum ad actum neceſſarium applicari, & ſi maneret cũ facultate in actu primo libera.

49 *Secundo.* Tum etiam; quia Deus poteſt aliquando voluntatem neceſſitate ad actum aliquem, & tunc non deſtrueret facultatem, quam habet agendi in actu primo liberam: ergo habens facultatem in actu primo liberam neceſſitati poteſt in actu ſecundo.

Tertio. Denique; quia exercitium libertatis in actu ſecundo conſiſtit in hoc, quod eſt agere cum potentia expedita ad non agendum, vel agendum contrarium; at contingere poteſt, vt habens facultatem in actu primo liberam, applicetur a potentiori agente ad actum ſecundum taliter, vt reſpectu talis actionis, ſeu modi agendi, non habeat expeditam potentia ad agendum contrarium: ergo retinens facultatem in actu primo liberam, neceſſitari poteſt in actu ſecundo.

50 Opponit ſecundo, voluntas non ſolum poteſt ab obiecto neceſſitari, ſed etiam poteſt neceſſitari a Deo ob ſuam infinitam virtutem; at ſi non poſſet erga obiectum indifferenti iudicio propoſitum tendere neceſſario, ſolum ab obiecto neceſſitari poſſet: ergo poteſt neceſſario ferri, etiam in obiectum medio iudicio indifferenti propoſitum. *Inſurgit ſecundo.*

Tertio, quia alias nunquam poſſet voluntas extrahi a ſuo connaturali modo operandi ab omnipotentia diuina; conſequens eſt falſum: ergo idem quod prius. Probat ſequelam, quia in noſtra ſententia ſolum poteſt neceſſitari circa obiectum abſque indifferentia propoſitum; atqui ad obiectum ita propoſitum, naturale eſt voluntati, ferri neceſſario: ergo nunquam poterit extrahi a ſuo modo connaturali agendi. *Tertio.*

Si reſpondeatur, tunc voluntatem non ferri connaturaliter in obiectum, quando obiectum ob ſuam limitationem petit proponi iudicio indifferenti, & ex aliquo accidenti extrinſeco, ſeu ob perturbationem iudicij rationis non penetrantis obiecti naturam, tanquam neceſſarium proponitur. 51 *Si reſpondeatur.*

In contrarium inſtat ſic primo: quia voluntati non ſolum connaturale eſt, ferri in bonum verum, ſed etiam in bonum apparens: ergo etiam erit illi connaturale ferri neceſſario in bonum neceſſarium apparens, & vt tale propoſitum. *In cõtrariũ inſtat primo.*

Secundo, quia aliàs, vt Deus voluntatem neceſſitaret erga obiectum ex natura ſua non neceſſarium, nec ſummum bonum deberet impendere iudicium erroneum, & falſum, quo intellectus iudicaret eſſe ſummum, vel neceſſarium bonum; conſequens eſt falſiſſimum: ergo idem quod prius: & conſequenter poteſt voluntas creata neceſſario a bono apparenti moueri. *Secundo.*

Denique principaliter objicit: voluntas regulata per iudicium indifferens non habet infinitam virtutem: ergo poteſt vinci ab agente virtutis infinitæ; & conſequenter neceſſitari ab illo, vt agat, vel non agat. *Vltimo opponit.*

Hæc tamen parum vrgent, vt a ſolutione tradita deſiſtamus. Ad primam obiectionem, conceſſa maiori, diſtinguo minorem: ſi habeat facultatem liberam vltimo completam per modum actus primi, nego minorem: ſi non ſit vltimo completa per modum actus primi, concedo minorem, & nego conſequentiam: quia voluntas regulata per iudicium indifferens, habet facultatem liberam vltimo completam per modum actus primi: vnde quidquid aduenit non tollens indifferentiam iudicij, non impedit exercitium libertatis in actu ſecundo, conſiſtens in agere hoc, cum potentia ad non agendum, vel agendum contrarium. 52 *Reſpond. 1. obiectionem.*

Ad primam probationem minoris, quatenus contra iſtam diſtinctionem obſtare poteſt, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam; quia cum concurſus Dei, ſiue præuius, ſiue ſimultaneus non dent potentiam, ſed illam ad operandum applicent; conſequens fit, quod etſi impediant actum contrarium, vel negationem actus, non tamen impediant potentiam ad non agendum, ſeu agendum contrarium; ad libertatem autem non requiritur agere, & non agere, ſeu agere oppoſitum in actu ſecundo, ſed agere hoc cum potentia ad non agendum, ſeu agendum contrarium. 53 *Ad 1. probationem minoris.*

Ad ſecundam minoris probationem, conceſſa maiori, diſtinguo minorem: non deſtrueret facultatem remotam, concedo minorem: facultatem proximam vltimo completam, nego minorem, & nego conſequentiam: itaque deberet tollere iudicium indifferens, per quod voluntatis facultas vltimo completur per modum actus primi: vnde illam, vt vltimo completam deſtrueret, quia tamen voluntatis entitatem non deſtrueret, non tolleret facultatem remotam, ſeu proximam, non vltimo completam. 54 *Ad 2.*

Ad tertiam, conceſſa maiori, diſtinguo minorem: expedimento per modum actus primi; nego minorem: expedimento per modum actus ſecundi, concedo minorem, & nego conſequentiam: quia ad vſum libertatis non requiritur, quod voluntas amans v. c. in actu ſecundo, nullum habeat impedimentum ad non amandum, ſeu odio habendum actualiter, ſed quod non habeat impedimentum auferens potentiam ad non amandum; eo autem ipſo, quod voluntas amet obiectum cum indifferentia propoſitum, quidquid illam ad amandum applicat, & ſi impediat actualem coniunctionem cum negatione amoris, aut odij; non tamen aufert potentiam ad non amandum, ſeu odio habendum, quæ per iudicium indifferens in ratione potentiæ completur, & conſequenter non poteſt tollere vſum libertatis in actu ſecundo. 55 *Ad 3.*

Ad ſecundam obiectionem dicatur, poſſe neceſſitari à Deo mediante iudicio neceſſario, & non aliter, ad quam neceſſitatem, non ſolum obiectum, ſed etiam diuina omnipotentia concurrit. Ad tertiam, nego ſequelam; voluntas namque petit connaturaliter, quod obiectum, quod non eſt ſummum bonum, nec cum illo connexum, iudicio indifferenti proponatur: vnde quando ſic non proponitur, non mouetur eo modo, quo expoſcit moueri. 56 *Ad 2. obiectionem.* *Ad 3.*

Ad primam inſtantiam, quæ contra hanc ſolutionem fit, reſpondeo, quod etſi voluntas poſſit naturaliter ferri in bonum 57 *Ad 1.*

appa-

Digitized by Google

inſtantiam contra hanc ſolutionem. apparens, & in hoc ſenſu ſit illi connaturalis iſta tendentia; non tamen fertur per inclinationem, niſi in bonum verum: vnde quando in bonum apparens mouetur, non mouetur connaturaliter, id eſt, iuxta inclinationem, ſeu iuxta id, quod per inclinationem expoſcit, & idem dicendum eſt, quando obiectum, quod vt non neceſſarium debeat proponi, tanquam neceſſarium proponitur.

58 *Ad 2.* Ad ſecundam inſtantiam reſpondeo, negando ſequelam: quia vt voluntas diligat amore neceſſario aliquod obiectum v. c. diuitias, non eſt neceſſarium iudicium, quo iudicet, illas eſſe ſummum bonum, vel neceſſario cum ſumma Dei bonitate connexum, ſed ſufficit illas cognoſcere vt bonas cognitione imperfecta, non cognoſcendo bonitatem, quæ in illarum carentia poteſt inueniri, nec limitationem bonitas illarum; licet autem Deo repugnet iudicium falſum, ſeu erroneum cauſare; non autem repugnat, quod cauſet imperfectum iudicium perfectè non calens naturam obiecti, nec bonitatem, quæ in illius contratio, ſeu contradictotio inuenitur.

59 *Ad vltimam.* Ad vltimam obiectionem, conceſſo antecedenti, diſtinguo conſequens: poteſt vinci, ideſt, efficacitet determinari ad actum, concedo conſequentiam: vinci, id eſt, neceſſitari circa taic obiectum, retento iudicio, nego conſequentiam: quia etſi infinita efficacia, & potentia diuina petat taliter dominari voluntati creatæ, vt illam quocumque voluerit, vertete poſſit: imo, & quod poſſit illam neceſſitare, non tamen petit, quod illam neceſſitare poſſit medio indifferenti iudicio: quia in hoc modo neceſſitandi implicatio inuenitur, vt oſtendimus ſupra.

60 *Contra.* Sed objiciet aliquis contra hæc omnia: ſaltim poſſet Deus in hypoteſi facta neceſſitatem inferre voluntati noſtræ medio iudicio neceſſario; atqui in tali caſu ageret quantum poſſet, cum ageret naturaliter: ergo de facto illam ſemper neceſſitaret; cumque non poſſit ſimul agere liberè, & neceſſario circa idem obiectum: conſequens fit, quod nunquam libertatem in actum ſecundo exerceret. Illationes cum minori tenent; maior autem nota videtur; quia tunc non eſſet minoris potentiæ, quam modò; at modò illam medio iudicio neceſſario poteſt neceſſitare: ergo etiam tunc poſſet.

Reſp. Reſpondeo, diſtinguendo maiorem: poſſet ſemper illam neceſſitare, concedo maiorem, & conceſſa minori, nego conſequentiam.

61 *Dices.* Dices, poteſt Deus modò, nunquam voluntatem mouere medio indifferenti iudicio, ſed ſemper medio iudicio neceſſario: ergo etiam tunc poſſet mouere illam ſemper, medio iudicio neceſſario. Conſequentia videtur tenere ex iam dictis. Antecedens autem conſtat, ex eo quod in eo nulla implicatio inuenitur. *Reſp.* Reſpondeo, diſtinguendo antecedens: poteſt id de facto præſtare ſua extraordinaria potentia, non operando iuxta exigentiam naturæ voluntatis creatæ, concedo antecedens; potentia ordinaria, & iuxta exigentiam naturæ voluntatis operante, nego antecedens, & nego conſequentiam: quia in tali caſu cum naturaliter, & non per electionem liberam ageret, ſolum poſſet agere iuxta exigentias naturæ rerum.

62 *Infertur 1.* Ex dictis in diſcurſu huius diſputationis colligo primo, veram eſſe abſolutè ſecundam ſententiam, cuius veritas hoc diſcurſu planè conuincitur: ſi Deus ageret naturaliter, & liberum arbitrium maneret, Deuſque illi eundem concurſum præſtaret, quem modo illi exhibet, libertas actualis in illo maneret, vt oſtendimus in prima concluſione, & fatetur Suarez; atqui, quamuis operaretur ex neceſſitate naturæ, liberum arbitrium maneret, & eundem illi præſtaret concurſum, quem modo, vt oſtendimus in ſecunda, & tertia: ergo abſolutè eſt verum, quod ſi Deus operaretur ex neceſſitate naturæ, arbitrium creatum liberè operaretur.

63 *Secundo.* Colligo ſecundo, rationem formalem, ad quam vt ad primam radicem, libertas, & contingentia ſecundarum cauſarum reducitur, eſſe ſolam efficaciam voluntatis diuinæ, qua vult fieri effectum, & contingenter, ſed liberè fieri, etſi de facto in re requiratur libertas, eo quod primæ cauſæ repugnat alius modus agendi ad extra. Probatur: nam ea eſt ratio formalis ſe ſola radicandi effectum, qua mediante, & omni alio ſecluſo, manet effectus; at remanente in Deo ſumma efficacia, qua vellit effectus creatos fieri contingenter, & liberè, & omni alio ſecluſo, contingentia, & libertas in illis maneret: ergo ſola prædicta efficacia eſt formalis ratio, ad quam vt ad primam radicem contingentia, & libertas reducitur.

64 *Tertia infertur.* Denique infero, in hypoteſi facta, Deum, etſi naturaliter ageret, non tamen ſemper voluntati creatæ exhibiturum fore actualem concurſum præuium, & ſimultaneum, quo liberè ageret. Cuius ratio ex iam dictis habetur: Deus namque voluntatem moueret iuxta eius exigentiam: at voluntas non exigit, nec tunc exigeret ſemper in actu ſecundo operari liberè: ergo nec Deus illi ſemper ſuum exhiberet actualem concurſum. Vnde quando admiſſimus ſupra, præmotionem diuinam neceſſario in caſu prædicto extituram, debet intelligi, extituram neceſſario, non ſemper, ſed quando exiſteret, id eſt, quod quando exiſterit, cum manaret ſolum à Deo, & Deus naturaliter ageret, non liberè exiſteret, ſed neceſſario ob neceſſitatem agentis naturaliter illam cauſantis. Et hæc iſta Diſputatione, applicanda litteræ Magiſtri *in prima diſtinctione 57. §. primo* ad illa verba: *Voluntas quippe Dei ſemper efficax eſt, vt fiat omne quod velit.* *M. Sent.*

DISPVTATIO LV.

An detur in Deo libertas contradictionis, ita vt eius voluntas ab omni actu libero potuerit manere ſuſpenſa?

§. I.

Eligitur, & probatur vera ſententia.

1 *Diſputationis ſenſus aperitur.* NOta eſt apud omnes libertatis diuiſio in libertatem contrarietatis, & libertatem contradictionis. Prima in indifferentia ad actus contrarios conſiſtit. Secunda etſi ab aliquibus per indifferentiam ad obiecta contradictoriè oppoſita ſoleat explicari, in quo ſenſu fere certum eſt, dari in Deo, cum poſſit velle rem eſſe, ſeu non eſſe, quæ contradictoriè opponuntur. A nobis tamen in præſenti non ſumitur in hac acceptione, ſed in alia longè diuerſa, nempè, vt conſiſtens in indifferentia ad actum, & negationem eius: qualiter in voluntate noſtra reperiri, docent Plures Thomiſtæ 1. 2. *quæſt.* 6. *ad art.* 3. *& quæſt* 71. *art* 5. affirmantes, quod adhuc obiecto voluntati propoſito, poteſt ab omni actu poſitiuo ceſſare, exercendo ſuam libertatem per puram omiſſionem, quæ voluntaria, & libera erit, libertate negatiua. Etſi alij adhuc in voluntate noſtra id renuant concedere, cum quibus diſputatio noſtra procedere nequit: ſi namque voluntarium purè negatiuum in voluntate creata reputant impoſſibile, aſtruentes, quod obiecto per intellectum cognito, neceſſitata manet voluntas ad aliquem poſitiuum actum liberum erga ipſum exercendum, etſi in quolibet actu determinate accepto libera ſit, à fortiori id ipſum de voluntate Dei debent affirmare.

Explicatur amplius in quo ſtet diſſidium. Suppoſito tamen cum alijs, id in voluntate noſtra contingere poſſe, quod in diſſidium vertimus, eſt, an ſicut voluntas noſtra obiecto ſibi propoſito, manet libera, nedum libertate contrarietatis, quatenus poteſt illud velle, vel illius contradictorium per actum poſitiuum, ſed etiam eſt libera libertate contradictionis, taliter quod poteſt nullum actum erga illud elicere, ſe exercendo per puram omiſſionem liberam libertate negatiua: ita voluntas Dei, propoſita ſibi ab æterno futuritione Petri, & negatione illius, non ſolum ſit libera libertate contrarietatis, quatenus potuit velle futuritionem, aut velle negationem futuritionis, ſed etiam libertate contradictionis formalis, ita vt potuerit merè negatiuè ſe habere, nec volendo futuritionem, nec volendo negationem futuritionis, ſed liberè ab omni terminatione libera poſitiua ceſſando.

3 *Prima ſententia. Salm. Suarez. Vazqu. Granad. Arrubal. Faſolis. Alarcon.* In qua diſputationes tres verſantur ſententiæ: prima eſt negatiua apud Recentiores communis, illam tenent ex noſtris Nauarrete, Nazarius, & M. Albelda, quos referunt, & ſequuntur PP Salmanticenſes *tract.* 4. *diſp.* 5. *dub.* 3. *§* 2. Ex alienis Suarez *diſp.* 30. *Metaphyſicæ ſect.* 9. *num.* 59. Vazquez *diſp.* 79. *cap.* 3. Granadus *tract.* 3. *diſ* 6. Arrubal *diſp.* 56. *cap.* 2. Faſolis *circa artic.* 3. *huius quæſt. dub.* 3. *num* 16. & Alarcon *tract.* 3. *diſp.* 4. *cap.* 1. adſtruentes, quod etſi voluntas diuina fuerit libera in volendo, v. c. futuritionem Petri aut volendo negationem futuritionis eius determinatè, illorum tamen aliquod vagè neceſſario voluit: vnde non potuit ab omni actu libero erga illa extrema ſuſpenſa manere.

4 *Secunda.* Secunda defendit, potuiſſe voluntatem diuinam a terminatione libera *ad extra* ſuſpenſam manere, non tamen ab omni actu libero: quia ad minus habere deberet actum quo vellet talem ſuſpenſionem. Ita Recentior quidam apud Salmanticenſes *Tertia* *vbi ſupra num.* 79. Tertia ſententia affirmat, potuiſſe ab omni actu libero ſuſpenſam manere, nedum ab actu, quo vellet futuritionem rerum, aut negationem futuritionis, verùm ab actu, quo vellet talem ſuſpenſionem. Ita Durandus, Ferrara, Catherinus, & M. Curiel relati à Salmanticenſibus *vbi ſupra §.* 1. Sapientiſſimus noſter Herrera Epiſcopus Tuycenſis in manuſcriptis ad articulum tertium, & alij Recentiores ex noſtris ibidem, cui vt probabiliori ſubſcribens.

5 *Concluſio ſuadetur ex Angelico Doctore 1. Secundo ex eodem.* Illam pro concluſione ſtatuo: & in primis oſtendo ex Doctore Angelico *in hac quæſt.* 3. vbi erga obiectum ſecundarium voluntatis diuinæ nullum actum neceſſarium agnoſcit, ſed omnem neceſſitatem excludit: ergo aſtruere, eſſe neceſſitatem ad complexum futuritionis, aut negationis futuritionis viſiuè acceptum, poſitiuè volendum, menti D. Thomæ aduerſatur. Deinde ex eodem Doctore Angelico in præſenti articulo, in ſolutione ſecundi argumenti, illis verbis: *Et tamen ad oppoſita ſe habet, in quantum velle poteſt, hoc eſſe, vel non eſſe, ſicut & nos non peccando poſſu-*

Digitized by Google

poſſumus velle ſedere, & non velle ſedere; atqui nos poſſumus non velle ſedere, per omnimodam negationem actus, vt modo ſuppono: ergo voluntas Dei poteſt non velle futuritionem rerum abſque actu poſitiuo per omnimodam ſuſpenſionem actus.

6 *Tertio ratione.* Tertio hac ratione: complexum conſtans ex futuritione, & negatione ſututitionis rerum, etſi neceſſarium, ſit acceptum diuiſiuè, quatenus neceſſarium eſt, rem eſſe, vel non eſſe, non tamen habet bonitatem neceſſariam: ergo voluntas Dei non eſt neceſſitata ad illud amandum vagè, & diuiſiuè. Conſequentia eſt euidens: quia ſolum ad neceſſarium bonum poteſt voluntas Dei neceſſario ferri. Antecedens autem in hunc modum oſtendo: ſola vna pars prædicti complexi eſt capax bonitatis, videlicet, futuritio rerum; atqui futuritio rerum neceſſaria non eſt; & conſequenter nec neceſſario bona: ergo tale complexum bonitatem neceſſatiam, non habet. Conſequutio tenet, minor eſt certa, & maior probatur: negatio futuritionis rerum non eſt bona, ſed potius bonitatis carentia, & negatio: ergo ſola vna pars prædicti complexi eſt capax bonitatis.

7 *Dices.* Dices; quod etſi negatio futuritionis rerum non ſit bona bonitate traſcendenti, ſequuta ad ens, quæ in rei integritate conſiſtit, eſt tamen bona bonitate accepta relatiuè, ſeu bonitate formali conuenientiæ, quatenus prædicta negatio poteſt a Deo iudicari vt conueniens ad aliquem finem, & vt talis diuinæ voluntati proponi: aliàs ſi prædicta negatio bona non eſſet hoc bonitatis genere, non poſſet terminare volitionem diuinam, contra veriorem Theologorum ſententiam.

8 *Contra.* Sed contra: nam etſi negatio futuritionis rerum ſit a Deo amabilis, poſſitque actum diuinæ voluntatis terminare, quod Nos negamus, quidquid alij velint in contrarium; non tamen eſt amabilis ratione ſui, ſed ratione alicuius, ad quod poteſt iudicari conducens, v. c. negatio gloriæ, quam Deus de facto vult reprobis, amatur a Deo non ratione ſui, ſed quatenus iudicatur conducens ad oſtenſionem iuſtitiæ diuinæ, vel alterius diuini attributi; at nihil poſitiuè bonum, nulliuſque attributi manifeſtatio, ad quam negatio futuritionis rerum conducere poteſt, neceſſario amatur a Deo: ergo negatio illa bonitatem neceſſariam non habet.

9 *Confirm.* Explicatur, & vrgetur amplius: quia in contraria ſententia, nihil poſitiuum ad extra poteſt Deus neceſſario velle voluntate efficaci, de qua in præſenti loquimur, quidquid ſit de ſimplici poſſibilium amore; cum in nullo creato ſit neceſſaria bonitas; quæ ſufficiens ſit ad terminandam efficacem voluntatem Dei: ergo etiam ſuppoſito quod Deus non velit futuritionem v. c. Petri, nulla eſt neceſſitas in Dei voluntate, vt aliquid poſitiuum extra ſe efficaciter velit; at negotio futuritionis rerum terminare non poteſt voluntatem diuinam ratione ſui, ſed ratione alicuius poſitiui voliti à Deo: ergo adhuc ſuppoſito, quod Deus non velit futuritionem Petri, non neceſſitatur ad volendum per actum poſitiuum, negationem futuritionis eius. Patet conſequentia: quia vt talis actus ex illa ſuppoſitione neceſſarius eſſet deberet etiam neceſſarius eſſe actus, quo aliquid poſitiuum vellet Dei voluntas; cum negatio non niſi ratione alicuius poſitiui amabilis, & bona ſit.

10 *Vltimo probatur concluſio. Antecedem oſtenditur 1.* Denique principaliter ſuadetur concluſio: nulla eſt imperfectio in voluntate Dei, quod ab omni actu libero maneat ſuſpenſa: ergo potuit ſuſpenſa manere. Conſequentia tenet: antecedens autem oſtenditur primo: abſque vlla imperfectione potuit miſericordia Dei ab exercitio miſerendi ſuſpenſa manere, & idem eſt de iuſtitia diuina, & de illius omnipotentia, quæ omnia attributa, ſi Deus nihil produxiſſet ad extra, a proprijs exercitijs miſerendi, puniendi, & producendi ſuſpenſa maneret: ergo etiam voluntas diuina, vt libera eſt, potuit abſque vlla imperfectione ab omni exercitio liberè volendi ſuſpenſa manere.

11 *Secundo.* Secundo à priori idem antecedens probatur: exercitium liberæ volitionis diuinæ non ſuperaddit ad perfectiones neceſſarias Dei, entitatem, ſeu perfectionem, ſed præcisè rationem terminationis, vt oſtendimus ſupra, vel reſpectum rationis, ſeu denominationem extrinſecam, vt alij voluerunt: ergo ex eo quod a tali exercitio adæquatè ceſſaret, nullius perfectionis, ſeu actualitatis defectus ſequeretur; & conſequenter abſque vlla imperfectione poterit ab omni actu libero ſuſpenſa manere.

12 *Confirm.* Confirmatur, & vrgetur amplius: ideò namque abſque vlla imperfectione potuit voluntas Dei non velle futuritionem v. c. Petri, quam de facto voluit: quia terminatio per modum volitionis non ſuperaddit nouam perfectionem; at nec etiam terminatio libera per modum volitionis, aut nolitioni *vagè* conſiderata, perfectionem addit: ergo etiam ab illa prout ſic abſque vlla imperfectione potuit ſuſpendi; & conſequenter potuit, nec velle, nec nolle, futuritionem Petri, nec negationem futuritionis eius.

13 *Oppones.* Dices: terminatio diuinæ ſcientiæ ad creaturas poſſibiles, neceſſario conuenit Deo: & tamen non addit nouam perfectionem ad diuinam ſcientiam prout terminatur ad primarium obiectum: ergo ex eo quod terminatio diuinæ voluntatis ad extra perfectionem non addat, non rectè colligitur, talem terminationem neceſſariam non eſſe. Reſpondeo, conceſſa maiori, & minori, negando conſequentiam; quia in poſſibilibus eſt neceſſaria veritas, & cognoſcibilitas; & conſequenter neceſſario cognoſcuntur a Deo; at vero in creaturis non eſt bonitas neceſſaria, vt probauimus: vnde neceſſitas talis terminationis ex meritis obiecti manare non poteſt, & ex alia parte, quod talis terminatio ab æterno non competeret Deo, nullius perfectionis, ſeu actualitatis defectum argueret, vt modo arguebamus: vnde ex nullo capite conuinci poteſt talis terminationis neceſſitas. *Reſp.*

§. II.

Occurritur argumentis in contra.

ADuerſus concluſionem iſtam multis inſurgunt Authores oppoſiti. Primo ſic objiciunt: rem eſſe futuram, vel non eſſe futuram, eſt neceſſarium; cum conſtet diſiunctiuè extremis contradictoriè oppoſitis: ergo etiam neceſſarium eſt, Deum amare futuritionem, aut amare negationem futuritionis; & conſequenter illius voluntas nequit ab omni actu libero manere ſuſpenſa. Antecedens eſt certum, & conſequentia probatur: tum primo: quia ſi ſit verum poſitiuum extremum, nempè futuritio, non poteſt Deus non amare illud; cum ſit effectus volitionis diuinæ: ergo etiam ſi ſit alterum extremum, nempè negatiuum, non poterit Deus, ipſum non amare; cum etiam rem non eſſe futuram, effectus debeat eſſe volitionis diuinæ. 14 *Objicies 1. Conſequentia prob. 1.*

Tum etiam: nam quia eſt neceſſarium rem eſſe futuram, vel non eſſe futuram, eſt etiam neceſſarium, Deum poſitiuè ſcire rem eſſe futuram, vel poſitiuè ſcire, rem non eſſe futuram: ergo idem de voluntate eſt dicendum. 15 *Secundo.*

Tum denique: nam voluntas diuina, vtpotè infinita, eſt ratione ſui ſufficiens amor omnium amabilium: ergo eo ipſo, quod obiectum aliquod amabile ſit, ad illud terminari debet; atqui eo ipſo, quod res ſit futura, vel non ſit futura, eſt amabilis eius futuritio, vel negatio futuritionis: ergo eo ipſo debet voluntas Dei per actum poſitiuum amare futuritionem, aut velle negationem futuritionis. *Tertio.*

Reſpondeo, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam: quia inter rem eſſe futuram, vel non eſſe futuram, non datur medium; cum contradictoriè opponantur: vnde propoſitio diſiunctiua ex illis extremis coaleſcens, neceſſaria eſt; at vero inter hoc, quod eſt, Deum velle rem eſſe futuram, aut velle non eſſe futuram; cum non ſit oppoſitio contradictoria, ſed contraria oppoſitio, medium aſſignatur, ſcilicet, non velle aliquod ex prædictis extremis. Ad primam conſequentiæ probationem, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam: & ratio diſcriminis eſt, quod rem eſſe futuram eſt effectus poſitiuus habens ratione ſui bonitatem amabilem; vnde eo ipſo, quod res ſit futura, debet Dei voluntas terminari ad illam, cum omnis poſitiuus effectus petat pro cauſa volitionem liberam diuinam; vt vero res aliqua futura non ſit, non requiritur poſitiua voluntas, ſed ſufficit voluntatis negatio, ſicuti vt ſit calor, requiritur cauſa poſitiuè influens, vt vero non ſit, ſufficit influxus negatio. 16 *Reſp.* 17 *Ad 1. conſequ. prob.*

Ad ſecundam, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam: & ratio diſcriminis ex dictis habetur: nam eo ipſo, quod verum ſit, rem non eſſe futuram, eſt obiectum cognoſcibile à Deo: vnde cum ſcientia Dei infinita ſit, debet illud neceſſario cognoſcere; non autem, eo ipſo quod res non ſit futura, eſt amabilis negatio futuritionis; non enim eſt amabilis ratione ſui, ſed ratione alicuius poſitiui, ad quod ordinatur; cumque tale poſitiuum neceſſarium non ſit, vt ſuperius arguebam: conſequens ſit, quod non debeat neceſſario amari, eo ipſo quod res non ſit futura. Per quod ad tertiam conſequentiæ probationem, conſtat ſolutio. 18 *Ad 2.* *Ad 3.*

Sed dices: ſicut negatio non eſt amabilis ratione ſui, ita non eſt ſcibilis niſi ratione alterius, nempè ſui oppoſiti, vt docet D. Thom *ſupra quæſt.* 14 *artic.* 9: at hoc non obſtante, eo ipſo quod negatio ſit, neceſſario ſcitur à Deo: ergo illo non obſtante, debet etiam neceſſario amari. Reſpondeo, conceſſa maiori, & minori, negando conſequentiam: & ratio diſcriminis eſt, quod negatio ſcitur ratione ſui oppoſiti, non vt exiſtentis, ſeu vt futuri, ſed vt poſſibilis; cumque ſuum oppoſitum, ſcilicet eſſe poſſibiles, neceſſarium ſit: ſit conſequens, quod eo ipſo quod verificetur negationem eſſe, gaudeat ſua cognoſcibilitate; in ratione autem amabilis non conſtituitur ratione ſui oppoſiti, ſed ratione alterius ad quod ordinatur, non conſiderati vt poſſibilis; cum prout ſic terminare non poſſit voluntatem diuinam, ſed vt exiſtentes, vel vt futuri; cumque illius futuritio, ſed exiſtentia, non ſit neceſſaria, nec negationis amabilitas neceſſaria eſſe poteſt. 19 *Dices.* *Reſp.*

Objiciunt ſecundo: diuina voluntas vt libera non minus eſt in vltima actualitate, & actus purus, quam conſiderata vt natura; at ob hanc rationem neceſſario eſt in actu ſecundo reſpe- 20 *Objicies ſecundo.*

Digitized by Google

ctu obiecti primarij, quod neceſſario diligit: ergo eadem de cauſa neceſſario erit in actu ſecundo reſpectu ſecundarij, ad quod comparatur vt libera. *Reſp.* Reſpondeo, conceſſa maiori, & minori, diſtinguendo conſequens: in actu ſecundo, quoad actualitatem, & entitatem actus, concedo conſequentiam: quoad exercitium, & terminationem, nego conſequentiam: itaque libertas diuina non conſiſtit in indifferentia potentiæ ad actum, & negationem actus, ſed in indifferentia actus puriſſimi ad terminationem ad obiectum creatum, & negationem terminationis: ex quo non colligitur, eſſe potentialem, ſeu non eſſe actum purum: ſicuti nec ex eo quod miſericordia, & iuſtitia diuina indifferentes ſint, vt terminentur, vel non terminentur ad obiecta creata, aliqua potentialitas, ſeu defectus actualitatis in illis infertur. Et quidem ſi quid probaret hoc argumentum, conuinceret etiam, quod ſicut voluntas diuina neceſſario eſt in actu ſecundo reſpectu omnis obiecti, quod neceſſario diligit: ita etiam vt libera deberet neceſſario exerceri circa quoduis obiectum in particulari conſideratum.

21 *Opponet primo.* Sed obijcies primo: quia eſt actus purus ſub conceptu naturæ, neceſſario eſt in actu ſecundo, non ſolum quoad actualitatem, verum etiam quo ad terminationem: ergo eadem ratione *Secundo.* conſiderata vt libera, neceſſario erit in actu ſecundo, non ſolum quoad actualitatem, ſed etiam quoad terminationem, & exercitium. *Secundo*: ſi terminatio circa aliquod obiectum creatum vagè conſideratum neceſſaria non eſſet, poſſet aliquo prædicato intrinſeco carere; at ex hoc ſequitur potentialitas, & imperfectio maxima in voluntate Dei: ergo talis terminatio neceſſaria eſſe debet.

22 *Reſp. ad 1.* Reſpondeo ad primum, negando cauſalem: non enim ea ſola ratione neceſſario eſt in actu ſecundo, quoad terminationem erga obiecta, quæ neceſſario diligit, ſed quia terminatio ad talia obiecta eſt neceſſario connexa cum actualitate voluntatis diuinæ, cuius oppoſitum in terminatione libera contingit. *Ad 2.* Ad ſecundam diſtinguo maiorem: poſſet carere prædicato intrinſeco ſecundum conceptum entitatis, & actualitatis, nego maiorem: ſecundum conceptum terminationis cum indefectibilitate ſub conceptu entitatis, concedo maiorem: & in hoc ſenſu, nego minorem: non enim ex iſto modo defectibilitatis prædicati intrinſeci aliqua potentialitas in diuina voluntate colligitur, vt conſtat in dictis ſupra diſp. 48.

23 *Arg. 3.* Obijciunt tertio, potuit Dei voluntas velle negationem futuritionis rerum: ergo ſic illam neceſſario voluit ex ſuppoſitione, quod futuræ non eſſent: & conſequenter ab omni terminatione libera non potuit ſuſpenſa manere. Patet conſequentia: in voluntate namque diuina nequit dari liberum decretum abſque mutatione ſaltim obiectiua in obiecto: quo circa ſupra diximus, ab æterno terminari liberè ad obiecta creata: quia tunc intelliguntur intra æternitatem conſtitui; atqui obiectiua mutatio, quæ in negatione futuritionis rerum contingere poteſt, nempè repugnantia ad exiſtendum, competit illis ex ſuppoſitione, quod non ſint futuræ: ergo ex tali ſuppoſitione debemus neceſſario admittere poſitiuum decretum in Deo.

24 *Reſp.* Ad hoc argumentum, quod vtuntur Vazquez; & alij recentiores ipſum ſequuti, reſpondeo, quod cum negatio non ratione ſui, ſed ratione alterius poſſit amari à Deo, non ad negationis mutationem, ſed ad mutationem illius, ratione cuius amatur debet attendi, vt ponamus decretum circa negationem in Deo: vnde quando tale decretum in diuina voluntate conſtituitur in aliquo poſitiuo, ratione cuius illud terminat negatio, debet agnoſci obiectiua mutatio. Ex quibus in forma, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam. Ad eius probationem, omiſſa maiori, nego minorem: nam præter repugnantiam ad exiſtendum, quæ conuenit rebus ex ſuppoſitione quod non ſint futuræ, vt circa negationem futuritionis exerceatur liberum decretum, debet dari in aliquo poſitiuo ratione cuius amatur negatio, poſitiua obiectiua mutatio.

25 *Dices.* Sed dices: ergo ſi Deus nihil decreuiſſet ad extra producere, non poſſet exercere liberum decretum erga non futura, v. c. non poſſet poſitiuè decernere nihil producere; conſequens eſt falſum: ergo & ſolutio. Patet ſequela, quia in tali caſu erga nihil poſitiuum interueniret obiectiua mutatio. *Reſp.* Reſpondeo, concedo conſequentiam, nec in conſequenti aliquam falſitatem inuenio.

26 *Obijciunt quarto.* Obijciunt quarto, voluntarium purè negatiuum, & interpretatiuum, eſt imperfectè voluntarium, & conſequenter repugnans Deo; atqui ſuſpenſio ab omni actu libero, eſſet voluntaria, & libera negatiuè: ergo repugnat Deo talis ſuſpenſio. Conſequentia tenet, minor videtur certa; cum talis ſuſpenſio taliter diuinæ voluntatis competeret, quod potuiſſet non conuenire, in quo voluntarium negatiuum conſiſtit. Maior autem probatur; nam voluntarium pure negatiuum, non eſt perfectè vitale: ergo nec perfectè voluntarium. 27 *Reſp.* Reſpondeo, diſtinguendo maiorem: voluntarium purè negatiuum per defectum entitatis, & actualitatis actus, qualiter in nobis contingit, concedo maiorem: per defectum ſolius terminationis, ſub conceptu terminationis, nego maiorem: & minori ſub eadem diſtinctiones conceſſa, & negata, nego conſequentiam. Quæ ſolutio ex iam dictis, & ſæpè repetitis habetur.

Quinto arguitur, repugnat voluntati diuinæ liberum exercitium non honeſtum, & bonum; atqui ſuſpenſio libera abſque omni actu poſitiuo exercita, non eſſet honeſta moraliter; cum in pura omiſſione honeſtas, ſeu bonitas, moralis eſſe non poſſit, vt docet D. Thom 1. 2. *quæſt.* 17. *art.* 5. & cum eo Theologi magis communiter in eadem 1. 2. *quæſt.* 114. *in tractatu de merito*: ergo talis ſuſpenſio repugnat voluntati diuinæ. 28 *Quinto arguitur.* Reſpondeo, quod etſi repugnet voluntati diuinæ exercitium liberum non honeſtum contrariè, id eſt, inhoneſtum, non tamen repugnat illi exercitium non honeſtum negatiuè; actus namque neceſſarij Dei, ſunt non honeſti moraliter, negatiuè; cum illis repugnet honeſtas moralis; talis autem ſuſpenſio ſolum negatiuè eſſet non honeſta moraliter; quia videlicet illi abſque omni actu exercitæ repugnat honeſtas moralis ob rationes, quas Theologi tradunt in præallegatis locis, vt à pura omiſſione bonitatem moralem excludant: vnde ob hanc cauſam non debet excludi à voluntate Dei. 29 *Reſp.*

Si dicas, imperfectio maxima eſt quod exercitio voluntatis diuinæ repugnet moralis honeſtas: ergo ſuſpenſio libera, cui moralis honeſtas repugnet, non eſt illi poſſibilis. 30 *Si dicas.*

Reſpondeo, negando antecedens; ſicuti enim imperfectio non iudicatur, quod actibus neceſſarijs diuinis repugnet honeſtas moralis ob defectum libertatis, ita nec imperfectio aliqua iudicari debet, quod repugnet ſuſpenſioni liberæ, ob defectum libertatis poſitiuæ, quæ ad moralem honeſtatem eſt neceſſaria. *Reſp.*

Denique arguitur, non potuit Dei ſcientia ſuſpendi ab omni terminatione libera: ergo nec voluntas diuina ab omni libero decreto poſitiuo. Antecedens eſt certum, quia inter rem eſſe futuram, vel non eſſe futuram, non datur medium quoad veritatem; ſed omnis veritas neceſſario cognoſcitur à Deo: ergo non potuit diuina ſcientia ab omni terminatione libera manere ſuſpenſa. Conſequentia vero probatur: eo ipſo quod Deus cognoſcat aliquam veritatem, neceſſario complacet neceſſitate ſuppoſitionis in ſuæ ſcientiæ terminatione: ergo ſi non potuit libera ſuæ ſcientiæ terminatio non eſſe, non potuit libera diuinæ voluntatis complacentia non eſſe. Probatur antecedens, veritas ſuæ ſcientiæ, non poteſt non placere Deo; ſed omnis ſuæ ſcientiæ libera terminatio eſt vera: ergo non poteſt non placere Deo ſuæ ſcientiæ libera terminatio ex ſuppoſitione quod ſit. Probatur maior, negatio veritatis in libera ſuæ ſcientiæ terminatione, non poteſt non diſplicere Deo: ergo veritas terminationis liberæ ſuæ ſcientiæ non poteſt non placere Deo ex ſuppoſitione quod ſit. Probatur antecedens, non poteſt non diſplicere Deo ſui eſſe, aut ſuæ infallibilitatis deſtructio; at negatio veritatis in ſuæ ſcientiæ terminatione libera, eſſet deſtructio Dei: ergo non poteſt non diſplicere Deo negatio veritatis in libera ſuæ ſcientiæ terminatione. 31 *Vltimo arguitur*

Reſpondeo, conceſſo antecedentis, negando conſequentiam: ad probationem, nego antecedens: ad illius probationem, nego maiorem, maximè in ſententia aliquorum aſſerentium, veritatem eſſe extrinſecam denominationem ab obiecto; nam ſi obiectum non neceſſario terminet complacentiam diuinam, nec denominatio veritatis ab ipſo in diuina ſcientia deſumpta, neceſſario terminabit illam. Ad illius probationem, diſtinguo antecedens: negatio veritatis in libera terminatione ſuæ ſcientiæ ex ſuppoſitione quod ſit, non poteſt Deo non diſplicere, concedo antecedens: negatio veritatis in ſuæ ſcientiæ libera terminatione abſolutè; nego antecedens, & diſtinguo conſequens: ergo veritas ſuæ terminationis liberæ ex ſuppoſitione, quod ſit, non poteſt Deo non placere, concedo conſequentiam: veritas terminationis ſcientiæ ſuæ liberæ abſolutè, non poteſt Deo non placere, nego conſequentiam. Itaque, quod ſua ſcientia ſit vera ex ſuppoſitione quod ſit, eſt prædicatum eſſentiale Deo, & quod ſit falſa, aut non ſit vera ex ſuppoſitione, quod ſit eſt prædicatum Deo eſſentialiter repugnans: & ideò primum terminat neceſſariam complacentiam diuinam, & ſecundum diſplicentiam neceſſariam, & primum nihil aliud eſt, quam ſumma Dei infallibilitas ipſi competens ratione ſupremæ ſapientiæ, ratione cuius non poteſt falli: vnde, ſicuti in ſua ſuprema ſapientia neceſſario complacet diuina voluntas, ita in hoc quod eſt, ſuam ſcientiam eſſe veram, ex ſuppoſitione quod ſit, neceſſario complacet; quia hoc nihil eſt aliud, quam repugnantia falſitatis, quæ eſſentialiter conuenit Deo, & conſequenter neceſſario terminat complacentiam diuinam. 32 *Reſp.*

Sed dices, non poteſt non placere Deo; quod ſua ſcientia libera ſit vera ex ſuppoſitione quod ſit: ergo ex ſuppoſitione quod ſit, non poteſt non placere Deo veritas terminationis liberæ ſuæ ſcientiæ. Reſpondeo, negando conſequentiam: quia in antecedenti importatur prædicatum neceſſario competens Deo neceſſitate abſoluta; & cum Deus neceſſario in ſua bonitate complaceat, neceſſario etiam complacet in illo prædicato ſibi eſſentiali; in conſequenti autem importatur aliquod prædicatum 33 *Dices.* *Reſp.*

Digitized by Google

34 *Inſurges.* tum contingens, & hoc non poteſt Deo neceſſario placere. Dices, licet prædicatum contingens non poſſit Deo neceſſario placere; poteſt tamen neceſſario placere eſt ſuppoſitione quod ſit: ergo ſolutio eſt nulla. Probatur antecedens, neceſſario placet Deo veritas ſuæ ſcientiæ ex ſuppoſitione, quod ſit: ergo ex ſuppoſitione quod ſit, neceſſario complacet Deo.

Reſp. Reſpondeo, negando antecedens: & ad probationem, conceſſo iterum antecedenti, nego conſequentiam: quia ſuam ſcientiam eſſe veram ex ſuppoſitione quod ſit, prædicatum neceſſarium eſt, & eſſentiale Deo; conſequens autem eſt contingens, & id quod eſt contingens in nulla ſuppoſitione neceſſitat complacentiam diuinam: & committitur fallacia, a ſenſu compoſito ad diuiſum, & à modali compoſita ad modalem diuiſam: vnde ſicut iſta conſequentia non valet: *prædeſtinatum ſaluari, eſt neceſſarium: ergo prædeſtinatus neceſſario ſaluatur*: quia in antecedenti ſit ſenſus compoſitus, in conſequenti autem ſit ſenſus diuiſus: ita iſta conſequentia non tenet: *ſuam ſcientiam eſſe veram ex ſuppoſitione quod ſit, neceſſario placet Deo: ergo ex ſuppoſitione quod ſit ſua ſcientia, neceſſario placet Deo*; quia in antecedenti importatur veritas ſuæ ſcientiæ compoſita cum ſuppoſitione, quod ſit, qualiter eſt prædicatum neceſſarium omnino; in conſequenti autem non ita componitur, ſed ſumitur diuiſiuè.

Sed dices, non poteſt non placere Deo, non fuiſſe ſtultum: ergo non potuit non placere Deo, quidquid eſt neceſſarium, vt ſtultus non fuerit; ſed ſuam ſcientiam fuiſſe veram, neceſſario requiritur, vt ſtultus non fuerit: ergo non poteſt non placere Deo, quo fuerit vera; & conſequenter non poteſt non complacere in ſuæ ſcientiæ veritate. 35 *Inſtatur adhuc.*

Reſpondeo; conceſſa maiori, diſtinguendo minorem: ſuam ſcientiam fuiſſe veram ex ſuppoſitione, quod fuerit, concedo minorem: abſolutè, nego minorem: itaque Deum non fuiſſe ſtultum, dupliciter potuit obtineri, & negatione liberæ terminationis, & veritate illius, ex ſuppoſitione, quod fuerit; quia tamen hæc veritas neceſſaria abſolutè non eſt, non ſequitur, quod ex ſuppoſitione, quod ſit, neceſſario in tali terminatione complaceat. *Reſp.*

Et hæc de iſta Diſputatione, & de toto Voluntate Dei Tractatu.

TRACTATVS SEPTIMVS. DE AMORE DEI.

De quo D. Thom. in 3. diſt. 32. q. vnica. Ad Annibald. in eadem diſt. q. vnica 1. Contra Gentes cap. 90. & 91. in hac prima parte q. 20. In qua, & ſequenti agit de actibus, & virtutibus eius, acturus poſtea de actibus intellectus, qui actus voluntatis ſupponunt: nam licet actus voluntatis diuinæ non diſtinguantur realiter ab illa: quia diſtinguuntur ab illo ratione ratiocinata cum fundamento in re, in noſtra ſententia, quam ſupra dedimus circa Articulum primum, & in omnium conſenſu, ſaltim ratione ratiocinante, quatenus viatores diuerſis ſpeciebus volitionem Dei, & illius voluntatem concipiunt, idcircò vt claritate, qua ſemper, modò etiam procederet, indiſtinctis quæſtionibus de Voluntate, & de illius actibus egit; cum autem in voluntate noſtra plures ſint affectiones, ſeu actus: alij per modum fugæ: alij proſecutiuè: alij ad iraſcibilem: alij ad concupiſcibilem pertinentes, vt ex eodem D. Th. 1. 2. q. 23. 25. & 26. colligitur, nempè, Amor, Deſiderium, & Gaudium, & illorum oppoſiti: odium, fuga, & triſtitia ad concupiſcibilem ſpectantes: ſpes, & deſperatio, audacia, timor, & ira, ad iraſcibilem pertinentes, & prout in voluntate iraſcibiles nuncupantur.

Inueſtigandum eſt modò, quinam ex his affectibus diuinæ voluntati conueniant, & qui ex illis diuinæ voluntati repugnent? Et licet D. Thomas in hac quæſtione ſolum tractet directè de Amore Diuino, obitèr tamen de alijs actibus aliquid attigit, quoſdam admittens: alios verò à diuina voluntate ob ipſorum imperfectionem relegans. Igitur quæſtionem 20. abſoluit D. Th. quatuor Articulis. In quorum primo, amorem cum proprietate Deo conuenire, fatetur ſolutione ad primum: gaudium etiam, ſeu delectationem diuinæ voluntati competere affirmat, in ſolutione ad ſecundum: deſiderium, triſtitiam, & iram in rigoroſa, & propria acceptione ab illa ſecludit. In ſecundo determinat, Deum omnes res exiſtentes amare, cum hoc diſcrimine in ſolutione tertij argumenti, quod irrationalia non diligit amore amicitiæ, bene tamen rationales creaturas: & in ſolutione ad vltimum docet, peccatores odio haberi, qua ratione ſunt fœdati peccatis; diligi verò ab ipſo, qua ratione cauſantur ab illo. In articulo tertio, Deum omnia æqualiter diligere affirmat ex parte actu voluntatis diuinæ: ex parte verò effectus, magis, vel minus iuxta menſuram bonitatis, quam ipſis communicat. Ac tandem in quarto concludit, meliora ſemper magis diligit à Deo. Pro quorum commentario, & defenſione D. Thomæ Doctrinæ, ſequentes inducimus Diſputationes.

DISPVTATIO LVI.

An Deo cum proprietate competant odium, timor, triſtitia, & ira?

§. I.

Timor, & triſtitia excluduntur.

1 *Cõcluſio probatur.* NOn conuenire cum proprietate Deo timorem, & triſtitiam, eſt communis Theologorum ſententia: quæ communis veritas quoad vtramque partem conſtat ex eo quod timor reſpicit malum proprium futurum, & triſtitia eſt de malo præſenti; at Deo nihil mali accidere poteſt, ac per conſequens illi, nec præſens, nec futurum eſſe poteſt aliquod malum: ergo prædicti affectus Deo conuenire non poſſunt. Hanc rationem inefficacem reputauit Herice *diſp.* 20. eo quod timor, & triſtitia non ſolum verſantur circa malum proprium præſens, aut futurum, ſed etiam circa malum amici: ergo quamuis Deo omne malum præſens, aut futurum repugnet, non rectè colligitur timere, & contriſtari non poſſe, ſaltim de malis hominum, quos vt amicos diligit, quando illa vt præſentia, vel futura conſiderat.

2 *Hæc obiectio P. Herice ex non penetrata ratione procedit.* Hæc tamen obiectio parum roboris probet, & ex non penetrata rationis efficacia procedit, qua vtitur Angelicus Doctor *in hac quæſt. art. 1. ad 1.* Deus namque, quamuis hominem diligat amorem amicitiæ, non tamen eius amor ab humana bonitate mouetur, ſed pro motiuo reſpicit bonitatem diuinam: vnde illum diligit non propter ſe, ſed in ordine ad propriam bonitatem, & propter illam, vt inferius conſtabit, & idem eſt de quolibet

actu

Digitized by Google

actu proſequutiuo voluntatis diuinæ : ergo timor, & triſtitia, ſi darentur in Deo, deberent reſpicere malum hominis præſens, aut futurum, non præciſè, vt eſt malum hominis, & illius bonitati oppoſitum, ſed etiam vt eſt malum Dei, & illius voluntati aduerſatur : cum obiecta actuum fugæ per obiecta actuum proſequutionis debeant regulari, & cognoſci; eumque omne malum præſens, aut futurum Deo repugnet vt fatetur Herice, repugnabunt etiam actus prædicti.

3 *Confirm.* Vrgetur, & explicatnr amplius: Deus nullum bonum, niſi vt proprium diligere poteſt : ergo nec timere poterit malum, aut de illo contriſtari, niſi vt ſuum illud conſideret. Conſequentia tenet; qnia quæuis voluntas eodem modo refugit malum, quo proſequitur bonum : ergo ſi voluntas diuina nullum bonum etiam creatum proſequutiuo affectu poteſt amplecti, niſi vt eſt bonum proprium, nec etiam malum, niſi vt proprium fugere poterit. Antecedens autem probatur; nullus namque actus voluntatis diuinæ poteſt ſpeciem capere à bonitate creata, ſed omnis illam reſpicit ex motiuo bonitatis diuinæ, quatenus increata bonitate eluceſcere poteſt: ergo omnis actus voluntatis diuinæ attingit bonitatem creatam, vt vtilem aliquomodo Deo; & conſequenter vt aliquomodo bonum ipſi proprium, quod docuit D. Thomas præcedenti quæſtione art. 1. & ex inferius dicendis fiet manifeſtum.

4 *ſecundo ſuadetur communis reſolutio.* Secundo in hunc modum ſuadetur: timor eſt fuga cum depreſſione animi, ob arduitatem mali futuri, vt docet D. Thom. 1. 2. *quæſt.* 25. *art.* 1. *in corpore*, & conſtat ex eo quod eſt affectus ad iraſcibilem ſpectans, cuius obiectum ſupra obiectum concupiſcibilis addit arduitatem; & triſtitia eſt dolor ex apprehenſione intellectuali cauſatus, vt docet idem Angelicus Doctor 1. 2. *quæſt.* 35. *art.* 2. *in corpore*; atque experientia, & communis animi conceptio fatetur, quæ triſtitiam ſine dolore apprehendere, aut percipere nequit; at Deo arduitas in malo repugnat, cum facillime quoduis malum poſſit vitare, atque omnis dolor procul abeſt ab illo, cui ſumma quies, & perpetua delectatio ex ſui ipſius viſione naturali exiſtit: ergo repugnat Deo timor, & triſtitia.

5 *Confirm. & ſpecialiter de timore.* Quod amplius de timore confirmo; ſicut obiectum ſpei eſt bonum arduum, quod quis poteſt adipiſci; ita timor eſt de malo futuro arduo, quod non poteſt de facili vitare, qua ratione, vt inquit Diuus Thomas *prima ſecundæ quæſtione* 40 *articulo tertio*, non eſt in hominibus timor de malo culpæ : quia facile poteſt ab illis vitari; at nullum eſt malum arduum reſpectu Dei; cum cuiuſuis mali vitatio facillime ſit omnipotentiæ illius: ergo non datur timor cum proprietate in Deo.

6 *Si opponatur 1.* Si objiciatur primo, Deus odio habet peccata, iuxta illud : *odio eſt Deo impius, & impietas eius* quod odium eſſe cum proprietate in diuina voluntate ponendum, eſt ad minus probabile, vt ſtatim conſtabit: ergo eadem cum probabilitate tenemur admittere, timorem, & triſtitiam in Deo. Patet conſequentia; nam ſicut odium terminatur ad malum ſecundum ſe inſpectum, vt abſtrahit à præſenti, & futuro; ita timor reſpicit malum futurum, & triſtitia malum iam habitum: ergo ſicut datur in Deo odium peccati ſecundum ſe inſpecti, ita in illo dabitur timor de peccato vt futuro, & triſtitia de eodem præſenti.

7 *Confirm.* Et confirmatur, etſi peccatum nullum nocumentum inferre poſſit cum effectu bonitati diuinæ; quia tamen ſecundum ſuam eſſentiam illi aduerſatur, eſt capax terminandi diuinum odium in abſoluta ſui conſideratione: ergo eadem de cauſa terminare poterit vt futurum, timorem, & vt præſens triſtitiam diuinam.

8 *Reſp.* Reſpondeo, omiſſo antecedenti, negando conſequentiam. Tum quia timor, & triſtitia non concipiuntur de quolibet malo, ſed de malo, quod de facto nocumentum infert, aut eſt illaturum, vt experientia manifeſtè teſtatur; de malis namque in effectu nunquam nocentibus, quis vnquam timuit? aut contriſtatus fuit? odium vero non ita, ſed ad quoduis malum quomodolibet bonitati amatæ oppoſitum terminatur. Tum etiam; nam timor anxietatem, & depreſſionem animi importat, & triſtitia dolorem; nullum autem malum, Dei animum deprimere, aut dolore afficere valet; odium vero nihil iſtorum ad ſui coexiſtentiam deſiderat : nam ſicut amor, cui odium opponitur, nec animi eleuationem, nec delectationem expoſcit: primum namque pertinet ad ſpem reſpicientem bonum futurum arduum : ſecundum ad gaudium, quod circa bonum præſens, & poſſeſſum verſatur, ita odium nec depreſſionem, nec dolorem importat. Tum denique; quia vt ait Auguſtinus 12 *de Ciuitate Dei cap.* 15. timor, & triſtitia ſunt de his malis, quæ nobis nolentibus ad ſunt, vel ſunt euentura; nullum autem malum, Deo nolente aut permittente, accidere poteſt: & id circo, nullum malum timere, nec de aliquo malo contriſtari valet, quæ ratio non procedit in odio, vt de ſe eſt manifeſtum. Ex quibus ad confirmationem conſtat ſolutio.

9 *Oppones 2.* Si opponatur ſecundo, bona creata ſunt vtilia bonitatis diuinæ, vt docuit D. Thomas *quæſt. præcedenti art.* 2. *ad primum*: & conſtat ex eo quod Deus illa vult propter bonitatem diuinam, tanquam propter finem; omne autem quod volitionem terminat propter finem, amatur vt vtile ad illum: ergo carentia bonitatis creatæ, & malum illi oppoſitum ſunt mala diſconuenientia Deo: & conſequenter vt futura terminabunt timorem, & vt præſentia triſtitiam terminare valebunt. Secunda conſequentia ex ſe conſtat: prima vero probatur: nam oppoſitum malum bono alicui conuenienti, eſt diſconueniens illi: ergo ſi bonitas creata eſt conueniens, & vtilis Deo, malum oppoſitum bonitati creatæ, erit diſconueniens voluntati, & bonitati diuinæ.

Reſpondeo dupliciter : primo iuxta ſecundam rationem, 10 *Reſp.* 1.
quam feci, omiſſo antecedenti, & prima conſequentia, negando ſecundam, quia etſi ſint mala Dei; quia tamen non ſunt ardua; cum abſque vlla difficultate poſſint vitari à Deo; conſequens fit, quod nec dolorem, nec depreſſionem animi cauſent in ipſo, ac proinde nec terminare poſſint triſtitiam, & timorem.

Secundo, primam ſuſtinendo rationem, reſpondeo, diſtin- *Secundo.*
guendo antecedens: ſunt vtilia vtilitate neceſſaria Deo ad eſſe ipſius, vel ad bene eſſe, nego antecedens : vtilitate non neceſſaria, fateor antecedens, & nego conſequentiam; quia ſolum id, quod priuat, aut opponitur bono vtili, neceſſario ad finem, eſt malum diſconueniens intendenti finem.

§. II.

Eligitur, & probatur vera ſententia.

HOc igitur ita præmiſſo, in quo, vt iam dixi, fere omnes 11 *Prima ſentētia.*
conueniunt, circa odium, & iram, an cum proprietate Deo competant, inter ſe diuiduntur in quatuor ſententias : prima illarum, vtramque affectionem Deo cum proprietate conuenire, defendit. Ita Suarez *lib.* 3. *de attributis capit.* 7. *& in opuſculis diſput. de Diuina iuſtitia ſect.* 5. *Secunda* Secunda ſententia, cum præcedenti conuenit in eo quod odium cum proprietate in diuina voluntate inueniatur, iram autem ab illa ſecludit: ita Molina circa primum articulum. Vazquez *diſput.* 84. *cap* 3. Arrubal *quæſt.* 20. *num. ſexto*. Herice *diſput.* 20. *cap.* 4. & alij Recentiores.

Tertia diſtinguens inter odium abominationis, & odium 12 *Tertia.*
inimicitiæ, primum Deo cum omni proprietate concedit, ſecus vero ſecundum. Ita Ruizius *diſput.* 54 *ſect.* 3. referente Alarcon *tract.* 3. *diſp.* 7. *cap.* 3. *Quarta.* Quarta, & vera ſententia ſolum in metaphorico ſenſu, odium, & iram Deo conuenire defendit: ita omnes Thomiſtæ in præſenti circa articulum primum. Nauarrete *controuerſia* 27 Nazarius *controuerſia vnica*. Aluelda *diſput.* 62. *ſequuti* Capreolum *in* 1. *diſtinct.* 45. *quæſt.* 1. & Ferrarienſem 1. *Contra Gentes cap.* 96. Quæ ſententia ſit noſtra concluſio. *Cōcluſio.*

Et oſtenditur quoad primam partem primo ex D. Thoma 13 *Prob.* 1.
primo Contra Gentes cap. 96. *in principio capitis*, illis verbis: *Ex hoc autem apparet, quod odium alicuius rei Deo conuenire non poteſt, ſicut enim amor ſe habet ad bonum, ita odium ſe habet ad malum; nam his, quos amamus, bonum volumus; his vero, quos odimus, malum : ſi igitur voluntas Dei ad malum inclinare non poteſt, vt oſtenſum eſt, impoſſibile eſt, quod ipſe rem aliquam odio habeat.* Vbi Doctor Angelicus priorem partem noſtræ ſententiæ dedit, & rationem ſatis efficacem pro illa quoad ſecundam.

Eandem concluſionis partem oſtendo ſecundò, odium pro- 14 *Secundo.*
priè dictum, petit per ſe primo terminari ad malum; at nullus actus voluntatis diuinæ poteſt primario ad malum terminari : ergo in illa odium propriè dictum inueniri non poteſt.

Conſequutio tenet; maior autem conſtat; tum ex Docto- *Maior fundatur primo.*
re Angelico loco allegato, & *prima ſecunda quæſt.* 29. *articulo primo*. Tum etiam ratione ex prædictis locis deſumpta : nam ſicut amor ſe habet ad bonum, ita odium ſe habet ad malum; atqui amor per ſe primo terminatur ad bonum ſub ratione boni: ergo odium per ſe primo terminatur ad malum ſub ratione mali.

Denique illa maior oſtenditur; ſicut enim amor eſt conſo- 15 *Secundo.*
nantia quædam ad obiectum iudicatum conueniens, & bonum, ita odium eſt diſonantia ad id, quod iudicatur diſconueniens, & nociuum: ergo ſicuti amor, quia eſt inclinatio per modum conſonantiæ, primo terminatur ad obiectum vt conueniens, & bonum; ita odium, quia in diſonantia ad obiectum conſiſtit, per ſe primo terminari debet ad diſconueniens, vt diſconueniens; & conſequenter ad malum ſub ratione mali: ſicut bonum idem eſt, quod conueniens, ita malum in ratione diſconuenientis conſiſtit. Deinde minor argumenti noſtri ſuadetur : omnis namque actus voluntatis diuinæ petit terminari primario ad bonitatem intrinſecam Dei: ergo non poteſt per ſe primo terminari ad malum.

Reſpondebis primo, quod etſi omnis actus voluntatis diuinæ, 16 *Reſp.* 1.
quoad ſuam entitatem, & actualitatem inſpectus, terminari debeat primario ad bonitatem intrinſecam Dei; non tamen

repu-

Digitized by Google

repugnat ſecundum conceptum terminationis, ad obiectum extra primario terminari, & conſequenter nec repugnat ſub tali conceptu primariu terminari ad malum. *Contra.* Sed contra: nedū actualitati actus voluntatis diuinæ, verum etiam illi ſub conceptu terminationis repugnat dependere ab obiecto creato: ergo ſub vtraque ratione repugnabit illi ferri primario ad aliquod obiectum ad extra. Antecedens eſt certum; omni namque formalitati intrinſecæ Deo, repugnat dependentia à creaturis. Conſequentia verò probatur, omnis formalitas primario terminata ad creaturam, ſpecificari debet ab illa; at ſpecificatio eſt genus dependentiæ: ergo ſi primario terminetur, neceſſario pendebit.

17 *Reſp. 2.* Reſpondebis ſecundo, quod etſi nullus actus voluntatis diuinæ ſub conceptu proſequutionis poſſit primario terminari ad malum; per modum tamen diſonantiæ, & fugæ poteſt primario terminari ad illud. *Cōtra 1.* Sed contra primo: terminatio actus per diſonantiam ad obiectum, eſt formalitas intrinſeca Deo: ergo nequit dependere ab aliquo extrinſeco; & conſequenter nec ſpecificari ab illo; cum ſpecificatio genus ſit dependentiæ.

18 *Antecedens probatur.* Secundo, nulla datur formalitas intrinſeca voluntati diuinæ, quæ primario obtineat rationem fugæ à malo, & diſonantiæ ad illud: ergo nulla datur in illa formalitas ſeu terminatio intrinſeca, quæ primario terminetur ad malum. Conſequentia tenet, iuxta ſolutionem quam impugnamus.

Antecedens autem in hunc modum oſtenditur: ideo voluntas refugit malum; quia proſequitur bonum: & idcirco creata voluntas ſuis actibus aliquando primario terminatur ad malum, illud fugiendo; quia imperfecta eſt, & ab imperfectioribus incipit, & etiam, quia malum poteſt illi reſiſtere, & à proſequutione boni, quod amore proſequitur, impedire; at voluntas Dei perfectiſſima eſt, nullumque malum ei poteſt reſiſtere, nec à boni proſecutiuè amati conſequutione impedire: ergo nullus actus illius, adhuc ſub terminationis conceptu, eſt fuga mali ſub primario conceptu, ſed omnis ſub primario eſt proſequutio boni, & ex conſequenti fugit à malo.

19 *Tertio ſuadetur cōcluſio.* Tertio ſpecialiter de odio inimicitiæ ſuadetur concluſio: odio habere aliquem odio inimicitiæ eſt velle alicui malum, vt malum eius eſt, ex diſplicentia illius; at voluntas Dei terminari nequit ad malum alicuius rationalis creaturæ, vt malum eius eſt, ex diſplicentia illius: ergo in illa odium inimicitiæ cum proprietate nequit reperiri. Maior præterquam quod eſt D. Thomæ expreſſa, locis ſupra relatis, in hunc modum oſtenditur primo: amare aliquem amore amicitiæ, eſt velle illi bonum, quia bonum eius eſt ex complacentia in ipſo: ergo odium inimicitiæ conſiſtit in hoc, quod eſt velle alicui malum, quia malum eius eſt ex diſplicentia ipſius; nam ſicuti amor amicitiæ comparatur ad bonum amici, ita odium inimicitiæ ad malum inimici comparatur.

20 *Secundo.* Secundo, quia vt docet D. Thom. 1. 2. *quæſt.* 29. *artic.* 4. idcirco nemo poteſt odio habere ſe ipſum, quia etſi aliquando ſibi velit aliquod malum, non tamen illud vt ſibi malum exoptat, ſed quatenus apprehenſum vt bonum: ergo odium eſſentialiter petit terminari ad malum illius, qui habetur odio, vt malum eius eſt ex diſplicentia illius. Minor argumenti ſuadetur; quia in primis nulla res ſubſiſtens poteſt Deo diſplicere, vt probat D. Thomas loco ex Contra gentes citato, & fatentur Theologi communiter; cum omne ſubſiſtens, ſit effectus voluntatis diuinæ, & conſequenter in ipſo ſibi neceſſario ex ſuppoſitione complaceat, ſicut & alia agentia ſibi complacent in proprijs effectibus, vt parentes in filijs, Poetæ in poematibus, & artifices in artificiatis proprijs complacent ſibi. Conſtatque ex illo Sapientiæ 2. cap. *Diligis omnia quæ ſunt, & nihil odiſti eorum quæ feciſti.*

21 *Explicatur amplius.* Ex quo etiam manifeſtè colligitur, non poſſe velle alicui ſubſiſtenti malum, vt malum eſt illius; quia velle alicui malum vt malum eius eſt, oritur ex diſplicentia illius, vt experientia manifeſta fatetur, & conſtat ex eo quod ex complacentia in aliquo oriri nequit deſiderium mali, vt malum eſt illius: ergo cum Deo nulla res ſubſiſtens diſplicere poſſit, nulli rei ſubſiſtenti deſiderare poterit aliquod malum, in quantum eſt malum illius.

22 *Confirm. amplius.* Quod amplius in hunc modum ſuadetur, idcirco nemo poteſt velle ſibi malum vt malum, quia naturaliter eſt inclinatus particulari inclinatione ad bonum proprium; at Deus naturali inclinatione propendit in bonitatem propriam, quæ eſt bonum vniuerſale omnium rerum ſubſiſtentium: ergo nequit appetere aliquod malum rei ſubſiſtentis vt malum eius eſt.

Reſp. Ad hoc argumentum reſpondent oppoſiti Authores, quod etſi perſona vt ſubſiſtens, Deo diſplicere non poſſit, cum prout ſic ſit effectus illius, perſona tamen vt peccatis fœdata, Deo poteſt diſplicere, illique prout ſic velle poteſt aliquod malum: ita Vazquez loco allegato, & cum eo cæteri Recentiores. *Contra.* Verum contra ſolutionem iſtam obſtat in primis, quod ex diſplicentia peccati non exoptat Deus peccatori malum aliquod, vt malum eius eſt, ob rationes iam aſſignatas: ergo non habet odio peccatorem, inſpecta odij acceptione. Secundo; quia odium propriè tale, non niſi ad ſubſiſtentia terminatur; at peccatum, nec peccator ipſe, reduplicatiuè vt peccator, eſt quid ſubſiſtens, ſicut nec homo albus, eſt ſubſiſtens, in quantum albus: ergo quamuis Deus velit malum homini ex diſplicentia ipſius, vt peccator eſt, dummodo non ſint ex diſplicentia ipſius, vt eſt quid ſubſiſtens, non ſaluatur in illo ſtricta, & propria ratio odij inimicitiæ. Illatio eſt legitima, minor certa.

Maior etiam ſuadetur: tum ex D. Thom. id expreſſe aſſerente 1. Contra Gentes cap. 96. in fine: tum etiam, quia amor ſtrictè acceptus, non niſi ad ſubſiſtentia terminatur; non enim propriè dicitur, Deum velle bonum albedini, ſed ſubiecto cui ineſt albedo: ergo odium etiam in ſtricta acceptione, non niſi ad ſubſiſtentia terminatur, ſeu terminari poterit. Tum denique; nam velle malum alicui, in quo conſiſtit ratio ſtricta odij, debet oriri ex diſplicentia illius, qui patitur malum; atqui non patitur malum homo vt peccator, ſed homo ſubſiſtens: ergo vt ſaluetur ſtricta ratio odij, debet eſſe ex diſplicentia illius, vt ſubſiſtens eſt. 23 *Maior ſuadetur.*

Secunda pars noſtræ concluſionis eſt D. Thomæ expreſſa in hac quæſtione art. 1. ad 2. vbi duplicem imperfectionem agnoſcit ira, alteram ex parte illius, quod importat de materiali, accenſio ſcilicet ſanguinis circa cor; alteram ex parte formalis, triſtitia, ſcilicet, quam ira ſupponit; affectus autem, qui ex parte rationis formalis imperfectionem dicunt, à diuina voluntate excluduntur: vnde ſupra quæſt. 19. artic. 11. dixit, iram nunquam propriè dici de Deo. Et ſuadetur ratione ab Angelico Doctore inſinuata: ira eſt appetitus vindictæ cum ſpe vltionis ex triſtitia procedens; at triſtitia repugnat Deo, vt ſuperius oſtendimus, & omnes fatentur: ergo & ira illi in propria ſignificatione repugnat. 24 *Secunda pars noſtræ concluſionis ſuadetur.*

Dices, non eſſe de conceptu eſſentiali iræ, quod ex triſtitia oriatur, ſed ſolum, quod ſit appetitus nocendi alteri ſub ratione iuſti vindicatiui. In contrarium obſtat primo, ſequi ex hac ſolutione, omnem actum vindicatiuæ iuſtitiæ ad iram pertinere, quod nullus vnquam dixit. Patet ſequela; nam omnis actus vindicatiuæ iuſtitiæ eſt appetitus nocendi alteri, ſeu infligendi pœnam ſub ratione iuſti vindicatiui: ergo ſi ratio iræ formaliter conſiſtit in hoc, & non ſuperaddit ordinem ad triſtitiam ab offendente illatam, omnis actus vindicatiuæ iuſtitiæ ad iram pertinebit. Obſtat ſecundo Angelicus Doctor 1. 2. *quæſt.* 46. *articul.* 1. illis verbis: *Non inſurgit motus iræ, niſi propter triſtitiam illatam &c.* Denique obſtat deffinitio, qua Ariſtoteles iram deſcribit, ſeu vt melius dicam à priori diffinit *lib.* 1. *de anima cap.* 1. Iram, ſcilicet, eſſe appetitum doloris viciſſim aduerſari inferendi: ergo dolorem ab aduerſario illatum ſupponit. Vnde *lib.* 2. *Rhetoricorum cap.* 2. in principio capitis ait, iram eſſe appetitum cum dolore: *& cap.* 4. hoc inter odium, & iram agnoſcit diſcrimen, quod odium eſſe poteſt ſine dolore, ſecus vero ira. 25 *Dices. Contra.*

§. III.

Obiectionibus occurritur.

CONtra primam concluſionis partem obijciunt aduerſarij primo verba ſacræ Scripturæ, in quibus odium diuinæ voluntati attribuitur, Zachariæ 8. *Vnuſquiſque malum contra amicum ſuum, ne cogitetis in cordibus veſtris, & iuramentum mendax ne diligatis; omnia enim hæc ſunt quæ odi, dicit Dominus.* Malachiæ 1. *Eſau odio habui*, Pſalmo 5. *Odiſti omnes, quia operantur iniquitatem, virum ſanguinum, & doloſum abominabitur Dominus.* Et alibi paſſim: quæ omnia interpretari in rigoroſo ſenſu debere, conſtat ex eo, quod nullum abſurdum, ſeu inconueniens exinde ſequatur. 26 *Arg. 1. contra 1. concluſ.*

Reſpondeo, ſequi duplex abſurdum, primum eſt, voluntatem diuinam ad malum, vt malum eſt, terminari; cum hoc ad rationem ſtrictam, & rigoroſam odij deſideretur, vt ſuperius oſtendi. Secundum, quod ſequitur, eſt, Deo perſonam ſubſiſtentem diſplicere contra illud Sapientiæ 11. *Nihil odiſti eorum, quæ feciſti.* Vnde Doctor Angelicus 1. *Contra Gentes cap.* 96. in fine concludit, non niſi ſimilitudinarie dici de Deo, aliqua odio habere, quatenus amando res, & volens earum bonum eſſe, vult malum bono contrarium, non eſſe. Ex quo malorum odium habere dicitur; nam quæ non eſſe volumus, dicimur odio habere: vbi ex eo quod non vult malum non eſſe, niſi ratione boni, quod vult eſſe, colligit D. Thomas deficere voluntatem diuinam à ſtricta, & rigoroſa odij ratione. 27 *Reſp.*

Obijciunt ſecundo: Deus non tantum vult homini peccatori pœnam, ſed etiam eam illi vult, vt malum eius eſt ex diſplicentia ipſius: ergo odit peccatorem odio inimicitiæ, Conſequentia tenet à diffinitione ad diffinitum. Antecedens autem, quoad priorem partem ſic probant: vult illi pœnam, vt pœnam; at pœna vt pœna, eſt malum peccatoris, cui infligitur: ergo vult illi pœnam, vt eſt malum illius. Quod autem ſit ex diſplicentia ipſius, in hunc modum oſtendunt: nam licet peccator vt homo, Deo non diſpliceat, diſplicet tamen illi vt peccator: 28 *Argu. 2.*

Digitized by Google

tor : ergo vult illi malum ex diſplicentia ipſius, vt peccator eſt.

29 *Si reſp.* Si reſpondeatur, ad rationem odij inimicitiæ deſiderari, quod ex diſplicentia perſonæ ſubſiſtentis procedat. In contrarium Vazquez in hunc modum inſurgit : iudex, qui propter flagitium, aliquem punit ex motiuo iuſtitiæ, verè, & propriè habet odium inimicitiæ, & tamen non vult illi pœnam ex diſplicentia ipſius, vt homo eſt, vel aliqua peculiari ratione, ſed quia homo flagitioſus eſt : quo circa tale odium eſt ſecundum virtutem : ergo ad rationem odij inimicitiæ non eſt neceſſarium, quod ex diſplicentia perſonæ ſubſiſtentis procedat, vt ſubſiſtens eſt. Secundo alij inſurgunt, vnus homo alterum odio habet odio inimicitiæ, quod propriè tale eſt ; & tamen non vult illi malum, vt malum ex diſplicentia ipſius, quatenus homo eſt, ſed qua ratione eſt ſibi inimicus : ergo idem quod prius.

30 Tertio etiam poteſt opponi : Deus hominem diligit amore ſuper naturali amicitiæ, vt inferius conſtabit, & tamen non vult illi bonum per amorem prædictum ex complacentia in ipſo, quatenus homo eſt, ſed quatenus gratus gratitudine accidentali : ergo nec ad rationem odij inimicitiæ neceſſarium erit, quod ex diſplicentia perſonæ, vt ſubſiſtentis malum deſideretur, ſed ſufficiet, quod ex diſplicentia ipſius, vt peccator, & inimicus eſt, tale deſiderium procedat. Minor probatur : amor ille eſt ſupernaturalis : ergo tam bonum, quam ſubiectum, cui appetitur bonum, ſub aliqua ſupernaturali ratione debet inſpicere ; & conſequenter non erit ex complacentia in homine, quatenus homo eſt, qua ratione ſupernaturalis non eſt.

31 *Reſp. ad prob. 1. partis antecedentis.* Reſpondeo, negando antecedens pro vtraque parte. Ad primæ probationem, diſtinguo maiorem : vult illi pœnam, vt pœnam reduplicatiuè, & primario, nego maiorem : ſpecificatiuè, & ſecundario, concedo maiorem : & conceſſa minori, nego conſequentiam : itaque in pœna duplex ratio inuenitur, & quod ſit malum ſubiecto, cui infligitur, & quod ſit oſtenſiua, & manifeſtatiua iuſtitiæ diuinæ, & ad pulchritudinem ordinis vniuerſi conducens ; actus voluntatis diuinæ terminatur primario ad illam ſub hac ſecunda conſideratione ; ſub prima vero, ſolum ex conſequenti, & ſecundario ; cum tamen vt propriè odium eſſe, primario illam vt malum debere inſpicere, quam ſolutionem, eleganter expreſſit Doctor Angelicus *loco ex Contra Gentes relato, prope finem*, his verbis : *Alius autem modus eſt, ex hoc quod Deus vult aliquod maius bonum, quod eſſe non poteſt, ſine priuatione minoris boni, & ſic dicitur odire ; cum magis hoc ſit amare ; ſic enim in quantum vult bonum iuſtitiæ, vel ordinis vniuerſi, quod eſſe non poteſt ſine punitione, vel correptione aliquorum, dicitur illa odire, quorum punitionem vult, vel corruptionem, &c.*

32 *Ad prob. ſecunda. Ad impugnationē Vazqu.* Ad ſecundæ probationem, reſpondeo iuxta ſolutionem ibi aſſignatam, quæ eſt Diui Thomæ expreſſa loco ſæpius relato *ex libro Contra Gentes*, illis verbis : *Hæc autem non ſunt effectus, vt res ſubſiſtentes, quarum proprium eſt odium, vel amor.* Ad primam impugnationem, nego maiorem : quam Vazquez non probat, nec poteſt probare ; aliàs etiam homo ſe ipſum affligens ex diſplicentia proprij peccati, vt de illo pœniteat poſſet cum proprietate dici odio habere ſe ipſum, quod falſiſſimum eſt ; cum potius actu, ille, quo pœnalitates eligit, vt Deo ſatisfaciat, amor ſit quam odium : ſicuti ergo iſte non poteſt dici odio habere ſe ipſum, ſed ad ſummum odio habere peccatum, quod cupit non eſſe : ita nec dici poteſt, iudicem odio habere hominem, quem condemnat, ſed ad ſummum illius flagitia ; hæc autem, cum res ſubſiſtentes non ſint, quarum proprium eſt amari, & odio haberi, vt inquit D. Thomas, non poſſunt terminare odium propriè tale, ſed ſolum quod ſimilitudinariè ſit odium, iuxta iam dicta.

33 *Ad 2.* Ad ſecundam, conceſſa maiori, nego minorem : nam licet cauſa, & origo diſplicentiæ inimici ſit iniuria, & offenſa illata ; illa tamen ſuppoſita, non ſolum iniuria, ſed etiam perſona, quæ iniuriam intulit, diſplicet offenſo, quatenus vellet illam non eſſe. *Ad 3.* Ad tertiam, nego minorem : ad illius probationem, conceſſo antecedenti, diſtinguo conſequens : ex complacentia in ipſo ſub aliqua ratione ſupernaturali, in ratione obiecti, concedo conſequentiam : in ratione entis, nego conſequentiam : vt autem talis amor ſit volitio boni homini conuenientis ex complacentia in illo ſub ratione ſupernaturali in ratione obiecti, ſufficit, complacentiam prædictam terminari ad hominem, vt perfectibilem ſupernaturalibus bonis, & ex ſupernaturali motiuo, quæ perfectibilitas aliquid ſubſtantiale eſt in ipſo.

34 *Argum. 3.* Obijciunt ſic tertio, non eſt de ratione odij inimicitiæ, quod eſt propriè tale terminari ad malum ſub ratione mali : ergo ex iſto capite non rectè excluditur à voluntate Dei. Probatur antecedens, in voluntate hominis datur odium inimicitiæ cum proprietate ; & tamen nequit terminari ad malum inimici ſub ratione mali ; cum adæquatum obiectum voluntatis creatæ in bono vt actu proſequutionis inſpecto conſiſtat ; & conſequenter non poſſit velle aliquid, niſi vt ſubinduit boni rationem : ergo id non eſt de conceptu odij inimicitiæ in propria acceptione.

35 *Reſp. 1.* Reſpondeo dupliciter : primo, negando antecedens : ad cuius probationem, conceſſa maiori, diſtinguo minorem : non poteſt terminari ad malum ſub ratione mali terminatiuè, nego minorem : motiuè, concedo minorem : & diſtinguo conſequens eodem modo : nec amplius conuincit probatio facta : itaque voluntas humana in omni actu proſequutiuo mouetur à bono vero, vel apparenti ; non tamen ſemper terminatur ad bonum ſub ratione boni, ly *ſub* reduplicante obiectum terminatiuum, ſed iſto modo proſequutiuè poteſt terminari ad malum alterius ſub ratione mali, quod contingit quando odio habet aliquem odio inimicitiæ ; voluntas autem Dei, non ſolum ſemper à bono mouetur, verum etiam ſemper terminatur ad bonum primario, ad malum verò ſolum ex conſequenti, ob rationes traditas : vnde non eſt capax odij propriè talis, de cuius conceptu eſt terminari ad malum ſub ratione mali primario, tanquam ad obiectum terminatiuum. Videatur Ferrarienſis 1. *contra Gentes cap.* 96. vbi eleganter explicat iſtam ſolutionem.

36 *Secundo* Secundo reſpondeo, negando antecedens. Ad illius probationem, conceſſa maiori, diſtinguo minorem : nequit terminari ad malum inimici, ſub ratione mali ſubiecti appetentis, concedo minorem : ſub ratione mali diſconuenientis inimico odio habito, nego minorem, & diſtinguo conſequens eodem modo. Itaque omnis actus proſequutiuus voluntatis creatæ debet terminari ad bonum verum, vel apparens, vere, aut apparenter conueniens ſubiecto appetenti : non tamen omnis ille terminari petit ad bonum conueniens alteri ſubiecto, ſed aliquando proſequutiuè fertur ad malum alteri nociuum, & ita contingit in odio inimicitiæ : nam odio habens aliquem, vult illi malum : quia illud quod alteri eſt malum, ſibi ipſi iudicat conueniens. Vnde terminatur ad illud vt conueniens ſibi, & vt alteri diſconueniens, nociuum, & malum ; quod manifeſtè conſtat ; nam ſi illud vt bonum inimici apprehenderet, & vt tale deſideraret, quamuis eſſet re vera malum, odium non eſſet : ſicuti nec quiſpiam odio habet, ſe ipſum, quando appetit mortem reuera malam : quia illam vt malam non apprehendit, nec vt talem ſibi deſiderat, ſed potitus vt bonam bonitate apparenti.

37 *Proſequitur doctrina ſolutionis.* Deus autem nequit ad alterius malum, in quantum malum eius eſt, per proſequutiuum actum terminari, ſed ſemper talem malum vult ex intentione boni non apparentis, ſed veri, nedum reſpectu Dei, verum etiam reſpectu ſubiecti, quod patitur malum : quod patet : nam ad minus vult tale malum ex intentione alicuius boni reſpectu Dei ; at omne bonum, quod eſt tale reſpectu Dei, eſt bonum cuiuſuis ſubiecti ; cum Deus ſit bonum vniuerſale omnium : ſemper ergo quando vult malum, ex illo elicit aliquod bonum ſubiecti, etiam quod patitur malum. Vnde quando punit, vult pœnam, vt ex illa eliciat bonum manifeſtationis propriæ iuſtitiæ, quod non ſolum eſt bonum reſpectu Dei, ſed etiam eſt bonum ſubiecti, quod patitur pœnam. Et quando vult corruptionem, intendit pulchritudinem vniuerſi, quæ eſt omnium partium. Iuxta quam ſolutionem, eſto admittamus actum voluntatis diuinæ primario terminari ad malum in executione, adhuc ſaluatur, non obtinere rationem odij cum proprietate ; quia ad illud requiritur, præter hoc, quod eſt ad malum terminari primario, quod non ſit ex motiuo boni reſpectu ſubiecti, quod patitur malum.

38 *Dices.* Sed dices, pœna peccatoris, eſto ſit bonum Dei, quatenus eſt manifeſtatiua iuſtitiæ diuinæ, non tamen eſt reprobi bonum : ergo ſolutio eſt nulla. Antecedens probatur : non eſt bonum honeſtum ; cum non ſit actus aliquis à reprobo exercitus, nec bonum delectabile, vt per ſe notum eſt, nec eſt bonum vtile : bonum namque vtile alicui ad aliquod eiuſdem bonum delectabile, vel honeſtum, debet ordinari : ergo nullatenus eſt bonum reprobo conueniens ; ſed tantum modo Dei.

39 *Reſp.* Reſpondeo, negando antecedens, ad cuius probationem, diſtinguo antecedens pro tertia parte : non eſt bonum vtile ad aliquid, quod ſit delectabile reprobo, & bonum illius, ſecundum inclinationem particularem, tranſeat : ſecundum vniuerſalem inclinationem, nego antecedens, & nego conſequentiam : itaque ſicut in partibus diſtingui ſolet duplex inclinatio, alia particularis in proprium bonum, alia vniuerſalis ad bonum totius, & bonum capitis ; quæ eſt principalior, ratione cuius manus multoties ſe periculo exponit, & ictibus ob vitandum capitis periculum ; & in partibus vniuerſi eadem duplex inclinatio ſolet diſtingui, particularis, & vniuerſalis, vt in aequa licet videre, quæ ſecundum peculiarem inclinationem deorſum propendit, ſecundum vniuerſalem autem multoties aſcendit ad vitandum vacuum, quod eſt malum naturæ, & correptiu, quæ eſt contraria particulari inclinationi ſubiecti corrupti, eſt mutatio naturalis, quia conformis eſt vniuerſali inclinationi. In creaturis, & effectibus Dei ſimiliter duplex inclinatio debet diſtingui, altera ad bonum, quod eſt vniuerſale, nempè ad bonum Authoris, Dicimus ergo, quod etſi pœna, quam patitur reprobus, non ſit illi bona iuxta particularem inclinationem, eſt tamen bona, & vtilis illi, iuxta inclinationem vniuerſalem ; quia conducit ad bonum Authoris, nempè manifeſtationem iuſtitiæ diuinæ, ad quod per vniuerſalem inclinationem propendit.

40 Denique obijciunt ; odium abominationis eſt fuga mali alicuius perſonæ ex complacentia in illa, vt eum quis odio

Vltimo confir. habet ægritudinem Patris; ſed Deus odio habet peccata hominum, quos vt amicos diligit ex complacentia in illis: ergo cum proprietate ſaluatur in illo odium abominationis. Et confirmatur, *Confirm.* odium abominationis non petit terminari ad rem ſubſiſtentem per modum diſplicentiæ, ſed potius per modum complacentiæ, & ad illius mala per modum diſplicentiæ, & fugæ; at illa terminatio non repugnat reſpectu ſubſiſtentium, voluntati diuinæ. ergo nec odium abominationis, quod propriè ſit tale.

41 *Reſp. Albelda.* Reſpondet Albelda *vbi ſupra numero* 11. etiam odium abominationis debere terminari ad perſonam ſubſiſtentem per modum rei: vnde quamuis Deus habeat odio peccata ex complacentia hominum, non ſequitur in illo ſaluari odium abominationis cum proprietate, exemplum aponit in matre, cui diſplicet vitam filiarum, vel quia eas nuptui tradere non volet, vel quia à viro deſpiciuntur. *Contra.* Hæc tamen ſolutio non placet: terminari namque ad perſonam ſubſiſtentem per modum diſplicentiæ, eſt proprium odij inimicitiæ: ergo odio abominationis non conuenit.

42 *Si dicas.* Si dicas, odum abominationis terminari ad rem ſubſiſtentem non per modum ſubſiſtentis, ſed per modum rei, in quo differt ab odio inimicitiæ, quod ad perſonam per modum ſubſiſtentis terminatur. *Contra.* In contrarium obſtat, quod ſi non petit odium abominationis ad rem ſubſiſtentem per modum ſubſiſtentis terminari, ſed per modum rei: ergo etiam ad quamlibet rem, etſi non ſubſiſtentem poterit terminari. *Vera ſolutio argumenti.* Vnde aliter ad argumentum factum reſpondeo, conceſſa maiori, diſtinguendo minorem: odio habet peccata hominum, quia vult illis bonum, concedo minorem: per ſe primo, nego minorem, & nego conſequentiam: quia vt in illo eſſet cum proprietate odium abominationis, deberet primario ad malum terminari per modum fugæ.

43 *Dices.* Dices, etiam voluntaa hominis fugit malum amico; quia vult illi bonum: & malum proprium odio proſequitur; quia vult ſibi bonum; & tamen ſaluatur in illa cum proprietate prædictum odium: ergo quod voluntas diuina modo illo feratur in hominum peccata per modum fugæ, non tollit ab illa proprietatem odij abominationis. *Reſp.* Reſpondeo, diſtinguendo maiorem: fugit malum amico, quia vult illi bonum ex vi eiuſdem actus, qui primario terminetur ad bonum, & ſecundario ad malum, nego maiorem: ex vi duorum actuum, quorum vnus primario eſt fuga mali, concedo maiorem: & conceſſa minori, nego conſequentiam: quia voluntas diuina odit mala hominum, quia illis vult bonum ex vi eiuſdem actus, qui primario etiam in executione terminatur ad bonum, illud proſequendo, & non niſi ſecundario, terminatur ad malum per modum fugæ: quo circa deficit a proprietate odij abominationis, quæ ſolutio eſt Diui Thomæ expreſſa 1. *Contra Gentes cap.* 96 *circa finem*.

44 *Inſtabis.* Inſtabis, quod diuinus amor primario terminetur ad Deum, & ad creaturas ſolum ſecundario, non tollit quo minus verè, & propriè ſit creaturarum amor, & quod diuina ſcientia primario terminetur ad Deum, & ſit intuitiua reſpectu illius, non impedit quominus, reſpectu creaturarum poſſibilium, ſit verè, & propriè abſtractiua notitia: ergo pariter, quod diuina volitio terminetur ad bonum primario, & ſecundario ad malum per modum diſplicentiæ, & fugæ, obſtare nequit, vt ſit cum proprietate odium abominationis reſpectu illius.

45 *Reſp.* Reſpondeo, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam: quia de ratione amoris ſolum eſt primario terminari ad bonum, ſiuè hoc, ſiuè illud: vnde cum amor Dei ad bonum creaturarum terminetur, quamuis ad illas ſecundario feratur, obtinet veram, & propriam rationem amoris. Notitia etiam abſtractiua alicuius obiecti, ſolum deſiderat terminari ad illud, vt non coexiſtens in eadem durationis menſura, qua menſuratur ipſa; cumque verè in diuina ſcientia reſpectu poſſibilium ſaluetur; & conſequens ſit, quod rationem abſtractiuæ notitiæ ſortiatur; at verò de ratione odij eſt primario ad malum ſub ratione mali terminari, vt probatum relinquo, cumque hoc diuinæ volitioni non competat; conſequens ſit, quod non obtineat cum proprietate rationem odij.

46 *Cōtra 2. partem cōcluſionis obijci poteſt ex D. Thom.* Contra ſecundam concluſionis partem, nihil alicuius momenti opponit Suarez, id namque quod ait, ordinem ad triſtitiam ab altero illatam, eſſe quid extrinſecum iræ, eadem facilitate, qua dicitur, à Nobis negatur: & iam oſtendimus prædictum ordinem eſſe intrinſecum illi. Videtur tamen contra illam obſtare Diuum Thomam 1. 2. *quaſt.* 47. *art.* 1. *ad* 1. vbi ait, iram non dici in Deo ſecundum paſſionem animi, ſecundum iudicium iuſtitiæ, prout vult vindictam ſumere de peccato. Et in corpore eiuſdem articuli ait, iram eſſe appetitum nocendi ſub ratione iuſti vindicatiui, quod totum in diuina voluntate inuenitur. ergo & ratio iræ cum proprietate in illa ſaluatur.

47 *Reſp.* Ad primam reſpondeo, Diuum Thomam ſolum voluiſſe aliquid ad perfectionem pertinens, quod in ira inuenitur, reperiri in voluntate Dei; non autem adæquatam iræ rationem, de cuius conceptu eſſentiali eſt ordo ad triſtitiam ab altero illatam, vt ex Diuo Thoma iam vidimus, & ratione probauimus. Ex quo ad alia S. Doctoris verba conſtat ſolutio, nam licet totum illud exigatur ad iram, non tamen ſufficit vt illius eſſentia adæquatè ſaluetur. Et hæc de illa Diſputatione.

DISPVTATIO LVII.

Qui ex alijs actibus enumeratis ſupra, diuinæ voluntati conueniant?

§. I.

Statuuntur, quæ apud omnes ſunt certa.

TRia ſunt in hac parte apud omnes Theologos certa. Primum eſt, gaudium, & delectationem cum omni proprietate diuinæ voluntati competere. Ita Diuus Thomas *in præſenti articul.* 1. *ad* 1. *&* 1. *Contra Gentes cap.* 90. & ratio eſt manifeſta; gaudium namque nihil eſt aliud; quam delectatio conſequens rationem de bono præſenti, & habito: ita Diuus Thomas 1. 2. *quaſt.* 31. *artic.* 3. at Deus ſummè delectatur, & quieſcit in propria bonitate, vt præſenti, & poſſeſſa: ergo in illo inuenitur cum proprietate. Minor probatur, in tali delectatione nulla eſt imperfectio, nec ex parte boni, ad quod terminatur, nec ex parte modi, ſcilicet, bonitatis habitæ, & poſſeſſæ: ergo talis delectatio inuenitur in Deo. Vbi obiter ex Diuo Thoma aduerto, in hoc delectationem ſpecialiter ſumptam a gaudio differre, quod gaudium eſſe poteſt; & de bonis coniunctis, & de bonis extrinſecis; delectatio ſolum eſt de bonis intrinſecis: vnde propriè Deo in ſe ipſo delectatur; gaudet autem in ſe, & in alijs, de bonis ſibi intrinſecis, & extrinſecis. 1 *Supponitur 1.*

Secundo apud omnes eſt certum, non dari in Deo ſpem, nec reſpectu bonitatis propriè, nec reſpectu bonorum ad extra: 2 *Secundo.* obiectum namque ſpei eſt bonum abſens, & arduum; at nullum bonum, neque intrinſecum; neque extrinſecum Deo, arduitate gaudet reſpectu illius: ergo affectus ſpei voluntati repugnat. Conſequentia tenet: repugnantia namque actus ex illius obiecti repugnantia colligitur. Maior eſt certa, & minor probatur: arduitas namque ad obiectum ſpei deſiderata, dupliciter explicari ſolet è Theologis; vel in eo, quod non facilè, ſed difficilibus medijs ſit conſequendum; vel, vt alijs placet, quod in vi auxilij alterius ſit adipiſcendum; at nullus boni aſſecutio eſt difficilis Deo, nec ab alio aliquid accipere poteſt; cum nihil ſine Dei concurſu aliquid efficere poſſit: ergo nullum bonum eſſe poteſt arduum reſpectu voluntatis diuinæ.

Si opponas; ad virtutem ſpei non ſolum ſpectat deſiderare bonum, quando abſens eſt, ſed etiam de illo habito, & poſſeſſo gaudere: 3 *Si opponas.* ergo quamuis repugnet voluntati diuinæ quoad deſiderium boni ardui, & abſentis; non tamen repugnabit quoad gaudium de bonitate propria, vt poſſeſſa; & conſequenter erit ponenda in Deo, ſicut & in beatis & ab aliquibus Theologis ponitur; quia etſi illis primarius actus repugnet, non tamen repugnat ſecundarius. Antecedens probatur primo; *Antecedens probatur 1.* quia charitas non ſolum amat bonum amici, & de illo gaudet quando præſens eſt, ſed etiam quando eſt abſens deſiderat; deſiderium namque boni amici, vt bonum eius eſt, non ſpectat ad aliam virtutem, niſi ad charitatem: ergo è contra, ſpes non ſolum deſiderabit bonum proprium, quando eſt abſens, & arduum, ſed etiam de illo vt habito gaudere, & delectari poterit.

Secundo; gaudium de bono proprio vt tali non elicitur à virtute charitatis, 4 *Secundo.* cuius obiectum eſt bonum amici, nec elicitur ab aliqua virtute, quæ à ſpe diſtinguatur: ergo elicitur a virtute ſpei. Tenet conſequentia: quia in tali actu eſt ſufficiens honeſtas ad ſpecificandam virtutem: ergo pertinere debet ad aliquam ex virtutibus, ſiue moralibus, ſiue Theologicis.

Reſpondeo primo, negando antecedens. Ad primam probationem, omiſſo antecedenti, nego conſequentiam: 5 *Reſp. 1.* cuius ratio eſt, quia obiecto charitatis competere poſſunt ſtatus abſentiæ, & præſentiæ, & ab vtroque abſtrahens; cum nullam conditionem inuoluat illis repugnantem; & conſequenter terminare poteſt deſiderium vt abſens, gaudium vt præſens, & amorem vt abſolutè conſideratum obiecto autem ſpei, vt eſt illius obiectum, repugnat præſentia; eſt namque de illius conceptu arduitas, quæ bono iam habito conuenire non poteſt cum illo, vt poſſeſſo nulla ſit difficultas vinceda, ſed omnia victa ſupponatur.

Dices, arduitatem ſolum eſſe de conceptu ſpei in ordine ad actum præcipuum, 6 *Dices.* nempè deſiderium boni non habiti, non autem in ordine ad actum minus principalem, videlicet, gaudium de bono proprio habito: ergo quamvis obiecto ſpei, prout terminat actuum præcipuum, repugnet præſentia: illi tamen adæquatè accepto non repugnabit. *Reſp.* Reſpondeo, negando antecedens: virtus namque ſpei cum ad iraſcibilem ſpectet, ad quam vt ait D. Thomas 1. *p. quaſt.* 81. *art.* 2. ſolum pertinet reſiſtere contraria im-

Digitized by Google

impedientibus boni aſſequutionem: quo circa illius obiectum eſt bonum arduum, non poteſt non reſpicere pro obiecto adæquato bonum cum arduitate.

7 *Ad 2. probationem antecedentis principalis.* Ad ſecundam probationem, nego antecedens pro prima parte: gaudium namque de Deo vt nobis bono, à charitate elicitur in Beatis; nam licet non ſit actus amicitiæ, ſed concupiſcentiæ; & conſequenter elici non poſſit primario à charitate, poteſt tamen elici ſecundario ab illa. *Dices.* Dices: omnis actus elicitus ab aliqua virtute ſiue primario, ſiue ſecundario, debet attingere bonum, vt obiectum illius; at gaudium de Deo, vt eſt nobis bonum, non attingit charitas obiectum, quod eſt bonum amici: ergo nec ſecundario poteſt elici ab illa. *Reſp.* Reſpondeo, quod etſi non attingat bonum amici in recto, ſed bonum proprium, id eſt, Deum, vt eſt bonum nobis; quo circa actus amicitiæ non eſt; attingit tamen illud in obliquo, quatenus eſt gaudium de Deo vt mihi bono, non ſiſtendo in me, ſed quatenus ego ſum aliquid Dei: vnde iam bonitatem diuinam attingit in obliquo.

8 *Dices.* Dices, ſequi ex hac ſolutione, actum ſpei elici à charitate; conſequens eſt falſum: ergo & eius doctrina. Patet ſequela: etiam ſpero beatitudinem mihi, non ſiſtendo in me; alias actum vitioſum elicerem, ſed vltimate me ordinando ad Deum, vt ego ſum aliquid Dei; atqui hac ratione gaudium illud à charitate elicitur: ergo elici etiam poterit actus ſpei ab illa. *Reſp.* Reſpondeo, negando ſequelam. Ad cuius probationem diſtinguo maiorem: non ſiſtendo in me poſitiuè per excluſionem ordinis ad Deum, concedo maiorem: non ſiſtendo in me, negatiuè, ex vi actus ſpei, nego maiorem, & nego minorem: quia gaudium illud, quod eſt in beatis à charitate elicitum, reſpicit Deum, vt eſt bonum ipſis, eſſentialiter exigendo ordinationem illorum ad Deum, quod actus ſpei non habet: quia licet reſpiciat Deum, vt bonum mihi, non ſiſtendo in me poſitiuè, & contrariè, hoc eſt excludendo, quod per alium actum ergo ad Deum ordinor, ipſe tamen actus non reſpicit Deum, vt bonum mihi, exigendo eſſentialiter mei ordinationem ad Deum.

9 *Inſtabis.* Inſtabis, poſſibile eſt gaudium in beatitudine de Deo vt mihi bono, non exigens eſſentialiter mei ordinationem ad Deum amicabiliter dilectum, in quo nulla repugnantia poterit oſtendi; atqui talis actus non elicietur à charitate, vt ex dictis colligitur: ergo elicitur à virtute ſpei. Tenet conſequentia: quia talis actus, cum ſit honeſtus, ad aliquam virtutem portinere debet. *Reſp.* Reſpondeo negando antecedens: quia cum in beatis ſit gaudium de Deo vt ſibi bono, non ſiſtendo in ſe, ſed poſitiuè attingens obiectum amicabile, ſaltim in obliquo, non eſt poſſibile aliud gaudium, quod eſt imperfectum. Et dato quod eſſet poſſibilis actus prædictus, non eſſet poſſibilis ſaltim connaturaliter; virtutes autem non dantur ad actus honeſtos vtcumque, ſed ad actus honeſtos ordinariè euenientes. Vnde ad talem actum, auxilium per modum tranſeuntis ſufficeret.

10 *Secundo Reſp. ad principale arg.* Secundo ad principale argumentum reſpondeo, miſſo antecedenti, negando conſequentiam: quia ſi ſemel gaudium poteſt elici à virtute ſpei, debebit eſſe de bono proprio vt poſſeſſo, vel in vi auxilij alterius, vel per media difficilia, vt arduitas, quæ pertinet ad obiectum ſpei, etiam in obiecto talis gaudij ſaluetur: Deo autem repugnat de ſe ipſo, ſiue de bono alterius, vt aliquo ex illis modis poſſeſſo gaudere.

11 *Supponitur 3.* Tertio, omnes Theologi in eo conueniunt, quod in Deo inueniri non poteſt deſiderium reſpectu bonitatis propriæ; quod ad minus euidenter conuincit ratio Diui Thomæ in præſenti: deſiderium namque pro obiecto petit bonum, non obtentum, aut habitum, ſed obtinendum, & non habitum; atqui bonitati diuinæ repugnat, eſſe non habitam, & non poſſeſſam perfectiſſimè à Deo: ergo repugnat deſiderium in illo reſpectu bonitatis propriæ: qua ratione ad veritatem iſtam comprobandam vtuntur etiam Vazquez, & Alarcon locis referendis inferius; parum tamem conſequentes in propria doctrina; *Vazq. inconſequenter loquitur.* cum Vazquez *diſputatione* 83. *capitulo* 3. *numero* 11. & *capitulo* 4. *numero* 25. defendat, Deum deſiderare reprobis æternam ſalutem: quia quamuis re vera futura non ſit, illam tamen vt futuram cognoſcit: pari ergo ratione, quamuis bona intrinſeca Deo, re vera futura non ſint, ſed ſemper poſſeſſa, poterit tamen illa, vt futura, & vt non poſſeſſa cognoſcere; ac proinde ea ſibi deſiderare.

12 *Alarcon etiam inconſequentia laborat.* Alarcon etiam *tractat.* 3. *diſputat.* 1. *capitulo* 4. admittens in Deo appetitum innatum per modum deſiderij in perſona producente reſpectu productæ, propter prioritatem ſolam originis, parum conſequenter deſiderium elicitum negabit Deo reſpectu bonitatis intrinſecæ, ex eo quod Deo futura non ſit, ſed ſemper poſſeſſa: ſi enim quod perſona producta ſit poſterior origine producente, ſufficiens eſt, vt terminet appetitum innatum per modum deſiderij, cur etiam ſufficiens non erit, vt deſiderium terminet per modum appetitus eliciti?

13 *Si opponatur contra communem doctrinam.* Si contra veritatem iſtam opponas: Spiritus Sanctus procedit ex amore ſui; atqui talis amor eſt deſiderium: datur ergo deſiderium in Deo reſpectu bonitatis intrinſecæ. Probatur minor, non eſt gaudium de Spiritu Sancto: ergo eſt deſiderium illius.

Probatur antecedens: cognitio regulans talem amorem non terminatur ad Spiritum Sanctum vt præſentem; cum per amorem ſubſequentem prædictam cognitionem procedet: ergo nec amor ad illum, vt præſentem poterit terminari: & conſequenter gaudium non erit.

14 *Reſp. Alarcon.* Reſpondet Alarcon *tractat.* 3. *diſputat.* 1. *capitulo* 2. *numero* 6. prædictum amorem, poſſe quodammodo deſiderium, & quodammodo gaudium vocari: deſiderium quidem, quia Spiritum Sanctum non ſupponit productum; gaudium vero, quia per illum actum acquirit Pater ſibi illud bonum, nempè Spiritum Sanctum; abſolutè tamen, non eſſe deſiderium, nec gaudium, ſed amorem ſpecialiter dictum, quia illius obiectum eſt bonum, nec vt futurum, nec vt poſſeſſum, ſed abſolutè ſumptum. Amor autem ex quo Spiritus Sanctus procedit, terminatur ad illum, nec vt futurum, nec vt poſſeſſum, ſed abſolutè. Ad probationem ex cognitione regulantem deſumptam, reſpondet, neceſſarium non eſſe, quod amor prædictus cognitionem Spiritus Sancti ſupponat: quia cum Spiritus Sanctus taliter ſit obiectum amatum, quod ſimul ſi amor, neceſſarium non eſt vt ametur, quod præuiè cognoſcatur, ſed ſufficit præuia cognitio naturæ diuinæ, & concomitans cognitio pro eodem inſtanti Spiritus Sancti. Exemplum aſſumit ex nobis, qui eodem actu, quo amamus obiectum, ipſum etiam actum amamus, quin præcedat illius cognitio.

15 *Hæc doctrina multa inuoluit à veritate aliena.* In huius Authoris doctrina multa continentur à veritate aliena: & quidem ab hoc vltimo incipiendo, falſiſſimum eſt, poſſe aliquid amari per modum obiecti, quin ſupponatur cognitum, & ab intellectu propoſitum, iuxta illud peruolgatum axiomè: *nihil volitum, quin præcognitum*: nec cum aliquo fundamento ab hac generali regula excludi poteſt, illud, quod ſimul eſt amor, & obiectum amatum: nam quod voluntas obiecti cognitionem ſupponat, fundatur in eo, quod voluntas eſt potentia cæca; ac proinde ductum intellectus neceſſario requirit, vt ad obiectum affectiuè inclinetur; atqui etiam in amore illius, quod ſimul eſt amor, & obiectum amatum, eadem cæcitate gaudet voluntas: ergo ductum intellectus illud proponentis, neceſſario requirit. Nec exemplum, quod pro ſe adducit, eſt ad propoſitum; voluntas namque diligens obiectum, ſolum in actu exercito ſuum actum attingit, ad quod neceſſarium non eſt, quod intellectus cognoſcat volitionem; at verò in noſtro caſu, Spiritus Sanctus non in actu exercito, ſed in actu ſignato amatur.

16 *Et exemplo pro ſe adducto, formatur contra ipſū manifeſtum argumentū.* Imò potius ex ipſius exemplo contra illius doctrinam manifeſtum argumentum deſumo; vt namque voluntas velit, ſe velle volitione reflexa, & veluti in actu ſignato ad ipſam volitionem terminata, neceſſario præexigitur volitionis amandæ cognitio, quod negabit nullus; atqui volitio, ex qua Spiritus Sanctus procedit, terminatur ad illud tanquam ad obiectum amatum, vt *quod*, & in actu ſignato: ergo quamuis ſimul ſit obiectum amatum, & amor, neceſſario deſiderat præuiam cognitionem. Et quidem ſi exemplum adductum aliquid probaret, conuinceret etiam, nedum non requiri præuiam cognitionem Spiritus Sancti, verum etiam, nec concomitantem: ſicuti, vt voluntas in actu exercito, velit ſe velle, cognitio concomitans volitionis, neceſſaria non eſt.

17 *Amplius manifeſtantur defectus doctrinæ.* Deinde, falſum eſt, amorem prædictum deſiderium eſſe vllo modo: ad rationem namque deſiderij requiritur realis abſentia obiecti in inſtanti *in quo*; atqui Spiritus Sanctus non eſt realiter abſens: ergo amor de quo obiectio procedit nequit deſiderium vocari. Denique etiam eſt falſum, non eſſe cum proprietate gaudium: ad rationem namque gaudij cum proprietate talis, neceſſarium non eſt, quod obiectum ſupponatur præſens, ſed ſolum, quod reuera ſit præſens, & habitum in inſtanti, quod volitionem menſurat; atqui amor ille, & Spiritus Sanctus ſunt ſimul in eodem inſtanti, nedum reali verum etiam rationis *in quo* cum ſola prioritate originis: ergo cum proprietate obtinet gaudij rationem. Quod argumentum inferius amplius proſequemur.

18 *Reſp. ad obiectionem principalem.* Ex quibus ad argumentum factum reſpondeo, negando minorem. Ad illius probationem, nego antecedens. Ad cuius probationem dicatur, cognitionem regulantē illum amorem, eſſe intuitiuam terminatam ad Spiritum Sanctum, vt exiſtentem in eadem durationis menſura, in qua exiſtit cognitio regulans, & amor regulatus. De quo latius alibi; cum de proceſſionibus Verbi, & Spiritus Sancti agitur.

§. II.

Referuntur ſententiæ, & ſtatuitur prima concluſio.

19 *Prima ſententia circa deſiderium. Vazqu. Suarez.* His ita præmiſſis, tota difficultas deuoluitur ad deſiderium reſpectu bonitatis extrinſecæ Deo, & ad amorem ſpecialiter dictum. Et quidem quoad priorem partem tres verſantur ſententiæ. Prima eſt affirmatiua, quam tenet Vazquez *diſp.* 84. *cap* 1. *num.* 1. Suarez *lib* 3. *de attributis poſitiuis cap.* 7. Alarcon *tractat.* 3. *diſp.* 17. *capit.* 2. Secunda eſt negatiua, cuius Patronos inferius referamus. Tertia inter vtramque media, diſtinguit inter bona

Digitized by Google

Alarcon. Secunda Tertia. noſtra, quæ dependent à ſolo Deo, & ab illo attribuuntur, vel tribui poſſunt independenter à noſtro conſenſu, & bona noſtra, quæ Deus nobis confert dependenter à noſtro conſenſu, vt æterna ſalus, & actus perfecti, & vitales: qua diſtinctione ſuppoſita, affirmat, de bonis primi generis non dari deſiderium in Deo; bene tamen de alijs, ſic litem componere conatur Herice tractat. 2. diſputat. 13. cap. 1. Amorem ſpecialiter dictum negauit Herice loco allegato capitul. 2. reſpectu bonitatis intrinſecæ Deo, non tamen reſpectu bonorum ad extra. Cuius ſententiam vtpotè ſingularem Moderniores eiuſdem familiæ merito reijciunt. (Herice.)

20 Prima concluſio S.Thom. Prima concluſio ſit: *Actus deſiderij non conuenit Deo, etiam reſpectu bonorum ad extra.* Ita D. Thom. *in præſenti quæſt. articul. 1. ad 2. 1. Contra Gentes, cap. 89. ratione* 6 *in 1. ſententiarum diſt. 49. quæſt. 1. art 1. ad 1. de veritate quæſt. 23. art. 1. ad 7.* in quibus locis, quamuis D. Angelicus expreſſe non neget deſiderium in Deo reſpectu bonitatis extrinſecæ: quia tamen abſolutè illi denegat deſiderium, nec vnquam deſiderium alicuius boni attribuit voluntati diuinæ, & illius ratio bene perpenſa de cuiuſuis boni deſiderio conuincit, manifeſtum eſt, quod vis deſiderium a diuina voluntate relegare. Ipſum ſequuntur Antiquiores noſtri, Capreolus *in 1. diſt 45 quæſt. 1 art. 1.* Ferrarienſis 1. *Contra Gentes cap.* 89. Moderniores etiam Thomiſtæ *in præſenti*. Nazarius *controuerſia vnica concl.* 2. Albelda *diſp.* 62. *concl.* 3. Zanardus, & Marcus de la Serra *circa articulum primum huius quæſtionis*. Ex alienis Granadus *tract 6. diſp 4. num 3* & Arrubal *quæſt 20. num. 5.* (Capreol. Ferrar. Nazar. Albelda. Serra. Granad. Arrubal.)

21 probatur ratione ex D.Th. deſumpta. Probaturque ratione D. Thomas ex præallegatis deſumpta; actus in ſui conceptu imperfectionem dicens, diuinæ voluntati repugnat; ſed deſiderium imperfectionem in ſuo conceptu importat: ergo illi non competit. Probatur minor: deſiderium petit pro conditione obiecti, quod ſit bonum non habitum, ſed obtinendum; at imperfectio maxima eſt, bonum aliquod non obtineri, & poſſideri à Deo: ergo deſiderium imperfectionem in ſui conceptu Deo repugnantem importat.

22 Reſp. Reſpondebis, eſſe imperfectionem, quod aliqua intrinſeca perfectio deficiat, & perfectiſſimè non poſſideatur à Deo; quod autem bonum aliquod extrinſecum Deo, non obtineatur de facto ab ipſo, ſed in futurum ſit obtinendum, nullam imperfectionem eſſe: ac proinde repugnabit illi, ſibi deſiderare aliquam perfectionem intrinſecam; nõ autem deſiderare ſibi extrinſeca bona.

23 Cõtra 1. Sed contra primo, deſiderium eſt de bono non habito, nec formaliter, nec eminenter; atqui Deus ratione ſuæ bonitatis intrinſecæ, eminenter continet quoduis bonum creatum, & defectus iſtius eminentialis continentiæ imperfectio maxima eſt: ergo deſiderium bonitatis creatæ imperfectionem Deo repugnantem importat. Minor cum conſequentia tenet: maior autem probatur, deſiderium eſt motus voluntatis in bonum, ſicuti gaudium eſt quies; at motus eſt actus exiſtentis in potentia ad terminum, nec formaliter, nec eminenter præhabitum; cum ſit actus imperfecti: quo circa vt in 8. Phyſicorum docetur, idem nequit eſſe mouens; & motum: quia nequit eſſe ſimul in actu eminenter continente terminum, & in potentia ad illum. Ex quo principio, ibidem colligitur, grauia, & leuia non à ſe, ſed à generante moueri: ergo deſiderium debet eſſe de bono, nec formaliter, nec eminenter præhabito.

24 Secundo. Secundo, deſiderium eſt boni non habiti, nec actu, nec virtute; at Deus quoduis bonum creatum in virtute continet perfectiſſimè, & defectus huius continentiæ maxima imperfectio eſſet: ergo deſiderium in ſua formali ratione imperfectionem dicit repugnantem Deo. Conſequutio tenet, minor eſt certa: & maior ſuadetur: id namque, quod aliquis in ſua virtute perfectiſſimè continet, & idcirco non habet, quia non vult habere, non niſi impropriè poteſt dici, illud deſiderare: ergo debet eſſe boni non habiti nec actu, nec virtute, deſiderium cum proprietate acceptum.

25 Dices. Dices, hoc argumento ſolum conuinci, non poſſe Deum, nec ſibi, nec nobis deſiderare illa bona, quæ in ipſius ſola ſita ſunt poteſtate; non autem quod deſiderare nobis non poſſit ea, quæ à noſtra libertate dependent: nam licet ſit in poteſtate Dei, liberum noſtrum conſenſum extorquere; quia tamen iuxta prouidentiam communem ſic ſe gerit Deus cum voluntate noſtra in ordine ad bona prædicta, ac ſi in noſtra ſolum poteſtate eſſent poſita: hinc ſit, quod poſſit nobis illa deſiderare.

26 Cõtra 1. Sed contra primo: idcirco nequit Deus bona primi generis, nec deſiderare ſibi, nec nobis: quia in ipſius poteſtate, & virtute ſunt poſita; at etiam bona illa, quæ à noſtra libertate dependent, in virtute Dei perfectiſſimè continentur; aliàs Deus non eſſet perfectiſſimè Dominus noſtrarum actionum: ergo eadem ratione, nec ſibi, nec nobis illa deſiderare poterit. Secundo, quia ſequitur ex hac ſolutione, Deum non ſolum deſiderare nobis bona prædicta, verum etiam illa nobis ſperare; conſequens eſt falſum, vt cum communi doctrina admittit in eodem capite Herice: ergo & eius ſolutio. Probo ſequelam, ideò in iſtius Authoris ſententia poteſt Deus illa deſiderare nobis; quia ſic ſe gerit reſpectu illorum, ac ſi eſſent totaliter in noſtra poteſtate conſtituta; atqui arduitas, quam Author prædictus ad obiectum ſpei expoſcit, conſiſtit in eo, quod ſit bonum ab alio conferendum, vel in vi auxilij alterius adipiſcendum: ergo bona illa arduitate gaudent reſpectu Dei; & conſequenter, ſicut terminant deſiderium diuinum, terminare poterunt ſpem. (Secundo.)

Secundo principaliter ſuadetur concluſio: ſicut comparatur quies ad motum in phyſicis, ſic in appetibilibus comparatur ad deſiderium, gaudium, & delectatio, at obtenta quiete perfecta, non datur locus vlteriori motui, vt patet in graui, & leui in ſuis proprijs centris quieſcentibus: ergo pariter aſſequutis gaudio, & delectatione perfectè, deſiderij locus non datur; atqui Deus in bonitate propria vt poſſeſſa perfectiſſimè gaudet, delectatur, & quieſcit: ergo nihil poteſt vltra deſiderare. 27 Secundò ſuadetur cõcluſio.

Denique ſpecialiter de actu efficaci voluntatis diuinæ ſuadetur concluſio: actus namque efficax diuinæ voluntatis, eo ipſo quod efficax ſit, obiectum intra æternitatem conſtituit: ergo eo ipſo tale obiectum eſt præſens Deo, & in eadem menſura durationis coexiſtens; ac proinde obtinere non poteſt rationem deſiderij, quod reſpicit bonum futurum. Dices, quod etſi tale obiectum non ſit futurum reſpectu Dei; eſt tamen futurum reſpectu noſtri, & conſequenter, quamuis non poſſit dici, Deum illud ſibi deſiderare, poterit tamen dici, illud deſiderare nobis. 28 Tertiò ſuadetur cõcluſio. Dices.

Sed contra: obiectum formale deſiderij eſt bonum proprium deſiderantis: vnde deſiderans in quantum talis ſibi ſemper deſiderat: ergo ſi Deus ſibi nequit prædictum bonum deſiderare, nec nobis illud deſiderare poterit. Conſequentia tenet: ablato namque formali obiecto actus, nequit actus remanere circa obiectum materiale. Antecedens autem oſtenditur primo ex D. Thoma 2. 2. *quæſt* 17. *articul.* 3. id expreſſe aſſerente. Secundo ratione, quam ibidem facit, vt probet, obiectum ſpei formale, eſſe bonum proprium ſperantis, ad hanc formam reddacta: deſiderium eſt motus appetitus in bonum; at motus ſemper terminatur ad terminum proprium, proportionatum mobili, vt in motibus phyſicis conſtat: ergo deſiderium pro termino, & formali obiecto reſpicere debet bonum deſideranti proprium. Quod ſi ad alios extenditur, & alijs quis bonum deſiderat, eſt in quantum ex aliorum bonis aliquid fœlicitatis deſideranti accreſcit, quod in Deo inueniri non poteſt, qui à ſe ipſo fœlix, & beatus exiſtit, ita vt ex aliorum bonis nihil fœlicitatis ei accreſcere poſſit. Et quibus ſoluta remanent, quæ contra concluſionem noſtram poſſunt opponi. 29 Contra.

§. III.

Argumentis in contrarium occurritur.

ADuerſus illam obijciunt nobis verba illa Pauli 1. ad Timothæum 1. *Deus vult omnes homines ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*; at volitio illa Dei, qua omnibus hominibus ex optat, non eſt ſimplex complacentia de illorum ſalute vt poſſibili, nec terminatur ſolum ad auxilia ſufficientia ad ſalutem, ſed ad illam in ſe, vt latè oſtendimus *ſupra quæſt.* 19. nec eſt amor ſalutis ſpecialiter dictus, cum ad gloriam terminetur vt futuram quodam modo; nec eſt gaudium de omnium ſalute; cum reproborum ſalus non ſit in æternitate, diuinæ volitioni coexiſtens: ergo eſt deſiderium illius; & conſequenter datur in Deo actus deſiderij cum proprietate. Accedit Chryſoſtomus homil. 1. in Epiſtolam ad Epheſios illis verbis: *Hoc eſt, quod mirum in modum cupit, vehementerque deſiderat noſtram ipſorum ſalutem:* In quibus manifeſtè agnoſcit Chryſoſtomus deſiderium in Deo. 30 Arguit 1. ex D. Paulo. Ex Chryſoſtomo.

Reſpondeo, volitionem illam, de qua loquitur Paulus, eſſe quodammodo deſiderium æternæ ſalutis, quatenus ad illam vt in ſe, non præſentem, & ab omnibus hominibus poſſeſſam terminatur; non autem eſſe deſiderium abſolutè, & ſimpliciter; quia ad hoc requirebatur, quod nec eſſet habita in ſe, nec in virtute Dei; cum autem in virtute diuina perfectè contineatur, nequit voluntas Dei deſiderium illius ſimpliciter dici. Ex quibus mens Chryſoſtomi conſtat: appellauit namque deſiderium voluntatem illam, non quia deſiderium ſit abſolutè, & ſimpliciter, ſed quia quodammodo eſt deſiderium, & etiam quoad effectum; quia ſicuti pater deſiderans filio, vt doctus euadat, de medijs ſufficientibus prouidet illi: ita Deus ex tali voluntate, qua omnibus hominibus vult æternam ſalutem, omnibus confert media ſufficientia, vt conſequantur illam. 31 Reſp. & explicantur verba Pauli. Ad Chryſoſtomũ.

Dices, volitio illa eſt abſolutè, & ſimpliciter diuina volitio: ergo vel ſimpliciter gaudium, vel ſimpliciter amor, vel ſimpliciter eſt deſiderium; non primum nec ſecundum: ergo erit deſiderium abſolutè, & ſimpliciter. Reſpondeo, illam volitionem abſolutè, & ſimpliciter eſſe amorem ſpecialiter ſumptum. Nec obſtat attingere gloriam, vt futuram quodammodo; quia vt extraheretur à ratione amoris ſpecialiter ſumpti, deberet eſſe futura perfectè. 32 Dices. Reſp.

Secundo arguitur, actus voluntatis diuinæ, quo cauſantur creaturæ eſt verè deſiderium illarum: ergo admitti debet deſi- 33

derium

Digitized by Google

Secundo arguit. derium in Deo. Probatur antecedens: actus prædictus non eſt amor ſpecialiter dictus; cum terminetur ad illa non ſecundum ſe ſolum, ſed etiam vt futuras: nec eſt gaudium de illis: quod probo: nam gaudium terminatur ad ſuum obiectum vt poſſeſſum, & habitum; actus autem ille non poteſt ad creaturas vt ſic terminari: Tum, quia cognitio regulans actum illum præcedens ad illas vt exiſtentes non terminatur: Tum etiam, quia eſſe creaturarum eſt poſterius actu prædicto; cum ex illo cauſetur: ergo eſt verè, & ſimpliciter deſiderium reſpectu creaturarum.

34 *Reſp.* Reſpondeo, negando antecedens. Ad cuius probationem, nego antecedens pro ſecunda parte. Ad illius probationem, diſtinguo maiorem: vt poſſeſſum antecedenter, vel concomitanter ex vi eiuſdem actus, concedo maiorem: antecedenter ſolum, nego maiorem, & nego minorem: nam licet creaturæ non antecedant vt exiſtentes ad illum actum: exiſtunt tamen, & habetur à Deo vt præſentes ſibi ex vi illius actus in eodem Inſtanti: ſicuti autem ad rationem intuitiuæ neceſſarium non eſt terminari ad rem exiſtentem antecedenter, ſed ſufficit terminari ad rem exiſtentem in eodem inſtanti ex vi talis notitiæ, quando eſt notitia practica, & intuitiua: quo circa *ſupra quæſt.* 14. *articul.* 8. à Thomiſtis docetur, creaturas cauſari à Deo per ſcientiam viſionis, & diuinum Verbum ex ſui ipſius intuitiua notitia procedere; ita ſimiliter ad rationem gaudij, quando practicum eſt, non exigitur ad bonum antecedenter poſſeſſum terminari, ſed ſufficit eſſe in eodem inſtanti ex vi talis gaudij poſſeſſum.

35 *Inſtabis primo.* Sed inſtabis primo, actus voluntatis diuinæ pro priori quo creaturarum exiſtentiam præcedit, eſt illatum volitio; & tamen pro illo priori gaudium non eſt: ergo pro tunc obtinet rationem deſiderij. Maior ex eo nota videtur; quod cum voluntas ſub omni conceptu volitiua ſit, omnis eius actus ſub quocumque conceptu debet eſſe volitio. Minor autem probatur, actus prædictus pro illo priori non terminatur ad creaturas vt exiſtentes; cum pro illo priori exiſtentes non ſint, ſeu ad minus non concipiantur: ergo non terminatur ad illas vt poſſeſſus, & habitus; & conſequenter gaudium non eſt. Secundo, eſto creaturæ pro illo priori ſint coexiſtentes, & præſentes Deo in æternitate; non tamen ſunt coexiſtentes inter ſe, ſed vna eſt futura reſpectu alterius: ergo actus, quo Deus vult creaturæ bonum ſibi non coexiſtens, ſed tantum futurum, eſtò non ſit deſiderium reſpectu Dei, erit tamen deſiderium reſpectu noſtri: & ita vere poterit dici, Deum illi deſiderare bonum, eſtò dici non poſſit, illud ſibi deſiderare.

36 *Reſp. ad 1. inſtantiam.* Reſpondeo ad primam, omiſſa maiori, negando minorem ad cuius probationem, diſtinguo antecedens: pro illo priori non terminatur ad creaturas vt exiſtentes pro eodem priori, tranſeat antecedens: vt exiſtentes in eodem Inſtanti reali pro alio poſteriori eiuſdem inſtantis, nego antecedens, & nego conſequentiam: quia ſicut ſcientia, qua Deus producit creaturas, eſtò illarum exiſtentiam prioritate cauſæ præcedat; quia tamen illas reſpicit vt ſibi coexiſtentes in eodem Inſtanti, eſt intuitio reſpectu illorum, & cognitio ex qua Verbum procedit eſt intuitiua illius: quia quamuis illius exiſtentiam prioritate originis antecedat; non tamen prioritate inſtantis *in quo*, ſed in eodem inſtanti reali coexiſtunt: ita ſimiliter volitio, qua cauſantur creaturæ rationem gaudij obtinet pro omni priori: quia etſi illarum poſſeſſionem præcedat prioritate *à quo* non tamen *in quo*, ſed in eodem inſtanti menſurante actum exiſtit, & poſſidetur bonum creatum: ad rationem enim gaudij non magis requiritur terminari ad bonum poſſeſſum, quam ad intuitiuam notitiam, terminari ad obiectum exiſtens. 37 *Ad 2.* Ad ſecundam, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam: quia deſiderium cum propriatate acceptum, petit terminari ad bonum futurum, comparatione facta ad deſiderantem, vt ex dictis inter confirmandam noſtram concluſionem colligitur: vnde non niſi impropriè dici poterit, Deum deſiderare bona creaturis, ex eo quod comparatione illarum futura ſint, & nondum poſſeſſa.

38 *Inſtabis adhuc. Reſp.* Sed inſtabis adhuc: Deus non ſolum amat ſe ipſum volendo ſibi bonum, ſed etiam amat creaturas, & illis vult bonum: ergo bonum creaturis abſens deſiderabit. Reſpondeo, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam: quia quando amat creaturas vult illis bonum in ordine ad ſe: vnde bonum, quod creaturis vult, eodem actu vult ſibi ipſi, & ſi hoc repugnaret etiam velle bonum creaturis: vnde vt creaturis bonum deſideraret, ſibi etiam deberet illud deſiderare; cumque hoc repugnet, etiam primum repugnantiam inuoluit. *Ex hac doctrina infertur.* Ex quibus colligo, diſcrimen, quo Angelicus Doctor conſtituit 2. 2 *quæſt* 17. *art.* 3. inter amorem, & deſiderium, quod videlicet amor; quia vnio quædam eſt, poteſt terminari ad bonum alterius; deſiderium vero, quia conſiſtit in motu, non niſi ad bonum proprium deſiderantis poteſt terminari, debere intelligi inter amorem, & deſiderium creatum; in Deo namque etiam amor nequit terminari ad alterum, niſi in ordine ad ſe.

39 *Tertio arguit.* Denique arguitur: Deus non ſolum ſe amat, ſed etiam creaturas, & non ſolum de bonis proprijs, ſed etiam de bonis creaturarum cum proprietate gaudet, vt docuit Diuus Thomas 1. *Contra Gentes capit.* 90. in fine: ergo cum proprietate deſiderare poterit bonum creaturis, quando illud eſt abſens. Patet conſequentia, amor namque, deſiderium, & gaudium comparantur vt principium, medium, ſeu motus, & terminus, ſeu finis, vt docuit D. Thoma 1. *Contra Gentes capit.* 91. at cui competunt principium, & finis, mediam etiam competere poſſunt: ergo ſi Deo conueniunt amor, & gaudium de bonis creaturarum, etiam deſiderium competere poteſt. Reſpondeo, 40 *Reſp.* conceſſo antecedenti pro vtraque parte, negando conſequentiam: quia in amore, & gaudio de bonis creaturarum nulla apparet imperfectio, in deſiderio autem imperfectio inuenitur: quia debet eſſe boni non habiti formaliter, nec eminenter in actu, nec virtute, quod imperfectio maxima eſt. Ad probationem conſequentiæ, diſtinguo maiorem: vt medium neceſſarium ſemper, nego maiorem: non neceſſarium, concedo maiorem: & diſtinguo minorem eodem modo, & nego conſequentiam. Itaque deſiderium ſemper ordinatur ad gaudium, & ab amore procedit, non tamen ſemper amor petit deſiderium initiare, nec gaudium petit ſemper terminare illud: Deus namque ſe ipſum amat, & de ſe ipſo delectatur, & gaudet, non tamen ſui ipſius deſiderium poteſt habere.

§. IV.

Statuitur ſecunda concluſio veræ ſententiæ.

Secunda concluſio: *In Deo datur amor ſui ipſius ſpecialiter ſumptus.* 41 *Secunda concluſio* Ita omnes Theologi, nullo excepto, quem viderim (præter Herice) Bañez, Zumel, Nazarius, Albelda, Zanardus, & Marcus de la Serra *circa articul.* 1. *huius quæſt* Suarez *lib.* 3. *de attributis poſitiuis*, *cap.* 6. *num.* 7. Vazquez *diſp.* 84 *cap* 2. Granados *tract* 6 *diſp* 1 *ſect.* 2. Ruizius *diſp.* 52 *ſect.* 5 Alarcon *tract.* 3. *diſp.* 3. *cap.* 1. Contrariam ſententiam ſingularem, & nullo firmo fundamento innixam appellans. *Bannez. Zumel. Nazar. Albelda. Zanard. Serra. Suarez. Vazqu. Granad. Ruizius Alarcon.*

Et oſtenditur primo ex D. Thoma in hac *quæſt art.* 1. in corpore, quod his verbis concludit: *Vnde in quocumque eſt voluntas, & appetitus, oportet eſſe amorem, remoto enim primo, remouentur alia, oſtenſum eſt autem in Deo eſſe voluntatem, vnde neceſſe eſt in Deo ponere amorem*: & in ſolutione ad primum illis verbis: *Amor igitur, & gaudium, & delectatio, ſecundum quod ſignificant motus appetitus ſenſitiui, paſſiones ſunt, non autem ſecundum quod ſignificant actus appetitus intellectiuè, & ſic ponuntur in Deo.* 42 *Prob. 1. ex D. Th.* Id ipſum expreſſe tradidit Doctor Angelicus 1. *Contra Gentes capit.* 91. ſex rationibus illud confirmans: vbi cum inter gaudium, & amorem diſtinguat, & vtrumque attribuat actum voluntati diuinæ, manifeſtè ſentit, non ſolum amorem ſecundum quod eſt quid commune ad omnes voluntatis actus, & in gaudio includitur, ſed etiam amorem ſpecialiter ſumptum diuinæ voluntati competere.

Reſpondet Herice, verum quidem eſſe D. Thomam diuinæ voluntati concedere amorem ſpecialiter ſumptum, & prout ab 43 *Reſp. Herice.* alijs actibus voluntatis diſtinctum, non tamen reſpectu ſui, ſed reſpectu creaturarum: vnde Deus amat creaturas iuxta D. Th. amore ſpecialiter ſumpto, non autem ſe ipſum. Hæc autem explicatio menti D. Thoma non congruit: ex eo namque probat D. Thoma in Deo eſſe amorem, quia amor eſt primus motus voluntatis, ac proinde amore ſublato, neceſſarium eſt etiam omnes alios motus, ſeu actus auferri: *Reijcitur ſolutio.* ergo ſublato amore ſpecialiter ſumpto reſpectu alicuius obiecti, cæteri actus circa tale obiectum remanere non poſſunt; atqui datur in Deo gaudium de ſe ipſo, & de alijs: ergo & amor ſui ſpecialiter dictus. *Confirm.* Et confirmatur amplius; nam D. Thomas eodem modo, & abſque vllo diſcrimine concedit voluntati diuinæ amorem, & gaudium; atqui gaudium ponit in Deo de ſe ipſo, & de alijs: ergo & amorem ſui ſpecialiter dictum.

44 *Secundo prob. concluſio ratione.* Secundo ſuadetur concluſio ratione, qua vtitur Angelicus Doctor loco ex *Contra Gentes* citato: amor bonitatis diuinæ ſpecialiter ſumptus nullam imperfectionem dicit ex ſua ratione formali: ergo eſt admittendus in Deo. Conſequentia tenet, omnis namque actus, qui in voluntate creata inuenitur, ſi in ſua ratione formali nullam imperfectionem dicat, inuenit etiam in voluntate Dei. Antecedens autem probatur: imperfectio namque, quæ inueniri poteſt in aliquo actu ſecundum ſuam rationem formalem, vel prouenit ex parte obiecti, vel ex modo ſe habendi ad illud; atqui amor ſpecialiter ſumptus bonitatis diuinæ imperfectionem non dicit ex parte obiecti, quod eſt diuina bonitas, nec ex modo ſe habendi ad illud: quod probo; nam amor iſte non petit abſentiam obiecti; cum potius, vt inquit D. Thomas, ex ipſius præſentia creſcere ſoleat: ergo nullam imperfectionem dicit ob quam debeat relegari a Deo.

45 *Reſp. Herice.* Reſpondet Herice, amorem ſpecialiter ſumptum, etſi non petat realem abſentiam obiecti amati, in quo a deſiderio diſtinguitur, petere, quod obiectum ſuum abſtrahat a præſentia, & abſentia, ſeu a poſſeſſione, & non poſſeſſione, in quo differt a gaudio, quod reſpicit pro obiecto bonum poſſeſſum; ac proinde expoſcere, quod obiectum ſuum indifferens ſit, vt poſſi-

deatur, & non poſſideatur, nec ſit illi eſſentialis actualis poſſeſſio, quod imperfectio eſt diuinæ bonitati repugnans. Sed

46 *Contra* 1. contra primo, amor ſpecialiter ſumptus ex præſentia, poſſeſſione obiecti creſcere ſolet quando obiectum in ſe perfectum eſt, quod inquit D. Thom in ſpiritualibus bonis contingere, quorum poſſeſſio experta amorem non minuit, ſed auget, ad differentiam humanorum bonorum, quæ ante ſui aſſequutionem deſiderium accedunt, poſſeſſa tamen ob ſui vilitatem faſtidium generare ſolent: ergo amor ſpecialiter ſumptus, non ſolum non petit abſentiam obiecti, verum nec abſtractionem poſitiuam illius, à præſentia, & abſentia, à poſſeſſione, & non poſſeſſione. Patet conſequentiam; nam conditio obiecti non attacta per actum, illum non iuuat: ergo ſi actualis poſſeſſio iuuat, & accendit amorem ſpecialiter ſumptum, per ipſum attingitur; & conſequenter non petit obiectum ſuum à poſſeſſione, & non poſſeſſione præſcindere.

47 *Secundo.* Secundo: nam beati non ſolum gaudent de Deo vt ſibi bono, ſed etiam illum amant amore ſpecialiter ſumpto; & tamen beatificus amor non tendit in bonitatem Dei vt abſtrahentem à poſſeſſione, & non poſſeſſione: ergo talis abſtractio non eſt de conceptu obiecti amoris ſpecialiter ſumpti. Illatio eſt legitima: minor eſt certa; nam amor prædictus regulatur viſione intuitiua, & beatifica, Deum vt eſt in ſe concipiente; ac per conſequens non attingente Deum cum præciſione ab abſentia, & præſentia: ergo nec amor bonitatem diuinam cum præciſione attingit. Maior etiam nota videtur: tum, quia aliàs in beatis ſolum eſſe amor concupiſcentiæ. Tum etiam: quia amor viæ continuari poteſt cum amore Patriæ, & de facto continuatum fuiſſe in B. Virgine, eſt multorum ſententia; atqui amor viæ eſt amor Dei ſpecialitas ſumptus: ergo & amor patriæ.

4 *Tertio.* Denique à priori reijcitur prædicta ſolutio: bonitas diuina poſſeſſa non ſolum eſt amabilis à Deo quia poſſeſſa ab ipſo, ſed etiam quia bona abſolutè; atqui actus attingens bonitatem poſſeſſam, quia abſolutè bonam, eſt amor ſpecialiter ſumptus, non petens bonitatem amatam ab actuali poſſeſſione præſcindere: ergo talis præciſio non eſt de conceptu amoris ſpecialiter

Minor pro 1. *parte prob.* ſumpti. Conſequutio tenet. Maior eſt certa: & minor pro prima parte nota videtur; gaudium namque petit attingere bonum poſſeſſum, non quomodolibet, ſed quia poſſeſſum, ita vt illius motiuum ſit boni poſſeſſio: ergo actus attingens bonum poſſeſſum, non quia poſſeſſum, ſed quia abſolutè bonum, gaudium non erit; cumque deſiderium non ſit, erit amor ſpecialiter ſumptus.

49 *Pro* 2. *ſuadetur* 1. *Secundo.* Pro ſecunda vero parte, in qua difficultas videtur conſiſtere, ſuadetur primo. Actus ille attingit obiectiuè obiecti poſſeſſionem: ergo non petit obiectum ſuum ab actuali poſſeſſione præſcindere. Secundo, actus intellectus diuini cognoſcens Dei bonitatem non præſcindit à bonitate, cum illam percipiat; & tamen non ſpecificatur ab illa quia bona, & ſub ratione boni, ſed ſub ratione veri, & amor, quo Deus amat ſuam intelligibilitatem non præſcindit ab intelligibilitate amata, & tamen non ſpecificatur ab illa, ſub ratione veritatis, ſed bonitatis. Actus etiam iuſtitiæ non ſpecificatur à bonitate Dei ſecundum bonitatem obiectiuam miſericordiæ, ſed ſecundum bonitatem iuſtitiæ; & tamen non petit quod ex parte obiecti vna bonitas ab alia præſcindat, ſeu poſitiuè abſtrahat; cum talis abſtractio impoſſibilis ſit intellectui diuino regulanti illum actum, & proponenti obiectum: ergo pariter vt actus prædictus à bonitate diuina poſſeſſa moueatur, non quia poſſeſſa, ſed quia abſolutè bona, neceſſaria non eſt obiectiua præciſio bonitatis à poſſeſſione, ſed ſufficiet, quod etſi obiectum poſſeſſum ſit, & poſſeſſio attingatur, non tamen ex vi formalitatis illius, quia poſſeſſum amatur, ſed quia abſolutè bonum.

§. V.

Diluuntur argumenta contraria.

50 *Arg.* 1. EX dictis ferè ſoluta manent, quæ in ſui fauorem adducit Herice, & indiſolubilia exiſtimat. Primo ſic arguit in Deo circa bona intrinſeca repugnat actus deſiderij, vt cum communi Theologorum ſententia dedimus in principio huius diſputationis: ergo etiam repugnat circa talia bona amor ſpecialiter ſumptus. Probatur conſequentia, quia id circo deſiderium repugnat, quia conditio abſentiæ, quam ex parte obiecti poſtulat, illis bonia repugnat; atqui etiam repugnat bonitati diuinæ conditio, quam ex parte obiecti petit amor ſpecialiter ſumptus: ergo repugnat voluntati diuinæ. Probatur minor: obiectum amoris ſpecialiter dicti eſt bonum abſtrahens à præſentia, & abſentia, à poſſeſſione, & negatione illius; at iſta abſtractio non minus repugnat bonitati diuinæ, quam realis abſentia: ergo repugnat illi conditio, quam ex parte obiecti petit amor ſpecialiter dictus. Minor probatur: obiectum abſtrahens à poſſeſſione, & non poſſeſſione eſt indifferens vt poſſideatur, & non poſſideatur: ſicuti animal abſtrahens à rationali, & irrationali ad vtrumque eſt indifferens; nullumque ex prædictis extremis eſt illi eſſentiale; at iſta indifferentia repugnat bonitati diuinæ; cum ſit illi eſſentiale actualiter eſſe poſſeſſam: ergo repugnat ei conditio ex parte obiecti exacta ab amore ſpecialiter dicto, non minus quam conditio petita ex parte obiecti ab actu deſiderij.

Secundo ſic arguit: non datur in Deo ſcientia ſimplicis intelligentiæ circa ſe ipſum, ſed ſolummodo, circa creaturas: ergo nec amor ſui ſpecialiter dictus. Antecedens vt communis Theologorum ſententia ſupponitur. Conſequentia verò probatur. Tum, quia amor ſpecialiter dictus petit pro regula abſtractiuam notitiam; intuitiua namque regulat gaudium: ergo ſi Deo repugnat abſtractiua notitia ſui, repugnabit etiam amor ſui ſpecialiter dictus. Tum etiam, quia idcirco repugnat Deo abſtractiua notitia circa ſe ipſum, quia nequit ſuam eſſentiam cognoſcere vt ab exiſtentia præciſam, ſed nec etiam illius amor à poſſeſſione boni Deo intrinſeci præſcindere poteſt. Tum, quia vbi intellectus non præſcindit, nec voluntas præſcindere poteſt. Tum etiam, quia eadem imperfectio in vtriuſque præciſione inuenitur: ergo æque repugnant voluntati diuinæ amor ſui ſpecialiter dictus, ac ſimplex notitia ſui repugnat diuino intellectui. 51 *Secundo argum. Herice.*

Hæc duo argumenta apparente quidem gaudent difficultate, non tamen adeò vrgent vt communis veritas ſit deſerenda, & omiſſis alij ſolutionibus, quas Herice fingit vt ferat, ex iam dictis ad illa reſpondeo: ad primum conceſſo antecedenti, nego conſequentiam: ad cuius probationem, conceſſa maiori, nego minorem: ad illius probationem, diſtinguo maiorem: eſt bonum abſtrahens abſtractione poſitiua, & ex parte rationis *quæ* amatæ, nego maiorem: negatiua ſolum, & ex parte rationis *ſub qua*, ſeu motiuæ, concedo maiorem: iuxta quam diſtinctionem minor argumenti eſt diſtinguenda: nam licet repugnet bonitati diuinæ poſitiuè abſtrahere à poſſeſſione, & non poſſeſſione, quia ad hæc exigebatur indifferentia ad poſſeſſionem, & non poſſeſſionem quæ illi repugnat; & conſequenter etiam repugnat illi amari, quin etiam illius actualis poſſeſſio diligatur *vt quod*, non tamen repugnat, quod hæc bonitas moueat ad ſui amorem, quia abſolutè bona, quia per modum motiui ad actum, illam quia abſolutè bonam amantem ingrediatur actualis poſſeſſio, in quo abſtractio negatiua conſiſtit, quæ ſolutio manifeſta fit exemplis, quæ inter confirmandam noſtram ſententiam adduximus *ſupra*. 52 *Ad* 1 *argumentũ reſp.*

Et ex his conſtat ſolutio ad ſecundum argumentum, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam: ad cuius primam probationem, nego antecedens: nec inconuenit eadem notitia intuitiua regulari gaudium, & amorem ſpecialiter ſumptum, ſicuti eadem cognitione diuina abſque vlla diſtinctione ex parte cognitionis regulantur actus diuerſarum virtutum, iuſtitiæ nempè, & miſericordiæ, & eadem viſione beatifica regulantur amor amicitiæ, & concupiſcentiæ in beatis. 53 *Ad* 2. *reſp.*

Ad ſecundam conſequentiæ probationem conſtat ex dictis diſparitas, quæ inter ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, & amorem ſpecialiter dictum interuenit; amor namque ſpecialiter dictus, non petit ad bonum terminari cum præciſione à poſſeſſione illius poſitiua, & ex parte obiecti *vt quod* amati, ſed ſolum negatiuè, & ex parte motiui; id eſt quod quamuis Deus ſibi velit per amorem prædictum bonitatem poſſeſſam, non tamen quia poſſeſſam, ſed quia abſolutè bonam illam ſibi velit; at vero ad rationem ſimplicis notitiæ requiritur, quod obiectum attingatur vt *quod* non attacta exiſtentia ex vi eiuſdem actus, & quia talis præciſio diuinis perfectionibus repugnat reſpectu intellectus diuini; hinc fit, quod non poſſint ab illo abſtractiuè cognoſci. *Ad* 2.

Dices, ideò nequit amari *vt quod* vna diuina perfectio à Deo, altera non amata *vt quod* ex vi eiuſdem actus, quia amatur vt cognita a Deo: cognitio autem diuina non poteſt vnam præſcindere ab alia, quia illam cognoſcit prout eſt in ſe; atqui etiam mouet diuina bonitas prout cognita a Deo ſecundum quod eſt in ſe: ergo nequit ſub vna ratione mouere, quin moueat ſub alia, & conſequenter nequibit bonitas diuina poſſeſſa amari, quia abſolutè bona, quin ex vi eiuſdem formalitatis actus, ametur quia poſſeſſa. 54 *Inſtabit.*

Reſpondeo cauſalem in maiore poſitam non eſſe adæquatam, ſed ob illam rationem: & inſuper, quia in ratione amabilium *vt quod*, omnes diuinæ perfectiones conueniunt, ita vt omnes ex vi eiuſdem actus formaliter, & virtualiter poſſint *vt quod* amari; at verò in ratione mouentis non omnes conueniunt, ſed diuerſimodè diuerſitate virtuali mouent; atque adeò quamuis omnes perfectiones diuinę moueant, & ſpecificent eundem actum entitatiuè, ob virtuale tamen diſcrimen, quod eſt inter illas in ratione mouentis, poteſt vnus actus virtualiter ab alio diſtinctus à bonitate Dei ſub vna ratione moueri, quin prout ſic ab alijs moueatur. Quæ doctrina mille exemplis ex creaturis deſumptis poteſt illuſtrari: recolantur quæ *ſuperius* adduximus in confirmationem noſtræ ſententiæ. *Reſp.*

Sed inquires, an gaudium, & amor ſpecialiter dictus in Deo diſtinguantur inter ſe virtualiter, & ratione ratiocinata? An ſolum 55 *Qualiter*

Digitized by Google

differant in Deo amor, & gaudiũ? ſolum ratione ratiocinante? Quidam affirmant ſola ratione ratiocinante diſtingui inter ſe, quatenus viatores diuerſis ſpeciebus vnum, & alterum actum concipimus: alij verò docent ratione rationata diſtingui, quod probabilius iudico. Tum, quia amor eſt principium gaudij, vt docet D. Thomas *in hac q. art.* 1. & vbi interuenit ratio principij, & principiati, debet eſſe adminus virtuale diſcrimen. Tum etiam, quia intentio, & electio in diuinis diſtinguuntur inter ſe virtualiter, ſicut ſcientia, & lumen principiorum virtualiter inter ſe diſtingui, docuimus ſupra tractatu tertio: ergo pariter gaudium, & amor ſpecialiter dictus. Tum tertio: nam ſi in Deo daretur deſiderium alicuius perfectionis intrinſecæ, virtualiter differret à gaudio: ergo pariter amor ſpecialiter dictus. Tum denique; nam actus, qui in Deo inter ſe diſtinguuntur ex diuerſitate motiui, virtuali gaudent diſcrimine, at amor ſpecialiter dictus, & gaudium differunt ex diuerſis motiuis, vt conſtat ex dictis: ergo virtualiter diſtinguuntur.

56 *Obijcies.* Dices, ſcientia ſimplicis intelligentiæ, & ſcientia viſionis non gaudent virtuali diſcrimine; ſed ſolum diſtinguuntur ratione ratiocinante noſtra, vt modò ſuppono cum communi Theologorum ſententia: ergo pariter amor ſpecialiter dictus, & gaudium ſola ratione ratiocinante inter ſe diſtinguentur.

57 *Reſp.* Reſpondeo, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam, & omiſſis alijs ſufficiat modo hoc diſcrimen ſtatuere: diuerſitas namque, quæ inter ſcientiam viſionis, & ſimplicis notitiæ inuenitur deſumitur ex parte obiecti ſecundarij, nempè creaturarum, quæ ſecundario cognoſcuntur à Deo, ex obiecto autem ſecundario prouenire nequit virtuale diſcrimen in actibus ſcientiæ, & voluntatis Dei, ſicuti in nobis obiectum ſecundario ſe habens ad actum, nequit illum eſſentialiter diſtinguere ab alio; at verò gaudium, & amor ſpecialiter dictus accipiunt diſcrimen ex primario obiecto diuinæ voluntatis, nempè bonitate diuina, quæ diuerſimodè virtualiter mouet, vt abſolutè bona, qua ratione ſpecificat amorem, & vt eſt de facto poſſeſſa, qua ratione ſpecificat gaudium.

58 *Pœnitẽtia in Deo non eſt.* Ex dictis in diſcurſu huius diſputationis, haud difficile erit de alijs actibus diuinæ voluntati repugnantibus ferre iudicium, inter quos pœnitentia Deo cum proprietate nequit conuenire. Iuxta illud primi Regum 15. *Triumphator in Iſrael non parcet, & pœnitudine non flectetur &c.* Quod patet: tum, quia vt inquit D. Thomas 1. *Contra Gentes cap.* 68. pœnitentia eſt ſpecies triſtitiæ, & mutationem affectus importat, quorum vtrumque repugnat voluntati diuinæ. Vnde quando in ſacris litteris Deo pœnitentia attribuitur, vt eſt illud Geneſeos *cap.* 6. *Pœnitet me feciſſe hominem, quia caro eſt*, per ſimilitudinem debet intelligi, quatenus ſecundum æternum ſuæ voluntatis decretum facit, quæ prius deſtruxerat, vel deſtruit, quæ prius fecerat, ſicut homines pœnitentia moti ſolent efficere.

59 *Inuidia in Deo non reperitur.* Inuidia etiam nequit voluntati diuinæ competere: tum, quia vt inquit in eodem loco Doctor Angelicus, eſt ſpecies triſtitiæ: inuidi namque contriſtantur de bono alterius, & ex animi anguſtia, ſiue paruitate procedit, iuxta illud: *paruulum occidit inuidia*, quorum vtrumque Deo valde repugnat. Tum etiam, quia inuidia terminatur ad bonum alterius, vt malum inuidentis, vel quia re vera eſt malum illius, vel quia vt tale apprehenditur; at nullum bonum alicuius creaturæ poteſt eſſe malum reſpectu Dei, nec vt tale apprehendi: ergo nihil poteſt inuidere. Minor pro ſecunda parte certiſſima eſt, Deus namque omnia cognoſcit qualiter ſunt, & conſequenter ſi bonum creaturæ, nequit re vera eſſe malum reſpectu Dei, nec vt tale ab ipſo poterit apprehendi. Pro prima vero oſtenditur: tum, quia Deus capax mali non eſt, vt ex dictis habetur, tum etiam, quia eſt vniuerſale bonum, omne autem bonum particulare ad vniuerſale bonum ordinatur: vnde quamuis poſſit bonum vnius particularis, alterius bono aduerſari; & conſequenter eſſe illi diſconueniens, nociuum, & malum; bono autem vniuerſali, quale eſt bonum diuinum, nullum particulare bonum poteſt aduerſari, & conſequenter nequit eſſe diſconueniens, & nociuum Deo. Et hæc de iſta Diſputatione.

DISPVTATIO LVIII.

An Deus amet rationales creaturas amore amicitiæ?

§. I.

Ratio dubitandi proponitur, & ſtatuitur communis ſententia.

1 *Ratio dubitandi.* RAtio dubitandi pro parte negatiua, eaq; non leuis, ad hanc formam reducitur, amor namq; amicitię in hoc ab amore cõcupiſcentię diſtinguitur, quod ille terminatur ad bonum amici, quia bonum eius eſt ex cõplacẽtia in ipſo; vnde ad bonum amici propter ipſum petit terminari, amor autẽ concupiſcentię terminatur ad bonũ alterius in ordine ad bonũ amantis; at qui nullus actus voluntatis diuinæ poteſt terminari ad bonum rationalis creaturæ, quia illius bonum eſt ex complacentia in ipſa: ergo nequit eſſe amor rationalis creaturæ. Conſequentia tenet. Maior eſt certa, & D. Thomæ expreſſa 2. 2. *quæſt.* 23. *articulo* 1. *in corpore*. Minor autem conſtat: Tum ex illo Prouerbiorum 6. *Vniuerſa propter ſe ipſum operatus eſt Dominus:* ergo omne bonum rationalis creaturæ operatur, & vult propter ſe ipſum; & conſequenter non quia eſt eius bonum ex complacentia in ipſa. Tum etiam, quia adæquatum motiuum voluntatis diuinæ eſt increata bonitas Dei: ergo in omni actu debet illam pro motiuo reſpicere; & conſequenter nullius creaturæ bonitatem amare poterit propter ſe ipſam, ſed propter bonitatem amantis ſcilicet Dei. Tum tertio, quia Deus amat creaturas rationales eo modo quo petunt amari, ſed petunt amari propter vltimum finem amatum: ergo ſic amantur à Deo; & conſequenter non propter ſe ipſas. Tum denique illa minor ſuadetur ex Diuo Thoma *ſupra quæſt.* 19. *articul.* 2. *ad* 2. aſſerente, Deum alia a ſe ſolum velle tamquam media ad ſuam bonitatem tamquam ad finem: ergo bonum rationalis creaturæ vult tamquam medium ad ſuam bonitatem; & conſequenter non propter ſe, nec ex complacentia in creatura rationali amata.

2 *Cõmunis ſententia refertur. S. Thom. Caietan. Bannez. Aragon. Suarez. Vazqu. Lorca. Coninch. Mald. Granad.*

Hac tamen ratione, & alijs non obſtantibus, vera, & communis omnium Theologorum ſententia affirmat, Deum rationales creaturas amore amicitiæ diligere. Ita D. Thom. *in hac quæſt. articul.* 2. *ad* 3 & 2. 2 *quæſt.* 23 *art.* 1. vbi Caietanus, Bañez, & Aragon, Suarez *diſputat.* 3. *de charitate ſect.* 2. & *lib.* 3. *de attributis poſitiuis cap.* 7. Vazquez *diſp.* 84 *capitul.* 2. Lorca *ſect.* 3. *diſputat.* 2. *de charitate* Coninch. *diſp.* 21. *de habitu charitatis*. Maldetus *ſect.* 2 Granadus *controuerſia* 3. *de charitate diſp.* 3. *ſectione* 2. & 1. *p. tract.* 6. *diſp.* 1. *ſect.* 3. *concluſione* 4 & alij Recentiores hic. Et 2. 2. *q.* 23 *circa art.* 1. *D. Thom.*

3 *Prob. 1. ab Auctoritate.* Et probatur primo, nam inter Deum, & intellectualem creaturam eſt vera amicitia; atqui vna ex conditionibus veræ amicitiæ eſt mutuus inter amicos beneuolentiæ amor, & redamatio: ergo Deus illas diligit amore beneuolentiæ amicabili. Diſcurſus tenet: minor eſt certa: & maior in pluribus ſacræ Paginæ locis expreſſa Canticorum 5. inquit Sponſa cæleſtis: *Ipſe eſt amicus meus*, cui Sponſus in 2. capite: *Surge propera amica mea, &c.* & Iudicum 8. *Abraham Dei amicus effectus eſt.* Ioannis 15. *capitul. Vos amici mei eſtis.* Lucæ 12. *Dico autem vobis amicis meis*. Et alibi ſæpe. Conſtat etiam ex Tridentino *ſectione* 6. *capitul.* 7. vbi ait, per ſuſceptionem gratiæ, & donorum fieri hominem ex inimico amicum. Conſonant Eccleſiæ Patres. Hylarius in illum verſum Pſalmi 138. *Nimis honorati ſunt amici tui Deus.* Auguſtinus *Tomo* 9. *tract.* 85 *in Ioannem.* Bernardus *ſermone* 48. *in Cantica* Amoroſius *lib.* 2. *Epiſtolarum epiſtola* 7. Qui omnes, & alij, quos præallegatis locis referunt Theologi, vno ore fatentur veram amicitiam inter Deum, & homines inueniri.

4 *Secundo ratione.* Secundo ſuadetur ratione; Deus namque vult rationali creaturæ bonum ex complacentia in ipſa, à qua etiam redamari poteſt; & aliàs quod tale bonum in ordine ad propriam bonitatem velit, non obſtat amori amicabili: ergo verè illos diligit amore amicitiæ. Minor præterquam quod ex obiectionum ſolutione manifeſtius conſtabit, in hunc modum ſuadetur; quod bonum diligatur amico eo modo quo expoſcit amari vt ametur honeſtè, obſtare nequit veritati amicitiæ, aliàs amicitia honeſta non eſſet, nec virtus; at bona creata poſſunt amari in ordine ad Deum, & propter ipſius bonitatem, vt propter finem; cum illam eſſentialiter omnia reſpiciant vt finem vltimum: ergo quod Deus illa prout ſic hominibus diligat, nequit amori amicabili obſtare. Cuius argumenti efficacia amplius ex dicendis conſtabit.

§. II.

Referuntur, & reijciuntur duo modi dicendi.

5 *Primus modus dicendi refertur.* ETſi omnes Theologi in veritate poſita vno ore conueniant, in modo tamen ſoluendi rationem dubitandi, in varios dicendi modos diuiduntur: quidam quos refert Hurtado 2. 2. *diſp.* 121. *ſectione* 4. *ſub ſectione* 1. duos actus ex æquo diſtinctos in Dei voluntate diſtinguunt, quorum vno vult creaturæ rationali bonum propter eius bonitatem, & altero vult bonitatem diuinam, & ex imperio iſtius, primus actus ad diuinam voluntatem refertur, qua diſtinctione poſſita, ad argumentum factum reſpondent, conceſſa maiori, negando minorem: ad illius probationem; conceſſa etiam maiori, negant minorem: ad cuius omnes probationes reſpondent, quod licet Deus omnia proter ſe velit, & ad ſe vt finem ordinet, non tamen eſt neceſſarium, vt omni actu, quo creaturas diligit, illas ad ſe ordinet, & propter ſe velit, ſed ſufficit quod creaturas per vnum actum ratione ſui, & propter ſe dilectas, per alium ad ſe referat vt ad vltimum finem. Quem modum dicendi ſequuntur, Leſius *de iuſtitia cap.* 36. 3. *num.* 23. Turrianus 2. 2. *diſp.* 66. *dub.* 2. & Coninch. *diſp.* 21 *dub.* 3. *num.* 23. quibus etiam alij Recentiores eiuſdem familiæ adhæſere.

Digitized by Google

6 *Diſplicet communiter Theologis, & reijcitur 1.* Hic tamen dicendi modus meliori Theologorum parti merito diſplicet, & reijcitur primo; nam motiuum adæquatum voluntatis diuinæ, eſt bonitas propria, & increata Deo, vt expreſſe docet Diuus Thomas 1. *p. quæſt.* 19. *art.* 2. *præcipuè ad* 2. quem ſequuntur Caietanus ibi. Vazquez *diſp.* 82. *cap.* 2. Molina *ad articulum* 2. *relatum diſp* 63. Suarez *lib.* 3. *de attributis poſitiuis cap* 7. *num.* 3. *& diſp.* 3. *de habitu charitatis*, *ſect.* 2. *num.* 4 Valentia *Tom.* 3. *diſp.* 3. *puncto.* 2. Mag Bañez, & Lorca *ubi ſupra*; & breuiter in hunc modum ſuadetur; motiuum namque alicuius potentiæ conuenire debet cum illa in gradu immaterialitatis; ſola autem bonitas diuina cum voluntate Dei poteſt iſtam conuenientiam habere; & conſequenter illa ſola poteſt rationem motiui diuinæ voluntatis ſortiri; at nullus actus alicuius potentiæ, & virtutis poteſt motiuum illius adæquatum tranſcendere, quo nihil metaphyſicis notius, conſtatque diſcurrendo per omnes potentias, & habitus: ergo nullus actus voluntatis diuinæ poteſt pro motiuo habere bonitatem creatam; & conſequenter nec bonum rationali creaturæ propter bonitatem illius, ly *propter* cadente ſupra entitatem, aut formalitatem intrinſecam actus.

7 *Secundo reijcitur.* Secundo reijcitur, motiuum adæquatum, & primarium voluntatis actus eſt ſpecificatiuum illius; at nullus actus voluntatis diuinæ poteſt a bonitate creata ſpecificari; cum ſpecificatio ſit genus dependentiæ; actui autem voluntatis diuinæ ab entitate creata dependere repugnet: ergo nec poteſt pro motiuo ſui adæquato, & primario bonitatem creatam habere. Reſpondebis, veram eſſe maiorem in actibus voluntatis creatæ, eo quod tales actus ſecundum ſuas entitates cum obiecto motiuo connectuntur, & ab illo dependent, falſum autem in actibus voluntatis diuinæ, iſti namque ab obiecto amato ſecundum ſuam entitatem non pendent, & conſequenter non ſpecificantur ab illo.

8 *Sed contra 1.* Sed contra primo: nam de ratione obiecti primario mouentis eſt ſpecificare cum dependentia formali, ſi ab ſpecificato realiter diſtinguatur, vel cum dependentia virtuali, quando ab illo realiter non diſtinguitur; ſed actus voluntatis diuinæ realiter diſtinguitur ab omni bonitate creata: ergo ſi habet pro adæquato motiuo bonitatem creatam, ab illa ſpecificationem per veram dependentiam accipiet. *Cōtra 2.* Secundo nam ratio motiui reſpectu voluntatis, & ratio finis ſunt omnino idem; ſed finis; cum vera cauſa ſit, petit quod actus finalizatus ab illo dependeat, quo circa D. Thom. *quæſt. præcedenti articul.* 5. reſpectu voluntatis diuinæ finem non agnoſcit in Deo, ſed tantum rationem finalizandi: ergo nequit actus voluntatis diuina pro motiuo habere bonitatem creatam, quin finalizetur ab illa; & conſequenter quin ab illa dependeat in genere cauſæ finalis.

0 *Tertio impugnatur ſolutio.* Et ex his tertio reijcitur principalis ſolutio; implicat actum voluntatis diuinæ prout virtualiter ab alio diſtinctum habere pro fine ſui vltimo, & adæquato bonitatem creatam; at ſi illam haberet pro adæquato motiuo, vltimo, & adæquatè finalizaretur ab illo per dependentiam finalem formaliter: ergo implicat eam reſpicere pro adæquato motiuo. Maior ex ipſis terminis eſt manifeſta. Minor autem probatur. Et enim actum voluntatis ab obiecto moueri, eſt propter illud velle, aut ly *propter* dicente virtualem, aut formalem cauſalitatem; at reſpectu bonitatis creatæ importare inquit cauſalitatem ſolum virtualem, hæc namque tunc ſolum interuenit quando extrema realiter non diſtinguuntur, bonitas autem creatura ab actu voluntatis diuinæ realiter differt: ergo ſi eſt motiuum adæquatum, & primarium volitionis diuinæ finalizabit illam per dependentiam realem formaliter.

10 *Seclidus modus refertur.* Secundus modus dicendi, cum præcedenti conuenit in eo quod vt ſaluetur amor amicitiæ cum proprietate, oportet quod immediatè primario, & ratione ſui moueatur à bonitate amici, diſſidet tamen ab illo, quia non agnoſcit actum aliquem in voluntate Dei virtualiter adæquatè ab alio diſtinctum, qui creatam bonitatem habeat pro motiuo adæquato, ſed aſſerit eundem indiuiſſibilem actum abſque virtuali diſtinctione adæquata, duplici formalitate inadæquata gaudere, quarum altera terminatur ad bonitatem diuinam, & ad creatam ex motiuo increatæ bonitatis, & ſub iſto conceptu eſt amor Dei; ſub altera vero ad bonitatem creatam terminatur, & ab illa mouetur, & ſub iſto conceptu obtinet rationem amicabilis amoris reſpectu rationalis creaturæ. Ita Puente Hurtado *loco allegato ſect.* 6. *ſub ſectione* 1. cui alij Recentiores ex eadem familia adhæſere, aſſerentes, eundem actum indiuiſibilem, tam formaliter quam virtualiter poſſe habere duplex motiuum adæquatè diſtinctum; & conſequenter poſſe velle bonum rationali creaturæ propter ipſam; & propter Deum, ſicut idem actus diuini intellectus, terminatur ad creaturas in ſe ipſis, & in Deo, & quatenus actus prædictus voluntatis vult bonum creaturæ rationali propter ipſam, ſortiri cum omni proprietate rationem amoris amicitiæ.

11 *Reijcitur primo.* Cæterum iſte modus dicendi nobis placere non poteſt & reijcitur primo ex D. Thoma *quæſtione præcedenti*, illis verbis: *Vnde cum Deus alia à ſe non velit, niſi propter finem, qui eſt ſua bonitas, vt dictum eſt, non ſequitur, quod aliquid aliud moueat voluntatem, eius, niſi bonitas ſua:* ergo ex mente D. Thomæ bonitas creata nequit eſſe, nec adæquatum, nec inadæquatum motiuum voluntatis diuinæ, aut alicuius actus illius. *Si dicatur.* Si fortè dicatur D. Thomam ſolum negare bonitati creatæ, quod moueat adæquatè voluntatem diuinam, non autem quod illam poſſit inadæquatè, & ſimul cum alio mouere, quod ſufficit ad rationem amoris amicitiæ.

12 *In contrarium obſtat.* In contrarium obſtat, D. Thomas nam tradita ſolutione ad ſecundum poſtquam exempla in noſtra voluntate adduxit illorum, quæ tantum volumus propter finem, vt eſt potio amara, quam ſolum volumus propter ſanitatem, & illorum, quæ volumus propter ſe, & propter finem, vt eſt potio dulcis, quam volumus propter finem, & ratione ſui, & diſcrimen ſtatuit, quod in illis tota ratio mouendi eſt finis, in his autem non eſt tota ratio mouendi, ſed etiam mouet bonitas propria, verba allegata ſubiungens, volitis prioris generis adiunxit bonitatem creatam reſpectu voluntatis diuinæ; at ſi voluntas Dei poſſet velle bona creata; & propter ipſa, & propter ſe, non volitis primi generis, ſed ſecundi, deberet adiungere bona creata comparatiuè ad voluntatem Dei: ergo diuina voluntas, nec proximè, nec vltimo, nec adæquatè, nec inadæquatè moueri poteſt a creata bonitate.

13 *Secundo.* Secundo reijcitur ratione ex allegatus verbis D. Thomæ deſumpta: omne quod terminat actum voluntatis tantum vt medium, non eſt volitum ratione, & gratia ſui, ſed ratione finis; at omnis bonitas creaturæ reſpectu actuum diuinæ voluntatis, tantum comparatur vt medium: ergo nulla bonitas creata eſt volita à voluntate diuina propter, ſe aut ratione, & gratia ſui, ſed ratione bonitatis diuinæ, quæ eſt ratio finalizandi actum diuinæ voluntatis. Minor, in qua eſt difficultas, probatur: id quod ad actum comparatur vt finis, eſt vera cauſa actus; at nihil creatum poteſt eſſe vera cauſa actus diuinæ voluntatis: ergo nihil creatum poteſt ad actum diuinæ voluntatis comparari vt finis, ſed tantum vt medium, & conſequenter nec adæquatæ, nec inadæquatè, nec ſolum, nec ſimul cum alio poterit ad prædictum actum primario mouere.

14 *Reſp. 1.* Reſpondebis primo: repugnare quidem quod actus voluntatis diuinæ habeat pro fine ſui entitatiuè conſiderati bonitatem creatam, non autem ſi terminatiuè, id eſt, quoad conceptum terminationis conſideretur. Vel ſecundo reſpondebis, conuinci argumento facto bonitatem creatam non comparari ad voluntatem diuinam vt finem poſitiuè, ad hoc namque neceſſarium erat, quod ab illa dependeret; non autem quod comparari nequeat ad actum voluntatis diuinæ vt finem negatiuè, hoc eſt, taliter vt ratione alterius ex vi inadæquatè formalitatis ad creatam bonitatem non terminetur, ſed in illa ſiſtat, etſi per aliam formalitatem ad bonitatem Dei referatur, & ratione illius ametur.

15 *Cōtra 1. ſolutionem facit.* Sed contra primam ſolutionem facit; nam vel intelligitur de terminatione actus voluntatis diuinæ paſſiuè conſiderata, vel actiuè ſumpta; primum concedimus, ſed non eſt ad rem; ſecundum autem dici non poteſt; nam terminatio actiua actus voluntatis diuinæ, eſt aliquid intrinſecum Deo, nihilque Deo intrinſecum poteſt a finali cauſa pendere, ſicut nec ab efficiente; aliàs eſſet aliquid creatum, quod omnino repugnat: ergo actus voluntatis diuinæ, nec ſecundum conceptum entitatis, nec ſecundum conceptum actiuæ terminationis, de qua loquimur, poteſt entitatem creatam pro fine reſpicere.

16 *Secunda reijcitur.* Deinde ſecunda ſolutio reijcitur, etenim eo ipſo, quod actus voluntatis ſub aliquo ſui conceptu terminetur ad bonitatem creatam, non gratia, & ratione bonitatis diuinæ, terminari debet ſub tali conceptu ad illam, gratia, & ratione ſui; at eo ipſo quod ſic terminetur reſpicit bonitatem creatam poſitiuè pro fine: ergo non ſtat bonitatem creatam comparari ad actum voluntatis diuinæ vt finem negatiuè, & non poſitiuè. Minor probatur, omne quod terminat voluntatis tendentia, aut illam terminat gratia ſui, aut terminat rationem alterius nec amplius terminandi modus hucuſque eſt imaginatus: ergo eo ipſo quod tendentia aliqua actus voluntatis diuinæ terminetur ad bonitatem creatam, non ratione bonitatis diuinæ, terminari debet ad illam ratione, & gratia ſui.

17 *Tertio principalis ſolutio reijcitur.* Tertio reijcitur principalis ſolntio, formalitas habens pro motiuo bonitatem creatam, neceſſario diſtingui debet adæquatè a formalitate habente pro motiuo bonitatem diuinam: ergo non ſtat eundem actum voluntatis diuinæ abſque diſtinctione virtuali adæquata moueri à bonitate diuina, & a bonitate creata vt ab obiectis, & motiuis formalibus. Antecedens oſtenditur primo, nam diſtinctio formalis, aut virtualis in actibus voluntatis ſumitur ab obiectis motiuis; at creata bonitas, & bonitas increata adæquatè diſtinguuntur: ergo formalitas actus voluntatis pro motiuo habens bonitatem creatam, neceſſariò debet adæquatè diſtingui a formalitate habente pro motiuo bonitatem diuinam. Secundo, vt namque prædictus Auctor fatetur ſectione 7. numero 96. formalitas actus, quo Deus neceſſario diligit bonitatem propriam, differt virtualiter adæquatè à forma-

Digitized by Google

formalitate actus, quo propriam bonitatem diligit liberè: ergo etiam hæc ſecunda formalitas virtualiter adæquatè diſtinguitur ab ea qua diligit bonitatem creatam propter ſe ipſam. Patet conſequentia. Maior enim reperitur diſtinctio inter bonitatem liberè, & bonitatem creatam vt ratione ſui mouentem, quam inter bonitatem diuinam, vt mouentem liberè, & neceſſariò: ergo ſi vt mouens liberè ſpecificat actum virtualiter adæquatè diſtinctum ab eo quem ſpecificat vt mouens neceſſario, etiam ſpecificabit actum adæquatè diſtinctum ab eo quem ſpecificat creata bonitas propter ſe amata.

18 *Reſp.* Reſpondebis, actum, quo Deus ſe diligit liberè eſſe ſeparabilem quo ad denominationem ab actu quo ſe diligit neceſſario, qui etiam quoad denominationem neceſſarius eſt, ſeparabilitas autem ſufficienter fundat realem adæquatam diſtinctionem; at vero formalitas, qua creaturas diligit propter ſe non eſt ſeparabilis ab alia, qua propriam bonitatem diligit liberè, ac proinde non mirum quod inter iſtas formalitates non intercedat virtualis adæquata diſtinctio.

19 *Sed contra 1.* Sed contra primo, ſeparabilitas non cauſat diſtinctionem, ſed illam à poſteriori indicat, & ex illa prouenit: ergo ex ſeparabilitate non redditur ratio à priori diſtinctionis, ſed ad aliud principium eſt recurrendum; at qui alia ratio a priori diſtinctionis adæquatæ inter actum liberum, & neceſſarium aſſignari nequit, niſi motiuorum diſtinctio, quæ potiori iure interuenit inter bonitatem creatam, & diuinam mouentes ratione ſui, & ſi vtraque liberè moueat: ergo quamuis ſeparabilitas non interueniat, ſi adeſt diſtinctio in motiuis, neceſſario datur diſtinctio.

20 *Contra 2.* Secundo, cum inſeparabilitate formalitatum, ſtat virtualis adæquata diſtinctio: ergo ex inſeparabilitate illorum formalitatum, non rectè colligitur non diſtingui inter ſe virtualiter adæquatè. Antecedens conſtat primo, in actu voluntatis diuinæ neceſſario ſupponente actum diuini intellectus, & ab illo inſeparabili, inter quos tamen intercedit virtualis adæquata diſtinctio. Secundo, ſtat namque cum reali inſeparabilitate realis diſtinctio adæquata, vt conſtat in intentione efficaci, & vnici medij electione, inter quas mutua connexio intercedit, realiſque inſeparabilitas, & tamen eſt realis inter illas diſtinctio, ergo à fortiori cum mutua duorum inſeparabilitate ſtare poterit virtualis, adæquata diſtinctio.

21 *Denique reijcitur.* Denique reijcitur, actus voluntatis habens pro motiuo adæquato bonitatem, creatam eſſet imperfectus moraliter, vt fatentur prædictus Auctor diſputat citata ſectione 4. ſub ſectione 1. ergo etiam formalitas inadæquata actus habens creatam bonitatem pro motiuo, in illaque formaliter ſiſtens, imperfecta moraliter erit; & conſequenter releganda eſt à voluntate Dei. Reſpondebis, eſſe diſparem rationem: nam actus habens pro motiuo adæquato bonitatem creatam terminaret ad illam ſine ordine ad Deum, non ſolum præciſiuè, ſed etiam negatiuè, quod imperfectio maxima eſt, vtpotè cum non diligat bonitatem creatam eo modo quo diligi expoſcit; formalitas autem habens pro motiuo inadæquato bonitatem creatam, non attingit bonitatem creatam ſine ordine ad Deum negatiuè, ſed tantum præciſiuè, in quo nulla elucet imperfectio moralis.

Sed contra. Sed contra ex eo formalitas inadæquata actus non attingit bonitatem creatam ſine ordine ad Deum negatiuè, ſed tantum præciſiuè, quia per aliam formalitatem ſibi identificatam diligit illam ratione bonitatis diuinæ; at etiam actus adæquatè virtualiter diſtinctus ab alio, etſi non ratione ſui, ratione tamen alterius actus ſibi identificati, bonitatem creatam attingeret propter bonitatem diuinam: ergo non negatiuè, ſed præciſiuè ſolum attingeret bonitatem creatam ſine ordine ad Deum.

§. III.

Reijciuntur alij modi dicendi.

22 *Reijcitur ſentẽtia Alarcon.* EX dictis impugnata relinquitur ſententia Alarcon, qui *prima parte tractat. 3. diſputat. 3. num.* 13. duplicem rationem in Dei libera volitione diſtinguit, duplexque motiuum, commune ſcilicet, & particulare, & aſſerit, motiuum commune volitionis liberæ Dei, eſſe diuinam bonitatem, particulare verò a quo ſpeciem ſumit volitio libera ſub particolari ratione, eſſe bonitatem creatam; iuxta quam doctrinam ſaluatur amor amicitiæ in Deo reſpectu creaturæ rationalis, quia ſub particulari ratione ſpecificari poteſt, & moueri à bonitate illius. Cuius ſententia ex dictis falſitatis conuincitur, quia non minus repugnat volitioni Dei ſub particulari ratione ſpecificari, dependere, & finalizari à bonitate creata, quam ſub communi, cum ſub vtraque ratione ſit prædicatum intrinſecum Deo, ac proinde impotens à creatura cauſari: ergo tam ſub particulari, quam ſub communi ratione, nequit volitio Dei libera à bonitate creata immediatè, & primario moueri.

23 *Aliorum ſolutio reijcitur.* Impugnata etiam relinquitur aliorum ſolutio, qui diſtinguentes in volitione libera conceptum entitatis, & terminationis, aſſerunt, nullum eſſe inconueniens, quòd ſub conceptu terminationis ab obiecto creato ſpecificetur; & conſequenter nec inconueniens debet cenſeri, quod prout ſic bonitatem creatam pro motiuo reſpiciat. Quæ ſolutio corruit ex dictis; terminatio namque actiua non eſt denominatio extrinſeca in volitione libera, vt cum meliori parte Theologorum docuimus *Tractat. præcedenti diſputat.* 47 ſed eſt quid intrinſecum actui libero Dei, ſed repugnat formalitati intrinſecè Deo formaliter cauſari à creatura, non minus quam efficienter: ergo repugnat etiam creaturam reſpicere pro immediato, & primario motiuo.

24 *Solutio Lorcæ refertur.* Ex dictis etiam falſitatis conuincitur ſententia Lorcæ 2. 2. *quæſt.* 21 *art. 1. diſp. 2. num.* 5. aſſerentis, ſaluari rationem amoris amicabilis in voluntate Dei reſpectu rationalis creaturæ; quia licet tandem omnia in ſe ipſum dirigat, vt vltimum finem, & propter ſe ipſum operetur tanquam propter primam rationem operandi, proximè tamen à bonitate creaturæ rationalis moueatur, & ſufficit ad rationem amoris amicitiæ, ſi bonum alicuius quia bonum eius eſt, proximè velimus, quamuis amor ille, & res per illum volita tandem referatur in alium vltimum finem.

25 *Reijcitur 1.* Cuius ſententia euaneſcit ex dictis, & impugnatur primo ex doctrina D. Thomæ quæſtione præcedenti, dicentis, Deum omne bonum creatum velle tantum vt medium in ordine ad bonitatem ſuam tanquam ad finem; at ſi creata bonitas proximè diuinæ voluntatis actum moueret, non compararetur ad diuinam voluntatem tantum vt medium, ſed etiam vt finis: id namque, quod eſt purè medium nullatenus mouet, quod autem mouet proximè, verè mouet finaliter: ergo voluntas diuina, nec vltimo, nec proximè a creata bonitate mouetur.

26 *Secundo.* Secundo: nam motiuum proximum ſpecificat actum; at actus voluntatis diuinæ nequit ſpeciem ſumere ab obiecto creato: ergo nec ab illo proximè moueri. *Tertio.* Denique nam finis proximus eſt vera cauſa actus, quem finalizat, ſi ab illo realiter diſtinguatur; at creata bonitas nequit eſſe vera cauſa actus voluntatis diuinæ: ergo nec poteſt eſſe proximus finis illius; quod ſi Magiſter Lorca ſolum contendat creaturam rationalem eſſe finem proximum volitionis Dei ex parte obiecti voliti, cum illo non contendimus.

27 *Aliorum ſentẽtia refertur, & impugnatur 1.* Sexto alij reſpondent, actum quo Deus vult bonum creaturæ rationali, eſſe propter Deum, vt finem *cui*, non vt finem *cuius gratia*, non autem repugnat veritati, & rigori amicitiæ ad amantem vt finem *cui* referri, dummodo ad illum vt finem *cuius gratia* non referatur. Sed, nec ſatisfacit iſta ſolutio. Et reijcitur primo, nam actus ſpei virtutis Theologicæ, quo quis Deum ſibi ſperat, non eſt actus amicitiæ, ſed concupiſcentiæ, alias eſſet à charitate elicitus, & tamen ſperantem non reſpicit vt finem cuius gratia, ſed tantum vt finem *cui*: ergo diligentem ſe ipſum vt finem *cui* reſpicere, obſtat ratione amicitiæ; & conſequenter ſi Deus in amore, quo creaturas rationales diligit ſe ipſum vt finem *cui* reſpicere, non obſtat rationi amicitiæ erit ob aliquam principaliorem rationem, ob quam nec etiam obſtat, quod ſe ipſum habeat pro fine cuius gratia. Secundo; quia non eſt minus de ratione amicitiæ reſpicere amicum tanquam finem *cui*, quam quod reſpiciat bonum amico amatum pro fine cuius gratia: ergo ſi non obſtat vt amor, quo Deus diligit rationales creaturas ſit amicitia, quod ad Deum referatur vt ad finem *cui*, pariter nec obſtabit quod ad ipſum comparetur vt ad finem *cuius gratia*.

28 *Reijcitur 3.* Tertio; quia non minus, imo magis repugnat volitioni diuinæ ſiſtere in bonitate creata vt in fine *cuius gratia*, quam quod in illa ſiſtat vt in fine cui, cum ſpecificatio, & finalis cauſalitas, potius conueniat fini cuius gratia, quam fini *cui*, imo potius, finis cui non ſpecificat actum, vt conſtat in ſpe reſpiciente ſperantem tanquam finem cui, a quo tamen non ſpecificatur; aliàs Theologia virtus non eſſe: ergo ſi amor diuinus ob ſui perfectionem non ſiſtit in creatura tanquam in fine *cui*, nec etiam in illa ſiſtet vt fine cuius gratia; quia vt docuit D. Thomas *quæſt. præcedenti art. 2. ad* 2. bonitas creata comparatur ad diuinam voluntatem tantum vt medium; at ſi reſpectu illius ſortiretur rationem finis cuius gratia, non compararetur tantum vt medium, vt manifeſtum eſt: ergo non eſt finis cuiuis gratia reſpectu voluntatis diuinæ; & conſequenter actus, quo diligit rationales creaturas refertur ad Dei bonitatem, non ſolum vt finem cui, ſed etiam vt finem cuius gratia. *Confirm.* Et confirmatur; nam medio in quantum tali non ſolum debet refundere finis cui, ſed etiam finis cuius gratia; at creata bonitas comparatur ad diuinam voluntatem, tanquam medium ad Dei bonitatem: ergo diuina bonitas: eſt finis cuius gratia reſpectu omnis actus quo Deus amat bonitatem creatam.

29 *Denique reijcitur.* Denique reijcitur; nam finis *cui* eſt ille cui volumus finem cuius gratia: ergo ſi Deus eſt finis *cui* in amore, quo diligit rationales creaturas, aliquod bonum diuinum volitum ſibi debet eſſe finis cuius gratia. *Reſp.* Reſpondebis: dari quidem bonum quod ſibi vult Deus, & eſt finis cuius gratia reſpectu prædicti amoris, cæterum non diſtinctum à bonitate ipſius actus amicitiæ, ſed ipſiſſimam honeſtatem moralem, quæ in amore amicitiæ inuenitur, nec eſſe contra rationem amicitiæ, quod amans ſibi intendat

tendat

Digitized by Google

tendar honeſtatem amoris , dummodo nullum aliud commodum , nec vtilitatem ex tali amore ſibi deſideret , in creatis namque diligens alterum amicabiliter ſibi intendit moralem honeſtatem amoris ; cum hæc amico non proſit , ſed ſibi : & tamen illum deligit amore amicitiæ , quia bonum volitum , non ſibi , ſed amico vult .

30 *Sed contra primo* Sed contra primo , moralis honeſtas actus , quo Deus diligit creaturas rationales , nequit eſſe finis cuius gratia illius : ergo præter honeſtatem moralem alius finis cuius gratia debet aſſignari . Probatur antecedens : tum , quia finis cuius gratia ab actu finalizato diſtinguitur , vel realiter formaliter , ſi finalizat ſit per influxum formalem , vel virtualiter ſi finalizatio ſit virtualis , honeſtas autem actus ab actu non diſtinguitur , nec formaliter , nec virtualiter . Tum etiam , quia finis ſpecificat actum non intrinſecè , ſed extrinſecè , honeſtas autem actus ad ſummum intrinſecè ipſum poteſt ſpecificare : ergo nequit eſſe finis cuius gratia reſpectu actus . *Secundo.* Contra ſecundo , nam in omni actu aſſignari debet aliquis finis vltimus cuius gratia objectiuus talis amoris , nec in bonitate creata vt in fine vltimo cuius gratia ſiſtere poteſt : ergo aliquod aliud debet pro fine vltimo cuius gratia aſſinari .

31 *Reſp.* Reſpondebis : ex parte obiecti reſpicere prædictum amorem bonitatem creatam in ordine ad bonitatem diuinam , non tanquam ad finem cuius gratia , quia ad hoc requirebatur quod bonitas diuina conſeruanda , vel conſequenda eſſet per bonum creatum , ſed tanquam ad id , quod conſtituit Deum in ratione finis cui , & hoc ſufficere vt in bonitate creata vltimate non ſiſtar . *Cõtra 1.* Sed in contrarium inſurgo ſic primo : nam ſequitur ex hac ſolutione , nihil poſſe nos velle Deo propter bonitatem eius , vt finem cuius gratia ; conſequens eſt falſum : nam actus charitatis , quo Deum ſuper omnia diligimus eſt propter Deum vt finem cuius gratia ; non enim pro fine cuius gratia reſpicit bonitatem creatam ; alias actus Theologicę virtutis non eſſet : ergo & tradita ſolutio . Probatur ſequela , non poſſumus Deo aliquid velle propter bonitatem diuinam , vel vt conſeruandam , vel vt conſequendam à Deo : ergo ſi hoc requiritur ad rationem finis cuius gratia , nihil Deo velle poterimus propter ejus bonitatem tanquam finem cuius gratia .

32 *Contra 2* Secundo , quia ad finem cuius gratia non petitur , quod per media conſequendus , aut conſeruandus ſit , ſed ſufficit quod ſit id cuius gratia media appetuntur ; ſed actus ille , quo Deus vult bonum rationali creaturæ reſpicit bonitatem diuinam tanquam id cuius gratia vult bonum creatum : ergo reſpicit illam vt finem cuius gratia . Diſcurſus tenet : minor conſtat ex dictis , nec ab illis contra quos modo agimus poteſt negari ; nam bonitas diuina eſt adæquatum motiuum voluntatis Dei , vt ſuperius dicebam : ergo debet eſſe motiuum ad omnem actum illius ; & conſequenter ratio volendi quidquid Deus vult ; ratio autem volendi , & id cuius gratia appetitur aliquid , ſunt prorſus idem . Maior autem probatur ; tum , quia ratio finis principaliter reſpicit voluntatem , quæ eſt prima radix agendi propter finem : ergo vt aliquid obtineat rationem finis cuius gratia , ſufficit quod ſit cuius gratia aliquid voluntas appetit . Tum etiam : nam id cuius gratia appetit voluntas , non eſt finis *cui* , nam finis *cui* eſt ille *cui* volumus bonum , non cuius gratia volumus : ergo id cuius gratia voluntas aliquid vult , eſt finis cuius gratia .

§. IV.

Traditur , & defenditur vera argumenti ſolutio.

33 *Ratio dubitandi diluitur.* Relictis igitur præfatis ſolutionibus , ad argumentum factum reſpondeo diſtinguendo maiorem , terminari debet amor amicitiæ ad bonum amici propter ſe ipſum , ly *propter* excludente ordinem ad vltimum finem , nego maiorem : excludente ordinem ad alios particulares fines , concedo maiorem , & conceſſa minori nego conſequentiam ; ratio autem diſtinctionis traditæ conſtat ex dictis , omne namque bonum ad finem vltimum ordinatur , & in hac ordinatione ſita eſt illius perfectio , vnde tantum abeſt vt Deo tollatur ratio amicitiæ reſpectu rationalis creaturæ , per hoc quod ametur in ordine ad vltimum finem , quod potius non amaretur honeſtè amicabiliter , ſi abſque tali ordine amaretur ; ad fines autem particulares non ordinatur ex natura ſua , nec in tali ordinatione illius perfectio conſiſtit . Vnde ſi Petrus v. c. Paulum diligat in ordine ad ſe , & propter ſe , cum perfectio Pauli in tali ordinatione non conſiſtat , nec illam expoſcat , non diligitur amore amicitiæ , ſed concupiſcientiæ . In hac ſolutione , quæ veriſſima eſt quieſcunt noſtri Thomiſtæ , illam tradunt Bannez , Suarez , & Granados , locis vbi ſupra relatis . Patres Salmanticenſes *tract. 4. de voluntate Dei diſp. 3. dub. 2. §. 3. num.* 38. Et Illuſtriſſimus Araujo Epiſcopus Segouienſis . *2. 2. q. 23. art. 1.*

34 *Contra iſtam reſolutionẽ arg 1.* Quamuis tamen veriſſima ſit , explicatione indiget , & aduerſus illam plura extant , & non læuia argumenta . Primo ſi arguitur : ad minus enim petitur ex conceptu amicitiæ , quod amor terminetur ad bonum amici propter ſe ipſum , eſto ſine excluſione ordinis ad vltimum , nec illum excludunt Authores in præcedentibus impugnat ; ſed amor diuinus , ad bonum rationalis creaturæ propter ipſum non terminatur : ergo amicitia non eſt . Probatur minor : volitio diuina terminatur ad prędictum bonum vt ad medium præcisè in ordine ad diuinam bonitatem tanquam ad finem , vt ex D. Thoma iam vidimus ; at medium , quod præcisè eſt medium , & nullatenus inducit rationem finis , non amatur propter ſe ipſum , ſed ſolum propter finem ; cum tota ratio diligendi medium ſit bonitas finis : ergo non terminatur ab bonum rationalis creaturæ propter ſe ipſum .

35 *Secundo.* Secundo arguitur : Deus poteſt amare creaturas rationales amore concupiſcentiæ ; & tamen talis amor terminatur ad illas in ordine ad Deum , & propter Deum , qui eſt vltimus finis : ergo ex eo quod bonum creaturæ rationali amatum referatur à Deo , ad ſe ipſum , qui eſt vltimus finis , tollitur a diuino amore ratio veræ amicitiæ.

36 *Tertio.* Tertio , amor quo Deus diligit creaturas rationales propter ſe ipſum eſt amor concupiſcientiæ , vel ad minus amor ſui : ergo non eſt amor amicitiæ reſpectu rationalis creaturæ . Conſequentia videtur bona : antecedens autem probatur , amor quo vnus homo alterum diligit propter ſe ipſum , eſt amor concupiſcientiæ , & amor ſui : ergo pariter amor , quo Deus diligit creaturas rationales propter ſe ipſum , erit amor concupiſcientiæ , ſeu ad minus amor ſui .

37 *Quarto.* Quarto , amor quo Deus diligit ſupernaturaliter Paulum ex motiuo bonitatis diuinæ , non eſt amor amicitiæ Pauli , ſed Dei , ex cuius motiuo diligitur : ergo amor , quo Deus diligit creaturas rationales propter ſe ipſum , eſt amor ſui , & non amor amicitiæ illarum . Conſequentia eſt bona : antecedens autem probatur : actus quo quis adorat creatura per ſe primo propter excellentiam diuinam , & non propter excellentiam propriam , eſt cultus latriæ , & non duliæ : ergo eadem ratione amor creaturæ rationalis per ſe primo propter bonitatem diuinam , & non propter bonitatem creatam , erit amor amicitiæ Dei , non autem amor amicitiæ creaturæ dilectæ . Antecedens eſt certum , & conſequentia probatur , nam ſicut adoratio duliæ creaturæ debita petit per ſe primo ab illius excellentia cognita moueri ; ita amicitia creaturis debita petit per ſe primo ab illarum bonitate moueri : ergo ſicut adoratio creaturæ , non propter excellentiam creatam , ſed per ſe primo propter excellentiam diuinam , non eſt duliæ , ſed latriæ : ita illarum amor motus primario à bonitare diuina , & non à bonitare creata, non erit amor amicitiæ creaturæ , ſed amor amicitiæ Dei .

38 *Denique* Denique aduerſus traditam ſolutionem arguitur : bonitas creata eſt amabilis propter ſe , & eſt amabilis propter Deum : ergo Deus vno actus eam diligit ſecundum vtranque rationem . Antecedens eſt certum , in primis namque eſt amabilis propter Deum , qua ratione nos ponimus de facto ab illo diligi , eſt etiam amabilis propter ſe ab aliqua rationali creatura , imò , & de facto ſic diligi adhuc in ordine ſupernaturali eſt multorum ſententia . Conſequentia autem probatur , quia ille actus diligens naturam rationalem propter ſe ipſam non repugnat Deo ob imperfectionem moralem ; cum per aliam ſui formalitatem expreſsè referat creatam bonitatem ad Deum , in cuius ordinis negatione imperfectio moralis conſiſtere poterat ; nec ob phyſicam imperfectionem ; hæc namque in eo ſolum conſiſtere poſſet , quod ſpeciem deſumeret actus voluntatis diuinæ à bonitate creata , quæ imperfectio tollitur ex eodem capite ; quia nempe refertur ad Deum ac proinde à Deo in quo ſiſtit , & non à bonitate creata ſpeciem deſumet. Nec ex parte obiecti aliqua contradictio inuenitur: amare enim obiectum vt eſt amabile, nullam contradictionem arguit in illo: ergo de facto diligetur à Deo bonitas creara, & propter ſe ipſam , & propter Deum vnico actu .

39 *Reſp. ad 1.* Hæc tamen non vrgent , nec veritatem traditæ ſolutionis infringunt . Ad primum , diſtinguo maiorem : ly *propter* dicente cauſalitatem , & motionem finalem ex parte obiecti , nego maiorem : reſpectu amoris amicitiæ ſemper , nego maiorem : & ſub eadem diſtinctione minoris , nego conſequentiam ; itaque vt ſaluetur amor amicitiæ ex communi conceptu , ſufficit quod bonum amico dilectum , propter ipſum diligatur : ly *propter* dicente cauſam finalem eorum , quæ tali amore , diligens amico vult , & hoc non vltimum , ſed tantum modo proximum ; non autem requiritur , quod ſit cauſa finalis adhuc proxima amoris , quando amor infinitus eſt , qualis eſt amor diuinus ; quia hoc eſſet contra dignitatem , & perfectionem diuini amoris , quod amicitiæ leges exigere nequeunt , imò potius expoſcunt , quod tam bonum amatum , quam perſona cui diligitur bonum , præcisè attingantur vt media comparatione facta ad actum amoris diuini , propter rationes traditas inter impugnandas aliorum Authorum ſolutiones.

Aliquorũ ſolutio ad 2. Ad ſecundum reſpondent quidem , negando maiorem , eo quod Deus à creaturis nihil perfectionis intrinſecæ acquirere poteſt , ſed ſolum modo gloriam , & honorem extrinſecum ,

vt au-

Digitized by Google

vt autem amore concupiſcentiæ creaturas diligeret, deberet eas amare in ordine ad ſe obtinendo aliquid perfectionis ex ipſis. Ita M Bannez loco citato *vbi ſupra dub.* 4. Suarez *locis ſupra relatis*, quem ſequuntur Granados *vbi ſupra numero* 9. Tanerus *diſp.* 2. *quæſtione* 2. *dub.* 1. *num.* 17 Metatius *diſp.* 26. & alij Recentiores.

40 *Contra illam opponit Hurtado*

Contra quam ſolutionem opponit Hurtado *diſput. citata ſect.* 2. quia eſto demus amorem, quo Deus creaturas diligit in ordine ad ſe non eſſe concupiſcentiam, negari tamen nequit, quod ſit amor ſui: ergo non amor amicitiæ rationalis creaturæ. Conſequentiam vt notam relinquit: antecedens autem probat, ſi Petrus amet Paulum propter honorem obtentum, aut obtinendum ex ipſo, & ſi nihil aliud obtineat ex ipſo, talis amor eſt concupiſcentiæ, & non amicitiæ: ergo pariter amor, quo Deus diligit hominem in ordine ad ſe propter honorem, quem venatur ex ipſo, erit amor ſui, & non amicitiæ reſpectu Pauli.

41 *Secundo alij obijciunt.*

Secundo alij obijciunt, deſtruit namque rationem beneuolentiæ referre rem amatam, & illius bonum ad vlteriorem finem, etiam ſi non referatur vt ei conferens intrinſecam vtilitatem: ergo ſi Deus creaturas rationales diligit in ordine ad ſe propter honorem, & gloriam extrinſecam, quam ex ipſis venatur, quamuis ei non conferant intrinſecam, & ſtrictam vtilitatem, eas non diligit amore beneuolentiæ, & amicitiæ. Antecedens, in quo eſt difficultas, oſtenditur primo, quia poteſt Deus propter ſe ipſum velle ſolam exiſtentiam creaturæ irrationalis, quin vellit rationalem, cui creaturam irrationalem amet; quo in caſu creaturas irrationales amaret amore concupiſcientiæ, cum amoris beneuolentiæ capaces non ſint; & tamen non amarentur vt vtiles Deo, ſtricta, & intrinſeca vtilitate, ſed tantum lata, & extrinſeca: ergo ratio ſtrictæ beneuolentiæ tollitur per relationem obiecti amati ad vlteriorem finem abſque ſtricta, & intrinſeca vtilitate.

42 *Secundo prob. antecedens.*

Secundo probatur, quia amor, quo vnus homo alterum Deo diligit eſt concupiſcentiæ reſpectu hominis ſic dilecti; & tamen non diligitur vt conferens Deo ſtrictam, & intrinſecam vtilitatem: ergo diligere vt vtile vtilitate non ſtricta, & extrinſeca, tollit rationem beneuolentiæ amicabilis, & conſtituit amorem in linea concupiſcentiæ. Probatur maior, talis amor eſſet beneuolentiæ reſpectu Dei, etiam ſi obiectum volitum non ametur vt Deo conferens vtilitatem intrinſecam, ſed tantum extrinſecam: ergo erit concupiſcentiæ reſpectu hominis terminantis amorem, quamuis non ametur vt vtilis Deo, intrinſeca, & ſtricta vtilitate. Patet conſequentia, etenim relatio ad finem ſufficiens conſtituere beneuolentiam reſpectu finis, eſt etiam ſufficiens conſtituere concupiſcentiam reſpectu medij: ergo ſi relatio ad Deum ſine vtilitate intrinſeca conſtituit amorem beneuolentiæ ad Deum, conſtituit etiam concupiſcentiam reſpectu hominis Deo voliti, & amati.

43 *Reſ. ad* 1

Hæc tamen parum rationis, & efficaciæ habent. Ad primum, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam, nec inconuenit, quod amor ille, qui primo eſt amor Dei, ſecundario ſit amor amicitiæ rationalis creaturæ; ratio autem diſcriminis inter caſum noſtrum, & exemplum adductum, eſt duplex: prima, quia gloria, & honor Dei, qui eſt vniuerſale bonum, eſt etiam bonum rationalis creaturæ, vnde quamuis diligatur à Deo in ordine ad ſe, & propter honorem ſuum, diligitur in ordine ad bonum creaturæ dilectæ, ſecus de honore Petri diligentis, comparatione Pauli dilecti contingit. Secunda, qui honor, quem Deus ex creatura venatur, illi neceſſarius non eſt, vt pote ſine quo non minus fœlix ac beatus exiſteret; honor autem, quem Petrus poteſt ex Paulo capere, eſt vtilis ipſi, imo inter bona vtilia ſecundum gradum obtinet honor, & poſt vitam omnibus alijs bonis ab hominibus ſolet præponi, iuxta illud: *melius eſt nomen bonum, quam diuitiæ multa*: vnde ſi vnus homo alterum diligens, vt ex illo diuitias venetur, non amicitiæ, ſed concupiſcientiæ amore illum diliget, à fortiori ſi illum diligat propter honorem, quem ex ipſo capit, non amorem amicitiæ, ſed concupiſcentiæ exercebit.

44 *Ad ſecundum.*

Ad ſecundum, nego antecedens: ad primam probationem dicatur, illo in caſu dilecturum Deum irrationales creaturas, non amore concupiſcentiæ, defectu ſtrictæ vtilitatis creaturarum rationalium in ordine ad ipſum, nec beneuolentiæ omnino rigoroſæ, eo quod creaturæ irrationales non ſunt capaces habendi cum proprietate bonum, vt ex D Thoma vidimus; ſed amore beneuolentiæ largè accepto, ex eo quod vellet illis bonum ſine ordine ad finem particularem, cui ſtrictè vtiles ſunt, & ſolum cum ordine ad finem vltimum, cui ſtrictam vtilitatem non conferunt, & in ordine ad quem illorum perfectio ſumitur. Ad ſecundam probationem dicatur, amorem concupiſcientiæ ſumi dupliciter: primo pro amore boni alteri concupiti abſtrahendo à ſtricta, vel non ſtricta vtilitate: ſecundo pro amore boni alteri concupiti, cui ſtrictam vtilitatem conferat; & conſequenter auferente à prædicto amore rationem liberalis, & gratuiti: amor ergo, quo vnus homo alterum Deo diligit, eſt concupiſcientia primo modo accepta, & hoc conuincit probatio maioris, non autem ſecundo modo accepta, quod ſufficit intento Authoris traditæ ſolutionis, nempe, vt ſaluetur in tali amore ratio ſtrictæ amicitiæ: ſi enim prædicto modo amari non tollit ab illo amore rationem gratuiti, & liberalis, nec tollet ab illo rationem amicabilis.

45 *Melius reſ. principali argumento.*

Secundo, & melius ad argumentum reſpondeo, conceſſa maiori, diſtinguendo minorem: in ordine ad Deum vt glorificandum, & honorandum, concedo minorem: prout præcisè eſt ratio mouendi, & prout à creaturis participabilem, nego minorem, & conſequentiam. Itaque dupliciter poteſt creatura diligi in ordine ad Deum: primo in ordine ad ipſum vt honorandum, & glorificandum: ita vt tali amore Deus primo intendat gloriam extrinſecam ex creaturis venandam, & quando ſic diligitur amatur amore concupiſcentiæ, non amore amicitiæ: ſecundo poteſt diligi in ordine ad Deum, non vt glorificandum, ſed prout præcisè eſt ratio mouendi ad creaturarum amorem, vt participabilis à creaturis per modum finis, efficientis, & exemplaris, & quando ſic diligitur amatur amore amicitiæ, quia non amatur propter commodum, & vtilitatem adhuc extrinſecam, quod neceſſarium erat, vt amor ille non eſſet amicitiæ, ſed concupiſcentiæ. Quam ſolutionem primæ præferendam, exiſtimo propter Diuum Thomam *in hac* 1. *parte quæſt.* 20. *art.* 2. *ad* 3. illis verbis: *Sic igitur Deus propriè loquendo non amat creaturas irrationales amore amicitiæ, ſed amore concupiſcentiæ, in quantum ordinat eas ad rationales creaturas, & etiam ad ſe ipſum*: ergo ex ordinatione ad ſe ipſum ſortitur diuinus amor rationem concupiſcentiæ reſpectu boni ordinati.

46 *Oppones contra iſtam ſolutionem primo.*

Sed oppones aduerſus iſtam ſolutionem primo: Deus diligit bruta animantia, & alia rationis inexpertia, amore concupiſcentiæ; & tamen non diligit illa propter ſe ipſum vt glorificandum, aut honorandum ab eis ſed ſolum prout ab illis participabilem: ergo adhuc iſto modo diligi propter Deum, ſufficit vt talis amor amicitiæ non ſit, ſed concupiſcentia.

47 *Secundo.*

Secundo, omnis terminatio actus voluntatis diuinæ ad creaturas rationales, eſt ad illas tantum vt medium vt ex D. Thoma iam vidimus; at medium in quantum tale non amatur, niſi vt vtile ad finem: ergo creatura rationalis non poteſt aliter diligi à Deo, niſi vt vtilis ad illum, vt finem; cumque non habeat aliam vtilitatem, niſi tantum extrinſecam, ſcilicet ad Dei honorem, & gloriam extrinſecam: conſequens fit, vt non poſſit diligi à Deo, niſi in ordine ad ipſum vt honorandum, & propter illius gloriam, & honorem extrinſecum.

48 *Tertio.*

Tertio: nam aliter comparatur ad creaturas voluntas liberalis Dei, ac voluntas amicabilis; at ſi hæc ſecunda voluntas nullatenus ab illarum bonitate mouetur, nec ex complacentia in illarum bonitate procedit, ſed adæquatè mouetur à bonitate Dei, etiam vt à creaturis participabilis, nequit hoc diſcrimen ſubſiſtere; cum vtraque diuina voluntas à diuina bonitate moueatur, & neutra à bonitate creata: ergo amor Dei amicabilis, nequit terminari ad creaturas in ordine ad bonitatem diuinam, & ratione illius, etiam prout à creaturis participabilis.

49 *Reſp. ad 1. replicã*

Reſpondeo ad primam ex his obiectionibus, quod licet Deus non amet irrationalia propter honorem dandum ab ipſis, diligit tamen illa propter honorem dandum à rationali creatura, in cuius miniſterium illa produxit, quod ſi ſolas irrationales creaturas decreuiſſet producere: tunc diligeret illas amore, non concupiſcentiæ; nec beneuolentiæ ſtrictę, ſed latę, vt dicebam primam ſuſtinens ſolutionem.

50 *Ad 2.*

Ad ſecundam dicatur, medium duplicem habitudinem dicere ad finem, ſcilicet, effectus in genere cauſę finalis, prout ei eſt cauſa eſſendi, & appetibilitatis, & cauſę veluti efficientis, quatenus eſt cauſa conſequendi finem creaturę ergo vt medium dicunt ad Deum vt finem duplicem habitudinem, ſcilicet effectus, quatenus ab illo ſuam bonitatem participant, & amabiles à diuina voluntate conſtituuntur, & habitudinem vtilitatis, & cauſę, quatenus, etſi Deum non cauſent, quoad intrinſecam perfectionem, cauſant tamen illius gloriam, & extrinſecum honorem; quando ſub prima habitudine diliguntur, amantur amore amicitię: quia licet amentur in ordine ad bonitatem diuinam, non eſt in ordinę ad illam vt conſequendam; vel perficiendam adhuc extrinſecè, ſed in ordine ad illam vt fontem bonitatis, & vt rationem dandi appetibilitatem creaturis à voluntate Dei: quando autem diliguntur in ordine ad Dei bonitatem vt extrinſecè perficiendam, id eſt, propter gloriam extrinſecam, quam Deus venatur ex ipſis, diliguntur amore concupiſcentię.

51 *Ad 3.*

Ad tertiam, conceſſa maiori, nego minorem: diſcrimen autem conſiſtit in hoc, quod ad dandum liberaliter mouetur Deus à bonitate creaturę, cui donat, non in ſe, & ratione ſui, nec in ſe, & ratione bonitatis diuinę, ſed ſolum à propria bonitate, & quia eſt illi conueniens ſe communicare, vt docet Diuus Thomas 1. *Contra Gentes cap.* 3. *ratione* 6. ad dandum autem amicabiliter, etſi non moueatur diuina voluntas à bonitate creaturę cui donat in ſe ipſa, & ratione ſui, mouetur tamen à bonitate creaturę in ſe ratione bonitatis diuinę, ſicut ad pręmiandum mouetur à meritis, non ratione bonitatis creatę, ſed ratione bonitatis diuinę, vt continentis meritorum bonitatem.

Et ex

Digitized by Google

52 *Cætera diluuntur.* Et ex his ad tertium principale argumentum conſtat ſolutio. Ad quartum conſtabit ex dicendis 2. 2 *q.* 23. *art.* 5. Ad vltimum prætermiſſo antecedenti, nego conſequentiam: ad cuius probationem dicatur, repugnare, quod creatura rationalis diligatur à Deo propter ſe ipſam, ly *propter* dicente cauſalitatem finalem, vel rationem motiuam primam actus voluntatis diuinæ: quia ſequeretur, actum diuinæ voluntatis à bonitate creata dependere, quod eſt maxima imperfectio.

§. VLTIMVS.

Tria corollaria inferuntur ex dictis.

53 *Primum corollarij prob. quoad omnes partes.* EX dictis in diſcurſu huius diſputationis colligo primo, Deum non amare creaturas irrationales amore amicitiæ, nec illas tali amore potuiſſe diligere: amore tamen beneuolentiæ potuiſſe illas amare, etſi de facto non niſi concupiſcentiæ amore illas diligat. Prima, & ſecunda pars hac ratione oſtenduntur: amor namque amicitiæ petit eſſentialiter redamationem; atqui irrationales creaturæ ſunt incapaces redamandi Deum: ergo non poſſunt amore amicitiæ diligi ab ipſo. Tertia pars corollarij in hunc modum ſuadetur: potuit Deus diligere irrationales creaturas, non ordinando illas ad rationales, imo rationales non producendo, ſed propter ipſas; & aliàs, quod eas diligeret in ordine ad ſe, non impediret rationem beneuolentiæ, ſicut nec de facto impedit prædicta ordinatio, quominus rationales creaturas diligat amore amicitiæ, vt habetur ex dictis: ergo potuit illas beneuolentiæ amore diligere. Quarta denique pars hac ratione probatur: id namque amore beneuolentiæ diligitur, quod diligitur propter ſe, & non propter aliud; atqui creaturæ irrationales de facto diliguntur à Deo propter rationales ad quorum miniſterium fuerant productæ: ergo non amore beneuolentiæ, ſed concupiſcentiæ diliguntur.

54 *Obijcies.* Si dicas beneuolentia eſt incoatio amicitiæ, at vbi eſt impoſſibilis conſumatio, etiam inchoacio eſt impoſſibilis: ergo cum amicitia impoſſibilis ſit reſpectu irrationalium, etiam beneuolentia impoſſibilis erit: Reſpondeo, negando maiorem abſolutè, quod ſi aliquando illam Ariſtoteles affirmauit, loquutus fuit de beneuolentia, quæ eſt alterum extremum amicitiæ, in quia non conſiſtit adæquate amicitia, amicitiam inchoatam illam appellauit, non verò quia ſit de conceptu eſſentiali actus beneuolentiæ, amicitiam inchoare, ſed ſolum modo petit terminari ad aliquem propter ſe, id eſt ſine ordine ad aliquem particularem finem.

55 *Replicabis.* Dices: ergo de facto diligit Deus irrationalia amore beneuolentiæ, eſto illa etiam diligat amore concupiſcentiæ. Probatur ſequela: de facto Deus diligit illa abſolute, & ſimpliciter; at ſic diligere, eſt velle alicui bonum, quia bonum eius eſt, vt docet D. Thomas 1. *Contra Gentes cap.* 91. *ratione* 2. ergo vult illis bonum quia eſt bonum illorum, & non ſolum, quia vtile ad rationales creaturas; & conſequenter diliget illa amore beneuolentiæ, & amore concupiſcentiæ.

Qua obiectione conuictus Ferrarienſis loco allegato, docuit, Deum irrationalia amore amicitiæ, & concupiſcentiæ diligere, negauit tamen illa beneuolentiæ amore diligere, beneuolentia accepta ſimpliciter, ſed neſcio quid diſcriminis inter vtrumque amorem poterit inuenire, vt neget vnum, & alterum concedat. Vnde melius ad illam reſpondeo, negando ſequelam: ad cuius probationem, conceſſo antecedenti, & prima conſequentia, nego ſecundam, quæ ſubinfertur, quia vt illa beneuolentiæ amore diligeret, oportebat vt vellet illis bonum, quia bonum illorum ſine ordine ad alium particularem finem, cuius oppoſitum contingit de facto, vt iam concedimus. 56 *Solutio Ferrarienſis deſeritur.*

Colligo ſecundo, inter diuinas perſonas eſſe amorem amicitię. Cuius contrarium docuit Herice *diſp.* 14. *cap.* 3. Probatur, eſt namque inter illas perfectiſſimus amor, quo mutuo vna perſona alteri vult perfectiſſimum bonum, & è contra: ergo eſt inter illas perfectiſſimus amor amicitiæ. Dices, amicitiam debere eſſe ad alterum redamantem, redamatio autem dicit diſtinctionem amoris; & conſequenter petit amorem mutuum cum diſtinctione, nedum perſonali, verum etiam amori. Sed contra, amor amicitiæ dicit vnionem inter diſtincta extrema: ergo quo vnio perfectior fuerit ſeruata diſtinctione extremorum, eo perfectius ratio amoris amicitiæ ſaluatur, at eum in diſtinctione amoris, & diſtinctione perſonarum, ſaluatur perfectiſſima vnio, & aliàs ſeruatur diſtinctio: ergo ſubſiſtit perfectiſſimus conceptus amoris amicitiæ. 56 *Datur inter diuinas perſonas amicitia perfectiſſima.*

Colligo tertio, in nullo vero ſenſu ſubſiſtere poſſe, quod Deus ſe ipſum propter creaturas diligat. Cuius contrarium tenet Herice *diſp.* 15. *cap.* 3. Probatur, ſolum verificari poteſt Deum vnum propter aliud diligere ex parte obiecti, quatenus obiectum vnum ordinat ad aliud, ex parte namque actus voluntatis diuinæ, nequit verificari eſſe propter aliquod obiectum creatum, vt ex dictis habetur: at ex parte obiecti Deus nequit ſe ipſum, ad creaturas, vt finem ordinare: ergo in nullo vero ſenſu dicta propoſitio ſubſiſtere poteſt. Argumenta, quæ in ſui fauorem adducit Herice leuia ſunt, & ideò non oportet in illorum ſolutione immorari. 57 *In nullo vero ſenſu Deus ſe diligit propter creaturas.*

Dubitari poterat quarto, an poſſit de potentia abſoluta eſſe amor amicitiæ in Deo, abſque intrinſeca mutatione in creatura? de quo latè agitur 1. 2. *quæſt.* 113. *art.* 2. Quinto etiam dubitari poterat, an Deus ſemper de neceſſitate ex duobus optimum eligere debeat? de quo agitur 3. *p. q.* 1. *art.* 2. Cætera, quæ Angelicus Doctor docet in hac quæſt. perſpicua ſunt. Et hæc de illo tractatu dicta ſufficiant.

TRACTATVS OCTAVVS.

DE PRÆDESTINATIONE.

TRIPLICEM, omiſſis alijs, prædeſtinationis acceptionem aſſignant communiter Theologi: Primò vſurpari ſolet pro ordinatione æterna cuiuſcumque rei à Deo in tempore efficiendæ. Sic prædeſtinationem accipere Dionyſius de diuinis nominibus, cap. 5. Damaſcenus oratione 4. de Imaginibus pag. 3. Auctor Hipognoſticon lib. 6. non longè à principio. Iſidorus lib. 1. ſentent. cap. 18. quam prædeſtinationis acceptionem non ſtrictam, ſed amplam, & generalem eſſe docuere Hugo Victorianus lib. 1. de Sacramentis pag. 1. cap. 21. & D Thomas in præſenti art. 1.

Secundo vſurpari ſolet pro deſtinatione peccatorum ad pœnam, ſeu æternum ſupplicium. Sic Auguſtinus lib. 15. de Ciuitate Dei cap. 1. & lib. 21. cap. 24. Fulgentius lib. 1. ad Monimum cap. 7. 13. 28. & 29. Proſper ad 10. & 11. obiectionem Vincentij, & alij quam plures. Cæterum acceptionem iſtam à proprietate ſignificationis deficere, ex eo manifeſtè conuincitur: nam punitio, ſeu æterna damnatio, non eſt finis rationalis creaturæ, quem prædeſtinatio preſè accepta reſpicere debet.

Tertio igitur cum omni proprietate vſurpatur pro tranſmiſſione creaturæ intellectualis ad æternam beatitudinem per certa, & determinata media, qualiter prædeſtinationis nomen eſſe accipiendum, quandocumque abſolutè profertur, docent Theologi communiter. De qua ſic accepta diſputarunt ex Eccleſiæ PP. Auguſtinus libris de prædeſtinatione Sanctorum, de bono perſeuerantiæ, & de natura, & gratia. Proſper libris de vocatione gentium, & contra Collatorem, & ad obiectiones Gallorum. Fulgentius lib. 1. ad Monimum., Anſelmus lib. de Concordia prædeſtinationis, & gratiæ. Scholaſtici cum

Digitized by Google

cum Magiſtro in 1. diſt. 40. & 41. D. Thomas ibidem, & ad Anibaldum in 1. diſt. 40. & 41. de verit. quæſt. 6. in hac 1. p. quæſt. 23. quam diuidit in octo articulos. *Docens in primo, eſſe in Deo prædeſtinationem, conſiſtereque in ratione tranſmiſsionis creaturæ rationalis in finem vitæ æternæ, & eſſe partem diuinæ prouidentiæ quoad obiecta. In ſecundo docet, prædeſtinationem nihil ponere in prædeſtinato, ſed tantum in Deo prædeſtinante; executionem autem prædeſtinationis, quæ gubernatio dicitur, paſsiuè eſſe in prædeſtinatis, actiuè autem in Deo prædeſtinante. Ex qua doctrina conſtat, executionem prædeſtinationis eſſe actionem formaliter immanentem in Deo, & virtualiter tranſeuntem, quæ talis dicitur, quia cauſat in prædeſtinatis effectus prædeſtinationis.*

In tertio docet, Deum aliquos homines reprobaſſe, quos nempe non ordinauit efficaciter ad gloriam. In quarto docet, prædeſtinationem ſupponere electionem, & hanc ſupponere dilectionem. In quinto articulo docet, non dari ex parte noſtra cauſam prædeſtinationis, nec prout includit actum voluntatis, nec quoad totum prædeſtinationis effectum, quod idem eſt ac non dari ex parte noſtra cauſam electionis, qua prædeſtinati diſcernuntur à reprobis, nec primi effectus prædeſtinationis. In ſexto docet, prædeſtinationem eſſe certam, & omnino infallibilem, & neceſſitatem non imponere. In ſeptimo, eſſe omnino certum numerum prædeſtinatorum, non ſolum formaliter, ſed etiam materialiter. Ac tandem in octauo articulo docet, prædeſtinationem non iuuari precibus Sanctorum quantum ad præordinationem diuinam, bene tamen quoad eius effectus. Hæc D. Thom. quibus breuitate, & profunditate ſolita, eſſentiam, effectus, cauſas, & conditiones omnes diuinæ prædeſtinationis mirificè explicat, & pro illorum defenſione ſequentes Diſputationes ſubijcimus.

DISPVTATIO LIX.

Quos actus intellectus, & voluntatis requirat prædeſtinatio vſque ad ſui executionem.

§. I.

Quibuſdam præſuppoſitis, referuntur ſententiæ.

1 *Prędeſtinationis exiſtētia ſuadetur* EXiſtentiam prædeſtinationis vt indubitata fide tenendum ſupponimus. Quam probant Sacræ Paginæ teſtimonia quam plura ad Epheſios 1. illis verbis, *Qui prædeſtinauit vos*. Romanorum 8. cap. *Quos prædeſtinauit hos, & vocauit*; & alibi paſſim ſub electionis nomine hæc veritas traditur. Illamque ratio D. Thom. ſuadet ad hanc formam redacta: ratio tranſmiſſionis creaturæ rationalis in finem vitæ æternæ, iure optimo prædeſtinatio appellatur; at hæc ratio exiſtit in Deo ab æterno; cum quidquid in tempore exequitur, ab æterno in ſua mente diſpoſitum habeat: ergo datur prædeſtinatio in Deo.

2 Vel aliter, vt à ſententiam varietate circa prædeſtinationis eſſentiam abſtrahamus, poteſt ratio Diui Thomæ proponi; quidquid Deus in tempore exequitur, ab æterno in ſua mente diſponit, & æterna voluntate decernit, cum nec voluntas eius aliquid de nouo in tempore velle, nec eius intellectus aliquid de nouo intelligere, ſeu diſponere poſſit, ratione immutabilitatis phyſicæ, vel moralis, de quo *ſupra quæſt.* 19. at Deus in tempore plures homines, & Angelos tranſmittit ad gloriam: ergo hanc tranſmiſſionem diſpoſuit ſuo intellectu ab æterno, & ſua voluntate decreuit; at vel in actu intellectus diſponente, vel in actu voluntatis decernente, vel in vtroque ſimul, ſita eſt prædeſtinatio: ergo datur prædeſtinatio in Deo.

3 *Includit intentionem finis & electionem mediorū.* Primo, vt omnibus exploratum ſupponimus, electionem prædeſtinatorum ad gloriam, quam Philoſophi vocant intentionem finis, & electionem eorundem ad gratiam, & merita, ad prædeſtinationem requiri. Quod patet primo: nam id circò in ſacra Pagina prædeſtinati appellantur electi: ad Epheſ. 1. *Elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem*. Et ſtatim: *In quo etiam nos ſorte vocati ſumus, prædeſtinati ſecundum propoſitum eius, qui operatur omnia ſecundum conſilium voluntatis ſuæ*.

4 *Secundo prob.* Secundo: nam modus agendi liberè eſt, ex intentione finis, & mediorum electione ad executionem procedere; at Deus liberè homines ad gloriam tranſmittit, cuius tranſmiſſionis finis eſt gloria; media autem ſunt gratia, & merita: ergo iſtam tranſmiſſionem præcedere debent electio ad gloriam, quæ appellatur intentio, & voluntas dandi gratiam, & merita, quæ electio appellatur. An autem electio ad gloriam efficax præſupponi debeat electioni ad gratiam, & meritorum præuiſioni? *inferius* conſtabit.

5 *Aliquos actus intellectus, neceſſario requiri, prob.* Ex quo tertio vt omnino certum colligitur, neceſſario ad prędeſtinationem requiri ex parte diuini intellectus ſcientiam ſimplicis intelligentiæ circa gloriam, regulantem electionem ad illam, & conſilium, ſeu iudicium regulans electionem ad gratiam. Quod apertè conſtat primo ex illo communi axiomate: *Nihil volitum, quin præcognitum*; quod etiam verum tenere reſpectu voluntatis diuinæ, nullus eſt, qui ambigere poſſit: cum ergo voluntas circa gloriam, & gratiam, ad prædeſtinationem ſit neceſſaria, prædicti actus diuini intellectus neceſſarij debent cenſeri. Conſtat ſecundo ex illis verbis ad Epheſios 1. *Qui operatur omnia ſecundum conſilium voluntatis ſuæ*: vbi cum *omnia* dixerit, prędeſtinationis opera ſub Dei conſilio Paulus comprehendit, non prout conſilium dubietatem importat, ſed prout dicit certum diuini intellectus iudicium regulans electionem, de quo Diuus Thomas 1. 2. *quæſt.* 14. *artic.* 1. *ad* 2.

An autem præter huiuſcemodi actus intellectus diuini neceſſaria ſit ad prædeſtinationem ſcientia, quam vocant mediam, ſub lite eſt inter Theologos, quia tamen hęc concertatio totaliter pendet ex alia, an nimirum efficacia intrinſeca auxiliis gratiæ competat, & à ſcientia media ſit independens, quin ex hoc libertas arbitrij lædatur, de quo ſatis egimus *ſupra tract. de ſcientia conditionatorum*, & iterum *inferius* tractabimus: ideò abſtinendum eſt modò ab hac controuerſia, breuiter ſupponendo, ſcientiam iſtam ad negotium prædeſtinationis minime neceſſariam, & oppoſitum omnipotentiſſimę Dei voluntatis congruum non eſſe. 6 *Scientia media nō requiritur.* Primum patet: eius namque neceſſitas non aliunde probatur, niſi quià aliàs Deus in pręparandis auxilijs gratię, quibus prędeſtinatus ad gloriam perducitur, cęco modo procederet, non cognoſcendo certo, & infallibiliter euentum ex ipſis futurum; at ad iſtum finem neceſſaria non eſt; cum conceſſa auxilijs diuinę gratiæ efficacia ab intrinſeco, vt debere concedi fusè oſtendunt noſtri Thomiſtę *in tractat. de auxilijs*, certiſſimè cognoſcat Deus per ſcientiam neceſſariam effectum, quem ſunt habitura: ergo ſuperfluit ſcientia media ad prędeſtinationis negotium.

Secundum probatur: ſi namque ſcientia media neceſſaria eſt ad negotium prędeſtinationis, vt Deus humanum, ſiue Angelicum extorqueat conſenſum expectare debet quid humana voluntas in ſtatu conditionato ſit factura, ita quod niſi illam in illo ſtatu conſentientem cognoſcat, non poſſit pium ab illa conſenſum extrahere: ergo ſi illam in ſtatu conditionato omnibus Dei vocationibus diſſentientem cognoſcat negatio conſenſus in ſtatu abſoluto Deo libera non eſt. Patet hæc conſequentia: non enim poteſt negatio eſſe libera niſi extremum poſitiuum ſit agenti poſſibile; at tum caſus, poſitiuus conſenſus voluntatis create, Deo non eſt poſſibilis: ergo negatio conſenſus in ſtatu abſoluto, Deo libera non eſt, & abſque illius permiſſione ponitur, quod Dei libertati, & Omnipotentiſſimę illius voluntati non congruit. Sed de his fuſius *infrà*. 7 *Neceſſitas ſcientię medię Dei omnipot.*

8 *Difficultas explicatur.* His igitur breuiter prelibatis, ad duos actus, alterum voluntatis, & alterum intellectus, præſens difficultas deuoluitur, primus eſt actus voluntatis, qui exequutionem immediatè pręcedit, & appellatur vſus, ſecundus eſt actus intellectus, qui vocatur imperium, an nimirum pręter electionem, ſeu decretum intentiuum, ſit in Dei voluntate decretum executiuum, & præter iudicium regulans electionem, neceſſarium ſit imperium in intellectu diuino regulans vſum, & executionem.

9 *Tres ſententiæ referuntur Vazq. Suarez.* In qua difficultate tres reperio Theologorum ſententias. Primam vtrumque actum negantem tuetur Vazquez *in præſent. diſp.* 87. *cap.* 3. & 1. 2. *diſp.* 47. *cap.* 2. & *diſp.* 49. *cap.* 4. Secunda primum concedit, & negat ſecundum. Hanc tenet Suarez *lib.* 1. *de eſſentia prædeſtinationis cap.* 14. & 16. Tertia, & verior ſententia, vtrumque iſtum actum ad negotium prædeſtinationis neceſſarium exiſtimat. Ita omnes Thomiſtæ locis vbi *diſp. ſequenti*, & 1. 2. *ad quæſt.* 16. & 17. Vbi in voluntate creata, & creato intellectu iſtos duos actus conſtituunt, & ex conſequenti in intellectu, & voluntate Dei.

§. II.

Digitized by Google

§. II.

Neceſſitas decreti executiui defenditur.

10 *Decretū executiuum in Dei voluntate, probatur.* PRima concluſio: *Præter electionem mediorum ad ordinem intentionis ſpectantem, neceſſario requiritur in voluntate Dei decretum executiuum de eiſdem medijs ab electione aliqua ratione diſtinctum.* Hanc prius ſtatuo, quia ex iſtius actus neceſſitate pendet, meo iudicio, neceſſitas imperij diſtincti à iudicio electionem regulante. Illamque probo primo: nam, vt conſtabit *infra*, iuxta Auguſtinum datur electio ad gloriam omnino liberalis; & gratuita, præuiſionem noſtrorum meritorum præueniens, & voluntas merita præuiſa ſupponens; & conſequenter non liberalis, ſed ex iuſtitia, qualiter in tempore datur adultis; at niſi iſte duplex actus voluntatis diuinæ circa gloriam diſtinguatur in Deo, quorum alter ſpectet ad ordinem intentionis, & alter ad ordinem executionis, hoc non poteſt ſubſiſtere, vt eſt dicendis *ibi* conſtabit: argo hoc duplex decretum, intentiuum ſcilicet, & executiuum, ab æterno debet in diuina voluntata conſtitui, quo admiſſo, etiam circa gratiam, & merita eſſe admittendum, paritas rationis conuincit.

11 *Secundo probo.* Secundo: nam iuxta D. Thomam 1. 2. *quæſt.* 16. *art.* 1. & 4. datur in voluntate noſtra actus voluntatis, qui dicitur vſus ab electione diſtinctus; at vt ſtatim conſtabit, actus omnis in noſtra voluntate repertus concedi debet voluntati diuinæ, ſi in ſuo formali conceptu imperfectionem aliquam non inuoluat, ſicut & omnes alias perfectiones creatas Deo eſſe concedendas formaliter, ſi ab omni imperfectione ſint denudabiles, docent communiter Theologi *ſupra quæſt.* 4. *art.* 2. ergo iſte actus debet diuinæ voluntati concedi.

12 *Reſpondet Vazq.* Reſpondet Vazquez *in dubitatione circa art.* 4. relatum, D. Thom. non conſtituiſſe in voluntate creata vſum, qui ſit actus à voluntate elicitus ab electione diſtinctus, ſed ſolum actus à voluntate imperatus, actus ſcilicet potentiarum exequutiuarum, qui ex motione voluntatis fiunt, & idcirco iſti actus appellantur vſus voluntatis, non *elicitiuè*, ſed *imperatiuè*.

13 *Reijcitur 1.* Cæterum hæc ſolutio menti D. Thom. non poteſt congruere, tum: quia *in primo artic.* relato ad finem corporis, ita concludit: *Vnde manifeſtum eſt, quod vti propriè eſt actus voluntatis*; at actus, qui ad voluntatem ſolum pertinent motiuè, ſeu imperatiuè, non dicuntur propriè eſſe voluntatis, ſed aliarum potentiarum ex voluntatis motione, vt aperte docet D. Thom. *de imperio quæſt.* 17. *art.* 1. ergo iſte actus vſus volnntatis eſt elicitiuè. *Secundo.* Secundo: nam *in corpore illius* 4. *art.* probat vſum voluntati competere poſt electionem, quia voluntas duplicem habitudinem habet ad volitum, vnam ad illud prout eſt in voluntate per proportionem alteram ad ipſum habendum in ſe; at iſta duplex habitudo intrinſeca eſt voluntati: & conſequenter actus competentes ei ratione harum habitudinum intrinſeci eſſe debent: ergo non tantum imperati, ſed etiam eliciti.

14 *Tertio.* Tertio: nam ſolutio *ad* 4. *eiuſdem art.* hæc continet verba: *Dicendum, quod ipſam exequutionem operis præcedit motio, qua voluntas mouet ad exequendum, ſequitur autem electionem, & ſic cum vſus pertineat ad prædictam motionem voluntatis, medium eſt inter electionem, & exequutionem*: atqui ad exequutionem pertinent actus aliarum potentiarum: ergo cum vſus iuxta D. Thomam ad motionem voluntatis pertineat, & mediet inter electionem, & exequutionem, non conſiſtit in actibus aliarum potentiarum, nec in electione, ſed in aliquo ab illis diſtincto; & conſequenter eſt actus voluntatis elicitus diſtinctus ab electione. *Denique.* Denique: nam poſtquam D. Thomas vſque *ad quæſt.* 16 incluſiuè egit de actibus voluntatis: erga finem, & media, ait in titulo quæſt. 17. *Deinde conſiderandum eſt de actibus imperatis à voluntate*: ergo ſentit cæteros, de quibus antea tractauerat, inter quos eſt vſus, eſſe actus à voluntate elicitos.

15 *Tandem ſuadetur concluſio.* Denique ſuadetur concluſio: omnis actus in noſtra voluntate repertus, diuinæ etiam competere debet ſecluſis imperfectionibus, niſi de ſuo formali conceptu aliqua imperfectio ſit, vt contingit in actibus fidei, ſpei, ratiocinandi, & alijs, de quorum conceptu eſſentiali aliqua imperfectio eſt, & ideò formaliter non inueniuntur in Deo; at in noſtra voluntate reperitur vſus poſt electionem, qui eſt actus ab illa diſtinctus, & de illius formali conceptu nulla eſt imperfectio: ergo talis actus ab electione aliqua ratione diſtinctus debet diuinæ voluntati concedi. Conſequutio eſt legitima, in maiori nulla eſt difficultas. Minorem autem probat Lorca 1. 2. *diſ.* 22. *Probat Lorca.* eo quod obiectum electionis eſt medium, obiectum autem vſus eſt noſtra operatio; at ex obiectorum diuerſitate oritur actuum diuerſitas: ergo vſus actus eſt ab electione diſtinctus.

16 *Illius probatio reijcitur.* Cæterum hæc probatio, niſi alium de iuuetur, non conuincit intentum: poteſt enim contingere vt operationes aliarum potentiarum media ſint ad finis conſequutionem: ergo tunc ſaltim electionem terminabunt, & non vſum ab illa diſtinctum; & conſequenter diſtinctio vſus ab electione vniuerſalis non erit, contra communem interpretationem, & intelligentiam mentis D. Thomæ.

Vidit Lorca hanc obiectionem, & ad illam reſpondet, non ſemper vſum ab electione realiter diſtingui, ſed quandoque realiter, quando ſcilicet, media ab operatione noſtra diſtincta ſunt, & quandoque formaliter, tunc ſcilicet, quando operationes noſtræ media ſunt ordinata ad finis conſequutionem, tunc autem formalem diſtinctionem ex obiectis deſumit conſiſtentem in eo quod operatio ab electione inſpicitur prout eſt medium ad finem, & ab vſu ſecundum quod ſubeſt actuali exercitio. 17 *Reſpondet Lorca.*

Sed contra primo: nam hæc diſtinctio penes exercitium, & ordinem ad finem in medijs etiam ab operatione noſtra diſtinctis inuenitur; cum ad ordinem intentionis, & exequutionis pertineant: ergo fruſtra recurritur ad noſtras operationes, vt aſſignetur vſui obiectum ab electionis obiecto diſtinctum. 18 *Sed contra primo.*

Secundo: nam vel in operatione ſunt formalitates diſtinctæ obiectiuè, quæ aſſignantur à Lorca, vel non? ſi ſecundum dicatur, nec formaliter adhuc vſus ab electione diſtinguetur; cum formalis actuum diſtinctio ex formali diſtinctione obiectiua debeat deſumi. Si primum, non ſolum formaliter, ſed etiam realiter diſtinguentur ab illa; cum ad realem actuum diſtinctionem ſufficiat in obiectis formalis diſtinctio: verum namque, & bonum ſpecificant actus, & potentias realiter diſtinctas, cum tamen inter ſe ſola gaudeant diſtinctione rationis. *Secundo.*

Qualis minor principalis aliter eſt ſuadenda primo, notando media in ordine ad finem comparari dupliciter: primo vt effectus illius in genere cauſæ finalis in ordine intentionis: ſecundo vt cauſæ illius in ordine exequutionis; cum autem electio ad ordinem intentionis pertineat, vſus vero ad ordinem exequutionis: hinc fit, quod electio terminatur ad media prout ſunt effectus finis, quo circa ad finem non terminatur niſi tantum vt *quo*, prout eſt ratio appetibilitatis mediorum, vſus autem terminatur ad media prout ſunt cauſæ finis in ordine exequutionis, quo circa ſecundario terminatur ad finem, non vt finem, ſed potius vt effectum mediorum. Quo ſuppoſito, probatur minor argumenti in hunc modum: etſi electio, & vſus terminentur ad media, tendunt tamen in illa ſub diuerſis rationibus iam explicatis; ſed actus habentes idem materiale obiectum inſpectum ſub diuerſis rationibus, eſſentialiter diſtinguuntur, vt conſtat tum in actu intellectus, & in actu voluntatis idem materiale obiectum habentibus, tum in intentione, fruitione, & ſimplici complacentia finem attingentibus, qui eſſentialiter diſtinguuntur, quia idem materiale obiectum ſub diuerſis inſpiciunt rationibus: ergo electio, & vſus, etiam ſi circa media verſentur, eſſentialiter diſtinguuntur. 19 *Aliter prob. minor.*

Confirmatur, & explicatur primo: electio, etſi verſetur circa media, ſpecificatur à fine, qui eſt ratio formalis appetibilitatis mediorum in ordine intentionis, vſus autem non à fine, ſed à medijs vt ſunt cauſæ finis ſpecificationem deſumit: ergo gaudent ſpecificatiuis eſſentialiter diſtinctis; & conſequenter eſſentialiter diſtinguuntur. 20 *Confirm. primo.*

Explicatur, & vrgetur ſecundo: etſi electio hominum ad gloriam ſpectans ad ordinem intentionis non ſpecificetur a meritis, ſed illa vt effectus reſpiciat, quo circa liberalis eſt, decretum tamen exequutium gloriæ à meritis ſpecificationem ſuo modo deſumit, quia pertinet ad ordinem exequutionis, in quo gloria non cauſat, ſed cauſatur à meritis: ergo pariter, etſi electio hominum ad gratiam, & merita, quia exiſtit in ordine intentionis, ſpecificetur à gloria, quæ in illo ordine cauſat finaliter, decretum tamen exequutiuum meritorum, & gratiæ non à gloria, quæ in ordine exequutionis cauſatur à meritis, ſed à meritis, & gratia in prædicto ordine cauſantibus gloriam ſpecificationem accipiet; & conſequenter ſtabit inter has voluntates rationis diſtinctio. Et ratio omnium eſt: nam cum media in ordine intentionis cauſentur ad fine, & in ordine exequutionis non cauſentur, ſed cauſent: hinc fit, quod actus voluntatis ad ordinem intentionis ſpectantes, circa media verſentur vt ſunt effectus finis, & ratione illius; actus autem ad ordinem exequutionis attinentes e contra, media ratione ſui, finem autem vt mediorum effectum attingant. *Secundo.*

Ex quibus obiter colligo, quod quando aſſeritur media non eſſe appetibilia niſi in ordine ad finem, intelligendum ſit in ordine ad finem vt cauſam in ordine intentionis, & in ordine ad finem vt effectum in ordine axequutionis. Nec licet ex hac doctrina inferre, vſum, & electionem non ſpectare ad eandem virtutem, eo quod illa ſpecificatur à fine, hic autem à medijs: nam tota hæc diuerſitas materialis eſt in genere moris, ſicut electio purè, & intentio eſſentialiter phyſicè diſtinguuntur, & tamen illorum diuerſitas materialis eſt in genere moris, & ideò non ſufficiens ad ſpecificandas diuerſas virtutes. 21 *Qualiter accipiendum ſit, media appetit in ordine ad finem.*

Contra iſtam probationem obſtat primo, vſum non ſiſtere in medijs, ſed ad finem tranſire: ergo non à medijs, ſed à fine ſpecificatur. Reſpondeo, tranſire vt ad effectum, non vt ad cauſam. Vel ſecundo, tranſire imperatiuè, & ex parte operantis, & intendentis, non ex parte operis, nec elicitiuè. 22 *Cōtra 1. Reſp.*

Secundo

23 *Secundo.* Secundo obſtat D. Thom. auctoritas *ſupra quæſt.* 19. *art.* 2. vbi cum obieciſſet, volitum mouet voluntatem; ſed creaturæ non poſſunt mouere voluntatem diuinam: ergo Deus non vult alia à ſe. Reſpondet: *creaturas ſe habere vt media reſpectu voluntatis diuinæ; voluntas autem non mouetur à medijs, ſed à fine*; at ſi ratio volendi media, etiam vt in exequutione, non eſſet finis; argumentum non ſolueret: ergo vſus in noſtra voluntate non eſt actus ab electione eſſentialiter diſtinctus. Probatur minor: etiam ſi ſe haberent vt media, ſpecificarent vſum actiuum: ergo etiam ſi ſe haberent vt media, mouerent ad illum. *Reſp.* Reſpondeo, mouere ad vſum media non in ſe, ſed vt cotenta eminentialiter in bonitate diuina, ad modum quo id aſſeritur de ſpecificatiuo virtutum moralium, quæ formaliter reperiuntur in Deo, vt virtualiter à charitate diſtinctæ, & ad modum, quo electio, quatenus ab intentione diſtincta, repetta in Deo ſpecificatur à bonitate Dei prout continente bonitatem creatam, quæ ordinatur ad finem.

24 *Minor principalis ſuadetur ſecundo.* Secundo minor principalis ſuadetur, aliter inducendo doctrinam D. Thomæ 1. 2. *q.* 16 *art.* 4. *in corpor.* vbi docet, voluntatem duplicem habitudinem ad volitum dicere, vnam quidem ſecundum quod eſt in voluntate per quandam proportionem, alteram ad volitum habendum realiter, & quia ad primam ſpectat electio, & ad ſecundam vſus, infert D. Thomas vſum eſſe poſt electionem. Quæ doctrina ſic ad noſtrum intentum formatur: actus coniungens voluntatem cum volito ſolum affectiuè, diſtinctus eſt eſſentialiter ab actu coniungente cum volito vt realiter habito; at electio ſolum primo modo coniungit voluntatem cum volito: nam ex vi illius volitum non habetur in ſe; vſus autem realiter illam coniungit cum volito; cum ex vi illius exequutiuæ potentiæ applicentur, & effectus ſtatim ſequatur: ergo electio, & vſus eſſentialiter diſtinguuntur.

25 *Reſpõdet Vazquez.* Reſpondet Vazquez, negando minorem: cum enim electio actus efficax ſit, quo circa vt docet D. Thom. 1. 2. *quæſt.* 13. *articul.* 5. impoſſibilium eſſe non poteſt, non vnit ſolum cum volito affectiuè, ſed tendit ad illud realiter habendum, ad differentiam ſimplicis complacentiæ, quæ ſolum affectiuè vnit voluntatem cum volito, quo circa poteſt circa impoſſibilia verſari, ex quo infert Caietanum, & Conradum, mentem D. Thomæ non attigiſſe conſtituentes electionem in ordine reſpiciente volitum per ſimplicem complacentiam.

26 *Reijcitur eius ſolutio.* Sed certè Vazquez, quaſi ad alia diſtractus, parum attentè Caietanum legit, & ideò illius mentem non penetrauit, nec argumentum ſoluit. Primum patet: Caietanus namque expreſsè fatetur, electionem ordinari ad vſum, & exequutionem; at ſimplex complacentia ordinem ad exequutionem non dicit, nec remotum, nec proximum, ſaltim efficaciter: Caietanus electionem cum ſimplici complacentia non confundit. Secundum ſic probo: ex hoc quod electio, actus diſtinctus ſit à ſimplici complacentia non licet colligere, quod effectiuè coniungat cum volito vt realiter habito, ſed ſolum, quod ad ipſum realiter habendum remotè ordinetur; at vſus non remotè ordinatur ad volitum habendum, ſed actu realiter cum illo coniungit: ergo ſtat optimè vſum ab electione diſtingui, etiam ſi electio ſimplex complacentia non ſit. Probo maiorem: ſimplex complacentia nec remotè efficaciter ad volitum realiter habendum ordinatur: ergo per hanc ordinationem ſufficienter electio efficax ab illa diſtinguitur, eſtò cum volito vt realiter habito non coniungat actu.

27 *Reſponſio prædicti Authoris excluditur.* Reſpondebis ex prædicto Auctore, eo ipſo quod vſus eſſet actus voluntatis elicitus, non poſſe aliter cum volito voluntatem coniungere, quam affectu efficaci, hoc autem modo etiam electio voluntatem coniungit, & conſequenter non poſſe eſſe actum à voluntate elicitum, & ab electione diſtingui. Sed contra: nam efficacia affectus electionis ſolum eſt ſufficientiæ per modum actus primi, & conditionata ſub conditione quod perſeueret, efficacia autem, qua vſus cum volito coniungitur, eſt efficacia abſoluta, & in actu ſecundo coniungens cum volito vt realiter habito: ergo eſto ſit, vt eſt, actus voluntatis elicitus, differt ab electione in coniungendo voluntatem cum volito. Quod autem non repugnet actui voluntatis eſſe efficax abſoluta actualis coniunctio cum volito, patet: datur enim de facto circa finem fruitio, quæ eſt eſſentialis coniunctio actualis cum illo vt præſente: ergo dabilis eſt actus aliquia circa media, cui eſſentialis ſit actualis efficax abſoluta coniunctio cum illis; cumque alius non ſit præter vſum, concedenda eſt illi prædicta efficacia.

§. III.

Quatuor argumentis in contrarium occurritur.

28 *Arg. 1. ex D. Tho.* Contra iſtam concluſionem opponit Vazquez primo Diuum Thomam 1. 2. *quæſt.* 16 *articul.* 1. *prope finem corp.* illis verbis: *Vnde manifeſtum eſt, quod vti primo, & principaliter eſt voluntatis tanquam primi mouentis, rationis autem tanquam dirigentis, ſed aliarum potentiarum tanquam exequentium*; at actus ab illa potentia dicitur quæ executiuè comparatur ad illum: ergo vti non eſt actus a voluntate elicitus. Quod amplius confirmat: nam ex eo quod D. Thomas doceat, vt eſſe actum rationis tanquam dirigentis, non ſequitur eſſe actum ab intellectu elicitum: ergo pariter, ex eo quod aſſerat eſſe actum voluntatis vt primi mouentis, non ſequitur eſſe actum voluntatis elicitum. Confirmatur ſecundo: imperium eſt actus voluntatis vt mouentis, ſiquidem eſt actus intellectus vt moti à voluntate, vt docet D. Thomas 1. 2. *quæſt.* 17 *articul.* 1. & tamen non eſt actus à voluntate elicitus, ſed ab intellectu: ergo ex eo quod vti ſit actus voluntatis vt primi mouentis, non licet colligere eſſe actum à voluntate elicitum, ſed potius oppoſitum.

29 *Reſp. arg.* Ad hoc argumentum reſpondeo, diſtinguendo minorem: ſi executiuè actiuè comparetur ad illum, concedo minorem: ſi paſſiuè ſolum, nego minorem, & conſequentiam: quia potentiæ motæ à voluntate non actiuè, ſed paſſiuè comparantur ad vti, quatenus medio illo à voluntate applicantur ad opus: vnde ſicut ſubditi exequentes mandatum Principis non comparantur eliciſtiuè ad illud, quia ſolum paſſiuè exequuntur, quatenus ab illo mouetur, ita in præſenti. Vel aliter diſtinguo minorem: quando actus executio eſt, concedo minorem: quando eſt applicatio, & motio ad executionem, nego minorem, & conſequentiam: quia vti actiuè non eſt executio potentiarum, ſed applicatio, & motio illarum ad executionem, & ideò non elicitur à potentia exequente, ſed à mouente, quæ voluntas eſt.

30 *Prima confirmatio diluitur. Ad 2. reſpondetur.* Ad primam confirmationem, nego conſequentiam: quia cum vti non ſit dirigere, ſed mouere, illius eſt vt elicientis, cuius eſt vt primi mouentis, non vero illius cuius eſt vt dirigentis. Ad ſecundam, nego conſequentiam ex eadem ratione: imperium namque non eſt ſubſtantialiter motio, ſed directio ex proprijs, motio autem ex emendicatis à voluntate: vnde non debet à voluntate elici, ſed ab intellectu dirigente vt voluntati ſubordinato: vſus autem motio eſt, vt iam dixi, & ideò illius eſt vt elicientis cuius eſt vt primi mouentis.

31 *Secundo arguit Vazq.* Secundo ſic arguit: vt potentia exequens bruti operetur non indiget nouo actu appetitus, præter affectum, quo fertur in obiectum per modum naturæ: ergo vt potentiæ executiuæ noſtræ operentur neceſſarius non eſt alius actus præter liberam electionem, qua voluntas determinata manet ad applicandum cæteras potentias ad opus. Patet conſequentia: nam licet voluntas ante electionem indifferens ſit vt applicet, vel non applicet potentias executiuas, electione tamen ſuppoſita, determinata manet: ergo ſi brutum, quia ex ſe abſque indifferentia operatur, non indiget alio actu præter affectum, quo in obiectum inclinat, pariter vt potentiæ noſtræ applicentur, actu ab electione diſtincto non indigebunt.

32 *Reſp.* Reſpondeo, negando conſequentiam. Ad probationem diſtinguo antecedens: determinata manet vt applicet per actum diſtinctum, concedo antecedens: ex vi electionis immediatè, & formaliter, nego antecedens, & conſequentiam: ratio autem ob quam iſte duplex actus requiritur eſt diuerſitas obiectiua explicata, quæ quia ab appetitu bruti non tangitur, ideò diſtincto actu ad potentiæ applicationem non indiget.

33 *Tertio arguitur.* Tertio arguitur: vſus eſt electio eſſentialiter: ergo non diſtinguitur ab electione. Conſequentia tenet. Antecedens autem probatur primo; nam omnis actus efficax, qui verſatur erga vtile, vt tale, eſt electio, ſicut omnis actus efficax, qui circa finem vt per media conſequendum verſatur, eſt intentio; at vſus verſatur efficaciter circa vtile: ergo eſſentialiter eſt electio. Secundo: deſiderium efficax vnius medij, alio relicto, eſt electio; ſed vſus, prout eſt actus voluntatis elicitus, eſt deſiderium efficax vnius medij præ alio; cum non ſit amor ſpecialiter dictus, qui abſtrahit à præſentia, & abſentia, nec delectatio, quæ ſupponit bonum iam habitum: ergo eſſentialiter eſt electio.

34 *Ad 1. probationem reſp.* Reſpondeo, negando antecedens. Ad primam probationem iuxta primum modum, quo probaui diſtinctionem vſus ab electione, diſtinguo maiorem: illamque concedo de actu circa vtile, vt eſt effectus finis, & in ordine intentionis, nego autem de illo, qui attingit vtile in ordine executionis prout cauſa finis: & ſub eadem diſtinctionem minoris: nego conſequentiam: quia vſus non attingit vtile prout effectus finis in ordine intentionis, ſed prout illum cauſat in ordine exequutionis.

35 *Ad 2.* Ad ſecundam, diſtinguo maiorem: medij vt eſt effectus finis in ordine intentionis, concedo maiorem: vt cauſat finem in ordine executionis, nego maiorem: & ſub eadem diſtinctione, negata, & omiſſa minori, nego conſequentiam: quia dato quod vſus ſit deſiderium efficax vnius medij præ alio, quod falſum eſt, cum namque vſus electionem efficacem iam determinatam ſupponat, non acceptat vnum præ alio, ſed determinatè medium iam electum; dato tamen, quod vnius præ alio ſit, non eſt electio, ſed actus ab illa diſtinctus, rationem iam dicta: quia ſcilicet, non erga medium vt eſt effectus finis, ſed vt finem in ordine executionis cauſat, verſatur.

36 *Aliter iuxta 2. medium.* Iuxta ſecundum modum, quo dictam diſtinctionem oſtendi, diſtinguo maiorem: qui verſatur circa vtile coniunctione affectiua, & prout eſt intra voluntatem per proportionem, concedo maiorem: coniunctione reali cum illo prout in ſe, nego maiorem:

reſp. ad 1 probationem. ſem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam: quia vſus verſatur circa vtile coniunctione reali, ſeu affectiua efficacia, efficacia abſoluta actuali, vt conſtat ex dictis inter probandam noſtram concluſionem.

37 *Ad 2 probationem.* Ad ſecundam, omiſſa maiori, nego minorem: non enim eſt deſiderium de bono futuro, ſed quaſi delectatio de bono vtili præſenti, non quaſi ſpeculatiua, ſed practica, quæ boni præſentiam non ſupponit, ſed cauſat: ſicut enim intuitio purè ſpeculatiua obiectum præſens non cauſat, ſed cauſatum ſupponit, quæ vero practica eſt cauſat præſentiam obiecti; ita de delectatione eſt dicendum, non tamen eſt delectatio in rigore, quia hæc eſt in qua appetitus quieſcit, in vſu autem non quieſcit voluntas, ſed ad finem tendit.

38 *Si opponas.* Si dicas, nullus eſt actus in voluntate præcedens boni exiſtentiam, qui non poſſit ab executione impediri, vel Deo ſuſpendente concurſum, vel impeditis potentijs executiuis: ergo vſus, ſi eſt actus voluntatis elicitus, non eſt eſſentialiter cum executione connexus, & conſequenter non habet pro obiecto eſſentialiter volitum vt realiter habitum. *Reſp.* Reſpondeo, negando antecedens: nam cum ille actus, de quo in præſenti loquimur, eſſentialiter ſit motio actiua, cui neceſſario, & indiſpenſabiliter eſt connexa motio paſſiua potentiarum, & & huic exiſtentia obiecti: conſequens fit, quod ex ſuppoſitione, quod Deus det concurſum ad illum actum, negare illum non poſſit ad executionem.

39 *Quarto arguitur.* Quarto arguitur: voluntas ſuppoſita intentione finis applicat intellectum, ad conſultandum, & ſuppoſita electione mediorum vtitur intellectu ad imperandum, vt expreſſè docet D. Thomas 1. 2. *quæſt.* 16. *artic.* 4 *ad finem corp.* illis verbis: *Sed quia voluntas etiam quodammodo rationem mouet, & vtitur ea, poteſt intelligi vſus eius, quod eſt ad finem ſecundum quod eſt in conſideratione rationis, intelligi in conſilio, & imperio referentis ipſum in finem, & hoc modo vſus præcedit electionem:* Et tamen hic vſus non eſt actus ab intentione, & electione diſtinctus, aliàs ad illum deberet imperium ſupponi, & ad hoc imperium vſus, & ſic vſque in infinitum: ergo etiam electione ſuppoſita poteſt voluntas abſque actu diſtincto vti executiuis potentijs, & illas applicare ad operationem.

40 *Prima ſolutio.* Huic argumento duplici ſolutione occurritur à noſtris Thomiſtis, primo negando minorem: dicunt enim, quod vt voluntas vtatur intellectu ad imperium requiritur actus diſtinctus ab electione, non minus quam vt vtatur potentijs executiuis, ducti primo paritate rationis, ſecundo auctoritate D. Thomæ *vbi proximè*, inter quos circa neceſſitatem imperij regulantis huiuſcemodi actum diſſenſio eſt, quibuſdam illam concedentibus, alijs vero negantibus, eo quod vt talis actus reguletur ſufficit (inquiunt ipſi) iudicium regulans electionem, in quo imperium implicitè repræſentatur.

41 *Impugnatur 1.* Cæterum contra hanc ſolutionem obſtat in primis, circa idem electionem, & vſum verſari; at licet in ordine reflexo poſſit dari electio de imperio, ſi expreſſè à voluntate appetatur in ordine ad finem, in ordine tamen directo non datur electio de imperio, ſed ſolum de medijs: ergo licet in ordine reflexo poſſit dari vſus ab electione diſtinctus applicans intellectum vt imperet, in ordine tamen directo talis actus non exigitur.

42 *Secundo impugnatur.* Secundo contra prædictam ſolutionem obſtat: nam voluntas non ſolum vtitur intellectu ad imperandum, ſed etiam vtitur ſe ad eligendum: at vt voluntas in ordine directo ſe ad eligendum applicet, non eſt neceſſarius actus ab intentione diſtinctus: ergo vt applicet intellectum ad imperandum ſufficiens erit electio, nec requiritur actus ab illa diſtinctus.

43 *Tertio reijcitur.* Tertio: nam ſequitur, debere imperium præcedere regulans huiuſcemodi actum; conſequens eſt falſum: ergo & illud ex quo ſequitur. Falſitas conſequentis probatur: nam aliàs pro illo imperio eliciendo; cum liberum eſſet, deberet vſus ab electione diſtinctus præcedere; cum eadem ſit ratio de applicatione ad vnum, & aliud imperium, & pro regula vſus applicantis ad hoc imperium, aliud imperium deberet præcedere: cum par ſit ratio de illo, atque de alio; & conſequenter dabitur proceſſus in infinitum, quod licet in voluntarijs admitti ſine inconuenienti poſſit, in per ſe ſubordinatis non poteſt admitti.

44 *Sequela probatur.* Sequela autem ex eo manifeſtè probatur: non enim alia ratione probatur neceſſitas imperij diſtincti à iudicio regulante electionem ad applicandum potentias executiuas ad operationes, niſi quia præter electionem requiritur vſus ab illa diſtinctus: ergo ſi vt applicetur intellectus ad imperandum requiritur vſus ab electione diſtinctus, requiritur etiam imperium à iudicio electionem regulante diſtinctum: quod enim in iudicio regulante electionem imperium contineatur implicitè, non ſufficit vt vitetur imperij neceſſitas; alias eadem ratione imperium à iudicio diſtinctum neceſſarium non eſſet, vt regularet vſum applicatiuum potentiarum executiuarum: cum etiam illarum executio, & media executa implicitè contineantur in iudicio regulante electionem.

Nec reſpondere ſufficit, in applicatione potentiæ executiuæ eſſe maiorem difficultatem, quam in eligendo: quod patet: nam multi bene eligentes, viſa difficultate executionis, ab illa deſiſtunt, & ideò neceſſarium eſt imperium ad executionem impellens. Nam in contrarium obſtat primo, quod etiam electione ſuppoſita eſt noua difficultas in bene imperando: multi namque bene iudicantes, & eligentes, non bene imperant, quo circa præter virtutem regulantem iudicium, & electionem, datur prudentia pro bene imperando: ergo ratione maioris, & minoris difficultatis non ſtatuitur diſcrimen alicuius momenti. Secundo: nam ſi ex eo quod in exequendo maior quam in imperando difficultas inuenitur, probatur debere imperium conſtitui pro regula executionis, & vſus applicantis ad illam, non autem pro regula vſus applicantis intellectum vt imperet: ergo ex eadem ratione diſcriminis poterit vſus ab electione diſtinctus requiri applicans executiuas potentias ad ſuas operationes, & non requiri vſus diſtinctus ab electione applicans intellectum ad imperandum. 45 *Effugium excluditur.*

Miſſa igitur hac ſolutione, & in ſua probabilitate relicta, ad argumentum factum cum alijs ex noſtris reſpondeo, conceſſa maiori, & minori, negando conſequentiam: ratio autem diſcriminis, cur ſcilicet, applicatio intellectu vt imperet, actum ab electione diſtinctum non petat, bene tamen applicatio potentiarum exequentium ad ſuas operationes, à quibuſdam non traditur, ab alijs ex maiori difficultate in exequendo, quam in imperando depromitur, ſed certe, cum in vtroque maior difficultas, quam in electione ſit, metire prædictum exceſſum executionis præ imperio vt ad vnum requiratur, & non ad aliud actus ab electione diſtinctus, difficile eſt. Vera igitur diſcriminis ratio ex dictis deſumitur: quod enim vſus ab electione diſtinguatur non prouenit ex eo quod applicatio ſit potentiæ ad operandum: ſi namque ex hoc prouenir et, argumentum concluderet, ſed ex eo quod in medijs vt ad ordinem executionis ſpectantibus diuerſa eſt appetibilitatis ratio, quam iam explicuimus, quæ ratio cum de imperio non militet, non eſt cur actus ab electione diſtinctus neceſſarius ſit, vt voluntas applicet intellectum ad imperandum. 46 *Aliter occurritur argum.*

Si dicas, etiam imperium ad ordinem intentionis ſpectat, & ad ordinem executionis; cum amabilitatem, & exequibilitatem habeat: ergo eſt in illo duplex ratio obiectiua, quam in medijs conſtituimus ad diſtinguendum vſum ab electione. 47 *Si opponas.* Reſpondeo, diſtinguendo conſequens: duplex ratio obiectiua attacta in ordine directo, nego conſequentiam in ordine reflexo, in quo voluntas ſupra ſuos actus, & actus intellectus reflectitur, concedo conſequentiam. *Reſp.* Quod ſi rationem petas cur in ordine directo non attingatur imperium quatenus exequibile; & conſequenter non ſpecificet actum ab electione diſtinctum: inquiram, & ego, cur imperium, etſi amabilitatem habeat ad ordinem intentionis ſpectantem non terminet in ordine directo electionem, per quam expreſſè appetatur vt medium; ratio enim huius ſolutio eſt difficultatis poſitæ, & ratio omnium eſt: quia ad ordinem ſolum reflexum pertinet actus, qui expreſſè circa imperium vt ad ordinem executionis ſpectat, verſetur, ſicuti & electio terminata ad illud, vt ad ordinem intentionis attinens, intra ordinem reflexum eſt conſtituta vnde ſicut hac ratione in ordine directo, quo voluntas fertur ad res, non terminat imperium electionem expreſſè, prout ſpectat ad ordinem intentionis, ita nec vſum terminat, quatenus attinet ad ordinem executionis, qui ab illa diſtinctus ſit.

§. IV.

Cætera argumenta diluuntur.

QVinto arguitur: nam eſto in nobis detur vſus diſtinctus ab electione, in Deo tamen neceſſarius non eſt: ergo non eſt in Dei voluntate conſtituendus. Antecedens probatur primo. 48 *Quinto arguitur.* Si namque neceſſarius eſſet in Deo, deberet ab æterno exiſtere; cum nullus actus voluntatis diuinæ poſſit in tempore incipere; at vſus; cum applicatio ſit potentiæ ad executionem ab æterno in Deo non eſt, ſicut nec executio potentiæ productiuæ eſt æterna: ergo vſus ab electione diſtinctus in Deo neceſſarius non eſt. Secundo: ratio namque cur in nobis requiritur vſus, eſt diſtinctio potentiæ exequentis ab intellectu, & voluntate; at potentia executiua Dei, nec virtualiter ab intellectu diuino eſt diſtincta, vt tenet frequentior Thomiſtarum ſententia *ſupra quæſt.* 14. *art.* 8. *& infra quæſt.* 25. *artic.* 1. ergo vſus ab electione diſtinctus neceſſarius non eſt. Explicatur hoc magis actus, quo Deus in tempore exequitur, eſt imperium, in ſententia, quam veriorem cenſui *tract. de ſcientia Dei*; at vſus ad imperium ſequitur: ergo nequit ad executionem applicare: & conſequenter nec in Dei voluntate conſtitui.

Reſpondeo, negando antecedens. Ad primam probationem dicatur, omnem actum voluntatis diuinæ debere ab æterno exiſtere quoad denominationem volentis, non autem quoad omnem denominationem, ſicut nec omnis actus diuini intellectus 49 *Reſp.*

debet

Digitized by Google

debet quod omnem ſuam denominationem eſſe ab æterno : imperium namque , in quo actualis executiuo conſiſtit, etſi quoad denominationem dirigentis , & ordinantis æternum ſit , quoad denominationem tamen exequentis non exiſtit ab æterno , ſed in tempore incipit : pariter ergo dicimus de vſu , eſſe ab æterno quoad denominationem volentis media , vt ad ordinem executionis ſpectanria , quoad denominationem vero applicantis potentiam exequentem ad opus , non eſſe ab æterno , ſed incipere in tempore.

50 *Objicies.* Objicies , vſus , iuxta ſecundum modum dicendi , per hoc differt ab electione , quod iſta ſolum affectiuè coniungit cum voliro : ille vero coniungit cum volito vt realiter habito , & præſenti; ſed actus voluntatis diuinæ , quem Nos ponimus, non coniungit ab æterno cum volito vt realiter ab æterno habiro : ergo actus ille prout abelectione diſtinctus non eſt æternus. *Reſp.* Reſpondeo , diſtinguendo minorem : non coniungit ab æterno cum volito vt realiter habito ab æterno , concedo minorem : vt realiter habendo in tempore , & ab æterno in menſura æternitatis, ſaltim inadæquatè , nego minorem , & conſequentiam , qua infertur non diſtingui abelectione quia hæc ratione ſui non coniungit cum volito , nec ab æterno adæquatè , nec in tempore , nec in æternitate ſupra virtualiter inadæquatè .

51 *Replicabis.* Sed dices , actus ille ſub ratione volitionis eſt adæquatè ab æterno; ſed adæquatè ab æterno non coniungit cum volito vt realiter habito adæquatè ab æterno : ergo coniungit cum volito ab æterno adæquatè ſolum affectiuè ; & conſequenter in coniunctione cum volito ab æterno ſolum affectiua poteſt fundari , aut ſaluari coniunctio cum eodem volito vt realiter habito , aut habendo in tempore , quo admiſſo non eſt cur electio ratione ſui non poſſit voluntatem cum volito in tempore coniungere realiter. *Reſp.* Reſpondeo : in tali coniunctione prout ab æterno affectiua , concedo conſequentiam : in omni , nego conſequentiam : & ratio eſt : quia coniunctio æterna vſus eſt cum obiecto prout exequendo in tempore poſt iam electo , coniunctio autem electionis æterna cum volito non eſt cum illo , vt poſtquam electum eſt , exequendo , ſed vt ſpectante ad ordinem intentionis .

52 *Secunda probatio antecedẽtis diluitur.* Ad ſecundam antecedentis probationem dicatur , quod licet in Deo non diſtinguatur virtualiter adæquatè potentia exequens ab intellectu , diſtinguitur tamen inadæquatè , vel ſaltim quoad munia , & hæc diſtinctio ſufficit vt ad illius applicationem requiratur vſus ab electione diſtinctus: ſicut intellectus practicus ab ſpeculatiuo non diſtinguitur virtualiter , & tamen ad actum practicum , actus voluntatis præexigitur , qui tamen ad omnem actum ſpeculatiuum neceſſarius non eſt . Ad explicationem , diſtinguo maiorem : eſt imperium quoad munus dirigentis , nego maiorem : quoad munus exequentis, concedo maiorem , & diſtinguo minorem : ſequitur ad imperium vt dirigens , concedo minorem : vt exequens , nego minorem , & conſequentiam.

53 *Replicabis.* Sed dices , inter imperium vt dirigens , & vt exequens , non eſt virtualis adæquata diſtinctio , ſed vel inadæquata virtualis , vel ſolum quoad munia : ergo nequit inter vtramque iſtam rationem mediare actus voluntatis virtualiter adæquatè ab imperio ſub vtraque ratione diſtinctus , qualiter neceſſarium eſt vſum ab imperio diſtingui . *Reſp.* Reſpondeo , conceſſo antecedenti , negando conſequentiam , quæ multis exemplis inſtatur : inter gratiam enim vt auxiliantem , & iuſtificantem , ſolum rationis diſtinctio verſatur , & tamen mediant inter vtrumque conceptum diſpoſitiones vltimæ ab vno egredientes , & ad aliud diſponentes : intellectio , vt dictio , ſolum ratione differt à ſe ipſa vt contemplatio , & tamen inter illos conceptus mediat verbum realiter ab intellectione diſtinctum : item paternitas diuina, vt forma hypoſtatica , ſolum inadæquatè diſtinguitur à ſe ipſa vt referente , & tamen inter illam vt conſtituentem , & vt referentem mediat generatio , quæ à paternitate diſtinguitur virtualiter adæquatè ; vt enim docebimus *inf. q.* 27. generatio in aliquo abſoluto in recto conſiſtit ; & conſequenter à paternitate virtualiter adæquatè diſtinguitur : non ergo inconueniens debet cenſeri , quod inter imperium vt dirigens , & vt exequens , mediet vſus diſtinctus virtualiter adæquatè ab imperio , etſi inter illos duos conceptus ſola inadæquata diſtinctio inueniatur .

54 *Sexto arg.* Sexto arguitur : in eodem actu intellectus , nempè in imperio inuenitur formalitas dirigentis , & formalitas exequentis , vt ſupponimus : ergo in eodem actu voluntatis cum diſtinctione ſolum inadæquata inueniri poteſt formalitas tendentię affectiuæ , & formalitas tendentiæ effectiuæ ; & conſequenter vſus ab electione non diſtinguitur ex æquo , & diſtinctione virtuali adæquata . Reſpondeo , negando conſequentiam :

55 *Reſp.* & ratio diſcriminis eſt : nam tendentia affectiua eſt ad obiectum vt intra voluntatem , tendentia effectiua eſt ad obiectum vt eſt in re ; & quia obiectum voluntatis diuerſimodè mouet prout intra voluntatem , ac prout in re : fit , quod diuerſos actus voluntatis conſtituat ; at tendentia directiua , & executiua diuerſa obiecta non habent , ſed formalitas obiectiuæ dirigibilitatis , & formalitas exequibilitatis ſe habent vt primaria , & ſecundaria ; & ratio eſt : nam exequibilitas à potentia electiua reſpectu potentiæ naturæ intellectualis , non poteſt ſe habere primario , ſed ſolum ſecundario : eo quod cum potentia naturæ intellectualis adæquatè diuidatur in intellectum , & voluntatem , etiam obiectum attingibile à potentia talis naturæ , adęquatè diuiditur in bonum , & verum, ac proinde omnis alia obiectiua formalitas non poteſt ſpecificare potentiam , aut actum talis naturę , ſed ſecundario ſe debet habere ; cur autem cum obiecto intellectus , & non cum obiecto voluntatis , coincidat ? alterius , eſt negotij .

56 *Denique arg. Antecedens prob. 1.* Denique argui poteſt contra noſtram ſententiam : vſus non ſpecificatur à medijs , ſed à fine : ergo malè probauimus diſtinctionem vſus ab electione , ex eo quod vſus ſpecificatur à medijs . Conſequentia tenet . Antecedens autem probatur primo : nam motus ſpecificatur à termino in quo mobile quieſcit ; ſed vſus non quieſcit in medijs , ſed tranſit ad finem : ergo non ſpecificatur à medijs , ſed à fine . *Secundo.* Secundo probatur : nam ideò electio non ſpecificatur à medijs , ſed à fine , quia non amat media propter ſe , ſed propter finem , ſed media in ordine executionis , qua ratione attinguuntur per vſum , non amantur propter ſe , ſed propter finem, eſt enim contra rationem medij appeti propter ſe: ergo vſus non ſpecificatur à medijs , ſed à fine .

57 *Tertio prob.* Tertio probatur : ſi namque vſus ſpecificaretur à medijs , & non à fine , non eliceretur à virtute electiua , ſed ab alia virtute diſtincta ; ſed hoc eſt falſum , nullus enim pro eſſicientia actus vtendi virtutem ſtatuit diſtinctam à virtute , à qua electio procedit , quę eſt virtus electiua , aliàs duplex miſericordia conſtituenda eſſet , vna eligens , & alia vtens , & ſic de alijs virtutibus , quod nullus aſſerit : ergo non ſpecificatur à medijs , ſed à fine . Probatur ſequela virtus electiua ſpecificatur à fine ; ſed nulla potentia,vel habitus poteſt elicere actum non ſpecificatum ab obiecto à quo habitus , vel potentia ſpecificatur : ergo ſi actus vſus non ſpecificatur à fine , ſed à medijs , non elicietur à virtute electiua , ſed ab alia virtute .

58 *Confir. 1.* Quod amplius vrgetur : quia namque imperium , iudicium practicum , & conſilium , ſunt actus diſtincti , ſpecificant virtutes intellectuales diſtinctas, nempè , Eubuliam ad conſiliandum, Sineſim ad rectè iudicandum , & Prudentiam ad rectè imperandum , de quo D. Thomas 2. 2. *quæſt.* 51. *art.* 1. 2 & 3. ergo ſi vſus actiuus eſt actus voluntatis diſtinctus ab electione, ſpecificat virtutem diſtinctam à virtute electiua , & conſtituendæ ſunt duę virtutes, vna ad rectè eligendum media, & alia ad rectè vtendum de medijs iam electis.

59 *Secundo.* Explicatur , & vrgetur ſecundo : etſi conſilium , iudicium , & imperium circa eadem media verſentur , quia tamen ſunt multi rectè conſiliantes , & non rectè iudicantes , & multi rectè iudicantes , & non rectè efficaciter imperantes , dantur diuerſæ virtutes ad conſiliandum , iudicandum , & imperandum , vt docet D. Thomas loco *vbi proximè* ; ſed dantur multi rectè eligentes , & non rectè vtentes : ergo ſi vſus eſt actus voluntatis diſtinctus ab electione , conſtituendus eſt in voluntate habitus virtutis ad vſum diſtinctus ab habitu virtutis inclinante ad electionem . Conſequentia tenet . Maior continet doctrinam D. Thom. & minor probatur : nam rectè eligentes , & non rectè imperantes , ſunt rectè eligentes , & non rectè vtentes ; cum abſque imperio non detur vſus ; ſed ſunt plures , qui rectè eligunt , & non rectè imperant , aliàs electione recta ſuppoſita neceſſarium non eſſet imperium : ergo ſunt multi rectè eligentes , & non rectè vtentes .

60 *Reſp. negando antecedens. Ad 1. probationẽ.* Reſpondeo , negando antecedens . Ad primam probationem, conceſſa maiori , nego minorem : nec obſtat vſum tranſire ad finem : tranſit enim ad finem vt effectum mediorum in ordine executionis , non autem vt illorum cauſam in prædicto ordine , & idcirco non à fine , ſed à medijs ſpecificatur vſus actiuus . Et quidem decretum efficax intentiuum gloriæ , quæ eſt finis meritorum , non ſpecificatur à meritis , ſed à gloria intenta , quia per hoc decretum attingitur gloria vt cauſa meritorum , non autem vt illorum effectus : vnde non eſt actus iuſtitiæ , ſed liberalitatis : decretum autem executiuum gloriæ , non ab illa , ſed à meritis ſpecificatur : quia licet gloria ſit finis , non tamen attingitur per decretum executiuum vt cauſa meritorum , ſed vt effectus illorum, quo circa hoc decretum non eſt liberale, ſed actus iuſtitiæ remuneratiuus , vt *infra* videbimus .

61 *Ad 2. reſpond. 1.* Ad ſecundam, conceſſa maiori, nego minorem : amari enim propter finem , eſt cauſari à fine in genere cauſæ finalis , & attingi media vt effectus finis in hoc genere cauſæ , media autem vt in ordine executionis non cauſantur à fine , ſed ſunt cauſæ illius, ac proinde per vſum actiuum non amantur propter finem , quia amantur vt cauſa finis , nec ſequitur amari in prædicto ordine propter ſe poſitiuè , ſed tantum negatiuè. Et quidem non amantur propter ſe poſitiuè , quia ly *propter* importat cauſalitatem finalem , quæ ſolum exerceri poteſt in ordine intentionis , amantur autem in ordine executionis propter ſe negatiuè , quia in iſto ordine non amantur propter finem.

62 *Reſp. 2.* Secundo reſponderi poteſt , diſtinguendo maiorem , ſeu cauſalem maioris : quia amant media propter finem vt cau-

ſam, concedo maiorem: propter finem vt effectum, nego maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam: finis namque in ordine intentionis exercet cauſalitatem finalem in media, ſecus autem in ordine executionis, in quo non eſt cauſa, ſed effectus mediorum; & quia electio pertinet ad ordinem intentionis amat media propter finem vt cauſam, ideoque ſpecificatur à fine; vſus autem pertinens ad ordinem executionis attingit media propter finem, non vt cauſam, ſed vt effectum mediorum, & ideò non à fine, ſed à medijs ſpecificatur.

Ad 3. probation. Ad tertiam probationem, nego ſequelam: ad cuius probationem dicatur, virtutem electiuam ſpecificari à fine, vt in ſe, & vt in medijs contento, vſus autem ſpecificatur à fine vt contento in medijs, ac proinde elici poteſt à virtute electiua.

63 *Ad 1. confirm.* Ad primam confirmationem, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam: ratio autem diſcriminis eſt: nam diſtinctio inter prædictos actus intellectus eſt formalis, eo quod ſuppoſito conſilio recto eſt noua difficultas in rectè iudicando, & iudicio ſuppoſito eſt noua difficultas in imperando, & ideò ſpecificant virtutes diſtinctas; diſtinctio autem vſus ab electione materialis eſt: nam recta electione ſuppoſita nulla eſt difficultas in voluntate ad vſum, & ideò non petunt in voluntate diſtinctas virtutes, ſed ab eadem virtute electiua eliciuntur. Et quidem intentio, & electio ſunt actus diſtincti, & tamen ab eadem virtute procedunt: deſiderium etiam à gaudio diſtinguitur, & tamen pertinent ad eandem virtutem: ergo ex ſola diſtinctione inter electionem, & vſum non colligitur petere virtutes diſtinctas.

64 *Ad 2.* Ad ſecundam confirmationem dicatur, dari quidem plures rectè eligentes, & non rectè vtentes, quia non rectè imperant, ſuppoſito autem imperio efficaci, neceſſario ſequitur vſus: vnde noua difficultas ex parte voluntatis non eſt, ſed ex parte intellectus, ac proinde hac difficultate in imperando victa per virtutem prudentiæ, quæ eſt imperatiua, non eſt neceſſaria in voluntate noua virtus ad eliciendum vſum actiuum, ſed ſufficit eadem virtus, quæ eſt electionis principium.

§. V.

Imperium à iudicio diſtinctum in diuino intellectu ſtatuitur.

65 *Secunda concluſio* SEcunda concluſio. *Præter iudicium regulans electionem conſtituendum eſt in Deo imperium regulans vſum, & exequutionem.* Ita, præter omnes Thomiſtas referendos *diſp. ſequenti*, tenent ex PP. Societatis Belarminus *lib. 2. de gratia, & libero arbitrio cap. 9.* Granados *tract. 5. diſp. 3 ſect. 1.* Herice *tract. 3. diſp. 22. cap. 4.* & Ruiz *de prædeſtinatione diſp. 1 ſect. 6.* eam expreſsè docuit D. Thom. *ſupra quæſt. 22 art. 1. ad 1.* illis verbis: *Præcipere de ordinandis in finem competit Deo, & ſecundum hoc ei conuenit ratio prudentiæ, & prouidentiæ.* Et *in hac quæſtione art. 4.* inquit *Prouidentia eſt ratio in intellectu exiſtens præceptiua ordinationis aliquorum in finem.*

65 *Prob. 1.* Et oſtenditur primo, ex illis verbis Pſalmi 148. *Ipſe dixit, & facta ſunt: ipſe mandauit, & creata ſunt:* & Geneſis cap. 1. *Dixitque Deus, fiat lux, & facta eſt lux;* at Deum interius dicere, qualiter illa verba intelligenda eſſe, non de exteriori voce de pulmonibus edita, docuit Auguſtinus *in lib. de Geneſi ad litteram cap. 5.* eſt imperare rerum exequutionem, vt docet Auguſtinus in eodem cap. paulò poſt initium, his verbis: *Quid enim conuenientius de Deo dicitur quantum inter homines dici poteſt, quam cum ita ponitur, dixit, factum eſt, placuit, ita vt in eo quod dixit imperium eius intelligatur, in eo quod factum eſt potentia, in eo quod placuit benignitas:* ergo ex Scripturæ verbis iuxta interpretationem Auguſtini admitti debet imperium in diuino intellectu vt neceſſarium ad rerum exequutionem; & conſequenter in prædeſtinatione vſque ad ſui exequutionem eſt neceſſarium.

67 *Euaſio excluditur.* Nec reſpondere ſufficit, verba Scripturæ metaphoricè eſſe intelligenda. Nam in contrarium obſtat, tunc ſolum verba Scripturæ ſenſum improprium admittere, quando illorum rigoroſa interpretatio in manifeſtam inconueniens inducit; at ex eo quod allegata verba de imperio monaſtico eiuſdem ad ſe ipſum cum rigore accipiantur, nullum inconueniens infertur, vt ex argumentorum ſolutione conſtabit: ergo prædicta verba non metaphoricè, ſed rigoroſè ſunt accipienda.

68 *Secundo probatur concluſio.* Secundo ſuadetur: in Deo namque eſt prudentia reſpectu actuum liberorum, ſicuti & in ipſo alias morales virtutes admittimus, quæ petunt directionem prudentiæ; at actus proprius prudentię, prout differt ab Eubulia, & Sineſi, eſt imperium monaſticum reſpectu propriarum actionum, vt docet D. Thomas 2. 2. *quæſt. 47 art. 8.* vbi ait, principalem actum prudentiæ eſſe præcipere, & *quæſt. 51. art. 2 & 4.* vbi eubuliam, & ſineſim à prudentia ſpecialiter ſumpta diſtinguit per hoc, quod eubulia eſt bene conſiliatiua, ſineſis bene iudicatiua, prudentia autem bene præceptiua. Quam doctrinam ſumpſit ex Ariſtotele *lib. 6. Ethicorum.* vbi *lect. 8.* eubuliam docet eſſe rectitudinem conſilij ad finem bonum ſimpliciter per vias bonas, & tempore conuenienti. Et lectione 9. hæc habet verba: *Propter quod circa eadem quidem prudentia eſt, & ſineſis.* Et ſtatim: *Non eſt autem idem ſineſis, & prudentia: prudentia quidem præceptiua eſt, ſineſis autem iudicatiua ſolum.* Diffinierat autem lectione quarta prudentiam, quod ſit *habitus, cum vera ratione actiuus circa bona, & mala hominis*, id eſt non circa factibilia, quæ ſunt extra hominem, ſed circa agibilia, quæ ſunt intra hominem: ergo in Deo recognoſcendum eſt imperium monaſticum reſpectu propriarum actionum ad regulandum vſum, & exequutionem.

Huic argumento Vazquez 1. 2. *diſp. 49. cap. 5. num. 29.* reſpondet, negando imperium eſſe proprium actum prudentiæ: vnde ait Ariſtotelem, nomine præcepti non intelligere propriè actionem imperandi, ſed iudicium, quo prudentia præſcribit id, quod agendum eſt. Quod eſſe de mente Ariſtotelis probat, quia *ibi* agit de præcepto prudentiæ, quod eſt ante electionem, aliàs actus prudentiæ neceſſarius ad ſtudioſam electionem non eſſe, imo omnis electio bona ſine prudentia fieret; hoc autem iudicium, propriè imperium non eſt, nam imperium, quod rigoroſè eſt tale, ſequitur ad electionem ex mente Thomiſtarum, nec præcipuus actus prudentię eſſe poteſt; tota enim difficultas virtutis in bona electione conſiſtit. In hoc autem ſtatuit diſcrimen Ariſtoteles inter ſineſim, & prudentiam, quod iſta eſt bene iudicatiua deducendo iudicium de agendis per conſultationem, illa autem non ita, ſed ſupra iudicium à prudentia factum reflectitur, propriè iudicans rectè, & iuxta regulas prudentiæ indicatum eſſe. 69 *Reſpōdet Vazq.*

Hanc tamen interpretationem rectè impugnant noſtri Thomiſtę primo: nam *ibi* expreſsè docet Ariſtoteles ſineſim, & prudentiam circa idem verſari, alteram iudicando, & alteram pręcipiendo; at ſi ſagacitas, ſeu ſineſis, non iudicaret directè de rebus agendis, ſed reflexè de iudicio prudentię, non verſarentur circa idem; cum iudicium, & res, de qua eſt iudicium, non idem, ſed diuerſa ſint: ergo interpretatio prędicta menti Ariſtotelis non poteſt cogruere. Secundo: nam ad iudicandum reflexè de iudicio prudentię, an iuxta illius regulas elicitum ſit, habitus à prudentia diſtinctus, neceſſarius non eſt, ſicuti ad iudicandum reflexè de actu ſcientifico non ponitur habitus diſtinctus ab habitu eliciente ipſum; at vt fatetur Vazquez, ex mente Philoſophi ſineſis, & prudentia, habitus diſtincti ſunt: ergo actus ſineſis, non eſt iudicium reflexum de iudicio prudentiæ, ſed directum de rebus agendis; & conſequenter ſtare nequit diſtinctio ſineſis à prudentia, niſi iſta præceptiua ſit imperio propriè dicto, ſineſis autem ſolum iudicatiua. 70 *Reijcitur 1.* *Secundo.*

Tertio reijcitur: non enim ponimus duplicem habitum electiuum, alterum ad rectam electionem, & alterum ad amorem reflexum rectæ electionis, ſed idem habitus v. c. miſericordiæ eſt ad vtrumque eliciendum ſufficiens: ergo pariter ad rectè iudicandum directè, & ad iudicandum reflexè de iudicio, duo habitus neceſſarij non ſunt. Nec quæ pro ſe adducit Vazquez alicuius ponderis ſunt. Falſum enim eſt præcipuam difficultatem in ſtudioſa electione conſiſtere: maxima enim omnium difficultatem in exequutione inuenitur: quo circa multi rectè eligentes, viſa difficultate in exequutione deficiunt. An autem imperium prudentię, electionem pręcedere debeat, ex poſtea dicendis conſtabit. 71 *Tertio.*

Sed opponit Vazquez: nam Ariſtoteles *loco allegato cap. 5.* ait, prudentię eſſe benè conſiliari: ergo etiam iudicium rectum eſt actus prudentię; & conſequenter non ſolum pręceptum, ſed etiam iudicium à prudentia eliciuntur, vel pręcepti nomine iudicium intelligitur. Reſpondeo ex D. Thomas 2. 2. *quæſt. 51. art. 2. ad 1.* ad prudentiam pertinere bene conſiliari, non *elicitiuè*, ſed *imperatiuè*; cum enim rectum conſilium ad pręceptum rectum ordinetur: fit, vt prudentia, cuius actus eſt pręceptum, imperare poſſit eubuliam, cuius actus eſt conſilium, & hoc etiam modo rectum iudicium pertinet ad prudentiam, *imperatiuè*, ſcilicet, non *elicitiuè*. 72 *Opponit Vazq.* *Reſp.*

Tertio principaliter ſuadetur concluſio: actus practicus intellectus electionem ſupponens obtinet rationem imperij: tum, quia id docet D. Thomas 1. 2. *quæſt. 17. art 1. ad finem corporis*, illis verbis: *Vnde relinquitur, quod imperare ſit actus rationis, præſuppoſito actu voluntatis, in cuius virtute ratio mouet per imperium ad exercitium actus.* Tum etiam: nam eo ipſo, quod talis actus efficacem electionem ſupponat, non vtcumque mouet, ſed efficaciter ex illius participatione, *virtute prioris actus remanente in poſteriori*, vt ibidem effirmat, quod, & nihil aliud exigitur ad rationem imperij; at in diuino intellectu datur actus practicus ſubſequens electionem: ergo datur imperium. Probo minorem: quia namque pręter intentionem finis datur in Dei voluntate electio mediorum, datur in diuino intellectu pręter iudicium regulans intentionem, iudicium intentione poſterius pręcedens electionem, & regulans illam; at pręter electiuum decretum pertinens ad ordinem intentionis, datur in voluntate Dei decretum exequutiuum, vt *præcedenti concluſione monſtrauimus*: ergo pręter iudicium regulans 73 *Tertio ſuadetur cōcluſio.*

Digitized by Google

regulans electionem, & illam præcedens, recognoſci debet in Deo alius actus intellectus ſupponens electionem, & regulans vſum, & exequutionem.

74 *Reſp.* Reſpondebis, intentionem, & electionem habere obiecta diuerſa, ac proinde non mirum, quod petant diuerſa iudicia; at vero electio, & vſus idem reſpiciunt obiectum: vnde eodem valent regulari iudicio, dato quod ſint actus diuerſi. *Sed contra 1.* Sed contra primo: nam eſto electio, & vſus habeant idem obiectum materiale, habent tamen diuerſa obiecta formaliter in ordine appetibili; at nulla eſt ratio aſſignabilis, cur ſimili differentia non gaudeant in ordine cognoſcibili: ergo petunt terminare diuerſos actus intellectus, non minus quam diſtinctos actus voluntatis.

75 *Contra 2.* Secundo: media in ordine ad finem intentum eſſe hic, & nunc eligenda, & eadem media vt iam electa hic, & nunc eſſe exequutioni mandanda, ſunt obiecta diuerſa; at primum obiectum terminat iudicium regulans electionem, ſecundum actum terminat iudicium regulans vſum, & exequutionem: ergo ſunt iudicia diuerſa.

Tertio. Tertio: iudicium regulans vſum, & exequutionem, intimat voluntati, & potentijs exequutiuis electionem efficacem mediorum cum præſcientia operis exequendi; at iudicium regulans electionem, illam vt iam factam non intimat, nec præſcientia eſt operis exequendi vt futuri, ſed preciſè vt poſſibilis; cum adhuc illo poſito, poſſit exequutio non ſubſequi: ergo ſunt iudicia diuerſa. Antecedens pro prima parte exinde probatur: nam operari ex intimatione electionis iam factæ, eſt operari cum perfectiſſima notitia, & perfecta ſubordinatione potentiæ exequentis voluntati, & rationi: ſicut ſubditos operari ex intimatione voluntatis ſuperioris ad perfectam ſubordinationem illorum reſpectu ſuperioris conducit: ergo vt vtraque iſta ratio ſaluetur, debet poni iudicium electionem ſubſequens, & illam vt iam habitam intimans.

76 *Antecedens pro ſecunda parte ſuadetur 1.* Pro ſecunda ſuadetur, tum primo: nam eo ipſo quod iudicium illud intimet electionem iam factam cum ex vi electionis diuinæ opus ſit infallibiliter exequendum, terminabitur in vi electionis habitæ ad opus vt exequutioni mandandum. *Secundo.* Secundo: quia vt oſtendi *Tractat. de ſcientia futurorum contingentium diſp. 40.* perfectior modus operandi eſt procedere ex ſcientia obiecti vt futuri, ſeu exiſtentis, quam præciſè vt poſſibilis, quo circa *ibi* cum communi Thomiſtarum oſtendi, ſcientiam viſionis Dei eſſe cauſam rerum, eo quod Deo, vtpotè perfectiſſimo agenti, debet concedi perfectiſſimus modus agendi: ergo iudicium exequutionem regulans debet eſſe præſcientia operis vt infallibiliter exequendi.

77 *Reſpõdet Vazq.* Reſpondebis ex doctrina Gabrielis Vazquez, potentias exequentes, vtpotè non intellectuales, eſſe incapaces intimationis electionis iam habitæ: nam intimatio ſolum ad intellectu præditum, & percipientem dirigi poteſt, & ideò repugnat modus iſte intimationis. *Sed contra 1.* Sed contra primo: nam intimatio iſta non eſt immediatè ad potentiam exequutiuam, ſed ad voluntatem ſit immediatè, vt illam applicet ad operis exequutionem, ad potentiam autem exequutiuam ſolum mediatè; at voluntas capax eſt huiuſmodi intimationis, eſto intellectiua non ſit: tum quia id docet D. Thomas 1. 2. *quæſt. 17. art. 5. in corp. & ſolut. ad 1.* Tum etiam: quia aliàs nec capax eſſet regulari per rationem, nec per iudicium rationis poſſet obiectiuè moueri; ſiquidem nec iudicium regulans percipere poteſt: ergo ſolutio tradita eſt nulla.

78 *Secundo.* Secundo: nam ex eo quod potentia exequens non poſſit imperium percipere, non rectè probatur non poſſe illi intimari electionem voluntatis: tum, quia voluntas non poteſt imperium intelligere, & tamen poteſt per imperium moueri, quorum vtrumque docet Diuus Thomas loco proximè allegato ad 2. vbi cum ſibi oppoſuiſſet. *Ei conuenit imperari cui conuenit imperium intelligere, ſed voluntatis non eſt imperium intelligere: ergo nec imperari.* Reſpondet D. Thomas: *Intellectum non ſolum ſibi, ſed etiam omnibus potentijs intelligere, & ideò, & ſi voluntas non intelligat, poteſt imperari.* Tum etiam: nam eſto non percipiant voluntatis motionem, poſſunt per illam moueri, & ad ſuas operationes applicari: ergo pariter, etſi non percipiant intimationem factam ab intellectu, poterunt mediante illa moueri, & applicari ad ſuas operationes.

§. VI.

Argumentis occurritur.

79 *Arg. 1.* Contra iſtam concluſionem obijciunt contrarij Auctores primo: nam vt docet D. Thomas 2. 2. quæſt. 83. art. 10. in corpore: *Oratio eſt actus rationis, per quam aliquis ſuperiorem deprecatur, ſicut imperium eſt actus rationis, quo inferior ad aliquid ordinatur*; at quia oratio eſt inferioris ad ſuperiorem, nemo poteſt ſe ipſum orare, fruſtra enim quis petit, quod in propria habet poteſtate, vt multoties docuit Auguſtinus: ergo cum imperium ſit ſuperioris ad inferiorem, nemo poterit ſibi imperare; & conſequenter non erit conſtituendum imperium in Deo reſpectu ſuarum actionum.

Reſpondeo, imperium politicum, quod habet vim præcepti obligantis in conſcientia cum vi coerciua, purificari in omnibus 80 *Reſp.*
cum oratione quo ad hoc, quod eſt non eſſe eiuſdem ad ſe ipſum, & quoad rationem ſuperioris, & inferioris, vtrumque enim petit diſtinctionem ſuppoſitorum cum ſuperioritate; imperium autem monaſticum ſolum petit ſuperioritatem in ratione intimantis, dirigentis, & mouentis; & quia in eodem homine vna potentia mouet aliam, vt patet in voluntate, imò & ſe ipſam mouet, quatenus de vno actu mouetur ad alium, vt ex intentione finis ad electionem mediorum, & vna potentia dirigit aliam: intellectus namque dirigit voluntatem: conſequens fit, quod tale imperium non exigat ſuperioritatem incompatibilem in eodem ſuppoſito; ratio autem cur oratio illam petat, eſt: quia orare, & petere eſt indigentis ope alterius, nemo autem indigere dicitur illo, quod habet in ſua poteſtate, ſiue per vnam, ſiue per aliam potentiam, & ideò eiuſdem ad ſe ipſum oratio non eſt.

Secundo: omnis actus intellectus, vel eſt ſimplex apprehenſio, vel compoſitio, vel iudicium, vel diſcurſus; at imperium in diuino intellectu eſſe non poteſt ſimplex apprehenſio; 81 *Arg. 2.*
cum in illo talis apprehenſio non ſit, nec diſcurſus, aut compoſitio ſimiliter, nec etiam iudicium: in iudicio namque eſt falſitas, aut veritas; in imperio autem, qualiter explicatur à noſtris Thomiſtis per verba imperatiui modi, *fac hoc*, nec falſitas, nec veritas eſt: ergo non datur tale imperium in Deo reſpectu ſuarum actionum.

Ad hoc argumentum, quod etiam contra imperium politicum obtinens vim legis procedit, reſpondet Diuus Thomas 2. 82 *Reſp ſolutione D.Thom*
2. *quæſt. 83. art. 1. ad 3.* his verbis: *Dicendum, quod illi tres actus pertinent ad rationem ſpeculatiuam, ſed vlterius ad rationem practicam pertinet cauſare aliquid per modum imperij, vel per modum petitionis, vt dictum eſt.* Quibus verbis non negat D. Thom. imperium in noſtro intellectu compoſitionem eſſe, & conſequenter in diuino intellectu iudicium abſque compoſitione, vt docti Thomiſtæ ſunt interpretari. Imò oppoſitum inſinuare videtur cum aſſerat: *Sed vlterius ad rationem practicam pertinet cauſare aliquid, &c.* Quorum Verborum legitima intelligentia eſt, quod imperium debeat ſub aliquo ex illis actibus comprehendi, non præciſè vt ſiſtunt intra limites ſpeculationis, ſed vltra hoc addenda rationem cauſalitatis per modum intimantis, & mouentis. Quam ſolutionem amplectuntur ex noſtris Thomiſtis Nazarius *ſupra quæſt. 19. art. 10. controuerſia vnica*, vbi imperium, iudicium appellat. Petrus Cornejo *circa iſtum art. diſp. vnica dub. 3. ad 1.* Albelda *in præſenti diſp. 69. ſect. 3. in ſolutione ad 3.* Magiſter Sancto Thoma 1. 2. *diſp. 17. art. 4.*

Nec contrarium docuit Diuus Thomas *lib. de interpretatione* 83
lect. 7. vbi ait, ab oratione enunciatiua ſignificari conceptum, *Contrarium doctrinæ traditæ nuſquam docuit.*
in quo eſt verum, vel falſum, ab ratione autem vocali imperatiua, ſeu deprecatiua verum vel falſum non ſignificari, ſed ordinem quendam rationis ad hoc conſequentem: nam cum in imperio, & reperiatur veritas, & inſuper ordo cauſalitatis in voluntatem, & potentias exequentes, poteſt propoſitio vocalis exprimere ordinem efficaciæ, & cauſalitatis, non exprimendo veritatem in imperio repertam. Quod autem à conceptu in quo imperium conſiſtit, non excludat Angelicus Doctor veritatem practicam, ex eiſdem verbis colligitur; cum aſſerat, propoſitionem vocalem imperatiui modi ſignificare ordinem rationis conſequentem ad veritatem; at talis ordo non ſequitur ad veritatem alterius conceptus purè ſpeculatiui: ergo ſequitur ad veritatem practicam reſidentem in conceptu intellectus, qui obtinet rationem imperij. Quod etiam ſatis indicat Angelicus Doctor 1. 2. *quæſt. 17. articul. 1. in corpore*, docens, rationem intimantem explicari poſſe dupliciter, & per verbum indicatiui modi, & per Verbum imperatiui, quod verum eſſe non poteſt, niſi in ratione intimante veritas ſit; cum Verbum indicatiui modi veritatem ſignificet.

Quod ſi petas, quam veritatem dicat imperium. Reſpondeo, quod ſicut iudicium practicum veritatem habet eo quod 84 *Explicatur veritas imperio ſignificata.*
media in ordine ad finem intentum, vt hic, & nunc eligenda proponit: ita imperij veritas conſiſtit in hoc, quod media vt iam electa proponit vt hic, & nunc exequenda. Nec video quid contra iſtam ſolutionem poſſit obſtare: imo eſſe amplectendam præ alia, quæ negat imperio rationem iudicij, ex eo mihi probatur: quia, vt docent contra Scotum communiter noſtri Thomiſtæ infra quæſt. 27. omnis actus intellectus debet eſſe cognitio, *Veritas imperij prob. 1.*
quo circa *ibi* cum communi ſententia docebimus dictionem; qua Verbum procedit, eſſe formaliter intellectionem: ergo cum imperium actus intellectus ſit, debet eſſe intellectio, & cognitio, eo autem ipſo quod cognitio ſit, vel nihil affirmat, & ſic erit ſimplex apprehenſio, vel affirmat aliquid, & ſic erit iudicium, vel cum diſcurſu ſi deducatur ex alijs, vel ſine diſcurſu ſi ex alijs non deducatur.

Præterea: nam actus intentionem ſupponens, & electionem regulans, ad rationem practicam pertinet; & tamen, 85 *Secundo.*

vel ſimplex apprehenſio eſt, vt aliqui volunt, vel vt melius alij, iudicium, & conſilium, quod ad diſcurſum practicum ſpectat, cum inquiſitio ſit: ergo pariter actus intellectus, electionem ſupponens, & regulans vſum, in quo imperium conſiſtere diximus, *Tertio,* iudicium erit. Ac tandem: nam media vt iam electa eſſe hic, & nunc exequenda, eſt obiectum iudicij; at hoc eſt ipſiſſimum obiectum imperij: ergo imperium, iudicium practicum eſt, quod ideò per verba imperatiui modi aptius quam per verba indicatiui explicatur, quia ſic illius efficacia melius percipitur.

86 *Tertio arg.* Tertio principaliter arguunt: actus iſte imperij ad nihil eſt neceſſarius: ergo non eſt in diuino intellectu conſtituendus. Antecedens probatur: non eſt neceſſarius vt moueat voluntatem quoad ſpecificationem; ad hoc enim ſufficit iudicium electionem præcedens: dictat namque de medijs non ſolum vt eligendis, ſed etiam vt exequendis; nec vt moueat illam quoad exercitium: *Prob. 1,* quod probatur primo: nam voluntas ratione ſui eſt primum mouens quoad exercitium: ergo non indiget ab intellectu quoad exercitium moueri. Secundo: vt voluntas ex intentione finis *Secundo.* tranſeat ad electionem mediorum, non indiget intellectu vt mouente quoad exercitium, ſed ſolum vt proponente, & mouente quoad ſpecificationem: ergo vt ex electione tranſeat ad vſum non indiget intellectu vt mouente quoad exercitium, ſed ſolum quoad ſpecificationem; & conſequenter dato quod inter electionem, & vſum mediet nouum iudicium, imperium tamen neceſſarium non erit, cum hac efficacia quoad exercitium debeat polere.

87 *Tertio,* Tertio: vt voluntas vtatur intellectu ad imperium non indiget actu intellectus diſtincto illam mouente quoad exercitium, & rationem imperij obtinente, aliàs vt arguebamus *ſupra* daretur proceſſus in infinitum: ergo vt voluntas vtatur exequutiuis potentijs non indigebit actu aliquo intellectus quoad exercitium illam mouente. Patet conſequentia: ſuppoſita namque efficaci electione eſt noua difficultas in imperando, quo circa multi bene eligunt, & non bene imperant: ergo ſi hæc noua difficultas in applicando intellectum vt imperet vincitur à voluntate abſque præuio iudicio impelente, ſolum cum iudicio regulante, & proponente, etiam noua difficultas, quæ in applicatione potentiæ exequentis elucet, vinci poterit à voluntate abſque præuio iudicio impelente, ſolum cum iudicio proponente.

§. VII.

Examinatur aliquorum ſolutio.

88 *Aliquorum ſolutio.* AD hoc argumentum docti Thomiſtæ reſpondent, imperium intellectus non ſolum neceſſarium eſſe ad actum voluntatis, qui dicitur vſus, ſed etiam ad electionem imo, & ad omnem actum liberum voluntatis, ſiue creatæ, ſiue increatæ, eo quod cum voluntas ex ſe indifferens ſit, indiget determinari ab alio eius indifferentiam tollente, quod aliud eſſe non poteſt niſi intellectus. Quibus fauere videtur Diuus Tho- *Fauere videtur D. Th.* mas 1. 2. *quæſtione 17. artic. 3. ad 3.* vbi docet: *Quod ſicut actus voluntatis vtentis ratione ad imperandum præcedit ipſum imperium, ita etiam poteſt dici, quod & iſtum vſum voluntatis præcedit aliquod imperium rationis, eo quod actus harum potentiarum ſupra ſe inuicem reflectuntur*. Ecce vbi Diuus Thomas ad actum, quo voluntas vtitur intellectu ad imperandum, aſſerit præcedere imperium.

89 *Aliud teſtimonium expenditur.* Et *in eadem quæſt, art. 5.* ex eo *in argum. ſed contra*, probat actus voluntatis imperari, quia omne, quod eſt in poteſtate noſtra ſubiacet imperio noſtro, quæ ratio de omni actu libero procedit; cum omnis actus liber noſtræ poteſtati ſubiaceat. Et ſolut. ad 3. quod ita procedebat: *Si aliquis actus voluntatis imperatur, pari ratione omnes imperabuntur; ſed ſi omnes imperantur, neceſſe eſt in infinitum procedere, quia actus voluntatis præcedit actum imperantis rationis, &c.* Reſpondet: *Dicendum, quod cum imperium ſit actus rationis, ille actus imperatur, qui rationi ſubditur, primus autem actus voluntatis ex rationis ordinatione non eſt, ſed ex inſtinctu naturæ, aut ſuperioris cauſæ, & ideò non oportet, quod in infinitum procedatur.* Quibus verbis manifeſtè D. Thom. videtur ſentire, omnem actum voluntatis, præter primum, qui liber non eſt, ex imperio rationis procedere.

90 *Tertio ex eodem D. Th. prob.* Et 2.2. *quæſt. 51. art. 2. ad 1.* illis verbis: *Dicendum, quod ad prudentiam pertinet benè conſiliari imperatiuè, ad Eubuliam autem elicitiuè;* cum autem conſilium electionem præcedat etiam electio ad prudentiam imperatiuè pertinebit, & conſequenter ſubiecta erit imperio prudentiæ. Et *art. 3. ad 3.* illis verbis: *Dicendum, quod contingit quandoque id, quod benè iudicatum eſt, differri, vel negligenter agi, aut inordinatè, & ideò poſt virtutem, quæ eſt benè iudicatiua, neceſſaria eſt finalis virtus principalis, quæ eſt benè præceptiua, ſcilicet prudentia.* Vbi D. Thomas ſentire videtur ad electionem præter iudicium imperium requiri.

91 *Ratio pro eadē ſententia.* Fauet etiam huic ſententiæ ratio ab inconuenienti deſumpta: ſi namque ad electionem imperium non riquiritur, ſequitur principalem actum prudentiæ, qui in imperio conſiſtit ad actum præcipuum virtutum electiuarum, qui electio eſt, neceſſarium non eſſe, ac proinde actus harum virtutum ſine prudentia fieri; hoc autem inconueniens videtur, aliàs præcipua virtus intellectiua regulans, ſolum ad actum minus principalem virtutum, ſcilicet vſum, neceſſaria foret: ergo dicendum videtur, imperium, nedum ad vſum, ſed etiam ad electionem, & ex conſequenti ad omnem actum liberum, ſeu deliberatum, eſſe neceſſarium. Sic ſentiunt ex noſtris Medina 1. 2. *q. 9. art. 1.* Aluarez *q. 17.* Martinez *art. 3. dub. 2.* Nazarius *in hac 1. p. q. 19. art. 10 controuerſ. vnica.* Et Sapientiſſimus noſter Herrera *in manuſcriptis ad iſtum art. dub. 2. ſol. ad 3.*

Quod ſi contra ſolutionem iſtam obijcias: primus actus liber voluntatis nequit imperium ſupponere: ergo non omnis actus liber ex imperio rationis procedit. Probatur antecedens: imperium anteuertens omnem actum liberum voluntatis, liberum eſſe non poteſt; cum non ſit actus alius voluntatis præcedens, à quo libertatem participet: ergo ex vi illius, actus liber voluntatis imperari non poteſt. Patet conſequentia: nam ſuppoſito imperio efficaci, actus voluntatis neceſſario ſequitur: ergo ſi imperium in poteſtate voluntatis non eſt, actus voluntatis ad illud ſequutus, non liber, ſed abſolutè neceſſarius erit. 92 *Si obijcias.*

Reſpondent, negando antecedens: nam licet non ſupponat actum liberum, ab actu regulato diſtinctum, ab illomet actu, quem imperat libertatem participat, interueniente inter vtrumque actum mutua cauſalitate. *Reſp.*

Contra iſtam ſolutionem multipliciter arguunt contrarij Auctores, quibus imperij neceſſitas diſplicet: primo, quia actus voluntatis neceſſario ſupponit obiectum applicatum per intellectum medio iudicio: ergo tale iudicium nequit præcedere; & conſequenter illi communicare libertatem nequibit. Secundo; nam licet inter duo mutua cauſalitas in diuerſo genere cauſæ interuenire poſſit, in eodem tamen genere, omnino repugnat; at ſi imperium à primo actu libero mediante illo elicito libertatem participaret, eſſet inter vtrumque actum mutua cauſalitas in eodem genere cauſæ; actus enim voluntatis ei libertatem communicaret in genere cauſæ mouentis, & efficientis, & imperium motiuè, & effectiuè ad eiuſdem actus exiſtentiam concurreret: ergo non ſtat primum actum imperij ab actu primo libero libertatem accipere. Tertio: nam ſequitur primum actum intellectus ſimpliciter, regulantem actum voluntatis primum ſimpliciter, non neceſſarium, ſed liberum eſſe; conſequens eſt falſum, & contra D. Thomam 1. 2. *quæſt. 9. art 4. & quæſt. 17. art. 5. ad 3.* ergo ſolutio tradita nequit ſuſtineri. Patet ſequela: nam poſſet inter illum, & actum voluntatis mutua interuenire cauſalitas: ergo poſſet ab actu voluntatis libertatem accipere. 93 *Contra iſtā ſolutionem inſurgūt aliqui 1. Secundo.* *Tertio.*

Ad primam ex his obiectionibus reſpondent Auctores huius ſolutionis, diſtinguendo in actu primo libero multiplicem virtualitatem, ſecundum quarum aliquas imperium præcedit, & ſecundum alias imperium ſubſequitur: dicunt enim quod cum ille actus ſupra ſe virtualiter reflectatur, & eſt conſenſus, quo voluntas conſentit ſe velle, & electio, qua ſe velle eligit, & eſt vſus ſui ad volendum, & eſt volitio obiecti directa: imperium ergo ſub ratione iudicij practici quoad ſpecificationem mouentis ſupponitur vt applicatio obiecti ad illum actum ſub virtualitate conſenſus, & electionis reflexæ ſui, & ad iſtas duas virtualitates ſubſequitur vt obtinet rationem imperij participando ab illis libertatem, & efficaciam, præcedit tamen ſub conceptu imperij eundem actum, quatenus eſt vſus voluntatis vt velit directè. Ex quibus ad primam obiectionem reſpondent, concesso antecedenti, diſtinguendo conſequens: nequit præcedere actum imperij vt regulantis virtualitatem conſenſus, & electionis reflexæ, concedunt conſequentiam: vt regulantis efficaciter virtualitatem vſus, & directæ volitionis obiecti, negant conſequentiam. 94 *Auctores ſolutionis reſp. ad 1. inſtantiam*

Ex quibus ad ſecundam obiectionem reſpondebunt, diſtinguendo maiorem: inter duo ſub eadem ratione formaliter, & virtualiter, concedent maiorem ſub diuerſis virtualitatibus, negabunt maiorem, & conceſſa minori negabunt conſequentiam. Vel ſecundo reſpondere poterunt, veram eſſe maiorem de eodem genere cauſæ infimo, ſecus de eodem genere cauſæ ſubalterno diuiſibili in diuerſos modos cauſandi: gratia namque ad diſpoſitiones ſupponitur, & in genere cauſæ efficientis, & in genere cauſæ materialis ſubiectiuæ, cum actus vitalis in principio *à quo*, ſui vt *quo* recipiatur, & tamen illam cauſant in genere cauſæ materialis diſpoſitiuæ, quia cauſare materialiter vt *quo* receptiuè, & materialiter diſpoſitiuè, ſunt diuerſi modi cauſandi materialiter, etſi conueniant in genere ſubalterno cauſæ materialis, & ſub eadem diſtinctione minoris, negabunt conſequentiam: quia licet imperium motiuè ad actum voluntatis concurrat, & motiuè ab illo cauſetur, eſt tamen diuerſus modus cauſandi motiuè: imperium namque mouet dirigendo, actus autem voluntatis præcisè inclinando. 95 *Et ex his ad 2.*

Ad tertiam reſpondent, negando ſequelam: licet namque ex 96 *Ad 3.*

Digitized by Google

que ex iſto capite mutuæ cauſalitatis non repugnet primo actui intellectus libertas, repugnat tamen ex alio, videlicet, quia cum naturale prius ſit libero, prius debet tam intellectus, quam voluntas ſe explicare vt natura, quam ſub libertatis conceptu, & idcirco primus actus intellectus neceſſarius eſſe debet, & primus actus voluntatis debet eſſe naturalis.

97 *Diſplicet hæc doctrina, & ſolutio. Ad 1 obiectionẽ reijcitur 1.* Cæterum licet hæc ſubtiliter ſatis dicantur, & aliquando. Mihi placuerint, diſplicet modò, primo: quia prima obiectio non infringitur tradita ſolutione: tum, quia ſi in primo actu libero inueniuntur illæ virtualitates, prima illarum debet eſſe virtualitas vſus: ergo ſi hæc ad actum intellectus ſub ratione imperij ſequitur, non poterunt virtualitates conſenſus, & electionis in prædicto actu repertæ talem actum ſub ratione imperij præcedere. Probo antecedens: eatenus namque actus ille obtinet virtualitatem vſus, quatenus medio illo voluntas ſe ad volendum applicat; at non ſolum ſe applicat ad vtendum, ſed etiam ad conſentiendum, & eligendum ſe velle; cum talis actus ſub his etiam conceptibus deliberatus ſit, & conſequenter à voluntate vt ſe applicante debeat procedere: ergo virtualitas vſus debet omnes alias præcedere.

98 *Secundo.* Tum etiam: quia ſi non obſtante indifferentia voluntati, ad illum actum prout eſt conſenſus, & electio reflexa, poteſt voluntas illum elicere, quin præcedat actus intellectus vt mouens, ſed ſolum vt dirigens: ergo etiam non obſtante indifferentia eiuſdem voluntatis ad talem actum, vt vſus eſt, & volitio directa obiecti, poterit voluntas illum elicere abſque præuio actu intellectus imperante, ducta ab illo præciſè vt dirigente, & proponente. Tum denique; nam quia voluntas ad omnem ſuum actum indiget intellectu vt ducente ratione cæcitatis, ad omnem virtualitatem cuiuslibet actus indiget tali ducatu: ergo ſi titulo indifferentiæ indiget intellectu vt mouente, & impellente, ad omnem ſuorum actuum virtualitatem impulſione intellectus debet indigere, vel ſi ad aliquam non indiget intellectu vt impelente, ad nullam indiget intellectus impulſu. *Denique.*

99 *Deinde ſolutio 2 obiect. excluditur.* Secundo: quia ſecunda obiectio non ſatis diluitur: quia D. Thomas 1. 2. *q.* 17. *art.* 5. *ſolut. ad* 3. vt vitaret proceſſum in infinitum inter actum intellectus imperantem, & actum liberum voluntatis, recurrit ad hoc, quod primus actus voluntatis cadit ſub imperio rationis; atſi imperium poſſet venari libertatem ab actu imperato, vel ob diuerſas virtualitates, vel quia eſſet cauſalitas mutua in diuerſo genere infimo cauſandi motiuè, fruſtra Diuo Thoma ad illam ſolutionem recurreret, vt per ſe eſt manifeſtum: ergo ſic recurrens, ſentit manifeſtè libertatem non poſſe communicari imperio ab actu, quem imperat, ſed neceſſario debere ab alio actu diſtincto ab imperato libertatem recipere.

100 *Poſſet aliter diſolui principalis obiectio.* Quia tamen poſſet aliter ad obiectionem principalem contra hanc doctrinam factam occurri, diſtinguendo inter actum liberum, & actum deliberatum, vt diſtinguunt noſtri Thomiſtę *infra q.* 63. *&* 1. 2. *q* 113. *art.* 1. vbi docent, actum primum voluntatis liberum eſſe, non tamen deliberatum: quo circa Angelus, etſi in primo inſtanti meruerit ratione libertatis, peccare tamen non potuit, quia ille actus, etſi liber ſit, eſt à Deo vt ſpecialiter applicante, & hac diſtinctione ſuppoſita, aſſerere ad omnem actum deliberatum, imperium requiri, ſecus verò ad illum, qui non deliberatus ſed tantum liber eſt, qualiter in primo actu libero voluntatis contingit, & iſtum actum ad primum imperium ſupponi, & ab illo libertatem recipere, ideò obiectiones illas inefficaces reputans pro impugnanda neceſſitate imperij ad electionem, & alios actus deliberatos.

101 *Et ideò aliter impugnãda eſt. Recẽtiorũ doctrina primo.* Aliter eſt impugnanda prædicta doctrina primo ex Diuo Thoma 1. 2. *q.* 17. *art.* 3. *ad* 1 illis verbis: *Dicendum, quod non omnis actus voluntatis præcedit hunc actum rationis, qui dicitur imperium, ſed aliquis præcedit, ſcilicet electio, & aliquis ſequitur, ſcilicet vſus: quia poſt determinationem conſilij, quæ eſt iudicium rationis, voluntas eligit, & poſt electionem ratio imperat ei, per quod agendum eſt, quod eligitur, & tunc demum voluntas alicuius incipit uti exequendo imperium rationis, &c* vbi duo docent D. Th. opugnantia prædictam doctrinam: primam eſt, imperium ſubſequi ad electionem, & præcedere vſum: ſecundum, poſt iudicium, quod eſt determinatio conſilij, voluntatem eligere, ſi autem præter iudicium, imperium etiam ad electionem neceſſarium eſſet, non aſſereret Angelicus Doctor poſt iudicium ſubſequi electionem, ſed poſt imperium: ergo manifeſtè ſentit ſolum ad vſum applicantem potentias exequentes ad opus, imperium neceſſarium eſſe.

102 *Secundo.* Secundo: nam imperij neceſſitas ad omnem actum deliberatum voluntatis non poteſt aliqua ratione ſuaderi; cum enim voluntas ſit ratione ſui primum mouens quoad exercitium, nulla eſt aſſignabilis ratio cur in omni actu efficaciam motiuam debeat actui intellectus præſtare, vt poſtea in ſuos actus efficaciter influat; nec ea conceptu indifferentiæ ſufficienter probatur: nam hæc ſolum probat debere à Deo prima cauſa moueri, & applicari, non autem, quod ab intellectu determinari debeat.

103 *Tandem.* Tandem: nam etſi intentio, v. c. libera poſſit imperio de electione facienda libertatem communicare, non tamen poterit

communicare efficaciam; at hoc ſecundum eſt de ratione imperij: ergo ad electionem non debet præcedere. Probo minorem: efficacia imperij eſt circa hæc determinata media; at intentio, etſi efficax ſit ad eligendum abſolutè quando efficax eſt, non tamen eſt efficax ad hæc determinata media eligenda præ alijs; ſed hoc arbitrio voluntatis eligentis relinquitur: ergo ab intentione, efficacia determinata non poteſt communicari imperio. Explicatur hoc amplius: non ſolum efficacia, ſed etiam determinatio efficaciæ debet à voluntate originari, & incipere; at ſi imperium electionem præcedat, determinatio efficaciæ non à voluntate, ſed ab imperio incipiet; cum actus voluntatis, qui præcedit imperium, ſcilicet intentio, etſi efficax ſit, determinata tamen efficacia non gaudeat, ſed indifferenti ad hæc, vel illa media: ergo imperium non præcedit electionem, nec ad illam eſt neceſſarium.

Nec D. Thomas locis in contrarium adductis fauet prędictis Magiſtris. Non in primo: nam *ibi* loquitur de imperio largè, quod denotat aſſerens aliquod imperium rationis: illa namque particula *aliquod* diminutiua eſt ab imperij rigore: intelligit ergo nomine imperij iudicium regulans electionem, quod cum practicum ſit, & vtiliora media eligenda proponat, aliqualiter poteſt imperium appellari. Nec in ſecundo: nam *ibi* non docet omnem actum, qui eſt in poteſtate noſtra, neceſſario imperium ſupponere, ſed quod poſſit imperio ſubeſſe, quod veriſſimum eſt: nam licet electio in ordine directo non ſupponat imperium, poteſt tamen voluntas prius quam eligat reflexe velle ſe eligere, & tunc iſtum actum reflexum ſubſequitur imperium, quod electionem regulet, & moueat ad illam, participando efficaciam à volitione reflexa de electione facienda. 104 *Duo prima teſtimonia explicantur.*

Et ex his tertium teſtimonium ex 2. 2 accipit interpretationem, conſilium videlicet, quod elicitur à virtute Eubuliæ, imperatiuè eſſe à prudentia poſſibiliter, non neceſſario. Et eodem modo ad vltimum teſtimonium occurritur, quod ſcilicet quandoque præter iudicium ad eliciendam electionem accedat imperium, vt aliqua difficultas à iudicatis eligendis retardans vincatur, quod fiet præcedente in voluntate volitione reflexa de electione facienda, & ſubſequuto imperio ad illam volitionem, quod efficaciter applicet voluntatem vt eligat, non tamen docet D. Thomas *ibi* præcedentiam imperij ſemper neceſſariam eſſe. 105 *Explicãtur alia teſtimonia.*

Ad rationem etiam oppoſitæ ſententiæ fauentem, reſpondeo, concedendo ſequelam quoad neceſſitatem, negando autem quoad poſſibilitatem, ideſt, quod ad electionem non eſt neceſſarium imperium, quod eſt præcipuus actus prudentiæ, ſed ſufficit iudicium ſineſis, quæ eſt virtus adiuncta prudentiæ, & prudentia etiam appellatur, poteſt tamen regulari ab imperio, modo iam explicato. Nec ſequitur electionem fieri ſine prudentia priuatiuè, aut contrariè, ſed ſolum negatiuè, ideſt ſine regulatione prudentiæ ſpecialiter dictæ, quod nullum inconueniens eſt: nam cum electio licet ſi præcipuus actus virtutum electiuarum quoad rationem voluntarij, & liberi, finaliter tamen ad exequutionem ordinetur: fit conſequens, ſufficere quod pro exequutione requiratur regulatio prudentiæ ſpecialiter dictæ, & ad exequutionem regulatio per virtutes integrantes prudentiam, ſcilicet Eubulia, & ſineſis. Quam ſententiam tenet ex Thomiſtis Monteſinos 1. 2. *diſp.* 21. *quæſt.* 2. *num* 41. Cornejo *in præſenti diſp. unica dub* 4. *num* 15. Noſter S. Tho. 1. 2. *diſp.* 7. *art.* 2. *corol* 2. *&* Albelda *in præſenti diſp.* 69. *ſect.* 3. *concluſ.* 3. *& ſolut. ad* 3. 106 *Rationi occurritur.*

§. VLTIMVS.

Traditur vera ſolutio, & cæteris argumenti occurritur.

VNde omiſſa hac ſolutione ad principale argumentum reſpondeo, negando antecedens, voluntas namque indiget imperio per ſe primo vt moueat illam quoad ſpecificationem ad vſum actiuum, & ex conſequenti vt moueat quoad exercitium; quia cum iudicium illud regulans vſum, electionem ſequatur, & media vt efficaciter electa proponat: conſequens fit, quod ab electione ſuppoſita efficaciam impulſiuam participet virtute primi actus, ſcilicet electionis, in iudicio ſubſecuto relicta. Ad primam probationem, pro prima parte conſtat ex dictis: nam iudicium electionem regulans proponit media vt exequibilia, & hic, & nunc eligenda, non autem proponit illa vt iam electa, & hic, & nunc exequenda, & ad hoc ſecundum, iudicium diſtinctum requiritur. Ad eandem antecedentis probationem, pro ſecunda parte, conceſſo antecedenti, diſtinguo conſequens: primario, concedo conſequentiam: ex conſequenti, nego conſequentiam. 107 *Reſpond. principali argum. negando antecedens.* *Ad 1. probationẽ.*

Ad ſecundam, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam: ratio autem diſcriminis conſtat ex dictis: nam iudicium regulans electionem proponit media in ordine ad finem efficaciter intentum, cum autem ex vi intentionis non poſſit participare efficaciam motiuam quoad exercitium, 108 *Ad 2.*

Digitized by Google

circa hæc determinata media, ideò rationem imperij efficaciter mouentis non obtinet; iudicium autem regulans vſum, & exequutionem, cum media vt efficaciter electa hic, & nunc exequenda proponat, ab electione efficaciam motiuam participat, & ideò obtinet rationem imperij.

109 *Ad 3.* Ad tertiam antecedentis probationem, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam: & ratio diſcriminis eſt: quia, vt dicebamus *ſupra in prima concluſione*, vt voluntas vtatur intellectu ad imperium, non indiget vſu actiuo diſtincto ab electione, bene tamen vt vtatur potentijs exequutiuis ob rationem *ibi* aſſignatam; & quia imperij neceſſitas oritur ex indigentia vſus actiui: conſequens fit, quod ad ſecundum requiratur imperium, ſecus verò ad primum.

110 *Inſtabis 1.* Sed aduerſus dicta objiciet quis primo: etſi intentio non determinet hæc media præ alijs, poteſt voluntas electioni hanc efficaciam communicare: cum enim omnis efficacia electionis ab intentione debeat participari, etiam efficacia comparatiua huius medij præ alio, debet ab illa prouenire: ergo etiam iudicio intellectus regulanti electionem poterit ab intentione communicari efficacia. *Secundo,* Secundo: nam ad minus ſequitur, quod quando ad finem efficaciter intentum non eſt niſi vnum medium, tunc iudicium electionem regulans obtineat rationem imperij. Patet ſequela: nam tunc ſupponit intentionem efficaciter determinantem ad medium vnicum: ergo deriuabitur ad iudicium efficacia motiua.

111 *Tertio,* Tertio: nam ſequitur ex hac ſolutione, actum prudentiæ ſpecialiter dictæ quatenus à conſilio, & iudicio diſtinctum, non eſſe per ſe primo neceſſarium ad vſum, & exequutionem; conſequens falſum videtur: ergo tradita ſolutio ſuſtineri non poteſt. Patet ſequela: actus prudentiæ differt à conſilio, & iudicio, per efficaciam motiuam quoad exercitium, at iuxta hanc ſolutionem non exigitur per ſe primo vt moueat efficaciter quoad exercitium: ergo non requiritur per ſe primo quatenus ab alijs diſtinguitur ad vſum, & exequutionem.

112 *Reſp. ad 1. inſtantiam.* Ad primam obiectionem reſpondeo, diſtinguendo antecedens: eſt ab intentione vt determinante voluntatem ad hoc medium præ alio, nego antecedens: vt determinata à voluntate concedo antecedens, & nego conſequentiam: quia ſi intellectui talem efficaciam deberet communicare, deberet præſtare illam non vt determinata ab intellectu, ſed potius vt determinans illum. Ad ſecundam, tranſeat conſequens, loquendo de imperio largè pro actu intellectus gaudente efficacia motiua, cæterum quod in tali caſo rationem imperij hoc modo ſortiatur per accidens eſt, vel quia non niſi vnum medium eſt poſſibile aptum ad finem, vel quia etſi alia poſſibilia eſſent, intellectus de illis non cogitauit.

113 *Ad 3.* Ad tertiam obiectionem, nego ſequelam: ad cuius probationem, nego maiorem: diſtinctiuum namque primum imperij à iudicio non ſumitur ex efficacia motionis quoad exercitium, ſed ex obiectis: iudicium namque media in ordine ad finem intentum vt eligenda voluntati proponit, imperium autem media vt iam electa hic, & nunc exequenda.

114 *Denique arg.* Denique principaliter arguitur contra hanc concluſionem: ſi namque imperium eſſet neceſſarium ad vſum, ſequeretur vſum actiuum non eſſe actum liberum, ſed omnino naturalem; conſequens eſt falſum: ergo, & antecedens. Patet ſequela: neceſſitas antecedens libertatem tollit ab actu, & illum neceſſarium conſtituit; at ſi imperium ſit neceſſarium ad vſum, inducet in illum neceſſitatem antecedentem: ergo ſi imperium neceſſarium eſſet ad vſum, vſus actiuus non actus liber, ſed omnino naturalis eſſet. Probatur minor: neceſſitas ſe tenens ex parte actus primi, eſt neceſſitas antecedens: quo circa, viſio beatifica neceſſitat in patria ad amorem beatificum, qui ex parte actus primi ſe tenet, & neceſſitatem inducit; at imperium ſe tenet ex parte actus primi regulantis vſum, & ex illo neceſſario ſequitur vſus: ergo inferet vſum neceſſario neceſſitate antecedenti; & conſequenter tollet libertatem ab illo.

115 *Reſp.* Ad hoc argumentum reſpondeo, negando ſequelam: ad eius probationem nego minorem: ad illius probationem diſtinguo maiorem: ſi proueniat ab aliquo conſequuto ad noſtram libertatem, & in illa conſtituto, nego maiorem: ſi ad libertatem noſtram non conſequatur, nec in illa ſit conſtitutum, concedo maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam: nam licet poſito imperio, neceſſario conſequatur vſus, & imperium ſe teneat ex parte actus primi per modum regulantis, quia ad electionem liberam ſequitur, & in noſtra poteſtate conſtitutum eſt, cum actus liber ſit: conſequens fit: quod non inducat neceſſitatem antecedentem, libertatem deſtruentem, ſed neceſſitatem conſequentiæ, & infallibilitatis, quę cum libertate compatitur.

116 *Dices.* Dices: quia viſio beatifica ſe tenet ex parte actus primi per modum regulantis, & aliàs infert neceſſario amorem beatificum, eſto quis illam liberè poſtulauerit, amor regulatus eſt in ſe neceſſarius, & naturalis, quamuis in cauſa antecedenti ſit liber nempè in poſtulatione: ergo ſi imperium ſe tenet ex parte actus primi, & infert neceſſario vſum, etiam ſi ad liberam electionem ſequatur, actus vtendi non erit in ſe formaliter liber, ſed ſolum libertate in cauſa gaudebit, ſcilicet in libera electione.

Reſpondeo, diſtinguendo cauſalem pro ſecunda parte: quia 117 *Reſp.*
infert neceſſario amorem ab intrinſeco ex meritis obiecti propoſiti, quod eſt ſummum bonum clarè propoſitum, concedo antecedens: neceſſitate ſecundum quid, & ex ſuppoſitione, nego antecedens, & conſequentiam. Itaque, cum voluntas circa ſummum bonum clarè propoſitum comparetur per modum naturę, quando actus aliquis ſummum bonum clarè viſum proponit, voluntas per modum naturę operatur, & poſtulatio antecedens ſolum hoc præſtat, quod quis liberè poſtulauerit ſe neceſſitari ad amorem, & illum elicere per modum naturę: quando autem obiectum non ex proprijs meritis, ſed ex ſuppoſitione aliqua accidentali, voluntatem neceſſitat, ſi talis ſuppoſitio libertatem conſequatur, & in illa ſit conſtituta, ſolum inducitur neceſſitas conſequens, non antecedens; & conſequenter cum illa, libertas actualis compatitur; quia ergo media electa non habent ex ſe neceſſitate voluntatem, ſed ſolum ex ſuppoſitione electionis efficacis, cuius elicientia, & perſeuerantia, noſtrę ſubiacet libertati: conſequens fit, quod imperium media vt electa proponens, etſi neceſſario inferat vſum neceſſitate conſequentię, & conſequenti non tamen infert illum neceſſitate antecedenti, & per modum naturę.

Ex dictis in diſcurſu diſputationis colligitur primum actum in 118 *Corollarium ex dictis.*
negotio prędeſtinationis eſſe intellectus, quo Deus gloriam vt poſſibilem, & homines, vel Angelos vt beatificabiles voluntati proponit, ad quem fuit ſequutus actus electionis hominum, ſeu Angelorum ad gloriam: deinde ad iſtum finem diuinus intellectus plura media propoſuit, ex quibus voluntas hęc, aut illa, efficaciter elegit: ad iſtum actum fuit ſequutum imperium, quo media vt iam electam ordinauit efficaciter, & ſic ordinata voluntati diuinę vt exequenda propoſuit: poſt quem actum ſequutum fuit in voluntate Dei decretum exequutiuum de medijs in tempore exequutioni mandandis: ac tandem in tempore fuit ſequuta exequutio. Et hęc de iſta Diſputatione applicanda litterę Magiſtri *in 1. diſt. 1 §. 2.* ad illa verba: *Vti vero id quod in vſum venerit referre ad obtinendum illud.* Et *diſt. 40 §. vltimo*, ad illa verba: *Cumque prædeſtinatio ſit gratiæ præparatio, &c.*

DISPVTATIO LX.

In quo ex prædictis actibus prædeſtinationis eſſentia conſiſtat?

§. I.

Relatis ſententijs, ſtatuitur prima concluſio.

Examinatis *in præcedenti diſputatione* actibus ad negotium prædeſtinationis exactis intellectus, & voluntatis, *Caietani iudicium.*
reſtat inueſtigare, in quo ex illis eſſentia prædeſtinationis conſiſtat, quod litigium pluribus, inter quos eſt Caietanus, viſum eſt fere de nomine: cum enim iam conſtat electionem voluntatis, & imperium, iudiciumque intellectus ad prædeſtinationem requiri, in hoc, vel illo actu prædeſtinationem quoad ſuam eſſentiam ponere pendet ex nominis ſignificatione; ſi enim ſignificat, inquit Caietanus, ordinem vt electum in actu voluntatis, qui vocatur electio conſtituenda erit, ſi ordinem vt ſcitum in actu intellectus, ſi ordinem vt ſcitum, & approbatum in vtriuſque potentiæ actu prædeſtinationis eſſentia collocanda erit.

Prima ſententia docet, in actu voluntatis prædeſtinationis
eſſentiam in recto conſiſtere, connotando ordinem ad in- 2 *Prima ſententia.*
tellectum ordinantem, & conferentem media, tum inter ſe, *Bonau.*
tum in ordine ad finem. Ita Bonauentura *in 1. diſt. 40. art. 1. quæſt. 2.* Scotus *quæſtione prima in principio*, Gregorius *quæſtione prima articulo primo*, & alij, quos refert, & ſequitur Vazquez *diſp. 87. capitulo 3.* In illamque vt probabiliorem inclinat Suarez *lib. 1. de eſſentia prædeſtinationis capitulo 17.* docens, ponendam eſſe in tota præparatione gratiæ, & gloriæ, quæ intelligitur in Deo, ab electione prædeſtinatorum ad gloriam vſque ad omnem voluntatem mediorum, & vltimi effectus vt exequutione mandandi. *Scotus. Greger. Vazq. Suarez.*

Secunda in actibus vtriuſque potentiæ prædeſtinationem 3 *Secunda Alenſis.*
quoad eſſentiam ex æquo conſtituit. Pro hac ſententia referuntur Alenſis 1. *p. q.* 62. Marſilius *in 1. q. 41. art. 4.* & Petrus de Tarantaſia *diſtinct. 40. quæſt. 2.* In quam nouiſſimè vt probabiliorem inclinat Herice *diſp. 22. capitulo 6. in fine*. Pro illa referens Molinam *ſupra quæſt. 22. articulo 1. diſputat. 1.* & circa *iſtum articulo diſputat. 2.* & Becanum *capitul. 14. quæſt. 2.* *Marſil. Tarant. Herice. Molin. Becan.*

Tertia, & vera ſententia in actu intellectus adæquatè prę- 4
deſtina-

Digitized by Google

Tertia. Capreol. Ferrara. Caietan. Bannez. Zumel. Aluarez. Cornejo. Nazar. Albelda. Acunna. PP. Sal. S.Thom. Belarm. Granad. Faſolis. Mont.

deſtinationis eſſentiam conſiſtere affirmat Hanc tenent Capreolus *in 1. diſtinct.* 40. *quæſt.* 1. *articul.* 2. Ferrara 3. *Contra Gentes capitul.* 65. Caietanus, Bannez, & Zumel, *in præſenti*. Aluarez *lib.* 5. *de auxilijs diſputat.* 35. Cornejo *diſputat. vnica per quatuor dubia*. Nazarius *controuerſia* 1. Albeida *diſputat.* 69. *ſect.* 3. Acunna *diſputat.* 46 *ſect.* 2. *&* 3. PP. Salmanticenſes *in hoc articul. diſputat.* 2. *dub.* 1 *&* 2. Magiſter S. Thoma *diſput* 7. *art.* 2. *&* 3. Tenent etiam ex PP. Societatis Belarminus *lib.* 2. *de gratia, & libero arbitrio capitulo* 9. Granadus *Tractat.* 5. *diſp.* 2 *&* 3. Faſolis *in præſenti articulo dubitatione* 1. & Ruiz de Montoya *diſput.* 1 *ſect.* 6.

Licet autem hi Auctores conueniant in eo quod non in actu voluntatis, ſed in actu intellectus prædeſtinationis eſſentia conſiſtat, diſſident tamen in aſſignando actum intellectus, in quo ſit conſtituenda. Acunna ait, conſiſtere in iudicio diuini intellectus præcedente electionem ad gloriam. Faſolis, in iudicio practico de medijs ſupponente electionem ad gloriam, & præſuppoſito ad electionem mediorum gratiæ. Cæteri autem in

5 *Variè dicitur.* imperio intellectus ſupponente electionem ad gloriam, & gratiam, & præſuppoſito ad decretum exequutiuum, ſeu exequutionem prædeſtinationis eſſentiam docent conſiſtere. Pro cuius explicatione ſit.

6 *Prima cōcluſio. Pluribus teſtimonijs D. Th. illuſtratur.* Prima concluſio: *Prædeſtinatio non conſiſtit eſſentialiter in actu voluntatis, ſed in actu intellectus, connotato, & præſuppoſito actu voluntatis*. Hæc concluſio quoad vtramque partem eſt D. Thomæ expreſſa pluribus in locis *quæſt.* 5. *de veritate art.* 1. *ad finem corporis* vbi de diuina prouidentia ſic habet: *Et ideò prouidentia includit ſcientiam, & voluntatem, ſed tamen eſſentialiter in cognitione manet, non quidem ſpeculatiua, ſed practica*. Idem docet *ſolutione ad quartum* ex argumentis ſecundo loco factis. Et *quæſtione ſexta articulo primo in corpore* de prædeſtinatione loquens, ſic ait: *Vnde ſicut de prouidentia dictum eſt, quod conſiſtit in actu rationis, ſicut & prudentia, cuius eſt pars, eo quod ſolius rationis eſt dirigere, vel ordinari; ita etiam prædeſtinatio in actu rationis conſiſtit dirigentis, vel ordinantis in finem, ſed ad directionem in finem præexigitur voluntas finis, &c.* Id ipſum repetit *ſolut. ad* 1. 2 4. 5. *&* 8. *argumentum, & ſupra quæſt.* 22. prouidentiam diuinam in actu intellectus, actu voluntatis ſuppoſito, conſiſtere docet. Ita expreſsè *articulo primo in corpore, & ad tertium*, his verbis: *Dicendum, quod prouidentia eſt in intellectu, ſed præſupponit voluntatem finis*.

7 Et in hac *quæſtione articulo primo in corpore*, prædeſtinationem in actu intellectus conſiſtere docet, his verbis: *Vnde ratio prædictæ tranſmiſſionis creaturæ rationalis in finem vitæ æternæ prædeſtinatio nominatur*. Et *articulo ſecundo ad tertium*, ibi: *Dicendum, quod duplex eſt præparatio, quædam patientis vt patiatur, & eſt in præparato, quædam alia eſt agentis vt agat, & hæc eſt in agente, & talis præparatio eſt prædeſtinatio prout aliquod agens per intellectum dicitur ſe præparare ad agendum in quantum præconcipit rationem operis fiendi, &c.* Id ipſum docet *articulo quarto in corpore, & in primo ad Annibaldum diſtinct.* 39. *quæſtione ſecunda articulo* 1. *in corpore*, de prouidentia diuina ſic habet: *Sic ergo prouidentia ad cognitionem quidem eſſentialiter pertinet, ſed voluntatem finis quaſi principium præſupponit*. Id ipſum repetit *ſolutione ad primum, & tertium*. Vnde de mente D. Thomæ in hac parte dubitare non licet.

8 *Quod ſupponat actum voluntatis, prob.* Et quidem, quod prædeſtinatio actum voluntatis vt ſuppoſitum ſaltim eſſentialiter connotet, argumenta contrariorum manifeſtè ſuadent, & inſuper conſtat, tum primo; quia ratio præceptiua de agendis in finem neceſſario præſupponit vt principium voluntatem finis, prædeſtinationem autem in ratione præceptiua conſiſtere, *inferius* conſtabit. Tum etiam: nam de ratione prędeſtinationis eſt efficacia; omnis autem efficacia intellectus ex voluntatis actu deriuari debet; cum ſit primum mouens quoad exercitium, & conſequenter prima efficacia radix: vnde ſicut omnis actus liber intellectus neceſſario ſupponit actum voluntatis, quæ eſt prima libertatis radix per modum mouentis, ita prædeſtinatio actum voluntati vt ſuppoſitum, & antecedentem connotare debet; ab actum enim non antecedenti, ſed conſequenti, ſicut nec libertatem, ita nec efficaciam poteſt participare.

9 *Quod ſupponat electionē. prob.* 1. Ex quo licet obiter colligo, non ſolum ſupponere voluntatem finis, ſed etiam electionem mediorum. Quod clarè colligi videtur ex Diuo Thoma *quæſt.* 6. *de veritate artic.* 1. *prope finem corporis*, illis verbis: *Vnde ſicut prudens non ordinat in finem, niſi in quantum eſt temperatus, vel iuſtus, ita Deus non prædeſtinat niſi in quantum eſt diligens*: ergo ſicut prudentia ſupponit non ſolum virtutem rectificantem erga finem, ſed etiam electiuas virtutes, quibus homo ſe habet in ordine ad finem, ita prædeſtinatio non ſolum ſupponit electionem ad gloriam, quæ obtinet intentionis rationem, ſed etiam electionem ad gratiam, & merita, quæ ſunt media in ordine prædeſtinationis.

10 *Secundò.* Deinde ſuadetur: nam prædeſtinatio, vt conſtabit *concluſione ſequenti*; in imperio conſiſtit; at imperium non ſolum intentionem, ſed etiam electionem ſupponit, vt vidimus in *præcedenti diſputatione*: ergo prędeſtinatio actum voluntatis, vt ſuppoſitum

Tertiò. ſaltim, eſſentialiter connotat. Denique: nam prędeſtinatio eſt ordinatio efficax per determinata media ad glorię conſequutionem; at actus voluntatis diuinę erga finem non poteſt ei efficaciam iſtam communicare, cum finis indifferenter poſſit per hęc, aut illa media obtineri, de quo *diſputatione præcedenti* inter impugnandam primam ſolutionem tertij argumenti contra ſecundam concluſionem: ergo neceſſario ſupponit actum voluntatis diuinę erga media.

11 *Prima pars concluſionis prob.* 1. *ex Aug.* Primam autem concluſionis partem probant noſtri Thomiſtæ ex Auguſtino *lib. de dono perſeuerantiæ capitul* 14. *parum à principio*, illis verbis: *Hæc prædeſtinatio Sanctorum nihil aliud eſt quam præſcientia, & præparatio beneficiorum Dei, quibus certiſſimè liberantur, quicumque liberantur*: at præſcientiam ad intellectum ſpectare nullus dubitat, præparatio etiam non paſſi vt patiatur, ſed agentis vt agat, ad intellectum ſpectat, vt expreſsè docet D. Thomas *quæſt.* 6. *de veritate art.* 1 *ad* 8. *&* 12. vbi ait, hanc præparationem in ordinatione, quæ propria eſt intellectus, conſiſtere. Et in ſequenti *art. ſolut. ad* 3. his verbis: *Et talis præparatio prædeſtinatio eſt prout agens per intellectum dicitur ſe præparare ad agendum in quantum præconcipit rationem operis fiendi, &c.* ergo prædeſtinatio non in actu voluntatis, ſed in actu intellectus conſiſtit.

12 *Euaſio cōtrariorū excluditur.* Si fortè dicatur, præparationis nomine, propoſitum voluntatis intelligi, quidquid in contrarium affirmet Diuo Thomas. In contrarium obſtat idem Auguſtinus de dono perſeuerantiæ *capitul.* 17. *parum à principio*, illis verbis: *Nam in ſua, quę falli, mutarique non poteſt præſcientia opera ſua futura diſponere, id omnino nec aliud quidquam eſt prædeſtinare*; at ſi præparationis nomine actum voluntatis intelligeret Auguſtinus, falſo aſſereret nihil aliud eſſe prædeſtinationem, quam ſcientiæ diſpoſitio; cum etiam voluntatis propoſitum eſſet: ergo iuxta Auguſtinum prçparatio, in qua prędeſtinationis eſſentiam conſtituit, non in actu voluntatis, ſed in actu intellectus conſiſtit.

13 *Secundo prob.* Secundo probatur: nam prędeſtinatio idem eſt, quod perfectiſſima prouidentia, qua rationalis creatura ordinatur ad finem beatitudinis; at prouidentia in actu intellectus conſiſtit, quod primo ex nominis Ethimologia colligitur: ſumitur enim à procul videndo, videre autem actus eſt intellectus. Secundo ex Boetio 4 de conſolat. vbi ait, quod *prouidentia eſt ipſa diuina ratio in ſummo omnium principe conſtituta, qua cuncta diſponit.* Tertio: nam prouidentia eſt pars principalis prudentiæ, ad quam aliæ duæ partes ordinantur, ſcilicet memoria præteritorum, & intelligentia præſentium, prout ex preteritis memoratis, & pręſentibus intellectis conijcctamur de futuris, vt docet D. Thomas *quæſt. præcedenti art.* 1. *in corpore &* 2. 2. *quęſt.* 49. *art.* 6. quo circa prudentię nomen à prouidentia deſumitur vt à ſua principali parte, prudentia autem ad intellectum ſpectat: & conſequenter prouidentia: ergo prędeſtinatio actus eſt intellectus, non voluntatis.

14 *Tertio prob.* Tertio probatur: prędeſtinatio eſſentialiter eſt ordinatio creaturę rationalis ad glorium per certa, & determinata média obtinendam, quo circa D. Thomas illam diffiniens ait, eſſe tranſmiſſionem creaturę rationalis ad gloriam, & prędeſtinati in Sacra Pagina prçordinati dicuntur; at ordinare ad intellectum pertinet, non ad voluntatem: ergo prędeſtinatis non in actu voluntatis, ſed in actu intellectus conſiſtit. Minorem docet D. Thom *ſupra quęſt.* 22. *articul.* 1. *in corp quęſt.* 5. *de veritate articul.* 1. *ad* 4. ex argumentis ſecundo loco factis, & *quæſt.* 6. *articul.* 1. *in corpore* illis verbis: *Eo quod ſolius rationis eſt dirigere, vel ordinare*. Et 2. 2. *quęſt.* 83. *art.* 1. vbi orationem probat eſſe actum intellectus, quia conſiſtit in quadam ordinatione inferioris ad ſuperiorem. Et *quęſt.* 88. *articul.* 1. vbi docet, votum conſiſtere in actu intellectus, eo quod obligationem quandam ad aliquid faciendum importat, obligatio autem ex promiſſione oritur, quę eſt actus rationis, cuius eſt ordinare: ſicut enim homo imperando, vel deprecando ordinat quodammodo quid ſibi ab alijs fiat, ita promittendo ordinat quid ipſe pro alio facere debeat.

15 *Ordinare in finem ad intellectum pertinere probatur multipliciter.* Et oſtenditur primo ex Philoſopho 2. *Metaphyſicę cap.* 2. vbi ait, *Sapientis eſt ordinare*, quo circa opus naturę opus intelligentię dicitur, ratione ordinis in illo reperti: ergo ad intellectum, non ad voluntatem ordinare ſpectat. Secundo: ordinare vnum ad aliud eſt vnum cum alio conferre; at collatio vnius cum alio ad intellectum practicum ſpectat, ſicut ad ſpeculatiuum pertinet illatio vnius ex alio: ergo ordinare, actus eſt intellectus, non voluntatis.

16 Tertio: ordo rerum ſecundum quod à principio egrediuntur, & inter ſe inuicem collocantur, pertinet ad artem, quę habitus eſt, vel actus intellectus, de quo D Thoma *quæſt.* 5. *de veritate articul.* 1 *ad* 9. ergo ordinatio rerum in finem, quę ad prouidentiam, & prędeſtinationem ſpectat, ſolum actui intellectus poteſt competere. Quarto: nam ordinare aliquid in finem, idem eſt quod dirigere; at directio ad intellectum ſpectat, non ad voluntatem, quę cum ſit potentia cęca ab alio dirigi debet, nec ipſa dirigere poteſt: ergo nec ordinare.

17 Quinto: nam ordinare ad ſuperiorem pertinet in humanis, quo circa Dux in exercitu ordinat quid milites facere debeant,

Digitized by Google

debeant, & Princeps in republica quid facere debeant ſibi inferiores: ergo ordinare de agendis à ſe ipſo in homine pertinebit ſolum ad ſupremam potentiam qualem eſſe intellectum, docet D. Thomas pluribus in locis. Sexto: nam voluntas vt ordinatè appetat neceſſario ſupponit obiectum ordinatè ab intellectu propoſitum, vnde ſi obiectum ſine ordine proponatur, abſque ordine à voluntate obiectum appetitur: ergo ſicut potentia executiua non ordinat, etſi ordinatè exequatur, quia ordinem factum ab alijs potentijs ſupponit, ita nec voluntas poterit ordinare, vtpotè ordinem ab intellectu factum ſupponens.

18 Et ex his refutata manet ſolutio, qua ad argumentum factum poterat à contrarijs occurri, afferendo, voluntatem ordinare vnum ad aliud, quia appetit vnum in ordine ad aliud. Si namque exequi ordinate ordinare non eſt, ſed ordinate operari ordine non facto, ſed ſuppoſito, cur ordinate appetere, ordinationis rationem obtinebit, cum ordinationem intellectus ſupponat.

19 *Si reſp.* Sed reſponderi poteſt in fauorem ſecundæ ſententiæ, his tribus argumentis tantum oſtendi, quod voluntatis actus non conſtituat prædeſtinationem adæquatè, eo quod ordinatio actui voluntatis non poteſt competere, nec rationem præſcientiæ poteſt obtinere, non verò quod inadæquatè ſaltim prędeſtinationis eſſentiam non conſtituat, eo quod cum de ratione prædeſtinationis ſit non ſolum eſſe ordinationem, ſed etiam efficacia, poteſt actus voluntatis ingredi eius conſtitutionem in recto, quamuis ordinatio non ſit, non ex conceptu ordinationis, ſed ex conceptu efficaciæ.

20 *Reijcitur primo.* Sed contra primo: nam Auguſtinus *loco allegato* ait, nihil aliud eſſe prædeſtinationem niſi præſcientiam, & præparationem; quorum vtrumque ad intellectum pertinere monſtrauimus: ergo illius auctoritas ſaluari non poteſt, ſi inadæquatè in recto prædeſtinationis eſſentiam voluntatis actus ingrediatur. *Secundo.* Secundo: nam actus intellectus poteſt ſe ipſo efficacia intrinſeca gaudere, ſolum præſuppoſito actu efficaci voluntatis de connotato, vt *ſequenti concluſione* conſtabit, & habetur ex dictis *diſputatione præcedenti*: ergo nullum eſt prædicatum in eſſentia prędeſtinationis, ratione cuius per actum voluntatis in recto petat conſtitui.

21 *Tertio.* Tertio: nam prudentia, etſi actum voluntatis neceſſario ſupponat, adæquatè tamen in actu intellectus conſiſtit: ergo prouidentia, quæ eſt pars prudentiæ: & conſequenter etiam prædeſtinatio, quæ eſt perfectiſſima prouidentia adæquatè conſiſtit in actu intellectus præſuppoſitiuè ſolum, & de connotato ingrediente actu voluntatis. Denique: nam vel omnia ad quæ neceſſario exiguntur actus intellectus, & voluntatis, per actus vtriuſque potentiæ conſtituuntur in recto, vel prædeſtinatio non conſtituitur; cũ eadem ſit ratio de omnibus; at non omnia, ad quæ neceſſario exiguntur actus vtriuſque potentiæ, in actibus vtriuſque in recto conſiſtunt, vt conſtat in prudentia, omnipotentia, & alijs ad quę vtriuſque potentiæ actus deſiderantur, & tamen in illis non conſiſtunt in recto, ſed in actu alicuius ex illis, altero præſuppoſito: ergo idem de prædeſtinatione eſt dicendum.

22 *Confirm.* Et confirmari poteſt: aliæ namque diuinæ perfectiones non coaleſcunt in recto ex actibus ex æquo diſtinctis, ſeu ex diuerſis attributis: ergo nec prædeſtinatio ex actu intellectus, & voluntatis in recto, & ex æquo poteſt conflari: licet namque hoc non obſtet ſummæ ſimplicitati diuinæ, quatenus ſimplicitas compoſitioni opponitur, obſtat tamen ſummæ ſimplicitatis, quatenus hæc opponitur conſtitutioni ex multis ex æquo diſtinctis, quæ cum in alijs perfectionibus Dei non inueniatur, nec prædeſtinationi poteſt competere.

§. II.

Argumentis in contrarium occurritur.

23 *Primum arg. in fauorem 1. ſententiæ.* Contra iſtam concluſionem arguitur in fauorem primæ ſententiæ: primo ex Damaſceno *lib. 2. capitul. 29. non longè à principio*, vbi ait: *Prouidentia eſt voluntas Dei, per quam omnia quæ ſunt conuenientem deductionem ſuſcipiant.* Et ex Auguſtino in *lib. de prædeſtinatione Sanctorum*, vbi ait. *Prædeſtinatio eſt propoſitum miſerendi*; at prædeſtinatio eſt perfectiſſima prouidentia, & propoſitum, actus eſt voluntatis: ergo prædeſtinatio in actu voluntatis conſiſtit.

24 *Reſp.* Reſpondeo ex Diuo Thoma *quæſt. 5. de veritate articul. 1. ad 1.* ex argumentis ſecundo loco factis, & *quæſt. 6. articul. 1. ad 1.* quod quia in actibus animæ præcedens actus includitur virtualiter in actu ſequenti, & prouidentia voluntatem ſupponit, atque prædeſtinatio electionem, & propoſitum voluntatis diuinæ: hinc fit, quod Damaſcenus prouidentiam per voluntatem, & Auguſtinus prædeſtinationem per propoſitum voluntatis diffiniant, non quia prouidentia ſit actus voluntatis formaliter, nec prædeſtinatio propoſitum, ſed vel quia actum voluntatis ſupponunt, vel quia illum in virtute includunt.

25 *Replicabis.* Sed dices: ex eo quod Damaſcenus, & Auguſtinus prouidentiam, & prædeſtinationem per actus voluntatis diffiniant, non rectè colligitur in actu voluntatis conſiſtere, vt fatemur *tradita ſolutione* interpretando illorum diffinitiones in ſenſu cauſali, & præſuppoſitiuo: ergo pariter interpretari poterunt aduerſarij diffinitiones ab Auguſtino, & D. Thoma traditur, quibus prædeſtinatio per actum intellectus diffinitur, in ſenſu cauſali, & antecedenti, non in formali; & conſequenter ex illis ineffcax argumentum conficitur, vt oſtendamus in actu intellectus prædeſtinationem conſiſtere in recto.

Reſpondeo, negando conſequentiam: nam Auguſtinus *vbi ſupra* relatus loquendo de prædeſtinatione prout eſt idem ac prouidentia, habet, nihil aliud eſſe quam in præſcientia opera ſua futura diſponere; ſi autem prædeſtinatio, aut prouidentia non eſſent in recto, & formaliter præſcientiæ, ſed ſolum cauſaliter, aliquid aliud eſſet, nempè actus voluntatis, in quo in recto conſiſteret: de D. Thoma minus dubitari poteſt, cum ipſe, vt defendat prædeſtinationem in actu intellectus conſiſtere, explicet Damaſcenum, & Auguſtinum quando per actum voluntatis prædeſtinationem diffiniunt, quod loquuntur in ſenſu cauſali, & præſuppoſitiuo. 26 *Reſp.*

Secundo arguitur ex D. Thoma Opuſcul. *de prædeſtinatione capitul. 1.* illis verbis: *Quamuis enim prædeſtinatio præſupponat actum cognitionis, nominat tamen actum voluntatis eligentis ad ea, quæ ſola gratuita voluntate conferuntur.* Et *capitul. 2.* illis verbis: *Sed quoniam cauſalitas gratiæ, & gloriæ attribuitur propriè voluntati vt efficienti, ſcientiæ autem vt dirigenti, potentiæ verò vt exequenti; ideò, etſi prædeſtinatio importet illa tria, tamen principalius eſt in genere voluntatis.* Et poſtea relatis diffinitionibus Auguſtini, quibus prædeſtinationem diffiniuit aliquando per ſpectantia ad potentiam, aliquando ad ſcientiam, hæc verba ſubiunxit: *Tertio per id, quod reſpicit voluntatem, & propriſſimè in libro de prædeſtinatione Sanctorum, prædeſtinatio eſt propoſitum miſerendi.* 27 *Secundũ arg. ex D. Th.*

Et in prima *ſententia diſtinct. 41. quæſt. 1. art. 2. ad 1.* idem docuiſſe videtur, illis verbis: *Prædeſtinatio autem dicit actum voluntatis abſolutè, qui conſequitur ordinem iſtum, ſcilicet, quem dicit electio: electio enim diuina eſt, qua aliqui ex ordine ſuæ ſapientiæ ordinantur ad finem beatitudinis; ſed prædeſtinatio eſt ſecundum quod præparantur eis ea, quæ per ducunt in finem, & ideò ſicut voluntas ordinans in finem præcedit actum voluntatis præparantis ea, quæ ducunt in finem; ita electio prædeſtinationem præcedit.* 28 *Aliud teſtimonii expenditur.*

Ad hoc argumentum, nec cogamur aſſerere D. Thomam ſententiam mutaſſe, quod egrè ſuſtineo, niſi quando. Angelicus Præceptor aliquam ſententiam retractat, reſpondeo, opuſculum illud D. Thom. non eſſe: quod mihi ſuadetur primo, inter alia opuſcula non inueniri. Secundo, in Romana editione, quæ alijs eſt præferenda, tale opuſculum in illius operibus non haberi. Tertio, adeo manifeſta contradictio in doctrina; cum vbicumque de prædeſtinatione loquitur Diuus Thomas, illam eſſentialiter conſiſtere in actu intellectus, actu voluntatis præſuppoſito, affirmet. 29 *Opuſculũ illud nõ eſt D. Thom.*

Vel reſponderi poteſt, priora verba primi teſtimonij intelligi de actu cognitionis reſpectu futurorum, quorum pręſcientiam ad prædeſtinationem ſupponi, docuit D. Thomas *3. p. quæſt. 1. art. 3. ad 4.* ſcilicet futurorum, quæ non cauſantur per prædeſtinationem, ſed ad illam ſupponuntur, non autem de ſcientia præparatiua mediorum, quibus prædeſtinationis finis obtinetur; hæc enim non ſupponitur ad prædeſtinationem, ſed illam eſſentialiter conſtituit: poſteriora autem verba, ſcilicet, *prædeſtinatio nominat actum voluntatis*, interpretari poſſumus de nominatione præſuppoſitiua, & de connotato, ſi de actu voluntatis in ſe ipſo intelligantur, vel de actu voluntatis non in ſe ipſo, & formaliter, ſed virtualiter, quatenus virtute continetur in actu imperij intellectus ab illo participante efficaciam, actus autem voluntatis, quatenus virtute incluſus in actu intellectus illum ſupponente, formaliter prædeſtinationem ingreditur. 30 *Reſp. 2. illa teſtimonia explicando.*

Et ex his ad ſecundum teſtimonium reſponderi poteſt, quod quando aſſerit propriſſime diffiniri prædeſtinationem per voluntatis propoſitum, loquitur non de proprietate conſtitutionis, ita vt per propoſitum magis propriè, quam per ſcientiam diffiniatur, ſed de proprietate explicationis, id eſt, quod quæ ſunt propriſſima prædeſtinationis prout à prouidentia diſtinguitur, videlicet, infallibilitas, non ſolum ordinis, ſed etiam euentus, per voluntatis propoſitum explicantur: cum ex illo efficacia, in qua infallibilitas euentus fundatur, originem trahat. Vel loqui D. Thomam de propoſito voluntatis non in ſe, & ratione ſui, ſed quatenus virtute includitur in actu intellectus ab illo efficaciam participante. 31

Ad tertium teſtimonium reſpondeo, prædeſtinationem dicere actum voluntatis non vt conſtituentem, ſed vt præſuppoſitum, & de connotato, ſcilicet propoſitum conferendi gratiam, & merita vt ad gloriam efficaciter conducentia. Et quod hæc ſit mens D. Thomæ conſtat primo: nam dicere actum voluntatis, idem eſt, quod illum includere; at in teſtimonijs pro noſtra concluſione adductis, docet D. Thomas prædeſtinationem includere actum voluntatis præſuppoſitiuè, & in actu intellectus eſſentialiter conſiſtere: ergo prædeſtinationem dicere actum 32 *Tertiũ teſtimonii explicatur, & ſuadetur explicatio 1.*

Digitized by Google

actum voluntatis, quod in præſenti aſſerit, non conſtitutiuè, ſed præſuppoſitiuè eſt interpretandum.

33 *Secundo.* Secundo: nam dicere hoc modo actum voluntatis ſufficit ad intentum D. Thomæ ſaluandum, quod erat probare electionem prædeſtinatorum ad gloriam prædeſtinationem præcedere; eo namque ipſo, quod prædeſtinatio propoſitum dandi gratiam, & merita vt efficaciter ad gloriam conducentia dicat de connotato, & præſuppoſitiuè, & electio ad gloriam, quæ obtinet intentionis rationem, hoc propoſitum præcedere debeat, euidenter colligitur electionem hominum ad gloriam, & illorum dilectionem, ad prædeſtinationem ſupponi, quod Angelicus Doctor probare intendebat.

34 *Tertio.* Tertio: nam in vltimis verbis facit comparationem D. Thom. inter prædeſtinationem, & actum voluntatis præparantis ea, quæ ducunt ad finem, quoad hoc quod eſt ſupponere voluntatem finis, ſi autem prædeſtinatio in illo actu voluntatis conſiſteret, non eſſe inter vtrumque comparatio; cum eiuſdem ad ſe ipſum comparatio non ſit: ergo cum aſſerit prædeſtinationem dicere actum voluntatis præparantis ea, quæ ducunt in finem, non loquitur conſtitutiuè, ſed præſuppoſitiuè immediatè, ad differentiam voluntatis ordinantis ad finem, quam non niſi mediatè dicit prædeſtinatio.

35 *Tertio arguit. Antecedens prob. 1.* Tertio arguitur: non ſolum intellectus, ſed etiam voluntas ordinatiua eſt: ergo ex eo quod prædeſtinatio in ordinatione conſiſtat, non rectè colligitur non conſiſtere in actu voluntatis, ſed in actu intellectus. Antecedens probatur primo ex teſtimonio *proximè* adducto, vbi D. Thom. admittit voluntatem ordinantem ad finem, & ad ea, quæ præparant ad finem. Et 1.2.*quæſt.*13. *art.*1. docet, electionem ſubſtantialiter eſſe actum voluntatis; eo quod ſubſtantia actus electionis materialiter ſe habet ad ordinem, qui imponitur à ratione: ergo ſentit electionem ſaltim ex ſubordinatione ad rationem eſſe ordinatiuam.

36 *Secundo.* Secundo probatur: reprobatio vtpotè pars prouidentiæ, in ordinatione conſiſtere debet; at reprobatio eſt actus voluntatis, vt conſtat ex Diuo Thoma *quæſt. 6. de veritate articulo 1. ad vltimum*, vbi docet, reprobationem non opponi prædeſtinationi directè, ſed electioni, non in actu intellectus, ſed voluntatis conſiſtere: ergo actus voluntatis ordinatiuus eſt. *Tertio.* Tertio probatur: habitus charitatis in voluntate reſidet; & tamen ordinatiuus eſt, cum ex illius imperio, & ordinatione, actus cæterarum virtutum finem, qui eſt obiectum charitatis, attingere, & meritorios fieri, doceat D. Thomas 1. 2. *quæſt.* 114. *articul.* 4. *in corpor.* Et 2. 2. *quæſt.* 23. *articul.* 4. ex hoc principio colligit eſſe formam virtutum, quia ſcilicet, ordinat actus cæterarum virtutum ad finem, qui in moralibus obtinet rationem formæ: ergo idem quod prius.

37 *Denique probatur.* Denique probatur: non enim eſt minus propria voluntatis motiuo quoad exercitium, & efficacia, quam intellectus propria ſit ordinatio; at per Nos poteſt actus intellectus efficacia motiua quoad exercitium gaudere: ergo pariter poterit actus voluntatis ordinationis rationem ex ſubordinatione ad rationem ſortiri, etſi non virtute propria, bene tamen in virtute actus intellectus præcedentis; & conſequenter, cum electio diuina iudicium practicum ordinatiuum mediorum ad finem ſupponat, poterit in virtute illius eſſe ordinatiua, & conſequenter prædeſtinationis eſſentiam obtinebit.

38 *Reſp. negando antecedens. Ad 1. prob.* Reſpondeo, negando antecedens. Ad primam probationem dicatur, actus illos ordinatiuos ab Angelico Doctore appellari non formaliter, ſed præſuppoſitiuè, quatenus actus intellectus ordinantes ſupponunt, & conſequenter quatenus ad actus intellectus ordinantes impellunt. Quæ ſolutio quantum ad primam partem expreſſa eſt D. Thomæ 1. 2. *quæſt.* 13. *articul.* 1. *ad* 1. vbi docet, electionem collatiuam vnius ad aliud vocari, non quia eſſentialiter collatio ſit, ſed quia collationem per intellectum factam ſupponit. Et *quæſt.* 16. *articul.* 1. *ad* 1. vbi docet, ideò Auguſtinum *lib.* 1. *de doctrina chriſtiana cap.* 4. aſſerere, quod vti eſt in aliud referre, quia tendit in obiectum per rationem relatum, non quia vſus eſſentialiter relatiuus, ſeu ordinatiuus ſit.

39 *Ad 2.* Ad ſecundam probationem, conceſſa maiori, nego minorem. Nec D. Thomas oppoſitum docuit: nam ſolutionem illam dedit diſputationis gratia, vt conſtat ex verbis, quibus illam tradidit dicens: *Ad vltimum poſſet etiam dici*, &c. vnde *ibi* ſecunda ſolutionem ſubiunxit, qua in actu intellectus, & non in actu voluntatis reprobationem conſiſtere docuit. Et ex profeſſo *in hac quæſt. art.* 3. *in corpore ad finem*, vbi docet, eodem modo includere reprobationem voluntatem permittendi culpam, & inferendi damnationis pœnam, quo prædeſtinatio voluntatem conferendi gratiam, & gloriam, quæ incluſio ſolum eſt virtualis, & præſuppoſitiua non formalis, & conſtitutiua. *Ad 3.* Ad tertiam, conceſſa maiori, nego minorem, vel clariratis gratia diſtinguo: eſt ordinatiuus *motiuè*, hoc eſt mouendo intellectum vt imperet, concedo minorem: *elicitiuè*, id eſt eliciendo imperium, quod formaliter eſt ordinatio, nego minorem, & conſequentiam.

40 Sed obiicies primo, ſequi ex hac ſolutione, meritum in actibus aliarum virtutum principalius a fide, quam a charitate prouenire; conſequens eſt falſum: ergo & tradita ſolutio. *Replicabis 1.* Probatur ſequela: meritum in actibus aliarum virtutum prouenit ex imperio charitatis; at imperium, iuxta hanc ſolutionem principalius à fide, quam a charitate cauſatur; cum ab iſta ſit ſolum motiuè, ab illa autem elicitiuè, quo circa electio principalius ad voluntatem ſpectat, quam ad intellectum, quia ab illa elicitur, ſecus ab intellectu: ergo meritum in actibus aliarum virtutum principalius a fide, quam a charitate proueniet.

41 *Replicabis 2.* Secundo: nam ſequitur principalius fidem, quam charitatem alias informare virtutes, conſequens eſt falſum: ergo & antecedens. Patet ſequela: informatio prouenit ex ordinatione; at ordinatio principalius eſt à fide, quam a charitate eadem ratione, qua id de imperio probauimus: ergo principalius fides, quam charitas alias informaret virtutes. *Tertio.* Tertio: nam actus aliarum virtutum, vt ſubſunt dictæ ordinationi, finem charitatis attingunt; at ex ſubordinatione ad finem, obiectum charitatis attingere nequeunt, ſed ſolum ex ſubordinatione ad charitatem: ergo ordinatio, non a fide, ſed a charitate eſt; & conſequenter charitas eſt ordinatiua ratione ſui actuum cæterarum virtutum ad proprium obiectum.

42 *Occurritur his obiectionibus.* Reſpondeo ad primam ex his obiectionibus, negando ſequelam: ad eius probationem dicatur, meritum prouenire ab imperio ſecundum quod in illo virtute continetur actus charitatis, prout ſi autem licet à fide ſit immediatus, vtpotè cum ab illa eliciatur, non tamen principalius, quia principalior modus cauſandi eſt concurrere vt mouens, qualiter charitas ad imperium concurrit, quam vt motum, qualiter a fide imperium cauſatur. Ex hiſque ad ſecundam obiectionem conſtat ſolutio. Ad tertiam, conceſſa maiori, diſtinguo minorem: & ſubordinatione ad fidem ratione ſui, concedo minorem; ad fidem vt charitati mouenti ſubordinatam, nego minorem, & conſequentiam.

43 *Vltima probatio diluitur.* Ad vltimam antecedentis probationem, nego maiorem: quia motiua potentia non tantum eſt voluntas, ſed etiam intellectus ſeu ratio practica, vt eiſdem verbis docet Diuus Thomas *quæſt.* 6 *de veritate art.* 1. *ad* 12. *argum.* quod ita intelligendum eſt, non quod intellectus ratione ſui ſit potentia motiua efficaciter, & quoad exercitium, ſed ex ſubordinatione ad voluntatem, & in virtute illius: vnde voluntatis proprium eſt eſſe primum mouens, non autem eſſe mouens proximum, & elicitiuè, cum hoc poſſit etiam intellectui competere in virtute præcedentis actus voluntatis: ordinare autem omnino eſt proprium intellectus: ita vt alteri potentiæ, nec vt primo dirigenti, nec vt proximo, & elicitiuo competere poſſit.

44 *Ratio iſtius doctrina redditur.* Si autem huius rei rationem inquiras, ea eſt: actui namque vnius potentiæ ex ſubordinatione ad aliam, non poteſt ſubſtantia actus potentiæ, cui ſubordinatur, competere, ſed ſolum modus aliquis illi ex ſubordinatione ad aliam poteſt conuenire; nunquam enim actus intellectus ex ſubordinatione ad voluntatem poteſt eſſe volitio, nec actus voluntatis ex ſubordinatione ad intellectum poteſt eſſe cognitio, nec actus aliarum virtutum ex ſubordinatione ad charitatem poſſunt eſſe Dei ſuper omnia dilectio; hoc autem eſt diſcrimen inter ordinare, & mouere quoad exercitium, quod ordinare vnum ad aliud, non eſt modus actui intellectus ſuper veniens, ſed eſt ipſa ſubſtantia actus intelligendi: nihil enim aliud eſt ordinare, quam vnum conferre cum alio; conferre autem, idem eſt, quod vnum in ordine ad aliud intelligere, & repræſentare: ſicut autem obiectum abſolutè intelligere, & vnum, vt ex alio illatum percipere, eſt ſubſtantia, & non modus actus intelligendi, ita vnum in ordine ad aliud repræſentare, ſubſtantia eſt, & non modus actus intelligendi; mouere autem quoad exercitium, eſt aliàs potentias ad opus applicare, quod extra ſubſtantiam actus voluntatis exiſtit; cum ſubſtantia actus voluntatis ſita ſit in volendo, ſeu appetendo obiectum, quod ante applicationem dictam ſaluatur, & ideò ordinare taliter eſt proprium intellectus, vt non poſſit alteri, nec vt primo, nec vt proxime dirigenti competere, quam intellectui; mouere autem quoad exercitium etſi voluntati vt primo mouenti ſemper conueniat, nec per modum appetitus, ſeu volitionis poſſit alteri potentiæ, quam voluntati conuenire, poteſt tamen intellectui adaptari virtute voluntatis, non appetitiuè, ſed directiuè, quatenus proponendo obiectiuè media, vt iam electa efficaciter, dirigit, & mouet quoad exercitium cæteras potentias ad opus.

45 *Quarto arguit. in fauorē 2. ſententiæ.* Quarto arguitur in fauorem ſecundæ ſententiæ prædeſtinatio iuxta Auguſtinum *lib. de dono perſeuerantiæ capit.* 14. eſt præſcientia, & præparatio beneficiorum Dei, &c. At præſcientia ad intellectum ſpectat, præparatio autem ad voluntatem, tum quia id expreſſe docet Diuus Thomas *opuſcul. de prædeſtinatione cap.* 1. vbi ait, quod præparatio idem eſt quod diuina electio. Et *in* 1. *diſtinct.* 40. *quæſt.* 1. *art.* 2. *ad* 3. illis verbis: *Dicendum, quod præparatio, quæ ponitur in diffinitione prædeſtinationis, non eſt ſecundum executionem in opus, ſed intelligitur ſecundum propoſitum diuinæ voluntatis.* Tum etiam: nam ſi præparatio ad ſcientiam ſpectaret, bis

Digitized by Google

bis poneretur ſcientia in eadem diffinitione, quod vitium eſſet innanis repetitionibus, in diffinitionibus rerum fugiendum: ergo prædeſtinatio non conſiſtit adæquatè in actu intellectus, ſed in actu intellectus, & voluntatis.

46 *Reſp.* Reſpondeo, negando minorem pro ſecunda parte. Ad primam probationem dicatur, vel opuſculum illud Diui Thomæ non eſſe, vt *ſupra* dicebamus, vel electionis nomine non electionem in ſe ipſa formaliter, ſed quatenus virtute in ſcientia practica intellectus incluſam intellexiſſe. In ſecundo autem teſtimonio non docuit præparationem eſſe propoſitum, ſed ſecundum propoſitum, quod veriſſimum eſt: non quia præparatio conſiſtat eſſentialiter in propoſito, ſed quia illud virtute includit, & intrinſecè ſupponit, vt ſæpè iam diximus.

Ad ſecundam probationem dicatur, nomine ſcientiæ non explicari efficaciam, bene tamen nomine præparationis, & ideò ſupra ſcientiam addere, quod eſt præparatio, non eſt innanis repetitio.

Denique arguitur. Denique arguitur de conceptu prædeſtinationis non ſolum eſt ratio ordinationis, ſed etiam efficacia, & motio quoad exercitium; at efficacia, & motio quoad exercitium ad voluntatem ſpectat, ſicut ordinatio ad intellectum; cum voluntas ſit primum mouens quoad exercitium, ergo de eſſentia prædeſtinationis non ſolum eſt actus intellectus, ſed etiam actus voluntatis.

47 *Reſp.* Reſpondeo ex dictis *ſupra*, motionem volitiuam eſſe à voluntate adæquatè, vt à principio proximo eliciente, motionem autem non appetitiuam, ſed directiuam, ſeu ordinatiuam, non eſſe à voluntate, vt à principio eliciente, ſed ab intellectu, in virtute tamen præcedentis actus voluntatis, vt ſæpè vidimus ex D. Thom. & hoc ſufficit, vt voluntas ſit primum mouens quoad exercitium; de eſſentia autem prædeſtinationis non eſt motio appetitiua, ſed ordinatiua, & ideò eſt ab intellectu adæquatè, vt eliciente proximè, à voluntate autem ſolum remotè, originaliter, & antecedenter.

48 *Triplex obiectio proponitur.* Sed obijcies aduerſus iſtam ſolutionem primo: eſſe motiuum quoad ſpecificationem eſt ita proprium intellectus, vt actui voluntatis non poſſit competere, etiam in virtute intellectus, ergo eſſe motiuum quoad efficaciam, & exercitium, taliter voluntati conuenit, vt actui intellectus competere nequeat, etiam in virtute voluntatis. Secundo: eſſe volitiuam taliter conuenit voluntati, vt nulli alteri, etiam in virtute illius competere queat: ergo ſimiliter, eſſe motiuum quoad efficaciam, & exercitium in ſolo actu voluntatis poteſt reperiri. Tertio: nam ſi voluntas poteſt per proprium actum mouere efficaciter, non eſt cur actui intellectus efficaciam motiuam communicet; at hoc poteſt per proprium actum præſtare: ergo id non communicat actui intellectus; & conſequenter per proprium actum eſſentiam prædeſtinationis in ratione efficacis conſtituit.

49 *Diſſ. obiectiones ſoluuntur.* Reſpondeo ad primam ex his obiectionibus, negando antecedens: quia vt conſtat in aſſenſu fidei, prius affectus voluntatis mouet ad illum quoad ſpecificationem. Ad ſecundam, iſtando in libertate, quæ tametſi voluntati attribuatur, vt primo libertatis principio effectiuo intra limites agentis creati, actui tamen intellectus ex ſubordinatione ad voluntatem communicatur, non obſtante quod ratio volitiui ei communicari nequeat; ratio autem diſcriminis habetur ex dictis: quia ſcilicet, ratio volitiui eſt ſubſtantia actus voluntatis, quæ nulli actui, niſi voluntatis, communicari poteſt; efficacia autem motiua extra ſubſtantiam eſt, ſicut libertas, & ideò actibus aliarum potentiarum ex ſubordinatione ad voluntatem communicari poſſunt, non ita, quod modus efficaciæ actus voluntatis illius communicetur, ſed diuerſus; ille namque eſt modus efficaciæ appetitiuæ, qui actui intellectus non conuenit, ſed modus efficaciæ directiuæ. Ad tertiam reſpondetur, quod mouere abſolutè pertinet ad voluntatem, non autem mouere motione ordinatiua, & hæc eſt, quæ prædeſtinationis eſſentiam ingreditur. Sic Diuus Thomas, 2.2. *quæſt.* 47. *art.* 8 *ad* 3. vbi ſimile argumentum ſoluit.

§. III.

Conſiſtere in actu imperij probatur.

50 *Hęc concluſio eſt D.Th.* SEcunda concluſio: *Prædeſtinatio non ſiſtit in actu intellectus præcedente, & regulante electionem ad gloriam, nec in iudicio regulante electionem ad gratiam, & merita, ſed in iudicio practico ſubſequuto ad electionem, quod imperium vocatur.* Hæc concluſio eſt Diui Thomæ expreſſa *quæſt. præced. artic.* 1. *ad* 2. illis verbis: *Præcipere de ordinandis in finem competit Deo, & ſecundum hoc ei conuenit ratio prudentiæ, & prouidentiæ.* Et in hac *quæſt. artic.* 4. *in corp.* inquit: *Prouidentia eſt ratio in intellectu exiſtens præceptiua ordinationis aliquorum in finem;* at nullus ex prædictis actibus, præter tertium, præceptiuus eſt ordinationis mediorum ad finem prædeſtinationis: ergo in ſolo iudicio ſubſequuto ad electionem prædeſtinationis eſſentia, quæ eſt perfectiſſima prouidentia conſiſtit.

51 Deinde quantum ad primam partem ſuadetur: nam iuxta Diuum Thomam *infra art.* 4 prædeſtinatio electionem prædeſtinatorum ad gloriam ſupponit, quod etiam docet de prouidentia *quæſt.* 5. *de verit. art.* 1. *in corp.* ſcilicet, quod cum prudentia ſit, & prudentia rectitudinem voluntatis erga finem ſupponat; voluntas enim finis eſt principium prudentiæ, prouidentia etiam voluntatem finis ſupponit. *Et ſolut. ad* 1. hoc diſcrimen ſtatuit inter ſcientiam practicam, & prudentiam, quod illa eſt non ſolum de medijs, quatenus ordinantur ad finem, & id circo, inquit, magis includitur voluntas in conceptu prudentiæ, quam in conceptu ſcientiæ practicæ. Et *quæſt.* 6. *de verit. artic.* 1. *in corp. & ad* 2. id ipſum affirmat de prædeſtinatione, quod ſcilicet electionem ſupponit: ergo iuxta Diuum Thomam non conſiſtit in actu intellectus regulante electionem ad gloriam. Patet conſequentia: tum, quia non eſt de medijs ad finem prædeſtinationis ordinatis, ſed de fine prædeſtinationis. Tum etiam: nam talis actus non ſupponit electionem, ſed ad illam ſupponitur. *Quoad 1 partem prob.*

52 *Explicatur doctrina.* Conſultò dixi, prædictum actum non eſſe de medijs ad finem prædeſtinationis ordinatis, qui eſt beatitudo: nam abſolutè de medijs eſt: gloria namque ad oſtenſionem attributorum Dei ordinatur, vt medium, hic tamen non eſt finis prædeſtinationis proximus, ſecundum quod ab alijs partibus prouidentiæ diſtinguitur, ſed remotus, & generalis omnibus partibus prouidentiæ; illud autem neceſſarium erat, vt in prædicto actu eſſentia prædeſtinationis conſiſteret.

53 *Quoad 2 partem prob.* 1. Præterea, quoad ſecundam partem ſuadetur: tum, quia vt docet D. Thomas *in* 1. *diſt.* 41. *art.* 2. *ad* 1. prædeſtinatio dicit actum voluntatis præparantem ea, quæ ducunt ad finem, ſcilicet electionem ad gratiam, & merita, quod *ſupra concluſ. præcedenti* intelligendum diximus, non quod dicat eſſentialiter, ſed præſuppoſitiuè, & antecedenter; at iudicium electionem regulans, voluntatem iſtam non præſupponit, ſed ad illam ſupponitur: ergo in eo iudicio non conſiſtit prædeſtinationis eſſentia.

54 *Secundo.* Tum etiam: nam iuxta Diuum Thomam locis *vbi ſupra* relatis, prædeſtinatio, vtpotè prouidentia, eſt pars principalis prudentiæ; actus autem principalis prudentiæ eſt præcipere de ordinandis in finem, ad quem conſilium, & iudicium ordinantur, vt docet idem Diuus Thomas 2. 2. *quæſt.* 47. *art.* 8. ergo non conſiſtit in iudicio regulante electionem, ſed in iudicio practico ad illam ſubſequuto, quod imperium vocatur. Tum denique, nam iudicium electionem regulans etſi ſit ordinatio de medijs, non tamen eſt efficax ordinatio de his medijs determinatis; cum adhuc illo poſito liberum ſit Deo, non ſolum *in ſenſu diuiſo*, ſed etiam *compoſito* hæc, aut illa media in ordine ad gloriam eligere; at prædeſtinatio eſt ordinatio efficax de his medijs in particulari: ergo in prædicto actu non conſiſtit prædeſtinationis eſſentia. *Tertio.*

55 *Tertia pars concluſionis prob.* Et ex his tertia pars concluſionis manifeſtè colligitur: prædeſtinatio namque conſiſtit in actu intellectus, vt *in prima concluſione* probabimus; at non conſiſtit in iudicio regulante electionem ad gloriam, nec in regulante electionem ad gratiam: ergo conſiſtit in iudicio practico ſubſequuto ad electionem, & regulante vſum, & executionem, quod obtinet rationem imperij. Deinde probatur: nam in prædicto actu inueniuntur omnia, quæ ad conſtituendam prædeſtinationis eſſentiam ſunt neceſſaria; eſt enim ratio ordinis mediorum ad finem prædeſtinationis ratione ſui; cum ad intellectum practicum ordinatio pertineat, & eſt efficax ratione electionis ſuppoſitæ, quam virtute includit, vt docet D. Thom. locis relatis: actus enim voluntatis præcedens virtualiter clauditur in actu ſubſequuto intellectus, quod actibus electionem præcedentibus competere nequit; cum non antecedentibus actibus, ſed ſubſequentibus ſuam efficaciam communicet: ergo in illo conſiſtit prædeſtinationis eſſentia. Denique: nam prædeſtinatio conſiſtit in actu principali prudentiæ iſte autem, vt ex D. Thom. iam vidimus, eſt imperium regulans immediatè vſum, & mediatè executionem, ad quod cæteri actus ordinantur. ergo in iſto actu eſſentia prædeſtinationis conſiſtit; eo quod eſt immediatior fini rationis practicæ, qui eſt executio. *Deinde prob.*

§. IV.

Contraria argumenta ſoluuntur.

56 *Arg.* 1. COntra iſtam concluſionem militant omnia argumenta, quibus *in præced. diſputat.* impugnantur imperij exiſtentia, & neceſſitas in diuino intellectu. Deinde contra illam arguitur primo ex Diuo Thoma 2. 2. *quæſt.* 49. *articul.* 6. illis verbis: *Dicendum, quod in rectu ordinatione ad finem, qui includitur in ratione prouidentiæ: importatur rectitudo conſilij, & iudicij, & præcepti, ſine quibus recta ordinatio ad finem eſſe non poteſt:* ergo iuxta D. Thom. prouidentia non ſolum in imperio, ſed etiam in iudicio; quod eſt concluſio ſyllogiſmi practici, & electionem regulat, conſiſtit; & conſequenter idem de prædeſtinatione eſt dicendum.

Reſp. Reſpondeo, rectitudinem conſilij, & iudicij importari in ordina

dinatione, in qua prouidentia conſiſtit, non conſtitutiuè, & formaliter, ſed virtualiter, & præſuppoſitiuè: tum quia ſine illis rectitudo imperij, in quo prouidentia conſiſtit, ſubſiſtere nequit. Tum etiam, quia in actibus animæ ordinatis præcedens virtute clauditur in ſequenti, quo circa, vt docet D. Thom. *quaſt. 5. de veritate articulo* 1. ad finem corp. *In prudentia quodammodo includitur, & voluntas, quæ eſt de fine, & cognitio finis*: quia ſcilicet, vterque actus ad illam ſupponitur.

57 *Secundo.* Secundo arguitur: prouidentia eſt pars prudentiæ, vt docet D. Thom. *quaſt. præced. art.* 1. & 2. 2. *quaſt.* 49. *articul.* 6. at ſi prouidentia in imperio conſiſteret, pars prudentiæ non eſſet, ſed ipſiſſima prudentia: ergo prouidentia; & conſequenter nec prædeſtinatio in iudicio practico ad electionem conſequuto conſiſtit. Probo minorem: quia vt docet Diuus Thomas *ſecunda ſecundæ quæſtione* 51. *articulo* 2 & 3. prudentia eſt virtus diſtincta ab Eubulia, & Syneſi, & quod prima eſt bene conſiliatiua, ſecunda bene iudicatiua; prudentiæ autem actus imperium eſt: ergo ſi prouidentia in actu imperij conſiſtit, non erit pars prudentiæ, ſed ipſa prudentia; cum nihil poſſit eſſe pars ſui ipſius.

58 *Reſp.* Reſpondeo: prudentiam poſſe ſumi dupliciter, vno modo, vt ſignificat principalem, & formalem partem ſui, quæ eſt recta ratio præceptiua, & prout ſic prudentia eſt ſpecialis virtus diſtincta ab Eubulia, & Syneſi, & prouidentia non eſt pars eius, ſed ipſiſſima prudentia, vt argumentum factum conuincit: alio modo, vt ſignificat hanc principalem partem de formali, & de materiali omnes alias, quæ deſiderantur ad ipſam, ſcilicet, Eubuliam, & Syneſim, quæ ſunt de futuris à nobis agibilibus, memoriam præteritorum, & cognitionem præſentium, quæ omnia, & alia, quæ Diuus Thomas enumerat *quæſtione* 49. relata, ad prudentiam præuiè ſupponuntur, & ſic prouidentia eſt pars formalis prudentiæ, vt potè in imperio conſiſtens, quod eſt principalis actus prudentiæ, ad quem alij, quos de materiali dicit, ordinantur: vnde ex hoc non ſequitur, quod prouidentia; & conſequenter prædeſtinatio in imperio non conſiſtant.

59 *Tertio arg.* Tertio arguitur: prædeſtinatio eſt cauſa ſuorum effectuum; cum non ſolum certitudine ſcientiæ, ſed etiam cauſalitatis gaudeat, vt ex Diuo Thoma *inferius* videbimus; at illud cum ſubſequens electionem non cauſat effectus prædeſtinationis: ergo in illo, prædeſtinationis eſſentia non conſiſtit. Minor, in qua eſt *Minor prob.* 1. difficultas, oſtenditur primo: iudicium illud, vtpotè, efficaci innitens decreto, non eſt ſcientia ſimplicis intelligentiæ, ſed viſionis eorum, quæ ad finem prædeſtinationis conducunt; at ſcientia viſionis ſuum obiectum non cauſat, ſed cauſatum ſupponit; cum petat eſſe ſimul cum ſuo obiecto; & conſequenter nequeat illud præcedere: ergo iudicium ſubſequens electionem, effectus prædeſtinationis non cauſat.

60 *Secundo.* Secundo: ex vi electionis efficacis diuinæ conſtituuntur effectus prædeſtinationis in ratione futuri; cum actus efficax ſit; & conſequenter inferens infallibiliter rei electæ futuritionem: ergo iudicium ſubſequutum ad illam non cauſat futuritionem rerum ad finem prædeſtinationis conducentium, ſed cauſatam ſupponit. *Confirm.* Et confirmari poteſt: nam ſi per impoſſibile poſita electione efficaci non ſubſequeretur iudicium practicum executionem regulans, ad hunc homines eſſent prædeſtinati; cum ex vi illius infallibiliter gloriam eſſent conſequuturi: ergo ante tale iudicium ſaluatur prædeſtinationis eſſentia; & conſequenter conſtituenda erit, vel in electione anteuertente hoc iudicium, vel in iudicio illam regulante.

61 *Reſp. negãdo minorem.* Reſpondeo, negando minorem. Ad primam probationem, diſtinguo minorem: illamque concedo de ſcientia viſionis pure ſpeculatiua nego autem de practica: hæc namque ſuum obiectum non ſupponit, ſed facit, imperium autem non eſt ſcientia viſionis pure ſpeculatiua, ſed practica: vnde poteſt cauſare effectus prædeſtinationis, & de facto illos cauſat, nec ſimultas, quam cum ſuo obiecto petit ſcientia viſionis obſtat, quominus ſit cauſa illius: eſt namque ſimultas non naturæ, & *à quo*, ſed exiſtentiæ, & inſtantis *in quo*; bene autem compatitur ſimultas *in quo* temporis inter duo, cum prioritate naturæ, & cauſalitatis, vt multis exemplis poteſt oſtendi. De quo videantur, quæ fusè diximus *tract. de ſcientia futurorum contingentium*.

62 *Secunda minoris probatio diluitur.* Ad ſecundam probationem, diſtinguo antecedens: In choatiuè, & in ſuo ordine, nempè intentionis, concedo antecedens: complete, & in omni ordine, tam intentionis, quam executionis, nego antecedens, & conſequentiam: ſicut enim ex hoc quod electio ſit efficax non ſequitur ex vi illius rem electam conſtitui completè futuram, ita vt neceſſarius non ſit concurſus potentiæ exequentis, quia eſt ipſa poſterior, eo quod ſolum in ſuo ordine illam futuram conſtituit; ita nec ſequitur neceſſarium non eſſe concurſum imperij ſed ſolum colligitur tam imperij, quam potentiæ exequentis concurſus eſſe infallibiliter futuros, electione efficaci ſuppoſita.

63 Ex quibus ad confirmationem conſtat ſolutio; dato enim illo impoſſibili ſolum inchoatiuè eſſent homines prædeſtinati; non tamen formaliter, nec in illo caſu homines infallibiliter gloriam conſequerentur, ſed ſolum gloria eſſet inchoatiuè futura, non tamen complete, nec executioni foret mandanda; quia cum ad hoc requireretur decretum aliud executiuum, & imperium regulans illud, iſtis ſublatis, etſi gloria ex vi electionis eſſet inchoatiuè futura, non tamen eſſet futura complete, nec homines in re ſaluarentur. *Ad conf.*

64 *Inſtatur.* Et quidem probatio iſta cum ſua confirmatione inſtantur manifeſtè in electione ad gloriam, in qua prædeſtinationis eſſentiam non conſtituunt Authores contrarij; & tamen ex vi illius gloria eſt infallibiliter futura, quin ex hoc excludatur neceſſitas electionis ad gratiam, & merita, ſed potius inferatur: & ſicut dato per impoſſibile, quod poſita electione ad gloriam, non ſubſequuta electione ad gratiam eſſent homines prædeſtinati, ſolum inchoatiuè, & radicaliter non autem formaliter in ſententia conſtituente eſſentiam prædeſtinationis in electione ad gratiam, & merita; ita in noſtra ſententia dicendum eſt in hypotheſi admiſſa.

65 *Denique arg.* Denique arguitur: nam ſequitur ex noſtra ſententia, prædeſtinationem quoad primum effectum cadere de facto, vel cadere potuiſſe ſub merito operum præuiſorum ex gratia; conſequens eſt falſum, vt cum D. Thoma docent communiter eius Diſcipuli *in hac quaſt.* & 1. 2 *quaſt* 114. vbi negant poſſe de potentia abſoluta primam gratiam ſub merito cadere: ergo eſſentia prędeſtinationis in actu imperij nequit conſiſtere. Probatur ſequela cadente ſub merito actu, in quo prędeſtinationis eſſentia conſiſtit, omnes illius effectus ſub merito cadunt, at ex noſtra ſententia ſequitur potuiſſe illum actum ſub merito cadere: ergo & primus prędeſtinationis effectus. Probatur minor: quia namque decretum executiuum glorię merita vt futura præuiſa ſupponit, de facto tale decretum ſub merito cadit, vt conſtabit *infra*; at poſita prędeſtinationis eſſentia in iudicio ſubſequuto ad electionem, hoc iudicium ſupponit merita vt futura præuiſa in vi electionis pręcedentis: ergo actus, in quo conſiſtit prędeſtinationis eſſentia, ſub merito cadere potuit.

66 *Reſp.* Reſpondeo, negando ſequelam, ad eius probationem, nego minorem: ad cuius probationem diſtinguo maiorem: quia præſupponit merita præuiſa vt futura complete, tam in ordine intentionis, quam executionis, concedo maiorem: in ordine intentionis præcisè, nego maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam: actus namque, in quo prædeſtinationis eſſentia a Nobis conſtituitur, ſupponit merita præuiſa, vt futura inchoatiuè; & in ordine intentionis, non verò in ordine executionis: præcedentia autem ſolum in ordine intentionis non ſufficit ad exercendam cauſalitatem meritoriam; eo quod hæc cauſalitas, non finalis, ſed effectiua eſt, & præcedentia in ordine intentionis ſolum deſeruit cauſalitati finali.

67 *Reſp.* 2. Vel ſecundo reſponderi poſſet, quod iudicium practicum, in quo prædeſtinationis eſſentia a Nobis conſtituitur, etſi merita ſupponat, non tamen ſupponit illorum præuiſionem, ſed immediatè poſt decretum electiuum ſequitur iudicium practicum præuidens merita, & in illo prædeſtinationis eſſentia conſiſtit, quia tamen reſtat argumentum factum ſoluendum de decreto executiuo, quod ſequitur ad imperium, & merita præuiſa per imperium ſupponit, ideò recurrendum eſt ad primam ſolutionem.

§. VLTIMVS.

Corollaria præcedentis doctrinæ.

68 *Primum corollarium.* EX dictis in diſcurſu diſputationis colligitur primo, prouidentiam a ſcientia practica diſtingui per hoc, quod ſcientia practica eſt de fine, & medijs, prouidentia autem ſolum de medijs, quatenus ordinatis ad finem, quod docuit Diuus Thomas *quaſt. 5. de veritate artic.* 1. *ad* 1. Secundo colligitur, prudentiam ab arte diſtingui: tum quia vt docet D. Thom. 2. 2. *quaſt.* 47. *art* 8. *in corpore* perfectio actus conſiſtit in iudicando, non in præcipiendo; perfectio autem prudentiæ in imperando conſiſtit, *Secundũ prob.* 1. probat à ſigno: nam melior artifex reputatur, qui volens peccat in arte, voluntariè deuians à recto iudicio, quod habet de arteſacto faciendo, quam qui nolens peccat in arte ex defectu iudicij, in prudentia autem è conuerſo contingit; eſt enim imprudentior, qui voluntariè peccat in arte, cum aliàs poſſet rectum artificialum facere ratione perfecti iudicij, quam qui nolens peccat ob imperitiam artis; eo quod ille deficit in imperio, iſte vero in iudicio. Quæ doctrina eſt Phyloſophi 6. *Ethicorum capit.* 5.

69 *Secundo.* Tum etiam: quia vt docet Diuus Thomas *quaſt.* 5. *de veritate artic.* 1. *ad* 9. ars reſpicit res productas ſecundum ordinem, quo a principio egrediuntur, & inter ſe inuicem collocantur: artifex enim ex vi artis diuerſimodè collocat partes ædificij, & Deus per artem res in diuerſis gradibus collocat; prudentia autem

tem importat illum ordinem, ſecundum quem ordinantur ad finem. Tum denique: quia vt docet Diuus Thomas *articulo citato in corpore*, ars eſt recta factibilium id eſt, illorum, quæ procedunt ab agente in extraneam materiam, v. c. ſcamnum, & domus, prudentiam autem eſt recta ratio agibilium, quæ ſunt actus non progredientes extra agentem, ſed perficientes ipſum; agibilia autem à factilibus differunt; & conſequenter differunt ars, & prudentia, & prouidentia, quæ pars eſt prudentiæ.

70 *Tertio infertur.* Tertio ex dictis infertur: prouidentiam diuinam non eſſe idem, ac lex æterna Dei, in quo deceptos reperio doctos Thomiſtas contra Diuum Thomam *quæſtione 5. de veritate articulo 1. ad* 3. vbi expreſſe docet, quod prouidentia in Deo propriè non nominat legem æternam, ſed aliquid ad legem æternam conſequens, & probat: nam lex æterna in Deo conſideratur, ſicut accipiuntur in nobis principia operabilium, ex quibus ad conſiliandum, eligendum, & imperandum procedimus: ergo ſicut principia operabilium naturaliter nota, non ſunt in nobis prouidentia, aut prudentia, ſed principium illius non aliter ac principia in ſpeculabilibus non ſunt ſcientia, ſed ſcientiæ principia: ita lex æterna in Deo non eſt prudentia, aut prouidentia formaliter, ſed prouidentiæ principium.

71 *Doctrina D. Thom. explicatur.* Vnde colligit Diuus Thomas, effectus prouidentiæ attribui legi æternæ namquam eius principio, vbi eſt aduertendum Diuum Thomam loqui de lege æterna ſecundum quod eſt ratio gubernationis rerum, ſiue rationalium, ſiue irrationalium, tam in ordine ad actiones naturales, quam in ordine ad actiones morales: in qua acceptione veriſſima eſt Diui Thomæ doctrina, & diſcrimen ſtatutum ſic intelligendum, quod ſicut lex in nobis tradit regulas in generali, v. c. Deum eſſe diligendum, patrem honorandum, &c. iuxta quas regulas prudentia in particulari hic, & nunc colligit, & dictat eſſe operandum: ita lex æterna in Deo tradit generales regulas, v. c. lapidem, deorſum, ignem ſurſum inclinari, prouidentia vero iuxta illas regulas de motibus illarum rerum in particulari diſponit; & ideò prouidentia, æternam legem habet pro principio.

72 *Ex dictis prob.* Deinde ex dictis manifeſtè id conuincitur: lex enim, vt lex propriè reſpicit ſubditos, quod præcipuè veritatem habet in lege æterna, quatenus reſpicit rationales creaturas cum vi illas obligandi; quo circa non in imperio monaſtico reſpiciente diuinas actiones conſiſtit, vt enim docet Diuus Thomas *prim. ſecund. quæſtione* 93. *articulo primo ad primum*, lex æterna non eſt Deo impoſita, ſed creaturis, & conſiſtit in imperio regali ſubditos reſpiciente; at prouidentia immediate reſpicit actum liberum Dei, qui dicitur vſus, & mediatè executionem: non ergo ſunt idem formaliſſimè prouidentia, & lex æterna Dei.

73 *Obiectio diluitur.* Nec refert ſi opponas Diuum Thomam 1. 2. *quæſtione* 91. *art.* 1. *in corpore* vbi docet, legem æternam *eſſe ipſam rationem rerum in Deo, ſicut in principe vniuerſitatis exiſtentem*, qualiter etiam diffiniuit prouidentiam *quæſtione præcedenti articulo* 1. ergo lex æterna, & prouidentia, idem ſunt. Reſpondetur, namque ex dictis, legem æternam eſſe rationem gubernationis rerum per modum tradentis regulas in generali circa motus rerum in proprios fines, prouidentia eſt ratio per modum applicantis regulas prædictas circa peculiares actiones. Deinde, illa eſt ratio reſpiciens immediatè creaturas ſibi ſubiectas, quibus imprimit proprias inclinationes, & aliqualiter obligat; hæc vero immediatè non ad creaturas, ſed ad Dei actiones dirigitur: vnde conſtat, quod licet ſint ferè eadem verba vtriuſque diffinitionis, ſenſus tamen vtriuſque eſt diuerſus.

74 *Si opponas.* Si dicas, legem in nobis ideò eſſe principium prudentiæ, quia nos obligat, & ideò prudentia dictat iuxta illam hic, & nunc eſſe operandum; at lex æterna non obligat Deum, vt *proximè* diximus: ergo nequit eſſe principium diuinæ prouidentiæ, & prudentiæ, qua dictet ſibi Deus hic, & nunc iuxta illam eſſe operandum. *Reſp.* Reſponden, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam: nam licet nequeat eſſe principium per modum obligantis, poteſt tamen eſſe principium per modum dirigentis, vt Deus iuxta legem æternam ſibi imperet vſum, & rerum executionem in ordine ad finem.

75 *Prouidentia diſtinguitur ab ideis.* Quarto colligitur: prouidentiam diſtingui a diuinis idæis. Quod patet: nam D. Thomas *ſupra quæſtione* 15. *articulo* 2. *ad* 2. idæam ab arte diſtinguit, quia hæc ſignificatur vt quo Deus intelligit, idæa autem vt quod intelligitur, at prouidentia etiam ſignificatur vt quo Deus intelligit practicè, & imperat, vt conſtat ex dictis: ergo eadem ratione prouidentia diſtinguitur ab idæa.

75 *Si opponas.* Si opponas Diuum Thomam *quæſtione* 5. *articulo* 1. *ad.* 1. vbi docet, in re creata duo poſſe conſiderari, & ſpeciem, & ordinem ad finem, & idæam eſſe formam ſpeciei, prouidentiam vero eſſe formam ordinis, in quo fatum conſiſtit; & conſequenter ſicut ſe habet idæa ad formam, ita prouidentia comparatur ad fatum: ergo iuxta Diuum Thomam, quamuis prouidentia non ſit idæa rei creatæ quoad ſpeciem, eſt tamen idea rei creatę quoad ordinem. Patet conſequentia, tum, nam ideò datur idea ſpeciei, quia in Deo datur forma illius: ergo ſi prouidentia eſt forma ordinis, erit idea illius. Tum etiam: nam ſicut comparatur idea ad ſpeciem, ita prouidentia ad ordinem ſtatutum, & fatum, vt docet Diuus Thomas; at illa comparatur vt idea ſpeciei: ergo prouidentia comparatur vt idæa ordinis, & fati.

77 *Reſp. explicando doctrinã D. Th.* Reſpondeo, negando conſequentiam. Ad primam probationem, diſtinguo antecedens: quia datur forma ſpeciei, quę illam cauſat, vt cognita, & per ſui imitationem, concedo antecedens: præciſe ex conceptu formæ ſpeciei, nego antecedens, & conſequentiam: quia prouidentia non eſt forma ordinis, illum cauſans, vt cognita, nec vt imitata, ſed tantum vt dirigens: vnde ſicut ſcientia practica, etſi ſit forma rei, quem cauſatur à Deo, non eſt idæa illius ſub conceptu practicæ ſcientiæ, quia non cauſatur aſſimilando ſibi effectum, quem cauſat, vt docet Diuus Thomas *in eodem artic. ad* 7. ita de prouidentia eſt dicendum. Ad ſecundam dicatur ly *ſicut* ſolum dicere ſimilitudinem quoad rationem formæ, quæ in vtraque inuenitur, non autem quoad omnia.

78 *Vltimũ corollarium. Prob.* 1. Denique infero contra Suarez, quod ſi prædeſtinatio in actu voluntatis conſiſtat, conſtituenda non eſt in omnibus actibus voluntatis diuinæ à primo decreto intentiuo finis vſque ad executiuum. Tum, quia licet conſiſtat in actu intellectus, vt de facto conſiſtere diximus, non conſtituitur per omnes actus intellectus, qui ad illam concurrunt, ſed in vno actu eſſentialiter conſiſtit, alijs antecedenter concurrentibus: ergo pariter dicendum eſt, ſi in actu voluntatis conſiſtat. *Secundo.* Tum etiam: nam prouidentia verſatur circa media ſecundum ordinem, quem dicunt ad finem: ergo ſi eſt conſiſtat in actu voluntatis, debet conſiſtere in voluntate mediorum in ordine ad finem, non vero intentione finis.

79 *Denique.* Tum denique: quia non omnia exacta ad exiſtentiam alicuius, ſunt de eſſentia illius, ſed plura antecedenter, & alia conſequenter ſolent requiri, vt conſtat in electione, ad quam præexigitur finis intentio, & ſequitur vſus, & in prudentia, ad quam præuiè requiruntur conſilium, & iudicium; & tamen non conſiſtit in illis, ſed electio in actu mediante inter intentionem, & vſum, & prudentia in imperio: ergo etſi omnes illi actus ad prædeſtinationem deſiderentur, non tamen in omnibus illis, ſed in illorum aliquo erit conſtituenda.

80 *In hac ſuppoſitione, cõſiſtere in decreto executiuo, probatur.* Etſi inquiras, in quo ex actibus erga media verſantibus conſtituenda eſt prædeſtinationis eſſentia, in hac ſuppoſitione, in decreto electiuo, an in executiuo? Reſpondeo, quod in executiuo: etenim in noſtra ſententia conſtituente prædeſtinationis eſſentiam in actu intellectus, non conſiſtit in iudicio regulante electionem, ſed in imperio, eo quod immediatius executionem dirigit, & fini rationis practicæ proximius accedit; quo circa vt docet Diuus Thomas *ſecunda ſecundæ quæſtione* 47. *articulo* 8. præcipuum locum obtinet inter actus prudentiæ, etſi ad illud cæteri actus ordinentur, ſcilicet memoria præteritorum, notitia præſentium, conſilium, & iudicium; at decretum executiuum immediatius applicat ad executionem, quam electiuum, quo circa proximius accedit fini rationis practicæ, nempè executioni, quam electiuum, & vt docet Diuus Thomas 1. 2. *quæſtione* 16. *articulo* 4. ordo intentionis, ad quem pertinet decretum electiuum, ad ordinem executionis, ad quem ſpectat executiuum, ordinatur, ſicut imperfectum ad perfectum: ergo ſi prædeſtinationis eſſentia conſtituatur in actu voluntatis, & aliàs admittatur decretum executiuum ab electiuo diſtinctum, in decreto executiuo conſtituenda erit.

81 *Si obijcias. Reſp.* Si opponas, electionem eſſe præcipuum actum virtutis electiuè: ergo in illo, & non in decreto executiuo conſtitui debet prędeſtinationis eſſentia, ſuppoſito quod ſpectet ad lineam voluntatis. Reſpondeo, eſſe pręcipuum in ratione liberi, quia illo poſito decretum executiuum ſequitur neceſſario, non tamen in ratione coniunctionis cum volitio, vt conſtat ex dictis *diſputatione præcedenti concluſione prima* & ideò non in electione, ſed in decreto executiuo conſtituenda erit prædeſtinationis eſſentia, ſi intra lineam voluntatis ponatur. Et hæc de iſta Diſputatione applicanda litteræ Magiſtri *in* 1. *diſtinct.* 39 §. 4. ad illa verba: *Prouidentiam ergo, & curam, &c. & diſtinct.* 40. *§. vltimo* ad illa verba: *Cumque prædeſtinatio ſit gratia præparatio, &c.*

Magiſt. Sent.

DIS-

Digitized by Google

DISPVTATIO LXI.

Quomodo prędeſtinatio ad prouidentiam comparętur, & qualiter diſtinguatur ab illą?

§. I.

Prima pars diſputationis reſoluitur.

1 *Explicatur quæſitum.* DVO in pręſenti diſputatione breuiter inueſtiganda proponimus. Primum eſt, an prędeſtinatio comparetur cum prouidentia tanquam pars ſubiectiua, id eſt vt inferius eſſentiale, ita vt prouidentia in prouidentiam naturalem, ſuper naturalem, in efficacem reprobationem, & prędeſtinationem hominum, & Angelorum, & Chriſti prędeſtinationem, quaſi eſſentialiter diuidatur, vel ſolum ſit pars illius obiectiua, hoc eſt, connotans peculiare obiectum, ſuo obiecto prouidentię in tota ſua latitudine contentum partialiter. Secundum, quod inquirimus eſt, an prędeſtinatio à prouidentia differat per hoc, quod non ſolum ordinis, ſed etiam euentus infallibilitate potiatur, prouidentia autem ſolius ordinis petat infallibilitatem.

2 *Prima ſententia.* Circa primum duæ verſantur ſententiæ. Prima illarum affirmat, prædeſtinationem ab alijs prouidentię partibus *proximè* relaris virtualiter atributaliter diſtingui, ſicut diſtinguuntur in Deo voluntas, & intellectus; & conſequenter comparari ad prouidentiam vt ſic, tanquam partem ſubiectiuam, & inferius eſſentiale. Hanc tenet Mag. Soto *ſuper Epiſtolam ad Romanos cap.* 9. Illamque inſinuat Molina *quæſt. præcedenti articul.* 1. *diſputat.* 2 *ad* 1. Expreſſe tenet Herice *diſputat.* 22. *cap.* 7. *num.* 67. probabilem reputant Suarez *lib.* 1. *de prædeſt. cap.* 18. in oppoſitam, vt probabiliorem inclinans, & Cornejo *dub.* 1. *circa iſtum articulum* problematice vtramque defendens. *Soto. Molina. Herice. Suarez. Cornejo.*

3 *Secunda.* Secunda, & vera ſententia, oppoſitum docet, affirmans prędeſtinationem ab alijs prouidentię partibus non diſtingui eſſentialiter, ſed vnicam eſſe prouidentiam diuinam prout ad omnia prouidenda ſe extendit, tam naturalia, quam ſupernaturalia, & ad ordinem hypoſtaticum pertinentia, abſque attributali, ſeu virtuali diuerſitate: vnde conſequenter docet, prędeſtinationem non eſſe partem ſubiectiuam, ſed obiectiuam tantum diuinę prouidentię. Ita Caietanus *circa iſtum articulum*, quem ſequuntur frequentius Thomiſtę, Bañez *in hac quæſt. articul.* 3. Nazarius *in expoſitione huius articuli*, Salmanticenſes *tract.* 5. *de prædeſtinatione diſp.* 2. §. 3. Magiſter Sancto Thoma *diſp.* 7. *art.* 1. *num.* 15. Tenent etiam ex alienis Vazquez *diſp.* 87. *cap.* 5. Alarcon *Tractat.* 4. *diſputat.* 1. *cap.* 5. *num.* 10. In illamque vt probabiliorem inclinat Suarez *vbi ſupra* relatus falſo pro contraria ſententia referens Diuum Thomam *quæſt.* 6. *de veritate art.* 1. *&* *in* 1. *diſt.* 40 *quæſt.* 1. *art* 2. *Caietan. Bannez. Nazar. Salm. S. Thom. Vazq. Alarcon. Suarez.*

4 *Conluſio. Secunda pars probatur.* Quorum ſententia, ſit noſtra concluſio: & quidem quoad ſecundam partem, videlicet eſſe partem obiectiuam prouidentiæ diuinæ, certiſſima eſt: ideò enim tractatus Verbi *cauſa de cœlo* eſt pars obiectiua phyloſophiæ naturalis, quia cum huius obiectum ſit ens mobile in ſua latitudine, tractatus de cœlo agit de quoddam particulari mobili ſub ente mobili in communi contento partialiter; at prouidentia diuina ad omnia prouidenda ſe extendit ſecundum ordinem, quem dicunt ad finem, ſcilicet oſtenſionem attributorum Dei, prædeſtinatio vero ſolum ergà media efficaciter ad gloriam conducentia verſatur, quæ ſub ratione medij ordinabilis ad finem illum vniuerſaliſſimum, vt partes continentur: ergo eſt pars obiectiua prouidentiæ diuinæ.

5 *Quoad 1 ſuadetur.* Quoad primam etiam, quæ negat prædeſtinationem eſſe partem ſubiectiuam prouidentiæ, ſi de parte ſubiectiua præ ſe accepta loquatur, quæ eſt ſpecies contenta ſub genere, parum, aut nil controuerſiæ eſſe poteſt: vt enim aliquid ſub alio contineatur tanquam ſpecies ſub genere, debet eſſe ex genere, & differentia compoſitum; at iſta compoſitio diuinæ ſimplicitati repugnat, vt docet D. Thom. *ſupra quæſtione* 3. *artic.* 5. & cum illo communiter Theologi quidquid in contrarium contendat Vazquez 1. *parte diſp.* 22. *capit.* 3. ergo prædeſtinatio eſſe nequit pars ſubiectiua prouidentiæ diuinæ, tanquam ſpecies contenta ſub genere.

6 *Quoad aliã partem prob. 1.* Quod autem non contineatur ſub prouidentia vt inferius eſſentiale ſub ſuperiori analogo cum diſtinctione virtuali ab alijs partibus prouidentiæ ſupra enumeratis, vt docent Authores primæ ſententiæ, vehementer indicant verba D. Thom. quibus concludit corpus præſentis articuli dicens: *Et ſic patet, quod prędeſtinatio quantum ad obiecta, eſt quædam pars prouidentiæ.* Licet namque expreſsè non neget, eſſe partem ſubiectiuam illius, cum tamen aſſerat eſſe partem quantum ad obiecta, omnem aliam partialitatem implicite negat. Et ſuadetur ſic primo; perfectionibus enim diuinis debemus concedere maiorem vnitatem poſſibilem; at in prouidentia, prout ad omnia ſua obiecta ſe extendit, poſſibilis eſt vnitas, non ſolum realem, aut formalem, ſed etiam virtualem diſtinctionem excludens: ergo hæc vnitas debet illi concedi; & conſequenter inter prædeſtinationem, & alias prouidentiæ partes virtualis diſtinctio non erit, ex quo vlterius euidenter colligitur, partem ſubiectiuam diuinæ prouidentiæ nullatenus eſſe.

7 *Minor prob.* Minorem, in qua eſt difficultas, ſic probo. Actus, qui ſpecificatur à fine poteſt omnimoda vnitate, virtuali diſtinctioni oppoſita, gaudere, ſi ei vnicus finis poſſit aſſignari, etſi media ad illum finem ordinata inter ſe diſtinguantur; at prouidentia eſt actus ſpecificatus à fine, cui poteſt vnicus finis pro ratione formali obiectiua aſſignari, oſtenſio ſcilicet bonitatis diuinæ, atque diuinæ gloriæ manifeſtatio, ad quam omnia ordinantur, tam naturalia, quam ſupernaturalia, & ad ordinem hypoſtaticum pertinentia: ergo quantumcumque iſta inter ſe diſtinguantur poteſt actus in quo prouidentia conſiſtit gaudere omnimoda vnitate excludente nedum realem, aut formalem, ſed etiam virtualem diſtinctionem.

8 *Secundo prob.* Secundo probatur, etſi effectus per diuinam omnipotentiam producendi ſint plures, omnipotentia tamen eſt vna abſque virtuali diſcrimine, prout ad omnes illos extenditur, quia omnes conueniunt in ratione communi creabilis; quæ eſt obiectum quaſi formale omnipotentiæ Dei: & ſimiliter quamuis plura ſciantur à Deo, ſcientia tamen eſt vna; eo quod omnia ſub eadem ratione ſcibilis adunantur, ſcilicet eſſentia diuina, quę eſt ratio ſciendi creaturas: ſimiliter quamuis factibilia per diuinam artem ſint plura; quia tamen omnia ſub ratione communi factibilis conueniunt, non multiplicatur adhuc virtualiter ratio artis in Deo. Lex etiam æterna eſt vna, virtualem diſtinctionem excludens, vt docet D. Thom. 1 2. *quæſt.* 93. *articulo* 1. *ad* 1. quia licet plura ſint, quæ iubet, & prohibet, omnia tamen adunantur in ordine ad bonum commune, ad quod lex dirigit per modum regulæ: ergo ſimiliter quamuis plura prouideantur à Deo, quia tamen omnia adunantur in ordine ad finem communem, oſtenſionem ſcilicet diuinæ bonitatis, & diuinæ gloriæ manifeſtationem, prouidentia diuina erit vna abſque virtuali diſcrimine.

9 *Confir. 1.* Explicatur hoc amplius: ideò in exemplis poſitis aſſignatur pro obiecto ratio vniuerſaliſſima, quia omnipotentia eſt virtus agentis vniuerſaliſſimi, cui debet correſpondere vniuerſaliſſima ratio obiectiua, & idem in ſcientia, arte, & lege æterna eadem ratione contingit; at prouidentia eſt virtus vniuerſaliſſimi prouiſoris: ergo debet illi pro ratione formali obiectiua aſſignari non hic, aut ille particulari finis, ſed finis vniuerſaliſſimus omnium: & conſequenter licet particulares fines multiplicentur, obſtare non poterit omnimodæ vnitati prouidentiæ diuinæ.

10 *Confir. 2.* Confirmatur ſecundo: ſicut lex æterna dirigit per modum regulantis, ita prouidentia per modum ordinantis in finem; at licet regulata per legem diuerſa ſint, & fines particulares inter ſe differant, quia tamen omnia adunantur in ordine ad vniuerſale bonum, cadunt ſub eadem lege indiuiſibilis, adhuc virtualiter; ergo quamuis ordinata ad finem per prouidentiam differant pluſquam genere, & particulares fines diuerſos reſpiciant, quia tamen omnia adunantur in ordine ad finem vniuerſaliſſimi prouiſoris, prouidentia diuina erit vna. *Confir. 3.* Denique confirmatur: licet namque ideæ multiplicentur in Deo, quia ſignificantur per modum obiecti intellecti, ars, & ſcientia non multiplicantur, quia ſignificantur vt *quo* Deus intelligit, doctrina eſt D. Thom. expreſſa *ſupra quæſt. num* 15. *art.* 2. *ad* 2. at prouidentia ſignificatur non per modum obiecti intellecti, ſed vt *quo* Deus practicè intelligit, & ordinat ad agendis in finem: ergo eſt vna nedum formaliter, ſed etiam virtualiter.

§. II.

Argumentis in contrarium occurritur.

11 *Arg. 1.* COntra iſtam concluſionem arguitur primo: in Deo dantur plures ideæ, quæ ſunt partes nedum obiectiuæ, ſed etiam ſubiectiuæ rationis communis ideæ: ergo, & plures prouidentiæ tanquam partes ſubiectiuæ; & conſequenter prædeſtinatio erit pars ſubiectiua prouidentiæ. Antecedens eſt D. Thom. *ſupra quæſtione* 15. *artic* 2 vbi docet, dari in Deo plures ideas, non tamen plures artes; ſi autem de pluritate obiectiua ſolum loqueretur, nullum inter artem, & ideam ſtaret diſcrimen; cum etiam obiectiuè artes plurificentur. Conſequentia vero probatur à paritate rationis.

12 *Reſp. ex D. Th.* Reſpondeo ex Diuus Thomas loco allegato *ad* 2. *argum.* negando conſequentiam, eo quod idea ſignificatur vt *quod* intellectum à Deo: prouidentia autem ſignificatur vt *quo* Deus intelligit, Deus autem vno actus, & vna intellectione intelligit plura, & ideò inconueniens non eſt dari plures ideas; quia ex hoc ſolum ſequitur plura ab illo intelligi, eſt autem inconueniens dari plures prouidentias; quia ex hoc inferretur pluribus intelligere, quod eſt inconueniens.

13 Quam doctrinam ſic intelligendam exiſtimo, quod prouidentia ſe tenet ex parte Dei prouidentis, & intelligentis; vnde cum diui-

Digitized by Google

Explicatur doctrina D. Thom. diuino intellectu commenſurari debet quoad vnitatem in modo attingendi ſuum obiectum: vnde ſicut intellectus diuinus abſque virtuali diuerſitate, & abſque diſtinctione rationis ſufficiente vt dicatur plures intellectus in Deo, omnia attingit, quæ ſub obiecto illius continentur: ita prouidentia abſque multiplicatione virtuali, & diuerſitate rationis ad omnia ſe extendit, quæ comprehenduntur ſub ratione ordinabilis ad finem ab illo inſpectum, vt rationem formalem obiectiuam. Idæa vero ſe tenet ex parte obiecti intellecti: vnde non cum intellectu practicè intelligentis, ſed cum obiecto intellecto proportionatur quoad vnitatem, vel diuerſitatem: atque adeò cum obiecta intellecta à diuino intellectu ſint plura, plures etiam dantur idææ.

14 *Replicabis 1.* Sed contra iſtam ſolutionem objiciet aliquis primo: non obſtante quod virtutes intellectuales ſe teneant ex parte intellectus diuini, & ille vnus ſit abſque virtuali, aut rationis diuerſitate, dantur plures virtutes intellectuales diſtinctæ virtualiter, & per rationem, nempè intellectus, ſapientia, ſcientia, ars, & prudentia: ergo illo etiam non obſtante poterit prouidentia virtualiter multiplicari.

Secundo. Secundo: nam etiam idæa ſe tenet ex parte Dei vt artificioſè operantis, & practicè intelligentis; idæa namque eſt artifici forma, qua agit, & practicè intelligit: ergo ex hoc capite non minus cum intellectu practico Dei proportionari debet quoad vnitatem quam prouidentia.

15 *Tertio.* Tertio: quia non minus inconueniens eſt in eo quod obiectum formale, & primarium diuini intellectus multiplicetur quam in multiplicatione principij, quo intelligit, aut actus intelligendi, at idæa non ſignificatur vt obiectum materiale intellectum, ſed vt obiectum formale; idæa namque diuina non eſt creata entitas, vt intellecta à Deo, ſed diuina eſſentia cognita vt imitabilis à creaturis, vt communiter docetur à Theologis contra Scotum cum D. Thom. *ſupra quæſt.* 15. *art.* 1. ergo ſi hoc non obſtante dantur plures idææ, nec primum poterit obſtare quominus plures dentur prouidentiæ, quæ ſint partes ſubiectiuæ prouidentiæ diuinæ.

16 *Ad 1. obiectionẽ reſp.* Reſpondeo ad primam ex his obiectionibus, admiſſo antecedenti, negando conſequentiam: nam proportio non tenet quoad hoc, quod ſicut intellectus eſt vnus, ita virtus qua intelligit vna eſſe debeat reſpectu omnis obiecti: ſed conſiſtit in hoc, quod ſicut intellectus diuinus abſque virtuali ſui diuerſitate omnia attingit, quæ ſub ratione formali obiectiua ſui comprehenduntur: ita qualibet virtus intellectualis illius, omnia; quæ ſub vna rationes formali obiectiua ſibi correſpondente attingit, abſque virtuali diuerſitate attingat. Quia ergo omnia ordinabilia in finem conueniunt in reſpiciendo finem vniuerſaliſſimum, quem prouidentia, vtpote virtus vniuerſaliſſimi prouiſſori pro ratione formali obiectiua reſpicere debet: hinc fit, quod abſque virtuali diſtinctione debeat omnia ordinabilia in prędictum finem reſpicere. Obiecta autem intellectus, ſapientiæ artis, & prudentiæ non conueniunt in vna ratione formali obiectiua, & ideò inter ſe virtualiter diſtinguuntur.

17 *Ad 2. reſpondetur 1.* Ad ſecundam reſpondeo ex doctrina Diuo Thoma *quæſt.* 3. *de veritate art.* 2. circa medium corporis, *& ſolutione ad* 9 ideam eſſe, formam, non qua primo intellectus intelligit, hęc namque eſt diuina eſſentia, vt gerens munus ſpeciei in ordine ad intellectionem ſui, ſed qua ſecundario intelligit quatenus ex vno intellecto aliud intellectus intelligit: vnde eſt forma per modum obiecti, & termini intellecti; ac proinde, non cum intellectu debet proportionem omnem ſeruare, quod vnitatem, ſed cum obiectis ſecundario intellectis.

18 *Secundo reſp.* Vel ſecundo dicatur idæam conſiderari poſſe dupliciter, vel per comparationem ad Deum, & ſic eſſe vnam, nempè Dei eſſentiam, quæ abſque virtuali diſtinctione ſui eſt ab omnibus imitabilis, vel vt ſe tenet ex parte idæati, vt forma illud extrinſecè informans, & ſic plurificari iuxta pluralitatem rerum, quæ idæantur. De quo videatur Magiſter Sancto Thoma *in hac* 1. *parte Tomo* 2. *diſp.* 1. *art.* 1.

19 *Ad 3.* Ad tertiam, conceſſa maiori, nego minorem: vt enim docet D. Thom. *quæſt. de veritate art.* 2. *in corpore*, *& ſolutione ad* 2. diuina eſſentia, non obtinet rationem idęæ quatenus cognita abſolutè, ſed quatenus cognita vt imitabilis ab hac, vel ab illa creatura; vnde diuerſæ proportione creaturarum ad eſſentiam diuinam ſunt de principali intellectu diuinæ eſſentiæ quatenus obtinet rationem idęæ, non quidem vt dantes diuinæ eſſentiæ imitabilitatem, ſed vt appropriantes illam vt ſit idæa huius, & non illius creaturæ, v. c. eſſentia diuina non eſt idæa hominis, vt abſolutè cognita, ſed cognita vt imitabilis ab eſſentia hominis hac ingrediente de principali intellectu in rationem idęæ, non quia det illi imitabilitatem, ſed quia appropriat illam vt ſit idæa hominis, non equi, aut Leonis, &c. Ex qua doctrina manifeſtè colligitur, quod ſi adæquatè accipiatur idæa, non ſolum pertinet ad obiectum primarium, ſed etiam ad ſecundarium diuini intellectus, & ex hac parte accipit multiplicationem abſque læſione ſimplicitatis diuinæ.

20 Rationem autem cur proportiones rerum imitantium diuinam eſſentiam ſint de intellectu illius vt obtinet rationem idææ, *Ratio doctrinæ traditur.* aſſignat D. Thom. loco allegato, quia nimirum idęa eſt propria ratio idęati, eo quod eſt forma illius ad cuius exemplar fit: diuina autem eſſentia; cum abſolutè inſpecta ſit forma ſuper excedens omnem perfectionem creatam, non poteſt accipi vt propria ratio hominis ſi abſolutè inſpiciatur: vnde vt ſit propria hominis ratio, debet ſumi cognita vt imitabilis ab homine, & non à leone, proportione hominis ad eſſentiam diuinam ingrediente principalem intellectum idææ. Sed de his videantur D. Thom. *quæſt. citata de veritat.* de quo fusè egimus *ſupra quæſt.* 15.

Secundo arguitur: dantur in Deo plures virtutes electiuæ virtualiter diſtinctę, v. c. iuſtitia, miſericordia, &c. non obſtante vnitate finis ad quem ordinantur, ſcilicet Deus quatenus eſt charitatis obiectum: ergo pariter vnitas finis vniuerſaliſſimi, quem omnes prouidentię partes inſpiciunt, non obſtabit vt virtualiter inter ſe diſtinguantur; & conſequenter erunt partes ſubiectiuę illius. 21 *Secundo arg.*

Reſp. Reſpondeo, conceſſo antecedenti negando conſequentiam: ratio autem diſcriminis eſt; nam virtutes morales non ſpecificantur à fine vltimo, quem ex parte operantis, & imperatiuè reſpiciunt, ſicut prouidentia, ſed ab obiectis proprijs, iuſtitia, ſcilicet, à iure quod vnicuique ſeruat, & miſericordia ab aliena miſeria, vt ſubleuabili, quę cum ſint obiecta diuerſa formaliter, ſpecificant virtutes, realiter in nobis diſtinctas, & in Deo virtualiter, quia tamen diuina iuſtitia reſpicit bonitatem diuinam prout continet obiectiuè bonitatem iuſtitię creatę, & miſericordia diuina à bonitate Dei prout eſt ratio ſubleuandi alienam miſeriam: prouidentia autem, vtpote virtus ordinatiua vniuerſaliſſimi prouiſſoris, finem vniuerſaliſſimum reſpicit à quo accipit vnitatem, nedum formalem, verum etiam virtualem.

Sed oppones; reprobatio habet pro fine oſtenſionem iuſtitię diuinę, & prędeſtinatio oſtenſionem miſericordię, & liberalitatis; at iſtę virtutes virtualiter diſtinguuntur in Deo non minus, imo magis; quam bonitas diuina, vt eſt ratio ſubleuandi alienam miſeriam, & prout eſt ratio ſeruandi ęquitatem: ergo ſi hæc duplex ratio obiectiuè diſtinguit virtualiter miſericordia à iuſtitia, duplex illa ratio, ſeu duplex ille finis virtualiter etiam diſtinguet prædeſtinationem, & reprobationem. 22 *Replicabis.*

Reſpondeo, conceſſa maiori, & minori, negando conſequentiam: quia fines illi ſunt inadæquati reſpectu diuinæ prouidentiæ, eo quod adæquatus finis illius eſt oſtenſio omnium attributorum Dei, quæ in ratione oſtentabilis, athomè conueniunt: ex finibus autem ſubordinatis partialibus, & inadæquatis non ſumitur diſtinctio ſpecifica actuum, nec realis, nec virtualis: ſecus contingit in obiectis miſericordiæ, & iuſtitiæ, quæ adæquata ſunt, & id circo in actus voluntatis diuinæ virtualem diſtinctionem refundunt. Et quidem argumentum hoc poteſt in contrarios retorqueri: miſericordia enim diuina vna eſt vnitate oppoſita virtuali diſtinctioni, & ſimiliter diuina iuſtitia, etſi in nobis eſſentialiter differant iuſtitia commutatiua, & diſtributiua: ergo pariter licet prouidentia in nobis ſpecificè diſtinguatur, erit tamen vna prouidentia diuina prout ad omnia ordinabilia in finem ſe extendit, vnitate oppoſita nedum reali formali, ſed etiam virtuali diſtinctioni. 23 *Reſp.* *Retorquetur argumentum in contrarios.*

Vltimo arguitur: prædeſtinatio, & prouidentia ſupernaturalis generalis differunt penes efficacem finis intenti conſequutionem, & non efficacem conſequutionem illius, vt ex ſecunda diſput. parte conſtabit; at hæc prædicata ſufficientia ſunt ad diuerſitatem virtualem inducendam: ergo differunt virtualiter inter ſe. 24 *Vltimo arg.*

Reſp. Reſpondeo, omiſſo quod efficacia, & non efficacia poſſint virtualem diſtinctionem inducere, hoc debere intelligi quando eſt reſpectu rationis formalis obiectiuæ ſecus autem quando eſt ſolum reſpectu obiecti, & finis materialis: prouidentia autem ſupernaturalis generalis, v. c. qua Deus ordinat reprobos ad gloriam, etſi reſpectu gloriæ inefficax ſit, reſpectu tamen manifeſtationis gloriæ diuinę, quę eſt finis formaliter à prouidentia inſpectus, efficax eſt: vnde penes efficaciam reſpectu finis proximi, ſolum materialiter, & obiectiuè poteſt a prædeſtinatione diſtingui.

§. III.

Circa ſecundam partem prima difficultas reſoluitur.

Circa ſecundum, quod in hac diſputatione examinandum propoſuimus, per quid ſcilicet prædeſtinatio a prouidentia ſub conceptu communi prouidentiæ diſtinguatur: aliqua diſcrimina indubitata ſunt apud omnes Auctores. Primum eſt, quod ſubiectum ex vi prædeſtinationis ordinandum ad finem, ſolum eſt creatura rationalis: prouidentiæ autem ſubiectum eſt omnis creatura: eo quod illa reſpicit ſupernaturalem beatitudinem, cuius ſola rationalis creatura eſt capax: hæc vero reſpicit quoſcumque effectus ab omnipotentia productos, quorum aliæ creaturæ ſunt capaces. 25 *Primum præſuppoſitum.*

Secundum eſt, quod prædeſtinatio reſpicit finem ſuperexceden- 26

Digitized by Google

ſecundò dentem facultatem rationalis creaturę: prouidentia autem finis ſuperexcedentiam non petit, ſed circa quemlibet finem, ſiue naturalem, ſiue ſupernaturalem verſatur media ad illum ordinando, quod docuit Diuus Thomas in præſenti art. ſequunturque communiter Theologi, & conſtat ex communi vſu loquendi; nemo enim prædeſtinari dicitur niſi ad finem naturæ indebitum, & illius facultatem excedentem, conſtat etiam ex diffinitionibus de prædeſtinatione traditis ab Auguſtino, ſcilicet, prædeſtinatio *eſt præparatio gratiæ in præſenti, & gloriæ in futuro*: & alibi, prædeſtinatio *eſt præſcientia, & præparatio beneficiorum Dei, quibus certiſſimè liberantur, &c.* ex quibus manifeſtè colligitur, prædeſtinationem inſpicere pro fine gloriam ſupernaturalem prouidentia autem ad quoſcumque effectus diuinæ omnipotentiæ ſe extendit, inter quos alij ſunt naturales, alij ad ſupernaturalem ordinem ſpectant.

27 *Prima difficultas. Suarij ſententia probatur.* Prima ergo difficultas eſt, an prædeſtinatio differat à prouidentia per hoc, quod illa non ſupponit ſubiectum, quod per prædeſtinationem ad finem dirigitur: prouidentia autem ſubiectum, cui præparantur media ſupponat? Affirmat Suarez *libro primo de eſſentia prædeſtinationis cap. 18. num. 12.* prouidentia namque, ita in æternitate comparatur ſubiecto, cui prouidet; ſicut in tempore executio prouidentiæ, quæ gubernatio ad ſubiectum, vt in tempore exiſtens; at gubernatio ſupponit ſubiectum in re exiſtens: ergo & prouidentia ſubiectum, cui prouidet, ſupponit vt in æternitate præuiſum. Secundo: nam prouiden- *ſecundò* tia eſt de medijs in ordine ad finem: ergo ſupponit inſtitutionem rei ad talem finem: ergo ſupponit voluntatem creandi ſubiectum illud propter talem finem, & conſequenter illud ſupponit, vt in æternitate præmiſſum.

28 *ſecundā partem probat.* Quod autem prædeſtinatio ſubiectum non ſupponat præuiſum, ſed ex vi illius ordinetur, vt ſit: probat primo exemplo prædeſtinationis Chriſti, per quam eſt prædeſtinatus vt ſit filius naturalis Dei; & tamen ante illam non ſupponitur exiſtens, nec in mente Dei futurus hic homo Chriſtus: ergo de ratione prædeſtinationis non eſt, quod ſupponat exiſtentiam obiecti, ſeu ſubiecti, quod reſpicit. Secundo probat: nam prædeſtinatio non ſupponit, ſed intrinſecè includit deſtinationem ad finem; ſed ordinatio ad finem non ſupponit rem, quæ ordinatur, vt iam exiſtentem, quia ex vi eiuſdem voluntatis ordinatur ad eſſe, & ad finem, cum prioritate finis in ordine intentionis ad exiſtentiam ſubiecti: ergo prædeſtinatio non ſupponit ſui ſubiecti exiſtentiam; & conſequenter ſubſiſtit prædictum diſcrimen inter prædeſtinationem, & prouidentiam.

29 *Oppoſita ſententia ſuperior. Prob. 1.* Quidquid tamen ſit, an ſubiectum prædeſtinatum ſit prædeſtinationis effectus: & conſequenter ad illam non ſupponatur, de quo in ſequenti articulo, nullum quoad ſui ſubiecti ſuppoſitionem inter prouidentiam, & prædeſtinationem diſcrimen percipio. Tum, quia etiam prædeſtinationi æternæ correſpondet temporalis gubernatio: vel ergo æquiparantur gubernatio, & prædeſtinatio, quoad hoc, quod eſt ſuum ſubiectum ſupponere, alia, vt in tempore exiſtens, alia vt in æternitate præuiſum, vel non: ſi primum, ſicut gubernatio ſubiectum gubernandum ſupponit exiſtens in ſententia Suarez, ita prædeſtinatio ſuum ſubiectum, vt in ęternitate pręuiſſum ſupponet; ſi ſecundum: ergo nec prouidentia, & gubernatio illi correſpondens, quoad ſubiecti preſuppoſitionem ęquiparari debent: nulla enim ratio diſcriminis aſſignari poteſt, cur gubernatio cum prouidentia, & non cum prędeſtinatione, quoad antecedentiam ſubiecti debeat ęquiparari.

30 *ſecundò,* Tum etiam, quia non minus prędeſtinatio, quam prouidentia debet eſſe de medijs ordinatis ad finem; cum vtraque ſit actus prudentię, vel neutra, & vtraque in eiſdem actibus, ſeu in eodem actu, vel intellectus, vel voluntatis debeat conſtitui: ergo ſi prouidentia, quia eſt de medijs ordinatis ad finem, ſubiectum, cui prouidet, vt in ęternitate pręuiſſum ſupponit, vt docet Suarez: eadem ratione prędeſtinatio non pręcedit ſubiectum eius, vt in ęternitate pręuiſſum.

31 *Tertiò.* Tum tertio: nam prouidentia non ſolum includit electionem mediorum; ſed etiam voluntatem finis; tum, quia eſt actus pręcipiens de ordinandis in finem, ad quem neceſſario præcedere intentionem finis, *diſputatione præcedenti* ex D. Thom. vidimus. Tum etiam, quia nulla poteſt aſſignari ratio, cur prędeſtinatio vtramque iſtam voluntatem includat, & non prouidentia: ergo ſi prędeſtinatio, quia intentionem finis, ſeu deſtinationem ad finem includit, non pręſupponit ſubiectum deſtinatum vt in ęternitate pręuiſſum, vt docet Suarez, nec prouidentia ſuum ſubiectum vt pręuiſſum ſupponet eadem de cauſa.

32 *Quartò.* Tum denique: nam vel diſcrimen hoc inter prędeſtinationem, & prouidentiam intelligitur ita quod de conceptu intrinſeco prędeſtinationis ſit ſuum ſubiectum non ſupponere non autem de conceptu prouidentię, vel taliter quod prędeſtinatio poſſit ſuum ſubiectum cauſare; & conſequenter illud non ſupponere: prouidentię autem à prędeſtinatione diſtinctę, ſubiectum proprium cauſare repugnet; neutro ex his modis poteſt ſubſiſtere: ergo eſt nullum. Minorem pro prima parte probo: potuit namque Deus decernere creare omnes homines independenter a decreto prædeſtinandi; & hominibus præuiſſis, pro alio ſigno alios prædeſtinare, & alios reprobare; in hoc enim nulla repugnantia inuenitur: ergo de conceptu prædeſtinationis non eſt ſuum ſubiectum cauſare. Pro ſecunda etiam parte probatur: omnis enim prouidentia Dei eſt ordinatio mediorum in aliquem finem; ſed ex cuiuſcumque finis intentione poteſt Deus ſubiectum ordinandum producere: ergo non repugnat prouidentiæ, à prædeſtinatione diſtinctæ ſuum ſubiectum cauſare: & conſequenter non petit ab intrinſeco ſuum ſubiectum ſupponere.

§. IV.

Secunda difficultas reſoluitur.

Secunda difficultas eſt, an prædeſtinatio diſtinguatur à prouidentia per hoc, quod prædeſtinatio eſt infallibilis non ſolum quoad ordinem mediorum in finem, ſed etiam quoad actualem finis aſſequutionem, prouidentia autem ſolum petat infallibilitatem quoad ordinem mediorum, non vero quoad finis actualem aſſequutionem. Circa quod omnes diſputantes in duobus conueniunt, primo in eo quod prædeſtinatio, vtraque gaudet infallibilitate, abſtrahendo, an ſit infallibilitas ex vi intrinſeca mediorum gratiæ, an ex præſcientia conditionata, de quo inferius agemus, conſtatque ex diffinitione tradita ab Auguſtino, illis verbis: *Quibus certiſſimè liberantur, quicumque liberantur*. Secundo conueniunt in eo quod omnis prouidentia Dei habet annexam conſequutionem infallibilem alicuius finis: in omni enim prouidentia Deus ſuam bonitatem, & alia attributa manifeſtat, manifeſtatio autem attributorum Dei, eſt finis vltimus à diuina prouidentia inſpectus. 33 *Primum præſuppoſitum. Secundū*

Diſſenſio igitur eſt quoad infallibilitatem aſſequutionis finis particularis, an ſcilicet ſit de conceptu prædeſtinationis, non autem de ratione prouidentiæ. Prima ſententia negat, hoc diſcrimen inter prouidentiam, & prædeſtinationem verſari, eo quod exiſtimat, de conceptu prouidentiæ, vt ſic, eſſe aſſequi infallibiter quemcumque finem ad quem ordinet media. Hanc tenent Caietanus, & Bañez *quæſtione præcedenti artic. 1.* Thomas Pius *circa iſtum artic. dubit 3.* & Magiſter Aluarez *lib. 4. de auxilijs diſput. 30.* Secunda affirmans, eſt, quam tuentur Ferrara *lib. 3. Contra Gentes cap. 99.* Zumel *circa iſtum art. quæſt. 2.* Nazarius *quæſtione præcedenti art. 1. controuerſia vnica*. Albelda *diſput. 65 ſectione 3.* Durandus *in 1. diſtinct. 40 quæſt. 1.* Ægidius *diſtinct. 29. in 2. parte diſt. quæſt. 1.* Capreolus *in 1. diſt. 40. quæſt. 1. art. 1. conluſione 2.* Syluester *in conflat. quæſt. 22 art. 1.* Tenent etiam ex Patribus Societatis, Suarez *lib. de natura prædeſtinationis cap. 18* Vazquez *diſput. 87. capit. 4* Granadus *tractat. 3. de prouidentia diſput. 1.* Herice *diſp. 21. cap 4* & Alarcon *tractat. 9. capitulo 4.* Quorum ſententia nobis magis probatur. 34 *Prima ſententia. Caietan. Bannez. Pius. Aluarez. Secunda. Ferrara. Zumel. Nazar. Albelda. Durand. Ægid. Capreol. Syluest. Suarez. Vazq. Granad. Herice. Alarcon.*

Et ſuadetur primo ex D. Thom *quæſt 6. de veritate art. 1.* illis verbis: *Differt etiam alio modo, in qualibet enim ordinatione ad finem, eſt duo conſiderare, ſcilicet, ipſum ordinem, & exitum, vel euentum ordinis: non enim omnia quæ ad finem ordinantur, finem conſequuntur: prouidentia ergo ordinem in finem reſpicit tantum. Vnde per Dei prouidentiam omnes homines ad beatitudinem ordinantur, ſed prædeſtinatio reſpicit etiam exitum, vel euentum ordinis, vnde non eſt niſi eorum, qui gloriam conſequuntur*. Id ipſum docuit D. Thom. *in 1. diſt. 40 quæſt 1. art. 2. in corpore*, & ibi *ab Anib. quæſt. vnica art. 1.* ergo ex mente D. Thom. de conceptu prouidentiæ non eſt infallibilitas euentus, ſeu finis, bene tamen de conceptu prædeſtinationis. 35 *Statuitur pro concluſione, & prob. 1. ex D. Th.*

Reſpondebis primo ex Caietano, D. Thom. ſententiam, quam in allegatis locis docuerat in ſumma mutaſſe. Secundo ex Magiſtro Bañez loqui de prouidentia humana, vel de diuina ex conceptu prouidentiæ communi humanæ, & diuinæ. 36 *Reſp. 1. Secundò.*

Tertio loqui D. Thom. de prouidentia reſpectu finis minus principalis, non autem reſpectu principalis finis; illum enim ſemper infallibiliter aſſequitur. *Tertiò.*

Sed nulla ex his ſolutionibus argumento facto ſatisfacit: non prima, tum, quia niſi expreſsè D. Thom. ſententiam retractet, ſicut aliquoties fecit, doctrina illa ſuſtinenda non eſt. Tum etiam, nam ea, quæ ex *ſumma, & ex 3 Contra Gentes*, a Caietano adducuntur, eandem explicationem admittunt, vt ex Ferrara *loco allegato* conſtat, & ſtatim apparebit. 37 *Prima ſolutio reijcitur 1.*

Nec ſecunda, quia vt manifeſtè conſtat in adductis verbis D. Thom. admittit omnes homines per diuinam prouidentiam ad gloriam ordinari, quam tamen de facto, non omnes conſequuntur; at huiuſmodi ſupernaturalis prouidentia, nec ex conceptu ſibi; & prouidentię humanę communi habet annexam gloriæ conſecutionem: ergo dicta interpretatio contextui non congruit. 38 *Secunda ſolutio reijcitur.*

Nec deniq; tertia. Tum, quia iuxta illam ſubſiſtit veritas ſecundæ ſententiæ aſſerentis de conceptu prouidentię non eſſe infallibilem aſſequutionem omnis finis, ad quem ordinat media, quidquid ſit, an talis finis principalis, vel minus principalis dicatur. Tum etiam, quia gloria eſt finis principaliter per talem *Tertia impugnatur 1.*

Digitized by Google

talem prouidentiam intentus, inter fines particulares, vt ſtatim conſtabit.

39 *Secundo prob. ratione D. Thom.* Secundo ſuadetur ratione Diui Thomę loco allegato; reprobi namque per ſupernaturalem prouidentiam ordinantur ad gloriam, vt conſtat primo ex illis verbis Pauli 1. ad Timotheum cap. 2. *Qui vult omnes homines ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* Tum etiam, quia reprobis dantur auxilia ſufficientia, quibus gloriam poſſint adipiſci, huiuſmodi autem auxiliorum collatio, non à caſu fit; ſed ex intentione diuina, effectus alicuius prouidentię eſſe debet; at reprobi gloriam non conſequuntur: ergo de conceptu diuinę prouidentię non eſt aſſecutio omnis finis, ad quem ordinat media.

40 *Reſp. 1.* Reſpondebis primo ex Magiſtro Bañez, prouidentiam illam non eſſe ſimpliciter prouidentiam: vnde non infertur, de conceptu prouidentię ſimpliciter talis non eſſe omnis finis intenti aſſequutionem. *Secundo.* Vel ſecundo reſpondebis, reprobis non conferri auxilia ſufficientia ex intentione gloriæ illorum, ſed vel ex intentione damnationis æternæ, vel ex intentione gloriæ prædeſtinatorum. *Tertio.* Vel tertio reſpondebis finem, illum, licet à prouidentia inſpiciatur, non eſſe finem principalem illius, ſed minus principalem; ex quo ſolum ſequitur, aſſecutionem finis minus principalis non eſſe de conceptu Diuinæ prouidentiæ, non autem, quod aſſecutio finis principalis de conceptu illius non ſit.

41 *Prima ſolutio reijcitur 1. Secundo.* Sed nulla ex his ſolutionibus argumento facto ſufficienter occurrit, non prima. Tum: quia iſta prouidentia eſt ſimpliciter ordinatio mediorum ad finem: ergo eſt ſimpliciter prouidentia. Tum etiam, quia vt bene aduertit Mag. Albelda, *vbi ſupra concluſione 4.* prouidentia: cum ſit circa media, vt ſimpliciter ſit talis in ratione prouidentiæ, debet proportionari voluntati finis; at prouidentia de qua loquimur, non præſupponit voluntatem conſequentem, & efficacem finis, ſed antecedentem, & inefficacem, qua omnibus hominibus gloriam Deus deſiderat: ergo vt prouidentia iſta ſit ſimpliciter talis in linea prouidentiæ, neceſſarium non eſt quod ordinet media efficacia, ſed ſufficientia ad finem; & conſequenter prouidentia ſimpliciter erit, quamuis finis aſſecutionem non habeat annexam. *Tertio.* Tum denique, nam electio mediorum ſufficientium eſt ſimpliciter electio, licet ex vi illius, finis non obtineatur: ergo ratio ordinis ſufficientium mediorum ad finem, ſimpliciter prouidentia erit, etiam ſi illi annexa non ſit finis aſſequutio.

42 *Secunda ſolutio impugnatur 1.* Deinde ſecunda ſolutio reijcitur primo, ex verbis Pauli relatis, *qui vult omnes homines ſaluos fieri*: ergo erga omnes homines habet Deus intentionem efficacem gloriæ; & conſequenter ex tali intentione de medijs ſufficientibus ad gloriæ aſſecutionem prouidebit. *Secundo.* Secundo: nam prouidentia, qua reprobis de medijs ſufficientibus prouidet, eſt illorum beneficium: ergo ex beneuolentia illorum procedit, & amore ſaltim inefficaci; at ſi ſolum reſpiceret pro fine damnationem reproborum æternam, vel gloriam prædeſtinatorum, nullo modo talis prouidentia eſſet beneficium à Deo factum reprobis, nec ex beneuolentia erga illos procederet ſed vel ex odio illorum, vel ex prædeſtinatorum amore: ergo prouidentia, qua Deus de auxilijs ſufficientibus prouidet reprobis, reſpicit, vt finem illorum gloriam. *Tertio.* Tertio: nam ex vi illius prouidentiæ reprobi ordinantur ad gloriam; at ſi gloriam, vt finem nullo modo reſpiceret non ordinaret illos ad gloriam, ſed ad alios fines, ad quos media dirigeret: ergo. *Quarto.* Denique: nam prouidentia generalis pertinens ad ordinem ſupernaturalem, & ſi prædeſtinationi, & reprobationi ſubordinetur, de quo inferius agemus, eſt tamen ab illis aliqua ratione diſtincta; at ſi media ſufficientia non ordinaret ad gloriam, vt finem, ſed vel ad damnationem æternam reproborum, vel ad prædeſtinatorum ſalutem, prouidentia ab illis intra ordinem ſupernaturalem diſtincta non eſſet; ergo idem quod prius.

43 *Contra 3. ſolutionē facit 1. Secundo.* Tertia tandem ſolutio reijcitur. Tum, quia ſi gloria eſt finis prouidentiæ ſupernaturalis erga reprobos, & non habet annexam eius aſſequutionem: ergo de conceptu illius non eſt omnis finis aſſequutio, quod & non amplius, intendit ſecunda ſententia. Tum etiam: nam prouidentia illa ſupernaturalis à reprobatione, & prædeſtinatione diſtinguitur: ergo finis principalis illius, eſt gloriam ſaltim ex parte actus, eſto ex parte operantis ad alium finem ordinetur, ſicut actus virtutum electiuarum fines particulares principaliter reſpiciunt ex parte ſui, licet per charitatem ad finem proprium ordinentur. Ex quo vlterius ſequitur non habere prædictam prouidentiam annexam infallibiliter aſſequutionem finis principalis ſui.

44 *Vltima prob. concluſio.* Vltimo, & principaliter ſuadetur concluſio: prouidentia namque accipit efficaciam ex intentione finis; at datur in Deo circa finem duplex voluntas, altera conſequens, & efficax; altera inefficax, & antecedens: vt cum D. Thom. & frequentiori ſententia docuimus *ſupra quæſtione* 19. *articulo* 6. Conſtatque ex illis verbis, Pauli 1. ad Timoth. cap 2. *Deus vult omnes homines ſaluos fieri*, in quibus conſtituitur in Deo voluntas erga omnium hominum gloriam, cum tamen non omnes conſequantur ſalutem: ergo, & duplex prouidentia, altera efficax ad finis intenti aſſequutionem, & altera inefficax, & conſequenter de conceptu omnis prouidentiæ non erit, omnis finis intenti aſſequutio.

45 *Confir. 1.* Confirmatur primo: nam ex vi intentionis finis inefficacis prouidet Deus de medijs circa talem finem; ſed non de medijs efficacibus habentibus annexam finis conſequutionem; cum hæc neceſſario ſupponat intentionem efficacem finis, vt *infra diſput.* 65. conſtabit: ergo de medijs tantum ſufficientibus, cum quibus aſſequutio infallibiliter connexa non eſt: *Confir. 2.* Confirmatur, & vrgetur ſecundo: abſque vlla imperfectione conſtituitur in voluntate Dei duplex voluntas, altera conſequens, & efficax, altera inefficax, & antecedens: ergo etiam abſque imperfectione debetur in intellectu practico Dei prouidentia, de cuius conceptu non ſit infallibilis finis aſſequutio.

§. VLTIMVS.

Argumentis in contrarium occurritur.

46 *Arg. 1. teſtimonijs D. Thom.* CONtra noſtram reſolutionem arguitur primo ex D. Thom. *quæſt. præcedenti art. 2 ad 1.* vbi ait: *Impoſſibile eſſe aliquem effectum, ordinem cauſæ vniuerſalis effugere*: ergo ordo prouidentiæ diuinæ infallibiliter habet annexam effectus, ſeu finis aſſequutionem. Et *articul. 4 ad 2.* inquit, quod *in hoc eſt immobilis diuinæ prouidentiæ ordo, quod ea, quæ ab ipſo prouidentur, cuncta eueniunt eo modo, quo ipſe prouidet, ſiue neceſſario, ſiue contingenter.* Et *ſolutione ad 3.* quod *diuina prouidentia non deficit à ſuo effectu, nec à modo eueniendi, quem prouidet.* Et 3. *Contra Gentes cap.* 94. docet, ordinem diuinæ prouidentiæ immutari non poſſe, & prouidentiam non poſſe à ſuo effectu caſſari: ergo iuxta D. Th. de conceptu prouidentiæ eſt infallibilitas, non ſolius ordinis mediorum in finem, ſed etiam euentus, & finis aſſequutionis.

47 *Reſp. ad 1. teſtim.* Reſpondeo, in primo teſtimonio nil ſententiæ noſtræ contrarium ab Angelico Doctore indicari: ibi enim ſolum docet, nullum effectum creatum poſſe effugere ordinem diuinæ prouidentiæ, ſicut nec omnipotentiæ illius efficientiam, quod veriſſimum eſt; nam quidquid fit cauſatur à Deo per omnipotentiam, vt exequentem, & per prouidentiam vt ordinantem; cum ordinatio prouidentiæ, efficientiam omnipotentiæ adæquet; eo quod, quidquid à Deo fit, ordinatè fit. Ex hoc tamen non ſequitur omnem ordinem mediorum in finem à Diuina prouidentia præuiſſum efficacem eſſe ad omnis finis intenti aſſequutionem, quod in noſtra concluſione negamus.

48 *Ad alia teſtimonia reſp. 1.* Ad alia teſtimonia reſponderi poteſt primo, loqui D. Thom. de prouidentia non vniuerſaliter ex communi prouidentiæ conceptu, ſed de prouidentia ſpeciali, quæ voluntatem conſequentiam, & efficacem finis ſupponit, qualis eſt prædeſtinatio. Ex quo non colligitur non dari prouidentiam ſupponentem voluntatem antecedentem finis, de cuius conceptu illius aſſecutio non ſit. *Reſp. 2.* Vel ſecundo dicatur, ea quæ à Deo prouidentur, non eſſe finem, ſed media: nam licet finis in executione ſit effectus prouidentiæ, non tamen eſt pro prouiſus ab illa, ſed vt effectus mediorum, quæ prouidentur, id eſt ordinantur ad finem: circa media autem immobilis eſt omnis prouidentia diuina, quo circa D. Thom. ait, prouidentiam ex communi conceptu eſſe infallibilem quantum ad ordinem mediorum in finem, & quoad hoc verum eſt, diuinam prouidentiam caſſari non poſſe, nec immutari, eo namque ipſo, quod prouideat de medijs, hæc infallibiliter ponentur in eſſe: quia tamen aliquando prouidentia ordinat media tantum ſufficientia, vt conſtat in illa, qua ordinat reprobos ad vitam æternam, aliquando vero efficacia: conſequens fit, quod non ſemper habeat annexam infallibiliter finis aſſecutionem.

49 *Tacitæ obiectioni occurritur.* Et ſic intelligendum eſt id, quod de Dei prouidentia canit Eccleſia: *Deus cuius prouidentia, in ſui diſpoſitione non fallitur, &c.* Nam, cum diſpoſitio prouidentiæ ſit circa media, & hæc infallibiliter ponantur in eſſe, iuxta ordinem à diuina prouidentia inſtitutum, ſcilicet, quandoque ſufficientia tantum quandoque hæc, & efficacia ſimul: conſequens fit, quod veriſſimè de diuina prouidentia dicatur in ſui diſpoſitione non falli. Nec ex hoc infertur falli diuinam prouidentiam erga finem; nam cum de fine prouidentia non diſponat, ſed ſolum de medijs; etſi finem non aſſequatur non fallitur, ſed quando prouidet de efficacibus medijs, infallibiliter illum aſſequitur, quando de ſufficientibus tantum, non aſſequitur illum, dat tamen ſufficientiam ad eius aſſequutionem.

50 *Arg. 2.* Secundo arguitur: nam prouidentia diuina in ſummo gradu perfectionis exiſtit, ſed ad perfectiſſimam prouidentiam ſpectat, non ſolum ordinatio mediorum in finem, ſed etiam aſſequutio finis: ergo hæc eſt de ratione prouidentiæ ſub conceptu communi: & hoc conſequenter per hoc prædeſtinatio à prouidentia diſtingui non poteſt.

51 *Reſp.* Reſpondeo, diſtinguendo minorem: ad perfectionem prouidentiæ ſupponentis voluntatem conſequentem finis, concedo minorem: ſupponentis tantum voluntatem antecedentem, nego minorem, & conſequentiam. Quia non omnis prouidentia,

volunta-

Digitized by Google

voluntatem conſequentem finis ſupponit, ſed aliqua conſequentem, & aliqua antecedentem, vt conſtat ex dictis. Et huius ratio eſt, quia ad perfectionem prouidentiæ pertinet diſponere de medijs iuxta qualitatem intentionis finis: vnde, quando intentio finis efficax eſt, ad illius perfectionem pertinet prouidere de medijs non efficacibus ad finis aſſequutionem, ſed tantum ſufficientibus hoc dictante prudentia, vt ad finem ſolum inefficaciter intentum, non ordinet media efficacia, ſed tantum ſufficientia. Quod doctè animaduertit noſter Albelda vbi *ſupra concluſione* 4. quibus addiderim, non ſolum id expedire, imo oppoſitum omnino repugnare, vt ex dicendi *infra diſput.* 66. conſtabit, & in exemplo electionis conſpicitur, hæc namque perfectiſſima eſt, quando ſupponit intentionem finis inefficacem, etſi non applicet media efficacia; ſed tantum ſufficientia, & repugnat, quod ad media efficacia terminetur, ſi intentionem efficacem finis non ſupponat.

52 *Replicabis.* Sed oppones: ſequi ex hac ſolutione poſſe dari prouidentiam in Deo cum nullius finis aſſequutione connexam, conſequens eſt contra id, quod propoſuimus: ergo ſolutio tradita non ſubſiſtit. Probatur ſequela: prouidentia per Nos, tunc ſolum connectitur aſſequutionis finis, quando ſupponit voluntatem conſequentem finis:: ergo ſi nullius finis voluntatem conſequentem ſupponat cum nullius finis aſſecutione erit infallibiliter connexa; at poteſt omnem finem voluntate ſolum antecedenti amare, & intendere; cum reſpectu cuiuſcumque finis, & omnium ſimul libera ſit diuina voluntas, vt intendat voluntate antecedenti, aut conſequenti: ergo ex ſolutione tradita ſequitur poſſe dari in Deo prouidentiam cum nullius finis aſſequutione connexam.

53 *Reſp.* Reſpondeo, negando ſequelam: ad cuius probationem, conceſſa conſequentia, nego minorem ſub ſumptam: nam licet Deus abſolutè ſit liber ad intentionem efficacem, aut inefficacem, ex ſuppoſitione tamen quod prouideat de medijs; cum hæc infailibiliter conſtituantur futura ex vi prouidentiæ, & in illis non poſſint non relucere, & manifeſtari diuina attributa; & conſequenter ad iſtius finis aſſequutionem efficax ſit qualibet prouidentia diuina, conſequens ſit, quod ſaltim iſtius finis voluntatem conſequentem ſupponat: nam prouidentia neceſſario ſupponit voluntatem conſequentem illius finis, reſpectu cuius efficax eſt.

54 *Vltimo arg.* Denique arguitur, licet prouidentia non ſit de fine, ſed tantum de medijs, neceſſario ſupponit voluntatem conſequentem cuiuſcumque finis, ad quem ordinat media; at impoſſibile eſt voluntatem conſequentem Dei non impleri, vt communiter docetur à Theologis cum D. Th. *ſupra quæſtione decima nona articulo ſexto:* ergo & quod prouidentia non habeat annexam cuiuſcumque finis intenti aſſequutionem.

Maior prob. 1. Maior, in qua eſt difficultas, probatur primo ex Diuo Thoma *quæſtione præcedenti articulo primo ad tertium*, illis verbis: *Prouidentia præſupponit volitionem finis, nullus enim præcipio de agentis niſi velit finem;* at volitio finis apud D. Thom. ſignificat voluntatem conſequentem finis; voluntas enim antecedens, ſeu inefficax finis non eſt abſolutè voluntas, ſed quædam veleitas: ergo prouidentia ſupponit voluntatem conſequentem cuiuſcumque finis, ad quem ordinat media.

55 *Secundo.* Secundo, voluntas conſequens mediorum non poteſt oriri niſi ex voluntate conſequente finis, ſicut nec electio efficax niſi ex intentione efficaci finis originari poteſt, de quo *infra diſputat.* 65. at omnis prouidentia Diuina ſupponit voluntatem conſequentem mediorum, cum omnis ſit efficax ad ordinem mediorum ad finem efficacia emendicata à fine, & conſequenter voluntatem efficacem mediorum ſupponere debeat, à qua efficaciam directiuam participet: ergo etiam ſuppone debet efficacem intentionem omnis finis, ad quem dirigit media.

56 *Tertio.* Tertio: prouidentia namque neceſſario ſupponit finis vniuerſalis efficacem intentionem, ſcilicet ollenſionem attributorum Dei: ergo etiam ſupponit neceſſario cuiuſcumque alterius finis efficacem intentionem. Patet conſequentia: nam ad finem vniuerſalem, & remotum, non conducunt media electa, niſi mediante fini particulari proximo: ergo, vt efficacia ſint ad finem mediatum, ad immediatum etiam debent efficacia gaudere; & conſequenter ſi mediati finis efficacem intentionem ſupponunt, etiam erga immediatum, illam ſupponere debent.

57 *Quarto.* Denique, nam Diuina voluntas non poteſt terminari ad finem, vt poſſibilem; cum poſſibilium non ſit amor in Deo, vt cum frequentiori ſententia Thomiſtarum docuimus tractatu de voluntate Dei, *diſput.* 49. ergo debet terminari ad finem, vt futurum dando illi futuritionem: & conſequenter ſi omnis prouidentia Diuina ſupponit intentionem finis, ſupponet neceſſario intentionem efficacem; efficacia namque intentionis in eo conſiſtit, quod finem conſtituat intra lineam futuri.

58 *Reſp. ad 1. probationem maioris.* Reſpondeo, negando maiorem: ad primam probationem conceſſa maiori nego minorem: nam licet voluntas inefficax ex defectu potentiæ, ſimpliciter & abſolutè voluntas non ſit, quæ tamen non ex defectu potentiæ, ſed ex libertate volentis inefficax eſt, qualiter in Diuina contingit, ſimpliciter, abſolutè, & perfectè eſt voluntas, vnde abſolutè, & ſine vllo addito, inquit Paulus, Deum velle omnes homines ſaluos fieri, licet voluntas illa antecedens, & inefficax ſit.

Ad 2. Ad ſecundam, diſtinguo maiorem: voluntas conſequens mediorum efficacium ad finem, concedo maiorem: mediorum tantum ſufficientium, nego maiorem, & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam. Quia prouidentia ad finem conſequendum inefficax, non ſupponit voluntatem conſequentem mediorum efficacium, ſed tantum ſufficientium ad finis conſequutionem.

59 *Ad 3.* Ad tertiam, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam: ad cuius probationem dicatur, quod licet manifeſtatio attributorum Dei quatenus elucet in gloria, ſit finis mediatus reſpectu auxiliorum gratiæ: & conſequenter non poſſint ad illum, prout ſic efficacia gaudere, niſi efficacia ſint ad gloriam, quæ eſt immediatus finis: quatenus tamen hæc manifeſtato elucet in ipſis auxilijs, non eſt finis mediatus, ſed immediatus illorum; & ideò poſſunt efficaciter ad prędictum finem conducere abſque efficacia ad gloriæ conſequutionem.

60 *Ad 4.* Ad vltimam probationem dicatur, voluntatem gloriæ reproborum, quam ſupponit prouidentia generalis, qua ad gloriam ordinantur habere pro obiecto, non gloriam vt purè poſſibilem, ſed vt aliqualiter futuram, non conditionatè ſed abſolutè, non futuritione perfecta, ſed imperfecta; cum enim futuritio in determinationem cauſarum, & pręcipuè in primę cauſę determinatione conſiſtat, quando prima cauſa determinata eſt per decretum efficax, dat perfectam futuritionem; quando per inefficax dat rei futuritionem imperfectam, quatenus ex tali decreto mouetur ad conferenda auxilia ſufficientia, quibus cauſa ſecunda determinetur, licet imperfectè, ad finis aſſequutionem. Quia ergo voluntas illa inefficax eſt, terminatur ad gloriam dando ei non perfectam, ſed imperfectam futuritionem. De quo plura diximus *ſupra quæſt.* 19. hic non repetenda. Voluntatem namque inefficacem liberam, eſſe in diuina voluntate formaliter, in pręſenti non diſputandum, ſed ſupponendum eſt. Et hæc iſta Diſputatione applicanda litterę Magiſtri vbi pręcedens.

DISPVTATIO LXII.

An ſubſtantia prædeſtinati ſit ſuæ prędeſtinationis effectus?

§. I.

Relatis ſententijs, ſtatuitur prima concluſio.

1 *Primum præſuppoſitum. Prob. 1.* IN qua difficultate tria, vt indubitata ſupponimus, & aliud in examen vocamus. Primum eſt, ſubſtantiam prædeſtinati ſeeundum ſe inſpectam, vt intra limites puræ naturæ, eſſe non poſſe prædeſtinationis effectum. Tum: quia effectus prædeſtinationis, illius finem reſpicere debent; at ſubſtantia prædeſtinati in prędicta conſideratio finem prædeſtinationis non reſpicit, ſed adæquatè ſiſtit intra limites puræ naturæ: ergo, vt ſic, nequit eſſe prædeſtinationis effectus. *Secundo* Tum etiam, quia effectus prædeſtinationis non eſt indifferens ad eius finem, & finem reprobationis; at ſubſtantia prędeſtinati in prędicta conſideratione indifferens eſt ad vtriuſque finem; cum prædeſtinari, & & reprobari poſſit: ergo vt ſic, effectus prędeſtinationis non eſt. *Tertio.* Tum denique: nam vt ſit effectus prædeſtinationis, debet ex intentione finis eius, qui eſt vita ęterna, imperari; at ex hoc imperio, neceſſario participat ordinationem, ſaltem extrinſecam ad finem ſupernaturalem: ergo conſiderata abſolutè intra limites puræ naturæ, ſub prædeſtinatione, tanquam illius effectus cadere nequit.

2 *Secundũ præſuppoſitum prob. 1.* Secundum eſt, ſubſtantiam prędeſtinati non eſſe effectum prędeſtinationis proximum, & elicitum; tum, quia effectus prędeſtinationis elicitus debet eſſe ſupernaturalis ratione ſui, ſicut actus elicitus à virtute ſupernaturali infuſa non poteſt non eſſe ſupernaturalis ratione ſui, eo quod ipſa eſt ſupernaturalis; ſubſtantia autem prędeſtinati ratione ſui ſupernaturalis non eſt. *Secunda.* Tum etiam: nam effectus elicitus prędeſtinationis debet ratione ſui cum ſupernaturali fine connecti; ſubſtantia autem prędeſtinati ratione ſuę entitatis cum fine ſupernaturalis connexionem non habet.

Tertio. Tertio: quia eſt effectus elicitus prouidentię naturalis: ergo à ſupernaturali, qualis eſt prædeſtinatio; elicitiuè, ſeu quaſi elicitiuè non poteſt procedere, ſed ad ſummum imperatiuè. Cum autem eſſe effectum prædeſtinationis imperatum contingat dupliciter, primo quoad ordinationem ſupponentem exiſtentiam ſubſtantię præuiſam: ſecundo, quoad exiſtentiam, ita vt prima rei exiſtentia imperetur ex intentione finis prædeſtinationis.

3 *Tertium præſuppoſitum.* Vt omnibus notum in hac parte ſupponimus tertio, ſaltim primo modo eſſe prædeſtinationis effectum, nec ab aliquo poteſt in dubium vocari: ſubſtantia enim prædeſtinati ordinatur per prædeſtinationem ad gloriam, & ad illam tranſmittitur:

Pręd. a.m ergo eſt effectus prędeſtinationis ſaltim quoad ordinem ſupponẽtem exiſtentiam ex vi alterius prouidentię preuiſam. Imo, & omnia entia naturalia, quę ſunt in hoc vniuerſo ad finem prędeſtinationis, ſaltim hoc modo ordinari, indubitatum cenſeo; cum dicat Apoſt. *Omnia, veſtra ſunt, vos autem Chriſti, Chriſtus autem Dei*: quibus verbis apertè indicat omnia ad prædeſtinatos ordinari, vt ad finem, prædeſtinatos autem ad Chriſtum, & Chriſtum ratione humanitatis ad Deum, id eſt ad eius gloriam.

4 *Punctus difficultatis aperitur.* Difficultas ergo eſt de ſecundo modo imperij, an ſcilicet ſubſtantia prædeſtinati, licet ex vi alterius prouidentiæ, quaſi elicitiuè ad finem naturalem ordinetur, & producatur, non tamen ab illa procedat independenter a prædeſtinatione, & illius fine, ſed vt ei ſubordinata tanquam imperanti, eo modo, quo actus cæterarum virtutum ab illis eliciti, à charitate multoties procedunt, vt illorum elicientiam imperante?

5 *Prima ſententia. Vazq. Merac. Alarcon. Albelda Serra. Salm* Qua in re tres reperio Theologorum ſententias. Prima negans eſt, quam tuentur Vazquez *diſp.* 93. *c.* 4. Meratius *diſp.* 39. *aſſert.* 7. Alarcon *ſect.* 9. *diſp* 4. *cap.* 2. & alij plures ex eadem familia. Tenent etiam ex noſtris Albelda *diſp.* 72. *ſectione* 1. Cornejo *in præſenti art. diſput. vnica dub.* 3. Serra *dub. vnico concluſione* 6 & alij, quos referunt PP. Salmanticenſes *diſp* 5.

Secunda Secunda docet, ſubſtantiam prædeſtinati eſſe effectus prædeſtinationis, quando aliquam rationem ſupernaturalitatis induit, ſaltim quoad modum, ideſt, quando miraculosè, & ex vi prouidentiæ aliquomodo ſupernaturalis producitur, ſecus vero, quando ex vi prouidentiæ communis, & naturali cauſarum concurſu formatur. *Herice.* Hanc tenet Herice *diſp.* 10. *cap.* 5. Falſo in ſui patrocinium adducens Suar. *Tertia.* Tertia, & vera ſententia defendit, ſubſtantiam prædeſtinati, etiam ſi ex naturali cauſarum concurſu, & ordinaria Dei prouidentia ponatur in eſſe, effectum prædeſtinationis exiſtere, non elicitum, ſed imperatum. *Bannez. Nazar. S. Thom. Suarez. Granad. Ruizius.* Ita ex noſtris Magiſter Bañez *in præſenti artic dub* 2. Nazarius *controuerſia vnica* Salmanticenſes *diſp.* 5. Magiſter Sancto Thoma *diſp.* 9. *art.* 5. Tenent etiam ex alienis Suarez *lib.* 3. *de prædeſtinatione capitulo* 7. Granadus *tractat.* 6. *diſput.* 2. Ruitius *diſput.* 24. *ſect.* 1. *& ſequentibus*, & alij, quos referunt Salmanticenſes vbi ſupra relati. Pro cuius explicatione ſit.

6 *Prima concluſio* Prima Concluſio. *Non repugnat ab intrinſeco, quod ſubſtantia prædeſtinati ſit effectus prædeſtinationis*. Contrarium huius concluſionis docere videntur primæ ſententiæ Auctores, quidum contendunt probare effectum prædeſtinationis non eſſe, id probant, *probatur* argumentis repugnantiam indicantibus. Noſtra tamen concluſio facili ratione ſuadetur, non enim repugnat, quod ſubſtantia prædeſtinati quoad ſui exiſtentiam fiat ex vi decreti, quo eligatur ad gloriam: ergo non repugnat ab intrinſeco, quod ſit prædeſtinationis effectus. Conſequentia eſt euidens: omne enim, quod fit ex vi intentionis eligentis ad gloriam, per prædeſtinationem cauſatur: ergo ſi non repugnat ſubſtantia prædeſtinati fieri ex vi decreti eligentis ad gloriam, non repugnabit eſſe prædeſtinationis effectum.

7 *Antecedens prob. 1.* Antecedens autem probatur primo: ex vi decreti quo eligitur Chriſtus, vt ſit filius naturalis Dei, fuit factus Chriſtus, vt homo, qui eſt prædeſtinationis ſubiectum: ex vi etiam decreti ordinantis hominem ad beatitudinem naturalem, poſſet fieri homo ſi conſideretur in pura natura: ergo ex vi decreti efficaciter ordinantis ad gloriam poteſt fieri ſaltim imperatiuè ſubſtantia *Secundo.* ſubiecti ad gloriam ordinati. Secundo, nam ſi aliqua repugnantia in hoc eſſet, maximè, quia ſubſtantia prędeſtinati; cum ſit gloriæ ſubiectum, debet ad illius intentionem ſupponi: & conſequenter ex vi illius non poteſt fieri; at hæc ratio eſt nulla: ergo hoc non repugnat.

8 *Minor prob. 1.* Probo minorem primo: nam id, quod eſt prius genere cauſæ materialis, poteſt in genere cauſæ finalis eſſe poſterius: ergo etiam ſi ſubſtantia prædeſtinati ſit ſubiectum gloriæ; & conſequenter prior illa in genere cauſæ materialis, poteſt ab illa in genere cauſæ finalis cauſari, & conſequenter ex intentione ad gloriam in genere cauſæ mouentis ad finem, & à prędeſtinatione in genere cauſæ dirigentis procedere: omne enim, quod a gloria cauſatur finaliter, ab intentione gloriæ cauſatur motiuè, & a prædeſtinatione ordinatiuè.

Secundo Secundo probatur minor: poteſt ſubſtantia genita eſſe generationis ſubiectum, & à generatione efficienter cauſari: ſubſtantia etiam creata eſt ſubiectum creationis, ab illaque effectiuè cauſatur: ergo ſubſtantia prædeſtinati, eſtò ſit prædeſtinationis ſubiectum, & ad illam in genere cauſæ materialis ſupponatur, poterit ab illa procedere directiuè, & ab eius intentione motiuè.

9 *Tertio probatur minor* Denique illa minor ſuadetur, licet namque potentia vitalis ſit principium effectiuum ſui actus, & illius vt *quo* receptiuum, poteſt fieri ex vi intentionis ſui actus, vt finis: ergo pariter, licet ſubſtantia prædeſtinati ſit ſubiectum gloriæ, quam prædeſtinatio reſpicit, vt finem, poterit ex illius intentione procedere. Et omnium ratio eſt, quia non repugnat mutua inter duo cauſalitas in diuerſo genere cauſæ, qualiter inter intentionem ad gloriam, & ſubſtantiam prædeſtinati debet interuenire, vt ex intentione gloriæ procedat.

Si forte dicatur, ſubſtantiam prædeſtinati non ſolum eſſe ſubiectum gloriæ ad illam in genere cauſæ materialis præſuppoſitum, ſed etiam finem *cui* Deus gloriam intendit, & ideò non poſſe imperari ex intentione gloriæ. In contrarium obſtat primo, Chriſtum, vt hominem, etiam eſſe finem *cui* Deus vult filiationem naturalem; & tamen fit ex vi eiuſdem decreti, quo finis intenditur: ergo ex eo quod ſubſtantia prædeſtinati ſit finis *cui* Deus intendit gloriam, non repugnat ab intentione gloriæ imperari. Secundo non obſtante, quod ſit finis *cui*, poteſt eſſe effectus gloriæ, vt finis *cuius gratia*: ergo illo non obſtante imperari poterit ex gloriæ intentione. Tertio: nam finis *cui* non exercet aliam cauſalitatem reſpectu finis *cuius gratia*, niſi tantum ſubiecti; at cum hac cauſalitate ſtat ab intentione gloriæ imperari: ergo etiam ſi ſit finis *cui* gloria intenditur, imperari poteſt ex intentione gloriæ. 10 *Reſp. 1. Contra. Secundo. Tertio.*

Si forte reſpondeatur ſecundo: ratione facta ſolum oſtendi, poſſe ſubſtantiam prædeſtinati ex intentione gloriæ imperari, & eſſe prædeſtinationis effectum, ſi fiat per prouidentiam extraordinariam, aut miraculoſam, ſiue aliquomodo ſupernaturalem, non autem ſi ex vi prouidentiæ omnimodè naturalis cauſetur; vnde probatio facta, contra ſecundam ſententiam non conuincit intentum. In contrarium obſtat, quod nulla eſt repugnantia in hoc quod prouidentia purè naturalis à ſupernaturali imperetur, cum Deus vt Auctor naturæ ſibi quaſi ſubordinetur, vt eſt Auctor gratiæ: ergo ſubſtantia ex vi prouidentiæ omnimode naturalis producta, poterit ab intentione gloriæ imperari nulla alia ſupernaturalitate interueniente, niſi quæ ab extrinſeco prouenit ab intentione gloriæ imperante. 11 *Reſp. 2. Reijcitur ſolutio.*

Quod etiam exemplo virtutum moralium probatur, poſſunt namque actus virtutum acquiſitarum à charitate imperari, quin alia ſupernaturalitas ponatur in illis, præter illam quæ prouenit à virtute imperante: ergo pariter prouidentia omnimodè naturalis ratione ſui poterit à ſupernaturali prouidentia imperari abſque alia ſupernaturalitate, præter illam, quæ prouenit à ſupernaturali prouidentia imperante. Cum hoc tamen diſcrimine inter vtrumque caſum, quod cum actus virtutum moralium finem charitatis intrinſece attingant, in veriori ſententia; & conſequenter debeant eſſe intrinſecè ſupernaturales ſupernaturalitate modali, requiritur, quod virtus eliciens eleuetur intrinſecè ab imperante: ſecus autem prudentia naturalis, vt à ſupernaturali imperetur, ob cauſam oppoſitam, quia nempè effectus eius non ita ordinatur ad finem imperantis, vt intrinſecè illum attingat, ſed ſolum extrinſecè per modum ſubiecti. 12 *Confirm.*

Tertio reſpondebis ex M. Cornejo vbi *ſupra num.* 11. quod licet argumento facto probetur, poſſe ſubſtantiam prædeſtinati fieri ex vi decreti eligentis ad gloriam, non tamen probatur, poſſe eſſe effectum electionis ad gratiam, quæ poſterior eſt electione ad gloriam, nec imperij in quo prædeſtinationis eſſentia conſiſtit, & electionem ad gratiam ſupponit, eo quod illi duo poſteriores actus electionem efficacem ad gloriam neceſſario ſupponunt, ex vi cuius ſubſtantia prædeſtinati futura conſtituitur. Ex quo infert implicare contradictionem, quod ſubſtantia prędeſtinati ſit effectus electionis ad gratiam, ſeu imperij, in quo conſiſtit prędeſtinationis eſſentia. 13 *Tertio reſpõdet M. Cornejo.*

Sed contra, quamuis intentio efficax gloriæ, ex vi cuius gloria futura conſtituitur, præcedat electionem mediorum, & etiam imperium, poteſt tamen gloria eſſe effectus imperij in quo conſiſtit prædeſtinationis eſſentia, vt fatetur Cornejo *diſp. citata dub.* 7. ſimiliter etiam quamuis electio efficax meritorum, & gratiæ, imperium præcedat, gratia, & merita ex vi huius imperij cauſantur: ergo pariter quamuis ex vi intentionis efficacis gloriæ ſubſtantia prædeſtinati conſtituatur futura, & talis intentio electionem, & imperium præcedat, poterit nihilo minus eſſe effectus imperij, & electionis. 14 *Reijcitur eius ſolutio.*

Reſpondebis forte, gloriam ex vi intentionis efficacis, & ſimiliter gratiam, & merita ex vi efficacis electionis conſtitui futura ſolum inchoatiuè, & in ordine intentionis; vnde datur locus, vt imperium, ad illorum exiſtentiam completam concurrat in ordine executionis: cæterum ſubſtantia prędeſtinati ex vi decreti intentiui gloriæ conſtitui debet futura completè; & ideò tale decreto ſuppoſito, non remanet locus cauſalitati aliorum actuum, qui hoc decretum ſupponunt. 15 *Reſp.*

Sed contra, nam ex vi decreti intentiui gloriæ ſolum requiritur, quod ſubſtantia prædeſtinati conſtituatur futura, vt ſit ſubiectum gloriæ, quæ intenditur; at vt ſit ſubiectum gloriæ, vt futuræ ſolum inchoatiuè, & in ordine intentionis, ſufficit futuritio ſubſtantiæ prędeſtinati in eodem ordine, & inchoata: ergo ex vi talis decreti neceſſarium non eſt, quod ſubſtantia prędeſtinati complete, & in omni ordine conſtituatur futura; & conſequenter poterit ex vi imperij completè futura conſtitui. *Contra.*

§. II.

Digitized by Google

§. I I.

Obiectionibus in contrarium occurritur.

16 *Arguitur primo.* CОntra iſtam concluſionem objiciunt contrarij Authores: non minus præſupponit ſubiectum productum efficax intentio accidentis, quam accidens ipſum; ſed gloria eſt accidens quoddam ſubſtantiæ prędeſtinari neceſſario ſupponens ſubſtantiam productam: ergo intentio efficax ad illam terminata ſupponit neceſſario ſubſtantiam prædeſtinati productam; & conſequenter nequit eſſe effectus illius, nec prædeſtinationis, quæ talem intentionem ſupponit.

Reſp. Reſpondeo, ex dictis conceſſa maiori diſtinguendo minorem: ſupponit ſubſtantiam in omni genere cauſę, nego minorem: in genere cauſę materialis tantum, concedo, minorem: & ſub eadem diſtinctione primi conſequentis, nego ſecundum quod ſubinfertur: nam ex eo quod intentio efficax gloriæ ſubſtantiam prędeſtinati ſupponat in vno genere cauſę, nempè materialis, non ſequitur, quod non ſit effectus illius in alio genere cauſę, ſcilicet finalis, quod ſufficit, vt ſubſtinationis effectus.

17 *Replicabis.* Sed dices, vt ſubſtantia prędeſtinati eſſet poſterior intentione gloriæ in genere cauſę finalis, debet eſſe medium ordinatum ad gloriam; ſed ſubſtantia prædeſtinati, medium ad gloriam non eſt, ſed gloriæ ſubiectum: ergo nequit eſſe effectus illius in genere cauſę finalis. Confirmatur, & explicatur primo prędeſtinatio, vtpotè prouidentia, tantum eſt de medijs, ſicuti, & electio, *Confir. 1.* quam prędeſtinatio ſupponit, ſolum ad media terminari poteſt; at ſubſtantia prędeſtinati non eſt medium ad finem prędeſtinationis, ſcilicet gloriam, ſed ſubiectum illius: ergo eſſe nequit prędeſtinationis effectus.

18 *Confir. 2.* Confirmatur, & vrgetur ſecundo, imperium in quo conſiſtit prædeſtinationis eſſentia, ſolum poteſt terminari ad finem, vt in executione cauſatum ex vi mediorum, & ad media, vt efficaciter inferentia finem; at ſubſtantia prędeſtinati eſſe nequit effectus imperij, vt cauſata in executione ex vi mediorum gratiæ. Tum, quia aliàs media gratię ad cauſandum ſubſtantiam ordinarentur, quod eſt falſum. Tum etiam, quia ſubſtantia eſt in executione prior medijs, nec poteſt eſſe effectus imperij, tanquam medium inferens finem, vt in executione. Tum, quia medium non eſt. Tum etiam: quia connexione intrinſeca cum gloria non gaudet: ergo eſſe nequit prędeſtinationis effectus.

19 *Ad replicam reſp.* Reſpondeo ad obiectionem diſtinguendo maiorem: deberet eſſe medium ſtrictè, nego maiorem: largè, concedo maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam: nam licet ſubſtantia prędeſtinati non ſit medium ſtrictè, quod ab extremis debet diſtingui, nempè ſubiecto, & fine *cuius gratia*: eſt tamen largè medium, quatenus omne, quod ad alicuius finis exiſtentiam, quovis modo conducit, medium appellari poteſt, ex qua diſtinctione ad primam confirmationem conſtat ſolutio.

Ad 1. & 2. confir. Ad ſecundam conceſſa maiori, nego minorem pro ſecunda parte: ad cuius primam impugnationem conſtat ex dictis. Ad ſecundam dicatur; quod licet ſubſtantia prędeſtinati ratione ſuę entitatis non ſit medium habens annexam infallibilem gloriç aſſecutione, poteſt tamen illam annexam habere ratione aliorum mediorum, cum quibus Deus ſubſtantiam ipſam connectere poteſt, non connexione intrinſeca, ſed ab extrinſeco, quod ſufficere, vt aliquid ſit prędeſtinationis effectus ex dicendis in ſequentibus apperte conſtabit, præcipuè in noſtrorum Thomiſtarum ſententia.

20 *Inſtabis.* Sed inſtabis, id quod eſt medium non neceſſario ante electionem ſupponitur volitum; at ſubſtantia prędeſtinati neceſſario ſupponitur vel ita ante electionem mediorum ex vi intentionis finis; cum hęc terminetur ad finem *cuius gratia*, & ad finem *cui*, qui eſt ſubſtantia prædeſtinati: ergo medium ad finem prædeſtinationis eſſe non poteſt. *Reſp.* Reſpondeo, veram eſſe maiorem de eo, quod eſt medium in omni rigore, ſecus autem de eo quod largè obtinet rationem medij, quatenus medium eſſe ſubſtantiam prædeſtinati, iam diximus.

21 *Secundo arguitur.* Deinde contra illam poſſumus argumentari: decretum executiuum gratiæ, & gloriæ, vtpote poſterius decreto executiuo ſubſtantiæ prædeſtinati, non poteſt ad illius productionem concurrere: ergo nec imperium, in quo prædeſtinationis eſſentia conſiſtit, poteſt eſſe cauſa directiua mediata, vel immediata ſubſtantiæ prædeſtinati; & conſequenter effectus prædeſtinationis eſſe non poteſt. Antecedens conſtat, nam decretum executiuum commenſuratur quoad ordinem prioritatis cum executione ipſa, vt *art.* 3. conſtabit. Conſequentia vero probatur, nam imperium eſt de medijs vt iam electis executioni mandandis: ergo ſi voluntas executiua gratię non poteſt voluntatem exequentem ſubſtantiam prędeſtinati antecedere, non poterit imperium de gratia, & gloria, imperium de ſubſtantia producenda antecedere.

22 *Confirm.* Confirmatur, nam actus imperans prior eſt actu imperato: ergo ſi prouidentia naturalis, à qua ſubſtantia prędeſtinati, quaſi elicitiuè, id eſt vt immediatè dirigente procedit, imperatur à prouidentia ſupernaturali prędeſtinatiua in imperio efficaci conſiſtente, debet imperium prędeſtinatiuum, quod eſt de medijs ſuper naturalibus prius exiſtere, quam imperium naturale de ſubſtantia prædeſtinati; hoc autem eſt falſum: ergo.

Reſpondeo, prætermiſſo antecedenti negando conſequentiam; & diſparitas eſt, nam imperium eſt in confinio ordinis intentionis, & ordinis executionis: vnde poteſt aliquid ab vtroque ordine accipere, ab illo, præcedentiam in genere cauſæ finalis, & ab iſto, poſterioritatem in genere cauſæ materialis. Decretum autem exequens eſt vnum extremum: vnde præcedentia in genere cauſę finalis nullatenus poteſt reſpectu alterius decreti executiui gaudere: ac proinde, cum ſit in ordine executiuo poſterius nulla gaudet prioritate. 23 *Reſp.*

Ad confirmationem dicatur, non interuenire in præſenti duplex imperium, etiam virtualiter diſtinctum, ſed vnum, & idem cum duplici terminatione, altera ad ſubſtantiam prędeſtinati, vt priori in genere cauſę materialis reſpectiuè ad gratiam, & gloriam, & alia ad gratiam, & gloriam in genere cauſę finalis; & quia iſte actus proponit voluntati vt vtenti ſubſtantiam, vt propter gloriam electam, & in ordine ad illam executioni mandandum, eſt prius in genere cauſę finalis ſecundum terminationem ad gloriam, & in genere cauſæ materialis, eſt prius ſecundum terminationem ad ſubſtantiam prędeſtinati. 24 *Ad confir.*

§. III.

Quid de facto ſit dicendum reſoluit.

SEcunda concluſio. *Subſtantia prædeſtinati de facto eſt effectus prædeſtinationis cuiuſcumque prædeſtinati.* Probatur primo ex Auguſt. *Epiſt.* 105. vbi explicans illud Pauli ad Rom. 8. *vt ſecundum electionem propoſitum Dei maneret*, ſic ait: *Secundum electionem, quæ facit eligendos, non qua inuenit illos*: ergo iuxta Auguſt. electio ad gloriam cauſa eſt ſubſtantiæ eligendorum; & conſequenter ſubſtantia prædeſtinatorum eſt prędeſtinationis effectus: omne namque, quod ab electione in ordine intentionis cauſatur eſt in executione effectus prędeſtinationis. 25 *Secunda concluſio Prob. 1. ex Aug.*

Secundo probatur ex D. Thom. *ibid. articul.* 8. vbi in argumento ſed contra probat, prædeſtinationem precibus Sanctorum iuuari ex illo *Geneſis* 25. vbi dicitur, quod Iſaac rogabit Dominum pro Rebecca vxore ſua, & dedit conceptum Rebeccæ, ex quo natus eſt Iacob; at ſi ſubſtantia Iacob prædeſtinati non eſſet prædeſtinationis effectus, argumentum D. Thom. non teneret: ergo ſenſit Auguſt. Doctor, ſubſtantiam prædeſtinati eſſe ſuæ prædeſtinationis effectum. Probo minorem: prædeſtinationem precibus Sanctorum iuuari, eſt illius effectus orationibus Sanctorum obtineri: ergo ex eo quod natiuitas Iacob obtenta fuerit precibus Iſaac non colligitur prædeſtinationem Iacob, precibus Iſaac iuuari niſi natiuitas Iacob ſit effectus prædeſtinationis eiuſdem. *Secundo ex D.Th.*

Si fortè dicatur, quod vt conſequentia D. Thom. ſit bona ſufficit natiuitatem Iacob taliter ad illius prædeſtinationem requiri, quod ſine illa eius prædeſtinatio impleri non poſſit, etiam ſi effectus prędeſtinationis non ſit. In contrarium obſtant manifeſtè verba illa D. Thom. in corpore articuli: *Ita prædeſtinatur à Deo ſalus alicuius, vt etiam ſub ordine prædeſtinationis cadat quidquid hominem promouet in ſalutem, vel orationes propria, vel aliorum, vel alia bona, vel quidquid huiuſmodi, ſine quibus aliquis ſalutem non conſequitur*; at ſubſtantia prędeſtinati talis eſt, vt ſine illa prædeſtinatus ſalutem non conſequatur, imo nec conſequi poſſit: ergo cadit ſub ordine prędeſtinationis; & conſequenter eſt effectus illius; omne namque, quod cadit ſub ordine prędeſtinationis, eſt effectus illius ſaltim imperatus, ſicut omne, quod cadit ſub ordine charitatis, eſt effectus illius ſaltim imperatus. Obſtant ſecunda verba D. Thom. *in prima diſtinct.* 41 *quæſt.* 1 *art.* 4 *in corpore* ibi: *Vnde ſecundum hoc omnes cauſa cuius operatione interueniente impletur effectus prædeſtinationis, dicitur prædeſtinationem iuuare.* Et poſt quam numerauerat cauſas meritorias de congruo, & de condigno, & per modum diſpoſitionis, ſic concludit corpus articuli: *vel etiam naturali operatione, ſicut motus cæli, & omnes cauſa naturales iuuant prædeſtinationem, in quantum earum officio perficitur generatio, & ſuſtentatio electorum.* Ex quibus verbis tale argumentum conficio: eatenus aliqua cauſa, ſiue moralis, ſiue naturalis prædeſtinationem iuuat, quatenus eius operatione perficitur effectus prędeſtinationis; at motus cœli iuuat prędeſtinationem, quatenus illo perficitur electorum generatio, & ſuſtentatio: ergo hęc eſt prędeſtinationis effectus; & conſequenter etiam electorum ſubſtantia eſt ex mente D. Thom. effectus prędeſtinationis. 26 *Reſpondebis. Contra 1.* 27 *Secundo.*

Denique ſuadetur concluſio hac ratione; quidquid aliquomodo ad prędeſtinationem conducit, eſt effectus prędeſtinationis, ſi fiat ex intentione gloriæ; at ſubſtantia prædeſtinati conducit 28 *Vltimo*

Digitized by Google

præ-conclusio. ducit ad prædeſtinationem, & aliàs fit ex intentione gloriæ, quæ eſt finis prædeſtinationis: ergo de facto eſt effectus illius. Conſequutio eſt euidens, maior certiſſima, non enim requiritur, quod aliquid conducat meritoriè, aut diſpoſitiuè, vt ſit effectus prædeſtinationis; prædicatio namque, exteriores occaſiones bene operandi, miracula, & alia quibus homo ad bonum excitatur, effectus ſunt prædeſtinationis in ſententia contrariorum; & tamen nec meritoriè, nec diſpoſitiuè conducunt: ergo quiuis modus conducentiæ ſufficit, vt aliquid ſit prædeſtinationis effectus, ſi fiat ex intentione gloriæ, quæ eſt finis prædeſtinationis.

29 *Minor pro 1. probatur* Minor etiam pro prima parte negari non poteſt: nam ſubſtantia prædeſtinati eſt conditio ſine qua non poteſt prædeſtinatio adimpleri, eſt etiam cauſa efficiens, *vt quod* actuum, quibus homo, vel Angelus gloriam meretur, eſt cauſa efficiens phyſica gloriæ medijs potentijs, & formis ſupernaturalibus eleuantibus, poteſt etiam eſſe motiuum per modum obiecti gratiarum actionis pro beneficio creationis, quem modum conducentiæ ſufficere, vt aliquid ſit prædeſtinationis effectus, *infra* conſtabit: conducit ergo ad prædeſtinationem ſubſtantia prædeſtinati ſufficienti modo, vt ſit effectus ſaltem imperatus illius.

Pro 2. ſuadetur Pro ſecunda parte, in qua eſt difficultas, ſuadetur, vt enim conſtat ex prima concluſione, non repugnat ex natura rei, & ab intrinſeco, quod ſubſtantia prædeſtinati fiat ex intentione gloriæ, & aliàs ſic fieri congruit extenſioni prædeſtinationis in prouidendo, & magis oſtentat amorem Dei erga electos, & curam quam de illis habet: ergo de facto fit ex intentione gloriæ.

30 *Reſpondebis.* Reſpondebis, quod licet non repugnet repugnantia ab intrinſeco, repugnat tamen de facto ſecundum ordinem decretorum Dei, quæ communiter ſtatuuntur a Theologis; datur enim in Deo prouidentia generalis intra ordinem naturæ reprobis, & prædeſtinatis communis, cuius effectus eſt prædeſtinati ſubſtantia, & decretum ad gloriam præcedit: prouidentia etiam ſupernaturalis omnibus hominibus communis, ſecundum quam omnes ordinat ſufficienter ad gloriam, prior eſt decreto electiuo: decretum etiam permittendi originalem culpam prius eſt prædeſtinatione; cum iuxta Auguſtinum, & D. Thomam peccatum originale, hominum, imo, & Chriſti prædeſtinationem præcedat, peccatum autem originale, & prouidentia ſupernaturalis generalis ſubſtantiam prædeſtinati præſupponunt: vnde iuxta ordinem horum decretorum, quem negare non poſſumus repugnat quod de facto ſubſtantia prædeſtinati ſit effectus electionis ad gloriam, & prædeſtinationis.

31 *Contra 1.* Sed contra primo: ex eo quod iſta decreta, & prouidentię ſint priora decreto electiuo, & prędeſtinatione, non ſequitur eſſe independentia ab illis: ergo nec ſequitur effectus illorum ex vi decreti electiui, & prędeſtinationis non cauſari. Conſequentia eſt bona, ſi namque cum prioritate ſtat dependentia decreti prioris ab illo quod pręcedit, ſtabit etiam, quod effectus decreti prioris, à decreto quod pręcedit cauſetur. Antecedens autem non minus certum videtur: ſtat enim optimè vnum decretum aliud pręcedere in vno genere cauſę, & in alio dependere ab illo: ergo ex eo quod prouidentia naturalis creatiua, & ſupernaturalis generalis, & decretum permittendi peccatum originale priora ſint decreto electiuo, & prędeſtinatione, non ſequitur ab illis non dependere.

32 *Secundo.* Secundo ad hominem contra noſtros Thomiſtas, qui vniformiter docent, omnia auxilia ſufficientia in prędeſtinatis eſſe effectus prędeſtinationis; & tamen auxilia ſufficientia ſunt effectus prouidentię generalis ſupernaturalis, quę prior ſunt effectus prouidentię generalis ſupernaturalis, quę prior eſt prouidentia ſpeciali, in qua prędeſtinatio conſiſtit, vt fatentur etiam noſtri Thomiſtę; ergo ex eo quod ſubſtantia prędeſtinati ſit effectus prouidentię naturalis, & hęc prædeſtinatione ſit prior, male colligitur non eſſe de facto effectum prędeſtinationis.

§. IV.

Tribus argumentis occurritur.

33 *Arguitur primo.* Contra iſtam concluſionem objiciunt contrarij Authores primo, nam iuxta Aug. prædeſtinatio eſt gratiæ præparatio; at ſubſtantia prædeſtinati gratia non eſt; cum gratia à ſubiecto, cui fit debeat diſtingui; ſubſtantia autem prædeſtinati à ſubiecto non diſtinguatur: ergo nequit eſſe prædeſtinationis effectus.

Reſp. 1. Reſpondeo primo, diſtinguendo, ſeu explicando maiorem: eſt præparatio gratiæ, quæ largè, aut ſtrictè eſt gratia, concedo maiorem: ſolum ſtrictè gratia, nego maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam: nam licet ſubſtantia prædeſtinati, non ſit ſtrictè gratia. Tum, quia à ſubiecto in diſtincta. Tum, quia non eſt ſupra naturam ſubiecti: eſt tamen gratia largè, vt enim aſſeritur in Epiſt. quinque Epiſcoporum ad Innocentium, *quadam non improbanda ratione dicitur gratia Dei, qua creati ſumus.* Quod etiam docet Hyernim. *Dialog. 1. contra Pelagianos propè initium, & tract. de grat. & libero arb. columna vltima*, & Aug. *lib. de Spiritu, & littera, cap. 35.* Vbi liberum noſtrum arbitrium gratiam appellat. Et licet, vt aliquid ſit effectus prędeſtinationis elicitus requiratur quod ſit gratia ſtrictè, vt tamen ſit effectus imperatus, & remotus, ſufficit quod largè ſit gratia. Et quidem argumentum inſtatur in caſu ſubſtantię miraculosè formatę, in quo, fore gratiam per Chriſtum ſubſtantię generationem fatetur Vazquez *loco allegato ad finem capituli*: & conſequenter fateri tenetur fore prędeſtinationis effectum in ordine caſu, vt rectè contra ipſum arguit Alarcon *vbi ſupra*; & tamen ſubſtantia in tali caſu, gratia ſtrictè non eſſet, ſed ſolummodo largè. *Inſtatur argum.*

Vel ſecundo, diſtinguo maiorem: eſt præparatio gratiæ, quoad effectus elicitos, in ordine ad quos diffinitur, concedo maiorem; quoad imperatos, ſub diſtinguo: gratiæ, quæ intrinſecè, & ratione ſui ſit gratia, nego maiorem: extrinſecè, & ratione alterius, cui ſubordinatur, & ad quod ordinatur, concedo maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, diſtinguatur conſequens, & concedatur non eſſe effectum prædeſtinationis elicitum, negetur autem non eſſe imperatum. Itaque ſicut charitas diffinitur penes ordinem ad actus elicitos; non vero ad actus imperatos, & vt aliquis actus imperetur ab illa neceſſarium non eſt, quod ratione ſui, & intrinſecè actus dilectionis Dei ſuper omnia ſit, ſed ſufficit, quod ad dilectionem iſtam ordinetur; ita ſimiliter prædeſtinatio diffinitur ab Auguſt. penes ordinem ad effectus elicitos, & illi ratione ſui debent obtinere rationem gratiæ: hoc tamen non obſtante poterit ſubſtantia prædeſtinati eſſe effectus imperatus prædeſtinationis, etiam ſi ratione ſui, & intrinſecè gratia non ſit per hoc, quod ad id, quod ratione ſui gratia eſt, ordinetur. 34 *Reſp. 2.*

Secundo objiciunt, nam iuxta Aug. Epiſt. 105. *Chriſtus non pro iuſtis, vel homines conderentur, ſed pro impijs mortuus eſt, vt iuſtificarentur*: ergo hominis generatio non eſt effectus meritorum Chriſti; & conſequenter nec prædeſtinationis noſtræ. Secunda conſequentia ex prima euidenter colligitur; omnis namque effectus noſtræ prædeſtinationis eſt effectus meritorum Chriſti. Prima autem probatur, nam Chriſtus mortuus dicitur propter omne id, quod ex eius meritis cauſatur: ergo ſi non eſt mortuus propter hoc, quod homo generetur, hominis generatio effectus meritorum Chriſti non eſt. 35 *Secundo arguitur.*

Et confirmatur, nam iuxta Aug. *Epiſt. citata, & Epiſt. 90. & 91.* alia eſt gratia creationis a gratia ſanctificationis: vnde Pelagius, gratiam, & eius neceſſitatem fuit confeſſus, dolosè *gratia* nomine intelligens gratiam creationis, & ſic PP Concilij Palatini feſellit propter quod damnatur à PP & illius retractatio reijcitur, quia non fatebatur neceſſitatem gratiæ iuſtificationis: at effectus prædeſtinationis pertinet ad gratiam iuſtificationis; generatio autem ſubſtantiæ prædeſtinati ad gratiam creationis: ergo hæc, effectus prædeſtinationis non eſt. 36 *Confirm.*

Reſpondeo multa deputari meritis Chriſti, propter quæ tamen non dicitur mortuus, meruit enim ſibi Chriſtus gloriam corporis, & ſui nominis exaltationem, vt in confeſſo eſt apud omnes Catholicos: meruit etiam illuminationes, & gaudia accidentalia Angelorum, vt fatetur Vazquez, cuius eſt argumentum *3. part. diſp. 99. cap. 6.* & tamen non dicitur mortuus propter gloriam corporis, & ſui nominis exaltationem, nec propter illuminationes, & gaudia Angelorum. Mors etiam præmatura illius, qui rapitur, ne malitia mutet intellectum eius, effectus eſt meritorum Chriſti, & propriæ prædeſtinationis, vt fatetur Vazquez vbi *ſupra* relatus Natiuitas etiam paruuli propè fontem ex qua prouenit, quod illi miniſtretur Baptiſmus, & gratia decedat, eſt effectus ſuæ prędeſtinationis; & conſequenter meritorum Chriſti; & tamen non dicitur Chriſti eſſe mortuum pro aliquo, vt citò moriatur, nec vt propè fontem naſcatur. Similiter etiam bona indoles, & bonum ingenium, effectus ſunt prędeſtinationis, vt fatentur plures, qui præfato argumento vtuntur; & tamen non eſt verum cum proprietate dicere, Chriſtum mortuum eſſe pro aliquo, vt bona indole, optimoque ingenio dotetur: ergo ex eo quod aſſerat Aug. Chriſtum non eſſe mortuum pro hominibus vt homines naſcerentur, perperam colligitur natiuitatem hominis non eſſe effectum prædeſtinationis. 37 *Reſp.* *Inſtatur argum. multis exemplis.*

Et omnium ratio eſt, quia particula *propter*, & particula *vt* denotant finem præcipuum inter proximos mortis, & paſſionis Chriſti, & quia licet hæc ſub merito paſſionis Chriſti comprehendantur, non tamen ſunt fines præcipui illius mortis, ſed ad præcipuum finem proximum ordinata, ſcilicet iuſtificationem, & gloriam, ideò, licet meritis Chriſti deputentur, non dicitur Chriſtus propter illa mortuus. 38 *Ratio doctrinæ, & exemplorum traditur.*

Inſtabis, ſequitur ex hac ſolutione, non dici cum proprietate Chriſtum eſſe mortuum, vt homines iuſtificarentur, contra veritatem, & contra ſecundam partem propoſitionis Auguſtini; cum iuſtificatio ad glorificationem, vt ad finem præcipuum ordinetur. Reſpondeo, quod licet iuſtificatio ad gloriam ordinetur, tamen propter ſe ipſam etiam intenditur. Vnde etſi ſub priori ratione id cum proprietate verificari nequeat, benè tamen ſub ſecunda: ſubſtantia autem prędeſtinati, & alia entia naturalia propter ſe ipſa per mortem intendi non poſſunt, & ideò ſub nulla 39 *Inſtabis.*

ratio-

Digitized by Google

ratione poteſt cum proprietate verificari Chriſtum propter illa mortuum.

40 *Ad confir.* Ad confirmationem dicatur, gratiam creationis ratione ſui à gratia ſanctificationis diſtingui: hoc tamen non obſtat, quia ea, quæ cadunt ſub gratia creationis ex vi prouidentiæ ſupernaturalis, & iuſtificatiuæ imperentur. Nec Pelagius damnatur, quia iſtam gratiam creationis ſub gratia iuſtificationis poſuerit, ſed quia ſolum agnoſcebat neceſſitatem gratiæ creationis, & notitiæ legis, & omnis alterius gratiæ intrinſecus mouentis neceſſitatem negabat. Illius autem diſcipuli, ſcilicet Semipelagiani, etſi iſtius gratiæ neceſſitatem faterentur, aſſerebant tamen ex viribus naturæ obtineri, ſeu ab operibus viribus naturæ editis, exordium ſumere, vel tanquam à meritis congruis, vel tanquam ab occaſione, & anſula, quam Deus expectabat, vt vlteriorem gratiam largiretur, quorum vtrumque longè à noſtra diſtat ſententia.

41 *Tertio arguit. teſtimonijs D. Th. 1. eſt. Secundũ* Tertio objiciunt D. Thom. 3. *part. quæſt.* 1. *art.* 4. *ad* 4. vbi docet, quod prædeſtinatio ſupponit præſentiam futurorum: ergo à fortiori ſubſtantiam prædeſtinati futuram ſupponit; & conſequenter non eſt prædeſtinationis effectus; id namque, quod ad prædeſtinationem ſupponitur, effectus illius non eſt. Et ad Romanos 8 *lect.* 6. explicans illa verba: *Quos prædeſtinauit, hos & vocauit*, ſic ait: *Primum autem in quo incipit prædeſtinatio impleri, eſt vocatio hominis, quæ quidem eſt duplex, vna exterior, quæ fit ore prædicatoris*, &c. At ſi ſubſtantia prædeſtinati eſſet effectus prædeſtinationis, non eſſet vocatio primum in quo inciperet prædeſtinatio impleri, ſed prius inciperet impleri in productione ſubſtantiæ: ergo ex mente D. Thom. ſubſtantia

42 *Tertium* non eſt prædeſtinationis effectus. Et *ſuper cap.* 1. *eiuſdem epiſt. lect.* 3. poſtquam aſſeruit, prædeſtinari nihil aliud eſſe, *quam autem corde diſponere, quid ſit de aliqua re faciendum*, hæc verba ſubiunxit: *Poteſt tamen aliquis de futura re, ſeu operatione diſponere vno modo quantum ad ipſam rei conſtitutionem, ſicut artifex diſponit qualiter debeat facere domum: ſecundo modo quantum ad ipſum vſum, vel gubernationem rei, & ad hanc ſecundam prædiſpoſitionem pertinet prædeſtinatio, non ad primam: id enim, quo aliquis vtitur refert in finem, ſed cum res in ſe ipſa conſtituitur, non dirigitur ex hoc ipſo ad aliud. Vnde prædiſpoſitio conſtitutionis rei, propriè prædeſtinatio dici non poteſt.* Et paucis interpoſitis ait: *Relinquitur ergò, quod prædeſtinatio dicatur propriè eorum ſolum, quæ ſunt ſupra naturam, in quæ rationalis creatura ordinatur:* at generatio ſubſtantiæ prædeſtinati pertinet ad rei conſtitutionem, & ſupra naturam non eſt: ergo effectus prædeſtinationis propriè non eſt.

43 *Reſp. ad 1. teſtimonium. Ad 2.* Reſpondeo ad primum teſtimonium, prædeſtinationem ſupponere præſcientiam futuro pertinentium ad lineam naturæ, qualis eſt ſubſtantia prædeſtinati, in vno genere cauſæ, ſcilicet materialis, cum quo bene ſtat, ad ipſam, & eius productionem in alio genere cauſæ ſupponi, ſcilicet ordinantis, & dirigentis; & conſequenter eſſe effectum illius. Ad ſecundum (quod etiam contrarij Authores ſoluere tenentur; cum aſſerant circunſtantias natiuitatis, quales ſunt naſci tali tempore, & loco, & ex patribus non infidelibus, &c. quæ primam vocationem præcedunt) dicatur vocationem eſſe primum in quo incipit prædeſtinatio impleri, vel inter effectus elicitos, ſi vocatio effectus elicitus ſit, vel inter ea, quæ ad prædeſtinationem, vt propria media ordinantur, non verò abſolutè; ſubſtantia autem prædeſtinati, etſi ſit prædeſtinationis effectus, non eſt effectus tanquam medium in toto rigore, vt in prima concluſio diximus, ſed tanquam ſubiectum.

44 *Ad 3.* Ad tertium teſtimonium dicatur, generationem ſubſtantiæ & prædiſpoſitionem illius conſiderari poſſe dupliciter, ſcilicet, præciſè in ordine ad agens, vel prout ad finem dirigitur. Primo modo prædiſpoſitio illius non eſt prædeſtinatio, ſed ars, vt docuit D. Thom. *quæſt.* 5. *de veritate articul.* 1. *ad* 9. Secundo autem modo, ſi dirigatur ad finem naturalem, eſt prouidentia naturalis, ſi ad ſupernaturalem ſufficienter, eſt prouidentia ſupernaturalis generalis, ſi efficaciter, eſt prædeſtinatio; & conſequenter ſubſtantia prædeſtinati, vt ſubeſt primo ordini ad finem, eſt effectus prouidentiæ naturalis, vt ſubeſt ſecundo, eſt effectus prouidentiæ ſupernaturalis generalis, & vt ſubeſt tertio, eſt effectus prædeſtinationis. Quando autem ait D. Thom prædeſtinationem propriè, ſolum eſt eorum, quæ excedunt facultatem naturæ, vel intelligendus eſt de effectibus elicitis, vel ſi de imperatis debere excedere facultatem naturæ, quoad ordinem, non autem quoad ſubſtantiam.

45 *Inſtabis.* Sed Inſtabis: ergo ſubſtantia prædeſtinati ſolum quoad ordinem erit prædeſtinationis effectus, non autem ſecundum ſuam entitatem. Patet conſequentia, nam primo, & non ſecundo

Reſp. modo excedit naturæ facultate: ergo ſolum primo modo erit prædeſtinationis effectus. Reſpondeo, aliud eſſe id ratione cuius effectus prædeſtinationis conſtituitur, aliud vero id quod eſt prædeſtinationis effectus: ſolus ordo eſt id ratione cuius, non tamen ſolus ordo eſt id, quod eſt effectus, ſed etiam entitas ipſa ſubſtantiæ: ſicut ordo ad finem charitatis eſt id ratione cuius actus Religionis (verbi cauſa) eſt effectus imperatus à charitate, non tamen ſolus ordo eſt effectus, ſed entitas ipſius actus Religionis eſt, quæ vt *quod* imperatur.

§. VLTIMVS.

Cætera argumenta ſoluuntur.

46 *Quarto arguit.* QVarto objiciunt, nam contentio PP. cum Pelagio, & reliquis Pelagianorum intendentium probare non dari cauſam prædeſtinationis ex parte noſtra, intelligitur de cauſa primi effectus prædeſtinationis; at ſi ſubſtantia prædeſtinati eſſet primus prædeſtinationis effectus, Pelagius, & ipſius reliquiæ à Patribus non diſſentirent; cum nullus illorum docuerit dari ex parte noſtra cauſam doni creationis: ergo ſubſtantia prædeſtinati effectus prædeſtinationis non eſt.

47 *Confir. 1.* Confirmatur primo, ſi ſubſtantia prædeſtinati eſſet effectus prædeſtinationis, eſſet primus effectus; ſed hoc dici non poteſt: ergo. Probatur minor: ſi namque primus effectus eſſet, etiam ſiquis aſſereret dari ex parte noſtra cauſam primæ vocationis ad fidem, non cogeretur dicere dari ex parte noſtra cauſam prædeſtinationis; conſequens eſt falſum, & contra communem Theologorum ſententiam, ergo & illud ex quo ſequitur. Probatur ſequela, dari ex parte noſtra cauſam prædeſtinationis, idem eſt, ac dari ex parte noſtra cauſam primi effectus illius; at quamuis daretur ex parte noſtra cauſa primæ vocationis, non daretur cauſa primi effectus prædeſtinationis; cum ſubſtantia prædeſtinati eſſet primus effectus, cuius cauſa non datur: ergo dato, quod ſit primus prædeſtinationis effectus ſequitur manifeſtè eum, qui fateretur dari ex parte noſtra cauſam primæ vocationis, non ideò teneri concedere dari ex parte noſtra cauſam prædeſtinationis.

48 *Confir. 2.* Confirmatur ſecundo, ſi ſubſtantia prædeſtinati eſſet primus prędeſtinationis effectus, neceſſarium erat ipſam eſſe cauſam aliorum donorum, quę ex meritis Chriſti conferuntur prędeſtinato; at non poteſt eſſe cauſa, ſeu occaſio ad quam Deus aſpiciens conferat alia dona, vt inconfeſſo eſt apud omnes Catholicos: ergo idem quod prius. Maior probatur, effectus namque prędeſtinationis ſunt inter ſe connexi; at niſi prior ſit cauſa, vel occaſio cęterorum non poſſunt eſſe connexi: ergo vt ſubſtantia prędeſtinati ſit primus effectus prędeſtinationis, debet eſſe cauſa, & occaſio cęterorum.

49 *Reſp. Inſtando argum.* Reſpondeo hoc argumentum Vaſquij cum ſuis confirmationibus ab ipſo eſſe ſoluendum; cum aſſerat circunſtantias natiuitatis, eſſe effectum prędeſtinationis quarum ex parte noſtra cauſam dari Pelagiani non aſſeruerunt, & hoc non obſtante Patres contra illos contendunt in nullo homine dari cauſam prędeſtinationis, id eſt primi effectus illius, quin Pelagiani in aliquo homine particulari cum Patribus conſentire cenſeantur: ergo ex hoc, quod ſubſtantia prędeſtinati in omnibus ſit ſuę prędeſtinationis effectus, & huius cauſam dari non dicant Pelagiani, non ſequitur conuenire cum Patribus contra ipſos contendentibus non dari ex parte noſtra cauſam prędeſtinationis, id eſt primi effectus illius.

50 *Inſtatur 1. confir.* Et confirmatio euidenter inſtatur in eodem exemplo; circunſtantię namque natiuitatis, in eo in quo ſunt prędeſtinationis effectus, ſunt effectus priores vocatione; & tamen qui aſſereret in tali ſubiecto ex parte ſua dari cauſam primę vocationis conſentiret Pelagio, & Patribus eſſet aduerſus, quantumuis negaret talium circunſtantiarum cauſam dari ex parte ſubiecti prędeſtinati, ergo pariter de ſubſtantia prędeſtinati eſt dicendum.

Et ſimiliter. 2. Ex quibus etiam conſtat inefficacia ſecundę confirmationis; nam circunſtantię ſunt effectus prędeſtinationis; & tamen non ſunt occaſio, vt Deus hominem vocet ad fidem; non enim ideò Deus hominem ex parentibus fidelibus natum vocat ad fidem, quia natum ex illis, vel in tali tempore, aut loco: ergo ex eo quod ſubſtantia prędeſtinati ſit primus prędeſtinationis effectus, non ſequitur debere eſſe occaſionem, ſeu motiuum vocationis, & aliorum donorum, quę per prędeſtinationem cauſantur.

51 *Ad arg. reſp. Error Pelagij, & Semipelagianorum declaratur.* Ad argumentum, ergo reſpondeo diſſenſione PP. cum Pelagio, & eius reliquijs eſſe de cauſa primi effectus eliciti, & proportionati prędeſtinationis, ſcilicet internę motionis ſupernaturalis ad bonum, quam eſſe neceſſariam PP. contra Pelagium contendunt quin vllam aliam gratiam eſſe neceſſariam dicebat niſi gratiam creationis, & externę legis propoſitionis. Et contra Semipelagianos huius primę gratię, & primi effectus cauſam non dari qua licet iſti à Pelagio diceſſerint affirmantes huius primę gratię intrinſecè mouentis neceſſitatem; aſſerebant tamen dari cauſam illius ex parte noſtra, ſcilicet bona opera ex viribus naturę profecta, quę iuxta illos, Deus expectabat & attendebat, vt interiorem gratiam prorogaret. Vnde iuxta hanc doctrinam admiſſa maiori, nego minorem; nam licet Pelagius, & Semipelagiani fateantur non dari cauſam ex parte hominum primi effectus imperati, diſſentiunt tamen a PP. cum aſſerant dari ex parte noſtra, cauſam meritoriam,

Digitized by Google

ſeu anſulam, & occaſionem præbentem primi effectus eliciti, ſcilicet internæ motionis, & illuminationis, quod PP. catholicè negant.

52 *Ad 1. confirm.* Ad primam confirmationem conceſſa maiori, nego minorem: ad eius probationem, diſtinguo maiorem: non teneretur dicere dari ex parte noſtra cauſam prædeſtnationis adæquatè, concedo maiorem: cauſam prædeſtinationis quoad primum effectum ſupernaturalem, nego maiorem, & conceſſa minori, nego conſequentiam: quia non ſolum eſt inconueniens in Theologia concedere cauſam primi effectus abſolutè, & prædeſtinationis prout ordinat illud, ſed etiam eſt inconueniens aſſerere dari ex parte noſtra cauſam primi effectus ſupernaturalis, & prædeſtinationis, vt illam imperantis, & de hoc eſt inter Semipelagianos, & Eccleſiæ PP. controuerſia, vt argumentum ſoluentes dicebamus.

53 *Ad 2.* Ad ſecundam, diſtinguo maiorem: cauſam phyſicam, vel moralem, concedo maiorem cauſam moralem ſemper, nego maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam: quia vt ſubſtantia ſit primus effectus, neceſſarium non eſt eſſe cauſam aliorum effectuum moralem per modum meriti, impetrationis, aut diſpoſitionis, ſiue per modum anſulæ, & occaſionis, quam Deus expectat, vt infundat cætera dona, vt aliqui ex Semipelagianis de operibus naturæ aſſerebant. Nec requiritur eſſe ab intrinſeco cum ſupernaturalibus donis conexam, ſed ſufficit eſſe cauſam phyſicam efficientem reſpectu actuum ſupernaturalium, & ſubiectiua reſpectu aliorum bonorum, & conditio ſine qua non reſpectu omnium, & aliàs cum illis conexam extrinſecè ratione extrinſecæ ordinationis Dei.

54 *Quinto arguitur.* Quinto obijciunt, prædeſtinatio noſtra ſupponit culpam originalem: cum illam ſupponat prædeſtinatio Chriſti, vt ex Aug. docet D. Thom. *3. part. quæſt.* 1. *artic.* 4. noſtra autem ſit prædeſtinatione Chriſti poſterior; vtpotè ab illa exemplata; at peccatum originale ſupponit ſubſtantiam omnium prædeſtinatorum ex vi prouidentiæ naturalis productam: ergo de primo ad vltimum prædeſtinatio noſtra ſupponit præuiſam ſubſtantiam prædeſtinati; & conſequenter non eſt effectus illius.

Resp. Reſpondeo ex dictis inter probandum noſtram concluſionem diſtinguendo maiorem: ſupponit prædeſtinatio peccatum originale in vno genere cauſæ, ſcilicet materialis, concedo maiorem: in omni genere cauſæ, nego maiorem, & conceſſa minori, diſtinguo conſequens: ſupponit prædeſtinatio ſubſtantiam prædeſtinati, prioritate *à quo* in vno genere cauſæ, concedo conſequentiam: in omni genere cauſæ, ſeu prioritate *in quo*, nego conſequentiam. Ex quo non infertur, quod ſubſtantia prædeſtinati non ſit effectus prędeſtinationis: quia ad hoc, quod ſit effectus illius ſufficit quod licet in genere cauſę materialis ſupponatur ad illam, ſubſequatur in alio, nempè in genere cauſę finalis.

55 *Replicabis.* Sed contra iſtam ſolutionem oppones, ſubſtantia prędeſtinati eſt prior prouidentia ſupernaturali communi, qua Deus de auxilijs ſufficientibus prouidet, at hęc pręcedit prędeſtinationem taliter quod in nullo genere cauſę eſt illa poſterior: ergo ſubſtantia prędeſtinati taliter prędeſtinationem pręcedit, quod in nullo genere cauſę ab illa cauſatur. Probatur minor; id quod eſt prius alio ſubſiſtendi conſequentia, taliter eſt prius illo, quod in nullo genere cauſę ab illo cauſatur; eo enim ipſo, quod ab illo cauſetur, valebit conſequentia; cum ab effectu ad cauſam ſemper conſequentia ſubſiſtat; at prouidentia ſupernaturalis generalis prior eſt ſubſiſtendi conſequentia prędeſtinatione; cum valeat bene: *Prædeſtinatur quis: ergo ſufficienter ordinantur ad gloriam:* è contra tamen non valet: *Aliquis ſufficienter ordinatur ad gloriam: ergo prædeſtinatur;* cum inſtetur in reprobis: ergo taliter prędeſtinationem pręcedit, quod in nullo genere cauſę eſt illa poſterior.

56 *Resp.* Reſpondeo, quod licet prouidentia ſupernaturalis generalis ſit prior ſubſiſtendi conſequentia reſpectu prędeſtinationis ſi illa attendatur pręcisè, quoad intrinſeca, vt inſtantia reproborum conuincit, conſiderata tamen quoad extrinſeca, nempè intentionem efficacem diuinam ex qua in prędeſtinatis illius effectus ſcilicet auxilia ſufficientia, imperantur, tali prioritate non gaudet, & hoc ſufficit, vt prouidentia illa ſit poſterior prędeſtinatione in genere cauſę finalis, licet pręcedat prędeſtinationem in genete cauſę efficientis, quatenus auxilia ſufficientia ſunt principia effectiuę actuum, quibus peruenitur ad gloriam.

57 *Sexto arguitur.* Sexto arguitur, vt aliquid ſit prędeſtinationis effectus, debet eſſe propriè medium reſpectu glorię, at ſubſtantia prędeſtinati non eſt propriè medium, vt primam concluſionem defendentes dicebamus: ergo non eſt prędeſtinationis effectus. Probatur maior: prędeſtinatio, vtpotè in imperio propriè dicto conſiſtens, electionem propriè dictam ſuorum effectuum ſupponit; at electio propriè talis, non niſi circa media, quę ſint proprio media verſatur: ergo effectus prędeſtinationis eſſe non poteſt, quod propriè medium reſpectu finis prędeſtinationis non eſt. *Minor prob. 1.* Minor probatur primo; nam electio ſpecificatur à medio: ergo vt aliquis actus propriè electio ſit, debet erga medium propriè tale verſari. Secundo, nam ſicut intentio eſt de fine, ita electio eſt de medijs; at intentio, quę propriè intentio eſt, finem propriè talem reſpicere debet: ergo electio quę propriè electio eſt, id quod non eſt propriè medium non poteſt attingere.

Reſpondeo, negando maiorem: ad cuius probationem, conceſſa maiori, diſtinguo minorem: elicitiuè, concedo minorem: imperatiuè, nego minorem; & diſtinguo conſequens eodem modo. Itaque electio dupliciter poteſt aliquod obiectum attingere; primo elicitiuè, ſeu quaſi elicitiuè, & ſic ſolum poteſt erga media propriè dicta verſari. Secundo imperatiuè, & ſic poteſt attingere omne id, quod ad media quę ſunt illius obiectum, quouis modo concurrit: & quia ſubſtantia prędeſtinati habet concurſus iam explicatos ad dona gratiæ, quæ ſunt effectus eliciti prædeſtinationis, & electionis; conſequens fit, quod ab electione, & prædeſtinatione attingatur non elicitiuè, ſed imperatiuè. 58 *Resp.*

Ex quoad vtramque probationem conſtat ſolutio: Intentio namque licet immediatè ſolum ſit de fine, mediatè tamen, & imperatiuè, etiam erga media verſatur. Sed dices: merita Chriſti Domini ad finem, & media noſtræ prædeſtinationis maximè conducunt, quin ſint effectus noſtræ prædeſtinationis; ſed hoc non alia ratione, niſi quia non ſunt cum proprietate media: ergo nec imperatiuè, nec elicitiuè poteſt eſſe prædeſtinationis effectus, quod propriè medium non eſt. Reſpondeo, negando minorem: ſed ideò non ſunt noſtræ prædeſtinationis effectus, quia Chriſti merita ſunt cauſa meritoria electionis omnium prædeſtinatorum ad gloriam; & conſequenter ex illa, præparatio, ſeu decretum meritorum Chriſti præparari non potuit: aliàs principium meriti ſub merito caderet *Ad duas probationes minoris.* 59 *Replicabis. Resp.*

Septimo argumentari poſſumus: voluntas illa, qua Deus vult omnibus hominibus gloriam, eſt prior voluntate efficaci prædeſtinatiua; ſed hæc ſubſtantiam prædeſtinatorum, vel cauſat, vel ſupponit: ergo voluntas prædeſtinatiua ſubſtantiam prædeſtinati ſupponit; & conſequenter illa non eſt propriè prędeſtinationis effectus. 60 *Septimo argumen.*

Reſpondeo, voluntatem illam eſſe priorem voluntate executiua prædeſtinatiua, non autem voluntate intentiua, imo potius hac eſt poſterior, nam primum decretum ordinis intentionis poſt decretum prædeſtinationis, fuit decretum efficax intentiuum gloriæ prædeſtinatorum. Intentio autem inefficax gloriæ; tam reprobis, quam prædeſtinatis conferendæ, ex intentione gloriæ efficaci reſpectu prædeſtinatorum proceſſit; cum omnia auxilia ſufficientia, tam reprobis, quam prędeſtinatis conceſſa, quę ſunt prædictæ inefficacis voluntatis effectus ſunt effectus electionis efficacis prædeſtinatorum ad gloriam. *Resp.*

Sed contra iſtam ſolutionem opponet aliquis primo, voluntas illa reprobis, & prædeſtinatis communis, eſt prior decreto efficaci mittendi Chriſtum, vt Redemptorem; ſed hoc decretum eſt prius electione efficaci prædeſtinatorum ad gloriam: ergo voluntas illa communis, efficacem electionem prædeſtinatorum præcedit. Patet maior; Chriſtus fuit decretatus, vt Redemptor ex intentione redimendi omnes homines, & omnes perducendi ad ſalutem, ſaltem quoad ſufficientiam: ergo voluntas inefficax ſalutis omnium hominum eſt principium voluntatis decernentis Chriſtum, vt Redemptorem. 61 *Replicabis. 1.*

Secundo, voluntas illa eſt voluntas antecedens; ſed voluntas antecedens, eſt prior voluntate conſequenti, qualis eſt electio efficax prædeſtinatorum ad gloriam: ergo voluntas illa eſt prior voluntate efficaci electiua. Minor probatur: nam iuxta D. Thom. *ſupra quæſt.* 19. *art* 6 *ad* 1. voluntas id circo dicitur antecedens: quia eſt de obiecto ſecundum ſe; conſequens autem dicitur, quia eſt de obiecto cum omnibus circunſtantijs; ſed conſideratio obiecti ſecundum ſe eſt prior conſideratione eiuſdem cum omnibus circunſtantijs: ergo voluntas antecedens prior eſt voluntate conſequenti. *Secundo.*

Tertio, nam intentione finis ſolum eſt poſterior electio; ſed voluntas illa generalis de omnium hominum ſalute, non electio, ſed intentio eſt: ergo non eſt electione intentiua prædeſtinatorum ad gloriam poſterior. 62 *Tertio.*

Quarto, nam ordo inter diuina decreta naſcitur ex ordine quem ſeruant obiecta decretorum inter ſe; ſed gloria, vt eſt obiectum voluntatis inefficacis, non ſubordinatur gloriæ, vt eſt obiectum efficacis intentionis; ſed potius eſt illa prior; vt eſt obiectum ſecundum conſiderationem antecedentem: ergo voluntas illa generalis non eſt voluntate intentiua efficaci prædeſtinatorum poſterior, ſed prior. *Quarto.*

Reſpondeo ad primam ex his obiectionibus, negando maiorem: ad probationem, nego antecedens: nam licet Chriſtus prædeſtinatus ſit, vt homines quoad ſufficientiam redimeret ly vi dicente finem *cui* effectus, & vtilitatis, non tamen eſt prædeſtinatus ad homines perducendos ad gloriam, vt tamen *qui*, aut *cuius gratia*, vt docuimus *tom.* 1. *in p. diſp.* 8. *num.* 184. *& ſequentibus*. Licet autem, id quod decernitur ad aliquid, vt finem *cuius gratia*, illius, intentionem, vt priorem ſupponat, id tamen quod ad aliquid ordinatur, vt ad *finem cui* vtilitatis; & finem effectum, non eſt neceſſum quod talem intentionem ſupponat, & 63 *Ad 1. replicam respondetur.*

ex

Digitized by Google

ex illa procedat, ſed ſufficit quod illam virtualiter includat, vt *infra artic. 3.* dicemus. Et quia inter illa quæ Chriſtus tanquam finem effectum reſpexit, prior eſt gloria, vt efficaciter electis intenta, & deinde eadem gloria, vt ſufficienter omnibus à Deo deſiderata; conſequens fit, quod voluntas illa generalis, non ſit prior electione ad gloriam.

64 *Ad 2.* Ad ſecundam, nego minorem: ad probationem dicatur, quod licet obiectum ſecundum ſe prius poſſit attingi, quam vt omnibus circunſtantijs veſtitum, non tamen eſt neceſſarium, quod ſic prius attingatur, ſed poteſt Deus, vtpotè liberè volens ab illo incipere, vt ſuis circunſtantijs veſtito, eique, vt ſic, obiectum abſolutè ſumptum, vt fini aliqualiter ſubordinare, & ſic de facto contigiſſe colligimus ex eo quod omnia auxilia ſufficientia, quæ ſunt effectus vocationis inefficacis ex intentione efficaci gloriæ in electis proceſſerunt.

65 *Ad 3. reſp. 1.* Ad tertiam dicatur, non ſolum electionem intentioni finis ſubordinari, ſed etiam vnam intentionem poſſe alteri intentioni ſubeſſe, ex eo quod finis vnius alteri ſubordinetur: vnde communiter dicitur Deum, vt finem naturalem, ſibi vt ſupernaturali, veluti ſubordinari, Deumque, vt auctorem ſupernaturalem, ſibi ipſi, vt actori naturali imperare. *Secundo.* Vel ſecundo poteſt dici, quod licet voluntas illa quoad immediatum obiectum, quod eſt gloria intenta inefficaciter, non ſubordinetur electioni efficaci, quia tamen virtualiter eſt de medijs ſufficientibus, & hæc ex intentione efficaci gloriæ imperatiuè in prædeſtinatis procedunt; fit conſequens, quod etiam illa voluntas ſit electione efficaci poſterior.

66 *Ad 4. reſp. 1.* Et ex his ad vltimam obiectionem reſpondeo primo, quod licet ex natura rei gloria, vt eſt obiectum voluntatis conſequentis, non ſubordinetur gloriæ, vt eſt obiectum efficacis intentionis, ſubordinatur tamen ex voluntate diuina. *Secundo reſp.* Vel ſecundo reſpondetur, quod licet in gloria, vt eſt obiectum illius, & ipſius voluntatis ob defectum intentionis hæc ſubordinatio non detur, quia tamen in medijs ſufficientibus, ad quæ prædicta voluntas virtualiter terminatur, hæc ſubordinatio inuenitur; fit conſequens, quod voluntas inefficax efficaci ſubordinetur.

Vrgebis. Sed inſtabis, de diuinis decretis eſt quoad ordinem diſcurrendum iuxta modum obiecti magis connaturalem niſi oppoſitum ſit reuelatum; ſed obiectum ſecundum ſe prius petit voluntatem mouere, quam vt omnibus circunſtantijs veſtitum, & aliàs oppoſitum non eſt reuelatum: ergo ſic de facto contingit. Reſpondeo, negando minorem: probabiliter enim reuelatum creditur in illis verbis: *Omnia veſtra ſunt*, &c. Vel ſecundo negetur illum ordinem eſſe petitum, ſed eſt tantum permiſſus.

67 *Octauo arguitur.* Octauo argui poteſt ex D. Thom. *in 3. diſt. 10 quæſt. 3. quæſt. 1. ad 3.* quod ita procedebat: *Humana natura eſt eiuſdem rationis in Chriſto, & in alijs hominibus; ſed in alijs hominibus prædeſtinatio non eſt de natura: ergo nec in Chriſto.* Cui argumento reſpondet ex ſolutione ad ſecundum, negando conſequentiam; & conſequenter conceſſis præmiſſis; ſed vna ex præmiſſis erat, *quod prædeſtinatio non eſt de natura*: ergo ſentit naturam prædeſtinati non eſſe effectum ſuæ prædeſtinationis.

Reſp. Reſpondeo conceſſa maiori, quod ſcilicet D. Thom. præmiſſas admiſerit, negando minorem: nam minor argumenti, nempè, *prædeſtinatio noſtra non eſt de natura*, non intelligitur tanquam de effectu, ſed tanquam de ſubiecto prædeſtinato, quod patet: nam prædeſtinationem eſſe de aliquo, non dicitur propriè reſpectiuè ad effectus; non enim propriè dicitur prædeſtinationem eſſe de gratia, nec de gloria, ſed ad gratiam, & ad gloriam: quando ergo D. Thom. admittit, quod prædeſtinatio non eſt de natura, non negat eſſe de illa tanquam de effectu imperato, ſed quod ſit de illa tanquam de ſubiecto, ex quo non ſequitur non eſſe prædeſtinationis effectum.

68 *Replicabis.* Sed dices: id negat D. Thom. de prædeſtinatione noſtra reſpectu noſtræ naturæ, quod concedit prædeſtinationi Chriſti reſpectu humanitatis, ſed prædeſtinatio Chriſti non eſt de illius humanitate vt ſubiecto, ſed tantum tanquam de effectu, vt enim docet D. Thom. *3. partem quæſt. 24. articulo 1.* non natura humana, ſed hic homo, ſeu Verbum, vt ſubſiſtens in illa eſt propriæ prædeſtinationis ſubiectum: ergo non negat eſſe prædeſtinationem hominum de illorum natura, vt ſubiecto, ſed vt de effectu.

69 *Reſp.* Reſpondeo, conceſſa maiori, diſtinguendo minorem: prædeſtinatio Chriſti ſumpta completè, ſcilicet ad eſſe Filium Dei naturalem non eſt de humanitate, vt ſubiecto, concedo minorem: ſumpta inadæquatè pro deſtinatione ad vnionem, ſeu ad vniendam humanitatem Verbo non eſt de natura humana vt ſubiecto, nego minorem, & conſequentiam. Itaque prædeſtinatio Chriſti ad eſſe Filium Dei naturalem, non eſt de humanitate, vt ſubiecto, quia id ſolum eſt ſubiectum prædeſtinationis, de quo verè, & cum proprietate affirmatur vltimus terminus prædeſtinationis: eſſe autem Filium Dei naturalem non verificatur de humanitate, ſed de ſuppoſito Verbi, vt in illa ſubſiſtente. Quia tamen eſt alia conſideratio prædeſtinationis Chriſti, nempè ad eſſe vnitam humanitatem verbo, quod in tempore factum eſt, & ab æterno in diuina mente diſpoſitum, & de humanitate cum proprietate affirmatur, quod eſt diuino Verbo vnita: fit conſequens, quod prædeſtinatio Chriſti ſumpta ſic, ſit de humanitate, vt ſubiecto; nam terminus prędeſtinationis Chriſti ſic ſumptę humanitati conuenit vt ſubiecto, & de illa prędicatur. Prędeſtinatio autem hominum eſt ad gloriam quę in operatione conſiſtit, & quia operari non dicitur propriè vt *quo* de natura, ſed tantum de ſuppoſito ratione naturę, fit conſequens quod prędeſtinatio noſtra, cuius vltimus terminus non dicitur propriè de natura, non ſit de illa, vt ſubiecto. Et hanc eſſe ipſiſſimam D. Thom. mentem litteram legenti manifeſtè conſtabit.

70 *Vltimus arguitur.* Denique contra noſtram concluſionem poſſumus argumentari: ſi namque ſubſtantia omnium prędeſtinatorum, & conſequenter illorum generatio, eſſet prędeſtinationis effectus, ſequeretur nullam fore generationem deficiente prędeſtinationis decreto; conſequens eſt falſum: ergo & noſtrę reſolutionis doctrina. Probatur ſequela deficiente decreto imperante, etiam deficit decretum imperatum, & hoc deficiente deficit executio; ſed decretum ſubſtantię, & generationis prędeſtinatorum imperatur ex decreto prędeſtinatiuo in noſtra ſententia: ergo illo deficiente, deficeret iſtud; & conſequenter deficeret etiam executio generationis, nullaque eſſet generatio. Falſitas autem conſequentis probatur, ſi Chriſtus non veniret, non eſſet hominum prędeſtinatio; ſed etiam Chriſto non veniente foret hominum generatio: ergo deficiente decreto prędeſtinatiuo hominum, generatio ſubſiſteret: maior eſt certa loquendo de prędeſtinatione pręſenti: minor autem probatur, nam Adamo non peccante Chriſtus non veniret, iuxta D. Thom. doctrinam; ſed quamuis Adamus non peccaret, homines generarentur: vt enim docet D. Thom. *1. part. quæſt. 98. art. 1.* in ſtatu innocentię fuiſſet generatio ad multiplicationem generis humani, alioquin (inquit D. Thom.) peccatum hominis eſſet valde neceſſarium ex quo tantum bonum conſecutum eſt: ergo Chriſto non veniente generatio hominum ſubſiſteret.

71 *Reſp.* Reſpondeo, D. Thom. intelligendum eſſe de hominum generatione futura, Chriſto non veniente, & prędeſtinatiuo decreto ceſſante, non ex vi pręſentis decreti, ſed ex vi alterius: ex eo autem quod generatio hominis ſit prędeſtinationis effectus, tantum ſequitur non futuram hominum generationem ex vi pręſentis decreti, non autem quod ex vi alterius non eſſet futura.

Inſtabis. Sed inſtabis, iuxta D. Thom. *ad Timoth. 1. lect. 4.* & frequentem Theologorum ſententiam aſſerere Chriſtum venturum Adamo non peccante in vi alterius decreti, eſt mera diuinatio; quia cum ex ſola Dei libera voluntate dependeat, non poteſt nobis innoteſcere quid Deus in alia rerum diſpoſitione foret facturus, niſi nobis reueletur: ergo parte aſſerere futuram eſſe hominum generationem Adamo non peccante, Chriſto non veniente, & decreto prędeſtinatiuo ceſſante ex vi alterius decreti, diuinare eſt, quod de D. Thom. concedendum non eſt.

72 *Reſp. 1.* Reſpondeo, conceſſo antecedenti diſtinguendo conſequens; abſolutè id aſſerere, concedo conſequentiam: id affirmare ſub conditione quod ſtatus innocentiæ perſeueraret, nego conſequentiam. Et D. Thom. non fuit abſolutè loquutus, ſed ſub conditione, quod perſeueraret ſtatus innocentiæ. Et ratio differentiæ eſt; nam ad aſſerendum Deum aliud formaturum decretum de Chriſto mittendo Adamo non peccante nullum eſt fundamentum, quia nihil remanet poſtulans tale decretum: ex ſuppoſitione tamen, quod ſtatus innocentiæ perſeueraret, maneret natura humana ad generationem propenſa; & conſequenter petens prouidentiam diuinam per quam de illorum generatione diſponeret: & ideò affirmare futuram hominum generationem, Adamo non peccante ex vi alterius prouidentiæ, & ex vi alterius decreti, diuinare non eſt. 73 Eſt etiam aliud diſcrimen, vt enim docet D. Thom. *1. part. quæſt. 101. art. 1.* de his, quæ ſunt ſupra naturam ſoli authoritati creditur: vnde vbi auctoritas deficit ſequi nos debemus naturæ conditionem. Quia ergo aduentus Chriſti ſupra naturam eſt, de illius aduentu ſoli auctoritati eſt credendum: generatio autem ſupra hominum naturam non eſt, ſed iuxta naturam: vnde quamuis deficiat auctoritas, naturæ conditionem ſequi debemus: ac proinde ſine diuinationis nota affirmare poſſumus futuram eſſe generationem hominum ex vi alterius prouidentiæ in prædictis præſuppoſitionibus.

74 *Arg. inſtatur 1.* Et quidem argumentum euidenter inſtatur, docet enim D. Thom. *1. p. q. 100. art. 1.* homines in ſtatu innocentiæ naſcituros in iuſtitia originali & in gratia, ex quo tamen non licet colligere gratiam, quæ de facto datur hominibus non eſſe effectum prædeſtinationis. *Secundo.* Deinde, nam etiam eſt verum homines in ſtatu innocentiæ fore ſaluandos, & aſſequuturos gloriam, in quo omnes Theologi vnanimiter conueniunt dubitantes, an plures, an pauciores, quam in ſtatu præſenti, de quo non eſt concors Theologorum ſententia: & tamen exinde non licet inferre gloriam prædeſtinatorum, effectum prædeſtinationis non eſſe. *Tertio inſtatur.* Ac denique iſta conſequentia non valet; *etiam ſi D. Petrus prædeſtinatus non fuiſſet, daret illi Deus auxilia ſufficientia ad ſalutem:*

Digitized by Google

tem: ergo auxilia ſufficientia D. Petro collata non ſunt effectus prædeſtinationis illius: ergo pariter iſta conſequentia non tenet: *prædeſtinatione non exiſtente eſſet hominum generatio: ergo de facto generatio hominum effectus prædeſtinationis non eſt*.

75 *Secundo resp. ad arg.* Secundo reſponderi poteſt, futuras eſſe hominum generationes in vi decreti non abſoluti, ſed conditionati, quod Deus habuit de facto; pepigit enim Deus cum Adamo de amittenda originali iuſtitia, ſibi, & ſuis ſucceſſoribus, ſi tranſgrederetur præceptum de non comedendo de ligno vetito, vel in poſteros traducenda, ſi præceptum ſeruaſſet, quod pactum claudit, & præſupponit decretum *ſubiectiuè* abſolutum, & conditionatum *obiectiuè* de transfundenda iuſtitia in poſteros deſcendentes ex ipſo; & conſequenter de generatione ſuæ poſteritatis, & in vi huius decreti conditionati *obiectiuè*, forent.

76 *Replicabis.* Sed dices: decretum hoc conditionatum præceſſit decretum permittendi peccatum originale; ſed hoc præceſſit decretum mittendi Chriſtum: ergo decretum conditionatum prius eſt decreto de mittendo Chriſto, & conſequenter eſt prius decreto prædeſtinatiuo, quod fuit poſterius decreto de mittendo Chriſtum; ſed decretum illud conditionatum ſupponit ſubſtantiam Adami: ergo decretum mittendi Chriſtum, & decretum prædeſtinatiuum Adami ſubſtantiam ſupponunt; & conſequenter ſubſtantia Adami effectus ſuæ prædeſtinationis non eſt.

Resp. Reſpondeo, decretum illud conditionatum eſſe prius decreto permiſſiuo peccati, & hoc, prius decreto executiuo Incarnationis, & decreto executiuo noſtræ prædeſtinationis: non autem eſt prius decreto intentiuo prædeſtinationis Chriſti, nec decreto intentiuo noſtræ prædeſtinationis: ex quo tantum ſequitur ſubſtantiam Adami eſſe priorem decreto executiuo prædeſtinationis Chriſti, & ſuæ, non autem, quod ſit prior decreto vtriuſque intentiuo, & hoc ſufficit, vt ſit Chriſti, & propriæ prædeſtinationis effectus.

77 *Inſtabis.* Inſtabis: ergo decretum illud conditionatum ſupponit efficax decretum intentiuum prædeſtinationis Chriſti, vt Redemptoris; & conſequenter ſupponit infallibilem peccati futuritionem; hæc enim ex decreto efficaci intentiuo Chriſti, vt Redemptoris per infallibilem conſequentiam infertur; at ſuppoſita infallibili peccati originalis futuritione ſuperfluit decretum conditionatum de iuſtitia transfundenda ſub conditione, quod Adamus præceptum non tranſgrediatur: ergo tale decretum non datur.

Resp. Reſpondeo negando hanc minorem: ſicut enim ſuppoſita reprobatione poſitiua ante demerita, ex quia infallibiliter ſequitur futura damnatio, non ſuperfluit voluntas conditionata de conferenda reprobis gloria, ſi in gratia deceſſerint: ita in præſenti ſuppoſita infallibili futuritione originalis peccati, non ſuperfluit voluntas conditionata de transfundenda in poſteros originali iuſtitia ſub conditione non exiſtentiæ peccati. Et ratio vtriuſque eſt eadem, quia nempè cum infallibili futuritione damnationis, & culpæ originalis, ſtat in reprobis potentia, vt non damnentur, & in Adamo potentia ad vitandum peccatum.

78 *Primum corollarium Probatur* Ex dictis in diſputationis decurſu colligitur primo, omnia bona naturalia in prædeſtinatis eſſe effectus prædeſtinationis. Quod patet, nam omnia bona naturalia ad finem prædeſtinationis aliqua ratione conducunt, iuxta illud Pauli ad Rom 8. *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum*: at ſubſtantia prædeſtinatorum eſt prædeſtinationis effectus, quia ad illius finem conducit: ergo omnia bona naturalia ad prædeſtinatos pertinentia ſunt effectus prædeſtinationis illorum; cum hoc tamen diſcrimine, vt rectè notauit Mag. S. Thom. *vbi ſupra*, quod ſubſtantia prædeſtinati eſt effectus propriæ prædeſtinationis, non vt medium, ſed vt ſubiectum, alia vero naturalia bona ſunt effectus prædeſtinationis vt medium, eo quod à ſubiecto prædeſtinato diſtinguuntur.

79 *Secundū* Secundo colligitur, bonam indolem, & bonum ingenium non eſſe prædeſtinationis effectus, quia conducant ad facilius credendum, aut ad ſupernaturales actus facilius eliciendos, ſed *Probatur* quia conducunt ad pauciora committenda peccata. Primum patet, quia oſtendimus tomo præcedenti *diſp.* 16. adæquata ratio proxima agendi reſpectum actum ſupernaturalium, eſt virtus ſupernaturalis infuſa: ergo vis naturalis ad quam ſpectant bona indoles & bonum ingenium, non poſſunt ad ſupernaturales actus facilitatem præſtare. Secundum probatur: ex bona hominum inclinatione, & ingenio prouenit multoties, vt pauciora committantur peccata, ſicuti, & mala hominum inclinatio ad plura committenda maximè iubat: ergo hac ratione ſunt prædeſtinationis effectus.

80 *Tertium Prob. 1.* Denique infertur, actus bonos moralium virtutum acquiſitarum, eſſe effectus prædeſtinationis. Tom, quia ad gaudium accidentale, quod prædeſtinati de illis in gloria percipiunt conducunt. Tum etiam, quia dum quis bene operatur, ſi opus in præcepto ſit vitatur peccatum. Tum denique, quia multo- *Secundo.* ties plures gratias Deo agendi dant occaſionem, non quia meri- *Tertio.* toriè etiam de congruo, ſeu diſpoſitiuè remotè ad finem prædeſtinationis concurrant, vt contra Vazquium fusè oſtendemus 1. 2. *quæſt.* 129. *art.* 2. eo quod cum ſint ordinis naturalis, nullum moralem influxum in ſupernaturalia dona poſſunt habere, etiam ſi admittatur elici ex gratia per Chriſtum; nam per talem gratiam ab ordine inferiori non extrahuntur.

DISPVTATIO LXIII.

An permiſſio peccati ſit in electis effectus prædeſtinationis illorum?

§. I.

Relatis ſententijs, ſtatuitur, & probatur prima concluſio.

IN hac difficultate tres verſantur ſententiæ. Prima abſolutè negat, quam tenet Vazquez *diſputat.* 93. *capitul.* 2. Arrubal *diſputat.* 92. *capitulo* 2 & Meratius *diſputat* 39. *aſſertione* 6. Secunda, diſtinguit de permiſſione cognita ante peccatum, & independenter ab illo, vel cognita medio peccato. Si primo modo à prædeſtinato cognoſcatur, affirmat eſſe prædeſtinationis effectum, ſecus verò ſi ſecundo modo, & quia de lege ordinaria ſolum ſecundo modo cognoſcitur, infert poſſe eſſe effectum prædeſtinationis de potentia abſoluta, non autem de lege ordinaria. Hanc tenet Herice *Tract.* 3. *diſp.* 30. *cap* 6. quem ſequitur Alarcon *Tract.* 4 *diſp.* 4. *cap.* 5. *§.* 2. in illam nolentem trahens ſuum Vazquium. Tertia, & vera ſententia defendit, permiſſionem peccati in electis eſſe de facto effectum prædeſtinationis illorum. Ita omnes Thomiſtæ; Nazarius *circa iſtum art. controuerſia vnica concluſione nona*. Albelda *diſp.* 71. *ſect.* 5. Magiſter Sancto Thoma *diſp* 9. *art.* 1. Serra *dub. vnica concluſione* 4. Salmanticenſes *Tract.* 5. *diſp.* 6. Pro illa refferentes Caietanum, Bañez, Ripam, Curielem, & alios. Tenent etiam ex alienis Molina *circa hunc art. diſp.* 3. Suarez *lib.* 3. *de prædeſtinatione capitulo* 8. Granadus *Tract.* 6. *diſp.* 5 Ruitius *diſp.* 23. *ſect.* 5. Albiz *tract.* 3. *diſp.* 4 *ſect.* 13. & frequentius cæteri Theologi. Quam ſententiam non omnes vno modo defendunt, quibuſdam aſſerentibus permiſſionem peccati eſſe effectum prædeſtinationis ex præintenta pœnitentia, vt medio beatitudini proximiori: alijs vero docentibus non ex pænitentia præuolita, ſed ex præintenta humilitate, perſeuerantia, & alijs, quæ eſſentialiter non ſupponunt peccatum eſſe prædeſtinationis effectum. Sed pro explicatione veritatis ſit. 1 *Prima ſententia. Vazq. Arrub. Merat. Secunda Heric. Alarcon. Tertia. Nazar. Albelda. S. Th. Serra. Salm. Caietan. Bannez. Ripa. Curiel. Molina. Suarez. Granad. Ruizius. Albiz.*

Prima concluſio. *Permiſſio peccati in electis eſt effectus prædeſtinationis illorum*. Ante cuius probationem aduerto, non de permiſſione actiua, quæ in actione Dei permittentis conſiſtit quæſtionem procedere, ſed de paſſiua conſiſtente in carentia gratiæ efficacis, qua poſita vitaretur peccatum, ſiue includat, ſiue non includat collationem auxilij ſufficientis. Hoc ita præmiſſo, ſuadetur primo concluſio ex Auguſtino *libro de natura, & gratia cap.* 27. vbi explicans illa verba Pſalmi 29. *Auertiſti faciem tuam à me, & factum ſum conturbatus*, ſic ad finem capitis ait: *Ideò, qui in voluntate ſua præſtiterat decori eius veritatem auertit paululum faciem ſuam, vt qui hoc dixerat fieret conturbatus, quoniam ipſi eſt ille tumor ſanandus doloribus*. Ex quibus verbis tale argumentum formatur; Deum faciem auertere eſt ſuam gratiam denegare, in quo conſiſtit permiſſio peccati; at iuxta Auguſt ideò faciem ſuam auertit Deus, vt homo conturbatus humilis fiat: ergo ideò peccatum permittit, vt homo humilis, & cautus reſurgat; at quod ex hoc ſalutis ſpiritualis præparatur à Deo, prouenit in electis ex intentione beatitudinis: ergo permiſſio fit à Deo ex tali intentione; & conſequenter eſt prædeſtinationis effectus. 2 *Prima concluſio.* *prob. 1 ex D. Aug.*

Id ipſum docuerat in *cap. præcedentibus, & cap.* 28. vbi explicans illa verba Pauli primæ ad Timotheum 1. *Quos tradidi Sathanæ, vt diſcant non blaſphemare*, ſic ait: *Differit aliquantum Deus vnde ſuperbis, vt ſcias, non tuum, ſed eius eſſe, vt diſcas ſuperbus non eſſe*. Hanc eandem doctrinam pluries repetit Auguſtinus *lib de correct. & gratia cap.* 9. *& lib.* 14. *de Ciuitate Dei cap.* 13. Tradunt etiam eandem doctrinam plures Patres Eccleſiæ. Gregorius *in Pſalmum* 2. *pænitentialem*, Bernardus ſermone ſecundo in Pſalmum *Qui habitat*. Hieronymus *in commentario ad Roman* 8. Ambroſius *ſermone* 97. *de fide Petri*. Ireneus *lib.* 9 *aduerſus hæreſes cap.* 72. Chriſoſtomus *lib.* 1. *de prouidentia*; ac tandem Damaſcenus *lib.* 2. *fidei cap.* 29. veritatem illam expreſſit, his verbis: *Permittitur quis quandoquè in turpem actionem incidere ad emendationem deterioris affectus, v. c. eſt quis elatus in virtutibus, & operibus ſuis, hunc ſinit Deus in adulterium prolabi, vt per caſum in propria infirmitatis cognitionem veniens confiteatur Domino*. 3 *Confir. 1. ex eodem.* *Confir. 2. ex alijs PP.*

Ex quorum Patrum doctrina tale argumentum formatur: id quod fit à Deo ob fructum ſpiritualem rationalis creaturæ prouenit in prædeſtinatis ex intentione beatitudinis; & conſequenter eſt effectus prædeſtinationis illorum; at iuxta Eccleſiæ PP. peccatum à Deo permittitur, vt homo recognoſcens per caſum infirmitatem propriam, diſcat ſuperbus non eſſe, & vnde 4

virtu-

Digitized by Google

virtutem habeat cognoſcat, vt inquit Auguſtinus, & Domino confiteatur, eſt ait Damaſcenus cautiorque, & humilior reſurgat, vt aſſerunt alij PP. frequenter: ergo permiſſio peccati in electis proueoit à Deo ex intentione ſalutis æternæ, & conſequenter eſt effectus prædeſtinationis illorum.

5 *Reſpõdet Vazq.* Reſpondet Vazquez, Eccleſiæ Patres vulgari modo fuiſſe loquutos exprimendo euentum, quem Deus ex peccato deducit, ac ſi eſſet finis permiſſionis illius, quod in Scriptura Sacra in conſuetum non eſt. Cæterum ſolutionem iſtam bene impugnant noſtri Thomiſtæ. *Reijcitur 1.* Primo: nam verba PP. poſſunt abſque incommodo accipi in rigore quem ſonant, vt ex argumentorum ſolutione conſtabit: ergo abſque neceſſitate in vulgari ſenſu accipiuntur. *Secundo.* Secundo: nam mens PP. erat aſſignare finem permiſſionis, non euentum ex ipſa ſecutum: ergo explicare euentum, & non cauſam finalem, eſt diminutè procedere, & non ſolum vulgaris loquutio.

Tertio. Tertio: nam difficultas erat de fine permiſſionis peccati, non de euentu, vt conſtat ex Auguſtino *lib. de natura, & gratia vbi ſupra*, & hoc inquirebat Pelagius cur ſcilicet Deus peccata permitteret? *Quarto.* De quo videatur Magiſter Sancto Thoma vbi *ſupra* relatus: ergo aſſignare euentum, & non cauſam finalem permiſſionis, eſt potius difficultatem fugere, quam illam ſatisfacere. Denique: nam PP. quandoque indifferenter docent Deum permittere peccata propter gloriam ſuam, & propter bonum noſtrum, vt conſtat ex Damaſceno *lib. 2. fidei cap. 29.* vbi docet, Deum aliquando velle permittere peccatum propter gloriam ſuam, aliquando propter bonum ipſius peccatoris; at ly *propter gloriam ſuam*, denotat cauſam finalem: ergo ly *propter bonum peccatoris* non ſolum euentum, ſed finalem cauſam debet denotare; maxime cum ex hoc nullum inconueniens ſequatur, vt ex dicendis aperte conſtabit.

6 *Secundo prob. ratione.* Secundo principaliter ſuadetur concluſio; permiſſio peccati eſt effectus volitus à Deo propter aliquem finem: tum, quia nihil Deus niſi propter finem vult. Tum etiam, quia eſt effectus diuinæ prouidentiæ, quæ ordinatio eſt ad finem præintentum, & ad finem prædeſtinationis in electis conducit, vt conſtat ex illis verbis Pauli ad Roman. 8. *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum*, etiam peccata ipſa, vt docet D. Thom. ibi *lectione* 6. Probatque ex gloſſa ordinaria, illis verbis: *Vſque adeò talibus Deus omnia cooperatur in bonum, vt ſi qui eorum deuiant, & exorbitant, etiam hoc ipſum faciat proficere in bonum. Vnde in Pſalm. 36. dicitur, cum ceciderit iuſtus non collidetur, quia Dominus ſupponit manum ſuam;* & aliàs ex intentione Beatitudinis præparatur à Deo: ergo eſt prædeſtinationis effectus. Conſequentia eſt euidens; cum in antecedenti recenſeantur omnes conditiones ad effectum prædeſtinationis exactæ.

Antecedens quoad priores partes probatum manet, nec ab 7 *Antecedens pro tertia parte prob. 1.* aduerſarijs negatur; pro tertia parte, in qua difficultas conſiſtit, oſtenditur primo ex D. Thom: 1. 2. *quæſt. 79 articulo* 4. vbi ait: *Quod excæcatio eſt quoddam præambulum ad peccatum, peccatum autem ad duo ordinatur, ad vnum quidem per ſe, ſcilicet ad damnationem, ad aliud autem ex diuina miſericordia, ſeu prouidentia, ſcilicet, ad ſanationem in quantum Deus permittit cadere in peccatum, vt peccatum ſuum agnoſcentes, humilientur, & conuertantur:* & paucis interpoſitis ait: *Hanc miſericordiam non omnibus impendi, ſed ſolum prædeſtinatis:* ergo iuxta D. Thom. excæcatio; quæ pertinet ad permiſſionem peccati, eſt effectus prouidentiæ diuinæ volitus propter bonum prædeſtinati peccantis; at quod à prouidentia diuina cauſatur ex intentione boni ipſius peccatoris, ex intentione beatitudinis præparatur à Deo, quod contrarij non negant: ergo permiſſio peccati iuxta D. Thom. in electis præparatur à Deo ex intentione beatitudinis.

8 *Secundo.* Secundo, & à priori probatur tertia pars antecedentis; omne enim, quod conducit ad aliquem finem ſi amabile ſit, poteſt ex intentione talis finis præparari, & amari; ſed permiſſio peccati conducit ad finem prædeſtinationis, & aliàs à Deo poteſt amari, & amatur de facto: ergo poteſt amari; & præparari à Deo ex intentione finis prædeſtinationis, qui eſt beatitudo, & de facto ſic præparatur; ſi enim præparari poteſt ex dicto fine, non eſt cur de facto non præparetur, imo id maxime conducit ad oſtenſionem miſericordiæ; & amoris diuini, & dilectionem *Confirm.* Chriſti erga prædeſtinatos commendat. Quod amplius confirmo, ideo namque permiſſio peccati eſt volita à Deo ob alios fines, quia ad illo conducit vt medium: ergo ſi ad finem prædeſtinationis conducit, eſt à Deo volita propter illum, & ex illius amore præparata.

9 *Reſpõdēt contrarij* Reſpondebis ex contrarijs auctoribus permiſſionem peccati ex intentione aliorum finium poſſe à Deo præparari, & de facto amari, quia ad illos conducit ratione ſui; ad finem autem prædeſtinationis, non conducit immediate ratione ſui, ſed mediante peccato; ac proinde ex tali fine non poteſt præparari à *Cōtra 1.* Deo niſi ametur peccatum, quod implicat. Cæterum contra hanc ſolutionem obſtat in primis, quod licet permiſſio peccati ad finem prædeſtinationis non conducat, niſi medio peccato, poteſt ex intentione illius à Deo præparari, & amari, quin ametur peccatum, per hoc præciſè quod ab ipſo permittatur, vt ex dicendis manifeſtè apparebit: ergo ex iſto diſcrimine non rectè probatur, poſſe amari ex intentione alterius finis, & non ex intentione finis prædeſtinationis. Deinde: nam vt expreſſè fa- 10
Secundo. tetur Vazquez *diſputatione citata num. 15. & diſp. 95. cap. 9.* Deus permittit reproborum peccata, ex intentione oſtendendi diuitias gratiæ erga prædeſtinatos, conſtatque ex illis verbis Pauli ad Rom. 9 *Quod ſi Deus volens oſtendere iram, & notam facere potentiam ſuam, ſuſtinuit in multa patientia vaſa iræ apta in interitum, vt oſtenderet diuitias gloriæ ſuæ in vaſa miſericordiæ, quæ præparauit in gloriam, &c.* Expreſſitque manifeſte Auguſt. *lib. 4. contra Iulianum cap 8.* parum ante medium, his verbis: *Demonſtrans in eis, quos damnat, quod omnibus debeatur vt hinc dicant, quos liberat, quæ ſibi pœna debita relaxetur, & quæ indebita gratia donetur;* ſed ad illum finem non conducit niſi medio peccato: ergo quamuis permiſſio proprij peccati non conducat ad bonum prædeſtinati, & ad finem prædeſtinationis, niſi medio peccato, poterit ex prædicto fine amari, & præparari à Deo, quin ametur peccatum. Probo minorem, Deus non oſtendit prædeſtinatis diuitias ſuæ gratiæ media permiſſione prædeſtinatis ignota, ſed cognita; at in hac vita ſecundum communem legem non cognoſcitur peccati permiſſio, ſiue proprij, ſiue alieni, niſi mediante cognitione peccati: ergo permiſſio peccati reproborum, non conducit ad prædictum finem in electis niſi medio peccato.

Reſpondet Vazquez, quod licet prædeſtinati in hac vita non 11
poſſint gratiam congruam reprobis negatam cognoſcere, niſi ex *Reſpõdet*
euentu peccati; & conſequenter illa notitia, & gratiarum actio *Vazq.*
inde orta non potuerit à Deo primo intendi; in alia tamen vita per reuelationem in Verbo, non ex euentu peccati gratiam congruam reprobis negatam, & ſibi conceſſam cognoſcunt, & gratias Deo agunt: vnde hæc notitia, & gratiarum actio potuit eſſe de primaria intentione diuina, & ex illius intentione peccata reproborum permitti.

Hæc tamen ſolutio inſufficiens eſt, & reijcitur primo: nam 12
gloſſa ordinaria ſuper illum locum explicans illa verba: *vt oſten-* *Reijcitur*
deret diuitias gratiæ ſuæ, &c. ex Auguſtino *lib. 1. ad Simplicia-* *1.*
num quæſt. 2. ſic habet: *Ob hoc tot bona dat malis, vt commendat eos iuſtè damnari, vt fideles eum magis diligant, quibus gratiam ipſam conſeruauit:* ergo finis remiſſionis peccatorum in reprobis, eſt maior prædeſtinatorum dilectio: at hæc maior dilectio non habetur in Patria, vbi charitas nec eius actus augmentum ſuſcipiunt: ergo eſt maior dilectio prædeſtinatorum in via, quæ cum non poſſit haberi niſi media cognitione permiſſionis, nec huius cognitio, niſi media cognitione peccati; conſequens fit, permiſſionem peccati reproborum fuiſſe à Deo volitam ex intentione finis ad quem non niſi mediante peccato conducere poteſt.

Secundo: nam eadem ratione poſſet etiam permiſſio peccati 13
in prædeſtinatis ex intentione beatitudinis illorum amari: ergo *Secundo.*
data ſolutione, argumentum noſtrum in ſuo robore manet. Probo antecedens, poteſt permiſſio peccati proprij cognoſci à beato per reuelationem in Verbo, & ex illa moueri ad gratias Deo agendum propter gratiam efficacem, quam in alijs occaſionibus abſque debito, & omnino miſericorditer fuit elargitus: ergo eadem ratione poterit ex hoc fine in patria obtinendo à prædeſtinatis, permiſſio peccati illorum præparari à Deo in hac vita, non minus, quam permiſſio peccati reproborum ex prædicto fine à beatis in patria obtinendo fuit volita à Deo in ſententia auctoris, quem impugnamus.

Tertio contra Vazquium argumentari poſſumus; etenim iux- *Tertio.*
ta ipſum, efficacia gratiæ non antecedit conſenſum, ſed ab illo ſumitur, vel vt abſolutè futuro, vel vt futuro ſub conditione, vel vt præuiſo in ſtatu conditionato: ergo in efficacia gratiæ aliquo ex his modis ſumitur ex negatione conſenſus, vel ex actu contrario; & conſequenter, ſicut implicat cognoſci efficaciam gratiæ non cognito conſenſu, ita implicabit in efficaciam gratiæ, aut permiſſionem peccati, vel in hac vita, vel in alia cognoſci non cognita negatione conſenſus, vel diſſenſu contrario, in quorum aliquo conſiſtit peccatum.

§. II.

Argumentis in contrarium occurritur.

Contra iſtam concluſionem opponit Vazquez primo. Om- 14
nis effectus prædeſtinationis debet eſſe gratia, imo, & gra- *Arg. 1.*
tia per Chriſtum; at permiſſio peccati non eſt gratia, ſed gratiæ priuatio, nec eſſe poteſt vlla ratione gratia per Chriſtum; tum, quia Chriſtus non eſt mortuus, vt prædeſtinatis permittatur peccatum, & gratia negetur. Tum etiam, quia aliàs Chriſtus Dominus poſtulaſſet à Patre, quod prædeſtinatis gratiam negaret: cum poſtulauerit omne præmium ſuorum meritorum: ergo permiſſio peccati eſſe nequit prædeſtinationis effectus. Re- 15
ſpondeo, diſtinguendo maiorem: debet eſſe gratia intrinſecè, & *Reſp.*
ratione ſui, vel extrinſecè, & ratione illius, ad quod ordinatur, concedo maiorem: ratione ſui, & intrinſecè ſemper, nego maio-

Digitized by Google

maiorem ; & ſub eadem diſtinctione minoris , nego conſequentiam : nam licet peccati permiſſio , ratione ſui , & intrinſecè gratia non ſit , ſed gratiæ carentia , nec prout ſic poſſit effectus meritorum Chriſti , prout tamen extrinſecè ordinatur , vt prædeſtinatus humilior reſurgens perſeueret in gratia , gratia eſt intrinſecè , & gratia per Chriſtum ſub illius meritis cadens , & illius terminans petitionem , & gratiarum actionem ; nec ad hoc eſt neceſſarium , quod dicatur Chriſtus mortuus , vt prædeſtinatis permittatur peccatum , propter rationem in præcedenti diſputatione aſſignatam , quia nimirum hoc denotat præcipuum mortis Chriſti finem , qualis permiſſio peccati non fuit. *Inſtatur arg.* Et quidem hoc argumentum inſtatur , in permiſſione peccati reproborum , quam eſſe effectum prædeſtinationis electorum , tenetur fateri Vazquez , & tamen eſt carentia gratiæ , & propter illam Chriſtus mortuus fuiſſe non dicitur .

16 *Replicabis.* Sed contra iſtam ſolutionem oppones , id quod poteſt petere Chriſtus , & pro quo poteſt orare , poteſt etiam poſtulari à nobis ; cum orationes noſtræ orationi Chriſti Domini poſſint , & debeant eſſe conformes ; at permiſſio peccati nequit à nobis poſtulari à Deo , nec pro illa poſſumus præces effundere ; cum ex hoc videretur nobis complacere peccatum : ergo nec à Chriſto Domino poſtulari poteſt ; & conſequenter illius meritis deputari non poterit , nec eſſe prædeſtinationis effectus. *Recentiorū ſolutio ex parte à prob.* Huic obiectioni Docti Recentiores ex noſtris recuſant concedere prædeſtinatum poſſe permiſſionem proprij peccati poſtulare à Deo , inter Chriſtum , & nos diſparitatem hanc ſtatuentes , quod voluntas Chriſti non eſt ipſa , quæ peccatum eſt commiſſura , & idcirco permiſſionem poſtulare poteſt , quin ex hoc deducatur in peccato permiſſo complacere : voluntas autem noſtra commiſſura eſt peccatum : vnde ſi illius permiſſionem poſtularet, in peccato ſibi complaceret .

17 *Vera obiectionis ſolutio.* Quam doctrinam veram iudico de abſoluta petitione permiſſionis peccati ; ſecus de conditionata. Vnde ad obiectionem factam reſpondeo , diſtinguendo maiorem : poteſt poſtulari à nobis abſolutè , vel ſub conditione ; concedo maiorem : abſolutè ſemper , nego maiorem , & diſtinguo minorem : permiſſio peccati non poteſt poſtulari à nobis , abſolutè petendo , vt nobis permittat peccatum , concedo minorem : petendo ſub conditione , vt ad humilitatem maiorem : & perſeuerantiam in gratia à Deo indicetur idonea , nego minorem , & conſequentiam .

Inſtatur obiectio. Inſtoque argumentum in permiſſione peccatorum in reprobis, quam eſſe effectum prædeſtinationis electorum , fateri tenetur Vazquez , vel ergo poteſt poſtulari à nobis , & pro illa orare , vel non ? ſi primum : etiam pro permiſſione proprij peccati orare poterimus . Si ſecundum : non erit de ratione effectus prædeſtinationis , & gratiæ per Chriſtum , quod ſub orationibus noſtris cadere poſſit ; & conſequenter obiectio facta nullius roboris erit . Et quidem poſſe nos gratias Deo agere pro permiſſione proprij peccati , quatenus ad vberiores effectus vitæ ſpiritualis fuit ordinata in dubium reuocari non poteſt : quid ergo mirum quod ſub conditione poſita poſſit etiam poſtulari ?

18 *Arg. 2. Antecedens probatur 1.* Secundo arguitur , negatio gratiæ efficacis , in qua permiſſio peccati conſiſtit , nequit ad finem prædeſtinationis conducere : ergo nec eſſe poteſt prædeſtinationis effectus . Conſequentia eſt euidens . Antecedens autem probatur primo : eſt medium per ſe conducens ad finem reprobationis ; qui eſt excluſio à gloria : ergo nequit eſſe medium ad finem prædeſtinationis conducens , ſcilicet gloriam ; cum illi duo fines ſint inter ſe oppoſiti ; & conſequenter media ad vnum apta , nequeant eſſe ad aliud aſſequendum idonea ,

19 *Secundo* Secundo probatur , nequit conducere ad finem prædeſtinationis remotum , ſcilicet ad manifeſtationem diuinæ bonitatis , & diuinæ gratiæ : ergo nec ad finem proximum , ſcilicet beatitudinem ; conſequentia eſt euidens , antecedens autem probatur ex D. Thom. 1. *p. quæſt.* 104. *art.* 4. *ad finem corporis* , illis verbis : *Redigere etiam aliquid in nihilum non pertinet ad gratiæ manifeſtationem ; cum magis per hoc diuina potentia , & bonitas oſtendatur , quod res in eſſe conſeruat : vnde ſimpliciter dicendum eſt , quod nihil omnino in nihilum redigetur* : ex quibus verbis ſic probatur aſſumptum , quia anihilatio non eſt actio , ſed carentia actionis conſeruantis per quam bonitas , & potentia diuina manifeſtatur , infert D. Thom. anihilationem non pertinere ad diuinæ gratiæ manifeſtationem ; at negatio gratiæ efficacis , in qua conſiſtit permiſſio peccati , non eſſe actio , ſed carentia actionis exhibentis gratiam , per quam diuina bonitas , & potentia manifeſtantur : ergo ad diuinæ gratiæ , & bonitatis manifeſtationem , quæ eſt finis remotus prædeſtinationis , non pertinet .

20 *Reſp. Ad 1. antecedentis probationem.* Reſpondeo , negando antecedens : ad primam probationem , conceſſo antecedenti , diſtinguo conſequens : per ſe , & ex natura ſua , concedo conſequentia : ex diuina prouidentia , & miſericordia , nego conſequentiam ; quæ doctrina eſt D. Thom. 1. 2. *q.* 79. *art* 4. verbis relatis inter probandam noſtram concluſionem , vbi docet , peccatum , & excæcationem , quæ ad illud eſt præambulum , per ſe ad damnationem ordinari , ex miſericordia vero diuina ordinari ad ſanationem ; & in hoc maximè oſtenditur diuina miſericordia quod ea media , quæ ex natura ſua ad damnationem conducunt, in bonum prædeſtinatorum conuertat.

Ad ſecundam , nego antecedens : ad illius probationem , conceſſa maiori , & minori , diſtinguo conſequens : ratione ſui in ſe ipſa , concedo conſequentiam : ratione illius , ad quod ordinatur à Deo , & reſpectu illius , cui gratia exhibetur , nego conſequentiam . Itaque permiſſio , quatenus in carentia gratiæ , & actionis illam infundentis conſiſtit , ratione ſui in ſe ipſa , non manifeſtat gratiam , & bonitatem Dei : manifeſtat tamen quod illi , cui gratia confertur ſit gratia ; ſiquidem abſque iniuria negatur ; manifeſtat etiam , quatenus ordinatur à Deo , vt ex illa peccator occaſionem ſumat maioris humilitatis , & cognitionis principij , à quo dependet , & perſeuerantiæ in gratia , & hoc ſufficit , vt ad finem , tam proximum , quam remotum prædeſtinationis conducat . *Ad 2.*

21 *Inſtabis.* Inſtabis , quia anihilatio eſt negatio actionis conſeruantis , per quam diuina bonitas , & potentia manifeſtatur , nec ratione ſui , nec ratione alterius , ad quod ordinatur , poteſt ad manifeſtationem diuinæ bonitatis pertinere : ergo ſi permiſſio peccati eſt negatio actionis infundentis gratiam , & negatio gratiæ , per quam manifeſtatur bonitas , & potentia diuina nullo modo poteſt ad diuinæ gratiæ manifeſtationem pertinere . Probatur antecedens ; ſi anihilatio ratione alterius , ad quod ordinaretur , poſſet Dei potentiam , & bonitatem manifeſtare , male ex hoc deduceret D. Thom. Deum nunquam fore anihilaturum ; ſiquidem , vt Deus aliquid aliquando permittat , ſufficit in noſtra ſententia , quod conſequutiuè , & ratione alterius Dei miſericordiam manifeſtet ; at ex illa ratione probat D. Thom. Deum nunquam fore anihilaturum : ergo ſentit, nec ratione ſui, nec ratione alterius ad quod ordinetur poſſe Dei bonitatem manifeſtare .

22 *Reſp.* Reſpondeo , negando antecedens : poſſet enim Deus anihilationem ordinare , ad hoc quod homines terreret à malo , & illis manifeſtare diuinæ gratiæ conſeruationem : & ad mille alios fines homini proficuos , diuinoque intellectui notos : & tunc anihilatio , etſi non ratione ſui , ratione illius , ad quod ordinaretur Dei potentiam , gratiam , & bonitatem manifeſtaret . *Tacita obiectioni occurritur.* De facto tamen ſic à Deo ordinatum non fuit , quia voluit attendere ad rerum naturas , quarum illæ , quæ purè immateriales ſunt poſtulant , quod ſemel productæ numquam deſtruantur , eo quod carent contrario , à quo res naturaliter deſtruuntur . Illæ autem, quæ materiales ſunt , licet ratione formæ contrarium habeant , & ſic corrumpantur , materia tamen , ex qua componuntur , nullum ſibi contrarium agnoſcit , & petit ſucceſſiuæ rerum generationi ſubeſſe ; vnde in nihilum aliquid redigere miraculoſum foret . Cum autem miracula ordinentur ad gratiæ manifeſtationem , & hæc melius per conſeruationem cognoſcatur , quæ ratione ſui gratiam manifeſtat , quam per anihilationem : rectè reddit D. Thom. congruentiam huius , quod eſt Deum numquam fore anihilaturum , per hoc , quod anihilatio eſt negatio conſeruationis , per quam Dei bonitas , & potentia manifeſtantur . Nec eſt eadem ratio de permiſſione . Permiſſio namque peccati miraculoſa non eſt , ſed potius conformis naturæ defectibili , ſicut conforme eſt naturæ corruptibili quod corrumpatur . *Inſtatur obiectio* Et quidem obiectio iſta , ſi aliquid ; probaret , conuinceret , non ſolùm permiſſionem peccati effectum prædeſtinationis non eſſe , ſed nec prouidentiæ generalis , quod nullus aſſeruit probaret etiam Deum non ſolum non anihilare de facto , ſed etiam non poſſe anihilare de potentia abſoluta , quod pluſquam abſurdum eſt.

23 *Arg. 3.* Tertio arguitur , non eſt prudentis prouiſoris maius malum ex intentione minoris boni permittere ; at peccatum eſt maius malum , quam beatitudo bonum ; cum ſit infinitè odibile ratione infinitatis , qua gaudet in ratione offenſæ : beatitudo autem ſolum finitè amabilis ſit : ergo ex intentione beatitudinis permitti non poteſt ; & conſequenter nec eſſe prædeſtinationis effectus . *Primo ſolutio.* Huic argumento reſponderi ſolet primo , quod licet peccatum in ratione offenſæ excedat in bonitate beatitudinem formalem ratione ſui ; quia tamen inuoluit diuinam eſſentiam , vt vnitam per modum ſpeciei , quæ eſt aliquid ſimpliciter infinitum ; hinc fit quod poſſit ex illius intentione permitti. *Secundo.* Secundo, quod licet beatitudo particularis huius , à malitia peccati excedatur , conſiderata vero huius beatitudo, vt eſt pars vniuerſi excedit grauitatem illius : vnde ex illius intentione permitti poteſt .

24 *Prima ſolutio reijcitur.* Sed contra primam ſolutionem facit , quod licet diuina eſſentia ſecundum ſe ſit bonitas infinita ſimpliciter , prout tamen mentibus beatorum finito modo vnita , infinitæ æſtimabilitatis non eſt; aliàs ſub merito condigno noſtrorum operum cadere non poſſet ; at peccatum in ratione offenſæ eſt infinitæ odibilitatis : ergo excedit beatitudinem , etiam prout inuoluit Dei eſſentiam finito modo vnitam ex parte principij . *Confirm.* Et confirmari poteſt , nam remiſſio peccati eſt maioris æſtimabilitatis , quam vnio diuinæ eſſentiæ per modum ſpeciei ; cum iſtam promereantur iuſti de condigno per bona opera , illam autem nec ſibi , nec alijs poſſunt de condigno pro mereri iuxtà frequentiorem Theologorum ſententiam 1. 2. *quæſt* 114. & 3 *p. quæſt.* 1. at remiſſio offenſæ non excedit in ratione æſtimabilis odibilitatem offenſæ , vt omnes fatentur : ergo odibilitas offenſæ maior eſt æſtimabilitate

diuinæ

Digitized by Google

diuinæ eſſentiæ, vt vnitæ mentibus beatorum, per modum ſpeciei. *Secunda ſolutio impugnatur.* Contra ſecundam ſolutionem idem argumentum militat. Beatitudo namque nec ratione ſui, nec vt pars vniuerſi, eſt infinitæ ęſtimabilitatis; cum nec totum vniuerſum, prout ex omnibus creaturis compoſitum gaudeat æſtimabilitate infinita: ergo non eſt tantæ bonitatis, quanta eſt malitia, ſeu grauitas offenſę, quæ infinitè odibilis eſt.

25 *Inſtatur argumentum.* His ergo ſolutionibus omiſſis ad argumentum factum reſpondeo primo, probare Deum ex nullo fine poſſe peccatum permittere; ſi namque ex aliquo, maximè ex intentione manifeſtationis ſuorum attributorum, hæc autem infinita non eſt; cum per aliquid creatum fiat; & conſequenter exceditur à grauitate peccati: ergo ſi ex intentione minoris boni maius permitti non poteſt, vt argumentum contendit, ex nullius finis intentione poterit à Deo permitti: & conſequenter nullo modo poterit permitti; nam vt permittatur, ex aliquo fine permitti eſt neceſſarium.

26 *Reſp. 2. ad arg.* Secundo reſpondeo, diſtinguendo maiorem: ſi ſit maius malum reſpectiuè ad ſubiectum, cuius bonum intenditur, omitto maiorem: ſi reſpectu alterius, nego maiorem, & diſtinguo minorem: eſt maius malum in ratione malitiæ, & reſpectu ſubiecti prędeſtinati, nego minorem: in ratione offenſę, & reſpectu Dei, concedo minorem, & nego conſequentiam: nam licet peccatum prout eſt malum Dei, ſub ratione offenſę excedat bonitatem beatitudinis, ſub ratione tamen malitiæ, & prout eſt malum hominis, non eſt ita malum, ac beatitudo bona: nam prout ſic ſolum priuat hominem gratia effectiuè, & formaliter morali rectitudine actus, quorum vtrumque exceditur à beatitudine, & perſeuerantia finali in bonitate, & in hoc maxime Deus ſuum amorem oſtendit, quod malum ſui infinitum ex amore hominum propter maius illorum bonum permittit.

27 *Inſtabis.* Sed contra iſtam ſolutionem oppones, ſequi ex illa non poſſe Deum peccata permittere ex intentione manifeſtandi ſua attributa; & conſequenter nec ex beatitudinis intentione; cum hæc debeat eſſe finis ſubordinatus manifeſtationi attributorum Dei; conſequens eſt falſum: ergo & tradita ſolutio. Probatur ſequela, ex intentione minoris boni non poteſt maius malum permitti, quando comparantur cum eodem ſubiecto; at Deus, vt operans ex intentione manifeſtandi ſua attributa proprium bonum intendit, ſcilicet manifeſtationem, & peccatum, vt eſt malum Dei excedit in grauitate bonitatem manifeſtationis ſuorum attributorum, vt inſtando argumentum dicebamus: ergo ex illius intentione non poteſt prudenter permitti.

28 *Reſp. ad obiectionem.* Reſpondeo, negando ſequelam: ad illius probationem, diſtinguo maiorem: ſi maius malum ſit in nocumento de facto illato concedo maiorem: ſi maius ſit ſolum in nocumento illato *affectiuè*, nego maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam: quia licet peccatum in effectu inferat Dei deſtructionem, quæ maius malum eſt, quam bona attributorum manifeſtatio, in effectu tamen nocumentum Dei non infert: manifeſtatio autem attributorum de facto eſt bona Deo, licet illa non indigeat; & ideo ex illius intentione poteſt peccatum prudentiſſimè permitti.

29 *Secundo reſp. principali argumēto.* Vel ſecundo reſponderi poteſt principali argumento, omittendo maiorem de malo alias non permittendo, ſecus autem de illo, quod ob alios fines permittendum foret, quale eſt peccatum, quod ex vi generalis prouidentiæ permittendum erat. Tum ob ſuæ prouidentiæ ſuauitatem ad quam pertinet naturas defectibiles aliquando deficere. Tum ad oſtendendum eſſe gratiam indebitam; hoc autem malum alias permittendum, ob finem aliquem homini proficuum permittere ad quod ex natura ſua non ordinabatur, prudentiſſimi, & amantiſſimi eſt prouiſſoris.

30 *Arg. 4.* Quarto arguitur: peccatum ipſum ratione malitiæ ad finem prædeſtinationis conducit, vt materia pœnitentię; & tamen effectus prædeſtinationis non eſt, nec ex intentione talis finis procedit: ergo ex eo quod permiſſio peccati ad finem prędeſtinationis conducat, perperam colligitur ex illius intentione præparari, & eſſe prędeſtinationis effectum.

Reſp. Reſpondeo, permiſſionem peccati eſſe prędeſtinationis effectum, non probari tantum, ex eo quod ad finem prædeſtinationis conducat, ſed ex hoc, & inſuper, quia poteſt eſſe effectus volitus à Deo; & conſequenter ex intentione finis. Peccatum autem licet ad finem prędeſtinationis conducit, vt materia pœnitentię, & humilitatem occaſio, quia tamen nequit eſſe effectus omnipotentiæ, nec obiectum à Deo volitum; conſequens fit quod non poſſit eſſe prędeſtinationis effectus. *Inſtatur argumentum.* Ex argumento euidenter inſtatur in communi ſententia aſſerente permiſſionem peccati eſſe effectum prouidentię diuinę, cum tamen peccatum ipſum, effectus prouidentię eſſe nequeat, ſicuti nec omnipotentię cauſalitatem poteſt terminare.

31 *Replicabis.* Sed contra iſtam ſolutionem oppones, eſto formale peccati non ſit effectus Dei, materiale tamen eſt effectus illius, & ad finem prędeſtinationis conducit; & tamen effectus prædeſtinationis non eſt: ergo quamuis permiſſio peccati ad finem prędeſtinationis conducat, & ſit effectus omnipotentię, & obiectum voluntatis diuinę, non rectè colligitur eſſe prędeſtinationis effectum. Huic obiectioni reſponderi ſolet primo materiale peccati ideo non eſſe effectum prædeſtinationis Diuinæ: quia ad illud non concurrit niſi ſolum concurſu concomitante, non præueniente; ſeu ex ſpeciali amore, quo ad actus meritorios concurrit: ad permiſſionem autem ex ſpeciali affectu concurrere valet, & idcirco inter permiſſionem, & materiale culpæ diſpar ratio inuenitur, vt illa ſit prædeſtinationis effectus, ſecus autem materiale peccati. *Prima huius obiectionis ſolutio.*

Secundo, reſpondent alij quod licet ad materiale peccati non ſolum concomitante, ſed etiam præuio concurſu concurrat; quia tamen ſecundum omnes circunſtantias in tali materiali repertas non cauſatur à Deo ſcilicet ſecundum malitiam; conſequens fit, quod eſſe nequeat prædeſtinationis effectus, permiſſio autem nulla circunſtantia vitiatur, quæ terminare nequeat concurſum diuinum, & ideò effectus diuinæ prædeſtinationis exiſtit. *Secunda.*

Sed neutra ſolutio ſatisfacit, non quidem prima: nam eſto ad materiale peccati concurrat Deus ſolo concurſu concomitante, eſt tamen effectus diuinæ prouidentiæ; quia ad illius finem conducit: ergo ſi etiam conducit ad finem prædeſtinationis, eſto ad illud concurrat Deus ſolo concurſu concomitante, eſſe poterit, & de facto erit prædeſtinationis effectus. Et eadem ratione, ſecunda ſolutio reijcitur, vt enim materiale peccati ſit effectus prouidentiæ diuinæ neceſſarium non eſt quod ſecundum omnes ſuas circunſtantias ametur, & cauſetur à Deo: ergo pariter vt ſit prędeſtinationis effectus neceſſarium cenſeri non debet, quod ſecundum omnes ſuas circunſtantias terminet amorem diuinum, & eius cauſalitatem. 32 *Prima ſolutio impugnatur. Secunda reijcitur.*

Deinde vtraque ſolutio reijcitur, etenim materiale peccati ad finem prædeſtinationis conducit. Tum ex illo Pauli ad Rom. 8. *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum*, quod iuxta Auguſt. gloſſam verum eſt de formali peccati. Tum etiam, quia materiale culpæ ſolet eſſe pœna peccati, & vexare ſolet peccatorem multaque incommoda, & infirmitates inducere quibus à peccando deterretur. Tum denique, quia poteſt eſſe occaſio conſiderandi Dei benignitatem, qui ad id, quo ipſe offenditur ſuum parat, & exhibet concurſum, & alias poteſt ex prædicto fine amari, & præparari à Deo, quin ex hoc ſequatur amari formale, ſicut ex intentione aliorum finium, in omnium ſententia præparatur, & amatur, quin præparatur à Deo, & eligatur formale: ergo de facto ex illius finis intentione præparatur à Deo; & conſequenter eſt prædeſtinationis effectus, vel corruit fundamentum, quo id de permiſſione monſtrauimus. Et confirmari poteſt: omnes enim prædeſtinatorum generationes ſunt prædeſtinationis effectus, vt *diſputatione præcedenti* docuimus; at multorum generationes ſunt peccaminoſæ; & conſequenter materiale peccati, vt conſtat in illis, qui ex illicito concubitu ſunt procreati: ergo materiale peccati, cum alias ad finem prædeſtinationis conducat, eſſe poterit, & eſt de facto prædeſtinationis effectus, quod maxime verum eſt in ſententia noſtrorum Thomiſtarum, qui docent Deum præuio concurſu ad materiale peccati concurrere. 33 *Contra vtramq; ſolutionem arg. Confirm.*

Vnde ad obiectionem factam reſpondeo, negando minorem. Sed oppones primo, ad effectus prædeſtinationis concurrit Deus ſpeciali concurſu; cum ex illius ſpeciali amore procedant; ſed ad materiale peccati ſolum concurrit concurſu generali: ergo effectus prædeſtinationis non eſt. Secundo, quia vt dicebamus ſolutione ad primum, omnes prædeſtinationis effectus poſſumus deſiderare, & petere à Deo; at materiale peccati deſiderare non poſſumus, nec illud poſtulare à Deo, quin deſideremus formale: ergo effectus prædeſtinationis non eſt. 34 *Contra verā ſolutionē oppones 1. Secundo.*

Reſpondeo, ad primam ex his obiectionibus, quod licet ad materiale peccati ſolum concurrat Deus concurſu generali eliciente, concurrit tamen concurſu ſpeciali ordinante, quatenus ſpecialis prouidentia prædeſtinatiua imperat generalem, quoad omnes effectus, prout ad illius finem conducunt, & hoc ſufficere, vt ſit prædeſtinationis effectus. Ad ſecundam dicatur, effectus prędeſtinationis eſſe in duplici differentia, alij ſunt, qui ratione ſui ad finem prædeſtinationis conducunt, & iſtos poſſumus abſolutè deſiderare, & petere à Deo. Alij vero ſolum ex diuina miſericordia ad prædictum finem ordinantur, cum tamen ex natura ſua ad oppoſitum finem conducant, & iſtos non poſſumus abſolutè petere, ſed ſolum ſub conditione, quod Deus vellit illos ad prædictum finem ordinare, & iſtius generis eſt materiale peccati. Vnde concedo poſſe poſtulari à Deo, & deſiderari non abſolutè, ſed ſub prædicta conditione. 35 *Alia r. reſpondetur. Ad 2.*

§. III.

Explicatur modus quo permiſſio peccati eſt effectus prædeſtinationis.

SEcunda Concluſio. *Permiſſio peccati eſt effectus prædeſtinationis præparatus à Deo ex intentione pœnitentiæ.* Hanc ſtatuo contra ſecundum modum deffendendi ſecundam ſententiam, quam tenet Suarez, & ſequuntur plures Recentiores. Noſtra tamen 36 *Secunda concluſio.*

conclusio

Digitized by Google

conclusio ſuadetur primo ex Damaſceno *libro 2. de fide cap. 29.* *Prob. 1 ex Dam.* illis verbis: *Promittitur quis quandoque in turpem actionem incidere ad emendationem deterioris aſſidue, v. c. eſt quis elatus in virtutibus, & operibus ſuis, hunc ſinit Deus in adulterium prolabi, vt peccatum in propriæ infirmitatis cognitionem veniens confiteatur Domino*: ergo iuxta Damaſcenum ex intentione confeſſionis, & pœnitentiæ permittit Deus peccatum: & conſequenter eſt effectus prædeſtinationis peccati permiſſio, vt volita ex intentione confeſſionis, & pænitentiæ.

37 *Secundo prob. ex D. Tho.* Secundo ſuadetur ex D. Thom. *quæſt. 5. de veritate art. 4.* vbi poſtquam *ſolutione ad 4.* docuerat Deum prudentiſſime permittere mala, ne impediatur magnum bonum, opponit quintum argumentum his verbis: *Bonum eſt potentius, quam malum: ergo magis ex bono poteſt elici bonum, quam ex malo: ergo non eſt neceſſe, quod mala permittat fieri, vt ex eis eliciat bona.* Cui argumento in hunc modum reſpondet ad 5. dicendum: *Quod aliquod bonum eſt, quod non poteſt elici niſi ex malo, ſicut bonum patientiæ non niſi ex malo perſequutionis elicitur, & hominum pœnitentia ex malo culpæ, nec hoc impedit infirmitas mali reſpectu boni, quia huiuſcemodi non eliciuntur ex malo, quaſi ex cauſa per ſe, ſed quaſi per accidens.* Ex quibus verbis tale pro noſtra ſententia argumentum conficio: argumentum 5. D. Thom. intendebat probare non permitti prudenter peccatum ex intentione boni, quia melius ex bono, quam ex malo poteſt elici bonum, & reſpondet eſſe aliquod bonum, quod non poteſt elici niſi ex aliquo malo, ſicut bonum pænitentiæ non elicitur niſi ex malo culpæ: ergo ſentit D. Thom. ex intentione huius boni, quod eſt pænitentia permitti peccatum, & ideo prudenter permitti. Ex quo vlterius per conſequentiam aduerſarijs manifeſtam colligitur, permiſſionem peccati eſſe effectum prædeſtinationis, vt ex præintenta pænitentia ad finem prædeſtinationis volitam, & præparatam.

38 *Tertio probatur ratione.* Tertio probatur concluſio: medium remotum non eligitur in ordine ad finem, niſi ex amore, & intentione medij proximioris, ſi hoc ſit amabile ab intendente finem; at permiſſio peccati eſt medium remotum ad finem prædeſtinationis, pænitentia vero eſt medium proximius, & aliàs amabilis à Deo: ergo permiſſio non elicitur, vt ad finem prædeſtinationis conducens, niſi ex præintento bono pænitentiæ. *Reſp.* Reſpondebis, veram eſſe maiorem, quando medium proximius fini, non ſolum eſt amabile, ſed etiam per ſe amabile, & non occaſionatè, quaſi occaſionatum bonum; ſicut enim quando bonum proximius amabile non eſt abſolutè, non debet amari, vt ametur bonum remotius, vt conſtat in peccato, quod non amatur à Deo licet proximius ad finem prædeſtinationis conducat, quam eius permiſſio ametur ab ipſo: ita quando, etſi amabile ſit, non tamen eſt amabile niſi occaſione mali præuiſi, non poteſt prius amari, quam ametur permiſſio; & conſequenter permiſſio ex illius intentione amari non poteſt.

39 *Contra.* Sed contra primo, etſi Chriſtus, vt Redemptor non ametur niſi occaſione peccati, poteſt permiſſio peccati, eſſe effectus prędeſtinationis Chriſti ex illius intentione prout Redemptoris voſita, & electa, vt multis doctiſſimis placet 3. *p. quæſt. 1. art. 4.* & nos fusè oſtendimus *tom. 1. in 3. p. diſp. 8. ſſ. 6.* ergo quamuis pænitentia non niſi occaſione peccati præuiſi ametur à Deo, poteſt ex intentione pænitentiæ permitti peccatum. *Secundo.* Secundo, & à priori: nam cum poſterioritate in genere cauſæ materialis ſtare poteſt prioritas in genere cauſæ finalis, vt *diſputatione præcedenti* monſtrauimus; at poſterioritas peccati reſpectu pænitentiæ eſt in genere cauſæ materialis per modum materiæ deſtruendæ: ergo ſtare optimè poteſt, quod pænitentia non niſi ex occaſione peccati præuiſi ametur à Deo, cum quo ſaluabitur eſſe occaſionatum bonum, & quod permiſſio peccati ex amore pænitentiæ ſit à Deo volita.

40 *Vltimo prob. concluſio.* Denique ſuadetur concluſio: permiſſio peccati poteſt eſſe volita ex intentione gloriæ, quia ad illam conducit, & ex intentione humilitatis eadem de cauſa, vt Auctores, contra quos in hac concluſione diſputamus fatentur; at etiam ad bonum pænitentiæ conducit: ergo poteſt ex illius intentione amari, & ſic de facto amabitur à Deo; & conſequenter erit prædeſtinationis effectus, vt volita ex intentione boni pænitentiæ. *Reſp.* Reſpondebis, ex fine conſequibili indifferenter medio peccato, & illo non mediante, poſſe permiſſionem amari; quia ex præintentione talis finis, ante præuiſſum peccatum non ſequitur Deum velle peccatum: pęnitentia autem eſſe nequit, ſaltim quoad ſuum actum, niſi ſupponatur peccatum, ob eſſentialem connexionem quam habet cum illo; vnde ſi ante præuiſſum peccatum intendatur pęnitentia; neceſſum eſt quod ametur peccatum, ſine quo pænitentia eſſe nequit: ac proinde permiſſio peccati non poteſt à Deo amari ex præintenta pænitentia.

41 *Contra 1.* Sed contra primo: ex præintentione pænitentiæ eſſentialiter cum peccato connexæ, non ſequitur amor peccati; ſed ſolum poſitiua voluntas permiſſionis illius: ergo ex ratione facta non tollitur, quod permiſſio peccati ex præintenta pænitentia eligatur. Conſequentia eſt euidens. *Antecedens probat 1.* Antecedens autem oſtenditur primo: non minus eſt connexa cum peccato, illius permiſſio, quam pænitentiæ; & tamen ex eo quod Deus permiſſionem vellit ante præuiſſum peccatum, non ſequitur velle peccatum: ergo ex intentione pænitentiæ præcedente peccati præuiſſionem non ſequitur Deum velle peccatum. Explicatur, & vrgetur ſuppoſita ſcientia conditionata peccati futuri, ſi detur gratia in hac occaſione, voluntas dandi gratiam in hac occaſione non eſt minus connexa cum futuritione peccati; quam voluntas pænitentiæ; ſed in ſententia Auctoris contrarij, ante præuiſſionem abſolutam peccati vult Deus dare gratiam ſuppoſita ſcientia conditionata peccati, quin ex hoc ſequatur velle peccatum: ergo eadem ſcientia conditionata ſuppoſita poterit ante abſolutam peccati præuiſſionem velle pænitentiam, quin virtualiter vellit peccatum. *Confirm.*

42 *Secundo.* Secundo, ſi exiſtentia peccati, vt amata, neceſſaria eſſet ad amorem pænitentiæ, non minus eſſet amor virtualis peccati, amor pænitentiæ pręuiſſo peccato, quam amor pænitentię pręuiſſionem peccati pręcedens; at quia non eſt neceſſaria exiſtentia peccati, vt amata, amor pænitentiæ peccato pręuiſſo non eſt amor virtualis peccati: ergo eadem ratione amor pęnitentię, peccati prouiſſionem præcedens non erit amor virtualis peccati, etſi illius exiſtentia ad pænitentiam neceſſaria ſit. *Confirm.* Explicatur aliter ſecunda impugnatio non minus eſt neceſſarium ad exiſtentiam actualem pęnitentię, peccatum eſſe præteritum, quam ad futuritionem pænitentię peccatum eſſe futurum; ſed ſtat Deum velle efficaciter exiſtentiam pęnitentię, quin vllo modo vellit, vel ſibi complaceat in pręteritione peccati: ergo poterit efficaciter velle pęnitentiam, vt futuram, quin ex hoc inferatur velle futuritionem peccati.

43 *Tertio.* Tertio, & à priori: nam tunc ſolum intentio finis eſt virtualis amor eorum, quę deſiderantur ad exiſtentiam finis, & infert formalem illorum amorem, quando exiſtere non poſſunt, niſi ex vi amoris intendentis finem, ſecus autem, quando ſolum illius permiſſionem terminare poſſunt; at vt peccatum exiſtat non requiritur terminare amorem diuinum, ſed ſolum eius permiſſionem: ergo intentio pœnitentiæ ante pręuiſſum peccatum non eſt virtualis amor peccati, nec infert in Deo formalem amorem illius. *Quarto.* Quarto, & explicatur magis hoc ipſum. Vt peccatum exiſtat non requiritur amor Dei terminatus ad illud, ſed ſolum ad eius permiſſionem: ergo ex eo quod Deus pręuiè ad peccatum pręuiſſum pœnitentiam intendat, non ſequitur voliturum, aut cauſaturum peccatum, ſed ſolum permiſſionem illius. Probo conſequentiam: ex eo quod Deus pœnitentiam intendat, ſolum ſequitur infallibilis futuritio peccati: ergo ſolum ſequitur fore ex parte Dei quidquid requiritur ad peccati exiſtentiam: at vt peccatum exiſtat non requiritur ex parte Dei amor peccati, ſed ſolum permiſſionis illius: ergo ex eo quod Deus pręuiè ad peccatum pęnitentiam intendat, non ſequitur Deum amaturum, aut cauſaturum fore peccatum; ſed ſolum permiſſionem illius.

44 *Quinto.* Deinde impugnatur ſolutio, ſicut efficax intentio finis eſt virtualiter efficax voluntas illorum, quę ad eius aſſequutionem deſiderantur, ita intentio in efficax finis eſt virtualiter amor inefficax illorum, quę ad finis exiſtentiam ſunt neceſſaria; ſed poteſt ante pręuiſſum abſolutè peccatum intendi pœnitentia inefficaciter, quin virtualiter amore inefficaci diligatur à Deo peccatum: ergo efficaciter etiam poterit intendi pœnitentia à Deo ante pręuiſſionem abſolutam peccati abſque amore virtuali efficaci peccati. *Confirm.* Vrgetur amplius: nam iuxta Auctorem contrarium, ad effectum prędeſtinationis non eſt neceſſarium, quod ex efficaci amore finis prędeſtinationis procedat, ſed ſufficit ex inefficaci: ergo pariter, vt permiſſio peccati ſit prædeſtinationis effectus ex pręintenta pęnitentia, non requiritur ex illius efficaci, ſed tantum inefficaci prę intentione procedere; ſed pręintendi inefficaciter pœnitentiam, ante pręuiſſum abſolutè peccatum non repugnat: ergo pręintenditur. *Sexto impugnatur ſolutio.* Denique, ſic ſe habet ſimplex complacentia obiecti ad complacentiam ſimplicem illorum, quę ad ipſum deſiderantur, ſicut efficax voluntas ad efficacem voluntatem, ſed ex complacentia Dei in pęnitentia, non ſequitur complacentia in peccato: ergo ex efficaci amore pœnitentię non ſequitur amor efficax peccati.

§. IV.

Diluuntur contraria argumenta.

45 *Arg. 1.* Contra iſtam concluſionem obijciunt contrarij Auctores primo: ex intentione ſanitatis morbum permittere, non eſt prudentis prouiſſoris, at peccatum eſt morbus pœnitentia ſanandus: ergo prudens non eſt; & conſequenter Deo repugnat permiſſio peccati ex intentione pœnitentię. *Reſp.* Reſpondeo, diſtinguendo maiorem: ex intentione ſolius ſanitatis, concedo maiorem: ex intentione robuſtioris ſalutis, vel maioris perſeuerantię in ſanitate, nego maiorem: & conceſſa minori, diſtinguo conſequens: ex intentione pœnitentię, vt pręciſè ſanantis; concedo conſequentiam: ex intentione illius, vt robuſtiorem ſanitatem pręſtantis, vel vt conducentis ad perſeuerantiam maiorem, ſeu finalem in gratia, nego conſequentiam. Itaque ſi medicus pręuidens ſe habere medicamenta, quibus applicatis homo robuſtiorem

Digitized by Google

ſtiorem ſalutem foret conſequuturus, vel longiorem ſanitatem, morbum permitteret, non præciſè ex intentione ſanandi morbum, ſed ex intentione dandi robuſtiorum ſalutem, vel maiorem preſeuerantiam in illa, prudentiſſima eſſet morbi permiſſio, & vtilis infirmo curando. Quia ergo Deus præuidet ſe ex peccato prædeſtinati poſſe, vel maiorem gratiam, vel perſeuerantiam finalem media pœnitentia, humilitate, aliarumque virtutum exercitio elicere: hinc fit, quod prudentiſſime peccatum permittat, non ex intentione pęnitentię præciſè, vt ſanantis, ſed ex intentione illius, vt ad perſeuerandum in gratia conducit, & illius permiſſio ex iſto fine electa, vtilis eſt peccatori.

46 *Replicabis 1.* Sed oppones primo Deus poteſt perſeuerantiam in gratia conſequi per alia media: ergo imprudenter ex illius intentione, ideſt ex intentione pœnitentiæ, vt ad illam conducentis permittit peccatum. *Secundo.* Secundo, ad perſeuerandum in gratia, vtilius medium, magiſque proportionatum eſt adimpletio præcepti inſtantis, & auxilia ad talem adimpletionem quam peccatum, & permiſſio illius: ergo ex prædicto fine, vt media pœnitentia obtinendo, imprudenter eligitur permiſſio peccati. *Ad 1. replicam reſp.* Reſpondeo ad primam ex his obiectionibus, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam. Cum enim poſſit Deus per diuerſa media finem illum conſequi liberè poteſt; & abſque imprudentia hæc, vel illa eligere. *Ad 2.* Ad ſecundam, dicatur adimpletionem præcepti per ſe, & ex natura ſua, eſſe medium accommodatius ad perſeuerandum in gratia, quam permiſſio peccati, quæ ſolum ex miſericordia diuina ad prædictum finem conducit: cæterum ex parte ſubiecti, aliàs in ſuperbiam efferendi occaſione adimpletionis præcepti, accommodatius medium eſt permiſſio, quatenus ex ordinatione diuina, cum futura pœnitentia, & humilitate coniungitur, & ideo, vt homo non ſuperbiat in virtutibus, vt dicit Damaſc. & vt cognoſcat, vnde habeat, quod obſeruet præcepta, vt inquit Aug. prudentiſſime Deus eligit permiſſionem peccati, quatenus poſtea ex eius occaſione ad pœnitentiam, & humilitatem excitatur.

47 *Arg. 2.* Secundo, & vrgentius objiciunt; intentio pœnitentiæ ante præuiſſionem peccati eſt virtualis amor peccati; & ex ſe infert illius amorem formalem; at Deo repugnat virtualis, & formalis amor peccati: ergo & pœnitentiam intendere ante illius præuiſſionem; & conſequenter ex præintenta pœnitentia eligi non poteſt peccati permiſſio. Secunda conſequentia ex prima euidenter colligitur, vt enim ex præintenta pęnitentia permittatur peccatum, debet ante illius præuiſſionem intendi. Minor etiam cum prima conſequentia probatione non indiget.

Maior prob. 1. Maior autem in qua eſt difficultas oſtenditur primo, intentio efficax finis eſt virtualis amor omnium, quæ ad eius exiſtentiam ſunt neceſſaria; at exiſtentia peccati neceſſaria eſt, vt pœnitentia exiſtat: ergo intentio pęnitentiæ ante præuiſſionem peccati, eſt virtualis amor peccati, & infert illius amorem formalem. *Secundo.* Secundo, licet exiſtentia panis ad conuerſionem eius in Corpus Chriſti, ſolum ſit neceſſaria, vt materia deſtruenda, Deus intendens prædictam conuerſionem, vult virtualiter panis exiſtentiam, & tenetur illam velle formaliter; at peccatum neceſſarium eſt, vt pęnitentia exiſtat: ergo quamuis requiratur, vt materia deſtruenda, intentio pœnitentiæ ante præuiſionem peccati, eſt virtualis amor illius, & infert formalem.

48 *Tertio.* Tertio ex vi intentionis efficacis pœnitentiæ conſtituitur peccatum radicaliter futurum; cum non poſſit finis eſſe futurus abſque futuritione, ſaltim radicali, omnium ſine quibus non poteſt exiſtere; at futuritio remota peccati ex vi pœnitentiæ eſſe nequit, niſi intentio pœnitentiæ ſit virtualis amor peccati, & ex ſe inferat formalem: ergo intentio pœnitentiæ ante præuiſſionem peccati eſt virtualis amor illius ex ſe inferens formalem.

Quarto. Quarto: intentio pœnitentiæ eſt virtualis amor permiſſionis, vt vtilis ad pœnitentiam, & cauſat amorem formalem illius ſub iſta ratione; at permiſſio, vtilis ad pœnitentiam per peccatum conſtituitur; non enim eſt vtilis niſi, vt materia pœnitentiæ, nec eſt materia illius ratione ſui, ſed ratione peccati: ergo intentio pœnitentiæ ante præuiſſum peccatum eſt virtualis amor peccati, & ex ſe infert eius amorem formalem.

49 *Quinto.* Denique maior argumenti ſuadetur: virtuale odium negationis exiſtentiæ peccati eſt virtualis amor exiſtentię peccati; at intentio efficax pœnitentiæ ante præuiſſionem peccati eſt virtuale odium negationis exiſtentiæ peccati: ergo eſt virtualis amor exiſtentiæ illius. Maior cum conſequentia tenet. Minor autem probatur: intentio efficax pœnitentiæ eſt virtuale odium omnis, quo poſſito prædicta intentio redderetur fruſtranea, at poſita negatione peccati, intentio pœnitentiæ fruſtranea redderetur: ergo intentio efficax pœnitentiæ eſt virtuale odium negationis exiſtentię peccati.

50 *Confirm.* Quæ omnia confirmari poſſunt: nam ſequeretur, quod ex duobus extremis oppoſitis Deus vnum illorum ſimul magis, & minus alio diligeret; ſed hoc implicat: ergo etiam implicat Deum efficaciter intendere pœnitentiam ante præuiſſum peccatum. Probatur ſequela: nam in primis Deus pęnitentiam intendens, vt finem permiſſionis peccati, magis illam diligeret, quam carentiam exiſtentiæ peccati, cum illam efficaciter amet præuidens ex illo amore, neceſſario futurum peccatum; & conſequenter magis diligit pœnitentiam, quam carentiam exiſtentię peccati; ſed etiam illam minus diligeret: ergo ſimul magis, & minus pœnitentiam diligeret quam carentiam exiſtentiæ peccati: probatur minor. Deus tantum diligit carentiam exiſtentiæ peccati, quantum odio habet peccatum, ſi exiſteret; ſed magis odio habet peccatum, quam diligat pœnitentiam: ergo carentiam exiſtentiæ peccati magis diligit, quam pœnitentiam; & conſequenter minus pœnitentiam diligit, quam carentiam exiſtentiæ peccati.

51 *Reſp. Ad 1. probationē minoris.* Ex vobis argumentum, quo Alarcon innaniter gloriatur nos vſque ad mortem premere, forte, vt more ſolito, argumentis Doctorum ſuæ familiæ, non robur, ſed rethorica tantum verba ſuperaddat. Ad illud reſpondeo: negando maiorem: ad primam illius probationem ex dictis diſtinguo maiorem: omnium, quę ſunt neceſſaria, vt amata ab intendente finem, concedo maiorem: quæ neceſſaria ſunt, vt permiſſa, nego maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam: quia licet exiſtentia peccati neceſſaria ſit, vt permiſſa, non eſt neceſſaria, vt amata à Deo pœnitentiam intendente, imo illius amorem terminare repugnat; vnde ſolum ſequitur intentionem pœnitentiæ eſſe virtualem amorem permiſſionis peccati; non autem colligitur eſſe virtualem amorem peccati.

52 *Ad 2.* Ex quibus ad ſecundam probationem conſtat ſolutio: panis namque exiſtentia requiritur ad ſui conuerſionem in Corpus Chriſti, & aliàs petit pro ſui cauſa voluntatem approbatiuam Dei, nec permiſſiua ſufficit, & ideo Deus intendens conuerſionem illam, vult virtualiter panis exiſtentiam, & teneretur illam velle formaliter, cuius oppoſitum in exiſtentia peccati oppoſita de cauſa contingit.

53 *Ad 3.* Ad tertiam probationem, nego maiorem: quando namque ea, quæ deſiderantur ad exiſtentiam finis non cauſantur ab intentione finis, nec ab intendente ſunt cauſabilia, non conſtituuntur radicaliter futura ex vi intentionis finis futuritione phyſica, ſed illatiue ſolum, ideſt, quod valet bene, *eſt intentio: ergo ea quæ deſiderantur ad exiſtentiam finis ſunt futura*, & quia peccatum non cauſatur ab intentione pœnitentiæ, nec à Deo illam intendente: hinc fit, quod ex vi talis intentionis, non conſtituitur *phyſicè* peccatum futurum; ſed tantum permiſſio peccati, ex cuius futuritione euidenter infertur, quod peccatum erit.

54 *Replicabis 1.* Sed inſtabis primo, in intentione efficaci pœnitentiæ cognoſcitur à Deo peccatum futurum; at nihil vt futurum cognoſcitur, niſi in cauſa determinata ad dandam illi exiſtentiam: vt cum communi Thomiſtarum ſententia fusè oſtendimus *Tract. de ſcientia conditionatorum diſput.* 33. ergo intentio illa cauſam exiſtentię peccati determinat; & conſequenter dat illi phyſicè futuritionem inchoatam.

Secundo. Secundo, vt pęnitentia ſit futura ex vi intentionis ad illam terminatę, neceſſum eſt, quod peccatum ſit ab ęterno futurum; ſed non poteſt futurum ab ęterno conſtitui, niſi ab intentione efficaci pœnitentię: ergo per illam conſtituitur phyſicè futurum. Probatur minor: futuritio in noſtra ſententia conſiſtit in extrinſeca denominatione à determinatione cauſarum, vt late oſtendimus *loco vbi proxime, & diſput.* 35. atqui ab ęterno non eſt determinatio cauſę createę; ſed ſolum voluntatis diuinę: ergo non à determinatione voluntatis createę, ſed à determinatione voluntatis diuinę conſtituitur futurum; cumque alia determinatio voluntatis diuinę non ſit, niſi intentio efficax pœnitentię conſequens ſit, quod ex vi illius conſtituatur futurum.

55 *Ad 1. replicam reſp.* Reſpondeo, ad primam ex his obiectionibus, omiſſa maiori, diſtinguendo minorem: determinatione dante exiſtentiam: nego minorem: dante, vel inferente concedo minorem: & nego conſequentiam. Itaque, vt in aliquo decreto cognoſcatur futurum, ſufficit, quod vel determinet cauſam, vel inferat cauſę determinationem, & quia intentio efficax pœnitentię cauſat electionem permiſſionis ex qua, licet non cauſetur peccatum, euidenter tamen infertur voluntatem creatam ſe ad illud determinaturam: conſequens fit quod in decreto intentiuo cognoſcatur peccatum, vt remotè futurum, & in permiſſiuo, vt futurum proximè, non quia decretum permiſſiuum det futuritionem peccato, ſed quia infert infallibiliter eius futuritionem in voluntate creata ob illius defectus.

56 *Ad 2.* Ad ſecundam diſtinguo maiorem: ſit futurum *logicè*: concedo maiorem: *phyſicè*, nego maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam; itaque, ſicut decretum determinans cauſam ad cauſandum dat rei futuritionem phyſicam, ita decretum determinans cauſam, non vt cauſet exiſtentiam rei, ſed vt cauſet aliquid, ex quo rei exiſtentia infertur, dat illi futuritionem veluti logicam, & quia ex vi intentionis efficacis pœnitentię determinatur diuina voluntas, vt vellit permiſſionem, & illam in tempore cauſet, qua poſita ſequitur infallibiliter peccatum ex voluntatis createę defectu, hinc fit, quod ab ęterno ſit futurum *logicè* ex vi prædectę intentionis, licet non *phyſicè*, & hoc ſufficit, vt pœnitentia intendatur ab æterno.

57 *Inſtabis.* Sed inſtabis, vt pœnitentia intendatur efficaciter neceſſarium

eſt,

Digitized by Google

eſt, quod ab ęterno ſit verum dicere, *peccatum phyſice erit*: ergo ab æterno debet gaudere futuritione phyſica, patet conſequentia: nam illę duæ propoſitiones, *peccatum eſt futurum*, & *peccatum erit*, idem ſignificant: ergo ſi eſt verum ab æterno dicere quod phyſicè erit, ab æterno eſt verum dicere, quod eſt phyſicè futurum. *Reſp.* Reſpondeo conceſſo antecedenti, negando conſequentiam: vt enim ex D. Thom. oſtendimus *diſput. citata*, de aliquo eſt verum dicere eſſe futurum de quo non eſt verum dicere quod erit. Et ratio eſt, nam propoſitio iſta *hodie lectio eſt futura*, enuntiat futuritionem pręſentem, hæc autem enunciata hodie *lectio erit*, non enunciat futuritionem præſentem, ſed exiſtentiam lectionis procraſtino, ad hoc autem, quod ab ęterno verum ſit dicere peccatum erit *phyſice*, vel erit realiter, non eſt neceſſarium, quod ab æterno ſit illius futuritio phyſica, ſed ſufficit logica, quæ habetur ex vi decreti intentiui pænitentiæ, & electiui permiſſionis. Loquimur autem in hac ſolutione de peccato in ratione malitiæ, ratione enim materialis eſt effectus diuinæ voluntatis habens decretum exiſtens ab æterno in Deo determinans voluntatem diuinam ad dandam illi exiſtentiam in tempore. *Inſtatur obiectio.* Et quidem probatio iſta, in cuius ſolutione verſamur, pari efficacia militat contra omnes; cum aſſerere debeant Deum velle permiſſionem peccati ab æterno; & conſequenter peccatum eſſe ab æterno futurum, quin per talem voluntatem in ratione futuri conſtituatur. Videantur quæ diximus *diſputatio* 33. vbi fuſius in iſtius argumenti ſolutione ſumus diuagari.

58 *Ad 4. prob. maioris.* Ad quartam maioris probationem, conceſſa maiori, nego minorem: quam non conuincit probatio ibi facta; permiſſio namque peccati non eſt vtilis, vt materia, ſed quatenus præambula eſt ad materiam, ſcilicet ad peccatum, quod vero peccatum pręcedat, non habet ratione peccati, ſed ratione ſui: vnde ratione ſui, & non ratione peccati eſt ad pœnitentiam vtilis: ac proinde amari poteſt, vt ratione ſui vtilis ad illam, quin ametur peccatum. Nec reffert quod peccatum mediet inter permiſſionem, & pœnitentiam: tunc namque ſolum medium immediatus debet prius amari, quam medium remotius, quando vtrumque amabile eſt. Et inſto argumentum: *Inſtatur argumentum.* Deus namque peccato præuiſſo ordinat permiſſionem ad pęnitentiam, prout eſt ad illum vtilis; & tamen peccatum ordinat; aliàs illud vellet; cum non magis extendatur illius ordinatio, quam illius amor: ergo non conſtituitur permiſſio vtilis ratione peccati, nec ex amore illius, prout vtilis ad pœnitentiam rectè colligitur amor peccati.

59 *Replicabis.* Sed oppones, permiſſionem eſſe ad peccatum præambulam, nihil aliud eſt, quam eſſe illatiuam peccati; at non poteſt amari; prout infert peccatum, quin ametur peccatum: ergo nec, vt præambula ad culpam amari poteſt, quin culpa ametur; & conſequenter nec, vt vtilis ad pœnitentiam amari poterit, quin ametur peccatum; ſiquidem eſt vtilis ad pœnitentiam, quatenus eſt ad culpam præambula.

Reſp. Reſpondeo diſtinguendo minorem, non poteſt amari, vt infert peccatum, ſecundum rectum, & obliquum, quod dicit, prout infert, quin ametur peccatum, concedo minorem; ſecundum id, quod dicit in recto, nego minorem, & conſequentiam. Itaque ſicut materiale peccati amatur à Deo ſecundum totum id, quod, vt materiale dicit in recto, quin ametur peccatum, quia peccatum, & materiale, ſecundum omne, quod importat non continetur intra lineam amabilitatis Diuinæ. Ita ſimiliter permiſſio, vt illatiua culpæ ſecundum totum id quod dicit in recto poteſt amari, quin obliquum, ſcilicet culpa ametur; & eadem ratione, quia nimirum rectum amabile eſt, ſecus autem peccatum, quod in obliquo importatur.

60 *Ad 5. probat. maioris.* Ad vltimam probationem maioris, conceſſa maiori, nego minorem: ad illius probationem dicatur, quod ſicut amor pœnitentiæ, non eſt amor omnium, ſine quibus eſſe, non poteſt, ſed ſolum illorum quæ, vt exiſtant petunt amari à Deo; & ideò non eſt amor virtualis peccati, ſed ſolum permiſſionis illius: ita odium efficax fruſtrationis decreti pœnitentiæ, non eſt virtuale odium omnium quibus poſſitis fruſtraretur, niſi ad ſui poſſitionem petant odium diuinum, & quia negatio peccati vt exiſtat, non petit odium diuinum imò potius illud terminare repugnat, negatio vero permiſſionis odium diuinum, ſeu negationem amoris permiſſionis ad ſui poſſitionem deſideret; conſequens ſit, quod odium fruſtrationis decreti pœnitentiæ ſit virtuale odium negationis exiſtentiæ permiſſionis, ſecus autem negationis exiſtentiæ peccati.

61 *Ad conf.* Ad confirmationem reſpondeo, negando ſequelam: ad cuius probationem, nego antecedens, nec ſequitur ex eo quod Deus intendat efficaciter pœnitentiam præuidens ex amore pœnitentiæ inferri extiturum peccatum: & conſequenter non extituram carentiam exiſtentiæ peccati, magis diligere pœnitentiam, quam carentiam exiſtentiæ peccati, loquendo de exceſſu amoris, quoad æſtimationem, ſed ſolum exceſſu quoad efficaciam, quia pęnitentiam efficaciter diligit, carentiam autem exiſtentiæ peccati, non diligit efficaciter: hoc autem inconueniens non eſt; nam Deus volens efficaciter permiſſionem peccati, magis quoad efficaciam vult permiſſionem, quam carentiam exiſtentiæ peccati, ſiquidem illam vult efficaciter, ſecus vero iſtam. Quod autem non ſequatur Deum magis *appretiatiuè* diligere pęnitentiam, quam carentiam exiſtentiæ peccati, patet ex eadem doctrina; Deus namque volens efficaciter permiſſionem peccati pręuidet ex illo amore inferri infallibiliter futurum peccatum; & conſequenter non extituram carentiam exiſtentiæ peccati, & tamen ex hoc non infertur, Deum magis appretiatiuè diligere permiſſionem, quam carentiam exiſtentiæ peccati: ergo pariter ex intentione efficaci pœnitentiæ cum præuiſſione, quod ex prædicta intentione infertur infallibiliter extiturum peccatum, non ſequitur Deum magis diligere *appretiatiuè* pœnitentiam, quam pręd ictam carentiam; ſed ſolum quoad efficaciam quod inconueniens non eſt, ſicut nec eſt inconueniens quod permiſſio peccati efficaciter volita à Deo magis quoad efficaciam diligatur ab ipſo, quam carentia exiſtentiæ peccati, quod ex amore permiſſionis infallibiliter præuidetur futurum.

Denique arguitur: intentio pœnitentiæ neceſſario præſupponit præuiſſionem peccati; at peccatum præuidetur in ſui permiſſione: ergo neceſſario præſupponit permiſſionem; & conſequenter hæc ex illius intentione non ponitur. Conſequentia cum minori tenet. Maior autem oſtenditur primo, pœnitentia non eſt de primaria intentione, ſed bonum occaſſionatum, vt docet Damaſc. *l. 2. de fide cap.* 29. & alij PP. frequenter; at bonum occaſionatum; cum non ametur niſi occaſione mali, illius præuiſſionem neceſſario ſupponit: ergo intentio pœnitentiæ neceſſario præſupponit præuiſſionem peccati. 62 *Vltimo arguitur. Maior prob. 1.*

Secundo. Secundo, pœnitentia non aliter poteſt amari, niſi ex fine deſtruendi peccatum; habitus enim propter ſuum actum, vt finem debet amari; actus autem primus pœnitentiæ eſt deteſtatio deſtructiua peccati, vt frequentius docent noſtri Thomiſtæ 3. *part. quæſt.* 83. *art.* 2. ergo neceſſario ſupponit deſtructionem peccati, vt præuiſſam; at hæc præuideri non poteſt, niſi præuideatur peccatum: ergo nec intendi valet pœnitentia, niſi ex præuiſſione peccati. *Tertio.* Tertio, pęnitentia amatur ex intentione remiſſionis peccati, ad hoc enim elligitur, vt diſponat ad gratiam, quatenus remiſſiuam peccati; & conſequenter gratiam, vt remittentem culpam præuiſſam ſupponit; at gratia vt remittens, ſupponit præuiſſum peccatum: ergo etiam intentio, & amor pœnitentiæ.

63 *Quarto.* Denique probatur maior: quia namque Chriſtus Dominus prædeſtinatus fuit, vt Redemptor; & conſequenter ex intentione redimendi à peccatis, eius prædeſtinatio ſupponit culpam originalem pręuiſſam, vt cum noſtris Thomiſtis contra Scotum docuimus *tomo* 1. *in* 3. *partem diſputat.* 8. at pęnitentia elligitur, vt deſtructiua peccati, in quo eius eſſentia conſiſtit; & conſequenter ex intentione deſtructiua peccati: ergo illius pręuiſſionem ſupponit.

Confirm. Confirmatur, & explicatur amplius, quia namque Chriſtus Dominus pręde ſtinatus fuit, vt Redemptor; & conſequenter ex fine Redemptionis, inferunt noſtri Thomiſtę *loco allegato* permiſſionem culpę originalis non eſſe effectum prędeſtinationis Chriſti, nec volitam ex intentione illius; at pęnitentia elligitur: vt deſtructiua culpę; & conſequenter ex fine deſtructionis illius: ergo culpę permiſſio ad illam ſupponitur nec ex intentione pęnitentię elligitur.

64 *Primo ſolutio.* Ad hoc argumentum reſponderi ſolet primo: in pœnitentia duplex bonum poſſe conſiderari, bonum, ſcilicet remiſſionis peccati, & bonum manifeſtationis virtutis, qua pęnitentia gaudet reparandi à peccatis, & aſſerit, primum bonum intendi non poſſe ſine pręuiſſione peccati, & occaſione illius: ſecundum autem bonum eſſe poſſe de primaria intentione, & ante præuiſſionem peccati intendi, ſicut medicus intendere poteſt ante morbum pręuiſſum oſtendere virtutem alicuius medicamenti, & ex intentione illam manifeſtandi permittere morbum; non autem poteſt primario intendere bonum curationis niſi pręuiſſo morbo, vt exiſtente: vnde imprudenter morbum cauſaret ex intentione ſola liberandi ab illo. Ita Deus poteſt primario intendere manifeſtare virtutem reparatiuam pœnitentię, & ex hac intentione permittere culpas, & poſtea velle pęnitentiam quatenus remiſſiuam.

65 *Reijcitur.* Acuta ſane diſtinctio & doctrina: ſed contra illam facit intentionem manifeſtandi virtutem pęnitentię, illius amorem ſecundum ſuam eſſentiam ſupponere, ſicut intentio manifeſtandi virtutem attributorum, ex illorum amore procedit in Deo; at eſſentia virtutis pęnitentię eſt eſſe deſtructiuam; & deteſtatiuam peccati: ergo ſi prout ſic non poteſt amari, ſeu intendi ante pręuiſſionem peccati, nec bonum manifeſtationis virtutis reparatiuę, qua pęnitentia gaudet, poteſt ante illius præuiſſionem intendi. *Confirm.* Explicatur; & vrgetur, ſi attributum aliquod diuinum amari non poſſet ante culpam pręuiſſam, nec bonum manifeſtationis talis attributi poſſet ante culpæ pręuiſſionem intendi: ergo ſi pęnitentia ante culpam pręuiſſam non poteſt prudenter amari, etiam intentio boni, quod in manifeſtatione virtutis inuenitur, neceſſario pręuiſſionem culpę debet ſupponere.

66 *Secunda* Secundo reſponderi ſolet, pœnitentiam non poſſe intendi ante uiſſionem peccati, vt poſſibilis, & ideò à Damaſc. & alijs PP.

bo-

Digitized by Google

ſolutio. bonum occaſionatum appellatur, quia ſcilicet amari à Deo non poteſt niſi occaſione ſumpta à noſtra fragilitate, vt potente peccare, & à culpa vt poſſibili, non autem occaſione ſumpta à peccato actuali: ac proinde illius præuiſionem non ſupponere.

Impugnatur. Contra hanc tamen ſolutionem obſtat, quod licet pœnitentia ſumpta pro habitu ſolum ſupponat culpam, vt poſſibilem, & ideò intendatur ex præuiſione illius, actus tamen pœnitentiæ culpam exiſtentem ſupponit; & conſequenter non niſi ex illius præuiſione poteſt amari, & intendi; ſicut quia habitus ſupponit peccatum poſſibile, ex illius occaſione ſolum poteſt intendi iuxta iſtam ſolutionem; ad permiſſio peccati non amatur à Deo ex præ intentione ſolius, habitus pœnitentiæ, ſed etiam ex præintentione actus, ſiquid probat noſtræ ſententiæ ratio, & auctoritas D. Thom. *ſuperius* adducta: ergo argumentum factum tradita ſolutione non ſoluitur. Quod autem D. Thom. loquatur de bono pœnitentiæ actualis; patet manifeſtè, nam loquitur de intentione boni, quod elici non poteſt niſi ex peccato; at hoc bonum non eſt pœnitentia habitualis; ſed actualis, cum habitus pœnitentiæ fuerit in Beatiſſima Virgine, & in Adamo ante peccatum: ergo.

67 *Reſp.* Igitur ad argumentum reſpondeo notando pœnitentiam conſiderari poſſe tripliciter primo prout præciſè remiſſiua, ſecundo prout oſtendit omnipotentiam Dei, quæ peccando maxime, & miſerando manifeſtatur, & ex malis, qualia ſunt peccata, elliciendo bona tertio, prout vtilis ad vberioris gratiæ conſecutionem, & finalem perſeuerantiam in gratia quo poſito, ad argumentum factum. Reſpondeo diſtinguendo maiorem: intentio pœnitentiæ, vt pure remiſiuę peccati, concedo maiorem: vt omnipotentiam Dei manifeſtat, & ad vberiorem gratiam, & perſeuerantiam conducit, nego maiorem, & conceſſa minori, nego conſequentiam: vel diſtinguo conſequens: *ex intentione* pœnitentię, ſub priori ratione, concedo conſequentiam: ſub ſecunda, & tertia, nego conſequentiam.

Ad 1. prob. maioris. Ad primam probationem dicatur Damaſcenum, & alios Eccleſiæ PP. loqui de pœnitentia, ſub prima ratione, qualiter concedimus eſſe bonum occaſionatum, nec intendi poteſt niſi ex præuiſione peccati, non autem negant ſub alijs conſiderationibus poſſe à Deo amari ante præuiſionem peccati, licet tunc, non tam vt finis, quam vt medium pœnitentia attingatur.

68 *Ad 2.* Ad ſecundam reſpondeo habitum propter actum amari, cæterum in actu triplex illa conſideratio eſt diſtinguenda, ſcilicet, vt remittens, vel deſtruens offenſam, vt manifeſtatiuus omnipotentiæ Dei, & vt vtilis ad vberiorem gratiam, & perſeuerantiam conſequendam, pœnitentia vt remiſſiua amatur ex intentione ſui actus, vt deſtruentis peccatum, & vt ſic illius præuiſionem ſupponit, prout tamen ad fines aſſignatos eſt vtilis amatur ex intentione ſui actus, vt ad eodem fines conducunt, qualiter poſſe amari abſque præuiſione peccati iam diximus.

Ad 3. Et ex his ad tertiam probationem conſtat ſolutio nam licet verum ſit poſſe pœnitentiam ex fine remiſſionis amari, & tunc ſupponat præuiſionem peccati, non tamen eſt neceſſarium ſic amari, ſed poteſt amari ex intentione aliorum finium, ad quos pœnitentia conducit, & ſic amari de facto conſtat ex dictis, & vt ſic ametur, præuiſionem peccati neceſſariam non eſſe, iam vidimus.

69 *Ad 4.* Ad vltimam probationem dicatur Chriſtum Dominum potuiſſe prędeſtinari dupliciter ſcilicet reduplicatiue, vt Redemptorem, quod nihil aliud eſt, quam ex fine Redemptionis, & vt redimere, prædeſtinati; vel vt Redemptorem ſpecificatiuè, hoc eſt non ex fine redemptionis, ſed propter propriam excellentiam, & gloriam. Primo modo, pręuiſionem peccati neceſſario ſupponit, ſecus autem ſecundo modo. Qualiter autem prędeſtinarus fuerit non poteſt nobis, niſi ex ſcripturæ teſtimonijs innoteſcere: vnde cum ex illa habeamus propter nos homines, & propter noſtram ſalutem carnem ſumpſiſſe, & prædeſtinatum fuiſſe: hinc fit, quod prædeſtinatio illius, culpæ præuiſionem ſupponat: pęnitentia autem, etſi peccati deſtructiua ſit, non elligitur, vt deſtructiua reduplicatiuè, ſed ſpecificatiuè ſub reduplicatione explicata, nimirum, vt vtilis ad prædictos fines.

Ad confirmationem. Et ex his ad confirmationem conſtat ſolutio. Vnde iuxta hanc ſolutionem poſt decretum manifeſtandi propria attributa, & decretum gloriæ prędeſtinatorum elligit Deus perſeuerantiam finalem in gratia, & ad hunc finem omnia media conducentia, inter quę pœnitentiam elligit non reduplicatiuè vt deſtructiuam peccati, ſed vt vtilem ad perſeuerantiam; & omnipotentię manifeſtationem, & hoc fine elligit permiſſionem peccati, & peccato præuiſſo pœnitentiam elligit, vt remiſſiuam ex fine deſtructionis peccati.

70 *Replicatur.* Sed contra iſtam ſolutionem obijcies: pœnitentia habet eſſentialiter, eſſe deſtructiuam peccati: ergo non poteſt amari, niſi reduplicatiuè, vt deſtructiua, ſicut eadem de cauſa intelligi non poteſt perfectè pęnitentia, niſi vt deſtructiua intelligatur.

Reſp. Reſpondeo, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam: licet enim amari debeat, vt deſtructiua ſpecificatiuè, non tamen eſt neceſſarium, quod ametur, vt deſtructiua reduplicatiuè; cum enim vtilitates iam explicatæ pœnitentiæ conueniant, poteſt amari reduplicatiuè ſub illis, & vt deſtructiua ſolum ſpecificatiuè, ſicut licet gloria, vt corona ſit eſſentialiter effectus meritorum, non eſt neceſſarium per omnem actum amari reduplicatiuè vt effectum, ſed per actum intentionis, etſi ſpecificatiuè ratio effectus attingatur in illa, reduplicatiuè tamen amatur, vt cauſa meritorum in genere cauſæ finalis.

71 *Inſtabis.* Inſtabis, non aliter eſt vtilis pœnitentia ad fines prædictos, niſi deſtruendo, & debellando peccatum: ergo ſi amatur reduplicatiue, vt vtilis, amatur reduplicatiue, vt deſtructiua peccati.

Reſp. Reſpondeo diſtinguendo antecedens; ita, vt ratio vtilitatis, & deſtructionis peccati formaliter confundantur, nego antecedens: materialiter, cum diuerſitate formali, concedo antecedens, & nego conſequentiam: ſicut non valet: *Pœna non aliter oſtentat puniſtiuam iuſtitiam, niſi affligendo peccatorem: ergo ſi amatur à Deo, vt manifeſtatiua iuſtitiæ, amatur reduplicatiuè, vt mala peccatori:* Deus enim illam amat ſub prima conſideratione, & non ſub ſecunda, vt docet D. Thom *ſupra quæſt. 19. art. 9. in cap.*

72 *Vrgebis.* Sed vrgebis adhuc, vtilitas pœnitentiæ ad fines prædictos fundatur ſupra vim deſtructiuam culpæ: ergo prius debet amari reduplicatiue, vt deſtructiua, quam vt vtilis ad illos.

Reſp. Reſpondeo negando conſequentiam: cuius inſtantiam habemus in exemplo pœnæ proxime adducto; nam licet ordine executionis fundamentum præcedere debeat, ordine intentionis poteſt è conuerſo ſe habere: vnde quia in hoc ordine ante culpæ præuiſionem, vt deſtructiua reduplicatiue amari non poſſit, bene tamen, vt vtilis; conſequens fit, vt ametur, vt vtilis, non vero, vt deſtructiua in hoc ordine ante culpæ præuiſionem.

73 *Explicatur ſolutio.* Aduerto tamen, quod quando in hac ſolutione negamus præuiſionem culpæ præcedere, intelligendum eſt in genere cauſæ finalis; nam quod in genere cauſæ materialis deſtruendæ præcedat nullum eſt inconueniens, imo forſam neceſſarium erit. Et quod de Chriſto Domino diximus, ſcilicet prædeſtinatum fuiſſe, non vt finem redemptionis, ſed ob illam tamquam finem, diſputationis gratia, & ex aliorum ſententia eſt accipiendum, nam forte verius eſt quod alij ex D. Th. affirmant 3. *p. quæſt.* 1. *art.* 3. & 4. Chriſtum, vt redemptorem eſſe finem *cuius gratia* redemptionis à peccato, & hanc eſſe finem *cui*, ſeu finem effectum decreti mittendi Chriſtum, & ſic præuiſam fuiſſe culpam originalem, vt priorem in vno genere cauſæ; poſteriorem tamen in alio; &, conſequenter illius permiſſionem fuiſſe effectum prædeſtinationis Chriſti quam ſententiam fusè defendimus *t. 1. in 3. par. diſput.* 8.

74 *Quadam difficultas reſoluitur.* An autem idem de pœnitentia, quatenus deſtructiua poſſit affirmari, quod ſcilicet prius intendatur, vt finis *cuius gratia* ex præuiſione culpæ deſtruendæ, vt finis effectus? In dubium, reuocari poteſt. Et ſanè ob impoſſibilitatem mutuæ cauſalitatis, non repugnabit, quia tamen ex fine tantum deſtructionis peccati culpa permittere, non videtur prudens prouidentia: dicendum exiſtimo ſic intendi non poſſe; & inſuper ex eo quod remiſſio culpæ maius bonum eſt, quam culpæ deſtructio: ergo eſto eſſet poſſibile remiſſionem culpæ, pœnitentiam, vt pure deſtructiuam: vt finem *cuius gratia* reſpicere, non eſſet aſſerendum ita contingere, niſi ex teſtimonijs ſcripturæ conſtaret: Chriſtus autem, vt Redemptor, adeò excellens bonum eſt, vt eſſe poſſit finis *cuius gratia* redemptionis noſtræ à peccatis, & congruentiſſime ita conſtituatur.

75 *Replicabis contra dicta.* Sed contra doctrinam traditam inſtari poteſt, non intenditur vberior gratia, vt conſequibilis indifferenter per actum pœnitentiæ, & charitatis, ſed vt conſequibilis per actum pœnitentiæ reduplicatiue, vt diſtinctum ab actu charitatis; ſed diſtinguitur ſolum per habitudinem deſtructionis peccati: ergo intenditur pœnitentia reduplicatiue, vt deſtructiua peccati; & conſequenter ex illa, vt ſic præintenta permiſſio peccati eſt prædeſtinationis effectus; eſt enim finis permiſſionis eo modo quo amatur in ordine ad vberiorem gratiam. Patet minor actus charitatis, & actus pœnitentiæ conueniunt in ratione vtilis ad vberiorem gratiam: ergo ſolum diſtinguuntur per habitudinem deſtructiuæ peccati conſtituentem actum pœnitentiæ, & non charitatis.

Reſp. Reſpondeo diſtinguendo antecedens. Conueniunt in vtilitate ſumpta generice: concedo antecedens, ſumpta ſpecialiter, nego antecedens, & conſequentiam.

76 *Oppones.* Sed oppones vtilitas ſpecifica pœnitentię conſtituitur per habitudinem deſtructiuæ: ergo per illam ſolum diſtinguitur actus pœnitentię in ratione vtilis ab vtilitate actus charitatis: ſicut quia animal per rationalitatem contrahitur ad eſſe hominis, per illam animalitas hominis ab animalitate bruti diſtinguitur.

Reſp. Reſpondeo, vtilitatem in actu pœnitentiæ repertam non eſſe prædicatum illi eſſentiale nec ſpecificum, ſed accidentale diſtinctum à tendentia talis actus in obiectum, & ſuper illam fundatum: vnde peculiaris tendentia deſtructiui in actu pœnitentiæ, reperta, & diſtinguens eſſentialiter actum pœnitentiæ ab actu charitatis, non eſt differentia vtilitatis actus pœnitentiæ ab vtilitate actus charitatis, ſed quid præſuppoſitum, & diſtintiuum formale vnius vtilitatis ab alia, eſt præſupponere talem, vel talem tendentiam, & ſuper illam fundari, ſcilicet talis ordo ad vberiorem

Digitized by Google

riorem gratiam, quę peculiaritas ordinis ex ordine peculiari ad obiectum cauſatur, non per illam conſtituitur, ſicut ſolet a ſumuliſtis dici de relatione fundata ſuper vocem ſignificatiuam, quæ non diſtinguitur à relatione fundata in voce non ſignificatiua per ipſam ſignificationem formaliter, ſed tantum fundamentaliter.

77 *Vrgebis.* Sed vrgebis adhuc: ergo vtilitas actus pænitentiæ diſtinguitur ab vtilitate actus charitatis per hoc, quod eſt ſupponere pro ſui fundamento habitudinem deſtructiuæ peccati: ſed præintenditur ad permiſſionem peccati actus pænitentiæ reduplicatiuè, vt vtilis vtilitate diſtincta ab vtilitate actus charitatis: ergo intenditur reduplicatiue, vt præſupponens in actu habitudinem deſtructiui: at intendi reduplicatiue, vt ſupponentem habitudinem deſtructiui eſt intendi, quia præſupponit: ergo intenditur illa vtilitas, quia ſupponit habitudinem deſtructiui, at ſic non poteſt intendi, quin præuideatur peccatum: ergo intentio pænitentiæ, vt ſic præſupponit præuiſſum peccatum. Probatur minor, non poteſt intendi, quia deſtructiuus peccati, niſi ex pręuiſſo peccato: ergo non poteſt intendi, vt vtilis, quia ſupponens habitudinem deſtructiui, niſi ex præuiſſo peccato.

78 *Reſp.* Reſpondeo, concedendo primam conſequentiam, & minorem ſubſumptam: & diſtinguendo conſequens: ergo intenditur reduplicatiuè, vt ſupponens in actu habitudinem deſtructiui peccati, diſtinguo conſequens, vt ſupponens præciſè, nego conſequentiam: vt ſupponens ſuppoſitione vtili ad vberiorem gratiam conſequendam, concedo conſequentiam. Licet enim vtilitas illa amata, vt præciſè ſupponens, præſupponere deberet præuiſſionem peccati, eo quod præſuppoſitio deſtructionis peccati amata pręciſè, quia talis, ſupponit amorem deſtructionis peccati terminatum ad illam vltimo ratione ſui, qualiter non poteſt prudenter amari niſi præuiſſo peccato: præſuppoſitio tamen deſtructionis peccati amata, quia vtilis, non ſupponit amorem deſtructionis peccati terminatum ad illam vltimo ratione ſui, ſed amorem terminatum ad illam cum ordine ad vberiorem gratiam, qualiter poſſe prudenter amari ante præuiſſum peccatum ex *proximè* dicendis conſtabit. Cui doctrinæ non obſtat minoris ſubſumptæ probatio.

79 *Explicatur ſolutio.* Itaque, ſicut honeſtas ſpecifica pænitentiæ non poteſt prudenter amari propter ſe vltimo, niſi præuiſſo peccato, poteſt tamen amari propter ſe non vltimo ſed in ordine ab vberiorem gratiam, ſine peccato præuiſſo, vt ſtatim dicemus: ita ſuppoſitio iſtius honeſtatis præciſè quia ſuppoſitio illius eſt non poteſt prudenter amari, niſi præuiſſo peccato: ſumpta vero non pręciſè quia ſuppoſitio honeſtatis actus pęnitentię, ſed quia ſuppoſitio vtilis eſt ad vberiorem gratiam, prudenter poteſt amari, & de facto ſic amatur à Deo ante pręuiſſum peccatum: quia ſic ſumpta, non ſiſtit in honeſtate ſpecifica pænitentiæ, ſed illam ordinat ad vberiorem gratiam vt finem.

80 *Deinde arguit. & inſtatur contra dicta.* Deinde argumentari poſſumus: pænitentia, vt ex illa elligitur permiſſio, non terminat puram electionem; aliàs ſolum eſſet medium, & non finis permiſſionis: ergo attingitur intentione intermedia; at attacta pęnitentia, ſolum, vt vtilis ad vberiorem gratiam, non terminat, niſi puram electionem; vtile namque in quantum tale ſolam electionem terminat: ergo quatenus amatur ante præuiſſionem peccati, reduplicatiue attingitur non ſolum ratione vtilitatis, ſed etiam ratione propriæ honeſtatis ſpecificæ: ſed propria ſpecifica honeſtas per habitudinem deſtructiuæ peccati conſtituitur, & ab alijs diſtinguitur: ergo habitudo deſtructiuę amatur pro illo priori non ſolum ſpecificatiuè, ſed etiam reduplicatiuè.

81 *Reſp.* Reſpondeo diſtinguendo conſequens, amatur reduplicatiuè habitudo deſtructiui ſola, nego conſequentiam: vt veſtita vtilitate, concedo conſequentiam. Itaque permittere ex fine deſtruendi tantum peccatum, imprudentis prouiſſoris eſt: ex fine autem non ſiſtendo in tali fine, ſed vlterius tendendo ad vberioris gratię conſequutionem imprudentia non eſt. Et tunc habitudo deſtructiui formaliter, vt *quo* comparatur ad actum illum ſub ratione intentionis: cęterum quia ratio illa intentionis veſtitur formalitate electionis, & ab illa formalizatur; ſit vt habitudo deſtructiui formaliter motiuè ad illum actum prout intentio eſt comparata, ad eundem actum, vt ſubinduit rationem electionis reſpectu vberioris gratiæ comparatur ſolum materialiter, & vt *quod*, & imprudentia in prouidendo in eo ſita eſt, quod ex intentione non intermedia, ſed vltima deſtruendi peccatum, eligitur illius permiſſio: non verò ſi eligatur ex intentione non vltima deſtructionis, ſed vlterius ordinata per formalitatem electionis.

§. VLTIMVS.

Corollarium ex dictis.

82 *Corollarium. probatur.* EX dictis in diſputationis diſcurſu colligitur, permiſſionem peccatorum in reprobis eſſe effectum prædeſtinationis electorum. Conducit namque ad finem prędeſtinationis illorum, & ex hac intentione pręparatur à Deo, vt conſtat ex Paulo ad Romanos 8. verbis *ſupra* relatis, & ex Aug. ibi: Nec diffitetur Vazquez. Cuius rei rationem dedit nobis D. Thom. ad Rom. 8. *lectio* 6. *Nam ſicut malum quod in vniuerſo accidit non ſemper ordinatur ad bonum illius, cui accidit, ſed ad bonum vniuerſi: ita malum culpa, ſeu illius permiſſio, non ſemper in bonum eius cui permittitur, ordinatur, bene tamen in bonum nobiliſſimarum partium, ſcilicet electorum. Vnde de permiſſio peccati reproborum, non cedit in illorum vtilitatem, ſed in vtilitatem Sanctorum iuxta illud Prob.* 11. *qui ſtultus eſt ſeruiet ſapienti, quia ſcilicet* (inquit D. Thom.) *etiam mala peccatorum in bonum iuſtorum cedunt, eo quod illos propter ſe diligit, ſecus autem peccatores, qui ſicut per culpam iumenta facti ſunt, iuxta illud Pſalmi homo cum in honore eſſet non intellexit comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis:* vt iumenta tractantur à Deo illos propter ſe non diligendo: *Sed omnia illorum in vtilitatem Sanctorum ordinat, ſicuti nec iumentis aliquid vult beneuolentia amore propter ſe ipſa, ſed propter hominem, cui omnia ſubiecta fuerit.*

Sed pro complemento diſputationis inquires, an permiſſo peccati ſit effectus prędeſtinationis elicitus an vero imperatus? Mag. Albelda vbi *ſupra conclus.* 2 diſtinguit inter permiſſionem conſiſtentem in negatione auxilij ſupernaturalis, & illam quę conſiſtit in negatione auxilij ordinis naturalis, aſſeritque primam eſſe effectum prædeſtinationis quaſi elicitum, ſecundam vero ſolum imperatum, ea ductus ratione, quia nempè negatio ad eandem pertinet prouidentiam cum forma cuius eſt negatio; at forma cuius negatio eſt prima permiſſio; cum ſupernaturalis ſit, à prędeſtinatione elicienda foret, ſi eſſet, ſecus autem forma, quam negat ſecunda permiſſio, vtpote naturalis: ergo prima permiſſio eſt effectus prędeſtinationis elicitus, ſecunda vero ſolum imperatus. 83 *An ſit effectus, elicitus vel imperatus? Prima ſententia.*

Alij per oppoſitum vtramque iſtam permiſſionem ad prouidentiam naturalem, vt ad elicientem reducunt, & ad prędeſtinationem, vt ad imperantem, eo quod neutra ex his permiſſionibus eſt ratione ſui gratia ſupernaturalis, ſed negatio gratię: à prouidentia autem ſupernaturali ſolum poteſt elicitiuè cauſari, quod ratione ſui eſt gratia ſupernaturalis. 84 *Secunda*

Verius tamen exiſtimo permiſſionem conſiſtentem in negatione auxilij ordinis naturalis eſſe elicitiuè à prouidentia naturali, illam vero quæ conſiſtit in negatione auxilij ſupernaturalis, non eſſe elicitiuè à prouidentia naturali, ſed à ſupernaturali, non prędeſtinatiua, ſed generali. Prima pars probatur argumento Mag. Albeldæ; negatio namque & forma, cuius eſt negatio ad eandem pertinent prouidentiam; at auxilium naturale eliciendum erat à naturali prouidentia: ergo negatio illius prouenit elicitiuè à prouidentia naturali. 85 *Reſolutio tri membris. Prima pars probatur.*

Et ex eadem ratione conuincitur ſecundam permiſſionem non à prouidentia naturali, ſed à ſupernaturali elici. Nam auxilium cuius eſt negatio ſi exiſteret, non à naturali, ſed à ſupernaturali prouidentia foret elicitiuè: ergo permiſſio in illius negatione conſiſtens, non à naturali, ſed a ſupernaturali prouidentia venit elicitiuè. *Secunda ſuadetur*

Confirmatur; ſolus namque ille dicitur, negationem ponere, & cauſare qui communicare poteſt formam negationi oppoſitam: at Deus, vt auctor naturę, non poteſt ſupernaturale auxilium infundere: ergo nec illius negationem cauſare; & conſequenter permiſſio in tali negatione conſiſtens non prouenit elicitiuè à prouidentia naturali. *Confirm.*

Quod autem non ſit elicitiuè à prędeſtinatione, ſed à prouidentia generali, ex eadem ratione tantiſper protracta probatur: nam auxilium ſupernaturale, in cuius negatione huiuſmodi permiſſio conſiſtit, non eſſet effectus prędeſtinationis elicitus ſecundum ſuam ſubſtantiam nude conſideratam; cum prout ſic multoties reprobis concedatur, ſed prout efficaciter conducit ad gloriam cum effectu conſequendam; at permiſſio non conſiſtit in negatione illius, vt efficaciter ad gloriam conducentis, ſed in negatione illius ſecundum ſuam ſubſtantiam ſaltim primario, efficacem autem conducentiam auxilij ad gloriam, ad ſummum ſecundario remouet: ergo talis negatio ſubſtantialiter conſiderata, non eſt effectus prædeſtinationis elicitus, ſed prouidentiæ ſupernaturalis generalis. 86 *Quoad tertiam partem prob.*

Sed oppones primo non eſt neceſſarium, quod negatio, & forma ad idem principium pertineant: ergo nec ad eandem prouidentiam debent ſpectare; & conſequenter ruit fundamentum, cui tradita doctrina fidit. Antecedens probatur, gratia habitualis à ſolo Deo efficienter cauſatur; & tamen illius negatio cauſatur à nobis iuxta illud *perditio tua ex te Iſrael, tantum modo ex me auxilium tuum*: ergo verum eſt antecedens. Secundo, negatio glorię non eſt effectus prędeſtinationis elicitus, ſed reprobationis, & tamen gloriæ collatio eſt effectus prędeſtinationis elicitus: ergo non ſemper negatio eſt effectus eiuſdem prouidentiæ cum forma, quam negat. 87 *Oppones primo. Secundo.*

Reſpondeo ad primam ex his obiectionibus primo: negationem formę poſſe dupliciter poni: primo ſolum negatiuè, & tunc eſt à non dante, & potente dare; & conſequenter ſolum ab illo, qui dare poteſt formam oppoſitam, & ab eadem prouidentia. Secundo poteſt poni non negatiuè, ſed deſtructiuè per 88 *Ad t. obiectionem reſp. primo.*

appoſitio-

Digitized by Google

appoſitionem formæ cum illa incompatibilis, illamque deſtruentis, & hoc modo poteſt ab alio, quam à potente dare prouenire; cum enim facilius ſit deſtruere, quam ædificare, ſtat aliquid eſſe potentius ad deſtruendum, quam ad ædificandum.

89 *Secundo reſp.* Vel ſecundo poteſt dici carentiam gratiæ poſſe dupliciter conſiderari, priuatiuè, ſcilicet, & negatiuè. Primo modo eſt à nobis, ſecundo, autem modo eſt à Deo: cum enim peccatum deſtruat effectiuè, & de meritoriè gratiam, illius carentia pœna eſt peccati, & conſequenter à Deo pœnam infligente: vnde iam ſemper ſaluatur, quod negatio formæ, & forma ad eandem pertinet prouidentiam.

Ad 2. Ad ſecundam conceſſa maiori, & minori diſtinguo conſequens: quando prouidentia eſſentialiter eſt connexa cum forma poſitiua, concedo conſequentiam: quando eſt indifferens ad formam: & eius negationem, nego conſequentiam.

DISPVTATIO LXIV.

An omnia dona ſupernaturalia ſint in prædeſtinatis effectus prædeſtinationis illorum?

§. I.

Relatis ſententijs, ſtatuitur prima concluſio.

1 *Prima ſententia. Durand. Gabriel. Bonau.* PRima ſententia eſt negatiua, quam tuentur Durandus, *in 1. diſt. 41. quaſt. 2. contendens* glorificationem ab effectibus prædeſtinationis excludere. Gabriel *q. vnica artic. 3. dub. 2. ad 1. obiectionem*, aſſerens, ſolam gloriam eſſe prædeſtinationis effectum. Bonauentura *art. 1. quaſt. 1.* docens ſolam gloriam, & gratiam iuſtificantem inter prædeſtinationis effectus contineri, excludens ab illis diſpoſitiones ad gratiam, & vocationes etiam efficaces. *Vazq. Alarcon.* Vazquez *diſp. 93. capit. 1. & 3.* Alarcon *tract. 9. diſp. 9. cap. 2. & 3* negantes, vocationes inefficaces, & gratias non congruas, gratiamque habitualem per peccatum interruptam, quatenus primo collatam, eſſe prædeſtinationis effectus: conſentiunt quoad vocationes, & gratias non congruas. *Valentia. Albiz. Ruicius. Henriq. Molina.* Valentia *in hac quaſt. diſput. 1. punct. 3.* Albiz *tractat. 3. diſputat. 4. ſectione 2. & Ruicius diſputat. 21. ſect. 2. & diſputat. 22. ſect. 1.* Tenent etiam hanc ſententiam Henricus *quodlib. 9. quaſt. 19. & Molina in hac quaſt. artic. 4. & 5. diſp. 5. membro 8.* aſſerentes actus ſupernaturales, etſi prout à gratia procedunt ſint prædeſtinationis effectus, prout tamen ſunt ex libero arbitrio, effectus prædeſtinationis non eſſe.

2 *Secunda Salm. Albelda Cornejo. S. Tho.* Secunda ſententia eſt affirmatiua, quam tuentur omnes diſcipuli D. Thom. quos lato calamo referunt, & ſequuntur PP. Salmanticenſes *tractat. 5 diſp. 4. à Dub. 1. vſque ad 3.* Albelda *diſp. 71. à ſect. 1. vſque ad 4.* Cornejo *tract. 2. diſp. vnica à dub. 7. vſque ad vltim* Magiſter S. Thom *diſp. 9. art. 23. & 4.* quam ſequentibus aſſertionibus explico.

3 *Prima concluſio. Prob. 1 ex D. Paulo quoad omnes partes.* Prima ſit. *Glorificatio, iuſtificatio non interrupta, & vocationes efficaces ſunt effectus prædeſtinationis*: ita omnes Theologi, contra Durandum, Gabrielem, & Diuum Bonauenturam, & quoad omnes partes oſtenditur primo, ex illis verbis Pauli ad Romanos 8. *Quos autem prædeſtinauit, hos & vocauit, & quos vocauit, hos & iuſtificauit, quos autem iuſtificauit, illos, & glorificauit*: ergo ea mente Pauli, ex vi prædeſtinationis cauſantur à Deo aliqua vocatio, aliqua iuſtificatio, & æternæ gloriæ conſequutio, cumque de vocatione inefficaci, & de iuſtificatione interrupta dubium ſit inter Theologos, indubitanter debet admitti vocationem efficacem, & iuſtificationem per peccatum non interruptam, & glorificationem eſſe in prædeſtinatis prædeſtinationis effectus.

4 *Reſp.* Reſpondebis in fauorem Durandi, nomine glorificationis, non æternam fælicitatem, ſed glorioſam celebritatem nominis à quibuſdam intelligi: vnde ex prædicto teſtimonio non conſtat Beatitudinem æternam eſſe prædeſtinationis effectum. *Cõtra 1.* Sed contra primo ex Auguſtino *lib. de prædeſtinat. cap. 17.* illis verbis: *Glorificauit illo vtique fine, qui non habet finem*: ergo ex mente Auguſtini glorificationis nomine intelligitur æterna fælicitas, licet etiam nominis celebritas, qua Deus aliquos ex prædeſtinatis illuſtrat, vel etiam virtutis profectus, prout explicat D. Thom. *ibi lect. 6. poſt medium*: vbi ait: *Glorificationis nomine, & virtutis profectum, & gloriæ exaltationem intelligo*. *Secundo.* Secundo, nam verba Pauli de omni prædeſtinato verificantur; at non de omni prædeſtinato verificatur celebritas nominis; nam poteſt aliquis adultus recenter conuerſus, & iuſtificatus ſaluari, de quo nominis celebritas non verificatur; ergo verba Pauli non intelliguntur ſolum de glorificatione ſumpta pro nominis celebritate, ſed etiam, & potiſſimè de æterna fælicitate, & de fine finem non habente, vt dicebat Aug. *Tertio.* Tertio: nam licet aliqui ex Eccleſiæ Doctoribus glorificationis nomine celebritatem illam, vel virtuoſum profectum intelligant nullus tamen negat intelligi etiam fælicitatem æternam: ergo hæc comprehendenda eſt inter prædeſtinationis effectus.

5 *Secundo prob. concluſio.* Secundo principaliter ſuadetur concluſio: prædeſtinatio eſt præparatio mediorum efficaciter inferentium finis conſecutionem; & conſequenter non ſolum cauſat media ſed etiam ad finem cauſalitas eius extenditur, ſicut medicus applicans efficacia remedia ſalutis, non ſolum cauſat media, ſeu ordinat illa, ſed etiam ſanitatem, quæ eſt finis; at vocationes efficaces, & iuſtificatio per peccatum non interrupta ſunt media efficaciter inferentia finis conſecutionem, & gloria conſequenda eſt finis: ergo vocatio efficax, iuſtificatio non interrupta, & glorificatio ſunt effectus prædeſtinationis.

6 *Tertio prob.* Tertio ſuadetur ſpecialiter contra Durandum. Beatitudo namque eſt effectus prouidentiæ ſupernaturalis; cum ſit à Deo, non, vt auctore naturæ, ſed, vt ſupernaturali: & conſequenter media ſupernaturali prouidentia; at non eſt effectus prouidentiæ ſupernaturalis generalis, cum hæc, prout à prædeſtinatione diſtinguitur, ſolum ſit de medijs ſufficientibus reſpectu finis: nec eſt effectus reprobationis; cum illius vltimus effectus ſit gloriæ negatio: ergo eſt prædeſtinationis effectus. Patet conſequentia, nam prouidentia ſupernaturalis adæquatè per prædicta membra partitur.

7 *Vltimo prob. concluſio* Denique probatur ſpecialiter contra Gabrielem, & Bonauenturam: taliter enim debent conſtitui prædeſtinationis effectus, quod non detur ex parte noſtra nec cauſa diſpoſitiua, nec meritoria primi effectus prædeſtinationis: tum, vt cum hæreticis, nec in modo loquendi conueniamus: tum etiam, quia ita communiter docetur à Theologis ſcilicet ex parte noſtra cauſam prædeſtinationis non dari, quia non datur in nobis cauſa meritoria primi effectus prædeſtinationis, at ſi ſola gloria eſſet prædeſtinationis effectus, daretur ex parte noſtra cauſa meritoria primi effectus prædeſtinationis, ſcilicet gloriæ, cum illam bonis noſtris operibus condigne promereamur: ſi autem ſola gloria, & gratia, formaliter ſanctificans ſint effectus prædeſtinationis, dabitur ex parte noſtra cauſa diſpoſitiua primi effectus prædeſtinationis; cum ad gratiam ſanctificantem actus noſtri diſpoſitiuè concurrant in omnium Theologorum ſententia, quæ in præfata ſententia eſt primus prædeſtinationis effectus: ergo nec ſola gloria, nec ſola gratia à peccato formaliter mundans, ſunt effectus prædeſtinationis, ſed etiam actus diſponentes ad gratiam, & auxilia, & vocationes ad illos neceſſariæ.

§. II.

Argumentis contra iſtam concluſionem occurritur.

8 *Arg. 1.* COntra iſtam concluſionem militat primo argumentum Durandi, prædeſtinatio namque non eſt de fine, ſed de medijs, quibus ad finem peruenitur; ſed gloria eſt finis, & non medium perducens ad finem; idem namque nequit eſſe finis, & medium perducens ad illum: ergo gloria non eſt prædeſtinationis effectus. *Confirm. 1.* Confirmari poteſt primo: nam prædeſtinatio ſupponit efficacem electionem ad gloriam, vt vidimus *ſupra*; at ex vi electionis, cum efficax ſit, conſtituitur Beatitudo futura; ergo actus in quo eſſentia prædeſtinationis conſiſtit, Beatitudinem, vt futuram ſupponit; & conſequenter gloria eſſe nequit effectus illius. *Confirm. 2.* Confirmatur ſecundo omnis prædeſtinationis effectus debet eſſe obiectum illius; at glorificatio, non eſt obiectum prædeſtinationis: ergo nec effectus. Probatur minor, id, quod eſt obiectum prædeſtinationis debet eſſe obiectum electionis; at Beatitudo non eſt electionis obiectum; cum ſit finis, obiectum autem electionis ſit medium, vt medium: ergo nec eſt obiectum prædeſtinationis.

9 *Confirm. 3.* Denique confirmatur: nam eſto cauſa mediorum phyſicè cauſantium finem, cauſet finem etiam in executione, cauſa tamen mediorum ſolum moraliter finem cauſantium, finem in exequutione non cauſat; at media quæ immediate per prædeſtinationem cauſantur non cauſant phyſicè gloriam, ſed ſolum moraliter, ergo prædeſtinatio cauſans huiuſcemodi media, non cauſat gloriam in exequutione: minor videtur certa, nam media ſunt gratia, & merita, hæc autem ſolum moralem concurſum exercent in gloriam: maior autem probatur, nam cauſans finem in executione, phyſicè debet illum cauſare; at per media phyſicè cauſantia finem, poteſt mediate phyſicè finis cauſari, ſecus autem per media moraliter ſolum cauſantia; cum cauſalitas ad terminum mediatum debeat eſſe mediante cauſalitate termini immediati; hunc autem non phyſicè, ſed moraliter cauſet; ergo licet cauſans media phyſicè cauſantia finem, cauſet finem in executione mediate, cauſans autem media cauſantia finem moraliter, non poteſt cauſare finem phyſice in executione. *Explicatur.* Explicatur & vrgetur amplius, licet noſtris actibus promereamur condigne gloriam, non dicitur cauſari à nobis glorificationem: ergo prædeſtinatio, quę immediate eſt de meritis non poteſt dici medijs illis cauſare glorificationem patet conſequentia, nam cauſalitas ſolum mediata, non poteſt immediatam excedere.

10 *Prima ſolutio.* Huic argumento reſponderi ſolet primo, quod, vt Beatitudo ſit medium ſufficienti modo, vt ſit effectus prædeſtinationis ſufficit, quod non ſit finis vltimus obiectiuus licet obtineat rationem finis vltimi formalis: nam finis formalis *quo*, in aſſequutione finis obiectiui conſiſtens, eſt propter vltimum finem obiectiuum; & ideo eſſe poteſt prædeſtinationis effectus.

Secunda Secundo, quod vt ſit effectus prædeſtinationis ſufficit eſſe cauſam formalem conſtituentem Beatum in concreto, nam hoc ipſo eſt medium ad ſuum effectum formalem. *Fertur de vtraque ſolutione iudicium.* Verum ſi iſtæ ſolutiones contendant, id ſufficere, vt ſint effectus immediati prædeſtinationis non ſatisfaciunt argumento facto, nam id non ſufficit, vt ſint obiectum immediatum electionis; quis enim dixit finem formalem *quo* eſſe obiectum electionis per modum medij ordinati ad finem *qui* obiectiuum, aut cauſam formalem eligi propter ſuum effectum formalem electionem rigoroſa? ergo nec terminare poſſunt prædeſtinationem, vt effectus immediati, & immediata obiecta.

11 *Vera argumenti ſolutio.* Ad argumentum ergo reſpondeo communi ſolutione, quam in probatione concluſionis inſinuauimus, prædeſtinationem eſſe immediate de medijs, quia tamen hæc in executione ſunt cauſa finis, mediate, & in executione eſt de fine: vnde licet, glorificatio ſit finis prædeſtinationis, non tollitur, quin ſit prædeſtinationis effectus mediate in exequutione.

Ad 1. confirm. Ad primam confirmationem, conceſſa maiori diſtinguo minorem: illamque concedo de futuritione remota, inchoata, & in ordine intentionis; ſecus autem de futuritione completa, & in ordine executionis, cum quo bene ſtat concurſus prædeſtinationis, quæ poſterior eſt electione ad gloriam ad præbendam completam futuritionem in ordine executionis; aliàs eodem argumento probaretur potentiam executiuam ad glorificationem non concurrere, ſiquidem etiam hæc electionem ad gloriam ſupponit; & conſequenter eius futuritionem.

12 *Ad 2.* Ad ſecundam nego minorem, loquendo de effectu, & obiecto prædeſtinationis mediato, Ideſt illato ex aliquo, quod eſt immediatum prædeſtinationis obiectum. Ad impugnationem dicatur etiam eſſe effectum, & obiectum mediatum electionis; ſiquidem in executione cauſatur à medijs ordinatis ad gloriam, & ad illam electis.

Ad 3. Ad tertiam confirmationem, omiſſa maiori, nego minorem; ad cuius probationem dicatur, media ad gloriam conſequendam, non ſolum eſſe merita, ſed etiam gratiam conſumatam, & lumen Beatificum; licet autem merita ſolum moraliter influant in gloriam: gratia tamen conſumata per modum radicis, & lumen Beatificum per modum principij proximi phyſice influunt in viſionem Beatam, in qua noſtræ Beatitudinis eſſentia eſt conſtituta, & quia gratia conſumata, & lumen Beatificum immediate cauſantur per prædeſtinationem; ſit conſequens, quod erga gloriam duplicem mediatam cauſalitatem exerceat prædeſtinatio, vnam moralem mediantibus meritis, & alteram phyſicam mediante gratia conſumata, vt radice, & lumine Beatifico, vt principio proximo.

13 *Replicabis 1.* Verum contra iſtam ſolutionem obijciet aliquis primo: gratia, vtpote natura in ordine ſupernaturali, eſt perfectior viſione Beata, & lumen gloriæ, eſt principium effectiuum principale illius, & conſequenter eam in perfectione adæquat, quod licet, non ſit certum, eſt tamen probabile, & vt probabilius (ſaltim loquendo de exceſſu gratiæ reſpectu viſionis) aliquando deffenſaui; at id quod perfectius eſt altero, nequit eſſe medium rigoroſum: & conſequenter nec obiectum electionis, quæ propriè ſit talis, nec prædeſtinationis; quæ electionem rigoroſam ſupponit: ergo nullus eſt immediatus prædeſtinationis effectus, ex quo phyſice cauſetur noſtra formalis Beatitudo in executione.

Secundo. Secundo, nam iuxta à nobis dicta, datur in Deo duplex voluntas erga gloriam, altera in ordine intentionis, & altera in ordine executionis; at hæc duplex voluntas immediate erga gloriam verſatur: ergo etiam prædeſtinatio, vt Beatitudo, ſit effectus illius debet immediate circa gloriam verſari. Patet conſequentia: nam imperium, in quo eſſentia prædeſtinationis conſiſtit, ponitur vt regula voluntatis executiuæ: ergo debet immediate attingere quidquid per decretum executiuum attingitur immediate.

14 *Ad 1. replicam reſp.* Reſpondeo ad primam ex his obiectionibus, quod licet gratia, vt principium radicale excedat gloriam exceſſu entitatiuo, & lumen Beatificum illam adæquet, poſſunt tamen rationem medij obtinere reſpectu illius, & ab ea in genere cauſa finalis cauſari, quia exceſſus entitatiuus finis ad media ſolum eſt neceſſarius in fine *qui*, non autem in fine *quo* per modum aſſequutionis, ſed ad hunc modum finalizandi, ſufficit, quod alia omnia excedat in ratione aſſecutionis, & ſit excedatur ab illis in ratione entitatis: cuius rei euidentem inſtantiam habemus in Beatitudine naturalis hominis in puris naturalibus conditi, quæ in ratione entitatis *Inſtatur argumentum.* à ſubſtantia animæ rationalis abſque dubio excederetur, & tamen hæc id illam, vt ad finem vltimum *quo* formalem eſſet ordinata, eo quod animam rationalem excederet in linea aſſequutionis.

Ad ſecundam dicatur, quod ſicut eadem actione producitur eſſentia primario, & ſecundario paſſiones, ita eodem decreto 15 *Ad 2.* executiuo vtrumque producitur: vnde cum gratia conſumata, & viſio beatifica, & lumen gloriæ comparentur tanquam paſſio, & eſſentia, non eſt neceſſarium duplex decretum in Deo, in ordine executionis, ſed vnum ſufficit terminatum immediate ad gratiam conſummatam, & ſecundario, & mediate ad lumen gloriæ, & viſionem Beatificam.

Inſtabis: decretum executiuum obtinens rationem vſus, diſtinguitur ab electiuo per eſſentialem connexionem cum obiecto 16 *Inſtabis* volito, vt realiter habito, ſicut *loco allegato* diximus, at decretum executiuum terminatum immediate ad gratiam conſumatum, & lumen Beatificum, non conectitur eſſentialiter cum viſione Beata: ergo non eſt decretum executiuum reſpectu illius; & conſequenter aliud eſt aſſignandum immediate ad illam terminatum. *Reſp.* Reſpondeo diſcrimen illud intelligendum eſſe reſpectu immediate voliti, non reſpectu voliti mediate, qualis eſt viſio Beatifica reſpectu prædicti decreti.

Contra eandem concluſionem minori tamen efficacia militat 17 argumentum Gabrielis deſumptum ex eo quod effectus prædeſtinationis non poſſunt eſſe reprobis, & prædeſtinatis communes; *Secundo arg. Gabriel.* at ſola viſio Beatifica eſt prædeſtinatis propria; cum omni alia propter ipſam reprobis multoties conueniant, ſcilicet iuſtificatio, & vocatio: ergo ſola glorificatio eſt prædeſtinationis effectus. *Reſp.* Reſpondeo pro nunc, quod licet iuſtificatio, & vocationes inefficaces, ſeu efficaces cum effectu vſque ad finem non perſeuerantes, ſint communes reprobis, & prædeſtinatis, iuſtificatio tamen non interrupta, & vocationes efficaces in ſuo effectu vſque ad finem perſeuerantes, non ſunt reprobis communes, ſed propriæ prædeſtinatorum, & de his in iſta concluſione contra D. Bonauenturam, & Gabrielem ſumus loquuti. Et quidem Auctor *Inſtatur argum.* negare non poteſt donum perſeuerantiæ eſſe prædeſtinatorum proprium: ergo hac ratione conuincere ſuum intentum non poteſt, ſcilicet ſolam gloriam eſſe prædeſtinationis effectum. Ex dictis in hac concluſione colligitur amorem Beatificum, & omnia, *Corollarium.* quæ eſſentialem Beatitudinem conſequuntur eſſe effectum prædeſtinationis; cum hæc omnia ad eandem prouidentiam pertineant, ad quam pertinet gloria, ſiue vt proprietates neceſſario conſequutæ, ſiue, vt accidentia exornantia.

§. III.

De gratia per peccatum non interrupta.

SIt ſecunda concluſio: *Gratia interrupta per peccatum eſt effectus* 18 *Secunda concluſio.* *prædeſtinationis, non ſolum, vt recuperata per pœnitentiam, ſed etiam, vt primo collata, & quatenus interrupta, non per culpam, ſed à Deo*. Hanc ſtatuo contra Vazquez, & per paucos Theologos ipſum ſequutos. Et quidem, quod prout recuperata ſit prædeſtinationis effectus non negat Vazquez, nec Theologi, qui illum ſequuntur loquendo de recuperatione numquam interrumpenda, nam ſi recuperata, iterum amittatur, idem eſt dicendum de illa ac de gratia primo collata, ſemel interrupta. Quod autem provt primo collata ſit effectus prædeſtinationis *Prob. 1. ex D. Th.* oſtenditur primo ex D. Thom. ad Rom 8. *lect.* 6. vbi loquens de iuſtificatione, quam ex verbis Pauli effectum prædeſtinationis cõſtituit, ſic ait. *Hæc autem iuſtificatio, etſi in aliquibus fruſtretur, quia non perſeuerant vſque in finem, in prædeſtinatis tamen numquam fruſtratur*: ergo ſentit D. Thom. nullam iuſtificationem electorum ab effectu fruſtrari; at ſi iuſtificatio per peccatum ſemel interrupta effectus prædeſtinationis non eſſet, iam aliqua electorum iuſtificatio fruſtraretur: ergo ex mente D. Thom. gratia, ſeu iuſtificatio per peccatum interrupta eſt prædeſtinationis effectus.

Secundo probatur, gratia interrupta, quatenus primo collata, 19 *Secundo prob.* cum effectu conducit ad finem prædeſtinationis (Supponimus enim cum communi Theologorum ſententia gratiam, & merita per peccatum mortificat; per ſubſequentem pœnitentiam reuiuiſcere, cum eodem iure ab gloriam; & conſequenter aliquos gradus gloriæ huic gratiæ quatenus primo collatæ correſpondere,) & alias ex intentione gloriæ collatio illius imperatur: ergo etiam, vt primo collata effectus prædeſtinationis. Conſequentia eſt euidens; omne enim, quod eſt effectus Dei ad glorificationem concurrens, & ex vi intentionis gloriæ præparatur à Deo, eſt effectus prædeſtinationis: ergo ſi omne iſtæ conditiones conueniunt gratiæ interruptæ, quatenus primo collatæ, erit prout ſic prædeſtinationis effectus.

Antecedens pro ſecunda parte probatur, non enim obſtat, 20 *Antecedens pro 1. parte prob.* vt prima illius collatio ex efficaci intentione gloriæ proueniat, quod ſolum mediate, ſcilicet media recuperatione, & perſeuerantia, ad finem prædeſtinationis conducat. Tum, quia gratia continuata vſque ad mortem ex intentione gloriæ procedit non ſolum, vt continuata, ſed etiam, vt primo infuſa; & tamen non conducit ad gloriam, quatenus primo infuſa, niſi media continuatione, & perſeuerantia. Tum etiam, quia gratia congrua eſt effectus prædeſtinationis ex intentione gloriæ præparatus à Deo, & tamen nõ niſi mediante actu a ſe elicito ad glorificationẽ

conducit,

Digitized by Google

conducit, maxime in ſententia Vazquez, & aliorum, qui non agnoſcunt in gratia prout in actu primo, efficaciam, ſed ſolum connotato conſenſu. Nec obſtat iuterruptio per culpam, quominus, vt primo collata ex intentione gloriæ procedat. Tum, quia nulla repugnantiæ ratio poteſt oſtendi, quominus, vt primo collata ex intentione efficaci glorificationis fiendæ interueniente pænitentia tanquam conditione procedat. Tum etiam, nam culpa interrumpens non tollit quin gratia perſeueret in acceptatione diuina: ergo non interrumpit Dei acceptationem; & conſequenter nec eius voluntatem.

21 *Confirm.* Et confirmari poteſt ad hominem contra Vazquez, vt enim aliquid ſit prædeſtinationis effectus, non eſt neceſſarium, in ſententia illius, quod ex efficaci intentione gloriæ procedat; ſed ſufficit procedere, ex ineſſicaci gloriæ intentione; at gratia interrupta, quatenus primo collata, procedit ex inefficaci intentione glorificationis: ergo cum alias conducat, licet media recuperatione, & cum ordine ad perſeuerantiam, erit prædeſtinationis effectus.

22 *Reſp. Alarcon.* Reſpondebis ex Alarcon *vbi ſupra* gratiam primo collatam conſiderari poſſe dupliciter, ſcilicet præciſſo ordine ad deceſſum finalem in gratia, vel vt dicit ordinem ad illum, Priori modo (inquit) ex intentione, ſeu ſpeciali amore gloriæ non prouenit, ac proinde effectus prædeſtinationis non eſt, bene autem ſecundo modo. Et Vazquez ſolum negare eſſe priori modo effectum *Reijcitur 1.* prædeſtinationis. Sed contra primo. Nam Theologi ſequentes ſententiam, quam propugnamus, non aſſerunt, gratiam vt primo collatam, eſſe effectum prædeſtinationis præciſſo ordine ad perſeuerantiam finalem, ſed vt talem ordinem dicit: ergo ſi Alarcon hoc concedit, ſucumbit oneri, & argumento, veræque adhæret ſententiæ.

23 *Secundo.* Secundo, nam vt ille auctor fatetur, eadem eſt ratio quoad hoc de gratia continuanda vſque ad mortem, & de gratia interrupta per culpam; ſicut enim iſta non eſt effectus prædeſtinationis, niſi cum ordine ad perſeuerantiam finalem, ita gratia numquam interrumpenda, non eſt quatenus primo collata effectus prædeſtinationis præciſſo ordine ad perſeuerantiam finalem, ſed tali ordine incluſſo; at Vazquez expreſsè ſtatuit diſcrimen inter gratiam interruptam, & gratiam numqnam interrumpendam, quoad hoc quod eſt eſſe effectum prædeſtinationis quatenus primo collatam, vt apertè fatetur de gratia nunquam interrumpenda *diſputatione citata cap.* 3. *numero* 20. ergo prædictum effugium ad mentem Vazquij non eſt.

24 *Alia pars concluſionis prob.* Quod autem gratia hæc, etiam vt interrupta ſit prædeſtinationis effectus interruptione ſumpta prout à Deo, facile ſuadetur notandò amiſſionem gratiæ conſiderari poſſe dupliciter, primo quatenus ex peccato voluntariè procedit, qua ratione conſiſtit in macula animæ, quæ vel eſt eſſentia peccati habitualis, vel eius complementum iuxta varios Theologizandi modos: ſecundo eadem gratiæ carentia, provt eſt à Deo, qualiter eſſe pænam peccati ſæpe docuit D. Thom. hoc iſto permiſſo facile ſuadetur concluſio nam carentia prout ſic, eſt à Deo, vtpote pæna peccati, & ad finem prædeſtinationis conducit, iuxta verba Pauli ſæpius repetità, *diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum*, & ex intentione beatitudinis præparatur ab ipſo; cum ſic præparetur omne, quod ad finem prædeſtinationis conducit, vt ſæpe iam vidimus: ergo gratia, vt interrupta, interruptione prout à Deo eſt effectus prædeſtinationis.

25 *Confirm.* Confirmatur, nam permiſſio peccati conſiſtens in carencia auxilij, quo poſito non ſequeretur peccatum eſt, effectus prædeſtinationis, vt *diſputat. præced.* oſtendimus: ergo carentia gratiæ quatenus eſt à Deo, erit prædeſtinationis effectus. Patet conſequentia: ideò namque permiſſio eſt effectus prędeſtinationis, quia eligitur à Deo ex fine humilitatis, ſeu pænitentiæ; ſed etiam carentia gratiæ prout à Deo eligi poteſt ex iſto fine; cum ad illum conducat; & conſequenter ex hoc fine eligatur: ergo ſi permiſſio peccati eſt effectus prædeſtinationis, etiam carentia gratiæ prout à Deo.

26 *Corollarium.* Ex iſta concluſione colligitur, etiam auxilia ſufficientia, & efficacia, quibus homo ad gratiam interruptam, quatenus primo collatam diſponitur eſſe effectus prædeſtinationis. Quod patet primo quia interruptio illorum, quantum ad ſuos effectus non obſtat, vt ſint prædeſtinationis effectus. Tum etiam, nam illa auxilia preparantur à Deo ex fine prędictę iuſtificationis: ergo ſi iuſtificatio non obſtante interruptione, eſt effectus prędeſtinationis, etiam pręfata auxilia inter effectus prędeſtinationis connumerari debent.

§. IV.

Argumenta ſoluuntur.

27 *Cōtra 2. partē cōcluſionis arg. 1.* Contra ſecundam partem huius concluſionis opponit Vazquez primo: gratia interrupta per peccatum eſt effectus communis reprobis & prędeſtinatis, quatenus primo collata: ergo effectus prędeſtinationis non eſt. Patet conſequentia: nam per omnem effectum prędeſtinationis diſcriminatur prędeſtinatus a reprobo: ergo quod vtrique eſt commune, effectus prędeſtinationis eſſe non poteſt. Reſpondeo, gratiam illam, quatenus primo collatam, eſſe quoad ſubſtantiam reprobis, & *Reſp.* prędeſtinatis communem, non verò quatenus ſubeſt intentioni gloriæ, & ordinem ad perſeuerantiam inuoluit, & hoc ſufficit, vt ſit prędeſtinationis effectus. Et quidem hoc argumentum ſi quid probat, conuincit ſolam beatitudinem, & perſe- *Inſtatur argumentum.* uerantiam finalem eſſe effectum prędeſtinationis, nam cętera omnia, ſi ordinem ad illa ſecludas, reprobis, & prędeſtinatis poſſunt eſſe communia.

Secundo ſic arguit: eſto gratię Adami in ſtatu innocentię correſpondeat aliquis gradus glorię, & conſequenter ad finem prę- 28 *Arg. 2.* deſtinationis conducat, effectus tamen prędeſtinationis Adami non eſt, vt primo Adamo collata, ſed ſolum, vt reparata; at hoc non alia ratione, niſi quia per peccatum fuit interrupta: ergo gratia hominum in hoc ſtatu per peccatum interrupta, effectus prędeſtinationis non eſt, quatenus primo collata, ſed ſolum, vt reparata, etiam ſi illi, quatenus primo collatę correſpondeat aliquis gradus glorię. Maior ex inde conſtat: nam cum prędeſtinatio Chriſti peccatum Adami prçuiſſum ſupponat, gratia illa, quę anteceſſit peccatum, non fuit effectus prędeſtinationis Chriſti; & conſequenter nec proprię prędeſtinationis, cum omnium hominum prędeſtinatio poſterior ſit prędeſtinatione Chriſti, vtpote ab illa exemplata, & ex Chriſti meritis habita.

Reſpondeo, prętermiſſa maiori, negando cauſalem mino- 29 *Reſp.* ris; ſed ideò gratia ſtatus innocentię, quatenus primo collata, effectus prędeſtinationis non fuit, quia cum non ſupponat Chriſti prędeſtinationem; & conſequenter nec intentionem beatificandi Adamum, quę fuit Chriſti prędeſtinatione poſterior, prima illius gratia collatio ex intentione efficaci glorię non fuit imperata. Vnde ex vi primę infuſionis ad finalem perſeuerantiam ordinem non dicebat, ſed ſolum ex vi reparationis. In noſtra autem gratia oppoſitum contingit ratione iam aſſignata; quia ſcilicet ordinem ad gloriam, & ad finalem perſeuerantiam dicit, non ſolum vt reparata, ſed etiam ex vi voluntatis, qua primo confertur, & ideirco effectus prędeſtinationis eſt.

Sed inſtat Vazquez, & eſt tertium argumentum: gratia inter- 30 *Tertio argum. & replicatur cōtra dicta.* rupta non conducit ad finem prędeſtinationis ex vi voluntatis qua primo confertur à Deo: ergo vt primo collata effectus prędeſtinationis non eſt. Probatur antecedens, primo: permiſſio peccati, qua interrumpitur gratia non eſt ex intentione glorię, quod probatum ſupponit: ergo gratia interrupta non conducit ad gloriam ex vi voluntatis, qua primo confertur. Probatur conſe- *Antecedens prob. 1. Secundo.* quentia: nam ſi permiſſio interrumpens non eſt ex intentione glorię: ergo interrumpit voluntatem primo infundentem gratiam; & conſequenter ex vi illius non conducit ad gloriam. Confirmatur, & probatur ſecundo: nam effectus prędeſtinationis debet eſſe continuus: ergo ſi permiſſio intercedens inter primam infuſionem, & reparationem effectus prędeſtinationis non eſt, nec ex intentione glorię cauſatur, gratia interrupta, quatenus primo cauſata eſſe non poteſt prędeſtinationis effectus.

Reſpondeo, negando antecedens, ad cuius primam probationem reſpondetur primo, negando antecedens. De quo 31 *Reſp. ad 1. antecedentis probationem.* *diſputatione præcedenti*. Secundo pręter miſſo antecedenti, nego conſequentiam: ad primam probationem dicatur permiſſionem interrumpere exiſtentiam phyſicam gratię, non autem permanentiam eius in acceptatione diuina: ac proinde nec voluntatem remunerandi merita, & conferendi gloriam, quę vt hereditas reſpondet gratię, vt ex probatione noſtrę concluſionis colligitur. Ad ſecundam dicatur, non requi- *Ad 2.* ri continuationem phyſicam in exiſtendo, ſed ſufficere, quod omnes prędeſtinationis effectus continentur in diuina intentione cum perſeuerantia, & cum gloria, & hanc habet gratia interrupta, licet primam continuationem cum perſeuerantia non habeat.

§. V.

De vocatione ineſſicaci.

Tertia Concluſio. *Vocatio ineſſicax eſt effectus prædeſtinationis etiam prout ineſſicax, non reduplicatiuè ſed ſpecificatiuè.* 32 *Tertia cōcluſio* Probatur; vocationes ineſſicaces ſunt illę, quę à voluntate non extorquent conſenſum; at licet iſtę non conducant ad gloriam media operatione, ad quam dantur, conducunt tamen diſpoſitiuè mediate, quatenus paulatim cor hominis emolliunt, vt tandem Deo vocanti reſpondeat, vel obiectiuè, quatenus in memoriam reddactę excitant ad gratiarum actiones Deo, qui toties vocauit reddendas, & ad humilitatem propter reſiſtentiam pręteritam: ergo preparantur à Deo ex intentione glorię; & conſequenter ſunt prędeſtinationis effectus; ſecunda conſequentia ex prima euidenter colligitur. Prima autem ex ſæpe repetitis habetur, videlicet, ex eo quod omne, quod ad finem prædeſtinationis cum effectu conducit eſt effectus illius.

Digitized by Google

33 *Minor prob. 1.* Minor autem, in qua eſt difficultas ſuadetur. Tum, quia id ſæpe contingere experientia teſtatur, quod ſcilicet Deo quis gratias agit propter vocationes illas, quibus reſponſum non prꝗſtat; conſtatque ex Auguſt. *lib. 5. confeſſionum cap. 14. & lib. 6 cap. 11* vbi commemorans vocationes diuinas, quibus reſtiterat excitatus eſt ad pœnitentiam, humilitatem, & gratiarum actionem. Tum etiam ex illis verbis Pauli ad Rom. 8. *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum his, qui ſecundum propoſitum vocati ſunt ſancti.* Quod *vt diſputatione præcedenti vidimus* gloſſa ex Auguſt. deſumpta ad peccata prædeſtinatorum extendit: ergo cum vocationes inefficaces aliquo ex prædictis modis ad bonum prædeſtinatorum conducere poſſint, ita de facto conducunt; & conſequenter erunt prꝗdeſtinationis effectus.

34 *Secunda pars concluſionis prob.* Secunda pars concluſionis, quod ſcilicet, etiam vt inefficaces, ſint effectus prædeſtinationis. Probatur, permiſſio peccati, quꝗ in negatione efficacis gratiꝗ ſuppoſita ſufficienti, conſiſtit, eſt effectus prꝗdeſtinationis, quatenus ad excitandam humilitatem conducit, *vt diſputatione præcedenti vidimus*, ſed etiam inefficacia intrinſeca vocationi ad iſtum finem conducere poteſt, & conducit de facto, non minus quam negatio gratiꝗ efficacis quatenus ex illa monetur homo ad cognoſcendam infirmitatem propriam, & indigentiam vberioris auxilij: ergo inefficacia vocationis eſt prꝗdeſtinationis effectus; & conſequenter vocatio ipſa: vt inefficax, inter prꝗdeſtinationis effectus computanda erit.

35 *Tertia pars prob. 1.* Quod autem non in ſenſu reduplicatiuo, ſed ſpecificatiuo inefficaciꝗ, ſortiatur rationem effectus prꝗdeſtinationis: probatur. Tum, quia permiſſio peccati non eſt effectus prꝗdeſtinationis reduplicatiuè prout eſt carentia gratiꝗ, ſed ſub reduplicatione conducentiꝗ ad actus humilitatis, & pœnitentiꝗ: ergo pariter gratia inefficax non erit effectus prꝗdeſtinationis ſub reduplicatione inefficaciꝗ, ſed quatenus efficacia mediata veſtitur, qua ad excitationem prꝗdictorum actuum conducit. *Secundo.* Tum etiam, nam reduplicatio denotat rationem formalem ob quam conuenit alicui eſſe prꝗdeſtinationis effectus; at licet vocationi inefficaci conueniat quod ſit prꝗdeſtinationis effectus, ratio tamen ob quam illi conuenit non eſt inefficacia reſpectu actus, ad quem immediatè prꝗſtatur, ſed efficax conducentia reſpectu aliorum actuum: ergo vocatio inefficax non eſt effectus prꝗdeſtinationis ſub reduplicatione, ſed ſolum ſub ſpecificatione inefficaci.

§. VI.

Occurritur argumentis in contra.

36 *Arg. 1.* Contra primam partem huius concluſionis opponunt contrarij Auctores primo. Nam iuxta Auguſtinum *libro de prædeſtinat. Sanct. cap. 16. lib. 1. ad Simplicianum, & lib. 1. contra duas Epiſtolas Pelagianorum cap. 10.* ſola illa vocatio eſt effectus prꝗdeſtinationis, quꝗ eſt vocatio ſecundum propoſitum; at vocatio inefficax non eſt vocatio ſecundum propoſitum: ergo non eſt effectus prꝗdeſtinationis. Minor probatur. Tum, quia vocationi ſecundum propoſitum nemo reſiſtit; vocationi autem inefficaci reſiſtimus. Tum etiam: nam Auguſtinus *primo loco relatus*, contraponit vocationem ſecundum propoſitum, vocationi, qua vocantur, qui venire nolunt; vocatione autem inefficaci vocantur, qui nolunt venire: ergo non eſt vocatio ſecundum propoſitum: & conſequenter, nec effectus prꝗdeſtinationis.

37 *Reſp.* Reſpondeo, negando minorem: ad cuius probationes dicatur, vocationes inefficaces, non eſſe ſecundum propoſitum] reſpectiuè ad actus proximos, ad quos immediatè comparantur: bene tamen reſpectiuè ad illos, ad quos concurrunt, vel diſpoſitiuè moliendo cor hominis, vel obiectiuè quatenus in memoriam reddactꝗ excitant ad gratiarum actiones, & humilitatem, quos actus infallibiliter conſequuntur, licet non immediatè, mediatè tamen, quatenus cum vocationibus efficacibus coniunguntur, quod ad rationem effectus prꝗdeſtinationis ſufficere conſtat in correctionibus admonitionibus, & exteriori prꝗdicatione, quꝗ ratione ſui efficaciam non habent, ſed ſolum, vt coniuncta cum alijs; non enim valent conſenſum voluntatis extrahere niſi medijs auxilijs efficacibus intus mouentibus; & tamen ſunt effectus prꝗdeſtinationis.

38 *Secundo arg. & replicatur cōtra datam ſolutionē. Reſp.* Sed contra iſtam ſolutionem opponunt ſecundo: peccata in memoriam redacta, excitant ad humilitatem, & pœnitentiam; & tamen non ſunt effectus prædeſtinationis: ergo quod vocationes inefficaces in memoriam reddactæ excitent ad humilitatem; & gratiarum actionem, non ſufficit, vt ſint prædeſtinationis effectus. Reſpondeo, hoc ſolum non ſufficere: ſed inſuper eſt neceſſarium, quod id, quod ſic conducit ſit effectus præparatus à Deo, & quia peccato hoc repugnat, ſecus autem vocationibus inefficacibus: conſequens ſit quod peccatum non ſit effectus prꝗdeſtinationis, bene autem vocationes inefficaces.

39 *Arg. 3.* Tertio ſic arguunt: non omnes vocationes inefficaces offeruntur memoriæ, nec omnes paulatim cor hominis liniunt: ergo non omnes ſunt prædeſtinationis effectus. Conſequentia tenet, vt enim omnes ſint effectus prædeſtinationis, debent aliquo ex prædictis modis ad prædeſtinationis finem conducere; antecedens autem probatur: nam contingere poteſt, quod aliquis vitijs longo tempore deditus, & multoties interius, & exterius vocatus repente conuertatur, & ſtatim moriatur, vel ad martyrium raptus ſponte ſuſtinens conſequatur gloriam; at in tali caſu; non omnes vocationes occurrunt memoriæ; cum hoc in tam breui tempore, ſit moraliter impoſſibile, nec diſpoſitiuè cor emoliendo extraxerunt conſenſum: ergo non omnes vocationes inefficaces aliquo ex prædictis modis ad finem prædeſtinationis conducunt.

40 *Prima ſolutio.* Huic argumento Cornejo vbi *ſupra dub. 9* reſpondet concedendo antecedens, & conſequentiam. Vnde noſtram concluſionem reſtringendam exiſtimat, ad illas vocationes, quæ in memoriam reddactæ excitant ad prædictos effectus. *Secunda.* Magis tamen placet aliorum ſolutio, qui noſtram concluſionem vniuerſaliter accipientes propter verba Pauli, quæ vniuerſalia ſunt, quando aſſerit prꝗdeſtinationis omnia in bonum cooperari: reſpondent, negando antecedens: ad probationem, quidam reſpondent, credendum eſſe aliquo ex prædictis modis ſemper concurrere in vita præſenti, quam credulitatem deducunt ex propoſitione vniuerſali Pauli, & ex ſpeciali amore quo erga prꝗdeſtinatos ſe gerit Deus.

41 *Vera ſolutio.* Sed ne diuinare potius, quam ſoluere argumentum videamur, dicendum exiſtimo, quod licet in hac vita non omnes vocationes inefficaces memoriæ occurrant, in patria tamen per viſionem in verbo omnes ſuas vocationes, ſiue efficaces, ſiue inefficaces cognoſcent, & ex cognitione illarum ad gratias Deo agendas excitantur; quem modum conducentiæ ad effectum prꝗdeſtinationis ſufficere, conſtat primo: eo quod illa gratiarum actio eſt effectus prædeſtinationis, ſicuti, & omnia alia conſequentia beatitudinem, vt ad finem primæ concluſionis vidimus: ergo vocationes inefficaces ex conducentia ad illam gratiarum actionem, rationem effectus prædeſtinationis ſortientur. Secundo, quia vt vidimus *diſputat. præcedenti* inter probandam primam concluſionem, permiſſiones peccatorum in reprobis ſunt effectus prædeſtinationis electorum in ſententia Vazquij, quem in hac concluſione impugnamus, eo quod in verbo cognitæ excitant beatos ad gratiarum actiones pro gratia efficaci illis collata: ergo iſte conducentiæ modus ſufficiens debet reputari, vt vocationes inefficaces ſint effectus prꝗdeſtinationis.

42 *Arg. 4.* Quarto obijciunt, cum enim detur aliqua prouidentia reprobis, & prædeſtinatis communis, dari debent aliqui effectus huius prouidentiæ, at ſi vocationes inefficaces omnes ſint effectus prædeſtinationis, nullus effectus poterit prædictæ prouidentiæ aſſignari vt conſideranti conſtabit: ergo vocationis inefficaces non ſunt effectus prædeſtinationis. *Reſp.* Reſpondeo, diſtinguendo maiorem: aliqui effectus huius prouidentiæ, cum excluſione prædeſtinationis, vt elicientis, concedo maiorem; vt imperantis, nego maiorem: & omiſſa minori nego conſequentiam. Vel diſtinguo conſequens diſtinctione maioris. Et enim in prædeſtinatis omnis effectus cuiuſuis prouidentiæ eſt effectus prædeſtinationis imperatiuè, id eſt, quod licet proxime ab alia prouidentia quaſi eliciatur, prouenit ab illa, vt prædeſtinationi ſubordinata, & ex illius finis efficaci intentione, & ita in vocationibus inefficacibus accidit; ſunt enim proximè à prouidentia generali, vt prædeſtinationi ſubordinata.

43 *Contra 2. partē concluſionis arg.* Denique contra ſecundam partem noſtræ concluſionis arguitur: vocationis inefficacia, potius retrahit, quam iuuet ad finem prædeſtinationis: ergo ex intentione illius imperari non poteſt; & conſequenter, nec eſſe prædeſtinationis effectus, non enim niſi imprudenter ex intentione finis eligi poſſunt, quæ ab illo retardant, aut retrahunt, imo forte non eſt poſſibile. *Confirm.* Et confirmari poteſt: nam inefficacia vocationis ad præcepti adimpletionem formaliter conſtituitur per negationem actus adimplentis, quæ peccatum eſt; at peccatum non poteſt eſſe effectus prædeſtinationis: ergo nec inefficacia vocationis, ſeu vocatio prout inefficax adhuc ſpecificatiuè.

44 *Reſp.* Reſpondeo, diſtinguendo antecedens: ratione ſui, & in ordine ad actum quem proximè reſpicit: concedo antecedens: ratione aliorum, & in ordine ad actum ad quem comparantur mediatè, ſcilicet ad recognitionem [proprꝗ paruitatis, & dependentiæ vberioris auxilij, quam habemus à Deo, nego antecedens, & conſequentiam: quia vt ſit effectus mediatus, & improportionatus ſufficit ille modus conducentiæ, vt conſtat in permiſſione.

Ad cōfirmationē. Ad confirmationem, nego maiorem: licet namque in aduerſariorum ſententia gratia inefficax conſtituatur connotatione diſſenſus, ſiue abſolute futuri, ſiue ſub conditione, ſicuti, & efficax connotatione ſimili conſenſus: in noſtra tamen, ſicuti gratia ratione ſui, & intrinſecè efficax prout in actu primo omnem conſenſus præuiſſionem prꝗcedit; ita inefficax per intrinſecum prꝗdicatum omnem præuiſſionem conſenſus prꝗuincendo, conſtituitur. De quo fusè in tractatu de auxilijs. Præterquamquod, etiam in ſententia Auctorum ſcientiæ mediæ in gratia efficaci datur aliquid, quod in noſtra poteſtate non eſt, ſcilicet in occaſione congrua

grua

Digitized by Google

grua præſtari: vnde vt inefficax ex aliquo in noſtra poteſtate non exiſtente debent prouenire, & quoad hoc eſſe poterit prædeſtinationis effectus.

§. VII.

De actibus ſupernaturalibus.

45 *Quarta concluſio. Sententia Molinæ.* QVarta Concluſio. *Actus ſupernaturales ſunt effectus prædeſtinationis, non ſolum prout à gratia procedunt, ſed etiam prout à libero arbitrio.* Hæc concluſio ſtatuitur contra Molinam *infra art. 4. & 5. diſp. 1 membro* 10. vbi ait, quo non licet nihil ſit in actum ſupernaturali, quod non ſit effectus gratiæ, & prædeſtinationis, tamen actus ſupernaturalis conſideratus prout præciſ- *Primum motiuũ.* ſe à libero arbitrio procedit, effectus prædeſtinationis non eſt. Ductus primo, quia gratia, & liberum arbitrium concurrunt ad actum ſupernaturalem tanquam duæ cauſæ partiales partialitate cauſæ; at actus ſupernaturalis conſideratus prout procedit a gratia, non eſt effectus liberi arbitrij: ergo conſideratus prout à libero arbitrio, non eſt effectus gratiæ; & conſequenter nec *Secundũ.* prædeſtinationis. Secundo, quia quod actus ſupernaturalis ſit liber, non habet a gratia, ſed à libero arbitrio; nam id debet habere à principio libero; gratia autem non eſt principium liberum; ſed determinatum: ergo quod liber ſit, ſolum habet à libero arbitrio præeſſe; & conſequenter ſub hac præciſſione effectus prædeſtinationis non eſt.

46 *Secunda ſententia & vera. Explicatur.* Noſtram tamen concluſionem defendunt communiter Theologi, non ſolum qui negant concurſus partiales gratiæ, & liberi arbitrij creati, ſed etiam illi qui defendunt partiales concurſus. Ante cuius probationem aduerto propoſitionem iſtam, *actus ſupernaturalis prout à libero arbitrio procedit eſt effectus prædeſtinationis*, poſſe facere duplicem ſenſum; reduplicatiuum, & ſpecificatiuum; in priori eſt falſa, nec à nobis defenditur; nam reduplicatiuè accepta, idem valet, ac dicere rationem cur ſit effectus prædeſtinationis eſſe, quod à libero arbitrio procedat, quod falſiſſimum eſt: ratio namque, cur ſit prædeſtinationis effectus, non eſt, quod à libero arbitrio procedat, ſed quod procedat à gratia. Accipitur ergo concluſio noſtra in hoc ſenſu, quod licet, ratio cur actus liber ſupernaturalis, ſit effectus prædeſtinationis, non ſit liberum arbitrium creatum, atamen actus iſte, non ſolum, vt ſupernaturalis, ſed etiam, vt liber, ab arbitrio creato cauſatur, non ratione ſui præciſſe, ſed vt eleuato per gratiam; & conſequenter, quod ſub nulla ratione ab arbitrio procedat ſub qua non ſit effectus prædeſtinationis.

47 *Prob. I.* Concluſionem iſtam, ſic intellectam ſuſſe oſtendunt ab auctoritate Recentiores noſtri Thomiſtæ. Videantur Albelda, Salmanticenſes, & Magiſter Sancto Thoma *vbi ſupra relati*. Ratione oſtenditur primo: quia vt contra Molinam, & alios Societatis Doctores, ſuſſe monſtrauimus *tomo primo in primam partem diſputatione* 16. potentiæ noſtræ vitales, & gratia non concurrunt partialiter ad ſupernaturales actiones, ſed adæquata virtus proxima agendi eſt virtus ſupernaturalis, potentia autem vitalis ratione ſui ſolum gaudet virtute remota: ergo nulla eſt formalitas in actu ſupernaturali, quæ à libero arbitrio procedat ratione ſui immediate; ſed omnis eius formalitas à libero arbitrio procedit, quatenus eleuato per gratiam. Ex quo per euidentem conſequentiam colligitur ſub nulla ratione à libero arbitrio procedere, ſub qua non ſit prædeſtinationis effectus.

48 *Secundo prob. concluſio.* Secundo: actus ſupernaturalis ſub nulla ratione procedit à libero arbitrio ratione ſuæ virtutis præciſſe: ergo ſub omni ratione eſt effectus gratiæ, & prædeſtinationis. Conſequentiam non negabit, nec negare poterit Molina. Antecedens autem probatur. Actus ſupernaturalis ſub omni ratione, qua procedit à libero arbitrio, procedit ab illo, vt ſubordinato Deo, non vt agenti naturali; aliàs in actu ſupernaturali aliqua formalitas naturalis reperiretur: ergo vt agenti ſupernaturali; & conſequenter quatenus media ſua gratia liberum arbitrium applicat ad operationem ſupernaturalem; at ſub formalitate ſub qua procedit à libero arbitrio, vt ſub ordinato Deo, quatenus agenti per gratiam non procedit à libero arbitrio præciſſe: ergo ſi ſub omni ratione eſt à libero arbitrio ſic ſub ordinato, ſub nulla eſt libero arbitrio præciſſe.

49 *Tertio.* Tertio, actus ſupernaturalis eſt effectus prædeſtinationis ſub omni ratione, ſub qua eſt effectus gratiæ; ſed quatenus procedit à libero arbitrio eſt effectus gratiæ: ergo vt ſic eſt effectus prædeſtinationis. Probo minorem: nam eſto admittatur gratiam non eſſe adæquatam virtutem proximam agendi, vt contendunt Doctores Societatis, negari tamen non poteſt, quod ſit adæquata ratio eleuandi, & proportionandi liberum arbitrium, cum actu ſupernaturali quantum ad omnem formalitatem; cum nulla formalitas reperiatur in illo, cũ qua voluntas creata habeat proportionem ratione ſui, at actus vt procedit à libero arbitrio, procedit ab illo, vt proportionato ad agendum; cum agere actualiter ſupponat neceſſario agens proportionatũ cum actione: ergo vt procedit à libero arbitrio eſt effectus gratiæ, vt eleuantis, & proportionantis; & conſequenter vt ſic eſt effectus Dei prædeſtinantis.

Quarto probatur, quod actus ſupernaturalis ſit liber, & liberè eliciatur ab homine habet à gratia: ergo id habet per prædeſtinationem. Conſequentia etiam Molinæ eſt nota; cum omne, quod à Deo per gratiam ſupernaturalem cauſatur, ſit ab illo media prædeſtinatione præparatum in electis, & prædeſtinatis. Antecedens autem oſtenditur primo, quod actus ſupernaturalis liberè eliciatur ab homine non eſt volentis hominis, ſed miſſerantis Dei, vt ait Apoſt. *ad Rom* 9. at ſi hoc, quod eſt, actum ſupernaturalem libere ab homine elici, non haberetur per gratiam, non eſſet miſſerentis Dei, ſed volentis, & currentis hominis, vt contra Semipelagianos arguit Auguſt. *in En. hiridione capit.* 32 cum id, quod eſt effectus Dei miſſerentis, debeat eſſe effectus gratiæ: ergo hoc ipſum, quod eſt actum ſupernaturalem libere ab homine elici habetur per gratiam. 50 *Quarto. Antecedens prob. 1.*

Secundo probatur antecedens Deus per ſuam gratiam non ſolum facit nobiſcum noſtram operationem, ſed etiam facit, quod faciamus illam, vt conſtat ex illo Ezzechielis 36. *Faciam, vt in præceptis meis ambuletis*, & ex Auguſt. *lib. de gratia, & libero arbitrio capitul.* 15. illis verbis: *Certum eſt nos velle cum volumus; ſed ille facit vt velimus: certum eſt nos facere cum facimus, ſed ille facit, vt faciamus præbendo vires efficaciſſimas voluntati:* ergo quod actus noſtri libere eliciantur à nobis, habetur per gratiam, per quam Deus facit, vt faciamus. 51 *Secundò.*

Tertio, concurſus gratiæ in actus nobiſcum non eſt concurſus gratiæ præuenientis ſed concomitantis; at præter concurſum ſimultaneum debet recognoſci in Deo aliquis concurſus præuius ſiue phyſicus, ſiue moralis, vt abſtrahamus, pro nunc à ſententiarum diuerſitate: ergo mediante iſto non agit Deus noſtrum actum nobiſcum, ſed agit in arbitrium noſtrum, vt liberè exeat in actum; & conſequenter actus liberos ſupernaturales ab homini elici eſt effectus diuinæ gratiæ. Denique probatur antecedens: quidquid ad finem prædeſtinationis proportionate concurrit eſt effectus gratiæ, & per prædeſtinationem præparatur à Deo; ſed actum ſupernaturalem liberum elici ab homine, ad finem prædeſtinationis cum proportione conducit: ergo habetur per gratiam, & per prædeſtinationem præparatur. 52 *Tertio. Quarto.*

§. VIII.

Occurritur fundamentis Molinæ.

53 *Ad 1. arg. Molinæ reſp.* EX quibus ad primum fundamentum Molinæ reſpondeo, negando maiorem: quod ſcilicet actus ſupernaturales à gratia, & libero arbitrio partialiter partialitate cauſæ cauſentur. Virtus enim adæquata proxima agendi, & cauſa agens media tali virtute, non dicuntur cauſæ partiales; gratia autem, & liberum arbitrium, ſic comparantur, quod illa eſt adæquata virtus proxima agendi, & dandi conmenſuram proximam actus ſupernaturalis, & liberum arbitrium ratione ſui ſolum gaudet virtute remota; ſeu coaptatione eſſentiali, vt *loco allegato* latiſſimè oſtendimus, & ideò non concurrunt partialiter.

54 *Replic. Reſp.* Sed oppones; ad minus eſt probabile liberum arbitrium, & gratiam concurrere per partiales virtutes; ad actus ſupernaturales: ergo etiam erit probabile, actus ſupernaturales liberos, quatenus procedunt à libero arbitrio non eſſe effectus prædeſtinationis. Reſpondeo omiſſo antecedenti, negando conſequentiam; quia ad huc in illa ſententia illius Patroni tenentur fateri, quod licet gratia non ſit adæquata virtus proxima agendi, eſt tamen adæquata ratio eleuandi, & proportionandi. Et inſuper non ſic eſſe partiales virtutes, vt vna alteri non ſubordinetur: aliàs actus ſupernaturalis ſub aliqua ratione procederet à libero arbitrio, vt non ſubordinato Deo, vt ſupernaturali agenti; & conſequenter ſub nulla ratione comparatur actus ſupernaturalis, cum virtute arbitrij præciſſe, ſed cum illo, vt ſubordinato gratiæ, & per illam proportionato, quod ſufficit, vt ſit prædeſtinationis effectus, adhuc illa ſententia admiſſa.

55 *Inſtabis. Reſp.* Inſtabis; hac ſententia admiſſa, liberum arbitrium, & gratia non concurrunt ad actum ſupernaturalem ſub eadem ratione: ergo actus iſte ſub ea ratione, ſub qua procedit à libero arbitrio, non procedit à gratia; & conſequenter ſub tali ratione non erit prædeſtinationis effectus. Reſpondeo, diſtinguendo antecedens; ſub eadem ratione *ſub qua*, concedo antecedens: ſub eadem ratione *qua*, nego antecedens, & diſtinguo conſequens, non eſt effectus gratiæ, aut prædeſtinationis ſub ratione quo procedit à libero arbitrio tanquam ſub ratione *ſub qua*, concedo conſequentiam: tanquam ratio *qua*, nego conſequentiam. Licet enim ratio *ſub qua* procedit à libero arbitrio non ſit ratio *ſub qua* reſpectu gratiæ, eſt tamen ratio *quæ* à gratia cauſata, vt ſtat ſub ratione ſupernaturalis, vt ſub ratione *ſub qua* cauſatur à gratia, & hoc ſufficit vt ſub nulla ratione à libero arbitrio procedat, ſub qua non ſit effectus gratiæ, & prædeſtinationis.

56 *Vrgebis.* Sed vrgebis adhuc: contrarius Auctor nihil aliud intendit, niſi quod ſub ratione, ſub qua procedit à libero arbitrio, non procedat à gratia, tanquam ſub ratione *ſub qua*; cum expreſſe fateatur nullam eſſe formalitatem in actu ſupernaturali, quæ non ſit effectus gratiæ, & prædeſtinationis: ergo ſi hoc fatemur, ab

Digitized by Google

ab illo non diſſentimus; & conſequenter ſine cauſa ſententiam contrariam ei imponimus.

Reſp. Reſpondeo, negando antecedens. Tum, quia ad hoc, vt actus ſupernaturalis non eſſet effectus prędeſtinationis ſub ratione ſub qua procedit à libero arbitrio, tanquam ſub ratione attingibilitatis per prædeſtinationem, neceſſarium non erat recurrere ad concurſus partiales; cum id admittatur ab omnibus, qui partiales concurſus negant: cum ergo Molina ad illos recurrat, vt ſuam ſententiam defendat, aliquid amplius intendit. Tum etiam, nam probans ſuam ſententiam recurrit ad hoc, quod actum ſupernaturalem liberum eſſe, non habetur ex gratia; at eſſe liberum eſt formalitas aliqua in actu ſupernaturali: ergo iam recognoſcit formalitatem aliquam in illo, nec à gratia, nec à prędeſtinatione cauſatam. Tum denique: nam libertatem actus ſupernaturalis reducit ad liberum arbitrium ratione ſuę naturalis virtutis a gratia pręciſę; quod autem a libero arbitrio illo modo cauſatur, effectus gratię non eſt; iam ergo aliquam formalitatem in actu ſupernaturali recognoſcit ſubterfugientem gratię, & prędeſtinationis cauſalitatem, quidquid antea affirmauerit in contrarium.

57 *Ad 2 argumentũ reſp.* Ad ſecundum fundamentum Molinę, reſpondeo diſtinguendo antecedens: non habet a gratia, vt potentia, concedo antecedens: vt virtute potentię adęquata, & proxima, nego antecedens, & conſequentiam: ad probationem quatenus huic diſtinctioni obſtare poteſt, dicatur quod licet gratia auxilians non ſit libera vt *quod*, ſicut nec vt *quod* eſt vitalis; eſt tamen libera vt *quo*, vtpote participatio libertatis, & vitalitatis diuinę.

58 *Inſtabis.* Sed dices, principium *quo* liberum debet eſſe indifferens ſaltim vt *quo* ad vtrumque extremum libertatis; at gratia auxilians non eſt indifferens, etiam vt *quo* ad amorem præceptum, & illius omiſſionem, ſeu odium contrarium: ergo non eſt libera etiam vt *quo*. Probatur minor: principium *quo* indifferens poteſt vtrumque extremum ſuæ indifferentiæ principiare; at gratia auxilians non poteſt principiare omiſſionem culpabilem, ſeu odium amori contrarium: ergo non eſt principium indifferens, adhuc vt *quo* reſpectu actus, & omiſſionis, ſeu actus contrarij.

59 *Reſp.* Reſpondeo, negando minorem: ad cuius probationem, diſtinguo maiorem: principium *quo* liberum per modum potentiæ liberæ, concedo maiorem: per modum virtutis principij, ſeu applicationis illius, nego maiorem: & conceſſa minori, nego conſequentiam, vel diſtinguo conſequens eodem modo: nam licet gratia auxilians ſufficiens, vel efficax, non poſſit cauſare omiſſionem culpabilem, ſeu actum contrarium illi, ad quem datur; & conſequenter non ſit libera libertate potentiæ, quę petit ad vtrumque extremum contradictionis, vel contrarietatis poſitiuè comparari per modum cauſæ ſufficientis: eſt tamen libera per modum virtutis, ſeu applicationis principij, ad quod ſufficit, quod licet non det vires ad extrema oppoſita, taliter tamen iubet, ad vnum, quod relinquat in voluntate potentiam ad oppoſitum. Sicuti, vt actus ſit liber non eſt neceſſarium quod ad obiecta oppoſita poſſit terminari, ſed ſufficit terminari ad vnum relinquendo in potentia facultatem ad oppoſitum de quo ſuſe egimus *tom. præcedent. diſputatione citata*.

60 *Corollarium. Prob.* Ex dictis colligitur, quod etiam ſi in actu ſupernaturali aliqua formalitas naturalis reperiretur, poſſet eſſe effectus prædeſtinationis improportionatus. Quod patet: nam de facto talis formalitas ad finem prædeſtinationis iuuaret, vtpote, ſine qua aliæ formalitas ſupernaturales non poſſent exiſtere; at quidquid quomodo libet ad finem prædeſtinationis conducit per prædeſtinationem præparatur à Deo, excepto peccato, vt conſtat ex diſcurſu tractatus: ergo, ſi in actu ſupernaturali aliqua eſſet naturalis formalitas, eſſet effectus prædeſtinationis, non proportionatus, vtpote non exiſtens in eodem ordine, ſed improportionatus, eo quod ratione ſui ad ordinem inferiorem ſpectaret.

§. IX.

Explicatur modus, quo prædicti effectus à prædeſtinatione procedunt, & quinta concluſio ſtatuitur & probatur.

61 *Quædam difficultas proponitur.* PRo complemento diſputationis inquirendum reſtat, an ea, de quibus in illa actum eſt, ſint effectus prædeſtinationis eliciti? De quo parum, aut nihil attingerunt Auctores, quos viderim. Et quidem omnes videntur ſupponere eſſe effectus à prædeſtinatione elicitos, ad differentiam permiſſionis peccati, ſubſtantiæ prædeſtinati, & aliorum entium naturalium, quæ ſolum imperatiuè prædeſtinationi adſcribuntur.

62 *Quinta cõcluſio.* Sub diſtinctione tamen reſpondendum exiſtimo, & ſit quinta concluſio: *Sola gloria, & perſeuerantia finalis ſunt effectus prædeſtinationis eliciti; cætera autem in hac diſputatione recenſita, licet ſupernaturalia ſint, ſolum ſunt effectus prædeſtinationis imperati, proportionati tamen cum illius fine.* Et quidem poſſe effectum imperatiuè ſolum ad virtutem aliquam ſpectare, licet in eodem ordine cum fine talis virtutis ſit conſtitutus maniſeſtè conſtat

Explicatur concluſio. in actibus virtutum electiuarum ſupernaturalium. Sicut ergo actus iſtarum virtutum comparantur cum Charitate imperatiuè, & etiam actus virtutum acquiſitarum imperantur ab illa, cum hoc tamen diſcrimine, quod illi ratione ſui ſunt proportionati cum imperio charitatis, quia in eodem ordine ſupernaturali cum illo exiſtunt; actus autem naturales ſunt improportionati, quia in inferiori ordine: ita in præſenti dicimus, entia naturalia, eſſe à prædeſtinatione imperatiuè cum improportione, ſupernaturalia autem præter finalem perſeuerantiam, & gloriam, eſſe effectus prædeſtinationis imperatos, licet proportionatos, quia in eodem ordine exiſtunt cum illa.

Concluſio ſic explicata probatur. Id eſt effectus prædeſtinationis elicitus quod per ſe petit prædeſtinationem pro cauſa ordinante; ſicut ille ſolus actus elicitur ab aliqua virtute, qui per ſe petit ab illa procedere; ſed nullum ex donis gratiæ præter perſeuerantiam finalem, & gloriam, petit per ſe prædeſtinationem pro cauſa ordinante; cum omnia præter perſeuerantiam, & gloriam, poſſint reprobis concedi, & multoties concedantur: ergo nullum ex donis gratiæ, exceptis perſeuerantia, & gloria, ſunt effectus prædeſtinationis eliciti, ſed tantum imperati. 63 *Prob. concluſio.*

Reſpondebis, quod licet dona gratiæ, quoad ſubſtantiam, poſſint reprobis communicari, vt efficaciter tamen conducentia ad gloriam, illis communicari non poſſunt; & conſequenter prout ſic ſunt prædeſtinationis effectus eliciti. Sed contra primo: ergo conſiderata quoad ſubſtantiam, non ſunt effectus prædeſtinationis eliciti, ſed tantum imperati, quod intendit noſtra concluſio. Patet conſequentia, vt ſic non petunt prædeſtinationem pro cauſa ordinante; ſed poſſunt reprobis per generalem prouidentiam pręparari: ergo quoad ſubſtantiam non ſunt effectus eliciti prędeſtinationis. 64 *Reſp.* *Contra I.*

Secundo, etſi actus aliarum virtutum non poſſint finem charitatis attingere, niſi vt ſubordinati charitati, quia tamen quoad ſubſtantiam non petunt ab illa procedere, non elicitiuè, ſed imperatiuè comparantur ad illam: ergo licet dona gratię, vt efficaciter ad gloriam conducentia, ſubordinentur prędeſtinationi, quia tamen illam pro cauſa non petunt ſecundum ſuam ſubſtantiam, non elicitiuè ſed imperatiuè procedunt ab illa. 65 *Secundo.*

Tertio: licet entia naturalia, vt efficaciter conducentia ad gloriam, petant prędeſtinationem pro cauſa ordinante, quia tamen quoad ſubſtantiam illam pro cauſa non poſtulant, non elicitiuè, ſed imperatiuè à prędeſtinatione proueniunt: ergo licet pręfata dona gratię, vt efficaciter inferentia gloriam, petant per prędeſtinationem pręparari, quia tamen id non petunt ſecundum ſuam ſubſtantiam, non elicitiuè, ſed imperatiuè ab illa procedent. *Tertio.*

Reſpondebis, quod entia naturalia quoad ſuam ſubſtantiam non conducunt ad gloriam, & ideò non poſſunt elicitiuè à prędeſtinatione procedere: dona autem ſupernaturalia, verbi cauſa gratia habitualis, & merita, ſecundum ſuam ſubſtantiam ad gloriam, quæ eſt finis prędeſtinationis, conducunt, & ideò poſſunt eſſe ſecundum ſuam ſubſtantiam effectus prędeſtinationis eliciti. 66 *Reſp.*

Sed contra: prędeſtinatio non differt à prouidentia generali per reſpicientiam glorię, & pręparationem mediorum conducentium ad illam, ſed per efficaciam conſequutionis glorię; at gratia habitualis, & merita ſecundum ſuam ſubſtantiam non habent efficaciam conſequutionis glorię, ſed ſolum dant ſufficientiam ad illam conſequendam: ergo ſecundum ſuam ſubſtantiam inſpecta, non petunt à prędeſtinatione procedere. *Contra.*

Reſpondebis, non habere ſecundum ſuam ſubſtantiam efficaciam abſolutam ad infallibilem glorię conſecutionem habere tamen efficaciam conditionatam dant enim ius ad gloriam infallibiliter conſequendam, ſub conditione deceſſus in gratia, & hoc ſufficere, vt per ſe petant à prędeſtinatione procedere. 67 *Reſp.* Sed contra iſtam ſolutionem obijcio. Ius conditionatè efficax ad infallibilem glorię conſecutionem datur in multis reprobis; ſi enim reprobus in gratia exiſtens in illa decederet, infallibiliter gloriam conſequeretur: ergo per ſe non petit per prędeſtinationem pręparari, ſed poteſt à ſola generali prouidentia procedere. *Contra.*

§. VLTIMVS.

Obiectionibus occurritur.

SEd contra iſtam concluſionem opponet aliquis primo: auxilia ſupernaturalia efficacia non poſſunt à prouidentia generali procedere: ergo hęc ſaltim ſunt effectus prędeſtinationis eliciti. Conſequentia eſt bona, & antecedens probatur. Electio enim efficax non poteſt ex intentione inefficaci procedere: at electio auxilij efficacis efficax eſt: ergo non poteſt procedere ex inefficaci intentione finis; & conſequenter nec à prouidentia generali imperari, quę ſolum inefficacem finis intentionem ſupponit. 68 *Arg. I.*

Reſpondeo, negando antecedens, quod ab omnibus debet negari, ſi quidem in reprobis dantur plura auxilia efficacia, 69 *Reſp.*

Digitized by Google

cacia, cum tamen reſpectu illorum ſolum detur in Deo in ordine ad gloriam prouidentia generalis. Ad illius probationem dicatur, veram eſſe maiorem de electione efficaci obiectiuè, ideſt efficaciter inferente finem: falſam autem de illa, quæ ſolum ſubiectiuè eſt efficax. Electio autem auxiliorum efficacium ad actum, ad quem dantur, non tamen infallibiliter gloriam inferentium, ſolum gaudet ſecundo efficaciæ genere, & ideò poteſt ex inefficaci intentione gloriç procedere, quia auxilia electa licet efficacia ſint ad actum ad quem proximè dantur; non tamen ſunt efficacia reſpectu gloriæ, ſed ſolum dant ſufficientiam ad illam conſequendam.

70 *Arg. 2.* Oppones ſecundo: multa auxilia gratiç præparat Deus electis, quæ non præpararet niſi eſſent ſpecialiter dilecti, & à Deo prædeſtinati: ergo hæc auxilia quoad ſubſtantiam ſunt effectus prædeſtinationis eliciti. De antecedenti dubitari non poteſt. Conſequentia vero probatur: nam prouidentia generalis eſt communis prædeſtinatis, & reprobis; at auxilia iſta, communia non ſunt: ergo non ſunt effectus eliciti prouidentiæ communis, ſed ſpecialis, quæ eſt prædeſtinatio.

71 *Reſp.* Reſpondeo, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam: nam ſolum colligitur eſſe effectus prædeſtinationis imperatiuè, ideſt, vt imperantis prouidentiæ generali, & ſibi illam ſubordinatis. Sicut non valet iſta conſequentia. *Multos actus virtutum electiuarum eliciunt iuſti diligentes Deum, quos non elicerent, ſi Deum non diligerent: ergo tales actus à charitate eliciuntur*; antecedens enim veriſſimum eſt, & conſequens falſum. Sed tantum infertur Charitatem imperare alijs virtutibus, vt prædictos actus eliciant, ita in noſtro caſu. Ad probationem conſequentiæ, diſtinguo maiorem; eſt communis quoad effectus omnes, quos cauſat, nego maiorem; quoad aliquos concedo maiorem: & minorem, & nego conſequentiam. Et quidem certum eſt vberiora auxilia ſufficientia Deum concedere prædeſtinatis, quam reprobis; & tamen hæc auxilia quatenus ſufficientia, non ſunt effectus prędeſtinationis eliciti, ſed tantum imperati.

72 *Arg. 3.* Tertio obijcies: auxilia ſupernaturalia ſunt in eodem ordine cum fine prædeſtinationis, & aliàs illorum executio per prædeſtinationem imperatur: ergo ſunt effectus prædeſtinationis eliciti, eo modo, quo prædeſtinatio effectus elicitos habere poteſt. Probatur conſequentia: nam cauſalitas prædeſtinationis non eſt per modum principij exequentis, ſeu elicientis, ſed imperantis: ergo imperat huiuſcemodi auxilia, & aliàs ſunt in eodem ordine cum illa: dicentur ergo effectus prædeſtinationis eliciti eo modo, quo prædeſtinatio poteſt habere effectus elicitos.

73 *Reſp.* Reſpondeo, negando conſequentiam: ad cuius probationem dicatur, tunc effectum aliquem dici à prędeſtinatione elicitum, quando immediatè imperatur ab illa, ſicut imperatur perſeuerantia finalis, & gloriæ aſſecutio. Secus autem, quando ab alia prouidentia immediatè imperatur, & à prædeſtinatione mediatè, vt ſibi ſubordinans prouidentiam immediatè imperantem. Et quia auxilia ſupernaturalia immediatè, non per prędeſtinationem, ſed per aliam prouidentiam imperantur: hinc eſt quod non dicantur effectus illius eliciti, ſed tantum imperari.

74 *Replic.* Replicabis, non eſt ratio cur auxilia ſupernaturalia præcipuè efficacia petant per prouidentiam ſupernaturalem à prędeſtinatione diſtinctam immediatè imperari, & non poſſint immediatè ſubeſſe prędeſtinationis imperio: ergo immediatè imperantur ab illa; & conſequenter ſunt effectus prædeſtinationis eliciti.

Reſp. Reſpondeo, negando antecedens: ratio autem habetur ex dictis. Omnis enim effectus petit ab aliqua prouidentia immediatè imperari; cumque auxilia ſupernaturalia quantum ad ſuam ſubſtantiam non petant per ſe prouidentiam ſpecialem prædeſtinatiuam, petunt per ſe aliam; & conſequenter per illam immediatè imperantur, quandocumque imperantur: vnde ſi interuenit prędeſtinationis imperium, non erit immediatum, ſed mediatũ.

75 *Inſtabis.* Inſtabis, non eſt ratio cur huiuſmodi auxilia non ſint, quantum eſt de ſe, indifferentia, vt quandoque à prouidentia generali, & quandoque à prædeſtinatione immediatè imperentur: imo hoc ita eſſe probatur: nam poſſunt efficaciter conducere ad gloriam, & poſſunt tali efficacia priuari: cum autem efficax conducentia ad gloriam ſit ratio obiectiua prędeſtinationis; videtur dicendum huiuſmodi auxilijs prędicta indifferentia gaudere: ergo poſſunt eſſe effectus prędeſtinationis eliciti.

76 *Reſp.* Reſpondeo, negando antecedens: ratio autem eſt, nam cum hęc auxilia ab intrinſeco dent ſufficientiam conſequutionis gloriç, infallibilem autem gloriç conſequutionem non dent, niſi ratione finalis perſeuerantię: hinc fit, quod ab intrinſeco petant per prouidentiam reſpicientem gloriam, vt conſequibilem immediatè imperari, per prędeſtinationem autem non niſi mediatè: & conſequenter non elicitiuè, ſed imperatiuè ſpectabunt ad illam. Et hęc de iſta diſputatione applicanda cum alijs precedentis art. litterę Mag. *in 1. diſt.* 40. §. 3. ad illa verba: *Sicut enim prædeſtinationis effectus, &c.*

DISPVTATIO LXV.

An electio efficax prædeſtinatorum ad gloriam merita præuiſſa ſupponat, an vero merita præuiſſa præcedat?

§. I.

Relatis ſententijs ſtatuitur prima concluſio, & auctoritate probatur.

1 *Catherini ſententia refertur, & reijcitur.* IN hac difficultate prætermiſſa Catherini ſententia, qui diſtinguens inter eximiè Sanctos, & alios non ita euectæ Sanctitatis, aſſerebat, illos ante meritorum præuiſſionem efficaciter eligi ad gloriam, iſtorum autem efficacem electionem merita præuiſſa ſupponere. Prætermiſſa, in quam, illa ſententia, vtpotè ferè communi Theologorum conſenſu ab Scholis reiecta, duas celebres, & extremè inter ſe oppoſitas reperio.

2 *Prima ſententia.* Prima docet, electionem efficacem prædeſtinatorum ad gloriam merita præuiſſa ſupponere: vnde pro priori ad merita præuiſſa, ſolum recognoſcit in Deo voluntatem inefficacem reprobis, & prædeſtinatis communem, qua omnibus hominibus ſalutem exoptat. Hanc tenent alijs relatis Molina *in præſenti diſputatione prima memb. ſexto*. Vazquez *diſputatione* 89. Leſius *diſputatione de prædeſtin. ſectione ſecunda*. Beccanus *capitulo* 14. *de prædeſtinatione quæſtione quarta*. Herice *diſputatione* 23 *per* 14. *capita*. Alarcon *Tractatu quarto diſputatione prima à capitulo ſexto vſque ad finem, & diſputatione ſecunda à capitulo vndecimo*. Meracius *diſputatione quadrageſima prima ſectione ſecunda, & ſequentibus*, quos alij Recentiores ſequuntur. *Molina. Vazq. Leſius. Herice. Alarcon. Merac.*

3 *Secunda.* Secunda docet electionem efficacem prædeſtinatorum ad gloriam, non ſupponere merita pręuiſſa, nec illa vt motiuum reſpicere, ſed vt effectus in genere cauſę finalis. Ita antiquiores Thomiſtæ Capreolus *in primo diſtinctione quadrageſima prima quæſtione prima*. Caietanus, & Bannez *circa articulum quartum huius quæſtionis* Soto *ſuper Epiſtolam ad Rom.* 9. *capitulo* Aluarez *diſputatione trigeſima ſeptima de auxilijs*. Gonzales *diſputatione* 73. *ſect.* 2. Nazarius *in præſenti art.* 5. *controu.* 2. Cornejo *articulo* 4. *diſputatione vnica dub.* 2. Salmanticenſes *diſputatione nona dub* 1. 2. & 3. Sancto Thoma *diſputat.* 8. *articulo* 4. Marcus de la Serra *dubio vnico*. Tenent etiam ex alienis Scotus *in* 1. *diſtinct* 41. *quæſt.* 1. Scotum ſequuntur eius diſcipuli. Et ex PP. Societatis Belarminus *lib.* 2 *de gratia, & libera arb. cap.* 10. & 15. Toletus *ad Roman.* 6. *cap.* Henriquez *de vltimo fine hominis cap.* 11. Suarez *lib.* 1. *de prædeſtinatione cap.* 8. Granadus *tra.* 7. *diſp.* 4. *ſect.* 2. Ruicius *Tomo de prædeſtinatione diſp.* 10. Et alij plures quos referunt Salmanticenſes *vbi ſupra*. *Capreol. Bannez. Soto. Gonzal. Nazar. Cornejo. Salm. S. Tho. Serra. Scotus. Belarm. Toletus. Henriq. Suarez. Granad. Ruicius.*

4 *Dupliciter à ſuis Auctoribus explicatur.* Hanc tamen ſententiam non omnes vno modo deffendunt, quibuſdam aſſerentibus vnicum dari decretum ab æterno in Deo merita præuiſſa ſupponens. Alijs affirmantibus quod licet decretum intentiuum, meritorum præuiſſionem præcedat; decretum tamen executiuum ab intentiuo diſtinctum merita pro motiuo reſpicere, & illa, vt præuiſſa ſupponere, quem modum dicendi frequentius ſequuntur Thomiſtę. Pro illius explicatione ſit.

5 *Prima concluſio.* Prima concluſio. *Electio efficax prædeſtinatorum ad gloriam per modum intentionis, meritorum præuiſſionem, vt mouentium præcedit, nec ſub merito cadit*. Concluſionem iſtam eſſe expreſſam D. Thom. luce meridiana eſt clarius, nec probatione indiget, vt contra Vazquez manifeſtè oſtendunt Recentiores noſtri in præſenti. Videatur Sancto Thoma *vbi ſupra*. Licet autem non poſſit ex Scriptura Sacra euidenter oſtendi, cum omnia, quæ in eius fauorem eius defenſores adducunt aliqualiter poſſint explicari, eſſe tamen teſtimonijs Scripturæ conformiorem pluribus oſtendunt Salmanticenſes, & Magiſter Sancto Thoma vbi ſupra, ex quibus vnum, vel alterum breuitatis cauſa proponam. Primum., eſt quod habetur Lucæ *capitulo* 12. illis verbis: *Nolite timere puſſillus grex, quia complacuit Patri veſtro dare vobis Regnum*, vbi Chriſtum loqui de electione efficaci, quæ ſola eſt prædeſtinatis propria, indicant illa verba: *Puſſillus grex*, quibus datur intelligi, ſolum cum prædeſtinatis eſſe ſermonem, qui puſſillus grex appellantur comparatione numeri reproborum. *Eſt expreſſa D. Th.*

6 *Prob. 1.* (margin)

Secundò. Conſtat ſecundo, quia, Chriſtus intendebat illos exhortari, vt rerum temporalium curam deponerent, quia ſi complacuit Patri dare illis Regnum cœleſte, quanto magis de neceſſarijs ad præſentem vitam curam habebit? Si autem de ſimplici, & inefficaci complacentia loqueretur, non rectè id ſuaderet; cum ex illa non ſequatur effectus. Loqui autem de electione ad gloriam; conſtat ex nomine *regni*: ſola enim gloria nomen regni abſolutè meretur.

7 Quod autem merita præuiſſa antecedat: & ex illis non oriatur, indicat nomen *patris*, quo Deus non inſignitur, quando ex meritis mouetur, ſed nomine *iudicis iuſti*. Iuxta illud: *Quam reddet mihi. Dominus in illa die iuſtus iudex*. Quem

locum explicans Nicolaus de Lyra, ſic ait: *Ex mera enim liberalitate aliquos elegit ad Regnum cæleſte, alijs dimiſſis, & quos ab æterno elegit, in tempore vocauit ad fidem, & iuſtificauit per gratiam, vt ſic digni efficerentur vita beata, ſecundum quod dicit Apoſtolus, quos autem prædeſtinauit, hos, & vocauit.*

Nec obſtat in Apoſtolorum gremio eſſe Iudam, qui prædeſtinatus non erat, ex quo videtur colligi nomine *complacentia* non efficacem electionem ad gloriam, ſed ſimplicem, & inefficacem complacentiam intelligi. Reſpondetur, enim Chriſtum ſuum ſermonem ad maiorem partem direxiſſe, quæ efficaciter erat electa: vnde neceſſarium non eſt ſub tali electione Iudam comprehendi.

8 *Secundũ teſtimonium.* Secundum teſtimonium habetur ad Epheſios 1. illis verbis: *Elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem, vt eſſemus Sancti.* Vbi Paulum loqui de electione diſcretiua prædeſtinatorum à reprobis, fatentur contrarij Auctores; ſicut etiam quod loquatur de electione gratuita, quod docuit Auguſt. *lib. de prædeſtinatione Sanctorum cap* 8. & omnes gloſæ in eodem conueniunt, indicantque illa verba, *vt eſſemus Sancti*, *non quia eramus Sancti*, vt explicant Auguſtinus, gloſſa interlinealis. Lyra, & alij: ergo ex mente Pauli electio efficax prædeſtinatorum ad gloriam, illorum merita, vt præuiſſa præcedit.

9 *Reſpõdẽt cõtrarij.* Reſpondent contrarij Auctores, negando conſequentiam: quia non loquitur Paulus de electione ad gloriam, ſed de electione ad gratiam: ex quo ſolum colligitur efficax electio ad gratiam ante merita præuiſſa, non autem electio efficax ad gloriam, quam negant Loqui autem de electione ad gratiam, non autem de electione ad gloriam. *Primum motiuũ ſolutionis.* Probant primo: nam ſi loqueretur de electione ad gloriam; hæc eſſet medium ad noſtram ſanctificationem: hoc enim indicant illa verba: *vt eſſemus Sancti*. Quod ſcilicet id ad quod ſumus electi eſt medium ordinatum ad noſtram ſanctificationem, quod eſt falſum. *Secundũ* Secundo, quia Hieronymus ad illa verba, & Auguſtinus *libro de prædeſtinatione Sanctorum cap.* 19. id explicant de electione ad gratiam.

10 *Reijcitur ſolutio 1.* Sed contra primo; quia iam ad minus videntur admittere loqui Paulum de electione ad gratiam ſanctificantem, ſiquidem de illa poteſt verificari eſſe propter noſtram iuſtificationem; at hæc confertur in tempore ex noſtris actibus præcedentibus, licet non vt meritis de condigno bene tamen vt diſpoſitionibus, & in aliquorum ſententia, vt meritis de congruo quo non obſtante electio ad gratiam merita non ſupponit: ergo ſaltim ex loco Pauli inſtatur manifeſte potiſſimum fundamentum illorum; & conſequenter quamuis gloria in tempore conferatur ex meritis, poterit electio ad gloriam, meritorum præuiſſionem procedere.

Secundo. Secundo, quia Vazquez, qui dicta interpretatione vtitur, fatetur loco *ſupra allegato capit.* 6. *numer.* 44. Auguſtinum verba Pauli expoſſuiſſe de electione ad gloriam *libro* 1. *ad Simplicianum quæſtion.* 2. ergo illius interpretatio cum mente Auguſtin. pugnat. *Tertio.* Tertio, quia gloſſa Angelica explicans illa verba: *Vt eſſemus Sancti*, addit *in æterna beatitudine*: ergo ſentit loqui de electione ad gloriam, & non ſolum de electione ad gratiam.

11 *Quarto.* Quarto: nam ſi non eſſet intelligendus Paulus de electione ad gloriam, maxime, quia dicit elegiſſe nos vt eſſemus Sancti; ſed hæc verba optime: adaptantur electioni ad gloriam: ergo de illa etiam loquitur Paulus. Probo minorem, quia vt illa verba verificentur de electione ad gloriam neceſſarium non eſt, quod gloriam ſit medium ad gratiam, ſed ſufficit, quod electio ad gloriam ſit principium gratiæ, & meritorum: de Chriſto enim dicitur propter noſtram ſalutem deſcendiſſe de Cælis, & tamen nec Chriſtus, nec illius deſcenſus fuit medium loquendo in rigore de medio ad noſtram ſalutem, ſed principium illius; at electio ad gloriam à nobis conſtituitur principium gratiæ, & meritorum: ergo.

12 *Quinto.* Denique: nam Paulus loquitur de electione prædeſtinatis propria; at electio ad gratiam, nec eſt propria prædeſtinatorum, niſi vt præſupponit electionem ad gloriam, & vt ex illa procedit, vt ex diſputationis decurſu conſtabit: ergo de illa loquitur Apoſtolus. Nec Auguſt. oppoſitum docuit; ſi autem Hieronymus id aſſeruit *Ad motiuũ ſolutionis.* interpretandus eſt de electione ad gratiam conſumatam, vel ſi ad gratiam viæ, loqui de electione ad illam prout in radice, quia electio ad gloriam eſt radix electionis ad gratiam in noſtra ſententia. Vel tandem dicatur loqui Paulum de vtraque electione, iuxta varias interpretationes, in eadem enim littera plures ſenſus litterales admittunt Theologi.

13 *Opponas.* Si opponas Auguſtinum *libro de prædeſtinatione Sanctorum cap.* 19. ex prædicto teſtimonio probare contra Semipelagianos non ſolam conſumationem eſſe ex Dei gratia, ſed etiam fidei initium ex diuina gratia haberi dicens: *Non enim, quia credimus, ſed vt credamus elegit nos, ne priores eum elegiſſe dicamur, falſumque ſit quod ab ſit, non me elegiſtis, ſed elegi vos*: ergo ex mente Auguſtini loquitur Paulus de electione ad gratiam. *Reſp.* Reſpondeo, loqui de electione ad gratiam, vt efficaciter conducente ad gloriam, non de electione ad gratiam ſiſtente in gratia: electio autem ad gratiam primo modo, electionem ad gloriam ſupponit, & illam includit. Præterquamquod, cum teſtimonium Pauli vtramque interpretationem admittat, & in vtroque ſenſu explicetur, potuit Auguſt. in vno illud accipere ad Semipelagianos conuincendos. Quod autem in ſenſu à nobis intento ab Auguſt. accipiatur fatetur Vazq. & ex dicendis conſtabit.

14 *Deinde probatur concluſio auctoritate Aug. & PP.* Deinde ſuadetur concluſio auctoritate PP. & præcipue Auguſt. *lib. de correctione, & gratia cap.* 7 vbi explicans illa verba Ioan. c. 6. *non ego vos duodecim elegi, & vnus ex vobis Diabolus eſt?* ſic ait: *Illos debemus intelligere electos per miſericordiam, illum per iudicium; illos ergo elegit ad obtinendum regnum ſuum, iſtum ad effundendum ſanguinem ſuum*; vbi Auguſt. loqui de electione efficaci: conſtat ex eo quod loquitur de electione non communi Iudæ, & cæteris Apoſtolis; inefficax autem electio, communis eſt omnibus. Quod autem non de electione ad gratiam, ſed ad gloriam loquatur, conſtat ex illis verbis: *Ad obtinendum regnum ſuum*; at Auguſtinus docet hanc electionem eſſe ex miſericordia: ergo non ex præuiſſis meritis gratiæ, ſed merita præuiſſa præcedit; aliàs non ex miſericordia, ſed ex iudicio, & iuſtitia foret electio.

15 *Reſp.* Reſpondent contrarijs Auctores primo ex Læſio *ſectione quarta num.* 43. electionem iſtam, Per miſericordiam eſſe ex mente Auguſtin. per excluſionem meritorum præcedentium naturalium, non per excluſionem meritorum procedentium à gratia. *Primum motiuum ſolutio.* Et hanc eſſe Auguſt. mentem probat primo. Quia rationem reddens cur electi ſint per electionem gratiæ, non præcedentium meritorum ſuorum, ait: *Quia gratia illis eſt omne meritum*: ergo ſentit ideò eſſe electionem ſecundum miſericordiam, puta non eſt ex operibus ex viribus naturæ profectis. *Secundũ* Secundo, quia Auguſtinus non ſolum loquitur in ordine intentionis, ſed etiam in ordine executionis; at de fide certum eſt gloriam in ordine executionis nobis conferri ex meritis profectis ex gratia: ergo ſolum excludit ab electione ad gloriam opera naturæ, vt motiua.

16 *Tertium* Tertio, quia mens Auguſtini erat Pelagianos, & Semipelagianos expungere; at illorum error non conſiſtebat in hoc quod electio ad gloriam eſſet ex meritis profectis à gratia, ſed ex operibus naturæ: ergo ſolum contrapoſſitiue ad hæc opera vocat liberalem, & ſecundum miſericordiam electionem ad gloriam. *Quartũ.* Quarto, quia doctrinam ab Auguſt. traditam circa hominum prædiſtinationem ſæpe docet eſſe, vt de fide tenendam, & omnibus eſt nota, & conſpicua; at, electionem ad gloriam non eſſe ex præuiſſis meritis gratiæ, non eſt de fide, nec mens illius omnibus conſpicua: ergo non excludit in electione ad gloriam merita præuiſſa ex viribus gratiæ, ſed ſolum ex viribus naturæ.

17 *Impugnatur iſta ſolutio 1.* Hæc tamen ſolutio eſt omnino inſufficiens, & reijcitur primo, quia Auguſt. non ſolum ait electionem prædictam eſſe ex miſericordia, quia non eſt ex meritis, ſed etiam quia ipſa eſt meritorum cauſa, & quod omnia merita præcedit, etiam fidem: ſic enim in eodem capite ait: *Non enim ſic ſunt vocati, vt non ſint electi*: ergo ſentit electionem, de qua ibi loquitur, ad fidem ſupponi, & conſequenter ſentit non ſolum non eſſe ex meritis naturæ, ſed nec etiam ex meritis gratiæ.

Secundo. Secundo, quia in eodem capite antecedenter ad relata verba docet, *quod ſit electus*, ſcilicet electione diſcretiua, de qua poſtea ait eſſe electionem, ad regnum: *Procuratur audiendum Euangelium, & in fide, quæ per charitatem operatur, vſque ad finem perſeuerant*: ergo ſentit prædictam electionem præcedere fidem. 18 *Tertio.* Tertio, quia plures ex Maſſilienſibus contra quos diſputauit Auguſtinus, aſſerebant prædeſtinationem ad gloriam eſſe ex præuiſſis meritis gratiæ, non naturæ, vt conſtat ex Hylario Epiſtola ad Auguſt. vbi de illis loquens ſic ait: *Cæterum ad nullum opus nodum perficiendum, incipiendo, quemquam ſufficere poſſe conſentiunt*. Et ex Proſpero Epiſt. ad Auguſt. ibi: *Hæc ipſorum definitio, atque profeſſio eſt, omnem quidem hominem Adamo peccante peccaſſe, & neminem propter opera ſua; ſed per Dei gratiam regenerationis ſaluari; qui autem credituri ſunt qui ve in ea fide, quæ per Dei gratiam ſit ſeruanda manſuri præſciſſe ante mundi conſtitutionem Deum, & eos prædeſtinaſſe in regnum ſuum, quos gratis vocatos dignos futuros electione, & de hac vita bono fine deceſſuros eſſe præuiderit*; ergo non omnes Semipelagiani pro cauſa electionis ad regnum cæleſte opera naturæ agnoſcebant, ſed aliqui opera præuiſſa ex gratia; ac proinde Auguſt. contra illos diſputans, vtrumque impugnauit.

19 *Ad 1. motiuum ſolutionis reſp.* Nec vrgent ea, quæ pro ſe adducit prædictus Auctor non primum. Tum, quia quando reddit pro cauſa illa electio ſit liberalis, quia gratia eſt illis omne meritum, debet intelligi, quia gratia ex vi efficacis lectionis ad regnum præparata illis eſt omne meritũ; ſic autem accepta cauſali, etiam merita ex gratia, vt præuiſſa ad prædictam electionem excludit. Tum etiam, quia etſi illam rationem tradiderit, & per illam ſolum excluſerit opera naturæ, vt præuiſſa: vſus fuit etiam alia, nempe quod talis electio ipſam fidem præcedit, vt vidimus, qua ratione merita ex gratia, vt præuiſſa excludit Auguſtinus. *Ad 2.* Ad ſecundum dicatur Auguſtin. quando loquitur de prima gratia, in vtroque ordine merita excludere; quando autem de gloria ſolum in ordine intentionis.

20 *Ad 3.* Ad tertium iam conſtat aliquos ex Semipelagianis electionem ad gloriam non ad opera naturæ, ſed ad merita ex gratia præuiſſa reduxiſſe, & licet in hoc non errauerint, illos

tamen

Digitized by Google

Ad 4. tamen Auguſtinus impugnauit. Ad quartum dicatur, quod licet electio ad gloriam, vt à nobis poſſita, non ſit de fide, eſt tamen aperte de mente Auguſtini, & licet omnia quę circa electionem ad primam gratiam tradidit, aſſerat eſſe de fide tenenda, non tamen omnia, quę docuit circa electionem ad gloriam, vt de fide tenenda tradidit, ſed tanquam veriorem doctrinam, aliàs contrarij Auctores ſententiam ſuam, de electione ad gloriam confirmantes ex dictis Auguſtini, contendent eſſe de quod fide, ſi hoc aſſeruerint, id ipſum potiori iure, & nos contendemus.

21 *Secundo reſp. alij.* Alij reſpondent, loqui in prędicto teſtimonio Auguſtinum de electione ad gloriam in ſemine, & de electione ad gratiam; quæ eſt regnum, & gloria in ſemine, & de hac verum eſt, eſſe ex miſericordia, nec merita vt præuiſſa ſupponere. Sed non ſatisfacit iſta ſolutio. Loquitur enim Auguſt. de electione ad gloriam diſcernente cæteros Apoſtolos a Iuda, & à *Contra.* reprobis; at electio ad gloriam in ſemine, non diſcernit ſic; cum Iudas electus fuerit ad gratiam, quæ eſt ſemen gloriæ; & conſequenter ad gloriam in ſemine: ergo non loquitur de electione ad gloriam in gratia, vt in ſemine; ſed de efficaci electione ad gloriam in ſe ipſa.

22 *Reſp. tertio.* Reſpondebis tertio, cum alijs: loqui Auguſtinum de electionem efficaci ad gratiam, vt perſeuerantem finaliter; hęc autem non eſt communis reprobis, & prędeſtinatis; ſed illorum propria, & illorum à reprobis decretiua. *Reijcitur prima ſolutio.* Sed contra primo, nam ſi quę inconuenientia ex efficaci hominum electione ad gloriam inferuntur, eadem ſequuntur ex efficaci electione ad perſeuerandum finaliter ante præuiſſa merita: ergo iſta conceſſa, nullum eſt inconueniens, quod ſequatur ex efficaci electione hominum ad gloriam in ſe ipſa ante merita præuiſſa, & conſequenter, cum melius de hac electione, quam de electione ad perſeuerantiam explicentur verba Auguſt ſic ſunt accipienda.

23 *Secundo.* Secundo, quia perſeuerantia in executione non ponitur in adultis, niſi dependenter à meritis; & tamen electio ad gratiam, vt perſeuerantem finaliter, eſt ante præuiſſa merita: ergo etiam ad gloriam non obſtante, quod in executione conferatur adultis dependenter à meritis. *Tertio.* Tertio: nam gratia, vt perſeuerans finaliter, eſt medium efficax in ordine ad gloriam; at vt ex dicendis conſtabit, efficax electio medij efficacis ad finem efficacem ſupponit intentionem finis: ergo electio efficax ad gratiam, vt finaliter perſeuerantem, efficacem electionem hominum ad gloriam ſupponere debet; & conſequenter, ſi illa ex mente Auguſtini merita, vt præuiſſa præcedit, idem ſentit de electione ad gloriam.

24 *Reſp. ad ſecundã impugnationem.* Si forte ad ſecundam impugnationem dicatur, perſeuerantiam initiatiuè ſumptam pro primo auxilio continuando vſque ad mortem, non dari in executione dependenter à meritis, bene tamen acceptam completiuè, & ſolum priori modo electionem ad illam præcedere merita: *Contra.* in contrarium obſtat, iuxta Auguſtinum *loco allegato, & alibi ſæpè*; electionem diſcretiuam prædeſtinatorum à reprobis, quam vocat electionem ſecundum propoſitum, fidem pręcedere; & conſequenter omnia alia merita; at electio illa diſcretiua non eſt, prout præciſſe terterminatur ad perſeuerantiam initiatiuè, ſed quatenus completiuè terminatur ad illam; cum in auxilio à quo incipit perſeuerantia, multoties reprobi cum prędeſtinatis conueniant: ergo ex mente Auguſtini electio ad gratiam, vt perſeuerantem finaliter completiuè, & terminatiuè; meritorum præuiſſionem pręcedit.

25 *Idem ſentiunt alij PP.* Id ipſum docuit Auguſtinus *lib. de correctione, & gratia cap.* 19. explicans illud primi Regum capitulo 10. *Et abiit cum eo pars exercitus, quorum tetigerat Deus corda*, ſcilicet cum Saule, *lib. de bono perſeu. cap.* 9. *& lib.* 1. *ad Simpl. quæſtione* 2. explicans illud Romanorum 9. *Cum nondum nati fuiſſent, aut aliquid boni, aut mali egiſſent Iacob. dilexi Eſau autem odio habui.* Id etiam docuere Fulgentius *lib.* 2. *de fide ad Petrum cap.* 3. *Proſper. lib.* 2. *de vocatione gentium, cap.* 36. ac tandem D. Thomas ad Romanos 9. *lect.* 2. *ad Epheſeos* 1. *lect.* 1. 3. *contrag. cap. vltimo quæſtione ſecunda de veritate articulo* 1. *&* 2. *in præſenti art.* 4.

§. II.

Vera ſententia probatur ratione.

26 *Prima & potiſſima concluſionis ratio.* DEinde concluſſio noſtra rationibus eſt confirmanda: prima omniumque efficaciſſima in hunc modum formatur. Electio efficax medij efficaciter conducentis ad finem, pręſupponit efficacem intentionem finis; at electio prędeſtinatorum ad gratiam, & merita, diſcretiua illorum a reprobis, eſt electio efficax medij efficaciter conducentis ad gloriam: ergo oritur ex efficaci intentione gloriæ, illamque pręſupponit: ac proinde nequit huiuſcemodi electio merita, vt præuiſſa ſupponere.

27 *Reſpõdet Vazqu. tripliciter. 1.* Hoc eſt noſtræ ſententiæ aſyllum firmiſſimum, cuius efficaciam ſatis oſtendit varietas ſolutionum, quibus aduerſarij ei occurrere tentant. Vazquez reſpondet tripliciter: primo negando abſolutè maiorem. Secundo diſtinguit illam, & concedit de electione medij phyſici efficacis ad finem; negat autem de electione mediorum moralium, qualia ſunt gratia, & merita reſpectu *Secundo.* glorię. *Tertio.* Tertio reſpondet, diſtinguendo maiorem: illamque concedit, ſi media eligantur ad finem, quem quis ſibi deſiderat; negat autem ſi finem deſideret alijs, vt præmium obtinendum ab illis. Quod hoc exemplo explicat, & confirmat, Pater v. c. ex inefficaci voluntate, qua filio Epiſcopatum, aut Cathedram deſiderat mouetur ad efficacia media ponenda, ſcilicet illa, quæ ad ſtudium ſunt neceſſaria: iam ergo inefficax intentio finis alijs deſiderati, & ab illis conſequendi mouere poteſt ad efficacem electionem mediorum, cumque gloria ſit finis à nobis conſequendus, poteſt Deus ex inefficaci illius intentione eligere media efficacia.

Nulla tamen ex his ſolutionibus, argumento facto ſatisfacit, 28 *Prima ſolutio reijcitur 1.* & contra primam ſic inſurgo primo: electio medij præſupponit intentionem finis, quod ſi non ſupponatur, a caſu, & fortuito medium eligetur, ergo efficax electio medij efficacis, efficacem finis intentionem ſupponere debet, vt debita proportio ſeruetur. *Secundo.* Secundo: intentio eſt principium electionis; at intentio inefficax nequit eſſe principium electionis efficacis: ergo neceſſario ſupponit efficacem intentionem finis. Probatur minor: nihil poteſt terminos ſuæ actiuitatis tranſcendere; at efficacia extra ſphæram inefficaciæ ſubſiſtit; ergo intentio inefficax nequit eſſe principium efficacis electionis.

29 *Tertio.* Tertio: ex inefficaci finis intentione, non niſi a caſu poteſt ad efficacem electionem mediorum efficacium procedi; at iſte modus procedendi repugnat Deo: ergo in illo ad minus, ad efficacem electionis mediorum, efficax finis intentio neceſſario ſupponitur: probo maiorem, intentio inefficax finis eſt coniungibilis cum negatione realis aſſequutionis finis: ergo ex vi illius non per ſe; ſed per accidens: conſequenter a caſu poteſt obtineri realis finis aſſecutio, quæ ex vi electionis efficacis habetur, & conſequenter non niſi à caſu poteſt ad efficacem electionem procedi.

30 *Quarto.* Quarto: non minus ſupponit electio intentionem, quam exequutio electionem; at realis, & efficax finis executio per media, neceſſario electionem efficacem ſupponit: ergo efficax electio neceſſario pręſupponit efficacem intentionem finis. *Quinto.* Denique non minus pendet electio ab intentione; quam aſſenſus concluſionis ab aſſenſu præmiſſarum; at aſſenſus certus & euidens concluſionis neceſſario ſupponit aſſenſum certum, & euidentem præmiſſarum: ergo efficax electio ſupponit neceſſario efficacem finis intentionem.

31 *Si reſp.* Si forte dicatur, aſſenſum concluſionis pendere ab aſſenſu pręmiſſarum tanquam a principio effectiuo, electionem autem ab intentione non, vt a principio effectiuo, ſed tanquam a conditione; ac proinde diſpar eſt ratio. *Cõtra 1.* In contrarium obſtat primo. Quod nulla ratio diſcriminis poteſt aſſignari, cur aſſenſus concluſionis dependeat ab aſſenſu præmiſſarum, vt a principio effectiuo, & non ſic dependeat electio ab intentione: ergo ſolutio illa abſque fundamento traditur.

Secundo. Secundo, quia dependentia inter actus attingentes obiecta, ex dependentia obiectorum colligitur, & probatur; at non minus dependet obiectiua bonitas medij à bonitate obiectiua finis, quam veritas obiectiua concluſionis a veritate obiectiua præmiſſarum: ergo non minus dependet electio ab intentione; quam aſſenſus concluſionis ab aſſenſu præmiſſarum.

32 *Tertio.* Tertio: nam eſto admittatur electionem, ab intentione ſolum, vt à conditione pendere, adhuc non ſoluitur argumentum: ideo namque communiter docetur à Theologis aſſenſum fidei Diuinæ in fidem humanam non reſolui per ſe, etiam, in conditionem; quia fides Diuina eſt certa, humana autem incerta, & formidinoſa: ergo aſſenſus certus intellectus, nec, vt à conditione poteſt per ſe ab aſſenſu incerto dependere: & conſequenter paritate protracta quamuis electio ab intentione ſolum, vt à conditione dependeat, non poterit efficax electio mediorum efficacium ad finem, ab intentione inefficaci finis procedere.

33 *Secunda ſolutio impugnatur 1.* Deinde ſecunda ſolutio reijcitur primo: nam tota ratio cur electio efficax medij debeat ſupponere efficaciam intentionis finis, eſt quia finis eſt ratio diligendi media, vel quia amantur in ordine ad finem; at hæc ratio non minus militat in medijs moralibus, quam in phyſicis, & naturalibus; cum vel medium non ſit, vel ratione finis, & in ordine ad illum diligi debeat: ergo non ſolum electio efficax mediorum naturalium, ſed etiam electio efficax mediorum efficacium moralium, efficacem finis intentionem ſupponit. *Secundo.* Secundo, quod media ſint phyſica, vel moralia non arguit poſſe iſta, non illa eligi, abſque præſuppoſita finis intentione; cum fateatur Vazquez ad electionem mediorum moraliter conducentium ad gloriam, aliquam glorię intententionem in diuina voluntate ſupponi: ergo pariter diſcrimen inter medium phyſicum, & morale non arguet ad vnum, & non ad aliud præſupponi debere efficacem intentionem finis.

34 *Tertio.* Tertio, quod media phyſica eligi efficaciter nequeant abſque præſuppoſita intentione efficaci finis, non aliunde prouenit, quam ne ex intentione inefficaci, à caſu ad electionem efficacem

pro-

Digitized by Google

procedatur; at hoc inconueniens non minus eſt vitandum in
Quarto. medijs moralibus, quam in phyſicis. ergo. Quarto: in executione non minus dependet finis à medijs phyſicis, quam à medijs moralibus, imo forte magis; & tamen in diuina intentione illa dependentia non datur, ſed potius è contra, media phyſica in tali ordine dependent à fine: ergo iam ordo actuum in Diuina intentione, non commenſuratur quoad dependentiam, & ſuppoſitionem ordini executionis; & conſequenter ex eo quod finis per media moralia aſſequendus, in executione dependeat ab illis non probatur intentionem efficacem illius talia media, vt præuiſſa debere ſupponere.

35 *Si reſp.* Si fortè dicatur, præſuppoſitionem mediorum moralium in intentione non probari ex dependentia finis in executione ab illis, ſed ex tali dependentia, ſcilicet quia dependet ab illis, vt moraliter cauſantibus, moralis autem cauſalitas non eſt immediate ad finem, ſed ad voluntatem cauſaturam illum; ac proinde non poſſe voluntatem conſerentis finem, ſcilicet præmium, efficaciter determinatam ad illius collationem ſupponi; hac enim ſuppoſitione facta non datur locus, vt a medijs ad realem finis aſſecutionem moueatur.

36 *In contrarium obſtat.* In contrarium obſtat: nam ſi ob aliquam rationem ſuppoſita efficaci finis, ſeu præmij intentione ante merita præuiſſa non daretur locus morali excitationi, maxime; quia ex vi efficacis intentionis eſt infallibilis finis futuritio; at hæc ratio non probat talem impoſſibilitatem: ergo talis ratio eſt nulla. Probo minorem. Ex vi efficacis electionis mediorum efficacium, eſt infallibiliter futurus finis ab illis cauſandus: alias efficax electio non eſſet; & tamen illa ſuppoſita datur in Diuina voluntate locus, vt ex citata à medijs, ſeu meritis conſerat finem, ſcilicet gloriam: ergo, quod ex vi intentionis efficacis ſuppoſitæ ad merita, ſit infallibiliter gloria futura, non probat non poſſe gloriam conferri à diuina voluntate à meritis exeitata.

37 *Tertia ſolutio reijcitur I.* Tandem tertia ſolutio reijcitur primo, quia exemplum quo ſe Vazquez protegit, in nullo paritatem ſeruat: ergo ſolutio illi innitens eſt inſufficiens omnino. Probo antecedens: pater namque Epiſcopatum filio deſiderans, non habet Epiſcopatum in ſua poteſtate, nec media efficacia ad illius aſſecutionem exhibet; at in noſtro caſu oppoſitum euenit; nam Deus finem à nobis conſequendum habet in poteſtate ſua, confertque media efficacia ad eius aſſequutionem: ergo exemplum eſt omnino extra rem: & conſequenter ſolutio illi innitens eſt inſufficiens.

38 *Secundo.* Secundo reijcitur, non enim alia ratione deſiderans finem à ſe conſequendum debet prius efficaciter illum intendere, quam ad efficacem electionem procedat, niſi quia habet in ſua poteſtate finem, & media; at Deus in ſua poteſtate habet media efficacia; aliàs illa non poſſet efficaciter eligere, habet etiam in ſua poteſtate finem: ergo eſto finis ſit alijs conſequendus, debet prius illum efficaciter intendere, quam eligat media efficacia. Mi-
Minor prob. I. norem probo primo, quia aliàs falſum eſſet id, quod Auguſtinus multoties eſſeruit præcipuè in Enchiridione *cap. 97.* & de correctione, & gratia *cap. 14.* quod ſcilicet Deus magis habet in poteſtate ſua voluntates hominum, quam ipſi; ſuas ſiquidem non ita in ſua poteſtate habeter voluntates hominum, vt poſſet facere illos perſeuerare finaliter.

39 *Secundo.* Secundo in aduerſariorum ſententia: etenim conſenſu hominum ſub conditione quod vocentur præuiſſo, prout ab ipſis conſtituitur, eſt omnino in poteſtate Dei eos in illa occaſione vocare, in qua præuidit fore, vt vocati, & diuina gratia adiuti perſeuerent finaliter: ergo tali conſenſu ſub conditione præuiſſo
Tertio. in poteſtate Dei eſt conſtituta finis gloriæ aſſequutio. Tertio: nam vt admittit illa ſolutio, Deus media efficacia eligit ad gloriæ aſſequutionem, cum quibus eſt infallibiliter connexa gloriæ aſſequutio; at ſi finis aſſequutionem in ſua poteſtate non haberet, non poſſet media ad illam efficacia eligere, vt infallibiliter cum gloriæ conſequutione connexa: ergo finis gloriæ aſſe-
Confirm. quutio, eſt in poteſtate Dei conſtituta. Et confirmatur, retorquendo exemplum in contrarium Auctorem; ſi namque eſſet in patris poteſtate filium doctum efficere dignum epiſcopatu, & epiſcopatum ipſum tribuere poſſet, imo & deberet ex intentione efficaci dandi filio Epiſcopatum ei dignitatem, & merita tribuere; at in poteſtate Dei eſt hominibus gloriam vt coronam conferre, & eiſdem merita tribuere: ergo poterit ex efficaci gloriæ intentione merita, & gratiam vt ad illam efficaciter conducentia eligere; & conſequenter ante præuiſſa merita datur in Deo efficax hominum ad gloriam electio, licet gloria ab hominibus cum diuino auxilio ſit conſequenda.

40 *Aliæ tres ſolutiones Leſſij I.* Leſſius alijs tribus ſolutionibus argumento facto occurrit: prima eſt ſolutio Vazquij de medijs phyſicis, aut moralibus quam iam impugnauimus. Secundo reſpondet veram eſſe maiorem,
Secunda ſi media non ſolum ſint efficacia, ſed etiam formaliter, vt talia eligantur: falſam autem, ſi quamuis media efficacia ſint, non tamen, vt efficacia formaliter amentur, qualiter in præſenti contingere docet, quæ ſolutio eadem eſt cum illa, quam tradit Hetice *num. 92 & num. 188.* diſtinguens maiorem, illamque concedens, ſi efficax ſit electio reſpectu mediorum, & efficaciæ illorum, ſecus autem ſi efficax eſt reſpectu mediorum, quoad ſuam entitatem; inefficax vero reſpectu efficaciæ, & ſub eadem diſtinctione minoris, negat conſequentiam. Quia voluntas Dei, qua diſtribuit auxilia gratiæ prædeſtinatis adultis ſolum eſt efficax reſpectu entitatis auxiliorum, non autem reſpectu efficaciæ; quæ accidentaliter conuenit auxilijs gratiæ phyſicè conſideratis; cum idem auxilium phyſicè inuariatum, in vno efficax ſit, & effectum ſortiatur, in alio autem inefficax, & ab effectu fruſtretur. Tertio reſpondet Leſſius, quod vt media efficacia vt talia eligantur ſufficit intentio efficax gloriæ ſecundum ſe, & abſolutè, nec eſt neceſſaria intentio efficax illius, vt his præ alijs applicatæ. *Tertia*

Verum, nec his ſolutionibus argumentum factum diluitur, & quia prima impugnata contra Vazquium relinquitur, ſecunda huius Auctoris ſolutio reijcitur; non quia auxilia gratiæ ab intrinſeco ſint efficacia, & infallibiliter cum conſenſu connexa vt male, & minus ſolidè quidam impugnant. Nam licet auxilia gratiæ ab intrinſeco ſint efficacia, & infallibiliter cum conſenſu connexa, cum gloria tamen non habent ab intrinſeco infallibilem connexionem; cum eadem auxilia efficacia ſecundum entitatem intrinſecam, quandoque concedantur prædeſtinatis, & reprobis, imo aliquando vberiora: & tamen in reprobis non ſunt ab intrinſeco cum gloria connexa; at efficacia auxiliorum diſcernens prædeſtinatum à reprobis, non eſt efficacia cum conſenſu, ſed efficacia connexionis cum gloria, vt futura: ergo efficacia diſcernens non eſt intrinſeca entitati phyſicæ auxiliorum gratiæ; & conſequenter ex intraneitate efficaciæ auxiliorum, parum ſolidè impugnari poteſt Leſſij ſolutio. 41 *Secunda ſolutio impugnatur ab aliquibus*

Aliter ergo reijcienda venit, primo. Nam electio ſolum efficax auxiliorum gratiæ quoad phyſicam entitatem, communis eſt prædeſtinatis, & reprobis: cum multoties conferantur illis auxilia entitatiuè efficacia; at electio diſcernens nequit eſſe illis communis: ergo debet eſſe efficax non ſolum reſpectu entitatis auxiliorum, ſed etiam reſpectu efficaciæ, & connexionis, quam habent cum gloria. 42 *Aliter impugnatur primo.*

Secundo, quia vel de facto media hac electione conferuntur à Deo auxilia cum gloria connexa, vel non conferuntur, ſi hoc ſecundum dicatur, non ponitur de facto diſcretio inter prædeſtinatos, & reprobos, vt per ſe eſt manifeſtum: ſi autem conferuntur, & non amantur quatenus ſic connexa: ergo à caſu, & præter intentionem ſub hac ratione conferuntur à Deo, quod omnino repugnat. *Secundo.*

Tertio; nam hæc electio diſcretiua prædeſtinatorum à reprobis, eſt ſpecialis amor, & ſpecialis beneuolentia illorum; at ſi ſolum terminetur, vt efficax ad entitatem phyſicam auxiliorum, & non ad congruitatem ſeu efficaciam, quam habent cum gloria, eſſe non poteſt ſpecialis amor, & beneuolentia ſpecialis prædeſtinatorum præ reprobis: ergo efficax eſt, nedum reſpectu entitatis auxiliorum, verum etiam reſpectu efficaciæ, & connexionis, quam habent cum gloria. Probo minorem, ſpecialitas amoris deſumenda eſt ex obiecto, vni, & non alteri volito; at ſi ſolum ſit efficax reſpectu entitatis phyſicæ auxiliorum, & non reſpectu connexionis cum gloria non terminatur ad obiectum, non volitum reprobis; cum auxiliorum entitas illis conferatur; & conſequenter ametur, connexio autem quæ illis non confertur, ſed prædeſtinatis ſolum, volita non ſit per hunc actum: ergo huiuſcemodi electio ſpecialis amor, & ſpecialis beneuolentia non eſt. 43 *Tertio.*

Reſpondebis primo, efficaciam, ſeu connexionem auxiliorum cum gloria eſſe amatam indirectè per hanc efficacem electionem, eo quod Deus præuidens per ſcientiam conditionatam deceſſum futurum in gratia, & connexionem auxiliorum cum gloria illa tribuit in præuiſſa occaſione. Reprobis autem non cum hac præuiſione, eadem auxilia impertitur, & conſequenter licet non directè velit connexionem auxiliorum cum gloria, vult tamen illam indirectè, quod ſufficit, vt hic actus ſit ſpecialis amor, & beneuolentia ſpecialis prædeſtinatorum. 44 *Reſp. I.*

Sed contra primo: bonitas obiectiua ſolum indirectè volita, non conſtituit actum in ſpecie virtutis, vt docet D. Thomas 1. 2 *q. 19 art. 7 ad 3.* & cum illo Theologi frequentius, ad differentiam malitiæ obiectiuæ, quæ etiam ſi obiectiuè indirectè attingatur ſe in actum transfundit, & in ſpecie vitij conſtituit: ergo pariter ſpecialis bonitas amata ſolum indirectè, non conſtituit actum voluntatis in ratione ſpecialis amoris. 45 *Contra I.*

Secundo Deus negans vberiorem gratiam homini inſtante præcepto, in occaſione, in qua vidit per ſcientiam (quam mediam vocant) ad implendum præceptum, non vult indirectè ſpecialiter præcepti fractionem: ergo pariter largiens gratiam in occaſione, in qua præuidit adimpiendum præceptum, non dicitur velle indirectè ſpecialiter præcepti adimpletionem niſi ſpecialis Dei voluntas terminetur ad illam; & conſequenter largiens gratiam præuiſſam connexam cum gloria, non dicetur indirectè ſpecialiter volens connexionem cum gloria, niſi ſpecialis Dei amor terminetur formaliter ad illam. *Secundo.*

Nec refert ſi dicas gratiam largitam eſſe cauſam ad impletionis præcepti, & collationis gloriæ, ſecus autem negatio gratiæ reſpe- 46 *Dices.*

ſpectu tranſgreſſionis præcepti, & ideò Deus largiens gratiam, ſpecialiter indirectè complacet in efficacia illius, & connexione actuali cum gloria: quando autem gratiam negat, non complacet ſpecialiter adhuc indirectè, in præcepti tranſgreſſione. Nam *Contra.* in contrarium obſtat; etenim Deus tribuens concurſum ſimultaneum, in occaſione, in qua vidit hominem peccaturum, non dicitur indirectè ſpecialiter volens, nedum malitiam, ſed nec etiam materiale peccati; & tamen concurſus, quem exhibet, eſt cauſa materialis peccati: ergo licet gratia data ſit cauſa entitatis actus, & illationis gloriæ, & exhibeatur ex præuiſſione conditionata actus; & connexionis futura cum gloria, non dicetur Deus ſpecialiter, adhuc indirectè, complacens in efficacia gratiæ, & connexione, qua gaudet cum gloria.

47 *Reſp. 2. ex Herice.* Reſpondebis ſecundo, quod vt ille actus ſit ſpecialis beneuolentia reſpectu prædeſtinati ſufficit, quod licet terminetur efficaciter ſolum ad phyſicam entitatem auxilij, inefficaciter directè terminetur, ad connexionem, quam habet cum gloria, qualiter non terminatur reprobo; & conſequenter, vt diſcretiuna ſit inter illos, hæc terminatio inefficax, & directa ſufficit.

Ita Herice *diſp. citata cap.* 12. 13. *&* 14. Quod ſi ei objicias; *Si illi opponatur.* auxilium reprobo datum etiam conferri à Deo ex complacentia, inefficaci, quam habet cum gloria: ergo hęc terminatio inefficax ad connexionem auxilij cum gloria, non ſufficit ad beneuolentiam ſpecialem, nec ad diſcretionem prædeſtinati à reprobo. Antecedens probatur: prouenit ex iotentione inefficaci gloriæ: ergo inefficaciter directè terminatur ad connexionem auxilij cum gloria.

48 *Reſp.* Reſpondet *num.* 182. conceſſo antecedenti, negando conſequentiam: & diſparitatem conſtituit; nam licet detur in voluntate Dei terminatio complacentiæ inefficax ad connexionem entitatis auxilij cum conſenſu finali, & cum gloria, in reprobo tamen terminatio illa directa, & inefficax non conſtituit connexionem prædictam in ſtatu futuræ abſolutè: complacentia autem inefficax in prædeſtinato, connexionem entitatis auxilii cum gloria conſtituit in ſtatu abſolutè futuræ; & conſequenter ſpecialis, & in vtramque diſcretina eſt.

49 *Hæc ſolutio eſt implicatoria.* Cæterum hæc ſolutio in ipſis terminis implicationem præſefert. Etenim actus efficax ab ineffiaci diſtinguitur per hoc, quod ille rem, ad quam terminatur ab ſtatu poſſibilitatis transfert ad ſtatum abſolutæ futuritionis, & exiſtentiæ; ergo ſi complacentia iſta directè terminata ad connexionem auxiliorum cum gloria, connexionem conſtituit in ſtatu futuræ abſolutè in prædeſtinato, inefficax eſſe non poteſt, ſed neceſſario efficax, & conſequenter tradita ſolutio inuoluit implicationem in terminis.

50 *Reſp.* Reſpondebis ex prædicto auctore complacentiam iſtam eſſe inefficacem per negationem efficaciæ intrinſecæ, & formalis antecedentis: eſſe tamen efficacem denominatione ſumpta ab effectu, quem infert, non quem infert virtute propria, ſed quatenus procedit ex complacentia Dei, quam habet de gloria prædeſtinati, vt præuiſſa in ſtatu conditionato, & virtute ſcientiæ mediæ, quam de gloria, vt conditionate futura ſupponit: unde infert eſſe efficacem virtualiter, quatenus virtualiter continet voluntatem Dei de conferenda gloria.

51 *Cõtra 1.* Sed contra primo. Nam ſi eſt efficax virtualiter, & tamen liberam gloriæ conſequutionem à prædeſtinato non aufert: ergo etiam ſi efficax ad gloriæ conſequutionem formaliter conſtituatur, liberam glorię conſequutionem à prædeſtinato non aufert; & conſequenter male ex iſto capite prædictus auctor impugnat electionem efficacem prædeſtinatorum ad gloriam ante præuiſſa merita, quia ſcilicet cum illorum libertate compati nequit. Probo primam conſequentiam. Ratio namque, ob quam electio efficax formaliter, libertatem tollit in gloria conſequenda eſt, quia antecedit, & neceſſario infert gloriæ exiſtentiam; at hoc idem habet actus virtualiter efficax: ergo ſi iſte libertatem non tollit, nec electio efficax formaliter ab intrinſeco libertatem impedire poteſt.

52 *Secundo.* Secundo, nam iuxta iſtum Auctorem omnis denominatio liberi, & efficacis in actibus voluntatis diuinæ, extrinſeca eſt, & ab effectu deſumpta: ergo ſi iſta complacentia connexionis cum gloria, merita, vt abſolutè futura præueniens conſtituit pro illo priori gloriam in ſtatu futuritionis abſolutæ, ab illa denominabitur efficax intrinſecè, eo modo, quo cæteri actus voluntatis Diuinæ eſſe poſſunt intrinſecè efficaces.

Tertio. Tertio, nam actus ab intrinſeco efficax non ex alio capite lęderet libertatem, niſi quia gloriam vt illorum coronam futuram conſtitueret ante præuiſſionem meritorum; at iſte actus vndecumque ſit efficax, merita, vt præuiſſa in ſtatu abſoluto præcedit, & gloriam, vt coronam pro illo priori futuram abſoluta conſtituit: ergo vel tollit à futuris meritis libertatem, quod negat, vel electio ab intrinſeco efficax illorum libertatem non tollit; & conſequenter illam fateri tenetur.

53 *Quarto.* Quarto tradita ſolutio reijcitur. Ad hoc enim conſtituit Herice hanc ſuam complacentiam partim efficacem, & partim inefficacem ſupra connexionem auxiliorum cum gloria, contra quoſdam ex ſua familia illam non agnoſcentes, vt diſcretiò prędeſtinati à reprobo non ſit ex ſola præſcientia, ſed ex electione Dei, ſic arguit *num.* 175. at conſtituta iuxta ſolutionem, quam impugnamus, tota diſcretio ex præſcientia eſt, & non electione: ergo ſolutio tradita non ſubſiſtit cum auctoris doctrina. Probo minorem, complacentia iſta non diſcernit prædeſtinatum à reprobo, prout terminata ad auxilij entitatem; cum etiam in reprobo ad entitatem gratiæ congruæ terminetur, nec diſcernit quia inefficaciter terminatur ad connexionem gratiæ cum gloria, cum hanc terminationem inefficacem ad connexionem gratiæ cum gloria concedat hic auctor in diuina voluntate erga reprobum, vt paulo ante vidimus: ergo ſolum diſcernit reprobum à prædeſtinatis, quia in iſtis infert gloriam infallibiliter, quam non infert in reprobo; at illatio iſta infallibilis gloriæ prædeſtinati, non conuenit prædictæ complacentiæ ratione ſui, ſed ratione ſcientiæ mediæ de gloria ſub conditione futura: ergo huiuſmodi complacentia ratione ſcientiæ mediæ diſcriminat; & conſequenter diſcretio non erit ex electione formaliter, ſed formaliter ex pręſcientia, quod vt vitaret, hanc ſuam complacentiam parum ſuis Theologis gratiam conſtituit.

Denique traditam ſolutionem reijcio: complexum ex complacentia illa, & ſcientia media, quam pręſupponit erga gloriam ſub conditione futuram, anteuerite, vt futura abſolutè, & illa infallibiliter infert; & tamen meritorum libertatem non tollit: ergo etiam ſi electio efficax, merita, vt abſolutè futura pręcedat; & illa infallibiliter inferat, poterit cum illorum libertate componi; & conſequenter male ex iſto capite à prędicto auctore impugnatur electio ab intrinſeco efficax, & ad complacentiam explicatam confugitur. 54 *Vltimo impugnatur ſolutio.*

55 *Reſp. Herice.* Reſpondet Herice, præcedentiam huius complexi non eſſe phyſicam, ſed logicam tantum; cum nihil ſit in illo, quod habeat vim phyſicè illatiuam meritorum in ſtatu abſoluto, & ideò libertatem non tollere; pręcedentia autem electionis ab intrinſeco efficacis, phyſica foret, & ideò induceret neceſſitatem antecedentem incompatibilem cum libertate.

56 *Cõtra 1.* Sed contra primo; priuatio gratię ab intrinſeco efficacis, cum qua infallibiliter ſit annexum peccatum, non minus libertatem tollit in ſententia horum auctorum, quàm pręmotio phyſica; & tamen non infert neceſſario phyſicè culpam, ſed logicè tantum: ergo quod complexum illud non phyſicè, ſed logicè inferat, non impedit quominus deſtruat meritorum libertatem. *Secundo.* Secundo: nam ſi complexum illud in noſtra poteſtate conſtitutum non eſt, & aliàs neceſſario infert merita, quid intereſt, quod logicè, vel phyſicè inferat, vt tollat, vel non tollat libertatem? Et quidem, ſi ſcientia Dei purè ſpeculatiua in noſtra poteſtate non ſit, nec libertatem noſtram ſupponat, non minus libertatem deſtruit, iuxta iſtius auctoris, & ſuę ſocietatis principia, quam pręmotio ab intrinſeco efficax; & tamen non phyſicè, ſed logicè inferret noſtrorum actuum exiſtentiam: ergo vel phyſica anteceſſio libertatem non lędit, vel lędit logica.

57 *Tertia ſolutio Leſſij reijcitur 1.* Tertia ſolutio Leſſij reijcitur primo; nam eſto ſit poſſibilis electio efficax ad gloriam abſolutè, & non vt applicatam illi præ alio; procedere tamen ex electione ad illam, vt peculiariter applicatam eſt congruentior modus operandi: ergo ſemel probato efficacem electionem ad gloriam debere ad electionem mediorum pręcedere, non debet eſſe ad illam, abſolutè, ſed ad illam, vt iſtis applicatam prę alijs.

58 *Secundo.* Secundo, nam electio efficax ad gloriam non debet eſſe ad illam in confuſo, prout ab hac, & illa abſtrahentem: nam licet poſſit efficax electio à modis accidentalibus obiecto præſcindere, non tamen à differentijs ſiue ſpecificis, ſiue indiuidualibus; cum ſine illis obiecto repugnet exiſtere; & electio efficax ſuo obiecto exiſtentiam communicet; at electio ad iſtam viſſionem Beatificam in particulari, neceſſario connotat peculiare ſubiectum, & peculiarem potentiam vitalem; cum vna viſſio numero non poſſit à duabus potentijs vitalibus indifferenter procedere, nec eſſe in duobus ſubiectis: ergo eo ipſo, quod efficax electio ad gloriam debeat efficacem electionem meritorum pręcedere, debet eſſe ad illam non abſolutè, ſed vt vni applicatam prę alio.

59 *Alia triplex arg. ſolutio 1. Secundo.* Tribus alijs ſolutionibus ſolet ad argumentum factum occurri. Primo dicendo, quod vt Deus eligat efficaciter media ad finem: ſufficit quod pręcedat efficax intentio manifeſtandi diuina attributa, non autem requiritur pręcedentia efficacis electionis ad gloriam. Secundo reſponderi ſolet conceſſis maiori, & minori, & prima conſequentia negando ſecundam, quę ſubinfertur. Itaque iuxta hanc ſolutionem, licet intentio efficax glorię electionem efficacem meritorum, & gratię in genere cauſę finalis pręcedat, ſubſequitur tamen illorum pręuiſſionem in genere cauſę efficientis meritorię, & moralis: vnde ex eo quod efficax intentio finis debeat electionem efficacem mediorum pręcedere non ſequitur electionem efficacem ad gloriam non cadere ſub meritis noſtris. *Tertio.* Vltima ſolutio eſt, quam tradit Alarcon *vbi ſupra* aſſerens veram eſſe maiorem in agente creato, quod à fine creato

10 *Prima ſolutio.* Huic argumento reſponderi ſolet primo, quod, vt Beatitudo ſit medium ſufficienti modo, vt ſit effectus prædeſtinationis ſufficit, quod non ſit finis vltimus obiectiuus licet obtineat rationem finis vltimi formalis: nam finis formalis *quo*, in aſſequutione finis obiectiui conſiſtens, eſt propter vltimum finem obiectiuum; & ideo eſſe poteſt prędeſtinationis effectus.

Secunda. Secundo, quod vt ſit effectus prædeſtinationis ſufficit eſſe cauſam formalem conſtituentem Beatum in concreto, nam hoc ipſo eſt medium ad ſuum effectum formalem. Verum ſi iſtæ ſolutiones contendant, id ſufficere, vt ſint effectus immediati prædeſtinationis non ſatisfaciunt argumento facto, nam id non ſufficit, vt ſint obiectum immediatum electionis; quis enim dixit finem formalem *quo* eſſe obiectum electionis per modum medij ordinati ad finem *qui* obiectiuum, aut cauſam formalem eligi propter ſuum effectum formalem electionem rigoroſa? ergo nec terminare poſſunt prædeſtinationem, vt effectus immediati, & immediata obiecta. *Fertur de vtraque ſolutione iudicium.*

11 *Vera argumenti ſolutio.* Ad argumentum ergo reſpondeo communi ſolutione, quam in probatione concluſionis inſinuauimus, prædeſtinationem eſſe immediate de medijs, quia tamen hæc in executione ſunt cauſa finis, mediate, & in executione eſt de fine: vnde licet, glorificatio ſit finis prædeſtinationis, non tollitur, quin ſit prædeſtinationis effectus mediate in exequutione.

Ad 1. confirm. Ad primam confirmationem, conceſſa maiori diſtinguo minorem: illamque concedo de futuritione remota, inchoata, & in ordine intentionis; ſecus autem de futuritione completa, & in ordine executionis, cum quo bene ſtat concurſus prædeſtinationis, quæ poſterior eſt electione ad gloriam ad præbendam completam futuritionem in ordine executionis; aliàs eodem argumento probaretur potentiam executiuam ad glorificationem non concurrere, ſiquidem etiam hæc electionem ad gloriam ſupponit; & conſequenter eius futuritionem.

12 *Ad 2.* Ad ſecundam nego minorem, loquendo de effectu, & obiecto prædeſtinationis mediato, idest illato ex aliquo, quod eſt immediatum prædeſtinationis obiectum. Ad impugnationem dicatur etiam eſſe effectum, & obiectum mediatum electionis; ſiquidem in executione cauſatur à medijs ordinatis ad gloriam, & ad illam electis.

Ad 3. Ad tertiam confirmationem, omiſſa maiori, nego minorem; ad cuius probationem dicatur, media ad gloriam conſequendam, non ſolum eſſe merita, ſed etiam gratiam conſumatam, & lumen Beatificum; licet autem merita ſolum moraliter influant in gloriam: gratia tamen conſumata per modum radicis, & lumen Beatificum per modum principij proximi phyſice influunt in viſionem Beatam, in qua noſtræ Beatitudinis eſſentia eſt conſtituta, & quia gratia conſumata, & lumen Beatificum immediate cauſantur per prædeſtinationem; fit conſequens, quod erga gloriam duplicem mediatam cauſalitatem exerceat prædeſtinatio, vnam moralem mediantibus meritis, & alteram phyſicam mediante gratia conſumata, vt radice, & lumine Beatifico, vt principio proximo.

13 *Replicabis 1.* Verum contra iſtam ſolutionem obijciet aliquis primo: gratia, vtpote natura in ordine ſupernaturali, eſt perfectior viſione Beata, & lumen gloriæ, eſt principium effectiuum principale illius, & conſequenter eam in perfectione adæquat, quod licet, non ſit certum, eſt tamen probabile, & vt probabilius (ſaltim loquendo de exceſſu gratiæ reſpectu viſionis) aliquando deffenſaui; at id quod perfectius eſt altero, nequit eſſe medium rigoroſum: & conſequenter nec obiectum electionis, quæ propriè ſit talis, nec prædeſtinationis; quæ electionem rigoroſam ſupponit: ergo nullus eſt immediatus prædeſtinationis effectus, ex quo phyſice cauſetur noſtra formalis Beatitudo in executione.

Secundo. Secundo, nam iuxta à nobis dicta, datur in Deo duplex voluntas erga gloriam, altera in ordine intentionis, & altera in ordine executionis; at hæc duplex voluntas immediate erga gloriam verſatur: ergo etiam prædeſtinatio, vt Beatitudo, ſit effectus illius debet immediate circa gloriam verſari. Patet conſequentia: nam imperium, in quo eſſentia prædeſtinationis conſiſtit, ponitur vt regula voluntatis executiuæ: ergo debet immediate attingere quidquid per decretum executiuum attingitur immediate.

14 *Ad 1. replicam reſp.* Reſpondeo ad primam ex his obiectionibus, quod licet gratia, vt principium radicale excedat gloriam exceſſu entitatiuo, & lumen Beatificum illam adæquet, poſſunt tamen rationem medij obtinere reſpectu illius, & ab ea in genere cauſa finalis cauſari, quia exceſſus entitatiuus finis ad media ſolum eſt neceſſarius in fine *qui*, non autem in fine *quo* per modum aſſequutionis, ſed ad hunc modum finalizandi, ſufficit, quod alia omnia excedat in ratione aſſecutionis, & ſit excedatur ab illis in ratione entitatis: cuius rei euidentem inſtantiam habemus in Beatitudine naturalis hominis in puris naturalibus conditi, quæ in ratione entitatis à ſubſtantia animæ rationalis abſque dubio excederetur; & tamen hæc id illam, vt ad finem vltimum *quo* formalem eſſet ordinata, eo quod animam rationalem excederet in linea aſſequutionis. *Inſtatur argumentum.*

Ad ſecundam dicatur, quod ſicut eadem actione producitur eſſentia primario, & ſecundario paſſiones, ita eodem decreto executiuo vtrumque producitur: vnde cum gratia conſumata, & viſio beatifica, & lumen glorię comparentur tanquam paſſio, & eſſentia, non eſt neceſſarium duplex decretum in Deo, in ordine executionis, ſed vnum ſufficit terminatum immediate ad gratiam conſummatam, & ſecundario, & mediate ad lumen gloriæ, & viſionem Beatificam. 15 *Ad 2.*

Inſtabis: decretum executiuum obtinens rationem vſus, diſtinguitur ab electiuo per eſſentialem connexionem cum obiecto volito, vt realiter habito, ſicut *loco allegato* diximus, at decretum executiuum terminatum immediate ad gratiam conſumatum, & lumen Beatificum, non conectitur eſſentialiter cum viſione Beata: ergo non eſt decretum executiuum reſpectu illius; & conſequenter aliud eſt aſſignandum immediate ad illam terminatum. Reſpondeo diſcrimen illud intelligendum eſſe reſpectu immediate voliti, non reſpectu voliti mediate, qualis eſt viſio Beatifica reſpectu prædicti decreti. 16 *Inſtabis.* *Reſp.*

Contra eandem concluſionem minori tamen efficacia militat argumentum Gabrielis deſumptum ex eo quod effectus prædeſtinationis non poſſunt eſſe reprobis, & prædeſtinatis propria; at ſola viſio Beatifica eſt prædeſtinatis propria; cum omni alia propter ipſam reprobis multoties conueniant, ſcilicet iuſtificatio, & vocatio: ergo ſola glorificatio eſt prædeſtinationis effectus. Reſpondeo pro nunc, quod licet iuſtificatio, & vocationes inefficaces, ſeu efficaces cum effectu vſque ad finem non perſeuerantes, ſint communes reprobis, & prædeſtinatis, iuſtificatio tamen non interrupta, & vocationes efficaces in ſuo effectu vſque ad finem perſeuerantes, non ſunt reprobis communes, ſed propriæ prædeſtinatorum, & de his in iſta concluſione contra D. Bonauenturam, & Gabrielem ſumus loquuti. Et quidem Auctor negare non poteſt donum perſeuerantiæ eſſe prædeſtinatorum proprium: ergo hac ratione conuincere ſuum intentum non poteſt, ſcilicet ſolam gloriam eſſe prædeſtinationis effectum. Ex dictis in hac concluſione colligitur amorem Beatificum, & omnia, quæ eſſentialem Beatitudinem conſequuntur eſſe effectum prædeſtinationis; cum hæc omnia ad eandem prouidentiam pertineant, ad quam pertinet gloria, ſiue vt proprietates neceſſario conſequutæ, ſiue, vt accidentia exornantia. 17 *Secundum arg. Gabriel.* *Reſp.* *Inſtatur argum.* *Corollarium.*

§. III.

De gratia per peccatum non interrupta.

Sit ſecunda concluſio: *Gratia interrupta per peccatum eſt effectus prædeſtinationis, non ſolum, vt recuperata per pænitentiam, ſed etiam, vt primo collata, & quatenus interrupta, non per culpam, ſed à Deo.* Hanc ſtatuo contra Vazquez, & per paucos Theologos ipſum ſequutos. Et quidem, quod prout recuperata ſit prędeſtinationis effectus non negat Vazquez, nec Theologi, qui illum ſequuntur loquendo de recuperatione numquam interrumpenda, nam ſi recuperata, iterum amittatur, idem eſt dicendum de illa ac de gratia primo collata, ſemel interrupta. Quod autem prout primo collata ſit effectus prædeſtinationis oſtenditur primo ex D. Thom. ad Rom 8. *lect.* 6. vbi loquens de iuſtificatione, quam ex verbis Pauli effectum prędeſtinationis cōſtituit, ſic ait. *Hæc autem iuſtificatio, etſi in aliquibus fruſtretur, quia non perſeuerant vſque in finem, in prædeſtinatis tamen numquam fruſtratur*: ergo ſentit D. Thom. nullam iuſtificationem electorum ab effectu fruſtrari; at ſi iuſtificatio per peccatum ſemel interrupta effectus prædeſtinationis non eſſet, iam aliqua electorum iuſtificatio fruſtraretur: ergo ex mente D. Thom. gratia, ſeu iuſtificatio per peccatum interrupta eſt prædeſtinationis effectus. 18 *Secunda cõcluſio.* *Prob. 1. ex D.Th.*

Secundo probatur, gratia interrupta, quatenus primo collata, cum effectu conducit ad finem prædeſtinationis (Supponimus enim cum communi Theologorum ſententia gratiam, & merita per peccatum mortificat; per ſubſequentem pænitentiam reuiuiſcere, cum eodem iure ab gloriam; & conſequenter aliquos gradus gloriæ huic gratiæ quatenus primo collatæ correſpondere,) & alias ex intentione gloriæ collatio illius imperatur: ergo etiam, vt primo collata effectus prædeſtinationis. Conſequentia eſt euidens; omne enim, quod eſt effectus Dei ad glorificationem concurrens, & ex vi intentionis gloriæ præparatur à Deo, èſt effectus prędeſtinationis: ergo ſi omne iſtæ conditiones conueniunt gratiæ interruptæ, quatenus primo collatæ, erit prout ſic prædeſtinationis effectus. 19 *Secundo prob.*

Antecedens pro ſecunda parte probatur, non enim obſtat, vt prima illius collatio ex efficaci intentione gloriæ proueniat, quod ſolum mediate, ſcilicet media recuperatione, & perſeuerantia, ad finem prędeſtinationis conducat. Tum, quia gratia continuata vſque ad mortem ex intentione gloriæ procedit non ſolum, vt continuata, ſed etiam, vt primo infuſa; & tamen non conducit ad gloriam, quatenus primo infuſa, niſi media continuatione, & perſeuerantia. Tum etiam, quia gratia congrua eſt effectus prędeſtinationis ex intentione glorię præparatus à Deo; & tamen nō niſi mediante actu a ſe elicito ad glorificationē conducit, 20 *Antecedens pro 1. parte prob.*

Digitized by Google

conducit, maxime in ſententia Vazquez, & aliorum, qui non agnoſcunt in gratia prout in actu primo, efficaciam, ſed ſolum connotato conſenſu. Nec obſtat interruptio per culpam, quominus, vt primo collata ex intentione gloriæ procedat. Tum, quia nulla repugnantiæ ratio poteſt oſtendi, quominus, vt primo collata ex intentione efficaci glorificationis fiendæ interueniente pœnitentia tanquam conditione procedat. Tum etiam, nam culpa interrumpens non tollit quin gratia perſeueret in acceptatione diuina: ergo non interrumpit Dei acceptationem; & conſequenter nec eius voluntatem.

21 *Confirm.* Et confirmari poteſt ad hominem contra Vazquez, vt enim aliquid ſit prædeſtinationis effectus, non eſt neceſſarium, in ſententia illius, quod ex efficaci intentione gloriæ procedat; ſed ſufficit procedere, ex inefficaci gloriæ intentione; at gratia interrupta, quatenus primo collata, procedit ex inefficaci intentione glorificationis: ergo cum alias conducat, licet media recuperatione, & cum ordine ad perſeuerantiam, erit prædeſtinationis effectus.

22 *Reſp. Alarcon.* Reſpondebis ex Alarcon *vbi ſupra* gratiam primo collatam conſiderari poſſe dupliciter, ſcilicet præciſſo ordine ad deceſſum finalem in gratia, vel vt dicit ordinem ad illum, Priori modo (inquit) ex intentione, ſeu ſpeciali amore gloriæ non prouenit, ac proinde effectus prædeſtinationis non eſt, bene autem ſecundo modo. Et Vazquez ſolum negare eſſe priori modo effectum prædeſtinationis. *Reijcitur 1.* Sed contra primo. Nam Theologi ſequentes ſententiam, quam propugnamus, non aſſerunt, gratiam vt primo collatam, eſſe effectum prædeſtinationis præciſſo ordine ad perſeuerantiam finalem, ſed vt talem ordinem dicit: ergo ſi Alarcon hoc concedit, ſucumbit oneri, & argumento, veræque adhæret ſententiæ.

23 *Secundo.* Secundo, nam vt iſte auctor fatetur, eadem eſt ratio quoad hoc de gratia continuanda vſque ad mortem, & de gratia interrupta per culpam; ſicut enim iſta non eſt effectus prædeſtinationis, niſi cum ordine ad perſeuerantiam finalem, ita gratia numquam interrumpenda, non eſt quatenus primo collata effectus prædeſtinationis præciſſo ordine ad perſeuerantiam finalem, ſed tali ordine incluſſo; at Vazquez expreſsè ſtatuit diſcrimen inter gratiam interruptam, & gratiam numquam interrumpendam, quoad hoc quod eſt eſſe effectum prædeſtinationis quatenus primo collatam, vt apertè fatetur de gratia nunquam interrumpenda *diſputatione citata cap.* 3. *numero* 20. ergo prædictum effugium ad mentem Vazquij non eſt.

24 *Alia pars concluſionis prob.* Quod autem gratia hæc, etiam vt interrupta ſit prædeſtinationis effectus interruptione ſumpta prout à Deo, facile ſuadetur notandò amiſſionem gratiæ conſiderari poſſe dupliciter, primo quatenus ex peccato voluntariè procedit, qua ratione conſiſtit in macula animæ, quæ vel eſt eſſentia peccati habitualis, vel eius complementum iuxta varios Theologizandi modos: ſecundo eadem gratiæ carentia, prout eſt à Deo, qualiter eſſe pœnam peccati ſæpe docuit D. Thom. hoc iſto permiſſo facile ſuadetur concluſio nam carentia prout ſic, eſt à Deo, vtpote pœna peccati, & ad finem prædeſtinationis conducit, iuxta verba Pauli ſæpius repetita, *diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum*, & ex intentione Beatitudinis præparatur ab ipſo; cum ſic præparetur omne, quod ad finem prædeſtinationis conducit, vt ſæpe iam vidimus: ergo gratia, vt interrupta, interruptione prout à Deo eſt effectus prædeſtinationis.

25 *Confirm.* Confirmatur, nam permiſſio peccati conſiſtens in carentia auxilij, quo poſito non ſequeretur peccatum eſt, effectus prædeſtinationis, vt *diſputat. præced.* oſtendimus: ergo carentia gratiæ quatenus eſt à Deo, erit prædeſtinationis effectus. Patet conſequentia: ideò namque permiſſio eſt effectus prędeſtinationis, quia eligitur à Deo ex fine humilitatis, ſeu pœnitentiæ; ſed etiam carentia gratiæ prout à Deo eligi poteſt ex iſto fine; cum ad illum conducat; & conſequenter ex hoc fine eligatur: ergo ſi permiſſio peccati eſt effectus prædeſtinationis, etiam carentia gratiæ prout à Deo.

26 *Corollarium.* Ex iſta concluſione colligitur, etiam auxilia ſufficientia, & efficacia, quibus homo ad gratiam interruptam, quatenus primo collatam diſponitur eſſe effectus prædeſtinationis. Quod patet primo quia interruptio illorum, quantum ad ſuos effectus non obſtat, vt ſint prædeſtinationis effectus. Tum etiam, nam illa auxilia pręparantur à Deo ex fine prędictę iuſtificationis: ergo ſi iuſtificatio non obſtante interruptione, eſt effectus prędeſtinationis, etiam pręfata auxilia inter effectus prędeſtinationis connumerari debent.

§. IV.

Argumenta ſoluuntur.

27 *Cōtra 2. partē cōcluſionis arg. 1.* Contra ſecundam partem huius concluſionis opponit Vazquez primo: gratia interrupta per peccatum eſt effectus communis reprobis & prędeſtinatis, quatenus primo collata: ergo effectus prędeſtinationis non eſt. Patet conſequentia: nam per omnem effectum prędeſtinationis diſcriminatur prędeſtinatus a reprobo: ergo quod vtrique eſt commune, effectus prędeſtinationis eſſe non poteſt. *Reſp.* Reſpondeo, gratiam illam, quatenus primo collatam, eſſe quoad ſubſtantiam reprobis, & prędeſtinatis communem, non verò quatenus ſubeſt intentioni gloriæ, & ordinem ad perſeuerantiam inuoluit, & hoc ſufficit, vt ſit prędeſtinationis effectus. *Inſtatur argumentum.* Et quidem hoc argumentum ſi quid probat, conuincit ſolam beatitudinem, & perſeuerantiam finalem eſſe effectum prędeſtinationis, nam cętera omnia, ſi ordinem ad illa ſecludas, reprobis, & prędeſtinatis poſſunt eſſe communia.

28 *Arg. 2.* Secundo ſic arguit: eſto gratię Adami in ſtatu innocentię correſpondeat aliquis gradus glorię; & conſequenter ad finem prędeſtinationis conducat, effectus tamen prędeſtinationis Adami non eſt, vt primo Adamo collata, ſed ſolum, vt reparata; at hoc non alia ratione, niſi quia per peccatum fuit interrupta: ergo gratia hominum in hoc ſtatu per peccatum interrupta, effectus prędeſtinationis non eſt, quatenus primo collata, ſed ſolum, vt reparata, etiam ſi illi, quatenus primo collatę correſpondeat aliquis gradus glorię. Maior ex inde conſtat: nam cum prędeſtinatio Chriſti peccatum Adami pręuiſſum ſupponat, gratia illa, quę anteceſſit peccatum, non fuit effectus prędeſtinationis Chriſti; & conſequenter nec proprię prędeſtinationis, cum omnium hominum prędeſtinatio poſterior ſit prędeſtinatione Chriſti, vtpote ab illa exemplata, & ex Chriſti meritis habita.

29 *Reſp.* Reſpondeo, prętermiſſa maiori, negando cauſalem minoris; ſed ideò gratia ſtatus innocentię, quatenus primo collata, effectus prędeſtinationis non fuit, quia cum non ſupponat Chriſti prędeſtinationem; & conſequenter nec intentionem beatificandi Adamum, quę fuit Chriſti prędeſtinatione poſterior, prima illius gratia collatio ex intentione efficaci glorię non fuit imperata. Vnde ex vi primę infuſionis ad finalem perſeuerantiam ordinem non dicebat, ſed ſolum ex vi reparationis. In noſtra autem gratia oppoſitum contingit ratione iam aſſignata; quia ſcilicet ordinem ad gloriam, & ad finalem perſeuerantiam dicit, non ſolum vt reparata, ſed etiam ex vi voluntatis, qua primo confertur, & idcirco effectus prędeſtinationis eſt.

30 *Tertio argum. & replicatur cōtra dicta.* Sed inſtat Vazquez, & eſt tertium argumentum: gratia interrupta non conducit ad finem prędeſtinationis ex vi voluntatis qua primo confertur à Deo: ergo vt primo collata effectus prędeſtinationis non eſt. *Antecedens; prob. 1.* Probatur antecedens, primo: permiſſio peccati, qua interrumpitur gratia non eſt ex intentione glorię, quod probatum ſupponit: ergo gratia interrupta non conducit ad gloriam ex vi voluntatis, qua primo confertur. Probatur conſequentia: nam ſi permiſſio interrumpens non eſt ex intentione glorię: ergo interrumpit voluntatem primo infundentem gratiam; & conſequenter ex vi illius non conducit ad gloriam. *Secundo.* Confirmatur, & probatur ſecundo: nam effectus prędeſtinationis debet eſſe continuus: ergo ſi permiſſio intercedens inter primam infuſionem, & reparationem effectus prędeſtinationis non eſt, nec ex intentione glorię cauſatur, gratia interrupta, quatenus primo cauſata eſſe non poteſt prędeſtinationis effectus.

31 *Reſp. ad 1. antecedenti probationem.* Reſpondeo, negando antecedens, ad cuius primam probationem reſpondetur primo, negando antecedens. De quo *diſputatione præcedenti*. Secundo prętermiſſo antecedenti, nego conſequentiam: ad primam probationem dicatur permiſſionem interrumpere exiſtentiam phyſicam gratię, non autem permanentiam eius in acceptatione diuina: ac proinde nec voluntatem remunerandi merita, & conferendi gloriam, quę vt hereditas reſpondet gratię, vt ex probatione noſtrę concluſionis colligitur. *Ad 2.* Ad ſecundam dicatur, non requiri continuationem phyſicam in exiſtendo, ſed ſufficere, quod omnes prędeſtinationis effectus contineantur in diuina intentione cum perſeuerantia, & cum gloria, & hanc habet gratia interrupta, licet primam continuationem cum perſeuerantia non habeat.

§. V.

De vocatione inefficaci.

32 *Tertia cōcluſio* Tertia Concluſio. *Vocatio inefficax eſt effectus prædeſtinationis etiam prout inefficax, non reduplicatiuè ſed ſpecificatiuè.* Probatur; vocationes inefficaces ſunt illę, quę à voluntate non extorquent conſenſum; at licet iſtę non conducant ad gloriam media operatione, ad quam dantur, conducunt tamen diſpoſitiuè mediate, quatenus paulatim cor hominis emolliunt, vt tandem Deo vocanti reſpondeat, vel obiectiuè, quatenus in memoriam reddactę excitant ad gratiarum actiones Deo, qui toties vocauit reddendas, & ad humilitatem propter reſiſtentiam pręteritam: ergo pręparantur à Deo ex intentione glorię; & conſequenter ſunt prędeſtinationis effectus; ſecunda conſequentia ex prima euidenter colligitur. Prima autem ex ſæpe repetitis habetur, videlicet, ex eo quod omne, quod ad finem prædeſtinationis cum effectu conducit eſt effectus illius.

Digitized by Google

33 *Minor prob. 1.* Minor autem, in qua eſt difficultas ſuadetur. Tum, quia id ſæpe contingere experientia teſtatur, quod ſcilicet Deo quis gratias agit propter vocationes illas, quibus reſponſum non pręſtat; conſtatque ex Auguſt. *lib. 5. confeſſionum cap. 14. & lib. 6 cap.* 11 vbi commemorans vocationes diuinas, quibus reſtiterat excitatus eſt ad pœnitentiam, humilitatem, & gratiarum actionem. Tum etiam ex illis verbis Pauli ad Rom. 8. *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum his, qui ſecundum propoſitum vocati ſunt ſancti.* Quod *vt diſputatione præcedenti vidimus* gloſſa ex Auguſt. deſumpta ad peccata prædeſtinatorum extendit: ergo cum vocationes inefficaces aliquo ex prædictis modis ad bonum prædeſtinatorum conducere poſſint, ita de facto conducunt; & conſequenter erunt prędeſtinationis effectus.

34 *Secunda pars concluſionis prob.* Secunda pars concluſionis, quod ſcilicet, etiam vt inefficaces, ſint effectus prædeſtinationis. Probatur, permiſſio peccati, quę in negatione efficacis gratię ſuppoſita ſufficienti, conſiſtit, eſt effectus prędeſtinationis, quatenus ad excitandam humilitatem conducit, *vt diſputatione præcedenti vidimus*, ſed etiam inefficacia intrinſeca vocationi ad iſtum finem conducere poteſt, & conducit de facto, non minus quam negatio gratię efficacis quatenus ex illa monetur homo ad cognoſcendam infirmitatem propriam, & indigentiam vberioris auxilij: ergo inefficacia vocationis eſt prędeſtinationis effectus; & conſequenter vocatio ipſa: vt inefficax, inter prędeſtinationis effectus computanda erit.

35 *Tertia pars prob. 1.* Quod autem non in ſenſu reduplicatiuo, ſed ſpecificatiuo inefficacię, ſortiatur rationem effectus prędeſtinationis: probatur. Tum, quia permiſſio peccati non eſt effectus prędeſtinationis reduplicatiuè prout eſt carentia gratię, ſed ſub reduplicatione conducentię ad actus humilitatis, & pœnitentię: ergo pariter gratia inefficax non erit effectus prędeſtinationis ſub reduplicatione inefficacię, ſed quatenus efficacia mediata veſtitur, qua ad excitationem prędictorum actuum conducit. *Secundo.* Tum etiam, nam reduplicatio denotat rationem formalem ob quam conuenit alicui eſſe prędeſtinationis effectus; at licet vocationi inefficaci conueniat quod ſit prędeſtinationis effectus, ratio tamen ob quam illi conuenit non eſt inefficacia reſpectu actus, ad quem immediatè pręſtatur, ſed efficax conducentia reſpectu aliorum actuum: ergo vocatio inefficax non eſt effectus prędeſtinationis ſub reduplicatione, ſed ſolum ſub ſpecificatione inefficaci.

§. VI.

Occurritur argumentis in contra.

36 *Arg. 1.* CОntra primam partem huius concluſionis opponunt contrarij Auctores primo. Nam iuxta Auguſtinum *libro de prædeſtinat. Sanct. cap. 16. lib. 1. ad Simplicianum, & lib. 1. contra duas Epiſtolas Pelagianorum cap.* 10. ſola illa vocatio eſt effectus prędeſtinationis, quę eſt vocatio ſecundum propoſitum; at vocatio inefficax non eſt vocatio ſecundum propoſitum: ergo non eſt effectus prędeſtinationis. Minor probatur. Tum, quia vocationi ſecundum propoſitum nemo reſiſtit; vocationi autem inefficaci reſiſtimus. Tum etiam: nam Auguſtinus *primo loco* relatus, contraponit vocationem ſecundum propoſitum, vocationi, qua vocantur, qui venire nolunt; vocatione autem inefficaci vocantur, qui nolunt venire: ergo non eſt vocatio ſecundum propoſitum: & conſequenter, nec effectus prędeſtinationis.

37 *Reſp.* Reſpondeo, negando minorem: ad cuius probationes dicatur, vocationes inefficaces, non eſſe ſecundum propoſitum] reſpectiuè ad actus proximos, ad quos immediatè comparantur: bene tamen reſpectiuè ad illos, ad quos concurrunt, vel diſpoſitiuè moliendo cor hominis, vel obiectiuè quatenus in memoriam reddactę excitant ad gratiarum actiones, & humilitatem, quos actus infallibiliter conſequuntur, licet non immediatè, mediatè tamen, quatenus cum vocationibus efficacibus coniunguntur, quod ad rationem effectus prędeſtinationis ſufficere conſtat in correctionibus admonitionibus, & exteriori prędicatione, quę ratione ſui efficaciam non habent, ſed ſolum, vt coniuncta cum alijs; non enim valent conſenſum voluntatis extrahere niſi medijs auxilijs efficacibus intus mouentibus; & tamen ſunt effectus prędeſtinationis.

38 *Secundo arg. & replicatur cōtra datam ſolutionē. Reſp.* Sed contra iſtam ſolutionem opponunt ſecundo: peccata in memoriam redacta, excitant ad humilitatem, & pœnitentiam; & tamen non ſunt effectus prædeſtinationis: ergo quod vocationes inefficaces in memoriam reddactæ excitent ad humilitatem; & gratiarum actionem, non ſufficit, vt ſint prædeſtinationis effectus. Reſpondeo, hoc ſolum non ſufficere: ſed inſuper eſt neceſſarium, quod id, quod ſic conducit ſit effectus præparatus à Deo, & quia peccato hoc repugnat, ſecus autem vocationibus inefficacibus: conſequens fit quod peccatum non ſit effectus prędeſtinationis, bene autem vocationes inefficaces.

39 *Arg. 3.* Tertio ſic arguunt: non omnes vocationes inefficaces offeruntur memoriæ, nec omnes paulatim cor hominis liniunt: ergo non omnes ſunt prædeſtinationis effectus. Conſequentia tenet, vt enim omnes ſint effectus prædeſtinationis, debent aliquo ex prædictis modis ad prædeſtinationis finem conducere; antecedens autem probatur: nam contingere poteſt, quod aliquis vitijs longo tempore deditus, & multoties interius, & exterius vocatus repente conuertatur, & ſtatim moriatur, vel ad martyrium raptus ſponte ſuſtinens conſequatur gloriam; at in tali caſu; non omnes vocationes occurrunt memoriæ; cum hoc in tam breui tempore, ſit moraliter impoſſibile, nec diſpoſitiuè cor emoliendo extraxerunt conſenſum: ergo non omnes vocationes inefficaces aliquo ex prædictis modis ad finem prædeſtinationis conducunt.

Huic argumento Cornejo vbi *ſupra dub.* 9 reſpondet concedendo antecedens, & conſequentiam. Vnde noſtram concluſionem reſtringendam exiſtimat, ad illas vocationes, quæ in memoriam reddactæ excitant ad prædictos effectus. Magis tamen placet aliorum ſolutio, qui noſtram concluſionem vniuerſaliter accipientes propter verba Pauli, quæ vniuerſalia ſunt, quando aſſerit prędeſtinationis omnia in bonum cooperari: reſpondent, negando antecedens: ad probationem, quidam reſpondent, credendum eſſe aliquo ex prædictis modis ſemper concurrere in vita præſenti, quam credulitatem deducunt ex propoſitione vniuerſali Pauli, & ex ſpeciali amore quo erga prędeſtinatos ſe gerit Deus. 40 *Prima ſolutio. Secunda*

Sed ne diuinare potius, quam ſoluere argumentum videamur, dicendum exiſtimo, quod licet in hac vita non omnes vocationes inefficaces memoriæ occurrant, in patria tamen per viſionem in verbo omnes ſuas vocationes, ſiue efficaces, ſiue inefficaces cognoſcent, & ex cognitione illarum ad gratias Deo agendas excitantur; quem modum conducentiæ ad effectum prędeſtinationis ſufficere, conſtat primo: eo quod illa gratiarum actio eſt effectus prædeſtinationis, ſicuti, & omnia alia conſequentia beatitudinem, vt ad finem primæ concluſionis vidimus: ergo vocationes inefficaces ex conducentia ad illam gratiarum actionem, rationem effectus prædeſtinationis ſortientur. Secundo, quia vt vidimus *diſputat. præcedenti* inter probandam primam concluſionem, permiſſiones peccatorum in reprobis ſunt effectus prædeſtinationis electorum in ſententia Vazquij, quem in hac concluſione impugnamus, eo quod in verbo cognitæ excitant beatos ad gratiarum actiones pro gratia efficaci illis collata: ergo ille conducentiæ modus ſufficiens debet reputari, vt vocationes inefficaces ſint effectus prędeſtinationis. 41 *Vera ſolutio.*

Quarto obijciunt, cum enim detur aliqua prouidentia reprobis, & prædeſtinatis communis, dari debent aliqui effectus huius prouidentiæ, at ſi vocationes inefficaces omnes ſint effectus prædeſtinationis, nullus effectus poterit prædictæ prouidentiæ aſſignari vt conſideranti conſtabit: ergo vocationis inefficaces non ſunt effectus prædeſtinationis. Reſpondeo, diſtinguendo maiorem: aliqui effectus huius prouidentiæ, cum excluſione prædeſtinationis, vt elicientis, concedo maiorem; vt imperantis, nego maiorem: & omiſſa minori nego conſequentiam. Vel diſtinguo conſequens diſtinctione maioris. Et enim in prædeſtinatis omnis effectus cuiusbis prouidentiæ eſt effectus prædeſtinationis imperatiuè, id eſt, quod licet proxime ab alia prouidentia quaſi eliciatur, prouenit ab illa, vt prædeſtinationi ſubordinata, & ex illius finis efficaci intentione, & ita in vocationibus inefficacibus accidit; ſunt enim proximè à prouidentia generali, vt prædeſtinationi ſubordinata. 42 *Arg. 4. Reſp.*

Denique contra ſecundam partem noſtræ concluſionis arguitur: vocationis inefficacia, potius retrahit, quam iuuet ad finem prædeſtinationis: ergo ex intentione illius imperari non poteſt; & conſequenter, nec eſſe prædeſtinationis effectus, non enim niſi imprudenter ex intentione finis eligi poſſunt, quæ ab illo retardant, aut retrahunt, imo forte non eſt poſſibile. Et confirmari poteſt: nam inefficacia vocationis ad præcepti adimpletionem formaliter conſtituitur per negationem actus adimplentis, quæ peccatum eſt; at peccatum non poteſt eſſe effectus prædeſtinationis: ergo nec inefficacia vocationis, ſeu vocatio prout inefficax adhuc ſpecificatiuè. 43 *Contra 2. partē concluſionis arg. Confirm.*

Reſpondeo, diſtinguendo antecedens: ratione ſui, & in ordine ad actum quem proximè reſpicit: concedo antecedens: ratione aliorum, & in ordine ad actum ad quem comparantur mediatè, ſcilicet ad recognitionem proprię paruitatis, & dependentiæ vberioris auxilijs, quam habemus à Deo, nego antecedens, & conſequentiam: quia vt ſit effectus mediatus, & improportionatus ſufficit ille modus conducentiæ, vt conſtat in permiſſione. 44 *Reſp.*

Ad confirmationem, nego maiorem: licet namque in aduerſariorum ſententia gratia inefficax conſtituatur connotatione diſſenſus, ſiue abſolutè futuri, ſiue ſub conditione, ſicuti, & efficax connotatione ſimili conſenſus: in noſtra tamen, ſicuti gratia ratione ſui, & intrinſecè efficax prout in actu primo omnem conſenſus præuiſionem pręcedit; ita inefficax per intrinſecum prędicatum omnem præuiſionem conſenſus pręuincendo, conſtituitur. De quo fusè in tractatu de auxilijs. Præterquamquod, etiam in ſententia Auctorum ſcientiæ mediæ in gratia efficaci datur aliquid, quod in noſtra poteſtate non eſt, ſcilicet in occaſione congrua *Ad confirmation.*

grua

Digitized by Google

grua præſtari : vnde vt inefficax ex aliquo in noſtra poteſtate
non exiſtente debent prouenire , & quoad hoc eſſe poterit
prædeſtinationis effectus.

§. VII.

De actibus ſupernaturalibus.

45 *Quarta concluſio.* QVarta Concluſio. *Actus ſupernaturales ſunt effectus prædeſti-*
nationis , non ſolum prout à gratia procedunt , ſed etiam prout
Sententia Molinæ. *à libero arbitrio.* Hæc concluſio ſtatuitur contra Molinam *infra*
art. 4. & 5. diſp. 1 membro 10. vbi ait , quo non licet nihil ſit in
actum ſupernaturali , quod non ſit effectus gratiæ , & prædeſti-
nationis , tamen actus ſupernaturalis conſideratus prout præciſ-
Primum motiuũ. ſe à libero arbitrio procedit , effectus prædeſtinetionis non eſt .
Ductus primo , quia gratia , & liberum arbitrium concurrunt
ad actum ſupernaturalem tanquam duæ cauſæ partiales partiali-
tate cauſæ ; at actus ſupernaturalis conſideratus prout procedit
a gratia , non eſt effectus liberi arbitrij : ergo conſideratus prout
à libero arbitrio , non eſt effectus gratiæ ; & conſequenter nec
Secundũ. prædeſtinationis . Secundo , quia quod actus ſupernaturalis ſit
liber , non habet a gratia , ſed à libero arbitrio ; nam id debet
habere à principio libero ; gratia autem non eſt principium libe-
rum ; ſed determinatum : ergo quod liber ſit , ſolum habet à li-
bero arbitrio præciſſe ; & conſequenter ſub hac præciſſione effe-
ctus prædeſtinationis non eſt .

46 *Secunda ſententia & vera. Explicatur.* Noſtram tamen concluſionem defendunt communiter Theo-
logi , non ſolum qui negant concurſus partiales gratiæ , & liberi
arbitrij creati , ſed etiam illi qui defendunt partiales concurſus.
Ante cuius probationem aduerto propoſitionem iſtam , *actus*
ſupernaturalis prout à libero arbitrio procedit eſt effectus prædeſtina-
tionis , poſſe facere duplicem ſenſum ; reduplicatiuum , & ſpeci-
ficatiuum ; in priori eſt falſa , nec à nobis defenditur ; nam redu-
plicatiuè accepta , idem valet , ac dicere rationem cur ſit effectus
prædeſtinationis eſſe , quod à libero arbitrio procedat , quod fal-
ſiſſimum eſt : ratio namque , cur ſit prædeſtinationis effectus ,
non eſt , quod à libero arbitrio procedat , ſed quod procedat à
gratia . Accipitur ergo concluſio noſtra in hoc ſenſu , quod licet,
ratio cur actus liber ſupernaturalis , ſit effectus prædeſtinationis,
non ſit liberum arbitrium creatum , attamen actus ille , non ſo-
lum , vt ſupernaturalis , ſed etiam , vt liber , ab arbitrio creato
cauſatur , non ratione ſui præciſſe , ſed vt eleuato per gratiam ;
& conſequenter, quod ſub nulla ratione ab arbitrio procedat ſub
qua non ſit effectus prædeſtinationis.

47 *Prob. 1.* Concluſionem iſtam , ſic intellectam fuiſſe oſtendunt ab au-
ctoritate Recentiores noſtri Thomiſtæ . Videantur Albelda, Sal-
manticenſes , & Magiſter Sancto Thoma *vbi ſupra relati* . Ratio-
ne oſtenditur primo : quia vt contra Molinam , & alios Socie-
tatis Doctores , fuiſſe monſtrauimus *tomo primo in primam partem*
diſputatione 16. potentiæ noſtræ vitales , & gratia non concur-
runt partialiter ad ſupernaturales actiones , ſed adæquata virtus
proxima agendi eſt virtus ſupernaturalis , potentia autem vitalis
ratione ſui ſolum gaudet virtute remota : ergo nulla eſt formali-
tas in actu ſupernaturali , quæ à libero arbitrio procedat ratione
ſui immediate ; ſed omnis eius formalitas à libero arbitrio pro-
cedit , quatenus eleuato per gratiam . Ex quo per euidentem
conſequentiam colligitur ſub nulla ratione à libero arbitrio pro-
cedere , ſub qua non ſit prædeſtinationis effectus .

48 *Secundo prob. concluſio.* Secundo : actus ſupernaturalis ſub nulla ratione procedit à
libero arbitrio ratione ſuæ virtutis præciſſe : ergo ſub omni ra-
tione eſt effectus gratiæ , & prædeſtinationis . Conſequentiam
non negabit , nec negare poterit Molina . Antecedens autem
probatur . Actus ſupernaturalis ſub omni ratione , qua proce-
dit à libero arbitrio , procedit ab illo , vt ſubordinato Deo ,
non vt agenti naturali ; aliàs in actu ſupernaturali aliqua for-
malitas naturalis reperiretur : ergo vt agenti ſupernaturali ; &
conſequenter quatenus media ſua gratia liberum arbitrium ap-
plicat ad operationem ſupernaturalem ; at ſub formalitate ſub
qua procedit à libero arbitrio , vt ſub ordinato Deo , quate-
nus agenti per gratiam non procedit à libero arbitrio præciſſe :
ergo ſi ſub omni ratione eſt à libero arbitrio ſic ſub ordinato, ſub
nulla eſt libero arbitrio præciſſe .

49 *Tertio.* Tertio , actus ſupernaturalis eſt effectus prædeſtinationis ſub
omni ratione, ſub qua eſt effectus gratiæ ; ſed quatenus procedit
à libero arbitrio eſt effectus gratiæ : ergo vt ſic eſt effectus præde-
ſtinationis . Probo minorem : nam eſto admittatur gratiam non
eſſe adæquatam virtutem proximam agendi, vt contendunt Do-
ctores Societatis, negari tamen non poteſt, quod ſit adæquata ra-
tio eleuandi , & proportionandi liberum arbitrium, cum actu ſu-
pernaturali quantum ad omnem formalitatem ; cum nulla for-
malitas reperiatur in illo, cũ qua voluntas creata habeat propor-
tionem ratione ſui jat actus vt procedit à libero arbitrio, procedit
ab illo, vt proportionato ad agendum; cum agere actualiter ſup-
ponat neceſſario agens proportionatũ cum actione : ergo vt pro-
cedit à libero arbitrio eſt effectus gratiæ , vt eleuantis, & propor-
tionantis ; & conſequenter vt ſic eſt effectus Dei prædeſtinantis.

50 *Quarto.* Quarto probatur , quod actus ſupernaturalis ſit liber , & libe-
rè eliciatur ab homine habet à gratia : ergo id habet per præde-
ſtinationem . Conſequentia etiam Molinæ eſt nota ; cum om-
ne , quod à Deo per gratiam ſupernaturalem cauſatur , ſit ab
illo media prædeſtinatione præparatum in electis , & prædeſtina-
tis . Antecedens autem oſtenditur primo , quod actus ſuperna-
Antecedẽs prob. 1. turalis liberè eliciatur ab homine non eſt volentis hominis , ſed
miſerantis Dei , vt ait Apoſt. *ad Rom* 9. at ſi hoc , quod eſt ,
actum ſupernaturalem libere ab homine elici , non haberetur
per gratiam , non eſſet miſerentis Dei , ſed volentis, & curren-
tis hominis, vt contra Semipelagianos arguit Auguſt. *in En. bir-*
dione capit. 32 cum id , quod eſt effectus Dei miſerentis , debeat
eſſe effectus gratiæ : ergo hoc ipſum , quod eſt actum ſupernatu-
ralem libere ab homine elici habetur per gratiam .

51 *Secund.* Secundo probatur antecedens Deus per ſuam gratiam non ſo-
lum facit nobiſcum noſtram operationem , ſed etiam facit, quod
faciamus illam , vt conſtat ex illo Ezechielis 36. *Faciam , vt in*
præceptis meis ambuletis , & ex Auguſt. *lib. de gratia , & libero ar-*
bitrio capitul. 15. illis verbis : *Certum eſt nos velle cum volumus ;*
ſed ille facit vt velimus : certum eſt nos facere cum facimus , ſed ille
facit , vt faciamus præbendo vires efficaciſſimas voluntati: ergo quod
actus noſtri libere eliciantur à nobis , habetur per gratiam , per
quam Deus facit , vt faciamus.

52 *Tertio.* Tertio , concurſus gratiæ in actus nobiſcum non eſt concur-
ſus gratiæ præuenientis ſed concomitantis ; at præter concurſum
ſimultaneum debet recognoſci in Deo aliquis concurſus præuius
ſiue phyſicus , ſiue moralis , vt abſtrahamus , pro nunc à ſenten-
tiarum diuerſitate : ergo mediante iſto non agit Deus noſtrum
actum nobiſcum , ſed agit in arbitrium noſtrum, vt liberè exeat
Quarto. in actum; & conſequenter actus liberos ſupernaturales ab homi-
ni elici eſt effectus diuinæ gratiæ . Denique probatur antecedens:
quidquid ad finem prædeſtinationis proportionate concurrit eſt
effectus gratiæ , & per prædeſtinationem præparatur à Deo ; ſed
actum ſupernaturalem liberum elici ab homine , ad finem præ-
deſtinationis cum proportione conducit : ergo habetur per gra-
tiam , & per prædeſtinationem præparatur.

§. VIII.

Occurritur fundamentis Molinæ.

53 *Ad 1. arg. Molinæ reſp.* EX quibus ad primum fundamentum Molinæ reſpondeo, ne-
gando maiorem : quod ſcilicet actus ſupernaturales à gra-
tia , & libero arbitrio partialiter partialitate cauſæ cauſentur .
Virtus enim adæquata proxima agendi , & cauſa agens media
tali virtute , non dicuntur cauſæ partiales ; gratia autem , & li-
berum arbitrium , ſic comparantur , quod illa eſt adæquata vir-
tus proxima agendi , & dandi continentiam proximam actus ſu-
pernaturalis , & liberum arbitrium ratione ſui ſolum gaudet vir-
tute remota ; ſeu coaptatione eſſentiali , vt *loco allegato* latiſſimè
oſtendimus , & ideò non concurrunt partialiter .

54 *Replic.* Sed oppones ; ad minus eſt probabile liberum arbitrium , &
gratiam concurrere per partiales virtutes ; ad actus ſupernatura-
les : ergo etiam erit probabile , actus ſupernaturales liberos, qua-
Reſp. tenus procedunt à libero arbitrio non eſſe effectus prædeſtinatio-
nis . Reſpondeo omiſſo antecedenti , negando conſequentiam ;
quia ad huc in illa ſententia illius Patroni tenentur fateri , quod
licet gratia non ſit adæquata virtus proxima agendi , eſt tamen
adæquata ratio eleuandi , & proportionandi . Et inſuper non ſic
eſſe partiales virtutes, vt vna alteri non ſubordinetur : aliàs actus
ſupernaturalis ſub aliqua ratione procederet à libero arbitrio , vt
non ſubordinato Deo , vt ſupernaturali agenti ; & conſequenter
ſub nulla ratione comparatur actus ſupernaturalis , cum virtute
arbitrij præciſſe , ſed cum illo , vt ſubordinato gratiæ , & per il-
lam proportionato , quod ſufficit , vt ſit prædeſtinationis effe-
ctus , adhuc illa ſententia admiſſa .

55 *Inſtabis.* Inſtabis ; hac ſententia admiſſa , liberum arbitrium , & gratia
non concurrunt ad actum ſupernaturalem ſub eadem ratione: er-
go actus iſte ſub ea ratione, ſub qua procedit à libero arbitrio, non
Reſp. procedit à gratia ; & conſequenter ſub tali ratione non erit præ-
deſtinationis effectus. Reſpondeo, diſtinguendo antecedens ; ſub
eadem ratione *ſubqua* , concedo antecedens : ſub eadem ratione
qua , nego antecedens , & diſtinguo conſequens , non eſt effectus
gratiæ , aut prædeſtinationis ſub ratione qua procedit à libero ar-
bitrio tanquam ſub ratione *ſubqua*, concedo conſequentiam ; tan-
quam ratio *qua* , nego conſequentiam . Licet enim ratio *ſubqua*
procedit à libero arbitrio non ſit ratio *ſubqua* reſpectu gratiæ, eſt
tamen ratio *qua* à gratia cauſata , vt ſtat ſub ratione ſuperna-
turalis, vt ſub ratione *ſubqua* cauſatur à gratia , & hoc ſufficit ,
vt ſub nulla ratione à libero arbitrio procedat , ſubqua non ſit
effectus gratiæ , & prædeſtinationis .

56 *Vrgebis.* Sed vrgebis adhuc : contrarius Auctor nihil aliud intendit ,
niſi quod ſub ratione , ſub qua procedit à libero arbitrio , non
procedat à gratia , tanquam ſub ratione *ſubqua*; cum expreſſe fa-
teatur nullam eſſe formalitatem in actu ſupernaturali , quæ non
ſit effectus gratiæ , & prædeſtinationis : ergo ſi hoc fatemur ,

Digitized by Google

ab illo non diſſentimus; & conſequenter ſine cauſa ſententiam contrariam ei imponimus.

Reſp. Reſpondeo, negando antecedens. Tum, quia ad hoc, vt actus ſupernaturalis non eſſet effectus prędeſtinationis ſub ratione ſub qua procedit à libero arbitrio, tanquam ſub ratione attingibilitatis per prædeſtinationem, neceſſarium non erat recurrere ad concurſus partiales; cum id admittatur ab omnibus, qui partiales concurſus negant: cum ergo Molina ad illos recurrat, vt ſuam ſententiam defendat, aliquid amplius intendit. Tum etiam, nam probans ſuam ſententiam recurrit ad hoc, quod actum ſupernaturalem liberum eſſe, non habetur ex gratia; at eſſe liberum eſt formalitas aliqua in actu ſupernaturali: ergo iam recognoſcit formalitatem aliquam in illo, nec a gratia, nec à prędeſtinatione cauſatam. Tum denique: nam libertatem actus ſupernaturalis reducit ad liberum arbitrium ratione ſuę naturalis virtutis a gratia pręciſę; quod autem a libero arbitrio illo modo cauſatur, effectus gratię non eſt; iam ergo aliquam formalitatem in actu ſupernaturali recognoſcit ſubterfugientem gratię, & prędeſtinationis cauſalitatem, quidquid antea affirmauerit in contrarium.

57 Ad 2 argumentũ reſp. Ad ſecundum fundamentum Molinę, reſpondeo diſtinguendo antecedens: non habet a gratia, vt potentia, concedo antecedens: vt virtute potentię adęquata, & proxima, nego antecedens, & conſequentiam: ad probationem quatenus huic diſtinctioni obſtare poteſt, dicatur quod licet gratia auxilians non ſit libera vt *quod*, ſicut nec vt *quod* eſt vitalis; eſt tamen libera vt *quo*, vtpote participatio libertatis, & vitalitatis diuinę.

58 Inſtabis. Sed dices, principium *quo* liberum debet eſſe indifferens ſaltim vt *quo* ad vtrumque extremum libertatis; at gratia auxilians non eſt indifferens, etiam vt *quo* ad amorem præceptum, & illius omiſſionem, ſeu odium contrarium: ergo non eſt libera etiam vt *quo*. Probatur minor: principium *quo* indifferens poteſt vtrumque extremum ſuæ indifferentiæ principiare; at gratia auxilians non poteſt principiare omiſſionem culpabilem, ſeu odium amori contrarium: ergo non eſt principium indifferens, adhuc vt *quo* reſpectu actus, & omiſſionis, ſeu actus contrarij.

59 Reſp. Reſpondeo, negando minorem: ad cuius probationem, diſtinguo maiorem: principium *quo* liberum per modum potentiæ liberæ: concedo maiorem: per modum virtutis principij, ſeu applicationi illius, nego maiorem: & conceſſa minori, nego conſequentiam, vel diſtinguo conſequens eodem modo: nam licet gratia auxilians ſufficiens, vel efficax, non poſſit cauſare omiſſionem culpabilem, ſeu actum contrarium illi, ad quem datur; & conſequenter non ſit libera libertate potentiæ, quę petit ad vtrumque extremum contradictionis, vel contrarietatis poſitiuè comparari per modum cauſæ ſufficientis: eſt tamen libera per modum virtutis, ſeu applicationis principij, ad quod ſufficit, quod licet non det vires ad extrema oppoſita, taliter tamen iubet, ad vnum, quod relinquat in voluntate potentiam ad oppoſitum. Sicuti, vt actus ſit liber non eſt neceſſarium quod ad obiecta oppoſita poſſit terminari, ſed ſufficit terminari ad vnum relinquendo in potentia facultatem ad oppoſitum de quo fuſe egimus *tom. præcedenti diſputatione citata*.

60 Corollarium, Prob. Ex dictis colligitur, quod etiam ſi in actu ſupernaturali aliqua formalitas naturalis reperiretur, poſſet eſſe effectus prædeſtinationis improportionatus. Quod patet: nam de facto talis formalitas ad finem prædeſtinationis iubaret, vtpote, ſine qua aliæ formalitas ſupernaturales non poſſent exiſtere; at quidquid quomodo libet ad finem prædeſtinationis conducit per prædeſtinationem præparatur à Deo, excepto peccato, vt conſtat ex diſcurſu tractatus: ergo, ſi in actu ſupernaturali aliqua eſſet naturalis formalitas, eſſet effectus prædeſtinationis, non proportionatus, vtpote non exiſtens in eodem ordine, ſed improportionatus, eo quod ratione ſui ad ordinem inferiorem ſpectaret.

§. IX.

Explicatur modus, quo prædicti effectus à prædeſtinatione procedunt, & quinta concluſio ſtatuitur & probatur.

61 Quædam difficultas proponitur. PRo complemento diſputationis inquirendum reſtat, an ea, de quibus in illa actum eſt, ſint effectus prædeſtinationis eliciti? De quo parum, aut nihil attingerunt Auctores, quos viderim. Et quidem omnes videntur ſupponere eſſe effectus à prædeſtinatione elicitos, ad differentiam permiſſionis peccati, ſubſtantiæ prædeſtinati, & aliorum entium naturalium, quæ ſolum imperatiuè prædeſtinationi adſcribuntur.

62 Quinta concluſio. Sub diſtinctione tamen reſpondendum exiſtimo, & ſit quinta concluſio: *Sola gloria, & perſeuerantia finalis ſunt effectus prædeſtinationis eliciti; cætera autem in hac diſputatione recenſita, licet ſupernaturalia ſint, ſolum ſunt effectus prædeſtinationis imperati, proportionati tamen cum illius fine.* Et quidem poſſe effectum imperatiuè ſolum ad virtutem aliquam ſpectare, licet in eodem ordine cum fine talis virtutis ſit conſtitutus manifeſtè conſtat in actibus virtutum electiuarum ſupernaturalium. Sicut ergo

Explicatur concluſio. actus iſtarum virtutum comparantur cum Charitate imperatiuè, & etiam actus virtutum acquiſitarum imperantur ab illa, cum hoc tamen diſcrimine, quod illi ratione ſui ſunt proportionati cum imperio charitatis, quia in eodem ordine ſupernaturali cum illo exiſtunt; actus autem naturales ſunt improportionati, quia in inferiori ordine: ita in præſenti dicimus, entia naturalia, eſſe à prædeſtinatione imperatiuè cum improportione, ſupernaturalia autem præter finalem perſeuerantiam, & gloriam, eſſe effectus prædeſtinationis imperatos, licet proportionatos, quia in eodem ordine exiſtunt cum illa.

63 Prob. concluſio. Concluſio ſic explicata probatur. Id eſt effectus prædeſtinationis elicitus quod per ſe petit prædeſtinationem pro cauſa ordinante; ſicut ille ſolus actus elicitur ab aliqua virtute, qui per ſe petit ab illa procedere; ſed nullum ex donis gratiæ præter perſeuerantiam finalem, & gloriam, petit per ſe prædeſtinationem pro cauſa ordinante; cum omnia præter perſeuerantiam, & gloriam, poſſint reprobis concedi, & multoties concedantur: ergo nullum ex donis gratiæ, exceptis perſeuerantia, & gloria, ſunt effectus prædeſtinationis eliciti, ſed tantum imperati.

64 Reſp. Reſpondebis, quod licet dona gratiæ, quoad ſubſtantiam, poſſint reprobis communicari, vt efficaciter tamen conducentia ad gloriam, illis communicari non poſſunt; & conſequenter prout ſic ſunt prædeſtinationis effectus eliciti. Sed contra primo: ergo conſiderata quoad ſubſtantiam, non ſunt effectus prædeſtinationis eliciti, ſed tantum imperati, quod intendit noſtra concluſio. Patet conſequentia, vt ſic non petunt prædeſtinationem pro cauſa ordinante; ſed poſſunt reprobis per generalem prouidentiam prępatari: ergo quoad ſubſtantiam non ſunt effectus eliciti prędeſtinationis.

Contra 1.

65 Secundo. Secundo, etſi actus aliarum virtutum non poſſint finem charitatis attingere, niſi vt ſubordinati charitati, quia tamen quoad ſubſtantiam non petunt ab illa procedere, non elicitiuè, ſed imperatiuè comparantur ad illam: ergo licet dona gratię, vt efficaciter ad gloriam conducentia, ſubordinentur prędeſtinationi, quia tamen illam pro cauſa non petunt ſecundum ſuam ſubſtantiam, non elicitiuè ſed imperatiuè procedunt ab illa.

Tertio. Tertio: licet entia naturalia, vt efficaciter conducentia ad gloriam, petant prędeſtinationem pro cauſa ordinante, quia tamen quoad ſubſtantiam illam pro cauſa non poſtulant, non elicitiuè, ſed imperatiuè à prędeſtinatione proueniunt: ergo licet pręfata dona gratię, vt efficaciter inferentia gloriam, petant per prędeſtinationem prępatari, quia tamen id non petunt ſecundum ſuam ſubſtantiam, non elicitiuè, ſed imperatiuè ab illa procedent.

66 Reſp. Reſpondebis, quod entia naturalia quoad ſuam ſubſtantiam non conducunt ad gloriam, & ideò non poſſunt elicitiuè à prędeſtinatione procedere: dona autem ſupernaturalia, verbi cauſa gratia habitualis, & merita, ſecundum ſuam ſubſtantiam ad gloriam, quæ eſt finis prędeſtinationis, conducunt, & ideò poſſunt eſſe ſecundum ſuam ſubſtantiam effectus prędeſtinationis eliciti.

Contra. Sed contra: prędeſtinatio non differt à prouidentia generali per reſpicientiam glorię, & prępatationem mediorum conducentium ad illam, ſed per efficaciam conſequutionis glorię; at gratia habitualis, & merita ſecundum ſuam ſubſtantiam non habent efficaciam conſequutionis glorię, ſed ſolum dant ſufficientiam ad illam conſequendam: ergo ſecundum ſuam ſubſtantiam inſpecta, non petunt à prędeſtinatione procedere.

67 Reſp. Reſpondebis, non habere ſecundum ſuam ſubſtantiam efficaciam abſolutam ad infallibilem glorię conſecutionem habere tamen efficaciam conditionatam dant enim ius ad gloriam infallibiliter conſequendam, ſub conditione deceſſus in gratia, & hoc ſufficere, vt per ſe petant à prędeſtinatione procedere.

Contra. Sed contra etiam ſolutionem obijcio. Ius conditionatè efficax ad infallibilem glorię conſecutionem datur in multis reprobis; ſi enim reprobus in gratia exiſtens in illa decederet, infallibiliter gloriam conſequeretur: ergo per ſe non petit per prędeſtinationem prępatari, ſed poteſt à ſola generali prouidentia procedere.

§. VLTIMVS.

Obiectionibus occurritur.

68 Arg. 1. SEd contra iſtam concluſionem opponet aliquis primo: auxilia ſupernaturalia efficacia non poſſunt à prouidentia generali procedere: ergo hęc ſaltim ſunt effectus prędeſtinationis eliciti. Conſequentia eſt bona, & antecedens probatur. Electio enim efficax non poteſt ex intentione inefficaci procedere: at electio auxilij efficacis efficax eſt: ergo non poteſt procedere ex inefficaci intentione finis: & conſequenter nec à prouidentia generali imperari, quę ſolum inefficacem finis intentionem ſupponit.

69 Reſp. Reſpondeo, negando antecedens, quod ab omnibus debet negari, ſi quidem in reprobis dantur plura auxilia efficacia,

efficacia,

Digitized by Google

cacia, cum tamen reſpectu illorum ſolum detur in Deo in ordine ad gloriam prouidentia generalis. Ad illius probationem dicatur, veram eſſe maiorem de electione efficaci obiectiuè, ideſt efficaciter inferente finem: falſam autem de illa, quæ ſolum ſubiectiuè eſt efficax. Electio autem auxiliorum efficacium ad actum, ad quem dantur, non tamen infallibiliter gloriam inferentium, ſolum gaudet ſecundo efficaciæ genere, & ideò poteſt ex inefficaci intentione gloriæ procedere, quia auxilia electa licet efficacia ſint ad actum ad quem proximè dantur; non tamen ſunt efficacia reſpectu gloriæ, ſed ſolum dant ſufficientiam ad illam conſequendam.

70 *Arg. 2.* Oppones ſecundo: multa auxilia gratiæ præparat Deus electis, quæ non præpararet niſi eſſent ſpecialiter dilecti, & à Deo prædeſtinati: ergo hæc auxilia quoad ſubſtantiam ſunt effectus prædeſtinationis eliciti. De antecedenti dubitari non poteſt. Conſequentia vero probatur: nam prouidentia generalis eſt communis prædeſtinatis, & reprobis; at auxilia iſta, communia non ſunt: ergo non ſunt effectus eliciti prouidentiæ communis, ſed ſpecialis, quæ eſt prædeſtinatio.

71 *Reſp.* Reſpondeo, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam: nam ſolum colligitur eſſe effectus prædeſtinationis imperatiuè, ideſt, vt imperantis prouidentiæ generali, & ſibi illam ſubordinatis. Sicut non valet iſta conſequentia. *Multos actus virtutum electiuarum eliciunt iuſti diligentes Deum, quos non elicerent, ſi Deum non diligerent: ergo tales actus à charitate eliciuntur*; antecedens enim veriſſimum eſt, & conſequens falſum. Sed tantum infertur Charitatem imperare alijs virtutibus, vt prædictos actus eliciant, ita in noſtro caſu. Ad probationem conſequentiæ, diſtinguo maiorem; eſt communis quoad effectus omnes, quos cauſat, nego maiorem; quoad aliquos concedo maiorem: & minorem, & nego conſequentiam. Et quidem certum eſt vberiora auxilia ſufficientia Deum concedere prædeſtinatis, quam reprobis; & tamen hæc auxilia quatenus ſufficientia, non ſunt effectus prædeſtinationis eliciti, ſed tantum imperati.

72 *Arg. 3.* Tertio obijcies: auxilia ſupernaturalia ſunt in eodem ordine cum fine prædeſtinationis, & aliàs illorum executio per prædeſtinationem imperatur: ergo ſunt effectus prædeſtinationis eliciti, eo modo, quo prædeſtinatio effectus elicitos habere poteſt. Probatur conſequentia: nam cauſalitas prædeſtinationis non eſt per modum principij exequentis, ſeu elicientis, ſed imperantis: ergo imperat huiuſcemodi auxilia, & aliàs ſunt in eodem ordine cum illa: dicentur ergo effectus prædeſtinationis eliciti eo modo, quo prædeſtinatio poteſt habere effectus elicitos.

73 *Reſp.* Reſpondeo, negando conſequentiam: ad cuius probationem dicatur, tunc effectum aliquem dici à prædeſtinatione elicitum, quando immediatè imperatur ab illa, ſicut imperatur perſeuerantia finalis, & gloriæ aſſecutio. Secus autem, quando ab alia prouidentia immediatè imperatur, & à prædeſtinatione mediatè, vt ſibi ſubordinans prouidentiam immediatè imperantem. Et quia auxilia ſupernaturalia immediatè, non per prædeſtinationem, ſed per aliam prouidentiam imperantur: hinc eſt quod non dicantur effectus illius eliciti, ſed tantum imperati.

74 *Replic.* Replicabis, non eſt ratio cur auxilia ſupernaturalia præcipuè efficacia petant per prouidentiam ſupernaturalem à prædeſtinatione diſtinctam immediatè imperari, & non poſſint immediatè ſubeſſe prædeſtinationis imperio: ergo immediatè imperantur ab illa; & conſequenter ſunt effectus prædeſtinationis eliciti.

Reſp. Reſpondeo, negando antecedens: ratio autem habetur ex dictis. Omnis enim effectus petit ab aliqua prouidentia immediatè imperari; cumque auxilia ſupernaturalia quantum ad ſuam ſubſtantiam non petant per ſe prouidentiam ſpecialem prædeſtinatiuam, petunt per ſe aliam; & conſequenter per illam immediatè imperantur, quandocumque imperantur: vnde ſi interuenit prædeſtinationis imperium, non erit immediatum, ſed mediatũ.

75 *Inſtabis.* Inſtabis, non eſt ratio cur huiuſmodi auxilia non ſint, quantum eſt de ſe, indifferentia, vt quandoque à prouidentia generali, & quandoque à prædeſtinatione immediatè imperentur: imo hoc ita eſſe probatur: nam poſſunt efficaciter conducere ad gloriam, & poſſunt tali efficacia priuari: cum autem efficax conducentia ad gloriam ſit ratio obiectiua prædeſtinationis; videtur dicendum huiuſmodi auxilia prædicta indifferentia gaudere: ergo poſſunt eſſe effectus prædeſtinationis eliciti.

76 *Reſp.* Reſpondeo, negando antecedens: ratio autem eſt, nam cum hæc auxilia ab intrinſeco dent ſufficientiam conſequutionis gloriæ, infallibilem autem gloriæ conſequutionem non dent, niſi ratione finalis perſeuerantiæ: hinc fit, quod ab intrinſeco petant per prouidentiam reſpicientem gloriam, vt conſequibilem immediatè imperari, per prædeſtinationem autem non niſi mediatè: & conſequenter non elicitiuè, ſed imperatiuè ſpectabunt ad illam. Et hæc de iſta diſputatione applicanda cum alijs præcedentis art. litteræ Mag. *in 1. diſt. 40. §. 3.* ad illa verba: *Sicut enim prædeſtinationis effectus, &c.*

DISPVTATIO LXV.

An electio efficax prædeſtinatorum ad gloriam merita præuiſſa ſupponat, an vero merita præuiſſa præcedat?

§. I.

Relatis ſententijs ſtatuitur prima concluſio, & auctoritate probatur.

IN hac difficultate prætermiſſa Catherini ſententia, qui diſtinguens inter eximiè Sanctos, & alios non ita euectæ Sanctitatis, aſſerebat, illos ante meritorum præuiſſionem efficaciter eligi ad gloriam, iſtorum autem efficacem electionem merita præuiſſa ſupponere. Prætermiſſa, in quam, iſta ſententia, vtpotè ferè communi Theologorum conſenſu ab Scholis reiecta, duas celebres, & extremè inter ſe oppoſitas reperio. 1 *Catherini ſententia refertur, & reijcitur.*

Prima docet, electionem efficacem prædeſtinatorum ad gloriam merita præuiſſa ſupponere: vnde pro priori ad merita præuiſſa, ſolum recognoſcit in Deo voluntatem inefficacem reprobis, & prædeſtinatis communem, qua omnibus hominibus ſalutem exoptat. Hanc tenent alijs relatis Molina *in præſenti diſputatione prima memb. ſexto*. Vazquez *diſputatione 89.* Leſſius *diſputatione de prædeſtin. ſectione ſecunda*. Beccanus *capitulo 14. de prædeſtinatione quæſtione quarta*. Herice *diſputatione 23 per 14. capita*. Alarcon *Tractatu quarto diſputatione prima à capitulo ſexto vſque ad finem, & diſputatione ſecunda à capitulo vndecimo*. Meracius *diſputatione quadrageſima prima ſectione ſecunda, & ſequentibus*, quos alij Recentiores ſequuntur. 2 *Prima ſententia.* *Molina. Vazq. Leſſius. Herice. Alarcon. Merac.*

Secunda docet electionem efficacem prædeſtinatorum ad gloriam, non ſupponere merita præuiſſa, nec illa vt motiuum reſpicere, ſed vt effectus in genere cauſæ finalis. Ita antiquiores Thomiſtæ Capreolus *in primo diſtinctione quadrageſima prima quæſtione prima*. Caietanus, & Bannez *circa articulum quartum huius quæſtionis* Soto *ſuper Epiſtolam ad Rom. 9. capitulo* Aluarez *diſputatione trigeſima ſeptima de auxilijs*. Gonzalez *diſputatione 73. ſect. 2.* Nazarius *in præſenti art. 5. controu. 2.* Cornejo *articulo 4. diſputatione vnica dub. 2.* Salmanticenſes *diſputatione nona dub 1. 2. & 3.* Sancto Thoma *diſputat. 8. articulo 4.* Marcus de la Serra *dubio vnic.* Tenent etiam ex alienis Scotus *in 1. diſtinct. 41. quæſt. 1.* Scotum ſequuntur eius diſcipuli. Et ex PP. Societatis Belarminus *lib. 2 de gratia, & libera arb. cap. 10. & 15.* Toletus *ad Roman. 6. cap.* Henriquez *de vltimo fine hominis cap. 11.* Suarez *lib. 1. de prædeſtinatione cap. 8.* Granadus *tra. 7. diſp. 4. ſect. 2.* Ruicius *Tomo de prædeſtinatione diſp. 10.* Et alij plures quos referunt Salmanticenſes *vbi ſupra*. 3 *Secunda.* *Capreol. Bannez. Soto. Gonzal. Nazar. Cornejo. Salm. S. Tho. Serra. Scotus. Belarm. Toletus. Henriq. Suarez. Granad. Ruicius.*

Hanc tamen ſententiam non omnes vno modo deffendunt, quibuſdam aſſerentibus nullum dari decretum ab æterno in Deo merita præuiſſa ſupponens: Alijs affirmantibus quod licet decretum intentiuum, meritorum præuiſſionem præcedat; decretum tamen executiuum ab intentiuo diſtinctum merita pro motiuo reſpicere, & illa, vt præuiſſa ſupponere, quem modum dicendi frequentius ſequuntur Thomiſtæ. Pro illius explicatione ſit. 4 *Dupliciter à ſuis Auctoribus explicatur.*

Prima concluſio. *Electio efficax prædeſtinatorum ad gloriam per modum intentionis, meritorum præuiſſionem, vt mouentium præcedit, nec ſub merito cadit* Concluſionem iſtam eſſe expreſſam D. Thom. luce meridiana eſt clarius, nec probatione indiget, vt contra Vazquez manifeſtè oſtendunt Recentiores noſtri in præſenti. Videatur Sancto Thoma *vbi ſupra*. Licet autem non poſſit ex Scriptura Sacra euidenter oſtendi, cum omnia, quæ in eius fauorem eius defenſores adducunt aliqualiter poſſint explicari, eſſe tamen teſtimonijs Scripturæ conformiorem pluribus oſtendunt Salmanticenſes, & Magiſter Sancto Thoma vbi ſupra, ex quibus vnum, vel alterum breuitatis cauſa proponam. Primum, eſt quod habetur Lucæ *capitulo 12.* illis verbis: *Noliſe timere puſſillus grex, quia complacuit Patri veſtro dare vobis Regnum*, vbi Chriſtum loqui de electione efficaci, quæ ſola eſt prædeſtinatis propria, indicant illa verba: *Puſſillus grex*, quibus datur intelligi, ſolum cum prædeſtinatis eſſe ſermonem, qui puſſillus grex appellantur comparatione numeri reproborum. 5 *Prima concl. ſio.* *Eſt expreſſa D. Th.* 6 *Prob. 1.*

Conſtat ſecundo, quia, Chriſtus intendebat illos exhortari, vt rerum temporalium curam deponerent, quia ſi complacuit Patri dare illis Regnum cæleſte, quanto magis de neceſſarijs ad præſentem vitam curam habebit? Si autem de ſimplici, & inefficaci complacentia loqueretur, non rectè id ſuaderet; cum ex illa non ſequatur effectus. Loqui autem de electione ad gloriam; conſtat ex nomine *regni*: ſola enim gloria nomen regni abſolutè meretur. *Secundo.*

Quod autem merita præuiſſa antecedat: & ex illis non oriatur, indicat nomen *patris*, quo Deus non inſignitur, quando ex meritis mouetur, ſed nomine *iudicis iuſti*. Iuxta illud: *Quam reddet mihi. Dominus in illa die iuſtus iudex*. Quem 7

Digitized by Google

locum explicans Nicolaus de Lyra, ſic ait: *Ex mera enim liberalitate aliquos eligit ad Regnum cæleſte, alijs dimiſſis, & quos ab æterno elegit, in tempore vocauit ad fidem, & iuſtificauit per gratiam, vt ſic digni efficerentur vita beata, ſecundum quod dicit Apoſtolus, quos autem prædeſtinauit, hos, & vocauit.*

Nec obſtat in Apoſtolorum gremio eſſe Iudam, qui prædeſtinatus non erat, ex quo videtur colligi nomine *complacentia* non efficacem electionem ad gloriam, ſed ſimplicem, & inefficacem complacentiam intelligi. Reſpondetur, enim Chriſtum ſuum ſermonem ad maiorem partem direxiſſe, quæ efficaciter erat electa: vnde neceſſarium non eſt ſub tali electione Iudam comprehendi.

8 *Secundũ teſtimonium.* Secundum teſtimonium habetur ad Epheſios 1. illis verbis: *Elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem, vt eſſemus Sancti.* Vbi Paulum loqui de electione diſcretiua prædeſtinatorum à reprobis, fatentur contrarij Auctores; ſicut etiam quod loquatur de electione gratuita, quod docuit Auguſt. *lib. de prædeſtinatione Sanctorum cap.* 8. & omnes gloſæ in eodem conueniunt, indicantque illa verba, *vt eſſemus Sancti, non quia eramus Sancti*, vt explicant Auguſtinus, gloſſa interlinealis. Lyra, & alij: ergo ex mente Pauli electio efficax prædeſtinatorum ad gloriam, illorum merita, vt præuiſſa præcedit.

9 *Reſpõdẽt cõtrarij.* Reſpondent contrarij Auctores, negando conſequentiam: quia non loquitur Paulus de electione ad gloriam, ſed de electione ad gratiam: ex quo ſolum colligitur efficax electio ad gratiam ante merita præuiſſa, non autem electio efficax ad gloriam, quam negant Loqui autem de electione ad gratiam, non autem de electione ad gloriam. *Primum motiuũ ſolutionis.* Probant primo: nam ſi loqueretur de electione ad gloriam; hæc eſſet medium ad noſtram ſanctificationem: hoc enim indicant illa verba: *vt eſſemus Sancti*. Quod ſcilicet id ad quod ſumus electi eſt medium ordinatum ad noſtram ſanctificationem, quod eſt falſum. *Secundũ* Secundo, quia Hieronymus ad illa verba, & Auguſtinus *libro de prædeſtinatione Sanctorum cap.* 19. id explicant de electione ad gratiam.

10 *Reijcitur ſolutio 1.* Sed contra primo; quia iam ad minus videntur admittere loqui Paulum de electione ad gratiam ſanctificantem, ſiquidem de illa poteſt verificari eſſe propter noſtram iuſtificationem; at hæc confertur in tempore ex noſtris actibus præcedentibus, licet non vt meritis de condigno bene tamen vt diſpoſitionibus, & in aliquorum ſententia, vt meritis de congruo quo non obſtante electio ad gratiam merita non ſupponit: ergo ſaltim ex loco Pauli inſtatur manifeſte potiſſimum fundamentum illorum; & conſequenter quamuis gloria in tempore conferatur ex meritis, poterit electio ad gloriam, meritorum præuiſſionem procedere.

Secundo. Secundo, quia Vazquez, qui dicta interpretatione vtitur, fatetur loco *ſupra allegato capit.* 6. *numer.* 44. Auguſtinum verba Pauli expoſſuiſſe de electione ad gloriam *libro 1. ad ſimplicianum quæſtion.* 2. ergo illius interpretatio cum mente Auguſtin. pugnat. *Tertio.* Tertio, quia gloſſa Angelica explicans illa verba: *Vt eſſemus Sancti*, addit *in æterna beatitudine:* ergo ſentit loqui de electione ad gloriam, & non ſolum de electione ad gratiam.

11 *Quarto.* Quarto: nam ſi non eſſet intelligendus Paulus de electione ad gloriam, maxime, quia dicit elegiſſe nos vt eſſemus Sancti; ſed hæc verba optime: adaptantur electioni ad gloriam: ergo de illa etiam loquitur Paulus. Probo minorem, quia vt illa verba verificentur de electione ad gloriam neceſſarium non eſt, quod gloriam ſit medium ad gratiam, ſed ſufficit, quod electio ad gloriam ſit principium gratiæ, & meritorum: de Chriſto enim dicitur propter noſtram ſalutem deſcendiſſe de Cælis, & tamen nec Chriſtus, nec illius deſcenſus fuit medium loquendo in rigore de medio ad noſtram ſalutem, ſed principium illius; at electio ad gloriam à nobis conſtituitur principium gratiæ, & meritorum: ergo.

12 *Quinto.* Denique: nam Paulus loquitur de electione prædeſtinatis propria; at electio ad gratiam, nec eſt propria prædeſtinatorum, niſi vt præſupponit electionem ad gloriam, & vt ex illa procedit, vt ex diſputationis decurſu conſtabit: ergo de illa loquitur Apoſtolus. Nec Auguſt. oppoſitum docuit; ſi autem Hieronymus id aſſeruit interpretandus eſt de electione ad gratiam conſumatam, *Ad motiua ſolutionis.* vel ſi ad gratiam viæ, loqui de electione ad illam prout in radice, quia electio ad gloriam eſt radix electionis ad gratiam in noſtra ſententia. Vel tandem dicatur loqui Paulum de vtraque electione, iuxta varias interpretationes, in eadem enim litiera plures ſenſus litterales admittunt Theologi.

13 *Opponas.* Si opponas Auguſtinum *libro de prædeſtinatione Sanctorum cap.* 19. ea prædicto teſtimonio probare contra Semipelagianos non ſolam conſumationem eſſe ex Dei gratia, ſed etiam fidei initium ex diuina gratia haberi dicens: *Non enim, quia credimus, ſed vt credamus elegit nos, ne priores eum elegiſſe dicamur, falſumque ſit quod ab ſit, non me elegiſtis, ſed elegi vos:* ergo ex mente Auguſtini loquitur Paulus de electione ad gratiam. *Reſp.* Reſpondeo, loqui de electione ad gratiam, vt efficaciter conducente ad gloriam, non de electione ad gratiam ſiſtente in gratia: electio autem ad gratiam primo modo, electionem ad gloriam ſupponit, & illam includit. Præterquamquod, cum teſtimonium Pauli vtramque interpretationem admittat, & in vtroque ſenſu explicetur, potuit Auguſt. in vno illud accipere ad Semipelagianos conuincendos. Quod autem in ſenſu à nobis intento ab Auguſt. accipiatur fatetur Vazq. & ex dicendis conſtabit.

Deinde ſuadetur concluſio auctoritate PP. & præcipue Auguſt. *lib. de correctione, & gratia cap.* 7 vbi explicans illa verba Ioan. c. 6. *non ego vos duodecim elegi, & vnus ex vobis Diabolus eſt?* ſic ait: *Illos debemus intelligere electos per miſericordiam, illum per iudicium; illos ergo elegit ad obtinendum regnum ſuum, iſtum ad effundendum ſanguinem ſuum;* vbi Auguſt. loqui de electione efficaci: conſtat ex eo quod loquitur de electione non communi Iudæ, & cæteris Apoſtolis; inefficax autem electio, communis eſt omnibus. Quod autem non de electione ad gratiam, ſed ad gloriam loquatur, conſtat ex illis verbis: *Ad obtinendum regnum ſuum:* at Auguſtinus docet hanc electionem eſſe ex miſericordia: ergo non ex præuiſſis meritis gratiæ, ſed merita præuiſſa præcedit; aliàs non ex miſericordia, ſed ex iudicio, & iuſtitia roret electio. 14 *Deinde probatur concluſio Auctoritate Aug. & PP.*

Reſpondent contrarijs Auctores primo ex Læſio *ſectione quarta num.* 43. electionem iſtam, Per miſericordiam eſſe ex mente Auguſtin. per excluſionem meritorum præcedentium naturalium, non per excluſionem meritorum procedentium à gratia. 15 *Reſp.* Et hanc eſſe Auguſt. mentem probat primo. Quia rationem reddens cur electi ſint per electionem gratiæ, non præcedentium meritorum ſuorum, ait: *Quia gratia illis eſt omne meritum:* ergo ſentit ideò eſſe electionem ſecundum miſericordiam, puta non eſt ex operibus ex viribus naturæ profectis. *Primum motiuum ſolutionis.* Secundo, quia Auguſtinus non ſolum loquitur in ordine intentionis, ſed etiam in ordine executionis; at de fide certum eſt gloriam in ordine executionis nobis conferri ex meritis profectis ex gratia: ergo ſolum excludit ab electione ad gloriam opera naturæ, vt motiua. *Secundũ*

Tertio, quia mens Auguſtini erat Pelagianos, & Semipelagianos expungere; at illorum error non conſiſtebat in hoc quod electio ad gloriam eſſet ex meritis profectis à gratia, ſed ex operibus naturæ: ergo ſolum contrapoſſitiue ad hæc opera vocat liberalem, & ſecundum miſericordiam electionem ad gloriam. 16 *Tertium* Quarto, quia doctrinam ab Auguſt. traditam circa hominum prædiſtinationem ſæpe docet eſſe, vt de fide tenuendam, & omnibus eſt nota, & conſpicua; at, electionem ad gloriam non eſſe ex præuiſſis meritis gratiæ, non eſt de fide, nec mens illius omnibus conſpicua: ergo non excludit in electione ad gloriam merita præuiſſa ex viribus gratiæ, ſed ſolum ex viribus naturæ. *Quartũ.*

Hæc tamen ſolutio eſt omnino inſufficiens, & reijcitur primo, quia Auguſt. non ſolum ait electionem prædictam eſſe ex miſericordia, quia non eſt ex meritis, ſed etiam quia ipſa eſt meritorum cauſa, & quod omnia merita præcedit, etiam fidem; ſic enim in eodem capite ait: *Non enim ſic ſunt vocati, vt non ſint electi:* ergo ſentit electionem, de qua ibi loquitur, ad fidem ſupponi, & conſequenter ſentit non ſolum non eſſe ex meritis naturæ, ſed nec etiam ex meritis gratiæ. 17 *Impugnatur iſta ſolutio 1.*

Secundo, quia in eodem capite antecedenter ad relata verba docet, *quod ſit electus*, ſcilicet electione diſcretiua, de qua poſtea ait eſſe electionem, ad regnum: *Procuratur audiendum Euangelium, & in fide, quæ per charitatem operatur, vſque ad finem perſeuerant:* ergo ſentit prædictam electionem præcedere fidem. *Secundo.* Tertio, quia plures ex Maſſilienſibus contra quos diſputauit Auguſtinus, aſſerebant prædeſtinationem ad gloriam eſſe ex præuiſſis meritis gratiæ, non naturæ, vt conſtat ex Hylario Epiſtola ad Auguſt. vbi de illis loquens ſic ait: *Cæterum ad nullum opus nedum perficiendum, incipiendo, quemquam ſufficere poſſe conſentiunt.* 18 *Tertio.* Et ex Proſpero Epiſt. ad Auguſt. ibi: *Hæc ipſorum definitio, atque profeſſio eſt, omnem quidem hominem Adamo peccante peccaſſe, & neminem propter opera ſua; ſed per Dei gratiam regenerationem ſaluari; qui autem credituri ſunt qui ve in ea fide, qui per Dei gratiam ſit ſeruanda manſuri præſciſſe ante mundi conſtitutionem Deum, & eos prædeſtinaſſe in regnum ſuum, quos gratis vocatos dignos futuros electione, & de hac vita bono fine deceſſuros eſſe præuiderit:* ergo non omnes Semipelagiani pro cauſa electionis ad regnum cæleſte opera naturæ agnoſcebant, ſed aliqui opera præuiſſa ex gratia; ac proinde Auguſt. contra illos diſputans, vtrumque impugnauit.

Nec vrgent ea, quæ pro ſe adducit prædictus Auctor: non primum. Tum, quia quando reddit pro cauſa illa electio ſit liberalis, quia gratia eſt illis omne meritum, debet intelligi, quia gratia ex vi efficacis lectionis ad regnum præparata illis eſt omne meritũ; ſic autem accepta cauſali, etiam merita ex gratia, vt præuiſſa ad prædictam electionem excludit. 19 *Ad 1. motiuum ſolutionis reſp.* Tum etiam, quia etſi illam rationem tradiderit, & per illam ſolum excluſerit opera naturæ, vt præuiſſa: vſus fuit etiam alia, nempe quod talis electio ipſam fidem præcedit, vt vidimus, qua ratione merita ex gratia, vt præuiſſa excludit Auguſtinus. *Ad 2.* Ad ſecundum dicatur Auguſtin. quando loquitur de prima gratia, in vtroque ordine merita excludere; quando autem de gloria ſolum in ordine intentionis.

Ad tertium iam conſtat aliquos ex Semipelagianis electionem ad gloriam non ad opera naturæ, ſed ad merita ex gratia præuiſſa reduxiſſe, & licet in hoc non errauerint, illos 20 *Ad 3.*

tamen

Digitized by Google

Ad 4. tamen Auguſtinus impugnauit. Ad quartum dicatur, quod licet electio ad gloriam, vt à nobis poſita, non ſit de fide, eſt tamen aperte de mente Auguſtini, & licet omnia quę circa electionem ad primam gratiam tradidit, aſſerat eſſe de fide tenenda, non tamen omnia, quę docuit circa electionem ad gloriam, vt de fide tenenda tradidit, ſed tanquam veriorem doctrinam, aliàs contrarij Auctores ſententiam ſuam, de electione ad gloriam confirmantes ex dictis Auguſtini, contendent eſſe de quod fide, ſi hoc aſſeruerint, id ipſum potiori iure, & nos contendemus.

21 *Secundo reſp. alij.* Alij reſpondent, loqui in prædicto teſtimonio Auguſtinum de electione ad gloriam in ſemine, & de electione ad gratiam; quæ eſt regnum, & gloria in ſemine, & de hac verum eſt, eſſe ex miſericordia, nec merita vt præuiſſa ſupponere. Sed non ſatisfacit iſta ſolutio. Loquitur enim Auguſt. de electione ad gloriam diſcernente cæteros Apoſtolos à Iuda, & à reprobis; *Contra.* at electio ad gloriam in ſemine, non diſcreuit ſic; cum Iudas electus fuerit ad gratiam, quæ eſt ſemen gloriæ; & conſequenter ad gloriam in ſemine: ergo non loquitur de electione ad gloriam in gratia, vt in ſemine; ſed de efficaci electione ad gloriam in ſe ipſa.

22 *Reſp. tertio.* Reſpondebis tertio, cum alijs: loqui Auguſtinum de electionem efficaci ad gratiam, vt perſeuerantem finaliter; hęc autem non eſt communis reprobis, & prędeſtinatis; ſed illorum propria, & illorum à reprobis decretiua. Sed contra primo, nam ſi *Reijcitur prima ſolutio.* quę inconuenientia ex efficaci hominum electione ad gloriam inferuntur, eadem ſequuntur ex efficaci electione ad perſeuerandum finaliter ante præuiſſa merita: ergo iſta conceſſa, nullum eſt inconueniens, quod ſequatur ex efficaci electione hominum ad gloriam in ſe ipſa ante merita præuiſſa, & conſequenter, cum melius de hac electione, quam de electione ad perſeuerantiam explicentur verba Auguſt. ſic ſunt accipienda.

23 *Secundo.* Secundo, quia perſeuerantia in executione non ponitur in adultis, niſi dependenter à meritis; & tamen electio ad gratiam, vt perſeuerantem finaliter, eſt ante præuiſſa merita: ergo etiam ad gloriam non obſtante, quod in executione conferatur adultis dependenter à meritis. *Tertio.* Tertio: nam gratia, vt perſeuerans finaliter, eſt medium efficax in ordine ad gloriam; at vt ex dicendis conſtabit, efficax electio medij efficacis ad finem efficacem ſupponit intentionem finis: ergo electio efficax ad gratiam, vt finaliter perſeuerantem, efficacem electionem hominum ad gloriam ſupponere debet; & conſequenter, ſi illa ex mente Auguſtini merita, vt præuiſſa præcedit, idem ſentit de electione ad gloriam.

24 *Reſp. ad ſecundã impugnationem.* Si forte ad ſecundam impugnationem dicatur, perſeuerantiam initiatiuè ſumptam pro primo auxilio continuando vſque ad mortem, non dari in executione dependenter à meritis, bene tamen acceptam completiuè, & ſolum priori modo electionem ad illam præcedere merita: in contrarium obſtat, iuxta *Contra.* Auguſtinum *loco allegato, & alibi ſæpè;* electionem diſcretiuam prædeſtinatorum à reprobis, quam vocat electionem ſecundum propoſitum, fidem præcedere; & conſequenter omnia alia merita; at electio iſta diſcretiua non eſt, prout præciſſe terminatur ad perſeuerantiam initiatiuè, ſed quatenus completiuè terminatur ad illam; cum in auxilio à quo incipit perſeuerantia, multoties reprobi cum prędeſtinatis conueniant: ergo ex mente Auguſtini electio ad gratiam, vt perſeuerantem finaliter completiuè, & terminatiuè; meritorum præuiſſionem pręcedit.

25 *Idem ſentiunt alij PP.* Id ipſum docuit Auguſtinus *lib. de correptione, & gratia cap.* 19. explicans illud primi Regum capitulo 10. *Et abiit cum eo pars exercitus, quorum tetigerat Deus corda,* ſcilicet cum Saule, *lib. de bono perſeu. cap. 9 & lib. 1. ad Simpl. quæſtione* 2. explicans illud Romanorum 9. *Cum nondum nati fuiſſent, aut aliquid boni, aut mali egiſſent Iacob. dilexi Eſau autem odio habui.* Id etiam docuere Fulgentis *lib. 2. de fide ad Petrum cap. 3. Proſper. lib. 2. de vocatione gentium, cap.* 36. ac tandem D. Thomas ad Romanos 9. *lect. 2. ad Epheſios 1. lect. t. 3. contrag. cap. vltimo quæſtione ſecunda de veritate articulo 1. & 2. in præſenti art. 4.*

§. II.

Vera ſententia probatur ratione.

26 *Prima & potiſſima concluſionis ratio.* Deinde concluſio noſtra rationibus eſt confirmanda: prima omniumque efficaciſſima in hunc modum formatur. Electio efficax medij efficaciter conducentis ad finem, pręſupponit efficacem intentionem finis; at electio prędeſtinatorum ad gratiam, & merita, diſcretiua illorum à reprobis, eſt electio efficax medij efficaciter conducentis ad gloriam: ergo oritur ex efficaci intentione gloriæ, illamque pręſupponit: ac proinde nequit huiuſcemodi electio merita, vt præuiſſa ſupponere.

27 *Reſpõdet Vazqu. tripliciter.* Hoc eſt noſtræ ſententiæ aſylum firmiſſimum, cuius efficaciam ſatis oſtendit varietas ſolutionum, quibus aduerſarij ei occurrere tentant. Vazquez reſpondet tripliciter: primo negando abſolutè maiorem. Secundo diſtinguit illam, & concedit de electione medij phyſici efficacis ad finem; negat autem de electione mediorum moralium, qualia ſunt gratia, & merita reſpectu glorię. Tertio reſpondet, diſtinguendo maiorem: illamque concedit, ſi media eligantur ad finem, quem quis ſibi deſiderat; negat autem ſi finem deſideret alijs, vt præmium obtinendum ab illis. Quod hoc exemplo explicat, & confirmat, Pater v. c. ex inefficaci voluntate, quã filio Epiſcopatum, aut Cathedram deſiderat mouetur ad efficacia media ponenda, ſcilicet illa, quæ ad ſtudium ſunt neceſſaria: iam ergo inefficax intentio finis alijs deſiderati, & ab illis conſequendi mouere poteſt ad efficacem electionem mediorum, cumque gloria ſit finis à nobis conſequendus, poteſt Deus ex inefficaci illius intentione eligere media efficacia. *1. Secundo. Tertio.*

28 *Prima ſolutio reijcitur 1.* Nulla tamen ex his ſolutionibus, argumento facto ſatisfacit, & contra primam ſic inſurgo primo: electio medij præſupponit intentionem finis, quod ſi non ſupponatur, a caſu, & fortuito medium eligetur, ergo efficax electio medij efficacis, efficacem finis intentionem ſupponere debet, vt debita proportio ſeruetur. *Secundo.* Secundo: intentio eſt principium electionis; at intentio inefficax nequit eſſe principium electionis efficacis: ergo neceſſario ſupponit efficacem intentionem finis. Probatur minor: nihil poteſt terminos ſuæ actiuitatis tranſcendere; at efficacia extra ſphæram inefficaciæ ſubſiſtit; ergo intentio inefficax nequit eſſe principium efficacis electionis.

29 *Tertio.* Tertio: ex inefficaci finis intentione, non niſi a caſu poteſt ad efficacem electionem mediorum efficacium procedi; at iſte modus procedendi repugnat Deo: ergo in illo ad minus, ad efficacem electionis mediorum, efficax finis intentio neceſſario ſupponitur: probo maiorem, intentio inefficax finis eſt coniungibilis cum negatione realis aſſequutionis finis: ergo ex vi illius non per ſe; ſed per accidens: conſequenter a caſu poteſt obtineri realis finis aſſecutio, quæ ex vi electionis efficacis habetur, & conſequenter non niſi à caſu poteſt ad efficacem electionem procedi.

30 *Quarto.* Quarto: non minus ſupponit electio intentionem, quam exequutio electionem; at realis, & efficax finis executio per media, neceſſario electionem efficacem ſupponit: ergo efficax electio neceſſario pręſupponit efficacem intentionem finis. *Quinto.* Denique non minus pendet electio ab intentione; quam aſſenſus concluſionis ab aſſenſu præmiſſarum; at aſſenſus certus & euidens concluſionis neceſſario ſupponit aſſenſum certum, & euidentem præmiſſarum: ergo efficax electio ſupponit neceſſario efficacem finis intentionem.

31 *Si reſp.* Si forte dicatur, aſſenſum concluſionis pendere ab aſſenſu præmiſſarum tanquam a principio effectiuo, electionem autem ab intentione non, vt a principio effectiuo, ſed tanquam a conditione; ac proinde diſpar eſt ratio. In contrarium obſtat primo. *Cõtra 1.* Quod nulla ratio diſcriminis poteſt aſſignari, cur aſſenſus concluſionis dependeat ab aſſenſu præmiſſarum, vt a principio effectiuo, & non ſic dependeat electio ab intentione: ergo ſolutio iſta abſque fundamento traditur.

Secundo. Secundo, quia dependentia inter actus attingentes obiecta, ex dependentia obiectorum colligitur, & probatur; at non minus dependet obiectiua bonitas medij à bonitate obiectiua finis, quam veritas obiectiua concluſionis a veritate obiectiua præmiſſarum: ergo non minus dependet electio ab intentione; quam aſſenſus concluſionis ab aſſenſu præmiſſarum.

32 *Tertio.* Tertio: nam eſto admittatur electionem, ab intentione ſolum, vt à conditione pendere, adhuc non ſoluitur argumentum: ideo namque communiter docetur à Theologis aſſenſum fidei Diuinæ in fidem humanam non reſolui per ſe, etiam, in conditionem; quia fides Diuina eſt certa, humana autem incerta, & formidoloſa: ergo aſſenſus certus intellectus, nec, vt à conditione pendet per ſe ab aſſenſu incerto dependere: & conſequenter paritate protracta quamuis electio ab intentione ſolum, vt à conditione dependeat, non poterit efficax electio mediorum efficacium ad finem, ab intentione inefficaci finis procedere.

33 *Secunda ſolutio impugnatur 1.* Deinde ſecunda ſolutio reijcitur primo: nam tota ratio cur electio efficax medij debeat ſupponere efficaciam intentionis finis, eſt quia finis eſt ratio diligendi media, vel quia amantur in ordine ad finem; at hæc ratio non minus militat in medijs moralibus, quam in phyſicis, & naturalibus; cum vel medium non ſit, vel ratione finis, & in ordine ad illum diligi debeat: ergo non ſolum electio efficax mediorum naturalium, ſed etiam electio efficax mediorum efficacium moralium, efficacem finis intentionem ſupponit. *Secundo.* Secundo, quod media ſint phyſica, vel moralia non arguit poſſe iſta, non illa eligi, abſque præſuppoſita finis intentione; cum fateatur Vazquez ad electionem mediorum moraliter conducentium ad gloriam, aliquam glorię intententionem in diuina voluntate ſupponi: ergo pariter diſcrimen inter medium phyſicum, & morale non arguet ad vnum, & non ad aliud præſupponi debere efficacem intentionem finis.

34 *Tertio.* Tertio, quod media phyſica eligi efficaciter nequeant abſque præſuppoſita intentione efficaci finis, non aliunde prouenit, quam ne ex intentione inefficaci, à caſu ad electionem efficacem pro-

Digitized by Google

ſpectu tranſgreſſionis præcepti, & ideò Deus largiens gratiam, ſpecialiter indirectè complacet in efficacia illius, & connexione actuali cum gloria: quando autem gratiam negat, non complacet ſpecialiter adhuc indirectè, in præcepti tranſgreſſione. *Contra.* Nam in contrarium obſtat; etenim Deus tribuens concurſum ſimultaneum, in occaſione, in qua vidit hominem peccaturum, non dicitur indirectè ſpecialiter volens, nedum malitiam, ſed nec etiam materiale peccati; & tamen concurſus, quem exhibet, eſt cauſa materialis peccati: ergo licet gratia data ſit cauſa entitatis actus, & illationis gloriæ, & exhibeatur ex præuiſſione conditionata actus; & connexionis futuræ cum gloria, non dicetur Deus ſpecialiter, adhuc indirectè, complacens in efficacia gratiæ, & connexione, qua gaudet cum gloria.

47 *Reſp. 2. ex Herice.* Reſpondebis ſecundo, quod vt ille actus ſit ſpecialis beneuolentia reſpectu prædeſtinati ſufficit, quod licet terminetur efficaciter ſolum ad phyſicam entitatem auxilij, inefficaciter directè terminetur, ad connexionem, quam habet cum gloria, qualiter non terminatur reprobo; & conſequenter, vt diſcretiuus ſit inter illos, hæc terminatio inefficax, & directa ſufficit.

Ita Herice *diſp. citata cap.* 12. 13. *&* 14. *Si illi opponatur.* Quod ſi el objicias: auxilium reprobo datum etiam conferri à Deo ex complacentia, in efficaci, quam habet cum gloria: ergo hęc terminatio inefficax ad connexionem auxilij cum gloria, non ſufficit ad beneuolentiam ſpecialem, nec ad diſcretionem prædeſtinati à reprobo. Antecedens probatur: prouenit ex intentione inefficaci gloriæ: ergo inefficaciter directè terminatur ad connexionem auxilij cum gloria.

48 *Reſp.* Reſpondet *num.* 182. conceſſo antecedenti, negando conſequentiam: & diſparitatem conſtituit; nam licet detur in voluntate Dei terminatio complacentiæ inefficax ad connexionem entitatis auxilij cum conſenſu finali, & cum gloria, in reprobo tamen terminatio illa directa, & inefficax non conſtituit connexionem prædictam in ſtatu futuræ abſolutè: complacentia autem inefficax in prædeſtinato, connexionem entitatis auxilii cum gloria conſtituit in ſtatu abſolutè futuræ; & conſequenter ſpecialis, & in vtramque diſcretiua eſt.

49 *Hæc ſolutio eſt implicatoria.* Cæterum hæc ſolutio in ipſis terminis implicationem præſefert. Etenim actus efficax ab inefficaci diſtinguitur per hoc, quod ille rem, ad quam terminatur ab ſtatu poſſibilitatis transfert ad ſtatum abſolutæ futuritionis, & exiſtentiæ; ergo ſi complacentia iſta directè terminata ad connexionem auxiliorum cum gloria, connexionem conſtituit in ſtatu futuræ abſolutè in prædeſtinato, inefficax eſſe non poteſt, ſed neceſſario efficax, & conſequenter tradita ſolutio inuoluit implicationem in terminis.

50 *Reſp.* Reſpondebis ex prædicto auctore complacentiam iſtam eſſe inefficacem per negationem efficaciæ intrinſecæ, & formalis antecedentis: eſſe tamen efficacem denominatione ſumpta ab effectu, quem infert, non quem infert virtute propria, ſed quatenus procedit ex complacentia Dei, quam habet de gloria prædeſtinati, vt præuiſſa in ſtatu conditionato, & virtute ſcientiæ mediæ, quam de gloria, vt conditionate futura ſupponit: vnde infert eſſe efficacem virtualiter, quatenus virtualiter continet voluntatem Dei de conferenda gloria.

51 *Cõtra 1.* Sed contra primo. Nam ſi eſt efficax virtualiter, & tamen liberam gloriæ conſequutionem à prædeſtinato non aufert: ergo etiam ſi efficax ad gloriæ conſequutionem formaliter conſtituatur, liberam glorię conſequutionem à prædeſtinato non aufert; & conſequenter male ex iſto capite prædictus auctor impugnat electionem efficacem prædeſtinatorum ad gloriam ante præuiſſa merita, quia ſcilicet cum illorum libertate compati nequit. Probo primam conſequentiam. Ratio namque, ob quam electio efficax formaliter, libertatem tollit in gloria conſequenda eſt, quia antecedit, & neceſſario infert gloriæ exiſtentiam; at hoc idem habet actus virtualiter efficax: ergo ſi iſte libertatem non tollit, nec electio efficax formaliter ab intrinſeco libertatem impedire poteſt.

52 *Secundo.* Secundo, nam iuxta iſtum Auctorem omnis denominatio liberi, & efficacis in actibus voluntatis diuinæ, extrinſeca eſt, & ab effectu deſumpta: ergo ſi iſta complacentia connexionis cum gloria, merita, vt abſolutè futura præueniens conſtituit pro illo priori gloriam in ſtatu futuritionis abſolutæ, ab illa denominabitur efficax intrinſecè, eo modo, quo cæteri actus voluntatis Diuinæ eſſe poſſunt intrinſecè efficaces.

Tertio. Tertio, nam actus ab intrinſeco efficax non ex alio capite læderet libertatem, niſi quia gloriam vt illorum coronam futuram conſtitueret ante præuiſſionem meritorum; at iſte actus vndecumque ſit efficax, merita, vt præuiſſa in ſtatu abſoluto præcedit, & gloriam, vt coronam pro illo priori futuram abſoluta conſtituit: ergo vel tollit à futuris meritis libertatem, quod negat, vel electio ab intrinſeco efficax illorum libertatem non tollit; & conſequenter illam fateri tenetur.

53 *Quarto.* Quarto tradita ſolutio reijcitur. Ad hoc enim conſtituit Herice hanc ſuam complacentiam partim efficacem, & partim inefficacem ſupra connexionem auxiliorum cum gloria, contra quoſdam ex ſua familia illam non agnoſcentes, vt diſcretio prędeſtinati à reprobo non ſit ex ſola præſcientia, ſed ex electione Dei, ſic arguit *num.* 175. at conſtituta iuxta ſolutionem, quam impugnamus, tota diſcretio ex præſcientia eſt, & non electione: ergo ſolutio tradita non ſubſiſtit cum auctoris doctrina. Probo minorem, complacentia iſta non diſcernit prædeſtinatum à reprobo, prout terminata ad auxilij entitatem; cum etiam in reprobo ad entitatem gratiæ congruæ terminetur, nec diſcernit quia inefficaciter terminatur ad connexionem gratiæ cum gloria, cum hanc terminationem inefficacem ad connexionem gratiæ cum gloria concedat hic auctor in diuina voluntate erga reprobum, vt paulo ante vidimus: ergo ſolum diſcernit reprobum à prædeſtinatis, quia in iſtis infert gloriam infallibiliter, quam non infert in reprobo; at illatio iſta infallibilis gloriæ prædeſtinati, non conuenit prædictæ complacentiæ ratione ſui, ſed ratione ſcientiæ mediæ de gloria ſub conditione futura: ergo huiuſmodi complacentia ratione ſcientiæ mediæ diſcriminat; & conſequenter diſcretio non erit ex electione formaliter, ſed formaliter ex pręſcientia, quod vt vitaret, hanc ſuam complacentiam parum ſuis Theologis gratiam conſtituit.

Denique traditam ſolutionem reijcio: complexum ex complacentia illa, & ſcientia media, quam pręſupponit erga gloriam ſub conditione futuram, anteuerit ę, vt futura abſolutè, & illa infallibiliter infert; & tamen meritorum libertatem non tollit: ergo etiam ſi electio efficax, merita, vt abſolutè futura pręcedat; & illa infallibiliter inferat, poterit cum illorum libertate componi; & conſequenter male ex iſto capite à prędicto auctore impugnatur electio ab intrinſeco efficax, & ad complacentiam explicatam confugitur. 54 *Vltimo impugnatur ſolutio.*

Reſpondet Herice, præcedentiam huius complexi non eſſe phyſicam, ſed logicam tantum; cum nihil ſit in illo, quod habeat vim phyſicè illatiuam meritorum in ſtatu abſoluto, & ideò libertatem non tollere; pręcedentia autem electionis ab intrinſeco efficacis, phyſica foret; & ideò induceret neceſſitatem antecedentem incompatibilem cum libertate. 55 *Reſp. Herice.*

Sed contra primo; priuatio gratię ab intrinſeco efficacis, cum qua infallibiliter ſit annexum peccatum, non minus libertatem tollit in ſententia horum auctorum, quam pręmotio phyſica; & tamen non infert neceſſario phyſicè culpam, ſed logicè tantum: ergo quod complexum illud non phyſicè, ſed logicè inferat, non impedit quominus deſtruat meritorum libertatem. Secundo: nam ſi complexum illud in noſtra poteſtate conſtitutum non eſt, & aliàs neceſſario infert merita, quid intereſt, quod logicè, vel phyſicè inferat, vt tollat, vel non tollat libertatem? Et quidem, ſi ſcientia Dei purè ſpeculatiua in noſtra poteſtate non ſit, nec libertatem noſtram ſupponat, non minus libertatem deſtruit, iuxta iſtius auctoris, & ſuę ſocietatis principia, quam pręmotio ab intrinſeco efficax; & tamen non phyſicè, ſed logicè inferret noſtrorum actuum exiſtentiam: ergo vel phyſica anteceſſio libertatem non lędit, vel lędit logica. 56 *Cõtra 1.* *Secundo.*

Tertia ſolutio Leſſij reijcitur primo; nam eſto ſit poſſibilis electio efficax ad gloriam abſolutè, & non vt applicatam iſti præ alio; procedere tamen ex electione ad illam, vt peculiariter applicatam eſt congruentior modus operandi: ergo ſemel probato efficacem electionem ad gloriam debere ad electionem mediorum pręcedere, non debet eſſe ad illam, abſolutè, ſed ad illam, vt iſtis applicatam pre alijs. 57 *Tertia ſolutio Leſſij reijcitur.*

Secundo, nam electio efficax ad gloriam non debet eſſe ad illam in confuſo, prout ab hac, & illa abſtrahentem: nam licet poſſit efficax electio à modis accidentalibus obiecto præſcindere, non tamen à differentijs ſiue ſpecificis, ſiue indiuidualibus; cum ſine illis obiecto repugnet exiſtere; & electio efficax ſuo obiecto exiſtentiam communicet; at electio ad iſtam viſſionem Beatificam in particulari, neceſſario connotat peculiare ſubiectum, & peculiarem potentiam vitalem; cum vna viſſio numero non poſſit à duabus potentijs vitalibus indifferenter procedere, nec eſſe in duobus ſubiectis: ergo eo ipſo, quod efficax electio ad gloriam debeat efficacem electionem meritorum pręcedere, debet eſſe ad illam non abſolutè, ſed vt vni applicatam prę alio. 58 *Secundo.*

Tribus alijs ſolutionibus ſolet ad argumentum factum occurri. Primo dicendo, quod vt Deus eligat efficaciter media ad finem: ſufficit quod pręcedat efficax intentio manifeſtandi diuina attributa, non autem requiritur pręcedentia efficacis electionis ad gloriam. Secundo reſponderi ſolet conceſſis maiori, & minori, & prima conſequentia negando ſecundam, quę ſubinfertur. Itaque iuxta hanc ſolutionem, licet intentio efficax glorię electionem efficacem meritorum, & gratię in genere cauſę finalis pręcedat, ſubſequitur tamen illorum pręuiſſionem in genere cauſę efficientis meritorię, & moralis: vnde ex eo quod efficax intentio finis debeat electionem efficacem mediorum pręcedere non ſequitur electionem efficacem ad gloriam non cadere ſub meritis noſtris. Vltima ſolutio eſt, quam tradit Alarcon *vbi ſupra* aſſerens veram eſſe maiorem in agente creato, quod à fine crea- 59 *Alia triplex arg. ſolutio. 1. Secundo.* *Tertio.*

to

to mouetur: ſecus autem in Deo, cuius voluntas non à creaturis, ſed ſolum à ſua bonitate mouetur.

60 *Prima ſolutio impugnatur.* Sed nec his ſolutionibus argumentum factum infringitur, & contra primam in hunc modum inſurgo, manifeſtatio attributorum Dei non eſt finis proximus, ſed remotus gratiæ, & meritorum, quatenus efficaciter conducunt ad gloriam, hęc autem eſt finis proximus illorum prout ſic; at vel ratio facta non probat intentionem efficacem finis debere electionem efficacem mediorum efficacium præcedere, vel conuincit tam remoti quam proximi electionem efficacem debere eſſe priorem. Tum, quia vterque debet influere: tum etiam, quia in aſſenſu ſcientifico non minus principij proximi, quam remoti euidens cognitio ſupponitur, & conſequenter idem de fine proximo, & remoto eſt dicendum: ergo dato, quod debeat efficax intentio manifeſtandi Dei attributa electionem efficacem meritorum, & gratię præcedere, debet etiam præcedere efficax electio ad gloriam.

61 *Secundo reijcitur 1.* Deinde ſecunda reijcitur primo: nam intentio gloriæ eſt prior electione gratiæ, & meritorum in genere cauſæ efficientis; at principium effectiuum meriti non poteſt ſub merito cadere, vel de potentia abſoluta, vel ſaltim de lege ordinaria: ergo dato, quod electio efficax ad gloriam, meritorum electionem præcedere debeat, non poteſt illorum influxum meritorium terminare. *Secundo.* Secundo, quia aliàs electio ad primam gratiam caderet ſub merito operum procedentium, à gratia; conſequens eſt abſurdum, loquendo de facto, & à nemine aſſertum: ergo & tradita ſolutio. Probo ſequelam. Non obſtante quod electio ad gloriam ſit meritorum radix, & cauſa, poteſt iuxta hanc ſolutionem, dependere ab illis in alio genere cauſæ: ergo pariter quamuis electio ad primam gratiam ſit principium gratiæ, & meritorum, poterit in alio genere cauſæ (ſcilicet meritoriæ) procedere ab illis.

62 *Tertia ſolutio reijcitur 1.* Tandem tertia ſolutio reijcitur primo: nam licet Dei voluntas non moueatur à fine creato, terminatio tamen diuinæ voluntatis ad finem eſt ratio terminationis eius ad media; ergo ſicut ob illam cauſam, etſi non moueatur à bonitate creata debet prius terminari ad finem, quam terminetur ad media, ita hoc non obſtante debet prius efficaciter ad finem, quam ad media terminari. *Secundo.* Secundo; nam licet ſcientia Dei non ſpecificetur ab obiecto creato, non poteſt Deus in cauſa creata ſcientificè, & euidenter effectum cognoſcere, non præcognita cauſa euidenter: ergo licet Dei voluntas non moueatur à bonitate creata, vt tamen media efficaciter amentur in ordine ad aliquem finem; debet prius efficaciter ad finem terminari.

§. III.

Obiectionibus contra iſtam rationem occurritur.

Contra rationem probatiuam arg. 1. COntra iſtam rationem obijcies primo: voluntas illa, qua Deus vult omnes homines ſaluos fieri, eſt voluntas inefficax; & tamen ex illa Deus exhibet hominibus auxilia ſufficientia ad ſalutem: ergo ex inefficaci intentione poteſt efficax electio procedere. *Reſp. 1.* Reſpondeo primo, diſtinguendo conſequens; electio efficax mediorum efficacium ad finem, nego conſequentiam: electio efficax mediorum ſufficientium, quæ impropriè electio efficax dicitur, concedo conſequentiam. Noſtra autem ratio de electione efficaci mediorum efficacium procedit.

64 *Secundo reſp.* Secundo dicatur collationem illam mediorum ſufficientium procedere ex efficaci intentione manifeſtandi diuina attributa. *Replic.* Sed dices: ergo ex eadem poterit procedere electio efficax meritorum ad gloriam. *Reſp.* Reſpondeo, negando conſequentiam: & ratio diſcriminis eſt; nam collatio auxiliorum ſufficientium efficaciter conducit ad finem manifeſtandi attributa diuina: ad gloriam autem ſolum inefficaciter, & ideò primi finis efficacem intentionem ſupponit, ſecus vero ſecundi: at in noſtro caſu ad vtrumque finem efficacia ſunt media, & ideo vtriuſque finis efficacem intentionem ſupponit.

65 *Inſtabis.* Inſtabis: auxilia ſufficientia ſunt efficacia ad manifeſtandam ſuauitatem prouidentiæ diuinæ, non niſi media gloriæ: ergo illorum quatenus efficacium finis immediatus eſt gloria; & conſequenter, ſi noſtra ratio ſubſiſteret, debet ſupponere efficacem gloriæ, intentionem. *Reſp.* Reſpondeo, negando minorem, ſed auxiliorum ſufficientium largitio efficaciter Dei liberalitatem, & ſuauitatem prouidentiæ diuinæ demonſtrat, quatenus abſque vllis meritis confert nobis ſufficientes vires, vt ad gloriam peruenire poſſimus.

66 *Secundo arguitur.* Obijcies ſecundo: ex intentione remittendi peccatum originale omnibus, & omnes beatificandi miſſit Deus filium ſuum, iuxta illud: *Qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cælis:* & tamen illa intentio, efficax non erat ante præuiſionem meritorum Chriſti: ergo ex inefficaci intentione poteſt elegi efficax medium. *Reſp.* Reſpondeo Chriſtum Dominum pro primo ſigno non fuiſſe miſſum ex intentione ſaluandi, hoc eſt gloriam conferendi efficaciter, nec omnibus in particulari dimittendi peccatum originale: vnde pro tunc non intelligitur, vt efficaciter conducens ad gloriam, nec vt efficaciter omnibus remittens originalem culpam; ſed ſolum vt omnibus promerens ſufficientia auxilia, quibus poſſunt gloriam adipiſci, & ad hoc erat efficax illa voluntas, ex qua aduentus Chriſti Domini traxit originem.

Sed contra illam ſolutionem opponens. Chriſtus de facto meruit efficaciter gloriam prædeſtinatis: ergo illius merita fuerunt electa, vt efficaciter ad id conducentia; & tamen non præſuppoſuerunt efficacem intentionem glorię: ergo non ſemper efficax electio medij efficacis præſupponit efficacem intentionem finis. Probo minorem, Chriſtus ſuis meritis, non ſolum promeruit realem collationem gloriæ, ſed etiam electionem efficacem ad illam: ergo non præſuppoſuerunt efficacem electionem ad gloriam nec ex illa traxerunt originem; aliàs principium meriti ſub merito caderet, quod eſt impoſſibile. 67 *Replic.*

Huic obiectioni dupliciter reſponderi ſolet ab his, qui noſtram ſententiam defendunt. Primo aſſerendo Chriſtum Dominum promeruiſſe gloriam in executione, & efficax decretum exequutiuum illius, non tamen decretum efficax intentiuum. Iuxta quam ſolutionem facile ad obiectionem factam occurritur, prout noſtram rationem oppugnat. An autem alia inconuenientia ſequantur ex illa? Poſtea videbimus. 68 *Reſp. 1.*

Secundo admittendo promeruiſſe decretum efficax glorię intentiuum, in qua ſuppoſitione maiorem difficultatem habet obiectio. Ad illam reſpondeo: conceſſo antecedenti diſtinguendo primum conſequens; electione propriè dicta terminata ad medium propriè, nego conſequentiam: ſi electione accepta, pro voluntate cauſę efficaciter inferentis effectum, concedo conſequentiam: & conceſſa minori ſub ſumpta; diſtinguo conſequens: ſi electio propriè ſit, & medij propriè talis, nego conſequentiam: ſi non ſit propriè electio, ſed voluntas cauſę efficaciter inferentis effectum, concedo conſequentiam. Ratio autem; cur voluntas efficax meritorum Chriſti non ſit propriè electio, eſt quia merita Chriſti, vtpotè ordinis ſuperioris ad gloriam, non fuerunt aſſumpta, vt propriè medium ad illam, ſed vt cauſę illius: vnde ratio amandi illa, non fuit gloria. Noſtra autem ratio tantum procedit, quando aliquid amatur, vt medium, nam cum ratio amandi medium ſit finis, vt efficaciter medium ametur, debet efficax amor finis pręcedere. 69 *Reſp. 2.*

Tertio obijcies: ſi ob aliquam rationem efficax electio ad gloriam deberet efficacem electionem gratię, & meritorum pręcedere, maximè quia omnis diſcretio in electione mediorum debet ex diſcretione intentionis deſumi, ſed hoc eſt falſum: ergo etiam falſum eſt, quod electio efficax prædeſtinatorum ad gloriam debeat electionem efficacem meritorum, & gratię pręcedere. Minor probatur: electio efficax prædeſtinatorum ad gloriam, illos diſcernens à reprobis, non eſt prima intentio: nam etſi intentio ſit reſpectu gratiæ, & meritorum, eſt tamen electio reſpectu manifeſtationis attributorum Dei, & tamen nullam diſcretionem in intentione finis ſupponit: ergo non omnis electionis mediorum diſcretio ex diſcretione intentionis debet deſumi. Probatur minor intentio, quam ſupponit, eſt manifeſtandi diuina attributa; at hæc communis eſt prædeſtinatis, & reprobis nec pro illo ſigno eſt illorum præ iſtis: ergo in intentione ſuppoſita nulla apparet diſcretio. 70 *Tertio arguitur.*

Ad hoc argumentum, reſpondeo conceſſa maiori, negando minorem: ad illius probationem, nego minorem. Ad cuius probationem dicatur, quod in intentione manifeſtandi attributa diuina virtualiter continetur diſcretio, quæ inuenitur in electione prædeſtinatorum ad gloriam præ reprobis: nam cum ſit efficax ad manifeſtandam iuſtitiam, & miſericordiam diuinam, & vt manifeſtatiua eſt iuſtitiæ, ſit radix excluſſionis reproborum à regno, & vt eſt voluntas manifeſtandi miſericordiam, ſit radix electionis prædeſtinatorum ad gloriam; conſequens fit, quod licet diſcretio electionis non præcontineatur in illa formaliter, præcontinetur tamen illa virtualiter, & radicaliter, & hoc ſecundo modo ſufficit præ contineri diſcretionem electionis mediorum in intentione finis. 71 *Reſp.*

Sed inſtabis primo: ergo male inferunt noſtri Thomiſtæ ex intentione gloriæ reprobis, & prædeſtinatis communi, non poſſe oriri diſcretionem electionis ad gratiam, quia illa eſt æqualis reſpectu omnium; cum iam habeamus ex æquali intentione deriuari in electione diſcretionem. Secundo: ergo ex efficaci intentione manifeſtandi diuina attributa potuit Deus immediate ad electionem hominum ad gratiam, vt efficaciter conducentem ad gloriam procedere, abſque media electione efficaci ad gloriam. Patet conſequentia: nam illa intentione continetur virtualiter diſcrimen electionis ad gratiam, vt efficaciter conducentem ad gloriam: ergo ſi virtualis continentia diſcriminis electionis in intentione ſufficit, potuit Deus ex efficaci intentione manifeſtandi diuina attributa immediatè procedere ad electionem hominum ad gratiam, vt efficaciter conducentem ad gloriam, abſque media electione efficaci ad ad gloriam. 72 *Replic. 1.* *Secundo.*

Reſpondeo ad primam ex his obiectionibus, illationem fa- 73
ctam

Digitized by Google

Ad 1. replicam reſp. ctam à Thomiſtis optimam eſſe: nam cum intentio gloriæ poſita ab aduerſarijs ineſſicax ſit, nec virtualiter poteſt præcontinere diſcretionem electionis ad gratiam, & merita, provt efficaciter conducentia ad gloriam ob rationes iam traditas, voluntas autem manifeſtandi attributa diuina, cum efficax ſit, etſi non reſpiciat peculiariter iſtos præ alijs, poteſt virtualiter præcontinere electiuum diſcrimen.

74 *Ad 2.* Ad ſecundam, nego conſequentiam: ad probationem diſtinguo antecedens: continetur virtualiter immediate, nego antecedens, mediate concedo antecedens, & nego conſequentiam: quia vt arguebam *ſupra*, efficacia intentionis non ſolum debet eſſe finis mediati, ſed etiam immediati, paritate ſumpta ex euidentia principiorum ad euidentiam concluſionis exacta: vnde cum manifeſtatio attributorum ſit finis mediatus reſpectu gratiæ, & meritorum, vt efficaciter conducentium ad gloriam: fit conſequens, quod diſcrimen repertum in electione iſta, mediate ſolum in electione manifeſtandi attributa inueniatur, immediate vero in electione ad gloriam; ac proinde vtriuſque finis efficax intentio debet præcedere.

75 *Inſtabis.* Sed inſtabis adhuc: vt diſcrimen repertum in electione horum præ alijs ad gratiam, & merita quatenus efficaciter conducunt ad gloriam præ contineatur virtualiter in electione ad gloriam, ſufficit voluntas efficax gloriæ abſolutè, nec requiritur, quod ſit horum præ alijs: ergo licet habeamus ex ſolutione tradita debere intermediare voluntatem efficacem glorificandi, non tamen habemus debere præcedere electionem efficacem ad gloriam prædeſtinatorum præ reprobis, quod tamen intenditur in noſtra ſententia. Probo antecedens: vt intentio manifeſtandi attributa præcontineat virtualiter electionem efficacem ad gloriam, vt eſt horum præ alijs, non eſt neceſſarium, quod intentio illa, ſit manifeſtandi attributa in his præ alijs, ſed ſufficit, quod ſit manifeſtandi attributa abſolutè: ergo pariter, vt voluntas efficax gloriæ contineat virtualiter diſcrimen electiuum horum præ alijs ad gratiam, & merita, neceſſarium non erit, quod ipſa formaliter ſit horum præ alijs, ſed ſufficiet eſſe intentionem efficacem gloriæ abſolutè.

76 *Reſp.* Reſpondeo, negando antecedens, ad cuius probationem, nego conſequentiam. Ratio diſcriminis eſt: nam manifeſtatio attributorum non concernit determinatum ſubiectum; vnde poteſt connaturaliter intendi abſolutè, abſque eo quod ſubiectum in quo exercenda eſt deſignetur: gloria autem; cum accidens ſit, & actus vitalis eſſentialiter concernens ſubiectum, & principium vitale, vel non poteſt vllo modo intendi abſque concernentia determinati ſubiecti, vel ſaltim non poteſt ita connaturaliter: ac proinde eo ipſo, quod probatum maneat debere efficacem gloriæ intentionem, probatum relinquitur debere eſſe circa determinatum ſubiectum.

77 *Quarto arguitur.* Objicies ſic quarto: gloria, vt corona eſt finis meritorum; & tamen vt ſic præintendi non poteſt efficaciter ad electionem efficacem meritorum quatenus efficaciter conducentium ad illam; ergo deficit principium aſſumptum. Probatur minor: gloria, vt corona eſſentialiter dependet à meritis: ergo implicat præintendi ante merita efficaciter electa, & præuiſa.

Reſp. Reſpondeo, negando minorem. Ad cuius probationem diſtinguo antecedens: dependet eſſentialiter à meritis in ordine executionis, & in genere cauſæ efficientis, concedo antecedens: in ordine intentionis, & in genere cauſæ finalis, nego antecedens, & conſequentiam: nam vt in ordine intentionis ſit prior, ſufficit, quod licet dependeat ab illis in genere cauſæ efficientis, non tamen ab illis dependeat in genere cauſæ finalis, ſed in hoc genere merita cauſet. Et inſto argumentum in

Inſtatur arg. actu vitali, qui eſſentialiter à principio dependet; & tamen poteſt in ordine intentionis præcedere principium, quia eſt finis illius.

78 *Replic. Reſp.* Sed dices, implicat intelligi coronam, vt coronam ſine ordine ad merita: ergo implicat intendi efficaciter ſine ordine ad illa; & conſequenter ante præuiſionem illorum. Reſpondeo diſtinguendo antecedens, ſine ordine ad merita, vt cauſantia in omni ordina, nego antecedens: ſine ordine ad illa, vt cauſantia in ordine executionis, & vt cauſata in ordine intentionis, concedo antecedens, & nego conſequentiam.

79 *Inſtabis.* Inſtabis, quia pœna, vt pœna, eſt effectus demeritorum, implicat in aliquo ordine intelligi, aut intendi efficaciter abſque præſuppoſitis, & præuiſſis demeritis; at corona, vt corona, non minus eſt effectus meritorum, quam pœna, vt pœna demeritorum: ergo implicabit intelligi, aut intendi efficaciter in quantum talem, abſque præuiſſis meritis, vt cauſis illius. Reſpondeo,

Reſp. quidquid ſit de veritate illius quod in antecedenti ſupponitur, de quo poſtea agentes de reprobatione dicemus, diſtinguendo cauſalem maioris: præciſè qua eſt effectus demeritorum, nego maiorem: & quia aliàs pœna, vt pœna reduplicatiuè non eſt bonum de primaria intentione Dei, concedo maiorem: & conceſſa minori, nego conſequentiam: nam corona, vt talis, non eſt bonum occaſionatum, qualiter pœna, vt pœna; ſed per ſe amabile, & ideò poteſt per ſe amari in ordine intentionis, abſque occaſione, & præuiſſione meritorum non cauſata à meritis, ſed illa inferendo, & cauſando, pœna autem quia bonum occaſionatum eſt; & non de intentione primaria, non poteſt juxta doctrinam ſuppoſitam per ſe primo amari, hoc eſt non expectata occaſione demeritorum; ac proinde in omni ordine, vt ametur demerita præuiſa ſupponit.

80 *Quinto arguitur.* Quinto objicies: habitus ab intrinſeco non connexus cum actu efficaciter, poteſt cum voluntate ad actus allicientiam concurrere: ergo intentio non connexa ratione ſui efficaciter cum fine, poterit cum voluntate ad electionem mediorum, vt efficaciter ad finem conducentium concurrere; & conſequenter intentio ineſſicax poterit eſſe principium electionis ef-

Reſp. ficacis. Reſpondeo conceſſo antecedenti, negando conſequentiam. Ratio autem diſcriminis eſt: nam habitus non concurrit determinando potentiam, ſed ſolum iuuando ad diſficultates vincendas; imo potius habitus à potentia determinatur; iuxta illud *habitibus vtimur cum volumus:* & ideò etſi non ſit efficaciter determinatus ad actum poteſt cum potentia ad actus elicientiam concurrere; intentio autem determinat voluntatem ad finem, vt propter illum operetur: vnde vt efficaciter operetur propter illum, debet præcadere efficax intentio.

81 *Replicabis.* Sed dices: quando plura ſunt media, quibus finis poſſit obtineri, non determinatur voluntas, vt hæc præ alijs eligat ab intentione finis: ergo concurſus intentionis, reſpectu voluntatis, vt eligat, non eſt determinatiuus; ſed indifferens; & à voluntate determinabilis; & conſequenter diſcrimen inter habitum, & intentionem in concurrendo cum voluntate non ſubſiſtit.

Reſp. Reſpondeo intentionem determinari ad finem, non autem ad media, quando ſunt plura quibus finis poſſit obtineri, & intentio non alligat finem ad hæc media determinatè, ex quo ſolum ſequitur non debere in intentione præcedere determinationem formalem ad hæc media præ alijs, & efficaciam formaliter ad hęc pręalijs determinatam, non autem quod debeat pręcedere efficacia determinans ad finem.

82 *Vltimo arguitur.* Denique objicies: nam ſequitur ex noſtra ratione quod non ſolum de facto, ſed nec etiam de potentia abſoluta poterit Deus efficaciter eligere homines ad gratiam, & merita abſque præſuppoſita efficaci electione ad gloriam; conſequens eſt falſum; cum aſſignari nequeat implicationis ratio: ergo & ratio facta inſufficiens. Probatur ſequela: etenim ratio noſtra procedit, ex eo quod id petit ordinatus modus appetendi media propter finem, & ob eſſentialem dependentiam electionis ab intentione; at Deus non poteſt de potentia abſoluta appetere in ordinate, aut eſſentiales rerum dependentias variare: ergo ſi ratio facta quid probat, conuincit non ſolum de facto; ſed etiam de potentia abſoluta.

83 *Pro ſolutione arg. nota.* Huic obiectioni quidam ex noſtris concedunt ſequelam, alij abſolutè negant, ſed media via incedendum exiſtimo, notando dupliciter ſe potuiſſe gerere Deum in colatione gratiæ, & meritorum: vno modo taliter, quod ex vi primæ voluntatis, illa conferendi non amaret illa, quatenus ad gloriam efficaciter conducentia, ſed ſolum vt ſufficienter, ſicut in ſententia multorum fuit voluntas gratiæ, & meritorum ſtatus innocentiæ, & in omnium ſententia eſt voluntas conferendi gratiam, & merita reprobis: & in alio ſigno meritis præuiſſis velle intuitu illorum conferre gloriam: ſecundò non ita, ſed taliter quod ex vi primæ voluntatis conferendi gratiam, & merita, amaret illa prout efficaciter ad gloriam conducentia, & vt infallibiliter cum gloria connexa.

84 *Ad illud reſp.* Quo ſic præmiſſo, ad argumentum factum reſpondeo diſtinguendo conſequens: ſi ex vi voluntatis gratiæ, & meritorum amentur, vt media ſufficienter conducentia ad gloriam, nego conſequentiam: ſi ex vi illius amentur, vt media efficaciter ad gloriam conducentia, concedo conſequentiam: nec in conſequenti aliquod inconueniens reperio. Tum, quia ipſi pro inconuenienti non reputant dicere, Deum non potuiſſe efficaciter incipere à gloria, vt corona, etiam de potentia abſoluta; quid igitur mirum quod Nos in ordine efficaciæ oppoſitum aſſeramus, etiam de potentia abſoluta? Tum etiam, quia inconueniens non eſt imo potius neceſſario dicendum, non poſſe aſſenſum euidentem concluſionis ſcientificum haberi ſine euidenti præmiſſarum aſſenſu, nec vitalem actum exiſtere poſſe ſine concurſu principij vitalis: ergo quod electio efficax medij, vt efficaciter conducentis ad finem eſſe non poſſit de potentia abſoluta ſine præuia efficaci finis intentione, inconueniens iudicari non debet; implicatio autem conſiſtit in hoc, quod prædicta electio eſſe efficax, & non eſſet efficax; eſſet vt ſupponimus, & non eſſet, vt ratione facta probamus.

§. IV.

Digitized by Google

§. IV.

Statuitur in Deo decretum executiuum gloriæ poſt merita præuiſſa.

85 *Secunda concluſio. Nazar. Albarez. Salm. Herrera. Prob. 1. ex ſcript.* SIt ſecunda concluſio. *Præter decretum intentiuum gloriæ ante merita, datur aliud executiuum circa gloriam, merita præuiſſa ſupponens.* Ita contra Nazarium, Albarez, Salmanticenſes, Magiſtrum Herrera in manuſcriptis ad iſtum art. Tenent frequentius cæteri ex noſtris Thomiſtis, & præterquamquod ferè conſtat ex dictis *diſp* 60. in prima concluſione: ſuadenda eſt noſtra concluſio primo, illis teſtimonijs ſcripturæ, quibus Vazquez ſuam nititur ſuadere ſententiam, quæ licet illam, nec leuiter indicent, noſtram tamen concluſionem vehementer ſuadent, vt poſtea videbimus.

86 *Secundo ex Aug.* Secundum ex Auguſtino *tom 4. lib. 1. ad Simplicianum quæſt. 2. folio mihi* 268. *columna* 2. vbi explicans, illa verba Pauli ad Romanos 9. cap. *Non ex operibus, ſed ex vocante, &c.* ſic ait. *Et ideò quærimus quia dictum eſt, niſi fortè ſic eſt diſtinguenda ſententia, non vt intelligamus tamquam ideo non ex operibus, ſed ex vocante dictum eſt maior ſeruiet minori, vt ſecundum electionem propoſitum Dei maneret, ſed ita potius, vt hoc de natis, & nondum aliquid operatis exemplum datum accipiatur, ne aliqua electio hic poſſit intelligi cum enim non dum nati eſſent, nec aliquid egiſſent, ſiue bonum, ſiue malum, vt ſecundum electionem propoſitum Dei maneret, id eſt nec aliquid egiſſent bonum, aut malum, vt propter ipſam actionem electio aliqua fieret eius, qui bene egerat. Cum ergo nulla eſſet electio bene agentis ſecundum quam maneret propoſitum Dei, non ex operibus, ſed ex vocante, id eſt ex eo, qui vocando ad fidem gratia iuſtificat impium, dictum eſt quia maior ſeruiet minori, non ergo ſecundum electionem propoſitum Dei manet, ſed ex propoſito electio, id eſt non quia inuenit Deus opera bona in hominibus, quæ eligat, ideò manet propoſitum iuſtificationis ipſius, ſed quia illud manet, vt iuſtificet credentes, ideò inuenit opera quæ iam eligat ad regnum cælorum: nam niſi eſſet electio, non eſſent electi, nec rectè diceretur, quis accuſabit aduerſus electos Dei? Non tamen electio præcedit iuſtificationem, ſed electionem iuſtificatio, nemo enim eligitur niſi iam diſtans ab illo, qui reijcitur: vnde quod dictum eſt, quia elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem, non video quomodo ſit dictum niſi præſcientia.*

87 *Ex verbis Aug. formatur argumentum.* Ex quibus verbis ſic pro noſtra concluſione argumentum conficio: ſecundum Auguſtinum, propoſitum iuſtificationis non eſt ſecundum electionem, ſed electio ſecundum propoſitum, electio non præcedit iuſtificationem, ſed iuſtificatio electionem; at hæc verificari nequeunt de electione efficaci ad gloriam pertinente ad ordinem intentionis, cum hæc vt vidimus *in prima concluſione* in doctrina Auguſtini, iuſtificationem antecedat, & merita: ergo datur electio ad gloriam ab æterno in Deo, ſpectans ad ordinem executionis, quæ iuſtificationem non præcedat, ſed ſubſequatur, & merita præuiſſa ſupponit.

88 *Confirm.* Quod amplius vrgetur: iuxta Auguſtinum in præallegatis verbis, datur electio aliqua in Deo ad gloriam, per quam nemo eligitur niſi iam diſtans ab eo, qui reijcitur, & ſecundum quam intellecta verba illa Pauli, *elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem* nequeunt intelligi niſi præſcientia; at hæc vera eſſe non poſſunt loquendo de decreto electiuo gloriam, ſpectante ad ordinem intentionis; cum iuxta eundem Auguſt. *Epiſt* 105. ad Sixtum *datur in Deo electio, quæ eligendos facit non inuenit.* Et *epiſtola* 106. ad Paulinum ideo ait: *Non ex operibus ſed ex vocante dictum eſſe intelligitur, vt ſecundum propoſitum Dei maneret, non meritum hominis anteiret.* Et *lib.* 5. contra Iulianum *cap.* 3. loquendo de electione intentiua ait: *Non elegit dignum ſed eligendo facit dignum:* at loquendo de hoc verba Pauli aliter, quam de præſcientia meritorum interpretari poſſunt: ergo ex mente Auguſtini, duplex eſt in Deo circa gloriam conſtituendum decretum, alterum ſpectans ad ordinem intentionis liberale, & gratuitum, alterum ſpectans ad ordinem executionis merita præuiſſa ſupponens, & ex iuſtitia, quod duplex decretum complexus ex Auguſt. *tom.* 10. *ſerm.* 7. de verbis Domini, vbi ait: *Elegit autem Deus ſicut dicit Apoſtolus ſecundum ſuam gratiam*, ecce decretum liberale, & gratuitum, *& ſecundum illorum iuſtitiam*, ecce decretum executiuum merita præuiſſa ſupponens.

89 *Reſp. 1. ex Belarminio.* Reſpondebis primo ex Belarminio *lib.* 2 *de gratia, & libero arbitr. cap* 15. Auguſtinum libros ad Simplicianum iuuenem ſcripſiſſe, & ſenem effectum ſententiam de electione ad gloriam, quam citato *loco docuerat* retractaſſe: vnde ex verbis adductis infirmum pro noſtra concluſione conficitur argumentum. *Contra 1.* Cæterum contra hanc ſolutionem obſtat in primis Auguſtinum *lib.* 2. *retractationum cap.* 1. vbi quæ minus veritati conſentanea docuerat humiliter retractauit, mentione facta librorum ad Simplicianum, doctrinam in eis contentam non ſolum non retractaſſe, ſed potius commendaſſe aſſerendo *elaboratum eſſe pro libero arbitrio, ſed Diuinam gratiam vidiſſe:* ergo abſque fundamento aſſerit Belarminius Auguſtinum in præallegatis verbis, ſententiam ſenem retractaſſe. *Secundo.* Deinde: nam omnia quæ Belarminium mouent ex alijs locis Auguſtini deſumpta, diſtinguendo duplex decretum, alterum intentiuum, & alterum executiuum erga gloriam cum præallegatis verbis concordant: ergo potius diſtinguenda ſunt hæc duo decreta quam aſſerere Auguſtinum ſententiam olim traditam retractaſſe.

Denique: nam cum in quæſtionis principio Auguſtinus electionem ſine preuia eligendorum diſtantia negaſſet, ad finem eiuſdem quæſtionis nullam inter elegendos diſtantiam recognoſcit his verbis: *Quod ſi electio hic ſunt aliqua, vt ſic intelligamus, quod dictum eſt Romanorum* 11. *reliquiæ per electionem gratiæ ſaluæ factæ ſunt: non vt iuſtificatorum electio fiat ad vitam æternam, ſed vt eligantur, qui iuſtificentur, certè ita occulta eſt hæc electio, vt in eadem conſperſione nobis prorſus apparere non poſſit, aut ſi apparet quibuſdam, ego in hac re infirmitatem meam fateor, non enim habeo, quod intuear in eligendis hominibus ad gratiam ſalutarem, niſi vel maius ingenium, &c.* Nec ergo dicamus Auguſtinum in eadem quæſtione ſibi eſſe contrarium, concedenda videntur duo decreta circa gloriam in Deo, alterum ſpectans ad ordinem intentionis liberale, & gratuitum, diſtantiam eligendorum non ſupponens, ſed faciens, alterum executiuum diſtantiam eligendorum à reijciendis ſupponens, quod reſpectu adultorum non gratuitum, ſed ex iuſtitia eſt. 90 *Tertio.*

Reſpondebis ſecundo ex noſtris Thomiſtis Nobis in hac parte aduerſarijs. Loqui Auguſtinum non de electione æterna, ſed de executione electionis temporalis de qua verum eſt eligendorum diſtantiam ſupponere, nec liberalem eſſe, ſed ex iuſtitia: vnde non colligitur duplex illud decretum, erga gloriam diſtinguendum in Deo. Sed contra, & vrgenter, ni fallor, nam Auguſtinus poſtquam de electione ad gloriam de qua ibi loquebatur; aſſeruit diſtantiam eligendorum à reijciendis ſupponere, de eadem electione explicans verba Pauli ad Epheſeos primo: *Elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem*, aſſeruit non poſſe aliter intelligi niſi preſcientia, quia ſcilicet, quamuis ab æterno merita in re non ſupponat, ſupponit tamen illa ab æterno in diuina mente præuiſſa; at ſi loqueretur de electione temporali ſumpta pro executione, hęc explicatio verbis Pauli adaptari non poſſet; cum exequutio electionis temporalis ſit, & merita electorum tempore preexiſtentia ſupponat: ergo interpretatio iſta, Auguſtini contextui non congruit. 91 *Reſp. 2. Reijcitur iſta ſolutio.*

Tertio principaliter ſuadetur concluſio, & impugnatur ſolutio pręcedens: media namque moralia, ſcilicet merita, non aliter cauſant finis exequutionem, niſi mouendo voluntatem pręmiantis, vt remuneret illa: ergo ſi merita hominum cauſant temporalem glorię executionem, mouent voluntatem Diuinam, illamque inchoant ad gloriæ exhibitionem; at diuina voluntas temporaliter moueri non poteſt, nec motiuum aliquod in tempore poteſt incipere habere, ſicut nec in tempore aliquid poteſt incipere velle: ergo voluntas Dei ab æterno reſpicit merita pro motiuo; cumque hoc de voluntate gloriæ intentiua verificari nequeat, recognoſcenda eſt circa gloriam ab æterno in Deo voluntas executiua ab intentiua diſtincta, non liberalis, ſed ex iuſtitia. 92 *Tertio probatur concluſio, & impugnatur ſolutio.*

Quarto ſuadetur: non ſtat actum exteriorem eſſe honeſtum honeſtate alicuius virtutis ſpecialis, quin actus interior voluntatis tali gaudeat honeſtate. Tum, quia actus interiori ab exteriori ſpeciem deſumit. Tum etiam, quia exteriori actui ratione ſui, ſicut nec libertas formalis competit, ita nec formalis honeſtas ei poteſt ratione ſui, ſed ratione interioris conuenire. Tum denique ab inductione noſtrorum actuum exteriorum in quibus honeſtas virtutis reperiri non poteſt, quin in actu aliquo interiori talis honeſtas pręhabeatur formaliter. Ex quo prouenit, quod actus interior, & exterior ſunt ſemper in eadem ſpecie virtutis, aut vitij; at exterior gloriæ exhibitio gaudet formaliter honeſtate iuſtitiæ, aut diſtributiuæ, aut commutatiuę, aut vtriuſque, ſiue ſtrictè iuſtitia ſit, ſiue large, vt a ſententiarum varietate in hac parte pro nunc abſtrahamus: ergo datur actus aliquis voluntatis diuinæ huiuſmodi honeſtate gaudens formaliter; cumque electio efficax ad gloriam ſpectans ad intentionis ordinem tali honeſtate non gaudeat, recognoſcendum eſt decretum executiuum ab electione diſtinctum, quod prędictam honeſtatem ſu induat. 93 *Prob. 4.*

Reſpondebis ſorte: electionem ad gloriam per modum intentionis eſſe actum iuſtitiæ, quia licet non ſupponat merita, quibus moueatur Deus vt obligatus, v. c. ſit dare gloriam, non tamen vult illam dare gratis, ſed propter merita, & hoc ſufficit vt prædictus actus gaudeat honeſtate iuſtitiæ. Quod patet: tum, quia actus ille, quo quis vult ius ſuum vnicuique tribuere, actus eſt iuſtitiæ, vt ex illius diffinitione conſtat, qua dicitur iuſtitia *eſt conſtans, & perpetua voluntas ius ſuum vnicuique tribuendi*, & tamen actus iſte non mouetur ex iure in alio præſuppoſito. Tum etiam: nam quando quis eligit vnum altero relicto, cui vendat equum actus iſte electionis, etſi quoad comparationem gratuitus ſit non tamen eſt actus liberalitatis abſolutè, ſed iuſtitiæ, eo quod non vult dare, ſed vendere, etſi non ſit obligatus ad volendum vendere; pari ergo ratione, etſi Deus obligatus non ſit ad volendam efficaciter gloriam iſtis præ alijs, 94 *Reſp.*

quia

Digitized by Google

quia tamen non vult obiectiuè illam gratis donare, ſed veluti vendere, dando illa vt mercedem intuitu meritorum, actus iſte non erit liberalitatis ſed iuſtitiæ: ac proinde alius ad ordinem executionis ſpectans ab illo diſtinctus ex iſto capite neceſſarius non erit.

95 *Contra 1.* Sed contra primo: nam omnis virtutis debet pro motiuo reſpicere proprium talis virtutis obiectum, & non ſolum, vt rationem *quæ* attactam, vt patet diſcurrendo per alias virtutes; at obiectum iuſtitiæ eſt ius alienum, ſiue in meritis, ſiue in prætio, ſiue in alijs titulis iuſtitiæ fundatum; ergo eo ipſo quod electio efficax ad gloriam non reſpiciat merita pro motiuo, eſſe nequit actus iuſtitiæ, nec gratitudinis; cum hæc aliquod debitum, etiam pro motiuo reſpiciat: & conſequenter erit

Secundo. actus liberalitatis. Secundo, nam fere omnes Theologi, qui Deum incapacem debiti rigoroſi ex iuſtitia fatentur conſequenter tollunt ab illo virtutem iuſtitiæ acceptæ in rigore: ergo quia ſentiunt omnem actum iuſtitiæ debere pro motiuo ius alterius reſpicere, & elici à perſona obligata: & conſequenter eo ipſo, quod Deus abſque obligatione homines eligat ad gloriam electione ſpectante ad ordinem intentionis, talis electio eſſe nequit actus iuſtitiæ.

96 *Tertio.* Denique: nam eſto daremus actum illum aliqualiter eſſe Iuſtitiæ, quia pro obiecto reſpicit gloriam dandam, vt coronam; quia tamen non habet merita pro motiuo non erit actus iuſtitiæ rigoroſæ, & perfectæ, vel non erit actus, ad quem quis ex iuſtitia tenetur; at conſtituendus eſt in voluntate Dei actus aliquis, vel iuſtitiæ rigoroſæ, & perfectæ, vel ad quem Deus ex iuſtitia aliqua ratione teneatur: ergo præter electionem ad gloriam ſpectantem ad ordinem intentionis conſtituendus eſt alius ad executionis ordinem ſpectans. Probo minorem argumento iam facto: nam omni actui exteriori debet correſpondere actus aliquis interior, qui ſit eiuſdem honeſtatis cum illo; at exterior gloriæ colatio, vel eſt actus ſtrictæ iuſtitiæ, vel ad minus eſt talis, quod ad illum Deus aliqua ratione ex iuſtitia tenetur, vel ſaltim ex fidelitate ratione promiſſionis: ergo debet conſtitui in voluntate Dei actus aliquis, qui vel ſit perfectæ, & rigoroſæ iuſtitiæ, vel ad quem aliqua ratione ex iuſtitia, vel ad minus ex fidelitate teneatur; cumque prima electio ab omni tali obligatione ſit libera, alius actus præter illam eſt in Dei voluntate circa gloriam recognoſcendus.

97 *Ad motiua ſolutionis reſpondetur.* Nec iubant ſolutionem traditam exempla adducta. Non primum: nam actus ille, quo quis abſolutè vult ius ſuum vnicuique tribuere, etſi non moueatur à iure alicuius in particulari præuiſo, mouetur tamen à iure alterius in communi, quod ſufficit, vt ſit actus iuſtitiæ. Nec ſecundum: nam licet ille, qui inter emptores eligit vnum, cui præ alio vendat equum, quoad comparationem quæ in prædicta electione inuenitur, gratioſè aliqua ratione operetur, abſolutè tamen à pecunijs monetur, vt vendat equum; Deus autem in prædicto actu nullatanus mouetur à meritis, nec in particulari, nec in communi, ſed merita vt effectus talis voluntatis reſpicit, & id circo prædictus actus non eſt iuſtitiæ, ſed liberalitatis.

§. V.

Tribus argumentis in contrarium occurritur.

98 *Arg. 1. ex teſtimonijs Scripturæ. Primum.* Contra noſtram ſententiam plura opponunt contrariæ ſententiæ Auctores: primo obijciunt plura teſtimonia Scripturę, ſelectiora ſunt, primum illud Matthæi 25. cap. *Venite Benedicti Patris mei percipite regnum paratum vobis ab origine mundi; eſuriui enim, & dediſtis mihi manducare, &c.* vbi cauſalem illam, non ſolum ad temporalem regni exhibitionem, ſed etiam ad illius æternam præparationem refferendam eſſe ex eo ſibi videntur conuincere, quod in poſterioribus verbis: *Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo, & Angelis eius, eſuriui enim, & non dediſtis mihi manducare,* cauſalis illa, nedum ad temporalem pœnæ executionem, ſed etiam ad voluntatem puniendi æternam eſt refferenda, cuius oppoſitum, inquiunt, Pelagianiſmum ſapit: ergo pariter prior illa cauſalis ad æternam Dei voluntatem eſt refferenda, & non ſolum ad temporalem gloriæ collationem, & conſequenter voluntas dandi gloriam ab æterno exiſtens in Deo, merita præuiſſe ſupponit.

99 *Secundo.* Secundum eſt illud Pauli 1. ad Corinthios 2. cap. *Oculus non vidit, nec auris audiuit, quæ præparauit Deus diligentibus ſe:* vbi illa verba *: diligentibus ſe.* Cauſam præparationis (inquit Vazquez) ſubindicant; ſicut ſiquis diceret regem paraſſe equum primo aſcendentibus muros ciuitatis, ſane indicaret illum dare ſtatuiſſe ex meritis ſtrenuè bellantibus: ergo idem quod prius.

Tertium Tertium eſt illud Iacobi ſecundo: *Non ne Deus elegit pauperes in hoc mundo diuites in fide, & hæredes regni, quod promiſſit Deus diligentibus ſe.*

100 *Si reſp. Contra eſt.* Quod ſi adhuc (inquit Vazquez) reſpondeatur ex Auguſtino *lib. de prædeſtinatione Sanctorum cap. 17.* Quod eligere diuites, idem ſit quod illos efficere diuites. Contra hoc ſtat quod contextus Apoſtoli non ita commodè illam interpretationem compatitur, ac ſi dicatur illos elegiſſe, quia præuidit diuites in fide. Quod ita ſuadet: ſi namque idem ſit eligere diuites, quod diuites illos efficere, idem etiam erit eligere pauperes, quod illos ad pauperiem redigere; at Iacobus non deſignat Dominum in hoc mundo pauperes effeciſſe, quamuis verum ſit eos feciſſe: ergo pariter non ſignificabit diuites feciſſe ditando, ſed illos in fide diuites præuidiſſe, & id circo elegiſſe.

Quartum eſt illud Pauli ad Rom. 8. *Quos præſciuit, hos & prædeſtinauit, hos & vocauit, hos & iuſtificauit, conformes fieri imagini filij ſui,* id eſt quos præſciuit bene operaturos, & conformes futuros imagini filij ſui, hos prædeſtinauit, &c. ergo præuiſio bonorum operum fuit electionis, & prædeſtinationis occaſio. 101 *Quartū.*

Quæ omnia confirmant ab auctoritate negatiua Scripturæ, quia ex tota illa non poteſt aliquo teſtimonio conuinci voluntas efficax electiua ad gloriam anteuertens merita, cum tamen, quæ ad illa ſubſequitur tot teſtimonijs ſit confirmata: ergo abſque vllo firmo ſcripturæ præſidio adſtruitur illa voluntas independens à meritis prout præuiſſis à Deo. *Confirm.*

Reſpondeo primum, & ſecundum teſtimonium, probare electionem executiuam ad gloriam ex præuiſſis meritis, & huius æternæ electionis rationem, & motiuum cauſales illæ deſignant, quod autem præter illam alia non detur ad intentionis ordinem ſpectans, merita cauſans & illa non ſupponens præuiſſa, nec leuiter adhuc inſinuat. Tertium teſtimonium præter rem eſt; cum fidendum ſit magis vni Auguſtino, in iſtis myſterijs, nedum quam Vazquio, ſed quam toti Scholaſticorum cohorti. Auguſtinus autem *lib. de prædeſtinatione Sanctorum cap. 17.* verba ex Iacubo relata ſic explicat: *Eligendo ergo facit diuites in fide, ſicut hæredes regni, rectè quippe in eis hoc eligere dicitur, quod vt in eis faciat, elegit.* Cum ergo Auguſtinus interpretetur verba illa de electione cauſante fidem, non ſupponente, omnino extra rem, tale teſtimonium adducitur pro electione ad gloriam ſupponente merita, nec inconueniens aliquod debet cenſeri quod illa verba elegit pauperes in hoc mundo in ſenſu accipiantur cauſali, ſicut enim ex fine gloriæ quoſdam diuites facit, ita & alios pauperes efficit; paupertas namque, & diuitiæ, effectus ſunt prædeſtinationis in electis. 102 *Reſp. ad 1. & 2. teſtimonium. Ad 3.*

Quartum etiam teſtimonium extra chorum exiſtit; cum conſtructio illa expreſſe Angelico Præceptori aduerſetur ibi *lectione 6.* vbi allegans conſtructionem prædictam, illamque impugnans, ita concludit: *Vnde conuenientius, ſic ordinatur littera, quos præſciuit hos, & prædeſtinauit fieri conformes imagini filij ſui, vt iſta conformitas non ſit ratio prædeſtinationis; ſed terminus, vel effectus: dicit enim Apoſt.* Epheſiorum 1. *Prædeſtinauit nos in adoptionem Filiorum Dei, nihil enim aliud eſt adoptio Filiorum, quam iſta conformitas.* Quam interpretationem inſinuat ſatis Parens Auguſt. *lib. de prædeſt. Sanctorum cap. 17.* 103 *Ad 4.*

Si opponas D. Thom. parum ante verba relata, qui poſtquam adduxit opinionem quorundam verba Pauli ſic vertentium: *Quos præſciuit conformes imagini filij ſui hos prædeſtinauit,* iuxta quam verſionem, meritorum præuiſſio eſt ratio prædeſtinationis, ſic ait: *Et hoc quidem rationabiliter diceretur ſi prædeſtinatio reſpiceret tantum vitam æternam quæ datur meritis, ſed ſub prædeſtinatione cadit omne beneficium ſalutare, quod eſt homini ab æterno diuinitus præparatum. Vnde eadem ratione omnia beneficia, quæ nobis confert in tempore præparauit nobis ab æterno: vnde ponere quod aliquod meritum ex parte noſtra præſupponatur, cuius præſcientia ſit ratio prædeſtinationis nihil eſt aliud, quam gratiam ponere dari ex meritis noſtris, & quod principium bonorum operum eſt ex nobis, & conſumatio ex Deo: vnde conuenientius, &c.* Ergo ex mente D. Thomæ conſtructio illa Diuo Paulo poſita à Recentioribus ſecundum quam datur ex parte noſtra ratio prædeſtinationis, ſi fiat relatio ad vitam æternam, vera eſt; & conſequenter electio, efficax ad gloriam merita præuiſſa ſupponit. 104 *Replic.*

Reſpondeo, diſtinguendo conſequens; illudque concedendo de prædeſtinatione ad vitam æternam ſecundum quod importat voluntatem executiuam gloriæ, negando autem ſecundum quod importat electionem efficacem ordinis intentionis, & ratio eſt, nam D. Thomas non admittit verſionem illam abſolutè, ſed ſub conditione, ſcilicet ſi prædeſtinatio tantum reſpiceret vitam æternam; cum ergo electio executiua ad gloriam, tantum gloriam reſpiciat, electio autem ordinis intentionis, non ſolum reſpiciat gloriam, ſed etiam gratiam, & merita; conſequens ſit verſionem prædictam veram eſſe loquendo de electione ad gloriam ordinis executionis, falſam autem de electione ad gloriam ordinis intentionis. Ad confirmationem ex Auctoritate negatiua deſumptam conſtat ex probationibus noſtrę ſententię. 105 *Reſp.* *Ad conf.*

Deinde obijciunt plura. Patrum teſtimonia pręcipuè Auguſtini, quem ita totum arrogat ſibi Vazquez, vt nullibi adhuc leuiter oppoſitę ſententię patrocinium pręſtiterit. Licet autem plura Auguſtini congerat teſtimonia, quod aliquam difficultatem videtur ingerere, eſt illud *lib. 1. ad Simplicianum quæſt. 2.* cuius verba retulimus inter probandam ſecundam concluſionem. Vbi Auguſtinus docet electionem non pręcedere iuſtificationem, ſed 106 *Arg. 2. ex PP.*

quod

Digitized by Google

quod iuſtificatio electionem precedit; at eadem ratio eſt de precedentia meritorum: ergo hec, electionem ad gloriam precedunt, non vero electio, meritorum precedit præuiſionem.

S. Proſp. Quod etiam Proſper *lib. 2. de vocatione gentium cap. 35.* expreſſit his verbis: *Deus ergo hic, quos eligit ſine meritis, dat vnde ornentur, ex meritis, & fruſtra dicitur, quod ratio operandi non ſit in electis; cum ad hoc operentur, vt electi ſint.* Quibus verbis duplicem electionem diſtinguit, aliam ad gratiam ſine præuiſis meritis, alteram verò ad gloriam, ex meritis præuiſis.

107 *S. Amb.* Superaddunt etiam Ambroſium ad Rom. 8. ſic dicentem: *Quos præuidit deuotos, eoſdem elegit ad promiſſa præmia capienda.* Et *l. 5. de fide cap. 3. Quorum merita præuidit, eorum merita prædeſtinauit.* Et tandem Hieron. Epiſt. 150 ad heuidiam illis verbis: *Non ſaluat Deus irrationabiliter, & abſque iudicij veritate, ſed ex præcedentibus cauſis*: *Hieron.* ergo ſentit Hieronymus electionem ad gloriam non ſupponentem cauſas præuiſſas, irrationabilem eſſe, ac proinde, nec in ordine intentionis, nec executionis poſſe dari electionem efficacem ad gloriam, vt coronam, non ſupponentem merita præuiſſa.

108 *Reſp.* Reſpondeo, prædictos Patres loqui de electione ad gloriam in ordine executionis, non autem de illa, quæ in ordine intentionis præcedit; hanc enim merita præuiſſa præcedere in ſententia Auguſtini, & aliorum Patrum vidimus confirmantes primam concluſionem, & de hac verum eſt, non eſſe irrationabilem, ideſt, cui ex parte noſtra ratio reddi non poſſit, qualiter intelligendus venit Hieronymus; quod vero electio efficax per modum intentionis in hoc ſenſu ſit irrationabilis, inconueniens cenſeri non debet, imo neceſſario ab omnibus fatendum de electione ad gratiam, cuius ex parte noſtra non datur ratio; & conſequenter comparatiuè ad nos irrationabilis eſt, etſi comparatiuè ad Deum, non poſſit non eſſe rationi conformis.

109 *Opponit Vazqu.* Sed contra hanc interpretationem opponit Vazquez duplicem iſtam voluntatem nullum in Auguſtino fundamentum habere: ergo abſque illo confingitur, & argumento facto accommodatur. *Reſp.* Ad quam obiectionem ex dictis in diſcurſu diſputationis conſtat ſolutio, & quam ſine fundamento Vazquez loquatur.

Secundo opponunt alij. Secundo objiciunt alij: nam Auguſtinus *lib. de gratia, & libero arbitrio capitulo 9.* explicans illa verba: *Gratia Dei vita æterna*, & inquirens cur gratia appelletur; cum detur vt merce ob merita: reſpondet, *quia merita fundantur in gratia*; at ſi daretur electio efficax ad gloriam per modum intentionis gratuita, & liberalis, melius redderetur pro cauſa, cur gratia vocetur, quia gratia ad illam eligimur, quam quia merita in gratia fundantur: ergo ex mente Auguſtini talis electio efficax per modum intentionis merita præuiſſa anteuertens conſtituenda non eſt.

110 *Reſp.* Reſpondeo Auguſtinum in præallegato loco ſic reſpondiſſe: *Gratia autem Dei vita æterna in Chriſto Ieſu Domino noſtro, cum prius dixiſſet Apoſtolus ſtipendium peccati mors, vbi cum poſſet dicere, & rectè dicere, ſtipendium autem iuſtitiæ vita æterna, maluit dicere gratia Dei vita æterna, vt hinc intelligeremus non pro meritis noſtris Deum nos ad æternam vitam, ſed pro ſua miſeratione perducere*; at verum eſſe non poteſt Deum nos non pro meritis noſtris ad gloriam perducere perductione inſpecta in ordine executionis: ergo loquitur Auguſtinus de perductione ad gloriam quatenus electa actu ſpectante ad ordinem intentionis, & ſic conſideratam ait, *non pro meritis noſtris eſſe, ſed pro ſua miſeratione*, & ideo vitam æternam gratiam appellari: vnde teſtimonium prædictum tamen abeſt, quod noſtræ officiat ſententiæ, quod potius illam maniſeſtiſſimè exprimit.

111 *Tertio arg. ratione.* Tertio ſic arguunt à priori, vt aiunt: in diuinis decretis non aliunde ordinem metiamur, niſi vel ex analogia ad id, quod in humanis contingit, vel ratione cauſalitatis inter obiecta repertæ; at ex nullo ex his capitibus poteſt conſtitui electio efficax ad gloriam in Deo merita præuiſſa anteuertens: ergo reijcienda eſt huiuſmodi electio.

Minor pro 1. parte prob. Minorem pro prima parte in hunc modum oſtendunt: ſi Rex præmium aliquod proponeret dandum ſtrenue certantibus ea lege, vt nullus, niſi ob proprios labores illo potiretur, numquam illud efficaciter dare decerneret, niſi ob labores præuiſſos; at gloria conferenda proponitur, vt brauium, & corona meritorum noſtrorum: ergo ex analogia deſumpta ex humanis electio efficax ad gloriam non datur in Deo, niſi ex meritis præuiſſis.

112 *Pro 2. ſuadetur primo.* Pro ſecunda parte ſic probant primo: nam eſto in naturalibus, finis præcedat in intentione medium, in moralibus autem non ita contingit, ſed medium morale in intentione finem præcedit, eo quod non cauſat finem per actionem realem in ipſum, ſed impetratorie mouendo voluntatem præmiantis, vt finem dare decernat; at ordo decretorum in Deo ex ordine obiectorum debet deſumi: ergo ex iſto capite decretum efficax gloriæ non præcedit ordine intentionis voluntatem meritorum, nec illorum præuiſionem. *Secundo.* Secundo: nam Maſilienſes, qui primam gratiam ex noſtris operibus vt meritis de congruo conferri cenſebant, etiam reſpectu æternæ electionis ad gratiam, ſimilem præcedentiam ponebant; Auguſtinus autem illos impugnans numquam hoc argumento fuit vſus, quod videlicet finis in intentione media præcedere debeat: ergo, quia hoc principium in medijs moralibus verum non tenet; & conſequenter argumento ex illo deſumpto, & ex ordine obiectorum, non conuincitur in Deo electio efficax ad gloriam in ordine intentionis merita præuiſſa præcedens.

Sic breuius argumentum proponitur: ordo inter diuina decreta ſumitur ex ordine, & cauſalitate obiectorum; at gloria non eſt meritorum cauſa in ordine intentionis, ſed cauſatur ab illis: ergo nec executiuum, nec intentiuum decretum gloriæ merita vt præuiſſa præcedit. Minor probatur ex differentia, quæ verſatur inter media phyſica, & moralia, quod illa cauſant finem in ſe ipſo, hæc autem non aliter cauſant, niſi mouendo voluntatem præmiantis, vt velit conferre præmium; at merita non ſunt media phyſica reſpectu gloriæ, ſeu moraliter ducunt in illam: ergo mouent voluntatem diuinam vt velit gloriam conferri; & conſequenter non cauſantur à gloria in ordine intentionis, ſed cauſant illam, adhuc in iſto ordine. 113 *Aliter argumentum proponitur.*

Reſpondeo conceſſa maiori, negando vtranque partem minoris. Ad primæ probationem dicatur: Regem ante viſos labores proponere premium conferre, quod ſi efficaciter non decernit premium huic potius, quam alteri dare, eſt ob ſui impotentiam, ratione cuius aliorum labores in ſua poteſtate non habet; analogia autem ex humanis deſumpta, debet eſſe in Deo ab omni imperfectione deputata; ac proinde ſaluabitur quoad præcedentiam propoſiti præmiandi, non autem quantum ad inefficaciam ortam ex impotentia: nam ſicut Rex ſi ob labores eſſet collaturus præmium, & illos in ſua haberet poteſtate; poſſet, & deberet prius efficaciter voluntatem efficacem formare de conferendo præmio, quam velle labores conferre, vt efficaciter conducentes ad præmium; ita Deus ad quem non ſolum attinet conferre gloriam ſed etiam merita, vt efficaciter conducentia ad illam, & in cuius poteſtate perfectiſſimè merita continentur, debet prius efficaciter decernere gloriam, quam merita, vt media efficaciter illatiua illius. 114 *Reſp. ad 1. probationem minoris.*

Ad primam probationem minoris pro ſecunda parte, nego maiorem; vt enim argumentabar *ſupra*, vel media moralia media non ſunt, vel ſunt poſteriora fine in ordine intentionis, & ratione illius, ſeu in ordine ad illum debent amari; cum hoc ſit de ratione medij ex communi conceptu. 115 *Ad 1. prob. minoris 2. part.*

Nec oppoſitum probatione ibi facta conuincitur: licet namque media moralia debeant voluntatem præmiantis mouere, non ſequitur quod debeant mouere omnem eius voluntatem, ſed ſufficit quod moueant voluntatem executiuam, cum qua rectè compatitur voluntatem intentiuam precedere, non motam à meritis, ſed illa cauſantem.

Ad ſecundam probationem dicatur, quod ſi Auguſtinus non ſuit vſus hoc medio ad impugnandos Maſilienſes, de quo nihil ſcio, ideò eſt quia cum gratia primum principium ſit meriti; & conſequenter eadem ratio ſit de illa, ac de intentione finis, vt ſub meritis non cadat, non fuit Auguſtino neceſſarium hoc argumento vti pro expungendis Maſilienſibus, & ideò non mirum ſi illo non fuit vſus. *Ad prob.*

Sed aduerſus ſolutionem primæ probationis objicies: ſuppoſita voluntate efficaci gloriæ in ordine intentionis non mota à meritis; non adeſt locus voluntati executiuæ à meritis motæ, & ſub illis cadenti: ergo ſi merita mouere debent voluntatem præmiantis, mouere debent primam voluntatem intentiuam. Probatur antecedens: voluntas illa intentiua eſt infallibiliter cum executione connexa, ita vt illa poſita implicet executionem non eſſe; at ſuppoſita voluntate infallibiliter inferente executionem non cadente ſub merito repugnat mediatè voluntatem executiuam præmiatiuam à meritis motam: ergo ſuppoſita voluntate efficaci gloriæ in ordine intentionis non mota à meritis, non adeſt locus voluntati executiuæ à meritis motæ, ve ſub illis cadenti.

Minor probatur tripliciter, primo: id ipſum requiritur ad ra tionem præmij, ſi detur ex meritis, quod eſt neceſſarium ad r tionem beneficij exigentis gratiarum actionem, ſi detur gratis; ſuppoſita voluntate efficaci infallibiliter cum executione con xa, non datur locus nouæ voluntati liberali obligant ad grat rum actiones: ergo nec voluntati remuneratiuæ.

Secundo: id ipſum requiritur ex parte præmiantis, vt vol tas eius ſit præmiatiua, quod requiritur ex parte merentis, vt luntas eius ſit meritoria; at ſuppoſita efficaci voluntate infal liter cum executione connexa ex parte merentis, non adeſ cua nouæ voluntati meritoriæ, etſi illa meritoria non eſſet, luntas illam ſubſequens meritoria eſſe non poteſt: ergo ſup ta efficaci voluntate ex parte præmiantis infallibiliter cum cutione connexa non remuneratiua, non adeſt locus volu præmiatiuæ à meritis motæ.

Tertio: non minus connectitur voluntas executiua cu luntate intentiua, quam executio cum executiua; at ob xionem infallibilem executionis cum voluntate execue hæc non cadat ſub merito, nec ab illo moueatur, execu merito cadere, nequit: ergo ſi voluntas efficax intentiua n ueatur à meritis voluntas executiua moueri nequit ab illi

Re

Digitized by Google

119 *Reſp.* Reſpondeo, negando antecedens: ad cuius probationem conceſſa maiori, nego minorem. Ad cuius primam probationem: conceſſa maiori, diſtinguo minorem: non adeſt locus nouæ voluntati liberali nouitate excludente connexionem cum priori voluntate, concedo minorem: nouitate dicente ſolam diſtinctionem, nego minorem, & nego conſequentiam: vel diſtinguo conſequens eodem modo. *Ad 2.* Ad ſecundam: conceſſa maiori, diſtinguo minorem: nouæ voluntati meritoriæ nouitate excludente connexionem cum priori voluntate, concedo minorem: nouitate diſtinctionis nego minorem, & diſtinguo conſequens eodem modo.

120 *Replic.* Si dicas, ſi voluntas merentis infallibiliter cum executione connexa, meritoria non eſſet, voluntas medians inter illam, & executionem, meritoria eſſe non poſſet. ergo ſi voluntas ſe tenens ex parte præmiantis infallibiliter cum executione connexa remuneratoria non eſt, voluntas medians inter illam, & executionem remuneratoria eſſe non poterit. *Reſp.* Reſpondeo, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam, & ratio diſparitatis eſt: nam voluntas ex parte merentis non meritoria, non eſſet libera, ex autem ipſo, nec voluntas medians inter illam, & exequutionem libera eſſe non poſſet; & conſequenter nec meritoria; voluntas autem efficax exiſtens in præmiante non remuneratoria, libera eſt; & conſequenter voluntas altera conſequens libera erit, & cum ſit libera libertate diſtincta licet cum priori connexa, poterit mediare meritum, vt mouens ad illam, etſi ad primam motiuum non fuerit: ac proinde eſſe poterit præmiatiua, etſi prima præmiatiua non *ſubiectiuè*.

121 *Ad 3.* Ad tertiam probationem conceſſa maiori, nego cauſalem minoris: non enim ideò executio ſub merito nequit cadere, ſi voluntas exequens non cadat ſub meritis, quia cum illis ſit infallibiliter connexa, ſed quia executio nequit à meritis immediatè moueri, ſed mediate, ſcilicet mediante voluntate præmiantis à meritis mota: vnde ſi hæc à meritis non moueatur, executio ipſa ſub meritis cadere non poterit; voluntas autem exequens capax eſt ratione ſui, meritoriæ motionis: vnde etſi voluntas intendens, cum qua connectitur, non moueatur à meritis, poterit voluntas exequens meritorum motionem terminare.

122 *Inſtabis.* Sed dices, vt voluntas præmiantis moueatur à meritis debet ſupponi indifferens, & non determinata ad præmiandum; at ſuppoſita voluntate efficaci intentiua, non eſt indifferens voluntas præmiantis ad præmiandum & non præmiandum: ergo illa ſuppoſita nequit Dei voluntas à meritis moueri. *Reſp.* Reſpondeo, diſtinguendo maiorem: indifferentia excludente neceſſitatem ſimpliciter, quę cum libertate non compatitur, concedo maiorem: indifferentia excludente neceſſitatem ſuppoſitionis compatibilem cum libertate, nego maiorem; & ſub eadem diſtinctione minoris nego conſequentiam: quia neceſſitas, quam habet Deus ſuppoſita voluntate intentiua non eſt talis ſimpliciter tollens libertatem à voluntate exequente remuneratiua, ſed ſecundumquid, & cum libertate prædictę voluntatis compoſita. *Inſtatur argumentum.* Inſtoque argumentum: tum in voluntate infundendi gratiam, vt iuſtificantem quę ſub imperatione cadit vltimę diſpoſitionis; & tamen eſt neceſſario connexa cum voluntate auxiliandi ad talem diſpoſitionem per gratiam ſub conceptu auxiliantis. Tum etiam; in voluntate tollendi gratiam habitualem, quæ pœna eſt peccati in frequentiori ſententia; & tamen eſt connexa cum voluntate permittendi primum peccatum, quæ peccati pœna non eſt, in communi Theologorum ſententia.

§. VI.

Cæteris argumentis occurritur.

123 *Arg. 4.* QVarto ſic arguunt: gloria in executione non confertur adultis niſi vt præmium meritorum: ergo ab æterno Deus non aliter illam conferre decreuit, niſi ex præuiſſis meritis. Probatur conſequentia: non enim aliter ab æterno fuit decretata gloria, ac in tempore executioni mandatur: ergo ſi in tempore confertur dependenter à meritis, etiam ex illis, vt præuiſis fuit intenta ab æterno; & conſequenter nullum datur in Deo decretum efficax circa gloriam, quod non ſupponat meritorum præuiſſionem.

124 *Reſp.* Reſpondeo ex dictis duplex erga gloriam conſtituendum eſſe decretum efficax ab æterno in Deo, alterum ſpectans ad ordinem intentionis, alterum ad ordinem executionis, primum cum executione in modo attingendi obiectum non adæquatur, imo potius oppoſito modo procedit, vnde enim incipit intentio, ſiſtit, & terminatur executio: vnde loquendo de iſto falſum eſt dicere eſſe gloriam eodem modo intentam, & executioni mandatam, imo oppoſito modo ſe habuit: ſi vero de ſecundo decreto, ſcilicet executiuo, loquamur verum eſt ab æterno per illud eſſe volitam gloriam, eo modo quo in tempore fuit executioni mandata: vnde cum in tempore conferatur ex meritis, ex illis etiam præuiſſis fuit ab æterno decretata executiuo decreto.

125 *Replic. 1.* Cæterum contra hanc ſolutionem, multis inſurgunt contrariæ ſententiæ Auctores. Primo: quia namque merita Chriſti Domini in re præcedunt noſtræ gloriæ, & gratiæ exhibitionem, ab æterno fuerunt præuiſſa, nedum ad decretum exequutiuum, ſed etiam ad intentiuum efficax gratiæ, & gloriæ: ergo cum noſtra merita præcedant temporalem gloriæ collationem, vt in re poſita, præcedent, vt ab æterno præuiſſa omne decretum efficax gloriæ, tam intentiuum quam exequutiuum.

Secundo, apud Auguſtinum, & alios Eccleſiæ Patres bene valet, *promeretur quis primam gratiam: ergo promeretur prædeſtinationem, & æternam electionem ad illam*, at ſi ſtaret gloriam conferri in tempore meritorum intuitu, & decretum efficax intentiuum non cadere ſub merito, conſequentia illa friuola eſſet: ergo eo ipſo quod gloria in tempore conferatur ex meritis, omne efficax decretum illius, ſiue intentiuum, ſiue exequutiuum merita, vt præuiſſa debet ſupponere. *Secundo.*

126 *Tertio.* Tertio, impugnant traditam ſolutionem ab inutilitate primi decreti; vt enim gloria conferatur in tempore ſufficit decretum exequutiuum; cum namque ſit efficax, infallibiliter ex vi illius gloria eſt conferenda: ergo ſecundum ſufficit, & primum ſuperfluit. *Quarto.* Quarto ab impoſſibilitate decreti intentiui, quod liberale ſit, & gratuitum: omni enim decreto efficaci diuino debet ex parte effectus aliquid reſpondere; at in gloria prout in re confertur, nihil relucet quod correſpondeat decreto intentiuo liberali, & gratuito: ergo tale decretum erga gloriam repugnat in Deo, ſuppoſito, quod in tempore conferatur ex meritis. Probatur minor: gloria prout in re ex iuſtitia confertur, & non liberaliter: ergo in illa prout in re confertur nihil relucet, quod correſpondeat decreto efficaci intentiuo liberali, & gratuito.

127 *Quinto.* Denique impugnant ab incompoſſibilitate prædicti duplicis decreti: repugnant namque inter ſe prædicta duo decreta: ergo non ſunt in voluntate diuina erga gloriam conſtituenda. Probatur antecedens, implicat gloriam dari gratis, & dari ex meritis, vt coronam iuſtitiæ: ergo implicat etiam intendere efficaciter dari gloriam gratis, & ſimul intendere dare illam ex meritis. Patet conſequentia: tanta enim repugnantia eſt inter decreta quando efficacia ſunt, quanta reperitur in decretorum exequutione: ergo ſi repugnat dari gloriam gratis, & dari, vt coronam ex meritis, repugnabit etiam intendi efficaciter gloriam gratis, & intendi efficaciter gloriam ex meritis.

128 *Ad 1. obiectionem reſp.* Sed non vrgent obiectiones iſtæ. Ad primam reſpondeo, negando cauſalem: nam licet ſit verum, merita Chriſti præuiſſa fuiſſe ad decretum omne, ſiue exequutiuum, ſiue intentiuum gloriæ, & gratiæ, vt efficaciter conducentis ad gloriam, cauſa autem cur ſic fuerunt præuiſſa non eſt, quia promeruerunt gratiam, & gloriam, quatenus in re conferuntur, ſed quia non fuerunt electa, vt media ad gloriam, & gratiam, vt *ſuperius* dicebam: vnde protuerunt omne decretum circa illa præcedere, & ſic præeiſſe de facto fuit congruum vt plus deberemus meritis Chriſti. De quo plura *Tomo tertio in tertiam partem Tractatu de merito Chriſti*.

129 *Ad 2.* Ad ſecundam dicatur ex merito primæ gratiæ, prout in exequutione per conſequentiam formalem, & immediatam inferri meritum decreti exequutiui gratiæ, meritum autem decreti intentiui illius non inferri conſequentia formali, ſed a paritate rationis: ſi namque non obſtante quod prima gratia ſit principium intrinſecum meriti, ſub merito cadere poteſt, etiam ſi decretum illius ad intentionis ordinem ſpectans ſit principium extrinſecum meriti, ſub illo poterit comprehendi. Cæterum ex merito gloriæ vt in exequutione confertur, etſi infertur meritum decreti exequutiui gloriæ conſequentia formali, non tamen infertur meritum decreti intentiui, quia eſt diſſimilis ratio: nam decretum intentiuum gloriæ eſt principium, & radix meritorum, gloria vero, vt in exequutione confertur, non eſt merendi principium, ſed terminus: vnde ex eo quod gloria, vt in exequutione conferatur ex meritis, non colligitur adhuc per materialem conſequentiam, decretum intentiuum illius ſub meritis cadere.

130 *Ad 3.* Ad tertiam, nego antecedens: nam licet ſecundum decretum ſit efficax, cum ordo agendi propter finem expoſcat, vt præcedat ordo intentionis ordinem exequutionis, & quod finis intentione præcedat, & in exequutionis ordine ſubſequatur, & diuerſa amabilitas ſit obiectiua in gloria, vt exequibili, atque in illa, vt intendibili: conſequens ſit, quod non ſuperfluat, ſed neceſſario exigatur decretum intentiuum ab executiuo diſtinctum.

Ad 4. Ad quartam: conceſſa maiori, nego minorem: ad illius probationem, diſtinguo antecedens pro ſecunda parte; & non liberaliter proxime, & formaliter, concedo antecedens: & non liberaliter in radice, & virtualiter, nego antecedens, & conſequentiam: vt enim decreto efficaci intentiuo liberali, & gratuito aliquid correſpondeat in re, ſufficit; quod licet exterior gloriæ collatio ſit formaliter ex iuſtitia, & non liberalis formaliter, ſit tamen in radice ex motiuo liberalitatis, ſcilicet in collatione gratiæ iniciantis merita gloriæ, quæ ex illius intentione gratuita traxit originem, ex quo prouenit, vt ipſa gloriæ collatio ſit gratuita virtualiter.

Sed dices: actus interior, & exterior ſunt eiuſdem honeſta- 131

Digitized by Google

Opponet tia formaliter; at decretum intentiuum gloriæ (ſi datur) comparatur ad exteriorem gloriæ collationem, ſicut actus interior cum exteriori: ergo debet exterior gloriæ collatio eſſe eiuſdem honeſtatis formaliter; & conſequenter ſi illud gaudet honeſtate liberalitatis, exterior gloriæ collatio honeſtate liberalitatis gaudebit, nedum virtualiter, ſed etiam formaliter.

Reſp. Reſpondeo, veram eſſe maiorem, loquendo de actu interiori immediate imperante exteriorem, falſam autem de actu interiori ſolum mediate imperante, intentio autem efficax gloriæ, immediate non imperat gloriæ exhibitionem, ſed voluntatem collatiuam meritorum, & exterior gloriæ collatio imperatur immediate à voluntate exequutiua gloriæ: vnde ſolum ſequitur, quod ſicut intentio efficax gloriæ liberalis eſt, & gratuita, ita electio gratiæ, & meritorum gratuita, & liberalis ſit, & ſicut exterior gloriæ collatio eſt formaliter ex iuſtitia, ita voluntas exequutiua gloriæ gaudet formaliter honeſtate iuſtitiæ.

132 *Inſtabis.* Inſtabis: eo ipſo quod charitas imperet actus aliarum virtutum, ſiue mediate, ſiue immediate imperet, actus imperatus gaudet honeſtate charitatis participata formaliter: ergo actus exterior non ſolum debet eſſe honeſtus formaliter honeſtate actus imperantis proxime, ſed etiam honeſtate imperantis remotè, & mediate.

Reſp. Reſpondeo, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam, vel diſtinguo conſequens: quando ſunt honeſtates compatibiles in eodem actu formaliter, concedo conſequentiam: quando ſunt incompatibiles in eodem actu formaliter: nego conſequentiam. Itaque ex vi huius quod eſt imperari mediate, ſolum petitur, virtualis participatio honeſtatis actus imperantis, hoc enim ſufficit ad rationem effectus, quod virtualiter participet cauſæ perfectionem, ſi vero aliquando participatur formaliter, eſt, quia ex parte actus repugnantia non adeſt: vnde cum honeſtas charitatis non ſit incompatibilis ſub eſſe formali cum actu aliquo moralium virtutum, fit vt ſiue mediate, ſiue immediate imperetur ab illa, participet eius honeſtatem formaliter. Honeſtas autem liberalitatis, & honeſtas iuſtitiæ, formaliter in eodem actu reperiri non poſſunt, & ideò quando actus aliquis exterior iuſtitiæ ab actu liberali mediate imperatur, non eſt neceſſarium cum illo in honeſtate formali conuenire, ſed ſufficit eius honeſtatem virtualiter participare.

133 *Inſtatur arg.* Et inſto argumentum euidenter, ni fallor, in aduerſariorum ſententia: ipſi namque fatentur dari in Deo voluntatem inefficacem gloriæ liberalem, & gratuitam, & ex illa Deum ad electionem mediorum immediate moueri: & conſequenter mediatè ad gloriæ collationem; & tamen exterior gloriæ collatio ab illa intentione, etſi inefficaci mediate imperata, eius honeſtatem non habet formaliter: non ergo eſt neceſſarium, quod honeſtatem omnis actus imperantis in omni actu imperato reperiatur formaliter.

134 *Ad 3. obiectionẽ.* Ad vltimam impugnationem, nego antecedens, ad eius probationem, conceſſo antecedenti, diſtinguo conſequens: repugnat intendi gloriam gratis, & ex meritis ly *gratis* determinante obiectum, concedo conſequentiam: ly *gratis* determinante actum, & explicante motiuum illius, nego conſequentiam: itaque iſta duo decreta: *Volo efficaciter dare gloriam gratis*, ita vt ly *gratis* obiectum determinet, & vt quod appetatur; & *volo efficaciter dare gloriam, vt coronam*, non minus repugnant, quam exhibitio gloriæ, vt coronæ, & exhibitio gloriæ gratuita: hæc tamen duo decreta *gratis volo dare gloriam, vt coronam* ly *gratis* determinante actum, & excludente merita, non à gloria vt exhibenda, ſed à motiuo voluntatis intentiuæ dandi gloriam, *& ex meritis præuiſis volo efficaciter gloriam conferre voluntate exequutiua*, non pugnant aliqua ratione inter ſe: decretum autem intentiuum efficax gloriæ, quod Nos conſtituimus liberale, & gratuitum, & cum exequutiuo decreto, non liberali, ſed ex iuſtitia componimus, non priori modo importat ly *gratis*, ſed poſteriori: vnde inter hæc duo decreta, vt à nobis conſtituuntur, nulla eſt incompatibilitas.

135 *Oppones 1.* Sed oppones primo: decretum illud intentiuum efficax gratis dandi gloriam, eſt efficax ex motiuo gratuito: ergo exequutioni mandandum ex motiuo gratitudinis; & conſequenter incompatibile eſt cum decreto exequutiuo dandi gloriam ex motiuo iuſtitiæ. Patet prima conſequentia ex qua euidenter ſecunda colligitur: in hoc namque decretum efficax ab inefficaci diſtinguitur, quod illud habet infallibiliter annexam exequutionem: ergo ſi decretum eſt efficax ex motiuo liberalitatis, habet infallibiliter annexam exequutionem ex eodem motiuo.

136 *Secundo.* Oppones ſecundo: eo ipſo, quod decretum illud gratuitum, & liberale ſit, debet ly *gratis* determinare obiectum: ergo ſi ly *gratis* determinante obiectum incomponitur prædictum decretum alteri executiuo ex motiuo iuſtitiæ, eo ipſo, quod liberale ſit, eſt cum illo incompatibile. Antecedens probatur: decretum namque gratuitum ſpeciem à ſuo obiecto deſumit, at ſpecificatur ab eo, quod per ly *gratis* explicatur: ergo eo ipſo, quod liberale ſit debet ly *gratis* determinare obiectum, & non ſolum voluntatis actum.

137 Tertio: non ſtat decretum efficax eſſe gratuitum, & liberale, & terminari ad gloriam vt coronam: ergo vel liberale non eſt, vel illam reſpicit vt in re conferendam per modum beneficij gratuiti; & conſequenter cum altero decreto exequutiuo ex iuſtitia componi non poteſt. Probatur antecedens: non ſtat decretum aliquod efficax eſſe ex motiuo iuſtitiæ, & terminari ad obiectum, vt exequendum gratis: ergo pariter ſtare non poteſt decretum efficax eſſe ex motiuo liberalitatis, & terminari ad obiectum exequendum, vt coronam ex motiuo iuſtitiæ.

138 *Ad 1. inſtant. reſp.* Reſpondeo, ad primam ex his obiectionibus, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam. Ad illius probationem, conceſſo antecedenti, diſtinguo conſequens: habet infallibiliter annexam exequutionem ex eodem motiuo, ly *ex eodem motiuo* dicente rationem obiectiuam ex qua efficaciam habet, & motiuum radicale, & remotum exequutionis, concedo conſequentiam: dicente motiuum formale, & proximum exequutionis, nego conſequentiam: ob rationes traditas inter ſoluendam quartam obiectionem.

Ad 2. Ad ſecundam, nego antecedens: ad illius probationem, conceſſa maiori, & minori, diſtinguo conſequens: debet ſe tenere ex parte obiecti vt *quo*, concedo conſequentiam: vt *quod* tamquam quid volitum, nego conſequentiam, & hoc tantum in noſtra ſolutione negauimus, quod ſcilicet velit Deus per talem actum gloriam dare gratis in tempore, non autem negamus quod motiuum gratitudinis, vt *quo* ingrediatur ex parte gloriæ, vt volitæ in ordine intentionis.

139 Ad vltimam, nego antecedens: ad illius probationem, nego antecedens: vt enim *inferius* agentes de reprobatione videbimus, peccatum originale fuit motiuum ad actum voluntatis, quo voluit excluſionem a regno, etiam in illis, quibus fuit dimiſſum; & tamen excluſio exequutiua in illis, quibus fuit dimiſſum, non habuit pro motiuo culpam originalem: potuit ergo Deus moueri à meritis in decreto intentiuo, & in exequutiuo, vel non attendere merita, vel illa extinguere; & conſequenter ſtare poteſt decretum intentiuum eſſe ex iuſtitia, & executiuum eſſe liberale.

Denique opponunt plura inconuenientia contra noſtram ſententiam. Primo ex illa ſequitur homines ad pigritiam, & deſperationem inuitari; conſequens eſt abſurdum: ergo illud, ex quo ſequitur falſum eſt. Probatur ſequela: quiuis namque poterit intra ſe ita Theologizare, vel ſum efficaciter electus ad gloriam æterno illo efficaci decreto merita anteuertente, vel non ſum electus? Si primum, infallibiliter adipiſcar ſalutem: ergo dormiamus: ſi ſecundum, infallibiliter illam non conſequar? vt quid ergo bene operabor, comedamus, & bibamus, potiamur voluptatibus huius mundi: ſiquidem a delitijs alterius iam efficiter excluſi inuenimur: ergo ex illo modo electionis ſequitur in electis ignauia, & in non electis deſperatio.

Secundo: ex illa ſequitur nullum fructum ex noſtris bonis actibus eſſe obtinendum; conſequens eſt falſum: ergo & antecedens. Probatur ſequela: gloria eſt obtinenda infallibiliter, qualiter fuit ab æterno decretata: ergo ſi fuit decretata ab æterno ante noſtra merita præuiſa, etiam ſi merita non ſequantur, gloriam conſequemur; & conſequenter quoad finem gloriæ obtinendæ fruſtraneus redditur labor noſter, & bonorum operum exercitium.

Tertio ſequitur Dei promiſſiones eſſe fallaces, quod eſt hæreticum. Probatur ſequela: propoſitum Dei æternum ſui gloriam conferendi abſolutè, vtpote ante merita, promiſſiones autem ſunt dandi gloriam ſub conditione, quod bene operemur, & in gratia moriamur: ergo Dei promiſſiones cum diuina mente, & æterno propoſito non conformantur: & conſequenter erunt falaces.

Quarto ſequitur ex noſtra ſententia hominem non electu[m] æterno illo efficaci decreto, non poſſe ſaluari; & con[ſe]quenter illi ad culpam non imputari ſalutem non conſeq[ui], quod eſt abſurdum. Probant ſequelam; nam electio illa effi[cax] eſt per nos indiſpenſabiliter requiſita, vt homo conſequ[atur] ſalutem; at illam non habet, qui efficaciter ad gloriam [non] eſt electus: ergo deficit illi aliquid neceſſario requiſitum [ad] ſalutem conſequendam: ac proinde in illius poteſtate non [eſt] ſalutem adipiſci.

Si reſpondeatur ſolutione communi apud noſtros Thom[iſtas] electionem efficacem eſſe neceſſariam, vt homo conſequat[ur ſa]lutem de facto, non tamen vt poſſit ſalutem adipiſci: vnde [il]lius defectu tantummodo colligitur non electum efficaciter conſequuturum ſalutem de facto, non tamen quod non [poſſit] adipiſci illam, & hoc ſecundum ſufficere, vt imputetur [homini] non electo, non conſequutio gloriæ.

In contrarium obijciunt: eſto prædicta electio non r[equira]tur ex parte principij per modum dantis poſſe, requiritu[r] indiſpenſabiliter, vt homo de facto conſequatur ſalutem [; ſed ele]ctionem illam non habet homo in ſua poteſtate: ergo ne[c exe]quutionem meritoriam ſalutis dependẽtem ab illa. Mino[r pa]tet: nam eſto homo poſſit eligi ad gloriam à Deo, non tame[n] electionem efficacem ad gloriam in ſe ipſo cauſſare: e[i]

in ſua poteſtate non habet. Conſequentia vero probatur: nam, qui non continet in ſua poteſtate id, a quo aliquid eſſentialiter pendet, nec hoc aliquid poteſt præcontinere: ergo ſi conſequtio libera gloriæ eſſentialiter pendet ab electione ad illam, & hanc homo in ſua poteſtate non habet, nec conſequutionem glorię poteſt habere in ſua poteſtate.

143 *Quintū inconueniens.* Denique ſequitur ex noſtra ſententia, libertatem prædeſtinati pœnitus deſtrui. Probant ſequelam poſita efficaci electione ad gloriam, neceſſarium eſt homine electum conſequi illam, nec poteſt illam non conſequi: ergo tollitur ab illo liberta in conſequenda gloria. Probatur conſequentia: quia illud liberè ſolum quis agit, quod poſitis omnibus requiſitis, poteſt agere, & poteſt non agere; at electio, neceſſaria eſt, vt homo conſequatur gloriam, & poſſita illa, non poteſt non conſequi illam: ergo neceſſario, & non liberè gloriam conſequitur.

144 *Si reſp.* Si reſpondeatur: neceſſitatem iſtam conſequendi gloriam eſſe ex ſuppoſitione, & impotentiam non conſequendi, electione ſuppoſita, eſſe conſequentem, & in ſenſu compoſito, non antecedentem, & in ſenſu diuiſſo, neceſſitatem autem ex ſuppoſitione, & impotentiam conſequentem, libertatem non deſtruere.

Opponit Vazq. In contrarium ſic opponit Vazquez: illa neceſſitas, ſecundum Anſelmum, libertatem deſtruit, quæ eſt antecedens: at neceſſitas conſequendi ſalutem orta ex electione efficaci, eſt neceſſitas omnino antecedens: cum noſtram libertatem non ſubſequatur, ſed illam præueniat: ergo inducit impotentiam antecedentem ad illius oppoſitum, & libertatem pœnitus deſtruit.

145 *Reſp. negãdo ſequi prædicta inconuenientia ad 1.* Reſpondeo: nullum ex prædictis inconuenientibus inferri ex noſtra ſententia. Ad primum, nego ſequelam: ad illius probationem, nego diſcurſum illum poſſe rationabiliter fieri: electio namque ad gloriam non excludit merita, ſed potius illa infert, & cauſat: vnde, vt aliquis gloriam, ad quam electus eſt, conſequatur, neceſſarium eſt, quod bene operetur, quia non eſt electus ad gloriam niſi medijs operibus conſequendam: vnde, ſicut non niſi irrationabiliter poſſet agricola argumentari, *vel fructus futuri, ſunt determinanti à Deo, vel non ſunt decertati? Si primum: ergo non ſeminemus*, quia non aliter ſunt fructus decretati à Deo niſi medio agricolæ labore: ita in noſtro caſu.

Inſtatur in ſententia contraria. Et quidem hoc argumentum pari efficacia militat in aduerſarios, qui licet negent efficacem electionem ad gloriam ante præuiſſa merita, efficacem tamen electionem ad gratiam efficaciter conducentem ad gloriam ante præuiſſa merita fuiſſe fatentur, contra quam electionem idem argumentum confici poſſe tantiſper medianti facilimo negotio conſtabit.

146 *Ad 2.* Ad ſecundum, nego etiam ſequelam. Ad illius probationem diſtinguo antecedens: eſt obtinenda qualiter fuit ab æterno decreta ly *qualiter* dicente modum ex parte obiecti, concedo antecedens: dicente modum ex parte actus, nego antecedens, & conſequentiam, quia licet fuerit ante merita volita, non tamen fuit volita ex parte obiecti, vt conferenda in exequutione ante merita, ſed poſt merita, & propter illa, & hoc modo eſt infallibiliter conferenda, ex quo non colligitur dandam eſſe ſine meritis, ſed potius oppoſitum.

147 *Ad 3.* Ad tertium inconueniens dicatur, promiſſiones conditionatas gloriæ, prout reſpiciunt reprobos conformari voluntati antecedenti, qua Deus vult omnes homines ſaluos fieri quantum eſt ex ſe, prout vero prædeſtinatos reſpiciunt, ei voluntati eſſe conformes, & inſuper voluntati efficaci intentiuæ, & executiæ gloriæ: nam licet iſtæ voluntates ſint abſolutæ, quia tamen, & conditionem, ſcilicet perſeuerantiam finalem, & inſuper gloriam ipſam efficaciter inferunt, ſunt virtualiter conditionatæ, & ſic poſſunt promiſſiones conditionales eſſe illis conformes. Et quamuis poſſet prædeſtinatis gloria abſolutè promitti, non tamen opponit. Tum quia hoc eſſet illis ſuam prædeſtinationem reuelare quod de lege ordinaria non fit. Tum etiam, vt cum timore, & tremore ſuam ſalutem operentur, nondum in via de ſua prædeſtinatione ſecuti. Tum denique, quia ex hoc non electis occaſio deſperationis, & multorum peccatorum daretur ſi eis ſolum ſub conditione, electis autem gloria abſolutè promitteretur.

148 *Ad 4. reſpond. 1.* Ad quartum inconueniens reſpondeo, ſolutione ibi data: Ad cuius impugnationem reſpondeatur primo: electionem efficacem ad gloriam anteuertentem merita; non eſſe neceſſariam de potentia abſoluta, vt homo illam meritoriè aſſequatur, vt diximus *§. tertio ad vltimam obiectionem*, ſed ſolum eſt neceſſaria, vt Deus eligat media efficacia, vt efficacia ad gloriam, & ex ſuppoſitione quod illo modo procedat: vnde ex eo quod prędicta electio in noſtra poteſtate non ſit, non ſequitur actus gloriæ meritorios in noſtra poteſtate non eſſe, prout meritorij ſunt quoad ſubſtantiam, ſed ſolum colligitur in noſtra poteſtate non eſſe actualem illorum coniunctionem cum gloria, formaliter, quæ dependet ex perſeuerantia finali, prout à non finali diſtinguitur, quam prout ſic in noſtra poteſtate non eſſe, docebimus *tractatu de gratia*.

149 Vel ſecundo: admiſſo prædictam electionem eſſe indiſpenſabiliter neceſſariam ad actualem gloriæ conſequutionem, ſicut de voluntate conferendi auxilium efficax ad quemlibet actum neceſſario eſt dicendum, quod ſcilicet ad eliciendam actus neceſſaria indiſpenſabiliter ſit, hoc inquam admiſſo, ad obiectionem factam reſpondeo, omiſſa maiori, & conceſſa minori, negando conſequentiam: ad cuius probationem, diſtinguo antecedens: potentia omnis ordinis, potentia agentis primi, & ab alio independentis, concedo antecedens: potentia vnius ordinis, ſcilicet agentis ſecundi, & dependentis à primo, nego antecedens, & diſtinguo conſequens eodem modo. *Reſp. 2.*

Inſtatur obiectio in contraria ſententia. Quam doctrinam velint nolint tenentur contrarij admittere: omnes enim tenentur fateri, quod ad cuiuſuis actus elicientiam præter concurſum agentis ſecundi, neceſſarius ſit concurſus cauſæ primæ, & voluntas concurrendi, & tamen agens ſecundum liberum, nec primæ cauſæ concurſum, nec voluntatem concurrendi in ſua continet poteſtate: ergo continet in ſua poteſtate libera actum ſecundum abſque continentia omnis præ requiſiti, à quo eſſentialiter dependet actus ſecundus.

150 *Ad quintū inconueniens reſp. quidam.* Ad vltimum inconueniens, aſſertores ſcientię medię Nobis in hac parte aſſentientes, ideò aſſerunt per prædictam efficacem electionem libertatem non tolli, quia non datur in Deo niſi pręuiſſo per ſcientiam conditionatam actu libero noſtro conditionate futuro: vnde neceſſitas orta ex illa eſt conſequens, & nō antecedens noſtram libertatem; ac proinde inſufficiens ad eius deſtructionem.

151 *Reiicitur 1.* Cæterum ſolutione illa non recte occurri difficultati poſitæ oſtendo ſic primo: eſto per ſcientiam mediam præuideantur actus noſtri liberi futuri ſub conditione, quod tamen electio efficax ad gloriam ponatur in Deo in noſtra poteſtate non eſt, & illa poſita infallibiliter ſequuntur actus meritorij futuri: ergo infallibilitas orta ex aliquo in noſtra poteſtate non conſtituto, libertatem non tollit; & conſequenter, ſiue præcedat, ſiue non præcedat ſcientia media, libertas noſtrorum actuum, cum prædicta infallibilitate illæſa ſubſiſtit.

152 *Secundo.* Secundo: nam in ſtatu illo conditionato præſupponitur homo ſub conditione perſeuerans finaliter, & ſub conditione cum gloria coniunctus: ergo vel mediante electione efficaci ad gloriam, vel ſine illa? Si primum: ergo electio efficax ad gloriam non ſupponens ſcientiam mediam libertatem non euertit; ac proinde ſuperflue ad concilium libertatis cum præfacta electione ad ſcientiam mediam confugitur. Probo hanc conſequentiam: electio inuoluta in obiecto ſcientiæ mediæ, ſcientiam mediam non ſupponit; cum obiectum huius ſcientiæ illam antecedat, vt fatentur eius aſſertores; & tamen illa electio in ſtatu conditionato libertatem actus non deſtruit: ergo iam electio efficax ad gloriam à ſcientia media independens cum libertate compatitur. Si vero aſſeratur ſecundum: ergo prædicta efficax electio neceſſaria non eſt, vt homines in ſtatu abſoluto ſint glorificandi; & conſequenter ſuperflue ab ipſis electio efficax ad gloriam in Deo conſtituitur.

153 *Conſequentia prob. 1.* Probo hanc conſequentiam: tum, quia ab eiſdem cauſis dependet futurum conditionatum, vt conditionatum futuris, à quibus, vt præſentibus, vel futuris abſolutè, dependet abſolutè futurum: ergo ſi homines in ſtatu conditionato ſupponuntur abſque prædicta electione beati, quod illorum beatitudo ſit abſolutè futura, à prædicta electione non pendet. *Secundo.* Tum etiam: nam conditionatum tranſit in abſolutum per ſolam puritatem conditionis: ergo ſi in ſtatu conditionato prædicta electio non importatur pro conditione, abſque illa poterit hominum glorificatio tranſire ad ſtatum futuritionis abſolutæ, & conſequenter ſuperflue à prædictis Auctoribus electio efficax ad gloriam pro negotio prædeſtinationis in Deo conſtituitur.

154 *Tertio reijcitur ſolutio.* Tertio traditam ſolutionem reijcio, eſtò electio efficax noſtram libertatem in ſtatu conditionato præuiſſam ſupponat, non tamen ſupponit illam, vt præuiſſam in ſtatu abſoluto, & conſequenter ab illa, vt in hoc ſtatu eſt omnino independens; & tamen, quamuis actus noſtros liberos infallibiliter inferat vt futuros abſolute, ſtatus futuritionis illorum eſt nobis liber: ergo quamuis nullo modo noſtram libertatem ſupponat, & actus noſtros infallibiliter inferat, cum illorum libertate componitur. *Quarto.* Denique ad hominem contra iſtos Auctores illorum ſolutionem reijcio: quia namque qualitas ab intrinſeco efficax libertatem deſtruit, ſiue ante, ſiue poſt ſcientiam mediam conferatur, illam euertit in eorundem ſententia: ergo è contrario, ſi electio ab intrinſeco efficax ſcientiam mediam ſupponens libertatem non deſtruit, nec deſtruet libertatem, quamuis ſcientiam mediam anteuertat.

155 *Vera ſolutio.* Hac igitur ſolutione reiecta. Ad vltimum inconueniens reſpondeo ſolutione ibi data: ad cuius impugnationem conceſſa maiori, nego minorem. Tum, quia neceſſitas antecedens non eſt illa, quæ libertatem noſtram actualem non ſupponit libertatem noſtram actualem, nec illius principia, ſcilicet iudicium liberum, nec libertatem actus cauſat, connotat, & infert: electio autem efficax, etſi non ſupponat actus liberos noſtros, ſupponit tamen libertatis principia, ſcilicet iudicium indifferens, & libertatem noſtrorum actuum cauſat, infert, & connotat. Tum etiam, quia vt neceſſitas antecedens non ſit ſed conſe-

Digitized by Google

conſequens, ſufficit libertatem noſtrorum actuum ſupponere, non in ſe, ſed in voluntate, diuina, quæ vt multoties docet Auguſtinus, magis continet in poteſtate ſua voluntates hominum, quam ipſi ſuas: vnde ſi neceſſitas, quæ voluntates hominum liberas ſupponit in ſe, non eſt antecedens deſtruens libertatem illorum, nec illam deſtruere poterit neceſſitas ſupponens actus noſtros prout in Dei poteſtate contentos, & iuxta hanc continentiam ad operationes noſtras inclinans. De quo fuſe *in Tractatu de auxilijs*, vbi etiam ſolui debent plura, quæ contra illam ſolutionem opponi poſunt.

§. VLTIMVS.

Corollaria præcedentis doctrinæ.

156 *Primum corollarium. Prob. tripliciter.* EX dictis in diſcurſu diſputationis colligo primo, electionem efficacem ad gloriam merita anteuertentem, fuiſſe ad gradum determinatum gloriæ, qui confertur in tempore. Tum, quia gloria in gradu determinato eſt finis meritorum: ergo vt ſic debuit electio ad illam meritorum præuiſſionem præcedere, iuxta ſæpius repetita *in hac diſputatione*. Tum etiam, quia electio illa terminatur ex parte obiecti ad omnes modos, quibus gloria confertur in tempore: ergo terminatur ad gradum determinatum gloriæ. Tum denique: nam ex iſto modo electionis ad gloriam nullum ſequitur inconueniens, & alias eſt conformior modo efficacis voluntatis diuinæ ad differentiam ſimplicis complacentiæ, quæ non omnes circunſtantias, & modos ſui obiecti attendit.

157 *Secundũ. Prob. 1.* Secundo colligitur, gloriam, & merita non eſſe à Deo efficaciter volita eodem actu, ſed diſtinctis virtualiter. Tum, quia electio ad gloriam, vt finem, obtinet rationem intentionis, voluntas autem gratiæ, & meritorum, electionis rationem ſortitur; at electio, & intentio in nobis diſtinguuntur realiter, in Deo autem virtualiter: vt conſtat ex eo, quod in nobis intentio realiter cauſat electionem in Deo virtualiter, ſicut actus luminis principiorum in nobis cauſat realiter actum ſcientificum, in Deo autem virtualiter; ex quo in Deo virtualiter differt actus ſcientificus ab aſſenſu principiorum, & in nobis realiter: ergo electio efficax ad gloriam, & voluntas efficax gratiæ, & meritorum *Secundo.* virtualiter diſtinguuntur. Tum etiam: nam electio efficax ad gloriam, & voluntas gratiæ, & meritorum, habent diſtincta obiecta, quorum vnum eſt ratio alterius: ergo eundem ordinem ſeruant, & eandem diſtinctionem virtualiter inter ſe.

158 *Opponet primo.* Sed oppones primo: iuxta D. Thom. 1. 2. *quæſt. 8. artic. 3.* voluntas eodem actu fertur in media, & in finem prout eſt ratio volendi media. Et *quæſtion. 12. artic. 4.* eodem motu fertur in finem, & in id, quod eſt ad finem; at intentio fertur in finem, vt eſt ratio volendi media, & electio fertur in media, vt ſtant ſub fine, vt ratione formali: ergo idem actus realiter eſt in nobis intentio, & electio; & conſequenter in Deo idem actus virtualiter erit, qui terminatur ad gloriam, & ad gratiam, & merita.

159 *Secundo.* Secundo, intellectus eodem actu realiter, quandoque attingit principia, & concluſiones, cum ſint obiecta ordinata inter ſe; & conſequenter eodem actu poſſint attingi ab intellectu, qui licet plura ſine ordine nequeat vno actu intelligere, bene tamen plura ordinata; at eodem modo comparantur ad voluntatem finis, & medium, quoad intellectum, principia, & concluſiones: ergo poteſt voluntas vnico indiuiſibili actu attingere finem, & media; & conſequenter vnus actus erit adhuc virtualiter, quo Deus amat gloriam, & gratiam.

160 *Tertio.* Tertio: nullus actus voluntatis diuinæ poteſt immediatè, *vt quod* terminari ad creaturas, vt cum frequentiori Thomiſtarum ſententia docuimus *tractatu de ſcientia Dei*: ergo reſpectu actus voluntatis, quo Deus diligit gratiam, & gloriam, obiectum immediatum non ſunt gratia, & gloria, ſed bonitas eſſentiæ diuinæ; at hæc vna, & indiuiſibilis eſt virtualiter, non diuiſibilis in plura attributa: ergo idem etiam virtualiter erit actus, quo Deus elegit homines ad gloriam, & quo elegit illos ad gratiam.

161 *Ad 1. obiectionẽ reſp.* Reſpondeo ad primam ex his obiectionibus notando voluntatem in finem, vt finis, & vt dicit ordinem ad media, & ad media, vt talia, & quatenus dicunt ordinem ad finem, poſſe ferri dupliciter: primo taliter, quod ad finem, & media terminetur in recto, & vt *quod*: ſecundo non in recto, & vt *quod*, ſed ad vnum, vt *quod*, & in recto, ad aliud vero, vt *quo*, & in obliquo: priori modo non poteſt vnico actu circa finem, & media verſari bene autem ſecundo modo. Qua doctrina ſuppoſita, & iuxta illam mente D. Thom. explicata, diſtinguo minorem: intentio fertur in finem, vt eſt ratio volendi media terminatione ad finem, vt *quod*, & in recto; ad media autem in obliquo, & electio ad media, vt ſtant ſub fine terminatione ad media, vt *quod* & in recto, ad finem vero, vt *quo*, & in obliquo, concedo minorem: ita vt vterque motus habeat idem obiectum in recto, & vt *quod*, nego minorem, & conſequentiam.

162 Dices: actus, qui terminatur ad media ratione finis, non ſolum, vt *quo* & in obliquo, ſed etiam, vt *quod*, & in recto, terminatur ad finem: ergo ille actus realiter, & formaliter eſt intentio, & conſequenter intentio, & electio realiter non diſtinguuntur in voluntate creata. Probatur antecedens: quia lux eſt ratio videndi colores non ſolum, vt *quo*, ſed etiam, vt *quod* videtur eodem actu, quo videtur color; at finis eſt ratio diligendi media: ergo actus quo amatur medium, terminatur ad finem, non ſolum, vt *quo*, & in obliquo, ſed etiam, vt *quod*, & in recto.

Reſpondeo, negando antecedens: ad illius probationem dicatur cauſalem in maiori contentam non eſſe adæquatam, ſed inſuper, quia potentia viſiua non mouetur ad videndum colores media viſione lucis: ſi enim hoc ita contingeret, non poſſet lux, & color eadem viſione vt *quod* attingi potentia viſiua; voluntas autem à fine, vt *quod* volito media intentione mouetur realiter in nobis, virtualiter in Deo ad volenda media; & ideò non poteſt idem actus realiter in nobis, & in Deo virtualiter vt *quod* terminari ad finem, & media, quia vbi adeſt motio, ſeu cauſalitas actus in actum, debet eſſe actuum diſtinctio, ſi realis cauſalitas, diſtinctio realis, & virtualis diſtinctio, ſi cauſalitas fuerit virtualis.

Ad ſecundam, nego antecedens: quod non conuincitur probatione ibi facta: nam licet principium, & concluſio, ſint obiecta cum ordine, quando vtrumque in recto vt *quod* attingitur non fit vno actu in nobis, vnitate ſimplicitatis, ſed ordinis, eo quod intellectus medio actu attingente principia mouetur diſcurſiuè ad attingendas concluſiones; in Deo autem vtrumque in recto cognoſcitur vnitate ſimplicitatis compoſitioni oppoſita, non tamen tali vnitate, vt excludat virtualem actuum diſtinctionem, eo quod Deus ex cognitione principiorum virtualiter diſcurrit ad cognitionem concluſionum, vt iuſſe docuimus *tractat. de ſcientia Dei diſp. 28.* ſi autem non cognoſcantur principia, & concluſiones in recto, & vt *quod*, ſed vnum vt *quod*, & in recto, & alterum, vt *quo*, & in obliquo, vno actu vtrumque attingitur: nam actus luminis principiorum principia, vt *quod* attingens, in obliquo circa concluſiones verſatur, & actus ſcientificus vt *quod* attingens concluſiones, vt *quo* attingit principia, quę ſunt medium, quo intellectus concluſionibus aſſentitur.

Ad tertiam dicatur, quod ſicut licet omnes actus voluntatis diuinæ non à creaturis, ſed à bonitate Dei ſpeciem deſumant, dantur tamen in Deo virtutes electiuæ diſtinctæ, v. c. miſericordiæ, & iuſtitiæ, per hoc, quod iuſtitia ſpecificatur à Dei bonitate, vt eſt ratio obiectiua puniendi, & miſericordia ab eadem bonitate, vt eſt ratio obiectiua eleuandi miſeriam alienam, inter quas rationes, etſi in eſſe entis non ſit virtualis diſtinctio, in ratione tamen obiecti diſtinctio virtualis interuenit: ita diuina bonitas prout virtualiter continet gloriam, vt finem meritorum, virtualiter in ratione obiecti diſtinguitur à ſe ipſa prout continente merita, & gratiam, quæ ſunt medium ad gloriam, & ex illa ſub his diuerſis rationibus ſumitur inter electionem gratiæ, & electionem ad gloriam virtualis diſtinctio. 165 *Ad 3.*

Denique infero, intentionem gloriæ, vt coronæ, in obliquo attingere merita, & gradus meritorum determinatos quaſi ſpecificè, non autem merita hæc in indiuiduo, & in particulari. Ita Suarez *lib. 1. de eſſentia prædeſt. cap. 8. num. 4.* Et Cornejo *in præſenti, diſp. vnica dubio 4.* contra Molinam *art. ſeq. memb. 8* Granados *tract. 5. diſp. 8. num. 10. & tract. 7. diſp. 4. num. 20.* Albiz *diſp. 5. ſect. 6. & 7.* Salmanticenſes *in præſenti diſp. 9. à num. 101.* qui affirmant voluntatem gloriæ, vt coronæ ferri in hæc determinata numero media, per quę conſequenda eſt gloria. 166 *Vltimũ corollarium. Suarez. Cornejo. Molina. Granad. Albiz. Salm.*

Prima pars corollarij probatur: tum, quia intentio finis, vt finis, in obliquo terminatur ad media, vt conſtat ex dictis, at gloria, vt corona, eſt finis meritorum: ergo attingit in obliquo merita. Tum etiam: nam amor efficax alicuius obiecti non poteſt non in obliquo ſaltim attingere terminum connexionis eſſentialis; at gloria, vt corona eſſentialem connexionem habet cum meritis, vt effectibus in ordine intentionis, & cauſis ſui in ordine executionis: ergo intentio efficax gloriæ, vt coronæ non poteſt à meritis in obliquo præſcindere. Et ex his ſecunda pars conſtat: intentio namque gloriæ, vt coronæ, terminatur ad illam in gradu determinato, vt conſtat ex primo corollario; at gloria, vt corona ſecundum tot, vel tot gradus eſſentialem connexionem habet cum totidem gradibus meritorum: ergo intentio ad illam, vt coronam, terminata, in terminetur obliquo ad merita ſecundum ſimilem gradualem intentionem ſaltim in communi. 167 *Prima pars probatur 1. Secundo. Secunda pars prob.*

Denique tertia pars eiuſdem corollarij ſuadetur: actus amque efficax voluntatis ex vi obiecti primarij ad aliud ſecundario terminatus, ſolum terminatur ad illud ſecundum quod eſt terminus eſſentialis connexionis, ſicut etiam actus intellectus ex vi cauſæ attingens effectum, vel ex vi effectus terminatus ad cauſam, ſolum terminatur in obliquo ad illam ſecundum eam rationem, ſecundum quam cum primario cognito connectuntur; at gloria ſecundum octo gradus v. c. non connectitur eſſentialiter cum meritis ſecundum rationes indiuiduales, ſed ſecundum gradus ſimiles in communi, cum nec gradualis gloriæ intenſio indiuiduetur à meritis, nec gradualis intenſio meritorum à glo- 168 *Tertia pars ſuadetur.*

Digitized by Google

à gloria indiuiduetur : ergo electio efficax ad gloriam ſecundum gradum determinatum per modum coronæ non terminatur in obliquo ad hæc, vel illa merita ſecundum rationes particulares, ſed ſecundum rationem communem.

169 *Vltima prob. 1.* Qua ratione tantiſper protracta facile intelligitur ex vi talis voluntatis non attingi merita, etiam ſecundum ſpecificas differentias illorum, v.c. vt ſunt actus miſericordiæ, humilitatis, &c. Quod patet : nam gradus gloriæ, v. c. vt octo non connectitur eſſentialiter cum his, aut illis meritis ſecundum rationes ſuas ſpecificas, ſed tantum petit totidem gradus intenſionis in meritis, intenſionis, inquam, aut valoris ; cum conferri poſſint intuitu huius aut illius virtutis : ergo amor terminatus ad gloriam, non tranſit ſecundario, & in obliquo ad merita ſecundum ſuas differentias, & rationes ſpecificas : ſi autem ratio meriti in actibus aliarum virtutum ſine relatione charitatis reperiri non poſſit, vt tenet frequentior Thomiſtarum ſententia, amor efficax gloriæ, vt coronæ, ſecundario, & in obliquo attinget actum charitatis in communi, quod patet ex eadem ratione, quia ſcilicet gloria, vt primum eſſentiale petit actum charitatis ad meritum : ergo actus efficax terminatus ad illam, vt ſic ſecundario, & in obliquo attingit actum charitatis in communi.

170 *Oppones primo.* Si opponas contra vltimam partem primo : non minus repugnat voluntati diuinæ terminatio confuſſa ; quam intellectui ; at diuinus intellectus non poteſt confuſſe cognoſcere terminum, ſed neceſſario cognoſcit obiectum ſecundum vltimas differentias vſque ad indiuiduationem ; alias Deus faceret præciſſionem obiectiuam, & ens rationis confingeret : ergo nec diuina voluntas ; & conſequenter ſi ex vi gloriæ terminatur ad merita, attinget illa non ſolum in communi, ſed etiam in particulari. *Secundo.* Secundo : intellectus Diuinus proponit abſque conſultatione voluntati omnia media, quibus gloria eſt conſequibilis ſecundum particulares, & indiuiduales rationes : ergo voluntas illam amplectitur non in communi, ſed in particulari.

171 *Tertio.* Tertio ; velle media prius in communi, & poſtea in particulari, eſt voluntatis præuia conſultatione regulatæ ; at Dei voluntas conſultatione non regulatur, ſed iudicio certo diuino : ergo non prius terminatur ad media in communi, & poſtea ſecundum peculiares, & indiuiduales rationes.

Quarto. Quarto : prioritas inter actus voluntatis diuinæ ſumitur ex obiectorum prioritate ; at inter merita in communi, & merita in particulari nulla eſt prioritas à quo : ergo non poteſt actus voluntatis diuinæ prius prioritate à quo terminari ad merita in communi, & poſterius à quo ad merita in particulari ; & conſequenter cum detur in voluntate Dei actus, qui terminatur ad merita in particulari debet eſſe primus ; ac proinde erit ille, qui terminatur ad gloriam.

172 *Ad 1. obiectionē reſp.* Reſpondeo ad primam ex his obiectionibus conceſſa maiori, diſtinguendo minorem : terminatio confuſſa *ſubiectiuè* ex parte cognoſcentis, concedo minorem ; obiectiua ſe tenens ex parte obiecti cogniti, nego minorem, & diſtinguatur conſequens eodem modo. Nec ex hoc ſequitur diuinum intellectum præſcindere vnam rationem obiectiuam ab alia quia confuſſio à Nobis poſita, non eſt præciſiua rationis communis à ratione particulari, ſed eſt diſiunctiua, id eſt terminata ad hæc vel illa merita aliter tamen, quod in qualibet parte diſiunctiuè omnes rationes communes, & particulares vſque ad indiuiduationem ingrediantur.

173 *Ad 2.* Ad ſecundam conceſſo antecedenti, diſtinguo conſequens : ex vi actus, quo ad gloriam terminatur primario, nego conſequentiam : ex vi alterius actus directè in eodem inſtanti terminari ad merita, qui obtinet rationem electionis, concedo conſequentiam. *Ad 3.* Ad tertiam, diſtinguo maiorem : velle prius tempore, aut prioritati *à quo* reali, concedo maiorem : prius prioritate *à quo* virtuali, nego maiorem, & conceſſa minori diſtinguo conſequens : prioritate temporis aut *à quo* reali, concedo conſequentiam : prioritate *à quo* virtuali, nego conſequentiam.

174 *Ad 4.* Ad quartam : conceſſa maiori, diſtinguo minorem : inter merita in communi, & merita in particulari non eſt prioritas ratione ſui concedo minorem : ratione gloriæ primario dilectę, nego minorem ; & conſequentiam : nam quod prius diuina voluntas terminetur ad merita in communi, & poſterius ad merita in particulari non prouenit ex meritis, ſed quia prius debet gloriam efficaciter intendere, & poſtea media eligere, & quia gloria intenta, vt corona, connexionem habet cum meritis in communi, & non in particulari, ideò prius eſt quod voluntas diuina ex vi intentionis gloriæ terminetur ad merita in communi, quam ex vi electionis ad eadem in particulari terminetur. Et hæc de iſta Diſputat applicanda litteræ Magiſtri *Magiſt. Sent.* *in 1. diſt. 41. §. 1.* ad illa verba : *Si autem quærimus meritum obdurationis, &c.*

DISPVTATIO LXVI.

An detur ex parte noſtra cauſa prædeſtinationis quantum ad primum effectum, vel poſſit dari?

§. I.

Quibuſdam præſuppoſitis referuntur ſententiæ.

IN hac diſputatione aliqua, vt explorata apud omnes chatolicos ſunt præmittenda. Primum eſt ; prædeſtinationis quoad vltimum effectum, ſcilicet glorificationem, dari in adultis cauſam meritoriam quatenus in executione confertur. Quod patet : eſt namque de fide gloriam non conferri in tempore adultis, niſi vt corona, & præmium meritorum, vt conſtat, ex illis verbis Pauli : *Repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ, quam reddet in illa die mihi Dominus iuſtus iudex* ; at quod confertur, vt pręmium, & corona, merita recognoſcit pro cauſa : ergo datur ex parte adultorum cauſa meritoria prædeſtinationis quo ad vltimum effectum prout in executione confertur. 1 *In adultis dari cauſa meritoria prædeſtinationis, quoad vltimum effectum prout in executione confertur.*

Ex quo per euidentem conſequentiam colligitur in ſententia Maioris, & aliorum, quos *ſupra diſp. 65.* retulimus aſſerentes nihil pręter gloriam eſſe prędeſtinationis effectum eſſe neceſſario affirmandum dari cauſam prædeſtinationis ſecundum primum prędeſtinationis effectum, & voluntatis executiuę illius ſecundum terminationem. Quod patet : nam in hac ſententia primus, & vltimus prędeſtinationis effectus eſt ſola gloria ; at huius prout in executione datur ex parte noſtra cauſa meritoria : ergo & prędeſtinationis quoad primum effectum. 2

Secundo exploratum eſt apud omnes Chatolicos dari cauſam diſpoſitiuam gratiæ habitualis ex parte noſtra ; & conſequenter prædeſtinationis quatenus terminat ad illam. Quod conſtat ex Tridentino *ſeſſione 6. de iuſtificatione*, illis verbis : *Iuſtitia in nobis recipientes vnuſquiſque ſecundum menſuram, quam Spiritus Sanctus partitur ſingulis prout vult, & ſecundum propriam cuiuſque diſpoſitionem* : vnde in ſententia Bonauenturæ, qui vt *in eadem diſp.* retulimus ſolum iuſtificationem, & glorificationem pro effectu prædeſtinationis conſtituit, conſequenter aſſerendum eſt dari ex parte noſtra cauſam diſpoſitiuam prædeſtinationis ſecundum terminationem ad primum effectum. Quod patet : nam iuxta hanc ſententiam primus prædeſtinationis effectus eſt iuſtificatio ; at huius in adultis datur cauſa diſpoſitiua : ergo & prædeſtinationis ſecundum terminationem ad primum effectum : imo qui aſſeruerint dari cauſam meritoriam de congruo gratiæ habitualis iuſtificantis, & cum Bonauentura defenderint ſolam gratiam habitualem, & gloriam eſſe prædeſtinationis effectum ; conſequenter fateri tenentur dari ex parte noſtra cauſam meritoriam de congruo prędeſtinationis ſecundum terminationem ad primum effectum. Quod patet ex eadem ratione. 3 *Datur ex parte noſtra cauſa diſpoſitiua gratiæ habitualis.*

Tertio ſupponendum eſt dari ex parte noſtra cauſam phyſicam materialem omnium effectum prædeſtinationis, qui in entitate phyſica in nobis recepta conſiſtunt, & finalem omnium pręter quam vltimi. Primum patet : nam omnes tales effectus vel ſunt actus, habitus, vel auxilia ; at actus, & auxilia immediate reſident in potentijs, habitus etiam, pręter habitualem gratiam, quę immediatè ſubiectatur in anima ; & conſequenter ab anima, & potentijs in genere cauſę materiali dependet, & ex illarum obedientiali potentia in ſententia veriori educuntur : ergo omnes huiuſcemodi effectus habent cauſam phyſicam materialem in nobis. 4 *Et cauſa phyſica materialis omnium effectuū prædeſtinationis, qui in entitate phyſica in nobis recepta, conſiſtit.*

Secundum probatur : nam auxilia, & habitus ſupernaturales ſunt propter actus eliciendos à nobis, actus autem, & vocationes, ſiue interiores, ſiue exteriores, omneque, quod per prędeſtinationem cauſatur, eſt propter Beatitudinem noſtram formalem, hęc autem, quę eſt vltimus prędeſtinationis effectus nihil nobis intrinſecum habet pro fine, nec à ſe ipſa finalizatur, ſed ſolam manifeſtationem attributorum Dei : ergo omnium prędeſtinationis effectum, pręterquam vltimi, datur in nobis cauſa finalis. 5 *Et cauſa finalis omnium præter quam vltimi.*

Denique certum eſt apud omnes, adeò vt nec hęretici, vt arbitror, negent, quod ſi omne, quod ad finem prędeſtinationis conducit, ſit prędeſtinationis effectus, non dabitur ex parte noſtra cauſa meritoria primi effectus prędeſtinationis. Quod patet : nam hęretici aſſerentes initium fidei eſſe ex nobis, & ob hoc tanquam ob meritum gratiam ad conſumationem neceſſariam largiti, non negabant huius initij, in actu à nobis elicito conſiſtentis dari aliquod principium proueniens à Deo, ſaltim per generalem concurſum ; at huiuſcemodi principij cauſam meritoriam ex parte noſtra dari numquam Pelagius nec Semipelagiani aſſeruerunt : ergo ſi omne, quod ad prędeſtinationis finem conducit ſit prędeſtinationis effectus, certiſſimum eſt, & exploratum, adhuc hęretici, cauſam meritoriam ex parte noſtra non dari prędeſtinationis quoad primum effectum. Lis ergo & controuerſia pręſens eſt de prędeſtinatione quoad primum effectum 6 *Quartū præſuppoſitum.*

proportionatum, ſcilicet vocationem ſupernaturalem, an huius detur ex parte noſtra cauſa meritoria, aut diſpoſitiua?

7 *Origenis error.* Circa quod cum hæreticis, & catholicis eſt Nobis ad manus veniendum. Primus illorum error affirmat, animas hominum, ſeparatas a corpore fuiſſe creatas, & iuxta merita, vel demerita ab illis in hoc ſtatu patrata, fuiſſe diuerſos ſtatus prędeſtinationis, aut reprobationis ſortitas, in ſtatu coniunctionis cum corpore. Ita origenes à D. Thom. *relatus in præſenti art 5.* quem S. Doctor reijcit ex illis verbis Pauli ad Rom. 8. *Cum nondum nati fuiſſent, aut aliquid egiſſent boni, vel mali, non ex operibus, ſed ex vocante dictum eſt, quia maior ſeruiet minori.* Vbi cum Paulus omne opus pro cauſa vocationis excludat, opera facta, ſiue ante, ſiue poſt ſtatum coniunctionis animarum ad corpus excluſa debent cenſeri dato, & non conceſſo, quod animæ prius fuerint ante corpus creatæ, & poſt modum corpori vnitæ. *Ad D. Th. reijcitur.*

8 *Error Pelagij.* Secundus, & præcipuus hæreticorum error, alijs pluribus omiſſis, affirmat opera ex viribus naturæ ab hominibus facta, eſſe cauſam meritoriam primæ vocationis, & primi effectus prædeſtinationis. Ita Pelagius ab Angelico Doctore relatus in præſenti articulo, cuius erroris ſæpe ab Auguſt. fit mentio, & in Concilio Paleſtino, vbi inter alios articulos hæreſis Pelagianæ damnatos, vnus erat, gratia Dei ſecundum merita noſtra dari.

9 *Maſſilienſium error.* Huic errori adhæſere Maſilienſes, qui fatentes contra Pelagium gratiæ neceſſitatem ad gloriæ conſequutionem ſatis per hoc illius damnationem euitare iudicantes, docuere, hominem ex viribus proprijs poſſe aliquid facere, propter quod Deus primam gratiam ſubrogaret, at Deum ex bono motu noſtri liberi arbitrij ab æterno præuiſſo conferre decreuiſſe primam gratiam auxiliantem. Huius erroris meminere Hilarius, & Proſper in epiſtolis ad Auguſt. quem latè proſequuti fuere Caſſianus Præsbyter Maſſilienſis *lib. 12. de inſtitutis Cœnobiorum à cap. 11 & collatione 13.* per totam contra quem, vt gratiæ Dei aduerſarium acriter Proſper pugnauit *lib. contra collatorem*, & Fauſtus Regienſis Epiſcopus *in duobus libris de gratia, & libero arbitrio*, quem Petrus Diachonus *in lib. de incarnat. & grat.* Et Hormiſda Papa *in Epiſt. ad Poſſeſorem* damnarunt, quia contra Apoſtoli, & Patrum doctrinam labori humano gratiæ adiutorium ſubiungebat. In eodem etiam errore fuit aliquando Auguſtin. docens hominem ex proprijs viribus credere poſſe, & ex meritis fidei præuiſſis Deum pręparare homini gratiam ad bene operandum, & gloriam promerendam, quem errorem poſtea damnauit *lib. 1. retractationum capitulo 23. lib. 1. ad Simplicianum quæſt. 2. & lib. de prædeſtinatione Sanctorum cap. 3.* *Maſſil. Proſper. Regienſ.*

10 *Hæreticorum Maſſilienſium.* In quo autem opere ex viribus naturæ profecto meritum primæ gratiæ Maſilienſes poſuerint, & quale meritum tali operi attribuerint? Non eſt conſona Theologorum ſententia, quibuſdam aſſerentibus, in quolibet opere bono morali, tale meritum ſtatuiſſe, & non in ſola fide, ſeu credulitate, quam fidei initium vocabant, meritum autem non condignum, ſed congruum his operibus reſpectu ſuper naturalis gratiæ conceſſiſſe. Alijs vero affirmantibus non in quibuſcumque operibus, ſed in ſola fide, ſeu credulitate, ſeu oratione, ſeu poſtulatione orta ex fide, meritum primæ gratiæ conſtituiſſe, non ſolum congruum, ſed etiam condignum, à Pelagio, non in hoc diſcedentes, ſed in alio, videlicet quod ille affirmabat ad omne opus, nedum incipiendum, ſed etiam conſumandum, & gloriam promerendam, quemquam ſibi ſufficere, nec diuina gratia interius adiubante indigere: Maſilienſes vero hoc negabant, ſolum ad fidei initium ſufficientiam concedentes libero arbitrio cum indigentia gratiæ interius adiubantis ad alia. Videantur Commentatores D. Thom. ad iſtum articulum vſque ad nauſeam id ventilantes, nobis namque nec per tempus licet, nec placet in hoc immorari, ſicut nec in alijs Hęreticorum delirijs recitandis quę fuſſe commemorat Herice *diſput. 25. cap. 1.* *Herice.*

11 *Secunda ſententia inter catholicos prima.* Secunda igitur ſententia, & inter Catholicos prima, operi bono morali virtutis adquiſitę meritum congruum, & rationem remotę diſpoſitionis reſpectu ſupernaturalium concedit, in hoc à Semipelagianis diſcedens, quod huiuſcemodi opera, non à libero arbitrio ſine ſpeciali gratia per Chriſtum exhibita, ſed media Chriſti gratia procedere affirmat. Ita Vazquez *in præſenti diſput. 91. cap. 14. & cap. 16. & 1. 2. diſputat. 189. & diſput. 190.* *Vazq.*

12 *Tertia.* Tertia ſententia, docet dari ex viribus naturę cauſam diſpoſitiuam primi auxilij ſupernaturalis. Pro hac referuntur Ricardus *in 2. diſt. 28.* Durandus *ibidem quæſt. 5.* Sabellius *tract. de prædeſt. quæſt. 23. cap. 5.* Referuntur etiam Scotus *in 4. diſtinct. 14. quæſt. 2. §. de ſecundo.* Gabriel *in eadem diſtinctione quæſt. 1. artt. 2. poſt. 5. concluſionem littera S.* Eo quod aſſeruerint opera naturalia ſufficienter ad gratiam iuſtificantem diſponere, ex quo clarè colligi videtur admittere in eiſdem operibus ſufficientem diſpoſitionem ad primam auxiliantem gratiam. Caietanus *etiam tomo 1. opuſc. tract. 4. quæſtion. 1.* Vega *lib. 6 in Trident. cap. 20 & lib. 13. cap. 25.* Sotus *in 4. ſentent. diſt. 18. quæſt. 3. art. 3.* Et Canus *relect. 3. de pœnit.* eidem ſententię adiunguntur, quatenus cenſent dolorem naturalem ad iuſtificationem ſufficienter diſponere intra Sacramentum Baptiſmi, & pęnitentię. *Ricard. Durand. Sabel. Scotus. Gabriel. Caietan. Vega. Sotus. Canus.*

Quarta ſententia, docet quod licet opera bona naturalis ordinis, non ſint ratione ſui diſpoſitiones phyſicæ aut morales ad primam gratiam auxiliantem, ex lege tamen diuina, & pacto inito cum Chriſto de non deneganda gratia facienti quod eſt in ſe, habere connexionem cum illa. Pro hac ſententia refferunt Recentiores ſocietatis Albertum *in 4. diſtinct. 28. art. 1. ad 4.* eo quod aſſeruerit facientibus quod in ſe eſt, Deum infallibiliter gratiam conferre. Altiſſiodorenſem *libero tertio ſummæ tract. quinto quæſt. quinta*, aſſerentem hoc argumentum eſſe neceſſarium, iſte facit, quod in ſe eſt: ergo dat illi Deus gratiam Aragonem *2. 2. quæſt. 2. ar. 3. ad 2.* quos falſo allegari, & in ſententia oppoſita fuiſſe, & illorum aliquos minus cautè fuiſſe loquutos, fuſſe oſtendit Aluarez *lib. 6. reſponſion. cap. 6.* Referuntque alios plures ne vnicum huius ſententiæ aſſertorem faciant Molinam, qui expreſsè illam tenet in concordia *diſp. 10.* Cæterum allegati Authores, cum expreſsè non aſſerant illud axioma *facienti quod eſt in ſe Deus non denegat gratiam*, intelligendum eſſe de facientibus ex viribus naturæ, non eſt cur huic ſententiæ adiungantur, niſi velint omnes Theologos illi adhærere, qui prædictum axioma in aliquo ſenſu veritatem habere vniformiter docent. Referuntur etiam pro illa Penotus *lib. 6. cap. 13.* Leſſius *de auxilijs apendice ad caput decimum*, quos alij Moderniores ſequuntur. *Pen. Leſſ.*

Quinta ſententia docet, quod licet prima gratia non cadat ſub merito operum naturalium, cadit tamen ſub merito operum ſupernaturalium illam ſubſequentium. Pro hac referuntur Alenſis *1. p. quæſt. 28. memb. 3. art. 3.* Et Sadoletus *ſuper epiſt. ad Rom. 9. cap.* Vltima ſententia tenet, quod licet prima gratia non cadat de facto nec poſſit cadere de lege ordinaria ſub merito operum ſubſequentium ex ipſa potuit tamen id fieri de potentia abſoluta: ac proinde fateri teneretur primum prædeſtinationis effectum de potentia abſoluta poſſe ſub merito ſupernaturalium operum cadere. Ita Suarez *lib. 2. de prædeſtinat. cap. 20. & 3. p. diſput. 10. ſect. 4.* Conichius *lib. 1. de virtutib. diſp. 8. dub. 7.* Granadus *1. p. tract. ſeptimo, diſp. 6. & 1. 2. tract. 12. controuerſ. 8. diſp. 4. & 3. p. tract. 14. diſputat. 2. ſect. 1. num. 7.* Veram ſententiam ſequentibus aſſertionibus explico. *Quinta. Alen. Sad. Sexta ſententia. Suar. Conic. Gran.*

§. II.

Hæreticorum ſententia refellitur.

15 *Prima concluſio.* PRima concluſio ſit. *Opera ex viribus naturæ profecta, nec de condigno, nec de congruo primam, gratiam auxiliantem, ſeu primum prædeſtinationis effectum merentur.* In prima parte concluſionis vt in fidei dogmate omnes Catholici vniformi plauſu contra Pelagium conſentiunt. Et merito: nam hæc veritas definita eſt in Concilio Arauſicano ſecundo *can. 6. 7. 8. & 25.* à Tridentino *ſeſſ. 6 cap 16 & ſeſſ. 14. cap. 8.* à Celeſtino Papa *epiſt. ad epiſcop. Galliæ cap. 12.* Et a Pio Quinto, & Gregorio XIII. in Bulla contra Michaelem Baium edita propoſitione 4. 7. & 24. Mitto Patrum teſtimonia, quæ fuſſe refferunt Recentiores noſtri in præſenti, & Suarez *Prolegomeno 6. de grat. cap. 6.* mitto etiam teſtimonia ſcripturæ, quia ex his, quæ pro ſecunda parte adducemus à fortiori hęc prima pars noſtræ concluſionis euidentes conſtabit. *Prob. 1. pars 1.*

16 *Secundo.* Ratio autem pro noſtra concluſione communis, & efficax eſt: nam meritum condignum debet eſſe æquale cum præmio non phyſicè, ſed in eſtimatione morali, de quo *1. 2. quæſt. 114. art. 1.* at huiuſmodi æqualitas operibus naturæ cum ſupernaturali præmio repugnat; cum res ordinis inferioris, nequeat in eſtimatione morali, rem ſuperioris ordinis æquare vt per ſe manifeſtum apparet: ergo & quod ſint condigne meritoria præmij ſupernaturalis.

17 *Reſp.* Si forte dicatur, æqualitatem à merito condigno petitam eſſe ſolius proportionis, quam proinde poterit obtinere ſupremum opus naturæ, ſaltim reſpectu infimi ex donis ſupernaturalibus. In contrarium obſtat primo, opera purè naturalia eſſe improportionata reſpectu ſupernaturalium: ergo admiſſo illam æqualitatem ſufficere, adhuc operibus naturæ reſpectu ſupernaturalium concedenda non eſt. Secundo: nam ſi prædicta æqualitas eſſet ſufficiens, & ob hanc cauſam poſſet operibus naturæ conuenire condignitas reſpectu ſupernaturalium donorum, poſſent opera ſupernaturalia hominis iuſti de condigno mereri incarnationem verbi; conſequens eſt contra communem Theologorum ſententiam vno, vel altero excepto: ergo æqualitas proportionis cum præmio non eſt ſufficiens ad meritum condignum. *Contra 1. Secundo.*

18 *Oppon.* Si opponas, illa verba Pauli: *Non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam, &c.* Quibus Paulus æqualitatem mathematicam operibus iuſtorum reſpectu gloriæ videtur negare, & tamen eſſe merita condigna illius, eſt communis Theologorum ſententia: ergo non requiritur ad meritum condignum maior æqualitas, quam proportionis. Reſpondeo Paulum loqui de iuſtorum paſſionibus, quatenus à libero arbitrio egrediuntur, ex quo æqualitatem, aut condignitatem non habent reſpectu Beatitudinis, bene tamen à gratia, quod Paulus non negat. *Reſp.*

Et

Digitized by Google

Et quidem verba Pauli non ſolum negant æqualitatem; ſed etiam condignitatem iuſtorum operibus: ergo ſicut hoc non obſtante, omnes Theologi condignitatem illis concedunt, verba illa dicta interpretatione explicantes, ita illis non obſtantibus, æqualitate morali cum æterna Beatitudine gaudent.

19 *Secunda pars probat. 1. ex ſcript. Primum eſt.* Quod autem: nec de congruo primam auxiliantem gratiam mereantur quod aſſerit ſecunda pars noſtræ concluſionis oſtenditur primo teſtimonijs ſcripturæ. Primum habetur ad Romanos *cap. 9.* vbi dicitur *non volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei;* at ſi homo ex ſolis naturæ viribus aliquod opus efficeret, quo primam auxiliantem gratiam mereretur de congruo, ſalus ſpiritualis, de qua ibi Paulus loquebatur, non eſſet ſolius miſerentis Dei, ſed volentis, & currentis hominis; cum aliquid libero reſponderet arbitrio ſine gratia ſcilicet initium vitę ſpiritualis, & aliquid Deo auferenti per gratiam, ſcilicet conſumatio: ergo tale meritum congruum operibus naturæ eſt negandum. Quo argumento vſi ſunt Aug. *l. 1. ad Simplicianum q. 2. & l. de grat. & lib. arbit. cap 7.* & D. Thom. ſuper illum locum *lect. 3. & 1. 2 q. 109. art 2.*

20 *Secundũ* Secundum habetur 1. *Corinthiorum cap. 4.* vbi Paulus Corinthiorum elationem confundens, ſic ait: *Quis te diſcernit, quid habes quod non accepiſti? Si autem accepiſti, quid gloriaris quaſi non acceperis?* Ex quibus tale argumentum formatur: omnis diſcretio vnius ab alio in ordine ad ſpiritualem ſalutem eſt ex Dei gratia per Chriſtum; alias de aliquo ad ſupernaturalem ſalutem conducente poſſemus, vt de noſtro, id eſt per gratiam non accepto gloriari, contra Pauli ſententiam; at ſi homo ex proprijs viribus efficeret aliquid, quo primum diuinæ gratiæ auxilium mereretur de congruo, iam ſe ab alio non ſic operante in ordine ad ſpiritualem ſalutem diſcerneret diſcretione non habita ex gratia: ne ergo in hoc inconueniens incidamus, relegandum eſt ab operibus liberi arbitrij, non adiuti gratia diuina, meritum congruum reſpectu primæ gratiæ auxiliantis. Quo argumento vſus eſt Auguſtinus *libro de prædeſtinatione, & grat. cap. 3.* & contra Semipelagianos alibi ſepè. Cyprianus *lib. 3. ad Quirinum cap. 4.* illis verbis: *In nullo gloriandum quando noſtrum nihil eſt.*

21 *Tertium* Tertium teſtimonium habetur 2. *Corinthiorum 3.* illis verbis: *Non quod ſufficientes ſimus cogitare aliquid ex nobis, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt.* Ex quibus tale argumentum deducitur: omne opus bonum ad vitam æternam conducens debet ſancta cogitatio præcedere; at huiuſmodi cogitationem ad vitam æternam proficuam habere ex nobis non poſſumus, id eſt ſine Dei gratia per Chriſtum vt Paulus apertè teſtatur: ergo nec bonum aliquod opus ad vitam æternam conducens meritoriè de congruo, quo argumento vſus eſt Auguſtinus *libro de prædeſtinatione Sanctorum cap. 2. libro 2. contra duas epiſt. Pelagianorum cap. 8.* Et Concilium Arauſicanum ſecundum *capitulo 7.* & D. Thom. *quodlib. 1. art. 7.*

22 *Secundo prob. ex Concilijs* Secundo probatur teſtimonijs Conciliorum Arauſicani ſecundi Mileuitani, & Paleſtini in quibus Pelagio præcipitur, vt fateatur gratiam Dei non ſecundum merita noſtra conferri: vbi illa vniuerſalis negatiua omne meritum excludit; & conſequenter meritum congruum, alias concilia contra ex Semipelagianis nihil diffiniſſent, ſi ſolum condignum meritum ab operibus naturæ excluſiſſent; cum in ſententia valde probabili plures ex Semipelagianis, non condignum, ſed ſolum congruum meritum in illis reſpectu ſupernaturalium ſtatuerint. Quod etiam in Concilio Tridentino *ſeſſione 6. capitulo 5.* his verbis expreſſe definitum videtur: *Declarat præterea Sancta Synodus ipſius Sanctificationis exordium per Ieſu Chriſti præuenientem gratiam in adultis eſſe ſumendum hoc eſt ab eius vocatione, qua nullis eorum exiſtentibus meritis vocantur:* ergo prima vocatio, ex qua exordium iuſtificationis deſumitur, nullum in naturæ operibus meritum recognoſcit, & conſequenter nec meritum congruum.

23 *Tertio prob. teſtimonijs S. PP.* Tertio probatur teſtimonij Sanctorum Cypriani *lib. 3. ad Quirinum cap. 4.* vbi ait, *In nullo eſt gloriandum, quando noſtrum nihil eſt.* Ambroſij *lib. 2.* in Lucam *cap. 12.* vbi ait: *Neminem quidquam ſine Domino incipere poſſe.* Auguſtini *libro primo contra duas epiſt.* Pelagianorum *capit. vltimo libro ſecundo capit. 5. lib. 1. de grat. Chriſti c. 47. lib. de correctione, & grat. cap. 2.* illis verbis: *Sine gratia nullum prorſus ſiue cogitando, ſiue volendo, & agendo faciunt bonum.* Et pluribus alijs, in locis, quæ refferemus *tractatu de gratia Dei* in quibus affirmat, liberum arbitrium de ſuo nihil bonum efficere poſſe, quod *ibidem* explicabimus de operibus bonis ad vitam æternam proficuis. In eadem ſententia ſunt Proſper contra collatorem *capit. 38. & lib. de ingratis, cap. 19.* vbi ait: *Quod non fit à gratia, non bene fit.* Gregorius *hom. 9. in Ezechielem;* & alij Eccleſiæ Patres communiter.

24 *Quarto prob. rationibus 1. eſt.* Quarto oſtenditur duplici ratione Prima ſit: quod non datur pure gratis, non eſt gratia ſimpliciter. Tum ex Paulo *Romanorum 11* illis verbis: *Si autem gratia, iam non ex operibus alioquin gratia, iam non eſt gratia.* Secundo ex Fulgentio *lib. de gratia. Chriſti cap. 18. in principio,* vbi ait: *Si autem ſecundum opinionem illorum noſtrum eſt velle credere prius quam gratia Dei incipiat adiuuare, iniuſte gratia dicitur, quia non gratis datur homini, ſed bona retribuitur voluntati; hanc enim, ſicut ipſi volunt, gratia in nobis inuenit, quam ipſa non dedit, imo ſi fic eſt, nos priores Deo voluntatem damus, atque illam gratiam non miſeratione tribuentis, ſed æquitate Dei retribuentis accipimus. Verum tamen, quis prior dedit illi, & retribuetur ei? Nemo vtique.* Denique ex Auguſtino *lib. de bono perſeuerantiæ cap. 20. & 21. & lib. de prædeſt. Sanct. cap 2.* illis verbis: *Quæ vtique non eſt gratia, ſi eam vlla merita præcedunt:* at ſi primum diuinæ gratiæ auxilium daretur intuitu operum naturalium, non daretur pure gratis. Tum ex Auguſt. *lib. de prædeſt. Sanctorum capitul. 6.* vbi ait: *Dari aliquid gratis eſſe dari pro nihilo:* Tum etiam, nam quod datur in compenſationem, non datur pure gratis, quod autem confertur intuitu operis merentis de congruo, in compenſationem datur. Tum denique: nam, quod datur ex debito gratitudinis, pure gratis non confertur; quod autem datur intuitu operis meritorij de congruo, confertur ex gratitudine: ergo cum primum diuinæ gratiæ auxilium ſit vere gratia, non cadit ſub merito operis puræ naturæ.

25 *Hac ratione vſi ſunt S. PP.* Quo argumento vſi ſunt Auguſt. *lib. de prædeſt. Sanctorum cap. 2.* Fulgentius *libro de gratia Chriſti cap. 18.* & Proſper contra Collatorem *cap. 6.* illis verbis: *Quomodo non aduertis, & illum damnatum inducere, quod velis, nolis conuinceris dicere gratiam Dei dari ſecundum merita, cum aliquid præcedere boni operis, propter quod gratiam conſequantur affirmas.* Et *cap. 16* refferens Semipelagianorum ſententiam, ſic ait: *Quis non videat, quod hac doctrina meritum libero aſſignet arbitrio quo præueniatur gratia; quæ ei famuletur reddens debitum, non conferens donum?*

26 *Secunda ratio.* Secunda ratio ſit: meritum etiam congruum facit ſibi aliqua ratione debitum præmium; at nihil pure naturale poteſt ſupernaturalem gratiam ſibi debitam facere: ergo nec illum poteſt promereri de congruo. *Minor prob. 1.* Probo minorem primo: nam, vt illam ſibi debitam faceret, deberet ad illam, vt ad finem ordinari, meritum namque pro fine ſui reſpicit præmium; at opus purè naturale nequit finem ſupernaturalem reſpicere; cum finis, & principium debeant proportionari, eius autem principium ſit pura natura: ergo nequit ſibi debitam facere gratiam ſupernaturalem auxiliantem.

27 *Secundo.* Secundo illa minor ſuadetur: forma enim ſupernaturalis petit ſuper excedere totius naturæ exigentiam, & connexionem; at ſi deberetur operibus pure naturalibus non excederet exigentiam illorum, cum meritum petat, & connexionem habeat cum debito præmio: ergo opus pure naturale non poteſt ſupernaturalem gratiam ſibi debitam facere. *Tertia.* Tertio: de ratione formæ ſupernaturalis eſt excedere debitum phyſicum puræ naturæ: ergo etiam debitum morale; & conſequenter nullum opus ex viribus naturæ profectum poteſt ſibi illam debitam facere.

28 *Quarto probo minor euertendo 1. hæreticorum fundamentũ* Denique oſtenditur euertendo duo præcipua hæreticorum fundamenta. Primum eſt: quod ſi Deus non expectato humano conſenſu, ſuam gratiam ſuborgaret, eſſet perſonarum acceptor, & irrationalis diſtributor, eo quod huic ſuam gratiam concederet, & non alteri, abſque vllo ex parte illorum præcedente diſcrimine; at hoc inconueniens non ſequitur: ergo opera pure naturalia non merentur de congruo primam gratiam auxiliantem. *Minor prob. 1.* Probo minorem primo: nam abſque vitio acceptionis perſonarum, & irrationabilis diſtributionis, Deus ex pluribus poſſibilibus, quædam decreuit producere, alijs in ſtatu poſſibilitatis relictis; & tamen ex parte illorum, quæ de facto produxit, nulla ratio inducens ad ſui productionem præceſſit: ergo etiam ſi Deus huic, & non alteri ſuam gratiam largiatur nullo ex parte illorum præcedente diſcrimine, nec vitium perſonarum acceptionis incurret, nec irrationabilis diſtributionis.

29 *Secundo.* Secundo, vt Deus humanitatem verbo copularet, nullum ex parte illius meritum præceſſit; & tamen ex hoc, quod alias humanitates copulabiles verbo reliquerit, tale vitium non incurrit: ergo etiam ſi Deus non expectato humano conſenſu ſuam gratiam vni, & non alteri largiatur nullo ex parte illorum præcedente diſcrimine, non erit perſonarum acceptor, nec irrationalis diſtributor. *Tertia.* Tertio ad hominem contra Semipelagianos minorem oſtendo: nam ad illud bonum opus, quo vnus homo ſibi primam gratiam auxiliantem meretur, Deus ſuo auxilio, ſiue generali concurſu concurrit, quod alij opus illud non efficienti non præſtat; & tamen ex hoc non dicitur perſonarum acceptor, nec irrationalis diſtributor: ergo idem quod prius.

30 *Quarto.* Denique à priori ſuadetur: vitium namque perſonarum acceptionis tunc ſolum incurritur, quando quod debetur pluribus, vni ſoli confertur, non propter conditionem, aut dignitatem, ſed propter perſonam, vt docet D. Thom. *ad Rom. 2. cap. lect. 2.* explicans illud Pauli: *Non enim eſt acceptio perſonarum apud Deum.* Tunc enim alijs irrogatur iniuria; at diuina gratia nulli debetur, aliàs gratia non eſſet: ergo Deus eam vni tribuens, & alteri negans, etiam nullo ex parte illorum præcedente diſcrimine, acceptor perſonarum non eſt, nec irrationalis diſtributor.

31 *Quinto prob. mi-* Secundum illorum fundamentum erat: nam ſi Deus homini ſuam gratiam conferret non præcedente voluntatis conſenſu, periret libertas arbitrij & in incertum diuinæ voluntatis ducere-

nec principalis. tur, vt reſſert Hilarius *epiſt. ad Auguſt.* at hoc inconueniens non ſequitur: ergo opera pure naturalia, non ſunt meritoria de congruo primæ gratiæ auxiliantis. Probo minorem ad hominem ex ipſorum doctrina: Caſſianus namque inter Semipelagianos præcipuus apertè fatetur, quoſdam nihil de ſalute cogitantes, imo etiam nolentes, gratia Dei præueniri, quoſdam autem non ita, vt conſtat ex illius doctrina *collatione* 13. *cap.* 15. illis verbis: *Quod etiam Euangelicarum vocationum exemplis poſſumus approbare: Andream, namque, & Petrum, cæteroſque Apoſtolos, nihil de ſalutis ſuæ remedia cogitantes ſpontanea gratiæ ſuæ dignatione prælegit.* Et poſt pauca ſubnectit: *Inuitum, ac repugnantem attrahit Paulum, alium ita præcepit ſibi inſeparabiliter adhærere, vt ei poſtulanti, breuiſſimas pro ſepultura patris non concedat inducias.* Contra cuius doctrinam definitum videtur in Arauſicano *canone* 8. illis verbis: *Si quis alium miſericordia, alium vero per liberum arbitrium quod ineſt omnibus, qui de præuaricatione primi hominis nati ſunt conſtanti ſententia hominem ad gratiam Baptiſmi poſſe venire contendat, à recta fide probatur alienus;* at in his à diuina gratia præuentis, libertas arbitrij ſubſiſtit: ergo ex eo quod in omnibus diuina gratia bonum opus præcedat, non rectè probatur illorum libertatem euerti.

§. III.

Hæreticorum argumentis occurritur.

32 *Arg. 1. ex teſtimonijs ſcripturæ.* Contra veritatem Catholicam opponunt hæretici primo, plura teſtimonia ſcripturæ. Primum eſt illud Dauidis: *Mane oratio mea præueniet te*, & alibi: *Præuenerunt oculi mei ad te diluculo*, & alibi: *præueni in maturitate, & clamaui:* ergo homo per liberum arbitrium aliquando ſuis bonis operibus præuenit gratiam; & conſequenter illam promeretur de congruo. Secundum eſt illud Mathei 25. *cap. Vni dedit quinque talenta, alij vero duo, alij verò vnum: vnicuique ſecundum propriam virtutem:* ergo dona ſupernaturalia gratiæ, talentorum nomine intellecta, vnicuique hominum diſtribuitur attentis bonis operibus ex naturali, & ſibi propria virtute profectis; & conſequenter in his operibus eſt meritum congruum reſpectu ſupernaturalium donorum. Tertium eſt illud Pauli ad Rom. 7. *Velle adiacet mihi, perficere autem non inuenio:* ergo bona voluntas, qua incipimus ſalutis negotium, eſt in hominis naturali virtute, etſi ad perficiendum diuina gratia ſit opus; & conſequenter talis bona voluntas diuinam promerebitur gratiam.

33 *Reſp. ad tria priora teſtimonia.* Reſpondeo ad tria priora teſtimonia, hominem, Deum ad ſequentia gratiæ dona præuenire non autem ad primum gratiæ donum, ſed hoc, omne opus bonum ſalutare, præcedere iuxta illud Pſalmi: *miſericordia eius præueniet me.* *Ad 4. reſpo. d. 1.* Ad quartum dicatur primo cum D. Thom. 2. 2 *quæſt.* 23. *art.* 3. nomine talentorum intelligi dona gratiæ habitualis, quæ cuilibet diſtribuuntur iuxta vnius cuiuſque diſpoſitionem. *Secundò.* Vel ſecundo: talentorum nomine intelligi dona ſupernaturalia in aliorum vtilitatem ordinata, vt ſunt prædicatio, prælatio, & doctoratus, &c. Quæ vnicuique diſpenſantur à Deo ſecundum ſuam virtutem, id eſt ſecundum proportionem ad propriam virtutem, vt ibi explicat Caietanus, non vero ſecundum propria opera, tamquam merita aut *Ad vlt.* diſpoſitiones. Ad vltimum teſtimonium dicatur: tam velle, quam perficere homini conuenire præ gratiam, iuxta illud eiuſdem Apoſtoli: *Deus eſt, qui operatur in nobis velle, & perficere pro bona voluntate ſua.* Voluit tamen Apoſtolus explicare reluctantiam appetitus, quam patitur homo, quando diuina gratia præuentus vult facere bonum, in qua pugna datur velle, ſed non adhuc perficere, niſi vel perſeueret, vel augeatur diuinæ gratiæ auxilium, vt de facto perficiat.

34 *Secundū arg.* Opponunt ſecundo: in poteſtate cuiuſcumque hominis eſt conſtitutum adipiſci ſalutem, at hoc ſaluari nequit, niſi per actus bonos naturales auxilia gratiæ poſſit promereri, ſine quibus ſalus obtineri non poteſt: ergo opera pure naturalia ſunt meritoria de congruo primæ gratiæ auxiliantis. *Reſp.* Reſpondeo: eſſe conſtitutum in poteſtate hominis adipiſci ſalutem ratione auxiliorum ſufficientium gratiæ, quæ Deus ſua benignitate largitur; vnde minor argumenti eſt neganda.

35 *Tertiò arguitur ex Chryſoſt.* Tertio in fauorem illorum arguitur auctoritate Chryſoſtomi, qui pluribus ſuæ doctrinæ locis Semipelagianorum errori fauorem præſtitiſſe videtur *tom.* 1. *homilia* 27. *in Geneſ. colum.* 8. *homil.* 42. *in princip.* vbi ait: *Vidiſti quomodo ab initio Abraham, quæ ſemetipſo erant, attulerit, atque ſic diuinum meruerit præſidium*, & ſtatim: *eodem modo dilecti etiam nos ſi voluerimus ſuperna frui gratia, imitemur Patriarcham, etenim, qui ſcit arcana mentis noſtri, cum viderit nos conari, & niti ad virtutis agonem ſtatim & nutu ſuo nos adiuuat.* Et *tom.* 3. *homil.* 17. *in Ioan.* conuerſus autem Ieſus, vbi ait: *Hinc admoneri poſſumus, Deum ſuis in nos beneficijs noſtras non præuenire voluntates, ſed à nobis incipiendum eſſe; ſed cum nos prompto paratoque animo ad ſuſcipiendam gratiam exhibemus, tunc multas nobis offert occaſiones ſalutis*, id ipſum apertè docuiſſe videtur *tom.* 4. *homil.* 12. *in epiſtola ad Hebræos, & alibi.*

Reſpondet Vazquez *diſp.* 89. *cap.* 3. *& diſp.* 91. *cap.* 8. Et Molina *in concordia diſp.* 41. re vera Chryſoſtomum à Semipelagianis in hac parte ſtetiſſe. Chryſoſtomo adiungit Vazquez ex Græcis Patribus Theophylatum, Œcumenium, Clementem Alexandrinum, Origenem, Damaſcenum, & alios. Nec mirum inquiunt præfati Doctores, quod ante detectum & damnatum Semipelagianorum errorem ei Chryſoſtomus patrocinium præſtiterit, cum D. Thom. poſt iam damnatam Semipelagianorum doctrinam ab illa ſteterit *in lib. ſententiarum.* Cæterorum D. Thom. numquam Semipelagianiſmo fauiſſe poſtea conſtabit.

Omiſſa tamen iſta ſolutione quia parum pia, negandum eſt cum alijs. Chryſoſtomum à Semipelagianorum ſententia ſtetiſſe. Et quidem Catholicam tenuiſſe ſententiam clarè conſtat *V Ia* ex ipſo *tom.* 1. *homil. in pſalm.* 118. *Nullus bonitati ſua aſſignet, quod habet, aut vendicet ſibi quaſi proprium quod à Deo accepit*, & ſtatim: *Qui eſtis boni aſſignate illud dono Dei ne perdatis, quod habetis, & dicat vobis veritas, quid habetis, quod non accepiſtis, ſi autem accepiſtis quid gloriamini quaſi non acceperitis? Aſſignate ergo Deo bonitatem.* Id ipſum docuit *tom.* 2. *homil.* 25. *in cap.* 7. Mathei, *& homil.* 29. *in cap.* 11. *tom.* 4. *homil.* 1. *in epiſt. ad Epheſios, & homil.* 4. *in eadem epiſt.* explicans illa verba: *gratia enim eſtis ſaluati*, & alibi ſepe.

Vnde ad ea quæ in contra adducuntur: Reſpondendum eſt: 38 quando ait Chryſoſtomus voluntatem incipere, & quod ſuum *Ad mon Chr. ſtom reſp.* eſt offerre, vt Deus illi ſuam gratiam largiatur, loqui de voluntate non deſtituta, ſed adiuta gratia, cui bene vtenti prioribus diuinæ gratiæ auxilijs Deus vberiora impartitur; quando autem affirmat. Deum noſtras non præuenire voluntates, ſed a nobis incipiendum eſſe, interpretandus eſt de præuentione per gratiam ad vnum determinantem, & per modum naturæ, qualiter D. Th. explicuit Damaſcenum *in hac quæſt. articul.* 1. Nec in contrarium obſtat quod ait: *Sed à nobis incipiendum eſt*, vbi initium ex nobis, Dei gratia præuenire videtur fatere. Nam reſpondendum eſt, à nobis incipiendum eſſe, id eſt à nobis, non ſine diuina gratia adiuuante, ſed ſine determinante ad vnum per modum naturæ vt Deus nobis multas offerat occaſiones ſalutis.

Sed oppones primo, Caſſianum non fuiſſe expreſſius pro libero arbitrio, & contra Dei gratiam loquutum, quam Sanctus 39 *Oppon. primo ſecun.* Chryſoſtomus in locis adductis. ergo, ſi hoc non obſtante, explicamus Chryſoſtomum, Caſſianum etiam explicare poterimus. Secundo, nam eam gratiam negat noſtras præuenire voluntates, quam poſtea operibus præcedentibus voluntatis adiungit; at hæc non eſt determinans ad vnum per modum naturæ: ergo negat gratiam non determinantem ad vnum voluntates noſtras præuenire. *Tertiò.* Tertio: nam Chryſoſtomus non ſolum ait, gratiam non præuenire voluntatem, ſed etiam voluntatem a ſemetipſa offerre aliquid ſuum, quod Deus remuneret donis gratiæ, quę ſua ſunt: ergo non ſolum excludit gratiam determinantem per modum naturę, ſed etiam aliam quamcumque gratiam, vt neceſſariam adhoc quod liberum arbitrium incipiat.

Quartò. Quarto: Chryſoſtomus ait voluntatem ea, quæ ſua ſunt offerre, & poſtea Deum ſua dona ſubiungere, at ſi loqueretur de voluntate à diuina gratia præuenta non magis eſſet proprium voluntatis, quod offert, quam id, quod Deus adiungit, cum vtrumque illius ſit per gratiam, & neutrum per naturam: ergo idem, quod prius.

Reſpondeo ad primam ex his obiectionibus omiſſo antecedenti, negando conſequentiam: nam licet ſint eadem Caſſiani, & 40 *Ad 1. obiectionē reſp.* Chryſoſtomi verba, non tamen eandem mentem fuiſſe conjectamur. Tum primo, quia præſumptio Catholica, non ita Caſſiano, ac Chryſoſtomo debet fauere. Et quidem eiſdem fere verbis negauit Chryſoſtomus paruulos naſci infectos peccato, ac id negauit Iulianus; & tamen Auguſtinus *lib.* 1. contra Iulianum *cap.* 6. ſic contra Iulianum pro Chryſoſtomo fatur: *Inſane iſta verba Sancti Ioannis Epiſcopi audes tanquam è contrario, tot talium que ſententijs collegarum eius opponere, eumq; ab illorum concordiſſima ſocietate ſeiungere, & eis aduerſarium conſtituere? Abſit, abſit hoc malum de tanto viro credere, aut dicere abſit inquam, vt Conſtantinopolitanus Ioannes de Baptiſmate paruulorum, eorumque à paterni Cirographi liberatione per Chriſtum, tot ac tantis Coepiſcopis ſuis, maximeque Romano Innocentio Cartaginenſi Cypriano, Capadocio Baſilio, Gregorio Nazianzeno, Gallo Hilario, Mediolanenſi reſiſtat Ambroſio: alia ſunt, in quibus inter ſe aliquando etiam doctiſſimi, atque optimi regulæ Catholicæ defenſores ſalua fidei compagine non conſonant, & alius alio de vna re melius aliquid dicit, & verius.*

Et quidem ſi Iulianus Auguſtino obiectaſſet Caſſianum, aut alium eiuſdem Farinæ, nihil de illius auctoritate curaſſet, ſed fa- 41 *A ſimili confirm. ſolutio.* cile in illo errore conſiſtere conceſſiſſet, cum tamen Chryſoſtomum totis viribus in bonum ſenſum explicare contenderit, cuius rei alia ratio eſſe nequit niſi quia vbi aliàs de ſana, & Catholica alicuius mente conſtiterit, ſi quando verba minus bene ſonantia protulerit, in ſanum, & Catholicum ſenſum ſunt adducenda, & maxime vbi doctrinam Sanctitas commitatur. Tum etiam vtriuſque mentem eandem non fuiſſe colligitur eo, quod Chryſoſtomus *locis adductis* Catholicam profitetur ſententiam, cum tamen Caſſianus numquam bene de diuina ſenſerit gratia.

Ad

Digitized by Google

42 *Ad 2.* Ad ſecundam dicatur: negaſſe Chriſoſtomum eam gratiam præcedere, non quoad ſubſtantiam; ſed quoad modum, id eſt negauit præcedere modo determinante ad vnum per modum naturæ non autem negauit præcedere, expectando voluntatis conſenſu præuiſo, vberiora adiungat auxilia. *Ad 3.* Ad tertiam dicatur aliter ſuum eſſe quod offert, & id, quod à Deo recipit: primum enim eſt ſuum, id eſt à ſe liberè mediante gratia elicitum, id autem, quod recipit eſt vberius auxilium, quod ſuum eſt tantummodo *ſubiectiuè*, non *elicitiuè*, nec *liberè*.

43 *Ad 4.* Ad quartam dicatur; verba Chriſoſtomi *hom.* 42. iſta eſſe. *Et iſtud ipſum, quod Patriarcha, qui ante gratiæ tempus, & ante legem fuit, à ſe ipſo, & à ſcientia, quæ naturæ inſita eſt, in tantum peruenit virtutis faſtigium, ſufficit, vt omnes noſtras excuſationes refutet*. Quibus verbis non ait, id præſtitiſſe per ſcientiam naturalem, ſed per ſcientiam naturæ inditam, id eſt non habitam per legem ſcriptam, vel per legem gratiæ, vt conſtat ex eo, quod ait: *qui ante gratiæ tempus, & ante legem fuit*, non tamen per ſcientiam inditam naturæ à natura, vel ſupernaturaliter à Deo: ſicut illa verba Pauli Romanorum 2. *Gentes quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis ſunt faciunt* explicuit D. Thom. ibi *lect.* 3. *id eſt per naturam gratia reformatam*; & quidem, ſi nomine *ſcientiæ naturalis* intelligeret Chriſoſtomus nudam naturam, plus quam Maſilienſes erraſſet; iſti enim ſolum attribuebant naturæ quædam virtutis initia: Chriſoſtomus autem ratione ſcientię inſitæ naturæ tribuit Abrahamo virtutis faſtigium; cum autem hoc aſſerendum non ſit, ſtandum eſt traditæ interpretationi.

44 *Quarto arg.* Quarto arguitur: magis diſtat ordo hypoſtaticus ab ordine gratiæ, quam ordo gratiæ ab ordine naturæ; cum illa ſit diſtantia infinita, hæc vero finita; & tamen poteſt ordo hypoſtaticus cadere ſub merito congruo actuum pertinentium ad ordinem gratiæ; vt enim docetur à pluribus Theologis 3. *p. quæſt.* 2. *art.* 1. antiqui Patres promeruerunt de congruo ſubſtantiam incarnationis, & ad minus promeruiſſe incarnationis circunſtantias concedatur ab omnibus: ergo ordo gratiæ terminare poterit meritum congruum actuum ſpectantium ad ordinem naturæ. Patet conſequentia: ſola enim diſtantia poterat obſtare: ergo ſi maior illa diſtantia non obſtat, hæc minor, id impedire non potuit.

45 *Reſp.* Reſpondeo veram eſſe maiorem de diſtantia entitatiua, falſam autem de diſtantia proportionis, & ordinis: nam hoc modo plus diſtat ordo naturæ ab ordine gratiæ; quam ordo hypoſtaticus ab ordine gratiæ; cum iſti duo ordines intra genus ordinis ſupernaturalis contineantur, & vnus poſſit terminare ordinem actuum ad alium ſpectantium; hæc autem ſecunda in diſtantia eſt quæ ad meritum congruum attenditur.

Inſtatur argum. Et inſto argumentum: plus enim diſtat Deus ab intellectu illuſtrato lumine gloriæ, quam ſubſtantia ſpiritualis ab oculo corporeo, & tamen poteſt Deus ab intellectu perfuſſo lumine intuitiuè cognoſci, ſecus autem ſubſtantia ſpiritualis ab oculo corporeo videri, cuius rei alia ratio eſſe nequit, niſi quia illa maior diſtantia eſt in genere entis: ſecus in ratione habitudinis potentiæ, & obiecti: pariter ergo dicimus in præſenti. Et ratio à priori eſt, quam dedimus pro vera ſententia, quia nempe ordo hypoſtaticus non petit non eſſe debitum, ſeu exactum ab ordine gratiæ, ordo autem gratiæ petit excedere debitum, ſeu exigentiam naturæ, & ideò poteſt ordo hypoſtaticus cadere ſub merito congruo actuum ſpectantium ad ordinem gratiæ, ſecus autem ordo gratiæ ſub merito actuum ſpectantium ad ordinem puræ naturæ.

46 *Replic.* Sed dices potentia obedientialis eſt entitatiuè ordinis naturalis; & tamen habet connexionem cum ſupernaturalibus, his enim repugnantibus potentia obedientialis non eſſet: ergo diſtantia ordinis ſupernaturalis, & gratiæ ſupra naturæ ordinem, non petit excluſionem cõnexionis cum illo. *Reſp.* Reſpondeo diſtinguendo minorem: habet connexione cum ſupernaturalibus per modum non repugnantis, concedo minorem; per modum poſitiuè inclinantis, & exigentis, nego minorem: & diſtinguatur conſequens eodem modo; ex quo non infertur poſſibilitas meriti congrui, hæc namque connecti debet cum præmio ſupernaturali per modum poſitiuè inclinantis, & exigentis illud.

47 *Inſtabis.* Inſtabis ſententia eſt multorum Thomiſtarum, potentiam obedientialem non ſolum *terminatiuè*, ſed etiam *intrinſecè*, & formaliter eſſe ſupernaturalem, & in diſtinctam realiter à potentia naturali, ac formalitas iſta ſupernaturalis, intrinſecè, & poſitiuè eſt connexa cum entitate omni ordinis naturalis, cum neceſſario ſequatur ad quamlibet entitatem creatam: ergo non eſt de ratione ordinis ſupernaturalis excluſio connexionis ordinis naturæ, cum illo per exigentiam poſitiuam.

48 *Reſp.* Reſpondeo illa ſententia admiſſa, & conceſſa minori, diſtinguendo conſequens: de ratione formæ ſupernaturalis entitatiuè, & perfectè, nego conſequentiam: ſolum formaliter, & imperfectè, concedo conſequentiam. Itaque iſtius ſententiæ Authores, idcirco aſſerunt formalitatem illam, etſi ſupernaturalem intrinſecè; cum entitate naturali poſitiuè connecti, quia tenet gradum infimum in linea ſupernaturali, tamquam primum ſubiectum receptiuum formarum ſupernaturalium: vnde vt non detur proceſſus in infinitum ex parte ſubiecti ſupernaturales formas recipientis, illam formalitatem cum omni entitate creata identificatam conſtituunt; & conſequenter exactam ab illa poſitiuè, quæ ratio cum non militet reſpectu formarum entitatiuè, & perfectè ſupernaturalium; conſequens fit quod licet illa terminare poſſit poſitiuam entitatis naturalis exigentiam, iſtis repugnet illam terminare; & quidem facta obiectio ſiquid probat, non ſolum conuincit debitum morale in natura reſpectu ſupernaturalium, ſed etiam phyſicum, quod nullus conceſſit.

49 *Vltimo arg.* Denique arguitur, in hæreticorum fauorem, cum hoc quod eſt dari ex operibus vt meritis de congruo, ſaluatur ratio gratiæ ſimpliciter talis: ergo ex eo quod primum auxilium ſit gratia ſimpliciter, non rectè probatur non dari ex naturæ operibus, vt meritis de congruo, etſi rectè inferatur non dari ex illis, vt meritis de condigno. *Antecedens probatur 1.* Antecedens oſtenditur primo: ideò enim dari ex meritis opponitur gratiæ, quia illi opponitur debitum: ergo debitum tale ſimpliciter excludit rationem gratiæ talis ſimpliciter; debitum autem ſecundum quid tale cum ratione gratiæ ſimpliciter non opponitur; at debitum ortum ex meritis de congruo, eſt debitum ſecundum quid tale: ergo cum hoc, quod eſt dari ex operibus vt meritis congruis, compatietur rectè ratio gratiæ ſimpliciter talis.

50 *Secundo.* Secundo probatur ex Tridentino *ſeſſione* 6. *cap.* 8. vbi explicans quomodo intelligatur hominem per fidem, & gratis iuſtificari, docet, ideò per fidem iuſtificari, quia fides eſt humanæ ſalutis initium fundamentum, & radix omnis iuſtificationis, & paucis interpoſitis ait: *Gratis autem iuſtificari ideo dicimur, quia nihil eorum, quæ iuſtificationem præcedunt, ſiue fides, ſiue opera ipſam iuſtificationis gratiam promeretur, ſi enim gratia eſt, iam non ex operibus, alioquin, vt idem Apoſtolus inquit, gratia iam non eſt gratia.* Ex quibus verbis ſic probo antecedens: gratia iuſtificationis eſt ſimpliciter talis, & gratis ſimpliciter iuſtificari dicimur; & tamen fides, iuſtificationis gratiam meretur de congruo, vt non obſcurè colligitur ex Auguſtino *Epiſt.* 105 illis verbis: *Sed nec ipſa remiſſio peccatorum ſine aliquo merito eſt, ſi fides hanc impetrat, nec enim nullum eſt meritum fidei*. Et epiſt. 106. *Siquis dixerit quod gratiam bene operandi fides mereatur, negare non poſſumus, imo gratiſſime confitemur*: ergo aliquid dari ex merito de congruo, non in compatitur cum ratione gratiæ ſimpliciter talis.

51 *Cõfirm.* Et confirmatur amplius: ex eo quod Concilium in præallegatis verbis affirmet, nihil eorum, quæ iuſtificationem præcedunt iuſtificationis gratiam promereri, etſi colligatur nihil iuſtificationem præcedens mereri de condigno gratiam iuſtificantem, non tamen colligitur illam non pro mereri de congruo: ergo ex eo quod in eadem ſeſſione *cap.* 5. doceat, exordium iuſtificationis ſumi à vocatione Dei, qua nullis eorum exiſtentibus meritis vocantur, etſi rectè inferatur, vocationem primam condigna merita non præcedere, non tamen colligitur rectè, illam non præcedere merita de congruo.

52 *Reſp. 1. Ad 1. probatione antecedentis* Reſpondeo primo: diſtinguendo antecedens: ratio gratię ſimpliciter talis, prout ly *ſimpliciter* opponitur cum *ſecundum quid* tali, concedo antecedens: prout ſimpliciter eſt idem quod omnibus modis, nego antecedens, & conſequentiam: nec amplius prima antecedentis probatio conuincit. *Ad 2.* Ad ſecundam dicatur: data illa ſententia, quod ſcilicet diſpoſitiones vltimæ ad gratiam iuſtificantem, illam promereantur de congruo, etſi iuſtificatio ſumpta adæquatè à prima vocatione vſque ad formam iuſtificantem ſit gratia ſimpliciter, id eſt omnibus modis, ſumpta vero inadęquatè pro forma formaliter expelente peccatum, non eſt gratia ſimpliciter, id eſt omnibus modis, ſed ſimpliciter, id eſt non *ſecundum quid*, ad quod ſufficit, quod licet fides, & opera ipſam præcedentia, eam promereantur de congruo, non tamen de condigno; quia vero prima vocatio eſt gratia ſimpliciter, id eſt omnibus modis, ideò non ſolum excludit ab operibus antecedentibus rationem meriti de condigno, ſed etiam de congruo.

53 *Ratio ſolutionis traditur.* Si autem inquiras vnde Nos colligamus primam vocationem eſſe gratiam ſimpliciter, id eſt omnibus modis, cum concilia, & Patres intelligi poſſent de gratia ſimpliciter, id eſt non ſecundum quid tali. Reſpondeo, id primo colligi ex teſtimoniis Scripturæ *ſuperius* adductis in cuius explicatione id Patres aſſeruere, & quibus innixa ſuas deffinitiones edidere concilia, in quibus aſſeritur nos non eſſe ſufficientes aliquid ad vitam æternam proficuum ex nobis cogitare, &c. Secundo: nam cum gratia debitum excludat, etſi gratia aliam priorem ſupponens, cum qua connectatur, aliquale debitum admittat, prima autem gratia, omne debitum, & omnem connexionem, cum quouis antecedenti excludere debet.

54 *Reſp.* Reſpondeo ſecundo, diſtinguendo antecedens: cum merito de congruo habito ex gratia: concedo antecedens: habito ex viribus naturę, nego antecedens, & conſequentiam: nam merita à Semipelagianis reſpectu primę gratiæ recognita, habebantur ex naturæ viribus; ratio autem diſtinctionis eſt: nam gratia omnis, ad minus in radice omne meritum, & omne debitum excludere debet, ne illam naturæ debitam, & cum illa connexam aliqualiter conſtituamus, & quia cum hoc, quod eſt con-

ferri

Digitized by Google

ferri ex meritis habitis ex gratia componitur excluſſio omnis debiti in ſui radice, ſcilicet in primo gratiæ auxilio, cum hoc tamen quod eſt dari ob merita habita ex viribus proprijs, hoc non componitur, quia radix talis meriti gratia non eſt: conſequens ſit, quod cum hoc, quod eſt dari ob meritum de congruo habitum ex viribus gratiæ, ratio gratiæ ſimpliciter talis componatur, ſecus autem cum hoc, quod eſt dari intuitu meriti habiti ex viribus proprijs.

55 *Ad 1. antecedētis probationem.* Ad primam antecedentis probationem, reſpondeo, concesſo antecedenti, diſtinguendo conſequens: ſi debitum ſecundum quid fundetur in gratia, concedo conſequentiam: ſi in natura fundetur, nego conſequentiam. *Ad 2.* Ad ſecundam conceſſa maiori, & omiſſa minori diſtinguo conſequens: illudque concedo de merito de congruo in gratia fundato, nego autem ſi in natura fundetur. *Ad conf.* Ad confirmationem dicatur, quod licet vniuerſalis concilij vtrobique ſit eadem, ſenſus tamen debet eſſe diuerſus ob rationes traditas.

56 *Inſtabis.* Sed dices, etiam ſi prima vocatio detur intuitu operum naturalium ſaluatur, quod ſit gratia in radice: ergo ſaluatur, quod ſit gratia ſimpliciter. Antecedens probatur: opera naturalia fundantur in beneficio creationis, quod in Pelagij, & in Semipelagianorum ſententia eſt indebitum: & conſequenter gratia: ergo etſi prima vocatio detur intuitu operum naturalium, ſaluatur quod indebita ſit in radicè; & conſequenter gratia ſimpliciter.

Reſp. Reſpondeo, negando antecedens: ad cuius probationem dicatur, donum creationis eſſe gratiam, non ſtrictè, ſed largè gratia creans, non gratia ſaluans, & iuſtificans: vnde quod ratione alicuius orti ex ſolo beneficio creationis debetur, non poteſt, eſſe in radice gratia ſtrictè, & in ſenſu Theologico; ſed largè, & ſecundumquid; cum autem prima vocatio gratia ſit ſimpliciter ſecundum Scripturam, concilia, & Patres nequit deberi ratione alicuius fundati in ſolo beneficio creationis.

57 *Iudicium de ſententia Vazquij.* Ex dictis colligitur quid dicendum de ſcientia Vazquij, quem fuſe reijciemus *Tractatu de gratia Dei*, cum enim auxilium quod Vazquez eſſe gratiam per Chriſtum defendit naturalis ordinis ſit, & alias ex eo, quod conferatur per Chriſtum, nihil ei perfectionis accreſcat, & conſequenter æque improportionata relinquat opera elicita, ac ſi non daretur per Chriſtum, conſequenter eſt dicendum in operibus medio illo elicitis, etiam ſi per Chriſtum datum eſſe admittatur, nec condignum, nec congruum meritum reſpectu primæ vocationis inueniri.

§. IV.

Reijcitur tertia ſententia.

58 *Secunda cōcluſio.* SIt ſecunda Concluſio. *Opera bona ex natura viribus, habita nec remotè ad primam ſupernaturalem gratiam diſponunt.* Ita frequenter Theologi contra quartam ſententiam in eo gradu certitudinis, vt oppoſitam, quidam erroneam, alij hæreticam, *Senſus cōcluſionis exponitur.* alij in Concilij damnata mexiſtiment. Ante cuius probationem aduerto, non denegatiua diſpoſitione hoc eſt impediente peccatum, ſed de poſitiua intelligendam eſſe; cum enim peccatum impediri poſſit per actus bonos adquiſitæ virtutis, & iſtos ſine ſpeciali gratia elici poſſe, ſit frequens Theologorum ſententia 1. 2. *quæſt.* 109. *art.* 2. conſequens ſit poſſe hominem abſque ſpeciali gratia ſe *negatiuè* ad primam gratiam recipiendam diſponere non vitando omnia peccata collectiuè, hoc enim ſpeciale gratię auxilium requiritur, ſed aliquod *vagè* vitando. Et quidem Diuus Thomas *quodlibeto* 1. *art.* 7. ſic ſentit de prædicta ſententia in corpore art. *Vnde ad Pelagianum errorem pertinet dicere quod homo poſſit ſe ad gratiam præparare abſque auxilio diuinæ gratiæ, & eſt contra Apoſtolum, qui dicit ad Philipenſes primo. Qui cæpit in vobis opus bonum ipſe perficiet.*

59 *Prob. 1. ex Scriptur.* Hoc ita præmiſſo oſtenditur noſtra concluſio, primo: actibus quibus homo ad primam gratiam auxiliantem diſponitur, concurrit ad ſpiritualem ſalutem, illiſque à ſubiecto non ita diſpoſito in ordine ad finem ſupernaturalem diſcernitur; at iuxta Paulum, *non eſt currentis hominis*, ſcilicet, currere, vt ibi explicat D. Thom. *Sed miſerentis Dei*, & omnis diſcretio vnius hominis ab alio in ordine ad ſpiritualem ſalutem habetur per gratiam: ergo actus quibus homo ad gratiam primam habendam diſponitur, non ſunt à libero arbitrio ratione ſui, ſed ab *Confirm.* illo eleuato per gratiam. Et confirmatur: nam actus ſic diſponentes ad gratiam, ad vitam æternam, remotè ſaltem, conducunt; at nihil ad vitam æternam conducens ſumus ex nobis ſufficientes efficere, imò nec cogitare, iuxta verba Pauli *ſuperius relata*, id eſt ſine diuinæ gratiæ adiutorio: ergo opera bona ex naturæ viribus habita nequeunt poſſitiuè ad primam gratiam recipiendam diſponere.

60 *Secunda prob. ex Cōcilijs.* Secundo probatur ex Tridentino ſeſione 6 canon. 3. illis verbis: *Si quis dixerit ſine præueniente Spiritus Sancti inſpiratione, atque eius adiutorio poſſe hominem credere ſperare, diligere, aut pænitere ſicut oportet, vt ei gratia iuſtificationis conferatur, anathema ſit.* Et ex Arauſicano 2. canone 5. illis verbis: *Si quis initium fidei ipſumque credulitatis affectum, quo in eum credimus, qui iuſtificat impium non per gratiæ donum, id eſt per Spiritus Sancti inſpirationem, ſed naturaliter in eſſe dicit, Apoſtolicis dogmatibus contradicit.*

Ex quibus definitionibus tale pro noſtra concluſione argumentum conficio: omnis diſpoſitio, etiam remota ad gratiam iuſtificationis, debet eſſe ex diuinæ gratiæ adiutorio, & inſpiratione Spiritus Sancti; at actus, qui diſponerent ad primum diuinæ gratiæ auxilium recipiendum, ad iuſtificationis gratiam diſpoſitiuè remotè concurrerent, vt per ſe eſt manifeſtum: ergo nullus actus ex viribus naturæ abſque diuina gratia profectus poteſt ad primum gratiæ auxilium recipiendum diſponere. Conſequentia cum minori tenet. Maiorem autem probo: actus credendi, etiam ſicut oportet, & fidei initium, pluſque credulitatis affectus non ſunt diſpoſitiones proximæ, ſed remotæ ad iuſtificationem; & tamen ex Tridentino, & Arauſicano, vt hoc modo ad illam diſponant, requiritur quod procedant ex Diuinę gratiæ adiutorio, & inſpiratione Spiritus Sancti, & oppoſitum aſſerentes anathemate ferit: ergo omnis actus ad iuſtificationem, etiam remotè diſponens, ex diuinæ gratiæ adiutorio, & inſpiratione Spiritus Sancti procedere debet; & conſequenter nullum opus bonum ex nudo libero arbitrio id eſt diuina gratia non adiuto procedens poterit ad iuſtificationem adhuc remotè diſponere. 61 *Formatur ratio ex prædictis Auctoritatibus.*

Confirmari poteſt primo ex Tridentino *ſeſſione* 6. *canone* 8. aſſerente; primum initium, & radicem noſtræ iuſtificationis eſſe fidem; at ſi opera ex nudo libero arbitrio profecta ad primam gratiam auxiliantem diſponerent, initium, & radix omnis noſtræ iuſtificationis fides non eſſet, ſed huiuſmodi opera fidem anteuertentia, primum enim initium formæ inducendæ eſt id, quod primo ad illam diſpoſitiuè concurrit: ergo opera purè naturali nec remotè ad primam auxiliantem gratiam diſponunt. 62 *Confirm. 1.*

Confirmatur ſecundo ex eodem Tridentino *ſeſſione citata cap.* 5. vbi docet: *Sanctificationis exordium per Ieſu-Chriſti præuenientem gratiam in adultis eſſe ſumendum*; ac ſi ad huiuſmodi gratiam homo ex viribus proprijs ſe diſponeret, non à præueniente Ieſu-Chriſti gratia, ſed à libero arbitrio ex ſe diſpoſitiones iſtas eliciente ſumendum foret: ergo liberum arbitrium ex proprijs nullum opus efficere valet, quo ſe ad primam gratiam ſuſcipiendam præparet, & diſponat. 63 *Confirm. 2.*

Denique ſuadetur concluſio duplici ratione. Primam ſumo ex D. Thom. 1. 2. *quæſt.* 109. *art.* 6. ad hanc formam redactam. Finis, & principium alicuius effectus debent proportionari quoad ordinem; at finis omnis diſpoſitionis, etiam remotæ, eſt Deus, non vt Auctor naturæ, ſed gratiæ: ergo principium illius debet eſſe Deus, vt Auctor gratiæ, & non vt Auctor naturæ; & conſequenter nullus actus ad gratiam, etiam remotè diſponens poterit à libero arbitrio procedere, vt non eleuato per gratiam. Secunda conſequentia, ex prima euidenter colligitur. Prima ex præmiſſis. Maior eſt indubitata, & minorem probo: omnis effectus, cuius finis proximus eſt ſupernaturalis, reſpicit pro fine vltimo Deum, non vt Auctorem naturæ, ſed vt ſupernaturalem; at omnis diſpoſitio, etiam remota ad gratiam ſupernaturalem, habet pro fine proximo aliquid ſupernaturale, ſcilicet gratiam ipſam, quæ ſupernaturalis eſt: ergo reſpicit pro fine vltimo Deum vt finem ſupernaturalem. 64 *Tertio Probatur ratione D. Tho.*

Et poteſt amplius confirmari: omnis enim effectus, cuius principium aliquod excedit exigentiam totius naturæ, excedit totius naturæ exigentiam: & conſequenter eſt ſupernaturalis; at omnis diſpoſitio ad formam ſupernaturalem eſt effectus alicuius cauſæ excedentis totius naturæ exigentiam: ergo excedit exigentiam totius naturæ; & conſequenter eſt ſupernaturalis, in maioris dubitatio eſſe non poteſt: etenim naturæ exigentia terminari nequit ad aliquid, quin etiam terminetur ad omnia principia ſine quibus eſſe non poteſt; & conſequenter eo ipſo quod cauſa alicuius effectus ſubterfugiat exigentiam totius naturæ, effectus ipſe nequibit exigentiam naturæ terminare. Minor autem probatur: nam diſpoſitio, etſi cauſet formam in genere cauſæ materialis, cauſatur tamen ab illa in genere cauſæ finalis: ergo omnis diſpoſitio ad formam ſupernaturalem ab illa dependet in genere cauſæ finalis, at forma ſupernaturalis excedit totius naturæ exigentiam: ergo omnis diſpoſitio ad formam ſupernaturalem eſt effectus alicuius cauſæ excedentis facultatem naturę. 65 *Confirm.*

Secunda ratio ſit: omnis diſpoſitio diſpoſitiua ad formam ſupernaturalem, poſitiuè cum illa connectitur, & illius ſaltim poſſibilitatem expoſcit; at nihil naturale poteſt connecti cum forma ſupernaturali, nec poſitiuè petere formam ſupernaturalem; cum de ratione entis ſupernaturalis ſit excedere totius naturæ exigentiam, vt omnibus eſt manifeſtum; ergo nulla diſpoſitio ad formam ſupernaturalem poteſt eſſe naturalis; & conſequenter nullum, bonum opus ex viribus liberi arbitrij profectum poteſt nec remotè, nec proximè ad formam ſupernaturalem diſponere. Probo maiorem primo ex iam dictis: omnis enim effectus petit poſitiuè omnium ſuarum cauſarum poſſibilitatem, & cum illis connectitur: ergo omnis diſpoſitio poſitiua ad formam ſupernaturalem poſitiuè petit illius poſſibilitatem, & cum illa connectitur. Secundo probatur: diſpoſitio namque, vel moralis eſt, vel phyſica: ſi primum: inducit morale debitum formę ad quam 66 *Quarto prob.* *Maior prob. 1.* 67 *Secund.*

prępatat,

Digitized by Google

præparar, & diſponit ſubiectum: Si ſecundum, debitum phyſicum; at nullum ex his debitis ſtat abſque poſitiua exigentia phyſica, vel morali debitæ formæ: ergo omnis diſpoſitio ad formam ſupernaturalem poſitiuè expoſcit illam, & cum illius ſaltim poſſibilitate connectitur.

68 *Tertio prob.* Tertio probatur ex differentia in modo cauſandi inter ſubiectum, & diſpoſitiones reſpectu formarum ſupernaturalium: illud namque ſolum concurrit ratione potentiæ obedientialis, quę conſiſtit in non repugnantia ad illas recipiendas; diſpoſitiones autem non cauſant ratione potentiæ obedientialis per non repugnantiam vt forma inducatur; aliàs æquè indiſpoſitum remaneret ſubiectum illis poſitis, ac antea; ſiquidem ſolum haberet ex aduentu diſpoſitionum non repugnantiam, quam ratione ſui habebat: cauſant ergo diſpoſitiones poſitiuè inclinando, & aproximando ſubiectum ad ſupernaturales formas recipiendas; at poſitiuè inclinare, eſt poſitiuè petere formam inducendam: ergo omnis diſpoſitio ad formam ſupernaturalem poſitiuè cum illa connectitur, & illam expoſcit.

69 *Sententia P. Vazq impugnatur.* Ex quibus obiter impugnata relinquitur ſententia Gabrielis Vazquez conſtituentis in actibus moraliter bonis virtutis adquiſitæ elicitis medio auxilio naturali entitatiuè, conceſſo tamen per Chriſtum, rationem diſpoſitionis remotæ ad gratiam iuſtificationis: nam eſto concedamus excedere exigentiam huius, aut illius naturæ in particulari, ob quam rationem obtineant rationem gratiæ ſpecialis, quia tamen in ſua entitate prædicti actus naturales ſunt, nequeunt totius naturæ exigentiam excedere: ergo finalitari nequeunt à forma ſupernaturali totius naturæ ſuperante exigentiam, nec illam poſitiuè exigere; & conſequenter nec ad illam diſponere.

70 *Reſp. in fauorē 3 ſententia.* Reſpondebis tamen pro Auctoribus tertiæ ſententiæ, his omnibus argumentis ſolum conuinci opera naturalia non diſponere ad primum Diuinæ gratiæ auxilium diſpoſitione intrinſeca, id eſt ratione ſui exigente formam, & cum illa connexa, non autem quod non diſponant diſpoſitione extrinſeca, hoc eſt exacta ab ipſa gratia exigentiæ decentiæ, & congruitatis: ſolum enim opponitur gratiæ primus modus diſpoſitionis in naturæ operibus, eo quod petit gratia totius naturæ exigentiam excedere, non autem deſtruit rationem gratiæ, quod ipſa petat pro diſpoſitione ex parte ſubiecti actus aliquos naturales; & conſequenter nec cum ratione gratiæ repugat, quod ex viribus proprijs poſſit liberum arbitrium ſe ad gratiam diſponere diſpoſitione extrinſeca, hoc eſt exacta à gratia, non intrinſeca, hoc eſt gratiam exigente. Sic docti Recentiores putantes Doctores Catholicos diſtinctione data poſſe benigne explicari, & ad ſanum, & Catholicum ſenſum reduci, ne illos cum Semipelagianis erroris damnemus.

71 *Contra 1* Laudo benignitatem nec reprobo: cæterum contra ſolutionem datam inſurgo ſic primo, dato namque quod gratia exigeret ad ſui infuſionem actus bonos morales ex parte ſubiecti, tales actus ad vitam æternam conducerent, & ſubiectum illos eliciens à non eliciente diſcerneret: ergo liberum arbitrium ex proprijs eliciens tales actus, & ſine Dei gratia, ſe diſcerneret in ordine ad vitam æternam, contra Paulum 1. *Corinth.* 4. & ex ſe aliquid ad vitam æternam de facto conducens valeret cogitare, & efficere contra eundem Paulum 2. *Corinth.* 3.

72 *Secundo.* Secundo: nam tales actus, nec exiguntur à prima gratia ex natura rei, nec ex aliqua lege diuina: ergo nec ſunt diſpoſitiones intrinſecæ ad gratiam hoc eſt ab intrinſeco illam poſtulantes, nec diſpoſitiones extrinſecæ, hoc eſt poſtulatæ à gratia ex parte ſubiecti. Conſequentia eſt euidens: in hoc enim iuxta illos auctores ratio extrinſecæ diſpoſitionis conſiſtit, quod licet non poſtulet formam, ab illa poſtuletur ex parte ſubiecti. *Antecedens pro 1. parte prob.* Antecedens autem pro prima parte manifeſtum videtur, tum quia ſi ex natura rei tales actus poſtularentur à gratia, non niſi miraculosè infundi poſſet illis non præcedentibus ex parte ſubiecti, ſicuti, quia in noſtra ſententia diſpoſitiones ſupernaturales ex natura gratiæ exiguntur in peccatore ad infuſionem gratiæ, non niſi miraculoſe poteſt ſine illis infundi; hoc autem nullus dicet: ergo tales actus non exiguntur à prima gratia ex natura rei. Tum etiam, nam forma ſupernaturalis, rei natura expectata, ſupernaturales diſpoſitiones petit ad ſui introductionem, quando talis eſt conditionis vt petat antecedenter diſpoſitiones: ergo prima gratia auxilians, vel nullas petit diſpoſitiones, quod verum exiſtimo, vel ſi aliquas petit, erunt, non naturales, ſed ſupernaturales; & conſequenter ex natura rei prædictos actus ex parte ſubiecti poſtulare non poteſt.

73 *Pro 2. ſuadetur.* Quod autem nec ex lege ſtatuta tales actus poſtulet ex parte ſubiecti, probatur: tum, quia de his, quæ pendent ex ſola voluntate Dei, non aliter, quam ex reuelatis diſcurrere poſſumus; at nullum eſt teſtimonium in Sacra Scriptura, ex quo vel apparenter colligi poſſit lex ratione cuius gratia tales actus poſtulet ex parte ſubiecti: ergo abſque fundamento confingitur. Tum etiam: nam vel talis lex eſſe de infundenda prima gratia omni homini tales actus moraliter bonos elicienti, vel de non infundenda, niſi tales actus præcedant, licet non ſit infallibilis primæ gratiæ collatio illis actibus poſitis? Primum eſt ſententiæ Molinæ *infra* ex communi ſententia Thomiſtarum reijcienda. Secundum facit gratiam naturæ pediſequam, & contradicit verbis Iſaiæ c. 65. *Inuentus ſum à non quærentibus me, palam apparui his, qui me non interrogabant.* Et in Paulo manifeſtæ falſitatis conuincitur, qui dum furens, & fremens Chriſti nomen perſequeretur, voce de Cælo lapſa in terram proſtratus mirabiliter fuit ex Saulo in Paulum conuerſus, & ex perſequutore vas electionis effectus eſt: ergo gratia, ex aliqua diuina lege ſtatuta tales actus non poſtulat ex parte ſubiecti; & conſequenter huiuſcemodi actus ex ſolis naturæ viribus orti, nec ſunt diſpoſitiones intrinſecæ, nec extrinſecæ ad gratiam.

§. V.

Argumentis in contrarium occurritur.

74 *Arg. 1. teſtimonijs D. Thom. Primum eſt.* CONtra iſtam concluſionem difficultatem ingerunt primo plura Angelici Doctoris teſtimonia. Primum habetur *in 1. diſt. 41. quæſt. 1. artic. 3. in corpore, & expreſſius ſolutione ad 2.* quam poſtquam aſſeruerat dari cauſam vltimi effectus prædeſtinationis vel gloriæ, prout in executione confertur ex iuſtitia diſtributiua, his verbis concludit: *Sed reſpectu primi effectus, ſcilicet gratia, habet rationem magis liberalitatis, quam iuſtitia, quia gratia datur gratis, & non redditur meritis: unde ex parte recipientis non eſt aſſignare cauſam, quare dignus ſit gratia, ſed ſolum diſpoſitionem quandam.* Quæ verba explicari non poſſe de gratia habituali, ad quam per actus ſupernaturales diſponimur, ex eo manifeſtè conuinci videtur: nam gratia habitualis non eſt primus prædeſtinationis effectus; loquitur autem Sanctus Doctor de primo effectu prædeſtinationis: ergo non de gratia habituali, ſed de prima gratia auxiliante eius verba procedunt; cumque primam gratiam opera ſupernaturalia præcedere nequeant, manifeſtè ſentire videtur actus naturales ex viribus arbitrij procedens ad primam gratiam auxiliantem diſponere, etſi primam gratiam non pro mereantur.

75 *Secundũ* Secundum habetur in ſecundo *diſt. 5. quæſt. 1. art. 1.* vbi inquirit an Angeli indiguerint gratia ad hoc vt conuerteretur in Deum? Et poſtquam aliorum retulit ſententiam aientium, ad conuerſionem meritoriam duplicem gratiam neceſſariam eſſe, alteram gratum facientem informantem actum, & meritorium reddentem, alteram gratis datam, à qua elicitur ſubſtantia actus, ſic ait: *Sed iſtam gratiam ponere non videtur neceſſarium niſi ipſa libertas arbitrij gratia dicatur, quæ proculdubio nobis à Deo eſt, vel aliquæ occaſiones, &c. Sine quibus poſſibile eſt gratiam conſequi.* Et probat D. Thom. quia, ſi huiuſmodi gratia eſſet neceſſaria ad ſubſtantiam actus, non eſſet in hominis poteſtate facere: illud enim, ad quod non poteſt per ſe liberum arbitrium, in eius poteſtate non eſt. Ac tandem concludit: *Et ideo aliter eſt dicendum, quod ad eliciendum actum conuerſionis ſufficit liberum arbitrium, quod ſe ad habendam gratiam per hunc actum præparat, & diſponit, ſed efficacia conuerſionis ad meritum non poteſt eſſe niſi per gratiam: unde vnus, & idem motus eſt conuerſionis liberi arbitrij, in quo gratia infunditur, qui eſt diſpoſitio ad gratiam ſecundum quod exijt à libro arbitrio, & meritorius ſecundum quod gratia informatur.* Sentit ergo D. Thom. actus mere naturales eſſe diſpoſitionea ad gratiam.

76 *Tertiũ.* Tertium habetur in ſecundo ſententiam *diſt. 28. quæſt. 1. art. 4. in corpore*, illis verbis: *Quidam enim dicunt; quod nullus poteſt ſe ad gratiam gratum facientem præparare niſi per aliquod lumen menti infuſum, quod eſt donum gratiæ gratis datæ: iſtud autem non videtur conueniens, quia præparatio, quæ eſt ad gratiam non eſt per actus, qui ſint ipſi gratiæ æquandi æqualitate proportionis, ſicut meritum æquatur præmio, & ideo non oportet, vt actus, quibus homo ſe ad gratiam habendam præparat, ſint naturam humanam excedentes, ſicut enim natura humana ſe habet in potentia materiale ad gratiam, ita actus virtutum naturalium ſe habent, vt diſpoſitiones ad ipſam: unde non exigitur ad hoc vt homo ad gratiam habendam ſe præparet aliquod aliud lumen gratiæ præcedens. Et præterea ſecundum hoc oportet abire in infinitum, quia illud etiam lumen gratiæ gratis data non datur alicui, niſi quia ad illud recipiendum ſe præparauit, alias omnibus daretur, &c.* ergo actus mere naturales ſunt præparationes ad gratiam. Patet conſequentia: tum, quia ſunt actus procedentes à libero arbitrio abſque lumine gratiæ præcedente, vt docet D. Thom. Tum etiam, quia ſunt actus non excedentes humanam naturam, vt ſtatim affirmat. Tum denique, ex ratione, quam tradit D. Thom. quia ſcilicet daretur proceſſus in infinitum: ad illud enim lumen gratię à quo procederet actus pręparatiuus deberet diſpoſitio pręcedere, & ſic de alijs vſque in infinitum, vel tandem deueniendum eſt ad actus mere naturales diſponentes ad gratiam.

77 *Aliquorum ſolutio.* Reſpondeo D. Thom. Catholicam docuiſſe ſententiam, negantem diſpoſitiones ad gratiam ex libero arbitrio, pluribus ex ſuę doctrinę locis, *quodlibeto 1. art. 7.* vbi vt *ſuperius* vidimus Pelagiani erroris oppoſitum damnat 1. 2. *quæſt. 109 articul. 9. quæſt. 112. articul. 2. & 3. ad Roman. 10. lectio 3.* & alibi paſſim, teſtimo-

Digitized by Google

teſtimonia autem in contrarium adducta adeò ſunt difficilia, vt plures ex doctis Thomiſtis cum Caietano *1. 2. q. 112. art. 3.* non aliam ſolutionem inuenerint, niſi quod D. Thom. ſententiam, quam in libris ſententiarum iunior docuerat, doctior factus in ſumma retractauit. Quæ ſolutio ſuſtineri poſſet, ſi ſententia illa, quando D. Thom. librum ſententiarum ſcripſit damnata in Concilijs, & ab Auguſt. contra Semipelagianos reprobata non fuiſſet; cæterum cum illa ſententia Pelagianiſmum ſaperet, vt expreſſe D. Thom. fatetur, ferendum non eſt Angelicum Præceptorem illam aliquando docuiſſe. *Reijcitur*

78 *Ad 1. teſtimonium reſp. 1.* Vnde ad primum teſtimonium dicatur loqui D. Thom. non de prima gratia auxiliante, ſed de gratia habituali, ad quam homo ſe præparat per actus procedentes à libero arbitrio eleuato per gratiam auxiliantem, vt D. Thom. docuit *locis* à nobis adductis. *Oppones 1.* Nec refert D. Thom. loqui de primo prædeſtinationis effectu, qui eſt prima vocatio. *Reſp.* Nam debet intelligi non de primo effectu ſimpliciter, ſed de primo inter principales effectus prædeſtinationis, qui ſunt gratia, & gloria, inter quos primus effectus eſt habitualis gratia. *Oppones 2.* Nec reffert ſecundo: D. Thomam cauſam diſpoſitiuam in ordine ad primum effectum poſuiſſe, vt ſaluaret prædeſtinationem eſſe rationalem, ſic enim concludit corpus articuli: *Vnde patet, quod prædeſtinatio cauſam non habet, ſed habet rationem ex parte effectus, ſecundum quam rationalis, & iuſta dicitur*; at reſpectu primi effectus ſimpliciter rationalis eſt, & iuſta prædeſtinatio: ergo datur ex parte noſtra cauſa diſpoſitiua primæ gratiæ auxiliantis. *Reſp.* Reſpondetur namque: prædeſtinationem reſpectu primi effectus ſimpliciter eſſe rationalem ratione deſumpta ſolum ex parte voluntatis liberæ Dei, quia ſcilicet voluit: vnde nullam ex parte noſtri cauſam deſiderat, reſpectu autem gloriæ eſt rationalis ſimpliciter ex parte noſtra, quia merita in executione ſupponit, & reſpectu gratiæ habitualis eſt aliqualiter rationalis, ratione ex nobis deſumpta, quatenus diſpoſitiones ſupponit.

79 *Reſp. 2.* Vel ſecundo reſponderi poteſt admiſſo D. Thom. loqui de diſpoſitionibus ad primam gratiam auxiliantem, tales diſpoſitiones non eſſe mere naturales, ſed ſupernaturales ab eadem gratia auxiliante procedentes in genere cauſæ efficientis & ad illam præſuppoſitæ in genere cauſæ materialis; cum enim inter duo mutua poſſit exerceri cauſalitas in diuerſo genere cauſæ, non mirum, quod actus à prima gratia auxiliante efficienter cauſari, ad illam recipiendam in genere cauſæ diſponentis concurrant.

80 *Ad 2. teſtimonium.* Ad ſecundum teſtimonium dicatur: ſententia illorum Doctorum, quam ibi Angelicus Doctor reffert, & impugnat, dicentium ad rationem meriti requiri gratiam gratum facientem, & ad ſubſtantiam actus, gratiam gratis datam, non procedere de gratia gratis data fluida, & tranſeunte, ſed de gratia gratis data habitu permanente: vnde quando neceſſitatem gratiæ, ad actus elicientiam impugnat, non excludit neceſſitatem gratiæ intrinſecè auxiliantis tranſeunter, ſed neceſſitatem gratiæ habitualis.

81 *Solutionem eſſe de mente D. Tho. prob.* Quod autem hæc ſit mens illorum Auctorum, & mens D. Thom. conſtat manifeſtè: nam ſententia hic relata, & impugnata, eadem eſt cum illa, quam reffert, & impugnat Sanctus Doctor *in 2. diſt. 28. quæſt. 1. art. 4. in corpore*, ex quo loco tertium teſtimonium deſumitur; at ſententia, quam hic reffert, & impugnat expreſſe loquitur de gratia pro dono habituali: ergo ſententia Doctorum in ſecundo teſtimonio relata non procedit de gratia gratis data tranſeunte, ſed de gratia gratis data habituali, nec D. Thom. neceſſitatem gratiæ intrinſecè auxiliantis tranſeunter excludit, ſed ſolum neceſſitatem gratiæ habitualis. Probo manifeſtè minorem: poſtquam enim D. Thom. *in corpore art.* expreſſe docuerat gratiam ſumptam pro excitatiuo, & motiuo voluntatis ad bonum neceſſariam eſſe, vt homo ſe ad gratiam diſponat, hæc verba ſubiunxit: *Si autem accipitur gratia pro aliquo munere habituali animæ infuſo, ſic duplex eſt opinio: quidam enim dicunt, quod nullus poteſt ſe ad gratiam gratum facientem præparare, niſi per aliquod lumen menti infuſum, quod eſt donum gratiæ gratis datæ*. Ecce vbi Auctores illi neceſſitatem doni habitualis expoſcunt menti infuſi, vt homo ſe præparet ad gratiam gratum facientem habendam, quam ſtatim D. Thom. impugnat verbis adductis in *tertio teſtimonio*: ergo tam in ſecundo, quam in tertio loco in contrarium adducto, ſententia, quam reijcit, eſt de dono habituali requiſito, vt homo ſe ad gratiam diſponat.

82 *Prob. 2.* Quod etiam ex inde videtur ſuaderi: nam ratio, qua id probat Angelicus Doctor, ſcilicet, quia alias daretur proceſſus in infinitum, nempè ſi ad actum diſponentem præſupponeretur lumen infuſum, & ad lumen actus, ſolum conuincit de dono habituali; actuale namque donum diſpoſitiones ex parte ſubiecti non petit vt docet idem D. Thom. 1. 2. *quæſtione* 109 *artic.* 3. ergo ſiſtendo in illo vitatur proceſſus. Aſſerendum eſt ergo in ſecundo, & tertio teſtimonio quando ait Angelicus Doctor ad ſubſtantiam actus diſponentis ad gratiam non requiri gratiam niſi *gratiæ* nomine liberum intelligamus arbitrium gratis conceſſum, non excludere gratiam actualis auxilij, ſed doni habitualis; & nomine *liberi arbitrij* non vti contrapoſitiuè ad gratiam actualem, ſed habitualem, quæ conſtituit naturam, & ſtatum.

Sed oppones primo: nam D. Thom. in ſecundo teſtimonio, inde probat non requiri gratiam, quia alias in liberi arbitrij poteſtate non eſſet facere, quod in ſe eſt, per quod ſe ad gratiam diſponit; *illud enim, ad quod non poteſt per ſe liberum arbitrium, in eius poteſtate non eſt*; at hæc ratio pari efficacia militat contra indigentiam gratiæ actualis auxilij, ac doni habitualis; ad neutrum enim valet liberum arbitrium per ſe: ergo vtriuſque gratiæ neceſſitatem excluſit. 83 *Oppones 1.*

Secundo obijcies: nam Diuus Thom. *in 3. teſtimonio* inde probat non exigi gratiam, vt homo ſe ad gratiam diſponat, quia cum diſpoſitio non ſit æquanda formæ, non eſt neceſſarium quod actus diſponentes ad gratiam ſint excedentes naturam, at hæc ratio pari efficacia excludit neceſſitatem doni actualis, ac habitualis; cum ad actus non excedentes naturæ facultatem, nec actuale, nec habituale ſupernaturalis ordinis exigatur auxilium: ergo vt homo ſe ad gratiam diſponat, nec actuale, nec habituale gratiæ donum requiritur. 84 *Oppones 2.*

Tertio: nam expreſſè docet Sanctus Doctor, quod ſicut natura humana ſe habet in potentia materiali ad gratiam, ita actus virtutum acquiſitarum ſe habent, vt diſpoſitiones ad ipſam; at vt natura humana ſe habeat in potentia materiali ad gratiam, nec actuale, nec habituale donum exigitur: ergo vt actus virtutum acquiſitarum ſe habeant, vt diſpoſitiones, nec actuale, nec habituale gratiæ donum pro principio requirent. *Tertio.*

Reſpondeo ad primam ex his obiectionibus, conceſſa maiori, negando minorem: loquitur enim D. Thom. de libero arbitrio intra ordinem gratiæ, & ad illum eleuato, in quo gratias auxiliantes intrinſecè habet receptas, vel extrinſecè oblatas: vnde licèt ad iſtam gratiam liberum arbitrium non valeat, valet tamen ad actum media gratia auxiliante eliciendum; ſi vero gratia habitualis neceſſaria eſſet, cum illa careret, & aliàs illam in ſe cauſare non poſſet, non haberet actum in ſua poteſtate. 85 *Ad 1. obiectionẽ reſp.*

Ad ſecundam dicatur D. Thom. non aſſeruiſſe, quod actus diſponentes ad gratiam non ſint illi adæquandi abſolutè, æqualitas enim quoad ordinem ſaltim, exigitur, ſed dixit non eſſe illi æquandos, ſicut meritum adæquatur cum præmio: vnde quando intulit non debere excedere naturam humanam, cum eodem addito eſt accipiendum, ſcilicet ſicut illam excedit actus meritorius, & hoc verum eſt: nam actus meritorius taliter excedit humanam naturam, quod petit illam eleuatam eſſe ad aliã naturam per donum ſcilicet gratiæ habitualis, quo fit homo diuinæ naturæ conſors, & particeps, quem exceſſum non habent actus tantum diſponentes; cum illi non petant humanam naturam ad altiorem naturam eleuatam, ſed tantum in ſupernaturali ordine conſtitutam per auxilia non conſtituentia naturam in ordine ſupernaturali. *Ad 2.*

Ad tertiam dicatur, ly *ſicut* non dicere omnimodam paritatem ſed aliqualem, conſiſtentem in eo quod, ſicut natura humana ſe habet in potentia receptiua ad gratiam, ita actus virtutum adquiſitarum ſe habent in potentia diſpoſitiua remota tamen, quatenus poſſunt imperari per gratiam, & recipiendo in ſe perfectionem ex illa, induere rationem diſpoſitionis remotæ ad gratiam habitualem: diſcrimen autem conſiſtit in hoc, quod vt actus iſti induant rationem diſpoſitionis adhuc remotæ, indigent eleuari per gratiam; vt autem natura exerceat rationem cauſę recipientis non indiget eleuari per formam ſupernaturalem receptam: hæc namque, etſi naturam perficiat, & in ordine ſupernaturali conſtituat, non tamen eam conſtituit in ratione cauſæ receptiuæ ſui, ſed illam conſtitutam ſupponit, & ab illa in genere cauſæ materialis cauſatur. 86 *Ad 3.*

Vel ſecundo reſponderi poteſt ad duo vltima teſtimonia, D. Thom. loqui iuxta communem ſententiam, tunc temporis aſſerentem actus virtutum infuſarum eſſe quoad ſubſtantiam naturales, iuxta quam verum eſt *liberum arbitrium ex proprijs ad conuerſionem quoad ſubſtantiam valere*, & quod ſi ad illam requiritur gratia actualis auxilij, *non eſt in poteſtate hominis*, videlicet, naturali, *& quod ſe habet in potentia, vt ſit diſpoſitio ad gratiam, ſicut natura humana in potentia receptiua*, per hoc,; quod ſubſtantia actus induatur modo ſupernaturali, vt actualiter ad gratiam diſponat, non tamen negauit, quod egeret liberum arbitrium gratia actualis auxilij dante modum ſupernaturalitatis, vt actus quoad ſubſtantiam naturales, & non excedentes facultatem naturæ ſortiantur rationem diſpoſitionis vltimæ ad gratiam. Pro qua ſolutione videatur Herice *diſput. cit. cap.* 3. & quidem cum D. Thom. in ſecundo teſtimonio loquatur de vltima diſpoſitione ad gratiam habitualem, ſi omnem gratiæ neceſſitatem ad illam eliciendam excluderet, pluſquam Semipelagiani libero arbitrio concederet; cum illi non diſpoſitionem vltimam, ſed remotam, & mediatam libero arbitrio ex proprijs attribuerent. 87 *Reſp. 2. ad duo vltima teſtimonia.*

Secundo arguitur: cauſalitas diſpoſitiua pertinet ad genus cauſæ materialis; at ad cauſandam materialiter gratiam non indiget natura ſupernaturali forma eleuante: ergo nec ad cauſandam gratiam diſpoſitiuè; & conſequenter actus mere naturales poterunt exercere rationem diſpoſitionis reſpectu primæ gratiæ auxiliantis. Maior cum conſequentia tenet. Minor autem probatur: 88 *Arg. 2.*

Digitized by Google

tur: natura namque rationalis ſe ipſa abſque forma ſupernaturali eleuante recipit formas ſupernaturales, & ex eius potentia educuntur: ergo ad cauſandam materialiter gratiam forma ſupernaturalis eleuans neceſſaria non eſt.

Confirm. Et confirmatur amplius: principalior eſt cauſalitas materiæ, aut ſubiecti in genere cauſæ materialis, cauſalitate diſpoſitiua, ſicut in genere cauſæ efficientis principalior eſt cauſalitas principij remoti quam proximi; ergo ſi illa poteſt in natura nuda abſque omni forma eleuante reperiri, diſpoſitiua etiam actibus entitatiuè naturalibus abſque aliqua forma eleuante poterit conuenire.

89 *Reſp.* Reſpondeo, conceſſa maiori diſtinguendo minorem: ad cauſandam materialiter gratiam per modum ſubiecti recipientis, concedo minorem: in omni genere cauſæ materialis, nego minorem, & conſequentiam: ratio autem diſcriminis inter cauſam materialem per modum recipientis, & cauſam materialem diſponentem, cur vna poſſit entitati naturali ratione ſui competere, ſecus autem alia, habetur ex dictis: quia nempè cauſa materialis recipiens concurrit ratione potentiæ obedientialis præciſſe per non repugnantiam ad recipiendam formam, diſpoſitio autem poſitiuè inclinando; & conſequenter poſitiuè exigendo vel phyſicè, ſi phyſica ſit, vel moraliter ſi ſit diſpoſitio moralis; & quia non eſt de ratione entis ſupernaturalis excedere non repugnantiam naturæ, bene autem, quod excedat poſitiuam naturæ exigentiam, conſequens fit, quod poſſit entitas naturalis ratione ſui eſſe in potentia receptiua, & cauſatiua gratiæ, vt ſubiectum recipiens, ſecus vero vt diſpōnens.

90 *Ad confi.* Ad confirmationem reſpondeo: verum eſſe antecedens ad ſummum, quando vtraque exercetur reſpectu formæ proportionatæ, ſecus autem quando forma eſt improportionata ſubiecto, & proportionata diſpoſitioni: eo quod in tali caſu ſubiectum cauſat ſolum non repugnando, diſpoſitio autem poſitiuè exigendo. Nec paritas in probatione adducta officit nobis, ſed potius fauet. Nam licet principium radicale ſibi ſubordinans proximum, principalius illo in genere cauſæ efficientis concurrat ad actum, quod contingit, quando vtrumque influit in actum proportionatum, principium autem remotum, à quo non profluit proximum, nec illi ſubordinatur, ſed potius illud ſibi ſubordinat eleuando ad actum improportionatum remoto principio, & proximo proportionatum, principalius concurrit ad actum, quam principium remotum, vt in lumine gloriæ, & alijs habitibus ſupernaturalibus licet videre.

91 *Arg. 3.* Tertio arguitur: non minus repugnat entis ſupernaturalitati contineri in potentia actiua naturæ, quam in potentia illius diſpoſitiua; at licet ſupernaturalitas actus excludat ſui continentiam in facultate naturæ proximæ actiua, non tamen ei repugnat contineri in facultate naturæ actiua mediatè, & remotè: vt enim cum communi Thomiſtarum ſententia docuimus *Tomo primo tractatu de viſione Dei diſputatione* 16. intellectus noſter gaudet potentia actiua remotè, & mediatè reſpectu viſionis beatificæ, etſi non virtute proxima: ergo eſto repugnet formæ ſupernaturali contineri in potentia proximè diſpoſitiua naturæ, non tamen repugnabit illi contineri in potentia remotè diſpoſitiua, & conſequenter, quamuis actus naturales nequeant eſſe diſpoſitiones proximæ ad gratiam, poterunt tamen ad illam remotè diſponere, quod in noſtra concluſione negamus.

92 *Reſp.* Reſpondeo, aliud eſſe potentiam remotè diſpoſitiuam, & aliud diſpoſitionem remotam, primum concedimus conuenire naturæ, tum quia potentia remotè elicitiua actuum ſupernaturalium diſpoſitiuè concurrentium eſt potentia remotè diſpoſitiua; cum ſit remotè cauſatiua formæ diſponentis formaliter. Tum etiam nam actus virtutum adquiſitarum habent potentiam remotè diſpoſitiuam quatenus, ſunt eleuabiles per modos ſupernaturales ratione quorum ſortiuntur munus diſpoſitionum in ordine ad gratiam, ſecundum autem negamus poſſe naturæ competere. Ratio autem diſcriminis inter potentiam actiuam remotam, & remotam diſpoſitionem eſt: nam potentia actiua remota non influit ratione ſui in actum, ſed vt eleuata per formam ſupernaturalem dantem vires proximè elicitiuas: diſpoſitio autem remota ratione ſui cauſalitatem exercet in formam, quin ad illam exercendam eleuetur per proximas diſpoſitiones: licet namque iſtæ deſiderentur, vt forma cauſetur, & ex potentia ſubiecti educatur, non tamen requiruntur vt eleuantes remotas diſpoſitiones, & ideò diſpar eſt inter vtramque ratio.

93 *Arg. 4.* Quarto arguitur: prima gratia auxilians ſupernaturalis indiget ex parte ſubiecti aliqua diſpoſitione; at talis diſpoſitio ſupernaturalis eſſe non poteſt, quia nec ſupernaturalis antecedens, aliàs daretur proceſſus in infinitum, nec ſubſequens ad primam gratiam; cum hæc primam gratiam vt efficienter cauſantem, & conſequenter vt exiſtentem phyſicè neceſſario ſupponat: ergo diſpoſitione naturali; & conſequenter actus entitatiuè naturales diſpoſitiuè cauſant primum prædeſtinationis effectum. Maior probatur primo ex D. Thom. *ſupra quæſtione* 12. *articulo* 5. vbi docet: *Omne quod eleuatur ad aliquid excedens naturam oportere, vt præparetur aliqua diſpoſitione*; at gratia prima auxilians excedit naturam ſubiecti: ergo, vt eleuetur ad illam, diſpoſitio aliqua debet præcedere. Secundo probatur: ideo namque gratia habitualis diſpoſitiones petit, quia eſt forma ſupernaturalis: ergo cum prima gratia auxilians ſupernaturalis ſit, diſpoſitiones exigit ex parte ſubiecti.

94 *Reſp. 1.* Reſpondeo primo, negando maiorem. Ad cuius primam probationem dicatur, veram eſſe Diui Thomæ doctrinam, quando id, ad quod eleuatur ſubiectum, ſe habet, vt terminus generationis, & forma in ſuo ordine completa, ſecus autem, quando id, ad quod eleuatur, eſt via ad terminum, & quia gratia auxilians non ſe habet, vt terminus, ſed vt via ad terminum: hinc eſt quod ad illam diſpoſitio præuia non requiratur, bene tamen ad gratiam habitualem, quia habet rationem naturæ terminantis, generationem in ordine ſupernaturali. Per quod ad ſecundam probationem conſtat ſolutio deſumpta ex D. Thom. 1. 2. *quæſt.* 109. *art.* 6. *ad* 3. *&* *quæſt.* 112. *art.* 2. *in corpore*.

95 *Reſp. 2.* Vel ſecundo reſponderi poteſt, prætermiſſa maiori, negando minorem: ſicut enim plures ex Thomiſtis affirmant 1. 2. *quæſtione* 113. *articulo octauo* actus contritionis, & charitatis vltimo diſponentes ad gratiam procedere ab illa, ita vt gratia quatenus ex parte agentis ſe tenet, ſit principium talium actuum, & actus illi præcedant gratiam prout in paſſo receptam: ita ſimiliter poſſumus in præſenti affirmare gratiam auxiliantem præcedere actum ſupernaturalem in genere cauſæ efficientis prout ex parte Dei mouentis ſe tenent, & actum ſupernaturalem præcedere in genere cauſæ materialis ex parte ſubiecti gratiam auxiliantem prout in paſſo receptam. *Oppones.* Si dicas gratia auxilians, vt recepta in ſubiecto præcedit actum ſupernaturalem: ergo nequit gratiam auxiliantem præcedere, vt in paſſo receptam; conſequentia eſt bona. *Antecedens probatur 1.* Antecedens probatur primo: præcedit, vt exiſtens; non vt exiſtens per ſe: ergo vt exiſtens in ſubiecto, & conſequenter, vt in illo recepta. *Secundo.* Secundo, præcedit vt principium illius; non vt *quod*: ergo vt *quo*; at non poteſt intelligi, vt principium *quo*, niſi intelligatur, vt actuans, & informans ſubiectum, neque vt informans intelligi poteſt, quin intelligatur, vt recepta: ergo neceſſario præcedit, vt recepta in ſubiecto.

96 *Reſp. ad 1. probationẽ antecedentis* Reſpondeo, negando antecedens: ad primam probationem, conceſſa maiori, & minori, diſtinguo primum conſequens: vt exiſtens ſecundum habitudinem cauſæ formalis, concedo conſequentiam: ſecundum habitudinem effectus in genere cauſæ materialis recipientis, nego conſequentiam: & ſecundam, quę ſub infertur. Ex quo ad ſecundam probationem conſtat ſolutio. Itaque forma ſupernaturalis duplicem habitudinem dicit ad ſubiectum, alteram formæ informantis, alteram effectus in genere cauſæ materialis, & licet vtraque ſit inſeparabilis pro inſtanti in *quo*, non autem vtraque debet exerceri pro omni priori *à quo*: dicimus ergo, pro priori ad actum ſupernaturalem diſponentem exercere munus formæ, non effectus materialis, & ſub tali munere conſtituere potentiam proximam elicitiuam actus diſponentis ad cauſandam gratiam, vt pro alio poſteriori in ſubiecto recipiendam, & in genere cauſæ materialis cauſandam. Sed de his fuſius dum de iuſtificatione tractemus, vbi huius ſolutionis veritatem examinabimus.

97 *Quinto arg.* Quinta arguitur: diſpoſitio naturalis non exigens ab intrinſeco gratiam, ſed ex parte ſubiecti à gratia petita, perfectioni gratiæ non derogat: ergo ſic ad minus eſt conſtituenda. *Antecedens probatur .1.* Probatur antecedens primo: nam gratia abſque detrimento propriæ excellentiæ petit aliquid naturale, petit enim pro ſubiecto ſui intellectualem naturam: ergo quod petat diſpoſitionem aliquam naturalem, dummodo hæc cum gratia non connectatur illam exigendo, excellentiæ gratiæ non derogat. *Secundo.* Secundo, ſpecies quibus fidelis vtitur ad aſſentiendum reuelatis per fidem, non ſunt infuſæ, ſed naturales, & tamen poſtulantur à fide ex parte ſubiecti, tanquam diſpoſitiones ad illam; melius enim diſpoſitus eſt homo habens ſpecies credendorum, quam carens illis: ergo diſpoſitio naturalis à forma ſupernaturali petita, illam tamen non petens, perfectioni gratię non officit. *Tertio.* Denique à priori probatur: non enim opponitur gratiæ, poſtulare naturam ſed poſtulari ab illa; cum de illius ratione tantummodo ſit naturæ exigentiam excedere, non vero, quod natura, illius exigentiam excedat: ergo quod detur in natura diſpoſitio exacta à gratia, gratiam tamen non exigens, excellentię gratiæ non derogat.

98 *Reſp. 1.* Reſpondeo primo, negando ſuppoſitum, quod ſcilicet dabilis ſit diſpoſitio, quæ verè diſpoſitionis munus exerceat, & non poſtulet proxime, vel remote formam ad quam diſponit ob rationem diſcriminis traditam *ſolut. ad* 2 inter cauſam materialem per modum ſubiecti, & cauſam materialem diſpoſitiuam. Et ex eadem ratione diſcriminis conſtat ad primam antecedentis probationem quatenus obſtare poteſt negationi ſuppoſiti: etenim rationalis natura poſtulatur à gratia per modum ſubiecti, quod ad illam comparatur ratione potentiæ obedientialis, tantum non repugnando, non vero poſitiuè exigendo; diſpoſitio autem, cum non ratione potentiæ obedientialis per non repugnantiam concurrat ad formam; ſed poſitiuè in illam inclinando: hinc ſit, quod non poſſit cum excellentia gratiæ ſubſiſtere, petere aliquam ſui diſpoſitionem mere naturalem; quia eo ipſo aliquid *Ad 1. probationẽ antecedentis.*

naturale

Digitized by Google

Ad 2. naturale poſitiuè gratiam exigeret. Ad ſecundam, dicatur ſpecies non eſſe diſpoſitiones ad finem, ſed comprincipia exacta ex parte intellectus eleuabilia vnà cum intellectu ad actum

Ad 3. ſupernaturalem cauſandum. Ad vltimam, conceſſo antecedenti, nego ſuppoſitum conſequentis, quod ſcilicet dabilis ſit diſpoſitio verè diſpoſitio, non potens formam ad quam proximè, vel remotè diſponit.

99 Secunda reſp. ad arg. Vel ſecundo ad argumentum factum reſponderi poteſt omiſſo antecedenti de poſtulatione gratiæ ex aliqua lege, non autem ex natura rei, negando conſequentiam. Tum, quia cum de huiuſmodi lege ex reuelatis nobis non conſtet, ſed potius oppoſitum ob argumenta facta inter probandam noſtram concluſionem: hinc fit, quod licet perfectioni gratiæ non deroget talis modus diſpoſitionis non ideò recognoſcendus ſit in natura. Tum etiam, quia licet non deroget excellentiæ gratiæ, diſpoſitiones tales exigere, eſt tamen minus conſonum eius naturæ; cum magis illi congruat petere proportionatas, quam improportionatas diſpoſitiones, vt autem ea, quæ minus congruunt ordini gratiæ concedantur de facto, aliqua reuelatio requiritur, quæ non aſſignatur in præſenti.

100 Vltimo arg. Denique arguitur: opus impetratorium gratiæ, ad vitam æternam conducit, & elicientem à non eliciente aliqua ratione diſcernit; & tamen actus mere naturales impetratoriè ad primam gratiam concurrunt: ergo ex eo quod diſpoſitio ad primam gratiam ad vitam æternam conducat, & ſubiectum eliciens à non eliciente diſcernat, non rectè colligitur vim diſpoſitiuam ad gratiam non conuenire operibus puræ naturæ. Minor oſtenditur

Minor prob. 1. primo ex D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 83. *artic.* 16. *ad finem corpore*, illis verbis: *Orationem vero peccatoris ex bono naturæ deſiderio procedentem Deus exaudit, non quaſi ex iuſtitia, quia peccator hoc non meretur, ſed ex pura miſericordia*: ergo ex mente D. Thomæ oratio naturalis habet vim imperrandi apud Deum. Secundo ex eo-

Secundo. dem D. Thom. ibi *ſolutione ad* 2. illis verbis: *Et quamuis eius oratio non ſit meritoria poteſt tamen eſſe impetratiua, quia meritum innititur iuſtitiæ, ſed impetratio innititur gratiæ*: ergo impetratio nullam inducit debitum; & conſequenter actibus naturalibus reſpectu primæ gratiæ vis impetratoria competere poterit. Patet conſequentia: gratiæ enim tantum opponitur eſſe debitam naturæ: ergo ſi impetratio debitum non inducit, non derogabit excellentiæ gratiæ cadere ſub naturæ impetratione.

101 Tertio. Tertio probatur eadem minor: quod datur intuitu impetrationis omnino liberaliter datur, vt conſtat 1 tum ex verbis adductis D. Thom. Tum etiam indiuite erogante eleemoſinam pauperi, qui licet ab eius præcibus moueatur, omnino liberaliter eleemoſinam præbet: ergo quod gratia intuitu operis naturalis, vt impetratorij conferatur, illius dignitati non derogat.

Quarto Denique, quod enim Deus cognita noſtra miſeria ab illa ad gratiam largiendam moueatur, non obſtat conditioni gratiæ: ergo quod moueatur a præcibus noſtris ad gratiam largiendam, illius dignitati non derogat.

102 Prima ſolutio. Huic argumento varie reſpondetur à Theologis. Quidam abſolute concedunt actus mere naturales habere vim impetratoriam primæ gratiæ auxiliantis ob rationes probatiuas minoris, quia ſcilicet impetratio debitum non inducit, ſed efficaciam habet ex liberalitate Diuina, ſola autem conditio debiti derogat gratiæ. Ita Magiſter Soto *lib.* 2. *de natura, & gratia cap.* 3. Et noſter Rafael de la Torre 2. 2. *quæſtion.* 83. *artic.* 16. *diſput.* 6. *aſſer.* 1 ſuppoſito, quod detur oratio mere naturalis vndequaque honeſta.

103 Reijcitur 1. Cæterum contra hanc ſolutionem facit in primis: opus de facto primam gratiam auxiliantem impetrans eſſe ſalutare, id eſt ad ſalutem conducens, & illud elicientem a non eliciente diſcernere; at iuxta Concilia, Scripturam, & Patres ad omne opus ſalutare indigemus Diuinæ gratiæ auxilio, omniſque in ordine ad ſalutem diſcretio habetur per gratiam; alias de aliquo ad ſalutem proficuo aduerſus alterum gloriari poſſemus, tamquam de noſtro, contra Paulum vbi *ſupra* relatum: ergo ſine gratia non poſſumus aliquid ſupernaturale impetrare; & conſequenter prima gratia ſub impetratione operum naturalium cadere nequit.

104 Secundo. Facit ſecundo: quod ſi in naturæ operibus vis impetratoria primæ gratiæ inuenitur, dabitur in illis cauſa, & occaſio, & aliqualе ſalutis initium, quod, & nihil aliud plures ex Semipelagianis docuere; & tamen à Conciliis damnantur. Facit ter-

Tertio. tio D. Thom. 2. 2. *quæſtion.* 83. *artic.* 15. *ad* 1. illis verbis: *Et tamen oratio, quæ impetrat gratiam gratum facientem, procedit ex aliqua gratia.* Et *ſolutione ad* 3. illis verbis; *Dicendum, quod oratio innititur principaliter fidei, non quantum ad efficaciam merendi, ſed quantum ad efficaciam impetrandi*; ergo ex mente D. Thom. oratio, vt ſit impetratoria ex Diuinæ gratiæ auxilio procedere debet, fidemque ſupponere; & conſequenter primam gratiam auxiliantem impetrare non poteſt; cum illa ſupponat.

105 Secunda aliorum Secundo alij reſpondent, meritum congruum ab impetratione diſtinctum non eſſe; vnde ſicut meritum congruum operum puræ naturæ, debitum inducit conditioni gratiæ repugnans, ita vis impetratoria competens naturæ operibus cum dignitate gratiæ in compatitur. Cæterum contra hanc ſolutionem obſtant in primis D. Thom. 1. 2. *quæſtion.* 114. *articul. nono ad primum*, vbi concedit donum perſeuerantiæ cadere ſub impetratione, & negat ſub merito cadere. ſolutio. Contra 1.

Secundo obſtat idem D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 83. *artic.* 16. vbi concedit peccatores potendo aliquid à Deo impetrare, cum tamen 1. 2. *quæſt.* 114. *art.* 5. omne meritum neget peccatoribus reſpectu primæ gratiæ. Et in eadem 2. 2. *quæſtion.* 83. *artic.* 15. *ad tertium*, diſtinguens in oratione vim meritorum ab impetratoria ait: ſecundum efficaciam meriti Charitati inniti, & quantum ad impetrationem inniti principaliter fidei. Et *articulo decimo ſexto ſolutione ad ſecundam*, expreſſe fatetur meritum inniti iuſtitiæ, impetrationem vero inniti gratiæ: ergo ex mente D. Thom. non ſunt idem formaliter meritum congruum, & impetratio. Tertio: nam D. Thom. *in quarto diſtinction.* 45. *quæſtione tertia artic.* 3. *ad quartum*, affirmat Beatos, etſi non ſint in ſtatu merendi, eſſe tamen in ſtatu impetrandi: ergo meritum ab impetratione diſtinguitur. Secundo. Tertio.

Tertio alij reſpondent: primam gratiam eſſe ſupra impetrationem operum naturalium, ſecundum prouidentiam præſentem, ſecundum, quam omne opus ſalutare à diuina gratia procedit, hoc teſtantibus Concilijs, & Eccleſiæ Patribus, at ſecundum alium prouidentiæ ordinem poſſibilem potuiſſe cadere ſub impetratione naturæ ob rationes, quibus minorem argumenti probauimus. Sed contra hanc ſolutionem obſtat primo, quod ſemel conceſſa operibus naturæ vi impetratiua ſupernaturalium donorum, non videtur conſonum diuinæ bonitati, ac ſuauitati prouidentiæ ſuæ, namquam ab illorum bonitate ad ſuam gratiam largiendam moueri: ergo illa conceſſa, aſſerendum videtur, etiam ſecundum præſentem prouidentiam cadere primam gratiam ſub impetratione naturæ. 106 Tertio reſpondent alij. Impugnatur 1.

Secundo; ſi namque operibus naturæ vim meritoriam concederemus reſpectu ſupernaturalium donorum, fateremur etiam ſecundum prouidentiam præſentem ſub illorum merito cadere: vnde vt hoc negemus, denegamus illis vim ſufficientem meritoriam reſpectu ſupernaturalium: ergo pariter de impetratione eſt dicendum. Denique: nam iuxta Auctorem huius ſolutionis, non magis opponitur gratiæ dari intuitu impetrationis naturalis, quam intuitu noſtræ miſeriæ; at quia ſic dari non opponitur conditioni gratiæ, nemo negabit Deum à noſtra miſeria moueri ad gratiam diſtribuendam, imo ſupremam omnium gratiarum, Verbum ſcilicet incarnatum, dedit hominibus motus à miſeria peccati: ergo pariter, ſi conditioni gratiæ non obſtat dari intuitu impetrationis naturæ, dabitur ſic multoties ſecundum prouidentiam præſentem. 107 Secundo. Tertio.

Miſſis igitur his reſpondendi modis, ad argumentum factum reſpondeo conceſſa maiori, negando minorem. Ad primam probationem dicatur D. Thom. loqui de deſiderio naturæ, non nudæ, ſed eleuatæ per gratiam auxiliante, & in fide fundato, vt conſtat ex teſtimonijs adductis contra primam ſolutionem, tale autem deſiderium, etſi naturæ ſit, non tamen eſt naturale, ſed ſupernaturale. Ad ſecundam dicatur, impetrationem inniti gratiæ largientis quoad efficaciam, & infallibilitatem conſequutionis doni poſtulati, non autem quoad ſufficientiam, ſed ſupponitur aliqua proportione gaudere cum re poſtulata, vt conſtabit ex ſolutione ad tertiam probationem. 108 Vera vltimi argumenti ſolutio. Ad 1. minoris probationem. Ad 2.

Ad quam reſpondeatur, impetrationem poſſe dupliciter mouere, primo, vt conditio ſolum innoteſcendi miſeriam, & indigentiam poſtulantis, & quando ita concurrit, quod intuitur illius datur, omnino liberaliter datur: ſecundo modo poteſt mouere ratione propriæ honeſtatis, & quando ſic mouet, etſi non tollat rationem liberalitatis, tollit tamen rationem doni omnino liberalis, quia licet non inducat debitum iuſtitiæ, vt meritum condignum, nec gratitudinis, quæ eſt pars iuſtitiæ potentialis, vt meritum congruum, quod mouet, quia fit in obſequium aliquale præmiantis, inducit tamen debitum condecentiæ, & id circo tollit à re donata rationem doni omnino liberalis, quod petit dari non ratione alicuius extrinſeci mouentis, ſed omnino abintrinſeco. 109 Ad 3.

Ad vltimam probationem, conceſſo antecedenti, diſtinguo conſequens: ſi præces concurrant, vt conditio tantum innoteſcendi propriam miſeriam, & indigentiam, concedo conſequentiam: ſi vt motiua concurrant ratione propriæ honeſtatis, nego conſequentiam: ratio autem diſcriminis eſt; nam quando primo modo concurrunt, nihil extrinſecum debitum inducens, ad gratiam largiendam conſtituitur, ſed ſolum obiectum miſericordiæ, quod eſt aliena miſeria, & ideo donum datur omnino liberaliter; quando autem præces mouent ratione propriæ honeſtatis, non omnino ab intrinſeco mouetur dans gratiam, ſed ab aliquo petenti oneroſo, & ideo non omnino liberaliter donat; quo circa communiter dicitur; *caro emi, quod petitur*. 110 Ad 4.

Si autem rationem à priori inquiras, cur ſcilicet impetratio donorum ſupernaturalium nequeat operibus naturæ competere. 111 Impetra-

Reſpon-

Digitized by Google

tio donorũ ſupernaturalium nõ competit operibus naturæ.

Reſpondeo eſſe duplicem. Prima, quia inducit aliquale debitum, dona autem ſupernaturalia omne debitum naturæ excedunt. Secunda, quia licet interpretationem, & rem impetratam non requiratur tanta proportio, quanta inter meritum congrum, & præmium, ad hoc enim requiritur proportio amicabilis; & conſequenter, quod à perſona grata procedat; quo circa in peccatore à D. Thom. non admittitur meritum congruum reſpectu Dei, aliquam tamen proportio requiritur inter opus impetrans, & donum impetratum: vnde, vt inquit D. Thom. 2. 2. qu. 83. art. 15. ad 3. *Meritum quoad efficaciam merendi charitati innititur principaliter, impetratio autem fidei*; quia ergo inter opus naturale, & donum ſupernaturale, proportio non eſt: conſequens fit, quod nequeat operibus naturæ efficacia impetrandi dona ſupernaturalia competere.

§. VI.

Reijcitur ſententia Molinæ.

112 PAter Molina in concordia *diſputat.* 10. etſi à Pelagio, & Semipelagianis diſceſſerit, negando naturæ operibus vim meritoriam de condigno, & de congruo reſpectu primæ gratiæ auxiliantis, aſſeruit tamen quotieſcumque liberum arbitrium ex ſuis viribus naturalibus conatur, præſtò vè eſt ad conandum totum id, quod ex ſe poteſt, tam circa fide credenda, quam circa dolorem de peccatis, conferri à Deo gratiam præuenientem, auxilia vè, quibus id faciat ſicuti ad ſalutem oportet, non quia ſuo conatu prædicta promereatur auxilia, ſed quoniam id nobis ſuis meritis Chriſtus obtinuit, nempe, vt Deus ſtatueret libero arbitrio ex proprijs ad bonum conanti adeſſe gratia præuenienti: vnde axioma Theologorum commune, *facienti quod in ſe eſt Deus non denegat gratiam*, de faciente quod in ſe eſt ex viribus naturæ intellexit; & conſequenter cum naturali contra gratiam auxiliantem non ex natura rei, ſed ex diuina lege anexam conſtituiſſe videtur.

113 *Prima explicatio ſententiæ Molinæ.* Sententiam iſtam Molinę varijs modis explicarunt ſocietatis Doctores. Herice *diſput.* 27. *capit.* 2. illam explicat non in ſenſu præuio conatus ad gratiam ſufficientem, ſed in ſenſu concomitantis, id eſt non ita quod liberum arbitrium facere quod eſt in ſe præcedat, & gratia ſequatur, ſed ita, quod homini facienti, quod poteſt per vires arbitrij gratia Dei ſufficiens aſſiſtat.

114 *Secunda.* Secundo alij non de gratia ſufficienti, ſed de gratia efficaci intelligunt, & explicant ſententiam Molinæ, non tamen in ſenſu præuio connatus ad gratiam, ſed è, contra; in ſenſu præuio gratiæ efficacis ſupernaturalis reſpectu naturalis connatus, id eſt, quod ſemper atque homo per liberum arbitrium facit totum, quod poteſt, adeſt illi gratia diuina efficax, vt efficiat opus ſalutare, vel efficiendo opus naturale intrinſece, extrinſece tamen ſupernaturale, denominatione ſumpta a gratia ſupernaturali, vel efficiendo ſolum opus ſupernaturale intrinſece, vel tandem quod verius iudicat, eliciendo ſimul actum naturalem, & ſuper naturalem circa idem obiectum, ita vt in poteſtate arbitrij cogitatione naturali, & ſupernaturali circa idem obiectum ſuppoſitis, non ſit vnum actum ſine altero elicere, & ab illo diuidere. Ita Ripalda de ente ſupernaturali *diſput.* 20. vbi per plures ſectiones vſque ad neuſam ſententiam iſtam proſequitur.

115 *Tertia.* Tertio alij explicant dictam ſententiam in ſenſu præuio operis naturalis ad gratiam, & ſubſequenti gratiæ ad opus naturale, ita vt liberum arbitrium facere, quod ex ſe poteſt per vires naturales præcedat, & Deus ex lege inita cum Chriſto ob merita illius gratiam auxiliante ad opus ſupernaturale ad iuſtificationem diſponens homini, ſic operanti infallibiliter præſtet, non quia liberum arbitrium facit totum quod poteſt, vt per hoc Semipelagianus error vitetur, ſed facienti totum, quod poteſt abſque aliqua cauſalitate morali operis naturalis in gratiam. Ita Herice *diſputat. citata cap.* 5. explicat prædictum axioma non de mente Molinæ, ſed de mente plurium antiquorum, quos reffert, in quorum gratiam addit poſſe concedi opus bonum naturale præcedens exercere cauſalitatem diſpoſitiuam phyſicam in gratiam ſubſequentem, quatenus melius diſpoſitus eſt ad gratiam recipiendam huomo faciens, quod poteſt ex viribus proprijs, quam non faciens, ſed pluribus irretitus peccatis: ſicut natura humana eſt capax gratiæ phyſicè, cuius tamen capax non eſt in natura equina: vnde ſicut poteſt concedi Deum dare homini gratiam, & non equo, quia ille eſt capax gratiæ, non autem equus quin per hoc derogetur excellentiæ gratiæ, ita concedi poteſt homini ſic facienti, Deum gratiam dare, quia facit, ly *quia* non dicente cauſalitatem moralem opus in gratiam, ſed phyſicam.

116 *Tertia concluſio & vera axiomatis explicatio.* Dicendum tamen eſt, & ſit tertia concluſio: nullo ex prædictis modis explicatum prædictum axioma verum tenere, ſed intelligendum eſſe, de faciente quod in ſe eſt ex viribus gratiæ. Ita præter omnes diſcipulos D. Thom. in præſenti, & 1. 2. *quæſt.* 109. *& quæſt.* 112. & Magiſtrum Albarez *lib.* 6. *de auxilij diſputat.* 56. tenent ex Patribus ſocietatis Vazquez *diſp.* 91. *cap.* 14. Suarez *lib.* 3. *de auxilijs cap.* 2. *num.* 3. *& lib.* 2. *de prædeſtinatione cap.* 6. 7. *&* 18. Granadus *controuerſia* 8. *de gratia tract.* 6. *diſput.* 1. *numero* 58. Alarcon. *tract. quarto diſp. tertia*, *cap.* 2. & Meratius.

117 *Primo explicatio Molinæ impugnatur.* Et quidem primum modum dicendi non eſſe de mente Molinæ ex eo manifeſtè conuincitur: etenim Molina diſcrimen conſtituit quoad infallibilem aſſiſtentiam gratiæ inter facientem totum, quod poteſt ex viribus liberi arbitrij, & non facientem totum, quod poteſt; at in aſſiſtentia infallibilis gratiæ ſufficientis nullum recognoſcit diſcrimen; cum nulli homini quantumcunque indurato etiam in ſyluis nutrito, ad cuius notitiam prædicatio Euangelij non venit, Deum gratiam ſufficientem negare conſtanter fateatur, in eadem diſputatione §. *ſemper tamen vera*: ergo intelligentia prædicta menti Molinæ aduerſatur. An autem nulli hominum negetur à Deo auxilium ſupernaturale ſufficiens Agentes de reprobatione videbimus.

Secundo reijcitur. Quod etiam ſecundus modus dicendi menti Molinæ congruere minimè poſſit, hoc argumento conuincitur: etenim in ſecundo modo dicendi nullum eſt opus naturale honeſtum, quod ſalutare non ſit; at iuxta Molinam in concordia *diſp.* 5. plura opera bona moralia eliciuntur ab homine lapſo cum ſolo generali concurſu, quæ *diſput.* 6. expreſsè fatetur nullatenus ad ſalutem conducere ſiue meritoriè, ſiue diſpoſitiuè remote: ergo ſecundus modus explicandi prædictam ſententiam Molinæ menti aduerſatur.

118 *Sententia Molinæ reijcitur 1.* Quidquid tamen ſit de mente Molinæ, modus ille dicendi reijcitur primo: ex ſuppoſitione naturalis cogitationis honeſtæ non eſt infallibilis aſſiſtentia cogitationis ſupernaturalis circa idem obiectum: ergo nec aſſiſtentia gratiæ efficacis præuenientis eſt infallibilis operanti bene moraliter. Conſequentia eſt bona: data enim cogitatione honeſta naturali, poteſt homo operari bene moraliter, & negata cogitatione ſupernaturali non operabitur bene ſupernaturaliter: ergo ſi aſſiſtentia cogitationis ſupernaturalis non eſt infallibilis ex ſuppoſitione cogitationis honeſtæ naturalis, non erit infallibilis aſſiſtentia gratiæ efficacis præuenientis operanti bene moraliter ex motiuo naturali. Antecedens autem probatur: aſſiſtentia cogitationis ſupernaturalis non eſt abſolutè infallibilis ratione alicuius legis obtentæ ex meritis Chriſti; cum multoties homo capax vſus rationis ſupernaturali honeſta cogitatione non tangatur: ergo nec eſt infallibilis ex ſuppoſitione cogitationis naturalis honeſtæ habitæ ex occurſu, & concurſu naturalium cauſarum. Patet conſequentia: ſi namque ex eleuatione hominis ad finem ſupernaturalem, & ſuppoſitione Chriſti Redemptoris; & meritorium eius non eſt fundamentum, vt adſtruatur lex obtenta ex meritis Chriſti de aſſiſtentia cogitationis ſupernaturalis honeſtæ, quod fundamentum erit ad aſſerendam legem, ex meritis Chriſti mediatoris obtentam de aſſiſtentia infallibili cogitationis ſupernaturalis ex ſuppoſitione cogitationis naturalis honeſtæ de aliquo obiecto.

119 *Dices.* Dices rationem diſcriminis eſſe, quia data cogitatione naturali honeſta, homo eſt potens proximè completè ad operandum bene moraliter, & ratione eleuationis ad finem ſupernaturalem, ſit congruum, vt ex meritis Chriſti conſtituatur potens proximè ad operandum bene ſupernaturaliter, & proficuè ad ſalutem, ad quam eleuatus exiſtit, quæ congruentia non militat, non inſurgente cogitatione honeſta circa obiectum bonum.

Contra. Sed contra, adhuc data eleuatione non ponitur ſufficiens congruentia, vt adſtruatur lex infallibilis ex meritis Chriſti de aſſiſtentia continua cogitationis ſupernaturalis, qua homo ſemper ſit potens proximè ad operandum opus ad ſalutem proficuum: ergo nec ad eſſerendam legem infallibilem de aſſiſtentia cogitationis ſupernaturalis, qua potens completè reddatur ad opus proficuum ex ſuppoſitione potentiæ completæ ad opus naturale honeſtum ad ſalutem inutile.

120 *Reſp.* Dices fortaſſe, Chriſtum ſuis meritis obtinuiſſe, vt quidquid boni ageremus nobis ad ſalutem conduceret eleuatione ſuppoſita & congruentia ex ipſa deſumpta, quod non poteſt fieri, niſi inſurgente cogitatione honeſta naturali, ſit infallibilis aſſiſtentia cogitationis ſupernaturalis circa idem obiectum. *Contra.* Sed contra ſuppoſitio eleuationis, & decretum de Chriſto Redemptore non eſt fundamentum ad aſſerendam cogitationem honeſtam pro omni inſtanti, vt ſemper homo poſſit vndequaque completè ſupernaturaliter bene operari; ergo nec ad aſſerendam legem Dei de infallibili aſſiſtentia cogitationis ſupernaturalis, vt bene ſupernaturaliter operetur, ex ſuppoſitione, quod bene operetur.

121 *Secundo reijcitur.* Secundo reijcitur modus ille dicendi: nam dato, quod aſſiſtentia cogitationis ſupernaturalis ſit infallibilis ex ſuppoſitione naturalis cogitationis honeſtæ, adhuc non ſequitur, quod ſemper atque bene moraliter operatur, operetur bene ſupernaturaliter: ergo adhuc illo admiſſo non eſt infallibilis aſſiſtentia gratiæ efficacis operanti bene moraliter. Probo antecedens: ſi cogitatio ſupernaturalis excitata non eſſet, poſſet homo operari bene moraliter, quin operaretur bene ſupernaturaliter; at ſimultanea præſcientia cogitationis ſupernaturalis, hanc potentiam nõ tollit: ergo adhuc illa ſuppoſita poteſt homo operari bene moraliter, & non ſupernaturaliter.

122 *Reſp.* Dices, aſſiſtentiam cogitationis ſupernaturalis non tollere homini, cogitatione honeſta naturali præuento potentiam operandi

randi bene moraliter, tollere tamen potentiam operandi bene moraliter diuiſiuè ab operando bene ſupernaturaliter. *Contra.* Sed contra, cogitatio ſupernaturalis non neceſſitat hominem ad operandum bene ſupernaturaliter abſolutè: ergo nec ad operandum bene ſupernaturaliter ex ſuppoſitione, quod operetur bene naturaliter; & conſequenter non tollet potentiam ad operandum bene naturaliter diuiſiuè à bona operatione ſupernaturali. Antecedens eſt certum, ſecunda conſequentia ex prima euidenter colligitur. Prima autem conſequentia probatur: ratio namque cur non neceſſitat ad opus ſupernaturale abſolutè, eſt quia cum illo neceſſariam connexionem non habet; at tali connexione non gaudet, etiam ex ſuppoſitione, quod voluntas operetur bene moraliter ex motiuo naturali: ergo adhuc ex tali ſuppoſitione non neceſſitabit ad operandum bene ſupernaturaliter.

123 *Tertio reijcitur.* Tertio reijcitur: nam in infidelibus negatiuis aliqua bona opera vndequaque honeſta negare non poſſumus; cum in priuatiuè infidelibus eſſe concedenda abſque controuerſia ſit certum, nec in Theologia tutum aſſerere, omnia infidelium opera eſſe peccata: at iſti non eliciunt opus bonum honeſtum ſupernaturale: ergo non eſt infallibilis aſſiſtentia gratiæ efficacis ſupernaturalis operanti bene moraliter honeſtate naturali. *Minor prob. 1.* Probo minorem primo ex D. Thom. *in 7. diſt. 41. artic. 1. ad 2.* vbi docet, quod ſicut ſine directione rationis naturalis nullum opus bonum naturale efficitur, ita ſine fidei directione nihil poteſt fieri ordinatum ad finem ſupernaturalem; at infidelibus negatiuis, fidei directio non adeſt; aliàs infideles negatiui non eſſent: ergo nullum opus ſupernaturale efficere valent.

124 *Secundo.* Secundo probatur minor: nam iuxta Tridentinum *ſeſſ. 6. cap. 8.* ideo per fidem iuſtificari dicimur, quia fides eſt humanæ ſalutis initium; & radix omnis iuſtificationis, & *capit. 5.* iam definierat iuſtificationis exordium ſumi à vocatione Dei, quam vocationem *cap. 6.* declarat, his verbis: *Diſponuntur ad ipſam iuſtitiam, dum excitati diuina gratia, & adiuti fidem ex auditu concipientes liberè mouentur in Deum*; at ſi infideles negatiui aliquod opus bonum ſupernaturale efficerent, primum initium, & fundamentum noſtræ iuſtificationis fides non eſſet; cum tale opus à fidei lumine, & illius illuſtratione deſtitutis elicitum finem anteuerteret, & ad iuſtificationem remotè diſponeret: ergo negatiui infideles nullum opus ſupernaturale eliciunt. Quod argumentum fuſius proſequemur, dum tractemus, an aliquando Deus neget hominibus ſupernaturale auxilium ſufficiens.

125 *Vltimo reijcitur ex Aug. primo.* Denique reijcitur ex Auguſtino *lib. 3* Hipognoſticon *c. 4* illis verbis: *Eſſe fatemur liberum arbitrium omnibus hominibus habens quidem iudicium rationis, non per quod ſit idoneum, quæ ad Deum pertinent ſine Deo, aut inchoare, aut certe peragere, ſed tantum in operibus vitæ præſentis, tam bonis, quam etiam malis, bonis dico quæ de bona natura oriuntur id eſt velle laborare, &c.* At ſi omne opus bonum eſſet ad ſalutem proficuum ex aſſiſtentia gratiæ efficacis, diſtinctio Auguſtini inter bona, quæ pertinent ad Deum, & bona huius vitæ locum non teneret, ſed omne opus ad Deum pertineret; ſiquidem ad ſalutem diſponeret: ergo contra Auguſtinum aſſeritur aſſiſtentia infallibilis gratiæ efficacis reddens omne opus honeſtum ad ſalutem proficuum.

Secundo. Secundo, & expreſſius induco Auguſt. *lib. de ſpiritu, & littera cap. 27. & 28* illis verbis: *Ad ſalutem æternam nihil proſſunt impio aliqua bona opera ſine quibus difficillimè vita cuiuslibet peſſimi hominis inuenitur*: ergo ex mente Auguſt. dantur in hominibus impijs bona opera honeſta honeſtate naturali, ad ſalutem non conducentia, & conſequenter falſo, & contra Auguſtinum adſtruitur lex infallibilis de aſſiſtentia gratiæ efficacis reddentis ſalutare quodlibet bonum opus honeſtum honeſtate naturali.

126 *Tertius modus explicandi ſententiam Molinæ reijcitur primo.* Denique tertius modus explicandi ſententiam Molinæ reijcitur primo ex Concilio Arauſicano 2. *can. 6.* illis verbis: *Si quis dixerit ſine gratia Dei credentibus, volentibus, deſiderantibus, conantibus, laborantibus, vigilantibus, ſtudentibus, petentibus, quærentibus, pulſantibus nobis miſericordiam Dei conferri, non autem diuinitus, vt credamus, velimus, vel hæc omnia, vt oportet, agere valeamus, per infuſionem Spiritus Sancti in nobis fieri confitetur, reſiſtit Apoſtolo, &c.* Ex quibus verbis tale argumentum conficitur: Concilium enumerat omnia bona opera naturalia, quibus contraria ſententia adiungere poteſt infallibilem primæ gratiæ aſſiſtentiam & tamen damnat, vt contradicentes Apoſtolo illos, qui aſſeruerint talia facientibus adiungi miſericordiam Dei: ergo aſſerere homini facienti totum, quod ex ſe poteſt, infallibiliter gratiam adiungi diffinitioni poſitæ contrarium videtur.

127 *Reſp.* Dices Concilium damnare eos, qui aſſeruerint conantibus, vigilantibus, &c. quia hæc faciunt, miſericordiam, & diuinam gratiam conferri, non tamen illos, qui etſi adiungant miſericordiam facienti totum quod poteſt, non tamen adiungunt facienti, quia facit, ſed omnem moralem cauſalitatem meritoriam, ſeu diſpoſitiuam à naturæ operibus in gratiam excludunt.

Contra 1. Sed contra primo: nam Concilium damnat aſſerentes adiungi miſericordiam conantibus, nulla cauſalitate explicata conatus in gratiam: ergo non ſolum damnat connectentes gratiam operi naturali cum cauſalitate, ſed etiam connectentes illam operi naturali infallibiliter abſque cauſalitate.

Secundo, nam ſi ſemel datur locus huic interpretationi, ſequitur poſſe impune affirmari opera naturalia eſſe occaſionem, & anſam, vt Deus ſuam conferat gratiam; conſequens eſt falſum; nam plures ex Semipelagianis hoc tantum docuere, quo non obſtante à Concilijs, & communi Patrum doctrina damnantur: ergo tradita interpretatio verbis Concilij adaptari nequit: Probo ſequelam: ſi namque non obſtante, quod Concilium aſſerat, gratiam non adiungi naturalibus conatibus, explicatur de anexione gratiæ cum cauſalitate conatus in gratiam, non tamen ita vt excludat abſolutam anexionem, poterit explicari taliter quod excludat cauſalitatem meritoriam condignam, aut congruam conatus in gratiam, non tamen cauſalitatem anſæ, ſeu occaſionis, vt Deus conferat gratiam, aſſerendo primam cauſalitatem repugnare cũ conditione gratię, ſecus autem ſecundã. 128 *Secundo.*

Secundo reijcitur, nullum opus ſalutare, diſcernenſque hominem in ordine ad ſpiritualem ſalutem, illamque initians poteſt iuxta Concilia, ſcripturam, & Patres effici ab homine abſque auxilio gratiæ; at conſtituta huiuſcemodi lege, de annectenda infallibiliter prima gratia auxiliante; conſequenter ad conatus naturales poſſet homo efficere abſque diuinæ gratiæ adiutorio opus aliquod ſalutare, illumque diſcernens ab alio in ordine ad ſpiritualem ſalutem, illamque initians: ergo talis lex concedenda non eſt. Probo minorem: iſta lege ſuppoſita, opus naturale ad ſalutem conduceret: ergo eſſet ſalutare: item eliciens tale opus poneret aliquid, ad quod adiungeretur infallibiliter gratia, quod non eliciens non poneret: ergo ſe diſcerneret in ordine ad gratiam, à non eliciente. Item tali opere poſito, infallibiliter adeſſet gratia, qua ſe ad ſalutem ſpiritualem diſponeret: ergo eſſet ſalutis ſpiritualis initium; & tamen hoc opus eliceretur ab homine abſque diuino gratiæ adiutorio: ergo abſque illo ſe ab alio diſcernere in ordine ad ſpiritualem ſalutem, opus ſalutare efficeret, & illam initiaret. 129 *Secundo reijcitur.*

Confirmatur primo: circunciſſio namque, ad cuius præſentiam Deus in antiqua lege gratiam conferebat, non cauſabat gratiam phyſice, nec moraliter in ſententia plurium Theologorum; & tamen nemo negabit circunciſſionem eis, quibus applicabatur fuiſſe ſalutarem, & ad illorum ſalutem contuliſſe, quia circunciſſione poſita Deus gratiam adiungebat: ergo quamuis conatus boni naturale primam gratiam non cauſent, ſi tamen illis poſitis Dei miſericordia adiungatur, tale conatus erunt ſalutares; & conſequenter homo ex proprijs viribus illos eliciens, efficiet ſine adiutorio gratiæ opus ad ſalutem proficuum. 130 *Conf. 1.*

Confirmatur ſecundo: aſſerere ex meritis Chriſti eſſe legem ſtatutam de adiungenda maiori, ſeu inferiori gratia auxiliante iuxta maiorem, vel minorem intenſionem naturalis conatus, eſt prorſus chimericum, & abſque fundamento ſomniatum: ergo aſſerere eſſe legem ſtatutam, ex meritis Chriſti de adiungenda gratia auxiliante conanti quantum poteſt ex proprijs viribus, omni prorſus fundamento caret. 131 *Conf. 2.*

Denique confirmatur: non datur lex ſtatuta ex meritis Chriſti de adiungenda gratia iuſtificante homini facienti, quod poteſt ex viribus proprijs, etiam negata cauſalitate operis naturalis in gratiam iuſtificantem: ergo nec de infallibiliter adiungenda prima gratia auxiliante, etiam negata cauſalitate operis naturalis in illam. *Conf. 3.*

Tertio reijcitur: vel enim lex iſta eſt de adiungenda gratia ſufficienti ſupernaturali cuibis operi naturali honeſto, vel non operi, ſed quibuſdam operibus, ſeu generoſis conatibus; neutrum poteſt dici: ergo nec prædicta lex eſt conſtituenda. Minor pro prima parte conſtat primo Molina *diſputat. citata* vbi ſolum conanti, & quod eſt in ſe facienti erga fide credenda, & dolorem de peccatis adiungit ex lege Dei infallibilem aſſiſtentiam gratiæ auxiliantis. Conſtat ſecundo: non enim eſt lex de adiungenda gratia ad alium actum elicienti vnum ſupernaturalem circa materiam alicuius virtutis; & tamen actus ſupernaturalis perfectione eſt actus naturali: ergo abſque fundamento ſtatuitur lex infallibilis de adiungenda gratia ſupernaturali ad actum ſupernaturalem honeſtum, elicienti actum naturalem circa aliquod obiectum. 132 *Tertio reijcitur.*

Pro ſecunda etiam parte probatur primo: quia aſſerere ex meritis Chriſti, eleuatione ſuppoſita, eſſe infallibiliter anexam gratiam ad ſupernaturalem actum erga vnam materiam conanti quantum ex ſe poteſt ad illam, & non eſſe eandem legem de aſſiſtentiam infallibili gratiæ ad actum ſupernaturalem erga aliam materiam conanti quantum ex ſe poteſt, vt actum erga illam eliciat, eſt voluntarium omnino, nec aliqua vel apparenti ratione diſcriminis poteſt ſuaderi: ergo negata lege vniuerſali, negari etiam debet lex de adiungenda gratia infallibiliter his conatibus, aut bonis operibus præ alijs. 133 *Pro 2. parte prob. 1.*

Secundo nam quod hæc lex ſtatuatur de adiungenda gratia conanti erga fide credenda, & non erga alia, vt contendit Molina, vel ſeruanti totam legem naturæ toto illo tempore, quo eſt poſſibile in homine lapſo per proprias vires, non verò pro breuiori tempore illam ſeruanti, vt arbitratur Henrice, arguit Deum in largienda gratia moraliter à bonitate actus honeſti naturalis moueri; at hoc eſt vt Semipelagianum vitandum: 134 *Secundo.*

ergo

Digitized by Google

ergo lex iſta de aſſiſtentia peculiari gratiæ vni operi, & non alteri admittenda non eſt. Probo maiorem: lege iſta, ſic ſtatuta, vt Deus illam adimpleret, deberet ad opus attendere, an ſit talis bonitatis, taliſque perfectionis, qualis pro conditione legis eſt poſita, vt ſi talis ſit, gratiam auxiliantem impendat infallibiliter, ſi autem tali bonitate non gaudeat, non teneatur ex lege ſtatuta ad gratiæ exhibitionem, at quod cognitum, vt bonum, & vt magis bonum conducit ad aliquid, concurrit moraliter mouendo voluntatem largientis: ergo ſic ſtatuta præfata lege, conſtituitur in operibus naturæ moralis concurſus ad infallibilem gratię aſſiſtentiam.

135 *Confirm.* Quod amplius confirmo: ſi lex iſta eſſet de adiungenda gratia, opus tali bonitate gaudens elicienti, & de non largienda illud non efficienti, bonitas talis operis cognita à largitore gratię, moraliter illum moueret, imo, & obligaret, vt gratiam impenderet, licet non virtute propria, virtute tamen legis ſtatutæ: ergo lege iſta poſita de infallibili aſſiſtentia gratiæ tale opus efficienti, etſi non ſtatuatur lex de neganda non facienti, opus cognitum vt tali gaudens bonitate mouebit moraliter legislatorem, vt infallibiliter gratiam impendat.

136 *Vltimo prob. concluſio.* Denique ſuadetur concluſio: etenim lex iſta, cum pendeat ex libera voluntate Dei, non poteſt nobis innoteſcere niſi ex teſtimonijs ſcripturæ, Conciliorum, aut Patrum; at ex Patronus nihil tale colligitur, imo Auguſtinus cuius auctoritas eſt præ oculis ſemper habenda præcipuè in materia de gratia, eſt in ſententia oppoſita, vt fatetur Molina in citata diſputatione, & ex Concilijs nullum, vel apparens teſtimonium adducitur, & quæ in ſui fauorem ex ſacra ſcriptura congerit, talem legem non inſinuant: ergo abſque omni prorſus fundamento ſtatuitur. Minor pro vltima parte probatur; teſtimonia namque ſcripturę, quibus Molina legem iſtam firmare contendit; ſunt illud Ioannis *cap. 1. Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri*: quod (inquit) non eſt intelligendum, ſolum de illis, qui per gratiam iam facti ſunt filij, ſed etiam de alijs, qui ad eum ſtatum nondum peruenerunt, hæc autem poteſtas in nullo alio conſiſtere poteſt, quam in eo, quod ſi quantum eſt in ſe conentur, præſto illis adſit Deus vt fidem conſequantur, & gratiam. Secundum eſt illud Pauli 1. ad Timotheum 2. *vult omnes homines ſaluos fieri*, quod verificari nequit, inquit Molina, ſi conanti quantum poteſt, præſtò non adſit diuinæ gratię adiutorium; at ex nullo ex his teſtimonijs lex prædicta colligitur: ergo teſtimonia ſcripturæ, quæ in ſui fauorem adducit Molina, talem legem non inſinuant.

137 *Minor pro 1. probatur.* Probo minorem, non enim ex primo, quod patet ex Auguſtino *lib. 1. contra duas epiſt.* Pelagianorum *cap. 3.* illis verbis: *Datur ergo poteſtas, vt filij Dei fiant, qui credunt in eum, cum hoc ipſum datur, vt credant in eum, quæ poteſtas niſi detur à Deo nulla eſſe poteſt ex libero arbitrio.* Id ipſum docet *lib. de dono perſeuerantię cap. 8.* illis verbis; *Non itaque in homine, ſed in Dei eſt poteſtate, vt habeant homines poteſtatem filios Dei fieri, ab ipſo, quippe accipiunt eam, qui dat cordi humano cogitationes pias, per quas habeat fidem, quæ operetur per dilectionem.* Idem docet *cap. 13. & lib. 1. retract. cap. 9. & lib. 2. cap. 1.* Quod etiam ex eodem teſtimonio colligitur: nam explicans Ioannes, quibus hæc poteſtas confertur ait: *His, qui credunt in nomine eius*: ergo ante Dei illuſtrationem huiuſmodi poteſtas non datur; & conſequenter male ex illo teſtimonio deducitur facientem quod eſt in ſe per vires liberi arbitrij habere in ſua poteſtate filium Dei fieri infallibilem gratiæ aſſiſtentiam.

138 *Prob. ſecundo.* Quod etiam ex ſecundo teſtimonio minime colligatur, in hunc modum oſtenditur primo: nam hæc voluntas communis eſt homini facienti, quod poteſt, & non facienti; & tamen lex infallibilis aſſiſtentiæ gratiæ illis communis non eſt, iuxta contrarium auctorem: ergo ex voluntate in prædicto teſtimonio contenta, non colligitur lex de infallibili aſſiſtentia gratiæ.

Secundo. Secundo: nam lex iſta in ſententia huius auctoris fundatur in meritis Chriſti: at voluntas in prædicto teſtimonio contenta merita Chriſti antecedit, & Chriſtum præuiſum, in frequentiori ſententia; cum ex illa fuerit decretum de Chriſto Redemptore mittendo: ergo lex præfata non deducitur ex illo teſtimonio. *Vera intelligentia axiomatis.* Vnde axioma Theologorum commune: *Facienti quid eſt in ſe Deus non denegat gratiam*, intelligendum eſt de facienti quod eſt in ſe, non ex viribus naturæ, ſed gratiæ, vt explicuit D. Thom. 1. 2. *quæſt. 108. art. 6. ad 2. qu. 112. art. 3. in corpore 3. contra gentes cap. 149. ad Rom. 10 lect. 3.* vbi loquens de illis, quæ in ſyluis nutriuntur, ſic ait: *Si quis tamen eorum feciſſent, quod in ſe eſt Dominus eis ſecundum ſuam miſericordiam prouidiſſet mittendo eis prædicatores fidei; ſicut Petrum Cornelio act. 10. & Paulum Macedonibus, vt habetur acto 16. ſed tamen hoc ipſum, quod aliqui faciunt, quod in ſe eſt conuertendo ſcilicet ad Deum, ex Deo eſt mouente corda ipſorum ad bonum. Threnorum 5. conuerte nos domine ad te, & conuertemur.*

§. VII.

Occurritur argumentis Molinæ.

139 *Opponit Molina primo.* PRimo opponit verba illa Ioannis 1. *capit. Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri*: quæ verba intelligenda ſunt non ſolum de iuſtis, qui per gratiam ſunt filii Dei, ſed etiam de illis, qui ad hunc ſtatum non peruenerunt, quod probat ex Roſenſe, at his non aliter data eſt hæc poteſtas, vt filii Dei fiant, niſi quatenus ſi faciant quantum in ſe eſt, præſto illis aderit Deus, vt fidem conſequantur, & gratiam, ne ſuo deſiderio fraudentur: ergo homini facienti, quod poteſt ex viribus liberi arbitrii, Deus ex lege infallibili confert gratiam præuenientem ad opera ſalutaria.

Reſp. Reſpondeo conceſſa maiori, negando minorem: hæc enim poteſtas datur hominibus ante ſtatum gratiæ habitualis, non tamen ante ſtatum omnis gratiæ ſed tunc quando datur illuſtratio ſufficiens, vt credant in eum, & ipſum diligere poſſint, vt inquit Auguſtin. vbi *ſupra* relatus, *& libro de dono perſeuerantię, capit. 8. & 13. lib. 1. retract. capit. 9. & libr. 2. capit. 1.* vnde ſi faciant quantum in ſe poſſunt non ex propriis viribus, ſed ex viribus gratiæ collatæ, efficientur filii Dei.

140 *Replic.* Sed dices, poteſtas, vt filij Dei fiant non ſolum datur hominibus in eum credentibus, ſed etiam illis quibus Euangelium prædicatum non eſt, qui omni ſupernaturali illuſtratione ſunt deſtituti; cum enim iſti poſſint ſaluari; aliàs eſſent extra ſtatum ſalutis, & pœnitentiam agere de peccatis media qua filij Dei poſſunt diſpoſitiuè conſtitui, aliàs non tenerentur pœnitentiæ præcepto, poteſtatem habent, vt filij Dei fiant; at iſtis hæc poteſtas competere nequit, niſi quatenus, ſi faciant quantum poſſunt ex naturæ viribus, præſtò illis aderit gratia præueniens neceſſaria ad credendum, & dolendum de peccatis: ergo lex iſta infallibilis eſt admittenda. Patet minor: in his namque poteſtas iſta reperiri non poteſt, quatenus ſi faciant, quod poſſunt ex viribus gratiæ conſtituentur filii Dei, cum ſupponamus illos deſtitutos omni diuinæ gratiæ auxilio: ergo ſolum eis conuenire poteſt prædicta poteſtas quatenus ſi faciant quantum ex ſe poſſunt per vires naturæ, præſto eis aderit diuinæ gratiæ præuenientis auxilium.

141 *Reſp.* Reſpondeo, ex Auguſtino nobis conſtare poteſtatem, vt ſint filii Dei tunc dari hominibus, cum illis datur, vt credant in eum, cum autem hominibus nutritis in ſyluis, & aliis gentibus, ad quorum aures prædicatio euangelii nondum peruenit, aliquam poteſtatem debeamus concedere, vt argumentum factum conuincit diſtinguendam exiſtimo duplicem poteſtatem, alteram proximam, & actiuam diſpoſitiuè, id eſt, per quam poſſint proximè ſuis actibus, ſe ad gratiam diſponere, & hanc ait Auguſtinus tunc dari, quando datur hominibus, vt credant in Deum: alteram remotam, & quaſi paſſiuam, ideſt, per quam homines ſunt in potentia obedientiali, vt per diuinę gratiæ aſſiſtentiam illuſtrati conſtituantur proximè potentes, vt ſe ad gratiam habendam diſponant, & hanc poteſtatem aſſerimus omnibus hominibus eſſe communem, & inſuper poteſtatem proximam datam, ideſt oblatam in communi, non tamen receptam, & omnibus applicatam.

142 *In forma reſp.* Ex quibus ad obiectionem factam diſtinguo maiorem: poteſtas remota, & paſſiua, concedo maiorem: poteſtas proxima, & actiua, ſubdiſtinguo maiorem: datur, id eſt offertur omnibus in communi, concedo maiorem: datur, id eſt recipitur in omnibus, & omnibus in particulari applicatur, nego maiorem: & minor argumenti eſt neganda, ſed hæc poteſtas proxima datur, id eſt offertur omnibus in communi quatenus pro omnibus mortuus eſt Chriſtus, & omnibus eſt patens Eccleſia, in qua ſunt ſufficientia remedia ad ſalutem, etſi aliquibus in particulari non applicentur in pœnam pręcedentium peccatorum, vel originalis, vel perſonalium: quomodo autem cum hoc compaciatur, quod homines non ſint extra ſtatum ſalutis, & quod obligentur pœnitentię pręcepto? Dicemus, Deo dante, agentes de reprobatione.

143 *Inſtabis.* Inſtabis, non ſtat verificari Deum omnibus offerre gratiam pręuenientem quantum eſt ex parte ſua, & negare illam, vt in particulari applicatam, & receptam homini facienti, quod poteſt ex viribus propriis: ergo vel fatendum eſt homini facienti quantum poteſt ex propriis viribus, infallibiliter adeſſe diuinæ gratiæ auxilium, vel Deum negare, nec offerre omni homini auxilia gratiæ præuenientis neceſſaria ad ſalutem. Antecedens probatur non ſtat Deum, quantum eſt ex ſe gratiam omnibus offerre, niſi illam non dare ſit ob culpam pręcedentem; at homini facienti, quod poteſt in legis naturę adimpletione, ſuppoſito, quod careat auxilio ſufficienti recepto, negare illam non poteſt in pęnam pręcedentis peccati, cum ſupponamus totam naturę legem pro captu, & pro poſſe adimplere: ergo non ſtat omnibus hominibus gratiam offerre, & illam negare homini facienti quod poteſt.

144 *Reſp.* Reſpondeo, quod licet in homine facienti quantum ex ſe poteſt non ſupponatur peccatum perſonale, propter quod à Deo negetur diuinę gratię auxilium, ſupponitur tamen peccatum originale, quod eſt ſufficiens motiuum ad talem denegationem:

vnde ſtat optime Deum offerre quantum eſt ex ſe omnibus gratiam, & illam homini facienti quantum poteſt negare, quia quantumcumque faciat, quod poteſt, non valet à ſe auferre culpam originalem, quæ eſt motiuū ſufficiens prędictę denegationis.

145 *Vrgebis.* Sed vrgebis adhuc: ergo homini ſemel iuſtificato, ſi faciat totum quod poteſt ex proprijs, infallibiliter aderit auxilium diuinæ gratiæ. Patet conſequentia: iſti namque negari non poteſt ob culpam originalem; cum iam dimiſſa ſupponatur per gratiam, nec ob culpam perſonalem: faciens enim quod poteſt ex viribus proprijs nullam culpam perſonalem committit: ergo homini iuſtificato facienti totum, quod poteſt ex viribus liberi arbitrij, adeſt infallibiliter auxilium diuinæ gratię; & conſequenter ſaltim in illo verum erit prædictum axioma.

146 *Reſp.* Reſpondeo, hominem à peccato mundatum per gratiam ligari nedum præceptis naturalibus, ſed etiam ſupernaturalibus inexcuſabiliter: vnde vt non apponat impedimentum ſufficiēns, vt Deus deneget auxilia ſuæ gratiæ omnia hæc præcepta eſt neceſſarium; cumque licet præcepta legis naturalis pro breui tempore poſſit ex proprijs viribus obſeruare, præcepta tamen ſupernaturalia adimplere nequeat niſi per vires gratiæ imo nec collectionem naturalium per multum temporis; conſequens fit non verificari Deum infallibiliter adeſſe per gratiam auxiliantem facienti, quod poteſt ex proprijs ſed facienti, quod poteſt ex viribus gratiæ.

147 *Replic.* Sed inſiſtes adhuc: poteſt contingere, vt homini iuſtificato pro breui aliquo tempore non occurrat præceptum ſupernaturale obſeruandum, ad cuius adimpletionem gratia ſit neceſſaria, ſed ſolum naturalia præcepta quæ ex proprijs viribus poſſit adimplere; at tunc caſus homini facienti, quod poteſt infallibiliter aderit diuinæ gratiæ auxilium; cum ſic faciendo omne peccatum vitet, ob quod ſolum poteſt Deus negare ſuæ gratiæ aſſiſtentiam: ergo ſaltim in aliquo caſu homini facienti, quod poteſt ex proprijs, eſt infallibilis diuinæ gratiæ aſſiſtentia.

148 *Reſp.* Reſpondeo in tali caſu fore infallibilem diuinæ gratiæ ſufficientis aſſiſtentiam, ſi præceptū aliquod poſt breue illud tempus vel intra illud obſeruandum occurrat, non ex lege infallibili dandi ſuam gratiam homini facienti, quod poteſt ex viribus proprijs ſed ex alia, nempè non denegandi gratiam ſufficientem niſi in pœnam præcedentis peccati, quam eſſe in Deo colligimus ratione eleuationis, & ordinationis ad finem ſupernaturalem; & quia eſt per accidens, quod vitatio peccati habeatur pro illo breui tempore ex viribus liberi arbitrij, ſcilicet, vel quia non occurrit adimplendum præceptum, cuius obſeruantia gratiam requirat, vel pauca naturalia obſeruanda occurrerunt: fit conſequens, per accidens tunc coniungi diuinæ gratiæ aſſiſtentiam cum hoc, quod eſt facere hominem totum, quod ex proprijs poteſt: nec mirum hoc cenſendum; cum eodem modo verificari poſſit in caſu poſito Deum conſeruare habitualem gratiam, in homine faciente quod poteſt ex proprijs viribus, quia ſcilicet ex proprijs vitat in tali caſu omnia peccata mortalia, quibus vitatis gratia habitualis conſeruatur.

149 *Deinde arg. Molina ex ſcriptura.* Hinc interpretationem accipiunt alia teſtimonia ſcripturę, quę in ſui fauorem adducit Molina, *prima ad Timoth. ſecundo: Vult omnes homines ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire:* Apocalypſis *tertio, ſto ad oſtium, & pulſo:* id eſt, inquit Molina, ſine vlla intermiſſione ad oſtium ſtat noſtri cordis paratus noſtros iuuare conatus; & conſequenter bene conanti diuinæ gratiæ auxilium abeſſe non poterit.

Reſp. Hæc tamen non probant diuinæ gratiæ aſſiſtentiam ex lege infallibili homini generosè conanti, & quod eſt in ſe ex viribus naturæ facienti, ſed indicant ſincerum affectum, quo Deus ex ſua bonitate allectus auxilia ſuę gratiæ omnibus hominibus offert, cum quo tamen ſtat, vt ea deneget de facto homini facienti, quod ex ſe poteſt ratione alicuius præcedentis peccati, ſicuti, & non facienti, quod poteſt, quantum eſt ex ſe offert ſuam gratiam Deus, cum quo tamen ſtare poteſt, vt aliquando gratiam nedum efficacem verum etiam ſufficientem deneget in pœnam alicuius pręcedentis peccati vt tractantes de reprobatione videbimus.

150 *Ex D. Thom.* Hinc eſſe lucem capiunt, vel vt melius dicam, præſtant huic doctrinæ lucem verba D. Thom. *tertio contra gentes cap.* 159. vbi ait: quod licet in poteſtate liberi arbitrij non ſit diuinæ gratię auxilium promereri, nec acquirere, poteſt tamen ſe ipſum impedire ne gratiam recipiat: *Et cum hoc ſit in poteſtate liberi arbitrij impedire diuinæ gratiæ receptionem, vel non impedire, non immeritò in culpam imputatur ei, qui impedimentum præſtat gratiæ receptioni, Deus enim quantum in ſe eſt paratus eſt omnibus gratiam dare, ſed illi ſoli gratia priuantur, qui in ſe ipſis gratiæ impedimentum præſtant, ſicut Sole mundum illuminante in culpam imputatur ei, qui oculos claudit, ſi ex hoc aliquod malum ſequatur, licet videre non poſſit, niſi lumine Solis præueniatur.* Ex quibus verbis infert Molina, quod ſi Soli illi diuinâ gratia priuantur, qui impedimentum culpæ gratiæ receptioni apponunt illi, qui facit quantum poteſt per vires naturæ, infallibilis erit diuinæ gratiæ aſſiſtentia; cum ſic faciens vitet impedimentum, nempe peccatum.

Sed certè iſtè Auctor ad pauca reſpexit, & luci D. Thom. oculos clauſiſſe videtur; cum inſequenti capite expreſſe affirmet Angelicus Doctor ſcilicet in poteſtate liberi arbitrij integri hominis eſſe conſtitutum impedimentum gratiæ non ponere vitando omne peccatum, ſecus autem in poteſtate hominis lapſi: mens ergo D. Thom. tam longè abeſt, vt Nobis aduerſetur, vt potius ex allegato teſtimonio tota noſtra doctrina deſumpta videatur: eius igitur intelligentia eſt, Deum ex ſe omnibus hominibus gratiam offerre, & ſolos illos non recipere, qui culpæ impedimentum præſtant: quia tamen culpę impedimentum non ponere non eſt in poteſtate hominis lapſi, niſi per gratiam: fit vt ſolum per gratiam poſſit homo lapſus gratię impedimentum non ponere, omne peccatū vitando: ac proinde quod aſſiſtentia gratię non ſit infallibilis homini facienti, quod poteſt ex viribus proprijs, ſed homini facienti, quod poteſt ex viribus gratiæ. 151 *Reſp.*

Si dicas, ſaltim ſequi ex D. Thom. doctrina, in præallegato loco, in homine integro fore infallibilem diuinæ gratiæ aſſiſtentiam, ſi facere totum, quod poſſet ex naturali arbitrij facultate; at hoc non dicemus: ergo explicatio tradita menti Diui Thomæ, non congruit. Probatur ſequela, homini integro non peccanti, nec ponenti impedimentum gratiæ receptioni, infallibilis foret diuinæ gratię aſſiſtentia; at in eius poteſtate conſtitutum eſſet non peccare; & conſequenter gratiæ impedimentum non ponere: ergo ſi faceret totum, quod poſſet ex facultate liberi arbitrij foret ei infallibilis diuinę gratiæ aſſiſtentia. 152 *Replica.*

Reſpondeo loqui D. Thom. de homine integro non integritate pure naturali, in hac enim non fuit de facto creatus, nec ſi in illa conderetur, ei foret oblata gratia aliqua ſupernaturalis; cum hęc oblatio eleuationem hominis ad finem ſupernaturalem ſupponat, ſed de homine integro integritate iuſtitiæ originalis, quæ partem inferiorem ſuperiori ſubijciebat, & ſuperiorem Deo, nedum, vt auctori naturæ, ſed etiam, vt auctori gratię: cum ergo in homine ſic conſtituto, & eſſent ſupernaturalia præcepta, ad quorum obſeruantiam gratia egebat, vt principio eliciente, & collectio naturalium, ad quorum obſeruantiam gratia indigebat, non qua carebat, ſed quam poſſidebat, non vt eliciente principio ſed vt expediente, id eſt appetitum inferiorem frenante, ne contra rationem inſurgeret: fit, quod etiam in homine ſic conſtituto non verificetur fore infallibilem gratiæ aſſiſtentiam, ſi faceret totum, quod poſſet ex ſolis naturæ viribus, ſed ſi faceret totum, quod poſſet ex viribus gratiæ, Vnde in forma neganda eſt ſequela: ad probationem, conceſſa maiori, diſtinguo minorem; eſſet conſtitutum in eius poteſtate naturali nuda, nego minorem: vt per gratiam adiuta *elicitiue* ad ſupernaturalia præcepta adimplenda, & *expeditiue* ad naturalia concedo minorem, & nego conſequentiam: vel diſtinguatur conſequens: ſi faceret totum, quod poſſet ex facultate naturali arbitrij non adiuta gratia, nego conſequentiam: adiuta gratia concurſu explicato, concedo conſequentiam. 153 *Reſp.*

154 *Opponunt alij D. Thom.* Secundo alij obijciunt D. Thom. *quæſtion.* 24. *de veritate artic.* 11. illis verbis: *Dicendum, quod non ſequitur inconueniens, poſito quod aliquis teneatur explicitè credere, ſi in ſyluis, vel inter bruta animalia nutriatur; hoc enim ad diuinam prouidentiam pertinet, vt cuilibet prouideat de neceſſarijs, ad ſalutem, dummodo ex parte eius non impediatur; ſi enim aliquis taliter nutritus ductum naturalis rationis ſequeretur in appetitu boni, & fuga mali, certiſſimè eſt tenendum, quod ei Deus vel per internam inſpirationem reuelaret ea, quæ ſunt neceſſaria ad credendum, vel aliquem fidei prædicatorem ad eum dirigeret, ſicut miſſit Petrum ad Cornelium actuum* 10. Id ipſum docet *ibi ſolutione ad* 2. *& quæſt.* 24. *de verit. art.* 1. *ad* 2. *vbi de libero arbitrio loquens*, ſic ait: *Quod quamuis gratiam, quæ opera meritoria facit, homo non poſſit ex libero arbitrio acquirere, poteſt tamen ad gratiam habendam ſe præparare, quæ ei à Deo non denegabitur, ſi fecerit, quod in ſe eſt, & ideò non eſt omnino extra poteſtatem liberi arbitrij opera meritoria agere.* Docuit etiam hoc ipſum D. Thom. *in* 2. *diſt.* 28. *quæſt.* 1. *art.* 4. *circa fin. corp. & ſolutione ad* 4. ergo ex mente D. Thom. homini facienti, quod poteſt ex viribus proprijs, eſt infallibilis diuinę gratię aſſiſtentia.

Nec reſpondere ſufficit D. Thom. locis *ſuperius* adductis ſententiam quam in præallegatis teſtimonijs adductis docuerat retractaſſe: cum in contrarium obſtat, cum ſolutionem iſtam admittendam non eſſe niſi quando expreſſe. Angelicus Præceptor aliquam ſententiam retractat. Tum etiam: nam teſtimonia adducta cum alijs quibus veram ſententiam docuit facile componi poſſunt. Tum denique, nam idem quod docuit in quæſtionibus de veritate, & in libris ſententiarum affirmauit etiam de puero perueniente ad vſum rationis 1. 2. *quæſt.* 89. *art.* 6. cum tamen, quod ibi docuit, nullus Thomiſtarum aſſerat, Doctorem Angelicum retractaſſe. 155 *Reſp.* *Contr.* 1. *Secundo.* *Tertio.*

156 *Vera obiectionis ſolutio.* Relicta igitur hac ſolutione, reſpondeo in omnibus his teſtimonijs loqui D. Thom. de faciente, quod eſt in ſe non ex viribus naturæ nudę, ſed in vi auxilij gratiæ. Tum, quia loquitur de homine non ponente impedimentum gratię per totius legis naturę obſeruantiam, ad quam in ſtatu lapſus non ſufficere vires naturę, ſed vires gratię requiri, eſt conſtans Theologorum

ſententia

Digitized by Google

ſententia, & D. Thom. expreſſa 1.2.*qu.*109.*art.* 4. Tum etiam, nam id clare docuit D. Tom. *in* 2. ad Anibaldum *diſt.* 28. *art.* 4. *ſolutione ad* 1. 2. *&* 3. his verbis: *Ad tertium dicendum, quod poteſtas noſtra nihil operari poteſt ſine Deo, qui operatur in omni natura, & voluntate: vnde cum dicimus aliquid eſſe in nobis, non excludimus Dei auxilium*. Et 2. 2. *quæſt.* 2. *art.* 5. *ad* 3. quod erat idem argumentum ex quæſt. 14. de veritate adductum, his verbis reſpondet. *Dicendum, quod ſi in poteſtate hominis eſſe dicatur aliquid excluſo auxilio gratiæ, ſic ad multa tenetur homo, ad quæ non poteſt ſine gratia præparante, ſicut ad diligendum Deum, & proximum, & ſimiliter ad credendum articulos fidei; ſed tamen hoc poteſt cum auxilio gratiæ, quod quidem auxilium quibuſcumque diuinitus datur, miſericorditer datur, quibus autem non datur, ex iuſtitia non datur in pœnam præcedentis peccati, & ſaltim originalis, vt Auguſt. dicit in lib. de correct. & gratia cap.* 5. *&* 6.

157 *Obiectio 1.* Sed oppones primo, D. Thom. in ſecundo teſtimonio aſſerere ad motum meritorium per ſe non ſufficere, bene autem, vt ſe ad gratiam præparet; at ex viribus gratiæ vtrumque poteſt: ergo nullum erit diſcrimen niſi intelligatur de potentia ex ſe præparationem cum excluſionem indigentiæ gratiæ. Secundo homo in ſyluis nutritus, de quo agitur in teſtimonio primo, ſupponitur impotens operari ex vi auxilij gratiæ; at de illo ait D. Thom. *Secundo.* quod ſi faciat, quod eſt in ſe, certiſſime illuminabitur de neceſſarijs ad ſalutem: ergo debet intelligi de illo faciente quod poteſt ex naturæ viribus, non vero ex viribus gratiæ. Maior probatur: ſupponitur deſtitutus illuſtratione fidei, quæ eſt primum auxilium ſupernaturale ſufficiens; & conſequenter omni alio auxilio gratiæ ſufficientis: ergo impotens ſupponitur ad operandum ex auxilio gratiæ. *Ad 1. obiectionem reſp.* Reſpondeo ad primam obiectionem, requiri habitualem gratiam ad motum meritorium non autem ad præparationem, ſed ad hanc ſufficit auxilium gratiæ actualis: vnde diſcrimen D. Thom. in hoc ſtat, quod ad motum meritorium vires habitualis gratiæ exiguntur, ad præparationem autem vires arbitrij ſufficiunt per excluſionem indigentiæ gratiæ habitualis, *Ad 2.* non vero excluſſa gratia auxiliante. Ad ſecundam, quod ſit dicendum, agentes reprobatione videbimus.

158 *Vltimo arg. poteſt in fauorem Molinæ.* Denique argui poteſt in fauorem Molinæ: dari primam gratiam auxiliantem ex lege infallibili facienti totum, quod poteſt ex viribus liberi arbitrij abſque efficientia morali meritoria, aut diſpoſitiua operis naturalis in gratiam, ſed ſolum quia Deus ſic voluit paciſci, non eſt contra rationem, aut conditionem gratiæ: ergo aſſerenda eſt infallibilis gratiæ aſſiſtentia facienti totum, quod poteſt ex viribus proprijs. Patet conſequentia: nam, quod talis lex non detur, non aliunde poteſt probari, niſi quia conditioni gratiæ repugnet. Antecedens autem probatur: etenim conditioni gratiæ ſolum obſtat connexio, ſeu exigentia operum naturalium in ipſam; at lege ſic poſita, nulla talis connexio conſtituitur: ergo nihil aſſeritur repugnans gratiæ conditioni.

159 *Reſp.* Reſpondeo, etiam non obſtare conditioni gratiæ legem ſtatutam de non conferenda gratia, niſi facienti totum, quod poteſt ex viribus liberi arbitrij, ſi omnis excludatur cauſalitas, & tamen huiuſmodi legem adſtruere, foret erroneum: nec etiam obſtat conditioni gratiæ infallibilis aſſiſtentia ex lege diuina ſub conditione antecedenti cuiuſcumque operis boni moralis in ſingulari; & tamen talis lex abſque fundamento conſtitueretur: dicimus ergo quod ſi lex intelligatur cum omnibus conditionibus in antecedenti enumeratis non obſtat conditioni gratiæ ex natura rei, obſtat tamen conditioni illius ſecundum quod de ea loquuntur concilia, & abſque fundamento conſtituitur, vt conſtat ex dictis.

160 *Non poſſe aliquẽ ex proprijs viribus negatiue ſe ad gratiam diſponere prob.* Ex quibus infertur, nec etiam diſpoſitione negatiua poſſe quempiam ex proprijs viribus ſed ad gratiam diſponere. Quod patet: nam tunc poteſt aliquis ſe negatiue diſponere, quando poteſt ex proprijs omne impedimentum poſitioni formæ excludere; at homo ex proprijs viribus non poteſt vitare omne peccatum mortale, per quod ponitur ſufficiens impedimentum ad gratiam: ergo nec poteſt ſe negatiue ad primam gratiam auxiliantem diſponere. *M. Sent.* Et hæc de iſta Diſputatione applicanda litteræ Magiſtri in 1. *diſt.* 4. §. 2. ad illa verba: *Opinati ſunt tamen quidam*, *& in* 2. *diſt.* 28. §. 1. ad illa verba: *id vero in concuſſe, & inconctanter teneamus*. Poterat etiam hic diſputari an prima gratia, ſeu primus prædeſtinationis effectus cadat, ſeu cadere poſſit ſub merito operum procedentium ex ipſa? Cæterum quæſtio iſta proprium locum habet 1. 2. *quæſt.* 114. & 3. *p. quæſt.* 2. vbi late tractatur an principium meriti poſſit cadere ſub merito.

DISPVTATIO LXVII.

Quomodo certitudo prædeſtinationis cum Prædeſtinatorum libertate cohæreat?

§. I.

Relatis ſententijs vera eligitur, & ex Auguſtino probatur.

1 *Prædeſt. certa certitudine præſcientiæ prob. 1.* IN hac celebri diſputatione, vt ad id in quo punctus difficultatis conſiſtit, veniamus, tria ſupponenda ſunt, in quibus Theologi vnanimi conſenſu conueniunt, & indubitata ſunt apud ipſos. Primum eſt prædeſtinationem eſſe certam certitudine præſcientiæ, quod patet primo ex illis verbis Ioannis 6. *cap. Omne, quod dedit mihi Pater non perdam ex eo*, *& cap.* 10. illis verbis; *Nemo rapiet eos de manu mea*, id eſt prædeſtinatos; at ſi aliquis ex illis à conſequutione æternæ ſalutis, ad quam ex vi prædeſtinationis ſunt ordinati, defficeret, vt euenire poſſet; ſi prædeſtinatio certa non eſſet, aliquid à Patre Chriſto tradditum perderetur ab ipſo, & ab illius manu eriperetur; nempè ille prędeſtinatus, qui à conſequutione ſalutis æternæ defficeret, & qui ſpeciali curæ Chriſti dicitur à Patre tradditus, iuxta illud Chriſti ad Patrem: *Serua illos quos traddidiſti mihi*: ergo prædeſtinatio eſt certa certitudine præſcientiæ.

2 *Secundo prob. ex Auguſt.* Quæ veritas conſtat ex deffinitione prædeſtinationis traddita ab Auguſtino *lib. de bono perſeuerantiæ cap.* 14. vbi ab Auguſt. ſic deffinitur: *Prædeſtinatio eſt præparatio, & præſcientia beneficiorum Dei, quibus certiſſime liberantur, quicumque liberantur*: ſi autem prædeſtinatio certa certitudine præſcientiæ non eſſet, prædeſtinati non liberarentur certiſſime; cum poſſet carentia æternæ ſalutis, in qua illorum libertas conſiſtit, cum prædeſtinatione coniungi: ergo aſſerendum eſt, & indubitate adſtruendum prædeſtinationem eſſe certam certitudine pręſcientiæ. *Tertio* Et quidem ſi prædeſtinatio certitudine præſcientiæ careret, Deus cæco, & ignoranti modo in prædeſtinando procederet; cum ordinaret prædeſtinatos ad ęternam beatitudinem ignorando euentum, quem eſſet illius ordinatio habitura, quo nihil abſurdius, & illius ſummæ perfectioni in prouidendo magis repugnans. Præterea *Quarto.* cum prædeſtinatio, vt à communi prouidentia diſtincta includit efficax diuinæ voluntatis propoſitum, vndecumque illius efficacia proueniat, ſed voluntati efficaci Dei nemo poteſt reſiſtere, ſaltim in ſenſu compoſito, iuxta illud: *omnis voluntas mea fiet; & illud voluntati eius quis reſiſtet*; Ergo prædeſtinatio huic propoſito, & efficaci decreto innitens certiſſima eſt, ſaltem certitudine pręſcientię.

3 *Eſſe etiã certã certitudine ordinis; prob. 1.* Primo, vt indubitatum ſuppono pręḍeſtinationem eſſe certam certitudine ordinis, & cauſalitatis cuius contrarium, D. Thom. *quæſt.* 6. *de verit. art.* 3. docet eſſe contra dicta Sanctorum, & conſtat primo, vt enim ſupra *diſp.* 55 *&* 65. docuimus? Prædeſtinatio eſſentialiter ſupponit electionem efficacem prędeſtinatorum ad gloriam, in quo omnes Theologi conueniunt, pręſcindendo ab ea quæſtione, an ſcilicet preuiſſionem meritorum pręcedat, vel ſubſequatur, claudit etiam eſſentialiter electionem efficacem ad gratiam, & merita: eſt enim iuxta Auguſt. *præparatio beneficiorum Dei*, ſed voluntas efficax Dei infallibiliter infęrret, & cauſat etiam ſuum obiectum: ergo prędeſtinatio dictam voluntatem includens, eſt cauſa infallibilis meritorum, & glorię; & conſequente eſt certa non ſolum certitudine pręſcientię, ſed etiam certitudine ordinis, & cauſalitatis.

Secundo. Secundo, vt enim vidimus *diſp* 60. prędeſtinatio conſiſtit in imperio practico intellectus diuini; ſed imperium practicum Dei eſt infallibilis cauſa mediorum efficaciter conducentium ad finem: ergo prędeſtinatio eſt cauſa infallibilis mediorum efficacium, quibus prędeſtinati ordinantur ad gloriam; & conſequenter infert, & cauſat infallibiliter gloriam in executione, in quo çertitudo ordini, & cauſalitatis eſt poſſita.

4 *Tertio.* Denique id ipſum probatur: ſi prędeſtinatio non eſſet certa çertitudine cauſalitatis, non eſſet ſpeciale beneficium diuinum; ſed hoc aſſerendum non eſt, inter omnia enim beneficia diuina, prędeſtinatio exaltatur, & pro illa inter omnia ſpecialis gratię, Deo benefactori debentur, quo circa ſpecialis amor eſt, vel ſpecialiſſimum amorum includit: ergo aſſerendum eſt, eſſe certam çertitudine cauſalitatis. Probatur ſequela. Deus dicitur benefactor in quantum nobis beneficia communicat, & illa cauſat in nobis: ergo ſpecialis benefactor eſt in quantum cauſat ſpecialia beneficia; ſed ſi prędeſtinatio non eſſet cauſa infallibilis mediorum inferentium gloriam, Deus vt prædeſtinans non eſſet ſpecialis benefactor reſpectu prędeſtinatorum: ergo prędeſtinatio non eſſet ſpeciale beneficium.

5 *De fide eſt infallibilitatẽ prædeſtinationis non lædere libertatem.* Tertium, quod ſupponimus eſt, infallibilitatem diuinę prędeſtinationis non tollere, nec ſedere noſtram libertatem, in quo omnes Catholici, vt in veritate omnino certa, & indubitata fide tenenda, conueniunt, contra Pelagium, & Aſſeclas; qui vt refert Auguſtin. *lib.* 2. *contra duas epiſtolas Pelagianorum*, efficaciam gratię, & prędeſtinationis negabant, eo quod cum illa noſtram libertatem non componi exiſtimabant; contra Cal-

Digitized by Google

uinum Lutterum, & alios hæreticos, qui efficaciam gratiæ, & diuinæ prædeſtinationis admittentes, libertatem noſtram pęnitus euerti aſſerebant: contra quos omnes firmiter eſt aſſerendum prędeſtinatorum libertatem. licet enim non ſiet prædeſtinatum damnari, poteſt à ſalute defficere, non quidem in ſenſu compoſito, hoc eſt coniungendo damnationem cum prędeſtinatione, ſed in ſenſu diuiſſo, hoc eſt damnatione inſpecta ſecundum ſe; vt autem prædeſtinatio libertatem in prædeſtinatis non lædat, ſufficit, quod cum illa componatur potentia vt prædeſtinatus damnetur, & à ſalute deficiat, etſi actualis damnatio non poſſit cum prædeſtinatione coniungi, in quo vt dixi omnes Doctores Catholici vnanimi conſenſu contra Hæreticos conueniunt.

6 *Prob. 1.* Et conſtat primo: nam de fide eſt prædeſtinatos ſuis bonis operibus gloriam mereri, ſi in Deo ſint facta vt deffinit Tridentinum *ſeſſione 6. de iuſtificatione cap.* 16. ſed meritum abſque libertate ſubſiſtere nequit de quo 1.2. *q.* 114. *art.* 1. conſtatque ex diffinitione Innocentij decimi contra Ianſenium anno milleſſimo ſexcenteſſimo quinquageſſimo tertio, qua tertiam propoſitionem Ianſenij aſſerentis: *Ad merendum, & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ non requiri libertatem à neceſſitate, ſed ſufficere libertatem à coactione*, hæreticam declarauit: ergo prædeſtinatio non tollit libertatem à prædeſtinatis.

7 *Secundo.* Conſtat ſecundo ex illo 1. Petri 2. *Satagite, vt per bona opera certam veſtram vocationem, & electionem faciatis*; at ſi prædeſtinatio libertatem in operando à prædeſtinatis tolleret fruſtranea eſſet exortatio ad bene operandum: ergo prædeſtinatio illæſam *Tertio.* relinquit in prædeſtinatis libertatem. Denique: nam de fide eſt, Diuum Petrum eſſe prædeſtinatum, & de fide etiam eſt peccaſſe, Chriſtum negando; at ſi prædeſtinatio tolleret à prædeſtinatis libertatem, prædeſtinati numquam peccarent; peccatum enim libertatem requirit, nec cum neceſſitate ad bene operandum, & merendum compati poteſt: ergo prædeſtinatio conſeruat libertatem in prædeſtinatis, qua poſſint bene, & male operari, & à ſalute deſſicere, tametſi infallibile ſit non defecturos ab illa, & æternam conſequuturos ſalutem.

8 *Prima ſententia.* Quod igitur in examen vertimus eſt, qualiter cum certitudine, & infallibilitate prædeſtinationis libertas prædeſtinati in bonis operibus ab æterno à Deo, per prædeſtinationem preordinatis componatur. Qua in re, duplex è regione oppoſita verſatur ſententia. Prima docet, ideò certitudinem prędeſtinationis cum noſtra libertate componi, quia noſtrum conſenſum ſub conditione per ſcientiã mediam prępuiſſum neceſſario ſupponit, ita vt non poſſit Deus actum liberum prędiffinire, & de illo diſponere, quin prius auſcultet, quid voluntas creata, ſi vocetur, & diuina gratia tangatur ſit operatura. Ex quo naſcitur, vt voluntas creata poſſet prędiffinitiones diuinas impedire cũ potuerit ſub conditione vocationis non conſentiendo impedire ſcientiam mediam affirmantem conſenſum ſub conditione vocationis, qua impedita prędeffinitio conſenſus illam neceſſario ſupponens etiam impediretur. Et ex hoc vlterius ſequitur neceſſitatem ex prædeſtinatione, aut prædiffinitione diuina non eſſe antecedentem, ſed conſequentem noſtras libertas operationes: & quia ſola neceſſitas antecedens opponitur libertati, hinc fit, vt certitudo, & infallibilitas prædeſtinationis, aut prædiffinitionis diuinæ, etſi ex illis neceſſario inferatur conſenſus, libertatem voluntatis in eius elicientia non impediat. Ita omnes profeſſores ſcientiæ mediæ cum Molina in concordia *q.* 23. *artic.* 4 & 5. *diſp.* 1. fere per totam, & præcipuè membro 6. 9. & *vltimo*. Licet autem in dependentia prædeſtinationis diuinæ à ſcientia media omnes illius profeſſores conueniant, quidam tamen illorum, ſcientia media præſuppoſita admittunt in Deo decreta ab intrinſeco efficacia prædiffinitiua noſtrorum actuum, quin ex hoc illorum libertas lædatur, aut impediatur. Ita omnes, quos *diſput.* 65. recenſuimus pro ſententia affirmante electionem efficacem ad gloriam, vt coronam, meritis, vt in ſtatu abſoluto præuiſſa anteuertere. Alij vero huiuſmodi decreta prædiffinitiua ab intrinſeco efficacia reijciunt, etiam ſcientia media præſuppoſita arbitrantes non poſſe cum libertate noſtrorum actuum componi. Ita P. Vazquez, & alij quos *diſp. alleg.* pro oppoſita ſententia retulimus.

10 *Secunda ſententia.* Secunda, & vera ſententia defendit ad conciliandam libertatem cum certitudine prædeſtinationis, & efficacia gratiæ, ſcientiam mediam neceſſariam non eſſe nec poſſe ſalua libertate diuina, Deique ſupremo dominio, & ſuprema poteſtate, dependere à ſcientia conſenſus in ſtatu conditionato, in prædeſtinando, & prædefiniendo efficaciter liberum creaturæ conſenſum, ſed id circo prædeſtinationis certitudinem, vt efficaciam gratiæ, & prędiffinitionis diuinæ cum libertate noſtra componi, quia prędeſtinatio ſummè efficax eſt, & decretum diuinæ voluntatis includit efficax, nedum ad ſubſtantiam actus, ſed etiam ad modum libertatis, quia nempè Dei voluntas efficaciter decernit, quod actus fiat, & quod liberè fiat. Ita omnes diſcipuli D. Thom. *in præſenti, & in tract. de auxilijs, & ſupra quæſt.* 14. *artic.* 13.

11 *Concluſio prob. 1.* Quorum ſententia pro noſtra concluſione ſtatuitur, & oſtenditur primo: etenim Auguſtinus rectè cum noſtra libertate certitudinem prædeſtinationis, & efficaciam gratiæ conciliauit; & tamen, vt hæc componeret, ſcientiæ mediæ non meminit, nec illa fuit vſus: ergo abſque illa, componenda, & concilianda eſt certitudo prędeſtinationis, & efficacia gratiæ cum libertate creata. Conſequentia bene infertur, id enim ſine quo finis aliquis obtinetur, ad illius aſſequutionem neceſſarium non eſt: ergo ſi abſque ſcientię medię interuentione, bene componitur noſtra libertas cum certitudine prędeſtinationis, & efficacia gratię, neceſſaria ad illam conciliationem non eſt. Maiorem non negabunt contrarij, quidquid vellit Molina, nec tute negari poteſt; cum doctrina Auguſtini in materia prędeſtinationis, & gratię, ab Eccleſię Pontificibus ſit approbata, de quo videndus M. Sancto Thoma *tom.* 1. *in* 1. *part. diſp.* 20. *art.* 6.

Minorem in qua ſola eſt poſita difficultas apertè concedit Molina vbi *ſupra* in concordia olyſipone, edita anno milleſimo quingenteſimo octuageſimo octauo *pag.* 487. cuius verba retulimus ſupra *diſp.* 38. §. 1. Et præter ea, quibus ibi minorem probauimus oſtenditur primo ex Auguſt. *lib. de correct. & gratia cap.* 4. illis verbis: *Volenti ſaluum facere nullum hominis reſiſtit arbitrium, ſic enim velle, & nolle in volentis, & nolentis eſt poteſt, vt diuinam voluntatem non impediat, nec ſuperet poteſtatem*. Ex quibus in hunc modum arguitur: ſi vt Deus vellet voluntate efficaci ſaluum facere, neceſſarium eſſet prępuidere conſenſum noſtrum in ſtatu conditionato, quod Deo ſaluum facere vollenti non reſiſteret humanum arbitrium, non deberet Auguſt. probare ex eo quod arbitrium humanum non ſuperat poteſtatem diuinam; ſed hac cauſali vtitur Auguſt. ergo ſentit Deum in prędeſtinando, & in volendo efficaciter, noſtrum liberum conſenſum non ſupponere neceſſario illum prępuiſſum in ſtatu conditionato, nec huiuſmodi pręſcientia indigere, vt conſenſum liberum velit, & efficaciter prędiffiniant; ac proinde ſine pręſcientia conſenſus liberi in ſtatu conditionato conciliauit Auguſtinus efficaciam gratię, & prędiffinitionis diuinę, & prędeſtinationis certitudinem cum libertate creata. Secunda conſequentia ex prima euidenter colligitur. Prima ex premiſſis infertur. Minor conſtat ex verbis Auguſtini. Maior autem probatur ſic: ad hoc enim ſtatuitur prędicta neceſſitas, vt impotentia reſiſtendi Deo volenti efficaciter non ſit antecedens, ſed conſequens libertatem creatam: ergo prędicta neceſſitate ſuppoſita, quod arbitrium humanum non reſiſtat, nec poſſit Deo efficaciter volenti reſiſtere, non eſt refferendum ad ſupereminentiam poteſtatis diuinę, ſed ab libertatem creatam, quia nempè antequam Deus efficaciter vellit, vt voluntas creata conſentiat, conſentiens liberè in ſtatu conditionato ſupponitur, & hac ſuppoſitione prępuiſſa, Deus efficaciter vult quod conſentiat. 12 *Minor prob. 1.*

Quod amplius vrgetur: nam etiam ſi poteſtas diuina non ſuperemineret, nec eſſet ſupra voluntatem creaturę, dummodo vt illius conſenſum vellet, illam conſentientem in ſtatu conditionato ſupponeret, Deo vollenti ſaluare, non poſſet humanum arbitrium reſiſtere: ergo ſicut Deus vellit ſaluare prędicta ſuppoſitio, & illius prępuiſio requiritur, vt Deo volenti ſaluare, humanum non reſiſtat arbitrium, ſuperfluè ab Auguſtino recurritur ad ſupereminentiam poteſtatis Diuinę, & ſine neceſſitate vtitur prędicta cauſali, quia nempè arbitrium humanum non ſuperat poteſtatem diuinam. 13 *Conf. 1.*

Confirmatur, & vrgetur ſecundo: nam indigere ad decernendum conſenſum liberum voluntatis createę pręſcientia determinationis liberę illius in ſtatu conditionato tollit à Deo ſupereminentiam poteſtatis ſupra voluntatem creatam, vt ex dicendis conſtabit: ergo hac indigentia ſuppoſita, vt omnes profeſſores ſcientię medię ſupponunt, non eſt probandum, quod Deo volenti ſaluum facere, humanum non reſiſtat arbitrium, eo quod non ſuperat poteſtatem diuinam; & conſequenter Auguſtinus ſic probans, indigentiam prędictam excludit, & ſine illa libertatem noſtram cum efficacia gratię, & certitudine prędeſtinationis componit. *Conf. 2.*

Secundo minor principalis ſuadetur: nam iuxta Auguſt. *lib. de correct. & gratia cap.* 14. efficacia vocationis Diuinę oritur ex omnipotentiſſima poteſtate, qua magis habet in ſua poteſtate voluntates hominum, quam ipſi ſuas; at ſi vt vocaret vocatione efficaci indigeret pręſcientia concurſus liberi in ſtatu conditionato non magis haberet in ſua poteſtate voluntates hominum, quam ipſi ſuas, nec Dei poteſtas in vocando, & decernendo omnipotentiſſima eſſet: ergo iuxta Auguſtinum, vt Deus efficaciter vocet, & decernat efficaciter conſenſum liberum voluntatis createę ductu ſcientię medię non indiget, ſed poteſt vocare vocatione efficaci, & decernere efficaciter conſenſum liberum voluntatis createę, quin illum pręcognoſcat in ſtatu conditionato. 14 *Secundo prob. minor.*

Minor pro prima parte exinde colligitur: nam eo ipſo Deus non poſſit efficaciter vocare, & efficaciter liberum conſenſum decernere, niſi prius per ſcientiam mediam cognoſcat voluntatem creatam liberę vocationi conſentientem, ſupponitur voluntas creata ſe determinans ad conſenſum, & determinans vocationem diuinam cum impotentia in Deo ad determinandum voluntatem creatam, vt liberè vocationi conſentiat, & vt ſuam vocationem determinet: ergo voluntas creata magis habet in ſua poteſtate propriam determinationem; & conſequenter conſenſum, quam Deus illam in ſua poteſtate contineat, *Minor pro 1. parte prob.*

quando-

Digitized by Google

quandoquidem in continendo effectiuè conueniunt, & aliàs voluntas creata excedit, continens proprium conſenſum effectiuè, & determinatiuè.

15 Pro 2. ſuadetur Deinde pro ſecunda parte probatur: nam eo ipſo quod præſcientia conſenſus liberi in ſtatu conditionato neceſſaria ſit, vt Deus efficaciter de illo diſponat, illumque efficaciter decernat, mediante iſta cognitione conſtituitur proxime completè potens ad decernendum, & diſponendum de illo, & ad vocandum vocatione efficaci; ſed cum hoc ſtare non poteſt, quod Dei poteſtas omnipotentiſſima ſit in vocando vocatione efficaci, & in decernendo efficaciter conſenſum liberum voluntatis creatæ: ergo cum indigentia præſcientię conſenſus liberi in ſtatu conditionato non ſtat omnipotentiſſima libertas diuina in vocando vocatione efficaci; & in decernendo efficaciter noſtrum liberum conſenſum Maior conſtat: nam cognitio proponens voluntati obiectum conſtituit illam proximè completè potentem ad tale obiectum amandum ſed præſcientia conſenſus conditionati ad hoc neceſſaria ſupponitur, vt proponat voluntati diuinæ vocationem, vt efficacem, & cum conſenſu coniunctam; ergo illa mediante conſtituitur voluntas Diuina proximè completè potens, ad decernendum conſenſum, & vocationem efficacem ad illum. Minor autem probatur

Minor prob. 1. primo: ſi Deus non a ſe, ſed ab alio conſtitueretur proximè completè potens ad aliquid efficiendum, non eſſet omnipotens in efficiendo, etſi non a ſe, ſed ab alio redderetur potens proximè ad intelligendum, non eſſet infinitus in intelligendo; ſed præſcientia conſenſus liberi in ſtatu conditionato non conuenit Deo a ſe; ſed ab alio, nempè a voluntate creata, alias eſſet Deo libera, quod illius Auctores rennunt: ergo ſi per illam conſtituitur Deus completè proximè potens ad vocandum vocatione efficaci, & ad efficaciter decernendum conſenſum liberum voluntatis creatæ, illius poteſtas in vocando efficaciter, & in efficaciter decernendo omnipotens eſſe nequit.

16 Secundo prob. minor. Secundo probatur: ſi Deus poſſet ab alio a ſe reddi impotens ab aliquid efficiendum non eſſet in efficiendo omnipotens, etſi poſſet ab alio a ſe reddi impotens proximè ad intelligendum, non eſſet in intelligendo infinitus: ergo pariter ſi ab alio à ſe poteſt impotens conſtitui ad vocandum vocatione efficaci, & ad decernendum efficaciter conſenſum liberum voluntatis creatæ, non erit ſummè potens in vocando vocatione efficaci, nec in decernendo conſenſum liberum efficaciter; ſed dato, quod per ſcientiam mediam conſtituatur potens proxime ad vocandum, & efficaciter decernendum, per carentiam ſcientiæ mediæ conſtituitur impotens vocare, & decernere, quæ carentia non conuenit Deo a ſe, ſed ab alio, nempè à voluntate creata; aliàs eſſet libera Deo, quod non minus repugnat, quam quod ſcientia conditionata, Deo libera ſit: ergo admiſſo quod per ſcientiam conditionatam conſtituatur Deus potens proximè ad vocandum, & efficaciter decernendum, non eſt illius poteſtas omnipotens in vocando vocatione efficaci, & in decernendo efficaciter noſtrum liberum conſenſum.

17 Confir. 1 Explicatur, & vrgetur amplius: etenim iuxta aduerſarios per præſcientiam conſenſus in ſtatu conditionato conſtituitur diuina voluntas completè proximè potens ad illum efficaciter decernendum: ergo per carentiam ſciētię affirmantis conſenſū in ſtatu conditionato redditur impotens proximè ad vocandum, & efficaciter decernendum conſenſum; ſed carentia ſcientiæ conditionatę non eſt libera Deo, ſed voluntati creatæ: & conſequenter non conuenit Deo a ſe, ſed à voluntate creata: ergo ab alio a ſe conſtituitur impotens proximè ad vocandum, & ad efficaciter decernendum, quod cum ſumma, & infinita poteſtate in vocando, & decernendo efficaciter non poteſt componi, vt probauimus.

18 Confir. 2 Confirmatur, & vrgetur ſecundo: nam quidquid ſit an præſcientia conſenſus in ſtatu conditionato regulet, aut non regulet decretum prædiffinitiuum illius, certum tamen eſt in ſentētia omnium Auctorum, qui ſcientiam mediam ſectantur, non poſſe Deum efficaciter prædefinire conſenſum niſi prædicta ſcientia præcedat; ſed hanc ſcientiam non habet Deus a ſe, ſed a voluntate creata: ergo a ſe non eſt potens prædifinire efficaciter conſenſum liberum voluntatis creatæ; ſed de ratione ſummę, & omnipotentiſſimæ poteſtatis eſt, quod a ſe, & ratione ſui habeat potentiam ad omnia, vt ex terminis eſt per ſe notum: ergo diuina voluntas non habet omnipotentiſſimam poteſtatem in prædiffiniendo noſtrum liberum conſenſum efficaciter: & conſequenter efficacia in vocatione diuina non oritur ex omnipotentiſſima poteſtate, qua Deus in ſe continet voluntatem creatam, contra Auguſtinum vbi *ſupra*, & contra maniſeſtiſſimam veritatem.

19 Reſp. Reſpondebis forte: Deum de ſe, & a ſe eſſe radicaliter potentem prædeffinire conſenſum liberum voluntatis creatæ, completè autem proximè potentem non eſſe, niſi illum per ſcientiam mediam cognoſcat ſub conditione ſuæ vocationis futurum, & quod ſi voluntas creata fuerit vocata, conſentiet, ex quo non ſequitur Dei poteſtatem, omnipotentiſſimam in vocando, & prædiffiniendo non eſſe: non enim poteſt velle efficaciter vocare, niſi præſciat efficaciam ſuæ vocationis, hanc autem præſcire non poteſt, niſi cognoſcendo voluntatem vocatam conſenſuram fore; ac proinde ſine huiuſmodi pręſcientia non poteſt decernere efficaciter conſenſum, nec vocationem efficacem ad illum, hoc autem non præiudicare ſummæ Dei poteſtati, in vocando, & prædiffiniendo efficaciter, à Nobis aſſerendum eſt; non enim poteſt Deus prædiffinire efficaciter conſenſum, niſi pręcognoſcat, quod ſi voluntas fuerit efficaciter vocata conſentiet; alias cæco, & ignoranti modo procederet; cum ignoraret, quem affectum vocatio efficax ſit habitura; & tamen ex hoc non infertur Dei poteſtatem ſummam, & omnipotentem in vocando, & prædiffiniendo non eſſe: ergo pariter ex eo quod oppoſiti Auctores ſentiant ſine præſcientia conſenſus in ſtatu conditionato non eſſe Deum proximè, & complete potentem ad vocandum efficaci vocatione, & ad efficaciter prædiffiniendum conſenſum liberum voluntatis creatæ, non eſt contra ipſos inferendum poteſtatem Dei ſummam, & omnipotentiſſimam non eſſe in vocando vocatione efficaci, & pręddiffiniendo efficaciter conſenſum liberum voluntatis creatæ.

Sed contra primo, ad hominem contra Auctores oppoſitos: ipſi namq; ex eo quod prædeterminatio phyſica ſit ad actum neceſſaria, & in noſtra poteſtate non ſit, nec nobis inſit a nobis, ſed a Deo, inferunt actum ſecundum in noſtra poteſtate non eſſe, nec proxime, nec radicaliter, cum inferant noſtram libertatem deſtrui; ſed iuxta illos ſcientia media neceſſaria eſt, vt Deus decernat vocationem efficacem, & efficaciter prædiſſiniat conſenſum liberum voluntatis creatæ, & alias fateri tenētur ſcientiam mediam in Dei poteſtate non eſſe, nec Deo conuenire à ſe, ſed a voluntate creata; cum aſſerant non Deo, ſed voluntati creatę eſſe liberā: ergo tenentur fateri Deum non eſſe radicaliter potētem ad vocandum vocatione efficaci, nec ad prędiſſiniendū efficaciter noſtrum cōſenſum. 20 Cōtra 1.

Contra ſecundo, & ad hominem: ex eo namque, quod carentia phyſicæ prędeterminationis, ex qua infallibiliter ſequitur carentia actus, nobis libera non ſit, nec nobis inſit a nobis, ſed a Deo phyſicam prędeterminationem non conferente, inferunt contra Nos aduerſarij carentiam actus in noſtra poteſtate non eſſe, nec proxime, nec radicaliter; ſed ex carentia ſcientiæ medię affirmantis conſenſum in ſtatu conditionato, infallibiliter ſequitur carentia vocationis efficacis, & prędiſſinitionis conſenſus in Deo, & carentia dictæ pręſcientię in Dei poteſtate non eſt, nec Deo conuenit a ſe, ſed a voluntate creata cum Deo, ſed voluntate creata cum non Deo, ſed voluntati creatę libera ſit: ergo carentia vocationis, & prędiſſinitionis efficacis in diuina poteſtate non eſt, nec proxime, nec radicaliter; & conſequenter nec prędiffinitio efficax eſt radicaliter in poteſtate diuina. 21 Secundo.

Si forte aliquis opponat; conſequentias illas, quę ab aduerſarijs fiunt contra phyſicam prędeterminationem a nobis ineſficaces reputari, libertatemque noſtram a diſcipulis D. Tho. ſaluari, etſi phyſica prædeterminatio ſit neceſſaria ad actum, & in noſtra poteſtate non ſit, ſed nobis inſit a Deo, & quamuis ex eius carentia nobis conuenienti a Deo ſine noſtra libertate infallibiliter actus carentia ſequatur: ergo ſimiles conſequentię a nobis contra aduerſarios factæ de ſcientia media, & illius carentia loquendo, debent a nobis reputari ineſſicaces contra poteſtatem diuinam, & illius libertatem in vocando, & prędiſſiniendo eſſicaciter. 22 Opponet.

Explicatur, & vrgetur: etſi phyſica prędeterminatio ſit ad actum neceſſaria, & in noſtra poteſtate non ſit neq; nobis inſit à nobis, aſſeritur a noſtris Thomiſtis actum eſſe in noſtra poteſtate: ergo pariter, quamuis ſcientia media ſit omnino neceſſaria, vt Deus decernat vocationem efficacem, & efficaciter prędeffiniat conſenſum liberum voluntatis createę, & ſcientia prędicta in Dei poteſtate non ſit, nec liberè Deo conueniat, poterit vocatio efficax, & prędiſſinitio noſtri conſenſus in diuina poteſtate radical[illegible] contineri ratione ſui, & proxime ratione pręſcientiæ conditionatæ. 23 Confir. 1.

Explicatur, & vrgetur ſecundo: etſi ex carentia phyſicę prędeterminationis infallibiliter inferatur carentia actus, & carentia prędeterminationis, nobis libera non ſit, non ſequitur in noſtra ſententia carentiam actus nobis liberam non eſſe: ergo pariter, ex eo quod carentia ſcientię medię affirmantis conſenſum liberum in ſtatu conditionato Deo libera non ſit, & ex illa infallibiliter inferatur carentia vocationis, & prędiſſinitionis efficacia in Deo, non ſequitur, carentiam vocationis, & prędiſſinitionis efficacis, Deo liberam non eſſe. Confir. 2

Reſpondeo primo: conceſſo antecedenti, diſtinguendo conſequens: debent reputari ineſſicaces abſolutè tranſeat conſequens: vt factæ contra aduerſarios ad hominem, & ex illorum principijs arguendo, nego conſequentiam: vt enim argumentum ad hominem teneat, ſufficit quod in principijs contrariorum conuincat. Quia tamen ſolum prout argumentum factum formatur contra profeſſores ſcientiæ mediæ, ex his, qua aduerſus phyſicam prædeterminationem objiciunt; ſed etiam abſolutè efficaciſſimam a nobis reputatur, ideò reſpondeo ſecundo, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam: ob plures rationes diſcriminis. Prima eſt: nam actus liber continetur in poteſtate voluntatis creatæ tamquam in cauſa ſecunda ſubordinata primæ, de cuius ratione non eſt continere actiuè in ſe omne requiſitum ad actum, & ideo, etſi phyſica prędeterminatio requiratur, vt actus liber exiſtat, & carentia illius, vt exiſtat omiſſio actus, & in poteſtate actiua voluntatis noſtrę non ſit, nec prędeterminatio, nec carentia illius, poſſunt actus, & omiſſio actus in eius libera poteſtate 24 Reſp 1.

Reſp. 2. Prima diſparitas:

Digitized by Google

contineri: vocatio autem efficax, & efficax prædeffinitio ſunt à Deo tanquam à prima cauſa, de cuius ratione eſt, vt ab illa ſit, & illa contineatur omne, quod neceſſarium eſt ad exiſtentiam, & non exiſtentiam effectus, & ideo, eo ipſo, quod ſcientia media, & illius carentia non conueniant Deo à ſe, & ſcientia media neceſſaria ſit, vt Deus efficaciter prædefiniat, & per illius carentiam impediatur ad prædefiniendum, tollitur ab ipſo ſuprema in prædiffiniendo poteſtas, & ratio primæ cauſæ reſpectu conſenſus liberi voluntatis creatæ.

25 Secunda Secunda ratio diſcriminis eſt: nam phyſica prædeterminatio, licet non conſequatur ad noſtram libertatem in ſe ipſa formaliter, conſequitur tamen ad illam eminenter, nempè, vt contentam in voluntate diuina, quę iuxta Auguſtinum magis continet in ſua poteſtate voluntates creatas quam ipſæ ſuos actus contineant, & connotat libertatem noſtram, vt in ſe ipſa formaliter, & ideò quamuis nobis libera non ſit quantum ad ſuum eſſe formale, & neceſſario inferat actum, & illius negatio carentiam actus, noſtram libertatem non lædit, ſed perficit, infert, & cauſat; ſcientia autem media nec connotat libertatem diuinam, vt à ſe illatam, & cauſatam, nec conſequitur ad illam in ſe ipſa formaliter, aliàs eſſet libera Deo nec eminente, cum Dei libertas non poſſit eminenter in aliquo contineri, & ideo, neceſſitas orta ex illa, eſt reſpectu Dei totaliter antecedens, nec poteſt cum diuina libertate, nec cum ſuprema Dei poteſtate, in vocando, prædiffiniendo, & prædeſtinando componi.

26 Tertia Tertia ratio diſcriminis eſt: nam præmotio diuina, & voluntas Dei efficax illam præparans, non ſe tenet ex parte actus primi in voluntate creata, vt illi præſtantes poſſe proximum, & expeditum per ordinem ad conſenſum, ſed illam proximè potentẽ, & per modum actus primi expeditam ſupponentes applicant ad actum ſecundum applicatione efficaci infallibiliter, & indeclinabiliter, illum inferentes, quoad ſubſtantiam actus, & quoad modũ libertatis: vnde carentia phyſicæ prædeſtinationis non eſt carentia potentiæ potentis proxime, nec expeditionis in ordine ad actum ſecundum; ac proinde non reddit voluntatem impotentem conſentire, ſed ſolum non conſentientem de facto, & hoc non pręſtat formaliter, ſed virtualiter, & inchoatiuè; carentia autem actualis conſenſus conſtituit formaliter voluntatem non conſentientem: ex quo vlterius fit, vt ſicut voluntas non conſentiens actu, eſt potens proximè conſentire; ita voluntas non applicata efficaciter ad conſenſum eſt proximè, & expedite potens conſenſum elicere; & conſequenter, quamuis careat applicatione efficaci liberè conſentit. Scientia autem media in voluntate diuina, vt prædiffinitiua efficaciter, ſe tenet ex parte actus primi ita, vt ſine illa non ſit Deus potens proximè expeditè ad vocandum vocatione efficaci, & ad efficaciter prædiffiniendum conſenſum liberum voluntatis creatæ; ac proinde illius carentia non ſolum reddit Deum non vocantem actu vocatione efficaci, & non prædiffinientem de facto, ſed etiam illum conſtituit impotentem proximè ad vocandum, & efficaciter prædiffiniendum, cum quo non ſtat in Deo libertas in prædiffiniendo, & in vocando efficaci vocatione.

27 *Ad inſtãtiam contrariorũ reſp.* Nec doctrina, qua ſe protegunt aduerſarij ad probandum nullum inconueniens eſſe, quod Deus per ſcientiam mediam conſtituatur expeditè potens vocare vocatione efficaci, & efficaciter prædiffinire, inſtando in noſtra ſententia, iuxtà quam non poteſt Deus efficaciter decernere conſenſum voluntatis creatæ, niſi pręcognoſcendo, quod ſi voluntas fuerit efficaciter vocata conſentiet, illis in aliquo fauet ſed eſt prorſus extra rem ad ſoluendum argumentum; nam cognitio, quæ in noſtra ſententia eſt omnino requiſita, vt Deus efficaciter decernat conſenſum liberum voluntatis creatæ pertinet ad ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, quæ neceſſaria eſt in Deo, nec poteſt Deo non conuenire, ideoq; nihil illius ſupremæ poteſtati præiudicat, quod ſine tali cognitione non ſit eius voluntas potens proximè ad vocandum vocatione efficaci, & ad efficaciter prædiffiniendum; ſicut infinitæ perfectioni voluntatis diuinæ, nullum pręiudicium fit, in eo quod non poſſit amare abſque præuia cognitione: ſcientia autem media eſt reſpectu Dei contingens; & conſequenter non conuenit Deo neceſſario, nec à ſe, ſed à voluntate creata; cui eſt libera, & in hoc totum robur noſtri argumenti conſiſtit, quod nempè eſſet contra ſupremam poteſtatem voluntatis diuinæ non eſſe à ſe proximè, & expedite potentem prædiffinire efficaciter, ſed ab alio à ſe expedite potentem conſtitui, & poſſe in expeditam, & proximè impotentem ad prædiffiniendum conſtitui ab aliquo a ſe diſtincto.

28 *Reſp.* Reſpondebis forte, repugnare ſupremæ poteſtati diuinę voluntatis conſtitui proximè, & expeditè potentem ad prędiffiniendum ab alio à ſe ſibi non ſubordinato; quod autem ab alio ſibi ſubordinato reddatur proximè potens, & ad prædiffiniendum expediatur, non præiudicat ſupremæ illius poteſtati; & quia ſcientia media, per quam expeditur, & potens proximè ad prędiffiniendum conſtituitur, eſt à voluntate creata, vt ſubordinata voluntati diuinæ: fit conſequens quod abſque detrimento ſupremę poteſtatis ſuæ reddatur per ſcientiam mediam potens proximè ad prædiffiniendum, & ad vocandum efficaci vocationi.

29 *Cõtra 1.* Sed contra in hunc modum inſurgo primo: quod enim eſt à voluntate creata, vt ſubordinata Deo, eſt etiam a Deo; & conſequenter non contingens, ſed liberum ipſi, vt fuſe oſtendimus *ſup. diſp. 37. §. 3* ſed ſcientia media non eſt Deo libera, ſed contingens reſpectu Dei, vt illius profeſſores tuentur: ergo non eſt à voluntate creata, vt ſubordinata Deo; & conſequenter ſi per illam conſtituitur voluntas diuina potens proximè ad vocandum vocatione efficaci, & ad efficaciter prędiffiniendum, conſtituitur proximè potens ab alio ſibi non ſubordinato.

Secundo: nam ſcientia media non eſt à voluntate creata, vt *Secundo.*
ſubordinata voluntati diuinę, vt liberę, nec vt neceſſario volenti: ergo nequit eſſe à voluntate creata, vt ſubordinata voluntati diuinæ. Conſequentia eſt bona. Antecedens pro ſecunda parte notum. Pro prima vero probatur: quia namq; ſcientia futurorum in ſtatu abſoluto eſt à voluntate creata, vt ſubordinata voluntati diuinę, vt liberę, talis ſcientia non eſt contingens, ſed libera Deo: ergo ſi ſcientia media eſt à voluntate creata, vt ſubordinata voluntati Dei, vt liberæ, non eſt contingens Deo, ſed libera; & conſequenter non eſt media inter liberam, & neceſſariam.

Denique tradita ſolutio reijcitur: nam etiam ſi ſcientia media 30
ſit à voluntate creata, vt ſubordinata voluntati diuinæ, eſt libera voluntati creatę, & non eſt libera Deo vt illius Auctores fatentur; & conſequenter ſi per illam conſtituitur diuina voluntas proximè expedite potens prædiffinire efficaciter conſenſum liberum voluntatis creatæ, hoc poſſe expeditum proximè, conuenit voluntati diuinæ ab aliquo libero creaturę, & ſibi non libero; ſed hoc non compatitur cum omnipotentiſſima poteſtate in prędiffiniendo, quam Auguſtinus recognoſcit in voluntate diuina ſupra voluntatem creatam: ergo iuxta Auguſtinum Deus in prę- *Tertio.*
diffiniendo efficaciter conſenſum liberum voluntatis creatę non dependet à ſcientia media, nec vt illum efficaciter prędiffiniat, ſupponit cognitionem conſenſus in ſtatu conditionato. Antecedens continet aduerſariorum doctrinam. Prima conſequentia ex illo euidenter infertur. Secunda ex pręmiſſis colligitur. Minor autem ſubſumpta, cui ineſt tota difficultas probatur: nam de ratione ſummę poteſtatis in prędiffiniendo eſt ſumma in prędiffiniendo libertas, ſicut de ratione primi, & ſupremi efficientis eſt ſumma libertas in efficiendo; ſed conſtitui voluntatem diuinam proximè expedite potentem prędiffinire efficaciter per aliquid creaturę liberum, & non liberum ſibi, non compatitur cum ſumma libertate in prędiffiniendo efficaciter: ergo non componitur cum ſumma, & omnipotente poteſtate in prædiffiniendo. Maior cum conſequentia tenet. Minor autem probatur: impedibile ad prædiffiniendum per aliquid liberum creaturæ, & non liberum ſibi, non eſt ſummè liberum in prædiffiniendo; ſed eo ipſo quod voluntas diuina conſtituatur potens proximè prædiffinire per aliquid liberum creaturæ, & ſibi non liberum, eſt impedibilis ad prędiffiniendum per aliquid liberum creaturæ, & ſibi non liberum: ergo eo ipſo ſummè libera in prædiffiniendo non eſt; & conſequenter non compatitur cum ſumma libertate in prędiffiniendo, quod ad prædiffiniendum expediatur per ſcientiam conditionatam creaturę liberam, & non liberam Deo. Conſequentia bene infertur. Minor conſtat: nam eo ipſo, quod voluntas diuina conſtituatur expedite potens prędiffinire per ſcientiã mediam, v. c. quę iuxta Auctores oppoſitos eſt libera creaturę, & non libera Deo, per carentiam ſcientię medię affirmantis conſenſum in ſtatu conditionato conſtituitur impotens ad prędiffiniendum, quod ex terminis eſt notum; ſed carentia ſcientię medię affirmantis conſenſum eſt libera creaturæ, & non libera Deo, quod etiam eſt notum in principijs contrariorum: ergo eo ipſo quod voluntas diuina expedita ad prędiffiniendum conſtituatur per aliquid liberum creaturę, & non liberũ Deo, eſt impedibilis ad prędiffiniendum per aliquid liberum creaturę, & ſibi non liberum. Maior autem probatur: nam de ratione libertatis non minus eſt inimpedibilitas, quam inneceſſitabilitas, non enim minus opponitur libertati mei brachij ad motum poſſe impediri, vt moueatur, quam poſſe ad motum neceſſitari, & ratio eſt: quia vtrumque ęque opponitur indifferentię ad extrema contrarietatis, vel contradictionis, in qua libertas conſiſtit; ſed neceſſitabile ad prędiffiniendum ab aliquo libero creaturę, & non libero ſibi, non eſſet ſummè liberum in prędiffiniendo: ergo impedibile ad prędiffiniendum per aliquid liberum creaturę, & ſibi non liberum, ſummè liberum in prędiffiniendo non eſt.

Explicatur, & vrgetur primo: libertati in prędiffiniendo non 31
minus opponitur poſſe ad prędiffiniendum impediri, quam poſſe *Conf. 1.*
neceſſitari ad prędiffiniendũ; ſed ſi diuina voluntas poſſet neceſſitari ad prędiffiniendum per aliquid liberum creaturę ſimpliciter & non liberum ſimpliciter ſibi, non eſſet ſummè libera in prędiffiniendo ergo ſi eſt impedibilis ad prędiffiniendum per aliquid liberum creaturę ſimplicite, & non liberum ſimpliciter ſibi, ſũmè libera in prędiffiniendo nõ erit; ſed poſita neceſſitate ſcientię mediæ ad prædiffiniendum, ſequitur poſſe impediri voluntatem diuinã ad prędiffiniendum per carentiam talis ſciẽtiæ, quę eſt libera ſimpliciter voluntati creatę, Deo autẽ non eſt ſimpliciter libera: ergo ex tali poſitione conſequitur voluntatẽ diuinã, nõ eſſe ſummè liberã in prędiffiniendo. Vtraq; conſequentia ex pręmiſſis infertur. Minor in vtraque aſſumpta nõ indiget probatione. Maior autem, in qua eſt difficultas, probatur: libertas in prędiffiniendo

conſiſtit

Digitized by Google

conſiſtit in indifferentia ad actum prædiffiniendi, & ad negationem illius; & conſequenter æqualiter illi opponitur poſſe neceſſitari ad negationem prædiffinitionis, ac poſſe neceſſitari ad actum prædiffiniendi; ſed poſſe impediri ad prædiffiniendum eſt poſſe neceſſitari ad negationem prædiffinitionis: ergo libertati in prædiffiniendo æque opponitur poſſe impediri ad prædiffiniendum; ac poſſe ad prædiffiniendum neceſſitari.

32 *Conf. 2.* Explicatur, & vrgetur ſecundo: quia ſcientia media non eſt libera Deo, non eſſet ſummè liber in prædiffiniendo, ſi poſſet per illam neceſſitari ad prædiffiniendum; ſed carentia ſcientiæ mediæ non eſt Deo libera, vt conſtat ex dictis, & Auctores oppoſiti fateri tenentur: ergo ſi per illam poteſt Deus neceſſitari ad non prædiffiniendum non eſt ſummè liber in prędiffiniendo efficaciter conſenſum liberum voluntatis creatæ; ſed eo ipſo quod Deus poſſit per carentiam ſcientiæ mediæ impediri ad prædiffiniendum poteſt per illam ad non prædiffiniendum neceſſitari: ergo eo ipſo quod per carentiam prædictam impediri poſſit, non eſt ſummè liber in prædiffiniendo; & conſequenter, nec ſummè potens prædiffinire, cum de ratione poteſtatis ſupremæ in aliqua linea, ſit ſumma, & ſuprema libertas in illa.

33 *Conf. 3.* Confirmatur, & vrgetur tertio: ſi vt ſaluaretur libertas voluntatis creatæ requireretur, quod voluntas diuina eſſet neceſſitabilis per ſcientiam mediam ad prædiffiniendum, non poſſet libertas creata cum ſuprema libertate diuinæ voluntatis in prædiffiniendo componi: ergo ſi vt ſaluetur humana libertas requiritur quod voluntas diuina ſit per carentiam ſcientiæ mediæ neceſſitabilis ad non prædiffiniendum, non poteſt humana libertas componi cum ſuprema libertate voluntatis diuinæ in prædiffiniendo. Antecedens, & conſequentia conſtant ex dictis. Tum ſic; ſed eo ipſo quod Deus non poſſit prædiffinire efficaciter conſenſum liberum voluntatis creatæ abſque præſuppoſita ſcientia media prædicti conſenſus, poteſt Deus ad prædiffiniendum impediri; & conſequenter ad non prædiffiniendum neceſſitari per carentiam ſcientiæ mediæ: ergo aſtruentes neceſſitatem ſcientiæ mediæ ad prædiffiniendum efficaciter conſenſum liberum voluntatis creatæ, & ad conciliandam noſtram libertatem cum efficacia prædiffinitionis diuinæ, tollunt à Deo ſupremam in prædiffiniendo libertatem.

§. II.

Fundamentum ſecundum pro noſtra ſententia expenditur, & iterum Auguſtinus in illius confirmationem adducitur.

34 *Secundo prob. concluſio.* SEcundo principaliter probatur noſtra concluſio: ſi prædeſtinatio ad ſui certitudinē neceſſario præſupponeret conſenſum humanum in ſtatu conditionato præuiſſum, ſequeretur eſſe caſum metaphyſicè poſſibilem, in quo Deus aliquem hominem prædeſtinare non poſſet de ſua potentia abſoluta; conſequens eſt falſum, & contra Auguſtinum in Enchiridione cap. 97. illis verbis; *Vbi eſt illa omnipotentiſſima voluntas, qua in cœlo, & in terra omnia quæcumque voluit, fecit, ſi colligere filios Iſrael voluit, & non potuit?* Eſt etiam contra Dei ſupremum dominum ratione cuius vt inquit idem Auguſtinus, in Enchiridione cap. 98. *Quis tam impiè deſipiat, vt dicat Deum malas hominum voluntates, quas voluerit, quando voluerit, vbi voluerit non poſſe in bonum conuertere?* nam tunc caſus malam illius hominis voluntatem non poſſet in bonum conuertere. Eſt etiam contra ſupremam libertatem Dei, vt prædeſtinatis, vel in prædeſtinando, tunc enim Deus in non prędeſtinando illum hominem liber non eſſet; quandoquidem extremum poſitiuum, ſcilicet prædeſtinationem, in ſua libera poteſtate non haberet, quod ad libertatem in non prædeſtinando requiritur: ergo prædeſtinatio ad ſui certitudinem non ſupponit neceſſario præuiſſionem conſenſus in ſtatu conditionato. Sequela probatur, eſt caſus metaphyſicè poſſibilis in quo aliquis homo omni Dei vocationi, & in omni occaſione in ſtatu conditionato præuideatur reſiſtens; ſiquidem nec ſingulæ, nec omnes vocationes ſimul, ſuperant reſiſtentiam arbitrij creati, aut gaudent efficacia ab intrinſeco connexa infallibiliter cum conſenſu futuro; at iuxta ſententiam oppoſitam Deus non poteſt efficaciter decernere conſenſum liberum voluntatis humanę, niſi prius illam in ſtatu conditionato aſcultetur liberè conſentientem: ergo in tali caſu non poſſet Deus velle illum hominem conſentire, nec ad bonum conuertere; & conſequenter non poſſet talem hominem prædeſtinare ad gloriam tanquam coronam; ex quo vlterius ſequitur Deum in non prædeſtinando illum hominem non eſſe liberum.

35 *Prima ſolutio.* Huic argumento reſponderi ſolet primo: negando ſequelam, & quod ſit adhuc metaphyſicè poſſibilis caſus in quo homo in ſtatu conditionato præuideatur reſiſtens toti collectioni vocationum, & auxiliorum gratiæ, eo quod licet in ſingulis non inueniatur efficacia intrinſeca, & connexio metaphyſicè infallibilis cum conſenſu libero voluntatis creatæ: ſed illis poſſit hominis arbitrium reſiſtere, & cum illis diuiſiuè ſumptis negationem conſenſus coniungere, in collectione tamen efficacia intrinſeca, & infallibilis connexio cum conſenſu libero reperitur; ac proinde nec in ſtatu conditionato, nec in ſtatu abſoluto poteſt voluntas creata cum tota collectione auxiliorum negationem conſenſus coniungere. Ex quo vlterius, ſequitur implicare, quod detur aliquis homo, quem Deus non poſſit in bonum conuertere, & ordinare ad gloriam, vt coronam per merita conſequendam, ideò autem iſtius ſolutionis Auctores aſſerunt prædeſtinationis efficaciam, cum noſtra libertate componi, quia licet gaudeat efficacia infallibilis ordinis ratione totius collectionis auxiliorum gratiæ in qua ſimilis efficacia inuenitur, non tamen mandatur exequutioni efficacia prędeſtinationis media tota collectione auxiliorum ſimul applicata, cui homo non poteſt reſiſtere, ſed mediantibus auxilijs gratię diuiſiuè, quorum ſingulis poteſt humana voluntas reſiſtere. Pro iſto modo dicendi referuntur Suarez *l. 8. de auxilijs c. 4.* & Ruiz *diſp.* 8. de prouidentia, quos aliqui Recentiores ſequūtur, & aliquoties in publicis diſputationibus defenſatū vidi.

36 *Iſta ſolutio reijcitur 1.* Sed contra illum obſtat primo: nam licet ex plurium collectione, quorum ſingula ſunt poſſibilia reſultare poſſit moralis impoſſibilitas, metaphyſica tamen impoſſibilitas reſultare non poteſt; vnde obſeruantia totius collectionis præceptorum non eſt homini lapſo metaphyſicè impoſſibilis, imo nec omnium peccatorum venialium collectiua vitatio, quia ſingula diuiſiuè ſunt vitabilia, vt cum veriori Theologorū ſententia docebimus *tract. de gratia Dei art. 4. & 8.* ſed iuxta ſolutionis doctrinam ſingulis Dei vocationibus poteſt homo reſiſtere: ergo omnibuus collectiuè ſumptis reſiſtere poteſt potentia phyſica, aut metaphyſicà; & conſequenter tota collectio vocationum, & auxiliorum gratiæ, non eſt efficax efficacia infallibili ad extorquendum liberum voluntatis conſenſum. Ex quo vlterius ſequitur eſſe caſum metaphyſicè poſſibilem, in quo aliquis homo præuideatur in ſtatu conditionato non ſolum huic, aut illi vocationi, ſed etiam toti collectioni vocationum, & auxiliorum gratiæ reſiſtens.

37 *Secundo.* Obſtat ſecundo: nam auxilia gratiæ de quibus Auctores iſtius ſolutionis loquuntur, non mouent phyſicè, ſed ſolum moraliter voluntatem creatam ad bonum: at ex pluribus quorum ſingula moraliter, & non phyſicè mouent ſolum poteſt moralis efficacia conſurgere, non autem phyſica, aut metaphyſica, vt conſtat in tentationibus inducentibus ad malum, ex quibus quia ſolum mouent moraliter non poteſt efficacia metaphyſica conſurgere; ergo cum inefficacia in ſingulis vocationibus, non ſtat in illorum collectione efficacia metaphyſicè infallibilis.

38 *Tertio.* Tertio: nam huiuſmodi auxilia non conſiſtunt in qualitate phyſicè præmouente, & applicante voluntatem ad actum; aliàs ſingulis deberet efficacia intrinſeca, & infallibilis connexio cum conſenſu libero voluntatis concedi, ſed conſiſtunt in ſanctis cogitationibus ſuadentibus bonum, & pijs affectionibus ſuaue facientibus, quod prius non delectabat; at nec ſingulæ cogitationes honeſtæ, nec omnes ſumptæ collectiuè poſſunt phyſicè, aut metaphyſicè neceſſitare voluntatem ad bonum, & idem de pijs affectionibus erit dicendum: ergo nec in ſingulis auxilijs gratię, nec in tota collectione auxiliorum eſt intrinſeca efficacia, aut infallibilis connexio cum conſenſu libero voluntatis. Probatur minor: vt enim D. Thom. docet 1. 2. *q.* 10. *art.* 2. & 3. ſolum bonum infinitum per eſſentiam clarè viſum poteſt voluntatem neceſſitare ad amorem; ſed nec per ſingulas, ſed nec per omnes cogitationes honeſtas collectiuè, proponitur voluntati bonum per eſſentiam infinitum clarè viſum: ergo, nec ſingulę, nec omnes cogitationes honeſtæ collectiuè poſſunt neceſſitare phyſicè voluntatem; & conſequenter nec intrinſeca efficacia metaphyſicè infallibili ad conſenſum extorquendum gaudere.

39 *Conf. 1.* Explicatur, & vrgetur primo: quia namque tentationes graues obiectiuè incitant voluntatem ad malum, illud ſuadendo, & moraliter ſolum mouendo, nec in ſingulis, nec in omnibus collectiuè ſumptis eſt efficacia phyſica, nec connexio metaphyſicè infallibilis cum conſenſu voluntatis in malum; ſed cogitationes honeſtæ mouent voluntatem ad bonum obiectiuè ſuadendo, & piæ affectiones moraliter incitando: ergo nec in ſingulis, nec in omnibus collectiuè ſumptis datur efficacia intrinſeca, & connexio metaphyſicè infallibilis cum conſenſu voluntatis in bonum.

40 *Conf.* Confirmatur, & vrgetur ſecundo: nam eſto daremus in tota collectione auxiliorum gratiæ moraliter ſolum mouentium tantam efficaciam eſſet, vt illis per multum tempus, & per plures actus contrarios non poſſet phyſica potentia reſiſtere voluntas creata; quod autem per vnum actum, & per breue tempus ſit phyſicè impotens ad reſiſtendum illis, defendi non poteſt; ſed ſolutio, quam impugnamus, efficaciam infallibilem toti collectioni concedit ad ſingulos actus, & per tempus quantumcumque breue, vt illam tantiſper meditanti conſtabit, alias argumentum à nobis factum non ſolueret: ergo illud non ſoluit. Probo maiorem: efficacia collectionis auxiliorum gratiæ, de qua Auctores traditæ ſolutionis loquuntur, ſimilis eſt efficaciæ tentationum vrgentium ad malum; at licet homo lapſus toti collectioni tentationū vrgentium ad malū per multum tempus erga plures actus reſiſtere nequeat, ergo aliquem tamen actū in particulari, &

ri, & per breue tempus toti collectioni tentationum reſiſtere poteſt: ergo eſto daremus toti collectioni auxiliorum gratiæ moraliter mouentium ad bonum, eſſe hominem phyſicè impotentem reſiſtere per multum tempus, & erga plures actus, & materias virtutum, per breue tamen tempus, & erga vnum actum, & ſingularem materiam non poteſt voluntas creata, phyſica potentia ad reſiſtendum toti collectioni auxiliorum gratiæ priuari.

41 *Quarto reijcitur* Quarto reijcitur: nam eſto admittamus poſſe cum inefficacia in ſingulis gratiæ auxilijs, in tota illorum collectione metaphyſicam efficaciam, & infallibilem connexionem cum conſenſu libero voluntatis noſtræ defendi, hoc tamen conceſſo, ſcientia media ad nihil eſt neceſſaria: ergo iſtius ſolutionis Auctores in conſequenter procedunt, admittendo ex vna parte efficaciam metaphyſicè infallibilem in tota collectione auxiliorum, & ex alia neceſſitatem ſcientiæ mediæ in negotio prædeſtinationis adſtruendo. Probatur antecedens: eo ipſo, quod in tota collectione auxiliorum ſit efficacia infallibilis ad conſenſum liberum à voluntate extorquendum, poteſt Deus independenter a ſcientia media actum liberum in ſingulari efficaciter decernere: ergo eo ipſo quod toti collectioni auxiliorum gratiæ concedatur dicta efficacia, ſcientia media ſuperfluit, & ad nihil eſt neceſſaria. Probatur antecedens: ſi non poſſet efficaciter actum liberum in ſingulari decernere, vel eſſet, ne exponeretur periculo fruſtrationis decreti, vel ne cæco, & ignoranti modo decerneret, vel ad componendum noſtram libertatem cum efficacia decreti: non ad primum, nec ſecundum: nam Deus id decerneret ſciens ſe habere in ſua poteſtate media infallibiliter cum conſenſu libero connexa: ergo poſſet efficaciter conſenſum decernere abſque periculo fruſtrationis decreti, & abſque ignorantia euentus ex vi decreti futuri. Nec ad tertium eſſet neceſſaria, quod probo: nam vt fatentur iſtius ſolutionis Auctores, abſque læſione libertatis; & abſque vllo præiudicio illius datur in tota collectione auxiliorum efficacia infallibiliter cum conſenſu connexa, eo quod exequutioni non mandatur tota collectio, ſed ſingula collectionis auxilia, quibus poteſt voluntas creata reſiſtere, ſed decretum efficax Dei non eſt reducendum ad actum media tota collectione auxiliorum ſimul voluntati applicata, ſed mediantibus ſingulis, quibus poteſt voluntas creata reſiſtere: ergo efficacia talis decreti non poteſt libertati creatæ aliquod præiudicium inferre, etiam ſi cognitionem conſenſus in ſtatu conditionato non ſupponat, nec per illam reguletur.

42 *Confir. 1* Confirmatur, & vrgetur primo, quia namque in tota collectione auxiliorum dicta efficacia, & infallibili connexio cum conſenſu; vt futuro inuenitur, poteſt Deus in collectione auxiliorum conſenſum vt futurum cognoſcere cognitione metaphyſicè infallibili, ſcientiam mediam non ſupponente, quin per talem cognitionem libertas noſtra impediatur: ergo pariter abſque libertatis læſione poterit a Deo conſenſus liber efficaciter decerni, decreto non ſupponente cognitionem terminatam ad conſenſum in ſtatu conditionato.

43 *Conir. 2* Confirmatur, & vrgetur ſecundo: admiſſo namque huiuſmodi decreto, vt poſſibili independenter a ſcientia media, & abſque læſione libertatis creatæ, admittitur principium infallibiliter inferens actum a nobis in impedibile, noſtram libertatem non lædens; ſed hoc admiſſo ceſſat tota neceſſitas ſcientiæ mediæ pro concilianda efficacia gratiæ cum libertate voluntatis creatæ: ergo prædicto decreto conceſſo, debet neceſſitas ſcientiæ mediæ negari. Maior cum conſequentia tenet. Minor autem probatur: inde namque profeſſores ſcientiæ mediæ probant illius neceſſitatem ad conciliandam efficaciam gratiæ cum libertate creata, quia gratia efficax infert infallibiliter actum: vnde vt poſſit cum libertate noſtra componi, debet illius efficacia eſſe à nobis impedibilis, & conſequens noſtram libertatem; principium enim infallibiliter inferens actum, niſi a nobis impedibile ſit, deſtruit noſtram libertatem; & quia niſi efficacia gratiæ neceſſario ſupponat conſenſum præuiſſum in ſtatu conditionato, non poteſt eſſe impedibilis a nobis, ſequitur ſcientiam mediam eſſe neceſſariam, vt efficacia gratiæ componatur cum libertate voluntatis creatæ; ſed decretum illud eſt a ſcientia media independens, & infallibiliter inferens actum, & libertatem non deſtruens: ergo illo admiſſo, deficit veritas illius propoſitionis, nempè, quod principium infallibiliter inferens actum, à nobis in impedibile deſtruit noſtram libertatem, & conſequenter prædicto decreto admiſſo, ceſſat neceſſitas ſcientiæ mediæ pro concilianda efficacia gratiæ cum libertate creata.

44 *Reſp.* Reſpondebis, quod licet ſcientia media affirmans conſenſum in ſtatu conditionato; non ſit neceſſaria ad exiſtentiam decreti eſt tamen neceſſaria ad eius exequutionem, ne cæco, & ignoranti modo procedat in applicatione auxiliorum: cum enim ſingula non ſint efficacia, & tota collectio auxiliorum, in qua efficacia inuenitur, non ſit ſimul, & pro eodem inſtanti applicanda, ſi Deus non ſciret per ſcientiam mediam hoc auxilium ſingulare eſſe coniungentium cum actu, cæco, & ignoranti modo procederet, ignorans euentum, quem eſſet hoc auxilium habiturum, ideoque, vt inconueniens hoc vitetur, propriori ad voluntatem concedendi hoc auxilium, debet Deus per ſcientiam mediam cognoſcere, quod voluntas noſtra huiuſmodi auxilio præuenta Dei vocationi conſentiet.

45 *Contra.* Sed contra: non enim fruſtratur auxilium, quod in eodem inſtanti coexiſtit cum conſenſu ad quem ordinatur, ſed eo ipſo quod Deus decreuerit efficaciter conſenſum in ſingulari, cognoſcit cognitione infallibili, quodlibet auxilium coexiturum in eodem inſtanti cum illo: ergo eo ipſo cognoſcit infallibiliter nullum auxilium eſſe fruſtrandum; & conſequenter poteſt velle quodlibet auxilium conferre abſque fruſtrationis periculo. Conſequentia eſt bona. Maior videtur certa: nam in ſimultanea coexiſtentia gratiæ cum actu, ad quem datur, & in coniunctione vtriuſque, conſiſtit, quod non fruſtretur: ergo non fruſtratur auxilium, quod in eodem inſtanti coexiſtit cum actu, ad quem ordinatur. Minor autem probatur: coexiſtentia namque auxilij cum actu, ad quem ordinatur, conſiſtit in ſimultanea vtriuſque exiſtentia; ſed eo ipſo, quod Deus decreuerit efficaciter conſenſum pro inſtanti determinato, cognoſcit certo, & infallibiliter conſenſum pro inſtanti determinato, cognoſcit certo, & infallibiliter conſenſum pro tali inſtanti exiturum; & conſequenter cognoſcit ſimul exiturum cum ipſo quodcumque auxilium pro eodem inſtanti exiſtens: ergo eo ipſo cognoſcit infallibiliter quodcumque auxilium exiſtens pro illo inſtanti coexiturum eſſe cum conſenſu; & conſequenter certo cognoſcit nullum auxilium fruſtrandum.

46 *Quarto reijcitur principalis ſolutio.* Denique principalis ſolutio reijcitur: ſi namque non concedatur ſingulis auxilijs gratiæ efficacia intrinſeca, & infallibilis, non vitatur inconueniens, quod ex neceſſitate ſcientiæ mediæ ad efficaciam gratiæ cum libertate noſtra componendam intulimus: ergo recurſus ad efficaciam infallibilem in collectione auxiliorum non ſufficit ad ſoluendum argumentum. Conſequentia eſt bona. Antecedens autem probatur: negata efficacia intrinſeca ſingulis auxilijs gratiæ, non poteſt Deus extorquere conſenſum à voluntate creata media gratia auxiliante in ſingulari, niſi præuideat illam conſentientem in ſtatu conditionato; & conſequenter ſi voluntas in eo ſtatu diſſentiens, aut non conſentiens præuideatur, Deus eſt impotens ad extorquendum conſenſum: ex quo vlterius ſequitur negationem conſenſus, vt ex hac gratia ſingulari obtinendi eſſe neceſſariam Deo; ſed inconueniens, quod inferebamus; hoc erat: ergo niſi concedatur ſingulis auxilijs gratiæ efficacia intrinſeca, & infallibilis non vitatur inconueniens, quamuis in collectione auxiliorum efficacia infallibilis conſtituatur.

47 *Reſp.* Reſpondebis: negata efficacia infallibili toti collectioni auxiliorum, eſſe Deo impoſſibilem conſenſum liberum voluntatis creatæ abſolutè ſuppoſita reſiſtentia illius in ſtatu conditionato præuiſſa toti auxiliorum collectioni, & hoc inconueniens maximum eſſe; cæterum ex negata efficacia in ſingulis gratiæ auxilijs, ſolum ſequitur, ſuppoſita reſiſtentia in ſtatu conditionato huic auxilio ſingulari non eſſe Deo poſſibilem conſenſum liberum voluntatis creatæ per hoc ſingulare auxilium, quod determinate videt inefficax, in quo nullum eſt inconueniens, nec Dei poteſtas, & libertas minuitur, ſicut in ſententia Thomiſtarum non minuit poteſtatem, & libertatem Dei, quod non poſſit extorquere conſenſum liberum à voluntate creata per ſolum auxilium ſufficiens, nec quod ex ſuppoſitione, quod negauerit auxilium efficax, impoſſibilis reddatur conſenſus.

48 *Cōtra 1.* Hæc tamen ſolutio eſt omnino inſufficiens, & reijcitur primo: nam inconueniens maximum eſt, & Dei poteſtatem, & ſupremam libertatem euertit id, quod erat Deo abſolutè poſſibile, reddi abſolutè impoſſibile ipſi ex ſuppoſitione libera creaturæ, & non libera Deo; cum in hoc Dei poteſtas, & libertas ſubijciatur poteſtati, & libertati creaturæ; ſed pro priori ad ſcientiam conditionatam erat Deo abſolutè poſſibilis conſenſus liber voluntatis creatæ per hoc ſingulare auxilium, & ex ſuppoſitione præuiſſionis reſiſtentiæ voluntatis in ſtatu conditionato, redditur impoſſibilis Deo abſolutè conſenſus liber per illud ſingulare auxilium, quod inefficax præuidet, quæ ſuppoſitio eſt libera creaturę, & non libera Deo, vt conſtat ex ſupra dictis: ergo niſi in ſingulis gratię auxilijs intrinſeca efficacia admittatur, minuitur Dei poteſtas, & ſuprema Dei libertas deſtruitur.

49 *Cōtra 2.* Secundo reijcitur: eſt enim contra poteſtatem diuinam, quod aliquid ſit poſſibile abſolutè creaturæ, & non ſit Deo abſolutè poſſibile cum ex hoc ſequatur creaturam eſſe potentiorem Dei; ſed hoc ſequitur ſi Deus non poſſit per pręuiſſum auxilium inefficax ex libertate voluntatis creatæ extorquere liberum conſenſum ab illa: ergo huiuſmodi impotentia non compatitur cum ſuprema poteſtate diuina. Maior cum conſequentia tenet. Minor autem probatur: quod enim eſt impoſſibile ex ſuppoſitione ſubiecto non libera, eſt abſolutè impoſſibile, ſecus autem, ſi ex ſuppoſitione ſubiecto libera ſit impoſſibile; ſed ſuppoſitio pręuiſionis inefficacię auxilij ſingularis in ſtatu conditionato eſt libera voluntati createę, & non libera Deo: ergo impoſſibilitas coniunctionis conſenſu, cum auxilio ex ſuppoſitione, quod inefficax pręuideatur per ſcientiam conditionatam, eſt abſoluta reſpectu

Digitized by Google

ſpectu Dei; ſecus autem reſpectu voluntatis creatæ; & conſequenter ex eo quod Deus non poſſit per tale auxilium extorquere conſenſum ſequitur, quod aliquid ſit poſſibile abſolutè creaturæ, & non ſit Deo abſolutè poſſibile: Patet conſequentia: nam coniunctio conſenſus cum illo auxilio ſingulari eſt abſolutè poſſibilis voluntati creatæ; cum ſolum ſit impoſſibilis ex ſuppoſitione libera ipſi; Deo autem eſt impoſſibilis abſolutè; cum ſit impoſſibilis ex ſuppoſitione non libera Deo: ergo aliquid abſolutè creaturæ poſſibile, non eſt abſolutè poſſibile Deo.

50 *Cõtra 3.* Tertio reijcitur: eſt enim contra ſummam Dei libertatem, quod aliquid in ſtatu abſoluto ſit liberum creaturæ, & non ſit liberum Deo; ſed hoc ſequitur ex ſolutione tradita: ergo non ſaluat, ſed deſtruit Dei ſupremam libertatem. Conſequentia eſt bona. Maior certa: nam ſuprema Dei libertas petit ſibi ſubijcere, & ſubordinare libertatem creatam, & quod nihil ſit creaturæ liberum niſi vt ſubordinatæ libertati diuinæ; ſed ſi aliquid eſſet in ſtatu abſoluto liberum creaturæ, & non liberum Deo, non conueniret creaturæ, vt ſubordinatæ voluntati diuinæ: ergo eſſet contra Dei ſupremam libertatem, quod aliquid in ſtatu abſoluto ſit liberum creaturæ, & non ſit liberum Deo. Minor autem probatur: carentia coniunctionis conſenſus cum auxilio præuiſſo inefficaci eſt libera creaturæ, & non eſt libera Deo: ergo aliquid in ſtatu abſoluto eſt liberum creaturæ, & non liberum Deo.

Antecedens prob. 1. Probatur antecedens primo: neceſſitas conſequens libertatem non opponitur libertati, bene tamen neceſſitas antecedens; ſed carentia coniunctionis conſenſus cum auxilio præuiſſo inefficaci eſt conſequens libertatem creaturæ, non autem libertatem diuinam; cum oriatur ex ſuppoſitione ſcientiæ conditionatæ, quæ eſt libera creaturæ, & non libera Deo: ergo carentia illa eſt libera creaturæ, & non libera Deo.

Secundo. Secundo idem antecedens probatur: vt enim carentia ſit libera, requiritur quod extremum poſſitiuum, cui opponitur, ſit abſolutè poſſibile; ſed coniunctio conſenſus, cui vt extremo poſſitiuo opponitur carentia coniunctionis, eſt in illa ſuppoſitione poſſibilis abſolutè creaturæ, Deo autem abſolutè impoſſibilis: ergo carentia coniunctionis conſenſus cum auxilio ſingulari præuiſſo inefficaci per ſcientiam conditionatam, eſt libera voluntati creatæ, & non libera Deo.

51 *Ad inſtantiã auxilij ſufficientis reſp.* Ex his apparet, quam inepte, & præter rem argumentum noſtrum infertur in auxilio ſufficienti per quod ſolum non poteſt Deus extorquere conſenſum liberum à voluntate creata in ſententia Thomiſtarum: fatemur enim Deum non poſſe id efficere, habet tamen in ſua libera poteſtate gratiam ab intrinſeco efficacem, & quod iſtam gratiam non conferat, eſt Deo voluntarium, & liberum; & conſequenter impoſſibilitas orta ex carentia gratiæ efficacis, eſt conſequens libertatem diuinam, qui modus impoſſibilitatis non præiudicat ſupremæ poteſtati, & libertati voluntatis diuinæ, quinimo oritur ex illa; at impoſſibilitas coniungendi conſenſum liberum cum auxilio præuiſſo inefficaci per ſcientiam conditionatam, non eſt conſequens libertatem diuinam; cum non oriatur ex ſuppoſitione libera Deo: ergo quod non minuat, nec deſtruat poteſtatem; & libertatem diuinam, inepte, & præter rem omnino per inſtantiam auxilij ſufficientis probatur.

52 *Reſp.* Reſpondent contrarij Auctores, etiam eſſe in poteſtate Dei auxilio præuiſſo inefficaci ſuperaddere aliud, quod videt eſſe efficax, quin Deo vnquam deficiat auxilium ſic efficax, quod pro ſua libera voluntate ſuperaddere poſſit. Qua ſolutione vtuntur aliqui Auctores, qui nec toti auxiliorum collectioni concedunt intrinſecam efficaciam, & connexionem infallibilem cum conſenſu libero voluntatis creatæ.

Cõtra 1. Sed contra, & in primis contra iſtos Auctores: eo enim ipſo, quod in tota collectione auxiliorum non ſit efficacia intrinſeca, eſt caſus metaphyſicè poſſibilis, in quo aliqua voluntas ſupponatur in ſtatu conditionato reſiſtens toti collectioni auxiliorum; & conſequenter tota collectio auxiliorum inefficax præuideatur per ſcientiam conditionatam, vt *ſuperius* arguebamus; ſed in tali caſu eſſet Deus impotens, auxilium efficax ſupperaddere auxilio inefficaci præuiſſo, quæ impotentia eſſe in Deo impotentia abſolutè; cum oriatur ex ſuppoſitione non libera ipſi: ergo in illo caſu erit Deo abſolutè impoſſibilis coniunctio conſenſus cum auxilio præuiſſo inefficaci, quæ voluntati creatæ eſt abſolutè poſſibilis, & carentia coniunctionis conſenſus cum auxilio ſic præuiſſo erit Deo neceſſaria, & libera voluntati creatæ.

53 *Confir.* Quod amplius vrgetur: nam auxilium illud efficax, quod Deus videt in ſua poteſtate ſe habere, vel eſt efficax ab intrinſeco, vel ſolum ex præſcientia conſenſus in ſtatu conditionato? Si primum dicatur, admittitur efficacia intrinſeca gratiæ à ſcientia media independens, & noſtram libertatem non lædens; & conſequenter neceſſitas ſcientiæ mediæ pro concilianda libertate noſtra cum efficacia gratiæ deſſeritur. Si ſecundum aſſeratur, poteſt vt proximè arguebam tale auxilium inefficax præſupponi in ſtatu conditionato, & vt tale præuideri; & conſequenter erit dabilis caſus, in quo Deus careat omni auxilio efficaci ad extorquendum conſenſum, carentia ipſi neceſſaria, & libera voluntati creatæ, quod eſt inconueniens à nobis illatum ex contraria ſententia.

Deinde reijcitur: nam admiſſa efficacia in tota collectione auxiliorum, quæ ſingulis auxilijs negatur, ſolum infertur conſenſum liberum voluntatis creatæ eſſe Deo abſolutè poſſibilem, quia poterit illum medijs alijs auxilijs elicere, non autem quod coniunctio conſenſus cum auxilio præuiſſo inefficaci maneat Deo poſſibilis abſolutè ex ſuppoſitione præſcientiæ diuinæ, qua inefficax præuidetur; ſed in hac ſuppoſitione eſt voluntati creatæ poſſibilis abſolutè huiuſcemodi coniunctio: ergo aliquid abſolutè poſſibile voluntati creatæ eſt Deo abſolutè impoſſibile. 54 *Secundo reijcitur.*

Tertio: nam etiam ſi Deus media tota collectione auxiliorum habeat in ſua poteſtate conſenſum liberum voluntatis creatæ, ſuppoſito tamen, quod voluntas huic ſingulari auxilio præuideatur reſiſtens in ſtatu conditionato; iam non eſt in poteſtate Dei, quod voluntas huic ſingulari auxilio, aut vocationi conſentiat; ſed ſuppoſitio ſcientiæ, qua voluntas in ſtatu conditionato præuidetur huic auxilio ſingulari reſiſtens non eſt libera Deo, nec libera Deo redditur per poteſtatem, quam habet ad eliciendum conſenſum media collectione auxiliorum: ergo quod voluntas huic auxilio, aut vocationi in ſingulari conſentiat facta illa ſuppoſitione, eſt Deo abſolutè impoſſibile; aliàs in eadem ſuppoſitione eſt poſſibile abſolute voluntati creatæ: ergo aliquid abſolute impoſſibile Deo, eſt voluntatis creatæ abſolute poſſibile, etiam ſi media tota collectione auxiliorum habeat liberum conſenſum in ſua infinita poteſtate. 55 *Tertio.*

Denique reijcitur: nam pro priori ad præuiſſionem reſiſtentiæ voluntatis creatæ huic auxilio ſingulari in ſtatu conditionato, erat Deo abſolute poſſibile; quod voluntas creata huic ſoli auxilio, aut vocationi conſentiret, & præuiſſione reſiſtentiæ ſuppoſita non eſt Deo abſolute poſſibile quod voluntas creata huic ſoli auxilio conſentiat; ſed præuiſſio, quæ ſupponitur non eſt libera voluntati diuinæ, ſed ſolum voluntati creatæ ergo per ſuppoſitionem liberam voluntati creatæ, & non liberam Deo, redditur aliquid abſolute Deo impoſſibile, quod ante talem ſuppoſitionem erat ipſi abſoluta poſſibile. 56 *Quarto.*

§. III.

Aliæ ſolutiones noſtri argumenti excluduntur.

ALiorum ſolutio eſt: dupliciter poſſe Deum ordinare hominem ad gloriam, in qua ordinatione prædeſtinatio conſiſtit: vno modo per merita, & actus liberos, quibus gloria, vt corona reſpondet; alio modo ad gloriam; vt hæreditatem, vel ſine vllo actu hominis, vel per actus neceſſarios: & priori modo nullum inconueniens eſſe, quod ſit caſus, metaphyſice poſſibilis, in quo Deus hominem prædeſtinare non poſſit, aſſet tamen inconueniens, quod in aliquo caſu metaphyſice poſſibili nullatenus poſſet hominem prædeſtinare, ab illo conſenſum elicere, & illi gloriam conferre. Solutionem iſtam amplectuntur communiter Auctores negantes intrinſecam efficaciam, & metaphyſicam connexionem cum conſenſu libero voluntatis creatæ non ſolum ſingulis auxilijs gratiæ, ſed etiam toti collectioni auxiliorum. Quam tenet Suarez *libro primo de prædeſtinatione cap. 7.* Henrice *in hac prima parte tractatu 3. diſput.* 22. Albertinus in quinto principio Phyloſofico *corollario tertio.* Arriga *diſputatione 35. ſection. 1.* & frequentius alij Societatis Recentiores. 57 *Secunda falſi argumenti ſolutio.*

Sed contra illam facit primo: ſi Deus in caſu metaphyſice poſſibili eſſet impotens ad extorquendum ab homine ſubſtantiam conſenſus, & ad dandam homini gloriam, non eſſet ſupremus Dominus gloriæ, nec conſenſus, quoad ſubſtantiam: ergo ſi eſt caſus metaphyſice poſſibilis in quo Deus non poſſit efficaciter decernere conſenſum, vt liberum, & gloriam, vt coronam conferre, non eſt ſupremus Dominus gloriæ, vt coronæ, nec conſenſus liberi voluntatis creatæ, quatenus liberi. 58 *Impugnatur 1.* Secundo: non eſſet Deus ſumme liber in ſaluando hominem abſolute, ſi eſſet caſus metaphyſice poſſibilis in quo hominem non poſſet abſolute ſaluare: ergo non erit ſumme liber in ſaluando hominem per media libera, ſi eſt poſſibilis metaphyſice caſus, in quo illum per media libera non poſſit ſaluare. *Secundo.* Tertio reijcitur data ſolutio: ſequitur namque ex illa quod aliquid ex ſe non repugnans, implicans conſtituatur independenter à voluntate libera Dei; conſequens abſurdum videtur: ergo ſolutio tradita eſt falſa. *Tertio.* Probatur ſequela: pro priori ad ſcientiam conditionatam erat non repugnans illius hominis conuerſio libera, & illa ſcientia ſuppoſita redditur implicans; ſed ſuppoſitio ſcientiæ non dependet à libera voluntate Dei; aliàs eſſet Deo libera: ergo aliquid ex ſe non repugnans redditur implicans ex ſuppoſitione non libera Deo; ac proinde independenter à libera voluntate diuina.

59 *Quarto.* Præterea reijcitur: nam iuxta Auguſtinum in Enchiridione cap 98. *Eſt impie deſipere, aſſerere malas hominum voluntates non poſſe*

poſſe Deum in bonum conuertere; ſed loquitur Auguſtin. de conuerſione libera in bonum : ergo affirmare eſſe caſum metaphyſice poſſibilem, in quo non poſſit Deus malam alicuius hominis voluntatam conuerſiona libera in bonum conuertera eſt impie deſpera in Deum, Auguſtinoque contradicere.

Quinto. Denique reijcitur: nam ſequitur quod in caſu illo metaphyſice poſſibili, negatio libertatis conſenſus non ſit libera Deo; conſequens eſt falſum : ergo, & tradita ſolutio. Falſitas conſequentis conſtat : nam negatio libertatis conſenſus in caſu illo metaphyſice poſſibili eſſet libera homini; ſed non tamquam primo libero; ergo tamquam ſecundo libero; & conſequenter, vt ſubordinato Deo, vt primo libero; cum quo non compatitur quod Deo libera non aſſet. Sequela autem probatur : tunc enim negatio eſt libera quando eſt in potaſtate non agentis, extremum poſitiuum cui opponitur; ſicut anim non ſtat actum eſſe liberum ſine potentia in ſubiecto ad carentiam actus, ita non ſtat carentiam actus eſſe liberam ſine potentia in ſubiecto ad actum, cuius eſt carentia; ſed in caſu illo metaphyſice poſſibili libertas conſenſus voluntatis creatæ in Dei poteſtate non eſſet; quandoqnidem, vt ſupponitur, non poſſet Deus illam hominem in bonum conuertere libera conuerſione : ergo negatio libertatis conſenſus non eſſet libera Deo, ſed neceſſaria.

60 Reſp. Mihi publicè ſic diſputandi reſpondebatur : negationem conſenſus huius in particulari, vt liberi in ſtatu conditionato præuiſſam, non eſſe neceſſariam Deo, ſed voluntariam, & liberam : vnde neceſſitas negationis conſenſus, vt liberi, & impoſſibilitas illius, quæ ex illa orirentur, non eſſent antecedentes, ſed conſequentes ad diuinam libertatem; neceſſitas autem conſequens libertatem, & ſimiliter impotentia illam conſequens, non repugnat cum libertate; ac per conſequens negatio libertatis conſenſus in ſtatu abſoluto, non eſſet Deo neceſſaria, ſed libera abſolutè, & ſimpliciter, quamuis eſſet in caſu illo metaphyſice poſſibili neceſſaria Deo ſecundum quid, & ex ſuppoſitione.

61 Contra 1. Sed contra primo : nam in potentia extorquendi conſenſum liberum a voluntate creata Deo in illo caſu conueniens, oritur ex præuiſſione reſiſtentiæ voluntatis ad totam collectionem auxiliorum in ſtatu conditionato; ſed præuiſſio hæc non eſt libera Deo; cum ſit ipſa ſcientia media, quæ iuxta Auctores oppoſitos Deo libera non eſt, ſed neceſſaria, aut contingens : ergo prædicta impotentia non aſt conſequens libertatem diuinam; & conſequenter neceſſitas negationis conſenſus, vt liberi, Deo in prædicto caſu conueniens, non eſſet conſequens, ſed antecedens, cum qua ſtare non poteſt eſſe Deo voluntariam, & liberam.

62 Secundo. Contra ſecundo : negatio conſenſus voluntatis creatæ toti collectioni auxiliorum in illo caſu præuiſſa in ſtatu conditionato non eſſet libera Deo : ergo neceſſitas ex illa orta in Deo in ſtatu abſoluto ad non cauſandum, & axtorquendum conſenſum liberum voluntatis, non eſſet conſequens libertatem diuinam, & idem dicendum aſt de impotentia ad conſenſum liberum extorquendum; & conſequenter, quod Deus in illo caſu non extorqueret conſenſum, non eſſet ipſi liberum, ſed neceſſarium abſolutè, & ſimpliciter. Probatur antecedens : negatio illa eſt obiectum ſcientiæ mediæ; ſed obiectum ſcientiæ mediæ nequit aſſe liberum Deo : ergo prædicta negatio, prout in ſtatu conditionato præuiſſa; non eſſet libera Deo. Maior cum conſequentia tenet. Minor autem probatur : ſcientia enim, cuius obiectum eſt alicui ſubiecto liberum, eſt libera eidem ſubiecto : tum, quia ſcientia non poteſt alium de eſſe libera, niſi ex libertata obiecti. Tum etiam; nam ideo eſt Deo libera ſcientia viſionis, quia eius obiectum eſt liberum; & ideò ſcientia media eſt libera voluntati creatæ, quia obiectum talis ſcientiæ eſt liberum ipſi; ſed ſcientia media non eſt Deo libera : ergo obiectum ſcientiæ mediæ nequit eſſe liberum Deo.

63 Tertio. Tertio reijcitur : vt enim in prædicto caſu ſupponitur, vt Deus extorqueret illum ſingularem conſenſum vſus fuit omnibus medijs efficacibus in ſua omnipotentia contentis, illumqua non extorſit à voluntate creata ob illius reſiſtentiam; ſed vtens omnibus medijs efficacibus ſibi poſſibilibus ad effectum aliquem conſequendum, & illum non conſequens non habet illum in ſua poteſtate; ergo Deus eſt impotens ad extorquendum conſenſum in ſtatu conditionato : & conſequenter negatio conſenſus in ſtatu conditionato præuiſſa non eſt libera Deo, negatio enim vel carentia actus nequit eſſe libera ſubiecto, quod in ſua poteſtata extremum poſitiuum non continet.

64 Si reſp. Reſpondebis Deum in prædicto caſu vſum fuiſſe omnibus medijs ſibi poſſibilibus efficacibus efficacia antecedenti, non tamen efficacia conſequenter, quæ conſiſtit in coniunctione gratiæ cum conſenſu, quam afficaciam conſequentam, val concomitantem, Deus habet in ſua poteſtate antecedenti; cum enim ille homo, qui omnibus auxilijs gratiæ collectiuè ſumptis non conſentiens, ſed reſiſtens ſupponitur in caſu metaphyſicè poſſibili, habuerit potentiam ad conſentiendum vocationibus diuinis medio quo conſenſu auxilia illa redderentur efficacia potuit etiam Deus ſua auxilia efficacia conſtituere, & de facto non fecit, ac proinde non fuit vſus omnibus medijs efficacibus efficacia conſequenti, & concomitanti in ſua omnipotentia contentis. Ex quo vlterius ſequitur, quod negatio conſenſus liberi voluntatis creatæ præuiſſa ſtatu conditionato fuerit voluntaria, & libera Deo.

Sed contra primo, quod enim gratia Dei efficax efficacia antecedenti non fuerit efficax efficacia concomitanti, non fuit, 65 Contra 1.
quia Deus noluit, ſed quia noluit voluntas creata, & ob eius reſiſtentiam quam Deus vincere potuit : ergo quod auxilia Dei efficacia antecedenti, caruerint efficacia concomitanti, non fuit Deo liberum, & voluntarium; & conſequenter negatio, ſeu carentia conſenſus in voluntate creata non fuit libera voluntati diuinæ. Contra ſecundo : quod enim Deo volenti volunta- Secundo.
te efficaci efficacia antecedenti poſſit voluntas hominis reſiſtere eſt contra omnipotentiam diuinam, & contra ſupremam Dei libertatem; ſed in caſu admiſſo, vt poſſibili metaphyſice, ſupponitur voluntas creata reſiſtens Deo volunti efficaciter efficacia antecedenti : ergo quamuis non reſiſtat Deo volenti efficaciter efficacia concomitante, deſtruitur per illam omnipotentia diuina, & ſuprema Dei libertas, & conſequenter carentia conſenſus liberi in voluntate creata non eſt libera voluntati diuinæ, & conſenſus liber voluntatis creatæ non continetur in diuina omnipotentia. Antecedens, in quo ſolo poteſt eſſe difficultas probatur : atenim iuxta Auguſt. *in enchiridione cap.* 97. Deus non eſſet omnipotens : *ſi aliquid voluiſſet faceret* (voluntate ſcilicet efficaci) *& non feciſſet, quia ne non faceret per humanum ſtetit arbitrium*; at hæc verba Auguſtini non poſſunt intelligi de voluntate efficaci Dei efficacia concomitanti : nam Deum velle aliquid efficaciter efficacia concomitanti, & illud non effici eſt complicatorium in terminis : ergo iuxta Auguſtinum eſt contra diuinam omnipotentiam, quod Deus vellit aliquid efficaciter efficacia antecedenti, & quod non fiat, quia hominis reſiſtit arbitrium, & vt non fieret ſtetit per ipſum.

Reſpondebis, Auguſtinum intelligendum eſſe de caſu mora- 66 Reſp.
liter non impoſſibili, Deuſque non eſſet omnipotens ſi poſſet aliquid velle voluntate efficaci antecedenti, & moraliter contingeret, quod in re poneretur. Sed contra : quia non eſt minus Contra.
de ratione potentiæ, efficacia, quam infallibilitas de ratione ſcientiæ; at de ratione ſcientiæ diuinæ eſt infallibilitas non ſolum moralis, verum etiam metaphyſica : ergo de ratione omnipotentiæ eſt efficacia moralis, & metaphyſica.

Confirmatur primo, non enim aſt minus de ratione omnipotentiæ non poſſe vinci, aut ſuperari à creatura, quam ſit de ra- Confir. 1.
tione ſcientiæ Dei non poſſe aliquando falli; ſed Deus ſupremè ſapiens non eſſet, ſi in aliquo caſu metaphyſicè poſſibili poſſet fallibilis eſſe : argo nec ſupreme potens ſi in aliquo caſu metaphyſicè poſſibili poſſet à creatura vinci, at ſi poſſet Deus vtens tota ſua efficacia antecedenti, non extorquere illum ſingularem actum, vinci poſſet à creatura : ergo ſupremè potens non eſſet. Probatur minor, ille vincitur ab alio, qui faciens totum, quod poteſt, & quantum eſt ex parte ſua vt aliquid ab alio conſequatur, ex non conſenſione alterius, ſuum intentum non aſſequitur; at in illo caſu Deus faceret totum quod poſſet quantum eſt ex parte ſua, & non aſſequeretur intentum ex non conſenſione hominis : ergo ab illo vinceretur.

Confirmatur ſecundo, ſi eſſet caſus moraliter poſſibilis in quo Deus vtens tota ſua efficacia antecedanti, ab homine con- 67
ſenſum ſingularem non extorqueret, eſſet poſſibile moraliter Confir. 2.
Deum ab homina vinci : ergo ſi eſt poſſibila in caſu aliquo metaphyſico Deo vtentem tota ſua efficacia antecedenti non alicere conſenſum ab homine, eſt poſſibile metaphyſice Deum ab homine vinci.

Tertio reſpondetur ab alijs etiam, negando ſequelam, & 68
metaphyſicam poſſibilitatam caſus, in quo Deus non poſſit li- Tertio
berum extorquere conſenſum a voluntate creata : nam licet in reſp. alij.
tota collectiona auxiliorum non ſit metaphyſica connexio antecedens, cum noſtro conſenſu libero, eſt tamen connexio moralis, quæ ſufficit, vt reſiſtentia ad totam auxiliorum collectionem numquam ſit de facto extitura; & conſequenter ſufficit vt Deus in vi collectionis auxiliorum cognoſcat ſcientia metaphyſice infallibili voluntatem non reſtitutam, ſed conſenſuram eſſe toti collectioni auxiliorum, cum quo non ſtat metaphyſica poſſibilitas caſus, in quo homo toti collectioni ſupponatur reſiſtens; & conſequenter nec poſſibilitas metaphyſica caſus in quo Deus hominem non poſſit conuertera in bonum. Pro hac referuntur Ruyz *diſput. 10. de prouidentia ſect. 4.* Granadus *1. p. controuerſia 2. tract. 4. diſput. 4.* Et ex noſtris Albelda *in hac 1. parte quæſt. 19. art 8 diſp. 57 & 58.*

Hæc tamen ſolutio diſplicet communiter noſtris, & extraneis, 69
& reijcitur primo nam moralis connexio collectionis auxiliorum Reijci-
cum conſanſu noſtro libero ſolum conſtituit illum moraliter cer- tur 1.
tò futurum, & conſequenter illius oppoſitum ſolum moraliter impoſſibile; ſed impoſſibilitas ſolum moralis claudit, vel ſupponit metaphyſicam poſſibilitatem : ergo in vi ſolius connexionis

moralis

Digitized by Google

moralis collectionis auxiliorum cum noſtro conſenſu libero non redditur metaphyſicè impoſſibilis reſiſtentia voluntatis creatæ toti collectioni auxiliorum ; & conſequenter manet metaphyſicè poſſibilis caſus in quo Deus non poſſit a voluntate creata liberum extorquera conſenſum.

70 *Secundo.* Secundo : nam certitudo ſcientiæ non poteſt excedere certitudinem obiectiuam medij, cui innititur, vt monſtrauimus *ſupra diſp. 34. & 35.* ſed tota collectio auxiliorum ſolum infert certò moraliter exiſtentiam conſenſus: ergo ſcientia illi innitens non poteſt gaudere certitudine metaphyſica ; & conſequenter non poteſt Deus in vi collectionis auxiliorum cognoſcere liberum conſenſum futurum ſcientia metaphyſicè certa, ſed ſolum certa moraliter: nam certitudo metaphyſica maior eſt certitudine morali ; ſed cum cognitione certa moraliter conſenſus liberi vt futuri ſtat metaphyſica poſſibilitas reſiſtentiæ, & negationis conſenſu : ergo in vi ſcientiæ diuinæ conſenſus liberi vt futuri, innitentis toti collectioni auxiliorum, non redditur reſiſtentia metaphyſicè impoſſibilis ; & conſequenter nec redditur metaphyſicè impoſſibilis caſus, in quo Deus non poſſit hominem in bonum conuertere.

§. IV.

Alijs argumentis probatur noſtra ſententia.

71 *Tertio prob. cõcluſio.* TErtio principliter ſuadetur concluſio ; nam ſequitur ex contraria ſententia prædeſtinationem provt à generali prouidentia diſtinguitur, ſolum eſſe certam certitudine præſcientiæ, non autem cauſalitatis & ordinis mediorum ; conſequens eſt falſum, & contradicta Sanctorum, vt docet D. Thom. *quæſt. 6. de veritate artic.* 3. ergo abſque ſcientia media poteſt componi certitudo prædeſtinationis, illiuſque efficacia cum noſtra libertate. Probo ſequelam ex D Thom. *artic. citato in corpore*, illis verbis : *Non enim poteſt dici, quod prædeſtinatio ſupra certitudinem prouidentiæ nihil aliud addit niſi certitudinem præſcientiæ, vt ſi dicatur, quod Deus ordinat prædeſtinatum ad ſalutem, ſicut, & quemlibet alium, ſed cum hoc de prædeſtinato ſcit, quod non deficiet à ſalute, ſic enim dicendo non diceretur prædeſtinatus differre à non prædeſtinato ex parte ordinis, ſed tantum ex parte præſcientiæ euentus, & ſic præſcientia eſſet cauſa prædeſtinationis, nec prædeſtinatio eſſet per electionem prædeſtinatoris, quod eſt contra authoritatem ſcripturæ, & dicta Sanctorum : vnde præter certitudinem præſcientiæ, ipſe ordo prædeſtinationis habet infallibilem certitudinem.*

72 Ex quibus verbis ſic probo ſequelam : nam ordinare prædeſtinatum ad ſalutem cum ſcientia huius, quod eſt à ſalute non defecturum, vel illam conſequuturum non ſufficit, vt prædeſtinatio addat ſupra generalem prouidentiam certitudinem ordinis, & cauſalitatis ; at in aduerſariorum ſententia, tota differentia prædeſtinationis a generali prouidentia, quam Deus habet erga reprobos conſiſtit in hoc, quod Deus ordinat prædeſtinatum ad ſalutem cum certa ſcientia, quod illam conſequetur : ergo in illorum ſententia, prædeſtinatio prout à generali prouidentia diſtinguitur, non dicit certitudinem ordinis, ſeu cauſalitatis mediorum, ſed ſolum præſcientiæ.

73 *Reſp.* Dices, in ſententia, quam impugnamus, non ſolum ordinare Deum hominem ad ſalutem, ſciendo illam fore conſequuturum, ſed ſimul dando media, quibus illam conſequatur de facto vnde in hac ſententia non ſolum gaudet prædeſtinatio certitudine præſcientiæ, ſed etiam ordinis, & cauſalitatis ; nam hæc certitudo conſiſtit in cauſando media cum fine prædeſtinationis connexa.

Contra. Sed contra, ad certitudinem ordinis, prout à certitudine præſcientiæ diſtinguitur, non ſufficit ordinare per media cauſantia finem, ſed requiritur, quod ſit per media cauſantia infallibiliter finem ; at in ſententia aduerſariorum, tota infallibilitas mediorum ſumitur ex præſcientia conditionata, qua vidit Deus voluntatem in tali, vel tali occaſione conſentientem ; ergo tota certitudo eſt præſcientiæ, & non cauſalitatis, ſeu ordinis. Maior conſtat: ſi namque per impoſſibile Deus daret homini media prout a ſe ſufficientia, reducta tamen ad actum per liberam determinationem voluntatis creatæ quin preſciret euentum, quem eſſent habitura, daret tunc media cauſantia finem ; & tamen talis prouidentia non eſſet certa certitudine ordinis ſeu cauſalitatis ; ſiquidem non haberent infallibilem connexionem cum effectu cauſando : ergo ad certitudinem ordinis non ſufficit ordinare ad finem per media cauſantia ſed debet eſſe per media infallibiliter inferentia. Minorem etiam probo : media namque data prędeſtinatis, non diſtinguuntur ab illis quę per generalem prouidentiam reprobis conferuntur, niſi per hoc quod illis conferantur occaſione, in qua Deus prędidit ex libertate creatæ voluntatis eſſe coniungenda cum actu ; at ab actu non accipiunt infallibilitatem cauſalitatis : cum actus ſit cauſandus ab illis, nec à prędcientia infallibilitatem cauſalitatis poſſunt obtinere, ſed ſolum prędcientię : ergo prędeſtinatio ſupra generalem prouidentiam tantum addit certitudinem prędcientię.

Reſpondebis, quod licet auxilia data prędeſtinatis non gaudeant infallibilitate antecedenti, gaudent infallibilitate conſequenti, ſiquidem de facto coniunguntur cum actu ſecundo, & hoc ſufficere, vt prędeſtinatio ſit certa certitudine ordinis, & non ſolius prędcientię. 74 *Reſp.* Sed contra primo. nam eo ipſo, quod Deus ordinaret hominem ad ſalutem daret illi media ſufficientia, & eo ipſo, quod ſciret à ſalute non defecturum, hęc media coniuncta erant cum actu ſecundo : ergo eo ipſo, quod Deus ordinaret hominem ad ſalutem ſciens ab illa non defecturum, media ordinata haberent infallibilitatem conſequentem : & tamen D. Thom. docet verbis relatis, quod ſi Deus ordinaret hominem ad ſalutem, ſciens cum hac ab illa non defeactum, prędeſtinatio non gauderet certitudine ordinis, ſed tantum prędcientię : ergo infallibilitas conſequens non eſt infallibilitas ordinis ſeu cauſalitatis, ſed tantum præſcientiæ, vel ſi eſt, aliam tamen prædeſtinatio petit, ſcilicet ordinis, ſeu cauſalitatis antecedentis, quam non concedunt huius ſolutionis Authores. *Cõtra 1.*

Secundo, certitudo ordinis, ſeu cauſalitatis mediorum propriâ prędeſtinationis debet haberi ex vi prędeſtinationis ; at hęc infallibilitas conſequens non conuenit illis ex vi prædeſtinationis, ſiquidem illam haberent etiam ſi media prędeſtinatione non conferentur, ſed media generali prouidentia : ergo talis infallibilitas non eſt illa, quam petit prędeſtinatio, prout a generali prouidentia diſtinguitur. 75 *Secundo.*

Tertio id ſine quo poteſt effectus exiſtere, non gaudet certitudine ordinis, & cauſalitatis reſpectu talis effectus ; at preſuppoſita futuritione glorię, & meritorum eius, in ſtatu conditionato poteſt totum hoc poni in ſtatu abſoluto abſque prędeſtinatione : ergo prędeſtinatio non eſt certa certitudine ordinis, & cauſalitatis reſpectu mediorum, & finis ſui. Probo minorem : conditionatum tranſit in abſolutum purificata conditione ; at ſuppoſita ſcientia conditionata de gloria, & eius meritis, prędeſtinatio non eſt conditio ad glorię aſſecutionem: ergo futura poſita conditione, & prædeſtinatione non poſita, erit gloria in ſtatu abſoluto ; & conſequenter prædeſtinatio ad futuritionem in ſtatu abſoluto neceſſaria non eſt. Probo minorem : ſi namque prædeſtinatio poneretur ex parte conditionis in ſtatu conditionato non eſſet conditionatum contingens, ſed neceſſarium neceſſitate illationis ; hæc enim propoſitio neceſſaria eſt : *Si prædeſtinauero Petrum, ſaluabitur :* ergo non eſſet obiectum ſcientiæ mediæ, ſed naturalis ; ac proinde, vt obiectum ſcientiæ mediæ conſtituatur, prædeſtinatio pro conditione importari non debet. *Tertio.*

Denique : nam ſi præuideantur in ſtatu conditionato merita ſub conditione præuiſſa, tota ſpecialitas prædeſtinationis in purificatione conditionis conſiſteret, ſcilicet in eo quod Deus velit hominem in ea occaſione ponere, in qua præuidit fore, vt mereretur ; at hæc ſpecialitas eſt ſolius præſcientiæ : ergo idem quod prius. Maior conſtat, nam purificata ſolum conditione tranſit conditionatum in abſolutum : ergo ſola voluntas purificandi conditionem ſufficit, vt merita conſtituantur futura abſolutè. Minor autem probatur ſi Deus ſcientia media non dirigatur, & offerat omnibus auxilia ſufficientia in varijs occaſionibus, vnus conſentiat, & alius non conſentiat, vnus merebitur, & alter non merebitur abſque aliqua prouidentia ſpeciali : ergo prouidentia ſpecialis prædeſtinatiua ſolum diſtinguitur ab illo prouidentiæ modo per hoc quod Deus prædeſtinando conditionem purificat cum præſcientia euentus : in illo autem modo prouidendi ſine tali præſcientia conditionem poneret ; & conſequenter prædeſtinatio, prout à generali prouidentia diſtincta non dicet certitudinem cauſalitatis, ſed ſolius præſcientiæ. 76 *Quarta prob. concluſio à priori.*

Reſpondebis ſecundo principali argumento : quod licet ſequantur ex illorum ſententia, qui ſuppoſita ſcientia media non conſtituerent in Deo decreta efficacia prædiffinitiua actuum liberorum, non autem inferuntur ex ſententia quæ huiuſmodi decreta concedit ; etenim iuxta iſtam ſententiam ; cum prædeſtinatio fiat ſecundum propoſitum efficax miſerendi, ex vi cuius media cauſantur cum fine prædeſtinationis connexa, gaudebit prædeſtinatio certitudine non ſolum præſcientiæ, ſed etiam ordinis, & cauſalitatis. 77 *Reſp. 2. principalis arg.*

Sed contra primo ; nam vel propoſitum iſtud efficax ad futuritionem mediorum prædeſtinationis, vt illorum cauſa requiritur, vel non ? ſi hoc ſecundum dicatur : ergo prædeſtinatio ex vi illius cauſalitatem non exercet in media ; & conſequenter non eſt certa, certitudine ordinis, ſeu cauſalitatis mediorum ; ſi primum : ergo debet etiam tale propoſitum ſtatum futuritionis conditionatæ mediorum prædeſtinationis conſtituere, quod vt ſupra arguebamus deſtituit obiectum ſcientiæ conditionatæ. Patet hæc conſequentia ; nam futuritio ab eiſdem cauſis dependet, vt ſub conditione futuris in ſtatu conditionato, a quibus, vt præſentibus, vel futuris abſolutè, dependet in ſtatu abſoluto : ergo ſi futuritio meritorum, quæ 78 *Cõtra 1.*

ſunt

Digitized by Google

ſunt media ad finem prædeſtinationis conducentia dependent in ſtatu abſoluto ab hoc efficaci propoſito, ab eodem etiam in ſtatu conditionato dependent.

79 *Secundo.* Secundo; nam admiſſis huiuſmodi decretis prædiffinitiuis ſcientia media ſuppoſita admitti debent independenter ab illa: ergo illis admiſſis, ſcientia media neceſſaria non eſt ad conciliandam libertatem noſtram cum certitudine prædeſtinationis. Probo antecedens: eo ipſo, quod per hæc decreta libertas non lædatur, nec etiam læditur per auxilia intrinſeca efficacia ex ſe, & ab intrinſeco; at hoc conceſſo, ſcientia media neceſſaria non eſt ad ſaluandam libertatem cum certitudine prædeſtinationis, vt in confeſſo eſt apud omnes illius profeſſores: ergo admiſſis huiuſmodi decretis, tollitur ſcientiæ mediæ neceſſitas pro concilio libertatis. Probo maiorem: ex eo qualitas ab intrinſeco efficax libertatem euertit, quia illa poſita non poſſumus contrarium actum, ſeu negationem actus, ad quem datur in ſenſu compoſito; at huiuſmodi decretis admiſſis non poſſumus ad actum oppoſitum, ſeu ad negationem eius ad quem datur decretum, quo non obſtante ſubſiſtit libertas: ergo huiuſmodi decretis admiſſis, iſtatur aduerſariorum ratio, qua probant auxilium ab intrinſeco efficax libertatem noſtram deſtruere; & conſequenter illam non deſtruit.

80 *Reſp.* Dices falſam eſſe maiorem, ſed ideo qualitas ab intrinſeco efficax libertatem euertit, quia nec cum illa componere poſſumus extremum oppoſitum, nec illius exiſtentiam poſſumus impedire: decreti autem efficacis ab intrinſeco exiſtentiam impedire poteſt libertas humana; cum enim huiuſmodi decretum nequiret exiſtere in Deo ſi voluntas hominis in ſtatu conditionato non ſe determinaſſet ad actum, hinc eſt, quod fuerit in poteſtate illius impedire exiſtentiam decreti; ac proinde quod neceſſitas ex illa proueniens non ſit antecedens, ſed conſequens noſtram libertatem, & quod cum illo libertas noſtra illęſa ſubſiſtat.

Contra. Sed contra: ergo etiam ſi Deus qualitate ab intrinſeco efficaci voluntatem determinet, ſaluari poterit illæſa eius libertas, per hoc quod exiſtentiam prædictæ qualitatis poſſit voluntas impedire per non determinationem ad actum in ſtatu conditionato; conſequens non admittunt contrarij: ergo nec antecedens. Probo ſequelam: eſto decretum ſit efficax ab intrinſeco cum libertate noſtra componitur ratione iam dicta, quia ſcilicet potuit voluntas, non ſe determinando ad actum in ſtatu conditionato, impedire exiſtentiam decreti: ergo id ipſum dici poterit de qualitate efficaci ab intrinſeco.

81 *Tertio principalis ſolutio.* Tertio principalis ſolutio reijcitur, quia qualitas ab intrinſeco efficax libertatem noſtram deſtruit in ſententia aduerſariorum, ſiue detur ante, ſiue poſt conſenſum præuiſum, cum libertate noſtra non poteſt in eorundem ſententia componi: ergo è contra ſi decretum ab intrinſeco efficax, conſenſum ſupponens in ſtatu conditionato, cum libertate noſtra compatitur, componi etiam poterit cum illa quamuis, in ſtatu conditionato conſenſum præuiſum non ſupponat; & conſequenter huiuſmodi decretis prædiffinitiuis admiſſis, ſuperfluit ſcientia media ad compoſitionem libertatis noſtræ cum prædeſtinationis certitudine, & efficacia.

82 *Reſp.* Dices eſſe diſcrimen maximum inter vnum, & aliud, conſiſtens in eo quod decretum ab intrinſeco efficax non determinat voluntatem, nec applicat ad actum ſe ipſo immediate ſed mediante vocatione congrua: vnde ſi hæc ab intrinſeco efficacia non gaudet, ſed illi poſſit voluntas reſiſtere, componitur cum decreto libertas. Cæterum qualitas phyſicè præmouens ab intrinſeco efficax, ſe ipſa immediatè applicat voluntatem ad actum: vnde ſi voluntas illi non poteſt reſiſtere, tollitur indifferentia principij; ac proinde libertas deſtruitur.

83 *Cõtra 1.* Sed contra primo: decretum debet mandari executioni per media ſibi proportionata: ergo cum decretum ſit ab intrinſeco efficax vocationes, quibus medijs ad executionem accedit, debent eſſe ab intrinſeco efficaces, & non ab extrinſeco ratione præſcientiæ. *Secundo.* Secundo: nam ſi vocatio efficax, non ex ſe, ſed ratione conſenſu præuiſi in ſtatu conditionato ſufficit, vt voluntas applicetur ad actum, & illum conſtituat in ſtatu abſoluto: ergo etiam decretum diuinum non efficax ab intrinſeco, ſed ſolum efficacia deſumpta à conſenſu præuiſo in ſtatu conditionato ſufficiens erit ad mediate applicandam voluntatem ad actum; & conſequenter vel admitti debet vocatio ab intrinſeco efficax, vel excludi debet decretum efficax ab intrinſeco.

84 *Tertio.* Tertio, etiam ſi apprehenſio obiecti, non immediatè, ſed mediatè ad actum voluntatis concurrat, ſi iudicium ſit neceſſarium, & obiectum abſq; indifferentia proponat non minus deſtruit libertatem, quam in ſententia oppoſita illam deſtruit qualitas ab intrinſeco efficax poſita a Thomiſtis: ergo diſcrimen penes mediatum aut immediatum concurſum ad actum voluntatis, non probat decretum ab intrinſeco efficax, ſcientia media ſuppoſita, libertatem ſeruare, & illam deſtruere qualitatem efficacem ab intrinſeco; ac proinde, vel tenentur admittere, qualitatem phyſicam ab intrinſeco efficacem cum libertate componi, vel aſſerere decretum ab intrinſeco efficax in quacumque ſuppoſitione, illam non conſeruare.

85 *Quarta.* Denique traditam ſolutione reijcio: non minus requiritur ad indifferentiam voluntatis creatæ prout in actu primo, quod Deus habeat paratum concurſum ad extremum oppoſitum, quam quod non ſit determinata ad vnum extremum; at ex vi decreti efficacis concurrendi, cum voluntate ad vnum extremum, tollitur paratio concurſus ad eius oppoſitum: ergo ſi hoc non obſtante, illæſa relinquitur noſtra libertas cum illo decreto, quia ſupponit conſenſum, vt conditionatè præuiſum, relinquitur etiam poſita qualitate determinante ab intrinſeco ad vnum indifferentiæ extremum, per eandem ſuppoſitionem. Probo minorem: non minus repugnat Deum eſſe determinatum efficaciter ad vnum extremum cum indifferentia ad oppoſitum, quam quod voluntas creata ſit efficaciter determinata ad vnum, & indifferens ad eius oppoſitum; at ex vi decreti efficacis concurrendi, v. c. ad amorem, determinatur efficaciter voluntas diuina ad concurſum illum: ergo ſi repugnat in aduerſariorum ſententia eſſe voluntatem determinatam intrinſecè ad actum, & eſſe indifferentem ad actum contrarium, aut eius negationem, repugnabit etiam Deum eſſe determinatum per decretum ad dandum concurſum neceſſarium ad amorem, & habere paratum concurſum ad odium vel amoris negationem.

86 *Reſp.* Dices, ex vi decreti, quo Deus decernit amorem non concurrere immediatè ad illum, ſed mediante alio decreto quo præparat voluntati vocationes ex ſe inefficaces, & ſolum efficaces ex vi præſcientię conſenſus in ſtatu conditionato; & conſequenter mediante hoc decreto præparat indifferentem concurſum.

Cõtra 1. Sed contra primo: ergo ſtat optime eſſe voluntatem diuinam determinatam efficaciter ad concurrendum indifferenter: ergo etiam ſtabit bene, eſſe voluntatem creatam determinatam efficaciter intrinſecè à Deo ad concurrendum concurſu indifferenti, ac proinde ſtare bene poterit, quod per qualitatem ab intrinſeco efficacem ſit voluntas noſtra determinata ad amandum, & ad liberè amandum, quod aſſerit noſtra ſententia.

Secundo. Secundo, licet ex vi decreti, quo Deus decernit amorem, non concurrat immediatè ad amorem, ex vi tamen illius eſt determinata voluntas diuina immediatè ad decernendum concurſum, quem debet præſtare; & tamen decretum concurrendi indifferens eſt: ergo ſtat bene principium immediatum determinatum eſſe, & id quod immediate ab illo procedit eſſe indifferens; & conſequenter etiam ſi vocatio ab intrinſeco efficax determinata ſit, & immediatè ad actum concurrat, ſtare optime poterit cum illius determinatione libertas in actu immediatè ab illa cauſato.

87 *Quinto prob. concluſio à priori.* Quinto, principaliter ſuadetur concluſio ratione à priori: certitudo, aut efficacia inferens, aut cauſans libertatem conſenſus non poteſt libertatem deſtruere; at certitudo, aut efficacia diuinæ prædeſtinationis à ſcientia media independens cauſat, & infert libertatem conſenſus: ergo illam non deſtruit; & conſequenter, vt ſtet ſimul certitudo prædeſtinationis, & libertas prædeſtinati neceſſaria non eſt ſcientia media. Conſequentia cum maiori tenent. Minor autem probatur: certitudo prædeſtinationis naſcitur ex ſumma efficacia voluntatis diuinæ, ſed hæc expoſcit, vt non ſolum inferat ſubſtantiam conſenſus decreti, verum etiam modum libertatis illius, Deus enim vult quod fiat, & quod liberè fiat: ergo certitudo prædeſtinationis in efficacia diuinæ voluntatis innitens, non ſolum infert, & cauſat in medijs ad illius finem ordinatis ſubſtantiam illorum, ſed etiam modum libertatis, qua ratione vſus eſt D. Thom. vt efficaciam gratiæ cum noſtra libertate conciliet *quæſt. 6. de verit. artic. 3. ad 3. in 1.* ad Anibaldum *diſtin. 47. quæſt. 1. art. 4. ad 4. 3. contra gent. cap. 89. & 94. circa finem in hac 1. part ſupra quæſt. 19. art 8. quæſt. 22. art. 4 in hac quæſt. art. 6. in fin. quæſt 83. art. 1. ad 3. 12. quæſt. 10. art. 4. ad 1.* & pluribus alijs in locis, ex Anſelmo *lib. de concordia præſcientiæ prædeſtinationis, & gratia cap. 1.* illis verbis: *Quoniam quod Deus vult non poteſt non eſſe, cum vult hominis voluntatem nulla cogi, vel prohiberi neceſſitate ad volendum, vel ad non volendum, & vult effectum ſequi voluntatem, tunc neceſſe eſt eſſe liberam, & eſſe quod vult.* Et ex Auguſt. *lib. de correctione, & gratia cap. 8.* vbi ait: *Voluntas humana non libertate conſequitur gratiam, ſed gratia libertatem*: ac ſi apertius dicat, gratiam, & efficaciam eius eſſe libertatis radicem, & *cap. 14.* illis verbis: *Magis habet Deus in poteſtate ſua voluntates hominum, quam niſi ſuas*: ergo ſicut homines ſe determinantes ad actum, propriam libertatem non ledunt; ita poteſtas Dei, in qua magis, quam in proprias voluntates hominum continetur, non poteſt ſua determinatione efficaci lædere libertatem humanam, ſed potius roborare, & perficere.

88 *Explicatur.* Vel poteſt aliter eadem ratio explicari: independentia efficaciæ gloriæ à præuiſſione conſenſus in ſtatu conditionato non poteſt inferre ablationem libertatis: ergo per gratiam ab intrinſeco efficacem non tollitur noſtra libertas. Antecedens probatur: independentia efficaciæ voluntatis diuinæ à præuiſſione conſenſus non infert ablationem libertatis: ergo nec independentia efficaciæ

Digitized by Google

ficaciæ gratiæ. Antecedens probatur: incrementum perfectionis in voluntate diuina in ratione inferendi libertatem non poteſt inferre ablationem illius; ſed indipendentia efficaciæ voluntatis diuinæ à præuiſſione conſenſus, eſt incrementum perfectionis in ratione inferendi libertatem: ergo antecedens ſubſiſtit. Maior videtur certa. Minor autem probatur: nam iuxta D. Thom. *1. p. quæſt. 19. art. 8.* efficacia voluntatis diuinæ, eſt ratio, cur ad illam ſequatur effectus ſecundum ſubſtantiam, & modum, ſicut è contrario debilitas virtutis actiuæ, aliquando eſt in cauſa, vt effectus non ſequatur ad agens ſecundum ſubſtantiam, & modum; ſed independentia efficacis voluntatis diuinæ à præuiſſione conſenſus in ſtatu conditionato, eſt incrementum perfectionis in ratione efficaciæ: nam maior eſt efficacia à tali præuiſſione independens, quam ab illa dependens: ergo dicta independentia non poteſt inferre ablationem libertatis.

89 *Confir. 1* Confirmatur primo: neceſſitas conſequens libertatem noſtram æquiualenter, illam auferre non poteſt; ſed neceſſitas orta ex efficacia gratiæ, independente à præuiſione in ſtatu conditionato conſequitur ad noſtram libertatem, & conſenſum æquiualenter: ergo illius libertatem non tollit. Probo minorem: conſequitur ad noſtrum conſenſum, vt contentum eminenter in voluntate, & omnipotentia diuina, quæ vt inquit Auguſtinus, magis habet in poteſtate ſua hominum, quam ipſi ſuas habeant voluntates: ergo conſequitur ad conſenſum noſtrum æquiualenter.

Confir. 2 Secundo: quia voluntas continet in ſe ſui actus libertatem poteſt ſe determinare ad illum abſque ſuæ libertatis læſione; ſed multo magis continet Deus actum noſtræ voluntatis, quam ipſa ſuum actum contineat: ergo poteſt illam prædeterminare
Confir. 3 ad actum abſque libertatis læſione. Tertio, dependentia efficaciæ gratiæ à præuiſione conſenſus in ſtatu conditionato non eſt perfectio, ſed debilitas efficaciæ; ſed libertas noſtra, & contingentia reducuntur ad efficaciam voluntatis diuinæ non ratione debilitatis, ſed ratione perfectionis efficaciæ: ergo non reducitur ad efficaciam à ſcientia media dependentem.

§. V.

Vltimum fundamentum pro noſtra ſententia expenditur.

90 *Vltimo prob. concluſio.* DEnique probatur concluſio: præter voluntatem, qua Deus omnipotentiam ſuam applicat voluntati creatæ, eamque in actu primo conſtituit, vt voluntas actu operetur, eſt neceſſaria eſſentialiter ex parte Dei noua, & diſtincta voluntas; ſed hæc infallibiliter infert conſenſum, & illius libertatem non lædit: ergo ex determinatione antecedenti infallibiliter inferente conſenſum non læditur eius libertas; & conſequenter ruit vnicum contrariæ ſententiæ fundamentum, nempe, quod principium infallibiliter inferens conſenſum, à ſcientia media independens, illius libertatem euertit. Vtraque conſequentia euidenter infertur. Minor eſt certa: nam illa noua voluntas non dat poſſe ſolum: ergo non eſt compoſſibilis cum carentia operationis, ſicut illa, quæ dat poſſe: & conſequenter eſt, connexa infallibiliter cum conſenſu libero voluntatis creatæ.

91 *Maior prob. 1.* Maior autem oſtenditur primo: præter libertatem Dei in applicanda omnipotentia voluntatis creatæ, vt poſſit rectè operari, requiritur, vt de facto operetur noua libertas Diuina: ergo eſſentialiter requiritur noua, & diſtincta voluntas.

Conſequentia eſt euidens: nam ſine noua voluntate nequit eſſe noua libertas. Antecedens autem probo: conſenſus voluntatis creatæ, eſt Deo liber per modum effectus immediatè formaliter; ſed ex vi applicationis Omnipotentiæ conſtituentis in actu primo voluntatem creatam, non eſt Deo liber immediatè formaliter, ſed ſolum mediatè, & virtualiter: ergo præter libertatem Dei in conſtituendo voluntatem creatam in actu primo requiritur, vt de facto operetur noua, & diſtincta libertas. Conſequentia eſt bona. Minor certa in doctrina aduerſariorum docentium concurſum Omnipotentiæ determinari à voluntate creata, ſolumque eſſe Deo liberum libertate antecedenti; qua liberè voluit ſuam Omnipotentiam voluntati creatæ applicare.

92 *Maior prob.* Maior autem probatur: conſenſus liber voluntatis creatæ eſt ſub dominio Dei immediatè, & formaliter; ſed dominium eſt facultas libera vtendi re ſua ſine iniuria alterius: ergo eſt immediatè, & formaliter liber Deo per modum effectus.

Maior, quam contrarij negant; probatur: Deus eſt ſupremus Dominus voluntatis creatæ, & conſenſus liberi illius; ſed ſi conſenſus non eſſe liber Deo immediatè, & formaliter, non eſſet ſupremus Dominus illius: ergo eſt immediatè, & formaliter ſub dominio Diuino. Maior eſt certiſſima, conſequentia bona, & minor probatur: ſi non eſſet immediatè formaliter ſub dominio Dei, ſolum eſſet ſub illo virtualiter, & mediatè; ſed ubiectio mediata, & virtualis non ſufficit ad ſupremum Dei dominium: ergo ſi conſenſus liber voluntatis creatæ non eſt ſub dominio Dei immediatè formaliter, Deus non eſt ſupremus Dominus illius.

Probatur minor: non minus eſt de ratione dominij ſubiectio rei ſub dominio cadentis, quam de ratione cauſæ efficientis dependentia effectus ab illa; ſed non ſaluatur ratio primæ, & ſupremæ cauſæ efficientis, per dependentiam mediatam; & virtualem; vnde omnes Theologi contra Durandum docent, Deum immediatè influere in omnes effectus creatos, quia ſine influxu immediato nequit ratio primæ cauſæ ſubſiſtere: ergo non ſaluatur ratio ſupremi dominij per ſubiectionem mediatam, & virtualem; & conſequenter, ſi conſenſus liber voluntatis creatæ non eſt ſubiectus immediatè, & formaliter dominio Diuino, Deus ſupremus Dominus talis conſenſus non eſt.

Mihi ſic publicè diſputanti reſpondebatur negando conſequen- 93
Reſp. tiam, & diſparitatem dabant: nam de ratione primæ cauſæ eſt omnia modus efficientiæ non chimericæ, & non implicantis, & de ratione ſupremi dominij eſt omnis ſubiectio non chimerica, nec implicans, eſt autem hæc differentia, quod dependentia immediata omnis effectus à Deo, ex nullo capite implicat, & ideò ſine illa non ſaluatur ratio primæ cauſæ in Deo: implicat autem ſubiectio immediata conſenſus liberi voluntatis creatæ, libertati, & dominio Diuino, quia ex hoc tollitur eius libertas; & ideò ſaluatur in Deo ratio ſupremi dominij, abſque ſubiectione immediata, & formali per ſolam obiectionem virtualem, & mediatam.

Sed contra primo: nam Theologi non aliunde damnant ſen- 94
Cõtra 1. tentiam Durandi negantis Deo immediatum influxum in effectus cauſarum ſecundarum, niſi quia immediatè in illos influere, eſt de ratione primæ cauſæ efficientis: ergo non probant eſſe de ratione primæ cauſæ immediatam efficientiam, quia hæc non repugnat, nec implicat; ſed quia ſine illa non ſaluatur ratio primæ, & ſupremæ cauſæ efficientis.

Deinde: nam ſequitur ex hac ſolutione ſententiam Durandi nulla cenſura eſſe dignam; conſequens eſt falſum: ergo, & tradita ſolutio.

Probo ſequelam: nam in primis non eſſe hæretica; cum ver- 95
Secunda ba illa Ioannis: *Omnia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil*, propriè poſſent explicari per efficientiam mediatam, doctrina ſolutionis admiſſa aſſerente ſaluari dominium cum proprietate per mediatam ſubiectionem. Nec eſſet erronea, quod probo: nam ad hoc eſt neceſſarium, vt immediatus Dei influxus inferretur euidenter, vel ex duplici præmiſſa de fide, vel ex vna de fide, & alia ex terminis nota, aut euidenter demonſtrabili; ſed nullo ex his modis probaretur immediatus Dei influxus: ergo ſententia Durandi, nec erronea, nec hæretica eſſet; & conſequenter nulla cenſura eſſet digna, niſi ad ſummum temeritatis, eo quod aduerſatur communi Theologorum conſenſui.

Minor pro prima parte eſt certa; non enim datur duplex præmiſſa de fide, ex qua euidenter inferatur immediatus Dei influxus. Pro ſecunda parte probatur: nam ſi aliqua eſſet præmiſſa, ex qua ſimul cum præmiſſa fidei inferretur immediatus Dei influxus, maximè illa, nempè, *immediata dependentia à Deo nulli creaturæ repugnat*; ſed hęc non eſt immediata propoſitio ex ipſis terminis nota; cum à Durando negetur, & Philoſophi illam probent, nec poteſt euidenter demonſtrari, nec Durandus illam negans poteſt euidenter conuinci, ſi ſemel ratio primæ cauſę ſaluatur ſine immediata efficientia: ergo ſententia Durandi non debet erronea cenſeri, quod communi ſententię aduerſatur.

Pręterea contra ſolutionem arguitur: nam ex illa ſolum ſe-
quitur Deum ſupremum Dominum eſſe reſpectu aliorum effe- 96
Tertia. ctum, quamuis conſenſus liber creatus non ſit illi immediate ſubiectus, non autem, quod hac ſubiectione negata, ſit ſupremus Dominus conſenſus liberi voluntatis creatę; ſed de fide eſt Deum eſſe ſupremum dominum noſtri liberi conſenſus: ergo ſolutio tradita non ſubſiſtit.

Probo maiorem: ſi eſſet aliquis effectus creatus non dependēs immediatè à Deo, Deus, prima & ſuprema cauſa talis effectus non eſſet, quamuis reſpectu aliorum, prima, & ſuprema cauſa maneret: ergo ſi conſenſus liber creaturę non ſubijcitur immediate dominio Diuino, Deus non erit ſupremus illius Dominus, quamuis alias maneat eius ſupremum dominum reſpectu aliorum effectuum.

Quarto reijcitur prędicta ſolutio: nam ſequitur ex illa Deum
non eſſe ita perfectè Dominum actus liberi voluntatis creatę, ac 97
Quarto eſt dominus aliarum entitatum, & aliorum actuum, qui ſub dominio voluntatis creatę non cadunt; conſequens eſt falſum, alias eſſet imperfectè dominus actus liberi voluntatis creatę, quod ſine abſurditate concedi non poteſt: ergo ſolutio tradita non ſubſiſtit. Probatur ſequela: aliarum rerum, quę ſub dominio voluntatis creatę non cadunt, eſt dominus immediata, & formaliter; actus autem liberi voluntatis creatę ſolum eſt dominus virtualiter, & mediate, iuxta ſolutionis doctrinam;

Digitized by Google

ſed dominatio immediata, & formalis, perfectior eſt intra ſphæram dominij, dominatione ſolum virtuali, & mediata: ergo Deus non eſt ita perfectè dominus actus liberi voluntatis creatæ, ac eſt dominus aliarum entitatum, quæ ſub dominio voluntatis creatæ non cadunt.

Denique reijcitur: nam ſequitur ex doctrina ſolutionis, eum, qui pertinaciter aſſereret, eſſe duos Deos, non poſſe ratione naturali conuinci; conſequens abſurdum eſt: ergo ſolutio tradita eſt falſa. Probatur ſequela: nam ratio, qua vtuntur Theologi ad demonſtrandum repugnare plures Deos, eſt, quia de ratione Dei eſt continere formaliter, aut eminenter omnem realem perfectionem; vnus autem Deus non poteſt contineri in alio, aliquo ex prædictis modis; at hæc ratio ſolutionem habet admiſſa traditæ ſolutionis doctrina: ergo ex illa ſequitur aſſerentem duos Deos, non poſſe ratione naturali demonſtratiuè conuinci. Probo minorem: nam doctrina ſolutionis eſt non eſſe de ratione ſupremi dominij immediatè dominari ſupra omnem perfectionem creatam, eo, quod dominium ſupremum non petit ſubiectionem implicantem, eſt autem aliqua entitas, cuius immediata ſubiectio ad libertatem diuinam eſt implicatoria omnino, nempè entitas actus liberi voluntatis creatæ; ſed qui multitudinem Deorum aſſereret, poſſet eodem modo argumento facto occurrere, nempè aſſerendo de ratione Dei eſſe continere eminenter, vel formaliter omnem aliam perfectionem, cuius continentia in alio implicatoria non eſt, quod autem vnus Deus contineatur in alio eſt implicatorium omnino: ergo ex doctrina traditæ ſolutionis infertur aſſerentem plures Deos non poſſe ratione naturali conuinci, nec oppoſitum euidenter demonſtrari.

98 *Secundo probatur principale aſſumptum, ſeu maior.* Secundo principale aſſumptum probatur; nempè præter voluntatem Dei conſtituentem in actu primo voluntatem creatam eſſe omnino neceſſariam nouam, & diſtinctam voluntatem Diuinam, vt voluntas creata de actu primo tranſeat ad actum ſecundum; nam voluntatem creatam conſentire in actu ſecundo eſt nouum beneficium Diuinum diſtinctum à conſtitutione illius ſolum in actu primo; ſed nouitas beneficij, nouam, & diſtinctam voluntatem requirit: ergo in tranſitu voluntatis creatæ de actu primo ad actum ſecundum noua Dei voluntas neceſſario intercedit.

99 *Reſp.* Dices: tranſitum voluntatis creatæ de actu primo ad actum ſecundum eſſe nonnm, & diſtinctum beneficium effectiuè, quia actus ſecundus fit à voluntate creata adiuta gratia Dei; & cum illa concurrente, & effectiuè influente in actum liberum voluntatis creatæ, non verò eſſe nouum beneficium affectiuè. Solum autem beneficium nouum, & diſtinctum affectiuè, nouam, & diſtinctam voluntatem Dei requirit; ac proinde vt voluntas creata de actu primo tranſeat ad actum ſecundum, non requiritur eſſentialiter ex parte Dei noua, & diutincta voluntas.

100 *Contra.* Sed contra: nam conſenſus, vt in re exiſtens, eſſentialiter fundat nouum debitum gratiarum actionis ad Deum, in conſentiente præ alio, qui non conſentit; ſed nouum debitum gratiarum actionis, eſſentialiter ſupponit in benefaciente nouam benefaciendi voluntatem: ergo conſenſus, vt in re exiſtens eſſentialiter ſupponit in Deo nouam diſtinctamque voluntatem ab illa, per quam voluntas in actu primo conſtituitur potens ad elicientiam conſenſus.

Maior probatur: ſi namque fundare maius debitum gratiarum actionis non eſſet eſſentiale conſenſui, vt in re exiſtenti, ſequeretur poſſe de potentia abſoluta vnum hominem ſaluari, & alterum condemnari; quin in illo, qui ſaluaretur conſurgeret maior obligatio ad Deum præ alio, qui damnaretur; conſequens videtur abſurdum: ergo maius debitum fundare, eſt eſſentiale coſenſui, vt in re exiſtenti.

101 *Tertio probatur aſſumptum.* Denique principale aſſumptum probatur: homo in actu primo potens ad conſenſum ſalutarem vtiliter petit à Deo ipſum ſalutarem conſenſum, iuxta illud: *Conuerte nos Domine ad te, & conuertemur*; ſed ſi vt actu conſentiret, noua Dei libertas, nouaque voluntas Diuina non requirerentur, inutilis eſſet oratio pro conſenſu ſalutari, ſed ſolum ad hoc eſſet vtilis, vt Deus illum in actu primo potentem conſeruaret, nec à decreto conſtituente in actu primo ceſſaret: ergo præter voluntatem Dei requiſitam, vt voluntas creata poſſit in actu primo, neceſſaria eſt noua voluntas, vt in actu ſecundo conſentiat.

Minor prob. 1. Minor oſtenditur primo: id quod aliquis in ſua continet poteſtate, inutiliter petit ab alio; ſed ſi præter voluntatem Dei requiſitam ad poſſe, neceſſaria non eſſet noua, & diſtincta voluntas ex parte Dei, vt homo conſentiret de facto, quidquid neceſſarium eſt ad conſenſum de facto exercendum, eſt in poteſtate hominis conſtituti in actu primo: ergo ſic conſtitutus, inutiliter poſtularet à Deo ſalutarem conſenſum.

102 *Secundo.* Secundo ex Hieronimo *lib.* 2 aduerſus Pelagianos, vbi adducens illa verba Matthæi 26. *Surgite, vigilate, & orate ne intretis in tentationem*; ſic Pelagianos vrgebat, *debuiſſet dicere iuxta vos, ſurgite, & reſiſtite, liberum enim habetis arbitrium, & ſemel conceſſa vobis à Domino poteſtate, nullius alterius indigetis auxilio.* Ex quibus verbis tale argumentum conficio: quia iuxta Pelagianos homo per liberum arbitrium ſine Dei gratia poterat graui tentationi reſiſtere, infert Hieronimus; iuxta illos, Deum orandum non eſſe, vt homo tentationi non cedat, ſed ipſum hominem exortandum vt tentationi reſiſtat: ergo ſi homo ex vi voluntatis Dei ipſum in actu primo conſtituentis, eſt potens ad conſenſum ſalutarem ſine nouo ſpeciali adiutorio, & ſine voluntate Dei ſuperaddita ſpeciali, non eſt Deus ab homine orandus pro ſalutari conſenſu exequendo, ſed ſolum, vt à decreto requiſito in actu primo non deſiſtat.

Tertio: nam oratio non cauſat immediatè effectum, ſed ſolum mediatè ad illum conducit, mouendo alterius voluntatem; ſed ſi noua voluntas ex parte Dei neceſſaria non eſt pro conſenſu ſalutari exequendo, non poteſt noſtra oratio Dei voluntatem mouere: ergo ſi talis noua voluntas non datur, ſuperfluit omnino oratio. 103 *Tertio.*

Patet minor: oratio hominis conſtituti in actu primo non mouet voluntatem Diuinam requiſitam, vt poſſit, nec orat pro illa, cum iſta iam ſupponatur: ergo ſi præter illam non requiritur noua voluntas, vt de facto operetur, non poteſt ſua oratione voluntatem Dei mouere; & conſequenter inutilis erit; cum oratio, vtpotè cauſa moralis, nequeat aliter ad effectum conducere, niſi Dei voluntatem mouendo, vt vellit hominem ad conſenſum iuuare.

§. VLTIMVS.

Diluuntur contraria argumenta.

COntra noſtram ſententiam, militant argumenta, quæ fecimus *ſupra diſp.* 36 *§.* 5. *& vltimo*, *& diſput* 38. *§.* 3. vbi vnicum principium, cui innituntur Authores oppoſiti, ſcilicet, quod 104 *Arg. I. ex Trident.*
efficacia gratiæ a noſtra voluntate independens, & ab illa ineuitabilis, reddit ineuitabilem actum; & conſequenter non liberum, falſum eſſe, & contra D. Thom. monſtrauimus, & quatuor medijs, quibus id probant, occurrimus. Faciunt etiam argumenta, quæ *diſput.* 54. *§.* 2. *& ſequenti diluimus.* Modo ſupponendo eandem difficultatem eſſe de efficacia intrinſeca gratiæ intrinſece voluntati inhærentis, ac de efficacia intrinſeca prædeſtinationis, & decreti independentis a præuiſione conſenſus liberi voluntatis creatæ in ſtatu conditionato: arguitur contra noſtram ſententiam primo, vulgari argumento ſumpto ex Tridentino *ſeſſione* 6. *de iuſtificat. can.* 4. illis verbis: *Si quis dixerit, liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum: nil cooperari aſſentiendo Deo excitanti, atque vocanti, quoad obtinendam iuſtificationis gratiam ſe diſponat, ac preparet, nec poſſe diſſentire, ſi vellit, &c. anathema ſit.* Ex quibus verbis, ſic arguunt Authores oppoſiti; iuxta Trident. liberum hominis arbitrium motum, & excitatum à Deo diſſentire poteſt gratiæ Dei præuenienti; ſed non poteſt diſſentire gratiæ ab intrinſeco efficaci, nec efficaci decreto independenti a præuiſione conſenſus in ſtatu conditionato: ergo gratia intrinſecè efficax neceſſaria non eſt ad conſenſum ſalutarem, nec decretum ad intrinſeco efficax a ſcientia media independens. Conſequentia eſt bona. Maior continet doctrinam Tridentini. Minor autem probatur: nam diſſentire, ſi propriè accipiatur, vt debet, denotat ſenſum compoſitum reſiſtentię cum gratia præuenienti; ſed voluntas noſtra non poteſt componere reſiſtentiam cum gratia ab intrinſeco efficaci, nec cum decreto efficaci ab intrinſeco, alias poſſet vtrumque fruſtrare, quod implicat in noſtris principijs: ergo non poteſt gratiæ præmouenti, nec decreto ab intrinſeco efficaci diſſentire.

Huic argumento variè occurritur a noſtris Thomiſtis in tractatu de auxilijs, quibuſdam aſſerentibus Concilium accipiendum eſſe de diſſenſu materialiter, ſpecificatiuè ſumpto pro 105 *Duplex Thomiſtarum ſolutio.*
actu contrario illi, ad quem gratia præmouens applicat voluntatem creatam, non in ſenſu reduplicatiuo, & formali, & in priori acceptione, non dicere ſenſum compoſitum reſiſtentiæ cum gratia efficaci.

Alijs docentibus accipiendum eſſe de diſſenſu reduplicatiuè, & formaliter, in qua acceptione denotat ſenſum compoſitum reſiſtentiæ cum gratia efficaci; licet autem voluntas creata non poſſit quoad ſubſtantiam coniungere reſiſtentiam cum gratia, aut cum decreto efficaci, poteſt tamen ex parte modi, quo fertur per actum liberum in obiectum indifferenter propoſitum.

Solutio tamen, quam veriorem indico, eſt Concilium accipiendum eſſe de diſſenſu reduplicatiuè, & formaliter, non tamen comparato cum Deo, vt efficaciter decernente conſen- 106 *Vera Tridentini intelligentia.*
ſum, & ad illum efficaciter præmouente, ſed cum Deo excitante, & vocante, ſufficienterque auxiliante; ita, vt ſenſus ſit, liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum diſſentire poteſt Deo vocanti, & excitanti, illique vocanti, & excitanti reſiſtere, non autem Deo efficaciter præmouenti, ita vt motio efficax ſubiectiuè ingrediatur, non autem obiectiuè, & terminatiuè, quę explicatio ex verbis Tridentini colligitur, quibus diſſenſus comparatur cum Deo, prout illi liberum arbitrium coo-

perari

Digitized by Google

perari aſſentiendo aſſeruerat, nempè Deo excitanti, adque vocanti, vt conſtat ex verbis relatis, & inſuper eadem explicatio probatur ex mente Concilij, quæ erat noſtram libertatem in conſenſu ſalutari contra Hæreticos diffinire; vt autem hæc ſaluetur ſufficit potentia in voluntate ad diſſentiendum, & reſiſtendum Deo excitanti, ſufficienterque auxilianti, quia gratia ſufficiens ex parte actus primi ſe tenet, non autem requiritur potentia ad reſiſtendum gratiæ efficaci applicanti ad actum ſecundum; ſicut enim, vt voluntas liberè conſentiat non requiritur potentia in illa ad coniungendum diſſenſum cum conſenſu; ita neceſſaria non eſt potentia ad coniungendum diſſenſum cum præmotione efficaci ad conſenſum, quę ſe tenet ex parte actus ſecundi, tamquam inchoatio illius.

107 *Soluitur in forma argumentum, & retorquetur in Authores oppoſitos.* Et ex his in forma reſpondeo diſtinguendo, & explicando maiorem: poteſt voluntas humana diſſentire gratiæ præmouenti efficaci, nego maiorem: gratiæ excitanti, & ſufficienti, concedo maiorem, & conceſſa minori, nego conſequentiam. Et quidem Tridentinum nullatenus noſtræ refragari ſententiæ, ſed potius illi maxime ſufragari probatur: nam ſe opponit contradictoriè hæreticis aſſentibus libertatem noſtram per gratiam præuenientem auferri; & conſequenter propoſitio Concilij, cum docet liberum arbitrium motum, & excitatum à Deo poſſe Deo vocanti, & excitanti diſentire, accipienda eſt de libero arbitriò moto per eandem gratiam, per quam hæretici libertatem noſtram euerti aſſerebant, hoc exigente eſſentia contradictionis, nempè, quod propoſitiones contradictoriè oppoſitæ ſint de eodem ſubiecto, & eiuſdem prædicati; ſed gratia, per quam hæretici noſtram libertatem deſtrui aſſerebant, non eſt gratia purè ſufficiens, nec gratia efficax efficacia extrinſeca ſumpta ex præſcientia conditionata, ſed gratia ab intrinſeco efficax: ergo de arbitrio creato moto per huiuſmodi gratiam loquitur Tridentinum, cum docet poſſe diſentire, ſi velit; & conſequenter ſentit gratiam ab intrinſeco efficacem non lædere, ſed omnino illæſam conſeruare libertatem creatam.

108 *Opponitur Bulla Innocentij.* Cæterum contra hanc doctrinam inſtant quidam Recentiores ex Innocentio Decimo, in Bulla contra Ianſenium edita, vbi inter alias propoſitiones contra Ianſenium damnatas, ſecunda propoſitio hæc erat: *interiori gratia in ſtatu naturæ lapſæ numquam reſiſtitur*, quam Innocentius his verbis damnauit; *Secundam interiori gratia in ſtatu naturæ lapſæ numquam reſiſtitur, hæreticam declaramus, & vt talem damnamus.* Quarta enim Ianſenij propoſitionem, his verbis condemnauit: *Quartam, Semipelagiani admittebant præuenientis gratiæ interioris neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium fidei: & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem eſſe, cui poſſet humana voluntas reſiſtere, vel obtemperare: falſam, & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.*

109 *Ex doctrina Innocentij, ſic arg.* Ex qua doctrina, ſic arguunt contra noſtram ſolutionem: etenim iuxta Innocentium poteſt voluntas humana omni gratiæ præuenienti reſiſtere; ſed gratiæ efficaci præmouenti, & decreto Dei ab intrinſeco efficaci non poteſt reſiſtere voluntas humana: ergo gratia præmouens ab intrinſeco efficax, & decretum efficax Dei à ſcientia media independens non debent computari inter gratias præuenientes. Maiorem, in qua eſt difficultas, ſic probant: nam propoſitio Innocentiæ, qua aſſerit poſſe voluntatem humanam interiori gratiæ reſiſtere eſt indefinita, & doctrinalis; ſed propoſitio indefinita æquiualet propoſitioni vniuerſali: ergo iuxta Innocentium poteſt voluntas humana omni gratiæ Dei præuenienti reſiſtere.

110 *Innocentius fauet doctrina Thomiſtica.* Reſpondeo negando maiorem: Ad probationem, nego etiam maiorem. Nec video, vnde Recentiores præfati inferunt Innocentium in ſenſu indiffinito, & vniuerſali fuiſſe loquutum Innocentius, namque non aſſeruit poſſe voluntatem humanam interiori gratię reſiſtere, ſed ſolum propoſitionem Ianſenij hęreticam declarauit; ſed ex hac declaratione non infertur, quod fuerit in ſenſu indiffinito, & vniuerſali loquutus, nec potentia in voluntate humana ad reſiſtendum omni gratię pręuenienti, ſed ſolum, quod alicui gratię pręuenienti reſiſtere poſſit: ergo abſque vllo prorſus fundamento inferunt ex Innocentio potentiam in voluntate humana ad reſiſtendum omni gratię pręuenienti Dei. Maior conſtat ex Bulla Innocentij ab ipſis relata. Minorem autem probo manifeſtè, ni fallor, nam Pontifex condemnas aliquam propoſitionem non diffinit, vt Catholicam propoſitionem contrariè oppoſitam propoſitioni damnatæ; cum propoſitiones contrariè oppoſitę poſſint eſſe ſimul falſę, ſed ſolum diffinit illius contradictoriam; ſed propoſitio contradictoriè oppoſita propoſitio Ianſenij non eſt vniuerſalis, ſed particularis: ergo ex eo quod Innocentius damnauerit propoſitionem Ianſenij, vt hęreticam, non ſequitur definiſſe voluntatem humanam poſſe vniuerſaliter omni gratię pręuenienti reſſiſtere, ſed ſolum, quod alicui gratię pręuenienti reſſiſtere poſſit. Conſequentia eſt nota. Maior certa, & minor non minus euidens; nam propoſitiones Ianſenij vniuerſales. Secunda namque propoſitio eſt. *Interiori gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ numquam reſiſtitur*, in quo etiam ſenſu quarta propoſitio accipitur, cum aſſerat: *Semipelagianos in hoc hæreticos fuiſſe, quod vellent, eam gratiam talem eſſe, cui poſſet voluntas humana reſſiſtere.* Quę propoſitio indiffinita eſt; & conſequenter ęquiualens vniuerſali, ſed propoſitio contradictoriè oppoſita propoſitioni vniuerſali, non eſt vniuerſalis, ſed particularis; vt Tyronibus dialecticę, conſtat: ergo propoſitio contradictoriè oppoſita propoſitioni Ianſenij Innocentio damnatę, non indefinita, nec vniuerſalis eſt, ſed particularis; & conſequenter ſinę vllo fundamento inferunt Recentiores pręfati ex Bulla Innocentij contra Ianſenium edita poſſe voluntatem humanam omni gratię præuenienti reſſiſtere.

111 *Inſtatur a g[?]ndo. ctrina aduerſariorum.* Et quidem velint, nolint, tenentur doctrinam iſtam ipſi Recentiores admittere: docent enim ſuppoſita ſcientia media dari in Deo decreta ab intrinſeco efficacia, quę non poſſunt non cenſeri inter gratias pręuenientes; ſed his decretis non poteſt voluntas humana reſſiſtere reſſiſtentia propriè accepta, qualiter accipi debet in decreto Tridentini, & in definitione Innocentię: ergo tenentur fateri non poſſe voluntatem humanam omni gratię pręuenienti reſſiſtere reſiſtentia propriè accepta. Probo minorem: reſiſtere propriè acceptum eſt actum oppoſitum, vel negationem actus honeſti cum Diuina gratia coniungere, vt fatentur aduerſarij, ſed non poteſt voluntas humana cum decreto prędiffinitiuo efficaci, ſcientiam mediam ſupponente diſenſum, aut negationem conſenſus coniungere: ergo non poteſt illi reſſiſtere reſſiſtentia propriè accepta.

112 *Cōmune refugium excluditur.* Nec vincitur difficultas fugio ad ſcientiam mediam communi, aſſerendo potuiſſe voluntatem humanam vitare decretum efficax Dei diſentiendo vocationi in ſtatu conditionato; cum eo ipſo, quod in prędicto ſtatu pręuideretur à Deo ſuę vocationi diſentiens, non poſſet Deus vocationem aut conſenſum efficaciter decernere. Non inquam difficultas noſtri argumenti hac ſolutione euacuatur: nam tota hac doctrina admiſſa, non ſaluatur, quod voluntas humana poſſit decreto efficaci reſiſtentia propriè accepta. Quod probo: nam reſiſtere decreto reſiſtentia accepta propriè, eſt coniungere cum illo deſenſum, aut negationem conſenſus; ſed quod voluntas humana potuerit exiſtentiam decreti efficacis impedire, non infert, quod poſſit diſenſum, aut negationem conſenſus, cum decreto efficaci coniungere: ergo non ſaluat, quod poſſit voluntas humana decreto efficaci reſiſtere reſiſtentia propriè accepta.

113 *Secundo arguunt ratione.* Secundo principaliter arguitur: de ratione agentis liberi, eſt potentia ad ſe determinandum; ſed ſuppoſito decreto efficaci prędeterminante, aut determinante voluntatem, non ſtatim illa potentia ad ſe determinando: ergo cum tali decreto non poteſt libertas componi. Minor probatur: quod enim non poteſt cauſare formam determinantem, non poteſt determinationem cauſare; ſed voluntas non poteſt cauſare formam, ipſam determinantem: ergo nec poteſt ſe ipſam determinare. Minor probatur: nam forma voluntatem determinans eſt decretum efficax Dei; ſed hoc non poteſt à voluntate cauſari: ergo poteſt voluntas cauſare formam, ipſam determinantem.

114 *Reſp. arg.* Reſpondeo conceſſa maiori, negando minorem. Ad illius probationem, nego etiam minorem: ad illius probationem, diſtinguo maiorem: forma voluntatem determinans eſt decretum efficax ſolum, nego maiorem: eſt decretum efficax, & etiam actus, quem poteſt voluntas elicere, concedo maiorem, & conceſſa minori, nego conſequentiam; vt enim voluntas ſit potens ad ſe determinandum, non requiritur, quod poſſit omnem formam ipſam determinantem cauſare, ſed ſufficit, quod aliquam poſſit; eſt autem in noſtra ſententia duplex forma voluntatem creatam determinans, vna ex parte Dei, nempè decretum efficax prędeterminatiuum illius, alia ex parte ipſius voluntatis, nempè actus ipſe voluntatis, qui cum liber ſit, & libertatem voluntatis exerceat: eſt etiam determinatio illius; & conſequenter vt in voluntate creata ſit potentia ad ſe terminandum non requiritur, quod poſſit cauſare decretum efficax Dei, ſed ſufficit, quod poſſit actum proprium ipſam determinantem efficere.

115 *Oppones primo.* Sed oppones contra iſtam ſolutionem primo, ſuppoſito decreto efficaci prædeterminante, aut determinantę voluntatem, non manet voluntas determinabilis per proprium actum: ergo tale decretum, ſi datur, eſt quod vnice voluntatem determinat; & conſequenter ſine potentia cauſatiua illius, non ſtat in voluntate potentia ad ſe determinandum. Probatur antecedens: nam principium determinabile debet indifferens ad formam determinantem ſupponi; ſed dato decreto efficaci prædeterminante, aut determinante voluntatem, non manet voluntas indifferens: ergo hoc decreto ſuppoſito non manet determinabilis. Probatur minor: nam determinatio non ſtat cum indifferentia; ſed decreto efficaci conſtituitur voluntas determinata: ergo ſub tali decreto non manet voluntas indifferens.

116 *Secundo.* Oppones ſecundo: non ſtat voluntatem creatam poſſe ponere propriam determinationem, quin poſſit ponere determinationem diuinam; ſed non poteſt iſtam ponere, ſi prædeterminatio ſit, vt ſupponitur: ergo nec determinationem propriam. Maior probatur: non minus implicat determinatio creaturæ ſine determinatione Dei, quam determinatio Dei ſine determinatione

ne

Digitized by Google

Maior oſtéditur primo. maliter non eſſe totius: ergo cui eſt neceſſarium non eſſe partis, eſt etiam neceſſarium non eſſe totius. Secundo probatur: nam eſſe totius eſſentialiter dependet à partibus, ita vt qualibet *Secundo.* non exiſtente, totum deſinat exiſtere: ergo cui eſt neceſſaria carentia exiſtentiæ partis, neceſſaria eſt carentia exiſtentiæ totius. *Tertio.* Tertio: quia namque homo eſſentialiter dependet ab vnione materiæ cum forma, cui eſſet neceſſaria non exiſtentia vnionis, etiam eſſet neceſſaria non exiſtentia hominis, ſed totum eſſentialiter à qualibet ſui parte dependet; ergo cui eſt neceſſaria non exiſtentia partis componentis aliquod totum, vel carentiam exiſtentiæ illius, eſt etiam neceſſaria non exiſtentia, vel carentia exiſtentiæ totius.

128. *Denique prob. minor.* Denique probatur: abſoluta neceſſitas carentiæ exiſtentiæ partis eſt abſoluta neceſſitas carentiæ exiſtentiæ totius: ſi namque repugnaret abſolutè exiſtentia materiæ, vel formæ, ex quibus componitur homo, repugnaret etiam abſolutè homo: ergo neceſſitas reſpectiua carentiæ exiſtentiæ partis, eſt neceſſitas reſpectiua carentiæ exiſtentiæ totius; & conſequenter, ſi voluntati creatæ eſt neceſſaria ſimpliciter carentia exiſtentiæ decreti efficacis componentis coexiſtentiam conſenſus cum ipſo decreto, eſt etiam voluntati creatæ neceſſaria ſimpliciter carentia coexiſtentiæ conſenſus cum decreto efficaci; ac proinde carentia huius coexiſtentiæ non eſt libera voluntati creatæ.

129 *Reſp. explicando qualiter coexiſtentia concurſus cum decreto ſit libera.* Reſpondeo: coexiſtentiam conſenſus cum decreto efficaci importare in recto conſenſum, & decretum in obliquo, & eſſe liberum voluntati creatæ inadæquatè, & pro recto; non autem adequatè, ſcilicet pro recto, & obliquo: decretum namque, quod in obliquo in prædicta coexiſtentia importatur non eſt liberum voluntati creatę, idemque de carentia coexiſtentię eſt dicendum; nempè carentiam decreti nobis liberam non eſſe, bene autem carentiam conſenſus, & ſicut ſtat libertas conſenſus, cum quo decretum efficax neceſſario connectitur, abſque eo quod decretum ſit liberum voluntati creatę, quia eſt id quo voluntas creata ſubordinatur, Deo quod in eius poteſtate eſſe nequit, & alias libertatem noſtram infert, connotat, & cauſat: ita ſtat neceſſitas carentiæ decreti, cum libertate carentiæ conſenſus, quia mediante carentia decreti ſubordinatur voluntas creata Deo in liberè non operando, ſeu in libera carentia conſenſus; non enim poteſt voluntas à conſenſu ceſſare, niſi prius Deus decretum ſuſpendat. Et ſicut decretum, licet ſit neceſſarium vt *quod*, eſt tamen liberum vt *quo*, quia connotat, cauſat, & infert, non ſolum ſubſtantiam conſenſus, ſed etiam libertatem illius: ita carentia decreti, licet ſit vt *quod* neceſſaria voluntati creatæ, eſt eidem libera vt *quo*, quia etiam connotat, infert, & cauſat liberam carentiam conſenſus.

130 *Neceſſitas coexiſtentiæ ſolum eſt neceſſitas ex ſuppoſitione.* Iuxta quam doctrinam; negandum eſt antecedens: neceſſitas enim exiſtentiæ conſenſus, & coexiſtentiæ illius cum decreto efficaci non eſt neceſſitas abſoluta, nec neceſſitas conſequentis, quæ cum libertate opponitur, ſed eſt neceſſitas ex ſuppoſitione, & conſequentiæ, quæ cum libertate componitur, & hoc ideò quia, licet decretum ex quo naſcitur prædicta neceſſitas non ſit nobis liberum vt *quod*; eſt tamen nobis liberum vt *quo*; quia cauſat non ſolum ſubſtantiam conſenſus, ſed libertatem illius. Ad probationem antecedentis quatenus huic doctrinæ obſtare poteſt, diſtinguo maiorem: carentia coexiſtentiæ conſenſus cum decreto efficaci eſt nobis neceſſaria ſimpliciter, ſumpta adæquatè, nego maiorem, inadæquatè ſumpta, concedo maiorem: & conceſſa minori, diſtinguo conſequens: ergo coexiſtentia conſenſus cum decreto efficaci non eſt nobis libera adæquatè ſumpta, nego conſequentiam; in adæquatè concedo conſequentiam: ſicut enim carentia coexiſtentiæ prædictæ, prout prouenire poteſt ex carentia decreti, non eſt libera noſtræ voluntati, bene tamen prout prouenire poteſt ex carentia conſenſus; ita coexiſtentia conſenſus cum decreto efficaci, pro ea parte, qua importat decretum non eſt nobis libera, bene tamen pro ea parte, qua exiſtentiam conſenſus importat.

131 *Reſp. ad probationem maioris.* Ad probationem maioris, quatenus diſtinctioni traditæ obſtare poteſt, diſtinguo maiorem: cui eſt neceſſaria carentia partis, eſt neceſſaria carentia totius totaliter ſumpti, nego maiorem; carentia totius ſumpti inadæquatè, & partialiter, concedo maiorem, & conceſſa minori, diſtinguo conſequens: eſt neceſſaria carentia coexiſtentiæ totaliter, & adæquatè acceptæ, nego conſequentiam: acceptæ inadæquatè, & partialiter, concedo conſequentiam. Cum enim coexiſtentia prædicta conſtet ex decreto nobis neceſſario, & ex conſenſu nobis libero, neceſſitas carentiæ decreti ſolum arguit neceſſitatem carentiæ coexiſtentiæ inadæquatè ſumptæ, non autem ſumptæ adæquatè, nam conſtat ex alia parte libera nobis, nempè ex carentia conſenſus.

132 *Nec obſtant tres probationes.* Nec amplius probationes maioris conuincunt. Non prima, quæ falſum aſſumit, ſicut enim eſſe partis, non eſt formaliter, ſed tantum cauſaliter eſſe totius: ita non eſſe partis non eſt non eſſe totius formaliter, ſed cauſaliter, tantum. Secunda, etſi verum aſſumat, ſolum infert neceſſitatem carentiæ totius ſumpti inadæquatè, & partialiter, non autem neceſſitatem carentiæ totius ſumpti adæquatè. Ad tertiam, diſtinguo maiorem: quia vnio eſſentialiter eſt neceſſaria, & alias non connotat libertatem in partibus, nec carentia vnionis in carentia partium, concedo maiorem: præciſſe quia neceſſaria eſt, nego maiorem: & conceſſa minori, diſtinguo conſequens diſtinctione maioris.

Ad vltimam probationem, conceſſo antecedenti, nego conſequẽtiam: ratio autem diſcriminis eſt, nam repugnantia eſſentialis, & abſoluta vnius partis, non poteſt connotare libertatem in carentia alterius partis, & ideò, repugnante vna parte eſſentialiter: & abſolutè, non poteſt in toto aliqua reperiri libertas. Neceſſitas autem reſpectiua carentiæ decreti connotat libertatem in carentia conſenſus, vt conſtat ex dictis, & ideò quamuis talis carentia neceſſaria ſit voluntatis creatæ, non infert neceſſitatem ſimpliciter carentiæ totius coexiſtentiæ ſumptæ totaliter, ſed ſolum ſumptæ partialiter. 133

Replicabis: neceſſitas carentiæ partis infert neceſſitatem carentiæ totius prout diſtinguitur à partibus: ergo neceſſitas carentiæ decreti infert neceſſitatem carentiæ coexiſtentiæ cum illo, vt totum eſt à partibus condiſtinctum. Ex quo vlterius ſequitur coexiſtentiam conſenſus cum decreto, ſumptam vt totum prout à partibus diſtinctum non eſſe liberam voluntati creatæ, ratione ſuperius facta: quia nempè, cui carentia eſt neceſſaria non poteſt eſſe liberum extremum carentiæ oppoſitum. 134 *Replic.*

Reſpondeo: carentiam prædictæ coexiſtentiæ, prout totum eſt diſtinctum à ſuis partibus eſſe neceſſariam; non vt dependet ab vtraque parte, ſed prout dependet ab vna, nempè à decreto efficaci; vt ſic enim non poteſt à voluntate creata cauſari. Prout tamen dicta coexiſtentia à decreto dependet, carentia illius non eſt neceſſaria, ſed libera, cum ſit libera carentia conſenſus, ex qua carentia coexiſtentię coaleſcit: ex quo ſolum ſequitur totam coexiſtentiam non eſſe conſtitutam in noſtra poteſtate totaliter, & ex omni parte; non autem quod tota, non totaliter, ſed partialiter in noſtra poteſtate conſtituta non ſit: nam ad hoc ſufficit, quod vna ex partibus in noſtra ſita ſit poteſtate. 135 *Reſp.*

Et quidem, quod non ſit eadem ratio de neceſſitate abſoluta carentię partis, vt inferat abſolutam neceſſitatem carentię totius, ac de neceſſitate reſpectiua carentię partis, ad inferendum neceſſitatem reſpectiuam carentię exiſtentię totius, patet clare; nam abſoluta impoſſibilitas exiſtentię materię infert abſolutam impoſſibilitatem exiſtentię hominis; & tamen impoſſibilitas reſpectiua materię non infert reſpectiuam hominis impoſſibilitatem; nam homini eſt impoſſibilis materia prima, cum non poſſit illam efficere; & tamen vni homini non eſt impoſſibilis alius homo cum vnus alium generare poſſit: ergo pariter ex eo quod neceſſitas abſoluta carentię exiſtentię partis, quę idem eſt ac impoſſibilitas abſoluta illius, inferat neceſſitatem abſolutam carentię exiſtentię totius, non ſequitur neceſſitatem reſpectiuam carentię exiſtentię partis arguere neceſſitatem reſpectiuam carentię exiſtentię totius; & conſequenter ex eo quod carentia exiſtentię decreti, ſit voluntati noſtrę neceſſaria abſolutè, & ſimpliciter, non ſequitur eadem neceſſitate eſſe illi neceſſariam carentiam coexiſtentię conſenſus cum decreto efficaci ex vtroque compoſitę. 136 *Inſtatur vltima probatio maioris.*

Sed contra doctrinam iſtam objicies: ſequitur namque ex illa poſſe voluntatem creatam deſtruere coexiſtentiam conſenſus cum decreto efficaci; conſequens eſt falſum: ergo & doctrina tradita in ſolutione argumenti. Conſequentia eſt bona, pręmiſſę autem indigent probatione. Maior aut ſequela probatur: deſtruens enim partem alicuius totius, aut alicuius complexi deſtruit totum aut complexum; & conſequenter potens partem complexi deſtruere, poteſt etiam deſtruere complexum; ſed coexiſtentia conſenſus cum decreto efficaci eſt complexum conſtans ex decreto, & conſenſu, & voluntas decreto ſuppoſito poteſt conſenſum deſtruere, ſeu non eſſe conſenſus cauſare, vt conſtat ex dictis: ergo ex illis ſequitur poſſe voluntatem creatam deſtruere coexiſtentiam conſenſus cum decreto efficaci. Minor etiam probatur: nam coexiſtentia conſenſus cum decreto eſt complexum ex vtroque reſultans; ſed voluntas creata non poteſt deſtruere complexum reſultans ex decreto efficaci, & conſenſu: ergo non poteſt deſtruere coexiſtentiam vtriuſque. Maior cum conſequentia tenet. Minor autem probatur: ſi poſſet voluntas creata deſtruere complexum reſultans ex decreto, & conſenſu, poſſet decretum fruſtrare, & illius efficaciam impedire; ſed implicat efficax decretum fruſtrari, aut ab aliquo impediri: ergo non poteſt voluntas creata deſtruere complexum reſultans ex decreto efficaci, & conſenſu. 137 *Contra doctrinā ſolutionis arg.*

Reſpondeo primo, concedendo ſequelam, & negando minorem: ad illius probationem, conceſſa maiori, diſtinguo minorem: non poteſt voluntas creata deſtruere prædictum complexum, componendo carentiam, ſeu non exiſtentiam conſenſus cum exiſtentia decreti, concedo minorem: componendo non eſſe conſenſus cum non eſſe decreti, nego minorem, & conſequentiam. Nec probatio minoris obſtat traditę diſtinctioni. Vt enim poſſet voluntas creata fruſtrare decretum deberet habere potentiam ad componendam negationẽ conſenſus cum decreto exiſtente, quę potentia in voluntate creata non datur, ſed ſolum poteſt 138 *Reſp. 1.*

prędictum conſenſum deſtruere, coniungendo non eſſe conſenſus cum non eſſe decreti: quod non eſt decretum fruſtrare: Deus namque ſuum decretum efficax fruſtrare non poteſt; & tamen ſuſpendendo decretum coniungit non eſſe conſenſus cum non eſſe decreti: ergo ex eo quod voluntas creata poſſit coniungere non eſſe conſenſus cum non eſſe decreti efficacis, non ſequitur poſſe efficax decretum fruſtrare, aut illius efficaciam impedire.

139 *Inſtabis primo.* Inſtabis primo: poſſe componere non eſſe conſenſus cum non eſſe decreti, eſt poſſe ponere vtrumque, ſed voluntas creata non poteſt ponere non eſſe decreti: ergo non poteſt componere non eſſe conſenſus cum non eſſe decreti. Minor cum conſequentia tenet. Maior autem probatur: implicat componi non eſſe conſenſus cum non eſſe decreti, niſi ponatur vtrumque non eſſe: ergo non ſtat potentia ad componendum non eſſe conſenſus cum non eſſe decreti, ſine potentia ad ponendum vtrumque non eſſe.

140 *Reſp.* Reſpondeo negando maiorem. Ad probationem; concedo antecedens, & nego conſequentiam: licet enim non ſtet compoſitio vtriuſque negationis ſine vtriuſque poſitione, non tamen eſt neceſſarium, quod vtraque negatio ab eadem cauſa ponatur; ſed negatio conſenſus cauſatur à voluntate creata, non cauſando, aut ponendo negationem decreti, ſed illam, vt à Deo poſitam ſupponendo: ſicut componit conſenſum cum decreto efficaci, non ponendo decretum, ſed illud ſupponendo poſitum à Deo. Et vtriuſque ratio eſt eadem quia nempè potentia cauſatiua conſenſus, & negationis illius conueniens voluntati creatæ eſt potentia agentis ſecundi ſubordinati Deo, tanquam primo agenti; de ratione autem agentis ſecundi non eſt continentia actiua omnium, quæ deſiderantur ad exiſtentiam effectus, ſed potius oppoſitum, vt ſæpè iam diximus: vnde ſicut hæc ratione poteſt cauſare conſenſum, & illum cum decreto componere, non cauſando decretum, ſed illum ſupponendo exiſtens à Deo; ita poteſt cauſare non exiſtentiam conſenſus, & illam componere cum non exiſtentia decreti, non ponendo, ſed ſupponendo non exiſtentiam decreti à Deo cauſatam, vel poſitam.

141 *Inſtabis ſecundo.* Inſtabis ſecundo, & vrgentius: eo ipſo, quod voluntas creata ſupponat carentiam exiſtentiæ decreti ſupponit deſtructam coexiſtentiam conſenſus cum decreto, & complexum ex illis reſultans; cum totum deſtruatur, aut deſinat eſſe quauis ſui parte deſtructa: ergo ſi vt ponat, & componat voluntas creata non eſſe conſenſus cum non eſſe decreti, ſupponit neceſſario carentiam exiſtentię decreti, ſupponit neceſſario deſtructam coexiſtentiam vtriuſque; & complexum ex vtroque reſultans; & conſequenter, quamuis poſſit conſenſum deſtruere, & illius non exiſtentiam cauſare, non tamen cauſare poterit carentiam coexiſtentiæ, conſenſus cum decreto efficaci, nec deſtruere complexum reſultans ex conſenſu, & decreto.

142 *Reſp.* Reſpondeo diſtinguendo antecedens: ſupponit deſtructum complexum adæquatè, & ſecundum omnem partem, nego antecedens; inadæquatè, & ſecundum aliquam partem, concedo antecedens, & nego conſequentiam. Cum enim prædicta coexiſtentia ſit complexum reſultans ex decreto, & conſenſu, Deus ſuſpendens decretum, non deſtruit complexum adæquatè, & totaliter, ſed inadæquatè, & partialiter; ac proinde, quamuis voluntas creata, vt cauſet non exiſtentiam conſenſus ſupponat neceſſario non eſſe decreti, poteſt nihilominus complexum deſtruere, deſtruendo aliam partem, nempè conſenſum.

143 *Replic.* Sed dices, deſtructa vna parte non manet exiſtentia totius, prout à partibus diſtinguitur; ſed quod non exiſtit non poteſt deſtrui; deſtructio namque alicuius rei ſupponit exiſtentiam illius: ergo ſuppoſita carentia exiſtentiæ decreti, non poteſt voluntas creata deſtruere complexum reſultans ex decreto, & conſenſu, nec coexiſtentiam vtriuſque.

144 *Reſp.* Reſpondeo: complexum ex decreto, & conſenſu, non eſſe aliquam eſſentiam ab vtroque extremo diſtinctam, ſicut eſſentia hominis diſtinguitur ab eſſentia partium ex quibus componitur, ſed conſiſtere in agregato ex decreto, & conſenſu, & à decreto per conſenſum diſtinguitur, à conſenſu autem per decretum; & conſequenter non exiſtente decreto, manet complexum, non adæquatè, ſed inadæquatè, hæc prout diſtinguitur à conſenſu; cum non exiſtat decretum per quod à conſenſu diſtinguitur, bene tamen, prout diſtinguitur a decreto; cum perſeueret conſenſus, per quem diſtinguitur ab illo: vndè licet voluntas creata præſuppoſito non eſſe decreti non poſſit complexum ex decreto, & conſenſu ſumptum adæquate deſtruere, poteſt tamen illud deſtruere inadæquatè acceptum.

145 *Reſp. 2.* Secundo reſponderi poteſt obiectioni factæ *num.* 138. negando ſequelam: ad illius probationem, diſtinguo maiorem: deſtruens partem alicuius totius, vel alicuius complexi non præſupponendo deſtructionem alterius compartis, deſtruit totum, vel complexum, concedo maiorem: deſtruens ſupponēdo aliam compartem, deſtructam deſtruit totum, vel complexum, nego maiorem: & ſub eadem diſtinctione ſecundæ partis minoris, nego conſequentiam. Nam voluntas creata, vt deſtruat exiſtentiam conſenſus, ſupponit neceſſario non exiſtentiam decreti, ex quo, & conſenſu, vtriuſque coexiſtentia componitur, & complexum ex vtroque reſultans; ac proinde ex eo quod poſſit conſenſum deſtruere, non ſequitur poſſe deſtruere complexum ex decreto, & conſenſu reſultans, nec vtriuſque coexiſtentiam. Ratio autem iſtius doctrinæ traditur in obiectione facta *num.* 142. contra primam ſolutionem, nempè, quia eo ipſo quod compars ſupponatur non exiſtens, aut deſtructa, ſupponitur totum, vel complexum deſtructum, vel non exiſtens; quod autem deſtructum eſt, non poteſt iterum deſtrui; quia ergo voluntas creata deſtruit exiſtentiam conſenſus, ſupponendo neceſſario non exiſtentiam decreti, ſit vt quamuis conſenſum deſtruat, quæ eſt pars complexi reſultantis ex decreto, & conſenſu, non tamen deſtruat complexum, nec poſſit illud deſtruere.

Cæterum contra hanc ſolutionem obijcies: ſequitur namq; ex illa coexiſtentiam conſenſus cum decreto, prout eſt totum, aut complexum reſultans ex illis, non eſſe liberam voluntati creatæ; conſequens eſt falſum: ergo & tradita ſolutio. Cōſequentia eſt bona. Minor videtur certa: nam voluntas liberè cauſans conſenſum, liberè illum cum decreto coniungit, ex qua coniunctione complexum ex vtroque reſultat; ſed voluntas decreto ſuppoſito, liberè ponit conſenſum: ergo liberè illum coniungit cum decreto efficaci, & conſequenter coexiſtentia conſenſus cum decreto efficaci, prout eſt totum, vel complexum ex vtroque reſultans eſt libera voluntati creatæ. Sequela autem probatur ex dictis; vt enim extremum poſitiuum ſit liberum, debet eſſe libera carentia illi oppoſita; ſed voluntati creatæ non eſt libera carentia coexiſtentiæ conſenſus cum decreto efficaci, prout eſt complexum reſultans ex illis: ergo coexiſtentia prædicta, vt eſt complexum reſultans ex conſenſu, & decreto non eſt libera voluntati creatæ; & conſequenter coexiſtentia, vt eſt totum, non eſt ipſi libera. Maior cum conſequentia tenet. Minor autem probatur: nam cui eſt libera carentia, poteſt carentiam cauſare; ſed voluntas creata non poteſt cauſare carentiam coexiſtentiæ conſenſus cum decreto, prout eſt complexum reſultans ex illis; alias poſſet tale complexum deſtruere; cum deſtruere aliquid, nihil ſit aliud, quam carentiam illius exiſtentiæ cauſare: ergo carentia coexiſtentiæ conſenſus cum decreto efficaci, prout eſt complexum reſultans ex illis, non eſt libera voluntati creatæ. 146 *Contra iſtam ſolutionem obijcies.*

Reſpondeo, negando ſequelam. Ad illius probationem conceſſa maiori diſtinguo minorem: non eſt libera voluntati creatæ 147 *Reſp.* carentia coexiſtentiæ ſumptæ adæquatè, & ſecundum omnem partem ex qua componitur, concedo minorem; inadæquatè ſumptæ, & ſecundum aliquam partem illius, nego minorem, & conſequentiam. Cum enim quodvis complexum omnia, ex quibus conſtat requirat ad ſui exiſtentiam, carentia cuiusvis partis componentis complexum, exiſtentiæ *illius* opponitur: & conſequenter, vt totum complexum, prout ex partibus reſultat, ſit alicui liberum ſufficit, quod carentia cuiusvis partis complexi eidem libera ſit: Cum ergo voluntati creatæ ſic libera carentia exiſtentiæ conſenſus componentis coexiſtentiam, ſit vt tota coexiſtentia, prout ex conſenſu, & decreto reſultans ſit libera voluntati. Nec ſequitur poſſe voluntatem creatam deſtruere coexiſtentiam conſenſus cum decreto efficaci, vt eſt complexum ex vtroque reſultans, vt conſtat ex dictis; quia nempè, vt deſtruat conſenſum, carentiam exiſtentiæ conſenſus cauſando, præſupponit neceſſario carentiam exiſtentię decreti; & conſequenter ſupponit deſtructum complexum reſultans ex decreto efficaci, & conſenſu. Et hæc de iſta diſputatione ſufficiant, fuſior enim illius indagatio pertinet ad tractatum de auxilijs. Vt autem plenè percipiatur ſenſus compoſitus, & diuiſus, prout à noſtris Thomiſtis accipitur, videantur, quæ diximus ſupra *diſputat.* 38. *§ vltimo, & tom.* 3. *in* 3. *part. diſput.* 49. §. 8. vbi late id explicuimus agendo in ſimili de libertate Chriſti in præceptorum adimpletione.

DISPVTATIO LXVIII.

An poſſit vnus homo promereri alteri omnes ſuæ prædeſtinationis effectus?

§. I.

Quibuſdam præſuppoſitis referuntur ſententiæ.

Non Inquirimus de merito condigno, ſic enim in communi Theologorum ſententia, nullus purus homo poteſt alteri gratiam promereri, ſaltem de lege ordinaria, 1 *Difficultas explicatur.* & in aliquorum etiam de potentia abſoluta. De quo 1. 2. *quæſt.* 114. *art.* 6. eo quod gratia puri hominis, vtpotè perſonalis, ab intrinſeco ſolum inclinat ad merendum proprio ſubiecto: Ad meritum autem condignum requiritur, quod ab intrinſeco, & ex intranea inclinatione gratiæ dignificantis ordinetur ad præmium, licet oppoſitum verius cenſuerimus *tom.* 3. *p. diſp.* 2. §. 8. ſolum ergo inquirimus de merito congruo.

Qua

Digitized by Google

2 *Poſſe vnum hominem alteri mereri aliquos prædeſtinat. effectus. Prob. 1.* Qua in re, vt certum ſecundo ſupponimus poſſe vnum hominem alteri promereri aliquos prædeſtinationis effectus, quod docet D. Thom *quæſt 6. de verit. art. 6. in 1. ſentent. diſt. 41. art. 4. in 1. ad Annibaldum diſtinct. 40. art. 2. ad 4. & in præſenti art. 8.* Et eſt communis Theologorum ſententia, conſtatque ex Auguſt. *in Serm de Beato Stephano*, vbi ait: *Si Stephanus non oraſſet, Eccleſia Paulum non haberet, ſed ideò erectus eſt Paulus, quia in terra inclinatus, exauditus eſt Stephanus.* Et in alio Sermone Auguſtini de conuerſione Pauli legitur in perſona Domini dictum ad Paulum: *Niſi Stephanus ſeruus meus oraſſet pro te, diſpoſui in mente mea perdere te:* ergo orationes Stephani promeruerunt de congruo vocationem Pauli ad fidem, & illius conuerſionem. *Secundo.* Conſtat ſecundo ex Damaſceno in Sermone quodam pro defunctis ad medium, vbi ait Beatum Gregorium pro Trajano oraſſe, & illum ab inferno liberaſſe; hæc autem ab inferno libertas, effectus fuit prædeſtinationis Trajani, ſi fuit prædeſtinatus. *Tertio.* Tertio conſtat ratione D. Thom. locis citatis: congruum enim eſt, vt Deus amicos ſuos aliqua poſtulantes exaudiat; at multi Sancti orant pro alijs, vt ad fidem vocentur, & conuertantur, & in fide ſtabiles perſeuerent: ergo hæc omnia, quæ ſunt prædeſtinationis effectus, cadunt ſub merito congruo puri hominis.

3 *Imo totā ſeriē effectuum prædeſtinat. à 1. vſque ad vlt. de potentia abſoluta* Tertio, vt mihi certum ſuppono poſſe de potentia abſoluta vnum hominem alteri promereri de congruo totam ſeriem effectuum prædeſtinationis, à primo, vſque ad vltimum Quod patet: nam potuit contingere de potentia abſoluta, quod oratio vnius hominis petens à Deo alterius primam vocationem ex efficaci gloriæ illius intentione non præparetur à Deo, ſed ſolum ex ſimplici gloriæ alterius affectu, in quo repugnantię ratio poteſt oſtendi; at tunc caſus ille homo alteri mereretur de congruo primum ſuæ prædeſtinationis effectum, & ex conſequenti alios: ergo poteſt vnus homo alteri promereri de congruo totam ſeriem effectuum ſuæ prædeſtinationis de potentia Dei abſoluta. Probo minorem, in tali caſu primus prædeſtinationis effectus hominis vocati, eſſet prima vocatio illius; cum oratio fuſſa ab alio, effectus prædeſtinationis alterius non eſſet, vtpotè non præparata ex intentione efficaci Beatitudinis illius quod ad rationem effectus prædeſtinationis requiri, conſtat ex ſæpè dictis in decurſu materiæ; at prima illa vocatio caderet ſub merito congruo hominis orantis pro illa: ergo talis homo alteri mereretur de congruo ſuæ prædeſtinationis primum effectum, & conſequenter reliquos.

4 *Etiam voluntas efficax intentiua omnium effectuū ſub merito cōgruo cadere poteſt.* Ex quo vlterius per conſequentiam mihi certam colligitur, tunc caſus nedum prædeſtinationis talis hominis omnes effectus, ſed etiam voluntatem efficacem intentiuam illorum cadere poſſe ſub merito congruo orationis alterius. Quod patet primo, nam illa intentio ſupponeret orationem alterius præuiſſam: ergo poſſet ab illa moueri quoad terminationem ad omnes effectus. Secundo, nam id circo, iuxta veriorem Theologorum ſententiam, electio efficax ad gloriam omnium prædeſtinatorum cadit ſub condignitate meritorum Chriſti, quia illa præuiſſa cum condignitate ſupponit, & merita Chriſti non imperantur ex prædicta electione; at in caſu poſito electio efficax illius hominis ad gloriam, alterius orationem præuiſam congruam ſupponeret, & oratio ex tali electione non eſſet præparata a Deo: ergo poſſet cadere ſub eius congruitate, non ſecundum entitatem prædictæ electionis, quia vt ſic eſt neceſſaria non minus, quam Deus; & conſequenter præmium meritorum eſſe non poteſt, ſed ſecundum liberam terminationem ad ſuum obiectum formaliter loquendo de terminatione electionis ad obiectum accepta paſſiuè, & virtualiter conſiderata actiuè; eo quod cum terminatio actiua actuum liberorum Dei nequeat ſpecificari ab obiecto creato, repugnat etiam pro motiuo meritorio formali aliquid creatum reſpicere, ſed ſolum pro motiuo virtuali, quatenus actus merentes obiectum actus Diuini, terminationem actiuam talis actus etiam promererentur, ſi habere poſſit talis terminatio meritoriam cauſam.

5 *Prima ſententia.* His ita ſuppoſitis difficultatis punctus conſiſtit in eo, an ſcilicet de lege ordinaria, vel de facto contingat, quod vnus homo alteri promereatur totam ſeriem effectuum ſuæ prædeſtinationis de congruo de primo, vſque ad vltimum. Prima ſententia affirmat, quam tenet Vazquez *diſput. 94. cap. 5.* Cartagena *diſcurſ. 15. de prædeſtinatione circa finem.* Et Alarcon *diſput. 3. cap. 6.* *Secunda & vera ſententia.* Vera tamen ſententia negans eſt, quam tenent omnes diſcipuli D. Thom. *in præſente.* Albelda *diſput. 64 ſect. 5.* Cornejo *in hoc artic. dub. 2.* Salmanticenſes *diſput. 11. dub. vnico.* Tenent etiam ex alienis Durandus *in 1. diſtinct. 41. quæſt. 3.* Ricardus *ibi art. 2 ad 1.* Molina *in hac quæſt art. 2. diſput. 3.* Valentia *puncto 4. §.* adque hac ratione. Suarez *lib 2 de prædeſt. cap. 21. ad finem, & cap. 24. numer. 6. & 7. & lib. 3. cap. 5. num. 17.* Herice *diſput. 29. cap. 5.* Ruizius, falſo ab Alarcon pro contraria ſententia relatus *diſput. 25 ſect. 1. aſſert. 2. & diſput. 58. ſect 2.* eſtque frequens Theologorum ſententia.

§. II.

Hæc ſententia pro concluſione ſtatuitur, & probatur.

6 *Statuitur pro concluſione, Et probatur Maior prob. 1.* ET ſuadetur hoc argumento: oratio illa, qua vnus homo orat pro altero, vt vocetur ad fidem eſt effectus prædeſtinationis, non ſolum orantis, ſed etiam eius, pro quo oratur; at oratio nequit eſſe cauſa meritoria ſui; ergo nec omnium effectuum prædeſtinationis alterius. Conſequutio eſt legitima. Minor certa, & maiorem probo: primo ex Auguſt. lib. de bono perſeuerantiæ cap. 22. *Si qui ſunt nondum vocati, pro eis, vt vocentur, oremus; fortaſſe enim ſic prædeſtinati ſunt, vt noſtris orationibus concedantur.* Sentit ergo Auguſtinus orationem vnius pro alio, vt ad fidem vocetur, præparari ex vi prædeſtinationis alterius; & conſequenter eſt effectus illius. *Secundo.* Secundo ex Gregorio lib. 1. dialogorum, vbi ait: *Quod ea, quæ Sancti viri orando efficiunt, ita prædeſtinata ſunt, vt precibus obtineantur:* ergo vocatio vnius, alterius præcibus obtenta, prædeſtinata eſt, vt ſic obtinenda; & conſequenter præces poſtulantis ex prædeſtinatione, & propoſito vocationis obtinendæ procedunt; ac proinde præces orantis ſunt effectus prædeſtinationis alterius.

7 *Tertio.* Tertio ex D. Thom. *quæſt. 6. de veritate art 6. propè finem corporis*, illis verbis: *Dico ergo, quod prædeſtinationis effectus eſt ſalus humana, quæ à Deo procedit, ſicut à cauſa prima; ſed eius poſſunt eſſe multæ aliæ cauſæ proximæ quaſi inſtrumentales, quæ ſunt ordinatæ à Diuina prædeſtinatione ad ſalutem humanam, ſicut inſtrumenta applicantur ab artifice ad effectum artis explendum: vnde ſicut prædeſtinationis Diuinæ eſt effectus, quod iſte ſaluetur; ita & quod per orationes tales, vel merita talia ſaluetur:* ergo ſentit D. Thom. orationes vnius fuſſæ pro alio eſſe præparatas à Deo ex vi prædeſtinationis illius; & conſequenter, eſſe effectum prædeſtinationis non ſolum orantis, ſed etiam eius pro quo oratur. Et 1 ad Anibaldum *diſt. 40. art. 2. ad 4.* his verbis: *Dicendum, quod orationes Sanctorum iuuant prædeſtinationem non ex parte cauſæ, ſed ex parte effectus, nec hoc derogat certitudini prædeſtinationis, quia Diuina prædeſtinatione omnia huiuſmodi auxilia ſunt homini diuinitus præparata.* Sentit ergo D. Thom. orationes vnius fuſſas pro alio haberi ex vi prædeſtinationis illius, pro quo oratur, & ideo eſſe certam Diuinam prædeſtinationem, & ſi ex parte effectus præcibus iuuetur Sanctorum. Ac tandem *in hac quæſtione artic. 8. in corpore*, vbi docet: *præcibus Sanctorum non fit, vt aliquis prædeſtinatur à Deo*; at ſi orationes vnius non eſſent effectus prædeſtinationis eius, pro quo oratur; orationis eius fieret, vt ille prędeſtinaretur, ſiquidem mererentur prædeſtinationem eius de congruo, vt fatetur Vazquez: ergo ex mente D. Thom. oratio vnius pro alterius vocatione eſt effectus prædeſtinationis vtriuſque.

8 *Quarto.* Quarto probatur ratione D. Thom. Sancti iuuant ad prædeſtinationis effectus, vt inſtrumenta Dei prædeſtinantis; at concurſus inſtrumenti habetur ex ſubordinatione ad cauſam principalem agentem: ergo orationes Sanctorum iuuantes ad effectus prædeſtinationis alterius habentur ex vi prædeſtinationis illius; & conſequenter ſunt effectus talis prædeſtinationis.

Quinto. Quinto ad hominem contra Vazquez probatur: etenim in eius ſententia, vt aliquid ſit prædeſtinationis effectus ſufficit ſi ad finem prædeſtinationis conducat, & ex inefficaci amore & ſimplici complacentia talis finis procedat; ad orationes vnius conducunt ad finem prædeſtinationis alterius, & Deus volens tales orationes fundi pro alio, ex amore ſaltem inefficaci illius operatur: ergo orationes illæ ſaltem ex intentione inefficaci ſalutis alterius procedunt; & conſequenter ſunt effectus prædeſtinationis illius.

Sexta. Denique ſuadetur ratione à priori: omne beneficium gratiæ factum prædeſtinato ad finem prędeſtinationis eius de facto conducens, procedit ex intentione gloriæ; & conſequenter eſt prædeſtinationis effectus niſi oppoſitum ſit reuelatum, vel ex reuelatis vrgenti aliqua congruentia probetur; at orationes vnius fuſæ pro alio, ſunt beneficia illi facta, de quo nemo poteſt dubitare, & ad eius glorificationem conducunt de facto; ſiquidem de facto merentur vocationem ad fidem, quæ ad eius glorificationem conducit, & alias quod ex intentione glorificationis eius non procedant, reuelatum non eſt, nec adeſt vrgens congruentia id ſuadens: ergo procedunt ex efficaci gloriæ intentione hominis, pro quo funduntur; & conſequenter ſunt effectus prædeſtinationis illius.

9 *Reſpondet Vazquez.* Reſpondebis primo ex doctrina Gabrielis, Vazquez *ubi ſupra num. 37.* veram eſſe maiorem de illius beneficijs, quæ propriè appellantur gratia prędeſtinati, qualis eſt vocatio, iuſtificatio, &c. ſecus autem de alijs, quę non dicuntur proprie gratia prędeſtinati, quales ſunt orationes Sanctorum, quę pro alio fuſę, non ſunt illi principium operandi bene; ac proinde nec proprie eius gratia dicuntur; alias (inquit Vazquez) incarnatio, & merita Chriſti gratia prędeſtinatorum proprie dicerentur, & effectus prędeſtinationis illorum. *Si ei opponatur.* Quod ſi ei opponamus: prędicatio, & alia ſigna externa, quibus homo exterius ad conuerſionem mouetur ſunt effectus prędeſtinationis illius: ergo etiam

orationes vnius quibus alter iuuatur ſunt ex intentione gloriæ præparatæ, & cadunt ſub prædeſtinatione illius, tanquam eius effectus. *Reſp.* Reſpondet *num.* 42. diuerſam eſſe rationem: eo quod prædicatio, & alia ſigna externa remoto impedimento ſunt principium prædeſtinato bene operandi, ſaltim per accidens, & ideo ad gratiam prædeſtinati reuocantur; oratio autem vnius impetrans alteri gloriam, non eſt ei principium operandi bene, ſed principium principij, quatenus propter illam donatur prædeſtinato vocatio, quæ eſt principium bene operandi, vnde ad illius gratiam non pertinet; ac proinde ſub eius prædeſtinatione, vt effectus non cadit.

10 *Contra* 1. Hæc tamen ratio diſcriminis friuola eſt, & reijcitur primo: quis enim negare poteſt merita Chriſti Domini potiori ratione gratiam hominum dici, quam prædicatio exterior: & quidem ad rationem gratiæ ſolum requiritur, quod ſit beneficium factum ſupra exigentiam ſubiecti; merita autem Chriſti, & eius incarnatio ſunt ſupremum beneficium factum hominibus: alias Deus mittens filium ſuum; ſummum erga homines amorem non demonſtraſſet; alias ſunt ſupra exigentiam illorum; ſunt ergo gratia verè hominibus facta; & tamen ſunt illius principium bene operandi immediatum, ſed principij principium, quatenus Chriſtus Dominus ſuis meritis nobis obtinuit omnia operandi bene principia: ergo quod oratio vnius Sancti pro alio fuſa vt ſaluetur, non ſit illi principium operandi, ſed principium principij, non tollit quominus ad illius gratiam redducatur: & conſequenter ex iſto capite non obſtat, quod ſit, & debeat eſſe effectus prædeſtinationis illius.

11 *Secundo.* Secundo, vt aliquid ſit, & dicatur gratia prædeſtinati ſufficienti ratione, vt cadat ſub prædeſtinatione eius tanquam effectus, non petitur, quod ſit bene operandi principium; alias merita, quibus homo gloriam meretur non eſſent prædeſtinationis eius effectus; ſiquidem non ſunt principium immediatum operandi bene, ſufficit ergo, quod ſit beneficium ei factum à Deo, & ad finem prædeſtinationis eum effectu conducat; ſed hoc totum ſaluatur in oratione vnius fuſa pro alio; conducit enim ad finem prædeſtinationis illius, & eſt beneficium ei factum à Deo: ergo quidquid ſit de quæſtione de nomine, an debeat vocari gratia eius vel non, verè tamen habet quidquid requiritur vt ſit, & debeat eſſe effectus prædeſtinationis illius. *Tertio* Denique, nam quod id quod ad finem prædeſtinationis conducit debeat ex talis finis intentione præparari, & amari; & conſequenter eſſe prædeſtinationis effectum, non naſcitur, ex hoc quod conducat per modum principij bene operandi, ſed ex eo quod conducat, vt medium, eo enim ipſo modus connaturalis operandi liberi agentis petit, vt ex finis, ad quem conducit, intentione procedat; at orationes vnius fuſæ pro alio verè ſunt media ad finem prædeſtinationis conducentia de facto: ergo eſto non ſint ei operandi principia vt connaturaliori modo eligantur, debent ex fine prædeſtinationis, pro quo oratur, amari, & conſequenter eſſe effectus prædeſtinationi illius.

12 *Reſp.* 2. Secundo reſpondebis, veram eſſe maiorem de illis beneficijs, quæ principaliter eliguntur, vt conducentibus ad finem prædeſtinati, ſecus autem de illis, quæ non ſic amantur; orationes autem vnius fuſæ pro alio principaliter amantur, vt vtiles oranti, non ei, pro quo oratur, ſed vt ſic minus principaliter eliguntur: vnde neceſſarium non eſt quod ex fine prędeſtinationis eius procedant; alias confunderentur effectus prædeſtinationis vtriuſque. *Reijcitur* 1. Sed contra primo, etiam ſi prædicatio ſit actus meritorius ad finem prædeſtinationis Prædicatoris conducens, & effectus illius, eſt etiam effectus prædeſtinationis eius, qui media prædicatione conuertitur, nec ex hoc effectus prædeſtinationis confundentur, vt fatentur huius ſolutionis Auctores, & tenet communis ſententia: ergo licet oratio vnius fuſa pro conuerſione alterius, ſit oranti condigne meritoria, & effectus prędeſtinationis illius, erit nihilominus effectus prędeſtinationis hominis pro quo funditur, quin ex hoc inferatur in effectibus prędeſtinationis confuſio.

13 *Secundo.* Secundo, ad connaturalem modum, & perfectum agentis propter finem pertinet, vt media eligat ex intentione finis: ergo quando aliquod medium ad duplicis finis conſequutionem eſt vtile, ex vtriuſque finis intentione debebit eligi; & conſequenter ſi oratio vnius fuſa pro alio ad vtriuſque ſalutem conducit ex vtriuſque intentione eligetur. *Tertio.* Tertio: nam licet oratio prædicta ſit vtilis oranti, vt meritum condignum, & ei pro quo oratur, vt congruum, vnde conſtat principaliter à Deo eligi, vt vtilis ad ſalutem orantis, & non potius vt vtilis ad ſalutem eius, pro quo oratur? imo ad hoc ſecundum cenſendum adeſt maius fundamentum, cum enim orans licet per talem orationem ſibi promereatur condigne, hoc tamen non præcipuè intendat, ſed potius alij promereri de congruo, videtur etiam dicendum hoc ſecundum Deum magis principaliter per talem orationem intendere: ergo non eſt vnde eximatur à ratione effectus prædeſtinationis illius, pro quo fundatur talis oratio.

§. III.

Argumentis in contrarium occurritur.

Oppoſiti Authores in contrarium obijciunt primo: poteſt vnus homo alteri promereri de congruo primam vocationem, vt nos ſupponimus; at prima vocatio eſt primus prædeſtinationis effectus: ergo poteſt vnus alteri promereri primum prędeſtinationis effectum. Minor, in qua eſt difficultas oſtenditur primo ex illis verbis Pauli ad Roman. 8. *Quos prædeſtinauit, hos & vocauit, &c.* accedente D. Th. ibi lect. 3. vbi ait, *primum autem, quo incipit prædeſtinatio impleri eſt vocatio:* quod *ſupra artic.* 2. *diſp.* 62 Nos explicuimus de primo effectu prædeſtinationis inter proportionatos, non abſolutè, vt ſubſtantiam prædeſtinati eſſe effectum prædeſtinationis defenderemus: ergo primus effectus noſtræ prædeſtinationis eſt vocatio. 14 *Argum.* 1 *Minor prob.* 1.

Secundo. Secundo probatur ex Vazquio: etenim Auguſt. diſputans, cum Maſilienſibus de merito prædeſtinationis, de primo illius effectu diſputabat; at diſputatio erat de prima vocatione: ergo vocatio prima eſt primus noſtræ prædeſtinationis effectus.

Tertio. Tertio: apud Auguſtinum ex merito primæ vocationis inferebatur meritum prædeſtinationis; at ſolum ex merito primi effectus prædeſtinationis inferri poteſt meritum prędeſtinationis vt *ſupra* in principio diſput. dicebamus: ergo vocatio prima eſt primus noſtrę prędeſtinationis effectus. *Quarto.* Denique; nam ſi non vocatio, ſed alicuius Sancti poſtulantis oratio eſſet primus effectus prędeſtinationis, numquam cum Maſilienſibus de gratię primę, & prędeſtinationis merito contendiſſet; cum huius gratię, & prędeſtinationis, nemo nec Pelagius ipſe vllum ex parte noſtra meritum conſtituerit.

15 *Reſp. ad* 1. *probationem minoris.* Reſpondeo negando minorem: ad primam probationem dicatur, Paulum enumeraſſe illos prędeſtinationis effectus, qui per ſe requiruntur ex parte prędeſtinati, ad quos alij reducuntur, & inter iſtos primus eſt vocatio, ad quam reducuntur omnia, quę vt media ordinantur ad illam, ſicut exteriores occaſiones bene operandi, prędicatio, & miracula, medijs quibus homo vocatur, & ad bonum reducitur, & inter iſtos enumerari debent orationes vnius fuſę pro alio, medijs quibus impetratur à Deo prima vocatio; & ſicut non valet; *merita non numerantur inter prędeſtinationis effectus: ergo non ſunt enumeranda inter illos:* & ſimiliter diſpoſitiones ad gratiam iuſtificationis, quia licet non exprimantur, ad iuſtificationem reducuntur: ita nec valet: *Oratio vnius fuſa pro alio inter illius prædeſtinationis effectus non recenſetur: ergo non eſt:* nam licet non exprimatur, reducitur tamen ad primam vocationem, & ſic intelligendus eſt D. Thom. vocationem eſſe primum, in quo ſcilicet prędeſtinatio *incipit impleri*, primum inter effectus, in quam, & vniuerſaliter requiſitos, orationes enim vnius fuſę pro alio non per ſe requiruntur, nec vniuerſaliter inueniuntur in omnibus.

Ad 2. Et ex his ad ſecundam probationem reſpondetur diſtinguendo maiorem de primo inter effectus per ſe, & vniuerſaliter requiſitos, concedo maiorem, de primo in omni euentu, nego maiorem, & conceſſa minori diſtinguatur conſequens diſtinctione maioris.

16 *Ad* 3. Ad tertiam dicatur apud Auguſtinum bene valere; *non meretur quis primam vocationem: ergo nec prædeſtinationem ad illam*; ad cuius illationis valorem non eſt neceſſarium quod vocatio ſit primus prędeſtinationis effectus; imo ſi ex negatione meriti primi effectus, ſequitur negatio meriti prędeſtinationis, à fortiori ex negatione effectus, qui primus non eſt; ſicuti ex negatione meriti glorię rectè colligitur prędeſtinationem ad gloriam ſub merito non cadere, eo quod ſaltem de lege ordinaria merita attingentia decretum, etiam ſe extendunt ad decreti executionem; & tamen gloria eſt vltimus inter prędeſtinationis effectus. Si autem conſequentia affirmatiua in antecedenti relata ſit Auguſtini, dicatur loqui Auguſtinum de vocatione ſecundum quod eſt primus effectus inter exactos per ſe ad prędeſtinationem, & in caſu, in quo fuerit primus, rectè colligitur ex illius merito, meritum totius prędeſtinationis, & decreti intentiui, quando autem, primus effectus non fuerit, ex eo quod quis illam mereatur, rectè colligitur mereri prędeſtinationem ſecundum quod exequutiuè terminatur ad illam per formalem conſequentiam, & non ſolum eſt inconueniens concedere in nobis meritum totius prędeſtinationis, ſed etiam maximum inconueniens cenſetur à Patribus, quod quiſpiam per naturę vires mereatur prędeſtinationem, ſecundum quod exequutiuè terminatur ad primum ſupernaturalem effectum.

17 *Ad* 4. Ad vltimam probationem dicatur, quod licet orationes vnius fuſę pro alio ſint primus prędeſtinationis effectus, & illas quis non promereatur, in ſententia Pelagij, adhuc diſputandum reſtat cum illo, & ſequacibus, an quis ſibi mereatur primam ſupernaturalem vocationem, ipſis hoc concedentibus, & Patribus Eccleſiæ negantibus. Et quidem mirum eſt quod Vazquez neceſſarium cenſeat, ad ſaluandam diſputationem Patrum cum Semipelagianis de merito primę vocationis, ſeu primę internę inſpirationis quod ſint primi effectus prędeſtinationis

illius;

Digitized by Google

illius ; cum adhuc hoc non admiſſo, erroneum ſit concedere opera puræ naturæ primam vocationem mereri ; & conſequenter impugnandum à Patribus contra Semipelagianos id concedentes.

18 *Arg. 2.* Secundo opponit Vazquez : ſi orationes vnius Sancti petentis vocationem alterius, & illam impetrantis eſſent effectus prædeſtinationis, ſequeretur merita Chriſti Domini eſſe effectus prædeſtinationis hominum ; conſequens eſt falſum, aliàs Chriſtus non meruiſſet nobis omnes noſtræ prædeſtinationis effectus contra illud 2. ad Timotheum 1. *Benedixit nos omni benedictione ſpirituali in cæleſtibus in Chriſto Ieſu ;* & conſequenter non promeruiſſet nobis electionem efficacem ad gloriam, à qua incipit prædeſtinatorum, à non prædeſtinatis diſcretio, contra illud ad Epheſeos 1. *Elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem*, id eſt in Chriſto, vt cauſa meritoria, vt exponunt Chryſoſtomus, Ambroſius, Theodoretus, & alij. Probatur ſequela : ideo oratio vnius Sancti eſſet effectus prædeſtinationis alterius, quia ad illam conducit ; & conſequenter debet ex illius intentione præparari ; at merita Chriſti ad prædeſtinationem omnium hominum conducunt : ergo erunt effectus prædeſtinationis hominum, vel ratio illa nihil probat ; & conſequenter deficit noſtra concluſio.

Confirm. Et confirmatur : nam vel omne quod conducit ad finem prædeſtinationis alicuius, debet ex intentione illius præparari, vel non? Si hoc ſecundum dicatur : ergo quamuis oratio vnius Sancti conducat ad finem prędeſtinationis eius, non ideo debet ex intentione finis talis prędeſtinationis prępar ari, & amari ; & conſequenter debebit eſſe effectus illius. Si primum : ergo merita Chriſti, quę ad finem prędeſtinationis omnium hominum conducunt, debent prępar ati ex fine prędeſtinationis hominum ; & conſequenter promereri non poterunt omnium hominum prędeſtinationem.

19 *Reſpondet Montoya.* Huic argumento Ruizius de Montoya, vbi ſupra, reſpondet concedendo ſequelam, & negando minorem. Ad cuius probationem reſpondet. Chriſtum promereri omnes effectus, prędeſtinationis hominum pręter ſe ipſum, & propria merita, quę ſub illius meritis cadere nequeunt, cum idem non poſſit promereri ſe ipſum, nec meritum poſſit ſuum principium mereri ; electionem autem hominum, inquit, meruiſſe, quia licet Chriſti merita, & ipſe Chriſtus ſint effectus prędictę intentionis, non obſtat, quo minus illam promeruerit, mutua inter ea interueniente cauſalitate in diuerſo genere cauſę.

20 *Reijcitur* Hęc tamen ſolutio non placet, etenim eo ipſo quod Chriſtus Dominus, & illius merita ſint effectus prędeſtinationis hominum, debent ex efficaci hominum electione ad gloriam procedere : & illam ſupponere ; at eo ipſo, quod ita contingat, non potuit Chriſtus Dominus hominum electionem mereri : ergo nequit componi Chriſtum hominem electionem meruiſſe, & eſſe effectum prędeſtinationis illius. Probo minorem : non alia ad cauſa Chriſtus non meruit de facto ; imò nec mereri prout ſui prędeſtinationem, & decretum ſui intentiuum, niſi quia ex ſui prędeſtinatione, & decreto intentiuo procedit, & illa ſupponit : ergo ſi ex efficaci electione hominum ad gloriam proceſſit, & illam ſuppoſuit, ſub illius merita hominum electio cadit.

21 *Secunda ſolutio Suarez.* Secundo reſpondet Suarez *lib. 2. de cauſa prædeſtinationis cap. 24. num. 32.* diſtinguendo duplex genus actionum in Chriſto, ſummam ſcilicet Dei dilectionem, & generalem affectum ad quęrendum in rebus omnibus gloriam Patris, & ſpeciales aliquas actiones orandi pro hoc, vel illo, & offerendi aliquam actionem ſuam pro hoc beneficio his potius, quam illis pręſtando, quia diſtinctione poſita docet, meritum fundatum in actionibus primi generis, non eſſe effectum ſpecialis electionis horum pręalijs ad gloriam, bene vero meritum in actionibus ſecundi generis fundatum, nec tamen inde ſequitur electionem efficacem ad gloriam non eſſe pręmium meritorum Chriſti : nam licet non ſit pręmium meriti fundati in actionibus ſecundi generis, eſt pręmium meriti fundati in actionibus illis, quę hunc pręalio non reſpiciebant.

22 *Vera ſolutio.* Sed quidquid ſit de hac ſolutione, cuius examen pertinet ad tractatum de merito Chriſti ; ad argumentum factum reſpondeo negando ſequelam ; ad eius probationem diſtinguo maiorem : quia oratio vnius Sancti conducit, vt medium ad finem alterius prędeſtinationis electum, concedo maiorem : quia conducit quovis conducentię modo, nego maiorem, & diſtinguo minorem, conducunt merita Chriſti Domini ad finem prędeſtinationis hominum, vt media ad illum electa, & ratione illius amata efficaciter nego minorem : vt principia ordinis ſuperioris, ſcilicet hypoſtatici, concedo minorem, & nego conſe-

Ad confirmat. quentiam. Ex quibus ad confirmationem dicatur : omne quod conducit, vt medium, debere eſſe effectum efficacis intentionis finis, quod autem non, vt medium ratione talis finis amatum, ſed vt cauſa conducit, neceſſarium non eſt, quod ſit effectus talis intentiones, nec illam ſupponat, & quia Chriſti merita conducunt ad finem prędeſtinationis hominum, tamquam principia ordinis ſuperioris, ſcilicet hypoſtatici, non vt media ratione talis finis amata ; hinc fit, quod non ſint effectus intentionis efficacis prędicti finis, ſed potius cauſæ promerentes illam, orationes autem vnius Sancti fuſſæ pro alio, aſſumuntur, vt media conducentia ad finem prædeſtinationis illius ; & ideò ſunt effectus electionis ad gloriam hominis, pro quo tales orationes funduntur.

Sed oppones primo, Chriſtus fuit miſſus ex fine ſalutis hominum, iuxta illud : *Qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de Cœlis :* ergo & ipſe, & eius merita fuerunt electa, vt media ad ſalutem conſequendam ; ac proinde debent eſſe effectus electionis efficacis ad gloriam. 23 *Oppones 1.* Secundo : Chriſti merita eligi potuerunt, vt media ad finem prædeſtinationis, non minus, *Secundo.* quam oratio vnius Sancti, vt medium ad finem prædeſtinationis alterius ; Deus enim poteſt ea, quæ perfectiora ſunt ad minus perfecta, vt finem ordinare, de quo 3. *p. quæſt.* 1. *art.* 3. ergo nullum eſt fundamentum, vt aſſeramus Chriſti merita conducere ad finem prædeſtinationis, vt cauſæ, & non vt media, orationes autem Sanctorum, vt media conducere.

24 *Ad 1. obiectionem reſp. 1.* Ad primam obiectionem reſpondeo primo ly *propter* dicere finem effectum, non finem *propter quem*, aut *cuius gratia*, quod autem ſic amatur non debet ſupponere effectum amatum, nec ratione illius amari, ſed propter ſe in cuius amore virtualiter amatur effectus ; vnde poteſt eſſe cauſa meritoria efficacis amoris illius. Vel ſecundo dicatur finem noſtræ Redemptionis, & mittendi Chriſtum verbis illis denotatum, non *Reſp. 2.* fuiſſe ſalutem hominum, vt efficaciter conſequendam, ſed ſolum libertatem hominis à peccato, vel prout iam ad omnes contractum, vel vt ſolum erat in capite, de quo 3. *parte quæſt.* 1. *artic.* 3. & 4. vbi de motiuo incarnationis fusè tractauimus, & an ſuppoſuerit decretum Incarnationis præuiſionem peccati originalis, ſiue originantis, ſiue originati. Ex quo ſolum ſequitur voluntatem intentiuam redimendi homines a peccato ad decretum Incarnationis Chriſti ſupponi, nec ſub illius meritis cadere, non vero quod voluntas efficax eligendi nos præ alijs ad gloriam, Chriſtum, & illius merita non ſopponat præuiſſa, nec ſub Chriſti meritis cadat.

25 *Ad 2.* Ad ſecundam conceſſo antecedenti, nego conſequentiam : fundamentum autem duplex aſſignari poteſt. Primum eſt excellentia meritorum Chriſti, quæ cum ſint perfectioris ordinis, quam hominis glorificatio, connaturalius eſt, vt amentur, vt cauſæ gloriæ, quam, vt media ad illam ; vnde niſi oppoſitum reuelatum ſit, quod in præſenti non inuenitur ; aſſerendum eſt fuiſſe, vt cauſam, non vt medium glorificationis hominum amatam ; quia de Diuinis decretis diſcurrendum eſt ſecundum modum magis connaturalem ; niſi oppoſitum ex aliquo Scripturæ teſtimonio conſtiterit, quæ ratio de oratione vnius Sancti poſtulantis alterius conuerſionem non militat : nam hæc non eſt ex excellentioris ordinis Beatitudine noſtra : vnde connaturaliter amatur, vt medium ad illam.

Secundum fundamentum eſt : nam Chriſti meritis eſt attribuendum omne, quod ad illorum excellentiam, & dignitatem pertinet, niſi oppoſitum ſit reuelatum ; ad gloriam autem Chriſti, & dignitatem meritorum illius pertinet promeruiſſe hominibus electionem efficacem ad gloriam, alias id, in quo primo incipit, & principaliter conſiſtit prædeſtinationis negotium, & diſcretio illorum à non prædeſtinatis, ſcilicet efficax ad gloriam electio, non debuiſſent homines Chriſto, quod inconueniens apparet : ergo cum reuelatum non ſit electionem iſtam ad Chriſtum, & illius merita facta ſupponi, aſſerendum eſt non ſupponi, ſed ſubſequi ad illa, quod nequit componi cum hoc, quod eſt merita Chriſti fuiſſe amata, vt media ad finem prædeſtinationis, & ex amore efficaci talis finis electa.

26 *Inſtabis primo.* Sed inſtabis primo ; quod voluntas redimendi homines Chriſtum præceſſerit, nec ſub illius meritis fuerit comprehenſa inconueniens non eſt, cum id plures ex Thomiſtis affirment : ergo pariter, nec inconueniens debet cenſeri, quod voluntas electiua efficax hominum ad gloriam ad ordinem intentionis ſpectans, præceſſerit merita Chriſti. Patet conſequentia : ad Chriſtum Redemptorem non minus pertinet hominum redemptio à peccato, quam illorum ſalus æterna : ergo ſi non eſt inconueniens, quod voluntas intentiua redimendi à peccato ſubterfugiat merita Chriſti, & illa præcedat, nec etiam debet inconueniens cenſeri, quod voluntas electiua efficax ad gloriam, merita Chriſti præceſſerit, & ſubter illa comprehenſa non fuerit. Secundo actus, quibus homo ſibi gloriam promeretur *Secundo.* ſunt æquales gloriæ in morali æſtimatione, & ſi illam phyſicè non adæquent, cum ſint merita condigna illius, & ad condignum meritum requiratur æqualitas moralis cum præmio ; & tamen de facto aſſumuntur, vt media, & vt talia à Deo eliguntur in ordine ad gloriam : ergo quod Chriſti merita ſint ſalute hominum excellentiora, non probat non fuiſſe, vt media electa in ordine ad illam.

27 *Tertio.* Tertio : merita Chriſti non ſolum ſunt excellentiora hominum glorificatione ; ſed etiam excedunt libertatem hominis à peccato ; & tamen hoc non obſtante fuerunt aſſumpta vt me-

Digitized by Google

dia, & vt talia electa in ordine ad illam, vt probabiliter exiſtimant plures Theologi 3. *part. quæſt.* 1. *art.* 3. ergo quod excedant hominum Beatitudinem, non probat fuiſſe aſſumpta, vt cauſæ, & non electa, vt media in ordine ad illam.

28 *Ad 1. inſtantiam reſp.* Reſpondeo ad primam obiectionem omiſſo antecedenti negando conſequentiam, ratio autem diſcriminis eſt: nam cum in ſententia data, Chriſtus Dominus decretatus fuerit ex vi voluntatis redimendi homines à peccato: conſequens fit; quod non potuerit talem voluntatem mereri, ſicut nec mereri potuit decretum intentiuum ſui, ſeu meritorum illius, non autem fuit decretatus ex fine gloriæ vt efficaciter conſequendæ ab hominibus, cum ex nullo teſtimonio Scripturæ hoc colligatur, ſicut primum colligitur ex verbis ſuperius relatis: *Propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cælis*, quæ verba iuxta illam ſententiam explicari debent in ſenſu rigoroſo, quod non fit niſi ly *propter* denotet cauſam finalem mittendi Chriſtum fuiſſe libertatem hominis à peccato; & gloria, vt conſequibilis ſufficienter, & ſi non efficaciter.

29 *Ad 2.* Ad ſecundam dicatur; quod licet adæquent in æſtimatione morali, phyſicè tamen ſunt gloria inferiores actus, quibus homo ſui gloriam meretur, & hoc ſufficere, vt tanquam media aſſumantur, & amentur in ordine ad illam, & ſi autem actus, quibus Chriſtus gloriam nobis promeruit, phyſicè ſint illa inferiores, eſt tantus exceſſus, quem ei faciunt in genere moris, vt connaturalius amentur, vt cauſæ, quam, vt media in ordine ad illam. *Ad 3.* Ad tertiam; conceſſa maiori, & omiſſa minori, nego conſequentiam: quia quod Chriſti merita ſint, vt media aſſumpta in ordine ad libertatem hominis à peccato, & ad glorificationem, vt ſufficienter conſequibilem, conſtat ex teſtimonio adducto, iuxta Authores illius ſententiæ, quod autem ex fine gloriæ, vt efficaciter conſequendæ, nobis non conſtat, imo oppoſitum potius habetur ad Epheſeos 1. illis verbis: *Elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem*, vbi ly *in* cauſam meritoriam denotare, docent Chriſoſtomus, Ambroſius, & alij.

30 *A[illegible] ſo[illegible]* Mitto aliorum ſolutionem, qui inter orationes Sanctorum, & merita Chriſti hoc ſtatuunt diſcrimen, quod illæ amantur in ordine ad gloriam hominis, pro quo tales præces funduntur, eamque reſpiciunt pro fine, merita vero Chriſti ordinata fuerunt à Deo, vt meritoriè attingerent electionem ad gloriam; hoc autem eſt diſcrimen inter finem à voluntatis actu diſtinctum, & ipſum voluntatis actum aſſumptum pro fine, quod ille nequit mouere ad amorem mediorum, niſi vt amatus; actus autem voluntatis poteſt ad poſitionem mediorum, quæ ad ipſum ordinantur, mouere, quin talis actus amor præcedat, & ideò orationes Sanctorum fuſæ pro alio ſupponunt electionem efficacem ad gloriam, ex qua præparentur à Deo; ac proinde illam promereri non poſſunt; merita vero Chriſti non eſt neceſſum, quod electionem efficacem ad gloriam ſupponant, nec procedant ex illa.

31 *Impugnatur 1.* Sed non placet iſta diſtinctio, quia petit principium manifeſtè; nam contrarij Auctores, qui aſſerunt orationes vnius Sancti non eſſe effectus prædeſtinationis alterius, docent conſequenter promereri illius electionem: ergo reſpiciunt electionem pro fine, & conſequenter, ſi finis, qui eſt actus voluntatis poteſt ad amorem mediorum mouere abſque medio amore reflexo, potuit electio hominum ad gloriam mouere Deum ad amorem orationis vnius Sancti poſtulantis pro alio abſque præuio ſui amore reflexo efficaci, ſicut idem dicimus in hac ſolutione reſpectu meritorum Chriſti. Secundo diſplicet; quia non percipio cur actus voluntatis, vt finalizet, moueatque ad amorem efficacem mediorum non petat præintendi, ſicut, & finis ab actu voluntatis diſtinctus. Et quidem non minus requiritur ad mouendum finaliter eſſe in intentione ſui, quam in ſui apprehenſione; at quoad exiſtentiam in apprehenſione ad finaliter mouendum, nullum eſt inter illos fines diſcrimen, ſed vterque, vt moueat finaliter, ſui exiſtentiam in apprehenſione deſiderat: ergo nec diſcrimen aliquod inter illos debet conſtitui, quod exiſtere in intentione, vt finaliter moueant ad amorem mediorum. *Secundo.*

Denique, in eiuſdem ſententiæ fauorem opponit Alarcon: Beatiſſima Virgo meruit de congruo omnes omnium hominum prædeſtinationis effectus: ergo iam merita puræ creaturæ de congruo attingunt adæquatum prædeſtinationis effectum. Antecedens probat ex multorum Patrum ſententia quos Quirinus refert, aientium nullum beneficium de facto nobis dari niſi per Mariam, vt ſicut Pater omne iudicium dedit filio, ita filius omne iudicium dederit Matri; at omnis prædeſtinationis effectus beneficium eſt reſpectu prædeſtinati: ergo omnes noſtræ prædeſtinationis effectus ſunt ex meritis congruis Beatiſſimæ Virginis. Secundo, nullum eſt auxilium datum homini, vſque ad vltimam perſeuerantiam, quod Beatiſſima Virgo non meruerit de congruo; cum hoc deceat dignitati illius, & alias ſufficienter ſecernatur à Chriſto per hoc quod ipſe de condigno, eius Mater de congruo ſolum hominibus omnia auxilia meruerit: ergo meruit præparationem æternam omnium auxiliorum, qui enim exequutionem temporalem alicuius doni meretur, etiam meretur talis doni præparationem æternam. 32 *Vltimo arg.* *Antecedens probatur 1.* *Secundo.*

Reſpondeo, negando antecedens: ad primam probationem dicatur, veram eſſe maiorem de omni beneficio hominibus facto, præterquam ipſa merita Virginis, & orationes, quibus alia auxilia, & beneficia meretur, quæ eſſe prædeſtinationis hominum effectus conſtat ex probatione noſtræ ſententiæ. Ad ſecundam, conceſſo antecedenti, de auxilijs diſtinctis ab orationibus, & præcibus Virginis, quas non incongrue hominum auxilia extrinſeca poſſumus appellare, diſtinguo conſequens, illudque concedo de præparatione exequutiua talium auxiliorum, ſecus autem de intentiua; vt autem omnes effectus prædeſtinationis hominum mereretur Beatiſſima Virgo deberet ſuis meritis primam hominum electionem attingere. Et hæc de iſta Diſputatione applicanda litteræ Magiſtri *in primo diſtinct.* 41. *§. primo* ad illa verba: *Miſericordia autem meritum non inuenimus, &c.* 33 *Reſp. ad 1. prob. antecedentis.* *Ad 2.*

RESTAT Nunc, *vt pro complemento Tractatus, de reprobatione tractemus, de qua agit D. Thom. in hac quæſt. art. 3. vbi quærit, vtrum Deus aliquem hominem reprobet, & triplici concluſione reſpondet: prima eſt*: Deus aliquos homines reprobat, *quæ concluſio non minus eſt de fide, quam quod aliqui homines damnentur, & pereant, conſtatque ex illis verbis Malachiæ* 1. Iacob dilexi, Eſau autem odio habui. *Secunda concluſio*, ſicut prædeſtinatio eſt pars prouidentiæ reſpectu eorum, qui ordinantur diuinitus ad æternam ſalutem, ita reprobatio eſt pars prouidentiæ reſpectu eorum, qui ab hoc fine deficiunt. *Ex quo infert D. Thom. quod ſicut prædeſtinatio non conſiſtit in ſola ſcientia, ſed aliquid addit, quia prouidentia eſt, quæ conſiſtit in practica ordinatione ad finem, ita, & reprobatio non nominat tantum ſcientiam, ſed aliquid addit. Tertia concluſio*, ſicut prædeſtinatio includit voluntatem conferendi gratiam, & gloriam; ita reprobatio includit voluntatem permittendi aliquem cadere in culpam, & inferendi damnationis pœnam pro culpa.

Ex quibus concluſionibus, prima examine non indiget, nec etiam ſecunda; ex dictis enim ſupra diſput. 59. & 60. *vbi fuſiè oſtendimus prædeſtinationem non in actu voluntatis conſiſtere, & ſi illum præſupponat, conſtat idem de reprobatione dicendum; cum prouidentia pars ſit; & conſequenter actus prudentiæ, qui in imperio practico intellectus conſiſtit. Circa tertiam aliqua ſatis difficilia examinanda veniunt; vnde pro illius explicatione ſit.*

DISPV-

DISPVTATIO LXIX.

An voluntas efficax negandi Reprobis gloriam anteuertat in Deo præuiſionem demeritorum?

§. I.

Relatis ſententijs, ſtatuitur, & probatur prima concluſio.

1 *Prima ſententia.* IN hac Diſputatione tres verſantur ſententiæ. Prima eſt negatiua, quam præter negantes electionem efficacem ad gloriam antecedere præuiſionem meritorum, quos retulimus *ſupra diſp. 66.* tenent Belarminus *lib. 2. de amiſſione gratiæ cap. 12.* Suarez *lib. 5. de reprobat. cap. 9.* & Cornejo *diſp. 2. de reprobat. dub. 1.* pro illa referens Durandum, Ferraram, Zumelem, & alios. *Secunda.* Secunda affirmans eſt, quam tuentur Bañez *quæſt. 23. art. 5. dub. 3.* Durandus *in 1. diſtinct. 40 quæſt. 2.* Capreolus *diſt. 41. quæſt. vnica art. 2.* Ferrara *3. Contra Gentes cap. 161.* Caietanus *ſupra art. 5.* Bañez *ibi dub. vnico*, Aluarez *lib. 12. de auxilijs diſput. 110.* Salmanticenſes *tract. 5. diſp. 8. dub. 1.* Et Noſter Sancto Thoma *diſp. 10 art. 4. & ſequentibus.* *Tertia.* Tertia ſententia inter vtramque media diſtinguit inter originale peccatum, & perſonalia, & aſſerit, dari in Deo prædictam voluntatem ante omne perſonale peccatum, ſecus vero ante præuiſionem culpæ originalis. Hanc eſſe D. Auguſtini, docent Zumel, *ſupra art. 5. diſp. 4.* Bañez *vbi ſupra relatus*, & alij plures. Veram ſententiam ſequentibus aſſertionibus explico.

2 *Prima concluſio Prob. 1. ex Apoſtolo.* Prima ſit: *ante præuiſionem omnis demeriti perſonalis voluit Deus efficaciter reprobis negare gloriam, ſeu illos à gloria excludere.* Probatur primo ex illis verbis Pauli ad Romanos 9. cap. *Cum enim nondum nati fuiſſent, aut aliquid boni, aut mali egiſſent, vt ſecundum electionem propoſitum Dei maneret, non ex operibus, ſed ex vocante dictum eſt, quia maior ſeruiet minori, ſicut ſcriptum eſt, Iacob dilexi, Eſau autem odio habui.* Super quæ verba D. Thom. *ibi lect. 2.* ait, aptiſſimum exemplum Apoſtolum appoſuiſſe ad excludendum in deorum errorem confidentium de meritis Patrum, in duobus filijs ex eiſdem parentibus genitis, & vt excluderet errorem Manichæorum, qui diuerſitatem eorum, quę hominibus accidunt, natiuitati adſcribunt, & diuerſitati conſtellationum, ſub qua nati ſunt, in duobus hominibus ex eodem concubitu, & eodem tempore natis: per illa autem verba *aut aliquid egiſſent boni, aut mali* (inquit D. Thom.) *excluditur Pelagianorum error aientium ſecundum merita præcedentia gratiam dari;* at nomine dilectionis, & odij ſignificantur prędeſtinatio æterna, & æterna reprobatio; vt docet D. Thom. lectione relata circa finem his verbis: *Sicut autem dilectio, de qua hic loquitur, pertinet ad æternam Dei prædeſtinationem: ita odium, de quo hic loquitur pertinet ad reprobationem, qua Deus reprobat peccatores, nec eſt dicendum, quod illa reprobatio ſit temporalis, &c.* ergo ſicut ante omne perſonale meritum homines eliguntur, nedum ad gratiam, verum etiam ad gloriam, ita ante omne perſonale demeritum vult Deus efficaciter reprobis gloriæ negationem, ſeu ab illa excluſionem.

3 *Reſpondebis 1.* Reſpondebis primo, verba illa Malachię 1. *Iacob dilexi, &c.* non intelligi de odio excluſiuo ab ęterna hęreditate, ſed ab hęreditate temporali, nec de amore collatiuo glorię, ſed temporalis hęreditatis; cum ſit probabile non fuiſſe Eſau reprobatum *Secundo.* a gloria. Reſpondebis ſecundo, intelligi de odio excluſiuo a *Tertio.* gratia, non vero de excluſiuo a gloria. Denique reſpondebis, intelligi de reprobatione negatiua conſiſtente in non electione, non autem de poſitiua, quę in poſitiua excluſione a gloria conſiſtit.

4 *Prima ſolutio reijcitur 1.* Sed nulla ex his ſolutionibus argumento facto ſatisfacit, non prima: tum, quia vt vidimus D. Thom. verba relata intelligit de dilectione pertinente ad ęternam prędeſtinationem, & odio ſpectante ad reprobationem ęternam: tum etiam; quia vt bene aduertit Noſter Sancto Thoma, *vbi ſupra art. 2. num. 27.* Quidquid ſit de cortice litterę verborum Malachię, Apoſtolus tamen in myſtico ſenſu ea intelligens, vt exemplum aſſumpſit *Secundo.* ad probandum, Deum abſque vllius iniuria, quoſdam ſecundum propoſitum eligere ad gloriam, & alijs tantum beneficium negare voluiſſe ante illorum pręuiſa merita, vel demerita, quem ſenſum fusè proſequitur Auguſtinus, *epiſt. 105. tom. 2. & quæſt. 2. ad Simplicianum*, & alibi ſępe: ergo prima interpretatio vim facti argumenti non eleuat.

5 *Secunda ſolutio impugnatur 1.* Nec magis ſecunda, tum ex D. Thom. aſſerente loqui de odio pertinente ad reprobationem, ſicut de dilectione ſpectante ad æternam prædeſtinationem; at dilectio ſpectans ad prædeſtinationem, & anteuertens merita, non incipit a gratia, ſed a gloria: ergo odium ſpectans ad reprobationem, & anteuertens *Secundo.* demerita, non incipit ab excluſione a gratia, ſed ab excluſione a gloria: tum etiam, quia Apoſtolus non loquitur de excluſione a gratia, quæ eſt reprobis, & prædeſtinatis communis; hæc enim reprobationis nomine abſolutè non gaudet, nec propriè; alias omnes electi, quibus Deus aliquando denegat gratiam, abſolutè, & propriè reprobi dicerentur, loquitur ergo de odio excluſiuo a gratia excluſione reprobis propria, prout a prædeſtinatis diſcretis, at excluſio a gratia, ſic propria non poteſt intelligi, niſi intelligatur proueniens à voluntate efficaciter excludente a gloria, ſicut nec voluntas collatiua gratiæ prædeſtinatis propria intelligi valet, niſi procedat a voluntate efficaci gloriæ, vt arguebamus *ſupra diſputatione 66.* ergo verba Apoſtoli intelligenda ſunt de voluntate efficaci excluſiua reproborum a gloria. Et explica- *Confirm.* tur amplius: nam vel intelliguntur verba Pauli de permiſſione peccati finalis volita a Deo, vel de permiſſione peccati non finalis? Si ſecundum dicatur, voluntas illa non poteſt reprobatio dici abſolutè, & ſimpliciter: ſi primum, eadem eſt ratio de illa, ac de voluntate efficaci excluſiua a gloria: ergo verba Pauli ſunt intelligenda, non ſolum de voluntate efficaci excluſiua reproborum a gratia, ſed etiam a gloria.

Denique tertia ſolutio reijcitur: nam vel ex vi illius reprobationis negatiuæ conſiſtentis in negatione electionis ad gloriam, infallibiliter homines à conſequutione gloriæ deficient, vel non? Si primum dicatur, nulla eſt differentia inter voluntatem poſitiuam excludendi homines a gloria, & prædictam reprobationem: ſi ſecundum, non ſaluatur mens Pauli: ergo ſolutio tradita argumentum noſtrum non diluit. Probo minorem pro prima parte: etenim contrarij Auctores frequentius docent negationem illam electionis fuiſſe à Deo volitam per actum poſitiuum: ergo ſi ex vi illius eſt infallibile homines defecturos à gloria conſequenda, nulla eſt differentia alicuius momenti inter reprobationem iſtam negatiuam, & voluntatem negationis gloriæ: quid enim intereſt quod voluntas poſitiua Dei terminetur ad negationem electionis, vel ad negationem glorię, ſi ex vi vtriuſque eſt infallibile homines defecturos à conſequutione glorię? Imo voluntas non eligendi ad gloriam eſt virtualiter voluntas negationis glorię; cum infallibiliter ex illa inferatur, & in illa contineatur: ſi ergo potuit ante merita pręuiſa velle virtualiter voluntate efficaci excluſionem hominum à gloria; quod inconueniens poteſt apparere in hoc quod Deus ante perſonalia demerita eam vellit formaliter. 6 *Contra tertiam ſolutionē facit.* *Minor prob. parte prob.*

7 *Pro ſecunda ſuadetur.* Deinde pro ſecunda parte probatur: mens enim Apoſtoli erat explicare quomodo Deus abſque hominum querimonię occaſione, ex eadem maſſa quoſdam homines aptet in gloriam, & alios a conſequutione glorię vellit deficere, ſicut figulus ex eadem maſſa, quædam vaſa facit in honorem, alia in contumeliam, quin poſſint conqueri, & artifici dicere: cur ſic me feciſti? at ſi ex vi negatiuæ reprobationis homines a gloria non ſunt defecturi infallibiliter, non eſſet in illis occaſio aliqua querimoniæ quam Apoſtolus vitare contendit, bene tamen ſi de reprobatione poſitiua loquatur, ex vi cuius infallibiliter homines à conſequutione gloriæ deficient: ergo reprobatione negatiua conſiderata in ſecunda acceptione, non ſaluatur intentum Apoſtoli.

8 *Secundo prob. concluſio ex D.Th.* Secundo probatur concluſio ex D. Thom. *in 1. ad Annibaldum diſtinct. 41. art. 3. in corpore*, illis verbis: *Reſpondeo dicendum quod voluntati diuinæ de ſalute hominis, duplex voluntas opponi videtur, ſcilicet voluntas de contradictorio ſecundum quod vult aliquem non ſaluare, & voluntas de contrario ſecundum quod vult damnare aliquem: prima quidem voluntas non requirit aliquam rationem ex parte voliti; cum ſalus gloriæ non ſit debitum humanæ naturæ, non enim requiritur ratio, quare non dem alicui, cui dare non debeo, &c.* Quo nihil expreſſius potuit pro noſtra ſententia proferri. Et *quæſt. 6. de veritate artic. 2. in corpore*, vbi poſtquam diſtinxit de duplici voluntatis motiuo, & ſecundum debitum, & ſecundum meritum, & illud dupliciter, vel ſecundum debitum abſolutè, vel ſecundum debitum ex ſuppoſitione alicuius voliti, cui aliud debetur, hęc verba ſubiunxit. *Quandoque autem occurrit aliquid, ſine quo aliquid à Deo volitum eſſe poſſit, hoc non procedit ab eo ſecundum rationem alicuius debiti, ſed ſecundum meram liberalitatem; perfectio autem gratiæ, & gloria ſunt huiuſmodi bona, quod ſine eis natura eſſe poteſt; excedunt enim naturalis virtutis limites: vnde quod Deus vellit alicui dare gratiam, & gloriam hoc ex mera liberalitate procedit, in his autem, quæ ex liberalitate procedunt, tantum cauſa reddendi eſt ipſa ſuperabundans affectio volentis ad finem, &c.* at 9 quia gratia debita non eſt, voluntas efficax negandi gratiam demerita pręuiſa pręcedit, nec illa ſupponit, vt enim inquit D. Thom. ibi ſolutione ad 8 *In his, quæ ex liberalitate donantur, in nullo iuſtitia contradicitur, poſſum enim vni dare, & alteri non dare pro meo libito voluntatis.* Et ſolutione ad 9. *Hoc ipſum, quod eſt non habere debitum, ſufficiens ratio eſt non donandi;* ergo cum gloria homini non ſit debita, Deus ante omne perſonale pręuiſum demeritum poteſt velle efficaciter gloriam non dare.

10 *Tertio probo ratione ex D.Th. aſſumpta.* Tertio ſuadetur concluſio ratione ex prællegatis verbis deſumpta: Deus namque eſt ſupremus Dominus gloriæ, nullique hominum debita eſt: ergo abſque vllius iniuriæ, ſiue crudelitatis nota, poteſt efficaciter decernere, illam quibuſdam conferre, & alijs denegare, quin ex parte hominum, vel meritum prioris voluntatis, vel vllum ſupponatur demeritum. Tenet conſequentia: tum, quia in hoc ratio ſupremi dominij con-

Digitized by Google

conſiſtit, poſſe ſcilicet facere de re ſua quidquid voluerit abſque alterius iniuria, quia in dando vni, & alteri volendo negare, quod nulli ex illis debetur, nulli illorum iniuria irrogatur. Tum denique: nam, quia prima gratia nulli hominum eſt debita, poteſt Deus decernere efficaciter illam alijs dare, & alijs negare, abſque iniuriæ, aut crudelitatis nota.

11 *Reſpondens contrarij.* Reſpondet contrarij Auctores, quod & ſi abſolutè potui eſſet Deus ita ſe gerere, non tamen ex ſuppoſitione eleuationis hominis ad finem ſupernaturalem, & illius voluntatis, qua voluit omnes homines ſaluos fieri. Tum quia ex vi illius voluntatis debita ſit homini gloria, debitum autem alicui velle denegare abſque culpa ſuppoſita, ſine iniuria non ſit. Tum etiam, quia illæ duæ voluntates, ſcilicet deſiderare ex ſe hominibus gloriam, & ante vlla demerita velle efficaciter aliquibus illam negare, ſunt incompoſſibiles.

12 *Cõtra 1.* Cæterum contra hanc ſolutionem inſurgo ſic primo; quia prima ratio, qua iſtarum voluntatum incompoſſibilitas ante viſa demerita fundatur, eſt prorſus inefficax, nec Vazquez illa vtitur, ſed nec potuit; cum namque ex vi primæ voluntatis ſolum conferantur homini auxilia ſufficientia, & ipſe 1. 2. *quæſt.* 109. *artic.* 2. fateatur, gratiam congruam non eſſe debitam potentiæ expeditæ, nec etiam homini ex vi primæ voluntatis potentia adipiſci ſalutem debita erit ex vi illius actualis ſalutis conſequutio; ac proinde compatibiles erunt in Deo voluntas inefficax ſalutis omnium hominum, ratione cuius eis danrur auxilia ſufficientia ad ſalutem, & voluntas efficax negandi actualem ſalutis conſequutionem.

13 *Secundo.* Deinde ſecundam rationem in hunc modum reijcio, adhuc voluntate illa ſuppoſita qua Deus omnibus ſalutem deſiderat manet potens non ſolum abſolutè, ſed etiam ex omni ſuppoſitione ad negandam gloriam, illamque concedendam cuicumque voluerit: ergo poteſt ante omne demeritum efficaciter velle excludere aliquos à gloria. Conſequentia eſt bona, ſicut enim poteſt ante vllum demeritum abſolutè negari, quod abſolutè debitum non eſt, ita poteſt ſuppoſitione aliqua facta, ante demeritum negari, quod tali ſuppoſitione facta non eſt debitum. *Antecedens probat.1.* Antecedens autem oſtendo ſic primo: ex vi illius voluntatis non eſt debita hominibus gloria, nedum in particulari, verum nec in communi; alias prædeſtinatio, ſpecialis prouidentia intra ordinem gratiæ non eſſet; ſi alicui, adhuc vagè deberetur gloria ex vi illius generalis voluntatis, ſicut nec collatio alicuius auxilij efficacis ad operandum bene moraliter, ad ſpecialem prouidentiam pertinet, quia alicui vagè debetur: ergo adhuc illa voluntate ſuppoſita, manet etiam in ſenſu compoſito expeditus Deus, vt poſſit ante omne demeritum velle efficaciter aliquos excludere à gloriam, imò non ſolum aliquos, verum etiam, & omnes.

14 *Secundo.* Secundo probatur idem antecedens; nam dato ex vi illius voluntatis eſſet debita hominibus gloria, non tamen eſſet debita omnibus, nec iſtis aut illis in particulari, ſed aliquibus vagè: ergo dato, quod non potuerit in ſenſu compoſito illius voluntatis velle efficaciter omnes excludere, potuit tamen ante omne perſonale demeritum velle efficaciter hos, vel illos excludere à gloria. *Tertio.* Tertio: quia ex vi illius voluntatis non debentur homini omnia auxilia efficacia, aliàs nullum poſſet voluntas ſuppoſita negare abſque præſuppoſita culpa: ergo ex vi illius gloria debita non eſt: non enim ſtat finem deberi abſque debito mediorum, quæ ad finem deſiderantur.

15 *Reſp.* Si reſpondeatur, quod licet gloria ex vi illius voluntatis non ſit debita homini debito iuſtitiæ, vel connaturalitatis, eſt tamen debita debito congruentiæ: congruum enim eſt, vt Deus ante omne demeritum non vellit excludere à gloria homines, quos ad illam aſſequendam ordinauit, & quibus gloriam deſiderat, & ſi inefficaciter. *Cõtra 1.* In contrarium obſtat primo: quia etſi hæc congruentia militet reſpectu aliquorum hominem vagè, & inconfuſo, non tamen reſpectu omnium: ergo in hoc, quod nullis hominum præuiſſis demeritis, vellit aliquos excludere à gloria, nulla eſt incongruentia. *Secundo.* Secundo: abſque vlla incongruentia poteſt Deus velle efficaciter aliquibus gratiam efficacem negare nullis illorum præuiſſis demeritis: ergo pariter, adhuc illa voluntate ſuppoſita, nulla incongruentia erit in hoc, quod nullis hominum præuiſſis demeritis efficaciter vellit aliquos excludere à Regno. Patet conſequentia: Deus namque non eſt minus Dominus gloriæ, quam gratiæ efficacis, nec gloria ex vi illius voluntatis ſit magis debita, quam efficax gratia: ergo ſicut iſtam potuit etiam, & illam velle efficaciter quibuſdam negare, nullis hominum præuiſſis demeritis.

16 *Oppones.* Si dicas, ſequi ex ratione facta, non ſolum efficacem voluntatem per modum intentionis excludendi à gloria homines; ſed etiam actualem à gloria excluſſionem hominum peccata anteuertere; conſequens eſt falſum: ergo & antecedens. Patet ſequela: non ſolum voluntas denegandi gratiam, ſed etiam actualis primæ gratiæ negatio antecedit hominum demerita: ergo ſi paritas à Nobis facta quid probat, conuincit nedum voluntatem excludendi, ſed etiam actualem à gloria excluſſionem hominum peccata antecedere. *Reſp.* Reſpondeo noſtro argumento probari id Deum potuiſſe efficere ob ſupremum dominium, de facto autem non ita contingere ex Scripturis habemus, quia tamen neceſſarium non eſt, quod voluntas ſpectans ad ordinem intentionis, cum exequutione adæquetur, vt conſtat ex dictis *ſupra diſput.* 60. *&* 66. hinc fit, quod licet actualis excluſio à gloria, prout in executione demerita noſtra ſupponat, intentio excludendi à gloria oppoſito modo procedens, illorum præuiſſionem antecedat.

Quod autem ſecunda ratio, quam Vazquez aſſignat nihil obſtet, oſtendo ſic primo: in his duabus à voluntatibus, *volo dare vires ſufficientes ad conſequendam gloriam*, & *volo efficaciter negare illius actualem conſequutionem*, nulla eſt repugnantia; at voluntas illa, qua Deus vult omnes homines ſaluos fieri, nihil eſt aliud, quam voluntas dandi vires ſufficientes ad gloriæ conſequutionem: ergo optimè cum illa ſecunda voluntas compatitur. 17 *Secunda ratio P. Vazquez impugna.* Maior probatur primo, quia ſunt de diuerſis obiectis ad minus formaliter, ſcilicet de gloria, vt conſequibili ſufficienter, & efficaciter, gloria autem, vt efficaciter aſſequenda differt à ſe ipſa, vt aſſequibili ſufficienter. *Maior prob. 1.* *Secundo.* Secundo: voluntas dandi vires ſufficientes ad gloriæ conſequutionem non eſt incompatibilis cum voluntate negandi gratiam efficacem, ſeu congruam: ergo nec erit incompoſſibilis cum voluntate negandi actualem conſecutionem gloriæ. *Tertio.* Tertio: nam de facto, adhuc præuiſſa culpa perſeuerat in Deo illa prima voluntas; & tamen vult efficaciter gloriam negare: ergo illæ duæ voluntates non ſunt incompatibiles.

18 *Reſp.* Si dicatur, culpa præuiſſa eſſe illas voluntates reſpectu eiuſdem hominis diuerſimode conſiderati, prima ſcilicet reſpectu hominis ſecundum ſe, ſecunda autem reſpectu eiuſdem, quatenus culpa affecti, & ideo non incompati prædictas voluntates, ante culpam autem præuiſſam diuerſitatem iſtam non reperiri. *Cõtra 1.* In contrarium obſtat primo, quod etiam ante culpam præuiſſam illæ duæ voluntates attingunt gloriam ſub diuerſa ratione, prima gloriam vt conſequibilem, ſecunda eandem, vt efficaciter non aſſequendam, prima ex motiuo manifeſtandi ſuam bonitatem, & miſericordiam erga omnes, ſecunda vero ex motiuo manifeſtandi ſupremum dominum, ſpecialem miſericordiam, & amorem erga prædeſtinatos, & ſuæ prouidentiæ ſuauitatem, quæ elucet in hoc, quod creaturæ defectibiles non omnes aſſequantur finem, ſed aliquæ ab illo deficiant, & forte ſuam punitiuam iuſtitiam: ergo etiam culpa non præuiſſa compatiuntur illæ voluntates. *Secundo.* Obſtat ſecundo: Deus namque complacet in gratia congrua, ſeu efficaci erga omnes; & tamen ante culpam præuiſſam vult illam quibuſdam negare: ergo etiam reſpectu gloriæ ante omnem culpam præuiſſam poterit Deus duplicem illam voluntatem habere inefficacem vnam, qua in omnium hominum gloria ſibi complaceat diuina voluntas, & omnibus gloriam inefficaciter deſideret, efficacemque alteram, qua quibuſdam vellit gloriam non dare.

19 *Vltimo prob. concluſio.* Denique principaliter concluſionem oſtendo: permiſſio peccati perſonalis numquam remittendi ſupponit efficacem voluntatem excludendi reprobum à gloria: ergo iſta voluntas anteuertit demerita perſonalia præuiſſa, vt motiua. Conſequentia tenet ex dictis *ſupra diſput.* 66. vbi ex eo quod prima gratia efficaciter conducens ad gloriam ſupponat efficacem voluntatem gloriæ, intulimus voluntatem iſtam antecedere merita præuiſſa, vt motiua. Antecedens autem probatur: illa permiſſio eſt effectus reprobationis, vt eſt prouidentia ſpecialis: ergo eſt effectus finis reprobationis, vt intenti efficaciter, finis autem iſte non eſt alius, quam excluſio à gloria: ergo eſt effectus intentionis efficacis excludendi reprobos à gloria.

20 *Antecedens probatur 1.* Antecedens conſtat primo ex D. Thom. *in hac quæſt. articulo* 3. *ad finem corporis*, illis verbis: *Sicut enim prædeſtinatio includit voluntatem conferendi gratiam, & gloriam, ita reprobatio includit voluntatem permittendi aliquem cadere in culpam, & inferendi damnationis pœnam:* ergo ex mente D. Thom. non ſola æterna damnatio, ſed etiam alicuius culpæ permiſſio eſt effectus reprobationis, vt eſt prouidentia ſpecialis, de qua vt ſic loquebatur in eo art. Angelicus Doctor, eſt euidenter conſtat ex verbis antecedentibus ibi: *Pertinet etiam ad diuinam prouidentiam vt permittat aliquos ab iſto fine*, ſcilicet, vita æterna, *deficere, & hoc dicitur reprobare*, id eſt ſicut non ſola glorificatio, ſed etiam gratia, quæ eſt principium bene operandi, & gloriam merendi, eſt effectus prædeſtinationis, vt ſpecialis prouidentia eſt; ita non ſolum excluſio à gloria, ſed etiam permiſſio culpæ vt effectus reprobationis; at non permiſſio culpæ remittendæ per gratiam: ergo permiſſio culpæ numquam remittendæ.

21 *Secundo.* Secundo probatur: permiſſio peccati numquam remittendi eſt à Deo eligibilis ex aliquo fine, quia ad illum conducit; at ex nullo melius, quam ex fine excluſionis à gloria, ad quem cum effectu conducit: ergo eligitur de facto ex intentione efficaci excluſionis à gloria. *Tertio.* Denique probatur: prouidentia præparatiua mediorum tendentium ad finem conſequendum ſupponit neceſſario voluntatem efficacem finis conſequendi, vt oſtendimus *ſupra diſp.* 66. & fatentur plures Nobis in hac parte aduerſarij: ergo prouidentia Dei per quam ordinatur, vt homo deficiat à medijs,

medijs, & deficiat etiam à fine debet ſupponere voluntatem efficacem defectus à fine ante voluntatem efficacẽ defectus à medijs, at defectus à medijs conſiſtit in negatione gratiæ, & peccati permiſſione, defectus vero à fine conſiſtit in excluſione à gloria: ergo voluntas permittendi peccatum, cum effectu conducens ad amiſſionem gloriæ, ſupponit voluntatem efficacem excluſionis à gloria, & eſt effectus illius.

22 *Confirm.* Explicatur hoc amplius: Deus præparans hominibus gratiam cum effectu conducentem ad gloriam, debet prius intendere efficaciter gloriam, vt oſtendimus *diſput.* 66. ergo præparans hominibus negationem gratiæ coniungendam cum effectu cum excluſione à gloria, debet prius intendere efficaciter excluſionem à gloria: ſicut enim in ordine mediorum conducentium ad finis conſequutionem connaturalis modus agendi eſt incipere à fine, vt conſequendo, ita in ordine mediorum conducentium ad deficiendum à fine connaturalis modus agendi propter finem, deſiderat, vt incipiatur à voluntate defectus conſequutionis finis.

§. II.

Argumenta ab authoritate ſoluuntur.

23 *Arguit. I teſtimonijs ſcripturæ. Primum eſt.* COntra iſtam concluſionem opponunt contrarij Authores primo plura teſtimonia Scrituræ. Primum eſt illud 2. Regum 14. cap. *Non vult Deus perire animam, ſed retractat cogitans, ne penitus pereat, qui abiectus eſt:* ergo Deus ex ſe, & ante præuiſſa demerita neminem efficaciter excludit à gloria: alias ex ſe perditionem animæ vellet, quæ in excluſione a gloria conſiſtit. *Secundũ* Secundum eſt illud Sapientiæ 1. *Deus mortem non fecit, nec lætatur in perditione viuorum.* Et infra: *Impij autem manibus, & verbis accerſierunt illam.* Vbi ſermo eſt non de temporali ſolum, ſed etiam de morte æterna, quæ eſt pœna peccati, & in carentia Diuinæ viſionis conſiſtit: ergo Deus ante culpam præuiſſam nemini efficaciter vult excluſionem a gloria, aliàs ex ſe æternam vellet mortem, & illam feciſſet.

24 *Tertium* Tertium eſt illud Oſeæ 13. cap. *Perditio tua ex te Iſrael, tantummodo in me auxilium tuum:* at ſi daretur efficax voluntas in Deo excludendi homines à Regno ante pręuiſſa illorum demerita, perditio noſtra conſumata, quę in ęterna damnatione conſiſtit, oriretur a Deo: ergo talis voluntas conſtituenda non eſt. Quę omnia confirmant ex Tridentino *ſeſſ.* 6. *cap* 11. illis verbis: *Deus ſua gratia ſemel iuſtificatos non deſſerit, niſi prius ab eius deſſeratur:* at ſi eſſet in Deo efficax voluntas excluden- *Confirm. ex Trid.* di reprobos a gloria ante illorum pręuiſſa demerita, prius Deus deſſereret homines, quam deſſereretur ab illis: ergo non datur in Deo voluntas efficax excludendi homines a gloria ante illorum pręuiſſa demerita.

25 *Ad 1. teſtimonium reſp.* Reſpondeo ad primum teſtimonium, verba illa poſſe intelligi de morte peccati, quam Deus nullatenus vult, ſed ſolum permiſſiuè ſe habet ad illam, ſi autem de morte ęterna per carentiam Diuinæ viſionis, intelligenda eſſe de voluntate omnino antecedenti, & ſecundum hanc Deus non vult perire animam, id eſt, ab æterna vita deficere, ſed potius ſaluari, vult tamen excluſionem à gloria voluntate intentiua conſequenti, non culpam præuiſſam, ſed naturæ defectibilitatem, voluntate vero exequenti, conſequenti, non ſolum defectibilitatem naturæ, ſed etiam actualem defectum. Poſteriora autem verba: *Sed retractat cogitans, &c.* Indicant Deum expectare peccatores, vt pœnitentiam agant, non quidem voluntate efficaci pœnitentiæ illorum in omnibus; alias omnes pœnitentiam agerent, ſed voluntate inefficaci cum qua rectè compatitur voluntas efficax negandi gratiam pœnitentiæ, & etiam collationem gloriæ. Et quidem hoc teſtimonium; cum loquatur de homine iam peccatore, & illius præuiſis peccatis, ſi quid probat, conuincit, non ſolum quod non detur in Deo voluntas efficax excludendi à gloria ante culpam, præuiſſam, ſed nec etiam poſt eius præuiſſionem; cum adhuc culpa hominis præuiſſa, verum ſit, & in eo teſtimonio aſſeratus, Deum non velle animam perire.

26 *Ad ſecundum reſp. 1.* Ad ſecundum teſtimonium dicatur primo, In illo eſſe ſermonem de morte corporali, quam Deus dicitur non feciſſe, quia eum creauit potentem non mori per donum iuſtitiæ originalis, quod ſi ſeruaſſet, ſine morte media ad gloriam animæ, & corporis tranſiret, quia tamen per culpam tale donum amiſimus, mortem in peccati pœnam, ſeu pœnalitatem incurrimus, quo circa dicitur, *Impij manibus, & verbis accerſierunt illam.* *Reſp. 2.* Vel ſecundo dicatur, quod ſi intelligantur de morte per carentiam Diuinæ viſionis, Deus illam non fecit, nec voluit voluntate exequenti antecedente culpam præuiſſam, nec voluntate intentiua omnino antecedenti, ſed aliquatenus conſequente, non culpam, ſed defectibilitatem naturæ, quæ quia ex Deo non eſt, id circò dicitur Deum ex ſe illam non velle, id eſt, non attento aliquo extra ſe ab illo non cauſato, nec volito, cum enim Deum velle homines à gloria deficere, ſupponat præuiſſam defectibilitatem naturæ per culpam, & hæc defectibilitas nobis non ſit à Deo, ſed a nobis, quatenus ex nihilo factis, ideò dicitur Deum ex ſe non feciſſe mortem, ſeu non voluiſſe, quia eam voluit occaſione alicuius à ſe non facti, ſcilicet potentiæ peccandi, & defectibilitatis naturæ.

Tertium teſtimonium explicat D. Thom. in præſenti *art.* 3. *ad* 3. de perditione hominis per culpam, quæ quia a Deo non eſt, ſed à libero arbitrio, vt à cauſa deficiente procedit, idcircò dicitur perditionem noſtram non à Deo, ſed à nobis eſſe: vel ſi de perditione, quæ in æterna damnatione conſiſtit, verba hæc intelligantur, accipienda ſunt iuxta dicta, non eſſe à Deo ex ſe, nec, vt in exequutione, quia vt ſic culpam noſtram ſupponit, quæ à Deo non eſt, ſed à nobis, nec prout voluntatem terminat ad ordinem intentionis ſpectantem, quia vt ſic ſupponit defectibilitatem naturæ illi competentem, non prout à Deo; ſed quatenus factæ ex nihilo. 27 *Ad 3.*

Ad confirmationem dicatur, Concilium loqui de gratia habituali, quam ſemel datam Deus in executione non negat hominibus, niſi in pœnam præcedentis peccati, vel de gratia ſufficiente auxiliante, quam etiam Deus in executione non negat, niſi ob culpam præcedentem, ſaltem originalem, vt vidimus *diſputat.* 67. ex quo non colligitur Deum ordine intentionis non voluiſſe prius excluſionem a gloria, imò fortè etiam excluſionem a gratia habituali ante culpam præuiſſam, vt motiuum. Et quidem Deum aliquam gratiam, ſcilicet efficacem auxiliantem ante culpam præuiſſam homini denegare, & conſequenter illum ante culpam viſam tali gratia deſſerere, negari non poteſt; cum prima peccati permiſſio conſiſtens in carentia gratiæ, pœna peccati non ſit in frequenti Theologorum ſententia. 28 *Ad confirm. ex Trid.*

Et ex his interpretanda veniunt alia teſtimonia Scripturæ, vt eſt illud Iſaiæ 30. cap. *Propterea expectat Dominus, vt miſereatur veſtri, &c.* Quæ expectatio cum voluntate efficaci excludendi à gloria ante culpam præuiſſam, non videtur poſſe componi: nam quomodo expectare dicitur, vt miſereatur noſtri, qui ante omnem culpam vult efficaciter aliquos excludere à gloria? Sed componi poſſe conſtat ex dictis; non enim Deus expectat reprobos voluntate efficaci miſerendi, ſed ſimplici, & inefficaci, cum qua rectè componitur voluntas efficax illos excludendi à gloria anteuertens peccata, vt motiua. Et quidem adhuc culpa præuiſſa, Deus, vt miſereatur expectat; & tamen viſſa culpa vult Deus ob illam hominem excludere à gloria voluntate efficaci. 29 *Teſtimonium aliud expeditur.* *Reſp.*

Secundo opponunt plura Sanctorum Patrum teſtimonia, Primum Auguſtini epiſt. 105. illis verbis: *Cuius vult miſeretur non iuſtitia, ſed miſericordiæ gratia, & quem vult obdurat non iniquitate, ſed veritate vindictæ.* Vbi *obdurationis* nomine reprobationem intelligit, quam aſſerit ex vindicta procedere, vindicta autem demerita neceſſario ſupponit: ergo non datur in Deo voluntas efficax excludendi homines à gloria ante præuiſſa demerita. Et paucis interpoſitis ait: *Quærimus namque meritum obdurationis, & inuenimus, merito namque peccati vniuerſa maſſa damnata eſt, nec obdurat Deus impertiendo malitiam, ſed non impertiendo miſericordiam, quærimus autem meritum miſericordiæ, nec inuenimus, &c.* Ergo ex mente Auguſtini datur in nobis cauſa reprobationis aliter, ac prędeſtinationis, quę alietas ſubſiſtere nequit, niſi voluntas efficax excludendi à gloria, demerita præuiſſa ſupponat. Idem docet Proſper *ad capita Gallorum cap.* 3. *vbi de reprobis loquens*, ſic ait: *Non ex neceſſitatem pereundi habuerunt, quia prædeſtinati non ſunt, ſed ideò prædeſtinati non ſunt, quia tales futuri ex voluntaria præuaricatione ſunt præſciti;* ergo ex mente Proſperi, prędeſtinationis negatiuę cauſa datur in nobis; & conſequenter, à fortiori voluntas efficax excludendi a gloria demerita pręuiſſa ſupponit. 30 *Secundo opponunt D. Aug.* *D. Proſp.*

Ac denique D. Thom. *ad Rom.* 9 *lect.* 2. idem affirmare videtur, his verbis: *Et ideò præſcientia meritorum non poteſt eſſe aliqua ratio prædeſtinationis, quia merita præuiſſa cadunt ſub prædeſtinatione; ſed præſcientia peccatorum poteſt eſſe aliqua ratio reprobationis ex parte pœnæ, quæ præparatur reprobatis, in quantum ſcilicet Deus proponit ſe puniturum malos propter peccata, quæ à ſe ipſis habent non à Deo.* Quę verba D. Thom. in elig. non poſſe de pręparatione pœnæ ſecundum voluntatem exequentem, ex eo conuinci videtur, quod ſic intellecta non ſubſiſtit diſcrimen inter prędeſtinationem ad gloriam, & prędeſtinationem ad pœnam: glorię namque, vt executioni mandandę, & voluntatis exequutiuę illius datur ratio ex parte noſtra, ſcilicet merita: ergo vt inter reprobationem, & prædeſtinationem ſubſiſtat diſcrimen, intelligi debent verba D. Thom. de præparatione ad pœnam ſecundum voluntatem intentiuam, ac proinde non datur in Deo voluntas efficax excludendi reprobos à gloria ante præuiſſa demerita, vt illius voluntatis motiua. 31 *S. Thom. primo.*

Et in 1. *diſtinct.* 40. *quæſt.* 4. *art.* 2. *in corpore*, poſtquam diſtinxit de obduratione ſumpta pro actu voluntatis obſtinatæ in malo, cuius pro formali malitiæ Deus cauſa non eſt, & de eadem accepta pro priuatione gratiæ; hæc verba ſubiunxit. *Iſtum autem carere gratia ex duobus contingit; tum, quia ipſe non vult recipere. Tum, quia Deus non ſibi infundit, vel non vult ſibi infun-* 32 *Secundo.*

Digitized by Google

infundere, bonum autem duorum talis eſt ordo, vt ſecundum non ſit, niſi ex ſuppoſitione primi; cum enim Deus non vellet, niſi bonum, non vult iſtum carere gratia, niſi ſecundum quod bonum eſt, ſed quod iſte careat gratia non eſt bonum ſimpliciter; vnde hoc abſolutè conſideratum non eſt volitum à Deo, eſt tamen bonum, vt careat gratia ſi eam habere non vult, vel ſi ad eam habendum negligenter ſe præparat quia iuſtum eſt, & hoc modo eſt volitum à Deo: ſit ergo, quod huius defectus abſolutè cauſa prima, eſt ex parte hominis, qui gratia caret, ſed ex parte Dei non eſt cauſa huius defectus, niſi ex ſuppoſitione illius, quod eſt cauſa ex parte hominis: ergo ex mente D. Thom. carentiam gratiæ in homine non poteſt velle Deus, niſi præſuppoſita culpa, quia ſic ſolum bona eſt. Ex quo vlterius per manifeſtam conſequentiam infertur, quod nec carentiam gloriæ poſſit velle, niſi culpa ſuppoſita. Patet hæc conſequentia: nulla enim eſt ratio, cur carentia gratiæ non ſit bona abſolutè, ſed ſolum ſuppoſita culpa; & idem de carentia gloriæ dicendum non ſit.

33 *Reſp. 1. ad teſtimonium Auguſtini, & Proſperi & S. Th.*

Ad hoc argumentum reſponderi poteſt primo, Auguſt. & Proſperum ibi loqui de peccato originali; quod fuiſſe cauſam reprobationis, adhuc in illis, quibus fuit de facto remiſſum in ſententia Auguſtini, poſtea conſtabit, non autem loquuntur de demeritis perſonalibus, quorum præuiſionem ad voluntatem efficacem excludendi a Regno in hac concluſione negamus.

34 *Replic.*

Sed dices, iuxta Auguſt. in Angelis debet recognoſci cauſa reprobationis; & tamen in illis peccatum originale non præceſſit: ergo peccata perſonalia fuerunt in eis præuiſſa ante voluntatem reprobatiuam; & conſequenter idem in hominibus eſt aſſerendum. Probatur maior ex Auguſt. *tom. 2. epiſt. 106.* illis verbis: *Sic hæc maſſa generis humani, ita eſſet media, vt quemadmodum nihil boni, ita nec mali aliquid mereretur, non fruſtra videretur iniquitas, vt ex ea fierent vaſa in contumeliam*; at Angeli originali culpa non infecti, ſi propria peccata non habeant, nihil mali merentur: ergo iniquitas erit, quod vaſa in contumeliam fiant, id eſt, quod reprobentur; & conſequenter, vt ſit iuſta illorum reprobatio, peccata propria ante voluntatem reprobatiuam debent præuideri.

35 *Reſp.*

Reſpondeo: Auguſt. in prææ̀llegatis verbis intelligendum eſſe de demerito actuali, vel poſſibili, id eſt, ſi taliter natura humana eſſet media, quod nec mali aliquid mereretur, nec poſſet mereri, iniuſtum videretur illam damnare, aut velle damnare, quia licet poſſet Deus, tunc caſus naturam humanam gloria in æternum priuare, hæc tamen priuatio pœnæ rationem ſortiri non poſſet, nec vt talis, abſque iniuſtitiæ apparientia eſt à Deo volibilis. Et quod ſic intelligendus ſit Auguſt. conſtat manifeſtè: nam *lib. 1. de prædeſt. & grat. cap.* 16. loquens de reprobatione non prout fuit de facto in hominibus, ſed vt potuit fieri rebus taliter diſpoſitis, quod peccatum originis non contraxiſſent, ſic ait: *Si humanum genus, quod creatum primitus conſtat ex nihilo, non cum debita mortis, & peccati origine naſceretur, & ex eis Creator Omnipotens nonnullos damnare vellet in interitum, quis Omnipotenti Creatori diceret, quare ſic feciſti? Qui enim, cum non eſſent, eſſe donauerat, quo fine eſſent, habuit poteſtatem, ne dicerent cæteri; cur paribus omnium meritis Diuinum diſcreparet arbitrium? Quia poteſtatem habet figulus ex eadem maſſa, facere aliud quidem vas in honorem, aliud in contumeliam:* ergo licet ex mente Auguſtini, peccatum originale cauſa ſit reprobationis, vt de facto contingit; potuit tamen Deus, etiam ſi originalis culpa in hominibus contracta non eſſet, illos ante cuiuſuis culpæ præuiſionem velle efficaciter excludere à gloria: ergo cum loco in contrarium adducto aſſeruit, quod ſi nihil mali humana natura mereretur, non fruſtra videretur iniquitas, illam velle damnare, intelligendus eſt de voluntate damnandi, vt eſt pœna, & de demerito non præuiſſo, vt antecedenti ad illam voluntatem, ſed viſo, vt poſſibili, & vt futuro cum præcedentia ad voluntatem exequentem, & poſterioritate ad voluntatem intentiuam excluſionis à gloria.

36 *Secundo reſp.*

Vel ſecundo reſponderi poteſt, Auguſtinum, Proſperum, D. Thom. in primo teſtimonio loqui de reprobatione ſecundum voluntatem executiuam pœnæ, quæ eſt voluntas punitiua, & ex motiuo puniendi; ac proinde demerita perſonalia, aut originale, in eis, qui ob ſolum illud damnatur præuiſſa ſupponit, non de voluntate excluſiua à gloria ſpectante ad ordinem intentionis; nec ſequitur non ſaluari diſcrimen inter prædeſtinationem, & reprobationem: nam licet verum ſit, quod voluntas exequutiua gloriæ, vt coronæ, merita præuiſſa ſupponat, intentiua autem illa præcedat, & voluntas intentiua excluſionis à gloria, merita non ſupponat, voluntas vero exequutiua prædictæ excluſionis ex præuiſis demeritis ſit, adhuc tamen diſcrimen ſubſiſtit per hoc, quod demerita præcedunt voluntatem executiuam pœnæ, & non cauſantur ex voluntate eiuſdem intentiua, ſed ſunt in nobis à nobis, vt à prima cauſa deficiente: merita autem præcedunt quidem voluntatem gloriæ exequutiuam, cæterum cauſantur ex voluntate gloriæ intentiua, à qua incipit primum prædeſtinatorum à non prædeſtinatis diſcrimen; & ideo demerita poſſunt dici ratio reprobationis, quia ſcilicet cauſant vltimum eius effectum in exequutione, quin ab illo in ordine intentionis cauſentur; merita autem non ita, quia licet cauſent vltimum effectum prædeſtinationis, prout in executione, ab illo tamen in ordine intentionis cauſantur; & hanc fuiſſe mentem D. Thom. in 1. teſtimonio conſtat apertè ex verbis in contrarium adductis.

37 *Ad 2. D. Tho teſtimonium.*

Ad ſecundum teſtimonium D. Thom. dicatur loqui de obduratione, quæ præſupponit carentiam habitualis gratiæ, quæ eſt pœna peccati, & conſiſtit non in carentia primæ gratiæ efficacis, ſeu prima permiſſione peccati: tum, quia hæc non eſt pœna peccati præcedentis; cum ſit prima peccati permiſſio, nec ſequentis; cum ipſum præcedat, obduratio autem eſt pœna peccati, vt *loco alleg.* docet D. Thom. & 1 2. *q.* 79. *art.* 3. Tum etiam, quia aliàs Adamus primo peccans obduratus fuiſſet, quod nullus dixit; conſiſtit ergo in ſubſtractione, vel gratiæ ſufficientis, vel gratiæ efficacis continua ſubſtractione in pœnam præcedentium peccatorum; cum autem pœna, vt pœna reduplicatiuè, non ſit bona, nec à Deo volibilis, niſi præſuppoſita culpa; hinc fit, quod ſubſtractio continua gratiæ; in qua obduratio conſiſtit, non ſit bona, vt pœna, nec vt ſic, à Deo volibilis, niſi culpa præſuppoſita, ex quo ſolum colligitur Deum ante merita noſtra præuiſſa non voluiſſe, nec potuiſſe velle excluſionem reproborum à gloria reduplicatiuè vt pœnam, non vero, quod illam non voluerit ante demerita perſonalia, prout eſt negatio beneficij indebiti, ad quam prout ſic volendam ſufficit pro cauſa, quod debita non ſit, vt docet D. Thom. *quæſt. 6. de verit. art. 2. ad* 9. non autem etiam; vt pœna non reduplicatiuè, ſed ſpecificatiuè volita à Deo fuerit ante præuiſionem peccati perſonalis, vt prædictæ voluntatis motiui? Sequenti concluſione videbimus.

§. III.

Cæteris argumentis occurritur.

38 *Tertio arguitur.*

TErtio argumentantur ratione: Deus namque ex ſe ante præuiſa reproborum demerita ſincero affectu omnibus ſalutem deſiderat, vult enim omnes homines ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire; at cum hac voluntate non compatitur efficax voluntas excludendi aliquos à Regno Cœlorum ante præuiſſa illorum demerita: ergo talis voluntas in Deo conſtituenda non eſt. Minor, in qua eſt difficultas oſtenditur primo: voluntas illa prima eſt conditionata, dandi ſcilicet omnibus gloriam, ſi per ipſos non ſteterit, nec ſuis peccatis illa indignos efficerint; at hæc voluntas eſſet ſuperflua, & prorſus irriſoria, ſi ſimul cum illa, efficaciter vellet excludere aliquos à gloria, non præuiſis illorum demeritis, veluti ſi iudex humanus ante præuiſionem criminum alicuius vellet illum morte temporali punire, non niſi ſuperfluè, & irriſoriè aliam voluntatem haberet illi vitam conſeruandi, ſi per illum non ſteterit, imò hæc voluntas cum præcedenti eſſet incompoſſibilis, ſi namque nulla eius culpa præuiſſa vult efficaciter ei mortem infligere, quomodo ſtabit hæc ſecunda voluntas illum non occidendi, niſi per ipſum ſteterit, & mortem meruerit? ergo cum voluntate, qua vult omnes homines ſaluos fieri, non compatitur voluntas efficax excludendi aliquos à gloria ante præuiſſa illorum demerita. *Minor prob.*

39 *Secundo.*

Secundo illa minor ſuadetur: de induſtria quærit omnia media efficacia ad deficiendum à fine, ad ſummum habere poteſt ſimulatoriam voluntatem conferendi illum finem; at Deus, volens efficaciter reprobos excludere à gloria ante præuiſa illorum demerita, ex induſtria quæret omnia media efficacia, vt à gloria deficerent: ergo cum voluntate hac efficaci, non niſi ſimulatoria poteſt in eo conſtitui voluntas, qua vellit omnes homines adipiſci ſalutem: & conſequenter ſincera voluntas omnes ſaluandi eſt incompatibilis cum voluntate efficaci aliquos a gloria excludendi ante illorum præuiſa demerita. Tertio ſuadetur: nam illæ duæ voluntates ſunt de eodem obiecto nulla circunſtantia immutato: ergo ſunt incompatibiles. Quod ita explicatur; nulla eſt incompatibilitas in hoc, quod Deus ſuam bonitatem attendens velit homini ſalutem conferre, præuiſis autem illius demeritis, ei velit negare ſalutem, quia licet eundem hominem, & eandem ſalutem inſpiciant, non tamen ſub eiſdem, ſed ſub diuerſis circunſtantijs; at velle homini ſecundum ſe ſalutem, & eidem nullo crimine infecto præuiſo, efficaciter velle excluſionem à gloria ſunt de eodem obiecto, & ſub eiſdem circunſtantijs omnino: ergo ſunt incompatibiles voluntates prædictæ. *Tertio.*

40 *Quarto.*

Quarto ſuadetur, ex vi illius voluntatis, qua vult Deus omnes homines ſaluos fieri, gloria ſit debita hominibus; tum, quia ex vi illius homo manet ordinatus ad gloriam, ſubiecto autem ordinato ad finem, eſt debitus finis: tum etiam, quia ex vi illius dantur homini auxilia ſufficientia, quibus poſſit proximè; & expeditè adipiſci ſalutem, ſubiecto autem proximè, & expedite potenti ad aliquem actum, eſt debitus actus, quo circa cum frequentiori Theologorum ſententia 1. 2. *q.* 109. *art.* 2. docebimus, homini lapſo deberi auxilium efficax ad aliquando bene operandum, quia ſcilicet non obſtante infectione naturæ habet expeditam potentiam ad aliquod opus bonum morale, at licet poſſit Deus velle ante vllum præuiſum demeritum negare alicui

Digitized by Google

alicui formam illi non debitam, formam tamen debitam negare non poteſt; cum talis voluntas ſit pœna; & conſequenter culpam debeat ſupponere: ergo iſtæ duæ voluntates incompatibiles ſunt.

41 *Quinto.* Denique illa minor ſuadetur; magis opponitur voluntati inefficaci ſaluandi voluntas efficax negandi ſalutem, quam voluntas inefficax, ſeu ſimplex complacentia de negatione illius; at cum voluntate illa ſimplicis complacentiæ inefficacis de omnium ſalute, non ſtat ſimplex complacentia oppoſita de negatione ſalutis ante hominum peccata præuiſa: ergo minus poterit componi voluntas efficax aliquos à gloria excludendi ante peccata illorum præuiſa.

42 *Inſtatur argumentum.* Hoc eſt argumentum, cui potiſſimè fidunt contrarij, quod manifeſtè inſtatur in gratia efficaci: Deus namque dans homini auxilium ſufficiens ad aliquem actum, vult ei inefficaciter, & ſimplici complacentia deſiderat gratiam efficacem ad actum; cum ſupra ipſum actum complaceat, & illum deſideret, & tamen ante omnis culpæ præuiſionem, vult efficaciter gratiam efficacem negare, cum primæ gratiæ denegatio, ſeu prima peccati permiſſio, pœna peccati non ſit, vt ſæpè iam vidimus.

Reſp. ad illud. Ad argumentum ergo reſpondeo conceſſa maiori, negando minorem. *Ad 1. probationē minoris.* Ad primam probationem nego maiorem, aliàs ſi voluntas illa eſſet conditionata de danda gloria ſi non ſtet per homines, ſequeretur ex vi ſolius voluntatis purificandi conditionem, ſcilicet dandi auxilia hominibus, quibus gloriam mereantur, tranſire gloriam ad ſtatum futuritionis abſolutæ, ac proinde neceſſarium non eſſe, nec dari de facto in Deo voluntatem efficacem gloriæ abſolutam ante præuiſa merita, quod pluresex aduerſarijs concedere nequeunt; cum, vt *ſupra* vidimus *diſput.* 66. admittant electionem efficacem ad gloriam ante præuiſa merita: illa ergo voluntas non eſt conditionata formaliter, ſed ſimplex quædam complacentia, ſecundumquam gloria omnium hominum placet Deo ſecundum ſe inſpecta, non attentis omnibus circunſtantiis, ſcilicet defectibilitate naturę, ad cuius ſuauem gubernationem pertinet, vt non aſſequatur finem in omnibus indiuiduis, & maiori bono vniuerſi, quod ex non conſequuto ab omnibus fine beatitudinis elucet, & maiori oſtenſione attributorum Dei, quę ex non conſequutione obtinetur, quibus omnibus attentis, et ſi Deus in omnium hominum gloria ſecundum ſe complacuerit, voluit ob illos fines, nulla culpa præuiſſa, vt aliqui conſequeretur gloriam, & alij ab illa deficeret, tum vt naturæ defectibili, ſecundum ſuam defectibilitatem prouidere, & ſuæ prouidentiæ ſuauitatem oſtendere; tum, vt manifeſtaret ſuam miſericordiam, gloriam tribuendo efficaciter, & ſuam iuſtitiam, eam aliquibus denegando: vnde voluntas illa poteſt conditionata dici virtualiter, conditione hoc modo explicata, vellem omnibus hominibus gloriam, niſi naturæ defectibilitas ſuauiter gubernanda obſtaret, & niſi ad maius bonum vniuerſi, & meorum attributorum perfectiorem manifeſtationem, eam negare aliquibus, magis conduceret.

43 *Replic.* Sed dices: ſequi ex hac ſolutione, non ſolum non voluiſſe Deum omnibus hominibus efficaciter gloriam, ſed nec illam omnibus efficaciter velle potuiſſe; conſequens eſt abſurdum: ergo falſa tradita doctrina. Probatur ſequela: bonum particulare dum detrimento boni vniuerſalis non eſt appetibile; cum induat ex adiunctis rationem mali; ſed ſi omnes vniuerſaliter ſaluarentur, impediretur bonum vniuerſale prouidentiæ diuinæ, maior perfectio vniuerſi, & maior attributorum Dei manifeſtatio; cum, vt in noſtra ſolutione aſſeruimus, hæc omnia inferantur, ex eo, quod non omnes ſaluentur; & conſequenter ex omnium ſalute impediantur: ergo non ſolum non voluit Deus omnibus hominibus gloriam, ſed nec etiam illam potuit omnibus efficaciter velle.

44 *Reſp.* Sic arguit Recentior quidam aduerſus noſtrum Albarez, ſed inefficaciter quidem: nemo enim negare poteſt plura in vniuerſo accidere in detrimentum particularium, ob conducentiam ad bonum commune vniuerſi, & oſtenſionem attributorum Dei, quæ de potentia abſoluta potuerunt non euenire, & id Deus efficaciter vele, & diſponere, vt corruptiones rerum corruptibilium, monſtrua, & alia huiuſmodi, quæ ſunt particularia mala in pulchritudinem vniuerſi cedentia; & tamen potuit Deus omnia corruptibilia conſeruare, & nullum monſtrum efficere: ergo ex eo quod ex electione efficaci aliquorum ad gloriam, & aliorum reiectione, magis bonum vniuerſi ſplendeſcat, & eluceant magis diuina attributa, quam ſi omnes ſaluarentur, non licet colligere, non potuiſſe Deum de potentia abſoluta omnes ſaluare, ſed ſolum infertur, id magis decuiſſe ſuauitati prouidentiæ diuinæ, & ſapienti modo operandi, quia Deus non tenetur id, quod maius bonum eſt, ſemper efficere, nec maiori bono conſulere, licet numquam poſſit male operari, nec bonum particulare cum detrimento boni vniuerſalis eſt malum morale, niſi ſolum reſpectu illius qui aliqua lege tenetur ad conſulendum bono vniuerſali, ſecus reſpectu Dei, qui ab omni lege liber exiſtit.

Ad ſecundam, minoris probationem, nego maiorem, ſicut enim volens proijcere merces in mare ad vitam ſaluandam, non ſimulatoriè, ſed verè vult illas conſeruate, voluntate tamen ſimplicis complacentiæ, & inefficaci, ita Deus occaſione defectibilitatis naturæ, & vt magis ſua attributa oſtenſet volens efficaciter aliquos excludere à gloria, non ſimulatè, ſed verè omnibus ſalutem deſiderat, deſiderio inefficaci, & ſimplici complacentia cadente ſupra illorum ſalutem, ſecundum ſe, & non attentis omnibus circunſtantijs; maximè cum ex vi illius voluntatis, Deus det hominibus media ſufficientia ad ſalutem, quæ poterat illis non dare. Et quidem Deus negans homini gratiam efficacem, habet voluntatem non ſimulatoriam, ſed veram de illa, vt *ſuperius* arguebam, pariter etiam in noſtro caſu contingit. 45 *Ad ſecundam probationem minoris.*

Ad tertiam, nego antecedens: ad cuius explicationem dicatur, quod licet vellit Deus efficaciter gloriam negare homini, nondum illius peccato præuiſſo; & conſequenter ex hoc capite circunſtantiæ non varientur, alię tamen variantur in obiecto ſecundæ voluntatis, reſpectu prioris, hæc namque eſt de gloria hominis ſecundum ſe, efficax autem voluntas attendit in homine defectibilitatem naturæ, & in negatione glorię maiorem conducentiam ad oſtenſionem attributorum Dei, aliaſque circunſtantias, ſub quibus per voluntatem ſimplicem non attingitur, non autem opponuntur gloriam hominis ſecundum ſe inſpectam placere, & ſimul efficaciter velle illius negationem homini ratione ſuæ defectibilitatis, & ad oſtendenda magis diuina attributa. Præterquamquod voluntas inefficax eſt circa gloriam; vt conſequibilem; efficax autem circa eandem vt efficaciter non conſequendam. 46 *Ad 3.*

Ad quartam probationem, nego maiorem: quam non conuincit prima probatio, ex vi namque illius voluntatis non ordinatur homo ad gloriam efficaciter, ſed ſolum ſufficienter, & ideò ex vi illius non eſt debita homini gloria. Nec ſecunda, tum quia ad ſummum conuincere poteſt deberi aliquibus vagè, cum quo tamen ſtat, nulli determinante deberi; ac proinde, quod Deus ante vllum demeritum vellit aliquibus excluſionem à gloria. Tum etiam: nam illa doctrina non eſt vera reſpectu collectionis actuum, ſed ſolum reſpectu alicuius, eo quod vt fruſtranea non ſit potentia expedita, ſufficit, quod ad aliquem actum, ad quem eſt in potentias reducatur, nec requiritur, quod ad omnem actum, quem poteſt, applicetur, ſufficientia autem qua homo ex vi illius voluntatis gaudet conſequendi ſalutem, eſt ad plures actus obſeruandi præcepta, vnde non fundat debitum ad omnes, ſed ſolum, ad aliquos, vt autem gloria debita eſſet, omnium actuum collectio deberet eſſe debita, & quidem, vt *ſuperius* arguebam, ſi aliquibus hominibus *vagè* eſſet debita gloria, prædeſtinatio ſpecialis prouidentia non eſſet, nec donum perſeuerantiæ actualis, eſſet beneficium ſpeciale. 47 *Ad 4.*

Ad vltimam, nego maiorem: nam ſimplex complacentia de omnium ſalute, & ſimplex complacentia de negatione ſalutis aliquorum, tendunt ad gloriam ſecundum eandem rationem, & ſub eiſdem circunſtantijs, & ideo opponuntur, ſecus voluntas efficax negandi ſalutem aliquibus, & voluntas antecedens de ſalute omnium, quæ attingunt gloriam ſub diuerſitate iam explicata, ſicut in proijciente merces in mare, non poteſt cum voluntate antecedenti conſeruandi diuitias, voluntas antecedens illas proijciendi componi, benę tamen cum voluntate efficaci, quia illæ ſunt de eodem obiecto ſub eadem ratione, ſecus autem voluntas efficax, & inefficax, ſeu antecedens. 48 *Ad vltimam probationem*

Quarto ſic arguunt: modus connaturalior operandi eſt, vt homines ordinatos ad gloriam Deus non vellit efficaciter a gloria excludere ante præuiſionem finalis perſeuerantiæ in peccato, quam velle illos excludere à gloria ante præuiſſa illorum demerita: ergo primum eſt aſſerendum, & ſecundum negandum. Antecedens (inquiunt) eſt notum, & conſequentiam probant: Deo namque in prædeſtinandis, & reprobandis hominibus debemus dare connaturaliorem modum operandi, niſi oppoſitum ſit reuelatum; at reuelatum non eſt. Deum velle efficaciter homines excludere à gloria ante præuiſſa illorum demerita, & quod expectet demeritorum præuiſionem ad talem voluntatem habendam, connaturalior modus operandi eſt: ergo non vult Deus homines efficaciter excludere à gloria ante præuiſſa illorum demerita. 49 *Arg. 4.*

Reſpondeo negando antecedens vt enim *ſuperius* arguebam, ſicut in volendo media conſequutiua finis, connaturalius procedit incipiendo ab intentione finis, quam à volitione mediorum, ita in volendo media defectiua à fine, connaturalior modus operandi eſt, incipere à voluntate defectus à fine, ad voluntatem defectus à medijs; & conſequenter Deo attribuendus, niſi oppoſitum ſit reuelatum; cum ergo reuelatum non ſit Deum incipere à voluntate negationis gratiæ, aſſerendum eſt, non ab illa, ſed à voluntate defectus à fine Diuinam voluntatem incipere. 50 *Reſp.*

Quinto opponunt plura inconuenientia. Primo ſequitur ex noſtra 51

Digitized by Google

Quint. arg. ab inconuenientibus. Primum eſt. Secundũ noſtra ſententia reprobum neceſſario damnari; conſequens eſt abſurdum, & contra fidem: ergo non datur in Deo voluntas efficax excludendi homines à gloria ante præuiſſa illorum demerita. Patet ſequela: poſita voluntate efficaci negandi reprobo gloriam, non poteſt illam adipiſci; at voluntas illa in noſtra ſententia libertatem eius anteuertit: ergo neceſſario damnatur neceſſitate antecedenti; & conſequenter abſque libertate peribit, quod hæreticum eſt. Sequitur ſecundo Deum æqua cura hominum perditionem inquirere, qua deſiderat, & quærit illorum ſalutem; conſequens eſt abſurdum: ergo falſum antecedens. Probatur ſequela: ſicut ex intentione gloriæ media procurat electis, ita ex intentione excluſſionis a gloria media reprobis procurat, ſcilicet permiſſionem peccati: ergo æquali cura horum perditionem, ac illorum ſalutem procurat.

52 *Tertium* Tertio ſequitur vtramque prædeſtinationem, tam ad vitam, quam ad mortem factam eſſe ex mero beneplacito citra vllum meritum, aut culpam ex parte hominis; conſequens eſt hæreticum Caluiniſmum; in hoc enim Caluini conſiſtebat ſententia, vt conſtat ex ipſo *lib. 3. inſtitut. cap.* 21. Et Beca *ad Rom. 9. c.* & ex Zanchio Caluiniſta *lib.* 5. de natura Dei *cap.* 2. illis verbis: *Parem facimus electionem, & reprobationem in ipſarum cauſa, nam ſicut Deus prædeſtinauit Iacob non ex operibus, ſed ex prædeſtinantis gratia, ſic etiam reprobauit Eſau non ex operibus, ſed ex libera odio proſequentis, & reprobantis voluntate*: ergo falſa eſt noſtra ſententia, ex qua tale ſequitur inconueniens.

Quartũ. Quarto ex illa ſequitur tolli ab hominibus ſolicitudinem in bene operando contra illud 1. Petri 2. *Satagite, vt per bona opera certam veſtram vocationem, & electionem faciatis*: ergo idem quod prius. Probatur ſequela: omnis enim poterit apud ſe, ita ſyllogizare, aut ſum electus efficaci decreto ad gloriam, aut ab illa efficaci Dei voluntate excluſus ante mea præuiſſa merita, aut demerita? Si primum, independenter ab illis ſaluabor, ſi ſecundum, quantumcumque bene operer, infallibiliter ſum damnandus; vt quid ergo bene operabor? ergo ex iſto modo electionis ad gloriam, & efficacis excluſſionis ab illa, tollitur ab hominibus ſolicitudo bene operandi.

53 *Quintũ inconueniens.* Denique infertur eſſe falſces, & irriſſorias promiſſiones Diuinas; conſequens eſt abſurdum: ergo & antecedens. Prima pars ſequelæ probatur: promiſſiones Diuinæ de danda, aut neganda hominibus gloria ſunt conditionatæ, ſub conditione ſcilicet perſeuerantiæ finalis in gratia, aut deceſſus finalis in ſtatu peccati, vt conſtat ex Tridentino *ſeſſione 6. de iuſtificat. can.* 20. *& cap.* 13. Et Mathæi 19 *capitulo* illis verbis: *Si vis ad vitam ingredi ſerua mandata*. Et Lucæ 13. *Niſi pœnitentiam habueritis ſimiliter omnes peribitis*; at veritas promiſſionis conſiſtit in conformitate ad voluntatem promittentis: ergo, vt veræ ſint promiſſiones conditionatæ, de danda, aut non danda gloria hominibus, voluntas etiam dandi, aut non dandi illam debet eſſe conditionata; & conſequenter ſi abſoluta ſit, qualiter à nobis adſtruitur, ſubſiſtere nequit veritas promiſſionum quibus Deus hominibus gloriam promittit.

54 *Secunda pars ſequelæ prob.* Secunda pars ſequelæ probatur: non enim niſi vanè, & irriſſoriè quis promittit alteri ſub conditione meritorum aliquid, quod ante præuiſſa merita, aut demerita firmiter apud ſe ſtatuit dare, aut negare: ergo ſi Deus apud ſe ſtatuit firmo, & efficaci decreto quoſdam homines excludere a gloria, & alios ad illam admittere ante præuiſſa merita, vel demerita illorum, vanè, & irriſſoriè omnibus promittit gloriam ſub conditione, quod bene operentur, & omnibus minatur gehennam, ſi malè operentur, & in peccati ſtatu decedant.

55 *Confirm.* Confirmatur hoc amplius: In Deo eſt voluntas efficax dandi omnibus hominibus, etiam reprobis gloriam ſub conditione bonorum operum, & deceſſus in gratia; at cum hac voluntate non compatitur alia efficax, & abſoluta excludendi reprobos à gloria ante præuiſa illorum demerita: ergo non datur in Deo talis voluntas efficax excludendi homines a gloria ante præuiſa demerita. Maior conſtat primo: quia omnibus hominibus ſub illa conditione gloriam promittit; at promiſſio conditionata eſt ſignum voluntatis conditionatæ; ſicuti abſoluta promiſſio, abſolutam voluntatem ſignificat: ergo in Deo eſt voluntas efficax dandi omnibus hominibus, etiam reprobis gloriam ſub conditione bonorum operum, & deceſſus in gratia. Secundo: nam hoc futurum conditionatum eſt verum: *Si homines omnes in gratia deceſſerint, conſequentur gloriam*; at veritas futuri conditionati dependet ex decreto Dei *ſubiectiuè* abſoluto, & conditionato *obiectiuè*, vt tenet Thomiſtarum ſententiæ: ergo datur in Deo decreto efficax ſubiectiuè abſolutum, & conditionatum obiectiuè conferendi omnibus hominibus gloriam ſub conditione bonorum operum, & deceſſus in gratia.

56 *Reſp. ad 1. inconueniens.* Reſpondetur, negando aliquod ex prædictis inconuenientibus ſequi: non primum: ad cuius probationem dicatur impotentiam ſalutis in reprobo eſſe in ſenſu compoſito; & conſequentem, non in ſenſu diuiſo, nec antecedentem, ſicut prædeſtinatum mori in peccato, eſt impoſſibile in ſenſu compoſito & potentia conſequenti, ſecus in ſenſu diuiſo, & potentia antecedenti, vt ait D. Thom. *in hac quæſt. art. 6. ad 2.* hæc autem impotentia conſequens, & in ſenſu compoſito, libertati reprobi in ſalute conſequenda, vel damnatione merenda, non aduerſatur. Nec obſtat voluntatem diuinam, ex qua huiuſmodi neceſſitas naſcitur, non eſſe poſteriorem noſtra libertate, quia, vt eſſet neceſſitas antecedens, libertati contraria, non ſolum hoc requirebatur, ſed inſuper, quod libertatem noſtrorum actuum non inferret, nec connotaret, vt in ſimili diximus *diſp. 66. ſolut. ad vltim.* voluntas autem Dei excludendi reprobos à gloria, connotat libertatem noſtrorum demeritorum, & illam infert, etſi pro formali non cauſet, ſed ſolum pro materiali, & ideò libertatem noſtram non adimit.

Nec ſecundum inconueniens ſequitur. Ad cuius probationem dicatur eſſe manifeſtum diſcrimen conſiſtens in eo quod merita, quibus homo tendit ad gloriam ſunt poſſitiuè cauſata à Deo, & ex ſpeciali affectu illi volita. Demerita autem, quibus homo tendit in perditionem, à Deo poſſitiuè procurata, volita, aut cauſata non ſunt, ſed tantum permiſſa, & ideò non eodem modo ſe habet Deus in ordine ad perditionem, ac in ordine ad ſalutem. *Ad 2.*

Ad tertium inconueniens dicatur, Caluinum duo aſſeruiſſe: 57 primum, prædeſtinationem, & reprobationem merita, & de- *Ad 3.* merita præuiſſa antecedere. Secundum, quod ex hoc intulit eſt, tolli noſtram libertatem; & conſequenter in exequutione homines ſaluari, & damnari abſque vllis meritis, aut demeritis, cum abſque libertate meritum, aut demeritum nequeat ſubſiſtere. Primum docuit locis in argumento relatis, & in hoc Caluinus non damnatur, nec vllam meretur cenſuram, ſed eſt ſub lite Theologorum vtrinque probabile. Secundum docuit *lib.* 3. *inſtitutionum cap.* 23. *num.* 8. ibi: *Non dubitabo igitur cum Auguſtino ſimpliciter fateri voluntatem Dei eſſe rerum neceſſitatem, atque id neceſſario futurum quod ille voluerit*. Idem docuerat *lib.* 2 *cap.* 23. *num.* 9. *lib.* 1. *cap.* 18. Ex quo vlterius intulit ſuper Epiſtolam ad Rom. c. 1. verſu 24. Deum eſſe cauſam non ſolum permittentem, ſed etiam efficientem peccatum, his verbis: *Certum eſt non ſinendo tantum, & conniuendo Deum permittere homines prolabi, ſed iuſto iudicio ſic ordinari, vt tum à propria conſcientia, tum à diabolo in huiuſmodi rabiem agantur, ideò tradendi voce vtitur Paulus, illius ſcilicet verbis tradidit eos in reprobum ſenſum, quam vocem nimis violenter torquent, qui ſola Dei permiſſione in peccatum agi nos putant*: Igitur in his tribus Caluinus ab Eccleſia damnatur ſcilicet, quia dixerit, prædeſtinatos abſque libertate ſaluari, & reprobos abſque libertate damnari, & quod Deus ſit Auctor peccati, ac denique in eo quod infertur, ſcilicet ſaluari, & reprobari homines abſque meritis: nam licet id expreſſe non aſſeruerit, colligitur tamen per bonam conſequentiam ex alijs: cum enim abſque libertate meritum, aut demeritum eſſe non poſſit, negans libertatem expreſſe ex conſequenti negauit meritum, & demeritum; ac proinde cogitur dicere, homines in exequutione ſaluari, & damnari abſque vllis meritis, & demeritis, & prædeſtinationem, & reprobationem nec antecedenter ſupponere merita, aut demerita, vt motiua, nec illa ex conſequenti inferre, vt propter quæ in executione ſaluentur homines, & damnentur.

Vnde in forma diſtinguatur conſequens: citra vllum meri- 58 tum, aut demeritum antecedens voluntatem prædeſtinatiuam, *Inſtantia reſp.* aut reprobatiuam per modum intentionis, concedo ſequelam: citra vllum meritum, aut demeritum conſequens voluntatem intentiuam, & antecedens exequutiuam, nego ſequelam: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam: error enim Caluini non conſiſtit in negando antecedentiam meritorum, aut demeritorum ad voluntatem intẽtiuam prædeſtinantem, aut reprobantem, ſed in eo quod intulit, ſcilicet tolli libertatem, ex quo per bonam conſequentiam colligitur, merita, & demerita non antecedere executionem prædeſtinationis, aut reprobationis.

Ad quartum inconueniens, quod Semipelagiani aduerſus Au- 59 guſtini doctrinam opponebant, vt conſtat ex epiſtolis Proſperi, *Ad 4.* & Hilarij, dicatur, nullatenus ſequi ex noſtra ſententia: nam licet voluntas efficax dandi, & negandi gloriam per modum intentionis non importet merita, aut demerita, vt antecedentia & motiua ad intendendum; importat tamen illa, vt connotata, & conſequentia ad voluntatem intentiuam, & antecedentia ad exequutiuam, vt propter quæ damnatio, & glorificatio ſunt executioni mandandæ.

Ad vltimum, nego vtramque partem ſequelæ. Ad probatio- 60 nem primæ partis, conceſſa maiori, & minori diſtinguo con- *Ad vltimum inconueniens reſp. 1. Ad 1. probationem ſequelæ.* ſequens: debet eſſe voluntas conditionata purè, nego conſequentiam: de conditione volita, aut permiſſa, concedo conſequentiam. Itaque voluntas dandi, aut negandi hominibus gloriam, eſt ſub conditione meritorum, aut demeritorum, non ſub conditione antecedenti voluntatem intentiuam, ſed illata ex tali voluntate, & antecedenti voluntatem executiuam: Deus enim per voluntatem intentiuam vult glorificare homines, & illis gloriam negare propter merita cauſata ex vi intentionis glorificandi, & propter demerita ex vi intentionis negandi gloriam permiſſa, & illata, licet non cauſata, & per voluntatem executi-

Digitized by Google

cutiuam vult dare, & negate gloriam propter merita, aut demerita iam præuiſſa, nullam autem ex his voluntatibus eſt pure conditionata, id eſt de conditione numquam ponenda, nec vt promiſſiones illæ ſint veræ requiritur, quod ſi illæ ſunt pure conditionatæ, quia promittunt gloriam ſub conditione meritorum, & non promittunt merita, voluntas Dei purè conditionata ſit: nam licet promiſſio vera non poſſit voluntatem excedere, poteſt tamen illam non adæquatè, non exprimendo omne, quod eſt in voluntate Dei, & hoc opportuit ſic fieri, ne homines quibus ſuæ damnationis fieret abſoluta promiſſio vrgerentur in deſperationem.

61 *Ad probationem 2.p.* Ad probationem ſecundæ partis diſtinguo antecedens: ſi ante merita, vt motiua primæ voluntatis, & ſubſequentia ad illam, tranſeat antecedens: ſi ſit volitum ante merita, vt motiua, non tamen ſine meritis, aut demeritis ſubſecutis ad talem voluntatem, & antecedentibus voluntatem exequentem, nego antecedens, & conſequentiam: quia licet voluntas gloriæ, & negationis gloriæ intentiua, ſit ſine meritis, vt motiuis, non tamen ſine illis connotatis, vt ad illam ſubſequutis, & vt antecedentibus voluntatem exeqnutiuam gloriæ, aut negationis eius.

62 *Ad cõfirmationẽ.* Ad confirmatinnem dicatur, quod cum Deus habeat voluntatem ſaluandi prædeſtinatos propter merita ſeqnuta ad intentionem gloriæ, & antecedentia ad voluntarem gloriæ exequutiuam, & voluntatem excludendi reprobos à glotia propter demerita illata ex intenrione excluſſionis à gloria, & antecedentia ad voluntatem exequutiuam prædictæ excluſſionis virtualiter vult illos ſaluare, ſi per ipſos non ſteterit, vel ſub conditione meritorum, qni enim vult damnare, non niſi ob demerita, virtualiter vult ſaluare, ſi demerita non ſint. Et per hoc ad vtrumque probationem conſtat ſolutio.

63 *Reſp. 2.* Vel ſecundo reſponderi poteſt ad vltimum inconueniens negando ſequelam quod vtramque partem. Ad probationem primæ partis dicatur, promiſſionem conditionatam ad ſui veritatem exigere voluntatem conditionatam, non tamen excludere abſolutam, vnde admiſſa in Deo voluntate conditionata ſaluandi omnes homines, ſaluatur veritas promiſſionem Dei, quibus ſub cnnditione meritorum gloriam promittit hominibus, etiam ſi habeat voluntatem aliam abſolutam, quibuſdam dandi gloriam, & alios excludendi ab illa.

64 *Ad probationẽ 2.p. ſequelæ.* Ad ſecundæ partis probationem dicatur, promiſſionem illam eſſe irriſſoriam; quæ non habet aliquem effectum, nec menti promittentis conformatur, promiſſiones autem, & minæ conditionales Dei habent pro effectu in hominibus, illos excitare ad bonum, ad quod proſequendum habent ſufficiens auxilinm, & deterrere illos à malo, ad quod fugiendum gaudent ſufficientia in vi auxiliorum gratiæ, & aliàs conformantur voluntati conditionatæ dandi hominibus gloriam ſub conditione meritorum; ac proinde vanæ, & irriſſoriæ non ſunt, etiam ſi Deus habeat voluntatem abſolutam dandi hominibus gloriam, & aliquos ab illa excludendi ante præuiſſionem demeritorum.

Ad cõfirmationẽ. Ad confirmationem omiſſa maiori, nego minorem, nam eſto in hominibus tales voluntates non compatiantur bene tamen in Deo, eo quod cum ipſe omnino liberaliter daturus ſit conditionem, & conditionatum ſub tali promiſſum conditione, ſicut poteſt incipere à negatione conditionis, ita etiam incipere poteſt à negatione rei ſub conditione promiſſæ, & hoc eſt connaturalis, vt *ſuperius* arguebam, ſicut enim in conſequendo fine, connaturalius incipit agens ab intentione illius, vt velit media conſequutiua, ita in deficiendo à fine, connaturalius incipitur à voluntate defectus ab illo, quam à voluntate defectus à medijs.

65 *Inſtabis.* Dices, ex vi voluntatis conditionatæ dandi hominibus gloriam ſub conditione meritorum, conſtituitur gloria futura ſub prædicta conditione; at cum iſta futuritione conditionata non ſtat futuritio abſoluta negationis gloriæ in reprobis independena à demeritis: ergo nec voluntas efficax abſoluta prædictæ negationis. Conſequentia eſt euidens: nam ex vi voluntatis efficacis abſolutæ negationis gloriæ conſtituitur hæc negatio abſolutè futura: ergo ſi futuritio abſoluta negationis gloriæ non ſtat cum futuritione conditionata gloriæ ſub conditione meritotum, pariter etiam non compatientur voluntates prædictæ. Minor autem, in qua eſt difficultas probatur: non ſtat gloriam eſſe futurum ſub conditione, quod homo mereatur, & in gratia decedat, & ſimul non eſſe futuram, licet in gratia decedat: ergo non ſtat futuritio gloriæ conditionata ſub conditione mortis in gratia, & abſoluta futuritio negationis gloriæ, id eſt independens à demeritis, & deceſſu in peccato.

Reſp. Reſpondeo conceſſa maiori, & minori diſtinguendo conſequens; voluntas abſoluta efficax negationis gloriæ independens à demeritis in ſui exequutione, concedo conſequentiam: independens à demeritis quoad ſuum eſſe, nego conſequentiam, nec amplius probatio ibi facta conuincit.

§. IV.

Statuitur, & probatur ſecunda concluſio.

66 *Secunda cõcluſio. Prob. 1. ex D. Th.* *Voluntas iſta efficax excluſſionis à gloria anteuertens perſonalia demerita terminatur ad illam non ſolum vt eſt beneficium indebitum, ſed etiam vt eſt pœna non reduplicatiuè, ſed ſpecificatiuè.* Moueor ad iſtam concluſſionem, primo auctoritate D. Thom. *in hac quæſt. art. 5. ad 3* illis verbis: *Voluit igitur Deus in hominibus quantum ad aliquos, quos prædeſtinat, ſuam repræſentare bonitatem per modum miſericordiæ parcendo, & quantum ad aliquos, quos reprobat, per modum iuſtitiæ puniendo, & hæc eſt ratio quare Deus quoſdam eligit, & quoſdam reprobat, & hanc cauſam aſſignat Apoſtolus ad Rom. 9. dicens: volens Deus oſtendere iram, id eſt, vindictam iuſtitiæ, & notam facere potentiam ſuam ſuſtinuit, id eſt permiſſit in multa patientia, vaſa iræ apta in interitum, vt oſtenderet diuitias gloriæ ſuæ in vaſa miſericordiæ.* Ex quibus verbis tale formo argumentum: finis permiſſionis peccati, quæ eſt primus reprobationis effectus, eſt oſtenſio iuſtitiæ punitiuæ, vt docet D. Thom. in prælegatis verbis; atqui ad iſtum finem non conducit permiſſio peccati immediatè, nec mediante excluſſione a gloria, vt eſt negatio beneficij indebiti, ſed vt obtinet rationem pœnæ: ergo prima voluntas terminata ad gloriæ excluſſionem ex qua imperatur peccati permiſſio, non eſt ad illam ſolum, vt eſt negatio beneficij indebiti, ſed etiam prout obtinet rationem pœnæ. Patet conſequentia, vt enim conſtat ex dictis, ſupra *art. 2. diſp. 64.* medium remotum non eligitur ab intendente finem, niſi ex præcedente electione medij proximioris ſub ea ratione, qua obtinet rationem medij: ergo ſi excluſſio à gloria eſt medium ad finem oſtenſionis iuſtitiæ punitiuæ, vt eſt pœna, permiſſio peccati, quæ eſt medium remotius elicitur ex voluntate excluſſionis à gloria prout ſic, & conſequenter voluntas excluſſionis reproborum a gloria terminatur ad illam, vt pœnam ante præuiſſa perſonalia demerita, quorum permiſſio eſt reprobationis effectus.

67 *Confirm.* Quod amplius confirmo: finis reprobandi, id eſt volendi excluſſionem à gloria, eſt oſtenſio iuſtitiæ vindicatiuæ Dei; at qui ad iſtum finem non conducit excluſio à gloria, prout ſolum eſt beneficium indebitum, ſed prout obtinet rationem pœnæ: ergo voluntas excluſſionis reproborum à gloria, quę eſt voluntas reprobatiua, terminatur ad illam, vt obtinet rationem pœnæ.

Reſp. 1. Dices, reprobationis nomine intelligere D. Thom. non voluntatem intentiuam excluſſionis a gloria, ſed exequutiuam, quæ ad illam terminatur, vt pœnam ex motiuo puniendi.

Contra. Sed contra: nam D. Thom. loquitur de illa voluntate, cuius alia ratio in particulari non datur, niſi Diuina voluntas, vt conſtat ex illis verbis eiuſdem ſolutionis: *Sed quare hos elegit in gloriam, & illos reprobauit, non habet rationem, niſi Diuinam voluntatem; vnde Auguſtinus dicit ſuper Ioannem, quare hunc trahat, & illum non trahat nolli velle dijudicare, ſi non vis errare*; at voluntas exequens excluſſionem à gloria, vt eſt huius præ alio, aliam rationem habet præter voluntatem Diuinam, ſcilicet finalis deceſſus in culpa illius, qui reijcitur, de quo dubitari non poteſt: ergo non loquitur D. Thom. in illa ſolutione *ad 3.* de voluntate exequente excluſionem à gloria, ſed de voluntate intendente.

Confirm. Quod amplius vrgetur; ex eo quod D. Thom. in eodem ſenſu loquitur, ibi de voluntate reprobatiua, ac de voluntate electiua; at loquitur de electione ad gloriam ordinis intentionis, exequutiua namque, rationem habet, nempè merita præuiſſa: ergo etiam loquitur de voluntate excluſſiua reproborum à gloria ordinis intentionis.

68 *Reſp. 2.* Nec vis argumenti eleuabitur, ſi dicatur ſecundo, loqui D. Thom. de negatiua reprobatione, non vero de voluntate poſitiua excluſſionis à gloria.

Cõtra 1. Nam in contrarium obſtat primo, reprobationem negatiuam non habere pro fine oſtenſionem iuſtitiæ punitiuæ, ſed ad ſummum oſtenſionem libertatis, & liberalitatis in prędeſtinando; at D. Thom loquitur de reprobatione, cuius finis eſt oſtenſio iuſtitię punitiuę: ergo non loquitur de reprobatione negatiua, ſed de voluntate poſſitiua excluſſionis à gloria.

Secundo. Secundo: nam excluſſio à gloria nequit finem aliquem habere, niſi vt poſſitiuè volita à Deo, in communiori Theologorum ſententia, non admittente puram omiſſionem liberam in Deo; at D. Thom. loquitur de reprobatione habente pro fine oſtenſionem iuſtitię punitiuę: ergo non de reprobatione purè negatiua, ſed de poſſitiua.

69 *Prob. 2. cõcluſio.* Moueor ſecundo: nam voluntas intentiua excluſſionis à gloria anteuertens demerita, vt motiua, eſt efficax; at voluntas efficax terminatur ad rem, cum omnibus accidentibus, cum quibus eſt exequutioni mandanda, quo circa, vt docetur à noſtris Thomiſtis *3. p. q. 1. art. 3.* decretum mittendi Chriſtum per modum intentionis fuit ad illum terminatum, prout in carne paſſibili, quia in illa de facto venit: ergo voluntas intentiua excluſſionis à gloria attingit talem excluſſionem, vt pœnam. Patet conſequentia, quia non niſi vt pœna, eſt prędicta excluſſio exequenda.

70 Tertio: quia namque gloria ſub ratione coronę eſt medium

proxi-

Digitized by Google

Tertio prob. proximius ad oſtenſionem iuſtitiæ remuneratiuæ, quam merita, ideò voluntas efficax meritorum ſupponit voluntatem efficacem, non ſolum eſt beneficium indebitum, ſed etiam vt obtinet rationem coronæ, vt vidimus *ſupra diſp.* 66. Et tradunt plures ex Authoribus contra quos procedit iſta concluſio; at excluſio à gloria vt pœna, eſt medium proximius ad oſtenſionem iuſtitiæ punitiuæ, quæ eſt finis vltimus, quem Deus intendit homines reprobando, quam permiſſio peccati: ergo voluntas efficax permittendi peccatum, quæ eſt reprobationis effectus, ſupponit volitam excluſſionem à gloria, vt eſt pœna.

71 *Reſp.* Reſpondebis negando conſequentiam, & reddes rationem diſcriminis, conſiſtentem in eo quod gloria, vt corona eſt à Deo per ſe primo intendibilis, vt potè bona; at vero pœna, vt pœna, eſt bonum occaſſionatum; ac proinde non poteſt amari, niſi culpa præuiſſa; & occaſione illius; vnde non poteſt permiſſio culpæ ex intentione pœnæ procedere, bene tamen volitio meritorum ex intentione gloriæ, vt coronæ.

Cótra 1. Sed contra primo, eſto pœnitentia ſit bonum occaſionatum, poteſt tamen amari ante culpam præuiſſam non præciſſe, quia eſt deſtructiua peccati, ſed quia vtilis ad vberiores, vt vidimus *ſupra diſp* 64. & concedunt plures ex Thomiſtis nobis in hac parte aduerſarijs: ergo quamuis pœna non ſit per ſe bona, poterit amari ante culpam præuiſſam cum prioritate in genere cauſæ finalis, non quia pœna, ſed quia vtilis ad oſtenſionem iuſtitiæ punitiuæ, quod eſt amari ante culpam vt pœnam, non reduplicatiuè, ſed ſpecificatiuè.

72 *Cótra 2.* Contra ſecundo, non minus ſupponit culpam Chriſtus, vt Redemptor, quam pœna in quantum pœna; at non obſtante hac præſuppoſitione eſſentiali, fuit prædeſtinatus, vt Redemptor ante originalis culpæ permiſſionem in genere cauſæ finalis, vt tradunt plures ex Thomiſtis 3. *part. quaſt.* 1. *art* 3. vbi à nobis fuiſſe oſtenditur: ergo quamuis pœna eſſentialiter culpam ſupponat poterit ante illius permiſſionem in genere cauſæ finalis.

Tertio. Tertio, corona, vt corona non minus dependet in exequutione à meritis, quam pœna, vn pœna dependeat à demeritis; at non obſtante dependentia iſta poteſt intendi prius, quam præuideantur merita prioritate cauſæ finalis: ergo etiam non obſtabit dependentia à demeritis in exequutione, quominus ante illorum permiſſionem poſſit pœna eligi, aut intendi in genere cauſæ finalis.

73 *Reſp.* Dices eſſe paritatem quoad dependentiam in exequutione, ſecus autem in intentione, nam corona in ordine intentionis non dependet à meritis, ſed cauſat illa, eo quod cum bonum ſit per ſe, & non ſolum occaſſionatum, poteſt per ſe intendi independenter à præuiſſione alterius, vt motiui, pœna autem; cum bonum occaſſionatum ſit, nec exequi, nec intendi poteſt, niſi occaſſione culpæ, vt præuiſſæ.

Contra 1 Sed contra hanc ſolutionem inſurgo primo, ſupponendo quandam doctrinam D. Thom. *in* 4. *diſtinct.* 50. *quaſt.* 2. *art.* 4. *quaſtiunc.* 3. *in corp. & ſolutione ad* 1. *& in hac* 1. *parte quaſt.* 19. *art.* 9. quod videlicet pœna conſiderari valet dupliciter, vel ſe, vt pœna eſt, & malum alterius, vel peraccidens, & ratione adiuncti, ſcilicet, vt eſt manifeſtatiua iuſtitiæ vindicatiuæ Dei, qualiter de illa gaudent Beati, & Deus illam vult; quin dicantur odio habere homines. Qua doctrina ſuppoſita, ſic traditam ſolutionem impugno: eſto pœna non ſit amabilis cum prioritate ad culpam, quatenus eſt pœna, & malum alterius, poteſt tamen amari pro priori ad culpam, quatenus eſt vtilis ad manifeſtationem iuſtitiæ vindicatiuæ Dei: ergo voluntas excluſſionis reproborum à gloria, vt eſt pœna, præcedit præuiſſionem peccati puniendi in genere cauſæ finalis, non quidem, prout eſt malum alterius ſed vt eſt manifeſtatiua Diuinæ iuſtitiuæ vindicatiuæ. Probo antecedens manifeſtatio iuſtitiæ punitiuæ Dei eſt amabilis pro priori ad permiſſionem culpæ in genere cauſæ finalis: ergo pœna vt vtilis ad illam erit amabilis pro priori ad permiſſionem culpæ in eodem genere cauſæ: eo enim ipſo, quod finis ametur, poſſunt vtilia ad illum, quatenus talia amari.

74 *Secundo.* Secundo tradita ſolutio reijcitur: vt pœna ſit, & dicatur bonum, non de primaria intentione, ſed occaſſionatum, ſufficit, quod culpam ſupponat in genere cauſæ materialis in ordine intentionis, & in exequutione in genere cauſæ efficientis moralis; at cum hac ſuppoſitione ſtat pœnam præcedere permiſſionem culpæ in genere cauſæ finalis, vt conſtat, tum in pœnitentia, & Chriſto, vt Redemptore, præcedentibus finaliter permiſſionem culpæ, quam in genere cauſæ materialis ſupponunt; tum in gloria vt intenta efficaciter, quam ſubſtantiæ prædeſtinati productionem in genere cauſæ finalis præcedere, docuimus ſupra *diſp.* 6. quæ tamen ſubſtantiam ſupponit in genere cauſæ materialis: ergo ex eo, quod excluſſio à gloria, vt pœna, bonum occaſſionatum ſit, non colligitur efficacem eius intentionem non præcedere permiſſionem peccati, & eius præuiſſionem.

75 Si opponas, ſequi ex hac ratione gloriam, vt coronam eſſe bonum occaſionatum; conſequens eſt falſum, ergo, & illud, ex quo ſequitur. Probatur ſequela: gloria, vt corona ſupponit, prout in intentione, merita in genere cauſæ efficientis: ergo ſi ſufficit, vt excluſſio à gloria prout pœna, bonum occaſſionatum ſit, quod demerita in genere cauſæ materialis in ordine intentionis ſupponat, & in ordine exequutionis in genere cauſæ efficientis, gloria vt corona erit occaſionatum bonum. *Oppon.*

Reſp. Reſpondeo negando ſequelam. Ad cuius probationem conceſſo antecedenti, nego conſequentiam, & ratio diſcriminis eſt, nam bonum occaſionatum non dicitur aliquid, ex eo quod aliud ad ſui appetitionem ſupponat, ſed requiritur, quod illud quod ſupponit, ſit malum; quia ergo pœna malum ſupponit, ſcilicet culpam, corona autem non ſupponit malum, ſed bonum, videlicet merita, hinc fit, quod gloria, vt corona, bonum occaſionatum non, ſit benè autem excluſſio à gloria, vt obtinet rationem pœnæ.

§. V.

Argumentis in contrarium occurritur.

76 *Arg. 1. ex D. Theſtimon. Primum eſt.* Contra iſtam concluſſionem obſtat primo difficile teſtimonium D. Thom. 1. ad Anibaldum *diſt.* 41. *art.* 3. *in corpore*, illis verbis: *Dicendum, quod voluntati Diuinæ de ſalute hominis duplex voluntas opponi videtur, ſcilicet voluntas de contradictorio, ſecundum quod vult aliquem non ſaluare, & voluntas de contrario, ſecundum quod damnare aliquem vult; prima quidem voluntas non requirit aliquam rationem ex parte voliti, cum ſalus gloriæ non ſit debita humanæ naturæ; non enim requiritur ratio quare non dem alicui, cui dare non debeo, ſed voluntas damnationis reſpicit rationem voliti in damnato; cum damnatio ex debito inferatur, quia finis damnationis eſt Dei iuſtitia, detrimentum autem damnationis ex parte noſtra, non ſolum ſunt opera mala huius, vel illius, ſed etiam natura infectio: reprobatio ergo, quæ vtranque prædictarum voluntatum includit, habet cauſam quaſi finalem, Diuinam iuſtitiam, habet verò quaſi rationem voliti, non de neceſſitate præſcientiam operationum, ſed ad hoc ſufficit præſcientia imperfectionis naturæ, &c.* at voluntas excluſſionis à gloria, vt eſt pœna, opponitur contrariè voluntati ſaluandi: ergo requirit rationem ex parte voliti; & conſequenter neceſſario præſupponit demerita præuiſſa, vt motiua. *q. etiam* 6. *de veritate art.* 1. *ad vltimum, noſtra ſententia aduerſari videtur*, illis verbis: *Et tamen reprobatio etiam dicitur præparatio, quantum ad pœnam, quam etiam Deus vult voluntate conſequenti, ſed non antecedenti*; at vt dicit Damaſcenus à D. Thom. *art.* 2. in argumento 2. *relatus lib.* 2. orthodoxæ fidei *cap.* 29. in fine: voluntas conſequens eſt *ex noſtra* cauſa, ſcilicet inquantum nos habemus diuerſimodè ad merendam ſalutem, vel damnationem: ergo voluntas efficax excluſſionis à gloria, vt eſt pœna, demerita noſtra punienda, vt motiua ſupponit.

77 *Secundũ.*

78 *Ad 1. teſtim. D. Th. reſp. 1.* Reſpondeo ad primum teſtimonium, primo, D. Thom. loqui de voluntate damnationis ſecundum id, quod habet de facto, & quia de facto reſpicit pro motiuo peccatum originale hinc eſt, quod voluntas de contrario ſalutis ſcilicet excluſſionis à gloria, vt eſt pœna, reſpiciat rationem voliti ex parte noſtra, infectionem ſcilicet naturæ per culpam originalem, ex quo nihil contra noſtram concluſionem colligitur. Reſpondet ſecundo, voluntatem contrariè oppoſitam voluntati ſaluandi reſpicere ex parte noſtra rationem voliti non antecedenter, & motiuè quoad eſſe, ſed illatiuè, & conſequenter in ſui exequutione, ideſt, quod licet voluntas excluſſionis à gloria, vt eſt pœna ſpectans ad ordinem intentionis, non habeat pro motiuo ſui noſtra demerita, illa tamen reſpicit, vt illata ex ipſa, & vt motiua exequutionis, quia non poteſt mandari exequutioni, niſi demerita noſtra, ſiuè perſonalia, ſiue originale, pro motiuo ſupponat, in quo differt à voluntate de contradictorio: hæc namque, ſaltem de potentia abſoluta, potuit exequutioni mandari abſque vllo noſtro demerito; potuit enim Deus, ſua vtens abſoluta potentia, omnes homines ſine gloria relinquere abſque vllo illorum peccato, in quo tamen caſu, negatio gloriæ non haberet rationem pœnæ.

79 *Ad 2. reſp.* 1. Ad ſecundum teſtimonium dicatur primo: voluntatem intentiuam pœnæ dici conſequentem, quia in ſui exiſtentia ſupponit noſtram defectibilitatem præmiſſum, & in ſui exequutione noſtrum actualem defectum, vel culpam perſonalem, vel originalem. Et quidem D. Thom. *art.* 2. *relato ſolutione ad* 2. Idcircò ait prædeſtinationem includere voluntatem conſequentem, quia reſpicit id, quod eſt ex parte noſtra, non ſicut inclinans voluntatem Diuinam ad volendum, ſed ſicut id, ad cuius productionem voluntas Diuina gratiam ordinat, vel etiam ſicut id quod ad gratiam diſponit, & gloriam meretur: potiori ergo ratione voluntas intentiua pœnæ, conſequens dici poteſt; cum reſpiciat demerita noſtra habita ex nobis, & non ex Deo, vt meritoria pœnæ in exequutione, licet non vt motiua intentionis. Vel ſecundo dicatur loqui D. Thom. de facto, qualiter voluntatem intentiuam pœnæ, *Secundo.* culpam

Digitized by Google

culpam originalem ſupponere, videbimus concluſione ſequenti.

80 *Arg. 2.* Secundo arguitur: pœna in ſuo eſſentiali conceptu dicit ordinem ad culpam, propter quam eſt infligenda: ergo ante culpam intelligi nequit; & conſequenter, nec ante illam poterit intendi.

Reſp. Reſpondeo diſtinguendo hoc vltimum conſequens: ante culpam præuiſam, vt materiam puniendam, & in genere cauſæ materialis, concedo conſequentiam: ante culpam præuiſam, vt motiuum voluntatis intentiuæ pœnæ, nego conſequentiam; cuius inſtantiam habemus in gloria, vt corona, & in pœnitentia, quarum illa ſine meritis intelligi nequit, nec iſta ſine peccato, quo non obſtante in genere cauſæ finalis, & ordine intentionis præcedere poſſunt.

81 *Oppones.* Sed dices, pœna eſſentialiter pendet à culpa, vt motiuo: ergo intendi nequit abſque illa, vt motiuo, & cauſa demeritoria præuiſſa. *Reſp.* Reſpondeo diſtinguendo antecedens: vt motiuo ſuę exequutionis, concedo antecedens; vt motiuo omnis voluntatis etiam intentiuæ, & nego antecedens, & conſequentiam, quę etiam in gloria vt corona manifeſtam habent inſtantiam.

Tertio arg. Tertio arguitur: motiuum iuſtitię eſt motiuum puniendi: ergo ſi prædicta voluntas oritur ex motiuo iuſtitię, oritur ex motiuo puniendi; ac proinde ſupponere debet culpam, vt motiuum.

Reſp. Reſpondeo, aliud eſſe intentionem, de qua loquimur, oriri ex motiuo oſtendendi iuſtitiam punitiuam, aliud vero oriri ex motiuo iuſtitię; ſicut manifeſtatio oſtendendi iuſtitiam remuneratiuam, eſt aliud motiuum à motiuo ipſius remuneratiuę iuſtitię, illa ergo intentio terminata ad excluſionem à regno, vt eſt pœna habet pro motiuo oſtenſionem iuſtitię vindicatiuę Dei, non autem exercitum motiuum iuſtitię, in quo eſt magna æquiuocatio.

82 *Inſtabis.* Sed dices, voluntas intentiua excluſſionis à gloria vt eſt pœna, eſt actus alicuius virtutis; at non eſt actus miſericordię, nec liberalitatis: ergo eſt actus iuſtitię vindicatiuę, ac proinde culpam, vt ſui motiuum ſupponere debet.

Reſp. Reſpondeo, voluntatem iſtam imperari ex actu, quo Deus vult ſua manifeſtare attributa, qui naſcitur ex amore, quo Deus ſe ipſum diligit; ac proinde actus iſte pertinet ad amorem, quo Deus diligit propria bona. *Secundo.* Vel ſecundo dicatur intentionem iſtam eſſe actum iuſtitię vindicatiuę Dei, non quia pro motiuo perſonales culpas ſupponat, ſed tantum originalem, de quo in ſequenti concluſſione dicemus.

83 *Quarto arg.* Quarto arguitur ex Concilio Valentino *cap. 3.* illis verbis: *Fatemur prædeſtinationem electorum ad vitam, & prædeſtinationem impiorum ad mortem, id eſt ad ſupplicium, in electione tamen ſaluandorum, miſericordiam Dei præcedere meritum bonum, in damnatione autem perituorum; meritum malum præcedere iuſtum Dei iudicium*; at hoc diſcrimen ſubſiſtere nequit admiſſa voluntate excluſiua reproborum à gloria, vt eſt pœna, ante præuiſſa illorum demerita: ergo iſta voluntas contradicit verbis Concilij. Probatur minor: in electione exequutiua ſaluandorum ad gloriam, meritum bonum præcedit miſericordiam Dei, prius enim eſt hominum merita bona videri, quam illos Deum ad gloriam eligere voluntate exequenti: ergo ſolum loquendo de voluntate gloriæ intentiua, verum eſt dicere miſericordiam Dei præcedere meritum bonum; at admiſſa voluntate intentiua pœnæ ante præuiſſa demerita, datur in ordine intentionis voluntas reprobatiua anteuertens meritum malum, & ſolum eſt verum, meritum malum anteuertere iuſtum iudicium in ordine exequutiuo pœnæ: ergo iſta voluntate admiſſa, non ſubſiſtit diſcrimen à Concilio Valentino ſtatutum inter electionem ſaluandorum ad vitam, & electionem perituorum ad mortem.

84 *Reſp. 1.* Reſpondeo primo, diſcrimen à Concilium intentum ſaluari, etiam ſi voluntas intentiua excluſſionis à gloria præcedat demerita perſonalia præuiſſa, vt motiua, quia non præcedit culpam originalem, quam vt ſui motiuum, ſupponit, hoc ergo demeritum malum præcedit iudicium reprobatiuum, & voluntatem intentiuam reprobandi, cumque voluntatem electiuam prædeſtinatorum ad gloriam nullum noſtrum meritum præcedat, ſaluatur ſufficienter diſcrimen à Concilio aſſignatum.

85 *Secundo reſp.* Secundo reſpondeo: ſaluari prædictum diſcrimen, tum inter voluntatis intentiuas, tum etiam inter exequutiuas gloriæ, & excluſſionis ab illa, per hoc, quod voluntas intentiua gloriæ, vt coronæ, non negatiuè, ſed poſitiuè præcedit meritum bonum, illud cauſando, & in illud poſitiuè influendo; voluntas autem excluſſionis reproborum à gloria, vt eſt pœnæ, & ſi negatiue præcedat demerita, hoc eſt, illa non ſupponat præuiſſa, vt motiua, nec ſub illorum merito cadat, non tamen in demerita poſitiuè influit, nec radicat auxilia cauſantia demeritum. Ex quo naſcitur diſcrimen inter voluntates exequentes, conſiſtens in hoc, quod meritum bonum mouet ad exequutionem gloriæ, vt cauſatum ab illa in ordine intentionis: vnde voluntas exequens gloriæ non reſpicit meritum bonum noſtrum, vt à nobis primo cauſatum, ſed vt à nobis cauſatum, vt Deo ſubordinatis, & Diuina gratia adiutis: excluſſio verò à gloria, quatenus in exequutione cauſatur, vt pœna, reſpicit demeritum malum, vt cauſam ſui non cauſatam ab ipſa etiam in ordine intentionis, & voluntas exequens excluſſionis à gloria, vt eſt pœna, reſpicit demeritum malum noſtrum, vt noſtrum, hoc eſt, à nobis, vt à prima cauſa deficiente cauſatum: vnde diſcrimen à Concilio ſtatutum, ſic eſt intelligendum, quod demeritum malum præcedit iuſtum Dei iudicium, quin à Diuina voluntate cauſetur, meritum autem bonum, etſi voluntatem exequentem præcedat, ſubſequitur tamen miſericordiam Dei, vt illud media ſua gratia cauſantem; quæ ſolutio ſumitur ex D. Thom. *art. 3. ad 2.*

86 *VI. arg. ab inconuenientibus. Primum eſt.* Denique arguitur ex quadruplici inconuenienti, quod videtur ſequi ex noſtra ſententia; ſequitur primo Deum odio habere hominem, abſque vllo peccato; conſequens eſt falſum, & contra illud: *Diligis omnia, quæ ſunt, & nihil odiſti eorum, quæ feciſti*; & contra D. Thom. *ſupra q. 20. art. 2. ad 4.* ergo non datur in Deo talis voluntas efficax. Probatur ſequela: odio habere aliquem eſt velle illi malum; at Deus, iuxta noſtram ſententiam, vult homini malum, ſcilicet excluſſionem à gloria, vt eſt pœna ante peccatum præuiſſum: ergo odio habet hominem abſque vllo peccato.

Secundũ. Sequitur ſecundo, Deum ex ſe delectari in perditione viuorum; conſequens eſt falſum, & contra illud Sapientię 1. *Nec lætatur in perditione viuorum*: ergo idem, quod prius. Probatur ſequela: vellet Deus homini malum pœnæ ex ſe, hoc eſt, ante culpam præuiſſam: ergo in illorum perditione delectaretur ex ſe.

Tertiũ. Tertio ſequitur, voluntatem Diuinam iniuſtiſſimam eſſe; conſequens eſt abſurdum: ergo & illud ex quo ſequitur. Probatur ſequela: quod facit iniuſtitiam in opere, facit volitum iniuſtitiam in voluntate; ſed excludere aliquem à gloria excluſſione ſumpta, vt pœna, ſine culpa præcedente eſt iniuſtum: ergo voluntas excluſſionis à gloria, vt eſt pœna ante culpam eſt iniuſta.

Quartũ. Denique infertur, dari in Deo voluntatem intentiuam pœnæ ſenſus, & præparatiuam ignis inferni, & ad illum deſtinatiuam ante præuiſſa demerita; conſequens eſt abſurdum, & contra viſcera miſericordiæ Dei, ex ſe inclinati ad benefaciendum hominibus, non ad illos torquendum: ergo idem quod prius. Probatur ſequela, maxima damnatorum pœna non eſt pœna ſenſus, ſed damni in Diuinæ viſionis carentia conſiſtens: ergo ſi hanc vellet Deus ante præuiſſa hominum demerita, illam etiam ante meritorum præuiſſionem intenderet, & ad illam hominem ante præuiſſam culpam deſtinaret.

87 *Ad 2. inconuenient reſp.* Ad hoc argumentum reſpondeo negando primam ſequelam, ad cuius probationem dicatur: ad rationem odij requiri, quod ſit de malo alterius, vt malum eius eſt ex diſplicentia in ipſo actus autem ille, quem nos in Dei voluntate conſtituimus pro priori ad culpam, non terminatur ad pœnam, vt eſt malum hominis, ſed vt eſt vtilis ad oſtenſionem Diuinæ iuſtitiæ, vnde non eſt, nec dici non poteſt odium.

88 *Replicabis 1.* Sed oppones primo; in noſtra voluntate reperitur odium, & tamen non eſt de malo alterius, vt malum eius eſt: eum adæquatum voluntatis obiectum ſit bonum, & conſequenter ad malum, vt malum terminari non poſſit: ergo ex eo quod voluntas excluſſionis à gloria, vt eſt pœna, non terminetur ad illam reduplicationem, vt eſt hominis malum, ſed ſub republicatione vtilitatis ad oſtenſionem Diuinæ iuſtitiæ, non tollitur, quod ſit, & dicatur hominis odium.

Secundo. Secundo, Deus, & ſi non proprie, eo tamen modo, quo poteſt, odio habet impium, & peccatorum, culpa præuiſſa, iuxta illud Malachiæ 1. cap. *Iacob dilexi, Eſau autem odio habui.* Et Pſalmo 5. *Odiſti omnes, qui operantur iniquitatem, virum ſanguinum, & doloſum abominabitur Dominus.* Et alibi, *odio eſt Deo impius, & impietas eius*: & tamen non vult illi malum, vt malum, nec pœnam, vt pœnam reduplicatiuè, adhuc culpa præuiſſa, ſed ſolum, vt conducit ad oſtenſionem Diuinæ iuſtitiæ, quia vt docet D. Thom. 1. *contra gent. cap. 96.* Voluntas Dei ad malum vt malum eſt alicuius, terminari non poteſt, quo circa ab illa excludendum docet odium cum proprietate: ergo ſi ante culpam vult Deus homini excluſſionem à gloria, vt eſt pœna quamuis illam velit, vt vtilem ad oſtenſionem ſuæ iuſtitiæ, dabitur in illo ante culpam odium hominis ea ratione, qua in illo poteſt reperiri.

89 *Ad 1. replicam reſpond.* Reſpondeo ad primam ex his obiectionibus: odium in noſtra voluntate terminari ad malum alterius, vt malum eius, eſt ex diſplicentia ipſius; & ideò obtinere veram, & propriam odij rationem, & licet voluntatis obiectum ſit bonum conueniens appetenti; & conſequenter ad nihil, vt ſubiecto appetenti diſconueniens terminari poſſit, poteſt tamen terminari ad diſconueniens alteri, diſconuenientia ad alterum terminatiue ingrediente, & conuenientia ad ſubiectum appetens, motiuè.

Ad 2. Ad ſecundam dicatur, ſuppoſita in homine culpa, terminari voluntatem Dei ad pœnam ex diſplicentia perſonæ, non abſolutè, ſed quatenus peccatis fœdatæ, & ideò talis voluntas odium appellatur, non ſtrictè, ſed largè, & ſimilitudinariè, quia ad ſtri-

Digitized by Google

ad ſtrictam odij rationem requiritur terminari ad malum alterius ex diſplicentia illius ſecundum ſe ; & quatenus ſubſiſtentis , vt diximus *ſupra tract. de amore Dei diſp.* 56. Voluntas autem efficax excluſſionis reproborum à gloria pro priori ad præuiſſionem culpæ non terminatur ad malum hominis ex diſplicentia illins , etiam ſecundum ſtatum culpæ accidentalem , & idcircò deficit à ratione odij, eo modo quo poteſt Deo conuenire.

90 *Ad 2. inconueniens.* Ad ſecundum inconueniens reſpondeo ex D. Thom. 1. 2. *q.* 79. *art.* 4. *ad* 2. *Deum non delectari in perditione hominum, quantum ad ipſam perditionem , ſed ratione ſuæ iuſtitiæ , vel propter bonum quod inde prouenit* . Verba ſunt D. Thom. ex quibus in forma reſpondeo , diſtinguendo conſequens : in perditione viuorum , vt malum illorum eſt , nego ſequelam : in perditione viuorum ; vt vtilis ad oſtenſionem iuſtitiæ Diuinæ , concedo ſequelam , & ſub eadem diſtinctione minoris , nego conſequentiam .

91 *Ad 3.* Ad tertium , nego ſequelam . Ad illius probationem , conceſſa maiori , & minori , diſtinguo conſequens : ſi voluntas illa ſit infligendi pœnam in exequutione , abſque eo , quod culpa in exequutione præcedat , concedo conſequentiam , ſi voluntas illa ſit ante culpam ly *ante* negante præcedentiam culpæ ad intentionem , non autem ad exequutionem , qualiter à Nobis adſtruitur , nego conſequentiam ; itaque ſi Deus haberet hanc voluntatem : *Volo , vt homo in exequutione pœnam patiatur , abſque vlla culpa* , iniuſta foret eius voluntas : ſi autem non ita voluntas conſtituatur , ſed aliter , ſcilicet ante culpam viſſam , vt motiuum intendendi ; *volo excluſſionem à gloria, vt pœnam inſligendam propter culpam in exequutione* , nulla in hoc iniuſtitia inuenitur, & hoc modo à nobis conſtituitur voluntas excluſſionis à gloria , vt eſt pœna , conſequenter ad dicta ſupra *diſp.* 66. de voluntate gloriæ vt coronę .

92 *Ad 4. reſp. quidam Recentiores.* Ad vltimum inconueniens docti Recentiores reſpondent pœnam ſenſus eſſe priorem in genere cauſæ finalis , & in ordine intentionis , poſteriorem tamen in genere cauſæ efficientis moralis ; vnde intentionem pœnæ dicunt præcedere permiſſionem peccatorum in genere cauſæ finalis , poſteriorem tamen eſſe demeritis in alio genere cauſæ , ſcilicet efficientis moralis ; & conſequenter non intendi pœnam ſenſus , nec damni ante præuiſſa demerita .

Reijcitur Hæc tamen ſolutio exinde difficilis redditur : nam quia intentio efficax gloriæ præcedit merita in genere cauſæ efficientis , non poteſt eſſe illorum effectus moralis , nec illa , vt præſentia moraliter cauſantia ſupponere : ergo ſi voluntas efficax pœnæ eſt principium permiſſionis peccati, non poteſt eſſe poſterior demeritis in genere cauſę demeritorię efficiętis morlis.

93 *Si reſpondeatur.* Si forte dicatur , eſſe manifeſtum diſcrimen conſiſtens in eo , quod intentio efficax gloriæ eſt principium effectiuum meritorum ; cum quæ principium effectiuum meriti non poſſit cadere ſub merito conſequens ſit , quod intentio efficax gloriæ nequeat in genere cauſæ efficientis moralis ſupponere merita : intentio autem efficax pœnæ non eſt cauſa effectiua demeritorum ; ac proinde poteſt eſſe effectum illorum in genere cauſæ efficientis .

Contra In contrarium obſtat : nam licet intentio pœnæ , non ſit cauſa demeritorum, eſt tamen cauſa permiſſionis , hæcque præcedit demerita prioritate Logica , etſi prioritate phyſica reſpectu illorum non gaudeat : ergo nequit intentio efficax pœnæ eſſe pœna demeritorum. *Cōfirm.* Quod amplius confirmo: permiſſo eſſe non poteſt pęna culpæ , ad ipſam ſubſequutæ vt præfati Recentiores fatentur ; at non alia ratione , id non poteſt contingere , niſi quia licet non ſit principium phyſicum culpæ permiſſæ , illam tamen præcedit Logica prioritate : ergo intentio efficax pœnæ ex qua originatur permiſſio , & culpam logicè præcedit non poteſt eſſe pœna peccati permiſſi , Logicè ad illam ſubſequuti .

94 *Vera ſolutio vltimi inconuenit. 4. 2.* Prætermiſſa igitur hac ſolutione , & in ſua probabilitate relicta , ad vltimum inconueniens reſpondeo , diſtinguendo conſequens : antecedentia in genere cauſæ finalis , cum dependentia in genere cauſæ materialis , & ſimultate conſequentiæ , concedo ſequelam : antecedentia omnino independenti , nego ſequelam, & ſub eadem diſtinctione minoris , nego conſequentiam . Itaque ſicut pœnitentia , vt vtilis ad fines aſſignatos *ſupra diſp.* 64. eſt prior in ordine intentionis , & in genere cauſæ finalis permiſſione peccati , eſt tamen poſterior peccato in genere cauſæ materialis , & inter vtrumque datur ſimultas ſubſiſtendi conſequentia , nec in hoc aliquod inconueniens *ibi* reperimus : ita in præſenti dicimus , pœnam damni , & ſenſus , non reduplicatiuè , vt eſt pœna , ſed ſpecificatiuè ſub iſto conceptu , & ſub reduplicatione vtilitatis ad oſtenſionem Iuſtitiæ vindicatiuæ , & punitiuæ Dei , eſſe priorem in ordine intentionis, & in genere cauſæ finalis permiſſione peccati , quæ eſt primus reprobationis effectus , eſt tamen prædicta voluntas poſterior peccatis permittendis in genere cauſæ materialis per modum materię puniendę , & eſt inter vtrumque ſimultas ſubſiſtendi conſequentia, nec in hac prioritate ſic explicata inconueniens aliquod reperimus : ſicut nec in hoc quod Deus ante præuiſſam culpam, ly *ante* dicente prioritatem ordinis intentionis , & cauſę finalis , efficaciter vellit ſuam diminutiuam iuſtitiam oſtendere .

§. VI.

Statuitur , & probatur tertia concluſio.

PRobabiliter poteſt defendi peccatum originale fuiſſe motiuum intentionis efficacis excluſionis a regno , etiam in illis reprobis quibus fuit originalis culpa remiſſa. Hanc ſtatuo pro defenſanda Auguſtini ſententię , quę ob ſui difficultatem communiter in hac parte deſeritur à Theologis Moueor ad illam primo Parentis Auguſtini auctoritate *Epiſt.* 104. *&* 105. *lib.* 1. *ad Simplicianum quæſt.* 2. *in enchiridione cap.* 98. *lib. de dono perſeuerantiæ cap.* 6. *de prædeſtin. & gratia cap.* 3. *& lib. de prædeſtin. Sanctorum cap.* 8. *&* 9. quibus in locis , & alibi paſſim affirmat dari in hominibus cauſam reprobationis , peccatum ſcilicet originale ; at cauſa eſſe non poteſt per hoc , quod in omnibus reprobis influat demeritoriè formaliter in primi peccati perſonalis permiſſionem , propter quod damnentur , & multo minus per hoc , quod in omnium damnationem ęternam prout in executione demeritorum influxum formaliter pręſtet cum in pluribus , qui de facto damnantur , ante primam permiſſionem peccati perſonalis ſupponatur dimiſſum ; & conſequenter permiſſione culpę nunquam remittendę puniri non poſſit , & multo minus damnatione ęterna , alias aliquid damnationis in renatis fonte Baptiſmatis remaneret , quod eſt contra fidem : ergo fuit cauſa reprobationis per influxum demeritorium in iſtam voluntatem formalem , & in aliam , virtualem ; & conſequenter fuit prędictę voluntatis motiuum. 95 *Tertia cōcluſio.* *Prob. 1. ex Aug.*

96 *Reſp. 1. Contra.* Reſpondebis primo , Auguſtinum intelligendum eſſe , non de omnibus reprobis , ſed ſolum de illis , quibus originalis culpa remiſſa non fuit . Sed in contrarium obſtant verba Auguſt. *lib.* 1. *ad Simplicianum quæſt.* 2. vbi explicans locum illum Apoſtoli : *Iacob dilexi , Eſau autem odio habui* , ait : *Deum odio habere non Eſau hominem , ſed Eſau peccatorem* . Et addit : *Cur ergo Iacob dilexit , num quid peccator non erat ? ſed dilexit in eo , non culpam , quam delebat , ſed gratiam , quam donabat* . Ex quibus verbis , ſupponendo Auguſtinum nomine dilectionis , & odij , intelligere pręgedeſtinationem , & reprobationem , ſic aduerſus traditam ſolutionem inſurgo Eſau , vt potè ex fidelibus parentibus natus , applicatum fuiſſe circuncisionis remedium contra originalem culpam dubitari non poteſt ; & tamen in illo recognoſcit Auguſtinus pro cauſa culpam originalem : ergo iuxta Auguſtinum , hęc fuit cauſa reprobationis , etiam in illis reprobis , quibus fuit remiſſa .

97 *Secundo reſp. Contra .* Reſpondebis ſecundo , loqui Auguſtinum de reprobatione ſumpta pro actu in executione deputante ad pœnam ęternam , cuius abique dubio cauſa datur in omnibus , non autem loqui de illa , prout dicit primum actum intentiuum . Sed contra primo : nam D. Auguſtinus loquitur de peccato originali , vt conſtat ex ipſo in Enchiridione *cap.* 98. illis verbis : *Ambo itaque gemini natura filij iræ naſcebantur , nullis quidem operibus proprijs , ſed originaliter ex Adam vinculo damnationis obſtricti , ſed qui dixit miſerebor , cui miſertus ero , Iacob dilexit per miſericordiam gratuitam , Eſau odio habuit per iudicium debitum* ; at peccatum originale in Eſau non fuit cauſa ęternę illius damnationis per influxum demeritorium formaliter , quia peccatum ſemel dimiſſum nequit ęterna damnatione puniri : ergo non loquitur de reprobatione ſumpta pro actu exequutiuè deputante ad pœnam ęternam , ſed pro actu intentiuo , primo diſcernente reprobum à prędeſtinato .

98 *Secundo.* Secundo : nam D. Auguſtinus in pręallegatis locis admittit cauſam reprobationis abſolutę , & illam negat reprobationis comparatiuę ; at ſi illo modo reprobatio ſumatur pro ęterna ſcilicet damnatione exequutiuè accepta , datur ex parte hominum cauſa reprobationis comparatiuę : ergo non ſumitur ab Auguſtino in illa acceptione . *Tertio.* Tertio : nam Auguſtinus multis in locis obijcienti Pelagio , *datur cauſa reprobationis : ergo & prædeſtinationis* , diſtinguebat illud antecedens , in peccato originali concedebat , in perſonalibus negabat : ergo cauſalitatem , quam negat perſonalibus , concedit originali ; at ſi ſumatur reprobatio pro actu exequutiuè deputante ad pœnam , etiam peccata perſonalia ſunt illius cauſa : ergo non ſumitur ab Auguſtino in hac acceptione , quando docet peccatum originale eſſe cauſam reprobationis.

99 *Secundo prob. concluſio D Th.* Secundo probatur concluſio ex D. Thom. *quæſt.* 6. *de veritate art.* 2. *ad* 9. illis verbis : *Dicendum quod electio Dei , qua vnum eligit , & alium reprobat , rationabilis eſt , nec tamen oportet , quod ratio electionis ſit meritum , ſed in ipſa electione , ratio eſt diuina bonitas , ratio autem reprobationis eſt in hominibus peccatum originale , vt dicit Auguſtin. tomo* 3. *in Enchiridione cap.* 108. *vel in futuro per hoc ipſum quod eſt non habere debitum ad hoc quod eis gratia conferatur , rationabiliter autem poſſum velle denegare aliquid alicui , quod ſibi non debetur* , at diuina bonitas fuit motiuum electionis reſpectu omnium , qui prędeſtinantur : ergo peccatum originale

Digitized by Google

nale fuit motiuum voluntatis excluſiuæ a gloria reſpectu omnium, qui reprobantur.

100 *Tertio prob. ratione.* Tertio probatur: voluntas reprobatiua ſignificatur in ſacra pagina nominè *odij*, vt patet ex illo: *Iacob dilexi, Eſau autem odio habui* In quibus verbis prædeſtinatio, & reprobatio omnium deſignatur; at niſi pro motiuo habeat peccatum originale, nequit reprobatio nomine *odij* ſignificari: ergo illud reſpicit pro motiuo. *Minor prob.* Probo minorem primo ex D. Thom. *ſup. quæſt.* 20 *artic.* 2. *ad* 4. aſſerente Deum ſolum peccatores, inquantum tales odio habere: ergo voluntas ſignificata nomine *odij* habet pro motiuo peccatum, illudque ſupponit. *Secundo.* Secundo, quia odio habere non eſt quomodocumque velle malum, ſed eſt velle malum alicui ex diſplicentia illius: ergo Deus illa voluntate ex diſplicentia Eſau illi malum volebat, non illius ſecundum eſſe naturale, iuxta illud: *Nihil odiſti eorum, quæ feciſti.* Nec illius, vt infecti peccatis perſonalibus, quia iſtorum præuiſſionem præceſſit prædicta voluntas: ergo ex diſplicentia illius, vt infecti peccato originali; ac proinde ex peccato originali fuit orta voluntas excluſſionis reproborum à Regno.

101 *Quarto prob. concluſio.* Denique probatur: peccatum originale anteceſſit omnium reprobationem, vt ſufficiens motiuum ex ſe ad mouendam Dei voluntatem, vt vellet omnium hominum, quos reprobat excluſſionem à gloria; at non eſt aliqua repugnantia in hoc, quod actu pro motiuo fuerit aſſumptum, imo hoc maximè congruit modo operandi Diuinæ prouidentiæ, & ſapientiæ: ergo dicendum eſt ſic de facto contigiſſe. Maior docetur a D. Thom. *ad Rom.* 9. *lect.* 3. *in hac q. art.* 1. *ad* 3. *art.* 5. *ad vltim.* 3. *p. q.* 1 *art.* 3. *lib.* 3. *contra gent. cap.* 161. Conſtatque ex eo, quod peccatum originale anteceſſit Chriſti prædeſtinationem: ergo, & noſtram, & conſequenter etiam hominum reprobationem, quæ vel fuit prædeſtinatione poſterior, vel ſimul cum illa. Minor pro prima parte ex argumentorum ſolutione conſtabit.

102 *Minor prob. 2. p. prob.* Pro ſecunda vero probatur: quia ſi ſic moueatur Diuina voluntas ſplendet in illo actu ratio ſupremi dominij in reprobatione comparatiua, quatenus ex duobus in æquali damnatione exiſtentibus vni vult gloriam, & alteri excluſionem ab illa, & abſoluta ratio iuſtitiæ, quatenus ex motiuo puniendi culpam originalem, vult excluſſionem reproborum a Regno, non autem ſic continget, ſi tantum ex motiuo ſuæ bonitatis ad illud decretum moueatur: ergo à peccato originali moueri, magis conformatur modo operandi ſuæ prouidentiæ, & ſapientiæ: vnde ſicut ex meritis Chriſti ſufficientibus pro omnibus, motus fuit Deus ad hos admitendum ad Regnum, alios verò reliquit: ita ex æquali infectione culpæ originalis motiuum accepit, vt vellet excluſionem illorum, qui reprobantur, aliis miſericorditer, non obſtante culpa efficaciter ad gloriam electis.

§. VII.

Argumentis in contrarium occurritur.

103 *Arg. 1. ex D. Thom. Reſp. 1.* CONtra iſtam concluſionem argumentari poſſumus primo ex D. Thom. *quæſt.* 6. *de verit art.* 2. *ad* 9. vbi docet ſufficientem cauſam ad volendum hominibus excluſionem à Regno eſſe gloriam illis non deberi: ergo ex D. Thom. talis voluntas non habuit pro motiuo culpam originalem. Reſpondeo primo Angelicum Doctorem duplicem ſolutionem argumento 9. aſſignare, in vna aſſerit cauſam, & motiuum prædictæ voluntatis eſſe originale peccatum, in alia gloriam non eſſe debitam; ac proinde vtramque ſententiam, vt probabilem admittit. *Reſp. 2.* Secundo reſpondeo, quod licet de facto habuerit pro motiuo culpam originalem, Nos tamen, potuiſſe Deum velle hominibus excluſſionem à gloria, defendimus, quin ex illo, aut quovis alio peccato moueretur, vnde D. Thom. 1. ſolutionem aſſignauit pro eo quod de facto contingit, attendens vero ad id, quod poterat euenire, dedit ſecundam, quaſi dicat, & ſi de facto Deus peccatum originale pro motiuo habuerit, vt velit hominibus excluſſionem à gloria, potuit tamen non motus ab illo efficaciter dictam excluſſionē velle, vt oſtenderet, gloriā non eſſe hominibus debitā.

104 *Secundo arguitur ex Tridentino.* Secundo arguitur ex Concilio Tridentino ſeſſione 5. decreto de peccato originali, vbi docet: *In renatis nihil damnationis; manere*; at ſi reſpectu illorum, quibus originalis culpa per Baptiſmum remittitur, prædicta voluntas excluſſiua à gloria maneret, aliquid damnationis maneret in renatis: ergo non manet, nec datur talis voluntas habens pro motiuo culpam originalem in eis, quibus per Baptiſmum remittitur. *Reſp.* Reſpondeo, Concilium in prællegatis verbis definiri contra quoſdam hæreticos, qui dicebant peccatum per Baptiſmum ſolum tegi, ſeu occultari, non autem radi, aut deſtrui, & contra alios aſſerentes poſt Baptiſmum culpam remanere, & per applicationem Baptiſmi ſolum effici, quod non imputaretur ad pœnam: Concilium ergo contra hos hæreticos diffiniens, ſolum intendit ſemel applicato Baptiſmo, nec manere culpam, nec reatum pœnæ æternæ, quod veriſſimum eſt, etiam ſi efficax illa voluntas remaneat, quia reatus eſt debitum ſubeundi pœnam, nullum autem debitum manet in homine Baptizato, quia iam tale peccatum nunquam punietur, poſtquam fuit remiſſum; voluntas autem illa, quæ fuit pœna peccati originalis, per illius remiſſionem non tollitur, quia remiſſio, quantumcumque plena nun debet eximere à pœna, iam inflicti, ſed ſolum ab vlteriori pœna infligenda.

Tertio arguitur: vt voluntas excludendi homines à gloria eſſet pœna peccati originalis, deberet Deus illos a gloria excludere propter originale peccatum; at hoc non potuit eſſe reſpectu illorum, quibus fuit dimiſſum: ergo in iſtis, talis voluntas; non fuit pœna peccati originalis. Probatur minor velle efficaciter excludere aliquem a gloria propter originale peccatum, & velle efficaciter illud remittere ſunt incompoſſibiles voluntates; at de facto voluit efficaciter Deus multis reprobis remittere peccatum originale: ergo reſpectu iſtorum non eſt in Deo voluntas excludendi illos à Regno propter peccatum originale. 105 *Tertio arguitur.*

Reſpondeo, quod ſi ly *propter peccatum originale* ſe teneat ex parte obiecti voliti, ita vt ſenſus fiat, *volo excludere hunc hominem à regno excluſſione danda exequutioni propter peccatum originale*, non compatitur cum hac voluntate, alia efficax illud remittendi, quia non ſtat culpam remittere, & illam velle in æternum punire; ſi autem ly *propter* non ex parte obiecti ſe teneat, ſed ex parte actus, ita, vt ſenſus fiat, *propter peccatum originali volo hunc hominem excludere à gloria, non taliter, quod excluſſio ſit exequutioni mandanda propter illud, ſed propter alia*, rectè compatitur cum hac voluntate, alia efficax remittendi culpam originalem, ſicut dicebamus *ſupra diſp.* 66. de illis voluntatibus, *volo gratis dare gloriam*, & *volo illam dare propter merita*. 106 *Reſp.*

Obijcies, non poteſt ille actus eſſe pœna peccati originalis, niſi reſpiciat excluſionem à gloria, quæ eſt obiectum illius, vt pœnam eiuſdem peccati: ergo ly *propter* debet ſe tenere, non ſolum ex parte actus, ſed etiam ex parte obiecti. Conſequentia tenet. Antecedens autem probatur; quia peccatum nequit demeritorie in actum Diuinæ voluntatis influere, niſi etiam influat demeritorie in obiectum actus: ergo vt actus Diuinæ voluntatis ſit pœna peccati, debet ly *propter* ingredi ex parte obiecti. Et confirmatur primo: ſi Deus præuiſſis alicuius meritis intenderet efficaciter dara illi gloriam motus ex illis, deberet in exequutione propter talia merita gloriam conferre: ergo ſi præuiſſo originali peccato, voluit Deus efficaciter motus ex illo excluſſionem reproborum a regno, non poteſt non in exequutione excluſſio à gloria eſſe pœna peccati. Confirmatur ſecundo: eo ipſo, quod mediet decretum remiſſiuum, deſtruitur peccatum originale, quod fuit motiuum talis actus: ergo ille actus neceſſario deſtruitur; ac proinde non ſunt compatibilia decretum efficax remittendi peccatum originale, & voluntas efficax excludendi reprobos a gloria propter peccatum originale. 107 *Oppones.* *Confirm. primo.*

Reſpondeo: quod ly *propter peccatum originale* poteſt ingredi ex parte obiecti dupliciter: vel vt *quod* & in actu ſignato, & vt motiuum obiecti, vt exequendi; vel vt *quo*, & in actu exercito, & vt motiuum obiecti, vt ſpectantis ad ordinem intentionis, ita vt ſiat iſte ſenſus; *motus ex peccato originali Deus excluſſionem intendit*, ſicut ſupra *diſput.* 66. dicebamus de illa particula *gratis* reſpectu electionis ad gloriam, primum non requiritur; ſecundo autem modo non incompatitur cum voluntate remiſſiua peccati originalis, ſicut nec voluntas intentiua gratuita efficax gloriæ eſt incompatibilis cum voluntate exequente remuneratiua dandi gloriam ex meritis. 108 *Reſp.*

Ad primam confirmationem dicatur, quod ſi merita illius hominis eſſent ſolum motiua intendendi, non autem exequendi gloriam, poſſet Deus velle illa merita in exequutione non remunerara per gloriam. Ad ſecundam dicatur: motiuum talis actus non eſſe peccatum originale, vt pro omni tempore durans, ſed ſolum vt pro primo inſtanti, remiſſio autem non tollit peccatum originale, vt pro primo inſtanti durans, & ideo non deſtruit motiuum talis actus, niſi materialiter. 109 *Ad 1. confirmationem.* *Ad 2.*

Quarto arguitur ex D. Thom *quæſt.* 6. *de verit. art.* 2. *ad* 10. deſumptum ex authoritate Auguſtini aſſerentis, *in Eſau fuiſſe cauſam reprobationis, eius occultiſſima demerita, quæ non præuidit Deus in Iacob.* Cui argumento reſpondet D. Thom. primo ex Magiſt. Sentent. D. Auguſt. ſententiam illam retractaſſe. Vel ſecundo ſi debeat ſuſtineri, loquutum fuiſſe de reprobatione quantum ad effectum illius, videlicet deputationem ad pœnam æternam: ergo ex mente D. Thom. non datur cauſa reprobationis ſumpta pro voluntate intentiua efficaci excluſſionis à gloria. Reſpondeo D. Thom loqui de reprobatione ſumpta comparatiue, dequa loquutum fuiſſe Auguſtin. in teſtimonio in argumento adducto, ex eo manifeſtè conuincitur, nam recurrit ad demerita nobis occultiſſima præuiſſa in Eſau, non vero in Iacob, non ad peccatum originale vtrique commune, reprobationis autem ſumptæ comparatiuè, fatemur non dari cauſam pro voluntate intentiua; ſed ſolum, quoad actum exequutiuè deputatiuum ad pœnam; culpa namque originalis, quæ intentiuam voluntatem excluſſionis præcedit; cum ſit reprobis, & prædeſtinatis communis, eſſe nequit ratio diſcretionis, ac proinde nec reprobationis, quatenus eſt huius præ alio. 110 *Quarto arguitur.* *Reſp.*

Digitized by Google

111 *Quinto arguitur.* Quinto arguitur; non ſtat voluntatem efficacem excluſſionis à gloria eſſe in pœnam peccati originalis, & exequutiuam excluſſionis à gloria non eſſe pœnam eiuſdem originalis culpæ; at hoc ſecundum cum decreto remiſſiuo non poteſt componi: ergo nec cum decreto efficaci excluſſionis à gloria ob culpam originalem componi poteſt decretum remiſſiuum. *Minor prob. 1.* Probo maiorem primo; nam eo modo exequutioni mandatur in tempore excluſſio reproborum à gloria, quo fuit ab æterno volita à Deo: ergo eo ipſo, quod fuerit volita ab æterno in pœnam peccati originalis, debet *Secundo.* reprobus in tempore à gloria excludi in pœnam eiuſdem peccati. Tum etiam; nam actus exterior imperatus, & interior imperans ſpectant ad eandem virtutem; & conſequenter ex eodem motiuo procedunt; at temporalis excluſſio reproborum à gloria comparatur ad voluntatem excluſſiuam ab illa, vt actus exterior ad interiorem: ergo debet ex eodem motiuo procedere; & conſequenter eo ipſo, quod voluntas efficax excluſſionis à gloria habeat pro motiuo culpam originalem, & ſit pœna illius, non poteſt actualis excluſſio reproborum à gloria non reſpicere peccatum originale pro motiuo; ac proinde eſſe pœnam illius.

112 *Reſp. ad 1. probationem.* Reſpondeo negando maiorem; ad primam probationem diſtinguo antecedens: per decretum exequutiuum, concedo antecedens; per decretum intentiuum, nego antecedens, & diſtinguo conſequens eodem modo. Pro cuius ſolutionis intelligentia recollantur, quæ diximus *ſupra diſp. 96. §. 5. ſolut. ad 4.* Itaque ſicut ibi diximus decretum exequutiuum gloriæ commenſurari cum gloriæ exequutione, & ex eiſdem motiuis, & eodem modo procedere, ſecus autem intentiuum; ita in præſenti dicimus decretum exequutiuum excluſſionis reproborum à gloria ex eodem motiuo procedere, ex quo gloria in exequutione negatur, decretum autem intentiuum excluſſionis prædictæ, neceſſarium non eſt, quod eodem gaudeat motiuo, ex quo procedit temporalis excluſſio reproborum a gloria, ſed poteſt diuerſum habere; vnde ſtat bene pro motiuo habere peccatum originale, & tamen quod de facto in tempore non excludantur reprobi à gloria propter illud, ſed propter actualia peccata.

113 *Ad 2.* Ad ſecundam probationem diſtinguo maiorem, illamque concedo de actu interiori immediata imperante exteriorem, nego autem maiorem de actu interiori ſolum mediate imperante exteriorem; & diſtinguo minorem: vt ad interiorem immediate imperantem, nego minorem: mediate, concedo minorem; & nego conſequentiam, ſed ſolum infertur decretum exequutiuum excluſſionis à gloria; & temporalem à gloria excluſſionem eodem motiuo gaudere, quia decretum exequutiuum eſt actus interior immediate imperans illam, non autem ſequitur decretum intentiuum excluſionis à gloria, & exteriorem ab illa excluſionem eodem motiuo gaudere, quia decretum intentiuum, non immediate, ſed mediate ſolum imperat exequutionem.

114 *Vltimo arguitur.* Denique arguitur: permiſſio peccati originalis eſt effectus reprobationis: ergo peccatum originale nequit eſſe cauſa voluntatis efficacis excluſſionis reproborum à gloria. Conſequentia patet ex dictis §. 5. *ſolut. ad vltimum argumentum*, vbi ex eo quod permiſſiones peccatorum perſonalium ex efficaci intentione excluſſionis à gloria procedant, intulimus contra quoſdam ex noſtris Thomiſtis non poſſe peccata perſonalia, vt cauſas demeritorias prædictæ voluntatis præuideri; at eo ipſo, quod permiſſio peccati originalis ſit effectus reprobationis, debet ex voluntate efficaci excluſſionis illorum à gloria procedere: ergo eo ipſo, quod talis permiſſio ſit reprobationis effectus, non poterit peccatum originale præuideri, vt concauſa demeritoria, *Antecedens prob. 1.* voluntatis illius. Antecedens autem probatur primo: peccatum originale conducit ad finem reprobationis; & conſequenter etiam eius permiſſio; at omne, quod conducit ad finem reprobationis, ex efficaci intentione excluſionis à gloria procedit, & conſequenter eſt effectus illius, vt dicebamus §. 1. *in vltima probationis concluſionis*, ſicut omne, quod cum effectus ad finem prædeſtinationis conducit ex efficaci gloriæ intentione præparatur à Deo, & eſt prædeſtinationis effectus, vt diximus ſupra *diſp.* 69. vbi ex hoc principio contra Vazquez intulimus orationes vnius Sancti fuſſas pro vocatione, & conuerſione alterius, eſſe effectus prædeſtinationis illius: ergo permiſſio peccati originalis procedit ex efficaci intentione finis reprobationis, & conſequenter eſt effectus illius.

115 *Secundo.* Secundo idem antecedens probatur: remiſſio peccati originalis eſt electis effectus prædeſtinationis, vt colligitur ex dictis à nobis *ſupra diſp.* 63. ergo eſt in reprobis effectus reprobationis. Tum, quia par ratio vtrobique videtur. Tum etiam, quia prædeſtinatio, & reprobatio in eodem inſtanti ſunt factæ, ſi autem eſſet effectus prædeſtinationis, & non reprobationis, non eſſent in eodem inſtanti.

Tertio. Tertio probatur: ſubſtantia reprobi eſt effectus reprobationis: ergo etiam permiſſio peccati originalis. Conſequentia patet. Antecedens autem probatur primo: nam eſt effectus prædeſtinationis in electis: ergo in reprobis effectus reprobationis. Secundo: nam ad finem reprobationis conducit de facto: ergo præparatur ex efficaci intentione talis finis, iuxta ſæpè repetita: & conſequenter eſt effectus illius.

Hoc argumentum ſiquid probat non ſolum conuincit reſpectu illorum, quibus de facto fuit originalis culpa remiſſa, ſed etiam reſpectu illorum, quibus de facto remiſſa non fuit, ſed propter illam de facto damnantur. Ad illud reſpondeo, negando antecedens. Ad primam illius probationem, diſtinguo maiorem: conducit, vt cauſa, concedo maiorem: vt medium, nego maiorem, & diſtinguo minorem; omne quod conducit vt medium, concedo minorem: quod, non vt medium, ſed vt cauſa conducit, nego minorem, & conſequentiam. Quod ſi petas, vnde colligamus permiſſionem culpæ originalis non fuiſſe vt medium ad reprobationem aſſumptam, ſed vt cauſam, vel præambulam ad cauſam? Reſpondeo, ex probationibus noſtræ concluſionis deduci. Tum, quia Auguſtinus culpam originalem cognoſcit pro cauſa reprobationis. Tum etiam, quia reprobatio nomine odij ſignificata, non poteſt ſupponere culpam, cumque perſonalem non ſupponat, vt vidimus, ſupponet originalem vt motiuum ſui, quod componi non poteſt cum hoc, quod permiſſio illius ſit aſſumpta, medium ad finem reprobationis, & electa ex efficaci illius intentione. 116 *Inſtaur arg.* *Ad illud reſp.* *Ad 1. antecedentis prob.*

Ad ſecundam probationem, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam, quam non conuenit prima probatio: cum enim reprobatio nomine odij ſignificata, neceſſario debeat ex motiuo culpæ procedere, & non perſonalis, debet ex originali moueri; ac proinde nequit illius permiſſionem cauſare, quę ratio reſpectu prædeſtinationis non militat. Nec magis vrget ſecunda conſequentiæ probatio: prædeſtinatio namque, & reprobatio ſunt factę in eodem inſtanti *in quo* etiam rationis, non tamen in eodem inſtanti *à quo*, ſeu naturæ, imo reprobatio pro fine reſpicit gloriam prædeſtinatorum, & conſequenter eſt poſterior illa poſterioritate *à quo*, ſeu naturæ; vnde non ſequitur, quod ſi permiſſio peccati originalis à prædeſtinatione imperatur, debeat etiam per reprobationem imperari, & ab illa procedere. 117 *Ad 2. probationem.*

Dices, vt prædeſtinatio ſit ſimul ſimultate *in quo* rationis cum reprobatione, requiritur, quod in nullo ſigno in quo prædeſtinatio intelligitur, reprobatio non intelligatur; at hoc ſtare nequit cum prioritate *à quo* prædeſtinationis ad permiſſionem culpæ originalis, & negatione talis prioritatis in reprobatione: ergo prædeſtinatio, & reprobatio ſunt factæ in eodem inſtanti non ſolum *in quo*, ſed etiam *à quo*, ſeu naturæ. Probatur minor: prædeſtinatio, vtpotè imperans permiſſionem peccati, intelligitur pro priori ad illam; at reprobatio pro illo priori non intelligitur, ſi non eſt cauſa illius: ergo non ſtat ſimultas *in quo* per rationem inter reprobationem, & prædeſtinationem cum cauſalitate prædeſtinationis reſpectu permiſſionis culpæ originalis; & negatione talis cauſalitatis in reprobatione. 118 *Inſtabis.*

Reſpondeo, conceſſa maiori, negando minorem: Ad eius probationem, conceſſa maiori: & minori, nego conſequentiam: committitur enim falacia à negatione ſimultatis *à quo*, ad negationem ſimultatis *in quo* per rationem; ſicut iſta conſequentia non valet: *Pater eſt prior origine filio, & tali prioritate Spiritus Sanctus non gaudet: ergo Pater, & Filius non ſunt ſimul ſimultate inſtantis* in quo. In qua conſequentia, antecedens eſt verum, & conſequens eſt falſum: pariter ergo dicimus in noſtro caſu, conſequentiam eſſe nullam, quia in illa ex negatione prioritatis *à quo* vnius, alteri conuenientis, infertur non eſſe ſimul, ſimultate *in quo* per rationem. *Reſp.*

Ad vltimam, antecedentis probationem, nego antecedens: ad cuius primam probationem, nego conſequentiam; ratio autem diſcriminis eſt, nam gloria electorum, eſt finis ſuperexcedens illorum ſubſtantiam, vnde ex intentione talis finis imperari eſt maximè congruum; excluſio autem à regno non eſt finis perfectiuus ſubſtantiæ reproborum, vnde nullum argumentum, ſeu congruentiam habemus; vt aſſeramus Deum ex intentione illos excludendi à regno, reproborum ſubſtantiam produxiſſe. Ad ſecundam dicatur, conducere de facto ad excluſionem à gloria, quæ eſt finis reprobationis, quia tamen non conducit ad illam, vt ad finem ſui per quem perficiatur, non habemus fundamentum vt aſſeramus, Deum illam produxiſſe ex intentione excluſionis à gloria. 119 *Ad vltimam probationem antecedentis reſp.*

§. VLTIMVS.

Infertur ex dictis, quid de cauſa reprobationis, & quid de illius effectibus ſit dicendum.

Ex dictis in diſcurſu diſputationis colligo primo, peccatum originalem in illis, quibus non fuit dimiſſum eſſe cauſam primi, & vltimi effectus reprobationis per influxum demeritorum formaliter. Probatur: in illis, quibus non remittitur culpa originalis primus effectus reprobationis eſt derelictio in illo, & vltimus eſt æterna damnatio, ſiue per pœnam damni, vt in paruulis, ſiue per pœnam damni, & ſenſus, vt contingit in adultis non Baptizatis; at peccatum originale eſt cauſa demeritoria derelictionis in ipſo, & æternæ damnationis; cum Deus in pœnam illius gratiam deneget, qua remitteretur, & in æternum puniat 120 *Primum corollarium. Prob.*

pro

Digitized by Google

pro illo : ergo in illis, quibus non fuit dimiſſum peccatum originale eſt cauſa demeritoria formaliter influxus in primum, & vltimum effectum reprobationis ipſorum.

121 *Secundũ corollarium. Prima pars probatur.* Colligo ſecundo, in illis, quibus fuit remiſſum peccatum originale eſſe cauſam primi, & vltimi effectus per influxum virtualem, non tamen quia influat in tales effectus demeritorie ratione ſui formaliter. Primum probatur : peccatum originale fuit cauſa demeritorie influens in voluntatem efficacem excluſionis à regno, ex qua voluntate proueniunt primus, & vltimus, & omnes alij reprobationis effectus : ergo etiam ſi per remiſſionem deſtruatur culpa originalis, influit tamen virtualiter in prædictos reprobationis effectus. Patet conſequentia : ad influxum enim virtualem non requiritur exiſtentia rei influentis in ſe ipſa, ſed ſufficit exiſtentia in aliquo effectu, vt conſtat in generante graue, quod cauſat virtualiter motum deorſum, etiam ſi in tempore, quo graue mouetur, non exiſtat formaliter, quia virtualiter exiſtit media grauitate à ſe ipſo cauſata, & in homine poſt ſeminis deciſſionem mortuo, qui licet non exiſtat in ſe eſt cauſa generationis, & geniti, eo quod exiſtit in ſemine à ſe deciſſo : ergo etiam ſi per remiſſionem tollatur peccatum originis, nec exiſtat in ſe ipſo formaliter, quia tamen perſeuerat decretum efficax excluſſionis à gloria, quod fuit eius effectus, & tale decretum eſt cauſa primi, & vltimi effectus reprobationis, huiuſmodi effectus erunt à peccato originali dimiſſo, per influxum virtualem, ſicut motiuum liberale influit virtualiter in exteriorem gloriæ collationem, etiam ſi formaliter fiat ex motiuo Iuſtitiæ, quia motiuum liberale fuit cauſa intentionis efficacis dandi gloriam, ex qua exterior exhi. itio gloriæ procedit.

122 *Cuiuſdã Recentioris ſententia impugnatur.* Ex quibus obiter colliges falſam eſſe cuiuſdam Recentioris ſententiam aſſerentis, decretum efficax negandi hominibus gloriam, poſt factam remiſſionem peccati originalis non perſeuerare, vt effectum illius, ſed ex alio motiuo, fallitur tamen nam mutato motiuo mutaretur decretum : ergo vel fateri deberet primum decretum non perſeuerare, vel ex eodem procedere motiuo. Patet antecedens : decretum illud innitens peccato originali, vt motiuo, eſt actus iuſtitiæ punitiuæ, & ablato prædicto motiuo, actus iuſtitiæ non eſt, ſed actus alterius virtutis; at actus diuerſarum virtutum diſtinguuntur in Deo virtualiter : ergo ſi decretum prius habens pro motiuo peccatum originale, pro alio poſterior hoc motiuum non habet, idem decretum non perſeuerat.

123 *Secunda pars probatur.* Secunda pars corollarij probatur : peccatum per Baptiſmum remiſſum non poteſt pœna æterna puniri, nec aliquo alio infallibiliter cum æterna damnatione connexo, alias in renatis aliquid damnationis maneret, quod eſt contra fidem : ergo pœna æterna, quæ eſt vltimus reprobationis effectus, & permiſſio prima peccati numquam remittendi, quæ vt connexa infallibiliter cum æterna damnatione, eſt primus effectus reprobationis, nequeunt eſſe pœnæ peccati originalis remiſſi; & conſequenter in illis, quibus fuit remiſſum, nequit influere ratione ſui demeritoriæ formaliter in prædictos effectus.

124 *Oppones.* Oppones, voluntas primæ permiſſionis peccati numquam remittendi, quæ eſt primus reprobationis effectus, eſt actus iuſtitiæ formaliter; at non habet pro motiuo culpam perſonalem permiſſam : ergo habet pro motiuo peccatum originale; & conſequenter prima illa permiſſio eſt pœna formaliter peccati originalis dimiſſi. Hæc ſecunda conſequentia exinde colligitur : nam exterior actus, & actus interior immediatè imperans debent eſſe ex eodem motiuo formaliter : ergo ſi voluntas immediatè imperans primam permiſſionem habet pro motiuo peccatum originale, etiam prima permiſſio ex eodem motiuo procedere debet. Maior autem probatur : actus immediatè imperans, & actus imperatus pertineat ab eandem virtutem; & conſequenter ex eodem motiuo procedunt; atqui voluntas primæ permiſſionis immediatè imperatur à voluntate efficaci excluſſionis à gloria : ergo habent idem motiuum, & pertinent ad eandem virtutem; & conſequenter, ſi voluntas efficax excluſſionis à gloria eſt actus iuſtitiæ habens pro motiuo culpam originalem, voluntas etiam primæ permiſſionis, quæ eſt primus reprobationis effectus, actus erit iuſtitiæ, ex eodem motiuo præcedens.

125 *Confir. I.* Explicatur, & confirmatur amplius; quia electio efficax hominum ad gloriam eſt actus liberalitatis, & miſericordiæ, prima electio ex tali intentione procedens, ſcilicet electio ad gloriam, & prima etiam exequutio, ſcilicet gratiæ collatio, ſunt actus liberalitatis, & miſericordiæ, non autem iuſtitiæ : ergo ſi voluntas efficax excluſſionis à gloria, quæ intentio eſt reprobatiua, eſt actus iuſtitiæ punitiuæ, prima etiam electio ex tali intentione procedens, ſcilicet voluntas primæ permiſſionis peccati numquam remittendi, & prima etiam exequutio, ſcilicet prima talis peccati permiſſio erunt actus iuſtitiæ punitiuæ, eodem motiuo, quo prima intentio gaudentes.

126 *Confir. 2.* Explicatur, & vrgetur ſecundo : eſto enim poſſit inadæquata exequutio intentionis liberalis, eſſe actus iuſtitiæ, vt conſtat in collatione gloriæ, quæ eſt actus iuſtitiæ, quamvis electio ad illam intentiua liberalis ſit, adæquata vero exequutio intentionis gratuitæ ex iuſtitia eſſe non poteſt; vnde quia electio ad gloriam eſt liberalis, prima gratiæ collatio liberalis eſt : ergo pariter, etſi inadæquata exequutio intentionis motæ ex originali peccato poſſit illud pro motiuo non reſpicere, adæquata vero tale motiuum fugere non poterit; & conſequentur, ſaltim prima peccati permiſſio erit pœna formaliter peccati originalis, ſuppoſito, quod intentio prima ſit pœna illius.

Reſpondeo poſſe obiectionem procedere, vel de voluntate primæ permiſſionis, ſeu negationis gratiæ ſpectante ad ordinem intentionis, vel de voluntate exequutiua : ſi de prima tranſeat, quod ſit pœna peccati originalis formaliter, & quod ſit actus iuſtitiæ; de ſecunda autem nego eſſe actum iuſtitiæ formaliter; vt autem obiectio intentum conuinceret neceſſarium erat, quod ſecunda voluntas eſſet actus iuſtitiæ formaliter, hæc namque eſt, quæ immediatè imperat exequutionem primæ permiſſionis, & primæ negationis gratiæ ad quam ſequitur peccatum numquam remittendum. 127 *Reſp.*

Sed dices, voluntas exequens permiſſionis peccati, immediate imperatur à voluntate intentiua eiuſdem permiſſionis; at actus interior, & exterior immediate imperans ſunt eiuſdem virtutis formaliter; & eodem gaudent motiuo : ergo ſi voluntas intentiua primæ permiſſionis peccati eſt actus iuſtitiæ formaliter habens pro motiuo culpam originalem, voluntas etiam exequens eiuſdem permiſſionis erit actus iuſtitiæ formaliter, & pro motiuo habebit peccatum originale. 128 *Replicabis.*

Reſpondeo diſtinguendo minorem; actus purè exterior imperatus, concedo minorem; actus non purè exterior, nego minorem, & conſequentiam; ratio autem diſcriminis eſt, quia cum actus purè exterior ratione ſui motiuo non gaudeat, ſicut nec libertate, ſed ſolum ratione interioris imperantis; hinc fit, quod debeat ſemper eodem motiuo, & eadem ſpecie virtutis gaudere formaliter; actus autem non purè exterior, ſed qui interior eſt, & exterior appellatur, quia ab alio imperatur interiori, cum ratione ſui gaudeat libertate, habet proprium motiuum; vnde poteſt non habere formaliter pro motiuo, motiuum actus imperantis, quando talis actus motiuum reſpicit, non vt motiuum futuræ exequutionis, ſed ſolius intentionis, & quia voluntas intentiua primæ permiſſionis, non reſpicit illam, vt exequendam in pœnam peccati originalis, ſed ſolum reſpicit illam; vt pœnam talis peccati, prout eſt obiectum intentatum, & vt ſpectat ad ordinem intentionis; hinc fit, quod voluntas exequens talis permiſſionis non debeat illam reſpicere, vt pœnam peccati originalis. 129 *Reſp.*

Inſtabis; etiam ſi actus interior imperatus habeat proprium motiuum, non tamen poteſt à motiuo imperantis præſcindere : ſicut actus virtutum infuſſarum, etſi propriis gaudeant motiuis, ſi tamen à Charitate imperantur, non poſſunt à motiuo Charitatis præſciendere; & ratio eſt, nam eo ipſo, quod ab alio actu interiori imperentur, illi ſubordinantur, & ex tali ſubordinatione finem imperantis reſpiciunt : ergo voluntas exequens primæ permiſſionis immediatè imperata à voluntate intentiua eiuſdem, non poteſt præſcindere à motiuo voluntatis intentiuæ; & conſequenter ſi hæc habet pro motiuo culpam originalem, & permiſſionem reſpicit, vt pœnam illius, voluntas etiam exequens permiſſionem reſpicit, vt peccati originalis pœnam. 130 *Inſtabis.*

Reſpondeo, iſtam replicam, ſi quid probat, conuincere non ſolum de actu immediatè imperato, ſed etiam de omni, etiam ſi mediatè imperetur, debere ſpecie actus imperantis, & motiuo eiuſdem gaudere formaliter; cum etiam illi, qui mediatè imperantur, imperanti ſubordinentur : vnde inſtatur manifeſtè in temporali gloriæ collatione, & decreto exequutiuo illius, quod mediatè ab electione gratuita prædeſtinatorum ad gloriam, procedit; & tamen non eſt actus liberalitatis formaliter, ſed iuſtitiæ formaliter, & liberalitatis ſolum virtualiter, & in radice. 131 *Reſp. inſtando argumentum.*

Reſpondeo ergo ad argumentum diſtinguendo antecedens : non poteſt à motiuo imperantis præſcindere; vt inſpecto virtualiter, hoc eſt, vt motiuo ſuæ cauſæ, concedo antecedens : vt inſpecto formaliter, hoc eſt, vt motiuo ſui, ſubdiſtinguo antecedens : quando actus imperans tale motiuum reſpicit vt motiuum futuræ exequutionis, concedo antecedens : quando ſolum, vt motiuum intentionis, nego antecedens, & conſequentiam : quia in præſenti culpa originalis non inſpicitur ab electione permiſſionis vt motiuum illius, quatenus exequendæ, ſed ſolum vt motiuum eius, prout intendendæ. *Informo reſp.*

Et ex his ad primam confirmationem, diſtinguo antecedens : ly *quia* dicente conſequentiam formalem à priori, nego antecedens : materialem, quæ ibi tenet ratione materiæ, quia ſcilicet inter primum decretum intentiuum gloriæ, & electiuum, & exequutiuum primæ gratiæ, nequeunt merita mediate concedo antecedens, & nego conſequentiam; quia in noſtro caſu inter decretum intentiuum excluſſionis à gloria, & decretum exequutiuum primæ permiſſionis, mediat decretum remiſſiuum culpæ originalis, & deſtru- 132 *Ad I. confirm.*

ctiuum exiſtentiæ illius, atque adeò etſi fuerit motiuum intentionis excluſſionis à gloria, quia pro priori talis intentionis remiſſiuum non erat, nequit eſſe motiuum decreti exequutiui permiſſionis peccati, ante quod remiſſum peccatum originale ſupponitur. *Ad 2.* Ex quibus ad ſecundam confirmationem conceſſo antecedenti nego conſequentiam ob rationem proxime traditam.

133 *Tertium corollarium. Prob. 1.* Colligo tertio, ſubſtantiam reprobi non eſſe effectum ſuæ reprobationis. Probatur primò: nam permiſſio peccati originalis, quæ poſterior eſt productione ſubſtantiæ, effectus reprobationis non eſt: ergo nec ſubſtantia ipſa.

Secundo. Secundo à priori: nam excluſſio à gloria finis non eſt ſubſtantiæ reproborum, nec per illum perficiuntur, ſed illorum maximum malum; præter malum culpæ; in prædicta excluſſione conſiſtit: ergo nullum eſt fundamentum, vt aſſeramus Deum ex intentione excludendi reprobos à gloria illos produxiſſe; & conſequenter, nec vt dicamus eſſe ſubſtantiam reproborum effectum ſuæ reprobationis, ad quod neceſſarium eſt, quod ex efficaci intentione excluſſionis à gloria fuerit producta.

134 *Quartū corollarium. Prob. 1. pars.* Quarto colligitur, permiſſionem omnis peccati perſonalis numquam remittendi per gratiam, eſſe reprobationis effectum; ſecus autem peccata pro formali, nec permiſſiones illorum peccatorum, quæ per gratiam remittuntur.

Prima pars huius corollarij probatur primo ex D. Thom. *ſupra artic.* 3. aſſerente, quod ſicut prædeſtinatio includit voluntatem conferendi gratiam, & gloriam; ita reprobatio includit voluntatem permittendi culpam, & inferendi damnationis pœnam; vbi Diuus Thom. loqui de reprobatione, prout eſt prouidentia ſpecialis vidimus *in hac diſput.* §. ergo permiſſio alicuius peccati effectus reprobationis eſt, cumque permiſſio peccati per gratiam remittendi effectus reprobationis non ſit, vt videbimus: ſit permiſſiones peccatorum; quæ numquam ſunt remittenda effectus eſſe reprobationis, teneamur fateri.

Secundo. Secundo probatur: nam permiſſiones iſtæ conducunt ad finem reprobationis, quatenus eſt prouidentia ſpecialis, ſcilicet excluſſionem reproborum à gloria, & oſtenſionem iuſtitiæ punitiuæ, & aliàs ex intentione talis finis procedunt; cum illam ſupponant, vt conſtat ex dictis: ergo habent quidquid requiritur; & conſequenter ſunt reprobationis effectus.

135 *Secunda pars probatur.* Secunda pars corollarij probatur: quod enim non cauſatur à Deo, effectus reprobationis eſſe non poteſt; at licet peccata numquam remittenda ſint effectus Dei pro materiali, à Deo non cauſantur pro formali malitiæ: ergo etiam ſi ad reprobationis finem conducant, vt materia punienda, affectus tamen reprobationis pro formali malitiæ non ſunt. Pro materiali autem effectus reprobationis eſſe, oppoſita ratione conuincitur: nam prout ſic cauſantur à Deo; & aliàs ad reprobationis finem conducunt, & intentionem à gloria excluſiuam ſupponunt: ergo prout ſic ſunt reprobationis effectus.

135 *Tertia pars probatur.* Denique tertia pars exinde colligitur: nam omne, quod eſt reprobationis effectus, debet de facto ad reprobationis finem, quę eſt æterna damnatio conducere; at permiſſiones peccatorum, quę aliquando remittuntur, ad æternam damnationem non excludunt de facto: ergo reprobationis effectus non ſunt. Patet minor: permiſſio peccati non conducit ad finem reprobationis, niſi peccatum ipſum conducat; at peccatum aliquando remiſſum non conducit ad damnationem æternam; cum peccata ſemel dimiſſa per ſubſequentem culpam non reuiuiſcant, vt communiter docetur a Theologis cum D. Thom. 3. *p. q.* 88. *art.* 1. Quo circa, vt docet idem D. Thom. *in* 4. *diſt.* 22. *q.* 1. *art.* 4. peccata ſemel dimiſſa in iudicium non adducuntur: ergo nec permiſſiones talium peccatorum ad æternam damnationem conducunt de facto.

137 *Contra 1. p. corollarij opponitur.* Sed aduerſus primam partem objicies: omnis effectus reprobationis debet eſſe pœna; at prima permiſſio peccati numquam remittendi pœna eſſe non poteſt; cum nequeat eſſe pœna præcedentis peccati, quod dimiſſum ſupponitur, nec ſubſequentis; cum ipſum præcedat: ergo nec poteſt eſſe reprobationis effectus. Probatur maior: omnis effectus voluntatis punitiuæ debet eſſe pœna; at voluntas reprobatiua eſt voluntas punitiua, cum vt diximus, ſit pœna peccati originalis, & actus iuſtitiæ vindicatiuæ Dei: ergo omnis effectus reprobationis debet eſſe pœna.

138 *Reſp.* Reſpondeo negando maiorem. Ad cuius probationem, diſtinguo maiorem: omnis effectus voluntatis punitiuæ exequutiuæ debet eſſe pœna, concedo maiorem: voluntatis punitiuæ intentiuæ, nego maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam: nam permiſſio non eſt effectus voluntatis excluſſiuæ à gloria, tamquam voluntatis exequentis, ſed tamquam voluntatis intendentis, non autem requiritur, quod omnis effectus voluntatis intentiuæ, quæ eſt pœna, ſit etiam pœna, ſed ſolum ille effectus, ad quem intentio, vt pœnam terminatur, ſicut nec omnis effectus voluntatis liberalis, liberaliter debet concedi; ſed ille ſolum, quem intendens vult liberaliter gratis conferre: vnde excluſſio à gloria, quam Deus intendit, quod ſit pœna futuri peccati, pœna eſt in exequutione, ſecus autem prima peccati permiſſio, quam Deus non vult eſſe pœnam.

139 *Inſtab.* Sed dices, qua excluſſio à gloria eſt obiectum intentionis, quæ eſt pœna, eſt volita à Deo, vt tanquam pœna in exequutione infligenda; at etiam permiſſio peccati numquam remittendi eſt obiectum voluntatis electiuæ, quæ eſt pœna peccati originalis, vt *ſuperius* admiſſimus, ergo eſt volita à Deo, tanquam in futurum, vt pœna exequenda.

Reſp. Reſpondeo negando cauſalem maioris: ex hoc enim, quod excluſſio à gloria ſit obiectum intentionis, quæ eſt pœna peccati originalis, ſolum habetur, quod ſit pœna eiuſdem peccati, quatenus eſt obiectum ad intentionis ordinem ſpectans, non autem, quod ſit volita, vt exequutioni mandanda vt pœna, ſed hoc aliunde conſtat; quia ſcilicet de facto in tempore exequutioni datur, vt pœna peccatorum perſonalium. Vnde cum hæc ratio de prima permiſſione non militet, ſed potius oppoſita; ſit, quod licet prima permiſſio, vt eſt obiectum voluntatis electiuæ, ſit pœna culpæ originalis, prout tamen eſt obiectum voluntatis exequentis, pœna non ſit, nec exequutioni detur vt pœna.

140 *Contra 2. p. objicit.* Deinde aduerſus ſecundam partem objicies: omne, quod vt medium ad finem intentum conducit, eſt effectus talis intentionis, ſi illam ſupponat; at peccata numquam remittenda conducunt pro formali malitiæ ad reprobationis finem, vt media, & intentionem talis finis ſupponunt: ergo ſunt effectus reprobationis. Probatur minor: ideò merita ſunt media ad conſequutionem gloriæ, quia in illam influunt meritoriè; at peccata pro formali malitiæ influunt in finem reprobationis efficienter demeritoriè: ergo ſunt media, & vt talia ad illum conducunt.

141 *Confirm.* Confirmatur primo: finis reprobationis eſt excluſſio à gloria, quatenus pœna, ſaltim ſpecificatiuè; at ad iſtum finem peccatum ratione ſui conducit, vt vtile ad illum: ergo conducit vt medium. Probatur minor: ideò meritum eſt vtile ad præmium, quia illud cauſat efficienter moraliter; ſed demeritum cauſat pœnam efficienter moraliter: ergo eſt vtile ad illam; & conſequenter medium.

Confirm. Confirmatur ſecundo: permiſſio conſtituitur vtilis ad pœnam ratione peccati formaliter ſumpti: ergo peccatum ipſum eſt vtile, & conſequenter medium. Probatur antecedens: permiſſio ad pœnam conducit vt materia; at non vt materia ratione ſui, cum vt ſic non cadat ſuper illam punitio: ergo vt materia mediata; & conſequenter ratione peccati, quod eſt materia immediata, ſit vtilis ad pœnam, quæ eſt reprobationis finis.

142 *Reſp.* Reſpondeo ad iſtam obiectionem conceſſa maiori, negando minorem: ad illius probationem, diſtinguo maiorem: quia influunt, & cum capacitate ad appetibilitatem ratione gloriæ, vt finis, concedo maiorem: ſine tali capacitate, nego maiorem; & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam: demerita namque, etſi influant demeritoriè in pœnam, non ſunt capacia, vt appetantur ſumpta pro formali ratione pœnæ à Deo illam intendente; & ideò rationem medij reſpectu illius non ſortiuntur, de cuius conceptu eſt, vt reſpectiuè ad finem, ab intendente illum ſit appetibile, vel ratione finis appetibile conſtituatur.

143 *Ad confirm.* Ex quibus, ad primam confirmationem, conſtat ſolutio. Ad ſecundam, nego antecedens: ad cuius probationem, nego maiorem: non enim conducit, vt materia punienda, ſed vt requiſitum ad exiſtentiam materiæ, & vt præambula ad illam, quod habet ratione ſui. Pro cuius pleniori intelligentia recolite, quæ diximus *ſupra diſp.* 64. tractantes, ad permiſſio peccati ſit effectus prædeſtinationis.

144 *Contra 3. p. opponit. 1.* Denique aduerſus vltimam partem opponeſ primo: vt aliquid ſit reprobationis effectus ſufficit conducentia ad finem reprobationis mediata, & ratione alterius; at peccata ſemel dimiſſa, etſi ratione ſui non conducant ad pœnam æternam, poſſunt ratione alterius ad æternam damnationem conducere; tum, quia vt inquit D. Thom. 3 p. quæſt. 88. artic. 2. *Redeunt per ſubſequentem culpam ratione ingratitudinis*. Tum etiam, quia in memoriam redacta poſſunt eſſe in inferno cauſa maioris doloris, ſicut opera bona facta à prædeſtinato in hac vita, ſunt cauſa gaudij accidentalis, & in vita præſenti peccata præterita iam dimiſſa poſſunt eſſe incitatiua ad nouiter delinquendum in eadem materia: ergo permiſſiones talium peccatorum iſtis modis ad reprobationis finem conducunt; & conſequenter ſunt reprobationis effectus. Maior probatur: nam id ſufficit, vt aliquid ſit effectus prædeſtinationis, vt conſtat, tum in vocationibus in efficacibus, quæ non niſi ratione gratiæ efficacis, & vt coniunctæ cum illa, ad finem prædeſtinationis conducunt. Tum etiam, in actibus bonis ordinis naturæ, quos eſſe effectus prædeſtinationis diximus *ſupra diſp* 65. quia in alia vita ſunt cauſa gaudij accidentalis: ergo pariter id ipſum ſufficiet, vt aliquid ſit reprobationis effectus.

145 Reſpondeo, negando maiorem. Ad cuius probationem,

Digitized by Google

Reſp. nem, nego conſequentiam: quia licet permiſſiones peccatorum, quæ ſemel remittuntur, modum illum conducentiæ habeant ratione abuſſus, & malitiæ hominum, hoc tamen fine non procedunt à Deo; vocationes autem in efficaces, & alia quæ quouis modo ad finem prædeſtinationis conducunt, hoc habent ex vi intentionis diuinæ, & prout ab illa procedunt, cuius diſcriminis ratio deſumitur ex maiori propenſione diuina ad benefaciendum hominibus, quam ad illos puniendum, ex quo naſcitur, vt quidquid ad finem hominibus proficuum eſt, ex talis conducentiæ intentione à Deo præparetur, ex intentione autem finis reprobationis, ſolum id quod per ſe conducit ad illum.

146 *Arg. 2.* Oppones ſecundo caſu in quo homini remittatur in Sacramento Pœnitentiæ peccatum quoad culpam, non vero quoad pœnam temporalem, & ante pœnam ſolutam in peccatum reincidat, & moriatur, peccatum iam remiſſum conducit cùm effectu ad finem reprobationis: ergo permiſſio illius peccati erit reprobationis effectus. Probatur antecedens: finis reprobationis eſt pœna in inferno inſligenda; at peccatum illud in inferno punitur, cum in hac vita pœna illi debita non ſit ſoluta, nec in Purgatorio, vbi non purgantur niſi, qui in gratia decedunt: ergo in inferno punitur; & conſequenter conducit ad pœnam inferni, quæ eſt reprobationis finis.

147 *Repl. 1.* Ad hoc argumentum bene reſpondet Noſter Sanct. Thoma *diſputatione* 10. *articulo* 3. *num.* 21. finem reprobationis, prout eſt prouidentia ſpecialis, eſſe pœnam æternam; peccatum autem illud remiſſum quoad culpam, & non quoad temporalem pœnam, punitur, tali caſu, in inferno per accidens; ſed non in æternum, vt docet Diuus Thomas *in quarto diſtinctione* 22. *articulo* 1. *ad quintum*, & ideò permiſſio illius effectus reprobationis non eſt.

Sed oppones primo, eſto peccato veniali per ſe ſolum debeatur temporalis pœna, quando tamen in hac vita non ſoluitur, nec in Purgatorio, in Inferno per accidens pœna æterna punitur: ergo pariter, quamuis peccato dimiſſo per gratiam non ſit debita per ſe pœna æterna, quando tamen huiuſmodi pœna in hac vita, nec in Purgatorio ſoluitur, punietur per accidens in Inferno in æternum.

Secundo. Secundo, nam ſi pœna illius peccati in Inferno finiretur, iam fieret aliqua remiſſio in Inferno; & conſequenter falſus eſt, quod dicitur: *Quia in Inferno nulla eſt redemptio*. Patet ſequela: fieret namque illius pœnæ remiſſio.

148 *Ad 1. replicam reſp.* Reſpondeo ad primam ex his obiectionibus, negando conſequentiam: *Quia veniale, ideò in inferno æternaliter punitur, quia ſemper manet, cum non ſit ibi aliquid, quod culpam delere poſſit, ſed pœna ex hoc ipſo, quod ſolutione expiatur*: verba ſunt D. Tho. loc. cit. *Ad 2.* Ad ſecundam, nego ſequelam, quia vt ibi docet D. Tho. pœna, quæ ſoluitur, nec remittitur, nec redimitur. Et hæc de iſta diſput. applicanda litteræ Magiſtri *in* 1. *diſt.* 41. §. 1. ad illa verba. *Nec propter futura merita, quæ præuiderit, vel illum elegit, vel illum reprobauit*.

DISPVTATIO LXX.

An Deus det omnibus Reprobis auxilia ſufficientia ad ſalutem?

§. I.

Præmittuntur, quæ apud omnes ſunt certa?

1 *Status difficultatis aperitur.* AVXILIA Sufficientia ad ſalutem vocantur ea, quibus homo potens conſtituitur potentia antecedenti, ad ſalutem conſequendam, ſicut efficacia ea ſunt, quibus de facto adipiſcitur illam. Et quidem, auxilia efficacia ad ſalutem conſequendam, reprobis à Deo negari æquè certum eſt, ac illam de facto non conſequi: licet enim pluribus reprobis concedantur à Deo efficacia auxilia ad bene operandum, ſecus autem ad infallibiliter conſequendam gloriam: cum illis negetur donum perſeuerantiæ actualis vſque in finem, quod neceſſarium eſt ad actualiter conſequendam Beatitudinem. Solum ergo eſt difficultas de auxiliis, ſeu mediis ſufficientibus, an aliquibus reprobis negentur à Deo; & conſequenter negatio illorum ſit effectus ſuæ reprobationis, an vero omnibus reprobis dentur huiuſmodi auxilia?

2 *Primum præſuppoſitum.* Qua in re, vt certa ab incertis ſeparemus, & ad difficultatis punctum veniamus, quæ fere ſine controuerſia admittuntur à Theologis breuiter ſunt præmittenda. Primum eſt, omnibus reprobis, tam paruulis, quam adultis; Deum prouidiſſe remedia ſufficientia ad ſalutem, ſaltim in cauſa ſufficiente, & remota, & quantum eſt ex parte medij, in quo re ipſa nemo poteſt diſſentire, & oſtenditur primo: Deus namque generaliter, *vult omnes homines ſaluos fieri*. 1. *ad Timotheum* 2. ſub qua voluntate non ſolum adultos, ſed etiam paruulos comprehendi, tenet communis Theologorum ſenten- *Prob. 1.*

tia, & inferius conſtabit; at huiuſmodi voluntas ſaluari nequit in Deo, niſi ad minus hoc modo, tam paruulis, quam adultis Deus remedia ad ſalutem ſufficientia prouiderit: ergo concedenda eſt huiuſmodi prouidentia.

Secundo probatur: Chriſtus namque pro omnibus mortuus eſt, & vt omnes redimeret, ſuaque merita pro omnibus hominibus obtulit, vt conſtat ex illis verbis Pauli 1. ad Timotheum 2. *Vnus enim Deus, vnus, & mediator Dei, & hominum homo Chriſtus Ieſus, qui dedit Redemptionem ſemetipſum pro omnibus nobis*. Et 1. Ioannis 2. *Ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris, non pro noſtris autem tantum, ſed etiam totius mundi*. Et ad Rom. 5. *Sicut per vnius delictum in omnes homines in condemnationem, ſic & per vnius iuſtitiam in omnes homines in iuſtificationem vitæ*. At paſſio Chriſti oblata pro omnibus, cauſa eſt ſufficiens ſaluationis omnium, quantum eſt de ſe, continens omnia media neceſſaria ad ſalutem illorum: ergo Deus dat omnibus reprobis media omnia ſufficientia ad ſalutem, ſaltim in cauſa remota, & mediata. 3 *Secundo prob.*

Tertio: nam Baptiſmus pro omnibus eſt inſtitutus pro culpa originali, & actualibus ante illum commiſſis delendis, & ſimiliter Sacramentum Pœnitentiæ pro remiſſione peccatorum omnium poſt Baptiſmum commiſſorum ab homine; at hæc ſunt media quantum eſt de ſe ſufficientia: ergo prouidet Deus omnibus hominibus remedia ſufficientia ſalutis, quantum eſt ex vi remedij. *Tertio.*

Denique: nam ſi hæc prouidentia negetur, nulla erit differentia inter aliquos homines in ſtatu viæ, & damnatos, qui iam ſunt extra illam; hoc non eſt dicendum: ergo nec quod Deus non det omnibus hominibus hoc modo auxilia ſufficientia ad ſalutem. *Quarto.*

Secundo apud omnes eſt certum, & indubia fide tenendum: quotieſcumque adultos obligat inexcuſabiliter aliquod ſupernaturale præceptum, dari illis à Deo ſupernaturale ſufficiens auxilium. Quod patet primo ex Trident. *ſeſſ.* 6. *cap.* 11. illis verbis: *Nemo temeraria illa, & à Patribus ſub anathemate prohibita voce vti, Dei præcepta homini iuſtificato ad obſeruandum eſſe impoſſibilia, nam Deus impoſſibilia non iubet, ſed iubendo monet, & facere quod poſſis, & petere quod non poteſt, & adiuuat, vt poſſit*: quando ergo adultum obligat inexcuſabiliter præceptum aliquod ſupernaturale, Deus confert ei auxilium ſupernaturale ſufficiens; aliàs Deus impoſſibilia iuberet, quod eſt contra fidem. 4 *Secundum præſuppoſitum.* *Prob. 1.*

Secundo: nemo enim peccat in eo, quod vitare non poteſt; at ſi Deus homini non conferat auxilium ſupernaturale ſufficiens inſtanti ſupernaturali præcepto Fidei, Charitatis, & pœnitentiæ homo eſt impotens illud implere: ergo non peccaret in non adimplendo: & conſequenter non ſtant hæc duo, & quod homo inexcuſabiliter ligetur ſupernaturali præcepto, & quod ei negetur à Deo auxilium ſupernaturale ſufficiens. *Secundo.*

Tertio exploratum eſt apud Theologos, non negari à Deo omnibus reprobis auxilia ſufficientia ad ſalutem, nec ſingulis momentis auxilia ſufficientia conferri. Primum patet, quia non omnes reprobi inexcuſabiliter ſunt obligati ad ſupernaturalem legem implendam; aliàs nullus reprobus in illius tranſgreſſione peccaret; at inexcuſabilis obligatio ſupernaturalis præcepti, ſupernaturale auxilium ſufficiens conceſſum ſupponit, vt diximus: ergo non omnibus reprobis negantur à Deo auxilia ſufficientia ad ſalutem. Secundum patet primo: collatio enim auxilij ſufficientis pro omni momento ad ſupernaturalem prouidentiam, quam Deus habet de reprobis, neceſſaria non eſt; imò nec ad illam, quam habet de electis, ſed ſufficit pro certis, & determinatis occaſionibus dari: ergo continua ſupernaturalis auxilij collatio aſſerenda non eſt. Secundo, quia experientia eſt compertum cor hominis ſupernaturaliter tangi non ſemper, & continuè; nec ſupernaturali cogitatione illuſtrari: ergo ſupernaturale auxilium ſufficiens non datur continuè, & pro omni momento. 5 *Tertium præſuppoſitum. Prob.*

Denique omnes diſputantes fatentur, quod ſi dare, idem ſit, quod offerri in communi, Deus omnibus hominibus dat auxilia ſufficientia, ſeu remedia ad ſalutem; quod eſſe de fide docet Magiſter Bannez, vbi *infra concluſ.* 6. Ex patet ex eo, quod primo, vt omnino certum ſtatuimus: offerre namque in communi remedia ſufficientia ad ſalutem, eſt Deum inſtituere media, ſeu remedia omnibus ex ſe patientia; at Deus pro omnibus inſtituit Sacramenta in Eccleſia, & pro omnibus Chriſtum miſſit, & illius merita decreuit, quæ ſunt ex ſe ſufficientia ad ſalutem omnium merendam: ergo omnibus hominibus offert media ex ſe ſufficientia ad ſalutem. Quia tamen dare accipitur aliter, nempè prout correlatiuum eſt ad recipere; & remedia iſta de facto hominibus prodeſſe nequeunt, niſi applicata, & in illis recepta, ingens controuerſia inter Theologos extat, an Deus det auxilia ſufficientia ad ſalutem omnibus reprobis, ita vt recipiantur in illis, vel eis applicentur re ipſa, vel ſaltim ſint proximè applicabilia per liberam facultatem propriam in adultis, & alienam in paruulis. 6 *Quartum præſuppoſitum. Prob.*

§. II.

Relatis ſententijs ſtatuitur prima concluſio.

7 *Prima ſententia.* QVa in re tres reperio Theologorum ſententias. Prima docet: omnibus reprobis, tam paruulis, quam adultis, dari à Deo in ſenſu explicato auxilia, ſeu remedia ſufficientia ad ſalutem. Hanc tenent Suarez *lib. de prouidentia circa reprobos cap.* 1., 2. 3. *&* 4. Belarm. *lib.* 2. *de grat. & libero arbitrio cap.* 5. Valentia 1. 2. *diſp.* 8. *quæſt.* 3. Leſſius *prædeſtinat. diſp.* 6. *ſect.* 1. Et *Secunda* Arrubal *diſp.* 90 *&* 91. Secunda diſtinguit inter adultos, & paruulos, & aſſerit illis, modo prædicto, auxilia ſufficientia ad ſalutem conferri, ſecus autem iſtis. Hanc tenent Vazquez *diſp.* 96. *&* 97. Alarcon *tract.* 4. *de prædeſt. diſp.* 5. *cap.* 8. *&* 9.

Tertia. Tertia ſententia docet non omnibus reprobis, etiam adultis, media ſufficientia ad ſalutem conferri. Hanc tenet Bañez *in hac quæſt. art.* 3. *dub.* 3. Albelda *diſput.* 67. *ſect.* 3. S. Thom. *diſp.* 10 *art* 3. Nuño 3. *p. quæſt.* 86. *art.* 1. *dub.* 2. & Aluarez *diſput.* 112. *de auxilijs concluſione* 3. *& alij* ex antiquioribus, quos referunt Auctores.

8 *Prima concluſio* Prima concluſio: plures ſunt paruuli, quibus Deus non dat remedia ſufficientia ad ſalutem in ſenſu explicato, ſcilicet, vt proximè applicabilia per alienam diligentiam: ita Auct. 2. & 3. ſententiæ, & oſtenditur 1. ex Auguſtino *lib. de dono perſeuerantiæ cap.* 12. illis verbis: *Quid dicam, quod paruulus aliquando antequam illi per miniſterium Baptizantis ſuccurri poſſit expirat, plerumque* *Prob.* 1. *ex D. Auguſtino.* *enim feſtinantibus Parentibus, & paratis miniſtris, vt Baptiſmus paruulo detur, Deo tamen nollente, non datur, qui eum paruulum in hac vita non tenuit, vt daretur?* Idem docet *epiſt.* 105. *&* 107. *de gratia, & lib. arbit. cap.* 22. *de natura, & gratia cap.* 28. & alibi ſæpe; at paruulo in caſu ab Auguſt. expraſſo, non potuit humana diligentia ſuccurri, vt illi applicaretur Baptiſmus, qui reſpectu illius eſt vnicum medium ad ſalutem ſufficiens: ergo aliquibus paruulis Deus non dat remedia ſufficientia ad ſalutem, vt humana diligentia proximè applicabilia. Id ipſum docet Proſper carmine de ingratis *cap.* 30 & 31.

9 *Secundo ex D. Th.* Secundo probatur ex D. Thom. *in* 4. *diſtinct.* 6. *quæſt.* 1. *art.* 1. *quæſtiunc.* 1. *ad* 1. illis verbis: *Dicendum, quod non eſt ex defectu Diuinæ miſericordiæ, quod in maternis vteris exiſtentibus remedium non exhibetur, ſed quia non ſunt capaces illius remedij, per quod ſecundum legem communem participes paſſiones Chriſti efficiantur, à qua eſt remiſſio peccatorum, quia non poſſunt ſubijci operationibus miniſtrorum Eccleſiæ per quos talia remedia miniſtrantur*: ergo ex mente D. Thomas Deus aliquos paruulos eripit ex hac vita in ſtatu incapaci, vt illis applicetur Baptiſmus; at quod in tali caſu ex hac vita non eripiantur humanæ diligentiæ non ſubiacet, nec quod in illo ſtatu moriantur ex humana culpa procedit ſemper, ſcilicet ex aliquo actu humana diligentia culpabili: ergo plures ſunt paruuli, quibus non dat Deus remedia ſufficientia ad ſalutem, vt humana diligentia proximè applicabilia.

10 *Tertio prob. ratione.* Tertio ſuadetur, paruulo morienti in vtero non eſt baptiſmus humana diligentia applicabilis; cum capax Baptiſmi non ſit, niſi ex vtero natus, vt docent Scholaſtici cum Magiſtro *in* 4. *diſt.* 6. & Theologi cum D. Thom. 3. *part. quæſt.* 68. *artic.* 11. at quod puer moriatur in vtero, & ſi poſſit quandoque ex humana culpa, aut aliquo actu humana diligentia vitabili prouenire; multoties tamen prouenit ex ſterilitate feminis, aut ex naturali matris, aut fœtu infirmitate, quæ ab humana diligentia non dependent, nec ex aliquo actu vitabili proueniunt: ergo in his caſibus non eſt prouiſſus paruulis à Deo Baptiſmus, vt humana diligentia applicabilis. Id etiam in paruulo iam nato, de quo vbi *ſupra* Auguſtinus loquebatur, contingit, quando videlicet, ſtatim atque naſcitur moritur, Patribus feſtinantibus, & paratis miniſtris, vt illi conferatur Baptiſmus: nam tunc caſus, quod paruulus ille moriatur, humana diligentia non eſt euitabile, & quod humanitus præſtari potuerat, totum à parentibus, & miniſtris fuit præſtitum, & tamen Baptiſmus paruulo applicatus non fuit, Deo ſic diſponente, & volente: ergo non fuit a Deo prouiſſus Baptiſmus vt humana diligentia applicabilis.

§. III.

Argumentis in contrarium occurritur.

11 *Arg.* 1. COntra iſtam concluſionem arguitur: Deus vult omnes homines ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, iuxta Paulum 1. *ad Timotheum* 2. at ex vi huius voluntatis, etſi efficacia media ad ſalutem, omnibus non conferantur, bene tamen ſufficientia: ergo ex vi illius præparat Deus paruulis remedia ſufficientia ad ſalutem; & conſequenter, Baptiſmum, vt humana diligentia applicabilem, qui eſt vnicum remedium à Chriſto pro paruulis inſtitutum. *Reſpõdet Vazq.* Reſpondet Vazquez *diſput.* 96. *capit.* 3. verba Pauli limitanda eſſe pro adultis, nec ad paruulos extendenda, quod probat: nam verba ſubiuncta, & ad agnitionem veritatis venire, paruulis addaptari non poſſunt, ſed ſolum adultis: ergo etiam illa verba vult omnes homines ſaluos fieri ad adultos ſunt limitanda.

Sed non placet iſta ſolutio. Tum, quia Auguſtinus exceptionem iſtam non patitur *lib.* 4. *contra Iulianum cap* 8 illis verbis: *Nunquid paruuli homines non ſunt, vt ad eos non pertineat, quod dictum eſt, omnes homines?* Tum etiam: nam quod ſubdit Apoſtolus Chriſtum eſſe Redemptorem omnium, ad paruulos etiam extenditur; alias Chriſtus vniuerſalis hominum Redemptor non fuiſſet: ergo verba illam: *Vult omnes homines ſaluos fieri*, ad paruulos extenduntur. Patet conſequentia primo; quia voluntatem de omnium hominum ſalutem, Paulus probat verbis ſubſequentibus, vt D. Thom. notauit, *ibi lectione prima*, ſcilicet: *Vnus enim Deus, vnus & mediator Dei, & hominum Chriſtus Ieſus, qui dedit ſemetipſum redemptionem pro omnibus.* Secundo: nam voluntas, qua Chriſtus ſua merita pro omnium hominum obtulit ſalute, fuit à Deo mota, & illi ſubordinata; at motio voluntatis Chriſti, vt pro ſalute omnium ſua merita offerat, ſupponit in Deo voluntatem de omnium ſalute, vel illam virtualiter includit: ergo ſi redemptio Chriſti fuit vniuerſalis pro omnibus, voluntas etiam Dei de omnium ſalute, vniuerſalis erit, & paruulos comprehendet. 12 *Reijcitur* 1. *Secundo.*

13 *Tertio.* Tertio reijcitur: adultis enim, quantumcumque ſceleratiſſimis, & tenuentibus, Deus ſalutem deſiderat: ergo à fortiori paruulis ſalutem deſiderat, qui propria voluntate non renuunt. Quo argumento nullus eſt Auguſtinus loco citato aduerſus Iulianum, his verbis: *Te intollerabilior ſequitur abſurditas, iſto enim modo beneuolentiorem facis Deum omnibus impijſſimis, & ſceleratiſſimis hominibus, quam innocentiſſimis, & puriſſimis ab omni labe peccati; quandoquidem illos, quia vult ſaluos fieri, vult etiam intrare in regnum ſuum: immenſum vero numerum paruulorum, qui ſine Baptiſmate moriuntur ſuo regno adijci non vult: ſic fit, vt eſſe Chriſtianos vellit omnes, quorum multi nollunt, non vellit omnes, quorum nemo eſt, qui nollit.*

14 *Quarto reijcitur.* Denique reijcitur: nam ſequitur ex hac ſolutione Deum erga illos paruulos eodem modo ſe gerere, ac circa Dæmones, & homines damnatos, quod videtur abſurdum. Nec obſtat, quod Vazquez opponit: nam verba ſubiuncta, *& ad agnitionem veritatis venire*, paruulos comprehendunt, ſicut enim vt Deus voluntate antecedenti omnibus vellit ſalutem, neceſſarium non eſt, vt omnes ſalutem conſequantur, ita vt omnibus paruulis agnitionem veritatis deſideret voluntate antecedenti, non eſt neceſſarium, vt omnes paruuli mediante Baptiſmo fidem recipiant.

15 *Secundo reſpõdent alij.* Aliorum ſolutio eſt: Deum ſalutem paruulorum voluiſſe ante præuiſſam Adami culpam, ſecundum primam naturæ inſtitutionem in qua Adamo pro omnibus fuit originalis iuſtitia collata, per quam poterat ſaluari, non autem poſt præuiſſam culpam originalem; vnde non ſequitur, quod originali culpa præuiſſa, Deus infantibus hominibus debeat conferre media ſufficientia ad ſalutem. Sed nec placet iſtorum ſolutio, & reijcitur *Diſplicet* 1. primo; quia communis Theologorum ſententia verba Pauli accipit de hominibus lapſis. *Secundo.* Secundo: nam Paulus probat voluntatem Dei de ſalute omnium hominum ex eo, quod *pro omnibus eſt orandum, & quia vnus eſt omnium Redemptor*; at pro lapſis orandum eſt, & Chriſtus pro illis redimendis fuit miſſus: ergo Deus omnibus hominibus, etiam lapſis, ſalutem deſiderat. *Tertio.* Tertio: nam originali culpa præuiſſa, Deus voluit mittere Chriſtum, vt omnes redimeret, & omnibus mereretur ſalutem; at voluntas mittendi Chriſtum ex fine ſalutis, illius voluntatem includit, vel ſupponit: ergo etiam culpa præuiſſa Deus omnibus hominibus ſalutem deſiderat.

16 *Tertia aliorum ſolutio.* Tertio alij reſpondent, quod licet ex intentione efficaci finis ſequatur voluntas mediorum, ſecus autem ex voluntate inefficaci, & ſimplicis complacentiæ, qualis eſt illa, quam Deus habet de omnium ſalute: vnde ex eo quod prædicta voluntas paruulos comprehendat, non ſequitur illis contuliſſe remedia ſufficientia ad ſalutem. *Contra* 1. Sed contra primo: nam licet media efficacia ad finis aſſequutionem, ſolum inferantur ex intentione finis efficaci, media tamen ſufficientia ex inefficaci finis intentione procedunt, vt conſtat in reprobis, quibus Deus dat media ſufficientia ad ſalutem, etſi illam non intendat efficaciter, ſed in efficaciter ſolum: ergo licet ex voluntate de paruulorum ſalute, non inferatur collatio mediorum efficacium ad illius aſſequutionem, colligitur tamen collatio ſufficientium mediorum.

17 *Cõtra* 2. Contra ſecundo: nam ſi reſpectu paruulorum Deus non habet voluntatem illatiuam aliqualiter mediorum ſufficientium, ſed ſolum ſimplicem complacentiam, ſequitur non aliter eis velle ſalutem, quam illam voluit Angelis poſt lapſum, imò & damnatis; conſequens videtur abſurdum: ergo voluntas, quam Deus habet de omnium ſalute, reſpectu paruulorum infert aliqualiter media ſufficientia. Probatur ſequela ſuppoſito quod voluntas illa non ſit illatiua mediorum, ſolum explicari poteſt per hoc, quod ſalus paruulorum ſecundum ſe inſpecta non diſplicet Deo; at etiam ſalus æterna Angelorum poſt lapſum, & damnatorum, qui ſunt in inferno, ſecundum ſe inſpe-

ƈta

ꝺa non diſplicet Deo : ergo ſuppoſito , quod voluntas ſalutis paruulorum nullatenus ſit illatiua mediorum ſufficientium ad illam , ſequitur non aliter Deum eis ſalutem voluiſſe , ac voluit Angelis ſalutem poſt lapſum , & damnatis poſt ſtatum in termino.

18 *Cōtra 3.* Tertio , nam ex vi illius voluntatis habet Deus erga omnes paruulos prouidentiam ſupernaturalem generalem ; at omnis prouidentia voluntatem conſequentem aliquorum mediorum ſufficientium ſupponit ; cum in imperio practico conſiſtat ; & conſequenter voluntatem efficacem erga aliqua media ſupponat , de quo *ſupra diſp.* 62. ergo ex vi prędictæ voluntatis Deus confert omnibus paruuli aliquo modo remedia aliqua ſufficientia ad ſalutem. *Cōtra 4.* Denique ; nam vt cum frequentiori Thomiſtarum ſententia docuimus *ſupra quæſt.* 19. *diſp.* 51. voluntas Dei ad mere poſſibile terminari non poteſt , ſed neceſſario , illius obiectum debet eſſe aliqua ratione futurum ; at gloria paruulorum non poteſt aliter futura ex vi talis voluntatis conſtitui , niſi per hoc, quod ex vi illius Deus aliqua remedia ad illam ſufficientia, & inclinantia prouideat , quod fuſe explicuimus *Tractatu de voluntate Dei diſp.* 52. ergo ex vi voluntatia qua Deus paruulis ſalutem deſiderat , prouidet eis aliqua ratione de medijs ſufficientibus ad eius conſecutionem.

19 *Vera argumenti ſolutio.* Miſſis igitur his ſolutionibus ad argumentum factum reſpondeo , conceſſa maiori , diſtinguendo minorem : conferuntur auxilia ſufficientia , ideſt offeruntur , & pro omnibus abſque vllius exceptione inſtituuntur , concedo minorem : conferuntur , ideſt applicantur , ita vt recipiantur de facto huiuſcemodi remedia in omnibus, nego minorem , & conſequentiam. Itaque ex vi illius voluntatis , neceſſarium non eſt , vt omnibus remedia ſufficientia , eodem modo exhibeantur , quod contrarij Auctores negare non poſſunt ; cum ipſi fateantur , aliquibus paruulis de facto applicatum fuiſſe Baptiſmum , alijs autem applicatum de facto non fuiſſe , ſed ſolum fuiſſe relictum , vt applicabilem per humanam diligentiam : non ergo eodem modo omnibus exhibentur auxilia , ſeu remedia ſufficientia ex vi illius voluntatis, ſed diuerſimodè . Nos autem diuerſitatem iſtam extendimus taliter , quod aliquibus de facto applicandus prouideatur Baptiſmus , illis ſcilicet , qui de facto lauacro regenerationis abluuntur , alijs ſolum , vt proximè applicabilis , per humanam diligentiam , illis videlicet quibus parentùm cura , vel aliorum diligentia fuit applicabilis , etſi illorum culpa applicatus de facto non fuerit , alijs denique , nec vt applicatum , nec vt applicabilem , ſed vt pro illis quantum ex parte Dei inſtitutum , eiſque oblatum , & per merita Chriſti , quoad ſufficientiam pro meritum, & iſtum prouidentiæ modum ſufficientem concipimus , vt paruuli , quibus nec applicandus , nec proximè applicabilis fuit relictus , aliter diuinæ prouidentiæ ſupernaturali ſubiaceant , ac ſe haberet homo in puris naturalibus conditus , atque ad illam comparantur damnati , quibus non ſolum non conferuntur iſta remedia , ſed nec offeruntur , nec pro eis inſtituuntur.

20 *Replic. 1.* Sed dices : voluntas illa ſalutis omnium hominum eſt reſpectu omnium æqualis : ergo ex illa non poteſt diuerſimode prouideri Baptiſmus . Patet conſequentia : ex vi namque intentionis æqualis finis , non poteſt oriri diuerſa electio mediorum, qua ratione *ſupra diſp.* 65. argumentantur noſtri Thomiſtæ , vt probent electionem efficacem ad gloriam præcedere debere præuiſſionem meritorum , & gratiæ : ergo ſi voluntas illa reſpectu omnium eſt æqualis , non poteſt ex illa diuerſimodè his & *Secundo.* alijs prouideri Baptiſmus . Secundo , ex vi illius voluntatis conſtituitur gloria paruulorum aliqua ratione futura ; Deus namque pure poſſibilia non amat ; at niſi media ex illa prouideantur , ſaltim vt proximè applicabilia , nulla ratione gloria ex vi illius poteſt conſtitui futura : ergo ex vi illius voluntatis prouidetur Baptiſmus ſaltim vt proximè applicabilis . Probatur minor : gloria Petri , v. c. non eſt ipſi poſſibilis nec futura , niſi per media ; vt illi applicabilia vel applicanda : ergo niſi media prouideantur , vt applicanda , vel applicabilia , nequit gloria in ratione futuræ conſtitui.

21 *Ad 1. replicam reſp.* Reſpondeo , ad primam obiectionem , nego antecedens: nam eſto illa voluntas communiter ad omnes ; vt in efficax comparetur , non tamen eſt æqualis reſpectu omnium , cum non omnibus æqualia media præparet , ſed alijs maiora , & alijs minora ex *Ad 2.* vi illius voluntatis præparentur à Deo . Ad ſecundam dicatur , futuritionem in cauſarum determinatione conſiſtere , cum autem ex vi illius voluntatis determinata maneat diuina voluntas, ſaltim ad inſtituenda remedia ſalutis pro omnibus : conſequens ſit , quod ex vi illius voluntatis aliqualiter conſtituatur futura remotiſſimè , ſcilicet , quatenus magis futuritionem accedit , quam ſi nec ad applicanda , nec ad inſtituenda remedia Dei voluntas eſſet determinata.

§. IV.

Explicatur in quo ſenſu non dentur omnibus auxilia ſufficientia ad ſalutem.

Secunda concluſio : non dantur à Deo omnibus reprobis auxilia ſufficientia ad ſalutem prout dare correlatiuum eſt ad recipere. Ita præter auctores pro tertia ſententia relatos , tenet Abulenſis in 4. *cap.* Exodi . *q.* 12. *& in ſecundum cap. Deuteronomij quæſt.* 10. Adrianus *q.* 3. *de pœnitent. in argum. ſolutione* Caiet. *in cap.* 12. *Ioann* ad illa verba : *Propterea non poterant credere* . Referuntur etiam Henriquus *quod lib.* 8. *q.* 1. Michael de Medi. *lib.* 3. *de recta in Deum fide cap.* 1. Ambroſius Catherinus *de reprob. lib* 2. *prope finem* . Gregorius Ariminenſis *in* 1. *diſt.* 46. *q. vnic. poſt medium* . Maior in eodem 1. *diſtinct.* 1. *quæſt.* 3 *&* 15. *& in* 2. *diſtinct.* 28. *quæſt.* 1. *ad* 17. *obiectionem* . Magiſter Zumel *in præſenti articulo* 3. *q.* 4. *concluſione* 7. Etſi oppoſitum poſtea docere videatur : illamque probabiliorem reputat Mag. Ledeſma *quæſt. vnic. de auxilijs art.* 16. *dicto* 4. 22 *Secunda concluſio.*

Et oſtenditur primo ex Tridentino *ſeſſione* 6. *cap.* 11. vbi ait : *Deus ſua gratia ſemel iuſtificatos non deſerit , niſi ab eis prius deſeratur* . Quod etiam docuere Proſper ad obiectiones Vicentianas , *obiect.* 7. *&* 16. *lib.* 2. *de vocatione gentium cap.* 12. *in initio.* Cyprianus *lib. de oratione dominica circa medium* . Bernardus *lib. de anima cap.* 7. & Auguſt. *lib. de nat. & grat. cap.* 26. *poſt medium*, illis verbis : *Cum ad perfectam ſanitatem , hoc eſt ad perfectam vitam , iuſtitiamque perduxerit , non deſerit , ſi non deſeratur , vt piè ſemper , iuſtè que viuatur* . Quam deſertionem , non de ſubſtractione habitualis gratiæ , ſed gratiæ actualis auxiliantis intelligendum eſſe docet Vazquez , vbi *ſupra diſp.* 97. & plures ex contrarijs auctoribus ; at non intelligitur de ſubſtratione gratiæ auxiliantis efficacis ; cum hæc abſque hominis culpa multoties homini negetur à Deo : ergo ex mente Tridentini , & Patrum , licet Deus homini iuſtificato nunquam deneget auxilia ſufficientia , non interueniente peccato illo , tamen præcedente , aliquando Deus hominibus denegat auxilia ſufficientia ad ſalutem. 23 *Prob. 1. ex Trid.*

Reſpondebis, Concilium , & Patres loqui de ſubſtractione , non gratiæ præuenientis dantis poſſe , ſed de illa , vt ſimultaneè nobiſcum concurrente , quam Deus , ſemel iuſtificatis non negat , niſi prius homo deſerat per culpam Deum . Sed contra primo : nam prima permiſſio peccati conſiſtit in ſubſtractione gratiæ efficacis , ſeu actualis concurſus concomitantis Dei ; at hæc non eſt pœna peccati alicuius antecedentis , cum eſſe primum , modo ſupponimus , nec eſt pœna peccati , quod infertur ex illa , cum illo ſit prior : ergo loquendo de deſertione per ſubſtractionem gratiæ efficacis , ſeu actualis , concurſus concomitantis , non verificatur , non prius Deum deſerere hominem , quam ab illo deſeratur. 24 *Reſpondebis.* *Contra 1*

Contra ſecundo : non eſt prius hominem non operari , quam Deum ſubſtrahere ſuum ſimultaneum concurſum : ergo non eſt prius hominem per culpam deſerere Deum , quam Deum deſerere hominem per negationem gratiæ, vt ſimultaneè concurrentis. Probo antecedens: ſolum tunc negatio negationem cauſat, & præcedit , quando affirmatio cauſat , & præcedit affirmationem; at concurſus hominis ad operandum , non cauſat , nec præcedit concurſum ſimultaneum Dei : tum quia aliàs non eſſet concurſus ſimultaneus, ſed conſequens : tum etiam , quia ex oppoſito fieret , vt concurſus hominis non eſſet cauſatus à Deo : ergo negatio concurſus hominis non præcedit negationem concurſus ſimultanei Dei ; & conſequenter non eſt prius hominum deſſerere Deum , quam ab illo deſſeri per negationem præuenientis gratiæ , vt ſimul cum homine concurrentis. 25 *Secundo.*

Secundo probatur ex Auguſtino de correctione, & gratia *cap.* 11. illis verbis : *Si hoc adiutorium , vel Angelo , vel hominis, quam primum facti ſunt defuiſſet , quoniam non talis natura facta erat , vt ſine Diuino adiutorio poſſet manere , ſi vellet , non vtique ſua culpa cecidiſſent , adiutorium quippè defuiſſet , ſine quo manere non poſſent ; nunc autem quibus deeſt tale adiutorium , iam pœna peccati eſt* Vbi Aug. loqui de adiutorio per gratiam ſufficientem , fatetur Vazquez *diſp.* 97. c. 2. & conuincit manifeſta ratio , loquitur enim de adiutorio gratiæ , qua deficiente , non imputaretur homini ad culpam defectus operationis , quod ſolum verum eſt de gratia ſufficiente ; alias homo nunquam peccaret , cum ſemper ac non operatur inſtante præcepto , ei auxilium efficax negetur à Deo : ergo ſentit Auguſtinus auxilium ſufficiens ad ſalutem aliquando homini denegari à Deo in pœnam præcedentium peccatorum . Id ipſum apertè docuit Auguſtinus libro quarundam propoſitionum ex *epiſt. ad Rom. propoſitione* 62. illis verbis : *Non ergo hoc illi imputatur ; ſcilicet Pharaoni , quod tunc non obtemperauit , quando quidem obdurato corde obtemperare non poterat , ſed quia dignum ſe præbuit , cui obduraretur priori infidelitate* ; at ex defectu potentiæ conſequentis ratione carentiæ gratiæ efficacis, non deſinit culpa imputari: ergo ſentit Auguſtinus Pharaoni fuiſſe à Deo negatum auxilium ad obtemperandum ſufficiens. 26 *Secundo prob. ex Auguſt.*

27 Reſpondebis primo Auguſtinum in priori teſtimonio lo-

Digitized by Google

Reſp. qui de adiutorio ad facile perſeuerandum, quod fuit conceſſum homini primo, & Angelo condito, & multoties negatur hominibus lapſis. *Secundo.* Secundo loqui de auxilio ſufficiente, cuius negatio ad tempus, id eſt quod non detur continuo, ſed aliquando negetur, pœna eſt peccati originalis. *Tertio.* Tertio pœnam peccati eſſe, quod aliquibus peccatoribus auxilium ſufficiens ad ſalutem propter amentiam negetur, non tamen, quod negetur homini rationis compoti.

28 *Prima ſolutio reijcitur.* Nulla tamen ex his interpretationibus menti Auguſtini poteſt congruere; non prima: nam defectus auxilij ad facile perſeuerandum, dummodo adſit tale, quo abſolutè poſſit homo perſeuerare, non tollit quo minus non perſeuerare imputetur; at Auguſtinus loquitur de auxilio, ex cuius defectu non imputaretur non perſeuerare: ergo non loquitur de auxilio ad facile perſeuerandum; ſed ad poſſe ſimpliciter perſeuerare, & ſupernaturalem legem implere.

Secunda ſolutio impugnatur. Nec ſecunda: nam, quod ſingulis momentis gratia ſufficiens non detur, pœna peccati non eſt, quandoquidem etiam ſi non peccaſſet, non ſemper auxilium ſufficiens ad operandum reciperet, ſed ſolum quando inſtaret occaſſio operandi; atqui Auguſtinus loquitur de negatione auxilij, quæ eſt pœna peccati: ergo non loquitur de non aſſiſtentia continua, & ſingulis momentis, ſed de negatione auxilij ſufficientis aliquando perpetua.

Cõtra 3. facit. Denique tertia interpretatio reijcitur: namque ex illa quod quando Auguſtinus, & Doctores communiter aſſerunt dari infidelitatem negatiuam per ſubſtractionem, ſeu negationem gratiæ ſufficientis ad credendum, explicari poſſint de negatione gratiæ per amentiam, aut phrænesim, ſecus reſpectu hominis rationis compotis; conſequens non admittunt Auctores contrarij: ergo nec interpretationi dictæ debent acquieſcere.

29 *Tertio probatur concluſio ex D. Th.* Tertio probatur concluſio ex D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 2. *art.* 5. *ad* 1. quod ita procedebat: *Nullus tenetur ad id, quod non eſt in eius poteſtate; ſed credere aliquid explicitè non eſt in hominis poteſtate: ergo non tenentur omnes credere.* Cui argumento reſpondet D. Thom. *Ad primum dicendum, quod ſi in poteſtate hominis eſſe dicatur aliquid excluſſo auxilio gratiæ, ſic ad multa tenetur homo, ad quæ non poteſt ſine gratia præparante, ſicut ad diligendum Deum, & proximum, & ſimiliter ad credendum articulos fidei, ſed ad hoc poteſt cum auxilio gratiæ, quod quidem auxilium quibuſcumque diuinitus datur, miſericorditer datur, quibus autem non datur, ex iuſtitia non datur in pœnam præcedentis peccati, & ſaltem originalis, vt Auguſtinus dicit;* at D. Thom. loquitur de gratia non efficaci, ſed ſufficienti, cum illa multoties negetur abſque culpa ſuppoſita: ergo ſentit gratiam ſufficientem ad amorem, & fidem, quæ neceſſaria eſt ad æternam ſalutem, denegari hominibus aliquando in pœnam præcedentis peccati, ſaltim originalis.

30 *Prob. 4.* Quarto probatur: paruulis negat Deus remedia ſufficientia ad ſalutem, vt vidimus *præcedenti concluſione*, & fatetur maior pars Theologorum: ergo etiam adultis Deus negat aliquando auxilia ſufficientia ad ſalutem. Patet conſequentia: tum, quia vt inquit Auguſtinus lib. 4. contra Iulianum cap. 8. *Deus non eſt beneuolentior ſceleratiſſimis, & impiiſſimis hominibus propria voluntate repugnantibus, quam innocentiſſimis paruulis, qui propria voluntate non repugnant ſaluti, & ſola originali culpa ſunt inquinati:* ergo ſi Deus paruulis aliquando in pœnam ſolius originalis culpæ negat remedia ad ſalutem ſufficientia inſtituta pro illis, cur etiam non dicemus aliquando adultis negare auxilia quibus poſſint adipiſci ſalutem in pœnam tantæ multitudinis peccatorum. Tum etiam: nam Deus non ſolum adultis, ſed etiam paruulis æternam ſalutem deſiderat; vt ex Auguſtino iam vidimus; & hoc non obſtante, aliquando illis negat auxilia ſufficientia ad ſalutem: ergo licet Deus omnibus adultis æternam ſalutem deſideret, aliquando eis negabit auxilia ſufficientia ad eius aſſecutionem.

31 *Reſp.* Reſpondebis primo, eſſe diſparem rationem inter paruulos, & adultos, deſumptam ex eo quod paruuli ſola pœna damni puniuntur, adulti autem pœna damni, & ſenſus, & ideo non mirum, quod illis media ſufficientia negentur, vtpote mitiori pœna puniendis, ſecus autem iſtis. *Secundo.* Secundo reſpondebis aliam aſſignando differentiæ rationem, quia ſcilicet, medium quod paruulis negatur non eſt ſufficiens, ſed efficax, nempè Baptiſmus, qui applicatus ſubiecto efficaciter culpam expellit, & gratiam in anima cauſat; cum autem Deus ex vi prouidentię generalis non teneatur ad efficacia media largienda: hinc fit quod poſſit paruulis Baptiſmum inapplicabilem relinquere, adultis autem non poſſit gratiam ad ſalutem ſufficientem non dare. *Tertio.* Tertio reſpondebis, argumentum conuincere Deum aliquando adultis auxilia ſufficientia negare eos in amentiam ducendo, & in hoc paritatem ſeruari cum paruulis; non tamen conuincere, quod Deus adultis deneget auxilia ſufficientia ad ſalutem, eos rationis compotes relinquendo.

32 *Prima ſolutio reijcitur 1.* Sed nulla ex his ſolutionibus vim eleuat facti argumenti; & contra primam facit. Tum, quod, ſicut peccato originali pœna damni debetur, ita peccato perſonali pœna ſenſus eſt debita: ergo ſicut Deus, culpâ originali præuiſſa, in illius pœnam, abſque vlla crudelitatis apparientia, negat paruulis remedia ſufficientia ad ſalutem, ex fine illos puniendi pœna damni peccato originali debita, ita poterit abſque nota crudelitatis, & abſque inſuauitate prouidentiæ, præuiſſa culpa perſonali, negare adultis auxilia ſufficientia ad ſalutem, ex fine eos puniendi, pœna damni, & ſenſus debita perſonali peccato. *Secundo.* Tum etiam: nam eſſentia damnationis æternæ in diuinæ viſſionis carentia conſiſtit, ſicut eſſentia Beatitudinis in viſſione diuinæ eſſentiæ in veriori ſententia conſtituitur: ergo ſi non obſtante, quod paruuli ſint puniendi carentia viſſionis beatificæ, Deus eis negat ſufficientia remedia ſalutis, pariter obſtare non poterit adultos pœna damni, & ſenſus eſſe puniendos, vt eis Deus aliquando in pęnam culpæ originalis, neget auxilia ſufficientia ad ſalutem; tunc enim, & ſi negatio auxilij ſufficientis ſit pœna culpæ originalis, attamen pœna ſenſus non erit pœna illius, ſed perſonalium, quas adultus contra legem naturalem committet.

33 *Secunda ſolutio impugnatur.* Deinde ſecunda ſolutio reijcitur: nam licet Baptiſmus applicatus ſubiecto, ſit medium efficax ad remiſſionem culpæ, & habitualis gratiæ infuſſionem, ad ſalutem autem conſequendam, non eſt medium efficax, ſed ſufficiens: ergo ſi illum Deus aliquando paruulis negat, negare etiam poterit adultis auxilij ſufficientia ad ſalutem: quid enim rem noſtram conducere poteſt, quod hæc ad nihil ſint efficacia, Baptiſmus autem ad aliquid efficax ſit, dummodo in inefficacia pro ſalute conſequenda conueniant, vt Baptiſmus poſſit negari paruulis, ſecus vero adultis auxilia ſufficientia ſalutis.

34 *Tertia ſolutio reijcitur.* Tandem tertia ſolutio reijcitur: Deus namque non eſt minus Dominus gratiæ ſufficientis, natura ſuppoſita rationis compote, quam iudicii naturalis rationis ſuppoſita exiſtentia naturæ in aliquo indiuiduo: ergo ſi poteſt in pœnam præcedentium peccatorum homini in hac vita relicto, rationis naturalis iudicio priuare, poterit etiam in eorumdem punitionem homini compoti iudicio naturalis rationis in hac vita relicto, gratiam ſufficientem pro ſalute conſequenda negare: *Confirm.* Augetur, & explicatur difficultas: non magis demereretur peccatum, quod homo vſu rationis naturalis priuetur, quam quod ei negentur auxilia ſufficientia ad ſalutem, nec magis hęc debentur homini rationis compoti, quam homini exiſtenti debetur expeditio naturalis rationis, imò multo minus; at Deus poteſt hominem exiſtentem priuare expeditione naturalis rationis, & de facto hoc facit in pœnam præcedentium peccatorum: ergo poterit etiam hominem exiſtentem, & rationis naturalis compotem, priuare ſupernaturalis rationis, & gratia ſufficiente ad ſalutem, & aliquando de facto priuabit in pœnam præcedentium peccatorum.

35 *Reſpondebis.* Reſpondebis forte: quod licet homini expedito vſu rationis naturalis pollenti non debeatur debito connaturalitatis gratia ad ſalutem ſufficiens, debetur à Deo ratione obligationis ſuæ ſupernaturalis legis, qua ligat hominem compotem rationis, quia abſque potentia non ſtat obligatio, & hæc in homine amente, aut inſano non tenet.

Contra 1. Sed contra primo: nam vel hæc ſolutio intelligitur de obligatione, excuſabili, vel de inexcuſabili: Si primum, falſum eſt expeditionem potentiæ requirere; poteſt enim homo excuſabiliter obligari ad id, quod non poteſt efficere: Si ſecundum; per æque ignotum, ignotum probatur: ergo ruit tradita ſolutio. Minorem pro ſecunda parte ſic probo: etenim Auctores omnes noſtræ ſententiæ negantes aliquibus reprobis auxilia intrinſeca ſufficientia ad ſalutem, negant etiam eos ad legis ſupernaturalis obſeruantiam inexcuſabiliter eſſe obligatos: ergo rationem potentiæ ex vi auxilij ſufficientis reddere; ex inexcuſabili legis obligatione, eſt ignotum per æquè ignotum, & æquè difficile reddere.

36 *Secundo.* Contra ſecunda: Infideles negatiui ad nullius ſupernaturalis præcepti obſeruantiam inexcuſabiliter ſunt obligati: ergo in illis ex inexcuſabili legis obligatione ſupernaturalis, probari nequit præſentia gratiæ ſupernaturalis ad ſalutem ſufficientis. Conſequentia eſt euidens; antecedens autem ſic probo: in primis namque ad credendum non obligantur; aliàs non credendo peccarent, & infideles negatiui non eſſent; cum in hoc conſiſtat negatiua, infidelitas, prout à priuatiua, aut contraria diſtinguitur, nec obligantur inexcuſabiliter ad diligendum Deum dilectione ſuper naturali; nec ad ſperandum in ipſo, prout eſt Auctor ſupernaturalis; cum tam amor, quam ſpes Dei Auctoris ſupernaturalia cognitionem ſupponant, qua infideles negatiui non gaudent: ergo ad nullius ſupernaturalis præcepti obſeruantiam inexcuſabiliter ſunt obligati. Patet conſequentia: nam vel non datur aliud ſupernaturale præceptum legis diuinæ ſupernaturalis obligans aliquando, vel cuiuſcumque ſupernalis præcepti obligatio, ſpei, & charitatis obligationem ſupponit: obligatio autem legis ſupernaturalis poſſitiuæ, v. c. Sacramentorum, in infidelibus negatiuis non inſtat: ergo nullius præcepti ſupernaturalis obligatione inexcuſabiliter tenentur. Secundo proba-

Digitized by Google

probatur; non enim ſtat obligatio legis, ſiue naturalis ſiue ſupernaturalis abſque promulgatione; at infidelibus negatiuis lex ſuſupernaturalis non eſt promulgata: ergo legis ſupernaturalis obligatione non tenentur, ſaltim inexcuſſabiliter.

37 *Vltimo prob. conclaſio.* Denique principaliter ſuadetur concluſio: fides namque ſupernaturalis myſteriorum neceſſaria eſt ad ſalutem; at pluribus reprobis negat Deus auxilia ſufficientia ad credendum ſupernaturalia myſteria: ergo illius negat Deus auxilia intrinſeca ſufficientia ad ſalutem. Conſequutio eſt in forma. Maior de fide de qua 2.2 *quaſt.*2. Minorem autem probo ex communi Theologorum ſententia 2.2 *quaſt.*10. *art* 1. aſſerente, dari in illis hominibus, ad quorum aures prædicatio Euangelij non venit, negatiuam infidelitatem, ideſt ignorantiam inuincibilem myſteriorum fidei. Quam ſententiam contra Alexandrum 2.*p.q.*112.*memb.* 8. Bonau. *in* 3.*diſt.*25. *art.*1. *q.* 2. *ad vlt.* Guliel. Pariſienſ. *Tract. de legib. c.*21. Gabrielem *in* 2.*diſt.* 22.*q.*2.*art.*3.*dub.*1. Tenent cum Auguſtino *lib. quaſt. noui teſtamenti quaſt.* 67. *tract* 89 *in Ioannem*, in illa verba: *Si non veniſſem, & loquutus eis non fuiſſem, peccatum non haberent, lib. de natura, & grat. cap.* 4. *& de correct., & grat. cap.* 5. *& cum D. Thom.* 2.2.*quaſt.*10. *art.* 1. Caietanus, & alij Expoſitores *ibi*: Durandus *in* 3.*diſt.*25. *quaſt.* 1. *ad* 1. Canus *relect. de Sacram. in genere part.* 2. Michael de Medina *lib.* 4. *de recta in Deum fide cap* 8 *Victoria in relect. de indiſ. part.*1. Sotus *in* 4.*diſtinct.* 5.*quaſt.vnic.artic.* 2. alter Sotus *in inſtitutione Sacerdotum tractatu de ratione medendi peccata, lect* 2. Vega *lib* 6. *de iuſtificat. cap.* 18. Quos refert, & ſequitur Lorca *Tomo* 2.*in* 1.2. *ſect.* 40. *diſput.*30. & communiter iam ab alijs defenditur; at niſi huiuſcemodi hominibus neget Deus auxilia intrinſeca ſufficientia ad credendum, infideles negatiui non eſſent, ſed culpabiliter myſteria ſupernaturalia ignorarent; cum poſſent credere, & ad id tenerentur, & conſequenter non credendo peccarent: ergo illis negat Deus auxilia ſupernaturalia ſufficientia ad credendum ſupernaturalia myſteria; & conſequenter auxilia ſufficientia ad ſalutem.

38 *Reſp.* Huic argumento, quod potiſſimum eſt in hac parte, reſpondent contrarij Auctores, quod licet infidelibus negatiuis Deus non det auxilia proxima ſufficientia ad credendum, & ideò in non credendo non peccent, dat tamen illis auxilia ſufficientia remota quibus ſi bene vtantur, infallibiliter Deus vlteriora auxilia ad credendum neceſſaria donabit. Ex quo ſolum infertur negare aliquibus reprobis auxilia ſufficientia proxima ad conſequutionem ſalutis, non autem quod alicui homini neget omnia media ſufficientia ad illam.

39 *Cōtra* 1. Sed contra hanc ſolutionem objicio ſic primo: habenti auxilium ſufficiens remotum ad aliquem actum, etſi careat auxilio ſufficiente proximo, imputatur ad culpam omiſſio actus: ergo ſi hominibus, ad quorum aures prædicatio Euangeli, non venit, dat Deus auxilia ſufficientia remota ad credendum, etſi careant auxilio proximo ſufficienti imputatur eis ad culpam non credere; & conſequenter infideles negatiui non ſunt. Conſequentia eſt bona. Antecedens autem docent plures Theologi, quos refert, & ſequitur Magiſter Ledeſma *quaſt vnica de auxilijs art.* 16. *concluſ.*3 *fol* 129 ea ductus ratione, quia nempè habens auxilium remotum, habet in ſua libera poteſtate proximum: ergo etiam habet in ſua libera poteſtate actum; & conſequenter illum liberè omittit; ac proinde imputabitur.

Si reſp. Nec reſpondere ſufficit totum hoc verum eſſe, quando adeſt aduertentia legis obligantis, ſeu quando quis ſcit ſe habere in ſua poteſtate proximum auxilium, ſecus autem quando nec aduertit ad legis obligationem, nec ſcit in ſua poteſtate habere auxilium proximum ad actum, qualiter in infidelibus negatiuis contingit.

In contrarium obſtat. Nam in contrarium obſtat, ſufficere aduertentiam poſſibilem legis, & ſcientia poſſibilis huius, quod eſt in ſua poteſtate proximum auxilium continere; at eo ipſo quod infideles habeant in ſua poteſtate auxilium proximum ad credendum, habent etiam in ſua poteſtate aduertentiam obligationis legis, & continentiæ auxilij proximi ad credendum: ergo eo ipſo peccant in non credendo; & conſequenter infideles negatiui non ſunt.

40 *Secundo impugnatur ſolutio.* Secundo contra principalem ſolutionem inſurgo: primus actus in ordine ſupernaturali eſt actus fidei: ergo primum auxilium ſufficiens ordinis ſupernaturalis eſt auxilium ſufficiens ad credendum; & conſequenter carentes hoc auxilio, carent omni auxilio ſupernaturali. Ex quo vlterius fit carere nedum gratia ſufficienti proxima ad credendum, ſed etiam auxilio ſufficienti remoto. Omnes conſequentiæ ſunt notæ.

Antecedens prob. 1. Antecedens autem oſtenditur primo ex Tridentino *ſeſſione* 6. *capit.* 8. vbi explicans verba Pauli Romanorum tertio, & quinto aſſerentis hominem iuſtificari ex fide, ait: *Intelligenda eſſe in eo ſenſu, quem perpetuus Eccleſia Catholica ſenſus expreſſit, vt ſcilicet per fidem ideò iuſtificari dicamur, quia fides eſt humanæ ſalutis initium, fundamentum, & radix omnis iuſtificationis*; at primus actus ſupernaturalis eſt primum noſtræ iuſtificationis initium; quandoquidē omnis actus ſupernaturalis ad iuſtificationē alia ratione diſponit: ergo primus actus ſupernaturalis eſt actus fidei.

Secundo probatur ex Auguſt. *lib. de perfect. iuſtitia cap.* 19. illis verbis: *Quandoquidem initium corrigendi cor, fides eſt, veniens, & pertranſibis ab initio fidei, ſicut ſcriptum eſt cantic.* 4. *iuxta Septuaginta.* Et *Epiſt.* 105 illis verbis: *Reſtat igitur, vt ipſam fidem, vnde omnis iuſtitia ſumit initium, non humano tribuamus arbitrio.* Id ipſum docet *lib. de prædeſt. Sanct. cap* 3. *&* 7. & alibi paſſim. Ex quibus verbis ſic oſtendo antecedens: ſolus primus actus ſupernaturalis poteſt eſſe id, vnde omnis noſtra iuſtificatio ſummit initium; at actus fidei eſt id, vnde omnis noſtra iuſtificatio ſumit initium: ergo actus fidei eſt primus actus ſupernaturalis. 41 *Prob.* 2.

Reſpondebis primo: ſenſum Concilij, & Auguſtini eſſe, inter diſpoſitiones neceſſarias ad iuſtificationem fidem primatum ordinis obtinere, non autem negare alia opera ſupernaturalia, poſſe ad iuſtificationem remote diſponere. 42 *Reſp.* 1.

Sed quia ſolutionem iſtam fuſſe reijcimus tractatu de gratia Dei, ideò breuiter reijcitur primo: nam hoc effugio admiſſo ad verba Tridentini, liceret eodem modo interpretari verba conciliorum, & Patrum, vbi docent initium iuſtificationis ſumendum ex gratia aſſerendo, ideò dici, quia omnino requiritur, non tamen excludi, quin in aliquo caſu præcedant merita ex libero arbitrio, licet neceſſaria non ſint; at hoc eſt abſurdum: ergo tradita interpretatio admittenda non eſt. *Reſp.*

Secundo reijcitur ex Auguſtino Epiſtola 105 illis verbis: *remiſſio peccatorum eſt ex meritis, fides autem ſine vllis meritis.* Et *lib. de prædeſtinatione Sanctorum capitulo ſeptimo*, ibi: *Sicut prima gratia non eſt ex meritis, ita nec finis*; at ſi actus aliquis ſupernaturalis fidem præcederet, & ad iuſtificationem remotè diſponeret, ſub merito illius actus, fides cadere poſſet, non minus, quam ſub fidei merito cadit peccatorum remiſſio: ergo talis actus admittendus non eſt, nec prædicta interpretatio. *Secundo.*

Tertio: nam iuxta Auguſt. *lib. de prædeſt. Sanctor. cap.* 7. ante fidem, nec meritum; nec impetratio eſſe poteſt: vnde, vt in Cornelio meritum, ſeu impetrationem admitteret, eiuſque eleemoſynas, ſeu orationes eſſe Deo acceptas, ſic ait: *Nec tamen ſine aliqua fide donabat, & orabat, nam quomodo inuocabat, in quem non crediderat*: Quod etiam docuit D. Thom. 2.2.*quaſt.*83. *art.*15 *ad* 3. illis verbis: *Dicendum, quod oratio innititur principaliter fidei, quantum ad efficaciam impetrandi*; at ſi ante fidem admittantur in homine actus ſupernaturales honeſti remotè ad iuſtificationem diſponentes, tales actus erunt impetratorij ad minus: ergo tales actus admittendi non ſunt, ſed dicendum primum actum ſupernaturalem eſſe actum fidei, & ideò dici primum omnis noſtræ iuſtificationis initium. 43 *Tertio.*

Secundo reſpondebis: Concilia, & Patres loqui non de fide Theologica in ſtricta acceptione, prout ſcilicet dicit actum credendi innitentem obſcurè reuelatione Dei, ſed largè pro qualibet illuſtratione ſupernaturali. 44 *Secundo. reſp.*

Sed contra primo: nam ſequitur ex hac ſolutione verba illa Pauli ad Hebræos 11. *Credere enim oportet accedentem ad Deum.* Et rurſus, *ſine fide impoſſibile eſt placere Deo*, ex quibus omnes Theologi colligunt neceſſitatem fidei ad noſtram iuſtificationem, explicari poſſe de fide Theologica, non in ſtricta acceptione, ſed largè pro qualibet ſupernaturali cognitione; conſequens eſt contra communem Theologorum ſententiam: ergo ſolutio data ſuſtinenda non eſt. *Cōtra* 1.

Secundo: nam Trident. *ſeſſione ſexta de iuſtificat. cap* 6 explicans modum præparationis ad iuſtificationem adultorum, ſic ait: *Diſponuntur autem ad ipſam iuſtitiam, dum excitati Diuina gratia, & adiuti, fidem ex auditu concipientes, liberè mouentur in Deum, credentes vera eſſe, quæ diuinitus reuelata, & promiſſa ſunt*; at verba iſta, nemo interpretari audebit de fide non ſtrictè Theologica, ſed largè accepta pro qualibet ſupernaturali illuſtratione: ergo nec illa, quæ in fauorem noſtræ concluſionis adduximus, quibus Concilium fidei concedit eſſe noſtræ iuſtificationis fundamentum, & radicem. *Secundo.*

Tertio: nam Theologi admittentes ignorantiam inuincibilem myſteriorum Fidei in aliquibus, non loquuntur ſolum de ignorantia oppoſita actui credendi reuelationi obſcuræ, per Eccleſiam propoſitæ innitenti, ſed oppoſita cuiuis ſupernaturali cognitioni certæ de myſterijs ſupernaturalibus; aliàs liceret dicere Chriſtum ignoraſſe myſteria noſtræ Fidei, quia licet ea cognouerit per ſcientiam Beatam, & infuſam, non tamen illa per actum obſcuræ reuelationi innitentem cognouit; at negata infidelibus omni ſupernaturali cognitione myſteriorum fidei non poſſunt proximè, nec remotè ad iuſtificationem diſponi; cum fides ſaltim ſic accepta debeat admitti vt primum noſtræ iuſtificationis initium: ergo illa carentes carent omni auxilio ſupernaturali ſufficiente, tam proximo, quam remoto ad ſalutem. Deniqne: nam communis Theologorum conſenſus verba Tridentini aſſerentis neceſſitatem Fidei ad iuſtificationem adultorum, illa accipit de fide Theologica in ſtricta acceptione; at de eadem fide loquitur Concilium, quando ei concedit in ordine iuſtificationis primatum: ergo loquitur de fide Theologica in ſtricta acceptione. 45 *Tertio.* *Quarto.*

Nec refert ſi opponas: probabilis eſt ſententia affirmans aſſenſum præſtitum priuatæ reuelationi non eſſe ab eodem habitu, 46 *Oppones.*

à quo

Digitized by Google

à quo elicitur aſſenſus innitens reuelationi vniuerſali. Quam tenent Caiet. Sot. Canus, Bañez, & Zumel relatI ab Aluarez *diſputatione* 3. *de Fide ſectione* 10. *num.* 1. at ſi quis innitens priuatæ Dei reuelationi crederet, quæ neceſſaria ſunt ad ſalutem, & actum perfectè contritionis eliceret, abſque dubio Iuſtificaretur: ergo fides Theologica in ſtricta acceptione, neceſſaria ad iuſtificationem non eſt; & conſequenter non ſic accipienda, quando Tridentinum docet eſſe noſtræ iuſtificationis initium, Nam reſponderi poteſt facillimè: data illius ſententiæ probabilitate, & conceſſa minori diſtinguo conſequens: Fides Theologica, ideſt, vniuerſalis tranſeat conſequens, Fides Theologica, ideſt innitens reuelationi Dei obſcurè proponentis, cui liberum præbeamus aſſenſum, nego conſequentiam, & huius neceſſitatem adſtruunt Concilia, & Patres fatentur, illamque negant gentibus, quæ nihil de noſtræ Fidei Myſterijs audierant.

Reſp.

§. V.

Argumentis ab authoritate occurritur.

47 *Arg. I. teſtimoniis Scripturæ. Primum eſt.*

CONtra iſtam concluſionem plura, & quidem difficillima opponunt contrariæ ſententiæ Authores, primo arguunt teſtimonijs Scripturæ, quæ diuerſimodè contra ſententiam noſtram inducunt; primo ex generalitate illuminationis Diuinæ indicata Ioannis 1. illis verbis: *Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*. Quæ non ſolum de illuminatione rationе luminis naturalis, ſed etiam per gratiam intelligunt Chriſoſtomus *Homil.* 7. *in Ioann.* Cirilus Alexandrinus *lib.* 1. *in Ioann. cap.* 11. Hieronymus ſuper illud ad Galatas 1. *Cum autem placuit ei, qui me ſegregauit*. Et D. Thom. *ibi. lect.* 5. *in medio*: ergo omnes ſupernaturalem illuſtrationem recipiunt; & conſequenter nullus eſt reprobus; cui Deus deneget omne ſupernaturale auxilium ſufficiens.

48 *Secundo.* Secundo ex generalitate vocationis Diuinæ: omnes enim vocat, & inuitat, vt pœnitentiam agant, & ad ſe veniant, Matthæi 11. *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos*. Et Eſaiæ 55. *Omnes ſitientes venite ad aquas*. Et Ioan. 7. *Si quis ſitit veniat ad me, & bibat*. Matthæi 22. *Quoſcumque inueneritis vocate ad nuptias*; at indignum eſt Deo homines ad ſe vocare, inuitareque ad pœnitentiam, & eis auxilia omnia ſufficientia, quibus poſſint venire, & agere pœnitentiam negare: ergo nulli negat auxilia ſufficientia ſalutis.

Tertio. Tertio ex generale voluntate ſalutis omnium hominum: Deus enim omnibus hominibus ſalutem deſiderat. Ezechielis 33. *Viuo ergo dicit Dominus, nolo mortem peccatoris, ſed vt magis conuertatur, & viuat* 2. Petri 1. *Nolens aliquem perire, ſed omnes ad pœnitentiam reuerti* 1. ad Timotheum 2. *Qui vult omnes homines ſaluos fieri*; at fruſtranea eſſet iſta voluntas reſpectu illorum, quibus omne auxilium ſupernaturale negaret, imò & impoſſibilis; ex vi namque huius voluntatis, ſaltem debent auxilia ſufficientia ad ſalutem conferri; cum ex vi illius gloria debeat conſtitui aliqua ratione futura: ergo nulli reprobo negat Deus auxilia omnia ſufficientia ad ſalutem.

49 *Quarto.* Quarto ex communi omnium expectatione, vt pœnitentiam agant, quæ conſtat ex illis verbis: *Expectat Dominus vt miſereatur veſtri*. Et alibi: *Niſi pœnitentiam egeritis omnes peribitis*; at expectare ad pœnitentiam, & miſericordiam præſtandam, non poteſt Deus illos, quibus negat auxilia ſufficientia ad ſalutem, & ad pœnitentiam agendam: nam quomodo expectare dicitur illum, cui ſufficientes vires tollit ad pœnitendum? Ergo nulli hominum negat Deus auxilia omnia ſufficientia ad ſalutem.

50 *Ad teſtimonia reſp.* Reſpondeo ad primum teſtimonium ex D. Thom. *ibi. lect.* 5. Illuminari per verbum poſſe intelligi dupliciter. Primo de lumine cognitionis naturalis, de quo Pſalm. 4. *Signatum eſt ſupra nos lumen vultus tui Domine*. Secundo de lumine gratiæ, de quo Iſaiæ 60. *Illuminare Ieruſalem*: priori modo intellectum, omnes homines in hunc mundum venientes per verbum illuminantur; omnes enim intellectum recipiunt, qui eſt lumen naturalis rationis deriuatum à verbo: intellectum autem ſecundo modo, poteſt exponi tripliciter: primo ſecundum Originem de omni homine veniente in hunc mundum, non ratione ſolius creationis, ſed ratione perfectionis per fidem; & ſic verum eſt omnem hominem in hunc mundum, id eſt, in Eccleſiam venientem per fidem à Verbo illuminari lumine gratiæ. Alio modo ſecundum Chriſoſtomum exponitur accipiendo aduentum in mundum per creationem; omnem hominem ſic venientem à Verbo illuminari, quantum eſt de ſe, ideſt, ſecundum voluntatem antecedentem, & ſic verum eſt omnes illuminare, quia quantum eſt de ſe nulli negat ſuam lucem, ſed cui negat eſt in pœnam alicuius peccati. Tertio modo ſecundum Auguſtinum exponitur, vt ly *omnem* ſit diſtributio accommoda, vt ſenſus fiat, illuminat omnem hominem, non ſimpliciter, ſed omnem qui illuminatur, quia nullus niſi à Verbo illuminatur lumine gratiæ, hæc D. Thom. fere ad Verbum, ex quibus colligitur, quam falſo contra noſtram ſententiam in commentario illius loci adducatur; cum nihil pro illa expreſſius docere potuerit.

Ad alia teſtimonia, generalitatem Diuinæ vocationis indicantia, dicatur: intelligi de vocatione ad legem, & quidem ad legem naturæ omnes ad vſum rationis venientes vocantur, ad legem autem gratiæ omnes vocantur, quantum eſt ex parte Dei, & ſecundum voluntatem antecedentem, non autem ſecundum voluntatem conſequentem, & efficacem, cum non omnibus lex gratiæ, ſiue ſupernaturalis fuerit promulgata, ſed ab aliquibus inuincibiliter ignorata, ex quo nihil contra concluſionem noſtram colligitur. Et ex his ad teſtimonia generalem voluntatem ſalutis omnium, dicatur eſſe voluntatem antecedentem, non conſequentem, ex illa autem non ſequitur omnibus conferre omnia remedia ſufficientia ad ſalutem, ſed omnia offerre, quantum eſt de ſe omnibus, & omnibus aliqua conferre, ſcilicet extrinſeca remedia pro omnibus inſtituta, vt ſunt Sacramenta, paſſio, & mors Chriſti oblata pro omnibus, vt remedium ſufficiens, non tamen quod omnibus conferat auxilia intrinſeca ſufficientia ad ſalutem. Et quidem ſicut contrarij Authores non obſtante hac generali voluntate, fatentur non omnibus dari auxilia ſufficientia proxima ad fidem, ſed tantum remota; ita Nos dicimus non obſtante prædicta voluntate aliquibus non conferri auxilia ſufficientia intrinſeca, nec proxima, nec remota, ſed tantum extrinſeca. 51 *Ad 2.*

Ex quibus etiam ad alia teſtimonia dicatur, Deum expectare omnes, vt pœnitentiam agant, non voluntate efficaci pœnitentiæ omnium, cum multi pœnitentiam non agant, ſed inefficaci, & antecedenti; ex quibus colligitur, omnibus, quantum eſt de ſe omnia offerre, quæ vt pœnitentiam agant ſunt neceſſaria, non tamen omnibus omnia conferre, ſed quibuſdam confert gratiam ſufficientem, & efficacem, & ſic verè pœnitent, & gratiam conſequuntur, alijs non efficacem, ſed ſufficientem proximam, & iſti peccant non pœnitendo, quia tenentur, poſſunt, & non faciunt; alijs negat gratiam ſufficientem proximam, & concedit ſufficientem remotam, quod contrarij Authores non negant, & iſti etiam in mea ſententia peccant, quia poſſunt moraliter agere pœnitentiam, vt *ſuperius* arguebam: alijs denique negat omnia auxilia ſufficientia intrinſeca; tam proxima, quam remota in pœnam præcedentium peccatorum, & ſolum eis concedit in communi auxilia ſufficientia extrinſeca, vt ſunt Sacramenta, paſſio, & mors Chriſti, &c. & iſtos, adhuc dicitur Deum expectare, vt pœnitentiam agant voluntate antecedenti: quia ex vi huius voluntatis Sacramenta inſtituit, & pro omnibus filium ſuum miſit. An autem eis imputetur non pœnitere? ſtatim videbimus. 52 *Ad 3.*

Secundo ſic arguunt: ſi aliquibus reprobis Deus omnia auxilia ſupernaturalia ſufficientia ad ſalutem negaret, maxime illis infidelibus, qui in barbaris, & remotis nationibus nihil fidei noſtræ audierunt; at iſtis confert Deus aliquas ſupernaturales illuſtrationes intrinſecas, quibus ſi bene reſpondeant, paulatim diſponuntur ad fidem, & à Deo, vel miniſterio prædicatorum, vel Angelorum, circa fide credenda inſtruentur, & proximè auxiliabuntur: ergo nullus eſt reprobus, cui Deus non conferat aliqua auxilia ſupernaturalia, ſaltim remota, ſufficientia ad ſalutem. Conſequutio eſt legitima, maior vera, & minor, in qua eſt difficultas probatur primo, ex illis verbis Pauli ad Rom. cap. 1. *Reuelatur ira Dei de Cœlo ſuper omnem impietatem hominum eorum, qui veritatem Dei in iniuſtitia detinent, quia quod notum eſt Dei, manifeſtum eſt in illis, Deus enim illis manifeſtauit, inuiſibilia enim Dei a creatura mundi per ea, quæ facta ſunt intellecta conſpiciuntur, ſempiterna quoque eius virtus, & diuinitas, ita vt ſint inexcuſabiles*. Vbi loqui Paulum de Philoſophis gentilibus tenet communis Theologorum conſenſus ſuper hunc locum, etſi à pluribus de cognitione naturali intelligatur, explicari poſſe de ſupernaturali illuſtratione probant ex Anſelmo ſuper illum locum illis verbis: *Dominus manifeſtauit, ideſt non ſolum naturalis ratio pro fuit, ſed Deus quotidie adiuuit, ne ſola natura ſufficere videretur*. Et ex D. Thom. *ibi. lectione* 6. illis verbis: *Manifeſtauit vel interius infundendo lumen, vel exterius proponendo viſibiles creaturas, in quibus, ſicut in quodam libro Dei cognitio legeretur*; & ex Auguſtino *lib.* 2. *de ſermone Domini in monte*, illuſtrationis nomine hanc illuminationem explicante, quo nomine, ſicuti, & infuſſionis luminis, quo vtitur Angelicus Doctor ſupernaturalis illuſtratio ſignificatur. Inſuper hac ratione: Philoſophi namque inexcuſabiles à Paulo dicuntur eo quod neglecta Idolorum adoratione non adorant vnicum Deum; et niſi eſſent à Deo ſupernaturaliter illuſtrati, excuſabiles forent, cum ad impletionem præcepti dificilis, qualis eſt veri Dei adoratio, & idolorum contemptus, tot difficultatibus plenus, vires naturales abſque diuina gratia non ſufficere teneat communis Theologorum conſenſus: ergo ex mente Pauli colligitur barbaros, & gentiles Philoſophos, ſupernaturales gratiæ illuſtrationes, & auxilia intrinſeca ſufficientia recepiſſe. 53 *Arg. 2.* *Minor prob. I.* 54

Secun-

55 *Secundo.* Secundo probant minorem ex illo ad Roman. 2. *Factores legis iuſtificabuntur, cum enim gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis ſunt faciant, eiuſmodi legem non habentes, ipſi ſibi ſunt lex, teſtimonium reddente illis conſcientia ipſorum.* Ex quibus verbis minorem argumenti ſic probant: verba illa *gentes, quæ legem non habent* intelligenda ſunt, de gentibus etiam infidelibus, vt ex Origine, Chryſoſtomo, Teophilato, Ambroſio, Hieronymo, Eucumenio, & alijs Eccleſiæ Patribus illorum verbis relatis fuſe probat Suarez *lib. 1. de gratia cap. 8. num.* 20. illa autem verba: *Naturaliter ea, quæ legis ſunt, faciunt,* intelligenda ſunt de obſeruatione legis conducente ad iuſtificationem, vt conſtat primo ex verbis antecedentibus: *Factores legis iuſtificabuntur.* Et ex illis verbis præcedentibus, *Non enim auditores legis iuſti ſunt apud Deum;* vnde conſequenter illud: *Naturaliter ea quæ legis ſunt, faciunt,* non eſt accipiendum de natura nuda, ſed de natura eleuata, & ſanata per gratiam, vt explicant Auguſt. *lib. 4. contra Iulianum cap. 3. de ſpiritu, & littera cap. 26. & 27.* Fulgentius *de incarnatione, & gratia cap. 25.* Proſper *contra Collatorem cap 22.* D. Thom. *ibi lect. 3. & 1. 2. qu 109. art. 4. ad 1.* ergo gentes infideles aliqua opera ſupernaturalia efficiunt; & conſequenter aliqua auxilia ſupernaturalia ad ſalutem remotè ſaltim ſufficientia recipiunt.

56 *Tertio.* Tertio minorem argumenti probant Patrum auctoritate Chryſoſtomi *Homilia 37. in Matth. column. penultima,* illis verbis: *Qui ante Chriſtum obierunt, atque ideò ipſum non cognouerunt, ſi ab idolorum cultu receſſerunt, ac Deum ſolum adorarunt, ſi præterea vitam honeſtè peregerunt æterna bona, & beatitudinem adipiſcentur.* Paulum audi: *Gloria,* inquit, *& pax omni operanti bonum Iudæo, & Gentili,* at ſolis bonis operibus media ſupernaturali gratia elicitis gloria debetur: ergo ex mente Chryſoſtomi gentes, quibus Chriſtus annunciatus non eſt, nec prædicatus, gratiam ſupernaturalem auxiliantem recipiunt.

57 *Quarto.* Quarto ex Auguſtino *lib. 2. de ſermone Domini in monte cap. 19.* vbi docet: *Nullam eſſe animam quamuis peruerſam, quæ tamen vllo modo ratiocinari poteſt, in cuius conſcientia non loquatur Deus, quis enim ſcribit in cordibus hominum naturalem legem, niſi Deus, de qua Apoſtolus ait: cum enim gentes, quæ legem non habent, &c.* Et *lib. de gratia Chriſti cap. 24.* poſtquam ex illis verbis Eſter 15. *Conuertitque Deus cor Regis in manſuetudinem* de Aſuero Gentili magnitudinem auxiliantis gratiæ contra Pelagium intulliſſet, ſic infert: *Legant ergo, & intelligant non lege atque doctrina inſonante forinſecus, ſed in æterna atque occulta, mirabili ac infallibili poteſtate operari Deum in cordibus hominum, non ſolum veras reuelationes, ſed etiam bonas voluntates, &c.* nam ibi expreſſe loquitur Auguſtinus de gratia Theologica; & conſequenter ſupernaturali: ergo hanc Deus ex mente Auguſtini concedit infidelibus.

58 *Quinto.* Quinto ex Proſpero Auguſtini Diſcipulo *lib. 2. de vocatione gentium cap. 25. & 31.* quibus in locis apperte fatetur ſupernaturalem gratiam, etiam ad gentes fide carentes extendi; verba illius cap. 31. hæc ſunt: *Elaboratum eſt quantum Dominus adiuuit, vt non ſolum in nouiſſimis diebus, ſed etiam in cunctis retro ſæculis probaretur gratiam Dei omnibus hominibus ad fuiſſe prouidentia quidem pari, & bonitate generali, ſed multi modo, opere, diuerſaque menſura, quoniam, ſiue occultè, ſiue manifeſtè ipſe eſt ſaluator omnium maximè fidelium* 1. ad Timotheum 4. Vnde ſubiungit Proſper: *Dicendo enim, qui eſt ſaluator omnium hominum confirmauit bonitatem Dei ſuper vniuerſos homines eſſe generalem, adijciendo autem maximè fidelium; oſtendit eſſe partem generis humani, quæ merito fidei diuinitus inſpirata ad humanam atque æternam ſalutem ſpecialibus beneficijs prouehatur,* ergo ex mente Proſperi omnibus hominibus etiam infidelibus aliquid ſupernaturalis gratiæ Deus impertitur.

59 *Reſp. Ad 1. probationem minoris.* Ad hoc argumentum reſpondeo, conceſſa maiori, negando minorem. Ad primam probationem, concedo Paulum ibi loqui de Phyloſophis Gentilibus: nego autem eis concedere cognitionem Dei ſupernaturalem, ſed tantum naturalem, quod docet D. Thom. *ſuper illum locum lect. 6.* his verbis: *Fuit enim in eis quantum ad aliquid vera Dei cognitio, quia quod notum eſt Dei, id eſt quod cognoſcibile eſt de Deo ab homine per rationem manifeſtum eſt in illis, id eſt manifeſtum eſt eis ex eo quod in illis eſt, id eſt, ex lumine intrinſeco.* Quod etiam ſuper eundem locum Caietanus notauit, idque probant ex eo quod non dixit Paulus *illis reuelauit,* ſed *manifeſtabit,* quo loquendi modo indicatur non de cognitione ſupernaturali, ſed naturali fuiſſe loquutum; & conſtat ex ratione, qua Paulus probat notitiam, quam Ethnici habuere de Deo, quia ſcilicet inuiſibilia Dei per ea quæ facta ſunt intellecta conſpiciuntur, cognitio autem quæ ex creaturis cognitis habetur de Deo naturalis eſt: non ergo loquitur Paulus de cognitione ſupernaturali, ſed naturali, quam poſſumus naturæ ſolius ductu de Deo habere, ſcilicet, quod vnus, omnipotens, infinitus, immenſus adoratione dignus, &c. quam cognitionem Phyloſophi iniuſtitia detinuerunt, quia cum ipſa inclinaret ad exhibendum cultum ſoli vero Deo per rationem naturalem cognito, ipſi non ſicut Deum glorificauerunt, ſed à veri Dei cultu aberrantes ad idolorum cultum diuerterunt.

60 Nec oppoſitum noſtræ reſolutionis conuincunt probationes factæ. Non prima ex Anſelmo: verbis enim antecedentibus expreſſè tradit noſtram interpretationem ſic dicens: *Ita quod notum eſt Dei manifeſtum eſt illis, vel in illis, id eſt in cordibus eorum, quamuis exterius in opere ipſorum non appareat, habent enim in ſe vnde noſcant eum, id eſt naturalem rationem.* Quo nihil clarius pro noſtra ſententia potuit aſſerere: vnde quando addidit, *ſed Deus quotidie adiuuit,* intelligendus eſt de adiutorio naturali, tam extrinſeco, quam intrinſeco, quod ſatis explicuit ſic addens: *Deus illis manifeſtauit oſtenſione creaturarum, quoniam naturali ingenio intellexerunt, quia hoc non eſt Creator quod creatura;* ſine quo adiutorio, ſcilicet oſtenſionis creaturarum, natura ſola non ſufficiebat.

61 *D. Thom.* Nec ſecunda ex D. Thom. nam verbis à nobis adductis, ſatis Angelicus Præceptor explicuit, de quo lumine loqueretur, ſcilicet naturalis rationis, quod infuſum dicitur, quia per creationem factum: mens ergo D. Thom. eſt Deum manifeſtaſſe interius infundendo lumen naturale, quo poſſint intelligere, & exterius proponendo creaturas viſibiles, in quibus Deus cognoſceretur. *Auguſt.* Nec tertia ex Auguſt. nomine enim *illuſtrationis,* etiam ſignificari poteſt manifeſtatio naturalis Dei per creaturas. Nec denique quarta probatio ex ratione ad quam reſpondetur conceſſa maiori negando minorem, ad cuius probationem dicatur: gratiam requiſitam ad opus morale difficile non eſſe entitatiuè ſupernaturalem, ſed naturalem indebitam naturæ lapſæ, de quo fusè agemus 1. 2. *quæſt.* 109. Hanc autem non negamus Gentilibus, cæterum non eſt ad diſponendum, nec proximè, nec remotè ad iuſtificationem ſufficiens, vt *ibidem* docebimus.

62 *Ad 2. probat. min.* Ad ſecundam minoris probationem dicatur teſtimonium Apoſtoli dupliciter à Patribus explicari: primo de ſolis gentibus ad fidem conuerſis, lege tamen ſcripta, ſcilicet Moſaica carentibus. Ita Auguſt. *de ſpiritu, & littera cap. 26. & 27* Proſper contra Collatorem *cap. 22.* Fulgentius *de Incarnatione, & gratia cap 25.* Anſelmus ſuper illum locum, & D. Thom. *ibi lect* 3 his verbis: *Loquitur enim de gentibus ad fidem Chriſti conuerſis, qui auxilio gratiæ Chriſti ceperant moralia legis ſeruare.* Vnde conſequenter infert exponendum eſſe naturaliter; id eſt, *per naturam gratia reformatam.* Ex Auguſtinus *lib. 4. contra Iulianum cap.* 3. illis verbis: *Ideò naturaliter, & ſine lege, quia de illis loquebatur, qui ex gentibus veniunt ad Euangelium, non ex circunciſione, cui lex data eſt, & propterea naturaliter, quia in eis, vt crederent eſt per Dei gratiam correcta natura.* Iuxta quam interpretationem nihil contra noſtram concluſionem colligitur.

63 Secundo explicatur de gentibus non ſolum fidelibus, ſed etiam gentilibus, cui interpretationi non omnino diſſentit Auguſtinus *lib 4 contra Iulianum cap. 3* in ſecunda eiuſdem loci expoſitione, cui etiam ſecundo loco D. Thom. conſentit ſic dicens: *Vel poteſt dici naturaliter, id eſt, per legem naturalem oſtendentem eis, quid ſit agendum ſecundum illud Pſalmi 4 Multi dicunt quis oſtendit nobis bona? Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine, id eſt lumen rationis naturalis, in qua eſt imago Dei, & tamen non excluditur, quin neceſſaria ſit gratia ad mouendum affectum.* Iuxta quam interpretationem non loquitur Paulus de obſeruantia legis ad ſalutem conferente, ſed de obſeruantia naturali legis naturalis, non totius, ſed aliquorum præceptorum, quod rectè Caietanus ſuper illum locum notauit aduertens non dixiſſe Paulum: *Naturaliter omnia, quæ legis ſunt faciunt,* ſed *ea, quæ legis ſunt, faciunt* Id eſt, aliqua ad quorum adimpletionem, vel natura ſine gratia ſpeciali, vel ſaltim ſine gratia ſupernaturali, eſt ſufficiens.

64 Quod etiam docuit Auguſtinus *lib. 4. contra Iulianum cap 3.* vbi non reijciens intelligentiam teſtimonij Pauli de gentibus non conuerſis ad fidem ſic ait: *Aut ſi fidem non habent Chriſti profecto, nec iuſti ſunt, nec Deo placent, cui ſine fide placere impoſſibile eſt, ſed ad hoc eis in die iudicij cogitationes ſuæ defendent, vt tolerabilius puniantur, quia naturaliter, quæ legis ſunt vtcumque fecerunt ſcriptum habentes in cordibus opus legis hactenus, vt alijs non facerent, quod perpeti nollent, hoc tamen peccantes, quod homines ſine fide non ad eum finem iſta opera retulerunt, ad quem referre debuerunt.* Ex quibus verbis manifeſtat conſtat Auguſtinum, dato, quod teſtimonium Pauli de gentibus ad fidem conuerſis intelligatur, ſenſiſſe non iuſtificari per obſeruationem legis, nec per illam ad iuſtificationem aliqua ratione diſponi: peccat ergo argumentum, in eo quod duas interpretiones oppoſitas in vnam coniungit, cum tamen diuerſimodè in vna, atque in alia, verbum illud, *naturaliter, quæ legis ſunt faciunt,* ſit interpretandum.

65 *In forma reſp.* Vnde in forma concedo maiorem, ſcilicet probabiliter intelligi poſſe de gentibus non conuerſis ad fidem; & nego minorem, quod ſcilicet intelligatur Paulus de obſeruantia legis conferente ad ſalutem, in talibus gentibus. Ad probationem dicatur. Verbum *iuſtificantur* tripliciter accipi, vt docet D. Thom. primo quoad reputationem, id eſt iuſtum reputari. Secundo quoad

ad iuſtitiæ exequutionem, id eſt exequi opus iuſtitiæ, ſeu iuſtum, id eſt legi conforme. Tertio quoad cauſam iuſtitiæ, id eſt recipere formam iuſtificantem: dicimus ergo in priori interpretatione, verbum *iuſtificari* poſſe accipi in primo, & tertio ſenſu, id eſt quod factores totius legis iuſti reputabuntur, cum tota lex ſine gratia iuſtificante adimpleri non poſſit, ſcilicet iuſtificabuntur, id eſt, per obſeruantiam legis ſupernaturalis, ad formam iuſtificantem diſponuntur. In ſecunda autem interpretatione, non ſic eſſe accipiendum, ſed in ſecundo ſenſu, prout iuſtificari idem eſt, quod opus iuſtum exequi propter quod quis non damnetur, laudem aliquam ad minus mereatur, & mitius puniri, vt inquit Auguſt. Ad id quod ex Patribus adducitur conſtat ex dictis: nam ly *naturaliter* intelligitur à Patribus primam interpretationem ſequentibus de natura reformata per gratiam, cum tamen ſecundam amplectuntur de gentibus non conuerſis ad fidem, non ſic explicant ly *naturaliter*, ſed ſolo rationis iuditio naturali inducti, ſcilicet ex proprijs viribus ſine Diuinæ gratiæ adiutorio.

66 *Opponet.* Si dicas, D. Thom. adhuc ſecundam interpretationem admittendo explicare illud naturaliter, vt ſolum excludat illuſtrationem intellectus, non tamen excludat gratiam in voluntate ad mouendum affectum: ergo adhuc intellecto teſtimonio Pauli de gentibus non conuerſis ad fidem, loquitur de obſeruantia legis proficua ad ſalutem. Patet conſequentia: nam obſeruantia legis media gratia exequuta, ad ſalutem conducit.

Reſp. Reſpondeo D. Thom loqui de gratia ſpeciali Dei Conditoris naturæ, quæ ad aliqua præcepta difficilia obſeruanda in natura lapſa requiritur, & aliquando gentilibus ad fidem non conuerſis conceditur. Cæterum hanc, etſi detur per Chriſtum, ad diſponendum ad iuſtificationem inſufficientem eſſe cum veriori ſententia docebimus *tract. de gratia Dei articulo* 3. & 4 quia ad iuſtificationem, ſolum actu ſupernaturales diſponunt, qui mediante gratia ſpeciali naturali entitatiuè non poſſunt elici.

67 *Ad 3. probat. min.* Ad tertiam minoris probationem dicatur Chriſoſtomum loqui de illis, qui Chriſtum præcedentes, illum non agnouerunt oculis corporeis, vt præſentem, qui autem mentis oculis per fidem, vt futurum plures crediderunt, vel explicitè, vel implicitè, vnde non mirum, quod iuſtitiam, & Beatitudinem adipiſcentur; non autem loquitur de Infidelibus, qui ſupernaturali cognitione Dei per fidem caruerunt, quod neceſſarium erat vt nobis aduerſaretur.

Ad 4. Ad quartam ex Auguſtino dicatur in priori teſtimonio loqui de loqutione naturali Dei per infuſionem luminis naturalis, & naturalis legis promulgationem, qualiter Deus loquitur in cordibus omnium hominum quantumcumque infidelium. In ſecundo autem de gratia ſpeciali ſuper naturali, aut naturali entitatiuè, non tamen præciſè de gratia entitatiuè ſupernaturali, licet autem negemus gentilibus gratiam entitatiuè ſupernaturalem, non negamus illis gratiam ſpecialem entitatiuè naturalem, & iſtam concedit Aſuero, Auguſtinus, eſſeque Theologicam, id eſt à Patribus intentam, etſi non ſit Theologica, id eſt ad ſalutem conducens, docebimus *Tractatu de gratia Dei*.

68 *Ad auctoritatẽ Proſperi reſp. 1.* Ad vltimam probationem ex Proſpero reſponderi poteſt primo, loqui per diſtributionem adæquatam temporum, & inadæquatam hominum, id eſt nullum fuiſſe retro ſeculum in quo hominibus pluribus gratia Dei non adfuerit, non tamen quia ſenſerit in omnibus ſeculis gratiam ſupernaturalem ſemper omnibus adfuiſſe. *Reſp. 2.* Vel ſecundo dicatur, hominibus omnibus gratiam ſemper adfuiſſe, vt oblatam omnibus in communi, licet non vt omnibus in particulari receptam: ſic autem intelligendum eſſe conſtat ex eo quod præſentiam gratiæ probat, quia Deus eſt omnium Saluator; ex hoc autem principio non probatur præſentia gratiæ intrinſecè receptæ, ſed ſolum, vt oblatæ in communi, vt conſtat in paruulis, quorum Deus etiam eſt Saluator; & tamen, non omnibus gratia confertur intrinſecè, nec remedia ad illam obtinendam ſunt applicata.

§. VLTIMVS.

Argumenta à ratione ſoluuntur.

69 *Tertio arguitur ratione* TErtio arguunt rationibus Theologicis, vt probent Gentilibus omnibus, Deum conferre illuſtrationes ſupernaturales. *Prima eſt.* Prima eſt: nam ſingulis Gentibus ſunt præfecti Angeli Cuſtodes, vt fert communis Patrum ſententia, & Scholaſticorum cum D. Thom 1. *p. quæſt.* 113. at niſi Angeli excitare poſſent Gentilibus illuſtrationes ſupernaturales conducentes ad ſalutem, inutilis eſſet Angelorum cuſtodia: ergo Deus confert omnibus hominibus auxilia ſufficientia ad ſalutem.

Secunda Secunda eſt: Deo namque debemus adſcribere illam prouidentiæ rationem, quæ ipſius miſericordiam, ſapientiam, iuſtitiam, & deſiderium ſaluandi homines, & redemptionem Chriſti magis commendet; talis eſt prouidentia, quæ omnibus gentibus ſupernaturalem gratiam largitur: ergo idem quod prius.

Tertia. Tertia eſt: nullum enim impedimentum in Gentilibus aſſignari poteſt, vt a Deo ſupernaturalem gratiam auxiliantem recipiant: ergo illam non recipere, ſoli Dei voluntate adſcribi poteſt, de qua id piè credendum non eſt. Patet antecedens: non enim impediunt demerita, cum ſorte plura ſint peccata hæreticorum, quam Gentilium, quibus tamen Deus ſupernaturalem gratiam ſufficientem, & ſupernaturales illuſtrationes largitur. Nec poteſt impedire ignorantia nam de honeſtate naturalium virtutum, de præmio, & pœna malorum, & bonorum operum ipſo lumine naturæ ſufficienter ſunt inſtructi: ergo abſque vllo miraculo poſſunt erga iſta obiecta excitari cogitationes ſupernaturales, & gratiæ auxiliantes concedi; & conſequenter nullum impedimentum ex parte illorum meditari poteſt vt ſupernaturalem gratiam recipiant auxiliantem.

Quarta ratio eſt, vbi infidelibus ſufficienter proponitur, ex parte obiecti veritas fidei ab aliquo miniſtro Euangelico, infunditur ſimul à Deo ſupernaturalis intrinſeca illuſtratio ad credendum ſufficiens, alias circa res fidei ſufficienter propoſitas inculpabili ignorantia laborarent, quod Theologi non admittunt: ergo etiam ſufficienter propoſita ex parte obiecti ratione motiua virtutum moralium infuſarum, excitatur intrinſeca ſupernaturalis illuſtratio ad actus ſupernaturales talium virtutum eliciendos; at poteſt infidelibus ante fidei notitiam ſufficienter proponi ratio motiua ſupernaturalium virtutum moralium: ergo ante fidei notitiam infunduntur infidelibus auxilia ſupernaturalia. Probatur minor: motiuum virtutum ſupernaturalium non eſt diſtinctum a motiuo virtutum naturalium; at iſtarum motiuum poteſt ante notitiam fidei ſufficienter proponi: ergo etiam motiuum illarum. 70 *Quarta ratio.*

Quod amplius confirmant: poteſt namque miniſter Euangelicus intendens ad fidem, Gentilem diſponere, illi continentiam ſuadere; at iſtis ſuaſionibus adiuncta eſt ſupernaturalis intrinſeca illuſtratio, ſicut ſuaſionibus eiuſdem ad res fidei credendas, eſt annexa ex miſericordia Diuina intrinſeca illuſtratio ad credendum ſufficiens: ergo poteſt ante fidei notitiam infundi infidelibus gratia ſupernaturalis auxilians. 71 *Confirm.*

His rationibus poſſumus quintam addere deſumptam; ex eo quod Chriſtus Dominus eſt caput infidelium, vt D. Thom. 3. *part. quæſt.* 8 *art.* 3. at proprium eſt capitis in ſua membra influit, quo circa Dæmonum caput non eſt, quia in illos non influit: ergo influit Chriſtus in infidelibus aliquam gratiam; & conſequenter ſupernaturalem gratiam ad minus ſufficientem ad ſalutem recipiunt. *Quinta ratio.*

Ad primam ex his rationibus conceſſa maiori nego minorem, quia vt inquit D. Thom. loco in argumento relato *art.* 4. *ad* 3. *Sicut præfecti, & infideles non priuantur interiori auxilio naturalis rationis, ita etiam non priuantur exteriori auxilio toti naturæ humanæ diuinitus conceſſo, ſcilicet cuſtodia Angelorum, per quam & ſi non iuuentur, quantum ad hoc quod vitam æternam bonis operibus mereantur, iuuantur tamen, quantum ad hoc, quod ab aliquibus malis retrahuntur, quibus & ſibi ipſis & alijs nocere poſſunt, nam ipſi Dæmones arcentur per bonos Angelos ne noceant quantum volunt; & ſimiliter Antichriſtus non tantum nocebit quantum vellet*; verba illa ſunt D. Thom. ex quibus duo habemus; primum eſt, quod vt Angelorum cuſtodia pro infidelibus fruſtranea non ſit, non requiritur, quod eis aſſiſtant ſupernaturalibus inſtructionibus, nec quod ad opera ſupernaturalia diſponentia ad iuſtificationem meritoria gloriæ iuuentur, ſed ſufficit iuuari ad bonum morale efficiendum, & vt minora peccata comittant, quia ſic mitius in inferno punientur. 72 *Ad 1. rationem reſp.*

Secundum colligitur, Angelicum Doctorum ſenſiſſe non obſtare miniſterio Angelorum, non inſtrui ad opera bona ſupernaturalia efficienda, ſi enim oppoſitum ſentiret, facilius argumentum dilueret dicendo, quod licet non inſtruerent ad opera meritoria infideles, illos tamen inſtruunt ad opera ad iuſtificationem diſponentia. Et quidem argumentum inſtatur in pueris, quibus ab inſtanti animationis fœtus, Angelum deputari ad cuſtodiam, docet D. Thom. *ibi art.* 5. & *in* 2. *diſtinct.* 91. *art.* 3. *ad* 3. & 4. argumentum, quia licet non ſint pro tunc capaces illuminationis, imò nec Sacramentorum, poteſt tamen Dæmon, illius complexionem, vt pronior ad peccandum fiat deteriorare, & vt ab hoc, & alijs malis Dæmones arceantur, Angeli cuſtodes paruulis pro tunc deputantur; quamuis ergo infideles ſupernaturales illuſtrationes miniſterio Angelorum non recipiant, quia tamen poſſunt magis, & minus peccare, plura, & pauciora opera bona moralia efficere, non eſt fruſtranea Angelorum cuſtodia, vt ad illos ad bonum intra rationis ordinem incitent, & à malo deterreant, dæmoneſque arceant à nocumentis, quæ ad illis inferendum maximè inclinant. 73

Ad ſecundam conceſſa maiori nego minorem: ſicut enim non magis commendat attributa enumerata Dei, & Chriſti Redemptionem omnes homines ad gloriam euehere, omnibus gratiam proximam ſufficientem largiri, & omnibus paruulis Baptiſmum applicari quam quod plures ex hominibus à gloria deficiant, & aliqui gratia proximè ſufficiente ad credendum, priuentur, & pluribus paruulis Baptiſmus quoad applicationem negetur, ita nec ex hoc, quod omnibus ſupernaturales illuſtrationes largiantur, 74 *Ad 2.*

Digitized by Google

tur, magis commendatur ſapientia, & miſericordia, & Chriſti Redemptio, cuius ratio eſt, quia Dei miſericordia, & redemptio Chriſti ſufficienter monſtrantur per hoc, quod quantum eſt de ſe omnibus ſufficiens gratia offeratur, & ſi pluribus quoad applicationem negetur in pœnam præcedentium peccatorum, vt in illis iuſtitia oſtendatur, & magis erga alios, quibus conceditur, miſericordia reſplendeat, ſicut in exemplis à nobis adductis conſpicitur.

75 *Ad 3.* Ad tertiam dicatur, Impedimentum ſufficiens eſſe peccatum, non tamen impedimentum neceſſitans Deum, vt ſufficientem gratiam non conferret, quo circa alijs maioribus peccatis multoties irretitis conceditur. Vnde licet ratio ſufficiens ex culpa ſumatur, quæ quoad ſufficientiam meretur, vt homines non ſolum ſupernaturali gratia, ſed etiam ipſo eſſe naturali priuentur, ratio tamen efficax eſt Diuina voluntas, de qua abſque vlla impietate nos credimus, velle homines per negationem omnis ſupernaturalis gratiæ quandoque punire; ſicut contrarij Authores abſque impietatis ſpecie fatentur Deum, in pœnam præcedentium peccatorum homines gratia ſufficienti priuare. Maximè cum Concilia, & Patres non obſcurè affirment primum actum in ordine ſupernaturali eſſe fidei, ad quem ſufficienti auxilio ſupernaturali negato, omnis alterius ſufficientis gratiæ negatio per validam illationem colligitur.

76 *Ad 4.* Ad quartam conceſſo antecedenti diſtinguo conſequens: in homine fideli tranſeat conſequens, in infideli, nego conſequentiam, & ratio habetur ex dictis: coniunctio namque interioris illuſtrationis cum propoſitione obiecti exterioris pendet ex libera voluntate Dei, de qua iudicare non poſſumus, niſi ex reuelatis in Scriptura, aut Concilijs, aut ex dictis Patrum; cum autem ex Tridentino, & Patribus habeamus, primum actum in ordine ad iuſtificationem eſſe actum fidei, conſequens eſt, quod alij actus ſupernaturales, niſi ab homine credente non eliciantur, & gratia ad illorum elicientiam ſoli homini fideli donetur. Et quidem probabile eſt poſſe à Deo concedi de potentia abſoluta omnia auxilia requiſita ad totius legis naturæ obſeruantiam homini in peccato exiſtenti; & tamen non niſi homini iuſtificato concedi, eſt communis Theologorum ſententia, de quo 1. 2. *quæſt.* 109. *artic.* 4 quia condecens eſt, vt tantum beneficium ſoli homini ſibi grato concedatur à Deo; pariter congruum eſt, vt ſoli homini credenti in Deum, vt Authorem ſupernaturalem, auxilia ſupernaturali largiantur, quidquid ſit, an ex naturis rerum repugnet actus ſupernaturales aliarum virtutum actum fidei antecedere, de quo nihil modo diffinio, & ideò & ſi in homine fideli exteriorem obiecti boni propoſitionem interior illuſtratio, ſeu ſufficiens gratia committetur; in homine tamen infideli, talis concomitantia non datur ob rationes traditas.

77 *Refutatur 4. arg.* Et quidem ſi argumentum aliquid conuinceit, probat in nullo homine dari ignorantiam inculpabilem Dei Authoris ſupernaturalis. Patet: nam voce creaturarum Deus, vt naturæ Author ſufficienter prædicatur, iuxta illud Pſalm. *Cæli narrant gloriam Dei*: ergo Deus, vt naturaliter cognoſcibilis, omni homini ſufficienter proponitur; & conſequenter iuxta mentem arguentis ſufficienter proponitur, vt obiectum fidei ſupernaturalis: ergo ſi omnem ſufficientem obiecti propoſitionem comitatur gratia ſupernaturalis ſufficiens, nullus eſt homo, cui gratia ſufficiens ad ſupernaturalem Dei cognitionem non concedatur; & conſequenter, ad cognitionem Dei, vt Authoris ſupernaturalis. Ex quo per euidentem conſequentiam infertur, nullum hominem inuincibili ignorantia Dei vt eſt author ſupernaturalis laborare.

78 *Ad 5. rationem.* Ad vltimam rationem, ſupponendo idem eſſe coniungi Chriſto capiti, & influxum ſupernaturalem eius recipere, reſpondeo ex D. Thom. loco allegato *ſolut. ad* 1. Quod illi qui ſunt infideles, *& ſi actu non ſint de Eccleſia, ſunt tamen de Eccleſia in potentia, quæ quidem potentia in duobus fundatur, primo quidem, & principaliter in virtute Chriſti, quæ eſt ſufficiens ad ſalutem totius humani generis, ſecundario in arbitrij libertate.* Verba ſunt Diuo Thom. ex quibus ad argumentum in forma reſpondeo conceſſa maiori, diſtinguendo minorem: influxus in actu, vel in potentia, concedo minorem: in actu ſemper, nego minorem, & conſequentiam: ſi namque eſſe membrum Eccleſiæ in potentia, & in potentia Chriſto per fidem coniungi, ſufficit, vt ſit infidelium caput, cur etiam poſſe terminare influxum illius non ſufficiet, vt Chriſtus ſit caput illorum. Et inſto argumentum: tum in paruulis; tum in adultis præſcitis amentibus, quorum Chriſtus eſt caput; & tamen nullam ſupernaturalem gratiam actu influit in illos.

79 *Quarto arg.* Quarto arguitur: omnis homo, quandiu eſt in hac vita poteſt ſaluari, alias eſſet extra ſtatum ſalutis, ſicut illi, qui ſunt in termino damnationis; ad ſalus hominis peccatorum non eſt poſſibilis niſi per gratiam: ergo omni homini, quandiu eſt in hac vita datur gratia ſupernaturalis ſufficiens. *Reſp.* Reſpondeo ex Magiſtro Bañez *vbi ſup ſolutione ad vltimum*, conceſſa maiori, & minori negando conſequentiam, ſicut iſta conſequentia non valet: *Omnes homo quandiu eſt in hac vita poteſt credere; at non poteſt credere niſi per gratiam: ergo omni homini confertur gratia ad credendum ſufficiens*: & ratio eſt, quia vt homo dicatur potens ſaluari ſufficit, quod licet non habeat gratiam dantem potentiam, poſſit tamen illam recipere, & Deus poſſit illam conferre; & quia licet homo gratiam ſufficientem ad ſalutem non habeat, poteſt tamen, quandiu eſt in hac vita, recipere illam; cum potentia obedientiali ad illam recipiendam gaudeat, & Deus poteſt illam infundere: conſequens ſit, quod verè dicatur omnem hominem, quandiu eſt in hac vita poſſe ſaluari; & nihilominus quod non omnis homo gratiam ſufficientem ſupernaturalem recipiat.

Sed dices: licet hæc doctrina vera ſit loquendo de auxilio efficaci, quod non dat potentiam, ſed ſupponit, & ad actum applicat, non tamen eſt vera de gratia ſufficienti dante potentiam: ergo ſolutio eſt nulla. Probatur antecedens: effectus formalis præſens abſque forma præſenti dari non poteſt; at poſſe conſequi ſalutem eſt effectus formalis gratiæ ſufficientis: ergo non ſtat verè affirmari de homine, quod poſſit de præſenti adipiſci ſalutem, quin verè affirmetur habere in ſe receptum auxilium ſufficiens. 80 *Replic.*

Reſpondeo ex alia doctrina M. Bañez *ibi notabili 2. ante 6. concluſionem*, poſſibile dici dupliciter, vno modo extrinſecè ab extrinſeca potentia alterius, alio modo intrinſecè ratione principij actu in ſubiecto exiſtentis proportionati ad id, quod poſſibile dicitur. Qua doctrina ſuppoſita ad obiectionem factam reſpondeo negando antecedens, ad probationem conceſſa maiori diſtinguo minorem: poſſe conſequi ſalutem potentia intrinſeca ſubiecto eſt effectus formalis gratiæ ſufficientis, concedo minorem; poſſe potentia extrinſeca, eſt illius effectus formalis, nego minorem, & diſtinguo conſequens non ſtat affirmari quod poſſit ſecundum potentiam intrinſecam abſque gratia ſufficiente, recepta, concedo conſequentiam: poſſe potentia extrinſeca, nego conſequentiam, & hanc ſolam concedimus infidelibus quamdiu ſunt in hanc vita fundatam principaliter, in potentia Dei, & virtute paſſionis Chriſti de ſe ſufficientibus, & noſtri arbitrij libertate, vt docuit D. Thom. 3. *p. quæſt.* 8 *art.* 3. *ad* 3. 81 *Reſp.*

Sed dices hoc modo Angelus poterat poſt lapſum adipiſci ſalutem, & ſimiliter homines, qui ſunt in inferno; cum poſſet Deus Angelum ad ſe conuertere, ſi vellet, & poſſet damnatos conuertere ad bonum, & illos glorificare, in quo conſiſtit poſſe ſaluari ab extrinſeco; & tamen nemo dicet Angelos poſt lapſum, & damnatos, eſſe in ſtatu ſalutis: ergo vt de homine quandiu eſt in hac vita verificetur, quod eſt in ſtatu ſalutis, debet gaudere intrinſeca potentia ad ſalutem conſequendam. 82 *Replic.*

Reſpondeo primo; poſſe ſaluari, quod homini in hac vita concedimus, non fundari ſolum in potentia Dei, ſed in illa, & inſuper in arbitrij libertate, qua gaudet. Angelus autem poſt lapſum, & homines poſt mortem cum inflexibiliter adhæreant malo, non gaudent arbitrii libertate, & ideò non poſſunt ſaluari potentia ſufficienti, vt dicantur eſſe in ſtatu ſalutis, bene tamen homines quandiu ſunt in hac vita. *Reſp. 1.*

Secundo reſpondeo: poſſe ſaluari ab extrinſeco, ſtare dupliciter, primo de potentia abſoluta. Secundo de potentia ordinaria, hoc eſt ſecundum modum ordinarium cauſarum naturalium, aut moralium. Primo poſſunt Angeli poſt lapſum, & homines damnati ſaluari, ſed hoc non ſufficit, vt dicantur eſſe in ſtatu ſalutis, poſſe ſecundum eſt ſufficiens, & conuenit omni homini quandiu eſt in hac vita. 83 *Reſp. 2.*

Tertio reſpondeo, homines quandiu ſunt in vita poſſe ſaluari, non ſolum potentia Diuina, ſed etiam ratione ſufficientiæ meritorum Chriſti ſibi applicata quoad ſufficientiam, & vt ſic à Deo acceptata, & ideo dici, eſſe in ſtatu ſalutis, quamuis illis non dentur auxilia intrinſeca ſufficientia; Angelos autem poſt lapſum, & homines poſt mortem non ſic, quia pro illis merita Chriſti, nec quoad ſufficientiam fuerunt applicata, nec à Patre accepata, vt ſufficientia ad illos redimendum, & ſi in ſe valorem ſufficientem habuerint, ad redimendum illos, de quo *tractatu de merito Chriſti*. *Reſp. 3.*

Quinto arguitur: omnis homo quandiu eſt in hac vita poteſt agere pœnitentiam de peccatis ſuis; at ſine gratia ſufficienti, agere pœnitentiam non poteſt: ergo omni homini quandiu eſt in hac vita datur gratia ſufficiens ad pœnitentiam, per quam à peccato reſurgat, & ſaluetur. Minor cum conſequentia tenet. Maior autem docetur D. Thom. 3. *par. quæſt.* 36 *art.* 1. illis verbis: *Vnde dicere, quod aliquod peccatum ſit in hac vita, de quo quis pœnitere non poſſit, erroneum eſt.* 84 *Quinto arg.*

Reſpondeo ex dictis, quod poſſe agere pœnitentiam, contingit dupliciter. Primo per principium ſufficiens intrinſecè in ſubiecto receptum. Secundo ab extrinſeco, potentia fundata in virtute gratiæ conferibilis à Deo, & libertati arbitrij non obſtinati in malo, poſſe hominem agere pœnitentiam hoc ſecundo modo, adeò eſt certum, vt oppoſitum merito à D. Thom. cenſeatur erroneum, non autem eſt certum poſſe omnem hominem quandiu eſt in hac vita agere pœnitentiam, potentia primo modo accepta, ſcilicet per principium intrinſecum in ipſo receptum, ſed ſub lite Theologica, vtrimque probabili. Nos autem concedentes omni homini ſecundum modum potentiæ, *Reſp.*

primum

Digitized by Google

primum negamus, vnde nec D. Thom. nec veritati Catholicæ opponimur.

85 *Replic.* Dices, omni homini quandiu eſt in hac vita debet conuenire ea potentia ad pœnitendum ſupra quam fundetur obligatio pęnitendi de peccatis commiſſis; at qui ad hanc obligationem fundandam non ſufficit poſſe per potentiam extrinſecam, ſed requiritur poſſe per principium intrinſecum proximè; vel remotè, vt *ſupra* dicebamus: ergo omnis homo, quandiu eſt in hac vita poteſt hoc modo agere pęnitentiam. Patet maior: omnis enim homo quandiu eſt in hac vita tenetur pęnitentiam agere: ergo habet potentiam, ſupra quam huiuſmodi obligatio fundetur.

86 *Pro ſolutione notatur 1.* Reſpondeo notando primo: poſſe legem obligare dupliciter, primo inexcuſſabiliter, ſecundo excuſſabiliter, ad primum obligationis modum requiritur potentia per principium intrinſecum ſufficiens proximè vel remotè, ad ſecundum autem ſufficit potentia ab extrinſeco, iam explicata, vt conſtat in infidelibus negatiuis, quos obligat excuſſabiliter præceptum credendi ratione potentiæ ab extrinſeco, qua credere poſſunt, non autem inexcuſſabiliter, quia principio intrinſeco ad credendum ſufficienti non gaudent. *Secundò.* Aduerto ſecundo pœnitentiam de peccato duplicem eſſe, aliam de peccato vt eſt contra Deum Auctorem naturæ, aliam de peccato, vt eſt contra Deum Auctorem ſupernaturalem, & licet in ſtatu peccati, vna ſine altera non ſit poſſibilis *potentia conſequenti*, eſt tamen vna ſine altera poſſibilis *potentia antecedenti*, vt poſtea loquendo de dilectione explicabimus, ſaltim in homine ignorante inuincibiliter Deum Auctorem ſupernaturalem, in quo datur poſſe intrinſecum ad pęnitendum de peccato prout eſt contra Deum Auctorem naturæ; abſque poſſe intrinſeco ad dolendum de illo, vt eſt contra Deum ſupernaturalem Auctorem.

87 *Ad obiectionem reſp.* Quibus poſitis ad obiectionem factam dicatur, omni homini quandiu eſt in hac vita conuenire potentiam ſufficientem ad fundandam obligationem inexcuſabilem pęnitendi de peccatis, vt ſunt contra Deum Auctorem naturæ, & excuſabilem pęnitendi de peccato, vt eſt contra Deum ſupernaturalem Auctorem; & quia ad obligationem excuſſabilem ſufficit poſſe ab extrinſeco, ad inexcuſſabilem verò poſſe per principium intrinſecum: hinc fit, quod omni homini, quandiu eſt in hac vita detur potentia trinſeca ad pœnitendum de peccato, vt eſt contra Deum Auctorem naturæ, & ſaltim extrinſeca ad dolendum de peccato, vt eſt, contra Deum Auctorem ſupernaturalem.

88 *Inſtabis.* Sed inſtabis adhuc: nam ſequitur ex hac ſolutione homines, quibus Deus negat auxilia ſufficientia ad ſalutem, commodum ex peccatis propriis reportare, ſiquidem ex negatione gratiæ ſufficientis de obligantur a legis obſeruatione, & in illius tranſgreſſione non peccant, & quod Deus fauorabilior ſit illis; quam aliis, quibus præbet auxilia ſufficientia, & negat efficacia: ſiquidem iſti peccant non adimplendo legem ſupernaturalem, ſecus vero illi; conſequens quoad vtramque partem falſum videtur: ergo ſolutio nulla.

89 *Reſp.* Reſpondeo, negando vtramque partem ſequelæ. Ad primæ probationem dicatur: non peccare in non adimpletione legis ſupernaturalis, non eſſe commodum, ſed potius f re ſummam miſeriam; ſiquidem ex defectu auxilij ſufficientis ſunt impotentes ad pœnitentiam agendam, & ad conſequutionem ſalutis. Ad ſecundæ partis probationem dicatur, quod alij peccent non ſe tenere ex parte Dei, ſed ex praua illorum voluntate, & quod ex parte Dei illis prouenit, eſt auxilium ſufficiens conceſſum, & aliis negatum, in quo fauorabilior oſtenditur illis, quibus confert gratiam ſufficientem, quam eis quibus negat auxilia ſufficientia ad ſalutem. Et iſto argumentum in illis hominibus, quibus Deus negat gratiam ſufficientem proximam ad credendum, qua de cauſa non peccant non credendo; & tamen non oſtenditur eis fauorabilior, quam alijs, quibus confert gratiam proximè ſufficientem, vt credant, & negat efficacem quamuis iſti peccent, rebus fidei non aſſentiendo, eo quod peccatum illorum non eſt à Deo, ſed auxilium ſufficiens ei conceſſum, & alijs negatum.

90 *Vltimo arg.* Denique arguitur: omni homini primo ad vſum rationis venienti dat Deus auxilium ſufficiens ad ſe conuertendum in Deum conuerſione ſupernaturali, at auxilium ſufficiens ad conuerſionem ſupernaturalem eſt ſupernaturale ad ſalutem ſufficiens: ergo nulli reprobo adulto negatur à Deo auxilium ſupernaturale ad ſalutem ſufficiens. Illatio eſt legitima. Minor certa, & probo minorem, ex D. Thom. 1. 2. *quæſt* 89. *art.* 6. *quæſt.* 14. *de veritate artic.* 11. *ad* 1. vbi docet omnem hominem quando primo peruenit ad vſum rationis teneri inexcuſſabiliter conuerti in Deum, conuerſione, ad quam ſequitur iuſtificatio; at conuerſio ad quam ſequitur iuſtificatio eſt ſupernaturalis: ergo omnis homo primo ad vſum rationis præueniens tenetur conuerti in Deum conuerſione ſupernaturali.

91 *Conf. 1.* Et confirmatur primo ex eodem D. Thom. *quæſt.* 14. *de veritate articul.* 11. *ad* 1. vbi ait, ex eo quod ſit neceſſarium aliquid explicitè credere non ſequi quod puer in ſyluis nutritus, cui Euangelium prædicatum non eſt, de neceſſitate damnetur: *Si* enim inquit D. Thom. *taliter in Syluis nutritus ductum naturalis rationis ſequeretur in appetitu boni, & fuga mali, certiſſimè eſt tenendum, quod Deus ei, vel per internam inſpirationem reuelaret ea, quæ ſunt ad credendum neceſſaria, vel aliquem fidei prædicatorem dirigeret, ſicut miſit Petrum ad Cornelium;* at non eſt infallibilis aſſiſtentia gratiæ ſupernaturalis ſequenti ductum naturalis rationis ex viribus naturæ, ſed ex viribus gratiæ, vt diximus *ſupra diſp.* 66. ergo puer taliter nutritus accipit à Deo auxilium ſupernaturale ſufficiens. Confirmatur, & vrgetur ſecundo: ſoli facienti quod ex ſe eſt ex viribus gratiæ ſupernaturalis, eſt infallibilis gratiæ aſſiſtentia; at puero in ſyluis nutrito facienti quod eſt in ſe, eſt infallibilis diuinæ gratiæ aſſiſtentia: ergo habet in ſe gratiam ſufficientem receptam, ex vt cuius operando, infallibiliter vlteriorem gratiam ſeu illuminationem ſupernaturalem recipiat. *Conf. 2.*

92 *Reſp. 1.* Huic argumento Aluarez, vbi ſupra *concluſione* 3. & *ſolutione ad* 5. reſpondet: omnem hominem primo ad vſum rationis venientem recipere à Deo auxilium ſupernaturale ſufficiens, licet non immediatè ad credendum ea quæ ſunt fidei, bene tamen mediatè, quia ſi auxilio gratiæ in primo illo inſtanti recepto bene vtatus ſe in Deum conuertendo, illum inabitur in ſe recipiendo auxilium gratiæ immediatè ſufficientis ad credendum ea quæ ſunt de neceſſitate ſalutis. Secunda ſolutio eſt Magiſtri Sancto Thoma *vbi ſupra num* 41. vbi ait omnem hominem primo ad vſum rationis venientem recipere auxilium ſupernaturale ſufficiens ad acceptandam legem, & ad credendum ea, quæ ſunt fidei, implicitè tunc propoſita per modum cuiuſdam præmij ſuperioris pro obſeruantibus legem, licet non proponantur in particulari, & vt à Deo reuelata, & id circo non incurrere infidelitatem priuatiuam, ſed ſolum negatiuam, quia ad illam incurrendam requiritur reſiſtentia, ſeu non acceptatio fidei explicitè, & in particulari propoſitæ. *Secundo.*

Sed licet iſtæ ſolutiones ſua probabilitate non careant, non tamen placent, & contra vtramque facit: non ſaluare noſtram ſententiam, etenim Auctores, contra quos noſtra concluſio procedit non aſſerunt omnibus reprobis dari auxilium ſupernaturale ſufficiens immediatè ad credendum, & ad ſalutem, ſed ſolum auxilium ſufficiens remotè, & mediatè: ergo vtentes his ſolutionibus deſeruerunt noſtram ſententiam, & oppoſitæ adhærent. Deinde prima ſolutio reiicitur, vt enim dicebamus ſupra in vltimo fundamento noſtræ ſententiæ, primum auxilium ſupernaturale ſufficiens, eſt auxilium ſufficiens ad credendum: ergo ſi hoc negatur aliquibus reprobis, negatur eis omne ſupernaturale auxilium; & conſequenter non recipiunt intrinſecè auxilium, quo proximè, vt remotè credere poſſint. 93 *Vtraque ſolutio ſimul impugnatur* *Contra 1. ſolutionē facit.*

Et ex his impugnata relinquitur ſecunda ſolutio; etenim vel hoc auxilium ſupernaturale ſufficiens, quod datur, eſt proximè ad credendum aliquod ſupernaturale myſterium ſufficiens, vel ſolum mediatè? Si primum infideles negatiuè non ſunt, ſed priuatiuè infideles; cum in non credendo peccent, vtpotè obligari, & potentes. Si Secundum, tale auxilium non datur, cum vt ſupra arguebamus, primum auxilium ſupernaturale ſufficiens, ſit auxilium ad credendum per voluntariam fidei acceptationem. Præterquamquod, vt ſupra argumentabar: eo ipſo, quod aliquis recipiat auxilium mediatè ſufficiens ad actum, omiſſio actus imputatur non operanti: ergo ſi omni homini Deus confert auxilium mediatè ſufficiens, vt credat, omni homini imputatur ad culpam non credere; & conſequenter nullus datur, qui negatiuè ſit infidelis. 94 *Secunda reijcitur.*

Quare ad argumentum factum reſpondeo, negando maiorem: ad illius probationem explico D. Thom. conuerſione ad quam ratione ſui ſequitur, iuſtificatio, nego maiorem: ratione alterius ſine quo non ponitur, concedo maiorem, & diſtinguo minorem: conuerſio ad quam ratione ſui iuſtificatio ſequitur eſt ſupernaturalis, concedo minorem: ad quam ſequitur non ratione ſui, ſed ratione alterius, ſine qua non ponitur de facto, nego minorem, & conſequentiam. Itaque duplex eſt conuerſio in Deum, alia naturalis, alia ſupernaturalis, ad hanc ſecundam tenetur omnis homo primo perueniens ad vſum rationis perfectum, nedum intra ordinem naturæ, verum etiam intra ordinem gratiæ, ſcilicet omnis, qui de ſupernaturalibus myſterijs illuminatur à Deo, non autem illi homines, ad quorum aures Euangelii prædicatio non venit, ſed iſti obligantur inexcuſabiliter ad conuerſionem naturalem, ad quam habent auxilium ſufficiens. Cæterum, quia conuerſio naturalis non poteſt in homine exiſtente in peccato poni potentia conſequenti abſque ſupernaturali, vt dicemus in materia de gratia *art.* 3. hinc fit verificari doctrinam D. Thom. quod omnis, qui præceptum tunc inſtans impleuerit, infallibiliter iuſtificabitur, non ratione conuerſionis adimplentis præceptum, ſcilicet naturalis, ad quam inexcuſabiliter eſt obligatus, & ad quam habet auxilium ſufficiens dans potentiam antecedentem, ſed ratione alterius, conuerſionis ſupernaturalis diſponentis ad tolendum peccatum, ſine quo conuerſio naturalis in homine exiſtente in peccato numquam ponitur. 95 *Vera argumenti ſolutio.*

Et ex his ad primam confirmationem dicatur, ſi puera taliter 96

Ad 1. confirm. liter nutritus ductum naturalis rationis de facto ſequeretur, ſe in Deum conuertendo de facto, ad quod habet potentiam antecedentem; verum eſt illuminandum fore de illis, quæ neceſſaria ſunt ad ſalutem, quia in tali caſu iam recipiſſet gratiam ſupernaturalem præuenientem, vt rederet Deum ſupernaturalem authorem, & ipſum ſupernaturali amore diligeret, cum licet conuerſio naturalis ſine ſupernaturali ſit poſſibilis potentia antecedenti ad actum non reducenda, non tamen potentia conſequenti, id eſt aliquando reducenda ad actum. *Ad 2.* Ad ſecundam confirmationem conceſſa maiori diſtinguo minorem: eſt infallibilis Diuinæ gratiæ aſſiſtentia ratione operis, ad quod habet potentiam antecedentem in ſe ſcilicet naturalis dilectionis, nego minorem: ratione alterius actus, ad quem non habet potentiam in ſe, & antecedenter, ad dilectionem naturalem requiritur, ſcilicet conuerſionis ſupernaturalis, ſine qua naturalis conuerſio non poteſt poni potentia conſequenti, concedo minorem, & nego conſequentiam.

97 *Oppones primo.* Sed oppones primo: nec potentia conſequenti, nec potentia antecedenti eſt poſſibilis in homine lapſu dilectio efficax Dei authoris naturæ ſine gratia ſpeciali, vt docebimus tractatu de gratia Dei *art.* 3. ergo ſi omnis homo primo ad vſum rationis perueniens gaudet potentia antecedenti ad dilectionem Dei vt eſt author naturæ, omni homini datur pro illo inſtanti Diuinæ gratiæ ſufficientis auxilium. *Secundo.* Secundo, eſt efficax dilectio Dei conditoris naturæ non ſit poſſibilis in homine lapſo exiſtente in peccato mortali ſine dilectione ſupernaturali, in homine tamen lapſo iuſtificato per gratiam poſſibilis eſt, vt in eodem loco docebimus: ergo ſi aliquis paruulus ſtatim, atque Baptiſmum recepit, à Gentilibus rapiatur, & in regionibus prædicatione Euangelij remotis nutriatur, poterit primo ad vſum rationis perueniens, Deum Authorem naturæ ſuper omnia diligere, quin ipſum diligat dilectione ſupernaturali, ſiquidem in hoc paruulo impedimentum peccati non eſt; at in tali caſu puer iſte infallibiliter de myſterijs fidei illuminabitur interius, abſque externo prædicatore, ergo ex eo, quod alij ad quorum aures prædicatio Euangelij non venit, prædicatore externo non gaudeant, male colligimus interiori illuminatione ad ſalutem ſufficiente carere.

98 *Tertio.* Tertio: nam D. Thom. loco ex diſputatis relato, contendebat ſaluare, nullum hominem, etiam interbruta nutritum, neceſſario damnari; at iuxta ſolutionem, quam tradidimus, hoc non ſaluatur: ergo ſolutio ad mentem D. Thom. non eſt. Probatur minor: iſte neceſſario damnatur, in cuius poteſtate, libera ſalus conſtituta non eſt; at iuxta ſolutionem, quam dedimus, in poteſtate paruuli ad vſum rationis venientis ſalus conſtituta non eſt; cum nullo auxilio ſupernaturali intrinſeco gaudeat: ergo talis puer in ſyluis nutritus, neceſſario damnatur.

Reſpondeo ad primam ex his obiectionibus gratiam ſpecialem requiſitam ad potentiam antecedentem reſpectu dilectionis efficacis Dei conditoris naturæ, non eſſe ſupernaturalem, ſed naturalem, vt loco allegato docebimus. Nos autem non negamus gratiam aliquam ſpecialem entitatiuè naturalem omnibus dari, ſed ſupernaturalem. Ad ſecundam dicatur caſum illum extraordinarium eſſe, & in eo Deum cum tali paruulo vſurum extraordinaria prouidentia qualis eſt, quod ſine exteriori prædicatore detur illuminatio interna de neceſſario credendis, eo quod, cum Deus gratiam ſufficientem ſupernaturalem non neget, niſi in pœnam alicuius peccati, & in caſu poſſito puer ſupponatur ab omni peccato immunis; ſit quod talem puerum Deus ſupernaturali illuminatione interna de neceſſario credendis illuminet, nec in illo infidelitas negatiua ſit admittenda, quæ ratio in alijs, quibus culpa originalis dimiſſa non eſt non militat; ac proinde in illis veritas noſtræ concluſſionis illæſa ſubſiſtit. Ad tertiam dicatur quod licet paruulus in caſu argumenti gratia ſupernaturali ſufficiente non gaudeat, habet tamen gratiam ſufficientem ad actum, cui, vt de facto ponendo, antecedenter eſt anexa gratia ſupernaturalis præueniens: & ideò aliqualiter habet in ſua poteſtate ſalutem ſufficienti modo, vt non de neceſſitate damnetur, nam ſi actum illum ad quem habet antecedentem potentiam, eliciat, vt poteſt, illuminabitur de neceſſario credendis, & vires ſupernaturales ad ſalutem ſufficientes recipiet. 99 *Ad 1. obiectionẽ reſp.* *Ad 2.* *Ad 3.*

Dices: ergo iam damus homini facienti, quod poteſt ex viribus naturæ Deum antecedenter aſſiſtere gratia ſupernaturali, cuius contrarium docuimus *diſp.* 66. Reſpondeo diſtinguendo conſequens: in ordine ad actum, qui ſine ſupernaturali gratia præuenienti non poteſt poni potentia conſequenti, qualis eſt dilectio efficax Dei conditoris naturæ, concedo conſequentiam: in ordine ad omnem actum ratione alicuius legis, vt Authores, quos ibi impugnauimus volunt, nego conſequentiam. 100 *Vrgebis. Reſp.*

Ex dictis in diſcurſu diſp. colligitur, nulli hominum, cui ſupernaturalis lex promulgatur, & illius inuincibili ignorantia non laborat, Deum negare gratiam ſufficientem in occaſſione inſtantis, præcepti, quod patet: nam eo ipſo quod homo aduertit inſtantiam præcepti iudicat, ſe ad illius impletionem, teneri & tale iudicium eſt à Deo; at quamuis Deus poſſit vtens extraordinaria potentia homini infundere iudicium, quo iudicat ſe ad legis impletionem teneri, & illi potentiam ad illius obſeruantiam non dare, vtens tamen ſuaui, & ordinaria potentia, id non poteſt efficere: ergo omni homini, qui legis ſupernaturalis ignarus non eſt, dat Deus in occaſione inſtantiæ præcepti, vires ſufficientes ad eius adimpletionem. Quod indicaſſe videtur Tridentinum illis verbis: *Deus impoſſibilia non iubet, ſed iubendo monet, & facere quod poſſis, & petere quod non poſſis.* 101 *Corollarium.*

¶ Et hæc de iſta diſp. applicanda litteræ Magiſtri in 2. diſt. 41. §. 1. & 3.

Hæc etiam de Secundo Tomo in Primam Partem dicta ſufficiant, Eccleſiæ correctioni ſubiecta, in laudem, & gloriam Omnipotentis Dei, Virginis Matris, Petri Apoſtolorum Principis, Petri Oxomenſis Noſtræ Eccleſiæ Reparatoris Egregij, Parentum Auguſtini, & Dominici, & Thomæ, Doctoris Angelici, cui ſi quid diſſonum inueniatur aſſertum, libenti animo retractamus, & omnia a Nobis dicta Sapientium emendationi ſubijcimus.

F I N I S.

INDEX

Digitized by Google

INDEX
LOCVPLETISSIMVS
RERVM NOTABILIVM,

Quæ in hoc Secundo Tomo in Primam Partem D. Thom. continentur,

D. *vel* Diſp. *Diſputationem*. N. *vel* Num *Numerum marginalem deſignat*.

A

ACCEPTIO PERSONARVM.

VItium acceptionis perſonarum incurritur, quando id, quod pluribus debetur, vni ſoli confertur, non propter conditionem, aut dignitatem, ſed propter perſonam: vnde in rebus indebitis locum non habet. *Diſp.66 num* 29 *&* 30.

ACTIO.

ACtio creata excedit *ſecundum quid*, ſubſtantiam, ſeu naturam, à qua *ſimpliciter* exceditur. *Diſp.46.num.*65.

De ratione actionis abſtrahentis à creata, & increata non eſt *ab* formale, aut formalis egreſſus, ſed disiunctim, formalis, aut virtualis: ad differentiam relationis, quæ *ad* formale determinate petit. *Diſp.* 47.*n.*88 *&* 89.

ACTVS.

ACtus non eſt à potentia, tanquam à cauſa adæquata, ſed vt à virtute cauſæ: vnde ſatis probabile eſt actum eſſe perfectiorem potentia, in creaturis realiter, in Deo virtualiter. *Diſp.*47. *num* 67.

Actus ſupernaturales ſunt effectus prædeſtinationis, non ſolum prout à gratia procedunt, ſed etiam prout à libero arbitrio, ly *prout* ſpecificatiuè, non reduplicatiuè accepto. *Diſp.*64 *à num.*45.

Actus interior ſpeciem ab exteriori deſumit, & ſemper ſunt in eadem ſpecie virtutis, aut vitij. *Diſp.*65.*à num.*93 *vſque ad* 97. vide etiam *num.*131. *& ſeqq. & Diſp.* 69. *num.* 128. *& ſeqq.* Vbi hæc doctrina magis explicatur, & modificatur.

ACTVS LIBER DEI, *ſeu* DECRETVM LIBERVM.

ACtus liber, & efficax non in ſenſu metaphorico, ſed in ſenſu rigoroſo, & proprio admittendus eſt in Diuina voluntate ſecundum fidei principia. *Diſp* 48 *n.*1.2 *&* 3.

Actus liber Dei non conſtituitur per quoddam accidens realiter à diuina voluntate diſtinctum in tempore incipiens, & ab illa realiter ſeparabile, & oppoſitum eſt hæreticum *Diſp.*48 *n* 4.5 *&* 6.

Nec conſtitui poteſt adæquatè per formam extrinſecam, & intrinſecam denominationem, nimirum per actionem tranſeuntem ad extra, qua Deus creaturas producit. *Ibidem num.*8. *&* 9.

Nec poteſt conſiſtere adæquatè in aliquo intrinſeco, & extrinſeco vtroque ingrediente in recto. *Diſp.*48.*à num.*10 *vſque ad* 41. Vbi varij modi defenſandi iſtam ſententiam impugnantur.

Actus liber Dei non conſiſtit in actualitate neceſſaria volitionis Diuinæ addito reſpectu rationis ad creaturas exiſtentes, aut futuras. *Diſp.*48.*à num.*42.*vſque ad* 50.

Non conſiſtit actus liber in perfectione quadam extenſiua diſtincta ratione à perfectione neceſſaria, quæ quia libera eſt, poſſit à diuina voluntate deficere. *Diſp* 48. *num.* 51 *& ſeqq.* Vbi Caietani ſententia ab omni vindicatur cenſura, & plures ex auctoribus eum impugnantibus, ſolis verbis ab illo recedere, oſtenditur.

Actus liber non addit ad actum neceſſarium modum realem, ſeu realem extenſionem ſola ratione ab actu neceſſario diſtinctam, quæ potuit Deo realiter deficere quoad ſuam realitatem modalem. *Diſp.* 48. *à num.*59.

Actus liber non ſuperaddit ad perfectiones neceſſarias Dei, perfectionem, aut entitatem ratione ab illis diſtinctam. *Diſp.*48.*à num.*83.

Nec ſuperaddit ſolum terminum, nec ſolum reſpectum rationis *Ibidem num* 84.

Actus liber ſuperaddit ad perfectiones neceſſarias terminationem ratione diſtinctam in ratione terminationis, & prout ſic defectibilem: vnde actus liber conſiſtit in actualitate actus neceſſarij, vt ad creaturas liberè terminata. *Diſp* 48.*à num.*85.

Iſta libera terminatio Deo deficere potuit ſub conceptu terminationis, non autem ſub conceptu entitatis. *Ibidem à num.*101.

Terminatio neceſſaria, & terminatio libera non diſtinguuntur tanquam duæ differentiæ ſpecificæ: ſed quaſi exercitium primarium, & ſecundarium. *Diſp.*48.*num.*104.

Iſta libera terminatio eſt aliquid ſuperadditum entitati actus neceſſarij, non tamen eſt ſuperaddita entitas, nec eſſentia, nec quidditas, imò nec formalitas realis, ſed tantum eſt diuerſum exercitium eiuſdem entitatis, & quidditatis. *Diſp.*48.*num.*117 *&* 118.

Libera terminatio eſt Deus, & perfectio implicitè, non autem explicitè. *Ibidem num* 120 121. *&* 122.

Datur in Deo actus liber formaliter, qui nunquam impletur. *Diſp.*52 *à num.*2.

Potuit voluntas diuina ab omni actu liberò ſuſpenſa manere, nedum ab actu, quo vellet futuritionem rerum, aut negationem futuritionis, verum etiam ab actu, quo talem ſuſpenſionem vellet. *Diſp.* 55.*à num* 5.

ADAMVS.

GRatia collata Adamo in ſtatu innocentiæ non fuit effectus prædeſtinationis illius, vt primo collata, ſed ſolum vt reparata: ad differentiam noſtræ gratiæ. *Diſp*.64.*num.*29.

ADVLTVS.

DE fide eſt, quod quotieſcumque adultos obligat inexcuſſabiliter aliquod ſupernaturale præceptum, datur illis à Deo auxilium ſupernaturale ſufficiens. *Diſp* 70 *à num.*4.

Aliquando negat Deus adultis auxilia ſufficientia ad ſalutem in pœnam peccatorum. *Diſp.*70 *à num.*30.

AMICITIA. Vide *Amor*.

AMOR DEI.

AMor ſpecialiter ſumptus, & prout diſtinctus à gaudio, reperitur in Deo *Diſp.*45.*n.*92. *& ſeqq. & fuſius Diſp.*57.*à num.*41.

Obiectum amoris ſpecialiter ſumpti eſt bonum abſtrahens à poſſeſſo, & non poſſeſſo, non abſtractione poſitiua, ſed præciſſiuè motiuè. *Ibidem num.*95. *& ſeqq.*

Amor, quo Deus diligit decreta efficacia libera, vt libera ſunt, non eſt neceſſarius, ſed liber. *Diſp.*49 *num* 22 *&* 23.

Amor neceſſarius, & liber ſunt eiuſdem ſpeciei, & quidditatis, v. c. amor Dei in via, & in patria. *Diſp.*49 *num* 25.

Amor creaturarum poſſibilium non datur in Deo. *Diſp.*49.*num.*32. Quod de amore efficaci effectiuè, indubitatum eſt. *Diſp.*51.*num.*1.

Amor ſpecialiter ſumptus, nec petit abſentiam obiecti, nec abſtractionem poſitiuam illius à præſentia, & abſentia, ſed potius creſcit ex poſſeſſione obiecti, quando perfectum, & ſpirituale eſt: ad differentiam bonorum humanorum, quorum poſſeſſio faſtidium generare ſolet. *Diſp* 57. *num* 46 *& ſeqq.*

Deus amat rationales creaturas amore amicitiæ. *Diſp.* 58. *à num.*2. Vbi octo modi dicendi impugnantur.

Amor amicitiæ terminari debet ad bonum amici propter ſe ipſum, ly *propter* excludente ordinem ad alios particulares fines, non autem excludente ordinem ad vltimum finem *Diſp.*58.*à num.*33.

Qualiter amor amicitiæ ab amore concupiſcentiæ differt, latè explicatur. *Ibidem.*

Inter diuinas Perſonas datur amor veræ amicitiæ. *Diſp.*58.*num.*57.

ANGELVS, ÆVVM ANGELICVM.

ANgelus cognoſcit futura naturalia, quæ habent eſſe in ordine ad cauſas naturale, & futura contingentia libera ex vi alicuius inclinationis in noſtra poteſtate non exiſtentis: non tamen cognoſcit illa in ordine ad Deum, cuius decretum eis naturaliter non innoteſcit. *Diſp* 33. *num* 25.

Angelus non cognoſcit intuitiuè futura, nec æuo Angelico ſunt phyſicè præſentia. *Diſp* 42.*num.*40.

Æuum Angelicum non comparatur ad alias durationes per modum ſuperioris illas continentis, ſed vt perfectior menſura. *Ibidem.*

Angeli per ſuam eſſentiam non poſſunt de rebus à ſe diſtinctis habere cognitionem propriam, ſed tantum communem: benè tamen Deus per ſuam eſſentiam. *Diſp.*43 *num.*140.

Species Angelicæ non ſunt propriæ paſſiones naturæ Angelorum. *Diſp* 47.*num.*80.

Angelica cuſtodia non priuantur Gentiles, media qua à multis retrahuntur malis, licet ab Angelis ſupernaturales illuſtrationes non accipiant *Diſp.*70.*n.*72.

ANIHILATIO.

ANihilatio poteſt Dei potentiam, & bonitatem manifeſtare, & ex hoc, & alijs finibus à Deo fieri; de facto tamen nullam rem in nihi-

Digitized by Google

nihilum rediget, nec rerum naturis congruit: ad differentiam permiſſionis peccati, quæ ſæpè ſæpius contingit. *Diſp.63.n.20.21.& 22.*

ANTI-CHRISTVS.

ANti-Chriſtus non conſtituitur futurus, eo quo eſt in rerum natura poſterior reſpectiuè ad tempus, vel inſtans præſens, ſed hodie eſt, & dicitur futurus, & hodie non eſt poſterior reſpectiuè ad hoc tempus, nec ad præcedens. *Diſp.33.n.111.112.& 113.*

In hac propoſitione; *Anti-Chriſtus eſt futurus*, futuritio præſens enuntiatur ſignatè tanquam prædicatum: in hac verò *Anti-Chriſtus erit*, ſolum exercitè enunciatur futuritio per Verbum *erit*, & ſignatè importatur exiſtentia pro tempore futuro. *Diſp.35. num.112.*

Hæc propoſitio, *Anti-Chriſtus coexiſtit Deo abæterno*, in vno ſenſu eſt vera, & in alio falſa, vt explicatur. *Diſp.42.n.44.* & fuſius *num.76. & ſeqq.*

APPETITVS.

APpetitus elicitus non poteſt naturam rationalem ab irrationali primario diſtinguere: ſicut nec appetitus innatus, qui formam diſtinguentem ſupponit, & ad illam conſequitur. *Diſp.45.n.44.*

Ad omnem formam naturalem ſequitur appetitus innatus, non tamen ad omnem formam intelligibilem ſequitur appetitus elicitus. *Diſp.45.num 73 & 74.*

Appetitus elicitus non reperitur in Deo, cui nullum bonum deeſt. *Diſp.45.num.79 & ſeqq.*

Appetitus innatus, ſiue ad bona intrinſeca, ſiue ad extrinſeca, non reperitur in Deo propriè. *Diſp.45 à num.100.*

Appetitus naturalis eſt naturalis exigentia boni, & perfectionis non habitæ. *Diſp.45.num.104.*

ARTIFEX. ARTIFICIATVM.

AD artificiati formationem concurrunt ſcientia dirigendo, voluntas mouendo, & vis executiua exequendo. *Diſp.40.n.11.& 17.*

ATTRIBVTA DIVINA.

ATtributa diuina non addunt entitate ratione diſtinctam ab entitate naturæ diuinæ, ratioque entis diuini multiplicatur in illis per rationem: ad differentiam liberæ terminationis decreti liberi Dei. *Diſp.48. num. 107.*

AVGVSTINVS.

DIuus Auguſtinus ſine ſcientia media efficaciam gratiæ cum noſtra libertate optimè conciliauit, eiuſque doctrina de prædeſtinatione, & gratia à Pontificibus fuit ſummis cum laudibus approbata, & ſemper ab Eccleſia ſecuta. *Diſp.38.n.2.& Diſp.67 à n.11.*

AVXILIVM EFFICAX, ET SVFFICIENS. Vide *Præmotio.*

VOluntas cum auxilio ſufficienti dante poſſe ad operandum tenetur (ſi ad ſit præceptum) inexcuſſabiliter operari etiam ſi careat auxilio efficaci, quod non ad poſſe, ſed ad actum per modum conditionis, & applicationis requiritur. *Diſp. 36. n. 70. & ſeqq.* & iterum *à n.110.* Vbi incidenter aliqua de auxiliorum efficacia ab intrinſeco ſine leſione libertatis attinguntur.

In tota collectione auxiliorum, prout à profeſſoribus ſcientiæ mediæ conſtituuntur, reperiri non poteſt efficacia infallibilis metaphyſicè, ſed ad ſummum moraliter. *Diſp.67. à num.36.*

Neceſſitas decreti, & auxilij ab intrinſeco efficacis independenter à præuiſione conſenſus, demonſtratur. *Diſp. 67.* Per tota, maximè *à num.90.*

Auxilia efficacia ad ſalutem æternam conſequendam reprobis à Deo negari eſt de fide, licet ad bene operandum ſæpe multis concedantur. *Diſp.70. num. 1.* Vbi differentia inter auxilia ſufficientia, & efficacia aſſignatur.

Auxilia ſufficientia ad ſalutem offert Deus in communi omnibus hominibus. *Diſp.70 num.6.19.& ſeqq.*

Auxilia ſufficientia ad ſalutem non dantur omnibus reprobis, *ſi dare* correlatiuè accipiatur ad *recipere*, ideſt non omnes recipiunt. *Diſp. 70.à num.22.*

Habenti auxilium ſufficiens remotum ad aliquem actum, etiam ſi careat auxilio ſufficienti proximo, imputatur ad culpam omiſſio actus. *Diſp 70.n.39.*

AXIOMA.

PRopoſitio illa, quæ quaſi axioma circunfertur, nimirum *à principio indifferenti non poteſt effectus determinatus prouenire*, eſt vera de principio effectiuo, falſa autem de obiectiuo, directiuo, & finali loquendo. *Diſp 40.n.23.*

Axioma illud *quæcumque ſunt eadem vni tertio, ſunt eadem inter ſe*, intelligitur de illis, quæ ſunt eadem vni tertio, quod eſt vnum re, & ratione, formaliter, & virtualiter. *Diſp.41.num.72.*

Axioma illud, ſeu regula *ab affirmatiua ad negatiuam variato prædicato penes finitum, & infinitum eſt bona conſequentia*, explicatur. *Diſp. 51.num.16.*

Axioma illud *caro emitur, quod petitur*, explicatur. *Diſp.66.n.110*

Axioma illud *facienti quod eſt in ſe, Deus non denegat gratiam*, latiſſimè explicatur, & defenditur contra Molinam de faciente, non ex viribus naturæ, ſed ex viribus gratiæ. *Diſp.66. à nu. 116.* vbi tres explicationes in fauorem Molinæ à ſuis excogitatæ, impugnantur. Vide etiam. *Diſp. 67. num. 100*

B

BASILIVS, ET CVRIEL.

ISti SS. Magiſtri in ſtadio currentes pro ſcientia media defenſanda acriter pugnauerunt, brabio autem conſequutio, re quæ maturius inſpecta, Verbo, & ſcripto ab illa receſſerunt *Diſp.37.n.5.* Falſoque Lorcæ attribuitur. *Ibidem n.6.& 7.Diſp 38.n.11.*

BAPTISMVS, BAPTIZANS.

IN baptizante aliquem ſub conditione, quod baptizatus non ſit, datur actualis voluntas baptizandi *ſubiectiuè* abſoluta, & conditionata *obiectiuè*: ſi autem voluntas illa eſſet omnino abſoluta, committeret Sacrilegium ſic baptizans. *Diſp.36 n.11.13 & 14.*

Licet baptiſmus applicatus ſubiecto, ſit medium efficax ad remiſſionem culpæ, & infuſſionem gratiæ; ad ſalutem autem æternam conſequendam eſt medium tantum ſufficiens. *Diſp.70.n 33.*

BENEVOLENTIA. Vide *Amor.*

NOn eſt de conceptu eſſentiali beneuolentiæ inchoare amicitiam. *Diſp. 58. num. 54.*

BONITAS. BONVM.

QVaLiter bonum apprehenſum comparetur ad voluntatem, latè explicatur. *Diſp.45.à num.25 vſque ad 34.*

Bonum apprehenſum eſt idem cum forma intelligibili ſecundum eſſe naturale *obiectiuè*, non *ſubiectiuè*. *Ibidem, n.26 27.& 28.*

Bonitas diuina, & poſſeſſio bonitatis conueniunt athomè in terminando actum diuinæ voluntatis, in mouendo autem, ſolum conueniunt quaſi genericè. *Diſp.45.à num 95.vſque ad 99.*

Bonitas creata non poteſt eſſe obiectum primarium voluntatis diuinæ, nec alicuius actus illius. *Diſp.49.à num 44.* Imò nec obiectum materiale, ſed tantum poteſt ſecundario à diuina voluntate attingi. *Ibidem num.47.*

Bonitas creata non poteſt eſſe obiectum formale nec motiuum, nec terminatiuum voluntatis diuinæ, & illius actuum. *Diſp 49.à num. 59.vſque ad 62 & Diſp.58.n.6 & ſeqq.*

Bonitas ſequitur ad ens *nominaliter* ſumptum, & prout eſt concretum eſſentiæ. *Diſp.51.num 4.& ſeqq.*

Bonum bonitate formali eſt idem quod appetibile, non autem bonum bonitatem tranſcendentali. *Diſp.51.num.41.& 42.*

BREVIARIVM.

BReuiarium requiritur ad recitationem, vt complens potentiam ad poſſe recitare, & concurrit loco ſpecierum, ſine quibus non eſt intellectus potens completè ad intelligendum: vnde carens breuiario inculpabiliter, non tenetur recitare. *Diſp.36.num. 121.*

C

CASIANVS.

CAſſianus Præsbiter Maſſilienſis (qui collator eſt appellatus) gratiæ Dei fuit hoſtis acerrimus, eius error refertur. *Diſp 66.num. 9.* & latè impugnatur *à num.15.*

CASVALE.

CAſuale, & fortuitum dicitur id, quod euenit alicui præter eius intentionem, aut ſcientiam: vnde reſpectu Dei nihil poteſt caſualiter euenire. *Diſp.37.num.21.& 23.*

CAVSA, CAVSALITAS. Vide *Effectus.*

CAuſa petit ſuum præcedere effectum, præcedentia, & prioritate *à quo*, & naturæ; non autem prioritate temporis, & *in quo*, licet hanc præcedentiam permittat. *Diſp 40.* paſſim, maximè, *num.64.& ſeqq.*

Cauſalitas principij remoti principalior eſt cauſalitate principij proximi, quando vtraque exercetur reſpectu formæ vtrique principio proportionatæ: ſecus autem quando forma eſt improportionata ſubiecto, & principio remoto, & proportionata diſpoſitioni, & principio proximo. *Diſp.66.num.89.& 90.*

CHARITAS.

CHaritas ordinat alias virtutes ad proprium finem, non *elicitiuè*, ſed *motiuè*, & *imperatiuè*. *Diſp.60. à num.42.*

CIRCVNCISIO.

LIcet circuncíſio in antiqua lege non cauſaret gratiam phyſicè, nec moraliter, ſed Deus ad illius præſentiam gratiam conferret, eis tamen, quibus applicabatur erat ſalutaris, ad illorumque ſalutem conducebat. *Diſp.66.n.130.*

CÆLVM.

LIcet motus circularis cœli, *ſubiectiuè* ab illo petatur, non tamen dimanat à cœlorum natura: vnde non eſt propria cœlorum paſſio. *Diſp.47 num.80.*

Digitized by Google

Motus cœli iubat prædeſtinationem, quatenus illo perficitur electorum generatio, & ſuſtentatio: imo & omnes cauſę naturales iſto modo ad prædeſtinationem concurrunt. *Diſp.* 61. *à num.* 27.

CCEXISTENTIA RERVM IN ETERNITATE.

Vide *Æternitas*.

COGNITIO DEI. Vide *Deus*, *& intellectus diuinus*.

DAtur in Deo cognitio certa certitudine metaphyſica ex parte ſubiecti, & *obiectiuè* certa moraliter. *Diſp.* 34. *à num* 14.

Datur etiam in illo cognitio metaphyſicè certa *ſubiectiuè*, & coniecturalis *obiectiuè*. Ibidem, *à num.* 31 Quæ cognitio perfecta eſt, nullam dicens imperfectionem. *Ibid num* 37. 38. *&* 39.

Certitudo cognitionis deſumitur, non ex obiecto materiali, ſed ex formali: vnde de re in ſe dubia, & falſa, datur vera, & certa cognitio. *Ib.*

Terminatio cognitionis Diuinę ad futura contingentia abſoluta, eſtò defectibilis ſit, ſpecificari nequit à creaturis *Diſp* 39 *num.* 15.

Reſpectiuè ad cauſas contingentes nulla poteſt eſſe ratio certitudinis cognitionis Diuinæ, niſi phyſica præſentia futurorum contingentium ad æternitatem. *Diſp.* 42 *num* 3 *&* 4.

Hæc tamen præſentia phyſica futurorum ad æternitatem, non eſt medium vnicum, vt certò cognoſcantur, ſed poſſunt in diuinis ideis certiſſimè à Deo cognoſci. *Diſp.* 42 *à num* 5.

Æternitas Diuinę cognitionis non eſt omnino neceſſaria ad illius certitudinē reſpectu futurorū, bene tamen ęternitas decreti, quod eſt medium *cui* innititur diuina cognitio. *Diſp.* 42. *n.* 12. 13. *&* 14.

Vt cognitio diuina futurorum contingentium ſit intuitiua, eſt omnino neceſſaria illorum phyſica præſentia ad æternitatem *Diſp.* 42. *à num.* 16.

Nihil cognoſcitur à Deo vt futurum reſpectiuè ad ęternitatem; bene tamen comparatiuè ad noſtram durationem. *Diſp* 42. *num* 45.

Eadem cognitio regulare poteſt actus diuerſarum virtutum in Deo. *Diſp.* 57. *num.* 53.

CONCVRSVS PRÆVIVS, SIMVLTANEVS, ET INDIFFERENS.

Vide *Decretum*, *& Pramotio*.

DEus concurrit concurſu præuio, efficaci, & prædeterminatiuo ad entitatem materialem peccati. *Diſp* 36. *à num* 135.

Negare Deum per concurſu ſimultaneum cauſare actualitatem actus peccaminoſi, eſt hæreticum, vel ſaltim erroneum. *Diſp.* 36. *num.* 173 *& ſeqq.*

Eſt etiam rationi naturali contrarium, *num.* 180. 181 *&* 182.

Deum cauſare materiale, & formale peccati concurſu indifferenti, prout à Deo, & determinato à voluntate creata, latè impugnatur. *Diſp.* 36. *à num.* 183.

Vbi aliquæ doctrinæ, & ſolutiones nouiter excogitatæ intolerabilia in conuenientia deglutientes, reijciuntur.

Authores concurſus indifferentis ad materiale peccati faciunt Deum primam cauſam, & primum Authorem malitiæ formalis. *Diſp.* 36. *num.* 187 *& ſeq.*

Deus concurrit ad materiale peccati concurſu determinato, prout ab ipſo, & noſtrum concurſum determinante, nec aliter poteſt ſaluari quod ſit prima cauſa entitatis. *Diſp* 36. *num.* 209 *&* 210.

Suo concurſu attingit Deus materiale peccati ſolum *ſpecificatiuè*: homo autem etiam *reduplicatiuè*, illud ſuo concurſu cauſat. *Diſput.* 36. *num* 212.

Deus ſuo concurſu non attingit actionem intelligendi, qua ens rationis efficitur, vt fictio eſt: *Diſp.* 44. *num.* 29.

CONDITIONALIS. Vide *Futurum*, *& Propoſitio*.

CONSEQVENTIA.

COnſequentiam moralem habere vim ad inferendum moraliter, non minus eſt verum, quam quod conſequentia metaphyſica habeat vim ad inferendum metaphyſicè: vnde conditionalis enuntians futurum ſub conditione inferente moraliter, cognoſcitur certiſſimè à Deo, non per ſcientiam mediam, ſed per ſcientiam naturalem, & ſimplicis intelligentiæ, quæ non eſt adæquatè neceſſaria. *Diſp.* 34 *à num.* 15. *vſque ad* 30.

Conſequentia probabilis, eſt bona conſequentia, & in illa non poteſt dari antecedens verum, & conſequens falſum falſitate oppoſita veritati probabili conſequentis illati, poteſt tamen eſſe conſequens falſum falſitate oppoſita veritati conſequentis in re, quod latè explicatur. *Diſp.* 34. *num* 48. *& ſeqq.*

Vt conſequentia ſit bona requiritur, quod conſequens inferatur ex antecedenti, nec ſufficit quod reuera, & de facto conſequens cum antecedenti ponatur, ſeu ab extrinſeco principio illi coniungatur. *Diſp* 34. *num.* 57.

Quomodo in bona conſequentia, ſi antecedens eſt neceſſarium, conſequens etiam debet eſſe neceſſarium, explicatur. *Diſp.* 34. *n.* 30.

CONSILIVM.

COnſilium præcedit electionem vt regula illius, & non ad ſcientiam viſionis, ſed ad ſimplicem notitiam pertinet. *Diſp.* 40. *n* 19.

CONTINENTIA EMINENTIALIS.

COntinentia eminentialis perfectior eſt continentia formali. *Diſp.* 43. *num* 146. Vbi illarum differentia explicatur.

CONTINGENS.

COntingens eſt, quod poteſt non euenire ab extrinſeco; ad differentiam liberi, quod ab intrinſeco impediri poteſt. *Diſp.* 33. *num.* 80. *& ſeqq.* Et iterum *num.* 118. Et *Diſp.* 37. *num.* 16.

CORPVS.

COrpus infinitum in ratione extenſionis, omnibus aliis quantumcumque diſtantibus inter ſe, ſimul adeſſet. *Diſp.* 41. *num.* 31.

Duo corpora perfectè penetrata, nulla poſſunt gaudere prioritate, aut diuerſitate locali. *Diſp* 41. *num.* 44.

CREANS, CREATOR.

POteſt Deus recipere in tempore denominationem creantis, quamuis intrinſeca ſit, abſque phyſica mutatione: ſecus autem denominationem liberè volentis. *Diſ* 53. paſſim, maximè *num.* 33.

CREATVRÆ, CREATVRÆ POSSIBILES.

OMnes creaturæ quocumque tempore extituræ coexiſtunt phyſicè Deo ab æterno in æternitate, nedum obiectiuè, verum etiam phyſica præſentialitate. *Diſp.* 41 *per totum*.

Ex oppoſito ſequeretur mutatio, & nouitas in ſcientia *Dei*, maximè in libera. *Ibidem num.* 35 *& ſeqq.*

Ex exiſtentia phyſica rerum in æternitate non ſequitur creaturas vis produci, nec quod Deus non poſſit illas annihilare, nec quod creaturæ præſentes, præteritæ, & futuræ phyſicè inter ſe coexiſtant, nec quod duæ contradictoriæ verificentur de eadem re in æternitate, nec denique inferiur dari multitudinem actu infinitam, niſi ad ſummum ſimultate *ſecundum quid*, & extrinſeca. *Diſp.* 41. *num.* 67. *vſque ad* 74.

Creaturæ non ſolum aſſimilantur Deo in eſſe intentionali, & repreſentatiuo, verum etiam in linea eſſendi. *Diſp.* 43. *num.* 134. 135 *&* 136.

Creaturæ poſſibiles non amantur à Deo. *Diſp.* 49. *n.* 32.

Creaturæ non niſi ratione bonitatis Diuinæ amantur à Deo: ſicut nec cognoſcuntur ab ipſo, niſi ratione veritatis increatæ. *Diſp.* 49. *à num.* 35 *& num.* 69 *& ſeqq* maximè *num.* 74.

Creaturæ poſſibiles non amatur à Deo amore efficaci effectiuè. *Diſp.* 51. *num.* 1.

Creaturæ poſſibiles habent bonitatem non *ſimpliciter*, ſed tantum *ſecundumquid*. *Diſp.* 51. *à num.* 3.

Negatio poſſibilitatis intrinſecæ creaturarum, non poteſt odio haberi, licet ex illa ſequatur omnipotentiæ deſtructio. *Diſp.* 51. *num.* 36. & 37.

Creaturæ poſſibiles vt non exiſtentes, terminant actum poſitiuum voluntatis Diuinæ loquendo de actu fugæ, qui actus habet pro obiecto negationem exiſtentiæ creaturarum, quæ ſuo modo exiſtit. *Diſp.* 51. *num.* 6.

Creaturæ rationales diliguntur à Deo amore amicitiæ. *Diſp.* 58. per totam: & etiam amantur amore concupiſcentiæ, quando amantur in ordine ad Diuinam bonitatem, vt extrinſecè perficiendam propter gloriam extrinſecam, quam Deus venatur ex ipſis. *Ibidem*, *num.* 50.

Creaturæ irrationales non amantur, nec amari poſſunt à Deo amore amicitiæ: potuit tamen illas amare amore beneuolentiæ, licet de facto ſolo amore concupiſcentiæ illas diligat. *Diſp.* 58. *n.* 53. *& ſeqq.*

D

Vide *Futurum*, *& actus liber*.

DEcretum Diuinum conſtituit, vt forma extrinſeca, res in ratione futurarum. *Diſp.* 33. *per totam*, maximè *num.* 39 *& ſeqq.*

Decretum Diuinum, & conſtituit Deum amantem creaturas, & cauſantem: ſub prima conſideratione reſultat ex decreto ad creaturas denominatio voliti, & amati: ſub ſecunda verò reſultat denominatio futuri. *Ibidem.*

Decretum de determinatione cauſarum quadruplex eſt, vel quadruplicirer eſſe poteſt. *Diſp.* 34. *num.* 29.

Decretis Diuinis non ſolum repugnat futuritio abſoluta, verum etiam conditionata. *Diſp.* 35. *num.* 92. *& ſeqq.* Et *num.* 124. 125. *&* 126. Poſſibilitas autem [illegible]. *Ibidem.*

Probabile eſt exiſtere in voluntate Diuina tot decreta *ſubiectiuè* abſoluta, & conditionata *obiectiuè*, quot ſunt futura conditionata circa omnes combinationes poſſibiles. *Diſp* 35. *n.* 128. *&* 129.

Vt probabilis defenditur, quod propoſitiones negatiuæ de his futuris formatæ, non petunt decretum poſitiuum, ſed ſufficit decreti negatio *Diſp* 35. *à num.* 129 *vſque ad* [illegible].

Ad differentiam negationis futuritionis gloriæ reproborum, quæ actum poſitiuum terminat. *Num.* 140. 141 *&* 142.

Negatio decreti futuritionis conditionatæ eſt exercitiū liberum Diuinæ voluntatis, ſumpta negatione non purè præciſiuè, ſed repugnanter, & poteſt concretiuè accepta eſſe medium cognoſcenti aliquid negatiuum. *Diſp.* 35. *num.* 135. *& ſeqq.*

Decre-

Decreta *ſubiectiuè* abſoluta, & conditionata obiectiuè ſunt in diuina voluntate admittenda. *Diſp.* 36. *à num. ſecundo*. Vbi termini explicantur.

Decretum conditionatum non habet pro obiecto futuritionem conditionatam, ſed cauſat illam, vt forma extrinſeca. *Diſp.* 36. *n.* 61.

Hæc decreta conditionata ſunt ex ſe, & ab intrinſeco efficacia, & prædeterminantia efficaciter. *Diſp* 36. *à num.* 66.

Maximè ſi decreta omnino abſoluta ſint ab intrinſeco efficacia, & prædeterminantia voluntatem creatam ad liberum conſenſum, & ita eſſe probatur, *à num.* 67.

Ex decreto efficaci diuino terminato ad entitatem materialem peccati, non infertur eſſe Deo attribuendam malitiam formalem, ſed potius oppoſitum. *Diſp.* 36. *num.* 135. *& ſeqq.* maximè *à num.* 142.

Decretum diuinum eſt ad minus cauſa remota cognitionis futurorum contingentium abſolutorum. *Diſp.* 39. *num.* 4.

In diuino decreto, ſeu in diuina eſſentia, vt per illud determinata cognoſcuntur à Deo iſta futura, tanquam in medio cum illis connexo. *Diſp.* 39. *à num.* 7. Vide etiam *Diſp.* 39. *num.* 32. *&* 33.

Decretum liberum ſecundum id quod ad actum neceſſarium addit, non poteſt conſtitui per reſpectum rationis: & etiam ſi per illum reſpectum conſtitueretur poſſet eſſe medium cognitionis futurorum, quin ex hoc ſequatur reſpectum rationis à diuino intellectu confingi. *diſp.* 39. *n.* 17. *&* 18.

Nec conſtitui poteſt ex entitate actus neceſſarij, & ex denominatione extrinſeca ab effectu futuro deſumpta. *Ibidem n.* 19. 20. *&* 21.

Decretum liberum Dei habet infallibilem connexionem cum effectu futuro. *Diſp.* 39. *num* 22.

Ex vi decreti efficacis conſtituuntur res creatæ, futuræ *inchoatiuè*, & in ordine intentionis, non *completè*, *& exequutiuè* vnde non cognoſcuntur res futuræ intuitiuè in decreto, vt in medio adæquato. *Diſp.* 40. *num.* 66. *&* 67.

Æternitas decreti eſt omnino neceſſaria ad certam, & infallibilem cognitionem futurorum contingentium: non ſic æternitas diuinæ cognitionis. *Diſp.* 42. *num.* 12. 13. *&* 14.

Si Deus apud ſe ipſum decerneret nunquam concurrere cum intellectu creato ad aliquem actum, tale decretum eſſet remotè intelligibile per non repugnantiam, vt intelligatur ex conceptu communi, & repugnantia ex conceptu differentiali. *Diſp.* 45. *num.* 58 *&* 59.

Ex variatione decretorum Dei ſequitur immediate variatio in eius ſubſtantia, ſeu cognitione *Diſp.* 53. *à n.* 7.

Decretum exequutiuum ab intentiuo diſtinctum conſtituendum eſt in diuina voluntate circa gloriam. *Diſp* 59. *à num.* 10.

Decretum efficax intentiuum gloriæ non ſpecificatur à meritis, ſed à gloria intenta; vnde liberale eſt; ad differentiam decreti exequutiui gloriæ, quod à meritis ſpecificatur, & eſt actus iuſtitiæ. *Diſp.* 59 *num* 60.

Præter decretum intentiuum gloriæ ante merita, datur aliud exequutiuum circa gloriam merita præuiſa ſupponens. *Diſp.* 65. *à n.* 85.

DESIDERIVM.

Deſiderium petit carentiam boni deſiderari, ſeu quod non habeatur, nec formaliter, nec eminenter: vnde in Deo non reperitur deſiderium, etiam boni creati. *Diſp.* 45. *num* 86. *& ſeqq. & Diſp.* 57. *num.* 11. *& ſeqq.* maximè *num.* 23. *&* 24.

Actus deſiderij non conuenit Deo, etiam reſpectu bonorum ad extra. *Diſp* 57. *à num.* 10

Deſiderans, inquantum talis, ſibi ſemper deſiderat. *Diſp.* 57. *num.* 29.

DEVS.

Vide *Intellectus Diuinus, & futurum conditionatum*.

Deus certo, & infallibiliter cognoſcit per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ omnia conditionata neceſſario cum conditione connexa. *Diſp.* 34. *num.* 1. *&* 2.

Deus neceſſario cognoſcit vnica, & indiuiſibili cognitione conditionata neceſſaria quorum conditio non eſt forma, ſed cauſa efficiens conſequentia, v. g. *Si homo exiſtat, exiſtet riſibilis*. *Diſp.* 34. *à num.* 3. *vſque ad* 6.

Idem dicendum eſt de conditionatis contingentibus infallibiliter cum ſua conditione connexis. *Ibidem num.* 7. Secus de conditionatis conditiones omnino diſparatas habentibus, ſi in vi conſequentiæ accipiantur, *num.* 8

Deus cognoſcit certitudine phyſica ex parte ſubiecti, & morali ex parte obiecti, futura contingentia conditionata connexa moraliter cum conditione ex vi conditionis, etiam præciſo decreto, v. g. *Si Petrus manſerit multo tempore in peccato mortali, incidet in alia peccata*. *Diſp.* 34. *à num.* 24.

Futura conditionata coniecturaliter cum ſua conditione connexa cognoſcuntur à Deo ex vi conditionis, cognitione, *metaphyſicè* certa ex parte ſubiecti, & coniecturaliter obiectiuè. *Diſp.* 34. *à num.* 31.

Futura contingentia conditionata diſparata non poſſunt, vt vera à diuino intellectu cognoſci. *Diſp.* 34. *à n.* 53.

Omnia alia futura conditionata cognoſcuntur à Deo, non ſolum cognitione certa moraliter, aut coniecturaliter, ſed etiam cognitione omnino infallibili, vel vt determinatè vera, vel vt determinatè falſa. *Diſp.* 34. *à num.* 79.

Deus non poteſt conſiliare, aut præcipere materiale peccati, poteſt tamen ad illud præuiè, & ſimultaneè concurrere. *Diſp.* 36. *num.* 214. *& ſeqq.*

Poteſt Deus neceſſitare voluntatem creatam ad materiale peccati materialiter ſumptum, quin neceſſitet illam ad materiale formaliter conſideratum, nec ad malitiam formalem; non poteſt neceſſitare ad materiale odij Dei materialiter, quin neceſſitet voluntatem creatam ad malitiam formalem in illo materiali repertam. *Diſp.* 36 *num.* 221. 222. *et ſeqq.*

Licet Deus producat liberè creaturas, non tamen producit illas contingenter. *Diſp.* 37. *num.* 16.

De fide eſt Deum producere creaturas per intellectum, & voluntatem, ſcientiamque illius eſſe rerum cauſatricem. *Diſp.* 40. *à num.* 2. *vſque ad* 9.

Deus non agit ad extra ex neceſſitate naturæ, ſed per electionem ſuæ voluntatis. *Ibidem num.* 3. *et ſeqq.*

Deo non repugnat proceſſio naturalis ad intra: bene tamen ad extra. *Diſp.* 40. *num.* 8.

In Deo non datur appetitus elicitus, nec deſiderium, etiam reſpectu boni creati. *Diſp* 45. *num* 79. *& ſeqq.*

Nec appetit, aut deſiderat bonum alijs propriè, *num.* 89 *&* 90.

Datur in Deo gaudium, & amor ſpecialiter ſumptus in ordine ad bona intrinſeca. *Diſp* 45 *num.* 92. *et ſeqq*

Non datur in Deo appetitus innatus propriè, ſiue ad extrinſeca, & creata. *Diſp.* 45. *à num.* 100.

Deus ſe ipſum, ſuaſque perfectiones diligit non liberè, ſed neceſſario, etiam neceſſitate exercitij *Diſp* 49 *num.* 1. *et ſeqq.*

Deo non poteſt eſſentialiter conuenire amor creaturarum. *Diſp.* 49. *num.* 11. 12 *et* 13.

Deus diligit creaturas exiſtentes, non neceſſario, ſed liberè, & oppoſitum eſt hæreſis manifeſta. *Diſp.* 49. *à num.* 14. *vſque ad* 32.

Si Deus operaretur ex neceſſitate naturæ, & præſtaret eundem concurſum, quem modo præbet arbitrio creato, maneret in illo libertas. *Diſp.* 45 *à num* 4.

Si Deus operaretur ad extra ex neceſſitate naturæ, adhuc eſſet arbitrium creatum, & libertas non eſſet perfectio ſimpliciter ſimplex, ſed ſolum eminenter reperiretur in Deo. *Diſp.* 54. *à num.* 31. *vſque ad* 39.

Si Deus ageret ex neceſſitate naturæ, & liberum arbitrium maneret, præberet illi eundem concurſum præuium, & ſimultaneum, quem modo exhibet. *Diſp.* 54. *à num.* 41.

Deo non conuenit cum proprietate timor, & triſtitia. *Diſp.* 56 *num.* 1. *& ſeqq.*

Odium, & ira non niſi metaphoricè in Deo reperiuntur. *Ibidem, à num.* 13.

In Deo reperiuntur cum omni proprietate gaudium, & delectatio, non autem ſpes, nec reſpectu bonitatis propriæ, nec reſpectu bonorum ad extra. *Diſp.* 57 *à num.* 20.

In Deo datur amor ſui ſpecialiter ſumptus. *Diſp.* 57. *à num.* 41.

In Deo non reperiuntur cum proprietate pœnitentia, nec ira. *Diſp.* 57. *num.* 58. *&* 59

In Deo datur verus amor amicitiæ erga rationales creaturas. *Diſp.* 58. *à num.* 2.

Deus non amat, nec amare poteſt, creaturas irrationales amore amicitiæ; amore tamen beneuolentiæ potuit illas amare, licet de facto ſolo amore concupiſcentiæ illas diligat. *Diſp.* 58. *à num.* 53. *vſque ad* 56.

In nullo vero ſenſu dici poteſt, quod Deus ſe ipſum propter creaturas diligat. *Ibidem, num.* 58.

DISPOSITIO.

Omnis diſpoſitio ad formam ſupernaturalem, etiam remota, reſpicit pro principio Deum, vt authorem ſupernaturalem, & excedit totius naturæ exigentiam, cauſaturque à forma in genere cauſæ formalis. *Diſp.* 64. 65. *et* 66

Omnis diſpoſitio ad formam ſupernaturalem poſitiuè cum illa connectitur, & illius poſſibilitatem expoſcit. *Ibidem num* 66.

Ad differentiam ſubiecti, quod ſolum ratione potentiæ obedientialis concurrit, & per non repugnantiam ad illas recipiendas. *Ibid. num.* 68. *et ſeqq. et* iterum, *num.* 89 *et* 90.

DISTINCTIO.

Diſtinctio realis ex reali entitatiua ſeparabilitate à poſteriori colligitur etiam in Deo. *Diſp.* 48. *num.* 64 65. 66. *et* 67. & fuſius, *num* 111. *et ſeqq.* vbi latè explicatur, ex qua ſeparabilitate duorum ſequatur inter illa diſtinctio.

DVRATIO.

Duratio primi mobilis non poteſt inferiores durationes continere, niſi ſucceſſiuè, prout in ſe ipſis exiſtunt: ad differentiam æternitatis, quæ etiam in ratione durationis eſt infinita. *Diſp.* 41. *per totam*, maximè, *n.* 63.

E

EFFECTVS.

Poteſt aliquis effectus totalis ab aliquo efficienter cauſari, quin vna pars illius efficienter cauſetur. *Diſp.* 33. *num.* 50.

Imò quia, nec pars formalis, nec materialis effectiuè cauſentur; quod autem efficienter cauſet effectum totalem non cauſando materiam, nec formam, nec vnionem vtriuſque eſt omnino in intelligibile. *num* 51.

Effectus neceſſarius, & contingens dupliciter conſiderari poſſunt, nimirum ſub ratione entis, & ſub ratione effectus, quod explicatur. *Diſp.* 33. *num.* 78. *et* 79.

Licet effectus realis non poſſit ab ente rationis, vt a forma preſtari; bene tamen tanquam a formę complemento. *Diſp.* 43. *nu.* 218. *et* 219.

Effectus a duplici cauſa procedens, altera neceſſario operante, altera indifferenti, & contingenti, eſt liber, & contingens reſpectu iſtius, licet reſpectu alterius ſit neceſſarius. *Diſp.* 54. *n.* 4 *& ſeqq.*

Impotens ad effectum per accidens, eſt etiam impotens ad effectum per ſe, vt coniunctum cum effectu per accidens, manere tamen poteſt cum potentia ad illum ſecundum ſe inſpectum. *Diſp.* 54. *num.* 26. *& ſeqq.*

ELECTIO.

Licet electio, & vſus circa media verſentur, eſſentialiter tamen diſtinguuntur. *Diſp.* 59. *num* 19. *& ſeqq.* Ab eadem tamen virtute procedunt. *num.* 63.

Electio eſt actus efficax efficacia ſolum affectiua, & per modum actus primi: ad differentiam vſus, qui in actu ſecundo, & efficacia abſoluta coniungitur cum volito. *Diſp.* 59. *num.* 26. *&* 27.

Electio pertinet ad ordinem intentionis, & amat media propter finem vt cauſam: vnde non à mediis, ſed à fine ſpecificatur; ad differentiam vſus actiuę. *Diſp.* 59. *num.* 62.

Electio efficax prædeſtinatorum ad gloriam eſt prior voluntate inefficaci, qua vult Deus omnes homines ſaluos fieri. *Diſp.* 62. *num.* 60. *& ſeqq*

Electio efficax prædeſtinatorum ad gloriam per modum intentionis, præuiſionem meritorum, vt mouentium præcedit, nec ſub merito cadit *Diſp.* 65. *à num.* 5.

Electio efficax medij efficaciter conducentes ad finem, præſupponit efficacem intentionem finis, ſiue medium ſit phyſicum, ſiue morale, ſiue eligatur ad finem, quem quis ſibi deſiderat, ſiue alijs. *Diſp.* 65. *à num.* 26. *vſque ad* 39.

Ex electione efficaci ad gloriam ante preuiſa merita, non ſequitur homines ad pigritiam, & deſperationem in vitari, nec quod nullum fructum ex noſtris bonis actibus obtineamus, nec quod ſalaces ſint Dei promiſſiones, nec quod homo non electus non poſſit ſaluari, nec denique, quod prædeſtinatorum libertas deſtruatur. *Diſp.* 65. *num.* 140 *vſque ad* 155.

Electio efficax ad gloriam anteuertens merita, ſuit ad gradum determinatum gloriæ, qui confertur in tempore. *Diſp.* 65. *n.* 156.

ENS.

Licet ens actu implicitè includat modos contrahentes ipſum: concipitur tamen, vt potentiale per rationem in ordine ad illos, ad differentiam voluntatis Diuinæ reſpectu volitionis. *Diſp.* 47. *n.* 57.

ENS RATIONIS.

Licet ens rationis non exiſtat realiter, verè tamen exiſtit in aliquorum ſententia. *Diſp.* 47. *num.* 220. *&* 223.

Licet ens rationis non poſſit cauſam realem, vt forma conſtituere, bene tamen vt cauſæ complementum. *Diſp* 43. *num.* 218.

Aliqua entia rationis ſunt, quæ Deus efficere non poteſt. *Diſp.* 44. *à num.* 2.

Nullum rationis poteſt à Diuino intellectu effici. *Diſp* 44. *num.* 11. *et ſequentibus*.

Ens rationis non ordinatur ab intrinſeco ad Deum, vt finem; nec Deus concurrit ad cognitionem, qua fit, prout eſt fictio. *Diſp.* 44. *num.* 29.

ESSENTIA DIVINA. Vide *Deus*, & *futurum*.

Eſſentia Diuina non niſi vt determinata per liberum decretum eſt cauſa futurorum contingentium abſolutorum, & cognitionis certiſſimæ, quam de illis habet Deus. *Diſp.* 39. maximè *à num.* 10.

Eſſentia Diuina ſub ratione eſſentiæ eſt idæa obiectiua, ſub ratione verbi eſt idæa formalis, non abſolutè, ſed vt cognita, vt comparata cum creaturis, vt diuerſimodè imitabilis. *Diſp.* 43. maximè *à num.* 134.

Eſſentia Diuina continet actu perfectè omnes perfectiones creatas, non ſolum ſecundum rationes communes, verum etiam ſecundum rationes particulares; quibus inter ſe diſtinguuntur; vnde eſt idæa perfecta omnium rerum, ad differentiam eſſentiæ Angeli. *Diſp* 43 *n.* 138. 139 *& ſeqq.*

Eſſentia Diuina vt exercet munus idææ, non multiplicatur adhuc virtualiter ſecundum munus formæ extrinſecæ, & ex oppoſito ſequitur quemlibet Beatum cognoſcere in Verbo omnes creaturas poſſibiles ſumptas in particulari. *Diſp.* 43. *num.* 206. *& ſeqq.*

Si Diuina eſſentia non contineret eminenter creaturas, non eſſet illarum idæa obiectiua, nec formalis. *Diſp* 43. *num* 268.

Eſſentia Diuina eſt idæa creaturarum, non ratione attributorum, ſed ratione ſui, vt ab attributis virtualiter differt. *Ibidem num.* 269.

Eſſentia Dei non eſt idæa Verbi Diuini, licet ex cognitione eſſentiæ procedat. *Diſp.* 43 *num.* 272.

ÆTERNITAS.

Æternitas eſt indiuiſibilis realiter, & formaliter, vnde res creatę, quando exiſtunt, coexiſtunt toti æternitati, totaliter reali, & formali, ſed non virtuali. *Diſp.* 41. *num.* 2. 3. & maximè 4.

Licet res omnes creatæ in tempore in propria menſura, & ſibi adæquata duratione incipiant exiſtere, & in illa, Deo ab æterno *phyſicè* non coexſtant: in æternitate tamen ab æterno illi coexiſtunt phyſicè, & non ſolum *obiectiuè* reſpectu cognitionis Diuinæ *Diſp.* 41. *num.* 8.

Æternitas *tota ſimul, et perfecta poſſeſſio*, quæ diffinitio explicatur, & defenditur. *Diſp.* 41. *à num.* 29. *et ſeq.*

Æternitas non ſolum caret ſucceſſione entitatiua, & intrinſeca, ſed etiam extrinſeca deſumpta ex rebus creatis inter ſe ſuccedentibus. *Diſp.* 41. *num.* 30. *& ſeqq.*

Æternitas eſt extenſa, & ſucceſſiua virtualiter. *Diſp* 41. *num.* 77 *& ſeqq.*

De æternitate dicitur Verbum de præterito, & de futuro, v. c. *fuit*, & *erit*. *Ibidem*.

EVBVLIA. Vide *Prudentia*.

F

FOELICITAS.

Erga propriam fœlicitatem non habemus liberum arbitrium, ſumpto libero arbitrio pro libertate contrarietatis, bene autem ſumpto pro libertate contradictionis. *Diſp.* 49. *num.* 6.

FIDELIS, INFIDELIS.

Infideles negatiui nullum opus bonum ſupernaturale efficere poſſunt. *Diſput.* 86. *num* 123. 124.

Infideles negatiui ad nullius precepti ſupernaturalis obſeruantiam ſunt inexcuſabiliter obligari. *Diſp.* 70. *n.* 36.

Chriſtus eſt caput infidelium ratione influxus, quem in illos habere poteſt, licet actu in illos non influat. *Diſp.* 70. *n.* 78.

Licet infideles, imò, & omnis homo quamdiu eſt in hac vita, non habeat gratiam ſufficientem, poteſt tamen ſaluari per hoc quod gratiam poteſt recipere, & arbitrii libertate gaudet: ad differentiam dœmonum, & damnatorum, qui inflexibiliter malo adhærent. *Diſp.* 70. *num.* 81. 82. *et* 83.

FILIATIO DIVINA.

Filiatio diuina non ſolum implicat, ſed etiam multiplicat entitatem Diuinam; vnde ipſo, quod filiatio deficiat Patri, deficit etiam illi entitas in filiatione incluſa, ad differentiam terminationis liberę, & neceſſarię in Deo, quę etſi implicent entitatem, illam tamen non multiplicant. *Diſp.* 48. *n.* 103.

FINIS.

Finis ante amorem (qui, vt ab illo intelligitur egredi, eſt eius cauſalitas) ſupponitur omnino indifferens, vt hoc, vel illo amore diligatur, & per amorem terminatur. *Diſp.* 40. *num.* 23.

Operari propter finem contingit dupliciter; primo ab intrinſeco, quando ſcilicet ipſum agens determinat ſibi finem. Secundo ab extrinſeco per determinationem finis ab alio ſuperiori agente, vt contingit in operationibus naturę. *Diſp* 43. *num.* 4.

Finis cauſat finaliter actionem, qua fit, quin finaliter cauſet ſe ipſum, quod in cauſa efficiente contingere nequit. *Diſp.* 43. *n.* 34. 35. *&* 36.

Finis qui in ſuo eſſe dependet a medijs, non poteſt intendi efficaciter, quin ex tali intentione ſequatur amor mediorum; finis vero independens, & in actu primo finalizans, non infert neceſſario amorem mediorum; bene tamen, vt actu finalizans, & in actu ſecundo conſequendus. *Diſp.* 49. *num* 31.

Non ſtat dependentia à fine, ſine dependentia in eſſe. *Diſp.* 49. *num.* 79. Nec concurſus finalis eſt concurſus tantum conditionis. *Ibidem*.

Volitio efficax medij efficacis ſupponit neceſſario efficacem intentionem finis formalem, & non ſufficit virtualis: idemque de volitione medij inefficacis comparatiuè ad finem inefficacem dicendum. *Diſp.* 52. *num.* 8 *et* 9.

Finis *cui* non ſpecificat actum, ſed finis *cuius gratia*. *Diſp.* 58. *num.* 28.

Ad duos fines oppoſitos poteſt eademmet res ordinari, non intrinſecè, & ratione ſui, ſed ad vnum extrinſecè, & ad alium intrinſecè. *Diſp.* 63. *num.* 20.

Intentio efficax finis, eſt virtualis amor omnium, quę ad eius exiſtentiam ſunt neceſſaria, vt amata, non vero quando ſolum ſunt neceſſaria, vt permiſſa. *Diſp.* 63. *n.* 51. *& ſeqq.*

Finis, & media non poſſunt eodem actu in recto, & vt *quod* attingi: bene tamen ſi vnum in recto, & aliud in obliquo, vnum vt *quo*, & aliud vt *quod* ingrediantur. *Diſp.* 16. *num.* 161. 162. 163. *et* 164.

FINITVM, INFINITVM.

Licet inter finitum, & infinitum, in re non detur medium, datur tamen medium ſub reduplicatione alicuius rationis communis, nempè non finitum, ſeu infinitum negatiuè. *Diſp.* 50. *nu.* 13. *&* 14.

FOR-

Digitized by Google

FORMA.

FOrma alicuius rei accipitur tripliciter. Primo pro forma *à quo*: ideſt pro illa a qua effectus efficienter procedit; ſecundo pro forma, *per quam* res intrinſecè conſtituitur. Tertio pro forma *ad quam*; id eſt ad cuius imitationem aliquid eformatur vt idæa *Diſp. 43. num. 3.*

FVTVRITIO, FVTVRVM. Vide *Decretum, & Deus.*

FVturitio conſiſtit in præparatione, aut determinatione cauſarum ad rem extra cauſas ponendam illam extrinſecè denominante futuram: vnde rem eſſe futuram, dicit de formali determinationem cauſarum ad illius productionem. *Diſp. 33. à n. 4*

Forma extrinſeca, a qua res futura talis denominatur, non eſt repræſentatio ſcientiæ Diuinæ, per quam vt futura cognoſcitur. *Ibidem n. 7. & 8.*

Nec eſt tempus præſens, aut antecedens propriam durationem, vel negationem durationis, in qua propria exiſtentia erit, *Ibid. à nu. 9. vſque ad 12.*

Rem eſſe futuram non eſt aliquid rationis, ſed quid reale, & licet euentus ſit futurus; ordo tamen ad euentum, ſeu ipſa futuritio, præſens eſt. *Diſp. 33. num. 13. & 14.* Et fuſiùs *num. 84. & ſeqq.*

Habitudo illa non ſolum eſt aliquid reale realitate eſſentiæ, ſed etiam realitate exiſtentiæ. *Ibid. n. 18. 19. & 20.*

Futura contingentia in quantum talia, quoad euentum futurum, non cognoſcuntur à Deo certo, & infallibiliter, bene tamen prout ſunt in æternitate præſentiæ, vel vt decreto Diuino efficaci ſubſunt. *Diſp. 33. num. 26.*

Poteſt aliquid in tempore fieri, quod antecedenter non fuiſſet futurum, aliquid eſſe futurum, quod tamen nunquam ſit præſens, loquendo de futuritione in ordine ad cauſas creatas, ſecus de futuritione in ordine ad Diuinum decretum. *Diſp. 33. num. 27. & 28. & num. 124.*

Iſtæ propoſitiones, *res habet eſſe in cauſa præparata, & diſpoſita, & res eſt futura*, non ſunt ſynonomæ, ſed diſtinguuntur ratione, ſicut diffinitum. *Diſp. 33. num. 29.*

Res, vt futura non eſt obiectum decreti volitum per ipſum, nec Deus ab æterno voluit res eſſe futuras, ita vt futuritio ſit obiectum volitum per decretum, ſed voluit ab æterno quod res eſſent in tempore. *Diſp. 33. num. 44. 45. & 46. & Diſp. 36. num. 61.*

Futuritio reſpectiuè ad cauſas creatas eſt effectus Diuini decreti in genere cauſæ efficientis: futuritio vero competens rebus in ordine ad Deum non prouenit efficienter a Diuino decreto, ſed formaliter, quia ex hoc ſequatur, quod decretum cauſet ſe ipſum. *Diſp. 33. num. 52. & ſeqq.*

Concretum futuritionis, ſeu rem eſſe futuram, eſt veritas creata *ſignate*, ſed non *exercite*. *Ibidem num. 54.*

Solum ex ordine ad decretum Diuinum dicitur aliquid futurum ſimpliciter, id eſt omnibus modis. *Diſp. 33. à n. 55. vſque ad 60.*

Aliquid dicitur futurum ſimpliciter, id eſt abſolutè, in ordine ad cauſas ſecundas neceſſario, & immutabiliter operantes, ex ordine autem, ad cauſas contingentes propenſas, dicitur futurum cum addito: ex ordine vero ad cauſas contingentes ad vtrumlibet, nullatenus dicitur aliquid futurum. *Diſp. 33. num. 61.*

Futurum *eſt quod non habet eſſe in ſe ipſo, ſed in cauſa præparata, & diſpoſita ad eius productionem.* *Diſp. 33. num 80. & ſeqq.*

Futurum neceſſarium eſt illud, *quod habet eſſe in cauſa neceſſario, & immutabiliter operante.* Futurum autem contingens eſt illud, *quod tantum habet eſſe in cauſa impedibili*, & hoc eſt duplex. *Ibidem.*

Futurum abſolutum eſt illud, *cuius futuritio à nulla conditione non futura dependet.* Futurum conditionatum eſt illud, *quod abſolutè non erit, eſſet tamen, ſi aliqua poneretur conditio* *Diſp. 33. num. 81.*

Hoc futurum eſt duplex, aliquod cum conditione nullam habet connexionem, quod diſparatum appellatur: aliud quod cum conditione aliqua connexione connectitur, & hoc futurum eſt triplex, cuius definitiones explicantur. *Ibidem num 82. & 83.*

Cuiuſdam recentioris diſtinctio de futuro in eſſe entitatiuo, & in eſſe veri formaliter, & fundamentaliter, reijcitur. *Ibidem num. 96. 97. & ſeq.*

Futuritio rerum creatarum, ſiue abſoluta, ſiue conditionata, non poteſt eſſe caſualis Deo. *Diſp. 33. num. 118. & 119.*

Obiectum ſub conditione, quod eſſet futurum, & obiectum futurum ſub conditione non ſunt idem, ſed valde diuerſa. *Diſp. 36. n. 64*

Conditionata poſitiuè futura cognoſcuntur a Deo in decreto efficaci *ſubiectiuè* abſoluto, & conditionato *obiectiuè*. *Diſp. 36 à num. 80.*

De fide eſt futura contingentia abſoluta omnino certè à Deo cognoſci, & ratione naturali demonſtratur. *Diſp. 39. num. 1. 2. & 3.*

Cauſa remota cognitionis horum futurorum eſt Diuinum decretum. *Ibidem. num. 4.*

Hæc futura cognoſcuntur à Deo in decreto libero, ſeu in Diuina eſſentia, vt determinata per illud, tanquam in medio cum illis connexo. *Diſp. 39 num. 7.*

Futura contingentia non coexiſtunt *phyſicè* ab æterno Deo in ſua propria, & adæquata menſura, nec in menſura æternitatis ſecundum omne ſui virtualitatem. *Diſp. 41. num. 1. 2. & 3.*

Coexiſtunt tamen toti æternitati totalitate reali, & formali. *Ibidem num. 4. & 5.*

Hæc propoſitio eſt vera: *Futura ab æterno in æternitate creantur.* *Diſp. 41. num. 55.*

Iſta etiam eſt vera: *Futura coextiterunt Deo in æternitate ab æterno*: ſicuti, & iſta debet concedi: *Futura, & præterita, ſunt fuerunt, & erunt phyſicè Deo in æternitate præſentia.* *Diſp. 41. num. 95. & 96.*

Reſpectiuè ad cauſas contingentes nulla eſſe poteſt ratio certitudinis cognitionis Diuinæ; niſi phyſica præſentia futurorum ad æternitatem. *Diſp. 42. num. 3. & 4.*

Iſta futurorum contingentium phyſica præſentia ad æternitatem non eſt medium vnicum ad certitudinem cognitionis Diuinæ, ſed poſſunt in rationibus Diuinis, ſeu idæis cognoſci. *Diſp. 42. à n. 5.*

Præſentia phyſica futurorum ad æternitatem eſt omnino neceſſaria, vt cognitio Diuina ad illa terminata ſit intuitiua. *Diſp. 42. à num. 16. vſque ad finem*

Futura non ſunt phyſicè præſentia æuo Angelico. *Ibid. n. 40.*

Complexum conſtans ex futuritione, & negatione futuritionis rerum, licet ſit neceſſarium diuiſiuè acceptum, quatenus neceſſarium eſt rem eſſe, vel non eſſe, non tamen habet bonitatem neceſſarium. *Diſp. 55. num. 6.*

Eſt autem neceſſario ſcibile a Deo, *num. 18. & 19.* Negatio futuritionis rerum non eſt a Deo amabilis ratione ſui, ſed ſolum ratione alicuius, ad quod poteſt iudicari conducens, nunquam tamen eſt amabilis neceſſario. *Ibidem num. 8. & 9.*

FVTVRA CONDITIONATA,
Vide *Futuritio, Deus, Decretum.*

FVtura contingentia conditionata connexa moraliter cum conditione cognoſcuntur a Deo ex vi conditionis certo, certitudine phyſica ex parte ſubiecti, & morali ex parte obiecti. *Diſp. 34. à n. 14.*

Futura contingentia conditionata cognoſcuntur a Deo in Diuinis idæis. *Diſp. 36 num. 242.* Et in cauſis liberis, ſeu contingentibus, vt ſubſunt Diuino decreto præſenti, & præmotioni intrinſecæ, vt ſub conditione futurę, non vt in prima ratione, ſed vt in ſecunda. *Ibidem num. 243. & Diſp. 39. à num. 10. & num. 32. & ſeq.*

G

GAVDIVM.

DE ratione gaudij non eſt poſſeſſio ad amorem prærhabita, ſed ſufficit, quod in eodem inſtanti reali habeatur ex vi ipſius amori. *Diſput. 45. num. 80. 81.* Et *Diſp. 57. n. 34. & ſeqq.*

Gaudium eſt delectatio conſequens rationem de bono præſenti, & habito. *Diſp. 57. num. 1.*

Gaudium eſſe poteſt de bonis coniunctis, & de bonis extrinſecis: ad differentiam delectationis ſpecialiter dictæ, quę ſolum eſt de bonis intrinſecis. *Diſput. 57. num. 2.*

Gaudium, & amor ſpecialiter dictus diſtinguuntur virtualiter, & ratione ratiocinata in Deo: ad differentiam ſcientię viſionis, & ſimplicis intelligentię, quę ſolum ratione ratiocinante, & pęnes ordinem ad obiectum ſecundarium differunt. *Diſp. 57. num. 55. 56. & 57.*

GENERATIO.

DE ratione generationis, vt ſic, eſt, quod ex vi illius communicetur filio natura ſub conceptu adæquato naturę. *Diſp. 46. n. 26. & ſeqq.*

Licet generatio, & potentia generatiua in Patre diſtinguantur virtualiter, non multiplicant numerum notionum diuinarum, ſed eandem Patris indicant dignitatem. *Diſp 47. num. 73.*

GENVS.

GEnus eſt, & concipitur, vt potentiale, ſaltim per rationem, in ordine ad differentias ſibi realiter identificatas; a quibus obiectiuè adęquatè pręſcindit. *Diſp. 47. n. 56.*

GLORIA.

ELectio efficax prędeſtinatorum ad gloriam per modum intentionis præuiſionem meritorum, vt mouentium præcedit, nec ſub meritis cadit *Diſp. 65. à num. 5.*

Gloria vt corona, non eſt bonum occaſionatum, ſed per ſe amabile: vnde independenter à meritis amari poteſt in ordine intentionis: ad differentiam pœnę, vt pœnæ, quę bonum occaſionatum eſt, nec aliter amabile, niſi occaſione demeritorum in omni ordine, & genere. *Diſp 65. num. 79.*

Pręter decretum intentiuum glorię ante meriti, datur aliud exequutiuum circa gloriam merita prçuiſa ſupponens *Diſp. 65. à n. 85.*

Licet exterior glorię collatio ſit formaliter ex iuſtitia, & non liberalis formaliter; in radice tamen eſt ex motiuo liberalitatis. *Diſp. 65. num. 130 & ſeqq.*

Iſta duo decreta: *volo efficaciter dare gloriam gratis* ly *gratis* determinante obiectum, vt *quod* amatum, & illud: *volo efficaciter dare gloriam, vt coronam*, pugnant inter ſe: iſta vero decreta *gratis volo dare gloriam, vt coronam*, ly *gratis* determinante actum, & excludente merita a motiuo voluntatis intentiuę dandi gloriam: & iſtud: *ex meritis præuiſis volo efficaciter gloriam conferre voluntate exequutiua*: compatibilia ſunt. *Diſp. 65. num. 134. & ſequentibus.*

Digitized by Google

Gloria, & merita non ſunt à Deo efficaciter volita eodem actu, ſed diſtinctis virtualiter. *Diſp.* 65 *à num.* 157. *vſque ad* 165.
Intentio gloriæ, vt coronæ attingit in obliquo merita, & gradus meritorum determinatos, quaſi ſpecificè, non autem merita hæc in indiuiduo, & in particulari. *Diſp.* 65. *à num.* 166. *vſque ad nu.* 174.

GRATIA.

GRatia ab intrinſeco efficax, vt præuenit noſtrum conſenſum, neceſſario debet admitti in via D. Auguſt. & Sancti Thomæ. *Diſp.* 36. *num.* 69. *& ſeqq.*
Licet gratia, vt principium radicale excedat gloriam exceſſu entitatiuo, & lumen beatificum illam adæquet: poſſunt tamen rationem medij obtinere reſpectu illius, & ab ea in genere cauſæ finalis cauſari. *Diſp.* 64. *num.* 14.
Gratia interrupta per peccatum eſt effectus prædeſtinationis, non ſolum vt recuperata per pœnitentiam, ſed etiam, vt primo collata, & quatenus interrupta non per culpam, ſed à Deo. *Diſp.* 64. *num.* 18.
Prima gratia ſimpliciter, id eſt omnibus modus talis, v.c. prima vocatio, excludit omne meritum, etiam de congruo in operibus ipſam antecedentibus, eſto gratia habitualis admittat diſpoſitiones illam de congruo merentes. *Diſp.* 66. *num.* 52. *&* 53.
Hoc meritum de congruo non debet fundari in natura, ſed in gratia, vt excludat omne debitum, ſaltim in radice *Ibidem, num.* 54. 55. *& num.* 56.
Opera bona ex naturæ viribus habita, nec remotè ad primam ſupernaturalem gratiam poſitiuè diſponunt. *Diſp.* 66. *num* 68.
Nec diſpoſitione intrinſeca, hoc eſt ab intrinſeco gratiam poſtulante, nec extrinſeca, hoc eſt à gratia ex parte ſubiecti exacta. *Ibidem num.* 71. 72. *&* 73. & iterum *num.* 97. *&* 98.

H

HABITVS.

HAbitus petit diſtingui realiter ab actu, & à potentia, in qua ſupponit aliquam difficultatem vincendam. *Diſp.* 47. *num* 45. *& Diſp.* 50. *num.* 4. *et* 5.

HOMO.

OMnis homo quandiu eſt in hac vita poteſt ſaluari: licet non habeat auxilium ſupernaturale ſufficiens: ad differentiam Dæmonum, & damnatorum. *Diſp.* 70. *num.* 81. *& ſeq.*
Omni homini in hac vita exiſtenti conuenit potentia ſufficiens ad fundandam obligationem inexcuſſabilem pœnitendi de peccatis, vt ſunt contra Deum Auctorem naturæ, & aliquando excuſſabilem de eiſdem, vt ſunt contra Deum Auctorem ſupernaturalem. *Diſp* 70 *num.* 86. *et* 87.
Ex hoc tamen non ſequitur, homines, quibus Deus denegat auxilia ſufficientia ad ſalutem, commodum ex proprijs peccatis reportare. *Diſp.* 70. *num.* 89.
Non ſtatim, ac homo peruenit ad vſum rationis, accipit à Deo auxilium ſufficiens ſupernaturale ad ſe conuertendum ad Deum, conuerſione ſupernaturali. *Diſp.* 70. *n.* 95.

HVMANITAS CHRISTI.

INhumanitate Chriſti ſubſiſtentia Verbi terminata non datur appetitus innatus propriæ perſonalitatis, quæ eminenter in ſubſiſtentia Verbi continetur. *Diſput.* 45. *num.* 101.

I

IDÆA.

IDæa prout repræſentatiua idæati, & cauſatiua ſolum in actu primo, præcedit diuinum decretum: conſiderata vero, vt practica in actu ſecundo, ſubſequitur ad liberum decretum, & per illud determinatur ad cauſandum in actu ſecundo. *Diſp.* 39. *n.* 35. *& ſeqq.*
Idæas reperiri in Deo eſt certiſſimum apud omnes Catholicos: imo & Gentiles in hac veritate conſpirarunt. *Diſp.* 43. *num.* 1. & 2.
In Deo reperiuntur ideæ reſpectu omnium rerum, quas cauſat: in creaturis vero ſolum reſpectu rerum artificialium. *Ibidem.*
Idæa, ſecundum Senecam, & Ariſtotelem, *eſt exemplar, ad quod artifex inſpiciens operatur, quidquid operatur*. Vel ſecundum D. Thom. *idea eſt forma alterius rei præter ipſam exiſtens* Vel *idea eſt forma, quam aliquid imitatur ex intentione agentis determinantis ſibi finem*. Quæ diffinitiones in idem coincidunt, & explicantur. *Diſp.* 43. *à num.* 3 *vſque ad* 8
Idea non conſiſtit in creaturis, vt obiectiuè à Deo cognitis, ſed in aliquo increato. *Diſp* 43. *à num.* 10.
Inter idæam, & idæatum, non ſufficit diſtinctio penes modos eſſendi, ſed requiritur diſtinctio in ſubſtantia. *Diſp.* 43 *num.* 20. 21. 22. *&* 23. *et num.* 34. 35. *et* 36.
Ratio idæ eſt prædicatum abſolutum in Deo. *Diſp.* 43. *à num.* 50. *vſque ad* 86
Nec de ratione illius eſt, quod ab alio procedat. *Ibidem, num.* 88. *&* 89.
Etiam adequatè ſumpta dicitur eſſentialiter ad differentiam Verbi. *Diſp* 43. *num* 94. *et* 95.
Non omnis idea eſt Verbum practicum, bene tamen è contra, omne Verbum practicum eſt idea. *Ibidem.*
Idea non conſiſtit in eſſe cognitio creaturarum, nec hoc eſſe cognitum creaturarum eſt reſpectus cognitionis diuinæ ad creaturas. *Diſp.* 43. *à num.* 96. *vſque ad* 107.
Nec conſiſtit in eſſentia diuina, vt eſt actualis cognitio. *Ibid. à num.* 108 *vſque ad* 156.
Idea, ſeu exemplar obiectiuum, per accidens requiritur in artifice creato: ad differentiam Diuinę eſſentię, vt idea obiectiua, quę per ſe concurrit. *Diſp.* 43. *num.* 159. *et* 160.
Inter ideam, & ideatum, non requiritur formalis ſimilitudo, ſed ſufficit eminentialis in idea equiuoca, & alterius rationis, cum qua ſimilitudine deficiente; ſeu imperfecta, ſaluatur ratio perfectiſſima ideę. *Diſp.* 43. *n.* 171. *et ſeqq.* maximè, *n.* 174. 175. *et* 176.
Salua vnitate diuinę eſſentię dantur in Deo plures ideę. *Diſp.* 43. *à num.* 196.
Varię rationes ad probandum a priori idearum pluralitatem referuntur, & reijciuntur. *Ibidem à num.* 198. *vſque ad* 225. Vbi propria ratio, & ſententia ſtatuitur.
Idearum multiplicitas non poteſt à reſpectibus rationis, nec tanquam à forma, nec formæ complemento, preſtari *Diſp.* 43. *n.* 125.
Iſta multiplicitas prouenit, ex eo quod diuina eſſentia non eſt creaturarum idea ſe ſola, ſed eo intellecta proportione creaturę illam imitantis in particulari, quæ proportiones, cum ſint plures, multiplicant ideas; vnde creaturę ſub diuerſis proportionibus intellectę pertinent ad conſtitutionem eſſentię diuinę, vt eſt creaturarum idea. *Diſp.* 43. *à num.* 238.
Idea hominis diſtinguitur ab idea equi diſtinctione rationis formalis per operationem intellectus, & in re eminentialiter. *Diſput.* 34. *num.* 255. *et* 256.
Hoc nomen *idea* non ſignificat eſſentiam diuinam, vt comparata cum cognitione diuina, ſed ſub connotatione ad creaturas, vt ab illis imitabilem. *Diſp.* 42. *num.* 256. 257. *et* 258. & iterum *num.* 264. *et ſeqq.*
Vna tantum idea practica datur reſpectu eorum, quę vnica actione fiunt. *Diſp.* 43. *num.* 273.
Reſpectus, quibus diſtinguuntur ideę, non ſunt reſpectus rationis, ſed reſpectus reales creaturarum ad eſſentiam diuinam, quibus extrinſecè complentur ideę *Diſp.* 44. *num.* 43. *et* 44.
Vnde ideę realiter multiplicantur in Deo; ad differentiam aliorum attributorum. *Num.* 48.

IMMENSITAS.

OMnia, quę exiſtunt in loco, coexiſtunt diuinæ immenſitati, non ſecundum quod cuiuis loco exiſtit immenſitas, ſed quatenus proprio, & peculiali illi loco, in quo res exiſtit prout ab alio alterius loco diſtincto, correſpondet. *Diſp.* 41. *num.* 3
Immenſitas, nequit precontinere ratione ſui loca *futura*, & corpus, quod preſens non eſt phyſicè, nequit diuinę immenſitati coexiſtere: ad differentiam ęternitatis, cui nondum phyſicè exiſtentia, phyſicè coexiſtunt. *Diſp* 41. *num.* 65. *&* 66. *Et Diſp.* 53. *num.* 22.

IMPEDIMENTVM.

NOn omne impedimentum ad extremum aliquod neceſſarium, & ab intrinſeco in auferibile, tollit potentiam antecedentem ad tale extremum ponendum. *Diſp.* 54. *num.* 25.

IMPERIVM DIVINVM.

IMperium in Deo eſt ſcientia viſionis, & concurrit ad creaturarum productionem. *Diſp* 40. *num.* 40. *& ſeqq.*
Imperium eſt actus intellectus, & non voluntatis. *Ibidem, num.* 41. Diſtinguitur à ſimplici notitia, *num.* 43. *&* 44.
Licet inter imperium, vt dirigens, & vt exequens, non ſit virtualis adæquata diſtinctio, mediat tamen inter vtrumque illum conceptum, vſus virtualiter adæquatè ab imperio diſtinctus, quod tribus exemplis oſtenditur. *Diſp* 59 *num* 53.
Licet in imperio inueniatur formalitas dirigentis, & formalitas exequentis ſine diſtinctione virtuali adæquata in electione tamen, quæ actus voluntatis eſt, inueniri nõ poteſt ſine tali diſtinctione formalitas tendentię affectiuę, & formalitas tendentiæ effectiuę. *Ib. n.* 54.
Imperium à iudicio diſtinctum eſt in diuino intellectu conſtituẽdum. *Diſp* 59. *num.* 65. & fuſiùs, *n.* 86 *& ſeqq.*
Imperium eſt actus proprius prudentiæ, prout ab Eubulia, & Syneſi diſtinctæ. *Diſp* 59 *num* 68 69. *et* 70.
Imperium politicum exigit diſtinctionem ſuppoſitorum: ſecus autem imperium monaſticum. *Diſp.* 59 *à num.* 80.
Imperium eſt actus intellectus, & intellectio veritatem ſignificans, quæ veritas conſiſtit in hoc, quod media vt iam electa proponit, vt hic, & nunc exequenda. *Diſp.* 59. *à nu.* 89 *& ſeqq.* maximè *num.* 84. *&* 85.

IMPETRATIO.

IMpetratio diſtinguitur à merito congruo. *Diſp.* 66. *num.* 35.
Impetratio innititur principaliter fidei: ad differentiam meriti charitati innitentis vnde peccatores aliqua a Deo impetrant, nihil tamen merentur. *Diſp* 66. *num.* 105.

Impe-

Digitized by Google

Impetratio bonorum ſupernaturalium competere nequit operibus naturæ. *Diſp.* 66. *num.* 103 & 104. & maximè *nu.* 111.
Quod datur intuitu impetrationis, prout eſt conditio ſolum innoteſcendi, ſeu manifeſtandi miſeriam, & indigentiam poſtulantis, omnino liberaliter datur: quando autem mouet ratione propriæ honeſtatis, tollit rationem doni omnino liberalis. Idem dicendum de præcibus. *Diſp.* 66. *num.* 109. & 110.

INTELLECTIO.

INtellectio ſiue creata ſit, ſiue diuina, non eſt formaliter ſimilitudo obiecti, & à verbo diſtinguitur. *Diſp.* 43. *num.* 112. & *ſeqq.*
Non omnis intellectio nata eſt mouere voluntatem, ſed ſolum intellectio practica boni, vt hic, & nunc conuenientis. *Diſp.* 45. *num.* 67 & 68. & *ſeqq.*
Radix intellectionis, pro eo quod radix dicit in recto, non diſtinguitur obiectiuè à radice volitionis: bene tamen pro eo, quod importat in obliquo. *Diſp* 40. *num.* 82.
Intellectio diſtinguitur virtualiter adæquatè à volitione. *Ibidem n.* 83.

INTELLECTIVVM.

QValiter ex intellectiuo poſſit, vel non poſſit probari volitiuum, explicatur. *Diſp.* 45. *num.* 40. 41. & 42.
Implicat intellectiuum non volitiuum. *Ibid. à num.* 43.

INTELLECTVS DIVINVS. Vide *Deus*, & *futurum*.

INtellectus diuinus non poteſt certo, & infallibiliter cognoſcere futura conditionata contingentia, ſeu libera in cauſis liberis, aut contingentibus, etiam ſuper compræhenſis, vt diuinam prædeterminatione præueniunt. *Diſp.* 35. *num.* 10.
Nec cognoſcit talia futura in propoſitionibus contradictoriè oppoſitis, ex vi, & lege contradictionis *Diſp.* 35. *à num.* 30.
Nec poteſt diuinus intellectus pro priori ad decretum talia futura cognoſcere in illorum determinata veritate obiectiua quam pro illo priori non habent. *Diſp.* 35. *à num.* 43.
Nullum futurum conditionatum poteſt, vt verum à diuino intellectu cognoſci, certitudine omnino infallibili, niſi præſuppoſito decreto libero exiſtente *exercitè* in Deo. *Diſp.* 35. *à num.* 63.
Terminatio intellectus diuini ad veritatis conditionatas conuenit Deo euitabiliter ab intrinſeco, & eſt illi abſolutè libera: vnde ſupponit decretum *ſubiectiuè* exiſtent. *Diſp.* 37 *à num.* 29.
De fide eſt intellectum diuinum omnino certè cognoſcere futura contingentia, abſoluta: & cauſam remotam huius cognitionis eſſe diuinum decretum eſt certum. *Diſp.* 39. *à n.* 1. *vſque ad* 4.
Iſta futura cognoſcit intellectus diuinus in decretò libero, vel in diuina eſſentia, vt determinata per illud, tanquam in medio cum illis connexo. *Diſp.* 39. *à num.* 7.
Aliqua entia rationis ſunt, quæ intellectus diuinus efficere non poteſt. *Diſp.* 44. *à num.* 2. *vſque ad* 10.
Imo nullum ens rationis effici poteſt à diuino intellectu. *Ibid. à n.* 11.
Intellectui diuino repugnat terminatio confuſa ſubiectiua, & ex parte cognoſcentis, non tamen obiectiua. *Diſput.* 65. *num.* 172.

INTELLECTVS.

INtellectus non eſt propter voluntatem, ſed multo illa perfectior. *Diſp.* 45. *num.* 41.
Finis intellectus non eſt proponere obiecta fugienda, vel pro ſequenda, ſed veritatis cognitio. *Ibidem num.* 45.
Licet intellectus in omni ſuo actu non attingat *vt quod* rationem entis, ſupponit tamen illam attactam *vt quod*. *Diſp.* 49. *num.* 8.
Ad intellectum practicum pertinet ordinare vnum ad alium, & conferre vnum cum alio, ſicut ad ſpeculatiuum ſpectat inſerre vnum ex alio. *Diſp.* 60. *num.* 15.

INVIDIA.

INuidia eſt ſpecies triſtitiæ ex animi anguſtia, ſeu paruitate procedens: vnde Deo conuenire non poteſt. *Diſp.* 57. *num.* 59.

IRA.

IRa eſt appetitus vindictæ cum ſpe vltionis ex triſtitia procedens: vnde in Deo non reperitur cum proprietate. *Diſp* 56. *n.* 24. & 25.
Accenſio ſanguinis circa corde materiali importatur ab ira. *Ibidem.*
Ira eſſe non poteſt ſine dolore, bene autem odium. *Ibidem nu.* 25.

IRIS.

IRis, ſeu arcus cæleſtis, eſt ſignum ad placitum, non futuri diluuij, formaliter conſtitutus per relationem rationis, non ex vi impoſitionis diuinæ, ſed ex vi acceptationis hominum. *Diſp.* 44. *num.* 31. 32. 33. & 34.

IVDÆI.

IVdæi, qui viſis Chriſti miraculis, & prædicatione non fuerunt ad fidem conuerſi, inexcuſabiles ſunt, etiam comparatiuè ad Gentiles, qui ſi illa viderent, & decretum efficax conditionatum de illorum conuerſione ad eſſet, ad fidem conuerterentur. *Diſp.* 36. *n.* 110. & *ſeq.*
Quod in principijs Profeſſorum ſcientiæ mediæ negari non poteſt. *Num.* 111. & 115.

IVRAMENTVM PROMISSORIVM.

IVramentum promiſſorium ſine animo formali adimplendi rem iuratam eſt periurium ex defectu veritatis præſentis. *Diſp.* 36. *n.* 27.

L

LEX.

NOn datur lex meritis Chriſti ſtatuta de adiungenda gratia ſupernaturali auxiliante ſacienti quod in ſe eſt ex viribus proprijs. *Diſput.* 66. *à num* 118. *vſque ad* 138.
Vt lex obliget inexcuſſabiliter, requiritur potentia per principium intrinſecum ſufficiens proximè vel remotè; vt autem excuſſabiliter obliget, ſufficit potentia ab extrinſeco. *Diſput.* 70. *num.* 84. 85. 86. & *ſeqq.*

LEX ÆTERNA.

LEx æterna non eſt idem, quod prouidentia diuina, ſed prouidentiæ principium. *Diſp.* 60. *num.* 70. *vſque ad num* 74.

LIBERTAS. LIBERVM. Vide *Contingens*.

IMplicat liberum creaturæ, non liberum Deo, & illi non ſubordinatum. *Diſp.* 37. *num.* 28 & *ſeqq.*
Si Deus operaretur ex neceſſitate naturæ, & præſtaret eundem concurſum, quem modo præſtat arbitrio creato, ſaluaretur in illo libertas creata. *Diſp.* 54. *à num.* 4.
In tali caſu actus eſſet liber prout à voluntate, & neceſſarius prout à Deo procederet: nec ex hoc ſequeretur, quod voluntas creata poſſet impedire effectum efficaciter à voluntate diuina intentum. *Diſp.* 54. *n.* 19 *vſque ad* 29.
Si Deus operaretur ad extra ex neceſſitate naturæ adhuc eſſet liberum arbitrium creatum. *Diſp.* 34. *à n* 31.
In tali caſu libertas non eſſet perfectio ſimpliciter ſimplex, & reperiretur ſolùm eminenter in Deo. *Ibid. nu* 34. & *ſeq.*
Ratio formalis, & prima radix libertatis, & contingentiæ ſecundarum cauſarum, eſt efficacia voluntatis diuinæ. *Diſp.* 54. *num.* 63.
Vt aliquid ſit liberum per modum virtutis non requiritur, quod det vires ad extrema oppoſita; ſed ſufficit quod taliter iuuet ad vnum, quod relinquat in voluntate potentiam ad oppoſitum. *Diſp.* 64. *n.* 59

LOCVS.

LOcus corporibus extrinſecus non poteſt ad corpora, niſi prius in ſe ipſis exiſtentia, protendi: ad differentiam æternitatis, quæ infinita eſt in ratione durationis, & poteſt res creatas, nondum in ſuis durationibus proprijs exiſtentes, continere. *Diſp.* 41. *num.* 63.

LVX.

LIcet lux videatur, etiam *vt quod*, eodem actu, quo videntur colores, hoc tamen non prouenit, ex eo quod lux eſt ratio videndi colores, ſed quia potentia viſiua non mouetur ad videndum colores media viſione lucis: ad differentiam voluntatis reſpectu finis, & mediorum, & intellectus comparatiuè ad principia, & concluſionis, quæ potentiæ de vno actu mouentur ad alium. *Diſp.* 65. *num.* 163. & 164.

M

MALITIA, ET MATERIALE PECCATI. Vide *Peccatum*.

MEDICVS.

PRudens medicus poteſt ex intentione robuſtioris ſalutis præuiſſe morbum permittere, non tamen ex intentione ſolius ſanitatis. *Diſp.* 63. *n.* 45.

MEDIVM.

DE ratione medij *in quo* cognitionis non eſt prius cognoſci prioritate *in quo*, adhuc rationis, ſed ſufficit prioritas *à quo*, ſeu *naturæ*. *Diſp* 39. *num.* 29.
Media in ordine exequutionis non amantur propter finem, ſed propter ſe, non *poſitiuè*, ſed *negatiuè*, quatenus in iſto ordine amantur, & non propter finem. *Diſp.* 59. *num* 61.
Idem medium poteſt ad oppoſitos fines ordinari, ad vnum intrinſecè ex natura ſua, ad aliunt extrinſecè, & ratione alterius, quod in permiſſione peccanti exemplificatur. *Diſp.* 63 *num.* 20. & *ſeq.*

MERITVM, DEMERITVM.

MErita in ſe ipſis conſiderata non influunt in actum voluntatis Diuinæ actiuè conſideratum; vt autem in Diuina bonitate contenta, prout eſt ratio præmiandi, mouent Diuinam voluntatem. *Diſp.* 49. *num.* 99 *et ſeqq.*
Merita, vt in Diuina bonitate eminente contenta habent rationem meriti eminenter, licet non formaliter. *Ibid num.* 101.
Licet demerita entitatiuè conſiderata nõ contineantur eminenter in Diuina bonitate; inſpecta verò ſecundum honeſtatem obiectiuam, ſub qua iuſtitiam punitiuam ſpecificant, ſunt bona obiectiuè, & in Diuina bonitate contenta. *Diſp* 49. *num.* 202.
Ad meritum condignum non ſufficit æqualitas proportionis nec requiritur æqualitas phyſica, ſed deſiderat moralem, in æſtimatione morali conſiſtentem. *Diſp.* 66. *num.* 16. 17. & 18.

Digitized by Google

MISERICORDIA.

MIſericordia Diuina mouetur, non à miſeria aliena, ſed à Diuina bonitate, prout eſt ratio miſerendi, vt continet eminenter rationem obiectiuam miſericordiæ creatæ: idemque de Diuina iuſtitia eſt dicendum proportionabiliter. *Diſp.* 49 *num* 96.

Miſericordia Diuina diſtinguitur virtualiter à Diuina iuſtitia conſiderata formaliter, licet in re ab aliis actibus Diuinæ voluntatis non diſtinguitur. *Diſp* 50 *num.* 12. *& ſeqq.*

Actus miſericordiæ in Deo eſt vnus, & indiuiſibilis, adhuc virtualiter, idemque de actu iuſtitiæ, & aliis dicendum. *Diſp* 50 *num.* 33.

MOTVS COELI. Vide *Cœlum.*

N

NATVRA.

IMplicat natura intellectiua, non volitiua. *Diſp.* 45. *à num.* 43.
Implicat natura remotè, & radicaliter intellectiua, cui ab intrinſeco repugnet vis proxima intellectiua *Diſp.* 45 *num.* 55.

Non poteſt dari natura intellectiua vni cognitioni finitæ adæquata. *Diſp.* 45. *num.* 75. Ad differentiam habitus, qui vni cognitioni adæquari poteſt. *num.* 76.

Natura, quæ realiter ab operatione diſtinguitur, prout eſt radix potentiarum, & operationem, eſt propter illas, vt propter *finem effectum*: prout autem eſt ſubeſt potentiis *proximè* operatiuis reſpicit operationem, vt finem *cuius gratia* *Diſp* 46 *num.* 66.

Eſſe radicem volitionis non poteſt eſſe proprietas naturæ intellectualis. *Diſp* 46 *num.* 78. *&* 79.

Opus naturæ dicitur opus intelligentiæ ratione ordinis in illo reperti. *Diſp* 60 *num.* 15.

NATVRÆ OPERA.

Vide *Prædeſtinationis effectus.*

OPera ex viribus naturæ elicita, nec de condigno, nec de congruo, primam gratiam auxiliantem, ſeu primum prædeſtinationis effectum merentur. *Diſp.* 66. *à num.* 15.

Licet plus diſtet, diſtantia entitatiua, ordo hypoſtaticus ab ordine naturę, quam ordo naturę ab ordine gratię, minus tamen diſtat diſtantia proportionis; vnde poteſt ordo hypoſtaticus ſub merito gratię congruè cadere, non tamen ordo gratiæ ſub merito congruo operum naturæ. *Diſp.* 66. *num* 45. *& ſeqq.*

NECESSARIVM, NECESSITAS.

QVod eſt neceſſarium ſolum moraliter, dicitur neceſſarium etiam in Scriptura: ſicut impoſſibile dicitur, quod moraliter fieri non poteſt. *Diſp.* 54 *num.* 89

Neceſſarium ex ſuppoſitione, quæ neceſſaria eſt ex habitudine terminorum, non poteſt eſſe liberum. *Diſp.* 45. *num.* 20.

Non omnis neceſſitas, etiam ſi antecedens ſit, tollit libertatem ab actu. *Diſp* 59 *num.* 115. 116 *&* 117.

NEGATIO.

NEgatio formæ negatiuè conſiderata, ſeu poſita, ad idem principium, & ad eandem pertinet prouidentiam, ad quam pertinet forma, cuius eſt negatio conſiderata vero deſtructiuè, aut priuatiuè, poteſt ab alio, quam à potente formam dare, prouenire. *Diſp* 63. *num.* 88. Semper ſaluatur, quod ad eandem pertinet prouidentiam. *Ibidem num.* 89.

NOMEN.

VT aliquod nomen pluraliter dicatur, non ſufficit qualibet diſtinctio, ſed requiritur, quod diſtinctio, quæ datur, ipſo nomine ſignificetur *Diſp.* 43. *paſſim*, maximè *num.* 264 *& ſeqq.*

NOTITIA INTVITIVA, ET ABSTRACTIVA.

DE ratione intuitiuæ notitiæ non eſt, quod rem vt exiſtentem prius ſupponat prioritate *in quo*, ſed ſufficit prioritas *à quo*, & naturæ. *Diſp.* 40. *num.* 66.

De ratione notitiæ intuitiuæ, prout ab abſtractiua diſtinctæ, eſt quod terminetur ad obiectum extra cauſas exiſtens. *Diſp.* 42. *num.* 20. *& ſeqq.*

Notitia rei habita per propriam ſpeciem terminata ad rei quidditatem, exiſtentiam, & accidentia, non eſt intuitiua, ſed abſtractiua, ſi ſui obiecti exiſtentiam duratione præcedat. *Diſp.* 42. *n.* 30 *& ſeqq.*

Cognitio infuſa Petro exiſtenti Salmanticæ de Paulo exiſtente Romæ repræſentans illum quoad exiſtentiam, & cætera accidentia, foret notitia intuitiua. *Ibidem num.* 32.

Notitia, quæ abſtrahit ab exiſtentia rei, vt exercita, eſt abſtractiua, licet ab exiſtentia rei omnino non abſtrahat. *Diſp* 42. *nu.* 30 *&* 31.

O

OBIECTVM.

OBiectum ſcientiæ, vel actus, poteſt eſſe effectus per ſcientiam, & actum cauſatus. *Diſp.* 40. *num.* 49. 50 *&* 51. *&* *n.* 63 *& ſeq.*

Obiectum, aliud per ſe, aliud per accidens, formale vnum, materiale aliud: aliæque ſub diuiſiones, recenſentur, & explicantur. *Diſp* 49 *n* 34. 35 *&* 36.

Obiectum materiale, & obiectum ſecundarium, non ſunt idem. *Diſp* 49. *num.* 47.

Obiectum formale *quo* potentiæ non eſt idem cum obiecto omnium actuum eius: ſed obiectum *quod* formale reſpectu actus, eſt materiale reſpectu potentiæ. *Diſp.* 49. *num.* 47.

Obiectum ſpecificare potentiam, vel actum, non, eſt quod ſine obiecto, vt termino, non poſſit actus, vel potentia exiſtere, ſed conſiſtit independentia ab obiecto, tanquam a cauſa formali extrinſeca. *Diſp.* 49. *num.* 48.

ODIVM.

ODio habet Deus prædeſtinatum exiſtentem in peccato mortali, loquendo de odio antecedenti; amat autem illum amore conſequenti, & efficaci. *Diſp.* 52. *num* 47.

Odium propriè dictum petit terminari per ſe primo ad malum; vnde in Deo non reperitur. *Ibidem & Diſp.* 69. *n.* 89. vbi hæc doctrina explicatur.

Odium inimicitiæ eſt velle alicui malum, vt malum eius eſt, ex diſplicentia illius. *Diſp* 56 *num.* 19 *& Diſp* 69. *à num.* 57. *& ſeqq.*

Nullus poteſt ſe ipſum odio habere, ſed ſi vult ſibi aliquod malum, apprehendit illud vt ſibi bonum *Diſp.* 56. *num.* 20. & 22.

Odium abominationis eſt fuga mali alicuius perſonæ ex complacentia in illa, v. c. quando quis odio habet ægritudinem Patris. *Diſp.* 56. *num* 40.

Odium in noſtra voluntate terminari poteſt ad malum alterius, vt malum eius eſt, diſconuenientia ad alterum *terminatiuè* ingrediente, & conuenientia ad ſubiectum appetens motiuè. *Diſp.* 69. *nu.* 89.

OMNIPOTENTIA.

OMnipotentia, & decretum liberum Dei, non differunt virtualiter in ratione obiecti ſcientiæ poſſibilium, & ſcientiæ futurorum: vnde prædictæ ſcientiæ non differunt virtualiter. *Diſp.* 39. *n.* 33.

In omnipotentia, vt per decretum liberum applicata, cognoſcuntur futura abſoluta. *Ibidem num.* 32. *&* 37.

Omnipotentia non multiplicatur, nec dicitur pluraliter, licet detur diſtinctio eminentialis effectiua, quæ non ſignificatur hoc nomine *omnipotentia*: ad differentiam ideæ, quæ eſt multiplex. *Diſp.* 43. *n.* 264. 265. *& ſeq.*

Omnipotentia Diuina non ſpecificatur à poſſibilitate creaturarum, ſeu à poſſibili ſub conceptu non repugnantis, nec eſt attributum ab intellectu, & voluntate diſtinctum. *Diſp.* 49. *num.* 80. 81. *&* 82.

Cum hoc tamen compatitur, quod omnipotentia non poſſit quidditatiue cognoſci, quin poſſibilia ſub ratione communi poſſibilis, ſeu non implicantis, cognoſcantur. *Ibid. num.* 81.

ORATIO.

EIuſdem ad ſe ipſum non poteſt eſſe oratio, quæ petit diſtinctionem ſuppoſitorum: ad differentiam imperij monaſtici, quod ratione diuerſarum potentiarum in eodem ſuppoſito reperiri poteſt. *Diſp.* 59. *num.* 80.

Oratio vnus pro alio, vt ad fidem vocetur, eſt effectus prædeſtinationis, non ſolum orantis, ſed etiam eius, pro quo oratur. *Diſp* 69. *num* 6 *& ſeqq.*

ORDINATIO, ORDINARE.

ORdinare pertinet ad intellectum, non ad voluntatem. *Diſp.* 60. *num.* 14. *& ſeqq. & num.* 35. *& ſeqq.*

ORIGENES.

ORigenis error refertur, & impugnatur. *Diſp.* 66. *num.* 7.

P

PARVVLI, PVERI.

PLures ſunt paruuli, quibus Deus non dat auxilia ſufficientia ad ſalutem, vt proximè applicabilia per alienam diligentiam, v. c. Baptiſmus. *Diſp.* 70 *à num.* 8.

Puer in ſyluis nutritus, ſi dum primo ad vſum rationis peruenerit, ductum illius ſequatur ſe in Deum conuertendo de facto, illuminatur de illis, quæ neceſſaria ſunt ad ſalutem. *Diſp.* 70. *à num.* 96. *vſque ad finem.*

PASSIO, PROPRIETAS.

EXigentia ſubiectiua abſque virtuali dimanatione non ſufficit ad ſaluandam rationem paſſionis, ſeu proprietatis virtualis in perfectione petita. *Diſp.* 47. *num.* 20.

Digitized by Google

PELAGIVS, SEMIPELAGIANI.

PElagij, & Semipelagianorum errores referuntur. *Diſp.66.num.9.* & impugnantur. *à num.15.*

PECCATVM, MALITIA PECCATI, MATERIALE PECCATI.

MAteriale peccati eſt ab æterno futurum futuritione phyſica ex vi decreti poſſitiui in Deo ab æterno exiſtentis. Malitia autem formalis peccati eſt futura ab æterno, non futuritione phyſica, ſed futuritione logica, quatenus ex vi decreti permiſſiui infallibiliter in tempore erit. *Diſp.33. à num.146. vſque ad 166.* qualiter cognoſcatur à Deo explicatur. *Diſp.39. à num.23. vſque ad 26.*

Materiale peccati cauſatur à Deo decreto poſitiuo efficaci ab intrinſeco, quin ex hoc inferatur eſſe illi attribuendam formalem malitiam, ſed potius oppoſitum. *Diſp.36.num.135. & ſeq.* maximè, *à num.142.*

Terminat etiam complacentiam Diuinam non obſtante connexione eſſentiali cum malitia formali, non minus, quam pœnitentia de peccato præterito. *Ibidem num.144.145. & 146.*

Poteſt Deus neceſſitare voluntatem creatam ad materiale peccati materialiter ſumptum, quin neceſſitat ad illud ſumptum formaliter, nec ad malitiam formalem, v.c. odium Dei omnino neceſſarium, & indeliberatum, ſecus quando in materiali odij Dei exiſtit malitia formalis. *Diſp.36.n.221.222. & ſeqq.*

Licet peccatum in ratione malitiæ ad finem prædeſtinationis conducat, vt materia pœnitentiæ non poteſt eſſe effectus volitus à Deo, nec omnipotentiæ cauſalitatem terminare: vnde eſſe non poteſt effectus prædeſtinationis: ad differentiam permiſſionis peccati. *Diſp.63. & ſeqq.*

Materiale peccati eſt effectus prædeſtinationis electorum, ad illudque concurrit Deus concurſu ſpeciali, non eliciente, ſed ordinante, & poſſumus illud poſtulare à Deo, non abſolutè, ſed ſub conditione, quod ex Diuina miſericordia ad noſtram beatitudinem ordinetur. *Diſp.63.num.34. & 35.*

PERMISSIO PECCATI.

PErmiſſio peccati in electis eſt effectus prædeſtinationis illorum. *Diſp.63. à num.2.*

Permiſſio peccati ratione ſui, & intrinſecè, non eſt gratia, ſed gratiæ carentia; eſt tamen gratia, & gratia per Chriſtum extrinſecè, & ratione illius, ad quod ordinatur: vnde prædeſtinatus poteſt pro illa gratias Deo agere, permiſſionemque poſtulare, non abſolute ſicut Chriſtus, ſed conditionatè. *Ibidem num.15.16.17. & 35.*

Licet permiſſio peccati ſit maius malum reſpectiuè ad Deum offenſum, quam beatitudo prædeſtinati bona, prudentiſſimè à Deo permittitur, & in hoc maximè Deus ſuum amorem oſtendit, quod malum ſui infinitum ex amore hominum propter malus illorum bonum permittit. *Diſp.63. à num.26. vſque ad 30.*

Permiſſio peccati in reprobis eſt effectus prædeſtinationis electorum. *Diſp.63.num.82.*

Permiſſio peccati conſiſtens in negatione auxilij ordinis naturalis eſt elicitiuè a prouidentia naturali; illa vero, quæ in negatione auxilij ſupernaturalis conſiſtit, eſt elicitiuè a prouidentia ſupernaturali, non prædeſtinatiua, ſed generali. *Diſp.63.n.85. & ſeqq.*

Permiſſio omnis peccati perſonalis nunquam remittendi per gratiam eſt reprobationis effectus. *Diſp.69.num.134. & ſeq.*

PECCATVM ORIGINALE.

PEccatum originale (in ſententia probabili propter D. Auguſtini authoritatem) fuit motiuum intentionis efficacis excluſionis à Regno, etiam in illis reprobis, quibus fuit dimiſſum. *Diſp.69. à num.95.*

Peccatum originale in illis, quibus non fuit dimiſſum, eſt cauſa primi, & vltimi effectus reprobationis per influxum demeritorum formaliter. *Diſp.69.num.130.*

In illis vero, quibus fuit remiſſum, eſt cauſa primi, & vltimi effectus per influxum virtualem. *Ibidem num.121. & ſeq.*

PECCATVM.

PEccatum veniale pœna æterna per accidens in æternum punitur: Ad differentiam peccati mortalis, quoad culpam, non quod pœnam remiſſi. *Diſp.69.num.148.*

PERFECTIO.

EXigentia identitatis cum aliqua perfectione non arguit in exigente rationem perfectionis formaliter. *Diſp.48.n.70. & 71.*

PERFECTIONES DIVINÆ.

PErfectionibus Diuinis non repugnat virtualis dimanatio, egreſſio, & dependentia, ſed neceſſario debet admitti. *Diſp.47.* paſſim, maximè, *num.78. & ſeq.*

PERSONALITAS.

PErſonalitas, & relatio in Deo non diſtinguuntur diſtinctione rationis obiectiuè adæquatè: ad differentiam ſapientiæ, & bonitatis naturæ, & voluntatis. *Diſp.46. num.89. & 90.*

PERSONÆ DIVINÆ.

INter Diuinas Perſonas datur vera amicitia. *Diſp.58 num.57.*

POENA.

ESto pœna, vt pœna, in omni ordine, & genere demerita præuiſa ſupponat, nec aliter amari poſſit, niſi occaſſione demeritorum expectata: corona tamen, vt corona, poteſt per ſe amari in ordine intentionis, abſque occaſſione, & præuiſione meritorum. *Diſp.65. num.79.*

Quomodo pœna, vt pœna, ſupponat culpam, latè explicatur. *Diſp.69. à num.80.*

POENITENTIA.

PŒnitentia eſt ſpecies triſtitiæ, & mutationem affectus importat: vnde ſolum per ſimilitudinem reperitur in Deo. *Diſp.57.n.58.*

Ex præintenta pœnitentia eſt permiſſio peccati effectus prædeſtinationis. *Diſp.63. à num.36.*

Ex præintentione pœnitentiæ eſſentialiter cum peccato connexæ non ſequitur amor peccati, ſed ſolum poſitiua voluntas permiſſionis illius. *Ibidem à num.41. vſque ad 44.*

Ex vi intentionis efficacis pœnitentiæ non conſtituitur peccatum phyſicè futurum, ſed ad ſummum logicè. *Ibidem num.53. & ſeqq.*

Licet intentio pœnitentiæ, vt purè remiſſiuæ peccati, ſupponat peccatum præuiſum: vt tamen oſtenſiua Diuinæ omnipotentiæ, & prout vtilis ad vberioris gratiæ conſequutionem, & finalem perſeuerantiam, non ſupponit præuiſionem peccati. *Diſp.63. à num.67. vſque ad 80.*

POSSIBILITAS, POSSIBILE, IMPOSSIBILE.

DEnominatio poſſibilis eſt duplex, alia intrinſeca, alia extrinſeca, earum diſtinctio, & à futuro differentia, explicatur. *Diſp.33.* paſſim, maximè, *num 9. & 30.*

Impoſſibile dicitur illud, quod omnino repugnat fieri, & etiam quod moraliter ſolum eſt impoſſibile, idemque de neceſſario eſt dicendum. *Diſp.34.num.89.*

De conceptu poſſibilitatis eſt non repugnantia ad exiſtendum de facto, & carentia determinationis eſſentialis ad exiſtendum; vnde Verbum Diuinum, cui eſt eſſentialis exiſtentia, non poteſt vt poſſibile concipi. *Diſp.35.num.124.125. & 126.*

Obiectum impoſſibile ab intrinſeco, etiam ſub conditione, quod eſſet poſſibile, terminare nequit ſimplicem complacentiam Diuinam; bene autem obiectum impoſſibile ex ſuppoſitione, & ab extrinſeco. *Diſp.36. num.65.*

POTENTIA.

VNa potentia ex ſub ordinatione ad aliam non poteſt elicere actum illius quoad ſubſtantiam actus, v.c. voluntas non poteſt ex ſubordinatione ad intellectum intelligere, ſed tantum poteſt illi communicari aliquis modus illius. *Diſp.60.num.43 44.*

POTENTIA OBEDIENTIALIS.

POtentia obedientialis habet connexionem cum ſupernaturalibus per non repugnantiam, non tamen per modum poſitiue inclinantis, & exigentis. *Diſp.66.num.46.47. & 48.*

POTENTIA VISIVA.

OBiectum potentiæ viſiuę eſt coloratum præſens ad differentiam voluntatis, & aliarum potentiarum immaterialium, quę ad abſentia, & futura terminari poſſunt. *Diſp.63.num.64.*

Non eſt dabilis vis remotè, aut radicaliter viſiua cum repugnantia eſſentiali ab intrinſeco virtutis proximę ad videndum. *Diſp.45. num.55.*

PRIORITAS.

PRioritas inter duo non obſtat illorum eſſentiali connexioni. *Diſp.45. num.49.*

PRÆDETERMINATIO, ſeu PRÆMOTIO PHYSICA.

Vide *Auxilium.*

PRæmotionem phyſicam in omni cauſa ſecunda, ſiue naturali, ſiue libera; recognoſcit D. Thomas, & eſſe admittendam probatur.

Digitized by Google

tur. *Diſp.* 36. *num.* 70 *& ſeqq.* Etiam reſpectu materialis entitatis peccati. *Ibidem num.* 167. *& ſeq.*

Abſque potentia cauſatiua phyſicæ præmotionis datur in voluntate potentia cauſatiua actus, etiam ſi illa eſſentialiter requiratur: idemque in concurſu ſimultaneo contingit, qui tamen in poteſtate voluntatis creatæ non eſt. *Diſp.* 36. *num.* 128. *& ſeq.* Et *Diſp.* 38. *num.* 39.

Si Deus operaretur ex neceſſitate naturæ, & præſtaret eundem concurſum, quem modo exhibet arbitrio creato ſaluaretur in illo libertas creata, licet actus prout à Deo eſſet neceſſarius. *Diſp.* 54. *n.* 4. *& ſeqq.* Et *à num.* 19. *vſque ad* 29. Vbi aliqua concordiam concernentia libertatis cũ efficacia præmotionis phyſicę attinguntur.

Præmotio phyſica efficax ab intrinſeco libertatem noſtri conſenſus non tollit: ſcientia autem media ſupremam Dei poteſtatem, & libertatem in prædeſtinando euertit. *Diſp.* 67. *à n.* 11. maximè *n.* 24. 25. *&* 26.

PRÆDICATVM.

STat cum non repugnantia alicuius prædicati ex conceptu communi, repugnantia eiuſdem prædicati ex conceptu differentiali, quod exemplis oſtenditur, & differentia inter prædicata affirmatiua, & negatiua ſtatuitur. *Diſp.* 45. *num* 58 *&* 59.

Non ſtat in creatis deficere prædicatum inferius, quin prædicata ſuperiora deficiant: bene autem in Deo *Diſp* 48. *num.* 103. *& ſeqq.*

PRÆTERITIO PRÆTERITVM.

PRæteritio, ſeu rem eſſe præteritam, conſiſtit adæquatè in carentia exiſtentiæ in recto, & exiſtentia, quæ fuit in obliquo, & de connotato importata: ad differentiam futuri, quod conſtitui non poteſt per carentiam exiſtentiæ hodie, & exiſtentiam cras. *Diſp.* 33. paſſim, præcipuè, *à num.* 133. *vſque ad* 145.

PROMISSIO.

LIcet, vt promiſſio valide, & licitè fiat, non requirat propoſitum formale adimplendi promiſſum, ſed ſufficiat ad eius valorem voluntas promittendi in promiſſionibus creatis: Diuinæ tamen, formale propoſitum adimplendi promiſſum requirunt. *Diſp.* 36. *num.* 23. *& ſeqq.*

Veritas promiſſionis ſubſiſtere nequit ſine animo formali adimplendi promiſſum. *Ibidem num.* 17.

PROPHETA, PROPHETIA.

PRophetia, quæ reſpicit euentum, dicitur præſcientia; illa vero quæ reſpicit ordinem ad euentum, non dicitur præſcientia, cum ordo ad euentum futurum, ſit præſens futuritionis tempore. *Diſp.* 33 *num.* 13. 14 *&* 17. vbi differentia inter prophetiam comminationis, & ſecundum præſcientiam traditur. Et iterum. *Diſp.* 34. *num.* 86.

Quomodo verus Propheta à falſo dignoſci poſſit, explicatur. *Diſp.* 34. *num.* 94.

PROPOSITIO.

IN hac propoſitione *Anti-Chriſtus eſt futurus*, aliqua realitas de præſenti enuntiatur. *Diſp.* 33. *à num* 31. *vſque ad* 38.

In hac propoſitione *Adam eſt præteritus*, nihil reale poſitiuum enuntiatur de præſenti, niſi ſola exiſtentia quæ fuit *Ibid. n.* 34. 35 *&* 36.

Iſtæ propoſitiones: *Sol abſolutè orietur cras, & Eclipſis abſolutè erit*, ſunt abſolutè veræ, Deo autem decernente ſuum concurſum ſuſpendere, etiam propoſitiones negatiuæ erunt veræ, ſed non opponentur affirmatiuis contradictoriè, ſed contrariè de lege. *Diſp.* 33. *n.* 68 69 *&* 70

Propoſitiones de præſenti, & de præterito, etiam in materia contingenti, habent determinatam veritatem, aut falſitatem: propoſitiones vero de futuro in materia contingenti non ita *Diſp.* 33. *num.* 134 *&* 135.

Vt propoſitio affirmatiua ſit vera, petit conuenientiam prædicati cum ſubiecto, ſecundum formam adæquatè conſtituentem in recto: non tamen requiritur quod exiſtat pro differentia temporis importata per copulam, id, quod in *obliquo* ſolum, & terminatiuè conſtituit. *Diſp* 33. *à num* 136.

Propoſitio conditionalis conſtans ex conditionato, & conditione connexis neceſſario, etiam ſi propoſitiones, ex quibus componitur, ſint neceſſario falſæ, eſt neceſſariò vera, & a Deo per ſimplicem notitiam infallibiliter cognoſcitur. *Diſput.* 34. *num.* 1. *&* 2.

Quod etiam verum eſt, quando conditio non eſt forma, ſed cauſa efficiens conſequentis, vt ſi dicas, *ſi homo exiſtat, exiſtet riſibilis.* Ibidem *à num.* 3. *vſque ad* 6.

Idem eſt dicendum de conditionatis contingentibus cum ſua conditione infallibiliter conexis: v. c. *Si Deus efficaciter prædeterminat voluntatem creatam ad amorem, homo talem actum eliciet* *Diſp.* 34 *n.* 7.

Cum falſitate contingenti alicuius propoſitionis, & ſi euidenter cognita, ſtat ſimul veritas probabilis illius: ſecus verò cum falſitate neceſſaria. *Diſp.* 34. *n.* 50.

Propoſitio conditionalis de conditione omnino diſparata eſt falſa, & ad illius veritatem non ſufficit ſimultas euentuum, ſed aliqua cauſalitas, & dependentia requiritur. *Diſp.* 3. *num.* 60. 61. *&* 62.

Propoſitiones conditionales de conditionato contingenti, in vi illationis ſumptæ, aut ſunt neceſſario veræ, aut ſunt neceſſario falſæ: conſideratæ verò quoad concomitantiam euentus dependentis à conditione, poſſunt eſſe veræ, & poſſunt eſſe falſæ ratione conformitatis, aut difformitatis ad proprium obiectum. *Diſp.* 34. *n.* 123.

Tales propoſitiones reſpectiuè ad cauſas contingentes creatas, & ex vi illarum, non ſunt determinatè veræ, nec determinatè falſæ, quoad euentum futurum; bene tamen reſpectiuè ad Diuinum decretum, & ex vi illius. *Ibidem.*

Propoſitio diſiunctiua ex contradictoriis compoſita, non ſolum eſt vera pro priori ad omne decretum, ſed etiam eſt neceſſariæ æternæ veritatis, & leges aliarum diſiunctiuarum non ſequitur, ad differentiam contradictoriarum, ex quibus componitur. *Diſp.* 35. *num.* 31. 32. 33 *& ſeqq.* maximè *num.* 42.

Probabile eſt, quod pro priori ad decretum non ſunt contradictorię illæ propoſitiones: *Si vocauero Petrum in tali occaſione conſentiet: non ſi vocauero Petrum, &c.* *Diſp* 35. *num.* 39 *&* 40.

Falſum eſt prædictas propoſitiones pro illo priori eſſe determinatè veras veritate contingenti. *Ibidem num.* 40.

Veritas propoſitionis de futuro, ſiue abſoluto, ſiue conditionato, non regulatur per ſuam de *in eſſe* formaliter, ſed terminatiuè ex illa, & veritas illius ſumitur ex ordine determinato ad exiſtentiam habendam pro futuro tempore. *Diſp* 35. *num.* 54 *& ſeqq.*

Vbi pulchra doctrina traditur ad cognoſcendam veritatem propoſitionum, ſiue affirmatiuæ ſint, ſiue negatiuè.

Vt propoſitio de futuro conditionato ſit falſa, non ſufficit quod ſit ſuo obiecto non conformis pure præciſiue, ſed debet eſſe non conformis negatiuè, ſeu contrariè: & inter eſſe, & non eſſe conformem, ly *non eſſe* accepto contrarie datur medium, ſcilicet non conformis pure *præciſiuè*. *Diſp.* 35. *num.* 58 *&* 61.

Differentia inter propoſitionem conditionalem de futuro contingenti affirmatiuam, & negatiuam traditur. *Diſp.* 35. *num.* 130.

PRÆDESTINATIO, PRÆDESTINATVS.

DE fide eſt dari prædeſtinationem in Deo, ad quam requiritur electio prædeſtinatorum ad gloriam, quam Philoſophi vocant intentionem finis, & electio eorundem ad gratiam, & merita: vnde prædeſtinati appellantur electi. *Diſp.* 59. *à num.* 1 *vſque ad* 4.

Ex parte Diuini intellectus requiritur ad prædeſtinationem ſcientia ſimplicis intelligentiæ circa gloriam regulans, electionem ad illam, & conſilium; ſeu iudicium regulans electionem ad gratiam: ad negotium autem prædeſtinationis ſcientia media minime neceſſaria eſt, imo omnipotentiſſimè Dei voluntati congrua non eſt. *Diſp* 59. *num* 5. 6 *&* 7.

Pręter electionem mediorum ad ordinem intentionis ſpectantem neceſſario requiritur in voluntate Dei decretum executiuum de eiſdem mediis aliqua ratione ab electione diſtinctum. *Diſp.* 59. *n.* 10.

Prædeſtinatio non conſiſtit eſſentialiter in actu voluntatis, ſed in actu intellectus, actu voluntatis connotato, & pręſuppoſito. *Diſp.* 60. *à num.* 6.

Prędeſtinatio non conſiſtit in actu intellectus pręcedente, & regulante electionem ad gloriam, nec in iudicio regulante electionem ad gratiam, ſed in iudicio practico ſubſequuto ad electionem, quod imperium vocatur. *Diſp.* 60 *à num.* 50.

Si prędeſtinatio in actu voluntatis conſiſtat, non eſt conſtituenda in omnibus actibus voluntatis à primo decreto intentiuo finis vſque ad executiuum, ſed in iſto determinate, *Diſp.* 60. *à num.* 78. *vſque ad finem*

Prędeſtinatio non eſt pars ſubiectiua Diuinę prouidentię, nec diſtinguitur eſſentialiter, nec attributaliter, nec virtualiter ab aliis prouidentię partibus. *Diſp.* 61 *à num.* 3.

Multiplex differentia inter prędeſtinationem, & prouidentia ſub conceptu communi prouidentię aſſignatur. *Diſp.* 61. *à num* 25.

PRÆDESTINATIONIS EFFECTVS.

SVbſtantia prędeſtinati, ſecundum ſe inſpecta, non poteſt eſſe prędeſtinationis effectus. *Diſp.* 62 *num.* 1.

Nec eſt effectus prędeſtinationis proximus, & elicitus. *Ibid. n.* 2. *&* 3.

Eſt tamen effectus prędeſtinationis imperatus quoad ordinem ſupponentem eius exiſtentiam ex vi alterius prouidentię pręuiſſam, ſicut & omnia entia naturalia *Diſp.* 62 *num.* 3.

Non repugnat ab intrinſeco, quod ſubſtantia prędeſtinati ſit prędeſtinationis effectus, nec quod fiat ex vi decreti, quo ad gloriam eligitur *Ibidem à num* 6

Subſtantia prędeſtinati eſt de facto effectus prędeſtinationis cuiuſcumque prędeſtinati. *Diſp.* 62. *à num.* 25.

Vt aliquid ſit effectus prædeſtinationis imperatus, non requiritur quod ſit gratia, & medium ſtrictè, ſed ſufficit, quod largè ſit gratia. *Ibidem num.* 33 *&* 38.

Multi ſunt prædeſtinationis effectus, propter quos tamen non dicitur Chriſtus mortuus. *Diſp* 62. *num.* 37.

Prædeſtina-

Digitized by Google

Prędeſtinatio noſtra non eſt de natura, vt de ſubiecto, ſed vt de effectu imperato: ad differentiam prędeſtinationis Chriſti, quę inadęquatè ſumpta eſt de natura, vt ſubiecto. *Diſp.* 62. *n.*67.68.*&* 69.
Deficiente decreto prædeſtinatiuo hominum, deficeret etiam bonitate ſubſtantia, & generatio ex vi pręſentis decreti, foret tamen ex vi alterius decreti. *Diſp.* 62. *num.*71.72 73.
Omnia bona naturalia in prædeſtinatis ſunt effectus prædeſtinationis illorum. *Diſp.* 62. *num.* 78.
Bona indolis, & bonum ingenium, ſunt prędeſtinationis effectus, non quia conducant ad facilius credendum, aut ad actus ſupernaturales facilius eliciendos, ſed quia conducunt ad pauciora committenda peccata. *Ibidem, num.*76.
Actus boni virtutum acquiſitarum ſunt effectus prędeſtinationis electorum. *Diſp.* 62. *num.* 80.
Permiſſio peccati, & materiale illius ſunt in electis effectus prædeſtinationis illorum, poſſuntque deſiderari, & poſtulari, non abſolutè, ſed ſub conditione. *Diſp.* 63. *à num.* 14. *vſque ad* 35. Et pręparantur à Deo ex pręintentione pęnitentiæ. *Ibid. à num.*36.
Glorificatio, iuſtificatiò non interrupta, & vocationes efficaces ſunt effectus prædeſtinationis. *Diſp.* 64 *num* 3.
Licet prædeſtinatio ſit immediatè de mediis, mediatè tamen, & in exequutione eſt de fine. *Diſp* 64. *num.* 11. *& ſeqq.*
Gratia interrupta per peccatum eſt effectus prædeſtinationis, non ſolum vt recuperata per pœnitentiam, ſed etiam vt primo collata, & quatenus interrupta non per culpam, ſed à Deo. *Diſput.* 64. *à num.* 18.
Vocatio inefficax eſt effectus prædeſtinationis, etiam prout inefficax, non reduplicatiuè, ſed ſpecificatiuè. *Diſp.*64. *à num.*32.
Licet peccata in memoriam redacta excitent ad humilitatem, & pœnitentiam, non ſunt prædeſtinationis effectus: ad differentiam vocationum inefficacium. *Ibidem, num.* 38.
Actus ſupernaturales ſunt effectus prædeſtinationis, non ſolum prout a gratia procedunt, ſed etiam prout a libero arbitrio *Diſp.* 64. *à num.* 45.
Sola gloria, & perſeuerantia finalis, ſunt effectus prædeſtinationis eliciti, cætera autem iam recenſita, licet ſint ſupernaturalia, ſolum ſunt effectus prædeſtinationis imperati, proportionati tamen cum illius fine. *Diſp.* 64. *à num.* 62.

PRÆDESTINATIONIS CAVSA.

IN adultis datur cauſa meritoria prædeſtinationis quoad vltimum effectum, prout in executione, qui eſt gloria, & in ſententia conſtituente ſolam gloriam pro effectu eius, dabitur cauſa illius quoad primum, & vltimum effectum. *Diſp.* 66. *num.* 1. *&* 2.
Datur ex parte noſtra cauſa diſpoſitiua gratiæ habitualis, & prædeſtinationis, quatenus ad illam terminatur. *Ibidem, num.* 3.
Datur etiam ex parte noſtra cauſa phyſica materialis omnium effectuum prædeſtinationis, qui in entitate phyſica in nobis recepta conſiſtunt, & cauſa finalis omnium pręterquam vltimi. *Diſp.* 66. *num.* 4. *&* 5.
Opera ex viribus naturæ profecta, nec de condigno, nec de congruo primam gratiam auxiliantem, ſeu primum prædeſtinationis effectum merentur. *Diſp.*66. *à num.* 15.
Facienti quod eſt in ſe non ex viribus liberi arbitrij, ſed ex viribus gratiæ, Deus non denegat gratiam. *Diſp.*66. *à num.* 16.

PRÆDESTINATIONIS CERTITVDO CVM NOSTRA LIBERTATE.

PRædeſtinatio eſt certa certitudine præſcientiæ. *Diſp.*67.*n.*1. *&* 2. Eſt etiam certa certitudine ordinis, & cauſalitatis. *Ibidem, n.* 3.
De fide eſt certitudinem, & infallibilitatem prædeſtinationis, noſtram libertatem non lædere. *Diſp.* 67. *num.* 5.6. *&* 7
Ad conciliandam noſtram libertatem cum efficacia gratiæ, & cum prędeſtinationis certitudine, ſcientia media neceſſaria non eſt, nec poteſt ſalua libertate Diuina, Deique ſupremo dominio, & poteſtate, dependere a ſcientia conſenſus in ſtatu conditionato in prædeſtinando, & prędiffiniendo efficaciter liberum creaturę conſenſum. *Diſp.*67 *à num.*10. *vſque* ad finem; vbi inutilitas, & impoſſibilitas ſcientię mediæ multipliciter demonſtratur.

PRÆDESTINATIONIS MERITVM QVOAD SVOS EFFECTVS.

POteſt vnus homo alteri mereri de congruo aliquos ſuę prędeſtinationis effectus. *Diſp.*68. *num.* 2.
De potentia abſoluta poteſt vnus homo alteri pro mereri de congruo totam ſeriem effectuum ſuę prędeſtinationis à primo, vſque ad vltimum. *Ibidem num.* 3. Imò, & voluntatem efficacem intentiuam illorum, *num.* 4.
De lege autem ordinaria, & de facto, non ita contingit. *Diſp.* 68. *à num.* 6.

PROVIDENTIA DIVINA.

QValiter diſtinguatur prouidentia Diuina à ſcientia practica, ab arte, à lege æterna, & à Diuinis idæis, explicatur. *Diſp.* 60. *à num.* 68. *vſque ad* 77.
Prouidentia Diuina eſt vna, abſque eſſentiali, attributali, ſeu virtuali diuerſitate, & ad omnia prouidenda ſe extendit, tam naturalia, quam ſupernaturalia, etiam ad ordinem hypoſtaticum pertinentia. *Diſp.* 61. *num.* 3.
De conceptu prouidentiæ Diuinæ non eſt infallibilitas euentus, ſeu finis; bene tamen de conceptu prædeſtinationis. *Diſp.* 61. *num.* 35. *& ſeqq.*
Non poteſt dari prouidentia in Deo cum nullius finis aſſequutione non connexa. *Diſp.* 61. *num.* 53.

P R V D E N T I A.

DIſtinctio prudentiæ ab Eubulia, & Syneſi, traditur, & explicatur. *Diſp.* 59. *num.* 68. *& ſeqq.*
Actus proprius prudentiæ eſt imperium, & præceptum propriè dictum. *Ibidem num.* 69.
Rectè conſiliari, quod eſt actus proprius Eubuliæ, & bene iudicare, quod pertinet ad Syneſim, ſunt actus prudentiæ *imperatiuè*, non autem *elicitiuè*. *Diſp* 59. *num.* 72.

R

PELATIO, RELATIVA.

VNum relatiuum tranſcendentale poteſt eſſe cauſa, & medium *in quo* alterum cognoſcatur, ſecus ſi prædicamentale ſit. *Diſp.* 39 *num.* 28. 29. *&* 30.
De ratione relationis realis abſtrahentis à creata, & increata eſt *ad*, ſeu reſpectus realis formalis. Ad differentiam actionis realis, cui ſufficit *ab*, ſeu egreſſus formalis, aut virtualis, *Diſp.* 47 *num.* 88. *&* 89.

R E P R Æ S E N T A T I O.

NOn omnis repræſentatio eſt ſimilitudo, nec ſupra ſimilitudinem fundatur. *Diſp.*43. *num.*118. *&* 119.

REPROBATIO. REPROBI.

REprobatio non differt virtualiter à prædeſtinatione: ad differentiam miſericordiæ, & iuſtitiæ diuinæ *Diſp.* 50. *num.* 20.21. *&* 22. *&* *Diſp* 61. *num.* 23.
Obiectum voluntatis diuinæ inefficacis, qua Deus vult reproborum ſalutem, non eſt illorum gloria vt cognita. *Diſp.* 52. *num.* 22. *& ſeqq.* Vbi variis modis dicendi impugnatis, defenditur voluntatem illam terminari ad gloriam reproborum in ſe ipſa, non vt ſolum poſſibilem, ſed vt futuram futuritione imperfecta, & inchoata. *num* 34. *& ſeqq.*
Licet pœna, quam patitur reprobus, non ſit illi bona iuxta particularem inclinationem; eſt tamen bona, & vtilis illi iuxta inclinationem vniuerſalem, quatenus conducit ad bonum Auctoris. *Diſp.* 56. *num.* 39.
Reprobatio conſiſtit eſſentialiter, & formaliter in actu intellectus, non in actu voluntatis. *Diſp.*60 *num* 39.
Reprobi ex vi prouidentiæ diuinæ ordinantur ad gloriam, illiſque dantur auxilia ſufficientia ad glorię conſequutionem ex illius intentione, ſaltim inefficaci, & iſta prouidentia eſt talis ſimpliciter in linea prouidentiæ, & illorum beneficium ex reproborum beneuolentia procedens. *Diſp.*61. *num.*41 42. *&* 43.
Prouidentia, qua reprobi ordinantur inefficaciter ad gloriam, non reſpicit pro fine principali damnationem reproborum, nec prædeſtinatorum gloriam, ſed ſalutem reproborum. *Ibidem num* 42 *&* 43.
Permiſſio peccati in reprobis non cedit in illorum vtilitatem, ſed eſt effectus prædeſtinationis electorum, nec Deus diligit reprobos propter ſe, ſed propter electos, & vt iumenta tractantur à Deo. *Diſp.*63. *num.* 82.
Ante præuiſionem omnis demeriti perſonalis voluit Deus efficaciter reprobis negare gloriam, ſeu illos à gloria execludere. *Diſp* 69. *à num.* 2.
Ex hac voluntate efficaci excludendi homines à gloria, ante illorum præuiſſa demerita, non ſequitur reprobum neceſſario damnari, nec quod Deus æqua cura hominum perditionem, atque illorum ſalutem inquirat, & deſideret. *Diſp.*69. *n* 56.
Nec ſequitur vtramque prædeſtinationem, tam ad vitam, quam ad mortem, factam eſſe ex mero beneplacito circa vllum demeritum, aut culpam ex parte hominis, nec quod tollatur ab hominibus ſollicitudo in bene operando: nec denique ſequitur quod diuinæ promiſſiones irriſoriæ, & fallaces ſint. *Ibidem num.* 57. *& ſeqq.*
Voluntas iſta efficax excluſionis à gloria anteuertens perſonalia demerita terminatur ad illam, non ſolum vt eſt beneficium indebitum, ſed etiam vt eſt pœna, non *reduplicatiuè*, ſed *ſpecificatiuè*. *Diſp.* 69. *à num.* 66.

Probabili-

Probabiliter defenditur (*propter D. Auguſtini auctoritatem*) quod peccatum originale fuit motiuum efficacis intentionis excluſionis a gloria, etiam in illis reprobis, quibus fuit culpa originalis remiſſa. *Diſp* 69. *num.* 65.

Subſtantia reprobi non eſt effectus ſuæ reprobationis. *Diſput.* 69. *num.* 133.

Omnibus reprobis, tam paruulis, quam adultis, prouidit Deus remedia ſufficientia ad ſalutem, ſaltim in cauſa ſufficienti, & remota, & quantum eſt ex parte medij *Diſp.*70. *num.*2. & 3.

Non negat Deus reprobis auxilia ſufficientia ad ſalutem, nec ſingulis momentis confert. *Ibidem num.* 5.

Si dare idem ſit, quod offerri in communi, de fide eſt dari a Deo omnibus hominibus auxilia ſufficientia, ſeu remedia ad ſalutem. *Diſp.* 70. *num.* 6.

S

SEPARATIO. SEPARABILITAS. Vide *Diſtinctio*.

AD realem formalem ſeparabilitatem non ſufficit virtualis diſtinctio formalitatum: ſicut nec ad realem entitiuam ſeparabilitatem ſufficit virtualis entitatum diſtinctio. *Diſp.* 48. *num.* 113. 114. & 115.

Cum in ſeparabilitate duarum formalitatum ſtat diſtinctio virtualis adæquata inter illas, & cum reali in ſeparabilitate realis adæquata diſtinctio. *Diſp.* 58. *num.* 20.

SCIENTIA DEI.

SCientia libera non eſt omnino eadem re, & ratione, cum ſcientia viſionis. *Diſp.*37. *num.*1.

Scientia futurorum non differt virtualiter à ſcientia poſſibilium. *Diſp.* 39 *num.* 32.

Scientia viſionis dicitur illa, qua Deus cognoſcit rem, vt exiſtentem *exercitè*: ſcientia vero ſimplicis intelligentiæ, ſeu neceſſaria, poſſibilia ſolum attingit. *Diſp.*40. *num.*10.

Scientia ſimplicis intelligentiæ eſt practica, & directiua in actu primo. *Diſp.*40. *num.* 12. 13. & 14

Scientia ſimplicis intelligentię concurrit actualiter ad creaturarum productione dirigendo remote, & mediate. *Diſp.* 40. *n.* 17. & *ſeqq.*

Scientia ſimplicis intelligentiæ ſupponit decretum ſolum inadæquatè acceptum; vnde ſcientia viſionis non eſt, ad differentiam imperij. *num.*40. *à num.*24. *vſque ad* 27.

Scientia, quæ ſupponit decretum, vt repræſentet, eſt ſcientia viſionis, ſecus illa, quę ſupponit decretum ſolum, vt cauſet. *Ibidem num.* 27. 28. 29. & 30.

Scientia libera viſionis eſt cauſa creaturarum, & proxima regula productionis illarum. *Diſp.*40 *num.*31.

Eſt practica, & non ſupponit ſuum obiectum, niſi tantum prioritate naturæ, ſed illud facit. *Ibidem* & *num.* 63. & *ſeqq.* & *Diſp.* 60. *num.* 61.

Scientia viſionis formaliter ſub conceptu viſionis, & intuitionis, eſt cauſa rerum *Diſp.* 40. *à num.* 81. *et ſeqq.*

SCIENTIA MEDIA.

SCientia media tempore futuritionis coexiſtens non eſt practica, ſed ſpeculatiua: vnde conſtituere non poteſt futurum conditionatum in ratione talis, ſed potius illud conſtitutum ſupponit, vt eius obiectum. *Diſp.*33. *num* 101. & *ſeqq.* & iterum *num.* 175.

Scientia media non conſtituit futurum conditionatum in ratione veri fundamentaliter. *Ibidem à num.* 103. *vſque ad* 110.

Obiectum ſcientię mediæ non poteſt eſſe id, quod eſſet, ſi poneretur conditio, hoc enim eſt idem formaliſſimè, ac rem eſſe futuram conditionatè, vel eſſe futuram conditionatè ſupponit. *Diſp.* 33. *num.* 105. *et ſeqq.*

Obiectum terminatiuum ſcientiæ medię eſt idem cum obiecto terminatiuo decreti *ſubiectiuè* abſoluti, & conditionati *obiectiuè*, habent tamen diuerſum obiectum motiuum, quod explicatur. *Diſp.* 33. *à num.* 169. *vſque ad* 175.

Scientia media eſt *ſubiectiuè* abſoluta, & conditionata *obiectiuè* *Diſp.* 36. *num.* 15. *et ſeqq.*

Cur ſcientia conditionata, *media* appellatur, & extrema, inter quæ collocatur, explicatur. *Diſp* 37. *num.* 1. *et ſeqq.* maximè *num.* 4.

Scientia media multis, & grauiſſimis Auctoribus attribuitur, & imponitur, qui tamen vel è diametro illi opponuntur, vel ſi aliquando eam defenſarunt, re tamen melius inſpecta, poſtea ſententiam retractarunt. *Diſp.*37. *n.* 5. 6. 7.

In conſequenter ad propria principia hæc ſcientia à ſuis profeſſoribus *media* appellatur, maximè in ſententia Molinæ. *Diſp.* 37. *num.* 10. *et ſeqq.*

Scientia conditionatorum contingentium non eſt naturalis, nec media, ſed perfectè, & ſimpliciter libera *Diſp.* 37 *à num.* 19.

Terminatio intellectus diuini ad veritates conditionatas eſt Deo libera, & abſolutè ab ipſo impedibilis, & euitabilis ab intrinſeco. *Diſp* 37. *num.* 29.

Veritas obiectiua terminans ſcientiam conditionatam eſt à Deo euitabilis, & impedibilis actiuè. *Ibidem num.* 45. *et ſeqq.*

Niſi prędicta ſcientia ſit Deo libera, & ſupponat decretum ſubiectiuè in illo exiſtens, deſtruitur libertas diuina. *Diſp.*37. *n.*47 *et ſeq.*

Imo ſequitur dabilem eſſe hominem, quem nullo modo, & nulla potentia, poſſit Deus conuertere, & conſentientem facere, quod eſt abſurdum. *num.* 48. 49. *et* 50.

Scientia media non eſt neceſſaria ad conciliandam efficaciam gratię cum noſtra libertate, ſed ſine illa optimè conciliauit D. Auguſtinus. *Diſp* 38. *à num.* 2.

Ex ſcientia media, eiuſque principijs, tollitur ſuprema Dei libertas in prędeffiniendo efficaciter. *Diſp.* 38. *à num.*41. *vſque ad* 44.

Sequitur etiam, Deum non eſſe infinitum in prędiffiniendo. *Diſp.* 38. *num.* 45.

Infertur itidem ex ſcientia media, Deum non eſſe ſummè liberum in efficiendo, nec primam cauſam conſenſus liberi voluntatis createę. *Ibidem num.* 46. 47. & 48 & fuſiùs. *Diſp.* 67. *à num.* 14.

Colligitur etiam, Deum non eſſe ſummè prouidentem, illiuſque prouidentiam non eſſe ſummè vniuerſalem. *Diſp.*38 *num.*49.

Scientia media euertit ſupremum dominium Dei. *Ibidem num.* 50.

Facit Deum primam cauſam efficientem peccati pro formali malitiæ, & Auctorem illius. *num* 51. 52. & 53.

Scientia media non ſolum mediatè, verum etiam immediatè, deſtruit libertatem creatam. *Diſp.*38. *num.* 54. 55. & 56.

Scientia media neceſſaria non eſt ad conciliandam infallibilitatem, & certitudinem prædeſtinationis, gratiæque efficaciam cum noſtra libertate. *Diſp.* 67. *num.* 16. *vſque ad finem*.

Plura in conuenientia, quæ ex oppoſita ſententia inferuntur, latiſſimè proſequuntur. *Ibidem*.

SIGNVM.

AD rationem ſigni non ſufficit ducere in cognitionem ſignati, ſed vlterius requiritur, quod hoc fiat ex vi ſubordinationis ſigni ad ſignatum. *Diſp.*44. *num.*33. & 34.

SIMILITVDO.

SImilitudo alia eſt proportionis, quæ petit conuenientiam extremorum in prædicato, in quo aſſimilentur, & hæc reperiri non poteſt perfectè, & vniuoce, inter Deum, & creaturas, adhuc in eſſe intentionali: alia eſt proportionalitatis, quæ ad rationem ideæ ſufficit. *Diſp.* 43. *num.* 114. 118. 152. & maximè 156.

SPECIES IMPRESSA.

SPecies impreſſa concurrit ad intellectionem, vt complens intellectum complemento actus primi in ordine ad *intellectionem*. *Diſp* 36 *num.* 134.

Non eſt de conceptu eſſentiali ſpeciei impreſſæ, quod determinet indifferentiam potentiæ, ſed eius propria ratio ſubſiſtit per hoc, quod vniat obiectum cum potentia: vnde in Deo, & in ſubſtantia Angeli, ſubſiſtit ratio ſpeciei ſine tali determinatione. *Diſp.* 50. *num.* 5.

SPES.

OBiectum ſpei eſt bonum abſens, & arduum, vel quia difficilibus medijs eſt conſequendum, vel quia in vi auxilij alterius eſt adipiſcendum: vnde ſpes in Deo reperri non poteſt. *Diſp.* 57. *num.* 2. & *ſeqq.*

Obiectum ſpei eſſentialiter petit abſentiam: ad differentiam obiecti Charitatis, cui abſentia, & præſentia conuenire poſſunt. *Diſp.* 57. *num.* 5. & *ſeqq.*

SPIRITVS SANCTVS.

IN ſenſu proprio, non tamen in ſenſu appropriatiuo, dici poteſt, quod Pater, & Filius producunt creaturas per Spiritum Sanctum, vt ideam. *Diſp.*44. *num* 70. & 71.

Spiritus Sanctus eſt formaliter Deus, Omnipotens, & idea, licet iſta prædicata non conueniant illi formaliter ex vi proceſſionis. *Diſp.*43. *num.* 88. & 89.

Amor, ex quo Spiritus Sanctus procedit, non eſt deſiderium, ſed gaudium. *Diſp.* 45. *num.* 80. 81. & 82. & *Diſp.* 57. *num.* 17.

Spiritus Sanctus non procedit ex amore creaturarum poſſibilium, vt in ſe ipſis, ſed ſolum prout in omnipotentia continentur. *Diſp.* 51. *à num.* 28. *vſque ad* 31.

SYLLOGISMVS.

NOn minus eſt certum, ſyllogiſmum probabilem probabiliter inferre, quam quod demonſtratiuus inferatur euidenter, & vtrumque demonſtratur a logica. *Diſp.* 34. *num.* 36.

SYNESIS. Vide *Prudentia*.

T

TEMPVS.

PRæteritum tempus, præſens, & futurum, pro eo, quod important de connotato, ſunt differentiæ temporum; non autem pro eo, quod in recto dicunt. *Diſp.* 33. *num.* 33. & 38.

Determinatio exiſtentiæ, quæ fuit cum negatione præſentiæ *pro nunc*, dat *pro iſto nunc* daterminationem ad eſſe præteriti; determinatio vero exiſtentiæ, quæ erit, cum negatione præſeotiæ *pro nunc*, non dat per ſe ipſam determinationem ad eſſe futuri. *Diſp.* 33. *num.* 36.

TIMOR.

TImor reſpicit malum proprium futurum, in Dooque non reperitur cum proprietate. *Diſp.* 56. *num.* 1. & *ſeqq.*

Timor *eſt fuga cum depreſſione animi ob arduitatem mali futuri.* Eſtque affectus ad iraſcibilem ſpectans. *Ibid. n.* 4.

Homines non timent malum culpæ, quod facillimè vitare poſſunt. *Diſp.* 56. *à num.* 5.

TRISTITIA.

TRiſtitia eſt malo præſenti proprio aliquomodo, *Diſp.* 55. *à nu.* 1. & *ſeqq.*

Triſtitia eſt dolor ex apprehenſione intellectuali cauſatus. *Ibid. n.* 4.

V

VERITAS.

NOn omnis veritas increata, & Diuina, eſt neceſſaria, ſed aliquæ ſunt liberæ. *Diſp.* 33. *n.* 54.

Nulla veritas obiectiua, vel formalis, eſt æterna præter illam, quæ eſt in intellectu Diuina. *Diſp.* 33. *num.* 93. & 94.

VERBVM.

DE ratione verbi, vt à creato, & increato abſtrahit, non eſt quod ſit primum, in quo cognoſcatur obiectum, ſed ſufficit, quod in illo cognoſcatur, ſiue primo, ſiue ſecondo: ad differentiam ideę, quæ debet eſſe prima ratio obiectiua concipiendi artificiatum. *Diſp.* 43. *num.* 91. & 92.

VERBVM DIVINVM.

VErbum Diuinum, nec eſſe, nec concipi poteſt, vt futurum. *Diſp.* 39. *num.* 120. 121. & 122. Nec vt poſſibile: ad differentiam decreti Diuini. *Ibidem num.* 124. 125. & 126.

Verbum Diuinum, prout perſonaliter ab alijs perſonis diſtinctum, non eſt creaturarum idæa *Diſp.* 43 *à num.* 49 *vſque ad* 86.

Verbum adæquatè ſumptum dicitur perſonaliter, & eſt proprium ſecundæ perſonæ: ad differentiam ideæ, quæ etiam adæquatè ſumpta dicitur eſſentialiter. *Diſp.* 43. *num.* 93. 94. & 95.

Hoc nomen *verbum* principaliter eſt impoſitum ad ſignificandum reſpectum ad dicentem, qui reſpectus eſt vnus formaliter, & eminenter: vnde verbum eſt omnino vnum: ad differentiam ideæ *Diſp.* 43. *num.* 258.

Verbo in natura aſſumpta repugnat in ſecunda operatione intellectus fictio, ſeu rem aliter, ac eſt, cognoſcere, non tamen repugnat illi primæ operationis fictio. *Diſp.* 44. *nu* 30.

Verbo Diuioo non communicatur ex vi ſuæ proceſſionis formaliter velle Diuinum, ſeu Diuina volitio. *Diſp.* 46. *num* 30. 31. 32.

VERBVM SVBSTANTIVVM SVM EST FVI.

VErbum *ſum eſt fui* habet tria; nempè ſignificare cum tempore, vnire extrema pro tempore, quod ſignificat, & reſtringere extrema, vt exiſtant pro differentia temporis, quod importat à primo, & ſecundo non poteſt abſolui intra propoſitionem, bene tamen à tertio. *Diſp.* 41. *n.* 9.

Verbum præteriti, aut futuri temporis, v. c. *fuit*, vel *erit*, non importat ſucceſſionem ex parte rei ſignificatæ, ſed tantum ex parte modi ſignificandi: vnde de æternitate, & de Deo dici poſſunt, ſicut veriſſimè dicimus, *Deus fuit*, *Deus erit*. *Diſp.* 41. *à num.* 95. & 96.

VIRGO MARIA.

BEatiſſima Virgo MARIA non meruit de facto omnes omnium prædeſtinationis effectus. *Diſp.* 68. *num* 33.

VIRTVS MORALIS.

VIrtutes morales, & elicitiuæ, v. c. iuſtitia, & miſericordia, non ſpecificantur à fine vltimo, quem ex parte operantis, & imperatiuè reſpiciunt, ſed à proprijs obiectis; vnde virtualiter multiplicantur in Deo ad differentiam prouidentiæ Diuiōæ. *Diſp.* 61. *n.* 21. 22 23.

VISIO BEATIFICA.

VIſio beatifica, etiam liberè poſtulata, eſt actus neceſſarius, & naturalis. *Diſput.* 59. *num.* 117.

VOCATIO.

PRima vocatio eſt primus prædeſtinationis effectus, non abſolutè, ſed ioter illos, qui per ſe requiruntur ex parte prædeſtinati. *Diſp.* 68. *num.* 15. 16. & 17.

VOLVNTAS DIVINA, VOLITIO.

Vide *Decretum*, & *Deus*.

VOluntas antecedens oon habet annexam infallibilitatem euentus, ſicut habet voluntas conſequens. *Diſput.* 39. *num.* 22. Et *Diſp.* 52. *n.* 44. 45. 46.

De fide eſt dari voluntatem in Deo. *Diſp.* 45 *à n* 1.

Datur in Deo voluntas formaliter, licet non detur finis, qui eſt eius obiectum formaliter, ſed tantum virtualiter. *Ibidem num.* 9. & 10.

Ratio, qua D. Th probat dari voluntatem in Deo, eſt demonſtratio. *Diſp.* 45. *à n.* 15.

In voluntate diuina non datur appetitus elicitus, nec deſiderium, etiam reſpectiuè ad bona extrinſeca, cuiuſcumque generis ſint. *Diſp.* 45. *num.* 79 & *ſeqq.* maximè *à nu.* 85.

In voluntate diuina non datur propriè inclinatio innata per ordinem ad ſe ipſam, niſi ad ſummum ſecundario, & materialiter, idemque eſt de aliis Diuinis perfectionibus dicendum. *Diſp.* 45. *à num.* 108. *vſque ad finem*.

Volitio actualis Dei non eſt de metaphyſica conſtitutione Diuinæ oaturæ. *Diſp.* 46. *à num.* 14 Vbi plures rationes probatiuæ, vt inefficaces reijciuntur.

Volitio ex communi conceptu creatæ, & increatæ volitionis, ſupponit cognitiooem. *Diſp* 64. *num* 8 & *ſeqq.*

Volitio Diuina diſtinguitur virtualiter a Diuina cognitione, tam in eſſentialibus, quam in notionalibus *Diſp.* 46. *num.* 14. 15. 16.

Hæc diſtinctio virtualis eſt adæquata. *Ibidem num* 18 & *ſeqq.*

Sine volitione actuali metaphyſicè conſtitutiuè ingrediente, iotelligitur Diuina natura perfectiſſima in propria linea. *Diſp.* 46. *num* 55. & *ſeqq.*

Volitio actualis eſt vita intellectualis, ſumpta vita pro operatione viuenti; ſecus ſi vita accipiatur pro eſſentia, ſeu natura viuente. *Diſp* 46. *num.* 70. & *ſeqq.*

Licet volitio differat virtualiter adæquatè ab intellectione, radix tamen intellectionis pro eo, quod dicit in recto, non diſtinguitur obiectiuè a radice volitionis, ſed tantum in eo quod in obliquo importat. *Diſp* 46. *à num.* 82. *et* 83.

Voluntas per modum potentiæ, ſeu vt principium proximum volitiunm, non eſt de conſtitutione metaphyſica Diuinæ naturæ. *Diſp.* 46. *à num.* 84.

Voluntas, ſeu facultas proximè volitiua, diſtioguitur in Deo virtualiter, aut ratione ratiocinata, à Diuina natura. *Diſp.* 46. *num.* 86. & *ſeqq.*

Non reperitur in Deo potentia volitiua ſeparabilis ab actu ſecundo, nec ab actuali volitione diſtincta. *Diſp.* 47. *n.* 12. *et* 13.

Non datur potentia in Deo, quæ ſit principium reali formali influxu volitionem principians. *Ibidem num.* 4. *et* 23. *et ſeqq.*

Datur in Deo potentia volitiua cum proprietate. *Diſp.* 47. *à num* 8.

Voluntas Diuina, prout in actu primo, diſtinguitur virtualiter ab actuali volitione. *Diſp.* 47 *à num* 27. & *n.* 72.

Licet voluntas diuina ſit, & concipiatur vt potentia, nō tamen eſt potentialis, nec vt talis intelligitur in ordine ad volitionem. *Diſp.* 47. *num.* 53 & *ſeqq* Niſi potentialitate negatiua, quæ non repugnat Diuinæ voluntati, nec alijs Dei perfectionibus, *n.* 64. & 65.

Licet volitio creata exprimat actualem tendentiam, quam non exprimit Diuina voluntas, infinite tamen excedit actualitatem volitionis creata. *Diſp* 47 *num.* 66.

Actualis volitio non eſt vltima actualitas lineæ volitiuæ ſumptæ *ſpecificè*, ſed tantum *genericè* *Ibidem num.* 68 *et* 69.

Volitio diuina eſſentialis virtualiter procedit, & egreditur a diuina voluntate per modum actions. *Diſp.* 47. paſſim maxime, *num.* 78. *et ſeqq.* Et eſt virtualiter eductio, oon tamen accidens diuinæ naturæ, licet illi ſubſiſtenti completè aduenıat, *num* 85.

Volitio diuina eſſentialis, eſtò virtualiter egrediatur à diuina voluntate, non eſt virtualiter perſona *Diſp* 47 *nu.* 86.

In voluntate diuina non reperitur ratio habitus: datur tamen in illa inclinatio innata reſpectu volitionis actualis. *Diſp.* 47. *num* 90. *et* 91.

Obiectum formale, & primarium voluotatis diuinæ, & omnium actuum illius, eſt ſola bonitas increata: bonitas verò creata eſt obiectum ſecundarium illius. *Diſp* 49 *à num.* 42. Et *Diſp.* 58 *n.* 6. *et ſeqq.*

Voluntatis diuinæ actiuè conſideratæ nulla cauſa poteſt formaliter dari. *Diſp.* 49 *à num.* 103 *vſque ad* 107.

Actus voluntatis diuinæ habet cauſam realem efficientem, & finalem virtualiter influentem, non creatam, ſed increatam. *Diſp.* 49. *num.* 108.

Actus

Digitized by Google

Actus electionis Deo efficienter virtualiter ab actu intentionis cauſatur. *Ibidem num.*109.

Deus non poteſt ſuas perfectiones intrinſecas propter creaturas, vt finem *cuius gratia*, amare, nec vt finem, *cui*, ſi iſte aliquem influxum in actum voluntatis, aut in finem *cuius gratia* exerceat. *Diſp.* 49.*nu.*110.111.*& ſeqq.*

Volitio Dei per modum actus primi non eſt diſtinguenda in varia attributa iuxta numerum moralium virtutum. *Diſp.* 50.*n.*2.*et ſeqq.*

In diuina voluntate non reperiuntur habitus, qui in facilitate a potentia diſtincta, & difficultatem aliquam vincente, conſiſtunt. *Diſp.* 50.*num.*4 *&* 5.

Volitio Dei per modum actus ſecundi variatur penes miſericordiam, iuſtitiam, liberalitatem, & alias virtutes, quæ formaliter reperiuntur in Deo. *Diſp.* 50.*à num.*6.

Non eſt ponendus in Deo actus Diuinæ voluntatis abſolutus, diſtinctus virtualiter à particularibus volitionibus *Diſp.* 50.*n.*24.25.*&* 26.

Non poteſt Deus incipere in tempore aliquid de nouo velle, vel à libera volitione ceſſare: ſequeretur enim immediate phyſica mutatio in ipſo. *Diſp.* 53.*à num.* 7.

Voluntas Diuina potuit ab omni actu libero manere ſuſpenſa. *Diſp.* 55. *à num.* 5.

Licet repugnet voluntati Diuinæ exercitium liberum non honeſtum contrarie, ideſt, inhoneſtum: non tamen repugnat illi exercitium non honeſtum negatiue. *Diſp.* 55. *num.* 29.*&* 30.

Actus voluntatis Diuinæ non poteſt habere bonitatem creatam pro motiuo adæquato, nec inadæquato, nec ſub conceptu entitatis, nec ſub conceptu terminationis actiuæ. *Diſp.* 58. *à n.*6. *vſque ad* 21.

Qualiter differat voluntas liberalis Dei in ordine ad creaturas à voluntate amicabili, explicatur. *Diſp.* 58. *à num.* 51.

VOLVNTAS, HVMANA.

IN voluntate humana dantur plures actus *ſubiectiuè* abſoluti, & conditionati *obiectiuè*. *Diſp.*36. *nu.*8. *vſque ad* 14.

Obiectum voluntatis eſt bonum, non bonitate præſenti *determinatè*, ſed vel præſenti, vel futura abſolutè, aut ſub conditione. *Diſp.*36. *num.* 63.64 *&* 65.

Vt voluntas creata liberè amet, non requiritur quod auxilium efficax, aut decretum Diuinum eſſentialiter ad amorem requiſita per modum applicationis actiuè contineat, vel in ſua poteſtate habeat. *Diſp.*36.*a num.* 116.*vſque ad* 134. vbi (licet obiter) multa efficaciam auxiliorum concernentia attinguntur.

Voluntas vnius hominis, qua vellet cum alio concurrere indifferenter ad bonum, & malum, non præſcinderet à malitia formali, ſed eſſet peccaminoſa. *Diſp.*36 *num.* 156.

Voluntas creata, quæ ratione impeccabilitatis non poteſt malitiam attingere, non poteſt etiam in materiale peccati influere: ad differentiam voluntatis Diuinæ. *Diſp.* 36. *num.*213.

Voluntas creata poteſt neceſſitari à Deo ad materiale peccati, v. c. odij Dei indeliberati, quin neceſſitetur ad malitiam formalem: ſecus quando in illo materiali exiſtit materialiter exiſtit malitia formalis. *Diſp.* 36. *num.* 221.222. *& ſeqq.*

Non eſt dabilis voluntas libera, vt defectiua, quæ non ſit libera, vt effectiua, licet iſtæ formalitates diſtinguantur in illa. *Ibidem, n* 227.

Obiectum voluntatis eſt quidditas rei, vt exiſtens *exercitè*: vnde res poſſibiles nullum actum voluntatis poſſunt terminare. *Diſput.* 51. *num.* 23.*& ſeqq.& num.* 44 45.*&* 46.

Implicat voluntatem creatam medio iudicio indifferenti operari neceſſario. *Diſput.* 54 *à num.* 11.*&* 12. Et fuſiùs, *n.*46.*& ſeqq.*

Licet voluntas poſſit naturaliter ferri in bonum apparens, non tamen fertur per inclinationem, niſi in bonum verum. *Diſp.* 54.*n.*57.

Licet voluntas creata in omni actu proſequutiuo moueatur à bono vero, vel apparenti, terminari poteſt ad malum alterius ſub ratione mali, ly *ſub* reduplicante obiectum terminatiuum, vt contingit in odio inimicitiæ. *Diſp.* 56. *num.* 35.

Voluntas indiget imperio intellectus per ſe primo, vt moueat illam quoad ſpecificationem ad vſum actiuum, & ex conſequenti vt moueat quoad exercitium. *Diſp.* 59.*num.*107. *& ſeqq.*

Voluntas, etiam ex ſubordinatione ad intellectum, non poteſt ordinare vnum ad aliud, intellectus autem ex ſubordinatione ad voluntatem poteſt mouere quoad exercitium. *Diſp.* 60. *n.* 44.*&* 45.

VOVENS, VOTVM.

VOuens ingredi religionem ſub conditione aliqua, illa adimpleta, manet ad adimplendum promiſſum obligatus abſque neceſſitate iterationis voti, qui actus, ſeu voluntas eſt *ſubiectiuè* abſoluta, & conditionata obiectiuè. *Diſp.* 36. *num.* 9.12. *&* 13.

Votum conſiſtit eſſentialiter in actu intellectus. *Diſp.* 60. *num.* 14.

VSVS.

VSus diſtinguitur ab electione. *Diſp.* 59. *num.* 19. *& ſeqq.*

Licet actiuus vſus non ſiſtat in medijs, ſed ad finem tranſeat, non tamen reſpicit finem, vt cauſam, ſed vt effectum mediorum in ordine executionis: vnde adæquatè ſpecificatur a medijs. *Diſp.* 59. *à n.*60 *et* 62.

Licet poſito imperio neceſſario conſequatur vſus, & imperium ſe teneat ex parte actus primi per modum regulantis, non inducit neceſſitatem antecedentem, ſed tantum neceſſitatem conſequentiæ, & infallibilitatis, quæ cum libertate componitur. *Diſp.* 59. *num.* 115.116. *&* 117.

INDEX

Digitized by Google

INDEX LOCORVM SACRÆ SCRIPTVRÆ,

Quæ in hoc Secundo Tomo in Primam Partem D. Thom. explicantur,

D. *vel* Diſp *Diſputationum*. N. *vel* Num. *Numerum marginalem denotat*.

EX GENESI.

CAP. I. In principio creauit Deus Cælum, & terram. *Diſp.* 49. *num.* 16.
Ibidem. Dixitque Deus, fiat lux, & facta eſt lux. *Diſp.* 59 *num.* 66.
Cap. 3. Ne forte mittat manum ſuam, & ſumat etiam de ligno vitæ, & comedat, & viuat in æternum. *Diſp.* 34. *num.* 112. *&* 115.
Cap. 6. Pænitet me feciſſe hominem, quia caro eſt. *Diſp.* 57. *num.* 58.
Cap. 9. Arcum meum ponam in nubibus Cœli, vt ſit ſignum fæderis inter me, & vos *Diſp.* 44. *num.* 32. *&* 34.
Cap. 11. Cœperunt hoc facere, nec deſiſtent a cogitationibus ſuis, donec eas opere compleant. *Diſp.* 36. *num.* 135.

EX EXODO.

CAP. 4. Si non crediderint tibi, nec crediderint ſermonem ſigni prioris, credent verbo ſigni ſequenti, &c. *D.* 34. *num.* 31. *&* 32.

EX NVMERIS.

CAP. 23. Non eſt Deus ſicut homo, vt mentiatur, nec vt filius hominis, vt mutetur. *Diſp.* 53. *num.* 1.

EX LIBRO IVDICVM.

CAP. 8. Abraham Dei amicus effectus eſt. *Diſput.* 58. *num.* 3.

EX LIBRIS REGVM.

EX 1. *Regum, cap.* 15. Triumphator in Iſrael non parcet, & pænitudine non flectetur. *Diſp.* 57. *num.* 58.
Cap. 23. Si tradent me viri Ceilæ in manus eius, & ſi deſcendet Saul, ſicut audiuit ſeruus tuus? *Diſp.* 44. *n.* 86. *& ſeqq.* Et *Diſp.* 36. *n.* 135.
2. *Regum. cap.* 14. Non vult Deus perire animam, ſed retractat cogitans, ne penitus pereat, qui abiectus eſt. *Diſp.* 69. *num.* 25.
3. *Regum. cap.* 11. Non ingrediemini ad eas, nec de illis ingredientur ad veſtras, certiſſimè enim auertent corda veſtra, vt ſequamini Deos earum. *Diſput.* 34. *num.* 89. Et *Diſp.* 36. *num.* 135.
4 *Regum* 13. Si percuſſiſſes quinquies, aut ſexies, ſiue ſepties, percuſſiſſes Syriam vſque ad conſumptionem. *Diſp.* 34. *num.* 69.

EX LIBRO IOB.

CAP. 5. Et paruulum occidit inuidia. *Diſp.* 57. *num.* 59.

EX PSALTERIO.

PSalmo 17. Saluum me fecit, quoniam voluit me. *Diſput.* 48. *num.* 13. *&* 27
Pſal. 103. Omnia in ſapientia feciſti. *Diſp.* 40. *num.* 2.
Pſal. 113. Deus autem noſter in Cœlo, omnia quæcumque voluit, fecit. *Diſp.* 39. *num.* 22. Et *Diſp.* 45. *num.* 1. Et *Diſp.* 46. *num.* 1. Et *Diſp.* 48 *num.* 1. Et *Diſp* 49. *num.* 14.
Pſal. 118. Præuenerunt oculi mei ad te diluculo, præueni in maturitate, & clamaui. *Diſp.* 66. *num.* 32. *&* 33.
Pſalm 35. Qui fecit Cœlos in intellectu *Diſp.* 40. *num.* 2.
Pſal. 138 Intellexiſti cogitationes meas de longe: ſemitas meas inueſtigaſti, & omnes vias meas præuidiſti. *Diſp.* 39. *num* 1.
Ibidem Nimis honorati ſunt amici tui Deus *Diſp* 58. *num.* 3.
Pſalm. 148 Quia ipſe dixit, & facta ſunt, ipſe mandauit & creata ſunt. *Diſp.* 39. *num.* 22. Et *Diſp.* 59. *num.* 66.

EX PARABOLIS SALOMONIS.

CAP. 16. Vniuerſa propter ſemetipſum operatus eſt Dominus. *Diſp.* 36. *à num.* 196. Et *Diſp.* 49. *num.* 86.
Cap. 19. Multæ cogitationes mortalium, voluntas autem Domini in æternum manet. *Diſp.* 53. *num.* 1.

EX CANTICO CANTICORVM.

CAP. 2. Surge propera amica mea. *Diſp.* 59. *num* 3.
Cap. 5. Talis eſt dilectus meus, & ipſe eſt amicus meus *Diſp* 58. *num.* 3.

EX SAPIENTIA.

CAp. 1. Deus mortem non fecit, nec lætatur in perditione viuorum. *Diſp.* 69. *num.* 26.
Cap. 4 Raptus eſt, ne malitia mutaret intellectum eius *Diſp.* 34. *num.* 33. *&* 80. *&* 89.
Cap. 8 Quis omnium, quæ ſunt, magis, quam illa eſt artifex? *Diſp.* 40. *num.* 2.
Cap. 11. Nihil odiſti eorum, quæ feciſti. *Diſp.* 36. *num.* 190. Et *Diſp.* 56. *num.* 20.
Cap. 14. Odio eſt Deo impius, & impietas eius. *Diſp.* 36. *numer* 190. *&* 192.

EX ECCLESIASTICO.

CAp. 2. 3. Domino enim Deo, antequam creentur, omnia ſunt agnita. *Diſp.* 39. *num.* 1.

EX ISAIA.

CAp. 30. Propterea expectat Dominus vt miſereatur veſter *Diſp.* 69. *num.* 19.
Cap. 38. Morieris, & non viues. *Diſp.* 33 *num* 17. *& num.* 72.
Cap. 55. Omnes ſitientes venite ad aquas. *Diſp.* 70. *num.* 51.
Cap. 65. inuentus ſum à non quærentibus me, palam apparui his, qui me non interrogabant. *Diſp.* 66. *num.* 73.

EX IEREMIA.

CAp. 38. Et dixit Rex Sedezias ad Ieremiam: ſolicitus ſum propter Iudæos, qui transfugerunt ad Chaldeos, ne fortè tradar in manus eorum, & illudant mihi: Reſpondit autem Ieremias, non te tradent. *Diſp.* 34. *num.* 80 *& ſeqq.*

EX EZECHIELE.

CAp. 3. Non ad populum profundi ſermonis, & ignotæ linguæ tu mitteris, & ſi ad illos mittereris, ipſi audirent te. *Diſp.* 34. *num* 80.
Cap. 33. Viuo ego dicit Dominus, nolo mortem peccatoris, ſed vt magis conuertatur, & viuat. *Diſp.* 70. *num.* 52.

EX DANIELE.

CAp. 13. Deus æternè, qui abſconditorum eſt cognitor, qui noſti omnia antequam fiant. *Diſp.* 39. *num.* 1.

EX DVODECIM PROPHETIS MINORIBVS.

EX Zacharia, *cap.* 8. Vnuſquiſque malum contra amicum ſuum, ne cogitetis in cordibus veſtris, & iuramentum mendax ne diligatis: omnia enim hæc ſunt, quæ odi, dicit Dominus. *Diſp* 56. *num.* 26. *&* 27.
Ex Malachia, Cap. 1. Iacob dilexi, Eſau autem odio habui. *Diſput.* 56. *num.* 26. *&* 27.
Ex Cap. 3. Ego Deus, & non mutor. *Diſp.* 53. *num.* 2.

EX OSEA.

CAp. 13. Perditio tua ex te Iſrael, tantummodo in me auxilium tuum. *Diſp.* 69. *num.* 27.
Ex cap. 3. *Ionæ*, Adhuc quadraginta dies, & Niniue ſubuertetur *Diſp.* 33. *num.* 17.

Digitized by Google

EX EVANGELIO MATTHAEI.

CAp. 6. Fiat voluntas tua, ſicut in Cœlo, & in terra. *Diſp.* 45. *num.* 1.
Cap. 11. Væ tibi Corozaim, væ tibi Bethſaida, quia ſi in Tyro, & Sydone factæ eſſent virtutes, quæ factæ ſunt in vobis, olim in cilicio, & cinere pænitentiam egiſſent. *Diſp.* 34. *num.* 103.
Ibidem. Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos. *Diſp.* 70 *num.* 51.
Cap. 18. Neceſſe eſt, vt veniant ſcandala. *Diſp.* 34. *num.* 89.
Cap. 25 Venite Benedicti Patris mei, percipite Regnum paratum vobis ab origine mundi, eſuriui enim, & dediſtis mihi manducare, &c *Diſp.* 65 *num.* 98.
Cap 32. Quoſcunque inueneritis vocate ad nuptias. *Diſp.* 70. *num.* 51 *&* 52.
Ibidem. Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo, & Angelis eius; eſuriui enim, & non dediſtis mihi manducare. *Diſp.* 65. *num* 98.

EX LVCA.

CAp. 12. Dico autem vobis amicis meis, ne terreamini ab his, qui occidunt corpus. *Diſp.* 58. *num.* 3.
Ibidem. Nolite timere puſillus grex, quia complacuit Patri veſtro dare vobis Regnum. *Diſp* 65. *num.* 6.

EX IOANNE.

CAp. 1. Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri. *Diſput* 66. *num.* 137. 139 *& ſeqq.*
Ibidem. Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. *Diſp.* 70. *num.* 50.
Cap. 3. Sic Deus dilexit mundum, vt Filium ſuum vnigenitum daret. *Diſp.* 48. *num.* 1.
Cap. 5. Si crederetis Moyſi, crederetis forſitam, & mihi. *Diſp.* 34. *num.* 113. *&* 115.
Cap. 6 Omne, quod dedit mihi Pater, non perdam ex eo. *Diſp.* 67. *num.* 1.
Cap. 7. Si quis ſitit, veniat ad me. *Diſp.* 70. *num.* 51.
Cap 8. Si me ſciretis, forſitam, & Patrem meum ſciretis. *Diſp.* 34. *num.* 12. *&* 15.
Cap. 10. Nemo rapiet eos de manu mea. *Diſp.* 67. *num.* 1.
Cap. 15. Vos amici mei eſtis, ſi feceritis, quę pręcipio vobis. *Diſp.* 58. *n.* 3

EX EPISTOLA AD ROMANOS.

CAp. 1. Quod notum eſt Dei, manifeſtum eſt illis, Deus enim illis manifeſtauit: inuiſibilia enim Dei à creatura mundi per ea, quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur, &c. *Diſp* 70. *num* 59.
Cap. 5. Sicuti per vnius delictum in omnes homines in condemnationem, ſic, & per vnius iuſtitiam in omnes homines in iuſtificationem vitæ. *Diſp.* 70. *num.* 3.
Cap. 7. Velle adiacet mihi, perficere autem non inuenio. *Diſp.* 66. *num.* 33.
Cap. 8. Quos præſciuit, hos & prædeſtinauit conformes fieri imagini filij ſui, vt ſit ipſe primogenitus in multis fratribus *Diſp.* 43 *n.* 43.
Ibidem. Quos prædeſtinauit, hos & vocauit. *Diſp.* 59 *num.* 1. *&* *Diſp.* 64 *num.* 3 Et *Diſp.* 65. *num.* 101.
Ibidem. Cum nondum nati fuiſſent, aut aliquid egiſſent boni, vel mali, non ex operibus, ſed ex vocante dictum eſt, quia maior ſeruiet minori. *Diſp.* 66. *n.* 7 *&* *Diſp.* 69. *num.* 2 *& ſeqq.*
Ibidem. Exiſtimo enim, quod non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. *Diſp.* 66. *num.* 18.
Cap. 8. Non volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei. *Diſp.* 66. *num.* 19.
Cap. 11. Si autem gratia, iam non ex operibus, alioquin gratia iam non eſt gratia. *Diſp.* 66. *num.* 34.
Cap. 12. Vt probetis, quæ ſit voluntas Dei. *Diſp.* 45. *num.* 1.

EX PRIMA AD CORINTHIOS.

CAp. 2. Oculus non vidit, nec auris audiuit, quæ præparauit Deus diligentibus ſe. *Diſp.* 65. *num.* 99.
Cap. 4. Quis enim te diſcernit? quid habes, quod non accepiſti? ſi autem accepiſti, quid gloriaris quaſi non acceperis? *Diſp.* 36 *num.* 75 *&* *Diſp.* 66 *à num.* 20.
Cap. 12 Hæc omnia operatur, vnus atque idem ſpiritus, diuidens ſingulis prout vult. *Diſp.* 49. *num.* 16.

EX SECVNDA AD CORINTHIOS.

CAp. 3. Non quod ſufficientes ſimus cogitare aliquid ex nobis, quaſi ex nobis, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt. *Diſp.* 66. *num.*

EX EPISTOLA AD EPHESIOS.

CAp. 1. Qui prædeſtinauit nos. *Diſp* 59. *num.* 1.
Ibidem. Elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem. *Diſp.* 59. *num* 3. Et *Diſp.* 65. *num.* 8.
Cap. 2. Qui operatur omnia ſecundum conſilium voluntatis ſuæ. *Diſp* 40 *num.* 2. Et *Diſp.* 48. *num.* 1. Et *Diſp.* 49. *num.* 15. Et *Diſp.* 59. *num.* 3. *&* 5.

EX EPISTOLA AD PHILIPPENSES.

CAp. 3. Reformabit corpus humilitatis noſtræ configuratum corpori claritatis ſuæ. *Diſp.* 43 *num.* 43.

EX EPISTOLA AD THESALONICENSES.

CAp. 4. Hæc eſt voluntas Dei ſanctificatio veſtra *Diſp.* 49. *num.*

EX 1. AD TIMOTHEVM.

CAp. 2. Deus vult omnes homines ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. *Diſp.* 52. *num.* 1. *& ſeqq.*

EX 2. AD TIMOTHEVM.

CAp. 2. Vnus enim eſt Deus, vnus, & mediator Dei, & hominum homo Chriſtus I E S V S, qui dedit in redemptionem ſemetipſum pro omnibus nobis *Diſp* 70. *num* 3.

EX EPISTOLIS BEATI PETRI.

EX *Epiſt.* 1. *Cap.* 2. Satagite, vt per bona opera certam veſtram vocationem faciatis. *Diſp.* 67. *num.* 7.
Ex 2. *Cap.* 1. Nolens aliquem perire, ſed omnes ad pęnitentiam reuerti. *Diſp.* 70. *num.* 51. *&* 52.

EX EPISTOLIS BEATI IOANNIS.

CAp. 2. Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo, diuites in fide, & hæredes regni, quod promiſſit Deus diligentibus ſe. *Diſp.* 65. *num.* 100.
Ibidem. Ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris, non pro noſtris autem tantum, ſed etiam totius mundi. *Diſp.* 70. *num.* 3.

F I N I S.

SERIES CARTHARVM
HVIVS TOMI,
a, b, A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X.
Omnes ſunt Quaterniones. Et habet fol. 92.

Digitized by Google